40.
A
5.

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Bibliotheca Provinciae Colleg. Rom. Soc. Jesu.

R. P. HADRIANI

LYRÆI

ANTVERPIENSIS

E SOCIETATE IESV

TRISAGION MARIANVM

SIVE

TRIVM MVNDI ORDINVM

CÆLESTIVM, TERRESTRIVM ET INFERNORVM

CVLTVS, PIETAS ET ADORATIO

TER SANCTO NOMINI

MARIÆ

VINDICATA

SVPPETIIS MORALIBVS ATQVE HISTORICIS

IN GRATIAM CONCIONATORVM

COPIOSE SVMMISSIS.

Digitized by Google

Coll. Rom. Soc. Jesu Cas. Inscr.

ANTVERPIÆ, APVD IOANNEM ET IACOBVM MEVRSIOS. ANNO M. DC. XLVIII.
Cum priuilegio Cæsareo et Regis Hispaniarum.

Digitized by Google

Ter Sanctæ, Ter Auguſtæ, Ter Maximæ

Reginæ, Principi, Dominæ

MARIÆ,

Cuius ſanctitatem

Cælum adorans conſpicit,

Cuius Mateſtatem

Deuota Tellus reſpicit,

Cuius Magnitudinem

Inuitus Orcus ſuſpicit.

I L L I

למלכת כל-קדושים

I L L I

ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΩ, ΟΦΙΟΚΕΦΑΛΟΚΛΑΣΤΡΙΑ,

I L L I

Totius Orbis Terrarum Conciliatrici

Optimæ

NOMEN SVVM

Aureum, Nobile, Sempiternum

Magni Solis Parelion,

Quod

Deo Magnificum,

Ipſi Glorioſum,

Cunctis Admirabile,

Cæleſtibus Delicium,

Terreſtribus Viaticum,

Defunctis Solatium,

Digitized by Google

Iucundum Angelis,

Fructuosum Hominibus,

Terrificum Daemoniis;

A se

Pro modulo explicatum,

Pro viribus defensum,

Pro debito illustratum;

Eiusdem

A puero Beneficiarius,

Professione Cliens,

Voto Mancipium

Hadrianus Lyraeus

Societatis Iesu Sacerdos

Post

Sacrosancti Vocabuli deuota oscula

Cultu demississimo, Veneratione perpetua

L. M. S. C. Q.

EXCEL-

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMIS, ILLVSTRISSIMISQVE

PROCERIBVS,

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMISQVE

DOMINIS

PATRIMONII REGII ÆRARIIQVE

PRÆFECTIS,

ET

ADMINISTRATORIBVS

ERNESTO

COMITI ISENBVRGICO,

ET GRENSAVICO,

BARONI ARENSFELDICO,

HERSBACHICO, ET LAHRRIO;

LINTZII, ALDEVVEIDTII, NEVVVENBVRGI, &c.

TOPARCHÆ,

EQVITI AVREI VELLERIS,

CATHOLICÆ MAIESTATI A CONSILIIS STATVS,

ET BELLI GENERALI STRATEGO,

ET PRIMO ÆRARII PRÆFECTO:

HVGONI

COMITI DE NOYELLES,

ET FALAIZ, &c.

BARONI DE TORSY, CALONNE,

RICQVART, &c.

TOPARCHÆ VVANFERCEI, S. MICHAELIS,

ABONDANGII, &c.

REGI CATHOLICO

A CONSILIIS STATVS,

ET ÆRARII PRÆFECTO:

RASONI GAVRIO

MARCHIONI D'AISEAVX,

COMITI BEAVRINIO, &c.

REGIÆ MAIESTATIS ÆRARII PRÆFECTO,

IMPERIALIS CELSITVDINIS SVÆ OECONOMO:

FRANCISCO KINSCHOTIO

EQVITI AVRATO,

KINSCHOTII, RIVIERÆ, &c. TOPARCHÆ,

REGI

Digitized by Google

REGI A CONSILIIS

ET STATVS ET ÆRARII ADMINISTRANDI,

EIVSQVE GENERALI THESAVRARIO:

IOANNI BAPT. MAES

EQVITI ORDINIS MILITARIS S. IACOBI,

LAKÆ, &c. TOPARCHAE,

LVSTRATIONVM SOLVTIONVMQVE MILITARIVM

PRÆFECTO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE AERARII:

PHILIPPO D'VRSEL

GHESTELLAE, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE ÆRARII:

IOANNI VANDER BEKE

EQVITI AVRATO,

NEVFVERNII, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE AERARII:

GASPA-

Digitized by Google

GASPARI COCKART

EQVITI AVRATO,

CVRGIESII, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE AERARII:

CAROLO GRISPERRE

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE AERARII:

PETRO ROOSE

SECLINII, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE ÆRARII:

FRANCISCO KINSCHOTIO

EQVITI ORDINIS MILITARIS S. IACOBI,

RIVIERÆ, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE ÆRARII:

PE-

PETRO ROBERTI

D'AISVE, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE ÆRARII:

PHILIPPO LE ROY

RAVELSII, &c. DOMINO,

REGI A CONSILIIS

ET ADMINISTRATIONE ÆRARII:

AMBROSIO VAN ONCLE

EQVITI AVRATO,

CONSILIARIO ET SVPREMO QVÆSTORI

DOMINIORVM ET PATRIMONII REGIS:

ELIÆ DE BIE

VVOLVAE S. PETRI, &c. DOMINO,

CHARTOPHYLACI, ET GRAPHIARIO

PATRIMONII ET ÆRARII REGII:

HENRICO CROONENDAEL

GRAPHIARIO PATRIMONII

ET ÆRARII REGII:

IOAN-

IOANNI COESMANS

GRAPHIARIO PATRIMONII ET ÆRARII REGII.

ONSECRATOS VIRGINI MATRI labores vt Veſtro, *Proceres*, patrocinio committam, non vtar ambitu verborum. Satis per ſe facundus libri meì *titulus* eſt. Non eget commendationis præſidio, qui MARIÆ Nomen præfert. Vt cetera abſint, argumento placebit: & quoniam *eius* tractat præconia, cuius honor veſtro vobis eſt potior, ſecurus repulſæ, beneuolentiam non tam captat, quàm exſpectat.

Fauebis igitur Excellentiſsime ERNESTE Comes Iſenburgice, & nominis tui claritatem illuſtrando Mariano ſines ſeruire. Quidquid ſiue ad experimentum ſui, ſiue ad ornamentum optare virtus poſſet, id propemodum es adeptus. Summo genere ortus ſumma munera geſsiſti. Rexiſti prouincias, duxiſti exercitus, adminiſtraſti bella, tranſiſti per omnia honorum genera, dignus omnibus, & par. Nunc, vt nulli rei deſis, Leopoldo ades. Vt victoriarum eius peculiari fias nomine particeps,

Digitized by Google

ticeps, belli neruum curas. Inter ærario Præfectos dignitate, inter Equites aurei Velleris ætate primus, à Concilio Status & belli, adhuc titulis tuis maior es. Quis in tanta fortuna Tua fauiſſe Tibi Virginem dubitet? quis eius nomine fauorem à Te non exſpectet?

Tu quoque pium conatum meum benignè amplectere Illuſtriſsime HVGO Comes de Noyelles, & accedere gloriæ Tuæ crede, quod Marianæ impenderis. Iam inde à duobus & quinquaginta annis in obeundis Regis ac Patriæ muniis verſatus, triuiſti in honoribus ætatem. Magnos à principio adeptus, maiores meritus es. A Principibus, Moderatoribuſque Belgij in partem curæ, quà in aulæ, quà in Prouinciarum adminiſtratione vocatus, Legationibus perfunctus, Ærario inter capita Præfectus, Concilio, quo patriæ Status nititur, admotus oſtendiſti nec optimos miniſtros Regi, nec Regis fauorem optimis deeſſe. Tum tutò magnus, ſi nuſquam, quàm in obſequio Virginis maior ſis, ſi Tua dignitas illius ſit honor, Tuis incrementis hîc dilatetur & creſcat.

Idem Tibi propoſitum habe Illuſtriſsime RAZO Marchio d'Aiſeaux, qui & ipſe poſt ſeptem & viginti annos Regis obſequio im-

penſos, poſt gubernatum, & à circumſidentium hoſtium inſidiis conſeruatum Carolomontium, inter ærario, aulæque Præfectos, factus Leopoldo propior, optimo Principi tantò redderis carior, quantò in Tuis moribus plus ſuorum videt. Nimirum proſapia & origine inclytus cùm ſis, vitam cum ſtemmate æquas; Nobilior, dubium an melior: Maiorum, an propria luce clarior. Ab iis multa, à Te, quod optimum eſt, habes, vt bonus, integer, incorruptus ſis. At quoniam virtutum anima pietas eſt, nec pius eſſe potes, quin in Virginem ſis, Nominis eius amplificatio in Tuorum decorum cenſum prima veniat.

Eumdem Tu cumulum laudibus Tuis adijce Ampliſsime KINSCHOTTE. Et quando, quo merebaris, virtus Te euexit, quando prudentiam Tuam ac fidem in Theſaurarij munere Rex expertus in Concilio Status ſeruire ſibi voluit, quando Regis de Te iudicium, populi fauor, & communis beneuolentia excepit, in iſto culmine ac flore rerum Tuarum oſtende, quantum Virgini acceptum referas. In eius ære eſſe diuitiæ ſunt; contracta apud eam nomina, beatitatis pignora. Neque tam parui in eam ſtudij Tibi es conſcius, vt non fauori eius

plura,

Digitized by Google

plurâ, quàm induſtriæ Tuæ merito tribuas. Teſtis Sodalitas ei Cognatam inuiſenti apud nos conſecrata, cuius aſsiduâ frequentatione, dum vires, & valetudo permiſere, oſtendiſti Te, quàm non pro Tuo ipſius, tam pro Virginis honore ambitioſum eſſe; nec alibi verioren, quàm in publico eius famulatu ſitam laudem putare.

At tu, Ampliſsime MAES, qui, quâ integritatis laude parens Tuus ſanctioris Concilij caput, eâ Tu Ærarij Aſſeſſorum triginta propè annos primus fuiſti.

Voſque omnes qui in eodem Ærarij, Regiſque patrimonij curandi munere, quàm amplas partes geritis, tam laudabiliter ſuſtinetis, ſi MARIÆ Nomen religionis teſſera eſt, ſi cultus æternitatis aditus, prouehite meum in eo propagando conatum. Dum Prouinciarum Rationes ordinatis, hoc Vos putate Dei Matri debere. Optabile debitum eſt, quod ſoluentem ditat. Dum Regis adminiſtratis theſauros, maiores hîc repoſitos creditè; infinitus enim theſaurus eſt hominibus, quo qui vſi ſunt, facti ſunt participes amicitiæ Dei, qui ad gloriam laudis ſuæ pertinere exiſtimat, quidquid à nobis Genitrici ſuæ fuerit impenſum.

Quam vobis omnibus remunerationem ab æterni Patris, & Deiparæ Matris MARIÆ Filio ſupplex poſtulo, ac voueo

EE. VV. & AA.

perpetuus Cultor

HADRIANVS VAN LYERE
è Societate IESV.

Bruxellæ XV. Decemb.
CIↃ. IↃC. XLVII.

Digitized by Google

שִׁירָה

עַל שֶׁם הַמָּרִים

מִשְׁבָּחָה מֵ אַרְיֵה הַלִּירָא

מֵ רְעוּת הַיִּשּׁוּץ.

שׁ מֵךְ מַרִּים שָׁם תִּפְאֶרֶת
וְלוֹ מָרוֹם לוֹ אַדֶּרֶת
אֵת הָאִשָּׁה הַגְּבֶרֶת
מַלְכַּת עוֹלָם גַּם עֶטֶרֶת
אֵת בְּרוּכָה הִיא בַּנָּשִׁים
חֵן וְשִׁמְחַת כָּל אֲנָשִׁים
אֵת כְּלָנוּ חַי וְדָחָ
לָךְ הָאַבְחֵ כָּל הַבָּחָ.

Acclamatum Iosepho Gen: 41.v.43.

P. Hadrianus Crommius
è Societate IESV.

Digitized by Google

ΤΡΙΣΑΓΙΩ ΜΑΡΙΑΣ ΟΝΟΜΑΤΙ

ΟΠΕΡ Ο ΑΙΔΕΣΙΜΟΣ ΓΑΤΗΡ

Γ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΛΥΡΑΙΟΣ

ΤΡΙΣΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΤΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟΙΣ

ΜΕΛΙΖΕΙ

ΕΙΔΟΣ ΠΙΝΔΑΡΙΚΟΝ

ΕΝ ΤΩ ΤΟΥ Η'. ΙΣΘΜΙΩΝ ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΜΕΤΡΩι.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ Α. ΚΟΛ. κβ.

ΜΑΡΙΑΝ ἰς Ὄνυμα τὸ Παρθε-
νω Ματερ, σὺς Ἰωαχὶμ
ὄλβιον δέμον τι καὶ Ἄννας
παχεῖ πόδι ἰὼν, σιωπάδιτω
δὶς τὶ τρὶς θ' ἁγνεὶσ' ἐπαίνοις
ὑπὲρ τόσω ἀρείπαν
ὠδὰ πᾶσιν Ὑέματ-
ος· Μήτε γὰρ τυπὶ,
πὰν καὶ εἰν Ἀΐδᾳ
αἰεὶ ἄλλοτ' ἄλλον ἔχον-
τες σιγὰν ἴσασι;
ἐν σιγᾷ ἴθησαν.
Τὰ πάντα πεπλήρωκε
τᾶτ' γ' Ὄνυμα εἶο φωτὶ,
τῷ κ' ἐγὼ χρυσέαις
δωσάμεν καν ἄνι-
σος, ἀπητόμιλυ μοῖσαν ἐσ-
καλέμμαι. Οὐ δεῖ ἐν ἀ-
πᾶσιν, ἔπια ὅταν
καλ' ἀοιδὰ ἐμῖ,
πλύτροπιν κύκνω ἀπέμμαι
ἄσμα Δυρκαίω.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ Β. ΚΟΛ. κβ.

ΛΙΤΡΑ μιγνύτω γλυκὺ φωνέοντα
φθόγγον, τρόπων τι παιδιμῶν
τῶν ἰωθότων, ἀσυνήθεις
τί γε κελαδέμμαι κατ' ἰαχὶ
πρεσβύμεθα· τὰν γὰρ αὐγὰν
ἀκλινοειδέα μα-
τρικῶ ὠύματος Θεο-
γλῆς ὑπὲρ κεφαλᾶν
ἄμμι δείξε, πὰκ
παρθένω, στλαγί-
σθοισαν ἀκρότερον,
δῶρόν τι καὶ ἐς
βαθὺ μεῖζον, ἢ
τᾷ λάμπει τὸ φαεινὸν ἄστρον
δι' ἐρήμω πολὺ,
ἀέλιος· ὀρθρέω
δὲ τὸ φῶς ἦεισ' ἐρνέσι-
σι ποσὶν ὑγρὸς πι, καὶ
ἐς μέλος ἀνὰ δρίοις
ἐκκαλέσι Φαέθοντος.
Ἐγώνκε προσκυνῶ τὰν ἀταλ-
λόνταν, μήτι παλαι'

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ γ. ΚΟΛ. κβ.

Ἀΐδω τὰ καινὰ γὰρ ἄμμιν' ἐστὶ
κρέσσων. Νέον προέρχεται ἄ-
στρον, γυιὰ τὸν ἄλιον ἀμφὶ
ἐ περιβαλέμμα, περιβλῆτὸν καὶ
τοῦτον Ὄνυμα Παρθένω Μα-
τέρος. Φιλεῖ πρέπειν
στλαγίσθαι ἀοῖς
αὐγαὶ, κεφαλᾶς τι ἀ-
στὴρ. τῷ ἀελίῳ
αὐλὶκ' ἐρχομένω
ἢ προάγγελος· ἀλλ'
ἀμέραν κλαίπει
αἰώνιον δήλαιπι
ἐλπίδιοπιν, ὅπις γε τᾶτ'
ὁρᾷ ἄστρον· βλέπις;
Ὄνομα ἴσχει ΜΑΡΙ-
Α. ἔσει κατ' ἄμαρ χάρη-
σαν ἀελίῳ, ἀστέρι
ὀρθρίῳ ὑπερτάλων
δεῖ προνέμειν χαρίτων
πόσως ἄωτον· ἀμπρέπει γὰρ
τῶς Διός τι χθονός

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ δ.

ΤΕ, πὰν ἀμφὶ ΝΗΡΕΤΣ ὑδάπων
κλύσθη τόπως, μέλαν τ' Ἀΐδα
δῶμα, πάντες ἔνθ' ἱερῶ ῥή-

μα

μα ὀνόματ῾ος ἔχοντες Φερεκύδου
δακρυώδεος ἐν ῥείθρῳ
ὄρφ καθιζόμενοι
αἰαχτὴν ἰαλε-
μον θρῳώντες ιδῴσ-
τ᾽ ἐκ γίας σὶ ἰφώνη
ῥάβδος, ἐκ χῶος
Φυτὸν Ἰεσαὶ,
ῥιζόθεν σὶ ἀνίδη
ἴον, ἐστὲ τὸ παῦλαν
ἄρε Πνεύμα Θεοῖο, ὠγκλὼ
τῶν μακάρων τι βροτ-
ῶν τι χαλεπὼς ἐορ
πεσίμοισι φωναῖς χ᾽ρως.
Τὶ δὶ, ΜΑΡΙΑ, πικρμφίαν,
Ὤνυμά τι Ναζαρὶθ
ἐν πόλει ἄρομένην
ἐκεῖ ἐπισκίασε Θεϊκὸν
Πνεῦμα, τὰν πίλειαν

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ε.

ΠΑρθεν᾽ Θεὸν ζωίληψας ἔνθε
ἄνθρωπον Πατρὶ αἰδίῳ
Υἱὸν, ἀμείων Σωτῆρα,
μόνον δυνάμενον ἀμφότερ᾽ ἐν ποιῆ-
σαι, διδόντα τι, πίστει αὐτὸν
λαβόντας ἔμμεν᾽ ἰῶς
Θεῷ, ἀβλαβίας ἐν
ματρῴῳ Ὠνύματ῾ος
ἀσπιδ᾽ πρόφερεν
τᾶτ᾽ ἀείδω
σύλλογ῾ος Τελάδ῾ος
τῷ Πατρός τι, Υ᾽ἱῷ
τι, ἱερῷ τε Πνεύμα-
τ῾ος παῤ ἰσομένας Θεῷ Υ᾽ι-
εῖ Ματρὸς τε καὶ
ὀνομάστως ἰᾶς᾽
ἐπεὶ ἔθελον τὰν ἀπᾶ-
σιν ἔμμεναι ἐς Ζωτικόν.
Εἰπί τε Πατήρ῾ος ἀΐ-
δελοπάτα Σοφία,
ἤμαν πεπρωμένον, τ᾽ ὄνομα ἰᾶς
Ματρὸς ὀφλίμεναι.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ς.

ΕΝ οἱ τᾶτ᾽ μι κραπίαν᾽ ΘΕΟΓΟ
Γενέτειρα. ἤνικεν πικρὸν.
Βαρεῖαν ζωρὸν ἐν ὤμῳ,
ἰῷ τι βιον νεκροῖς βαιάτῳ ἀνεῖ-
σαν᾽ Α δὶ πικραι πάρθεν
ἰὼν Θαιόντ᾽ ἰδιτω
ὅπ᾽ ζωροῖο, Γατρὶ
ἶσον Θεία μὲν Φυσει,
τᾷ δὶ αἰσχρομίᾳ
λῷστον ἐν ἁγίοις.
Τᾶδε πόρε ὀνομα-
θῆσιπαν πίλαγ῾ος.
λίαν πικρὸν, ἑστε-
ταί τι πένθ῾ος ἔμεν παρεμδρυ-
ομένας ἰκρίῳ,
ἄτε πίλαγ῾ος πικρῶ.
Γαβριὴλ σὶ ἴτω ἐν χρόνῳ
τῶ Ἰωαχὶμ ἐς δόμα
ἄγγελ῾ος, ἱστεμένας
ἐξ ἀλόχω ϑυγαθρὸς
τι, παρθένω τε ὠνυμα ΜΑΡΙ-
Α. Εἶπε᾽ πάδι.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ζ.

Α᾽πικνον δυοῖν ϑεόθεν πικρὴν
χήρας χοιον τε κ᾽ ἤνθετᾶ-
πι κρίνον μεζᾳξὺ ἀκανθᾶν
καλὸν σὶ ἄνθ῾ος ἐπιγραφὲν ὀνόματι
Γαρθένω ἁγίῳ ΜΑΡΙΑΣ,
τὸ σὶ Ἄγγελοι πικέσιν
πρὸ τῶ, ἀλλ᾽ ἐπῆπε δὲ
ϑνατοῖσ᾽ ἐὰ τ᾽ ἐμένεια
τ᾽ ἐτοιμὸν τι χρῆ᾽ος
πᾶσι νεῶ ἀνίδει
ξ᾽ εἰς ὃ τὼς ὧδε βω-
μὼς ναὼς Ἐλικω-
νιαι παρθένοι χέ-
ονλι ἀϊδίως ἀείδας᾽
καὶ ἔδοξεν Θεῷ
ἀνέρι σοφῷ, γραφαῖς
τ᾽ ἐς ἔπαινον αἰώνιον
διδόμεν αὐτᾶς ὄνομα,
τῷ γόνυ πᾶν γρίφεται
πᾶν γόνυ Ὠρανιδᾶν,
ὄντων θ᾽ ὑπὸ γᾶς γόνυ ἅπαν,
τῶν καὶ ἐν Ἄϊδι.

P. Ioannes Schapelinck
è Societate IESV.

IN R. P. HADRIANI LYRÆI

TRISAGION MARIANVM

TRIVM MVNDI ORDINVM CÆLESTIVM, TERRESTRIVM ET INFERNORVM CONCENTV SALVTIFERÆ VIRGINIS MARIÆ SACRO NOMINI DECANTATVM.

ÆGer eram, & longi gemerem cùm tædia morbi,
Verſabam toto languida membra toro.
Vt tandem placito ceſſit mens victa ſopore,
Inſtitit in curas irrequieta nouas.
Ante oculos tenebræ, mortis properantis imago,
Et mors ante oculos conſtitit atra meos.
Et iam lethæo ſqualentia tela veneno
Horrebam, & toto corpore frigus erat.
Tunc primùm immitis ſenſi diſcrimina fati,
Et dixi, quantùm vita doloris habet!
Cur genibus ſum ſuſceptus? cur vbera ſuxi?
Hei mihi, cur miſero lux inimica data eſt?
Auctores generis tunc odi, ipſoſque parentes
Qui mihi, qui tanti cauſa fuere mali.
Nec tamen in tantis morbi vitæque periclis,
Si totus morerer, mors mihi viſa grauis.
At quantus trepido metus incubat, horrida Auerni
Dum loca, & ardentes mente reuoluo rogos?
Me miſerum! facilis triſtem deſcenſus in orcum eſt:
Longus ad inſernos ducitur ordo lacus.
Obſcurum per iter, cæca ſub nocte, per vmbras
Præcipitant; pandit ſemita trita viam.
Illic flebilibus plangunt deſerta querelis;
Mœſta repercuſſis planctibus antra ſonant.
Ferales circum volucres lugubria latè
Ingeminant iſtis carmina digna locis.
Ah, gens infelix, dixi, quam patrius error,
Et ſuus æternis implicuêre malis!
At cur hæc rerum moles, ingentia cælo
Sidera, & immenſis diſſita regna plagis,
Si pereat, ſi damnatæ in penetralia terræ
In pœnas hominum tota propago ruat?
Namque ſub his tenebris, prauique libidine tantâ,
Ah, quotus eſt, ſi quis, regna beata tenet!

Deſieram

Desieram in lacrymis. cælo simul orta sereno
Aurea lux toto visa nitere solo.
Funestæ trepidant volucres, tenebrasque requirunt,
Et procul ex oculis mortis imago fugit.
Vt vidi, vt sensi mala cedere tædia mentis,
Et membris vires iam rediisse nouas.
Iam nemus omne viret, iam flores protulit arbor,
Jam curuant ramos mitia poma suos.
Quæ circumuolitant, & cantibus aëra mulcent,
Lætum, nescio quid, ferre videntur aues.
Ipsa etiam placido saliens de fonte susurro,
Et nitet, & solito dulcius vnda strepit.
Haud alios primâ nascentis origine mundi
Crediderim terris emicuisse dies.
Interea sacris concentibus insonat æther,
Teque MARIA *parens, Virgo* MARIA *vocat.*
Te Superûm chorus omnis, & astra nitentia cælo
Blandiùs, arguto visa ciere sono.
Respondet tellus, infernaque regna MARIAM
Alternis certant tollere laude pari,
Salue Diua Parens, æterni cura parentis;
Salue hominum curis impositura modum.
Tu primæ, ah miseræ! reparasti damna parentis:
Jam felix per te femina nomen erit.
Te spectat mortale genus, Tibi supplicat orbis,
Te laudes, & Te Nomina mille decent.
Vt sileant homines, & siluæ & saxa loquentur,
Crescet & arboreis scripta MARIA *libris.*
Illa dies veniet, festinant astra, MARIA,
Quando Tuum Nomen grande volumen erit.
At quisquis tanti dicetur Nominis auctor,
Felix! hunc tecum postera sæcla canent.
Dumque canent laudes, & Nomina sacra MARIÆ,
Pars etiam laudis magna LYRÆVS *erit.*
Hoc meruit pietas, hoc doctæ plurima linguæ
Gratia; Diua fauet laudibus ipsa suis.
Talia vaticinans (& erant sua pondera verbis)
Nuntius æthereo missus ab axe tulit.
Dixerat: in tenues decessit protinus auras.
Destituit placidus lumina nostra sopor.
Quæ vidi in somnis, venerunt omnia. Nunquam
De cælo fallunt somnia missa fidem.

P. Iustus Frisius
è Societ. IESV.

ELENCHVS
SEV
SYLLABVS
VNIVERSI TRISAGII MARIANI
RERVMQVE SVMMARIE SVB QVALIBET EIVS PARTE CONTENTARVM.

Proœmium.

Antecessio Auctoris.

Interuallum primum.

Operis vniuersi Scopus & Idea.

Interuallum secundum.

Scriptionis Ratio ac Systema.

Interuallum tertium.

Cautio præcidanea Zoilo obiecta.

Interuallum quartum.

An aliqua quæ Deo & Christo sunt propria, tribui possint Deiparæ Matri Mariæ.

Interuallum quintum,

Quomodo ea, quæ Deo & Christo propria sunt, à SS. Patribus Beatæ Virgini tribuantur.

Interuallum sextum.

An ab humanis ad diuina argumentationes valeant, dictisq; fidem concilient ab eo, quod decet, & congruit deducta consequentia.

Interuallum septimum.

Cùm Dei Nomini eadem in Scripturis tribuantur, quæ Deo ipsi, an idem fieri possit Nomini Mariæ.

Interuallum octauum.

Quæ Sanctitas Nomini Mariæ competat, seu quot modis Nomen illud sanctum dici possit, ac sanctificari.

Interuallum nonum.

Quis honos & cultus Nomini Mariæ conueniat, & quâ appellatione sit exprimendus.

Interuallum decimum.

Quo sensu Deus ipse Nomen illud honorare dicatur: Quomodo Angeli & Inferi eidem genua curuare possint.

Interuallum vndecimum.

An & quomodo operari liceat homini Christiano in Nomine Mariæ, vt ratum id acceptumq; habeat Deus.

Interuallum duodecimum.

Virùm Beata Virgo mereri potuerit Nomen Mariæ & reapse merita sit, & quomodo.

TRISAGII
LIBER PRIMVS
QVI
HARMONIA CÆLESTIVM INSCRIBITVR.

Præcentor.

Hic modos facit, quos inter canendum Chorus obseruet.

Sonus primus.

De Nominum significatione ac natura, siue, An Nomina significent naturaliter, an verò ex libera instituentium voluntate, & positione?

Sonus secundus.

Cuius sit Nomina rebus imponere.

Sonus tertius,

An Deus quoque habeat Nomen?

Sonus quartus.

Num Angeli boni Nomina habeant, quibus se mutuo compellent, aut à nobis designentur?

Sonus quintus.

Quid de prauis Angelis, quos dæmones siue diabolos dicimus iudicandum? retinèntne hi Nomina sua, an verò ἀνώνυμοι vagantur?

Sonus sextus.

An anima corporibus liberæ Nomina habeant? & quid hac in parte de stellis sentiendum sit.

Sonus septimus.

Quod Nomen primo homini, & à quo inditum fuerit.

Sonus Octauus.

Quando cæteris rebus creatis sua Nomina posita, & à quo?

Sonu

Sonus nonus.

Ad quos deinceps Nominum impoſitio ſpectarit.

Sonus decimus.

Quis Virginis Deiparæ dignißimus Ὀνοματοθέτης?

Sonus vndecimus.

Quare Virgini Deiparæ certum inditum ſit Nomen?

Sonus duodecimus.

Cur Deus Virginis Deiparæ Nomenclationem patentibus eius ſubtractam ſibi ſeruarit?

Sonus decimus tertius.

Ecquod fuerit beatißimum illud Nomen, quod Virgini Matri impoſuit Deus?

Sonus decimus quartus.

Quare Dei Mater non ſit vocitata Eua, Ieſuina, Chriſtina, Theophila, Theodora, *aut alio Nomine noua?*

Sonus decimus quintus.

Sacrum Nomen יְהוִה *tetragrammaton.*

Sonus decimus ſextus.

Myſteriorum ſanctißimi Nominis Mariæ iuxta veterioris Cabalæ doctrinam inueſtigatio, & primò de קְרִיאַת רֵאשִׁי תֵבוֹת. *qua prima eius ſpecies eſt.*

Sonus decimus ſeptimus.

Inquiſitio myſteriorum beatißimi Nominis Mariæ per ſecundam ſpeciem ſanioris Cabalæ, qua dicitur גְּמַטְרִיאָא

Sonus decimus octauus.

De Nominum Ὑπονοίᾳ, *ſpectante ad* גְּמַטְרִיאָא *ex qua illuſtrior ſacroſancti Nominis Mariæ explanatio procedit.*

Sonus decimus nonus.

Diſquiſitio myſteriorum præclariſſimi Nominis Mariæ per tertiam ſpeciem melioris Cabalæ qua dicitur תְּשׁוּמֶרֶת *ſiue tranſpoſitiua.*

Sonus vigeſimus.

SS. Nominis Mariæ Orthographia, ac legitima pronuntiatio.

Sonus vigeſimus primus.

Quanam ac quotuplex SS. Nominis Mariæ Etymologia ex Hebræis & Syris fontibus deducta?

Soni vigeſimi primi Modulatio prima.

Maria *Deus ex genere meo.*

Modulatio ſecunda.

Maria *Domina maris.*

Modulatio tertia.

Maria *Illuminata, Illuminans, Illuminatrix, Lumen Dei.*

Modulatio quarta.

Maria *Doctrix, Populi magiſtra.*

Modulatio quinta.

Maria *Exaltata, Eminens, Sublimis, Excelſa.*

Modulatio ſexta.

Maria *Stilla maris.*

Modulatio ſeptima.

Maria *Dei imitatrix.*

Modulatio octaua.

Maria *Pluuia maris temperans.*

Modulatio nona.

Maria *Amarum mare.*

Modulatio decima.

Maria *Myrrha maris.*

Modulatio vndecima.

Maria *Iactulatrix maris.*

Modulatio duodecima.

Maria *Spes maris.*

Modulatio Decima tertia.

Maria *Stella maris.*

Sonus vigeſimus ſecundus.

De SS. Nominis Mariæ Etymologia Græca, Latina, & aliis.

Sonus vigeſimus tertius.

Æterna SS. Trinitatis erga dulciſſimum Mariæ Nomen benevolentia.

Sonus vigeſimus quartus.

Quid in Nomine Mariæ ſingula SS. Trinitatis perſona ſuum ac quaſi proprium agnoſcant.

Sonus vigeſimus quintus.

Sacrum Mariæ Nomen, ineffabile Dei Nomen includit.

Sonus vigeſimus ſextus.

Nomen Mariæ poſt ſacratiſſimum Filij ſui Nomen, à Deo ſcriptum in libro vitæ.

Sonus vigeſimus ſeptimus.

Diuerſa honorum Symbola. Notæq; illuſtriores, quibus Mariani Nominis ſplendorem exaugere atque amplificare Dei Filium contendit.

Sonus vigeſimus octauus.

Mirifica Spiritus ſancti erga Nomen Mariæ benevolentia & fauor.

Sonus vigeſimus nonus.

ΠΑΡΑΔΙΗΔΟΙ *Nominis Mariæ cum aliis Nominibus, quæ ſub Deo ſunt.*

Sonus trigeſimus.

Quàm gratus & acceptus ſit Deo Nominis Mariæ cultus & veneratio.

Sonus trigeſimus primus.

Stupenda ſigna, atque illuſtriora miracula, quibus ſacrum Mariæ Nomen coboneſtat Deus.

Sonus trigeſimus ſecundus.

Angelorum feruor in Mariano Nomine venerando, de quibus quæritur: an ſicut à principio ſuæ creationis, Chriſtum fide cognorunt, & ſacrum Iesv *Nomen adorarunt, ita Matrem Dei nouerint, & eius Nomen ſint veneratí?*

Sonus trigeſimus tertius.

Quid in ſacro Nomine Mariæ reſpiciat Angelos, quamobrem erga illud ij tantopere afficiantur?

Sonus trigeſimus quartus.

Cui Angelorum demandata fuerit enunciatio ſanctiſſimi Nominis Mariæ ſacienda Ioachimo & Annæ parentibus eius, & quo affectu is fuerit id officij executus?

Sonus trigeſimus quintus.

An aliis antè reuelauerint Angeli ſacrum Mariæ Nomen? vbi de filiis Prophetarum, Sibyllis, Argonautis, Druidibus, aliiſq; tractatur.

Sonus

ELENCHVS SEV SYLLABVS

Sonus trigesimus sextus.

Quàm fuerit sacrum Maria Nomen ab Angelo Gabriele in sancta Virginis Annunciatione celebratum.

Sonus trigesimus septimus.

Quemèdo Angeli docuerint homines cultum, ac venerationem sacrosanctis Nominis Maria.

Sonus trigesimus octauus.

Varij atque exquisiti modi, quibus Angeli nobis duces ac magistri fuerunt venerandi, colendiq; sacrum Nomen Maria.

Sonus trigesimus nonus.

Quanto studio ac zelo Sancti omnes in celis sanctissimum Maria Nomen adorent, ac reuerentur.

Sonus quadragesimus.

Diuorum celestium in vindicando Maria Nomine contra obtrectatores zelus & contentio.

ETHOMELODIA

PRIMA.

Lemma primum.

Quis nominis imponendi finis?

Lemma secundum.

Quantus nominum delectus habendus sit.

Lemma tertium.

Vnde nomina petenda sint.

Lemma quartum.

Imponendi nominis tempus, & ceremonia.

Lemma quintum.

An nomen semel impositum mutari possit? quare? & à quo? vbi de Imperatoribus, Regibus, ac Religiosis cum nouo statu ac dignitate noua nomina assumentibus, tractatur.

Lemma sextum.

De vsitata nominum mutatione qua Pontifices Maximi, dum coronantur nouum sibi nomen assumunt, vnde ea res originem duxerit, & quomodo, ac quare?

Lemma septimum.

Nomini suo quisque respondere, ac satisfacere debet.

Lemma octauum.

Quando nomen proprium occultandum, quando verò propalandum?

Lemma nonum.

Nominis alieni assumptio quandoque licita, quandoque illicita.

Lemma decimum.

Quanta felicitatis sit nomen scriptum habere in libro vitæ?

TRISAGII

LIBER SECVNDVS

QVI

SYMPHONIA TERRESTRIVM

NVNCVPATVR.

Modus primus.

POst Dei hominis glorioſiſsimum nomen nullum in terris maiore acceptum veneratione, quàm nomen Virginis Matris, quod eſt Maria.

Modus secundus.

Præſtantia nominis Maria ab eis, qua illud antè in typo geſſerunt.

Modus tertius.

Vbi, quando, ac quomodo vnigenita filia Ioachim & Annæ Maria fuerit nuncupata?

Modus quartus.

Nomen Maria nomen hominibus nouum.

Modus quintus.

An Virgo Deipara Maria habuerit aliquod Prænomen, Cognomen, aut Agnomen?

Modus sextus.

Nomen Maria nomen magnum, à quo ipſa vocitanda Magna.

Modus septimus.

Poſt Deum Virgo ipſa in cultu nominis ſui obtinuit principatum, magna facta ſecundùm nomen ſuum, vera Θεώνυμος.

Modus octauus.

Qua via ac modo beatiſſima Virgo Maria ſanctiſſimi nominis ſui ſuſtinuerit dignitatem.

Modi octaui Pauſa prima.

Maria vera Dei mater ſecundùm beatiſſimi Nominis ſui Etymon primum, quod eſt Deus ex genere meo.

Pauſa

Pauſa ſecunda.

Maria conuenienter Domina maris, *iuxta ſacri nominis Etymon ſecundum.*

Pauſa tertia.

Maria bene Illuminata, Illuminans, Lumen Dei, Illuminatrix *fuit, vt habet Etymon tertium glorioſi nominis ſui.*

Pauſa quarta.

Maria congruenter Doctrix *ac* populi Magiſtra, *ſicut fert Etymon ſancti nominis ſui quartum.*

Pauſa quinta.

Maria iure optimo Exaltata, Eminens, Sublimis, Excelſa, *vti quintũ nominis eius Etymon refert.*

Pauſa ſexta.

Maria rectè Stilla maris *dicta fuit, prout docet Etymon ſextum nominis ſui, & quomodo?*

Pauſa ſeptima.

Maria ritè Dei Imitatrix *fuit, ratione Etymologiæ ſeptimæ ſacri nominis ſui.*

Pauſa octaua.

Maria optimè Pluuia maris temporanea *dicta ſecundùm Etymon octauum nominis ſui.*

Pauſa nona.

Maria propriè Amarum mare *expreſſit, iuxta Etymon nonum ſancti nominis ſui.*

Pauſa decima.

Maria congruè Myrrha maris *dicta, vt præ ſe fert Etymon decimum nominis eius.*

Pauſa vndecima.

Maria verè Iaculatrix maris *fuit, vt Etymologia vndecima præclariſſimi nominis eius oſtendit.*

Pauſa duodecima.

Maria propriè Spes maris *fuit, atque etiamnum talem ſe exhibet, vti duodecima Etymologia ſacri Nominis eius clarè portendit.*

Pauſa decima tertia.

Maria verè Stella maris *eſt, vt docet Etymon tertium decimum nominis ſancti eius.*

Modus nonus.

Melos emblematicum ex tredecim his Pauſis concinnè, modulatéq; reſultans, quo oculis non minùs quàm auribus Maria Θεώνυμος exhibetur.

Modus decimus.

Quare Maria iam Dei mater facta nomen ſuum non mutauit?

Modus vndecimus.

Quomodo Maria mutauit nomen Euæ?

Modus duodecimus.

Magna nominis Mariæ dignitas & amplitudo, qua ij fruuntur & gaudent, qui illud eximiè colunt & venerantur.

Modus decimus tertius.

Nominis Mariæ dulcedo & iucunditas, quam ij ſentiunt qui illud amant, & complectuntur.

Modus decimus quartus.

Ecquinam primi poſt natam Virginem ſacrum nomen Mariæ coluerint in terris?

Modus decimus quintus.

De efficacitate ſacri Nominis Mariæ, & in quo illa conſiſtat.

Modus decimus ſextus.

Sacri nominis Mariæ efficacitas in fide, ſpe, charitate, ceteriſq; virtutibus comparandis, exercendis, &c.

Modus decimus ſeptimus.

Efficacitas ſacroſancti nominis Mariæ in probandâ, adſtruendâque immaculata eiuſdem Conceptione.

Modus decimus octauus.

Efficacitas ſacri nominis Mariæ contra caſus varios & æruminas, quæ corporibus noſtris exitium afferrè ſolent, aut detrimentum.

Modus decimus nonus.

Sacri nominis Mariæ in bello vſurpati, ac contra hoſtes inuocati vtilitas.

Modus vigeſimus.

An ſacrum Mariæ nomen verbis prolatum, efficacius ſit quàm ſcripto comprehenſum?

Modus vigeſimus primus.

Vtrùm velocior ſubinde ſalus ex nomine Mariæ, quàm ex nomine IESV *ſoleat promanare, vbi de efficacitate vtriuſque nominis exquiſitè diſputatur.*

Modus vigeſimus ſecundus.

Quantus ſplendor & gloria ſacro nomini Mariæ accedat, quod vnà cum SS. nomine IESV *paſſim pingatur, atque inuocetur, & quis fructus inde exiſtat?*

Modus vigeſimus tertius.

Inter omnes ſacratæ Virginis reliquias, nulla præſtabiliores, magiſq; veneranda, quàm ſanctum nomen eius, quod eſt Maria.

Modus vigeſimus quartus.

Quare Chriſtus matrem ſuam nunquam Mariæ, ſed mulieris tantùm nomine compellarit, vti & alter filius eius adoptiuus Ioannes nunquam Mariam vocauit?

Modus vigeſimus quintus.

Quàm fuerit olim notabile, adultâ iam Chriſti prædicatione, nomibus Mariæ in Eccleſiam ingreſſus?

Modus vigeſimus ſextus.

An nomen ſuum Maria nonnunquam ſcripto commiſerit? vbi, ac quibus de cauſis id factum? cuius occaſione vetus de Virginis Deiparæ epiſtolis expenſa traditio eſt.

Modus vigeſimus ſeptimus.

Cur nomen Mariæ plurimis feminis concedatur, cùm tamen nomen Ieſu viris omnibus denegetur? & quid denique hac in parte expedire cenſendum ſit?

Modus vigeſimus octauus.

An ſacrum nomen Mariæ viris conueniat, ijque illud aſſumere poſſint, vnde res illa originem ducat.

Modus vigeſimus nonus.

An quiſpiam à nomine Mariæ denominari poſſit Marius, Marianus, Mariana, Marianita, &c.

Modus trigeſimus.

Quanta religione obligentur Mariam colere & obſeruare, quos nomine eius contigerit inſigniri?

Modus trigeſimus primus.

Religioſæ familiæ quæ Mariæ nomen ſanctiſſimum honoru atque obſeruantiæ cauſa aſſumpſerunt, & ab eo denominatæ ſunt.

Modus trigeſimus ſecundus.

Dies feſti ab Eccleſia in honorem ſacri nominis

Maria indicti. Templa posita. Ara dedicata.

Modus trigesimus tertius.

Sacrosanctis Liturgiæ ritibus, Ecclesiastico Officio, ac diuersis precationum formulis honori præclarissimi nominis Mariæ solenniter consultum.

Modus trigesimus quartus.

Variæ Sodalitates ad honorem nominis Mariæ authoritate publica constitutæ, ac titulo eiusdem insignitæ.

Modus trigesimus quintus.

Quæ Sodalitatum sacri nominis Mariæ forma, finis, ac leges? Quæ Sodalium qualitas, numerus, pietas? quàm frequentes, ac quibus diebus Sodalium conuentus? quis conuentuum splendor? quæ priuilegia?

Modus trigesimus sextus.

Regum ac Principum virorum studia, atque exempla in præclarissimo nomine Mariæ honorando, & defendendo.

Modus trigesimus septimus.

Familiæ nobiles quæ in Parma gentilitia sacrum Mariæ nomen expressum honoris causa circumferunt.

Modus trigesimus octauus.

Vrbes, Prouincia, portus, & insulæ nobiliores quæ gloriosum Mariæ nomen magno honoris & obseruantiæ studio assumpserunt.

Modus trigesimus nonus.

Variæ ac multiformes venerationis paradigmata, quibus cultum atque honorem sacri nominis Mariæ piorum hominum Religio propagare conata est.

Modus quadragesimus.

Venerando nomine Mariæ manus, brachia, & pectus honoris causa inscribi solita, illustratus versus 6. cap. 8. Canticorum: Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.

Modus quadragesimus primus.

Nihil postulanti recusare quod gratia nominis Mariæ petitur vehementer eiusdem amplificat dignitatem.

Modus quadragesimus secundus.

Iusiurandum interposito Mariæ nomine piè à fidelibus honoris causa vsurpatum.

Modus quadragesimus tertius.

Ter augusti nominis Mariæ gloria per Mathematicas amplificata disciplinas.

Modus quadragesimus quartus.

Quæ sacri nominis Mariæ pictura? quisve eius formandi, reformandiq; Νόμος aut vsitatus modus?

Modus quadragesimus quintus.

De præclara atque angusta sacri nominis Mariæ Antonomasia, quæ Mater misericordiæ pro Mariæ ponitur, atque efficienter ab omnibus inuocatur.

ETHOMELODIA

SECVNDA.

Chroma primum.

Sanctissimi nominis Mariæ qualitates Grammaticæ ad mores accommodatæ.

Chroma secundum.

Cur eodem die & circumcisio & nominis impositio olim concurrerint, quemadmodum & nunc Baptismus cum eadem nominis impositione coniunctus est.

Chroma tertium.

Quot nomina vni imponenda?

Chroma quartum.

Compellatio expresso nomine benevolentiam reflatur.

Chroma quintum.

Quis modus optimus nomen suum ab omni posteritatis oblivione vindicandi?

Chroma sextum.

Nominis similitudo gratiam parit, affectionemq; conciliat.

Chroma septimum.

An auctor nomen suum litterariis operibus præfigere, an verò supprimere possit, aut debeat?

Chroma octauum.

Quid in veteri ritu, ac prisci Ecclesiæ cæremoniis fuerit nomen offerre?

Chroma nonum.

Quàm vana & stulta sit in hoc sæculo illustrium nominum ambitio.

TRISA-

Digitized by Google

TRISAGII

LIBER TERTIVS

QVI

L'ESSVS INFERNORVM

DICITVR.

Tonus primus.

QVinàm hac voce Infernorum intelligendi sint.

Tonus secundus.

An speciosa law sit in ore Infernorum.

Tonus tertius.

Quanto iure ac congruenter sanctissimo nomini Mariæ cultus & honos ab Inferis præstetur.

Tonus quartus.

Quomodo SS. PP. anima in limbo ante Christi Domini descensum ad inferos sacrum Mariæ nomen venerata sint.

Tonus quintus.

Quomodo pueri qui in auita culpa, patriâque noxa decesserunt, augustissimum Mariæ nomen in limbo agnoscant, & reuereantur.

Tonus sextus.

De inuocatione & cultu sacri nominis Mariæ, quo illud vita functorum piacularis statio prosequitur & obseruat.

Tonus septimus.

Qua ratione mali damones in gehenna sanctissimum Mariæ nomen horreant, ac venerando contremiscant.

Tonus octauus.

Quanta efficiendi vis atque potentia sit amplissimi nominis Mariæ aduersus omnes Orcini solicitatoris tentationes, laruas, ac spectra, quibus nos, dum hic viuitur, identidem conterret.

Tonus nonus.

Sacrum nomen Mariæ adhibitum solemnibus exorcismis, quibus Ecclesia damones exagitat, & quo successu.

Tonus decimus.

Quæ virtus sacratissimi nominis Mariæ aduersus sortilegos, strigas, veneficos, cetera que hominibus noxia damonum retrimenta.

Tonus vndecimus.

Adorandi nominis Mariæ potentia atque efficacia contra fulmina, & tonitrua, terræ motus, ac tempestates, reliquósque mundi elementarij paroxysmos, quibus non rarò se mali damones admiscent.

Tonus duodecimus.

Quantum in optimo nomine Mariæ contra morbos tum naturales, tum supernaturales præsidium, quàm salubris corporibus nostris in eodem medicina.

Tonus decimus tertius.

Efficacitas sacri nominis Mariæ contra varias mentis perturbationes, aliáque intemperantis animi vitia ac motus.

Tonus decimus quartus.

Dulcissimi nominis Mariæ sub mortem inuocati solatium, vsurpati magna vtilitas.

Tonus decimus quintus.

Ingens sacri nominis Mariæ potentia contra blasphemos, seu maledicas vrbi sacrilegi exercitationes.

Tonus decimus sextus.

Augustissimi nominis Mariæ de hæresi, eiúsque progenie subiugata triumphus.

Tonus decimus septimus.

Impudens Mariomastigum vesania sacri nominis Mariæ splendoribus confusa.

Tonus decimus octauus.

Regalis nominis Mariæ vis & energia aduersus peccata, eisdémque implicitos peccatores.

ETHOMELODIA

TERTIA.

Scolion primum.

Quæ ac quanta vis sit in nomine?

Scolion secundum.

Θ'νομαντομάντεια, siue vaticinatio ex nomine quæ licita, quæ prohibita.

Scolion tertium.

Vnde mulieres quæ nomine Mariæ appellantur, plurimis subiectæ esse soleant ærumnis.

Scolion quartum.

Peccatores apud Deum Α'νάγνωστοι, siue nominis honore indigni.

Scolion quintum.

Vnde nominis alicuius terror oriatur?

Scolion sextum.

Quid Ignominia? vnde nata? quanta eius macula, ac nominis probrum?

Scolion septimum.

An sub nomine alterius commonere quempiam, aut instruere deceat, idq; expediens sit?

Scolion octauum.

Quomodo ac qua de causa homines ratione vtentes irrationabilium animantium nomina aliquando sortiantur?

Scolion nonum.

Melius est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ, aut vnguenta pretiosa. Quanam id arte obtineatur, quo modo seruetur?

Scolion decimum.

Nomina bene agendo parta, pluris æstimanda, quàm quæ nascendo à parentibus obtinentur.

Doxologia

Sacrosancto Nomini Mariæ debita.

Hymnodia,

Sine Danidica Acrostichis, qua dulcissimum Mariæ nomen quot litteris, tot psalmis exscriptum inuocatur.

HORTVLVS · MARIANVS

in quo

Varia Mariæ Nomina, epitheta,

suis diuisa Areolis

Cœlestium, Terrestrium & Infernorum

puluinos discriminant.

ΑΚΡΟΤΕΛΕΤΤΙΟΝ,

Operis vniuersi Conclusio.

AD MAIOREM DIVINI MARIANIQVE

NOMINIS

HONOREM ET GLORIAM.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHVS SCRIPTVRARVM VTRIVSQVE TESTAMENTI QVAS TRISAGION FVSIVS EMODVLATVR.

EX GENESI.

Cap.1.v.8. Congregationes aquarum appellauit maria. 84.2.b.

1.v.14. Dixit Deus, Fiant luminaria in firmamento cæli,& diuidant diem ac noctẽ, & sint in signa,& tempora,& dies,& annos, vt luceant in firmamento cæli,& illuminent terram,&c. 225.2.b.

1.v.16. Fecit Deus duo luminaria magna, &c. 228.2.b.

1.16. Et luminare minus vt præesset nocti. 76.1.a.

1.v.20. Producant aquæ reptile animæ viuentis, & volatile super terram sub firmamento cæli. 450.2.a.

1.28. Replete terram, & subijcite eam, dominamini piscibus maris,&c. 43.1.c.

2.19. Vt videret quid vocaret ea. 35.2.d.

3.8. Vocauit Deus Adam, & dixit ei, Vbi es? 450.2.d.

v.22. Ecce Adam vnus ex nobis factus est. ib.

3.15. Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum. 217.2.b. 232.1.a. 249.2.c. 286.1.d.

3.16. In dolore paries filios tuos. 212.1.c.

3.20. Et vocauit Adam nomen vxoris suæ Heua, eò quòd,&c. 44.1.b. 54.2.b.

4.1. Possedi hominem per Deum. 86.2.b. 140.2.c.

4.17. Ædificauit ciuitatem, vocauitque nomen eius ex nomine filij sui Enoch. 326.2.d.

4.25. Posuit mihi Deus aliud semen pro Abel. 140.2.c.

26. Quia iste cœpit inuocare nomen Domini. 141.2.c.

5.2. Vocauit Deus nomen eorum Adam, in die qua creati sunt. 42.2.d.

5.29. Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus. 141.2.c.

12.2. Benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum. 21.1.d.

16.9. Reuertere ad dominam tuam & humiliare sub manu ipsius. 402.1.a.

16.10.& 11. Multiplicans multiplicabo semen tuum; paries filium, vocabisque nomen eius Ismael, eò quòd,&c. 51.2.d. 117.1.a.

17.1. Ego Deus omnipotens, ambula coram me, & esto perfectus: ponamq; fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis. Tu ergo custodies pactum meum,& semen tuum post te in generationibus suis,&c. 378.2.d.

17.5. Nec vltrà vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham. 91.2.d. 178.1.d.

17.19. Sara vxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius Isaac. 51.2.d. 117.1.a.

22.2. Vade in terram visionis, atque ibi offeres eum super vnum montium. 199.2.c.

22.28. Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israël. 463.2.a.

24.16. Puella decora nimis, virgoque pulchertima, & incognita viro. 437.1.a.

30.1. Cernens Rachel, quòd infœcunda esset, ait marito suo, Da mihi liberos, alioquin moriar. 384.1.d.

37.33. Tunica filij mei est, fera pessima deuorauit eum, bestia deuorauit Ioseph: scissisque vestibus indutus est cilicio nolens consolationem accipere, inquiens, descendam ad filium meum lugens in infernum. 210.1.d.

37.35. Descendam ad filium meum lugens in infernum. 396.2.a.

41.51. Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. 141.1.b.

48.16. Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis,&c. 24.2.a.

49.2. Audite Israel patrem vestrum. 463.2.a.

49.9. Catulus leonis Iuda. 459.1.b.

49.10. Non auferetur sceptrum de Iuda, &c. 98.2.c.

49.18. Salutare tuum expectabo Domine. 88.2.c.

EX EXODO.

4.25. Tulit acutissimam petram & circumcidit præputium filij sui. 181.1.d.

6.3. Nomen Adonai non indicaui eis. 155.1.c.

15.20. Sumpsit ergo Maria Prophetissa, soror Aaron tympanum in manu sua. 166.1.a.

25.40. Inspice & fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est. 78.1.d.

28.12. Portabit Aaron nomina eorum super vtrumque humerum. 91.2.c.

32.31. Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis,

cis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. 459.2.b.

33.12. Noui te ex nomine. 382.2.c.

31.2. Ecce vocaui te ex nomine Beseleel. 383.1.a.

34.29. Ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini. 191.2.c.

EX LEVITICO.

12.2. Si pepererit masculũ, immunda erit septem diebus, iuxta dies separationis menstruæ, & die octauo circumcidetur infantulus. Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadis iuxta ritum fluxus menstrui. 171.2.b.

19.28. Non incidetis carnes vestras, neque figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. 336.1.d.

EX NVMERIS.

12.15. Et populus non est motus de loco illo, donec reuocata est Maria. 69.2.b.

16.32 & 33. Dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos, descenderuntque viui in infernum operti humo. 396.1.b.398.2.a.

24.17. Orietur stella ex Iacob, & consurget homo ex Israel, & percutiet duces Moab. 119.2.b.426.2.d.

EX DEVTERONOMIO.

18.11. Ne sit maleficus, nec incantator, neque qui diuinos & pythones consulat, aut quærat à mortuis veritatem. 413.2.c.

28.58. Nomen eius glorioſum & terribile. 453.1.d.

32.2. Concrescat vt pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum: quasi imber super herbam, & quasi stillæ super gramina, quia nomen Domini inuocabo. 134.1.d.

32.82. Gens absque consilio & sine prudentia, vtinam saperent & intelligerent, &c. 69.1.a.

33.12. Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo. 228.1.b.

EX LIBRIS IVDICVM.

9.48. Quod me videtis facere, citò facite omnes. 103.2.d.

EX LIBRO RVTH.

1.20. Ne vocetis me Noëmi, id est pulchram, sed vocate me Mara, id est amaram, quia amaritudine valdè repleuit me omnipotens. 153.2.b.

EX LIBRIS REGVM.

1.Reg.25.41. Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum Domini mei. 59.2.c.

2.Reg.1.23. Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita sua. 110.2.d.253.1.a.

2.Reg.14.14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. 266.2.a.

2.Reg.23.v.8.& 39. Hæc nomina fortium Dauid septem & triginta robustos. 451.1.a.

2.Reg.23.15. O si quis daret mihi potum aquæ de cisterna, quæ est Bethlehem iuxta portam. 205.2.c.

3.Reg.2.8. Habes quoque apud te Semei, &c. qui maledixit mihi maledictione pessima. 58.1.d.

3.Reg.2.19. Positusque est thronus matri regis, quæ sedit ad dextram eius. 198.2.b.& 404.2.a.

3.Reg.18.44. In septima autem vice ecce nubecula parua quasi vestigium hominis. 204.2.a.

4.Reg.13.17. Dixit Helisæus ad Ioas regem Israel, Aperi fenestram orientalem. 217.1.d.

EX LIBRIS PARALIPPOMENON.

1.4.17. Genuit Mariam & Sammai, & Iesba patrem Esthamo. 54.1.a.

2.3.1. Et cœpit Salomon ædificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria. 199.2.d.

EX LIBRO TOBIÆ.

13.23. Benedictus Dominus, qui exaltauit eam, & sit regnum eius in sæcula sæculorum super eam. 199.2.a.

EX LIBRO IVDITH.

9.2. Domine Deus patris mei Simeon. 14.2.b.

EX LIBRO ESTHER.

2.17. Assuerus ada mauit plusquam omnes mulieres, & posuit diadema regni in capite eius. 198.2.b.

5.3. Etiamsi dimidiam partem regni petieris dabitur tibi. 369.1.d.

6.9. Sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorare. 21.2.c.

8.17. Grandis enim cunctos Iudaici nominis terror inuaserat. 453.1.c.

EX LIBRO IOB.

11.16. In secreto calami sub vmbra dormit, & in locis humentibus vagatur, cuius fortitudo in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris eius. 411.2.c.

17.2. Non peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus meus. 426.1.c.

19.23. Quis mihi tribuat vt scribantur sermones mei? quis mihi det vt exarentur, &c. 130.1.d.

24.14. Manè primo consurgit homicida, interfecit egenum & pauperem: per noctem erit quasi fur; oculus adulteri obseruat caliginem, dicens: Non me videbit oculus; & operiens vultum suum perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignorauerunt lucem: si subitò apparuerit aurora, arbitrantur vmbram mortis. 408.2.d.

28.18. Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione eius. 234.2.a. 38.2.a.

Digitized by Google

38.2.3. Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis? accinge ſicut vir, &c. 86.1.c.
39.27. Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum. 195.2.d.

EX LIBRO PSALMORVM.

Pſal. 4.3. Filij hominum vſquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium. 393.1.a.
8.4. Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum, lunam & ſtellas, &c. 41.1.d.
8.6. Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis. 350.2.d.
9.15. Tu es quæ exaltaſti me de portis mortis, vt annuntiem omnes laudationes tuas. 372.1.d.
17.5. Dolores inferni inuenerunt me. 426.1.c.
17.38. Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, nec conuertar, donec deficiant, confringam illos, nec poterunt ſtare, cadent ſubtus pedes meos. 431.1.b.
19.6. In nomine Dei noſtri magnificabuntur. 271.2.b.
20.4. Poſuiſti in capite eius coronam de lapidibus pretioſis. 361.1.b.
24.10. Vniuerſæ viæ Domini miſericordia & veritas. 369.2.a.
30.6. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. 428.1.b.
31.9. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. 458.1.a.
44.6. Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent in corda inimicorum regis. 436.1.a.
44.7. Dilexiſti iuſtitiam & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus. 69.1.c.
44.10. Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate, adducentur regi virgines poſt eam. 466.1.c.
45.9. Venite & videte opera Domini quæ poſuit prodigia ſuper terram. 108.2.d.
47.11. Secundùm nomen tuum, ita & laus tua. 180.1.c.
48.12. Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis. 393.1.c.
49.16. Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum. 399.2.b.
61.13. Omnia opera Domini poteſtas & miſericordia. 276.1.c.
62.12. Laudabuntur omnes qui iurant in eo. 341.2.b.
64.1. Te decet hymnus Deus in Sion. 34.1.b.
67.1. Exurgat Deus & diſſipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei. 407.2.c.
67.10. Pluuiam voluntariam ſegregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata eſt, tu verò perfeciſti eam. 205.2.d. & 235.2.d.
68.29. Deleantur de libro viuentium, & cum iuſtis non ſcribantur. 94.1.a. 159.2.b.
68.35. Laudent illum cæli & terra, mare & omnia reptilia in eis. 400.1.b.
68.37. Qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea. 228.1.c.
71.9. Inimici eius terram lingent. 400.1.a.
73.14. Tu confregiſti capita draconis. 458.1.a.
75.6. Turbati ſunt omnes inſipientes corde, dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus. 343.1.a.
76.20. In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis. 70.1.b.
86.1. Fundamenta eius in montibus ſanctis. 196.2.c. 366.2.a.
88.3. Quoniam miſericordia ædificabitur in cælis. 367.2.c.
88.10. Tu dominaris poteſtati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. 184.1.b.
92.1. Dominus regnauit, decorem indutus eſt, indutus eſt Dominus fortitudinem & præcinxit ſe. 148.2.c.
93.19. Secundùm multitudinem dolorum, conſolationes Domini lætificauerunt animam eius. 98.2.b.
98.6. Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius, & Samuel inter eos. 120.1.a.
100.1. Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. 364.2.a.
102.8. Miſerator & miſericors Dominus, patiens, & multùm miſericors. 368.1.b.
103.19. Fecit lunam in tempora. 225.2.b.
106.26. Exaltati ſunt fluctus eius, aſcendunt vſque ad cælos, & deſcendunt vſque ad abyſſos: anima eorum in malis tabeſcit. 185.1.a.
v.29. Quis ſtatuit procellam eius in auram, vt ſileant fluctus eius. ibid.
109.2. Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. 401.2.c.
110.9. Sanctum & terribile nomen eius. 451.1.d.
113.17. Non mortui laudabunt te, neque omnes qui deſcendunt in infernum. 22.2.c.
118.105. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. 93.1.d.
129.8. Domine quis ſuſtinebit, &c. ſperet Iſrael in Domino. 426.2.a.
131.1. Memento Domine Dauid. 427.2.d.
135.9. Fecit lunam in poteſtatem noctis. 227.2.b.
136.5. Si oblitus fuero tui Ieruſalem, obliuioni detur dextra mea. 333.1.d.
144.9. Miſerationes eius ſuper omnia opera eius. 367.2.b.
146.4. Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat. 41.2.b. 42.1.d.

148.7. Laudate Dominum de terra dracones & omnes abyſſi, beſtiæ & vniuerſa pecora. 400.1.d.

EX PROVERBIIS.

3.32. Cum paruis quoque & ſimplicibus ſermocinatio eius eſt. 378.2.b.

8.22. Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum. 69.2.c.86.2.b.263.2.b.

8.32. Nunc ergo filij audite me, beati qui cuſtodiunt vias meas. 378.1.a.

10.7. Nomen impiorum putreſcet. 385.1.b.

13.12. Spes, quæ differtur, affligit animam. 211.2.a.

18.10. Turris fortiſſima nomen Domini, ad ipſum currit iuſtus & ſaluabitur. 279.1.a.

18.19. Frater qui adiuuatur à fratre quaſi ciuitas firma. 320.2.d. emolumentum ſocietatis ſuæ. 320.2.d.

19.12. Sicut fremitus leonis, ita & regis ira. 458.1.b.

19.25. Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit. 439.1.a.

8.23. Ab æterno ordinata ſum. 86.2.c. cum eo eram cuncta componens. ibid.

26.5. Reſponde ſtulto ſecundùm ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens videatur. 462.1.b.

30.19. Viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper petram, viam nauis, &c. 68.2.d.

31.18. Non extinguetur in nocte lucerna eius. 189.1.d.

31.28. Surrexerunt filij eius & beatiſſimam prædicauerunt. 141.2.a.

31.29. Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas. 198.2.b.

EX ECCLESIASTE.

1.7. Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat. 184.1.d.

4.9. Melius eſt duos eſſe ſimul quàm vnum, habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ. 320.2.d.

7.2. Melius eſt nomen bonum quàm diuitiæ multæ. 400.1.a.421.1.b.

EX CANTICIS.

1.2. Oleum effuſum nomen tuum. 111.1.a.252.2.b.261.2.d.279.1.b.

1.3. Introduxit me in cellaria ſua. 193.1.d.

1.10. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. 160.2.b.

1.11. Dum eſſet rex in accubitu ſuo nardus mea dedit odorem ſuum. 95.1.c.

2.2. Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. 221.1.d.

2.5. Stipate me malis, quia amore langueo. 219.2.a.

4.4. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. 194.1.b.218.1.a.378.1.d.

4.5. Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis. 195.1.c.

4.7. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. 229.2.c.

4.9. Vulneraſti cor meum, ſoror mea ſponſa. 368.1.b.

5.1. Comedi fauum meum cum melle meo. 65.2.a.

6.3. Pulchra es amica mea, ſuauis & decora, &c. 67.1.c.408.1.c.

6.8. Vna eſt columba mea, perfecta mea, &c. 64.1.c.67.2.c.131.2.b.378.1.c.

6.9. Pulchra vt luna. 226.1.c.

7.7. Cuius ſtatura aſſimilata eſt palmæ. 199.1.a.

7.13. Noua & vetera, dilecte mi, ſeruaui tibi. 173.2.b.

8.5. Innixa ſuper dilectum ſuum. 199.1.c.

8.6. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum. 78.2.c.

8.8. Quid faciemus ſorori noſtræ in die, quando alloquenda eſt. 178.1.c.

EX SAPIENTIA.

7.13. & 14. Quod ſine fictione didiceris, ſine inuidia communicare, &c. 76.1.d.

7.24. Attingit vbique propter ſuam mundiciem, vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis Dei omnipotentis ſincera. 370.1.a.

8.4. Doctrix eſt enim diſciplinæ Dei, & electrix operum eius. 234.1.b.

8.10. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud ſeniores iuuenis. 76.1.c.

10.17. Deduxit eos in via mirabili. 68.2.b.

11.23. Quaſi gutta roris antelucani. 200.2.a.

12.16. Virtus tua iuſtitiæ initium eſt; & ob hoc quòd omnium Dominus es, omnibus te parcere facis, tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas. 370.1.b.

EX ECCLESIASTICO.

1.2. Altitudinem cæli, latitudinem terræ, profundum abyſſi quis dimenſus eſt? 178.1.b.210.2.d.

1.24. Gloriam tenentium ſe exaltat. 76.2.c.

3.20. Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo gratiam inuenies. 200.2.c.216.1.a.

6.10. Qui futurus eſt iam vocatum eſt nomen eius, & ſcitur quòd homo ſit. 43.2.d.

6.29. In nouiſſimis inuenies requiem in ea. 426.2.b.

8.4. Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem illius ligna. 460.1.a.

10.2. Secundùm iudicem populi, ſic & miniſtri eius; & qualis rector eſt ciuitatis, tales & habitantes in ea. 325.1.a.

13.19. Omne animal diligit ſibi ſimile. 387.1.c.

Digitized by Google

15.19. Domino Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita, sic & post perfectum respicit omnia. 86.2.a.

24.5. Ego ex ore Altissimi prodiui. 378.2.a.

24.6. Ego feci in cælis vt oriretur lumen indeficiens. 113.1.a.

24.7. Ego in altissimis habitaui. 111.1.b.

24.8. Profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui. 184.1.b.

24.14. Ab initio & ante sæcula creata sum. 94.2.d.

24.17. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion, quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Iericho, quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis. 198.2.c.

24.20. Sicut cinnamomum & balsamũ aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris, quasi libanus non incisus vaporaui habitationem meam, & quasi balsamum non mistum odor meus. 216.2.c.

24.24. Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei, in me omnis gratia viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. 68.1.a. 378.1.d.

24.32. Hæc omnia liber vitæ & testamentum Altissimi. 94.1.a.

24.40. Ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio. ego quasi fluuij Diorix, & sicut aquæductus exiui de paradiso. dixi, Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum. 216.1.b.

27.12. Stultus sicut luna mutatur. 435.2.c.

35.24. Donec retribuat hominibus secundùm actus suos, & secundùm opera Adæ. 44.1.a.

36.14. Miserere plebi tuæ, super quam inuocatum est nomen tuum. 299.2.b.

39.12. Collaudabunt multi sapientiam eius, & vsque in sæculum nemo delebitur, non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à generatione in generationem. 395.2.a.

40.1. Iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ in matrem omnium. 420.1.d.

41.15. Curam habe de bono nomine. 460.2.c.

43.7. Luna minuitur in consummationem, & crescit mirabiliter in consummatione. 228.2.d.

43.7. A luna signum diei festi. 228.1.c.

43.9. Sicut vas castrorum in firmamento cæli resplendeat gloriosè. 226.2.d.

43.19. Luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis & signum æui. 225.1.d.

44.17. In tempore iracundiæ factus est Noë reconciliatio. 98.1.c.

46.1. Fortis in bello Iesus Naue, qui fuit magnus secundùm nomen suum, maximus in salutem electorum Dei. 178.2.a.

49.1. Memoriam in compositione odoris facta opus pigmentarij, in omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & vt musica in conuiuio vini. 252.2.b.

50.8. Redolens quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia, quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis. 252.2.b.

EX ISAIA.

2.2. Et erit in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles. 185.1.a. 196.2.d. 200.1.a. 215.2.d.

4.1. Tantummodo inuocetur nomen tuum super nos. 299.2.c.

4.3. Sanctus vocabitur omnis, qui scriptus est in vita. 160.2.d.

5.18. Iniquitatem traxerat in funiculo vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum. 412.2.a.

6.3. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant: Sanctus, &c. 126.1.b.

6.9. Vade ad populum istum, & dic ad eos: Aure audietis, &c. 12.2.d.

7.11. Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, siue in excelsum supra. 396.1.d. 407.2.d.

9.6. Filius datus est nobis. 378.1.a.

9.v.6. & 7. Paruulus natus est nobis, &c. & multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. 13.2.d.

10.27. Computrescet iugum à facie olei. 415.1.c.

11.1. Egredietur virga de radice Iesse, &c. 67.2. c. 401.2.c. 426.2.c.

14.9. Infernus subter te conturbatus est, in occursum aduentus tui suscitauit tibi gigantes. 426.1.c.

14.20. Non vocabitur enim in æternum semen pessimorum. 451.1.c.

22.7. Quid tu hic? aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hîc sepulchrum, excidisti in excelso memoriale, in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus; & quasi amictum sic subleuabit te, &c. 386.1.a.

26.8. Nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animæ. 110.2.a. 132.1.a. 136.2.b.

30.20. Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum. 234.1.b.

30.26. Et erit lux lunæ, sicut lux Solis. 227.2.b.

35.7. Quæ fuerat arida, &c. in cubilibus, in quibus priùs dracones habitabant, oriri virorem calami & iunci, quia scissi erant in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. 207.2.c. 249.2.b.

40.12. Qui appendit tribus digitis molem terræ. 43.2.c.
40.15. Ecce gentes quasi stilla situlæ. 210.1.d.
40.26. Leuate in excelsum oculos, &c. qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat. 41.2.b.42.1.d.
42.3. Arundinem quassatam non confringet. 287.2.c.
43.1. Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo. 35.2.c.383.1.b.
44.5. Iste dicet, Domini ego sum, & ille vocabitur in nomine Iacob, & hic scribet, &c. 152.2.b.336.2.d.
45.1. Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dextram, vt subijciam ante faciem eius gentes, vocaui te nomine tuo, & non cognouisti me. 383.1.c.
45.3. Ego Dominus qui voco nomen tuum. 49.1.c.
4. Vocaui te nomine tuo. 87.2.d.
45.34. Mihi curuabitur omne genu. 335.1.b.
48.1. Audite hæc domus Iacob, qui vocamini nomine Israel. 454.1.c.480.1.d.
49.1. Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei. 383.2.c.
49.16. In manibus meis descripsi te. 336.2.d.
54.1. Quoniam multi filij desertæ, magis quàm eius quæ habet virum. 249.2.b.
62.2. Vocabitur tibi nomen nouum quod os Domini nominauit. 55.1.c.174.1.d.
62.10. Eleuate signum ad populos. 249.2.b.

EX IEREMIA.

5.8. Equi furentes ad feminas facti sunt, vnusquisque eorum hinniens ad vxorem proximi sui. 457.2.d.
6.1. Confortamini filij Beniamin, & super bethacarem leuate vexillum. 249.2.c.
7.28. Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas reginæ cæli. 226.1.a.
11.16. Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocauit nomen nostrum. 153.1.d.
14.9. Tu autem in nobis es Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos. 23.1.d.
17.8. Mittunt radices suas ad humorem. 207.1.d.
v.9. Prauum est cor omnium & inscrutabile. ibid. 2.a.
22.24. Viuo ego, dicit Dominus, quia si fuerit Iechonias filius Ioachim regis Iuda annulus in manu dextra mea, inde euellam eum. 264.1.a.
31.22. Quia creauit Dominus nouum super terram, femina circumdabit virum. 92.1.c.174.2.d.260.1.b.
33.24. Si pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo ac terræ non posui, equidem & semen Iacob & Dauid serui mei proijciam. 279.1.d.

EX THRENIS.

1.13. Posuit me desolatam tota die mœrore confectam. 449.1.b.
2.13. Cui comparabo te, vel cui assimilabo te filia Ierusalem? cui exæquabo te, & consolabor te, Virgo filia Sion, magna est enim velut mare contritio tua. 209.1.c.
4.v.1. & 2. Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli? respice Domine, & vilita vineam istam, quam plantauit dextera tua, & vino torcularia redundabunt. 343.2.d.

EX BARVCH.

Cap.2.17. Vide quia non mortui, qui sunt in inferno, &c. dabunt honorem & iustificationem Domino. 22.2.c.
5.4. Nominabitur tibi nomen nouum tuum à Deo in sempiternum. 41.1.c.

EX EZECHIELE.

Cap.28.12. Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, &c. 123.2.c.
29.3. Ecce ego ad te, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, agglutinabo pisces fluminum tuorum squammis tuis, & vniuersi pisces tui squammis tuis adhærebunt. 415.2.c.458.1.a.

EX DANIELE.

Cap.5.12. Cui rex posuit nomen Baltassar. 91.2.a.
9.24. Abbreuiatæ sunt 70. hebdomadæ, vt finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & vngatur sanctus sanctorum. 402.2.d.
10.13. Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum. 123.2.b.
12.1. In tempore illo, saluabitur populus tuus omnis, qui inuentus fuerit scriptus in libro. 160.2.d.

EX OSEA.

Cap.11.4. In funiculis Adam traham eos. 44.1.a.
14.7. Et erit quasi oliua gloria eius. 364.2.b.

EX IOELE.

Cap.2.31. Conuertetur in tenebras & luna in sanguinem. 209.2.a.
3.18. In die illa stillabunt montes dulcedinem & colles fluent lacte. 251.1.d.

EX AMOS.

Cap.5.8. Qui vocat aquas super faciem terræ, Dominus nomen eius. 184.2.b.
9.14. Conuertam captiuitatem populi mei Israel,

Digitized by Google

Iſrael,& ædificabunt ciuitates deſertas,& inhabitabunt, & plantabunt vineas,& bibent vinum earum. 402.2.b.

EX IONA

Cap.2.4. Proiecisti me in profundum in corde maris. 396.2.b.

EX HABACVC.

Cap.3.8. Numquid in fluminibus Domine furor tuus, vel in mari indignatio tua. 185.1.a.

3.15. Viam feciſti in mari. 70.1.b.

3.17. Per nomen tei ſumus. 153.1.d.

EX ZACHARIA.

Cap.9.14. Exibit vt fulgur iaculum eius. 118.2.c.

10.8. Congregabo eos, quia redemi eos,& confortabo eos in Domino, & in nomine eius ambulabunt. 402.2.a.

EX MALACHIA.

Cap.1.6. Si Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus? dicit Dominus exercituum. 454.1.d.

3.5. Ero teſtis velox maleficis, adulteris & periuris. 413.2.d.

EX LIBRO I. MACHAB.

Cap.3.14. Faciam mihi nomen, & glorificabo in regno Abſalon. 135.2.b.

EX EVANG. S. MATTHÆI.

Cap.1.6. Dauid autem rex genuit Salomonem, ex ea quæ fuit Vriæ. 451.1.c.

1.20. Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis ei dicens: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. 423.1.b.

5.16. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt. 191.2.d.

5.34. Ego autem dico vobis, Nolite iurare omnino. 341.1.d.

7.9. Quis ex vobis homo, quem ſi petierit filius ſuus panem, &c. 13.1.c.

10.16. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum: eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ, 459.1.a.

13.52. Scriba doctus profert de theſauro ſuo noua & vetera. 173.2.a.

23.9. Patrem nolite vobis vocare ſuper terram. 9.2.d.

26.13. Vbicumque prædicatum fuerit Euangelium iſtud in vniuerſo mundo, & quod fecit hæc narrabitur in memoriam eius. 290.1.c.

27.56. Inter quas erat Maria Magdalena,& Maria Iacobi,& Ioſeph mater,& mater filiorum Zebedæi. 167.1.d.

27.62. Erat autem ibi Maria Magdalena & altera Maria. 55.2.c.

EX EVANGELIO S. MARCI.

Cap.4.26. Sic eſt regnum Dei quemadmodum ſi homo faciat ſementem in terra, &c. 13.1.d.

15.26. Et erat titulus cauſæ inſcriptus: Rex Iudæorum 451.1.c.

15.40. Inter quas erat Maria Magdalena,& Maria Iacobi minoris, & Ioſeph, & Salome. 167.2.a.

16.17. In nomine meo dæmonia eijcient. 257.1.a.

16.17. In nomine meo ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. 265.2.c.

16.18. In nomine meo linguis loquentur nouis. 273.2.b.

EX EVANGELIO S. LVCÆ.

Cap.1.10. Et nomen Virginis Maria. 208.1.c.

1.13. Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita eſt deprecatio tua. 117.1.b.

1.18. Et nomen Virginis Maria. 423.2.d.

1.30. Aue gratia plena, 57.2.b.

1.30. Ne timeas Maria. 124.2.b.424.1.a.

1.35. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te,& virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. 90.2.b. 352.1.a.

1.39. Exurgens Maria abijt in montana. 423.2.d.

1.47. Magnificat anima mea Dominum, & exultauit ſpiritus meus,&c. 200.2.c.

1.48. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna, qui potens eſt, & ſanctum nomen eius. 98.2.b.356.2.c.

1.49. Fecit mihi magna qui potens eſt,& ſanctum nomen eius. 90.1.a.177.2.b.

1.61. Quia nemo eſt in cognatione ſiue familia tua, qui vocetur hoc nomine. 176.1.b.

2.16. Inuenerunt Mariam & Ioſeph & infantem poſitum in præſepio. 423.2.d.

2.34. Ecce poſitus eſt hic in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſrael, & tuam ipſius animam pertranſibit gladius. 361.1.d.403.1.c.

7.37. Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. 451.1.d.

8.30. Quod tibi nomen eſt? 37.2.b.

10.20. Gaudete quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis. 40.2.c.94.2.a.159.2.c.

12.17. Hominis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit. 451.2.d.

12.23. Facite vobis ſacculos, qui non veterascunt, 333.2.b.

13.35. Non me videbitis amodò, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini. 400.1.a.

16.22. Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno. 398.2.a.

EX EVANG. S. IOANNIS.

Cap.1.4. Quid mihi & tibi eſt mulier? 286.1.a.

3.35. Pater diligit Filium,& omnia dedit in manu eius, 13.1.a.

5.19.

5.19. Amen,amen dico vobis, non poteſt filius à ſe facere quidquam. 13.1.b.
6.37. Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet,&c. 13.1.b.
9.4. Venit nox, quando nemo poteſt operari. 227.2.a.
11.28. Magiſter adeſt & vocat te. 96.1.d.
12.26. Si quis mihi miniſtrauerit, &c. 13.1.b. 21.1.b.
13.34. Mandatum nouum do vobis,vt diligatis inuicem,ſicut dilexi vos. 174.1.b.
14.12. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio,& ipſe faciet,& maiora horum faciet. 275.2.b.
14.12. Quodcumque petieritis Patrem meum in nomine meo,hoc faciet. 453.1.c.
16.23. Si quid petieritis Patrem in nomine meo,dabit vobis. 338.2.c.
17.6. Manifeſtaui nomen tuum hominibus. 89.2.b.
17.11. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo. 14.2.d.
18.15. Sequebatur Ieſum Simon Petrus & alius diſcipulus. 455.1.d.
19.19. Erat autem ſcriptum, Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum. 451.1.c.
19.25. Stabant autem iuxta crucem Ieſu mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleophæ,& Maria Magdalena.167.1.d.424.1.a.
19.26. Mulier ecce filius tuus. 286.1.a.2.a.
20.15. Mulier quid ploras? quem quæris? 264.1.d.297.2.c.

EX ACTIBVS APOSTOLORVM.

Cap.1.14. Erant omnes perſeuerantes in oratione cum Maria. 424.1.b.
1.15. In diebus illis ſurgens Petrus in medio fratrum, erat autem turba hominum ferè 120. 14.1.b.
3.1. Petrus & Ioannes aſcendebant in templum,&c. 14.2.b.
7.58. Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meum.428.1.b.
9.15. Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Iſrael. 303.1.a.
16.18. Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti exite ab ea, & exijt eadem hora. 257.1.a. 414.1.a.

EX EPIST. AD ROMANOS.

Cap.2.24. Nomen Dei per vos blaſphematur inter gentes. 302.2.d.
3.23. Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei. 370.1.b.
4.17. Qui vocat ea quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt. 35.2.c.
8.17. Si tamen compatimur, vt & conglorificemur. 450.1.b.
8.29. Quos præſciuit & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. 447.1.a.
8.32. Quomodo autem non etiam cum illo omnia donauit nobis. 378.1.a.
13.7. Cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem,timorem,&c. 69.1.c.
14.11. Viuo ego,dicit Dominus,quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. 400.1.a.

EX EPIST. AD CORINTH.

1.Corinth.1.8. Scientia inflat,charitas verò ædificat. 391.1.c.
1.Cor.3.4. Cùm enim quis dicat,Ego enim ſum Pauli; alius autem, ego Apollo; nónne carnales eſtis, & ſecundùm hominem ambulatis? 455.2.d.
1.Cor.3.11. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere prætet id quod poſitum eſt Chriſtus Ieſus. 9.2.d.
2.Cor.4.6. Hæc fratres transfiguraui in me, & Apollo propter vos, vt in nobis diſcatis, ne ſupra quod ſcriptum eſt,vnus aduerſus alterum inflatur præ alio. ibid.
1.Cor.10.2. Et omnes (patres) baptizati ſunt in nube & mari. 185.2.c.
1.Cor.12.8. Alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ; alij autem ſermo ſcientiæ: alteri fides,alij gratia ſanitatum, alij operatio virtutum,&c. 197.2.c.
1.Cor.13.12. Cognoſcemus ſicuti cogniti ſumus. 40.2.c.
1.Cor.15.10. Gratia Dei ſum id quod ſum, & gratia eius in me vacua non fuit. ſed abundantiùs omnibus laboraui. 104.1.c.
2.Cor.1. Nolumus ignorare fratres de preſſura noſtra. 458.1.d.
2.Cor.4.17. Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. 450.1.c.
2.Cor.12.2. Scio hominem in Chriſto ante annos quatuordecim raptum vſque ad tertium cælum. 155.2.a.
2.Cor.15. Secundùm hominem ad beſtias pugnaui Epheſi. 458.1.c.

EX EPIST. AD GALATAS.

Cap.2.8. Qui operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis,operatus eſt mihi inter gentes. 463.2.d.
2.20. Viuo ego,iam non ego,viuit verò in me Chriſtus. 203.2.b.c.

EX EPIST. AD EPHESIOS.

Cap.1.17. Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti Pater det vobis ſpiritum ſapientiæ, &c. 41.1.a.
1.20. Suſcitans eum à mortuis, &c. & omne quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo,ſed etiam in futuro. 35.2.a.
3.10. Per Eccleſiam innoteſcit principatibus multiformis ſapientia Dei. 114.1.b.
4.9. Quod autem aſcendit,quid eſt,niſi quia & deſcendit,&c. 116.2.b.

EX

EX EPIST. AD PHILIPP.

Cap.2.10. Donauit illi nomen quod est super omne nomen, &c. 21.2.d.

2.10. Exaltauit illum Deus, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium & infernorum. 464.1.a.

2.20. In nomine Iesu flectatur, &c. 402.1.b.

4.3. Adiuua illas, quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemente & ceteris adiutoribus, quorum nomina sunt in libro vitæ. 159.2.c.

EX EPIST. AD COLOSS.

Cap.1.20. Pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. 113.2.c.

2.15. Qui exspolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. 217.2.b.

EX EPIST. II. AD TIM.

Cap. 2.19. Firmum fundamentum Dei stat habens signaculum hoc, nouit Dominus qui sunt eius. 94.1.c.

4.17. Liberatus sum de ore leonis. 458.1.b.

EX EPIST. AD HEBRÆOS.

Cap.1.6. Et cùm iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli. 109.2.b.

1.7. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. 133.2.a.

2.16. Nusquam Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit, vnde debuit per omnia fratribus similari, vt misericors fieret. 367.2.b.

4.15. Non habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine absque peccato. 368.2.c.

11.3. Fide credimus aptata esse sæcula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent. 78.2.a.

11.21. Fide Iacob moriens singulis filiorum Ioseph benedixit, & adorauit fastigium virgæ eius. 427.1.a.

13.9. Optimum est gratia stabilire cor, non escis. 424.1.a.

EX EPIST. S. IACOBI.

Cap.1.17. Omne datum optimum est, & omne donum perfectum, &c. 113.2.b.

5.12. Ante omnia, fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. 341.2.a.

EX EPIST. S. PETRI.

1.Petri 1.23. Non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei viui, & permanentis in æternum. 249.1.c.

2.Pet.1.19. Donec dies illa eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. 188.2.c.

EX EPIST. S. IOANNIS.

1.Ioan.3.1. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus. 180.2.b.

1.Ioan.3.2. Videbimus eum sicuti est. 40.2.d.

EX EPIST. S. IVDÆ.

v.6. Principatum suum non seruauerunt, sed dereliquerunt suum domicilium &c. 37.1.d.

v.9. Michael disputans cum diabolo altercaretur de Moysi corpore, &c. 40.1.b.

EX APOCALYPSI.

Cap.2.17. Dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum. 174.2.d.

3.1. Angelo Ecclesiæ Sardis scribe; noui opera tua, quia nomen habes, quòd viuas, & mortuus es. 153.2.d.

3.12. Et scribam super eum nomen Domini Dei mei. 336.2.c.

4.3. Iris erat in circuitu sedis. 363.2.d.

4.4. Viginti quatuor illi seniores circumamicti vestimentis albis, &c. 131.1.b.

5.5. Ecce vicit leo de tribu Iuda. 459.1.b.

12.1. Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. 188.2.c. 226.1.c. 361.1.b.

12.12. Væ terræ & mari, quia venit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus habet. 426.1.b.

13.1. Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem & cornua decem; & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ. & bestia quam vidi similis erat pardo, &c. 430.1.c.

13.8. Agnus qui occisus est ab origine mundi. 48.2.d.

14.1. Habentes nomen eius & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. 91.1.d.

15.2. Mare vitreum mistum igne, & qui super illud stabant habentes citharas Dei. 185.2.d.

17.15. Aquæ multæ sunt populi multi, & gentes & linguæ. 230.2.d.

20.15. Et qui non inuentus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis. 159.2.c.

21.16. Et ciuitas in quadro posita est. 57.1.c.

21.27. Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, & nisi qui scripti sunt in libro vitæ. 94.1.a.

Digitized by Google

AVTHORES IN TRISAGIO

CONCENTORES

AVDITI ET LAVDATI.

A.

Benzoar Babylonius.
Abrahamus Bzouius.
Abrahamus Ortelius.
Abſalon Abbas.
Achilles Bochius.
Adamus de S. Victore.
Adelinus.
Adrianus Schrieckius Rodornius.
Ælius Antonius Nebriſſenſis.
Ælianus.
Ægidius Coroſetus.
Æneas Siluius.
Æſchylus.
Aëtius Amydenus.
Alanus de Rupe.
Albertus Crantzius.
B. Albertus Magnus.
Alcuinus Flaccus.
Alexander de Ales.
Alexander de Imola.
Alexander Aphrodiſiæus.
Alexander ab Alexando Neapolitanus.
Alexius Segala.
Aloyſius Lipomannus.
Aloyſius Nouatrinus.
Alphonſus Salmeron.
Alphonſus Toſtatus Abulenſis.
Alphonſus Ciacconius.
Alphonſus de Andrada.
Amadeus.
Ammonius.
S. Ambroſius.
Anaſtaſius Bibliothecarius.
Anaximenes.
Andreas Hieroſolymitanus.
Andreas Alciatus.
Andreas Sauſſaius.
Andreas Faber.
Andreas Gelſomini.
Andreas Cretenſis.
Andreas Tiraquellus.
Angelomus.
Antonius dès Lions.
Antonius Bonfinius.
Antonius Senenſis.
Antonius Neguzantius.
Antonius Spinellus.
Antonius Nauarrus.
S. Antoninus.
Angelus Caninius.
Angelus del Paz.
Angelus Gianius.
Angelus Rocca.
Anaſtaſius Sinaita.
Appianus Alexandrinus.
Apuleius.
Arnobius Afer.
Arnobius Anachoreta.
Arnaldus de Media villa.
Ariſtarchus.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles.
Arnoldus Carnotenſis.
Aſconius Pedianus.
Athanaſius Kircherus.
Athenæus.
S. Auguſtinus.
Arrianus.
Artemidorus.
Augerius Buſbequius.
Aurelius Caſſiodorus.
Auguſtinus Turtura.
Auguſtinus Torniellus.
Auguſtinus de Auila.
Auguſtinus Steuchus.
Aubertus Miræus.
Aulus Gellius.

B.

Baldus Iureconſultus.
Balthaſar Sorius.
Baptiſta Egnatius.
Baptiſta Mantuanus.
Barnabas de Montaluo.
Bartholomæus Spinæus.
Bartholomæus Piſanus.
Bartholomæus Sancto-baroli-tanus.
Bartholomæus Salicetus.
Bartholomæus Chaſſanæus.
Bartholomæus Georgenizius.
Bartholomæus à Saligniaco.
S. Baſilius Magnus.
S. Baſilius Seleucienſis.
Benedictus Arias Montanus.
Benedictus Pererius.
Benedictus Iuſtinianus.
Benedictus Fernandius.
Benedictus Gononius.
V. Beda.
S. Bernardus.
Bernardus Brito.
Bernardus Lutzenburgicus.
Bernardus Bredenbachius.
S. Bernardinus Senenſis.
Bernardinus Gomezius.
Bernardinus de Buſtis.
Bernardinus Scardeonius.
Beroſus.
S. Birgitta.
Blaſius Viegas.
Blaſius Milaneſius.
S. Bonauentura.
Bonifacius Vitalinus.
S. Bruno.
Burchardus.

C.

Cælestinus.
Cæſarius Arelatenſis.
Cæſarius Heyſterbacenſis.
Caius Iuriſconſultus.
Carolus Stengelius.
Carolus Sigonius.
Cedrenus.
Charondas le Caron.
Chriſtophorus Fonſeca.
Chriſtianus Adrichomius.
Chriſtophorus Borrius.
Chriſtophorus Clauius.
Chryſippus.
Chryſoſtomus Henriquez.
Claudianus Mamertus.
Clemens Alexandrinus.
S. Clemens.
Conſtantinus Laſcaris.

Corne-

AVTHORES IN TRISAGIO CONCENTORES.

Cornelius Ianſſenius Gandenſ Epiſcopus.
Cornelius Nepos.
Cornelius Celſus.
Cornelius Gemma.
Concilium Laodiceenſe.
Concilium Florentinum.
Concilium Colonienſe.
Concilium Tridentinum.
Conradus Wimpina.
Cœlius Rhodiginus.
Cottonicus.
S.Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hieroſolymitanus.
S.Cyprianus.

D.

Decius Auſonius.
Demetrius Chalcondylas.
Deſiderius Iullet.
Dexippus.
Didacus de Beroa.
Didacus Royz.
Dionyſius Carthuſianus.
Dio Caſſius.
S.Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Halicarnaſſæus.
Dionyſius Alexandrinus.
Dioſcorides.
Dithmarus.
Dodechinus.
Dominicus Soto.

E.

Edmundus de Boulay.
Emmanuel Rodericius.
S.Ephrem Syrus.
Epictetus.
S.Epiphanius.
Erycius Puteanus.
S.Eucherius.
Eulogius.
Eunapius.
Euagrius.
Eucherius.
Eudoxus.
Euthymius Sigabenus.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſebius Emiſſenus.
Euſtachius.
Eutropius.
Ezechiel.

F.

Ferdinandus Meltio.
Ferdinandus Caſtellanus.
Ferdinandus Quirinus de Salazar.
Ferdinandus Caſtillo.
Ferdinandus Mendozius.
Feſtus Pompeius.
Flaccus Albinus.
Flauius Ioſephus.
Flauius Lucius dexter.
Florimundus Remundus.
Franciſcus Valeſius.
Franciſcus Mennens.
Franciſcus Lanouius.
Franciſcus Aluarezius.
Franciſcus Maironis.
Franciſcus Turrianus.
Franciſcus Belloforeſtus.
Franciſcus Bencius.
Franciſcus Accurſius.
Franciſcus Vatablus.
Franciſcus Toletus.
Franciſcus Ribera.
Franciſcus Arias.
Franciſcus Feuardentius.
Franciſcus Quareſmius.
Franciſcus Rueus.
Franciſcus Georgius Venetus.
Franciſcus Aguado.
Franciſcus Coſterus.
Franciſcus Niconitius.
Franciſcus Barettus.
Franciſcus Cardim.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Suarez.
Fulbertus.

G.

Gabriel Biel.
Gabriel Flamma.
Gabriel Vaſquez.
Galenus.
Galeotus Martius.
Garcilaſſus de la Vega.
Gaſpar Sanches.
Gaſpar Barthius.
Gaudentius Brixianus.
Georgius Pachimerius.
Georgius Merula.
Georgius Agricola.
Georgius Coluenerius.
Georgius Vrnienus.
Georgius Trapezuntius.
S.Gerardus Epiſc. Lunadenſis.
Gerardus Lemouicenſis.
S.Germanus Conſtantinop.
B.Gertrudis Iſlebienſis.
Gilbertus Genebrardus.
Gilbertus de Hollandia.
Giſelbertus.
Glycas.
Gottefredus.
Goſtredus.
S.Gregorius Magnus.
S.Gregorius Turonenſis.
S.Gregorius Nazianzenus.
S.Gregorius Thaumaturgus.
Gregorius de Valentia.
Gregorius Garcia.
Guarricus Abbas.
Guido Fabricius.
Guilielmus Alanus.
Guilielmus Durandus.
Guilielmus Mercetus.
Guilielmus Puteanus.
Guilielmus Peraldus.
Guilielmus Pariſienſis.
Guilielmus Tyrius.
Guilielmus Blancus.
Guilielmus Eiſengrenius.
Guilielmus Hailgrinus.

H.

Haymo Alberſtadienſis.
Hegeſippus.
Henricus Loticbius Glareanus.
Henricus Caniſius.
Henricus Harphius.
Hermias.
Hermogenes.
Herodes Atticus.
Herodotus.
Herodianus.
Heraclitus.
Heſiodus.
Heſychius.
Hieremias Drexelius.
S.Hieronymus.
Hieronymus de Tays.
Hieronymus Dandinus.
Hieronymus Mengus.
Hieronymus Curita.
Hieronymus Henningus.
Hieronymus Maiorica.
Hieronymus Rubeus.
Hieronymus Perrarienſis.
Hieronymus de Gueuarra.
Hieronymus Xauerius.
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus Oſorius.
S.Hildephonſus.
Hippolytus de Marſiliis.
S.Hippolytus martyr.
Hippocrates.
Homerus.
Hiſtoria montis Regalis.
Honorius Auguſtodunenſis.
Horatius Turſellinus.
Hugo Vardenus.
Hugo à S.Victore.
Hugo à S.Caro.

AVTHORES IN TRISAGIO CONCENTORES.

Hugo Menardus.
Humbertus.

I.

S. Iacobus Apoſtolus.
Iacobus Card. à Vitriaco.
Iacobus Balde.
Iacobus Pontanus.
Iacobus Menochius.
Iacobus Damianus.
Iacobus de Beroa.
Iacobus Gretſerus.
Iacobus Gualterius.
Iacobus Doublet.
Iacobus Fuligattus.
Iacobus Parez de Valentia Epiſc. Chriſtopolitanus.
Iamblichus.
Ianus Cornarius.
Ianus Parrhaſius.
Idiota.
S. Ignatius Martyr.
S. Ignatius de Loyola.
Ieremias Propheta.
Innocentius PP. III.
S. Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta.
S. Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Bapt. Donatus.
Ioannes Bourgeſius.
Ioannes Molanus.
Ioannes Buzelinus.
Ioannes Gerbrandus.
Ioannes Lanſbergius.
Ioannes Magnus.
Ioannes de Torquemada.
Ioannes Othuſius.
Ioannes Bapt. Poza.
Ioannes Heroltius.
Ioannes Matthias Tiberinus.
Ioannes Fernelius.
Ioannes Xiphilinus.
Ioannes Picus Mirandulanus.
Ioannes de la Marca.
Ioannes Goropius Becanus.
Ioannes Bapt. Fulgoſus.
Ioãnes Caramuel Lobkouitz.
Ioannes à Paſcha.
Ioannes Tzetzes.
Ioannes Patriarcha Hieroſolymitanus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Trithemius.
Ioannes Lorinus.
Ioannes Vitalis.
Ioannes Longoleſnius.
Ioannes Faber.
Ioannes Agricola.
Ioannes Perotteau.
Ioannes Bonifacius.
Ioannes à Carthagena.
Ioannes Petrus Odeſcalcus.
Ioannes Cypariſſiota.
Ioannes Maldonatus.
Ioannes Nepos Siluanus.
Ioannes de Monte.
Ioannes Corſettus.
Ioannes Bap. à Porta.
Ioannes Gerſon.
Ioannes Nicius Erythræus.
Ioannes Eckius.
Ioannes Longinus.
Ioannes Bapt. Gueſnay.
Ioannes de Lugo.
Ioannes Zonaras.
Ioannes Leo Africanus.
Ioannes Andreas.
Ioannes de Londris.
Ioannes Geometra.
Ioannes Dauid.
Ioannes Boucherius.
Ioannes Maria Zamorrus.
Ioannes de Pineda.
Ioannes Herbetius.
Ioannes Brodæus.
Ioannes Mercerus.
Ioannes Moſchus Euiratus.
Ioannes Bapt. Oliuanus.
Ioannes Guiſſanus.
Ioannes Buteo Antonianus.
Ioſephus Geldolphus à Rijckel.
Ioſephus de la Zerda.
Ioſephus Falconius.
Iſaias Propheta.
Iudocus Willichius.
Iudocus Clythouæus.
Iulianus Toletanus.
Iulius Cæſar Bulingerus.
Iulius Cæſar.
Iulius Firmicus.
Iulius Pollux.
Iulius Capitolinus.
Iulius Cæſar Scaliger.
Iulius Cæſar Recupitus.
Iuſtus Lipſius.
Iuſtinianus Imperator.
Iuſtinus Michouienſis.
Iuſtinus Hiſtoricus.

L.

Lactantius Firmianus.
Lampridius.
Laurentius de Aponte.
B. Laurentius Iuſtinianus.
Laurentius Scraderus.
Laurentius Surius.
Leander Albertus.
Leo Caſtrius.
Leo de Roſmital.
Leo Sancius.
Leonardus Leſſius.
Leonardus de Vtino.
Lilius Gregorius Giraldus.
S. Lucas.
Lucas VVaddingus.
Lucas Tudenſis.
Lucius Iulius Columella.
Ludouicus ab Alcaſar.
Ludouicus Granatenſis.
Ludouicus Viues.
Ludouicus Bloſius.
Ludouicus de ponte.
Ludouicus Dony-darichy.
Ludolphus de Saxonia.
Ludouicus Velluga.

M.

Macrobius.
Manaſſes.
Marcellus Virgilius.
Marcus Tullius Cicero.
Marcus Viguerius.
S. Marcus.
Marcus Meſſala.
Marcus Aurelius Imperator.
Marcus Antonius Alegrius.
Marcus Antonius Capetius.
Marcus Polonus.
Marcus Venetus.
Marcus Fabius Quintilianus.
Marcus Coccius Sabellicus.
Marcus Antonius Maioragius.
Marius Victorinus.
Marinus Venetus.
Marinæus Siculus.
Marſilius.
Martialis.
Martianus Iureconſultus.
Martinus Nauarrus.
Martinus de Roa.
Martinus del Rio.
S. Matthæus.
Matthæus de Morgues, S. Germani toparcha.
Matthæus Philadelphicus.
Matthæus Raderus.
Matthæus Villanius.
S. Maximus Taurinenſis.
Melchior Inchoffer.
Mercurius Triſmegiſtus.
S. Methodius.
Michael Aiguanus.
Michael Giſſerius.
Michael de Medina.
Michael Montanus.
Moyſes Hiſtoricus & propheta.

Moyſes

AVTHORES IN TRISAGIO CONCENTORES.

Moyſes Barcepha.
Mutius Iuſtinopolitanus.

N.

Nicephorus Calliſtus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Serarius.
Nicolaus Guibertus.
Nicolaus Nigidus.
Nicolaus Orlandinus.
Nicolaus Trigautius.
Nicolaus Ianſſenius.
Nicolaus Cuſanus.
Nicolaus Godignus.
Nicolaus Cruſenius.
Nicolaus Nancelius.
Nicolaus Baldellus.

O.

S. Odilo.
Oecumenius.
Olaus magnus.
Onuphrius Panuinius.
Optatus Milleuitanus.
Ouidius Naſo.

P.

Palladius Galata.
Papias.
Parmenio.
S. Paulinus.
S. Paulus Apoſtolus.
Paulus de Palacio.
Paulus Diaconus.
Paulus Morigia.
Paulus Merula.
Paulus Grillandus.
Paulus Iureconſultus.
Paulus Oroſius.
Paulus Cararia.
Paulus Diaconus.
Paulus Manutius.
Paulus Aemylius.
Paulus Burgenſis.
Pauſanias.
Pelbertus à Themeſvvar.
S. Petrus Apoſtolus.
B. Petrus Damiani.
Petrus Cellenſis.
Petrus Antonius Beuterus.
Petrus Tyræus.
Petrus Crinitus.
Petrus Aunomius.
Petrus Bembus.
Petrus Bellonius.
Petrus Beloyus.
Petrus Venerabilis.
Petrus Loyerus.
Petrus Dourlandus.
Petrus Auratus.
Petrus Doutremannus.
Petrus Galatinus.
Petrus Gaſſendus.
Petrus Victorius.
Petrus Gregorius.
Petrus Rouerius.
Petrus Sutor.
Petrus Caniſius.
Philoſtratus.
Philippus Ferrarius.
Philo Iudæus.
Philæmon Poëta.
Philaſtrius.
Philippus Abbas.
Philippus Beroaldus.
Pierius Valerianus.
Placidus Samperi.
Plato.
Plinius ſecundus.
Pomponius.
Proclus.
Procopius.
Proſper Farinacius.
Prudentius.
Pythagoras.

Q.

Quintus Curtius.

R.

Rabbi Elias
Rabbi Simeon.
Rabbi Ionathah.
Rabbi Moſes.
Rabbi Hacados.
Rabbi Abeneſra.
Rabbi Salomon.
Radulphus.
Raphael Volaterranus.
Raymondus Iordanus, aliàs Idiota.
S. Remigius.
Renatus Benedictus.
Richardus à S. Laurentio.
Robertus Cardinalis Bellarminus.
Rodericus Toletanus.
Rodericus Sanctius.
Rogerius de Houeden.
Rudolphus.
Rufinus Aquileienſis.
Rufinus Scacciottus.
Rutilius Benzonius.
Rupertus Tuitienſis.

S.

Sallustius.
Santes Pagninus.
Saxo Grammaticus.
Saluianus Maſſilienſis.
Sebaſtianus Michaëlis.
Seneca Philoſophus.
Seruius Claudius.
Seuerus Sulpitius.
Seuerinus Boëthius.
Scopas.
Sidonius Apollinaris.
Sigiſmundus Baro.
Siluester à Petra ſancta.
Siluester Maurolycus.
Simeon Metaphraſtes
Simon de Caſſia.
Sophronius.
Speuſippus.
Statius Papinius.
Stephanus Mendez.
Stephanus Cantuarienſis.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.

T.

Terentianus Maurus.
Thadæus Adamarius.
Theophylactus.
Theocteriſtus.
Theodoretus.
Theophraſtus Ereſius.
Themiſtius.
Theodotion.
Theodorus Abucara.
Theorianus.
Theodorus Anagnoſtes
Theocritus
Thomas Bozius.
Thomas de vio Card. Caietanus.
B. Thomas à villanoua.
Thomas Coſtus.
Thomas Sanches.
Thomas VValdenſis.
Thomas malleolus à Kempis.
Thomas à Ieſu.
Ticonius.
Titus Boſtrenſis
Trebellius Pollio.
Triſmegiſtus.

V.

Valentinus Schindlerus.
Valerius Polydorus.
Valerius Maximus.

B. Vale-

AVTHORES IN TRISAGIO CONCENTORES.

B. Valerianus.
Vincentius Caraffa.
Vincentius Charonius.
Vincentius Beluacenſis.
Vincentius Maynardus.
Vincentius regius.
S. Vincentius Ferrerius.
Virgilius Maro.
Vitruuius.
Vlyſſes Aldrouandus.
Vlpianus.
Vopiſcus.

W.

VVIlhelmus Damaſi Lindanus.
Wolphangus Frantzius.

Z.

ZAcharias Bouerius,
Zacharias propheta.

HETERODOXI ab errore REVOCATI.

ANdreas Riuetus.
Anonymus Scotus.
Aquila ponticus.
Centuriatores Magdeburgenſes.
Collyridiani.
Conſtantinus Copronymus.
Elias Hutterus.
Eraſmus Roterodamus.
Felix Bidenbachius.
Georgius Maior.
Ioannes Caluinus.
Ioannes Druſius.
Ioannes Meurſius.
Ioannes Murbachius.
Ioſephus Scaliger.
Iſaacus Caſaubonus.
Lucas Oſiander.
Ludouicus de Dieu.
Marcion.
Martinus Bucerus.
Martinus Lutherus.
Neſtorius.
Petrus Vermilius.
Theodotion Epheſius.
Titelmannus Heſhuſius.
Victorinus Strigelius.

FACVL-

FACVLTAS R. P. VICEPROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus Societatis IESV in Prouincia Flandro-belgica Viceprouincialis facultatem concedo, vt typis mandetur Liber, cui titulus eſt TRISAGION MARIANVM, conſcriptus à R.P. Hadriano van Lyere eiuſdem Societatis, & trium Theologorum noſtrorum iudiciis approbatus. In quorum fidem has litteras manu & ſigillo noſtro munitas dedi Mechliniæ 10. Ianuarij 1646.

IACOBVS LIVENS.

APPROBATIO CENSORIS.

TRISAGION MARIANVM, *quod vnus poſt tres Mundi Ordines ſacratiſſimo Nomini* MARIÆ *accinuit R.P. Hadrianus van Lyere Antuerpienſis è Societate* IESV *dignum prælo, ac luce iudico, cùm nuſquam, neque à fidei Catholicæ modulis, neque à moribus diſſonet Chriſtianis: ſed contrà pijs, doctiſque auribus aptam conſonantemque ingeminet melodiam. Ita cenſeo 24. Auguſti* 1646.

GVILIELMVS BOLOGNINO
S. Theol. Licent. Canon. Cath.
Eccl. Ant. Librorum Cenſor.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHilippus Dei gratiâ Hiſpaniarum, Indiarumque Rex Catholicus, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimus Belgarum Princeps diplomate ſuo ſanxit, ne quis citra Ioannis Meurſij Typographi Antuerpienſis voluntatem, Librum cui titulus eſt TRISAGION MARIANVM, compoſitum per *R.P. Hadrianum van Lyere è Societ.* IESV, vllo modo intra duodecim annos in Belgio imprimat, aut alibi impreſſum in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalemúe exponat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione illatorum exemplarium, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ 30. Auguſti 1646.

Signat

Steenhuyſe.

PROTESTATIO AVTHORIS.

CVm S.D.N. Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij 1625. Decretum ediderit, idemq; confirmarit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros, hominum qui sanctitatis seu martyrij famâ celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia tamquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata.

Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij anno 1641. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam; bene tamen ea, quæ cadunt super mores & opinionem, cum protestatione quòd nulla eis adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes authorem. Huic decreto eiusq; confirmationi & declarationi obseruantiâ ac reuerentiâ, quâ par est, insistendo profiteor me haud alio sensu quidquid in hoc Trisagio refero accipere, & accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat authoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur: iis tantummodò exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

R. P. H A-

Digitized by Goo

R. P. HADRIANI

LYRÆI

ANTVERPIANI

E SOCIETATE IESV

TRISAGII MARIANI

PROOEMIVM.

QVOD *olim inter Iurisconsultos nominatissimus Caius in præfatione ad legum* XII. *tabularum interpretationem sapienter aduertit: potissimam cuiusque libri partem principium esse; non minùs è ratione, quàm communi quadam vtilitate pronuntiasse censendus est. Hinc namque & legendi crescere lubentia, & intelligendi solet nasci facultas, dum apta quadam, & clara ipso in limine totius operis deductione, eorumque quæ Lectorem remorari fortasse possent, facili apertaque expositione, mens eius animusque ad interiora prolicitur. Quod apud Athæneum lib. 6. c. 3. Vlpianus Tyrius in mensa obseruasse visus est, dum ante omnem gustationem, de quolibet proposito cibo, vnde is allatus esset, à quo, per quem, quanti veniret cuperet edoceri. Excitare sic ille famem suam consueuerat, & velut explicato quodam ordine in obiecta fercula grassari, tantò adipaliùs reficiendus, quantò tutiùs ac liberiùs esset processurus. Idem mihi inpræsentiarum vsu venire iudicaui, dum hinc Rationem audio clamitantem, inde verò consuetudinem postulantem, vt cùm scriptum hoc in lucem proferre cogito, ad προθεωρίαν nonnulla præmittam, quæ & Lectores alliciant ad legendum, & cùm eò deuenerint euidentiorem illis præsent intellectum. Quare Proœmium hoc velut in antecessum dare constitui; quo per duodecim eiusdem Interualla, & Rationi facere satis, & à consuetudine nequaquam videar recessisse.*

INTERVALLVM PRIMVM.

Operis vniuersi scopus & idea.

Ipsius Auctoris.

VIT ea mihi iam inde à puero, atque etiamnum, Dei magno beneficio, constat, in Virginem Dei Matrem pietas, ac religio, quam tum virtutum eius immensa lux, atque perfectio feliciter peperit, tum eiusdem in me prolixa & benefica natura, manusque prouexêre, vt in ea pro viribus colenda, atque exornanda, omne studium meum, laborem, atque industriam, & tutò conferri, & meritò impendi posse, debereque semper existimarim.

Nec pium animi sensum tempus, aut occasio destituerunt, pro vitæ namque illius, quam à primo iuuentutis initio sectari cœperam, instituto, & in domestica priuataque disciplina, & in scholastico puluere, & in sacris ad populum Concionibus, quibus diu, multumq; exercitatus fui, multiplex quoque enata opportunitas non le-

uem mihi ſpartæ huius adornandæ materiam ſuppeditauit.

Atque hinc tempore procedente, tacita quædam in animo meo verſari cœpit cogitatio, vt quæ verbo ac ſermone de Virgine Matre in aures præſentium ſparſeram, abſentium oculis ſtyli officio deſignarem.

Alienus fateor à mente hæc fueram ſemper, quapropter & ægrè admodum iſtuc adducendum me fore augurabar, à quo ſenſu ac voluntate tantopere diſſidebam. Quis enim ego, qualiſve ſim, qui *ſole amictam mulierem* illuſtrare, puriſſimoque *lucis æternæ Candori* lucernam accendere præſumam? neque enim ea ingenij mei vis eſt, aut tanta dicendi, ſcribendive facultas, vt vel minimam tantæ Virginis, tantæque Matris encomiorum particulam, non dicam exornare dictione, ſed nec delibare

Epiphan. ſcriptione poſſim. Olim S. Epiphanius ſerm. de laude Virgin. vir in paucis eloquens, atque eruditus, facturus virium ſuarum periculum, dum

Maria dignitas explicatu difficilis. S. Virginem laudare occiperet, exclamaſſe fertur: *Quid dicam, aut quid loquar de præclara, ac ſancta Virgine? deſiderium me trahit, vt de Deipara verba faciam, & formido retinet in ſilentio.* Quid mirum? *Ipſi enim*, vt mox ſubiicit, *prædicandæ, caleſtiu ac terrena lingua minimè ſufficit, imò verò nec Angelorum.* Quod

Auguſt. idem expertus olim ſenſit Aurelius Auguſt. ſerm. de Aſſumpt. *Quid nos*, inquiens, *tantilli, quid actione puſilli, quid in eius laudibus referemus, cùm etſi omnium noſtrûm membra verterentur in linguas, eam laudare ſufficeret nullus.* Et alio loco: *Audacter pronuntio, quod nec ipſa plenè explicare potuit, quod capere*

Pet. Dam. *potuit, quantò minus nos?* Quem ponè ſecutus B. Petrus Cardinal. Damiani. idem ſuo calculo approbauit, dicens: *Ad eius dignè efferenda præconia, non Rhetoricorum diſerta facundia, non Dialecticorum ſubtilia argumenta, non accuratiſſima Philoſophorum apta reperiuntur ingenia: quod optimis ſanè de cauſis, ac certo Dei iudicio factum creditur, vt hæc ineffabilis Virgo in ſuis laudibus modum humanæ mentis exſuperet, quæ & ipſam humani generis naturam, excellentium meritorum dignitate tranſcendit.* Atque horum conſideratione tantò magis ab arduo illo cogitatu terreri me, abducique ſentiebam, quantò clariùs hæc omnia in me locum habere aduertebam, ſatiùs reputans eam, quam ſcriptione mea celebrare cogitâram, tutiore ſilentio venerari, quodque olim Saluſtius in Iugurtha dixiſſe legitur: *De Carthagine ſilere melius puto, quàm parum dicere*, hîc reapſe de Virgine vſurpare.

Et ibat hæc, creſcebatque in dies opinio: cùm me Sophronij Hieroſolymitani Antiſtitis concitare acriùs cœpit auctoritas, atque eas animo meo faculas ſubiicere; quibus & accendi frigidiſſimus, & obſtinatiſſimus quiſque expugnari poſſe videbatur, dum in hæc verba aſſumptam

Sophron. in cælos Virginem comitatus exclamat: *Tametſi ad hæc nemo idoneus, votis tamen omnibus ceſſare non debet quilibet, etiam peccator, à laudibus, quamuis explere non queat quod ſentit.* Magna verba ac multùm efficacia, quibus factus erectior ſperare cœpi, quod antè aggredi ſubuerebar. Mariæ gloria faciente, ne timidè & verecundè, à calamo & luce publica abſtinerem, quam antè tantopere formidabam, nec iam Virginis encomium ſubterfugerẽ, ſed ambirem, eius ope & auxilio fretus, quæ ſuis illa numquam ſolet denegare; eius amore incenſus, qui ſuorum linguas, immane, quantum faciat eſſe diſertas! Cicada, inquiunt, ſi tacet, ſignum eſt non calere: ſilet cùm non ardet. Ego Mariam laudare inſtitui, quia amo, non laudaturus niſi amarem.

Ne tamen hunc animi mei vigorem vlla interim afficere temeritas, aut aliqua fortaſſis imprudentia eneruare poſſet: præcauere volui, vela contrahendo, atque ab alto prorſus abſtinendo, quod Tiphyes ſoli nauigare conſueuerunt, vt tuta littora legendo ſperaſſe potiùs, quàm portum videar præſumpſiſſe. Illuſtribus itaque magnæ Virginis, magnæque Matris excellentiis, donis ac priuilegiis, quæ magni Theologi percenſebunt, ſacro hîc ſilentio obuolutis, ſolum eius atque vnicum Nomen aſſumendum mihi eſſe exiſtimaui, in quo pro virium mearum tenuitate explicando, exornandoque, quod à Filio accepi, Matri reddere decreui, *quam dum, vti ipſa meretur, & ego vnicè deſiderem, laudare non poſſum, ſaltem Nomen eius pro viribus extollere, & celebrare*, cum S. Bernardino, contendam; eos imitatus, qui dum pro voto ſuo coronas in capite ſtatuæ Solis ponere non valebant, flores ei cremabant, quorum odore in cælum aſcendente, illum vel eminus hoc pacto ſalutarent, quem cominus attingere nequibant; ita cùm nequeam, magna illa atque ingentia virtutum eius merita dignis laudibus coronare, magnificando Nomini eius ſtatui immorari, ſuauiſſimamque odoris eiuſdem fragrantiam tantæ gloriæ adolere: quamquam non demittitur animus, qui dignitatem Nominis ſuſcipit magnæ Matris; ſed ad ipſam Dominam in altum ſubleuatur. Nominis ſiquidem excellentia Dominæque præſtantia congruo ſibi reſponſo conſentiunt, vt ſi Mariam facilè noſſe, amareque velimus, à Nominis eius dignitate oporteat auſpicemur. Quin etiam communi beneuolentia, atque obſeruantia nudi, iure Parentem optimam, parum diligere videamur, ſi commentationem animi, vel à Nomine ſaltem Virginis auocemus: quæcumque enim impensè diligimus, eorum minimas quoque partes tamquam auri cuiuſdam ramenta viis omnibus indagamus: longè enim iucundius eſt, teſte Ariſtotele, adamatæ Dominæ contemplari calceum in tranſcurſu, quàm externi principis veſtiarium integrum & ſupellectilem omnem ex otio perluſtrare. Quemadmodum itaque qui recta oculorum acie ſuſtinere formam nudi ſolis non poſſumus, quaſi ex inſidiis capture illum tranſlatum aliò nitimur admotis machinis, ex

De Nomine Mariæ probandi cauſa.

S. Bernardinus.

vitro

vitro cryſtalloque perſpicuis, quorum corporum naturam, & conditionem noſtri oculi ſortiti eſſe noſcuntur: ita quoniam magnæ Matris radio, quam Innocentius III. *Solem in die:* Laurentius Iuſtinianus, *Lucem mundi* indigitarũt, mentis noſtræ acies hebetatur, & vincitur, auocare cogitationem pauliſper ad Nomen eius magis nobis conſpicuum propoſui, quod propter naturæ cohærentiam ſplendeſcit nobis ſuauiùs, fulgoremque maieſtatis immenſum, aduerſus quem ſatis firmus oculus noſter eſſe nequit, moderari, ac mitigare benigniùs conſueuit. Vtinam autem liceret mihi in penetrale adytum ſacri huius Nominis admitti propiùs, vt ad Minervæ peplum reuelandum fas erat Sacerdotibus in ſacrarium arcis Athenienſis, videremus profectò, quanto ſapientiæ apparatu inſtruxerit illud, qui totam Matris ſuæ œconomiam in eo recondidit Deus.

nnoc. III. aurent. uſtin.

Quare neque id nouum videri debeat alicui, aut inſolens de Nomine commentarium ſcribere, præiuit Philo Iudæorum diſertiſſimus, qui de Nominibus Hebraicis librum integrum dedit: ſecutus eſt S. Hieronymus, hunc S. Iſidorus Hiſpalenſis excepit, qui plures de Nominum etymologia poſteritati reliquit, vtrumque imitatus eſt Beda, alijque non pauci.

Nouum non ſit de Nomine ſcribere.
Philo.
Hieron.
Iſid. Hiſp.
Beda.

Sed quid hoc attinet commemorare? cùm Deus ipſe in veteri Teſtamento, Nomina Abram & Sarai immutans, illi litteram vnam addendo, huic vnam adimendo, non modicam Nominum rationem habuiſſe ſe monſtrarit? vti & feciſſe hominum Seruator Chriſtus Ieſus, tum apud Matthæum cap. 16. luculenter inuenitur, dum Nomen *Simonis* mutauit in *Cephas*: tum apud Marcum cap. 3. vbi *Iacobum & Ioannem* Zebedæi filios nouo Nomine dixit *Boanerges*; quod profectò diuina illa ſapientia nequaquam commiſiſſet, niſi magnos quoſdam theſauros, multarum rerum compendia, non modicam denique Philoſophiam in ipſis Nominibus contineri præuidiſſet. Didicerat id ac toto pectore hauſerat à tanto Doctore S. Ioannes Chryſoſtomus dum homil. 2. de verbis Iſaiæ ſic ſcribit: *Sunt homines, qui poſteaquam ſacros libros in manus ſumpſerunt, ac deinde reperterint Nominum recenſionem, illico eam pretercurrant, & incuſantibus reſpondent. Nomina tantùm ſunt, nec quidquam habent vtilitatis. Quid ais? Deus loquitur, & tu audes dicere, nulla eſt dictorum vtilitas?* & paulò pòſt: *Sed quid loquor* de Nominibus? *diſce quantum valeat vnius tantùm litterula adiectio, & deſinis tota Nomina vituperare.* Certè S. Auguſtinus lib. de doctrina Chriſtiana c. 16. *Non paruam*, inquit, *habere vim, atque ſubſidium ad ſoluenda enigmata Scripturarum, ſi quis ea interpretari poſſit.* ſed & Alcuinum Caroli Magni magiſtrum hîc audire non pigeat, qui ſermone de Natiuit. Virg. ſic ſcribit: *Sciendum eſt, quia horum Nomina allegorici & moralis ſenſus pleniter in ſe contineant intellectus.* Et poſt pauca: *Igitur per hos Patriarchas Chriſtus Dominus Deus noſter veniens in mundum, horum omnium in ſe allegoricè geſſit officium, & in eorum Nominum interpretatione noſtram ſalutem deſignauit.*

Deo Nomina cura vnæ.
Chriſto.
Chryſoſt.
Auguſt.
Alcuinus.

Nihil itaque hîc vanum, aut inane metuendum. Quæſtio de Nomine alibi vapulet, hîc triumphat, grauis & ſolida, pondus non leue obtinet ac momentum, quam tum ex reuelatæ veritatis adytis accerſita teſtimonia, tum Chriſti Domini Sanctorumque virorum exempla, tum denique ipſa ratio approbat ac commendat.

Quapropter hîc animo meo, meiſque conſiliis ſcopus eſto, Nominis Mariani gloriam in ſolem, lucemque protrahere, quantaque eius ſit dignitas, præſtantia ac virtus, velut in tabella non meis illa coloribus depicta, ſed Patrum, ſanctiſſimorumque Eccleſiæ Doctorum catagraphis delineata, palàm omnibus ſpectandum legendumque exhibere.

Scopus Auctoris.

TRISAGION autem placuit vniuerſum opus appellare, Nomenclaturâ tum ab affinitate diuini Nominis, cui Euangelicus Propheta Iſaias Seraphinos amoris genios adorabile illud *Triſagion* accinentes audiuit, mutuatâ; tum à glorioſiſſimo Nomine IESV aſſumpta, *in quo* dum iuxta Apoſtolum Philip. 2. *omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum*, Nomini quoque Mariæ complicato poplite accidere non veretur, iuxta id quod Antonius Nauarrus in Abecedario Virginali cap. 4. ſcriptum reliquit, cùm ait: *Conuocat S. Paulus cælum & terram & inferos, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum. Ita videmus & Nomini Mariæ cæleſtes genua flectere, & inter eos Deum hominem illis ſubiici, & terreſtres generationes, & infernales illud reuereri.* quod indubitanter S. Bernardũ dicere fecit: *In Nomine Mariæ ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Cauſſam expreſſit Beda tom. 7. in feſt. An. *Exinaniuit ſe Dei Mater formam ancillæ accipiens, propter quod & Deus exaltauit illam, & dedit illi Nomen, quod eſt ſuper omne Nomen poſt Nomen filij tui*, &c. Et conſonat Ioan. Gerſon ſerm. de An. *Domina noſtra altius Nomen accepit & perfectius quod eſſe poſſit homini poſt Nomen filij ſui, ita quod in Nomine ſuo omnia flectantur in cælo, & in terra, & in inferno*: vt non immeritò dixerit B. Arnoldus Carnotenſis tract. de laudib. Virg. tom. 6. Bibliothecæ SS. PP. *Chriſtus Dominus, Maria Domina, conſtituta quippe eſt ſuper omnem creaturam, vt quicumque* IESV *curuat genu, Matri quoque pronus ſupplicet.* Vnde teſte Hentico Harphio ſer. 14. de aduentu Domini in carnem: *Propter prærogatiuam eius excellentiæ fidelius honorandam, participium illi Chriſtianitas exhibet ſpecialis honoris in prolatione dulciſſimi Nominis Mariæ, vt ſicut in Nomine* IESV, *ſic in Nomine Mariæ, omne genu flectatur. nec ſine cauſſa:* IESVS *enim dicitur eſſe Saluator, & ideò in Nomine* IESV *debet omne genu curuari in ſignum gratitudinis, quòd noſtram naturam aſſumpſit, & in ea nos redemit: & ſimiliter quaſi participatiuè debet in Nomine Mariæ omne genu curuari, in ſignum gratitudinis,*

Totius operis titulus TRISAGION.

Eius Ratio ac cauſa.

Ant. Nauarrus.

S. Bernard.

Beda.

Gerſon.

Arn. Carnotenſis.

Harphius.

dinis, quia ipſa ſola dignam fecit ſe ad ſuſcipiendum & allicien-dum Filium Dei de ſinu Patris in ſalutem omnium noſtrûm: quare dedit ei (vt ſapientiſſimus ſcribit Idiota cap.v.de Cont.) *tota ſuperſancta Trinitas, Nomen, quod poſt Nomen ſuperbenedicti Filij eius eſt ſuper omne Nomen, vt in Nomine eius omne genu flectatur, vti manifeſtè patet cæleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur huius ſanctiſſimi Nominis gratiam, gloriam & virtutem*: quod dum fit, ecce alterum conſurgit *Triſagion*, quo glorioſum Mariæ Nomen à tribus mundi ordinibus celebratur, in quo enarrando, dilucidandoque noſter omnis ſequens ſuſceptus eſt labor.

Quia verò *Triſagion* modos referre muſicos, & quoſdam velut concinnos harmoniæ concentus includere videtur, eorumdem, quantum fieri potuit, rationem habendam eſſe duxi, deſumptis ex artis adyto iis vocibus, quibus ipſa vtplurimum diſtingui, explicarique conſueuit, quod tanto maiore à me libertate factum eſt, quòd videam Franciſcum Georgium Venetum, virum è Franciſcana familia, ingenio præſtantem, vt ſuam mundi harmoniam ſuperiore ſæculo, quam conſonantiſſimam faceret, eadem vocabula non ſegniter vſurpaſſe, opere toto in tria cantica diſpartito, quolibet verò cantico in varios tonos ac modulos diuiſo, quibus ſe perfectiſſimum quoddam diapaſon conſummaſſe viſus eſt, quodque cæleſtes vates concentibus ſuis abſorptos feciſſe legerat, imitando expreſſiſſe. In tres itaque libros, & ego præſens opus diſpertitus ſum, quibus Proœmium cum ſuis Interuallis premittere placuit: ſicut enim citharœdi pauca quædam antequam legitimum carmen inchoent, emerendi fauoris gratiâ canere ſolent; ita & hîc faciendum iudicaui, priuſquam rem ipſam aggrediar, ad Lectoris animum antè componendum, quàm moleſtia aliqua, diſtractionéve interturbetur. Primum autem librum *Harmoniam* inſcripſi, quam, cùm modulatio quædam ſit ab arte concepta grauis, & auctoritate plena, Cæleſtibus aſſignaui.

Operis diuiſio.

Secundum *Symphoniam* appellaui, qui muſicus quidam concentus eſt, ex coniunctione phthongorum aërem ſuauiſſimè demulcens, quare & Terreſtribus cenſui attribuendum.

Tertium verò *Leſſum* vocaui, quæ lugubris quædam eiulatio dicenda potiùs, quàm cantus: locum tamen ſuum in Muſica reperit, dum hypaten ſoni grauitatem æmulatur, & hanc *Inferis* deſtinaui:

Vox diuerſa quidem, populorum vox tamen vna,
Supplex cùm Maria flectitur omne genu;
Omnis, & in laudem ter-ſanctæ Nominis, odam
Cælica, terreſtris, Infera lingua canit.

Pythagoræ Zazynthij harmonica machina Triſagio explicando accommodata.

Atque in eo iunioris *Melopœiæ* ſtudioſus, Pythagoræ cuiuſdam Zazynthij pyramidale machinamentum harmonicum exprimere conatus ſum: molem hîc tribus inſiſtentem pedibus, quam proinde Apollinis tripodem vocauit, extruxerat; vt ſicut ex dimenſione trina omne totum ac perfectum conſtitui volebat Pythagoras ille Philoſophus, ita modulatione trina omnem hic muſicus complecteretur harmoniam. Vnaquæque facies huius ſonoræ pyramidis, triplici cordarum ordine diſpoſita, tria illa muſicorum ſyſtematum genera referebat, vnde tres veluti cytharas in vnum pſalterium aptarat, ſupra quod æmulatus hic etiam Delphicum lebetem, metallum concauum, ſonorum amplificandorum gratia collocârat. Iamque molem ab omni parte feliciter abſolutâ, ceu ſuſcipiendo Numini aptam Phœbadem, Phœbus ipſe ſedens ad tripodem, vno ſpiritu animare volebat. Sed cùm duæ, vel certè vna eius organi facies obuerſa in aliam partem à fidicine diſtaret ſemper, tripartitum illud expugnandis auribus delectationis tormentum ſimul explodere ac tractare non poterat. Igitur ſubiecta ad baſin rota, pyramidem verſatilem reddidit, pedibus auxiliaribus rotatam in gyrum, ita digitis tractantibus offerebat, vt qui aurium iudicio rem examinaret, tres citharœdos vno eodemque momento temporis mutuo certamine colludere iudicarêt. Tanta dexteritate percurrebat machinæ facies ſonorus ille Vertumnus ac Proteus, ne dicam Geryonem tricorporis harmoniæ. Sed quod huiuſmodi inuentis accidere ſolet, concidit tunc quidem triplex hæc muſicæ machinatio, cum architecto ſuo, quam ego de cineribus rediuiuam hiſce meis ſcriptis nunc excitare decreui, nouam pyramidem concinnando, quæ ſurſum ad modum flammæ cælum petentis acuta, ductiliſque in trinam veluti citharæ faciem triplex etiam contineat modorum genus glorioſiſſimo Nomini Mariæ, laude debita celebrando, dum multiplicem hanc *Triſagij* noſtri machinam orthodoxæ pietatis baſi firmiſſimè innixam, ita verſabimus, vt non vnum, ſed tres quis putet ſe audire fidicines, Cæleſtium ſcilicet, Terreſtrium & Infernorum.

Doctrina moralis nequaquam prætermiſſa.

Ne quid autem defuerit, libris ſingulis *Echomelodiam* adieci, veluti chromaticam quamdam coronidem, quæ *Triſagion* hoc noſtrum tam ornatu ſuo, quàm ſolertia quadam ſingulari commendet. Quibus omnibus veram illam atque perfectam Muſices conſtitutionem aſſequendam mihi propoſui, quæ ſicut ex diſſonis maximè, ac diſcrepantibus vocibus in ſuauiſſimum modulatum deſinere conſueuit, auribus ſimul atque animis non parũ profutura: ita hîc ſperari poſſe videatur, vbi hi, ſiue qui in Cælis, ſiue qui in terris, ſiue apud Inferos degunt, propter eam quam referunt modulorum diſparitatem, aucupium generant gratiſſimæ melodiæ, dum acuti, lenis, grauiſque ſoni mixtura ſuauem vniformemque diuinis auribus muſicam accinunt, qua ſanctiſſimum Matris Mariæ Nomen honore debito ipſi proſequantur, noſtræque inſinuent pietati venerandum. Horum itaque iuſtiſſimæ vocis imago, ſiue, vt à Græcis dici ſolet, Echo, dum è

meis

meis his chartis reſultare, reflectiq́ue contendit, (vtinam numeroſiore repercuſſu quàm illa, quæ prope Mediolanum vigeſies eumdem ſonum, teſte Dandino lib.2.de anima digreſſ.44.repetiuiſſe conſueuit, atque ea quæ in Aula Ticinenſi tot voces reddere aſſolet, quot ſpiracula ſunt feneſtrarum) in terris hîc multiplicetur, vt primi ac vltimi ſoni vices vna explens, dulciſſimum Mariæ Nomen, cum fœnore audiri, coli amariq́ue faciat per ſola terrarum vltimarum: hoc votum meum audiat, qui poteſt & ſolet Deus.

INTERVALLVM SECVNDVM.

Scriptionis Ratio ac Syſtema.

MIrabitur fortaſſe non nemo, quod ipſe nouus è latebris proſiliens tribus libris Nomen vnum explicare aggrediar.

Vnum Mariæ Nomen multa complectitur.

Verùm admirari deſinet, ſi vel eminus Nomen iſtud fuerit contemplatus, quod licet breue, atque anguſtum ſit ſyllabis, *miraculorum* tamen *Oceanum* fatebitur eſſe immenſum, & vnum tamquam *multorum librorum verbum, totius Scripturæ compendium*. ac *Reginæ cæli panegyrin* ſuſpiciet immortalem, vt æquè laborandum videatur in attingenda vocis iſtius ſignificatione, atque in explicanda Virginis dignitate. Quare ſi de Priſanæ laudibus Hippocrates librum vnum, alterum de Raphano Marcion Græcus; & Meſſala de ſingulis alphabeti litteris ſingulos conſcripſerint libros; quo iure me quis calumniari poterit, quod de ſanctiſſimo Mariæ Nomine tergeminum librum exararim?

Nominis Mariani laus ardua.

Audax interim facinus, velle me illuſtriſſimum Nomen, excellentiſſimæ Principis hominum oculis obiicere, ad quod efformandum Apelle, ad effigiandum Lyſippo, ad inſculpendum lapidi pretioſo Pyrgotele, Chryſoſtomo autem atque Chryſologo ad dignè illud humanis auribus adhibendum opus fore nemo prudens dubitarit. Lubens fateor, audax ſum, gloriam Nominis huius ſi molior adumbrare, cùm longè abeſſe calamum meum non ignorem à delicato penicillo excellentium pictorum, aut celte ſculptorum, quibus ſolis fas eſſe debeat ad viuum illud exprimere, qui ſoli capaces ſint dignè id ſecundùm mateſtatem ac perfectionem ſuam expolire.

Auctoris in hoc opere ſuſcipiendo ſolatium.

Verùm cùm hæ ſimileſq́ue conſiderationes, non paucæ cedere debeant obligationi ac fidei, qua tantæ Principi deuinctus ſum, atque in hoc conatu, in quo vires oneri ſuccidunt, deſiderio bono ſolari me queam, ac ſpe quadam certiſſima fulcire, quod alius aliquis me grauior atque diſertior huc oculos intendet, qui quod tenuiter cœptum eſt, locupletiùs abſoluat. amens ſim, ſi metu deterritus, ab inſtituto deſiſtam: ſat namq́; vel in tanto opere voluiſſe, vel melioribus ſaltem magiſtris cogitationem iniecisse, qua illorum affectus, quem erga Nomen hoc longè beatiſſimum, eiuſq́ue gloriam cordi incluſum gerunt, foras prorumpens, hoc quodcumque cœpimus, perfectè expoliat, compleatq́; conſtanter: quamuis & alio ex capite non minus queat conatui meo ſolatium inueniri. nam vt olim Magnus dixit Auguſtinus lib.de SS.Trinitate cap.3. *Vtile eſt plures à pluribus fieri libros, diuerſo ſtylo, non diuerſa fide, vt ad plurimos res ipſa perueniat, ad alios ſic, ad alios autem ſic.* Et rectè quidem id ac ſapienter dictum, nam diuerſa ſunt hominum ingenia, atque iudicia, dum his fuſior, illis breuior, iſtis ſtrictior ſoleat tractatio arridere: quare ſi hîc fortaſſis inueneris, quæ alibi prælibaſti, partim id euenisse cogites, quia omnes eoſdem Scripturæ ſacræ agros frequentamus, in eamdem ſegetem falcem mittimus, eaſdemq́ue ſpicas adore myſteriorum grauidas excutimus, in eiſdem fodinis laboramus, vt auro intelligentiæ ditemur, eoſdem Eccleſiæ Patres tamquam duces ac pædagogos adimus, ab eiſdem eorum libris, velut à communi omnium penu, magiſterij, doctrinæ, inſtitutionis, atque eruditionis alimenta exigimus: vnde neceſſe eſt, vt ſæpè eoſdem ſacræ veritatis pretioſos calculos extrahamus, in eoſdem SS.Patrum ſenſus incidamus, eiſdem teſtimoniis vtamur: ſed non ideo deſinunt eſſe mea, quæ communis iuris ſunt, cùm mihi quoque ſcripta maneant. Facio itaque quod ante me vir clariſſ. Iuſtus Lipſius in Politicis ſuis à ſe factum monuit: *Lapides & ligna ab aliis accipio, ædificij tamen extructio mea eſt. Architectus ego ſum, ſed & materiam variè vndique conduxi: nec araneorum ſanè textus ideò melior, quia ex ſe fila gignunt; nec noſter vilior, quia ex alienis libamus, vt apes.*

Scribendi ratio.

Lipſius.

Sed aurem identidem vellicare non deſinit, S. Bernardus magnus ille Mariani Nominis zelotes, cùm ſerm.4.de Aſſumpt.Virg. ſic loquitur: *De gloria Nominis huius, nec dignum aliquid ſterilis concipere cogitatio, nec inerudita poteſt locutio parturire. Vnde ſicut clariſſimum fortiſſimumq́; IESV Nomen ineffabile, & niſi diuini Spiritus ſancti adſit gratia, qua linguam expediat, & gubernet, efferri ab homine non poteſt dicente Apoſtolo 1.Corinth.12. Nemo dicere poteſt Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto; ſic quoque niſi diuini fauoris aura adſpirante non valeas ſacrum Mariæ Nomen enuntiare.* Quod & in Angelis ipſis locum inuenit: vnde Gabrielem legimus, ſicut in Nomine IESV, ita & in Mariæ non parum fuiſſe cunctatum. Quapropter quod olim ab Alexandro Macedone de Homeri verſibus dictum fuiſſe narrant hiſtoriæ, nimirum grandiores eos eſſe, quàm vt cani poſſent ad lyram, id maiore longè ratione ad auguſtiſſimi Nominis Mariæ laudes transferri poſſe videtur: videlicet eas eſſe maiores auguſtioreſq́ue, quàm vt vulgaris impoliti-q́ue ſcriptoris ſtylo, tamquam exili fidium ſono referri poſſint.

S. Bernard.

Verùm his iterum, aliiſq́ue, quæ tenuitatis ſuæ gnara ſuggerere ſolet conſcientia, prætermiſſis,

dandum aliquid fiduciæ, aliquid concedendum cenſui pietati, quæ vt hominem tueri ſolet, ita conatus eiuſdem protegere benignè conſueuit: ita auiculas, aiunt, cùm nihil poſſent opulentiùs, plumas ad magnificentiſſimum Delphici Apollinis templum, ſicut & apes ceras vltro, nec ingratas detuliſſe. Dicam itaque, & cum B. Hildephonſo dicam: *Prædicabo te Maria, donec prædicanda es; diligam te donec diligenda es; laudabo te donec laudabilis es; ſeruiam tibi donec ſeruiendum eſt gloriæ tuæ, metu quidem præcipuo nequaquam exſolutus, vt S. Ioannis Damaſcem verbis vtar, ne non propoſiti argumenti dignitati ſermo meus reſpondeat, cupiditate autem ea conuehendi incitatus, quæ à laude Nominis tui minimè fuerint aliena*; non quòd mei conſilij ſit, poſt tot ſcriptores de Virgine malè recoctam, quod aiunt, cramben faſtidioſo huius ſæculi palato obtrudere, quinimò huius operis mei inſtitutum eſt, quidquid in Nomine Mariæ ſpectabile, illuſtri nouoque loco ponere, & variorum ingeniorum, ſæculorumque ſenſa in vnum velut perfectionis corpus includere, quibus ſanctiſſimi Nominis gloria, & honore magis, quàm antea florere, & piè ſancteque colentium ſtudiis maximè queat abundare. Non ſim interim Ephrem, vt cum illo dicere audeam: Dignare me laudare te Virgo ſacrata; nec Damaſcenus, vt nouos hymnos tuæ ſpondeam dignitati; nec Bernardus, quem officioſè ſalutes; nec Fulbertus, cui vbera fugenda præbeas; nec Dominicus, quem mirificis aquis perfundas; non Hildephonſus, aut Bonitus, quem ob ſuſcepta propter te certamina proprio munere cohoneſtes; non Hyacinthus, quem dulci colloquio digneris, & in filium adoptes; non Hermannus, quem tibi deſpondeas; non Reginaldus, quem vnguentis ſalutaribus inungas; non Albertus, cui pro laudibus gratias agas? ſat præmij tamen retuliſſe videbor, ſi me paucis multa conantem albo tuorum Clientum adſcribere, teque mihi beneuolam dignata fueris patronam exhibere.

B. Hildephonſus.

Quamuis itaque ſcriptione abſtinere ſuaſerint plurima, vtque ſola dictione contentus, publico abſtinerem, probare voluerint multis, Trithemio tamen audito inſtitutæ curſum opinionis prouexi id à calamo meo, Virginis ope roborato expectaturus, quod linguæ officio conſequi diffidebam: *Maior* enim, vt præfatus auctor docebat, *ſcriptoris eſt pietas officio prædicantis, quia illius perſeuerat in annos multos annuntiatio, iſtius cum tempore perit monitio. Prædicator loquitur dumtaxat præſentibus, ſcriptor etiam prædicat futuris. Illius ſermo ſemel auditus in nihilum regreditur, illius lectio millies repetita, numquam minuitur: cùm prædicator deficit ceſſat officium. ſcriptor etiam mortuus, in volumine moribus facit inſtitutum*; addo, veris laudibus Mariæ Nomen impertit. Quod licet ita eſſe facile patiar, nullum tamen magis formidandum conatum eſſe ſcio, quàm eorum qui ſcribendi aſſumunt prouinciam de ea re quæ fuerit iam à plurimis tentata, quibus vel æquari difficile, ſuperare verò multò magis. Quapropter iure vereat ne aliquibus dicar fruſtra laboraſſe.

Trithem.

Verùm quia didici temporum viciſſitudines, rerum quoque ſollicitas trahere commutationes, in cœpto perſiſtere volui, priores enim illi, etſi ſapientiſſimi, & reliquêre plurima, & tenuiter expendere viſi non pauca: quamobrem, ne quod ipſis ſupplendum erat, deeſſet; neceſſarium duxi quæ Deus ſuggereret, minimè reticere. Nihil quidem noui dicturum me liberè fateor, nihil enim dici modò, quod non dictum ſit priùs, veriſſimè quidam monuit, attamen comperiet Lector multa, quæ alij fortaſſe non attigerunt.

Erit igitur muneris mei tantæ Spartæ non ſegniter indormire, imò grates Deo agere immortales, quòd ea mihi tam nobilis exornanda obuenerit, quam velut agrum non aridum aut ſilueſtrem, ſed omni bonorum genere lætum, & pinguem, à vectigalibus immunem, à ſeruitutibus liberum, perenni ſyderum indulgentia ſerenum, ſtylo meo vertere, excolereque poſſim, non ſolùm, vt ſegetem longum poſt tempus metere, ſed & in præſentia theſaurum ibi recenſitum eruere valeam, quem qui inuenit homo, inuenerit vitam, & hauriet ſalutem à Domino ſempiternam.

Scriptorè cæleſte implorandum auxilium.

Supereſt, vt lumen à magno Patre luminum imploremus, quod, S. Auguſtino teſte, Socratica illa expiatio, quod apud Brachmanas & Gymnoſophiſtas, aſſiduæ lotiones, quod Crater ille ſignificabat, in quo, vt docuit Triſmegiſtus, animus mergi debet diuina contrectaturus. Nec prætereunda eiuſdé Virginis patronæ Inuocatio, quam, cùm ſacrâ doctrinâ diuinitus inditâ pleniſſimè inſtructam tradat Bernardus, eamque Magiſtram Religionis Martyr Ignatius appellet, Rupertus verò Tuitienſis Magiſtram vocitet magiſtrorum, tantò magis ſperanda nobis futura propitia, quantò propiùs eam ſpectat quod auſpicamur.

Bernardus. Ignatius. Rupertus.

INTERVALLVM TERTIVM.

Cautio præcidanea Zoilo obiecta.

Ab exemplo Architectorum.

SIcut prudentis eſt Architecti, ab ipſis iam fundamentis futuræ molitioni proſpicere, paratoque iam inde contra ſuffoſſiones ſubſidio cladem, ac ruinam anteuertere ædificij conſtruendi: ita & mihi nunc eiuſdem venit vſus prudentis in adſtruendis Chriſtianæ ſapientiæ concluſionibus, illiuſque, quam auſpicor, ſtructuræ firmamentis, quæ veteratoriæ artis peritiſſimos Zoilos, ſubdolis ſuis machinationibus tentaturos, ex eo mihi videor non malè coniicere, quod aliorum eiuſdem conſilij & argumenti opera labefactare, diruere, diſturbareque

non

non ſemel ſint aggreſſi, atque omnibus quibuſcumque potuerunt, machinis moliti ſint expugnare. Quare ſi Vitruuius aliquis, aut Palladius, iam fiſtucis fundamenta ſua pauire, iam puluinos cæmentis, aut arena fartos eiſdem ſubſternere, ne ab externa manu aliquando conuellantur, imò parietibus ſuis loricas inducere, & ſuggrundia atque imbricamenta ſuperaddere ad guttas ſtillicidij elidendas, ne quid ædificio nocumenti fiat, ſapienter iudicarint; quis nouum, aut à ratione alienum exiſtimet, me ſacro huic operi præcautum atque prouiſum eſſe voluiſſe, quod profanis ſuis ædificiis facere ſoliti ſunt architecti?

Atque ad hos quidem quod attinet, à triplice ſibi aduerſario metuere conſueuiſſe animaduerto, à terræ ſymptomatis, aëris iniuriis, atque hominum maleuolorum adſultu: contra quæ ex artis ſuæ regulis ac præſcriptis præmunire ſeſe, tutariſque laborant, ne quid detrimenti noxæve patiantur. Ad me verò quod attinet, dum oculos in rem præſentem conuerto, neque minores, neque pauciores hîc me inimicos repertiſſe videor, quàm illi numerare conſueuerunt; quorum vel primos cenſeam Nouatores, inquietum ac improbum hominum genus, vexandis piorum conatibus infelici ſidere prognatum.

Tres hoſtes ſcriptorum, 1. Nouatores,

Secundos verò, Ariſtarchos illos, quibus mentis ſuæ oculos vſque adeò liuor obduxit, vt ne rectum quidem animi ſenſum in iudicando ſequantur.

2. Ariſtarchi,

Poſtremos denique eos, quos ego Sciolos appellem, quòd cùm vera doctrina careant, eam tamen ſe habere opinantur: vnde mirum eſt, quàm facile aliorum laboribus detrahant ac ſuggillent, de quibus omnibus S. Gregorium Nazianzenum orat. 1. audire lubet: *Multitudinis, inquit, corpus cui verba facere oportet, inſtar varij cuiuſdam, ac multiplicis viuentis eſt, ex multis animantibus magnis inxta ac paruis, feris ac mitibus conflati, in quo cicurando maximus proculdubio ſubeundus ſit labor.* Quare cùm ad eiuſmodi mihi ſermo habendus ſit, contra omnes ſigillatim arma ſumenda ſunt, ne quorum diſpar alioquin moroſitas, parem queat parere difficultatem. Neque enim magis nunc, quàm olim Socrate foras prodeunte, aut S. Hieronymo ſcriptioni operam nauante tutum arbitror in lucem prodire intectum galea, vt ſi occurrerit ſeuerus quiſpiam ſophiſta, aut malè feriatus Ariſtarchus, niſi te benè præmunieris, vapules, aut triſti obelo configare.

3. Scioli.

Nazianz.

Præmunitio contra Nouatores.

De primis itaque ſic habeto, quamuis laus ea ſit non vana Catholicæ Philoſophiæ, vt potiore, quàm alia quæcumque, iure ἔρκος τῆς ἀληθείας, vallum ac murus veritatis, quam nulla hæreſeon fraus, aut nocendi malitioſa voluntas emoliri poſſit, mereatur appellari, quo nomine dignatus eſt eam Clemens Alexandrin. 6. Strom. Platonem ſecutus, & Senecam, qui hoc ei gloriæ elogium adſcripſit epiſt. 82. vt eſſet murus inexpugnabilis, quem fortuna multis machinis laceſſitum non tranſit; eius tamen felicitas non eſt, nullis vt aſſultibus quatiatur, quinimò hoc illi cum ſcientia commune eſt, quam Pyrrhonici ſuiſmet viribus diſſicere moliebantur, ſuis vt & ipſa quoque armis ab aduerſariis oppugnetur; quod ſi locum habeat cùm de aliis Religionis noſtræ myſteriis, quæſitiſque tractandum eſt, quantò magis cùm de ea ſcribitur, quam omnis hæreticorum cohors, cum primo ſuo parente Dracone magno ac rufo tantis odijs proſequitur, vt vel nudum Mariæ vocabulum, iam belli teſſera facta eſſe videatur, quo audito omnes Auerni, Stygiſque manipuli cateruatim erumpere, atque in aciem prodire ſentiantur: maligno ſanè ingenio, dum quò magis magiſque nos premant, ac pondus eleuent, omnium rerum euidentem poſtulant rationem, quaſi verò omnia in mathematicis demonſtrationibus ſita eſſe debeant, & non ſæpiùs grauiſſimi Eccleſiæ Theologi atque Doctores, quamuis acutè doceant, & acriter pugnent, per probabile regnare ſoleant argumentum.

Clem. Alexand.

De Liuidis, quos ſecundo loco poſui, ſic liberè pronuntio, minimùm me de his eſſe ſolicitum, neque enim tam benè, vt ait Seneca lib. de Vita beata, cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant; quare, inquiunt, de Mariæ laudibus ſcribere inſtituis; quod hoc tempore & hora faciunt omnes? imò propterea omittere eas non licebat: ſub Alexandro militabant plerique, ſub Auguſto nemo non Poëticæ operam nauabat: ego vt tempori, & meo in Virginem amori faciam ſatis, commune ſtadium ineo, in quo cùm poſtremus ſim & tenuitatis meæ apprimè conſcius, illud ſolum præſtare contendo, quod ſcribit S. Anaſtaſius Sinaita ante primum librum Hexameron: *Inſtar formicæ relicta grana relego, & tamquam canis micas colligens lauti, & opipari Patrum epuli ac conuiuij*: in quo nemini me officere reor, aut incommodare.

Præmunitio contra Liuidos Ariſtarchos.

Sed pro tanto argumento decebat ſcribere grauiùs, rem ornare locupletiùs. Da mihi hominem, qui ſentiat vt Pythagoras; diuidat vt Socrates; explicet vt Plato, tædebit Lectorem aliquem eius ſtyli, quod non vernet vt Hortenſius, incitet vt Curio, diſſimulet vt Cæſar. Quòd ſi auctor impleat hæc omnia, faſtidientem ſtomachum declarabit Lector, quia non ſuadeat vt Cato, diſſuadeat vt Appius, perſuadeat vt Tullius; deinde ad SS. Patres veniet: pro comparatione requiret Hieronymi acrimoniam, Lactantij nitorem, robur Auguſtini, fluxum Chryſoſtomi, perſeuerantem Ambroſij dictionem, quæ cùm ab vno impleri nequeant, atque in eamdem operam coniungi, non aliud quàm ſcriptorum patientiam, deſiderant medicamentum.

Ad Sciolos denique venio, qui cùm in ædem ſapientiæ vix à limine inſpexerint, nihil tamen non audent, falſaque eruditionis opinione intumeſcunt,

Præmunitio contra Scioles.

meſcunt, omnes libros contemnunt, in quibus non multas inueniant PP. ſententias, ſubtiles locorum interpretationes, rerum incredibilium hiſtorias, his ſolùm Arabicus Tibicen arrideret; quid quærant, neſciunt; quod reprehendunt, ignorant: ne tamen vel his iuſtam aliquam offenſionis anſam dediſſe hîc videar, conſilium Hugonis de S. Victore lib. 5. Erud. didaſc. cap. 7. ſequi volui, vbi in hæc verba monet: *Lectio duobus modis animo faſtidium ingerere ſolet, & ſpiritum affligere, qualitate videlicet ſi obſcurior fuerit: & quantitate ſi prolixior exſtiterit.* Obſcuritatem itaque, huic hominum generi apprimè moleſtam, vt euitarem, vſitato dicendi genere vſus ſum; ne verò prolixior fierem, pluribus partitionibus opus diſtinxi, Dioſcoridem ſecutus, qui cùm herbarum hiſtoriam ſcriberet, ſingularum nomina multis linguis expreſſit, ne ignoraretur, de qua herba diceret: ita clarè breuiterque meum ſenſum efferre, omni ſuperſtitioſa ambiguitate ſepoſita laboraui. Claudo igitur hoc Interuallum ſapientiſſima magni Doctoris Auguſtini ſententia l. 3. de Trin. c. 1. *Sicut lectorem meum nolo mihi eſſe deditum, ita correctorem nolo ſibi: ille me non amet amplius quàm Catholicam fidem, ille non ſe amet amplius quàm Catholicam veritatem; memor interea ἐᾶσον μεμεῖσθαι, ἢ μεμεῖσθαι.*

Hugo de S. Vict.

Auguſt.

INTERVALLVM QVARTVM.

An aliqua quæ Deo & Chriſto ſunt propria tribui poſſint Dei Matri Mariæ?

Hæreticorum obiectiones.

VIxdum Nomini Mariano accinendum *Triſagion*, libri titulus Præcentoris inſtar vulgauerat, cùm ſtatim *It clamor cælo.* An non hoc eſt, inquiunt, prætergredi terminos, quos Patres noſtri, quos ius & ratio homini Chriſtiano præſcripſere? cui namque *Triſagion?* cui *Sanctus, ſanctus, ſanctus* niſi vni, trinoque rerum omnium molitori Deo, eiuſque felicissimo vnigenito: qui poſtquam vili cinctorio noſtræ mortalitatis indutus ſe in has vitæ anguſtias demiſiſſet, *Patri ſuo factus obediens vſque ad mortem, Nomen* excelſum promeruit, *quod eſt ſuper omne Nomen, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum:* à qua naturæ gratiæque dignitate longè præcelſiſſima, quantis Mariæ diſtet parafangis, vel hoc vnum ſatis, ſuperque clamitat, quòd ab eo procreata, anguſtis vitæ mortalis terminis fuerit circumſcripta. Huic igitur velle adſcribere, quod ſoli proprium Deo eſt, grande ſcelus ac nefas habendum. Ita Zoili ſecundùm carnem ſapientes, murmuratores queruloſi ſecundùm deſideria ſua ambulantes, qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes.

Ad trutinam itaque, ſed æqui & iuſti diribitricem, an hæc aliáve, quæ Deo ac Chriſto ſunt propria, tribui poſſint Dei Matri Mariæ? Pernegat carnalis ille, ac terreſtris homo Mart. Luther. in poſtilla circa enarrationem Euang. in feſto Natiu. Mariæ: *Monachi*, inquit, *noſtri perditiſſimo ſuo gnatoniſmo in mulierum gratiam, Mariam in hoc honoris faſtigio collocarunt, & immodicè laudes eius prædicarunt; nónne hoc eſt Chriſti gloriæ detrahere, quòd creaturæ tribuimus ea quæ Dei ſunt, eiq, ſoli competunt?* Lutheri veſtigiis inſiſtit Philippus Melanchton, iniquus admodum veritatis æſtimator, dum in hæc verba erumpit: *Res loquitur ipſa quòd publica perſuaſione beata Virgo prorſus in locum Chriſti ſucceſſerit, quaſi is non eſſet propitiator*, &c. Caluinus virulentiſſimè pro more ſuo, & maligniſſimè non de ſacrilegio tantùm, quo Chriſtus de ſolio deiicitur, & ad imum ſubſellium redigitur, ſed etiam de atroci in ipſam Virginem iniuria, per eiuſmodi titulos irrogata, litem mouet: *Eò progreſſus eſt*, inquiens, *veſanus furor, vt Chriſti propemodum nudati ſpoliis eam ornarint, quaſi verò hoc illi ſit honorificum, ſacrilegis titulis ornatam in Chriſti locum ſubrogari. Atrocem ergo illi iniuriam Mariæ faciunt, quando vt mentitis eam laudibus deforment, Deo eripiunt quod ſuum eſt.* Eadem eſt Ioannis Marbachij procacitas, qui toto ferè libro contra Mariæ cultum contumelioſiſſimè decertans, nos à Chriſto ad Mariam turpiter defeciſſe vociferatur, dum matri ea quæ ſunt filij, attribuere proclamat. Cetera libens prætermitto, quibus ſpelæa & haræ iſtiuſmodi Satanæ emiſſariorum identidem perſonant, neque enim mihi tanti ſunt, vt in eiuſmodi ſordibus, ac impietate diutiùs velim immorari.

Lutheri cauilla.

Caluini procacitas.

Marbachij calumnia.

Ad lumen venio, quod tum ſacræ Scripturæ Pharus clariſſima, tum Patrum orthodoxorum vtriuſque Eccleſiæ nitidiſſimæ lampades nobis affulſerunt, quo facilè tenebrionum iſtorum nebulæ diſpellantur. Inter omnes ſcholæ Theologicæ magiſtros, vnus eſt Bonauentura, & notiſſima vitę ſanctitate & eruditione celebris, quem præ ceteris in Maria colenda, exornandaque ſuperſtitioſum aduerſarij cauillantur, atque ideò à me hîc in capite collocatur, vt eius mente perſpecta faciliùs de ceteris iudicium formetur. Diſertis itaque hic verbis obſeruandum monet: *Etſiamſi mater habenda ſit in reuerentia, ac præcipuæ deuotione colenda, multò magis tamen, veræ pietatis atque inuocationis actum erga filium, ex quo omnis Maria bonos procedit, exerceri oportere; ne dum matris excellentia extollitur, filij gloria minuatur, & ſic in illo mater prouocetur, qua magis velit extolli filium, & honorari, quàm ſeipſam, vtpote creatorẽ, quàm creaturam.* Quibus ipſe in vno ſe omnium ſenſus expreſſit, orbique voluit eſſe teſtatum, quid de Virginis cultu, reliqui ſenſerint, non illam ſcilicet pro Dea habendam, non ſupra puræ creaturæ gradum, extollendam; nec ementitis laudibus, deformandam, ſed digniſſimis encomiis ſub Deo ac Filio honeſtandam, quod ſeſe omnes aſſecutos eſſe arbitrati ſunt, dum eam non niſi Chriſti radiis collucentem exhibere contenderunt: omni itaque præpoſtero, ac ſuperſtitioſo metu ſepoſi-

Reſponſio ex SS. Patribus.

Ex S. Bonauentura.

Digitized by Google

to, ne quod matri adiicerent, id filio inuiderent, vela pietatis suæ ventis dederunt, nulla breuia, aut syrtes in hoc pelago formidantes, quod Deo duce ac ratione nauigarent. In quo quàm rectè tutoque processerint, atque insulsè ab aduersarijs reprehendantur patebit clarissimè, si notauerimus præiuisse illis exemplo diuinissimum Spiritum, qui per scriptores canonicos, illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est: & Christi Nomen ad quoscumque Christi imitatione vitam exigentes, diffudit.

Ex S. Gregorio Naz. Notauit id præ ceteris S. Gregorius Nazianzenus orat. 21. dum S. Athanasium iis, quæ de Christo dicta erant ab Apostolo, exornat: *Quid autem*, inquit, *vobis hominem describere attinet; quem Paulus anteuertens depinxit, cùm Pontificem illum magnum, qui cælos penetrauit, deprædicat: huc enim vsque progressi non dubitabit oratio, cùm Scriptura eos, qui secundùm Christum viuunt, pro Christis agnoscat.* Excusat, vt vides, Nazianzenus præsul, suam illam, vt videri poterat audaciorem aptationem verborum Pauli de Christo ad Athanasium, quod Scriptura ipsa voces Christo proprias nobiscum communicare non vereatur. Quod si erga alios valere potest, multò sanè magis valere debet erga Deiparam, quæ propius Christum contingit, ac vicinissima quadam carnis morumque coniunctione vnitur. Hinc quod apud eumdem Hebr. 5. de Christo scriptum legerat, *Consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*, S. Irenæus c. 3. contra Valent. c. 23. in hunc modum Deiparæ accommodauit: *Maria virgo obediens, sibi & vniuerso generi humano causa salutis facta est.* Rursus quod ibidem tribuitur Christo, vt per mortem destruxerit eum, qui mortis habebat imperium, id est diabolum. S. Ambrosius in orat. de funere Theodosij prædicat de Maria, quæ Satanam vicerit triumphatorem. Ita & S. Ephrem orat. de Virgin. *Tu captiuorum redemptio, & omnium salus.* Ita Proclus orat. de Natiu. Domini: *Tu panegyris salutaris reconciliationis.* Nec minus dixit S. Augustinus ser. 35. de SS. *Quid dicam*, inquiens, *pauper ingenio, cùm de te quidquid dixero, minor laus est, quàm dignitas tua meretur; si calum te vocem, altior es; si matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis.* Augustino iungo Bernardum, & finio, hic serm. 2. de B. Virgine: *Per eam facta est*, inquit, *humani generis saluatio.* Quæ omnia nisi propria Deo, & quædam velut characteristicæ Christi notæ sint, & incommunicabilia Nomina, amens sim: quomodo igitur transferuntur ad Deiparam? Sanctissimos hos viros, orthodoxæ Ecclesiæ Patres, hac in veneratione impietatis ac idololatriæ, velle arcessere, tantum abest à iusto, quantum sectarij à sana mente; neque verò illi vnquam adeò delirasse censendi sunt, vt ad Marianæ gloriæ augmentum, diuinum Nomen labefactare, aut Christi Redemptoris maiestati derogare vel per somnium cogitarint, quin potius his loquendi modis, eiusdem honorem castè sanctéque producere, improba illa, atque vti in monachos nimiùm scurrili, ita in Dei Matrem verè blasphema cõtempta calumnia, qua noui sectarij cum Luthero suo fingunt, monachorum arte factum atque introductũ, vt in mulierculari gratiam eadem Virgo sacrosancta tantopere in Ecclesia per mendacium honoretur. Etenim tacentibus etiam monachis non deesse veros, syncerosque cultores, in quibus eamdem pietatem comperiamus, quæ antè reddidimus, satis superque demonstrant, quorum fundamenta ac rationes, vt qui lucem videre velint, aspiciant, sequenti aperiemus Interuallo.

Ex S. Irenæo.

Ex S. Ambrosio.

Ex S. Ephrem.

Proclus.

Ex S. Augustino.

S. Bernard.

INTERVALLVM QVINTVM.

Quomodo ea quæ Deo & Christo propria sunt, à SS. Patribus B. Virgini attribuantur?

SEctariorum falsitate iam cognita, qua Catholicos Doctores idololatriæ insimulant, velut abiecto Deo ac Christo, recentem quamdam Deam confingant, dum Christi prærogatiuas cum Virgine Matre communicant, consequens est, quibus modis ac via, saluo iure Dei aut Christi fieri id soleat ostendamus, quo tantum veritati huic lucis fœneremur, quanto ad sui elucidationem cognoscitur opus habere.

Tituli quidam Deo proprij ac nulli communicabiles.

Ac primò quidem titulos quosdam reperire est, aut potiùs sacra quædam Epitheta, sic diuinæ naturæ propria & consentanea, vt qui ea creaturæ alicui, siue ea terrestris fuerit, siue cælestis, applicuerit, hactenus repertus sit nemo: qualia sunt quod Deus, æternus, infinitus, rerum omnium principium & finis, aliaque quàm plura; quò etiam spectant voces illæ atque sententiæ, quibus summum illud æternumque Numen suam se gloriam alteri non daturum euidenter affirmat: *Ego Dominus Deus tuus sanctus Israel, saluator tuus. Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me saluator. Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me*; similesque non paucæ, quas vel vnicum quadragesimum secundum caput Isaiæ abundè suppeditat, ex quibus nihil est quod Mariæ largiri fas sit.

Alij communicabiles, Primò prædicatiuè,

Præter hos titulos, & alij quidam reperiuntur, in quibus non ipsam nuncupationem, sed significationem oporteat spectare, qui licet in sacris Litteris ita Deo attribuuntur, vt ei soli competere videantur, non incongruè tamen ad Sanctos deriuantur, quemadmodum patris, magistri, pastoris, fundamenti, petræ vocabula non obscurè declarant; vnde licet Christus apertè pronuntiet, Matth. 23. cap. *Patrem nolite vobis vocare super terram*, nihilo tamen secius *Patrem Abraham* dictum sæpè legimus, & Paulus Apostolus aliorum se patrem facit. Imò 1. Corinth. 3. *Fundamentum*, inquit, *aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est Christus Iesus*: & tamen si Ioanni credi-

PROTESTATIO AVTHORIS.

CVm S.D.N.Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij 1625. Decretum ediderit, idemq; confirmarit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros, hominum qui sanctitatis seu martyrij famâ celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quacumque beneficia tamquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata.

IDem autem Sanctissimus die 5. Iunij anno 1641. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam; bene tamen ea, quæ cadunt super mores & opinionem, cum protestatione quòd nulla eis adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes authorem. Huic decreto eiusq; confirmationi & declarationi obseruantiâ ac reuerentiâ, quâ par est, insistendo profiteor me haud alio sensu quidquid in hoc Trisagio refero accipere, & accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat authoritate, non autem diuina Catholica Romana Ecclesia, aut S. Sedis Apostolica nituntur: iis tantummodò exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

R. P. HA-

R. P. HADRIANI

LYRÆI

ANTVERPIANI

E SOCIETATE IESV

TRISAGII MARIANI

PROOEMIVM.

QVOD *olim inter Iurisconsultos nominatissimus Caius in præfatione ad legum* XII. *tabularum interpretationem sapienter aduertit: potissimam cuiusque libri partem principium esse; non minùs è ratione, quàm communi quadam vtilitate pronuntiasse censendus est. Hinc namque & legendi crescere lubentia, & intelligendi solet nasci facultas, dum apta quadam, & clara ipso in limine totius operis deductione, eorumque quæ Lectorem remorari fortasse possent, facili apertaque expositione, mens eius animusque ad interiora prolicitur. Quod apud Athæneum lib.* 6. *c.* 3. *Vlpianus Tyrius in mensa obseruasse visus est, dum ante omnem gustationem, de quolibet proposito cibo, vnde is allatus esset, à quo, per quem, quanti veniret cuperet edoceri. Excitare sic ille famem suam consueuerat, & velut explicato quodam ordine in obiecta fercula grassari, tantò adipaliùs reficiendus, quantò tutiùs ac liberiùs esset processurus. Idem mihi inpræsentiarum vsu venire iudicaui, dum hinc Rationem audio clamitantem, inde verò consuetudinem postulantem, vt cùm scriptum hoc in lucem proferre cogito, ad* προθεωρίαν *nonnulla præmittam, quæ & Lectores alliciant ad legendum, & cùm eò deuenerint euidentiorem illis præstent intellectum. Quare Proœmium hoc velut in antecessum dare constitui; quo per duodecim eiusdem Interualla, & Rationi facere satis, & à consuetudine nequaquam videar recessisse.*

INTERVALLVM PRIMVM.

Operis vniuersi scopus & idea.

Sensus Auctoris.

VIT ea mihi iam inde à puero, atque etiamnum, Dei magno beneficio, constat, in Virginem Dei Matrem pietas, ac religio, quam tum virtutum eius immensa lux, atque perfectio feliciter peperit, tum eiusdem in me prolixa & benefica natura, manusque prouexêre, vt in ea pro viribus colenda, atque exornanda, omne studium meum, laborem, atque industriam, & tutò conferri, & meritò impendi posse, debereque semper existimarim.

Nec pium animi sensum tempus, aut occasio destituerunt, pro vitæ namque illius, quam à primo iuuentutis initio sectari cœperam, instituto, & in domestica priuataque disciplina, & in scholastico puluere, & in sacris ad populum Concionibus, quibus diu, multumq; exercitatus fui, multiplex quoque enata opportunitas non le-

uem mihi ſpartæ huius adornandæ materiam ſuppeditauit.

Atque hinc tempore procedente, tacita quædam in animo meo verſari cœpit cogitatio, vt quæ verbo ac ſermone de Virgine Matre in aures præſentium ſparſeram, abſentium oculis ſtyli officio deſignarem.

Alienus fateor à mente hac fueram ſemper, quapropter & ægrè admodum iſtuc adducendum me fore augurabar, à quo ſenſu ac voluntate tantopere diſſidebam. Quis enim ego, qualiſve ſim, qui *ſole amictam mulierem* illuſtrare, puriſſimoque *lucis aeternæ Candori* lucernam accendere præſumam? neque enim ea ingenij mei vis eſt, aut tanta dicendi, ſcribendive facultas, vt vel minimam tantæ Virginis, tantæque Matris encomiorum particulam, non dicam exornare dictione, ſed nec delibare

Epiphan. ſcriptione poſſim. Olim S. Epiphanius ſerm. de laude Virgin. vir in paucis eloquens, atque eruditus, facturus virium ſuarum periculum, dum

Maria dignitas explicatu difficilis. S. Virginem laudare occiperet, exclamaſſe fertur: *Quid dicam, aut quid loquar de præclara, ac ſancta Virgine? deſiderium me trahit, vt de Deipara verba faciam, & formido retinet in ſilentio.* Quid mirum? *Ipſi enim*, vt mox ſubiicit, *prædicandæ, cæleſtis ac terrena lingua minimè ſufficit, imò verò nec Angelorum.* Quod

Auguſt. idem expertus olim ſenſit Aurelius Auguſt. ſerm. de Aſſumpt. *Quid nos*, inquiens, *tantilli, quid actione puſilli, quid in eius laudibus referemus, cùm etſi omnium noſtrûm membra verterentur in linguas, eam laudare ſufficeret nullus.* Et alio loco: *Audaciter pronuntio, quod nec ipſa plenè explicare potuit, quod capere*

Pet. Dam. *potuit, quantò minus nos?* Quem ponè ſecutus B. Petrus Cardinal. Damiani. idem ſuo calculo approbauit, dicens: *Ad eius dignè efferenda præconia, non Rhetoricorum diſerta facundia, non Dialecticorum ſubtilia argumenta, non accuratiſſima Philoſophorum apta reperiuntur ingenia: quod optimis ſanè de cauſis, ac certo Dei iudicio factum creditur, vt hæc ineffabilis Virgo in ſuis laudibus modum humanæ mentis exſuperet, quæ & ipſam humani generis naturam, excellentium meritorum dignitate tranſcendit.* Atque horum conſideratione tantò magis ab arduo illo cogitatu terreri me, abduciſque ſentiebam, quantò clariùs hæc omnia in me locum habere aduertebam, ſatiùs reputans eam, quam ſcriptione mea celebrare cogitâram, tutiore ſilentio venerari, quodque olim Saluſtius in Iugurtha dixiſſe legitur: *De Carthagine ſilere melius puto, quàm parum dicere*, hîc reapſe de Virgine vſurpare.

Et ibat hæc, creſcebatque in dies opinio: cùm me Sophronij Hieroſolymitani Antiſtitis concitare acriùs cœpit auctoritas, atque eas animo meo faculas ſubiicere; quibus & accendi frigidiſſimus, & obſtinatiſſimus quiſque expugnari poſſe videbatur, dum in hæc verba aſſumptam

Sophron. in cælos Virginem comitatus exclamat: *Tametſi ad hæc nemo idoneus, votis tamen omnibus ceſſare non debet quilibet, etiam peccator, à laudibus, quamuis explere non queat quod ſentit.* Magna verba ac multùm efficacia, quibus factus erectior ſperare cœpi, quod antè aggredi ſubuerebar. Mariæ gloria faciente, ne timidè & verecundè, à calamo & lucè publica abſtinerem, quam antè tantopere formidabam, nec iam Virginis encomium ſubterfugerè, ſed ambirem, eius ope & auxilio fretus, quæ ſuis illa numquam ſolet denegare; eius amore incenſus, qui ſuorum linguas, immane, quantum faciat eſſe diſertas! Cicada, inquiunt, ſi tacet, ſignum eſt non calere: ſilet cùm non ardet. Ego Mariam laudare inſtitui, quia amo, non laudaturus niſi amarem.

Ne tamen hunc animi mei vigorem vlla interim afficere temeritas, aut aliqua fortaſſis imprudentia eneruare poſſet: præcauere volui, vela contrahendo, atque ab alto prorſus abſtinendo, quod Tiphyes ſoli naugare conſueuerunt, vt tuta littora legendo ſperaſſe potiùs, quàm portum videar præſumpſiſſe. Illuſtribus itaque magnæ Virginis, magnæque Matris excellentiis, donis ac priuilegiis, quæ magni Theologi percenſebunt, ſacro hîc ſilentio obuolutis, ſolum eius atque vnicum Nomen aſſumendum mihi eſſe exiſtimaui, in quo pro virium mearum tenuitate explicando, exornandoque, quod à Filio accepi, Matri reddere decreui, *quam dum, vti ipſa meretur, & ego vnicè deſiderem, laudare non poſſum, ſaltem Nomen eius pro virili extollere, & celebrare,* cum S. Bernardino, contendam; eos imitatus, S. Bernardinus. qui dum pro voto ſuo coronas in capite ſtatuæ Solis ponere non valebant, flores ei cremabant, quorum odore in cælum aſcendente, illum vel eminus hoc pacto ſalutarent, quem cominus attingere nequibant; ita cùm nequeam, magna illa atque ingentia virtutum eius merita dignis laudibus coronare, magnificando Nomini eius ſtatui immorari, ſuauiſſimamque odoris eiuſdem fragrantiam tantæ gloriæ adolere: quamquam non demittitur animus, qui dignitatem Nominis ſuſcipit magnæ Matris; ſed ad ipſam Dominam in altum ſubleuatur. Nominis ſiquidem excellentia Dominæque præſtantia congruo ſibi reſponſo conſentiunt, vt ſi Mariam facilè noſſe, amareque velimus, à Nominis eius dignitate oporteat auſpicemur. Quin etiam communi beneuolentia, atque obſeruantia nudi, iure Parentem optimam, parum diligere videamur, ſi commentationem animi, vel à Nomine ſaltem Virginis auocemus: quæcumque enim impensè diligimus, eorum minimas quoque partes tamquam auri cuiuſdam ramenta viis omnibus indagamus: longè enim iucundius eſt, teſte Ariſtotele, adamatæ Dominæ contemplari calceum in tranſcurſu, quàm externi principis veſtiarium integrum & ſupellectilem omnem ex otio perluſtrare. Quemadmodum itaque qui recta oculorum acie ſuſtinere formam nudi ſolis non poſſumus, quaſi ex inſidiis captare illum tranſlatum aliò nitimur admotis machinis, ex

De Nomine Mariæ ſcribendi occaſio.

vitro

vitro cryſtalloque perſpicuis, quorum corporum naturam, & conditionem noſtri oculi ſortiti eſſe noſcuntur: ita quoniam magnæ Matris radio, quam Innocentius III. *Solem in die:* Laurentius Iuſtinianus, *Lucem mundi* indigitarũt, mentis noſtræ acies hebetatur, & vincitur, auocare cogitationem pauliſper ad Nomen eius magis nobis conſpicuum propoſui, quod propter naturæ cohærentiam ſplendeſcit nobis ſuauiùs, fulgoremque maieſtatis immenſum, aduerſus quem ſatis firmus oculus noſter eſſe nequit, moderari, ac mitigare benigniùs conſueuit. Vtinam autem liceret mihi in penetrale adytum ſacri huius Nominis admitti propiùs, vt ad Mineruæ peplum reuelandum fas erat Sacerdotibus in ſacrarium arcis Athenienſis, videremus profectò, quanto ſapientiæ apparatu inſtruxerit illud, qui totam Matris ſuæ œconomiam in eo recondidit Deus.

Innoc. III. Laurent. Iuſtin.

Nouum non eſt de Nomine ſcribere. Philo. Hieron. Iſid. Hiſp. Beda.

Quare neque id nouum videri debeat alicui, aut inſolens de Nomine commentarium ſcribere, præiuit Philo Iudæorum diſertiſſimus, qui de Nominibus Hebraicis librum integrum dedit: ſecutus eſt S. Hieronymus, hunc S. Iſidorus Hiſpalenſis excepit, qui plures de Nominum etymologia poſteritati reliquit, vtrumque imitatus eſt Beda, alijque non pauci.

Deo Nomina cura ſunt, & *Chriſto.*

Sed quid hoc attinet commemorare? cùm Deus ipſe in veteri Teſtamento, Nomina Abram & Sarai immutans, illi litteram vnam addendo, huic vnam adimendo, non modicam Nominum rationem habuiſſe ſe monſtrarit? vti & feciſſe hominum Seruator Chriſtus Ieſus, tum apud Matthæum cap. 16. luculenter inuenitur, dum Nomen *Simonis* mutauit in *Cephas*: tum apud Marcum cap. 3. vbi *Iacobum* & *Ioannem* Zebedæi filios nouo Nomine dixit *Boanerges*; quod profectò diuina illa ſapientia nequaquam commiſiſſet, niſi magnos quoſdam theſauros, multarum rerum compendia, non modicam denique Philoſophiam in ipſis Nominibus contineri præuidiſſet. Didicerat id ac toto pectore hauſerat à tanto Doctore S. Ioannes Chryſoſtomus dum homil 2. de verbis Iſaiæ ſic ſcribit: *Sunt homines, qui poſteaquam ſacros libros in manus ſumpſerunt, ac deinde repererint Nominum recenſionem, illico eam pertranſcurrant, & incuſantibus reſpondent. Nomina tantùm ſunt, nec quidquam habent vtilitatis. Quid ais? Deus loquitur, & tu audes dicere, nulla eſt dictorum vtilitas?* & paulò pòſt: *Sed quid loquor* de Nominibus? *diſce quantum valeat vnius tantùm litterula adiecta, & deſine tota Nomina vituperare.* Certè S. Auguſtinus lib. de doctrina Chriſtiana c. 16. *Non paruam*, inquit, *habere vim, atque ſubſidium ad ſoluenda enigmata Scripturarum, ſi quis ea interpretari poſſit.* ſed & Alcuinum Caroli Magni magiſtrum hîc audire non pigeat, qui ſermone de Natiuit. Virg. ſic ſcribit: *Sciendum eſt, quia horum Nomina allegorici & moralis ſenſus pleniter in ſe contineant intellectus.* Et poſt pauca: *Igitur per hos Patriarchas Chriſtus Dominus Deus noſter veniens in mundum, horum omnium in ſe allegoricè geſſit officium, & in eorum Nominum interpretatione noſtram ſalutem deſignauit.*

Chryſoſt. Auguſt. Alcuinus.

Nihil itaque hîc vanum, aut inane metuendum. Quæſtio de Nomine alibi vapulet, hîc triumphat, grauis & ſolida, pondus non leue obtinet ac momentum, quam tum ex reuelatæ veritatis adytis accerſita teſtimonia, tum Chriſti Domini Sanctorumque virorum exempla, tum denique ipſa ratio approbat ac commendat.

Scopus Auctoris.

Quapropter hîc animo meo, meiſque conſiliis ſcopus eſto, Nominis Mariani gloriam in ſolem, lucemque protrahere, quántaque eius ſit dignitas, præſtantia ac virtus, velut in tabella non meis illa coloribus depicta, ſed Patrum, ſanctiſſimorumque Eccleſiæ Doctorum catagraphis delineata, palàm omnibus ſpectandum legendumque exhibere.

Totius operis titulus TRISAGION.

TRISAGION autem placuit vniuerſum opus appellare, Nomenclaturâ tum ab affinitate diuini Nominis, cui Euangelicus Propheta Iſaias Seraphinos amoris genios adorabile illud *Triſagion* accinentes audiuit, mutuatâ; tum à glorioſiſſimo Nomine IESV aſſumpta, *in quo* dum iuxta Apoſtolum Philip. 2. *omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum*, Nomini quoque Mariæ complicato poplite accidere non veretur, iuxta id quod Antonius Nauarrus in Abecedario Virginali cap. 4. ſcriptum reliquit, cùm ait: *Conuocat S. Paulus cælum & terram & inferos, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum. Ita videmus & Nomini Mariæ cæleſtes genua flectere, & inter eos Deum hominem illi ſubiici, & terreſtres generationes, & infernales illud reuereri.* quod indubitanter S. Bernardũ dicere fecit: *In Nomine Mariæ ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Cauſſam expreſſit Beda tom. 7. in feſt. An. *Exinaniuit ſe Dei Mater formam ancillæ accipiens, propter quod & Deus exaltauit illam, & dedit illi Nomen, quod eſt ſuper omne Nomen poſt Nomen filij tui*, &c. Et conſonat Ioan. Gerſon ſerm. de An. *Domina noſtra altius Nomen accepit & perfectius quod eſſe poſſit homini poſt Nomen filij ſui, ita quod in Nomine ſuo omnia flectantur in cælo, & in terra, & in inferno*: vt non immeritò dixerit B. Arnoldus Carnotenſis tract. de laudib. Virg. tom. 6. Bibliothecæ SS. PP. *Chriſtus Dominus, Maria Domina, conſtituta quippe eſt ſuper omnem creaturam, vt quicumque* IESV *curuat genu, Matri quoque pronus ſupplicet.* Vnde teſte Henrico Harphio ſer. 14. de aduentu Domini in carnem: *Propter prærogatiuam eius excellentiæ fideliùs honorandam, participium illi Chriſtianitas exhibet ſpecialis honoris in prolatione dulciſſimi Nominis Mariæ, vt ſicut in Nomine* IESV, *ſic in Nomine Mariæ, omne genu flectatur. nec ſine cauſſa:* IESVS *enim dicitur eſſe Saluator, & ideò in Nomine* IESV *debet omne genu curuari in ſignum gratitudinis, quòd noſtram naturam aſſumpſit, & in ea nos redemit: & ſimiliter quaſi participatiuè debet in Nomine Mariæ omne genu curuari, in ſignum gratitudinis,*

Eius Ratio ac cauſa.

Ant. Nauarrus. S. Bernard. Beda. Gerſon. Arn. Carnotenſis. Harphius.

dinis, quia ipsa sola dignam fecit se ad suscipiendum & allicien-dum Filium Dei de sinu Patris in salutem omnium nostrûm: quare dedit ei (vt sapientissimus scribit Idiota cap.v.de Cont.) *tota supersancta Trinitas, Nomen, quod post Nomen superbenedicti Filij eius est super omne Nomen, vt in Nomine eius omne genu flectatur, vti manifestè patet cælestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur huius sanctissimi Nominis gratiam, gloriam & virtutem*: quod dum fit, ecce alterum consurgit *Trisagion*, quo glorioſum Mariæ Nomen à tribus mundi ordinibus celebratur, in quo enarrando, dilucidandoque noster omnis sequens susceptus est labor.

Quia verò *Trisagion* modos referre musicos, & quosdam velut concinnos harmoniæ concentus includere videtur, eorumdem, quantum fieri potuit, rationem habendam esse duxi, desumptis ex artis adyto iis vocibus, quibus ipsa vtplurimum distingui, explicarique consueuit, quod tanto maiore à me libertate factum est, quòd videam Franciscum Georgium Venetum, virum è Franciscana familia, ingenio præstantem, vt suam mundi harmoniam superiore sæculo, quam consonantissimam faceret, eadem vocabula non segniter vsurpasse, opere toto in tria cantica dispartito, quolibet verò cantico in varios tonos ac modulos diuiso, quibus se perfectissimum quoddam diapason consummasse visus est, quodque cælestes vates concentibus suis absorptos fecisse legerat, imitando expressisse. In tres itaque libros, & ego præsens opus dispertitus sum, quibus Proœmium cum suis Interuallis præmittere placuit: sicut enim citharœdi pauca quædam antequam legitimum carmen inchoent, emerendi fauoris gratiâ canere solent; ita & hic faciendum iudicaui, priusquam rem ipsam aggrediar, ad Lectoris animum antè componendum, quàm molestia aliqua, distractionéve interturbetur. Primum autem librum *Harmoniam* inscripsi, quam, cùm modulatio quædam sit ab arte concepta grauis, & auctoritate plena, Cælestibus assignaui.

Operis diuisio.

Secundum *Symphoniam* appellaui, qui musicus quidam concentus est, ex coniunctione phthongorum aërem suauissimè demulcens, quare & Terrestribus censui attribuendum.

Tertium verò *Lessum* vocaui, quæ lugubris quædam eiulatio dicenda potiùs, quàm cantus: locum tamen suum in Musica reperit, dum hypaten soni grauitatem æmulatur, & hanc *Inferis* destinaui:

Vox diuersa quidem, populorum vox tamen vna,
Supplex cùm Maria flectitur omne genu;
Omnis, & in laudem ter-sancti Nominis, odam
Celica, terrestris, Infera lingua canit.

Pythagoræ Zazynthij harmonica machina Trisagio explicando accommodata.

Atque in eo iunioris *Melopœiæ* studiosus, Pythagoræ cuiusdam Zazynthij pyramidale machinamentum harmonicum exprimere conatus sum: molem hîc tribus insistentem pedibus, quam proinde Apollinis tripodem vocauit, extruxerat; vt sicut ex dimensione trina omne totum ac perfectum constitui volebat Pythagoras ille Philosophus, ita modulatione trina omnem hic musicus complecteretur harmoniam. Vnaquæque facies huius sonoræ pyramidis, triplici cordarum ordine disposita, tria illa musicorum systematum genera referebat, vnde tres veluti cytharas in vnum psalterium aptarat, supra quod æmulatus hic etiam Delphicum lebetem, metallum concauum, sonorum amplificandorum gratia collocârat. Iamque molem ab omni parte feliciter absolutâ, ceu suscipiendo Numini aptam Phœbadem, Phœbus ipse sedens ad tripodem, vno spiritu animare volebat. Sed cùm duæ, vel certè vna eius organi facies obuersa in aliam partem à fidicine distaret semper, tripartitum illud expugnandis auribus delectationis tormentum simul explodere ac tractare non poterat. Igitur subiecta ad basin rota, pyramidem versatilem reddidit, pedibus auxiliaribus rotatam in gyrum, ita digitis tractantibus offerebat, vt qui aurium iudicio rem examinaret, tres citharœdos vno eodemque momento temporis mutuo certamine colludere iudicaret. Tanta dexteritate percurrebat machinæ facies sonorus ille Vertumnus ac Proteus, ne dicam Geryonem tricorporis harmoniæ. Sed quod huiusmodi inuentis accidere solet, concidit tunc quidem triplex hæc musicæ machinatio, cum architecto suo, quam ego de cineribus rediuiuam hisce meis scriptis nunc excitare decreui, nouam pyramidem concinnando, quæ sursum ad modum flammæ cælum petentis acuta, ductiliſque in trinam veluti citharæ faciem triplex etiam contineat modorum genus glorioſissimo Nomini Mariæ, laude debita celebrando, dum multiplicem hanc *Trisagij* nostri machinam orthodoxæ pietatis basi firmissimè innixam, ita versabimus, vt non vnum, sed tres quis putet se audire fidicines, Cælestium scilicet, Terrestrium & Infernorum.

Doctrina moralis nequaquam prætermissa.

Ne quid autem defuerit, libris singulis *Echomelodiam* adieci, veluti chromaticam quamdam coronidem, quæ *Trisagion* hoc nostrum tam ornatu suo, quàm solertia quadam singulari commendet. Quibus omnibus veram illam atque perfectam Musices constitutionem assequendam mihi proposui, quæ sicut ex dissonis maximè, ac discrepantibus vocibus in suauissimum modulatum definere consueuit, auribus simul atque animis non parũ profutura: ita hîc sperari posse videatur, vbi hi, siue qui in Cælis, siue qui in terris, siue apud Inferos degunt, propter eam quam referunt modulorum disparitatem, aucupium generant gratissimæ melodiæ, dum acuti, lenis, grauisque soni mixtura suauem vniformemque diuinis auribus musicam accinunt, qua sanctissimum Matris Mariæ Nomen honore debito ipsi prosequantur, nostræque insinuent pietati venerandum. Horum itaque iustissimæ vocis imago, siue, vt à Græcis dici solet, Echo, dum è

meis

meis his chartis reſultare, reflectiq́ue contendit, (vtinam numeroſiore repercuſſu quàm illa, quæ prope Mediolanum vigeſies eumdem ſonum, teſte Dandino lib.2.de anima digreſſ.44.repetiuiſſe conſueuit, atque ea quæ in Aula Ticinenſi tot voces reddere aſſolet, quot ſpiracula ſunt feneſtrarum) in terris hîc multiplicetur, vt primi ac vltimi ſoni vices vna explens, dulciſſimum Mariæ Nomen, cum fœnore audiri, coli amariq́ue faciat per ſola terrarum vltimarum: hoc votum meum audiat, qui poteſt & ſolet Deus.

INTERVALLVM SECVNDVM.

Scriptionis Ratio ac Syſtema.

MIrabitur fortaſſe non nemo, quod ipſe nouus è latebris proſiliens tribus libris Nomen vnum explicare aggredior.

Vnum Mariæ Nomen multa complectitur.

Verùm admirari deſinet, ſi vel eminus Nomen iſtud fuerit contemplatus, quod licet breue, atque anguſtum ſit ſyllabis, *miraculorum* tamen *Oceanum* fatebitur eſſe immenſum, & vnum tamquam *multorum librorum verbum, totius Scripturæ compendium*. ac *Reginæ cæli panegyrin* ſuſpiciet immortalem, vt æquè laborandum videatur in attingenda vocis illius ſignificatione, atque in explicanda Virginis dignitate. Quare ſi de Priſanæ laudibus Hippocrates librum vnum, alterum de Raphano Marcion Græcus; & Meſſala de ſingulis alphabeti litteris ſingulos conſcripſerint libros; quo iure me quis calumniari poterit, quod de ſanctiſſimo Mariæ Nomine tergeminum librum exararim?

Nominis Mariani laus ardua.

Audax interim facinus, velle me illuſtriſſimum Nomen, excellentiſſimæ Principis hominum oculis obiicere, ad quod efformandum Apelle, ad effigiandum Lyſippo, ad inſculpendum lapidi pretioſo Pyrgotele, Chryſoſtomo autem atque Chryſologo ad dignè illud humanis auribus adhibendum opus fore nemo prudens dubitarit. Lubens fateor, audax ſum, gloriam Nominis huius ſi molior adumbrare, cùm longè abeſſe calamum meum non ignorem à delicato penicillo excellentium pictorum, aut celte ſculptorum, quibus ſolis fas eſſe debeat ad viuum illud exprimere, qui ſoli capaces ſint dignè id ſecundùm mateſtatem ac perfectionem ſuam expolire.

Auctoris in hoc opere ſuſcipiendo ſolatium.

Verùm cùm hæ ſimileſq́ue conſiderationes, non paucæ cedere debeant obligationi ac fidei, qua tantæ Principi deuinctus ſum, atque in hoc conatu, in quo vires oneri ſuccidunt, deſiderio bono ſolari me queam, ac ſpe quadam certiſſima fulcire, quod alius aliquis me grauior atque diſertior huc oculos intendet, qui quod tenuiter cœptum eſt, locupletiùs abſoluat. amens ſim, ſi metu deterritus, ab inſtituto deſiſtam: ſat namq́; vel in tanto opere voluiſſe, vel melioribus ſaltem magiſtris cogitationem iniecisſe, qua illorum affectus, quem erga Nomen hoc longè beatiſſimum, eiuſq́ue gloriam cordi incluſum gerunt, foras prorumpens, hoc quodcumque cœpimus, perfectè expoliat, compleatq́; conſtanter: quamuis & alio ex capite non minus queat conatui meo ſolatium inueniri. nam vt olim Magnus dixit Auguſtinus lib.de SS.Trinitate cap.3. *Vtile eſt plures à pluribus fieri libros, diuerſo ſtylo, non diuerſa fide, vt ad plurimos res ipſa perueniat, ad alios ſic, ad alios autem ſic.* Et rectè quidem id ac ſapienter dictum, nam diuerſa ſunt hominum ingenia, atque iudicia, dum his fuſior, illis breuior, iſtis ſtrictior ſoleat tractatio arridere: quare ſi hîc fortaſſis inueneris, quæ alibi prælibaſti, partim id euenisſe cogites, quia omnes eoſdem Scripturæ ſacræ agros frequentamus, in eamdem ſegetem falcem mittimus, eaſdemq́ue ſpicas adore myſteriorum grauidas exeutimus, in eiſdem fodinis laboramus, vt auro intelligentiæ ditemur, eoſdem Eccleſiæ Patres tamquam duces ac pædagogos adimus, ab eiſdem eorum libris, velut à communi omnium penu, magiſterij, doctrinæ, inſtitutionis, atque eruditionis alimenta exigimus: vnde neceſſe eſt, vt ſæpè eoſdem ſacræ veritatis pretioſos calculos extrahamus, in eoſdem SS.Patrum ſenſus incidamus, eiſdem teſtimoniis vtamur: ſed non ideo deſinunt eſſe mea, quæ communis iuris ſunt, cùm mihi quoque ſcripta maneant. Facio itaque quod ante me vir clariſſ. Iuſtus Lipſius in Politicis ſuis à ſe factum monuit: *Lapides & ligna ab aliis accipio, ædificij tamen extructio mea eſt. Architectus ego ſum, ſed & materiam variè vndique conduxi: nec araneorum ſanè textus ideò melior, quia ex ſe fila gignunt; nec noſter vilior, quia ex alienis libamus, vt apes.*

Scribendi ratio.

Auguſtin.

Lipſius.

Sed aurem identidem vellicare non deſinit, S. Bernardus magnus ille Mariani Nominis zelotes, cùm ſerm.4.de Aſſumpt.Virg. ſic loquitur: *De gloria Nominis huius, nec dignum aliquid ſterilis concipere cogitatio, nec inerudita poteſt locutio parturire. Vnde ſicut clariſſimum fortiſſimumq́; IESV Nomen ineffabile, & niſi diuini Spiritus ſancti adſit gratia, qua linguam expediat, & gubernet, efferri ab homine non poteſt dicente Apoſtolo 1.Corinth.12. Nemo dicere poteſt Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto; ſic quoque niſi diuini fauoris aura adſpirante non valeas ſacrum Mariæ Nomen enuntiare.* Quod & in Angelis ipſis locum inuenit: vnde Gabrielem legimus, ſicut in Nomine IESV, ita & in Mariæ non parum fuiſſe cunctatum. Quapropter quod olim ab Alexandro Macedone de Homeri verſibus dictum fuiſſe narrant hiſtoriæ, nimirum grandiores eos eſſe, quàm vt cani poſſent ad lyram, id maiore longè ratione ad auguſtiſſimi Nominis Mariæ laudes transferri poſſe videtur: videlicet eas eſſe maiores auguſtioreſq́ue, quàm vt vulgaris impoliti-q́ue ſcriptoris ſtylo, tamquam exili fidium ſono referri poſſint.

S. Bernard.

Verùm his iterum, aliiſq́ue, quæ tenuitatis ſuæ gnara ſuggerere ſolet conſcientia, prætermiſſis,

dandum aliquid fiduciæ, aliquid concedendum censui pietati, quæ vt hominem tueri solet, ita conatus eiusdem protegere benignè consueuit: ita auiculas, aiunt, cùm nihil possent opulentiùs, plumas ad magnificentissimum Delphici Apollinis templum, sicut & apes ceras vltro, nec ingratas detulisse. Dicam itaque, & cum B. Hildephonso dicam: *Prædicabo te Maria, donec prædicanda es; diligam te donec diligenda es; laudabo te donec Laudabilis es; seruiam tibi donec seruiendum est gloriæ tuæ, metu quidem præcipuo nequaquam exsolutus, vt S. Ioannis Damasceni verbis vtar, ne non propositi argumenti dignitati sermo meus respondeat, cupiditate autem ea conuehendi incitatus, quæ à laude Nominis tui minimè fuerint aliena*; non quòd mei consilij sit, post tot scriptores de Virgine malè recoctam, quod aiunt, cramben fastidioso huius sæculi palato obtrudere, quinimò huius operis mei institutum est, quidquid in Nomine Mariæ spectabile, illustri nouoque loco ponere, & variorum ingeniorum, sæculorumque sensa in vnum velut perfectionis corpus includere, quibus sanctissimi Nominis gloria, & honore magis, quàm antea florere, & piè sancteque colentium studiis maximè queat abundare. Non sim interim Ephrem, vt cum illo dicere audeam: Dignare me laudare te Virgo sacrata; nec Damascenus, vt nouos hymnos tuæ spondeam dignitati; nec Bernardus, quem officiosè salutes; nec Fulbertus, cui vbera fugenda præbeas; nec Dominicus, quem mitificis aquis perfundas; non Hildephonsus, aut Bonitus, quem ob suscepta propter te certamina proprio munere cohonestes; non Hyacinthus, quem dulci colloquio digneris, & in filium adoptes; non Hermannus, quem tibi despondeas; non Reginaldus, quem vnguentis salutaribus inungas; non Albertus, cui pro laudibus gratias agas? sat præmij tamen retulisse videbor, si me paucis multa conantem albo tuorum Clientum adscribere, teque mihi benevolam dignata fueris patronam exhibere.

B. Hildephonsus.

Quamuis itaque scriptione abstinere suaserint plurima, vtque sola dictione contentus, publico abstinerem, probare voluerint multis, Trithemio tamen audito institutæ cursum opinionis prouexi id à calamo meo, Virginis ope roborato expectaturus, quod linguæ officio consequi diffidebam: *Maior* enim, vt præfatus auctor docebat, *scriptoris est pietas officio prædicantis, quia illius perseuerat in annos multos annuntiatio, istius cum tempore perit monitio. Prædicator loquitur dumtaxat præsentibus, scriptor etiam prædicat futuris. Illius sermo semel auditus in nihilum regreditur, illius lectio millies repetita, numquam minuitur: cùm prædicator deficit cessat officium scriptor etiam mortuus, in volumine moribus facit institutum*; addo, veris laudibus Mariæ Nomen impertit. Quod licet ita esse facile patiar, nullum tamen magis formidandum conatum esse scio, quàm eorum qui scribendi assumunt prouinciam de ea re quæ fuerit iam à plurimis tentata, quibus vel æquari difficile, superare verò multò magis. Quapropter iure vereat ne aliquibus dicar frustra laborasse.

Trithem.

Verùm quia didici temporum vicissitudines, rerum quoque sollicitas trahere commutationes, in cœpto perstere volui, priores enim illi, etsi sapientissimi, & reliquêre plurima, & tenuiter expendere visi non pauca: quamobrem, ne quod ipsis supplendum erat, deesset; necessarium duxi quæ Deus suggereret, minimè reticere. Nihil quidem noui dicturum me liberè fateor, nihil enim dici modò, quod non dictum sit priùs, verissimè quidam monuit, attamen comperiet Lector multa, quæ alij fortasse non attigerunt.

Erit igitur muneris mei tantæ Spartæ non segniter indormire, imò grates Deo agere immortales, quòd ea mihi tam nobilis exornanda obuenerit, quam velut agrum non aridum aut siluestrem, sed omni bonorum genere lætum, & pinguem, à vectigalibus immunem, à seruitutibus liberum, perenni syderum indulgentia serenum, stylo meo vertere, excolereque possim, non solùm, vt segetem longum post tempus metere, sed & in præsentia thesaurum ibi recensitum eruere valeam, quem qui inuenit homo, inuenerit vitam, & hauriet salutem à Domino sempiternam.

Supereſt, vt lumen à magno Patre luminum imploremus, quod, S. Augustino teste, Socratica illa expiatio, quod apud Brachmanas & Gymnosophistas, assiduæ lotiones, quod Crater ille significabat, in quo, vt docuit Trismegistus, animus mergi debet diuina contrectaturus. Nec prætereunda eiusdē Virginis patronæ Inuocatio, quam, cùm sacrâ doctrinâ diuinitus inditâ plenissimè instructam tradat Bernardus, eamque Magistram Religionis Martyr Ignatius appellet, Rupertus verò Tuitiensis Magistram vocitet magistrorum, tantò magis speranda nobis futura propitia, quantò propiùs eam spectat quod auspicamur.

Scriptoris cœlesti implorandum auxilium.

Bernardus. Ignatius. Rupertus.

INTERVALLVM TERTIVM.

Cautio præcidanea Zoilo obiecta.

SIcut prudentis est Architecti, ab ipsis iam fundamentis futuræ molitioni prospicere, paratoque iam inde contra suffossiones subsidio cladem, ac ruinam anteuertere ædificij construendi: ita & mihi nunc eiusdem venit vsus prudentis in adstruendis Christianæ sapientiæ conclusionibus, illiusque, quam auspicor, structuræ firmamentis, quæ veteratoriæ artis peritissimos Zoilos, subdolis suis machinationibus tentaturos, ex eo mihi videor non malè conijcere, quod aliorum eiusdem consilij & argumenti opera labefactare, diruere, disturbareque non

Ab exemplo Architectorum.

Digitized by Google

non ſemel ſint aggreſſi, atque omnibus quibuſcumque potuerunt, machinis moliti ſint expugnare. Quare ſi Vitruuius aliquis, aut Palladius, iam fiſtucis fundamenta ſua pauire, iam puluinos cæmentis, aut arena fartos eiſdem ſubſternere, ne ab externa manu aliquando conuellantur, imò parietibus ſuis loricas inducere, & ſuggrundia atque imbricamenta ſuperaddere ad guttas ſtillicidij elidendas, ne quid ædificio nocumenti fiat, ſapienter iudicarint; quis nouum, aut à ratione alienum exiſtimet, me ſacro huic operi præcautum atque prouiſum eſſe voluiſſe, quod profanis ſuis ædificiis facere ſoliti ſunt architecti?

Atque ad hos quidem quod attinet, à triplice ſibi aduerſario metuere conſueuiſſe animaduerto, à terræ ſymptomatis, aëris iniuriis, atque hominum maleuolorum adſultu: contra quæ ex artis ſuæ regulis ac præſcriptis præmunire ſeſe, tutariſque laborant, ne quid detrimenti noxæve patiantur. Ad me verò quod attinet, dum oculos in rem præſentem conuerto, neque minores, neque pauciores hîc me inimicos reperiſſe videor, quàm illi numerare conſueuerunt; quorum vel primos cenſeam Nouatores, inquietum ac improbum hominum genus, vexandis piorum conatibus infelici ſidere prognatum.

Tres hoſtes ſcripterum,
1. Nouatores,

Secundos verò, Ariſtarchos illos, quibus mentis ſuæ oculos vſque adeò liuor obduxit, vt ne rectum quidem animi ſenſum in iudicando ſequantur.

2. Ariſtarchi,

Poſtremos denique eos, quos ego Sciolos appellem, quòd cùm vera doctrina careant, eam tamen ſe habere opinantur: vnde mirum eſt, quàm facile aliorum laboribus detrahant ac ſuggillent, de quibus omnibus S. Gregorium Nazianzenum orat. 1. audire lubet: *Multitudinis*, inquit, *corpus cui verba facere oportet, inſtar varij cuiuſdam, ac multiplicis viuentis eſt, ex multis animantibus magnis iuxta ac paruis, feris ac mitibus conflati, in quo cicurando maximus proculdubio ſubeundus ſit labor.* Quare cùm ad eiuſmodi mihi ſermo habendus ſit, contra omnes ſigillatim arma ſumenda ſunt, ne quorum diſpar alioquin moroſitas, parem queat parere difficultatem. Neque enim magis nunc, quàm olim Socrate foras prodeunte, aut S. Hieronymo ſcriptioni operum nauante tutum arbitror in lucem prodire intectum galea, vt ſi occurrerit ſeuerus quiſpiam ſophiſta, aut malè feriatus Ariſtarchus, niſi te benè præmunieris, vapules, aut triſti obelo configare.

3. Scioli.

Nazianz.

Præmunitio contra Nouatores.

De primis itaque ſic habeto, quamuis laus ea ſit non vana Catholicæ Philoſophiæ, vt potiore, quàm alia quæcumque, iure ἔρκος τῆς ἀληθείας, vallum ac murus veritatis, quam nulla hæreſeon fraus, aut nocendi malitioſa voluntas emoliri poſſit, mereatur appellari, quo nomine dignatus eſt eam Clemens Alexandrin. 6. Strom. Platonem ſecutus, & Senecam, qui hoc ei gloriæ elogium adſcripſit epiſt. 82. vt eſſet murus inexpugnabilis, quem fortuna multis machinis laceſſitum non tranſit; eius tamen felicitas non eſt, nullis vt aſſultibus quatiatur, quinimò hoc illi cum ſcientia commune eſt, quam Pyrrhonici ſuiſmet viribus diſſicere moliebantur, ſuis vt & ipſa quoque armis ab aduerſariis oppugnetur; quod ſi locum habeat cùm de aliis Religionis noſtræ myſteriis, quæſitiſque tractandum eſt, quantò magis cùm de ea ſcribitur, quam omnis hæreticorum cohors, cum primo ſuo parente Dracone magno ac rufo tantis odiis proſequitur, vt vel nudum Mariæ vocabulum, iam belli teſſera facta eſſe videatur, quo audito omnes Auerni, Stygiſque manipuli cateruatim erumpere, atque in aciem prodire ſentiantur: maligno ſanè ingenio, dum quò magis magiſque nos premant, ac pondus eleuent, omnium rerum euidentem poſtulant rationem, quaſi verò omnia in mathematicis demonſtrationibus ſita eſſe debeant, & non ſæpiùs grauiſſimi Eccleſiæ Theologi atque Doctores, quamuis acutè doceant, & acriter pugnent, per probabile regnare ſoleant argumentum.

Clem. Alexand.

De Liuidis, quos ſecundo loco poſui, ſic liberè pronuntio, minimùm me de his eſſe ſolicitum, neque enim tam benè, vt ait Seneca lib. de Vita beata, cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant; quare, inquiunt, de Mariæ laudibus ſcribere inſtituis; quod hoc tempore & hora faciunt omnes? imò propterea omittere eas non licebat: ſub Alexandro militabant plerique, ſub Auguſto nemo non Poëticæ operam nauabat: ego vt tempori, & meo in Virginem amori faciam ſatis, commune ſtadium iniui, in quo cùm poſtremus ſim & tenuitatis meæ apprimè conſcius, illud ſolum præſtare contendo, quod ſcribit S. Anaſtaſius Sinaita ante primum librum Hexameron: *Inſtar formicæ relicta grana relego, & tamquam canis micas colligens lauti, & opipari Patrum epuli ac conuiuij*: in quo nemini me officere reor, aut incommodare.

Præmunitio contra Liuidos Ariſtarchos.

Sed pro tanto argumento decebat ſcribere grauiùs, rem ornate locupletiùs. Da mihi hominem, qui ſentiat vt Pythagoras; diuidat vt Socrates; explicet vt Plato, tædebit Lectorem aliquem eius ſtyli, quod non vernet vt Hortenſius, incitet vt Curio, diſſimulet vt Cæſar. Quòd ſi auctor impleat hæc omnia, faſtidientem ſtomachum declarabit Lector, quia non ſuadeat vt Cato, diſſuadeat vt Appius, perſuadeat vt Tullius; deinde ad SS. Patres veniet: pro comparatione requiret Hieronymi acrimoniam, Lactantij nitorem, robur Auguſtini, fluxum Chryſoſtomi, perſeuerantem Ambroſij dictionem, quæ cùm ab vno impleri nequeant, atque in eamdem operam coniungi, non aliud quàm ſcriptorum patientiam, deſiderant medicamentum.

Ad Sciolos denique venio, qui cùm in ædem ſapientiæ vix à limine inſpexerint, nihil tamen non audent, falſaque eruditionis opinione intu-

Præmunitio contra Scioloſ.

meſcunt, omnes libros contemnunt, in quibus non multas inueniant PP. ſententias, ſubtiles locorum interpretationes, rerum incredibilium hiſtorias, his ſolùm Arabicus Tibicen arrideret; quid quærant, neſciunt; quod reprehendunt, ignorant: ne tamen vel his iuſtam aliquam offenſionis anſam dediſſe hîc videar, conſilium Hugonis de S. Victore lib. 5. Erud. didaſc. cap. 7. ſequi volui, vbi in hæc verba monet: *Lectio duobus modis animo faſtidium ingerere ſolet, & ſpiritum affligere, qualitate videlicet ſi obſcurior fuerit: & quantitate ſi prolixior exſtiterit.* Obſcuritatem itaque, huic hominum generi apprimè moleſtam, vt euitarem, vſitato dicendi genere vſus ſum; ne verò prolixior fierem, pluribus partitionibus opus diſtinxi, Dioſcoridem ſecutus, qui cùm herbarum hiſtoriam ſcriberet, ſingularum nomina multis linguis expreſſit, ne ignoraretur, de qua herba diceret: ita clarè breuiterque meum ſenſum efferre, omni ſuperſtitioſa ambiguitate ſepoſita laboraui. Claudo igitur hoc Interuallum ſapientiſſima magni Doctoris Auguſtini ſententia l. 3. de Trin. c. 1. *Sicut lectorem meum nolo mihi eſſe deditum, ita correctorem nolo ſibi: ille me non amet amplius quàm Catholicam fidem, ille non ſe amet amplius quàm Catholicam veritatem; memor interea ῥᾴδιον μωμεῖσθαι, ἢ μιμεῖσθαι.*

Hugo de S. Vict.

Auguſt.

INTERVALLVM QVARTVM.

An aliqua quæ Deo & Chriſto ſunt propria tribui poſſint Dei Matri Mariæ?

Hæreticorum obiectiones.

VIxdum Nomini Mariano accinendum *Triſagion*, libri titulus Præcentoris inſtar vulgauerat, cùm ſtatim *It clamor cælo.* An non hoc eſt, inquiunt, prætergredi terminos, quos Patres noſtri, quos ius & ratio homini Chriſtiano præſcripſere? cui namque *Triſagion?* cui *Sanctus, ſanctus, ſanctus* niſi vni, trinoque rerum omnium molitori Deo, eiuſque felicillimo vnigenito: qui poſtquam vili cinctorio noſtræ mortalitatis indutus ſe in has vitæ anguſtias demiſiſſet, *Patri ſuo factus obediens vſque ad mortem*, *Nomen* excelſum promeruit, *quod eſt ſuper omne Nomen, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum:* à qua naturæ gratiæque dignitate longè præcelſiſſima, quantis Mariæ diſtet paralangis, vel hoc vnum ſatis, ſuperque clamitat, quòd ab eo procreata, anguſtis vitæ mortalis terminis fuerit circumſcripta. Huic igitur velle adſcribere, quod ſoli proprium Deo eſt, grande ſcelus ac nefas habendum. Ita Zoili ſecundùm carnem ſapientes, murmuratores queruloſi ſecundùm deſideria ſua ambulantes, qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes.

Ad trutinam itaque, ſed æqui & iuſti diribitricem, an hæc aliáve, quæ Deo ac Chriſto ſunt propria, tribui poſſint Dei Matri Mariæ? Pernegat carnalis ille, ac terreſtris homo Mart. Luther. in poſtilla circa enarrationem Euang. in feſto Natiu. Mariæ: *Monachi*, inquit, *noſtri perditiſſimo ſuo gnatoniſmo in mulierum gratiam, Mariam in hoc honoris faſtigio collocarunt, & immodicè laudes eius prædicarunt; nónne hoc eſt Chriſti gloriæ detrahere, quòd creaturæ tribuimus ea quæ Dei ſunt, eiq; ſoli competunt?* Lutheri veſtigiis inſiſtit Philippus Melanchton, iniquus admodum veritatis æſtimator, dum in hæc verba erumpit: *Res loquitur ipſa quòd publica perſuaſione beata Virgo prorſus in locum Chriſti ſucceſſerit, quaſi is non eſſet propitiator*, &c. Caluinus virulentiſſimè pro more ſuo, & maligniſſimè non de ſacrilegio tantùm, quo Chriſtus de ſolio deiicitur, & ad imum ſubſellium redigitur, ſed etiam de atroci in ipſam Virginem iniuria, per eiuſmodi titulos irrogata, litem mouet: *Eò progreſſus eſt*, inquiens, *veſanus furor, vt Chriſti propemodum nudati ſpoliis eam ornarint, quaſi verò hoc illi ſit honorificum, ſacrilegis titulis ornatam in Chriſti locum ſubrogari. Atrocem ergo illi iniuriam Mariæ faciunt, quando vt mentitis eam laudibus deforment, Deo eripiunt quod ſuum eſt.* Eadem eſt Ioannis Marbachij procacitas, qui toto ferè libro contra Mariæ cultum contumelioſiſſimè decertans, nos à Chriſto ad Mariam turpiter deficiſſe vociferatur, dum matri ea quæ ſunt filij, attribuere proclamat. Cetera libens prætermitto, quibus ſpelæa & haræ iſtiuſmodi Satanæ emiſſariorum identidem perſonant, neque enim mihi tanti ſunt, vt in eiuſmodi ſordibus, ac impietate diutiùs velim immorari.

Lutheri cauilla.

Caluini procacitas.

Marbachij calumnia.

Ad lumen venio, quod tum ſacræ Scripturæ Pharus clariſſima, tum Patrum orthodoxorum vtriuſque Eccleſiæ nitidiſſimæ lampades nobis affulſerunt, quo facilè tenebrionum iſtorum nebulæ diſpellantur. Inter omnes ſcholæ Theologicæ magiſtros, vnus eſt Bonauentura, & notiſſima vitæ ſanctitate & eruditione celebris, quem præ ceteris in Maria colenda, exornandaque ſuperſtitioſum aduerſarij cauillantur, atque ideò à me hîc in capite collocatur, vt eius mente perſpecta facilius de ceteris iudicium formetur. Diſertis itaque hic verbis obſeruandum monet: *Etiamſi mater habenda ſit in reuerentia, ac præcipuâ deuotione colenda, multò magis tamen, veræ pietatis atque inuocationis actum erga filium, ex quo omnis Maria honos procedit, exerceri oportere; ne dum matris excellentia extollitur, filij gloria minuatur, & ſic in illo mater prouocetur, qua magis velit extolli filium, & honorari, quàm ſeipſam, vtpote creatorẽ, quàm creaturam.* Quibus ipſe in vno ſe omnium ſenſus expreſſit, orbique voluit eſſe teſtatum, quid de Virginis cultu, reliqui ſenſerint, non illam ſcilicet pro Dea habendam, non ſupra puræ creaturæ gradum, extollendam; nec ementitis laudibus, deformandam, ſed digniſſimis encomiis ſub Deo ac Filio honeſtandam, quod ſeſe omnes aſſecutos eſſe arbitrati ſunt, dum eam non niſi Chriſti radiis collucentem exhibere contenderunt: omni itaque præpoſtero, ac ſuperſtitioſo metu ſepoſi-

Reſponſio ex SS. Patribus.

Ex S. Bonauentura.

to, ne quod matri adiicerent, id filio inuiderent, vela pietatis ſuæ ventis dederunt, nulla breuia, aut ſyrtes in hoc pelago formidantes, quod Deo duce ac ratione nauigarent. In quo quàm rectè tutoq́ue proceſſerint, atque inſulsè ab aduerſarijs reprehendantur patebit clariſſimè, ſi notauerimus præiuiſſe illis exemplo diuiniſſimum Spiritum, qui per ſcriptores canonicos, illos dixit Deos, ad quos ſermo Dei factus eſt: & Chriſti Nomen ad quoſcumq́ue Chriſti imitatione vitam exigentes, diffudit.

Ex S. Gregorio Naz.

Notauit id præ ceteris S. Gregorius Nazianzenus orat. 21. dum S. Athanaſium iis, quæ de Chriſto dicta erant ab Apoſtolo, exornat: *Quid autem*, inquit, *vobis hominem deſcribere attinet, quem Paulus anteuertens depinxit, cùm Pontificem illum magnum, qui cælos penetrauit, deprædicat? huc enim vſque progredi non dubitabit oratio, cùm Scriptura eos, qui ſecundùm Chriſtum viuunt, pro Chriſto agnoſcat.* Excuſat, vt vides, Nazianzenus præſul, ſuam illam, vt videri poterat audaciorem aprationem verborum Pauli de Chriſto ad Athanaſium, quod Scriptura ipſa voces Chriſto proprias nobiſcum communicare non vereatur. Quod ſi erga alios valere poteſt, multò ſanè magis valere debet erga Deiparam, quæ propius Chriſtum contingit, ac vicinißima quadam carnis morumq́ue coniunctione vnitur. Hinc quod apud eamdem Hebr. 5. de Chriſto ſcriptum legerat, *Conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*,

Ex S. Irenæo.

S. Irenæus c. 3. contra Valent. c. 23. in hunc modum Deiparæ accommodauit: *Maria virgo obediens, ſibi & vniuerſo generi humano cauſa ſalutis facta eſt.* Rurſus quod ibidem tribuitur Chriſto, vt per mortem deſtruxerit eum, qui mortis habebat imperium, id eſt diabolum. S. Ambroſius in orat.

Ex S. Ambroſio.

de funere Theodoſij prædicat de Maria, quæ Satanam vicerit triumphatorem. Ita & S. Ephrem

Ex S. Ephræm.

orat. de Virgin. *Tu captiuorum redemptio, & omnium ſalus.* Ita Proclus orat. de Natiu. Domini: *Tu panegyris ſalutaris reconciliationis.* Nec minus dixit S. Au-

Proclus.

Ex S. Auguſtino.

guſtinus ſer. 35. de SS. *Quid dicam*, inquiens, *pauper ingenio, cùm de te quidquid dixero, minor laus eſt, quàm dignitas tua meretur; ſi calum te vocem, altior es; ſi matrem gentium dicam, præcedis; ſi formam Dei appellem, digna exiſtis.* Auguſtino iungo Bernardum, & finio, hic ſerm. 2. de B. Virgine: *Per eam facta eſt*, inquit, *humani generis ſaluatio.* Quæ omnia niſi propria Deo, & quædam velut characteriſticæ Chriſti notæ ſint, & incommunicabilia Nomina, amens ſim: quomodo igitur transferuntur ad Deiparam? Sanctiſſimos hos viros, orthodoxæ Eccleſiæ Patres, hac in veneratione impietatis ac idololatriæ, velle arceſſere, tantum abeſt à iuſto, quantum ſectarij à ſana mente; neque verò illi vnquam adeò deliraſſe cenſendi ſunt, vt ad Marianæ gloriæ augmentum, diuinum Nomen labefactare, aut Chriſti Redemptoris maieſtati derogare vel per ſomnium cogitarint, quin potiùs his loquendi modis, eiuſdem honorem caſtè ſanctéque producere, improba illa, atque vti in monachos nimiùm ſcurrili, ita in Dei Matrem verè blaſphema cõtempta calumnia, qua noui ſectarij cum Luthero ſuo fingunt, monachorum arte factum atque introductũ, vt in mulierculari gratiam eadem Virgo ſacroſancta tantopere in Eccleſia per mendacium honoretur. Etenim tacentibus etiam monachis non deeſſe veros, ſyncroſque cultores, in quibus eamdem pietatem comperiamus, quæ antè reddidimus, ſatis ſuperque demonſtrant, quorum fundamenta ac rationes, vt qui lucem videre velint, aſpiciant, ſequenti aperiemus Interuallo.

INTERVALLVM QVINTVM.

Quomodo ea quæ Deo & Chriſto propria ſunt, à SS. Patribus B. Virgini attribuantur?

SEctariorum falſitate iam cognita, qua Catholicos Doctores idololatriæ inſimulant, velut abiecto Deo ac Chriſto, recentem quamdam Deam confingant, dum Chriſti prærogatiuas cum Virgine Matre communicant, conſequens eſt, quibus modis ac via, ſaluo iure Dei aut Chriſti fieri id ſoleat oſtendamus, quo tantum veritati huic lucis fœneremur, quanto ad ſui elucidationem cognoſcitur opus habere.

Tituli quidam Deo proprij ac nulli communicabiles.

Ac primò quidem titulos quoſdam reperire eſt, aut potiùs ſacra quædam Epitheta, ſic diuinæ naturæ propria & conſentanea, vt qui ea creaturæ alicui, ſiue ea terreſtris fuerit, ſiue cæleſtis, applicuerit, hactenus repertus ſit nemo: qualia ſunt quod Deus, æternus, infinitus, rerum omnium principium & finis, aliaq́ue quàm plura; quò etiam ſpectant voces illæ atque ſententiæ, quibus ſummum illud æternumq́ue Numen ſuam ſe gloriam alteri non daturum euidenter affirmat: *Ego Dominus Deus tuus ſanctus Iſrael, ſaluator tuus. Ego ſum, ego ſum Dominus, & non eſt abſque me ſaluator. Ego ſum, ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter me*; ſimileſque non paucæ, quas vel vnicum quadrageſimum ſecundum caput Iſaiæ abundè ſuppeditat, ex quibus nihil eſt quod Mariæ largiri fas ſit.

Alij communicabiles, Primò prædicatiuè,

Præter hos titulos, & alij quidam reperiuntur, in quibus non ipſam nuncupationem, ſed ſignificationem oporteat ſpectare, qui licet in ſacris Litteris ita Deo attribuuntur, vt ei ſoli competere videantur, non incongruè tamen ad Sanctos deriuantur, quemadmodum patris, magiſtri, paſtoris, fundamenti, petræ vocabula non obſcurè declarant; vnde licet Chriſtus apertè pronuntiet, Matth. 23. cap. *Patrem nolite vobis vocare ſuper terram*, nihilo tamen ſecius *Patrem Abraham* dictum ſæpè legimus, & Paulus Apoſtolus aliorum ſe patrem facit. Imò 1. Corinth. 3. *Fundamentum*, inquit, *aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt Chriſtus Ieſus*: & tamen ſi Ioanni credi-

credimus Apocal.21. *Apoſtoli duodecim fundamenta Ieruſalem*, ſiue Eccleſiæ prædicántur, quos inter alioſque cùm omnibus vna emineat Maria, non incongruè pari iure, imò maiori gaudere poſſe cenſenda eſt. Sed qua via? quo modo? Non vno illo, ſed vario, ac multiplici, tum veteri SS.PP. calculo approbato, tum ad rectæ rationis libellam diligenter expenſo. Primùm ſpectando, ac ſuſpiciendo auguſtam illam atque arctiſſimam coniunctionem, quæ Chriſtum inter & Matrem illius, non ſolùm ex parte carnis, ſed & propter animorum atque voluntatum conſenſionem interceſſit, *Vt*, teſte S. Bernardo, *quidquid in laudibus Matris proferimus, id ad filium pertinere non dubitetur*: quod præclarè, vt aſſolet vir ſanctus Arnoldus Carnotenſis expreſſit, dicens: *Vna eſt Maria & Chriſti caro, vnus ſpiritus, vna caritas, vt Filij gloriam cum Matre non tam communem iudicem, quam eamdem*; & B. Petrus Damiani ſerm. de Nat. *Chriſtus quodammodo eſt in Virgine per identitatem, cùm ſit idem quod ipſa.* quò ſpectat Canon ille quem à Ticonio mutuatus eſt S. Auguſtinus, vt à capite Chriſto ad corpus eius myſticum; & rurſus, à corpore, ad caput tranſeatur, atque adeò vt velut vtriuſque perſona vna fiat. Exemplo ſit, quod ab Eſaia c. 61. partim in perſona Chriſti, partim in perſona Eccleſiæ dictum legimus: *Circumdedit me, quaſi ſponſum decoratum corona, & quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis.* Etſi enim ſponſus & ſponſa duæ ac diuerſæ perſonæ ſint, tamen hoc loco pro vna ac eadem, ſicut Auguſtinus notauit, accipiuntur. Quid ergo mirum eadem vocabula, quæ Chriſto alioquin debentur, Matri nonnumquam adſcribi? Sed ita, vt ſenſus alius atque alius ſit vocabulorum, & vtriuſque perſonæ, vel honos, vel officium minimè commiſceantur.

S. Bernard.

Pet. Dam.

Auguſt.

Secundò, participatiuè.

Secundò, participatiuè; quo fit, vt quæ propriè, & per eſſentiam, vt vocant, ſiue per excellentiam diuinis perſonis competunt, ſecundùm gratiam, per participationem Virgini attribuantur; præcipuè verò vbi de admirandis filij operibus, & beneficiis in Eccleſiam collatis ſermo fit, cùm mater ipſius potiſſimum ſit inſtrumentum, quo medio iſtæc beneficia in Eccleſiam deriuantur: quæ ratio, & quaſi ſubordinatio efficit, vt verba eadem Chriſtum, vt præcipuam cauſam commendent, & ſanctiſſimam Virginem, vt hominum mediatricem, & præcipuum in eorum ſalutem inſtrumentum dilaudent. Si enim miniſtri alicuius fauor, & gratia apud terrenum Regem tanta eſſe poteſt, vt cùm primum dicatur rex beneficium aliquod tribuiſſe, eo ipſo innuatur, atque adeò intelligatur, illud familiariſſimo regis amico, acceptum referre debere; quod abſque illius interuentu, Rex omnino largiatur nihil: quanto potiori iure hæc loquendi ac ſentiendi ratio ad ſingularia illa promerita transferri poterit, quibus Chriſtus ſuam locupletat Eccleſiam, cùm omnia ex Mariæ Virginis ope & patrocinio pendere dignoſcantur? Vnde vel hinc liquet omnem erga Deum & Chriſtum iniuriam ab hoc negotio exulare, neque enim ſenſus eſt B. Virginem eſſe mediatricem noſtram, ponendo manum ſuam in ambobus, quod fecit Chriſtus, ſatisfaciendo Patri pro genere humano mediator longè ſingulariſſimus, ſed eſſe mediatricem, ad ipſum mediatorem precando, ſuaque merita allegando pro nobis, quod ipſe ita inſtituit, dum nihil nos habere voluit, quod per Mariæ manus non tranſiuit.

Tertiò, accommodatiuè.

Tertiò, ex licentia quadam pia, ſubtilique accommodatione, qua in ſenſu inferiore Virgini quædam, ob ſingulares eiuſdem prærogatiuas, per excellentiam applicantur, quæ Deo Chriſtoque formaliter propria ſunt.

Quartò, ex ſecundario verborum ſenſu.

Quartò, id fieri amat per ſcripturæ ipſius ſacroſanctæ fœcunditatem, qua plures in littera intelligentiæ deprehenduntur, vt quæ in præcipuo ſenſu Chriſtum reſpiciunt in altero, ex intentione etiam Spiritus ſancti ad B. Virginem referantur, ac proinde non ſolùm ab Eccleſia per accommodationem ad ipſam Virginem applicentur, verùm etiam per credibilem ſatis, & valdè piam exiſtimationem, quod diuinus Spiritus iis in locis non Chriſtum modò, ſed Virginem etiam ſpectarit, eidem attribuuntur, vti Ludouicus ab Alcazar in cap. 12. Apocal. v. 1. notat. 1. prudenter aduertit. Quod tamen Virgini ſanctiſſimæ glorioſiùs & honorificentiùs eſt, quàm ſi aliis totidem, ſiue locis, ſiue verbis de illa ſeorſim à filio ageretur: digniùs enim & excellentiùs Reginæ, vt ſella ipſi in eodem Regis throno, ſub eodem conopeo collocetur, quàm ſi in alio ſeorſim ponatur. Quo vti Regi nihil decedere iudicatur, ita nec hîc Chriſto aut Deo, cùm, vt rectè dixit S. Hildephonſus ſerm. de Aſſumpt. *B. Virginis honor, & gloria, laus & gratiarum actio ſit Redemptori.* Accedit, filium Dei ſtudioſiſſimum amicitiæ legum, quas, vt ipſe fixerat, hominumque mentibus inſtillarat, ita quoque decuiſſe eas cum matre obſeruare, quarum hæc vna ab Ariſtotele recenſetur l. 7. c. 11. Moralium: *Videtur autem iuſtum æquale quidpiam eſſe, & amicitia in æqualitate quadam conſiſtere: niſi fruſtrà dicatur, amicitia eſt æqualitas.* Veram autem Virginem inter ac filium, amicitiam viguiſſe quis vnquam dubitauit? nuſquam enim maior animorum conſenſio, nuſquam vehementior amor. Dixerit aliquando omnium calculo ſapienter Alexander dum matrem Darij Ephæſtionem tanquam Alexandrum venerabunda ſalutaſſet, ac proinde errore cognito angeretur: *Nihil eſt quod hoc Nomine confundaris, nam & hic Alexander eſt.* Hiſce verbis declarans Ephæſtionem, quocum amicitiæ legibus nectebatur, ſibi vti alterum ipſum exiſtere, ac proinde honorem amico delatum æquo perinde animo tuliſſe, ac ſi ipſi habitus fuiſſet: ſi verò cognatio aliqua aut affinitas acceſſiſſet, quid dicturum fuiſſe arbitrabimur? fuit autem hic non vulgaris aliqua, ſed tanta quanta maior

Explicatur in Virgine.

S. Hildeph.

Ariſt.

eſſe

esse non potest, de qua iuxta communem naturæ ordinem, iure Cæsareo cautũ legimus, vt parentes eodem quo filij gaudeant priuilegio, quod de matre singillatim decernitur in Authent. de Consul. §. hæc itaque. Atque his plurimisque aliis, quæ breuitatis causa prudens omitto, satis iam liquere arbitror, quomodo intelligendus

Damascen. S. Io. Damascenus orat. 1. de Natiu. Deiparæ, & serm. 2. de Assumpt. vbi dicit: *Decet Dei Matrem, ea quæ filij sunt possidere, & ab omnibus adorari*, scilicet iuxta regulas iam allatas, maximè cùm nihil propterea dignitatis Deo decedat, sed quadantenus accedat. Nihil itaque habent hîc scrupulosi illi, ne dicam superstitiosi verborum aucupes, dum in nudis hærentes vocalis, germano verborum sensu neglecto, nihil non rapiunt ad contentionem: errant autem, & vehementer errant, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei, vti de Sadducæis olim pronuntiabat Christus, Matth. c. 22. Si enim genuinum Scripturarum sensum intelligerent, Ecclesiam non calumniarentur, quæ iuxta Scripturæ phrasim, & SS. Patrum consuetudinem, ea Virgini prudenter attribuit, quæ de Christo etiam aut Deo alioquin prædicantur. Ad hæc si virtutem Dei expenderent, omni posito liuore, tantò ampliùs summam illam Dei liberalitatem lætis gratisque animis amplecterentur, quantò apertiùs honores sibi debitos, cum Matre communicare videtur: sed de his postea.

Decet Matrem Dei, ea quæ filij sunt possidere.

INTERVALLVM SEXTVM.

An ab humanis ad diuina argumentationes valeant, dictisq; fidem concilient ab eo quod decet, & congruit, deductæ consequentia?

Nouatorum cæcitas in reiiciendis omnibus quæ in Scripturis expressa non sunt.

MIrum quàm acriter hîc præfracteque Nouatores, non animi certo iudicio, sed peruicacia sibi consueta, & ceruicosæ voluntatis obstinatione nihil de Virgine asserendum contendant quod sacris Litteris expressum non inuenitur: blasphemum hoc clamitant: hoc esse volunt non sapere quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum: hoc aperire fontem, non quidem limpidum, sed cœnosum & turbidum, ex humanæ rationis lacunis scaturientem. Hæc Momus summus, ad imum personat, vt Virginis Mariæ laudes honoremque diminuat, infringatque, de qua multa in sanctioribus paginis, vel ideò prætermissa non nescium, etiam hi qui absque ære lauantur, vt Christi Saluatoris virtute diuinaque natura apud homines antè confirmatis; deinde postquam imber persecutionum iam abiisset, flores virginei decoris, Spiritus sancti aura eos educante, apparerent: ac tum denique maternitatis Dei iustissimæ consequentiæ, velut bulbi cuiusdam fœcundissimi pullities in flores nouos, ac multos sobolescere solet, in varias propagines deducerentur. Hæc omnium Catholicorum sine vlla varietate opinio, hic omnium bonorum est sensus: vnum produco è plurimis illustrissimum scilicet Ecclesiasticæ historiæ conditorem Cæsarem Baronium, quem non tam sua purpura, quàm virtus & eruditio orbi spectabilem fecêre: hic itaque num. 40. Apparat. cùm in exponendis Virginis sanctissimæ gloriosis natalibus singularia desideraret ex fide dignis auctoribus, quorum scripta interierant, nanciscì: sic in prœuio suo ad annales apparatu legitur proloquutus: *Magna quidem, & per omnia admiranda, quæ nec verbis satis dignè persequi vlli possunt, præcessisse natalem Dei genitricis Mariæ, non puto adeò angusti pectoris, & emotæ mentis reperiri hominem, qui non intelligat, si mente reuoluat, atque animo expendat tot tantaq; seruis Dei, ante ipsorum ortum impartita diuinitus priuilegia. Quis enim apud se repetens, quæ Sampsonis, Samuelis, Hieremiæ & Ioannis Baptistæ natalitia præcesserunt, mox non firmiter credat, non tantùm illis non caruisse Dei genitricem Mariam, sed longè amplioribus augustioribusq; ornatam, auctamq; esse muneribus? Ac quis abiectè nimis, atque adeò humiliter de Deo sentiens, tum plura atque maiora elargitum esse seruis, quàm Matri, & amico sponsi, quàm sponsæ, mente captus dixerit?* quod eminentissimæ dignitatis scriptor illustrissimus tum ex S. Ambrosio Mediolanensium Antistite, tum ex Claræuallensium præsule Bernardo hauserat, quorum ille lib. de Inst. Virg. agens de Nominis Mariani reuelatione parentibus eius facta, sic scribit: *Non est verosimile singulare hoc diuinæ prouidentiæ genus aliis concessum, fuisse Virgini denegatum, quæ à nullo illustrium Sanctorum in priuilegio gratiæ superatur.* Hic verò epist. 174. *Quod vel paucis conflat fuisse collatum, fas certè non est suspicari tantæ Virgini esse negatum.* Plus nimio siquidem dedeceret, seruorum quempiam vlla potiri prærogatiua, quæ in Domina ac Regina detideraretur. Repertus est nihilominus præter mentem Eminentissimi Cardinalis, idem ille quem notauerat angusti pectoris, & emotæ mentis Isaacus Casaubonus, qui lectis his, erupit illicò, suisque in exercitationibus adscripta censura, hæc contra synceræ mentis, & doctrinæ scriptorem pronuntiauit: *Baronij non minus quàm Pseudohieronymi argumentationem planè reiecimus, non quia negamus in Natiuitate B. Mariæ Virginis facta fuisse diuinitùs miracula; sed quia tacente Scriptura, curiosum putamus, & periculosum id velle inquirere. Diuina consilia humanâ ratione æstimare nefas, neque aliam ob causam Princeps Apostolorum Satanæ appellatione fuit increpitus, nisi quòd non saperet ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum, quippe via Dei, non sunt via hominum, ait ipse apud Prophetam.* Subscripsit causæ non bonæ exercitatoris nihil illo melior, pædrotriba Andreas Riuetus in antiphrastica quam pro sanctissima Virgine scripsit Apologia, quam verùs suæ sectæ primipilorum defensionem aut famosum contra Dei Matrem, & religiosos eiusdem

Cur tam panca de B. Virg. in Scripturis inueniantur.

Baronius.

S. Ambros.

S. Bernard.

Isaaci Casauboni procensura.

Andreæ Riuetti vecordia.

dem cæli Reginæ cultores appellaſſet, vbi arrepta etiam cum non daretur anſa, Monachis, & Societatis IESV hominibus obloquendi, nunc prudentiſſimam Epiphanij, contra Anti-dicomarianitas cautionem, aduerſus eos intorquet, qua monemur, *Ne quæ noſtri propria ſunt in Sanctos proferamus, aut ex ipſis nobis, quæ ad eos pertinent metiri velimus: ſi ex nobis ipſis, ſubdit, ea quæ Sanctorum ſunt metiri non debemus, quanto minùs ea quæ ſunt Dei. Peſſimè argumentantur à deſideriis hominum ad deſideria Dei.* Deriuatis exinde in prauum ſuum ſenſum Theophylacti verbis, *Quibus edicit, quæ Scriptura tacuit, ea quæri non oportere*, eorum argumenta non ſuſtinet, qui ex Dei omnipotentia, eoque quod decuit, concludũt prærogatiuam aliquam à Chriſto ſuæ Matri conceſſam, cuius non meminit Scriptura: *Quod certè argumentum in hac materia de prærogatiuis, & honoribus Virginis Mariæ, adeò frequens eſſe apud Pontificios mentitur, vt vtramque paginam faciat, & ad illud reducantur quæcumque in plauſtris voluminum, de ea re ſcriptis, lectores in nugis & blaſphemiis legendis fatigant.* Vellet nimirum nullius mentis Caluiniſta in diuinis enuntiandis humanam otiari, & bruteſcere rationem, atque adeò animæ effoſſo oculo, ratiocinantis intellectus operationes omnes intercipi, ſic vt nihil in ſacris litteris cerneretur, quàm quod illi, vel alteri de grege arieti bonum videretur. Verùm quæ iſtæc vecordia eſt, & deſipientis hominis arrogantia, liberis aliorum mentibus compedes iniicere velle, ne diſcurrant, & interea quo libet, per fas & nefas excurrere graſſarique impunè: quaſi verò potioris ſint iuris Caluiniſtæ fraterculi, in diuinis rebus pertractandis, quàm integræ fidei religioniſque Catholici. Vtique ſi veſtris ipſi legibus iniqui cenſores ſtetiſſetis, non in eam molem excreuiſſet tuum illud, Riuete, quod blaſphemiis & conuitiis turget volumen, neque ea quæ de Virgine etiam vera ſcripſiſti, protuliſſes. Etenim ſi nihil aliud de ſanctiſſima Dei Matre dici debet, quàm quod Scripturæ confirmatum eſt monumentis, neque conſequentiis agere licet, à quo Euangeliſta habes Mariam ſponſam Ioſeph Dauidis eſſe filiam? quod lib. 1. cap. 2. aſſeris: vnde eamdem ſemper Virginem fuiſſe probabis? quod lib. 1. c. 15. verè dixiſti: vbi legiſti Chriſtum vnigenitum eſſe Matris ſuæ? vt habes ibidem: figmentum eſt, quòd Virginem ſponſo ſuo integerrimo corporis ſui poteſtatem verè per matrimonium feciſſe tradis, lib. 1. c. 15. & c. 17. vt Reginæ Virginum votum perdas. Gratis ſcribis Dei genitricem filium ſuum octaua die curaſſe circumcidi, vt Coſtero & Barradio aduerſeris. Supra id quod ſcriptum eſt ſapis, cùm viſitationi Eliſabeth Ioſephum non interfuiſſe commemoras, lib. 1. c. 15. Sed quo ſe impudentiæ tuæ proripit curioſitas? cùm partus virginei circumſtantias timaris, lib. 1. cap. 16. eaſque fusè agitas quæſtiones, quas otioſas & inuerecundas in Scholaſticis agnoſcis, vt tuæ, vel matri, vel coniugi per omnia Dei Matrem, & Spiritus ſancti immaculatam ſponſam aſſimiles. Nihil huiuſmodi Euangelica narratur hiſtoria, à qua nec etiam hauſiſti, quæ vel de Ioſeph ante paſſionem obitu, lib. 1. c. 20. collegiſti, vel de ipſiuſmet Virginis tranſitu & aſſumptione, l. 1. c. 21. ineptè concluſiſti, atque idcircò extra controuerſiam poſita eſſe voluiſti. Debueras, cùm hæc ſcriberes, eius cautionis meminiſſe, quam Pontificiis ad faſtidium vſque obtrudis, atque tuo, quem laudas, Bucero, acquieſcere, cùm dicit Euangeliſtas Chriſti, non Mariæ præcones, nihil præterea de ea, niſi paucula quædam, quæ & ipſa ad cognoſcendam Chriſti maieſtatem præcipuè faciunt commemoraſſe. Latere te non poterat (quid dubitem?) quod Chriſtianæ fidei aſſertores, vbi de verbo Dei non ſcripto agunt, demonſtrant luculenter, Scripturas nimirum ſine traditionibus, nec ſufficientes, nec ſimpliciter eſſe neceſſarias: ſed in his maluiſti tuo ſtare ingenio, vt pluribus oſtenderem, niſi mihi propoſitum eſſet alio te loco conuenire, & alios antè aggredi, qui ab humanis ad diuina traductas argumentationes, vt blaſphemias execrantur: pias Religioſarum animarum meditationes, vigilantium ſomnia & otioſorum deliria arbitrantur, Traditiones pro commentis habent, ad purum putumque Dei verbum in fidei controuerſiis appellant, ablegatis longè aliis ſenſibus, à quibus ſi quæſieris in qua poteſtate hæc faciunt, illicò Dei ore reſpondent: *Non enim cogitationes meæ ſunt, vt cogitationes veſtræ, neque vt viæ veſtræ, viæ meæ*, dictum Iehouæ. At, at, quo ab ipſis tam carceribus deuij ferimini & quàm à vero deflectitis in diuinis cogitationibus aſſequendis? Iſaias id loci, vt Dei Nomine, depoſitæ ſalutis peccatores, & conſcientia ſcelerum penè perditos, ad ſaniora conſilia reuocet, benigniorem Deum, & ad indulgentiam etiam, quàm ſint homines offenſi, promiorem ideò depingit, vt ad Deum ſupra quam cogitari poſſit, miſericordem reducat, & vos peruerſo ſenſu, Spiritus ſancti verba contorquetis, vt immitem, auſterum, &, vt ita dicam, inhumanum Deum ſtatuatis, atque ab eius congreſſu peccatores arceatis; hæccine eſt illorum verborum ſententia? *Quærite Dominũ dum inueniri poteſt*, &c. Bene Spiritus ſanctus de huiuſmodi Interpretibus locutus eſt per Iſaiam cap. 6. dicens: *Vade ad populum iſtum, & dic ad eos, Aure audietis, & non intelligetis; & videntes videbitis, & non perſpicietis: incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos ſuos compreſſerunt, ne fortè videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & ſanem eos.* Pronum fuerat ex præmiſſo Iſaiæ contextu, & iis quæ poſtmodum conſequuntur, diuini verbi naturam, intelligere; ſed quid mirum eſt iſta non aſſequi ſectarios, qui rationis vſu piis hominibus interdicunt: neque rectæ dumtaxat rationi aduerſantur, ſed primæ & ſummæ præfractè obnituntur?

Reſponſio ad obiecta.

Etenim

Probatur aſſertio à moribus diuinis.

Etenim ſi eo ſenſu, quo volunt, aliæ ſunt Dei cogitationes, & viæ à viis & cogitationibus noſtris, nec ex iis quæ decent in hominibus licet ratiocinando concludere diuina, quàm rectè vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris optimi Parentis ſui, & noſtri, cùm in ſe, tum in nos beneuolentiam ex humanis Patrum affectibus demonſtrauit, & viciſſim reciproca filiorum officia ſubintulit? In humanis verus Patris character eſt filium amare, eiúque benè velle, & facere.

Omnis in aſcanio chari ſtat cura parentis.

Hoc aſſumpto, ceu cõceſſo, non aliter filius deſignauit cæleſtem Patrem, *ex quo omnis paternitas quæ in cælo eſt, atque in terra nominatur, Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu eius. Omne quod dat mihi Pater ad me veniet, & omnis qui venit ad me non eiciam eum foras. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus qui eſt in cælis,* vt apud S. Iohannem legere eſt cap. 3. 6. & 12. In humanis filiorum conformatio patrem arguit, & hac ipſa ſe Filium Dei probat verbum Patris: *Amen, amen dico vobis, non poteſt filius à ſe facere quidquam, niſi viderit Patrem facientem; quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter faciet.* Ioan. 5. In humanis prima Parentum cura eſt, domeſticis, ſed maximè filiis, quibus vitam dedere, neceſſaria ad eam tuendam ſufficere. An qui illud ante ſcriptum vel auditum Matthæi Euangelium ad optimum Parentem Deum transferre præſumpſiſſet, illi aliquid vel tanta indignum maieſtate, vel à veritate alienum adſcripſiſſet? Id certè nemo niſi inſipiens dixerit, ex quo nos ſuo Patri curæ eſſe affirmauit primogenitus æterni Patris, qui nos fratres non dedignatur appellare. *Quis ex vobis homo, quem ſi petierit filius ſuus panem, numquid lapidem porriget illi? aut ſi piſcem petierit, numquid ſerpentẽ porriget eiſi ergo vos cùm ſitis mali, noſtu bona data dare filiis veſtris, quãtò magis Pater veſter qui in cælis eſt, dabit bona petentibus ſe?* Matth. 7. Quid ad iſta & alia, quæ breuitatis ſtudio prætermitto, reponent amentes Ariſtarchi? an etiamnum pergent dicere nefas eſſe diuina conſilia humanâ æſtimare ratione? vereor ne eò inſipientiæ delabantur, vt ſapientiam æternam deprauati iudicij ſui cenſurâ notent, & cum ſui ſimilibus Iudæis Satanam eſſe blaſphement: & nihil admodum audiendi ſunt, *Qui deſurſum eſt, venit ſuper omnes. qui eſt de terra, de terra eſt, & de terra loquitur. qui de cælo venit, ſuper omnes eſt, & quod vidit & audiuit, hoc teſtatur.* Ioan. 3.

Ioan. c. 3. c. 6. & 12.

Ioan. 5. 19.

Matth. 7. 9.

Marc. 4. 26. & ſeq.

Sic eſt regnum Dei quemadmodum ſi homo faciat ſementem in terram, & dormiat, & exurgat, nocte & die, & ſemen germinet, & increſcat, dum neſcit ille. Vltro enim terra fructificat primùm herbam, deinde ſpicam, deinde plenum frumentum in ſpica. Marci 4. Clariùs eſt quàm vt à me poſt SS. Hilarium & Ambroſium, quales viros! probari debeat, regnum Dei, ipſiuſmet verbum eſſe, quod idcircò verbum regni appellatur, & ſemini componitur, quod in terram bonam ſeminatum multiplicem fructum affert. Semina ſunt Euangelicæ veritates in eo frugiferæ, quod intellectus fœcundi ſolo exceptæ, conſequentias & illationes pariant eiuſdem ſubſtantiæ & dignitatis.

His itaque in hunc modum præmiſſis, nec vt arbitror rationis ſuæ pondere deſtitutis, in Mariani Nominis mirabilibus enuntiandis, vtroque hoc propoſito argumentationis genere liberè vtemur, non vt quiduis è quolibet conficientes in laudes immodicas, vt falsò nobis affingunt, erumpamus; ſed quod ſuadere ratio, poſtulare æquitas, & tantæ Matris dignitas exigere, inferréque videtur, ei non ſubtrahamus, memores eius, quod Gregorius Thaumaturgus in paneg. ab ipſius Origenis ore dictum laude, & prædicatione ſua extollit, οὐδὲ θεοτόκῳ ὅλως δωρεὰν μὴ φιλοσοφήσαντι, piuum omnino (in beatiſſimam Virginem) eſſe non poſſe, qui non philoſophetur.

Greg. Thau.

INTERVALLVM SEPTIMVM.

Cùm Dei Nomini eadem in Scripturis attribuantur quæ Deo ipſi, an idem fieri poſſit Nomini Mariæ?

Magna inter SS. Nomina IESV ac Mariæ affinitas.

POma quædam aiunt eſſe gemella, ſiue ſoroia, ſic dicta, quòd tanto cognationis vinculo inter ſe copulentur, vt ſola nunquam prodeant, quiúque vni color, & in altero reperiatur; quæque huic contuſio, aut plaga infligitur, & in iſto quoque confeſtim apparere notetur. Ad hæc qui chordarum harmoniam temperant, ait S. Gregorius 1. Moral. c. 5. tanta hanc arte diſpenſant, vt plerumque cùm vna tangitur, longè alia, ac multis interiacentibus poſita chorda quatiatur. Quid dicam? Figuras hîc, aut vmbras, ac velut imagines quaſdam & ſymbola agnoſcam SS. Nominum IESV & Mariæ? ſi ita arbitrer, quis bonus abnuat diſſentiátve? an non hæc ab æterno ſimul ordinata, arctiſſimo inter ſe neceſſitudinis vinculo colligantur, vt vbicumque IESVS, iſtic & Maria; vbicumque Maria, illic & IESVS audiatur? ac licet inter amborum naturam ac dignitatem, non modica diſcriminis intercapedo exiſtat; tamen quicumque IESVM exaltet, Mariam honoret; quicumque Mariam tangat, IESV graue vulnus infligat? ita reor, vt non malè quis voluiſſe Dominum coniiciat Mariæ Nomen, cum Nomine IESV tam admirabili ratione, & artificio connectere, vt vbicumque IESV Nomen propagatum legeretur, ibi quoque ſanctiſſimũ Mariæ Nomen audiretur, nec poſſent IESV principatus, regniq; fines propagari & extẽdi, quin ſimul Virginis laudes Nominiſque eius amplitudo augeretur, & quo IESV regnũ pertingeret, eò etiam ſanctiſſimum Deiparæ Nomen penetraret, vti ex Iſaiæ vaticinio c. 9. v. 6. & 7. clarè patet, vbi ſic infit: *Parvulus natus eſt nobis, &c. & multiplicabitur eius imperium,*

Iſaiæ 9. v. 6. & 7.

& pacis non erit finis. In quibus verbis hebraicè continetur SS. Virginis incluſum Nomen, vt ex veteribus Rabbinis, Galatino, & aliis probat noſter Blaſius Viegas, ſuper Apocal. 12. com. 3. ſect. 20. & 21. quaſi diceret Propheta, non antè audiendum SS. IESV Nomen, quàm glorioſum Mariæ Nomen fuerit auditum. Vnde meritò quiſpiam non tam ambigendi, quàm rei veritatem illuſtrandi gratia diſquirat, cùm Dei Nomini eadem in diuinis libris tribuantur, quæ Deo ipſi, idem quoque fieri poſſit Nomini Mariæ? Quod dum velut in anteceſſum pertractare aggredior, ſtatuendum priùs quid per Nomen melioris notæ auctores ſtatuerint intelligendum. Non ego hic Grammaticum aut Iureconſultum agere propoſui, quorum illi, tria in Nomine expendentes, quæ ſunt Vox, Significatio & Notamen, ſeu ratio innoteſcendi, varias quoque eiuſdem acceptiones commenti ſunt: hi verò ad rationum tabulas, varioſque contractus iſtud trahentes, nunc debito, nunc adſcribere ſolent debitori.

Quid per Nomen intelligant Grammatici?

Quid Iureconſulti?

Ad Theologos venio, qui Nomen pro ipſa perſona, cuius Nomen eſt vſurpare conſueuerunt, Platonem ſecuti in Cratylo docentem, Nomen eſſe picturam, & ſimilitudinem ipſius rei, cuius duo velut munera recenſentur, docere & diſtinguere res inter ſe. Ita Actorum 1. loquitur S. Lucas: *In diebus illis ſurgens Petrus in medio fratrum, erat autem turba hominum ferè* 120. vbi Latinus textus habet *hominum*, Græcus habet *ὡσεὶ ὀχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν*: & ſic legunt S. Ioannes Chryſoſtomus & Oecumen. Nec eſt quod ſuſpicemur vertiſſe priùs interpretem, *Nominum*, & rudem aliquem ſcriptorem repoſuiſſe, *hominum*; ſed quod Syrus Latinuſque interpretes, Hebræorum conſuetudinem non ignorantes, qua pro concretis, vti abſtractis conſueuerunt, ſenſum, quàm verba reddere maluerunt rem ipſam per Nomen exprimentes, vt perinde ſit turba Nominum, quòd hominum. Firmant hanc acceptionem ea quæ in Apocalypſi legimus non vno in loco, ac primùm cap. 3. *Habes pauca Nomina in Sardis, qui non coinquinauerunt veſtimenta ſua.* & cap. 11. *Occiſa ſunt in terra motu Nomina hominum ſeptem millia.* Vbi Beda Nomina poni pro hominibus docet, eadem quoque eſt aliorum Patrum ſententia, vti apud Oecumenium, Theophylactum, Theodoretum, ac ceteros inuenimus. Quæ licet ita ſint, tamen potiſſimùm hominem excellentem per Nomen video denotari, vt bene antè notauit Alphonſus noſter Salmeron in Act. Apoſtolorum tract. 9. dum arbitratur eos in turba illa hominum non vulgares fuiſſe, aut media ex plebe, ſed inſignes & excellentes, vtpote ad Concilium à Petro vocatos. Hinc itaque ad SS. Nomina IESV & Mariæ propiùs accedens, dico illis repræſentari, primò vtriuſque perſonam, Chriſti, inquam, Saluatoris ac Matris eius, tam Hebræorum dialecto, quàm Rhetorum metonymia id docente. Notandum tamen non id promiſcuè ita faciendum, quin granum ſalis velim adhiberi, nec enim pro libito ſic dixeris: locutus ſum cum Nomine IESV, reſpondit mihi Nomen Mariæ. Nemo prorſus ita loquatur. In quibus autem locutionibus id habeat locum, ab vſu diſcere oportet, cui ratio præbeat viam. Tunc itaque Nomen aptè ponitur pro eo, cuius eſt Nomen, cùm ad Nomen ipſum reſpicere ſapientiæ fuit, id quod variis de cauſis contingere ſolet: primùm quando Nomen ipſum exprimit id de quo ſermo vel ad laudem, vel ad vituperationem; tunc enim Nomen ipſum vſurpare, elegantiæ & energiæ plenum eſt: vnde in ſacris Litteris, ſæpenumerò ipſum Domini Nomen laudatur pro eo. Deinde etiam ſi ad Nominis veritatem non reſpiciatur, vbicumque tamen aptè ad Nominis ipſius, vel prolationem, vel ſcriptionem, vel notitiam attenditur, aptè ponitur Nomen pro re, cuius Nomen eſt: qua in re idem contingit, quod in nonnullis Latinæ linguæ phraſibus, vbi pro eo quod eſt accuſare aliquem, latinè dicitur deferre Nomen alicuius, quia in accuſatione nominatur, & ſcribitur Nomen eius qui accuſatur.

Per SS. Nomina IESV ac Maria intelligenda vtrumque Perſona.

Alterum quod per Nomen ſacræ Litteræ intelligere ſolent, perſonæ virtus eſt ac potentia, tam hoſtibus atque inimicis eius formidabiles, quàm amicis & clientibus ſalutares. Ita explicanda quæ Actorum 3. legimus: *Petrus & Ioannes aſcendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir, qui erat claudus ex vtero matris ſuæ, baiulabatur; is cùm vidiſſet Petrum & Ioannem rogabat vt eleemoſynam acciperet: intuens autem in eum Petrus cum Ioanne dixit: Reſpice in nos. at ille intendebat in eos ſperans ſe aliquid acceperum ab eis. Petrus autem dixit: Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do, in Nomine IESV Chriſti Nazareni ſurge, & ambula. Et protinus conſolidatæ ſunt baſes eius & ambulabat.* In Nomine virtutem & potentiam agnoſce.

2. Vtriuſque virtus ac potentia.

Act. 3. 1.

Tertium denique, auxilium eſt eius ac protectio. Ita lætiſſimum Virginis noſtræ canticum intelligunt S. Ioannes Damaſcenus l. 1. orthod. fidei, & S. Bonauentura opuſculo de princ. Script. dum ait: *Fecit mihi magna qui potens eſt, & Sanctum Nomen eius.* Ita quod Ioannis c. 17. Saluator noſter Chriſtus, ſub tempus diſceſſus ſui ex hoc mundo expreſſit cùm diſcipulos Patris æterni tutelæ commendans, inquit: *Pater ſancte ſerua eos in Nomine tuo:* quemadmodum id apertè exponunt Euthymius atque Theophylactus dum inquiunt, id eſt, conſerua ſub tua protectione & tutela.

3. Auxilii & protectio.

Damaſcen.

S. Bonau.

Ioan. 17. 11.

Euthym.

Theophyl.

Quibus hunc in modum prælibatis, quæſtioni reſpondeo affirmatè: rationem cauſamque adiungo; cùm Dei Nomini eadem in diuinis libris tribuantur, quæ Deo ipſi, hoc capite potiſſi-

Quæ Mariæ, eadem Nomini eius tribuenda.

tissimùm, quod Nomen pro Dei persona supponat, idem autem ius ac priuilegium Mariæ Nomen obtineat, clarè ac dilucidè nobis repræsentans eam, cui à Deo est attributum; cur ea, quæ Mariam cum Deo habere communia antè docuimus, glorioso eius Nomini denegemus? Nihil profectò quod huic incommodet scio. Quare cùm Deus Psalmo 17. dicatur Benedictus, atque istinc psal. 71. Benedictum Nomen maiestatis eius. Exodi cap. 15. legatur, Terribilis atque laudabilis, & hinc psalm. 110. Sanctum & terribile Nomen eius. Iudith 13. Deus excelsus, indeque Ezechielis 20. Nomen ei excelsum. Isaiæ 5. Deus sanctus; atque illinc Lucæ 1. Sanctum Nomen eius, & sic de aliis, tutò ac omni procul periculo idem quod Virgini, eius Nomini adscribemus. In publicis itaque lithurgiis ab vniuersali Ecclesia inuocetur S. Maria: nos cum Seraphico Bonauentura liberè subiungemus, confitemini Nomini eius quoniam sanctum est. A B. Laurentio Iustiniano serm. de Natal. Virgin. dicatur, Maria lux mundi: nos cum Ecclesia Catholica profitebimur Mariæ Nomen cunctas illustrare ecclesias. A B. Andrea Cretensi orat. 2. de Ass. Maria vocetur Potentia quæ non potest labefactari: an dicere formidabimus cum S. Bonauentura, Domina nostra Maria Virgo, omnipotens post Deum Nomen eius? Appelletur ab Isaia c. 8. Maria Prophetissa, vti hisce verbis testatum reliquit magnus Basilius: *Quòd Maria*, inquiens, *Prophetissa fuerit, ad quam proximè accessit Isaias per prænotionem Spiritus, nemo contradixerit*: ego cum Petro Chrysologò lubens exclamâro: *Nomen hoc Mariæ Prophetiæ germanum esse*, quo scilicet abdita panduntur mysteria. Atque his ad propositam quæstionem, ne quis cespiter, satis.

1. Probatio ex Scriptura.

4. Ex Patribus. Bonauent. Laur. Iust.

And. Cret.

S. Bonau.

Basilius.

INTERVALLVM OCTAVVM.

Quæ sanctitas Nomini Mariæ competat, seu quot modis Nomen illud sanctum dici possit ac sanctificari?

Nomen Dei Sanctum.

INter eximia illa laudum ornamenta, quibus Angelica humanaque natura, pro virium suarum facultate diuinum Nomen honestare consueuit, quorum pariter & dulcissimum Mariæ Nomen, eo quo antè diximus modo, particeps esse solet, titulum sanctitatis, nulli cedere opinor: hunc Dei Nomini frequenter admodum Prophetæ, hunc apud Euangelistam, eidem Virgo Mater prudenter attribuit, dicens: *Fecit mihi magna qui potens est, & sanctum Nomen eius.* Vnde factum est grauissimos quosque Ecclesiæ Patres eumdem Nomini Mariæ attexere non dubitasse, quos inter vnus B. Petrus Chrysologus eò progressus legitur, vt simplici illud sanctitatis titulo decoralle non contentus, dixerit serm. 146. *Maria Nomen collegium est totius sanctitatis.* Quo postquam varias eius prærogatiuas recensuisset, dicere voluit sermonis aurei ac linguæ Antistes, beatissimum illud Nomen collectionem quamdam esse virtutum omnium atque gratiarum, ac velut absolutissimæ cuiusdam sanctitatis panegyrin, complecti quidquid vsquam rarum ac magnificum reperiatur. Cuius nos vestigiis, vel tremulo licet pede insistentes, nouum eidem Nomini *Trisagion* accinere conati sumus, in quo ne cuipiam rei nouitas remoram iniciat, aut salebras pariat obscuritas, paucis his præcinendum esse iudicaui.

Chrysolog.

Nomen Mariæ Sancti.

Ac primùm quidem Latinos audiamus, atque ex ipso Cicerone, quid sanctus significare soleat inuestigemus. Hic itaque Philippica 2. Marco Anton. qui se eum seruasse iactarat, dum à patribus Cæsaris staret, respondens: *Neque enim*, inquit, *tu me seruasti, quamquam nemo erat eorum, qui tunc tecum fuerunt, qui mihi non censeret parcs oportere, tanta enim est charitas patriæ, vt vestris etiam legionibus sanctus essem, quod eam à me seruatam esse meminissent.* Quibus verbis, Sanctus Ciceroni, idem est quod inuiolabilis, quem nemo vel verbo, vel facto offensum velit. Quò spectat quod Iurisconsultus L. sanctum C. de rerum diuisione expressit, nimirum Nomen, sanctus, deriuari à cespite gramineo, siue ramis viridibus, quos Latini vocant sacmina, & Legati Romanorum manibus suis præferre solebant, quoties à Senatu, vel ad repetendos fines, vel ad indicendum bellum, hostibus mitterentur: hi iure gentium sancti, & inuiolabiles erant. Iquare Festus Pompeius sanctum definit, *qui impunè læsi non potest.* Ita & muri Vrbium, earumque portæ, sanctæ appellatæ, quia earum transgressio non minoris, quàm vitæ iactura constare solebat. Leges quoque, sanctæ dicuntur, propter pœnas quæ eos manent, qui sanctiones illarum præuaricantur. Simili modo sancta vocari possunt omnia ista, quæ vel mortis, vel damni pœna proposita ab omni iniuria vindicantur. Atque hinc Ethnici aduertentes res sanctas iniuria quapiam affectas capitali pœna vindicari solere, per metaphoram sanctum vocabant omne id, quod victimæ immolatione diis cõsecratum erat. Atque hinc orta & alia est denominatio, ob quam Latini non rarò sanctum appellare consueuerunt, omne quod castum, integrum atque incorruptum habetur. Quomodo Sancti vocandi ij omnes, qui cæsti gloria potiuntur, vtpote qui dum viuerent, ab omni labe criminumque contagione liberi impollutum Deo spiritum reddiderunt. Ita illi.

Quid Sanctum significet apud Latinos. Cicero.

Festus Pomp.

Venio ad Græcos. Euthymius Zigabenus super psal. 11. *Saluum me fac Deus quoniam defecit sanctus*, duplici nomine apud Græcos sanctum scribit appellari, ὅσιον & ἅγιον, nimirum & simule & sanctus duplici sum solet significatione. Ille propriè ὅσιος dicitur, qui pietatem & religionem colit quæ ad Deum pertinet: ἅγιος verò

Quid Sanctum significet apud Græcos. Euthym.

ille est,qui per semitam virtutum diuinitatis efficitur particeps. Priore omisso ad alterum venio,quod siue ab ἅζω deducitur, vti magnus vult Etymologistes, ex quo factum sit ἅζιος, deinde ἅγιος. Siue immediatè deriuetur ab ἅγος, quod deducitur ab ἅζω, ipsum autem ἅζω, vt vult Eustathius à χάζω; quodcumque ex his censeatur esse vocis huius etymon,eamdem semper significationem obtinebit, sanctitatis nimirùm ac venerationis. Quod autem græcè ἅγιος, hebraicè קדוש dicitur, velut à vulgari vsu & consuetudine propter singularem aliquam diuinorum morum conformationem seiunctam,vt vult Arias Montanus lib. de arcano sermone.

Quid sanctũ significet apud Hebræos?

Vnde patet, sanctitatem propriè moralem quamdam bonitatem esse, quæ generatim nihil est aliud, quàm perfectio quædam morum in actu vel habitu,quæ in diuinis Litteris iustitia siue perfectio nominatur.Sicut enim perfectio naturalis rerum creatarum consistit in eo,quod aliquid sit commensum suæ regulæ, secundùm quam est factum; ita perfectio moris in commensione cum lege æterna, secundùm quam oportet operari.

In quo sita sit sanctitas?

Adhæc cùm Lex æterna oriatur ex ratione Diuinę naturæ,quæ omnis perfectionis æquioriſque affectus origo est, fit vt perfectio & sanctitas consistat etiam in coniunctione cum Deo per affectum; vnde amor Dei rectè sanctitas appellatur. Quare cùm Deus sibi ipse maximè sit coniunctus tum per naturam suam,tum per affectum amoris, ipse maximè sanctus sit necesse est:quod vt faciliùs nos concipiamus, fecit magnus ille Areopagita Dionysius c.12. de Diuin. Nomin. sic sanctitatem describens: Dionys. Areopag.

Ἁγιότης μὲν οὖν ἔστιν ὡς καθ' ἡμᾶς εἰπεῖν ἡ παντὸς ἄγους ἐλευθερία, καὶ παντελὴς, & πάσῃ ἀχραντος καθαρότης. *Sanctitas est, vt more nostro loquar, ab omni scelere libera, & omnino perfecta, & omni ex parte immaculata puritas.*

Ex quibus colligere est discrimen, quod inter sanctitatem diuini Nominis, & sanctitatem Nominis Mariæ intercedit, quantumuis hæc sublimis ac nobilis videatur.

Quid inter sanctitatem Nominis Dei & Mariæ interſit?

Primò enim sanctitas Nominis Dei essentialis est,quia Deus per seipsum, siue de sanctitate fundamentali, siue de obiectiua, siue de formali loquamur, sanctus est. Sanctitas verò Nominis Mariæ externa & aduentitia per dona supernaturalia naturæ eius gratiosè adiecta.

Secundò, sanctitas Nominis Dei substantia est; sanctitas Nominis Mariæ qualitas est,substantiæ eius accessoria.

Tertiò,sanctitas Nominis Dei omnino est infinita;extẽdit enim se ad omnia illa quæ in eius essentia reperiuntur. Sanctitas autem Nominis Mariæ finita est ac limitata, neque enim tam ardenter amare Deum potest,quàm ipse dignus est: vnde fit vt sanctitas Nominis Dei neque in se crescere possit vnquam,neque minui;sanctitas verò Nominis Mariæ in se augeri ac crescere sine termino, nisi Deus eum præscripserit, possit.

Denique diuini Nominis sanctitas primaria causa est atque exemplaris, insuper & finalis omnis sanctitatis rerum creatarum quæ istinc & formam accipit, & eodem,vt in finem ordinatur, à quo Mariani Nominis sanctitas longè distat, vnde hæc illi non modò vela sua, sed & apluſtria lubens volensque submittit, *Per quod enim vnumquodque tale, & illud magis*, Aristotel. Quod licet ita se habeat, & rationi consentaneum sit, tanta tamen Dei nostri in matrem, ac talem quidem matrem,supra omnem Salomonis Bethsabeam ac Coriolani Veturiam eodem secum solio recipientis beneuolentiam,affectio est, vt Nominis illam sui eximiam præcellentemque sanctitatem, quantum iura diuinitatis permittunt cum Nomine matris vnigeniti filij sui communicare non dubitarit;vnde si Nominis Dei sanctitas soli comparanda, hæc lunæ profectò conferenda: si illa princeps nostræ sanctitatis regula sit ac mensura, hæc alterum prototypon, vnde sanctitas nostra modũ suum accipiat & exemplum. Sanctitas puritas est: sicut autem impuritas nascitur ex contactu inferiorum, vt cùm facies aut vestis luto aspergitur, vel cùm anima per affectum inferioribus inordinatè adhæresci, ita puritas oritur ex superiorum contactu, cùm affectus ad sublimiora & nobiliora assurgit, iisque inhæret, quare cùm nihil Virgine post Deum purius sit,nullus Deum propiùs contingat, nihil mirum est Nomen eius ob singularem sanctitatem nobis propositum esse in exemplum. Aristot.

Accedit, si Nominis sui sanctitatem in hoc potissimè sitam esse voluerit Deus, quòd purissimæ ac nobilissimæ formæ sibi scilicet ipsi firmiter inhæreat amando,an non hic præ ceteris excelluit Maria,cùm voluntas eius legi æternæ ex æquo responderit semper, ac tam feruenter recti normam concupierit, quàm conceperit illam perfectè? Aut si vel ideò sanctum fecerit Nomen suum,quod tam Angelis quàm hominibus sanctitatis auctor fuerit Deus, illa certè quæ causa salutis vniuerso generi humano à S.Irenæo lib.3.cap.33. Causa vitæ à S.Epiphanio hæresi 78. Radix omnium bonorum à Chrysippo oratione de Deip.pronuntiatur, Nomen sanctum promerita fuit. S. Iren. S. Epiph. Chryſippo

Denique si ad Etymon sancti Nominis reflectere voluerimus, causas vberes congruentiæ maximæ detegemus: quid enim Nomen sanctum, nisi firmum, sine terra, puro sanguine tinctum,ritè Deo dicatum sonabit? quæ omnia in vnum istud Mariæ Nomen conueniunt euidenter. Ad firmitatem quod attinet,non alium prætet eam testem accipio, quæ Eccli.24. *Sic*, inquit, *in Sion firmata sum, & in ciuitate sanctifi-*

Quæ Nominis Mariæ sanctitas, & qualis. Eccli.24.

cata

cata similiter requiui, radicaui in populo honorificato. Quid firmius? Quàm verò longè ab omni terrenæ concretionis labe recesserit, ac minimùm cum terra communicârit,& sublimis eius in Deum pietas, & vitæ ardor Seraphicæ satis demonstrant: quare si Origenes & ex eo Beda ἅγιον, dici velint,quasi ἀ. id est,sine,& γῆ,id est, terra,verè ἄγεον Mariæ Nomen.

Tinctam autem puriore sanguine inficiabitur nemo, qui tantopere eam à filio dilectam audierit, vt propter eam redimendam,ille sanguinem suum fundere potissimùm existimarit.

Quanta denique ordinatione Deum respexerit semper, à quo,ne vel ad momentum quidem oculos, gressûsve auertit, vita eius testatur vniuersa. Verè itaque sanctum ac ter sanctum Nomen Mariæ, eaque planè sanctitatis eximiæ prærogatiua,quæ sub vno Deo principatum tenet,quem cognatione, affinitate ac necessitudine tanta contingit, vt sapiens ille Idiota bene dixerit cap.5. *Dedit tibi,Maria,tota supersancta Trinitas Nomen, quod post Nomen superbenedicti filij tui est super omne Nomen, vt in Nomine tuo omne genu flectatur,vti manifestè patet,cælestium,terrestrium & infernorum,& omnis lingua confiteatur huius sanctissimi Nominis gratiam, gloriam & virtutem.* huic iungo virum à doctrina & eloquentia commendatissimum, is est Gabriel Flamma, qui summa cum gloria Italiæ præcipua pulpita peruagatus, in paucis illis, quas super Angelica legatione nobis reliquit,orationibus ita rem nostram propiùs confirmat: *O dulce,* inquiens,*Nomen! ô sanctum Nomen, cui se & cælum, & terra, & infernus inclinant. Dicebat olim S. Paulus de Nomine* IESV, *vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cælestium, terrestrium & infernorum. Pater æternus dedit hunc honorem filio, filius eumdem Matri cõmunicauit.*

Gabriel Flamma.

Quod itaque nos perillustri hoc *Trisagio* recinendo, exornandoque molimur, ne pius Lector aut futile, aut Diuino Nomini aduersarium interpretetur,Dei dona in Virgine celebramus,de qua, cælesti quodam sensu præditus S.Ioan.Damascenus l.4.c.15. diuinè pronuntiauit: *Honor qui est ad ipsam reducitur ad eum,qui est ex ipsa.* Nomen eius sanctificare decreuimus, hoc est ignorantibus ac nescientibus illud ad maiorem diuini Nominis gloriam cognitum facere ac commendare. Alios amore eius inflammare, vt quod in cælis Angeli tanto cultu affectuque venerantur, in terris homines totis medullis cordium amplectantur. Excellentiam eius cum singulari quadam obseruantia consungendam omnibus exhibere. Amoliri totum id quod honori eius quoquo modo aduersatur. Mysteria eius ac diuitias, quas Dei benignitas in illud tam liberaliter congessit clara commentatione aperire. Vnde illud efficiatur, vt Mariæ Nomen, quod in se adeò sanctum est, vt sanctorum omnium Nomina sanctitatis gloria longè antecellat, per nos honoretur, in intellectu per veram cognitionem, in affectu per sanctam dilectionem, in memoria per firmam inhæsionem,item per beneuolentiam in corde, reuerentiam in ore,perseuerantiam in opere, vt tale omnibus inclaresçat,ab omnibus agnoscatur,omnibus opituletur, dum omnes faciat sanctos, secundùm id quod sapienter aduertit Hugo Victorinus,*Sanctum est,* inquiens, *in se,& in nobis: in nobis sanctificatur Nomen eius, dum nos sanctificamur in Nomine illius.* Hugo Vict.

Quid auctor intendat cũ de sanctitate Nominis Mariæ scribere aggreditur. Damasc.

INTERVALLVM NONVM.

Quis honos & cultus Nomini Mariæ conueniat, & qua appellatione sit exprimendus?

EXpeditis breuiter iis, quæ ad sanctitatem Nominis Mariæ spectare videbantur, reliquum est, vt de honore eius ac cultu, qui velut vmbra corpus, sic ipsi sanctitatem consequi solent,paucis agamus. Fuerunt olim, ac necdum esse desierunt futuræ noctis filij non pauci, sepiam imitati,atramento pro sanguine victitantes, cuius malè prodigi cultum omnem ac venerationem SS.huius Nominis obliterare contendunt,à quorum vindicatione dum hîc mihi tempero,non id ago,vt parsum velim, sed loco magis commodo ac congruente, eos cum terra,ex quâ orti sunt, certiùs confodiam, interea dum tranquilla quadam præcentione, quid rei veritas ferat, explanem. Ab Arnobio initium duco, qui lib.5. aduersus gentes de Nominum cultu disserens, non disparem deberi cultum Nomini & personæ alicuius docet, cùm quantum in se continet hæc dignitatis, tantum par est,vt eius contineat & Nomen.Quod de Deorum Nominibus ille asserens, sic loquitur: *Non ipsi Iuj tantùm, verùm etiam Nomina debent esse reuerenda, quantumq; est in ipsis, qui censentur his Nominibus, tantum esse, par est in eorum appellationibus dignitatis.* Et sanè quidem: nam cùm Nomina essentiam & quidditatem indicent rei, tamquam ab ipsamet eiusque integra eruta cognitione, dicente Philosopho libr. 4. Metaph. *Quòd ratio quam significat Nomen, est definitio, quæ designat propriam rei naturam,* fit vt ipsa in se Nomina illam reportent, ac totam in se illius includant dignitatem; quod non ignorans callidissimus dæmon, vt ab hominibus adoraretur,Regum ac Principum qui colebantur,induere satagebat Nomen, vt parem ex eo induens maiestatem,pari etiam veneratione coleretur, vt egregiè hoc Lactantius Firmianus l.2. de Orig.Error.cap.7. demonstrat: *Vt hominum mentes à cultu Dei auerterent,* inquit, *& fictos mortuorum regũ vultus exquisita pulchritudine statui,consecrariq; fecerunt,& illorum sibi Nomina quasi personas aliquas induerunt.* Nota,*induerunt Nomina quasi* Arnobius. Atist. Lactant.

perſonat, quia perſonarum quaſi Vicarij ſunt Nomina, & licet illæ per ſe incommunicabiles, vtpote vltimum rei conſtitutiuum, communicantur tamẽ per Nomina ſic vt perſonam etiam induere videantur, qui alterius Nomen accipiunt, eodem digni honore, eodemque cultu.

S. Maria Nomen colendum ac venerandũ.

Pro certo itaque atque explorato habendum, non tertium, nec quartũ numerari nunc diem, à quo SS. Matiæ Nomen ſingulari quodam cultu atque obſeruantia affectum fuit. Cum mundo hæc cœpit Religio, quam cæleſtes illi ſpiritus, quos ab officio Angelos vocamus, diuini Verbi incarnationem, vel in ſtatu viæ edocti, vel in beatitudine clarâ viſione conſecuti ſtatim tenuêre, dum eam quam Dominam ac Reginam perpetuò habituri erant, vel fide, vel clarè in verbo venerati ſunt, eius Nomen adorantes, quam poſt annorum certa quædam ſpatia naſcituram terris ſperabant: ita Regum ſapientiſſimus Salomon ſacri ſui Epithalamij cap. 6. *Viderunt*, inquit, *eam filiæ Sion, & Beatiſſimam prædicauerunt*. Angeli videlicet futuram Dei Matrem intuentes, & proinde Nomen eius ſanctiſſimum piæ venerationis cultu vel eminùs ſalutantes.

Triumphantem Eccleſiam, vt ſolet in aliis, ita & hîc imitata militans fuit, tum ea quæ ante felicem Chriſti in terras aduentum lumine prophetico de futuris erudiebatur, tum quæ poſt auſpicatiſſimum eius natalem perpetua annorum ſerie ad nos vſque Spiritu S. regente deſcendit, cùm Nomen illud ſacratiſſimum ædificatis templis, aris poſitis, fixis tabellis, prædulci hymnodia, ceteriſque veræ pietatis ac Religionis indiciis ſtatim venerari cœpit, quibus omnibus cultus ac reuerentia SS. Nominis Mariæ aliqua ex parte cultus SS. Nominis IESV venerationique conformis reddita fuit, notante id mellifluo Bernardo ſerm. 2. de Aduent.

S. Bernard.

cùm dixit: *In Nomine Mariæ ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum*, vt eo videlicet audito Nomine, honoris ergo genu flectant non modò mortales, qui in terra viuunt, ſed etiam Beatæ mentes, quæ in cælis æuo ſempiterno perfruuntur, & qui apud inferos purgatorio igne expiantur; vel, vt ait

Chryſoſt.

Chryſoſt. *Etiam impij & dæmones, qui ſempiterno incendio cruciantur*: adeò vt videatur S. Pater poſt Apoſtolum alludere ad veterem conſuetudinem, qua virorum magnorũ Nominibus quædam honoris teſtificatio adhiberi conſueuerat, de quâ in hunc modum ſcribit Seneca epiſt. 64.

Seneca.

Quid ni ego virorum magnorum imagines habeam incitamenta animi, & natales celebrem? Quid ni illos honoris cauſa ſemper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eamdem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxêre. Si Conſulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi ſolet, faciam, equo deſiliam, caput adaperiam, ſemitâ cedam. Quid ergo M. Catonem virumque, & Lælium ſapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem, Cleanthemq́, in animum meum ſine dignatione ſumma recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis Nominibus ſemper aſſurgo.

Hoc fundamento ſic poſito, ad cauſas venio, ob quas potiſſimùm Virginis Nomen religioſo hoc cultu honoreque dignum haberi par fuit.

Prima cauſa, quia Nomen eſt Matris Dei.

Prima itaque eſt dignitas Matris vnigeniti filij Dei, quæ velut præcipua quædam amplitudo ac ſplendor, eam exornat, cùm iſta maximè ratione, qua Mater Chriſti effecta eſt, ad illum germanam quamdã ac propriam habeat comparationem, vnde omnes omnium dignitatum titulos vna tranſcendit, laudumque omnigenarum exſuperat prærogatiuas, vti ipſa de ſe apud Euangeliſtam non obſcurè audita eſt profiteri, cùm dixit: *Fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum Nomen eius, quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ; ecce enim ex hoc Beatam me dicent omnes generationes.*

Secunda, quia Dominam ſonat.

Secunda deſumitur ex S. Nominis Etymologia, varia illa quidem, ſed hæc potiſſimè, quæ ſonat ius, dominium atque imperium peculiare, quòd ipſa in res omnes creatas ſic conſecuta eſt; ſi enim Regum, Principum ac Magnatum Nomina ſubiectis populis veneratioui ſunt, velut eorum, quibus imperium ac poteſtas in illos eſt, nihil mirandum ſi Mariæ auguſtæ rerum Dominæ ſacratiſſimum Nomen tam ab Angelis, quàm ab hominibus ſingulari cultu atque obſeruantia colatur, quibus à præpotente Deo in Reginam ac Dominam data fuit.

Tertia cauſa, quia Nomen Sanctũ eſt.

Tertia, eximia illa ſanctitas eſt, atque innocentis vitæ integritas, qua ſupra mortales omnes, atque immortales ſpiritus clariſſimè eluxit: hæc namque princeps illa ratio eſt, quæ & quæri ſolet, reddique accuratè, quoties de ſanctorum hominum cultu veneratioueque tractatur, vt quo illa fuerit teſtatior, eo quoque hæc magis amplificetur, ac Nomen in honore habeatur.

Quarta cauſa, quia Nomen vicarium eſt eius quam ſignificat.

Quarta, quia Nomen vicarium quoddam eſt rei ſignificatæ, propter quam iure bono exigit honorari, id eſt propter Virginem, quæ vnicum Dei filium humana carne veſtitum mundo edidit Saluatorem. Hoc enim ipſo, quòd Nomen vicarium ſit Reginæ cælorum excellentiam quamdam acquirit, ad eum planè modum, quo dum aliquis legatus ſit Regis aut Imperatoris, adnaſcitur ei præſtantia quædam, ob quam debeat honorari, etiamſi ſecundùm ſe ſpectatus, excellentiæ poſſideat nihil aut parum.

Obiectio.

Obiiciat hîc fortaſſe quiſpiam, non eſſe maiorem conuenientiam Nominis cum re ipſa ſignificata, quàm effectus ad cauſam; ſed propter collationem effectus ad cauſam, nec poſſe, nec debere res omnes paſſim honorari; aliàs omnia colenda fore, cùm ſint effectus Dei; Nomen igitur Virginis, cùm par ſit effectui ad ſuam

cauſam

cauſam relato, non poſſe propter collationem ad ipſam, eo ſignificatam, honorari.

Reſponſio. Reſpondeo diſparitatem non modicam hîc inueniri; neque enim effectus eſt vicarius ſuæ cauſæ, nec locum eius tenet, ſicut Nomen tenet locum rei ſignificatæ, maior enim nexus eſt inter hæc, quàm inter cauſam & effectum reperiri poſſit, quare nihil mirum ſi tanta hîc & non illic cultus honoriſque communio adſtruatur. Accedit, cùm in rebus politicis ciues non omnia honorent, eâ præcipuè de causâ, quòd Regis ſint; ſed illa tantùm, quæ interiorem quamdam cum eo connexionem habent, vicemque eius ſubire demonſtrantur; ita neque in ſpiritualibus omnia ideò honoranda eſſe, quod aliquo modo pertineant ad Deum, aut Matrem Dei, quia non omnia ſubeunt vices, aut vt ita dicam, perſonas eorum: in quibus autem id fieri inuenitur, nihil impedit, quò minùs res vicaria cum principali ſimul colatur & adoretur.

Quinta cauſa, quia Nomen inter Reliquias computatur. Quinta & poſtrema, vel ideò quoque honorandum eſt Virginis Deiparæ Nomen, quod inter principes eius reliquias annumeretur. Quare cùm Sanctorum reliquiæ ſingularem quamdam habeant præcellentiam, & non rarò virtutem, eo ipſo, quo talium, tantorumque hominum reliquiæ ſint, meritò eis paſſim cultus non modicus ac veneratio impartiri ſolet: quis SS. Mariæ Nomini honorem illum inuideat, quem paſſim inferioris notæ lipſana, tam quæ ad eam, quàm ad alios Sanctos pertinent, conſequuntur? Si itaque ex mente Eccleſiæ, œcumeniciſque Conciliis Sanctorum exuuiæ honore debito non ſint fruſtrandæ, multò minùs SS. Mariæ Nomen iſto priuari debebit.

Atque his aliiſque de cauſis, quas prudens omitto, SS. Nominis Mariæ cultu cum ipſa ratione liquidò conſentiente; id nunc denique explicandum reſtat, quo genere cultus, quóve in honore ſanctiſſimum illud Nomen habendum ſit, quod tot tantiſque modis obſeruantiam ſui, cultumque à nobis requirit; in quo cùm cardo inſtitutæ huius à me diſputationis potiſſimùm verſetur, enucleatiùs nonnihil erit pertractandum. *Anaſtaſius.* Anaſtaſius itaque Epiſcop. in Synodo ſeptima act. 4. *De Adoratione iuſſus ſententiam dicere, Emphaſim illam, ſeu excellentiam honoris* appellauit, quam *Damaſc.* S. Ioan. Damaſcenus orat. 3. de Imag. *Animi colentis, ſubmiſſi atque humilis ſignificationem* eſt interpretatus. Clara verba, ac breuis ſuccinctaque deſcriptio, cuius nihilominus ſuccum vt exprimamus, quatuor hîc arbitror eſſe conſideranda. *Varia in cultu conſideranda.*

Primò, perſonam quæ cultum hunc obſeruantiamque alteri præſtat, demittens ſe coram illo, atque inferiorem agnoſcens.

Secundò, eam cui honos ac reuerentia exhibetur.

Tertiò, cauſam & rationem propter quam fit colitur, quæ alia eſſe non ſolet, quàm excellentia quædam, quâ is ſiue ingenitâ, ſiue comparatâ tranſcendit eum, à quo honoratur.

Quartò denique, cultum ac reuerentiam exteriorem, quæ ab interna æſtimatione honorantis procedit.

Supra quæ notanda veniunt tria genera præcipua veræ adorationis, quæ tum à diuerſitate perſonarum quibus exhibetur, tum à modo religioſi cultus, quo præſtantur, originem ducunt.

Prima dicitur Latria, honor ſcilicet quidam ſupremus, neque vllo limite aut termino circumſcriptus, quam Deo ſoli, Excellentiæ causâ infinitæ impendere ſolemus. *Tria colunt genera. Latria.*

Secunda vocatur Dulia, velut ſeruitus quædam honoraria, quam Angelis atque hominibus propter raras eorum perfectiones, gratiæ gloriæque inſignia ornamenta tutò exhibemus. Tranſcēdit autem hic cultus honorem omnem politicum tanto interuallo, quanto gratia naturam excedit, infinitis tamen à Latria ſuperatur paraſangis. *Dulia.*

Tertia, mira quædam eſt cultus & obſequij ſpecies, quæ ſicut Dei rerum omnium effectoris dignitatem non æquat, ita perſonarum effectarum gloriam ſupergreditur vniuerſam, & hyperdulia vocatur apprimè illi Dominæ congruens, quæ cùm Creatrix mundi non ſit, exempta tamen quodammodò rerum creatarum numero, materna ex lege videtur: atque hæc eadem cultus ſpecies eſt, qua Chriſti Saluatoris ſanctiſſimam humanitatem, dum eam à diuino ſuppoſito ſeiunctam conſideramus, colimus ac reueremur. *Hyperdulia.*

In ſingulis autem gradibus huius diuiſionis ſciendum eſt, Adorationem conſiderari poſſe vel abſolutam vel comparatam. Abſolutam dico, quæ perſonæ aut naturæ alicui intellectu præditæ exhibetur propter eximias quaſdam eius perfectiones, quibus ceteros excedere notatur. Perſonam, inquam, aut naturam intellectu præditam, cùm ſola illa cultus huius poſſit eſſe capax, vti & ſola excellentiæ atque honoris.

Comparatam voco, ſeu vt ſcholæ loquuntur, relatiuam, quam rei alicui tribuimus, non propter ſingularem aliquam virtutem, quæ propriè ſit in illa, ſed ob comparationem ſeu relationem, quam habet ad aliam perſonam aut naturam intellectu præditam, quæ digna eſt tali honore, & hoc præcipuè modo colimus ac veneramur SS. Nomen Mariæ, vtpote tam nobilis atque eximiæ perſonæ vicarium, quodque princeps inter eius reliquias cenſetur.

Quæres itaque, quonam de tribus illis adorationis generibus hoc Nomen colendum ſit? Non longè quærenda reſponſio, res ipſa clamat, Hyperdulia, inquam, relatiua. Roboratur hæc ſententia ex D. Thoma 3. p. q. 25. a. 4. Cajetano ibid. Gregorio de Valentia tom. 4. q. 24. *Nomen Mariæ colendum hyperdulia, variè probatur. D. Thom. Caietan. de Valentia.*

de Incarn. vbi docent præfati Doctores imaginem & rem illa ſignificatam, Reliquias & eum cuius reliquiæ ſunt, eodem cultus genere affici poſſe ac debere, vt ſi res ſignificata honoretur Latriâ, etiam imago colatur Latriâ: ſi Duliâ, imago quoque Duliâ: ſi Hyperduliâ, imago itidem Hyperduliâ. Quare cùm Virgo Deipara per Nomen, tanquam per imaginem repræſentata colatur hyperduliâ, conſequens eſt ipſum quoque Nomen eius hyperduliâ quodammodo honorandum eſſe. Liquet ex Ariſtot. lib. de memoria, vel ſaltem ex illius iſtic diſcurſu colligitur à S. Thoma, dum eumdem eſſe motum inquit in imaginem, & in rem ſignificatam: ex quo tale argumentum conficitur. Idem eſt motus in imaginem & in rem ſignificatam, nam qui ſtatuam Caroli V. intuetur, is vnica cognitione ipſum Carolum eiuſque ſtatuam agnoſcit. Sed honor eſt quidam motus in id quod honoratur, ſiue ſit honor externus, ſiue internus, ſiue vterque ſimul: ergo eſt idem motus in imaginem & in rem ſignificatam, atque adeò in Nomen & in Deiparam, per Nomen tamquam per ſuam imaginem repræſentatam: ſed Deipara colitur Hyperduliâ: ergo & Nomen ſanctum eius, quamuis non per ſe, vt antè diximus, ſed comparatè ad ipſam Virginem, quæ honoris & excellentiæ capax eſt, digna quæ honoretur.

Ariſt. S. Thom.

Accedit, cùm ſicut quotidiana experientia patet, erga ea quæ peculiari quadam ratione alicui propria ſunt, eodem cultu afficimur, quo erga eum, cuius ſunt, vt cùm veſtito aut coronato Regi honorem exhibemus, verè enim honoramus veſtitum aut coronatum, nec duobus actibus, ſed vno: nemini mirum aut abſonum videri debet, nos, cùm Deiparam per Nomen honoramus, eodem illud cultu, quo ipſam, venerari, præſertim cùm Nomina peculiari quadam repræſentationis ratione & ordine vices eius ſubeant, cuius Nomina ſunt, & ad hoc inſtituta noſcantur, vt prolatis ipſis prototypon honoretur.

D. Thom. Durandus. Bonauent.

Et hanc honoris prærogatiuam in Nomine Mariæ Scholaſtici Doctores libenter agnoſcũt, vt apud S. Thomam in 3. diſtinct. 25. a. 5. Durandum ac B. Bonauenturam videre eſt, quorum hic in 3. diſt. 9. q. 3. Mariæ Nomen excellentiſſimum eſſe ſcribit, vt puræ creaturæ dari non poſſit excellentius, ideoque non tantùm Duliæ, ſed Hyperduliæ honorem illi tribui oportere. Hoc enim Nomen, quo Dei Matrem dicimus, tantæ dignitatis eſſe, vt non modò viatores, ſed & comprehenſores, nec ſolùm homines, verùm etiam Angeli illud ſpeciali quadam prærogatiuâ venerentur.

Maneat igitur, ſicut nulla earum omnium gratiarum, quas in Sanctos atque amicos ſuos tam variè ſparſit liberaliſſima Dei manus, deſignari poſſit, quæ in Virgine ſingularibus priuilegiis auctior non inueniatur. Vnde nullus quoque cultus infrà eum qui Deo ſoli tribuitur, apparet, quem ipſa iure maximo non mereatur, cùm eius vnius gratia ac gloria perfectior ſit, quàm omnis quorumlibet Sanctorum, cælique ciuium in vnum collectorum: ita quoque nullus ſit cultus aut honos, qui rei cuipiam propter vllum Sanctorum venerandæ præſtari poſſit, aut debeat, qui SS. Nomini Mariæ deferri non poſſit, & verò debeat. Tum quod nihil eam perfectiùs ſignificet, tum propiùs contingat, quàm Nomen illud ſacroſanctum, quod ei proprium cùm ſit, neceſſariè ſignificat eam, non tantùm vt cæli Reginam, mundi Dominam, virginea fœcunditate præclaram, Matris Dei titulo illuſtrem, aut quocumque alio priuilegio excellentem, ſed & ipſam Virginem horum omnium, ac multorum præterea diuiniſſimorum Elogiorum ſubiectum.

INTERVALLVM DECIMVM.

Quomodo Deus ipſe Nomen illud honorare dicatur? Quomodo Angeli & inferi eidem genu curuare poſſint?

QVæ hactenus à me diſputata ſunt, magna ea fuêre atque illuſtria Mariani Nominis priuilegia ac prærogatiuæ; non ita tamen communes ingenij noſtri vires excedunt, quin illicò diſpulſis inſcitiæ nubibus, aut ſiquas fortè liuor obiecerit, fugatis tenebris, facilè perſpici, comprehendique poſſint; quid enim æquiùs quàm Virginem illam rebus omnibus creatis eſſe præpoſitam, quæ gignendo Dei filio omnibus erat antelata? quid decentiùs quàm Nomen Dei Matris poſt filij ſui Nomen iis laudibus atque honoribus inſigniri, qui proximè diuinos conſequuntur? hoc autem nouum fortaſſe ac paradoxum, & præter nonnullorum accidat opinionem, quod in accinendo hoc Mariano Nomini *Triſagio*, non modò genua curuata Terreſtrium, ſed & Cælitum atque Inferorum demiſſos poplites aſſeramus; imò Deum ipſum Nomen iſtud peculiari quodam honore hactenus proſecutum, atque etiamnum proſequi velimus. Quo ne quis fortè cõcitatior, quæ primâ fronte perſpicere non valeat, aſperiore obelo configat; paucis præmunienda exiſtimaui.

Ac primùm quidem hîc videndum eſt, quid honor ille ſit, ac præ ſe ferat quem SS. Mariano Nomini à ſupradictis tribui dicimus ac præſtari, vt modum denique illum, de quo quæritur exinde eliquemus.

Quid honor ſit S. Thom.

Honor itaque, vt is à S. Thoma definitur 2. 2. q. 103. a. 1. & 2. eſt teſtificatio excellentiæ alicuius, hoc eſt externa quædam obſeruantia, peculiariſque cultus, qui præſtans & magnus exiſtimatur alteri impenſus. vnde bene circa hæc S. Thomæ verba, monuit noſter Leonard. Leſſius lib. 2. de

Leſſius.

de iust.& iur.c.11.dub.1.n.2. honorē immediatè esse testificationem nostræ opinionis de excellentia alterius cum quadam nostri submissione: mediatè verò ipsiusmet excellentiæ; signa enim externa immediatè significare conceptus nostros & affectus, mediatè autem res ipsas. Ad modum quod attinet, fieri id vel verbis,vel signis: verbis,vt quando quis alterum honorificè compellat,sapientem videlicet,magnificum,excellentem,&c. aut Nomen eius exquisitis laudibus extollit. Signis verò, dum eminentiore loco collocat,de via cedit, dignitatis suæ participem facit,&c. Quibus secundùm clarissimam P.Leonardi Lessij mentem,sic explanatis, facilis admodum erit traiectus in genuinum sensum ac portum propositæ quæstionis.

Quomodo Deus Mariæ Nomen honorare dicatur?
Vasquez. Corduba. Ioan.12.
Quæ ex causa?

Nomen itaque Virginis Matris honorat Deus, siue Nomen istud secundùm se cum Gabriele Vasquez c.2.de Adorat.disp.8.c.10.& Anton.de Corduba l.1.q.5.dub.4.a.2.ad.1. accipias,siue cū aliis per metonymiam Virginem ipsam suo Nomine significatam intelligas, ita enim Ioan.12. clarè sanctèque filius eius addixit: *Si quis ministrauerit mihi,honorificabit eum Pater meus*: quantum autem ac quale illud fuerit ministerium quod beata illa Domini Ancilla tam fideliter præstitit,quàm feliciter consummauit, quis est qui ignorat? Orbis certè terrarum clamat vniuersus,cælíque lucidiore suo calculo contestantur, neque gratiùs vllum, neque prolixiùs vnquam Deo exhibitum fuisse famulatum, quàm pura hæc atq; innocēs Virgo suo præstitit Creatori, amantissima Mater filio persoluit. Acceperit illum Martha in domum suam, & de facultatibus ministrarit, hæc in virginalis sinus penetralia admissum carne propriá ac sanguine vestiuit,lacte pauit,laboribus aluit, cura ac studio educauit: quantos pro hoc ministerio honores, quas Nomini suo non promeruerit prærogatiuas!neque enim crediderim vlli in mentem venire posse aut venisse aliquando Abrahamum aliquem aut Ioannem cariorem extitisse quàm Matrem, vt quæ illorum Nominibus honorandis ipse impenderit, ea Nomini huius voluerit denegata. Quantum autem istud fuerit non alio quàm ipsomet teste discamus. Vocarat ad se Abrahamum Deus, iussóque de terra ac cognatione sua exire, vt tantò acriores ei stimulos adderet, quantò maiores remoras à carne ac sanguine patereturr,quid ait? *Benedicam*, inquit,*tibi,& magnificabo Nomen tuum, eriſq; benedictus*,Gen.12.Ergo Deo cura de Nomine Abrahami? vt cùm maximè, nec enim id se indignum procurare arbitrata est tanta Maiestas, quod humilis amici ac serui Nomen posset illustrare. Tu,inquiebat ad Abraham, honori Nominis mei fideliter deseruiuisti, ego vicissim faciam vt Nomen tuum toto terrarum orbe,omnibusque sæculis pòst venturis, non modò notum ac clarum sit, verùm etiam magna cum tui laude & admiratione celebretur. Quod non seciùs præstitit, quàm promisit; nam & olim non solùm apud Hebræos, aliosque ex stirpe Abrahę prognatos populos,sed etiam apud alias gentes ac nationes magnum Abrahæ Nomen fuit, vti apud Flauium Iosephum lib.1.Antiq.& Euſebium lib. 4. de præp. Euang. obseruamus. Adde apud Christianos toto orbe dispersos,atque ex omni gente delectos clarissimum fuisse semper,atque etiamnum esse Nomen Abrahami,cuius se filios secundùm promissionem omnes liberè profitentur.

Gen.12.
Ioſephus.
Euſebius.

Quid dicam de Ioanne? cuius vtpote integerrimi atque fidelissimi sui ministri, quem à prima ephebia sibi adiunxerat, Nomen tanti fecisse æstimasseq; visus est,vt nouo illi imposito coram omnibus voluerit honorare,dum filium tonitrui excellenter appellauit, quò tam Angelis,quàm hominibus maximæ semper fuit venerationi.

Sanè & hunc,& alios quoscumque vna Virgo transcendit, digna proinde cuius Nomen gloria atque honore præ iis coronet Dominus, diuitias Nominis sui, propriumque peculium communicando cum eo,quod vnà cum filij sui Nomine orbis celebret vniuersus, quemadmodum & fieri quotidie ipsa experientia docemur,cùm iam non solùm in vrbe aliqua Susan de Assuero auditur: *Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare*,Esth.6. sed vbiuis locorum de Rege regum ac Domino dominantium:*Benedictus Deus qui Nomen* matris suæ *ita magnificauit,vt non recedat laus eius de ore hominum & Angelorum*,Iudith 13. Quò caput præcedit,eò membra sequuntur & corporis,quoque Dux gregis inferre se solet,eodem facilè omnes conspirant; honorat Mariæ Nomen Deus, nihil mirum est Cęlites,Terraneos cum Subterraneis idem honorare,cumque in ea dignitatem quamdam excellētiæ,qua ipsis maior ac superior est,libentes agnoscant, etiam externâ submissionis notâ eidem adorationem exhibere. Ita Gabr. Vasquez l.1. de Ador.disp.5.cap.2.n.150. Terrestres prætereo, quorum modos satis superque arbitror liquere. De Cælitibus atque Inferis tantummodò disputamus. Facem hic nobis prælucebit diuini Nominis obseruantia: quâ illud antedicti Spiritus prosequuntur, cui cùm adeò affinis sit ea,quæ Nomini Mariæ tribuitur,non malè ex forma ac ratione colendi illud,& huius modum conabimur perspexisse.

Esther 6.
Vasquez.
Quomodo Cælites Mariæ Nomen honorent

Primus hìc nobis occurrit gentium Apostolus Paulus Philippensibus suis scribens c.2. his verbis: *Donauit illi Nomen quod est super omne Nomen, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur, Cęlestium,Terrestrium & Infernorum*:vbi nemo genua sibi corporalia mente præcipiat, quæ nulla aut Angeli habent, aut habuere aliquando, sed ἀνθρωποπαθῶς dictum, cum S.Anselmo intelligat,sicut dum videmus aliquem genua flectere, credi-

Philip.2.
Anſelm.

credimus illum honorem, venerationemque alteri impendere, & contrà, dum ſummam aliquam reuerentiam exhibere volumus, genua curuare dicimur; ita namque inter nos fieri amat; vel certè pro ipſo honoris genere ſpeciem poni cogitemus, vti & factum pſalm. 2. vbi Hebræa ſonant, *oſculamini filium.*

Flectunt itaque ſanctiſſimo Nomini IESV genua tam Superi quàm Inferi, flectunt & Mariæ: hoc eſt, non modò mortales qui in terra viuunt, ſed etiam beatæ illæ mentes, quæ in cælis æuo ſempiterno perfruuntur, & qui apud inferos piacularibus flammis expurgantur, etiam impij ac dæmones qui æternis cruciatibus ſunt addicti, ſubmiſſionis notâ ſibi conueniente SS. illud Nomen venerantur. Nec enim dubium eſt corporis membris animi facultates, quaſi ſpiritualia membra proportione quadam reſpondere, quod dicere fecit S. Hieron. *Veram geniculationem in animo eſſe, cùm multi corporum flectant genu, animi verò nequaquam poplitem curuent, contràque alij erecto corpore Deum deprecentur, qui tamen animo dejecto coram illo prouoluuntur*: vnde optimè dixit S. Ioan. Chryſoſt. *Flexis eos orare poplitibus, qui magno animi ardore coram Deo vota faciunt, eique ſe famulos ac ſubditos profitentur*: quod dum à Spiritibus his SS. Nomini præſtatur, eidem genua ex mente Apoſt. curuare dicuntur.

S. Hieron.

Chryſoſt.

Alter qui facem hîc nobis accendit, eſt S. Ioannes Euang. Apocal. c. 4. vbi ſe vidiſſe ſcribit in ſpiritu vigintiquatuor ſeniores, ſedentes ſuper thronos vigintiquatuor, circumamictos veſtimentis albis, habentes in capitibus ſuis aureas coronas, qui mox audita ſanctiore doxologia procidebant ante ſedentem in throno, & mittebant coronas ſuas ante thronum dicentes, Dignus es Domine, &c. Vbi per Seniores primarij quique Sancti intelliguntur vtriuſque Teſtamenti, qui iam cæleſtis vitæ præmio donati coram Deo triumphant, eiuſque ſanctiſſimo Nomini honorem ac gloriam deferunt ſempiternam, primùm, ſe velut in terram proſternendo, quo profundiſſimam reuerentiam teſtentur: deinde coronas ſuas, quas ante Deum geſtabant, capitibus detractas ad pedes eius deponendo, quo integram animi ſui ſynceritatem & gratitudinem clarè manifeſtent.

Apoc. 4.

Idem capite eodem quatuor illa myſtica animalia à ſe viſa deſcribens: *Nulla*, inquit, *requie neque per diem, neque per noctem admiſſa, ſedenti ſupra thronum acclamaſſe, Sanctus, ſanctus, ſanctus.* Nobile ſanè *Triſagion*, ac planè digniſſimum, quod ore Cherubico expreſſum diuini Nominis ſanctitate cælos faciat reſonare.

Idem denique cap. ſequenti tam quatuor illos Cherubicos ſpiritus, quàm vigintiquatuor ſeniores ſingulos referens citharas & phialas aureas, plenas odoramentorum obtuliſſe Agno, quid niſi modum explicat, quo iſtic diuinum Nomen venerantur? Ita namque melioris notæ Theologi citharas illas ſynecdochicè interpretantur, inſtrumenta muſica, putà organa, chelyes, tibias, &c. quibus Sancti in corpore glorioſo pſallunt & laudant Dei Nomen, non tantùm vocibus, ſed & nabliis ac lyris, reliquiſque muſices inſtrumentis, hæc enim in cælo fore inſinuat hîc S. Ioannes, vti & cap. 14. vbi è cælo audiuit vocem & ſymphoniam quaſi cytharœdorum cytharizantium in cytharis ſuis: vnde bene S. Auguſt. in medit. c. 25. *Felix ego & verè in perpetuum felix, ſi poſt reſolutionem huius corpuſculi audire meruero illa canticа cæleſtis melodiæ, quæ ad laudem Regis æterni ab illis ſuperna patriæ ciuibus decantantur.* Et clariùs cap. 26. *Nouas ſemper harmonias vox meloda concrepat: & in iubilum prolata mulcent aures organa.*

Auguſt.

Per phialas autem, quas hîc diuino aſpectui repræſentant, internam cordis deuotionem intelligimus, quâ quidquid ſancti ac puri, inſtar ſuffitus odoratiſſimi, Deo offerunt in cultus ſui teſtificationem ſempiternam. Quibus aliſque plurimis ſynceræ adorationis notis dum Cælites diuinum Nomen venerantur, ſatis innuunt quid in dulciſſimo Mariæ Nomine colendo à ſe fieri poſſit. Maior autem de Inferis difficultas apparet, cùm apud Baruch Prophetam cap. 2. hæc verba legantur: *Vide quia non mortui, qui ſunt in inferno, quorum ſpiritus acceptus eſt à viſceribus ſuis, dabunt honorem & iuſtificationem Domino.* Item apud Pſalmiſten pſal. 113. *Non mortui laudabunt te, neque omnes qui deſcendunt in infernum.* Verùm ſi rectè expendere hæc voluerimus, nihil quod debitum ab eis cultum, venerationemque impediat, reperiemus: neque enim mortui dicuntur non laudare Dei Nomen, quaſi omnino id non faciant, ſed quia corpore, ore ac linguâ, (hæc enim iam mortua, & in puluerem redacta ſunt) id præſtare non poſſint. Adde quod nec ea laude, quâ viuentes id faciant, nec eo modo qui à viuentibus percipiatur: vnde reſpectu viuentium, nulla eſt eorum laus, vti nec vox, nec vita: faciunt tamen non voluntaria quidem, ſed coactâ confeſſione, vti ait Rupertus & S. Gregorius Magnus 4. Dialogor. c. 42. *Tremendo agnoſcentes & agnoſcendo trementes.* Quæ ſi primariò, atque examuſſim in diuinum Nomen cadere iudicentur, ſecundariò ac felici quadam participatione ad ſanctiſſimum Mariæ Nomen pertinebunt, ſecundùm melliflui Bernardi ſuauiſſimam mentem epiſt. 23. ad Attonem: *Deus cùm ſit mirabilis in maieſtate ſua, etiam in Sanctis ſuis* (quid ni & in Matre ſua) *glorioſus apparere dignatur, ne ſolus gloriam habeat.*

Baruch 2. *Quomodo Inferi Mariæ Nomen venerentur.* Pſal. 113.

Rupertus. Gregorius.

S. Bernard.

INTER-

INTERVALLVM VNDECIMVM.

An & quomodo operari liceat homini Christiano in Nomine Mariæ, vt ratum id acceptumq; habeat Deus?

CVm ea superioribus Interuallis à me tractata atque agitata sint, quibus honorem ac cultum sanctissimo Nomini Mariæ tam Superos quàm Inferos impendere par est, id vnum restare videtur, vt medioximos quoque omni metu remoraque absoluam, quo totis viribus ac communi quadam libertate idem omnes honore debito prosequantur.

Quærat igitur hîc aliquis, an homini cuiuis licitum atque adeò operæpretium sit in Nomine Mariæ operari? id est, an quemadmodum ex Apostoli mandato Colossensibus olim dato, nos Christi *fideles decet omne, quodcumque facimus in verbo aut in opere, omnia in Nomine Domini* IESV *Christi facere, gratias agentes.* &c. c. 3. ita consultum sit quiduis in Nomine Mariæ auspicari atque operari? & sicut operibus nostris adiuncta salutiferi Nominis inuocatio ex propriæ tenuitatis atque imbecillitatis conscientia in nobis fiduciam excitat, & spem firmat certi & præsentis auxilij, nec non eius quod aggredimur, ad optatum & felicem exitum perducendi; ita quoque nobis infirmitatis nostræ probè conscijs liceat boni omnis causa S. Mariæ Nomen operibus nostris adscisscere, atque sub ea spe eius gratiam atque auxilium demereri?

Coloss. 3. v. 17.

Cur illicitum videri possit operari in Nomine Mariæ.

Ac primò quidem videri aliquibus possit id non sine reatu imminutæ diuinæ Maiestatis committi, quod illi singulariter addicta seruitutis nostræ officia cum alio diuidamus, atque in eius gloriæ consortium Matrem adoptemus, quæ soli Deo competit, & cuius tantùm sese ipsum Zeloten olim professus est, vt *gloriam suam alteri daturum se numquam esse*, Isaiæ ore c. 42. *fuerit protestatus.*

Isaiæ 42.

Ad hæc cùm operari in Nomine alterius includere videatur protestationem dependentiæ in agendo, idemque sit opus in alicuius Nomine auspicari ac fateri opus huiusmodi sine illo nec inchoari turò, nec perfici posse omnino, quandoquidem talem dependentiam soli rerum omnium auctori Deo ratio & Scripturæ attribuant, minùs prudèter & religiosè factum videri posset, Nomen aliud inuocare. vnde Ieremiæ 14. dicitur: *Tu autem in nobis es Domine, & Nomen sanctum tuum inuocatum est super nos.*

Ierem. 14.

Verùm his omnibus nequidquam obsistentibus, tutum pietati commercium hac viâ patere, ad sacratissimi Nominis dignitatem augendam, amplificandamque certissimum est.

Respondetur obiectis.

Quare ad primum quod attinet, iustum dico, ac procul ab omni diuini Nominis iniuria semotum asserо, in Nomine Mariæ operari.

Ad cuius declarationem notandum quæstionem hanc non disceptare, an sic debeamus operari in Nomine Mariæ, vt eam fateamur finem esse operationum nostrarum; velut ex ipsa suscipiant, & suam habeant perfectionem ac complementum, hoc enim solius Dei est; tum quia ipse est finis vltimus, tum quia dat virtutē operandi, eamque integram conseruat, vt Doctor Angelicus 1. p. q. 105. a. 5. abūdè declarat: sed id quæri, an quemadmodum B. V. Maria ex quo, speciali priuilegio coniuncta est filio suo, qui multa sibi propria cum ea communicauit, hoc etiam contulerit, vt quemadmodum in suo Nomine fieri voluit, quodcumque operamur; ita nihilominus possimus, salua distinctione subiecti & finis, omnia opera nostra in Nomine Mariæ exhibere?

D. Thom.

Pro cuius declaratione tradunt DD. inter cetera quæ filius Matri communicauit, hoc vnum iure esse, habereque præcipuum, quod Domina sit omnium creaturarum. Dominium autem duplex recenseri; aliud quod dicitur præsidentiæ, aliud quod maiestatis & omnipotentiæ appellatur; cùm autem dicitur quòd filius communicauit Matri dominium, hoc intelligendum esse de dominio præsidentiæ, non de eo quod dicitur maiestatis & omnipotentiæ, vt benè notauit S. Bonauentura in 3. d. 9. art. 1. q. 3. vnde consequens est offendi non posse Deum, dum Matris Nomen vsurpamus; verùm ex quo tale dominium cum ea communicauit, hoc ei gratum iucundumque quàm maximè prouenire: quod vel inde clarissimè patet, quòd ipse Nomen istud inuocantibus suffragari, auxilium roburque conferre, ac opera ipsa iuuare, & promouere solitus sit; quæ potissimùm illæ rationes sunt, propter quas Dei Nomen inuocamus: vel enim ob reuerentiam suæ maiestatis; vel in dominij latè patentis cognitionem; vel denique ad impetrandum actionibus nostris auxilium id agere solemus, quæ omnia hîc considerantur, ac porrò ex ordine reperiuntur; tantò præ ceteris Sanctis, quos subinde inuocamus efficaciùs, quantò Nomen Matris, Nomina famulorum, eiusque auctoritas, eorumdem gratiam excedit.

S. Bonau.

Ad secundum verò quod spectat, fateor operari in Nomine alicuius vtique esse confiteri ac protestari opus sine illo minùs rectè subsistere posse, atque id in B. V. Maria verissimum quoque inueniri, quam ideò Deus in vnigeniti sui filij matrem elegit, vt ex illa & per illam inchoatio fieret vniuscuiusque nostrūm operis boni; vnde licet Deo principaliùs & potissimùm tamquam auctori opera nostra attribuamus, atque ab eodem profluere cognoscamus, à Virgine tamen tamquam secundariâ quadam scaturigine, eadem læti lubentesque hauimus, in quo mellifluus Doctor Bernard præiuisse videtur, cùm ait: *Altiùs intueamini, fratres, quanto de-*

S. Bernard.

notionis

uotionis affectu à nobis eam voluerit honorari, qui totius boni plenitudinem posuit in Maria, vt proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea nouerimus redundare.

Nullum igitur per virginalis Nominis inuocationem præiudicium Deo creatur, à quo opera nostra, primò, tam in genere entis, quàm in genere moris, siue in ratione merendi proueniunt, ab ea verò secundariò, opitulante scilicet eadem atque perficiente procedunt.

Licitum ac Deo gratum est operari in Nomine Mariæ.

Ad quæstionem itaque respondeo: operari in Nomine beatissimæ Virginis Mariæ licere omnibus, eisdemque magnopere esse commendandum veluti rem aliquam non minùs Deo gratam, quàm Virgini Matri gloriosam, nobisque omnibus vtilem ac salutarem.

Probatur Ratione.

Ratio est, tum quia ipsa Dei Mater est, atque ex consequenti, Deo affinis; tum quia opitulari omnibus vult ac potest, eorumque operibus, robur atque auxilium solet elargiri, quoties ea sub inuocatione dilectissimi Nominis sui perpaguntur, de quo S. Germanum Constantinop. Archiepiscopum audiamus in orat. de Zona Virgin. sic loquentem: *Quomodo corpus nostrum vitalu signum operationis habet respirationem: ita sanctissimum tuum Nomen Maria, quod in ore seruorum tuorum versatur assiduè, in omni tempore, loco & modo, vitæ, lætitiæ & auxilij non solùm est signum, sed ea etiam procurat & conciliat.* Bene proinde ac sapienter Seraphicus Bonauentura, tantus Virginis cultor, quantus grauissimæ veritatis assertor, in hæc verba legitur prolocutus in Psalt. *Domina in Nomine tuo saluum me fac, & magnifica Nomen tuum super nos. Pax enim multa obseruantibus Nomen tuum, & non est eis scandalū.* Quod idem Doctor alibi clariùs expressit, dicens: *Qui habuerit characterem melliflui Nominis tui, annotabitur in libro vitæ.*

S. Germ. Bonauent. *Probatur à Scriptura.*

Quid autem sit habere characterem Nominis eius, patet Apocal. 13. vbi nequissimus ille Antichristus ab omnibus adorari volens ac coli, summa quadam vi ac potestate coget eos Nomen suum siue fronte, siue manu dextera præseferre; in fronte siquidem professio cultus, in manu exprimitur famulatus. Apoc. 13.

Quare cùm characterem Nominis alicuius circumferre, idem sit atque in Nomine eius, siue ad honorem Nominis eius ac gloriam operari; clarè patet, quicumque id modo suprà explicato, Mariani Nominis venerationi impenderit, non rem aliquam committere iam Deo exosam atque ingratam, sed iucundam illam ac longè acceptissimam, vtpote quam æternæ vitæ præmio ac gloriâ remuneretur sempiternâ.

Accedit, rem hanc sanctissimos illos testamenti veteris Patriarchas non latuisse, dum nihil à se supremo rerum omnium Domino detractum arbitrati sunt, quando aliud ab illo Nomen inuocabant. Sic filiis suis benedicturum Patriarcham Iacob fecisse legimus, Genesis 48. vbi in hunc modum legitur prolocutus: *Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & inuocetur super eos Nomen meum, Nomina quoque patrum meorum Abraham & Isaac, & crescant in multitudinem super terram.* Filij nostri opera nostra sunt, inquit Hugo Cardinal. in hunc locum, super eos autem inuocantur Abraham, Isaac & Iacob, quando fiunt in fide, spe & charitate. Gen. 48. 16. Hugo Car.

Confirmatur id obseruatione Interpretum reddentium rationem, cur Deum inuocaturi adiungerent Nomina Patriarcharum, & vocarent illum Deum Abraham, Deum Iacob, &c. vti & factitasse legimus S. Iudith c. 9. cùm prosternens se Domino, clamauit ad eum dicens: *Domine Deus patris mei Simeon*, &c. quod ideò factum constat, vt spem suam excitarent commemoratione illa patrum suorum, quos Deus in opportunitatibus adiuuerat, ac se posteris eorum frequenter promiserat benefacturū; quare recensitis Nominibus per eorum merita gratiam à Deo postulabant. Quod exinde Catholicam Ecclesiam vsurpasse, tum in exorcismis, vt ex Valerio Polydoro in practica liquidò patet, tum in dedicatione templorum, altariumque consecratione nemo ignorat, vbi per Nomen Mariæ dæmon abigitur, & malignus spiritus ligatur, oratoria atque altaria Deo in Nomine Mariæ ritè dedicantur, nec ea tantùm, sed & homines ipsi, vt de virginibus auctor est S. Epiphanius, integritatem suam in Nomine Deiparæ dedicantibus, vti Pulcheriam laudatissimam feminam; adeoque cum Marciano Imperatricem Glycas in Annal. p. 4. inde commendat, quòd virginitatem suam Deiparæ consecrarit, sicut & idem Andream Chium eximium Christi Martyrem fecisse Trapezuntios tradit. Cùm aliquando canis importunior Martini Turonensis toto orbe probatissimi Episcopi discipulis oblatrarat, vnus ex illis ausus est dicere, In Nomine Martini iubeo te obmutescere, statimque cani latratum hæsisse in gutture, & linguam, vt abscissam putares, obmutuisse præsentes omnes deprehenderunt, quemadmodum Seuerus Sulpitius testis oculatus historiæ, palam asseuerat. Nec multò pòst subiicit: *Credite mihi, quia etiam alij in Nomine eius multa fecerunt.* Et qui de Antonio Magno post Athanasium scribunt, illum dæmonibus adeò formidolosum fuisse testantur, vt multi per Ægyptum ab illis agitati, inuocato Antonij Nomine liberarentur. Ecce igitur stupendam Christi potentiam, qui non solùm Nomen suum, quod naturâ sanctum est, sed & suorum patitur inuocari, atque in eo miracula plurima operatur.

Probatur ex vsu Eccle-sia. Valer. Polydorus. Epiphan. Glycas. Sener. Sulpitius.

Ex quibus omnibus patere id arbitror quod antè in dubium ac quæstionem venerat, an homini Christiano operari liceat in Nomine Mariæ, vt ratum id acceptumque habeat Deus; nimirum cùm id ratio probet, exempla maiorum

persua-

perſuadeant, vſuſque Eccleſiæ confirmet, tutò A ſancteque ab omnibus præſtari poſſe, quemadmodum antè laudabiliter obſeruatum fuit. Non quòd idcircò Dei Nomini Chriſtique meritis & gloriæ derogemus, qui ſolus non alienâ, ſed propriâ virtute, ſiue, vt Scriptura loquitur, in ſuo ipſius Nomine nos Patri reconciliat, preceſſque noſtras efficaces reddit: niſi enim Chriſti Nomine, velut ſacrâ anchorâ niteremur, & in eo precaremur Patrem, atque ex ipſo velut fonte gratiarum fluenta in nos deriuari putaremus, de MARIÆ Nomine aut inuocando, aut venerando, nullâ curâ tangeremur. Vnde cũ in Nomine MARIÆ operari, aut quid petere dicimur, ipſius quæ Chriſti Mater eſt, preces & merita, eius eſſe conditionis intelligimus, vt per illam Dei gratia & Chriſti meri- B ta nobis faciliùs applicentur, iuxta regulam obſeruatu digniſſimam, quam ex Scripturis collegit Radulphus, atque in hunc modum expreſſit: *Decet peccatorem hac humilitas, vt ſine mediatore aliquo petere indulgentiam non præſumat.* Nec enim cùm MARIÆ Nomen vt filiũ pro nobis precetur imploramus, magis Chriſtum mediatorem relinquimus, quàm Euangelicus ille Centurio, & Paulus Apoſtolus à Chriſto ſe ſubduxerunt, cùm ſuâ propriâ, & eâ quidem illuſtri fide non contenti, alios pro ſe ad Chriſtum precandum ſubmiſerunt. Quid? quod Caluinus palam affirmat, licet Chriſtus ſit vnus mediator, cuius interceſſione propitius & exorabilis nobis reddatur Pater: tamen ſuas etiam Sanctis inter- C ceſſiones relinqui, quibus alij aliorum ſalutem mutuo inter ſe Deo commendant: *Cùm ergo*, inquit, *illa quoque in Chriſti Nomine fiunt, quid aliud quàm teſtantur, neminem vllo omnino precibus, niſi Chriſto intercedente, poſſe adiuuari* 3. inſtit. c. 20. Sicut ergo non obſtat ſuâ interceſſione Chriſtus, quo minùs in Eccleſia precibus alter alteri viciſſim patrocinetur; ita de Sanctis etiam, ac multò quidem amplius de Sanctorum Regina cogitandum eſt, cuius dum Nomen inuocamus, nihil Chriſto quidem eripimus, ſed ſuam Nomini eius gloriam inconuulſam, integramq; hoc ipſo ſeruamus, quod nullum agnoſcimus alium communem omnium mediatorem dum ad eum Matrem adhibemus mediatricem: vt D idcircò venuſtè dixerit S. Bernard. *Opus mediatore ad mediatorem Chriſtum, nec alter nobis vtilior, quàm Maria.*

Radulph.

Agnoſcit Caluinus.

S. Bernard.

INTERVALLVM DVODECIMVM.

Vtrùm B. Virgo mereri potuerit Nomen Mariæ, & reapſe merita ſit, ac quomodo?

MVlta de ſanctitate & excellentia ac cultu eminentiſſimi Nominis MARIÆ velut in anteceſſum dedimus, vt faciliùs deinceps ad ſequentia curſus Lectori aperiatur; verùm aliud reſtat maius, quod vel ideò in poſtremum hunc locum reſeruaſſe placuit, quia omnium quæ dicta hactenus ſunt, velut apex quidam ac coronis, vniuerſam laudum eius amplitudinem perficit & abſoluit.

Quæro itaque, non quaſi dubitans, aut ignorans, ſed contra nonnullos Alaſtoras, quod veritati ac rationi conſentaneum eſt, propugnaturus, vtrùm beatiſſima Virgo Nomen MARIÆ, tantarum ſibi laudum ſeminarium promerita fuerit, & quomodo id factum ſit: Res magna, nec ſatis omnibus expedita: quare præmittenda quædam, quibus lumen aliquod ſequentibus fœneremus.

Primum igitur, ac velut fundamenti loco ſic ſtatuo, tum librorum diuinorum auctoritate, tum SS. PP. iudicio duplex ponendum meritorum genus, quorum alterum dicatur meritum Iuſtitiæ, ſiue de condigno; alterum verò Decentiæ, ſiue de congruo appelletur. Primò, obligabitur Deus titulo æquitatis, vt ratione obſequij ſibi præſtiti hominem remuneretur: ita vt idipſum prætermittens contra iuſtitiam, vel ſaltem contra ſuam fidelitatem facere videatur. Secundò, virtutem ſuorum quidem remunerabitur Deus, ſed nullâ eum ad hoc vrgente neceſſitate, ſolâ animi ſui liberali beneficentiâ, reique congruitate permotus. Præter hæc autem aliud quoddam meritorum genus inuenitur, ſed improprium, cùm nullâ meritoriâ actione fulciatur, ſed ſolâ præſtantiâ atque habilitate perſonæ, quibus eam homines præmio dignam arbitrantur: atque ita dicere ſolemus Nicolaum mereri officium Præſidis, ſiue dignum eſſe vt in Præſidem eligatur, licet nihil vnquam iſtuc contulerit, neque etiam animo propendeat, verùm dumtaxat iis omnibus virtutibus ac conditionibus polleat, quæ hominem ſolent eo dignum honore commendare.

Duplex genus meritorum.

1. Meritum de condigno.

2. De congruo.

Secundò, ſtatuo omne meritum de condigno, vt vocant, duas neceſſariò requirere conditiones: prima eſt, vt in eo repetiatur proportio quædam æqualitatis cum præmio, quod exſpectat; quâ deficiente, non id iam ex iuſtitia debitum, ſed benignè ac liberaliter cenſebitur indultum. Secunda, vt Deus opus iſtud bonum quaſi meritorium acceptet & compenſare promittat: cùm enim is ſupremus omnium Dominus ſit, à nobis noſtriſque actionibus omnino independens, nuſi à ſeipſo obligari non poteſt, quod fit dum pro ſua infinita bonitate ac miſericordiâ liberè conſentit, promittitque modica noſtra obſequia, gratiæ ſuæ virtute exhibita compenſare.

Quid ad meritum de condigno requiratur.

Tertiò, ſtatuo æqualitatem hanc inter actiones noſtras, earumque præmia non ita ſtrictè ac tanto rigore ſumendam, vt quicumque defectu interueniente ea coliabatur, vt inter duas quantitates fieri amat, quarum vna alteram non

Digitized by Google

niſi puncto vno excedit; verùm ſufficere moralem illam proportionem, quâ expenſis circumſtantiis, quæ actionem veſtire conſueuerunt, dicere poſſumus, eam tali præmio dignam eſſe. Ita dicimus Regis Ephebum, dum inter coëtaneos curſu decertans, brauium refert, eo dignum eſſe, licet exiguo labore ac pœnâ idipſum reportarit.

Quartò, ſtatuo meritum de condigno nequaquam reſtringi debere ad actus iſtos qui naturalem quamdam proportionem habent cum præmio, ſed extendi quoque poſſe ad eos, qui eiuſmodi conuenientiam non habent, ſolaque donantis beneuolentiâ nituntur. Indecens namque foret non parum, ita Deo manus colligare, vt velut neceſſitate quadam compulſus hoc genus actionis & non aliud poſſet remunerari. Quis enim improbet Regem aut Principem aliquem adamantinum monile promittere ei, qui primus metam contigerit, licet curſus hic non aliam cum monili proportionem habeat, quàm beneplacitum Regis, qui eodem præmio aliam quamcumque poſſet actionem honeſtare?

Denique certa ac conteſtata res eſt, non obſtantibus omnibus Dei promiſſis, omniſque actuum noſtrorum proportione, quam ad ſtabiliendum rigorem iuſtitiæ afferre poteſt humana induſtria, æſtimandam nihilominus eſſe rendamque inprimis munificam Dei noſtri liberalitatẽ; cùm enim in pulcherrimo hoc tum gratiarum, tum probarum actionum decurſu, ad primam aliquam oporteat gratiam deuenire, quæ chorum ducat, cæteraſque velut manu prætensâ diſponat, hanc & virium noſtrarum potentiam tranſcendere, & puram, putamque gratiam, donum, inquam, gratuitum inueniemus: non ita tamen vt dignitati ſequentium meritorum quidquam deroget, aut rigorem iuſtitiæ eorumdem infringat, vt ſanctè doctéque id expreſſit Concil. Arauſicanum canon. 8. dicens: *Debetur merces bonis operibus, ſi fiant; ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, vt fiant.*

Maria Nomen ſuum non potuit promereri.

Atque his ex veritatis ſenſu præmiſſis, dico nobiliſſimam illam diſpoſitionem quâ Virgo beata inſtructa fuit ad conſequendam Matris Dei dignitatem, complexu ſuo tot gratiarum cimelia, tantoſque cæleſtium fauorum theſauros continere, vt auſim, illâ non inuitâ, publicare, nequiiſſe eam omnes illas ſuis viribus promereri. quod dictum velim ad honorem ac gloriam eius, qui illam in benedictionibus dulcedinis ita liberaliter ab initio præuenit, vt ab omni planè peccati labe exemptam, omnium chariſmatum ac virtutum copiâ ſupra omne meritum ſuum locupletiſſimè exornarit.

Diſpoſitionẽ tamen ad illud de condigno promerita fuit.

Verùm ſi porrò in hoc ſaltu ire pergimus, clarè admodum diſpiciemus, aliud eſſe mereri de condigno formam ſeu dignitatem aliquam, aliud diſpoſitionem in ſubiecto requiſitam, vt dignè quis ac decenter recipiat talem formam vel dignitatem. Forma enim, vt ratio naturalis ſuadet, in materiam introduci non poteſt, niſi priùs benè ac conuenienter diſpoſita ſit, ac per præuias diſpoſitiones, vt genus illius formæ requirit, præparata. Quod cùm in Virgine beatiſſimâ non defuerit, quæ Dei Mater futura ad hoc ſecundùm rei creatæ capacitatem modis omnibus erat diſponenda, dico eam, ſuppoſitis prioribus illis donis, admirabiles haſce diſpoſitiones de condigno atque in rigore iuſtitiæ promeritam fuiſſe.

Probatur concluſio.

Quod viâ hac facillimâ clarè oſtendo: erat B. Virgo inferioris naturæ, & de ſe obnoxia originali culpæ, non valens ſuis tantùm viribus totum gratiarum cumulum, quæ ad dignitatem Dei Matris requirebantur, promereri: debuit ergo gratis à Deo, donis plurimis præueniri, quod factum abundè fuit, quibus illa pet opera ſua & merita etiam de condigno cooperans, maximè dum à Gabriele paranympho ad ſublimiſſimam Dei Matris dignitatem inuitata eius ſe poſtremam ancillulam profeſſa, ad vltimum ſeruitutis locum demiſit, perfectum atque abſolutum diſpoſitionis complementum, vt Deum conciperet, eiuſque digna Mater fieret, apportauit: quod Clythouæus lib. 2. de venerat. SS. his verbis expreſſit: *Meruit eſſe digna & idonea Dei munere, & ſuâ diſpoſitione.* vt benè poſt alios quoque notauit Ianſenius c. 3. ſuæ concord. & Toletus in c. 1. S. Lucæ annot. 122.

Clythou.

Ianſenius. Toletus.

Vnde propiùs ad rem noſtram accedens, hoc eſt ad Nomen ſanctiſſimũ MARIÆ, ſeu titulum ipſum Matris Dei, quem iſtud, teſte S. Ambroſio lib. de inſtit. Virg. c. 5. clariſſimè refert, fateor quidem beatiſſimam Virginem illud nequaquam de condigno aut ex rigore iuſtitiæ promeritam eſſe; & ratio eſt huiuſmodi: cùm meritum iſtud iuſtitiæ ſubſiſtere nequeat ſine particulari fauore Dei ſtipulantis, acceptantiſque opera noſtra bona, vt meritoria ac præmio ſuo digna; neque reperire ſit vllum Virginis opus alia cauſa aut ratione à Deo acceptatum, præterquam ad gratiæ augmentum, eiuſque felicem admodum ad cæleſtem patriam conductum, conſequens eſt Matris Dei Nomen ſeu titulum extra pretium iſtud conſtitutum ab ea condignè promeritum non fuiſſe. Nihilominus tamen ſi meritum hoc iuſtitiæ, aut de condigno, vt Scholaſtici loquuntur, ſumatur, non pro eo quod de probis atque heroicis actibus reſultat, ſed pro illo quod de laudabili conditione perſonæ naſcitur, quâ hinc peculiari officio aut honore dignam dicimus, neque paucos, neque vulgares auctores erit reperire, qui hoc modo glorioſam Virginem, ſanctiſſimum ſuum Nomen, eiuſdemque rem, dignè promeritam fateantur, pari modo intelligẽtes cetera quæcumque SS. PP. de admirabilibus meritis ſanctiſſimæ Virginis fusè copioſéque ſcripſerunt.

S. Ambroſ.

Cõc. Arauſ.

Verùm-

Verumenimuerò quidquid de hac re Tros, Rutulúſve ſentiat, hoc ego cum ſapientiſſimo Doctore P. Franciſco Soario liberè edico, ſi Virgo beatiſſima Nomen iſtud ſuum ſacratiſſimum ex rigore iuſtitiæ, aut de condigno promereri nequierit; non id defectu contigiſſe eiuſmodi actionum, quæ debitâ proportione cum Nominis huius ſublimitate pollerent, verùm ideò dumtaxat, quòd eas Deus in hunc finem non ordinarit, nec ad hunc effectum acceptarit; ſecus fuiſſet, iam omni dubio procul glorioſiſſimis meritis ſuis & hunc Nominis ſui honorem, & alia plurima ſibi debita relaturam fuiſſe; cui comprobando, hæc paucis habe. Certâ Matheſios ſupputatione conſtat, eam ducentis tantùm caritatis actibus, poſtquam facta eſſet Mater Dei, multiplicando ſingulos, meritam fuiſſe plures gradus gratiæ quàm eſſe poſſint in mille quingentis, nonaginta ſex millionibus mundorum, & aliis nongentis & triginta octo millibus & quadraginta quatuor mundis, æquè magnis ac hic mundus eſt, ſi eſſent pleni granis ſinapios à centro terræ vſque ad concauum firmamenti, computando vnumquodque granum pro decem millibus Angelorum vel Sanctorum, cum tot gradibus gratiæ, quot habuerunt, cùm eis viſio beatifica donaretur.

Soarez.

A

B

Quæ cùm ita ſint, incomparabilem hîc MARIÆ admirabimur magnanimitatem, quæ cum tanta meritorum eminentia, tantam iunxerit animi demiſſionem, in hoc vnum ſemper intenta, vt Deo ſoli pro viribus placeret, magna ipſa aut parua, ſublimis aut humilis, ſuſque deque habitura: quod paucis ac mellilis planè verbis S. Bernardus ſerm. de Natiuit. Mariæ expreſſit, dicens: *Maria non quærit meritum, ſed gratiam quærit.* O cor Virginis magnæ verè aureum, verè maximum! quod licet ſola hac nullaque præterea diſpoſitione effulſiſſet, non iam Nomen hoc glorioſiſſimum ſolùm, ſed maximos quoſque cæli fauores, excellentiſſimaſque prærogatiuas, frita Deo viſum fuiſſet, ex merito ſibi debitas poterat numerare; vt quod de Alexandro Mammeæ filio Romanus olim Senatus, teſte Lampridio, proclamauit: *Sacratum Nomen ſacratus accipiat, ſacrum Nomen caſtus accipiat*: de illa rectiùs ac ſanctiùs dicere nobis liceat, ſacratum Nomen, ſacra Virgo (id digne promerita) accipiat, ſacrum MARIÆ Nomen caſta accipiat.

S. Bernard.

Hæc ſunt quæ Proëmij loco per duodecim iſta Interualla Lectori meo præcinenda duxi, ne hoſpes aut inſolens in ſacri Nominis adyta veniſſe ſe doleat, aut reprehendat. Pergendum itaque quò Virginis magnæ Nomen aureum, Nomen admirabile nos vocat; ſed poſtquàm cum dulciſſimo Bernardino in hoc litore conſtituti eius omnes implorauerimus opem:

Da mihi Virgo virtutem, ingenium, ſermonem, vt fidelibus ac deuotis tuis valeam nuntiare gloriam Nominis tui: non quantum eſt, aut quale, ſed vt tantillum ego parulus tuus, de laudibus tuis immenſis enuntiem ad gloriam tuam & deuotionem meam, & omnium legentium ſolamen. Quis enim mortalium, niſi diuino illuſtratus oraculo, de vnica Dei & hominis Genitrice quidquam modicum ſeu grande præſumat edicere, imò non timeat hanc pollutis labiis nominare; quam Pater miſericordiarum & ante ſæcula Deus perpetuam prædeſtinauit in Virginem, digniſſimam Filius prælegit in Matrem, Spiritus ſanctus nouæ gratiæ domicilium præparauit? Sed quia illam, vt meretur, non poſſumus laudare, ſaltem Nomen eius extollere procuremus. *S. Bernardinus ſerm. 1. & 2.*

S. Bernardinus.

Digitized by Google

R. P. HADRIANI
LYRÆI
E SOCIETATE IESV
TRISAGII MARIANI
LIBER PRIMVS,
Qui Harmonia Cæleſtium inſcribitur.

PRÆCENTOR.

Hic modos facit, quos inter canendum Chorus obſeruet.

RIGEMINVM hoc nobileque *Triſagium*, quod à tribus magnę huius Vniuerſitatis ordinibus Cęleſtium, Terreſtrium & Infernorũ ter ſancto Nomini MARIÆ noctu diuque accinitur, admiraturus Echonem imitari ſtatui; non eam quidem quæ in Olympiæ porticibus heptaphonos reſonare credita eſt, aut quæ in vrbe Cyzico acceptas voces numeroſiore turrium repercuſſu, ſtupente Græciâ multiplicabat, (quis enim hominũ id ſperare hîc auſit?) ſed quam in reducta valle latentẽ reſultans aër in ſolem, lucemq; producit, dum quos fortè modulatis vocibus ſonos accepit, reciprocos eos facere, reddereq; laborat, ne dum ſaxea præ mœrore iam reddita, cum ſenſu ſimul & vocem amiſiſſe videatur.

Eſt aliquid prodire tenus, ſi non datur vltrà.

Equidem de me id fateri ingenuè non erubeſco, nihil eſſe quod me magis delectet, ſed nec etiam quod terreat conturbetque magis, quàm de gloria Virginis MARIÆ habere ſermonem, aut literatum monumentis de ea quidpiam conſignare; omnem quippe excedit intellectum, omnes humani ingenij vires longè tranſcendit, quidquid de ea vel ratio dici, vel Chriſtiana fides concipi vnquam voluêre. Accedit, nullius tantam eſſe ſiue in dicendo copiam, ſiue in ſcribendo vbertatem, qui vel milleſimam tantæ gloriæ partem, non dico recenſendo, ſcribendóve exornare, ſed ne cogitando quidem aſſequi poſſit. Quid itaque agendum? trahit hinc me Virginis affectus, inde proprius abſtrahit defectus. De neceſſitate capio conſilium. Cùm velut Echo de me ſolo proferre nil valeam, quod vel gloria tantæ Virginis, vel legentium oculis dignum eſſe cenſeatur; reddere verò quod à Deo per Virginem accepi, fortè non infeliciter ea duce tentarim, id ſtatui planiore hoc ſtylo Echonem imitando, adumbrare, quæ dubiam hanc, incertamque velificationem diriget ſimul Helice & Cynoſura, quod indubitanter ſperare me faciunt, quotquot Marianum hoc mare aliquando nauigarunt.

Ad te igitur, ô plena omni gratiâ, Virginum optima, ac matrum omnium longè benigniſſima, mentis oculos conuerto, vt quem hodie te duce curſum ingredior, feliciter in portu nauigando conſummem; interea dum magnus ille triplicis mundi conditor Deus, in tuo ſanctiſſ. Nomine ſibi cõplacens, quod eſt MARIA, omne genu Cęleſtium, Terreſtrium & Infernorum eidem gaudet incuruari, atque eiuſdẽ gratiam, gloriam & virtutem omnium voce ac lingua tribuit celebrari.

A

B

SONVS PRIMVS.

De Nominum ſignificatione ac natura, ſiue an Nomina ſignificent naturaliter, an verò ex libera inſtituentium voluntate?

Antiqua quæſtio, An Nomina ſignificẽt naturaliter, an verò ex libera hominum inſtitutione.

ANobiliſſima quæſtione, atque inter principes Philoſophos diſcrepantibus ſententiis plurimùm agitata ordiendum eſt.

Inter

Inter alia quæ diſertiſſimè apud Platónem, & ſcientiſſimè quæruntur, neque minimum, neque poſtremum eſt φύσει, ἢ θέσει, id eſt, natura, an poſitu Nomina vim ſuam ſortiantur? Diſceptatio magna, neque etiamnum poſt tot ſæcula ſatis expedita, diſcutienda itaque, & inpræſentiarum nobis explicanda, vt qui de Nomine ſcribere inſtituimus, vim eius atque natales antè cognoſcamus.

Prima ſententia pro natura. S. Thom.

Triplicem de hac re ſentiendi modum extitiſſe inter antiquos Auctor eſt D. Thomas. Primus eorum fuit, qui Nomina voluerunt eſſe naturalia rerum ſigna, vti de conceptibus cenſemus; & ratio eorum hæc eſt: quibus natura tribuit facultatem, ſeu potentiam ad aliquem B actum exercendum, conſequenter tribuit inſtrumenta naturalia quibus illum poſſint exercere; vt dum homini tribuit facultatem ad ambulandum, tribuit & pedes tali modo fabricatos, quibus ambulare poſſit; ſed facultas loquendi naturalis eſt: ergo natura tribuit homini cum eâ naturalia inſtrumenta, per quæ loquatur. Hæc autem inſtrumenta ſunt voces, non nudæ, alioquin etiam bruta loqui poſſent, ſed articulatæ & ſignificatiuæ, ſicut brutis dedit voces naturaliter ſignificantes, quibus poſſent ſuos affectus internos manifeſtare; ergo voces ſignificatiuæ ſunt à natura datæ hominibus, quibus aliis poſſent ſignificare conceptus mentis internos. Ex quo ſequitur ſignificatio- C nem earum eſſe naturalem, & non ex impoſitione, quia naturale eſt quidquid à natura conceditur.

Pythagor. Dexippus. Cratylus. Heraclyt.

Hanc ſententiam, Pythagoræ, eiuſque diſcipulis tribuit Dexippus lib. 1. c. 6. fuiſſe quoque Cratyli inuenitur, quo Plato in phyſicis præceptore vſus fuit: inſuper & Heraclyti, cùm docuit Nomina, ſiquidem recta veraque eſſent, naturæ opus eſſe. Aulus Gellius quoque ſenſiſſe

Gellius.

idem conuincitur, cùm Nomina non poſitu fortuito, ſed quadam vi ac ratione naturæ facta ex mente P. Nigidij commemorat, multaq; addit in eam rem argumenta, cur naturalia magis quàm arbitraria videri debeant: ex quibus hoc viſum lepidum & feſtiuum: *Vos*, inquit, *cùm dicimus, motu quodam oris conueniente, cum ipſius verbi* D *demonſtratione vtimur; & labias ſenſim primores emouemus, ac ſpiritum atque animam porrò vorſum, & ad eos, quibuſcum ſermocinamur, intendimus. At contrà, cùm dicimus, nos neque profuſo, neque intento vocis flatu, neque protectis labiis pronunciamus, ſed ſpiritu & labia quaſi intra nos ipſos coërcemus. Eadem ratio eſt in Græcis quoque vocibus, quam eſſe in noſtris animaduertimus.* Hæc ille in ſuis Noctibus. quibus auctarium non leue adiici poſſet de vocabulorum formatura, naturalem quemdam literarum ſonum obſeruante. Rebus enim aſperis canina litera conuenit, vti lenibus lambda: iis verò quæ vehementer nobis cordi ſunt, ea adhibenda ſunt elementa, quæ ex pectore volunt pronunciari, atque *ita* de ceteris eſt iudicandum. Nomina itaque rectè poſita rerum naturam, naturali vocalium inſtrumentorum habitu exprimere debent; quod ſi ita eſt, quid reliquum, quàm vt fateamur totam Nominum fabricam à natura ipſa proficiſci, atque ita vocabula rerum propria ſimilia eſſe imaginibus, non ab Artificis cuiuſpiam voluntate, ſed ab ipſa natura expreſſis, vſque adeò, vt quiſquis Nomen cognoſcit, rei quoque ac perſonæ cognitionem aſſequatur.

Secunda ſententia pro inſtitutione.

Secundus modus, & ſuperiori ex diametro contrarius, profitetur Nominum ſignificationem, ſic ex inſtituentium placitis eſſe profectam, vt nihil referat quo Nomine res quælibet ſignificetur, ſed integrum eſſe cuique diuerſa Nomina ad res diuerſas ſignificandas imponere. Atque hunc ſentiendi modum tenuiſſe videtur Hermogenes Parmenidis ſectator, & *Hermog.* Platonis in prima ſapientia Magiſter, vt hic in Cratylo docet. Cuius id fuiſſe apparet fundamentum, quod cùm Nominum ſignificatio non ſit naturalis, ſed ex libera inſtituentium voluntate dependens; liberum cuique eſſe debere, his aut aliis Nominibus vti, ad res perſonaſque ſignificandas, & quibus vtimur hodie, & cras mutare poſſe, alia de nouo imponendo: neque enim Nomina eſſe imagines, aut naturales rerum ſimilitudines, ſed ſigna dumtaxat, ex pura & puta inſtituentium voluntate & conſenſione profecta, atque hinc apud diuerſas gentes, diuerſas linguas exſtitiſſe, proinde ac cuique hominum communitati placuit rerum notas, vel has, vel illas inter ſe paciſci: & hac de cauſa ſymbola & eſſe, & dici, quæ ab aliis alia eiſdem rebus conſtituuntur, vt teſſeræ militares non tam ſæpè mutentur, eadem re ſignificata permanente, atque idem homo, modò hoc, modò illo Nomine vocari poſſit; ſic qui priùs Tyrtamus, pòſt Theophraſtus dictus eſt; qui antè Ariſtocles, poſtea Plato dici cœpit; ita Caſſius Longinus diſcipulum ſuum Malchum, Porphyrium à Regũ purpura nominauit. Quæ igitur hîc naturæ ratio, vbi ſic, vt cuique viſum eſt, Nomina & fiunt, & mutantur? Non itaque perinde rerum Nomina atque rerum ſimulachra à natura effluere dicendum eſt, quandoquidem ſi ab ea proficiſcerentur, vbique gentium eadem eſſent, haud ſecus ac rerum ſignificatarum notiones. Si igitur ab hac non emanant, reliquum eſt, vt poſitu voluntario & formaturâ natales ſuos educant.

Tertius modus, & qui mediam inter vtrumque extremum tenet viam, docet Nominum ſignificationem non eſſe à natura, quemadmodum ſignificatio conceptus, neque etiam ita liberam, vt pro libitu quiſque his aut illis Nominibus indifferenter vtatur ad res perſonaſque ſignificandas, ſed earum naturis congruere debere, ita vt ſingulis iuxta propriam naturam ac-

commodata sint Nomina, quibus significentur. Habet itaque libera Nominum impositio discretam quamdam considerationem comitem, vel certè prequiam, per quam singulorum cognitis naturis Nomina tribuat iis similia: cui similitudini non obstat, teste S. Thoma, quòd res eadem multis Nominibus significetur, cùm constet eidem rei multa posse assimilari. Et hanc sententiam secuti sunt Plato in Cratylo, Aristoteles, Ammonius, Hermias, Cicero in Academ. Quæst. Quinctilianus lib. 8. Instit. c. 6. Maximus Tyrius serm. 23. S. Thom. 3. p. q. 37. a. 2. B. Albertus Magnus, aliique.

Plato. Aristot. Ammon. Hermias. Cicero. Quinctil. S. Thom. B. Albert.

Sententia Auctoris.

Quid igitur hîc existimandum? Id sanè quod verissimum est, Nomina non ab ipsa natura, sed à ratione fieri, naturam conuenienter, & aptè consequente. Significant enim Nomina & naturaliter, & ex voluntate. Naturaliter, quia conuenienter naturæ; ex voluntate, quia ab instituente posita sunt, & sic posita, vt rei significatæ naturam sequantur. Vnde Nominum rectitudo ex voluntate non quauis, sed rectam rationem secuta dependet, quæ naturam rei contemplata, vocem fingit ei, quàm potest maximè, accommodatam.

Respondetur obiectis.

Quare ad argumentum primi modi quod attinet, admissa propositione maiori, neganda est minor, quòd voces sint instrumenta facultatis naturalis ad loquendum, sed potiùs instrumenta huius facultatis sunt lingua, dentes & palatum, quibus formantur illæ voces, & iam formatæ imponuntur ad significandum, vt media esse possint, quibus homo proprios conceptus alis explicet; quare licet ex parte soni voces sint naturales, ex parte tamen significationis, per artem vel scientiam fiunt; vnde artificiales quoque vocantur.

Argumentum secundi modi iam solutum est, quia licet libera sit impositio vocum ad significandum, conformis tamen naturis rerum est: & ideò non à quocumque facta, sed à sapientibus, qui perfectè cognoscentes earum naturas, talia Nomina eis congruentia accommodarunt; vnde nec variari potest pro libitu Nominum significatio, nec auferri. Atque hinc dignitas Nominum tamquam à clarissimis incunabulis colligi cognosciique potest, quibus sapientia atque discretio hinc inde adsistentes, tantò eam faciunt præstabiliorem, quantò clariores habere natales demonstrant; Ratione atque æquitate iudicantibus bene sapienterque eam operam fore impensam, quæ ad dignitatem Nominum amplificandam fuerit collocata.

SONVS SECVNDVS.

Cuius sit Nomina rebus imponere.

Quanta excellentia res Nomen sit.

QVim eximiæ, quantæque dignitatis res sit Nomen, vel hinc satis superque liquere arbitror, quod absque eo neque homo viuere, neque brutorum ordinem satis excessisse videatur: hoc enim qui caret, solem mihi sine radiis marcidum, ignem sine calore euanidum, nolam sine sono emortuam referre visus semper fuit. Est ea namque hominis ratione atque intellectu vrentis conditio, cuius in vo perfectio sita esse perhibetur, vt ipse, cùm in substantia sua simplex sit atque indiuisus, fieri possit quidlibet, qua vna re ad Deum accedere propiùs, eique certo quodã modo queat assimilari: quod vt fiat, postulare ratio videtur, vt cùm primo illo suo existendi modo, non nisi vno sit ac certo in tempore & loco, dilutiorem aliquem atque subtiliorem consequatur, quem intentionalem cum Scholasticis appellãro, quo vno atque eodem tempore multis in locis esse possit, quod non ab anima tantùm & oculis intelligendo ac videndo, sed ab ore ac lingua etiam loquendo solet obtineri, dum homo certo Nomine tamquam imagine sua repræsentatiua, longè lateque diuulgatur.

Omnes Nomen appetunt.

Atque hinc ortum videmus gentes omnes atque nationes præcipuâ quadam in id curâ incubuisse, vt suis simul atque in hanc lucem editi essent, de excellentiori aliquo Nomine prouiderent. Atlantes solos, Bornioque excipio, quorum illi in media Æthiopum nocte ac tenebris, hi in desertis Libyæ arenariis degentes, vero lumine rationis propemodum cassi, ac vitæ melioris exortes, soli Nomen ignorarunt. Accedit & aliud ab Arnobio lib. 5. aduersus gentes non minùs solerter, quàm verè excogitatum, tantum in Nominibus residere dignitatis, quantum iis, qui istis compellantur, excellentiæ solet conuenire. Quantâ autem præstantiâ conspicuus homo sit, homo, inquam, dignissimum Deo animal, cui efformando diuinæ famulatæ sunt manus, nemo est qui ignoret. Hic itaque, ne quid ad summam gloriam deesset, qua Conditori suo atque effectori, quantum naturæ dissimilitudo pateretur, assimilari posset, congruo Nomine erat insigniendus.

Excipiuntur Bornij & Atlantes.

Arnobius.

Quis dignus habendus Onomatopæus.

Sed quisnam huc accersendus Onomatopæus? neque enim tanti ponderis rem atque momenti leuiter tractari aut perfunctoriè decebat, vt promiscuè officium istud conuenire omnibus posset; admodum namque prudenter monuit Plato in Cratylo, non esse cuiusuis Nomina rebus dare, sed doctissimorum & præstantissimorum, vt qui singulari consilio, prudentiaque instructi, tutò queant rei tantæ satisfecisse. Verba eius hæc sunt: Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον (ὡς σὺ οἴει) ἢ τὰ ὀνόματα θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν τυχόντων. Apparet ergo, Hermogenes, haud leue quiddam, vt ipse censes, Nominis impositionem esse, neque id esse imperitorum, neque quorumuis hominum opus. Diuinè profectò: cùm enim Nomina, teste Aristotele lib. περὶ Ἑρμην. signa esse

Plato.

1. Magna variarum rerum cognitione instructus sit.

Arist.

Digitized by Google

esse debeant rerum, atque in eum finem imponi soleant & adhiberi, vt res ipsæ declarentur magis ac manifestentur, quis est qui non videat, planeque intelligat quanta vel in hunc finem solum consequendum scientia requiratur, vt Nomen, quod teste Isidoro l.1.c.4. quasi Notamen siue Noumen, præbens menti notitiam rei, passim haberi solet, idoneum fiat rei discernendæ, indicandæque instrumentum? Vnde sanè nec extra lineam hic abisse visi sunt Græci, dum suum ὄνομα, à quo Latini Nomen mutuati sunt ἀπὸ τῦ νόμε, id est, a lege originem suam ducere voluerunt; velut ab ipsis legum Assessoribus, viris vtique doctissimis, sapienter imponendum, quorum vel præcipuum hoc munus esset, ac maximum, rem suo quamque Nomine proprio insignire, ne quam peccandi materiam impropria vocum ambiguitas in republ. aliquando dedisse videretur: quare idem Plato vocabat ἰδιουργόν, ἐ νομοθέτε, sapientis & dialectici legislatoris opus. Quò & spectasse videntur qui Nomen ἀπὸ τῦ ὄντος, hoc est, ab essentia siue substantia derivare contendunt, sic ei, quisquis fuerit, qui Nomen alteri imponat, rerum naturam cognitam planeque perspectam esse cupientes, vt officio suo isto ritè perfungatur; in quo & suffragantem habere gaudent Platonem, qui in Cratylo hæc scribit: Ἔοικε πάνυ ὀρθῶς λόγῳ ὀνόματι συγκεκροτημένῳ λέγοντας ὅτι τῦτ' ἔστιν ὃν ᾧ πυγχάνει ζήτημα τὸ ὄνομα. Μάλιστα δὲ ἂν αὐτὸ γοῖτο ἐν ᾧ λέγομεν τὸ ὀνομαστόν. Ἐνταῦθα γὰρ σαφῶς λέγ' τοῦτο εἶναι ὄνομασμα ἐστίν. Videtur Nomen ex sermone illo constatum, quo dicitur ὄν, id est, ens, esse, cuius Nomen inquisitio est. Quod clarius certè comprehendes in eo quod dicimus ὀνομαστόν, id est nominandum. Hic enim exprimitur Nomen; quod sit entis videlicet inquisitio. Rectè ac sapienter. Vnde quocumque demum ex capite Nomen arcessas, id sole meridiano clarius pater, non mediocrem rerum peritiam, aut vulgarem aliquam in eo requiri scientiam, qui Nomen alicui conuenienter imponat, quod sit vel entis cata inquisitio, vel absoluta rei, quam repræsentet imago.

Verum nec sic Ὀνοματοθέτλω nostrum absoluam, supra reconditam hanc variarum rerum cognitionem atque intelligentiam, in eo præterea singularem quamdam dominij auctoritatem cum S. Ioanne Damasceno lib.2. de fide orth. cap.30. requiro. Vnde Moyses Barcepha Comment. de paradiso p.1.cap.vit. *Penes quos est* inquit, *rerum quarumdam dominium, ij quibus volunt, Nomines res eas censent, sicut possessor ea quæ possidet.* A quo Hebræorum ille disertissimus Philo lib. de Opificio mundi non longè abisse videtur, dum ita loquitur: *Nominum impositio ad sapientiam & Regnum pertinet.* Ita verè dixisti, Philo, non ad sapientem solùm, sed & ad Regem siue Dominum munus illud spectare arbitramur, vti ante nos censuit doctissimus Alphonsus Salmeron noster, in prolegom. Euang. dum ait *censeri potestatis aut dominatus argumentum, nouas aliquibus quæ quidem rata habeantur, tribuere appellationes.* Scisciatur Chrysost. hom.9. de laud. Pauli tom.4. & hom. de Conuers. prope medium tom.5. quare repulso Sauli Nomine Deus Apostolũ Pauli Nomenclaturâ decorarit? Respondetque his verbis, *Vt inde disceret Paulus se Dominum habere; Nominum enim impositio dominij signum est, & præcipuum quidem.*

Sic seruis olim suis apud Romanos Domini, quæ libuisset Nomina dabant, & ab iis erant Quintipores, Publipores, & similes, de quibus Politianus Miscell. c.31. Quin & dum eos libertate donabant, suo etiam ipsos Nomine ornabant, siue cum syllabæ alicuius additione, siue simplicirer, vti fusè lib. de Rom. Nominibus docet Carolus Sigonius: & Dio Cassius lib.46. scribit, iis qui in alienam familiam adoptabantur, vel mutari vel inflecti Nomina consueuisse, vt vel sic alteri, à priore potestati subiectos se esse meminissent.

Ita & in diuinis libris ab Ægyptio Pharaone Ioseph vocatum legimus *Tsaphnet Paheneach*, Gen.41. à Nechaone Eliacim Iosiæ filium dictum Ioacim, 4.Reg.23. à Nabuchodonosore Mathaniam appellatum Sedeciam, 4.Reg.24. ab Eunuchorum Babyloniorum Præposito *Danielem, Ananiam, Misaëlem & Azariam* vocatos *Baithasarem, Sidrach, Misach & Abdenago*, Danielis 1. Et ratio sanè id euincere postulareque videtur, vt quem tibi subiectum es habiturus, quo eum compelles Nomine instruas, quo, si rectè fecerit, coram aliis celebres ac dilaudes: contrà, instruas ac castiges.

Ex quibus omnibus id clarè patere iam arbitror, nullum idoneum magis ac conuenientiorẽ reperiri posse Ὀνοματοθέτλω, quàm ipsum Deum, qui solus perfectè vniuscuiusque naturam, futurosque rerum euentus ipse agnoscit: quare à regio Psalte: *Scrutans corda & renes Deus*, appellatus est. Et apud Ieremiam dicitur cap.17. *Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? ego Dominus.* Vnde aptissima imponere Nomina ipse solus potest. Expressit id clarè S. Ioannes Chrysost. hom.18. in Ioan. *Ipse Deus est qui Nomina aptè imponit.*

Vidère id Ethnici, quorum falsa Numina id iuris vsurpare sibi solebant: hinc apud Homerum legimus, Hectoris Troianorum fortissimi filium à Diis Astyanactem vocitatum. Celebrem illum Troiæ fluuium ab iisdem Xanthum dictum. Quin & auem ab hominibus antè Cymindim vocatam, aptiùs à Diis Chalcidem appellatam. Auctor ad hæc est Ælianus lib.2.c.32. Iouis & Alcmenæ filium ab Apolline Herculem nuncupatum, contra aliorum in diuersa abeuntium opiniones. Adeò Numinum suorum hac in parte peritiam atque auctoritatem æstima-

Isidorus. *Nomẽ quasi Notamen, siue Nouimen.*

Plato.

1. Dominij partes quæ per Nomina.

Damascen.

2. Natura auctoritatem Nominum,

Philo.

Salmeron.

Chrysost.

Romanorũ.

Politianus.

Sigonius.

Dio Cass.

Ægyptiorũ, Assyriorum &c.

Gen.41.

4.Reg.23. 34.

4.Reg.24. 17.

Daniel.1.7

Deus præ cæteris optimus Ὀνοματοθέτης.

Psal.7.10.

Ier.17.9.

Chrysost.

Ita & Ethnici senserunt.

Homerus.

Ælianus.

bant. Soli itaque Deo proprium Nomina rebus imponere quarum ipse vnus ac solus notitiam habere, ac super easdem auctoritate pollere absolutissima potest, vnde sapienter admodum Isaias c. 62. testatus est, Christi Seruatoris Nomen tamquam naturæ, gerendisque rebus maximè conforme à Deo ipso imponendum: *Vocabitur*, inquiens, *tibi Nomen nouum, quod os Domini nominauit.* Quod & de eiusdem Præcursore idem cap. 49. expressit: *De ventre matris meæ recordatus est Nominis mei.*

Isaiæ 62. 2.

Isaiæ 49. 1.

SONVS TERTIVS.

An Deus quoque habeat Nomen?

QVisquis Deo Ὀνομαδίαν arrogat, is ei quod mancupio ac nexu suum est, tribuit: nec vlli iniuriam facere dicēdus est, cùm hactenus repertus sit nemo, cui id vel iure dominationi, aptiùs, vel excellenti quadam rerum notitia rectiùs conuenire possit. Atque hoc superiore sono didicimus, vt neminem iam esse, qui dubitet, reat; sed quod accidit in lumine ambulantibus, vt quæ vicina sunt clarè videant, quæ verò dissita, imperfectè discernant: idem hîc mihi vsuuenire comperio. Ceterorum omnium Ὀνομαζέτων Deū fateor, & agnosco: verùm an & ibi Nomen esse voluerit, an verò solus ἀνώνυμος sit, hîc oculi caligant.

Quid igitur sentiendum? certo Nomine compellabitur Deus, an velut omnis exsors Nomenclaturæ sacro silentio inuoluetur? Est quidem Nomen illius vnum ac singulare, quo ipsa ineffabilis diuinitas, à se sola effabilis sese appellare consueuit; sed quod interioribus diuinæ naturæ cancellis egressum est numquam. Est & aliud apud Superos Nomen, ad quod cælestis curia tota tremere, ac genua sua curuare dignoscitur, vti & nos luteis his vasis expediti, post huius vitæ curriculum in alteram admissi, omnes confidimus nos esse facturos. Nomen verè admirabile, quod omne Nomen superat, quod & ipsum Nomine vacat, vt S. Dionysius de diuin. Nom. cap. 1. acutè solerterque notauit, de quo apud Zachariam c. 14. legimus: *In die illa erit Deus vnus & Nomen eius vnum.* Sed de hoc inpræsentiarum non quærimus; illud autem quo à mortalibus velut proprio compellari hîc possit, inuestigamus.

S. Dionys.

Zach. 14. 9.

Deus nec habet hic Nomen, neque habere potest. Vasquez. Molina. Damascen. Iustin. Cyr. Hier. Greg. Naz. August.

Ambagibus itaque variis & quæstionum flexibus, non paucis prætermissis, quas videre est apud P. Gabr. Vasquez, & Lud. Molinam in 1. p. q. 13. a. 1. Respondeo breuiter, Deum apud nos neque eiusmodi Nomen habere, nec eo indigere, imò neque habere posse, vti placuisse video SS. Damasceno, Iustino, Cyrillo Hieros. Greg. Nazianz. Augustino, aliisque pietate & doctrina præstantibus viris, qui hac in re Dionysium secuti, inter excelsa & illustria Dei opera connumerant, quod legitimum hîc Nomen non habeat quo possit à nobis significari. Ita enim ille lib. de diuin. Nomin. 1. *Theologi*, inquit, *Deum laudant tamquam nullius Nominis, & omnis Nominis.* Quæ verba explicans Ioannes Cyparissiota decad. 4. c. 10. *Deus*, inquit, *nullius Nominis quo ad quid, est: multorum, quatenus ex iis, quæ fecit esse comprobatur.* Excellentia magna & multum difformis ab ea, quæ mortalibus adeò placere solet, dum præclarè secum agi existimant, cùm Nomen suum multipliciter per ora hominum sentiunt diuulgari: alia Dei gloria est, & nobilioris longè conditionis prærogatiua, quâ Nomen omne proprium habere fastidit, quod à creaturis vsurpetur. Liquet Genes. 32. vbi dum interrogaret eum Iacob: *Dic mihi, quo appellaris Nomine? Respondit: cur quæris Nomen meum?* Iterum Iudicum 13. vbi à Manue interrogatus, quod ipsi Nomen esset? respondit: *Cur quæris Nomen meum quod est mirabile?* vtroque videlicet loco suum homini Nomen abscondit, vt ab eo se perfectè nominari non posse significaret. Vnde Prouerb. 30. Salomon: *Quod Nomen est eius*, inquit, *& quod Nomen filij eius, si nosti?* velut diceret: Dic mihi qui te sapientem existimas, quod Nomen est eius, qui cælum & terram creauit? dices Nomen eius esse, Deus: at quid sibi vult hoc Nomen? ignorantiam hîc fatearis necesse est.

Probatur auctoritate, Dionys. Io. Cypar. Gen. 32. 29. Iud. 13. 18. Prou. 30. 4.

Nec mirum; doctrina enim Philosophorum Philosophi est, quam latè tradit & sequitur S. Thomas 1. p. q. 13. eam rem solam proprio Nomine vocari, de qua propria mentis conceptio fieri potest. Vnde quod vndequaque nequit intelligi, multò minùs clarum sit posse nominari; quare cùm fieri nequeat, vt intellectus creatus vndequaque hîc Dei cognitionem assequatur, nec poterit quoque Nomen proprium Deo, sicuti ipse in se est, à creaturis conuenienter inueniri. Ita Damasc. l. 1. de fid. c. 16. *Deus cùm incomprehensibilis sit, Nomine prorsus caret:* quod subtiliter S. August. in psalm. 85. notauit: *Quæris*, inquit, *quid sit Deus? quod oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascendit, quid quæris vt ascendat in linguam, quod in cor non ascendit?* Consentiunt Sapientes, ex Ethnicis, Plato, Trismegistus, Iamblichus, aliique, dum solo luminis naturalis ductu hanc in Deo excellentiam agnouerunt, vt cùm comprehendi non possit, neque pariter rectè posse nominari: quod Aristoteles siue alius, quisquis fuerit, auctor libri causarum, propos. 6. breuiter, verè tamen ita expressit: *Prima causa est supra omne quod de ipsa nominatur:* veluti diceret: Humanæ mentis vires transcendit intelligere, aut nominare eum, à quo cuncta prouenium: à quo sanè non abluit is, qui Nomina rebus, sicut corporibus vestimenta, debere aptari dixit; quod vt fiat, necesse est corporis latitudinem & longitudinem sartor metiatur & comprehendat, & iuxta illius modulum, vestem absoluat: Deus autem cùm sit immensus, nullius

Aristot. *Ratione probatur, quia scitiue intelligi nequit.* S. Thom. Damascen. August. Plato. Trismeg. Iamblich. Aristot.

men-

mensuræ capax est, atque ex consequenti nullum ei conueniens, seu, vt in scholis loquimur, adæquatum Nomen potest reperiri.

Trismegisti sententia. Admirabile planè est quod de hac re Trismegistum ad Tatium filium scripsisse legimus: *Deum cogitare,* inquiebat, *animo difficile est, eloqui impossibile. Res enim incorporea non potest corpore significari, & quod æternum est, cum temporaneo egrè coniungitur. Hoc enim præterit, illud semper existit. At medium inter ista interuallum pulchritudinis spectaculum obscurat. Etenim quæ oculis & aliis sensibus vsurpari possunt, eadem linguæ & sermonibus enuntiare possumus: quod autem incorporeum, inconspicuum, & sine omni figura est, neque materia constat, à sensibus nostris percipi non potest. Intelligo, ô Tati, intelligo rem ineffabilem Deum esse.* Ita ille. Estque hæc adeò explorata veritas, vt eam nec dæmon, *Galatinus.* teste Galatino, potuerit subticere. Apollo namque Delphicus quærenti cuidam quid Deus esset ita inter cetera respondisse fertur: Οὐ τὸ Ὄνομα, μηδὲ χωρεύμενον, *cuius Nomen ne verbo capiendum.* Verum quidem est Iudæos olim suum *Nomen Tetragrammaton, quale?* *Tetragrammaton* illud Nomen magnis laudibus extulisse, quo se Deum secundùm id quod est, complecti arbitrabantur; verumenimuerò, nec si quatuor millibus litterarum Nomen istud coaugmentassent, illo Dei naturam perfectè capere, efferreve potuissent. Quod eorum di- *Philo.* sertissimus Philo libr. de legatione ad Caium confirmauit dicens: *Ne totum quidem cælum in vocem articulatam versum, posse eloqui Deum*; cuius rei vnica illa & sola causa est, quod quidquid de Deo efferimus, conforme sit cognitioni quam de illo habemus; Deus autem longè sublimior & excellentior sit, quàm de ipso fabricare po- *Plato.* test humanus intellectus. Quod & Plato in dialog. Theag. egregiè expressit: *Maiestas Dei,* inquit, *nec mente comprehendi, nec linguâ exprimi, nec ab hominibus nominari potest; circumscriptum est enim quidquid nominatur, ideoq; innominabilis & ineffabilis Deus, quia principium sine principio, finis sine fine, quod quid sit, nec concipi, nec æstimari satis potest.*

Gentiles de Nominibus Deorum suorum sollicti. Hanc ab eo doctrinam cùm didicissent ceteri gentiles, dici non potest, quàm variis in locis anxiè religioseque circa Deorum suorum Nomina versati sint. Scribit Petrus Victorius l. 12. *Pet. Vict.* variar. lect. cap. 2. eos sæpè inter precandum veniam petiisse solitos, si quid fortè hic peccassent, seque totos ad eorum voluntatem retulisse, in arbitrio eorum ponentes, vt è multis id Nomen adsciscerent, quo magis delectarentur. *Catullus.* Ita Catullum fecisse legimus in celebri illo suo ad Dianam hymno, vbi cùm pluribus Nominibus Deam compellasset, ad extremum inquit:

Sis quocumque placet tibi
Sancta Nomine. ——

Altera Ratio, quia Deus Nomine opus non habet. En primam assertionis meæ causam, cur Deus certo Nomine à nobis nequeat hîc compellati, quia nequit intellectu comprehendi. Addo & alteram, quia neutiquam illud necessarium; cùm enim Nomen quasi Notamen sit, quo tamquam signo priuatæ cuiusque rei natura & perfectio declaratur, Deus autem non res vna particularis & finita, sed naturâ infinita, omni perfectione abundans sit, ideo Nomine non eget, quo eius perfectio ab aliis perfectionibus distinguatur. Quod probè callès insignis Chri- *Eusebius.* sti Martyr Attalus, de quo Eusebius Ecclesiast. histor. l. 5. c. 3. Tyranno per contemptum interroganti, quod Nomen Deus ipsius haberet, respondit: *Qui plures sunt, Nominibus discernuntur; qui autem vnus est, non indiget Nomine.* Parem in modum Mercurius Trismegistus apud Lactantium *Lactant.* l. 1. Institut. c. 6. ne quisquã Dei Nomen requireret, Ἀνώνυμον esse dixit, eò quòd Nominis proprietate non egeat, ob ipsam scilicet vnitatem: Termaximi verba sunt hæc: Ὁ δὲ θεὸς εἷς, ὁδὲ εἷς Ὀνόματος ἐστὶ πεφύκεπ· ἐστι γὰρ ὁ μὲν ἀνώνυμος. *Deus autem vnus, vnus autem Nomine non eget, est enim qui est, sine Nomine.* Addit Lactantius: *Deo igitur Nomen non est, quia solus est, nec opus est proprio vocabulo, nisi cùm discrimen exigit multitudo, vt vnumquemque suâ notâ & appellatione designes: Deo autem, quia semper vnus est, &c.* Viderat id antè, & libro, quòd Idola Dij nõ sint, expresserat S. Cy- *S. Cyprian.* prianus his verbis: *Nomen Dei ne quæras. Deus Nomen est illi. Illic vocabulis opus est, vbi proprius appellationum insignibus multitudo dirimenda est. Deo qui solus est, Deus vocabulum totum est.*

Neque obest quòd Deum nominamus illis *Respondetur obiectio.* Nominibus, quæ repræsentãt nobis id, ad quod maximè inclinamur secundùm interiorem & inuisibilem hominem: sicut si oculi omnium hominum deberent Deum nominare, ipsum nominarent sensibilem lucem, quia ad ipsam maximè inclinantur, cùm ab ipsa luce habeant immediatè, vt sint oculi, & pascantur à luce, sine qua non vident. Quare cùm interior homo inclinetur ad Veritatem, Iustitiam, Bonitatem, Rationem, vitam, scientiam, & id genus alia, & in omnibus istis ad vnum, in quo vno hæc omnia sint idem, ideò hunc colit pro Deo, quem nominat his Nominibus, quæ significant ipsum à quo est interior homo, & per quem pascitur & viuit. Quamuis autem hæc ei Nomina desideriorum spiritus nostri, in hunc modum tribuantur, vltra omne tamen Nominabile suo more persistit.

Addo, cùm rerum paruitas & angustia facit, vt tempori subsint, atque aliquando sint, interdum verò esse desinant, quæ causa nos cogit, vt *Aristot.* ait Aristoteles, vocibus vti pro rebus? Deus autem tempore non coërceatur, Nomine non eget, quo suam præsentiam suppleat, quæ nusquam potest deesse.

Verissimũ igitur oris aurei à nullo reiiciendũ *Chrysost.* oraculũ hom. 2. in c. 1. ad Hebr. *Nec Dei vocabulũ index propriè constat essentiæ, neque omninò illius essentiæ proprium potest vllum vocabulum reperiri.* Facit

id

id cumprimis ad maiorem Numinis maximi laudem & gloriam, ne dum leuiter tamquam cognitum, ac vulgare vocis ſono effertur, vileſcat; ſed tamquã Ἄῤῥητον, atque Ἀνεκφώνητον ſilentio prematur, quod nec animo quidem ſatis concipi poteſt. Quam in rem Aul. Gellius noct. Att. l. 5. c. 1. *Muſonium Philoſophum ſolitum dicere refert, magnam laudem non abeſſe ab admiratione; admirationem autem, quæ maxima eſt, non parere verba, ſed ſilentium.* vnde Pierius Valerianus l. 36. c. 13. Ægyptios in delubris ponere ſolitos ſcribit Harpocratis ſimulachrum, quod digito ori admoto ſilentium de Diis habendum indicabat: quo etiam ex more legimus Romanos Dei Nomen, cuius tutelæ vrbs Romana ſuberat, tanta ſuperſtitione occultaſſe, vt Valerium quemdam Soranum, ideò pœna capitis multarint, quòd ipſum efferre præſumpſiſſet. Regius certè Pſaltes omnem Ægyptiorum ac Romanorum ſapientiam longè præteruectus, idem clarè expreſſiſſe viſus, dum Pſal. 64. vbi Vulgata habet editio: *Te decet hymnus Deus in Sion*: iuxta S. Hieron. ſic cecinit: *Tibi ſilentium, laus Deus in Sion.* q.d. optimus tibi hymnus ſilentium, ô Deus, quo meliùs ac tutiùs, quàm incongruo Nomine ac laude celebreris. Nomine ergo carebit is, qui vocat ea quæ non ſunt, tamquam ea quæ ſunt? ita omnino. Antecedit quippe omnem creati intellectus conceptionem, ſortitus Nomen ſuper omne Nomen, quod nemo hîc nouit, ipſique ſuprem⁹ Angelorum Hierarchę non ſatis intelligentes admirantur. *Solus namq; ipſe ſe nominat, quoniam ſolus ipſe ſe comprehendit.*

Te itaque, Deus magne, in tenebroſis ſplendoribus æternitatis tuæ, in caliginoſa luce throni regalis tui incognitum, in erudita fidei ignorantia, in obſcura certitudine omnibus manifeſtum: ſuper omne quod deſiderari poteſt, bonum: ſuper omne quod menſurari poteſt, incircumſcriptum: ſuper omne quod nominari poteſt, ineffabilem ſumma voluntate Deum Ἀνώνυμον prædicamus; & cùm innominem dicimus, aliquid de te dicimus, non tamen id quod es, ſed quod non es confitemur. Tu cordis atque oris repagula, quibus natura omnis humana præpeditur, exſolue, vt te ritè conſtanterque hîc laudet innominabilem, & in Nomine illo tuo, quo te ipſum ſolus Nominas, in cæ-lis inuocet admirandum.

Gellius. Pierius. Pſal. 64. 1. Oratio.

SONVS QVARTVS.

Num Angeli boni Nomina habeant, quibus ſe mutuò compellent, aut à nobis deſignentur?

Qui, quales ſint Angeli.

A Deo ter Optimo, Maximo ad Angelos deſcendamus, ac mentes illas integerrimas, mortalis omnis concretionis atque interitus expertes; intelligendi autem, agendique tantâ celeritate prædituas, tantâ inſtructas poteſtate ac dignitate, quantam vix animo comprehendere poſſumus, æterno lumine circumfuſas reuerenter accedamus; qui cùm ſummi Numinis veriſſimi ſint accenſi, familiares adminiſtri, quotidianiq; ad homines legati, magnis nos in dies beneficiis cumulare non deſinunt: quapropter ne velut ingratos aliquando nos auerſentur, id eis ſaltem à nobis officium nequaquam denegandum, vt quid de eorum Nominibus melior ſenſerit Philoſophia, hoc loco videamus.

Cur quidam Angelos Nominibus carere aſſerant. Habeántne igitur Angeli Nomina, quibus ſe viciſſim deſignent, an non? Varia Doctorum opinio eſt. Negant non pauci: è Rabbinis quidam Raſchi; è noſtris verò Alphonſus Toſtatus, Abulenſis Præſul in cap. 13. Iudicum q. 33. vbi non tantùm abnuit eos Nomina habere, quibus inter ſe vtantur, ſed nec habere poſſe, adſtruere videtur. Suæ cauſæ hæc adfert momenta.

Raſchi. Abulenſis.

1. Nomen, inquit, imponitur ad certificandam rem dubiam, vt cùm in eadem ſpecie multa indiuidua reperiuntur; in Angelis autem hoc locum habere non poteſt, cùm quilibet eorum in vna ſit ſpecie, & indiuidua non multiplicentur; ergo, &c.

2. Ibi Nomina neceſſaria ſunt, vbi res ſiue in ſpecie, ſiue in indiuiduo cognita non ſit, niſi per Nomen; ſed Angeli clarè cognoſcuntur ab Angelis ſingulis; quorſum ergo Nomina?

3. Si Nomina aliqua haberent, fuiſſent eis indubiè impoſita aliquando, & ab aliquo; ſed à nullo imponi potuerunt, cùm nullus inter Angelos Deo aſſiſtentes loqui poſſit; nullum itaque iſtic Nomen eſt.

4. Denique addi poteſt, Nomina non poſſe deſeruire niſi ad abſtractiuam rei notitiam, teſte Suares lib. de attribut. Dei neg. c. 31. ſed Angeli ſe mutuò cognoſcũt intuitiuè; non opus eſt ergo Nominũ interuentu ſe mutuò deſignent.

Suarez.

E contrario Nicol. Serarius in dict. loc. Iud. q. 14. Iuſtinianus in cap. 1. epiſt. ad Hebr. verſ. vlt. aliique recentiores, poſſe Angelis Nomina propria competere, quibus ſe inuicem deſignent, & reipſa etiam vſurpare, arbitrantur. In quam rem & Platonem adducunt in Cratylo ſic loquentem: *Si ſana mentis iudicio præditi eſſemus, certiſſimam illam atque præclariſſimam regulam commodè diiudicandi de Deorum* (hoc eſt Angelorum, iuxta Platonis & aliorum veterum loquendi modum) *Nominibus ſtatueremus, nihil nos videlicet de Diis, id eſt, de ipſorum natura, & Nominibus noſſe, quibus ſe ipſi vocant: perſpicuum enim eſt illos veris ſe Nominibus nuncupare.* Ratio eſt, quia cùm quælibet res in ſe ſit vna, & ab alis omnibus per propriam illam qualitatem, quam indiuiduationem, ſeu indiuiduationis principium Philoſophi appellant, diſtincta; quâ cognitâ & nos facilè ſingulas res indiuiduas propriis Nominibus

Serar. Iuſtinian. *Cur alij eis Nomina concedant.* Plato.

Digitized by Google

bus compellamus, possunt, si velint, Deus & Angeli, hanc qualitatem bene perspectam habentes, singulis Nomen imponere; quod si possint, cur nolint? Cùm enim Angeli suo modo inter se, & vnus de alio loquatur, quo modo id fiat, intelligi profectò non potest, nisi ille, de quo est sermo, aliquo sit Nomine insignitus. En Biuium. vtram in partem declinabimus?

Vera sententia Angelos Nomina habere.

Expensis itaque omnibus, ac rationum momentis vtrimque ponderatis, statuendum arbitror, Angelos Nomina habere, atque inuicem ea vsurpare: in quam sententiam & multa & maxima me argumenta duxerunt, vti mox ostendam, vbi Alphonso Tostato contrarias partes defendenti fecero satis.

Respondetur obiectis.

Quare ad primum Abulensis argumentum Resp. dupliciter posse intelligi Nomen ad rem aliquam certificandam imponi: Primò, vt Nomen faciat rem certam & determinatam, seu realis causa sit illius certitudinis ac determinationis. Secundò, vt rem certò significet, sitque certitudinis ac determinationis signum. Priore modo falsa est maior propositio, posteriore autem vera; sed tum siue Angeli sint in vna specie plures, siue vnus tantùm, possunt semper suis Nominibus certò significari, quando de iis inter aliquos sermo est.

Secundum negatur, quia potest res aliàs esse cognitissima; verùm si sermone non humano tantùm, sed Angelico etiam exprimi debeat, Nomine indiget, seu proprio signo.

Ad tertium dico, inter Angelos eum sermonem seu collocutionem esse, de qua Theologi agunt, cùm de Angelorum linguis differunt 1.p.q.107.

Quod autem postremò addebatur, facilè refelli potest; falsum enim est quod in ea ratiocinatione supponitur, nempe quod in Nominibus videantur res significatæ, eo modo quo in accidente viso, & ad eius similitudinem videtur substantia, cùm tamen dici non possit, rem videri in Nomine, sed tantùm rem videri cognito Nomine, quia scilicet Nomen non habet rationem medij cogniti terminantis conceptum, quo, qui audit, fertur in rem; sed tantùm excitat audientem ad talem rei conceptum, non in Nomine vel ad Nominis imitationem, sed iuxta præuiam rei notitiam expromendum; quare si deputatio sit ad intuitiuum rei conceptum habitualiter præhabitum excitandum, excitabitur haud dubiè vi Nominis conceptus rei intuitiuus, atque ita eueniret Angelis, si, quod possunt, inter se Nomina propria vsurparent.

Sententia probatur ratione.

Angeli itaque Nomina habent, quæ in prima sui creatione à præpotenti manu Conditoris acceperunt. Verum quidem est, nihil de hoc sacras Litteras tradidisse, sed nec de eorũ creatione quidquam expressêre. Quod S. Hieronymus ideo factum asserit, quia solùm visibilis mundi historiam describere propositum habebant. S. verò Chrysostomus ideo nihil de tota hac re scripsisse existimat, ne populus in idolatriam pronus, hinc adorandi Angelos occasionem quærere posset: licet hæc ratio Abulensi minimè probari visa fuerit, cùm aliundè siue ab Agar, siue à Iacobo, aliisque Angelos potuerint cognouisse: vtvt fuerit, quamuis de creatis Angelis Scriptura taceat, volente Deo populum suum per visibilia ad inuisibilium cognitionem ducere, nihil prohibet certa ac propria eorum Nomina admisisse. Suadetur ex loco Pauli ad Ephes.1. *Suscitans eum* (Christum) *à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus supra omnem principatum, &c. & omne Nomen, quod nominatur non solùm in hoc sæculo, sed etiam in futuro.* vbi sic Theophylactus: *Hinc discimus nomina quædam Angelorum ac spirituum cœlestium nobis hic esse incognita, quæ in cœlo reuelabuntur, quod me & natura eorum, & finis ad quem conditi sunt, tutò faciunt arbitrari.* Ac primò ad naturam quod spectat, vti suppositionum ea conditio est, vt suas quæque naturas habeant, ita naturarum proprium est illis non carere, quibus cognoscantur & inter se distinguantur, cuiusmodi ipsa esse Nomina nemo ignorat, secundùm id quod Plato in Cratylo docuisse visus est, dum Nomina non solùm ex rei ipsius substantia educi voluit, sed & id quod inde educitur locum Nominis obtinere. Cum quo conuenit, quod Festus tradidit Pompeius, Nomen dictum esse quasi *Nouimen*, quia præbeat notitiam rei, à qua procedere noscitur ac dependere: vnde necessariò sequitur iuxta regulam relatiuorum, suppositum aliquod non posse magis esse sine Nomine, quàm esse nequit absque natura. Adde, cùm totum id quod existit necessariò sit ab illo, cuius dicta factis æquantur, cuius vocare, est creare & facere, qui Deus est, in cuius omnipotentia quasi in virtute ac semine possibilia omnia latent, licet actu nondum existant; sequitur bene, cùm iussu suo illa euocat, hoc ipso facere, vt sint: dicente Apostolo Rom.4. *Qui vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt*: quam vocationem non malè Ideam quis dixerit, & ex consequenti Nomen suppositorum ipsis concreatum, iuxta Isaiæ 43. *Vocaui te Nomine tuo*: vnde sicut Idea suppositum antecedit, saltem prioritate, vt aiunt, naturæ; ita & Nomen suppositum præcedat necesse est. Neque obest animalia adducta fuisse ad Adam, *vt videret, quid vocaret ea*, Genes.2. quasi hinc clarum foret, supposita ante Nomina exstitisse, non enim hæc Ὀνομαθεσία per Adamum facta, ab illo fuit, sed expressio solùm Nominum illorum, quæ in mente Dei per cognitionem idearum residebant, quam dum Adamo communicauit, eum Ὀνοματοθέτην eorumdem effecit.

Ad finem verò quod attinet, qui non minùs quàm natura necessitatem Nominum vrgere videtur, hoc etiam liquet; cùm enim is in laudando Deo situs sit, testante Scripturâ, Dan.3.

Chrysost.

Ephes.1.20

Theophyl.

Plato.

Fest.Pomp.

Rom.4.17.

Isaiæ 43.1.

Gen.2.19.

S.Hieron.

Benedi-

Dan. 3. 57. *Benedicite omnia opera Domini Domino*, ac ſine Nomine laudantium id fieri commodè non poſſe videatur, conſequens eſt, vt ſingulis tam viſibilibus, quàm inuiſibilibus ſua Nomina attribuantur. cui adiungere licet: cùm huiuſmodi Nomina, totidem ſigna atque veſtigia eſſe debeant diuinitatis relucentis diuerſimodè in eis, pro vario gradu excellentiæ, quâ prædita ſunt, non poſſe non vtilia & commoda, imò neceſſaria illis obuenire. Si enim S. Eucherius in S. Luc. de Iſmaële, Iſaaco, Salomone, Ioſia, Cyro, Ioan. Bapt. qui nominati antequam nati, dicere potuerit: *Iuniores eos ætate Nominibus ſuis fuiſſe, quare hoc Angelis negabimus, qui homines multis partibus tranſcendunt?* De tribus quidē legimus, Nomina ſortitos eſſe: quare non ad exemplum & ſimilitudinem aliorum, quibus ſua quoque Nomina exiſtant, id factum credamus? Velle namque aſſerere eas eſſe officij & miniſterij, ad quod miſſi fuêre aliquando, non meriti Nomenclaturas, ac proinde non proprias aut hypoſtaticas, ſed nobiles & appellatiuas, vt quidam opinati ſunt apud Petr. Lombardum, parum veriſimilitudinis habere reor; quomodo enim Michaël, *Quis vt Deus*, Nomen miniſterij explicabimus? Gabriēlem verò & Raphaëlem ſua Nomina ipſo facto reperiſſe, gratis aſſumitur. Reuelauerit ille Danieli ſeptuaginta hebdomadas, aduentum Meſſiæ, aliaque; Zachariæ naſciturum Ioannem, Virgini conceptum filij Dei: hic verò duxerit & reduxerit incolumem Tobiam, parentem à cæcitate curârit, quis abſque iis anonymos fuiſſe dixerit; quodque geſtum, tunc denique Nomen eſſe conſecutos? credat qui volet, non ego: verum quidem eſt, nihil hîc Scripturam explicitè tradere; at cùm hæc commemorans, eos ſuis hiſce Nominibus compellet, numquid clarè ſatis, hæc antè habuiſſe inſinuat? ideoque Raphaëlem v. g. ad curandum Tobiam miſſum, quia eo antè Nomine diceretur? maximè cùm vbi aliter ſe res habere cognoſcitur, hoc ipſum exprimere non omittat, vt in Heua, Noë, Phaleg, Ieſu, aliiſque ad oculum patet, quibus ab officio, quod geſturi, ſua data Nomina nonnullis tacet; quare autem hîc tacuiſſet? Accedit cùm ex mente S. Thomæ 1. p. q. 10. Angeli omnes ſpecie differant, totidemque conſtituant, quot ipſi numero eſſe creduntur, quis vnquam ſpeciem audiuit dari ſine Nomine? ſi enim hîc Gemmarij, Aſtrologi, Medici, Phyſici, qui de animalibus, lapidibus, &c. tractare conſueuerunt, tantâ ſolertiâ ſingulis Nomina imponant, potiore iure id de cæleſtibus cogitandum, vbi omnia maiore ordine peraguntur. Certè B. illa Ioanna de la Cruz, vt auctor eſt Petrus Nauarrus non infimæ notæ Theologus lib. 2. vitæ eius cap. 4. cùm à Virgine Deipara diu multumque petiiſſet, ſcire poſſe Nomen Angeli ſui Cuſtodis, tandem ab eadem intellexit illud eſſe Zaruel. Angelis itaque ſua Nomina ſunto: quod minùs quiſpiam admirabitur, cùm eis, quæ Iuniores aliqui obiiciunt, viderimus eſſe ſatisfactum.

S. Eucher.

An Nomina Michaëlis, Gabrielis & Raphaëlis ſint officij, an meriti?

S. Thom.

Pet. Nau. *B. Ioanna de la Cruz intellexit Nomen Angeli ſui cuſtodis.*

Primum aiunt nonnulli, cùm Angeli neque conceptum, neque ſyllabicum norint idioma, quod ſimplicitati eorumdem atque perfectioni nimiùm incommodaret, quodque cælo toto exulare arbitrantur, nulla eiuſmodi Nomina eis poſſe competere quæ naturalia ſint. Argumentum tantò magis debile, quantò infirmiori nixum eſt fundamento, cuique experientia omnis clariſſimè aduerſatur, & quod maius eſt, adſtruere videtur vnum, idemque in eodem ſenſu ſimul eſſe poſſe, & non eſſe. Quis enim vnquā negare auſus fuit, omne quod eſt ac ſubſiſtit ſuam habere notionem, & ex conſequenti Nomen ſuum? neminē crediderim inſcitiâ tantâ laboraſſe. Adhæc cùm aliundè manifeſtò pateat Nomen nullum inueniri, ſiue verum illud ſit, ſiue imaginarium, quod non poſſit ſyllabatim efferri, atque adeò ſyllabicum non ſit; omnes qui negant Angelos eiuſmodi habere, ſimul aiunt Nomen habere, & non habere. Inſuper ſi Angeli hîc *in* terris hominibus apparentes, vti de Ioſue, Gedeone, parentibus Samſonis, Tobia, Gabelo, Zacharia, Virgine Deipara, aliiſque ſacræ Litteræ tradunt, ſyllabicâ dictione vſi fuiſſe legantur, cur in cælis idem obtineri non poſſit, & ſimul Nomina ſyllabica inueniri? Sed id perfectioni Angelicæ repugnat; verùm, quæ iſta imperfectio, Angelos facere ſupernaturaliter abſque lingua, quod homines naturaliter & linguæ ſuæ inſtrumento facere cōſueuerunt? neque enim actus intelligendi eorum omni diſcurſu caret, licet ipſi nos promptitudine longè antecellant, vt inter ſe colloqui volentes, id per multiplicationē voluntariam conceptuum ac cogitationum ſuarum non faciant. Et quid mirum ſi hac in parte Angeli ad conditionem hominum accedant, cùm homines naturæ terminos non egredientes in cælis ſicut Angeli Dei, eorum choris inſerti, tam de ſcientia eorum, quàm de modo loquendi communicaturi legantur?

Confirmatur ſententia eorum quæ obiici poſſent refutatione. Obiectio prima.

Obiectio ſecunda. Adelberti cuiuſdam delirium circa Nomina Angelorum.

Altera obiectio, ſed auctoritate Concilij Romani inſtructior, ait: cùm iſtuc Adelberti cuiuſdam oratio lecta fuiſſet, in qua Angelus Vriel, Angelus Raguel, Angelus Tubuel, Angelus Michael, Angelus Adimis, Angelus Tubuas, Angelus Sabaoth, Angelus Simihel exprimebantur, Zachariam pontificem ad ſuos aſſeſſores conuerſum dixiſſe: quid ad hæc fratres ſancti reſpondetis? Epiſcopos verò & Preſbyteros reſpondiſſe: quid aliud agendū eſt? niſi vt omnia quæ coram nobis lecta ſunt, igni concrementur: Auctores verò eorum anathematis vinculo percellantur. Octo enim Nomina Angelorum, quæ in ſua oratione Adelbertus inuocauit, non Angelorum, præter Michaëlis, ſed magis dæmonum Nomina ſunt, quos ad præſtandum ſibi auxilium

auxilium inuocauit; nos autem vt à veſtro ſancto Apoſtolatu edocemur, & diuina tradit auctoritas, non plus quàm trium Angelorum Nomina noſcimus, id eſt, Michaël, Gabriël, Raphaël. Cui Concilio cùm alij omnes, tum Zacharias ipſe Pontifex ſubſcripſit. Sed neque hæc ſententiæ noſtræ aduerſantur; aliud enim eſt Angelos Nomina habere, aliud illa cognita eſſe; prius non negat Concilium, ſecundum reiicit, & contrà ſentientes condemnat: ſi enim ſtellis ideo ſua Nomina non negentur, quòd nobis obſcura maneant & ignota; cur Angelis eadem denegemus, quia ignoramus?

Cor. à Lap. Reſpondeo itaque cum P. Cornelio Cornelij à Lapide doctiſſ. ſacrarum Litterarum interprete in Proœmio ad 3. & 4. lib. Eſdræ. Eccleſiam tria illa Angelorum Nomina ſola agnoſcere ex diuina Scriptura, vti addit Concilium, eaque ſola publicè celebrare & inuocare, alia tamen non damnare, niſi ab Hæreticis vel Magis fuerint commenta, qualia pleraque erant, contra quæ Concilium ibi agit. Quis enim neget Angelos ſicut plurimi ſunt, ita & plurima habere Nomina, perinde ac Dæmones? Ita noſter Cornelius à Lapide.

Obiectio tertia. Tertia obiectio quorumdam eſt cum Nicolao Lyrano explicantium verba Angeli ad Manue, Iudic. 13. 18. qui Nomen eius diſcere optarat: *Quid quæris Nomen meum, quod eſt mirabile?* Iud. 13. Volunt hi mirabile idem eſſe, quod nullum: quis credat? ego tranſeo, & quartam Obiectionem pari fidelia perſtringo, dicentium tria hæc Nomina Michaëlis, Gabriëlis, Raphaëlis communia eſſe & ambulatoria, modò huic, modò illi Angelorum ſine differentia communicari; ſed numquid hoc eſt bonos Angelos dæmonibus adæquare? quibus indifferenter deteſtanda hæc Nomina Beelzebub, Beelphegor, Belial, Baal, & eiuſmodi in Scriptura dari ſolita inuenimus, cùm nullus inter eos exiſtat tam modicæ nequitiæ ſpiritus, cui hæc conuenire non poſſint, vt theatralis habitus omni hominum generi ſolitus elocari, ad quamuis in ſcena perſonam exhibendam. Ego ſanctos Angelos tam vili facere non auſim.

Obiectio quarta.

SONVS QVINTVS.

Quid de prauis Angelis, quos Dæmones ſine Diabolos dicimus, iudicandum, retinéntne hi Nomina ſua, an verò ἀνώνυμοι vagantur?

An dæmones priſtina Nomina ſeruarint? S. Iud. v. 6. AC primò quidem inquiat aliquis, quomodo illi Nomina retineant, cùm *Principatum ſuum*, teſte S. Iuda, *non ſeruauerint*, qui in dictis Nominibus conſiſtebat; *ſed dereliquerint ſuum domicilium, in iudicium magni diei, vinculis æternis ſub caligine reſeruatis*

A Reſpondeo cum S. Thoma 1. p. q. 63. a. 3. ſicut hæc Nomina ab initio naturam ſimul & gratiam denotarunt, quamuis eam imperfectam adhuc, tamen ſufficientem ad gloriam promerendam; ita nunc naturam, & ſolam quidem denotare: neque enim perdendo dona gratuita, ſimul & naturalia amiſerunt. In quo magna Dei ſapientia elucet, dum non mediocre gloriæ ſuæ augmentum, vel hac viâ comparauit, relinquendo apoſtatis hiſce ſpiritibus Nomina ſua, non minùs quàm perfidis Chriſtianis vocationis ſuæ characterem ſaluum permittit, tam in teſtimonium perfidiæ ſuæ, quam ad iuſtum iudicium latum contra eos, ne quantumuis regno pulſi, & contempti originis ſuæ aliquando obliuiſcantur, ad maius indies tormentum ſuffe- B rendum. S. Thom. *Reſponſio affirmatiua.*

Probatur autem Primò hæc Aſſertio auctoritate Chriſti, Luc. 8. vbi energumenum dæmonio liberaturus, interrogauit illud, dicens: *Quod tibi Nomen eſt?* quod indubiè non feciſſet, ſi dæmones Nomine caruiſſent. Neque obeſt quòd reſponderit, *legio*, quia intrauerant dæmonia multa in eum; vnde Nomen proprium colligi nequit, ſed neque id ſe habere negauit. vnde nec mentitus Diabolus hîc fuit, quod ſatis patuit, tum, quòd Chriſtus non contradixerit, ſed eiectos omnes in porcos miſerit, & inde in mare: tum quòd à propoſita quæſtione non totus aberrârit; interrogatus enim velut ſolus eſſet, poterat non incongruè reſpondere non ſolùm ſe, ſed ad 6666. ibi latitare, reliquum additurus, ſi de eo iterum interrogatus fuiſſet. *Probatur ex Scriptura.* Lucæ 8. 30. C

Vnde in Eccleſia inter ceteras ceremonias, quibus ea curare energumenos ſolet, vna, nec minima eſt, Nomen dæmonis inueſtigare. In quo Exorciſtas admonitos velim, vt non ſine ſale, qui hîc admodum neceſſarius, progrediantur, hoc eſt, ne contenti ſint Nominibus vilibus, infamibus, ac ridiculis, cuiuſmodi nequam hi ſpiritus imponere ſibi amant ſæpiſſimè, propter quæ meritò caſtigandos ſilentio ſciant. Secundò, ne communibus illis & longo iam vſu tritis, vt ſunt Beelſebub, Aſtaroth, Satan, &c. acquieſcant, ſed Nomina creationis vrgeant, quæque iis à Deo in ipſa creatione indita perquirant, quæ non alia quàm Hebræa fuiſſe potuerunt. Magnam hîc communiter moleſtiam parere D conſueuerunt, obſtinatè refragantur, nec niſi altiore vi coacti edicere ea ſolent; cuius tres potiſſimùm cauſas inuenio. Prima, quia hoc ad Dei gloriam ſpectare animaduertunt, cuius capitales inimici cùm ſint, omni, quâ poſſunt viâ, obſcurare illam contendunt. Altera eſt rabies & confuſio quâ affliguntur quoties meminêre gloriæ ac principatus amiſſi, qui in iis Nominibus ſubſiſtebat. Tertia, quia certum atque indubitatum ſignum veræ poſſeſſionis eſt, Nomen propriũ Hebræâ linguâ enuntiaſſe, quod vnicè ac ſingulari quodã aſtu tegere ſemper laborant, *Admonitio pro Exorciſtis.*

Probatur conclusio historiâ Energumeni Tornacensis.

Rem vtilem, neque iniucundam hîc Lectori A facturum me esse existimaui, si quod hactenus de prauis hisce spiritibus, verbis docui, exemplo in vera historia demonstrarim, quam non ita pridem nactus sum ab eximio S. Theologiæ Magistro, eodemque Ecclesiæ Tornacensis Archidiacono Ioanne Boucherio conscriptam, cuius ipse testis grauissimus ac maximè idoneus non interfuit solùm, sed & legitimâ formâ digessit: est autem eiusmodi: Mulier erat triginta circiter annorum, quam malus dæmon ab anno ætatis septimo insederat, istuc parentum illius imprecatione accitus: hæc statuto die ac hora coram Ven Sacramento Altaris iussa comparere, datoque Exorcista, à quo Dei auctoritate B tartareus hospes coactus Nomen suum suorumque quod in creatione acceperant, ordine ediceret, quinquaginta facilè, eaque diuersa omnia & Hebræa quidem promptissimè publicauit, voce semper atque in omnibus variatâ, nunc graui, nunc acutâ; nunc citâ, nunc tardâ; nunc magnâ, nunc paruâ; nunc mediocri, nunc leui; nunc asperâ, nunc contractâ, nunc diffusâ; nunc continenti spiritu, nunc intermisso; nunc fractâ, nunc scissâ; nunc attenuatâ, nunc inflatâ; nunc canorâ, nunc fuscâ; nunc leni, nunc lamentosâ; nunc muliebri, nunc virili; nunc rusticâ, nunc ciuili; nunc sæuâ, nunc blandâ, & sic in ceteris, vt infernalem Proteum facilè esset agnoscere. In tabulas C publicas mox Nomina relata, ac viris Hebrææ linguæ peritissimis examinanda atque expendenda tradita fuerunt; qui eâ significatione pulcherrimâ, & supra infelicissimam eorum conditionem, quâ modò vtuntur, quid sublimius ac sanctius sonare pronuntiarunt, atque in sex classes sapientissimè digesserunt.

Prima continet ea, quæ attributa diuina referre videntur.

Secunda, quæ SS. Trinitatem & numerum personarum.

Tertia, quæ processionem earumdem.

Quarta, quæ relationem Dei ad homines.

Quinta, quæ creaturarum reciprocam relationem ad Deum.

Sexta, quæ mysterium Eucharistiæ concer- D nunt.

Vnde meritò quis obstupescat, eiusmodi Nomina spiritibus illis olim indita fuisse, quorum rationem notionemque non nisi per Ecclesiam, teste Apostolo ad Ephes. 3. & 1. ad Timoth. 1. assequi potuerunt, iam inde ab initio, in eis diuinâ sapientiâ præfigurante, quod nec illi intelligerent, nec nisi post multas annorum centurias executioni mandandum erat. Singula itaque prædicto ordine recenseamus, atque ab iis, quæ diuina attributa concernunt, auspicemur.

Ephes. 3. 1. Tim. 1.

Varia Nomina Dæmonum.

Horum quatuor prima Seraphinorum erant: עֲרִיאֵן Erien, *vigilans oculus.* בַּעַל־שָׁלֵם Baal-scalim, *dominus pacis.* עֲרִיָּה Eria, *vigil Domini.* עֻזִּיָּה Ozia, *fortis Dominus*, vel, *fortitudo Domini.*

Tria Thronorum:

אֵלִיָּה Elia, *Dominus fortis*, vel, *Deus meus Dominus.*

אֶלִיעַז Elihaz, *Deus meus fortis.*

עַלְיָה Halia, *Excelsus Dominus.*

Tria Dominationum:

מַלְאַכְלְאוֹן Malachleon, quasi מַלְא־כָל־אוֹן Mala-col-on, *plenus omnibus diuitiis.*

בַּעַל־עַז Bahalhaz, *Dominus fortitudinis.*

כִּלְהוּד Chilhud, vel כְּלִיהוּד Chelihud, *tota laus*, vel *perfectio laudis.*

Tria Cherubinorum:

עֲזִיהוּא Ezihu, *fortitudo ipsa*, vel עָזִיהוּא Oziahu, *fortitudo Dei ipsius.*

מַלְאַךְ־הָרוֹם Maleach-harom, *Angelus elevationis.*

שְׁמוֹעֵר Shamoher, *Nomen eius vigilis*, aut שְׁמַעַר Shamahar, *inclytus vigil.*

Secunda Classis continens mysterium Personarum SS. Trinitatis.

Ex ordine Seraphinorum: אֹרְחֵם Orchem, vel אוֹרְהֵם Oruhem, *lux eorum.*

שַׁלְמַחֵם Salmahem, quasi שָׁלֵם מֵהֶם Salom-mehem, *pax ex eis.*

Ex ordine Dominationum: כְּלִיהֵם Chelihem, *vas eorum*, seu *consummatio eorum.*

Tertia Classis repræsentans processionem Personarum.

Ex ordine Seraphim: אֲבִיאֵל Abiel, *pater meus Deus.*

Ex ordine Cherubim: אֲבִיָּה Abia, *pater Dominus.*

פִּי־סֵתֶר Phi-sether, *os absconditi*, vel, *absconsionis.*

בַּעַל־צֶלֶם Bal-tselem, *Dominus imaginis*, vel, *Domini imago.*

אֲבִיגַיִל Abigail, *patris exultatio.*

Ex ordine Thronorum: פִּיהָרוֹם Piharum, *os elevationis*, seu, *excelsi.*

דֹּר־יְהוּא Dor Iehu, *generatio eius qui erit.*

Ex ordine Angelorum: אֲבִירָם Abiram, *pater meus excelsus.*

פְּנִיאֵל Phiel, *os Dei.*

דֹּרְהַגְעַם Dorhagam, *generatio recreans populum.*

רוֹאדֹרְהָרוֹם Ro-dor-harum, *videns generationem excelsi.*

רוֹאבַרְהֵמִי Ro-bar-homi, *videns filium caloris.*

Quarta Classis relationem Dei ad creaturas designans.

Ex ordine Seraphim: הַעֲגָב haagab, *amator ille.*

רְפָאִים Rephaim, *potentes*, vel רָפְאִים Rophaim, *medentes.*

Ex ordine Thronorum: עַל־עַם halgam, *super populum.*

רַעוּאֵל Raguel, *pastor Dei.*

Ex ordine Virtutum: חַנִּיאֵל, Aniá, *gratia Domini.*

Ex

Ex ordine Archangelorum: עֻזִּיעָם vſigam, *robur populi.*

Ex ordine Angelorum: אוּרִיעָם Origam, *lux populi.*

Quinta claſſis. Relatio creaturarũ ad Deum.

Ex ordine Seraphim: עֹבַדְיָה Obadia, vel Abdias, *ſeruus Domini.*

הֶמְדִּיאֵל Hemediel, *deſiderium Dei.*

הוֹדִיָה Houdiah, *confeßio laus Domini.*

קְנַנְיאֵל Kananiel, *zelator Dei.*

Ex ordine Dominationum: חֲוִאֵל Hauael, *viuens Deo.*

Ex ordine Virtutum: שְׁמַעְאֵל Samahel, *obediens Deo.*

לְמֶךְ-עוֹן Lomedon, *diſcens afflictionem*, vel, Lemedeon, *doctus humilitatem.*

Ex ordine Poteſtatum: עַמִּיאֵל Emmiel, vel Immiel, *mecum Deus.*

Ex ordine Thronorum: עַמִּיהוּא Emmihu, vel Immihu, *mecum ipſe.*

אֵב אֵל Ebel, *voluptas Dei.*

Ex ordine Dominationum: קַרְאִיָה Coreiah, *inuocans Deum.*

הַלְלוּגַז Halelugaz, *laudate potentem.*

Ex ordine Thronorum: כְּלֹמְיָה Clomejah, *perfectus à Deo.*

Sexta claſſis Euchariſtiæ.

Ex ordine dominationum: אֹכִילִיהוּא Ochili-hu, *cibus meus ipſe*, vel, achila-iehu, *cibus qui erit*, id eſt, *ſtabilis & permanens*, latinè *Achlius.*

Ex ordine Principatuum: כְּלֶהֱרֶם Chelehhem, *tamquam panis.*

Ex ordine Poteſtatum: אֹכִילֶעָז Ochilegaz, *eſca potentis.*

Ex ordine Thronorum: עֻגָּאֵל Vgael, vel Ogael, *placentia Dei.*

Ex ordine Dominationum: אוֹר-לֶחֶם Orlehem, *lux panis.*

Ex ordine Thronorum: הֹגְלֶחֶם Hoglehem, *feſtinitas panis.*

Notanda hîc tria. Primũ cùm in Lemedeon, quod Nomen in quinta Claſſe recenſetur, ſyllaba vltima ſcribi poſſet ſiue per א, ſignificaretque ea ratione fortitudinem; ſiue per ע, & tunc denotaret humilitatem, adiuratus ſimpliciter ſpiritus, vtro modo ſcribi deberet? ſponte exclamauit per ע: vnde clarè patet relatio ad eum, qui dixit: *Diſcite à me quia humilis ſum*, &c.

Secundò, cùm in Nomine Baltſelem, quod in tertia claſſe notatur, dubitaretur quomodo ſecunda ſyllaba ſcribenda foret, per ש, ſiue per ס, iterum adiuratus repoſuit, per ſade.

Tertiò, cùm is cui Nomen Rodarharom, de quo in tertia claſſe, Nomen ſuum corrumperet, dicendo ruſtico modo Roderaron, adiuratus, vt congruè ac diſtinctè ederet, reſpondit Ro-dar-harom, intelligis benè? Idem cùm accideret in Achila-iehu, de quo in claſſe ſexta, pronuntiarat enim latinè dicendo Achlius, iuſſus hebraicè proferre, expreſſit clarè Achilahu, A cibus meus ipſe.

Ad fidem autem his, ſimilibuſque Nominibus habendam quod attinet, varia DD. opinio eſt. Alij omnem planè denegandam his eſſe voluerunt, vtpote quæ à Dæmone profecta ſint, qui liberalis admodum mendaciorum pater, & fallendi nequiſſimus artifex habitus ſemper fuit, quod & Chriſti Domini exemplo confirmant, qui dæmonia eiiciens dum effutire multa conarentur, *increpans non ſinebat ea loqui*, vtpote teſtimonium ab auctoribus tam infamibus & improbis recipiendum minimè arbitratus, vt poſt Tertullian. S. Chryſoſtomus & Euthymius cenſuerunt. *Quæ fides his Nominibus habenda.* Tertull. Chryſoſt. Euthym.

Alij verò non omnem Dæmonibus fidem abrogandam iudicantes, prudenter inter ea quæ ex propriis, & quæ à maiore vi coacti proferunt, diſtinxerunt. Quorſum enim Eccleſiæ ſuper omnia dæmonia poteſtas data fuiſſet, niſi illa cogere, & ad ea verè proferenda vrgere poſſet, quæ ſua intereſſe arbitraretur? Id ſanè eorum clamores & eiulatus, dum acriùs ab Exorciſta vrgentur, ſatis teſtantur; & vnde, quæſo, martyrium SS. Ioannis & Pauli vulgo creditum eſt, dum paſſim in exilium pulſi dicerentur, niſi à ſpiritibus immundis, qui multorum corpora vexabant, fuiſſet peruulgatum? Præterire hîc nequeo, quod tempore Ludouici Pij Imperatoris contigiſſe Annales loquuntur: Paupertem quemdam, Albericum Nomine, à paralyſi S. Marcellinus miraculo curarat, cùm mox S. Gabriël formâ illius ac ſpecie aſſumptâ Albericum iubet Imperatorem adire, ac de imminentibus tam capiti ſuo, quàm ſuorum omnium periculis atque ærumnis, niſi reſipiſcerent, ſeriò admonere. Neglecta res, & monitio contempta fuit: ecce tibi famem, incendia, latrocinia populum inuadere, Imperatorem à filiis pati nefanda, ſolio deiici, & grauiſſimis calamitatibus Imperium conflictari, quas duodecim dæmones, quibus id commiſſum fuerat, ſedulò incendebant, quorum vnus ſexdecennis puellæ corpore occupato, atque ex eius ore hæc verba Latino ſermone effutiens, id publicè, iubente Deo proclamauit: *Angelo credere noluiſtis, Diabolo compulſi credetis*: quod & factum fuit, ſtatim enim ieiunia indicta, preces inſtitutæ, Concilia, pro tollendis vitiis & morum exceſſibus, coacta Moguntiæ, Lugduni, Toloſæ, Pariſiis. An quiſquam hac de leuitate populum coarguit, aut falſa fuiſſe exiſtimauit? Dæmoni tamen creditum fuit. Non omnia igitur quæ ab illis proferuntur mendacium redolent, maximè quæ non ex propriis, ſed à Deo, aut ab Eccleſia compulſi manifeſtant.

Ad Nomina redeo, & Sonum finio. Petat aliquis, an hæc ea exiſtimanda ſint, quæ Deus creator olim iſtis impoſuit, an verò ab ipſiſmet ſubdolè efficta, & vafrè aſſumpta? fateor non vndequaque liquere; ſi tamen quod vero ſimi- *An hæc Nomina eis in creatione indita fuerint.*

lius haberi, diciq́ue possit, inquiratur: existimo A prius verius videri, tum quia conformitas cum aliis, maximè Gabriële & Raphaële id suadeat, vtpote lapis Lydius non fallax, ad quem hæc veritas comprobetur; tum etiam quia gloria Dei, quæ hinc exurgit non modica, id confirmet.

Quis honor eis habendus sit?

Ad honorem autem eis habendum quod spectat, vt & hoc obiter adiungam, vti nemo in eis Nominibus principatum, quem perdiderunt reuereri voluerit; ita nullum quoque ea in semetipsis venerari, ab omni subiecti impietate mentem animumq́ue seuocando, recusare debere iudicârim, cùm hoc sensu non magis dici possint Nomina dæmonum, quàm Sacerdotum filij appellari illi, quorum parentes vxore B mortua, de qua progeniti fuerant, sacris Ordinibus sunt initiati: & quis dixerit nobis, an non

S. Iud. v. 9. ea fuerit causa, ex qua, teste S. Iuda, dum *Michaël disputans cum Diabolo altercaretur de Moysi corpore non ausus fuerit iudicium inferre blasphemiæ?* nam si

Franc. Ven. verum est quod Franciscus Venetus scribit, Nomen ei fuisse גבראל *hacazel*, hoc est, *fortitudo Dei*, quare istud, reuerentiam illam atque obseruantiam non effeciset, quam illi Michaël deferebat, & nos eiusmodi Nomina dicto modo non suspiciamus?

SONVS SEXTVS.

An animæ corporibus liberæ Nomina habeant, & quid hac in parte de Stellis sentiendum sit? C

Quæ vel, qualisve sit Anima rationalis.

AB Angelo discedere, præteritâ animâ rationali, religio vetat; quo pacto namq́ue è vicinia demigrem, necessario meo proximum lagus incolêti neglecto? Solent Regum liberi post illos aditi, & affines pari beneuolentiâ saluteri; & anima de Numinis magni prosapia est, tanti patris aurea proles, expressa Dei effigies, quantum illa interminata vis ac natura in opere suo repræsentari potest, cæli hæres diuina, de qua

Nazianz. loquens S. Gregor. Nazianz. orat. 1. Ἐκ Θεοῦ θεῖα καὶ τῆς ἄνωθεν δόξης μετέχουσα. *Ex Deo, inquit, diuina, supernaq́; nobilitatis particeps.* quam proinde Parens ille Vniuersi atq; Opifex Deus, D vt manuum suarum operam, ingenij sui cutam, afflatus sui vaginam, religionis Sacerdotem, Angelorum sociam atque cognatam, sicut Tertull.

Tertull. loquitur, amat, & affectu prosequitur prorsus singulari, quod sanè luminosa illius mens, voluntas, memoria, liberum arbitrium, ratio, æuum sempiternum, virtus, gratia, ceteræq́ue dotes promereri satis videntur: quare amens sim, si quam ita Deus honorat, hæc mea pagina silentio prætereat, atque obliuiscatur. De Animabus itaq; quæro, an corporibus liberæ Nomen proprium habeant, quo vel eas compellare liceat, vel ipsæ inter se vtantur?

Animabus Nomina negãt Chrysostomus, & Tostatus.

Tractauit olim quæstionem hanc Antiochenus ille Præsul, ab aureo ore commendatissimus, & in negantem partem incubuisse non obscurè notatus est, cùm hom. 2. in c. 1. epist. ad Hebr. in hæc verba scripsit: *Quid mirum est, si nec Dei vocabulum index propriæ constet essentiæ, cùm neque in Angelo proprium Nomen inuenias quod eius essentiam declaret? arbitror autem quia neque Animæ reperta est propria denominatio.* Sic ille. Sed eadem hîc quæ antè, redit argumentatio, cui iam plenè satisfactum existimo. Nescimus, inquiunt, nec assequimur animarũ Nomina; ergo nulla habent. Imbecille argumentum. Quis enim non videat, planeq́ue sentiat posse eas Nominibus suis felicissimè gaudere, licet nos ea ignoremus?

Respondetur vtriq́ue.

Obiicit Tostatus Matth. 22. cùm Animæ beatæ in cælis futuræ sint sicut Angeli Dei, & ij Nominibus careant, quomodo ipsæ ea habere possent? Et hoc quoque efficit nihil, imò officit non parum; cùm enim Angeli, vt antè probauimus, Nomina sua habeant, & Animæ beatorum illis similes futuræ sint, eas Nomina sua habere quoque necesse est.

Abulensis.

Dico igitur Animas rationales ab omni corporum commercio liberas, cuiusmodi & à Deo creatas, & postea, dum corporibus soluentur, futuras credimus, sua Nomina habere, tam quæ à creatore indita dum conderentur accepêre, quàm ea quæ corporibus indutæ gestarunt, etiamnum reseruant, quorum prioribus pro mutuo inter se commercio atque excitatione vti possunt; posterioribus verò à nobis compellari solent.

Habent Animæ Nomina sua.

Probatur sententia iis omnibus argumentis, quæ proximo Sono ad stabilienda Angelorum Nomina allata sunt, cùm eadem Angelorum atque animarum ratio sit. Secundò, Scripturæ sacræ testimoniis: ita namq́ue Saluator Luc. 10. suos excitaturus: *Gaudete*, inquit, *quòd Nomina vestra scripta sunt in cælis.* Quod, nisi istic Nominum vsus sit, qui fieri possit non facilè assequêris. Tertiò, vsu totius Ecclesiæ, quæ sanctas illas Animas cælo receptas eisdem Nominibus inuocat, quibus dum hîc inter nos degerent, compellabantur, quæ sic inuocatæ non desinunt inuocantibus opitulari.

Probatur sententia Scripturis, & vsu Ecclesiæ vniuersæ.

Lucæ 10.

Rectè dicet aliquis id fieri respectu nostri, sed inter eas nulla Nomina reperiri, neq; vsum esse posse, vbi quæque proximam nouit, vt seipsam; vbi, teste S. Ioanne, *Videbimus eum sicuti est*: vnde fiet vt Similes ei futuri simus. & 1. Cor. 13. *Cognoscemus sicuti cogniti sumus*, hoc est, intimè, & modo quodam excellentissimo, ipso Christo Iesv manifestante se nobis.

Obiectio.

1. Ioan. 3. 1. 1. Cor. 13. 12.

Quorsum igitur Apostolus SS. Iesv Nomen Philippensibus annuntians, tanto ait in cælis honore colendum, vt omnium istic genua illi curuentur & inflectantur? Certè Theophylactus explicans verba illa quæ idem Apostolus

Responsio.

Theophyl.

Ephe-

Epheſ.1.17. Epheſiis ſcripſit cap.1. *Deus Domini noſtri* IESV *Chriſti Pater det vobis ſpiritum ſapientiæ, vt ſciatis quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus ſecundùm operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans illum à mortuis, & conſtituens ad dexteram ſuam in cæleſtibus, ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & omne Nomen quod nominatur non ſolùm in hoc ſeculo, ſed etiam in futuro.* Non obſcurè docet Nomina Angelorum & cæleſtium ſpirituum nobis hîc incognita, in cælis fore reuelanda.

Quomodo, inquies, cùm cognitio abſorbeat Nomina? hoc ferunt. ſi ita eſt, cur non etiam ſexum? quare non Martyrum, Doctorum, Virginumque aureolas? quid opus iſtis peculiaribus notis abſque quibus intima illa, maximaque cognitio, qualis iſtic futura ſatis eſſe poterit? ſi verò maneant illæ, quare non pari ratione Nomina in cælis perſeuerent, quare Deum ſuâ gloriâ hinc oriente, ſanctas illas animas lætitiâ, quam ex mutua inſignium Nominum vſurpatione colligere ſolent, temerè ſpoliemus?

An Nomina quæ Sancti in terris geſſere, & turpia fuere, in cælis cõmutentur.

Quæri hîc poſſit, an Nomina illa quæ Sancti, dum viuerent, geſſerunt, & vilia ſubinde ac turpia fuerunt, aut ſtatum illum, in quo decore maximo omnia fieri ſolent, dedecere videntur, ſubinde in meliora non mutentur? Facere id Pontifices ſummi, qui proximè ad eos accedunt, conſueuêre: Imperatores ac Reges interdum imitantur: ad Maieſtatis vtique ſuæ ſplendorem amplificandum, cur idem Sancti potioribus titulis non vſurpent? cùm nihil hîc quod magnopere obſiſtat, poſſe exiſtimem reperiri, & exempla in promptu ſint; ita enim de B. Megengoſo Geldriæ Duce ſcribunt Hiſtorici, eum, poſtquàm vitâ functus, ac Chriſtiano ritu compoſitus fuiſſet, ſpectabili formâ ſuis apparuiſſe, ac clarâ voce omnibus ſignificaſſe, ſe in cæleſti curia non Megengoſum, ſed Megengaudium appellatum, quo in poſterum ab iis vellet Nomine compellari. De Villana Florentina ex tertio Ordine S. Dominici, Annales referunt, poſt mortem apparuiſſe cuidam è familiaribus, monuiſſeque, ſe non ampliùs Villanam, ſed Margaritam vocari, Nomenque ſuum eſſe mutatum; quibus rectè accommodes quod Baruch 5. legitur: *Nominabitur tibi Nomen nouum tuum à Deo in ſempiternum.* Sed de his ſatis. Ad cælum ac ſtellas mentis aciem cum Regio Vate dirigamus quem Pſal.8 ita præcinentem audio: *Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum, lunam & ſtellas quæ tu fundaſti.* quibus Rex ille ſanctiſſimus non ſolùm ſe in futuram, quam certò ſperabat, felicitatem excitabat, ſed & præſenti eorumdem conſideratione occupandum profitebatur.

B. Megengoſus in cælis dictus Megengaudius. Villana, appellata Margarita.

Baruch 5.4.

Pſal.8.4.

Quid ſtellæ ſint.

De ſtellis itaque inquirimus, quas ad mundi huius viſibilis ornatum, ad vim & luminis ſui influxum, ad magnatum rerum ſignificationem Orbis Architectus molitus eſt, non eo quidem modo quo Anaxagoras de illis diſſeruit, qui circumiectum ætherem flammiferum, ignemque naturæ circumferri aiebat celerrimè, & ipsâ motus incitatione ſublatos de terra lapides & combuſtos, ſtellas reddidiſſe, quæ deinde in orbem cierentur: puerile hoc eſt, de lapidibus in aſtra & lucentes illos ætheris clauos conuertis; ſed verum, ſolidiores ac lucidiores orbium ſuorum eſſe portiones, quæ diuino præſidio flammeſcentes, quaſi pyropi quidam cæleſtibus pratis interſperſi, firmamentum incredibili ſuo ſplendore exornant.

Anaxagor.

Harum Nomenclatio iam pridem multis negotium faceſſiuit, anſam dantibus Prophetis, quorum prior Regius fuit Pſaltes, qui dum hiſce verbis Dei ſui potentiam commendat, ita cecinit Pſal.146. *Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis Nomina vocat.* Alter verò Iſaias cap.40. in eumdem ſcopum collimans: *Leuate in excelſum oculos veſtros, & videte quis creauit hæc: qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex Nomine vocat.* An itaque ſtellæ Nomina ſua propria habeant, quibus ipſæ poſſint compellari? Variæ ſunt opiniones.

An Nomina à Deo habere dicendæ Pſal.146.4 Iſai.40.26.

S. Hieronymus in Iſaiæ cap.13. in c.3. epiſt. ad Galatas, in c.5. Amos Proph. & epiſt.84. ad Magnum: Putare, inquit, non debemus ab Hebræo has ſtellas his appellari Nominibus, quæ Græcus ſermo reſonat & Latinus, ſed propria habere vocabula; ſicut enim Deus vocauit lucem diem, & aridam terram, ſic & ſingulas ſtellas ſuis appellauit Nominibus, quorum proprietatem noſtra lingua non exprimit. Ita ille.

Ait S. Hieronymus.

Aliorum opinio eſt Deum in creatione rebus tantùm quinque Nomina indidiſſe, diei ſcilicet, nocti, mari, terræ, & homini, vt in lib. Geneſis patet; cetera verò omnia ab hominibus variis de cauſis Nomina ſortita eſſe. Ita Anaſtaſius Sinaita 4. Anag. contempl. in Hexam. Abulenſis, &c. ſed hoc de externis Nominibus intelligendũ. Manaſſes verò & Glycas in Annal. ex Ioſepho cenſuerunt Seth de filiis Adam vnum, aſtris Nomina poſuiſſe, licet Toſtatus & alij nonnulli hanc malint Adamo prouinciam commiſiſſe, vtpote quem & ſcientia maior à Deo infuſa, & vberior virtus commendabant. Verùm iis vel temporum iniuria, vel linguarum confuſione interlapſis, cùm re vera quænam ea fuerint ignoremus, neceſſe eſt ad ſequioris ætatis poſteros conuolemus, quos vt varij caſus diuerſimodè exercuerunt; ita ipſa experientia ad noua Nomina ferenda excitauit: vnde Bernard. Sylueſter:

Negant alij, atque ab Adamo denominatas volunt. Anaſt.Sin. Abulenſis. Manaſſes. Glycas.

Quæmodò ſunt ſtellis Nomina, fecit homo.

Et Virgilius 1. Georg.

Nauita tum ſtellis numeros, & Nomina fecit.
Pleiadas, Hyadas, clarumq; Lycaonis arction.

Vnde Nomina, quibus modò ſtellæ diſtinguantur. Bernard. Sylueſt.

Seneca verò natural. quæſtion. c.25. *Nondum*, ait, *annos ſuſſe mille quingentos, cùm ſcribebat, ex quo*

Seneca.

Peretius. *Gracia ſtellis Nomina fecerat.* Licet Benedict. Peretius noſter Chronica ſupputatione accuratiùs conſiderata, necdum eo tempore ſeptingentos præteriiſſe contendat. Dixerit hîc forſan aliquis non centenis annis, ſed millenis, iiſque pluribus agendum eſſe, cùm de Nominum huiuſmodi antiquitate diſceptatur; certò namque conſtare ante Moſis tempora, ea Nomina cognita fuiſſe, cùm liber Iob c. 9. & 38. & Orionis, & Hyadum, ac Pleiadum mentionem faciat, vti & Amos Propheta c. 5.

Iob 9. 9. & 38. 31.

Amos 5. 8.

Cyr. Alex. Sed rectè occurrit Cyrillus Alexand. obiectioni huic reſpondens, dum monet eos, qui interpretati ſunt ſacram Scripturam, Orionis, & aliorum feciſſe mentionem, non quòd apud Hebræos hæ ſtellæ iis appellarentur Nominibus, ſed abuſos potiùs fuiſſe Nomine tum vſitato, & trito, Nominaque Hebræa vocabulis fabularum gentilium, in linguam noſtram tranſtuliſſe.

Fabuloſa Nomina decent ſtellas. Abuſus ſanè magnus, licet vſitatus, quo barbaris huiuſmodi figmentis cælum diuinitatis domicilium deformatur, cui iam pridem boni ſemper Auctores ſuccenſuerunt, & meritò. quid enim oportuit Meduſæ cruentum caput, Orionis arma, Caſſiopeæ, vel Andromedæ fabulas cælo inferre? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per poſteriora membra degenerans? quid Capricornus, caper ex piſce cum aſtris commune? Vtinam Chaldæi illi Aſtrologi, qui prima ſtellis Nomina dediſſe leguntur, Græciæque præluſerunt cùm horridas illas cælo imagines inuexere, altiùs paululum mentis ſuæ aciem extuliſſent! non terræ ſordibus lucidiſſima ſidera offuſcaſſent, ſed radio cæleſti clariora nobis ea reddidiſſent, vbi iam per iſtiuſmodi Nomina Deo inuiſa, ſtelliſque ipſis indigna, in media earum luce, lucem quærere cogimur, nec ſatis inuenimus. Quare laudandi inprimis Ioannes Bayerus, & Iulius Schillerius, qui nuper in Cęlo ſuo Chriſtiano vulgatis planetarũ Nominibus ſubſtituerunt propria Adami, Moſis, aliorumque Patriarcharum, indideruntque duodecim ſignis Apoſtolorum vocabula & Aſteriſmis ceteris aliorum Sanctorum, rerumque religioſarum nuncupationes, quamquam verear, vt omnibus probentur, vt ſanè Claudio Pieteskio, viro ratæ exquiſitæque eruditionis, ac cetera pio diſplicuiſſe apud Petrum Gaſſendum inuenio, metu nimirum peruertendi confundendique quidquid cæleſtis notitiæ à memoria vſque antiquiſſima in omnes libros reſperſum eſt; ſed huic aliunde ſuccurri poſſe quis non videt?

Io. Bayer. Io. Schiller.

Pieteskius.

Concluſio. Quæ cùm ita ſint, quid Dauidi, quid Iſaiæ reponemus? quorum hic Deum ſtellas vocare ex Nomine, ille ſtellis Nomina vocare aſſeruit. Varij varios huic nodo cuneos compararunt, è quibus vnum alterúmve produco, hunc myſticum, illum litteralem. Ad litteralem quod ſpectat, tria phraſin hanc ſignificare inuenio. Primò, Deum ſtellarum omnium naturam, vim & efficaciam intimè perſpectam habere, ita vt eas proprio & accommodatiſſimo Nomine vocare poſſit, vti & fecit, dum in creatione ſingulas ſuo Nomine, licet nobis incognito, compellauit. Secundò, ſingularem ſtellarum habere curam & prouidentiam, vt cuique tribuat quod opus eſt, & ea opera ac munia iniungat, quæ naturæ ſuæ ac viribus commenſurata & accommoda ſunt: nihil autem cuipiam ſupra facultatem & vires præcipiat. Tertiò, non tantùm notiſſimas eſſe Deo earum naturas & differentias, ſed etiam, & multò magis, eas non aliter atque milites bene moratos Imperatori, ita Deo ſubiectas eſſe, ſiue iubeat lucere, & influere; ſiue à lucendo & influendo inhibeat: nam impoſitio Nominis, vt infrà videbimus, ſubiectionis eſt argumentum. Sic Cornelius à Lapide, Gabriel Aluares, & alij. Vnde bene Seuerinus Boëtius lib. 1. de Conſol. Philoſoph.

Cor. à Lap. Aluares. Boëtius.

O ſtelliferi Conditor orbis,
Qui perpetuo nixus ſolio,
Rapido cælum turbine verſas,
Legemq; pati ſidera cogis.

Venio ad myſticum, quem Anaſtaſio Sinaitæ Anagogic. contemplationum in Exameron l. 4. acceptum fero: hic per ſtellas Sanctos intelligit; Deum verò eis Nomina vocare, quoniam ex illis alios vocat ſeruos, alios mercenarios, alios operarios, alios amicos, alios patres. In quam ſententiam & S. Auguſtinum atque Hilarium tranſiuiſſe inuenio, alioſque paſſim Latinos.

Anaſt. Sin.

Auguſt. Hilarius.

SONVS SEPTIMVS.

Quod Nomen primo homini, & à quo inditum fuerit?

RErum earum Nomenclatione expeditâ, quas æternus ille vigor & cæleſtis origo commendabiles facit, ad Hominem veniamus: huius enim Nomen indagandum ſimul, & Nomenclator; neutrum autem longè quærendum, vtrumque ſacra Geneſis hiſtoriâ promptè ſuppeditante; ita enim ibi cap. 5. *Vocauit Deus Nomen eorũ Adam, in die qua creati ſunt.* Quæ verba conſiderans Euſebius l. 11. de præp. Euang. c. 4. (quo loco de commodiſſima Nominum apud Hebræos impoſitione copioſè diſputat) de notione & interpretatione huius vocabuli Adam hunc in modum diſſeruit: *Quæ Plato*, inquit, *de Nominum impoſitione in Cratylo multis verbis diſputat, ea multò ante Platonem Moſes veluti ſapientiſſimus & eloquentiſſimus reipſa præſtitit.* Nam & Nomen ipſum, Adam, terrigenam aut terrenum poteſt ſignificare; Adama enim, apud Hebræos, humus dicitur, quamuis per tranſlationem, rubram corporeamque naturam ſignificet, ita terrige-

Gen. 5. 2. *Primum Hominis Nomen, Adam.* Euſebius.

Quid ſignificet

à quo impositum. rigenam atque terrenum, seu corporalem hominem hac appellatione signauit. Voluit autem Deus primo homini eiusmodi Nomen imponere, tum quia, vt opinatur Iosephus, ex terra rudi, atque intacta, quam virginem vocamus, & ipse rubram existimat, factus esset: tum vt suæ originis memoriam numquam deponeret, sed eius vilitatis recordatione modestum ac demissum animum, Deoque omnino subiectum perpetuò gereret, dum se Dei esse opus, atque ab ipso tamquam figulo ex luto fictum esse recordaretur.

Iosephus.

Cur Adam sibi Nomen non dederit. Sed quærat aliquis cur Adam, cùm tantâ rerum omnium naturalium scientiâ atque sapientiâ à suo vsque ortu præditus fuerit, vt suos posteros omnes, etiam Salomonem, longè anteiret, ipse sibi Nomen nequaquam designarit? Resp. duplice id factum ex causa; primò vt ostenderet Dei erga se plenũ Dominium; Domini namque est Nomina seruis domus suę imponere. Secundò, quia teste Ioan. Chrysost. Adam suæ formationis sat erat ignarus; nec enim Deus ante animam eius creărat, quæ videret quomodo corpus ipsi ex vilissimo terræ puluere esset formaturus, sed subitò atque homo esse cœpit, vidit se, & factum pulcherrimum ad imaginem Dei inuenit. *Deus*, inquit Chrysost. *creauit hominem de puluere: sed nesciebat homo, quomodo esset factus, & propterea suam ignorans vilitatem sibimet minus bene Nomen imposuisset:* & verè qui cetera viuentia plenè cognoscebat, seipsum non ita comprehendebat, vt iam homini à sui principio fuerit commune, non plenam & perfectam sui habuisse cognitionem. Oportuit igitur vt Deus ipsi Nomen imponeret, qui eius comprehendebat vnus naturam. Vnde productâ muliere, existentibusque simul iam in Paradiso, benedixit, & terræ omniumque viuentium dominium concedens, dixit: *Replete terram, & subiicite eam, dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus quæ mouentur super terram.* Gen. 1. v. 28. Tunc, quia iustum erat, vt ij qui dominium tam grande accipiebant, intelligerent sub Dei se dominio manere, *vocauit Nomen eorum Adam.* Ecce Nomen homini à Deo impositum. Et dubio omni procul nullus poterat melius homini Nomen imponere, quàm qui solus hominis comprehendebat naturam. Adam itaque ab Adama, quæ terram significat, non à *Gheden*, quod voluptatem denotat, vt Theodoreto visum; non ab Edom, quod rubrum signat, vt Iosephus existimat, quòd homo conditus sit ex agro Damasceno, vbi terra rubra est carnis instar, sed, vt ex communi SS. PP. sensu dixi, ab Adama, siue vt Latina interpretatione Cyprianus lib. de Sina & Sion. Ambros. in Psalm. 118. Augustl. 15. de Ciuit. c. 17. dixerunt, *Homo ab humo.*

Chrysost.

Gen. 1. 28.

Theodor.

Iosephus.

Cyprian. Ambros. August.

Mysteria Nominis Adam. August. Sed maius insuper sacramentum in hoc Nomine expendendum admonet Augustinus, tract. 10. in Ioan. Nec absque ratione; quæ enim ex ore Dei procedunt, tam grandi sapientiâ referta sunt, vt non solùm sententias integras, sed & minima verba, imò & indiuisibilia elementa oporteat expendisse; obseruari itaque huius Nominis litteras vult præfatus Doctor, non quòd eius auctor ipse sit, verùm, vt sincerè diuersis in locis profitetur, Maiores sui, qui viam illam iam pridem ingressi fuerunt. Nomen ergo, Adam, ex quatuor illis litteris constare notat, quas Græci in capite eorum Nominum habent, quibus quatuor Orbis huius terrarum partes solent designare: scribe quatuor illa Nomina, Ἀνατολή, Oriens: Δύσις, Occidens: Ἄρκτος, Septentrio: Μεσημβρία, Meridies: & de singulis anteriorem litteram sume, habebis Adam. Ita S. Augustl. Obseruârat hoc priùs S. Cyprian. lib. de monte Sina & Sion, imò & Sybilla ita canens:

Cyprian. Sybilla.

Nimirum Deus effinxit tetragrammaton Adam,
Qui primus fictus fuit, & qui Nomine complet,
Ortus, Occasus, Austrum, Boreamq; tigentem.

Hæc & plura alia adfert Eugubinus, arguens illos, qui talem circa Nomen Adam in Augustino carpunt annotationem, eam vel hinc improbantes, quod Adam Hebræum Nomen sit, hæc autem quatuor Græca multò posteriùs inuenta, quasi Deo antequam inuenta essent, nota non fuissent. Ad rationem verò quod spectat, duplicem reperio. Prior est, quod illo patre descensura posteritas, per omnes mundi partes dispergenda esset latè patentem huius mundi aream repletura. Altera, quam S. Cypriano adscribunt, quod Deus hominis corpus volens efformare, ex quatuor Orbis partibus pugillum terræ collegerit, ex quo illud effinxit. Colligitur ex Esaiæ 40. vbi enim Vulgatus legit, *qui appendit tribus digitis molem terræ*: legunt Septuaginta, *omnem terram pugillo comprehendit.* Et in Hebræo, pro terra habetur nomen עפר *gepher*, quod puluerem terræ significat: Item ex eo quod Scriptura ponit, cùm exprimit hominis formationem, dicens iuxta Septuaginta: *Formauit Deus hominem puluerem de terra*, id est, accepit puluerem, & vilissimum quidem, quod est in terra, vt S. Chrysostomus annotauit. Hoc igitur est hominis principium, hæc nobilis illa materia ex qua compositus, puluis de quatuor mundi partibus collectus, vt indicaret Deus, hominem factum ex eo, quod in quauis Mundi parte vanus, inanius, vilius & imperfectius erat, & hinc Nomen ei datum: *Vocauit*, inquit, *Nomen eorum Adam in die qua creauit eos.*

Cyprian.

Eugubin.

Isaiæ 40. 12.

S. Cyprian.

S. Chrysost.

Nec illis (quod bene cum S. Augustino notes oportet) pro seipsis tantùm, hoc Nomen dedit, sed pro posteris omnibus futuris in Mundi finem, quod Sapiens Eccl. 6. annotauit, dicens: *Qui futurus est, iam vocatum est Nomen eius, & scitur quod homo sit*, siue Papa, siue Cæsar, siue Rex, siue Mercator, iam antequam nascatur Nomen accepit ab eo, qui intus & in cute tes omnes

Adam non solum primo homini, sed & posteris omnibus conuenit.

Eccl. 6. 10.

cognoscit, & scitur quod homo sit, non de materia cælorum, non ex igne, aut aëre, sed de terra procedens. Vnde patet rectè à nonnullis tradi Nomen, Adam, partim proprium, partim esse appellatiuum: Proprium quidem, cùm Scriptura id primo homini attribuat, clarè, atque expedité scribés in sacra Geneſis historia, *Adam ductum in paradiſum. Omnia viuentia adducta ad Adam, &c.* Appellatiuum vero, cùm varijs in locis & pro homine vſurpauit, vt apud Oſeam c.11. *In funiculis Adam traham eos.* vbi S. Hieron. notat Symmachum & Theodotionem, imò & 70. vertiſſe *in funiculis hominum*, quomodo etiam accipitur Eccl.35. *donec retribuat hominibus ſecundùm actus ſuos & ſecundùm opera Ade.* Vbi, teſte Ianſenio, nō de primo parente, ſed de omni homine ſermo inſtituitur; adeo namque vel exinde patris Nomine ſoboles cœpit appellari.

Oſee 11.4. S. Hieron. Eccli. 35.24 Ianſenius.

Sed cùm de Patre agimus, Matris obliuiſci non decet; viro itaque mulierem ſubiungo; neque enim quos Deus coniunxit, ſeparari à nobis hic fas eſt. Nomen itaque & hæc ſortiri debuit; at quo Nomenclatore? non alio quàm viro ſuo; ita namque diſertè ſacer textus Geneſ.3. *& vocauit Adam Nomen vxoris ſuæ Heua, eo quod mater eſſet cunctorum viuentium.* Optimè, & dominij virilis in vxorem grande teſtimonium. Penes maritum ſiquidem eſt, quod loquatur domi, familiam componat, res ſuo quamque loco diſtribuat, rebus Nomina ordineſque præſcribat. Vxorem, ſi fieri poſſit, ſolus maritus & de Nomine vocet, & de facie noſcat; ceteros ſic lateat mulier, vt qui vocetur, quænam ſit, imò an ſit, vſquam prorſus neſciatur.

Quod Nomen prima mulieris fuerit.

A quo impoſitum. Gen.3.20.

Ad Nomen autem, Heua, quod ſpectat, Hebraicè nobis חַוָּה exprimitur, circa quod cum Rabbinis nobis diſceptatio eſt, volentibus ijs, id à חָוַר quod loqui ſonat, deriuare, velut ex eo temporis articulo ſexus ille à garrulitate atque loquacitate notatus fuiſſet. Gerræ, ac baiæ! Melius ac ſacris Litteris conformius maiores noſtri idipſum ab חָיָה, id eſt viuere, deriuarunt, 'in', vti apud Hebræos commutabiles ſunt, tranſmigrante: ad differentiam præcedentis חַיָּה, quod vitam aut beſtiā ſignificat, conueniréque cum verbis ſequentibus, *eò quòd mater eſſet cunctorum viuentium*, ſiue illa fuerint ipſius Adami, ſiue verò Moyſis, de quo certi nihil compertum; licet textus Hebræus, quem habemus, הַיְתָה אֵם כָּל חָי Haietha em col chai, *fuit mater omnis viuentis*, nonnihil faciat, vt credamus à Moyſe additum, velut dixiſſet bene ab Adamo vxorem nominatam eſſe Heuam, quod ipſa fuerit, id eſt futura eſſet, more Hebræo, mater totius generis humani; ſed non euincit.

Quid deſignet.

De tempore verò ſi quæratur, quo Nomen iſtud vxori ſuæ impoſuit Adam, nō ſatis liquet, arbitrantibus nonnullis factum id, vbi primum Dei iudicium finitum eſſet: alijs, poſtquàm electi eſſent ambo de Paradiſo: quibus maior pars accedit. Inſertum autem eſſe hoc loco à Moyſe, per proleplin, arreptâ ſcil. occaſione mortis, quam pro ſupplicio Deus irrogârat, vnde velut exacerbatus aduersùs mulierem, à qua fuerat in malum impulſus, per amarum quendam iocum, acerbamque ironiam, matrem illam viuentium appellauit, cùm ſeriò potiùs appellāda eſſet morientium mater, quippe quæ ſibi & marito vniuerſæque liberorum poſteritati auctor malorum omnium, & mortis exſtitiſſet. Vnde eleganter Philo lib. quis rer. diu. hær. *Adam*, inquit, *mulierem videns, quamuis mortem ſuam, vitam illam nominauit.*

Quo tempore mulieri datum.

Philo.

SONVS OCTAVVS.

Quando ceteris rebus creatis ſua Nomina poſita, & à quo?

DEgebat primus homo in paradiſo voluptatis vitam feliciſſimam, rebus omnibus à Deo conditis datus Imperator, ſed Nomina deerant, quibus ad commodius ſui, ſuorumque obſequium, eas compellaret: requirebantur autem eiuſmodi, quæ perfectè earū naturis conuenirent, & proprietatibus deſignandis ſubſeruirent: cùm, vti Sapientibus ſemper placuit, iſtuc Nomina reſpiciant, vt ſint velut quædam imagines ac ſimulachra rerum. Quare iſtud à ſumma illa Sapientia hîc pronum fuiſſet exſpectare, vt quæ naturam eis ac vitam dederat, eadem & nominaret, niſi antè Adamum eis veluti Regem ac dominationis ſuæ Vicariū conſtituiſſet, quem proinde & Ὀνοματοθέτην habere decebat, ac Nomenclatorem: *Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, & vniuerſis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea. Appellauit q; Adam Nominibus ſuis cuncta animantia & vniuerſa volatilia cæli, & omnes beſtias terræ. Omne autem quod vocauit Adam anima viuentis, ipſum eſt Nomen eius.* Gen. 2.

Qualia Nomina creaturis conueniant.

Fabricandis hiſce à Deo præpoſitus eſt Adam. Gen. 2.19.

Variæ hîc dubitationes exortæ, ac Primò quomodo tanta animalium multitudo adducta fuerit ad Adam?

Quomodo id factum?

Reſp. non ſua ſponte, neque inſtinctu, ductuque naturæ ad illum iuiſſe, cùm dicat Scriptura à Deo fuiſſe adducta; nec verò eâ ratione ab illo fuiſſe iſtuc acta, vt oues ſuas agere paſtor conſuevit (nec enim id breui tempore fieri potuiſſet, cùm iam per vaſta terrarum ſpatia diſperſa eſſent:) nec præterea à vehementi aliquo vento (vt de coturnicibus lib. Num. c.11. legitur) in paradiſum fuiſſe abrepta, quod ſine exitio terreſtriū animalium fieri nō potuiſſet, & ex contrarijs mundi partibus flantes venti ſe inuicē impediuiſſent: ſed, vt S. Auguſtino placuit l.9. de Gen. ad lit. c.54. vel Angelorum miniſterio, vel interiore inſtinctu, atque impulſu acceſſiſſe, fingente ſiquidem in illis Deo, hoc eſt, in ea animæ ſentientis facultate, quam Philoſophi æſtima-

Num. 11.31

S. Auguſt.

d by Google

æstimatiuam dicunt, phantasma quoddam re-
præsentans cuique animalium conueniens illi
esse, ire ad eum locum vbi erat Adam, eiusque
imperio subijci ac voluntati: bina itaque & bi-
na, marem dico & feminam cuiuslibet speciei,
tam de terrestribus, quàm volatilibus hac ra-
tione ad Adam properarunt. Vnde minimè
hîc audiendus Caietanus, qui contra commu-
nem PP. ac Theologorum sententiam docuisse
visus, non re vera fuisse animalia adducta ad
Adam, sed intellectuali tantùm modo fuisse
menti eius à Deo repræsentata, vt ea ipse con-
siderans conueniēs singulorum naturis Nomen
assignaret.

Caietan.

Secundò roget quispiam, qua potissimùm ex
causa adduxerit Deus animalia ad Adam? Et
quatuor huius rei idoneas mihi videor rationes
inuenisse. Principio voluit ea omnia ante Ada-
mum sisti, vt ex eorum aspectu, atque cum sua
ipsius natura comparatione, perspicuè agno-
sceret, quantum illis præstaret ipse, ac Deo ad
agendas gratias obligaretur. Deinde cùm ani-
malium omniū Princeps à Deo iam esset con-
stitutus, suos ipse seruos cognosceret, & animā-
tia velut obsequium ei sponderent. Ad hæc, vt
singulis Nomina imponeret, eaque ratione lin-
guam, quâ posteri eius vsuri erant, conderet ac
locupletaret. Denique vt eâ ratione innotesce-
ret omnibus, quantâ scientiæ præstantiâ eum
Deus præ ceteris donasset, cùm tantâ proprie-
tate ac subtilitate rebus singulis Nomina indi-
disset, dicente Scriptura Gen. 2. *Omne quod voca-*
uit Adam anima viuentis, ipsum est Nomen eius.

Quart Ani-
malia ad-
ducta ad
Adam.

Gen. 2. 19.

Moyses
Barcephas.

Quemodo.

Præterire hîc nequeo quod Moyses Barce-
phas lib. de Paradiso, aliique de hoc animātium
conuentu posteris non inuentustè tradiderunt:
Considebat, inquiunt, *Adamus, vti regio throno, in*
editiore Paradisi loco, vnde ad illa longè, lateq; paten-
tium amœnitatum nemora patebat prospectus, fortè
cœlestium Orbium situ, magnitudine ac mirabili specie
oculos mentemq; pascebat, & inde altiùs in contempla-
tionem summi rerum omnium Conditoris euectus, sui
nescius, Dei totus amore absorptus tenebatur. Cùm su-
bitò ex omnibus terra plagis animantium fit concur-
sus. Erat autem ipse augustâ specie, vultu diuinis radiis
effulgente, regiaq; maiestate venerandus (qualis fulgor
ex ore Moysis legitur emicuisse) cùm subitò ad eum de
cœlo vox facta insonuit, Videret, quid vocaret ea. Sin-
gularum itaque considerans naturas, ex qualitatibus
diuersis diuersa formauit vocabula, vt v. g Latinus ca-
ballum à canendo nuncupat, quòd terram cauet vngu-
lâ; porcum, quasi spurcum, quòd spurcus sit; & canem,
quòd canorum det venando latratum. Ita ille in lin-
gua illa primitiua multò adhuc felicius Nomina con-
didit singulorum. Vnde suam ipse mox vocem altiùs
extollens, vt longissimè audiri posset, animantia pro-
prijs Nominibus, suo cuique speciei indito cœpit compel-
lare. Præibat fortè Leo bestiarum principatu glorio-
sus, non tam caperatâ, vt modò se ostentat, fronte
horribili, diffusis tamen per colla iubis, conditis inter-
sum vaginat acuminatis vnguib⁹ micrantibus, suppresso
oris hiatu ac rugitu, placidè demisso capite Adamum
auscultans, Nomineq; suo audito supplex præterijt. Sic
& belluarum maximus Elephas, carneâ illâ mole, por-
tentosis dentium magnitudine, & insanâ proboscide
spectandus, audito suo Nomine venerabundus illico dis-
cessit. Cùm ecce succedit Equus gloria ac triumphis na-
tum animal, agglomerato pedum gressu arguta ca-
put erigit, gaudetq; comantes excutiens ceruice thoros,
pronuntiari se proprio Nomine audit, & submisso de-
inde capite regium Adami vultum rectis oculis intueri
non ausus, recedit. Similiter de Tauris, Tygridibus, Pan-
theris, Serpentibus, cæterisq; terræ animalibus philoso-
phandum. Ex parte alia videre erat, arboribus, plantis,
fruticibus ac carectis insuetam auium multitudinem
insidentem, suspensis auribus, hianteq; ore suum cuique
proprium Nomen ab homine pronuntiandum exspecta-
re. Nominatus ergo proprio Nomine Pauo, pennarum
diuersicolorum pulchritudine gestiens, geminantes cau-
da oculos expandebat ad Solem, nictantia cœli sidera in
duellum de fulgore, deq; venustate pronocaturus. Ad
eundem modum Aquila, Phœnix, Ardea, Cicunia, gal-
lus, reliquæq; auium species suis auditis Nominibus sub-
misso capite supplices, & voce in cantum modulatâ ve-
lut gratiam hominis habentes, ad consuetas nemorum
sedes iterum deuolarunt. Rectè igitur D. Chryso-
stomus hom. 14. hoc tam mirabile spectaculum
mente contemplans: *Vidisti*, inquit, *consumma-*
tam potentiam, vidisti dominij auctoritatem? perpende
cum alijs etiam hoc quod & leones, & pardi, & vipera,
& scorpij, & alia omnia eis truculentiora ad Adamum
quasi Dominū omni cum subiectione accesserint, id quod
monstrat manifestè Nominum impositio. Nomina quæ
imposuit illis vsque in hodiernum diem permanent. Ita
S. Ioan. Chrysost. de animalibus.

Chrysost.

Sed quid de piscibus? verosimile est eos non
fuisse ad Adam adductos, tum quia non ha-
bent cum homine consuetudinem, vti cetera
animalia solent: tum quia extra aquam positi,
statim interiissent, nisi Deus nouo aliquo mira-
culo eos conseruasset; tum denique, quia cùm
alia ad Adam ducta essent, vt Nomina eis im-
poneret tanquam seruis, quorum famulatu &
obsequijs vsurus erat, in piscibus illud locū non
habebat, à quibus homini præter alimentum
prouenire poterat nihil: postmodum tamen eis
Nomina indita esse suspicari facilè est, siue ab
ipso Adamo per designationes, certasque eo-
rundem descriptiones, vti S. Ambrosius lib. de pa-
radiso cap. 11. & S. August. l. 9. de Gen. ad lit. c. 2.
docent, siue ab alijs prout quisque ex piscibus
primum capiebatur. S. Ioan. Chrysost. hom. 14.
scribit quidem pisces ab Adamo Nomen acce-
pisse; quâ tamen id viâ, modoque factum fue-
rit, non attingit, neque ex eo quod adducti non
fuerint, colligi potest Nomine carere, cùm cer-
tum sit herbis quoque ac plantis, gemmis, &
metallis Nomina ab Adamo imposita fuisse,
cùm tamen ea non fuerint ad illum adducta.
Atquerita de his, quæ hactenus dicta sunt,
com-

Quemodò
Piscibus sua
data sint
Nomina.

S. Ambros.

S. August.

Chrysost.

communis Doctorum opinio ſenſuſque conueniunt.

Quæri cùm Deus Cælo, terræ, mari, diei ac nocti Nomen dederit, animalia verò, ac ceteras res creatas ab Adamo voluerit nominari

Surgit autem quæſtio non leuis: Quid ſit, quod cùm Deus cælo, terræ, mari, diei ac nocti Nomina indiderit, animalia verò ac ceteras res ab ipſo voluerit Adamo nominari? nonne potuit & his ſicut & illis Nomen inuenire? & eâ ſcientiâ pollebat Adamus, quâ poſſet idonea, conuenientiaque cælo & terræ Nomina aptare. Notandum diſcrimen quod inter animantia & res ceteras inuenitur. Cælum enim, & terra, dies, & nox diuturna ſunt, & quæ æternitatis ſæpius Nomen ſortiuntur. *Terra autem in æternum ſtat.* Voluit igitur Deus, vt operum qualitatem & diuturnitatem ex Nominibus penſaremus; ac proinde homo, à quo nihil ſtabile ac firmum, animantibus Nomina inderet, vt Nominum inconſtantia, rerum mutabilitatem præferret; Deus verò, à quo quidquid venit, firmum ac permanens eſt, perſiſtentibus rebus Nomina ſanciret, vt ex Nominum firmitate rerum quoque perpetuitas noſceretur. Docuit id Rupertus. Rupertus l. 1. in Geneſ. c. 28. *Nonne ſine cauſa eſſe putandum eſt, quod de animantibus loquens Scriptor, quæ ſine dubio præterierunt, adduxit ea, inquit, ad Adam, vt videret quid vocaret ea: omne enim quod vocauit Adam anima viuentis, ipſum eſt Nomen eius. Lucis autem Nomen, id eſt diem, & tenebrarum, id eſt noctem ipſe Deus poſuit: de quibus ſanè dubiũ non eſt, quia præteriri aut mutari non poſſunt. An & cæli, & terra perennitatem ex eo Scriptor idem innuit, quia Deus firmamentum Cælum, & aridam terram nominans, per ſeipſum vocabula impoſuit?* Et inferiùs. *Igitur eorum, quorum Nomina Deus per ſemetipſum impoſuit, & ipſorum quorum homo vocabula dedit, hæc obſeruanda diſtantia eſt; quia illa quidem, quamuis mutata permanent; hæc autem tranſitoria ſunt.* Rectè. Vnde hoc colligas; omne id, quaſi inane prorſus ac vacuum, nihili eſſe faciendum, cui auctor non indidit Nomen.

Rupertus.

SONVS NONVS.

Ad quos deinceps Nominum impoſitio ſpectârit?

FAbius Pictor lib. 1. de aureo ſæculo, *Denominare*, inquit, *aut imponere gentibus & locis Nomina, Regum, Ducumq; ius eſt.* Ita ille, & bene quidem; vtráque hiſtoriâ tam ſacrâ quàm profanâ, antiquâ ac neotericâ teſtimonijs ſuis id ſatis, vt opinor, confirmante, quibus vaſtiſſimæ terrarum regiones, populiq; latè diffuſi à Regibus ac Dynaſtis Nomina ſua conſecuti leguntur. Sed non id modò agimus, neque noſtri hoc inſtituti eſt, qui de hominis potiſſimùm Nomine diſputamus, & ab illo ad glorioſum, dulciſſimumque Virginis MARIÆ Deiparæ Nomen feſtinamus. Quis igitur Adami protoplaſti nepotibus denominandis idoneus à Deo datus onomatopæus?

An Nominum impoſitio ad patrẽ, an verò ad matrem ſpectet.

Duo ſunt de quibus potiſſimùm ſolet ambigi, vter alteri præferendus (vtroque ius, ac conſuetudinem prætendente) cenſeatur, pater nimirum, ac mater; tum propter vicariã, quam à Deo in liberos obtinent auctoritatem; tum verò ob magnam illam quam à natura in eoſdem acceperunt poteſtatem; atque adeo pro patre ratio militat magni illius Græciæ Doctoris Chryſoſtomi hom. 14. in Geneſ. *Nominum*, inquit, *impoſitio dominium teſtatur, atque olim talem fuiſſe morem Scriptura loquuntur.* Ita Dauid explicaturus Dei dominium in ſtellas, *qui numerat*, inquit, *multitudinem ſtellarum, & omnibus eis Nomina vocat.* Pſalm. 146. & Adam acceptâ à Deo poteſtate in cuncta animantia appellauit ea Nominibus ſuis, Geneſ. 2. ſed filij paternæ potiùs, quàm maternæ poteſtati ſubijciuntur; ergo à patre potiùs quàm à matre Nomina accipere debent. Accedit patrem non tantùm eſſe dominum filiorum, ſed etiam vxoris: vnde Scriptura 1. Petri 3. *Sara obediebat Abrahæ, dominum eum vocans*; quare pater hac in parte matri præferendus videtur, quod & olim Platoni admodum placuiſſe legimus, dum ſic in Cratylo ſcripſit: *ad virum, non ad mulierem imponendorum Nominum munus pertinere cenſetur*; & ita è noſtris docuere S. Ioan. Damaſcen. 2. de fid. c. 30. Tertullian. l. 4. contra Marcion. c. 13. Card. Toletus in Lucæ 1. Annot. 124. Abulenſ. Matth. c. 1. q. 59. Galatinus l. 3. cap. 18. Ianſenius cap. 1. Concord. Pererius, Viegas, &c. Ad exẽpla verò Scripturæ quod attinet, nec pauca ea ſunt, neque infirma; ita namque à Patribus Nomina acceperunt Enos, Geneſ. 4. Noë Geneſ. 5. Iſaac Geneſ. 21. Manaſſes & Ephraim Geneſ. 41. & 52. Gerſan & Eliezer Exodi 2. &c.

Argumenta pro Patre.

Chryſoſt.

Pſal. 146. 4.

Gen. 2. 20.

1. Pet. 3. 6.

Plato.

Damaſcen. Tertull. Toletus. Abulenſis. Galatinus. Ianſenius. Pererius. Viegas.

Gen. 4. 26. Gen. 5. 29. Gen. 21. 3. Gen. 41. 51. & 52. Exodi 2. 22.

Pro matre autem ſurgit Montanus, qui ſuper Iſaiæ 7. *vocabitur Nomen eius Emmanuel*, ductus non tam rationibus, quàm exemplis, aſſerit ius Nominum imponendorũ antiquo iure ac more ab Heua fere vſque ad Eliſabeth in ſacris Litteris obſeruari matri, non patri fuiſſe commendatum. Exempla pro eo ſunt hæc: Heua Nomina imponit Cain, Abel, Seth. Filiæ Loth filijs ſuis Moab, & Ammon. Lia vocat Nomen Ruben, Simeon, Leui, Iudæ, Gad, Aſer, Iſſachar, Zabulon. Rachel, Dan, Nephthali, Ioſeph & Benoni. Nomina itaque duodecim filiorum Iacob, quę & ipſa fuere præclariſſima, atq; ampliſſima, à matribus imponuntur, vti & Samſonis Iud. 13. Samuelis 1. Reg. 1. Salomonis 2. Reg. 12. Iabes 1. Paral. 4. Deniq; Chriſti Domini noſtri, vt patet Iſaiæ 7. iuxta Hebræam lectionem, vbi non eſt, *& vocabitur Nomen eius Emmanuel*, ſed, *& vocabit*, feminino genere, ſcilicet virgo concepturа & paritura, vt notat Galatinus lib. 3. de arcanis c. 18. quod tandem clariùs exprimitur Luc. 1. En varia Scripturæ teſtimonia in vtramque partem, quorum

Argumenta pro Matre.

Montanus.

Iud. 13. 24. 1. Reg. 1. 20. 2. Reg. 12. 24. 1. Par. 4. 9. Iſaiæ 7. 14.

Galatinus. Luc. 1. 13.

Digitized by Google

quorum vnaquæque in lege, quam fingit, tot admittere cogitur dispensationes, quot obseruationes. Quis autem non videat eam esse inutilem legem, quę non sæpius obseruetur, quàm dispensetur? Nec ratio pro alterutra vrgere multum videtur, cùm naturale illud in liberos dominium penes vtrumque resideat parẽtem; & quamuis ad patrem aliqua ex parte magis pertinere videatur, intuitu aliquarũ actionum, præsertim Iure Ciuili, suâ tamen mater potestate non fraudatur.

Conclusio. spectare ad vtrumque. *Maldonat.*

Quid itaque hîc statuendum? Id quod Maldonato nostro, actis sanè iudicij viro in cap. 1. Matth. visum fuit, nimirum cùm hac de re ius nullum inter Hebræos reperiatur, munus hoc ad vtrumlibet parentem absque vllo discrimine spectasse: quæ mihi planior atque expeditior doctrina semper visa fuit, facem hîc prælucente clarissimâ illa Græciæ pharo S. Ioanne Chrysostomo hom. 51. in Genes. vbi de hac Nominum impositione differens sic loquitur: ***siue mater, siue pater Nomen impositurus erat, rarum quoddam ac nouum imponebat, vt per illud aliqua futura præsignificaret***, & quod non oscitanter aduertendum, Ius naturale pro alterutra parte nullum, positiuum autem non apparet: & reuera nullum fuisse vel inde satis liquet, cùm aliquando alter tantùm parens Nomina imponebat, vti dictum est; aliquando vterque simul, vt patet in Ismaële Genes. 16. Ioanne Bapt. Luc. 1. & Christo Domino Matth. 1. vbi etiam Iosepho hoc munus committitur, vt patris officium honoretur.

Chrysost. *Gen. 16. 15. Luc. 1. 60. Matth. 1.*

Temperatur sententia.

Vnam tamen hîc adhibuero moderationem, licet promiscuè ius hoc dixerim vtrumque respicere parentem, numquam tamen absque peculiari quadam ratione, ac causa à matribus soluisse Nomẽ imponi, viris aut ignorantibus, aut inconsultis. Ita Genes. 16. Nomen Ismaël reuelatur matri Agar, atque ei præcipitur vt filio istud imponat, tamen & eodem cap. scribitur ipse Abraham vocasse & imposuisse Nomen Ismaeli, ita & reuelatio Nominis Salomonis facta Dauidi 2. Reg. 7. & impositio præstita à matre Bethsabea. & Matth. 1. non solùm matri Virgini, sed præterea ipsi Iosepho munus imponendi Nominis Iesv, cælitus demandatum fuit.

Gen. 16. 11. *2. Reg. 7. Matth. 1.*

Aliquando Infans sibi Nomen imponit.

Parentibus iungo ipsum Infantem, quẽ subinde suum Ὀνομαθέσιον factum legimus, cui par est vtrumque parentem assentiri, cùm ex ore infantium & lactentium non rarò perficiat laudem suam, qui parentes & infantem ipse creauit. Vnum ex multis adscribo: Catanzarij pronuper honesta femina filium ex Gaspare Matiscano cõiuge susceperat, cui, ducta S. Ignatij obseruantia, Nomen Ignatij indi cupiebat mater, malente patre Irenęum dici; qui demum post diuturnam altercationem conuenerunt inter se, vt puer, Ignatius Irenæus appellaretur. Verùm ea consensio ingens litium seminarium fuit. Vxor enim Ignatiũ & nuncupabat, & nuncupari à vernaculis seuerè exigebat: contrà Gaspar omnes vrgere, dicerent Irenæum. Erat fere mensis à cœpto iurgio tertius, & vterque manè quodam in asserendo nonnihil incaluerat, cùm ioco pater: Contentio, inquit, pueri arbitrio decernatur; mater conditionem accipit: tum pater percunctatur ludibundus à trimestri filio, quomodo appellari vellet? cùm ecce diuinitus infanti vi fandi donatâ, identidem distinctè hoc Nomen effatur, Ignatius. Commouit vox illa patrem, qui nouitatem admiratus prodigij, Ignatium exinde nominari filium iussit. Atque ita pater, mater ac proles agnosci subinde hîc consueuerunt. An verò alteri cuipiam quid iuris vllibi vel à Religione, vel à consuetudine partum sit, non alienũ ab instituto meo crediderim inuestigare. Ac primò occurrit 2. Reg. cap. 12. vbi Salomoni legimus Nomen *Iedidiah* imposuisse Nathan prophetam. sacer textus sic loquitur: ***Misit Dominus in manu Nathan prophetæ, & vocauit Nomen eius, Amabilis Domino. eò quòd diligeret eum Dominus:*** videturque hoc Nomen eodem die puero impositum esse, quo vocatus est Salomon; duplex enim Nomen tulit. Atque hinc profluxisse arbitror morem istum, qui apud nonnullos inualuit, vt Sacerdos Nomen Infanti consignet, vti de Moscouitis scribit Sigismundus in historia, cap. de baptismo: ***nato infante***, inquiens, ***mox accersitus Sacerdos, ante ianuam habitationis in qua est puerpera, certas stando recitat orationes, puerog, Nomen imponit.*** Ita & in Mediolanensi Ecclesia fieri singulis annis in Sabbato sancto accepimus, vbi tres pueros Archiepiscopus eo die baptizare consueuit, & Petri, Ioannis, ac Pauli nominibus appellare. De S. Vincentio Ferrerio scribit vitæ Auctor apud Laurentium Surium, cùm Infantulus ad sacrum lauacrum delatus esset, atque inter eos qui aderant, longa de Nominis impositione disceptatio oriretur, dum vnusquisque ex eis suum illi Nomen imponi percuperet, sacerdotem exspectandi tædio victum, Nomen Infanti imposuisse, dicendo: ***sit Nomen eius Vincentius.*** Quod cereri audientes conticuerunt, ac simul omnes dixêre, vocetur *Vincentius*: successum exitus declarauit. Prætereundum autem non est, quod de Theodosio Iuniore noster scribit Matthæus Radetus, in Aula sancta, cui Nomẽ sanctissimus Præsul Ioannes Chrysostomus imposuit. Et sanè conuenienter. Quis enim non intelligit in Ecclesia Dei nulli magis hoc officium conuenire, tum propter sapientiæ famam, tum verò propter Officij auctoritatem, quàm Sacerdoti? neque ab vllo prudentiùs imponi posse Nomen, quàm ab illo qui Dei vices sustinens procurandæ hominum saluti destinatus est in terris.

Sigismund. *Surius.* *Radetus.*

Subinde Ὀνομαθεσία ad sponsores fertur.

Addo Sacerdoti eos, qui è sacro fonte baptismi nunc candidatos suscipiunt, quos S. Augustinus *Compatres*, Alcuinus Flaccus *Sponsores*, Chrysostomus *fideiussores*, Gregorius *susceptores*, Epipha-

Nomẽ S. Ignatij ab infante sibi impositum.

Auguſt. *Alcuinus.* *S. Chryſoſt.* *Gregorius.*

Digitized by Google

Epiphan. Epiphanius *patres*, vulgus autem *patrinos* aut *matrinas* dicit, his ob affinitatem ac ſimilitudinem, quam cum naturali patre ac matre contrahunt, dum quod pueris per ætatem nõ licet, curâ ſuâ ac diligẽtiâ præſtant, & ratio & exempla ius aliquod conceſſum demonſtrant; myſtico enim partu conceptos ac ſatos ad nouam vitam offerunt, & ſpiritalis geneſis quodammodo ſunt adiutores; vnde eam, quam in parentibus reſidere docuimus, circa liberorum denominationem, iure bono participare poſſe videntur auctoritatem. Ita Gregorius Turonen. l. 6. hiſtoriæ Francor. Theodorici baptiſmum enarrans, eum à Ragnemodo de fonte ſuſceptum & Theodoricum appellatum tradit.

Greg. Turon.

Interdum communis populi vox non negligenda.

Sed quid de communi populi ſenſu ac vulgi voce dicendum? an tutò in hunc numerum venire poſſint? ſic aiunt, qui vocem populi, Dei vocem interpretantur, quod ego inpræſentiarum non diſputo; hoc autem ſcio, non paucos, nec eos vulgares repetiri, quos eiuſmodi ſuffragio legimus ſua Nomina tuliſſe, ac porro per reliquam vitam conſeruaſſe. Ita Iudicum 6. Gedeon vocatus eſt Ierobaal. Ita princeps militiæ Angelicæ dictus Michaël, quòd in prælio cum Angelis Apoſtatis identidem clamare auditus; *quis ſicut Deus?*

Iudic. 6. 32.

Plutarch. Et Antigonus Rex Macedonum, vnde Doſon appellatus? Plutarchus cauſam ſcribit, quod cùm illi multum eſſet in ore δώσω, à vulgo id auditum, cœptum; fuerit vbique celebrari. Fuit annis ſuperioribus, teſte Io. Nicio Erythræo in Pinacotheca, Nicolaus Ricardius ex Ord. S. Dominici, vir magno ingenio, eloquentiæ vi ſummâ, memoriâ ſtupendâ, cuius fiduciâ de quacumque re propoſita diſertè copioſéque diſſerebat ex tempore, & in concionibus quas ad populum habebat eâ rerum ac ſententiarum copia redundabat, vt Philippus III. Hiſpaniarum Rex, qui eius concionibus interfuerat, ob excellentis abundantiam doctrinæ, non hominem, ſed Monſtrum potiùs hominis eum palam multis audientibus dicere non dubitârit; quod illi Nomen ita adhæſit, vt numquam exciderit, neque vulgò alio, niſi Monſtri Nomine fuerit appellatus. Vſque adeo multifariam Ὀνοματόθετης imperat, eiuſque regnum ac dominatio latè profertur.

Io. Nicius. *F. Nicolaus Ricardius dictus Monſtrum.*

SONVS DECIMVS.

Quis Virginis Deiparæ dignissimus fuerit Ὀνοματόθετης?

Origenes. LEmmati huic facem prælucebit Origenes, ille inquam Adamantius, de quo vetere fertur prouerbio, *id ignoraſſe Eccleſiam, quod Origenes neſciuit*: hic itaque dum Ioſue ſuum laudat, & explicat, bene ad rem noſtram ſcripſiſſe videtur: *non enim*, inquiens, *putandum eſt fortuitò accidiſſe, vt ille Angelus Michaël vocaretur, alius autem Gabriël, alius verò Raphaël, ſed ne in humanis quidem caſu accidit, ſed certâ & diuinâ ratione, vt illa Sara vocaretur ex Saraï, vel ille Iſraël ex Iacob, vel ille Abraham ex Abram: certum enim eſt vnumquemque vel Angelorum, vel hominum ex illa quæ, ſcilicet, iniunguntur officiis, & artibus etiã Nomina ſortiri.* Sic ille. vnde, nec obſcuro quidem argumento magna illa diuinæ pietatis ſe aperit prouidentia, dum quos ad nobiliores ſcopos ac fines eligere placuit, & ipſe quoque eoſdem certis voluit Nominibus inſignire, quorum pleni ſunt libri ſacri, plena omnis exemplorum vetuſtas.

Deus Mariani Nominis onomatopœta. Epiphan. Damaſcen.

Quod ſi ita egiſſe cum famulis diuina inuenitur Maieſtas, quis eandem cum Matre longè dilectiſſima modum ſeruaſſe prudens dubitarit? Verum quidem eſt, tum apud Epiphanium, tum apud Damaſcenum, Nomen illi iam datum videri ab Angelo, iam verò à parẽtibus, Ioachimo & Anna fuiſſe impoſitum: ſed Deus ipſe fuit qui peculiari quodam iure atque affectu ſacram hanc ſibi Nomenclationem ſeruauit: quare cùm iam nata eſſet puella, cæli, ſoliq; maxima voluntate, & tempus adeſſet, quo nominanda erat, Cælum, Ignis, Aër, Aqua, Terra laborarunt de Virgine nominanda, ac ſtatim omnes conuenerunt in eo, quod os Domini nominaſſet: neque id cuiquam poſſit aut debeat videri mirum. Cùm enim Puellæ huic Nomen congruum ponendum eſſet, quis non videat eum, qui hoc poſiturus erat, dignitatem illius, munera ac præſtantiam noſſe penitus debuiſſe? at hoc quis Angelorum aut hominum fuit vnquam aſſecutus? neque enim Arithmetica Archimedis computare potuit vnquam gradus gratiæ eius, neque Algebra Diofantis chifras habuit ſufficientes, nec regula Vitruuij dimenſiones, quibus illa vel obiter comprehendantur, quæ diuinâ ſuâ liberalitate in eam Deus congeſſit: Is ergo, & ſolus ei Nomen imponere debuit: quod & ipſum reapſe præſtitiſſe, tum Nominis dignitas, tum incredibilis erga Virginem amor ſatis teſtantur. Rem totam ſic breuiter expoſuit B. Petrus Cardinalis Damiani, cùm dixit: *De theſauro diuinitatis, Maria Nomen euoluitur, at quo adeo qui ei naturam dedit, dedit & Nomen, indidit Deus, edidit Angelus, homo vocauit.* Quare hîc mihi videre audireque videor, nimium fortaſſe curioſus cæleſtium rerum indagator, in SS. illo ſummæ Trinitatis Concilio Deum patrem, poſtea quàm humano generi reſtaurando, quod vnius ſcelere perdendum viderat, vnigenitum ſponte ſe offerentem deſignaſſet, iuxta illud Apocal. 13. *Agnus qui occiſus eſt ab origine Mundi*, ad Matrem tanto Filio conuenientem, tali puerperio dignandam oculos conijcientem, ac dein Virgine quadam è ſtirpis Dauidicæ regali ſanguine electâ, quo ea potiſſimùm Nomine appellanda foret ſapientiſſimè conſultantem: Inuenimus, inquiebat, cui tutò diuinum noſtrum

Quomodo id factum.

Apoc. 13. 8.

depo-

depositum committamus, quæ tua S.Spiritus, operante virtute, è purissimo Virginalis uteri sanguine, tibi,Nate,humanum corpus cõtexat, nouem mensibus foueat, annis plurimis sedula ministret, tam sancti operis adiutrix,quàm nostræ Trinitatis vltimum complementum. Sed quâ Nomenclaturâ felicem hanc Virginem insigniemus? debent Nomina rerum proprietatibus respondere; cumque omnis appellatio ad declarandas res imponitur, absurdum hanc foret Nomen portare alienum; grata autem sunt Nomina quæ designant protinus actiones, quando tota ambiguitas audienti tollitur, vbi in vocabulo includitur,quid agatur. Tale itaque ei impertiendum, quam ceteris omnibus elegimus in exemplum. Cùm ecce statim æterni Patris Sapientia sibi omnia & virtute præstantissima, & sono dulcissima,& significatione amplissima, & sensu fœcundissima Nomina repræsentans, in vnum perspicacissimæ mentis oculos visa est coniecisse, in quod tota mox SS.Trinitas consentiens, idem futuræ Virgini, futuræ Matri vnigeniti Filij Dei consignauit, dicens:*Nomen erit Virgini* MARIA;quod priusquã hîc in terris personaret,iam à diebus æternitatis in supremo illo SS.Trinitatis conclaui fuerat auditum.*Habeant ergo*,teste S.Ambrosio, lib.2.in Luc. *hoc merita Sanctorum, vt à Deo Nomen accipiant,illa sanè quæ*, teste Petro Damian. serm.de Ass.*merita singulorum & omniũ titulos* felicissimè antecessit, plures gratiæ gradus ac charitatis, quàm sint in Angelis atque hominibus omnibus collectiuè sumptis in se vna concludens, multò potiore iure à Deo debuit Nomen obtinuisse.quod clarè testatus est suprà Raymondus Iordanus, vulgò Idiota, dicens:*dedit tibi, ô Maria,tota Trinitas Nomen*: vt non incongruè de ea apud Isaiam cap.45. locutus fuisse videri possit Deus:*ego*,inquiens,*Dominus qui voco Nomen tuum.* Vbi illud obiter notandũ, MARIAM fuisse primam omnium feminarũ, quæ ante conceptionem à Deo Nomen consecuta sit. Cuius rei præter eam, quæ suprà allata ratio fuit, & hæc non leuiter expendenda; cùm ij penes quos est rerum quarumdam dominium, quibus volunt Nominibus eas censere posse dicantur, sicut possessor ea, quæ possidet, vt post S.Hieron.in 1. c.Danielis,multi volunt; si MARIA à Parentibus indicum vel cognatis Nomen accepisset, ipsa hominum possessio videri potuisset, quod secùs fuit; quare cùm Dei fundus & hereditas futura esset, ab eo, nullâ ad id parentibus concessâ potestate, Nomenclationem debuit præstolari.

S.Ambros.

Petr.Dam.

Raym.Iordanus.

Isaiæ 45. 3.

MARIA *fœminarum prima, cui ante conceptionem Nomen inditũ.*

S. Hieron.

AVGVSTISSIMO,
DVLCISSIMOQVE NOMINI
MARIÆ
A SS. TRINITATE
FVTVRÆ MATRI
VNIGENITI FILII DEI
FELICITER INDITO
EPOS.

Magnus bonos Latiis deducere stemmata ceru,
Aut clarum Arcadicis arcessere Nomen ab astris:
Maior at, ô Superi! melioráq; abitura per ætum
Gloria, cælesti Nomen traxisse tablino,
Diuorum atque hominum Nomenclatore Monarcha.
Hic quàm te memorem Virgo! namq; haud tibi Nomen
Terrigenâ, humanaq; datum est euoluere lingua:
Ipse Deus,Deus ipse tui se Nominis olim
Præconem, Auctoremq; dedit, propriumq; dicauit.
Non te Cecropij Nomenclatoris egentem
Aut pater,Aut genitrix,aut noti sanguinis heros
Nomine de patrio iussit prætexere Nomen.
Frustra etenim: labor omnis hic irritus,omnis in auras
Fluxisset,vacuis nequidquam exercitus ausis.
Nomen imago rei est,lux aurea, stemmatis index,
Et speculum præclustre, suus quo plenus ab ore
Prostat homo, noscíq; cupit substantia formã.
At quis id inueniat luteo sub tegmine? quare
Illustri hoc decuit tibi cedere munere Diuûm,
Cui neque Seraphicis, nec, quæ vicinia iunxit,
Cherubicis vnquam potuissent barbita plectris
Dignum siderea modulari Nomen in aula.
Eximiæ cultum Nymphæ qui condidit,idem
Et solus potuit comprendere Nomine dotes.
Iliacos nec enim quiuis,aut fortis Achillei
Clauserit exiguæ cineres nuce; magnus oportet
Ingenio fuerit, qui complectatur, & vno
Ediuisse queat sub Nomine, calica quantum
Sidera diuinæ huic quondam indulsêre puellæ.
Hic Deus est: parte ex vna,qui cuncta potentet
Ambit agens mente: ex alia,qui plenus amore
Millibus è multis vnam hanc præsagit; ipse huic
Nomen ab æthereis iussit descendere templis.
Nec quidquã Angelicis indultũ hic mentibus,almas
Siue hæc Virtutes inter pruna eniicet,ipsis
Siue è Principibus se primam clamitet,inter
Siue Potestates sceptro potiore triumphet,
Siue Throni solium circum ambiat,ardua siue
Sidera cælesti Dominatu torqueat inflans.
Nil Cherub,nil ipse Seraph toto igneus ore,
Mente vigens totâ sibi vindicat, omnia solus
Ipse tulit Deus hic,nasci dedit ipse puellam,

Non fortuitò,aut solo parentum placito, sed diuina dispensatione Nomen accepit. Fulbertus ser. de Nat. Virg.

Ipse Deus est, qui Nomina aptè, imponit. Io.Chrysh homil.18. in Ioan.

Digitized by Google

Ipſe ſuo clarum poſuit de Nomine Nomen.
Maior honos, an Amor, quis dixerit? aurea certè
Sidera zelotypi multum radiantia flammis,
Et Chloris Zephyri coniux dulciſſima, crinem
Picto flore tegens: & quæ Nereïdas inter
Vndantis in gremio gemmas legit Amphitrite,
Floribus & ſtellis, & eâ lumine bacca
Auguſta optaſſent Domina contexere Nomen:
Sed vetuit qui ſolus huic pater, atque maritus
Eſſe Deus voluit, quo Nomen amabile, cælis
Natum Auctore Deo, mox omnes ſupplice cultu,
Iuſonii lingua, ſyncero pectore ſtellas
Ante omnes, quibus ætherei domus inclyta cæli
Pingitur, & gemmas vndoſa Tethyos, vda
Quas leuis æquorea Garamas piſcatur in alga,
Et flores quoſcumque ſuo vernantibus auris
Enna parens quondam vidit proſerpere colle,
Diligerent, magnis animi feruoribus, vltra
Solis vtramque domum celebrando, ac laude perenni
Extollendo palam cælo, ſalo, ſolo.
O vtinam! extremùm qui ſpiritus hos reget artus
Huic valeam impendiſſe! vtinam! qui corde ſub imo
Æſtuat huic liceat venis ſacraſſe cruorem!
Tunc me felicem, fortunatumq; per altum
Aethereas ratus ire vias, ſperare potis ſim,
Scribere cæleſtis vitæ mea Nomina libro.
Audi vota Deus! tuque, ô mea cura, MARIA.

SONVS VNDECIMVS.

Quare Virgini Deiparæ certum inditum ſit Nomen?

Cur Nomina inuenta? NOminis impoſitio, vt ait Ὀνοματόλογος, propter multitudinem eſt, vt poſſit is cognoſci diſſimilis, qui in natura plurium ſimilitudine pollet. Bene id quidem ac rectè; ſed & alteram cauſam addit Plato in Cratylo, ad rerum ipſarum vim deſcribendam, ac finitione explicandam. Neutra autem hîc locum habere videtur. Non prima; licet enim communis naturæ ſimilitudine comprehenſa ſit Virgo, vt è multis vna cenſeri poſſe videretur, tot tamen & tantis cæli donis ac fauoribus diuina bonitas ſupra omnes Adami poſteros illam euexit, vt verè ſola dici, haberique debeat ſingularis: iuxta quod vetus, ſed verus cecinit Poëta:

Plato.

Cur Virgini datum?

Non propter ſimilitudinem.

Nec primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem.

tanta namque diſſimilitudo neſcit facere ſocietatem; ſicut enim quis aulæ, vrbiſve tumultibus ereptus, abſque comite liber rure degens nemorum amœnitate, camporum vbertate, aëris puritate gaudens, ſuique iam vnius dominus ac ſeruus inter arborum quincunces, inter viride florum vulgus, inter lenia fontium murmura, hinc canoro auium cantu, inde laſciuientium agnorum lutibus animum oblectans ſolus eſt, quia diſparitas ſpeciei ſocietatem facere neſciuit, vt S. Thomas 1.p.q.31.a.3.ad 1. clarè expreſſit cùm docet, *non tollit ſolitudinem per aſſociationem alicuius, quod eſt extraneum naturæ*: ita & beatiſſimam hanc Virginem iure ſolam dixerimus, quam Dominus præ omnibus communi hominum lege exemptam, peculiaribus priuilegiis coronauit, ceteriſque eximiam fecit. Nihil igitur ex hoc capite neceſſitati Nominis imponendi, vt apparet, ſuffragatur. quod ſi ita eſt, nec ex altero, quod id magnopere ſuadeat expectandum. Sicut enim vinum bonum ſatis ſuperque odore ſuo, colore, ac ſapore dignoſcitur, nec ſuſpensâ hederâ indigere videtur; ita nec Virgo Nomine: ſola namque vox hæc *Deipara*, quæ qualis & quanta ſit aperire, eloquiq; conſueuit. Cùm itaque Virgo ſingularis ſit & ſola, reliquis creatis omnibus rebus comparata, ſi lumine ſe ſuo irradiet ac manifeſtet, quid opus Nomine eſt? quodcumque enim ei impoſueris, ſuperfluum erogâris.

Non propter multitudinem.

Ita, fateor, nonnulli ſunt philoſophati, ſed Virginem cum puris hominibus componentes, quam ſi ad Deum comparando retuliſſent, cum quo velut conſortium ſuſtinere, efficereque pluralitatem propter diuinæ ſobolis communionem videtur, næ illi Nomen ambabus manibus detuliſſent, ſolùm namque Dei reſpectu Nomine indiget hæc Virgo, vt acutè Seraphicum Bonauenturam docuiſſe memini, dum ſic eam alloquitur: *Quia Dominus nominatiſſimus eſt tecum, ideo & tu nominatiſſima es ſecum.* Accedit & altera ratio, tanta ſcilicet puritas quâ, Deo concedente, pollebat, vt ſicut ipſa B. Birgittæ reuelauit, recipiens radium diuinæ perfectionis, eum tam perfectè repræſentarit, quàm eſt poſſibile eum à pura creatura repræſentari; vnde à S. Andrea Cretenſe ſerm. de Aſſ. dicta eſt *prima natura proximè accedens ad Deum.* Quod S. Auguſtinus probè intellexerat, cùm de illa hæc verba teliquit: *Si formam Dei te appellem, digna exiſtis.* Quid eſt formam Dei appellari? Cogita Deum potentibus bonitatis ſuæ oculis creatum quoddam ſpeculum intueri, in eoque formam ſuam contemplari, cogita eumdem velut in cera molli perfectionum ſuarum expreſſo veſtigio exactiſſimam ſui formam reliquiſſe, & hanc, & illâ ſcias appellari poſſe MARIAM: ita vt, teſte Birgitta l.1.c.42. *Nulla ſit virtus in Deo, quæ non fulſerit* certo quodam modo *in ea.* Quanta ſimilitudo!

Nomen Virgini datum reſpectu Dei.

Bonauent.

Andr. Cret.

S. Auguſt.

Atque hinc lumen hauſeris diſpellendis magni Hieronymi tenebris, quibus eum nonnulli obuolutum ſentiunt, dum Virginem noſtram in capite primo S. Marci, *Principem cum Deo* appellat, cuius vna hæc ac ſola cauſa reddenda, quod tanta cum diuino Numine polleat ſocietate, quantum homini fas eſt ſuæ mortalitatis terminos non egredienti poſſe obtinere. Vnde ſic colligo: ſi cum Deo princeps eſt Virgo, tantâ ad eum ſimilitudine accedens, igitur erga eum Nomine indiget; ibi namque proprio vocabulo opus eſſe intelligitur, vbi ſimilitudo intercedere compro-

S. Hieron.

S. Thom.

comprobatur. Vrget idem ac promouet non A
Georg. Venetus. parum quod Georgius Venetus in Harmonia mundi ſcriptum reliquit: Hebræos inter abſtruſa & abdita ſua myſteria tradidiſſe, rem vnam eſſe creatam reliquis omnibus excellentiorem ac veluti Principem, nuſquam à Dei throno declinantem, quam מְחֻתָּן ſuâ linguâ appellant, id eſt, Principem facierum. Pulchrum Nomen, pulchrius tamen, imò pulcherrimum ſubiectum. Si Virgo princeps cum Deo tenet ſodalitium, atque in ſuperum cum Patre ſupremo adſcita eſt ſolium, vocabulo ad diſcretionem indiguit, quo ceterorum reſpectu non egebat.

Hæreſis Collyridianorū. An hinc fortaſſis cerebro vacua, caſſaque B
Collyridianorum capita delirandi anſam ſumpſerint: dum Mariano Nomini diuinos honores impendere, aras ponere, thus adolere non impiè minùs quàm amenter præſumpſerunt, quis explicet? iuſtè interim ab Eccleſia hæreſeos
Epiphan. damnati, atque ab Epiphanio reproborum catalogo ſunt inſcripti. Licet enim Nomen ſuper omne Nomen poſt Nomen Vnigeniti Filij ſui fuerit adepta Virgo ac Mater, in cognatam familiaritatem cum Deo Patre ſublimata, creatura tamen eſt atque ex hominibus aſſumpta, tantò illuſtrius Nomen promerita, quantò maiorem gratiam à Deo eſt conſecuta. Atque, vt his quæ à me hucuſque dicta ſunt pondus faciam æſtimandum, en auri talentum non Atticum, aut Hebræum, ſed cæleſte planè ac C
diuinum. Cùm Virgini huic eſſet Nomen indendum (de quo poſtea fuſiùs agemus) quo id Authore, quo inuentore credideris eſſe expreſſum? non homine, non Angelo, nec alio quouis è cæleſtibus legato, ſed ore Dominico enunciatum, quò meridiano ſole clarius fieret apud Deum ſolum, propter eximiam cum patris natura ſimilitudinem, non verò apud homines, imponendo Nomine Virginem indigere, è quorum conuallibus ſublimitas eius, quaſi in diſſitæ naturæ faſtigium emerſerat; dum enim Vnigeniti filij ſui matrem conſtituendo ad ſodalitium ſuum eam Deus vocauit, à cetero rerum creatarum vulgo diſcreuit: nec officit, antequam effætæ matris vtero conciperetur, antequam huius lucis vſurâ frueretur, D
eam ſuo Nomine compellaſſe, quia iam in diuinæ ſuæ mentis ſinu prædeſtinatam ſecum habebat; vbi ad id præordinata à principio, vt perpetuum cum SS. Trinitate contubernium propter communionem diuinæ prolis iniret, certum vel inde Nomen apud Deum meritura, vnde fuerat eiuſdem ſocietatem conſecuta.

SONVS DVODECIMVS.

Cur Deus Virginis Deiparæ Nomenclationem Parentibus eius ſubtractam ſibi ſeruarit?

Licet Deo præcipuè conueniat rebus Nomina dare, homini tamen id voluit commiſiſſe.

RErum omnium molitor, atque effector Deus, ſicut omnia incredibili quadam poteſtate ex nihilo architectatus eſt: ita infinita ſuâ ſapientiâ cognoſcit ſingula, ac porrò eadem non caſu aliquo, ſed propoſito: non opinione, ſed ſcientiâ: non voluntate ſolâ, ſed cognitione rerum, & futurorum ex ipſis, nominare poteſt vniuerſa. Verùm etſi hæc ita eſſe habere liquidò conſtet, nec quidpiam inueniri queat, quod optimæ maximęque poteſtati aut moram inicere, aut vllum poſſit afferre impedimentum; quia tamen inferiora hæc iuſtiſſimo prouidentiæ ſuæ decreto hominis dominationi ſubiicere ſtatuit, non per ſe, ſed per eumdem cuncta voluit denominari, qui homo, Dei lumine inſtructus ſecundùm propriam cuiuſque naturam, vim atque poteſtatem rebus his inferioribus Nomina dedit, vt antè à nobis explicatum eſt, à quo deinceps, vt à capite deſcendens in ceteros auctoritas longè lateque promanauit, qua parentes ac domini ſuorum Nomenclaturæ ſtudentes, aptis eos Nominibus appellarent.

Quædam tamen ſibi reſeruat.

Sed quia diuinæ ſapientiæ altitudo noſtrâ intelligentiâ non attingitur, & incomprehenſibiles atque inueſtigabiles viæ eius, noſtros fugiunt obtutus, quorumdam ſibi Nomina ſic ipſe voluit reſeruare, vt à ſe vno, ac ſolo ea indita mundus cognoſceret vniuerſus.

Deus nominauit Adã.

Miſſa facio alia; de hominibus ſolis mihi ſermo futurus eſt, quorum non paucos priuilegium iſtud conſecutos ſacræ paginæ teſtantur. Primus ex ordine ſit Adam; ſed de hoc ſatis ſuperque Sono ſeptimo, vt res geſta eſt, audiuimus. Secundus, Iſmaël Geneſ. 17. 20. ſuper quo
Iſmaël. Gen. 17. 20. naſcituro parentem Deus exaudierat, vt in gentem magnam ipſe fieret, ac duodecim ex ſe duces progigneret. De hoc ita Geneſis 16. ſacer narrat hiſtoricus: cùm mater eius Agar herili domo expulſa iuxta fontem aquæ in ſolitudine, loca omnia queſtibus impleret, Angelum à Deo miſſum, ita miſeram, afflictamque fuiſſe conſolatum: *Multiplicans multiplicabo ſemen tuum; pa-* Gen. 16. 10.
ries filium, vocabiſq; Nomen eius Iſmaël, eò quòd audierit Dominus afflictionem tuam. & 11.

Iſaac.

Tertius Iſaac, ille promiſſionis filius, grandæui patris ſolatium, orbis vniuerſi Aſſertoris IESV Chriſti clariſſima figura, cuius exſpectatiſſimo natali inſtante, apparuit Dominus Abrahæ, dixitque ad eum: *Sara vxor tua pariet tibi fi-* Gen. 17. 19.
lium, vocabiſq; Nomen eius Iſaac. Vbi Chryſoſt. Chryſoſt.
apud Lipom. *Vt, inquit, nihil hæſites, ecce tibi & Nomen eius, qui naſcetur præmonſtrabo.*

Samſon, Iudic.13. Quartus Samſon, Iudicum 13. iuxta aliam translationem, vt videre eſt apud Cardinalem *Hugo Car.* Hugonem Lucæ 1. ad illa verba: *Et vocabis Nomen eius Ioannem. Vir magnus hic Samſon, & ipſe Redemptoris mundi nobiliſſimus typus, qui dum operatur vt fortis patitur vt infirmus*, teſtante S. *Auguſt.* Auguſtino ſerm.107.de tempore, *Samſonem referre non obſcurè viſus fuit; quare nemini mirandum videri debeat hunc et à Domino honorem fuiſſe delatum*, *Chryſoſt.* quem et & S.Ioan.Chryſoſt. homil.18. in Ioan. volens adſcribit.

Ioſiam. 4.Reg.23. 25. Quintus Ioſias, de quo Regum narrat hiſtoria l.4.c.23. *Similis illi non fuit ante eum Rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde ſuo, & totâ anima ſuâ, & vniuerſâ virtute ſuâ, iuxta omnem legem Moyſi: neque poſt eum ſurrexit ſimilis illi.* Hunc itaque honore illo præuenire volens Deus, virum prophetam miſit de Iuda, l.3.c.13. *Qui venit in ſermone Domini in Bethel exclamans; hæc dicit Dominus: ecce filius naſcetur domui Dauid, Ioſias Nomine*, &c. *3.Reg.13.1. & 2.*

Cyrum, Iſaiæ 45.1. Sextus Cyrus, ita enim de eo Iſaiæ 45. legimus: *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes*, &c. Quæ prophetia, teſte Flauio Ioſepho, ducentis & tredecim annis Cyri ætatem præceſſit, quam vbi à Iudæis ſibi oſtenſam Rex legiſſet, & Deum verum Hebræorum agnouiſſe, eique regnum ſuum acceptum tuliſſe, & paulò poſt obtentâ Babylone Iudæos ex captiuitate, cum donis ad templum in patriam remiſiſſe idem auctor eſt lib.11.Antiq.c.1. Voluit autem Deus Cyri Nomen ita ab Eſaia prædici, vt Iudæi ex hac Cyri futura liberatione, ſuis per Eſaiam oraculis fidem non denegarent, gratiamque per Chriſtum omnibus crederent aſſuturam. *Ioſephus.*

Agag, Samuel, &c. Num.24. Pſal.98 6. Iſaiæ 8.2. Omitto ceteros, vt ſunt Agag, de quo Num. 24. & Samuel, de quo Pſal.98. vbi in ſententia eorum qui Moyſi tribuunt Pſalmum iſtum, præſciuit Nomen Samuelis, quatuor poſt ſæcula futuri, nec non Vrias & Zacharias, de quibus Iſaias cap.8.

Ioan. Bapt. Ad nouum venio Teſtamentum, vbi primus occurrit Ioan. Baptiſta, Propheta magnus, *quo inter natos mulierum non ſurrexit maior, Spiritu ſancto replendus adhuc ex vtero matris ſuæ, vt multos filiorum Iſrael conuertat ad Dominum Deum ipſorũ, præceſſurus ipſe ante eum in ſpiritu & virtute Eliæ*, de hoc itaque ſic Gabriel Angelus à Deo miſſus ad Zachariam: *Exaudita eſt*, inquit, *deprecatio tua, & vxor tua Eliſabeth pariet tibi filium, & vocabis Nomen eius Ioannem.*

Teſum filiũ ſuum. Ordine poſtremus, dignitate verò primus ac ſummus fuit IESVS CHRISTVS, hominum benigniſſimus Saluator ac Cuſtos, verè magnus, *Altiſſimi Filius, regnaturus in domo Iacob in æternum*; cuius feliciſſimum exortum idem Angelus annuntians: *Ne timeas*, inquiebat ad Matrem, *inueniſti enim gratiam apud Deum; ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis Nomen eius* IESVM. Hi itaque illi fuerunt, quibus Deum peculiari cura atque beneficio Nomina ſua indidiſſe legimus; quod ideo factum arbitramur, vt tam ex imponente, quàm impoſiti Nominis intellectu, qui, quales, ac quanti futuri eſſent omnes, quibus hoc pacto Nomen imponebatur, omnibus fieret manifeſtum; & quod non otioſè prætereundum, cùm tot viri eiuſmodi recenſeantur, feminarum nulla priuilegium hoc legitur conſecuta, vt prima, ſcilicet, inter ſuas eſſet Deipara, quæ priores etiam omnes, vno filio excepto, multis partibus erat exceſſura.

Cùm igitur Nominis impoſitio à Deo, ſiue per Deum facta ad excellentiam, dignitatemque faciat eorum, quibus illud imponitur, & gratiarum ampla priuilegia aliis conceſſa, iuxta regulam à SS. PP. Hieronymo & Auguſtino traditam B.Virgini non ſint deneganda, conſequens eſt, cùm præfatis illis Nomen impoſitum fuerit à Deo: multò magis rationi conſentaneum fuiſſe, benedictam hanc Virginem ab eodem ſuum eſſe Nomen conſecutam, vtpote præ omnibus magis dilectam, atque inter omnes ad ſingulare quoddam ac ſæculis omnibus inauditum opus præparatam. Iure itaque conſilioque optimo factum, nihil hic patri Ioachimo, nihil Annæ matri fuiſſe indultum, ne ſicut homines, quorum etiam vel ſagaciſſimi ac prudentiſſimi erraſſe non leuiter hic notati ſunt; vt in Simeone ſuo Iacob, in Adonia Dauid, in Roboamo Salomon, & ipſi fortaſſe decepti aliquando viderentur. neque enim Ioachim rerum agendarum prudentiâ Iacobum, nec magno rerum vſu experientiſſimum Dauidem, neque eximiæ ſapientiæ laude excellentiſſimum Salomonem adæquabat, qui cùm falsâ Nominis imagine decepti in fraudem fuerint inducti, facilè nimis & ipſe cum coniuge ſuâ eâdem potuiſſet irretiri: quod nemo prudens mirabitur, cùm nec ipſa Virgo omni ſapientiâ ſuâ, quâ ad miraculum vſque elucebat, dignum ſibi Nomen inueniſſet; neque enim quæ à liberali Dei manu acceperat, ſatis vnquam intellexit; quid ergo de parentibus eius dixerimus, quorum vitæ ratio, ſtatuſque conditio à filiæ plurimùm diſcrepabant: vti & omnium ceterorum, quotquot tunc orbis poſſidebat vniuerſus? Nullus ergo dignior, nullus magis idoneus, vno illo præpotente ac ſapientiſſimo Deo, qui Virginem hanc conuenienti Nomine appellaret. Quod, ne vllus dubitandi locus relictus eſſe videatur, triplici rationum funiculo, quem difficilè ruperis, confirmo.

Hieron. Auguſt. Et Mariam eiuſdem Matrem. Rationes afferuntur pro poſteriore. Primò ex parte alterum.

Secundò ex parte Dei. Philo.

Primum, cùm, teſte Platone, non cuiuſuis hominis ſit rebus Nomina fabricare, ſed doctiſſimorum atque præſtantiſſimorum, qui naturæ arcana perſpecta habeant ac comprehendant, quis vnus ex omni rerum creatarum vniuerſitate ſeligi, quis inueniri potuiſſet idoneus

Digitized by Google

neus tantæ Virgini denominãdæ Ὀνοματοθέτης, cùm, qui milleſimam eorum partem quæ Deus tantâ liberalitate ei contulerat, non dico intelligeret, ſed ne cogitando quidem delibaret? ſolus itaque ille, atque vnicus conueniens ei Nomen imponere potuit, ac debuit, qui tantam fecerat eligendo, ac penitus cognoſcere poterat, quia ipſe eam dotârat. In quo ſanè non leuiter, nec ipſe quidem, ſi humano more diuinæ ſapientiæ conſilia metiri liceat, habuiſſe ſe viſus eſt, ſed diu multumque, atque admodum accuratè rem tantam expendiſſe, ne quidquam, vel minimum, hac in parte deeſſet: in quam me cogitationem induxit magnus ille Virginis Encomiaſtes B. Petrus Domiani Cardinalis ſerm. 11. de annunt. vbi Nomen eius ex ipſis theſauris Diuinitatis à Deo euolutum ſcribit, vt oſtendat non leui ſtudio inuentum, ſed ſingulari quadam curâ atque diligentiâ, quando omnes theſauros ſuos excutiebat, repertum; vt ei faciliùs, quodam dicendi modo, fuiſſe videatur tot, tantaque, quibus ad miraculum excelluit, gratiarum cimelia in eam conferre, quàm omnia, vti decebat, conuenienti Nomine comprehendiſſe. Et homo, aut Angelus aliquis huc pertigiſſet? non ſi vel Salomonem ille ſapientia, aut hic ſupremum *Seraph* intelligendi vi, & acumine ſuperaſſet. Secundò, ſi impoſitione Nominis indicatur poſſeſſio, aut imponentis ius in eum, qui illud accipit, declaratur, non decebat electam hanc Virginem, ab vllo alio, præterquam Deo ſolo nominari, ne quod mortalium, immortaliumúe vllus in eam ius poſſet prætendere. quod vnicè Zelotypus ille cauere voluit Deus, ne quam ſibi iam inde à diebus æternitatis propriam dedicârat, vlla ex parte parentes ſibi poſſent vindicare: vnde & factum arbitror, vtrumque iam parentem longâ damnatum ſterilitate ad hoc officij delegiſſe, vt naſcituræ Virgini ſubſeruiſſe potiùs, quàm cooperati fuiſſe viderentur, ne quid iuris in eam prætexerent, quam diuina gratia potiùs, quàm natura edidiſſet.

Pet. Dam.

Tertiò, author eſt Dio Caſſius lib. 46. Alexand. Neapol. lib. 5. gen. dier. c. 4. alijque rerum Romanar. Scriptores, illos, qui à maioribus adoptabantur, ac velut in eorum familias tranſibant, ab eisdem referre Nomina conſueuiſſe, tum vt veteris conditionis obliti, nouæ aſſuefcerent; tum alteram à priore agnoſcerent poteſtatem. Sanè, hæc vel maximè vrgere ratio videtur, ac Deum non iam quærere, ſed exigere Virgini Nomenclatorem, quam vix dum natam, imò ne conceptam quidem iam parentum clientelæ exemerat, dum eam Pater in filiam, Filius in matrem, Spiritus S. in ſponſam adoptarat; quam proinde nemo alius, niſi Deus ipſe, non pater, non mater, aut quiſpiam ad vicem eorum accedens, proprio debuit

Dio Caſſ. Alex. Neapol.

A Nomine inueſtire. *Non fortuitò itaque*, vt cum Fulberto ſerm. de nat. hunc Sonum finiam, *aut ſolo parentum placito, ſicut plerique, ſed diuinâ diſpenſatione Virgo Nomen accepit.* Habeant igitur Regum, Principumue illuſtres filiæ parentum ſuorum cum ſanguine Nomina, quo maiore vel apud ipſos in amore, vel apud exteros in honore habeantur: Virgo noſtra, & de paterno, ac materno in ſe amore ſecura, & de honore, non tantùm Gentilium ſuorum, ſed orbis, quà latiſſimè patet, totius certiſſima, Deo ſoli Nominationem ſuam acceptam refert, tantò futura maiori admirationi vniuerſis, quantò nobilius ac ſanctius præ ijs Nomen accepit.

Fulbertus.

B

SONVS DECIMVSTERTIVS.

Ecquod fueris beatiſſimum illud Nomen quod Virgini Matri impoſuit Deus.

OBſeruatâ ex Sono præcedenti diuinæ mentis ſententiâ, quâ virginalis Nomenclationis prouinciam non parentibus, non amicis voluit delegatam Deus, ſed ad maiorem illius commendationem ac gloriam vni ſibi reſeruauit, dum ſanctiſſimo illo, atque excellentiſſimo à ſe inuento Nomine eam inſignivit; quærat aliquis, ecquod fuerit Beatiſſimum illud Nomen, quod ab illo tantæ Virgini impoſitum fuit?

Hic ſiſte, mi calame, & vetere excuſſo atramento, ſine, alueolum tuum blandiore ſuctu C expurgem; nec enim vltra per bifidæ cuſpidis tuæ crenas, nigram euomete ſepiam perges, ſed fuluo te oportet iam auro hanc illinere papyrum. Sileant venti, neque vllus vicinum aërem turbo contriſtet, claro ſole exprimendum Nomen eſt, quod ſolem iſtum, reliquaſque ſiderum faculas ſuâ luce colluſtrat. Ecquod igitur Nomen iſtud? ſcribe: non quod meo aut vllius hominis ore, ſed cæleſti fiſtula Sp. ſancti inſonuit: Τὸ Ὄνομα τῆς Παρθένου Μαρίας. NOMEN VIRGINIS MARIA. Luc. 1.

Nomen Virginis Mariæ reuerenter tractandũ.

Luc. 1. 27. *Laus Nominis Mariæ.*

Nomen nobile, dulce, delicatum!
Quod lectum viridi mel ex hymetto,
Hyblæiq; ſapit fauos ſuſurri.
Nomen Aſſyrio fluens eluo,
Tinctum Achæmenio, Indicóue nardo
Diffundens Amaranthinos liquores.
Quo poſt altiſoni modos Ieſu
Nil eſt ſuauius, eleganſiuſq;,
Nil diuinius eſt, ſacratiuſq;.
Quod cùm ſiderea canunt in aula,
Calorum vigiles mouentur ignes,
Surgunt ad citharis incolæ beati,
Surgunt, ſuccidua genuq; nixi
Nomen nobile, dulce conſalutant.
Quod cùm terrigenûm ſonat per vrbes,
Cedunt nubila, conticuiq; venti,
Ponunt æquora, ridet alma tellus,

It toto tremor insoleus Auerno.
Nomen hoc sophiæ fluore tinctum,
Et vero Superûm colore pictum:
Quod Pater proprium dat esse Natæ,
Quod Gnatus proprium dat esse Matri,
Quod sponsus proprium dat esse sponsæ.

Ita est, & verissimum quidem est, vna omnium gratias, delicias, elegantiasque suo Nomine Virgo includit: Τὸ ὄνομα τῆ μητρὶ Μαρίαμ Luc.1.

Luc.1. *Maria, terminationis masculinæ.*

Sed quid audio? virili sono Nomen hoc aures pulsat? ita est: terminatio in *am* apud Hebræos, virorum solùm Nominibus competere inuenitur, vt ante me obseruauit Benedict. Arias Montanus in Nomin. interpret. & liquet 1. Paralip. 4. *Genuitq; Mariam, & Sammai, & Isbæ patrem Esthamo.* Ex quo notauit Rutilius Benzonius in explicat. Salut. Angel. cap. 17. Nullum Dei Nomen feminei sexus terminatione finiri; quod & viri doctissimi antè monuerunt; habet tamen Mater masculinam, vti & apud Euangelistas Matthæum ac Lucam in recto inuenitur, licet in ceteris casibus obliquis ad græcam lenitatem, latinamque concinnitatem declinet. Quæ causa prioris? vt nihil in illa molle, nihil femineæ mutabilitatis repertum iri, Nomen designet, quæ à superno Patre virile robur adepta, æqualem illi filium generaret: cur enim feminei sexus terminatio in primogenio Nomine eius inueniatur, cùm inter tot Nomina Dei, quorum illi tamquam Matri longè dignissimæ tanta necessitudo intercessit, nullum appareat femininum? Ergo MARIÆ Nomen masculi roboris & virilis strenuitatis est, tum quia ipsa supra sexus imbecillitatem euehenda; tum quia fœcunditate ex virtute altissimi Patris acceptâ, absque masculo erat progenitura, quem ille absque femina generabat. Habuit quidem nominalis huius gloriæ consortem Mariam alteram, videlicet Moysis Prophetæ sororem, cuius Nomen hebraicè & græcè eadem terminatione profertur Exodi 15. vers. 20. Numeror. 12. vers. 1. & 10. 1. Paralip. 6. vers. 3. Vbi in recto legitur Μαριάμ, licet mendosè apud Iosephum lib. 1. littera vna adrepserit, dum scribit Μαριάμη, totâ reclamante antiquitate. Sed mysterio non caret: ideo namque isti feminæ obtigisse id arbitror, quòd Virginis nostræ clarissima posita fuerit figura, vt suo loco fusiùs ostendetur, ratione id iustissimâ exigente, vt quam rerum gerendarum gloriâ, eandem & vocabulo anteiret.

Causa cur virilitèr sonet Maria.

Exod.15. v.20. Num.12.v. 1.& 10. 1.Par.6.3.

SONVS DECIMVSQVARTVS.

Quare Dei mater non sit vocitata Eua, Iesuina, Christina, Theophila, Theodora, aut alio Nomine nouo?

Nomina repræsentant personas. S. Hieron.

CVm Nomina, vt censuerunt fideliores discipuli Platonis, teste S. Hieronymo in tradit. Hebraicis, sint ὀχήματα τῶν οὐσίας, *vehicula naturæ & essentiæ*, debuit Virgo nostra in matrem Dei iam electa, eiusmodi fuisse Nomen sortita, quod & illustre huius dignitatis testimonium reddere, & fidem posset non dubiam inuenire; an verò id Nomine illo suo, quod est MARIA, fuerit consecuta, visi sunt nonnulli haud leuiter dubitasse, ambigentes num alio fortasse decentiùs, vt Eua, Iesuina, Christina, Theodora, Theophila; aut nouo aliquo non fuerit compellanda?

Quæstio curiosa, non tamen inutilis futura legenti, aut minùs idonea honori Virginis augendo, cuius hîc dignitatem sumpsimus amplificandam. Singula itaque ad rectæ, claræque rationis trutinam expendamus.

Cur Dei Mater non fuerit vocata Eua! Gen.3.20.

Ac primùm quod attinet ad Nomen, Eua, de quo Genes. 3. legitur: *vocauit Adam Nomen vxoris suæ Heua, eò quòd mater esset cunctorum viuentium*, sic aliqui ratiocinantur: si illa vocata est Eua, quæ mater erat omnium viuentium vitâ naturali, potiori longè ratione Virgo hæc beatissima, quæ nobis erat progenitura Christum, per quem omnes eramus in vitam renascituri sempiternam, Eua debuit nuncupari, velut mater cunctorum viuentium nobilissimâ vitâ, scilicet spirituali. His olim respondit Albertus Magnus, super Missus c. 60. Alb.Magn. clarè, disertèque demonstrans, nequaquam decuisse matrem Dei, Euam appellari. Rationum momenta, quibus sententiam suam confirmat beatus Doctor, hæc sunt: *Cùm sanctissima hæc Virgo primariò electa non sit ad impertiendum nos vitâ spirituali, verùm ad progignendum è castissimis virginalis vteri visceribus, Dei filium, ac mundi Redemptorem; parum conuenisset priore Nomenclaturâ neglectâ, vnius posterioris curam habuisse.* Ad hæc, cùm eadem Virgo eo studio ac feruore, qui poterat esse maximus, Euæ aduersaria exstiterit semper, incongruè profectò inter eas Nomine conueniisset, quæ in ceteris tantopere discrepabant. de quo iuuabit audire S. Augustinum serm. 2. de Annunt. *Eua*, inquit, *damnauit, Maria saluauit: illa occidendo obfuit, ista viuificando profuit: illa Eua vocata exstitit, ista Nomen Euæ mutauit, non quidem voce, sed re. Illa omnes homines carnaliter generauit in mundum, ista spiritualiter regenerauit in cælum: illa gratiam perdidit, ista gratiam inuenit: illa facta est de latere viri dormientis, ista de corde Dei vigilantis: illa viro suo occasio fuit perditionis, hæc viro, id est Christo, adiutorium redemptionis*, &c. Vnde meridiana, vt aiunt, luce clariùs patet, quàm inconueniens idem vtrique Nomen cessisset. S.August.

Cur non sit appellata à filio Christina, aut Iesuina, Iesina, &c.

Quod verò existimant nonnulli appellationem aliquam à Sanctissimo *Iesu* vel *Christi* Nomine deriuatam, vt sunt Iesuina, Christina, Christiana, magis è re atque honore Deiparæ futuram fuisse, eâ potissimùm ratione ducuntur, vt quemadmodum omnis eius dignitas

ac gratia à filio ſuo Ieſu Chriſto, cui fuit in multis ſimillima, deſcendit; ita quoque & Nomen eius, à Nomine filij, ad perpetuam quandam, perfectamque ſimilitudinem conciliandam iudicent deſcendere debuiſſe. Sed non vident hi, neque ſatis aduertunt, cùm Chriſtus ab ea ſecundùm carnem proceſſerit, non autem ipſa ab eo, inconueniens futurum fuiſſe, illam Nomen ſortiri eiuſmodi, quod proceſſum denotaſſet à Chriſto, vbi contrà potius fieri debuiſſet, tali Nomine aſſumpto, quod proceſſum Chriſti ab ea repræſentaſſet, vti B. Alberto placuiſſe quoque lego.

Albert.

Cur Dei Mater non fuerit appellata Nomine Matris.

Herodot.

Sunt præterea non pauci qui de Nomine Materno, Annam appellandam non inconcinnè arbitrantur, vt de Lycijs author eſt Herodotus l. 2. quos paſſim à matribus Nomen ſumere conſueuiſſe teſtatur, tamquam ab eis, quæ maximè ad eorum natiuitatem contribuiſſent de ſuo. A quo ritu neque Romanos, neque Hebræos tempore naſcentis Deiparæ fuiſſe alienos, hiſtoriæ loquuntur. Verùm nihil hoc in Virgine noſtra euincere potuiſſe, vel id vnum ſatis euincit, quod cùm in ipſo conceptionis ſuæ momento, ne quâ naturalis matris culpâ inficeretur, ab ea fuerit præſeruata, nec eiuſdem Nomine debuiſſe inſigniri.

Cur non fuerit nuncupata alio Nomine quàm.

Vrgent denique alij Nomen ei nouum debitum fuiſſe; cùm enim illa ſingulari quodam ſummi Numinis beneficio anteiuerit omnes, ac velut omnium anteſignana cum nullo potuerit conferri, decebat profectò cum nullo quoque communionem Nominis habere debuiſſe, iuxta Iſaiæ Prophetæ vaticinium cap. 62. *Vocabitur tibi Nomen nouum, quod os Domini nominauit.* Cùm itaque feminæ plures eam præceſſerint, Mariæ Nomine inſignitæ, non poterat iſtud in Virgine nouum cenſeri, cuius florem ac tonum iam plurimæ detriuiſſent.

Iſai. 62.2.

His ego vnum id repoſitum velim, SS. MARIÆ Nomen verè nouum ei ac ſingulare fuiſſe; quantumuis enim aliæ, atque aliæ id olim vſurparint, non tamen eâ ratione, ac modo, quo Virgo beatiſſima illo fuit nuncupata. Similitudine notâ rem claram facio. Saluator noſter Chriſtus Diſcipulos ſuos cupiens nouæ vitæ initiari ſacramentis, legem tradidit eiſdem conformem: *mandatum*, inquiens, *nouum do vobis vt diligatis inuicem.* Verùm quid dicis, bone magiſter, an nouum hoc eſſe poteſt quod iam inde ab ipſis mundi incunabilis Diuinâ lege ſancitum, quod inculcatum toties fuit? Nunquid datum id fuit Iudæis Leuitici 19. æquè ac Angelis ab initio creationis ſuæ? eſt enim hæc non ſcripta, ſed nata lex, quam non didicimus ſolũ, accepimus, aut legimus, verùm ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus: quomodo ergo mandatum hoc nouum appellandum? imò, inquit, nouum dico vel maximè. Primò, ratione nouæ cauſæ efficientis, noui legiſlatoris, ſcilicet Chriſti. Secundò nouæ cauſæ materialis, nouorum videlicet diligentium Chriſtianorum, qui antè fuerant in tenebris infidelitatis, iam verò in lumine caritatis. Tertiò, ratione nouæ cauſæ formalis, id eſt, noui obiecti ac rationis formalis diligendi, nouæ ſcilicet incarnationis Verbi, nouæque in eo fidelium vnionis. Quartò, ratione nouæ cauſæ exemplaris, ſcilicet Chriſti, qui vitam nobis ex amore impendit. Quintò, ratione noui finis; per hoc enim mandatum noui homines futuri, non terreſtris, verùm cœleſtis conuerſationis. Sextò, ratione effectus, dum noua edet opera, planè heroica, atque à ſæculo inaudita.

Lex dilectionis nouæ.

Leuit. 19.

Quomodo?

Ita & hîc omnino philoſophandũ, in quo præeuntem ſequemur ſanctum Ambroſium lib. de inſtit. Virg. cap. 5. vbi ſic loquitur: *Non de terra, ſed de cælo vas ſibi hoc, per quod deſcenderet Chriſtus elegit; per vnam deſcendit, ſed multas vocauit, vnde & ſpeciale* MARIA *Domini hoc Nomen inuenit.* En vt perſpicuè Deiparæ Nomen ex ſingulari quodam munere donatum Speciale appellat; licet enim appellatio cum multis alijs fuerit communis, non ita tamen, quod eâ nuncupatione exprimebatur: vel ſi, & id quidem nonnulla ex parte, fuerit cum illis commune, tanta tamen ea in re haudquaquam communio fuit, vt Nomen ſimpliciter & abſolutè dicendum foret commune: quinimo pro minima hac in re conuenientia, maxima verò aliàs diſcrepantia, æquiuocum potiùs quàm vniuocum appellandum eſſet. Nouum itaque fuit id Nomen in hac Virgine noſtra pro eo, quod ad effectum, & rem Nominis ſpectat: licet nouum adeo non fuerit in voce; quamuis nec hinc exiſtimem omnem exulare nouitatem, cùm ſanè non leue in ſancto hoc MARIÆ nomine à ceteris, quæ illud geſſerunt, appareat diſcrimen; quòd nulla ſcilicet ex illis apud Euangeliſtas, Marjam, in recto caſu dicatur, ſicut Virgo noſtra: ſed ſyllaba triplici, Maria: vt patet apud Matthæũ c. 27. *ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἄλλη Μαρία.* Erat autẽ ibi *Maria Magdalena & altera Maria.* Quod ipſum obſeruauere Marcus c. 15. 47. & 16. 1. Lucas c. 8. verſ. 2. & 10. 39. & 24. 10. Ioannes 11. 2. & 12. 3. & alibi paſſim, quibus omnibus ſatis innuitur, vel ideo ab eiuſdem Nominis feminis deflexiſſe, vt aliquid noui ſuo vocabulo latere præſeferret. Sed de hoc poſtea fuſiùs.

Matth. 27. 61.

Certum igitur, confirmatumque habeatur, nullum vſquam terrarum Nomen poſſe repetiri, quod maiore dignitate, decore aut proprietate, Dei Matri conueniat, tum propter arcana myſteria, quibus affatim exundat; tum verò propter vberrimam etymologiæ congruitatem, vt ex ſequentibus Sonis intelligetur, ſancto hoc ac præcellenti Nomine, MARIA.

SONVS DECIMVSQVINTVS.

Sacrum Nomen MARIÆ *Tetragrammaton.*

CVm Dominus ac Saluator noster tanti fecisse æterni Patris sui legem non semel auditus sit, interposito frequenter sanctissimo iureiurando; quó cælum facilius ac terram transitura edixit, quàm iota vnum, aut vnus apex ab illa præteriret; cui poterit mirum videri, si peculiari quodam affectu ac cura Nomen Matris suæ de cælo in has terras delatum, ita honorare, complectique voluerit; vt non solùm omnes eius litteras, velut totidem vnius coronæ gemmulas, eiusdem serti flosculos, vnius sideris stellas honestârit; sed & earum singulas quasi totidem magni solis radios variis mysteriorum prærogatiuis decorârit? quas antequam in medium producamus, audiendus nobis aureus ille ab Antiochia orator cognomento Chrysostomus homil. 15. sup. epistolam ad Rom. vbi sic ait: *Magnus thesaurus, multarum rerum historia, non modica denique Philosophia in nudis Nominibus continetur.* Et post pauca explicans verba illa: *Salutant vos Aquila & Priscilla;* docet Nomina & cognomina in sacris Litteris diligenter excuti debere. Cui consonat Eusebius Cæsariens. de præpar. Euang. cap. 3. tradens Hebræos exquisitam, & diuinam quamdam sapientiam in huiusmodi Nominum expositione solitos inuenire, vnde duce experientiâ reperimus SS. Patres ac grauissimos Ecclesiæ Doctores diligenter admodum in eorum discussione fuisse versatos, quos nihil opus est hîc omnes recensere, cùm Deus ipse in veteri instrumento, Nomina, Abram, &, Sarai tantopere curasse legitur, vt & illi litteram addiderit vnam de suo, & huic ademerit quam habebat, sic satis ostendens, quantam Nominum haberet rationem: & Christus æterni Patris Sapientia in lege gratiæ ad Nomen Petri celebrandum propensus dixerit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quo posito fundamento, vt rem propiùs auspicemur, aduertere oportet, summam eam alicuius Nominis laudem ac commendationem haberi, si quàm potest proximè, ad Nomen Tetragrammaton accedat: cuiusmodi cùm supremus ille Ὑπερμεγέθης Nomen Matris esse voluerit, quis non videat, quantus vel hinc ei honor accedat? Tria autem apud Hebræos Tetragrammata in honore habita reperiuntur, eaque arcano sensu mysteriisque plenissima.

Nihil in Scriptura vsque ad minimum apicem negligendum.

Chrysost.

Euſ. Cæſ.

Matth. 16. 18.

Tria apud Hebræos Nomina Tetragrammata in honore fuerunt.

1. יְהוָה *eiusq; mysterium.*

Primum est Nomen Dei ineffabile, quod ab Hebræis dicitur יְהוָה, sed multò verius est germanâ eius Nominis pronuntiationé ignotâ veteribus fuisse, & adhuc ignorari, cùm nullus antiquorum illud, vt modò communiter effertur, pronuntiarit; sed omnes ἀνεκφώνητον esse voluerunt, quemadmodum docent S. Hieron. epist. 13. ad Marcellam, D. Greg. Nazianz. orat. 4. ad Theolog. Origenes hom. 14. sup. Num. Euseb. Cæsariens. lib. 11. de præparat. Euang. Theodoret. aliique, quamquam Hebræi dicant appellari ineffabile, non veluti pronuntiari non possit, sed quod nemini illud pronuntiare licitum fuerit, præterquam summo sacerdoti, idque solùm in benedictione solemni, quæ fiebat in templo, extra quam vbicumque illud occurreret, in eius locum substituere cogebatur אֲדֹנָי *Adonai*, siue אֱלֹהִים *Elohim*.

S Hieron. Nazianz. Origenes. Euſ. Cæſ. Theodor.

Verùm vt vt pronuntiatio eius se habuerit, illud constat, Nomen esse tetragrammaton, id est, quatuor litteris constans, quæ sunt יהוה quibus nunc Dei essentia, nunc personarum distinctio, nunc earumdem Trinitas significatur, de quibus non est hîc agendi locus; quare ad alterum veniamus.

2. יְשׁוּעָה *eiusq; mysterium.*

Secundum itaque Nomen Tetragrammaton est Saluatoris nostri, qui Hebraicè appellatur יֵשׁוּעַ, siue vt in libris propheticis scribitur יְשׁוּעָה, vti & Marius Victorinus in Chaldaico Euangelio ad se allato legisse se scribit, constatque quatuor litteris, veniens à radice יָשַׁע, quæ & saluare, & salutem significat. Ad huius mysterium quod attinet, quidam apud Petrum Galatinum existimarunt Nomen hoc ex priore Nomine Tetragrammato יְהוָה descendere, seruatis primâ & tertiâ litterâ, & secundâ mutatâ in ש, vnde clarum fit יְשׁוָה, siue יֵשׁוּעַ. Seruatur autem prima & tertia littera, quia hæc Spiritui sancto, illa Deo Patri sacra est, vti secunda Filio: ad denotandum eum naturam humanam assumendo, Patris & Spiritus sancti naturam non quidem mutasse, at huius operâ & obumbratione conceptum, illius verò missione carne nostra vestitum fuisse. Cur verò ה in ש mutarit, non sine arcano consilio factum; nam littera ש tribus constans iodim, semicirculo quasi inclusis, significat opus Incarnationis Filij Dei toti SS. Trinitati attribuendum esse, scilicet, quia Pater Filium misit, Filius mitti voluit, & Spiritus sanctus obumbrator & formator humanitatis Christi Domini fuit, atque ita non solùm Saluatoris Nomen erit Tetragrammaton, sed & in eo Nomen ineffabile manebit inclusum.

Ma. Vict.

Galatin.

3. מָרְיָם *eiusq; mysterium.*

Tertium denique nomen Tetragrammaton est Nomen SS. Virginis, quod litteris quatuor tam apud Hebræos, quàm Syros atque Chaldæos scriptum inuenitur מָרְיָם dissyllabon, cum accentu vltimam afficiente, pronuntiato iod tamquam consonante. Quod verò ad mysterium spectat:

Numerus quaternarius & denarius apud priscos in honore, & quare.

Notandum Primò, inter ceteros numeros, qui apud priscos Philosophos, præsertim Pythagoræos, maxima in obseruantia fuisse leguntur, denarium & quaternarium recenseri; &

& Denarium quidem, quoniam vniuersam numeri naturam complectitur, quocirca & eo vniuersam hanc rerum omnium complexionem significari volebant, de quo, vt & in sacris S. Ambros. voluminibus vsurpato, ita scribit S. Ambrosius: *Denarius numerus mysticus est, & non mediocriter à Moyse commendatus, ad eum namq; primitias, oblationesq;, & vota refert. Quaternarius verò in obseruatione erat, quoniam in eo Denarius continetur.* Et benè ex illo numero, vt inquit Ambros. decas assurgit: si enim connectas ab vno, vsque ad quatuor, hoc modo decimum facies: computa vnum, adde illi duo, fiunt tres: adde tribus tres, fiunt sex; & sex, adde quatuor, fiunt decem. Tetras igitur decem implet, decas numerum omnem complectitur. Rectè itaque Augustinus lib. 83. Augustin. qq. *Disciplinam, quæ insinuat conditorem Deum & conditam creaturam, rectè significat denarius numerus.* Ex quibus felicissimam hanc colligo Virginis nostræ conditionem: cùm eius Nomen Tetragrammaton sit ex quatuor litteris compactum, innuitur rerum omnium perfectiones, atque adeò quidquid præstantius est, vel in mundo sensibili, vel rationali, vel intelligibili, atque in singulis eorum partibus, in eam eminentissimâ quadam ratione confluxisse, eo planè modo, quo & in quaternario numero omnes numeri, eorumq; differentiæ continentur. Quod & è vicino, aliâ licet ratione, confirmatur. Etenim cùm hic numerus quadratú æquis lateribus reddat, quo institiam, siue bontatem significari voluerunt: vnde illud Aristotelis Aristot. effatum l. 5. Rhet. c. 11. *Si quis dicat hominem probum esse quadratum, translatio quidem erit, nam ambo perfecta sunt*, patet ex quadrata litterarum forma, quibus Deiparæ Nomen constat, summam eius iustitiam ac bontatem, atque adeò absolutam in omni virtutum genere perfectionem declarari. Quidì quod hæc ipsa quadrati figura firmitudinis & stabilitatis est signum & argumentum. Quare & de ista cæleiti Hierusalem, quæ immobilis perpetuò, & immutabilis in sua felicitate persistit diuinis monimentis traditum Apoc. 21. 16 legimus: *Et ciuitas in quadro posita est.* Apocal. 21. quo & eiusdem Virginis nostræ in bono perseuerantia designatur. Adde, quod subtiliter Io. Picus. Ioannes Picus obseruauit, in quatuor hisce litteris, quatuor elementa adumbrari, ex quibus corpus compingitur, quod ex Virgine, Dei Filius tibi adglutinauit.

Non solùm Nomen Mariæ integrũ in se, sed & in singulis litteris considerandum. Pisanus.

Tetragrammaton itaque Nomen & nobile quidem illud atque ineffabile Marianæ hæ nobis litteræ coniunctæ, vt vidimus, effingunt: iam singulas diuisasque inspiciamus: neque enim, vt bene Bartholomæus Pisanus, ex sola Nominis interpretatione, sed etiam ex compositione litterarum apparet huius Nominis excellentia, quod apud S. Augustinum tract. 10. S. August. in Ioan. legerat; vbi cùm S. Doctor sacramentum Nominis Adam expendendum censuisset, causam addit: *quæ enim ex ore Dei procedunt, tam grandi sapientia sunt referta, vt non solùm integras sententias, sed & minima quoque verba, imò & indiuisibilia elementa, & litteras expendere operæ sit*; vnde ipse iudicat litteras, ex quibus Nomen Adam, quod ex ore Dei processit, componitur, diligenter excutiendas; quem modum non à se inuentum profiteor; *sed hæc*, inquit, *fratres mei, à maioribus nostris dicta sunt, quorum vestigiis dum insisto, nemo me vel nouæ leuitatis, vel leuioris arguet nouitatis.*

Nomen Mariæ non solùm Tetragrammatõ; sed etiam certo modo ineffabile. Viegas.

Notandum 1. Nomen hoc non solùm esse Tetragrammaton, sed etiam sito modo dici posse ineffabile, non tantùm hominibus, sed etiam Angelis ipsis: vnde arbitratur Blasius Viegas noster Angelum Gabrielem, cùm primùm allocutus est Virginem, non dixisse, Aue Maria; sed, *Aue gratia plena*: quia nimirum præ singulari quadam reuerentiâ ausus non erat, Nomen Virginis, vtpote ineffabile, proferre, nisi postquam ex colloquio eius iam factus robustior, tandem dixit, *ne timeas Maria.* Luc. 1. Luc. 1. 30.

SONVS DECIMVSSEXTVS.

Mysteriorum sanctissimi Nominis MARIÆ, *iuxta verioris Cabalæ doctrinam, inuestigatio, ac primùm de* קריאת ראשי תבות Cariath rache theuoth, *quæ prima eius species est.*

HEbræorum Athenæ, Nominales scholæ, soli litterarum examini insudantes, mirum quàm varia, quamque exquisita dogmata, quàm nobiles, subtilesque inuentiones Orbi nostro procuderunt, quibus potissimùm auditorum suorum animos ad omnem bene, beateque viuendi normam inflammare conabantur: vnde quoque eorum Theologia dicta קבלה est, à verbo קבל *accipere, auscultare,* quod & alij mox imitati sunt, qui de mirabili auscultatione, de diuino auditu libros suos inscripsere. Ad doctores quod attinet, & hi מקובלים id est, *dictantes*, seu potiùs *audite facientes*, à Moyse appellati: vnde lucem non paruam Græcorum sacramentis impartiare. Μοῦσαι Deæ scientiarum præsides ab eis vocantur, & Deus illarum antistes Μουσηγὸς, corruptè Μούσαγος, frequentiùs Apollo. vnde? nisi ab illis Magistris. Crediderim quoque nomen Cabalæ, Caballum in montem Parnassum inuexisse. Sed de his alij. De Authore verò Cabalæ si quæras, docebit Ioannes Picus Mirandulæ Comes, Apologiæ suæ c. 5. Io. Picus. *cùm Moses*, inquit, *montem Sinai conscendisset, duplicem à Deo legem accepit, vnam, quam ipse litteris exaratam ex Dei præcepto Iudæis omnibus euulgauit: alteram spiritualem, quam, ita iubente Domino, non scripsit, sed soli LXXII. Sapientibus, quos ipse sibi ad Custodiam*

Quid, & vnde Cabala?

diam legis delegerat, occultè communicauit, quæ מַסֹּרֶת *appellata est, valetq; idem quod datio, ac traditio.* Cùm autem in iis quæ scripto consignarat, mysteria latere non pauca indies deprehenderentur, horum ipse notitiam proximè Iosue, vt fideli ministro, ac Discipulo instillauit; à Iosue verò ceteri accepêre. Et hæc Cabala dicta fuit, siue acceptio; quæ cùm Deum, vt scientiæ datorem respiciat, quamdiu pura ac syncera perstitit, à nullo vnquam potuit improbari.

Vnde Cabala, & à quibus inficta.

Irrepsit autem tempore procedente alia quædam Cabala, falsa illa atque improba, ementitum quoddam ac superstitiosum Iudaicæ traditionis genus, quod nefarij aliqui Rabbini à Mose, & Patribus ad eos vsque promanasse fingebant, innumeris figmentis, fabulis, ac multiplici falsitate refertum, quam Ecclesiæ Catholicæ censura iustissimè damnauit, cum qua nihil vera illa ac proba Cabala, præter iniuriosum mali Nominis asperginem, commune habuit, aut habere poterit aliquando; quam proinde nunquam Ecclesia reprobauit: quare illâ prætermissa, ad veram hanc ac puram nos conferamus, quâ latentia in sacro MARIÆ Nomine mysteria enucleatiùs proferamus, ac multiplices Diuinæ sapientiæ diuitias, quas affatim in Nominis materni sinum congessit, aperiamus, fidem, aut certitudinem fatalium euentorum nullam agnoscentes.

Cabalæ species tres.

Quæ prima?

Cabalæ igitur, seu Hebræorum Theologiæ facultates, seu species tres hîc numeramus, quarú prima קְרִיאַת רֹאשֵׁי תֵבוֹת *capitũ dictionum enumeratio.* Sic dicta, quòd litteras, quæ capita sunt dictionum, explanet, in hac singulæ litteræ singulas dictiones significãt, & singulæ per singulas dictiones exponuntur, quæ ideo *Resolutoria* appellatur, quia tota in resolutione elementorum versatur, dum litteras cuiuslibet propositæ dictionis alteram ab alterâ diuellit ac separat, & ex vnaquaque littera dictiones quasdam extrahit ab eadem littera incipientes, quæ mysteria in tota illius dictionis medulla recondita patefaciant; vt cùm scribimus אָרֹם ex eius tribus litteris tres dictiones litteris singulis correspondẽtes prolicimus אַב דָּבָר מָשִׁיחַ *Pater verbi, quod est Christus.*

SS. Patribus nota atque vsitata.
S. August.
S. Cyprian.
Beda.
S. Hieron.

SS. Patres hunc exponendi modum non rarò vsurpasse leguntur, quales fuere S. Augustin. tract 9. super Ioan. S. Cyprian. lib. de Sinai & Sion. Beda in comment. super Ioan. Sed præ omnibus clarissimè Sanctus Hieronym. in quæstionib. super lib. 3. Regum, examinans verba illa Dauidis morientis ad Salomonẽ, 3. Reg. 2. 8. *habes quoque apud te Semei, filium Gera, filij Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima.* Ex vnâ illâ dictione *pessima*, vim execrandæ maledictionis exponit. *Pessima* Hebraicè scribitur נִמְרָצָת, ex cuius litteris singulis, contumelias quoque singulas S. Doctor ex-

Quæ fuerit, ac qualis maledictio pessima, quâ Semei Dauidis impegit.
3. Reg. 2. 8.

planat. Ex ג profert גֹּאֵם, id est *adulter*, & alienæ vxoris raptor: quo exprobrabat, quod se adulterio Vriæ vxoris fœdasset. Ex מ producit מוֹאָבִי, id est *Moabita*, quâ voce conuicator obiiciebat stirpis ignobilitatem, quam ex infideli Moabitarum semine propagatus trahebat. Ex ר denotabat רֹצֵחַ, id est *homicida*, nimirum quia Vriam dolo malo interfici curarat, amici famulique interfector. Ex צ signabat צָרוּעַ, *leprosus*, quia ab omnibus regno euciebatur, ad veram similitudinem hominis leprosi, quem lex iubebat ex vrbibus, & hominum consortio expelli. Ex ת formabat תּוֹעֵבָה *abominatus*, non solùm ab hominibus, sed etiam à Deo, qui illum tamquam virum impium prorsus abiecisset.

Græcis nota fuit prima hac species Cabalæ.

Græci quoque hoc modo exponendi vocabula delectabantur; quare redeat noster Protoplastus Adam, & quoniam eius Hebraicum Nomen exposuimus, etiam Græcum ad veterum mentem exponamus. Scribebãt illi Ἀδαμ: ecce quòmodo singulas Nominis litteras ad singulas orbis plagas denotandas explanarunt: Α, ἀνατολὴ: Δ, δύσις: Α, ἄρκτος: Μ, μεσημβρία: quam Nominis interpretationem multis antè sæculis Sibylla secundo oraculorum libro his versibus expresserat:

Adam quatuor orbis partes suo Nomine signat.

Sibyllæ.

Αὐτὸς δὴ Θεὸς ἐσθ' ὁ πλάσας πτελαχέμμασιν Ἀδαμ
Τὸν πρῶτον πλασθέντα, καὶ ὄνομα πληροῦσαν τῷ
Ἀνατολήν τε, Δύσιν τε, Μεσημβρίαν τε, & Ἄρκτον.
Nimirum Deus hic finxit tetragrammaton Adam,
Qui primus factus fuit, & qui Nomine complet
Ortumq; Occasumq;, Austrũ, Boreamq; rigentem.

Nec Latini hunc morem ignorarunt. Sed ad sacrum MARIÆ Nomen festino, hanc primam in eo speciem exploraturus.

Quatuor litterarum S. Nominis Mariæ apud Hebræos cõsideratio.

Primum itaque cum S. Antonino Nominis huius litteras, vti ab Hebræis pingi solent, seorsim considerans, naturam singularum, significationemque expendo.

מ, quæ priorem locum obtinet, significare video, *ex intimo*, siue *ignis ex intimis*; quod Virgini nostræ optimè conuenit, ex cuius intimis visceribus increatus ille ignis, carnis materiam assumens, visenda specie humano generi apparuit.

ר, quæ secundo scribitur loco, & *caput* denotat, seu *primatum*, Virgini sanctæ optimè congruit, cùm & ipsa Virginum caput sit, & inter omnes, virginitatis primatum obtinere credatur.

י, quæ tertium sortita est locum, atque apud Hebræos minima omnium habetur, ac *confessionem* significat, submissam nobis Virginis huius confessionem repræsentat, quâ minimam sese Domini ancillam professa est, cùm in matrem Filij Altissimi eligeretur.

ם denique finalis Nomen concludens, ab omni parte clausa, stupendum virginitatis eius

clausrum

clauſtrum ſignificat, quæ ſola, mater & virgo, inter omnes Heuæ neptes triumphat. Ita S. Antoninus: à quo Angelus del Pas l.5.expoſ.Symb. Apoſt.l.5,a.3. non procul diſceſſit, luminis tamen aliquid adiecit, cùm ita ſacri Nominis huius elementa explicauit: [מ inquiens, huius ſancti Nominis littera prima ſignificat *ex ipſa*, & bene: ex ipſa enim charitas Dei, & ignis, orbem illuſtrans prodiit; vnde Eccleſia: *Felix es ſacra Virgo* MARIA, *& omni laude dignißima, ex te enim exortus eſt ſol iuſtitiæ Deus noſter.*

Del Pas.

ר interpretatur *primatum*, vt ipſa poſt Filium ſit in omnibus primatum tenens: *Sublimior*, inquit S. Ephrem, *calicolis, purior ſolis radius, honoratior Cherubim, ſanctior Seraphim, & nulla comparatione ceteris omnibus ſuperis exercitibus glorioſior.* Vnde *Simeon Virginem ſolam diuino lumine circumdatam conſpicatus, haud ſine clamore in hanc vocem prorupit*, inquit Timotheus preſb. Hieroſol. *Ecquid ancilla quæ eſtis, cum libera & Domina concertatis?*

S. Ephrem.

Timoth.

B

'Principium deſignat, nam & ipſa principium exſtitit felicitatis noſtræ, ipſa mulier illum pluens.

ם Virginitatem notat firmam & ſtabilem, innocentiam non interruptam, numquam peccato, nec originali quidem ſubiectam.] Ita ille.

Cui annecto quod nonnulli alij animaduerterunt, nimirum: ſicut in Nomine יְהוָה duplex ה, ita in Nomine מָרְיָם coire duplex מ, quæ littera, vt poſt S. Auguſtinum docet Caſſiodorus, aluum ſeu viſcera ſignificat; ſiue, vt voluit Ambroſius, ex intimis, vel, ex viſceribus. Atque adeò ſicut littera ה, quæ in dicto Nomine ſecundam SS. Trinitatis perſonam ſignificat, quia vitam ſonat, ideo bis repetitur, quia illam perſonam ſecundam, nempe Filium Dei, duplicem filiationem habere oportebat; alteram æternam, & aliam temporalem; ita etiam ם, quod in Nomine MARIÆ iterum atque iterum ponitur, eamdem Matrem Dei, ac hominis fuiſſe, velut duplam ex vno partu maternitatem adeptam non obſcurè adumbrare. Quod & aliâ viâ meditari licet, aliam ſcilicet conſiderando Virginis maternitatem ſpiritualem, aliam naturalem: vnam quâ Chriſtum genuit, alteram verò quâ cunctum humanum genus regenerauit, iuxta illud: *homo, & homo natus eſt in ea.* Vel ſi id quoque non diſplicet, reſpectu vnius Chriſti duplicem maternitatem comminiſci integrum eſt, alteram quidem mentis, & aliam corporis; de qua ſic Leo Magnus ſcribit ſerm. 2. de nat. *vt diuinam humanamq; prolem prius conciperet mente, quàm corpore.*

S. Auguſt. Caſſiodor. S. Ambroſ.

C

Leo M.

Finio hunc paragraphum digniſſimâ obſeruatione R. P. Ferdinandi Quirini Salazar è Societate IESV viri doctiſſimi, qua, dum primam diem nuptiarum Epithalamij veſpertini explanat, ſic in rem noſtram commentatur: [Nota, inquit, Nomen מָרְיָם à מ inchoare, & in ם deſinere, vt inde innoteſcat maternitatem Dei non ſolùm vltimam & maximam Virginis dignitatem extitiſſe, ſed etiam primam, à qua nimirum exorta eſt, nam à primo Conceptionis ſuæ momento, Mater cenſeri cœpit, & illius dignitatis iura capeſſere. Vnde eſt illud Chryſologi ſerm. 2. de Annunt. Aut genitrix quando non? quæ ſæculorum genuit auctorem.] Hactenus ille.

Salazar.

D

Litterarum S. Nominis Maria apud Latinos vera conſideratio.

Ab Oriente itaque in Occidentem nauigemus, & quid ſuper his pietas Latina commenta fuerit, videamus, dum ſuum illud ſanctiſſimum Nomen, MARIA, ſedulâ cogitatione, affectuque pertractat. Quanta hîc rerum pulcherrimarum copia! quàm fœcunda vbertas quintuplice hoc litterarum fonte ſcaturit! pars quinque illuſtriſſimas feminas Virginis huius archetypas: pars quinque pretioſiſſimos lapides virtutis eiuſdem deſignatores: pars quinque præſtantiſſima beneficia eius manu in humanum genus collata: pars denique varios eius titulos, quibus longè lateque reſplendet, feliciter collegêre; de ſingulis nos ſpicilegium faciamus.

Locum primum in hoc Nomine occupat M: hac deſignari volunt Michol, tantopere à Dauide amatam, vt amicitiam cum Abner Principe militiæ populi Iſraël facere recuſarit, donec eam ſibi vxorem reſtituiſſet, 2.Reg.3. An non hæc refert MARIAM, quam pietate ac virtute multò clariſſimam, tanto amore, Dei Filius proſecutus eſt, vt amicitiam antè cum genere noſtro inire noluerit, quàm Virgo hæc aurea mundo naſceretur, tantoque myſterio ſuum præſtaret aſſenſum?

2.Reg.3.13.

Secundum ſibi vindicat A: per hanc intelligunt Abigail, quæ ſicut ardentem Dauidis iracundiam muneribus, verbiſque ſubmiſſis temperauit: *Ecce*, inquiens, *famula tua, ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum Domini mei.* vt 1.Reg.25. Regum narrat hiſtoria: ſic Virgo noſtra effernescentem diuini Numinis iram raro humilitatis ſuæ exemplo mitigauit, cùm dixit: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecùndùm verbũ tuum*: quo fieri cœptus placatior Deus, ad nos vſque deſcendit.

1.Reg.25. 41.

Tertio loco ſurgit R, qua Rachel ſignificatur, illa, inquam, pulcherrima Rachel Iacobi Patriarchæ dilectiſſima ſponſa, Ioſephi optima mater, qui à Rege Pharaone dictus eſt *Saluator mundi.* Geneſ.41. an non in typum ac figuram eius, quæ tota pulchra abſque vlla macula, ſancti Spiritus ſponſa chariſſima, mundo protulit Saluatorem IESVM Chriſtum Dominum noſtrum?

Gen.41.45

Quartum occupat I, qua Iudith denotatur, quæ mirâ pollens caſtitate, atque animi fortitudine ſexum ſuum tranſgreſſa, Holofernem Principem militiæ Aſſyriorum profligauit, ac capite eius diſſecto, glorioſè Bethuliam longâ obſidione abſoluit: ſic Virgo noſtra Deipara virginitatis ſuæ meritis excellens, ſerpentis antiqui potentiam fregit, ac caput virginali pede

contri-

Digitized by Google

contriuit. Quinto denique loco ſequitur A, per quam Anna ſignatur, illa, inquam, mater Samuelis, piſſima femina, quæ precibus filium & Prophetam à Deo Domino obtinuit, quem illi poſtea quoque conſecrauit. Ita Virgo beata oratione ac conſenſu ſuo Prophetam magnum, Saluatorem mundi concepit, quem deinde æterno Patri obtulit in Præſentatione & Cruce.

Reuertamur ad Primum, & ab illuſtribus his feminis ad gemmas ac lapides pretioſos, quibus illæ exornari ſolent, diuertamus.

Primo itaque huius Nominis elemento, quod eſt M, proponitur Magnes, magnæ ſanè virtutis lapis. Hic ferrum trahit, etiam alio atque alio mediano. An non talis MARIA, quæ Nomine ſuo peccatores graniſſimos è ſordibus B ſcelerum ſuorum educit, & per hos alios atque alios ſibi adiungit? habet præterea lapis hic vim conciliandi diffidentes, vnde lapis amoris ac reconciliationis à veteribus dictus. Talis ſanè Virgo noſtra, quæ *magna* & potens *ſecundùm Nomen ſuum* Deo reconciliat peccatores.

Secundo, quod eſt A, exhibetur Amethyſtus, violaceo colore perlucens, & quaſdam velut flammulas ſcintillando effundens. Hic hominem vigilem reddere, intellectum eius clarificare, atque ebrietatem diſpellere ſcribitur: claræ omnes figuræ quibus & vis, & efficacia ſanctiſſimi Nominis MARIÆ nobis ſignificatur, quo magna cum fiducia inuocato, & cordis humani ſocordia diſpellitur, & dementia, qua antè ſopiri videbatur, corrigitur: vt non abſque
S. Bonau. fundamento S. Bonauentura olim exclamarit: C *Beatus qui diligit Nomen tuum, MARIA, gratia tua animam eius confortabit, & tamquam fontibus irrigatum vber in eo fructum iuſtitiæ propagabit.*

Tertio, quod eſt R, Rubinus intelligitur. De hoc ſcribunt Philoſophi virtutem ei ineſſe, mœrorem abſtergendi, animumque ſuaui quadam lætitia imbuendi. Quis tanto vnquam mœrore iacuit afflictus, qui Nomine Virginis huius vel audito, vel decenter inuocato non illicò ſenſit cor ſibi exhilareſcere, omnique nube triſtitiæ
S. Anton. detersâ, expurgari? teſtatus id ſanè D. Antonius Patauinus: *Nomen*, inquiens, *MARIÆ, iubilus in corde, melos in aure.*

Quarto, quod eſt I, deſignatur Iaſpis, qui legitur reddere hominem impauidum, mentemque eius corroborare. Hoc verum ac genuinum officium Nominis huius, de quo, poſt aliud, tutò dixerimus: *In Nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.* certè ita ſenſiſſe Seraphicus Bonauentura in Pſalt. notatur, cùm dixit: *Glorioſum & admirabile eſt Nomen tuum, MARIA, qui illud retinent, non expaueſcent in puncto mortis.*

Quinto denique, quod eſt A, denotatur Achates, qui præſens contra fulmina, tonitrua, ceteraſque aëris tempeſtates remedium ſuppeditat. Valet hîc profectò magnæ Virginis Nomen, & cultores ſuos è mediis periculorum procellis ereptos, integros ſaluoſque cuſtodit. Vnde S. Bernardus: *Si criminum immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, & deſperationis abyſſo, reſpice MARIAM, voca MARIAM.* S. Bernard.

His gemmis mulierum omnium illuſtriſſima Virgo noſtra è penu ſacratiſſimi Nominis ſui ad miraculum exornata, quanto in rem noſtram affectu, quantis beneficiis eluxerit, quis dicet? Quinque præcipua malorum genera primi hominis peccato incurriſſe, non tam clarè dicitur, quàm reapsè oſtenditur omnis homo; quorum primum, Patris cæleſtis offenſio vocatur. Secundum, interni languoris vexatio. Tertium, ſpiritualium virium defectio. Quartum, mentis & cordis obtenebratio. Quintum, crudelium hoſtium infeſtatio. Quibus auerruncandis, ac procul à capitibus noſtris abigendis magno Dei beneficio data nobis MARIA eſt, quod, licet alia ſilerent omnia, vel SS. Nominis eiuſdem litteræ ſatis ſuperque enuntiarent.

Quid enim primùm M, niſi *Mediatricem*, Deum Patrem inter & hominem nobis deſignat? huc ſiquidem æterna eius electio, huc feliciſſimus reſpexit natalis, iuxta illud regalis Pſaltæ: *Deus autem Rex noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutem in medio terræ*: quod explicans S. Bernardus ſerm. in
S. Bernard. Pent. *Operatus eſt*, inquit, *ſalutem in medio terræ, id eſt vtero Virginis MARIÆ; ad quam ſicut ad medium, & ſicut ad cauſam rerum, & ad negotium ſæculorum reſpiciunt, & qui habitant in cælo, & qui degunt in terra, & qui nos præceſſerunt, & qui ſequentur omnes.* Vnde à S. Ephrem: *Mediatrix Dei &* S. Ephrem. *hominum*; à S. Bern. *Mediatrix ad mediatorem*; à Ri- S. Bernard. chardo Victorino, *Mediatrix, & media inter humana & diuina celebratur.* Richard. Victor.

Secundum A denotat *Auxiliatricem* & rectè; cùm enim redimendo generi noſtro ſecundùm quatuor genera cauſarum, de quibus Philoſophus l. 2. Phyſ. ſingulare attulerit momentum, iure hic ei titulus conſignatur. Ad cauſam namque efficientem quod attinet, eum genuit, qui ſalutem noſtram potentiſſimâ Virtute operatus eſt, de quo dicit Iuriſconſult. *Idem iudicari de eo, qui cauſa eſt alicuius actus, ſicut de ipſo actu.* l. quod
D Seruius. ff. de condit. Ad materialem verò quod ſpectat, de viſceribus ſuis noſtræ redemptionis materiem miniſtrauit; *partus enim dicitur portio viſcerum maternorum.* Formalis verò cauſa vel hinc patet, quod ſanctiſſimæ conuerſationis ſuæ exemplo, normam nobis præluxit bene viuendi.

Finalis denique liquet, cùm ad beatitudinem conſequendam nobis poſt Filium à Deo Patre fuerit conceſſa, de quo S. Auguſtinus: *O MA-* S. Auguſt. *RIA multum gaudeo, multum audeo, multumq; gaudium, multaq; mihi audacia eſt: mira loquar, ſed ſic verè eſt; nos enim tibi, & teq; nobis mira viciſſitudo conſæderat, vt ſcilicet pro nobis habeas id eſſe quod es: nos*

verò per te id esse, quod sumus. Si enim nulla præcessisset nostra transgressio, non esset secuta nostra redemptio; & si necessarium non esset redimi peccatorem, non esset necessarium parere redemptorem; vt quid enim fieres Mater Saluatoris, si nulla esset indigentia salutis?

Tertium R explicat *Restauratricem* generis humani, quo nunc fortius id, quàm antè fuisset, apparet: *Lapsa siquidem*, docente Iurisconsl. *iam reparata communiter sunt fortiora.* Restaurari autem id dicitur, quod vel ex toto deperditum, vel imminutum resurgit, quemadmodum genere nostro factum videmus. De hoc loquens S. Augustinus sermone de Natuit. *Virgo mater generis nostri pœnam intulit mundo, genitrix Domini nostri salutem attulit mundo; auctrix peccati Eua, auctrix meriti* MARIA; *Eua occidendo obfuit,* MARIA *viuificando profuit; percussit illa, sanauit ista.* Et S. Bernardus: *Hæc est beata illa* MARIA, *quæ totius orbis reparationem obtinuit, salutemq; hominum impetrauit.*

S. Augusti.

S. Bernard.

Quartum I *Illuminatricem* nobis repræsentat. vnde ipsa de se Eccli. 24. sic loquitur: *Illuminabo omnes sperantes in Domino*, vt verè de illa dicere liceat, *quoniam tu illuminas lucernam meam*: vnde pius ille Idiota c. 5. *Super omnia sanctorum Nomina,* MARIÆ *Nomen illuminat cæcos.*

Eccl. 24. 45.

Idiota.

Quintum denique A *Aduocatam* nobis exhibet MARIAM, de quo mellifluus Bernard. *Aduocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam iudicii mater supplicater & efficaciter negotia nostra pertractat.* Verè aduocata MARIA, quæ causas nostras coram Deo assumens, ipsas sapienter inchoat, inchoatasque multis argumentis defendit, ac defensas ad prosperum finem deducit. Quanta mysteria vel è nudis litterarum elementis progn ata! quanti thesauri ex modica auraria effodiuntur! sed nec ramenta negligi, nec micæ pessum ire sinendæ sunt, quas inter lubens connumerem illam Getæ Imperatoris cœnam, qui per litteratum notas, eduliorum suorum classes digesserat: suspensam quippe non procul à triclinio alphabeticam habebat tabellam, quam litteris prægrandibus ordine dispositis inscripserat, eo pacto, & conuento cum seruis, vt cùm virgulâ quadam argenteâ designasset litteratum aliquam, statim cibi, quorum nomen ab ea littera initium duceret, inferrentur. atque adeò si quintam decimam litteram fortè notauisset, ecce tibi Prima, Pisa, Pastinacas, & Pepones: Pipiones, Perdices, Palumbes, Pauones, Pernas & Pisces, Papauere, Pulegio, Porro, Pipere conditos abecedarij serui proferebant, vnâ perspæpè litterâ magnam perficientes periodum epularem, vt nescio quis diceret, sine ea litteratura nihil sapere sapientiam, & pro vna Cæsaris littera, dare se Varronis grammaticam vniuersam. Maiori sanè fundamento id de SS. Nominis MARIÆ litteris pronuntiarim, cuius vel vnâ, prodiga ac perdita parentis Adami stirps ad stolam primam re-

S. Bernard.

Cœna litteraria Imperatoris Getæ.

A nocata, per Virginem epulari cum cælesti Patre iam potest.

Subiungo, quod pauci aduerterunt, cùm sacratissimi Nominis huius litteræ æquales numero eis sint, è quibus sanctissimum IESV Nomen componitur, piè censeri posse cum Filio Matrem vniuersi huius imperio potiri, quod acrostichide hac Poëta expressit:

Aliud mysterium è litteris S. Nominis Mariæ eruitur.

Mater Amabiliter Regit Imperium Altitonantis.

Subiungo, quod non nemo vberem illam gratiarum medicinam, quâ afflictis Adami posteris non semel Virgo succurrit, expendens annotauit, ac velut è Nomine suo loquentem Virginem auscultasset, memoriæ prodidit:

Medicinæ Auxilium Reperi, Infirmis Adsero.

Nulla profectò Cortina verius vnquam responsum emisit, aut è tripode sanctius oraculum prodisse auditum est, vt ex eodem capite non immeritò exclamem:

Maria Angelos Rapit In Admirationem!

Sed nunquid & homines, dum sacratissimi Nominis tui litteras tot mysteriis fœcundas, tot figuris illustres contemplantur, sacrâ quadam commotione percellis? ita vel maximè. Vnde me, vt hoc liberè fatear, huius rei admiratione captum talis non rarò inuasit meditatio: diuina illa Sacramentorum verba non singillatim, sed vinculo orationis connexa gratiam spirant; si denectis syllabam, frustra es. Periodus tota formam construit, diffibulata à voce vox facit nihil, quæ sub consono vinculo gratiam vehebat: & MARIÆ Nomen, vel si in litteras diuidas, gratiis scatet. Si enim, teste Sidonio lib. 7. ep. 2. prima littera Nominis, Petri, pro saluo conductu erat Christianis, vt salui, & securi, quo tenderent, peruenirent; quis bonus id abnuat vel primæ litteræ Nominis MARIÆ, quacum infernalium hostium phalangas intrepidi perrumpamus? Quid hoc? quid causæ dicemus? quia Princeps facierum est. Panem facierum, panem propositionis dicebant Hebræi, in quo Eucharisticus panis signabatur, tot quidem faciebus variegatus, quot dissectus in frusta. Crystallum frange, quælibet pars secta speculum est, plures facies fortuitis in vitro, cùm vna litve l in micas Eucharisticum epulum diuidas, toties Dominicam faciem inuenies quoties confregisti. Sic Princeps facierum MARIÆ Nomen inspiciens, quoquo versus litteras accipias, in sanctitatis collegio, virtutis ac sanctitatis faciem habes. Refert Pierius Valerianus lib. 42. de scutis, Messenios olim in clypeis, quibus in pugna se ab inimicorum ictibus defendebant, litteram M sculptam ferre consueuisse. Causam multi inquisiuerunt: quidam existimarunt eos significare hoc facto voluisse, quod sicut in huiusmodi littera partes desuper vniuntur & copulantur fermè in vnum, ita corpus reipublicæ cum suo capite vnitum esse debere. Nec desunt qui per eamdem litteræ figuram Sanct-

Mysterij litterarij in Nomine Mariæ digni admiratione.

Pierius.

Trinitatis mysterium adumbrari existimarunt. Vtut res hæc se habeat, non ignoramus eâ litterâ Virginis Deiparæ Nomen significari, quo admirandæ puellæ mirum incrementum dedit, & suam mirabiliter ipsa sanctissima Trinitas fecit, dum ei Nomen hoc impertiuit, dignum quod in scutis & frontibus Christianorum scribatur.

SONVS DECIMVSSEPTIMVS.

Inquisitio mysteriorum sanctissimi Nominis MARIÆ *per secundam speciem senioris Cabalæ quæ dicitur* גִּמַטְרִיאָ *Gematria.*

Guido Fab. Elias. *Ars numerandi per litteras tam apud Hebræos quàm Græcos vsitata.*

MVlta Guido Fabricius Boderianus, multa alij de hac specie litteris consignarunt; Elias in Thisbi Artem numerandi per litteras vocat, quâ sensus multi arcani aperiuntur; sibi enim persuadent Hebræi inuestigatis significationibus numerorum, quos litteræ Nominum repræsentant, pleniùs longè, facilliusque omnia cognosci; qui quidem modus vti apud Latinos penè neglectus est, ita apud Hebræos, ac Græcos hac potissimùm ratione vsitatus, quod ipsorum litteræ singulæ numerum aliquem significent; apud Latinos verò nequaquam, quorum tantùm septem, indices numerorum sunt, verbi gratia: C.D.I.L.M.V.X. quapropter & hunc explanationis modum negligere solent, quem Græcis atque Hebræis olim vel maximè commendatum fuisse eorum libri testantur. Et apud Hebræos quidem plurimæ huiusmodi explanationes reperiuntur, per quas multa in sacris dictionibus abdita mysteria deteguntur, vt in Nomine illo Dei patet, quod apud ipsos est ineffabile, & quatuor hisce litteris scribitur יְהוָה in quo tres contineri aiunt numeros, hoc est denarium in י iod, senarium in ו vau, & duplicem quinarium in duobus ה, quibus significari nolunt infinitam & admirabilem diuinarum virtutum copiam propterea quod denarius totius scientiæ & sapientiæ plenitudinem; senarius verò virtutem vniuersam rerum, ac totius boni procreatricem suapte natura designant, vt Philo in explanationibus hexaëmeron id doctè ostendit.

Apud Latinos non ita.

Numerus S. Nominis יְהוָה

Philo.

Ad Græcos quod attinet, huc refer quod S. Augustinus tract. in Ioan. 10. exponens illud, *Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc*, dixit numerum 46. annorum ædificationis templi, significare ædificationem templi corporei, quod sibi Christus ædificauit ex carne Adæ, cuius nomen ΑΔΑΜ, apud Græcos componitur ex litteris numerum 46. comprehendentibus, siquidem Α vnum significat, Δ quatuor, Α vnum, Μ quadraginta. qui numeri simul iuncti faciunt 46. ita tamen vt per illos dictos annos intelligantur sex & quadraginta dies, in quos si ducatur senarius numerus perfectorum primus, ac proinde perfectione sua Incarnationem, quæ est operum Dei perfectissimum denotans, ac primi Adami creationem, quæ sexto mundi die contigit significans, colligentur 276. dies, nouem scilicet menses & dies sex. Tanto enim tempore perfectio corporis Christi ad partum perducta fuit. Quin & illud ex S. Cyprianо lib. de Sina & Sion subnecto, qui docet hunc numerum Dominicam Passionem designare, eò quòd anno sexto millesimo, horâ sextâ passus, à mortuis resurgens, quadragesimo die cælos ascendit.

Augustin.

Numerus nominis Α'δὰμ.

Cyprian.

Videtur autem hæc explanationis forma non omnino aspernanda propter quosdam S. Scripturæ locos, qui sine quadam numeralium elementorum obseruatione, commodè explicari non possunt. Atque inter hos maximè insignis locus is ex 13. cap. Apocalypseos, cuius arithmeticas litteras diligenter nos considerare & supputare iubet Spiritus sanctus his verbis: ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων τὸν νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου. ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χ.ξ.ς'. *hic sapientia est. qui habet intellectum, computet numerum bestiæ, numerus enim hominis est, & numerus eius 666.* Quibus verbis Spir. sanctus insinuat Nomen quo se iniquus ille Antichristus appellabit, componendum ex litteris numeralibus significantibus numerum 666. de quibus arithmeticis litteris & Nomine ex eis resultante varia à Patribus, aliisque Doctoribus disputata sunt. Secundùm Irenæum, Nomen illud erit ΤΕΙΤΑΝ, id est *gigas*. Secundùm Ticonium, erit ΛΑΤΕΙΝΟΣ, *Latinus*. Secundùm Primasium ΑΝΤΕΜΟΣ, *contrarius*. Secundùm Hippolytum orat. de consum. mundi, ΑΡΝΟΥΜΑΙ, *nego*. Secundùm Rupertum Tuitiensem & Haymonem ΓΕΝΣΕΡΙΚΟΣ. Secundùm alios ΚΑΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ, *prauus Dux*. ΑΛΗΘΗΣ ΒΛΑΒΕΡΟΣ, *verus nocens*. ΠΑΛΑΙ ΒΑΣΚΑΝΟΣ, *olim inuidens*. ΑΜΝΟΣ ΑΔΙΚΟΣ, *agnus nocens*. ΜΑΩΜΕΤΗΣ, &c. Quæ omnia litteris more Græco computatis numerũ conficiunt 666. si verò vsu Romano iliæ accipiantur, DICLVX eumdem efficiet latinè. imò vt doctissimus Guilielmus Lindanus l. 3. Dubitantij obseruat, MARTIN LAVTER eumdem reddit, si litteræ latinæ accipiantur pro numeris more Græcorum & Hebræorum, hunc in modum: A,1. B,2. C,3. D,4. E,5. F,6. G,7. H,8. I,9. K,10. L,20. M,30. N,40. O,50. P,60. Q,70. R,80. S,90. T,100. V,200. X,300. Y,400. Z,500. Eodem spectat quod est in lib. 1. Carm. Sibyllinorum, numerum Nominis Christi venturi fore 888. Versus sic sonant:

Numerus Bestiæ quis.

Quid Nomen Antichristi. Irenæus. Ticonius. Primasius. Hyppol. Rupertus. Haymo.

Lindanus.

Sibyl.

Sed quæ sit numeri totius summa, docebo:
Namq; octo monadas, totidem decadas super ipsa
Atque hecatontadas octo, infidis significabit
Humanis Nomen, tu verò mente teneto
Æterni natum Christum, summiq; parentis.

I,10.

Quis numerus Nominis IESV.

I,10. H,8. Σ,200. O,70. Y,400. Σ,200.888. Vnde vetus distichon:

Cui tria sunt octo, tu me seruabis vt opto,
Ne voret innumerus, cui tria sex numerus.

Compendiaria quoque eiusdem scriptio huc referenda, quæ est $\overline{IH}$, quâ ad 318. illos, quibuscum de quinque regibus triumphauit Abraham, mysticè notandos vtebantur. Vnde Prudentius:

Si quid trecenti, bis nouenis additis
Possint, figurâ nouerimus Mysticâ.

Quæ cùm ita sint, quid ni & sanctissimum Nomen MARIÆ ad eosdem calculos reuocemus? in quo non minus, quàm in prioribus, mysteriorum affatim latere in confesso est. Neque enim, vt ait S. Augustinus l.2. de Ciuit. c.30. ratio *August.* B numeri hic contemnenda est, quæ in multis S. Scripturæ libris, quàm magni æstimanda sit, diligenter intuentibus patet. Nec frustra in laudibus Dei dictum est, *Omnia in mensura & numero & pondere disposuisti.* *Omnia* namque, vt ait *Boëtius.* Boëtius, *quæ sunt, numeris constant*, vt mirum non sit Pythagoricos dixisse, *ex numeris omnia facta esse*; aut, vt auctor est Aristoteles 1. Metaph. *Aristot. Abenzoar.* c.3. & Abenzoar ille Babylonius scriptum reliquit, *illum omnia ritè nosse, qui bene scit numerare.* *Plato.* Quod ex Platone haustisse vitius est, qui in Epinomide, sic loquitur: *Si quis ab hominum natura numerum auferre velit, nullatenus prudentes eos aut scientificos relinquet.* Quinam igitur numeri sunt S. Nominis MARIÆ? quibus cognitis eiusdem gloria ac dignitas magis eluceſcat. C

Quis numerus Nominis Mariæ apud Hebræos. Ab Hebræo auspicemur: מרים itaque ad libellam arithmeticam expensum conficit numerum 850. & demonstratio in promptu est: quatuor litteræ sunt, quarũ prima מ 40. ר 200. י 10. ם 600. quæ simul iunctæ faciunt 850. *Quis apud Græcos.* Veniamus ad Græcum; & hoc diligenter examinatum exhibet 152. ostendo clarè: M, 40. *Ant. Spin.* A,1. P,100. I,10. A,1. Quare nescio quid P. Antonium Spinellum, veterà accuratum atque egregium scriptorem, impulerit, vt Throni sui c.4. hæc litteris consignarit: *Vti suauissimum* IESV *Nomen, Græcè numerum habet octingentorum octoginta octo, ita numerus Nominis* MARIÆ *nongentorum nonaginta nouem magnam præfert dignitatem.* Certè quemadmodũ commentitia hac dignitate non eget sanctissimum Nomen MARIÆ, D ita nec præfert, vti patet, nec præstitisse potuit aliquando.

Quis apud Latinos. Denique, vt finiamus in Latino, & hîc, litteris ritè calculatis, numerum primum supra millesimum inuenimus, vti ad oculum liquet: M,1000. ARI,1,A. nisi fortassis non arithmeticè, sed Pythagoricè Latinas litteras supputemus, vt A, sit 1. B,2. C,3. &c. K,10. L,20. M,30. &c. T,100. V, 200. &c. & sicut apud Hebræos ac Græcos per Alphabetum crescit numerus, primò monadum, mox decadum, deinde centuriarum; ita & hîc fieri velimus, quâ viâ litteris ad abacum fideliter reuocatis, expressum habebimus numerum 121: M,30. A,1. R,80. I,9. A,1. Sed de his satis: nunc ad singulorum mysteria eruenda veniamus.

Mysteria S. Nominis מרים *ex numeris hebraicis petita.* Ac primò quidem numerus 850. quem ex Hebræo vocabulo collegimus, quantam cum SS. Nomine IESV affinitatem habeat, cui Sibylla Cumana 888. numerum prædixit, vel hinc liquidè patet, quod eumdem, minus triginta octo, attingat. Ad octingentesimum itaque quod spectat, notandum, quoties maioris numeri, & in amplam crescentis summam, significationem quærimus, minorem illi respondentem, & à quo denominationem sortitur, attendere nos oportere; quoniam consimilis, & penè eadem in minori, & suo maiori designatio comperitur: iuxta quam regulam, præsens numerus designat perfectionem, veluti omnium sensibilium cuborum principem tenens locum, vt vnitas omnium numerorum: vnde veteres Philosophi perfectionem aliquam, absolutionemque exprimere volentes, πάντῃ ἑκτὸν dicere solebant: quæ autem post Deum inter omnes omnino creaturas perfectior MARIA? vt iure merito id Nomine præseferat, quod vita vniuersa testatur. Item sicut octonarius est ille numerus par, siue femininus, in quo reperitur primus ab vnitate sensibilis cubus, qui firmitatem ac constantiam designat; ita beatissima MARIA prima illa est femina vniuersi mundi meritis & dignitate præcellens, quam nullus vnquam vitiorum turbo deiecit. Numerorum alius par, alius impar; par dicitur femininus, impar masculinus. Octonarius par, atque ex consequente femininus, de duobus paribus 6. & 2. aut duobus imparibus 3. & 5. coalescens, non autem additione paris vnius, & imparis alterius exsurgens. Quid hoc sibi velle videtur? numquid felicissimam illam Virginem ac Matrem, quæ vnigenitum Filium Dei sine maris cuiusquam coniunctione progenuit? Quanta mysteria in vno octonario comprehensa! qui centenarij multiplicatione auctior iam factus, quid aliud prætet singularem quamdam præstantiam referet & dignitatem? In Scripturis enim diuinitus inspiratis, cùm temporum, tum rerum, de quibus agitur, insinuare solet centenarius perfectionem; octingentesimus itaque hic numerus absolutam, completamque virtutum omnium atque gratiarum in Virgine demonstrat complexionem, cui dum quinquagenarius accedit, quem Cabalistæ attribuunt Spiritui sancto, qui apud eos etiã per ignem significatur, quia peractis quinquaginta à Paschate diebus in linguis igneis super Apostolos descendit, an non eiusdem diuinissimum in Virginem illapsum declarat, quo illa velut genitali quodam calore fœcundata, facta est mater omnium virtutum? Atque hæc, aliaque non pauca, ex numero Hebræo mysteria licet inuenire.

Mysteria S. Nominis Mariæ ex Græcis numeris accepta.

Venio ad Græcum: hic autem, vt antè dixi, centesimum quinquagesimum secundum nobis recludit, numerum admirandum, ac mysteriis plenum: cùm enim quindecim decadibus, adiuncto sibi binario constet; vtriusque Testamenti complectitur sacramenta. Septem quippe decades referuntur ad vetus Testamentum, propter reuerentiam Sabbati; quam septimo die fieri præcipiebat; octo verò tempori nostro deputantur, quo resurrectionem Domini, quæ octauâ die facta est; per singulas hebdomadas octauâ die veneramur; quò respiciens Sapiens Ecclesiastæ c.11. *Da partes*, inquit, *septem, nec non & octo.* Iudæi quidem partes daturi erant septem in Sabbatum credentes, at non octo, resurrectionem scilicet diei Dominicæ negaturi: quoniam verò septima requies cum octaua resurrectione iungenda erat, exspectabatur MARIA, quæ eum paritura erat, qui faceret vtraque vnum. Sanctum Nomen Virginis & Matris! dignissimum planè, cui per quindecim Rosarij decades, quod S. Dominicus Prædicatorum familiæ parens in Ecclesia plantauit, laudes sempiternæ decantentur.

Ecel. 11.2.

Mysteria S. Nominis Mariæ ex numeris Latinis hausta.

Restat Latinum Nomen, quod arithmeticâ supputatione millesimum primum, Pythagoricâ verò methodo, centesimum vigesimum primum declarat. Ad primum quod attinet, millenarius numerus, vltra quem nulla nostra succrescit computatio, plenitudinem rerum, de quibus agitur, indicare consueuit: est enim denarij cubus, nam denarius in se ductus producit centum, quæ iam figura quadrata profunditate carens; vt autem in altitudinem surgat, & solida fit, rursùs centum decies multiplicatur, & fiunt mille, vltra quem numerus nequit extendi, cùm sit extensus in longum, latum & profundum. Quid clariùs, quàm illam esse MARIAM, cui numeris omnibus absolutè desit nihil, in qua quod requiras desideres nihil? Rectè autem vnitas huic numero adiungitur, vt eam vnicam ac solam inter omnes Adami posteros agnoscas, cui laus ista debita sit, adstipulante Salomone Cant. 6. *Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matris suæ, electa genitrici suæ. Viderunt eam filiæ, & beatissimam prædicauerunt.* An non igitur B. Petrus Damiani iure de hoc Nomine dixerit: *Nomen hoc* MARIÆ *prophetia germanum est?* Et cuiusnam quæso, an Dauidis? an Salomonis? an Isaiæ? an Ioannis Euangelistæ? an omnium? ita credo. Mirabile, sed verissimum encomium! eo siquidem abdita patefacta mysteria, non præterita solùm aut præsentia, sed futura, euentuum certitudine admiranda.

Cant. 6. 8.

Pet. Dam. *S. Nomen Mariæ prophetia germanum.*

Sed est & aliud mysterium ex altera supputatione progerminans, quod nobis centesimus ille ac vigesimus primus numerus exponet: *Collegium sanctitatis*, inquit B. Petrus Damiani, *est Nomen tuum* MARIA: verissimè dictum; *quid enim sanctius, nisi constans quædam ac stabilis virtutum omnium possessio?* Et hanc numerus ille centenarius, supremum ac maximæ perfectionis in hac vita locũ obtinẽs designat, & vicenarius primus clarissimè ostendit, vtpote tum apud Pythagoræos senarij perfectissimi trigonus, tum etiam in diuinis Litteris septenarium mundi natalem, & sanctam significans Trinitatem, qua sanctius, absolutiusque reperitur nihil. Hoc itaque numero, quæ qualisve futura esset MARIA, discere maiores potuêre; qualis autem fuerit, discet posteritas omnium sæculorum, quoties in sanctissimum eius Nomen mentem, animumque defiget.

Pet. Dam.

SONVS DECIMVSOCTAVVS.

De Nominum Ἰσοψηφίᾳ *spectante ad* מִרְיָם, *ex qua illustrior sacrosancti Nominis* MARIÆ *explanatio procedit.*

QVia de modo elementariæ explanationis, quem Arithmeticum communi vocabulo appellant, scribere iam cœpi, præterire non possum singularem quemdam eiusdem characterem, quo tam Hebræi, quàm Græci in exponendis suorum Nominum sacramentis, vti non rarò consueuerunt, ne quid fortassis intentatum à nobis, circa Mariani Nominis gloriam, aut omissum quispiam aliquando queratur. Sunt igitur Nomina quædam Ἰσόψηφα, sic dicta, quòd eorum litteræ pro numeris acceptæ, æqualem inter se numerum constituant, istuc ab Hebræis obseruari solita, quòd sibi persuaderent dictiones, siue Nomina eiusdem esse significationis, quæ numeri essent eiusdem: vt si latinè diceres voces, Tribunus, &, Axis, æquipollentes esse, quia vtraque numerum XI. complectitur; & postea tribuni obligationes expositurus, ad metaphoram axis recurreres.

Quid denotet Ἰσοψηφία.

Vsi fuere hac formâ tam Græci quàm Hebræi frequenter; illorum exemplum habemus in Artemidoro l.4.c.26. vbi γεραὸς *anus* ægrotantibus visa, mortis signum est: IOCC. enim & IV. repræsentat; quem numerum implet quoque ἡ ἐκφορὰ *elatio*, siue *funus*. Nimirum anus funeri proxima est: sic Δαμαλέας, homo prauus & pernicioſus quidam, & λοιμὸς *pestis* in veteri epigrammate Græco lib.11. Anthologiæ æquales numeros habent, videlicet CCCXX. par malum velut bilance expensum; nisi plus fortassè pestis in homine, vt Poëta inibi ludit, quàm in ipso morbo repertum, cùm multò leuiora essent mala, quæ à peste, quàm quæ à Damagora importarentur.

Hebræis ac Græcis vsitata Ἰσοψηφία. Artemid. *Varia eiusdem exempla.*

Ab Hebræis verò vnum hoc pro decem aliis sit, in Nominibus, Esther, quod sonat *occultum*, & Susanna, quod *lilium*, quæ ritè expensa ἰσόψηφα inuenies: אסתר enim 661. conficit, vti & שושנה, occultum siquidem decet esse lilium & absconditum, ne transeuntium bestiarum pedibus

dibus conculcetur, quod potiſſimùm caſtis eſt commendandum. Sed neque hi ſoli fuere, qui eiuſmodi formam adhibuerunt; etiam SS. Patrum non pauci eamdem tam in ſenſu allegorico, quàm anagogico vſurparunt, quales fuere S. Gregorius Nazianz. S. Gregorius Nyſſen. S. Hilarius, S. Hieronymus, S. Auguſtinus, & alij.

Nazianz. Greg. Nyſſ. Hilarius. S. Hieron. Auguſt.

Cur itaque eiuſmodi Gematriam, ſiue Iſopſephiam in illuſtrando ſacro Nomine MARIÆ non adhibeamus? Tentare ſuadet affectus. Exordiamur ab Hebræis. Occurrit hîc Pſalmus 86. cuius verſu 3. legimus: *Gloriosa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* Quæ hîc dictio ἐνδόξα cum Nomine MARIÆ? certè verbum עִירִי cum affixo primæ perſonæ, ciuitas mea, velut ex ore Dei loquentis procedens, non abludit; vtrumque ſupputa, & עִירִי & מָרְיָם, & vbique inuenies numerum ducenteſimum nonageſimum. An non ciuitas Dei MARIA, in qua poſuit Deus thronum ſuum? *Ciuitas ſancti, ciuitas gloriosa*, quam Deus ita cuſtodiuit, vt regem Aſſyriorum (dæmonem) ab ingreſſu prohibuerit ſemper, ne vllo eam modo peccati labe inquinaret, ſed nec paſſus ſit, vt vel peccati venialis ſagittam, imò nec originalis in eam iacere poſſet. Et hoc propter ſe, & propter figuratum Dauidem (Chriſtum) qui habitauit in ea.

Iopſepha Nominis Maria. Primùm Hebræa. Pſal. 86. 3.

Eſt & alia apud Iſaiam Prophetam cap. 29. vbi ſic loquitur: *Nónne adhuc in modico & in breui conuertetur Libanus in Charmel, & Charmel in ſaltũ reputabitur?* verba ſacri textus genuina hæc ſunt: הֲלֹא עוֹד מְעַט מְזַעַר הוּא וְנֶהְפַּךְ לַבְּרְמֶל וְהַבַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב, quibus omni dubio procul, regnum non Ezechiæ, ſed IESV Chriſti, veri Meſſiæ portendit. Quare namque Libanus mutandus in Carmelum? niſi quod lex Hebræorum, quæ tota carnalis, vertenda in Euangelium omnino ſpirituale, quo populus Chriſtianus inſtar Carmeli pomiferis arboribus, herbiſque odoriferis conſiti, fructum referat operum florentiſſimorum. Mutatio ſancta! quæ ab omnibus clarè viſa eſt, poſtquam Dei Filius ex Virgine natus, per eam Theoreticæ non minùs, quàm virginalis vitæ formam orbi expreſſit vniuerſo. Ita namque factum legimus, cùm ſtatim ab initio naſcentis Eccleſiæ mons ille à Chriſtianis incoli cœptus eſt, qui magni Heliæ veſtigiis inſiſtentes, Oratorium iſtic excitarunt, iuxta quod B. Helena piiſſima Imperatrix aſcetetion nobiliſſimum conſtruxit, cum templo Deiparæ Virgini dedicato. Quis igitur miretur ſi Carmelum Iſopſephum cum MARIA demonſtremus? æquipollentia namque ſunt duo hæc Nomina כַּרְמֶל & מָרְיָם, vtrobique numero ducenteſimo ac nonageſimo reſultante, & Carmelo, & incolarum eius ſtudiis, ab MARIÆ conuerſatione nequaquam diſcrepantibus aut diuerſis. Neque enim exiſtimandus Propheta temere vſurpaſſe verbum יֵחָשֵׁב, quod tam *reputabitur*, quàm *numerabitur* ſonat, inuenis maius atque nobilius ſub hoc ſipario latere myſterium, quàm prima fronte poſſit agnoſci.

Iſai. 29. 17.

Quin & Canticorum liber cap. 5. eiuſmodi nobis exemplum ſuppeditat, cùm ita ſcribit: אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי *comedi fauum meum cum melle meo*, vbi יַעְרִי *fauus meus*, & מָרְיָם Iſopſepha ſunt, ſingula eumdem numerũ 290. efficientia: & rectè quidẽ optimaq; cũ ratione; ſicut enim ex fauis, qui apum induſtriâ ex puriſſimis Hortũ ſuccis fabricantur, apiculæ progignuntur, ſine maris ac feminæ vlla commixtione, ſolius caloris beneficio animatæ: ita ex puriſſimo virginalis vteri thalamo, Spiritus ſancti gratiâ ſuperueniente, Dei Filius homo factus, proceſſit, nos omnes diuinitatis ſuæ melle aſperſurus. Eodem ſpectat מָרָא quod Syriacis *Dominus*, atque Iſopſephum eſt cum מָרְיָם. idque myſterio non vulgari, quod verbis Seraphici Doctoris ſic explano: *Quia Dominus nominatiſſimus famoſiſſimè eſt tecum, ideo tu es famoſiſſima secum.* Ad hanc claſſem quoque referunt non pauci vocem quamdam מְטָטְרוֹן, qua Franciſcus Georgius Venetus in harmonia ſua cantico 1. tono 5. c. 6. *Principem nominat facierum, quam coram Deo aſsiſtere ſemper, atque alios ad eum conſpectum introducere* ait, tamquam veram MARIÆ Virginis imaginem, atque ideam: quare eius Nomen cum ſacro MARIÆ Nomine Ἰσόψηφον eſſe volunt, vtroque, vt aiunt, reddente 999. Sunt autem hi Petrus Caniſius lib. 1. de B. Virg. cap. 1. *Animaduerſum eſt*, inquiens, *ab eruditis* MARIÆ *Nomen cum illo Mutateron haud perperam conuenire, cùm & numerus ex litteris collectus reſpondeat, & ſupputanti ſummatim efficiat* 999. nouem ſcilicet centenarios, nouem denarios, ac nouem vnitates. Blaſius Viegas Comm. exegetici in Apocal. ſect. 1. n. 11. *Hunc* (Mitateron) *litteræ*, inquit, *conficiunt 999. quem eumdem numerũ reddunt litteræ Nominis* MARIÆ. Anton. Spinellus in Maria Deipara c. 4. Ioſephus de la Zerda Epiſcopus Almerienſis in eo libro, cui titulum fecit MARIÆ effigies, reuelatioque Trinitatis, Academia 5. ſect. 1. n. 5. *Vocis Mitateron*, inquit, *litteræ conficiunt 999. quem reddunt litteræ Nominis* MARIÆ. & paulò inferiùs: *Appoſitè id Nomen inditum, quod numerum hunc & contubernium explanet.* Ioannes de Carthagena tomo 2. lib. 2. hom. 6. [per Mutateron non obſcurè intelligi MARIÆ Nomen dicit (Georgius Venetus) ex ſuppputatione numerorum, quam myſteriis plenam Hebræi fatentur; MARIA enim apud eos conſtituit, vt aliqui dicunt, 999. quem eumdem reddunt vltimæ litteræ Nominis mitateron.]

Franc. Ven. *Quid ſignificet vox* מְטָטְרוֹן *an non Iopſepha cum Nomine Mariæ?* Petr. Caniſ. Viegas. Spinellus. la Zerda. Carthag.

At neſcio profectò quem iſti ex Hebræis Grammaticum de notis arithmeticis, ac nominibus numeralibus legerint diſputantem: neque enim Cardinalis Bellarminus, nec Georgius Mayr, nec Ioannes Buxtorfius, omnes linguæ hebraicæ peritiſſimi, cuius quoque doctiſſimas inſtitutiones ſcripſere, ſic numerant, cùm ex ſanctiſſimo Nomine מָרְיָם, quod eſt Hebraicum

Bellarm. Mayr. Buxtorfius.

braicum Virginis Deiparæ Nomen, nil ſupra 290. conficiant, reddente ם 40. ר 200. י 10. ם 40. nili fortè, vt aliqui, ם ſumas pro 600. qua via ex Nomine quidem illo fient 850. nec-dum tamen 999. Ad Georgium Venetum, ſcio, appellabunt; ſed hoc Venetus nuſquam tradit. Quòd autem is docet, atque ab iſtis accuratiùs fuerat conſiderandum, hoc eſt, quod vbi creaturæ illius Nomen, ſeu potiùs deſcriptionem hanc recenſuiſſet, מִטָּטְרוֹן שַׁר הַפָּנִים ſtatim ſubiunxerit: *Et horũ verborum litteræ ſupputatæ reddunt, vt patet ſcientibus, 999. nouem videlicet centenaria, nouem denaria, nouemq́ numeros, vt omnium creaturarum virtutem connectat, quarum ſimpliciora explicuntur per numeros, media per denarios, & extrema per centenarios.* Nec quidquam de ſacro Nomine MARIÆ adiungit, & poſt pauca, hæc ſubnectit: *Nec contriſtentur calorum Regina meritò affecti, ſi Mitateron dicimus primam omnium rerum creatarum ſimplicium: cùm illud ſit Nomen officij, & non perſonæ; vnde & MARIÆ competere poteſt, & competit, vt patet ſupputanti numerum, quem reddunt litteræ eius Nominis, & extrema illorum trium ſupra dictorum, vtræque enim tam 40 ם. 10 י. 200 ר. 40 ם, quàm 40. ר 200. ם 40. efficiunt 290.* Nequaquam igitur מִטָּטְרוֹן & מָרְיָם *ἰσόψηφα* ſunt, vt præfati auctores ſcripſerunt, ſed bene מִטָּטְרוֹן & שַׁדַּי, vtriuſque litteris ſeorſim efficientibus 314. vt rectè annotauit Elias in thisbi. Quod verò attinet ad etymologiam vocis מִטָּטְרוֹן, mirum eſt, quantum apud doctos omnes ſilentium, cùm conſtet genuinam vocem, hebræam non eſſe, ſed ab Hebræis, ex alia, vt facere non tarò ſolent, lingua traductam. Verius autem omnino videtur eam vocem à Latino Nomine, *Matrona*, deriuatam, vt מִטָּטְרוֹן, quod vnico ט ſcribi deberet, ſit idem quod מַטְרוֹן ſiue מַטְרוֹנָא paſtis nonnihil variatis, quod illis in peregrina lingua arbitrarium eſt. Et hanc vocem מַטְרוֹן in ea ſignificatione inuenies in lexico magno Ioannis Buxtorfij, in voce מַטְרוֹן.

Georg. Ven.

Elias.

Iſopſepha Nominis Mariæ Græc.

Venio ad Græcos, quibus, vt antè ex Artemidoro probatum eſt, hæc forma incognita non fuit, ſæpiuſque adhibita ad rerum præſtantiſſimarum dignitatem ac gloriam mirificè illuſtrandam; & horum quidem duplex numerandi methodus habetur: prior, quâ Homerum vſum fuiſſe legimus; poſterior, quam promiſcuè adhibeti ſolitam inuenimus. Priore Nomen Μαρία dat quadraginta; vt iuxta hunc numerum Ἰσόψηφον illi eſt ὁ ἀὴρ, *aër*: ἡ πηγὴ, *fons*. Iuxta verò poſteriorem, quæ vſitatior eſt, continet Μαρία 72. eritque Ἰσόψηφον eius, ἡ ὅλη ἀγλαΐα, *tota ſplendida*. Item, ἡ γῆ καθαρά, *terra pura*.

Denique nec Latini huius genij exſortes fuerunt, quos Ἰσοψήφιον nequaquam ignoraſſe veterum monumenta, hiſtoriæque loquuntur, atque ita eorum calculo MARIA, & Abarim, Moria, Ephraim, item Mater Agni, Amor Agni, Maior orbe Iſopſepha ſunt, quibus ſacratiſſimum Nomen non parum ſolet commendari; ſed de his ſatis.

SONVS DECIMVSNONVS.

Diſquiſitio myſteriorum ſanctiſſimi Nominis MARIÆ, *per tertiam ſpeciem melioris Cabalæ, quæ dicitur* תְּשׁוּמֶת Theſcumeth, *ſiue* tranſpoſitiua.

POſteaquam Nomini Mariano illuſtrando animum appuli, nihil eorum prætermittere ſtatui, quæ gloriam ſacri Nominis aut cominus efferre, aut eminus poſſent exornare. Eſto parua nonnulla in ſpeciem, atque exilia quibuſdam videantur eſſe, quæ affero: & eiuſcemodi rebus Arcam fœderis olim, ipſumque magni teſtimonij tabernaculum creſcere, ornarique voluit exercituum Deus, cùm vel pilos caprarum ac pelles arietum rubricatas mente deuotâ à pijs mulieribus oblatas recipi iuſſit, quibus ea vela confecta leguntur, quibus & Arca operiri, & velamentum fieri tabernaculo Dominus præcepit. *Nihil igitur paruum ducendum, ex quo gloria magnæ laus creſcere poſſit*, vt Q. Curtius l. 9. ſcribit. Quare iuxta præmiſſam ſuprà verioris Cabalæ diuiſionem, quâ per litterarum metatheſin dictionem è dictione prolicit, paucis & de hoc membro agendum, quod origine antiquiſſimum, artificio admirabile, venuſtate amabile iure merito cenſeri debeat, vtpote quod ab Hebræis primùm emanauit: cui vel illud argumento ſit, quod Hebræi non ſolùm Nomina, ſed ipſas etiam Nominum litteras in magna ſemper habuerint veneratione, & Cabaliſtarum ſecreta ferè myſteria litterarum numeris voluerint eſſe intexta. Quin etiam docti affirmant Lycophrona litteras hebraicas percalluiſſe, indeque Anagrammatiſmos ſuos feciſſe, quibus doctas Græcorum aures oblectauit, vt rectè dicendum videatur, artificium hoc ab Hebræis ad Græcos tranſmiſſum fuiſſe. Sed ad definitionem veniamus. Hanc itaque vir eruditus Guilielmus Blancus Albienſis ſic tradit: *Anagrammatiſmus*, inquit, *eſt clauſula qua ex artificioſa litterarum omnium, neque plurium, alicuius Nominis tranſpoſitione componitur.* Dicitur autem ab ἀναγραμματίζειν, ſiue ἀναγράφειν, *tranſcribere*, quod hoc loco vſurpatur pro tranſpoſitis litteris efferre aut dicere; vnde, litterarum, dicit; quoniam tranſferuntur hîc litteræ, & aliquando ſyllabæ, vt corpus, porcus: virgo, vigor: Roma, Maro, tranſponuntur. Dixit, omnium, quia debẽt omnes omnino litteræ Nominis in Anagrammatiſmum concurrere: neque enim pro Petro aut Paulo ſatis eſt ſcribere P. Poterit autem littera numeralis in Anagrammatiſmo locum obtinere: vt *Sixtus V. de monte alto. Tantos exules domuit.* Porrò diphthongus omnis per

Quid Anagramma. Blancus.

eius Conditiones.

diæ-

diæresin separari potest, vt è conuerso vocales duas in vnam diphthongum, quasi per synæresin coalescere posse certissimum est: quod vtrumque præstitit Petrus Auratus in Anagrammate Græco SS. Nominis IESV. ΙΗΣΟΥΣ: σὺ ἡ ὄϊς. *Tu ipsa Ouis*; cuius videlicet hostiâ & sacrificio placandum Numen. Pet. Aurat.

Denique Anagrammatismus tantò propiùs ad perfectionem accedet, quantò longiùs abest ab omni licentia, vt putà, dum nihil additur, nihilque demitur, nec quidquam immutatur: vt, *Maria Magdalena: grandia mala mea.* Pro mantissa subiungo non tantùm ex Nomine & cognomine componi Anagramma, sed insuper & Nomen dignitatis, ac similium interponi posse: velut, *Gregorius Decimusquartus: murus, custodiaq; gregis.* Quod autem ad vsum Anagrammatismi spectat, omissis quæ vetus illa ac fabulosa ἐνομαντμάντεα apud Philostratum delirando somniauit, eo nos vti poterimus tamquam aliquo apophtegmate, maximè si argutã aliquam sententiolam complectatur, vel ad singularem aliquam eius Nominis commendationem faciat, ex quo desumptus est, dum vel eo pacto conuenire personæ demonstratur, veluti ex eius viscèribus eruta veritate, vt in augustissimo Nomine Saluatoris liquidò patet, IESVS, *Vis es, siue*, *Ius es.* Πιλεμαχ, ἀπὸ μέλιτος, *è melle.* Α'ϊονάν ἶον ἥρας. *Viola Iunonis.* Nec in propriis tantum Nominibus ad locum habet, sed & in quibusuis dictionibus, interrogationibus, &c. maximè si Anagramma responsionem aut redditionem ferat, vt patet in ea, quam Pontius Pilatus Ioannis decimo octauo capite Christo Domino interrogationem fecit, dicens: *Quid est veritas?* cuius Anagramma scitè responsionem repræsentat, videlicet: *Est vir, qui adest.* Quis vsus Anagrammatis. Philostrat. Ioan. 18. 38.

His itaque præmissis, ad dulcissimum pulcherrimumque Nomen MARIÆ accedamus, visuri quid litterarum eiusdem metathesis ad laudem eiusdem, & gloriam elaborarit: atque ab Hebræo exordiamur:

מַרְיָם

Anagrammata Hebræa S. Nominis Mariæ.

מִי רָם *Aqua altitudinis.*

מִמֶּרִי *A Domino.*

מַר מַי vel מִי מֹר *Aqua amaritudinis. Aqua myrrha. Amaritudo aquarum.*

מִי מֹר *Quæ amaritudo? quæ myrrha?*

יִרְמָם *Exaltauit. à* רוּם *altum fuit*, in poël.

יָם רָם *Mare altitudinis, Mare altum.*

יָם מֹר *Mare amaritudinis, Mare myrrhæ.*

רֹאשֵׁי מַיִם Roschmaim, *caput*; siue *principium aquarum.* ר cum virgula idem est quod רֹאשׁ rosch *caput.*

מָרִים *Mutatio maris*, à מִיר quod *mutationem*, seu in præterito *mutauit*, significat, & יָם *mare.*

Anagrammata Græca S. Nominis Mariæ, eorumq; moralis explicatio.

Ab Hebræo ad Græcum descendo, & hîc fortasse aliquid, quod in laudem sacri Nominis cedat, reperiatur: quale vel illud Primò, μὰ ἱερά, *nequaquam sacrificia.* vbi μὰ aduersum negandi; ἱερά verò *sacrificia* Homero, aliisque. Nec inconcinnè hoc in Virginem quadrat, ad cuius vsque tempora tot hostiis ac sacrificiis placando Numini Hierosolymis litari solitum accepimus, quot gens illa Leuitica, filiorum licet multitudine abundans, immolandis sufficere vix posset. At vbi hæc virginum omnium fortunatissima MARIA, in mundi assertionem castis suis visceribus Dei Filium suscepit, vox alia audita est, quam purpuratus Vates, idemq; progenitor longè felicissimus, Psalm. 39. expressit *Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi: holocaustum, & pro peccato non postulasti: tunc dixi: Ecce venio.* quod totum sacro MARIÆ Nomine expressum præsignatumque non dubitabit, qui hoc expendere voluerit Anagramma. 1. Μὰ ἱερά. Psal. 39. 7.

Secundò, Ρᾶ μία, *vna radix.* Ρᾶ apud Medicos genus est radicis, multis morborum afflictionibus dispellendis idoneum, vt auctor est Dioscorides l. 3. c. 2. Latini Rha ponticam appellant, vt auctor est Scapula in Lexico. Verè radix per excellentiam vna, & illa quidem vna de qua egressa est virga & flos Christus IESVS, qui virga est malis, flos verò & bonis, flexilis humilitate ac mansuetudine, odorus virtutum suarum fragrantiâ, quâ cælum ac terram suauissimè oblectauit. Ita S. Basilius, Cyrillus, Hilarius in Psal. 2. ad illud, *Reges eos in virga ferrea.* Origenes hom. 9, in fine. vt meritò de ea vaticinium Isaiæ c. 11. intelligamus: *Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet*: siue vt habet Apostolus Paulus Rom. 15. *Erit radix Iesse, & qui exurget regere gentes, in eum gentes sperabunt.* 2. Ρᾶ μία. Dioscor. Scapula. S. Basilius. S. Cyrillus. S. Hilarius. Origenes. Isaiæ 11. 1. Rom. 15. 12

Tertio, ac priori affine, Α'ρὰ μία, id est *verè vna.* qualem scilicet eam compellat Sponsus in Canticis c. 6. *Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matris suæ, electa genitrici suæ.* 3. Α'ρὰ μία. Cant. 6. 8.

Quartò, Μάρα, *manus*, siue *multitudo exercitus*, vnde Agrestes manus apud Virgilium 11. Æneid. Respicit Apagr. Cant. 6. *Pulchra es amica mea, suauis, & decora sicut Ierusalem: terribilis vt castrorum acies ordinata. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*: quibus Anagrammatismi proprietas satis innuitur, dum vel ex Nomine Virginis potentia, & vnius multiplex potestas ac robur declaratur: *Vna manus multa.* 4. Μάρα. Cant. 6. 3. & c. 4. 4.

Quintò, & omnium felicissimè Μάρα, *Luna, sidus*, vti est apud Hesychium. Quis de hac Nomenclatura iam ambigat, cui & Anagramma suffragatur? magni solis Luna MARIA est, sidus inclytum & admirandum. Obsidem ad testem huius pronuntiati, vnum instar omnium appello Bernardum hom. 2. sup. miss. *Stella Virgo est, quia sicut sine corruptione fidus omittit radium, sic absque lesione sui, parturiit filium, nec sideri radius suam minuit claritatem, nec Virgini filius suam virginitatem auxit potius & exornauit.* Omitto 5. Μάρα. S. Bernard.

cetera;ad Latinos venio, & Sonum hunc finio.

Anagrammata Latina S. Nomini Mariæ.

1. Amari.

MARIA, in Anagrammate Latino repræsentat *Amari*. Verè inter omnes Euæ neptes vna ac sola amari dignissima MARIA. *Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est numerus, vna est columba mea, electa genitrici suæ.* hinc Eccli. 24. de ea dictum Patres intelligunt: *Ego mater pulchræ dilectionis*, quæ scilicet progigno, nutrio, foueo, atque augeo in hominum mentibus amorem, quo me Filiumque pulchrè casteque prosequantur. O quot illicia huius amoris, quot incentiua habemus! *Simile,* inquit Plato, *simili semper amicum est*, & hæc similis nobis. *Pulchrum*, eodem teste, *amicum est*, & hæc formâ corporis, animæque pulcherrima. *Omne bonum amabile*, clamant Philosophi, & hæc sanè optima ac benignissima, vt Ludouicus Blosius laudatissimæ memoriæ Abbas, dicere veritus non sit: *Citiùs cælum cum terra perierint, quàm ipsa aliquem seriò se implorantem sua ope destituat.* Cupierit olim Plato in cælum mutari & tot oculos habere, quot in cælo sunt stellæ, vt eam quam amabat, assiduè contemplaretur; ego vt MARIAM, in cuius Nomine ardet Amor.

Eccli. 24. 24.

Plato.

Blosius.

2. Mi Ara.

Aliud præterea est quod Latina metathesis dat Anagramma, videlicet, MARIA, *Mi Ara*, id est Asylum & sacra anchora mihi est MARIA. Christus quidem spes mea præcipua est, sed & altera est mihi MARIA: vt enim nihil nisi ab illo, sic & nihil nisi per illam:

—— hac Ara tuebitur omnes.

Cùm autem leges Anagrammatis præter Nomen, cognomen quoque, atque insuper dignitatem ingredi patiantur, eamdem & hîc illis facultatem largiemur. Ac primò, si quam hîc dignitatem suspicere velimus, ecquænam illâ præstabilior, quam à filio traxit? vnde MARIA DEIPARA dicta fuit, cuius non infelix videatur Anagramma: *Prima à Dei Ara*: & ita profectò est, Deo vicina, Filio proxima MARIA est, vera Bethsabea, quæ throno posito ad dexteram regis Salomonis, 3. Reg. 2. collocatur, quam proinde religioso hyperduliæ cultu omnes veneremur. Dei itaque mater MARIA est; sed & virgo quoque. hæc altera dignitas eius ac prærogatiua, nullis antè sæculis audita, numquam audienda, ex vtraque tum Matris, tum Virginis gloria celebrati: vnde & hoc exsitit Anagramma, MARIA VIRGO, *Mira virago*. Quanta, non dignum admiratione imbellem Iuditham Hebræam viduam Holoferni Principi militiæ Assyriorum caput ense proprio abscidisse? longè tamen excedit omnem admirabilitatem, Dauidicam Virginem, naturæ sexusque sui terminis egressam, tantâ vel calcanei sui virtute præstitisse, vt non hominis alicuius impetum aut Tyranni, sed Principis mundi huius, rectorisque tenebrarum harum caput potuerit contriuisse. de quo audiendus Bernardus homil. 2. super missus: *Ipsa*, inquit, *contriuit caput venenatum quæ omnimodam maligni serpentis suggestionem tam de carnis illecebra, quàm de mentis superbia ad nihilum reduxit.* O veram Amazonem! viraginem, longè præclarissimam! non tam quia de viro sumpta est, sed quòd viros omnes (Filium eius vnicum excipio) infinitis partibus antecellit.

3. Maria Deipara: Prima à Dei Ara.

3. Reg. 2.

4. Maria Virgo: Mira Virago.

Bernard.

Venio ad Cognomen, siue mauis Agnomen, quorum & hîc, vt suprà diximus, haberi ratio consueuit, cuiusmodi licet in nostra Virgine certa nulla reperiantur, nemo tamen vel illud improbarit quod ei à Filio adhæsit, cùm à nonnullis dicta fuit MARIA IESV, cuius Anagrammatismum hîc triplicem subiungo, cuius, non tam in transpositione elementorum concinnitas, quàm in mystico sensu fœcunditas, honorem Nominis promouebit. Primũ igitur sit, MARIA IESV, *mira es via*. Quid enim? an nõ illa est, *quæ initiauit nobis viam nouam & viuentem per velamen*? Hebr. 10. id est, carnem suam, Filium nempe, quem carne velauit, siue per carnem suam, id est, externum hominem suum, in quo tot ac tanta bene viuendi nobis exempla monstrauit, vt de ea, quod olim de Sapientia, Scriptura expressit, dicere liceat: *Deduxit eos in via mirabili.* Sap. 10. quod tum fieri videmus, cùm per maternarum virtutum vestigia non degener proles incedit. Magnus ille Nazianzi Antistes Gregorius, Nicobuli Nomine ad filium eius scribens, triplicem assignat viam, quâ homines ad patriam gradiantur. Primam, terrenam, tenebrosam, & nocti similem, per quam incedunt mundani ac peccatores. Secundam, mediam partim terrenam, partim cælestem, per quam ambulant, qui à peccato ad iustitiam conuertuntur. Tertiam, cælestem, puram, & lucidam sine tenebris, per quam incedunt Sancti, donec ad præstantissimum lumen perueniant; de qua tertia ita scribit: *Hac præclarâ viâ ij omnes incedunt, quibus iam vita minimè in terra est. Ter certè, quaterq; beati homines in terra sublimiorem terris vitam agentes, cælibes, mundi contemptores, cælipetæ, pauperes, tristes, humicubantes!* Et hæc via est, quam nobis MARIA aperuit, *via Pacis*, Rom. 3. *via Spiritus*, Eccli. 11. *via recta ac veritatis*, 2. Petri 2.

5. Maria IESV: Mira es via.

Hebr. 10.

Quomodo Maria dicenda sit via multis ostenditur.

Sap. 10. 17.

Nazianz.

Via triplex.

Rom. 3. Eccli. 11. 2. Pet. 2.

Tres olim vias sibi regum sapientissimus Salomon cognitu difficiles, & Quartam planè incognitam deplorabat: *Viam Aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia.* Prouerb. 30. Sed si modò viueret, vnà nobiscũ, quod antè ignorârat, videret, quadruplicem scilicet illam viam, vna, eaque planè mirabili in MARIA comprehensam, quâ ipsa mortales omnes ad vitæ æternæ felicitatem ducere non cessat.

Tres viæ Salomoni cognitu difficiles, quarta planè incognita explicantur.

Prou. 30. 19.

Ac primùm via aquilæ quid aliud, quàm eius prudentiam denotat? quam Romanus Orator l. 2. Rhet. in his tribus consistere docuit, nimirum *præsentium ordinationi, præteritorum recordatione, & futurorum præuisione*, quæ Deus olim in dilecta

Via Aquilæ in cælo, quæ?

Deut.32.18 dilecta ſibi gente requirebat,dicens:*Gens abſque* A *conſilio & ſine prudentia,vtinam ſuperent & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent.* Deuter.32. Saperent,ex comparatione præteritorum, Intelligerent ex conſideratione præſentium,Prouidentiam adhiberent in expectatione futurorum. Quæ tria prudentiæ munera in ſe Virgo Deipara perfectiſſimè nobis expreſſit;ſic viam aperiens,quam omnes tutò ingrediamur. Experimentis ceteris prætermiſſis, vnum eius cum Angelo colloquium produco; hic *gratia plenam*, atque *inter omnes mulieres benedictam* Gabriel ſalutabat,concepturam in vtero, Deiq́ue Filium parituram aſſerebat: quid illa præterita animo voluens,lapſum plurimorum memorabat, verita ne ſerpens ille antiquus ſe, vt antè B Euam, facere fabulam cogitaret; diſponebat præſentia, cogitans qualis iſta eſſet ſalutatio, quiſdve portenderent tam ſpecioſa atque magnifica verba, quæ veráne, an illuſoria eſſent, prudenter dubitabat. Poſtremò & futura prouidebat, quomodo videlicet tanto hoſpiti thalamum præpararet, eumq́ue anguſto ventris hoſpitio caperet, quem cæleſtis curia, tanta, quanta eſt,capere non valebat:hæc eius eximia, atque exemplaris erat prudentia, cuius rectè ſymbolum eſt aquila, vtpote quæ mira pollet oculorum ad videndum acie, ſicut Prudentiæ eſt proſpicere, & omnia prouidere.

Via colubri qua. Secundò, per viam colubri ſuſtitiæ intelligitur: ſicut enim coluber repens per terram nihil illi adimit,ſed ſua omnia relinquit, vbi alia animalia eam ſolent peſſumdare,& extenuare :ita Pſal.44.7. MARIA,de qua Pſal.44.dicitur:*Dilexiſti iuſtitiã, & odiſti iniquitatẽ;propterea vnxit te Deus*, &c.viam nobis iuſtitiæ reſeruit:*Reddite omnibus debita*,clamabat Paulus Rom.13.*cui tributum,tributum: cui veſtigal,veſtigal: cui timorem,timorem: cui honorem, honorem.* Reddidit Virgo,cùm & cenſum Auguſto,& par turturum legi perſoluit, & diuino honori præ omnibus, & in omnibus ad exemplum velificatur.

Rom 13.7.

Via nauis qua. Tertiò,via nauis in medio mari,fortitudinem eius deſignat,quâ velut nauis inſtitoris de longè portans panem ſuum contra fluctus ac tempeſtates, procelloſæ huius vitæ fortiter inceſſit. Non eam Iudæorum furor, non militum Romanorũ ſæuitia,non plebis impudentia potuerunt à cruce Filij dimouere. Mille telis impete- D bant eam, linguæ mille audiit maledicta, & tamen ſtetit hæc Mater in irato mari mediis cruciatuum procellis inconcuſſa, quia Deo nixa, quia diuinæ voluntati deuota.

Via viri in adoleſcentia qua. Quartò,per viam viri in adoleſcentia,ſiue,vt alia lectio habet,in adoleſcẽtula, ſummam eius temperantiam, ſeu caſtitatem accipimus, quâ virginitatem amplexa eſt eo ſanè tempore,quo hæc virtus non ignota tantùm, ſed & exoſa erat:cùm tanto virtutis huius amore exarſit, vt non ſolùm per omnem vitam Virgo viuere,ſed & virginitatem Deo vouere prima omnium voluerit, ad multorum multarumq́ue millium mox ſecuturarum exemplum.Hæc admirabilis illa via eſt,hæc ſemita,quam nobis vel Nomine ſuo MARIA monſtrauit, vt cum Salomone exclamare liceat: Verè *via eius pulchra, & omnes ſemitæ eius pacifica.* Quæ verba Syrus & Chaldæus vertêre, *via eius,via ſuauitatis;* Vatablus, *via eius ſunt amœna;* Aben Ezra, *via eius qua voluptate ambulantes in eis perfundunt.* vt meritò per os Sapientis proteſtari queat: *In me gratia omnis viæ*, quaſi dicat, in me eſt gratia oſtendendi, docendiq́ue omnem viam & modum,quo ad vitam perueniatur æternam. Cuius clariſſima maximeq́ue idonea figura fuit Maria illa Aaronis germana ſoror, vt tradit S. Ambroſius in cap.2.Lucæ,& S. Ambroſ. epiſt.81.Proficiſcebatur Dei populus ad terram promiſſionis, & leprâ percutitur Maria; quæ ſeptem diebus extra caſtra excluditur, *& populus non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt Maria.* Num.12.15. Quid prohibebat populum pergere,etſi tantiſper hæreret Maria? Tantus, tamq́ue numeroſus exercitus ſiſtetur immobilis, quia vna duntaxat femina ſubſiſtit? Acutè Lyranus: *Et populus non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt Maria. Ex quo patet impedimentum itineris ex reuerentia erga Mariam: malebat populus non pergere, quàm ire ſine Maria.* Lyran. Vtique in typum Deiparæ noſtræ MARIÆ,quam Deus nobis omnibus ad cæleſte regnum peregrinantibus ὁδηγήτειαν dedit, in cuius rei memoriam olim Chriſtiana Conſtantinopolis feriâ tertiâ Pentecoſtes, & modò Roma, Neapolis, totaq́ue Sicilia ſolemne feſtum celebrare conſueuit, licet mutilo ac decurtato Nomine de *Itria* nuncupatum. *Feſtum ὁδηγητείας.*

Clariùs ſanè res ipſa loquitur, quàm vt à me pluribus explicari velit: quid enim ipſa aliud proclamat? dum Prouerb. 8. ita de ſe legitur prolocuta: *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum.* quæ verba ſic Septuaginta vertunt: *Dominus creauit me initiũ viarum ſuarum*:explicat autem S.Athanaſius ad decreta Synodi Nicenæ: S. Athanaſ. *Non eſt*, inquiens, *ſimplex & vna ſignificatio huius verbi ἔκτισε,creauit,aut fecit. hîc enim ἔκτισε intelligendum non fecit, ſed præfecit, ſcilicet Maria præfecta eſt viis Dei apud Chriſtianos,ſicut Diana apud Gentiles, quæ in biuiis*, aut triuiis ſedens prætereuntes *dirigat,quo itinere rectà,ne aberrent,incedant: in ſummis namq́,* teſte Propheta,*excelſiſq́, verticibus ſupra viam in mediis ſemitis ſtans clamitat, & dat vocem ſuam.* Ergo MARIA à Deo præfecta eſt viis,quæ dirigat exemplo, & inducat ſermone viatores in ſemitam, quà rectè cælum conſcendant. Adeò vt in hoc itinere, niſi diligens & attentus ſis ad MARIÆ ductũ, *clauſum ſit tibi totum itinerarium Dei*,vti ſcribit B.Petrus Damiani ſerm.61. Petr.Dam. contrà verò,teſte B.Bernardo homil 3.ſup.Miſſ. S.Bernard. *Ipſam ſequens non deuies,ipſam cogitans non erres,ipſâ duce non fatigeris, ipſâ propitiâ peruenias*; quod

Venan-

Fortunat. Venantius Fortunatus non inelegans Poëta hoc distîcho expressit:

Felix qua generi humano sub Tartara lapso
Ad cælos facta est sors, VIA, porta, rota.

6 Maria Iesv, Et via mari. Eodem spectat & alterum Anagramma, MARIA IESV, *Et via mari*: quod S. Ambros. suo calculo comprobatle sat visus est, dum figurâ longè nobilissimâ id illustrauit; ita namque epistola 81. ad Siricium Papam scribens loquitur: *In veteri Testamento virgo Hebræorum per mare duxit exercitum: in nouo Testamento virgo generis aula cælestis electa est ad salutem, vtpote quæ nobis in mari hoc magno ac spatioso manibus, vbi reptilia, quorum non est numerus Psal.* 103. *mundo, inquam, hoc instabili ac multis vitiorum monstris, naufragiisq; infami viam aperuit, qua tutò ad tranquillissimum portum appellamus*: vnde non incongruè de ea dicere liceat quod Habacuc 3. *Viam fecisti in mari*: & Propheta Regius Psalm. 76. *In mari via tua, & semita tua in aquis multis*: ita vt non in Sancto tantùm, sed etiam in mari, & aquis multis, hoc est, tam in probis ac religiosis hominibus, qui sanctitatem profitentur, quàm in improbis ac peccatoribus scelerum pelago immersis, viam veritatis ac religionis innotescere velit. Oportebat siquidem in hoc mare amarú & mortuum aquæ viuæ fontem, vt Ezechiel vidit cap. 47. descendere ad sanandas illius aquas, viamque aperiendam, quâ ex eisdem eluctemur, & infaustum illud ac procellosum præsentis vitæ mare incolumes euadamus; quod per MARIAM abundè præstitum fuit, cùm tot nobis vias præbuit, quot bene viuendi exempla monstrauit ita S. Ambros. l. 2. de Virginib. *Talis fuit* MARIA, *vt eius vnius vita, omnium sit disciplina. Quanta in vna Virgine species virtutũ emicant*, &c. Maximas proinde gratias tibi Virgo sancta, pietatis vna plenissima, quam sicut omnes in te consecuti sumus, ita quoque faxis per te omnes experiamur. Fuit olim tempus quo longo veterno phrenetici homines dicere non verebantur: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*; nunc illo excusso, *sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ*, ita oculos nostros ad te leuantes excitemur, vt *cognoscamus in mari viam tuam, & semitas tuas in aquis multis.*

Hab. 3. 15. Psal. 76. 20. Ezech. 47. S. Ambros.

7 Maria Iesv, Visa è mari. Tertium denique Anagramma, quo & finio, hoc est: MARIA IESV, *Visa è mari*. Solent nautæ dum obscurâ nocte ac timoribus plenâ nauigantes portum transmittere verentur, aut vada, scopulosque incurrere metuunt, ad Pharum aliquam, seu lucentem ignibus speculam oculorum aciem conuertere, cuius beneficio, feliciter, quò tendunt, queant peruenire. Ita Ptolemæum Philadelphum Ægyptiorum Regem in insula Pharo Canopico Nili ostio obiecta, turrim ingentem ex albo lapide exædificasse accepimus, in quam octingenta talenta expendisse ferunt, ac Nomine à loco mutuato Pharum appellasse, in qua noctu accensæ faces nauigantium cursui subseruirent: vnde Papinius Statius:

Quid Pharus?

Statius.

Lumina noctiuaga tollit Pharus æmula lunæ.

Quamdiu viuimus in hoc mundo, quasi in vasto quodam pelago syrtibus ac periculis pleno cuncti pariter nauigamus: humanæ vitæ portus terra viuentium est; felix ille, qui ab eo non deuiat, atque istuc nauigium appellit, vbi deinceps non poterit metuere naufragium. Interim dubio mari fluctuat nauicula, & tenebrosis noctibus Pharum desiderat, ne decepti tenebris nauigantes, in breuia ac syrtes prolapsi à portus introitu excludantur: hæc MARIA est, quæ phari cælestis instar, cunctis in hoc mari nauigantibus coruscat, in qua lampades ignis atque flammarum resplendent, vt omnes earum indicio portum videant, ac sinu salutis æternæ componantur. Bene proinde hanc alloquens Gregorius Nicomediensis inquit: *Facem, sicut signum tolle, & ad te dirige orbem terræ.* Experti id omnes quotquot emenso hoc mari coronatis puppibus iam portum tenent, quos propterea non aberrasse credimus, quia Marianos ignes è mari visos obseruarunt; testis è mille vnus Theophilus Adanensis œconomus, è plurimis vna Maria Ægyptiaca meretrix, quos Pharus hæc cælestis conspecta de præsentissimis periculis erutos, ipsique adeò naufragio subductos, felicissimè in tranquillissimum portum æternæ vitæ direxit. Et hæc pauca de plurimis, cetera non grauatè Mariophilus Lector inueniat: si namque ex flosculis decem, 3628800. diuersa fieri posse serta Mathematici velint, quis vel de quinis quaternisve Mariani vocabuli elementis ambigat plura fieri posse Anagrammata, quàm hæ paginæ comprehendant?

MARIA Pharus. Greg. Nic.

SONVS VIGESIMVS.

SS. Nominis MARIÆ *Orthographia ac legitima pronuntiatio.*

QVis non deamet hoc Nomen? quis non aptè proferre, scitè pingere, concinnè eloqui laboret? sanè nec matris optimæ genuini filij, nec patronæ munificentissimæ digni clientes simus, si non quanto Nomen possumus, tanto id volentes, lubentesque honore colamus.

Primus itaque sit, qui in legitima eiusdem pronũtiatione ac scriptione situs esse iudicatur; neque enim paruum duo hæc Nomini splendorem conciliant, si adsint; aut leuem solent maculam inspergere, si desint. Nauci quidem ea facienda ac contemnenda nuper voluit Ioannes Drusius è Nouatorum grege audax gladiator: verùm contrà ego vel maximè sentio, ac nihil omnino nobis minutum, nihil exile videri debere, quod ad Dei parentem, Dominam nostram pertineat, cui vel infimi vestimenti fimbriæ, aut tenuia licia, solæ ac sandalia omnibus

Legitima pronuntiatio ac scriptio S. Nominis Maria diligenter curanda. Io. Drusius.

bus regum ſceptris ac tiaris potiora ſunt, quanto magis Nomen? quapropter ad hoc quod attinet:

Quomodo veteres Syri, Chaldæi, & Hebræi S. Nomen pronuntiarint? Quomodo Maſorethæ?

Notandum Syros, Chaldæos, Hebræos ac 72. exinde Interpretes, ipſumque S. Hieronymum legiſſe מַרְיָם: Maſorethas verò, qui circa annum 436. ab euerſione templi Hieroſolymitani, hoc eſt, anno partæ per Chriſtum ſalutis 476. apud Tyberiadem Palæſtinæ, ne lingua Hebræa penitus interiret, puncta repererunt, ac voces plurimas, earumque legitimam pronuntiationem corruperunt, pro מַרְיָם legere cœpiſſe מָרִים, quod deinceps longo vſu apud Hebræos ad noſtra vſque tempora confirmatum fuit.

Notandum ſecundò Nomen hoc in Hebræa, Syra, Chaldæaque lingua diſſyllabon eſſe, atque in fine litterarum habere ם, Latinos verò ac Græcos numquam Marjam diſſyllabon, ſed triſſyllabon agnouiſſe, non (vt malè coniicit Ariolus) ex ignorantia notarum abbreuiaturam Nominis huius, qui craſſus nimiùm fuiſſet error; verùm, vt alias Hebræorum Nominum mutationes, quod ſtridulum illud ac durum ſermonis peregrini, teretes ac delicatas aures ſauciaret, ſimili de cauſa reieciſſe. Vnde peritiſſimi illi linguarum 72. Interpretes, qui paucis annis MARIÆ ac Chriſti Filij præceſſerunt ætatem, MARIÆ Nomen triſſyllabon amplexi ſunt, ac veteris inſtrumenti libris inſeruerunt: quod Græca deinde Eccleſia vſurpauit, ſicut patet in Oraculo Apollinis apud Cedrenum de Argonautis, in Oraculis Sibyllinis in Erythræa, in Nazianzeno, Apollinario, Damaſceno, aliſque, quos Latini Patres magno conſenſu, religioſéque imitati ſunt: donec nuper è grammatico puluere ſcioli emergentes Eraſmus Roterodamus, ac Laurentius Valla graui quodam ſupercilio ac grammatico typho turgidi, veteris Eccleſiæ pronuntiationem conuellere aggreſſi ſunt, Nomen hoc vt indeclinabile, ac diſſyllabon, Hebræorum more, Marjam, ſiue Mirjam accentu graui in vltima efferendum eſſe clamitantes. Impudentia intoleranda, prophanas vocum nouitates, quas Eccleſia non nouit, contra monitum Pauli ad Timoth. in eamdem velle inuehere, leges ei dare, non accipere. Verumenimuerò ſinamus illos qui lolio victitant, Hebræum ſtridorem Græcæ ſuauitati & Latinæ anteponere concinnitati, non ſat videntes quantum periculi in hac peregrinitate ſit ſitum, cùm prophanæ & horridæ vocum nouitates, quidquid gentium Apoſtolus contrà dixerit, in Eccleſiam inuehuntur, & vſus loquendi Iudaicus potiùs renouatur, quàm Chriſtianus vſurpatur. Scio nuperrimè viro cuidam erudito, & cuius ſubtilitatem in effigianda Virgine ſuſpicio, ſecus viſum fuiſſe, præſertim cùm

Matt. 13. 55. Luc. 1. 27.

& in Græco textu apud Matth. c. 13. & Luc. c. 1. non Μαρία, ſed Μαριὰμ inueniatur.

Quomodo Septuaginta duo Interpretes?

Quomodo Eccleſia Græca? Cedrenus. Sibylla Er. Nazianz. Apollinar. Damaſc.

Quomodo Latinæ? Quid hic innouare conati ſint Eraſmus & Valla? Defenditur genuina pronuntiatio.

Sed bonâ eius venâ effugium nullum eſt: cùm enim Matthæi interpres, vel gente Hebræus, vel certè proſelytus fuiſſe potuerit, qualis indubiè fuit S. Lucas, nihil mirum, ſi vel propriæ gentis idiotiſmo, vel ſui temporis adhæſerit pronuntiationi, à qua cùm iam Eccleſia, teſte S. Ignatio Antiocheno, receſſerit, nihil hic temerè innouandum. Accedit, ægrè admodum pias aures ac mentes ferre ſolitas, vt vocabula in templis ac ſcholis trita, veterumque longæuo vſu corroborata, ob paucos ſciolos & grammaticos, neſcio quos, aboleantur, vel immutentur. quid multis? prohibet ratio, diſſuadet æquitas, monet periculum, ne venerandæ æquitate vel contempta, vel neglecta, prophanam potiùs quàm neceſſariam vocum nouationem amplectamur, nouoque loquendi vſu & piorum aures offendamus, & populares animos in Eccleſia conturbemus. Ab his itaque recedens in alios incidere videor, qui nimiùm ſanè ſcrupuloſi, ne in carmine quidem mediam Nominis MARIÆ ſyllabam corripi patiuntur: ſed, neſcio quâ imaginariâ maieſtate, eamdè ſemper ac vbique produci volunt: quibus ego veterum Poëtarum tum Græcorum, vt S. Gregorij Nazianzeni & Apollinarij; tum Latinorum, vt Iuuenci, Prudentij, Damaſij, Alcimi, Auiti auctoritatem oppono, qui eamdem pro metri opportunitate ſæpiſſimè breuem eſſe voluerunt.

De quantitate ſyllabæ mediæ in Nomine Mariæ mota quæſtio.

Nazianz. Apollinar. Iuuencus. Prudent. Damaſ. Alcim. Auitus.

Alij, dum ſcyllam hanc euitare contendunt, in charybdin haudquaquam illâ mitiorem præcipitant, cùm zelo quodam, non illo ſecundùm ſcientiam recto, aſtruere laborant, quoties de Virgine Deipara ſermo eſt, ſemper hanc ſyllabam mediam eſſe quidem producendam; cùm verò de aliis, vt Magdalena; Ægyptiacáve ſemper eſſe corripiendam: ſed & his antiquorum exempla bellum mouent, qui nullâ diſtinctionis huius ſeruatâ ratione, vti Sedulius, alijque eam modò corripiunt, modò producunt, & Syri atque Hebræi vtrumque eodem modo ſcribunt, & eiſdem punctis notant, nec vlli Veterum aut Doctorum hæc diſtinctio in mentem venit.

Sedulius.

Denique aliud hominum eſt genus, quod ex quibuſdam litterionum obſeruatiunculis eamdem hanc ſyllabã mediam tam in ligata, quàm ſoluta oratione corripi debere ſemper affirmat, cùm eam in nulla feminarum poſſe aut debere produci volunt. At horum cum Eccleſia nænias audacter ſperno, & præter communem vſum, Sedulium, Aratorem & Fortunatum veteres, atque inſignes Poëtas obiicio, qui ſæpiùs eamdem producere conſueuerunt: ſtante interim & triumphante vnâ hac ſolidiſſimâ ratione, quæ centum grammatiſtarũ prævalet commentis; cùm Syrum Hebræumque מַרְיָם vtrobique habeat conſonans iod, quod producenti magis, quàm corripienti adſtipulatur; & Græcum Μαρία accentum habeat in medio, qui

Sedulius. Arator. Fortunat.

faucre

fauere ſolet productioni, temeritatis fore, his minimè expenſis, id temere velle immutare, quod longâ iam ætate ſtabilitum eſt: & contrà id velle leuiſſimè adſtruere, quod nec vſus, nec ratio docuêre. Maneat itaque & מָרִים Hebræis, & Maſorethis ſuum מרים, Græcis Μαρία, Latiniſque noſtris MARIA, atque Arabibus ماريا *Marjama*, illis diſſyllabum his verò triſſyllabum, omnibus verò maius indies, atque impenſius ſtudium maximæ Virginis glorioſiſſimo Nomini obſecundandi.

SONVS VIGESIMVS PRIMVS.

Quænam ac quotuplex SS. Nominis MARIÆ *Etymologia ex Hebræis & Syris fontibus deducta.*

Vlpian. QVod Vlpianus in leg. 1. ff. de Iuſt. & Iure ſapienter annotauit, *Iuri operam daturos priùs noſſe oportet, Vnde Nomen Iuris deſcendat*, hîc quàm maximè locum obtinere exiſtimo, vt qui operam noſtram ſanctiſſimo MARIÆ Nomini exornando impendere ſtatuimus, priuſquam in altum prouehamur, quid illud ſignificet, vnde originem ducat, breuiter videamus.

Vnum Mariæ Nomen multiplex. In Proœmio Inſtitut. notauit Iuriſconſultus, *Imperatoris dignitatem multis debere titulis nominari*, & meâ quidem ſententiâ rectè: hi enim Maieſtatem ornant apud exteros, honorem exiſtimationemque conciliant, perſonam tuentur; & MARIA nullis Imperatorum ceſſura trabeis, aut principum feminarum coronis, vno Nomine appellabitur? ita quidem, ſed vno illo, in quo plurimæ appellationes comprehendantur, vt, quod illis Nominum multitudo præſtare laborat, ſolum hîc licet, non ſolitarium MARIÆ Nomen pollucibiliter compenſet, dum multiplex eius prærogatiua & dignitas, voce vnâ, quæ multos ſignificatus complectitur, declaretur. Et hîc quidem præterire nequeo quod mirificè in rem præſentem facere, eamque exornare poſſe viſum eſt. In Paraquay Occidentalis Indiæ prouincia, lapidem pretioſum è multis terrenum parturit, quem alij Granatum, à ſimilitudine pomi illius; alij Admirabilem appellant, naturæ parentis fructum perfectiſſimum. Est autem non tam vnus quàm plurium pretioſiſſimorum lapidum complexione admirandus, dum vno eodemque ſub cortice carbunculi tenuior ignis, amethyſti fulgens purpura, ſmaragdi nitens viriditas, berylli viola, topazij aureum iubar conſpiciuntur: cùm tempus felicſſimi partus huius aduenit, terra moueri & ſonus inſtar tonitru exaudiri incipit, quo veluti ſigno excitati accolæ, caſis præpropetè omnes effunduntur, viſuri quem natura beato hoc fœtu donarit. Pauci elapſi ſunt anni à quibus Inſubres eiuſmodi vnum Frederico Card. Borromæo tamquam Occidentalis Indiæ Protectori dono miſſum conſpexêre, atque admirati ſunt. Nos deſcriptione hac contenti, in eo, quem cum viro quodam docto *calicem ſexaginta decorum* libenter appellabimus, Marianum Nomen agnoſcemus, quod vno ſuo modicoque complexu multas ac varias diuerſiſſimarum virtutum imagines includit, vt non verè minùs quàm diſertè de Virgine dixerimus: *Sicut Nomen eius, ſic & ipſa.* cum enim MARIA multiplicem acceperit gratiam, multiformi quoque Nomine debuit cõpellari. quod clarè ac ſuauiter S. Bernardinus his verbis expreſſit tom. 3. ſerm. 1. de Nomine B.M.V. *Neque immeritò*, inquiens, *non vnam tantùm Nominis habet interpretationem* MARIÆ *Nomen, nullam enim Nomen vnum puto Virginis gloriam poſſe enuntiare. Proinde fortè nõ nominauit eam Angelus, volens potiùs venerari ſilentio, quod non potuit exprimi eloquio. Siquidem reuerentiæ indicium eſt, quandoque non proprio Nomine nominare vel deſignare, ſed per circumlocutionem nominandam inſinuare. Perſonam quippe tantùm proprium Nomen enuntiat, ſed non circumſtantias dignitatis & ſtatus.* Addo, vel ideo ſacrum MARIÆ Nomen multa ſignificare, (vt verbis S. Auguſtini vtor lib. 10. de Ciuit. cap. 20.) hoc vnum per multa deſignaretur, tamquam res vna verbis multis, ac ſine faſtidio multum commendaretur. Bernardin. S. Auguſt.

Quare S. Nominis Maria multiplex interpretatur. Bene itaque MARIA non vnam tantùm, ſed multiplicem interpretationem habet: vt ſicut Deum ipſum non vno tantùm Nomine indigitamus, ſed multis, ad immenſam eius incomprehenſibilitatem enuntiandam, ſic & gloriоſam Virginem multis Nominibus deſignemus, ad ſublimitatem eius magis magiſque cognoſcendam: res enim cuius excellentia vnâ voce ſignificari non poteſt, multis ac diuerſis Nominibus deſcribatur neceſſe eſt. Adhæc ſicut animalibus terræ, pro diuerſitate naturæ & guſtus varia apta ſunt pabula, ita vt huic mel, illi herba; huic hordeum, auena, atque alia quæpiam res congruat: ita & variis hominibus varius eſt guſtus & appetitus, vnde & varia erbotum electio: quare & porcum Troianum admuenerunt, quem variis cibis refertũ coquorũ excogitauit induſtria, vt in eo vno haberent conuiuæ, quod palato faceret ſatis. Tot igitur B. Virgo Nominibus inſignitur, quia cùm omnigenis tum ſaporibus, tum deliciis ſit referta, omnis generis homines inuenirent in ea, quidquid palato poſſet arridere. Et huius quidem occaſione caſtiganda Ludouici de Dieu Vliſſingani Caluiniſtę animaduerſio, qua dum R. P. Hieronymi Xauerij è Societate IESV hiſtoriam Perſicè conſcriptam de mirabilibus Chriſti, puràm illam atque ſynceram attaminare præſumit, Virginis Matris etymologiam carpere, atque improbare non veretur. Verba Hieronymi hæc ſunt primâ parte: *Anna concepit, & poſt nouem menſes, die Veneris, octauo menſis Septembris filiam protulit.* *Lapis Paraquariæ admirabilis.* *Impugnatur à Ludouico de Dieu.* Hier. Xau.

Nomi-

Hominibus admiratio & lætitia obuenit. Nomen iſtius filiæ MARIAM *fecerunt, & hoc vocabulum aliquot ſignificationes habet. Alta. Maris amaritudo. Domina maris.* Quid ad hæc Caluiniſta? dolebat ei, quo vel maximè Bernardum ceteroſque orthodoxos oblectare ſe legerat, MARIAM vel ex Nomine celebrari, recta id impetere verebatur, nolens aperto marte Chriſti Matrem inuadere, ne dum nimiùm pius videri veſlet, impius haberetur. Obliquè igitur calamum intorquens: *Intererat*, inquit, *Regis Acabari & omnium Iudæorum, Perſarumq;, vt quid* MARIÆ *Nomen ſibi velit cognoſcerent.* Ita Ludouice intererat eorum, qui MARIAM præ Caluiniſtis omnibus diligebant, aut propediem iam cognitam dilecturi erant, cognoſcere MARIÆ Nomen, non vnam tantùm, ſed multiplicem interpretationem habere, vt vel inde Filij in ſe affectum omnibus teſtaretur, dum eam quam in Matrem elegit, à Nominis ſui gloria non excluſit, quæ hinc non parum excreſcere conſueuit, quod ipſe non vno tantùm Nomine, ſed multis ad naturæ ſuæ excellentiam deſignandam compelletur. Fruſtra igitur vulpina illa admonitio, quâ paragraphum claudit: *Quanto ſatiùs erat Euangeliſtarum veſtigia premere, eiuſmodiq, etyma non attingere, quàm gentes in ancipiti relinquere, quâm harum ſignificationem eligere debeant! præſertim, quum & aliæ præter has excogitari queant. quid ni etiam ſit* מר ים *ſtilla maris, aut* מר ים *myrrha maris?* Heus, mi bone vir, metum depone, quodcumque gentes ter ſancti Nominis etymon elegerint, non oberrarint, etiam *ſtillam* aut *myrrham maris*, pro quibus ſolicitus nimiùm eſſe videris, ſcrupulum tibi Modulatione ſexta & decima eximam, vbi quàm vano metu labores etiam ſine minerual condiſces. Eadem fidelia aſpergenda mihi hoc loco Heliæ Hutteri heterodoxi monitio Hebræis Bibliis præfixa, quæ ſic loquitur: *Quod ad propria Nomina attinet, pinguntur illa abſque radicalium & ſeruilium diſcretione omnino nigra, ne quis ea cum appellatiuis confundat, deq, earum etymo vel notatione multum laboret*; ſiquidem *Magiſtri Hebræorum, qui Rabbini nuncupantur, regulam tradunt, quâ volunt abſtinendum eſſe ab omni indagatione derivationis Nominum propriorum niſi ea in Bibliis expreſſa fuerit.* Neque enim aut Rabbinorum omnium, aut hæreticorum tanti apud me exiſtimatio eſt, quanti vel vnius Hieronymi auctoritas; qui dum contrariam viam inſiſtit, ſatis oſtendit, quàm inane ac leue ſit, quod illi tam vaniloquè blaterarunt. Expendendæ igitur nobis erunt huius Nominis, vnius quidem variæ ac multiplices ſignificationes, diſquirendæ etymologiæ, producendæ notiones: ſi namque, auctore S.Ioan. Chryſoſt. hom.3. in epiſt. ad Rom. *Vel in nudis Nominibus magnum eſt inuenire theſaurum*, quam in ditiſſimo MARIÆ Nomine bonorum omnium refundantiam nobis polliceamur? Sigillatim itaque ſanctiſſimi huius Nominis ſignificationes inſpiciamus, origines perſcrutemur, quaſque SS.PP. accurata induſtria à Syris atque Hebræis interpretationes hauſit, conſectemur, Tertullianum in Scorpiaco cap.7. ſecuti monentem, vbi dicit: *Verba non ſono ſolo ſapere, ſed & ſenſu; nec auribus tantùm audienda eſſe, ſed & mentibus penetranda.* Sit itaque huius Soni vigeſimiprimi

Tertull.

Defenditur.

Heliæ Hutteri obiectio refutatur.

Chryſoſt.

MODVLATIO PRIMA.

MARIA *Deus ex genere meo.*

PRima hæc vocis MARIÆ interpretatio eſt, atque inter ceteras princeps, cuius auctor S.Ambroſius lib.de Inſtitut.Virg.cap.5. *Speciale*, inquiens, MARIA *domini hoc Nomen inuenit, quod ſignificat, Deus ex genere meo.* Difficilis hîc, ſi vſquam, ac penitus obſcura Hebraica Etymologia, quam Franciſcus Toletus, non purpurâ magis quàm eruditione Eminentiſſimus, in cap.1. S.Lucæ commentarium ſcribens, candidè fatetur ſe inuenire non potuiſſe, nec quâ ratione trahi poſſit ab idiomate Hebræo aut Græco, perſpicere: & vir lõgè doctiſſimus P.Franciſcus Suarez diſp.2.ſect.1. nequaquam id ſe reperiſſe ingenuè agnoſcit. Idem P.Ferdinandus Quirinus Salazar ex eadem noſtra Societate acutiſſimi vir ingenij, multæque eruditionis, ex qua radice hebraica hæc Nominis explicatio pendeat, nequiuiſſe inuenire ſe ſcribit. Alius quoque, de cuius ingenij præſtantia, vi atque acie ita ſtatuo, paucos illi conferri poſſe, licet multorum inuidia nõ parum exerceatur, implexam ſibi atque perobſcuram hanc etymologiam agnoſcens, credendum Ambroſio cenſet, quem à probatis Auctoribus eam hauſiſſe interpretationem non dubitat, licet eamdem ipſe non aſſequatur. Aloyſius quoque Nouarrinus, quâ ratione aut ab Hebræo aut à Græco fonte hoc deducatur, ſibi nequaquam apparere ſcribit. Ioannes quoque Maria Samorrus libr. de Eminentiſſ. Deiparæ perfectione hanc Mariani vocabuli notationem recenſens, ſic loquitur: *Quamuis ſi Nominis proprietatem ſcrutemur, vnde huiuſcemodi deducatur etymon non pateat, ſi tamen non vocis derivationem, ſed rei proprietatem diſpiciamus, nihil aptius dici poterat.* Poſt quales quantoſque viros prô Deum immortalem! quid ego nouiſſimus mediter aut perſpicere. Iuſciosus præſumam, quod eiuſmodi lynces, atque perſpicaciſſimæ aquilæ non conſpexerunt? longè gentium profectò huiuſmodi à me cogitationes abeſſe ſolitæ, vti & modò quàm longiſſimè reipſa abfuiſſent, niſi ſapientiſſimi P.Chriſtophori à Caſtro in Complutenſi noſtro Collegio ſacrarum Litterarum interpretis docta auctoritas, & animos mihi ſubdidiſſet, & facem præluxiſſet, quâ prælucente ſperare cœpi imbecil-

Etymon obſcurum.

Toletus.

Suarez.

Salazar.

Nouarrin.

Samorrus.

Explicatur.

à Caſtro.

becillibus oculis tantum me luminis fœneraturum, quantum fortassis ad scintillam aliquam veritatis in etymologica hac nocte conspiciendam foret satis.

Ex mente igitur S. Ambrosij consignat MARIA, *Deus ex genere meo*: bene est; sed quo fonte, quáve deriuatione? quæ vox? simplex, an composita hunc sensum reddat? Composita, inquam, ex מ præpositione & nomine רֶחֶם cum affixo primæ personæ, quod matricem, ventrem, aut vterum significat, quibus si Dei Nomen יְיָ adiunxeris, fiet מֵרַחֲמָיְיָ, quod per crasin siue compendium reddet מֵרָיְיָ *ex ventre meo Deus*; assumpsit videlicet humanam naturam, ח itaque seruili in מ heëmanticũ commutatâ, clarè exsurgit מֵרִים. Atque hæc de etymologia. Porrò ad interpretationem quod attinet, hoc liberè affirmarim, inter omnes Nominis MARIÆ significationes, hanc vel habendam præcipuam, vtpote quæ sublimiorem Virginis exhibet operationem, maternitatem scilicet vnigeniti Filij Dei, vt ex communi SS. PP. sensu Seraphicus Bonauentura in 1. distinct. 44. luculentè ostendit. Ad hæc cùm *quelibet res Nomen habeat à sui complemento*, hoc est, præcipuâ dignitate, indecens planè fuisset, si propheticum Nomen, quod diu antè Deus insinuauerat, infima notans, maiora suppressisset. Vt enim graue censeatur Hispaniarum Regem potentissimum, Comitis honore, aut Præfecti militiæ titulo compellare, vbi plures alij maiestati eius exprimendæ magis accommodi supersunt; ita molestè admodum ferre omnes potuissemus, si MARIÆ Nomen Deiparæ gratiam præ omnibus excellentem, atque eximiam non prætendisset. Bene igitur ac diuino quodam modo sanctissimæ Virginis maternitas propriæ MARIÆ Nomenclationi substernitur, vt illustriùs magnificetur Deus Nomine MARIÆ, quàm olim Abrahami, cui dictum Genes. 12. *Magnificabo Nomen tuum*, honoratus fuit: ad quæ verba sic Rupertus lib. 5. in Genes. c. 5. *Magnificatum est Nomen Abrahæ*, videlicet, *cum Nomine Dei magno & tremendo*, dum per orbem prædicatur Dei talis definitio, *Deus Abraham*, id est, ab Abrahamo denominatus Deus, non quod is Patriarchæ Nomen sibi adsciuerit, verùm illud suo copularit. MARIA in recto Dei Nomen præfert, *Deus ex genere meo*, non eum vt dominum, sed vt filium designans; simul etiam in obliquo idem importans, dum Matrem Dei sonat. Fauet huic Etymologiæ Theodorus Abucara expendens, quare MARIA non à IESV, aut Christi voce Iesutocos siue Christotocos nominetur, sed à Dei appellatione: *A maiori*, inquit, *parte, non à minori appellationes fiunt, ac Nomina imponuntur, ab iis præsertim qui laudant, & honorare volunt*. Quod idem habet Theorianus dialogo aduersus Armenios: *Oportebat idcirco qui* MARIAM *honorare etiam ante conceptum voluit, à præcipua dignitate illam nominare*. Verùm cur indefinitè absque hypostasis, & personæ explicatione? numquid ad mysterij tanti clariorem intelligentiam satiùs fuisset sic efferri vocabulum. *Filius Dei ex genere meo?* in mysterio nouum lego mysterium: quid si mirificus SS. Trinitatis in Virginem amor, hanc ita epigraphen scripserit, velut sacrâ quadam concertatione, æmuloque conflictu vnaquæque persona, ecquænam virginalem MARIÆ sinum subiret, procorum more ambierit, atque adeò in lenimen atque æstuantis desiderij solatium vox tribus personis communis, scilicet, Deus, Nomini inclusa sit, vt saltem primis auribus degustata non statim cognitionem ingereret, quæ persona de tribus Virginis vterum desponsasset, donec reapse tanti arcani sacramentum in tempore foret manifestatum?

Præcipua Nominis Mariæ significatio, Deus ex genere meo.

Bonauent.

Gen. 12. 2.

Rupertus.

Abucara.

Theorian.

Cur persona non expresserit.

MODVLATIO SECVNDA.

MARIA *Domina maris.*

QVemadmodum post magnum illud, sacrumque tetragrammaton Dei Nomen, primum ac præcipuum iure censetur אֲדֹנָי id est, *Domini*, in plurali, quasi multus & magnus Dominus, sumptum à Nomine אָדוֹן vt Rabbi Moses lib. perplexitat. cap. 60. ostendit, quod etiam vice illius longâ quadam ac religiosâ consuetudine efferri, pronunciatique solebat: ita post principem S. Nominis MARIÆ significationem, quæ est, *Deus ex genere meo*, siue, quod in idem recidit, *Mater Dei*, nulla nobilior eâ, ac præstantior, qua *Domina maris* ex Nomine audire solet. Ita S. Hieron. lib. de Nom. hebraicis. S. Eucherius lib. 2. Instit. S. Athanasius in Euang. de SS. Deipara. S. Anselmus lib. de excellent. Virgin. c. 9. Ven. Beda lib. 1. in Lucam. S. Petrus Chrysol. serm. 142. cuius verba, quia electa atque illustria, subiungo: *Ante causam dignitas*, inquit, *Virginis annunciatur ex Nomine. Nam* MARIA, *Hebræo sermone, latinè Domina nuncupatur. Vocat ergo Angelus Dominam, vt Dominatoris genitricem trepidatio deferat seruitutis, quam nasci & vocari Dominam, ipsa sui germinis fecit & impetrauit auctoritas.* Idem Rabbini ad cap. Isaiæ nonum prædixisse visi sunt, dum Messiæ matrem מָרִים שָׂרַי *Dominam Mariam* appellandam scribunt.

R. Moses.

S. Hieron.
S. Eucher.
S. Athanas.
S. Anselm.
Beda.
Chrysol.

Ad Etymologiam quod attinet, partim ea à Syris, partim ab Hebræis petenda est; Syrorum namque sermo Hebræis, tempore quo Virgo nascebatur, valde in vsu erat, ita vt Nomen hoc componatur ex Syro ܡܪܝ, & Hebræo יָם. Martha enim Syris Domina est, à masculino ܡܪܐ dictum; ergo ܡܪܝܡ *Marjam*, quasi ܡܪܝ ܝܡ *Marathjam* elisa suauioris pronuntiationis gratiâ affixo feminino ad radicem non pertinente, quod cùm in compo-

Vnde Maria Dominam sonet?

Digitized by Google

compositis Nominibus nouum non sit, nemo hic mirari id debet. Hanc notionem agnouit
Damasc. S.Ioan.Damascenus, & ipse Syrus lib.4.de fide orthod.c.15. *Itaque gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum) dominam parit, id enim* MARIÆ *Nomine*
Carnot. *significatur*; & Arnoldus Carnotensis: MARIA, inquiens, *linguâ Syriacâ Domina dicitur.* Altera particula Hebræa est ים, & *mare* interpretatur, propriè autem Occidens, quia mare magnum ab Occidente Iudæis erat, à radice ימם vel יום.

De hoc Etymo non incongruè dixero, quod
S.Augustin. de altero S.Augustinus scribens in Psalm.9. *Qui se libenter*, inquit, *Deo famulum subdit, cognouit eius Nomen*: qui se seruum MARIÆ profitetur, nouit eius Nomen, quod *Dominam* sonat; & è contra-
S.Remig. rio, vt scribit S.Remigius: *Hoc Nomen non nouit, qui meritum ei non exhibet famulatum*: nam & ipsa
Maria ab omnibus gentibus Domina agnoscitur. MARIÆ significatio, hominum omnium obsequium petit. Atque hinc videre est in SS.Iacobi, Basilij, Chrysostomi liturgiis eam passim hac voce Dominæ compellari, dum ad primigenium MARIÆ vocabulum respicientes, eam Δεσποινων identidem vocant, cuius se famulos esse, diciqúe gloriantur; quos dein secutas gentes propemodum omnes atque nationes, gratissimâ soleo recordatione mecum reputare. Exemplo primùm Arabes sint, apud quos مرتمرجم Martomarjam, id est *Domina* MARIA olim audire solebat, imò in hunc vsque diem, quantumuis barbari atque infideles, non aliâ appellatione quàm אלשידה Alscidaha, id est, *Dominam* compellant. His Hungaros iungo, qui ex institutione Stephani Regis sui; atque Apostoli, & B.Martyris Gerardi Canadiensis Episcopi, Dominæ Nomen soli Deiparæ tribuere, ac diem eius in cælos assumptæ *Festum Domine* appellare consueuerunt, teste Bonfinio de reb.Hungar.Molano l.3.de Canon.&c. quos ceteri omnes magnis deuotionis passibus secuti sunt populi Christiani, dum Hispani eam, *nuestra Señora* vocitant: Itali, *Ma Dona*: Galli, *nostre Dame*: Belgæ, *onse lieue Vrouwe*, &c.

Malè post Mariam fœmina dici Domina gestit. Vnde intolerabilem fastum sequioris sexus atque superbiâ execreris ac damnes, dum quas, vel vno, ne dicam dimidio, pede supra vulgus ac terram extare videris, illico vocari velle Dominas audis, mox illis dominaturas, quibus subditæ esse debent, sicut & lex dicit: *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*, Genes.3. 1.Corinth.14. Sola illa atque vnica Domina dicenda, quæ hac lege comprehensa non fuit, quia peccati expers atque immunis fuit. Id cælites cognoscunt, quod & testimonio suo nobis venêre confirmatum; fidem faciet Iulianus Archiepisc. Toletanus: *Redierat*, inquit, *anni vertentis curriculo dies festa martyri Leocadiæ consecrata, quam annis aliquot antè Catholicæ religionis odio Dacianus carceri mancipatam ac verberibus multis confectam ad ducem martyrij simul ac virginitatis lauream fuso sanguine trucidarat: sacrum Virginis corpus Toletana Ecclesia piè decenterq; seruabat, Rex ipse Recesuintus, vniuersâ aulâ comitatus vnà cum Archipræsule Hildephonso, magnò illo atque eximio Virginis cultore, templum ingressus, propter sacrum Martyris tumulum fixis in terra genibus pias preces fundebat, cùm ecce sepulchri lapide, quo tegebatur, & quem vix 30. valentissimi homines loco mouere potuissent, sponte sublato, è tumulo progreditur Leocadia, & porrectâ Hildephonso comiter dexterâ, his eum verbis affatur; Hildephonse, per te venit Domina nostra,* MARIAM intelligens, vnicam vtriusque Dominam; quam ipsa in cælis pedissequa honorabat, hic verò eam principe semper studio coluerat, eiusque SS. integritatem insigni volumine contra hæreticos edito, vt Dominam cliens, propugnarat. Bene itaque ac sapienter pronuntiauit Seraphicus Bonauent. Bonauentura: MARIA *Domina est, Cælestium, Terrestrium, & infernorum.* Domina, inquam, Angelorum, hominum, Dæmonum.

Iulianus. *S. Leocadiæ post mortem apparens Mariam Dominam appellat.*

MODVLATIO TERTIA.

MARIA *Illuminata, Illuminans, Illuminatrix, lumen Dei.*

Sol oculis iucundus. PVlchrum sanè atque optabile est solem illum visibilem oculis intueri, ad quem contemplandum fruendumque plures olim Philosophi se in hanc mundi coloniam diuinâ velut manu deductos esse arbitrabantur: is namque præterquam quod hominis mentem clarissimâ quadam diuinæ cognitionis luce perfundat, vitam quoque corpori ac motum, calorem, atque lætitiam abundè solet communicare. Quæ si à bruto illo & aspectabili in terris sidere proficiscantur, quid non ab æterno illo arcanóve diuinæ Iustitiæ sole sperandum? cuius radij longè clarissimi omnem pellere caliginem, lux omnem parere lætitiam, ac velut alterum se lucidum illum fulgentemque efficere solet, quem afflauit. Nosse huiusmodi aliquem quis non velit? In promptu habeo præ omnibus singularem, Matrem, inquam, vnigeniti Filij Dei, cuius vel solum Nomen MARIA, ita hoc lumine plenum atque perfectum est, vt dum Virginem suam illustrat, olim terrarum orbem euocauit ad lucem, quo etiamnum audito, si quid est adhuc inertium tenebrarum, ex antiquissima criminum nocte conflatum, aspergitur illico placidissimi splendoris illecebrâ, suumq; iam nunc habere discit etiam nox ipsa meridiem. Locupletissimos huius rei testes, multumque religiosos eccum non paucos SS.Ephrem orat.de laud. Ephrem. Virg. Epiphaniũ serm.de laud.B.V.Io.Damascenum lib.de fid.orth.c.15. Eucherium l.2.Instit. Epiphan. Damascen. Eucherius. Petr.Chrysol.serm.146. Thomam Aquinatem, qui opusc.8. *Conueniunter*, inquit, *vocatur* MARIA S. Thom. Chrysol.

Maria Nomen lumine plenum.

Illuminatrix in alios. Idem ibid. *Conuenienter vocatur* MARIA *illuminata in se.*

Duo luminaria magna vti in cælo, ita & in Ecclesia.

Et ratio satis ipsa euincit: sicut enim in mundi huius sensibilis creatione duo fecit Deus luminaria, maius vnum, alterum minus; ita & in Ecclesiæ molitione duo alia produxit, luminare siquidem maius, id est Christum, qui verus ille Iustitiæ sol, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum: & luminare minus, scilicet Virginem MARIAM, quæ Filio minor, vt sole luna, sed quę Sanctis reliquis, vt luna stellis lumine ac claritate antecellit. Vbi non otiosè nec oscitanter obseruari velim hæc verba sacræ Geneseos: *Et luminare minus, vt præesset noctis*, in quibus τὸ *luminare* hebraicè exprimitur מָאוֹר, quod quàm propè absit à S. Nomine מָרִים, eruditæ pietati expendendum relinquo. Vnde nescio quid magnum Hieronymum Orientalium linguarum peritissimum in ancipitem hanc dubitationem impulerit, vt cùm libro de Nominib. hebraicis, titulo de Nom. ex lib. Exodi dixisset: MARIA, *id est illuminatrix mea, vel, illuminans eos:* Idem nihilominus titulo de Euangelio Matthæi, hæc scripserit: MARIAM *plerique existimant interpretari, illuminant me isti, vel illuminatrix: sed mihi nequaquam videtur.*

IESVS. MARIA. Gen. 1. 16. S. Hieron.

Vtinam maximus, sapientissimusque Doctor, idemque, si quis alius, Πανταγλωσσος, causam atque rationem addidisset, quidque posteriore curâ in sacro Nomine expendendo præ anteriore detexisset! non iam in clarissimo hoc sole hallucinaremur, ipsi tenebris obuoluti, quas pro virili tamen cupimus dispulisse, an assequimur, tu Lector iudica. Radix est מָאִיר *illuminauit*, vnde formatur מְאִירָה *illuminatrix*, & מָאִירָה *illuminata*. Item מָאוֹרִים *lumen Dei*; è quibus quàm leui facilique aquilegio, vt Pomponij verbis vtar, SS. Nomen מָרִים peritis aquilegibus deriuari possit, ij viderint qui Etymologiæ initiantur.

MODVLATIO QVARTA.

MARIA *Doctrix, Populi Magistra.*

Quod intus lucet, foras prodeat necesse est. Bernard.

VEtissimam semper reputaui melliflui Bernardi sententiam, quâ multorum inertiam castigabat, damnabatque socordiam, dicens: *Tantùm ardere parum, tantùm lucere vanum, ardere & lucere perfectum.* Et ita profectò est, hoc namque perfectæ, consummataque virtutis opus est, hoc notæ charitatis insigne, quod intus lucet, foras promittere, *quod sine fictione didiceris, sine inuidia communicare, & honestatem illius nolle abscondere: quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei, propter disciplinæ dona commendati.* Sap. 7. hæc Apostolorum dignitas, hæc nobilis prærogatiua Doctorum, præ ceteris Dei amicitiâ decorari, quia plurimos Deo faciunt amicos. Noluit pius Filius hanc gratiam dilectissimæ Matri

Sap. 7. 13. & 14.

A defuisse; quapropter quam ex Nomine *Illuminatam*, seu *Dei lumen* dici voluerat, eamdem & *Doctricem* ac *Populi magistram* ex eodem volunt audire, vnâ illa, eademque tot notionum locuplete Nomenclaturâ, identidem noctu diuque Virginem incitante, vt quam de cælis doctrinam hauserat, quasi *antelucanum omnibus illuminans, ipsam vsque ad longinquum enarraret.* Ecc. 24. *Sapientia enim abscondita & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque?* Hoc siquidem magnatum mentium proprium est, hic illustrium vigor animarum, effundere libenter quo implentur, viam docere quam callent, proprio lumine tenebras dispellere alienas, nullo sui damno aut detrimento; quod ab Ennio prudenter animaduersum, huc libuit transferre:

Hanc gratiam Mariæ Nomen testatur. Eccli. 24. 44.

B *Nemo, inquit, qui erranti comiter monstrat viam,*
Quasi lumen de suo lumine accendat, facit,
Vt nihilominus ipsi luceat, cùm illi accenderit. Ennius.

Bene itaque atque prudenter MARIA ex Nomine & Populi Magistra audit & Doctrix. Quomodo? Bifariam. Radix vna est מָרָה *docuit*, vnde מָרְיָא vel מָרְיָה *doctrix*, & מָרְהָעָם *moreahgam*, *doctrix & magistra populi.* Alia radix יָרָה quod in hiphil הוֹרָה id est, *docere, dirigere*, vnde מוֹרֶה *doctor*; cui adde יָם erit *doctrix* siue *magistra maris*, posito mari pro populo, iuxta illud: *aqua multa, populi multi.* Atque ita S. Nomen interpretatur Raymundus Iordanus Præpositus Vticensis, vulgò Idiota lib. de Contempl. B. Virg. cap. 5. MARIA *doctrix & magistra maris.*

Quâ Etymologiâ.

C *Idiota.*

MODVLATIO QVINTA.

MARIA *Exaltata, eminens, sublimis, excelsa.*

BEne de Sapientia Sirachides Ecclesiastici cap. 1. *Gloriam tenentium se exaltat:* inter enim tria illa, quæ copiosè sui possessoribus compartitur Sapientia, non istud postremum, quod Nomen sibi deuinctorum clientium exaltet, ac glorioſum apud omnes reddat. Id de se olim professus regum beatissimus Salomõ Sap. 8. sic loquens: *Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores iuuenis.* Idem quod Auus, sibi potuit & Neptis polliceri, quam cùm maior quædam sapientia suâ luce collustrarit, ampliorem quoque debuit gloriam hereditare, præsertim cùm, vti ex superiori etymologia didicimus, nequaquam eam acceperit, vt apud se captiuam detineret ac clausam, sed velut aquæ ductus exiens de paradiso, eâdem hortum plantationum suarum irrigaret, omnium doctrix ac magistra futura populorum, digna proinde quam Deus exaltarit, vt ipsa de se liberè ingenueque testatur: *Ego quasi cedrus in Libano, & quasi palma exaltata sum in Cades.* Certè non obscurè hoc Nomen eius מָרִים declarat, quod

Eccli. 1. 14. Sap. 8. 10.

Maria digna exaltatu.

quod excelſam, ſublimem, exaltatam tam Syri quàm Hebræi DD. exponunt. Apud Syros ܡܪܝܡܬܐ mariamtho, eſt *exaltata, ſublimis, excelſa*; à verbo ܡܪܝܡ marjam *exaltauit*. Ang. Can. Ita Angelus Caninius Anglarienſis Nomen hoc interpretatur.

Quomodo id ex Nomine colligatur.

Ad Hebræos verò quod attinet, & hi ſacrum hoc Nomen מָרִים ſignificare docent *exaltatam*, à radice רוּם *exaltauit*; neque enim id compoſitum, ſed verè ſimplex, vtpote diſſyllabon accipiunt, voluntque in themate medium iod quieſcere, licet in deriuatis moueatur, ſicut à רוּם fit רוֹמְמוּת, à רוּם רוֹמֵם. Primum verò mem ad thema non pertinere aiunt, eò quòd מָרְיָם ſit diſſyllabon, & ideo neceſſariò heëmanticum, ac ſimplex. Cùm enim præter primum mem tres aliæ thematicæ appareant, nempe reſch, iod, & mem, conſequens eſſe, vt primum mem ſit heëmanticum. Ita Guido Fabricius Boërianus in Lucam cap. 1. v. 27. P. Ludouicus ab Alcazar in cap. 12. Apocal. v. 1. not. 4. & fortè quæ priùs fuit hoc Nomine appellata, ideo dicta eſt מָרִים, quia ſtaturâ procera erat.

Guido. Alcazar.

MODVLATIO SEXTA.

MARIA *Stilla maris.*

Vtramque fortunam commiſcet Deus.

ELegerat olim Dauidem Deus, *& de gregibus ouium ſuſtulerat paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſrael hereditatem ſuam*; quin & eumdem Saülis mox vexatú inuidiâ ad inſtitas penè redactum depreſſerat, mirâ quadâ viciſſitudine & vtriuſque fortunæ commixtione ſingulari. Gratum animum aduertit Rex, ac tum huius, tum illius momentis penſiculatè libratis, neque illâ efferri ſe, neque hac deiici vnquam paſſus eſt, ſed geminâ velut temperaturâ fortior, recto calle proceſſit, dicens: *Bonum mihi, quia humiliaſti me.* Ita vnus idemque Regis titulus Dauidi & exaltationis ſimul, & demiſſionis materiam abundè miniſtrauit.

Ex Nomine Maria id clarum fit.

Neſcio quâ hîc ſimilitudine Auus, Neptiſque conueniant; illi regius titulus, huic proprium Nomen humilitatis ac celſitudinis cognationem dedit. clarum id tum præſenti, tum ſuperiore Nominis eius etymo nobis fiet, quorum alterum *Excelſa, Sublimis, Eminens & Exaltata*; alterum verò *Stilla*, ſiue *gutta maris* interpretatur. Quid elegantius quàm ſub eodem MARIÆ Nomine aptiſſimum humilitatis & excellentiæ coniugium ſociari? ex eodem ore & calidum & frigidum proficiſci mirabatus eſt olim Satyrus, ſed ineptè atque ſilueſtris; ex eodem Nomine ſublime ac humile non ego admiror, ſed veneror atque exoſculor. Ita fecêre probaruntque meliore calculo S. Hieron. S. Irenæus, Ben. Arias Montanus, dum מָר idem volunt eſſe, quod *gutta* ſeu *ſtilla*, iuxta Iſaiæ 40. 15. הֵן גּוֹיִם כְּמָר מִדְלִי *ecce gentes ſicut ſtilla ſitulæ*: cuius radix eſſe poteſt מָרַר, id eſt *eleuare*, quòd in hauriendâ aquâ gutta cadere ſoleat ex alto, de ſitula in ciſternam: cui ſi addiderimus יִם, habemus clariſſimè integrum מָרִים *ſtilla* ſiue *gutta maris*. Vbi nota vocem hebraicam מָר quæ *ſtillam* ſignificat, non tantùm guttam ſignificare, ſed diſtillationem, quæ igni admoto, ex herbis, graminibus ac floribus in ſublimatorio vaſe depromitur, vt obſeruat Elias in Tiſbi. Quapropter MARIA in hoc ſenſu perinde erit ac maris diſtillatio; & ſanè quod vis ignis in herbis, graminibus & floribus, id quidem ſolis calor in mari operatur; quippe qui excitatis vaporibus nubes cogit, & amaras ponti aquas in pluuias dulces ſalubreſque ſuper terram ad eam fœcundandam diſtillat.

S. Hieron. Irenæus. Arias. Iſaiæ 40. 15.

Quomodo Nomen Maria ſtillam interpretetur.

Defenditur interpretatio.

Quare aſſequi ſatis nequeo, quid grauiſſimis viris in mentem venerit, dum hanc etymologiam tantopere verubus, obeliſque confodere, velut omnis rationis ac fundamenti expertem, & neſcio quod nigrum theta eidem præfigere voluerûnt, cui præ ceteris litteram debuiſſent apponere ſalutarem? Ac primò hanc declarationem eo nomine ſuſpectam habuit P. Caniſius l. 1. c. 1. quod in vlnis Lutheri ſit nata, nec videri poſſit ſatis à qua radice hæc analogia ducatur. Sed huic dubitationi iam exiſtimo factum ſatis, radicem enim & deductionem clarè oſtendimus. Ad ſuſpectionem verò quod attinet, quam ſibi de auctore Luthero incidiſſe Vir doctiſſimus ait, agrè adducor, vt Apoſtatam illum primò id vidiſſe, aperuiſſéque crediderim, cùm tot ſæculis antè & S. Hieronymum, & Irenæum מָר *guttam* ſiue *ſtillam*, & S. Ambroſium *ſtillicidium* vertiſſe legamus, imò & quiuis in ſcholis Hebræis, nec ære quidem lauari ſolitus, idem potuerit vidiſſe, cui adiuncto יִם vt antè dictum eſt, clarè exſurgat מָרִים *gutta*, ſiue *ſtilla maris*.

Caniſius.

Nec quidquam hîc abſonum aut blaſphemum in ſola hac Nominis interpretatione ſiſtendo, reperio, vt P. Antonio Delrio, Mariani Nominis hyperaſpiſtæ zeloſiſſimo viſum fuit, eſto, perditus ille atque profligatiſſimus tranſfuga fuerit hac voce, dæmone magiſtro, abuſus, dum ſpurium vitulamen falſæ applicationis, propheticæ veritati inſeruit, ſcribere auſus, eam vt amaram guttulam ex diuinæ electionis ſitula fuiſſe eiectam: fuerit hæc animi nequiſſimi virulentia, blaſphematurientis linguæ certa vafrities, non magis eâ Nominis Mariani digniſſima notio lædetur, quàm bonum ſapidumque vinum ſi ad ebrietatem excitandam abutâre. Sed officit, inquies, claritati, extenuat amplitudinem, deterit ſplendorem, tam S. Nominis, ipſamque Virginem in contemptum velut adducit eiuſmodi ſignificatio de tanta abiectione & humilitate petita. Falleris profectò quiſquis hoc ſentis, nec enim Nomen hoc maius aut præſtantius illo, quod, teſte Apoſtolo, *eſt ſupra omne Nomen*, à quo lumen omne ſuum hauſiſſe

Delrio.

Refutatur obiectio.

amat, vitamque se accepisse libens fatetur: & A quid de hoc Magnus Dionysius? vtique, & maxima simul & minima significatu suo complecti, quorum illa vt honorem eius ac gloriam mirè adaugent, ita hæc ne minimùm quidem lædunt, aut labefactant. Theologi hierarchæ verba audi, & sententiam muta: *Aliquando quidem (Theologi) diuinitatē ipsam à luminibus speciosis concelebrant, quasi solem Iustitiæ, quasi stellam matutinam, mentis sacratiùs oborientem, quasi lucem apertè & intelligibiliter radiantem: quandoque verò à rebus mediis, quasi ignem innoxiè micantem, quasi aquam vitalis plenitudinis collatricem, & symbolicè loquendo, ventrem subintrantem, fluminaq; perpetim fluentia scaturientem; nonnumquam etiam ab infimis, quasi* B *fragrans vnguentum, quasi lapidem angularem. Quin etiam ferinâ eam formâ circumdant, & leonis ac panthera proprietatem accommodant, & pardum fore aiunt, vrsumq; orbium catulis ferocientem. Addam etiam quod abiectissimum omnium absurdissimumq; videtur: nam & vermis speciem ipsam sibi affinxisse, diuinorum periti tradiderunt.* Hæc ille cap. 2. de cælesti hierarchia. Quemadmodum igitur hæc omnia tam sublimia, quàm infima sibi elegit Deus, nemini mirum videri debet, eadem locum sibi reperire in MARIA, vt dum nihil sit, quod ipsa suâ appellatione non includit, commune quoddam celsitudinis ac demissionis contubernium in sua videatur constituisse Nomenclatura.

Dionysius.

tumes, quàm ipsam Dei essentiam creaturis omnibus propositam in exemplum, quamque Deus in eisdem producendis ipse respicere consueuit, vti Gentium Apostolus Paulus ad Hebr. 11. 3. diuinè expressit: *Fide credimus aptata esse sæcula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent.* Hebr. 11. 3.

Quod cùm ita se habeat, adeoque omni in re ac molitione quod imiteris habere necesse sit, clarum est id eiusmodi esse debere, vt falli nesciat, & certum planè absolutumque habeatur: qualis cùm vnus ac solus Deus esse possit, omnes quantæcumque perfectionis ac rectitudinis fuerint, longè infinitèque excedens; consequens est eumdem & vnicum imitationis nostræ scopum, atque obiectum esse debere. Vidit id vel è mediis tenebris Aristoteles cùm dixit: *Primum in vnoquoque genere est mensura reliquorum*; quod in Virgine Deipara luculentè ostendit Deus, cùm ei Nomen huiusmodi dedit, quod eam non alterius, quàm Dei argueret esse debere Imitatricem. Figuram huius non ignobilem Salomon, Cantic. 8. exhibuisse mihi visus est, vbi Sponsus dilectam sibi Sunamitidem informans, interiore autem sensu, Virginem Θεοτόκον Spiritus sanctus, posteaquam eam extra ordinem, ac præter exemplum volubilis huius vitæ fluctibus liberam, exemptamque percupiuisset, modum quemdam non vulgarem, neque communem istuc pertingendi expressit, dicens: *Pone* C *me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum*; quasi dicere voluisset: Nolo me instar habeas imaginis coloribus expressæ in tabula, quæ solis oculis oblectandis, laudandæque pictoris industriæ velificari consueuit, verùm ad similitudinem eius quæ sigillari annulo incisa, solis anaglyphis efformandis deseruit, vt cordi tuo, quo internos animi tui motus, actionesque intelligo, ac brachio tuo, quod externas, quæ foras prorumpere solent, operationes notat, ita prudenter ac scitè consignes, vt meorum operum perfectâ imitatione sic tua resplendeant, tamquam si ad ignis liquefactiui virtutem præambulam sigillatiua quædam impressio ceram informasset. Felicem sanè, fortunatamque Virginem, vel eâ potissimùm ratione, quâ tam sancto, tamque diuino ex Nomine suo, gaudeat exemplari, vt meliùs, potiusque quàm illa quondam conatibus suis subscribere possit, *Non est mortale quod opto*, Dei sum Imitatrix, hoc mihi Nomen est. Atque ita illud interpretati sunt viri doctissimi, Rutilius Benzonius lib. 2. super Magnif. cap. 22. c. 5. alijque non pauci. A מִרִי namque, quod *imitatus est* sonat, venit מְאוֹר יְיָ *imitatio Dei*, vnde porrò viâ facili ad מְרִים deuenitur.

Deus omnibus ad imitandum propositus.

Aristot.

Intellexit id, ac cordi habuit Maria.

Cant. 8. 6.

Ex Nomine ostenditur.

Benzon.

MODVLATIO SEPTIMA.

MARIA *Dei Imitatrix.*

Seneca. *Habeas, quem imiteris, necesse est.*

QVod ad Lucilium Seneca, id omnibus scripsit: *Opus est*, inquiens, *aliquo ad quem mores nostri ipsi se exigant, nisi ad regulam prauæ non dirigas. elige tibi virum, cuius tibi placuit vultus & oratio, & ipsius animum ante te ferens, & vultum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum.* hæc ibi: quibus Senecam ipse superare mihi visus est Seneca; & quid ni? cùm super Senecam sapiat non quæ de terra hauserat, sed quæ de cælo acceperat prolocutus. Statuerat Deus suum inter homines erigere tabernaculum, in quo præci- D puâ quadam religione atque obseruantiâ ab Israëlitico populo coleretur; tanti operis designator Moses eligitur, non qui proprio nisus ingenio aut facultate instructus naturæ, propositam sibi rem exsequatur, sed iuxta ostensam in monte Ideam, diuinum prototypon imitetur. hinc Exodi 25. audiit: *Inspice & fac secundùm exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Et rectè, nam vti Aristoteles 7. Metaphys. prudenter notauit: *Domus fit ex domo ea, quæ cum materia, & ea quæ sine materia.* Nusquam sine ideis, quas scitè Orator rerū formas appellat, quis operatur, atque hinc diuinæ illæ ideæ tantopere in Theologorum scholis decantatæ, quas nihil aliud au-

Exod. 25. 40.

Aristot.

MODV-

MODVLATIO OCTAVA.

MARIA *Pluuia maris temporanea.*

DEi magni Imitatricem Virginem ex Nomine ſuo מָרִים didicimus, quid ni ex eodem & modum ac rationem quam hîc tenuit intelligamus? facem prælucebit Hebræa etymologia, quæ ſacrum illud Nomen, *Pluuiam maris temporaneam* ſonare demonſtrat: dicitur enim מָרַר *rigauit*, vnde Nomen מָרָה, & מוֹרָה *pluuia*, cui addito ם facilè exſurgit מָרִים, *pluuia maris*. Ita Petrus Caniſius l.1.c.1. & alij. Verùm cùm tres pluuiæ ſpecies reperiantur: Stillicidium (non locus ille in quem guttæ diſtillant) ſeu pluuia quædam tenuis ac minuta, Sophocli ψιχὰς: Imber, ſiue agmen aquarum largiùs ex concretis nubibus effuſum, ὄμβρος Græcis: Nimbus denique, ſeu repentina, & vehementior pluuia, quæ quantò eſt improuiſior, tantò eſt præcipitatior, & breuiore aſtringitur caſu, Græcis Κυίφας: petat aliquis, ecquænam hîc intelligenda ſit?

Caniſius.

Qualem pluuiam Nomen Maria portendat.

Tres pluuiæ ſpecies.

Ad differentiam itaque horum quod ſpectat, Stillicidia hieme, Imbres autumno ac vere, Nimbos æſtate maximè graſſari videmus: Frigus quippe mediæ regionis hieme improbum alligat aërem, ne guttulæ vaporum plures facilè confluant, & in vnam grandiorẽ coaleſcant, quod per autumnum & ver lenius eſt, ſimulque magis diduci & laxari aërem ad concurſum guttularum. Æſtate, quia diſſluit calore inferior aër, vaporeſque & exhalationes plus feruoris nubibus inferunt, ideo pleniſſimè in magnas guttas confluunt vndique greges ſtillicidiorum, & nimbus fieri ſolet. Si quis verò ſcire iam aueat, ecquam de tribus hiſce ſpeciebus MARIÆ Nomen includat? dicam, primus licet qui hoc examinarit, non improbabili tamen, vt arbitror, ductus coniecturâ: Imber eſſe videtur, non ſtillicidium aut nimbus.

Imbrem, non ſtillicidium, neque nimbũ S. Maria Nomen deſignat.

Ratio prima eſt hæc, quia dictio Hebræa à qua formatur, eſt מוֹרֶה, quam Santes Pagninus in theſauro, Valentinus Schlinderus in lexico pentaglotto interpretantur *pluuiam temporaneam*, ſiue *imbrem autumnalem*; alterum verò מַלְקוֹשׁ *ſerotinum*, qui menſe Niſan cadere conſueuit, ſcilicet in vere. Ad cuius explicationem notandum, duplicis generis pluuiam in ſacris Litteris recenſeri, quarum altera temporanea, ſiue matutina, quæ in Octobri, ſeu Matheſuan, qui apud Hebræos principium anni eſt, femente iam factâ decidit, vt grana illius ſoluantur, & radices in terra figant: altera verò ſerotina dicitur, quæ matureſcente ſegete decidit in Aprili & Maio. In Iudæa enim, calida & ſicca regione, totâ æſtate, id eſt à Maio, vſque ad Octobrem per quinque menſes non pluit, quocirca ibi duplex tantùm eſt tempus pluuiarum, prius poſt æſtatem cùm iaciuntur ſemina, illudque dicitur matutinum, reſpectu ſegetis, quæ tunc è terra emergit: poſterius ante æſtatem, quod ſegetes incraſſat, & maturat, diciturque ſerotinum, reſpectu matutini: cùm itaque ſtillicidium cadat in hieme, vt antè monſtratum eſt; imber autem in autumno ſeu vere, & Hebraica origo temporaneam ac matutinam pluuiam repræſentet, clarum eſt ſacro illo Nomine non niſi imbrem, non verò ſtillicidium, ſiue tenuem pluuiam ſignificari.

Pagninus. Schlinder.

Altera ratio, & maioris quidem apud me ponderis ac momenti, hæc eſt, exiguam ſanè laudem ex eâ etymologia, quæ ſtillicidium referret, MARIAM conſecuturam fuiſſe: quid enim à minutis guttulis exſpectes? copioſâ fluxione opus erat, qualem imbres in vere, autumnoque, diducto, laxatoque mitibus zephyris aëre depluere ſolent; ſed de hoc latiùs infrà.

Ratio ſecunda.

Vnum hîc reſtare videtur, quid pluuia Maris in Mariano Nomine portendat? an mare fortaſſis pluere ſoleat? paradoxum hoc inquies. An pluuiam ſonat, quæ in mare decidat? inutile hoc ac fruſtra eſſe exclamabis. At bona verba, Sodes, quiſquis ita loqueris, aut ſentis, cùm maris pluuiam audis, cogita eam vi ſolis de mari aſſumptam, omnique exutam amaritie in dulciſſimam aquam eſſe conuerſam: quid pulchrius? Cùm verò maris pluuiam, velut in mare deciduam accipis, diuinam liberalitatem ac munificentiam admirare, quæ tantum theſaurum, etiam quo loco minùs vtilis aut neceſſarius videtur, liberaliter impertit; quamuis te nolim hoc ſolum expendere, altiùs mens tua eleuanda eſt, de quo audiendus Auguſtinus in Pſalm. 148. *Qui diſpoſuit membra vermiculi, non gubernat nubes? & quare in mare pluit? quaſi non ſint in mari quæ pluuia alantur, quaſi ibi non fecit piſces, quaſi ibi non fecit animalia? Attende quomodo concurrant piſces ad aquam dulcem. & quare, inquies, piſci pluit, & mihi non pluit? vt cogites te in regione eſſe deſerti & in peregrinatione vitæ, vt amareſcat tibi vita præſens & futuram deſideres, aut vt flagelleris & corrigaris.* Bene igitur ac ſapienter MARIA ſuo Nomine Pluuiam maris temporaneam expreſſit.

Quid pluuia Maris ſignificet, & cui rei deſeruiat.

S. Auguſt.

MODVLATIO NONA.

MARIA *Amarum mare.*

QVi malum aureum, ſiue vt alij vocant, aurantium, ob certam cum auro ſimilitudinem ſic dictum, guſtauêre, dulcis quidem illud ſaporis, ſed amari corticis eſſe teſtantur, vnde γλυκύπικρον, hoc eſt, *dulce amarum* ei nomen adhæſit. Aureum MARIÆ Nomen dulce id quidem inſtar aquæ mundiſſimæ, quam ſolaribus radiis excoctam Mater nubes effudit, ſed idem ipſum amarum non minùs, quàm aromatica illa

S. Maria Nomen γλυκύπικρον.

gutta, quam Ægyptia ſpina rupto cortice ad primos ſolis radios diſtillat, vt iure merito γλυκύπικρον quoque audire, haberiq́ue apud omnes poſſit. Teſtimonium dicet, ſed firmum, Hebræa Etymologia, quâ duce à מָרַר quod eſt *amareſcere* inuenimus מָרָה id eſt *amaror*; cui ſi יִם ſubiunxerimus, clarè habebimus מָרִים *amator*, ſiue *amarum mare*. Atque ita Hebræorum ille diſertiſſimus Philo lib. de hebr. Nomin. docet: *Melius eſt*, inquiens, *vt dicamus* MARIAM *ſonare amarum mare*. Item Albertus Magnus in cap. 1. S. Lucæ: *Significat*, inquit, MARIA *amarum mare*. quem ſenſum ex parte traxit Albertus ex B. Ioanne Damaſceno l. 4. c. 15. *Martyres à glorioſo paßionum triumpho nominantur, &* MARIA *à futuro dolore capit Nomenclationem, dum mare amarum interpretatur*. Et ſanè neſcio an hanc Etymologiam velut antiquiſſimam vlli poſtponere auſim aliarum, cùm primam illam מִרְיָם Amrami & Iochabetæ filiam, Aaronis ac Moyſis germanam ſororem hinc ita dictam accepimus, à temporum ſcilicet illorum acerbiſſima iniquitate, quâ maſculi omnes iuſſu Pharaonis in profluentem abiiciebantur, luctus futuri parentibus amiciſq́ue omnibus peramarus; quæ cùm huius noſtræ figura fuerit primaria, quid mirum ſi & Nomen & Etymon tranſcripſerit, licet aliò, non abſimili tamen ratione, prouolutum. γλυκύπικρον verò Nomen quod pro copia cæleſtis dulcedinis, quâ ſe audientes enuntianteſq́ue ſuauiſſimè delibutos afficere ſolet, pari quoque amaritie temperare conſueuit, vt admirandâ hac commixtione & gaudium eis fiat perennius, & dolor temperatior.

Philo. Albertus. Damaſcen. Antiquiſſima Mariani Nominis Etymologia.

MODVLATIO DECIMA.

MARIA *Myrrha maris.*

HVic Etymologiæ annominatio SS. PP. album calculum pridem dediſſe viſa eſt, quando מָרָה Exodi 15. myrrham nuncuparunt. fuere hi S. Ambroſius ſerm. 23. & 24. & ſerm. 16. in Pſalm. 118. S. Paulinus natali 8. Iulius Firmicus de error. profeſſ. releg. c. 28. S. Hieron. lib. de Nom. hebr. MARIAM, inquiens, *plerique exiſtimant ſmyrnam maris ſonare*. Eſt autem ſmyrna Æolibus myrrha. & S. Epiphanius orat. de laud. Virg. *Rurſum Nomen illud* MARIÆ *interpretatur myrrha maris*. Sed quid dicitis SS. Doctores? quam myrrham nobis de mari collectam, ex aquis depromptam oggeritis? an fortè Arabiam tot myrrheis felicem arbuſculis oceano circumfluam exiſtimatis, vt quam ex illa myrrham accipitis, de mari profectam putetis? Veniam mihi date Patres ſanctiſſimi, ignoſcite audaciæ, quâ doctos pioſq́ue manes laceſſo, ritè Nomē Virgineum interpretati eſtis, rectè iudicaſtis, non ſola Arabia myrrham nouit, quam odorato cortice, ſolis iſtic radij proliciunt; & A mare ſuam myrrham habet, gemmam videlicet, ſiue lapidem pretioſum, in ſinu ſuo de puriſſimis aquis coagulatum, quem Arrianus in periplo lapidem myrrhinum appellat, de quo cyathi caliceſq́ue olim celebantur; quorum creber in conuiuiis celebrioribus vſus erat; vnde Statius Papinius lib. 3. Siluarum de coma Earini:

S. Ambroſ. S. Paulinus. Iul. Firmic. S. Hieron. S. Epiphan. Myrrha duplex, terreſtris & maritima.

De marina myrrha pocula & cyathi celebantur. Statius.

——— *hic pocula magno*
Prima duci, myrrhaſq́; graues, cryſtallaq́; portat
Candidiore manu, creſcit nouа gratia Baccho.

Et Martialis lib. 4.

Nos bibimus vitro: tu myrrhâ, Pontice: quare?
Prodat perſpicuus ne duo vina calix.

Idem lib. 10.

Plorat Eros quoties maculoſæ pocula myrrhæ
Inſpicit. ———

Et Lucanus lib. 4.

Non auro, myrrhaq́; bibunt, ſed gurgite puro
Vita redit. ———

Philoſophi quoque, Iuriſperiti & Hiſtorici cryſtallina & myrrhina vaſa paſſim coniungunt. Denique eamdem ſententiam ſequuntur ex recentioribus Beroaldus in Suetonium, Perottus in Martialem, Glareanus in Eutropium, Georgius Merula, & Nebriſſenſis, qui & addunt myrrham eſſe illam gemmam, quam hodie vulgò Agatham, veteres Achatem vocabant; quod vel inde confirmant, quia Achates quando vritur, odorem myrrhæ exhalat, teſte Plinio, vt liqueat myrrhina ex Achate confecta eſſe, & ab odore myrrhina appellari. Nouiſſimè verò Nicolaus Guibertus Lotharingus, vir doctiſſimus, myrrham eumdem lapidem eſſe vult cum onyche, in quo ipſe Georgium Agricolam ſecutus eſt. De quo quidquid fuerit, ſaltem id certum habemus, grauiſſimorum Auctorum teſtimonio probatum, myrrham, præter arbuſculam ac lacrymam ex ea profluentem, vel gemmam, vel lapidem quoque denotare, vaſaq́ue myrrhina vel gemmea, vel lapidea eſſe; licet enim non omnis lapis ſit gemma, nec omne lapideum, gemmeum ſit; attamen omnis gemma eſt lapis, & omne gemmeum, lapideum eſt, communi Philoſophorum decreto, quidquid fortè Ioſephus Scaliger exercitat. 198. hîc contrà arguteretur: nec diuerſa ſcribendi ratio, quâ modò murrha, modò myrrha ſcribitur, nos conturbare debet; idem enim eſt, cùm Latini Græcorum υ φιλον aliquando retineant, aliquando in ſuum V conuertant, vti & eorumdem aſpirationem interdum ſeruare, interdum abiicere conſueuerunt.

Beroaldus. Perottus. Glareanus. Merula. Nebriſſenſ. *Myrrha eadem quæ Agatha, ſiue Achates.* Guibertus. *Alij cum onyche confundunt.* Scaliger.

Ad vſum verò quod attinet, duplex is erat: Primus potui refrigerando ſeruiebat. Ita Plinius l. 37. c. 2. *Eamdem, omnia hæc quam gemma auſteritatem obtinent: ſanè maiorem aliquibus de cauſis cryſtallina & myrrhina vaſa frigidi potus vtraque.* Alter erat, quia calidum potantibus, hæc in primis vaſa expetebantur, ob gratum & acceptum ſaporem,

Vſus vaſorum Myrrhinorum. Plinius.

porem, quem ex myrrhinis vasis potus calens contrahebat. Et adstruit hunc vsum Martialis, eo apophoreto, cui lemma siue titulus *Myrrhina* lib. 14.

Martialis.

Si calidum potas, ardenti myrrha falerno
Conuenit, & melior fit sapor inde mero.

Eorundem pretium. Plinius.

Ad pretium verò quod spectat, magno vasa eiusmodi æstimata reperimus. Certè Plinius refert Neronem vas vnum myrrheum, de quo biberet, CCC. sestertiis redemisse; scribitque Suetonius Augustum ex spoliis Ægyptiis nihil sibi retinuisse præter calicem myrrhinum; ex quo patet eum & aureis, & argenteis illum prætulisse. Hæc itaque maris illa Myrrha est, quam sacratissimum MARIÆ Nomen interpretatur, non ea quam Ægyptia spina rupto cortice in campis Arabiæ distillare solet, sed quæ de maris oceani glarea colligi æstimarique consuevit: & iuuat admodum etymologia, quæ dulcissimum Nomen מָרִים à מֹר, id est *myrrha*, & יָם quod *mare* significat, leui admodum vnius puncti mutatione dici præmonstrat.

Suetonius.

MODVLATIO VNDECIMA.

MARIA *Iaculatrix maris.*

Nomen Mariæ simile pictura hieroglyphica.

QVi hieroglyphicæ picturæ simile dixerit MARIÆ Nomen, à vero nequaquam is aberrarit; vno namque symbolo comprehendens plura, neque illa vulgaria diuinæ mentis consilia, ac sensa, quid aliud quàm in exigua quadam tabella multiingem sapientiam pollicetur? Nec enim mirum multiplicem Virginem, & operantem multa multiplici quoque Nomine, vel vno solùm, quod plura comprehendat, declarari. Facit hoc ad eximiam tantæ Virginis dignitatem, cui cùm omne id quod vsquam pulchrum aut magnificum est iure maximo debeatur, nihil mirandũ eiusmodi fuisse Nomine insignitam, quod loquentis instar picturæ, plura quàm exhibeat, de se velit inquiri, ac cogitari. Patuit hoc vel ipsa luce meridiana clariùs ex decem illis Modulationibus quas iam antè præmisimus, in quibus multifariam sacri Nominis etymologia expensa, multas quoque ac varias eiusdem prolexit notiones, quibus id, quod modò adstruimus, cœptum est comprobari. ne verò deesse aliquid fortasse quispiam hinc conqueratur, alias præterea subiungendas esse duxi, vt perfecta res, absolutaque censeatur. Ac primam quidem suggessit mihi doctissimus Pater, idemque Virgini Deiparæ addictissimus Pet. Canisius Nouiomagẽsis l. 1. de Virg. MARIA c. 1. & P. Ferd. Quirinus Salazar tom. posteriore in Cantica post Rabbi Salomonẽ, cùm sacrum Nomen מָרִים interpretatur, estque *Iaculatrix maris*, à radice namque יָרָה *quæ proiecit, iaculatus est*, scilicet, lapide, sagittam, hastile, vel quodcumque aliud, venit מוֹרֶה *Iaculator*, pluraliter מוֹרִים, *in feminino* מוֹרָה *Iaculatrix*, cui addito יָם quod *mare* significat, commodè fit מָרִים *Iaculatrix maris*. Pulchra scitaque Etymologia, nec ea absona, aut vllo modo absurda, quæ, quod olim variis fabularum inuolucris tenebatur occultum, nunc detracto sipario in apertam protulit veritatem. Ita ferunt apud prophanas illas gentes cultam olim fuisse Dianam, Iouis filiam arcu ac sagittis insignem, quibus, studio seruandæ virginitatis intenta, eamque ab omni inertia, otioque vindicandi, feras assiduè in siluis ac lucis venabatur, modò hîc aprum iaculis confodiendo, illic ceruum venabulo configendo; vnde eam Græci Ἰοχέαιραν, Latini verò Iaculatricem appellarunt, de qua ita Ouidius in epist. Phædræ ad Hippolytum:

Canisius. Salazar. *Quomodo Iaculatrix designet*

Diana figura Mariæ.

Ouid.

Iam mihi prima Dea est arcu præfignis adunco
Delta. —— Et Hesiodus:
—— *gaudensq; Diana sagittis.*

Quænam hæc Diana? non alia profectò quàm MARIA, vt ipsa Nomine suo præ se fert, optimi Dei, maximique filia, Virgo castissima, non quidem ea, vt purum illibatumque virginitatis florem custodiat, cui opus sit siluas circumcursare, ferisque consectandis otia fallere, sed quæ summi Numinis amore incensa, hominumque saluti apprimè dedita, immania illa diabolicæ nequitiæ monstra, ac hæreticæ prauitatis feras toto orbe profliget. Dignum principe Virgine exercitium: si namque, vt canit Poëta Æneid. lib. 1.

Quomodo Iaculatrix Maria?

Virgil.

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,

vnde sternendis feris tela depromant, vti & Lacænas suas Lycurgus instituit: multò magis cælestem Virginem, Angelorum Reginam decuerit insidiantem calcaneo suo serpentem iaculo transijcere, ac filias pharetræ suæ in cetum mittere, qui in mari est, vt pacato sic orbe pax integra vbique refloreſcat.

MODVLATIO DVODECIMA.

MARIA *Spes maris.*

ITerum quo ventus & aura etymologica vocant, eundum est, neque vllum hîc naufragium metuendum, cui minimè dubiam atque explicatam salutis viam aperit *Spes maris* certissima MARIA. Ita namque sacrum eius Nomen D. Epiphanius Salaminæ primùm, postea Constantiæ Episcopus, vir quinque linguarum peritiâ clarissimus tract. de laud. B. V. interpretatur: MARIAM inquiens, *solemus interpretari spem. peperit enim Dominum, qui mundi totius spes est, nempe Christum.* Citat hunc locum Aloysius Nouarrinus Clericus Regularis, dum sub vmbra virgineæ electis sacris adornandis incumbit, licet candidè fateatur sibi necdum constare potuisse, quo fonte hæc Notio hauriatur, certum interim ac rectum MARIÆ nexum cum Spe exi-

Epiphan.

Perplexa hic etymologia.

Nouarrin.

stere,

ſtere, non diffitetur. Bene id quidem, ſed vltra A progrediendum eſt; neque enim in nuda huius aſſertionis ſuperficie hærere debet ſedulus veritatis indagator: porrò quâ baſi ac fundamento certa conſiſtat, exquirere neceſſe eſt.

Quo pacto euoluenda.

Prædictam itaque Etymologiam inueſtiganti viſum eſt eam ex radice יָרֵא ab Epiphanio petitam eſſe, quod verbum licet ſæpè apud bonos Auctores *timere*, ac *metuere* ſignificat; tamen apud 72. Interpretes *ſperare* ac *confidere* ſonat, vti patet lib. Geneſis c. 35. 17. Exodi c. 13. 13. & 20. 1. 1. Regum 17. 13. Ioëlis 2. 2. Sophoniæ 3. 17. & alibi ſæpius; vnde formare licet יִרְאָה & מִיְרָה *Spem & confidentiam*, quæ Nomini מָרִים valde affinia ſunt, eſque efformando feliciter queunt inſeruire, accedente potiſſimùm יָם quod *mare* B ſignificat, vt in prioribus annotatum fuit.

Gen. 35. 17. Exod. 13. 13. 1. Reg. 17. 13. Ioël. 2. 2. Sophon. 3. 17.

Quâ ratione dicenda Spes maris Mariæ

Neque quiſquam mirabitur tam claræ virtutis vocabulum in Virginem Deiparam cecidiſſe, cùm Iob filias ſuas *Diem*, *Caſſiam*, & *Cornu ſtibij*, hoc *Amalthea*, vt 72. Interpretes verterunt, appellarit, quibus eorum tum formam, tum indolem, tum conditionem, ipſo die clariorem, caſſiâ ſuauiorem, ac quouis cornu copiæ opulentiorem exprimere conatus eſt. Ita namque de hoc Nomine ſcribit S. Gregorius Niſſenus, *eo dictam aſſerens, quòd eſſet feracißima omnium, quæ ſunt ex virtute, bonorum.* Nobilior his longè ac gratioſior MARIA fuit, digna proinde quæ vti contra Spem naturæ, Dei magni potentia in Spe gratiæ progenita fuit; ita Spem Nomine præ ſe C ferens, eam omnibus certiſſimam faciat aſſequendæ ſalutis æternæ.

Niſſen.

MODVLATIO DECIMATERTIA,

MARIA *Stella maris.*

HActenus ex variis S. Nominis MARIÆ ſignificationibus illas ſigillatim percenſui, quas clara atque expreſſa etymologia intento velut digito commonſtrabat. Vnam hîc præterea requirat aliquis, luce atque oculis Doctorum non indignam, incerto licet etymo prognatam, videlicet *Stellam maris*, quam ego nec facilè abiecerim, nec leuiter quoque videri velim approbaſſe; ſed vetus illud de ea, *non liquet*, D rutiùs pronuntiarim, quod olim dum res erat amplianda, vti hæc eſſe videtur, Romani vſurpare ſolebant. Si namque vlla vocis MARIÆ vis ac notio vſquam reperiatur, quæ multorum patronorum clienta forum obtinet ac multiplice quadam morum informatione latè diffuſeque per omnia commendatur; ſanè *Stella maris* eſſe videtur, nec quidquam magnopere, quo de gradu hoc deijci, exturbarique poſſit hinc ei metuendũ eſſe iudicarim, ſi qua de radice Hebraica illa, aut Syriaca pendeat, docti inuenirent, quam, teſte ſubtiliſſimo Patre Ludouico ab Alcazar. Alcazar, aliiſque non paucis, nemo hactenus ſatis viſus eſt reperiſſe. Interim tantam nubem teſtium impoſitam habemus, quot ſanctorum Patrum examina producuntur, qui S. Nomen מָרִים ita olim, hodieque interpretati ſunt: quales fuere S. Hieronymus lib. de Hebr. Nomin. ſup. Exod. S. Eucherius Lugdun. lib. 2. Inſtitut. S. Iſidorus Hiſpalenſ. l. 7. Etymol. V. Beda lib. 1. in Luc. c. 3. S. Bernard. hom. 2. ſup. Miſſ. S. Hildephonſus ſerm. 1. de Aſſumpt. Giſelbertus lib. de altercat. Synagog. & Eccleſiæ, S. Bernardinus, alijque ſexcenti; ſed, quod dolendum, fidem faciunt nullam, neque vllâ demonſtratione ſtabilire videntur, quod docent. Vndè factum eſt reperiri nonnullos, qui interpretationem hanc vel erroneam, vel leuis inſtar commenti, quod vulgò iactari ſolet, reijciant, atque explodant. Alij verò mitiore calamo dictam Nomenclaturam excipientes corruptos S. Hieronymi codices ſuſpicantur, quos inter non poſtremi Nominis eſt locupletiſſimus auctor P. Ludouicus ab Alcazar in Apocal. cap. 12. qui ſanctiſſ. Doctorem non *Stellam maris*, ſed *Stillam maris* ſcripſiſſe opinatur, facili admodum vnius litteræ in alteram demigratione permiſsâ, cuiuſmodi menda non pauca in ſacros libros incuriâ librariorum irrepſiſſe quotidie experimur, perpetuum Criticorum filis altercandi argumentum: & viſa hæc opinio placuiſſe non paucis; vtque de me liberè atque ingenuè dicam, quod ſenſi, penè in partem abductus eram, iamque in ſententiam ire parabam, cùm antè in alios eiuſdem Doctoris libros mihi oculos conijciendos eſſe putaui, ſi quid hinc luminis forte aſſe ambiguo loco poſſem fœnerari. Et ecce commodum accidit incidere me in Pſalm. 18. quem idem S. Doctor commentario ſuo illuſtrabat, vbi hæc ad rem noſtram inueni: MARIA *interpretatur Stella maris, Sol iuſtitiæ Chriſtus, illuminauit Sol iſte Stellam, id eſt*, MARIAM: ex quibus prioris codicis fidem ſanam atque incorruptam anguratus, vt qui ceteris ad amuſſim reſpõderet, gradum reuocaui, in quo me ſimilis S. Bernardi analogia non parum confirmauit, qui homilia 2. ſuper Miſſus, poſteaquam MARIAM docuiſſet interpretari *Maris ſtellam*, mox addit: *Ipſa namq; aptiſſimè ſideri comparatur*, &c. vt nullus iam depraua-tionis locus eis relictus eſſe videatur. Accedit Euſebius Emeſenus antiquus auctor homil. in Epiphaniam Domini: *Veniunt Magi Bethleem, ſtat ſupra domum illam in qua erat Virgo* MARIA. *ſtat ſtella ſupra ſtellam*, MARIA *enim Stella maris interpretata eſt. Stella itaque Filius, ſtella & Mater. Stella oritur de ſtella, ſed maior quæ oritur, quàm illa de qua oritur.*

Multi ſuſpectam hanc habent Etymologiam.

Defenditur hæc Etymologia.

1. *Auctoritate.*

S. Hieron.

S. Bernard.

Euſeb. Em.

Quare ſi coniecturæ locus eſſe poſſit, ducta videtur Etymologia à radice אוֹר, id eſt *lux & ſplendor*; vnde מָאוֹר, id eſt *luminare*, Gen. 1. cui יָם ſi adiunxeris quod *mare* interpretatur, habebis facile מָרִים *luminare maris.*

2. *Thematicâ derivatione.*

Gen. 1. 16.

Alij denique per Stellam maris intelligi volunt

3. *Per Stellã intelligendo Lunam.*

Digitized by Google

S.Bernard. lunt Lunam, in quo Patronũ adſciſcunt S. Bernardum ſerm. de Nat. Virgin. vbi ſic loquitur: *Tolle corpus hoc ſolare, quod illuminat mundum, vbi dies? Tolle* MARIAM *hanc maris ſtellam, maris vtique magni & ſpatioſi, quid niſi caligo inuoluens, & vmbra mortis, & denſiſſima tenebra inuoluuntur?* Quibus id dicere velle videtur S. P. donatam eo Nomine MARIAM, quòd nocti præluceat: nec video quod aſtrum aliud ſibi Nomen à mari vendicare poſſit præter lunam, cui ex communi Philoſophorum ſententia æſtus marini acceſſus, receſſuſque tribuuntur, & fauere videtur Nomenclatura; cùm enim Hebræis ſidus illud iam à candore לְבָנָה, iam à menſtruis incrementis יָרֵחַ dici ſoleat, cur non & à מָרַר quod *mutari* ſignificat, cui præ ceteris ſubiecta eſt luna, Nomen ſibi מָרִים, id eſt *mutabilis* potuerit adſciuiſſe? vnde factum ſit מָרִים *luna* ſiue *ſtella maris*, vti S. Hieronymus ſapientiſſimè eſt interpretatus. quod licet à nullo accepiſſe me memini, ſatiùs tamen atque conuenientiùs dicendum id eſſe iudicaui, quàm tanti Patris auctoritatem ſummâ vitæ integritate, atque eximiâ, quâ præditus fuit, linguarum cognitione, comparatam abijcere, cui tantum arbitror deferendum, vt quamuis haud vllum nos certum huius ſignificationis thema inuenire poſſimus, ipſum tamen credamus, non niſi re probè compertâ id tradidiſſe; in quo ſi me fallat error, aut affectus ſeducat, veniam conatui dabit Lector, & cùm minus inuenerim quod quærebam, ipſe ſuggerere dignabitur quod feliciùs obſeruarit. Hæc ſcripſeram, cùm incidi in Crommius. R. P. Hadrianum Crommium Societatis noſtræ Theologum, ac S. Theologiæ in Academia Louanienſi Profeſſorem, virum græcè atque hebraicè doctiſſimum, quo cum ſuper hac difficultate iam pridem conferre ſermonem peroptaueram, ratus, quod res erat, eius me præſtantiſſimo iudicio vel in priori coniectura firmandum, vel ad ſaniorem, melioremque deducendum. hic itaque, vt ſtatum quæſtionis meæ intellexit, ac nonnihil apud ſe expendit, non probare ſolùm conatum meum, ſed & vltro ex fœcundiſſimo ſapientiæ ſuæ penu depromptis rationibus confirmauit in hunc ferè modum: Nomen MARIÆ hebraicè מָרִים componi quidem videtur ex voce מָר quod Iſaiæ 40.15. Iſaiæ 40.v.15. *guttam* ſiue *ſtillam* ſignificat; & voce יָם id eſt *mare*, vt idem ſit quod *ſtilla maris*. Quia tamen notiſſima Virginei Nominis etymologia multis SS. Patribus ac viris eruditis id atteſtantibus, *ſtellam maris* quoque repræſentat, neceſſe eſt hanc vocem pro anteriore ſui parte deriuare non à radice מָרַר quod *acerbum* ſiue *amarum eſſe* ſignificat (ſic vt מָר ſit gutta amara) ſed ab antiqua radice מִיר, vel מוֹר quæ *permutare* ſignifícat, vt patet ex paſſiua eius voce נָמַר Ier.48.10. *mutatus eſt*, Ieremiæ 48.v.10. & in forma hiphil הֵמִיר *permutauit*, vnde & Arabica vox Hebrææ

A ſimilis מֹרֶת *vites* ſiue *viciſſitudinem* ſignificat. vnde coniectura eſſe poſſit, eos qui מָרִים *ſtellam maris* interpretantur; ad lunam reſpexiſſe, quæ præcipua ſtella eſt maris, & eiuſdem motum regit, vt Philoſophi ſentiunt; & vti in ſe viciſſitudinem ac mutationem maximam ſubit; ſic & in mari, cui dominatur, cauſat, atque ita מָרִים quaſi compoſita dictione ſignificat *mutans mare* vel *mutatrix maris*.

Sed de his hactenus. Quis verò tam variâ atque multiplice huius S. Nominis notione perſpectâ attonitus non exclamet, Deus bone! cur in vna voce tot abditi ſignificatus? cur tot Nomina in Nomine? An quia vnius ſimplicis diuinæ ſubſtantiæ plures Nomenclaturæ? Sic olim cenſebat D. Bonauentura in ſpecul. cap. 3. Bon. 2. *Quia Dominus nominatiſſimus ſiue famoſiſſimus famoſiſſimè eſt tecum; ideo & tu nominatiſſima & famoſiſſima es ſecum.* Deus nullum Nomen habet; nec enim eius natura vllo ſignificatu definitur; vnde Clemens Romanus ait: *Hoc ipſum Deus non eſt Nomen Dei, ſed hominibus interim vocabulum iſtud quaſi pro Nomine eius conceſſum eſt.* Acutè profectò, quia Nomina diuina ab operationibus, quæ hominibus notæ ſunt, imponuntur, dum nominum creſcit numerus, innominatum exhibet Deum: quia ſicut plures dij nullus Deus: ſic plura nomina nullum Nomen eſt. Viuida diuinitatis effigies MARIA, cuius ſanctitatis abyſſum nulli Nominis cancelli concludunt: vnde & Nomen impoſitum quaſi ſtrictæ definitionis impatiens, dum plura vocabula exprimit, ſe nullum eſſe Nomen proclamat, vt ſicut Deus nominatiſſimus eſt, & abſque Nomine, nominatiſſima quoque ſit, & velut abſque Nomine MARIA. Alij cum S. Hieronymo ad multiplicia beneficia, quibus nos Virgo beatiſſima cumulare quotidie non ceſſat, animum adijcientes, Nominum hanc diuerſitatem ſiue etymologicam fœcunditatem ad beneficiorum eius memoriam gratamque recordationem fouendam, augendamque ſpectare arbitrati ſunt, præfati Doctoris verba vſurpantes: *Tot beneficia quot Nomina:* & ita eſt, vt eunti per ſingula ſole clariùs ſuo loco patebit.

Vnde Nomen Mariæ tam variâ ac multiplex.

Clem. Romanus.

SONVS VIGESIMVS SECVNDVS.

De SS. Nominis MARIÆ *Etymologia Græca, Latina, & aliis.*

ETymo ſuauiſſimi Nominis MARIÆ dilucidando, pro operis huius inſtituto ſatisfeciſſe oppidò videri iam poteram, niſi duorum & ſeptuaginta Interpretum pia felicitas pati illud ſpiritu cum eo quo hebraicè ſcriptum fuerat, græcæ reddidiſſent ſuauitati, quos Romana exinde ſecuta Eccleſia eiſdem ſibi exiſtimauit veſtigiis inſiſtendum. Quapropter mearum quoque partium eſſe iudicaui, illud haudquaquam

Septuaginta duo Interpretes Mariæ triſyllabon ſcripſere.

quam præterire, ac viam rationemque, quâ nobis Virginem, de qua prædicatur, notam faciat, indagare.

Ac primùm ad Græcos quod attinet, notandum est, eos consonantem iod liquantes in vocalem iota, vocem antè disyllabam, in trisyllabam resoluisse, ablatoque euphoniæ causa vltimo ▭, scripsisse Μαρία, vt nescio quid Flauio Iosepho in mentem venerit in libb. Antiquitatum suæ gentis scribere Μαριάμη, nisi fortasse parum Romanis auribus dedisse se arbitraretur, si à vera receptaque historia non rarò deflecteret, nisi ab vsitata Nomenclatura temere quoque deuiaret. Sed nihil hac sua innouatione aliud obtinuit infidus historicus, præter singularis cuiusdam imprudentiæ notam, in eiusmodi consilio sequendo, cuius ipse nullos erat asseclas inuenturus, manente & locum suum quem semel ceperat Μαρία conseruante.

Iosephus quadrisyllabon Μαριάμη.

Vnde autem vox hæc descendere, quidve propriè denotare possit, exploratum nihil, apertumque reperio: vellem equidem, cuperemque vehementer vocabulum hoc iuxta priores illas notiones enucleatiùs explicare, ac velut etymologico trapeto pares illis significatus inde posse exprimere; verùm cùm non è certa aliqua græcanici fundi gleba sacrum hoc Nomen emerserit, licet eiusdem tincturâ non modicâ sit imbutum, sed ab Hebræa Syráve radice progerminans, vultum, non naturam mutârit, ratio manũ iniicit ac tota simul contétione reclamat, identidem illud Hieronymi in qq. hebr. scitum ingeminans: *Nemo vocabuli alicuius etymologiam ex altera lingua desumet.* Si cui tamen in gloriæ huius Onomasticæ affinitatem & Græcos adsciscere singulari quadam gratia libitum fuerit, ac velut eosdem in sua concinnitate haudquaquam absonos deprædicare, non repugno, modò vnum id mihi, quisquis demum is fuerit, tribuere velit, omne quod inuenerit, aut excogitarit, accommodatâ potiùs, quàm iustâ fore libellâ expendendum.

Hieron.

Primum itaque quod inuenio est verbum Ἀμάρω, siue Ἀμαρδύω, *permeo*, more aquarum, quæ per aquarios sulcos deriuentur, vnde descendit Ἀμάρια, *aqueductus* in prato, vel horto, per quem aqua irrigandæ terræ gratiâ deduci solet; vnde quàm facilè litterulæ vnius imminutione, quam aphæresin vocãt, formetur Μαρία quis non videat? nisi α illud pro nota admirantis, siue exclamantis, vti esse solet, retinere velis: quam rectè autem iustéque id ei conueniat, quis non intelligat? qui vel 24. cap. Ecclesiastici legerit, vbi versu 41. ex eius persona sic loquitur Sapiens: *Ego sicut aqueductus exiui de paradiso. Dixi: Rigabo hortum plantationum & inebriabo prati mei fructum.* quem locum S. Bernardus, Hugo à S. Caro, Richardus à S. Laurentio lib. 9. Raymundus Iordanus p. 14. c. 27. eidem pulcherrimè adscribunt.

Prima etymologia S. Nominis Græca ducitur ab Ἀμάρω.

Ecclí. 24. 41.
S. Bernard. Hugo. Richard. Iordanus.

Alterum est Μαρύω, quod *pati* ac *tribulari* significat, non longè petitâ tam vocis, quàm notionis derivatione, vti Rutilio Benzonio, aliisque visum fuit.

Secunda à Μαρύω. Benzon.

Tertium est μάρα *manus*, siue μάρις mensuræ quoddam genus capacissimum, a quibus leui permutatione Μαρία exsurgit, *vas vitæ & salutis vniuersorum*, vt S. Anselmus aliique SS. eam indigetant. Sed de his satis, quæ magis exornando, quàm explicando S. Nomini dicta velim.

Tertia, à Μάρα. Anselm.

Ad Latinos proinde digrediamur. Hi pari litterarum numero, accentuque seruato idem sibi vocabulum vindicarunt, ac pressis, vt aiunt, vestigiis Hebræos secuti, à mari eiusdem vocis etymologiam accersiuerant, vti solerter hoc, disseréque S. Petrus Chrysologus serm. 146. expressit: MARIA, inquit, *mare vocatur: & quando non Maria mare? Congregationes aquarum vocauit maria*: quibus verbis Nomen hoc MARIA dictum latinè, idem esse docet quod *maria*, eò quòd sicut Deus Gen. 1. præcepit, *vt congregarentur aquæ in locum vnum, congregationesq; aquarum appellauit maria*: ita etiam voluit vt omnes gratiæ in Virgine congregarentur, & gratiarum omnium congregationes MARIA dicerentur. Quæ ratiocinatio non minùs pia est quàm elegans, non enim solâ vocis similitudine, quam habent maria cum MARIA beatissima nititur, sed in etymologia etiam ipsius Nominis MARIÆ concordat. Chrysologum secutus magistrum est Albertus Magnus, ipse quoque sanctitate ac doctrina conspicuus Doctor in aurea illa Summa quam de laudibus Christiferæ Virginis MARIÆ doctissimè elucubrauit, vbi sic inquit cap. 167. *Congregationem aquarum vocauit Deus maria, Genes. 1. locus autem omnium gratiarum vocatur* MARIA. Quibus verbis beatus Præsul ostendere voluit huius S. Nominis etymon ex Latinæ linguæ animaduersione, cum Hebraica non infeliciter conuenire, cùm vna eademque hinc atque inde ratio resultet ad eum planè modum quo sicut ab exordio mundi nascentis Deus Opt. Max. aquarum congregationes vocauit maria, ita quoque rerum omnium conditarum perfectiones vnam constituant MARIAM. Cui tam confirmandæ quàm exornandæ integerrimæ doctrinæ suum deesse calculum pati noluit Seraphicus Bonauentura, dum in Speculo Virg. lect. 3. verba hæc Ecclesiasticæ c. 1. *Omnia flumina intrant in mare* explanans, ait: *Omnia flumina, id est, omnes gratiæ intrant in* MARIAM, *flumen gratiæ Angelorum, flumen gratiæ Patriarcharum, flumen gratiæ Martyrum, flumen gratiæ Confessorum, flumen gratiæ Virginum, iuxta illud Eccli. 24. in me omnis gratia viæ & veritatis.* Et quid mirum si omnis gratia in MARIAM confluxerit, per quam tanta gratia ad omnes defluxit? *Cæteris per partes*, inquit S. Bernard. serm. de Assumpt. *præstatur*; MARIÆ verò totam se gratia plenitudo

Etymologia S. Nominis Mariæ Latina. 1. à Mari.

Chrysol.

Gen. 1. 9.

Albert. M.

Bonauent. Eccl. 1. 7.

Bernard.

tudo insudit: addo: sicut olim mari rubro demersum legimus Ægyptium Pharaonẽ, ita hoc Draconem infernalem absorptum fuisse: vnde admodum venustè Leo Sancius nostet hic cecinit:

Sancius.

Quàm bene Virgo Maris cepit cum Nomine mores!
Nempe Acherontæi Pharaonis longa tyrannis
Hoc absorpta mari est. Vix nata impugnat Auernũ.

Sed est & alia maris cum MARIA conuenientia. Etenim si MARIÆ Nomen & munus perpendere voluerimus, mulierem sole amictam mare quoddam pacatum intelligemus, Solis radiis vndiqueuersum pictum, ac collustratum. In cuius tranquillissimi maris pellacia, Virginis, inquam, in sinu, diuini solis arcana rimari & assequi licebit nobis, cælestium doctrinarum gymnosophistis. Quidquid enim splendoris illucet è cælo, repercussũ gloriæ splendescit in pelago, B in quo expressa de Patre luminum omnis micat scintillatio veritatis. Etenim quâ ratione cognoscere possit Theologus mirum illum Christi conceptum, sine viro expressum, sine pondere plenum, virginitate prægnante non prægrauatum, sine voluptatis corporatæ sensu iucundum? quâ ratione, inquam, eiusdem nascentis egressum ex vtero zona pudoris non discincto, eiusdem infantis indolem ex naturæ virginalis temperatione constantem, eiusdem pueri in domestica disciplina profectum, eiusdem adolescentis modestiam & obseruantiam singularem, eiusdem viri ingenuam demissionem, magnanimitatem excelsam, rationes omnes cognationis & affinitatis vni amori nostrum & saluti posthabentem intelligemus? nisi C qualis ac quanta illius fuerit Genitrix perdiscamus cælestis mysterij fulgore in MARIA, velut in tranquillo quodam mari longè lateque resplendescente.

Præclarum sanè mare, at multùm dissimile continenti; de quo non eleganter minùs, quàm piè Floridorum Auctor eloquentiâ, dicendique copiâ ac grauitate florentissimus Leo Sancius nostet in Eroparthenico Plautino sic cecinit:

Sancius.

Reliquæ innuptæ pueræ, nuptæq; puerperæ
Sunt rimi, scatebræ, guttulæ, bullæ; vnica hæc
MARIA est, à magno Nomen deductum mari:
Siue quia nos amare docebat; siue quia vastum est mare,
Quod intumescit flante de cælis Deo.
In quo vtinam mihi liceret naufragarier,
D *Vt ego votorum vela, mentis q; gubernaculum &*
Si qua supersunt cordis fragmenta, libens pelago hoc perderem!

Acutè arguteque profectò.

Quare media syllaba S. Nominis MARIA *producatur, cùm illa in Maria corripiatur.* Albertus.

Sed obiiciat aliquis: agnatio ista Nominum perire videtur, cùm MARIA in pronuntiatione syllabam mediam producat, si quidem de aquis hoc Nomen ducatur, soleat breuiari. Audio: fatúque hoc idem quod sibi Albertus obiecit quæstione 24. de gratiis specialibus MARIÆ, qui postquam tertiæ diei opus congregatio- A nem aquarum in vnum locum, id est, in virginalem veterum, congregationem omnium gratiarum explicasset, differentiam quam notauerat noluit subticere: *Congregatio*, inquiens, *gratiarum vocatur* MARIA *mediâ productâ; congregatio verò aquarum, maria, mediâ correptâ; quid dicemus ad hæc? mysterium res ipsa proloquitur: Congregatio aquarum corripitur, quia transitoria, iuxta illud Eccli. 21. & mare iam non est. Congregatio verò gratiarum producitur, quia perpetua est, iuxta illud Luc. 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Ita Albertus. *Responsio 1.*

Aliam præterea symbolam attulit, nec eam quidem ingratam, Richardus à S. Laurentio, dum nullâ accentuum diuersitate similitudinem hanc tolli posse ostendit, ideo scilicet media diam sacri Nominis syllabam produci existimans, vt diutius syncero cordis, oriscque palato suauitatem eius atque dulcedinem omnes degustemus, verba eius lib. 12. de laudib. Virg. hæc sunt: *Idcirco huius Nominis* MARIA *media syllaba longa est, vt in eius nominatione diutius immoremur, ac maiore dulcedine perfundamur.* Aptè conuenienterque omnino; si namque de S. Francisco Assisiate litteris expressum legimus tantâ solitum dulcedine perfundi, quoties sanctissimum IESV Nomen pronuntiaret, vt labia sua, quibus id protulerat identidem lingere non cessaret, de cælo copiosi dulcoris gratiâ quàm maximè affluente; quis in materno Nomine Filium hanc passum esse desiderari, aut dixerit, aut cogitarit? *Responsio 2.* Richardus.

Denique non humilem, neque spernendam eam arbitror esse rationem quam affert Stephanus Mendez lib. de dignitate Virg. vbi in voce, maria, correptam vocalem I, produci scribit in MARIA, quia olim Nomini, Sarai, quod idem est ac domina mea, erepta, Virgini Matri fuit reseruata, quæ omnium nostrûm Domina iam erat constituta. Patet in Romanis mulieribus, quarum quæ Nomine hoc dictæ sunt, numquam mediâ productâ, sed breui vsæ fuerunt, vt vetus inscriptio Puteolana apud Apianum liquidò testatur, vbi Maria Procula, Maria Musa, Maria Cæcilia recensentur. *Responsio 3.* Mendez.

Tribus linguis principibus auditis, quid ni & patriam audiamus? quæ licet procul ab istis distare videatur, suâ tamen energiâ & venustate non caret. MARIA itaque Belgis, seu inferioris Germaniæ populis, quasi *Fama celebris* dicitur. *Mar* enim idem quod *Fama*; vnde apud eos *maren, vermaren*, idem quod loqui de aliquo, seu celebrare aliquem honorificè. Vnde Vitomarus, latæ famæ homo, teste Goropio Becano. Sonat præterea *Mare immensum*; *Mar* enim & *Mer* pro mari hic vsurpantur; vnde *Marssen* siue *Merssen* loca mari vel stagnis obnoxia; *Mardyck*, agger mari obiectus; ab hoc autem *Mar*, siue *Mer* fit *Meer*, quod Latini *Plus* dicunt, quo vocabulo orate videamur naturæ parentem, vt per *Etymologia S. Nominis Maria Belgica.* *1. à Mar. fama.* *1. à Mar. siue Mer. Mari.*

Digitized by Google

aquas rem noſtram proſperet, ac reddat auctiorem, quo ſemper plus quàm habemus, conſequamur; vti namque mare, ſi ſæuiat, crudeliſſimum eſt elementum; ita ſi rebus noſtris faueat, nihil eſt quod eas magis augere poſſit: quod rectè an ſecus in Virginem cadat, à certo & vero ſenſu iudicandum relinquo. A

Etymologia S. Nominis Mariæ Chinenſis.

Huic iungere me quid vetet gentis illius linguam, quæ præ aliis omnibus ſymbolicè agit ac loquitur, Chinenſem ſcilicet, inter Orientales principem, & mirè commendatam? hîc MARIA, ſeu vt illi efferunt *Maliya*, idem eſt, quod gemma pretioſa ſecunda. Nimirum prima gemma eſt Chriſtus Filius MARIÆ, vt hæc ſit ſecunda, tanquam Sapphyrus Carbunculi parens. Quemadmodum enim è Sapphyri viſceribus naſcitur lapis, ipſo qui genuit pretioſior, lucidus & ſplendens carbunculus: vt auctor eſt Dioſcorid. c. 14. Epiphan. lib. 12. de gem. haud ſecus è Virginum gemma MARIA natus eſt ille lapis angularis excíſus de monte, ſine manibus, Matre nobilior, ideoque prima gemma Chriſtus IESVS Dominus ac Saluator noſter; ſecunda, MARIA. B

Dioſcorid. Epiphan.

SONVS VIGESIMVSTERTIVS.

Aeterna ſanctiſſimæ Trinitatis erga dulciſſimum MARIÆ *Nomen beneuolentia.*

Quomodo ſcrutanda diuina Conſilia.

AVdax facinus, atque adeò primâ fronte temerarium cuipiam videri poterit, abſconditum voluntatis Dei ſacramentum velle retegere, theſauros diuinitatis ſcrutari, & æternos diuinæ beneuolentiæ amores comprehendere. Caſtigauit enim uerò iam pridem in amiciſſimo etiam Iobo c. 38. huiuſmodi humanæ imbecillitatis auſum è turbine loquens Dei Numen: *Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis? accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & reſponde mihi. Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ?* &c. Age verò tu qui æternum mentis meæ conſilium inueſtigare te poſſe autumas, vitum te præſta, & ſi quid mente ac ratione vales, nunc oſtende. Vbinam **verſa**baris cùm me ad vniuerſi fabricam accingerem? an mihi conſiliarius aſſidebas, etiam tum, cùm primum opus auſpicarer? en prodis nunc primùm affectâ mundi ætate, vide ſis ergo quâ prudentiâ ad anteriora te extendîs, & æterna pectoris mei decreta & ſtudia euulgare meditaris. Temeritatis & ego huiuſce reus ac conſcius *inſipienter me quoque locutum* cum eodé Iobo profiteret c. 42. v. 3. *& quæ vltra modum excederem ſcientiam meam*, niſi me in propoſito confirmaret Sapientiæ prælucens auctoritas, atque intelligerem eorum inſiſtere me veſtigiis, quibus & ſanctitas & ſcientia ſuffragantur. Facit enim diuinæ voluntatis ſibi conſtans immobilitas, vt ex factis in tempore, de æternis diuinæ mentis ideis & decretis perinde loquamur, ac ſi fatorum ſeriem (verbo abſit inuidia) in æternitatis tabulis legiſſemus: *Dominó Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita ſic & poſt perfectum reſpicit omnia.* Eccli. 23.29. Id eſt (vt ego interpretor) non aliter rerum omnium conditori facta apparent, cùm in opus exierunt, quàm cùm in linu, & mente nondum euoluta tenebantur, ſic opus perfectum Deus reſpicit, ſicut meditatum videbat. Quare nouum non eſt aut hominibus inſolens, æternitatis adyta ſubire, ibique primogeniti ante omnem creaturam Chriſti capitis noſtri notare prædeſtinationem, obſeruare glorioſæ Dei Matris ante ſæcula electionem, & ſcripta in libro vitæ & agni electorum beata Nomina lectitare. Intelligunt hæc & alia quicumque diſputatricis Theologiæ ſtudiis delectantur. Et vt nullæ in ea de æterna Virginis in Matrem, & ad gloriam prædeſtinatione quæſtiones mouerentur, cui inſipientiæ vertetur, de æterna Dei in TE beneuolentia, Virgo Mater, inſtituerè ſermonem, qui Te increatæ Sapientiæ verbis proloquentem audierit: *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum*, Prouerb. 8. Statim vt filium enixa eſt prima mortalium parens Eua, *Poſſedi*, inquit, *hominem per Deum*, Geneſ. 4. & ſimul primogenitum Nomen dedit; & TE quoque ante omnem creaturam Nomine compellans tuo æternus Pater, ſuam ſimul fecit, vt dixit: indito Nomine inita poſſeſſio eſt; ſic fert æterni Concilij ſtylus, diuinique Digeſti titulus de verborum ſignificatione: *Vocaui te Nomine tuo, meus es tu.* Iſaiæ 43. C

Iob. 38. 2. & 3.

Iob. 42. 3.

Apoſtrophe ad Mariã.

Prou. 8. 22.

Gen. 4. 1.

Iſaiæ 43. 1.

Ab æterno (pergit Sapientiæ diuinæ mater) *ordinata ſum*; hebraicè, *præordinata ſum*, נסכתי, niſſachti, id eſt, *principatum habui*, *princeps exſtiti*. Ita Pagninus, quod & notauit Vatablus, dum vertit, *princeps facta ſum*; ſed & eadem vox נָסַךְ naſach, vti vult Mercerus, ſignificat regem, vel principem ordinare, inaugurare, inauctorare, vt ſit ſenſus, à ſæculo princeps inaugurata, & initiata ſum, vt eſſem principium, id eſt, prima princeps & domina omnium operum Dei, putà omnium purarum creaturarum. Id autem quo modo factum putabimus, niſi per æternam appellationem auguſtiſſimi Nominis MARIÆ, quod Syriacè, *Dominam* ſonare antè demonſtratum eſt? Vnde S. Chryſologus ſerm. de Annunt. 142. *Illam quam naſci, & vocari* MARIAM *id eſt, Dominam, ipſa ſui geminis fecit & imperauit auctoritas.* At quantum eſt illud quod ibidem ſubditur? *cum eo eram cuncta componens*; Chaldæus paraphraſtes vertit, *coram eo eram quaſi nutrita, & delectabar per ſingulos dies*; Septuaginta reddunt, *ego eram cui adgaudebat quotidie*, vt ſenſus ſit: Ego eram in qua gaudebat, cui aggratulabatur quotidie dominus & poſſeſſor meus, qui me tum ferebat in oculis, ceu corculum, & delicias ſuas atque in me per complacentiam tamquam in taberna-

Maria ab æterno electa, & ordinata.

Prou. 8. 23.

Mercerus.

Quomodo id factum?

Chryſol.

tabernaculo quiescebat. Expendite suis momentis, si potestis, quotquot Virginem amatis, has MARIÆ prærogatiuas; interea dum transcribo quæ ad propositum mihi suggerit B. Petrus Damiani Card. serm. de Annunt. *Solicitus, inquit, erat Pater antequam quidquam faceret à principio, cui filium mitteret generandum, qua vocaretur mater, tanto digna infante. Init Deus consilium, cogit concilium de redemptione hominum, & statim de thesauro diuinitatis* MARIÆ *Nomen euoluitur, & per ipsam, & in ipsa, & de ipsa, & cum ipsa totum hoc faciendum decernitur*, &c. Pluribus id, si vultis, & planissimis verbis legite apud S. Birgittam, cui solicitæ de lectionibus, quas in Officio diuino Sororibus suis traderet, Angelus è tabernaculo, vbi sacrosanctum Domini corpus asseruabatur aduolãs, hęc ipsa dictauit serm. Angel. cap. 1. *In Deo erant omnia ab æterno præscita, omnia eius aspectui cum pulchritudine reuerenter astantia, ipsi ad gaudium, & honorem, qua postmodum, cùm sibi complacuit, per creationem sapientissimè in esse produxit, vnde omnia quæ creanda erant, eâ formâ, eoq; modo postea pulcherrimè creauit, sicut ab æterno ipsius aspectui pulcherrimè adstabant increata.* Inter omnia tamen *qua tunc erant increata, vnum erat coram Deo, quod summè cetera excellebat, de quo & ipse maximè latabatur. O* MARIA, *Virgo purissima & fœcundissima Mater hoc ipsum tu es; sic namq; & talis ab æterno, diuino aspectui increata adstitisti. Talis vtique coram Deo ante creationem tuam increata adsistebas, qualis postmodum effici meruisti, & ideo à principio omnia creanda in Dei conspectu, ad eius maximum gaudium plurimùm excellebas.* Et c. 2. lectione 1. *Tu quoque ô* MARIA, *creaturarum omnium dignissima ab initio sic eras coram Deo, antequam te creauit, sicut arca Noë coram ipso Noë, postquam de eius fabricatione sibi innotuit, antequã ipsam, vt sibi iussum fuerat, consummauit*, &c. Iterùm lect. 3. cap. 3. *Diligebat Abraham Patriarcha suum filium Isaac, statim cùm ei Deus filium nasciturum promisit, multis annis antequam conciperetur. Sed maiori charitate te, ô dulcissima Virgo* MARIA, *antequam aliud crearetur, ipse Deus omnipotens diligebat, quia præsciebat ab æterno, te sibi ad maximum gaudium fore nasciturum*, &c.

Damiani. S. Birgitta.

Bene hæc omnia, dicet aliquis; sed quid probant aliud quàm Virginem esse, vt S. docuit Augustinus serm. de Annunt. *æterni consilij opus* fuisse à Deo æternâ charitate complexam, ante mundi constitutionem electam? vnde per antonomasiam *Vas electionis* à Cypriano appellatur. Esto, *prædestinauerit Deus Pater* MARIAM, vt loquitur S. Damascenus, *Spiritus præsignârit, & Filius demum in ea commoratus sit*, quid hæc ad Nomen Virginis faciunt? quid ad suauissimas sanctissimæ Trinitatis ex Nomine MARIÆ delicias? faciunt sanè quàm maximè. Si enim ex laudato sermone Angelico MARIA Virgo purissima & fœcundissima Mater, talis ante creationem suam coram Deo increata adsistebat, qualis postmodum effici meruit, & ideo à principio inter omnia creanda in Dei conspectu ad eius maximum gaudium mirè excellut, quis ab ea numeris omnibus absoluta prudenter seiunxerit Nominis ornamentum? idque eò magis quod Cassiodorus l. 5. epist. 3. *Nomen rei auspicium* vocitet, & res nullius Nominis perinde ac vilis & sine honore censeatur. Qui diuinam in Virgine beneuolentiam suspicit, eamdem quoque in iis, quibus constat, agnoscat necesse est. Neque verò diuinos amores ac delicias nos humano nostro modulo metiri decet: voluntatem finitam in multa diuidunt res distinctæ, sed *Dei amor*, inquit Hierotheus in hymnis amatoriis, quorum fragmentum refert Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus: *Vna quædam vis est, & simplex*, atque vt ipsemet Areopagita subiungit cap. 7. *Neque enim ea quæ sunt, ex iis quæ sunt discens nouit diuina mens, sed ex se & in se per causam rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiamq; anticipatam, & ante comprehensam habet, non quod per speciem singula consideret, sed quod vno causæ complexu omnia sciat & contineat.* Quid ergo mirum, si quo amore Virginem ab æternò prosecutus est, hoc eodem singulas eius dotes & ornamenta complexus sit, atque in illis Nominis eiusdem gloriam singularem? secundùm illud Eccli. 15. *Nomine æterno ditauit illam.*

Cassiodor. Hierotheus. Dionysius. Eccli. 15. 6.

Nomen Maria felicitatis eius auspicium.

Suppono ex ijs quæ in Theologia demonstrantur teste P. Didaco Ruiz de voluntate disp. 5. q. 1. sect. 2. volitionem siue amorem in Deo (idem esto iudicium de complacentia, & gaudio) aliud nihil esse quàm respectum seu ordinem, siue relationem, aut habitudinem ad creaturas. Explicat hoc in diuinis S. Athanasius illis orationibus quas habuit contra Arianos orat. 2. 3. 4. *Deus*, inquit, *ipse eius imaginis genitor est, quam contuendo exhilaratur, vt ipse filius dicit: ego eram in quo gaudebat, ego eram cui adgratulabatur, quotidie autem exhilarabat in conspectu eius. In quo porro lætatur Pater, nisi cùm intuetur seipsum in sui ipsius imagine, quod est verbum eius? Quomodo filius exhilarari posset, nisi eo modo, quo se intuetur in Patre, ludens coram eo omni tempore, & delicia mea esse cum filijs hominum, vt ex hilaritate quæ est in filio, qui est imago, causam trahat exhilaratio in hominibus conditis ad imaginem Dei, &c.* Exhilarationis igitur & amoris erga hominem formale motiuum & primarium est persona filij, secundarium autem bonitas illa deriuata & respectiua, quâ creatura Dei perfectionem aliquam refert, aut imitatur: ex quibus dictu facile reor quàm in Augusti Nominis MARIÆ sacramento tota sanctissima Trinitas & singulæ eius personæ ab omni æternitate se oblectarint, quod tot ac tantis diuinarum perfectionum ideis confertum erat. *Vocauit te Nomine tuo*, inquiebat apud Isaiam cap. 45. Deus de Cyro, & *assimilauit te.* Dicamus id, neque temere, nos de Virgine, vocauit eam Nomine suo, & assimilauit eam; dum enim

Quomodo SS. Trinitas se in Nomine Mariæ ab æterno oblectarit. Ruiz. S. Athanas. Isaiæ 45. 4.

MARIAM vocauit, Dei matrem vocauit, & prô! quantam ac qualem matrem? quâ sub Deo Dei similior esse nequibat. Inanis equidem non est coniectura dicere, Deum, *qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt*, cùm mysterijs plenissimum MARIÆ Nomen ante tempora sæcularia è diuinitatis suæ thesauro proferret, illam sibi repræsentasse creaturam, quâ maior sub Deo nequit intelligi, cui Pater vnicum sibi Filium, quem de corde suo æqualem sibi genitum tamquam seipsum diligebat, ita donare disponebat, vt naturaliter esset vnus & idem communis Dei Patris & Virginis filius, & quam ipse filius substantialiter facere sibi matrem eligebat: vnde existere non poterat aliud quàm amor quidam incredibilis ac beneuolentia planè singularis in omne id quod ad Virginem hanc adeo dilectam pertinere videbatur, vna illa similitudine prognata, quæ talium fœcunda esse solet genitrix affectionum.

Videtur Deus maiore cura in venerationem Nominis Mariæ intendisse, quàm IESV.

Vnde procedente tempore factum vidimus, maiore quadam curâ ac solicitudine intendisse Dominum quodam modo in Nominis MARIÆ quàm IESV venerationem. Nam si fides habenda S. Ambrosio, dum verba hæc Lucæ 4. explanat: *quid nobis & tibi Iesu Nazarene?* inuenimus primum fuisse dæmonem, qui iuxta Lucam humana voce, humanisque organis functus, Iesu Nomen publicè enuntiarit. Ad hæc qui Dei Nomen primus in orbem induxit voce serpentis, dæmon fuit. *Sed & serpens callidior erat cunctis animantibus terræ quæ fecerat Deus, qui dixit ad mulierem: cur præcepit vobis Deus?* Genes. 3. verba S. Doctoris, lib. 4. c. 4. hæc sunt: *Nec quemquam mouere debet, quod Iesu Nazareni Nomen in hoc libro diabolus dixisse primus inducitur. Nec enim ab eo Christus Nomen accepit, quod de cælo Angelus ad Virginem detulit. Est enim huius impudentiæ, vt inter homines aliquid primus vsurpet, & ad homines quasi nouum deferat, quo terrorem suæ potestatis incutiat. Denique & in Genesi primus Deum homini nuncupauit. sic enim habet: & dixit Serpens mulieri: quid vtique dixit Deus, ne edatis ab omni ligno?* Permisit itaque Dominus venerandum IESV Nomen publicâ & clamosâ voce à dæmone proferri, quod sanè illi erga MARIAM voluit esse prohibitum; numquam enim inuenies in sacris Litteris spiritum nequam illud præsumpsisse ore suo pronuntiare. Imò peculiari Spiritus Sancti prouidentiâ factum est, vt dum Euangelistæ mentem ac calamum in sacra conscribenda historia dirigit, speciali Nomen illud decoris & honoris notâ voluerit ab eo insigniri. Verba S. Euangelij euoluamus, & quod dico, ad oculum patebit: *Missus est*, inquit, *Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui Nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui Nomen Ioseph, & Nomen Virginis* MARIA. Cur non eadem phrasi ac serie MARIÆ Nomen ac Ioseph expressit? *Ad Virginem*, inquit, *desponsatam viro, cui Nomen Ioseph.*

Gen. 3. 1.

S. Ambr.

Nusquam in Scriptura permissum legitur diabolo Nomen Mariæ vsurpasse. Euangelista reuerenter tractauit Nomen Mariæ.

A Poterat sanè & sic Nomen edidisse MARIÆ. Quare ergo non ait: missus est Angelus Gabriel ad Virginem, cui Nomen MARIA, desponsatam viro cui Nomen Ioseph? Sed legentium animos suspendit, inferens tandem, quod antè exprimere potuisset. Et quidem oportebat vt singularis prærogatiuæ Nomen non vulgari formulâ ederetur. Communis erat ac vulgaris illa inductio, quâ Nomen Ioseph proferebatur, *desponsatam viro cui Nomen Ioseph*; vbi Nomen istud quasi obiter & per transennam proferebatur. Innouandus erat loquendi modus in Nomine MARIÆ producendo, vt quod tantâ præditum erat maiestate, ampliore quoque pompâ, apparatuque fulgeret. Quamobrem postquam Virginem esse dixisset, ad quam Angelus aduentasset, Nomen haudquaquam expressit, vt mentes erigeret, & illius noscendi desiderium inflammaret. ac demum ait: *& Nomen Virginis* MARIA. Ita rem hanc meditatus est Richardus à S. Laurentio lib. 1. *MARIÆ Nominis excellentiam, ipso etiam prolationis modo notauit B. Lucas, cùm illud tam reuerenter expressit; non enim ait, Missus est Gabriel ad Virginem, cui Nomen* MARIA, *sicut dixerat de alijs, sed tamquam diutius exspectatum, tandem protulit cum pondere, dicens: & Nomen Virginis* MARIA: *ostendens hoc Nomen multum habere eruditionis & gratiæ, & altiùs memoriæ commendandum & diligentiùs inuestigandum.* Richard.

B

C

Ad hæc cùm sanctissimum IESV Nomen voluerit Deus communibus quibusdam votis dudum antè expostulari, vt Geneseos 49. *Salutare tuum exspectabo Domine*, ad illud anhelando dixit Iacob, teste S. Gregorio Magno hom. 8. in Ezech. Quod enim *Salutare* dicimus latinè, hoc hebraicè IESVS dicitur, in quo verbo beati Iacobi mens ostenditur, quomodo IESV desiderio arderet, quem se moriens exspectare perhibebat: quod & aliàs non semel Regius Psaltes expressit: non est passus Dominus Nomen matris multo minore curâ quàm Filij, desiderioque inquiri, vt Cant. 3. 6. & 8. trigeminâ interrogatione, *Quæ est ista?* factum legimus, vbi si Ruperto præstamus fidem, prima Mariani Nominis inquisitio à filio facta est, duæ sequentes à beatis mentibus, æternisque intelligentijs propositæ

D sunt. Notum erat Nomen matris cælestibus, sed tantæ scientiæ, tam gratæ atque omnibus acceptæ minimè ipsi auari, gloriam Nominis huius terrigenis communicari peroptabant, vt quod cælos splendore quodam eximio replebat, terras quoque nouâ luce recrearet. Certè de illo sic B. Birgittæ, Dei ac Virginis filius legitur esse locutus lib. 1. cap. 50. *Omnis quicunque inuocauerit Nomen tuum, & spem habet in te, cum proposito emendandi commissa, hæc tria dabuntur ei: Contritio de peccatis, satisfactio pro eisdem, & fortitudo ad facienda bona.*

S. Nomen Mariæ dudum antè communibus votis expetitum. Gen. 49. 18. S. Gregor.

Cant. 3. v. 6. & c. 6. v. 9. & c. 8. v. 5.

S. Birgitta.

Accedit quod parum admodum esse Filio visum sit, Matris corpus ad generalis resurrectionis

Corpus Virginis post mortem cælis illatum, vt in eo Nomen conseruaretur.

nis diem incorruptum conſeruare, ſed præue- A nire voluerit tempus illud, & tertio die illam reſuſcitare, vt cum omni proprietate ex hora illa vſque ad diem iudicij, omnemque ſecuturam æternitatem in Virgine conſeruaretur Nomen MARIA, quod Nomen propriè ſoli animæ non competit, ſed compoſito ex anima & corpore ſimul. Quod quantæ dignitatis ac beneuolentiæ ſignum ſit, etiam cæcus videat, intelligatque.

SONVS VIGESIMVSQVARTVS.

Quid in Nomine MARIÆ *ſingulæ SS. Trinitatis Perſonæ ſuum ac quaſi proprium agnoſcant?*

Minerua Phidia.

Aiunt Phidiam peritiſſimum illum celandi artificem, Mineruam Athenienſibus finxiſſe ex ebore, quam cùm non Deæ magis ſimulachrum, quàm artis ſuæ monumentum vellet exſtare, quia inſcribere non licebat, ſui ſimilem ſpeciem in clypeo incluſit, idque tanto ingenio atque induſtriâ vt eam nemo poſſet abradere, quin opus deſtrueret, perderetque vniuerſum.

In Nomine Maria Nomen Dei inuenitur.

Si magna licet paruis componere, ita mihi Deus Opt. Max. feciſſe videtur, cùm beatiſſimæ Virginis ſanctiſſimo Nomini ſuum tam forti, atque indiſſolubili vinculo attextum, incluſumque eſſe voluit, vt quocunque Dei regnum pertingeret, eò quoque, ad ipſa licet ſola terrarum vltimarum Deiparæ mox Nomen penetraret. Magnum profectò diuinæ teſtimonium pietatis, & ſingularis omnino honoris prærogatiua, C digna planè in qua ſibi complaceat ac gratuletur Deus. Olim Patriarcharum maximum qui antè אַבְרָם, id eſt *pater excelſus* dicebatur, os Domini ex ineffabili ſuo Nomine vnum detrahens elementum, vt illius amplificaret, & magni Nominis menſuram impleret, אַבְרָהָם appellauit, quaſi אַב רָם הָמוֹן, hoc eſt, *magna multitudinis*, ſiue *multarum gentium patrem*, Geneſ. 17. & magno id quidem fauore, ac diuino planè conſilio factum; vt ſicuti Deus omnium gentium Pater eſt, ita & ille gentium omnium credentium in Deum pater ab omnibus haberetur, aut denique vel ideo honorificentiſſimam ſui Nominis participationem huic viro impertiit, vt hominem ſibi, ſuoque ſeruitio peculiariter D adiunctum, præcipuo quodam ornamento illuſtraret; cùm enim magnificare ſoleant viæ huius ac vitæ homines, ſi cui eorum Imperator aut Rex indulgeat gentilitio ſcuto aliquam ſuorum inſignium admiſcere particulam; pluris ſanè facere debebat Abraham tanti Nominis communione inſigniri, quâ præire omnibus, atque excellere poterat vniuerſis. Non egebat, fateor, eiuſmodi ſtimulis beatiſſima Virgo, quæ Spiritu ſancto duce ac paranympho ad ſummos quoſque honorum gradus aſcenderat;

Cur Deus Nomen Abram litteræ vna ſui Nominis amplificauit Gen. 17. 5.

nunquam illa, vel latum vnguem à diuinis mandatis, tam quæ iubere, quàm vetare quid ſolent, deflexerat; iam gentium omnium Domina, ac Mater inaugurata erat: vnum reſtabat, vt ſingulari quadam beneuolentiæ teſtificatione, quanti Nomen eius faceret Deus, aperiret; decebat namque quàm maximè Nomen illud auguſtiſſimum, quod poſt Dei Opt. Max. Nomen ſummo quodam honore obſeruantiaque colendum erat, cum eo ita congruere, vt ſimillima vtriuſque ratio eſſe videretur: hinc itaque Pater, vt olim primus generis noſtri anteſignanus Adam nomenclaturam ſuam mulieri de ſuo latere fabricatæ impoſuit, ita planè ac ſublimiori quodam modo, Nomen ſuum Virgini B communicauit. At quale, inquies, primæ Perſonæ nomen eſſet non aliud quàm Pater. Ioan. 17. *Manifeſtaui*, inquit Filius, *Nomen tuum hominibus.* in quæ verba S. Cyrillus l. 10. theſ. c. 6. *Manifeſtaui Nomen tuum hominibus, quia videlicet verus Pater es, & verum Filium habes.* vnde Clemens Romanus epiſt. 1. ad Iacobum ſic ſcribit: *Deus ergo Pater ſecreti ſacramenti vocabulum eſt, quod antequam in huius corporis artus, Dei filius deſcendiſſet, omnibus erat ignotum.* Quomodo autem hoc Virgini communicauit? dicam, & paucis eloquar clarè. Deus Pater dum Filium ſuum ante Luciferum à ſe progenitum, in mundiſſimum virginalis vteri thalamum miſit, cum ea & proprium quoque Nomen hereditario velut iure transfudit, dum ſicut ille verus filij ſui pater, ſic hæc vera eiuſdem dicta eſt mater, vt ſuprà Sono 21. Modulatione 1. ex S. Ambroſio probatum eſt, dum Nomen Dei hoc Nomine oſtendimus contineri. Ad quod mirificè fecit, antè etiam à me notata obſeruatiuncula, ſacrum Virginis vocabulum apud Hebræos in *am* ſyllabam terminatum, quod virtis proprium eſſe conſueuit, maſculum nobis Nomen MARIÆ ad Patris æterni ſimilitudinem exhibere; quaſi nihil in ea molle, nihil femineæ poſſet imbecillitatis reperiri, ſed quæ à Patre æterno virile robur nacta, æqualem Deo Filium generaret: non quod pater ſimul ac mater ſit, ſed quia fœcunditatem ex virtute altiſſimi Patris accepit, & abſque maſculo genuit, quem ſupernus Pater abſque femina generabat. Hinc igitur effuſum Nomen Patris dico in Virginem, non alia ex cauſa, niſi quia ipſius Patris Filius effuſus eſt in MARIAM.

Prima beneuolentia Dei Patris erga Nomen Maria.

Ioan. 17. 6.

S. Cyrillus.

Clemens.

Solent pictores, ſi quam tabulam præ ceteris diligentiâ, artiſque induſtriâ elaborarint, illi Nomen ſuum adſcribere, tum vt ſibi apud peritos famam aliquam pariant aut exiſtimationem, tum etiam, vt operi ipſi apud imperitos pretium faciant non vulgare. Iam Virginem hanc condiderat Deus, quam *negotium ſeculorum omnium* appellare non veritus eſt Bernard. quod omnibus retro ſæculis egiſſe aliud non videretur Deus, quàm multiplice figurarum

Altera eiuſdem beneuolentia in S. Nomen.

S. Bernard.

proluſione eamdem adumbrare; cumque non A eadem omnes iudicandi facultate inſignes fore præcognoſceret, qui diuinum illud opus erant conſpecturi, Nomen ei ſuum publicè inſcripſit, vt quicumque illud vellet nominare, Dei Nomen pronuntiaret. Cuius myſterij noua pſaltria non ignara apud Eliſabethā in Dei laudes effuſa, ita præcinuit, dicens: *Quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum Nomen eius*, Luc. 1. Quæ verba dum ego in accuſandi, non verò in nominandi caſu accipio, veniam dabis, mi Lector, vt tantillum ponderis ac momenti huic meæ ſententiæ accerſam, quantum & rei veritas exigit, & diuini honoris dignitas promeretur. Nouum fateor, dicet aliquis hac viâ virginalis Cantici verſum explanare; ſed quomodo id nouum, ſi verum eſt? nihil enim antiquius veritate, quod, vti mox videbimus, & S. olim Anſelmus annotauit. Fecit itaque mihi magna, qui potens eſt, & S. Nomen eius, canebat Virgo, q.d. *Fecit mihi magna, qui poteſt Deus, fecit & mihi ſanctum Nomen eius.* Magna ſanè quæ faciat plurima habet Deus, inter quæ ſublimiùs caput exſerit diuini verbi in vterum meum virginalem deſcenſus, vbi illud carne tectum me Dei Matrem effecit, vnde & factum eſt, ſuum mihi Nomen ineffabile, Deum voluiſſe impertiri, quod tantum myſterium præſignaret. S. Anſelmi verba dum explicat Matth. 6. *Sanctificetur Nomen tuum*, hæc ſunt: *Decebat, vt eâ puritate Virgo illa niteret, quam Deus Pater Filio ſuo Matrem præpararat, & quam* B *Spiritus ſanctus ei, de quo ipſe ſecundùm diuinitatem procedebat, in Matrem ſanctificarat, & quam Filius, qui eſt ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis illius ſibi delegerat in matrem. hoc igitur Nomine in ipſa ſanctificato effectum eſt, vt magna cum ipſa fecerit, qui potens eſt.* Sanctificaſſe ergo in Matrem, Nomen ſanctificaſſe fuit, illiique indidiſſe vt mater vocaretur, quæ à Patre acceperat Nomenclaturam. Ergo Deus Pater fecit MARIÆ S. Nomen eius, qui dum Filium ſuum vnigenitum in caſtiſſimum eius ſinum demiſit, cum ea & Nomen ſuum voluit eſſe commune.

A Patre ad Filium veniamus, & hunc quoque in Matris Nomine non parum de ſuo agnoſcere auctor eſt Petrus Galatinus l. 7. arcan. c. 13. vbi verba hæc Iſaiæ c. 9. explanans, *multiplicabitur eius imperium*, ſiue, vt hebraicè legimus, לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה *ad multiplicandum imperium*, propriam hanc Meſſiæ ſiue Filij Dei deſcriptionem eſſe teſtatur, ita concinnè ac tam aptè fabricatam, vt in ea ſanctiſſimæ Virginis Deiparæ Nomen inueniatur incluſum: ex quo illud conſequens eſt, voluiſſe Dei filium, maternum Nomen, in quo ſibi velut in domeſtica quadam imagine tantopere gratulabatur, cum ſuo imperio tam admirabili ratione & artificio connectere, vt vbicumque iſtud ſonaret, ibi quoque ſanctiſſimum MARIÆ Nomen audiretur, nec poſſet Meſſiæ principatus, regnique fines extendi, quin ſimul & Virginis laudes, Nominiſque eius amplitudo augeretur: quod Virgini non poterat non ſummæ cuidam eſſe conſolationi, dum ſe non minùs ab omni æternitate in filio, quàm filium in ſe olim quieuiſſe intelligeret. Si enim mater & filius pro eodem ſupponant, certè hîc nobiliori quodam modo idem locum inueniſſe credendum eſt, dum Filius & ſuum in Matris Nomine, & Matris in ſuo voluit Nomen inueniri. Vnde Cancellarius Gerſon tract. 5. ſuper Magnif. *Nomen Dei, ſingulariter inter puras creaturas eminet in* MARIA. *non abſcondas, ô pulcherrima, Nomen iſtud ſanctum Filij tui, quod ſcilicet in Nomine tuo tam feliciter concluſiſti.*

Cùm tantas itaque, ac tam illuſtres diuinæ ſuæ beneuolentiæ notas in Mariano Nomine Pater, Filiuſque cognoſcant, quas Spiritus ſanctus vtriuſque amor ſanctiſſimus, à ſe profectas non queat hîc reperire? Virginem certè ſupra omnes hominum filias dilexit, ita & Nomen eius præ omnibus voluit honorare. *Spiritus ſanctus*, inquiebat Angelus, *Superueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*, Luc. 1. Hoc eſt (interprete Eccleſiâ,) *paries quidem filium & Virginitatis non patieris detrimentum, efficieris grauida, & eris mater ſemper intacta.* Hoc opus Sp. ſancti tralucet in Nomine, quodq; in Virgine ipſe elaborauit, in illo ſuum agnoſcit, cùm ad honorem, dignitatemque eius ſuam operam intendens, C hac illud voluit ratione amplificare. Ita me docuit S. Epiphan. l. 3. hæreſ. c. 78. *Ipſum Nomen teſtimonium præbet. Quis vnquam aut quo ſæculo auſus eſt aliquis proferre Nomen S. Mariæ, & interrogatus non ſtatim intulit Virginis vocem? ex ipſis enim Nominibus etiam virtutis ſigna elucent. Dignitates appellationum acceperunt iuſti, vniquique decenter & prout congruum fuit. S. Mariæ vox Virgo, & non mutabitur, impolluta enim permanſit & ſancta.* Quæ poſtrema omnem eximunt hallucinationem, ne vox ſolùm virginem fuiſſe ſignificare videatur, ſi enim hoc ita ſe habeat, cur permanſiſſe impolluta adijcitur? quaſi ipſa aliud velit ſignificare, nempe partum ac fœtum, quo ſolet virginitas interire. Optimè profectò, nam Mariæ vox Virgo & Mater, eſt compendium operationis Sp. ſancti, in quo omne tulit punctum virginitas, dum fœcunda effecta vterum habuit, & gloriam non amiſit. Quantis hîc gaudijs diuinum Spiritum perfundi arbitrabimur, quantâ voluptate cumulari, dum ſacrum hoc Nomen ſibi repræſentat, ſeque in eodem luculentè admirabilem agnoſcit! Quod diuinitus planè ſicut ego interpretor factum eſt.

Clauderem his quæ de *Nominis Mariani cenſu & ſacramento* (vt loquitur Tertullian. l. 3. aduerſ. Marc. c. 16. & apol. 21.) dicenda propoſueram, niſi diluendam mihi viderem ſupereſſe obiectiunculam, quæ hactenus dicta labefactare poſſe videatur. Petitur illa ex Nominis communione,

Luc. 1. 49. *Fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum Nomē eius,* τὸ *Nomen quarto caſu explicatur.*

Anſelmus.

Quid Dei Filius in materno Nomine ſuum inueniat. Galatinus.

Quid Spiritus S. in Nomine Mariæ ſuū agnoſcat.

Epiphan.

Luc. 1. 35.

Tertull. *An dignitatem Nominis Mariæ offuſcent alia hoc nomine appellata.*

nione, colligitque Mariam sororem Moysi, aut aliam quampiam tanto dignatam Nomine in partem prædictæ gloriæ venire posse, quandoquidem nec ipsi deest, quod ab æterno præscita fuerit &c. Verùm ain' tu tanti Nominis gloriam minui ex aliarum mulierum consortio, quibus fuerit hæc ipsa Nomenclatura communis? sic nimirum sanctissimũ IESV Nomen minùs glorioſum concluderes, quod *passiuum* ideo Septimius l.1. aduers. Marc. c.7 appellaret, quòd alijs fuerit communicatum. At caue sis ne hoc ipsum S. Bernardo serm.15. in Cant. dicas, nisi audire velis, quod ad hoc propositum iam antè dixit: *Habuit Iudæa quosdam Iesus, quorum vacuis gloriabatur vocabulis. Illa enim non lucent, nec pascunt, nec medentur: idcirco Synagoga in tenebris est vsque adhuc, in fame & infirmitate laborans, & non sanabitur, nec satiabitur, quousque sciat &c. Neque*, vt idem ser. de Circ. *ad instar priorum Iesus, Nomen vacuum aut inane portat. non est in eo magni Nominis vmbra, sed veritas &c.* Quod ille de IESV, hoc & nos de MARIA, cum proportione dicere possumus. *Nomen sine actu & officio nihil est*, inquit Saluianus 4. de prouid. quandonam soror Mosis tanti Nominis mensuram impleuit? aut aliæ mulieres,

Septimius.

S. Bernard.

Saluianus.

Virgil. — *qua magnũ Regina Nomen obumbrant.* Æn.11.

Post Gratiani Britanniarum Tyranni cædem, huius loco Constantinus ex infima militia propter solam *spem Nominis*, sine merito virtutis electus est, vt vult Paulus Oros. l. 7. c. 40. & si quid cognomines Mariæ laude dignum meruerunt, id illis indultum dico propter solam spem Nominis, propter auspicatissimam tanti Nominis in ventura Virgine Nomenclaturam. Quid quod Magdalena muliebriter plorans, atque infirmitatem sic fidei suæ demonstrans, mulier à Christo audijt; vbi verò in fide roborata est, Maria meruit appellari? quæ obseruans S. Ambrosius l. 3. de Virg. *Quando non credit*, inquit, *mulier est, quando conuerti incipit, Maria vocatur, hoc est, Nomen eius accipit qua parturit Christum.*

Constantinus ob solam spem Nominis Iesus Imperator. Orosius.

Quando Magdalena non vocatur Maria.

S. Ambros.

SONVS VIGESIMVS QVINTVS.

Sacrum MARIÆ *Nomen, ineffabile Dei Nomen includit.*

Qui maioribus Dei donis praditi, illustribus solebant Nominibus appellari.

MOre bono comparatum inuenio, vt quos nascendi conditio, aut propriæ virtutis integritas communi hominum vulgo eximit, maiora solitis & diuina plerumque Nomina consueuerint vsurpare; vnde factum legimus beatissimos illos cælestis aulæ principes, melioris æui possessores Nomen Dei in frontibus descriptum circumferre, de quibus in sua Apocalypsi Ioannes ita cap.14. scribere visus est: *habentes Nomen eius & Nomen patris eius scriptum in frontibus suis.* Quod imitati veteres Hebræi omni studio laborabant, vt quæ liberis suis Nomina imponerent, vnum aliquod Dei Nomen inclusum continerent; qualia fuerunt Samuel, Daniel, Ezechiel, Phanuel, Ismael, Azarias, Ezechias, Ieremias, Abdias, Godolias, aliaque. Quem morem indubiè Rex Babylonicus Nabuchodonosor ab Hebræis hauserat, cùm vni de filijs captiuitatis Iudæ, quem adduxerat pater eius de Iudæa, præterito proprio Nomine, à Dei sui Bel, siue Baal glorioſa Nomenclatura Baltassarem appellauit: ita namque Danielis 5. legimus: *cui Rex posuit Nomen Baltassar*: ad quæ verba Theodoretus: *Vbi*, inquit, *ipsum vidit, diuina virtute illuminatum, Dei sui Nomine censuit appellandum.* Certè ab hac linea, quam ratio æqui tenacissima semel posuit, singularis illa Dei pietas, quâ Matrem suam incredibili dilectione complexa est, non aberrauit, quam dum ad summum felicissimæ dignitatis apicem euehere, ac ceteris omnibus tam mortalium, quàm immortalium turmis præponere decreuisset, sanctissimâ quoque sui Nominis participatione voluit cohonestare.

Hebræi aliquod è diuinis Nominibus participare gaudebant.

Dan. 5. 12.

Sanctum planè, diuinumque inuentum! quo ex præpotentis Dei Nomine, sacrum MARIÆ Nomẽ formaretur, vt quoties videlicet MARIA Nominis sui meminisset, toties eius assurgeret animus, & ad imitationem diuini Nominis spiritus exiliret. Quæsitum olim fuit ab Anselmo Lugdunensi, quorsum Aaroni Hebræorum Pontifici maximo præceperit Deus, vt duodecim Patriarcharum Nomina exscripta vestimento, portaret in humeris, vti Exodi 28. expressum legimus: *portabit Aaron Nomina eorum super vtrumque humerum.* Et rationem reddit Anselmus his verbis: *vt scilicet eorum imitaretur exempla quorum Nomina circumferret.*

Maria Nomen ex diuino formatum.

Exod. 28. 12.

Anselmus.

Nec alio ex capite Deus MARIÆ Nomenclaturam præformasse censendus est, quàm vt sanctum Dei Nomen suo contextu includens, clarè perspiceret vnigeniti filij Dei mater mox futura, sua cumprimis interesse, non alicuius Israëlitidis heroinæ Patriarcharum sanguine progenitæ sanctitudinem, sed Dei solius exempla æmulari.

Qua causa fuerit formandi Nomen Virginis ex Nomine diuino. Prima.

Et quia semel quæstione vnâ propositâ, eâdemque resolutâ, velut nucis admodum fœcundæ effractione, suauissimæ doctrinæ nucleum gustauimus, ad alteram transeamus, quâ Franciscus Georgius Venetus accurati vir iudicij lib. de Patriarchis cap. 121. quæsiuit, Cur Deus Abram diuinam Nominis sui aspirationem addiderit? iuxta illud Genes. 17. *nec vltra vocabitur Nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham.* Quod & factum ideo asserere non dubitauit, vt Nomen istud eâ litterâ auctum referre posset numerum CC. XLVIII. adeoque, vt inquiebat ille, innueret Deus dedisse se ei virtutem obseruandi ducenta quadraginta octo præcepta affirmatiua legis. Grande mysterium!

Franc. Ven.

Gen. 17. 5.

Digitized by Google

Secunda. sed esto, itaque se res habeat, vt Venetus ingeniosè opinatur, dederit in hunc finem Deus litteram vnam Abrahæ: at MARIÆ non vnam aliquam, non partem Nominis, at integrum communicauit, vt eo munita ac confirmata, non affirmatiua solùm, sed & negatiua omnia, incorruptè, integreque custodiret.

Tertia. Sed altiùs mentis oculos attollamus necesse est, vt mysterium hoc grande propiùs inspiciamus. Super omnem rerum creatarum Nomenclaturam, matris Nomen extulit Deus, ac suo velut Nomine animauit, quia de carne eius ac sanguine sibi corpus aptare statuerat & membra; vnde suam Deo contributura substantiam MARIA, ab eo vicissim de proprio Nomine formatum Nomen accepit, quo ipsa Deo, quantum creaturæ status permitteret, facta simillima, immortali cum eo gloriâ celebraretur. Rem hanc non pondere iam sanctuarij, quod abrogatum est, sed aulæ regiæ momentis, cùm de Virgine regia sermo est, expendamus. Magni facimus, nec immeritò, si Palatino alicui adolescenti permittat Imperator gentilitio scuto partem aliquam insignium suorum immiscere; maximi verò, si scutum integrum eidem vsurpandum concedat. Tanti omnino facere nos conuenit, seruatâ quæ Deum inter & Regem mortalem intercedit proportione, MARIAM, Hebræam virginem à Deo in Filij matrem electam, glorioßissimum Dei Nomen suo Nomine inclusisse, non vnius iam affinitate elementi gloriantem, sed maximam diuinæ beneuolentiæ testificationem toto Nomine præ se ferentem.

S. August. Nomina Hebræa, si Augustino credimus lib. de Doct. Christiana cap. 16. non paruam habere vim solent, atque energiam ad soluenda ænigmata scripturarum, si quis ea ritè nouerit interpretari. Certè quid de ceteris Magistra veritas sentiat, non disputo; de Mariano autem Nomine quid doceat, libens profitebor.

Nomen Mariæ ænigma. Ieremias dissoluit. Ænigma olim proposuit Ieremias non sanctius illud quàm difficilius, vt mea quidem fert sententia, his verbis cap. 31. *Quia creauit Dominus nouum super terram, femina circumdabit virum.* Mille iam ac quadraginta annis frustra hîc fuerat laboratum, omnesque vnâ voce indissolubile fatebantur. Virginis Nomen ignorabant, quod vtinam cognouissent! & mox quod tantopere quærebant, facilè enodassent, quò vel ipsa duce etymologiâ commodè peruenissent.

Ier. 31. 22.

S. Ambros. Testem habeo S. Ambrosium qui lib. de Instit. Virg. cap. 5. sic ait: *Speciale Maria Domini hoc Nomen inuenit, quod significat, Deus ex genere meo,* hebraicè מֵרִים, cuius originem vel à רֶחֶם *ventre,* vel רָהָה quod *concipere* significat, & יָהּ quod vnum est ex decem Dei Nominibus, veniens à radice יָהוּה, cuius dum tertia littera abijcitur, secunda verò mappicatur, habemus יָהּ, estque idem quod יְהוֹוָה vt Theodoretus vult in quæstionibus super Exodum quæst. 15.

Theodor.

patetque ex ysitato illo, nunquamque satis dilaudato הַלְלוּיָהּ; sed de his fusiùs actum suprà Soni 21. Modulatione 1.

Ex quibus omnibus id luce meridianâ clariùs patere arbitror, sanctissimum MARIÆ Nomen, non longè petitâ, nec aliunde emendicatâ luce splendescere, sed natiuo atque ingenito splendore fulgere, quem cum Nomine ipsa suo meliùs induit, quàm Sol ille, qui perillustri radiorum suorum apparatu diem nobis facere consueuit, dum ineffabile illud maximumque Dei Nomen suo Nomini inscriptum omnibus dulce fecit ac familiare. Suboluerat id indubitatè nobilissimo illi Hungarorum Apostolo Gerardo, quem Venetiæ magno suo honori, maiori Hungariæ bono, progenuêre, dum sacrum illud Nomen velut ineffabile à suis pronuntiari vetuit, atque in aliud, scilicet, Dominæ nostræ, quoties occurreret, iussit commutari; si verò ab exteris proferri audirent, submissis genibus idem omnes adorare. In quo Angelum imitatus esse videri potest, qui Virginem conceptis verbis salutaturus, Nomen eius deuenerans, subticuit, donec nimiâ turbatione perculsam illius auditione, sic Deo volente recrearet.

S. Gerardus Hungarorum Apostolus priuilegium hoc Nominis Mariani agnouit.

Atque huc non inconcinnè referri posse arbitratus sum, quod Ferdinandus Mendozius in historia Indica, anno à Christo nato 1554. scriptum reliquit; memorat hic candidum elephantem, rarum adeo ac pretiosum animal istic esse, vt hunc qui nactus sit, Dominum se scribere soleat albi elephantis, titulo perquam honorifico & inuidendo; Regem autem Sornai perinde eo obtento superbiuisse, ac si maiorem Indiæ partem imperio subiugasset. Quem ei vt eriperet Rex Bramæ, trecenta millia armatorum in aciem eduxit; eas ratus belli impensas tum optimè collocatas fore, si dignitatis gloriæque suæ luculentum hoc auctarium, niueam scilicet belluam, adiecissent. Nihil tamen promouit, sed re infectâ, & imminutâ tertiâ parte exercitus sui, vnde venerat, redire coactus est. Fecit ea res vt Elephas tot sumptuum materia, & tam cruentæ cladis occasio, altero tanto regi suo fieret charior; ipsa bestia in humano sanguine, sui pretium excandefecit. Itaque numquam in publicum producebatur sine insigni pompa & ampliſſimo comitatu, qualem supradictus Mendozius describit se aliquàdo conspexisse, quando regium animal ad fluuium & balneas ibat.

Mendoz. Elephantis candidi pretium apud Indos.

Procedebant magnâ coronâ proceres partim equis centum sexaginta vecti, partim elephantis octoginta tribus; qui quòd plebeij essent, atque ex communi sorte, velut obsequij causâ, siue ante regem suum, siue regis bestiam ambulabant. Hos consequebatur candidus Elephas auro, argentoque grauis, obiectis supra ipsum viginti quatuor ex filo serico vmbellis aduersus solis radios; ipse in proboscide auratam

Elephantis albi in publicum procedentis pompa.

sphæ-

sphæram, orbis globum gestabat. Atque vt ab omni vi, iniuriaque tutus esset, latera vtrimque cingebant tria millia satellitum, armis probè instructorum. Neque deerat musicorum instrumentorum apparatus; singulæ vrbis plateæ fidibus, vocibus, festo applausu resonabant. Denique agmen claudebant quadraginta viri Principes, totidem elephantis gestati. Quacumque transitura erat pompa, muri & parietes pretiosis tapetibus, aulæisque superbiebant; putares Regis honori suspensa, secuturi in triumphali quadriga. Quoties bestia consistebat, nemini licebat pedem mouere. Postremò vt nulla mortalium felicitas est perpetua, etiam Regi suo amatus, pretiosusque Elephas occubuit, communi omnis populi luctu, quem frequentes per integrum mensem lacrymæ, toto regno fusæ, satis superque comprobarunt. Illud singulare fuit, quod bestiæ suæ iam in bustum conuersæ, magnificè Rex parentauerit, adeò, vt in eius exequias impenderit viginti quatuor millia coronatorum. Sed paulò pòst iactura amissi elephantis candidi reparata est, quando alius eiusdem generis, sed corpore minor inter deserta & siluas inuentus, Regique oblatus fuit. Cuius si Nomen quæras, *Oprecao sale* dicebatur; quod tantumdem significat, atque *altera Dei persona*. Quam si hi in candido elephante venerari ac colere voluerint, multo potiore iure nos in candido atque immaculato Nomine MARIÆ, ipsum sacrosanctum IESV Nomen, quod in se felicissimè amplectitur atque includit, omni studio, obseruantiaque prosequemur.

Mortui elephantis albi exequiæ magnificæ.

SONVS VIGESIMVSSEXTVS.

Nomen MARIÆ *post sacratissimum filij sui Nomen à Deo scriptum in libro vitæ.*

Scripturâ duce vtendum ad inuestiganda mysteria S. Nominis Mariæ.

ECce iterũ nobis sermo redit obscurior incedens vsque ad interiora velaminis, vbi tenebræ & sacra quædam caligo inuoluens vniuersa, quis hîc non titubet ac perhorrescat? face opûs est, sed quis præluceat? quis noctem obscuram, dubiamq; dispellat? vt clara faciat nos luce lætari. Olim vel Gadibus accersiri lychnuchos nouum aut insolens non erat: modò nihil opus esse tam longè excurrere, Apostolorum princeps Petrus 2.1. monuisse videtur, cùm docuit *habere nos propheticum sermonem*, sacram scilicet Scripturam eiusque interpretationem *cui bene facimus attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco*, in tenebris huius viæ ac vitæ, quod antè Propheta regius Psalm. 118. non obscurè notarat, *Lucerna*, inquiens, *pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis; declaratio* namque *sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis, donec dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus nostris, quando in lumine tuo videbimus lumen, & nox vltra non erit, & non egebimus lumine lucernæ, quoniam Dominus Deus illuminabit nos*, Apocal. 22. Quapropter *in hu velut nocturnis doloribus atque laboribus*, vt S. Augustinus loquitur in psal. 89. *Prophetia hac nobis accensa, sicut lucerna vtendum esse* iudicaui, quodque eius beneficio detexerim ad sacri Nominis Mariani gloriam conferendum.

2 Pet. 1. 19.

Psal. 118. 105. & 130.

Apoc. 22. 5.

S. August.

De clarissimo itaque ac dulcissimo Nomine MARIÆ quæritur, an post sacratissimum IESV Nomen libro vitæ insertum cetera omnia antecedat? S. Antoninus, magnus ille Florentiæ Archipræsul, 4. p. tit. 15. c. 4. §. 1. verba illa Prophetæ regij explanans: *In capite libri scriptum est de me vt facerem voluntatem tuam.* Psal. 39. eadem Virgini Deiparæ adaptauit, vtpote quæ post Filij Nomen æternis diptychis consecratum, & suum ei subiunctum fuisse non dubitarit: neque enim fas esse eam à Filio etiam in electione diuina disiungi, quæ cum eodem tanta erat societate copulanda. Quod antè non obscurè complures alij prudenter, solerterque notarant, vti S. Andreas Cretensis serm. 1. de Assumpt. *Prima natura*, inquit, *proximè accedens ad Deum opificem.* Prima vtique dignitate, perfectione, atque electione. Iterum serm. 2. Virginem *primitias* vocat *cõmunionis Dei cum creatura*: quod alio sensu rectè intelligi nequit, nisi quatenus ipsa primas tulit in diuina prædestinatione, quæ pariter & D. Ioannis Damasceni sententia fuit, orat. 3. de Natiuit. B. Virg. cùm eamdem Deiparam *naturæ reginam & massæ nostræ primitias* nuncupauit. S. quoque Hildephonsus serm. de Assumpt. Deiparam, *Vnam ex numero prudentium, & primam omnium inter primas, quæ vadit post agnum proximior, quocumque ierit* appellauit. Ex quibus id colligi, haberique perfacilè quis iudicarit, quod non tam quæri quàm asseri in lemmate videbamus, Nomen MARIÆ post sanctissimum IESV Nomen à Deo in libro vitæ scriptum fuisse, cuius occasione ac maioris perspicuitatis causâ quid per librum vitæ tam Scriptura quàm Patres ac Scholastici Doctores intellexerint, operæpretium duxi indagare, vt assertionis nostræ veritas tanto magis probetur, quanto clariùs in medium fuerit producta.

S. Mariæ Nomen in libro vitæ post Filij Nomen examinatur.

S. Antonin.

Probatur ex Scriptura.

And. Cret.

Probatur ratione ex SS. PP.

Damasc.

Hildeph.

Ac primò quidem in sacris Litteris libri vitæ mentionem fieri inuenio Exodi 32. Danielis 12. Lucæ 10. Apocal. 3. & 21. Psalmo 68. 29. A Doctoribus verò earumdem interpretibus, Benedicto Pererio lib. 15. in Danielem. disputatione quarta in cap. 9. ad Roman. disputatione septima & octaua in 3. cap. Apocal. Ioanne Lorino in Psal. 68. 29. Francisco Ribera in 3. cap. Apoc. &c. A Scholasticis autem, S. Thoma 1. p. q. 33. S. Bonauentura in 4. sentent. distinct. 43. art. 2. Francisco Suarez lib. 1. de prædest. cap. 20. Gabriele Vasquez ad quæst. 24. p. 1. S. Thomæ, aliisque.

Libri vitæ meminit Scriptura variis in locis.

Pererius.

Lorinus.

Item Scholastici DD.

S. Thom.

Bonauent.

Suarez.

Vasquez.

Secundò, apud hos tria præcipuè reperiri pro quibus liber vitæ soleat vsurpari. Prima est S. Scri-

Tria per librum vitæ intelligũtur.

S.Scriptur.vetus ſcilicet,nouumque Teſtamentum, quatenus in illa continetur ratio ad vitam æternam perueniendi,quo ſenſu intelligitur iſtud Eccli.24. *Hæc omnia liber vitæ, & teſtamentum Altiſſimi:* quaſi dicat: Hæc quæ de Sapientia dicta ſunt,continet *liber vitæ*,id eſt,ſacra Scriptura. Secunda eſt notitia illa, quâ Deus cognoſcit eum, qui eſt in gratia, ac proinde ſecundùm præſentem iuſtitiam ordinatur ad vitam æternam,quâ ſignificatione ſumitur quod Pſalm.68.dicitur: *Deleantur de libro viuentium,& cum iuſtis nõ ſcribantur.* Tertia denique eſt cognitio illa,quâ Deus certò nouit,& velut deſcripta habet ſingulatim Nomina omnium electorum characteribus iis, qui deleri non poſſunt. de qua Apocal.21.27. *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum,aut abominationẽ faciens & mendacium, niſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ.* atque ita vſurpatur à S.Auguſtino lib.20.de Ciuit.c.15.à S.Anſelmo in c.3. Apoc. à S.Baſilio in Pſalm.138. à S.Thoma 1.p.q.24. eſtque vera illa ac genuina ſignificatio, quam ſancti Patres communiter tradiderunt,ita vt liber hic nihil aliud ſit,quàm Dei memoria aut intellectus,in quo velut libro aliquo eorum omnium Nomina perlegit, quibus daturus eſt vitam æternam, quæ ſola Nomen vitæ abſolutè meretur. Ad hæc, vti proprium eſt cognitioni ſcribere, depingere, aut figurare in intellectu id,quod eidem repræſentatum eſt; vnde cùm alicuius meminiſſe volumus, in eodem, velut libro quodam, legimus quod iſtic deſcripſeramus; pari modo Deus aliud nihil agere debet quàm oculis in diuinum ſuum intellectum coniectis Nomina electorum ſuorum iſtic,velut in libro ſigillato,expreſſa perlegere, vti clarè expreſſit gentium Doctor Paulus 2.Timoth.2. *Firmum fundamentum Dei ſtat habens ſignaculum hoc, nouit Dominus qui ſunt eius.* Cuius ratione ac causâ cognitio vitæ, quam Deus de ſuis electis habet, *liber vitæ* appellatur; quæ cùm non ſit accidentalis, ſed eſſentialis, imò & notionalis, vt Theologi loquuntur,ſequitur eam ſtatim exiſtere cum productione Verbi,in quo & per quod Pater vnâ ſolâ actione vniuerſa cognoſcit, & ex conſequenti Patrem ab æterno Verbum illud ſuum concipientem cognoſcere ſimul & notare eadem actione in diuino ſuo intellectu Nomina omnium electorum.

Vnde Nomi Libri vitæ. Atque hic eſt *liber vitæ*,metaphorâ ductâ ſiue à Senatoribus, quorum Nomina dum in ſenatum allegebantur, certis tabulis excipi ſolebant,vnde Patres conſcripti dicebantur: ſiue à militibus, qui dum militari ſacramento ſub duce aliquo auctorabantur,ſua Nomina in album quoddam ne excíderent referebant;vnde tunc Nomina dediſſe militiæ ferebantur: eodem modo agente Deo cum eis, quibus efficacẽ ſuâ voluntate auxilia congrua vſque in finem conferre ſtatuit,quibus ipſi conſentientes vitam æternam conſequantur, dum Nomina eorum certâ cognitione conſeruat, vt nullius immemor eſſe poſſit:quod Theophyl.Lucæ 10. explicans verba hæc: *Gaudete quia Nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis*, clarè expreſſit cùm dixit: *Non encauſto ſeu atramento, ſed memoria ac gratiâ Dei.* Theophyl.

Quid mythica theologia de libro vitæ ſit aſſecuta.

Neſcio quid ſimile huic aut affine mythica illa gentilium theologia, velut per occultiſſimas quaſdam rimas aſſecuta hîc videatur,dum Iouem ſuum, teſte Parmenio Poëta Græco, diphtheram quamdam habere finxit,id eſt,pellem capræ Amaltheæ, ſuæ quondam nutricis quam antè inter ſidera retulerat,in qua res humanas omnes deſcribere,futuroſque rerum humanarum euentus annotare ſoleret. Vmbram veritatis aliquam velut per tranſennam videre, ad lucem autem peruenire nequierunt: hæc ſors noſtra, atque felicitas eſt, in lumine tuo, Deus vere, ac magne, clariſſimum lumen veritatis inueniſſe, quo duce non fabuloſam Iouis alicuius diphtheram, ſed librum vitæ, in quo electos tuos deſcripſiſti tantum non legimus, ſaltem piâ mente veneramur: vbi primum poſt Filij tui Nomen,quod eſt IESVS,locum ab omni æternitate obtinuit Matris Nomen,quod eſt MARIA. Clara veritas, quæ vt perſpicuè magis intelligatur, duo nobis inſtantia concipienda ſunt; Alterum quidé in quo diuinus intellectus omnes prædeſtinandos intueatur,vnumquemque ſecundùm proprium perfectionis ac dignitatis gradum. Alterum in quo diuina voluntas omnes quidem ſimul eligat, non tamen omnium eamdem habeat rationem, ſed aliquos primùm eligat, alios verò horum gratiâ & ratione: & ſecundùm hunc ordinem, dico primùm ſanctiſſimum IESV Nomen, deinde verò MARIÆ vitæ libro inſcriptum eſſe, ac deinde aliorum pro meritorum cuiuſque pondere ac menſura, atque hunc ordinem ita explicatum non exiſtentiæ cuiuſpiam eſſe, ſed dignitatis ac perfectionis, ſecundùm quam perfectiores dignioſque ſuapte natura priùs quàm reliqui eligendi,hiſque præferendi occurrunt.

Modus, quo electi in libro vitæ deſcribuntur.

Primum itaque Nomen in libro vitæ iam tum ab omni æternitate deſcriptum, poſt glorioſiſſimũ Dei hominis Nomen, ſacratiſſimum fuit Nomen MARIA. Vnde bene melliſluus Doctor Bernardus: *Sicut dulce Nomen* IESVS *ab aterno eſt conſecratum,vt ſit Nomen Filij Dei,ſic dulce Nomen* MARIA *ab aterno præelectum & conſecratum eſt, vt ſit dignum Nomen Matris Dei.* vt bonâ Regalis Pſaltæ veniâ dixerim: *A ſæculo Nomen tuum*,Virgo magna. Cùm enim Deus hominis peccatum ex ſpecula æternitatis præuidiſſet, Chriſtum primò, MARIAM deinde ad ſummam gloriam prædeſtinauit: vnde meritò huic Catholica Eccleſia illud Sapientiæ accommodauit: *Ab initio & ante ſæcula creata ſum*,&c. Eccli.24. MARIA ſiquidem à principio ad ſummam Matris Dei gloriam ac dignitatem electa, diuinæ

S.Bernard.

Eccli.24. 14.

diuinæ menti præsentissima fuit, vt quod olim de Mundo cecinit Seuerinus Boëtius metro 9. dicens:

Boëtius.

Mundum mente gerens pulchrũ, pulcherrimus ipse:
multò præstãtiùs de Virgine Matre succinamus:
Matrem mente gerens pulchram, pulcherrimus ipse.

Quanam inter librum vitæ & prædestinationē distinctio.

Non quod librum vitæ cum prædestinatione confundere velim, quem ab ea differre, & quidem formaliter scio, non quasi distinctũ actum, sed quasi distinctam formalitatem, diuersamque perfectionem eiusdem actus; cùm enim quidditatem prædestinationis in practica, & operatiua cognitione Dei statuendam arbitrer, quâ nouit quos decreuerit efficaciter, & quibus mediis ad gloriam perducere, *Liber vitæ* est ipse prædestinationis actus, quasi reflectendo, prout B cognoscit suum decretum efficax, & nominatim cognoscit electos singulos in particulari, abstrahendo ab efficacia practica & ab ordinatione mediorum, quam vtramque formaliter dicit prædestinatio, non verò formaliter & expressè reflexionem quâ seipsum & electos nominatim cognoscit. Quam tum suauissimum illud MARIÆ Nomen, diuinissimum summæ Trinitatis conclaue, fragrantissimo sanctitatis suæ balsamo vaporasse credendum est; quantis gaudiorum deliciis perfudisse! cùm in eo velut tersissimo crystallinæ leuitatis speculo omnem diuinæ Incarnationis, atque humanæ redemptionis œconomiam contemplaretur, tanta tamque illustria pudicitiæ virginalis exempla, C plusquam Seraphicos maternæ dilectionis affectus præuideret; quantus ex eo virtutum omnium ac gratiarum plusquam cælestium, quas Nomen illud in se claudebat, afflabatur odor! vt vel tunc perfectũ crediderim, quod Cant. 1. legitur: *Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum*: velut diceret: Cùm Dei Filius in sinu Patris ab æterno requiescens, atque in solio & triclinio maiestatis suæ cum Patre & Spiritu sancto beatissimâ requie frueretur, sensit fragrantiam Nominis mei. Et quid mirum? cùm teste S. Bernardo serm. 71. *Mores habeant colores suos, habeant & odores*, quibus velut suauissimâ quadam exhalatione accedentes perfundant. Cumque id omni odori proprium vel maximè esse videamus, vt latentia quæque atque abscondita in lucem ac solem protrahat, D dum per subtilissimos poros, ac tenuissimas quasque rimas odoratos suos spiritus emittit, nemo iure mirabitur statim dulcissimum illud Nomen, aureum sanctissimæ Trinitatis conclauium, velut suaui quadam aspiratione compleuisse.

S. Nomen Mariæ SS. Trinitati ab æterno gratissimum.

Cant. 1. 11.

S. Bernard.

SONVS VIGESIMVSSEPTIMVS.

Diuersa honorum symbola, notæq; illustriores, quibus Mariani Nominis splendorem exaugere, atque amplificare contendit Filius Dei.

IAm Pater cælestis de arcanis sapientiæ suæ thesauris sacrum MARIÆ Nomen produxerat, eique ineffabile Nomen suum, velut auteæ cuidam scaphidi aut vmbilico commiserat inducendum, cùm nec eo contentus, idem à diuinissimo Messiæ Nomine primum, in libro vitæ voluit eminere: quod Filius animaduertens, partium suarũ esse arbitratus est idipsum quoque pro suo in Matrem studio, ac voluntate similiter honestare, istuc animum appellens, quo cum diuinis illustrationibus anteibant & Patris exemplum, & gloria rationis. *Neque enim*, vt ipse Ioan. 5. testatum reliquit, *potest Filius à se facere quidquam nisi quod viderit Patrem facientem: quæcumq; enim ille fecerit, hæc & Filius similiter facit. Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit.* Quare sicut Pater Marianum Nomen honorificat, ita Filius idem honorificare contendit, quod vel inde quiuis intelligat, quod Nomen hoc tam admirabili ratione & artificio cum imperio Nominis sui connectere voluerit, vt vbicumque Messiæ imperium propagatum legeretur, ibi quoque sanctissimum MARIÆ Nomen felicissimè audiretur, nec possent Messiæ principatus extendi, quin simul Virginis laudes, Nominisque eius amplitudo augerentur; & quò Messiæ regnum pertingeret, eò quoque ad vltima vsque sola terrarum, sanctissimum Deiparæ Nomen penetraret.

Dei Patris exemplum in honorando Nomine Mariæ Dei Filius imitatus est.

Ioan. 5. 19.

1. In individua connexione cum Nomine atque imperio suo.

Atque ita mihi sanè videtur Christus MARIÆ Nomenclatutam cum suo ipsius imperio coniunctam esse voluisse, vti Phidias ille sculptorum celeberrimus suam ipsius imaginem tanto artificio, ingenioque celasse legitur, vt eam nemo posset eradere, quin vniuersam statuæ symmetriam perderet ac dissiparet, vt auctor est Aristoteles lib. de Mundo ad Alexandrum. Neque id B. Birgittam latuisse credendum est, cui in hunc modum ipsamet Virgo locuta fuisse legitur lib. 1. Reuelat. cap. 9. *Filius meus quantum etiam honorauerit Nomen meum, audi. Nomen meum est* MARIA, *sicut legitur in Euangelio. hoc Nomen cùm Angeli audiunt, gaudent in conscientia sua, & regratiantur Deo, qui per me, & mecum talem gratiam fecit* &c. quibus eiusdem in se, suumque Nomen beneuolentiam præclarè testatur.

Phidiæ statuarum.

Aristot.

Birgitta.

Solent qui Nominis alicuius amore tenentur, aut honori afficiuntur, plurimis illud impositum velle hominibus, vtque reapse fiat, pro viribus allaborare: tum vt id hac via latiùs celebretur, & innotescat; tum verò vt eiusdem crebrâ

1. In imponendo Nomē istud iis, quos maximè diligebat.

brâ auditione ſe ſuoſque animos frequentiùs queant oblectare; quorum neutrum hîc prætermiſſùm eſſe luce clariùs patet, cùm maiorem partem earum mulierum, quæ vel ſanguinis propinquitate, vel amicitiæ neceſſitudine ad humanam eius naturam ſpectaſſe, aut obſequium aliquod ſingulare illi exhibuiſſe leguntur, MARIÆ Nomine voluerit eſſe inſignes: quales inprimis tres illæ fuerunt heroinæ ex ſententia eminentiſſimi Cardin. Baronij in Apparatu §.56. Maria Alphæi, mater Iacobi Minoris & Iudæ Apoſtolorum; Maria Cleophæ, quæ ex marito Cleopha genuit Simeonem Epiſcop. Hieroſol. & Maria Salome vxor Zebedæi, ex qua nati Ioannes & Iacobus Apoſtoli, licet alij has ad numerum binarium non improbabiliter reuocarint, quæ longis itinerum ſpatiis Saluatorem ex Galilæa ſecutæ liberaliter eum facultatibus ſuis ſuſtentarunt, nec morientem, aut mortuum deſeruerunt, quas ideo materno Nomine voluit nuncupari, tum vt illud magis celebraret, tum verò, vt ea, quæ ab his ſibi impendenda forent obſequia, vel ipſo Nomine acciderent gratiora: quod adeò illi cordi fuiſſe inuenimus, vt cùm fortè ex cartioribus aliquam alio Nomine dici comperiſſet, ei vetere poſthabito, Mariæ Nomen conſignaret: quod in Lazari ac Marthæ ſorore Magdalena primùm memoriæ prodidit Modeſtus Archiepiſcopus Hieroſolymitanus apud Photium cod. 91. quæ cùm alio à natiuitate Nomine diceretur, conuerſam iam & ſuo famulatui addictam ob cauſas antè memoratas maternâ voluit nomenclatione appellari, de quo nos infrà latiùs modo 27. vſque adeò namque illi hærebat in animo MARIÆ Nomen, vt quàm præ ceteris amore ſuo dignam iudicaret, illius antè Nominis honore afficiendam eſſe cenſeret.

Baron.

Magdalena à Chriſto nuncupata Maria, cùm antè alio Nomine diceretur.

Modeſtus.

Sed neque his, aliiſque ſimilibus multis exhauriri affectum ſuum paſſus eſt, quo erga dulciſſimum Matris Nomen amantiſſimus Filius mouebatur, hoc diuinæ ſuæ menti altiſſimè infixum ſeruans, vt vbicumque hoc Nomen cæleſtibus deliciis pleniſſimum inſonaret, illuc ſtatim benignitatis ſuæ profluuia ſponte deriuaret, quò vnicè ſpectare mihi viſus eſt eximius ille B. Petri Chryſologi locus ex ſermone eius 64. deſumptus. Reliquerat Martha Chriſtum, curriculo ſeſe in domum recipiens, vocauitque Mariam ſororem ſuam ſilentio, dicens: *Magiſter adeſt, & vocat te*, Ioan. 11. Quando Chriſtus Mariam vocarat? Nihil de hoc Euangeliſta. Dicam. Promiſerat Chriſtus Marthæ ſe fratrem ſuſcitaturum. Martha vt audiuit mortis victoriam, fratris ſalutem; neceſſariam Mariæ præſentiam cognouit, & optimè interpretata eſt vocari Mariam à Chriſto, qui ſuſcitaturus fratrem id abſque Maria non exequeretur. Ecquid in Maria tam ſingulare, vt illam quaſi ſalutis adminiſtram requirat Chriſtus? Certè, quod per priuilegium eſſet agnominis Matri, quæ aliter olim, nunc ob eximiam ſanctitatem Maria appellaretur. Expendamus aurea Chryſologi verba, in Martha corruptum femineum ſexum per Euam, in Magdalena eumdem per Virginem reparatum intelligemus. *Mittitur ad Mariam, quia ſine Maria nec fugari mors poterat, nec vita reparari. Veniat Maria, veniat materni Nominis baiula, vt videat homo Chriſtum virginalis vteri habuiſſe ſecretum; quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui prodeant de ſepulchris.* Notandum autem *ri baiula*, non enim dicitur propriè baiulari, niſi illud quod de nouo imponitur: non à natalibus agnatum, hoc Nomen Magdalenæ à Matre Dei ſuſceperat, id feliciter baiulandum quod vel in ipſa Dei Filius agnoſcens, tanto voluit honore cumulatum.

3. *Huius Nominis intuitu varia beneficia hominibus præſtando.*

Chryſol.

Ioan. 11. 28.

Nominis Mariæ priuilegium in ſuſcitatione Lazari.

Regum ſapientiſſimus Salomon de ſacra olim dilectione commentationem aggreſſus, ſic in aureo illo amoris cantico cecinille legitur: *Fortis eſt vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio, lampades eius, lampades ignis atque flammarum. Aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem, nec flumina obruent illam.* cap. 8. Vbi Hebræi legunt, *fortior eſt quàm mors dilectio*, & bene in rem noſtram: quid enim aquæ multæ, quam paſſiones multas ſignificant, quas ſpirituales nequitiæ, quaſi tartareæ procellæ per Iudæos atque Gentiles, quaſi nubes dolorum grauidas in Chriſtum effuderunt: diluuium tamen iſtud aquarum, id eſt pœnarum, atque afflictionum non potuit extinguere incendium charitatis, quo diuiniſſimum illud pectus, erga dulciſſimum MARIÆ Nomen præ ceteris ferebatur; vnde factũ teſte Cæſario, vt prima inter Chriſti reſurgentis verba, quæ de ore eius immortalem iam vitam agentis prodierunt, vocabulum fuerit, MARIA, cuius neque inter tot ac tanta barbaræ crudelitatis ſupplicia ac tormenta obrepere potuerat obliuio, neque mors ipſa potens fuerat memoriam deleuiſſe. Magna ſanè prærogatiua honoris, laus ſacri Nominis mirifica ac planè ſingularis, ſtatim ex ore glorioſo rediuiui Domini prodijſſe, tot tantarumque virtutum initium, quas os illud ſanctiſſimum ſecuturis temporibus erat profuſurum; vnde quid mirum per illud iam dignè inuocatum petitionibus noſtris, votiſque eum annuere, qui illud tantopere diligit ac veneratur; neque vllius finere irritum eſſe votum aut preces, quæ hoc Nomine, quod tanti æſtimat, offeruntur. Hæc filij in matrem pietas, omnipotentis Dei in puriſſimam, ſanctiſſimamque Virginem beneuolentia, probè agnoſcentis in laudem ſui Nominis redundare quidquid huic impenditur; ſibi accedere quidquid huic elargitur, atteſtante Arnoldo Carnotenſi l. de laud. Virg. *Induiduam eſſe matris & filij gloriam, commune vtriuſque præconium, vt quod illius Nomini impenditur, huic arrogetur.*

4. *Primum illud poſt ſuam Reſurrectionem pronuntiandũ.*

Cant. 8. 6.

Cæſarius.

Carnotenſ.

SONVS VIGESIMVS OCTAVVS.

Mirifica Spiritus ſancti erga Nomen MARIÆ *benenolentia & fauor.*

Spiritus S. nequaquam oblatus eſt Nominis Mariæ.

NOn tantâ dignum admiratione dixerim ſponſum qui dilectiſſimæ ſibi ſponſæ memoriam voluntariâ obliuione deleret, quantâ Spiritum ſanctum, ſi Nominis Mariani immemorem vllo ſe tempore, loçóve monſtraret, cuius ab omni iam æternitate, gratiſſimâ fuit recordatione gauiſus. Sed metum omnem hîc nobis eximere viſa ſunt tot iam ſæculis cæleſtium animis admota incitamenta, tot inditæ terreſtribus ab eo concitationes, quibus Nomen illud longè ſanctiſſimum & in amore habere vehementius, & in oculis ferre poſſent tenerius. Neque id ſanè præter naturam eius, aut æquitatem. Etenim ſi ſponſæ occaſione non rarò ſoleat ſponſus in hominum notitiam, æſtimationemque venire, id de Spiritu ſancto non verè minùs, quàm liberè pronuntiandum eſt, poſteaquam MARIAM obumbrauit, & magis quàm antè ab hominibus cognitum, & pluris apud omnes fuiſſe æſtimatum: quod non obſcurè me docuit Rupertus Tuitienſium Abbas, ſcribens in cap. 1. Matthæi, his verbis: *Spiritus ſanctus maximè ex hoc facto nominatur, nuſquam enim antè abſolutè Spiritus ſanctus, ſed relatiuè ſcribitur, Spiritus Dei, ſiue Spiritus Domini. ab hoc ferè loco primùm inſonuit in auribus noſtris hoc reuerendum & inſigne vocabulum proprium atque abſolutum, Spiritus ſanctus, vbi Angelus ad* MARIAM *dixit: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te: quam ob cauſam? niſi (quod magna cum reuerentia cogitandum eſt) maximè ex hoc opere quod in* MARIA *operatus eſt, claruit hic Spiritus Domini, quod verè ſanctus ſit.* Bene itaque diuinus hic Spiritus, quod ipſe Nomen ſanctificauit, cuius occaſione ſuam præcipuè ſanctitatem hominibus aperuit, ſanctificandum omnibus proponere velle credendus eſt, vti quoque reapſe feciſſe ſæpiùs non obſcurè inuenitur. Magna illa atque authentica Prophetarum oracula prætereo, qui ſacrum hoc Nomen tot annorum centuriis, antequam illa, quæ iſtud referre debebat, naſceretur, dulciſſimè ediderunt, non alio vtique auctore, quàm Spiritu ſancto, cuius ſingulari afflatu illud cognouerant, & peculiari inſtinctu penetrarant. Ad Scripturã ſacram venio, illum Θεόπνευστον λόγον, quem non ſuo inſtinctu, iudicio, ac ductu ſancti Dei homines, vti prophani hiſtorici & Philoſophi ſua conſcripſerunt; ſed, vt Apoſtolorũ princeps Petrus teſtatur, Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt; quâ ratione is proprius ſacrorum librorum auctor dicendus eſt, teſte S. Gregorio in præfat. lib. Iob. c. 2. dum ſic loquitur: *Scriptores ſacri eloquij, quia repleti Spiritu ſancto ſuper ſe trahuntur, & quaſi extra ſemetipſos fiunt, & ſic Dei ſententias proferunt*: atque ita in ſola Euangelica hiſtoria inuenire eſt Spiritus ſancti operâ ſacrum hoc Nomen ad ingentem, maximamque ſui commendationem deciès ac nouies expreſſum, adeoque per ſingulas vices nouo præcipui cuiuſdam myſterij adiecto ſacramento laudatum. Siquidem cùm Nomen ſit eius, quæ Domina ac Regina ſupra omne id, quod creatum eſt, ac numero denario comprehendi ſolet, conſtituta eſt, Angelos, cælos, planetas, elementa, mixta, plantas, metalla, animalia, homines, dæmoneſque exceſſuta, imóque ſupra omnes Angelorum choros, qui nouem ordinariè recenſentur, elata Filio adſideat, nemo iure mirabitur auguſtiſſimum eius Nomen denis nouenisque vicibus ad tanta nobis myſteria in ſacris Literis reuelanda à Spiritu ſancto fuiſſe ſignatum: tribus nimirum vbi de Sponſalibus eius ſermo eſt: quaternis in Annuntiatione: quaternis dum Eliſabeth viſitaſſe deſcribitur: quaternis præterea in Filij natiuitate: binis, dum ſimul cum Filio vilipenditur: vnâ dum eumdem Domino ſiſtens brachiis Simeonis impoſuit: vnâ denique dum in communi totius Eccleſiæ panegyri ſimul cum ceteris orationi incumbit.

Quodnam in hoc numero myſterium ſit?

Vbi, & quando in Euangelica hiſtoria expreſſum Nomen Mariæ?

Qua ratione?

Rupertus.

Varij Prophetæ S. Nomen Mariæ Spiritus S. inſtinctu prædixerũt.

S. Nomen Mariæ deciès nouies à Spiritu S. in Euangelica hiſtoria expreſſum.

S. Gregor.

Tres primas denarrat S. Matthæus c. 1. *Ioſeph virum* MARIÆ. *Cùm eſſet deſponſata Mater eius* MARIA *Ioſeph. Ioſeph fili Dauid nolî timere accipere* MARIAM *coniugem tuam.* Quatuor ſequentes recenſet S. Lucas c. 1. *Et Nomen Virginis* MARIÆ. *Ne timeas* MARIA. *Dixit autem* MARIA *ad Angelum. Dixit autem* MARIA, *Ecce Ancilla Domini.* Quatuor alias ſubiungit ibidem S. Lucas: *Exurgens* MARIA *in diebus illis. Audiuit ſalutationem* MARIÆ. *Ait* MARIA: *Magnificat anima mea Dominum. Manſit autem* MARIA *cum illa quaſi menſibus tribus.* De quatuor ceteris tres inuenire eſt apud eumdem S. Lucam, vna verò apud S. Matthæum: *Vt profiteretur cum* MARIA, Lucæ 2. *Et inuenerunt* MARIAM *& Ioſeph*, c. 2. MARIA *autem conſeruabat omnia verba hæc*, cap. 2. *Inuenerunt puerum cum* MARIA *matre*, Matth. 2. Duæ ſubſequentes leguntur partim apud S. Matthæum c. 13. *Nónne mater eius dicitur* MARIA? partim apud S. Marcum c. 6. *Nónne hic eſt faber filius* MARIÆ? Denique duas poſtremas habet S. Lucas: *Et dixit ad* MARIAM *matrem eius*, c. 2. *Omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum* MARIA *matre* IESV, Act. 1.

Luc. 1. v. 16. 18. 20.
Luc. 1. v. 27. 30. 34. 38.
Luc. 1. v. 39. 41. 46. 56.
Luc. 2. 5.
ibid. v. 16.
ibid. v. 19.
Matt. 2. 11.
Matt. 13. 65.
Marci 6. 3.
Luc. 2. 34.
Act. 1. 14.

Vbi ſedulò aduertendum, quoties ſancti Spiritus penicillus ſacratiſſimum hoc Nomen expreſſit, toties nobis ex eo peculiaris cuiuſdam virtutis balſamum eliquaſſe, quod plagis noſtris ac vomicis non dubiam potens ſit facere medicinam: vnde cùm laus eius ac gloria increſcere, diminíque Spiritus erga illud benenolentia amplificari magis magiſque poſſit, ſtatui ſingulas haſce nouemdecim deſignationes ſeorſum exphcare, quodque in eiſdem ad ſacri Nominis MARIÆ gloriam à Spiritu ſancto

Prima Nominis Mariæ expressio nobilitatem eius innuit.

reconditum est, simpliciter aperite.

Ad primum itaque quod attinet, *Ioseph virum* MARIÆ, quam S. Matthæus recenset, hæc stemmatis Mariani descriptionem per seriem Patriarcharum, Regum ac Principum nobis insinuat, de quibus omnibus cùm neque hîc loquendi tempus, nec locus sit, septem duntaxat Patriarchas in medium producam, quibus de nobilissima Virginis prosapia non virtute minùs, quàm genere conspicua experimentum ducatur.

Septem Patriarchæ de quibus progenita, quorumq; virtutes imitata Maria.

Primus igitur sit Henoch filius Iared, de quo Scriptura: *Ambulauit Henoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus*: id est, Deum ita præ oculis ac familiarem habuit; eiusque nutui ac placito in omnibus ita se accommodauit, vt videretur perpetuò & indiuulsè cum Deo inambulare, & illi tamquam summo amico ac Domino suo omnia vbique defuere; quare & de terra transtulit viuum in paradisum, vbi vitam quasi beatam agit, corpore quidem ex se corruptibili ac mortali, sed diuinâ virtute incorrupto, & à concupiscentia nostra, atque ærumnis immuni, in statu quodam medio viatores inter & beatos in altissima Dei contemplatione iucundissimè constitutus. Cuius fidei ac religionis iustissima heres MARIA, paternis vestigiis assiduè visa est instituisse vni Deo, eiusque gloriæ amplificandæ intenta: quapropter *Nomen* quoque *melius à filiis & filiabus eius meruit* obtinere, animâ simul & corpore in cælestem translatâ paradisum.

1. Henoch.

2. Noë.

Secundus, Noë, *qui iustus atque perfectus inuenit gratiam coram Domino*, fuit enim ipse inter homines sui temporis vir integerrimus, quem Deus quærens iustos, vnicum inuenit qui se illi tantis mundi sceleribus irritato opponeret, ne totum genus humanum exstinguere cogeretur; vnde de eo bene Ecclesiasticus: *In tempore iracundiæ factus est Noë reconciliatio.* Qui MARIAM audit, statim Noë filiam agnoscat necesse est, *inter mulieres*, quid ni & viros omnes? *benedictam, gratiâ plenam*, quæ mundum vniuersum suo reconciliauit perfectissimè conditori, de cuius plenitudinis redundantia respersa omnis reuiruit creatura.

Eccli 44. 17.

3. Heber.

Tertius, Heber, qui in Babylonica linguarum confusione solus cum vera fide, religione, ac pietate linguam primæuam retinuit, ac seruauit. Deus immortalis! quantum instar parentis in filia est! nunquid hæc in communi orbis incendio, quo noxæ patriæ flammis omnis Adæ posteritas conflagrauit, sola indemnis, sola immunis stetit vna inter omnes Adami posteros felicissima iustitiæ custos originalis?

4. Abrahã.

Quartus, *Abraham magnus Pater multitudinis gentium, cui inuentus non est similis in gloria; qui conseruauit legem Excelsi, fuitq; in testamento cum illo.* Et in hanc paternarum virtutum hereditatem hæc filia succesſit, magna facta mater multitudinis gentium, cui nihil in cælis, neque in terris, cùm à Deo receſſeris, simile aut secundum? fuitque in testamento cum illo, fœdere scilicet mito sanctissimo ac pacto, se illi carnem daturum ac sanguinem, vt verus homo in salutem hominum nasceretur, ipse verò eam Virginem seruaret integerrimam, matremque semper intactam, in qua benedicendæ forent omnes cognationes terræ.

5. Isaac.

Quintus, Isaac multa patiendi materiâ nobilissimus, verus promissionum spiritualium quas Deus Abrahæ pollicitus erat heres, *in cuius semine benedicenda*, id est saluandæ erant *gentes vniuersæ.* Quibus ærumnis exercita, quibusue fuerit afflicta doloribus MARIA, Nomen eius (*amarum mare*) proloquitur, digna proinde, cui *secundùm multitudinem dolorum in corde eius, consolationes Domini lætificarint animam eius.* Psal. 93.

Psal. 93. 19.

6. Iacob.

Sextus, Iacob, *cui benedictionem omnium gentium dedit Dominus, & testamentum confirmauit super caput eius.* Nec à patre hîc filia deflexit; siue enim per benedictionem omnium gentium actiua sumenda sit benedictio, sanè omnes illi benedicunt nationes, iuxta verissimum eiusdem vaticinium Lucæ 1. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*: Siue de benedictione passiua sensus sit, & hanc consecuta est per Christum ex se genitum, in quo omnes nationes terræ benedicuntur, credentes in nomine eius, vnde & testamentum, id est, fœdus suum, quod inierat cum Abraham daturum se nobis, ratum fecit, compleuitque in Nomine MARIÆ.

Luc. 1. 48.

7. Iudas.

Septimus Iudas, à quo posteri omnes appellati sunt Iudæi, cuique iuxta promissionem factam Genes. 49. Christus promissus est: *non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium*, id est, tribus Iuda, simul atque regium sceptrum acceperit, tamdiu illud retinebit, donec veniat Christus, cui repositum est regnum. Terminata fuit itaque regalis dignitas in MARIA, de qua natus rex cæli ac terræ, cuius nobilitas ceteras omnes longissimè antecelbt. Et hæc de prima sacri Nominis designatione, quâ principalis eius Nobilitas insinuatur.

Gen. 49. 10

Secunda Nominis Mariæ expressio fiduciam eius designat.

Sequitur secunda: *Cùm desponsata esset mater Iesu* MARIA *Ioseph.* Atque hinc altera eius promicat perfectio, inconcussa scilicet in Deum fiducia, quâ se totam diuinæ prouidentiæ committebat. Virginitatem vouerat, & viro nupta erat, hoc vtique voluens animo, hoc diu noctuque expendens: *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur*: Is siquidem vtrique gratiam aspirabit, quâ velut Angeli duo secura, tutaque castimonia simul habitemus. Sic stabat Virgo freta Deo, stabat immobilis, & oculo irretorto Deum spectabat, diuinam exspectans opem, quæ nullius hominis fiduciam eludit, ac frustratur.

Tertia Nominis Ma-

Sequitur tertia: *Ioseph fili Dauid noli timere ac-* *cipere*

vis expressio virginitatē eius insinuat.

tipere MARIAM *coniugem tuam.* Hîc integerrima eius virginitas adſtruitur & propugnatur, *quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt*: Virum non cognouit, nec cognoſcere ſibi liberum pridem eſſe voluit, quin imò ſi alterutro, vel dignitate matris Dei, vel virginitatis gloriâ carendum fuiſſet, hanc alteri procul dubio longiſſimè prætuliſſet; vterum gerit, ſed Deo fœta eſt, qui matris integritatem non minuet, ſed ſacrabit.

Quarta Virginis electionem explicat.

Huic quarta ſuccedit: *Et Nomen Virginis* MARIA, quâ ſempiterna Virginis electio explicatur, vtpote cui ab omni æuo tale Nomen fuerit conſtitutum: *ab æterno* ſiquidem, fatetur ipſa, *ordinata ſum, & ex antiquis; priusquam terra fieret ego iam concepta eram, ante omnes colles ego parturiebar.* Vnde S. Bernard. *Dulce Nomen Ieſus ab æterno eſt conſecratum, vt ſit Nomen filij Dei; ſicut dulce Nomen* MARIA *ab æterno præelectum conſecratum eſt, vt ſit dignum Nomen matris Dei.*

Bernard.

Quinta verecundiam notat.

Quinta nominis deſignatio Verecundiam eius manifeſtat, virtutem Virgine dignißimam: ſalutabatur ab Angelo, Dei mater electa, & mox verecundiâ vultum occupante turbatur in ſermone eius, vt neceſſe is habuerit hiſce eam verbis compellare: *ne timeas Maria. O gratia ſuper gratiam mulier ſancta & pudorata! diſce Virginem moribus, diſce Virginem verecundus. Trepidare virginum eſt & ad omnes viri ingreſſus pauere, omnes viri affatus vereri.* S. Amb. l. 2. in Luc.

S. Ambroſ.

Sexta prudentiam aperit.

Subſequitur ſexta. *Dixit autem* MARIA *ad Angelum, quomodo fiet iſtud?* in hac Virginis appareret prudentia, quâ verba Angeli non reijcit vt ſuperba, non illico credit, vt leuis, ſed tutò expendit, vt circumſpecta: *cogitabat quæ ac qualis iſta eſſet ſalutatio*; quibus expenſis, *quomodo* inquit, *fiet iſtud?* Sic tria ſe tempora, ſecundùm leges prudentiæ, præteritum, ſcilicet, præſens, atque futurum ſignificans exhauſiſſe: nec priùs cæleſti nuntio aſſentitur, quàm edocta ſit futurum, vt virginitate pareret inoffenſâ; quæ labia ſic potuit moderari planè prudentiſſima fuit.

Septima humilitatem Virginis commendat.

Quare huic ſeptima ſuccedit. *Dixit autem* MARIA *ad Angelum*: *Ecce Ancilla Domini*; quâ liquidè proponitur magna illa, atque excellens demiſſi animi moderatio, quâ ſeſe, dum ſupra omnes effertur, infra omnes abijcit atque proſternit. *Ecce*, inquiens, *ancilla Domini. Vide humilitatem, ancillam ſe dicit Domini, quæ Dei mater eligitur, nec repentino exaltata promiſſo eſt.* S. Ambroſ. l. 2. *Qua hæc*, ait Bernardus, *tam ſublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, inſoleſcere gloriæ neſcit? mater Dei eligitur, & ancillam ſe nominat. Non mediocris reuera humilitatis inſigne, nec oblatâ tantâ gloriâ obliuiſci humilitatem. Non magnum eſt eſſe humilem in abiectione: magna prorſus & rara virtus humilitas honorata.*

S. Ambroſ. S. Bernard.

Octaua, nona, decima, atque vndecima

Sed quid de ſequentibus quatuor dicemus, quas in Montana dum pergit, atque Eliſabetham inuiſit, facet ſcriptor vſurpat? quarum Prima, *Exurgens* MARIA *abijt in Montana.* Altera: *Audiuit ſalutationem* MARIÆ *Eliſabeth.* Tertia: *Ait* MARIA, *Magnificat anima mea Dominum.* Quarta denique: *Manſit autem* MARIA *cum illa quaſi menſibus tribus.* Quibus omnibus vna MARIÆ Caritas ſole clarius elucet, cuius cùm duæ facies ſint, altera Deum, altera proximum reſpiciens, & illi & huic MARIA oſculum dedit. Et quam rectè ac ſanctè! *hoc enim mandatum*, inquit Ioan. ep. 1. c. 4. *habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum: qui enim non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere?* Præſtitiſſe vtrumque MARIAM eximiè quadruplex hîc Nominis eius expreſſio declarat; neque id ſolâ quadam muneris defungendi ſimulatione, ſed omni, quâ poterat animi contentione, ac fide. Prima erat Cordis, quam verba illa præ ſe ferunt, *Abijt* MARIA *in Montana cum feſtinatione.* Secunda Oris, *Et factum eſt vt audiuit ſalutationem* MARIÆ. Tertia Operis, *Manſit autem* MARIA *cum illa quaſi menſibus tribus*: ſeruiens ſcilicet & opitulans cognatæ. De altera eius dilectione quâ Deum complexa eſt ſileo, quia Canticum eius hanc, ſuo illo ἀπὸ κοινοῦ modulatiſſimè comprehendit.

Decima ceritatem eius deſignans.

1. Ioan. 4. 20. & 21.

Duodecima manſuetudinē signat.

Atque hinc reſultaſſe credita ſequens ex ſacri Nominis prolatione ſuccreſcens magnæ Virginis manſuetudo: *aſcendit autem & Ioſeph in Bethlehem vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnante.* Hîc tectis omnibus excluſa, nec cuiuſquam domatis angulo excepta ad antrum ac ſtabulum vicina partui diuertere cogitur, vbi virtute ſe ſuâ inuoluens ſuum mundo edidit Saluatorem.

Tertiadecima ac quartadecima Virginis paupertatē loquuntur.

Ad tertiamac quartam decimam venio, quarum prior externam nobis magnæ Virginis paupertatem commendat his verbis: *& venerunt feſtinantes, & inuenerunt* MARIAM *& Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio.* Pauperem ſanè fuiſſe matrem, ac rerum omnium egenam, quæ infantem in præſepe, bouem inter ac aſinum abijciat, neceſſe eſt, cuius tamen nec querelæ, nec murmurillû aliquod auditû legimus, velut interioris paupertatis ſignum quoddam certiſſimum, cuius poſtea teſtes eſſe potuerunt Magi, de quibus alter Euangeliſta ſubiungit: *& intrantes domum, inuenerunt puerum cum* MARIA, id eſt, tugurium vel ſpeluncam, teſte S. Iuſtino in dialogo cum Triphone, vbi in ſumma rerum inopia Chriſto filio genitrix conformabatur, qui cùm diues eſſet, pro nobis factus eſt pauper.

S. Iuſtinus.

Quintadecima patientiam declarat.

Quia verò Paupertatem ſolet patientia comitari, eandem ſubſequens quintadecima nominatio declarat: *Et dixit (Simeon) ad* MARIAM *matrem eius: ecce hic poſitus eſt in ruinam & reſurrectionem multorum, & in ſignum cui contradicetur, & tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, compaſſionis ſcilicet, tanto maiorem patiendi ſege-

tem præmessurus, quantò nobilior anima corpore esse perhibetur: gladius siquidem penetrans nobilius & delicatius subiectum, maiorem parere dolorem solet, quàm si minùs nobile subiectum laceraret. Nec fuit dolor hic
S. Birgitta. transiens, sed permanens; vnde ad B. Birgittam l.6.c.57. sic legitur esse locuta: *quoties aspiciebam filium meum, toties animus meus quasi nouo dolore absorptus, cogitabat quomodo crucifigendus, atque ei contradicendum esset.* Quo tantum abest vt animo caderet, vt maximè etiam confirmaretur, vel optimè sic Sponsi commendationem promerita, dicentis: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Non enim perdit lilium candorem suum, neque amittit odorem, quantisuis spinarum aculeis infestetur, nec MARIA patientiam, quantumlibet affligatur.

Sextadecima ac decimaseptima eamdem patientiam commendãt.

Atque hinc factum vt in duas sequentes sacri Nominis expressiones hæc sese Patientia effuderit ac dilatarit, primùm cùm filio improborum linguis vapulante audijt: *Nonne hic est faber filius* MARIÆ? Iterum; *nonne mater eius dicitur* MARIA? in contemptum scilicet Saluatoris, quòd tali matre progenitus esset, quam nullus vitæ splendor illustrem, nec opes facerent locupletem. Quæ omnia patientissimè illa sufferebat, nihil de amore erga illos remittens.

Decimaoctaua ac decimanona duplicem Virginis insinuant orationem.

Supersunt duæ postremæ proferendi Nominis eius occasiones quibus magnæ Virginis Oratio, tum interior, quam Contemplationem dicimus; tum exterior, quæ linguâ solet oreque proferri, commendantur. Et prima quidem his verbis exprimitur: MARIA *autem conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo*: altera verò his, ex Actibus Apostolorum desumptis: *hi omnes erant perseuerantes in oratione cum* MARIA *matre Iesu.* Ad Contemplationem quod attinet, fuit illa sublimis, atque excelsa, de qua
Bernardin. Sen. S. Bernardin. Senensis tom.1.serm.61.c.3. *Tanto*, inquit, *lumine illustrata fuit beatissima Virgo, etiam cùm adhuc esset in ventre matris, vt non tantùm plena fuerit lumine rationis, sed etiam altissima contemplationis, eo sublimata, vt Deum perfectiùs contemplaretur in vtero materno, quàm alius in ætate perfecta, magisq; deinde excessit in contemplatione dormiendo, quàm alius vigilando.* Ad orationem verò quod spectat, quæ non animum tantùm, sed & linguam occupat, quando scilicet animus & lingua velut gemini legati Deo se sistunt, & causam suam iunctâ operâ perorant, quantâ eam perfectione frequentarit, alter dixerit Bernardinus, cui cognomentum Busti, in eadem familia Franciscana adhæsit, serm.4.de feruenti orat.
Bernardin. MARIÆ, his verbis: *Ipsa benedicta Dei mater alios inducebat ad orandum, & ideo Act.1. de Apostolis dicitur, quod stabant in oratione cum Maria scilicet, vt colligamus orationis perseuerantiam ex Maria præsentia & hortatione maximè prouenisse.*

Et hæc ea amoris indicia, eæ sunt honorum prærogatiuæ quibus Spiritus sanctus acceptissimum sibi MARIÆ Nomen in sacris Litteris decorauit, dum illud velut certissimam tantarum virtutum tesseram ac notam esse voluit, quâ ipsa Virginum celeberrima, *Magna secundùm Nomen suum*, dici, haberique vbinis gentium pro meritis posset. Quare vt in pauca contraham quæ hactenus à me prolixè firmata sunt, habet id à Spiritu sancto augustissimum MARIÆ Nomen quod nobilissimam eiusdem prosapiam, Dei circa eandem vigilantis singularem custodiam, virginitatẽ eiusdem eximiam, prudentiam magnificam, electionem certam, humilitatẽ profundam, caritatem fœcundam, mansuetudinem admirandam, patientiam inuincibilem, contemplationem altissimam, orationem denique assiduam & indefessam nobis dederit cognoscendam. Faxit autem idem sanctissimus Spiritus, illud nos sacratissimum Nomen ita colere ac venerari, vt eius inuocatione virtutes illas non tam cognoscere, quàm agnitas imitari omnes vnanimi curâ, studioque possimus, itaque in nobis, vel serò licet, perficiatur, quod à Regio Propheta dictum Psal.68. huic volentes lubentesque accommodamus: *qui diligunt Nomen eius, habitabunt in ea: Pax eum multa diligentibus Nomen tuum* MARIA. Psal.68.37.

SONVS VIGESIMVSNONVS.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ *Nominis* MARIÆ *cum alijs Nominibus, quæ sub Deo sunt.*

TALe, tantumque Nomen MARIA est, totius SS. Trinitatis nobile delicium: sed vt ille quondam cecinit: *Est felix nemo nisi comparatus:* Ita fieri amat, vt beatæ felicitatis opulentia, fortunæque bona magis perspecta, ac clariùs iam cognita, quia cum alijs collata, manifestiùs quoque eminere faciant possidentem, qui antè obscurus atque inglorius latebat. Excellens sanè MARIÆ Nomen est ac diuinæ in se beneuolentiæ testimonium sempiternum, sed clausum & ab intuentium oculis sat remotum, atque hinc plurimis incognitum, quare in solem & lucem eius gloria producenda, ac cum eiusmodi Nominibus comparanda, quorum sub Deo existimatio solet esse præclara. Parallela itaque dabit hic Sonus, & Sacrum MARIÆ Nomen cum optimis quibusque componet, quorum vel olim fuit, vel in præsens adhuc Nomen est aut nobile ex fama, aut clarum à conditione, aut à magnitudine commendatum. Neque enim hîc mihi iuxta veterem paræmiam pertimescenda odia quis velim auguretur: *odiosa*, inquiens, *omnis comparatio est.* Audio, fateorque non inuitus, sed inter corriuales dico, quorum animos & mutuus afficere splendor, & torquere inuidia solet, quod hinc vel longissimè abesse, quiuis facilè iudicarit, vbi nullus, quid sibi ad honorem præstantius, magisque honorificum ducere solet, quàm

Res omnis comparatione fit illustrior.

Digitized by Google

quàm glorioſiſſimo huic Nomini proprium ſubſtrauiſſe.

A linea itaque incipiamus, & Nomen magnum, cum magnis Nominibus, ſi quæ vſpiam ſunt, componamus: atque ab Angelis auſpicemur. Et cuius Angeli Nomen poſſit cum hoc Nomine comparari? Michaëlis? ſignificat id *quis vt Deus?* at MARIA, *Deus ex genere meo*, ſiue quod idem eſt, *Mater Dei*, tanto præſtantius Michaële Nomen, quanto maiorem illo conſecuta eſt dignitatem: ergo nec Michaël eſt vt MARIA. Gabriël, *fortitudo Dei eſt*: at MARIA, mulier illa fortis eſt, cuius procul & de vltimis finibus pretium accerſitur, quæ caput fortis armati pede contriuit, vera *Dei*, cui nemo in fortibus ſimilis eſt, *imitatrix*. Raphaël, *medicina eſt Dei*, pepulit nimirum Tobiæ cæcitatem; at MARIA, Dei lumen eſt, atque vna omnium noſtrûm *Illuminatrix*, vt meritò dixerit ſapiens Idiota c. 5. *Non eſt in vllo alio Nomine poſt Nomen ſuperbenedicti Filij tui tam potens adiutorium, quia ſuper omnia Sanctorum Nomina reficit laſſos, ſanat langudos, illuminat cæcos.* Quid tum Angeli? nuntij ſunt ac tabelliones, MARIA Domina ac Regina. Quid Archangeli? quid Principes? Dominationes? Poteſtates? Virtutes? Throni? Cherubim ac Seraphim? numquid omnes adminiſtratorij Spiritus ſunt? qui in Nomine MARIÆ, vt manifeſtè patet, flectunt genua. Ad hæc, ſi ſanctum hoc Nomen cum aliis epithetis voluerimus committere, quæ Virgini ipſi tribuuntur, numquid non vnum hoc antecellet vniuerſis? neque enim ſolum ei proprium eſt, ſed etiam adæquatum matris Dei Nomen, continens in ſe, & tranſcendens omnia: quæ ſanè plurima clariſſimaque ei attributa ſunt, ſiue ad honorem fuerint magnifica, ſiue ampliſſima ad laudem; quidquid enim dici poteſt de Virgine, vel Dei maternitatem indicat, & hoc reuocatur ad ſignificationem *Deus ex genere meo*: vel reſultantem ex ea dignitatem, atque dominium Virginis exaltat, & hoc refertur ad magnificam *Domina* interpretationẽ: vel multiplicem ſignificat virgineę bonitatis communicationem, quâ ſeſe ad omnes mortales diffundit, & hoc habemus *Illuminata & Illuminatricis* notionibus ſignificatum: alij tituli eam Ducem mortalium, conuerſionis miniſtram, ſalutis cauſam faciunt, & hi *ſtella maris* Nomine continentur: alij dolorum eius ac contritionis magnitudinem deſcribunt, ſed hos *myrrhæ ac maris à mari* interpretatio abundè compenſat: alij denique ſingularem animi demiſſionem, aut illibatum virginitatis eius denotant candorem, ſed gemmæ lucidiſſimæ, guttæ, ſtillæque pellucidæ nomenclatio hæc clariùs multò exprimit, depingitque, adeò vt omnium titulorum virtus & efficacia in hoc vno Nomine MARIA, quaſi centro collecta, fortiùs exerat vires ſuas in verbi vnius puncto, quàm in ceteris titulis omnibus, quos partim ſacratum litterarum auctoritas, partim docta ſanctorum Patrum pietas adinuenit. Nec id temere vel abſque fundamento, quis dictum putet; ſi enim Mater Dei eſt honorificus titulus, MARIA eſt Mater Dei; ſi Virgo, ſi Domina, ſi Vita, ſi dulcedo, ingerant ſuauem aliquam teneramque affectionem, hanc efficaciùs ac certiùs perſentiſces quando nominabitur MARIA; vnde fiat vt ceteris quidem titulis MARIA honoretur; Nomini autem ipſi MARIÆ honos exhibeatur, tamquam ei, quod ipſam ſignificet, cui omnia iſta tribuuntur. Si verò comparationem ſimilitudine quadam iuuare voluerimus, reliquos eſſe titulos inuenietmus vt manus, pedes, collum, caput, ceteraſque ſtatuæ alicuius partes, quibus magnæ Virginis imago coaleſcat, MARIAM verò vt integram eius ſtatuam: ſicut autem nullam vnquam ſtatuam partibus diuiſam, ſed omnibus ſimul coniunctis integerrimam venerari ſolemus, & ſi diſiunctæ fortaſſis alicui honorem deferamus, fieri id ſoler, intentâ ad totam imaginem reflexione; ita & hic vſu venit, vbi, ſi quem fortaſſe aliis titulis honorem impertiamur, non id fit niſi immediato reſpectu ad Nomen MARIÆ, cui omnia illa ſublimi quodam titulo conuenire noſcuntur. Nomina verò reliqua, cùm non immediatè ſignificent Virginem Deiparam, vt à parte rei eſt, nec prò ea immediatè ſupponant, non ſolent tantâ coli veneratione; at Nomen MARIA cùm immediatè ſupponat pro Virgine, eadem cum illa veneratione adoratur.

Duplici hac relatâ victoriâ nemini dubium eſſe poterit, quam de ceteris palmam relaturum ſit ſacrum hoc Nomen, ſi fortè eis fuerit comparatum. Pergamus itaque & veterum Nomenclatorum ſcrinia excutiamus, quo & ſacri Nominis gloria fiat illuſtrior, & eiuſdem triumphi magis ac magis augeantur. Fuêre olim ſancta, atque à virtutum præſtantiſſimarum incude profecta Nomina non pauca, Pius, Clemens, Verus, Probus, virtutum potiùs oracula ſingula, quàm hominum Nomenclationes: fuêre & fortunata quædam & boni velut ominis non vulgaria, Valerius, Lucrinus, Alexander, Pammachius, de quo poſtremò ita S. Hieron. in cap. 1. Amos: *Ex interpretatione Nominis tui quoddam vaticinio futurorum, omni arte pugnandi aduerſus diabolum, & contrarias poteſtates te bellare demonſtras.* Fuêre ſuauia & iucunda, vt Hyacinthus, Narciſſus, Charilaus, Earinus, de quo lib. 9. Epigr. 8. Martialis:

Nomen cum violis, roſisque natum,
Nomen nectare dulcius beato. &c.

Fuerunt quædam auguſta, & in ſummo apud omnes pretio ac veneratione. *Tantum*, ait in Macrino Capitolinus, *deſiderium Nominis Antonini fuiſſe dicunt, vt niſi populus & milites Antonini Nomen audirent, imperatorium non putarent.* Et in Diadumeno Lampridius: *Fuit quidem tam amabile*

Nomen Mariæ cum Nomine Michaëlis, Gabriëlis, & Raphaëlis comparatio.

Similitudine res declaratur.

S. Nomen Mariæ reliqua omnia eius Nomina includit.

Omne genus Nominũ Mariæ Nomen tranſcendit.

S. Hieron.

Martial.

Capitolin.

Lamprid.

bile illis temporibus Nomen Antoninorum, vt qui eo Nomine, non vteretur, mereri non videretur imperium. Et postea. *Extat Epistola Opilij Macrini, qua gloriatur non tam se ad imperium peruenisse, qui esset secundus imperij, quàm quod Antonini Nominis esset particeps factus, quo clarius ijs temporibus non erat.* Vnde & passim hoc Nomen dicitur sanctum, sacratum, cæsareum, imperatorium. Fuêre denique & in altero sexu gloriosa, plenaque laudis ac commendationis Nomina: Aspasia, nomen modestiæ: Liuia, prudentiæ: Sulpitia, maiestatis, & grauitatis: Cornelia, prudentiæ: Lucretia, verecundiæ: Porcia fortitudinis: Tanaquil, diligentiæ: Plotina, frugalitatis: Eudocia felicitatis: Theopiste, fidelitatis: Agnes, innocentiæ: Clara, plenum Nomen splendoris, quod cùm mater filiam parturiret, de cælo didicit, audiens: *ne timeas, paries filiam, qua lampas erit mundo, splendor vitæ eius fulgebit vt sol.*

Sed quid hæc ad MARIÆ Nomen, in quo dignitas & maiestas tanta, quantam capere non potest humana felicitas? vel tanta suauitas & iucunditas, tanta potestas & gloria, quantam vel auarissimi optare, vel maximè ambitiosi vnquam potuerunt desiderare; vt iure longè meritissimo dicere potuerit Gabriel Biel antiquus Theologus serm. 25. *Exaltauit virginem Deus, & donauit illi Nomen quod est super omne Nomen post Nomen filij sui.* Eant itaque Valerij, marcescant Earini, obsolescant Antonini, valeant Eudociæ, sileant Claræ, &c. Vnum populis, gentibus, orisque omnibus fortunatissimum, suauissimum, optatissimum, atque augustissimum Nomen post IESV, MARIA est, vnde & cetera omnia superat ac transcendit, in quo, si parua magnis componere fas sit, Nomen hoc gloriosissimum pelli comparauerim ceruinæ, quam sicuti constat, licet fuerit à coriarijs in fundo cuppę constituta, suppositaque tam bubularum, quàm aliarum ingenti aceruo, non conquieſcere, ex quo primùm infusa aqua fuerit, donec se subduxerit, omnibusque euolutatis, se cumulo toto statuerit superiorem: cuius causam referunt in ampliorem pilorum cerui, quàm ceterorum cauitatem (singulos enim pilos esse canales, siue tubos quosdam declarant microscopia) adeo vt illi aëre oppleti, & intra aquam constituti nixum faciant, instar scilicet vesicæ inflatæ, quod etiam non parum ad animalis celeritatem conferre credibile est, dum propter calorem ex motu, ea capacitas spiritu difflatur, sicut in volucribus probabile est eam pennæ partem quæ caua est, ac spiritu impletur, iuuare vt aues faciliùs in aëre sustententur: Ita & Nomen hoc longè sanctissimum, quantumuis id antiqui serpentis iniuria subiicere ceteris, ac posthabere conata sit, prævalet tamen omnibus ac ceteris antecellit, tum quia Dei parentis genuinum vocabulum est, tum verò propter immensam sui capacitatem & latitudinem, secundùm quam virtutum omnium adipe refertissimum, gratiarumque omnium delicijs completissimum, vt quæcunque optari queat, aut possideri amet bonorum omnium complexio, copiosè, abundeque istic inueniatur, iure vniuersorum quæ sub Deo sunt principatum sibi vindicat & tuetur.

Gabr. Biel.

SONVS TRIGESIMVS.

Quàm gratus & acceptus sit Deo Nominis MARIÆ *cultus & veneratio.*

Gratum Deo est Maria Nomen, quia auctor eius est.

SI quondam Pharaoni regi Aegyptiorum gratum, iucundumque acciderit, quod ipse Nomen Iosepho suo consignarat, Tsaphnet Paheneah, ab vniuerso populo flexis genibus adorari; quis nouum aut insolens arbitrabitur, præpotentem illum cæli, terræque monarcham Deum, Matris suæ Nomen sanctissimum, cuius ipse solus atque vnicus author exstiterat, & per se insigniter obseruare, & dum ab alijs impensè colitur, magnam inde percipere animo voluptatem? Aut enim matrem non diligat filius, aut opus suum author despiciat necesse est, si quam ipse materno Nomini præstare possit honorem prætermittat, aut quem alij deferunt, improbare videatur. Vetat id profectò excellentissima Nominis dignitas & grata virtutum eiusdem, decorumque reminiscentia, quæ, simul ac illud cum honore profertur, statim velut de odoratissima aromatum congerie, suauissima exhalatione suscitatur, quâ purissima illa Dei mens mirificè solet oblectari. Et si quidem vniuersim verissimè dixit magnus ille Toletanæ Ecclesiæ antistes Hildephonsus serm. 4. de assumpt. *Cùm aliquid pro amore creatoris in creatura eius dignis laudibus extollitur, aut prædicatur, ad Dei procul dubio laudem refertur, qui author ipsius creaturarum operis inuenitur, sicut & in laudabili aliquo ac mirabili artificio, quidquid in eo magis laudibus celebratur, ad laudem artificis iure colligitur*; multò id verius de ipsa Dei matre MARIA dixerimus, quam præ ceteris omnibus cumulatiùs expoliuit & præstantioribus virtutum ornamentis instruxit Deus, quæque eundem non modò vt vitæ suæ authorem, sed & vt filium carissimum habere ac respicere semper consueuit, vsque adeo vt vna vtriusque laus ac commune præconium dici possit ac debeat, quod huic Nomini defertur. Notauit id clarissimè S. Hieronym. cùm dixit serm. de assumpt: *Nulli dubium quin totum ad gloriam laudis eius pertineat, quidquid dignè genitrici suæ fuerit impensum, atque solenniter attributum.* Et quibusdam interiectis: *honor maternus eius est, qui natus est ex ea*; quo propemodum pacto loquens S. Bernard. hom. 4. super Missus, sic scribit: *Non est dubium, quidquid in laudibus Matris proferimus, ad filium pertinere.* Et iterum: *Cùm filium honoramus, à gloria Matris non recedimus.*

Secundò, quia in illo Deus valde honoratur. Hildeph.

S. Hieron.

S. Bernard.

Digitized by Google

mus. Individua quippe vtriusque necessitudo id facit, vt tanta inter eos communio existat, quantam nulla vnquam hominum societas sentit, nulla sæcula conspexere. Quod meritò sanctissimus ille Cõstantinopolitanæ Ecclesiæ præsul Germanus admiratus in luculenta illa de laude Virginis oratione, hæc quoque consultò adiecit: *Dum mater glorificatur, lætatur quoque & voluptate afficitur filius. Quin etiam legi cedentes naturæ, etiamsi res sint supra naturam, matri primum vultus obtulimus. Neque omnino id ægrè feret, qui est summè bonus Dominus. Cùm enim verè homo ex illa progredi ex visum sit, & eius appellari filius, nos non condemnabit imprudentia, quæ exstitit secundùm hominem, is qui est summè misericors.* Quibus sanè verbis sanctissimus Pater significare voluit, etsi aliquando quispiam in laudanda Deipara modum aut ordinem excedere videatur, non propterea tamen filium offendi, cùm ad ipsum denique vniuersa Matris gloria redundet, & quidquid in Genitricis laudem dictum fuerit ad ipsum referatur, à quo vniuersa laudum præconia, quibus illa insignita est, deducantur. Clarum id apertumque fiet ex eo, quod S. Gertrudis lib. tertio insinuat. c. 20. scriptum reliquit. Moris erat Gertrudi, sicut amantium est, totum quod placet & sapit, retorquere in amatum; vnde quandocunque aliquid audiebat legi, vel cantari in laudem, siue salutationem MARIÆ, per hoc semper magis intendebat ipsi Regi Regum Domino tibi præ omnibus (vt iustissimum erat) vnicè dilecto & electo placere. Vnde in festo Dominicæ Annũciationis dum MARIA sæpius in prædicatione extolleretur, & nulla fieret mentio de opere saluberrimo Dominicæ Incarnationis; illa hoc molestè ferens, & à prædicatione rediens, dum pertransiret coram altari gloriosæ Virginis, ipsamque salutando sentiret, se non pleniter affectu erga ipsam Matrem omnis gratiæ commoueri; sed potiùs in omni salutatione eius, ac laude semper ad IESVM benedictum fructum ventris eius affectuosiùs intendere; cœpit formidare se ex hoc indignationem tam potentis Dominæ incursuram. Cuius trepidationem benignus consolator blandè remouit, dicens: *Ne timeas carissima, quia talis salutatio vel laus dictæ Genitricis meæ, quâ plus mihi intendis, quàm optimè sapit ipsi. Sed tamen quia conscientia tua te ex hoc grauat, studeas de cætero, coram altari imaginem intemeratæ Matris meæ salutare deuotiùs, meam insalutatam prætermittendo. Ad quod illa: hoc absit à me, inquit, ô vnicum, imò totum bonum meum, Domine, quia in hoc cor meum nunquam potest consentire, vt te, à quo pendet tota salus, imò vita anima mea, deserto, possim ad aliquem salutandum dirigere affectum. Cui Dominus blandè respondit: Consenti mihi nunc amica mea, & quotiescunque sic Matrem meam salutaueris, me omisso, hoc ego acceptabo simul, & remunerabor vice perfectionis illius, quâ quis verè fidelissimè omnium centuplorum centuplum prompto animo reliquit, propter maiorem exaltationẽ.* hæc Christus ad Gertrudẽ. Exurgat igitur, & quam fieri potest altissimè, caput sustollat Mariani Nominis splendor, ac fulgoris sui radios quaquaversus emittens longè, lateque dominetur: nullus eum turbo deijciet, fathan nullus, aut occursus malus tenebras offundet, matrem in Nomine filius agnoscit. Testem insuper addo S. Anselmum lib. de mirac. Virg. & cum eo Pomœrij auctorem Pelbertum, qui libro 4. c. 1. refert, quemdam infantis Iesu videndi desiderio diu, multumque incensum summis id precibus à Deo contendisse, ac tandem pij voti compotem factum esse. Apparuit itaque ei dulcissimus puer, candidus ille, ac rubicundus, electus ex millibus, qualem Virgo Mater blando fouere in gremio ac castis brachiorum nexibus amplecti solebat. Obstupuit homo, & velut extra se positus, quid agere, diceréue nescius Dominicam recitare orationem, cum angelica salutatione aggreditur; iamque oratione decursa, saluere Virginem iubebat, cùm ad MARIÆ Nomen piissimus IESVS, caput inclinare illudque toto pectore ac collo venerari; pergebat supplex orator, iamque ea verba pronuntiabat, quibus ea claudi solet salutatio, *Et benedictus fructus ventris tui*, cùm diuinus ille puer os suum omni melle dulcius, omni rosa fragrantius aperire dignatus, *Is ego sum*, inquit, & euanuit. Quid hic aliud dixerimus, quàm Deo ac MARIÆ filio MARIÆ Nomen cordi esse quàm maximè, vt quæ viuens in obscuro latuerat, post beatissimam dormitionem, vbique terrarum fieret illustrissima. Magna, fateor, hæc sunt, & non leue momentum apud cordatos quosque inuentura. Verùm cùm ex matris filijque necessitudine, atque adeo ex cognati sanguinis communione vim omnem suam atque honestatem mutuentur, vnde quibusdam suspecta esse possint, lubens ea prætereo, atque aliò me conuerto, rationemque appello, ad cuius amussim ac normam; cùm diuina illa, æternaque mens omnia sedulò constanterque operatur, non poterit non ei gratum esse, quod ipsa agit, quodque eius exemplo nos facere gaudemus.

Ad ipsam igitur quod attinet, sicut verbum suum vtero virginis comprehensum omnibus fecit tractabile & salutare, ita Nomen suum ineffabile Nomini MARIÆ inclusum, omnibus dulce fecit & familiare: quod dum fit, super omnem rerum creatarum Nomenclaturam Nomen eius extulit, & nos ad paris obseruantiæ consuetudinem inuitauit, multò æquius præ illo proclamans, *quod me videris facere, citò facite omnes.* Iudicum 9. Accedit, cùm honor, aut cultus, teste S. Thoma 2. 2. q. 103. a. 1. nihil aliud sit quàm testificatio quædam excellentiæ alterius, cum quadam nostri submissione coniuncta, quomodo possit is Nomini Mariano à nobis

Germanus.

Historica probatio. S. Anselm. Pelbertus.

Quomodo in Maria honoretur Christus, & quàm ei id acceptum.

Reuelatio S. Gertrudi facta.

Probatio ex rationes.

Iud. 9. 48.

exhibitus, Deo non esse gratissimus, in quo omnes virtutum species in summo gradu continentur? frustra namque virtutes singulas, beneficia, aut cetera priuilegia, quæ vel continet in se, vel alijs confert vnicum MARIÆ vocabulum, recensem, cùm verbo vno post B. Petrum Damiani dicere possim, *Nomen* MARIÆ *totius Collegium esse sanctitatis.* Constantinus magnus vniuersi huius Monarcha, Virginum cœtus ita honorabat, vt, adoratione sepositâ, non posset magis, vti Eusebius Cæsarien. l. 4. vitæ eius testatur. Verba propria reddo: [Virgineum chorum tantum non adorabat: (rationem addit) quia Deum credebat in Virginibus commorari, quæ ei deuotæ erant.] Hinc priuilegia in fauorem earum data. Primum, abrogauit legem antiquam gentilem contra cælibatum in fauorem matrimonij, quæ reperitur in codice Iustiniani, l. 9. tit. 18. de infirmandis. Aliam condidit quâ potestatem dabat Virginibus tam masculini, quam feminini sexus condendi testamentum, etiam ante pubertatem contra morem vniuersalem imperij Romani. Addit Theodoretus illum statuisse certam vim frumenti quotannis distribuendam in Virgines Deo votas: quod Iulianus Apostata abrogauit; sed eius successor restituit. De B. Helena Augusta scribunt Ruffinus & alij, cùm esset Hierosolymis virginum chorum epulo excepisse; quibus suas nolebat pedisequas inseruire, ipsa autem seruiuit, cibos ad mensam succincta vestes, importans, aquam manibus affundens: quâ sui submissione Augusta hæc, Augustusque testatum mundo voluêre, quanti vel vnam facerent virginitatem. quod vnicè sibi gratum habuisse Deus non obscurè testatus est: & nos eum arbitrabimur cultú venerationemq; Mariano Nomini clarissimo Virginitatis insigni exhibitum auersari, quod non vnius pudicitiæ decus, non vnius indicium castitatis, non vnius hospitalitatis virtutem, non vnius scientiæ decus, sed collectionem quandam virtutum omnium atque gratiarum, Sanctitatis absolutissimam plenitudinem in se vnum felicissimè concludit?

Damiani.

Constantinus Imper. magnum honorem defert virginitati.

Euseb. Cæs.

Theodor.

B Helena virgines honorabat.

Ruffinus.

Probatur ab vsu & consuetudine bona.

Solemus non tam sensu quodam, ductuque naturæ, quàm certæ rationis iudicio ac pondere eorum Nominum commemoratione gaudere, eis auditis assurgere, caput discooperire, genua inflectere, ceteraque id genus submissi promptique animi obsequia exhibere, quorum vel illustria in rempub. merita, vel omnibus, vt aiunt, numeris absoluta sanctitas, vel clara, perspectaque morum præstantia commendantur. Et quis ex omni hominum genere tam felix, tamque fortunatus est, aut fuit aliquando, qui non dicam intra millesimum accedere lapidem, sed ne aspirare quidem ad hanc Virginem possit, cuius tanta merita, tanta sanctitas, atque in omni virtutum genere consummata perfectio est, vt vniuersam spem omnibus imitandi præripuisse videatur? *Ex vsuris*, inquit Psaltes, *& iniquitate redimet animas eorum, & honorabile Nomen eorum coram illo.* Psal. 71. Si Deus tanti fecerit eorum hominum Nomina, quorum animas ex peccatorum sordibus extractas, melioris vitæ restitutæ integritati; quantò magis eum, cuius iudicium ratio diligit gauisurum putabimus, dum puríssimum, sanctissimumque hoc Nomen, vti à se diligi gaudet, ita à nobis omnibus coli, obseruariq; pro viribus animaduertet? testem vnum, quem à singulari in Deum religione, doctrinæque laude commendatissimum suspexit Lusitania, P. Benedictum Fernandium è Societate nostra Theologum appello, qui in doctissimis suis super Genesin commentarijs c. 15. sect. 5. sic scribit: *Cùm suauissimum ac pulcherrimum Nomen* MARIÆ *inuocamus, quod ipse Deus mirum in modum reueretur, tanto voluptatis gaudio delinitur, vt quantumuis flagitijs nostris irritatus, illico in misericordiam & amorem deducatur.* O benignissimum Deum! nec minùs dilectissimæ Matris amantissimum filium! cuius Nomen ita diligit ac veneratur, vt, tum sibi in testimonium, Matri in honorem, nobis verò omnibus seruiat in exemplum.

Psal. 71. 14.

Fernand.

SONVS TRIGESIMVS PRIMVS.

Stupenda signa, atque illustriora Miracula, quibus sacrum MARIÆ *Nomen cohonestat Deus.*

Magna Filij Dei in Matris Nomen beneuolentia.

TAm ampla atque prolixa est illustrium copia miraculorum, tam vber atque fœcunda abundantia prodigiorum omni hominum sexui, atque ætati perspectissima, quibus dilectum sibi MARIÆ Nomen Deus ipse indies illustrare non desinit, vt tantisper velut proprij sui Nominis videatur esse oblitus, dum maternum omni quâ fieri potest viâ, Nomen exalter, nullam hic veritus dimicationem, nulli parcens contentioni vt eius honorem de suo quasi augere ac promouere possit: quod nemo temere improbarit, qui primum ac proprium amici munus expenderit, amico bona velle, & tribuere, iuxta illam Aristotelis, lib. 1. Rhetor. c. 4. amici descriptionem: *est amicus qui, quæ amico bona fore putat, ea propter ipsum agit amicum.* Quare cùm inter Dei filium, eiusque dilectissimam Genitricem perfecta quædam amicitia fuit; Filius ex ipsius amicitiæ legibus Genitrici bona velle, eaque pariter ei conferre liberaliter debebat; cumque perfectissimus eius in summo gradu fuerit amicus, perfectissima quoque bona, atque adeo eadem illa, quæ suo Nomini tribuuntur, impendere illi, tribuereque debebat. Atque id quidem eò magis ipsum præstitisse credendum est, quod ex veræ perfectæque amicitiæ præscripto, eodem modo

Aristot. *De scriptio amici.*

erga

erga amicum, quo erga nos ipſos affecti eſſe debeamus. Quocirca idem Ariſtoteles lib. 9. Ethicorum cap. vlt. *Amicitia eſt*, inquit, *communicatio: & ſicut erga ſeipſum, ita quoque erga amicum ſeſe habet.* Et rurſus ibidem cap. 4. *Is erga amicum perinde atque erga ſeipſum ſeſe gerit, eſt enim amicus alter ipſe.* Cuius ſane rei accommodum recenſet exemplum Valerius l. 4. c. 7. Darij caſtris potitus Alexander in quibus omnes neceſſarij illius erant, ad eos mox egreſſus, Hephæſtione ſibi amiciſſimo comitatus prædam omnem luſtrabat, cùm mater Darij Hephæſtione tamquam Alexandro, cui ſtaturâ ac formâ ille præſtabat, ſalutato, erroris admonita per ſummam trepidationem excuſationis verba perquireret, illi Alexander; *Nihil eſt*, inquit, *quod hoc Nomine confunderis: nam & hic Alexander eſt.* hiſce verbis declarans Hephæſtionem, quocum amicitiæ conſuetudine iungebatur, ſibi vti alterum ſe exiſtere, ac proinde honorem amico delatum ſibi ipſi habitum fuiſſe. Quod alios naturâ magiſtrâ Deus docuiſſe hic viſus, idem ipſe cum aliis, atque adeò cum Matre amiciſſima obſeruare voluiſſe putandus eſt, cuius Nomen iuxta ac ſuum æterna quadam miraculorum luce, cæleſtique gloriâ voluit illuſtrare. Finem mea nullum inueniat oratio, ſi quibus illud prodigijs, & ſupra omnem naturæ ordinem oſtentis nobilitarit, voluero recenſere; in pauca ac certa quædam capita contraham, quibus id feciſſe liqueat, quod antè potuiſſe ac voluiſſe nobis monſtratum eſt.

Ariſtot.

Valerius.

A

B

C

Quatuor elementa quibus Deus potentiam ſuam manifeſtat.

Quatuor huius orbis elementa Philoſophorum natio inuenit, è quibus cùm cetera omnia exiſtere voluit Deus, tum iiſdem velut ſapientiſſimæ mentis ſuæ internuntius arcana conſilia, ac molitiones ſuas patefacere ſolitus eſt, adeo vt, ſi quid vſpiam ſupra communem ordinem efferendum ſit, aut præter eumdem ſupprimendum, horum ope, adminiculoque inſtitui, conficique velit. Si Matris itaque Nomen illuſtrare, ſi gloriam eius ſplendoremque efferre deſiderat, en quatuor velut Optiones, Ignis, Daduchus: Aër, præco: Aqua, curatrix: Terra, fabricenſis; quibus exitum ſuum feliciſſimè ſortiatur.

Ignis miracula ad honorem Nominis Mariæ.

Primus in medium prodeat ignis daduchus, cuius officium eſt facem rebus præferre, ac nouam veluti vitam ſplendoremque conciliare, quod vbi magis inexſpectatum aut inſolens, ibi & plus admirationis habere ſolet & maieſtatis. Teſtimonio nobis impræſentiarum ſit ſanctiſſimum MARIÆ Nomen, cui ab elementi huius inſolita radiatione & claritate non parnum Deus honorem impertiuit. Scribit Auguſtinus de Auila l. 1. c. 37. in America ſub an. clɔ. lc. lx. floruiſſe virum excellentis pietatis ac ſanctimoniæ Matthiam de Pace, Ordinis Prædicatorum in prouincia Guatemalæ, vicinisque regionibus ſtrenuum Chriſtianæ religionis propagatorem,

D

Auila.

Matthias de Pace ex Ord. Prædic. magnus Mariani Nominis cultor.

cuius hæc conſtans multorum annorum ferebatur deuotio. Mos illi erat matutinis precibus in communi odæo cum ceteris abſolutis in angulum aliquem ſacræ ædis ſe recipere, ibique miſericordiæ Matrem ſtatis Roſarij precibus conſalutare. Euenit vt Guatemalæ reus quidam ad cœnobij Eccleſiam confugeret; ſed cùm tale eſſet eius crimen, vt dubitarent Fratres, an illi Eccleſiæ libertas patrocinari poſſet, in abdito Chori ſpecu miſerum abſcondêre. Vitam hic trahebat ærumnis plenam tam loci moleſtiâ, quàm conſcientiæ tormento vigil: cùm nocte quadam Cœnobitas omnes perſolutis precibus templo exceſſiſſe ratus, liberiori aëre fruiturus è cauerna prodit. Et tunc quidem F. Matthias in angello ſuo Dominam ſupplex ſalutabat. Iſte verò circumſpiciens videt eminus de loco iſto non mediocre lumen effluere, ſtellamque mox igne mirabili præfulgentem ſubſequi, quæ paulatim ex oculis euaneſcebat. Rei nouitate perculſus greſſum propiùs admouet, videtque F. Matthiam nixum genibus toto pectore precibus incumbentem, è cuius ore, quoties ſacrum MARIÆ Nomen pronuntiaret, clariſſima quædam ſtella exorta, tamdiu fulgebat, donec ſublata leui motu, cum cetera ſe luce permiſceret. O lætiſſimum ſpectaculum! quo vim ſuam magnorum operum molitricem oſtendere potiſſimùm voluit Deus, ad Mariani Nominis gloriam omnibus commendandam, dum illud repentinâ clariſſimi ſideris flammâ ſic illuſtrauit. Olim dum

Stella ignea S. Nomen Mariæ honorat.

Fortè leuis ſummo de vertice viſus Iüli
Fundere lumen apex: tactuq́, innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.
Mox Pater Anchiſes oculos ad ſidera lætus
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit,

feliciſſimumque præſagium ſibi atque nepotibus ſalutauit.

Tanaquil Seruium Tullium adoptat ignis prodigio permota.

Nec diſſimili argumento multis pòſt annis Tanaquil regia Priſci Tarquinij coniux, cùm videret Seruio Tullio, plebeio tum puero, mox principi Quiritium repentinis è cælo facibus ardere frontem, ſplendido nimirum admonitu condocefacta pronuntiauit, Seruium tamquam ſeruâ natum, creſcere tamen ad regium cum ætate faſtigium, eumque propterea filij loco, modoque in poſterum educauit. Sed vani vanè. Solidiore profectò fundamento Rex Galliæ Dagobertus, dum Cuniberti ſui dormientis caput, totumque pueri cubile ſacris flammis circumdari de ſuo ſtrato conſpicatur, obſeruare eum cœpit impenſiùs, & arctiùs complecti, vt Surius annotauit. De S. Philippo Nerio ita accepimus, cùm in S. Ignatij Parentis noſtri oculis vultuque coruſcantes lucis radios ſæpius intuetur, animi eius interiorem pulchritudinem foris promicantem ita ſuſpexiſſe, vt ad eius conſilium in rebus dubiis confugeret, eiuſque, cùm animo angeretur, vel ſolo aſpectu recrearetur.

Dagobertus Cuniberti caput flammis circumdari conſpexit.

Surius.

S. Philippus Nerius vultum S. P. N. Ignatij coruſcantem conſpexit.

retur. Æquò longior ſim, ſi vel milleſimam eorum partem attingere voluero, quos daduchus hic non infimo prodigio commendauit: pauci verò illi ac rari, quorum Nomina illuſtri ſuo teſtimonio legitur extuliſſe. Hoc munus tuum eſt & prærogatiua, MARIA, quæ maris ſtellam interpretaris, vt igneæ ſtellæ ſchemate decoreris.

Claudian. de 4. Conſular. Honorij.

Apparet quid ſigna ferant, præſentior æther
Adſunt omnibus ——
Cùm tua cæleſtes luſtrabant Nomina flammæ.

Sed non vna hac face daduchus noſter voluit eſſe contentus, plures incendit; quare & alteram ſpectemus. Scribit Petrus Equilinus Epiſc. l. 10. c. 68. de B. Antiſtite Eadmundo, magno illo Mariani Nominis cultore, dum nullam ſtudiorum immunem noctem abire patitur, vt vel ipſius quietis ferias, Marianis ſtudiis fieri vellet vectigales, quadam vice in noctem concubiam protractis ſtudiis obdormiſſe, extinctâ interim, emortuaque lucernâ: vnde cùm tandem excuſſo ſomno euigilaſſet, de tenebris quibus inuoluebatur, quàm de temporis iactura mœſtior, conſilij quod caperet, ignarum, toto pectore melleum MARIÆ Nomen inclamaſſe, quo velut ignem ac flammas emittente, lucernam è veſtigio accenſam, gratum ſtudioſis oculis lumen effudiſſe. O prodigium ſingulare! dum nobiliſſimum elementum dulciſſimo Nomini MARIÆ tam impensè famulatur, eique non lucendi tantùm, ſed & inflammandi communicat poteſtatem. E digitis B. Conradi Abbatis noni Villarienſis, pòſt S.R.E. Cardinalis, quibus immaculatum Agnum in altari contrectare ſolitus erat, fulgidus quidam ſplendor, inſtar candelarum emicabat, quo per noctem ad ſtudium & lectionem vtebatur. De manibus Abbatis Nonni accepimus, quoties manus ad orationem leuaret, eas lampadum inſtar ſplenduiſſe. Prodigia & hæc fuêre non parua, maius autem ipſo Nomine effulgere.

Pet. Equil. B. Eadmundus S. Nomen Mariæ inclamans extinctam lucernam accendit.

Digiti B. Conradi Abbatis Villarienſis inſtar candelarum lucebant.

Manus Abbatis Nonni erantis inſtar lampadis lucem emittebant.

Aëris prodigia quibus Nomen Mariæ celebratum:

Ab igne daducho ad aërem præconem veniamus, & quid hic fortè nouum ac plauſibile, Deo ita inbente, ad ſacri Nominis famam cecinerit, audiamus. Eſt aër, vti omnibus notum, altè, longeque diffuſus, perſpicuus ac reſonans, gratum omni auium generi hoſpitiũ præbens, quantum autem in ſummo illo, maximoque theatro, tanquam è ſcena ſpectaculum dari omnibus poſſit, quo dignitas ac honor auguſtiſſimi Nominis MARIÆ celebretur ac creſcat, quis non videt? De Chagano Auarum Rege legimus, cùm ducentis Scytharum millibus inſtructus Mauritio Imperatori bellum moueret, tam doctus vincere quàm vinci inſuetus, totis caſtris Romanorum trepidatum fuiſſe vehementer, cùm ecce in medio aëre vt amicis gratum atque iucundum, ita hoſtibus terribile aureis ſtellarum notis expreſſum MARIÆ Nomen apparuit: quo barbari perculſi, victi, fugatique ceſſêre, Romani verò nobiliſſimam victoriam fuêre conſecuti. Non poterat ſanè aër clarius dediſſe præconium quo ſacrum Virginis Nomen maiore gloriâ celebraret. Parum nihilominus eiuſdem honori ab eo conſultum dixeris, ni quos temperatiſſimi regni ſui habet inquilinos, ſecum omnes huic voluerit impenſos, vti & feciſſe inuenio teſtibus viris doctiſſimis, eiſdemque religioſiſſimis Bernardino de Buſtis part. 12. de Coronat. Virg. & Benedicto Gonomio in Chronico ad ann. 1099. Virgo nobilis pſittacum domi alebat, auem docilem & decoram, ſi quæ alia in volucrum regno; quæ licet verſicolore plumagio omnium oculos recrearet, linguâ tamen in humanas voces admodum flexili ſilebat; formare hanc itaque inſtituit, & in quæ verba, arbitrabimur? in ea nempe, quibus MARIA ſalutari conſueuit, quæ identidem repetens, vti acceperat pſittacus, paulatim doctior euadebat. Serena tempeſtas leniſſimo Fauonij flatu refrigerata, vehementiſſimos alioquin id temporis, ſolis ardores temperabat, adeoque nec æſtus impatibilis languorem, nec venti moderatio moleſtiam pariebat: in hortum igitur cum aue ſua virgo deſcendit, ipſa floridæ cuipiam texturæ intenta, eam ſiuerat per vicina carecta liberiùs vagari, cùm ecce de inſidiis prædo accipiter incautam aggreditur, & vncis pedibus arreptam ſecum in aërem aſportat. Quid agat innocens pſittacus, nec à natura in bellum armatus, nec ab amica hera potens defendi? quod didicerat, in aëre proclamat, *Ave Maria*. Vix ſacrum Nomen inſonuerat, &

Bern. de Buſtis. Ben. Gononius.

Pſittacus in aëre Nomen Mariæ decantat.

Fulminis ocyor alis ——

infeſtus prædo laxatis vnguibus in terram mortuus concidit, & pſittacus iam liber ſacrum Mariæ Nomen ingeminans ad heram ſaluus reuertitur. An felicius vnquam ex aëre auſpicium Tireſias duxit? non reor. Sed pergamus.

Aërem ſequitur aqua, & hæc ſignis abundat planè admitandis, quibus MARIAM maris Dominam, eius conditor exaltat, vt de ea Dauidicum illud Pſal. 106. dicere liceat: *Mirabilia eius in profundo, ſemitæ tuæ in aquis multis.* Ita eſt profectò, viam, quam hominum nullus in diluuio aquarum multarum inueniat, reperit ſacrum MARIÆ Nomen. Teſtem appello Vincentium Beluacenſem laborioſæ eruditionis virum ac fidelem hiſtoricum: hic itaque in ſpeculo hiſtoriali lib. 7. c. 88. ſic habet. Quidam de nauigio, quod rimis fatiſcens aquas admittebat, in lembum deſcẽdere nitebatur, opem laturus actuariæ laboranti; ſed lapſus inter vtramque recta fundum maris petebat. Cùm ecce multò pòſt tempore qui merſus fuerat ad oppoſitum littus omnibus ſpectantibus ſaluus atque incolumis euadit. Mirari ac ſtupere nautici ſodales, ad hominem conuolant, quomodo viueret, inquirunt, quem tanto antè tempore viderant eminùs aquis abſorptum? Reſpondet ille: cadens

Aqua miracula in fauorem S. Nominis Mariæ.

Vinc. Belu. *S. Nomen Mariæ à morte ſubmerſum in aquis præſernat.*

Nomen Mariæ in aëre ſtellis expreſſum apparuit.

Digitized by Google

ſacrum MARIÆ Nomen inuocaui aſſiduò, nec deſiij donec ad maris fundum pertigiſſem, aquis vltra vetantibus proſecutionem, cùm illicò adfuit Diua pállio me ſuo inuoluens, deducenſq; per aquas nimias, qua fundus paulatim ad littus hoc aſcendebat, ex quo emergo. Verè *mirabiles elationes maris*, nec minùs admirabilis in eo MARIA, cuius Nomen aquæ maris reuerita hominem ſuffocare timuerunt, qui iſtud vel in profundo à ſe dimittere formidabat.

Andronicus Imperator depoſitus hauſtis aquis de fonte Mariæ curatur.

A mari ad fontes recurro, & hi quoque Mariano Nomini benedicunt. Grauiſſimâ detinebatur ægritudine Andronicus Imperator, ex qua moriturum nocte proxima Medici iudicabant, cùm iam voce deficiente aquam petit de fonte MARIÆ. affertur, bibit ægrotus, cetera toto corpore aſpergitur: vidiſſes MARIÆ Nomine velut medicatas aquas morbum pellere; mox enim & meliùs habere incipit & lues depelli, miraculo obſtupefactis Medicis: Magnus, exclamat, Deus, qui ſolus ad inferos deducit ac reducit; addiderim ego, & aquis curatricibus MARIÆ Nomen exaltat.

Terra ad laudem S. Nominis Mariæ de ſuo confert.

Sed ad terram deſcendamus. hæc omnium poſtrema eſt, quæ ceteris ſubſternitur, ac velut fundamentum præbet & mediâ mundi ſede locatâ, ſolida ac globoſa herbis veſtitur ac floribus, noctis, ac diei effectrix, vnde non exiguam quoque amplificandi Nominis MARIÆ nacta eſt facultatem. Teſtem ex Steinueldienſi Præmonſtratenſium aſceterio excito B. Hermannum; florebat is anno partæ ſalutis cIↃ.cc.xxxv. magna laude, opinioneque ſanctitatis, à teneris mirum in modum beatæ Virgini MARIÆ addictus. hinc quoties in ſacra pſalmodia, ceteriſque chori officiis MARIÆ Nomen incideret, velociſſimè humi ſe proſternere ſolebat, ac tantâ odorum ſuauitate recreabatur, vt iſtinc ægerrimè abripi poſſe videretur. Nec malè odorum haſce ſuauitates S. Nomini honorando è terra afflari voluit Deus, cùm eiuſmodi ſuffimentis per viam diſpoſitis Romani accedentes ad Vrbem Conſules excipere, honorareque ſolerent, vt auctor eſt Herodianus l. 4. Plinius in panegyr. Xiphilinus in Nerone & Tyridate. Sed nec hiſce terra fecerit ſatis, niſi nouos laudum titulos fabricare, nouaque honorum inſignia ſtatuere viſa ſit, quibus Nominis huius gloria excelſo, ſublimique ſtatuatur loco; vnde & factum eſt non rarò eamdem de fœcundiſſimo ſuo ſinu arbores admirandi cuiuſdam genij promiſiſſe, quarum frondibus ſacrum MARIÆ Nomen expreſſum longè lateq; radiaret. Annus labebatur cIↃ.c.L. cùm quidam emeritæ militiæ veteranus, qui ſæculo, etſi tardè, renuntians Ordinem Ciſtercienſem intrarat. Interrogatus à Tyronum Præfecto an orationem Dominicam memoriâ teneret? reſpondit numquam addiſcere potuiſſe. Quid plura? fit labor inanis, vt diſcat; & cùm non poſſet, præcepit Abbas vt ſaltem illi breuem Salutationis Angelicæ verſiculum inculcarent. Quod etſi multo ac diuturno labore, perfectum eſt tamen. Inter prandendum itaque ad vnamquamque buccellam, ne obliuioni traderet ipſum verſiculum, magnus Virginis cultor ruminabat, vnde factum firmiter inhæſiſſe. Tandem in ſenectute bona mortuus, & in cœmeterio inter FF. ſepultus eſt. Mira res, non multò pòſt, de tumulo enaſci arbor viſa eſt, cuius folia, litteris aureis inſignitum MARIÆ Nomen repræſentabant. Quod vt notum fuit diœceſano Pontifici, ad locum venit, radicem arboris per effoſſionem diligéter ſcrutatus eſt, & eam de ore ſenis illius ortum habere deprehendit. Nec mora, vbi diuinæ oſtenſionis arbuſcula debitum exſecuta eſt, in oculis omnium aruit & defecit. Ita Benedictus Gononus in Chronico. Quo facto noſſe omnibus licuit prodigioſam hanc arborem à fabricenſe noſtra hunc in finem Dei iuſſu fabricatam fuiſſe, vt ſacrum MARIÆ Nomen commendaret. Verè *mirabilia opera tua Domine, & anima mea cognoſcit ea nimis*, cùm tantis tamque illuſtribus prodigiis ex ipſo elementorum ſinu productis Mariani Nominis dignitatem famamque declaras. Verùm omnem admirationem ſuperare videtur id quod P. Alphonſus de Valle, nuper prouinciæ Chilenſis Procurator Noſtris Romæ narrauit de mira quadam imagine apud ſuos ſpectabili. Locus eſt ad mare Auſtrale, vulgò Del zur, dictus Arauco, vbi mons ſmaragdis, turcheſiis, ſimilibuſque pretioſis lapidibus ita refertus eſt, vt eminus ſe variorum huiuſmodi lapidum natiuo ſplendore depictum, non ſine intuentium voluptate ſpectandum præbeat. In huius montis concano, ex certo tamen & conſtituto puncto imago beatiſſimæ Virginis cum filio in brachiis, tantâ colorum varietate depicta cernitur, vt nemo ſibi ferè id ludentis naturæ opus perſuadere poſſit; ſed omnes apparitionem diuinam mordicus teneant: mirum enim videbatur indigenis ſpectaculum, cùm illud non niſi ex certo loco ſeſe conſpiciendum præberet, à quo ſi vel minimùm receſſeris, iam euaneſcente figurâ præter rupes & præcipitia nihil amplius exiſtimes, vt proinde locus cum tempore mirum in modum frequentari cœptus ſit. Fama huius ſpectaculi ad noſtros quoque Patres diffuſa, qui rem penitus examinaturi, Araucum ſe conferunt, opus inſpiciunt, at non vt ſimpliciores exiſtimabant, apparitionem diuinam, vel repræſentationem miraculoſam, ſed meram eſſe proiectionem opticam in oculos fortuitæ lucis & vmbræ lapidum colorumque proportione expreſſam ſub effigie MARIÆ filiũ brachiis ſtringentis incurrente inuenerũt. Ne tamen deuotio populi erga Deiparam, hoc tam mirifico ſpectaculo impediretur, ſolemnem huc quotannis proceſſionem, tamquam ad locum

B. Hermannus audito S. Nomine geniculans, à terra ſuauiſſimum odorem ſentit.

Herodian. Plinius. Xiphilin.

Arbor de terra orta ſuis foliis præfulſit Nomen Mariæ.

Gononus.

Prodigioſa lapidum pretioſorum S. Mariæ Nomen celebratur.

cum deuotioni Deiparæ diuina prouidentia reseruatum instituerunt. Quam quidem pietatem minimè sibi ingratam fuisse, euentus docuit; nam maximis paulatim prodigiis ita clarere cœpit, vt iam toto illo orbe vix locus celebrior inueniatur: atque adeò Deus Opt. Max. subinde occasione huius imaginis insolitâ quadam ratione sub oculos cadentis ad gloriam Nominis MARIÆ, quod hac ratione istic propagatum est, amplificandam hunc sibi locum elegisse visus sit, vt vel hinc quoque appareat, nihil in rerum natura tam casuale ac fortuitum apparere posse, quod sub occulta diuinæ prouidentiæ dispositione omnium moderatrice non lateat, etsi nobis ob abditos fines, diuinique consilij inaccessas rationes, nullam, vt plurimum causam habere videatur. Atque hinc ita ego peruelim arbitrati, si talia ex elementis prodigia, signáque traxerit Deus, quibus tantopere sanctissimum hoc Nomen illustrarit; qualia credendum ex homine suscitasse, in quem vnum hæc omnia, simul pariterque concurrunt? Sanè si antè hîc singula elementa laborasse videtimus, operæpretium iudicarim, & videre ad hæc, quid ex omnibus vnà coniunctis diuina bonitas prodigiorum in homine excitarit, quo excellentissimum MARIÆ Nomen magis magisque fuerit nobilitatum. In pauca rem contraham, ne longiùs cogar euagari. Sacerdos erat Dalmata, vir antiquâ simplicitate, idem Virgini Dei parenti MARIÆ vnicè addictus. hic fortè captus à Turcis cùm ad deserendam religionem omni artificio pelliceretur, nefarias voces non dicam animo, sed auribus admittere nullo modo sustinebat. Itaque importunos illos hortatores auersatus, vt eis ægrè faceret, vltro Christum ac MARIAM identidem inuocabat. Stomachantibus illis, sciscitantibusque cur tandem illa Nomina vsurparet? quia hærent mihi, inquit, in præcordiis. Ibi Turcæ minitari, se præcordia ipsa extracturos, nisi extemplò IESVM MARIAMque exsecretur. Erratis, inquit ille, præcordia mihi auferre potestis, Nomina autem hæc non potestis. Tum verò illi furentes ira Sacerdotem ferro pariter inuadunt. hic Dalmata MARIAM inclamans, vouet si vita suppetat, primo quoque tempore Lauretum se ad eam iturum. Ea vox iratos magis accendit. Igitur hominem circumsistunt, & discisso, apertoque pectore intestina à summo recisa extrahunt, eaq; semineci iam iamque, vt rebantur, casuro tradunt, simul per ludibrium increpantes; abi, iam propera, & præcordia, in quibus hærere ais MARIAM, ad eam Lauretum perfer. Excedit fidem, non tamen diuinam vim, quod deinde memoratur. Moribundus Sacerdos, Deo mortem ad Mariani Nominis gloriam morante, viresque suggerente, porro ire pergit: multorum dierum itinere celeriter emenso Lauretum peruenit, sua exta præferens manu, vbi templi ministris apertum vacuumque pectus, & prætenta manu viscera ostentans totam rem breuiter enarrat, ac tandem gratiis Deo ac Virgini enixè actis, & solemnibus Confessionis, Eucharistiæque præsidiis communitus in Deiparæ conspectu, complexuque, vt credere par est, animam efflauit. Ecquod portentum dici, magnique prodigij loco haberi mereatur, si hoc dignum non sit, quo præter naturæ ordinē ostendere voluit Deus, quanti faciat hoc Nomen quòd vnigeniti Filij sui Genitricem repræsentat. Ita P. Turfellinus.

Sacerdos Dalmata inuocato Nomine Mariæ exta manu deferens Lauretum venit.

Turfellio. Caput Conradini à ceruice resectum Mariæ Nomen inclamat.

Sed & aliud est quod in hoc genere recenset Bzouius Annalium tom. 13. Conradinus de Stouffen vltimus ex progenie sua Sueuiæ Dux, Conradi Romanorum Regis frater, ac Friderici secundi Imperatoris nepos, cùm Siciliæ & Apuliæ regna, vti hereditaria, exercitu valido vindicare proposuisset, à Carolo Andegauensi primo huius Nominis Rege Francorum victus ac captus, cum Friderico de Habsburg Austriaco, itineris ac fortunæ socio à victore Rege securi percussus est, cùm ecce Friderici caput, sacrum MARIÆ Nomen, quod corde iam pridem latuerat, ac sæpè magna cum pietate dum collo hæreret inuocarat, iam à ceruice recisum semel ac secundò disertè stupentibus omnibus pronuntiauit.

Bonfinius. Thyræus. Caput defuncti post multos annos S. Mariæ Nomen inuocare auditum.

Maius, imò maximum subnecto ac finio. Scribit Antonius Bonfinius rerum Hungaricarum lib. 3. dec. 3. ac post eum Petrus Thyræus de locis infest. part. 1. c. 14. Post cruentam pugnam inter Dæan & Merchen de Valachiæ dominatu contendentes Principes, secundus tertiúsve iam annus labebatur, cùm plerique in eum campum descendissent, vbi patrata olim strage agri ossibus albebant, emissam inter ea vocem subinde exaudiere IESV ac MARIÆ Nomina resonantem. Admiratione simul ac pauore conterriti dum vocem inter ossa disquirunt, portenti desiderio succensi, loquax inter cadauera caput ac sacrum MARIÆ Nomen inclamans reperiunt. Quod, vbi homines sibi adesse agnouit; quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum & magnæ Matri MARIÆ semper addictus, inexpiatus hoc bello occubui. At magna Virgo, cuius Nomini deuotus vixi me æterni supplicij reum esse non patitur, hæc me linguæ compotem hîc seruat, vt & delicta fateri queam, & eorumdem veniam obtinere. Accersito itaque è pago proximo Sacerdote confessionem ritè peregit, acceptaque nouissimâ lustratione, id defuncti caput repentè conticuit perpetuoque quieuit. Tanti maternum Nomen Deus facit, vt tam insitato prodigio eius decantari voluerit sanctitatem. Liceat hîc mihi cum Psalte regio exclamare Psal. 45. *Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, vt pascat nos in sublimitate Nominis* Matris suæ, *dedit prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum*

Psal. 45. 9.

Digitized by Google

Mich.5.4. *deorſum propter Nomen ſanctum eius.* Micheæ 5.4. *Latamini proinde* cum MARIA, *& exultate in No-*
Iſai.66.10. *mine ſancto eius, omnes qui diligitis eam, gaudete cum ea vniuerſi, vt replearnini ab vberibus conſolationis eius.* Iſaiæ 66.

SONVS TRIGESIMVSSECVNDVS.

Angelorum feruor in Mariano Nomine venerando, de quibus quæritur, an ſicut à principio ſuæ creationis Chriſtum fide cognorunt, & ſacrum IESV *Nomen adorarunt, ita Matrem Dei nouerint, & eius Nomen ſint venerati?*

Angeli auctores Triſagij.

TAndem ad Angelos felici curſu deuenimus, quos primi maximiſque *Triſagij* religioſiſſimos auctores Euangelicus Propheta Eſaias cap.6.deſcripſit, poſtea verò diuinus Ignatius, qui tertius in Antiochena Eccleſia à Petro Apoſtolo Hierarcha fuit, in eccſtaſi cognouit, ac denique anno Chriſti 446.graſſante terræmotu Conſtantinopoli puer in aërem raptus, & mox hominibus redditus, idem ab angelis ſe, accepiſſe Proclo Archiepiſcopo enarrauit: hoc ſcilicet SS.Angelorum opus, hæc ſumma, maximaque occupatio aſſiduis laudibus ter ſanctum Dei Nomen celebrare, ſanctum, inquam, in creatione, ſanctum in redemptione, ſanctum in noſtra ſanctificatione: ſanctum in cælo, ſanctum in terra, ſanctum in gehenna: ſanctum in gloria, ſanctum in gratia, ſanctum in iuſtitia: ſanctum glorificans Angelos, ſanctum iuſtificans homines, ſanctum puniens dæmones: ſanctum ante ſæcula, ſanctum in ſæculis, ſanctum in æternum & vltrà: quare cùm, vt olim præclarè dixit S.Bernardinus tom. 1. conc.61. a.1. cap.8. *Tot creaturæ ſeruiant* MARIÆ, *quot ſeruiunt Trinitati:* & teſte S.Bernardo ſerm.2. de Aduentu, *In Nomine* MARIÆ *ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum*; non minimam ſibi in angelico Triſagio partem vindicare poteſt MARIA. Cùm itaque præſtitutus initio huc nos ordo deduxerit, vt de feruore ac cultu SS. Angelorum erga dulciſſimum MARIÆ Nomen mentem noſtram, ſententiamque aperiamus, vnde potiùs auſpicabimur, quàm à quo vniuerſi cultus atque obſeruantiæ eorum œconomia ſumpſit exordium? Quæritur ergo, an ſicut à principio ſuæ creationis Angeli Chriſtum fide cognorunt, & SS.IESV Nomen adorarunt; ita & Matrem Dei nouerint, eiuſque S.Nomen ſint venerati?

Bernardin. S.Bernard.

Ac mihi quidem de hoc ſedulò cogitanti, quædam præmittere viſum eſt, quibus & propoſitæ quæſtioni pluſculum luminis, & expeditior ſolutio fœnerari poſſet. Poſtquam igitur Angeli in primo inſtanti creationis ſuæ per fidem Deum vt trinum & vnum, vt ſupernaturalem finem ſuum, ſanctificatorem ac remuneratorem cognouerunt, eumque ſingulari quadam charitate ſuper omnia dilexerunt, in ſecunda mora, ex quorumdam inſignium Theologorum ſententia, propoſitus omnibus Chriſtus fuit, vt illum tamquam Deum hominem futurum fide ſuſciperent, &, vt caput ſuum atque auctorem ſalutis ſuæ cognoſcerent, & vtroque titulo diligerent, ac Nomen eius ſanctiſſimum, vt par erat, adorarent. Et de hac quidem reuerentia & ſubiectione ad Chriſtum peculiare præceptum ſuſceperunt: cui mox, tamquam ſibi iniurioſo, Lucifer repugnauit, illamque excellentiam, quaſi ſuæ naturæ debitam appetiit, idemque ceteris Angelis omnibus perſuadere conatus eſt, è quibus ſtatim non pauci impiiſſimo conſilio aſſenſerunt, alij verò, & plures illi quidem, Chriſto ſe ſubmiſerunt, quorum princeps ac coryphæus Michaël ſe Lucifero conſtanter oppoſuit, & reliquos etiam ad obediendum Deo induxit, qui Chriſtum humani generis aſſertorem fide tenentes, ſanctiſſimum eius Nomen adorarunt: quo modo multi interpretantur illud Pauli ad Hebr. 1. *Et cùm iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli eius.* Semel enim præceptus eſt adorari ab Angelis, cùm primùm illis per fidem propoſitus eſt, & iterum cùm reipſa fuit incarnatus. Quæres diuino Nomini magnifica ac gloriosa, Angelis verò longè præclariſſima habita ſemper fuit, cùm hi cognitione primæuâ, quod ad ſtatum ſuum quàm maximè ſpectabat, caput ac Regem ſuum cognoſcentes, S. eius Nomen venerati ſunt; ille verò velut mancupio quodam, nexuque addictos habere tanto antè tempore occiperet, ac Nomini ſuo deuotiſſimos clientes. Ita rem hanc deducit S.Auguſtinus lib.5.de Geneſ.ad litteram c.19. vbi loquitur de myſterio Incarnationis, & ſub illo tamquam ſub vniuerſali principio reliquorum, cetera omnia comprehendit.

Hebr.1.6. S.Auguſt.

His præmiſſis ad rem noſtram propiùs accedo, dicoque, quod Dei filius ſibi, ſuoque Nomini indulſit, materno credendum eſt non denegaſſe; quodque Angeli cùm Deum-hominem, eiuſque Nomen ſanctiſſimum cognoſcerent, tantâ maturitate præſtiterunt, exiſtimandum non eſt, cùm Matrem eius in Deiteuelatione, de modo Incarnationis faciendæ, perſpicerent, eius Nomini ſubtraxiſſe: decebat enim, vt S. Iohan. Damaſcenus inquit, orat.1.de Natiuit.Virg. *Dei Matrem ea, quæ Filij ſunt poſſidere & ab omnibus adorari.* Neque enim poſt Chriſtum, vllum aliud obiectum illis ſperandum erat ſecundarium beatitudinis, quod tantæ dignitatis & excellentiæ ſit, vt in eo diuina ſapientia & potentia ita reſplendeat, ſicut beatiſſima Virgo MARIA. Quare ſi communi DD. ſenſu atque doctrina conſtet Sanctos inter cætera, quæ in Verbo vident, beatiſſimam Virginem & excellentiam gratiæ eius, & priuilegia omnia ſupernaturalia, quibus ceteris creaturis prælata eſt,

B. Virgo Maria ab initio Angelis reuelata. Damaſc.

Quomodo Angeli ab initio S. Nomen IESV *cognouerint & adorarint.*

intueri; ſanè id Angelis denegandum non eſt: A quod ſi autem ab eis nunc ita videatur, etiam ab initio viſa ſic fuit, quia *viſio beata non recipit*
S.Thom. *mutationem nec augmentum*, vt indicat S.Thomas 1.2.q.30.a.2.ad 3. Neque refert, quod multa hîc magis ad homines, quàm ad Angelos ſpectare videantur; tum quia omnia iſta myſteria ſatis ad Angelos pertinent, vel quia vnum corpus, vnamque Eccleſiam cum hominibus componunt, vel quia de ſalute hominum, non minùs quàm de ſua ſolliciti ſunt, vel quia his myſteriis adſiſtere, ac ſuo tempore inſeruire debebunt. Quod & ratio probare atque euincere videtur, quia ſicut Chriſtus eſt caput Angelorum: ita B. Virgo eorumdem eſt Regina & Domina, & in ſuo gradu & modo Angeli ſunt eius miniſtri, ideoque ad ſtatum illorum pertinet, vt in Verbo ſempet illam contemplentur, illamque coluerint & amauerint ſemper. Imò veriſimile eſt, etiam in via aliquam eius cognitionem habuiſſe; quia ſicut reuelatum eſt illis Deum futurum hominem, ita facilè reuelari potuit futurum fuiſſe Virginis filium, etiamſi tunc nec in particulari perſonam cognouerint, nec modum aut rationes omnes iſtuc ſpectãtes perſpexerint, quas multò excellentiùs poſtea in Verbo Dei viderunt; & certè id rationi conſentaneum erat, quia per ſe ad magnam perfectionem & beatitudinis excellentiam ſanctorum Angelorum
S.Vincent. pertinebat. Vnde pulchrè admodum S.Vincentius Ferrerius ſerm.de Concept.Virg. *Sancti Angeli*, inquit, *conceperunt Virginem in ſuis mentibus, per quam eorum ruina repararetur, & inceperunt tripudiare & facere feſtum magnum.* C

Quomodo in via ab Angelis nota & cultа fuit Maria.

Reſpondetur obiectioni. Vna nihilominus res eſt quæ remoram hîc aliquam injcere videatur, contraria ſcilicet SS. PP. quorumdam auctoritas, qui ſignificare videntur interdum, Angelos non cognouiſſe Matrem Dei, ac per conſequens, Nomen eius, quod ignorabant, adoraſſe numquam. Atque
Bernard. ita videre eſt apud S.Bernardum hom.1.in Miſſus eſt, & ſerm.4.& 5. de Aſſumptione, vbi Angelis accommodat verba illa, *Qua eſt iſta* (Canticor.8.) *qua progreditur*, &c. quaſi inquirentibus de perſona ſibi ignota. Quod etiam habet B.
Laur.Iuſt. Laurentius Iuſtinian.ſerm.de Annunt.ſed, quod bonâ tantorum PP. veniâ dictum velim, quomodo potuiſſet illis tunc incognita fuiſſe MARIA, cuius ortum ac Nomen parentibus denuntiarant, vitam in templo alimentis fouerant, incarnandi Verbi myſterium modumque explicarant, parienti Genethliacon accinuerant, milleniſque aliis modis obſequia varia præparârant? neque enim tunc primùm eam noſſe cœperant, quam vt Dominam ac Reginam ſuam dudum antè debuerant cognouiſſe; *relatiua* enim *ſimul ſunt cognitione*. Quare ſi aliqua eis circa Dei Matrem ignorantia concedenda ſit,
S.Thom. non alia ex mente S.Thomæ 1.p.q.30.a.2.ad 3. fuiſſe potuit, quàm de cognitione quoad omnes, minutiſſimaſque circumſtantias, non verò quoad ſubſtantiam & perſonam ipſam: licet alia & commodior longè verborum ſacri Epithalamij explicatio in promptu ſit, cur iſtic Angeli tam frequenter interrogent, *Qua eſt iſta?* videlicet quod iſtius Nominis dulcedine affecti, audire illud non ſemel percuperent, quod olim velut in abſtracto cognitum adorârant. Et ita profectò fieri amat. Sicut enim Prophetæ Chriſti Nomen, quod mentis aure exceperãt, in terras effundi deſiderabant, vnde Iſaias c.26. di- Iſaiæ 26.8.
cebat: *Nomen tuum, & memoriale tuum in deſiderio animæ*: ita & Angeli MARIÆ Nomen in cælum effundi quærebant, vt veluti nouo quodam beatitatis rore omnes perfunderentur, ideoque toties iteratis vocibus interrogabant, *qua eſt iſta?* vt in reſponſione reſonaret gratiſſimum omnibus MARIÆ Nomen. Ita olim philoſophatũ fuiſſe accepimus Richardum l.2. Richardus.
de laudibus Virginis c.2. cuius verba hæc ſunt: *Ter ad minus in Canticis in perſona Angelorum quæritur, qua eſt iſta? non tantùm quia perſonæ mirantur excellentiam, quæ nec primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem: ſed forſitan quia dulce Nomen ſibi deſiderant reſponderi. Sicut enim antiquis Patribus Iſaia, & cæteris Nomen Domini in deſiderio erat, vt ſcilicet inter homines Nominaretur Chriſtus, qui notus erat in cælo, effunderetur in terra: Sic Angelis Nomen* MARIÆ *deſiderabant nominari, & in notitiam effundi, vt non intra terræ terminos clauderetur, ſed etiam celebre haberetur in cælo.* Vix itaque nobiles illi ſpiritus conditi erant, vix aſtra illa matutina ortus ſui pulcherrima luce auctorem ſuum laudare cœperant, cùm propoſita ſibi orituræ quondam illuſtriſſimę Lunę, MARIÆ, inquam, *Angeli ſimul ac eis Maria reuelata fuit Nomen eius adorarunt.*
gloria, non modò conceſsêre illi, ſed & illam magis amauere quàm proprium decus, & quaſi à longinquo conſpectæ, magna mentis ſubmiſſione, amoriſque teſtificatione Nomen velut Dominæ ac Reginæ omniũ ſalutauere. Patet ex
Suarez. Franciſco Suares, qui to.2.in 3.p. diſp.2. ſect.1. dicit ab initio beatitudinis viſam fuiſſe in Verbo ab Angelis MARIAM, quoniam ad eorum ſtatum pertinebat: & ideo iam tunc ab eis adoratam vt omnium Dominam.

Neque hoc rationi diſſentaneum fuit, ita namque fieri amat, vt quoties in magnæ alicuius atque eximiæ perſonæ cognitionem deueni- D *Probatur ratione.*
mus, ſtatim Nomini eius audito honorem omnem atque reuerentiam, quam ipſa meretur, exhibeamus; cumque præſentem habere atque venerari nequeamus, Nomẽ eius vicariũ amplectamur. Indicauit hoc S. Chryſoſtomus Chryſoſt.
hom.de Dauid, dum explicãs verba hæc 2.Reg. 1. *Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita ſua*, ita, 2.Reg.1.23.
inquit: [Quoniam præſentia illorum corpora non licuit amplecti, Nomina illorum coniuncta complexus eſt.] iuſtiore ex cauſa id de Angelis dici poteſt, qui cùm futuram Dei Matrem MARIAM iucundiſſimo animi ſenſu in verbo

contem-

contemplarentur, cùm perſonam eius in ſe venerari nequirent, honorem omnem atque obſeruantiam Nomini detulerunt.

Aſimili. Res omnes aliis inferiores ſe eſſe non facilè patiuntur: & quidem aqua cum elemento ignis contendere ſolet omnibus modis, ne ſit ipſa inferior igne: nihilominus cùm ſuper aquam oleum inijcitur, non repugnat, non reſiſtit, imò ipſa aqua eleuat oleum, & ab ipſa calcari amat. Aquæ quæ ſuper cælos ſunt, naturæ nimirũ angelicæ quæ cælos ſibi ſuperiores eſſe nõ admittunt, Virginis tamen Nomen, de quo Cant. 1. *Oleum effuſum Nomen tuum*, ſupra ſe eſſe non modò gaudent, ſed aſſumunt, eleuant, ſeque illi totâ mente ſubmittunt, honorẽ ſibi ducentes illi poſſe ſubeſſe, vt ipſa non malè Eccli. 24. dicere potuerit, *ego in altiſſimis habitaui.* Quis autem hîc nobis explicet quantâ id putiſſimarum mentium illarum voluptate ac gaudio factum ſit! certè non alio quàm angelico nobis ore promendum eſt. Audi igitur quid hac de re oraculum Dei Birgitta in ſuis Reuelationibus ſcripſit. Degebat ſanctiſſima vidua Romæ in ædibus Cardinalis cuiuſdam, ex quibus liber in ædem Laurentianam patebat aſpectus, ambigenſque quas Monialibus ſuis, quarum regulam Chriſtus dictauerat, Matutinas, vt vocant, lectiones præſcribi vellet; cùm ecce, illi de more adfuit diuinus Magiſter, & Angelum ſe miſſurum promiſit, ex cuius ore eas ipſa exciperet. Et ſtetit Chriſtus promiſſis, quotidie enim Birgittæ charta & calamo inſtructæ dictator Angelus ſe ſiſtebat, & linguâ Suecicâ diuinam planè de MARIÆ laudibus orationem ipſa exſcribente prælegebat. Porrò, vt propoſitum exequamur, inter plurima, ſummaque Virginis encomia, quæ fusè iſtic Angelus proſequitur, his ad eam verbis orationem conuertit ſerm. Angelici c. 4. *O omnium conſolatio, Virgo* MARIA! *hoc ipſum tu es ad quod Angeli à principio ſuæ creationis tantâ arſerunt caritate: quod licet ex ſuauitate & claritate, quam ipſi in Dei viſione & appropinquatione habebant, ineffabiliter latabantur; plurimùm tamen ex eo gauiſi ſunt, quòd tu ipſi Deo eis propinquior fieri debebas, ideoq́, de hoc magis exultabant, quòd te Deus creare volebat, quàm ex eo, quòd ipſos creauerat. Et ſic tu, ô Virgo ſanctiſſima! Angelis mox, vt creati fuêre, gaudium fuiſti, cùm de te, ô Virgo creaturarum omnium dignißima, antequam crearetis intimè congaudebant.* Ex quibus omnibus magnus emicat ſanctiſſimorum ſpirituum amor in Deiparam, & primùm quidem non inuenuſta Nominis notatione; ex eo enim ſpiritus vocare eos poſſis, quòd ab ipſo vitæ exordio continenter ad eam aſpiratint, ac ſancti Nominis eius reuerentiam non deſierint ſuſpitare; deinde verò ſic in Angelis amantibus fuiſſe MARIAM, priuſquam exiſteret, vt ſe *à Domino poſſeſſam in initio viarum ſuarum*, ex eo etiam gloriari meritò poſſit.

Caut. 1. 2.

Eccli. 24. 7. *A teſtimonio angelico.*

SONVS TRIGESIMVSTERTIVS.

Quid in S. Nomine MARIÆ *reſpiciat Angelos, quamobrem erga illud ij tantopere afficiantur?*

QVod de magnetica coitione, quam attractionem vulgus appellat, vſus & experientia docuerunt, quâ tanta perpetuitate atque conſtantia lapis iſte ad ſe ferrum inclinare ac rapere conſueuit; quodque de heliotropio, atque lupino probaci auctores tradiderunt, videlicet diebus ſingulis ad curſum ſolis toto ſemicirculo conuerti ſolere, idque religione tam ſanctâ ac ſtrictâ, vt Solẽ etiam nubibus tectum numquam non aſpicere ac venerari videatur, arcanæ ſapientiæ myſtagogi expenſum pluribus, ac pertractatum reliquêre: atque vt à Magnete incipiam, quæſitum ab eis ſedulò, quid denique ſiue in lapide, ſiue in ferro latere poſſit virtutis occultæ, quâ famoſiſſima illa coitio tam fidè conſtanterque perficiatur? *Quomodo Magnes ferrum trahat.*

Et Primò quidem Orpheus in carminibus causam omnem in ſympathiam quamdam atque amorem, vt loquitur, referre viſus eſt. quod & Claudianus peculiari carmine expreſſit, dum ſic canit: *Opinio Orphei.*

Et lapides ſuus ardor agit, ferrumq́, tenetur
Illecebris, rigido regnant in marmore flammæ,
Flagrat anhela ſilex, & amicam ſaucia ſentit
Materiam, placitoſq́, chalybs cognoſcit amores. Claudian.

Cornelius Gemma lib. 10. Coſm. Magnetem vult per inſenſiles radios ferrum ad ſe rapere, vt de Echeneide & Catoblepha multi opinantur. *Opinio Cornelij Gemmæ.*

Guilielmus Puteanus id non à totius ſubſtantiæ proprietate, nemini hactenus ſatis demonſtrata, aut cognita, ſed ab ipſius forma ſubſtantiali tanquam à primo per ſe mouente, ac temperamento natiuo, velut inſtrumento, quo eius ſubſtantia in ſuis operationibus vti ſolet, prouenire iudicauit. *Opinio Guilielmi Puteani.*

Ioannes Bapt. à Porta Magnetem putat miſturam quamdam eſſe lapidis ac ferri, vt ſit vel lapis ferreus, aut lapideum ferrum. Lapidem non in ferrum mutatum, vt ſuam naturam amiſerit, nec ferrum ita lapidi immerſum, quin ſuum eſſe tueatur: vnde dum alter alterum ſuperare contendit, velut ex pugna, attractionem euenire. *Opinio Io. Baptiſt. à Porta.*

Eruditè magis Ioſephus Scaliger, moueri inquit ferrum ad Magnetem, tamquam ad matricem ſuam, cuius abditis principiis perficiatur, quemadmodum ad centrum terræ. Quod partim à S. Thoma Doctore Angelico hauiſſe videtur, qui in 7. Phyſicor. cùm de motuum rationibus diſputat: *Alio*, inquit, *modo dici poteſt aliquid trahere, quia mouet ad ſeipſum, alterando aliqualiter, ex qua alteratione contingit, quod altera-* *Opinio Ioſephi Scaligeri.* S. Thom.

tum moueatur secundùm locum, & hoc modo Magnes A ducit. Atque id est, quod lectori meo Philo-
ducit & fert ferrum. mario, in florido quodam paradigmate ab aui-
bus accepto, demonstrare proposui. Auctor est

Opinio Cardinalis Cusani.

Denique Cardinalis Cusanus: ferrum, inquit, habet in Magnete quoddam sui effluxus principium, vt dum Magnes per sui præsentiam excitat ferrum, graue ac ponderosum, ferrum mirabili desiderio feratur etiam supra motum naturæ, & sursum moueatur, se in suo principio vniendo; nisi enim in ferro esset quædam prægustatio naturalis ipsius Magnetis, non moueretur plus ad magnetem quàm ad alium lapidem, & nisi in lapide esset maior inclinatio ad ferrum quàm ad cuprum, non esset illa attractio. Ita ille. Nec aliter de floribus ac plantis idem obtinentibus philosophatus legitur Franciscus Vallesius, alijque, dum eius causam tam in Solis B calorem, quàm subiecti certam dispositionem reiecerunt. Quæ si tanto studio prosecuta sit Physicorum natio, quis indignum Theologo existimauerit, cognito SS. Angelorum erga dulcissimum MARIÆ Nomen studio atque affectu, eiusdem causas diligentiùs peruestigare? tum vt hinc S. Nominis dignitas ac præstantia, tum noster in eiusdem cultu feruor atque religio sumere possint incrementum?

Vallesius.

Quæramus itaque omni metu curiositatis sepoto, quid in Nomine isto latere possit, quod nobilissimos illos spiritus, mentesque purissimas in sui obsequium ac venerationem tantam prolicere valuerit, vt genua sua, vt olim, ita & in præsentiarum eidem summâ animorum C suorum voluntate inflectere non grauentur? Et primùm quidem nulla hic electrica corpora naturalibus ab humore profluuiis instructa; nulla magnetica formalibus efficientiis opulenta, nullas officiosas sollequiorum aut calendularum circumuolutiones comminiscar, quibus siue per cælestem quamdam sympathiam, siue per influentiam, siue per occultiores alias qualitates eiusmodi incitationes, ac motus fieri demonstrem, sed primarios quosdam vigores sanctissimo Nomini insitos atque Angelos directè respicientes producere statui, quibus eorum feruor ad illius honorem ac reuerentiam non minùs fortiter, quàm suauiter prolectatur. Bene dixit olim Gilbertus serm. 5. in Cantic. *Quæ fluosa res est Nomen Christi.* & ita profectò est: nec tamen malè facturum me arbitratus sum, si quod ille de Filio, ego de Matre quoque pronuntiarim, Quæ fluosa, inquiens, res est Nomen MARIÆ: non vtique virtute vacuum, sed refertum, neque ea otiosa, sed admodum negotiosa, quæ magnum ac liberalem quæstum iam tum à principio exercere non cessat, quo apud omnes honore debito, cultuque augeatur, nobisque omnibus Dei beneuolentiam conciliet impetretque. Vnde sicut illud maxima excellentia Angelorum omnium hierarchias in sui admirationem & cultum pellexit; ita & hoc eorumdem studia & affectionem speciatim sibi vin-

Gilbertus.

Nicolaus Godignus libro de gestis Patriarchæ Nonij Baretti, in Abassia florem reperiri heliotropio similem, qui habeat scapum oblongum, frondes hederæ similes, florem in capite vnum, sed magnum, in eo folia mille, tantâ colorum varietate distincta, vt nullus ei deesse videatur ex omnibus. nihil hoc flore pulchrius aut odoratius: solis motum sequitur: vbi sol à meridie in occasum flecti incipit, ille flos paulatim se pandit, quoque se magis aperit, redolet efficaciùs; vbi ad noctem mediam ventum, tum verò solis accessu folia colligit, atque ita ad meridiem clausus manet. Æthiopes vocant Ghoyaulam, id est florem lunæ, eò quòd eius astrum amare videatur, huic natura addidit auiculam pulcherrimam, Supiniminim dictam, ad custodiam, quæ innumeris coloribus distincta, cardueli magnitudine par est: hæc tempore quo flos apertus est, nusquam abit, perpetuò circumuolat, aues omnes arcet, maiores plausu alarum, minores rostro; si quid in flore fordescere videat, rostro purgat, singulatim folia percurrit, concinnat, deinde expansis alis inibi soluitur in concentum. Quid per florem hunc bellissimum, nisi aureum, odoratumque Nomen MARIÆ intelligas, Lunæ mysticæ amicum, Solis iustitiæ obseruantissimũ, cuius quot litteræ, tot thaumatum myriades: quot etyma, tot myrotheca: quot significationes, tot veluti folia ad sanitatẽ gentium conspiciuntur? Quid per Supiniminim flori suo inuigilantem? nisi sedulam Angelorum curam ac studium, quo cœlestis illa beatissimorum spirituum pietas huic Nomini adornando ac defendendo continenter incumbit, nihilque prætermittit, quò minùs pulcherrimi Nominis huius gloria magis magisque augeatur ac crescat, atque ab omnibus celebretur: nec minùs interea maledicos atque obtrectatores quà minis, quà pœnis ab eiusdem violatione deterret, multa denique modorum distinctione variatum carmen eidem suauissimè depromit. Et huius quidem sanè rationes multæ, copiosæ, variæque non desunt, ac primùm sanctissima eius notio, *Deus ex genere meo*: siue quod idem sonat, *Dei hominis Mater*; D quanto Angelis incitamento fuisse credendum est, ad Nomen istud honore maximo afficiendum, dum eam quam designat Matrem eius esse deprædicat, cuius se famulos omnes ac ministros esse lætantur! Solent Regij Clientes, qui Nomen Regis venerantur, matris quoque non segniter obseruare, ne quos vna, communisque natura coniunxit, diuersa studia disiungant; quosque eadem maiestas complectitur, dispar cultus partiatur: quod regum sapientissimum Salomonem minimè latuisse visum est, dum matri iuxta se thronum collocari iussit,

Godignus. Ghoyaula flos admirandus in Abassia sacro Nomini Mariæ cohæparatus.

Primum, quod Angelos ad venerandũ Mariæ Nomen inuitas.

ipsaque

ipſaque ad dextram illius in ſolio conſedit, vt nemo iam regio Nomini genua flecteret, qui maternum præteriret. Quod iſte fecit, MARIÆ Filius non prætermiſit, nec huius optimates omittere voluerunt, de quibus Arnold. Carnotenſ. ſerm. de laudibus Virginis ita ſcripſiſſe legimus: *Vt quicumque* IESV *curuat genua, ſupplicet quoque* MARIÆ; nam ſicut optimè notauit S. Bernardinus tom. 3. ſerm. 11. *Sicut benedictus* IESVS *ſedet à dextris Patris, id eſt in poſterioribus bonis paternis; ſic iſta Virgo gloriosa, in poſterioribus bonis Filij ſui* IESV, *iuxta ipſum in throno ſublimata conſedit*; cuius, teſte S. Bonauentura in 1. ſentent. diſt. 4. tanta dignitas eſt, vt creaturæ omnes, quantumcumque aſcenderint in gradibus nobilitatis, debeant reuerentiam Matri Dei. Hoc itaque primum ſit, quod in hoc Nomine Angelos reſpiciens, eos ad illius veneration em ſingulariter inuitat.

Carnotenſ. Bernardin. Bonauent. B

Alterū quod Angelos ad colendum Mariæ Nomen impellit.

Alterum eſt, quod in eodem omnes Dominam ſuam velut in tabula expreſſam agnoſcant; quoties enim MARIAM, quæ vox Syro ſermone, vt author eſt S. Hieronymus, Dominam ſonat, aure percipiunt, ſtatim ſe ad honorem ei debitum exſoluendum inclinant: vnde S. Ioan. Damaſcenus lib. 4. de fide orthod. c. 15. *Verè facta eſt domina omnium creaturarum, dum Creatoris omnium facta eſt mater*; cuius proinde Nomen vniuerſa famulantium turba ſuſpiciat ac veneretur; filius enim Matri res omnes conditas in ſeruitutem addixit, vt idem Damaſcenus orat. 2. de aſſumpt. præclarè ſcriptum reliquit, quibus congruit id quod habet S. Thomas opuſc. 5. *meritò Angelus reuerebatur* MARIAM, *quia Mater Domini: & ideo Domina eſt: vnde conuenit hoc ei Nomen* MARIA, *quod Syra lingua interpretatur Domina.* Et S. Bonauentura in 3. ſent. diſt. 9. art. 1. q. 3. in corp. ait: *quoniam excellentiſſimum Nomen habet, ita quod excellentius pura creatura conuenire non poteſt, non ſolùm viatores, ſed etiam comprehenſores; non ſolùm homines, verùm etiam Angeli eam quadam prærogatiuâ ſpeciali reuerentur.* quare vt prudenter Suares tomo 2. in 3. p. diſp. 21. aduertit, poſtquam ab initio beatitudinis in Verbo Deiparam Angeli vidiſſent, quoniam ad eorum ſtatum id pertinebat, mox ab eiſdem vt omnium Domina adorata fuit, in quo ne aliquando deficiant, etymologia hæc Nominis facit, cuius tanta vis eſſe perhibetur, vt quoties Dominus aut Domina auribus ſubditorum inſonuerit, admirabiles animorum motus ſoleat excitare. quod Ioan. 21. liquidò patet, vbi ſimul ac Simon Petrus audiſſet à diſcipulo, quem diligebat Ieſus, *Dominus eſt*, nec quidquam amplius, ſtatim miſit ſe ad pedes eius in mare. Et hoc ſecundum ſit, quod in Nomine hoc Angelos ad officium impellat.

S. Hieron. Damaſc. S. Thom. Bonauent. Suares. C D

Tertiū quod Angelos moueat ad ſa-

Ad tertium venio, quod ex alia Nomenclatura originem ducit, quâ Virgo *Illuminans eos*, ſiue *Illuminatrix* audit. Aiunt Aproxin tenuem herbam tanta inclinatione ad ignem ferri, vt licet ab eo procul abſit, tamen, ſimulac vel in conſpectum venerit, flammam eius ad ſe pelliciat, eaque ſuauiter ardere incipiat, igniem non tam à calore, quàm à fulgore eius mutuando. Idem de Angelis ſentiendum, quos non ante Mariani Nominis ſplendor ſuâ luce afflauerat, quàm incredibilis amoris ſui igne ſuccendit, eam vtpote illis repræſentans, à qua tantâ claritate ac lumine aliquando forent illuſtrandi. de quo ipſam ore Eccleſiaſtici loquentem audiſſe inuabit, dum inquit c. 24. *Ego feci in cœlis vt oriretur lumen indeficiens*, per illuſtrationem ſcilicet naturæ Angelicæ à Chriſto Filio Angelis communicatam; vnde B. Petrus Damiani ſerm. de aſſumpt. Virg. explicans quomodo Virgo dicatur *electa vt ſol; quia ſicut ſol*, inquit, *ſolus orbem illuminat; ſic hæc ſola ſolidiori lumine Angelos illuſtrat.* Quid eſt ſolidiori lumine, niſi lumine ſpirituali? Prætorea à Chryſippo orat. de Deip. & Damaſceno orat. de Natiuit. dicitur *fons lucis*: quod cùm non poſſit intelligi de luce corporali, intelligendum eſt de ſpirituali per illuſtrationes mentis. ita vt ſicut *omne datum optimum & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*, Iacobi 1. ita etiam omne donum ſit à Matre luminum MARIA. Demum S. Bernardinus Senenſ. tom. 1. conc. 61. cap. 6. *Electa*, inquit, *eſt vt ſol, ad irradiandam totam multitudinem ſpirituum beatorum.* & clariùs tom. 3. ſerm. 11. a. 2. c. 1. vbi dicit Virginem recepiſſe fœcunditatem ad generandos omnes electos, etiam Angelos in aliquo gradu, guſtu, & experientia diuinorum: quod intelligi non poteſt, niſi dicatur à Virgine cauſari in eis ſpecialem aliquam notitiam diuinorum. Quæ cùm omnia ſacri Nominis etymologia repræſentet, quid mirum, ſi tantum venerationis atque obſeruantiæ pondus apud Angelos inuenit?

Chryſipp. Damaſc. Iacob. 1. 17. Bernardin.

Quartum incitamentum Angelica obſeruantiæ erga S. Nomen Mariæ.

Quartum, propter quod ſancti Angeli ſacrum Virginis Deiparæ Nomen tantopere reuerentur, id eſſe arbitror, quoniam ipſa Chriſtum concepit ac genuit, per quem Angelos inter & homines conſtituta pax fuit, iuxta illud ad Coloſſ. 1. *Pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cœlis ſunt.* vnde ſedes quæ inter ipſos ex infelici dæmonum lapſu vacuæ permanſerant, inſtaurantur, atque adeò Angelorum ruinæ implentur. quod S. Bernard. ſerm. 4. de Aſſumpt. notauit, cùm dixit: *Per te cœlum repletum, infernus euacuatus, cœleſtis Ieruſalem inſtaurata ruina.* Quæ vna res quantum obtineat momentum vel iſtinc patet, quòd apud gentes ac nationes omnes quantumuis immanes, aut barbaras, benefactorum Nomina mirabiles ſoleant animorum motus concitare, vt non abſque diuina quadam ratione idem qui ſuprà Bernard. hom. 1. ſuper Miſſus, ſic fuerit locutus: *Honorate SS. Angeli veſtri Regis Matrem, qui noſtræ adoratis Virginis prolem, ipſum vtique noſtrum pariter ac veſtrum*

Coloſſ. 1. 20 S. Bernard. S. Bernard.

ſtrum. Regem, noſtri generis reparatorem, veſtræ ciuitatis reſtauratorem.

Quinta ratio, cur Angeli S. Mariæ Nomen tantopere reuereantur.

Quintum quod in ſacro Nomine MARIÆ repetit Angelus, cuius gratia omne ei obſequium & honorem lubens impendit, tantæ Virginis eſt exaltatio, ſiue præcelſus ille gloriæ gradus, quem ſupra omnes puras creaturas ipſa ſe-

Antonin. heuliſmè conſcendit, de quo ſic canit Eccleſia: *Exaltata eſt ſancta Dei genitrix ſuper choros Angelorum ad cæleſtia regna.* & S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 20. §. 15. ſecutus B. Albertum ſic explicauit: *Plus diſtat Virgo à Seraphim in dignitate & gloria, quàm Seraphim à Cherubim; ſed Seraphim per excellentiam dignitatis ordinem habet ſuperiorem ad Cherubim; ergo Virgo eſt ſuper hierarchiam Angelorum.* Item plus improportionabiliter differt dominus à ſeruo, quàm ſeruus à ſeruo: ſed omnes Angeli ſunt adminiſtratorij ſpiritus, id eſt ſerui, & B. Virgo, Domina: ergo improportionabiliter eſt ſupra omnem Angelorum hierarchiam exaltata, eiuſque Nomen, vt Dominæ, Angeli omnes velut famuli venerantur.

Sextum argumentum cultus Angelorum, quo S. Mariæ Nomen proſequuntur.

Sexto loco dignißimum Virginis occurrit magiſterium, quod ex ipſa Nominis etymologia velut nitidiſſimo quodam ſpeculo clariſſimè reſplendens Angelos omnes in eius cultum adſcitcit. Si enim teſte Apoſtolo ad Epheſ. 3. *Per Eccleſiam innoteſcat Principatibus multiformis ſapientia Dei*, quis eam neget & nobiliore quidem

Epheſ. 3. 10. modo, eiſdem innotuiſſe per MARIAM, quæ excellentiſſima pars Eccleſiæ habita ſemper fuit? licet enim myſterium Incarnationis ac Redemptionis noſtræ, quo ad ſubſtantiam ex reuelatione à principio ſuæ beatitudinis cognorint, non tamen omnes eius partes, ſpecies, cauſas, effectus, modos & circumſtantias cognouerunt, ſed à Virgine didicerunt, cùm in ea perfici, quæ olim promiſſa; per eam ad optatum finem perduci, quæ feliciter inchoata fuerant, perſpexêre. Adde ex S. Antonino, cùm Angeli perfectionem, ac beatificationem recipiant à IESV, tum quia pereum ſanctificati ſunt, tum quia poſt viſionem diuinæ eſſentiæ & perſonarum SS. Trinitatis, inter cetera obiecta ſecundaria beatitudinis, Incarnatio Verbi Dei ſupremum locum tenet, non incongruè dici poſſe MARIAM, quæ Incarnati Verbi mater & adiutrix fuit, ſingulari quodam modo cauſam ſcientiæ ac cognitionis Angelorum exſtitiſſe, vnde illi Nomen eius iuſtiſſima de cauſa reuereantur.

Poſtrema cauſa venerationis Angelicæ, qua S. Mariæ Nomen reuerentur.

Septimò ac poſtremò, auxilium eſt ac ſalus Nominis huius, quâ Angeli in omnibus ſuis officiis plurimùm adiuuantur, tum in clientibus ſuæ curæ commiſſis cuſtodiendis, eiſque dona gratiæ procurando; tum in peculiari quadam adſiſtentia circa vrbium ac prouinciarum tutelam, quibus Angeli, Archangeli ac Dominationes præponi ſolent; tum denique fidiſſimâ quadam inſtructione, quam ab exemplo eius in ſingulis officiorum ſuorum muneribus accipiunt, dum eam vt perfectiſſimum quoddam exemplar intuentur, luce clariùs perſpicientes vnam illam ſingula perfectiùs obire, quàm ipſi ſimul omnes ea exſequantur.

Angelorum munia collata cum iis quæ Virgo Deipara exercet.

Et primò quidem, Angelorum munus eſt homines cuſtodire, ſic tamen vt ſinguli Angeli non niſi ſingulos homines cuſtodiant ac tueantur; at Virgo ſanctiſſima, cùm omnium communis mater ſit, cuſtodit, teſte S. Antonino, vniuerſaliter ſingulos & ſingulariter vniuerſos.

Secundò, Archangeli ciuitatibus præſunt: at Virgo ſanctiſſima omnes vbique ciuitates tutatur, vera *cuſtos poſita in vineis*, Cant. 1. id eſt Cant. 1. 5. Eccleſias, quas præ ceteris omnibus fideliſſimè B cuſtodit.

Tertiò, Principatus prouinciis & regnis præficiuntur: ſed Virgo regna omnia, atque adeò mundum vniuerſum complectitur & defendit.

Quartò, Poteſtates dæmonia coërcent, quod ſingulari quodam modo Virgo beatiſſima præſtare conſueuit, vera illa virga Iſaiæ 50. quâ percuſſus pauebit Aſſur, id eſt Dæmon, vſque adeò, vt vel ſolo eius Nomine audito de medio faceſſat.

Quintò, Virtutes miracula ſupra naturam operantur: at hîc principatum Virgo tenet, dum locis omnibus ac perſonis miraculorum gloria præfulget.

Sextò, Dominationes præcipiunt de agen- C dis: aſt hîc, Virginem Deiparam, cùm creaturarum omnium Domina ſit, & ſapientiæ laude ceteris antecellat, palmam ferre certum atque indubitatum eſt.

Septimò, Throni, qui & ſedes Dei dicuntur, in quibus is familiariter inhabitat, Deo peculiariter coniuncti ſunt: ſed Virginem ſanctiſſimam præ omnibus Angelis Dei Thronum dici, eique intimè coniunctam eſſe, ſolus is ignorare poteſt, qui Matrem Dei neſcit.

Octauò, Cherubim plenitudinem ſcientiæ ſonant: at in Virginis vtero Chriſtus, *in quo ſunt omnes theſauri ſcientiæ Dei*, Coloſſ. 2. requieuit. Coloſſ. 2. 3. vnde, teſte S. Bernardo ſerm. de ſigno mag. S. Bernard. *Diuinæ ſapientiæ, vltra quam credi poteſt, penetrauit abyſſum*: vt quantum ſine perſonali vnione, D creaturæ conditio patitur, luci illi inacceſſibili videatur immerſa.

Nonò, Seraphim charitate ardent, cùm Deum intuentur: at Virginem MARIAM, teſte B. Hil- Hildeph. dephonſo ſerm. 1. de aſſumptione, *velut ignis ferrum, Spiritus ſanctus totam decoxit, incanduit & igniuit*, ita vt in ea Spir. ſancti flamma videatur nec ſentiatur, niſi tantùm ignis amoris Dei.

Quæ cùm ita ſint, an non Angeli omnes in MARIA, quod ab ea condiſcere; in quo per MARIAM proficere poſſint, inueniant affluenter? & ex conſequente Nomini eius obſtrictos ſeſe agnoſcere debeant & obligatos? id reapſe oſtenſuri,

Angeli per Mariam in exercendis muneris ſuis valde proficiunt, & adiuuantur.

ſuri, quoties vel ſanctiſſimum illud Nomen proferre contigerit, vel audire: certè poſt Deum auctor nobis eſt beatiſſima vidua Birgitta lib. 1. c. 9. Angelos audito MARIÆ Nomine homines magis fouere, magiſque de illorum profectu lætari, verba Dominæ reuelantis pondere ſanctuarij admetior: *Audi*, inquit, *quantum filius meus Nomen meum honorauit; Angeli boni audito hoc Nomine iuſtis magis propinquant, & de eorum lætantur profectu, quibus ſunt ad cuſtodiam deputati.* Nimirum Angelos ipſos MARIÆ Nomen ad noſtri profectum patatiſſimos & accenſos, ob rationes antè allatas magis incitat, atque inflammat. Et quomodo, ſodes, Nomen eius non adorent, colantque Angeli, qui perſonam, etiam ab eſſentia nudam atque abſtractam tantopere venerantur, vt eam ſibi circumponi, ac circumdari vel maximè lætentur? ita enim docet Franciſc. Suares l. de Angelis c. 21. quoties B. Virgo apparere ſolet mortalibus, regulariter id per Angelos fieri; neque enim decere eam cæleſtem locum deſerere, atque ad terram deſcendere, neque in vtroque loco eſſe poſſe ſine magno miraculo, quod abſque bono fundamento non conuenit affirmare. Suſtinent igitur Virginis perſonam, & ex conſequenti Nomen, quod præ ſuis æſtimant & reuerentur. Atque hæc ſunt, quæ Angelorum cœtum ita afficiunt, ita totis mentibus commouent atque incendunt, vt ſacrum Virginis Nomen ſummâ deuotione complectantur; nec id ſolum in ſe, ſed in ijs omnibus qui iſtud diligunt & amplectuntur, vt B. Mariæ Ogniacenſi legimus contigiſſe, de cuius ſingulari in Marianum Nomen pietate adeo exultaſſe Angelos accepimus, vt per viam, quâ ad locum eius cultui dedicatum gradiebatur, ab illius latere numquam diſcederent, formam, modumque venerandi eius exponerent, cumque aliquando de cælo pluuia caderet, ſtellato vmbraculo eandem arcerent.

Birgitta.

Suarez. Virginis Deiparæ apparitiones per Angelos fiunt.

B. Mariæ Ogniacenſi in cultu Mariæ ab Angelis iuuatur.

SONVS TRIGESIMVSQVARTVS.

Cui Angelorum demandata fuerit enunciatio SS. Nominis MARIÆ *facienda Ioachimo & Annæ Parentibus eius, & quo affectu is fuerit id officij executus?*

Scientia amat communicari.

APtè profectò, conuenienterque naturæ feciſſe mihi viſus eſt Aulus Perſius dum ſatyra 1. ſic cecinit:

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Perſius.

Quod Græci multò antè communi prouerbio vſurpârunt, dicentes: *occulta muſica nullus eſt reſpectus.* Et ita plerumque eſſe rerum vſus, tractatioque confirmant; quid enim ſcientia apud te vnum commorata, aut voluptatis tibi, aut alteri vtilitatis afferre poterit, niſi cum alio communicetur? qui iſtâ iam factus inſtructior & tecum gaudeat, & proprio incremento lætetur. atque iſtuc crediderim ea naturæ noſtræ ſemina ab authore indita fuiſſe, quibus nos ad ſuauiſſimam communicationem cum alijs vrgeri, impelliqué non rarò ſentimus, quoties ſingulare aliquid vel videndo accepimus, vel didicimus audiendo, vſque adeo vt nec Angelos huius affectionis exſortes dicere auſim, quos ſuperior natura humanis motibus ceteroquin exemit. Nam quis beatiſſimos illos ſpiritus, zelo diuini honoris flagrantiſſimos exiſtimet ſubticere ea velle, quæ ad eiuſdem gloriam in terris promouendam facere poſſe arbitrantur?

Ad me quod attinet, ſic liberè ſtatuo, ab ijs plurima, quæ rem noſtram, ſalutemque promoueant, fore communicanda, niſi & mentium noſtratum torpor, & vitæ flagitijs deditæ indignitas obſtarent. Quibus tamen nequidquam obſiſtentibus, fieri videmus interdum, ex nobis aperire, quibus & ſolatio foueri in arduis, & viribus creſcere poſſimus in aduerſis. Vnum profero, quo rem præſentem confirmem. Annos iam multos terrarum orbis ad parituram Virginem anhelabat, quam Eſaias Emanuelis matrem veris, licet obſcuris, deſcripſerat lineamentis; Nomen autem ſubticuerat, quia ignorabat. Nouerant id Angeli, vtpote ſibi ab initio reuelatum, & longo iam cultu ſtudioque demulſum. Quoties putamus ſanctiſſimis Patriarchis, quoties Prophetis, alijſque vitæ ſanctimoniâ præſtantibus viris ac feminis aperire id eos geſtiuiſſe, quo veluti ſuauiſſimo quodam antecænio vniuerſus orbis recreatus optati temporis prorogationem tolerabilius ſuſtineret? ſed diuinæ ſapientiæ cura atque prouidentia fauorem illum proximis Deiparæ parentibus ad ſolatium reſeruare videbatur. Cùm enim eam nontam naturæ quàm gratiæ filiam eſſent edituri, neceſſe erat eos longâ antè ſterilitate conflictari, quàm tantum, tamque ſingularem mundo partum eſſent effuſuri: *ſtetit namque*, vt S. Damaſcenus ſcribit, *natura tremula, & exſpectauit, donec gratia fructum ſuum produceret.* Damaſc.

Præſtituto itaque tempore aduëniente cùm iam Ioachimum & Annam legitimos coniuges, quos Deus Genitrici filij ſui dulciſſimæ parentes elegerat, annum matrimonij vigeſimum abſque prole ingreſſos, eiuſdem obtinendæ deſiderium acriùs ſtimularet, atque hinc promiſſa genti fœcunditas, inde verò probroſa matribus ſterilitas dies noctesque quieſcere neutrum paterentur, cœpit incredibilis Angelorum feruor ad propalandum MARIÆ Nomen magno ſtudio inflammari.

Siſtere hîc lubet parumper, & calamum ad ſequentia properantem paululum inhibere, dum obiter digito in fontem intento, de quo hæc quæ conſequuntur, hauſerim oſtendam.

Verum quidem eſt S.Euangelij codicem nihil de his commemorare, ſed tantam, tamque luculentam è SS.Patribus impoſitam nobis eſſe teſtium nubem, vt amentes planè dicendi ſimus, ſi his negauerimus fidem. Princeps in campum prodeat S.Hieronymus, qui aureo illo quod de ortu ac natiuitate B. V. MARIÆ inſcribitur, opuſculo, probè rem totam conteſtatam reliquit. Ne verò quiſquam de libri huius auctoritate ambigat, ob Melchioris Cani liberiores obelos, grauioreſque aſteriſcos, quibus illum cum Sixto ſuo Senenſi confodere ac iugulare conatus eſt, paucis expedio veritatem. Olim teſte S.Epiphanio hæreſi 26. editus erat peſtilens quidam ac nefarius liber, ſtirpis Marianæ Nomine inſignis; qui cùm mendacijs plurimis ſcateret, à Gelaſio Pontifice damnatus fuit: ex tituli affinitate pati quoque innocens cœpit, ac pro anili fabulatore inter homines cenſeri, cùm tamen in toto illo libro, re forſan vnâ, alteráue, vti homines ſumus, exceptâ, legatur nihil, quod à grauiſſimis authoribus, Euſtathio in hexameron, Germano in encom. de præſentat, Euodio, Andrea Cretenſi, Georgio Nicomedienſi, Ioanne Damaſceno, Simeone Metaphraſte, Nicephoro, alijſque non referatur. Ad authorem verò quod attinet, magnum vbique ſilentium, niſi quod omnes Hebræum quendam fuiſſe velint, virum doctum ac pium, quem deinde alius in græcam linguam mutauit, ex græca autem S.ipſe Hieronym. rei dignitate ac grauitate materiæ oppido delectatus, in latinam conuertit. Ita poſt Petrum Caniſium lib.1.de B.V. ſentit P.Chriſtophorus à Caſtro in Roſeto Mariano, qui & hoc addit, nihil in eo legi vel à ratione alienum, vel quod ſanctiſſimorum & grauiſſimorum Patrum illuſtri nequeat auctoritate firmari. hic itaque auctor poſtquam longum iſtud annorum circiter viginti ſterilitatis Ioachimi pariter, atque Annæ denarraſſet opprobrium, pietatis inſuper ac votorum vtriuſque exercitia, quibus diuinam flectere clementiam diu multumque laborârât, iniuriam ſubiungit non leuem, quam ab Iſſachare quodam pontifice (non illo ſummo ſuæ gentis Antiſtite, ſed è ſacerdotum fortaſſe principibus aliquo) Ioachim in feſto Encæniorum reportarat: venerat ſiquidem Heroſolymam ille ceteros inter contribules ſuos, oblatione aliquâ diuinum Numen veneraturus, cùm ecce ab altari repellitur, & cur inter fœcundos infœcundus ipſe ſtare præſumeret, interrogatur; nec enim munera eius Deo digna poſſe videri, quem ille prole indignum iudicaſſet, Scripturâ teſtante, quæ maledictum eſſe omnem, qui non genuiſſet maſculum in Iſrael, liberrimè pronuntiauit. Exeſſet proinde, atque antè ſe ab hac maledictione, ſobolis generatione abſolueret, quàm cum oblatione in conſpectum Domini veniret. Magna ſanè atque recondita conſilia Dei! affligi ſinit innocentem, immeritum deſpici, virum ſanctum confundi, cui iure maximo contraria omnia deberi videbantur. Sic ſolet mundiſſima aquula, quæ pet cryſtallinos radios ex aureis ſyphonibus in aërem mox exſultura eſt, in terræ viſcera deprimi, deſcendereque profundiùs, ſed vt tantò altiùs aſcendat, ipſis inuidiam nubibus mox factura. Erat Ioachim poſt paululùm Virginis maximæ, excellentiſſimæque futurus Pater, quæ Meſſiam ipſum felicitſſimo partu editura erat in mundũ, inter omnes Patriarchas vnus ipſe beatiſſimus, inter omnes patres, quotquot orbis terrarum extulerat, ſuâ prole nobiliſſimus, nepote maximus futurus: & ecce quàm profundum tantæ moli, tantæque gloriæ iacitur fundamentum! Liceat hîc mihi bonâ candidi Lectoris venià eum auo communicare, quod de nepote Apoſtolus eius ad Epheſ.4. proclamauit: *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit? ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes.* Id nobis videndum iam reſtat. Pudore itaque magno ex priore calumnia ſuffuſus Ioachim, ſacriſque locis exulare iuſſus, quia ſterilis vir eſſet; quid egiſſe, quò diuertiſſe putandus? nec enim domum ſuam repetere auſus, vbi à contribulibus non paruum ſibi moleſtiæ tormentum paratum eſſe ſciebat: ad prædium igitur campeſtre tacitus declinauit, vbi inter paſtores ſuos, atque agricolas liber animi ſui mœſtitudinem concoquere, ac diuinæ voluntatis penſitatione lenire poſſet: cui non abſimilia inter domeſticos parietes Anna coniux, triſti nuncio accepto, meditabatur. Videbat autem hæc omnia, obſeruabatque è cælis Deus, cui theatrum ampliſſimum, vtriuſque virtus ſplendidè faciebat, in quo non minùs plauſum, quàm fauorem quemdam maximum erat relatura. Non ſolùm itaque ſobolem eis naſciturã, quod antè ſtatuerat, ſed & eiuſdem beatiſſimum Nomen denuntiandum eſſe benigniſſimè decernit.

Ad quod diuinæ mentis edictum quantâ lætitiâ inceſſerint Angelici ſpiritus, ij præſertim, qui in circuitu throni Deo ſolent aſſiſtere, quis explicarit? dum optatiſſimum iſtud publicandi Nominis illius tempus aduenisſe cognoſcerent, cuius notitiam iam inde à principio mortalibus aperire deſiderarant, vt quod illi tamquam Reginæ vocabulum venerabantur in cælis, hi velut Dominæ celebrarent in terris. Solent regnorum proceres ac magnates, vbi legatio inſtituenda decernitur, eiuſdem obeundæ munus ſedulò prenſare, operam ſuam Regi offerre, vltrò polliceri, maximè ſi eam vel regiæ propriæue dignitati honorificam, vel ab vtilitate viderint non fore alienam. Non minùs hîc factum exiſtimandum, vbi fieri id ſtatuerat Deus, ad quod multò antè & ſua quiſque propenſione, quæ ſancta eſt; & Virginis colendæ ſtudio, quod iuſtum eſt, maximè ferebatur. *Omnes* hîc

ſeſe

S.Hieron. *Libri de ortu ac natiuitate B. V. Maria defenſio & auctoritas.* Melchior Canus. Epiphan. Euſtath. Germanus. Euodius. Andr. Cret. Georg. Nicomed. Damaſcen. Metaphr. Nicephor. Caniſius. à Caſtro. *Ioachim publicè in templo ob ſterilitatem confuſus.* Epheſ.4.9. *Angelorum præſatio in Nomine Maria enuntiando parent ibus.*

ſeſe *adminiſtratorios ſpiritus* proteſtari *non ſolùm in miniſterium mitti paratos propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis:* ſed vel maximè propter eam, quæ admirabilem Matris Dei acceptura erat dignitatem, vt felicíſſimam eius natiuitatem, Nomenque longè ſanctiſſimum parentibus aperirent. Et rationi conſentaneum erat: neque enim decebat humano illud ore vulgari, quod cæleſti erat oraculo conſtitutum.

Ratio cur Nomen Virginis debuerit per Angelum pranunciari.

Sacræ teſtantur hiſtoriæ olim extitiſſe non paucos, quibus honorem eum tribuit Deus, vt antequam naſcerentur, promiſſi, & priuſquam in lucem ederentur, nominatim cogniti eſſent; quorum princeps ac coryphæus Iſmaël fuit, de quo Geneſ.16. ſic Angelus ad Agar: *Paries filium, vocabisq; Nomen eius Iſmaël.* Alter, Iſaac, de quo Geneſ.17. ita Dominus ad Abraham: *Sara vxor tua pariet tibi filium, vocabisq; Nomen eius Iſaac.* Tertius Ioannes Baptiſta, cuius ortum annuntians Angelus Lucæ 1. *Ne timeas,* inquit, *Zacharia, quoniam audita eſt deprecatio tua, vxor tua Eliſabeth pariet tibi filium, & vocabis Nomen eius Ioannem.* Ceteros prætereo, dicoque liberè cum S.Bernardo epiſtola ad Lugdun. *Quod vel paucis mortalium conſtat eſſe collatum, fas certè non eſt, ſuſpicari tantæ Virgini fuiſſe negatum*: conuenicbat enim, teſte S.Ioanne Damaſceno orat.2.de dormit. Deip. Vt *nulli ea cederet ac poſteriores partes ferret, quæ ſolum ac verè perfectum Deum iuxta carnem paritura erat. Debuit* itaque, vt S.Anſelmus ait de Concept. Virginis c. 2. MARIA *prænunciari per Angelum,* ſicut & factum fuit, raro quidem, ſed non immerito exemplo; licet enim inter viros reperiantur non pauci, quibus id priuilegij indultum fuit; inter feminas tamen, quas vniuerſa Scriptura recenſet, vna fuit ac ſola MARIA, cui habitus hic honor ceteris eximiam fecit. Ita prætet S.Hieronymum id docuere S. Epiphanius hæreſi 79. Andreas Cretenſis, Pantaleon Diacon. S.German. Conſtantinop. de Præſent. Virg. S.Antoninus, Barthol. Piſanus, Petrus Auratus, Clythouæus, alijque.

Gen.16.11. Gen.17.19. Luc.1.30. S.Bernard. Damaſcen. Anſelm.

Quis Angelus S.Maria Nomen prænunciarit.

Quis autem hic Angelus fuerit, qui Nomen & ortum eius prænunciauit, Scriptura non exprimit: exiſtimant tamen Doctores, nec malo nixi fundamento, fuiſſe Gabriëlem, quem ad munus iſtud, officiumque longè ſanctiſſimum elegerit Deus; tum quia ſimilibus negotiis expediendis adhibitus non ſemel, tum etiam quòd præclariſſimæ Virginis tutelæ, vt auctor eſt Euſebius Emiſſen. Petrus Damiani, alijque, deſignatus iam eſſet. Atque ita ſentiunt Epiphan. lib.1. hæreſi 78. Simeon Metaphraſtes apud Lipoman. part.1. de Archangelo Gabriele, Vincentius Ferrerius ſerm. 1. de Natuit. Deiparæ. Idem denique reuelatum fuit B.Birgittæ, vt ipſa verbis hiſce expreſſit orat.1. ad Virg. *Gloria ſit tibi Domina mea Virgo* MARIA, *Mater Dei, quia ab illo Angelo quo Chriſtus tibi nunciatus fuit, etiam tu Patri & Matri tua nunciata fuiſti.*

Euſebius Emiſſen. Epiphan. Metaphr. Vinc. Ferr. Birgitta.

Atque iſta hactenus: iam reſtat vt in viam vnde digreſſi ſumus, redeuntes ſigillatim cetera videamus. Quadraginta dierum inediam aſſiduis lacrymis atque humillimis precibus implicatam finierat Ioachimus, hoc vnum obteſtatus à Deo vt ſe vel triſti hac notâ pius abſolueret, vel optato fine diem claudere miſericors indulgeret. Cùm ecce venientem ad ſe Angelum magnâ ſerenaque luce conſpicuum videt, è cuius ore, melle dulcior ſequens fluebat oratio: *Noli timere Ioachim, neque hac mei apparitione turberis, ego enim Angelus Domini ſum Gabriël, ab ipſo ad te miſſus, vt preces tuas exauditas tam eſſe denunciem, & eleemoſynas in diuina maieſtatis conſpectum peruenuſſe; vidit pudorem tuum, ſterilitatis opprobrium audijt, quod inſons pertuliſti, & miſertus tui Dominus fuit: peccati námque, non natura vltor eſt Deus; Anna vterum clauſit, vt mirabiliùs aperiret: ſic gentis veſtræ primiceria Sara ad octogeſimum vſque ætatis ſuæ annum infœcunda Iſaacum tandem in vltima ſenectute generauit, ſpem gẽtis & poſteritatis immenſa, hanc coniux tua imitata, hactenus infœcunda pariet tibi filiam, & vocabis Nomen eius* MARIAM. *hoc autem tibi ſignum erit, cùm ad portam auream perueneris, eam tibi obuiam habebis, quæ pridem de tua abſentia ſolicita, illic exſpectatiſſimo tui gaudebit conſpectu.* Dixerat, & ſubitò ſe oculis eius ſubtraxit, tantâ pium ſenem delibutum lætitiâ relinquens, quantâ quis vel verbis explicare, vel cogitatione aſſequi poſſet: vidiſſes illico de terra conſurgere, quam dudum ſupino corpore preſſerat, ac multis lacrymis irrigârat, & fracta ieiunio membra nouo ſpiritus vigore exſuſcitantem oculos in cælum leuare, gratiaſque illi iuſtiſſimas perſoluere, qui *mortificat & viuificat, deducit ad inferos, & reducit,* 1.Reg.2.

Angelus Ioachimo S. Maria Nomen enunciat.

1.Reg.2.6.

Interim Gabriël ad Annam diuerterat, vt teſtis eſt Andreas Hieroſolymitanus in encomio de Virg. dormit. quæ in horto ſuo pari nube mœroris obuoluta, ſterilitatis ſuę lacrymis mœſtiſſima perfundebatur, de qua S. Euſtathium inuerit audiuiſſe: *Circa horam diei nonam ſub arbore in viridario ſuo ſedens his verbis Deum obſecrabat: Deus patrum noſtrorum benedic mihi & exaudi orationem meam ſicut benedixiſti Sarę, & dediſti illi filium Iſaac: hæc cùm diceret, in propinquam arborem aſpectum referendo conſpexit paſſerem pullis ſuis incubantem: hinc amarè repetito ſuſpirio ciulanſq; dixit: Heu Domine, quomodo nec bis fœcundis volucribus aſſimilor? & talia dicenti Angelus Domini apparuit. viſo Angelo expauit mulier; ſed metum ponere iuſſa quod de filia ſibi naſcitura maritus audiuerat, ipſa quoque læta intellexit, & credidit non inuita.* hæc ille. Paria autem ſcribit Germanus Patriarcha Conſtantinop. in orat. de Præſ Virg. Antiochus Abbas cœnobij S. Sabbæ in pandect. Scripturæ. Pantaleon quoque Diaconus in feſto S. Michaëlis Archangeli: *Diuiniſſimus,* inquit *Gabriël miſſus fuit ab omnipotente Deo, velut quidam pronubus Dei Verbi ad S.Virginem; priùs verò ſterili quoque*

Idem Anna apparet, & filiam eiuſq; Nomen futura matri pranunciat.

And. Hier. Euſtath.

Germanus. Antioch.

Pantaleon.

que clarissima Anna, quæ in horto suo obsecrabat Dominum, prædixit fore, vt ex ea nasceretur Dei parens.

Salmeron. Poza. à Castro. Idem & alij scripserunt: Salmeron tom.3.tract. 12. Poza in elucidar. l.2.tract.17. Christophorus à Castro c.2.n.10. quibus mens vna ac studium Beatissimæ Virginis Nomen magno hoc priuilegio ex diphtera veritatis desumpto exornare.

Mayronus. Rationem verò dat Francisc. Mayronus Doctor Illuminatus ac Scoti auditor, quia maior erat connexio mysteriorum in generatione Virginis ad mysteria generationis Christi, quàm connexio mysteriorum S.Ioan.Baptistæ & Christi: quare cùm ex ista connexione fuerit idem Angelus, multò magis in hac.

Legatio Angelis gloriosa. Quantâ autem animi sui voluptate, quàm festiuo, nobiliq́ue apparatu legationem hanc obierit Gabriël, quis explicet? crediderim sanè summâ quadam claritate ac splendore vestitum

S.Hieron. istuc aduolasse, vti de illo scribit S.Hieronymus loco citato: *Angelus*, inquiens, *Domini Ioachimo cum immenso lumine apparuit*, vt eâ luce ac fulgore SS.Nominis quod annuntiabat, testaretur maiestatem. Sunt qui existiment alios Angelos Gabriëli comites extitisse, de quo nemini dubitandum, qui vel muneris dignitatem, vel Angelorum in Virginem obsequia nouerit vel affectum.

Alb.Magn. Testis mihi B. Albertus Magnus in c.1. Lucæ, vbi sic scribit: *Cùm pater Abraham mitteret ad ducendam vxorem filio suo, misit quidem vnum Eliezer domus suæ procuratorem, qui tamen multos comites habuit. Ita Pater summus vnum quidem præcipuæ dignitatis Angelum misit, tamen cum illo multos creditur misisse Angelos secundæ dignitatis: & ita hic factum arbitror.* Crediderim autem dum sanctissimum illud Nomen, quo Deus nascituræ prolem compellari decreuerat, parentibus Gabriël aperiret, tam illum, quàm reliquos omnes profundissimâ quadam reuerentiæ testificatione id fuisse veneratos, mirificè lætantes facere se coram hominibus istud posse, ad quod tantò antè vehementissimè anhelârant. Spectabat id siquidem ad eminentissimæ Virginis gloriam, quæ in Matrem vnigeniti Filij Dei electa communem hanc lucem erat subitura, vt Nomine antè culta ac cognita esset, quàm corpore, nec terrestri alio Nomenclatore quàm Angelo polleret, vt vel hinc gentes discerent vniuersæ, quanti eam facere deberent omnes, quam Deus quoque ex Nomine, tam singulari modo, antè nouisset, & quali apud homines compellanda foret, cælesti nuncio præmonuisset. Notatum id postea non semel in minoribus fuit, quos quia diligere se, atque ad magna quædam, heroicaq́ue opera selegisse ostenderet Deus, quo Nomine vocari eos vellet, vel Angelo, vel cælitum aliquo in terras misso, prædixit. Cuiusmodi vt singulos vtriusque sexus producam, inter viros fuit Benedictus ille S. Romani pater, qui vno hoc infortunij genere mœstus tenebatur, quod filium non habens alieno censum seruabat heredi. Post igitur varias preces missus ad eum est inspérati gaudij nuncius Angelus, qui sub noctem viro hæc consolationis verba intulit: *Ne paueas, electe Dei, ecce ego ad te à Deo missus sum Angelus, qui vestra bona studia & orationes diuinæ gratiæ conspectibus obtuli, ac proximo tempore implebuntur, quia Felicitas vxor tua pariet tibi filium à Deo electum, Nomine Romanum.* E feminis autē S. Austreberta; cùm enim Framehildis coniux Batefredi Comitis Palatini in aula Dagoberti Regis prolem à Deo instanter postularet, *Ecce Angelus ei apparens: Exaudita est*, inquit, *oratio tua, & filiam concipies Deo dilectam, & vocabitur Austreberta.*

Vsque adò è cælis claréscere Nomine pulchrum est!

SONVS TRIGESIMVS QVINTVS.

An aliis antè reuelarint Angeli S. MARIÆ *Nomen? vbi de filiis Prophetarum, Sibyllis, Argonautis, Druidibus, aliisq́. tractatur.*

QVæ hactenus de cura ac studio Angelorum in procurando, amplificandoq́ue cultu S.Nominis MARIÆ à me dicta sunt, eiusmodi esse crediderim, quæ tum propter personarum dignitatem, quibus ea reuelatio facta fuit; tum propter temporis rationem, quæ id exigere satis videbatur, facilè fidem inuenient. Aliud modò restat inquirendum, an scilicet, vsque eò tacuerint Angeli, quoad parentibus eius illud aperirent, nulliśque ante thesaurum istum pro suo in Virginem affectu reuelarint? Et visum fuit nonnullis ita rem hanc se habere, vt primi hîc esse ij debuerint, quos maximè intererat eam cognouisse, cuiusmodi proximos fuisse parentes arbitrantur. Sed quibus tum Nominis huius dignitas perspecta est, tum Angelorum zelus, studium atque voluntas bene de Domina, nobiliq́ue omnibus merendi, facilè admodum sibi persuadebunt, tam diuturno silentio hîc minimè vsos fuisse, qui hactenus tanto feruore eius laudes soliti erant in cælis prædicare. Ad hæc ignis erat MARIÆ Nomen, qui etiam vel per tenuissimas rimas suo lumine se prodit: odor verò eius super omnia aromata iucundus & vehemens obiecta quæque pertransiens, ac vicina omnia longè lateq́ue peruadens, vt nemini mirum videri debeat, si eius notitia statim à principio Angelorum operâ fuerit diuulgata.

Varij ante nativitatem à Deo Nomen acceperunt.

Nomen Mariæ protoplastis in solatium explicatum. Vix mundus hic ornatu suo steterat expolitus, hominesq́ue in nouam emissi coloniam, sudore multo excolendæ terræ fuerant adiudicati, cùm statim ore Angelico leniissima quædam S.Nominis huius aura afflari visa est, quâ in tantis ærumnis respirare, & vitam laboribus exercitam trahere in finem possent. Plurimorum siquidem nec obscura opinio est (Pantaleonis in festo S.Michaëlis apud Surium, Tanneri disp.5.de Angelis q.5.dub.5. Ioannis Bocacij de illustribus mulieribus, Steph. Mendez l.4. de

Pantaleon. Tannerus. Bocacius. Mendez.

de dign.Mariæ cap.51.) Angelum iſtum Dei vices in hoc iudicio gerentem,poſtquam diuino maledicto ſerpentem percuſſiſſet, ſubiungens: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, ſemen tuum & ſemen illius,ipſa conteret caput tuũ*; Adam & Euæ ſententiam diuiſiſſe, illi prolixos labores, huic multiplices ærumnas imponendo; quibus ne fortè ingemiſcentes ſuccumberent,dictæ mulieris è tot millibus in exitium ſerpentis eligendæ Nomen pariter inſuſurraſſe,quod deinde in aurium, linguarumque traduces, vt fieri ſolet, proſerpens, ad ſeros vſque nepotes felicissimè fuit propagatum.

Nomen Virginis cognouit Seth tertius filius Adami. Gerbrand.

Fidem veteſtiſſima marmora facient, quorum primum Ioannes Gerbrandus accuratus Hiſtoricus lib.31.Chronol.cap.26.fideliter nobis producet. Anno,inquit,1374. cùm Latomi Chriſtiani Saracenis coniuncti iuſſu Sibyllæ Hungarorum Reginæ, obtentâ licentiâ Babyloniorum Soldani,fodere altiùs in valle Ioſaphat occepiſſent, tumulum de lateribus fabricatum inuenêre,aperienteſque miræ magnitudinis cadauer integrum adhuc,cum barba prolixa & capillis maximis,ouina pelle obuolutum detexerunt, ad cuius caput tabella iacebat non minima, in qua litteris cauatis ſequentia hæc verba Hebraicè legebantur: *Ego Seth tertio genitus filius Adæ,credo in Ieſum Chriſtum Filium Dei,& in* MARIAM *matrem eius de lumbis meis venturos.* Quid clarius? tertio Adami filio MARIÆ Nomen innotuit,per ipſum vtique eius parentem, qui Angelicâ id didicerat reuelatione. Et quia marmoris vnius, ac veteris meminimus inſcriptionis, vt duorum minimùm teſtimonio res hæc confirmetur, alterum adduco, quod

Sanctius. Canisius. Conſentin.

Rodericus Sanctius in ſua hiſtoria p.3. cap.40. Petrus Canisius lib.2.de B.Virg.c.7. Conſentinus, aliíque plures producere non dubitarunt. Annum circiter M.CC.XX. Honorio III.Pontifice, Frederico II. Imperatore, ac Ferdinando Caſtellæ Rege,cùm apud Toletum Iudæus quidam dilatandæ vineæ ſuæ causâ rupem obuiam perfregiſſet, ſaxi medio cauitas quædam apparuit, in eaque liber repertus folia lignea habens

Liber ligneus effoſſus S. Mariæ Nomen prodidit.

triplici linguâ, Hebraeâ, Græcâ, ac Latinâ conſcripta: diſſerebat autem de triplice mundo,ab Adam vſque ad Antichriſtum; principium tertij ſic ſe habebat: *In tertio mundo Filius Dei naſcetur ex Virgine* MARIA, *patieturq; pro hominum ſalute.* Adduntque præfatum Iudæum cum familia ſua vniuerſa his commotum ad Chriſtiana ſacra tranſiuiſſe. Ecce vt ſanctiſſimi Nominis huius auram primæuis illis hominibus Angeli afflarint, ac porrò conſeruarint, tam de ſalute eorum ſoliciti, quàm de illius gloria ac honore ſuſpenſi, ne quod in arcano diuinitatis tabulario legerant futurum aliquando hominibus ſalutare, tanto tempore inglorium perſiſteret atque inhonoratum.

Verùm ne ſolo hoc muto teſtium genere, quamuis admodum fideli niti videamur,ad viuos & loquendi gnaros veniamus, è quibus non dubium aliquem, ſed verum adducere Prophetam conſtitui, quem licet nobis Scriptura Num. 21. ariolum deſcribat, eius tamen prophetiæ canonicâ auctoritate veræ habentur & ratæ, præcipuè quas de Filij Dei Incarnatione vulgauit; reuelatio enim veritatis quæ fit à Deo & Angelis,non ſolùm per homines bonos ac ſanctos fieri conſueuit,ſed etiam quandoque per malos ac diſcolos, vt in Caypha liquet: hic itaque erit Balaam,qui MARIÆ Nomen Angelo reuelante prophetauit.Iuſſus enim Num.24. à Rege Balac maledicere Iſraëli, ſumptâ parabolâ dixit: *Orietur ſtella ex Iacob,& conſurget homo ex Iſrael,& percutiet duces Moab.* Secundùm omnes Catholicos Doctores prophetia hæc de Chriſto, eiuſque Matre accipitur, cuius Matris Nomen à ſtella accipiendum clarè edixit,vti & teſte S.Hieronymo factum videmus, MARIA *ſtellam maris* ſignificante. hæc ergo illa ſtella orta ex Iacob, de qua conſurrexit homo, id eſt, Chriſtus ex Iſrael, qui percuſſit duces Moab, per quos principes tenebrarum intelliguntur. Ita S.Bernard.ſup.Miſſ. hom.2. *Ipſa eſt ſtella illa nobilis ex Iacob orta,cuius radius vniuerſum mundum illuminat, cuius ſplendor, & in ſupernis præfulget, & inferos penetrat, ac terras etiam perluſtrans & mentes calefaciens magis, quàm corpora fouet, virtutes excoquit & vitia.*

Balaam S. Nomen Mariæ prædixit.

Num.24. 17.

S.Hieron.

S.Bernard.

Ariolo verum Propheram ſubnecto, Eliam ſcilicet Theſbiten quem Angelorum miniſterio, quibus ad illuminandas hominum mentes diuina bonitas vti conſueuit, de Virgine hac, eiuſque ſanctiſſimo Nomine edoctum fuiſſe nemo ambiget, qui ſacram Regum Hiſtoriam l.3.c.18.attentiùs penſitârit,vbi prædictus Vates dum in monte Carmeli orationi incumberet, ſeptima vice de mari nubeculam aſcendentem conſpicatus, ſeptimâ ætate Virginem naſcituram intellexit, MARIAM Nomine, quæ mundo progigneret Saluatorem, vnde eo loci *Stamen* ſeu ſacram quamdam ædiculam eius Nomini erexit (quæ iſtic ad annum à Chriſto nato LXXXIII. integra permanſit) in qua cum filijs Prophetarum ſub tanti Nominis vmbra Deo militauit,vſque dum ipſa ad ſuum veniens Carmeli domicilium, ſe ijs amore atque auxilio præſentiſſimam exhiberet, quemadmodum ex Ioanne Patriarcha, Thoma à Ieſu, Oliuano, ceteriſque Marcus Antonius Alegrius in paradiſo Carmelitici decoris ſuse demonſtrat, & docet Marcus Polonus in ſua Hiſtoria generali, atque inſinuare videntur Ioannes XXII. Sixtus IV. Iulius III. Gregorius XIII. Pontif. max. in bullis,nempe à primo limine inſtituræ Religionis ab Elia præcognitum hoc fuiſſe illuſtriſſimæ Virginis Nomen, non vtique alijs, quàm SS. Angelis Dominæ Nomen in lucem atque notitiam mortalium protrahentibus: quod facilè

Innotuit Eliæ Nomen Mariæ.

Ioan.Patr. Th.à Ieſu. Oliuanus. Alegrius. Polonus.

quiuis

quinis comprobarit, qui Samuelis Nomen tanto ante à Moyſe præſcitum, expreſſumque legerit, teſte S. Hieronymo Epiſtola 139. ad Cyprianum, vbi Pſalmum XXXVIII. editum docens à Moyſe, in quo hæc verba leguntur, *Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius, & Samuel inter eos, qui inuocant Nomen eius*: obijcit ſibi ipſe, quo modo hic Moyſis ſit Pſalmus, cùm Samuelem nominet, quem multa poſt tempora natum fuiſſe cognoſcimus? & mox Reſpondens inquit, ſoluendo facilem eſſe quæſtionem, ſi aduerterimus prophetatũ fuiſſe Nomen Samuelis, quod ante eum S. Hilarius in prologo Pſalmorum fuerat ſuſpicatus.

S. Hieron.

S. Hilarius.

Non minus certè priuilegium Mariano Nomini debebatur. Sed maior erat illius odor ac ſanctitas, vt eius notitiam vnius tantùm regionis hominibus Angeli communicatam vellent: ad Gentes proinde atque ad exteras nationes promanare optabant: & quibus ad hoc intermedijs vſos eſſe arbitrabimur? Virginibus. Ita S. Hieron. lib. 1. aduerſ. Iouinianum: *ſemper enim*, teſte eodem ſerm. de aſſumpt. *Angelis cognata virginitas*; imò vt Cyprianus lib. de laudib. Virginis, *ſoror Angelorum eſt, quæ iam in terris*, vt Tertullian. lib. 1. ad vxorem ait, *non nubendo de familia Angelica deputatur.* hanc itaque in puellis quibuſdam licet prophanis eminere conſpicati, quas vero Dei cultu imbutas, &, vt Theologi loquuntur, in gratia per charitatem fuiſſe, nemo aſſeuerare auſit, de rebus futuris, imò de arcanis fidei atque adeò de Virgine Deipara, eiuſque ſanctiſſimo Nomine liberaliter inſtruxêre. Prophetia enim ſine charitate & amore Dei eſſe poteſt, cùm in intellectu ſit, charitas verò in voluntate, cuius operatio poſterior eſt operatione intellectus, Virginitatis gloriâ id promerente, vt præ ceteris ab Angelis eruditentur. Nomen commune omnibus Sibylla fuit, vel ab vnius Delphidis nomine, vel à conſilijs Dei enuntiandis, Σιὸν enim Deum, non Θεὸν, & conſilium non Βουλὴ ſed Βόλην Æolico ſermonis genere appellabant. De his multa S. Auguſtinus. lib. de ciuit. c. 24. S. Hieron. in chronico, Lactantius lib. 1. c. 6. Onuphrius Panuinius ſingulari libro, Iulius Cæſar Bulingerus, alijque ſcripſerunt, quas decem numero fuiſſe teſtati ſunt.

Angeli & Virgines idonei ad Nomen Maria propagandum.

Hieron.

Cyprian.

Tertull.

Quanam, ac quales fuerint Sibyllæ?

S. Auguſt. S. Hieron. Lactant. Onuphr. Bulinger.

Primam, vocauere Perſicam, quam nihilominus Iuſtinus Martyr Chaldaicam vocat.

Secundam, Libycam, siue Libyſſam, cuius meminit Euripides in Lamiæ prologo.

Tertiam, Delphicam, de qua Chryſippus loquitur in libro de diuinatione.

Quartam, Cumæam, de qua Suidas.

Quintam, Erythræam, de qua Euſebius in Chronicis.

Sextam Samiam, de qua Eratoſthenes, & Aelianus, lib. 12.

Septimam, Cumanam, nomine Amalthæam, quæ nouem, vel vt alijs placet, tres libros oraculorum ad Tarquinium Superbum tulit.

Octauam, Helleſpontiam, quam ſcribit Heraclides Ponticus Cyri temporibus floruiſſe.

Nonam, Phrygiam, quæ vaticinata eſt Ancyræ.

Decimam Tiburtinam quæ Tiburi culta iuxta ripas Anienis, cuius in gurgite ſimulachrum eius inuentum, tenens manu librum. Porrò harum omnium Carmina, & feruntur, & habentur, præterquam Cumanæ, cuius libros Romani occuluerunt; inter illa verò quæ in manibus ſunt, duarum, Erythrææ videlicet, & Tiburtinæ carmina Nomen Virginis noſtræ luculentè expreſſerunt, quarum prima Erythræa ſic cecinit:

Sibyllæ Nomen Mariæ expreſſerũt.

Et breuis egreſſus MARIÆ *de Virginis aluo*
Exorta eſt noua lux. *Erythræa.*

Quos Verſus legiſſe viſus eſt B. Ioannes Damaſcen. cùm *Nomen Virginis, non ignotum Ethnicis prius quam naſceretur expreßit: alij Verbi ortum ex Virgine, atque adeo Nomen eius enuntiarunt.* MARIA *enim, ait quidam, Nomen puellæ.* homil. de ijs qui in fide deceſſerunt. Tiburtina verò ſic habet: *In diebus illis exurget mulier de ſtirpe Hebræorum, Nomine* MARIA, *habens ſponſum Ioſeph, & procreabitur ex ea, ſine commixtione viri, de Spiritu ſancto filius Dei,* IESVS *Nomine.* Ita refert Leonardus de Vtino. Quid illuſtrius?

Damaſc.

Tiburtina.

Leon. de Vtino.

Verùm cùm cœperim, audebonè & tertiam duabus hiſce Sibyllis in aſſertionis noſtræ confirmationem adiungere, Cumanam ſcilicet, quæ non minùs ipſa, quàm priores illæ duæ, Nomen Virginis debuit cognouiſſe. *Sanè ad me quod attinet*, inquit Vir amplißimus, idemque doctrinæ gloriâ ac linguarum peritiâ cultiſſimus Petrus Loyerus lib. 5. in. Cantic. Magnificat. cap. 7. *Facile mihi perſuaſerim, Sibyllam hanc, ſiue Acroſtichide aliquâ, ſiue pleniſſimâ quadam Nominis prolatione, ſiue alio quocunque modo, illud ipſum quoque carminibus ſuis expreßiſſe, ita vt ſi diuinationi meæ locus aliquis inueniri poſſit, quod vix credere auſim, non difficulter vel in ipſo Virgilio, qui huius Sibyllæ carmina diligenter euoluit, Nomen Virginis reperirem, de qua ipſe Poëta Sibyllam loquentem inducit. & quomodo, inquies, Virgilium prolocutum offendes, quod forſan ne per ſomnium quidem cogitauit? neque enim Virgilius illud ſubticuiſſet, ſi quod aſſeris, in libris Sibyllinis inuenißet. Quid ea de re fuerit, curioſus non diſputo, multoq; minùs definio: hoc dico, ſi coniectura locus ſit, me quidpiam conari, non vt appetitui Lectoris faciam ſatis, ſed potiùs illum magis prorſum, ad ſublimiora quædam ex Virgilio aliuſq; indaganda, quàm ego fortaſſis potuerim reperire. Et quod herculè malum ſi Cumanâ Sibyllâ de Virgine Deipara loquente Virgilium adducam, eius verſus proferentem, quibus ſanctiſſimum eius Nomen exſculpatur? Fuit olim Porphyrius inter Latinos Poëtas non ignobilis, qui Conſtantini ævo florebat, atque huiuſmodi argumentis, ingenioſiſq; inuentiunculis plurimùm delectabatur,*

De Cumana probatur ex Virgilio.

Loyerus.

bàtur, quas Imperator quoque non illibenter legebat, cuius exemplum & ego hic ſecutus de tribus prioribus verſibus, quibus nouam ſæculi faciem, regnúmq; Saturnij felicißimum reditum deſcribit, præclarum Deiparæ Nomen producere poſſe exiſtimauit. Ita ille: & ne fortè gloriolius loqui, quàm fidelius rem ipſam exhibere videretur, hæc velut in experimentum ſubnectit: *Incipio à duabus prioribus litteris, quæ primum verſiculum inchoant, faciuntq; M, A. Tranſeo porrò ad ſequentem verſum, cuius ſecundum verbum prioribus iungit R, atque hinc ad tertium venio, cuius primum verbum prioribus litteris annecto, habeoq; Mariam.* Verſus autem Poëtæ Ecloga 4. hi ſunt:

Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo.
Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Quod à me allatum eſt, non quod meas eſſe aliquid putare nugas præſumam, ſed vt oſtendam, ex tribus hiſce Virgilianis verſiculis ex Sibylla indubiè deſumptis, Virginis noſtræ Nomen, quod ea veriſimiliter illis intexuerat, Poëta verò non ſatis penetrârat, colligi, cognoſciq́ue poſſe, idq́ue meliore fortaſſis ſpecie ac ratione, quàm Porphyrius olim ſimilia fuit conſectatus, & poſt eum Venantius Fortunatus, & Rabanus paria tentauerunt. Et hæc de verſibus Sibyllinis. Sed erit fortaſſe aliquis, qui poſt Ioſephum Scaligerum hos omnes commentitios arguat, & à Chriſtiano aliquo dudum poſt Chriſti in terras aduentum bonis horis abuſo compoſitos inclamet. Vtinam Scaliger dum hæc ſolitâ ſuâ audaciâ primùm effingeret, rationes aliquas attuliſſet, quibus id quod hactenus ſteterat conuulſiſſet! cuiuſmodi cùm nullæ apud eum reperiantur, ſtultum fuerit de eo dubitare, quod ante eum nemo in controuerſiam adduxit. Neſcire namq́ue non debet Ioſephus gentilium Vates, è quibus Balaam & Sibyllæ fuerunt, minùs ambiguè de Meſſia, eiuſq́ue regno locutos fuiſſe, quàm vel Hebræorum Prophetæ aliquando fecerunt, quorum ſenſus tam obſcuri ſæpenumerò inueniuntur, vt ad eorum explicationem natatore Delio, quemadmodum Socrates dicebat, opus eſſe videatur. Sed quid? adeóne fidem omnem exſuperet, S. MARIÆ Nomen Sibyllis innotuiſſe? vbi Balaam exoriturum ſtellam ex Iacob, quæ Magos ad incunabula recèns nati Saluatoris adductura erat, perſpicuè cognouit? neque enim illi de tam remotis regionibus aduenirent, niſi inſtructi, edoctiq́ue libris ſiue Balaam, ſiue Zoroaſtris, ſiue Hoſtanis, ſiue Damigerontis, aut Perſæ, Aſſyrij, Chaldæíve alicuius Magi, è quibus Meſſiam naſciturum in Iudæa antè præcognouiſſent, cùm ſtella huiuſmodi inciperet apparere; quapropter, vt à Scaligero diſcedam, ratio ſuadet & fides, quam tot probis antiquiſq́ue Scriptoribus, hos verſus pro genuino Sibyllarum fœtu agnoſcentibus, debeo, compellit; quibus omnibus velle contradicere, eoſq́ue libros aſſerere infartos ſpuriis quibuſdam & neotericis verſibus, quos numquam Sibyllæ viderunt, audaciſſimæ ſuperbiæ indicium reputo, quæ ſine fundamento de veterum ſcriptis præſidenter iudicatur. Neque enim Scaligerum ita malè habere debeat Sibyllam Erythræam Virginis Nomen edidiſſe, vbi eadem ipſa ſanctiſſimum Saluatoris Nomen acroſtichide expreſſit. Abneget hanc Ioſephus, ſi auſit, Sibyllæ, & vindicem ſentiet illicò Auguſtinum, ſentiet Lactantium, & Euſebium, qui omnes hos verſus confirmant, eoſq́ue ſuæ adſcribunt Auctori; quin & Marcus Tullius Cicero accurret, qui lib. 2. de diuinatione acroſtichidem Sibyllæ recenſens, intolerabilem aduerſarij noſtri arrogantiam contundet. Sed de his pluſquam ſatis.

Quæ fides habenda libris Sibyllinis.

Ad Druidas Gallorum veterum ſacerdotes venio, qui inter illos ſapientiſſimi ſunt habiti, & vt verbis vtar Cæſaris lib. 2. de bello Gallico, non tantùm magno erant apud reliquos in honore, ſed etiam certo anni tempore in finibus Carnutum conſidebant in loco conſecrato, ibiq́ue de aliorum controuerſiis conſtituebant. De his vnum hoc dicam, quod Nicolaus Naucelius profeſſione Medicus in Parechaſi de mirabili natiuitate Chriſti cap. 11. ſcriptum reliquit: *Annalium Carnutenſium, inquit, hiſtoria de Druidibus (ij ferè olim Gallorum magi, ſeu ſapientes eo potißimùm tractu inter Lucos verſari ſoliti) certò memorat, & conſtanter affirmat homines religionis atque omnium ſcientiarum peritos, Chriſti aduentum perſenſiſſe, & præuidiſſe: quorum imbutus doctrina Comes Carnutenſis nomine Priſcus, ſtatuam erexit Virginis Matris, puerum in ſinu geſtantis, eidemq́; Virgini paritura templum conſecrauit à Godefrido, montis Lorici Comite communibus impenſis adiutus, Chriſti aduentum longè antè humano generi ſalutarem præſtolatus, meritoq́; veneraturus.* Qui Virginem Matrem nouerat, MARIAM non poterat ignoraſſe.

Qui Druidæ? & an hu Mariæ Nomen reuelatum? Cæſar.

Naucelius.

Sed parum Angelis erat per Sibyllas & Druidas Dominæ ſuæ Nomen mortalibus detexiſſe, etiam per apoſtatas ſpiritus, ſibiq́ue iure belli ſubiectos, idem non ſemel inuenio præſtitiſſe. Quod ne cui fortaſſe mirum videatur, audiendus vir longè ſapientiſſimus, atque è Societate noſtra Doctor Theologus, tum linguarum peritia, tum verò interiori litteraturâ clariſſimus P. Iulius Cæſar Bulingerus, qui lib. 2. de ratione diuinationis c. 2. hanc excutiens quæſtionem, tandem concludit: dæmones interdum per SS. Angelos, Deo arbitrante, futura didiciſſe, quæ hominibus aperuerunt, occultâ diuinæ prouidentiæ diſpoſitione id agente, vt ea proferrent, quæ conſulentes, vel ex eorum meritis, vel ex abyſſo iuſti iudicij Dei audiuiſſe oportebat. Quid enim aliud diabolum ad hoc inſtigaſſet, vt illius Nomen, cuius aduentum tantoperè perhorreſcebat, hominibus reuelaret, niſi diuinâ quadam vi atque potentiâ fuiſſet impulſus?

Bulinger.

vt cùm illa iam aduenisset, velut propriis suis armis debellari facilius posset, suomet testimonio conuincendus. Historiis aliquot rem confirmemus.

Quinam Argonautæ, & an iis cognitum fuerit S. Mariæ Nomen.

Annus à mundo condito voluebatur 2821. cùm Argonautæ diuûm genus, vt vetus canit Poëta, heroës verè magnanimi, duce Iasone, per immensa marium spatia in Colchidem nauigantes, vellus aureum, id est Nominis æterni gloriam, laudemque prosequebantur, tandemque ærumnis variis exhausti periculisque defuncti, digna laborum præmia reportarunt. Hi itaque, dum cursu prospero in Atticam essent delati, atque in ipsa arce magnificum quoddam templum pro sua pietate exædificassent, Delphos ad Apollinis oraculum è suis aliquot dimiserunt, scitatum cui potissimùm Deorum ædem istam dedicarent? à quo verba sequentia acceperunt: ***Ego tres cupio, Deum vnum regnantem apud Superos, cuius ab interitu alienum conceptum Verbum in simplici Virgine nascetur homo, huius matris erit hæc domus, MARIA autem erit Nomen eius.***

Procopius. Cuius vaticinij verba à S. Procopio Martyre, ex antiquis Græcorum annalibus leguntur in vita eius apud Metaphrasten, quam Surius ponit die 8. Iulij: eius porro vitæ tanta est auctoritas, vt inde pro cultu SS. imaginum in secunda Nicæna Synodo actione 4. testimonium sit allatum. hic itaque S. Procopius Martyr, cui nomen antea Neanias, dum in persecutione Diocletiani Præsidi Flauiano Christianæ fidei rationem magnâ animi constantiâ redderet, Dei vnitatem Christique Incarnationem vel hinc ostendere, eademque ista verba memorare non dubitauit.

Metaph. Surius.

Venio ad alteram, nec ab Argonautis discedo: prosequentes illi iter suum ad Hellesponti vrbem Cyzicum (Spigam nunc vocant Natoliæ) appulerant, vbi vestigium quoque pietatis suæ relinquere gestientes, templum excitarunt, de quo Plinius lib. 36. cap. 15. mentionem facit, consultoque per suos Pythio oraculo, responsum tulerunt, MARIÆ *Verbi æterni genitrici* dicandam esse: quod licet ipsi errorum tenebris inuoluti non caperent, ac proinde Rheæ Deorum matri dedicarint, Zenone tamen Imperatore ad veræ Dei genitricis MARIÆ cultum est traductum. Rem gestam Cedrenus in compendio his verbis enarrat: [Quo tempore Iudices Israelitico populo præfuerunt, Argonautæ cum Iasone Thessalo, Polluce, Hyla, Telamone, ac reliquis in Colchidem nauigarunt. qui cùm per fauces in Colchicum mare transire vellent, Cyzicum Hellesponti dominum, nauali prælio ipsos prohibere conantem, interfecerunt, ac Cyzicum vrbem Hellesponti primariam ceperunt. Mox cognito Cyzicum sibi genere propinquũ fuisse, veniâ postulatâ, templum condiderunt admodum mirabile, atque ad oraculum, quod est ante Pythias thermas profecti, Phœbum Apollinem rogauerunt, vt sibi ediceret, cui ædes consecranda esset. Responsum ijs in hanc sententiam fuit:

Plinius.

Cedrenus.

Templum Cyzicenum condunt Argonautæ, quod postea cessit Mariæ.

Assidua virtute decus sublime parate,
Atque vnũ, sic mando, Deum, qui cuncta gubernat
Cœlesti residens solio, colite atque timete:
Illius æternum supra omnia sæcula, Natum
Nescia Virgo viri partu prænobilis edet,
Qui velut igniferis impulsa sagitta procellis
Edomitum reddet patris pro munere mundum,
Huius, quã MARIÆ *Nomen manet, alma genitrix*
Agnoscet templum proprium, sibi ritè dicatum.

Hoc oraculum æreis litteris in marmore impressis conscriptum illi in supero portæ limine posuerunt, atque ipsi quidem tunc ædem Rheæ matris Deûm dixerunt; sed ea postea, Zenone imperante, templum S. Dei genitricis denominata fuit.] Hactenus Cedrenus, qui licet nullum ex antiquis testem producat, dubitandum non est, apud veterem aliquem auctorem legisse, qui nunc iniuriâ temporis ereptus sit. Vtinam Patriarcha Photius non tam leui ac properante calamo percurrisset scriptorem illum, quem se in bibliotheca sua habuisse testatur, qui Christi Incarnationem, natiuitatem, passionem, ac resurrectionem, diuersis oraculis, ac testimoniis Græcorum, Babyloniorum, Chaldæorum, Persarum, Ægyptiorum & Italorum prædictam continebat, haberemus profectò non gentis vnius, alteriusve erga dulcissimum MARIÆ Nomen sibi præcognitum studia, atque mores Angelicis illustrationibus incensos, sed omnium fortassis nationum, quotquot sole hoc, cæloque conteguntur, quibus omni tempore, atque horâ beati illi Spiritus communis Reginæ Nomen, vti notissimum, ita & laudatissimum esse cupiebant. Hoc autem certius ex Eusebio Cæsarienſi lib. 2. Eccles. historiæ cap. 17. asserere licet, inter Essenos, quos Alexandriæ S. Marcus Euangelista reperit, MARIAM, antequam nata esset, cognitam & singulari veneratione cultam fuisse. Atque ex his, satis superque, vti arbitror, liquet quàm iusto atque incredibili honore sancti Angeli illustrissimum MARIÆ Nomen ab initio fuerint prosecuti, quod tantâ curâ atque affectu hominibus aperire laborarunt, vt non minùs in terris, quàm antè celebraretur in cælis.

Euſ. Cæſar.

Essenis Maria antequã nasceretur cognita fuit.

SONVS TRIGESIMVSSEXTVS.

Quàm fuerit celebratum S. MARIÆ *Nomen ab Angelo Gabriële in sacra Virginis Annuntiatione.*

QVamquam verò iam tum à principio vniuersæ Angelorum hierarchiæ sanctissimum MARIÆ Nomen reuereri, atque omni studio prosequi non cessarint; inclaruit tamen quàm maximè veterrimus ille, idemque præcipuus

puris eorumdem amor ac cultus in cæleſti illa, clariſſimaque legatione, quâ virginalis uteri thalamo corporandum Dei Filium nuntiarunt. Tunc enim cæleſtis orator Angelus Virginem Dei parentem mox futuram ſalutans, quanti Nomen illius tam ipſe, quàm ceteri facerent omnes, qui eum læti, hilareſque comitabantur luculentè oſtendit.

Quis, qualisve fuerit Gabriel.

Scio non ab vno aliquo, ſed pluribus olim diſputatum fuiſſe, qualis is cuiuſue ſtatus aut conditionis fuerit quem nobis Scriptura Gabrielem nominauit, cuique nobiliſſima hæc, plenaque deſiderij legatio à Deo commiſſa fuit, an tanta fortaſſis eius fuerit excellentia, atque ex conſequenti authoritas, vt inter omnes beatorum Spirituum ordines ſupremum ſibi locum obtineret, an ſolùm inter Angelos ſibi vindicans principatum eorum exiſteret Coryphæus? & hoc quidem poſtremum multis video Patribus placuiſſe, vt Irenæo lib.5. aduerſus hæreſ. cap.2. Ambroſio lib.1.de Sp.S.cap.7. Auguſtino ſermon. 14. de natiuit.Domini, Caietano in 3.p.q.30.a.2. Toſtato Abulenſi in Matth.c.18.q.60. quorum primarium argumentum hoc eſſe ferunt quod S.Dionyſius de cæleſti hierarch.c.3. expreſſit, dicens: *Neque alicui fas eſt operari, niſi quod officij ſui ſanxit inſtitutio.* Ex omnibus autem ordinibus duo vltimi infimæ Hierarchiæ ad cuſtodiendos homines, vel res quæ ad ipſos pertinent annuntiandas, deſtinati ſunt, ita tamen vt infimus Angelorum ordo ad res inferioris notæ, Archangelorum autem ordo ad altiora myſteria manifeſtanda ordinetur. Gabriel ergo qui ad diuinæ incarnationis ſacramentum annuntiandum mittitur, ex hac hierarchia fuiſſe credendus eſt, nec enim opus erat hunc hierarchicum ordinem ideirco inuerti, ſed ſufficiebat, vt qui ad annuntiandum ſupremum omnium myſteriorum mittebatur, ſupremus eſſet in ordine eorum, qui diuinâ lege ad eiuſmodi annuntianda deſtinati ſunt. Cæterùm Gabrielem non inter Angelos ſolùm, ſed & inter omnes cæleſtis patriæ Genios principem locum obtinere alij non pauci docuerunt, vt Author eſt D.Thomas 3.p.q.30.a.2. dum ait: *quidam dicunt Gabrielem fuiſſe de ſupremo ordine Angelorum, propter quod Gregorius dicit ſummum Angelum venire, dignum fuerat, qui ſummum omnium nuntiabat*: tuenturque ex profeſſo hanc ſententiam Card. Viguerius in decachordo, chorda 1. c.2. Cæleſtinus ſuper Miſſus, ſerm. 4. qui huc adducit B.Ioannem Damaſcenum dicentem: *clamemus cum Gabriele, qui primum locum obtinet inter Angelos.* Fitque vero ſimilis non parum hæc ſententia, quòd in re dubia, negandus minimè locus ſit coniecturis, Primò, quia conſonum erat dignitati tanti myſterij, vt ſupremus abſolutè omnium Angelorum is eſſet, cui ſuprema legatio committeretur. Secundò, quia, vt docuere Chryſoſt. ſerm. de Annunt & Bernard. homil. ſuper Miſſus, ponderantes verba Lucæ: *miſſus à Deo*, cùm Gabriel immediatè abſque interuentu ſuperioris Angeli, legationem ſuam acceperit à Deo, quod ſupremi omnium Angelorum proprium eſt, fuiſſe debuit is, qui ceteris omnibus præferebatur. Si dicas ex ſingulari quodam priuilegio Deum legationem hanc per ſe ita ordinaſſe: dicam ego eodem priuilegio factum, non Angelum aliquem ex deſtinatis ad negotia obeunda, ſed excellentiſſimum omnium elegiſſe, cui hanc legationem honoris ac gloriæ pleniſſimam demandaret. Tertiò, cùm ad Iſaiam, ipſomet teſte cap. 6. volauerit vnus de Seraphim, ſcilicet, vt eloquentem redderet atque expeditum; ad Virginem ſanè, quæ Verbum diuinum ſuâ carne veſtire, ſuo gremio nouem menſibus portare debebat, ſalutandam, quæ non homines ſolùm ſed & Angelos omnes dignitate ſuperabat, non alium quàm Seraphinorum principem venire conueniens erat.

1. *Sententia Gabrielem primum inter Angelos eſſe.* Irenæus. S.Ambroſ. S.Auguſt. Caietanus. Toſtatus. Dionyſ.

2. *Sententia Gabrielem inter omnes cæleſtium ordinum ſpiritus primum exiſtere.* S.Thom. Viguerius. Cæleſtin. Damaſc. Chryſoſt. S.Bernard.

Probatur hæc ſententia.

Verum quidem eſt in publicis Eccleſiæ precationibus Michaelem præponi Gabrieli, ſed inde nemo prudens collegerit hunc ideo illo eſſe minorem, propterea enim in Eccleſia militanti is præfertur, quia protector eiuſdem à Deo conſtitutus eſt; in Eccleſia verò triumphanti Gabriel prædominari poteſt. Et quidem Michaëlem non eſſe omnium cæleſtium ſpirituum ſupremum, verba ipſius Gabrielis apertiſſimè declarat, Dan.10. vbi hæc leguntur: *Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum.* Non ait primũ, ſed vnũ de primis. Atque ita multi concludunt Gabrielem abſolutè inter omnes cæleſtis aulæ Genios primas obtinere, non minoribus pollentem dotibus, quàm ille, quem Ezechiel cap. 28. tam pulchris atque illuſtribus olim coloribus depinxit: *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientiâ, & perfectus decore in deliciis paradiſi Dei, omnis lapis pretioſus operimentum tuum, ſardius, topazius & iaſpis, chryſolithus & onyx, beryllus, ſapphyrus, carbunculus & ſmaragdus, aurum opus decoris tui.* Hic itaque tantus ac talis Angelus quod ſenſerit, ac fecerit iure maximo reliqui omnes, quorum caput & princeps erat, ſenſiſſe feciſſeque dicendi ſunt, maximè cùm is non ſolus hîc comparere voluerit, ſed vt B. Albertus magnus teſtatus, *immenſo cæleſtium aulicorum comitatu ſtipatus legatione functus ſit.*

Quare in Eccleſiaſtico officio Michael Gabrieli præponatur.

Dan.10.13.

Ezech.28. 12.

Albert.M.

Ad terras ergo præmiſſus iuuenili formâ diuini conceptus e cælo nuntius, ad Virginem diuertit, quamquam cæleſti hoſpiti patrium cælum videri potuit hoſpitium illud, in quo lacteam virginalis pudicitiæ viam candore notabilem ipſo, illabenti mox peruiam Deo, nactus eſſet, à ſalute iniuncti officij munus orditur, *Aue*, inquiens, *gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Excidiſſe credas cæleſtem legatum in deliquium vocis, vel ad pudicæ Virginis lucem obſtupuiſſe, vel nouitate

Cur Gabriel Virginis Nomen in primo aggreſſu tacuerit.

myſterij attonitum, ſuique factum immemorem, dum Nomen Virginis ſilentio inuoluit, quod vel apud prophanos morum magiſtros indecorum haberi ſolet, cùm ſuo quemque Nomine compellandum veteris ſalutationis

Claudian. paræmia tradat. vnde Claud. lib.2.de laud.Stiliconis,

—— & Nomine quemque Compellat. ——

Valerius. Et Valerius Flaccus lib.4. Argonaut.

Hortatur, ſupplexq́, manus intendit Iaſon
Nomine quemque premens.

Saluſtius. Et de Catilina Saluſtius: *ſuorum vnumquemque Nominibus laudare.* Vnde igitur hîc tantus in Angelo defectus? abſit profectò, abſit vt quiſpiam B id auſit de illo ſuſpicari: Oratoris munere apud Virginem fungebatur Gabriel, ideoque τὸ πρέπον ſpectabat, *in quo*, vt M. Tullius docet,

Tullius. *omne dicendi artificium conſiſtit*, ad cuius normam totus hic factus ſciebat perſonam eximiam atque magnificam Nomine proprio minimè compellandam; ars itaque fuit, non error; ingenium, non caſus; honeſtamentum, non detrimentum. Suſpiciebat inſuper ac plurimum, teſte Petro Damiani ſerm. de annunt. reuerebatur Virginis Nomen, vtpote *ex ipſo diuinitatis theſauro erutum, virtutum inſigne, pudicitiæ decus, collegium ſanctitatu*, atque hinc, *Aue*, inquiebat, *gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres*, nullâ Nominis ſacroſancti factâ mentione: vt ſcilicet C eius æſtimare excellentiam, adorare ſanctitatem ac ſimilem ei aliquem deferre honorem poſſet, quem Hebræi Nomini Dei יְהוָה deferebant, ineffabile, atque innominatum illud appellantes, non quia reuera nominari non poſſet, ſed quia ob eximiam reuerentiam ei debitam indignum putabant humanâ linguâ proferri, quod Angelicâ parum erat nominari. Ita hic Angelus diuini Verbi incarnationem nuntia-

Bernardin. turus, *reuerentiæ ergo*, vt loquitur S. Bernardinus tom.3.tract. de B.V. ſer.1. *eius Nomine ſuppreſſo,*

Antonin. *proprijq́, Nominis deſcriptione*, vt vult S. Antoninus 4.part.tit. 15.c.14. ſeu, vt ipſe ait, *circumlocutione, verborumq́, circuitione* vſus eſt. Verba S. Bernardini hæc ſunt: *Proinde fortè non nominauit eam Angelus volens potiùs venerari ſilentio, quod non potuit exprimi eloquio. Siquidem reuerentiæ in-* D *dicium eſt, quandoque non proprio Nomine nominare vel deſignare, ſed per circumlocutionem nominandum inſinuare.* Hoc Angelicæ obſeruantiæ clariſſimum indicium eſt, hoc ſempiternum monumentum, quo tantæ Virginis ſanctiſſimo Nomini id in Principe ſuo detuliſſe legentur, quamdiu orbis hic ſtabit, quod & eorum pietas & illius maxima dignitas poſtulabant.

Cur Gabriel Virginis Nomen, quod initio tacuerat, in progreſſu enuntiarit

Sed dicet aliquis, ſi hoc ita ſe habet, quomodo poſt paululum idem Nomen ſciens ac volens enuntiauit, dicens: *Ne timeas Maria*? & ſolet hoc dubitationem afferre non paucis: tollere tamen conabor, quodque in diminutionem honoris ac reuerentiæ tendere verebamur, in duplum augmentum conuertam. Iam Virginem cæleſtis internuntius ſalutârat, cùm illa ad honorificam ſalutantis vocem nutans, atque hæſitans, ſiue hoc moderatione animi, ſiue metu faceret incurrendæ temeritatis, ſuffuſo pudore colorabatur in roſam, ſilebat ore, ac ſuſtineus ſeſe tantâ indignam ſalutatione reputabat: quid Angelus? à Virginis timore animos ſumit, ac velut de neceſſitate remedium parans, ſuauius nullũ, neque tempeſtiuius eius Nomine arbitratus, quo tremulam ac pudibundam firmaret, id maximâ quadam reuerentiæ teſtificatione, etiam de genibus, vt multi docuere, expreſſit. De quo Simonem de Caſ- de Caſſia. ſia grauiſſimum Doctorem audiamus, qui l.2. de B. Virgine cap.4. hæc verba Lucæ, *Ne timeas* MARIA commentatus ſic ſcribit: *In declaratione Nomen Virginis exprimitur, quod in prima ſalutatione tacebatur, nam priuſquam Angelus experiretur, quid humilitatis eſſet in Virgine, cùm ad Theoconium noſceret affuturam, ex eo, quod ab omnipotente Deo in legationem acceperat, velut altè dignam, ipſe indignior nominare ipſam veritus eſt. Nunc verò, ipſam conſiderans, verborum nouitate timentem, ſtatim ad propellendum dubium & timorem, ipſam iterum allocutus eſt dicens: Ne timeas* MARIA. Ergo cùm ſe indignum Angelus putaret, qui MARIÆ efferret Nomen, animos ab eius humilitate aſſumpſit, & illud expreſſit. Hoc etiam adiecerim, Angelum priùs Virginis gratiam extuliſſe, eamque præ omnibus Euæ neptibus benedictam celebraſſe, ac poſtea MARIÆ Nomen pronuntiaſſe, vt ab eius gratia, atque adeò dignitate, Nominis quoque gloriam atque excellentiam metiremur: tale ſiquidem Nomen hoc, vt eius omnino virtus ac decor intelligi non poſſit, niſi gratiæ ac priuilegiorum eius notitia antè obtenta, quibus à Deo Virgo hæc mirificè cumulata fuit: quod B. Petrus Chryſologus ſer.142. Chryſol. clarè expreſſit, dicens: *Ante cauſam dignitas Virginis annuntiatur ex Nomine, nam* MARIA *Hebræo ſermone, latinè Domina nuncupatur. Vocat ergo Angelus Dominam, vt dominatoris genitricem trepidatio deferat ſeruitutis.* Idem B. Alberti Magni verbis Albert.M. luculentè teſtatum video, quibus Lucæ caput de more illuſtrat: *Omittit Angelus interponere Nomen* MARIA, *quia in aliud tempus nominandum, poſtquam gratia eius fuerint explanatæ, ſine quibus tam plena ſignificationis Nomen non intelligeretur.* Teſte ergo B. Alberto, omne Angeli proloquium, ſcholium & periphraſis Mariani Nominis fuit, oportuit explicatione præludere, vt ſacroſancti vocabuli momenta apparerent. Nec dixit Albertus, poſtquam gratia eius fuerat explanata; ſed, poſtquam gratiæ eius fuerant explanatæ, vt gratiam maternitatis innueret, quam Nomen ipſum ſub cortice litterarum in nucleo ferebat. Timori itaque virginali medicinam facturus, Nomen interiecit, *ne timeas*, inquiens, MARIA, vt Deum puris viſceribus conceptura,

ad

ad ſacratiſſimi Nominis impulſum in cæleſtis ſecreti raperetur obtutum, quod nobis Doctor eſtaticus Dionyſius Carthuſianus in c.1. Lucæ, art.2.deducet: *Nominatim*, inquit, *pudicißimam Virginem exprimit, eius teneritudini, turbationi, virgineoq; pudori quaſi compatiens. Quamuis pudor & timor* MARIÆ *fuerint laudabiles, tamen abijcienda monentur, vt meliores diuiniorèſque actus ſuccedant, videlicet contemplatio cæleſtium ſecretorum, tranquilliſſima quoque ſerenitas mentis in Deo.* Ecce in quem finem cæleſtis Genius venerandum MARIÆ Nomen deprompſit! quanto cum honore tractârit, quantâ veneratione apud ipſam in conclaui fuerit proſecutus, de quo nemo mirabitur, qui amantiſſimorum ſpirituum, honeſtiſſimam ambitionẽ placendi MARIÆ in omnibus ſibi habuerit perſpectam, cuius tanta vis extitit ſemper, atque etiamnum feliciter, conſtanterque exiſtit, vt vno pro reliquis in celeberrima illa apud Birgittam MARIÆ panegyri atteſtante, ſinguli omnes inferni pœnas ſuſtinere mallent, quam ipſi vel in minima re diſplicere.

Dionyſ. Carthuſ.

SONVS TRIGESIMVSSEPTIMVS.

Quomodo Angeli docuerint homines cultum ac venerationem ſacroſanctı Nominis MARIÆ.

PArum erat Angelos SS. MARIÆ Nomen priuatim coluiſſe, publicè venerari ac colere oportebat, tum vt ſuo amori ſatisfacere, tum vt eumdem, quo erga illud tenerrimè afficiuntur, in nos detinare poſſent; vſque adeò cæleſtes illi Genij fruſtra ſe habere exiſtimant, quod hominum ſaluti non impendãt. Quæſiuit olim S. Auguſtinus, quare Deus ante paradiſum voluptatis, ex quo paulò antè hominem dimiſerat, Cherubim collocarit, quod neque factu tantopere neceſſarium videbatur, nec pronum? Reſpondet autem ideo feciſſe, vt ſic aliquid de paradiſo ſignificaret ſpirituali. Quid autem hoc fuerit, explicat S. Iſidorus: *Dum*, inquit, *ad arborem vitæ non redatur niſi per Cherubim, id eſt plenitudinem ſcientiæ & charitatis.* per lignum vitæ MARIAM intelligo. ita me S. Ephrem, ita SS. Bernardus & Bonauentura docuere. Quis autem ad eam vel dignè accedere, vel Nomen eius ſanctiſſimum conuenienti ſtudio reuereri poſſit, niſi à Cherubicis illis, piſque Geniis aptè fuerit perfecteque inſtitutus? Naturæ oculos vireſque hic ſcopus vt attingatur, excedit; maiore lumine, nixuque opus eſt, quàm iſto fundo ſuccreſcere poſſit.

Auguſt. *Quare Deus ante paradiſum collocarit Cherubim.* Iſidorus. Ephrem. S. Bernard. Bonauent.

Angelorum amor, & affectus in homines. Quare ſicut vſu experientiaque comparatum cernimus, vt parentes indolem ſuam ac lineamenta transcribere in liberos exoptent, & alteros ſe effingere laborent, imò præceptores ac pædagogi genium ſuum, ac doctrinam in eos, quos curę ac cordi habent, diſcipulos transfundere geſtiunt; ita quoque nihil angelicis mentibus antiquius, quàm vt nos diuinarum, cæleſtiumque rerum ſcientiâ, publicâ, priuataque religione inſtructiſſimos reddant, vt abſque fuco vllâve fallacia de iis pronuntiare poſſim, nullam diem, aut occaſionem cæleſtes hoſce Apelles omittere ſolitos, quin lineam in tabula ſua ducant, id eſt in imagine pietatis angelicæ polienda laborent, modos ſuggerant venerandi eam, cuius tot iam annorum centuriis cultum, honoremque geſtiunt promouere.

Celebris inter Philoſophos quæſtio agitari ſolet, num ceſſante Solis, ac reliquorum ſiderum motu ac luce, continuò omnes ſeu plantarum, ſeu animalium, ſeu rerum ceterarum actiones ceſſarent? Et fuere quidem non pauci, nec obſcuri nominis Auctores, qui affirmant; licet alij reclament: vt vt autem res iſta ſe habeat, hìc dicere non verebor, niſi diuina lux, adeoque niſi ſol iſte noſter, ille fulgentiſſimus genius diuinæ lucis, vel comes, vel Phoſphorus ambitum cordis noſtri colluſtret, nec virtutem creſcere, nec pietatis ſtudium augeri, nec vllum ad ſalutem progreſſum, aut motum fieri à nobis poſſe. Conterà verò, ſicut ſol idem, luce ac calore ſuo non modò vegetat omnia, ſed & auget, & perficit, ita radios ſplendoris angelici, virtutes & aſceſes noſtras alere atque amplificare conſueuiſſe. quod S. Athanaſium, ꝙ ad Antiochum non latuiſſe patet, dum ait, Angelorum certum eſſe Ordinem (*τάξιν διδασκαλικὴν*) ad docendum comparatum: & lib. de Com. eſſent. illos vocat *τῶν ἀνθρώπων διδασκάλους, hominum præceptores.*

Angeli hominum doctores & magiſtri. Athanaſ.

Modi variꝰ quibus Angeli vtuntur in hominibus inſtruendis. Si quis interroget, quâ ratione id Angeli præſtent, vt Magiſtri noſtri, atque doctores eſſe poſſint? Reſpondeo breuiter, primò per ſenſus exteriores, dum in aſſumptis corporibus eiuſmodi voces formant, quibus latentem animorum ſuorum ſententiam manifeſtant: vt cum Abraham, Loth, Moyſe, Ioſue, aliiſque feciſſe legimus, & Gabriel cum Virgine tractauit. Deinde per ſenſus interiores, dum in phantaſia hominis excitant viſiones imaginarias, & per eas de rebus occultis, & incognitis homines erudiunt ac docent. Quapropter S. Dionyſius cęleſtes Virtutes *ἐνφαντικὰς diuinorũ internuntias atque interpretes* appellat; hoc enim lumine perfuſa hominum mens, virtutis ſpeciem ac pulchritudinem agnoſcit, varias praxes atque exercitia addiſcit, quibus Virginem, eiuſque ſanctum Nomen honore debito proſequatur. Denique, dum imbecilles excitant ac propellunt, ad virtutem animos addunt, teporis ac negligentiæ probrum atque ignominiam ob oculos ponunt: quod duobus modis fieri ſolet. Primo, propoſito obiecto ab intellectu, ad quod feratur voluntas ſub ratione boni appetibilis. Secundo, quando ab appetitu ſenſitiuo, quaſi trahitur & allicitur ad deſiderandum id, quod

Dionyſ.

appetitui delectabile & conueniens videtur. A Et certè Angeli possunt vtroque modo nos ad meliora permouere, dum & intellectum nostrum illuminant, atque adeo proponunt voluntati rem appetendam sub ratione boni, & varias excitant passiones in appetitu sensitiuo, quæ voluntatem alliciant ad appetendum. Probationibus multis abstineo, solo cultu ac veneratione Mariani Nominis me circumscribo. Et hanc quidem vnà cum mundi infantia, non solùm in nobis crescere augeriqúe voluisse certum est, dum rudes populos templis exstructis, arisque excitatis, illud colere atque honorare docuerunt, sed maximè & præcipuè postquam beatissima hæc Virgo suum nobis filium incomparabili partu effudit, tunc namque sanctissimum eius Nomen plenis, vt aiunt, buccis deprædicare Mariani Nominis hyperduliam humanis mentibus insinuare, cælestesque eiusdem delicias, quo essent cordis gustatu delibandæ, quâ oris symphoniâ concinendæ, clariùs, pleniusque tradiderê.

Angeli docuerunt homines laudare Mariam. Esaiæ 6.3.

Quare vt ab eo nunquam satis laudato ritu exordiar, quo post Deum, alternis vocibus solemus Marianum Nomen decantare, notanda Versio Arabica, quâ, vbi Esaiæ cap.6. legimus: *& clamabant alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*; Arabes legunt *disagion*, non *trisagion*, *clamabant Sanctus, sanctus*, vt significent eos alternis cantasse per modum Chori, non quod negent trisagion, sed vt ritum hunc clariùs repræsentent. Damascen. Vnde S. Ioan. Damascenus docet ab his Seraphinis Ecclesiam didicisse Chorum, id est modum alternis cantandi & psallendi, quod & S. Martyr Ignatius teste Socrate, l.6.c.8. & Nicephorus lib.13.cap.8. confirmant. Porrò sicut id ad intuitum summi æterniqúe Numinis, eius excellentissimis perfectionibus concitati assiduè præstant; ita post illud MARIÆ verissimæ illi מטטרון *principis facierum* totis viribus impendere, eiusque Nomini sacratissimo accinere non cessant. Et quidem psallentes Angelos in hunc modum multi viderunt, multique harmoniam illam cælestem, concinnam, atque distinctam audiuerunt, tam eorum qui in cælum inter diuina rapti sunt, quàm qui eiuscemodi visis à Deo dignati fuerunt. de quo audiendus S. Athanasius in Euangel. de sanctissima Deipara, vbi posteaquam docuisset eam ab Angelis hâc formâ in cælo celebrari, subiunxit: *ab istis deinde nos hierarchiæ terrestres exaltationes Dei in gutture ferentes, siue quod didicimus, siue quod mutuò hæc verba sumpserimus, exaltamus te, magna & canora voce dicentes: Aue gratiosa, Dominus tecum, intercede Hera & Domina & Regina, & Mater Dei pro nobis.* Nec id tantum boni didascali nostri exhibuere in cælis, sed & dum adhuc in terra mortalis degeret MARIA, demonstrarunt, quod autibus suis hausisse legitur S. Iacobus Apostolus, vt author est post Ribadeneiram & alios, Ribaden. Ioan. Eusebius Nierenbergius lib. de amore Nierenb. MARIÆ cap. 6. & Martinus Nauarrus non Nauarrus. doctrinâ magis, quàm religione præstans, imitari solitus fuit, dum septem templa Vrbis Romæ cum familiaribus precabundus obiret. Ad hæc scribit Petrus Dorlandus in Chronico Dorland. Carthusiensi lib. 7. c.3. Dominicum quendam Carthusiæ Treuirensis alumnum pietate insignem, moribus præcellentem, cùm cælestem quendam raptum pateretur, vidisse vniuersitatis authorem Deum, eiusque exinde Matrem sanctissimam, ex Rosarij illius, quod ipse terebat formula, ab ipsis angelis celebrari, ad IESV Nomen in genua procumbebant, ad MARIÆ, caput modestissimè demittebant. Intellexit etiam in illa mentis abreptæ visione hâc sanctâ precatione Rosarij, tantum cælestium bonorum thesaurum contineri, quantum cogitatione comprehendere mortalis nemo posset. Et hic quidem quæ vidit, testata literis voluit ad eruditionem posterorum. Obijt autem anno Domini CIↃ.CCCC.XXXI. atque ex illo tempore, teste Lanspergio in operib. minorib. lib.2. Lansperg. in prologo in hym. aur. hoc quinquaginta mysteriorum Rosarium esse cœpit in vsu. Vnde quod sibi plurimum gratulentur, habent omnes, qui Virginem, eiusque sanctissimum Nomen salutare consueuerunt, dum quod ab angelis traditum imitando frequentant. Idem Thomas Cantipratanus l.2.c.49.n.7. confirmat Cantiprat. de Ioanne priore Canonicorum Regularium S. Ioannis in Vineis, eiusque pijssimis socijs scribens, dum in loco à turbis remoto orationi instarent, subitò concentus mirabiles Angelorum audiuisse, quibus sanctiss. MARIÆ Nomen dulcissimè personabat, præeuntibus aliquot, ceteris autem plenâ voce respondentibus.

Angeli in cælo ad Nomen Mariæ visi caput demittere.

Ignatius. Socrates. Nicephor.

Tepescentes in studio pietatis excitant.

Verùm vt mortalitatis nostræ conditio ferre solet, cùm nihil in orbe statum certumque perseueret, nil mirum & ea quæ à peritissimis doctoribus didicimus, obliuione interdum deleri, atque adeo in hoc Marianæ pietatis exercitio plurimos obtepescere, atque oscitare. Contigerat id Viro religioso ac de MARIÆ laudibus optimè quondam merito, B. Alano Rupensi, cùm ecce die quodam ecstasin passus assistentem sibi Virginem MARIAM conspexit, quæ sic eum alloquebatur: *Cur more soluto mihi non deseruis in psalterio meo? rectè cœpisti, sed accedià multum tepescis, cùm deberes de die in diem proficere orando. Et ne modicam putes mercedem esse, veni mecum, gloriam & excellentiam tibi manifestabo maiorem.* quâ ducente ad palatium quoddam magnificum, ac splendidum sibi visus est peruenire, in cuius muris 150. turres numerabat, omnes mirâ luce conspicuas, in quibus Angelorum erant excubiæ, & epithalamium cæleste, scilicet Aue MARIA concinebant, in immensum dulciùs super omnem mundi harmoniam resonantes, quorum

quorum tam exemplo, quàm Virginis adhortatione excitatus, intermissum pietatis studium resumpsit. Quid suauius, aut efficacius excogitari possit? certè nullo melius exstincta lampas quàm vnde accensa priùs fuerat, eodem lumine restauratur: ab Angelis instructus homo MARIÆ Nomen venerari; ab eisdem, vbi de studio remiserit, ad pristinũ cultum reuocatur.

Cumque duum-virorum testimonio rem præsentem confirmarim, totidem & mulierum, quæ excellenti quadam virtute ac pietate præditæ secreta cælestia penetrarunt auctoritatem subiungam. Prior erit B. Birgitta, quæ lib. 1. reuelationum, de beatissimo Nomine MARIÆ sermonem instituens, quæ antè acceperat fideliter his verbis expressit: *hoc Nomen cùm Angeli audiunt, gaudent in conscientia sua, & congratulantur Deo, qui per me, & mecum talem gratiam fecerit, & quod vident ipsi humanitatem filij mei in Deitate glorificatam. Nullus tam frigidus ab amore Dei, si inuocauerit hoc Nomen hac intentione, vt nunquam reuerti velit ad opus solitum, quod non discedat ab eo statim diabolus.* En veram ac genuinam methodum vsurpandi, inuocandique Nominis MARIÆ, dignam Angelis, dæmonibus terribilem, nobis omnibus salutarem.

Reuelatur B. Birgitta Angelorum studium in colendo Nomine Maria.

Transeo ad secundam, beatam scilicet virginem Mechtildem, quam sibi in cunis desponsatam, quod fieri amat illustribus puellis, Christus multis exinde cæli fauoribus locupletauit: vnum recenseo, qui ad rem nostram facit. Die quadam, cùm Beatissimam Virginem MARIAM cuperet salutare: dixit ad eam Dominus: *saluta Matrem meam cum omni creatura.* At illà cogitante qualiter hoc facere posset: vidit Seraphicos spiritus ab Austro venire, singulos accensas candelas baiulantes, tunc illa diuinitus inspirata intellexit, quod hi Spiritus in eius ministerium simul, & adiutorium venirent, & cum eis MARIAM amore, quo Deum præ omni creatura dilexit, salutare deberet. Deinde Cherubim cum speculis aduenerunt, per quod agnouit qualiter eam cum his salutare deberet in eminentissima & lucidissima cognitione, quâ præ omni creatura in terris fruebatur & quâ nunc inaccessibile lumen diuinitatis omnibus limpidius intuetur, ac mox septem reliqui Chori suâ quisque formulâ idem prosequentes quod pia Virgo petiuerat, clarè perfectèque docuerunt, vt ipsa lib. 1. gratiæ spiritualis cap. 70. distinctè expressit.

Docetur ab Angelis B. Mechtildis salutare Mariam.

Quisquis hæc legis, non pigeat quæ tantis doctoribus tradita sunt, fideli mente, animoq; condiscere. *Si primus discendi ardor*, teste S. Ambrosio, *nobilitat sit magistri*, quid Angelis nobilius? Si doctrina elegans quæritur & exquisita, quid tantæ Virginis Nomine illustrius? Si grauissima vtilitas spectanda, quid illo potest esse conducibilius, quod nobis perennem in cælis gloriam, & vitam pollicetur æternam?

S. Ambros.

SONVS TRIGESIMVSOCTAVVS.

Varij exquisitiq; modi quibus Angeli nobis duces ac magistri fuerunt venerandi, ac colendi sacrum MARIÆ *Nomen.*

SI vllum venustum, præclarum, ac gratiosum Nomen vlli contigit creaturæ, quod scribi, legi, pingi, sculpiq́ue affabre mereatur, id sanctum MARIÆ Nomen censeri debeat necesse est; dignum sanè quod in omnium oculos, aures, & mentes incurrat, magnaq́ue cum reuerentia priuatim & publicè legatur, ac celebretur. Et huius quidem reuerentiæ, cultusq́ue exercitium non alius debuit tradidisse quàm Angelus, vt qui propiùs ab hoc sole abest, prior quoque & caleat & ardeat, deinde nos mortales omnes eodem igne succendat: ita factum fieriq́ue etiamnum posse Historiarum fides affirmat, cùm cælestes illi Genij dulcissimum MARIÆ Nomen, atque omni dignum reuerentiâ angelico calamo ac penicillo modò in vestibus, modò in corporibus, modò in aëre, modò in floribus ac plantis characteribus aureis, argenteis, versicoloribus exprimere non dubitarunt. Quis autem hæc clarissimæ pietatis officia, quis nobilissimorum Spirituum obsequia non suspiciat & amplectatur? quibus Dominæ suæ ac nostræ glorioſissimum Nomen venerari ac colere publicè priuatimq́ue non cessant.

Proprium Angelorum officium B. Mariæ Nomen celebrare.

Olim B. Amadæus, de cuius sanctitate Minorum Annales lib. 6. cap. 30. testimonium ferunt, in suis reuelationibus raptu primo, cùm cœlestẽ curiam inspexisset, Angelum Gabrielem loquentem audiuit: *Septem Angeli sumus, qui genitricem Dei nostri veneramur.* Crediderim eos præ ceteris omnibus eius throno assistentes, vti Franciscus Mayronus latè probat, hoc agere, vt Nomen eius sacrosanctum tam per se quàm alios multigenerib. honorum officijs excolant ac titulis venerentur: administratorij siquidem Spiritus sunt, nec muneris sui iusti, pij, ac debiti possunt obliuisci, quod vel in eo maximè situm esse arbitrantur, vt sicut domesticus minister herile Nomen tueri, magnificere, ac celebrare consueuit, vnde istud ædium propylæis insculpere, vestibus intexere, nummis signatis procudere, auro, argentoq́ue celato effingere laborat; ita & ipsi magnum atque pulcherrimum MARIÆ Nomen eisdem velut lineamentis efferant, atque exornent. Quod vt apertis, ac minimè dubijs argumentis signisq́ue lector intelligat, quædam è multis proferre statui quibus hæc veritas magis elucescat.

Angeli Nomen Mariæ in assumptis corporibus expressum circũferunt.

Non semel vsuenit SS. Angelos visibili specie mortalibus sanctissimam Virginem repræsentasse,

sentasse, tum ad animandum eos qui Dominam Angelicâ Salutatione impensiùs colerent, tum etiam ad maiorem suadendum in virtutibus progressum: quacunque ex causa factum sit, id certum atque indubitatum, frequenter dulcissimum MARIÆ Nomen vestibus vel auro intextum, vel coloribus expressum præ se tulisse, vt quam fortè ab hominibus reuerentiam acceptur i essent, in illud parrter derivarent. Ita teste Pierio Valeriano in veste Darij Regis scriptum auro legebatur Οἰνοτόκος, vt quos illi honores subditi deferrent, ob victorias bello partas detulisse viderentur. Et quis dixerit non latuisse quid simile ac deprehensum in vestibus Aman propter quod adorare hominem refugeret Mardochæus? id certè Chaldæus, Aben Ezra, & Thalmudici opinati sunt. Huiusmodi verò esse id, quod Apocalypsis 19 sacer textus commemorat extra omnem dubitationem est, dum in vestimento Angeli, qui verbum Dei repræsentabat, hæc verba legimus: *Et habet in vestimento & femore suo scriptum Rex regum & Dominus dominantium.* Quod Regibus Persarum proprium fuisse Historici testantur, & Angelus hic ad diuini Nominis reuerentiam, sed nobiliori longè modo, vsurpauit. Non leue itaque honoris genus est Nomen alicuius auro gemmisque intextum vestibus circumferre: & detulere id Angeli Mariano Nomini non semel. Author est Thomas Cantipratensis fide atque iudicio probatus Historicus, qui lib. 2. Apum cap. 29. p. 6. rem admirandam quæ suo tempore contigerat, ac certâ didicerat relatione, describens, sic refert: Iuuenis erat moribus dissolutus & parentibus grauis, qui cetera libertinus, hoc vno laudabilis, quod Virginem MARIAM quotidiano penso nominatim salutaret. quo etiam factum est, vt licentioris vitæ tædio paulatim affectus in vitum alium cœperit commutari, vnde quas Virgini antè Salutationes impartiri consueuerat statim quoque duplicauit. Contigit autem dum variis negotijs die quadam distinetur, sui pensi, muneris que obliuisci: iamque mensæ accubuerat, cùm memor officij surgere illico, atque in vicinum conclaue se curriculo propipere ad solitæ pietatis opus exequendum. Vix preces finierat, cùm ecce apparet illi gloriosa Virgo luce plurimâ præfulgès, ac togam suam coram eo deducens, suum illi Nomen clarissimũ, cum reliqua Salutationis Angelicæ formula istic toties expressum quoties eam antè recitauerat ostendit. Quis hic phrygio aut limbolarius Nomen istud elaborarat? nemo sanè alius quàm Angelus, qui externâ illâ specie Virginem repræsentans, quanto in honore eiusdem Nomen haberet, sic voluit demonstrare. De quo & alterum Dionysius Carth. recensет, Monachum aiens Cistercienſem fuisse, qui antequam cubitum concederet flexis quotidie genibus solitus erat Dei Matrem quinquagies salutare, dicendo, *Aue* MARIA; quod dum faceret quodam die, apparuisse ei pulchrimam Virginem indutam pallio pretiosissimo, in quo prædicta verba litteris aureis scripta erant, ac mox ostendisse partem mantelli auersam, dixisseque: Postquam hæc pars fuerit Angelicis salutationibus adimpleta, assumam te in regnum dulcissimi filij mei. Quod & apud Cæsarium lib. 12. cap. 50. legitur confirmatum, vbi de clue quodam Colonienſi scribit author, post mortem nepti suæ in splendido habitu apparuisse, in quo suauissima MARIÆ Salutatio, quam viuens ad templum eundo, vel redeundo, vel in curia sua deambulando ruminarat, descripta legebatur, Angelicis vtique manibus ad Dominæ gloriam expressa.

A vestibus venio ad corpus. In more olim positum erat, teste Lipsio lib. 1. de militia Romana cap. 9. *In manu militis Nomen scribere Imperatoris*; vnde S. Ambros. de obitu Valentiniani: *Charactere*, inquit, *Domini scribuntur & serui, & Nomine Imperatoris milites signantur*; causæ variæ, quæ tamen omnes vnius honori velificantur: & hoc Angeli intellexerunt, cùm Reginæ suæ Nomen litteris aureis, argenteisve iam cordibus, iam linguis, iam aliis membris humani corporis descripsere. Testatur Iosephus Falconius in Chronico Carmelitarum, B. Petrum Thomam Patriarcham Constantinopolitanum ex eodem Ordine assumptum, qui telis infidelium in insula Cypro martyr occubuit magnum sanè Deiparæ Virginis cultorem inter cetera Mariani fauoris priuilegia quibus gloriosè eluxit, sanctissimum eius Nomen cordi impressum feliciter circumtulisse, vti post mortem exenterato corpore plurimi conspexere. Idem de B. Ioanne Conuerso Ordinis Cistercienſis scribit Alanus de Rupe c. 57. cuius corpore post mortem dissecto, iubente id S. Bernardo, atque interaneis extractis, sacrum MARIÆ Nomen litteris aureis in corde scriptum apparuit. Ad hæc circa annum Domini clo. cc. xv. florebat in Ordine Cistercienſi Eustachius amori ac cultui Matris Dei MARIÆ impensè deditus, qui iam virâ laudabiliter functus, cùm in area monasterij iaceret coram Abbate ac ceteris Religiosis, ore mortis agitatione diducto, linguaque Dei nutu prominente, in eadem litteris aureis *Aue* MARIA cuncti legerunt. Ita Menologion Cistercienſe ad 27. Martij.

Sed minimum hoc Angelicæ obseruantiæ studium quis reputet, vbi maius illud, atque illustrius meminerit, quo beatissimi illi Genij perillustre hoc Virginis Nomen in cæruleis istis cælorum fornicibus stellato auro descriptum mortalibus exhibuerunt? vti suprà Sono 29. tempore Mauritij Imperatoris factum retulisse me memini, quo Romanis clarissima steterit victoria, Barbaros verò fuga ac clades obtuit peracerba.

Pierius. Apoc. 19. 16 Vestibus intexunt. Cantiprat. Cæsarius. Lipsius. S. Ambros. Cordibus insculpunt. Io. Falcon. B. Petrum Thomas magnum Nominis Mariæ cultor. Alanus. Linguæ inscribunt. Angeli S. Nomen Mariæ in aëre exhibent. Dion. Car.

acerba. Bene profectò atque feliciter pientiſſimi Angeli magnæ Matris Nomen hîc extuliſtis, vobis, inquam, ad gloriam, nobis in exemplum, quo illud eò loci collocaſtis, vt & à vobis, nobiſque omnibus communi poſſit ſtudio obſeruari. Neque hîc eorum pietas ſtare, aut hærere potuit reuerentia, ad terras, in quibus degimus, deſcendit, vbi & culti, colendiſque Nominis MARIÆ teſtimonia, ſuarum manuum operâ atque obſequio extare voluerunt non pauca, quibus adorandum vbique beatiſſimum Virginis Nomen commendarent. Olim Cl. Claudianus in panegyri de Probini & Olibrij fratrum conſulatu, fraternum illud Nomen honeſtiſſimâ volens laudatione celebrare, ſic cecinit:

—— te cuncta loquuntur
Tellus, te varius ſcribent in floribus hora.

Angeli S. Nomen Mariæ floribus inſcribunt.

Optare voueréque id potuit Poëta, præſtare verò nequaquam: hoc, vti & prius, Angelorum fuit, atque etiamnum eſt iuſtiſſimum priuilegium, quo in terris noſtris pronaſci faciant eiuſmodi flores, qui communis Reginæ Nomine inſcribantur. Tacebo alios, ſolas Roſas ac Lilia commemorabo, tum quia penes ipſa florum regnum eſt, tum quia Virginis Deiparæ ſymbola ſunt, ac minimè vulgares quædam notæ, vnde ſacra hæc elogia toties decantata, *Roſa myſtica, Plantatio Roſæ in Iericho, Lilium conuallium, Lilium inter ſpinas*, aliaque plurima, quibus MARIÆ virtus ac dignitas feliciter explicatur. Ac primùm ad Roſas quod attinet, has etiam in hieme angelica manu factas, ſignataſque eius Nomine animaduerto. Vixit, teſte Molano in natalib. Sanctorum Belg. anno poſt Chriſtum natum M. C. LXIII. apud Audomarenſes Ioſcius Monachus & MARIÆ vnicus amator: amoris alia argumenta prætereo, vnum prodo, quod priùs cælum prodidit. Igitur vt numquam animo dulce illud Nomen MARIA excideret, quinque quotidie ſibi dicendos Pſalmos delegit, de quibus nos poſtmodum ſuo loco; quoties igitur hos decurrebat, MARIAM oculi legebant, aures bibebant, lingua ſonabat, cor ſuſpirabat. Moritur tandem Ioſcius in peruigilio S. Andreæ, & ecce geminæ & purpurâ tinctæ Roſæ ex oculis, totidem ex auribus, ex ore denique vna pullulat, ſingulaque litteras ſuas, omnes MARIÆ Nomen eloquuntur Angelorum manibus expreſſum.

Ioſcius Benedictinus S. Nominis Mariæ cultor eximius. Molanus.

Ad Lilia tranſeo, & hîc cæleſtis Genij manum obſeruo. Candida ſolet papyrus ſcribentis manum proritare, alba lilia Angelos ad Nomen Virginis puriſſimæ ſuis foliis intexendum inuitant: vſque adeò nuſquam feliciùs, nullibi lubentiùs ſacrum eius Nomen exararunt. Anno 1293. florebat in monaſterio Grandis-ſiluæ iuxta Toloſam vir Deo deuotus ac ſanctus Guilielmus Nomine, qui cùm Latini ſermonis planè eſſet ignarus, in Ordinem Conuerſorum admiſſus hæc duo ſola vocabula, *Aue* MARIA per totam vitam potuit memoriæ mandare, quæ ſingulis horis ac velut momentis, ſiue cùm diuinis laudibus intereſſet, ſiue aliud quidpiam ageret ruminare ſolebat. Vnde eodẽ anno quo fatali morte conſumptus eſt, ex eius ore, corpore iam tumulato, lilium candidum litteris aureis, *Aue* MARIA ſparſim repræſentans, enaſci viſum eſt. Ita Menolog. Ciſterc. ad 21. Decembris, Claudius Robertus in Gallia Chriſtiana, Aubertus Miræus in Chron. Ciſt. alijque. Scriptum inſuper reliquit B. Alanus ex Ord. Præd. tempore S. Bernardi veniſſe ad S. Virum, militem quemdam prioris vitæ tædio affectum, ac ſummâ quadam animi demiſſione ceteris aggregari petiuiſſe, quem S. Pater laicorum habitu donauit, ac porrò religioſæ vitæ exercitiis inſtituendum alteri tradidit, ſed præter vnam Virginis Matris Salutationem addiſcere potuit nihil. S. Bernardus re intellectâ, bonaque eius ac ſanctâ conuerſatione notatâ, in choro, ſacerdotum more ſtare præcepit, quodque ſciret ac poſſet, Deo, eiuſque Matri dilectiſſimæ offerre. Obijt tandem, ſepultuſque eſt in cœmiterio. Poſt paucos dies ſuper ſepulchrum eius pulcherrimum quoddam enatum eſt lilium, cuius folia *Aue* MARIA litteris aureis exprimebant, eiectaque terrâ viſum haſtile ex ore defuncti proceſſiſſe. Auctor præterea eſt Angelus Gianius in Annalib. Ordinis Seruitarum cap. 10. B. Franciſco Senenſi ex eodem Ordine ſanctè vita functo ac ſepulturæ tradito ex ore eiuſdem lilium procreuiſſe, in cuius quolibet folio litteris aureis legebatur *Aue* MARIA, quod Chriſtianiſſimi Regis Franciæ Legato poſtmodum fuit conceſſum, ſereniſſima republica, & religioſis Patribus in id liberè dantibus conſenſum. Vnde non immeritò Rainalda eius mater lilium parere ſibi viſa fuit.

Claud. Robert. Miræus. Alanus. *Alius ex eodem Ordine laicus.* Ang. Gian. *B. Franciſcus Senenſis ex Ord. Seruitarum inſignis cultor S. Nominis Mariæ.*

Etne vnius tantummodò alteriuſque familiæ, licet clariſſimæ, teſtimoniis vti videar, aliud accipe ex alia & recentiore illa quidem, ſed meritis nequaquam ceteris inferiore. Ludouicus Attichius Ordinis Minimorum chronologus de Iacobo Barbuto viro religioſiſſimo ac Mariano Nomini plurimùm addicto ſcriptum reliquit: poſteaquam is morte ſanctiſſimè obitâ ſepulturæ traditus fuiſſet, tria lilia pulcherrima ex eius ſepulchro creuiſſe, in quibus ſacratiſſima IESV ac MARIÆ Nomina litteris aureis deſcripta videbantur: quo prodigio ſtupefacti Fratres, aperto ſepulchro, liliorum radicem in ore defuncti conſiſtere deprehenderunt.

Lud. Attic. *Iacob. Barbutus ex Ord. Minimorum valde Nomini Mariano addictus.*

Viris his puerum, ſed innocentem ſubiungo, idque eo confidentiùs, quòd Propheta Regio atteſtante, et ore infantium & lactentium non dedignetur Deus perficere laudem ſuam, vtique nec Matris ſuæ. Scribit ſiquidem Martinus de Roa lib. de Purgat. puerum fuiſſe, quem parentes piè inſtituentes, dum os ei formare occipe-

de Roa. *Puer ἀγαθοῦ τυχῶν Nomen Mariæ impẽſius veneratur, & quo fru-*

Guilielmus Ciſterc. monachus, eximius Mariani Nominis obſeruator.

rent, *fuit*

rent, à sacris IESV & MARIÆ Nominibus inchoarant, quæ ipse identidem repetens; velut lacteo quodam vberum suctu recreabatur: verùm vt præcocia omnia rarò perennant, & hic in primis annis extinctus est, atque in templo honorificè sepultus. Cùm ecce posterâ die sacrista templum aperiente, lilium pulcherrimum apparuit ex eius sepulchro enatum, in cuius foliis omnibus hæc duo sacratissima Nomina IESVS MARIA legebantur. Illicò parentes accersuntur, ac magnâ mox populi multitudine comitati ad locum accedunt, tumulus aperitur, & vnde prodigium exortum, sedulò inquirunt; quod dum fit, egestâ terrâ, lilium ex ore defuncti creuisse inuenitur, exclamantibus omnibus puerum istum nec viuum, nec mortuum alia potuisse verba efformare, digna profectò quæ angelicâ manu liliis inscriberentur. Neque solùm tenuissimos illos florum calices, neruosque Angeli adamarunt, quos præclara sua inscriptione augerent, atque honestarent; sed arborum quoque folia viriditate suâ, formaque præstantia non sunt aspernati, quibus Dominæ suæ inscriptum Nomen virere ac viuere debere testarentur. Ita refert Chrysostomus Henriquez in catalogo Sanctorum Poloniæ, Ladislaum quemdam istic vixisse in Ordine Cistercienfi, singularem Mariani Nominis cultorem, qui dum iam ad sepulturam datus esset, miro quodam prodigio amores suos in Virginem publicauit; arbor siquidem pulcherrima ex ore iacentis pullulauit, in cuius foliis dulcissimum MARIÆ Nomen omnibus manifestum apparuit. Scribit quoque S. Anselmus lib. 6. Mir. c. 17. Viatorem quemdam Mariano Nomini cumprimis addictum, sæpius illo Virginem salutare consueuisse: quo tandem in itinere à latronibus occiso, atque ibidem sepulto, scipionem eius, quem illi casu in terram defixerant, reuirescere paulatim, & radices ad os eius protendere cœpisse, ac sensim in proceram arborem pullulasse. Longo autem pòst tempore Episcopum quemdam istâ viâ transeuntem, lassum sub ea consedisse, sublatisque oculis obseruasse cum omnibus comitibus suis inscriptum Nomen MARIÆ singulis frondibus eius. Cuius rei admiratione is captus, & ab accolis plenam gestorum seriem edoctus, iussit humum ab arbore defodi: quo facto, patuit, radicem ex eodem illo ore enatam, in quo toties sacrum illud Nomen fuerat renatum. Quid amplius ab Angelis desideramus? expetiuit olim Hussitarum Regulus, idemque Propheta Iob, dicens: *Quis mihi tribuat, vt scribantur sermones mei? quis mihi det vt exarentur in libro, vel certe sculpantur in silice* cap. 19. Iob. 19. 23. Non habuit necesse Virgo Deipara hæc, similiaue vota pro Nominis sui gloria concipere, *præuenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum*, Angelicæ scilicet purissimæque illæ mentes, quæ nullum non lapidem mouere doctæ, quo sanctissimum eius Nomen magis, magisque celebrarent, cælesti stylo silicibus inscripsere. Narrat Ioannes Nyderius ex Dominicana familia Theologus lib. 4. cap. 6. Formicarij, in terra Saracenorum iuxta Septam fontem reperiri in quo pellucidi, mundissimique progignuntur lapilli sacratissimo MARIÆ Nomine insigniti, vti ipse ex probatis, fideque dignis auctoribus, dum Viennæ Theologiam doceret, didicisse se scribit. Magna profectò fuerunt hæc Angelicæ venerationis indicia, quibus amplissimum sacratissimumque eius Nomen colere ac reuereri voluerunt, opere ipso, actuque demonstrantes, quantæ id debeat esse dignitatis ac laudis, cui se nobilissimæ Angelorum Hierarchiæ tantâ voluptate submittant.

Angeli S. Maria Nomen arborum foliis describunt. Henriqu.

Ladislaus Cistercienfis Mariani Nominis amator.

Lapidibus & silicibus inscalpunt. Nyderius.

Vtinam hanc ab Angelis Mariani Nominis venerationem & affectum ita, quisquis hæc legis, addiscas, vt amabilissimum illud Nomen cordi tuo imprimere, eiusque gloriam, quamdiu vita suppetit, propugnare non pigeat! quàm tunc beata, quàm felix futura illa lingua, cor ac manus, quæ operi tam sancto fuerint opitulata! sit ergo cor tuum amplitudine cælum, charitate rosa, puritate lilium, firmitate petrâ, Nomine dulcissimo MARIÆ insignitum, lingua mobilitate foliis, ad omnem piæ mentis instinctum volubilis, vt sanctissimi Nominis laudes assiduè personet ac decantet. Tum verò quotidie mane, vt cælum exoriente sole hilarescit, sicut flosculus ad primos eius radios se aperit, ita cor tuum ad primam huius Nominis auditionem se excitet, in cælum sustollat, vbi Virgo Mater throno Filij assidens, quidquid inde ad nos descendere solet, suis ipsa manibus dispartitur, per desideria ipsi placendi dilatet, firmoque à peccatis abstinendi proposito corroboret, atque ad omnem eius nutum promptu, expeditumque conseruet. Vbi verò vesperi rursus instar cæli, floseulique sese ad solis occasum componentis, stabili, pioque ex more in te ipsum reflexus, dictis factisque totius diei ritè discussis in medio cordis tui dulcissimum MARIÆ Nomen concluseris, hymnum Trisagion lingua concinat, quo vti concludere, sic omnem quoque addecet diem inchoare, iuxta exemplum quod ab eisdem Angelis B. Henricus Suso feliciter accepit, dum in gallicinio modulatis vocibus concinentes sæpenumero audiuit:

Vtinam veneretur.

Henr. Suso

Stella Maria maris hodie processit ad ortum.

SONVS TRIGESIMVSNONVS.

Quanto studio ac zelo Sancti omnes in cælis SS. MARIÆ *Nomen adorent ac reuereantur.*

QVi de arte Musica præcepta tradidère, nullam aiunt coalescere posse harmoniam, cui

cui vel vnica ad concentū phthongus defuiſſe reperitur, quod & in cithara atque teſtudine luce clariùs patet, vbi fidis vnius, aut chordæ ſubductione tota modulatio interturbatur; vnde facetè non minùs quàm ingeniosè Græcus ille epigrammatographus cicadam laudauit, quæ iugum citharæ fide vna deſtitutæ viſa fuerat inuolare, ad cuius certamen Eunomus Locrenſis Spanthyn prouocarat, à quo procul dubio ſuperatus fuiſſet, niſi cicadæ huius ope defectum ſuppleuiſſet. Nullas ego hîc cicadas exſpecto, nec cenſeo aduocandas, quæ hypaten in virginali noſtra harmonia expleant, ſed animas ſanctas corporibus liberas, iamque cælorum municipes effectas, quarum vnicum cum SS. Angelis exercitium, poſt ſanctum ac terribile Domini Nomen, Matris quoque ac Dominæ perpetuis laudibus celebrare. Beatas animas! quibus datum eſt Nomen illud commune in cælo adorare, ad quod eminus nos diu noctuque ſuſpiramus. Teſtes mihi ſint *viginti quatuor illi Seniores circumamicti veſtimentis albis, coronas aureas habentes in capitibus ſuis*, quos S. Ioannes Apocal. 4. ſe vidiſſe commemorat: nimirum ex veteri teſtamento Patriarchæ duodecim, Abel, Noë, Abraham, Iſaac, Iacob, Moſes, Samuël, Dauid, Iſaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel: ex nouo verò Apoſtoli totidem, modò pro S. Ioanne adhuc viuente, D. Paulum ſubſtituas, vti faciunt Ven. Beda, Richardus, Rupertus, Viegas, Pererius: & Seniores quidem propter antiquitatem, grauitatem, ſapientiam, prudentiam & virtutes venerabiles; veſtiti autem albis propter innocentiam, lætitiam & gloriam. Et habebant coronas in capite, tum quia reges, tum quia victoriis illuſtres, generosè certando, & vincendo regnum Chriſti ſunt conſecuti: hi ante thronum Dei, id eſt ante MARIAM, vti Rabbi Haccados lib. reuelat. arcanorum ſcriptum reliquit: *Mater Meſſiæ futura eſt ſedes Dei, quam Deus conſtruxit, vt in ea ſederet Rex Meſſias ad augendam gloriam maieſtatis ſuæ:* ſiue ante thronum Dei, id eſt, ante MARIAM, quia eodē cum Filio throno conſedit; quod admirans S. Bernardus ſerm. in ſign. magn. *Quàm familiaris*, inquit, *facta es, ô Domina! quàm proxima, imò quàm intima fieri meruiſti, quantam inueniſti gratiam apud Deum! in te manet, & tu in eo, & veſtis eum, & veſtiris ab eo: veſtis eum ſubſtantiâ carnis, & ille te veſtit gloriâ maieſtatis ſuæ: veſtis ſolem nube, & ſole ipſa veſtiris.* Ante hanc itaque ſedem coronas ſuas mittebant velut omnem à ſe honorem ac dignitatem abdicantes, quam poſt Deum Mariano Nomini reſignabant. Neque enim veroſimile eſt eos obſequentioris fuiſſe cōditionis in exilio, quàm nunc in patria exiſtant, iſtic remoti à conſpectu Deiparæ, glorioſum eius Nomen exoſculari ac colere modis omnibus laborarunt, quanto magis id reuereri atque adorare credendi, cùm iam ſint in aula ac præſentia eius, vbi teſte S. Ioanne Damaſceno orat. 1. de nat. Virg. *Dei Matrem decet ea quæ filij ſunt poſſidere & ab omnibus adorari.* quod cùm de Angelis ſuprà probatum ſit, idem de ſanctis hominibus, qui in ſtatu beatitudinis Angelis æquales ſunt (Lucæ 20.) indubiè eſt aſſerendum. Vnde iure merito *Sanctorum detentio* appellatur, non ſolùm quia in plenitudine Sanctorum detinetur, qui Nomen eius præcipuo quodam cultu adorant ac venerantur, ſed & in plenitudine eos detinet, nouam ſemper atque aliam ex alia laudandi Nominis ſui materiam ſuggerendo. quare ſcitè admodum à SS. PP. *Mater honorificata* ſolet nuncupari, vtpote quam filij ſui ac filiæ ampliſſimis honoribus condecorare non ceſſant, de quibus Prouerb. 31. *Surrexerunt filij eius & beatiſſimam prædicauerunt*, ij ſcilicet, *qui non ex ſanguinibus, nec ex voluntate carnis, ſed ex Deo nati* ad cæleſtis gloriæ hereditatem admiſſi maternum Nomen quotidianis laudibus proſequūtur. Quod idem quoque Rex atque Propheta Cantic. 6. prudenter annotauit, cùm dixit: *Viderunt eam filiæ, & beatiſſimam prædicauerunt*, animæ, inquam, ſanctæ, Deo ſuo deliciosè fruentes, quæ illam ſummâ quadam animi ſui voluptate iam vident, illius maieſtatem & gratiam à Deo collatam, inauditaque dona conſiderant, non beatam ſolùm, quod ipſa prophetiæ ſpiritu prædixerat, *Ex hoc*, inquiens, *beatam me dicent omnes generationes*; ſed longè omnium beatiſſimam celebrantes, cuius *Nomen ita magnificatum conſiderant, vt non recedat laus eius de ore hominum*, ac maximè beatorum. Nec immeritò; ſi enim, teſte S. Baſilio Seleuciæ Epiſcopo, oratione de Annunt. *Ob id beatus dictus ſit Simon Bariona*, Matth. 16, *ac claues regni cælorum promeruerit, quòd Chriſtum palam confeſſus ſit, quomodo eius Nomen non beatiſſimum appellandum, quæ parere eum meruit quem ille confeſſus eſt?* Si benedicta inter mulieres Iahel, Iudicum cap. 5. quòd Siſaræ caput clauo transfixerit, MARIA potiore iure à beatis illis cælorum incolis deprædicanda, quæ ſerpentis antiqui capite obtrito glorioſam omnibus victoriam reportauit. Præclarum Nomen in quo Cælites omnes multa ſe Nomina feciſſe agnoſcūt, quibus ad iſtud venerandum ſingulari quodam cultu obſeruantiaque omnes obſtrictos ſeſe, obligatoſque fatentur. Si namque Regem ex genere ſuo, à quo feliciter in omne æuum regantur, acceperint, Nomen hoc oleum erat, quo is vnctus fuit. Si in pace bona dormierint, & requiêrint, Nomen hoc arrham dedit. Si cælum inuenerint apertum, hoc Nomen teſſera fuit. Si moleſtiſſimas ac periculoſas hoſtium inſidias ſuperarint, Nomen hoc fulmen fuit, quo dæmonum technæ diſſipatæ. Si ab vbertate domus Dei ſine faſtidio inebrientur, Nomen hoc pincerna eſt. Si denique inge iſtic Deo ſacrificium immolent, Nomen, inquit S. Chryſologus, MARIÆ eſt Dei ſacrificium. Felices animas quæ

Cicada defectum rupta chordæ in cithara ſupplet.

Sancti in cælis S. Nomen Mariæ venerātur.

Apoc. 4. 4.

Beda. Richardus. Rupertus. Viegas. Pererius.

Bernard.

Damaſcen.

Ab hoc cultu Sanctorū Mariano varios titulos conjecuta eſt.

Prou. 31. 28

Cant. 6. 8.

S. Baſil.

Cauſa variæ propter quas Sancti Nomen Mariæ in cælo venerentur.

Chryſol.

quæ tam facilè reperire poſſunt victimam, quâ Deum placent! verè dicere de hoc Nomine poſſint omnes: *Nomen tuum & memoriale tuum in deſiderio anima*, Iſaiæ 26. quiſquis enim beatam illam requiem poſſidet, Virgini quoque felicitatem ſuam debet, vtpote quem ſummæ illi gloriæ feliciſſimè parturiuit, vt proinde *Sanctorum mater* dici, haberique mereatur, quo eam titulo donauit B. Albertus Magnus ſuper Miſſus, dum ait: *Omnium Sanctorum, quos per ſpiritualem gratiam mediante Virgine regenerauit Deus, dicitur mater ipſa Virgo*. quod S. Franciſco non incognitum fuiſſe reor, cùm eam apud S. Bonauenturam c. 9. appellet *Matrem omnium Beatorum*.

Iſaiæ 26. 8.

Maria cauſa eſt omniũ ſalutis.

Albert. M.

Bonauent.

Bene, inquies, hoc de adultis, ſed quid de paruulis, qui decedentes cum ſola gratia baptiſmali, eius vi gloriam conſequuntur, & ſic non videntur Virginis auxilio & precibus indigere? Reſp. licet infantibus poſt baptiſmum in gratia decedentibus non poſſit denegari gloria ex pacto propter merita Chriſti, quod tamen hi deuenerint ad Baptiſmum, eis conceſſum non fuit, niſi Virgini genuflexæ ante Filium, & roganti vt hic, & hic infans deueniat ad gratiam baptiſmalem. Colligitur apertè ex SS. PP. Cyrillo hom. 6. contra Neſtor. *Per te fideles ad ſacrum baptiſma peruenerunt*. S. Auguſtino lib. de S. Virg. c. 6. *Hæc mater cunctorum eſt membrorum Saluatoris, quæ cooperata eſt caritate vt fideles in Eccleſia naſcerentur*. & clariſſimè S. Petrus Chryſologus ſer. 146. MARIA *mater vocatur, & quando non Maria mater? nónne hæc eundem populum de Ægypto concepit in vtero, vt emergeret cæleſtis in nouam creaturam renata progenies?* & infrà: *Vt ſemper* MARIA *humana præuia ſit ſalutis, populũ quem vnda generatrix emiſit in lucem ipſa iure præceſſit*. Et dubitabimus adhuc an aliquis ex vniuerſo Sanctorum cœtu ac numero reperiri poſſit, qui ſanctiſſimi Nominis Matris, inquam, Dominæ ac benefactricis maximæ laudem negligat aut detrectet? Nullus ſanè eſt, nullus, inquam, quin totis viribus ac conatu quodam maximo ad honorem eius, iuſtamque venerationem incitetur ac volet: cuius non rarò viuentes accepimus teſtes exſtitiſſe.

Etiam decedentium paruulorum cum ſola gratia baptiſmali.

Cyrillus

Auguſt.

Chryſol.

Ita de B. Dominico Carthuſiano Ordinis Annales commemorant, dum animo diuinâ luce colluſtrato in ſublime tolleretur, claro mentis obtutu Deiparam vidiſſe, quam ciues omnes cæleſtis Hieruſalem ſuauiſſimâ vocum melodiâ celebrabant, cuius Nomen dum iſtic audiretur, omnes ceruicibus decenter inclinatis iſtud profundiſſimè adorabant.

B. Dominicus Carthuſianus vidit Sanctos Mariano ſo Nomini inclinantes.

Quid dicam de Seraphica Virgine Gertrude, Agni ſponſa nobiliſſima, quam toties cęleſtium arcanorum conſciam factam legimus, quoties id poſt Virginem Deiparam vlli alteri memi-nerim cõtigiſſe? hæc modò Sanctorum cuneos, dum cælum MARIÆ laudibus perſonaret, coram ea vidit genua flectentes; modò ſuauiſſimâ vocum harmoniâ dulciſſimum eius Nomen audijt decantantes, vt lib. 4. Inſinuationum diuinæ pietatis cap. 49. fusè explicatur. Et hæc pro communi omnium ſtudio ac pietate in beatiſſimæ Virginis Nomen dicta ſint, quibus illud in cælis generatim Sancti omnes reuerentur: ad ſpecialem autem quorumdam affectum obſeruantiamque quòd attinet, cur illud frontibus ſuis vnà cum diuiniſſimo IESV Nomine inſcriptum Martyres non ferant? publicæ profeſſionis ſymbolum frons eſt, ac velut animi quædam ianua, ex cuius inſcriptione inquilinus cognoſcitur; vnde Marcus Tullius orat. 1. in Catilinam: *Sit*, ait, *inſcriptum in fronte vniuſcuiuſque ciuis quid de repub. ſentiat*. Senſere illi de Chriſto eiuſque Matre honorificè atque conſtanter, quid ni ergo regis reginæque martyrum ſplendidiſſimum Nomen, pro quo ſanguinem vitamque profudêre fronte ſuâ circumportent? quo modo Iſaiam intelligas cap. 44. dum inter beneficia per Chriſtum gentibus danda, hæc ponere non dubitauit: *Iſte*, inquiens, *dicet: Domini ego ſum, & ille vocabitur in Nomine Iacob, & hic ſcribet manu ſua: Domino: & in Nomine Iſrael aſſimilabitur*. quaſi diceret: Ille, martyr ſcilicet, teſte Tertull. l. 4. cont. Marc. c. 39. prædicabit Nomen Dei, & ſcribet manu ſuâ, Domino, id eſt, eſſe ſe ex familia Domini, quem moriendo confeſſus eſt, Nomen eius fronte præferendo, ſic ei ſimilis factus, quia charactere eiuſdem conſignatus, à quo maternum non diuiſerit, qui quanta inter vtrumque intercedat neceſſitudo atque conformitas, non ignorat.

Martyres in cœlis S. Maria Nomine inſignũtur.

Tullius.

Iſaiæ 44. 5.

Tertull.

Aut ſi fortaſſe hoc alicui minùs in Martyribus probetur, Virginibus ſaltem concedet, quæ Reginæ cæleſtis comites atque pediſſequæ vexillum candidum quod ipſa primùm erexit ſecutæ, MARIÆ Nomen frontibus inſcribant, ſic iſtud in cælis veneratutæ, cuius exemplo atque fauore integræ perſtiterunt in terris: idque eo amplius, quo S. Epiphanius hæreſi contra Antidicomarianitas ſcribit, *Virgines olim in Nomine* MARIÆ degere, ſuam caſtitatem ſeruare ac continere ſolitas, vt Ianus Cornarius interpretatur; nil igitur mirum illius Nomen ac laudes ianuæ, id eſt fronti, vt ſuprà dicebamus, inſcribere quam generis ſui coryphæam atque patronam agnoſcunt.

Virgines in cœlis S. Maria Nomine inſcribũtur.

Epiphan.

Sed eſt & alia cauſa neutiquam prætereunda, cuius gratia beatiſſimi illi cælorum incolæ ſacrum MARIÆ Nomen venerentur; nam licet eorum appetitus ex poſſeſſione ſummi boni ſatiatus ſit, appetũt tamen accelerari reſurrectionem corporum ſuorum, tamquam beatitudinis complementũ, in qua petitione Deipara eorum efficaciſſima eſt patrona. Neque in ea ſolùm, ſed in omni poſtulatione, quam ingerunt impetranda, adeò vt cum viris doctis exiſtimem valdè probabiliter omnes beatos in patria cùm Deum pro aliquo precantur, id præſtare mediante

Sancti per B. Virginem à Deo varia obtinent in cœlis, hinc tam præcipuo iſtic ſtudio poſt Deũ venerãtur.

Digitized by Google

diante MARIA. Exigit id primùm ordo hierarchicus, qui debet in Ecclesia triumphante esse perfectissimus. Secundò, id ipsum flagitant tituli colli, & aquæ ductus, è quibus habetur omnem gratiarum defluxum haberi mediatrice MARIA, nullum donum conferente Deo nisi per Virginem, vt S. Germanus testatur. Et Germanus. Anconin. patet clarè ex S. Antonino 4. p. tit. 15. c. 17. *Oratio Sanctorũ innititur tantùm gratiæ. Oratio autẽ Virginis innititur gratiæ Dei iure naturali & iustitia.* Quapropter, *dum Sancti impetrãt, etiam per* MARIAM *impetrant.* Pãtet ex reuelationibus multis. Primùm ex eis quæ B. Birgitta reliquit lib. 4. c. 103. Dionys. vbi S. Dionysius apparuit orans Virginem, vt regno Galliæ succurreret. S. Menulphus apud Surius. Surium 5. Octob. testatus est reuiuiscens se aliquid post obitum per Dei genitricem MARIAM impetrasse. Sanctus quoque Cæsarius Martyr, vt habetur in vita S. Annonis apud Surium; peccatoris cuiusdam salutem Deiparæ precibus impetrauit. Quid? S. Agnellus, vt habetur in eius vita apud Paullum Regium, an Paul. Reg. non apparuit post obitum cuidam Monacho, pro eius salute orans MARIAM? Quæ cùm ita sint, numquid Sancti iure optimo in cælis MARIÆ Nomen venerentur, cuius ratione ac causa tantis perpetuò bonis cumulantur? vtique profectò, dignum id quippe censendum, cui genua vniuersorum procurruentur.

SONVS QVADRAGESIMVS.

Diuorum cælestium in vindicando MARIÆ *Nomine contra obtrectatores zelus & contentio.*

Non laudãdum solum Virginis Nomen, sed & ab obtrectatoribus defendendum.

FInem recensendæ cælestium pietati daturus, quâ ij sanctissimum MARIÆ Nomen, vti hactenus vidimus, peculiari studio curaque prosequuntur, eorundem in vindicando illius honore ac dignitate feruorem non potui præterire, vtpote cuius in sacrosancto hoc, celebertimoque *Trisagio* non minima laus, ac gloria semper fuit. Neque enim in solo cultu, reuerentiaque eorum stat summa obsequij, aut illi se hac in parte fecisse satis existiment, dum vel istud honore afficiant, vel colant obseruantiâ, vel denique alijs venerandum, colendumque proponant, nisi & restitantes impellere satagant, & quos nulla in officio modestia retinet, nulla verecundia temperat, dignâ animaduersione castigent, eosque ab improbis pœnas exigant, quibus & eiusmodi audacia comprimatur, & sanctissimo Nomini MARIÆ suus honos indemnis conseruetur. Fuit id olim inter alia, S. Spiritu dictante, Prophetæ Regio persuasum Psal. 149. 6. cùm psalmo 149. cecinisse legitur: *in manibus eorum gladios se vidisse ancipites ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis*, dum scilicet istuc eos clementiæ profuisse accipiunt, vt præclarissimo MARIÆ Nomini, cui cælestium heroum turmæ submisso poplite accidere lætantur, dolium vertere, sannis ac conuitijs proscindere non vereantur.

Zelus Sanctorum pro vindicando Nomine Mariæ.

Hic eis zelus à Deo ingenitus, hæc ab initio cognata religio, dicente post regem Prophetam Apostolorũ Principe Paulo ad Hebræos 1. *Qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos flammam ignis.* Vbi prò *ministros* Tertullianus l. 2. contra Hebr. 1. 7. Tertull. Marcionem cap. 8. legit apparitores, cuiusmodi Sancti omnes ante oculos Dei constituti, eiusdem nutus atque imperia præstolantur, tum ad remunerationem & laudem bonorum, tum verò ad vindictam & pœnam improborum, quod fieri liquet, dum ij quasi naturali quodam zelo gloriæ Dei accensi, iniurias diuino Nomini irrogatas vlcisci, dignasque ac meritas de transgressoribus pœnas sumere non formidant. Neque officit hùc de Matre, illic autem de Filio sermonem instituisse, scrupulum eximet Arnoldus Carnotensium Præsul, cùm dicit: *vna est Mariæ & Christi caro, vnus spiritus, vna caritas, vt filij gloriam cum matre non tam communem iudicem, quàm eandem.* Atque in huius gloriæ dignitatem asserendam, propugnandamque facit ministros suos & apparitores flammam ignis, qui secundùm Domini, Deique sui voluntatem & desiderium istuc flammarum vindicum instar totâ animi sui contentione ferantur, vt S. Ambrosius in psal. 118. dicere veritus non sit, S. Ambros. *Angelos sine hoc zelo nihil esse, suaque substantiæ amittere prærogatiuam*, quod ego ad Sanctos reliquos deduci non grauatè permitto.

Zeli huius causa.

Adde singularem eorundem in Virginem, vt Reginam optimam, affectum, quo magis de honore eius ac dignitate quàm de commodis proprijs solliciti, eam satagunt modis omnibus demereri, quod præcipuè in defendendo Nomine, quod diuitijs multis prætulere solitum accepimus, apparere consuevit: neque enim diuinæ huic heroidi Nomen illud suum aut vile aut neglectui fuisse credendum est, quæ tanto dum vixit, studio, implere illud semper, enisa est, & modò è cælis, quanti faciat, luculentè ostendit, dum illo ab hominibus inuocata se ijs adeo propitiam exhibet ac fauentem, vt nullum inter omnes cælestis patriæ ciues reperire sit, qui non videat planeque sentiat, se Dei parenti rem multò præstare gratissimam, quoties ab omni irreuerentia atque iniuria sanctissimo Nomini eius vindicando incumbit. Optandum quidem bonis omnibus, nullum adeo sui obliuisci, vt à Nomine tam sancto conspuendo impudentissimam saliuam continere nolit, sed non ea MARIÆ felicitas est, vt quas sanctissimum IESV Nomen conuiciantium linguas non effugit, ipsa credi possit euasisse; patitur ab ingrato homine post Filium Mater, cuius

Nomini grauissimè obtrectant quotquot filium etiamnum insectantur, de quo nihilominus liberè dixerim, quod Rex Scotiæ de suo militari ordine *Cardui*, quem instituerat pronuntiauit: *Nemo me impunè lacessit.* Abnormem siquidem mortalis populi arrogantiam cælestis Adrastea non præterit, nec eiusmodi hominum impietatem diu finit esse inultam. Certè dum olim Aegyptij diuino Nomini conuitium facerent, misisse in eos *iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos* sacræ Litteræ testantur, malos vocant non in se, vt putauit Genebrardus, sed erga Aegyptios; Hebraicè enim & Chaldaicè legimus, *Angelos malorum*, seu damnorum authores, vti etiam Symmachus & Augustinus verterunt. Ita dum sacrum MARIÆ Nomen impij sacrilegis infamationibus, atque obtrectationibus nefarijs proscindunt, *accipit cælestium zelus armaturã suam, induit pro thorace iustitiam, pro galea iudicium certum, sumit scutum inexpugnabile æquitatem, acuit autem duram iram in lanceam & pugnat pro illo contra insensatos*, Sap. 5. & eâ quidem fiduciâ præditus, vt ad Mariani Nominis tuendum honorem ac dignitatem ne cum ipso quidem Imperatore congredi formidet. Hic Imperator Leonis Isaurici filius, mali coruí, vt aiunt, malum ouum Constantinus Copronymus fuit, qui dum sacri fontis aquâ perfunderetur, stercus excreuisse dicitur, vnde & Copronymi fædo cognomine fuit indigitatus, non tam ille quidem imperij, quàm omnis impuritatis & crudelitatis postea princeps effectus, quem & Græci non temere aspidem & colubrum, adeoque Antichristi præcursorem appellant. Is tandem eo impietatis, amentiæque prorupit, vt teste Theocteristo (qui vnà cum suo magistro & insigni Christi confessore Niceta hæc litteris prodidit) eius quam Christus in Matrem elegit venerandum Nomen lege lata ab Ecclesia studuerit expulisse, eius verò intercessionem, per quam mundus ipse consistit, ne quidem voluerit nominari, cùm non impiè minùs quàm falsè diceret, nemini eam posse opitulari. Post quæ Theocteristus magno zelo succensus, tamque nefarij & in Dei Matrem contumelioſi Cæsaris improbitate commotus, hæc subnectit: O blasphemiam! ô superbiam! ô immensam Dei tolerantiam! ô summam patientiam! quomodo non ipsius lingua obmutuit quæ aduersus Christi Matrem tam superbè iniquitatem locuta est? Paria apud Suidam atque Nicephorum inueniuntur. Sed

Nomen Mariæ similis ordini militari à Cardue nuncupato.

Sap. 5. 18.

Vindicta SS. de impio Copronymo.

Theocter.

Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo:

tardè quidem & serò, sed seriò ac seuerè assecuta est delinquentem. Etènim, vt fide digni scribunt authores, in Bulgaros mouens graui vulnere est sauciatus, cælesti Nemesi fatalem ictum dirigente, qui mox pestilentem carbunculum progenerans ardentissimis febribus hominem incendit, ad quas Elephantiasi accedente in extremam desperationem miser deuenit, yociferans se propter MARIAM igni traditum inextinguibili, quam honorare debuisset: quod non dixit pœnitens sed resistere maiori potestati non valens, quæ inter infelicem animam efflauit, anno partæ salutis 775. qui vt viuus paratos sibi gehennæ cruciatus aspexit, ita mortui cadauer imperante Michaele Theophili filio exhumatum, crematumque fuit.

A purpurata hac plaga venio ad proletarios, quorum vt effrenior subinde petulantia, ita quoque non minor est pœna. Author est Carolus Sigonius lib. 3. de Episcopis Bononiensibus anno 1355. Iuuenem fuisse vitæ dissolutæ, qui cùm Bononiæ circa portam vrbis, vbi picta visebatur imago Virginis, ludo omnem pecuniam dilapidasset, conuitijs impudentissimis sacrum eius Nomen impetere aggressus est, & ecce statim cœpit totis artubus contremiscere, & percussus cæcitate in terram prouolui, de qua sublatus atque in nosocomium gestantium manibus illatus subitò exspirauit. Quo viso quindecim eius socij eiusdem culpæ affines pœnitentia ducti sæculo nuntium mittere statuêre, emptamque domum, in qua luserant, ac sacro Nomini conuitia fecerãt in monasterium commutarunt, in qua vitam monasticam amplexi, ætatem ceteram Nomini virginali consecrarunt. Tanti refert de huiusmodi arrogantia vindictam sumere, qua ea non solùm funditus exstirpetur, sed & meliore fruge noualia conserantur. Et hæc gloria est omnibus Sanctis eius, quam non obscurè præ se ferre sæpius quoque visi, auditique sunt, dum formam eius, vultumque induti, cuius honorem vindicabant, de nocentibus supplicium sumpserunt, cuius in Franciscanæ familiæ Chronicis to. 2. l. 5. c. 39. præclarum testimonium reperitur.

Sigonius.

Alia vindicta.

Vitam inter socios degebat Clericus virtute insignem, moribus optimis absolutam, & quod caput est, Mariani Nominis eximius cultor, qui dum non segniter in bene cœptis progreditur, non iam solùm Virginis laudator, sed & honoris eiusdem vindex meruit declarari; Angelus siquidem Deiparam repræsentans se ei claro in lumine spectandum dedit, iussitque ad Cleri Primates accedere, monereque vt populum à Nomine suo blasphemando propositis pœnis compescant, ni fecerint, rigidè omnes fore castigandos. De quo vt neutiquam dubitet, sciret certissimè, se hoc ipso momento ad pagum quemdam comburendum abcedere, in quo illa die Nomen suum sacrilegis infamationibus fuerat laceratum. Et sterit verbis fides, eadem quippe luce idem pagus conflagrauit. Sanctum Nomen, & omni honore reuerentiaq; dignum! cuius se beatissimarum mentium Chori non vindices solùm, sed iustissimos quoque exhibe-

Blasphemantes S. Nomen Mariæ puniti, cæteriq; admoniti, vt desistant.

re

re ſolent vltores. Hæc audiant homines, audiant ſola terrarum vltimatum, & ſi quem ſpiritum ſupereſſe ſibi reperiant, tantum quantum cæleſtibus aſſocient, vt viribus, vocibuſque coniunctis nobiliſſimum Mariano Nomini *Triſagion* aliquando dependant.

ETHOMELODIA PRIMA.

CÆleſtium harmoniam, hoc eſt, grauẽ illam ac diuinæ cuiuſdam auctoritatis pleniſſimam modulationem, quam Vrania noſtra cælitum choros æmulata beatiſſimo Nomini MARIÆ præclarè ſuccinuit, perduximus ad finem: neque aliud magnopere requiri poſſe à nobis hic viſum eſt, quàm vt Lydio ac Dorio, quo harmoniam noſtram inſtruximus, Æolium præterea modum, qui vitæ rationes ethicè componit, ſubiungamus. Hæc ſiquidem Muſicæ laus eſt non infima, nec, vt aiunt, in poſtremis collocanda, quâ non auribus ſolùm breui ac fugace lenocinio blandiri, ſed animis quoque admirabili ſuâ vi atque potentiâ prodeſſe, ſeruireque conſueuit; vnde factum legimus non rarò viros ſapientiæ laude præſtantes, vitæ alienæ commodis ac rationibus ſeruientes modis muſicis mira quædam deſignaſſe, quod in Dauidica cithara Regum faſti clariſſimè oſtendunt, dum vel vnicum eius ſonitum nullâ opitulante extrinſecus vi, Saüli regi infeſtas furias deterſiſſe tradunt: quo etiam modo aranei morſu, quem Tarantulam vocamus, ſaucios & confectos homines ad certum lyræ pulſum recreari, imò ſanari interdum videmus. Atque ita Pythagoram, eiuſque diſcipulum Damonem, varios ab intemperantia, atque iracundia ad lenitatem, animique moderationem traduxiſſe legimus: vnde teſte Herodoto lib. 2. Græcos potis ſecundis menſis ſuccinuiſſe aliquid, quo vitæ fragilis, ac fugientis meminiſſent, comperimus: & Athenæus auctor eſt lib. 15. cap. 21. eoſdem canere ſolitos odam aliquam pulchram, quæ ſententiam vtilem vitæ degendæ contineret, quâ nimirum ad certam quamdam naturæ temperationem, æquabileſque habitus informarentur. Nec malè profectò, aut imprudenter; videbant ſiquidem viri illi alta quadam mente præditi diſciplinas omnes, tantò faciliùs ad animos penetrare, quantò leniore vehiculo eidem infunderentur; nullum autem concentu muſico dulcius, aut lenius dari poſſe arbitrati, eo ſibi, vt plurimum, vtendum eſſe exiſtimabant, quod ſibi præcipuè vſuueniſſe apud Apollonium fatetur Orpheus, cùm Minyæ propter ea loca nauigarent, quæ Sirenes incolebant, quando ſe citharam ſumpſiſſe ſcribit, eoque cantu ſocios à manifeſto periculo conſeruaſſe teſtatur.

Quare harmonia ethomelodia ſubiungatur.

Herodot.

Athenæus.

Muſica cõponendis animis deſeruire ſolita.

Quæ cùm ita ſint, non abs re facturum me eſſe iudicaui, ſi præmiſſis iis, quæ ad laudem ſacri Nominis MARIÆ cõferre Superos demonſtraui, ea cautè ſubnecterem, quibus animi perturbationes tranquillari, moreſque ad laudatiſſimam virtutis normam effingi hic componique poſſe iudicarem: quod enim fretum, quem Euripum, tot motus, tamque varias habere credimus agitationes, commutationes, ac fluctus, quantas perturbationes, & quantos æſtus ratio Nominum habere ſæpenumero ſentitur? hinc enim tot *Nominum prælia*, vt loquitur Tertullianus, tot altercationes exurgere, tot ambitus creſcere quotidie videmus, dum ſibi quiſque pro cupiditate ſua Nomina fabricat & venatur, vt impius ille Seron 1. Machab. 3. exercitus Syriæ Princeps, nõ minore audaciâ, quàm luxu, *Faciam*, inquiebat, *mihi Nomen, & glorificabor in regno Abſalon. Ethomelodiam* itaque *harmoniæ* ſubiungo, quæ apertis atque integris Lectoris mei auribus ea inſonet, quibus animi perturbationibus ſuperatis, & hic Nomen bonum MARIÆ exemplo obtineat, & poſtea vitæ æternæ libro inſcriptum agnoſcat.

Tertull.

1. Machab. 3. 14.

LEMMA PRIMVM.

Quis Nominis imponendi finis?

De fine diſputandum in principio.

EThices magiſtri, morales Philoſophi primo ad diſciplinas ſuas, quas tradunt, ingreſſu, de fine diſputant, naturam eius, vim, atque neceſſitatem ſedulò pertractantes. Et bene id quidem, me iudice, ac ſapienter; finis itaque licet exſecutione poſtremus ſit, intentione tamen, vt ait Philoſophus, principem ſibi locum vindicat: quod ego, vti nec inficiari velim, ita nec præterire ſuſtineo; quapropter in Nominali hac mea, quam impræſentiarum auſpicor, Ethomelodia, indidem exordium ducere ſtatui, vnde præfati Doctores id accerſere conſueuerunt.

Nobilitas finis.

Quæro itaque quis ille finis ſit, cuius gratiâ hominibus ſua Nomina imponuntur? ad quod cùm illius natura, ſtatus, atque conditio ſcitu neceſſaria videantur, paucis illa antè explicanda exiſtimaui, quàm ad propoſitam quæſtionem propiùs accedã. Et primò quidẽ quod ad naturam eius ſpectat, finis eſt, cuius gratiâ aliquid fit: cauſarum omnium prima ac nobiliſſima, eaq; ratione primo loco tractanda: neque enim ſatis eſt nos eas actiones obire, quas Deus, aut ratio imponere conſueuerunt; ſed oportet illas eſſe eiuſmodi, vt eam perfectionis menſuram habeant, cuius capaces ſunt; Dei enim voluntas eſt non eas tantùm eſſe, ſed magna etiam perfectione ornati. Eam autem perfectionis menſuram à cuiuſuis actionis cauſis dependere certum eſt, inter quas primum locum obtinet finis, vtpote bonitatis & perfectionis moralis principium; vnde ea actio ceteris paribus melior atque perfectior eſſe iudicatur, quæ à me-

liore finis intentione procedit, atque hinc passim videre est homines honestos boni alicuius gratia agere omnia, & quidquid bonum esse sibi, atque vtile vel natura monstrante, vel ratione didicerint persuadente, in id omni studio & contentione impelli. Duplex autem hic finis est, Summus & Destinatus. Summum, perfectum, vel vltimum dicimus, qui per se expetitur, vt est status vniuscuiusque rei in suo genere perfectissimus. Ita finis primarius Theologiæ est Deum piè colere, &c. Destinatus, vulgò secundarius, qui ad summum consequendum comparatur, vt sunt bona fortunæ, honores, &c. tantò autem hic solet esse nobilior, quantò propiùs ad summum accedit. Alij simpliciter finem in eum qui præcipuè ac primariò intenditur, & eum qui secundò ac minùs principali loco proponitur diuidere solent, nulla licet inter eos connexio intercedat.

Quotuplex finis sit.

Finis Onomatheſiæ primarius.

Quibus in hunc modum præmissis in rem propositam descendo, ac dico: Primus ac summus Onomatheſiæ finis est singulorum, atque vniuersorum destinata cognitio: quo enim fine alioqui Nomina nisi vt res intelligatur? ait Iust. Lipsius l. 2. manuduct. ad stoic. discipl. diss. 24. vnde Plato rerum δηλώματα notificationes esse dixit, cùm ait: Ὀνόματος ὀρθότης ἐστὶν αὕτη ἥτις ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. *Nominis rectitudo illa est, vt qualis res sit ostendat.* Et huc spectasse mihi semper visa est illa generis nostri protoplasto Adamo infusa scientia, quâ informatus, ac consideratâ singulorum animalium natura, propensione, viribus, formâ, ac prærogatiuâ eorum Nomina solerter inuenit; *videns quid vocaret ea; omne enim quod vocauit Adam animæ viuentis, ipsum est Nomen eius*, quod apprimè notasse videtur Procopius cùm ita ad propositum nostrum scripsisse legitur: *Adam non sine singulari prudentia & solertia, quam à Deo accepit, Nomina dat creaturis, qua ipsorum substantias, quasi in speculo repræsentent.* Et ita sanè accidit, dum omnis secuta posteritas sic res ipsas cognoscere, easque inter se distinguere non infeliciter cœpit. Quod Iurisconsultus l. vn. C. de mut. Nom. l. ad recognoscendas de ingen. man. §. si quis. Chassanæus Consid. 38. concl. 44. Menochius l. 3. præsumpt. c. 4. n. 1. sapientissimè annotarunt.

Lipsius. Plato.

Gen. 2. 19.

Procopius.

Chassan. Menoch.

Finis Onomatheſiæ secundarius multiplex. Primus.

Secundus verò ac minùs principalis Nominum finis, quem rectè alterum appellaris non vnus, sed varius est, quorum primus ille sit, ne desit homini aliquis præcursor aut antecessor Nomine isto expressus, cuius res domi foriſque præclarè gestas per omnem vitam æmuletur, vel certè excitamentum quoad omne quod iustum ac sanctum est impellatur. Atque hic scopus tam Ethnicis, quàm Christianis communis semper fuit.

Pythagoras suo Nomine excitatur.

Ad Ethnicos quod attinet, de his memoriæ proditum est Pythagoram id neutiquam ignorasse, cùm se Nomine suo monitum non semel profiteretur minimè officio suo facere posse satis, si quàm optimè de rebus sentiret, sed à se præterea requiri, vt quod traderet, hominum conuentibus persuaderet. Cui non absimile de Socrate veteres tradidere, non rarò siquidem Nomine suo permotum fuisse, & vt in primis se omni ex parte salvum seruaret, & alios quoque quibuscum viueret, sospitaret: non illa quidem salute quam plebeij diuitiis & firma corporis valetudine metiuntur, sed vera & solida, quæ in pura animorum integritate consistit. Nec dubitant quin Plutarchus, quoties Nomen suum audiebat, cogitarit sæpius ad hoc sibi in omni vita sedulò connitendũ, quo in veris diuitiis, quæ solæ in potestate nostra sunt, principatũ teneret: qua in re quantum præstiterit, singularis ille diuitiarum eius thesaurus omnibus solidas opes amantibus satis demonstrat.

Item Socrates.

Item Plutarchus.

Certè Diadumenus puerulus cùm Antonini Nomine donaretur: *Elaborabo*, inquiebat, *ne desim Nomini Antoninorum*: & Alexander Magnus adolescentiori militi, qui Alexander quoque nuncupabatur in Tyri oppugnatione dixisse legitur: *Fac facinus Nomine quod geris dignum.* Ad Christianos verò quod spectat, iam pridem S. Ioannis Chrysostomi aureus percrebuit sermo, quo voluit suos Nominibus sibi impositis, illustrium hominum proposita Nomenclatura, ad similium operum imitationem accendi, nec sola, atque inutili acquiescere appellatione. Sic quibus vulgatissimum Ioannis Nomen inditum est, quoties suo se Nomine compellari audiunt, commoneri arbitror, Dei gratiam ad omnia vtilem frequenter inuocandam, & quidquid in vita accidere senserint, siue prosperum, siue aduersum in vnam Dei gratiam vbique saluti nostræ consulentem referendum esse. Innuisse hoc Angelum in confesso est, qui Mansuendi nobilissimæ feminæ, cùm ob immaturam alterius filij mortem dolore maximo conficeretur, apparuit, eique multa luce conspicuus dixit: nascetur tibi filius, quem Deus sibi præcipua dilectione elegit, huic Nomen Christophori impones, vtpote verbis & factis in pectore suo Christũ, eius imitatione laturo, de quo vt neutiquam dubites, in consueto orationis tuæ loco effossa humo lapidem tolle, in quo & Nomen & merita filij tui grandiusculis litteris exarata inuenies. Quod vti prædictum, ita quoque inuentum fuit. Verùm cùm ab Arnulpho Aldenatdensi nobilissimo viro, qui infantem de fonte leuabat, nimio propinquitatis amore ac fastu Arnulphus dictus esset, indignata mater Christophori Nomen adiunxit, quo in dies ad prototypi nomenclaturam proficeret, quem Deus ad eiusmodi virtutes euocarat, vti Laurentius Surius scriptum reliquit.

Nomen Alexandri Magnus feruli.

Chrysost.

Nomen Ioannis ferentem commonefecit.

S. Arnulphus Christophorum dictus, vnde?

Alter ex secundariis, & Christianos maximè concernens est, vt perpetua sit nota, & quasi suscepti baptismatis commentarius, quo animis

Finis alter. & secundarius.

auctis

ancti hostiles impetus viriliter repellamus. Admonet enim nos felix illa ὀνομαθεσία initi cum Deo fœderis ac pacti, quo Nomen Christo dedimus, & vicissim ab eo accepimus, imò testis est Nomen nostrum tum libro vitæ, vt liquet Philip. 4.3. tum cælo, vt Lucæ 10.20. tum certè in manibus Dei, vt Isaiæ 49.16. descriptum esse, vt iam non simus amplius iræ filij, sed discipuli Christi, templa Spiritus sancti, & heredes vitæ æternæ, cuius rei significandæ gratia, nobis, dum mystico lauacro abluimur, imponi consuenit.

Ad Philip. 4.3. Luc. 10.20. Isai. 49.16.

Tertius finis. Tertius est, vt Cælites hac via nobis celebriores, notioresq; reddantur, dum vnusquisque illum, cuius Nomen præ se fert, sibi vindicare contendit: quod clarè patet in eis, quos certæ prouinciæ vrbes, atque municipia colere consueuerunt, quorum non postrema religio est, ab eis infantes suos denominare, eis templa atque altaria dedicare, vt tantò magis per ora hominum diuulgentur, sæpiusque in vota aduocentur.

Quartus. Quartus est, vt sint boni ominis symbola iis, quibus imponuntur: vnde plerumque videre est Patrum Nomina in filios transire, tum vt liberos ad parentum virtutes imitandas proliciant, tum vt velut altera hereditas ad eos deuoluta eosdem multis copiis, optimaque fortuna locupletent: ita Lucæ 1. *Vicini & cognati Elisabeth die octauo venientes circumcidere puerum, vocabant eum Nomine patris sui Zachariam*, quod & indubiè obtinuissent, nisi Angelus vocari iussisset Ioannem.

Luc. 1. 59.

Quintus. Quintus, ad mutuam inter homines gignendam amicitiam, contribulum pacem, atque affinium concordiam procurandam spectat, dum eius Nomine infantem insignimus, quem nobis, illique cupimus amicum fautoremque exoptamus.

Sextus. Sextus denique ad memoriam accepti alicuius beneficij ab obliuione vindicandam, aut 1. Reg. 4. 21 cladem notandam: sic vxor Phinees 1. Reg. 4. audito nuntio quòd capta esset Arca Dei, vocauit puerum Ichabod, hoc est, translata gloria de Israel. Et nuper mulier Iuda gentilis post diu multumque, sed frustra inuocatos Deos suos vt à sterilitate absolueretur, iussa ante Crucifixi imaginem orare, tres consequenter enixa proles eas Crucis Nomine appellauit.

Et hos quidem præ reliquis Ὀνομαθεσίας fines sortita est probos, commodos, atque honestos, dignos vtique, qui nec obiter, neque, vt aiunt, in transitu ab omnibus expendantur; tam sacra namq; hæc res est, vt quod Deo Numen, id homini quodã modo Nomẽ sit. Sine Numine Deus non est, nec sine Nomine quodammodo homo. Imago siquidẽ vitæ Nomen est, ab hoc in commercium & famam imus, bene aut malè audimus, res contrahimus aut soluimus, militiæ addicimur, salutem damus & accipimus, quin etiam cineres, postquam viximus, Nomine comitamur, vt iam non mirum sit tot tantosque ac nobiles Onomatheliæ fines omnibus propositos esse.

LEMMA SECVNDVM.

Quantus Nominum delectus habendus sit.

VTi nec obuio vestiri amiculo, nec herbis promiscuè nascentibus vesci homines consueuerunt, sed illo quod dignitatem deceat, his quæ naturæ fouendæ conueniant; ita nec quouis Nomine velut è suburra assumpto compellandi. Quod optimè intellexisse visus est Plato in sua Repub. vbi puetis insignia Nomina, ac plena honoris imposita volebat, eosque identidem, atque iteratò interrogari, an non vellent eos moribus imitari, quos Nomine referrent? Spectarat id sanè Septimius, dum *consilium Nominis* agnouit; vt enim in Regum curia senatus seu consilium deputatum erat ad prouidendum grauioribus cautis, velut rei nummariæ, rei politicæ, rei bellicæ &c. cùm in his adeò graues difficultates occurrant, vt eiusmodi consilio sis senatoribus opus esse videatur ad decernendum sapienter. Ita de Nominibus imponendis dicere volebat, consilium Nominis instituendum esse, quia tot tantæque Nominum insolentiæ apparent in re Nominis, vt consultissimo ad id senatu opus esse negare nemo possit, planè à Nomine multæ virtutes, & flagitia multa. Atque hinc quorumdam olim Nomina seruis imponi prohibita, ne seruili contagio polluerentur, vti de Harmonio, & Aristogitone, qui libertatem tyranni internecione attulerant, scribit Herodes Atticus apud Agellium l. 4. noct. Att. c. 2. in hæc verba: *Maiores nostri Athenienses Nomina iuuenum fortissimorum Harmonij & Aristogitonis, qui libertatis recuperandæ gratia Hippiam tyrannum interficere adorsi erant, ne vnquam seruis indere liceret, decreto publico sanxerunt, quoniam nefas ducerent Nomina libertati patria deuota seruili contagio pollui.* Hæc illi, quibus libertas adeo in amoribus erat, seruitus in odio, vt nullo modo paterentur liberum & bene auspicatum Nomen ijs imponi, quos vel natura seruos edidisset, vel casus aliquis aduersaque fortuna abiectis, ac seruilibus officijs mancipasset. quare Domitianus Imperator Metium Pomposianum vltimo supplicio affecit, vt Sueton. cap. 10. author est, eò quòd vilissimis seruulis Nomina Hannibalis, Magonis, Asdrubalis præstantissimorũ militiæ ducum imposuisset. Quod si vel ipso antiquitatis sensu, iudicioque sapientum, id ex æquo, bonoque fieri potuit, necessum est è simili fateamur inpræsentiarum quoque cauere oportere, ne turpe, malum, aut sordidum Christiano atque ingenuo homini Nomen imponã-

Consilium Nominis quanti faciendum.

Illustria Nomina seruis imponi vetita.

Plato.

Her. Attic.

Sueton.

Turpis Nominis pœna.

ponatur, quo dignissimum Deo animal inhonoretur, quod facillimè hac fieri ratione posse vsus, experientiaque docuere: ita enim IC. in cap. 1. de deposito, *malum Nomen*, inquiunt, *sinistram habere suspicionem, vt de bono ac congruo aquam oriri præsumptionem in confesso est.* Et plus creditur bonum Nomen habenti, quàm malum, vt notatur cap. in nostra. 32. de teste. Atque hinc Franciscus Niconitius in repetitione cap. quoniam contra falsam: Neguzantius in silua, & Hippolytus de Marsil. in pract. crim. §. de tortura reorum, aiunt causarum criminalium censores ex reorum Nominibus iudicia in fauorem, vel in odium & detrimentum elicere consueuisse. Vnde Lex: *cùm duo capti sunt, quorum alter habet Nomen malum, alter bonum, ille prior torquetur, quia præsumptio est eum esse similem Nomini suo malo.* Vnde si quis deposuerit rem suam penes turpe Nomen habentem, & eam perdat, sibi imputabit, qui illi confidere ausus sit, nec turpe Nomen abhorruerit, vti Menochius, Mascardus, Farinacius, Imola, alijque scripsere. Quare meritò præmium esse dicitur non modicum, Nomen habere bonum ac honestum, cùm toties ab eo argumentatio desumi permissa sit, vt latè prosequitur Abbas in proœmio decretal. verbo Gregorij. n. 7. & honorificum Nomen non præsumitur honore carere l. 1. de Tutel. Baldus in d. l. 1.

Niconit. Neguzant. Hippol. de Marsil.

Menoch. Mascardus. Farinacius. Imola.

Abbas. Baldus.

Atque hac vna de causa olim Accursius Florentinus celebris IC. multùm solitus erat gloriari de Nomine suo, ff. ad Treb. verbo conditio, dicens: habere se honestum, ac pulchrum Nomen, quo omnem mali nævum effugiat; Accursius enim quasi accurrens contra tenebras iuris ciuilis. Nec minùs id sensisse crediderim Nectarium Patriarcham. Vacabat Patriarchatus Constantinopolitanus: venerat autem istuc negotiorum causa Nectarius, quibus expeditis adijt Diodorum valedicendi causâ, exposcendiq; num quid suis nuntiatum vellet? Detinebatur autem Diodorus describendis Nominibus eorum, qui digni Patriarchatu viderentur; dumque intuitus Nectarium, cum eo de variis egisset, & satis placuisset, eum catalogo, sed vltimum adscripsit. Imperator cùm legisset Nectarij Nomen, placuit, pulchrumque ei visum est, itaque è regione eius, annuli sigillum impressit, probans Nominationem eius, & sic ille Patriarcha factus est. Obseruationem quoque hanc vetus Romanæ militiæ consuetudo confirmat, quâ in solenni authoramento miles ille à Tribuno primus omnium appellabatur, cuius Nomen melioris auspicij & dignitatis esset; si quis enim è militibus Fortunatus, si quis Felix, si quis Salustius vocabatur, hic enimuero princeps omnium, & quasi dux populari plausu militaribus acclamationibus efferebatur. Ad quod spectat quod apud Ciceronem l. 1. de diuinat. legimus, in delectu Consules obseruare solitos, vt primus miles Nomine fieret bono. patet in Regiliano; cùm enim, vt refert Trebellius Pollio, de Imperatore deligendo tumultuantes milites discreparent, vnus eorum declinare cœpit, Rex, regis, regi, Regilianus à regendo dictus, ergo regere potest, ergo & rex fieri & Imperator: quod cùm per contubernia militum volitasset, Regilianus Imperator renuntiatus est. Nec omittendum elegans monitum, occasione creati Dictatoris de impositione Nominum, in Magistratibus recepta apud Dionysium Halicarnass. l. 5. Antiq. Rom. *Neque enim*, ait, *Romani existimabant Nomen inuidiosum, & molestum imponendum magistratui, qui ciuitatis libera administrationem haberet, tum ipsorum subditorum causa, ne odiosis appellationibus turbarentur: tum etiam, vt cauerent, ne ijs, qui magistratus acciperent, vel per imprudentiam ab alijs iniuria fieret, vel ipsi alijs facerent, quemadmodum homines in tanta potestate constituti facere solent, quandoquidem potestatis amplitudo, quam Dictator habet, non satis ipso Nomine declaratur.* Atque hinc sapienter Salicetus in l. 1. in princ. c. de summa Trin. per eum textum adhortatur parentes, vt pulchra Nomina & honesta liberis imponant, cuius antè meminerat Pythagoras, dum eam fabrificandorum Nominum legem diligenter retinendam discipulis suis commendaret; quod & Socrates docuit referente Platone, oportere eos quos in viros insignes adolescere cupimus, insignibus Nominibus decorari: vnde celebris ille IC. Ioann. Andreas super decretal. Innocentij III. ad Episcopum Zamorens. cap. cùm secundùm Apostolum de præb. refert vxorem suam Nomine Milanciam sapienter dicere consueuisse, si egregia Nomina sicut aliæ merces venderentur, quocumque etiam ingenti pretio clariora & illustriora à parentibus emenda fore, vt ea filijs imponerent. Quò spectat quod Francorum Annales recensent: Legationem miserat Rex Galliæ Philippus, ad Regem Castellæ Alphonsum secundum, petens Delphino suo alterutram è filiabus eius vxorem: obtulit Alphonsus primogenitam, formâ præstantem, Vrracâ Nomine: perculit Legatos asperitas Nominis, Delphino, vt aiebât, indubiè displicitura. quærunt itaque de altera, ecquod ei Nomen foret? respondit Pater, Blancham dici: hoc est inquiunt, quod conuenit nobis: Vrraca Francis terrori, Blancha amori futura est. Sed minùs, ait Pater, formosa est, Nomen, inquiunt, supplebit. Ducta itaque ad sponsum vel solo Nomine placuit, factaque mox mater Ludouici Regum omnium Franciæ sanctissimi, florentissimum regnum duplici sibi titulo obligauit. Quantum à delectu Nominis bonum! celebrantur autem huiusmodi notæ non paucæ: quale in primis Sampson, quod idem ac sol: Susanna, lilium: Myrtus, quo dicebatur Esther: Adeodatus, quod erat & Philippi Augusti. Amatus quod

Honesti Nominis prærogatiua. Accursius.

Nectarius Nominis commendatione fit Patriarcha.

Cicero.

Regilianus Nominis beneficio fit Imperator.

Dion. Hal.

Salicetus.

Ioan. Andr.

Milanciæ vxoris Io. Andreæ I.C. de Nominibus pulchris Apophthegma.

Vxor pulchro Nomine eligenda.

&

& Caroli VI. Atque hinc Cleopatra filio suo Phœbi, filiæ Nomen imposuit Lunæ.

Nomina Ethnicorum nequaquam Christiani vsurpanda.

Pudenda sanè res, atque haud minima sæculi nostri labes, exteros hac in parte religiosos magis, quàm Christianos inuenire, quos cernimus præsertim in Italia, speciosum, ac gloriosum ducere Nominibus Ethnicorum hominum non impiorum modò, sed & improborum, ac sceleratorum, Amilcaris, Hannibalis, Scævolæ, Cleopatræ, Dianæ, &c. liberos suos insignire, Christianorum verò, ac sanctorum virorum Nomina relinquere, à quo Hebræi ita abstinent, vt huiusmodi Nominibus Hebræum quempiam appellari ducant execrandum, memores vtique eius, quod apud Amos c.6. reperiunt, vbi Vulgata nostra editio legit,

Amos 6.1.

væ, qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ &c. vertit Chaldæus, *væ opulentis qui imponunt Nomen filijs suis secundùm Nomen filiorum gentium*; quibus illos, qui propter commercia Aegyptiorum, Tyriorum, Moabitarum, eorumdem Nominibus filios suos compellabant, perstringere videbatur, vbi nos Christiani Ethnicorum Nomina, tam sæpe atque impudenter vsurpamus, quibus tamen iuxta SS. Canonum, & Conciliorum præscriptum, vti in Nicæna maximè Synodo can. 30. liquet, gentilium Nomina vetita declarantur, iussusque Parochus est, si Nomen baptisandi non esse Sancti alicuius cælo recepti animaduerterit, monere placidè defetentes, vt dimisso eo, aliud inquirant, & pronuntient, quod Sancti cuiuspiam sit, cuius & vitam in terris imitari, & suffragiis in cælo apud Deum vti possit, ac cælites hac via nobis celebriores, notioresque fiant. Initio certè nascentis Ecclesiæ magnam hîc cautelam adhibitam sacri passim Annales testantur, cùm extra duodecim Apostolorum Nomina, gemmis omnibus pretiosis, atque lapidibus præstantiora, Christianus populus cetera penè omnia ignorabat, vt ex Nominum similitudine ad virtutis, & sanctitatis imitationem, plebs sancta excitaretur. quod Dionysius Alexandrin. apud Eusebium l.7.c.20. his verbis explanat: *multos gentiles fuisse arbitror, qui propter singularem amorem, quo erga Ioann. Apostolum affecti erant, propter admirationem, quam de eo habebant, & propter æmulationem, qua ad illum imitandum flagrabant, atque à Domino pari ratione diligi cupiebant, etiam illam appellationem amplexi sunt, quemadmodum Nomina Petri & Pauli fidelium liberi crebrò tulerunt.* Ex quo profluxisse arbitror, quod Marinæus Siculus l.10. de reb. Hispaniæ c.13. de Petro Aragonum Rege VII. memoriæ tradidit, cui cùm ex Maria coniuge natus esset filius, dubiumque subortiri cœpisset, quod ei Nomen in Baptismo imponeretur, illud solum non minùs facto, quàm ingenioso delectu: expediri iussit, & simul, accendi faces omnino duodecim ex cera virgine, eiusdem molis ac ponderis, quarum singulæ vnius Apostoli Nomen adscriptum præferebant, eâ lege, vt Nomen appensum faci, quæ omnium vltima defecisset, recèns edito infanti cederet imponendum. Euenit autem non tam casu, quàm diuinâ prouidentiâ, vt vltima solueretur, ac deficeret illa, quæ S. Iacobi Nomen exhibebat, itaque puero Nomen factum Iacobus.

Qualia initio Ecclesiæ Nomina adhibita.

Eusebius.

Petrus Aragoniæ Rex veterum indicio Nomen filio imposuit.

Marinæus.

Idem facit Andronicus Imp. Greg. Pachimerius.

Simile penè ab Andronico Seniore Imperatore factitatum ex Gregorij Pachimerij Historia discimus. Cùm enim illi complures puellæ moretentur, cuiusdam suasu, sub partum vxoris, duodecim cereos totidem Apostolorum Nominibus insignitos accendit ordine: cumque partus incidisset in tempus, quo S. Simonis cereus ardebat, puella Simonis est appellata.

Quid de illo sentiendum.

Scio D. Chrysostomum in cap. 4. primæ ad Corinth. nonnullos adhuc suæ ætate Christianos arguere, ad Ethnicorum ritus defluxisse, vt infanti Nomen imposituri cereos complures accenderent, suo cuique Nomine assignato, atque eius demum, qui ceteris extinctis superuixerat, Nomen quasi longioris æui, & futuræ felicitatis omen arripientes imponerent infanti. Verùm quidquid de eo sit, hæc si superstitiosè fuerint obseruata, meritò à D. Chrysostomo arguuntur, nec in exemplum trahenda, secus si solius pietatis instinctu simpliciter vsurpentur.

Virorum sanctitate inter suos præstantium Nomina sæpè adhibita.

Metaphr.

Apostoli procedente tempore & alij adiungi cœpti sunt, quorum vita ex virtute acta Nomina commendabat: ita fuit Meletij Nomen Antiochiæ frequentissimum propter S. Meletij eius vrbis Patriarchę virtutes egregias, factaque præclara, de qua re in encomio eius à septima Synodo Act. 4. citato, atque à Simeone Metaphrasto diligenter descripto, sic legimus: *Cùm eum à principio in ciuitatem ingressum excepissetis, vnusquisque filiolum suum appellabat ab eius appellatione, per appellationem existimans vnusquisque in domum suam, sanctum illum introducere, patrésque, auos, & proauos matres prætereuntes B. Meletij Nomen imponebant liberis quos pepererant.* Ita & iam nullum apud Parisios Dionysio Nomen augustius, nullum Martiale apud Lemouices, apud Siluanectenses Regulo, apud Mediolanenses Carolo, apud Mechlinienses Rumoldo, apud Liranos Gummaro, apud Gandenses Liuino, quorum istic propter glorioſa merita grata memoria, & collata in homines beneficia decus partum sempiternum. Sed hoc displicet nostri temporis hæreticis, qui suos appellare antiquæ legis Nominibus amat; & quod magis mirere,

Hulderici Zuinglij insanum Calendarium.

Huldericus Zuinglius Calendarium composuit, in quo expunctis sanctorum Nominibus, in fastos inferere non dubitauit, non tantùm priscos illos veteris æui patres, sed & malæ notæ homines, Caim parricidam, Phataonem tyrannum, Balaam Ariolum, & id genus plures; vt vel paganissimum reuocare velle, vel Iudaismum

mum inſtaurare videatur. Meliùs profectò ac rationi conuenientiùs, eiuſmodi ſibi ſuiſque Nomina adſciſcerent, quæ & morum honeſtas non reſpuat, & Chriſtianæ vitæ ſanctitudo commendet. Neque id cuipiam videri debeat mirum, cùm homines alioquin turpiſſimi turpia habere Nomina dedignentur: teſtem aduoco S. Auguſtinum lib. de hæreſ. c. 42. & l. 18. contra Fauſtum cap. 22. vbi refert diſcipulos impij Manichæi conſiderantes *Manes* ſignificare ſtultitiam atque ineptiam, addidiſſe ad Nomen Manichæi alteram litteram n, & vocaſſe illum Mannichæum, quaſi manna fundentem ex ore, hoc eſt puram doctrinam cæli: Χίω enim Græcis *fundo* ſonat. Quàm verò Luthero bipedum omnium impuriſſimo, atque Caluino hominum nequiſſimo ſua illis Nomina longè infeliciſſima diſplicuerint, teſtatur apprimè Florimundus Remondus l. 1. de ortu hæreſ. c. 4. Poſtquam enim ille Nominis ſui Ludder etymologiam aduertiſſet, quæ irriſorem & furem denotabat, ſiue vt alij putant Lauther, cuius Latinæ litteræ numerum beſtiæ Apocalypticæ, hoc eſt Antichriſti 666. referebant, vt infortunatum illud præſagium euitaret, vertit in Luther, quod linguâ Saxonicâ hominem purum ſonabat: hic verò cùm antè diceretur Chauuin, nec id Nomen ſat honeſtum ei videretur, mutauit in Caluin. Verùm tractu temporis illud velut indecorum arbitratus, cuius vtpote anagramma faceret Lucian, Nomen aſſumpſit Alcuin, docti illius quondam præceptoris Caroli Magni; & hoc Nomen præfixit editioni primæ ſuarum Inſtitutionum, Argentinæ anno 1539. Adeò omnes decoro honeſtoque dici Nomine geſtimus, & cum delectu accipere Nomenclaturam. Curabunt id itaque parentes, atque patrini, in eum ſcopum collimantes, quem & ratio & ſacrorum canonum auctoritas, & ſua cuique pietas commendarit.

Omnes naturaliter pulchro Nomine dici affectant. S. Auguſt.

Vnde Manichæ Nomen?

Flor. Rem. Quale Nomen Luther, & vnde?

Nomen Caluini vnde ſumptum?

An teſtamentarius teneatur ad Nomen turpe, aut inhoneſtum.

Magna olim inter Iureconſultos controuerſia exorta fuit, dum cuipiam teſtamento quid legari contigit, aut certè heres inſtituitur, eâ conditione vt Nomen illius ferat, quod fortè inhoneſtum & turpe eſt, an eo compellendus ſit teſtamentarius, vt aut honeſtum Nomen ſuum in illud fœdum demuter, aut certè legatâ hereditate deſtituatur. Ad quam bene reſpondiſſe viſus eſt Martianus Iureconſultus l. 7. ff. ad Senatuſc. Trebell. *Saluis & dignitatis*, inquiens, *ratio habenda erit, in his videlicet donationibus conditionatis: quid ſi morbo adpictus Alexandriam iuſſus fuit adire, vel Nomen Veſpillonis ferre?* Quibus tam iniquam eſſe eam mutandi Nominis honeſti conditionem indicare videtur, quàm iniuſta foret, ſi quis me lecto decumbentem è graui morbo cogere vellet Alexandriam proficiſci. quare prudenter Caius l. 63. §. 10. ff. eod. *In famoſis & turpibus Nominibus, hanc conditionem non exigit prætor.* Tanti ſemper à ſapientibus omnibus boni honeſtique Nominis religio ſeruata fuit: vtinam poſteri eam numquam præuaricentur, quamque ſuauiſſimæ morum honeſtati reuerentiam debent, ab ipſis Nominibus auſpicentur! à quo non procul abfuiſſe cenſendus is eſt, qui noſtro hoc æuo non vulgaris opinione virtutis commendabilis, præcipuo quodam cultu omnes eos Sanctos proſequebatur, qui pulchris ac decoris Nominibus appellabantur, hinc B. Amadæum Ducem Sabaudiæ, S. Amorem Diaconum, S. Amandum Epiſcopum, Amantium Comenſem Præſulem, Amatum Senonenſem Epiſcopum, Amatorem Martyrem Cordub. Amicum, Amabilem preſbyterum peculiaritet colebat, pulchro Nomine, velut illice quodam pietatis allectus.

Martianus.

Caius.

LEMMA TERTIVM.

Vnde Nomina petenda?

SI quorumdam hominum gula tam ſolers ſit, atque ingenioſa, vt diſcere eos non pigeat, quibus lacubus aut ſtagnis piſces ſuos extrahere, quibus litoribus oſtrea legere, quibus paſcuis pecora educere, opus ſit ad gratum elaborandum delicatis fancibus ſaporem: nemo iure mirabitur, dum fortè audierit certis quibuſdam è fontibus, ea eſſe Nomina petenda, quæ hominibus conſultò imponuntur, vt grati aliis, acceptique reddantur. Cogitanti autem mihi de illis, tres quatuórve potiſſimùm occurrerunt, è quibus iam inde à primis mundi incunabulis accerſita Nomina inueniuntur, quæ hominibus inter homines dignoſcendis, attollendiſque attribui conſueuere. Atque vt à Dei populo exordium ducam, quem & accuratior Patriarcharum diſciplina, & Dei Domini legiſlatoris ſapientia peculiariter erudiebat, Nomina hic primùm à felicioribus euentis imponi ſolita reperio: ſic Eua vocauit primogenitum ſuum Cain, *poſſeſſum*, dicens: *Poſſedi hominem per Deum*, Geneſ. 4. Item alterum, Seth, *poſitum*, dicens: *Poſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abel, quē occidit Cain*, Geneſ. 4. Sic Saræ qui natus eſt filius, dictus eſt Iſaac, *riſus*, ab effuſa lætitia & riſu, quo poſtquam diuinum oraculum accepiſſet Abraham exhilaratus eſt. Sic Moyſes filium vocauit Gerſam, id eſt *aduenam*, dicens: *Aduena fui in terra aliena.* Longum eſſet ire per ſingula. Hic tunc mos vigebat, nec Adam, nec ceteri Patriarchæ ante diluuium, proximiſque temporibus vlli filiorum ſuorum aliunde Nomen impoſuêre.

Vndeprimùm Nomina peti ſolita. 1. à felicioribus euentis. Gen. 4. 1. Gen. 4. 25.

Poſteriore verò ætate reſumi ea cœpta ſunt, quæ Maiores antè geſtarant, ad prædeceſſorum crediderim memoriam non intermittendam. Ita primogenito Patriarchæ Ruben Nomen datum Henoch: Nomen Saülis, quod fuerat quarti poſt Iobum Idumæorum Regis, datum primo Regi Iſraël, atque hæc conſuetudo diu multumque

2. A maioribus.

tumque apud illum populum viguit, ad ipsum vsque tempus S. Ioannis Baptist. non intermissa,
Luc. 1. 60. quem dum vocare vellent Nomine patris Zachariam, respondens mater eius dixit: *Nequaquam, sed vocabitur Ioannes*: atque iterum amici ad illam, *quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc Nomine*, Luc. 1. imuentes ab hac regula, & norma non facilè mulieri discedendum, vt Toletus & Maldonatus annotârunt.
Toletus. Maldonat.

3 *A beneficio, cuius memoriam sic volebant conseruare.*

Alium non minùs celebrem Nominandi fontem, licet reapse à priori vix decedens, apud veteres illos Patriarchas frequentatum inuenio, insigne scilicet Dei beneficium, quo familia, parentesque affecti; sic Moysen filiorum alterum, Eliezer dixisse Scriptura commemorat, id est, *Dei adiutorium*, dicendo: *Deus patris mei adiutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis*. Sic Ioseph primogenitum appellauit Manassem, id est, *oblitionem*: *Obliuisci*, inquiens, *me fecit Deus omnium laborum meorum*: alterum verò Ephraim, id est *frugiferum* seu *crescentem*: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis mea*, Gen. 41. Ita Anna filium vocauit Samuelem, ducto Nomine à diuino præsenti beneficio; nam Samuel idē quod *auctor nativitatis eius Deus*, vt Rabanus, Angelomus, Hugo Card. & Montanus in Elencho interpretantur. Muris laudibus hanc extulit consuetudinem S. Ioan. Chrysost. hom. 21. in Genes. vti & Euseb. Cæsarien. lib. 11. de præp. Euang. c. 4. *Ita*, inquiens, *ipsa gentis appellatione à terrenis ad cælestia transire, & à visibilibus istis ad inuisibilia, cognitionemq; creatoris migrare admonebantur*: quod & Lipoman. in cap. 2. Exod. prudenter aduertit: *Sancti*, inquiens, *beneficiorum Dei memoriam perennem instituebant sibi Nominibus filiorum, vt quandocunque liberos aspicerent, vel vocarent diuinorū beneficiorum ex Nomine recordarentur*. Ita & S. Iob tribus filiabus suis post flagella & labores natis, consultò tria Nomina imposuisse legimus, quibus, vt annotauit Nicetas, omnia quæ circa se facta erāt, perpetuâ memoriâ retineret; vocauit enim Nomen vnius Diem, & Nomen secundæ Cassiam, Nomen tertiæ Cornu-stibij, c. 42. quibus Nominibus vir sanctus tres status quos habuit clarè depinxit: Primus fuit, cùm in principio rerum omnium copiâ & facultatibus abundaret, magnus inter omnes Orientales, & tamquā rex aliquis honoratus. Quoniam tamen hic status adeò felix ac prosper in magnam desijt calamitatem, significauit eum per diem, quæ licet clarissimi solis irradiata fulgoribus, in atram tamen obscuramque noctem desinere consueuit, *in qua*, vt loquitur S. Gregor. 4. mor. 16. *tanta est tenebrarum obscuritas, quanta præcesserat dies claritas*: in Hebræo vocatur יְמִימָה, à radice יוֹם, quod est *dies*, quasi dicas diaria; status namque ille tantùm fuit quasi diariæ cuiusdam prosperitatis. Secundus fuit, quando flagellis, atque infirmitatibus contritus, suauissimum virtutum plurimarum odorem de se longè lateque diffudit, heroicum planè, ac singulare tolerantiæ præbens exemplum; & hunc quidem statum Nomine secundæ filiæ designauit, Cassiam appellando: est autem cassia aromaticus frutex, cuius in Arabia, magna est frequentia, vt scribit Dioscorides, aptus, teste Plinio, ad coronas odoratissimas contexendas, cuiusmodi non paucas mirâ illâ, ac singulari suâ patientiâ promeritum se esse non ignorabat. Tertius fuit plenæ ac perpetuæ, cùm vixit, affluentiæ & prosperitatis status, quo bonis omnibus, ampliùs multò, quàm priùs abundarat, fuit locupletatus, quem aptè proinde expressit Nomine tertiæ filiæ, quam hac de causa Cornu-stibij appellauit: Græci legunt cornu Amalthææ, quod famosissimum fuit, atque ab omnibus ad largissimam bonorum huius vitæ abundantiam indicandā vsurpatur; habuit enim vir sanctus diuitias, facultates, salutem, filios, filias ad quartam vsque generationem ex voto ac voluntate.
Ratio Nomenclaturæ trium filiarum Iob.
Iob. 42. 14.
Nicetas.
S. Gregor.
Dioscorid. Plinius.

Petat hîc aliquis, cur S. Iob hæc Nomina filijs suis non imposuerit, qui præstantiâ & fortitudine filias longè antecellebant? Resp. quid filijs fuerit factum nos latere, cùm taceat Scriptura, fortè non absimilia eis Nomina consignârit: de filiabus autem narrari hæc, vtpote quæ, cùm sub oculos parentum assiduè soleant versari, ad perpetuam totius status memoriam conseruandam apprimè facere videbantur. *In filiabus* itaque *quasi columnis quibusdam domus suæ*, vt verbis Chrysost. vtar, *omnium memoriam beneficiorum inscriptam tenere volebat, per Nomina quæ illis consignârat*.
Chrysost.

4. *A præsagio & omine bono per Nomen expressio.*

Accedebat Quartus non minùs eis vsitatus Nomenclaturæ fons quàm ceteri, bonum scilicet omen ac præsagium futurorum, cùm ea liberis suis Nomina imponerent, quæ illis earum virtutum memoriam refricarent, quibus eos excellere quàm maximè volebant, aut certè augurabantur: vnde Lamech vocauit filium suum Noë, id est, *requiem*, dicens: *iste consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum*, Gen. 5. & Seth, vt alios omittam, filio tuo Nomen imposuit Enos Gen. 4. id est, *vir inuocator Dei*, vt interpretatur S. Ioann. Chrysostom. hom. 21. in Genes. *quia iste*, inquit textus, *cœpit inuocare Nomen Domini*, ante eum namque Cain, eiusque filij immemores Dei suis tantùm commodis vacabant; natus verò Enos sopitam, seu potiùs sepultam religionem suscitauit. verus Enos, de quo Nomine S. Chrysost. supra: *Vidisti*, inquit, *appellationem diademate clariorem, purpurâ meliorem, quid fuerit illo beatius, qui inuocatione Dei ornatur, idq; pro Nomine possidet?* exinde digrediens ad veteres illos Patriarchas, qui ea filiis Nomina indebant, quibus non tam de iuita nobilitate, quàm de exercenda pietate admonerentur: *A principio*, inquit, *erudiebant pueros, qui ipsis nascebantur, admonentes appellationibus, quas ipsi imposuerant, vt virtutem exercerent*. Quam in
Gen. 5. 29.
Gen. 4. 26. Chrysost.
Chrysost.

rem

S.Hieron. rem quid S.Hieronymus ſolitâ ingenij ſui acrimoniâ contulerit,ex Proœmio Comm. in Michæam operæpretium fuerit recenſuiſſe: *Quemodo apud nos votiua*, inquit, *& quaſi ob virtutis auſpicium ponuntur vocabula, v.g.Victoris,Caſti,Pij, Probi, & apud Græcos Σώφρων vocatur & Εὐσεβὴς, & appellatiua Nomina vertuntur in propria: ſic apud Hebræos Micheas, Abdias,& Zacharias,ceteraq; his ſimilia ex virtutum vocabulo liberis à parentibus imponebantur.* Quibus verbis ſignificat S.Pater Nomina filiis impoſita à parentibus ex voto,& deſiderio, eorumdem optantium filiis virtutem, aut præſtantiam talem, qualem Nomina præ ſe ferrent, credentiumque tales omnino filios ſuos futuros, quales Nomen pollicebatur. Ita Prophetis his factum videtur, vt Oſeas, *Saluator*,dictus ſit à parentibus,ſperantibus eum fore populo ſuo Saluatorem; Micheas ab humilitate,vel quòd nemo ei par futurus ſingulari animi demiſſione; Abdias, *ſeruus Dei*,quòd cuperent eum Deo addici,& dicari; Zacharias, *memoria Dei*,aut *memor Dei*, quòd & ipſe Dei memor futurus,& ab eius memoria numquam receſſurus ſperaretur. Atque his præcipuè ex fontibus apud eum populum Nomina promanabant.

Vnde Græci Nomina acerſiuerint.

Idem planè apud Græcos in more poſitum fuiſſe inuenimus. Ammonij Philoſophi locum nunc produxiſſe ſufficiat:hic in diſputatione de Homonymorum origine, cùm duo primùm generalia capita cõſtituiſſet, πχλὼ & Μόνωνα, poſterius in nouos ratios diducit: *Ea verò*,inquiens, *quæ ſunt à mente & conſilio Homonyma, varia rurſum ſunt; alia enim à memoria oriuntur, vt ſi quis Auti ſui memoriæ det hoc,vt filium eiuſdem Nomine gaudere velit; alia à ſpe, quando videlicet pater aliquis filio Nomen Platonis imponit,ea ſpe inductus, fore vt filius ſe aliquando ad Platonis laudes & gloriam præclaris ſtudiis componat. Et ſanè in honeſtis, atque excitatis ingeniis etiam hic Nominum ſtimulus non parum ad honeſtum morum ſtudium excitat & impellit.* Ita ille.

Vnde Romani Nomina petere ſolliti fuerint?

At Romanos viſamus. Apud hos morem obtinuiſſe inuenio, vt ſe ſuoſque appellarent Nominibus vel Aboriginum, vel Troianorum, vel Sabinorum;vnde Fabij,Pomponij & ſimiles prodierunt. Aliàs à vario caſu,aut facinore egregio perpetrato;hinc Scæuolæ,hinc Torquati,& alij nuncupati. Aliàs denique à viris magnis,atque in republ.geſtarum rerum gloriâ claris, vt tam eis pro ornamento, quàm excitamento eſſe poſſent, Nomina adſciſcebant, inter quos & cuiuſque parentes potiſſimùm numerabantur, maximè ſi qua virtutum laude ac gloriâ commendati.

Veteres Hibernorum cacoethes in Nominibus imponendis.

Longè hinc abiiſſe viſi ſunt veteres illi Hibetni,quo neſcio timore, ne dicam ſuperſtitione deterriti, qui Nomen parentis, vel alicuius ex ea familia tum viuentis, imponere liberis non audebant,mortem inde accelerari ſibi perſuadentes,mortuorum verò Nomina ne interciderent, tantummodò vſurpantes, vt veteres gentis hiſtoriæ denarrant. Peiùs verò, atque omnino inſanè Bornij Libyæ populi ſine legibus, ſine religione viuentes egiſſe mihi viſi, vt ſcribit Ioan. Leo Africanus, qui ex proceritate, aut lineamentis corporis,aliiſque notis Nomen ſingulis quibuſque affingere ſolebant, & hunc quidem longũ,alium curtum,craſſum,curuum, ventricoſum, ſtrabum, ſimum, aliiſque huiuſmodi Nominibus vocitabant; quò accedere videntur ij,qui Floridam incolunt, verſus littus Maragnonium,ac ſe plumis auium veſtire conſueuerunt, nullo alio vtentes Nomine, quàm auium, earumque colore, quarum plumis amiciuntur.

Ioan. Leo. *Quid Bornij & Afri hoc in parte fecerint?*

Qua ratio Chriſtiana conueniat?

Alia planè apud Chriſtianos methodus viget, quibus vti omnis honeſti ratio cordi eſt; ita virtus amori; primùm igitur curare hi, vt quod Nomen liberis imponant, vnius è cælitum numero ſit,cuius tutelæ infans committatur,reiectis omnibus & exploſis gentilium phaleris,falſorum Numinum commentis:vbi principem ſanè locum ab ipſis Eccleſiæ incunabulis SS. Martyres obtinuere, vt teſtatur Theodoretus ſerm. 8. *Martyrum verò appellationes magis norunt omnes,quàm vel amiciſſimorum Nomina: & hac ſuis liberis imponere ſtudent, quo eis inde ſecuritatem, & præſidium comparent.* Deinde non ſegniter hîc beneficiorum, quæ certo indigetum quorumdam patrocinio obtinuerunt, memoriam fouent,dum eorum Nomina liberis imponunt, quorum inuocatione, ſi vel nati,vel ſani perſtiterunt, vt de Nicolao Tolentinate, Franciſco Paulano,centumque aliis,ſacri teſtantur Annales. Ad hanc quoque claſſem refero eos,qui illius è Sanctis Nomine ſuos nuncupant, cuius tutelæ in faſtis dies illa adſcribitur, quâ naſcuntur. Tertiò & id obſeruare hîc ſolent, præcipuè nobiliores, quibus familiæ decus, ac gloria commendata eſt, vt poſteri ac nepotes maiorum ſuorum Nomina gerant, quorum æmulatione ad parem virtutem acuantur; hinc Regibus Hiſpaniæ Philippi,Galliæ Ludouici,Angliæ Eduardi Nomen frequentiùs vſurpatum: huc reuoco quod Iulius Cæſar Scaliger exercitatione 266. de ſe ſcriptum reliquit: {Paulus à Middelburgo, qui poſtea Maximiliani Cæſaris beneficio fuit Epiſcopus Forotempronienſis,omnium ſui temporis Mathematicorũ facilè princeps, & anteſignanus, cùm mihi ſalutis lauacrum impertiretur,iuſſit hoc Nomine,quo tibi nunc notus ſum, nominari. Canem imperarat Pater,vt maiorum ſuorum, quaſi inauguratione quadam, ſi potentia non poſſet, memoriam renouaret. At Middelburgius,qui meum natalem diem, atque cæli faciem conſideraſſet, hilariore,vt ferebant,vultu, Canes,inquit, tui ſuâ fortunâ defuncti ſunt,hunc dictatorem alterius fati,noui ſanè, caput eſſe oportet. Quod mihi adulto

Theodor.

Scaliger.

adulto postea, & quid innueret ignoranti sæpè A inculcauit, hisce nempe verbis, *à te principium.* Ergo, Cardane, si me tunc Canem appellasset ille, quid faceremus? Cum Romanorum aliquo commutarem? mènè Caninium, aut Canium illum bonum virum Martialis faceret? non facerem. Barbarum enim Nomen hoc, Canis, quod à Turcis contumeliosè objicitur vniuerso generi Christiano, argumento esset incorruptæ fidei meæ, perpetuæ constantiæ, animi imperterriti. Haud enim me latet, quemadmodum Plato cupiat, huiusce bestiæ similimos esse suæ reipublicæ conseruatores.] Hactenus ille, de quo quid Lector sentias, tecum expendendum tibi relinquo, dum ego ad aliud transeo, & Lemma finio. B

Sunt itaque & alij, quibus & casus subinde nouus ac insolens Nomenclaturam solet inuenire. Ita quintò genitus S. Ludouici filius à parente inuicta heroina Margareta Galliarum Regina dictus Tristans, quòd natus esset in summo matris luctu ac tristitia, cùm pater in Palæstina captiuus teneretur, vti multis antè sæculis à matre Rachele Beniamin dictus fuit Benoni; *filius doloris.* Ita & Ludouici Iunioris filius Adeodatus vocitatus, quòd obsecrationibus eum pater tertia tandem ex vxore, ipse magnus natu impetrasset, licet postea Nomen Philippi assumpserit cum corona. Æmyl. lib. 3. Sic Friso filiam suam Wehemoedtam appellauit, quasi animum perculsum, ob matrem in partu amissam, vt recordaretur periculorum, quibus in relinquenda patria, & quærendis nouis sedibus fuerat exercitus, vnde ab hac Wehemoedra terra Bremensis, vbi illa mortua est, dicta est terra Wehemoedtia. C

Atque his aliisque propemodum fontibus Christiani sua suorumque Nomina accersiuerunt, laudabili posteris relicto exemplo Maiorum vestigiis perpetuò insistendi. Vbi præterire nequeo cacoëthes illud, ac prepositerum zelum, ne dixerim superstitionem Caluinistarum, qui ex odio certo nec dubitato Catholicorum, exquisitè Nomina legis, ac Testamenti veteris passim repetunt, & suis imponunt, vt ipsorum filij Ioseph, Beniamin, Samuel, Daniel, Isaias, Ieremias, Micheas; filiæ Susanna, Esther, Rachel, Lia, Iudith appellentur. Quod à me neutiquam dictum velim, quasi Nomina illa contemnam, D sed quod ex causa, & maligna hæresis intentione, ea minùs probem. Quis enim fraudem callidi serpentis non subodoretur, qui vt nouis semper assultibus in Ecclesiam incurrere solet, ita nunc vt Christianismum vel dirimat, vel confundat, Iudaismum denuo suscitare contendit? vnde fieri amat, vt qui præcipui de gente Caluinistica haberi cupiunt, vti sunt Prædicantes, Ministri, Professores, his ferè omnes eiusmodi Nominibus appellentur, probroso Catholicis omnibus exemplo.

Caluinistarum proteruia in Nominibus veteris testamenti confictandis.

Denique nec Turcæ hic omittendi, qui liberis suis statim ac lucem viderint desumpta à Maioribus, bello vel facto illustribus Nomina imponere consueuerunt, ita tamen vt non liceat cuique suis quodlibet Nomen imponere, sed nobiles Nomen nobilis alicuius, aut discipuli Mahometis, plebeij plebeium, vel mularum actoris magni Turcæ imponant necesse est. Quæ vti in hominibus locum habent, ita quoque certâ ratione in terris ac regionibus inueniri solent; frequentissimum namque Prouinciis nouiter inuentis aut subiugatis à loco vel flumine earum primùm explorato, vel ab earum Regibus aut exploratoribus Nomen imponere, vt multis exemplis ostendit Iosephus lib. 1. Antiq. c. 6. Gaspar Sanctius in Isaiæ cap. 2. n. 20. Ita de vrbe Mexico obseruat Gregorius Garcia lib. 4. de Indorum origine cap. 3. dicens Nomen traxisse ab antiquorum Indorum duce dicto Mexi, qui olim eum locum bellica virtute possedit.

Turcarum mos in liberis denominandis.

Iosephus. Sanctius. Garcia.

LEMMA QVARTVM.

Imponendi Nominis tempus, & ceremoniæ.

QVàm certum atque exploratum est nullam non gentem in hoc terrarum orbe reperiri, quin habeat statum aliquam Nomini imponendo diem (solos excipio Atlantes, siue Abarantes Africæ populos quibus neque cura, neque mos est infantibus suis Nomen indere, vt Herodotus lib. 4. & Strobæus serm. 44. testantur) tam dubium atque incertum est, ecquis ille tandem, quotúsve à natiuitate fuerit dies? Quot capita hic populorum, tot sententiæ, totidemque consuetudines ac mores. Apud Hebræos Θεοδίδακτον illum populum, diem ab ortu infantis octauum passim vsitatum inuenio, idque vel ex diuino præcepto, quod traditione cognitum erat; vel humano, quod ex longa illa, & vetere consuetudine nascebatur. Nec suo carebat res hæc fundamento; nam, vt bene Auctor de Cardinalib. Christi operibus: *Octauo*, inquit, *die, Nomen circumciso aptari intimatum est eis, qui digni Sanctorum consortio censebantur, quod eorum Nomina scriberentur in celis, & æternæ beatitudinis, quam post vitæ huius septimanam octaua consequitur, fierent heredes.* Suadebatque idem impensè ratio naturalis, cùm, antequam exactus sit dies septimus, parum constet an fœtus perfectus futurus sit, ac vitalis, an imperfectus & abortiuus; nam, vt bene scribit Aristoteles lib. 7. de hist. Animal. cap. vlt. *Plurimi antequam exactus sit dies septimus, intereunt.* Exemplo esse possit primus Dauidis ex Bethsabea filius, quem die septimâ extinctum narrat Regum historia, aliique sexcenti. Magnam siquidem vim esse hebdomadæ in iis, quæ ad fœtuum in vtero formationem, & in

Hebræi infantibus octauo die Nomen indebant.

Herodot. Strobæus.

Aristot.

lucem

Hippocrat. lucem editorum vitam pertinent. Hippocrates multis in locis probat, maximè autem libello de carnibus, variis argumentis statuens hanc assertionem, *vitam hominis septem dierum esse*, primùm quidem quòd septima dies certam firmamque iam perfectæ conceptionis notam præstet, deinde etiam adultis vita septem dierum esse perhibetur, quia, vt dicit, si quis septem diebus nihil edere aut bibere velit, plerique quidem in ipsis moriuntur, sunt tamen qui illos transmittunt, & tamen moriuntur; quam ob causam dixero Deum Dominum die sextâ cibum misisse Danieli in lacu leonum existenti, ne si fortè septimam attingeret, fame periret, nam etiam in his quæ miraculosè agit Deus, rationem habet naturæ, ne plura quàm opus sit, miracula designet. Itaque & conceptio, & argumentum vitalis ortus, & duratio vitæ hominum, sine refectione, septem dierum est; meritò ergo atque iuxta hominum naturam gens Hebræa pueros quasi iam victuros octauo die nominauit.

Græci pro temporis varietate varios quoque dies designatos habebant. Ioh. Meurs. Suidas.

Ad Græcos veniamus: hic non vnum aliquem certum, definitumque diem, quo suis Nomina indere solerent, sed varios, & incertos pro gentis more, reperiemus. vnde l. 4. de puerperio auctor est Ioan. Meursius, Athenienses quinto post partum die Nomina infantibus imponere cõsueuisse. Suidas verbo Δεκάτῃ ἡμέρᾳ moris fuisse inquit apud Athenienses, decimâ post natiuitatem nocte conuocare paternos, ac maternos familiares, & proximos amicos, illisque præsentibus Nomina puero imponere, & sacrificare Dijs, deinde epulari congregatos; & hunc morem Alexand. ab Alex. gen. dier. lib. 2. cap. 25. pro Græcia constituit vniuersa. Contra verò Aristophanis Vesparum interpres ex Aristotele testatur Nomina istic non antè hominibus indi solere, quàm se pro ciuibus gerere possent, apud Curiales quidem anno 15. apud populares verò ann. 18. dum ex pueris in ephebos, atque viros adscriberentur. Adeò nihil in gente hac stabile ac firmum, nisi temporum varietas excusat, inuenitur: quare

Alex. ab Alex. Aristoph.

Romanis quoque dies nulla stabilis aut certa fuit. Valerius.

Ad Romanos declinemus. Morem his fuisse scribit Valerius, vt pueris antequam virilem togam sumerent, puellis priusquam nuberent Nomina non imponerentur: sed non diu tenuisse eam consuetudinem oportuit, cùm historiæ plurimæ Papyrios, aliosque pueros antè nominarint, quàm virilem togam potuerint assumpsisse: & quot insuper virgines vestales suis istic Nominibus appellantur, quæ numquam nupserunt, vt Minutia, Popilia, Vrbina, Opia, Opimia, &c.? quot epitaphia in vetustis marmotibus leguntur infantium, ac puerorum, quorum ibi Nomina exprimuntur? quare meliùs Festus Pompeius l. 10. verbo, *lustrici* (cui in Romanis quæst. Plutarchus, & in Saturnal. lib. c. 16. subscribit Macrobius) sic tradit: *Lustrici dies infantium appellantur; puellarum octauus, puerorum nonus, quia his lustrantur, atque eis Nomina imponuntur*: disparitatis huius causam hanc affert Plutarchus q. 10. è sinu naturæ depromptam, quia feminam priùs augeri, adolescere, vigoremque & absolutionem consequi cernimus, quàm marem. Cur autem non ante diem octauum Nomina imponerent, ad eamdem naturam reiiciunt, cùm septima ab ortu dies periculosa sit infantibus, tum ob aliud, tum quòd eâ die vmbilicus plerisque decidat, quod antequam fiat, plantæ, quàm animali similior est infans. Aut fortasse maribus & feminis eiusmodi numerum dierum congruere Romani censuerunt, Pythagoricos secuti, qui marem imparem numerum vocant, parem autem feminam; impar enim faciendus est, & in compositione præstat numero pari, diuisisque in vnitates ambobus, par instar feminæ vacuum in medio reliquit spatium, impar verò semper medium habet plenum. Sed nec in hoc vestigio, licet solido satis ac firmo, perstitere; subsequentibus namque annis, Iulio Capitolino testante, statuit Antoninus Imperator, vt Nominum hæc impositio die tertio à natiuitate perficeretur, ne diutiùs reipub. membrum suo Nomine destitueretur, primus, inquit præfatus auctor, *Iussit apud præfectos ærarij Saturni, vnumquemque ciuium natos liberos profiteri*, intra tertium diem Nomine imposito. Dies autem hic lustricus dicebatur, cui Græcorum ἀμφιδρόμια affinia existimantur, teste Casaubono in Athenæum lib. 2.

Iul. Capit.

Casaubon.

Turcæ to die quo nascuntur suis Nomina imponunt. Georgen.

Ad Turcas quod attinet, biduo citiùs hi suos Nomine insignire solent, de quibus scribit Bartholomæus Georgenizius lib. 1. de morib. Turc. consueuisse illos ipso natali die Nomina proli bus suis designare. Barbarissimè autẽ omnium ipsi cum primis barbari Agareni è regno Fessæ, quos Leo Africanus l. 3. scribit septimo die Nomina liberis imponere, cùm tamen is dies criticus, & climactericus, ac puero ominosus sit, vt Aristoteles l. 7. de natura animalium ostendit, vsque ad septimũ enim mille imminent infanti casus. Prudentiùs Sinenses, de quibus ita narrat noster Nicolaus Trigautius, ab illis ad nos redux l. 1. suæ expeditionis c. 8. Parens, vbi nata proles fuerit, ei Nomen indit, si mascula fuerit, nam neque feminæ, neque puellæ, neque adultæ Nomen apud Sinas habent, sed patrio cognomine, & numero quem inter sorores habent nascendi ordine appellantur.

Leo Afric.

Agareni in Africa diem septimum obseruant. Aristotel.

Sinenses primum lustricum ac nominalem dj volunt. Trigaut.

Hæc acus nauticæ instabilitas, vsque dum pulchram suam aspexit Helicen; hæc Calthæ incertitudo, quoad lucidum suum astrum inuenerit; hæc lunæ varietas, donec soli suo steterit opposita, rectos eius in se radios exceptura: quæ vbi contigerint, & acus sisti, & caltha solem vnum sequi, & luna claro lumine gaudet adimpleri: ita sole iustitiæ nobis exoriente, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus

Festus. Plutarch. Macrob.

populus acquisitionis, quem de tenebris vocauit Deus in admirabile lumen suum, certi hic aliquid ac stabile inuenit, dum consuetudine iam inde ab Apostolis tractâ, vnà cum ipso baptismo infantibus suis Nomen imponit, vt sic profiteatur, se in libro vitæ, Christianæque militiæ eos adscribere, taleisque ab omnibus haberi velle. Quod autem ad diem attinet, certus hic non est: aliquando namque necessitas primam nascẽtis horam exigit, plerumque dies alter, vel tertius arbitrio parentum sumitur. Explodit hanc consuetudinem Matthias Flaccus Illyricus cent. 1. lib. 2. c. 6. sed fatuè non minùs, quàm imprudenter, cùm negat Apostolorum tempore eam in vsu fuisse, quia Eunuchus Reginæ Candacis à Philippo baptisatus, Act. 8. semper, vt ait, vocatur Eunuchus, vti ante, ita & post baptismum suum. O stolidum caput! quasi Eunuchus sit Nomen proprium personæ, & non potius designet corporis vitium, quod sanè baptismi aqua non tollit; licet non id agamus vt adultos omnes dum baptismo initiantur Nomen nouum assumpsisse velimus, quod, vtpote eis liberum, fecisse scimus cumplures, multos autem nequaquam; sed de paruulis assertio nostra procedit, pro quibus fideiussorem habemus magnum Dionysium Areopagitam lib. de Eccles. Hierarch. c. de baptismo, & 30. inter Canones Concilij Nicæni, quos ex Arabico in Latinum conuersos nuper edidit Franciscus Turrianus noster, quo iubentur Christiani in baptismo Nomina imponere filijs suis &c. quod hactenus, quàm latè patet orbis Christianus, sanctissimè obseruari solet, non sine eximiæ quibusdam lætitiæ signis, ac familiarium paternorum, maternorumque congratulatione: quo etiam spectant solennes epulæ, munerum largitiones, missilia, aliaque id genus, non obscura hilaritatis argumenta; nec absque ratione; magna namque lætitiæ seges est, prolem suam antè anonymam, nec cælo, terrisque cognitam, iam sacris vndis ablutam coram Deo, hominibusque habere nominatam. Scribit S. Gregorius lib. 4. dialog. c. 26. de Mellito quodam notæ sanctitatis viro, conspexisse eorum Nomina litteris aureis in libro vitæ exarata, quos Felix Portuensis Episcopus paulò antè baptismo expiarat. Quod ille externis oculis vsurpauit, nos mente internâ credimus, illinc sumentes exultandi causam, vnde carni nostræ ac spiritui factum est bene. Duces hîc se præbent Hebræi, quorum qui reliqui, in hodiernam vsque diem celebri conuiuio, quod *misthe hamilah* appellant, hanc Nominis impositionem excipere consueuerunt, velut ritum priscum per manus traditum etiamnum retinentes, vt eo velut cõgratulatorio epulo, ad agendum Deo gratias, pro puero in libro viuentium recensito, sese mutuò adhortentur. Hos secuti sunt Athenienses, de quibus Hesychius litteris consignauit, eos donotum missionibus, ac magnificis interpositis epulis Nominalium solemnitatem solitos celebrare, quibus & varia sacrificiorum genera à Suida adiungun- Suidas. tur, vt nihil ad perfectam animi, corporisque lætitiam vltra requireretur. Deus faxit vt dum ex veteri more non malo, de infantis Nomine scripto in cælis lætamur, nostra nequaquam intemperantiæ vitio in terra describamus.

Hesych.

Christiani suos in Baptismo nominant.

Matthæi Flacci Illyrici insulsitas detecta.

Dionys.

Turrian.

S. Gregor. Visum Mellito.

Dies quo infans nominatur festiuus & iucundus habetur.

LEMMA QVINTVM.

An Nomen semel impositum mutari possit? quare? & à quo? vbi de Imperatoribus, Regibus, & Religiosis cum nouo statu ac dignitate noua Nomina assumentibus tractatur.

PRoprium cuique Nomen vel ab ortu statim, vel non ita multò pòst imponi solere, suprà dictum est, vt hominum inter homines vigeret societas, & suus vel hinc domesticus ad virtutem stimulus esse possit: ambigat interea forsan aliquis quantâ id religione, ac constantiâ factitatum, an Nomen assumptum semel, in aliud nunquam fuerit conuersum, & si ita est, qua id authoritate, causaue fieri consuetum?

Ad primum quod spectat, hominum Nomina mutabilia dixit Vlpianus, vnde ceteri fortè IC. ad l. 1. C. de mutatione Nominum, vnumquemque Nomen suum mutare posse voluere, duo tamen excipientes, Primum, ne seruus sit qui Nomen suum immutat, huic enim id posse licere nolunt, ne aliquando dominum fugiens, ab eo queat inueniri, vt Bald. & Ang. in d. leg. 1. C. de mutat. Nominum. Secundum, vt fraus omnis ac dolus absit. Ita Diocletiani ac Maximiani lex habet, quam Iustinianus in suo Codice comprobauit, & perpetuò deinceps ratum esse voluit: *Sicut initio Nominis, prænominis, cognominis recognoscendi singulos, impositio libera est priuatis: ita eorum immutatio innocentibus periculosa non est. Mutare itaque Nomen, vel prænomen, vel cognomen sine aliqua fraude licito iure si liber es, secundùm ea, quæ sæpe statuta sunt minimè prohiberis, nulli ex hoc præiudicio futuro.* Quâ porro cautione id obseruatum, tum apud Latinos, tum Græcos fuisse legimus, vt homines liberi atque ingenui summa sibi libertate Nomenclaturam mutarent: ita qui priùs Tyrtamus apud illos nominabatur, pòst à diuino suauissimæ orationis fluxu Theophrastus est dictus; & splendidissimum illud Academiæ iubar, à quo tota Peripateticorum natio lumen accepit, cùm ab Auo Aristoclis Nomen accepisset, postea Plato dici maluit: ita qui antè Melesigenes dicebatur, Homerus postea dictus est: Apud hos verò Alexianus Mammææ filius Alexander appellatus fuit: Augustus verò

Quæ conditiones obseruandæ sint in Nominis mutatione.

Varij tam apud Græcos quàm Latinos Nomina sua mutarunt.

Cæsar cùm primùm Thurinus vocaretur, mox eo repudiato Octauij Nomen assumpsit. Archias quoque Poëta, posteaquam ciuis Romanus factus esset, Aulus Licinius appellari voluit, vti Cicero ostendit: ad hæc solenne id eis ac sanctum habebatur, vt quicumque adoptione in alienam familiam transiret, nouum Nomen, hereditario velut iure sortiretur, vt in Octauio Suetonius c.7. & alij passim testantur, clarissimè autem Alexander ab Alexandro l.2. genial. dier. c.29. *Demum*, inquit, *vilissima mancipia seruitute exempta in ordinem equestrem adscisere, & equestri dignitate, ac pratorijs ornamentis honestare vsus inualuit, in quo obseruatum est, vt sublatis explosis veteribus Nominibus, quos ad equestres splendores aduocabant, ingenuorum, veterumq; Romanorum Nominibus nuncuparent, ne quid nota Nominis obsoleti collato honori officeret.* Iustissimus sanè mos; indecens quippe est, vt vili Nomine insigniatur qui ordinem sublimiorem consecutus est. Solebant præterea mortuis consecratis Nomina mutari, credo, ne quis eos putaret homines fuisse: sic Romulus post mortem Quirinus dictus: Leda, Nemesis: Circe, Marica: Ino, Leucothea, materque Matuta, & Melicertes filius eius, Palæmon, atque Portumnus. Lactantius l.1. de fals. relig.

Suetonius. Alex. ab Alexandr. *Serui libertate donati Nomina mutabant.*

Mortuis dum consecrabantur Nomina mutari solebant, quæ vel Lactant.

Ad hæc in adeundis hereditatibus in quibus lege quasi cautum, & obseruatum constat, vt eius à quo heres quis institutus fuisset, ex Testatoris voluntate Nomen acciperet, & suum immutaret, exemplo M. Bruti, Q. Cæpionis Nomen assumentis, qui inde postea Quintus Cæpio Brutus appellatus fuit, & Pomponij Attici, qui propter Q. Cæcilij hereditatem, Q. Cæcilius Pomponius à Cicerone dictus fuit.

Testamentarius ea conditione heres institutus Nomen mutabat.

Præterea quando Nominis mutatio pro defensione sua, vel amicorum, vel rerum suarum ad periculum aliquod euitandum necessaria videbatur: quoniam hoc citra vllam fraudis suspicionem, & falsi pœnam licitum est, Farinacius in praxi Crim. q.150. post Butrigar. Baiard. & alios. Sic cùm ad Valentem Imp. fama delatum esset, Necromanticos quosdam per XXIV. literas puluerì inscriptas diuinatione galli gallinacei quæsiuisse, quis post Valentem imperaturus esset, ille autem literas ΘΕΟΔ esse, ex quibus eius Nomen, qui post se regnaret, componeretur, intellexisset, licet obscurum satis esset oraculum, cumplures, qui erant vel Theodori, vel Theoduli, vel Theodosij, vel Theodoti, vel Theodosioli, vel alijs similibus Nominibus appellati, interfici iussit. Multi igitur præ metu animis ipsorum iniecto, sua Nomina commutarunt, eaque, quæ parentes illis in lucem editis imposuerant, tamquam plena periculi abnegarunt. Socrates l.4. histo. c.15. Paulus Diaconus de gest. Roma. ad Eutropium addito lib.12. Zonaras, alijque.

Metu mortis iniecto Nomina mutata.

Farinac.

Socrates. Paul. Diac. Zonaras.

Atque in hunc fere modum prisci Græci Latiniq; agere solebant: cautiùs fortasse atque circumspectiùs non parum Hebræi, quorum hac in parte, quæ, qualisque fuerit agendi ratio, si Philonis περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ διὰ τίνα μετονομάζονται liber exstaret, cuius S. Hieronymus in catalogo meminit, relatu facilè nobis foret, vbi nunc haud scio, an cui satis sit expeditum; hoc autem certum, duo hîc potissimùm illos spectare consueuisse, causam videlicet efficientem, & finem: ad illam referebant præcellentiam, dominatum, ac potestatem, ita vt qui eiusmodi præpollerent, liberè suis Nomina immutarent, vt de Eliacim filio Iosiæ dicto à Pharaone Ioacim, de Matthania appellato à Nabuchodonosore Sedecia, Regum fasti testantur. Ad finem verò, melioris status consecutionem, vel certè nobile aliquod augurium venturæ felicitatis aduocabant: ita Genes. 41. ab Aegyptio rege, qui antè dicebatur Ioseph, Tsaphnet Paheneach vocatus est. A Moyse, Num. 13. Hosea siue Osee dictus Iehosua, siue Iosue, vt quoniam dux militiæ delectus esset aduersùs Amalech, per Nominis figuram, & populum in terram promissionis induceret: quos inter terminos Maioribus vsitatos si nepotes se continuissent, nunquam Nomini suo tam fædam infamiæ notam inussissent, quam omnes, quia scimus, lugemus: postquàm enim cum gentilibus commercium habere cœperunt, illorum conuersatione corrupti, Nomina sua commutarunt, & patrij soni, vti virtutum pertæsi, Græcorum mollitiem in Nomine affectarunt: sic Iesus Pontifex Iasonem, Onias Menelaum se appellari voluerunt, vt Iosephus l.14. Antiq. author est.

S. Hieron. *Causa efficiens, & finalis præcipuè spectanda in Nominum mutatione.* Ioseph.

Venio ad Christianos, quibus, vt ceteris omnibus Nominis quidem permissa mutatio, sed non leui illa de causa, nec absque legitimis cæremonijs, longo vsu ac more Maiorum comprobatis. Vnde magnus ille fidei Catholicæ assertor Athanasius, in disput. contra Arium, sic scripsit: *Hanc ergo ab Apostolis traditam de nouis vtendis Nominibus formam Ecclesia tenens, contra diuersos Hæreticos, vt sana fidei ratio postulat, diuersas edidit Nominum nouitates, quod plerumque fieri sacris interuenientibus Sacramentis vsus ipse ostendit, & probat.* Primùm itaque se nobis hic offert Baptismatis sacri collatio, ex qua cùm noua vita auspicium ducere soleat, noui quoque mores nouusque ardor accendatur necesse est, qui vel statim in adultis, vel suo post tempore in paruulis imitatione eorum, quorum Nomina gerunt, non parum inflammari consueuit, contingit enim in adultis non rarò, vetera illorum Nomina, vel gentilium esse, vel certè eiusmodi, à quibus nihil pietatis melioris sperari possit, aut exspectari; quare non absque vera ac proba ratione, tum veteris in nouum Nomen permutatio fieri solet. Sic apud Bedam lib.5. hist. c.7. Ceadualla Rex dictus est Petrus, cùm Dei & S. Petri

Athanas. *Apud Christianos Nominum mutatio fieri solita suscepti one Sacramentorum primò Baptismi.* Beda.

Digitized by Google

Exempla eorum qui ſuſcepto Baptiſmo Nomen mutauerunt.

S.Petri amore ductus, relicto regno ad huius limina acceſſiſſet, ibique ſanctum Baptiſmi Sacramentum ſuſcepiſſet. Sic Placidus, Euſtathius: Traiana, Theopiſte, apud Lipoman. tom.6. apud S. Gregor. Turonenſ. l.5. hiſt. Fr. c.38. Magnudat Perſa vocatus eſt Anaſtaſius. Carolus IV. Imperator aureâ bullâ clariſſimus Nomen quod antè geſſerat Wenceſlai, Caroli Nomine Pariſijs in hoc ipſo Sacramento felicibus auſpicijs commutauit. Apud Saxonem l.10. Rex Olaus appellatus eſt Iacobus, & noſtra hac ætate tot in India, Iaponia, ac Peruana regione, principes & Reges, alijque non pauci dynaſtæ excluſo priorum Nominum fermento, nouorum azymis epulari cœperunt.

Lipoman. S. Gr. Tur.

A

Secundò, ſuſceptione Confirmationis Nomina mutari poſſint.

Baptiſmum ſequitur Confirmatio, quam dum ſuſcipimus, nouis velut armis ad prælia Domini prælianda induendi, nouum quoque, ſi prius diſpliceat, fas eſt Nomen arrogare: ita S.Herminigildus Leouigildi Regis filius, cùm fieret ex hæretico Catholicus, & chriſmaretur, vt loquitur Gregor. Turonenſ. l.5.c.38. Ioannes vocatus eſt: ſic qui Wenceſlaus vocitatus fuerat, Carolus poſtea quartus fuit, apud Æneam Sylvium in hiſtoria Bohemorũ. S. Adelbertus quoque Epiſcopus Pragenſis in eadem ſacra Chriſmatione hoc Nominis aſſumpſit, cùm antè Voicechus diceretur.

Æn. Sylu.

B

Tertiò, ſuſceptione Ordinis.

Ad Confirmationem accedit Ordinatio ſacra, quâ ex milite gregario, iam Chriſtianus in Ducem, ac Principem inauguratur, tantò hic magis nouo Nomine dignus, quantò præcellentiorem ceteris ſtatum conſcendit. Ita cùm S. Anſgarius, & Ibo in Sueuoniam mittere ſtatuerent Gaudebertum, eumdem, dum Epiſcopum crearent, Simonis Nomine inſignierũt. Crantz. l.1. Metrop. c.32. S. Willibrordus, dum à Sergio Papa mitiaretur, dictus eſt Clemens; pro Winfrido, Bonifacius primus Moguntinorum Epiſcopus ſimiliter eſt appellatus, vt ſcribit Willibaldus: quod nemo mirabitur, cùm Dianæ Epheſiæ ſacerdos, etiamſi antè Pyrrhus, vel Dromo eſſet, poſtea Megacles, Megabyzus, Protarchus, honoris causâ diceretur. De ſummis Pontificibus, ſequenti capite, quod tanta eorum maieſtas iure ſibi vindicat totum, loquemur.

Crantz.

C

Imperatores & Reges diminanguarunt Nomina mutare poſſunt.

His igitur proximè ſe iungunt Imperatores ac Reges, qui cum nouâ Imperij, regnive maieſtate, vt veteres priuatorum veſtes, ſic & Nomina exuere permittuntur. Hinc mos inualuit vt Imperatoribus, ac Regibus electis, & creatis antiquitùs, & Nomina & cognomina noua deferrentur, quæ licitè, atque impunè ab iis accipiebantur. Ita de Aulo Vitellio Imperatore relatum eſt, eum Germanici cognomẽ ſibi delatum cupidè recepiſſe, Auguſti diſtuliſſe, Cæſaris in perpetuum recuſaſſe, edicto ad hoc in vrbem præmiſſo. Eodem modo Seuerus Afer, vt populo Romano placeret, Pertinacis Nomen aſſumpſit, vt auctor Herodian. l.2. Iulianus, vt militibus voluptuariis ſatisfaceret, Commodi Nomen accepit. Zeno quoque, cùm antè Ariomeſius diceretur, Nomen mutauit, teſte Nicephoro l.11. Commodus Hercules appellari voluit, teſte Herodiano. Codomannus poſt mortem Ochi Regis Perſarum, Rex à populo conſtitutus, Darij Nomen aſſumpſit, teſtibus Iuſtino, & Briſſonio, l.1. de Reg. Perſarum, ne quid regiæ maieſtati deeſſet. Idem de Babyloniis, & Aſſyriis Regibus Scaliger l.6. emendation. teſtatur. Quod ad Imperatrices, & Reginas quoque tranſiit: Heraclius enim Imperator dum vnà cum coniuge ſua Fabia coronaretur à Patriarcha Sergio, illa Nomen mutauit in Eudociam. Chunihildis Canuti Anglorum, Danorumque Regis filia, nupta Henrico Roman. Regi Michaelis Paphlagonis filio in benedictione, quâ Regina inaugurabatur, appellata eſt Cunigundis. Irene quoque Philippi Regis Rom. Sueuiæ Ducis coniux, appellata Maria. De Iuſtini maioris vxore ita Theodorus Anagnoſtes l.2. factus eſt Imperator, vxorem habens Nomine Lupiciam, quam Auguſtam effectam populares Euphemiam vocarunt. de qua & Zonaras to.3. Sic & Athenaidi Theodoſij Imperatoris vxori Nomen in Eudoxiam mutatum eſt ab Attico Epiſcopo, à quo baptiſata eſt, cùm ab Ethniciſmo, ad Chriſtianam pergeret religionem, teſtibus Paulo Diacono l.14. & Nicephoro l.14.c.23. omnes videlicet, vel vt nouo ſeſe Nomine, ad meliora & maiora excitarent, vel, vt dignitatem famamque ſuam augerent.

Herodian.

Iuſtinus. Briſſonius. Scaliger. *Item Imperatrices & Regina.* Theodor. Zonaras. Paul. Diac. Nicephor.

D

Religioſi dũ vitæ nouæ initiantur Nomina mutare ſolent.

Agmen claudant qui pietatis ſtudio incenſi, & ſanctæ humilitatis amore inflammati, quo liberiùs mundo incogniti, totos ſe Deo impendant, Nomen commutant. Vſitatiſſimum id hodieque apud Græcos, vt qui Monachi fiunt, & σχῆμα τ̃ μεζονέας, καὶ ἀγγελικὸν (ſic enim ab ipſis monaſticus appellatur habitus) ſuſcipiunt, vt vitam, ſic & Nomen mutent. Apud Latinos, vti liberum omnibus, ita pro vario animorum motu, dum religioſam, vel monaſticam vitam auſpicantur variis quoque modis vſurpatur, vt promiſcua è variis familis nos experientia docet. Ac de noſtra quidem Societate IESV, quæ certi nihil hîc vnquam conſtituit, hoc me 38.annorum ſpatio obſeruaſſe memini, rariùs id quidem vſuuenire, ſubinde tamen ratione ſuadente non negligi, vt bene litteratorum ſæculi noſtri princeps Iuſtus Lipſius in miſcell.cent.epiſt.87. notauit: *Fui*, inquit, *Romæ familiariſſimus Planto Bencio, qui Franciſci poſtea Nomen ſanctius, cum ſanctiore vita aſſumpſit:* ad Societatem namque acceſſerat, cuius itidem exempla, licet pauca, etiam in hac noſtra prouincia Flandro-belgica, non deſunt, tum obſoletis ac barbaris, ſi quibus eiuſmodi Nominibus antè dicerentur, in ſanctiora commutatis; tum quoque Patriarchæ Ordinis amore, vt aiunt, adducti, eius Nomen aſſumendo, quamquã ego poſtremum,

Lipſius.

Digitized by Google

ſtremum, id in nullo vnquam ordine probare A vnquam potuerim, ſatiùs exiſtimans hîc Romanos Pontifices imitari, qui conſultò à Nomine Petri ſe abſtinent, ſic eum magis honoraturi, quàm ſi Nomen fidentiùs vſurparent. Nullis autem inuenio familiare magis, atque vſitatum, vt vetus Nomen cum vitæ prioris ratione deponant; quàm Fratribus illis Minoribus, quos Capuccinos vulgò appellant, quibus id nonnulli exemplo S. Antonij Patauini placuiſſe contendunt; cùm enim is Ferdinandi primùm Nomine diceretur, Antonius deinceps nominari voluit, quia locus is, in quem ſe receperat, Magni Antonij memoriæ dicatus eſſet, eâ mente, atque conſilio (S. Antonini verbis vtor, ſummæ hiſt. p. 3. tit. 24. c. 3.) Vt requirentium ſe ſollicitudinem, pia cautela deluderet, eorumque importunitatem, ſub ignoto facili Nomine declinaret; verùm ego ad ipſam communis Parentis, atque Inſtitutoris Franciſci imitationem referre malim, qui in baptiſmo appellatus Ioannes, Nomen id vſque ad conuerſionem retinuit, pòſt verò, Franciſcus cum nouo vitæ inſtituto vocari cœptus eſt, vt Ciaconus & Chronicon Martinian. teſtantur. Incaſtigatum hîc præterire nequeo oggannientem Eraſmum, qui in Colloquio, cui nomen fecit, Virgo Μισόγαμος, ſic blaterat: [Vt quoque ſit euidentior (in Monaſteriis) ſeruitus, commutãt veſtem, quam dedere parentes, & ad exemplum priſcum eorum, qui olim ſeruos eſſent mercati, commutant Nomen in Baptiſmo acceptum, ac pro Petro, ſiue Ioanne vocant Franciſcum, aut Dominicum, aut Thomam, Petrus dedit Nomen Chriſto, & Dominico initiandus vocatur Thomas.] Sed quid hîc, ſodes, illicitir quis id iure reprehendat? numquid Imperatorum legibus permiſſum eſt, vt ſicut initio Nominum impoſitio libera eſt priuatis, ita eorum mutatio innocentibus non ſit periculoſa? Et ipſe cùm antè dicereris Gerardus Gerardi, numquid alio Nomine Deſiderius Eraſmus dici voluit? licet enim Deſiderius & Eraſmus ſynonima ſint, non tamen abſque cauſa vnum pro alio ponere debuit: ſed nec nuperum de Religioſis inuentum eſt. Exſtat apud Balſamonem ad canonem quin- D tum 1. & 2. Synodi Conſtantinop. luculentum teſtimonium: *Cùm aliqui*, inquit, *monaſterium ingreſſi eſſent, & raſa induti, & cum Triſagio in templo, & Nomen mutauiſſent, & vt ſemel dicam, inſtar Monachorum & intra & extra verſarentur, antequam monaſtica tonſura perficerentur*, &c. Vbi liquet in prima ſuſceptione habitus, & ante profeſſionem, hanc Nominum mutationem factam: ſic Caſimirus legitimus Poloniæ regis filius Cluniacenſis factus Monachus, appellatus eſt Carolus, alijque ſexcenti poſt eum. Ratio 1. Conformitas cum Baptiſmo; 2. vt Religioſi admoneantur quemadmodum Nominis, ſic & hominis innouationem fieri debere; 3. vt memi-

Mutatio hæc Nominum maximè familiaris FF. Capuccinis, vndè

Antonin.

Defenditur facer vitus contra Eraſmum.

Balſamon.

nerint ſe Dei ſeruos factos eſſe: dominorum enim eſt ſeruis & Nomen dare.

His ſe iungere amant varij ex eruditorum hominum claſſe, qui vel ſibi Nomen ex cauſa immutant, vel ab aliis nouum oblatum libenter accipiunt, cuiuſmodi fuêre Baptiſta Egnatius, qui Venetiis vtramque linguam ita profeſſus eſt, vt ei plurimùm elegantiores litteræ debeant, an non hic antea Ioannes de Cipellis vocabatur? Pierius Valerianus vir in primis eruditus, antè Petrus Valerij dictus. Phædrus Volaterranus, clariſſimus Orator, antè Thomas Ingeramius vocatus. Domitius Calderinus, antè Dominicus de Caldariis appellatus. Ianus B Parrhaſius, priùs Ioannes Paulus de Pariſiis dictus. Pomponius Lætus, antè Bernardinus vocatus. Quorum cauſę, rationeſque ſi rectæ, omni notâ, ac vituperio abſoluendæ; ſecùs, ſi leues, aut vanæ. Sed quid, ſi ad Vrbes ac Regna hanc ſortem extendi mõſtrauero? Certè Regnum Chinæ eamdem hanc cum Regibus ſuis fortunam ſubire in confeſſo eſt; quoties enim regnandi ius ab vna familia in aliam tranſit, ipſum Regnum nouo Nomine appellatur, quod illi pro arbitrio nouus Imperator imponit. Nos Sina vocamus, quod illis Nomen incognitum eſt.

Quæ hactenus de Nominum permutatione diſputaui, ita à me dicta ſunt vt hominum inter homines ius, ac conſuetudinem ſolùm ſpectarint, quibus ſi ea competere, his probare conati C ſimus, Deo certè rerum omnium molitori, atque effectori, quid amplius à nobis concedendum erit, quâ auctoritate Deus Gen. 17. Abram mutauit in Abraham, & Sarai in Sara; Iacob in Iſrael, Gen. 35. & Chriſtus Simonem in Cephas Matth. 16. Iacobum quoque Zebedæi & Ioannem fratrem eius dixit Boanerges, filios tonitrui, Marci 3. & vti vult Abulenſis q. 34. in c. 9. Matthæi, Leui vocauit Matthæum. S. Neaniam per Angelum vocauit Procopium ad fortiter pro religione decertandum, quibus adiungo ex Valgio Victorem, quem numquam ſine magna animi mei admiratione audio vel lego, dum à S. Paulino Nolano, epiſt. 38. ad Macarium in hæc verba deſcriptum reperio: Senex erat cui Valgio Nomen: hic viginti & tres dies non modò à terris, ſed & ab hominibus excluſus omnium ventorum ludibrium, omnis terræ exul, diuerſi maris hoſpes, exors generis humani inter fluctus, & belluas maris, in vago erratice nauis hoſpitio ſolus, ieiuniis, ſenio, ac timore confectus à Domino meruit viſitari, miſericors namque ac miſerator Dominus, eâ ſpecie, quâ in Apocalypſi deſcribitur, adire hunc cominus & verbi cibo animare dignatus eſt, & pro ſingulari ſua in eum benignitate ad littus educto, Nomen Valgij in Victoris commutauit, quo videlicet & in mari de tempeſtatibus, atque naufragio per adiutorium cæli, vt nuper in terra per eiuſdem gratiam de peccatis, & diabolo triumn-

Gen. 17. 5. & 15.

Gen. 35. 10. Matt. 16. 18.

Marci 3. 17. Abulenſis.

Deus hanc Nominum mutationem ſua auctoritate confirmat.

S. Paulin. *Ex Valgio facit Victorem.*

triumpharet, ac totus in Christo nouandus, neque in Nomine, neque in homine qui fuerat permaneret. De Henrico Susone Ordinis S. Dominici non absimile scribit in Annalib. Bzouius; Calendis Ianuarij, & Maij, inquit, quando sæculo dediti vanis suis cantibus intenti esse solent, ille IESV & MARIÆ laudes sonabat, & charismata potiora flagitabat, Crucem floribus exornans, atque ante eam procumbens, cor, animam, ac spiritum, sensusque omnes eius amori offerebat, quibus tantopere pius Dominus, ac Saluator noster recreatus fuit, vt spectabili formâ apparere ei dignatus, Nomen vetus Henrici, in Amandi nouum ac felix commutaret: quam rem plenius fortè audisse iuuabit: totus iam castissimis suis amoribus deditus, IESVM Henricus suspirabat: & ecce eum is in hæc verba affatur: *Cùm ita de Nomine meo sollicitus es, Henrice, tui ego non obliuiscor, & quia te mihi amabilem præstitisti, nouo te quoque Nomine censui decorandum, vt omnes, qui deinceps te nominabunt, reficiant, intelligantq; mihi te plurimùm esse dilectum: in posterum itaque appellabris Amandus. Pater meus cælestis mihi Nomen imposuit* IESV, *IESVS tibi dat Nomen Amandi. Patrinus meus idem est pater;* IESVS *autem erit tuus. Amande fili dilige me, & Nomen meum honorare perge, atque in eo quod tibi imposui, cælestia aula mea delicias prægusta, quas tibi, eiusq; similibus præparaui.* Dixit, & ex oculis se Amandi subtraxit. Filio Matrem subiungo, & quid sub tali Filio Regina Mater non possit? certè hac se auctoritate pollere non semel ostendit. Hermannus erat in Steinueildiensi Cœnobio non degener Norberti filius, magnus Virginis cultor, magnus admirator; nihil eo castius, purius nihil; placebat Dominæ seruus, non iam seruus, sed sponsus ei per Angelum paranymphum datus: Ecce, inquiebat, *hanc Virginem* (præsens enim aderat) *tibi trado in sponsam, sicut fuit desponsata Ioseph, vt Nomen sponsi pariter cum sponsa accipias, & de cetero Ioseph erit Nomen tuum*, quod ei ipsa gratiosè postea confirmauit. Vitæ Auctor c. 22. 23. Huc referenda signa atque prodigia de cælo missa, quibus antiqui Nominis mutatio inducta. Ita F. Ioannes de S. Maria refert de venerabili Virgine Rosa ex Ordine S. Dominici, quam parentes in Baptismo vocarant Elisabetham; verùm cùm tribus mensibus pòst in cunis dormiens duas visa esset habere rosas depictas in genis, priore Nomine omisso vocari cœpta est Rosa.

Atque his finiebam, hoc caput, cum apophoreti loco simiæ quendam ludum subnectere visum fuit. Dei simiam diabolum esse ferunt, nec sine ratione ac fundamento; quidquid enim Deus sanctè, ac verè operatur, dæmon impiè ac fraudulenter imitari gaudet. Abrahamo, Iacobo, Simoni (ceteros prætereo) in peculiares amicos receptis Deus Nomenclaturam innouarat: audiit hoc sathanas, & ecce Sortiarijs, qui homagium ei præstant, seque illi, Christo abiurato, perpetuò deuouent, Nomen quod in sacro baptismatis fonte acceperant, immutare cœpit, aliudque commentitium imponere, vt latè noster Martinus Delrio disquisitionum magicar. l. 5. sect. 16. ex Pneumalogia Sebastiani Michaelis fusè ostendit; licet quorumdam opinio ad altius caput hunc riuum aduocare velit, videlicet cùm Deus ab initio Angelis suis Nomina posuisset, non quibus ipsi inter se viterentur, quod necessarium non est, vt antè suo loco probauimus; sed quibus officia eorum ac munera nobis designarentur, idem quantocyùs Dæmon imitandum sibi esse iudicauit: quare Angelis suis, simul ac primum ex Dei Angelis eos in teterrimos dæmonas conuersos vidit, pristina, quæ ipsorum graduum munus, ac præstantiã indicabant, Nomina quoque immutauit. Ita illi. Ad eundem quoque Doctorẽ referendi omnes, qui dum à Christiana fide ad Turcismum deflectunt, veteribus Nominibus abiectis, noua amplectuntur. Sed de hac Simia satis, vt & de alijs, quibus iam inditi semel Nominis mutatio, eiusque causa ac ratio satis superque intelliguntur.

Bzouius.

Ex Henrico Amandum.

Ex Hermanno Iosephum.

Ex Elisabetha Rosam.

Deum imitatus diabolus suis Nomina commutat.

LEMMA SEXTVM.

De vsitata Nominum mutatione qua Pontifices Maximi, dum coronantur, nouum sibi Nomen assumunt, vnde ea res originem duxerit, & quomodo, ac quare?

CVm ea quæ à nobis de legitima Nominum mutatione, cap. præcedente disputata sunt, summum in terris Magistratum contingere propiùs videantur, vtpote in quo eiusmodi Nomenclaturæ commutatio, præ ceteris omnibus, frequentiùs locum soleat inuenire, fide profectò non bona in præsenti hac quæstione videret esse versatus, nisi & illi, quam debeo operam nauassem, quodque debeo officium, præstitissem. Anni iam plures longâ serie fluxerunt, ex quibus Romani Pontifices ad summum illum dignitatis apicem euecti Nomen nouum, vetere abdicato, assumere consueuerunt, cuius non omnes eandem causam assignant. Ioannes Andreæ in proœmio 6. Decretal. hanc adfert, *vt cum Nominis mutatione, & hominis factam esse ostendant mutationem.* Verùm cùm id alio atque alio sensu explicari posse videatur, his cum laude interpretantibus, illis è contrario reiicientibus, probari omnibus haudquaquam visum fuit, vt patrum memoria Marcello Ceruino Cardinali doctissimo, atque inter sui ordinis homines viro sanctissimo vsuuenit; cùm enim Iulio III. in Pontificatu successisset, & de more

Prima causa mutandi Nominis in Pontificibus. Io. Andr.

Marcellus II. Nomen non mutauit.

Nomen mutare iuberetur? *Nec Nomen, nec mores* respondit, *Marcellus fui, Marcellus ero*; Marcellus igitur, tum vitæ bene cœptæ constantiâ, tum pristinâ religiosi animi demissione ad vitæ vsque finem perseuerauit. Quare alias alij inuenere causas, veluti ad declinandum Nomen Petri: vti Sergius IV. qui anno cIↃ.IX. Pontificatum iniit, Petrus antè dictus, propter Apostolici culminis reuerentiam illo cedendum sibi esse iudicauit. Alij ad fugiendum barbarorum Nominum deformitatem factum id esse voluerunt, quam rem maximè ij Pontifices cordi habuisse visi sunt, qui ex Germania lecti, vt Bruno, Cherebertus, Guidigerus, Poppo, Geberardus, Cadolus, Hildebrandus, ceterique.

Secunda causa mutandi Nominis.

Tertia causa.

Alij ad Christi Saluatoris imitationem confugerunt, vt patet cap. significasti, de elect. & 2.q.1. cap. Deus omnipotens, qui Pontificem eius ordinis coryphæum, dum ei claues se daturum polliceretur, Petrum vocauit, cùm antè Simon appellatus esset, in exemplum, vt aiunt, sequentium, qui eandem cathedræ dignitatem adepti, pari Nominis mutatione pollerent: de qua sic S. Augustinus in Ioann. loquens de Petro, *ideo eum voluit alium priùs vocari, vt ex ipsa commutatione Nominis sacramenti energia commendaretur.* Nec obest primos illos post B. Petrum Pontifices, non illico in huiusmodi Nominum mutationem consensisse, sed tanto post tempore de ea cogitasse, indies enim Lunæ instar suscipit Ecclesia secundùm incrementa temporum, & nouas ad sui vtilitatem illustrationes, quibus in hac sua peregrinatione rectiorem cursum intendat.

S. August.

Quarta causa.

Alij denique ad nobile aliquod heroicarum actionum illicium, quod in assumpto Nomine sibi ante oculos perpetuò fixum haberent, respexerunt; quorsum namque tot Gregorij, Pij, Vrbani, Clementes? nisi vt eas sibi virtutes redderent familiares, quarum Nomenclaturam in externo homine circumferrent, atque in nouo Nomine noua gerendæ vitæ sanctitas proponeretur. Vnde Magister senten. in principio super epistolam ad Romanos, opinionem S. Augustini sequens super mutatione Nominis in Apostolo, qui priùs dictus est Saulus, & postea Paulus, ita dicit: *Porro ex more SS. Apostolorum id fecisse perhibetur, qui in virtutibus proficientes, mutato Nomine sunt vocati, vt essent etiam ipso Nomine noui, vt Cephas, & filij tonitrui & huiusmodi. Paulus similiter cùm priùs Saulus, id est superbus nominaretur, postea ad Christum conuersus, Paulus, id est, paruus, & humilis appellatus est, vt ait S. Augustinus in psal. 72. Vnde mos in Ecclesia obtinuit, vt quos successores S. Petrus accipiat, eis Nomina commuteintur.* Verùm, vti in Aegypto aiunt, Canes Lunam, dum plena est, furibundè allatrare, ita & hîc inuenio vsuuenisse. Petrus quidem Vermilius damnatæ memoriæ scriptor, qui, vt

Magister.

Petri Vermilij Nonatorij ca-

A ad vinum loquax, ita & ad maledicendum in primis disertus, lumine hoc sideratus, canis instar Reginam hanc clarè incedentem, Ecclesiam, inquam, sacra hac ceremoniâ effulgentem, allatrare ausus est: *Papa*, inquiens, *hodie cùm primùm cathedram obtinet, Nomen suum immutat, non alia, vt arbitror de causa, nisi vt cùm antea fuerit sceleſtiſſimus, multò fiat sceleratior. Hoc verò institutum primus reperit Sergius II. qui cùm antea ob oris fœditatem, os porci dictus esset, postea Sergius dici maluit. Verùm hæc partim impia sunt, partim ridicula, cùm veteres Patres Nomina suis liberis, non nisi piè ac prudenter imponere consueuissent.* Ità Vermilius, postquam Catholicæ religioni nuntium remisit, Ecclesiam eiusque visibile in

Iumnia contra hanc Nominis mutationem refutatum.

B terris caput malis artibus aggressus impugnare; sed nos errori antidotum opponamus. Quid ais Vermili? num igitur licere non existimas cuiuis pro rationis arbitrio Nomen immutare? libertas hæc lata lege sancita est, eam si nescis, accipe Cod. de Mutat. Nomi. *Sicut in initio singulis impositio Nominis libera est, ita eiusdem mutatio innocentibus periculosa non est: mutare itaque Nomen sine fraude, licito iure si liber es, secundùm ea quæ sæpe statuta sunt, minimè prohiberis.* Audin' hæc Vermili? si iure itaque agere volueris, legem contrariam experieris, nec, licet vim afferre volueris, obtinebis: contra te stabit Alexander Mammææ, antè Alexianus; Octauius, antè Thurinus; Megacles, antè Pyrrhus, alijque sexcenti: quis itaque sanæ mentis homo Romano Pontifici

C maximo in terris Monarchæ vitio dederit, vetere posthabito, nouum cum noua dignitate adscisceret? sed video quid Vermilio pruriat, vsitata videlicet hæretico calumniandi impetigo: non alia, inquit, ex causa Nomen immutat, nisi vt cùm antea fuerit sceleſtiſſimus, multò fiat pòst sceleſtior. Iráne verò sycophanta? erubescere solet Iureconsultus dum sine lege loquitur, & non pudefiet Vermilius dum sine authore bono, ratione, ac fundamento blateratl in sanguine ludit innoxio, atque innocentium iugulo temerarius gladiator insultat: CCXXXIX. iam Romanos Pontifices à D. Petro ad Innocentium X. numeramus, quorum pars maior vetere posthabito nouum sibi Nomen cum dignitate adsciunt, nominet vel vnum hæ-

D reticus, cui Nomen clara in luce assumptum ad vitia ac scelera maiora, vel viam aperuit, vel præstitit tegumentum.

Primùm, Nomina quæ potiſſimùm elegerunt, vel fuêre eiusmodi, quæ non scelerum aut vitiorum essent incentiua, sed virtutum illicia maximarum, quibus summa illa dignitas quam maximè illustratur. Secundùm, vel ea erant quibus præcedentes aliqui Pontifices glorioſè toti Ecclesiæ præluxerant, quos vt perpetuò præ oculis haberent, illorum Nomina assumpsêre. Tertiùm, vel nouum sibi procuderunt ad totius hominis sui tam interioris,

Qualia potiſſimùm Nomina Pontifices assumant.

quàm

quàm exterioris ſanctam innouationẽ, vt omni planè vetuſtate expurgatâ nouum hominem induerent, qui, vt loquitur Apoſtolus, ſecundùm Deum creatus eſt. Denique vt eo ritu monerentur, qui ad ſummum pontificatum euehuntur, dignitatem iſtam videri quandam diuinitatem, ſeu diuinæ maieſtatis participationem, declarationem, atque apotheoſin. Egregiè ſiquidem obſeruat Lactantius l. 1. inſt. c. 15. in more poſitum fuiſſe, vt conſecratis & in Deos relatis Nomina mutarentur, ne quis homines fuiſſe ſuſpicaretur. Ita Romulus, Quirinus: Io, Iſis: Caſtor, & Pollux, Dioſcuri appellati, quod conſentaneum in Summorum Pontificum conſecratione videri poterat, qui, vt ex Dionyſio, & alijs liquet, in Deos mutati, Deiſque, quantum fieri poteſt, imitationem ac ſimilitudinem aſſecuti per pontificatum auguſtiùs ac veriùs conſecrantur. Eos ergo, vt ſupra homines eſſe nobis innoteſcat, humanum abijcere Nomen conuenire iudicatum eſt, vt nec tamquam homines ampliùs nominentur, qui inter cælites ac ſpirituales in terra Angelos (auſim poſt Scripturam Pſal. 81. dicere Deos) in ſua conſecratione tranſcribuntur. Dicat nunc quiſpiam ex Vermilij ſimeto prognatus ſcarabæus, quæ fraus, quod ſcelus ſub carbaſina hac tantæ ſinceritatis nebula latere poſſit? At nunquam poterit. Faceſſat igitur cum illa ſua nequiſſima Philomania, & manum in Chriſtos Domini extendere metuat, ne cum Ieroboam 3. Reg. 13. ſerò nimis doleat exaruiſſe.

Lactant.

Pſal. 81. 6.

Sed cruda nimiùm atque indigeſta quædam ſaburra ſtomachum eius grauat quæ eum quieſcere non ſinit; euomat audacter, erunt qui vel inde morbi criſin oſtendant: Sergius, inquit, II. cùm velut portentum aliquod hominis, roſtro ſuillo, territis omnibus Sedem Apoſtolicam occupaſſet, Nomen primus mutauit, vt eo velut honeſtiore pallio, fæditatem ſuam velaret. Hoc erat quod Vermilium in breuia hæc & ſyrtes calumniarum adegit; ſed quàm cæcè, ac malignè operæpretium erit aperire. Sergium ait primum fuiſſe qui Nomenclaturam nouam factus Pontifex aſſumpſit. Mentitur hæreticus: teſtis eſt Alphonſus Ciaconius, vltimus de vitis ac geſtis Pontificum ſcriptor ita loquens: *Sergium hunc II. primum fuiſſe, qui Nomen mutarit inito pontificatu, cùm antea os porci vocaretur, apud neminem veterum inuenitur, imò ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui hoc tempore vixit, contrarium patet, cùm multò etiam ante Pontificatum Sergium vocatum fuiſſe conſtet: quare pro fabula quidquid de eo ſcriptum, conſtanter habendum.* Ita Ciaconius. S. Antoninus figmenti huius primum authorem indagans, Martinum quemdam Polonum fuiſſe arbitratur, quadringentis annis Anaſtaſio iuniorem, quem authorem, vtpote in multis alijs ſæpe lapſum, cum doctiſſimis æui noſtri ſcriptoribus debuerat Vermilius reiecciſſe. Dithmarus fabulam hanc Sergio IV. affingit l. 1. ſed nec hic fuiſſe potuit qui primus Nomen immutârit; ſcribit enim Onuphrius annotatione in Platinam, Ioannem fuiſſe XII. qui facilè 50. annis Sergium anteceſſit, ac Nomen commutauit: cùm enim antè Octauianus diceretur, gentili Nomine prætermiſſo, tanquam parum maieſtati, & religioni pontificiæ idoneo, ſe Ioannem appellauit, cuius exemplum ſequiores Pontifices, qui parum conueniens tanto magiſtratui Nomen habebant, ſenſim & paulatim ſecuti, leuem conſuetudinem tanquam in legem perpetuam tranſtulere. Sed nec hic primus extitiſſe potuit, nam ante Ioannem XII. tres alios Pontifices, teſte Ciacconio inuenire eſt, qui Nomen ſuum cum inito magiſtratu mutarint, Marinum I. qui ſedit anno DCCC. LXXXII, Conſtantinus antè dictus; Hadrianum III. qui antè Agapetus vocabatur, & Stephanum VI. qui Baſilius antè vocatus fuit. Sed ad Sergium redeamus, quem nobis velut monſtrum Vermilius depinxit, contra quàm Anaſtaſius Biblioth. eius vitam ab ipſis penè incunabulis proſecutus, ſcriptum reliquit: *Quem origine inſignem, fide durum, prædicatione liberum, Deo humilem, hominibus valde amabilem, pauperum patrem deprædicat:* ac ne monſtrum quis fuiſſe arbitretur, à vultus alacritate commendat. Talis itaque hic Sergius fuit, talemque ſe præſtitit Pontificem, qualem Eccleſia ſuis votis optaret.

An Sergius Papa, dictus Os porci. An primus Nomen inter Pontifices mutarit?

Ciacon.

Antonin.

Ad os porcinum, ſiue buccam porci quod attinet, quo Pontificem hunc indigetatum Vermilius voluit, cognomen eius fuiſſe cum Panuinio reor, quod Pontifex factus, Nomine retento, omiſit, cùm non eſſet Nomen proprium, ſed gentilis quædam denominatio, antiquæ nobilitatis argumentum, quale Porcij Nomen in familia Caronis fuit.

Nihil hîc igitur Vermilius, præter ſtolidam quamdam calumniandi pruriginem inuenit, quam, vt maturè deſerant, qui ſimilibus erroribus implicantur, priuſquam eis ſummus cæli prætor diem dixerit, bonam illis mentem exopto.

LEMMA SEPTIMVM.

Nomini ſuo quiſque reſpondere, ac ſatisfacere debet.

Multi ſuo Nomini non reſpondent.

FIeri non rarò duce experientiâ videmus, vt ea quæ antè circa Nominum delectum obſeruanda docuimus, examuſſim quidem à parentibus in filiorum Nomenclatura ſeruari ſoleant; ab his verò, vbi adoleuerint, minùs nihilo curentur, ſed omni etiam caſtiſſimorum, ac ſanctiſſimorum Nominum religione poſthabitâ, in ſordibus ac vitiorum cloacis non erubeant volutari, qui teſte Tertulliano in opuſc. ad nation. l. 1. c. 5. *Seducunt Nomen, & ſuperficie vocabuli* Tertull.

mum instaurare videatur. Melius profectò ac rationi conuenientius, eiusmodi sibi sui[que] Nomina adsciscerent, quæ & morum honestas non respuat, & Christianæ vitæ sanctitudo commendet. Neque id cuipiam videri debeat mirum, cùm homines alioquin turpissimi turpia habere Nomina dedignentur: testem aduoco S. Augustinum lib. de hæres. c. 42. & l. 18. contra Faustum cap. 22. vbi refert discipulos impij Manichæi considerantes *Manes* significare stultitiam atque ineptiam, addidisse ad Nomen Manichæi alteram litteram n, & vocasse illum Mannichæum, quasi manna fundentem ex ore, hoc est puram doctrinam cælit: Χίω enim Græcis *fundo* sonat. Quàm verò Luthero bipedum omnium impurissimo, atque Caluino hominum nequissimo sua illis Nomina longè infelicissima displicuerint, testatur apprimè Florimundus Remondus l. 1. de ortu hæres. c. 4. Postquam enim ille Nominis sui Ludder etymologiam aduertisset, quæ irrisorem & furem denotabat, siue vt alij putant Lauther, cuius Latinæ litteræ numerum bestiæ Apocalypticæ, hoc est Antichristi 666. referebant, vt infortunatum illud præsagium euitaret, vertit in Luther, quod linguâ Saxonicâ hominem purum sonabat: hic verò cùm antè diceretur Chauuin, nec id Nomen sat honestum ei videretur, mutauit in Caluin. Verùm tractu temporis illud velut indecorum arbitratus, cuius vtpote anagramma faceret Lucian, Nomen assumpsit Alcuin, docti illius quondam præceptoris Caroli Magni; & hoc Nomen præfixit editioni primæ suarum Institutionum, Argentinæ anno 1539. Adeò omnes decoro honestoque dici Nomine gestimus, & cum delectu accipere Nomenclaturam. Curabunt id itaque parentes, atque patrini, in eum scopum collimantes, quem & ratio & sacrorum canonum auctoritas, & sua cuique pietas commendarit.

Omnes naturaliter pulchro Nomine dei afficiant. S. August.

Vnde Manichæ Nomen?

Flor Rem. *Quale Nomen Luther, & vnde?*

Nomen Caluini vnde sumptum?

Magna olim inter Iureconsultos controuersia exorta fuit, dum cuipiam testamento quid legari contigit, aut certè heres instituitur, eâ conditione vt Nomen illius ferat, quod fortè inhonestum & turpe est, an eo compellendus sit testamentarius, vt aut honestum Nomen suum in illud fœdum demuter, aut certè legatâ hereditate destituatur. Ad quam bene respondisse visus est Martianus Iureconsultus l. 7. ff. ad Senatusc. Trebell. *Salutis & dignitatis*, inquiens, *ratio habenda erit, in his videlicet donationibus conditionatis: quid si morbo adpictus Alexandriam iussus fuit adire, vel Nomen Vespillonis ferre?* Quibus tam iniquam esse eam mutandi Nominis honesti conditionem indicare videtur, quàm iniusta foret, si quis me lecto decumbentem è graui morbo cogere vellet Alexandriam proficisci. quare prudenter Caius l. 63. §. 10. ff. eod. *Infamosis & turpibus Nominibus, hanc conditionem non exigit prætor.* Tanti semper à sapientibus omnibus boni honestique Nominis religio seruata fuit: vtinam posteri eam numquam præuaricentur, quamque suauissimæ morum honestati reuerentiam debent, ab ipsis Nominibus auspicentur! à quo non procul abfuisse censendus is est, qui nostro hoc æuo non vulgaris opinione virtutis commendabilis, præcipuo quodam cultu omnes eos Sanctos prosequebatur, qui pulchris ac decoris Nominibus appellabantur, hinc B. Amadæum Ducem Sabaudiæ, S. Amorem Diaconum, S. Amandum Episcopum, Amantium Comensem Præsulem, Amatum Senonensem Episcopum, Amatorem Martyrem Cordub. Amicum, Amabilem presbyterum peculiaritet colebat, pulchro Nomine, velut illice quodam pietatis allectus.

An testamentarius teneatur ad Nomen turpe, aut inhonestum.

Martianus.

Caius.

LEMMA TERTIVM.

Vnde Nomina petenda?

SI quorumdam hominum gula tam solers sit, atque ingeniosa, vt discere eos non pigeat, quibus lacubus aut stagnis pisces suos extrahere, quibus litoribus ostrea legere, quibus pascuis pecora educere; opus sit ad gratum elaborandum delicatis fancibus saporem: nemo iure mirabitur, dum fortè audierit certis quibusdam è fontibus, ea esse Nomina petenda, quæ hominibus consultò imponuntur, vt grati aliis, acceptique reddantur. Cogitanti autem mihi de illis, tres quatuórve potissimùm occurrerunt, è quibus iam inde à primis mundi incunabulis accersita Nomina inueniuntur, quæ hominibus inter homines dignoscendis, attollendisque attribui consueuere. Atque vt à Dei populo exordium ducam, quem & accuratior Patriarcharum disciplina, & Dei Domini legislatoris sapientia peculiariter erudiebat, Nomina hîc primùm à felicioribus euentis imposita reperio: sic Eua vocauit primogenitum suum Cain, *possessum*, dicens: *Possedi hominem per Deum*, Genes. 4. Item alterum, Seth, *positum*, dicens: *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, què occidit Cain*, Genes. 4. Sic Saræ qui natus est filius, dictus est Isaac, *risus*, ab effusa lætitia & risu, quo postquam diuinum oraculum accepisset Abraham exhilaratus est. Sic Moyses filium vocauit Gersam, id est *aduenam*, dicens: *Aduena fui in terra aliena.* Longum esset ire per singula. Hic tunc mos vigebat, nec Adam, nec ceteri Patriarchæ ante diluuium, proximisque temporibus vlli filiorum suorum aliunde Nomen imposuêre.

Vnde primùm Nomina peti solita. 1. *à felicioribus euentis.* Gen. 4. 1. Gen. 4. 25.

Posteriore verò ætate resumi ea cœpta sunt, quæ Maiores antè gestarant, ad prædecessorum 2. *à maioribus.* crediderim memoriam non intermittendam. Ita primogenito Patriarchæ Ruben Nomen datum Henoch: Nomen Saülis, quod fuerat quarti post Iobum Idumæorum Regis, datum primo Regi Israël, atque hæc consuetudo diu multumque

tumque apud illum populum viguit, ad ipsum vsque tempus S. Ioannis Baptist. non intermissa, quem dum vocare vellent Nomine patris Zachariam, respondens mater eius dixit: *Nequaquam, sed vocabitur Ioannes*: atque iterum amici ad illam, *quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc Nomine*, Luc. 1. inuentes ab hac regula, & norma non facilè multeri discedendum, vt Toletus & Maldonatus annotârunt.

Luc. 1. 60.

Toletus. Maldonat.

3 *A beneficio, cuius memoriam sic volebant conseruatâ.*

Alium non minùs celebrem Nominandi fontem, licet reapte à priori vix decedens, apud veteres illos Patriarchas frequentatum inuenio, insigne scilicet Dei beneficium, quo familia, parentesque affecti; sic Moysen filiorum alterum, Eliezer dixisse Scriptura commemorat, id est, *Dei adiutorium*, dicendo: *Deus patris mei adiutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis*. Sic Ioseph primogenitum appellauit Manassem, id est, *obliuionem: Obliuisci*, inquiens, *me fecit Deus omnium laborum meorum*: alterum verò Ephraim, id est *frugiferum* seu *crescentem*: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis mea*, Gen. 41. Ita Anna filium vocauit Samuelem, ducto Nomine à diuino præsenti beneficio; nam Samuel idē quod *auctor nativitatis eius Deus*, vt Rabanus, Angelomus, Hugo Card. & Montanus in Elencho interpretantur. Miris laudibus hanc extulit consuetudinem S. Ioan. Chrysost. hom. 21. in Genes. vti & Euseb. Cæsarien. lib. 11. de præp. Euang. c. 4. *Ita*, inquiens, *ipsa gentis appellatione à terrenis ad cælestia transire, & à visibilibus istis ad inuisibilia, cognitionemq; creatoris migrare admonebantur*: quod & Lipoman. in cap. 2. Exod. prudenter aduertit: *Sancti*, inquiens, *beneficiorum Dei memoriam perennem instituebant sibi Nominibus filiorum, vt quandocumque liberos aspicerent, vel vocarent diuinorū beneficiorum ex Nomine recordarentur*. Ita & S. Iob tribus filiabus suis post flagella & labores natis, consultò tria Nomina imposuisse legimus, quibus, vt annotauit Nicetas, omnia quæ circa se facta erāt, perpetuâ memoriâ retineret; vocauit enim Nomen vnius Diem, & Nomen secundæ Cassiam, Nomen tertiæ Cornu-stibij, c. 42. quibus Nominibus vir sanctus tres status quos habuit clarè depinxit: Primus fuit, cùm in principio rerum omnium copiâ & facultatibus abundaret, magnus inter omnes Orientales, & tamquā rex aliquis honoratus. Quoniam tamen hic status adeò felix ac prosper in magnam desijt calamitatem, significauit eum per diem, quæ licet clarissimi solis irradiata fulgoribus, in atram tamen obscuramque noctem desinere consuevit, *in qua*, vt loquitur S. Gregor. 4. mor. 16. *tanta est tenebrarum obscuritas, quanta præcesserat diei claritas*. In Hebræo vocatur יְמִימָה, à radice יוֹם, quod est *dies*, quasi dicas diaria; status namque ille tantùm fuit quasi diariæ cuiusdam prosperitatis. Secundus fuit, quando flagellis, atque infirmitatibus contritus, suauissimum virtutum plusquam odorem de se longè lateque diffudit, heroicum planè, ac singulare tolerantiæ præbens exemplum; & hunc quidem statum Nomine secundæ filiæ designauit, Cassiam appellando: est autem cassia aromaticus frutex, cuius in Arabia, magna est frequentia, vt scribit Dioscorides, aprus, teste Plinio, ad coronas odoratissimas contexendas, cuiusmodi non paucas mirâ illâ, ac singulari suâ patientiâ promeritum se esse non ignorabat. Tertius fuit plenæ ac perpetuæ, cùm vixit, affluentiæ & prosperitatis status, quo bonis omnibus, ampliùs multò, quàm priùs abundarat, fuit locupletatus, quem aptè proinde expressit Nomine tertiæ filiæ, quam hac de causa Cornu-stibij appellauit: Græci legunt cornu Amalthææ, quod famosissimum fuit, atque ab omnibus ad largissimam bonorum huius vitæ abundantiam indicandā vsurpatur; habuit enim vir sanctus diuitias, facultates, salutem, filios, filias ad quartam vsque generationem ex voto ac voluntate.

Gen. 41. 51.

Rabanus. Angelom. Hugo Car. Montanus. Chrysost. Euseb. Cæs.

Lipoman.

Ratio Nomenclaturæ trium filiarum Iob.

Iob. 42. 14.

Nicetas.

S. Gregor.

Petat hîc aliquis, cur S. Iob hæc Nomina filijs suis non imposuerit, qui præstantiâ & fortitudine filias longè antecellebant? Resp. quid filijs fuerit factum nos latere, cùm taceat Scriptura, fortè non absimilia eis Nomina consignârit: de filiabus autem narrari hæc, vtpote quæ, cùm sub oculos parentum assiduè soleant versari, ad perpetuam totius status memoriam conseruandam apprimè facere videbantur. *In filiabus itaque quasi columnis quibusdam domus suæ*, vt verbis Chrysost. vtar, *omnium memoriam beneficiorum inscriptam tenere volebat, per Nomina quæ illis consignârat*.

Chrysost.

4. *A præsagio & omine bono per Nomen expresso.*

Accedebat Quartus non minùs eis vsitatus Nomenclaturæ fons quàm ceteri, bonum scilicet omen ac præsagium futurorum, cùm ea liberis suis Nomina imponerent, quæ illis earum virtutum memoriam refricarent, quibus eos excellere quàm maximè volebant, aut certè augurabantur: vnde Lamech vocauit filium suum Noë, id est, *requiem*, dicens: *iste consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum*, Gen. 5. & Seth, vt alios omittam, filio tuo Nomen imposuit Enos Gen. 4. id est, *vir inuocator Dei*, vt interpretatur S. Ioann. Chrysostom. hom. 21. in Genes. *quia iste*, inquit textus, *cœpit inuocare Nomen Domini*, ante eum namque Cain, eiusque filij immemores Dei suis tantùm commodis vacabant; natus verò Enos sopitam, seu potiùs sepultam religionem suscitauit. verus Enos, de quo Nomine S. Chrysost. suprà: *Vidisti*, inquit, *appellationem diademate clariorem, purpurâ meliorem, quid fuerit illo beatius, qui inuocatione Dei ornatur, idq; pro Nomine possidet?* exinde digrediens ad veteres illos Patriarchas, qui ea filiis Nomina indebant, quibus non tam de auita nobilitate, quàm de exercenda pietate admonerentur: *A principio*, inquit, *erudiebant pueros, qui ipsis nascebantur, admonentes et appellationibus, quas ipsi imposuerant, vt virtutem exercerent*. Quam in

Gen. 5. 29.

Gen. 4. 26.

Chrysost.

Dioscorid. Plinius.

Chrysost.

rem

S.Hieron. rem quid S.Hieronymus solitâ ingenij sui acrimoniâ contulerit,ex Proœmio Comm. in Michæam operæpretium fuerit recensuisse: *Quomodo apud nos votiua*, inquit, *& quasi ob virtutis auspicium ponuntur vocabula, v.g.Victoris,Casti,Pij, Probi, & apud Græcos Σώφρων vocatur & Εὐσεβὴς, & appellatiua Nomina vertuntur in propria: sic apud Hebræos Michæas, Abdias,& Zacharias,ceteraq; huiusmodi ex virtutum vocabulo liberis à parentibus imponebantur.* Quibus verbis significat S.Pater Nomina filiis impositа à parentibus ex voto,& desiderio, eorumdem optantium filiis virtutem, aut præstantiam talem, qualem Nomina præ se ferrent, credentiumque tales omnino filios suos futuros, quales Nomen pollicebatur. Ita Prophetis his factum videtur, vt Oseas,*Saluator*,dictus sit à parentibus,sperantibus eum fore populo suo Saluatorem; Michæas ab humilitate,vel quòd nemo ei par futurus singulari animi demissione; Abdias, *seruus Dei*,quòd cuperent eum Deo addici,& dicari; Zachárias, *memoria Dei*,aut *memor Dei*, quòd & ipse Dei memor futurus,& ab eius memoria numquam recessurus speraretur. Atque his præcipuè ex fontibus apud eum populum Nomina promanabant.

Vnde Græci Nomina acceperint. Idem planè apud Græcos in more positum fuisse inuenimus. Ammonij Philosophi locum nunc produxisse sufficiat:hic in disputatione de Homonymorum origine, cùm duo primùm generalia capita cõstituisset, πρῶτα & δεύτερα, posterius in nouos ramos diducit: *Ea verò*,inquiens, *quæ sunt à mente & consilio Homonyma, varia rursum sunt; alia enim à memoria oriuntur, vt si quis Auì sui memoriæ det hoc,vt filium eiusdem Nomine gaudere velit; alia à spe, quando videlicet pater aliquis filio Nomen Platonis imponit,ea spe inductus, fore vt filius se aliquando ad Platonis laudes & gloriam præclaris studiis componat. Et sanè in honestis, atque excitatis ingeniis etiam hic Nominum stimulus non parum ad honestum morum studium excitat & impellit.* Ita ille.

Vnde Romani Nomina petere soliti fuerint? At Romanos visamus. Apud hos morem obtinuisse inuenio, vt se suosque appellarent Nominibus vel Aboriginum, vel Troianorum, vel Sabinorum;vnde Fabij,Pomponij & similes prodierunt. Aliàs à vario casu,aut facinore egregio perpetrato;hinc Scæuolæ,hinc Torquati,& alij nuncupati. Aliàs denique à viris magnis,atque in republ.gestarum rerum gloriâ claris, vt tam eis pro ornamento, quàm excitamento esse possent, Nomina adscisebant, inter quos & cuiusque parentes potissimùm numerabantur, maximè si qua virtutum laude ac gloriâ commendati.

Veteres Hibernorum cacoethes in Nominibus imponendis. Longè hinc abisse visi sunt veteres illi Hiberni,quo nescio timore, ne dicam superstitione deterriti, qui Nomen parentis, vel alicuius ex ea familia tum viuentis, imponere liberis non audebant,mortem inde accelerari sibi persuadentes;mortuorum verò Nomina ne interciderent, tantummodò vsurpantes, vt veteres gentis historiæ denarrant. Peiùs verò, atque omnino insanè Bornij Libyæ populi sine legibus, sine religione viuentes egisse mihi visi, vt scribit Ioan. Leo Africanus, qui ex proceritate, aut lineamentis corporis,aliisque notis Nomen singulis quibusque affingere solebant, & hunc quidem longũ,alium curtum,crassum,curuum, ventricosum, strabum, simum, aliisque huiusmodi Nominibus vocitabant; quò accedere videntur ij,qui Floridam incolunt, versus littus Maragnonium,ac se plumis auium vestire consueuerunt, nullo alio vtentes Nomine, quàm auium, earumque colore, quarum plumis amiciuntur.

Ioan. Leo. *Quid Borny & Afri hac ea parte fecerint?*

Qua ratio Christianis conueniat. Alia planè apud Christianos methodus viget, quibus vti omnis honesti ratio cordi est; ita virtus amori; primùm igitur curare hi, vt quod Nomen liberis imponant, vnius è cælitum numero sit,cuius tutelæ infans committatur,reiectis omnibus & explosis gentilium phaleris,falsorum Numinum commentis:vbi principem sanè locum ab ipsis Ecclesiæ incunabulis SS.Martyres obtinuere, vt testatur Theodoretus serm. 8. *Martyrum verò appellationes magis norunt omnes,quàm vel amicissimorum Nomina: & hac suis liberis imponere student, quo eis inde securitatem, & præsidium comparent.* Deiu non segniter hîc beneficiorum,quæ certo indigetum quorumdam patrocinio obtinuerunt, memoriam fouent,dum eorum Nomina liberis imponunt, quorum inuocatione, si vel nati,vel sani perstiterunt, vt de Nicolao Tolentinate, Francisco Paulano,centumque aliis,sacri testantur Annales. Ad hanc quoque classem refero eos,qui illius è Sanctis Nomine suos nuncupant, cuius tutelæ in fastis dies illa adscribitur, quâ nascuntur. Tertiò & id obseruare hîc solent, præcipuè nobiliores, quibus familiæ decus, ac gloria commendata est, vt posteri ac nepotes maiorum suorum Nomina gerant, quorum æmulatione ad parem virtutem acuantur; hinc Regibus Hispaniæ Philippi,Galliæ Ludouici,Angliæ Eduardi Nomen frequentiùs vsurpatum: huc reuoco quod Iulius Cæsar Scaliger exercitatione 266.de se scriptum reliquit: [Paulus à Middelburgo, qui postea Maximiliani Cæsaris beneficio fuit Episcopus Forolempronienſis,omnium sui temporis Mathematicorũ facilè princeps, & antesignanus, cùm mihi salutis lauacrum imperiretur,iussit hoc Nomine,quo tibi nunc notus sum, nominari. Canem imperarat Pater,vt maiorum suorum, quasi inauguratione quadam, si potentia non posset, memoriam renouaret. At Middelburgius,qui meum natalem diem, atque cæli faciem considerasset, hilariore,vt ferebant,vultu, Canes,inquit, tui suâ fortunâ defuncti sunt,hunc dictatorem alterius fati,noui sanè, caput esse oportet. Quod mihi adulto

Theodor.

Scaliger.

adulto postea, & quid innueret ignoranti sæpè inculcauit, hisce nempe verbis, *à te principium.* Ergo, Cardane, si me tunc Canem appellasset ille, quid faceremus? Cum Romanorum aliquo commutarem? méne Caninium, aut Canium illum bonum virum Martialis facetè non facerem. Barbarum enim Nomen hoc, Canis, quod à Turcis contumeliosè objcitur vniuerso generi Christiano, argumento esset incorruptæ fidei meæ, perpetuæ constantiæ, animi impetterriti. Haud enim me latet, quemadmodum Plato cupiat, huiusce bestiæ simillimos esse suæ reipublicæ conseruatores.] Hactenus ille, de quo quid Lector sentias, tecum expendendum tibi relinquo, dum ego ad aliud transeo, & Lemma finio.

Sunt itaque & alij, quibus & casus subinde nouus ac insolens Nomenclaturam solet inuenire. Ita quintò genitus S. Ludouici filius à parente inuicta heroina Margareta Galliarum Regina dictus Tristans, quòd natus esset in summo matris luctu ac tristitia, cùm pater in Palæstina captiuus teneretur, vti multis antè sæculis à matre Rachele Beniamin dictus fuit Benoni, *filius doloris.* Ita & Ludouici Iunioris filius Adeodatus vocitatus, quòd obsecrationibus eum pater tertia tandem ex vxore, ipse magnus natu impetrasset, licet postea Nomen Philippi assumpserit cum corona. Æmyl. lib. 3. Sic Friso filiam suam Wehemoedtam appellauit, quasi animum perculsum, ob matrem in partu amissam, vt recordaretur periculorum, quibus in relinquenda patria, & quærendis nouis sedibus fuerat exercitus, vnde ab hac Wehemoedta terra Bremensis, vbi illa mortua est, dicta est terra Wehemoedtia.

Atque his aliisque propemodum fontibus Christiani sua suorumque Nomina accersiuerunt, laudabili posteris relicto exemplo Maiorum vestigiis perpetuò insistendi. Vbi præterire nequeo cacoëthes illud, ac prepositerum zelum, ne dixerim superstitionem Caluinistarum, qui ex odio certo nec dubitato Catholicorum, exquisitè Nomina legis, ac Testamenti veteris passim repetunt, & suis imponunt, vt ipsorum filij Ioseph, Beniamin, Samuel, Daniel, Isaias, Ieremias, Micheas; filiæ Susanna, Esther, Rachel, Lia, Iudith appellentur. Quod à me neutiquam dictum velim, quasi Nomina illa contemnam, sed quod ex causa, & maligna hæresis intentione, ea minùs probem. Quis enim fraudem callidi serpentis non subodoretur, qui vt nouis semper assultibus in Ecclesiam incurrere solet, ita nunc vt Christianissimum vel diuinat, vel confundat, Iudaissimum denuo suscitare contendit? vnde fieri amat, vt qui præcipui de gente Caluinistica haberi cupiunt, vti sunt Prædicantes, Ministri, Professores, his ferè omnes eiusmodi Nominibus appellentur, probroso Catholicis omnibus exemplo.

Caluinistarum preterita in Nominibus veteris testamenti confectandis.

Denique nec Turcæ hic omittendi, qui liberis suis statim ac lucem viderint desumpta à Maioribus, bello vel facto illustribus Nomina imponere consueuerunt, ita tamen vt non liceat cuique suis quodlibet Nomen imponere, sed nobiles Nomen nobilis alicuius, aut discipuli Mahometis, plebeij plebeium, vel mularum actoris magni Turcæ imponant necesse est. Quæ vti in hominibus locum habent, ita quoque certâ ratione in terris ac regionibus inueniri solent; frequentissimum namque Prouinciis nouiter inuentis aut subiugatis à loco vel flumine earum primùm exploratore, vel ab earum Regibus aut exploratoribus Nomen imponere, vt multis exemplis ostendit Iosephus lib. 1. Antiq. c. 6. Gaspar Sanctius in Isaiæ cap. 2. n. 20. Ita de vrbe Mexico obseruat Gregorius Garcia lib. 4. de Indorum origine cap. 3. dicens Nomen traxisse ab antiquorum Indorum duce dicto Mexi, qui olim eum locum bellica virtute possedit.

Turcarum mos in liberis denominandis.

Iosephus. Sanctius. Garcia.

LEMMA QVARTVM.

Imponendi Nominis tempus, & cæremoniæ.

QVàm certum atque exploratum est nullam non gentem in hoc terrarum orbe reperiri, quin habeat statum aliquam Nomini imponendo diem (solos excipio Atlantes, siue Abarantes Africæ populos quibus neque cura, neque mos est infantibus suis Nomen indere, vt Herodotus lib. 4. & Stobæus serm. 44. testantur) tam dubium atque incertum est, ecquis ille tandem, quotúsve à natiuitate fuerit dies? Quot capita hic populorum, tot sententiæ, totidemque consuetudines ac mores. Apud Hebræos Θεοδίδακτον illum populum, diem ab ortu infantis octauum passim vsitatum inuenio, idque vel ex diuino præcepto, quod traditione cognitum erat; vel humano, quod ex longa illa, & vetere consuetudine nascebatur. Nec suo carebat res hæc fundamento; nam, vt bene Auctor de Cardinalib. Christi operibus: *Octauo*, inquit, *die, Nomen circumciso aptari intimatum est eis, qui digni Sanctorum consortio censebantur, quod eorum Nomina scriberentur in celis, & æterna beatitudinis, quam post vitæ huius septimanam octaua consequitur, fierent heredes.* Suadebatque idem impensè ratio naturalis, cùm, antequam exactus sit dies septimus, parum constet an fœtus perfectus futurus sit, ac vitalis, an imperfectus & abortiuus; nam, vt bene scribit Aristoteles lib. 7. de hist. Animal. cap. vlt. *Plurimi antequam exactus sit dies septimus, intereunt.* Exemplo esse possit primus Dauidis ex Bethsabea filius, quem die septimâ extinctum narrat Regum historia, alijque sexcenti. Magnam siquidem vim esse hebdomadæ in iis, quæ ad fœtuum in vtero formationem, & in

Hebræi infantibus octauo die Nomen indebant.

Herodot. Stobæus.

Aristot.

lucem

Hippocrat. lucem editorum vitam pertinent. Hippocrates multis in locis probat, maximè autem libello de carnibus, variis argumentis statuens hanc assertionem, *vitam hominis septem dierum esse*, primùm quidem quòd septima dies certam firmamque iam perfectæ conceptionis notam præstet, deinde etiam adultis vita septem dierum esse perhibetur, quia, vt dicit, si quis septem diebus nihil edere aut bibere velit, plerique quidem in ipsis moriuntur, sunt tamen qui illos transmittunt, & tamen moriuntur; quam ob causam dixero Deum Dominum die sextâ cibum misisse Danieli in lacu leonum existenti, ne si fortè septimam attingeret, fame periret, nam etiam in his quæ miraculosè agit Deus, rationem habet naturæ, ne plura quàm opus sit, B mitacula designet. Itaque & conceptio, & argumentum vitalis ortus, & duratio vitæ hominum, sine refectione, septem dierum est; meritò ergo atque iuxta hominum naturam gens Hebræa pueros quasi iam victuros octauo die nominauit.

Græci pro temporis varietate varios quoque dies designatos habebant. Iø. Meurs. Suidas.

Ad Græcos veniamus: hîc non vnum aliquem certum, definitumque diem, quo suis Nomina indere solerent, sed varios, & incertos pro gentis more, reperiemus. vnde l. 4. de puerperio auctor est Ioan. Meursius, Athenienses quinto post partum die Nomina infantibus imponere cõsueuisse. Suidas verbo Δεκάτῃ ἡμέρᾳ moris fuisse inquit apud Athenienses, decimâ post natiuitatem nocte conuocare paternos, ac maternos familiares, & proximos amicos, illisque præsentibus Nomina puero imponere, & sacrificare Diis, deinde epulari congregatos; & hunc morem Alexand. ab Alex. gen. dier. lib. 2. cap. 25. pro Græcia constituit vniuersa. Contra verò Aristophanis Vesparum interpres ex Aristotele testatur Nomina istic non antè hominibus indi solere, quàm se pro ciuibus gerere possent, apud Curiales quidem anno 15. apud populares verò ann. 18. dum ex pueris in ephebos, atque viros adscriberentur. Adeò nihil in gente hac stabile ac firmum, nisi temporum varietas excusat, inuenitur: quare

Alex. ab Alex. Aristoph.

Romanis quoque dies nulla stabilis aut certa fuit. Valerius.

Ad Romanos declinemus. Morem his fuisse scribit Valerius, vt pueris antequam virilem togam sumerent, puellis priusquam nuberent Nomina non imponerentur; sed non diu tenuisse eam consuetudinem oportuit, cùm historiæ plurimæ Papyrios, aliosque pueros antè nominarint, quàm virilem togam potuerint assumpsisse: & quot insuper virgines vestales suis istic Nominibus appellantur, quæ numquam nupserunt, vt Minutia, Popilia, Vrbina, Opia, Opimia, &c.? quot epitaphia in vetustis marmoribus leguntur infantium, ac puerorum, quorum ibi Nomina exprimuntur? quare meliùs Festus Pompeius l. 10. verbo, *lustrici* (cui in Romanis quæst. Plutarchus, & in Saturnalib. c. 16. subscribit Macrobius) sic tradit: *Lustrici dies infantium appellantur; puellarum octauus, puerorum nonus, quia his lustrantur, atque eis Nomina imponuntur*: disparitatis huius causam hanc affert Plutarchus q. 10. è sinu naturæ depromptam, quia feminam priùs augeri, adolescere, vigoremque & absolutionem consequi cernimus, quàm marem. Cur autem non ante diem octauum Nomina imponerent, ad eamdem naturam reiiciunt, cùm septima ab ortu dies periculosa sit infantibus, tum ob aliud, tum quòd eâ die vmbilicus plerisque decidat, quod antequam fiat, plantæ, quàm animali similior est infans. Aut fortasse maribus & feminis eiusmodi numerum dierum congruere Romani censuerunt, Pythagoricos secuti, qui marem imparem numerum vocant, parem autem feminam; impar enim faciendus est, & in compositione præstat numero pari, diuisisque in vnitates ambobus, par instar feminæ vacuum in medio reliquit spatium, impar verò semper medium habet plenum. Sed nec in hoc vestigio, licet solido satis ac firmo, perstitere; subsequentibus namque annis, Iulio Capitolino testante, statuit Antoninus Imperator, vt Nominum hæc impositio die tertio à natiuitate perficeretur, ne diutiùs reipub. membrum suo Nomine destitueretur, primus, inquit præfatus auctor, *Iussit apud præfectos erarij Saturni, vnumquemque ciuium natos liberos profiteri*, intra tertium diem Nomine imposito. Dies autem hic lustricus dicebatur, cui Græcorum ἀμφιδρόμια affinia existimantur, C teste Casaubono in Athenæum lib. 2.

Iul. Capit.

Casaubon.

Turcæ eo die quo nascuntur suis Nomina imponunt. Georgen.

Ad Turcas quod attinet, biduo citiùs hi suos Nomine insignire solent, de quibus scribit Bartholomæus Georgenizius lib. 1. de morib. Turc. consueuisse illos ipso natali die Nomina proliibus suis designare. Barbarissimè autè omnium ipsi cum primis barbari Agareni è regno Fessæ, quos Leo Africanus l. 3. scribit septimo die Nomina liberis imponere, cùm tamen is dies criticus, & climactericus, ac puero ominosus sit, vt Aristoteles l. 7. de natura animalium ostendit, vsque ad septimũ enim mille imminent infanti casus. Prudentiùs Sinenses, de quibus ita narrat noster Nicolaus Trigautius, ab illis ad nos redux l. 1. suæ expeditionis c. 8. Parens, vbi nata proles fuerit, ei Nomen indit, si mascula fuerit, nam neque feminæ, neque puellæ, neque adul- D tæ Nomen apud Sinas habent, sed patrio cognomine, & numero quem inter sorores habent nascendi ordine appellantur.

Leo Afric.

Agareni in Africa diem septimum obseruant. Aristotel.

Sinenses primum lustricum ac nominalem esse volunt. Trigaut.

Hæc acus nauticæ instabilitas, vsque dum pulchram suam aspexit Helicen; hæc Calthæ incertitudo, quoad lucidum suum astrum inuenerit; hæc lunæ varietas, donec soli suo steterit opposita, rectos eius in se radios exceptura: quæ vbi contigerint, & acus sisti, & caltha solem vnum sequi, & luna claro lumine gaudet adimpleri: ita sole iustitiæ nobis exoriente, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus

Festus. Plutarch. Macrob.

Digitized by Google

populus acquisitionis, quem de tenebris vocauit Deus in admirabile lumen suum, certi hìc aliquid ac stabile inuenit, dum consuetudine iam inde ab Apostolis tractâ, vnà cum ipso baptismo infantibus suis Nomen imponit, vt sic profiteatur, se in libro vitæ, Christianæque militiæ eos adscribere, taleisque ab omnibus haberi velle. Quod autem ad diem attinet, certus hic non est: aliquando namque necessitas primam nascẽtis horam exigit, plerumque dies alter, vel tertius arbitrio parentum sumitur. Explodit hanc consuetudinem Matthias Flaccus Illyricus cent. 1. lib. 2. c. 6. sed fatuè non minùs, quàm imprudenter, cùm negat Apostolorum tempore eam in vsu fuisse, quia Eunuchus Reginæ Candacis à Philippo baptisatus, Act. 8. semper, vt ait, vocatur Eunuchus, vti ante, ita & post baptismum suum. O stolidum caput! quasi Eunuchus sit Nomen proprium personæ, & non potius designet corporis vitium, quod sanè baptismi aqua non tollit: licet non id agamus vt adultos omnes dum baptismo initiarentur Nomen nouum assumpsisse velimus, quod, vtpote eis liberum, fecisse scimus cumplures, multos autem nequaquam; sed de paruulis assertio nostra procedit, pro quibus fideiussorem habemus magnum Dionysium Areopagitam lib. de Eccles. Hierarch. c. de baptismo, & 30. inter Canones Concilij Nicæni, quos ex Arabico in Latinum conuersos nuper edidit Franciscus Turrianus noster, quo iubentur Christiani in baptismo Nomina imponere filijs suis &c. quod hactenus, quàm latè patet orbis Christianus, sanctissimè obseruari solet, non sine eximiæ quibusdam lætitiæ signis, ac familiarium paternorum, maternorumque congratulatione: quo etiam spectant solennes epulæ, munerum largitiones, missilia, aliaque id genus, non obscura hilaritatis argumenta; nec absque ratione; magna namque lætitiæ seges est, prolem suam antè anonymam, nec cælo, terrisque cognitam, iam sacris vndis ablutam coram Deo, hominibusque habere nominatam. Scribit S. Gregorius lib. 4. dialog. c. 26. de Mellito quodam notæ sanctitatis viro, conspexisse eorum Nomina litteris aureis in libro vitæ exarata, quos Felix Portuensis Episcopus paulò antè baptismo expiarat. Quod ille externis oculis vsurpauit, nos mente internâ credimus, illinc sumentes exultandi causam, vnde carni nostræ ac spiritui factum est bene. Duces hìc se præbent Hebræi, quorum qui reliqui, in hodiernam vsque diem celebri conuiuio, quod *misthe hamilah* appellant, hanc Nominis impositionem excipere consueuerunt, velut ritum priscum per manus traditum etiamnum retinentes, vt eo velut cõgratulatorio epulo, ad agendum Deo gratias, pro puero in libro viuentium recensito, sese mutuò adhortentur. Hos secuti sunt Athenienses, de quibus Hesychius litteris consignauit, eos donorum missionibus, ac magnificis interpositis epulis Nominalium solemnitatem solitos celebrare, quibus & varia sacrificiorum genera à Suida adiunguntur, vt nihil ad perfectam animi, corporisque lætitiam vltra requireretur. Deus faxit vt dum ex veteri more non malo, de infantis Nomine scripto in cælis lætamur, nostra nequaquam intemperantiæ vitio in terra describamus.

Christiani suos in Baptismo nominant.

Matthæi Flacci Illyrici insulsitas detecta.

Dionys.

Turrian.

S. Gregor. Virum Mellitum.

Dies quo infans nominatur festiuus & iucundus habetur.

Hesych.

Suidas.

Varij tam apud Græcos quàm Latinos Nomina sua mutarunt.

LEMMA QVINTVM.

An Nomen semel impositum mutari possit? quare? & à quo? vbi de Imperatoribus, Regibus, & Religiosis cum nouo statu ac dignitate noua Nomina assumentibus tractatur.

PRoprium cuique Nomen vel ab ortu statim, vel non ita multò pòst imponi solere, suprà dictum est, vt hominum inter homines vigeret societas, & suus vel hinc domesticus ad virtutem stimulus esse possit: ambigat interea forsan aliquis quantâ id religione, ac constantiâ factitatum, an Nomen assumptum semel, in aliud nunquam fuerit conuersum, & si ita est, qua id authoritate, causaue fieri consuetum?

Ad primum quod spectat, hominum Nomina mutabilia dixit Vlpianus, vnde ceteri fortè IC. ad l. 1. C. de mutatione Nominum, vnumquemque Nomen suum mutare posse voluere, duo tamen excipientes, Primum, ne seruus sit qui Nomen suum immutat, huic enim id posse licere nolunt, ne aliquando dominum fugiens, ab eo queat inueniri, vt Bald. & Ang. in d. leg. 1. C. de mutat. Nominum. Secundum, vt fraus omnis ac dolus absit. Ita Diocletiani, ac Maximiani lex habet, quam Iustinianus in suo Codice comprobauit, & perpetuò deinceps ratum esse voluit: *Sicut initio Nominis, prænominis, cognominis recognoscendi singulos, impositio libera est priuatis: ita eorum immutatio innocentibus periculosa non est. Mutare itaque Nomen, vel prænomen, vel cognomen, sine aliqua fraude licito iure, si liber es, secundùm ea, quæ sæpe statuta sunt minimè prohiberis, nulli ex hoc præiudicio futuro.* Quâ porro cautione id obseruatum, tum apud Latinos, tum Græcos fuisse legimus, vt homines liberi atque ingenui summa sibi libertate Nomenclaturam mutarent: ita qui priùs Tyrtamus apud illos nominabatur, pòst à diuino suauissimæ orationis fluxu Theophrastus est dictus; & splendidissimum illud Academiæ iubar, à quo tota Peripateticorum natio lumen accepit, cùm ab Auo Aristoclis Nomen accepisset, postea Plato dici maluit: ita qui antè Melesigenes dicebatur, Homerus postea dictus est: Apud hos verò Alexianus Mammææ filius Alexander appellatus fuit: Augustus verò

Quæ conditiones obseruandæ sint in Nominis mutatione.

Cæsar cùm primùm Thurinus vocaretur, mox A eo repudiato Octauij Nomen assumpsit. Archias quoque Poëta, posteaquam ciuis Romanus factus esset, Aulus Licinius appellari voluit, vti Cicero ostendit: ad hæc solenne id eis ac sanctum habebatur, vt quicumque adoptione in alienam familiam transiret, nouum Nomen, hereditario velut iure sortiretur, vt in Octauio Suetonius c.7. & alij passim testantur, clarissimè autem Alexander ab Alexandro l.2. genial. dier. c.29. *Demum*, inquit, *vilissima mancipia seruitute exempta in ordinem equestrem adscisere, & equestri dignitate, ac pretorijs ornamentis honestare vsu inualuit, in quo obseruatum est, vt sublatis explosisq; veteribus Nominibus, quos ad equestres splendores aduocabant, ingenuorum, veterumq; Romanorum Nominibus nuncuparent, ne quid nota Nominis obsoleti collato honori officeret.* Iustissimus sanè mos; indecens quippe est, vt vili Nomine insigniatur qui ordinem sublimiorem consecutus est. Solebant præterea mortuis consecratis Nomina mutari, credo, ne quis eos putaret homines fuisse: sic Romulus post mortem Quirinus dictus: Leda, Nemesis: Circe, Marica: Ino, Leucothea, materque Matuta, & Melicertes filius eius, Palæmon, atque Portumnus. Lactantius l.1. de fals. relig.

Suetonius. Alex. ab Alexandr. *Serui libertate donati Nomina mutabant.* *Mortuis dum consecrabantur Nomina mutari solebant, quæ vel* Lactant.

Ad hæc in adeundis hereditatibus in quibus lege quasi cautum, & obseruatum constat, vt C eius à quo heres quis institutus fuisset, ex Testatoris voluntate Nomen acciperet, & suum immutaret, exemplo M. Bruti, Q. Cæpionis Nomen assumentis, qui inde postea Quintus Cæpio Brutus appellatus fuit, & Pomponij Attici, qui propter Q. Cæcilij hereditatem, Q. Cæcilius Pomponius à Cicerone dictus fuit.

Testamentarius ea conditione heres institutus Nomen mutabat.

Præterea quando Nominis mutatio pro defensione sua, vel amicorum, vel rerum suarum ad periculum aliquod euitandum necessaria videbatur: quoniam hoc citra vllam fraudis suspicionem, & falsi pœnam licitum est, Farinacius in praxi Crim. q.150. post Butrigar. Baiard. & alios. Sic cùm ad Valentem Imp. fama delatum esset, Necromanticos quosdam per XXIV. literas puluerì inscriptas diuinatione galli gallinacei quæsiuisse, quis post Valentem imperaturus esset, ille autem literas ΘΕΟΔ esse, ex quibus eius Nomen, qui post se regnaret, componeretur, intellexisset, licet obscurum satis esset oraculum, cumplures, qui erant vel Theodori, vel Theoduli, vel Theodosij, vel Theodoti, vel Theodosioli, vel alijs similibus Nominibus appellati; interfici iussit. Multi igitur præ metu animis ipsorum iniecto, sua Nomina commutarunt, eaque, quæ parentes illis in lucem editis imposuerant, tamquam plena periculi abnegarunt. Socrates l.4. histo. c.15. Paulus Diaconus de gest. Roma. ad Eutropium addito lib.12. Zonaras, alijque.

Metu mortis iniecto Nomina mutata. Farinac. Socrates. Paul. Diac. Zonaras.

Atque in hunc fere modum prisci Græci Latiniqúe agere solebant: cautiùs fortasse atque circumspectiùs non parum Hebræi, quorum hac in parte, quæ, qualisque fuerit agendi ratio, si Philonis περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται liber exstaret, cuius S. Hieronymus in catalogo meminit, relatu facilè nobis foret, vbi nunc haud scio, an cui satis sit expeditum; hoc autem certum, duo hîc potissimùm illos spectare consueuisse, causam videlicet efficientem, & finem: ad illam referebant præcellentiam, dominatum, ac potestatem, ita vt qui eiusmodi præpollerent, liberè suis Nomina immutarent, vt de Eliacim filio B Iosiæ dicto à Pharaone Ioacim, de Matthania appellato à Nabuchodonosore Sedecia, Regum fasti testantur. Ad finem verò, melioris status consecutionem, vel certè nobile aliquod augurium venturæ felicitatis aduocabant: ita Genes. 41. ab Aegyptio rege, qui antè dicebatur Ioseph, Tsaphnet Paheneach vocatus est. A Moyse, Num. 13. Hosea siue Osee dictus Iehosua, siue Iosue, vt quoniam dux militiæ delectus esset aduersùs Amalech, per Nominis figuram, & populum in terram promissionis induceret: quos inter terminos Maioribus vsitatos si nepotes se continuissent, nunquam Nomini suo tam fædam infamiæ notam inussissent, quam omnes, quia scimus, lugemus: postquàm enim cum gentilibus commercium habere cœperunt, illorum conuersatione corrupti, Nomina sua commutarunt, & patrij soni, vti virtutum pertæsi, Græcorum mollitiem in Nomine affectarunt: sic Iesus Pontifex Iasonem, Onias Menelaum se appellari voluerunt, vt Iosephus l.14. Antiq. author est.

Causa efficiens, & finalis præcipuè spectanda in Nominum mutatione. S. Hieron. Iosephus.

Venio ad Christianos, quibus, vt ceteris omnibus Nominis quidem permissa mutatio, sed non leui illa de causa, nec absque legitimis cæremonijs, longo vsu ac more Maiorum comprobatis. Vnde magnus ille fidei Catholicæ assertor Athanasius, in disput. contra Arium, sic scripsit: *Hanc ergo ab Apostolis traditam de nouis vtendis Nominibus formam Ecclesia tenens, contra diuersos Hæreticos, vt sana fidei ratio postulat, diuersas edidit Nominum nouitates, quod plerumque fieri sacris interuenientibus Sacramentis vsus ipse ostendit, & probat.* Primùm itaque se nobis hic offert Baptismatis sacri collatio, ex qua cùm nona vita auspicium ducere soleat, noui quoque mores nouusque ardor accendatur necesse est, qui vel statim in adultis, vel suo post tempore in paruulis imitatione eorum, quorum Nomina geruntur, non parum inflammari consueuit, contingit enim in adultis non rarò, vetera illorum Nomina, vel gentilium esse, vel certè eiusmodi, à quibus nihil pietatis melioris sperari possit, aut exspectari; quare non absque vera ac proba ratione, tum veteris in nouum Nomen permutatio fieri solet. Sic apud Bedam lib.5. hist. c.7. Ceadualla Rex dictus est Petrus, cùm Dei & S. Petri

Athanas. *Apud Christianos Nominum mutatio fieri solita susceptionis Sacramentorum, primò Baptismi.* Beda.

Exempla eorum qui ſuſcepto Baptiſmo Nomen mutarunt.

S.Petri amore ductus, relicto regno ad huius limina acceſſiſſet, ibiq́ue ſanctum Baptiſmi Sacramentum ſuſcepiſſet. Sic Placidus, Euſtathius: Traiana, Theopiſte, apud Lipoman. tom.6. apud S. Gregor. Turonenſ. l.5. hiſt. Fr. c.38. Magnudat Perſa vocatus eſt Anaſtaſius. Carolus IV. Imperator aureâ bullâ clariſſimus Nomen quod antè geſſerat Wenceſlai, Caroli Nomine Pariſijs in hoc ipſo Sacramento felicibus auſpicijs commutauit. Apud Saxonem l.10. Rex Olaus appellatus eſt Iacobus, & noſtra hac ætate tot in India, Iaponia, ac Peruana regione, principes & Reges, alijq́ue non pauci dynaſtæ excluſo priorum Nominum fermento, nouorum azymis epulari cœperunt.

Lipoman. S. Gr. Tur.

A

Secundò, ſuſcepiene Confirmationis Nomina mutari poſſint.

Baptiſmum ſequitur Confirmatio, quam dum ſuſcipimus, nomis velut armis ad prælia Domini prælianda induendi, nouum quoque, ſi prius diſpliceat, fas eſt Nomen arrogare: ita S. Herminigildus Leouigildi Regis filius, cùm fieret ex hæretico Catholicus, & chriſmaretur, vt loquitur Gregor. Turonenſ. l.5.c.38. Ioannes vocatus eſt: ſic qui Wenceſlaus vocitatus fuerat, Carolus poſtea quartus fuit, apud Æneam Sylvium in hiſtoria Bohemorũ. S. Adelbertus quoque Epiſcopus Pragenſis in eadem ſacra Chriſmatione hoc Nominis aſſumpſit, cùm antè Voicechus diceretur.

Æn. Sylu.

B

Tertiò, ſuſceptione Ordinis.

Ad Confirmationem accedit Ordinatio ſacra, quâ ex milite gregario, iam Chriſtianus in Ducem, ac Principem inauguratur, tantò hic magis nouo Nomine dignus, quantò præcellentiorem ceteris ſtatum conſcendit. Ita cùm S. Anſgarius, & Ibo in Sueuoniam mittere ſtatuerent Gaudebertum, eumdem, dum Epiſcopum crearent, Simonis Nomine inſignierũt. Crantz. l.1. Metrop. c.32. S. Willibrordus, dum à Sergio Papa mitiaretur, dictus eſt Clemens; pro Winfrido, Bonifacius primus Moguntinorum Epiſcopus ſimiliter eſt appellatus, vt ſcribit Willibaldus: quod nemo mirabitur, cùm Dianæ Epheſiæ ſacerdos, etiamſi antè Pyrrhus, vel Dromo eſſet, poſtea Megacles, Megabyzus, Protarchus, honoris causâ diceretur. De ſummis Pontificibus, ſequenti capite, quod tanta eorum maieſtas iure ſibi vindicat totum, loquemur.

Crantz.

C

Imperatores & Reges dum inaugurantur Nomina mutare poſſunt.

His igitur proximè ſe iungunt Imperatores ac Reges, qui cum nouâ Imperij, regniue maieſtate, vt veteres priuatorum veſtes, ſic & Nomina exuere permittuntur. Hinc mos inualuit vt Imperatoribus, ac Regibus electis, & creatis antiquitùs, & Nomina & cognomina noua deferrentur, quæ licitè, atque impunè ab iis accipiebantur. Ita de Aulo Vitellio Imperatore relatum eſt, eum Germanici cognomẽ ſibi delatum cupidè recepiſſe, Auguſti diſtuliſſe, Cæſaris in perpetuum recuſaſſe, edicto ad hoc in vrbem præmiſſo. Eodem modo Seuerus Afer, vt populo Romano placeret, Pertinacis Nomen aſſumpſit, vt auctor Herodian. l.2. Iulianus, vt militibus voluptuarijs ſatisfaceret, Commodi Nomen accepit. Zeno quoque, cùm antè Ariomeſius diceretur, Nomen mutauit, teſte Nicephoro l.11. Commodus Hercules appellari voluit, teſte Herodiano. Codomannus poſt mortem Ochi Regis Perſarum, Rex à populo conſtitutus, Darij Nomen aſſumpſit, teſtibus Iuſtino, & Briſſonio, l.1. de Reg. Perſarum, ne quid regiæ maieſtati deeſſet. Idem de Babyloniis, & Aſſyriis Regibus Scaliger l.6. emendation. teſtatur.

Herodian.

D

Nicephor.

Iuſtinus. Briſſonius.

Scaliger.

Item Imperatrices & Regina.

Quod ad Imperatrices, & Reginas quoque tranſiit: Heraclius enim Imperator dum vnà cum coniuge ſua Fabia coronaretur à Patriarcha Sergio, illa Nomen mutauit in Eudociam. Chunihildis Canuti Anglorum, Danorumq́ue Regis filia, nupta Henrico Roman. Regi Michaelis Paphlagonis filio in benedictione, quâ Regina inaugurabatur, appellata eſt Cunigundis. Irene quoque Philippi Regis Rom. Sueuiæ Ducis coniux, appellata Maria. De Iuſtini maioris vxore ita Theodorus Anagnoſtes l.2. factus eſt Imperator, vxorem habens Nomine Lupiciam, quam Auguſtam effectam populares Euphemiam vocarunt. de qua & Zonaras to.3. Sic & Athenaidi Theodoſij Imperatoris vxori Nomen in Eudoxiam mutatum eſt ab Attico Epiſcopo, à quo baptiſata eſt, cùm ab Ethniciſmo, ad Chriſtianam pergeret religionem, teſtibus Paulo Diacono l.14. & Nicephoro l.14.c.23. omnes videlicet, vel vt nouo ſeſe Nomine, ad meliora & maiora excitarent, vel, vt dignitatem famamq́ue ſuam augerent.

Theodot.

Zonaras.

Paul. Diac. Nicephor.

Religioſi dũ vitæ nouæ initiantur Nomina mutare ſolent.

Agmen claudant qui pietatis ſtudio incenſi, & ſanctæ humilitatis amore inflammati, quo liberiùs mundo incogniti, totos ſe Deo impendant, Nomen commutant. Vſitatiſſimum id hodieq́ue apud Græcos, vt qui Monachi fiunt, & χῆμα τ μετανοίας, καὶ ἀγγελικὸν (ſic enim ab ipſis monaſticus appellatur habitus) ſuſcipiunt, vt vitam, ſic & Nomen mutent. Apud Latinos, vti liberum omnibus, ita pro vario animorum motu, dum religioſam, vel monaſticam vitam auſpicantur varius quoque modis vſurpatur, vt promiſcua è variis familijs nos experientia docet. Ac de noſtra quidem Societate IESV, quæ certi nihil hîc vnquam conſtituit, hoc me 38. annorum ſpatio obſeruaſſe memini, rariùs id quidem vſuuenire, ſubinde tamen ratione ſuadente non negligi, vt beng litteratorum ſæculi noſtri princeps Iuſtus Lipſius in miſcell. cent. epiſt. 87. notauit: *Fui*, inquit, *Romæ familiariſſimus Plauto Bentio, qui Franciſci poſtea Nomen ſanctius, cum ſanctiore vita aſſumpſit:* ad Societatem namq́ue acceſſerat, cuius itidem exempla, licet pauca, etiam in hac noſtra prouincia Flandro-belgica, non deſunt, tum obſoletis ac barbaris, ſi quibus eiuſmodi Nominibus antè dicerentur, in ſanctiora commutatis; tum quoque Patriarchæ Ordinis amore, vt aiunt, adducti, eius Nomen aſſumendo, quamquã ego poſtremum,

Lipſius.

ſtremum, id in nullo vnquam ordine probare A vnquam potuerim, ſatiùs exiſtimans hîc Romanos Pontifices imitari, qui conſultò à Nomine Petri ſe abſtinent, ſic eum magis honoraturi, quàm ſi Nomen fidentiùs vſurparent. Nullis autem inuenio familiare magis, atque vſitatum, vt vetus Nomen cum vitæ prioris ratione deponant; quàm Fratribus illis Minoribus, quos Capuccinos vulgò appellant, quibus id nonnulli exemplo S. Antonij Patauini placuiſſe contendunt; cùm enim is Ferdinandi primùm Nomine diceretur, Antonius deinceps nominari voluit, quia locus is, in quem ſe receperat, Magni Antonij memoriæ dicatus eſſet, eâ mente, atque conſilio (S. Antonini verbis vtor, ſummæ hiſt. p. 3. tit. 24. c. 3.) Vt requirentium ſe ſollicitudinem, pia cautela deluderet, eorumque importunitatem, ſub ignoto facili Nomine declinaret; verùm ego ad ipſam communis Parentis, atque Inſtitutoris Franciſci imitationem referre malim, qui in baptiſmo appellatus Ioannes, Nomen id vſque ad conuerſionem retinuit, pòſt verò, Franciſcus cum nouo vitæ inſtituto vocari cœptus eſt, vt Ciaconus & Chronicon Martinian. teſtantur. Incaſtigatum hîc prætereire nequeo oggannientem Eraſmum, qui in Colloquio, cui nomen fecit, Virgo Μισόγαμος, ſic blaterat: [Vt quoque ſit euidentior (in Monaſteriis) ſeruitus, commutât veſtem, quam dedere parentes, & ad exemplum priſcum eorum, qui olim ſeruos eſſent mercati, commutant Nomen in Baptiſmo acceptum, ac pro Petro, ſiue Ioanne vocant Franciſcum, aut Dominicum, aut Thomam, Petrus dedit Nomen Chriſto, & Dominico initiandus vocatur Thomas.] Sed quid hîc, ſodes, illiciti? quis id iure reprehendat? numquid Imperatorum legibus permiſſum eſt, vt ſicut initio Nominum impoſitio libera eſt priuatis, ita eorum mutatio innocentibus non ſit periculoſa? Et ipſe cùm antè dicereris Gerardus Gerardi, numquid alio Nomine Deſiderius Eraſmus dici voluit? licet enim Deſiderius & Eraſmus ſynonima ſint, non tamen abſque cauſa vnum pro alio ponere debuit: ſed nec nuperum de Religioſis inuentum eſt. Exſtat apud Balſamonem ad canonem quintum 1. & 2. Synodi Conſtantinop. luculentum teſtimonium: *Cùm aliqui*, inquit, *monaſterium ingreſſi eſſent, & raſa induti, & cum Triſagio in templo, & Nomen mutauiſſent, & vt ſemel dicam, inſtar Monachorum & intra & extra verſarentur, antequam monaſtica tonſura perficerentur*, &c. Vbi liquet in prima ſuſceptione habitus, & ante profeſſionem, hanc Nominum mutationem factam: ſic Caſimirus legitimus Poloniæ regis filius Cluniacenſis factus Monachus, appellatus eſt Carolus, alijque ſexcenti poſt eum. Ratio 1. Conformitas cum Baptiſmo; 2. vt Religioſi admoneantur quemadmodum Nominis, ſic & hominis innouationem fieri debere; 3. vt meminerint ſe Dei ſeruos factos eſſe: dominorum enim eſt ſeruis & Nomen dare.

Mutatio hæc Nominum maximè familiaris FF. Capuccinis, vnde?

Antonin.

Defenditur ſacer ritus contra Eraſmum.

Balſamon.

His ſe iungere amant varij ex eruditorum hominum claſſe, qui vel ſibi Nomen ex cauſa immutant, vel ab aliis nouum oblatum libenter accipiunt, cuiuſmodi fuêre Baptiſta Egnatius, qui Venetiis vtramque linguam ita profeſſus eſt, vt ei plurimùm elegantiores litteræ debeant, an non hic antea Ioannes de Cipellis vocabatur? Pierius Valerianus vir in primis eruditus, antè Petrus Valerij dictus. Phædrus Volaterranus, clariſſimus Orator, antè Thomas Ingeramius vocatus. Domitius Calderinus, antè Dominicus de Caldariis appellatus. Ianus B Parrhaſius, priùs Ioannes Paulus de Pariſiis dictus. Pomponius Lætus, antè Bernardinus vocatus. Quorum cauſę, rationeſque ſi rectæ, omni notâ, ac vituperio abſoluendæ; ſecùs, ſi leues, aut vanæ. Sed quid, ſi ad Vrbes ac Regna hanc ſortem extendi mõſtrauero? Certè Regnum Chinæ eamdem hanc cum Regibus ſuis fortunam ſubire in confeſſo eſt; quoties enim regnandi ius ab vna familia in aliam tranſit, ipſum Regnum nouo Nomine appellatur, quod illi pro arbitrio nouus Imperator imponit. Nos Sina vocamus, quod illis Nomen incognitum eſt.

Quæ hactenus de Nominum permutatione diſputaui, ita à me dicta ſunt vt hominum inter homines ius, ac conſuetudinem ſolùm ſpectarint, quibus ſi ea competere, his probare conati C ſimus, Deo certè rerum omnium molitori, atque effectori, quid ampliùs à nobis concedendum erit, quâ auctoritate Deus Gen. 17. Abram mutauit in Abraham, & Sarai in Sara; Iacob in Iſrael, Gen. 35. & Chriſtus Simonem in Cephas Matth. 16. Iacobum quoque Zebedæi & Ioannem fratrem eius dixit Boanerges, filios tonitrui, Marci 3. & vti vult Abulenſis q. 34. in c. 9. Matthæi, Leui vocauit Matthæum. S. Neaniam per Angelum vocauit Procopium ad fortiter pro religione decertandum, quibus adiungo ex Valgio Victorem, quem numquam ſine magna animi mei admiratione audio vel lego, dum à S. Paulino Nolano, epiſt. 38. ad Macarium in hæc verba deſcriptum reperio: Senex erat cui D Valgio Nomen: hic viginti & tres dies non modò à terris, ſed & ab hominibus excluſus omnium ventorum ludibrium, omnis terræ exul, diuerſi maris hoſpes, exors generis humani inter fluctus, & belluas maris, in vago erraticæ nauis hoſpitio ſolus, ieiunis, ſenio, ac timore confectus à Domino meruit viſitari, miſericors namque ac miſerator Dominus, eâ ſpecie, quâ in Apocalypſi deſcribitur, adire hunc cominus & verbi cibo animare dignatus eſt, & pro ſingulari ſua in eum benignitate ad littus educto, Nomen Valgij in Victoris commutauit, quo videlicet & in mari de tempeſtatibus, atque naufragio per adiutorium cæli, vt nuper in terra per eiuſdem gratiam de peccatis, & diabolo triumph-

Gen. 17. 5. & 15.

Gen. 35. 10. Matt. 16. 18.

Marci 3. 17. Abulenſis.

Deus hanc Nominum mutationem ſua auctoritate confirmat.

S. Paulin. *Ex Valgio facit Victorem.*

triumpharet, ac totus in Christo nouandus, neque in Nomine, neque in homine qui fuerat permaneret. De Henrico Susone Ordinis S. Dominici non absimile scribit in Annalib. Bzouius; Calendis Ianuarij, & Maij, inquit, quando sæculo dediti vanis suis cantibus intenti esse solent, ille IESV & MARIÆ laudes sonabat, & charismata potiora flagitabat, Crucem floribus exornans, atque ante eam procumbens, cor, animam, ac spiritum, sensusque omnes eius amori offerebat, quibus tantopere pius Dominus, ac Saluator noster recreatus fuit, vt spectabili formâ apparere ei dignatus, Nomen vetus Henrici, in Amandi nouum ac felix commutaret: quam rem pleniùs fortè audisse iuuabit: totus iam castissimis suis amoribus deditus, IESVM Henricus suspirabat: & ecce eum is in hæc verba affatur: *Cùm ita de Nomine meo sollicitus es, Henrice, tui ego non obliuiscor, & quia te mihi amabilem præstitisti, nouo te quoque Nomine censui decorandum, vt omnes, qui deinceps te nominabunt, reficiant, intelligantq; mihi te plurimùm esse dilectum: in posterum itaque appellaberis Amandus. Pater meus cælestis mihi Nomen imposuit* IESV, *IESVS tibi dat Nomen Amandi. Patrinus meus idem est pater;* IESVS *autem erit tuus. Amande fili dilige me, & Nomen meum honorare perge, atque in eo quod tibi impositi, cælestis aula mea delicias prægusta, quas tibi, eiusq; similibus præparaui.* Dixit, & ex oculis se Amandi subtraxit. Filio Matrem subiungo, & quid sub tali Filio Regina Mater non possit? certè hac se auctoritate pollere non semel ostendit. Hermannus erat in Steinueildiensi Cœnobio non degener Norberti filius, magnus Virginis cultor, magnus admirator; nihil eo castius, purius nihil; placebat Dominæ seruus, non iam seruus, sed sponsus ei per Angelum paranymphum datus: *Ecce*, inquiebat, *hanc Virginem* (præsens enim aderat) *tibi trado in sponsam, sicut fuit desponsata Ioseph, vt Nomen sponsi pariter cum sponsa accipias, & de cetero Ioseph erit Nomen tuum*, quod ei ipsa gratiosè postea confirmauit. Vitæ Auctor c. 22. 23. Huc referenda signa atque prodigia de cælo missa, quibus antiqui Nominis mutatio inducta. Ita F. Ioannes de S. Maria refert de venerabili Virgine Rosa ex Ordine S. Dominici, quam parentes in Baptismo vocarant Elisabetham; verùm cùm tribus mensibus pòst in cunis dormiens duas visa esset habere rosas depictas in genis, priore Nomine omisso vocari cœpta est Rosa.

Atque his finiebam, hoc caput, cum apophoreti loco simiæ quendam ludum subnectere visum fuit. Dei simiam diabolum esse ferunt, nec sine ratione ac fundamento; quidquid enim Deus sanctè, ac verè operatur, dæmon impiè ac fraudulenter imitari gaudet. Abrahamo, Iacobo, Simoni (ceteros prætereo) in peculiares amicos receptis Deus Nomenclaturam innouarat: audit hoc sathanas, & ecce Sortiarijs, qui homagium ei præstant, seque illi, Christo abiurato, perpetuò deuouent, Nomen quod in sacro baptismatis fonte acceperant, immutare cœpit, aliudque commentitium imponere, vt latè noster Martinus Delrio disquisitionum magicar. l. 5. sect. 16. ex Pneumalogia Sebastiani Michaelis fusè ostendit; licet quorumdam opinio ad altius caput hunc riuum aduocare velit, videlicet cùm Deus ab initio Angelis suis Nomina posuisset, non quibus ipsi inter se vterentur, quod necessarium non est, vt antè suo loco probauimus; sed quibus officia eorum ac munera nobis designarentur, idem quantocyùs Dæmon imitandum sibi esse iudicauit: quare Angelis suis, simul ac primum ex Dei Angelis eos in teterrimos dæmonas conuersos vidit, pristina, quæ ipsorum graduum munus, ac præstantiã indicabant, Nomina quoque immutauit. Ita illi. Ad eundem quoque Doctorẽ referendi omnes, qui dum à Christiana fide ad Turcismum deflectunt, veteribus Nominibus abiectis, noua amplectuntur. Sed de hac Simia satis, vt & de alijs, quibus iam inditi semel Nominis mutatio, eiusque causa ac ratio satis superque intelliguntur.

Bzouius.

Ex Henrico Amandum.

Ex Hermanno Iosephum.

Ex Elisabetha Rosam.

Deum imitatus diabolus suis Nomina commutat.

LEMMA SEXTVM.

De vsitata Nominum mutatione qua Pontifices Maximi, dum coronantur; nouum sibi Nomen assumunt, vnde ea res originem duxerit, & quomodo, ac quare?

CVm ea quæ à nobis de legitima Nominum mutatione, cap. præcedente disputata sunt, summum in terris Magistratum contingere propiùs videantur, vtpote in quo eiusmodi Nomenclaturæ commutatio, præ ceteris omnibus, frequentiùs locum soleat inuenire, fide profectò non bona in præsenti hac quæstione viderer esse versatus, nisi & illi, quam debeo operam nauassem, quodque debeo officium, præstitissem. Anni iam plures longâ serie fluxerunt, ex quibus Romani Pontifices ad summum illum dignitatis apicem euecti Nomen nouum, vetere abdicato, assumere consueuerunt, cuius non omnes eandem causam assignant. Ioannes Andreæ in proœmio 6. Decretal. hanc adfert, *vt cum Nominis mutatione, & hominis factam esse ostendant mutationem.* Verùm cùm id alio atque alio sensu explicari posse videatur, his cum laude interpretantibus, illis è contrario reiicientibus, probari omnibus haudquaquam visum fuit, vt patrum memoria Marcello Ceruino Cardinali doctissimo, atque inter sui ordinis homines viro sanctissimo vsuenit; cùm enim Iulio III. in Pontificatu successisset, & de more

Prima causa mutandi Nominis in Pontificibus. Io. Andr.

Marcellus II. Nomen non mutauit.

Nomen mutare iuberetur? *Nec Nomen, nec mores* respondit, *Marcellus fui, Marcellus ero*; Marcellus igitur, tum vitæ bene cœptæ constantiâ, tum pristinâ religiosi animi demissione ad vitæ vsque finem perseuerauit. Quare alias alij inuenere causas, veluti ad declinandum Nomen Petri: vti Sergius IV. qui anno CIↃ.IX. Pontificatum iniit, Petrus antè dictus, propter Apostolici culminis reuerentiam illo cedendum sibi esse iudicauit. Alij ad fugiendum barbarorum Nominum deformitatem factum id esse voluerunt, quam rem maximè ij Pontifices cordi habuisse visi sunt, qui ex Germania lecti, vt Bruno, Cherebertus, Guidigerus, Poppo, Geberardus, Cadolus, Hildebrandus, ceterique.

Secunda causa mutandi Nominis.

Tertia causa.

Alij ad Christi Saluatoris imitationem confugerunt, vt patet cap. significasti, de elect. & 2.q.1. cap. Deus omnipotens, qui Pontificem eius ordinis coryphæum, dum ei claues se daturum polliceretur, Petrum vocauit, cùm antè Simon appellatus esset, in exemplum, vt aiunt, sequentium, qui eandem cathedræ dignitatem adepti, pari Nominis mutatione pollerent: de qua sic S. Augustinus in Ioann. loquens de Petro, *ideo eum voluit alium priùs vocari, vt ex ipsa commutatione Nominis sacramenti energia commendaretur.* Nec obest primos illos post B. Petrum Pontifices, non illico in huiusmodi Nominum mutationem consensisse, sed tanto post tempore de ea cogitasse, indies enim Lunæ instar suscipit Ecclesia secundùm incrementa temporum, & nouas ad sui vtilitatem illustrationes, quibus in hac sua peregrinatione rectiorem cursum intendat.

S. August.

Quarta causa.

Alij denique ad nobile aliquod heroicarum actionum illicium, quod in assumpto Nomine sibi ante oculos perpetuò fixum haberent, respexerunt; quorsum namque tot Gregorij, Pij, Vrbani, Clementes? nisi vt eas sibi virtutes redderent familiares, quarum Nomenclaturam in externo homine circumferrent, atque in nouo Nomine noua gerendæ vitæ sanctitas proponeretur. Vnde Magister senten. in principio super epistolam ad Romanos, opinionem S. Augustini sequens super mutatione Nominis in Apostolo, qui priùs dictus est Saulus, & postea Paulus, ita dicit: *Porro ex more SS. Apostolorum id factitatum perhibetur, qui in virtutibus proficientes, mutato Nomine sunt vocati, vt essent etiam ipso Nomine noui, vt Cephas, & filij tonitrui & huiusmodi. Paulus similiter cùm priùs Saulus, id est superbus nominaretur, postea ad Christum conuersus, Paulus, id est, paruus, & humilis appellatus est, vt ait S. Augustinus in psal. 72. Vnde mos in Ecclesia obtinuit, vt quos successores S. Petrus accipiat, eis Nomina commutentur.* Verùm, vti in Aegypto aiunt, Canes Lunam, dum plena est, furibundè allatrare, ita & hîc inuenio vsuuenisse. Petrus quidem Vermilius damnatæ memoriæ scriptor, qui, vt ad vinum loquax, ita & ad maledicendum in primis disertus, lumine hoc sideratus, canis instar Reginam hanc clarè incedentem, Ecclesiam, inquam, sacra hac ceremoniâ effulgentem, allatrare ausus est: *Papa, inquiens, hodie cùm primùm cathedram obtinet, Nomen suum immutat, non alia, vt arbitror de causa, nisi vt cùm antea fuerit scelestissimus, multò fiat scelestior. Hoc verò institutum primus reperit Sergius II. qui cùm antea ob oris fœditatem, os porci dictus esset, postea Sergius dici maluit. Verùm hæc partim impia sunt, partim ridicula, cùm veteres Patres Nomina suis liberis, non nisi piè ac prudenter imponere consuetussent.* Ità Vermilius, postquam Catholicæ religioni nuntium remisit, Ecclesiam eiusque visibile in terris caput malis artibus aggressus impugnare; sed nos errori antidotum opponamus. Quid ais Vermili? num igitur licere non existimas cuiuis pro rationis arbitrio Nomen immutare? libertas hæc lata lege sancita est, eam si nescis, accipe Cod. de Mutat. Nomi. *Sicut in initio singulis impositio Nominis libera est, ita eiusdem mutatio innocentibus periculosa non est: mutare itaque Nomen sine fraude, licito iure si liber es, secundùm ea quæ sæpe statuta sunt, minimè prohiberis.* Audin' hæc Vermili? si iure itaque agere volueris, legem contrariam experieris, nec, licet vim afferre volueris, obtinebis: contra te stabit Alexander Mammææ, antè Alexianus; Octauius, antè Thurinus; Megacles, antè Pyrrhus, alijque sexcenti: quis itaque sanæ mentis homo Romano Pontifici maximo in terris Monarchæ vitio dederit, vetere posthabito, nouum cum noua dignitate adsciscere? sed video quid Vermilio pruriat, vsitata videlicet hæretico calumniandi impetigo: non alia, inquit, ex causa Nomen immutat, nisi vt cùm antea fuerit scelestissimus, multò fiat pòst scelestior. Iráne verò sycophanta? erubescere solet lureconsultus dum sine lege loquitur, & non pudefiet Vermilius dum sine authore bono, ratione, ac fundamento blaterat! in sanguine ludit innoxio, atque innocentium iugulo temerarius gladiator insultat: CCXXXIX. iam Romanos Pontifices à D. Petro ad Innocentium X. numeramus, quorum pars maior vetere posthabito nouum sibi Nomen cum dignitate adsciunt, nominet vel vnum hæreticus, cui Nomen clara in luce assumptum ad vitia ac scelera maiora, vel viam aperuit, vel præstitit tegumentum.

Magister.

Petri Vermilij Nonaterij ca-

Iumnia contra hanc Nominis mutationē refutatur.

Qualia potissimùm Nomina Romani Pontifices assumant.

Primùm, Nomina quæ potissimùm elegerunt, vel fuêre eiusmodi, quæ non scelerum aut vitiorum essent incentiua, sed virtutum illicia maximarum, quibus summa illa dignitas quam maximè illustratur. Secundùm, vel ea erant quibus præcedentes aliqui Pontifices glorioſè toti Ecclesiæ præluxerant, quos vt perpetuò præ oculis haberent, illorum Nomina assumpsêre. Tertiùm, vel nouum sibi procuderunt ad totius hominis sui tam interioris, quàm

quàm exterioris ſanctam innouationē, vt omni planè vetuſtate expurgatâ nouum hominem induerent, qui, vt loquitur Apoſtolus, ſecundùm Deum creatus eſt. Denique vt eo ritu monerentur, qui ad ſummum pontificatum euehuntur, dignitatem iſtam videri quandam diuinitatem, ſeu diuinæ maieſtatis participationem, declarationem, atque apotheoſin. Egregiè ſiquidem obſeruat Lactantius l. 1. inſt. c. 15. in more poſitum fuiſſe, vt conſecratis & in Deos relatis Nomina mutarentur, ne quis homines fuiſſe ſuſpicaretur. Ita Romulus, Quirinus: Io, Iſis: Caſtor, & Pollux, Dioſcuri appellati, quod conſentaneum in Summorum Pontificum conſecratione videri poterat, qui, vt ex Dionyſio, & alijs liquet, in Deos mutati, Deique, quantum fieri poteſt, imitationem ac ſimilitudinem aſſecuti per pontificatum auguſtiùs ac veriùs conſecrantur. Eos ergo, vt ſupra homines eſſe nobis innoteſcat, humanum abijcere Nomen conuenire iudicatum eſt, vt nec tamquam homines ampliùs nominentur, qui inter cælites ac ſpirituales in terra Angelos (auſim poſt Scripturam Pſal. 81. dicere Deos) in ſua conſecratione tranſcribuntur. Dicat nunc quiſpiam ex Vermilij ſimeto prognatus ſcarabæus, quæ fraus, quod ſcelus ſub carbaſina hac tantæ ſinceritatis nebula latere poſſit? At nunquam poterit. Faceſſat igitur cum illa ſua nequiſſima Philomania, & manum in Chriſtos Domini extendere metuat, ne cum Ieroboam 3. Reg. 13. ſerò nimis doleat exaruiſſe.

Lactant.

Pſal. 81. 6.

Sed cruda nimiùm atque indigeſta quædam ſaburra ſtomachum eius grauat quæ eum quieſcere non ſinit; euomat audacter, erunt qui vel inde morbi cauſin oſtendant: Sergius, inquit, II. cùm velut portentum aliquod hominis, roſtro ſuillo, territis omnibus Sedem Apoſtolicam occupaſſet, Nomen primus mutauit, vt eo velut honeſtiore pallio, fæditatem ſuam velaret. Hoc erat quod Vermilium in breuia hæc & ſyrtes calumniarum adegit; ſed quàm cæcè, ac malignè operæpretium erit aperire. Sergium ait primum fuiſſe qui Nomenclaturam nouam factus Pontifex aſſumpſit. Mentitur hæreticus: teſtis eſt Alphonſus Ciaconius, vltimus de vitis ac geſtis Pontificum ſcriptor ita loquens: *Sergium hunc II. primum fuiſſe, qui Nomen mutarit inito pontificatu, cùm antea os porci vocaretur, apud neminem veterum inuenitur, imò ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui hoc tempore vixit, contrarium patet, cùm multò etiam ante Pontificatum Sergium vocatum fuiſſe conſtet: quare pro fabula quidquid de eo ſcriptum, conſtanter habendum.* Ita Ciaconius. S. Antoninus figmenti huius primum authorem indagans, Martinum quemdam Polonum fuiſſe arbitratur, quadringentis annis Anaſtaſio inniorem, quem authorem, vtpote in multis alijs ſæpe lapſum, cum doctiſſimis æui noſtri ſcriptoribus debuerat Vermilius reieciſſe. Dithmarus fabulam hanc Sergio IV. affingit l. 1. ſed nec hic fuiſſe potuit qui primus Nomen immutârit; ſcribit enim Onuphrius annotatione in Platinam, Ioannem fuiſſe XII. qui facilè 50. annis Sergium anteceſſit, ac Nomen commutauit: cùm enim antè Octauianus diceretur, gentili Nomine prætermiſſo, tanquam parum maieſtati, & religioni pontificiæ idoneo, ſe Ioannem appellauit, cuius exemplum ſequiores Pontifices, qui parum conueniens tanto magiſtratui Nomen habebant, ſenſim & paulatim ſecuti, leuem conſuetudinem tanquam in legem perpetuam tranſtulere. Sed nec hic primus extitiſſe potuit, nam ante Ioannem XII. tres alios Pontifices, teſte Ciacconio inuenire eſt, qui Nomen ſuum cum inito magiſtratu mutarint, Marinum I. qui ſedit anno DCCC. LXXXII, Conſtantinus antè dictus; Hadrianum III. qui antè Agapetus vocabatur, & Stephanum VI. qui Baſilius antè vocatus fuit. Sed ad Sergium redeamus, quem nobis velut monſtrum Vermilius depinxit, contra quàm Anaſtaſius Biblioth. eius vitam ab ipſis penè incunabulis proſecutus, ſcriptum reliquit: *Quem origine inſignem, fide durum, prædicatione liberum, Deo humilem, hominibus valde amabilem, pauperum patrem deprædicat:* ac ne monſtrum quis fuiſſe arbitretur, à vultus alacritate commendat. Talis itaque hic Sergius fuit, talemque ſe præſtitit Pontificem, qualem Eccleſia ſuis votis optaret.

An Sergius Papa, dictus Os porci.

An primus Nomen inter Pontifices mutarit?

Ciacon.

Antonin.

Ad os porcinum, ſiue buccam porci quod attinet, quo Pontificem hunc indigetatum Vermilius voluit, cognomen eius fuiſſe cum Panuinio reor, quod Pontifex factus, Nomine retento, omiſit, cùm non eſſet Nomen proprium, ſed gentilis quædam denominatio, antiquæ nobilitatis argumentum, quale Porcij Nomen in familia Catonis fuit.

Nihil hîc igitur Vermilius, præter ſtolidam quamdam calumniandi pruriginem inuenit, quam, vt maturè deſerant, qui ſimilibus erroribus implicantur, priuſquam eis ſummus cæli prætor diem dixerit, bonam illis mentem exopto.

LEMMA SEPTIMVM.

Nomini ſuo quiſque reſpondere, ac ſatisfacere debet.

Multi ſuo Nomini non reſpondent.

FIeri non rarò duce experientiâ videmus, vt ea quæ antè circa Nominum delectum obſeruanda docuimus, examuſſim quidem à parentibus in filiorum Nomenclatura ſeruari ſoleant; ab his verò, vbi adoleuerint, minùs nihilo curentur, ſed omni etiam caſtiſſimorum, ac ſanctiſſimorum Nominum religione poſthabitâ, in ſordibus ac vitiorum cloacis non erubeant volutari, qui teſte Tertulliano in opuſc. ad nation. l. 1. c. 5. *Seducunt Nomen, & ſuperficie vocabuli*

Tertull.

Rupert. *infamant veritatem.* vnde Rupert.l.1.in Ioan. *Nominis adulterium agnouit.* bellè quidem : nam alienum Nomen morum præstantiâ,& integritate mercandum , impudenter sibi vsurpant, vsurpando constuprant, & furtiuo adulterio polluunt. Atque hinc in multis sæpè hominibus apparet Nominis phantasma, & vocabuli grandiloquentia, quæ rem extrinsecus ebuccinat, & syllabarum fugitiuo splendore aëri ad momentum credito, micanter fulgurare videtur. Quàm stultum autem & deridiculum id sit,duabus comparationibus eleganter declarat S.Gregorius Nyssenus, quarum prima est Medici,qui artem profitetur, cuius est ignarus: altera simiæ illius,quæ sub,persona puellæ saltabat ad numerum,spectatoribus imponens,sed cùm nuces essent obiectæ, saltationem intermisit, personam detraxit, ad escam accurrit sibi perjucundam , ostenditque sub venusta virginis forma,bestiam turpissimam latere.Scitum iuxta ac elegans emblema, vti & præclarum eiusdem Doctoris illud effatum , *Non ex appellatione res fiunt , sed quæcumque tandem illa sunt , apti Nominis expressione declarari* ; vnde profectum arbitror, pueris parentes celebrium , ac clarorum virorum Nomina imponere cõsueuisse,vt haberent, quos cùm ad maturitatem peruenerint, imitarentur,quod nisi strenuè faciant,meritò reprehendendi illi ac digni ferula sint habendi. Sciebat hoc altaque mente penetrârat Alexander Mammææ filius,cùm à Senatu rogatus, vt Antoninus diceretur,Ne quæso,P. C.inquit,ne me ad hanc certaminis necessitatem vocetis,vt ego cogar tanti Nomini satisfacere, Antoninorum enim Nomen, vel iam Numen potiùs, quale fuerit , meminit vestra clementia : si pietatem spectemus , quid Pio sanctius ? si doctrinam, quid Marco prudentius? si innocentiam , quid Vero simplicius? si fortitudinem,quid Bassiano fortius? nuper certè,Patres,meministis,cùm ille (Heliogabalus)omnium non solùm bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus Antonini Nomen præ se ferret,& in turpitudine,atque luxuria Nerones,Vitellios,& Commodos vinceret , qui genitus omnium fuerint , cùm per populi & honestorum coronas vna vox esset, hunc non ritè Antoninum dici , & per hanc pestem tantum Nomen violari.

Quàm hoc dedecet simili declarat. Greg.Nyss.

Videtur id Romani.

Atque hic scopus omnibus semper propositus fuit:ita de Aristotele ac Pythagora memoriæ proditum est,sic eos Nomine suo monitos esse, vt nihil facerent,quod non ad optimum finem referrent. Credit insuper Goropius Becanus l.1. hermath. Socratem non rarò Nomine suo permotum fuisse, & vt in primis saluum se seruaret omni ex parte , & ad hoc semper niteretur, vt alios quoque, quibuscum viuebat sospitaret, non illa quidem salute, quam plebeij diuitiis,& firmâ corporis valetudine metiuntur, sed verâ ac solidâ, quæ in purâ animorum integritate

Gor.Bec.

Fides Nominum salus proprietatum.

A consistit:Adeò verum est illud Tertulliani,*Fides Nominum,salus est proprietatum*,& contrà,quippe quod non tam rem forinsecus videatur inscribere, quàm medullitus insculpere. Quid Stephanus? numquid coronam meruit, tanquam suo sibi Nomine positam ? Stephanus enim græcè,latinè corona dicitur , iam coronæ Nomen habebat, & ideo palmam martyrij suo Nomine præferebat. vnde Poëta: Tertull.

Nomen habes coronati,
Quem tormenta decet pati
Pro corona gloria:

quare non immeritò in Rethorum subsellijs decantatum sæpiùs Alexandri Magni dictum, ad militum ducem cognominem suum,vt Nomini rebus fortiter gerendis responderet: *Animosè*, clamabat Alexander in Tyri oppugnatione, *ô commilito, fac facinus Nomine , quod geris, dignum!*

B *Alexandri Magni apophthegma.*

O dictum bene ! & ad vnumquemque nostrum iure transferendum. Diceris Christianus? respondè Nomini, vitiis impera, concupiscentiam refræna; Nomen virtutem significat. Ita nostræ religionis hominibus locuti olim sancti atque eruditi Patres: B. Gregorius Nyssenus agens de Nomine,Christianus:*Cùm hanc de cælo gratiam attulerit nobis Christus , operæpretium est,vt priùs muneris magnitudinem consideremus, quo meritas largitori Deo gratias habeamus , deinde tales in omni vita nos præstemus , quales requirit huiusce Nominis excellentia.* S.Cyrill. Hieros. *Credens*, ait,*in Dominum nostrum Iesum Christum agnoscat cuius habeat appellationem. Christianus vocatus es ? parce huic Nomini , ne propter te blasphemetur Christus.*

Christianum Christum respicere atque imitari ex Nomine tenetur. Greg.Nyss.

Cyrillus.

C

Vltra tendit Saluianus Massil.Episc.l.3. de prouident. vim tanti Nominis perdiasserens vitio prauitatis: *Omnino*, inquit, *nihil prodest Nomen sanctum habere sine moribus, quia vita à professione discordans abrogat illustris tituli honorem per indignorum actuum vilitatem.* & lib.4. *Qui Christiani hominis opus non agit , Christianus esse haud videtur, Nomen enim sine actu,atque officio suo,nihil est:magis quoque damnabilis malitia est,quam titulus bonitatis accusat,& reatus impij est bonum Nomen.* Ita c.1.t.3. l.42 §.10.*Nomine tenus clericus,clericus non est.*

Saluianus.

Arque hîc minimè nobis prætereundus Chrysostomus,qui hom.51.in Genes.& alibi,sic in rem nostram scribit : *A principio erudiebant* (sanctiores patres prope Adami tempora) *pueros,qui ipsis nascebantur,admonentes appellationibus, quas ipsis imposuerant,vt virtutẽ exercerent.* Agmen & sententiam claudet , qui absoluit S.Augustin. lib.1. de vita Christiana c.11.tom.9. *Quid tibi*,inquit,*prodest vocari quod non es, & Nomen tibi vsurpare alienum ? si Christianum te esse delectet , quæ Christi sunt gere , & meritò tibi Christi Nomen assume. An forsitan non esse, sed vocari desideras? hoc satis miserum, ac fœdum est, te velle vocari quod non sis.* & cap.6. *Nec hoc Nomine nobis blandiamur, sed propter hoc etiam indicandos nos esse credamus , si nobis*

D Chrysost.

Augustin.

Nomen

Nomen frustrà vsurpemus alienum. Quis tam vanus ac miser est, qui Aduocatum se, cùm litteras nesciat, audeat profiteri? quis tam insanus & excors, vt se profiteatur militem, qui nesciat arma gestare? nemo enim quodcumque Nomen sine causa sortitur; sutor vt dicatur, necesse est, vt calceamenta conficiat; vt quis vocetur faber aut artifex, artis peritiam faciat; vt negotians nominetur quis, carùs quod vilius emerat, distrahit: huiusmodi exemplis cognoscimus nullum sine actu Nomen, sed omne Nomen ab actu; tu ergo quomodo Christianus dicēris, in quo Christiani actus non apparent? quod veteri verticulo expressum:

Si re prueris, nec Nomen habere mereris:

& Plautinus ille Chrysalus callebat Bacch. 44.

Quid mihi refert Chrysalo esse Nomen, nisi factis probo?

Vnusquisq; Nominis sui proprij rationem habere debet.

Quid clariùs, quid pleniùs hîc dici possit non video. Sed nec in communi hoc Nomine sistendum, quæcunque enim SS. PP. de illo sapienter scripsere, omnia quoque ad priuatum cuiusque Nomen referenda. Probè id nouerat sancta illa vidua Iuliana dum filium, quem meritis S. Laurentij à Deo obtinuerat, atque eandem ob causam glorioſi Martyris Nomine vocitarat, eodem legitur ad fortia quæque incitasse: hinc cui Ioannis Nomen à parentibus inditum est, is ab omnibus, à quibus Nomine suo vocatur, commonetur, gratiam Dei ad omnia sibi esse inuocandam, & quidquid in vita accidat, siue aduersum, siue prosperum illud sit, omne ad eandem vbique salutem nostræ consulentem referre. Qui audit Petrus, petra, saxum, rupes: constantiâ, fortitudine, inuictoque animi robore esse iubetur. Qui Ioſephi Nomen indeptus, filius sit accrescens, meritorum incrementum egregijs quotidie facinoribus adaugens. Admonet enim nos Ὀνομαθεσία nostra, perpetua nota, & quasi memoriale baptismi susceptı, quod Nomen Christo dedimus, & sub eius vexillo contra Leonem infernalem eiusque satellites perpetuò pugnandum sit. Quod præclarè omnino in se expressisse visus Saluator noster Christus, qui cùm Nomen Emmanuel elegisset, quod sonat *nobiscum Deus*, tantâ id fide atque constantiâ agendum sibi existimauit, nunquam vt præsentiam suam nobis subtrahere, nunquam nos vel ope sua, vel protectione voluerit esse destitutos. Magnus itaque, imò maximus secundùm Nomen suum! Vtinam Patrem optimum filij imitemur! *Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocauit Nomen nostrum.* Ierem. 11. *& mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum?* Habacuc. 3. *Per Nomen rei sumus,* clamat Saluianus. *Nil enim prodest Nomen, si res non inuenitur*, vt docet Augustin. tract. 5. in Ioann. Rectè intellexerat id S. Bonifacius Ottoni Imperatori sanguine, plus amicitiâ iunctus, quæ quidem tanta inter illos erat, vt cùm familiariter illum hic compellaret, animam suam identidem diceret, dùm repente cælesti Numine afflatus, *heus!* exclamat, *quid vanam ego Nomine vmbram gero? quid martyrij titulum circumfero, si non victorias etiam & palmas? Superos testor, & cognominem Diuum, aut non dicar Bonifacius, aut ero.* Simul ad Monasterium abijt martyrij tyrocinia positurus, quod denique in Prussia inuenit. Ita Pet. Damiani. Quapropter rectè ac prudèter Theodoricus Rex apud Cassiodorum l. 8. epist. 10. ad Felicem. *Sumpsisti Nomen ex meritis, custodi, vt semper teneris veritate vocabuli, nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videatur imposita, nimis absurdum est portare Nomen alienum, & aliud dici, quàm possit in moribus inueniri.* Quod cauere desiderans pulchra illa Noëmi cùm iam ætatis florem, & fortunæ munera perdidisset, ad contribules suos clamabat, Ruth. 1. *Ne vocetis me Noëmi, id est pulchram, sed vocate me Mara, id est amaram, quia amaritudine valde repleuit me omnipotens:* & meritò quidem detrectabat vocari Noëmi, quia, vt bene Feuardentius notat, maximo illi erat pudori, felicitatis Nomen præ se ferre, cùm adeo esset calamitosa. De Alexandro Macedone scribit Historicus, viso milite segni, obsoletisque armis torpenti, cui Nomen Alexander erat, clarè ei, ac propalam edixisse: heus, iuuenis, aut mores depone, aut Nomen muta. Perspiciebat ille profectò, & clarè quidem perspiciebat, quantum quisque Nomini suo debitum persoluere teneretur, vt fatiùs duceret eo cedere, quàm vocabuli veritatem pudendo mendacio infirmare. Audiant hoc & vel ab ethnico Rege inuiti condiscant, quibus adeo volupe vocari, quod non sunt, & sub illustri sanctoque Nomine vitiosum animum occultare; dies veniet, & citiùs fortasse, quàm putent, quâ demens cornicula, non iam furtiuis tantùm, sed & falsis nudata coloribus, risum alijs moueat, sibi verò luctum pariat vel maximè deplorandum, cùm de celso nubium throno, summus ille Agonotheta Deus intonabit: Nomen quo tu appellaris Dei cogniti argumentum est, cur igitur appellationi, cuius virtute cares, contumeliam irrogas? quid gestas cognomen quod personæ probro sit? factis appellationem impugnas, & calumnia Nomen tuum afficis meritò castigandus. Ita olim S. Basilius Seleucien. orat. 19. *Insanientium siquidem est gloriosa Nomina præ se ferre, & opera turpissima designare, & cum vita inscriptione, in operibus fœtida mortuorum sepulchra monstrare.* Notam hanc inurebat Dominus Episcopo Sardicensi, Apocal. 3. dicens: *Angelo Ecclesiæ Sardis scribe: nouit opera tua, quia Nomen habes quod viuas, & mortuus es.* Pulchrè admodum alludebat ad Nomen Sardis, qui lapis pretiosus, vulgò Carnelina, quia viuidæ carnis imitatur colorem, teste Ruperto, velut diceret: In Nomine lapis es pretiosus, in re, vilis ac sepulchralis: in Nomine velut Sarda siue Carnelina viuidum præ te fers nitorem, in re quasi sepulchri marmor & putredinem tegis & ossa mortuo-

Prænūt Emmanuel.

Ierc. 11. 16.

Hab. 3. 17. Saluianus. S. August.

Secutus S. Bonifacium alios, sexcentos.

Damiani. Cassiodor.

Noëmi recusabat vocari quod non erat. Ruth 1. 20.

Feuardent.

Id in alio reprehendit Alexander.

Basil. Seleuc.

Apoc. 3. 1.

Castigabat id in Episcopo Sardicensi Dominus. Rupert.

mortuorum. Quid insaniùs quàm sic extra orbitam prosilire? Certè Diogenes ad virum, qui clauam Herculis gerebat pro armis, & deses erat, sic prolocutus fuisse legitur: *Desine virtutis ornamenta pudefacere*, sic innuens satis, quid de præclari Nominis decoctore dicendum esset, dum alius re, alius Nomine esse contendit: armis namque gentilitiis præstat Nomen, maioremque infamiam virtuti, qui hoc, quàm illa commaculat, inurit. Quod æterni Patris sapientissimus Filius ac mundi pereuntis restaurator in nostrum exemplum præcauere volens, titulum hunc sibi in cruce, non verò in sepulchro superimponi passus est: *Hic est* IESVS *Rex Iudæorum*, licet de more huic potiùs, quàm illi conueniret, dum epitaphij in modum Nomina & officia inscribi amant tumulo, non cruci. Clarè etenim atque perspicuè videbat Deus in cruce se reapse saluatorem existere, sepulchrum verò, vt postmodum S. Hieronymus testatus est, locum esse quietis, vbi corpora non agunt, sed quiescunt. Vsque adeò vel tantillo tempore, aut loco audire alius ab eo qui actu esset, Dominus subterfugiebat. In quo magistrum non degener discipulus imitatus est Paulus, quem S. Anselmus curiosè aduertit in omnibus Epistolis, quas tum ad Corinthios, tum ad Galatas, tum ad Philippenses dedit, se Apostolum IESV Christi appellare solitum, at verò in ea quam ad Romanos scripsit, sic dicere: *Paulus vocatus Apostolus* IESV *Christi*: quare? quia necdum Romanis prædicauerat. *Audite hæc domus Iacob, qui vocamini Nomine Israël*, Isaiæ 48. hoc est, teste S. Cyrillo: *Nomen nudum virtutis habetis, sed mente dissidetis, alijs moribus, aliâ mente præditi.* Audijt sanè illa & optimè intellexit, cui Nomen Digna, de qua scribit Eulogius lib. 3. c. 7. Hæc puella, cùm pro summa humilitate atque obedientia inter Conuirginales vltimam se iudicaret, essetque incredibili apparatu obsecundatrix, numquam tamen se appellari Dignam patiebatur, dicebatque cum lacrymis: *Nolite me Dignam vocare, sed magis indignam, quia cuius meriti sum, etiam Nomine debeo insigniri.* Flebat humillima virgo dum se audiebat eo Nomine vocari, à quo factis longè se abesse putabat, & nos gaudebimus ea posse iactare, quorum ne vmbram attingimus? Quid hoc aliud est quàm Nomen mendacij fallere appellatione? quam iure Rupertus adulterium Nominis appellat, vti olim fecit Israël, de quo Propheta: *Quis cæcus nisi seruus meus? Sit itaque tibi Nomen*, inquit Cassiodorus lib. 5. ep. 3. *velut auspicium rei, è quo bene auspicari liceat, optima verò omnia sperare. Sit in te Nominis sacramentum*, vt vult Tertull. l. 3. cont. Marcion. c. 16. quasi gratiam causans bene viuendi. *Sit tibi in ipso Nomine fides*, vt optat Septimius in Apolog. c. 12. ex vero enim Nomen esse debet quasi fides rei bene gerendæ. Sit denique, vt idem vouet Tertull. suprà; *Nominis census*, qui conferat honorem, non vitæ huius tantùm, sed & futuræ.

Cur Christus titulum Cruci, non sepulchro affigi passus sit.

S. Hieron.

Anselm. *Cur Paulus alibi se Apostolum, in Epistola ad Galatas vocatum tantùm se Apostolum scribat.*

Isaiæ 48. 1. Cyrillus.

Virgo Digna, se Indignam vocari volebat.

Eulogius.

Rupert.

Cassiodor.

Tertull.

Septimius.

Tertull.

Experta hoc mirificè est in Nomine suo B. Angelina Corbaria, filia Comitis montis Iouis, quam cùm parens voto Virginitatis adstrictam Ioanni de Termis Comiti Ciuitellæ contra voluntatem despondisset, & illa se Deo feruentiùs commendaret, cælesti oracvlo monita est, vt patri obsecundet, reliqua verò diuinæ prouidentiæ consultò permittat. In manum itaque conuenit, nuptiæ celebrantur. Inter festiuos lætantium choros Angelina mente in Deum sublata cum Angelis versabatur, secura de promisso, anxia de successu. Expletis epulis sola in cubiculum, velut quidpiam curatura secedit, vbi locum sine arbitris nacta Christo crucifixo supplex aduolvitur, atque ex intimo cordis sui sensu, tempus iam venisse certaminis repræsentat. Cùm ecce vnus de cælestibus illis geniis, quos Angelos dicimus, ei clarâ luce apparens mœstam solatur, atque optimè de re tota sperare iubet. Spectabat hæc per ianuæ rimam curiosus sponsus, & nimiâ prælius zelotypiâ cubiculum deprepentè ingressus, quo se absconderit latibulo adolescens, quocum antè loquebatur inquirit. Flens itaq; ac graui metu perculsa Angelina, ad pedes sponsi prouoluitur, rem aperit, voto se obligatam in nuptias Dei iussu consensisse fatetur, re in hanc horam deuolutâ anxiam de successu, ac mœrentem, non ab homine, sed Angelo solatium accepisse, ac proinde vehementer obsecrat, ne in cælestem sponsum iniurius se violare præsumat. Quibus ex ordine auditis atque perpensis nobilis ac generosus adolescens in genua quoque & ipse procubuit, & quam priùs amarat vt sponsam, tam magna cum reuerentia, tamquam Angelorum alloquio dignam adorauit: laudo, inquiens, factum, veneror virtutem, secundùm Nomen tuum, & laus tua; non est cur me timeas, quæ custodes habes Angelos, tuum sponsum ora, soror carissima, vt quæ ipsi, teste te, promitto, valeam adimplere, Voueo & ego virginitatem Deo. Ita Iacobilius & Marianus. Tanti est fidem Nomini integram conseruare. Atque è contrario, vt verbis S. Ambrosij apud Hugonem in c. 3. Apocal. Lemma concludam: *Ne sit Nomen inane, & crimen immane; Deifica professio, & diabolica actio; religiosus amictus, & irreligiosus profectus; gradus excelsus & deformis excessus, ne locutionem simulemus columbinam, & vitam habeamus coruinam; ne professionem monstremus ouinam, & ferocitatem habeamus lupinam.*

Angelina Corbaria magna & casta secundùm Nomen suum.

Iacobilius. Marianus.

LEMMA OCTAVVM.

Quando Nomen proprium occultandum, quando propalandum?

QVamquam Nomina rerum ipsarum clarissimæ imagines ac velut luciditissima specula dici passim, haberiq́ue velint, quibus proprium

prium eſt omnium oculis exhiberi, palamque proponi: vſuuenire tamen ſolet non rarò, vt hæc ſittybis ſuis atque inuolucris pro varia temporum oppoſitunitate teguntur, ita & illa rebus ſic poſtulantibus ſubinde debeant occultari, quod quando prudenter faciendum, quando verò omittendum, in quæſtionem aduocamus: cui vt paucis faciam ſatis,

Occultandi Nominis varia cauſa.

1. Timor.

Dico tacendorum, occultandorumque Nominum non vnam hominibus eſſe cautam, ſed quinque ex ordine recenſeri, quarum Prima, Timor eſt, cùm videlicet inter hoſtes, aut certè ſuſpectæ fidei ſodales, nollet quis agnoſci, cùm pœnam timet, aut immeritam alterius offenſionem: ita ſolemus cùm quis ex numero amicorum ſui, Deique oblitus, latam ſceleruм B viam ingreditur, literis anonymis benignè eundem reuocare.

2. Pudor.

Altera, Pudor eſt, ſi quis fortunatus antea nunc miſer ad inſtitas redactus latere mauult quàm agnoſci: ſic rogata in Plauti Perſa patris Nomen virgo, Quid illum, ait, miſerum memorem, qui fuit, nunc & illum miſerum & me miſeram æquum eſt nominarier?

3. Prudẽtia.

Tertia, Prudentia eſt, cùm nulla edicendi Nominis neceſſitas, nulla cuiquam eſt vtilitas, imò fortè aut dicenti, aut certè audienti damnum timetur: ita factitare ſolitum accepimus B. Franciſcum Borgiam è Duce, ac Marchione, Societatis Ieſu nuper religioſum, cui tanta veteris Nominis tegendi erat cura, vt niſi neceſſitas extorqueret, ex eius ore excideret nunquam.

4. Charitas.

Quarta, Charitas eſt, cùm inde alteri commodum exiſtere poteſt, vel Dei gloria augeri. Ita cùm Dominus Abrahamo, Iſaaco, ac Iacobo apparuiſſe legitur Exodi 6. Nomen eis ſuum noluit aperire: vnde, *Nomen*, inquit, *Adonai non indicaui eis.* Tantis viris atque amicis Nomen ſuum non indicauit Deus, & qua de cauſa? ex magna procul omni dubio charitate, quia ita illis conducere videbat, quod idem de Angelo illo luctatore, qui Geneſ. 32. ſuum Nomen edicere rogatus, ipſum reticuit, ſentiendum eſt.

Exodi 6.3.

5 Humilitas, eius exempla.

Ioan. 18.15.

In S. Ioanne.

Chryſoſt.

Quinta ac poſtrema, humilitas dicitur, cùm clari virtutibus ac fama volunt latere. Ita Ioan. 18. *Sequebatur Ieſum Simon Petrus & alius diſcipulus.* Quis? nonne ipſe Ioannes? ità planè. Cur igitur Petri nomine expreſſo ſuum præterijt? optimè S. Ioan. Chryſoſt. reſpondet hom. 82. ad eum locum: *quia rem præclaram narrat, quod alijs diffugientibus ipſe ſequeretur, ideo vel ſuum Nomen filet & Petrum ſibi proponit.* Pari modo & cap. 13. cùm de ſe ſermonem intuliſſet: *erat*, inquit, *recumbens vnus ex diſcipulis eius in ſinu Ieſu.* Quare ſuo ſe Nomine non prodit? Reſpondet

Cyrillus.

In S. Paulo.

Cyrillus Alexand. cap. 9. in Ioan. *Nomen ſuum celauit, ne inanis alicuius gloriæ cauſa diligi ſe à Chriſto diceret videretur.* Idẽ de Apoſtolo Paulo dicendũ, cùm 2. Cor. 12. *Scio*, inquit, *hominem in Chriſto, ante annos quatuordecim raptum vſque ad tertium cælum.* Celant itaque viri ſancti Nomina ſua, ne ſibi laudis materiam eorum euulgatione venati eſſe videantur, tum verò vel maximè, vt honorem omnem, ac gloriam in Deum ipſum deriuarent. Ita legimus Iudicum 13. cùm Angelus apparuiſſet Manue in peregrina forma, enuntians deſideratiſſimi filij natiuitatem, petiuiſſe eum obnixè, quod illi Nomen foret, vt ſi ſermo expleretur, honore debito proſequi benefactorem ſuum poſſet: nunquam tamen id reſcire potuiſſe, nec abſque cauſa; ſunt enim ſanctiſſimi illi, beatiſſimique ſpiritus quantò maiores, tantò demiſſiores, atque humiliores, vt ſæpe illum etiam latrico inferiorem, quem potuiſſent, noluerint admittere honorem atque adorationem: & nos homuli è luto & puluere conflati, noſtra volumus vbique ab omnibus, in rebus etiam minutiſſimis Nomina celebrari. Meliùs Pertinax ille Imperator, qui imperatorijs etiam poſſeſſionibus Nomen ſuum inſcribi vetabat, dictitans non eſſe illas proprias imperantium, ſed communes Romanorum & publicas. Nolebat ſiquidem vir prudens in muſtaceo lauream quærere, & modico è cenſu quæſtum magnũ fænerari. Sanctiùs verò longè Paulinus ille Nolanæ quondam vrbis Epiſcopus qui teſte S. Auguſtino, ex opulentiſſimo diuite voluntate paupertimus & copioſiſſimè ſanctus, dum epiſt. 2. ad Ænandum, eius ſe commendans precibus rogat, ne Nomen ſuum is pronuntiet, quia peccatoris magni, veritus ne os ſuum illo prophanet, *Indigni*, inquiens, *ſumus quorum Nomina Domini auribus ingerantur, ne fortè & labia tua immunda fiant, cùm nos nominaueris, & neceſſe ſit os tuum igneo carbone perſtringi.* Adeò viris huiuſcemodi virtutis & moderationis ſui Nominis promulgatio ſuſpecta atque inuiſa erat. Quod tamen non ita generatim acceptum velim, quin & ſubinde occaſio ferre & ratio exigere contrarium poſſit, quod pro altera parte huius Lemmatis videndum nunc reſtat. Et quidem ea Regum ſapientiſſimi vox eſt, atque ſententia diuini Spiritus calculo comprobata: *Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua.* Vnde fortaſſe quis autumet nunquam proprij Nominis laudem efferri debere; ſed temporis, loci, ac perſonæ conditio ac periſtaſis conſideranda ſunt, quibus id quod Sapiens opponit moderationem accipiat neceſſe eſt, iuxtà veteris Poëtæ præclariſſimum monitum:

In Angelo apparente Manue.

In Pertinace Imper.

In S. Paulino.

Temporibus medicina iuuat, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Euulgandi Nominis cauſa diuerſa.

1 Excitatio alterius.

Ecquando igitur atque vbi proprium Nomẽ ſine noxa euulgandum, ac proferendum? Non vna ſanè de cauſa ac loco. Primùm apud omnes in confeſſo eſt, tutò te Nominis proprij meminiſſe, quoties alienæ imbecillitati ſuccurrendum, calcaria torpentibus in via virtutis ſubijcien-

subijcienda sunt, quod nouisse creditus ille A fuit, qui Ascanium suum, illis quondam verbis alloquebatur:

Te pater Aeneas, & auunculus excitet Hector.

Magna siquidem vis Nominis est, stimuli ad incitandos animos robusti. Alterum est cùm liberalitate Nominis tui ad parem munificentiam alios prolicere intendis: sic honesta laudis cupiditas effecit, qua præter ceteras gentes, Populus Romanus flagrabat, vt præclara ædificia fieri curarent adiecto curatorum, & ædificantium Nomine, cum vtilitate publica Nominis sui famam ac laudem commendantes: vnde aquæductus, thermæ, arcus, fornices, viæ stratæ, quales Appia, Flaminia, Aurelia, & B similes Nomina Curatorum hodieque retinent, singularia exemplа sequentibus imitationis. Quod & Sixtum IV. P.M. minimè latuisse arbitror, dum in porticu, quam à fundamentis excitatam in S. Spiritus hospitali domo Romæ condidit, Nomen suum expressum reliquit, pontemque quem in Tyberi ædificarat, à Nomine suo Sixtinum appellauit; vt author est Bapt. Fulgosus l. 8. c. 15.

2. Prouocatio ad parem munificentiã, &c.

Fulgosus.

Vnum autem hîc moneo, ne quisquis ille sit vanitati succumbat, atque id, quod sanctè alioquin institutum est, præposterâ aliorsum ambitione inflecti sinat, dum fortè quidquam instauraturus, prioris authoris oblitus, totum id Nomini suo adscriptum velit, quod Deo hominibusque odiosum est, vt de Lampadio, vrbis C Romæ Præfecto sub Valentino tradit Sigonius l. 7. Oct. Imp. dum in omnibus Vrbis partibus, quæ magnificis diuersorum principum impensis ornatæ erant, Nomen proprium inscriberet, laudem aucupans, non veterum ædificiorum restauratoris, sed nouorum conditoris: quare incitata plebs quia malignè atque superbè fecisset, cum facibus ad domum eius incendendam accurrit.

Sigonius.

3. Auctoritatis propriæ defensio.

Tertiò, promulgandi Nominis ratio iusta atque legitima hæc est, cùm id ad debitam personæ auctoritatem tuendam necessarium esse iudicatur. Contingere siquidem solet non rarò, vt princeps aliquis ignotus indignè haberi abijciique possit quod solâ Nominis sui declaratione queat declinare. Omitto ceteros, solum Fran- D ciscum Borgiam adduco, quem è Marchione Lombaiæ, Duce Gandiæ, ac Prorege Cathalauniæ Societas Iesu Religiosum suspexit, qui licet clarissimi illustrissimiq; Nominis tegendi alioquin foret studiosissimus, vt antè diximus, hac tamen vnâ occasione propalare id veritus non fuit: peregrinabatur cũ socio Bustamãtio, homo id ætatis & gloriæ, magnaq; sacrificij tunc offerendi religione ductus, ad proximum templum declinarat: cumque detrectarent Parochi, licet Societatis tabulas proferret, sodali vrbanè in aures insusurrauit, Nunc per me licet pristinum Nomen euulges, ciuili hîc iure agendum est.

Quartò denique ac postremò, quo finem faciam in re clara, vt sedes dignitatis atque honoris, quem sustines, non interruptâ serie conseruata fuisse legatur. Hinc sese tot Reges ac principes, tot Præsules & Abbates sub coronis ac mitris suis Philippos, Ludouicos, Nicolaos Nominatim describunt, vt dignitas viros, quos ornauit, demonstret. Atque hîc iterum, quod antè monui, inculco, ne quod dignitati permissum est, vanitati cum arrogantia immoletur. Patauij moris est, vt & in reliqua Italia, eorum Nomina qui eruditione aut alio quouis virtutis genere excellunt parietibus publicè inscribere. Profitebatur autem istic nouus quidam homo Sophisticen, qui cùm mirum in modum sibi placeret, exspectabat quoque hic discipulorum suorum beneuolentiam ac fauorem: Verùm cùm illi cessarent, nocte quadam solus arrepta scala, & pyxide atramento referta, per vrbem deambulat, suum Nomen authenticè descripturus. Accurrunt vigiles, furem arbitrati, atque in carcerem, miserum compingunt; nisi autem illi pyxis cum penicillo innocentiæ opinionem attulissent, scala profectò exitium peperisset. Tanti est terminos, quos virtus ac ratio posuere, præuaricari.

4. Continuata dignitatis demonstratio.

Vanitas Sophista detecta.

LEMMA NONVM.

Nominis alieni assumptio quando licita, quando illicita?

AMplarum, magnarumque ædium ea vulgò conditio est, vt promiscuum hominum vulgus sub tecta sua recipiant, admittantque: eadem Nominum felicitas dixero, an infelicitas? vtrumque hodie dicamus; felicitas, quia probos, & qui virtutem omni studio, obseruantiaque colunt tegere, vestireque consueuerunt; infelicitas verò, dum flagitiosos ac improbos immane quantùm sua vmbra abutentes fouent, nec auersantur: quoties namque videre est non vnius sortis ac generis homines alienum Nomen assumere, eoque se ad inuidiam plurimorum contegere atque insignire! de quo quid melior ac politior senserit Philosophia inpræsentiarum videndum est.

Nomen tecto simile.

Ac Primò quidem quod attinet ad eos, qui Nomen alienum gratiis fauentibus assumere solent, occurrunt ij, qui ex connexo, testatoris, seu donatoris sui Nomen accipiunt, à quo heredes fuerant instituti. Ita Augustus Cæsar, vt in illius vita cap. vlt. scribit Suetonius, heredes instituit Tiberium ex parte dimidia, & sextante, Liuiam ex parte tertia, quos & ferre Nomen suum iussit. De donatione autem testatur textus L. hoc iure, §. vlt. ff. de donationib. & tradit Tiraquellus in tract. de leg. Connub. L. 5. num. 24. Chassanæus in Catal. glor. mundi p. 1. concl. 37. & 46.

Causa præter quas alienum Nomen assumitur.

1. Obtenta hereditas.

Suetonius.

Secun-

Digitized by Google

2. *Adoptio, seu Arrogatio.* Secundò, qui adoptione seu arrogatione in alienam familiam transeunt, his adoptantis, siue arrogantis Nomen assumere fas est: cùm enim adoptio actus sit legitimus naturâ imitans ad liberorum solatium inductus, cur his id negetur, quod naturalibus liberis est concessum? Ita Appianus l.3. bellorum ciuil. scribit Octauium, quem filium C. Cæsar adoptârat, Cæsarē appellatum, Romanorum more, qui adoptionis filiis adoptantium Nomina solebant imponere. Sic quoque Pomponius Atticus cognominatus est Cæcilius, à Q. Cæcilio, qui moriens testamento eum adoptarat, vt tradit Cornelius Nepos. Sic longo antè tempore, duo priores filij Pauli Æmylij, & horum maior à Fabio Maximo, alter à Scipione Africano adoptati, ille Fabius Max. hic Scipio, appellati sunt, apud Plutarch. in vita Pauli Æmylij. Sic Marcus Brutus à Q. Cœpione adoptatus, Q. Cœpio dictus est.

Appianus. Cor. Nep. Plutarch.

3. *Clientela.* Tertiò, quando Optimates libertis bene de se meritis vel aliis ex clientibus aut hospitibus ad eos magis sibi deuinciendos Nomen suum impertiuntur. Ita Flauium Titum Imperatorem, Iosepho Iudæo in bello capto, deinde libertate ac ciuitate donato Nomen quoque suum, honoris gratiâ tribuisse, seque illud gestasse, ipsemet testatur Iosephus.

4. *Gloria rei bene gestæ.* S. Hieron. S. Augustin. Quartò, ad gloriam obtentæ de alio victoriæ, siue ad Christianam fidem inducto, siue à vitiis absoluto demonstrandam. Ita S. Hieron. teste in Epistolam ad Philem. & S. Augustino lib. 8. Conf. cap. 8. Saulus, vbi primùm cum Barnaba per diuinum oraculum ad Euangelium prædicandum segregatus, in Sergium Paulum Proconsulem Cypri incidisset, eum Christo adiunxit: quâ insigni victoriâ dum colla Proconsul fidei iugo submittit, præclarum Pauli Nomen quasi pro spolio ac trophæo, sibi Saulus assumpsit.

5. *Agnitio beneficij accepti.* Quintò, è contrario dum quis ad honorem ac laudem stabiliendam eius, à quo ad veram virtutem atque Religionem adductus fuit, eius Nomen assumit. Ita superioribus annis Iustus Caluinus, olim Calumianus cognomen id suum in hæreseos & infandi hæresiarchæ detestationem abiecit, & Iustus Baronius dici voluit, ab Eminentissimo nempe Cardinale Cæsare Baronio, qui vt hospitio illum menses aliquot exceperat, sic & omni semper humanitate ac beneficentia fuerat prosecutus, ad sacram insuper adduxerat confignationem, vti Iustus ipse in epistola de hoc edita testatus est.

Iniqua aliens Nominis assumptio duplex. Et hæc quidem iure bono ac licito, vt quibus æqui ratio, caussaque laudabilis ad Nomen alienum assumendum ansam dederunt: alia sunt, sed quæ fide mala, fraude ac dolo nituntur, ideoque merito suo proscripta vndique, damnataque habentur: sunt autem horum genera duo. Primum eorum, qui alterius quidem Nomen inuadunt, sed personam suam non dissimulant. Secundum, istorum, qui insuper alios se esse mentiuntur. Primo casu pœna falsi indicitur, Ita Baldus in l.1. C. de mutat. Nom. & Petr. Gregor. l.36. syntag. iur. c.4. quæ sanè falsi pœna olim sanctione L. Syllæ dictatoris erat in libero homine aquæ & ignis interdictio, in seruis vltimum supplicium, quemadmodum Paulus Manutius in leg. Rom. scribit: Hodie verò in seruo extremum supplicium, & in libero bonorum publicatio, vt scribit Bonifacius Vitalinus in tract. malef. sub rubr. de pœna mutantis sibi Nomen. Ad secundum autem casum quod spectat, qui tum ex maxima similitudine, quæ inter duos nonnumquam reperitur, tum alia de causa subinde vsuenit, pœna iudicis arbitraria, teum plecti debere docet Vlpianus in l. quamuis ff. de rebus eorum qui sub tutela. Varia autem huius tam in sacra, quàm prophana historia exstant exempla, ac primò, quid aliud Gen. 25. cap. de Iacobo Isaaci filio memoratur, cùm matre Rebecca agente ipse se Esau esse professus, primogeniti iura inuolauit? scio subtilissimum Doctorem S. Augustinum lib. contra mendacium cap. 10. factum hoc ita censuisse: *Iacob quod matre fecit auctore, vt patrem fallere videretur, si diligenter & fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium*; cui libenter subscribo, sed hùc ad causam proximā respicio, ex qua hoc egisse videtur, vt putaretur esse qui non erat, atque adeò hos inter recensendus. In prophanis verò pleni sunt libri omnes huiusmodi exemplis, tam veteribus quàm nouis, qui alieno Nomine assumpto alios se esse falsò mentiti sunt, quale in primis est illud, quod Cæsari Augusto euenit, cuius filium obscurus aliquis terræ filius se & Nomine & persona asseuerabat. tanta erat oris eius similitudo: sed dum plenis impudentiæ velis ad summum dignitatis gradum fertur, Augusti Imperio, transtris publicæ triremis affixus est. Ita recensēt idem Valerius barbarum quemdam ob eximiam similitudinem Cappadociæ regnum affectantem, tanquam Ariarathes esset, quem à Marco Antonio interemptū luce clariùs constabat, quamquam penè totius Orientis ciuitatum, & gentium credula suffragatione fulciretur, iusto tamen impendere supplicio caput coactum fuisse. Paulus quoque Æmylius lib. 7. de gest. Franc. testatum reliquit fuisse, qui Balduinum Augustum se prædicaret, quòd huius grauitatem, ore quàm maximè fieri posset, præ se ferret, quo factum est, vt non parua Flandricæ nobilitatis manus hominem Comitem, Augustumque salutantes iura ab eo peterent, quod ille ad Maiestatis suæ fidem faciebat, Nomina commemorans, nobilitatemque atque egregia facinora Maiorum felici memoria recensens: verùm, hominem Ludouicus Galliæ Rex varijs interrogationibus, ad quas hærebat detexit, & quia fide publicâ venerat, à Rege dimissus, cùm in Hannoniam rediret, à

Exempla eorum qui fraudulentè alienum Nomen assumpserunt.

Baldus. Petr. Greg. *Eiusdem pœna.* Paul. Man. Bon. Vital. Vlpianus. S. Augustin. Valerius. Æmylius.

Ioannæ filiæ Balduini ministris comprehensus, A reste suspenditur. Prætermittere nequeo, quod Caramuel. in simili prorsus materia doctissimus Ioan. Caramuel Lobkowitz in suo Philippo Prudente de eo, qui Sebastiani Regis Lusitaniæ Nomen & personam induere ausus fuit, litteris nuperrimè consignauit. Post Sebastiani, inquit ille, pulchram & generosam mortem, quem hodieque non pauci somniant superstitem, & regnaturum, plurimi in variis mundi Regionibus, Lusitanorum animos mentito Nomine Sebastiani conturbarunt: inter reliquos celebrior Madrigalensis quispiam, officio pistor, qui postea conuictus condemnatur. Regi defuncto erat hic simillimus facie, membrorumque omnium organicâ dispositione; præ se ferebat tamen ætatem maiorem quàm deberet, si fuisset reuera Sebastianus: species vultus fracta, sed populus hoc laboribus attribuebat, non ætati, verè fefellit plurimos, quia Sebastiani Confessario instruente secretissima Regni arcana percallebat, omnesque eius actiones simia ignobilis imitabatur. Examinatur de rebus minutissimis quas Philippus Prudens cum Sebastiano egerat: Guadaluppi ostendit, se pollere memoriâ fidelissimâ: addebat circumstantias, quarum Philippus immemor, sed examine adhibito repertæ veræ. Ceterùm ab aliquibus Madrigaliæ ciuitatis incolis tandē cognitus, confessus est se ambitione regnandi ductū, difficilem verè personā, sed tragicè simulasse, quare vltimo supplicio condemnatus pœnas dedit. Omitto Alexium, de quo Nicetas; Smerdem, de quo Herodotus; Neronē, de quo Suetonius; Alexandrū, Freder. Alphonsum planè improbissimos, de quibus alij, qui Regum Principumq; demortuorū Nominibus se falsò induerunt, ac miserâ infelicique; catastrophe finē inter tormēta inuenerūt. Tāti refert sanctissimā Nominis religionem fraude perfidiaq; violasse.

Quid de virginibus, quæ olim sub veste ac Nomine virili latuerunt, censendum sit.

Manum hîc de tabula tollere meditabar, cùm ecce innocentissimæ tot Virgines, castissimæque Dei-hominis sponsæ, quæ olim Nomen, sexumque piè mentitæ inter veteres illos Ascetas, Mundo incognitæ latentes ad Deum feliciter peruenerunt, humillimâ me voce interpellabant, id vnicum flagitantes, ne hîc se fortassis rigidiori Lectoris censuræ expositas desererem; sed quid de huiusmodi facto, tum temporis ratio, tum SS. Patrum doctrina tulisset, aperirem. D Ego qui innocentiæ patrocinium numquam deserui, neque hîc à me deserendum arbitratus sum: quare vt liberè quod sentio aperiam, notandum dico, quamquam sacræ Litteræ, earumque Interpretes Tertullianus, Cyprianus, atque Tertull. Cyprian. alij hos secuti rem adeò inusitam, hominibusque abominandam tradidêre, si femina virum simulet, eiusque Nomine vti præsumat; sacros tamen ac politicos Scriptores non paucos docere pio certoque fine licere nonnumquam vestem, & Nomina permutare, cùm id Dei Opt. Max. instinctus ad periculum innoxiæ vitæ, vel pudoris effugiendum suaserit, vel etiam pietas honestasque mandarint: quod eousque certum atque exploratum esse inuenio, vt multæ cùm Virgines, tum Matronæ clarissimæ hac via, ad magnam vitæ sanctitatem prouectæ in Diuorum censum fuerint relatæ: quales memorantur Apollinaris illa Anthemij, quem Leo Augustus Imperatorem in Occidentem misit, nobilissima filia, quę ad Scetariam solitudinem profecta, Dorotheum se nominauit: Eugenia, quæ Eugenij Nomen adsciuit, cuius laudes Alcimus Auitus, Fortunatus, Althelmus, Metaphrastes prædicant; Euphrosyna, quæ Smaragdi, non vano Nomine fuit appellata; Susanna, quæ Ioannis; B Maria, quæ Marini; Hildegundis, quæ Iosephi Nomen assumpserunt. Tales præterea fuêre Theodora Alexandrina, quæ Theodori; Athanasia, quæ Athanasij; Pelagia, quæ Pelagij; Anastasia, quæ Anastasij sacra Nomina induerunt. Taceo Glaphyram Constantiæ Augustæ pedissequam, de qua Baronius tom. 3. Iachelinam virginem nobilissimam Comitis Apuliæ sororem, de qua Cantipratanus l. 2. c. 29. aliasque sexcentas, quæ velut totidem stellæ militantis Ecclesiæ hemisphærium nouâ luce collustrarunt. Quis bonus dissentiat? dolus omnis malus quàm longissimè aberat, pietatis ac sanctimoniæ erat, si fraus dicenda, quâ mundo, hosti infensissimo prudentissimæ Christi Amazones illudebant. Adde, Abbatis, sed solius, assensum non rarò accessisse, vt de S. Susanna Græcorum tradunt C Menæa, quæ Maximiani Imperio parentibus orbata, opes omnes in pauperes effudit, mancipia omnia manumisit, ipsaque veste virili assumptâ ad venerandum quemdam se contulit Abbatem, à quo rasa in monachum, Ioannes est indigetata. Quod & de Anastasia patricia veterum annales ferunt, quæ ad Abbatem Danielem profecta, virilē ab eo induta vestem & Nomen, dicta pro Anastasia Anastasius eunuchus, claustro cuidā admodū à Laura remoto inclusa fuit, è quo viginti octo annorum decurso spatio meritis diues gloriaque virtutum insignis ad Superos euolauit. Nihil hîc igitur momus, nihil Ate inueniat: Spiritus vbi vult spirat, quo agente ac mentium nostrarum carbasa imprægnante, nulla scylla, charybdis nulla est pertimescenda. Sed D hæc maximè pro temporum illorum fauore ac necessitate & facta, & indulta velim: ad nostra quod attinet, quibus tot tantaque virginum sacrarum ascceteria, à Spiritu sancto instituta, vbi sub sanctissimis legibus infirmitati sexus accommodis, inter æquales tot puellæ ac matronæ minore longè periculo, maioreque subsidio ad vitæ Christianæ perfectionem ducuntur, nullo id pacto iam permittendum videtur, vt Nomine ac veste virum simulantes inter inæquales degant. Scio nihilominus nostra hac patrumque memoria in varia virorum cœnobia vitæ perfe-

Auitus. Fortunat. Althelm. Metaphr.

Baron.

Cantiprat.

perfectioris laude celebria non paucas, eius vitæ æmulandæ zelo incensas iuuenculas irrepsisse, atque adeò vitæ degendæ formulam (professionem vocamus) istic summâ vitæ innocentiâ edidisse: sed casu agnitas statim ad virginum sacratarum contubernia esse dimissas, quibus cùm priores illæ destituerentur, & acri ad virtutem ac vitæ sublimioris disciplinam amore inflammarentur, nec mirum, nec improbandum iter istud Deo duce tentasse.

LEMMA DECIMVM.

Quanta felicitatis sit Nomen scriptum habere in libro vitæ.

Ecquod maximum Christiani hominis gaudium sit.

SI quis vnquam Rex, aut Princeps gaudere, suos, lætarique affatim voluerit, atque animo hilariore præsentis vitæ stadium decurrere, fuit is certè vnigenitus Filius Dei, dum carne humanâ vestitus ad nostram mortalitatem accessit, tam eam à pessima, quâ premebatur liberaturus seruitute, quàm sanctissimis, quibus ad id vsque tempus caruerat instructurus legibus & exemplis: vnde tot eius ac tantæ ad gaudendum, lætandumque assiduò commonitiones, tam grauia ad omnem luctum, mœroremque propulsandum incitamenta. Verùm, vt parum id nobis contulisset ad salutem, nisi & lætitiæ nostræ materiam dedisset & formam, noluit pro sua benignitate vel in hac parte deficere, quam variis expolitam erroribus esse notarat: quare cùm septuaginta illi duo viri, quos in peculiares suos discipulos allegerat, vbere collata potestate calcandi supra serpentes & scorpiones, atque adeò virtutem omnem inimici supplantandi, reuerterentur cum gaudio dicentes: *Domine, etiam dæmonia subijciuntur nobis in Nomine tuo*, respondisse legitur: *In hoc nolite gaudere, gaudete autem, quod Nomina vestra scripta sunt in cælis.* hæc vnica lætandi seges, ac princeps materia gaudiorum maximorum, quam eis propositâ esse semper, atque vbique volebat, Nomen suum scriptum legere in libro vitæ: quod dum dico, nemo sibi fingat librum aliquem aut è molli papyro, aut duriore membrana compactum, ne inquam similem sibi fingat, hic enim mortalium oculis seruit, alius immortali conuenit Deo, estque hic vitæ Nomine celebris, cui pro charta supponitur ipsa mens Dei, æterna illa atque immutabilis, in qua scribimur æternùm victuri, æternùm deliciis cælestibus potituri, quod autem quâ viâ, pactóve fieri soleat, ex proposito videndum.

Quis liber vitæ sit.

Prætermitto quæ de libris tam creationis, quàm legis, ac Prophetarum sacræ, interioresque litteræ commemorant, quorum alter longam creaturarum complectitur seriem, alter ea continet præcepta, quæ cælo iudice mortalium capitibus imposuit Deus. Ad eum venio, quem diuinæ prouidentiæ librum ritè appellâro, vtpote qui in mente, præscientiâ ac prædestinatione Dei consistat, & Ἀγθρωποπαθῶς dicitur liber siue catalogus Dei, in quo is iustorum omnium, qui in virtute perseuerant, atque in gratia moriuntur Nomina quasi describit, coronam eis largiturus æternam, vti doctiss. Bulgarorum Ecclesiæ Antistes Theophylactus scriptum reliquit, vnde hebraicè סֵפֶר חַיִּים sepher chaijm, id est *liber vitæ* siue *viuentium* dici solet. Fateor quidem pari ratione eamdem mentem & præscientiam Dei, librum mortis dici posse, in quo & Deus omnes illos, qui in peccati sordibus diem claudunt supremum describit, æternis deputans suppliciis puniendos: verùm cùm S. Thomas, cuius sententiæ libenter inhæremus, librum mortis non admittat, sed vitæ tantùm; cùm huius Nominis, non autem illius meminerint Litteræ sacræ, & Deus cuius natura est bonitas, per se ordinet & conscribat suos ad vitam, ad mortem verò non per se, sed quasi malitiâ peccantium adactus impios destinet & pœnis transcribat æternis, nos quoque non nisi vnum eumque vitæ librum statuendum arbitramur.

Theophyl.

Deus non habet librū mortis.

Liber vitæ probatur ex Scriptura.

Ad hunc igitur quod spectat, primus qui eius meminit, Moyses fuit Exodi 32. *Aut*, inquiens, *dimitte eis hanc noxam* (adorationis vituli) *aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti.* Alter fuit Regius Propheta Dauid Psal. 68. *Deleantur de libro viuentium.* In nouo verò Testamento primus omnium eius mentionem intulit Christus Dominus ac Saluator noster Lucæ 10. cùm ad discipulos dixit: *Gaudete quòd Nomina vestra scripta sunt in cælis.* Secundus, gentium Doctor Paulus ad Philip 4. *Adiuua illas* (Euodiam & Syntychen) *quæ mecum laborauerunt in Euangelio, cum Clemente & ceteris adiutoribus meis, quorum Nomina sunt* (scripta) *in libro vitæ.* Tertius & postremus, S. Apostolus Ioannes Apocal. 20. *& qui non inuentus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.*

Exod. 32. 31.

Psal. 68. 29.

Luc. 10. 20.

Philip. 4. 3.

Apoc. 20. 15.

Dupliciter quis scribitur in Libro vitæ.

Vt autem apertior atque explicatior hæc doctrina euadat, in qua tantùm ad erigendos hominum animos momentum reperitur, dico cum Angelico Doctore Thoma, duplici modo homines describi in hoc libro vitæ, Primò inchoatè, quia impræsentiarum caritate, gratiâ, iustitiaque ornati sunt; atque ita scribuntur in libro vitæ iusti omnes, qui dum viuunt, cum mundo, carne, dæmoneque luctantur, vt si in via iustitiæ perseuerent, perueniant ad vitam. Secundò completè, ij nimirum, quorum perseuerantia oculis Dei cognita est, salus in tuto, gloria in prædestinatione, cuiusmodi omnes & soli illi sunt, quos Deus è specula æternitatis suę, alta prouidaque mente prospicit, ex hac vitâ in gratia discessuros. Nec sanè absque ratione, bonoque ac solido hæc dicta sint fundamento; si enim apud Principes, populos ac nationes id in more positum fuisse legimus, vt peculiaris in curia liber esset, cui virorum illustrium bene de repub. meritorum Nomina committerentur, vt

A simili probatur Deum habere Librum vitæ.

Lorinus. de Iudæis tradit noſter Ioannes Lorinus, apud quos volumen fuiſſe perhibent, quod iuſtorum Nomina caperet & magnorum heroum præclarè geſta traderet poſteritati: de Romanis verò S. Thomas, qui librum in Capitolio ad hunc vſum aſſeruabant, in quo Senatorum omnium Nomina reponerentur; quid mirum, ſi in Repub. cæleſti, beataq; illa Hieruſalem, idem quoque inſtitutum teneri audiamus? Olim Nomina bene de ſepulchro Domini meritorum tabulis quibuſdam inſcribi ſolita, atque in eodem aſſeruari auctor eſt Sophronius Patriarcha, qui ſic ad Manuelem: *Scripſimus Nomen dominationis tuæ in ſancto & viuifico ſepulchro Domini Dei noſtri:* maior autem hîc vrget ratio, clamatque pro meritis Dei timentium atque iuſtorum, vt in libro vitæ omnes deſcribantur: quod pulchrè, ac ſubtiliter, vt in omnibus aſſolet, Origenes nobis explanauit, ex eo id colligens, quod cùm in communi Orbis deſcriptione Nomen ſuum Chriſtus voluerit reperiri, credentes quoque in eum in libro viuentium eſſe deſcribendos, ita ſcribit hom. 11. in Lucam: *Diligenter intuenti ſacramentum quoddam videtur ſignificare, quod in totius orbis profeſſione deſcribi oportuerit & Chriſtum, vt cum omnibus deſcriptus ſanctificaret omnes, & cum orbe relatus in cenſum, communionem ſui præberet orbi, & poſt hanc deſcriptionem deſcriberet quoque ex orbe ſecum in libro viuentium, vt quicumque crederent in eum, poſtea cum Sanctis illius ſcriberentur in cælis.*

Sophron.

Origenes.

Deum imitatur diabolus ſuorũ Nomina in libro deſcribens.

Sed quid in hoc Dei more aſſerendo tot verba impendo? idem ipſos dæmones tenere inſtitutum reperimus, dum eos quos nefario adactos ſacramento in ſuum admittunt famulatum, peculiari libro nominatim deſcribere conſueuerũt, vti Sebaſtianus Michaelis in ſua Pneumatologia fusè docet, cuius verba hîc fideliter admetior: *Solent illi qui ſe dæmoni perpetuò deuouent, vt à libro vitæ deleri & obliterari eos pater mendacij curet, Nomen manu propria ſignatum ipſo mandante & iubente in reproborum, mortiſq; perpetuæ libro nigerrimo ad hoc parato apponere, vtq; ad tantam impietatem maiori vinculo deuinciantur, notam vel ſtigma recipere.* Ita agit ſimius ille, vtique domini ſui peſſimus imitator, qui eos omnes quos ad vitam æternam elegit viuentium libro inſcribit. Clariùs id fortaſſis ac velut oculis ipſis intueri ſi quis volet, ſacros adeat Ordinis Ciſtertienſium Annales, vbi non leue confirmandæ huic rei inueniet momẽtum. Iuuenis erat, qui cùm Ciſtertienſe inſtitutum ſequi decreuiſſet, ac de die in diem propoſitum differret, planè cœpit intepeſcere: tanti periculi eſt bonis conſiliis remoram iniecisse; ſæpè enim in fumum abit, & euaneſcit qui priùs in pectore arſerat diuinus ignis. Et ſanè abijſſet quoque & in hoc inuene, niſi eum ſopitum ac propè extinctum diuina miſeratio excitaſſet. Iam ex Compoſtellana peregrinatione demum ille redierat, cùm eadem ipsâ nocte apparuit illi Chriſtus, comitibus SS. Petro & Iacobo, magnis illis cæleſtis aulæ principibus ſtipatus: Petrus ſacratiore manu coram Domino ſuſtinebat librum patentem, & explicatum, in quo adoleſcentis Nomen, Ioannes, deſcriptum erat; eo dum paſcitur, & intelligentiæ oculum reficit adoleſcens, ſibique tacitus applaudit, Domini vocem ad Petrum audit: *Dele iſtum de libro meo.* Expalleſcere ille, & totus inhorrere, incertus quò verteret dubia ac nutans ſalutis alea; cùm ecce vt ea bene caderet, fecit pro ſuo peregrino Apoſtolus, ſupplexque Chriſto accidens, ſe pro eo vadem ac ſponſorem fecit vitæ ineundæ melioris. hæc dum inerrant phantaſiæ dormientis, anxiumque iuuenem ſolicitant, ſomnum primò excutiunt, ac deinde reſtituunt, in quo eadem rurſus exhibita ſpecies, imò & illa è Canticis epigraphe: *Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.* quâ Superûm fide ac ſponſione excitatus, ſimulque minis exterritus, nullâ interpoſitâ morâ Ciſtertium ſe contulit, vbi eos in virtute progreſſus fecit, vt primùm Bonę Vallis Abbas, deinde Valentiæ fuerit Epiſcopus creatus. Quàm clarum teſtimonium! quàm compertum exemplum! vt nemo in poſterum hîc dubitet, ſed felicitatem hanc rebus omnibus longè anteponendam æſtimare ac magni facere conſueſcat, in qua vna, cæterorum beneficiorum omnium ſumma quædam & cæleſtis beatitatis compendium inuenitur. Quod alius ex eodem Ciſtertij inſtituto, Bertrandus Nomine, felicisſimè fuit expertus, vti Chryſoſtomus Henriquez in menologio, Cæſarius lib. 7. dial. c. 38. luculenter teſtantur, qui poſtquam longis, diuerſiſque tentationum generibus exercitus ad eam vitæ innocentiam atque integritatem deueniſſet, in qua Deus homini ſolet ſe modo quodam ſingulari communicare, die quodam in eam cæli partem ſe mente abripi ſenſit, in qua Enoch Eliaſque beato æuo perfruuntur, & hunc quidem manu librum præ ſe ferre, in quo litteris aureis electorum omnium Nomina proſtarent, inter quæ, cùm & ſuum iſtic reperiſſet, audiuit: numquam de hoc libro Nomen tuum delebitur. Magnum nuntium! felix promiſſum! cui quod comparet mundus hic vniuerſus gazis omnibus ſuis atque honoribus cumulatiſſimus, numquam poterit inuenire.

Sebaſt. Michaelis.

Henriqu. Cæſarius.

Probatur ex hiſtoriis Liber vitæ.

Primum enim qui in libro hoc ſcriptus eſt, ipſo Dei oraculo Sanctus appellandus, dicente Iſaia c. 4. *Sanctus vocabitur omnis, qui ſcriptus eſt in vita.* Deinde ſaluti ſuæ viuit ſecurus, quamdiu Nomen iſtic conſeruat; teſtem habeo ac ſponſorem huius veritatis Danielem cap. 12. *In tempore illo ſaluabitur populus tuus omnis, qui inuentus fuerit ſcriptus in libro.* Saluabitur, inquit: ô vocem auream! Saluabitur, vocem nectare, melleque dulciorem! & quis? omnis, qui inuentus fuerit ſcriptus in hoc libro, & alius præterea nemo. ô Deus! hîc itaque te ſupremùm alloquor, beneuole Lector, hîc pancis te morari deſidero, mentem

Quanta felicitas Nomen ſcriptũ habere in libro vitæ. Iſaiæ 4. 3. Dan. 12. 1.

Astrolabii. Et ideo ad hoc ut sciamus quantum ascendit de quolibet gradu Arietis, oportet nos scire quantum ascendit de quolibet gradu Cancri, quia quantum ascendit de quolibet gradu Cancri tantum ascendit de quolibet gradu Arietis. Et ideo ad hoc ut sciamus quantum ascendit de quolibet gradu Cancri, oportet nos scire quantum ascendit de quolibet gradu Arietis, quia quantum ascendit de quolibet gradu Arietis tantum ascendit de quolibet gradu Cancri

R. P. HADRIANI
LYRÆI
E SOCIETATE IESV
TRISAGII MARIANI
LIBER SECVNDVS,
Qui Symphonia Terrestrium nuncupatur.

MODVS PRIMVS.

Post Dei-hominis glorioſiſſimum Nomen, nullum in terris maiore acceptum veneratione, quàm Nomen Virginis Matris, quod eſt MARIA.

S. Maria Nomen Dei in amore eſt.

QVæ hactenus à nobis allata ſunt, eiuſmodi fuerũt, quæ Cælestium harmoniam Mariano *Triſagio* vnicè famulantem, atque hinc iuſtam meritamque gloriam ſacro Nomini MARIÆ ſuccreſcẽtem, clarè, vt arbitror, perſpicueque demonſtrarunt. Ita namque diuino fauore comparatum eſt, vt neque ſuprema illa Dei maieſtas, dulciſſimo huic Nomini amplificando vnquam ipſa defuerit, neque vllum aliquem è reliquo beatarum mentium cœtu, concilioque paſſa ſit defuiſſe, quo id omnes ſtudio, reuerentia, atque obſeruantiâ quadam ſingulari colerent ac prædicarent; vti ſuperiore libro factũ, atque etiamnum fieri, luculentè oſtenſum eſt. vnde cum Regio Pſalte non inconuenienter hîc dicere liceat: *Glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei:* quod enim Dauid de ſancta ſua ciuitate Ieruſalem, id S. Germanus Archiepiſc. Conſtantin. orat. de Zona Virg. S. Gregorius Nicomedienſ. orat. de oblat. B. V. M. S. Auguſtinus lib. 17. de Ciuit. Dei. B. Albertus Magnus in cap. 10. S. Lucæ de Virgine Deipara intellexêre, & Eccleſia in officio clarè expreſſit, dum his verbis MARIAM ſalutat, dicens: *Sicut lætantium omniam noſtrũm habitatio eſt in te ſancta Dei genitrix:* verè Ciuitas Dei habitatio lætiſſima, ac planè diuina, de qua, vt Hebræi legunt, נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ nichbadoth medubbar bach, *glorioſarum rerum verbum dictum*

S. German. S. Gregor. Nicomed. S. Auguſt. Albert. M.

A *eſt*, hoc eſt, Nomen valde glorioſum, vt cui cælestium ciuium turmæ ſubmiſſo poplite quam piè reuerentiam atque obſeruantiam debent, exhibere, deferreque non ceſſant.

Quod licet adeò magnum ſit ac præclarum, vt nullius tantum flumen ingenij, nulla dicendi aut ſcribendi vis, tantaque copia ſit, quæ non dicam exornare, ſed enarrare poſſit, mancum tamen atque imperfectum planè cenſeatur neceſſe eſt, niſi hîc & Terreſtres Cælestibus ſuccinant, & obſecundent, quæque hi mentium ſuarum genua flectunt, illi corporum, prona deuotione ſubmittant, atque ita Σύμφωνοι effecti coniunctis ſtudiis ſacrum MARIÆ Nomen B proſequantur; atque huc tot demiſſas cælo vires, ſecretas illas, inquam, mentiumque concitatrices reſpicere arbitror, quibus terra noſtra quotidie irrigatur, vt cuius ſentit beneficentiam dum alitur, eiuſdem imitetur vim, naturamque dum alta eſt. Quod mellifluus Virginis cultor Bernardus his verbis inſinuauit, cùm dixit ſerm. in Natiuit. de aquæductu: *Fœcunda Virginis amplectitur cælum præſentiam, terra memoriam veneratur: ſic nimirum totius boni illic exhibitio, hîc tenuis quædam libatio primitiarum, ibi res, & hîc Nomen.* quaſi diceret: voluit Deus cælum cum terra Virginis gloriam diuidere, illud haberet C Virginis corpus, hæc eius Nomen: ibi res, & hîc Nomen eſſet; cælum corpore virginali decoraretur, terra eius Nomine gauderet.

S. Nomen Maria hominibus venerandum.

Bernard.

Rectè itaque terreſtris huius habitationis inquilini, cælestium ciuium pietatem æmulati, poſt ſanctiſſimum diuiniſſimumque IESV Nomen Mariano Nomini genua flectunt, vt quod illi *Triſagion* coram in cælis harmonicè concinunt, hi pariter in terris ſymphonicè idem de longè modulentur: qui licet Angelicæ dulcedinis æmuli eſſe non poſſint, imitatores tamen

esse contendunt. De summo illo, maximoque Dei-hominis Nomine ita gentium Doctor Paulus ad Philipp. 2. *Exaltauit illum Deus, & donauit illi Nomen quod est super omne Nomen, vt in Nomine* IESV *omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum.* Philip. 2. 10.

Quid per Nomen intelligendū.

Quæ verba licet sole ipso clariora, non ab omnibus tamen æquali sensu intellecta feruntur, quibusdam Nomen pro laude ac gloria interpretantibus, quasi aliud dicere nihil voluerit Apostolus, quàm propter tam insignem obedientiam, Christo laudem ac gloriam datam, quæ sit super omnem laudem & gloriam aliorum: præsertim cùm istud IESV Nomen ei datum sit, non postquam fuisset obediens vsque ad mortem factus; sed iam multò antè, priusquam in vtero conciperetur. Alij per Nomen IESV, Christum ipsum intelligi volunt, vt videre est apud P. Gabrielem Vasquez l. 2. de adorat. disp. 8. c. 10. consueto metonymiæ tropo, quo pro Nomine res ipsa intelligitur. Verùm menti Paulinæ conformius ac rationi magis consentaneum est, sermonem hîc institui de ipso IESV Nomine, cùm de illo loquatur, quo audito, omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & infernorum. Tametsi autem ei impositum fuerit, non postquam obediens factus iam esset ad mortem, sed dudum ante in circumcisione, præuisa tamen à Deo iam erat singularis illa humilitas, qua nostræ salutis causa, vsque ad mortem, mortem autem crucis æterno Patri obediens futurus erat. Ipsum itaque Nomen IESV ita excellens affirmat Paulus, vt sit super omne Nomen, quod humana lingua nominari potest. Dignum planè cui omnia genua procuruentur! Proximum autem huic, ac quasi congenitum est MARIÆ Nomen, ita magnum, nobile, ac sublime, vt super omne Principum, Regum, Imperatorum, imò etiam super omne Angelorum Nomen, Patrum testimonio efferatur.

Vasquez.

Primum à S. Nomine IESV *& Nomen Mariæ.*

Et ad Angelos quod spectat, cuius è triplici illa cælestium spirituum hierarchia Nomen possit cum hoc comparari? *Nónne omnes sunt administratorij Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis?* ipsa verò dignitate & meritis super omnes omnium Angelorum choros longissimè euecta, ad solium vsque deitatis ascendit, quapropter *tantò melius ac maius Angelis debuit Nomen obtinere, quantò differentius pra illis honorum culmen hereditauit.* Fuit autem hæc Patrum omnium calculis tam in Oriente, quàm Occidente confirmata sententia, de quibus paucos audire, si lubet, à Methodio incipiamus; hic igitur in oratione de hypapante: *Tuum*, inquit, *Dei genitrix Nomen diuinis benedictionibus, & gratiis omni ex parte refertum.* Huic accedat S. Petrus Chrysologus: *Nomen hoc*, inquiens, *prophetiæ germanum est, hoc renascentibus salutare, hoc virtutis insigne, hoc pudicitiæ decus, hoc indicium castitatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis.* Quid amplius exspectamus? an fortè qui claris, expressisque verbis hanc eliciebat veritatem? accipite igitur Raymundum Iordanum Præpositum Vricensem, vulgò Idiotam, lib. contempl. de Virg. Maria, c. 5. *Ne timeas*, inquit hic, MARIA, *dedit enim tibi S. Trinitas Nomen, quod post Nomen superbenedicti Filij tui est super omne Nomen, vt in Nomine tuo omne genu flectatur, vti manifestè patet, cælestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur huius sanctissimi Nominis gratiam gloriam & virtutem. Non enim est in vllo alio Nomine, post Nomen superbenedicti Filij tui tam potens adiutorium, nec est vllum aliud Nomen datum sub cælo hominibus post dulce Nomen* IESV, *ex quo tanta salus hominibus refundatur.* Quod nemo iure mirabitur, qui Reuerendi admodum P. N. Vincentij Carrafæ Societatis IESV Præpositi Generalis fideream cæli viam institerit, ad quam is decem huius Nominis augustissimi priuilegia, velut totidem stellas ac sacras columellas erexit, quibus verissimam eiusdem laudem ac gloriam felicissimè insculpsit, perspicuè demonstrans 1. illud sui origine cellissimum; 2. significatione diuinissimū; 3. virtute potentissimum; 4. Deo ipsi gloriosissimum; 5. singulari reuerentia dignissimum; 6. inuocatione efficacissimum; 7. spem peccatorum eximiam; 8. iustorum gaudium; 9. Angelorum lætitiam; 10. dæmonis terriculum & flagellum. Quæ breuiter omnia complectens Seraphicus Bonauentura in Cant. post psalt. *Domina nostra*, inquit, *omnipotens post Dominū Nomen eius.* Agmen claudet disertissimus iuxta ac pijssimus Abbas Franco, tomo 6. de gratia, post quem nullus maneat ambigendi locus. sic igitur hic scribit: *Neque post illud singulare dilecti Filij sui Nomen, quod est super omne Nomen, aliud Nomen cælum aut terrá nominat, vnde tantum gratiæ, tantum spei, tantum suauitatis, tantum consolationis piæ mentes concipiant.* Quò cùm nullum neque hominum, neque Angelorum Nomen pertingere queat, consequens est Apostolicum illud oraculum, Saluatori quidem Christo à Spiritu sancto principaliter attributum, sanctorum autem Patrum calculo iudicioque cum eiusdem Matre feliciter communicatum, *Dedit ei Nomen quod est super omne Nomen*, longè esse habereque debere verissimum: *Talis namque suo modo Mater qualis filius*, vt ait S. Augustinus serm. 20. ad Fratres Erem. *Eximium* liquidem, vt loquitur Gabriel Biel serm. 25. *se Dei Mater exemplo Filij, formam ancillæ accipiens, propter quod & Deus exaltauit illam, & donauit illi Nomen quod est super omne Nomen post Nomen Filij sui.* Dignum proinde quod vniuersa terra suspiciat, cui genua omnia submisso poplite incuruentur, ac vultus omnis, orisque habitus colere id, atque obseruare non cesset.

B

C

D

Probatur auctoritate.

Method.

Chrysol.

Ab. Fráco.

Augusti.

Gab. Biel. l.

Quale Nomen Dæmogorgon, siue Demiurgus.

De antiquissimo illo Deorum Principe, cui Nomen siue Dæmogorgon, siue Demiurgus ille Platonis sit, scriptum legimus, tantæ istud reuerentiæ atque obseruantiæ apud veteres fuisse, vt

Vinc. Carrafa.

Bonauent.

Digitized by Google

vt quandocumque nominari contingeret, terra ipsa nutare & contremiscere videretur; vnde Lucanus l.6. Pharsal. ver. 745. sic de eo cecinit:

——Quo numquam terra vocato
Non concussa tremit ——

Tanti siquidem Nominis maiestatem ferre non sustinens, quam insolito illo motu, tremoreque, vt poterat, testabatur.

Nomen Regis Chinarum quanta istic in veneratione sit.

Tradunt Orientalium rerum scriptores in China, 15. esse Prouincias ingentes, subdiuisas in 158. regiones, seu regna minora, in quibus Proreges degunt, ferè vt mediam Europam exæquet, ibique in singulis Prouinciis auream tabulam inscriptam Regis supremi seu Monarchæ Nomine sub velo custodiri solitam, quam singulis nouiluniis, velo ablato, Satrapæ, aut Præfecti omnes honoris causâ inuisunt, æquè ac Regem adorant. Videntur autem hunc morem didicisse à magno Tamerlano, à quo olim debellati fuerũt, quem aiunt Calẽdas Ianuarias hac ceremoniâ celebrandas curasse, vt passim Sacerdos Nomen ipsius Principis auteæ tabulæ inscriptum coram omnibus proceribus & populo altâ voce solemniter pronuntiaret, quo audito, vel eminus spectato, cuncti in faciem prociderent, atque illud adorarent. Quod si illi præstiterint Nomini hominis profani, quid nos Nomini Virginis ac Matris Dei de cælo per Angelum allato, tot fœto mysteriis, tam vtili nobis ac salutari, non præstemus? Aliud profectò Nomen MARIÆ, cui si vel leuiter istud comparãro, iniurius sim; si contulero, demens sim; quod siquidem nobilissimum iuxta atque sanctissimum cùm sit, id, ac multò amplius iure sibi meritissimo vindicat, vt quidquid vbique terrarum, hominumque in eis degentium reperiatur, ipsi, quoties proferri contigerit, vel in oculos incurrerit, auribusque insonuerit, honorificentissimè subsiliat, ac plausum quem potest maximum honoremque impendat, cuius significatio, vt suprà vidimus, tam præstans est, vt vel rem significatam si spectes, vel modum significandi consideres, reliqua omnia longè antecellat: vnde bene notarit Petrus Blesensis serm. 28.

Petr. Bles.

Non frustra consuevit Ecclesia intercessionem B. Virginis affectuosiùs ceteris implorare, ita quod audito eius Nomine genua terræ infigat, imò præ Nominis reuerentia quasi mare confragosum sonant vota populorum.

MODVS SECVNDVS.

Præstantia Nominis MARIÆ *ab eis, quæ illud antè in typo gesserunt.*

Vnde Nominum excellentia cognoscenda.

NOminum excellentiam nosse qui volet, ad Lydium hunc lapidem ea exploret necesse est; si à magnis atque exquisitæ virtutis hominibus aliquãdo habita sint. In hoc namque vel maximè eorum præstantia consistere indubitatum est, si eiusmodi aliquando personis imposita fuerint, à quibus non parum lucis, & commendationis potuerint fœnerari. Quamquam autem S. MARIÆ Nomen maiore gloriâ ac splendore polleat, quod summæ, augustissimæque Dei-parentis Nomen sit, quàm quia aliarum quarumcumque fuerit etiam illustrissimarum, tamen nec hanc ei laudem defuisse Filius voluit, quæ solet à signis figurisque prouenire. Adde neque ad naturam, neque ad artem, neque ad ipsam quidem gratiam pertinere, legitimo agendi ordine spectato, opus aliquod excellens atque perfectum primo nisu, conatuque produxisse; ita enim hanc, atque illas inprimis addecere clarum est, solenni operæ præludere atque in minori experimentum aliquando cepisse. Sic arbores priusquàm fructus ferant, flores excludunt, leuidense munus, si cum fructibus componatur: aër antequam crystallum efformet, glaciem producit: terra non ante Carbunculos, Adamantes, Beryllos profert, quàm inferioris notæ ac pretij lapillos coagmentarit. Sol auroram, hoc est, lucem quamdam dubiam in Oriente accendit, mox diem claram explicatè inducit. Deus ipse hanc mundi machinam non eâ perfectione ab initio effinxit, quo modo excellere conspicimus, sed rudem primò, indigestamque molem, velut primo iactu effudisse contentus, eam paulatim iuxta speciem atque simulachrum, quod animo suo conceperat, absoluit: vnde bene Clemens Romanus: *Proluxioribus*, inquit lib. 3. recognit. *indiguit mundus iste temporibus.* Idem antequam Legem gratiæ filiis sanciret, rudiorem quamdam minusque perfectam per Moysem promulgauit, ac dein præstantem illam omnibusque numeris absolutam prudenter inuexit. Quæ omnia spectare nec faciunt tutò ac sine Momi periculo dici posse, Deum specimen ac quoddam velut experimentum Mariani Nominis in diuersis olim mulieribus ponere voluisse, cuius postea dignitatem in matre perfectam, absolutamque præstaret.

Natura & gratia à minore perfectione ad maiorem tendere consuenit.

Clemens Rom.

Atque huc perbellè mihi facete visum est, quod magnus ille naturæ mystagogus Plinius lib. 21. c. 6. de Conuoluulo siue campanella scriptum reliquit: *Conuoluulus*, inquit, *tyrocinium naturæ est, lilium facere condiscentis.* Ac re quidem ipsa, si natura ei quinque illas hastulas, quæ de lilij medio exsurgunt, ac totidem auri lingulas motare potiùs, quàm sustinere videntur, concessit, magisque apertum ac firmum finxisset, pro lilio censeri haberique potuisset, sed rudimentum tantummodo fuit. hunc ego auctorem secutus, idem de Nomine MARIÆ lubens pronuntio, quod dum multò antè in variis mulieribus fuit, in tyrocinio fuisse, præsertim cùm illæ omnes eius figuræ dumtaxat fuerint, quæ sola dignitatem illius perfectè erat impletura.

Plinius.

Conuoluulus tyrocinium naturæ lilium facere condiscentis.

Varia mulieres ante Deiparam Nomine Mariæ in figuram eius insignita.

Prima igitur quæ Nomine illo compellata legi-

1. Maria soror Mosis.

legitur, filia fuit Amrami & Iochabeth, ſoror Moſis & Aaron: de qua Exodi 15. *Sumpſit ergo Maria prophetiſſa, ſoror Aaron tympanũ in manu ſua.* Exodi 15. 20.

Paralleli ſororis Moſi, & Deiparæ.

Hanc primam illam fuiſſe inuenio, quæ per arcana diuinorum Dei myſteriorum conſilia, ex æternitate electa fuit, ad diuinæ Matris ſanctiſſimum Nomen præferendum, cuius quoque figuram non infeliciter geſſit. Et ad Nomen quod attinet, fuit illud quidem puellæ inditum occaſione temporis longè afflictiſſimi, quo vitæ huius vſuram accepit, tyrannidem auſpicante Pharaone in populum veri Dei cultorem, quem quia Rex nouus, noſſe ſe diſſimulabat, amariſſimis iam legibus perſequebatur: reapsè verò, vt eam referret, quam variorum caſuum amarities ſexcentis erat dolorum ærumnis afflictura.

Secundò, infantiæ legiſlatoris Moſis curatrix ipſa atque adiutrix fuit: hæc IESV Saluatoris atque legiſlatoris noſtri non ſolùm nutrix, ſed inſuper & mater.

Tertiò, vetus illa Maria prima fuiſſe traditur, quæ ſtatam virginitatem amplexa eſt; licet enim Flauius Ioſephus lib. 3. Antiq. cap. 2. eam vxorem fuiſſe Hur affirmet, qui orantis Moſis manus ſuſtinebat, ex eoque genuiſſe Beſeleel, cuius frequens & clara eſt in diuinis Scripturis mentio, arbitretur, nuſquam tamen ipſa in ſacris Litteris maritum habuiſſe inuenitur, quamuis accuratiſſimè ſoleant generationem percenſere, non ſolùm Principum, ſed & perſonarum minoris notæ. Ita S. Gregorius Nyſſenus; & clariſſimè S. Ambroſius exhort. ad Virg. *Multas fœminas Scriptura diuina in lucem euexit, palmam tamen publicæ ſalutis, ſolis virginibus dedit: ita in veteri Teſtamento, terrâ ac mari clauſum Hebræorum populum virgo per maria pedes eduxit.* At noſtra hæc MARIA tanto eam interuallo poſt ſe reliquit, quantum inter ſimplex propoſitum, atque indiſſolubilis voti religionem intercedit. Prima namque fuit quæ virginitatem Deo conſecrauit, vti S. Auguſtinus lib. de S. virginitate tom. 6. S. Bernard. ſerm. in ſing. magn. S. Greg. Nyſſen. ſerm. de natiuit. S. Anſelm. Hugo, &c. teſtantur.

Ioſephus.

Greg Nyſſ. S. Ambroſ.

S. Auguſt. S. Bernard. Greg. Nyſſ. Anſelm. Hugo.

Quartò, Maria idem ſonabat, quòd *Domina maris*, in prognoſticon, futuram illam aliquando feminarum ducem in tranſitu maris rubri: meliùs ac feliciùs, venturam aliquando aliam, quæ non feminas ſolùm, ſed & viros diabolicâ ſeruitute ereptos, per filij merita in veram aſſereret libertatem.

Quintò, ſicut illa primum veteris Teſtamenti Ἐπινίκιον ob demerſum in mari Pharaonem decantauit: ita hæc primum noui Teſtamenti canticum, dum maximum Incarnationis beneficium recolit, feliciſſimè exorſa eſt, vſa pro tympano antiquæ Mariæ, pſalterio decem chordarum, quo ſuauiſſimum Deo carmen in ædibus Zachariæ gratulabunda abſoluit, ac piis demum omnibus vbique gentium ad finem vſque mundi decantandum reliquit.

Sextò, miſſa fuit illa ante faciem populi ex Ægypto proficiſcentis, ſecundùm Moſen futura mediatrix apud Deum, vt ſine matre non eſſet, qui Moſen parentis inſtar in deſerto habebat, ſed præcipuè in ſignum ſanctiſſimæ Deiparæ MARIÆ, quæ ſe Matrem piiſſimam iis eſſet exhibitura, qui ex Ægypti vanitate conuerſi, Chriſtum per deſerta vitæ perfectionis, ad promiſſam viuentium terram magnis itineribus ſequerentur.

Septimò, Nomen illa Prophetidis obtinuit, teſtante id Scriptura Exodi 15. Incertum qua de cauſa, licet Magalianus l. 2. de bened. Patriarch. ſect. 11. ex mente Hebræorum inde exortum autumet, quod patri ſuo Amram natiuitatem Moſis futuri ducis Iſraëlitarum prænuntiarit. Fuit autem Deipara veriſſima Prophetis, illa ſi quidem ad quam mente Euangelicus Vates Iſaias acceſſit, cùm dixit cap. 8. *Acceſſi ad Prophetiſſam*: atque ita locum illum explicarunt SS. Baſilius, Cyrillus, Greg. Nazianz. & Nyſſenus, Epiphan. Hieron. alijque complures; quod in Cantico apud Eliſabetham luculentè oſtendit, de quo S. Ambroſius: *Quò maior eſt perſona, eò plenior eſt prophetia.* Et doctiſſ. Rupertus l. 1. in Cant. non veritus eſt propheridem Prophetarum appellaſſe, vtpote cuius merito ceteri à Deo prophetiæ donum ſunt conſecuti.

Magalian.

Iſaiæ 8. 3.

S. Baſilius. S. Cyrillus. Greg. Naz. Nyſſenus. Epiphan. S. Hieron. S. Ambr. Rupertus.

Octauò ac poſtremò, fuit Aaronica iſta ſoror tantopere ab Iſraëlitico populo dilecta, vt abſque ea neque progredi, neque viuere ſe poſſe arbitraretur; typus ac ſymbolum clariſſimum Dei-parentis MARIÆ, quam Chriſtianus populus vnicè poſt Deum dilecturus erat, & velut ducem ac ſequeſtram oppidò veneraturus, vti modò factum, atque indies magis ac magis fieri videmus.

Verum quidem eſt, neque inficior, veterem hanc Mariam dediſſe maculâ in gloriam ſuam, cùm pro muliebri humanaq; conditione lapſu linguæ in fratrem peccauit; ſed lapſus ille ad Nomen non tranſiit, & vt tranſiiſſet, ſignum fuit in ea tyrocinium Nominis tantummodo fuiſſe, non autem ad ætatem perfectam deueniſſe. Vnde tantò clarius gratiam ac virtutem alterius mox inſectæ colligimus, quantò Nomen omni virtutum gloriâ cumulatiùs impleuit.

Diluitur obiectio.

A Moſaica hac Maria ad Reginam venio Machabæorum ſtirpe inclytam, Aſſamonæi ſanguinis poſtremâ, Regis Hyrcani nempe, quam Ioſephus Μαριάμμην, neſcio quâ libertate appellat, cùm Μαριὰμ ſiue Μαρίαν ſcribere debuiſſet, niſi hoc Romanis auribus, vt alia multa, dediſſe videatur. Erat hæc formæ præſtantiâ ſingularis, atque omni virtutum genere excellens, hoc vno infelix, quòd viro maximè impari, Herodi ſcilicet crudeli, efferoque Principi, magis vt parentum voluntati obſequeretur, quàm proprio iudicio obſecundaret, in manum conueniſ-

2. *Maria Herodis, vxor.*

A ueniſſet: ignorans certamina & ſpinas, quæ eam manebant, eo ipſo loci, quo non aliud quàm roſas ac flores metere ſperarat. Interim Herodem diligebat vt maritum, atque vt Regem prudentiſſima mulier venerabatur, qui tantum abeſt, vt eiuſmodi officiis deliniretur, quin è contrario ambitione tumidus, ac zelotypia intemperantior, nouis ſceleribus certam ſibi regni poſſeſſionem, vxori verò exitium fabricare contenderet, ducto initio ab Ariſtobulo coniugis ſuæ fratre vnico, quem per inſidias ſacrilegè interemit. Mox ad Reginam conuerſus, multis calumniis falliſque criminationibus impetitam, ſuorum concilio antè habito, inſigni notâ atque ignominiâ, turpiſſimo iudicio capitis condemnauit. Quo nuntio innocentiſſima Regina ac-
B cepto, nequidquam animo turbatior: *Ergo*, inquit, *moriendum eſt? ex hoc momento ad exitum me compono*: quo facto eadem animi tranquillitate, carnifici iugulum præbuit, quâ impiiſſimum tyrannum tot annis antè ſummâ patientiâ tolerârat. Mulier verò fortis, procul & de vltimis finibus pretium eius, Herodis peſſimi omnium viri, vxor optima, formâ corporis, vti ſupra ceteras eximiâ, ita quoque animi virtutibus maior, integerrimæ pudicitiæ, & ineluctabilis patientiæ femina, iniquiſſimis calumniis oppreſſa, quæ mariti gladio regias ceruices dedit, anno ante Chriſti natiuitatem vigeſimo-octauo, digna planè quæ eiuſdem matris No-
C men geſſerit, cuius innocentiſſimam animam doloris gladius ex Simeonis vaticinio erat tranſiturus.

3. Mariæ Iacobi, Maria Cleophæ, Maria Salomes: earum controuerſia propoſita & explicata.

Ab hac tranſitum facio ad illas, quas noui Teſtamenti tabulæ eo Nomine inſignitas Virginem noſtram anteceſſiſſe loquuntur. Et has quidem Eminentiſſimus Cæſar Cardinalis Baronius in doctiſſimo illo ad Annales ſuos apparatu §. 56. tres eſſe voluit, Primam, Mariam Alphæi, matrem Iacobi Minoris ac Iudæ Apoſtolorum, & Ioſeph. Secundam, Mariam Cleophæ, quæ ex Marito Cleopha genuit S. Simeonem, qui S. Iacobo ſucceſſit in Epiſcopatu Hieroſolymitano, & crucifixus eſt anno ætatis 120. Tertiam, Mariam Salomen vxorem Zebedæi, ex qua nati ſunt Ioannes & Iacobus maior Apoſtoli. Ita ille: ſed à quo plurimi recedunt,
D his vnam dumtaxat ex illis Mariam agnoſcentibus; aliis duas, tertiâ reiectâ.

Baronius.

Prima opinio. Chryſoſt. S. Hieron. Theodor. Beda. à Caſtro. à Lapide.

Ac primò quidem S. Ioan. Chryſoſtomus, S. Hieron. contra Heluidium, Theodoretus, Beda, Chriſtophorus à Caſtro, Corn. à Lapide, alijque Mariam Cleophæ, Mariam Alphæi, Mariam Iacobi eamdem eſſe docent, quod ex Scriptura oſtendere, atque adeò euincere contendunt, hoc modo: Ioannes 19. c. ait: *Stabant autem iuxta crucem Ieſu mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalena.* Matthæus verò c. 27. ait: *Inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi & Ioſeph mater, & mater filiorum Zebedæi.* Marcus autem cap. 15. dixit: *Inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi minoris & Ioſeph, & Salome.* vnde clarè patet, quòd illa quæ à Ioanne vocatur Maria Cleophæ, à Matthæo & Marco vocetur Maria Iacobi, & Ioſeph mater; Iacobi, inquam, qui non Zebedæi, ſed Alphæi ſcilicet filius vocatur, Act. 1. & Matth. 10. Eadem ergo eſt Maria Cleophæ, & Maria Alphæi, huius filia, iſtius coniux, ex quo genuit Iacobum minorem, Simonem, Iudam, Ioſeph, & Simeonem.

Ioan. 19. 25. Mar. 27. 56. Marci 15. 40.

Secunda opinio. Nicephor. Epiphan. Theophyl. S. Hieron.

Alij contrà, duas haſce diuerſas eſſe voluerunt, vt ſunt Nicephorus lib. 1. c. 33. Epiphanius, Theophylactus, nec S. Hieronymus in priori ſua ſententia fixus permanſit, vt eadem fuerit Maria Iacobi cum Maria Cleophæ, dum in fine diſputationis contra Heluidium: *Verùm*, inquit, *in hac parte contentioſum funem non traho, alia fuerit Maria Cleopha, alia Maria Iacobi & Ioſeph.*

Tertia opinio. à Lapide. Baſadius.

Ad Salomen quod pertinet, eam Zebedæi vxorem volunt, matrem Ioannis & Iacobi maioris, quam cùm Scriptura numquam Mariam appellet, ſed ſolùm Salome, Nomen illud ei denegandum exiſtimant Cornelius à Lapide, Baradius, ceteriſque.

Sententia Auctoris. Epiphan.

Atque hæc illi, quæ ego nec vniuersè reiecero, nec ſigillatim omnia comprobato. Ac primùm Mariam Salome hoc ſuo Nomine fraudari non fero; cùm enim S. Epiphanius hæreſi 78. dicat: *Maria, & quæ vocatur Salome*, ſatis indicat hanc eſſe illam, quæ ab Euangeliſtis vocatur Salome, quod tamquam certum affirmat Theophylactus, Matth. 27. & Marc. 15. Cardinalis item Baronius, & Galeſinius. Adiungo Petrum Canſium qui lib. 1. c. 1 de Maria Deipara: *vt maximè dubitent*, inquit, *nonnulli, ſitne Salome propriè dicta Maria, vulgò tamen receptum eſt, gratioſè hoc eam Nomine compellare*; quo fit vnico aduerſariorum argumento, ſed negatiuo, poſitiua hæc & numerò quidem plura longè antecellere oportere, neque hanc eſſe à Mariani Nominis typo excludendam. Sed ambitionis ventulo, inquiunt, afflata fuit, quo vacillaſſe non parum legitur, ac proinde idonea minùs Deiparæ figura. At *mater erat*, inquit S. Ambroſius, *cui pro filiorum honore ſollicitæ, immoderatior quidem, ſed tamen ignoſcenda menſura votorum eſt: & ſi errat, pietatis tamen error eſt, neſciunt enim materna viſcera patientiam: & ſi voti auara, tamen veniabilis cupiditas, quæ non pecuniæ eſt auida, ſed gratiæ.* lib. 5. de fide ad Gratianum cap. 2. Adde non dignis vſque tunc perſonis, ſed tantùm in ænigma Deiparam figurantibus feminis, ſanctiſſimum hoc Nomen impoſitum fuiſſe.

Theophyl. Baronius. Galeſinius. Canſius. S. Ambroſ.

Ad Mariam verò Iacobi, & Mariam Cleophæ quod ſpectat, facilè vnam eamdemque, vti probatum eſt, admitto, atque ita duas haſce ex Euangelio Nomine Mariæ inſignes feminas ad eiuſdem commendationem adſcribo, quæ Chriſtum Dominum in illis coruſcantis Euan-

gelij

gelij primordiis, si vllæ aliæ familiariùs agnouerunt, tantaque illius audiendi cupiditate flagrarunt, vt ex Galilæa proficiscentes, longis itinerum spatiis Doctorem talem prosequerentur, quem suis etiam sumptibus in hoc munere liberaliter sustentarunt. Quid? quod Apostolis cordatiores, Dominum ab amicis omnibus desertum, ab ipsis magistratibus indignissimè habitum, in crucem denique cum latronibus suffixum, vel solæ, vel præcipuæ non deseruerunt. Earumdem pietas in Christi funere curando non minùs eluxit, dum nullis curis, laboribus, sumptibus, vigiliis parcentes, non dubium fortunarum ac vitæ periculum subiuerunt, suo vt in Christum mortuum amori facerent satis: adeò charitas vel morte fortior in iis perseverabat: nihil aliud erat in votis nisi magistri dulces tractare manus, ac sacris eius vulneribus sacra figere oscula, corpus verò non modò vnguentis perfundere, sed & lachrymis rigare, totumque locum lamentis implere. An verò amantes illas Christus non redamauit? piis harum officiis adeò legimus delectatum, vt non modò per Angelum, sed per seipsum etiam easdem ante alios discipulos à morte inuiserit, & augustæ resurrectionis suæ conscias, quasi Apostolorum apostolas fecerit, & magistras. His certè pedes suos in redinuo & glorioso illo corpore contrectandos dedit, has sibi velut præcipuas in terris amicas delegit, atque omni dubio procul variis illustribusque donis pluspuam à nobis intelligi possit, eximiè cohonestauit.

Quid de tribus maritis S. Annæ sentiendum sit. Petr. Sutor. Conrad. Winpina.

Ex quibus liquidè patet, vt & hoc mantissæ loco adiungam, quàm procul à vero Petrus Sutor, Conradus Winpina, ceterique sententiæ eiusdē assectatores abierarint, quando Annam Virginis Deiparæ matrem tertiò nuptam, atque ex singulis maritis filiam sustulisse, quibus omnibus idem Nomen Mariæ fuerit, tradiderunt. Quod his versibus non magis pro tempore, quo scripti sunt, quàm sententia, quam continent, inconcinnis expressum inuenio:

Anna tribus nupsit, Ioachim, Cleophæ, atq; Salomæ,
Ex quibus ipsa viris peperit tres hasce Marias:
Quas duxere viri, Ioseph, Alphæus, Zebedæus.
Prima parit Christum, Iacobumq; secunda minorē,
Atque Ioseph iustum, Simonem, denique Iudam.
Tertia maiorem Iacobum, volucremq; Ioannem.

Meræ nugæ ac næniæ, quibus fratres Domini quæsiti nec inuenti occasionem dedisse feruntur, Glossâ ordinariâ in his partubus infeliciter obstetricante. Meminisse sanè debuerant hi boni viri, fuisse fratres Domini in Euangelio appellatos, non filios sororum Deiparæ, sed cognatos, quos multos habebat, tam veros ex Virgine matre, quàm existimatos ex Ioseph. Quemadmodum enim hic pater Christi esse credebatur, ita cognati eius, Christi quoque cognati esse ferebantur. Atque hinc Iacobus Minor qui Cleophæ, fratris Ioseph sponsi Virginis filius erat, appellabatur frater, id est, consanguineus Domini, eamdemque ob causam Iudas, Ioseph, & Simon fratres Iacobi ac filij Cleophæ Christi fratres dicebantur. Ita S. Augustinus tract. 10. in Ioannem, & in quæstionibus Euangelicis ex Matth. quæst. vlt. vbi sic scribit: *Non est mirum dici fratres Domini quoscumque cognatos ex materno genere, cùm etiam ex cognatione Ioseph, dici potuerint fratres eius ab eis, qui illum patrem Domini esse arbitrabantur.* S. Augustin. Præterea id me non parum commouet, in Scriptura inauditum esse parentes tres filias, vel filios eodem penitus Nomine appellasse: ergo si Maria Cleophæ & Maria Salome vterinæ Virginis nostræ sorores fuissent, alio Nomine cōpellari debuissent, vt ab aliis distinguerētur. Neque probabile est Annam ferè decrepitam, & viro suo demum orbatam ad secundas, & tertias nuptias conuolasse, præsertim cùm nullo præcepto legis ad repetendum connubium vrgeretur. Denique Virginis Deiparæ dignitas postulabat, vt tum primogenita, tum vnica matris suæ filia constitueretur. Testatur enim id S. Ioan. Damascen. orat. 1. de natiuit. Virg. sic scribens: *Te vnigenitam ac primogenitam hodierna dies ex sterili matre produxit.* Damascen. Euthymius quoque affirmat eamdem vnigenitam exstitisse. Euthym. Tum his duobus antiquior Gregorius Nyssenus serm. de Christi natiuitate, ita de Virginis parentibus loquitur, vt qui sine alia prole peruenerint ad senectutem. Greg. Nyss. Sed de his hactenus: quibus alteram nisi adiunxero, ingratus sim, Mariam scilicet matrem Ioannis Marci, de qua S. Lucas Act. 12. materteram S. Barnabæ, à quo ad Christum adducta in templum fuit, seque ad eius pedes abijciens, sic precata legitur: Si gratiam inueni, ô Domine, in conspectu tuo, veni in domum ancillæ tuæ, & ingressione tuâ famulis tuis benedicas. Petitioni assensus Dominus est, quem mulier læta in cœnaculum suum accepit: ex quo die, quoties Dominus Ierosolymam venit, illic vnà cum discipulis suis diuersabatur, quibuscum & ibi Pascha fecit. Ita Alexander in vita S. Barnabæ apud Metaphrast. Alexander. Quis autem hic Virginis nostræ clarissimum parelion non agnoscat? Ita MARIAM aliæ cognomines expinxere.

4. Maria mater Ioannis Marci.

MODVS TERTIVS.

Vbi, quando, ac quomodo vnigenita filia Ioachim & Annæ MARIA *fuerit nuncupata?*

VAstum mare ac periculosum tenui phaselo ingredior, quod magnæ ac turbulentæ opinionum tempestates concitant, caliginosæ suspicionum nubes obscurant, ac latentes errorum scopuli infestum reddunt, vt nisi ipsa mihi Helice sit, ac Cynosura, cuius laudibus velificor, in altum nauigare formidem: sed omni metu liberum

liberum esse me voluit, quæ sui amantes ac studiosos numquam deseruit, quia semper dilexit, quam enim illuminationem & stellarum lucem Nomine significat, reipsa præstare consuevit, quâ fretus anchoram leuo, atque è portu fidenter soluo.

Vbi nata sit Virgo Maria?

Virginis Deiparæ natale solum inquiritur, vt Nominalis locus inueniatur: neutrum explicant Scripturæ. Nec mirum, vt enim monuit S. Hieronym. lib. 1. in Epistolam ad Galatas, c. 3. *certus mos Scripturarum est patrium solum consignare, vt eo quasi indicio communia vitia, aut virtutes intimentur*: at MARIA quæ mores & ingenium non à patria, sed à cælo traxerat, nullo erat natalis soli loco per Scripturam sacram dignoscenda. Interim si Homero Poëtarum Principi quòd plures habeat vrbes, quæ sibi illum in ciuem vendicent, non minima gloria est atque fortuna, quomodo non summa quædam ac sempiterna laus Virgini imputabitur, si variæ ac dissimiles vrbes de ea in ciuem adsciscenda contenderint, à cuius natalibus illustrentur? Vnde factum existimo, quatuor non ignobiles in eiuscemodi honoris ac dignitatis certamen descendisse, Bethlehem, Nazareth, Sepphorum, siue Diocæsaream, & Hierosolymam, quarum singulæ patronos suos & luculentos quidem inuenerunt.

S. Hieron.

Bethlehem habet Theophylactum, qui in cap. 2. Lucæ sic scribit: *Bethlehem Virginis* MARIÆ *patria est*. Metaphrasten orat. de vita & dormit. Deiparæ, vbi sic loquitur: *Ioseph & Maria ciues Bethlehemitæ sunt*: qui modus loquendi verum non haberet sensum, nisi ibidem illa fuisset nata; cùm enim vrbem illam diutiùs non habitarit, reliquum est, vt sola natiuitas illi dederit iura ciuitatis. Idem antiquus docuit Rabbinus apud Galatinum lib. 7. c. 12. dum *in Bethlehem prognatam* asserit.

An natâ fuerit Maria in Bethlehem.

Theophyl. Metaphr.

Nazareth pro se habet S. Hieronymum in historia de ortu Virginis, quam is Chromatio & Heliodoro Episcopis postulantibus ex hebræo in latinum conuertit. Card. Baron. in apparatu §. 48. vbi sic loquitur: *natam ferunt in Nazareth*. Benedictum Peterium in benedict. Prophetar. Ioan. Gerson ser. de concept. Onuphrium Panuinium in Chronico, Rutilium Benzonium lib. 6. de Iubilæo. Horatium Tursel. in hist. Lauret. Et ratio vrgere videtur; cùm enim teste S. Hildephonso serm. 5. de Assumpt. in Nazareth fuerit domus parentum eius, ibidem nasci eam oportuit, neque enim credendum est partus tempore Animam foras profectam fuisse, eùm senex esset, & nullo præcepto obstricta, aliò commigrandi.

An natâ sit Maria in Nazareth.

S. Hieron. Baronius. Perer. Gerson. Onuphr. Benzonius. Tursellin. S. Hildeph.

Sepphorus, quæ vrbs est in media Galilæa, à S. Hieronymo Diocæsarea dicta, non minùs graues, quàm aptos Authores rationesque reperisse lætatur: in his Alphonsum Tostatum Abulensem in cap. 2. Matth. q. 91. vbi hanc communem esse sententiam arbitratur, Marinum Venetum lib. de diuisione terræ sanctæ, Alphonsum Salmeronem in prolegom. §. 41. Burchardum, Bernardum Bredenbachium, Bartholomæum à Saligniaco, Ioannem à Pascha Carmelitam in hodæporicis.

An nata sit Maria Sephori.

Tostatus.

Mar. Ven. Salmeron. Burchard. Bredenbac. à Saligniac. à Pascha.

Ad rationem quod attinet, cùm nobilissimus atque ditissimus esset Ioachim, cuius vtpote maiores totam rexerant Palæstinam, vt Iosephus, & Philo in breuiario temporum clarè testantur, non decebat tantam gloriam, vt in vili oppido Nazareth vitam ageret, sed in nobilissima Diocæsarea, à qua cùm Nazareth vix quatuor horarum spatio distaret, non mirandum ibi pro prædijs & pascuis exstructam ab illo rusticanam domum, quam vel messis, vel vindemiæ tempore inhabitaret.

Ioseph. Philo.

Hierosolyma denique tantò fortiùs instat, quantò maioribus instructam momentis atque patronis se magnificè circumspectat. Hæc Ioannem Damascenum, quantum virum secum in iudicium adducit, cuius verba paulò pòst dabimus, decem summos Pontifices Romanos citat, antiquos ac probæ notæ Authores plurimos, quorum Henricus Canisius tomo 5. & 6. antiquarum lectionum opuscula profert, Hugonem Victorinum serm. 65. aliosque non paucos. His ego actoribus suam cuique causam defendendam relinquere posse videbar, ac iuxta singularum partium mentem probabiliter de re mea quidpiam pronuntiare. Contrà tamen facere visum fuit, & quid mihi hîc potissimùm è ratione magis firmo ac certa esse videatur, simpliciter aperire, quod dum ago, nullius opinionem statui reijcere, aut improbare, scio enim eiusmodi diuersitatem sententiarum de natali solo Deiparæ magna eam gloria cumulare.

An nata sit Maria Hierosolymis.

Damasc. Canisius. Hugo Vict.

Dico igitur expensis omnibus, quæ in hanc controuersiam à varijs allata sunt, eum mihi sensum, opinionemque verosimiliorem videri, quæ Virginem Hierosolymæ felici partu edi tam existimauit. Clarissimè huic sensui adhæsit S. Ioan. Damascenus, tam in oratione priore de natiuit. B. Virg. quàm l. 4. de fid. c. 15. cuius verba mox citanda, vt intelligamus, præmoneo ex Christiano Adrichomio, Bernardo Bredenbachio, Card. à Vitriaco, Guilielmo Tyrio, alijsque Hierosolymæ Ioachimo & Annæ iuxta domum Ananiæ Pontificis ad forum pecuarium, in quo oues & pecudes pro sacrificijs seruari mos erat, ac sacrificandæ carnes in piscina lauabantur, domicilium fuisse, vbi hospitarentur cùm ad festa Hierosolymam ascenderent: vnde præfatus Doctor sic loquitur: *In lucem editur Virgo in domo probatica Ioachim*, &c. latinè idem est domus ouilis, quod græcè domus probatica, à voce προβατον, quæ ouem significat; vnde alibi, orat. scilicet de eiusdem natiuit. *Probaticam piscinam*, quæ nascentem Virginem vidit, sic per Apostrophen affatur:

Auctoris sententia pro Hierosolymis.

Probatur auctoritate. Damasc.

Fausta tibi sint omnia ô matris Dei probatica, patrium Regina domicilium: fausta tibi sint omnia, ô probatica, feminum Ioachimi vetus fanum, nunc autem nullis ratione præditi Ecclesia calum imitans. Quæ postrema verba locum istum in sacratium ad rei tantæ memoriam ac dignitatem fuisse conuersum innuunt, de quo Auctor epitomes bellorum sacrorum, sic clariùs scripsit: *Hierosolymis domus est S. Annæ matris B. Virg. iuxta probaticam piscinam, prope portam S. Stephani sita, vbi nata beata Virgo esse perhibetur. hic Abbatia est cum Monialibus nigris sub B. Benedicti regulæ seruientibus Deo.* De eadem nuperimè Franciscus Quaresimius Laudensis in elucidatione terræ sanctæ l. 4. c. 12. *Ecclesia est*, inquit, *sub titulo S. Annæ matris sanctissimæ Deiparæ dicata, pulchra & spatiosa: subtus eam sacellum, vbi cubiculum fuisse dicitur, in quo in lucem edita creditur B. Virgo* MARIA, *quare magna cum pietate & deuotione à fidelibus inuisitur. Superior pars in Mesquitam conuersa est: ad inferiorem, vbi sacer locus est, descenditur per angustum ostiolum, ibiq; sacrificium offertur.* Hæc ille. Guilhelmus quoque Tyrius l. 11. c. 1. agnoscit in hac Ecclesia natam B. Mariam. Coronicus l. 2. Itinerarij, alijque: Bonifacius l. 2. de petenni cultu terræ sanctæ idem docet. Idem in summa hanc sequuntur sententiam Orientales omnes, & est communis in terra sancta traditio, quæ constructione eximij, & magnifici templi, ac monasterij in loco nativitatis Virgineæ ad honorem parentis Annæ stabilita est, quod decem Romani Pontifices plurimis Indulgentijs, ijsque plenarijs locupletarunt: inter quos numeratur S. Siluester Papa, vti videre est in Itinerario Leonis de Rosmital, vbi post conflagratas B. Annæ ædes Hierosolymis prope probaticam piscinam, refertur dictus Pontifex plenariam criminum remissionem diuæ Helenæ rogatu, istí loco indulsisse. De quo cùm nobis sermo inciderit, minimè prætereundum, quid Hierosolymitani circa hanc domum authore Quaresimio, locis supracitatis, obseruare dicantur: nimirum in ea non posse habitare Turcarum vxores; cùm enim à viris huius domus inquilinis quæstum esset, quare secum vxores aut ancillas suas non retinerent? respondisse ferunt: experimento se didicisse quod ibi viuere nequeant, sed continuò è viuis decedant; illarum ergo saluti consulentes, easdem alibi habitare iussisse. Quid hoc aliud clamat quàm ideo à Deo permitti, ne domus purissimâ olim habitatione Annæ, ac mundissimæ filiæ nativitate insignis nunc communium & impurarum feminarum conuersatione fœdetur? Vnde sicut olim Dominus passus non fuit Idolum Dagon consistere in loco, vbi posita fuerat Arca Domini, sed illud in terram deiecit atque confregit; ita modò non patitur viuere in sacra ista æde communes & impuras mulieres, vbi non mystica Arca, sed Spiritus sancti sacratium MARIA nata fuit; cuiusmodi cùm nulla neque Bethlehemi, neque Diocæsareæ, nec etiam Nazarethi signa aut vestigia repertiantur, quis non videat, planeque sentiat hæc omnia pro vna Hierosolyma clarissimè stare? Sed non est propositi mei contrà sentientes proruere, ne gloriam Virginis nostræ videar obtrusisse, quæ non parum ex hac dissensione succrescit. Vnum restat quod fors non nemo requirat, quâ nempe occasione Anna Nazaretho, aut Diocæsareâ relictâ, sub partus sui tempus Hierosolymam fuerit profecta?

Domus natalis Mariæ versa in Ecclesiam.

Quaresim.

Multa ac varia rerum momenta expendi, plura inspexi, nec vllum pietate vna grauius, aptiusque deprehendi, quâ scilicet impulsa, Ioachimum coniugem Anna, quoties is ex legis præscripto in templo comparere debebat, comitari solita erat. Tres autem eiusmodi solennitates inuenio præcipuas, Azymorum, scilicet, Pentecostes, & Scenopegiæ, & harum quidem postrema in mensem Tisri, qui Septembri nostro fere respondet, incidebat, quando viri omnes Hierosolymam, vt sacris adessent proficiscebantur, sicut id Exodi 23. & 2. Paral. 8. liquidò patet. Feminæ, licet eo mandato non comprehenderentur, rarò aberant non impeditæ. Cùm igitur Anna in festo Encæniorum, cuius solennitas multò hac inferior erat, teste S. Hieron. lib. de ortu Deiparæ, cum marito Hierosolymam ascenderit, dubitandum non est, eam ad hanc multò nobiliorem cum eodem ascendisse. Diebus itaque aliquot ante celebritatem Nazaretho Hierosolymam profecta est, vt à festo Neomeniæ Tisri, ac solennitate Kippurim, quæ minoris quidem solennitatis, sed admodum religiosæ habebantur, octauam Scenopegiæ cum marito celebraret, quæ religio pro illo mense vsitata erat feminis Hebræorum, idque eò feruentiùs fecisse credenda est, quò deterså sterilitatis infamia, ad gratias Deo Domino habendas vehementiùs vrgeretur. Nec poterat hæc religionis obseruantia illi, licet partu imminente esse molesta, quæ domum Hierosolymis & amicos dudum antè obtinebat.

Quæ occasione Maria nata Hierosolymis fuerit.

Tres solennitates domus Israël.

Exodi 23. 2. Paral. 8.

Hieron.

Hoc igitur loci Virgo nostra partu longè felicissimo in lucem edita fuit, & quod consequens est, nominationem accepit, quia legis naturæ sacramento initiata fuit, neque enim extra natiuitatis locum alius sine templum, sine Synagoga esse consueuerat, quo infans lustrari, aut Nomen accipere solebat. Patet in Ioanne, de quo Lucæ 1. dicitur, vicinos & cognatos, postquam Elisabeth peperisse cognouerunt, die octauo venisse circumcidere puerum, non autem venisse parentes Ioannis in templum, sed venisse illos, qui foris erant in domum Zachariæ, voluisseque eum Nomine Patris sui dici Zachariam, quibus obnixa mater, istic nimirum præsens, nec loco mota ex legis, Leuitici 4. præce-

Luc. 1. 59.

Priuilegia domus natalis B. V. Mariæ Hierosolymis in templum conuersæ.

Quaresim.

præcepto, vocari voluit Ioannem, vti & factum est.

Quoto à natiuitate die Maria Nomen acceperit? varia opiniones.

De loco itaque ad tempus veniamus: sed istud non ita clarè perspicitur, quin oculi plurimorum tremulis palpebris ad veritatem hanc eruendam, indagandamque caligare videantur, inquirenda tamen nobis sedulò, nec prætereunda videtur, ac singillatim quando, quo mense, lunâ, die ac feriâ, quo etiam cælestis Numinis sacramento electæ Virgini Nomen fuerit assignatum.

Non repetam hîc quæ de festi Nominalium solemnitate pro varia gentium & populorum consuetudine ex Plutarcho, Suida, Alexandro Neapolitano, alijsque suprà Lemmate 3. disputata sunt, de sola repub. Hebræorum, ex quibus exorta Virgo nostra fuit, nobis sermo futurus est: in qua si de viris quæritur, habemus Lucæ 1. & 2. Circumcisionem, & Nominis impositionem, neque ab octauo die, neque alteram ab altera separari consuetisse. De feminis obscura res est, neque SS. Litteratum testimoniis satis illustrata, quare circa diem virgineæ Nomenclationis alius atque alius apud DD. sensus est.

1. Opinio. Nicephor. Callist.

Nicephor. Callist. lib. 1. c. 7. Virginem nostram proximè à natiuitate Nomen suum accepisse arbitratur: *Postquam*, inquit, *puella è maternis prodiit locis*, MARIAM *statim eam nominauit, ænigmate latente acceptam gratiam declarans.* Idem docuit

Antonin.

D. Antoninus 4. p. tit. 15. c. 14. *Satis quippe verisimile est*, inquit, *quòd cùm mulieres non circumciderentur, sed mares, in qua circumcisione octaua die natiuitatis suæ celebratæ, imponebatur eis Nomen; feminis ipsis in die suæ natiuitatis, Nomen impositum fuisse: & sic die quâ nata est, impositum est ei Nomen* MARIA, die scilicet Septembris octauâ.

2. Opinio.

Alij nullâ distinctione pueros inter ac puellas constitutâ, vti illos octauo ab ortu die circumcidi ac nominari mos erat; ita has & Nomen & legis naturæ sacramentum eodem accepisse voluerunt. Ex horum sensu sacri Nominis donatio in decimam quintam Septembris incidet diem, sub feria tertia, lunâ decimasextâ Tisri, quæ erat secunda dies octauæ Scenopegiorum, siue festi Tabernaculorum, de quo Leuitici 23. est sermo. Nec malè omnino dies hæc mysterio conuenire videtur, quâ Roma atque Iudæa vniuersa iucundissimè ludere ac feriari

Pedianus. Gyraldus.

solebat. Roma, teste Asconio Pædiano, & Lilio Gyraldo in Kal. ludos magnos summâ reipub. lætitiâ celebrando, Iudaâ Scenopegiorum ritu ludibunda triumphante. Fauent insuper horum opinioni Ecclesiæ quædam in S. Virginis Nomen religiosissimæ, vt sunt Toletana, Conchensis, aliæque in regno Castellæ, quæ vel hunc diem, vel quia consuetis iste solemnitatibus impeditur, decimum septimum pontificiâ auctoritate, Mariani Nominis solemnitati consecrarunt.

3. Opinio.

Sunt & alij, ijque nec vulgares, nec pauci, qui Deiparam octogesimo die nominationem accepisse tradunt, ita vt eadem luce quâ infantula à parentibus in templo est oblata, iuxta ritum Leuit. 12. expressum, & Nomen solemniter reportarit; quorum hoc summum est argumentum: Decebat, inquiunt, Virginem solemni aliquo die pro veteri gentis more nominari; cùm verò alius nullus ex lege notus occurrat, præterquam is, quo octogesimo post partum die filiæ offerebantur in templo, & legis naturæ sacramentum accipiebant, consequens est, eo, nec alio Nomine MARIÆ fuisse donatam.

4. Opinio, atque aliis præferenda.

Postrema denique, & quam ceteris veriorem arbitramur, sententia statuit Virginem hanc nostram quintodecimo ab exortu die solemniter Nomen accepisse. Firmare hanc videtur non parum lex vetus Leuitici 12. quâ nec puer circumciditur, nec nominatur, dum mater immunda perstitit, id est, diebus primis septem. verba legis sunt: *Si pepererit masculum, immunda erit septem diebus, iuxta dies separationis menstruæ, & die octauo circumcidetur infantulus.* At vbi de puella sermo est, sic infit: *Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus iuxta ritū fluxus menstrui.* Quâ itaque ratione natus filius nec sacramentum legis scriptæ, id est, Circumcisionem, nec Nomen sortiebatur, donec mater immunda permanebat; eadem planè nec puellæ sacramentum legis naturæ ad primam gratiam obtinendam, & adnexum illi Nomen suscipiebant, dum mater immunda crederetur, diebus scilicet illis quatuordecim, quos muliebris infirmitas sibi vendicabat. Proximâ verò die non impeditâ, & legi & consuetudini fiebat satis, atque adeò vigesimâ secundâ Septembris nostri die, Virginem esse nominatam valde nobis probabile ac proclive est arbitrari, feriâ, inquam, secundâ, Lunâ decimâ quintâ mensis Tisri, pridie eius diei, quâ apud Hebræos legis erat festiuitas ac dedicatio templi Salomonis, quando Arca istuc illata fuit, de quo 3. Reg. 8. Ita Chronicon Alexandrin. Et decebat profectò Virginem hanc, *quæ*, vt Andreas Cretensis scribit, *data iam erat in commune lætitiæ instrumentum*, tunc Nomen accipere, quando festiua erant vniuersa, vt ex templi dedicatione, vel ipsi lapides hac puella crescente, & recens accipiente Nomen in harmoniæ concentum personarent, quemadmodum in simili de lunaris gemmis scripsit S. Anastasius l. 4. *In flumine*, inquiens, *Hyaspe nascitur lapis, qui dictus Lychnites, crescente luna sonum reddit modulatum.*

1. Probatur ex Scriptura.

Leuit. 12. 2.

Andr. Cret.

S. Anastas.

2. Probatur ratione.

Iure præterea optimo factum, vt eo potissimùm tempore Nomenclaturam suam acciperet Virgo, quo illa holocaustis, donarijs, saltationibus Hebræorum glorioſior, ac triumphali amorum plausu haberetur illustrior. Ad hæc cùm ipsomet die nascereture, quo ex veteri Scenopegiorū ritu Hebræus populus domibus suis egressus in vmbraculis morabatur, diutinæ

peregrinationis instauratâ memoriâ, quâ annis quadraginta ad terram promissionis, id est, ad
S.August. MARIAM, cuius illa, vt S. Augustinus scribit, videtur imaginem prætulisse serm.100.de temp. dudum anhelarat, non poterat conuenientiore horâ nouo Nomine insignita prodire. Concurrebant autem per eos dies Ierosolymam ex omnibus Iudææ prouincijs viri vniuersi, vbi MARIA nuperrimè nata cælesti Nomine decorabatur; vidisses ex illo MARIAM velut occipere, quod secuturis temporibus vbertim, copioseque erat perfectura: *oleum* siquidem *effusum erat Nomen eius*, in cuius odorem longè suauissimum non tam vnius Palæstinæ angulus, sed vrbes omnes atque Prouinciæ, qua sola patent terrarum vltimarum, olim erant accursuræ. Adde Nominationem in æquinoctium incidisse, quando lux solis, & calor diminuuntur, vt intelligas orbis fulcimentum à Nomine MARIÆ non malè exspectari, vt quâ felicitate nunc à Nomine IESV ducitur anni principium, ita tunc annus ille Hebraicus autumnalis à Nomine MARIÆ inchoaretur. Prætereo reliqua, vt enim mysticis intelligentijs, arcanisque sensibus res vna est fœcúdissima, hoc die MARIAM nominari, ita omnem vel vberrimi sermonis copiam exscendit, hæc vel extremis digitis velle delibare. Quare ad rationes aduersariarum opinionum conuellendas abeo, quarum interitus vitam ac robur nostræ sententiæ comparabit.

Diluuntur contraria opiniones.

Ac primò ad eos quod attinet, qui Nominalia cum ipsis Natalibus confundunt, quo niti possunt fundamento non video, cùm è contrario & matris è partu imbecillitas, & dubia sæpenumero infantis vita, atque adeo mortis eius metus, parum admodum tantæ solennitati commodare potuisse videantur; quare ad alios descendo, qui ad diem octauum propendere notantur. Sed quid hoc aliud est quàm populis ac nationibus omnibus bellum velle indicere nouum ac periculosum, apud quas ab omni hominum vsu atque memoria alius semper dies fuit nominandæ feminæ ab eo, in quo vir nominabatur, vt suprà in Ethologia libri primi Lemmate 3. ex Plutarcho, Alexandro, alijsque fusè docuimus. Ad eos igitur venio, qui in octogesimum denique diem solennitatem hanc reijciunt, vt debito, inquientes, cum honore potuerit celebrari; cùm enim Nominis impositio solennis fuerit nationibus vniuersis, cuiusmodi & apud Hebræos semper habita fuit, hîc sanè defuisse non oportuit; vt quæ nascendi felicitate omnibus antistabat, & Nominalium quoque præcelleret dignitate. Verùm ante octogesimum diem reperiri potuisse nullum quo celebris hæc solennitas ritè decenterque institui, peragique posset, quis credat? dicant, qui eiusmodi opinione à nobis dissentiunt, fuerítne ipsis iudicibus octauus iste ab exortu pueri dies celebrandis Nominalibus opportunus, quo sic Deo volente, vnà cum Circumcisione Nomen indeptus ad electi populi societatem accedebat? Maximè, inquient, sic lex, ac consuetudo ferebant. Rectè: num otium quoque atque opportunitatem largiebantur? haudquaquam. Sed ea sibi quisque parabat, vt diem illum lætum ac festum cum amicis transigeret, vt apud S. Lucam cap.1. de Zacharia & Elisabeth sacri narrant Annales, ad quos amici atque vicini die octauo venerunt circumcidere puerum, & vocare eum Nomine Patris sui Zachariam. Quod si in pueris locum inuenerit die octauo, in puellis non inuenerit decimo quinto? qui & à puerperio remotior, & absentibus amicis aduocandis commodior, & perspectâ prolis vitalitate iucundior. Sanè quid hîc Nominalia vel turbare, vel impedire præcipuè possit non video, nisi fortassis quæ de sacrosanctis Ecclesijs paulò antè in medium adducta sunt, sententiam nostram infringant, quod tantum abest, vt vel maximè eidem videantur suffragari, quid enim dum octauum aut nonum à natiuitate Virginis diem solennitati Nominis eius attribuunt, aliud egisse visæ sunt, quàm piam aliam atque verisimilem sibi coniecturam sectari, donec lux aliqua clarior fuerit exorta? cùm enim dies impositi Nominis incertus ipsis esset, sicut & dies quo legis naturæ sacramento donata fuit, eiusmodi aliquem sibi delegerunt, quem non procul à vero crederent abesse, vnde plus fulcimenti ad sententiam nostram accedere arbitrantes, quàm detrimenti, huic tanquam verosimiliori iudicauimus insistendum.

Quanta festiuitate Nominalia solemnitas fuerit celebrata. Tertull.

De cetero cùm Nominis impositio, siue vt Tertullianus lib.de Idol.c.16. loquitur, *Nominalium solennitates* festæ ac nobiles habitæ sint semper, ac magnis lætitiæ signis solitæ vbique celebrari, nemini dubium esse potest, quin Ioachim beneuolentiæ atque amicitiæ notis illustrissimus, vicinos & notos ad solennitatem conuocarit, quâ ipse, vel certè dilectissima coniux Anna inter stati sacrificij cæremonias, maximæ cuiusdam in Deum religionis testificatione, Nomen, quod à sidereo internuntio antè acceperant, dulcissimæ filiolæ imponere satagebant, ac deinde ex more gentis sibi mutuò conceptis verbis bene precati, hilariter diem istum transegerint, mente non minùs, quàm corpore, bonarum cogitationum epulis saturandi. Erudiebatur interim à Domino in suo hoc Nomine MARIA, quod futuras sibi dignitates non obscurè portendebat, quosque ab eo diuinæ sapientiæ radios absistere dulciter experiebatur, in felicitatis suæ augmentum non segniter deriuabat, vt iam tum dixisses aureum hoc illi Nomen de cælo datum ad terram nouâ luce collustrandam.

MO-

MODVS QVARTVS.

Nomen MARIÆ, *Nomen hominibus nouum.*

An Nomina antiqua nouis præstent, & contrà.

VEtus quæstio, an Nomina vetera nouis, an verò noua veteribus præstent? Et is qui antiquum aliquod nactus est, applaudere sibi debeat, præ eo, cui Nomen inditum est nouum? Aut è contrario is, qui nouum obtinuit, felicior dicendus sit eo, qui tritum iam atque vsitatum consecutus est? Ac primò quidem, honoranda semper & reuerenda antiquitas fuit, id quod iure gentium communi ratum, sanctumque omni tempore fuit, de quo audiendus Septimius Tertullianus, dum in Apologet. c. 19. de Romanorum sapientissimis Philosophis, ac iureconsultis sic loquitur: *primam instrumentis istis auctoritatem summa antiquitas vindicat, apud quos religionis est instar fidem de temporibus asserere.* Nempe Religio erat Romanis non modò præstantia quædam Nomina suspicere, sed etiam reuerendam in eis antiquitatem, canamque gloriam venerari. Vnde quoque Paulinus epist. 6. vocum nouitates audacter docuit esse vitandas; quòd, licet cetera deessent omnia, vel ex vno hoc capite probari sat posse iudicârim, quod Nominum omnis nouitas diabolo placere, atque arridere semper visa sit. Testatur id Hugo Cardinalis Carensis ad illud Genes. 6. *Cur præcepit vobis Deus*, vbi sic scribit: Nota quod Diabolus inter omnes creaturas primò nominauerit Deum, vtpote hîc. Similiter & in Euangelio primus Nomen Iesv expressit, Marci. 1. Et causam inquirens, cur Diabolus Dei sacrosanctum Nomen primus enuntiarit? Argutè respondet, quia nouitas multum placet Diabolo. Quod & S. Ambrosius l. 4. in Luc. c. 4. annotauit, disputans, cur Diabolus primò Nomen Iesu vsurparit? respondet: *est enim huius impudentia, vt inter homines aliquid primus vsurpet, & ad homines quasi nouum deferat, quo terrorem sua potestatis incutiat.* Atque ita ex hoc vel maximè omne id reijciendum, quia ad gustum dæmonis est, ergo qui noua Nomina quærit, pericula ambit, addo & odia; nouitas enim inuidiam parit, & tumultus nata est excitare non paruos, dum radijs nouorum Nominum alienos oculos incursantibus, non tam suâ luce eos percellere, quàm pungere videntur: vnde bene monuit S. Gregorius Nazianz. Orat. de pace, *vsitata ne spernas, nouitatem ne aucuperis, vt Nominis splendorem tibi apud vulgus concilies*, &c.

Præstare videntur antiqua, & quæ? Tertull. Paulinus. Hugo. Car. S. Ambros. Nazianz.

Noua ab aliis præferuntur, & quænam ex causa?

Contrà verò faciunt ea, quæ probati Authores de natura ac laude nouitatis non inconcinnè tradiderunt, quorum primum sit, non ita antiquitatem exhausisse omnem Nominalis gloriæ fontem, neque decus præoccupasse, vt posterior ætas nullam possit Nominibus nouis parere felicitatem. Esto sint illa iam in honore tempus fuit quo Sol eorum in aurora erat, qui modò in meridie clarissimè splendet, venietque mox aliud quo hæc, modò velut in exortu tenuia, robusta euadent ac clara, suâ interim luce fulgentia tantò glorioſiùs, quantò maiore gratiâ veteribus noua antistare consueuerunt. Vnde quoque ab æquis, atque prudentibus rerum æstimatoribus non mediocrem laudem reportarunt, quod Matth. 13. clarè admodum liquet, vbi Christus Dominus asserens, quod *scribâ doctus profert de thesauro suo noua & vetera*, hanc sententiam non parum confirmare visus est, dum priorem ac principem locum tribuit nouitati, posteriorem & vltimum vetustati; quemadmodum id pulchrè aduertit S. Augustinus l. 20. de Ciuit. c. 16. his verbis: *non dixit vetera & noua, quod vtique dixisset, nisi maluisset meritorum ordinem seruare, quàm temporum.* Quod & teste S. Hieron. ad locum præfatum Matthæi, sponsa aduertit Cant. 7. *Noua*, inquiens, *& vetera, dilecte mi, seruaui tibi*, præstantiorem locum tribuens nouitati.

Matt. 13. 52. S. August. S. Hieron. Cant. 7. 13.

At dices, saltem Nouitas caret honore, & auctoritate vetustatis, vnde ea Nomina quæ Alexandri, Pompeij, Camilli, Antonini antè gessêre, eorum gloriâ & virtute præfulgent, quod nouis est denegatum. Sed nouitas dum non aduentitiâ, sed propriâ; non obsoletâ, sed integrâ coruscat luce, gratior est atque acceptabilior. Vnde C. Plinius lib. 1. epist. *gratiam nouitatis*, & Tertullianus lib. aduersus Marcionem cap. 9. *nouitatis gratiositatem* tantopere extulêre. Imo neque Nominis nouitas caret honore antiquitatis: vetera enim & antiqua non solùm dicuntur ea, quæ à multo antehac tempore perdurant, sed etiam quæ dehinc multo tempore durabunt. Ergo decus & gloria quæ recèns aduenit Nomini, antiqua dicitur, non tantùm à vetustate anteacta, sed ab æternitate futura. Atque hæc vtrimque pro rei Nominalis gloria ac dignitate dici, agitarique amant, incertum nobis relinquentia iudicium, vtri palma, vetustati, an nouitati cedere debeat: non huic, ne antiquitas, cuius ratio apud Sapientes habita semper fuit, præterita esse videatur; non illi, ne plusculum alienæ, quàm propriæ virtuti dandum quis arbitretur. Quid ergo? in medio sistendum. Nec enim ea quæ vetera, quia antiqua: nec quæ nouiter inuenta, quia recentia Nomina præferenda sunt, sed quæ ab antiquitate honoris auctoritatem, & à nouitate felicitatem splendoris mutuarunt, præponenda esse iudicarim. In quo præeuntem sequor Tertull. qui librum de Pallio auspicaturus, sic inquit: *Viri Carthaginenses vetustate nobiles, nouitate felices.* Nouerat vir magnus vetustiorem quidem originem augmentum esse nobilitatis, quæ eò splendet magis, quò antiquiores agnoscit natales, sed & nouitatem admodum esse felicem,

Sententia media vero similior videtur.

Tertull.

quia detersâ vetustatis squalore ac situ de nouo
emicans, oculos omnium ad se affectumque
conuertit. Vnde ego pro similitudine, quæ non
modica hîc reperitur, ea Nomina sic in posteris
renouata ac proinde vetustate nobilia & nouil-
tate felicia alijs dixerim esse præferenda, quæ
licet à vetustate aliquantulam gloriam trahant,
à recente tamen nouitate, in nouam nouæ glo-
riæ maiestatem fastigiantur. Atque eiusmodi
Qualiter censendum Nomen Mariæ, Nomen nouum? planè *Nomen Maria est, Nomen vetustate nobile, nouitate felix*; quamuis enim multæ fuerint aliæ
hoc Nomine appellatæ, vt suprà vidimus l. 1.
Sono 14. non tamen sub eadem ratione ijs, quâ
Deiparæ positum illud fuit, ac proinde meritò
hac ipsa de causa, vtpote potiore ac nobiliore,
Nouum appellatur, vt non absque fundamento
Chrysost. quod S. Ioannes Chrysost. hom. 83. in Matthæum
de simili dixit, hîc liceat vsurpare: *quod autem nouum dico, intelligendum est nouè, id est, nouo modo, consignatum.* Eodem planè pacto quo & dilectio-
nis præceptum à Deo traditum, atque iam inde
vsque ab antiquis temporibus sancitum, à Chri-
Ioan 13.34. sto nouum appellatur Ioan. 13. dum inquit:
Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Ob nouum scilicet modum, amoris-
que efficacitatem, quâ illud suo exemplo ad-
implendum Dominus præscripsit. Huc reuoco
Plin. Iun. quod Plinius Iunior in Panegyrico Traiani his
verbis scriptum reliquit: *Iustisne*, inquit, *de causis S. P. Q. R. optimi tibi cognomen adiecit? paratum id quidem, & in medio positum, nouum tamen. Scias neminem antè meruisse, quod non erat excogitandum, si quis meruisset. Caligulæ, Neroni, Domitianus antè quidem portarunt, sed non meruerunt, neque splendorem Nominis detriuerunt, quia sine merito illud portabant, illibatum seruabatur merenti: quod & in simili de Maximo quodam testatur Poëta:*

Maxime, qui tanti splendorem Nominis imples:
quasi ceteri qui antè cum isto fuerant Nomine compellati, nouitatem Nominis nequaquam detriuissent, quia Nominis mensuram defraudarunt. Idem de sa-
cro Nomine MARIÆ dicendum, quod licet
Maria soror Mosis, aliæque in veteri testamento
portarunt, minimè tamen expresserunt: Vna
hæc Deipara, re & Nomine MARIA, vt quod
S. Bernard. mellifluus Bernardus serm. 15. in Cant. de No-
mine IESV scripsit, ad Nomen MARIÆ trans-
ferre valeamus: *habuit Iudæa quosdam Iesus, quorum vacuis gloriabatur vocabulis. Illa enim nec lucent nec pascuht, nec medentur: idcirco Synagoga in tenebris est vsque adhuc, descendit mox qui saluum fecit populum suum à peccatis eorum, probans se esse, qui dicebatur. Iam vox, iam sensus est, & patet eum non inane portare Nomen instar priorum.* Idem
iuxta ἀναλογίαν de MARIA, eiusque Nomine
Isaiæ 62.2. dixeris: cui proinde illud Isaiæ c. 62. vaticinium
non malè conueniat: *Vocabitur tibi Nomen nouum, quod os Domini nominauit*; quæ verba sig-
nificantiùs septuaginta duo Interpretes expressis-
se videntur, dum sic scripsere: καὶ καλέσει σε τὸ

ὄνομά σου τὸ καινὸν, ὃ τὸ στόμα κυρίου ὀνομάσει αὐτό.
id est, *vocabit te ipso Nomine tuo, ipso nouo, quod ipsum os Domini locutum est ipsum*: quâ articulorum af-
fluentiâ ac pronominum repetitione, vt bene
annotauit Leo Castrius, quid conspicuum ac Leo Cast.
notabile in hoc sancto Nomine latere neces-
sest, quod tam vberem atque expressum demon-
strationis excursum requirere videbatur.

Quæstio autem est non leuis, cuiusnam id *Sicut Nomen Iesv vita & Maria Nomen nouum.* Nomen sit, & quod? S. Cyrillus lib. de Trinita- S. Cyrillus.
te, S. Thomas alijque, Saluatoris id esse, & qui- S. Thom.
dem sanctissimum Nomen IESV docuerunt: &
meâ quidem sententiâ rectè: postquàm enim
glorioßissimè vsque ad Incarnationem nomi-
natus esset Deus, cum noua natura, nouum
quoque Nomen assumpsit. Tametsi autem hoc
Nomine & alij in lege veteri fuerint intellecti,
erat tamen hoc Nomen nouum, si ratio impo-
sitionis, significationisque spectetur; nouâ quip-
pe ratione ac significatione impositum fuit,
nullus enim vnquam idcirco Iesus vocatus est,
quod tam magnam perfectamque salutem es-
set allaturus. Et hanc nouam rationem ac sig-
nificationem Angelus Virgini aperuit, cùm di-
ceret: *Vocabis Nomen eius* IESVM. *ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Atque ita
prædicti Auctores philosophati, ac pro sanctis-
simo Nomine IESV sententiam dixere. Ad me
quod attinet, sic & de Matris eius Nomine,
quod est MARIA, sentiendum esse iudicaui,
cùm enim ea quæ primariò ad Christum refe-
runtur, secundariò de Virgine Matre dici posse
bonorum Auctorum opinio sit, nec à ratione
dissentiat, si eodem loco eisdemque verbis Scri-
ptura Christum ac sanctissimam eius Matrem
significet, nemo prudens mirabitur eadem hæc
verba à me Deiparæ accommodari, hoc enim
mirè conducet ad denotandum arctissimum
necessitudinis vinculum, & maximam similitu-
dinem quæ Matrem inter & Filium reperitur,
cùm adeò inter se consentiant, vt sedes habeant
in eodem throno, & sicut illius, ita & huius No-
men ab eodem Angelo parentibus reuelatum
sit, addito vtrobique promisso, istic eum saluum
facturum populum suum, hîc verò eam proge-
nituram Filium Dei, Saluatorem mundi, vt
apud Metaphrasten Pantaleon auctor est. Bene Pantaleon.
itaque, ac sanctâ quadam ratione de Virgine
præfata verba accipias, *vocabitur tibi Nomen nouum quod os Domini nominauit*, vti & ea quæ A-
pocal. 2. leguntur: *Dabo ei calculum candidum, & Apoc. 2.17.*
in calculo Nomen nouum scriptum, videlicet, in can-
dida virginitatis fortitudine Nomen ac rem
Matris Filij Dei, quod indubiè est MARIA. O
nouam Nominis rationem & sæculis omnibus
inauditam. Nomen profectò nouum, quia sicut
noua est virginalis maternitas, iuxta illud Hie-
remiæ 31. *Creauit Dominus nouum super terram, fe-* Ier. 31.22.
mina circumdabit virum, ita nouum quoque No-
men datum est Virgini parituræ, quod æmu-
lans

lans diuini Nominis claritatem, non ex communi penu, non ex Nominibus iustorum scriptis in cælo, quibus maximè quisque Sanctorum decoratur, sed ex diuinitatis thesauro, ex arcanis illis dyptichis, quibus ipsa Deitas vtitur eductum, de nouo, ac Virgini à parentibus impositum fuit. Hæc Nominis MARIÆ gloria, hæc peritlustris laus est, nouâ luce, nouo decore ac specie præpollere. Vnde factum in commune siquidem generis nostri bonum atque solatium, quod piissimus Abbas Franco vsu proprio, vti crediderim, atque experientiâ didicerat, cùm scribit, Nomen hoc semper quasi nouum audiri, nec enim in aëris verberatione præterfluere, sed quasi ad modum rei permanentis mira operari: verba eius tractatu 6. de gratia noui Testamenti hæc sunt: *Nomen* MARIÆ *mirum quid suaue atque diuinum in se continet, vt cùm sonuerit amicis cordibus, amicæ suauitatis odorem spiret; & mirum illud est de hoc Nomine, & valde mirum, vt millies auditum semper audiatur quasi nouum.*

Nomen Mariæ non veterascit. Ab. Fráco.

MODVS QVINTVS.

An Virgo Deipara MARIA *habuerit aliquod Prænomen, Cognomen, aut Agnomen?*

NOmen ex prisca hominum consuetudine simplex, atque vnicum omnibus antè fuit, sic Adam, Abel, Enos, Lamech, Mathusalem, Noë appellati, quod & Appianus Alexandrinus in Romanis prudenter aduertit, quos ego vel ideo lubentiùs commemoro, tum quia res eorum, moresque magis nobis perspecti ac cogniti sunt, tum etiam quia duce ratione se potissimùm gubernarunt. His itaque ab initio, vt aliis prioribus, vnum fuisse Nomen inuenio, pòst, duo, tum etiam tria cognomina, exemplo Græcorum, à quibus proximè vitæ, morumque instituta mutuati sunt; de cuius origine non vna omnium sententia est. Varro, vt tradit Valerius in Epitome de prænominibus, opinatur in Italia, ante Romam conditam, vno tantùm Nomine homines præditos fuisse, quorum exemplo Romulus ac Remus singularibus contenti fuêre. Procedente verò tempore distinguendorum eiusdem familiæ liberorum atque nepotum causâ fuisse Nomina duplicata, ac Prænomina inuenta, veluti cùm duo essent Terentij, aut plures, vt haberent aliquid, quo ab aliis discernerentur; vnde factum putes, quòd qui manè natus, Manius; qui luci, Lucius; qui pupillus, Publius; qui matre mortuâ in vtero seruatus, Seruius; qui patre humato, Posthumus dictus sit. Alij ad Sabinos, Albanosque id referre maluerunt, quorum fœdera hanc Nominum multiplicationem peperisse contendunt; atque hinc Romanis auribus gratum, honestumque alterum ac tertium subinde Nomen accidisse, quibus generis sui claritatem, prosapiamque probarent, vti Alexand. Neapolit. lib. 1. genial. dierum c. 9. & Tiraquellus de nobilit. cap. vlt. tradiderunt: quare hac serie Prænomen, Nomen, Cognomen, atque Agnomen inualescere cœperunt.

Nomen hominibus à principio vnum. Appianus.

Valerius.

Exinde distinctionis causâ geminum.

Denique tertium & quartum adiunctum. Alex. Neap. Tiraquell.

Prænomen erat quod Nomini præponebatur, verbi gratia Publius. Nomen, quod familiæ originem declarabat, vt Cornelius. Cognomen, quod Nomini subiungebatur, vt Scipio. Agnomen, quod extrinsecus subinde aduenìebat, vt Africanus. Quod itaque præire Nomen solebat, Prænomen dicebant; eratque singulorum proprium, nec rebus iam constitutis Romanorum aliquis sine Prænomine appellabatur, vnde mos inualuit, vt pueris solemni ritu Prænomina imponerent, vt auctor Scæuola est, non tamen priusquam sumerent virilem togam, puellis non antequam nuberent. Vbi notandus insignis quorundam Grammaticorum error, qui ex prauo Aristotelis intellectu, lustricum Nomen cum Prænomine confundunt, existimantes illud Prænomen fuisse inditum pueris nono, puellis octauo natiuitatis die; cùm tamen hoc ipsum propriè Nomen lustricum fuerit, quo familiæ infans adscribebatur; Prænomen autem non nisi post pubertatis annos, vti auctoritate Festi, Macrobij, & aliorum eruditissimus docuit Erycius Puteanus in Syntag. de Nomine suo, cap. 2. indebatur. Et hanc quidem Nominis lustrici à Prænomine differentiam clarissimè probat Plutarchus in quæst. Romanis, fuitque interdum tanta olim Prænominis excellentia, vt viri fortes, & principali dignitate insignes, non pauci eo compellari magnificentiùs, atque honestiùs ducerent, quàm Nomine proprio vocitari. Erat autem hoc, quo gentem siue familiam vnam ab alia communiter in personis discernebant, nec à fortuito aliquo casu, officióve assumptum, sed ex ipso maiorum sanguine, prosapiaque adiectum. Hodie tamen hoc vulgò Cognomen vocamus, Cognomen verò quasi familiæ seu cognationis vocabulum. Ita Alciatus lib. 4. disputat. c. 1. Venio ad Cognomen, quod illi esse volebant, quidquid Nomini adderetur, siue id ab euentu, casu, corporis robore, aut defectu, aliáve de causa oriretur. Denique Agnomen vocabant id, cuius quidem ratio eadem erat cum Cognomine, vt vult Scaliger de causis linguæ Lat. c. 92. tamen illud non ipsum primum, sed alterum siue secundum Cognomen erat, postea peculiariter ita appellatum, quod præter illa tria à rebus gestis accederet: & hæc videtur esse ratio quod in Pandectis Agnomen, quia sub Cognomine olim comprehendebatur, non legeretur. Si quis autem penitiùs Agnominum vsum atque naturam cognoscere voluerit, Sigonium adeat lib. de Nominib. Roman. cap. 5. per totum; nobis

Apud Latinos Prænomen. Nomen. Cognomen. Agnomen. Quid Prænomen? Scæuola.

Quid Cognomen? Alciatus.

Quid Agnomen? Scaliger. Sigonius.

per hæc, velut breuia quædam præambula, aliò tendentibus, quæ dicta, sufficiunt. Hæc itaque Latinorum consuetudo, hic vsus erat, per quem, velut fidissimam quamdam lineam ad Hebræorum mores ascendere, difficilè non erit; dissident quidem inter se Romani, atque Hebræi vti sermone, ita & moribus, fateor, atque institutis: sed cùm ij, quidquid vsquam terrarum honestum atque laudabile erat in suam rempub. detuarint, facillimum erit per hæc vestigia, ad propositæ rei veritatem pertigisse.

Apud Hebræos nudū Nomen in vsu erat.

Ac primùm ad Nomen quod attinet, inueniuntur Hebræi, quod in Romanis iam antè notauimus, istud velut certam familiæ notam vsurpasse; ita capite 1. S. Lucas docere videtur, vbi cùm iam nato filio Elisabeth Nomen Ioannis imponere vellet, dixerunt ad eam vicini ac

Luc.1.61. cognati: *Quia nemo est in cognatione, siue familia tua, qui vocetur hoc Nomine*, innuentes Nomen gentilitium ac familiare esse debere, quo filium nominaret, vtique ad discernendum ab aliis ac distinguendum. Quod autem huic præfigerent non inuenio, nulla liquidem his cum gente altera commixtio aut consociatio vnquam interceſſit, à qua diuinis legibus arcebantur, nisi fortè ea Nomina, quæ in Chaldæa, dum istic captiui detinebantur, acceperant, ac iam reuersi retinebant, loco Prænominum vsurpasse velimus.

Nomini deinde accessit Cognomen.

Quare ad Cognomen venio, quod in gente hac non minùs, quàm in alia vsitatum fuisse tam in viris, quàm mulieribus repetio. Vnde Iacob, Israel: Esau, Edom: Moyses, Samai: Aaron, Iesba: Dauid, Recha: Salomon, Iedidia: Gedeon, Ierobaal: Holdai, Helem: Matthæus, Leui appellati fuerunt. De feminis autem non vnum, sed plurima huiuscemodi testimonia reperiuntur, cùm hæ, siue à formæ, quâ plurimæ pollebant, dignitate, siue aliunde cognominatæ legantur; sic Esther cognominata Edessa, הֲדַסָּה enim idem valet quod myrtea siue pulchra, quæ planta hebraicè הָדָס myrtus speciosissima est, vnde formæ pulchritudine præcellentes denominari solebant, quare & Poëtæ Venerem suam hoc cognomento efferre soliti erant. Sic quoque Susannam cognominatam fuisse auctor est doctissimus Danielis interpres Gaspar Sanches, cùm enim vox hæc *lilium* sonet, arbitratus is non id Nomen honestissimæ feminæ fuisse, sed

Sanches.

2. Reg.15. cognomen: sic & lib.2. Regum c.15. vbi dicitur Absalom filiam habuisse Nomine Thamar, idem auctor arbitratur eam aliud habuisse Nomen, ac propter eximiam pulchritudinem appellatam fuisse תָּמָר, id est *palmam*, quod clarè liquet lib.1. Paralip. c.13. v.20. vbi eadem hæc

1. Paral.13. 20. Thamar alio Nomine legitur Maacha, nempe quod impositum fuerat ab Absalome, quodque habuit Maacha filia Regis Gessur Absalomis

Gen.26.34. & c.36.3. mater. Ita & vxor Esau, quæ Genes. 26. vocatur Iudith, cap.36. vocatur Ada; & alia, quæ antè dicta fuerat Basemath, vocatur postea Oolibama, aliæque non paucæ.

Interdum & Agnomen subiungebatur.

Cognomini huic interdum & alterum Cognomen, quod Agnomen dixeris adiungebant, à ciuitate vel loco quem incoluerant, vel etiamnum inhabitabant, vt Elon Beeri Hethæus, &c. Atque huc facere mihi visa est prudens obseruatio Gasparis Barthij, qui in Antiquitatibus

Barthius. suis notat Iudæos cùm in Asia inter Græcos habitarent, & vocabula sua aduerterent gentilibus difficiliora esse enunciatu, similia illis Nomina assumpsisse, vt patet in Ioanne Marco Act.12. Leui Matthæo, Matth.9. nec id moris

Act.12.25. Matt.9. in Asianis Iudæis stetisse tantùm, sed inde à Regum, qui ab Alexandri successoribus orti sunt, temporibus, cum mutatione regiminis Hierosolymam venisse. Imò Iudæos, qui à Ptolemæo Lago in Ægyptum translati fuerant, & ab eius successore Ptolemæo Philadelpho per benignè restituti eiusmodi Agnomina in Iudæam aduexisse, illa videlicet quibus istic fuerant appellati, natiuis ac patriis adiungendo.

Maria nec Prænomen, nec Cognomen, nec Agnomen probabiliter habuit.

His præmissis, ac ritè præcognitis quærat aliquis, num à communi hac lege exorbitarit MARIA solo Nomine contenta? an verò aliud, vel Prænomen, vel Cognomen gesserit, aut Agnomen? Et S. quidem Gertrudis quoddam illi Cognomen deferre videtur, quamquam & dubia res sit de illius mente. S. Ignatius Martyr

Ignatius. epist.1. ad Ioan. Euangel. illam MARIAM IESV appellat, velut eo Cognomine ab aliis vocitatam. Sed hoc præter sacræ paginæ & gentium omnium consuetudinem factum fuisset, non enim parentes à filiis Nomen accipiunt, aut cognominantur, sed contrà. Enimuerò P. Hieron. de Gueuara tomi primi Commentario-

Gueuara. rum in Matthæum parte secunda, quia singulare fuit Virginis puerperium, in quo & filium enixa est, & sui opificem progenerauit, meritò sic cognominatam asserit, & vocandam esse docet, quasi specialiùs ipsa IESV, quàm reliqui fuerint omnes, quia IESVS erga ipsam singulariùs se ostendit redemptorem; festinauit namque in illa redemptio, vt eam in ipsa redemptione quæreret & inueniret, ne quemadmodum alij, periculum incurſaret.

Sed his omnibus nequidquam obstantibus communi SS. Patrum, Doctorumque consensu nullum aut Prænomen, aut Cognomen, aut etiam Agnomen MARIAM habuisse, tenendum est. Nullum habuit Prænomen, quia verosimiliùs credo parentes eius Ioachim & Annam, cùm cognouissent è cælo delapsum MARIÆ vocabulum, nullum addere voluisse aliud, quasi fulgorem illustrissimi Nominis dedeceret societas spiculæ lucis ab aduentitio Prænomine mutuata, quemadmodū nec IESVS aliud Prænomen habuisse legitur, quàm illud quo *vocatus est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur*, ne id dehonestari sic videretur, si ab hominum industria aut sensu aliis Nomenclationibus adhæreret.

reret. Nullum quoque habere potuit Cognomen, aut Agnomen, quæ ab euentu aliquo nobiliore imponebãtur, quia tot in Virgine singularia acciderunt, vt non vno aut altero Cognomine atque Agnomine, sed sexcentis Virgo πολυώνυμος notari debuisset. Accedit, quod sicut Plutarchus de Pythiæ oraculis scribit, multa Nomina per Cognomina supprimi consueuisse, ita sanctissimo MARIÆ Nomine omnes alias appellationes, siue ex Prænomine, siue ex Cognomine fuisse obscurandas; quapropter bene, sapienterque factum, nullis eiusmodi sanctissimam Virginem grauatam potiùs, quàm honoratam Nominibus, fuisse vno illo ac singulari Nomine MARIA, quod multos in se continet significatus, multiplicem eius dignitatem ac prærogatiuam satis superque declarante.

Plura Mariæ epitheta siue attributa.

Quæ si ita sint (dicet fortasse aliquis) & non nisi vnicum ac singulare B. Virginis Nomen sit, vnde tot eius Nomina SS. Patres nobis obtrudunt? vix paginam apud Ephremum, Damascenum, Andream Hierosolymitanum, aut Cretensem, Epiphanium, Bernardum, Anselmum, aliosque sexcentos euoluas, quin plura eius attributa, symbola, Nominaque incurras. Ita est, fateor, multi in hoc genere Patres fuêre, exquisitissimis quibusque perfectionum maximarum Nominibus eam celebrantes, posteaquam id ipsum non infeliciter, neque temerè in Nomine Saluatoris antè præstitissent, qui licet vnum ac proprium Nomen haberet, multa tamen appellatiua admittit, de quibus iustum volumen Vincentius de Flumaro conscripsit. Sicut ergo vnum Christi proprium Nomen non excludit propè innumera appellatiua, è variis perfectionibus, vel multiplicibus in nos beneficiis petita, quibus vtcumque adæquamus nostras de Christo notiones; ita nihil vetat quominùs præter vnum proprium Deiparæ Nomen, aliis plerisque Nominibus appelletur, vnde fit, nihil in diuinis Litteris eximium atque præclarum reperiri, quo ipsa nequeat iure meritissimo compellari. Quod sanè præstanter auctor sermonis tertij super Salue Regina apud S. Bernardum expressit, dum inquit: *Non solùm cælo, & firmamento Domina rerum intelligitur, sed aliis Nominibus conuenienter appellatur, & rerum vocabulis designatur. Ipsa tabernaculum Dei, ipsa templum, ipsa domus, ipsa atrium, ipsa cubiculum, ipsa thalamus, ipsa sponsa, ipsa filia, ipsa arca diluuij, arca testamenti, vrna aurea, ipsa manna, virga Aaron, vellus Gedeonis, porta Ezechielis, ciuitas Dei. Ipsa cælum, ipsa terra, ipsa Sol, ipsa Luna, & stella matutina, aurora, ipsa & lucerna, tuba, & mons, fons quoque hortorum & lilium conuallium. Desertum ipsa, & terra repromissionis lacte & melle manans, stella maris, nauis quoque, via in mari, sagena, vinea, ager, area, horreum, flabulum, præsepe, subiugale, apotheca, aula, turris, castra, acies, populus, regnum, sacerdotium. Ouis, pascuum, paradisus, palma, rosa, fluuius, potus, columba, columna, vestis, margarita, candelabrum, mensa, corona, sceptrum, panis, oleum, vinum, arbor, virga, cedrus, cypressus, platanus, cinnamomum, balsamum, myrrha, thus, oliua, nardus, crocus, fistula, calamus, & storax est, soror & mater est. Et vt breuiter concludam, de hac, & ob hanc, & propter hanc omnis Scriptura facta est.* Ita ille. Quæ omnia Virginis Deiparæ attributa, hoc est, iuxta antiquum loquendi modum Nomina, tantum abest, vt vnitati Mariani Nominis officiant, quin etiam vnicum illud ac singulare multiplicibus ornamentis fulciant, ac cohonestent.

MODVS SEXTVS.

Nomen MARIA *Nomen magnum, à quo ipsa vocitanda Magna.*

ITa me Virgo, eiusque Filius ament, vt magnitudini Nominis eius fauere ac velificari desidero, dum Magnum illud esse, habereque debere contendo. Non ea sola de causa, quòd vnum id Cognomen, & Agnomen expleat, ac Prænomen, vt Modo superiore explicatum est; sed eiusmet potissimùm nixus suffragio, quòd omnem aliam auctoritatem apud me longissimè antecedit; ita namque dum apud Zachariam caneret, luce nos huius veritatis aspersit dicens: *Fecit mihi magna qui potens est, & sanctum Nomen eius.* quod textus Syriacus paulò clariùs extulisse visus est his verbis: עבר לותי רוד בתאא *fecit, elaborauit in me res magnificas, grandes, excellentes, sublimes.* Et Arabicus, צוע גי אלקדי עטים *fabricauit in me res magnas, altas:* græcè μεγαλεῖα, latinè magnalia, inter quæ nisi Nomen recenseas, peranguste nimis vocem coarctes. Ad hæc, eius conditionis Nomen est, vt nullo magis homo aut ornari, dum hoc crescere; aut lædi, cùm decrescere incipit, posse videatur. Quî igitur ei Magna facere voluerit cùm potuit, nisi & Nomen magnum efficiendo? quo post sanctissimum Filij sui Nomen cetera omnia felicissimè anteierit. Ita sanè sapientissimus ille Idiota lib. Contempl. de Virg. Maria, c. 5. sensisse visus est cùm scripsit: *Dedit tibi Virgini* MARIÆ *tota supersancta Trinitas Nomen, quod post Nomen superbenedicti Filij tui, est super omne Nomen, vt in Nomine tuo omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur huius sanctissimi Nominis gratiam, gloriam, & virtutem. Non enim est in vllo alio Nomine post Nomen superbenedicti Filij tui tam potens adiutorium, nec est vllum aliud Nomen datum sub cælo hominibus, post dulce Nomen* IESV, *ex quo tanta salus hominibus refundatur.* Et verissimè quidem is, experientiâ namque magistrâ discimus, quæ magna sunt, vmbrâ dimetiri: ita montium iuga, pyramidum fastigia, turrium altitudinem, ac sublimitatem ex vmbra colligimus. Idem de præclaro Virginis Nomine dicendum, cuius vmbram, non terra solùm venerata

Nomen à Deo Magnũ accepit Marin.

Vincent. de Flumaro.

Idiota.

complectitur, sed & cælestium chori adgeniculando suspicium, & inferorum ergastula submisso poplite pertimescunt. Magnum profectò Nomen, ac pro eo vbiuis in decem Philosophorum Categoriis ingenuè prædicandum: ac primò quidem

In Substantia, quia Nomen Matris Dei.
In Quantitate { Cõtinuâ, quia dignitatis immensæ. Discretâ, quia multarũ operationũ.
In Qualitate, quia summæ dulcedinis.
In Relatione, quia respicit primã creaturam.
In Quando, quia ab æterno inuentũ.
In Vbi, in cælis, terris, infernis.
In Habere, quia amictum radiis adinstar solis.
In Situ, quia primum post Dei Nomen.
In Actione, quia omnipotens post diuinum.
In Passione, quia mare amarum.

Magnitudo Nominis Mariæ intelligi ac cõprehendi nequit. Eccli.1.2. Quis igitur hanc Nominis MARIÆ sublimitatem, quis magnitudinem dimetiatur? *altitudinem cæli, latitudinem terræ, profundum abyssi quis dimensus est?* ait Ecclesiasticus c.1. sed mage Nominis MARIÆ altitudinem & profunditatem quis comprehendat? Cælum est MARIA, terra est MARIA, abyssus est MARIA. quis huius cæli altitudinem, quis huius terræ latitudinem, quis huius abyssi profunditatem, quis, inquam, Mariani Nominis immensitatem assequatur? nisi ille solus, qui eam *in sancto Spiritu vidit, nominauit & mensus est*, Eccli.1. hinc illæ Dei voces: *Quid faciemus sorori nostræ, in die quando alloquenda est?* Cant.8. Cant. 8. quæ postrema verba Syrus sic vertit, *quando loquendum de ea* Et quomodo, sodes, de aliquo sermo instituatur, nisi per Nomen? tale itaque ei imponamus oportet, quale eius magnificentia requirit, hoc est Magnum. Hominem ad imaginem suam Deus formaturus, non dixit exaggerans quod facere decreuerat, qualem faciemus hominem? sed nudè ac simpliciter, *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Cùm autem de Virgine sermo est, cui multò plura quàm primo parenti, conferenda erant, rei magnitudinem ipsa sanctissima Trinitas expendens, ac tantum non stupens, ait: *Quid faciemus sorori nostræ?* quo Nomine cumulabimus, quod per vitæ suæ decursum atque omnem deinceps circumferat æternitatem?

Nomen Mariæ maius Nomine Abrahami. Gen.17.5. Eccli.44.20. Olim vt seruum suum Abram insigni aliquo beneficio afficeret Deus, litterulam vnam eius Nomini adiecit de suo, quod tetragrammaton dicebatur: *Nec vltra*, inquiens, *vocabitur Nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham*, Genes.17. Vnde ipse Ecclesiast.44. *Abraham magnus* dictus est. Quid de MARIA dicemus, quæ à Spiritu sancto obumbrata, non litteram vnam diuini Nominis duntaxat accepit, non integrum, nudumque Nomen, sed Numen ipsum & Deum A isto Nomine latentem? Si Iosue à Deo Nomen sortitus, ab eo tempore magnalia multa patrauit, vnde Ecclesiastici cap. 46. *Fortis in bello Iesus Naue, qui fuit magnus secundùm Nomen suum, maximus in salutem electorum Dei*: quomodo MARIA antequàm nata magnum & multiplex, & sæculis omnibus incognitum opus, atque miraculum, Nomen quod habuit à Domino, aliud quàm Magnum hereditarit? *Magnum*, vt cum Alberto loquar, *amplitudine, spiritu, effectu, veritatis profectu, gloriâ, atque excellentiâ dignitatis.* S. Ioann. Chrysostom. in Psal.3. *mundana res*, inquit, *omnes tantummodo Nomina sunt, at* MARIÆ *Nomen, vtpote à Deo donatum, res magna est & summopere suspicienda.* Iure igitur optimo MARIA Magna summâ omnium consensione appellanda. Et decebat id cumptimis sanctissimam Dei Matrem, vt sicut re, ita & Nomine Magna diceretur, de qua Andreas Cretensis orat.2. de Assumpt. ita locutus est: *Res illa magna veneranda œconomia, quam cupiunt inspicere Angeli*: & Petrus Chrysologus serm.144. *Templum Magnam Deitatu vocitare non dubitauit.* Pudore careat, ac sensu omni destituatur necesse est, qui Act.19. Demetrium argentarium Dianam legerit Magnam nuncupasse, populumque vniuersum sermonibus eius incitatum audierit quasi per horas duas exclamantem, *Magna Diana Ephesiorum*; & non illico ipse proclamet, *Magna Maria Christianorum*, quam non, vt Dianam templum aliquod mox ab Herostrato quodam in cineres redigendum *Magnam* fecit, sed magnum illud Deitatis templum, quod ipsa fuit, Nomine magno cumulauit.

Maius Nomine Iosue. Eccli.46.1. Albertus. Chrysost. And.Cret. Chrysol. *Olim Magna Diana appellata, nunc Maria.* Act.19.24.

Multi appellati Magni, præ omnibus appellãda Maria. Fuit olim apud Græcos ac Phrygas Rhea quædam Deorum mater, quæ & Magna dicta, sed è fabulis nata; veritas autem, quam his inuolucris & quasi velis communis hostis absconderat, MARIA erat, veri Dei mater sanctissima, verè *Magna* appellanda. Apud Romanos autem duodecim lego tam Deos, quàm Deas, mares sex, ac totidem feminas quibus morata illa respub. honorem illum impertiit, quos omnes hoc dysticho vetus Poëta comprehendit:

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

vnde Virgilius: Virgil.

Iunonis Magnæ primum prece Numen adora.

Et sic de ceteris alij: quod illos fecisse authot est Claudius Hemina, quia vtilitate ac potentiâ præeminere ceteris, ac humano generi prodesse crẽdebantur. Sed *mentita est iniquitas sibi*: hæc æquitas, quam siue Nomine pietatis, siue sanctitatis, siue iustitiæ indigites, eam esse intelliges, quæ MARIAM Magnam iure declamet. Atque hinc secunda pronascitur causa, eaque verè magnifica, cur MARIA Magna sit appellanda. Sed est & alia in præstanti in rerum siue obtentarum, siue gestarum gloria non malè conquiescens, vnde tot ac tanti vel Ecclesiasticâ, Claud.Hemina.

vel

vel ciuili dignitate illustres viri cognomentum Magni adepti sunt: cuiusmodi fuerunt de nostris Gregorius Magnus, eius Nominis primus Romanus Pontifex, Leo Magnus, item Nominis eiusdem primus vniuersalis Ecclesiæ Papa. Basilius Magnus vrbis Cæsareæ Episcopus. Antonius Magnus Ægyptiorum monachorum Parens. Hilarion Magnus Abbatum gloria. Georgius Magnus Martyrum decus. Mennas Magnus perillustris Martyr. Albertus Magnus Ratisbonensium antistes, quem magnum fecit Magna Virgo MARIA, vt scribit in fastis Marianis P. Guiliel. Pfeffer. De alijs verò; Scipio Africanus magnus, Cn. Pompeius magnus, Mithridates Rex magnus, Antiochus Rex magnus, Ptolemæus IV. magnus, Constantinus magnus, Carolus magnus, Otho magnus, Alphonsus tertius magnus, Ferdinandus Castellæ & Legionis Rex magnus, Ioannes secundus Lusitaniæ Rex magnus, Casimirus Poloniæ Rex magnus, Sueno Daniæ Rex magnus, Matthæus vicecomes magnus, teste Iouio in vita. Sanctius magnus Rex Castellæ, Aragoniæ, & Nauarræ, Petrus magnus Rex Aragoniæ, Henricus magnus Franciæ Rex. Et quisquam inuenietur, qui, quod his omnibus lubens concesserit, MARIÆ pertinaciter denegarit? Longè ab hac labe abesse Christianum decet, qui eam, quam sæpenumerò re ipsa expertus est maximam, Nomine apud omnes magnam profiteri non erubescat, quam

—— cuncta loquatur
Tellus, & varijs scribant in floribus horæ.

Olim certè primorum Consulum suorum magnificandis Nominibus vouisse atque exoptasse auditus nonnemo est —— *dentes*

Qui ferro scissi in tabulas auroque micantes
Inscripti rutilum celato consule Nomen
Per proceres & vulgus eant.

ego autē sacratissimum MARIÆ Nomē ab illo, qui extendit cælum sicut pellem, in eodem velut plana quadā atque æquabili ad scriptionē charta stellis aureis in literas aptatis describi percupiam, vt omnes id perlegere, omnes velut post summum maximo accidere non vereantur.

MODVS SEPTIMVS.

Post Deum Virgo ipsa in cultu Nominis sui obtinuit principatum: Magna facta secundùm Nomen suum, vera Θεοφόρητος.

HActenus Cælestium Principem Deum in honestando, colendoq; Nomine MARIÆ, nullum studij, obseruantiæque genus prætermisisse vidimus, quo dignitas eiusdem ac gloria augeri, amplificariq; posset. Proximè autem & secundùm illum, ipsa sequitur MARIA, Cælestium omnium terrestriumque sub Deo Principe constituta Regina, quæ suum hoc Nomen verè aureum, nequaquam propria luce destituit, verùm eius existimationi atque honori quibuscumque rebus fieri potuit, velificata, mirandum in modum prouexit.

Sciebat Virgo prudentissima, & clarè, aperteque perspiciebat Nomen quantumuis pulchrum ac decorum sine actu & officio suo nihil esse, inops ab omni prorsus existimatione, nullius ordinis, pretijque reputandum, eosque qui Nomen sine professionis præstantia seducunt, superficie vocabuli infamare veritatem: quo nihil infestius, teste Tertulliano, dici potest. Quò spectat præclarum illud S. Gregorij Nysseni documentum, *non ex appellatione res fieri, sed quæcumque tandem illæ sint, apti Nominis significatione declarari*, proinde quæ se Mariam nominabat, id priùs oportere sciebat, vt esset quod Nomen exigebat, deinde verò sibi appellationem tutissimè accommodaret. Si enim, teste Ioanne Chrysost. hom. 21. ad pop. *Scire vnumquemque conueniat Nominum dignitatem*, quantò magis eam, quam tantâ sapientiæ laude præstantem Dei filius in matrem subrogarat? *Ego*, aiebat Diadumenus puerulus, cùm & imperio, & Antonini Nomine donaretur, *elaborabo, ne desim Nomini Antoninorum, scio enim me Pij, me Marci, me Veri suscepisse Nomen, quibus satisfacere perdifficile est &c.* Commendatus apud Vopiscum ab Imperatore Valentiniano fuit Probus, postea & ipse Imperator, quòd *adolescens esset ac vir sui Nominis*. Clotharius quoque à S. Gregorio Turonensi l. 10. c. 28. collaudatus, quod *sui huius Nominis esset executor*. A S. Ambrosio lib. de Virg. S. Agnes, quòd in illa ob castimoniam & puritatem, *non hominis Nomen, sed martyris oraculum* fuisset. Sic & apud Eusebium legis: ὁ Εἰρηναῖος Θεοφόρητος ἦν τῇ προσηγορίᾳ: & Trebellius Pollio scribit Gallum Antipatrum de Aurelio Imperatore ita perorare cœpisse: *venimus ad Imperatorem sui Nominis*. Sagacissimè autem omnium S. Hieronym. ad Pammachij Nomen alludens: *ex interpretatione tui Nominis*, inquit, *quodam vaticinio futurorum omni arte pugnandi aduersus diabolum & contrarias potestates, te bellare demonstras*; cum quo conuenit Gregorius cognomento Theologus hanc de B. Meletio sententiam ferens, quod fuerit reuera is quem Nomine præferebat, *vt Nomen, ita morum compositionem melleam haberet*. Quæ omnia non minùs verè ab illis scripta, quàm his fideliter præstita esse leguntur; & inuenietur vspiam aliquis qui laudem hanc vel in gradu quidem eminenti atque heroico defuisse Virgini nostræ audeat suspicari? Veritas id sempiterna prohibeat Deus.

Nomen sine actu nihil est. Tertull. Greg. Nyss. Chrysost. *Laudari qui Nominum dignitatem cognouerit.* *Diadumenus.* Vopiscus. *Probus.* *Clotharius.* Greg. Tur. *Agnes.* S. Ambros. Εἰρηναῖος, Eusebius. Pollio. *Aurelius Imp.* S. Hieron. *Pammachius.* Gr. Theol. *Meletius.*

Non defuit profectò, neque desiderata fuit laus hæc in MARIA, cui præ vetere illo Israëlitarum Principe Iosue elogium hoc conuenit, perpetuæ memoriæ, monumentisque mandandum: *Magna secundùm Nomen suum* MARIA, non ea magni Nominis vmbra, vitâ carens ac sole, informis quædam aut tenuis veritatis imago;

Pre omnibus laudanda Maria Θεοφόρητος.

imago: ſed ſolida atque expreſſa totius honeſtatis, virtutumque effigies, quotquot hoc Nomine incluſæ, atque abditæ latere dicuntur.

Simon de Caſſ.

Quod Simon de Caſſia l. 1. c. 1. his verbis expreſſit: *Nomen Virginis* MARIA, *quod ſibi congruit & myſterio. Decebat enim, vt ex proprio Nomine tanto myſterio aptaretur. Etenim filius Nomen habuit competens actionibus eius, ſic & matrem habere voluit talem vt intrinſecè Nomen & geſta in vnum concentum concurrerent: in vnum conflata, vnum ens virtutis immaculatum efficerent, vnum vas ederetur, in quo reponerentur diuina myſteria.* Dixiſſe ferunt Alexandrum Macedonum Regem aliquando Duci militum, qui & ipſe Alexander vocabatur: *res dignas Nomine tuo, dignas Alexandro gere.* Hoc præſtitit MARIA, & copioſè quidem atque abundanter, quod cæleſtem illum Legatum, eundemque diuini Verbi paranymphum Gabrielem neutiquam latuiſſe pererebuit, cùm eam non antè conſueto Nomine ſalutaret, quàm diuina eius atque immortalia merita, magna mirificaque officia ore angelico recenſuiſſet: hinc priùs gratiâ plenam, Deoque vitæ innocentiâ, morumque integritate coniunctiſſimam pronunciauit, ac tum denique MARIAM appellauit, velut eo Nomine dignam, in qua virtutes illæ, decoraque iam inuenta eſſent, quæ eiuſcemodi Nomen condecerent. Sicut itaque *Dominum prædiorum liminibus affixi tituli proloquuntur*, vt B. Pet. Chryſolog. ſerm. de S. Stephano ſcribit: ita S. MARIÆ Nomen eius merita indicabant, inſignia teſtabantur.

Chryſol.

Liceat itaque hîc mihi ſacra proaui verba nepoti olim Prophetico ſpiritu dicata, cum nepte communicare, quamque Petrus Cellenſis filio explicationem attribuit, eam Matri accomodare: *Secundùm Nomen tuum, ita & laus tua,* inquiebat ille Pſal. 47. *Quod Nomē hoc* MARIA. *reuera hæc* MARIA. *hæc enim virtutem non inferiorem Nomini ſuo impleuit, quin imò & tempore & pondere excellentiorem. Parum dixi, & tempore, melius dicerem, æternitate: virtus hæc ab æterno, Nomen hoc ab æuo.* Præclara hæc laus MARIÆ. Olim, vt ſacra Geneſis narrat hiſtoria, Protoplaſtus Adam viſâ feminâ, quam Deus paulò antè formatam ad ſe adduxerat, *hæc vocabitur*, inquit, *Virago*: Virago? nunquid hoc Nomen fortitudinis ac virilis conſtantiæ indicium, à quibus illa ad primum ſerpentis ſibilum illicò receſſura, æternam gloriæ maculam inuret? Ita quàm maximè. Nec quidquam tamen incommodi hinc trahit Nomenclatura, quam ſciens ac prudens ſponſus nouæ ſponſæ adaptauit, *hæc*, inquiens, *vocabitur Virago*, non quod eſſet Virago, ſed vocanda foret: longè autem aliud vocari eſt, quàm eſſe: vocatur non rarò, qui nihil cum veritate habet commune, quod de eo qui eſt, dici nunquam poteſt. Teſtem appello Iſaiam, qui cap. 48. loquitur in hunc modum: *Audite hæc domus Iacob, qui vocamini Nomine Iſrael.* Simpliciùs multò dixiſſet, audite hæc Iſraelitæ. cur itaque dicere maluit, audite hæc qui vocamini Nomine Iſrael? oſtendere voluit, quàm aliud ſit vocari, aliud eſſe: verum quidem erat vocari eos Iſraelitas, at minimè erant, operibus contrarium profeſſi. Quod B. Cyrillus l. 4. or. 3. explicat: *Nomen nudum*, inquit, *habebant, ſed mente deſidebant, alijs moribus, aliâ mente præditi.* Talis Eua futura, atque hinc dicta vocari Virago, non eſſe: at longè diſſimiliori modo MARIA, quæ *Magnâ fuit ſecundùm Nomen ſuum.* Et quanam de cauſa? Viraginis Nomen inuentum, inditumque Euæ ab Adamo, qui animalibus, non verò hominibus de conuenienti Nomine prouidit: ad MARIAM autem quod attinet, Ὀνόματα θεῖα illa habuit Deum, qui ex nouit hominibus Nomina indidiſſe, quorum ſignificata effectu ipſo ab eis exprimantur; vnde 1. Ioan. cap. 3. legimus: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & ſimus*: quod etiam ſolo naturæ lumine Platonem vidiſſe mireris, ſic enim is in Cratylo: *Dei appellatio eſt, cùm Deus facit ineſſe rei nominatæ, id quod ſignificat.* Patet claré ex Iſaia, qui poſteaquam dixiſſet, *Audite hæc domus Iacob, qui vocamini Nomine Iſrael*, poſt multa quæ interſerit, ſubiungit: *Audi me Iacob & Iſrael, quem ego voco.* Notate differentiam, paulò antè non Iacob, nec Iſrael dicebantur, ſed vel domus Iacob, vel qui vocabantur Nomine Iſrael; iam relictis illis ambagibus ſimpliciter, & verè dicuntur, & ſunt Iacob & Iſrael. Vnde illis hoc venit? ipſe explicans cauſam prodit: *quem ego voco.* Et quidem antea à ſe, & ab alijs nationibus vocabantur Iſraelitæ, ſed reapſe ſignificata non erant, ſolaque nuda atque inania vocabula circumferebant. Poſtquàm verò Deus pro clementia ſua ac benignitate cœpit illos Iſraelitas vocare, iam verè & reapſe Iſraelitæ erant, neque nudo iam Nomine, ſed pleniſſimo Nominis ſignificato gloriabantur. Vſque adeò fieri nequit, vt Nomen quod à Deo profectum eſt, vacuum ſit aut inane. Viderat id S. Bernard. ſerm. 1. de Circumc. quare & de Nomine Ieſu ſic ſcripſit: *neque enim ad inſtar priorum, meus iſte* IESVS, *Nomen vacuum aut inane portat; non eſt in eo magni Nominis vmbra; ſed veritas: cœlitus ſiquidem inditum Nomen Euangeliſta teſtatur.*

Pet. Cell.

Secundùm Nomen Mariæ, ita & laus eius. Pſal. 47. 11.

S. Bernard.

Poſt diuinum illud ſanctiſſimumque Deihominis Nomen primum eſt iſtud, quo glorioſiſſima eius Mater fuiſſe legitur inſignita, à Deo ab æternitate compoſitum: cuius illa proinde non vanam ac futilem perſonam ſuſtinuit, ſed veram propriamque expreſſit. Dixerit olim Antoninus Imperator, teſte Lampridio, *inſignia Nomina oneroſa eſſe, quibus ſatisfacere difficile ſit*, hoc autem inter omnia longè inſigniſſimum: tanta nihilominus virtute, gratiaque Virgo hæc ſanctiſſima prædita fuit, vt quod à Deo Nomen acceperat, & ſingulari morum ſanctimoniâ præ

Lampridi.

Quanta differentia inter eſſe & vocari. Iſaiæ 48. 1.

Quomodo Eua Virago

Maria Nomen ſuum ſingulariter implenit.

S. Cyrillus.

Plato.

1. Ioan. 3. 1.

ſo

se tulerit constanter, & honore debito ac cultu propè incredibili venerata sit semper. Verè magnum ac singulare Dei miraculũ MARIÆ Nomen, quod vt herbæ ac flores nubilo etiam die Solem indicant, & celati astri sedẽ suâ conuersione demonstrant; ita promptè atque expeditè determinat mentem audientis ad eius recordationem & cultum, vt vix vnquam fieri existimem, auditorem in ipso Nomine sistere, sed toto impetu in prototypi venerationem abire, quod velut clarissima eius imago, aptissimè repræsentat, atque ab ipsa Virgine moribus vitaque expressum fuit, vt multò veriùs de ea, quàm de Abbate Sereno, quod olim Cassianus fecit, *sui Nominis speculum esse*, ab omnibus prædicetur. Cùm enim teste Aristotele, *denominatio fiat à forma*, tunc Nomen rectè impositum censendum est, quando proprietatibus seruit, & formæ: quod cùm Nomini huic competere vsque adeo reperiatur, vt tam generaliter, quàm specialiter gesta Dei in ipsa veridicè declarent, nemini mirum videri debeat, si illud miraculi cuiusdam loco in Virgine nobis repræsentanda habeamus, quam tantâ synceritate ac proprietate expressit. Quidni igitur magnæ Virgini nostræ MARIÆ Plinianum illud acroama, iniusto possessori ereptum dependam? *affecuta es Nomen quod ad aliam transire non potsit, quod licet omnes vsurpent, semper tamen agnoscetur vt tuum.*

Maria fuit speculum Nominis sui. Aristot.

MODVS OCTAVVS.

Quâ viâ ac modo beatissima Virgo MARIA *SS. Nominis sui sustinuerit dignitatem?*

QVæ Modo præcedente reddita sunt, generalem atque indefinitam quandam rei susceptæ imaginem exhibuerunt, veram quidem illam ac satis confirmatam, non tamen sat explicatè diductam, atque in oculis omnium conspectuque propositam, quemadmodum lectoris studium atque vtilitas requirere posse videbantur. fuerint igitur illa tamquam generalia quædam lineamenta ac formæ quibus nobilissima illa Virginis nostræ Θεοτοκία adumbrata potiùs quàm expressa sit, nunc eadem enucleatiùs ac pressiùs dispiciẽda, cùm ad propria quædam ac particularia descendimus, quibus id, quod de Virgine sanctissima, eiusque Nomine glorioso vniuersè docuimus, dilucidè nunc ac singulatim euoluamus. Verùm priusquàm id aggrediar, præmittere quædam visum est, quæ ad rem propositam explicandam faciliorem nobis aditum faciant, & hoc primò, ac maximè, quàm propriè Nomen spectet actionem.

Duo Nominis officia. Plato. Aristot.

Duo quippe sunt Nominis officia, vnum est hominem ab alijs distinguere, & certo quodam modo cognitum facere, vt Plato voluit, cum Aristotele 8. Metaph. vnde qui Nomina quasi A vinos quosdam colores dixerit, quibus homo illustretur ac dignoscatur, minimè à recto aberrarit. Alterum est actionis bonæ ac studiosæ fontes esse ac parentes, dum eos quibus indita sunt, plurimarum virtutum sobole fœcundant. Annotauit id S. Ioan. Chrysost. hom. 22. in Genes. & alibi, dum scribit in prioribus mundi ætatibus parentes filijs Nomina imposuisse magno consilio, & quodam velut impulsu Dei, quibus admonerentur ipsi, meminisse sæpe beneficiorum Dei, & hinc quidnam eos agere oporteret. Quamquam verò primum illud Nominum munus præclarum sit, vt ob id etiam eiusmodi homines, qui Nominibus abstinent (quales suprà diximus ex Plinio l. 5. c. 8. B Adantes Africæ populos esse) inter bruta computẽtur, ac velut vitâ ipsâ indigni habeantur: nihilominùs alterum istud huic longè antecellit, quo possessorem suum ad bene, atque ex virtute agendum tacitè quidem, sed efficaciter impellit, ne frustra esse inditum aliquando videatur. Accedit, quod solis suis actionibus se Nomen sustentat & locupletat, sicut suis deriuationibus fons, suo feruore ignis; tolle ista, & hæc quantocyùs interibunt. Ita cum Nomine res agitur; suam illi subtrahe actionem, qui Pius ac Clemens dicetis, impius atque immisericors vitam institue: qui Curium simulas, iam bacchanalia viue, per Nomen sacratissimum, quod, vt Rupertus loquitur, constuprasti, reus es, solo eius phantasmate tibi relicto; ita celebre illud clarumque Massilienssium oracullum pronuntiauit: C *Nomen sine actu & officio nihil est.* Contrà, præclari Nominis tui vim diuinamque virtutem, moribus exprime, actu exercitioque comprehende, & eiusdem dignitatem tuitus fueris, & honorem assecutus. Atque hoc est quod per omnem Mariani Nominis etymologiam mihi propositum est, hîc partitè, distinctè; enodarè.

Chrysost.

Rupert.

MODI OCTAVI PAVSA PRIMA.

MARIA *vera Dei Mater secundùm beatissimi Nominis sui Etymon primum, quod est,* Deus ex genere meo.

Nestorius negauit Mariam matrem Dei.

ÆTernam hanc amplissimamque Mariano Nomini gloriam, qui primus inuidit D Nestorius fuit, genere Germanicienssis, qui priùs Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, deinde Constantinopolitanus Patriarcha, ab Anastasio quodam deprauatus, improbo, scelestoque ore MARIAM Χριστότοκον, non verò Θεοτόκον, deblaterare, circa annum Domini 400. ausus est. Sed is nefariæ, petulantissimæque linguæ meritas pœnas dedit, cùm sanctissimo Ephesini Concilij decreto sacerdotali honore spoliatus, à Principibus Christianis proscriptus, diuinæ vltionis non expers linguâ à vermibus adesâ infelicem animam exput, corpore quidem humo coopertо,

to, sed mox à terra absorpto, vt rectà blasphemus totus ad inferos detrusus temulentissimæ insaniæ supplicium lueret sempiternum. De quo videnda Concilia Ephesinum ac Chalcedonense: Theophylactus in Ioan. 9. Ioan. Cassianus lib. 1. & 2. de Incarn. Vincentius Lirinens. lib. contra prophanas vocum nouitates, Paulus Diaconus, Zonaras, Nicephorus, alijque. Optandum sanè fuisset errorem hunc pessimum, ceu pestilentissimum quemdam fœtum, ac monstrosum cum parente interijsse, sed malum! viuit etiamnum, & in multis viuit superstes, non in nefariorum manium solatium, sed acriora supplicia, vt locuples auctor est P. Petrus Canisius l. 3. de B. Virg. c. 14.

Theophyl. Cassianus. Vin. Lerin. Paul. Diac. Zonaras Nicephor. Canisius.

Fundamentum Nestorij conuellitur.

Porrò nefandi huius delirij vanissimum fundamentum hinc colligo, vel quia veram humanæ naturæ cum Verbo diuino vnionem abnegant, & ex consequenti veram ac propriam idiomatum communicationem: vel quia factam hanc vnionem in vtero Virginis non patiuntur. Vtrumque falsissimum atque ab omni veritate seiunctum, vnde concludere nequiter velle videntur, licet ipsa fuerit mater Christi, non tamen Dei, quia nec concepit, nec peperit Deum. Sed tuta, ac sancta, germanaque veritas hæc est, MARIAM Virginem iuxta præcipuum S. Nominis sui Etymon, quod est, *Deus ex genere meo*, verè ac propriè fuisse Matrem Dei. Ita statuit quinta Synodus Constantinopol. coll. 6. & quæ sub Agathone habita fuit ordine sexta cap. 13. *Si quis non confitetur S. Dominam nostram, semperq; Virginem* MARIAM *propriè & secundùm veritatem* Θεοτόκον, *anathema sit.* Chalcedonense defens. 4. *S. Maria* Θεοτόκος *est: qui non sic sapit, hæreticus est.* Concilium Ephesinum multis in locis, Concilium Lateranense sub Martino I. can. 3. & plurima alia tum Conciliorum, tum SS. Patrum decreta, quibus diuinissima illa vox Θεοτόκος maximarum laudum præconijs effertur, quam etiam latini codices religiosè hactenus conseruarunt. Huc quoque refero celeberrimam cuiusdam imaginis denominationem, quæ Madriti in vrbe regia titulo *S. Maria de Atocha* summâ deuotione colitur, istuc à sæculis plurimis Antiochiâ aduecta, cui in tergo Nomen hoc Θεοτόκος inscriptum legitur; forsàm cùm sic appellaretur, ætas nimia, vsusque vocabulorum corruptor, Atocha nuncupauit, quasi Atoça, seu theotocos. Addo quod & in S. Maria maiore scriptum legitur Μήτηρ Θεοῦ, quod cum Θεοτόκος idem est.

Maria vera Dei mater, sine Θεοτόκος.

S. Maria de Atocha, quanam?

Ratione probatur Maria mater Dei.

Sed ad rationes veniamus, quarum hæc princeps habenda, quod in ipsomet instanti Conceptionis huius admirandæ, Deus ipse generationem ex Virgine terminarit præsignans non in aliud institutum Virginem Deum concipere, quàm vt homo subsisteret in Diuinitate; quod vt clariùs intelligatur, aduertendum est, tunc diuinam hypostasin humanitatem compleuisse, quando ab alijs humanitatibus, vt sic loquar, suo iuri relictis, personalitas pullulare consueuit, ita vt omne munus creati suppositi, increatũ in illo instanti suppleuerit: ac proinde terminauerit actionem non solùm vnitiuam humanitatis & suppositi, quæ Dei fuit, sed & generatiuam, quæ matris, vt quæ gignebat, gigneret Deum, scilicet in humana natura subsistentem: vnde & ipse dicendus conceptus, vel natus ex ea, ipsa verò Dei mater indubitanter habenda. Cui quid magnopere obijci possit non video.

Obiectio.

Si dicat quis totam actionem Virginis terminatam fuisse in humanitate priùs natura quàm assumeretur à Verbo, & ex vi actionis eius non fuisse secutam assumptionem, sed solùm ex voluntate & efficientia Dei, atque ex consequenti non posse MARIAM ideo vocari matrem Dei. In promptu responsio est; vt Virgo beata propriè ac verè dicatur Mater Dei, satis est, quod in eodem instanti temporis in quo anima Christi vnita est corpori, concurrente illâ concursu materno, anima & corpus & humanitas vnita sint Verbo. Cuius ratio est, quam D. Thomas exponit 3. p. q. 35. a. 1. quia *sicut agere, ita & nasci seu generari proprium est suppositorum*, & clarè intelligetur, si supponamus cum vtroque Thoma, animam & carnem Christi, priùs natura esse vnita Verbo, quàm inter se; vnde fit animam & carnem Dei, ex vi actionis seu concursus B. Virginis fuisse inter se vnita ad componendum, non tantùm humanitatem, sed etiam hunc hominem, atque adeo MARIAM esse tam Nomine quàm re matrem huius hominis, & consequenter Dei per idiomatum communicationem. Bene itaque S. Ambrosius: *speciale* MARIA *Domini hoc Nomen inuenit*, addo ego, & impleuit, *quod significat Deus ex genere meo*, cùm Deus illi datus est filius, & ipsa eiusdem verè facta est mater. qua de re S. Bernard. serm. 3. in Vigil. natiuit. *Quia indignus eras cui donaretur Deus, datus est* MARIÆ *vt per illam acciperes, quidquid haberes.* Ecce quàm abditi atque retrusi mysterij apocalypsis facta est suauissimum MARIÆ Nomen, quam nobis vtriusque Ecclesiæ Antistites luculentis sanè verbis explanarunt, quorum agmen ducit S. Ignatius Antiochen. qui epistola ad Trallian. sic scribit: *verè genuit* MARIA *corpus habens in se Deum habitantem, verè natus est Deus Verbum ex Virgine vestitus corpore, verè natus ex vulua, qui corpus ex sanguinibus Virginis fabricauit.* Hunc sequitur Epiphan. serm. de laud. Virg. quem vertit Picus Canonic. Parisien. S. MARIA *Virgo Deipara beata tu inter mulieres, quæ nunc genuisti eum, qui olim in Paradiso formauit Adam de luto. Tu enim es Deipara, quæ Verbum ex te incarnatum peperisti. Deipara existis, quæ Deum, Verbum susscipiens incarnatum, peperisti. Deipara existis, quæ sola solius Dei vnigenitum filium*

Responsio.

S. Thom.

S. Ambros.

Probatur SS. PP. auctoritate.

Bernard.

Ignat. Ant.

Epiphan. Picus.

filium genuisti. non temporaneum Deum genuisti ex te incarnatum, sed æternum, qui ante te est, & ante omnia. Anselm. Quid clarius? subiungo Anselmum lib. de excell. Virg. c.3. *Intendat mens, inquit, humana & contempletur, videat & miretur, unum filium consubstantialem sibi Deus pater genuit, hunc sibi unicum & omnibus modis æqualem non est passus remanere solummodo suum, sed eum ipsum in veritate esse* B. MARIÆ *unicum & naturalem filium voluit.* Rectè igitur vocatum est Nomen eius MARIA, *Deus ex genere meo*, quod in ea perfectè adimpletum fuit, ideoque illi à Deo, etiam ante conceptionem inditum arbitror, vt auctoritas tanti Nominis primâ fronte prælati, totam deinceps Virginem faceret commendabiliorem.

Cur Maria non est data Nomen, Homo ex genere meo.

Sed cur non datum est Nomen, quod redderet, *homo ex genere meo?* matris Nomen est, siquidem ab illa non diuinitas, sed humanitas sumpsit exordium. Audi quisquis es, & disce Christi Domini humanitatē eodē temporis mōmēto, quo perfectè formata fuit in vtero Virginis, & existere cœpit in rerū natura, assumptam fuisse & hypostaticè Deo vnitam, vnde consequens est hunc hominem Christum semper à primo instanti conceptionis suæ fuisse Deum, nunquamque purum hominem extitisse, ac proinde MARIAM non purum hominem, sed Deum-hominem genuisse, atque ita ex vocabulo rem ipsam docere, dum sacri Nominis disciplina ad inopinabile sacramentum nos omnes Tertull. informat. Quis hic magnum Tertullianum secutus non exclamet? *O grandem Nominis Theologiam!* voca MARIAM, & quidquid de incarnationis mysterio Theologi disputant ad amussim habebis expressum. Qui homo nascitur, Deus ex genere MARIÆ est: factum id ob carnem, quam ei dedit MARIA. Non appellatur solùm hic Deus homo, sed & hic homo Deus. bene ergo *Deus ex genere meo*, quia verè ac propriè concurrit ad fabricandum corpus Deo. Sed

Alia ratio, cur Maria vera mater Dei.

sunt & alia quibus sanctissimi Nominis sui proprietatem assequitur MARIA, non leuis enim substantia carnis eius, ex qua fuit Christi corpus, initio constitutum ac postea adauctum vnitā est hypostaticè verbo Dei, atque ab eodem nunquam dimissa; vnde S. Augustin. de Assumpt. S. August. Virg. c.5. *Caro*, inquit, *Christi, caro est* MARIÆ.

Deinde octauo eum die circumcidit, quod ad matrem spectabat, exemplo Sephoræ, quæ, Exodi 4. *tulit acutissimam petram, & circumcidit præputium filij sui.* Exod. 4. 25. Ita SS. Hieronym. & Bernard. S. Hieron. S. Bernard. ratiocinantur.

Ratio tertia, cur Maria mater Dei.

Postremò per annos infantiæ eundem temperatissimo & conuenientissimo alimento sustentauit, vbere, scilicet, de cælo pleno, vt veram matrem facere decebat, ac deinde adolescētem labore manuum suarum in maturam ætatem prouexit, quod is ritè agnoscens, vt verus germanusque filius, *erat subditus illis.* Luc. 2. 51. Lucæ secundo capite. Vnde primò, in Virgine resultabat nobilis illa relatio matris ad filium hominem-Deum. Secundò, supremus quidam atque excellens dignitatis gradus propter eximiam, quam habebat cum Deo propinquitatem. Tertiò, singulare ius ad bona ac thesauros Dei filij sui. De quibus videnda Mariologia sacra Nicolai Nigidi parte 1. q. 11. a. 1. & seq. vbi clarè atque eruditè hanc materiam pertractat. Atque his videri poteram satis superque Virginem nostram Θεοτόκον declarasse, quodque initio constitueram, prolixè, copioseque præstitisse, nisi me S. Doctor Augustinus lib. de Virg. c. 3. submonuisset: *beatior*, inquiens, *fuit* MARIA *concipiendo mente, quàm ventre.* Et infrà: *felicius gestauit corde, quàm carne.* Quod & Christus ipse sensisse videtur, cùm mulieri dicenti: *Beatus venter qui te portauit*, respondit: *quinimo, beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud* ac si apertè dixisset beatitudinem hanc illi præferendam esse. quod intelligere, & vna ab alia separanda foret, hanc illi longè esse anteponendam: & ratio adiungi potest, quia corporalis dignitas matris relationem quandam ad Deum vt hominem addit, at spiritualis gratiam adauget & gloriam cumulat, vnde consequitur relatio ad Deum, vt Deus est: quam felicissimè &, vt aiunt, numeris omnibus absoluit MARIA, cùm ante eam mortalium nullus tot, tantarumque virtutum ac gratiæ effulserit ornamentis, quot ipsa summo atque eminentissimo perfectionis gradu sola possedit; quod S. Cyprianus sapienter S. Cyprian. aduertit, cùm serm. de Natiuit. sic scribit: *Vnde & matri plenitudo gratiæ, & virgini abundantior gloria debebatur, quæ carnis & mentis integritate insignis, spirituali & corporali, intus & extra Christi præsentiâ fruebatur.* Quibus verbis S. Pater vtramque maternitatem complexus est, quâ Virgo Christum mente ac ventre concepit: & ad alteram quidem, quæ ventris erat, MARIÆ corpus virginitate insignitum; ad alteram verò, quæ ad mentem pertinebat, eiusdem MARIÆ animum gratiæ plenitudine donatum tradit. Quorsum hæc? certè vt pari corporis & animi integritate prædita, vtrumque spiritualem & corporeum partum, pari quoque decentiâ perficeret: atque ita factum, vt non minùs integer esset animus sanctitate, quàm corpus virginitate. Quare si nobilissimæ Etymologiæ Nominis MARIÆ, *Deus ex genere meo*, admirator ac cultor esse desideras, hoc ei præ Cæsare illo Elogium, *Ex vtroque* (corporali scilicet ac spirituali partu) *Mater*, volens lubensque subscribes.

PAVSA SECVNDA.

MARIA *conuenienter Domina maris, iuxta S. Nominis Etymon secundum.*

Christum Dominum, Maria Dominam.

NOn est hîc propositi mei de vniuerso, ac communi MARIÆ dominio sermonem insti-

instituere, quod illi cum Filio, ab ea saltem die ac hora, quâ eiusdem facta est mater, commune fuisse, nemo sanæ mentis negârit. Erat ille verus ac iustus rerum omnium creatarum dominus, cui regnum illud suum naturali iure competebat, vtpote quem mater sua in hoc peperat, ipsa quoque pari verborum, ac iuris rigore idem dominium aditura; adeò vt magis magis mirum non fuerit, eam pariendo, quàm illum nascendo tantum dominium acquisiuisse. quod satis innuit Gabriel, cùm dixit: *Dominus tecum*, non Deus; & *tecum*, non in te, vt ita ostenderet & Dei matrem omnium dominam cum Domino esse constitutam. Vnde magnus

Athanas. Athanasius serm. de B. Virg. *Quia ipse Christus Rex est & Dominus, quæ eum genuit & Regina &*

Damascen. *Domina verè esse censetur.* & S. Ioannes Damascenus l. 4. de fid. c. 15. *Verè facta est Domina omnium creaturarum, cùm creatoris omnium facta est mater.* Sed hoc inpræsentiarum non agimus, qui non tam de re, quàm de Nomine non tam de dominio Virginis, quàm de Nomenclatura MARIÆ disputamus.

Maris Dominam Etymon sonat, nec vacuam appellationẽ sustinuit MARIA, cuius ipsa testimonium ferat: *Profundum*, inquit, *abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui*, Eccli. 24. vt non immeritò hæc à Psalte regio mutuata ei verba pendamus: *Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas*, Psalm. 88. scilicet, vt mortales omnes à submersione eripias, & super vndas ad portum ducas sempiternum. Sed cur à maris dominio Nomen sortitur hæc Virgo? numquid cælorum vastissima spatia, terrarumque immensæ regiones amplam satis suppeditasse poterant materiam dominandi? An fortè præ ceteris placuit mare, quia ab eo cœpta sunt omnia, iuxta Philosophum: *Ignis exitus mundi est, humor primordium*; vt sicut aqua, ita & ipsa primordium sit mundi, clementiæ suæ lenissimis vaporibus, non tantùm excitans languentes, sed etiam ad vitam promouens immortalẽ. Nec malè primordium, quia nisi ipsa ventura fuisset in mundum; Deus nequaquam condidisset mundum. Vel ideò fortasse à mari denominata est, vt hoc modo magna illa atque immensa gratiarum abundantia nobis omnibus nota fieret, quâ eam ad salutem omnium Filius cumularat, de quo Eccle. 1. legimus: *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat.* omnes aquæ dulces gratiarum, priuilegiorum, donorum cælestium influunt in MARIAM, & illa adeò per iactantiam non redundat, non intumescit per superbiam; alueo humilitatis, per vanam sui complacentiam non egreditur, vt potiùs gurgitem & abyssum profundiorem aperiat, quoque plus ceperit, plura quoque capere posse videatur. vnde non abs re Albertus Magnus exclamat: *Congregationes aquarum vocauit Deus maria, congregationes verò gratiarum appellantur* MARIA. An denique idcirco maris appellationem sortita est, quod sicut mare exhauriri non potest, quantiuis fontes ac flumina inde profluere videantur, ita quantacumque gratiarum fluenta clientibus suis dispartiatur MARIA, numquam tamen deficiat, aut exarescat? Scio paucos Etymologiam hanc eo rigore tractasse, sed omnes penè tum ad generale Virginis dominium respexisse, tum quod sibi persuaderent maria ac flumina non tam dici possideri quàm terras, nec dominium ab aquis, sed à regnis & vrbibus ortum trahere, illud consultò præterijsse. Sed dicant hi, sodes, quid de antiquissimo illo dominio sentiant, quo maximus ille rerum omnium Conditor Deus protoplastos instituit, dicens: *Dominamini piscibus maris*, &c. an piscium, & non maris dominium hîc acceperunt? credat qui necdum ære lanatur, ego hîc verum maris dominium intelligo, vti & in MARIA agnosco, idque vnius Dei optimi maximique imitatione, qui MARIAM hoc Nomine decorauit. Testis mihi est Amos, qui cap. 5. prophetiæ volens eum domini titulo insignire, non vasta terrarum spatia, non aëris latè patentem regionem, non cælorum ingentes fornices aut simile quidpiam, sed aquas nominauit: *Qui vocat aquas super faciem terræ, Dominus Nomen eius.* id Nomen concessum est MARIÆ, vt nullum ex eis quæ habet Deus, alienum videatur à MARIA: quare cum Tertulliano lib. de monogam. dicere liceat: *In ea primum Nomen Domini dedicatum est*, dum nobilissima hæc Virgo ab ortu, sic Deo iubente, maris Domina est appellata. Olim Propheta Regius de Deo loquens: *Dominus*, inquit, *regnauit, decorem indutus est, indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se*, Psal. 92. Et quid inde secutum? quid posteaquam cælos gloriosus ascendit, operatus est? mox subnectit: *Eleuauerunt flumina fluctus suos, mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.* Idem de Virgine dixero, decorem induit, in gloriam assumpta est, & licet cùm abierit, turbulenti maris æstus efferantur, mundus vndique fluctuet, vndas euomat & absorbeat, mirabilis in cælo MARIA est, maris dominium non intermisit. Huc spectauit B. Amedæus hom. 8. de laud. Virg. *Ex quo cælos cum Filio suo regnatura conscendit, induta decore, induta pariter fortitudine præcinxit se, mirabiles elationes maris solo nutu compescitura.* Mare quippe præsentis sæculi nauigantes, fœque plenâ fide inuocantes ab impetu procellæ, & ventorum rabie eruit, eosque secum ouantes ad littus felicissimę patriæ perducit. Ad hanc rem scribit Olaus Magnus lib. 2. c. 23. in Oelandia Gothici maris insula, prope aquilonare littus montem exurgere excelsum, quem nauticum vulgus virginem appellat, & in eius portu manentes, vitandæ tempestatis gratiâ muneribus placare solent. Meta insania est, Anticyris digna. Res ad MARIAM translata sapientiam induet. MARIA siquidem

Maria Domina maris, & quare.
Eccli. 24. 8.
Psal. 88. 10.
1. *Ratio.*
2. *Ratio.*
Eccle. 1. 7.
Albertus.
3. *Ratio.*
Sententia Auctoris.
Amos 5.
Tertull.
Psal. 92. 1.
Ex Amedæus.
Olaus.
Mons virginis dictus in Oelandia muneribus placatur ad euitandas tempestates.

Digitized by Google

Isaiæ 2.2. siquidem ille mons est, de quo Isaias c.2. *Et erit in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium*, cui iure optimo Nomen Virginis adhæsit.

Insuper maris Domina est, quacum rerum omnium Dominus, MARIÆ Filius, maris imperium diuisit, digna proindè quam castis precibus ac votis omnibus vnanimes veneremur, quotquot hoc mare magnum & spatiosum manibus remigantus, de quo olim S. Habacuc Habac. 3.8. Psal. 106. v. 26. & 29. Propheta: *Numquid in fluminibus*, inquiebat, *Domine furor tuus, vel in mari indignatio tua? Exaltantur fluctus eius, ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos, anima hominum in malis tabescit: quis statuat procellam eius in auram, vt sileant fluctus eius?* Psalm. 106. numquid non Domina maris MARIA? cuius Nomen in Amrami & Iochabethæ filia, dum per euectos aquarum vortices, diuitiique maris apertum alueum gloriosè transiret, clementi huius principatum accepit, quem in hanc horam numquam remisit.

Probatur variis historiis Mariæ potestas in mari.

Veteres testificationes prætermittò, anno circiter millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, Franciscani Capuccini duo Anconâ soluerant in Dalmatiam traiecturi. In medio cursu atrox coorta tempestas præsens omnibus exitium intentabat. Igitur nauarchus ad leuandam onere nauim versus, iacturam vasorum, ac mercium facere: Franciscani in nauis angulo diuinam iram precibus placare cœpetunt. At insitores, siue damni dolore amentes, seu diabolicis instincti furiis, in Franciscanos illos periculi, vt videbantur, securos rabiem vertunt. Eminuerò illorum vitio procellam exortam, eorumdem exitio sedandam. Hæc vociferantes coëoriuntur, in insontes impetum faciunt, comprehensos in mare deturbant. At illi MARIAM maris Dominam, quam ingruente periculo inuocarant inter fluctus inclamare pergebant. Mira dictu, visuque res. Extemplò diuina quadam vi eos sublenatos terneros toto exstare pectore, supiniique manibus, Dei Deiparæque laudes certatim canentes, in ipso exasperati maris impetu placidè ferri. Itaque breui ducente, ac vehente Deo Anconæ portum tenuerunt, ex vestigio in madidis vestibus, vt erant, Lauretum ad agendas MARIÆ gratias conuolarunt. Ita P. Horatius Turfellinus noster lib. 5. c. 15. ex tabulis fide publica, auctoritateque firmatis. Nec leuius periculum in flumine, quod de mari egreditur atque eodem confluit, alius vitauit, vt idem Horatius auctor est: Angelus Antanus ex agro Salernitano egregiâ indole ac pietate adolescens in Vulturnum amnem, qui Capuam præterfluit, abluendi corporis gratiâ cum gregali suo descenderat. Cetertùm eius socius dum incautè progreditur cæcos delatus in gurgites, haud procul abesset exitio. Accurrit impigrè Antanus opem periclitanti laturus, sed ipse quoque idem periculum incurrit, quo frustra iam eximere alterum conabatur. Iamque vorticibus vtrinque rapidi fluminis haustus è fundo semel emerserat, cùm B. MARIAM, vtcumque potest, semiiuuis inclamat. Nec irrita ceciderunt preces, repentè MARIA vocata adfuit, & iuuenem gurgiti ereptum, iamque propè exanimatum gremio excipit, ac supra flumen ad mille passus delatum in opportuna statuit ripa. An non igitur verè maris Domina MARIA? cuius in fluminibus fauor, & in mari adiutorium eius? Magna quidem hæc, atque illustria testimonia, quibus iam orbis terrarum credat vniuersus MARIAM non vacuam aliquam sustinuisse appellationem, cùm ita dicta sint, sed certam atque exploratam, quam vt Nomine præ se tulit, ita reapsè studiosè, libenterque comprobauit. Cuius non ignarus Ludouicus Vndecimus Christianissimus Galliarum Rex, teste Belforestio in Annalibus Franciæ: Bononiam maritimam vrbem Virgini Matri in pietatis suæ testamentum solenniter oppignorauit, corde puri auri oblato, pondere bis mille aureorum: lege sancitâ, vt qui in æuum futuri essent successores, tantumdem præstarent, ac MARIAM eius tractus Dominam recognoscerent. Belforest.

Alia ratio Etymologiæ.

Verùm & illò respexisse sanctissimum illud Nomen credere me iubet singularis illa MARIÆ in Christianos omnes cura & sollicitudo, quos ex veteri prophanaque conuersatione per sacri baptismatis genitales vndas, in regnum filij dilectionis suæ translatos, fouere iugiter non cessat. O quales vndas! quàm tutum mare! cuius expressa satis figura vas ærat illud grande atque æneum in anteriore templi Salomonici propylæo collocatum, ideo maris Nomine dictum, quod immensam quamdam aquarum vim ac copiam includeret, quibus interius templum subituri mundabantur, cuius iam locum sacer noster obtinet Baptismus, cuius aquis, *non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ commendatio* comparatur, quod Paulus 1. Cor. 10. satis innuere videtur, dum *Patres* ait *in nube & mari baptizatos esse*; in typum scilicet baptismi, quem lex gratiæ aperiret: quin & eodem respexisse ex mente S. Augustini liberè dixero, S. Ioannem cùm, Apocal. dum vidisse se scribit *mare vitreum mistum igne, & qui super illud stabant habuisse citharas Dei*, vitreum inquam quia facit Christianos puros & synceros instar vitri, mistum igne, quia tribuit Spiritum sanctum, qui vel infantium linguas in Dei laudes facit esse disertas. Atque huius sanctissimi diuinissimique maris dominio quanto pollerent, semperque valuerit MARIA, nemo facilè ignorarit, qui eam vel thesauris filij præpositam, vel Deum inter homines fidelissimam arbitram voluerit considerare, vnde factum, vt super hoc mari longè omnium tutissimo exaltata dominium exercerat, illo, quos deamat, expiati procurans; quosque

Probatur ex Scriptura & historia. 1. Cor. 10. S. August. Apoc. 15. 2.

Turfellin.

quosque filio suo præsentari desiderat antè faciens emundari: quod de Catharina virgine Alexandrina scriptum reliquit Episcopus Equilinus, & nuper Christophorus Borrius in historia Cochinchinensi de plutibus tradit. Sedem fixerant nostri in vrbe Nouecman regionis Pulicambis, cùm ecce magna exterorum multitudo, ad fores nostras apparuit. interrogati quid peterent, respondêre, vidisse se in regione sua bellissimam virginem sublimem in aëre, solis instar fulgentem, quæ ipsos ad hanc vrbem mittebat, vbi Patres conuenirent, à quibus rectam cæli viam docerentur. Instructi, baptizati fuerunt, ac magna cum lætitia ad suos remissi. Hæc Dominæ maris præclara beneficia ac monumenta, quibus non immeritò subnectam insignia illa Nicetæ verba ex confessione sua, cùm à Saracenismo ad fidem Catholicam bonus transfuga se recepisset: *S. Virginem* MARIAM *Dominam omnis creaturæ veneror & adoro.*

Borrius.

Nicetas.

PAVSA TERTIA.

MARIA *bene illuminata illuminans, lumen Dei, illuminatrix fuit, vt habet Etymon tertium glorioſi Nominis ſui.*

Duo luminaria cæli IESVS *&* MARIA.

CLara hîc omnia atque luminosa: quis enim in sole tenebras, aut in lumine formidet obscuritatem? Duo ab initio in firmamento cæli luminaria fecerat Deus, & magna illa quidem atque illustria, luminare maius vt præesset diei, & luminare minus vt præesset nocti. Maius ad Christum referunt, quem Pater æternus *lumen de lumine, Deum verum de Deo vero* misit in hunc mundum. Per minus autem Virginem intelligo, *in quam Spiritus sanctus, ignis ille diuinus in vbertate, in affluentia, in plenitudine superueniens,* vt B. loquitur Amadæus, *suo eam lumine replenit, ac lucidam totam, imò lumen ipsum & clarissimum quidem effecit*: vt non abs re S. Ioannes Euangelista Apocal. 12. eam nobis describere volens iuxta prælucidum Nominis Etymon, *Mulierem amictam sole* designarit. Quæ verba explanans mellifluus Bernardus, ita in sermone de Virgine scribit: *Iure* MARIA *sole perhibetur amicta, qua profundissimam diuinæ sapientiæ, vltra quàm credi valeat penetrauit abyssum, vt quantum sine personali vnione creatura conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa: illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur: illo igne Seraphim accenduntur. Longè verò aliter* MARIA *meruit, non velut summatum tangi, sed operiri magis vndique & circumfundi, & tamquam ipso igne concludi, candidissimus sanè, sed & calidissimus huius mulieris amictus, cuius omnia tam excellenter irradiata noscuntur, vt nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem, vel minùs lucidum, sed ne tepidum quidem aliquid, aut non ferventissimum liceat suspicari.* Quæ vel inde confir-

Amadæus.

Apoc. 12. 1.

S. Bernard.

mes, quod pro his verbis, *amicta sole*, græcè περιβεβλημένη, hoc est *circumamicta*, seu vndequaque amicta sole legatur, quoniam omni ex parte, atque omni in statu vitæ suæ verè fuit illuminata, vti clarum fiet per singulos discurrenti.

Qualiter Maria illuminata?

Ac Primò quidem ad æternam eius prædestinationem quod attinet, in qua cùm ante alios, & præ aliis omnibus à Deo fuerit cognita atque electa, ex consequenti fuit ipsa in mente diuina plurimis, iisque maximis quoque gratiarum muneribus illuminata. Secundò, si ad figuras eius reflectamus, multas passim, easque non ignobiles reperiemus, quibus olim Patribus declarata, atque monstrata fuit. Tertiò, si prophetias inspicere volumus, hîc eam non minùs Illuminatam dicere compellimur, vtpote quam Prophetarum mentes diuino lumine illustratæ iam cognitam prædicarint. Quartò, ad Conceptionem venio. Numquid hîc tota lucida, ac pulchra, in qua macula nulla originariæ labis, vel ad momentaneas tenebras expensa, nec vmbra minima resedit, vetante id lumine, quo supra omnes Angelorum hierarchias præfulgebat? Cui adde à primo immaculatæ Conceptionis instanti actualem vsum rationis, quo illuminata diuinæ vacabat contemplationi, vt S. Bernardin. Senens. serm. 51. de B. Virg. c. 2. a. 1. Franciscus Suares in 3. p. q. 27. disp. 4. sect. 7. alijque docuerunt. Nec enim corpus animam grauabat aut obfuscabat, in quo videre erat, quod Ioannes Tzetzes Chiliade 6. histor. cap. 66. scriptum reliquit, ferrum scilicet à magnete attractum, non reddere illum ponderosiorem, ita vt si magnes antè pendebat decem libras, & ferrum sit duarum librarum, quod attraxit tantùm pendebit magnes decem libras, vnà cum ferro. Ita corpus Virginis MARIÆ vinctum animæ non causabat ei vllam grauedinem aut obscuritatem, tanta namque facilitate diuinâ contemplabatur, quanta fecisset si absque corpore fuisset. Quintò, ad tempus dominicæ Incarnationis quod attinet, cùm in virginalem eius vterum tota se incircumscripti luminis plenitudo infudit, quis ambigat, tantò maiore diuinitatis lumine splenduisse, quantò propiùs corporatum iam Deum contingebat.

Bernardin. Suares.

Tzetzes.

Quærit Dionysius Carthu. lib. 1. de laud. Virg. num supernaturalis splendor in Virginis vultu eluxerit? Respondet autem interiorem Virginis lucem tantam fuisse, vt in eius facie visibiliter radiârit, tantamque fuisse, vt opus fuerit eiusdem radiationem diuinitus temperari, quo posset cum hominibus conuersari: quod conuenit cum eo, quod de illa Dionysius Areopagita scriptum reliquit oculatus testis: cùm ad eam à Ioanne introductus esset, tantum in illa fulgorem spectasse, vt pro Deo habiturus fuisset, ni fides Dei matrem esse suggessisset: & calculum Natura adiecisse visa est, cùm non

Dionys. Cart.

Dionys. Areop.

ita pridem in Bononienſi agro lapis reperiri A cœptus eſt coloris albicantis, qui ſoli per aliquod ſpatium temporis expoſitus ita lumen à ſole imbibit vt in obſcurum locum illatus, non aliter multo tempore luceat, quàm ſolet carbo igne repletus; quò verò diutiùs ſoli expoſitus fuerit eò intenſiùs ſplendere conſueuit: cuius occaſione hîc quæri ſolet, vtrùm MARIA tanto lumine inſtructa fuerit quanto ad videndum Deum intra ſtatum viæ opus eſſe iudicatur? Et aſſeruunt communiter DD. Rupertus lib.3. in Cant. Albertus magnus in Mariali cap.132. S. Antoninus 4.p.tit.15.§.17. Gerſon in magnif. Carthuſianus, Medina, Bannes, 1.p.q.12. Peſantius ibidem diſp. 1. Franciſc. Suares in 1. & 3.pp. diſp. 9. ſect.2. Henriques l.3. Summæ c.11. B §.5. Morales lib.1.in c.1.Matth.tract.1.n.11. Salas in 1. 2. tom.1. q. 5. tract.2. diſp.10. ſect.4. n.43. Ægid.Luſitan.tom.2.l.12.q.8.a.4.Lorca ibidem diſp.35. Salazar de Concept. arg.7.cap.32. Probatur primò ex PP.Cypriano ſerm. de natuit. vbi ſic loquitur: *Virgini debebatur abundantior gloria, quæ ſpiritualis & corporalis, intus & extra Chriſti præſentiâ fruebatur.* Quid eſt abundantior gloria, & frui præſentiâ Chriſti extra & intus niſi præſentiâ humanitatis quæ apparebat, & diuinitatis quæ latebat? Secundò ex S.Hieron. tom 9. de Nat. *quotidie diuinâ viſione fruebatur, quæ eam à malis omnibus cuſtodiebat, & bonis omnibus redundare faciebat.* Non poterat aptiùs explicari beatitudo quàm per viſionem Dei & C carentiam omnis mali. Tertiò ex B.Petro Damiani ſer.1. de natiuit. *conſiderâ quia ipſa eſt, quæ in contemplatione dignitatis ſuperuecta dulcedinem, in ipſius Dei ſubſtantiam lucidiores defixit obtutus.* Omitto ceteros: ad rationem progredior, vbi breuitatis cauſâ ſepoſitis ijs, quæ à dignitate maternitatis, à munere eidem adnexo, à magna conuenientia, ex ſimilitudine MARIÆ cum Chriſto, à gratitudine filij, ab inductione, ſiue à pari ſapientiſſimè ab Authoribus afferuntur: vnicam illam allego, quâ fieri id abſque vllo tum phyſico, tum morali inconuenienti potuiſſe demonſtrem. Ac primò, quod ad phyſicum inconueniens attinet, nullum eiuſmodi hîc fuiſſe dico: non, quia ſtatui præſentis vitæ modus ille intelligendi, abſque phantaſmatibus, qualis eſt in viſione Dei, improportionatus eſt ſtatui præſentis vitæ, cùm Virgo haberet ſcientiam infuſam myſteriorum ſupernaturalium per ſpecies altiores independenter à phantaſmatibus, vt clarè probat Suares tom.2. in 3.p.diſp.19.ſect.3.nec quia talis viſio nata eſt cauſare ſeparationem à ſenſibus, imò animæ à corpore, quod contrariatur vitæ humanæ, cùm certum ſit Virginem habuiſſe perpetuò altiſſimam contemplationem diuinorum, multò nobiliorem eâ, quam Sancti habuerunt quando ecſtaſes patiebantur, quæ tamē in Virgine cum miniſterio ſenſuum coniuncta fuit.

An Maria Deum viderit in hac vitâ? Reſponſio affirmatiua.
Rupertus. Albertus. Antonin. Gerſon. Carthuſ. Medina. Bannes. Peſantius. Suares. Henriq. Morales. Salas. Ægid. Luſ. Lorca. Salazar.
Probatur ex PP.
S. Hieron.
Damiani.
Probatur rationis.
Suarez.

Ad hæc in paſſione filij iuxta Simeonis vaticinium, tanto dolore obruta fuit, quantum nullus martyr in ſua paſſione, vt ſcribit S. Antoninus 4.p.tit.15.c.44.§.1. vnquā toleraūit, eratque vt minimùm ſufficiens ad animam à corpore ſeparandam: quare ſi non fuerit inconueniens eius vitam ex ſpeciali miraculo hîc conſeruari, cum intenſiſſimo dolore, neque fuit inconueniens conſeruari ex ſpeciali miraculo, cum intenſiſſimo gaudio, cauſato ex viſione Dei. Venio ad inconueniens morale, ex quo etiam nullum impedimentum aut remoram fuiſſe hac oſtendo ratione: ſi quid hac ex parte obſtitiſſet, vel fuiſſet quod eiuſmodi viſio præmium ſit, & pertineat ad ſtatum Patriæ; Virgo autem fuerit in via: ſed hoc non, quia viſio hæc poterat eſſe momentanea, vt vult S.Thomas 2.2.q.175.a.3.& ſic ſatis à ſtatu Patriæ recedebat: vel quod id contra legem ordinariam à Deo latam eſſet Exodi 33. ſed nec hoc impedijt, clamante lege; *Auguſta vnà cum Cæſare legibus vniuerſalibus ſoluta eſt.* l. princeps §. de legibus. Addo, cùm inter cauſas cur eiuſmodi viſio homini pro ſtatu præſentis vitæ denegetur, hæc vna eſſe dicatur: quòd ſtatus hic liber à culpis & curis non ſit, atque ab ijs libertima Virginis anima fuerit, nec ea ſolùm, ſed & caro eius ab omni labe immaculata, potuiſſe intra ſtatum viæ conueniens receptaculum viſionis beatæ cenſeri, ſicuti non obſcurè B. Petrus Damiani ſerm. de aſſumptione inſinuat dicens: *Caro Virginis ex Adamo ſumpta maculas Adæ non admiſit, ſed ſingularis continentia puritas, in candorem lucis æternæ conuerſa eſt.* Ex quibus valde probabiliter infertur tantò Virginem iuxta S.Nomen ſuum lumine donatam fuiſſe, quantò hic ad videndum Deum fuerit ſatis.

Antonin.
S. Thom.
Damiani.

Sed quæri poſſet de tempore, quo Deipara MARIA Deum intra ſtatum viæ fuerit contemplata? Suppono ex communi conſenſu Eccleſiæ vt certum, non fuiſſe ei viſionem Dei conceſſam totius vitæ decurſu, quare de quibuſdam ſolùm temporibus haberi quæſtio poſſet, quæ breuiter hîc ſtatui in lectoris mei gratiam examinare. Primum itaque tempus de quo diſputari queat, inſtantis eſt immaculatæ ipſius Conceptionis: & pro hoc ſtare inuenio S.Bernardinum tomo 2.ſerm.51.Ioannem Gerſonem Alphabeto 88. P.Quirin. Salazar lib.de concept.Virg. alioſque; contrà verò S.Antoninum cum ſuis: certè de hoc conſultus P.Franciſcus Suarez reſpondiſſe fertur, priorem ſibi videri ſententiam eruditam, piam, ac probabilem: & ſanè talis eſt, quæ maximè in gloriam magnæ Virginis cedat, vt ſcilicet, dum ſunt, qui negent conceptam fuiſſe in gratia, non deſint qui affirment conceptam fuiſſe in gloria.

Quomodo Maria Deū in hac vitâ viderit, continuè, an interruptè.
Bernardin. Gerſon. Salazar.
Suares.

Secundum tempus, Natiuitatis eius eſt, & pro hoc facit P. Salazar cap. 32. n. 65. Ratio autem congruen-

Salazar.

congruentiæ hæc eſt: quia decuit vt non ptiùs oculos aperiret carnis ad videndum ſolem materialem, quàm oculos mentis ad videndum ſolem Iuſtitiæ Deum. Contrà tamen ſentiunt multi, quibus id altè manet infixum, non decuiſſe, vt mortalium vllus Deum videret ante Chriſtum.

Tertium tempus, Incarnationis Dominicæ eſt, pro quo citantur S. Bernardinus tomo 4. ſer. 36. p. 3. Salazar, Spinellus. Ratio congruentiæ datur, quod tunc eleuata ſit ad dignitatem maternitatis Dei, quare & eam tunc debuerit perfectè cognoſcere, quod fieri nequijt ſine perfecta cognitione termini, ſcilicet Deitatis: contrà autem ſtat S. Athanaſius dum exiſtimat incarnationem factam in principio ſalutationis Angelicæ cùm Virgo turbata fuit.

Quartum recenſetur Natiuitatis filij ſui, ac Domini noſtri Ieſu. Dubitat hîc S. Antoninus. Affirmant Caſalius & Salazar. Colligitur ex B. Petro Damiani & Abbate Ruperto: ſi enim tunc claritas Dei circumfulſit paſtores, ſcilicet corporalis & ſpiritualis, Virginem ſanè circumfulſiſſe debuit incomparabiliter maior, nempè lumen gloriæ.

Quintum tempus eſt, Reſurrectionis Dominicæ. Hoc vrgent Villanoua ſerm. de reſurrect. Salazar loco citato, Antonius Spinellus, & qui nuper doctiſſimos commentarios de Deo eiuſque attributis vulgare cœpit R. P. Iulius Cæſar Recupitus lib. 6. q. 19. Congruum enim erat, vt quæ in paſſione plena fuerit omni dolore, in Reſurrectione omni gaudio repleretur.

Sextum tempus, Aſcenſionis eſt. Hoc admittit P. Iulius Recupitus dicto loco, quia cùm probabile ſit Virginem interfuiſſe Triumpho filij, atque eleuatam fuiſſe ad videndum eiuſdem ingreſſum in paradiſum, congruebat tunc eidem hanc viſionem communicari, quando paradiſi portæ apertæ erant, ne inter tot beatarum mentium cuneos Deum videntium, ſola eum non videret Regina, ac Mater.

Septimum tempus, Pentecoſtes eſt. Pro hoc ſtat idem qui ſuprà Recupitus. cùm enim omnis amor tendat ad aſpectum. & tunc maximus quidam Virgini communicatus fuerit, poſtulabat indubiè illo donari, ad quod ptiùs ferebatur.

Octauum denique tempus eſt inſtantis mortis. Et hoc probatur eidem P. Recupito, qui & illud cõfirmat ex eo, quòd Stephano ante mortem patefactæ ſint fores cæli, tanquam Martyrum Coryphæo, vt paradiſi gaudia per aſpectum humanitatis Chriſti præguſtaret: multò ſanè conuenientiùs erat Reginæ Martyrum ante mortem eaſdem paradiſi portas recludi, vt gloriam per aſpectum diuinitatis prælibaret. Iuuatur hæc ſententia ex eo, quòd mortua ferit ex amore. Prætermitto cetera, quæ circa ſilà non pauca, licet nobis ignota, vt ſupponit B. Albertus Magnus in Mariali cap. 132. & 140. Ruperti Tuitiuenſis lib. 5. in Cant. Gerſon Cancellarius in Magnificat, Alphab. 82. litt. Q & X. vbi ſic loquitur: *Lumen illud immenſum ſtillabat aliquoties ad oculum mentis, intuendum ſe inde præbens, qualiter in via vidiſſe Deum Moyſes & Paulus æſtimantur.*

Finio cum doctiſſima B. Alberti Magni animaduerſione ex cap. 1. Comm. in S. Lucam, vbi de illuminata Virgine ſic loquitur: *Illuminatio per lectionem Scripturarum collecta. Illuminatio ſtudio rationis inuenta. Illuminatio contemplationis oculo percepta. Illuminatio familiaribus apparitionibus Angelorum cordi Virginis inuecta. Illuminatio crebris Dei reuelationibus clara. Illuminatio per hauſtum diuinæ dulcedinis & guſtum & experimentum certiſſimum infuſa, quando guſtauit & vidit, quia bona eſt negotiatio eius. Illuminatio per ſalutationem & doctrinam Gabrielis infuſam. Illuminatio ſpecialiter per aduentum Spiritus ſancti & virtutis Altiſſimi ſuperſplendidè donata. & tandem illuminatio per inhabitationem totius diuinitatis in eam corporaliter ſuperimpletam.* Et hæc de via, è qua cùm animo iam ac corpore glorioſa, radiorum pompa circumfluens cæli ſpatia tranſcenderit, quantâ putabimus iſtic luce præfulgere icertè non improbabiliter tantam hanc eſſe P. Franc. Suarez docet, tract. 2. in 3. p. diſp. 21 ſect. 3. vt vna ipſa videat in Verbo quidquid omnes Angeli, & puri homines vident, futura omnia ſpectantia ad Eccleſiam, tam militarem quàm triumphantem, imò quidquid Deus videt ſcientiâ viſionis, ijs fortè exceptis, quæ ſingulariter ad Chriſtũ ſpectant, ad quod quantâ opus ſit luce nec mens humana capere aut lingua eloqui poſſit, donec ad ipſam amplitſimâ beatitatis luce fulgentem, clariſſimo illo æternitatis die cognoſcendam aliquando fuerimus admiſſi. Interim *donec dies illa eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus noſtris*, 2. Pet. 1. ſpem longam eo ſolabimur, quòd adoptiuus eius filius Ioannes velut per rimam olim conſpexit, nobiliq; ſcripto teſtatum reliquit: *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim*, quo modo verba hæc intelligunt S. Epiphanius hæreſi 78. contra Antidicomarianitas, S. Ambroſius, S. Bernardus in ſign. magn. S. Auguſtinus lib. 4. de Symb. Bernardinus Senenſis tom. 1. Conc. 61. art. 2. c. 1. & tom. 3. ſerm. 1. de Nomine glorioſo MARIÆ, S. Antoninus 4. p. tit. 15. c. 20. alijque: vt magno ac ſingulari cum fundamento dixerit olim B. Petrus Damiani ſermone de aſſumpt. Virginis: *In illa inacceſſibili luce perluceris, ſic vtrorumque ſpirituum, id eſt hominum & Angelorum lubetat dignitatem, vt in comparatione Virginis, nec poſſint, nec debeant apparere.* Et hactenus de illuminata, pergamus ad illuminantem.

Nemo hîc rem fore crediderit tam nouam, neque

Bernardin. Salazar. Spinellus. — Athanaſ — Antonin. Salazar. Caſalius. Damiani. Rupertus. — Villanoua. Salazar. Spinellus. Rupertus. — Recupitus. — Recupitus. — Albert. M. Ruperti. Gerſon. — Albert. M. — Suarez. — 2. Pet. 1. 19. — Epiphan. S. Ambroſ. S. Bernard. S. Auguſt. Bern. Sen. Antonin. Damiani. — *Maria illuminans.*

neque tantam facere posse admirabilitatem, si vsquam sol ille corporeus suâ luce ita spectabilis non fulgeat, quàm si MARIA tantâ luminis copiâ circumdata, tenebras nostras ac procellas non illustret. Hæc namque, vti virginum omnium felicissima, ita matrum omnium fœcundissima, iuxta beatissimi Nominis sui Etymon superno illustrata lumine, nihil sanctiùs atque antiquiùs vnquam habuit, habétve etiamnum, quàm eodem illo, quo ipsa tantopere præfulget, nos omnes illuminare.

Respondetur obiectioni.

Sed vnus omnium magister Christus, inquit aliquis, & oculos aperire, & nubes detergere, & viam ostendere se vno potest. Ita sanè est. Sed ille sicut se aspectabilem sensibus diuinæ huius matris opificio reddidit, ita se quoque visibilem mentibus in optimæ genitricis veluti speculo facit. Quare si Homerus, quod Plato in

Plato.

Minerua ab oculo Diomedis glaucoma abstulit.

Alcibiade obseruat, Mineruam induxit, quæ ab oculis Diomedis nebulam auferret, vt certâ notione discernere ab hominibus Deos posset: Quid mirum Deiparam vi Nominis sui nubem ab animis nostris repellere, vt Deum cum homine iunctum, imò eumdem omnino factum internoscamus? Aurora est, ex qua sol ille felicissimè nascitur, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sanè qui solem ab Aurora distinguunt, vt ego quidem interpretor, sic alterum ab altero separant, vt quod

Quomodo Aurora distinguatur à sole.

exigunt inter vtrumque discriminis, illud intelligant ætatis esse, non rei: diuiduntur spatio temporis, naturæ conditionibus coæquantur: vsque eo diuersa, quatenus præcurrere non idem peræquè videatur, ac sequi. Quæ examussim omnia conueniunt in MARIAM: testis mihi

Damiani.

Petrus Damiani serm. 40. de Virg. *Hæc est*, inquiens, *Aurora, quam sequitur, imò de qua nascitur Sol Iustitiæ*: cui succinit Richardus à S. Laurentio dum ait: *Sicut impossibile est de tenebris noctis venire ad lucem, nisi mediante Aurorâ, sic impossibile est de tenebris vitiorum venire ad lucem gratiæ & virtutum, nisi mediante* MARIA; *per quam cùm iam inde ab eius felicissimo natali, tot tantiq; mortales de tenebris criminum eruti, dulcissimam lucem aspexerint veritatis, quid nisi voce quadam vnanimi clamitant, lumen hoc virginale perpetim nobis lucere?* Alia

Richard.

siquidem luminaria eclipsin patiuntur, hoc nunquam, quod Ecclesia maioris hebdomadis officio non obscurè comprobare videtur, cùm tribus vltimis noctibus luminaria omnia iubet extingui, vno illo excepto, quod post aram summam collocatur in signum ac testificationem certissimam, in ceteris Dei lumen exstinctum, in sola tunc MARIA perstitisse, iuxta illud

Prou. 31. 18. Prouerb. 31. *Non exstinguetur in nocte lucerna eius*, à qua deinceps accensi, illuminatique omnes fuere. Viderat Deus in prima illa rerum omnium molitione lucem, quam ceteris præuiam condiderat, vt per illam res aliæ illustrarentur, esse bonam, vtpote id præstantem affatim, ad quod fuerat creata: & laudem hanc defuisse MARIÆ suspicabimur, quæ per eam mundo fuerat vniuerso promissa? reclamat inter alios Richardus à S. Laurentio lib. 7. de laud. Virgin. Richard.

Deus, inquit, *hanc lucem fecit, quando B. Virginem de tenebris lucere & splendescere dixit, sed quia lux esset bona, vidit, quando per eam mundi tenebras illustrauit, sequitur, & vidit Deus lucem, quod esset bona*, &c. bona profectò, quando Nomini suo conformis rebus omnibus, tam quæ in cælis sunt, quàm quæ in terris splendorem maximum viuæ lucis radios impertire non cessat.

Maria illuminat Superos, quo modo.

A Superis ordiamur, atque ad hos quod pertinet, valde mihi probabile est illuminationes omnes, quæ iuxta doctrinam Dionysij, Angelis ac beatis omnibus de nouo fiunt, fieri mediatrice MARIA: nam si inter Angelos, vt tradit idem Dionys. de cœlest. hierarch. c. 3. ordo Dionys.

hierarchiæ id postulat, vt quidam luce de nouo illustrentur, quidam illustrent, aliqui perficiantur, alij perficiant, & vt addit c. 4. primi sint & medij & postremi ordinis: inferiorumque superiores Doctores sint: eisque quasi digito viam monstrent & illustrationem; consentaneum omnino est, vt sicut infima hierarchia illuminatur per mediam, & media per supremam; ita suprema hierarchia illuminetur per Deiparam, quæ propinquior est Deo, à quo vltimatè omnis illuminatio procedit. Vnde sequitur, illuminationes omnes quæ fiunt per supremos septem Angelos inferioribus, fieri supremis à Deipara, hunc à Deo. Quod idem dicendum de omnibus nouis reuelationibus, quæ fiunt ceteris beatis. quod ita Seraphicus Bonauentura explicat in speculo lect. 3. *Sic ergo illuminans* MARIA *in gloria sua rutilans, per omnia respicit, quia per omnes Angelos, & per omnes sanctos gloriæ suæ illuminationem extendit.* Bonauent.

Maria in cælis hierarchiam constituit.

Nec minùs res ipsa id exigere videtur, in hoc namque sita est ratio Hierarchiæ, quæ definitur iuxta Dionysium, *Sacer ordo ex proportione illustrationum.* Sed Deipara sola constituit eiusmodi vnam, quæ longè omnem excedit Angelorum hierarchiam, vt S. Antoninus 4. p. tit. 15. cap. 14. §. 3. ostendit; ergo ad eandem pertinet illuminare omnē Angelorum hierarchiam, quæ quantumuis suprema, est tamen sub hierarchia Deiparæ. Alioquin si immediatè Deus illuminet Angelos supremos, & non per Deiparam, illuminabit etiam immediatè Angelos medios & non per supremos. Accedit, quod illuminationes quæ fiunt Angelis, etiam supremis, omnes fetè sunt in ordine ad Ecclesiam militantem, vt patet ex eis quæ à Gabriele Danieli reuelata sunt. Danielis c. 10. Sed gubernatio Ecclesiæ militantis ad MARIAM spectat, ergo etiam illuminationes. Quod sanè Etymologia Nominis requirit, vt quod MARIÆ Nomine significatur, ipsam scilicet à Deo immediatè & proximè illuminatam ceteros omnes

Dionys. Antonin.

illu-

illuminare, reapſe compleatur: & hoc ita iu- A
S.Thom. dicarunt S. Thomas opuſc. 8. vbi *conuenienter*, inquit, *nominatur Maria illuminatrix in alios.* Et
Bernardin. S.Bernardinus Senenſ.to.1.conc.61.a.1.c.6.*electa*, inquit, *eſt, vt ſol ad irradiandam totam multitudinem ſpirituum beatorum.* Et clariùs tomo 3.ſerm. 11.art.2.c.1. dicit *Virginem recepiſſe fœcunditatem ad generandos omnes electos, etiam Angelos, in aliquo gradu, guſtu, & experientia diuinorum.* quod intelligi non poteſt, niſi dicatur à Virgine cauſari in eis ſpecialem aliquam notitiam diuinorum,
Ephrem. vt iure à B. Ephremo dicta ſit, ſerm. de laudib. Virginis: *cæleſtium hierarchiarum præclariſſimum ornamentum.*

B
Maria illuminat terreſtres, quomodo? Quod ſi tantum luminis Virgo clariſſima impertiri conſueta cæleſtibus; quantum terreſtribus, quos propiùs contingit, impertitam exiſtimamus? Certè beatiſſ. martyr Methodius
Method. & hic Nominis ſui virtutem oſtendere ſolitam his verbis teſtatur: *Te ſanctiſſima Virgo, tamquam die clariſſimâ mundo effulgente, iuſtitiæq; ſolem illum producente, odioſum tenebrarum horror depulſus eſt, vniuerſuſq; terrarum orbis veritatis puriſſima eſt luce perfuſus.* Quare eam Chryſippus preſbyter ſerm.
Chryſipp. de laud. Virg. lucis fontem iure appellat, verba propria dabo: Χαῖρε ἡ ἔ φωτὸς πηγὴ τῷ φωτίζοντι πάντα ἄνθρωπον, χαῖρε ἡ τῦ ἡλίυ ἀναπλὴ τῦ μὴ δυῖαι δυσαμένυ ποτέ: id eſt, *aue fons lucis, omnem hominem illuminantis. Aue ſolis ortus, qui nul-* C
Heſych. *lum poteſt ferre occaſum.* Et quidam apud Heſychium, Matrem lucis MARIAM appellat: ἥτις, inquit, αὐτὸν μητέρα φωτὸς ὀνομάζει, *iſte cognominat eam matrem lucis.* Inter Latinos verò,
Fulgent. B.Fulgentius, MARIA *feneſtra cæli, quia per ipſam Deus verum ſudit ſæculis lumen.* Nec diſſentit
S.Bernard. S.Bernardus: *Cui quæſo in dubijs æſtuanti, & fluctuanti non ſubitò ad inuocationem clari huius Nominis emicuit certitudo?* nec Ioan.Gerſon, oratione
Gerſon. habita in Conc.Conſt. *Adeunda es Virgo gloriosiſſima, quæ tui Nominis interpretatione tam illuminata, quàm illuminatrix diceris. Et quo lumine? prorſus lumine gratiæ, quo ſic illuminata es, vt dicaris in Apocalypſi Mulier amicta ſole.* vt meritò dicere potuerit magnus ille Archiepiſc. Valentinus, B. Thomas Villanouanus Conc.1. de Annunt. *Tolle ſolem, quid eſt in mundo niſi tenebræ? tolle* MARIAM *ab* D
Eccleſia, quid reſtat niſi caligo? quod ex Epiphanio
Epiphan. ſerm. de laud. Virg. indubiè hauſerat, quem in hunc modum legimus fuiſſe locutum: *Præclarè puella beatum Nomen interpretatur, Illuſtrata, vtpote quæ illuſtrata ſit à Filio Dei, & cunctos vſque ad terminos terræ credentes, Trinitate illuſtrarit.*

Triplicit er Maria illuminat terreſtres. Eſt autem MARIA Eccleſiæ illuminatrix verbo, patrocinio, & exemplo. Ad verbum quod
1.Verbo. attinet, teſtantur Apoſtoli, fatentur Euangeliſtæ quantò ab eo lumine inſtructi, tum ad
Rupertus. gubernandam Eccleſiam, tum in Euangelica hiſtoria conſcribenda, de quo Rupertus l.2. de gloria filij hom. *Habuit*, inquit, *B. Virgo tempus loquendi & tempus tacendi. tacuit quamdiu Chriſtus in hoc mundo vixit, cùm conſeruabat & conferebat in corde ſuo omnia verba diuina: locuta eſt poſt Chriſti aſcenſionem, cùm in multis ſubobſcuris arcanis mentes Apoſtolorum illuminauit.* Sed de hoc fuſiùs pausâ ſequenti.

Venio ad patrocinium. O quale illud ac *2.Patrocinio.* quantum eſt! quo tot hominum myriades tum infidelitatis, tum inſcitiæ tenebris erutæ, clariſſimum cæli lumẽ aſpexêre! Nec tunc ſolùm, verùm & modò quotquot fidei lumine imbuuntur Virgini poſt Deum conuerſionem debent, Mare, cui inſitus eſt quidam fulgor, tunc primùm ſplendet, cùm fuerit validè agitatum: non ſanè ideo, quòd motus calorem, hic verò ignem lucemq́ue producat, vt quidam voluere, nam motus in ſiccis quidem ac duris corporibus calorem excitat, in humidis verò, mollibuſq́ue frigiditatem: hinc aër impulſu frigeſcit, & aqua æſtiuo tempore, non ita incaleſcit agitata, vt dum quieſcit: non igitur quod motu caleſiat, ideo marina aqua in tenebris nitet, ſed quod agitatione in ſpumam acta deponat naturam diaphani, in qua inſitus fulgor ſpectari non poteſt. Ita MARIA illuminatrix maris, dum hominum mentes, quibus plus vanitatis immiſtum eſt, commouet, ac velut deſpumat, vera propriæ cognitionis luce fulgidas efficit, vt quod ante videre non poterant, iam clariſſimè defæcatæ intueantur. Nec mirore iam conuerſos afflare lumine conſueuit, dum mentes hominum penetrans eas potentiſſimâ ſuâ luce perfundit, vt vel minima peccata videant ac perſentiſcant. Quò ſpectauit Richard. à S. Lau- Richard.
rentio lib.7. de laud. Virg. dum ait: *Maria lux, quia rimas & anguſtiſſima foramina ſuâ illuſtratione manifeſtat exiſtentibus in domo, id eſt, etiam minima peccata ſua gratiæ infuſione perceptibilia facit.* Quid dicam de ſtupendo illo, planeq́ue admirabili illuſtrandi modo quo plurimorum ingenia hebetiora ac propè nulla inſcitiæ atque ignorantiæ tenebris obſita, luce ſuâ clariſſimâ deterſit, ac reſtaurauit? cuius tot teſtes facilè habeo, quot Thebis portæ numerantur.

Agmen ducat magnus ille Rupertus Abbas *Rupertum illuſtrat.*
Tuitienſis, qui cùm naturâ tardus eſſet, & ad ſtudia litterarũ ineptus, neque labore, vt multi, ingenij tarditatem compenſare poſſet, Virginis opem ardentiſſimis votis & affectibus implorauit. Cùm ecce mœrenti atque anxio noctu ſe Virgo oſtendit, quæ erant à Ruperto poſtulata largitur; vnde ex tardo atque ſtupido tam ingenioſus, acutus & velox euaſit, vt Germaniæ Theologorum Princeps haberetur, teſte Tri- Trithem.
themio lib. de monaſt. Hirſaugienſi. Huic ſub- *Hermannus duos mirum in modum illuminat.*
iungo Hermannum cognomento Contractum, cuius doctrina eò admirabilior fuit, quod per MARIAM fuerit obtenta. Ita enim ſcriptum eſt, hunc in Sueuia nobili Comitum genere ortum, ab ineunte ætate membris omnibus captum fuiſſe; quare cùm Monachus factus eſſet, mul-

tis

Digitized by Google

tis precibus MARIAM rogare inſtitit, vt eo ſe morbo liberaret. Illa verò clarâ luce ſe ei viſendam præbens, optionem dedit, vtrùm è duobus mallet, ſanúſne fieri, ſed vt erat rudis & indoctus permanere; an perſeuerare in morbo, & in omnibus ſcientijs inſignis euadere? Cùm autem Hermannus, vt debebat, hoc poſterius prætuliſſet, ab eo tempore mirabiles progreſſus in omni litterarum genere facere cœpit, adeò vt neminem in his ſupereminentem, imò etiam æqualem habere crederetur, ac nominatim tres linguas, Latinam, Græcam, Hebraicam ita calleret, ac ſi in eis natus eſſet. Cui non abſimile de altero Hermanno Ordinis Prædicatorum religioſo Ferdinandus à Caſtello l. 2. cap. 22. de rebus S. Dominici, recenſet.

à Caſtello.

Sed nobile admodum atque perilluſtre eſt teſtimonium, quod omni maior exceptione B. Albertus magnus de ſe ipſe ſignauit. Sexto decimo ætatis anno in Prædicatorum Ordinem ingreſſus Albertus, cùm in litteris penè nihil proficeret, eò quòd ingenio ac memoriâ eſſet tardiore, tanto affici cœpit tædio, vt etiam de religioſa vita deſerenda tentaretur. In qua fluctuatione dum hæret, viſum eſt ei nocte quadam, cùm ſcalis ad monaſterij murum admotis abitum pararet, matronas quatuor, venerabili admodum vultu apparere, quarum vna, deinde altera ſemel iam atque iterum ſcandentem manu impulſum deturbaret; cùm autem nec ſic abſiſteret, ſed denuo conaretur, interrogarum eſſe à tertia, quidnam ageret, & C qua de cauſa? quâ expoſitâ, monuiſſe illam vt opem à quarta, quæ Dei mater eſſet, expoſceret. Paruit ille, ac benignè interrogatus à Virgine, vtra in ſcientia excellere mallet, diuina an naturali? cumque adoleſcens, qui pro ætate nihil adhuc altius guſtaſſet, Philoſophiam dixiſſet: Fiat, inquit illa, quod petiſti: nec mora, viſo dilapſo, ſtatim ſe mutatum in alium ſenſit, quidquid audiret, quidquid legeret facillimè capiebat. Tanti eſt ad MARIAM accedere, cuius merces illuminati eſt, & quia feliciter id ceſſerat iuueni, nihil dubitans cetera viro etiam non minùs proſperè eſſe ceſſura, ſolenne habuit, quoties pro concione dicturus eſſet, ad eandem Virginem accedere: teſtatur id eius oratio D quam in finem iſtum recitare ſolebat. *S. Maria, inquiebat, ſecundùm Nomen tuum illuminatrix cæli & terræ, quæ in multis, de ſecretis filij tui & Verbi Dei patris, à ſeculis in Deo abſconditis, etiam ipſa Angelica lumina illuminaſti, da mihi intellectum luminoſum, conceptum ſtabilem, mentem tenacem, ſcientiam certam, fidem firmam, ſermonem conuenientem, qui me audientibus det gratiam, ſermonem, ſcilicet qui ſit ad fidei confirmationem, ad Eccleſiæ ædificationem, & ad gloriam Nominis filij tui, Domini noſtri Ieſu Chriſti, ad perpetuam laudem & prædicationem miſericordiæ tuæ, quæ in tam indignum peccatorem miſericordiæ tuæ dona conferre non ceſſas,*

Albertum ingenio & ſcientiâ donat.

A *& proferendo per linguam potentiæ tuæ miracula non deſinis operari.* Nec diſcipulum à magiſtro, nec ab Alberto, Thomam Aquinatem ſegregâro: quàm doctus hic & profundus, quàm ſubtilis ac propè Angelus fuit! & vnde? nunquid ab *illuminatrice* MARIA? cuius ille ſalutationem Angelicam, Aue Maria, adhuc infantulus in charta deſcriptam diuinitus ſibi præparatam è terra ſuſtulit, & auidiſſimè deglutiuit. Solis æmulam MARIAM dixeris, abdita quæque atque abſtruſa penetrantem, addo & cloacas non minùs quàm puriſſimos fontes colluſtrantem: exemplo ſit Magdeburgenſis Vdo, qui & ipſe ad ſtudia plumbeus, cùm nihil omnino proficeret ſuiſque condiſcipulis partim ridendum, partim ſe præberet miſerandum, ad Virginem quoque acceſſit, & ingenium, quo carebat, cum lachrymis popoſcit. Gementi, ſeque afflictanti diuina Mater apparuit, & quod petebat conceſſit. Ex quo tempore tam beneficam puer Vdo Dei matrem expertus eſt, vt ad magnam ingenij, doctrinæque laudem, non ſine ſociorum ciuiumque ſuorum admiratione peruenerit, felix ſi non dilexiſſet magis tenebras, quàm lucem. Sed de hoc ſatis.

D. Thomæ infantulus Salutationē angelicam in charta deſcriptam deuorat.

Maria Vdonem illuſtrat.

Vnum autem hîc præterire nequeo, quo tantam illuminatricis noſtræ potentiam eſſe cognoſcamus, vt & corpora noſtra luce ſuâ afflare, nec animas ſolas illuſtraſſe inueniatur, in quo genere mirandum eſt quod S. Methodius hom. de purif. tradit, explicans illud Exodi 34. *Ignorabat quod cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini.* Vbi quærens circa quæ potiſſimùm verſatus fuerit ſermo, ſiue colloquium iſtud? reſpondet, circa MARIAM, vt innueretur ſupero lumine Moſis faciem radiaſſe, quia MARIAM cogitârat, de MARIA loquentem Dominum audierat. tantum prodeſt de MARIA ſermonem ſerere. verba eius ſunt: *Nónne Moſes ille magnus propter figuras intellectu difficiles, quæ te Virgo tangebant, diutiùs in monte commoratus, vt ignota de te, ô caſta, ſacramenta, edoceretur?* Ad exemplum veniamus, quo illuminatrix noſtra tam luculentè mundum hunc vniuerſum luſtrauit. De hoc loquens Saluator Matth. 5. *Sic luceat*, inquit, *lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.* Vim virtutemque exemplorum lucem appellat, quâ ij præfulgere dicantur ac reipſa effulgent, qui aliis fidei, patientiæ, conſtantiæ, charitatiſque exempla relinquunt: teſtis mihi S. Thomæ Aquinatis condiſcipulus, Alberti magni diſcipulus Thomas Cantipratanus l. 1. Apum. c. 14. p. 2. *Dilectum*, inquit, *valde ſocium habui in ſcholis ac fere cœnaculum qui magnis virtutum actibus ferme viginti annis imitandus, cunctis emicuit, & cùm Altiſſimo placuit, tali fine defunctus eſt: febri acutiſſimâ per dies aliquot laborauit. Et ecce vbi ſacramentis ſalutaribus præmunitus eſt, & attenuato ſpiritu animum felicem emiſit,*

Maria non mentem ſolam, ſed & corpus ſuorum illuminat.

Method. Exodi 34. 29.

Maria illuſtrat exemplo.

Matt. 5. 16.

Cantipr.

emiſit, mox ſine vllo interſtitio coruſcatio tanti luminis reſplenduit, vt per vnam leucam circumquaque & eo amplius quaſi dies eſſet clariſſima in lucem ſubitam noctis tenebræ verterentur. Quid mirum? illum recedere ſine luce non decuit, qui multis illuſtratis exemplo altioris vitæ volatus primos feliciter vendicauit. Facta eſt in morte beati viri dicta coruſcatio lucis, diffuſa per Patriam, prima hora noctis, adhuc vigilantibus plurimis, & ipſum lumen emiſſum multa millia hominum vndecunque viderunt, qui ad maioris & gratioris agnitionis & veritatis lucem in viſione tanti miraculi profecerunt. Quæ ſi in ſeruis, multò magis hæc locum inueniant in matre, cuius tantò fuerit lumen illuſtrius, quantò erat fonti ſummæ lucis vicinior. Prò Deum immortalem, quot hinc præclariſſimis inſtructi exemplis ad omnem morum honeſtatem deuenerunt, quos alioquin in vitiorum ſalebris hærentes omnis virtus neſciuiſſet! nec enim ita ſumus excellentes artifices, vt ſolo exemplari internorationis, fideique adeo etiam ſupernaturalis, eam operibus noſtris perfectionem addere ſoleamus, quam addimus imbuti exemplis aliorum. Quare genij, ingenijque noſtri imbecillitas vtroque eſt exemplari fulcienda, vt ab externa ſimilitudine lumen internum, velut radioſo quodam auctu in ſe reuerberatum, creſcat, & voluntas in bonum tepida, multiſque cœcè errantium iudiciorum commentis retardata accendatur, trahaturque. Eminuit hîc inter omnes diuæ illuminatricis noſtræ ſingularis ex Nomine integritas, quam vnius ore Ambroſij l. 2. de Virg. ſuauiter, iucundeque celebratam hîc repræſento. *Talis fuit* MARIA, *vt eius vnius vita omnium ſit diſciplina, vt quacumque ſibi eius exoptat præmium, imitetur exemplum. Quanta in vna Virgine ſpecies virtutum emicant! ſecretum verecundiæ, vexillum fidei,* deuotionis obſequium, Virgo intra domum, comes ad miniſterium, mater ad templum. Vt non ſine ingenti rationum pulcherrimarum momento dixerit Seraphicus Bonauentura in ſpeculo. *Ipſa eſt cuius vita glorioſa lucem dedit ſæculo, ipſa eſt lucerna Eccleſiæ ad hoc illuminata à Deo, vt per ipſam à tenebris mundi illuminetur Eccleſia.* Quod à S. Ephrem Doctore antiquiſſimo accepiſſe videtur, qui ſermone de laud. Virg. ſic ſcripſit: *Aue clariſſima lucerna* (græcè, Φάρε) *tu portus naufragantium tutiſſimus. Aue lumen lucidiſſimum, &c.* Quibus verbis S. Pater reſpexiſſe videtur ad alteram etymologiam huic non abſimilem, quæ eſt *flamma Maris*; quid enim eſt flamma maris, niſi Pharus in tenebroſa nocte ſplendeſcens, ac reliquas naues poſt illam, quæ primaria, aut prætoria eſt, deducens ac regens? Notiſſimus piſcis eſt, Latinis Maris lucerna, Græcis λαμπὰς ſeu πυρφ- dictus, quia, vt auctor eſt Plinius, lingua ignea per os exerta tranquillis noctibus relucet: ſuperat hunc MARIA quæ non proſperam ſolùm, ſed & aduerſam illuſtrat fortunam: quæ

Probatur auctoritate SS. PP.

S. Ambroſ.

Bonauent.

Ephrem.

Plinius.

A gratiâ ante omne ævum ſplendidiſſimè eluxit iuxta Aui ſui Vatis regij nobiliſſimum vaticinium: *illuminans tu mirabiliter à montibus æternis,* idque ſingulari quodam modo atque illi proprio ac peculiari, quem me docuiſſe viſus eſt B. Albertus magnus l. de laud. Virg. cap. 59. vbi explicans tria illa ſanctiſſima verba, *Nomen Virginis Maria*, quærit cur de Virgine in genitiuo caſu, de Ioſeph autem in datiuo egerit Euangeliſta? Et reſpondet, quia datiuus caſus acquiſitiuè conſtruitur, genitiuus verò poſſeſſiuè, atque iſtinc Nomen Ioſeph (*cui Nomen erat Ioſeph*) ſcribi per datiuum, quia ſignificatio Nominis eius ſonat augmentum, quod per ſponſalia cum Virgine accidentaliter ei accreuit. Nomen autem Virginis (*& Nomen Virginis Maria*) exprimi per genitiuum, quod ipſa ſignificationem ſui Nominis, non quaſi de nouo acquiſiuerit, ſed in hoc etiam nata ſit, & tam præcedentes ſe, quàm ſubſequentes illuminarit, quia niſi per fidem Verbi incarnandi vel incarnati de Virgine nulla vnquam ſalus alicui obtigiſſet. Inter Nomina Dei, referente Dionyſio, aptiſſimum quod ex creaturis ſumitur, Lux eſt, vnde cùm de Chriſto, *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem*, dixiſſet, ſubiungit ſtatim de Ioanne Bapt. *Non erat ille lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine.* MARIA non tantùm interpretatur lux, ſed & illuminatrix, de qua proin dicere poſſumus, *erat lux vera quæ illuminat omnem hominem.* An non Lux vera quæ ſolem parturuit? an non illuminat omnem hominem, quæ lucem indeficientem edidit mundo? Vbi nota Deum primis illis ſex diebus tantum ſemel res ſingulas creaſſe, ſemel cælum, terram, aues, piſces, beſtias &c. bis autem lucem, ſemel primâ die dicendo, *fiat lux.* Iterum quarto die quando ſolem fecit, *fiant luminaria in firmamento cæli.* Quare dicunt aliqui, quod cùm Deus lux ſit, dicente S. Ioanne, *Deus lux eſt*, voluit eam plurimis vicibus creando ſibi placere. Sed magis ad rem noſtram, quia teſte Alberto, *lux prima diei erat figura eius quæ dicitur* MARIA, *illuminatrix, quam ante creare voluit, quàm daret nobis filium ſuum, cuius ſol ſymbolum eſt.* Et ratio optima eſt. nam ſecundùm veriorem ſententiam S. Dionyſij, & S. Thomæ, lux primæ diei non fuit elementum ignis, aut aliud quidpiam, ſed ipſa lux ſolis, remiſſior tamen, de qua, die quarto maiore augmento ſol factus eſt, ita vt in ſole ſit eadem lux quæ fuerat in prima: quod optimè MARIÆ conuenit, ex qua factus eſt ſol iuſtitiæ, quæque ſemper cum illo manet, conuictu planè admirando, virtute obſtupeſcenda, cuius triplex gradus eſt, 1. Lunæ, quâ dirigit incipientes; 2. auroræ, quâ iuuat proficientes; 3. ſolis, qua illuminat perfectos.

Alber. M.

Cur de Virgine in genitiuo, & de Ioſeph in datiuo Euangeliſta.

Lux prima diei figura fuit Mariæ.

Scribit Caſſiodorus lib. de Inſtit. Monach. talem à ſe excogitatam lucernam, in qua accenſa ſemel lux permanſit iugiter illuminans monaſterium,

Caſſiodori lucerna.

naſterium, cuius ipſe erat Abbas: longè aliter A MARIA à Deo facta, ac nominata Illuminatrix, non vnum aliquod cœnobium, ſed vniuerſam perpetuo, clariſſimoque morum lumine Eccleſiam colluſtrans: defecit illa, hæc etiam nunc veriſſimâ luce coruſcat, *per quam ſalus mundi credentibus apparuit, cuius vita gloriosa lucem dedit ſæculo.* Prætermitto cetera, vnum attingo, vnde exiſtimandum tot virginum myriades, velut totidem caſtiſſimarum apum examina pullulaſſe, & quaſi faculas exarſiſſe, niſi ab hac luce, exemploque MARIÆ? quam primam fuiſſe illam quæ in Eccleſia non modò ſeruârit, ſed etiam promiſſione ac voto virginitatem Deo illibatam conſecrarit, conſtans ſanctorum Patrum ſententia eſt, vnde eam ſingularibus in B hoc genere titulis exornant: Ambroſius illam vocat *Magiſtram virginitatis*, Nazianz. *Lucem virginum*, Sophronius *Exemplum perfectionis virginalis*, Bernard. *Primiceriam virginum, ſub qua velut Imperatrice militant Chriſto, quotquot integritatis ſunt amatores.* Vſque adeò verum eſt MARIAM (ut Nominis Etymon quod Illuminatricem ſonat, cumulatiſſimè impleuiſſe.

S. Ambroſ.
Nazianz.
Sophron.
S. Bernard.

PAVSA QVARTA.

MARIA *congruenter Doctrix ac populi Magiſtra, ſicut fert Etymon Nominis ſui quartum.*

QVod alibi fortuitò, hîc conſultò admodum locum inueniſſe reor: *Conueniunt rebus Nomina ſæpe ſuis.* Conuenit ſanè atque examuſſim in Virginem quadrare MARIÆ Nomen dignoſcitur, dum quam doctrinæ ac ſapientiæ laudem præ ſe ferre videtur, reapsè in Virgine reperiri non obſcuris argumentis oſtendit. *In ipſa quippe,* teſte Guarrico ſerm. 1. de Annunt. *& ex ipsa ſapientia ædificauit ſibi domum; in ipſa & ex ipſa, paravit ſibi thronum, cùm in ea, & ex ea corpus aptauit ſibi, ita ad omnia perfectum, & congruum, vt & domus ei ſit ad quieſcendum, & thronus ad iudicandum, quod primò tabernaculum ei fuit ad pugnandum, & cathedra ad docendum.* Non vtique ſimilis noſtræ, quæ ſenſu ac vitâ carens de ſapientia docentis nihil communicat, ſed quæ prior illam participans in alios longè lateque deriuat: vnde pul- D chrè S. Anſelmus hom. ſup. illud: *Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum: Chriſtus*, inquit, *teſte Apoſtolo, Dei virtus, & Dei ſapientia eſt, in eo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi: Chriſtus autem in* MARIA: *ergo Dei virtus & Dei ſapientia, & omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ in* MARIA. Quid clarius? nihil MARIÆ abſconditur, Verbum ei dedit diuinus Pater, cur non cum ipſo quoque omnia aperuerit, omnia donârit? *Introduxit me,* inquit ipſa, *in cellaria ſua,* Cant. 1. quæ verba de Virgine interpretans Rupertus, ſic eam loquentem inducit: *Quæ ſunt iſta cellaria Regis Dei? niſi ſacra myſteria; nihil enim Rex cæli & terræ à me abſcondit; ſed omni dulcedine ſuâ me inebriauit: qui enim verbum ſuum quod eſt in corde ſuo mihi totum infudit, quomodo non etiam cum illo mihi omnia donauit?*

Maria domus ſapientiæ. Guarricus.

Anſelm.

Cant. 1. 3. Rupertus.

Atque hinc orta quæſtio non vulgaris, an MARIA, quam tantâ, tamque excellenti ſapientiâ Pater inſtruxit æternus, ſcientiâ polluerit infuſâ, an verò acquiſitâ? Implexa dubitatio, & quam multorum exagitarunt argumenta. B. Albertus Magnus lib. de B. Virg. cap. 71. aſſerit eam habuiſſe cognitionem ſupra fidem, & ſuper cognitionem puræ creaturæ exiſtentis in via: cap. autem 96. affirmat eam ſimul cum habitu fidei, habuiſſe habitum, quo perfectiùs quàm Adam in ſopore, & quàm Ioannes ſuper pectus Domini recumbens, & quàm Paulus in raptu cognouit myſteria ſupernaturalia: capite verò 132. & 149. inter alia Virginis priuilegia receniſet, quod SS. Trinitatem ſine medio per ſpecialiſſimam gratiam in via cognouerit. Adiungit tandem habuiſſe Virginem per gratiam, cognitionem matutinam & veſpertinam, Nomine veſpertinæ deſignaſſe putatur fidem; Nomine matutinæ ſcientiam infuſam, vt Auctor eſt S. Antoninus 4. p. tit. 15. c. 18. §. 2. qui cap. 17. §. 1. dixerat habuiſſe B. Virginem in habitu & in actu perfectiorem cognitionem, quàm Paulum in raptu: quibus tam veteres quàm recentiores adſtipulantur non pauci. Quapropter rem hanc ad ſcholæ exactam limam reuocans R. P. Franciſcus Suarez tom. 2. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. poſt- C quã docuiſſet, veriſimilius eſſe habuiſſe B. Virginem cognitionem ſupernaturalem per ſe infuſam, quoad lumen & ſpecies; ita vt obiecta fidei modo Angelico per altiores ſpecies illi fuerint diuinitùs propoſita, independenter à phantaſmatibus: adiungit, veriſimile eſſe B. Virginem non ſolùm habuiſſe infuſam ſimplicem fidem, ſed etiam Theologicam ſapientiam, quâ diſtinctiùs cognoſcuntur myſteria fidei & veritates, quæ continentur in eis. Ratio eſt, quia conueniens admodum erat B. Virginem habere hunc habitum per ſe infuſum, cùm deceret illam eſſe perfectam omni ſupernaturali virtute tam morali, quàm intellectuali ſtatui viatorum accommodata, præſertim cùm & ad propriam perfectionem & ad diuinarum rerum contemplationem, & ad aliorum vtilitatem multùm poterit ei talis ſcientia deſeruire. De quo legendi P. Caniſius in Mariali; Bellarminus Conc. 40. & 42. Delrius in ſpeculo Mariano, Spinellus in Throno, alijque.

Qualis fuerit ſcientia Mariæ, acquiſita, an infuſa?

Albert. M.

Antonin.

Suarez.

Caniſius. Bellarm. Delrius. Spinellus.

Scientia in Maria vana nõ fuit.

Cùm tantâ igitur ac tali ſcientiâ Virgo hæc beatiſſima excelluerit, an vacuam eam atque otioſam apud ſe paſſam eſſe arbitrabimur? è qua tantum fructus atque emolumenti exiſtere poſſe nouerat, quantum è re præterea nulla? neutiquam profectò. Atque hinc eſt quod miſificè ſacrorum librorum lectione delectaretur, quos, vt teſtatur S. Ambroſius lib. 2. de Virgin. S. Ambr.

tamquam dulces comites ſecum habebat, non ſolùm vt legeret, ſed etiam vt cuſtoditet, ita vt vni Virgini poſt Deum referre acceptum debeamus, quod pura atque integra ad nos peruenerit ſacra Scriptura, quod meliùs indies, pleniúſque intelligatur. Id in hunc modum explicabat Richardus à S. Laurentio l. 12. de laud. Virg. *Reſina cedri quæ de intus erumpens exteriùs apparet in cortice, & ſignificat munditiam virginitatis, libros conſeruat à vetuſtate & tineis: ſi inde perungantur, quia ſacram Scripturam conſeruat B. Virgo à tineis, id eſt hæreticis & vetuſtate, quia gratiam largitur maximè diligentibus ſe, quâ Scriptura ſacra de die in diem meliùs intelligatur. Ipſa enim reuelat profunda de tenebris, Iob 12. & cùm fit doctrix diſciplinæ Dei, Sap. 8. Amicos Dei & Prophetas, id eſt ſapientes conſtituit, Sap. 7. & ita non permittit veteraſcere ſacram Scripturam.* Vnde S. Cyrillus Alexandr. hom. 6. contra Neſtorium: *Salue*, inquit, *per nos B. Deipara, ſceptrum rectæ doctrinæ.* Imò Leo Imperator his eam verbis ſalutabat: *Aue elegantiſſimum Scripturæ diuini Verbi volumen.* Quod nemo mirabitur, cùm vbi vulgata legit editio Cantic. 4. *Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis*; Pagninus vertit, *ædificata ad docendum*: nempe, vt ſuis non ſolùm refugium fiat Virgo, ſed & gymnaſium ac ſchola, quod & hebraicè legitur, *conſtructa ad diſciplinas.*

Richard. Cyril. Alex. Leo Imp. Cant. 4. 4.

Olim indefeſſus ille gentium Apoſtolus Paulus 1. Cor. 15. *gratia Dei*, inquiebat, *ſum id, quod ſum, & gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantiùs omnibus laboraui.* Meliori iure dixerit hæc de infuſa Theologia ſua MARIA, cuius vnius ſapientia facta eſt totus Eccleſiæ diſciplina: ita namque grauiſſimi Patres teſtati ſunt. Euſebius Emiſſenus ſerm. 2. de Natuit. Domini. *O mater ſapientiſſima! ô ſola talis filij dignißima, quæ omnia verba hæc in corde ſuo ideo conferebat nobiſq; conſeruabat, & memoria commendabat, vt poſtea ipſâ docente, ipſâ narrante, & nunciante ſcriberentur, & in vniuerſo mundo prædicarentur, cunctiſq; nationibus nunciarentur.* Et S. Bernard. hom. 4. ſup. miſſ. *Ideo potius conceptus Eliſabeth* MARIÆ *nuntiatus eſt, vt, dum nunc Saluatoris, nunc Præcurſoris edocetur aduentus, rerum tempus & ordinem tenens, ipſa meliùs poſtmodum ſcriptoribus ac prædicatoribus Euangelij referaret veritatem, quæ & plenè de omnibus à principio cælitus fuit myſterijs inſtructa*: hinc quod nos Iſaiæ 40. legimus: *ſuper montem excelſum aſcende tu, qui Euangelizas Sion*, legit Paulus Burgenſis: *ſuper montem excelſum aſcende tu, quæ Euangelizas Sion*, MARIAM intelligens, quæ Spiritu plena, à Spiritu obumbrata ſtatim ad montana perrexit, vitæ verba, quę vitæ Verbum in ſe habebat, Ioanni, alijſque prolatura. Nec obſtat, vulgatam editionem cum ſeptuaginta duobus interpretibus virili genere vti, & Chaldæum Paraphraſten Prophetas inte lexiſſe euangelizantes, non enim hoc à Virgine alienum eſt, quæ in omnibus prædicatoribus erat omnibus prædicatu ra; & quidem quod tam eximius prædicator, ac prædicatorum exemplar euaſerit Ioannes, Virgini debet, quæ ſuâ præſentiâ, ſuis verbis, ſuæ ſanctitatis odore etiam in matris vtero latentem inſtruxit. In eadem ſchola eruditus eſt & alter Ioannes, ſcilicet Theologus; licet enim MARIA vniuersè Apoſtolorum magiſtra audijt, præcipuè tamen Ioannis fuit, qui diutiùs ſub eius magiſterio vixit, cùm eam domus ſuæ tamdiu habuit inquilinam. A MARIA Ioannes edoctus, ea didicit, quæ mortales omnes rapiant in admirationem; in cælum raptus eſt Paulus, in cælo eruditus vbi audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Cor. 12. Ioannes in MARIÆ ſchola quæ didicerat loquitur tamen, nunquid non homo erat? eſſe non videbatur; *non erat Ioannes homo, ſed plus quam homo, quando & ſe ipſum & omnia quæ ſunt ſuperauit*, inquit Origenes. Ergo plus quodammodo profuit Ioanni in MARIÆ ſchola à MARIA doceri, quàm Paulo profuerit in cælum rapi. Certè quod ea prodiderit hominibus Ioannes, quæ ſunt adeo ſublimia, quæque mentes in cælum rapiunt, MARIÆ maximè tribuendum eſt, quæ ea Ioannem docuit, quibus corda noſtra in ſublime ferantur. Atque ita vtrumque Ioannem à Virgine inſtructum habemus, habuimus & Apoſtolos orbis Doctores: quod confirmat his Verbis Richardus l. 2. part. 2. *Maria Apoſtolorum magiſtra facta eſt, qui noſtri poſtea magiſtri facti ſunt, & aſcendente Domino Apoſtolos nouum docuit teſtamentum, quod ad docendum nos ijdem Apoſtoli conſcripſerunt.* Et Beda in homil. *Apoſtoli ad ipſam Virginem tamquam ad Arcam ſapientiæ recurrebant, & ipſam de omnibus dubijs interrogabant; omnia enim quæ de Domino dicta vel acta cognouerat mater, Virgo in corde retinebat, & ſolicitè cuncta memoriæ commendabat, vt cùm tempus prædicandæ, vel ſcribendæ incarnationis eius aduenisset, ſufficienter vniuerſa, prout eſſent geſta, quærentibus explicare poſſet.* Vnde his verbis locutam Beatam Birgittam legimus orat. 1. *In hoc mundo filius tuus multis annis te permanere permiſit, & tunc per tua verba prudentißima, geſtus honeſtißimos, & opera virtuoſa innumerabiles Iudæos & infideles paganos ad Catholicam fidem conuertit.* Atque ita à Virgine velut à fonte ſuo doctrinæ fluenta manarunt, quæ per Apoſtolos, Apoſtolicoſque viros ad nos vſque fluxerunt, nec fluere deſinent aliquando. Teſtantur id pleræque apparitiones, quibus MARIA pro Nominis ſui doctiſſimi etymologia, prædicationis munus obeuntibus opem ferre non ſemel viſa fuit. Ita namque ſcribit Humbertus lib. 2. de vitis SS. Patrum. cap. 5. viſam eſſe aliquando Virginem Deiparam coram quodam fratre concionante librum apertum tenere: aliàs alteri cuipiam verba ſalutis dictare, vnde factum vt maximus quidam fructus ex tali prædicatione ſequeretur. Vſque adeo Nominis ſui obſer-

1. Cor. 15. 10.

Euſ. Emiſſ.

S. Bernard.

Burgenſis.

Maria vtriuſque Ioannis magiſtra.

Origen.

Maria omnium Apoſtolorum magiſtra. Richard.

Beda.

Birgitta.

Humbert.

obſeruantiſſima Virgo, quod à principio cœpit, etiam nunc facere non deſiſtit, vt non immeritò à B. Ignatio Antiocheno in epiſt. ad Ioannem, appelletur, *noſtræ religionis magiſtra*: à Ruperto lib. 1. in Cant. *Magiſtra Magiſtrorum*: ab Auguſtino, *gentium magiſtra*: à Bonauentura, *Doctrix Apoſtolorum*. Vnde cum Tuitienſi Abbate Ruperto lib. 1. in Cant. dubitatum olim non ſemel fuit, an Concilio Ieroſolymitano pro ſua auctoritate ac gradu interfuerit Deipara, & controuerſiam vnà cum Apoſtolis compoſuerit de legalibus obſeruandis, alijs aſſerentibus, inter quos Lucius Dexter in Chronico, anno Chriſti 34. numeratur, cuius verba hæc ſunt: *Sacra Virgo conſilio, luce doctrina & mirabili vita exemplo præſidet Concilio Apoſtolico, nihilq; grauc gerunt illi, quod non eius conſilio ductuq; geratur*. Alijs verò è contrario negantibus. Verum huiuſmodi iam dubitationem ſeu fidei incertæ perſuaſionem clariore ſole infuſo, lux melior veritatis euicit, nuſquam in Concilio apparuit MARIA, nam vel tunc mortua erat, quam aſſumptam in cælum exiſtimat Euſebius in Chronico (niſi quis alius addiderit, vt monet Eminentiſſ. Baronius) anno Chriſti 48. quo de morte eius fuſiùs agit; Concilium autem celebratum fuit, eiuſdem calculo, anno Domini 51. vel ſi adhuc inter mortales agebat, veriſimile valde eſt, illam Concilio non interfuiſſe, vt prudenter expreſſit P. Franciſ. Suares tom. 2. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. quod eo tempore inſtitueretur veluti forma Conciliorum, ad quæ nunquam mulieres admittendæ erant, quantáuis ſapientiæ ac prudentiæ laude pollerent. Nec contrarium ad Virginis excellentiam ſpectabat, fas tamen credere autumem, ſi tunc Virgo ſuperfuit, eam priuatim Apoſtolos ſuper propoſitis quæſtionibus conuenifſe: Vnde non abſque fundamento in Amoris Canticò Sponſæ laudantur vbera, & c. 4. hinnulis capreæ comparãtur. *Duo vbera tua*, inquit ſponſus, *ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in lilijs*. Per vbera ſponſæ, Doctores Eccleſiæ deſignantur, qui doctrinæ lac fidelibus exhibent; ſed hæc vbera niſi pectori MARIÆ adhæreant; niſi ab eiuſdem viſceribus doctrinam hauriant, ſterilia ſint ac ſicca. Hæc vera, propriáque laus MARIÆ, ita docuiſſe omnes, vt obfuiſſe nulli viſa ſit, ita omnibus profuiſſe, vt nullum non digna fuerit docuiſſe. Vnde author ſermonis primi, ſupor Salue Regina apud S. Bernardum ſic de ea loquitur: *Origo fontium & fluminum mare, virtutum auctrix, & ſcientiarum ſcientia ſanctarum* MARIA: *quam & olim ſuperſtes communicauit ſine inuidia, & poſtea varijs occaſionibus, vt diuinitus communicaretur, exoranit; ita vt quemadmodum in pleriſque virtutum auctrix, ita in alijs ſcientia ſcientiarum ſanctarum metonymicè atque efficienter ſit deprehenſa, cui rei fidem ampliſſimam, vt multi faciunt, ita plurimi teſtati ſunt.* Atque hinc coronidis loco ex grauium Theologorum ſententia ſubiungo Beatiſſimam MARIAM Theologicæ ſuæ doctrinæ titulo Doctoralem aureolam eſſe conſecutam, cui non eſt quod quiſpiam refragetur, ſiquidem ad aureolam hanc, quâ inſigniuntur ſapientiâ illuſtres viri, ob victoriam, quâ non ſolùm à ſe, ſed à cordibus aliorum hoſtem nimirum dæmonem expellunt, ſatis eſt, ſi à victoribus huiuſmodi doctrina fidei communicetur, quamuis id ipſi non præſtent per publicam prædicationem, vt bene docet S. Thomas in 4. diſt. 49. q. 5. a. 5. & explicat P. Franciſc. Suares tom. 2. in 3. p. diſp. 21. ſect. 4.

Porro Deiparæ, maiore iure Aureolam Doctorum debitam quàm cuiuis alteri, inde probatur, quòd ipſa fuit Doctrix Apoſtolorum & magnorum Theologorum, atque adeo Eccleſiæ rectores, patres, ac Magiſtros ſuâ ſapientiâ illuſtrauit, & ex conſequenti mundum vniuerſum inſtruxit: ea ſiquidem de cauſa, Chriſto in cælos aſcendente, ipſa ad tempus in terris pro fidelium conſolatione & magiſterio eſt derelicta; vnde factum creditur eam diaboli ſuggeſtiones plus omnibus alijs detexiſſe, atque eneruaſſe, diſcipulos Domini & Eccleſiæ magiſtros informando & erudiendo, ac ſacratiſſimis morum diſciplinis inſtituendo. Quod Doctor ille Ecſtaticus Dionyſius Richelius in 1. Sent. diſt. 16. q. 2. pulchrè in rem noſtram expreſſit. *Ipſa*, inquit, *diuiniſſima Virgo non ſolùm habuit ſapientiam & ſcientiam prout ſunt dona gratiæ gratis data, ſecundùm habitum, ſed etiam ſecundùm actum earum: ipſaq; docuit multas vtriuſque ſexus perſonas per verba & ſcripta, id eſt, epiſtolas, ſicut & S. Ignatium, imò & B. Lucam Euangeliſtam de multis ſecretis, & incarnationis myſterijs, quæ ipſe pre ceteris deſcripſit Euangeliſtis, creditur inſtruxiſſe. Quotidie quoque, ſeu tempore opportuno edocuit feliciſſimum illud Collegium trecentum viginti Virginum, eius obſequio atque regimini deputatum.* Quibus omnibus quàm verè ac meritò aureola debeatur, neminem eſſe crediderim, qui non videat, neminem qui negare præſumat.

Ignat. Ant. Rupertus. S. Auguſt. Bonauent.

An Maria interfuerit Concilio Hieroſolymitano.

Luc. Dexter.

Euſebius. Baronius.

Suarez.

Cant. 4. 5.

S. Bernard.

Maria Aureolam Doctorum conſecuta.

S. Thom. Suares.

Dio. Rich.

PAVSA QVINTA.

MARIA *iure optimo Exaltata, Eminens, Sublimis, Excelſa, vti quintum Nominis eius Etymon refert.*

QVod olim cum Eliu Buzite expoſtulans de curioſa diuinæ ſapientiæ inquiſitione hominibus incomprehenſæ, prudenter obiecit Deus: *nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila & in arduis ponet nidum ſuum?* Iob. 39. id ego impræſentiarum velut cæleſtis cuiuſdam potentiæ nobile monumentum libens exoſculor, non ſolùm prout obuia illa litterarum congeries id menti obijcit ac repræſentat, ſed maximè pro eo quem interior, ac recondita earumdem no-

Iob 39. 27.

tio, ſenſum continet ac portendit: Deum ſiquidem non ſolùm eſſe eum, ſemperque fuiſſe, qui teſtante Propheta, *in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra, ad cuius præceptum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum, dum ſuſcitat à terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem, vt collocet eum cum Principibus, & ſolium gloriæ teneat*; ſed & illum eſſe qui mulieri illi, quam *ſole amictam, lunæ pedibus ſubſtratâ*, Ioanni in ſigno exhibuit, *duas alas dedit aquila magnæ*, quibus velut altera quædam aquila prouolare poſſit altiſſimè. Et quam ſodes, hanc eſſe dixerimus? non aliam profectò, quàm dilectiſſimam eius genitricem MARIAM.

Quatuor in Aquila conſideranda, quæ τῷ Deiparæ cum Maria cõponuntur.

Quatuor ſunt in aquilis celeberrima, vnum eſt filiorum ad ſolem probatio, de qua ita S. Ambroſ. l. 5. hexam. cap. 8. *Aquila pullos ſuos radiis ſolis obiicit, atque in aëris medio, pio paruulos vngue ſuſpendit; ſi quis repercuſſus ſolis lumine intrepidam oculorum aciem ſeruauerit, probatur, quod veritatem naturæ ſyncero obtutus conſtantia demonſtret: ſin verò lumina ſua perſtrictus radio ſolis inflexerit, quaſi degener & tanto indignus parente reijcitur.* hæc Ambroſ. Idemque tradit D. Hieron. ſuper cap. 40. Iſaiæ, D. Auguſt. tract. 36. in Ioan. ex Plinio lib. 10. c. 3. Hac in re vera Aquila MARIA eſt, quippe quæ filios ſuos ad ſolis, id eſt Chriſti radios examinat, & quos reperit poſſe ſolem hunc aduerſum intueri, fideique obtutum in diuinitatis eius radio figere, tamquam legitimos recipit; quos autem cernit tantum Chriſti ſplendorem ferre non poſſe, cuiuſmodi Iudæi atque hæretici habendi ſunt, vt nothos & adulterinos reſpuere conſueuit.

1. *Pullos ad ſolem explorat.*

S. Ambroſ.

S. Hieron.

S. Auguſt.

Plinius.

2. *Cum dracone bellum gerit.*

Alterum eſt quod Aquila cum dracone bellum gerere dicitur, eumque in aëre volantem inuadere, atque in terram deijcere: hoc illud bellum eſt quod ab ipſis mundi incunabulis MARIAM inter & ſerpentem, *Draconem illum magnum ac rufum*, exordium duxit, diuino fœciali proclamante: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, ſemen tuum, & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum, tu inſidiaberis calcaneo eius.*

3. *In nido lapidem collocat ad tutelam.*

S. Hieron.

Tertium, in Aquila celebratiſſimum eſt, quod in nido lapidem aëtitem collocare ſolet, quem D. Hieron. in c. 66. Eſaiæ appellat amethyſtum, ne ſerpentes pullis noceant: hunc lapidem S. Hieron. loco citato, Chriſtum Dominum interpretatur, quem MARIA in medio filiorum ſuorum collocat, ne à draconibus & ſerpentibus, hoc eſt dæmonibus & hæreticis, incommodi aliquid recipiant. teſtis mihi è plurimis vnus B. noſter Staniſlaus Koſtka Polonus, cui iam ex morbo decumbenti, poſt monſtri tartarei ſpectra ſuperata, Virgo Mater viſendam ſe exhibens, puellum ſuum IESVM in eiuſdem lectulo collocauit, ad cuius contactum fugit languor, ægroque depoſito non animi ſolùm mirificâ allata eſt conſolatio, ſed etiam corporis reddita valetudo eſt.

4. *Aquila liberalis in alias auet.*

Quartum denique eſt Aquilæ ſumma liberalitas, non enim ſola prædam comedere conſueuit, ſed ipſam ſolet alijs auibus diuidere ac communicare, vnde & eam plures ſequi ac comitari ſolent. Talis MARIA, quod optimè expreſſit Philippus Abbas bonæ ſpei lib. 1. c. 8. Com. in Cant. vbi ſic ait: *Virgo ſancta ſponſi vbera ſenſerat abundare, & eorum gratiam non apud ſe, ad modum inuidorum, clauſo ſpiraculo voluit retentare, ſed foras deuotis & humilibus odorem ſuauiſſimum propinare, eiuſq; beneficio mentes priùs aridas meritorum copiâ ſaginare. Vnde mater pulchræ dilectionis audire ſolet, in qua omnis ſpes vitæ & virtutis, ad quam tranſeunt omnes, vt à generationibus eius impleantur, ſpiritus enim eius ſuper mel dulcis, & hereditas eius ſuper mel & fauum*, Eccli. 24. Cùm igitur ob haſce aliaſque rationes MARIA Aquila ſit, meritò illi datæ dicuntur duæ alæ Aquilæ magnæ ad volandum.

Phil. Abb.

Eccli. 24. 27.

Quid per duas alas Aquilæ intelligendum in Maria.

Quid verò per has duas alas accipiendum ſit, paucis cum Haymone & Richardo Vict. habeto: vita ſcilicet actiua, ac contemplatiua, quibus felicisſimè ſupra omnẽ creatæ virtutis celſitudinem iuxta Nominis ſui præclariſſimi etymon à filio fuit eleuata, eoque inſtar aquilæ prouecta, vt verè de ea dici poſſit, *in excelſo eſt nidus eius.* Huc nobis animo, cùm pedibus non liceat, aſcendendum, propiùs ſic, clariuſque viſuris, quanta inter Nomen eius, ac ipſam conuenientia, morumque conſenſio reperiatur, cùm non tam Nomine, quàm re ipſa excelſa, ac præ omnibus exuperantia quadam gratiæ, gloriæque amplitudine ſublimis facta ſit. Quare vt à gratia auſpicemur; ſic ſtatuo Virginem beatiſſimam primo ipſo Conceptionis ſuæ immaculatæ momento tantis gratiarum cymelis à Deo fuiſſe celebratam, vt maximos quoſque ac præcipuos cæli ciues, nobiliſſimoſque ſpiritus longè ſuperârit. Ita me docent SS. Methodius orat. de hypap. Card. Damiani ſerm. de Nat. Virg. Bernard. ſerm. de aquæduct. Bonauentura, Bernardin. Albertus Magnus, alijque ſexcenti. Cuius veritatis firmamentum ac robur obtulere, tum Regius Pſaltes Pſalm. 86. ſic canens de ea: *Fundamenta eius in montibus ſanctis* quemadmodum id SS. Athanaſius, Auguſtinus, Hildephonſus, Heſychius, Germanus, alijque interpretati ſunt: tum quoque Euangelicus Propheta Eſaias cap. 2. dicens: *Erit præparatus mons domus Domini in vertice montium*: quæ verba S. Gregor. explanans: *Mons ille*, inquit, *fuit beatiſſ. Virgo* MARIA, *quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis ſuæ dignitate tranſcendit. Diligit nempe Deus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob.* Magna profectò excelſitas, atque præſtantia! Sed non hîc ſtetit Aquila noſtra: cùm enim gratiæ cæleſtis natura ac conditio eiuſmodi ſit, vt actionibus ſingulis, quas producit, augeri ac duplicari poſſit, minimè dubitandum eſt eam vitæ totius decurſu ſine interruptione vlla, ita increuiſſe, vt iteratis virtutum actionibus gratiam ſuam, vt minimùm

Gratia Mariana ſublimitas antequam Dei filium ſuſciperet.

Method.
Damiani.
Bernard.
Bonauent.
Bernardin.
Albert. M.
Pſal. 86. 1.
Athanaſ.
S. Auguſt.
Hildeph.
Heſych.
German.
Iſaiæ 2. 2.
S. Gregor.

dupli-

Suares. duplicâtit, quod ſapienter P. Franciſcus Suares tom. 2. in 3. p. diſp. 18. ſect. 2. annotauit, licet alij, & fortaſſe non inaniter, altiùs prouectam dicant, vt & Angelos præuertiſſe arbitrentur. Quod nemini mirum videbitur, ſi curam ac ſolicitudinem eius, quâ in Deum aſſiduè ferebatur, ſi gratiæ vim atque efficacitatem, quâ vnicè pollebat, ſi tempus atque occaſiones idoneas, quas illi Deus liberaliter offerebat, attentè conſiderarit, in quibus vel maximè poſt Conceptionis immaculatæ ſtupendum myſterium, diuini Verbi prominet incorporatio. Cùm Dei Mater effecta incircumſcriptum Numen ſuâ carne veſtiuit, tanto ab illo ceteris altiùs eleuata, quantò propiùs ipſum contingebat: de quo

Sophron. loquentem iuuabit audire Sophronium ſerm. de Aſſumpt. ad Paulam & Euſtochium: *Beata eſt gloriosa Virgo* MARIA, *quamuis dudum incomparabilis eſſet vniuerſis, quæ ſub cælo ſunt, virginibus, vt decenter poſſet in ſe ſuſcipere diuinitatis admixtionem, ſalua vtraque naturâ, tamen cùm gratiâ repletur, cùm Spiritu ſancto perfunditur, cùm virtute Altiſſimi obumbratur, fit pretioſior, meritis celſior, ſublimior faſtigiis, pulchrior ſanctitate, glorioſior ſuorum prærogatiuis meritorum, ita vt nullis iam vſibus ſit ipſa eademq; mancipanda, niſi diuinis.* Quæ ſi in illa reperta fuerint cùm Dei filium virginalis vteri ſinu excepit, neutiquam cogitandum hîc poſtea defeciſſe: *ineffabilem namq; ſanctificationis gratiam*, teſte

Auguſt. S. Auguſtino ſerm. de Aſſumpt. *quam concipiendus præbuit, conceptus & natus non abſtulit, quin potiùs duplicauit.*

Gratia Mariana ſublimitas poſt-quam Dei filium genuit.

Quare ibat illa Solis inſtar cuiuſdam lucidiſſimi procedens, ac creſcens vſque ad perfectum diem, donec eminentiſſima gratia in ſummam atque præſtantiſſimam gloriam verteretur. Quâ horâ tantorum deſideriorum votis exoptatiſſimâ iam aduentante, quantam diuinæ gratiæ ſublimitatem ipſa attigerit, verba quibus explicem non inuenio, ſigna dabo. Pone gratiam, quam infanti, dum Chriſtiano ritu abluitur, impertit Deus, gradum vnum gratiæ efficere, ac ſimilem huic fuiſſe menſuram gratiæ, quam Virgo in ſui Conceptione recepit, eamque tantùm diem vnum ad horas viginti quatuor vſurâ lucis fruitam fuiſſe, quibus ſingulis actus amoris diuini ſingulos, proportione dupli vt dicitur, elicuerit, vnde factum fuerit horâ primâ elicuiſſe vnum, ſecundâ duos, tertiâ quatuor, quartâ octo, & ſic deinceps, vſque dum peruenerit ad vltimam ſiue vigeſimam quartam, quâ non pauciores, quàm octo milliones, trecenties octoginta octies mille, ſexcentos & octo gratiæ gradus accumularit. Quod ſi ita

Quanta gratia Maria ſublimitas in fine vitæ. Cedrenus. Epiphan. Anſelmus. Baron. eſt, quò deueniſſe putabimus poſt LXXII. annorum decurſos dies, vt Cedren. Epiphan. Anſelm. Baron. opinantur, atque in eiſdem, non vnius dumtaxat, ſed millenorum actum diuini amoris excellentiſſimam productionem, quando pro diuiniſſimi habitus ſui latitudine operata omnem illam gratiarum farraginem duplicabat? Dicam amplius poſt doctiſſimum noſtrum Mathematicorum Coryphæum Chriſtophorum Clauium, ſi cuipiam exprimere libuerit in papyri fruſtillo viginti & vnam, eodem ordine, arithmeticas notas, quas noſtri ab Arabibus acceptas, chifras appellant, numerum ille maiorem arenarum, ſi voles, conficiet, quam vaſtiſſimum hoc, terram inter ac cælum, ſpatium claudere poſſit. Ex quo ſic argumentari lubet: multum eſt ac magnum quod ex Clauio aſſumptum eſt, maius, ſi fieri poſſit, reddatur; plures notæ in quadruplum ſcribantur, ac necdum æquandum dico cumulum gratiarum, ad quarum faſtigium hora feliciſſimi tranſitus ſui Virgo conſcendit, quando iuxta doctiſſimi Patris Franciſci Suarez probabilem ſententiam ipſius Virginis calculo firmatam, ipſa plures gratias ſola conſecuta fuit, quàm Sancti, Sanctæque omnes cælorum municipes ſimul pariterque poſſidebant; in qua præfatus Doctor ſequences habuit Balthaſarem Sorium in mariali, Barradium tom. 1. Concord. Ferdinand Salazarium in cap. 31. Prouerb. Michaelem Giſlerium in Cant. c. 6. alioſque non paucos.

Mathematica demonſtratio. Clauius. Suares. Sorius. Barradius. Salazar. Giſlerius.

Gratia gratuita quibus eam Deus emulauit.

Neque hîc ſiſtendum, vlteriùs nos vocat eminentiſſimæ MARIÆ celſitudo: ad Gratias venio, quas gratuitas appellant, ſic dictas, quòd propriè ad ſanctificationem eius, cui conceduntur, non conferant, ſed primò ac primariò ad bonum atque vtilitatem alterius dirigantur, non mediocri tamen eius, in quo ſpectantur laude ac prærogatiua: rarò hæ quidem in vnius ſublimitatem, eminentiamque conſpirare ſolent, teſtante id Apoſtolo 1. Corinth. 12. *Alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ: alij autem ſermo ſcientiæ, alteri fides, alij gratia ſanitatum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum. Hæc autem omnia operatur vnus atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult.* Verùm cùm de Virgine noſtra ſermo habendus eſt, longè ab hac diuiſione ſecedimus: exempti legibus Virgo eſt, *omnes gratiæ*, vt ait Bonauentura in Pſalt. *radiant in* MARIA, *capaciſſima enim fuit capacitas illius. Inter omnia gratiarum tabernacula, longè maximum Dei gratiarum tabernaculum* MARIA *eſt*, inquit Andreas Hieroſol. lib. 1. de dorm. Virg. Vnde SS Baſilius, Cyrillus, Greg. Nazianz. Nyſſenus, Epiphan. Hieron. Prophetiſſam illam de qua Iſaiæ 8. dicitur, non aliam quam MARIAM eſſe voluerunt, cuius cùm aliàs ſæpe, tum maximè in Virginali Cantico ſacræ litteræ meminerunt, de quo loquentem Ambroſium audire iuuabit, cùm ait: *quò maior eſt perſona, eò plenior eſt prophetia.*

1. Cor. 12. 8. Bonauent. And. Hier. S. Baſilius. S. Cyrillus. Greg. Naz. Nyſſenus. Epiphan. Hieron. Ambroſ.

Ad diſcretionem ſpirituum venio, de qua dubitare hîc nefas; vel enim ſublimi hoc dono radium aliquem cæleſtis luminis intelligas, qui intimas quaſque cogitationum latebras peruadat,

dat, & ea quæ in alienis cordibus aguntur re- A uelet, quod filio Dei proprium, cùm in humanis ageret, fuisse accepimus; vel certè lumen quoddam singulare atque internum, quo animus hominis illustratus auctorem discernit cogitatuum ac desideriorum, quibus indesinenter impetitur, vt spiritum bonum à maligno dignoscat. Vtrolibet modo accipias, amens sis, si id Virgini denegatum putes, quod alijs concessum inficias ire non audes. Minùs de alijs ambigendum credas, quæ ad explicanda religionis nostræ mysteria destinantur, qualia sunt, dona fidei, scientiæ, ac sapientiæ, quibus ea destituta esse non potuit, quæ prima post filium Ecclesiæ Magistra fuerat instituta. Quod ad donum Linguarum spectat, cùm die sacro Pen- B tecostes vna inter ceteros in cænaculo adfuerit, quos cælestis Spiritus excellenti hoc dono repleuit, quis eam solam huius beneficentiæ exsortem dicere, imò cogitare ausit? Idem de gratia miraculorum asserendum, quibus Ecclesiæ incunabula inprimis erant stabilienda, quibus si mater fuisset destituta, non parum omnibus incommodasset: quare id neutiquam credendum ratus S. Andreas Cretensis eam And.Cret. *miraculorum effectricem, potestatem habentem qua nequeat labefactari*, indigitabat. Atque hæc Virginis nostræ *sublimis Eminentia*, hæc animi celsitas: sic dum inter nos viueret, omne quod creatum est, alis gratiæ MARIA transcendebat, vt bene de ea scripserit Seraphicus Bonauentu- C Bonauent. ra in spec. c.13. *Tanta gratiarum copia in Maria abundauit, vt etiam ipsa gratiosa Virgo, gratiâ quodammodo potuerit appellari.*

Apostrophe ad Deum. Et hoc munus tuum erat, magne Deus! tuum, inquam, munus, qui solus in hanc gratiæ amplitudinem ac dignitatem MARIAM euexisti. Tibi laus, honor, ac gloria, qui vel hac tua munificentia immensæ bonitatis tuæ diuitias à te vno possessas mundo cognitas facere voluisti, cùm ijs tam largè ac liberaliter, de creatis virginibus tuis vnam locupletasti. Quapropter omnes nos voce liberâ ac contentâ tibi proclamamus, Magnus, Magnus, Magnus, ac decies centies centeno millies maximus Dominus gratiarum & beneficentiæ Deus, qui MARIAM in tantam gratiæ altitudinem eleua- D sti, vt à Nominis sui præclarissimi etymo non deuiaret.

Quanta gloria eminentia, ad quã Deus Mariam euexit. Magna hæc, atque illustria fateor, sed sunt alia maiora, quibus altiùs prouecta fuit, quàm Deus super omne quod tam in cælo, quàm in terra creatum est, voluerat prominere. Hominem in sublime gratia sustollit, celsiùs autem gloria exaltat; vbi deficit illa, hæc incipit; quodque illa seuit, hæc metere consueuit; vnde quam hinc altitudinem consecuta fuit, priorem multis parasangis transcendit, de qua vt ordine procedamus, ostendam primò Virginem beatissimam omnes siue Angelos siue Sanctos in gloriæ beatitudine superare, deinde plus gloriæ vnam ipsam esse consecutam, quàm omnes Cælites simul; denique eam in cælis chorum separatum super omnes constituisse, è quibus id euincemus, MARIAM iuxta Nominis sui eminentissimam notionem meritò dici *Exaltatam.*

Maria Cælites omnes gloria amplitudine excellit. Quod attinet ad primum. Fidei nostræ decretis sanctum ac firmum haberi solet, Virginem Deiparam beatitudinis ac gloriæ perfectione omnes Angelos & Sanctos superare; cùm enim gloriæ magnitudo gratiæ respondeat, consequens est, eam quæ ceteros gratiæ donis anteuertit, gloriæ quoque prærogatiuâ præiuisse. Testatur id S. Bernard. *Quantum gratia in terris adepta est pra ceteris, tantum obtinuit in cælo gloria singularis.* Omitto figuras, quibus id adumbratum est, tam in Bethsabea Salomonis matre, in cuius occursum surrexit Rex 3.Reg.2. *posituſq; est thronus matri Regis, qua sedit ad dexteram eius*: quàm in Esthere c. 2. quam *Assuerus adamauit plusquam omnes mulieres, & posuit diadema regni in capite eius.* Quare cum Salomone Prouerb.31. dico: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Cum Ecclesia, ex Sapiente Eccli.24. varijs id metaphoris, tanquam digito intento demonstratum intelligo: *quasi cedrus exaltata sum in Libano, quasi cypressus in monte Sion, quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosa in Iericho, quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.* Quarum arborum comparatione MARIÆ præ reliquis omnibus Angelis ac sanctis sublimitas, atque Exaltatio, quam in cælo est consecuta, meritò adumbratur.

Bernard. *Probatur ex Scriptura & Patribus.* 3 Reg.2.19 Esth.2.17. Prou.31.29 Eccli.24. 17.

Sed quærat aliquis, quonam illos excessu ipsa superarit? Certè, non nisi maximus hic potuit fuisse, cùm in semine, id est, gratiâ fuerit tantus, vt omnes omnino, sicut antè diximus, superârit, qua vti non quemque singulatim, sed communiter omnes vna anteceſſit: ita quoque omnes eminentiâ gloriæ præcedit. Quod firmo exemplo Regis, cuius mater plures opes possidet, quàm simul omnes ancillæ; atque ita Damascenus orat. 1. de dormit. Virg. *Dei matris & seruorum Dei, infinitum est discrimen.*

Plus gloriæ sola possidet quàm omnes Cælites simul. *A simili.* Damascen.

Respondetur obiectioni. Esto, Virgo pars sit quædam Ecclesiæ, vnde decedens videatur reliquas omnes simul sumptas superare. Pars est, fateor, sed eiusmodi, quæ vniuersas alias simul acceptas admirabili quadam præstantiâ excedit: cumq; antè ex Mathematicorum demonstrationibus in rem meam suppetias non infeliciter euocarim, denuo ad eosdem reuertor, atque ad præsentem hanc propositionem explicandam eorundem opem requiro, quam mihi apud Christophorum Clauium in Sphæram à Sacrobosco cap.1. vi- Clauius. deo præparatam: notate, quomodo subtilissimus Doctor hanc Virginis supra omnes omnino simul sumptas supernorum Ciuium lau-

reas

reas gloriam adumbret: A centro mundi, inquit, vsque ad conuexum Saturni sunt semidiametri terræ 22612. Ab eodem tamen centro mundi ad conuexum firmamenti intercedunt semidiametri terræ 45225. quare crassities solius firmamenti superat omnium simul inferiorum crassitiem: sed si spectemus ambitum, inuenietmus adhuc solum firmamentum, reliquos omnes orbes & elementa ipsa in vnum posita magnitudine longè excedere. Ita & in proposito de B. Virgine MARIA, *cuius statura assimilata est palmæ*, Cant. 7. quæ inter arbores maximè est procera, philosophandum est. Vnde consequens est quod magnâ verisimilitudine docuit Franc. Suarez tom. 2. disp. 21. sect. 3. & 4. Illam videre in Verbo quidquid omnes Angeli & homines puri, nam vt B. Hildephonsi loquitur serm. 2. de Assumpt. *Sicut incomparabile est quod gessit, & inæstimabile quod accepit: ita est incomprehensibile præmium gloriæ quod promeruit.*

Mathematica demonstratio.

Cant. 7. 7.

Suarez.

Hildeph.

Vnde nemini mirum videri debeat quod tertio loco firmandum sumpseram, Deiparam super omnes tantâ gloriæ dignitate euectam per se chorum facere separatum; quamuis enim homines virtute præditi ac sanctimoniâ vitæ illustres pro meritorum varietate ad diuersos Angelorum choros assumantur, MARIA tamen, quoniam dignitatem obtinet ordinis altioris, statum seruorum, ancillarumque excessit, quare supra omnes incomparabiliter collocata per se Chorum facit seorsum, & ab alijs sanctis distinctum, vbi signum magnum apparet in cælo, radiat mulier viuo Solis trabeata cocco, viget innixa cothurnis argento Lunæ suppactis, aureisque stellarum crinibus circumfluente cæsarie coruscat. Hæc autem eius super omnes tum sanctorum hominum ordines, tum etiam Angelorum choros Exaltatio, quâ chorum ab ijs facit separatum, colligitur ex modo diuerso ab alijs, quo ipsa ex hoc deserto ad suum in cælo thronum describitur esse subuecta; etenim sacri epithalamij c. 8. ascendisse legitur *innixa super dilectum suum*. Elias lib. 4. Reg. cap. 2. curru igneo, equisque igneis sublatus est, quoniam elementarem regionem transgressurus non erat. Lazarus verò mendicus, Lucæ 16. quoniam post Christi Passionem inter Angelos locum habiturus erat in gloria, veluti curru quodam nobiliori, ipsismet beatorum spirituum manibus in sinum Abrahæ defertur. At Virgo beatissima, quia super omnium creaturarum cælestium dignitatem euehenda erat, supergressura Angelicos ordines, & vltra Archangelorum altitudinem eleuanda, nec vllâ sublimitate prouectionis suæ modum habitura, nisi *ad æthereum thalamum in quo Rex Regum stellato sedet solio, assumpta, ad dexteram* filij collocaretur, idcirco eminentiori virtute, quæ Angelos excedit, subuehitur *delicijs affluens, in-*

Maria in cælo separatum chorũ constituit.

Maria peculiaris præteritis modo ad cælos euecta.

Cant. 8. 5.

nixa super dilectum suum, vt quemadmodum *nullus in terris locus dignior fuerat vteri Virginalis templo, in quo Dei filium* MARIA *suscepit, ita nec in cælis esset regalis solio in quo* MARIAM, MARIÆ *filium sublimauit.* S. Bernard. serm. 1. de Assumpt. *Benedictus Dominus, qui exaltauit eam, & sit regnum eius in sæcula sæculorum super eam.* Tob. 13.

Bernard.

Tob 13 13.

Et hæc quidem hactenus de animæ beatitudine, quam essentialem Theologi appellant, dicta sint. Sed est alia tam corporis, quàm animæ gloria essentialem consequens, quâ Virgo beatissima non minùs quàm illa priore Sanctos omnes longo interuallo antecellit. Constans Theologorum doctrina est, ad gloriam animæ accidentalem varias pertinere reuelationes, quæ beatis extra Verbum, vti loquuntur, fiunt: multarum item rerum impetrationes aliquorum effectuum, ad hæc gaudia quædam incredibilia, quibus mirificè cumulantur, quæ omnia in Virgine præ ceteris abundarũt. Idem dicendum de glorioſi corporis dotibus omnibus, impassibilitate nimirum, subtilitate, agilitate, & claritate, quas vt docet Franc. Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 21. sect. 4. tantò excellentiùs ipsa præ reliquis obtinuit, quantò perfectiori animæ beatitudine eos excedit. Si enim, vt ait B. Bonauentura c. 6. speculi, *beatorum corpora, his quatuor dotibus Deus glorificauit: quantò magis corpus* MARIÆ, *quod ipsum glorificatorem omnium genuit*, &c. Denique triplicem illam aureolam excellentiùs quàm ceteri quoque omnes est adepta; est autem Aureola, vt S. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. a. 5. q. 7. docet, priuilegiatum quoddam præmium, respondens priuilegiatæ victoriæ circa opera perfectionis, in quibus homo maximè Christo conformatur. Vnde satis liquet quanto iure eiusmodi aureolæ ad eam omnes spectarint, eaque vniuersos illarum præstantiâ ac perfectione anteuerterit, quæ omnes diuina illâ conformitate excessit.

Quantà Maria gloria accidentalit

Dotes gloriosi corporis.

Suarez.

Bonauent.

Triplex Aureolæ.

S. Thom.

Quod & multis antè seculis legimus fuisse adumbratum, præcipuè Genesis 22. vbi præcipiens Deus Abrahæ, vt illi dilectum filium suum Isaac (Christi Domini typum ac figuram) sacrificio offerret: *Vade*, inquit, *in terram visionis, atque ibi offeres eum super vnum montium.* vbi Hebræi legunt מוריה siue מוריא: atque hinc 2. Paralip. c. 3. terra illa visionis seu Moriæ, *Mons Moria* appellatur: *Et cæpit Salomon ædificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria.* vbi Lyranus: *Moria, id est, visionis, ille est locus in quo Abraham obtulit Isaac.* Vt præsignificaret hominibus, locum illum quo Dei filius induturus hominem esset, in quo mundum redimeret, appellari debere montem Moria, altum, sublimem, excelsum, nempe MARIAM, vt probat grauissimus ille author triumphi Christi contra infideles tit. 16. Et fauet Etymologia; cùm enim Nomen MARIA vsurpatur, quid aliud, quàm alluditur ad Montem illum sacrum

Maria mons Moria comparatur.

Gen. 22. 2.

2. Paral. 3. 1.

Lyranus.

Moria, qui MARIAM propiùs repræsentat. Nam præterquam quod eadem illa complectitur, quæ סְרִים significat, addit excelsam illam significationem, vnde aliæ omnes, vt è fonte dimanant: quod prouiderit Deus in monte, & sublimi MARIÆ humilitate victimam, scilicet Christum, qui in ea conceptus fuit & natus, vt fieret pro mortalium salute victima nobilissimi holocausti. Consonat his Isaias cap. 2. *Et erit*, inquiens, *in nouissimis diebus præparatus Mons domus Domini in vertice Montium, & elevabitur super colles.* Isaiæ 2. 2.

Quem locum ad præsens nostrum propositum applicat S. Gregor. sup. 1. Reg. cap. 1. cùm sic loquitur: *Potest autem huius montis Nomine beatissima semper Virgo* MARIA *Dei genitrix designari; Mons quidem fuit, quæ omnem electa natura altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. An non Mons sublimis* MARIA? *quæ vt ad conceptionem æterni verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, vsque ad solium Deitatis erexit?* Atque his curriculo ac velut per Satyram à me commemoratis, patere arbitror satis, quàm Nominis sui dignitatem egregiè tuita sit MARIA, verè *exaltata, eminens atque excelsa* secundùm Nomen suum. Laudent itaque & benedicant tibi, ô Rex gloriæ magne, omnes Angeli tui, laudet, & superexaltet gloriam tuam gloria matris tuæ, vt orbis terrarum audiat, & intelligat vniuersus; sicut nullus est filius similis tui, ita nullam quoque reperire sit matrem similem huic, quam tu tantopere exaltasti. S. Gregor.

PAVSA SEXTA.

MARIA *rectè Stilla maris dicta fuit, prout docet Etymon sextum Nominis sui, & quomodo?*

QVam antè Nomenclaturam Lectori meo defensam, stabilitamque exhibui, nunc vitæ, morumque virginalium conformitate testatam ostendere propositi mei est, vt non tam MARIAM, quis ex Nomine *sublimem excelsamq;* suspiciat, quam ex eodem *humilem modestamq;* agnoscat. Stillam itaque maris suo Nomine præfert MARIA. Quid Stilla? res modica sanè, vilis, ac parum distans à nihilo, vnde Esaiæ 40. legimus: *Ecce gentes quasi stilla situlæ*: quæ verba explicans S. Hieron. *Quomodo*, inquit, *si à situla modica stilla fluat, à portante negligitur: ita vniuersa gentium multitudo, supernis ministerijs comparata, & Angelorum multitudini pro nihilo ducitur.* Quod, teste Clemente Alexand. l. 7. Strom. Theognis notat, *Vos*, inquiens, *Megarenses, neque tertij estis, neque quarti, neque duodecimi, nec vllo in numero aut ratione, sed vt pulvis quem projecit ventus, & vt gutta cadit.* Rursum sicut stilla situlam neque grauat si maneat, nec leuat si excidat: sic homines, neque si pereant omnes, quiquam relinquunt vacuum; neque si in natura rerum sint, aliquid occupant, aut implent, si tam vastam maris, terræque amplitudinem spectes: vnde Sap. 11. totus terrarum orbis coram Deo dicitur esse, *quasi gutta roris ante-lucani*, quæ scilicet manè ante lucem ex frigore nocturno condensata, constrictaque radiis Solis refractis tepescens liquatur, ac rorulenta delabitur in terram, & statim vel ab ea, vel à sole sorbetur & euanescit. Quod sapiens illa Thecuitis non ignorabat, cùm diceret 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in terram* (guttatim scilicet) *quæ non reuertuntur.* Quantula igitur res stilla! nihilo proxima, humanæ inanitatis lucidum argumentum, quod non tam nomine suo expictum, quàm moribus expressum MARIA circumtulit, ne, quam in ea gratiæ, gloriæque celsitatem laudauimus, aliâ quàm summâ quadam animi demissione, suæque abiectionis intimâ cognitione assecutam esse sciremus. Respiciebat illa siquidem ad humanæ naturæ abiectionem, ad sexus feminei fragilitatem, ad paupertatis suæ spontaneam conditionem, propter quam humano erat fauore destituta; norat, & perspicacissimâ prudentiâ suâ exploratum habebat, quod postmodum S. docuit Augustinus serm. 10. de verbis Domini: *Magnus esse vis, à minimo incipe, cogitas magnam fabricam construere celsitudinis, de fundamento priùs cogita humilitatis*: vnde ipsa B. Molefildi, cælesti viso exposuit, se primam ex omnibus virtutibus humilitatem dilexisse, eique à prima statim infantia operam dedisse, quam numquam intermisit. Legerat præterea, alteque imbiberat, quod Sapiens Eccli. 3. dictauit: *Quanto magnus es humilia te in omnibus, & coram Deo gratiam inuenies.* Hinc quò altiùs à Deo eleuaretur, eò submissiùs se deprimebat, ita vt se tantopere euehi à Deo, vel illo ex capite boni consuleret quod eo maiorem deijciendi se occasionem inueniret. Et hunc quidem in modum doctus aliquis ac locuples auctor priora illa verba Mariani Cantici interpretatur, *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.* id est, propterea lætitiâ exilit spiritus meus, quia animam meam magnificauit, atque extulit. Cur autem tanti gaudij materiam exaltatio præbuit, statim ipsa subiungit: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.* hoc est, quia ad eam altitudinem extollens me, maiorem mihi occasionem obtulit humiliandi me, quam cùm ego acceptassem, me ille respexit, ac comprobauit. Quod vt clariùs perspiciatur, audire iuuabit Angelo paranympho respondentem, à quo dum in matrem Dei postulatur, sic legitur esse locuta: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* Quis sermo hic? cuius eloquium, famulæ, an Matris? in Dominam eligitur, ac supra totum id quod creatum est extollitur, & infra omne, quod vsquam est, se abijcit, velut ideò sese ad hoc honoris fastigium, culmenque adduci permiserit, vt tantò profundiùs depressa, in abyssum

Maria sublimis & humilis.

Quid stilla nomine intelligendum. Isai. 40. 15.

Clem. Alex.

Quomodo Maria stilla?

S. Augustin.

Eccli. 3. 20.

abyſſum ſe demitteret humilitatis, dum hinc ſui vilitatem atque abiectionem, inde verò Dei magnitudinem & maieſtatem contemplata, infimum atque poſtremũ ſeruitutis genus, quod eſt, alterius eſſe mancipium, ſummâ animi ſubmiſſione elegit, vt cum Bernardo dicere liceat, etiamſi *ex virginitate placuerit, tamen ex humilitate concepit, ſine qua dicere auſit, nec virginitas eius Deo placuiſſet.* homil. 4. ſup. Miſſ. O verè Stillam MARIAM! ſed maris magni ſtillam, id eſt, Dei ſui vnicam æmulatricem.

S. Bernard.

Audierat Dei filium in ipſa carnem induere velle, eoque ſe voluntate ſua demiſſurum, vt homo eſſe, dicique pateretur: tanto humilitatis exemplo prouocata MARIA, & ipſa audere aliquid, quoque ſanguine proximior, eò virtute ſimilior futura ad infimum ſeruitij gradum ſe demiſit, quod B. Albertus magnus flexis in terra genibus, manantibus vbertim lacrymis ab ea factum arbitratur.

Albert. M.

Malum maximum ſeruitus eſt. Rhodigin.

Tradit Cælius Rhodiginus omnium ſapientum ſententiâ, inter cetera temporis mala, malum maximum numerari ſeruitutem: Virgo diuina vt ſupremum humilitatis gradum conſcenderet, ancillæ ac ſeruæ conditionem ſibi tribuit, cùm vt infinitam Dei maieſtatem in ſe totam reciperet ſe ipſam priuatiuâ quodammodo infinitate induit, ſuum agnoſcendo nihil; vnde Vatablus cœleſte illud carmen ſic interpretatur: *reſpexit nihilitatem ancillæ ſuæ.* Vt bene S. Bernardin. tom. 2. ſerm. 51. c. 3. de hac re loquens ſcripſerit: *ſicut nulla poſt filium Dei creatura tantum aſcendit in gratiæ dignitate, ſic nec tantum deſcendit in abyſſum humilitatis*: Vnde nulli quoque in hoc ſeculo datum eſt tantum guſtare nihilum creaturæ, quantum hîc ipſa guſtauit. Quod nullâ re meliùs quàm ſtillâ exprimitur, quæ exilitatis ſuæ ſat conſcia, quò magis in aërem tollitur, eò magis quoque attenuatur. Vnde totus attonitus atque obſtupefactus Bernardus, *Qua eſt hæc*, ait, *tam ſublimis humilitas, quæ cedere non ſolet honoribus, inſoleſcere gloriâ neſcit? Mater Dei eligitur, & ancillam ſe nominat. non mediocris ſanè humilitatis inſigne, nec oblatâ tantâ gloriâ obliniſci humilitatem. Non magnum eſt eſſe humilem in abiectione, magna prorſus & rara virtus eſt, humilitas honorata.* hom. 4. ſup. Miſſus. Quæ ſi de illa dici, credique meruerint antequam Dei mater eſſet effecta, quantò profundiùs, iuxta regulam ſuprà datam, deſcendiſſe arbitrabimur, poſtquam eum dignitatis gradum erat conſecuta? vno hîc ſed & eodem certiſſimo contenti erimus argumento. Saluâ iam virginitate, portento nunquam antea viſo, ſuum mundo ediderat Seruatorem, dies quadrageſimus, idemque luſtricus appetebat, quo Moſaico ritu puerpera prolem maſculam enixa purganda erat vetere inſtituto; accurrit MARIA, & velut vna de triuio peccatrix, purificationis legem obſeruat. Obſtupuit hîc S. Bernardus, & humilitatem hanc cum ea, quam Chriſtus in Circumciſione exercuit, comparauit: *ſi quo modo*, inquit, *Deus poſſet non agnoſcere filium in quo ei bene complacuit, ex hoc ſigno maximè tum poterat ignorare.* Pari ratione de MARIA Purificationis tempus explente dicere licet: Si fieri poſſet vt tota SS. Trinitas ignoraret aliquid, vel non agnoſceret, ſanè tunc MARIAM minimè agnouiſſet, cùm illam purificari conſpexit. Non, inquam, agnouiſſet Pater filiam, Spiritus ſanctus Sponſam, Filiùs parentem ſuam. Spiritus enim Sanctus eam obumbrârat, vt integrâ virginitate conciperet; Filius inuiolato ſigillo, ventris clauſtra euaſerat; Pater ſpeciali adoptione ipſam ſibi filiam vendicarat, vt ſcilicet filio matrem, & Spiritui ſancto ſponſam intemeratam offerret. Ergo ſi ignoratio in diuinas perſonas caderet, vtique MARIAM ſe purificationis legibus ſubijcientem ignoraſſent. En quàm in ſe verè expreſſerit Sapientis conſilium, *quanto maior es, humilia te in omnibus*: volens humilitatis menſuram, excellentiæ ſuæ ac magnitudini adæquare, dum ſe tantundem per humilitatem demittit, quantum à Deo per gratiam fuerat exaltata; de mari omnium gratiarum, facta ſtilla, ſeu gutta maris immenſi, ſed in oculis ſuis, animo & cogitatione ſua, non Dei. Cumque cœperimus pulcherrimam hanc ſtillam exilitate ſua tam nobilem, tenuitate admirandam, propiùs contemplari, oculos iſtuc identidem non pigeat reflexiſſe, dum Virgo regia ſuſtinuit ſe fabro nuptum collocari, quem velut familiæ caput omni reuerentiâ proſequatur, cuius impetio ſubdatur, Dominum agnoſcat: at ne mirere, *ſtillam maris* ſe eſſe reputabat, cuius minima vel nulla æſtimatio eſt.

Vatablus

Bernardin.

Bernardus.

Summa Virginis humilitas variè expreſſa.

1. In Angelica ſalutatione.

2. In Purificatione.

Romani Cæſaris edicto ſubditam ſe ſtitit Bethlehèmi, cenſum pependit. Nemo dicentem audijt, quid ad me Romanus Imperator? maiorem geſto Dominum, cumque in propinqua vrbe, ſed nimis inhoſpitabili tectis omnibus excluderetur, non offenſa, non excandeſcens, nemini malè precata, ſubmiſſiſſimè antrum ſubijt, quid mirum? Stilla modico ſpatio contenta eſt. Poſt abitum Domini in cælum ad Cœnaculum cum diſcipulis ſe contulit, & hîc vltima nominatur mater Chriſti, vt quæ poſtremo loco confederat. Nam Lucas poſt Apoſtolorum expreſſa Nomina: *Hi omnes*, inquit, *erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus & MARIA matre* IESV. Quàm illa filij monitum ſeruaſſe dicenda: vade & recumbe in nouiſſimmo loco! in promptu cauſa eſt, Stillæ naturâ deorſum tendunt. Ita Stillam in Ancilla, & Ancillam in Stilla, totum autem in MARIA licet inuenire. O humilis Stilla! tuum eſt regnum, tuum eſt imperium, tu inuincibilem expugnas, vincis omnipotentem. *Cùm eſſem parvula*, inquiebat, *placui Altiſſimo*,

In Bethlehem humilitate diuerſatus.

In cœnaculo Apoſtolico.

Quomodo Christus respexerit humilitatem Mariæ? Auguſt.

mo, & verum eſt, *reſpexit enim humilitatem ancillæ ſuæ*, quod verbo, exemploque ſuo ſat filius comprobauit, cùm morti vicinus, cruci affixus, ſeſe à Patre derelictum expoſtulans, eundem Prophetæ verbis ſic allocutus ait: *reſpice in me & ſaluum fac filium Ancillæ tuæ.* Quæ verba expendens S. Auguſtin. ad eum ſenſum retulit: *Saluum fac filium eius, qua Gabrieli Archangelo reſpondit: Ecce Ancilla Domini &c.* Quo liquet, cùm Chriſtus Dominus ſe ab æterno Patre derelictum ſenſiſſet, vt modum aliquem inueniret, quo ſibi iam morituro auxilium eius impetraret, nihil omnino præſentius reperiſſe, quàm eius ſe filium appellare, quæ ex ſumma animi ſui demiſſione dixerat: *Ecce Ancilla Domini.* Cognouerat namque, & clariſſimè perſpiciebat æterni Patris ſui voluntatem eò ferri, vt filius ſe in paſſione humiliaret, ac penitus demitteret, in quo vt Patri ſatisfactum iam eſſe oſtenderet, ait: *Saluum fac filium Ancillæ tuæ.* Quod idem eſt ac ſi diceret, Saluum fac filium eius, quæ dixit: *Ecce Ancilla Domini*; id eſt, vt voluntati Patris cœleſtis, quæ me humiliari, ac deprimi decreuit, ſatisfiat; illud obſecro, vt ſi quidem filijs licet parentum officia velut propria recenſere, & illis propoſitis beneficia ſibi poſtulare; illud profundiſſimæ humilitatis obſequium mihi liceat commemorare, quod præſtitit mater mea, cùm dixit: *ecce Ancilla Domini.* Id enim abundè ſummi parentis voluntatem, quæ ipſum per mortem humiliare decreuerat, explere poſſe exiſtimabat, ſi Matris humilitas, tamquam propria ipſi adſcriberetur.

S. Valerian.

O Stilla potens, quantò minor, tantò valentior! vnde S. Valerianus hom. 14. de bono humilitatis; *bene*, inquit, *humilitas ſemper illæſa eſt, neſcit enim vinci, cui non eſt cauſa pugnandi.* Bene itaque ac ſanctè cum Virgine nexa humilitas eſt, vt Nomine MARIÆ humilitas nobiliretur. Quære iam quod Nomen inſit humilitati? MARIÆ, nec grauatè reſpondebo, ita Virgo ipſa non magis feſtiuè quàm verè ad S. Birgittam lib. 1. reuel. cap. 29. *Duæ*, inquit, *ſunt Dominæ, vna quæ non habet Nomen ſpeciale, quia indigna eſt Nomine, & hanc ait ſuperbiam eſſe; alia eſt humilitas, qua vocatur* MARIA, *vt humilitas ipſa, quò nobilior, & magis conſpicua appareret tam ſancto Nomine inſignita ſit.*

Altera ratio cur Maria ſtilla maris.

Nec vna hæc, aut ſingularis eſt Etymologiæ noſtræ ἀπόδειξις, fœcundior eſt quàm vt ſola ſit. Stillam maris alio prætereà ex capite MARIA exhibet, per quam ſcilicet mare non iam decumanos fluctus ſuos ad terram allidere, eamque obruere, ſed mitioribus ſtillis irrigare conſueuit: hoc eſt, Deus, quem ratione copioſiſſimæ, atque abundantiſſimæ naturæ ſuæ, non ſemel mari comparatum legimus haudquaquam iam, vt olim, in hominem efferueſcere, iramque ſuam in nos effundere, ſed ſtillare ſolet. Clarius id, quàm vt dubitandi locus ſit, incarnatæ Sapientiæ Vates & Amor Ioannes exprimere viſus eſt, cùm Apocal. 15. iram Dei iam phialis contineri, atque ex ijs in noxios effundi teſtatur. Phialæ anguſti ſunt oris, vnde ex eis ira non confertim effluere, ſed guttatim ſtillare conſueuit. Miſericordiæ mater diuina iudicia temperat, ne iam Dei omnipotentis iram in peccatores effundant, ſed ſtillent, & admonendo potiùs, quàm interimendo caſtigent, vt non inconcinnè Nomen ab eo, cuius cauſſa eſt, traxiſſe videatur. Apoc 15. 7.

PAVSA SEPTIMA.

MARIA *vitè Dei imitatrix fuit, ratione Etymologiæ ſeptimæ ſacri Nominis ſui.*

Deus nobis ad imitandum propoſitus. Ambroſ.

RES vna eſt nulli dubia aut ignota, præter eſſentialem Dei imaginem, quam homo anima præfert, virtutibus quoque Conditorem ſuum exprimere debere: Quod olim ita monuiſſe viſus Ambroſius tract. de dignit. hominis c. 3. *Sicut*, inquit, *Deus Creator, qui hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam creauit eſt charitas, eſt bonus, eſt iuſtus, patiens, atque mitis, mundus & miſericors, & cetera virtutum ſanctarum inſignia, qua de eo leguntur: ita homo creatus eſt, vt charitatem haberet, vt bonus eſſet, vt iuſtus, vt patiens, atque mitis, mundus & miſericors foret, quæ virtutes, quantò plus quiſque in ſeipſo habet, tantò propior eſt Deo, & maiorem ſui Conditoris ſimilitudinem gerit.* Verùm cùm pro his tenebris, in quibus degimus, nec eum ſatis contemplari, nec diſtinctè ſatis concipere, vt aptè exprimeret, homo poſſe videretur, miſit Pater filium ſuum, & in eo homine, quo illum induerat, diuinam illam ideam hominum oculis perſpicuè contemplandam dedit. Fecit autem illum ſimilem nobis, vt noſtrarum omnium actionum compos ipſe eſſet, & nos eaſdem diuini amoris typo inſignitas in illo faciliùs intueremur, ac ſuauiùs, libentiusque exprimeremus. Tantâ ſiquidem virtutum omnium perfectione vitam eius exornarat, vt actionibus omnibus eius, interior illa idea ac diuinæ ſanctimoniæ forma manifeſtè promicaret, & in eo *appareret benignitas & humanitas Dei, omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria ſobriè, iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo.* Vtque nulla de hac eius voluntate oriri poſſet dubitatio, præceptum eidem impoſuit hominem redimendi, non quibuſcumque modis, qui ſufficere huic operi potuiſſent, ſed eiuſmodi actionibus, quæ nobis exemplaria forent eum propiùs ac certiùs imitandi. Vnde de ipſo Propheta edixit Thren. 4. *In vmbra tua viuemus in gentibus*, vti ea verba ad imitationem eius referenda tradit Origenes in Catena dum ait: ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα; τοῦτ' ἐστὶν, ἐν μιμήσει αὐτοῦ: *In vmbra eius viuemus* *Ad hoc Dei Filius homo factus eſt.* Thren. 4. 20. Origen.

viuemus, hoc eſt, ad imitationem eius. Atque vtinam conſilium iſtud ſucceſſiſſet! verùm & longo vſu ac rerum tractatione compertum eſt, ab hac paſſim aberrare multi, alij in ea claudicare, nonnulli lentè & otiosè progredi, cùm ad ſuas illas actiones verba ac deſideria hanc perfectionis regulam vel nunquam admouerent, vel eâ vti prætermitterent, aut ſi actiones aliquas ad hanc normam dirigerent, non tamen omnes, nec conſtanter: ita vt quanta inter pictores in exprimendo alicuius vultu, tanta in Chriſti Saluatoris imitatione diſſimilitudo appareret: nam quidam eum non norant, alij nunquam intuebantur; nonnulli intuebantur quidem, ſed temerè, & ſubtiliores virtutum eius lineas nec percipiebant, nec attendebant; aut ſi attentè intuerentur, aut nihil, aut parum in ſe exprimere laborabant.

In Maria Deus perfectam ſui imitationis formam nobis oſtendit.

Quapropter omnino neceſſe erat vnam aliquam creaturam reperiri, quæ perfectiſſimæ imitationis formam & ipſa conciperet, & exemplo doceret; atque hæc fuit beatiſſima Virgo MARIA, cuius vel ſolum Nomen id loquitur, cùm politiſſima illa ſua etymologia nobis Dei Imitatricem repræſentat, quod ipſa non minùs fideliter adimpleuit, quàm feliciter præ ſe tulit. Quamuis enim Deus in nobis & ſingulis creaturis reluceat ac cognoſcatur, in nulla tamen tam clarè ac tam expreſsè conſpectus eſt, quàm in MARIA. vt rectè S. Auguſtinus dixerit: *Si formam Dei te appellem, digna exiſtis.* vnde Chryſol. ſerm. de Annunt. *Tanta eſt Virgo, vt quantus ſit Deus ſatis ignoret, qui huius Virginis mentem non ſtupet, animum non miratur.* Nec tantùm eſſentiæ ac perfectionum Dei Imitatrix fuit, ſed etiam perſonarum ac proceſſionum diuinarum aliquid in ſemetipſa adumbrauit. Sicut enim Deus ex Deo eſt, ſic Deus ex MARIA; & ſicut Deus Deum generat, ſic MARIA Deum: & ſicut Deus ex ſubſtantia Dei eſt, nempe Filius, ſic idem Filius Dei ex ſubſtãtia MARIÆ, quantum ad carnem: & ſicut natiuitas illa eſt abſque corruptione, ita & natiuitas hæc fuit incorrupta. Ibi Pater in ſplendoribus ſanctorum generat Filium, nullâ concupiſcentiâ ductus: hîc Mater inuiolata Filium gignit ſine carnis voluptate.

S. Auguſt. Chryſol.

Perfecta filij ſui imitatrix fuit Maria.

Sed neque hîc ſtetit diuina Imitatrix, ſed vltra tetendit cùm ante omnes, Chriſti Filij vitam in ſe optimè expreſſit: quemadmodum enim ab homine condito nemo meliùs perfectiuſque Incarnationis myſterium, eiuſque ſcopum aut modum penetrauit; ita hoc ſibi, totique mundo exemplar abſolutiſſimum à Deo conceſſum eſſe, clariſſimè intellexit. Et verò ſi ſanctiſſima Trinitas ſaluti hominũ promouendæ vnicè intenta omnes Chriſto conformes cernere, eique quàm ſimillimos apparere deſideret; quis dubitet *facierum* hanc *Principem* iſtuc à Deo præſcitam ac prædeſtinatam, vt exemplari illi, quàm fieri poſſet perfectiſſimè ſimillima redderetur?

A Certè & in ipſo vitæ illius genere, quantum ſexus patiebatur, & in virtutum heroicarum exercitiis, & in ſecundarum aduerſarumque rerum euentibus id à Spiritu ſancto intentum conſpicitur, vt Filio ſuo tota conformis, moribuſque ſimillima appareret. Nec vlla poteſt eſſe dubitatio, quin ipſamet Virgo à primo concepti Verbi momento, ac deinceps totius vitæ decurſu, ad lucidiſſimum illud exemplar charitatis Dei & proximi, humilitatis, patientiæ, manſuetudinis, aliarumque virtutum plurimarum, quod tum fidei, tum ſapientiæ altioris oculis aptiſſimè penetrabat, ſuos omnes actus, & motus, verba, ac cogitatus compoſuiſſe laborarit. Et verò nihil faciliùs fuit, quàm vt diuinus ille Sol radiis ſplendidiſſimis ſuam Matri in vtero
B ipſum geſtanti lucem afflaret, & vt erat eius anima leuiſſima ſpeculi inſtar nitidiſſimi, eam in quotidiano vitæ vſu idem ille iuſtitiæ Sol perpetuò illuſtrans, perfectam in illa ſui ſimilitudinem ordinaret.

Amor imitationis optimus artifex.

Accedebat incredibilis quidã in eum amor, quo præ cæteris omnibus accenſa, totis animi viribus in illum rapiebatur, qui certè amor optimus huius imitationis artifex erat, cùm non ſimiles tantùm efficere, ſed & in vnum quodammodo cogere eius proprium ſit. Quapropter ſi gentium Apoſtolus dicere poterat, *viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus,* Gal. 2. Gal. 2. 20.
Quid Virginem hanc dicere potuiſſe arbitrabimur? in qua character ipſe diuinus nouem
C menſibus eadem cum ipſa vita vixerat: nimirum ſicut in IESV viuebat MARIA, qui vitam ei dederat naturalem, ita in MARIA IESVS, à quo vitam ipſa gratiæ, & diuinæ cuiuſdam ſanctitatis radios, ac ſimilitudinem participarat. Et certè eò dirigebatur tota Virginis occupatio vt Deum in homine, Dei filium in ſuo filio, hominem item Deo vnitum, & filium ſuum Dei ipſius filium non otioſum, ſed operantem perpetuò tum interiùs tum exteriùs contemplaretur. Hinc *comes indiuidua & perpetua Ieſu ſectatrix*, vt eam vocat S. Irenæus, filij veſtigijs Irenæus.
tum corpore, tum animo ſemper inſiſtens, eius triduanam abſentiam ſine ſumma quadam triD ſtitia ferre non potuit; ad crucem vſque & mortem fideliter ſecuta eſt, vt in ſuprema illa vitæ eius ſcena, quando exempla dari ſolent efficaciſſima, patientiæ, humilitatiſque, & charitatis formulam, quam deinceps totâ vitâ imitaretur, addiſcere poſſet. Atque hinc meritò Euangeliſtæ teſtantur *conſeruaſſe eam omnia*, quæ in filio videret, audiretue, conferendo ſingula *in corde ſuo*. Nimirum magnâ ſolicitudine diuinas Chriſti perfectionum ideas ab eius actionibus abſtractas in animo ſuo efformabat; ad quas deinde cum ſuis actionibus collatas, ſe, vitam ſuam, & mores omnes ad earum ſimilitudinem componebat, vt meritò MARIA, id eſt, *Dei Imitatrix* fuerit appellata: quodque

olim

olim Græcorum ſchola pro Elogio ante ſe tulit Ἔργον θεῷ, id reapſe feliciùs præſtitit mulier Nominis ſui. Longa olim eáque diuturna ſacrarum litterarum interpretes exercuit diſputatio, cur nubecula illa, quam ſeruus Eliæ vidit, hominis faciem præ ſe tuliſſe ſcribatur? ſic enim refert Sacra Regum hiſtoria lib.3.c.18. *In ſeptima autem vice ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis.* Pagninus, *viri*, legit. Si quid tamen in me ſenſus ac iudicij eſt, obſcuræ quæſtioni ex præſenti etymologia lumen fœnerabo. Hæc nubes figuram noſtræ Virginis referebat, ſed cur veſtigium viri habet, quæ mulier fuit? An quia in Chriſtum, quem genuerat, ita immigrauerat, & tam perfectè eius virtutes imitabatur, vt diſtingui ab illo poſſe non videretur? Vtique profectò, nec abſque ratione, de qua audiendus Ioannes Patriarcha Ieroſolymitanus de inſtitut. Monach.c.33. *Ecce*, inquit, *nubecula parua quaſi veſtigium hominis aſcendit in Carmelum, quia Maria in hoc ſuo ſpirituali aſcenſu, non feminam, quam imitaretur, ſed hominem diuinum habuit exemplum.*

3.Reg.18. 44. *Nubecula Eliæ Maria.*

Ioan. Patr.

Præluit in imitatione Dei Maria, nos præeuntem ſequamur.

Imitata eſt igitur Deum ſuum Virgo, & ſimilis facta eſt filio Mater, ſic Nominis ſui dignitatem, ſic veram gloriam conſecuta. Præiuit omnibus MARIA, omnium eſt, pro viribus præeuntem ſequi. Multa in Virgine admiranda ſunt, multa præterea & imitanda. Cùm Perſarum atque Medorum Regina Eſther incederet, famulam habuiſſe legitur quæ ponè Dominam ſequens defluentia in terram veſtimenta colligebat. Eſth.15. Idem hîc fieri amat; ſatis cuique fuerit, vel optimo pugili, ſi vel ſaltem infimos, & poſtremos virtutum gradus, qui in Virgine fuerunt, attingat: ſatis fuerit ſi religione maximus, ad Virgineæ ſanctitatis minimum peruenitat gradum, vt ea imitetur, quibus terram, vt ita dicam, Virgo tangit, hominibus ſe demittit. Et quidem illâ Eſtheris ancillulâ, quæ veſtes Dominæ ſuſtentabat, humanum genus ſignificari, MARIÆ virtutibus & exemplis colligendis deſtinatum, notauit etiam S.Bonauentura in Speculo, lect.3.dum ait: *Per Reginam Eſther intellige* MARIAM *Reginam; anima humana famula eſt, quæ Dominam ſuam* MARIAM *ſequitur in mundo; ſequitur certè, colligens veſtimenta Domina, virtutes ſcilicet & exempla* MARIÆ. Felix qui vel fimbriam horum veſtimentorum, quibus eam induit Dominus ex alto, attingere poteſt.

Eſther 15.

Bonauent.

FAVSA OCTAVA.

MARIA *optimè Fluuia maris temporanea dicta ſecundùm Etymon octauum Nominis ſui.*

Philo.

QVod olim Philo ille Iudæorum diſertiſſimus, lib. de Decalogo ſcripſiſſe legitur de omnibus: *ſemper Nomen rem tamquam vmbra corpus ſequitur*, id ego hodie bonâ Lectoris veniâ, inuertens, de Virgine noſtra dicendum arbitratus ſum, in qua ſemper res Nomen, tamquam vmbra corpus; ſecuta eſt. Laus magna profectò, ac paucis conceſſum priuilegium, vt quam Nomine gloriam præ ſe ferant, geſtis eandem ingenuè proteſtentur: hinc reapſe Valerij, Alexandri, Simones, Agnetes, Catharinæ pauculæ, Nomine verò plures. Pulcra Nomina amamus omnes, rem verò ipſam ac Nominum vitam propudiosè negligimus: cùm enim *verba*, vt monet Tertullianus in Scorpiaco, *non ſono ſolo ſapere, ſed & ſenſu, nec auribus tantummodo audiri debeant, ſed & mentibus, factis, vitaq; tota Nominis dignitas ſuſtinenda eſt.* Hæc laus MARIÆ eſt, quam non ita præclariſſimi ſui Nominis vmbra oblectauit, quin ad ipſius naturam atque *veritatem* accuratiùs exprimendam totâ contentione propetaret. Octauus hic teſtis eſt quem grauem ac minimè obſcurum in hanc rem ipſe produco: *Pluuiam maris temporaneam* ſuo Nomine includit MARIA, nec minus ſuis moribus expreſſit. *Pluuia*, vt Philoſophus definit, *nubes eſt in aquam conuerſa, & guttatim decidens*: ſiue, *eſt aëris quædam impreßio ex vapore frigido & humido in nubem congregato, ac deinde per calorem verſus terram reſoluta*, quod ita fieri conſueuit: vapores humidi ex aqua & terra exhalantes, ad mediam aëris regionem eleuantur, ibique propter loci frigiditatem in corpus nubis condenſati, ac deinde calore radiorum Solis motuque firmamenti ac ſphæræ ignis tepefacti guttatim in pluuiam diſſoluuntur. *Gutta*, inquit Albertus, *rotundantur, vt tutiùs contra ambientem aërem ſe protegant. oblongiores tamen paullò eſſe credo, ac ſurſum faſtigiatas, quia pars vaporis grauior in gutta baſim deſluit, ſpiritu in ſuperiora ſe recipiente.* Quis hîc non videat atque exclamet: *Conueniunt rebus Nomina ſæpe ſuis!* An non MARIA pluuia illa eſt, quam de mari huius mundi aſſumptam, in nubem leuem ac candidam Dei manus efformauit? vt iam diuinæ Iuſtitiæ Sole excocta, radiiſq; cæleſtibus incaleſcens ac feruore dilectionis reſoluta, gratiarum nobis pluuiam abundanter afferret? hoc variæ prophetiæ præmuntiarunt, prodigia commonſtrarunt, atque ipſamet ratio omnis conuenientiæ nexus ſtabiliuit. Ordiamur à primo.

Res Nominis ſequi debet.

Tertull.

Ariſtot. *Quid pluuia ſit, & quomodo defluat*

Alberc.

Auctor eſt Flauius Ioſephus l.15.Antiq.c.14. Herodem octauo decimo ſui regni anno, poſt tot præclara, vt ait, facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud animo concepiſſe, Dei ſcilicet templum, priore, quod Zorobabel tumultuario ſatis opere excitârat, deiecto, nouum ædificare. Quod dum facit, toto eo tempore per ſeptennium integrum nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantũ imbribus deſcendentibus ne ædificatio, vel tantillum interrumperetur.

Ioſephus. *Toto ſeptennio quo templum Hieroſolymitanum ædificatum eſt pluit de nocte. Quare ei in gratiam eius virginei.*

peretur. Scribit autem acceptum id veluti per manus à maioribus ad ſua vſque tempora peruenisſe, nec cuiquàm id vero abſimile viſum iri pollicetur, qui diuinam prouidentiam in templum æquâ rationis lance exploratit. Hæc ille, in quibus operam Hiſtorici laudo, commentarium verò ſuſpecto, credo namque pluuiarum miraculum non in obſequium templi, iam cum cæremoniis ſuis ac religione obſoleſcentis, ſed in MARIÆ gloriam iuxta templum natæ contigiſſe. In qua opinione non parum confirmat me nubecula illa parua humanum primò veſtigium non excedens, quam puer ille Heliæ de mari aſcendere, ac mox in immenſum auctam imbres toto cælo largiſſimos effundere conſpexit, vtique in ſignum ac portentum affutram in tempore Virginem Deo-homine grauidam, de qua velut nube quadam fœcundiſſima, aquæ illæ tam diu mortalibus deſideratæ profluerent, quibus orbis terrarum rigaretur vniuerſus. Et de hac quidem audiſſe iuuabit B. Albertum Magnum in Bibliis Marianis nuper à tineis & blattis Sulatenſis Bibliothecæ per R.P.F. Vincentium Iuſtinianum vindicatis: hic itaque ad 3. Reg. 18. ſic loquitur: *Nubecula parua, id eſt, MARIA, parua per humilitatem, ſed immenſa per gratiam aſcendebat in natiuitate ſua mundo apparendo: per naturam quia nobiliſſima: per gratiam, quia omni gratiâ ditiſſima: per gloriam, quia ſuper omnes choros Sanctorum exaltanda: de mari id eſt, de hoc mundo. Et dixit Elias, id eſt Chriſtus. Sonus multæ pluuiæ eſt, id eſt gratiarum, omnes compluens, & gratiam quærentibus infundens. Cumq; ſe verteret huc atque illuc, facta eſt pluuia grandis, nam de plenitudine eius accipiunt ſinguli, & vniuerſi*, inquit Bernard. ſerm. 3. in Annunt. hactenus Albertus.

Pluuia grãdis ex nubecula parua Eliæ. Virginis Mariæ figura.

Albert. M.

Sed eſt & aliud aquarum prodigium, quo hæc etymologia non patum confirmatur, videlicet *Probatica piſcina*, in quam Angelus Septembri menſe, quo nata Deipara eſt, moturus aquã deſcendere ſolebat, vt quicumque prior eamdem ſubijſſet, ſanus fieret, à quacumque detineretur infirmitate. Erat autem Piſcina hæc lacus modicus, qui pluuialibus aquis exundans lauandis templi hoſtiis inſeruiebat. Sed vnde modica vis hæc in naturalibus aquis? quando ea notari cœpta eſt? Et primò quidem virtus hæc ad medelam ægrotum nouitia videtur, ſecus libri Regum annales ac Paralipomenon, qui etiam minutiſſimas res templi non prætermiſerunt, aliquam huius memoriam ſeruaſſent. Non traxit autem religionem à templo, cùm extra illud ſita eſſet; nec ab hoſtiis aut victimis ſacris, Deo ſolenniter offerendis potuit prouenisſe, perpetua alioquin, nec ſtatis temporibus alliganda fuiſſet; veroſimile igitur vel ab ipſo Virginis natali, vel paullò antè quàm in vicino, ad templi ſcilicet valuas, vt Damaſceno, aliiſque placuit, in hanc lucem ederetur, exordium

Prodigium Probatica piſcina B. Virginis accommodatur.

Damaſc.

A ſumpſiſſe: vnde Petrus Bleſenſis ſerm. 1. *De cauſa*, inquit, *huius motus miraculoſi & tempore in annalibus noſtris nihil habemus: verumtamen credibile eſt imminente Saluatoris aduentu, accidiſſe, alioquin Chronici priorum temporum id ſub ſilentio non præteriſſent.* Quod idem Benedictus Peterius in Ioan. 5. diſp. 7. opinatus eſt, nec fundamentum deeſt, cùm enim Chriſti natalis, plurimis apud Hebræos miraculis illuſtratus eſſet, conſequens erat, vt naſcentis MARIÆ ſedes ſuis quoque prodigiis notaretur, quæ cùm iuxta Probaticam piſcinam ſita eſſet, pluuialium aquarum portentum ſuo iure exigebat. Accedit piſcinam hanc, vt PP. nonnulli exiſtimarunt, baptiſmi imaginem præ ſe tuliſſe, clarum MARIÆ ſimulachrum: vnde Epheſina Synodus Virginem *Peterius.* *Epheſ. Syn.*

B compellans: *Per te*, inquiebat, *ſanctum baptiſma credentibus obtingit.* Verùm de his ſatis, ad rationis congruentiam veniamus, quam vbi expenderimus, næ quàm rectè ac decorè ſacrum MARIÆ Nomen dixerimus *pluuiam* denotare!

Ac primò quidem illa è ſublimi venit, vbi fontanæ, fluuiales, puteales, ceteræque aquæ de terra, ſaxo, vel ſabulo ſcaturire ſolent. MARIA, id eſt *Pluuia*, è cælo deſcendit; teſtis non ſemel iam à me adductus Petrus Cardinalis Damiani, *de theſauro diuinitatis*, inquit, *Maria Nomen euoluitur*: inde ad nos venit, non pater, non mater, nec vllus id hominum concinnauit, ſed *Deus* ſolus *pluuia pater* expreſſit. Inquirebat olim Huſſitarum Regulus Iob. c. 38. *quis eſſet pluuia pater?* cui reſpondens S. Gregor. Magnus

C l. 29. moral. c. 15. *non alius*, inquit, *quàm Deus ipſe, qui vti terram hanc, quam pedibus proculcamus fœcundis imbrium guttis infundit, ad vberrimos ex ea fœtus educendos, ita quoque arentes humani cordis areolas diuine gratia ſtillis humectat, quas latiſſimi virtutum floſculi, fructuſq; ſubſequantur*, quod per MARIAM abundè nobis præſtitum ſcimus, qui Κεχαριτωμένην, id eſt, *gratiâ plenam*, Angelo proclamante didicimus, vt de plenitudine eius omnes accipiamus. Atque hanc eſſe eor quam 2. Reg. 23. Solymæus Rex Dauid deſideraſſe legitur, cùm dixit: *O ſi quis mihi daret potum aquæ, de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem iuxta portam.* Ciſterna hæc aquam pluuiam de cælo lapſam con-

D tinebat; an tanti fortaſſis, tamque delicati ſaporis hæc fuerit aqua, vt religioſus admodum Princeps eam ſuorum ſanguine aut periculo, dum caſtra Philiſtinorũ perrumperent, emptam vellet? credat qui voluerit, ego aliam ſuſpicor, quàm eum, dum allatam hanc Domino libauit, reſpexiſſe non dubito, quæ iuxta Bethlehemiticam portam poſt annorum mille curriculum ſuum mundo erat productura Saluatorem: hæc erat quam deſiderabat, ad hanc pijſſimus Rex toto pectore anhelabat, hac ſpe plenus, pſal. 67. cecinit: *pluuiam voluntariam ſegregabis hereditati tuæ.* Hæc namque illa pluuia erat voluntaria, id eſt tempeſtiua, opportuna ac deſiderata, ad

Aqua Bethlehemitica Mariæ.

2. Reg. 23. 15.

Pſal. 67. 10.

Digitized by Google

quam tot antè ſeculis feruentia Patrum vota aſpirarant. Chaldæus Paraphraſtes τὸ *pluuiam voluntariam* vertit, *pluuiam viuificationis*; verè enim quos pluuia illa aſpergit, in nouam vitam, mentemque reſtaurat. Segregari autem dicitur, quia paucorum eſt, licet enim pluat ſuper iuſtos & iniuſtos, bona tamen ſpiritualium gratiarum, quæ per MARIAM nobis depluit Deus, ſegregantur electis: quare ſi per pluuiam, eiuſdem Virginis auxilia & fauores accipiamus, quos in vniuerſam Eccleſiam, quaſi in mare quoddam amplißimum nobis inſtar rotidæ, aſſiduò impluit, præſtò ſunt nobis margaritæ & vniones, quæ in dicto mari non alio quàm eiuſdem Virginis rore, id eſt auxilio & fauore concreſcere certum eſt, ipſa enim eſt Virgo Virginum, quæ ſcilicet virginitatis ſeruandæ cunctis Virginibus author & dux, non ſolùm exemplo, ſed & meritis, atque interceſſione ab initio ſemper fuit.

2. Secundò, pluuia à mari denominatur; licet enim ex aquis omnibus vapores vi ſolis educti generandæ pluuiæ ſubſeruiant, mare tamen quia longè lateque diffuſum, quia pinguem à bitumine, aliiſque ſuccis ac denſam habet aquã, vberiorem hoc copiam ſubminiſtrat. Quod licet ita ſe habeat, nihil tamen quod ſalſum aut amarum eſt, attollitur, quod turbidum aut nõctem referre videtur, excernitur; quod verò tenuiſſimum ac leuiſſimum, ſubleuatur, ac ſolis virtute dulceſcit, & pluuia fit. Non ſecus MARIA, licet enim à parentibus genita fuerit, peccati labe originalis infectis, in ſui tamen formatione, tota pura, ac limpida fuit, omnis originalis peccati amaritudo in Iuſtitiæ originalis dulcedinem commutata fuit, nihil ab origine denſitatis aut caliginis ſecum tulit, nihil de terrena corporis concretione labis attraxit.

3. Celſus. Tertiò, Cornelius Celſus de aquarum ſcribens differentijs, *prima bonitatis eſt*, inquit, *aqua pluuialis: tamquam maximè aërea, leuiſſima, ac dulciſſima.* An non & talis dicenda MARIA? nullo congenitæ carnis pondere grauata, ſupra omnem nocentis Euæ progeniem euecta, nullâ fatalis pomi amaritudine imbuta, tota bella, dulcicula, ac cœleſtis? verè

Aetheris aurati filia dulcis aqua:

non tantùm ſibi propriâ illa, innatâque dulcedine fortunata, ſed dulcem elaborans ſaporem omnibus, quos ſanctum eius Nomen dignè contigit vſurpare. Teſtis mi de ſexcentis vnus ſit melliſluus Bernardus, de quo ſic Guilielmus Eiſengrenius in Chronico vrbis Spirenſis lib. 12. Iam Spiram aduenerat Clarauallenſis Abbas Bernardus, Apoſtolicæ ſedis legatus, cùm ſtatim à Clero ac populo cum plauſu excipitur, & ad ædem primariam Deiparæ ſacram piè, religioſeque deducitur, in ipſo aditu, chorus muſicus vario vocum, fidiumque concentu celebertimum hymnum, cui initium fecit *Salue Regina* occinere incipit, ad laudes Matris ſiſtitur filius, ac totis medullis cordis ſui, totis præcordiorum affectibus & votis omnibus MARIAM venerans, in ipſo gradu veſtigioque hæret immobilis: Interim feſtiuum canticum pſaltæ finiebant, cùm procedere vir ſanctus, ac flexis mox genibus accinere, *O Clemens!* Repetit chorus; interim paululum progreſſus, denuo in genua procumbit, accinitque, *O pia!* reſumunt cantores. Promouet iterum Bernardus, ac tertiâ iam vice in genua prouolutus, inſolito quodã guſtu, dixiſſes melle totum abſorptum, exclamat, *ô dulcis Virgo* MARIA. Notatæ pauſæ, ac locus ſignatus, vel ea potiſſimùm ex cauſſa quod lapides pauimenti ad ſacrorum viri genuum contactum ceſſiſſent, & altè veſtigia retinerent, quare ne quiſquam prophanis ea pedibus de cetero violaret, laminis æreis contecta ſunt, quibus præfata verba inſcripta hodieque leguntur.

Bernard. *S. Bernardi ingreſſus celebris in templum Spirenſe.* Eiſengren.

4. Quartò, pluuia terram fœcundat, & ornat, nec ſolitudines & deſertas plagas dedignatur. Quis enim plantas vel de glebis non niſi humifico ſpiritu laxaris, vel de ſeminibus non niſi pluuiâ inhumigatis enaſci ignorat, abſque qua omne genus agrorum propter ſterilitatem incultum atque infœcundum iaceret, cùm terra humore deficiente friabilis in puluerem diſſoluatur: contrà, cœleſti hoc liquore perfuſa, conſiſtat, ac mirâ quadam fertilitate triumphet, quam diſcoloris viriditatis amœnitas, atque afflata de floribus odorum ſuauitas & dulcis pendentium pomorum vbertas commendant. Profectò ni hæc omnia MARIAM examuſſim repræſentent, amens ſim, quæ omnem terris inuehit formam, cùm ſuum ipſa ornatum, varietatem ac pulchritudinem benigniſſimè elargitur. Indigebat hominum genus poſt Adami naufragium in arenas ac ſyrtes tot ærumnarum iectum, vt ex terra, quam incolimus, non niſi ſpinas ac tribulos progignente, arationes induſtriæ noſtræ fructuoſæ atque vberes euenirent. Quo ſanè loco, venit in mentem mihi Calebi Principis Hebræorum filia, ab aſpectu, moribuſque decora, quæ cùm agros ſibi diſſimiles, hoc eſt deformes, & infœcundos ex dote profectitia contigiſſe videret, altè ingemiſcens, dotales ſuos campos ac ſolitudines irrigari poſtulauit; & Calebus quidé pater ſingulari quodam amore filiam cõplexus, non vnum tantúmodo, ſed duo rigua inferius atque ſuperius, vt eſt in litteris ſacris, ei dono dedit, Ioſue 15. Non abſimili ratione Synagoga ſummo Numini deſponſa, cùm ſe videret in antiquæ legis regione deſerta, inuia, atque inaquoſa, vt cum Dauide loquar, infelix lolium, & ſteriles auenas colligere, aſſiduis veterum Patrum votis, atque gemitibus, dum Iuſtitiæ pluuiam ad ſalutem ac fœcunditatem petebat, quid aliud quàm aquæ noſtræ eruptionem, MARIÆ, in-

Ioſue 15.

quam,

quàm, felicissimum partum efflagitabat, quo lota & irrigata mortalium pectora fruges varias in vitæ cœlestis vsum producerent. Quod vti postulatum, ita & liberaliter concessum experientia lapsu temporis stabilita satis comprobauit.

5. Quintò, Pluuia vna cùm sit, vniusque substantiæ humor, in tot diuersa abit, vt omnibus prosit: vnde S. Athanasius, tom. 1. hom. de semente: *Vniformis quidem est*, inquit, *ista pluuia, quæ deijcitur, sed tamen multiplicem operatur sementem, frumentum enim efficit, fabam, milium, zeam; vnum est quod descendit, sed multa sunt quæ inde crescunt, & vniformitas pluuiarum in multiplicem fructificationem abit.* Talis pluuia MARIA, & pluuia quidem temporanea, quæ nunquam nocet, nunquam non prodesse consueuit. In primam ætatulam teneroſque, vt Græci aiunt, vnguiculos defluit, & quæ virtutum semina non prolicit? herbescentem illico spem illam protrudit quæ in messes vberrimas adolescat. In cor Virginis labitur & candida innocentis pudicitiæ lilia procreat: irrigat Viduas & salutaris continentiæ violas producit. Aspergit Coniuges, mutuâ facit dilectione concordes. Decidit in Martyres, & animos duplicat, dum vires restaurat. Quantam rursus in pusillanimi gignit fiduciam! in timido audaciam! in peccatoribus pœnitentiam! in iustis profectum! Omnibus temporanea, nulli infructuosa, salutares vbique progignens effectus, cùm non instar modicæ, concisæque pluuiæ rarioribus stillis, sed densi adinstar imbris in subdita sibi corda descendit.

Athanas.

B

C

Quàm altè pluuia terram penetret.

Disputatum olim, quàm altè aqua pluuia in terram soleat penetrare? & respondit intrepidè Seneca lib. 3. c. 7. *ego*, inquiens, *tibi vinearum diligens fossor affirmo, nullam pluuiam esse tam magnam, quæ terram vltra decem pedes in altitudinem madefaciat.* Et video authores passim magno assensu in experientiam eius iuisse, nam, vt vir doctus obseruat, arborum proceratum radices, & aquæ pluuialis descensus in terram ferè congruere solent, omnesque simul deorsum ad denûm pedum profunditatem extenduntur; cuius congruentiæ ratio ab aqua pluuiali sumi potest; hæc enim dum suo pondere terræ poros ac venas primùm aperit, ad eam altitudinem, quam antè Seneca obseruauit, arborum radices mox secutæ, eodẽ se extendunt, & hoc est quod Ier. 17. de arboribus dicitur, *mittunt radices suas ad humorem.* Alij tamen profundiùs aiunt penetrare, vti Cardanus, qui lib. 2. c. 11. variet. decem passibus descendere docet, & confirmatur platano illa, quæ Theophrasto teste l. 1. c. 1. de plantis, olim in Lycæo Athenis repetta est ad triginta tres cubitos radices demisisse, quousque scilicet aqua pluuia penetrabat. Verùm quidquid de hac controuersia sit, hoc verum ac certum Marianam pluuiam profundissimè omnium penetrare, cùm abditissimas humani cordis latebras peruadit, ibique, nescio quæ, saxa emollit, sordes expurgat, ac sitim extinguit. Quid profundius abysso? & huic comparat Sapiens Eccli. 23. hominum corda, dum profundum abyssi & cor humanum coniungit. Certè Ierem. 17. legimus, *prauum est cor omnium & inscrutabile*, scrutatur tamen illud pluuia Mariana, cùm peccatorem ad pœnitentiam adducit & hominem nauci ac nihili ad omnem facit pietatem suæ radices extendere voluntatis. Testis Maria illa, cui Nomen Aegyptus dedit, virtute supra omnes Africæ syrtes sterilis & infœcunda, vitiorum autem infelicissimo lolio, suprà quàm dici potest, abundans: hæc Nominis sui oblita, vt voluptati litaret, pudorem non venalem, sed gratis omnium libidini exponebat. Non pater, non mater, nec affinium quispiam ad cor hoc velut foueæ cuidam profundissimæ immersum, potuerant penetrare; duodecennis è paternis laribus profuga petiuerat Alexandriam, vbi in omne libidinis cœnum diu multumque volutata, Hierosolymam tandem cogitauit, vt festo Exaltatæ Crucis die, cùm istuc orbis confluueret vniuersus, infanda ibi Veneris sacra publicaret. Sed molientem ter pedem impurum templo inferre, ter repulit vis arcana. Præ foribus sub dio stabat peccatrix, atque adeo coram Virginis icone, quæ portæ imminebat (quid exspectas lector?) depluere auxilium Mater cœpit, atque adeo desertam hanc, sterilemque terram suæ gratiæ donis plenè, perfectèque irrigare; quo illa subitò mutari, templum verò patere, per Matrem Filius placari, & *quæ fuerat arida, esse in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus priùs dracones habitabant, oriri viror calami & iunci, quia scissa erant in deserto aquæ & torrentes in solitudine*: Isaiæ 35. Mirare nunc legumina vt coquantur ac molescant pluuialem aquam requirere: cor pertinax, quodque in peccatis obduruit, Marianam pluuiam desiderat, vtque puteales aquæ nihil illic proficiunt, ita nec hîc vlla vis creata, vel hilum solet effecisse.

Ier. 17. 8.

Maria Ægyptiaca conuersa.

Isaiæ 35. 7.

6. Sextò, Aqua pluuia vitalis est, nec quidquam est, quo fruges & arbores, imò & animalium genera vegetentur & coalescant magis quàm aquâ effusâ de cælo per pluuias; cùm etiam in stagnis & fluminibus exurgentes arundines, & calami neque increscere, neque fruticare soleant, nisi pluuias opportunas admiserint. Pisces tantummodò Capitones appellatos, obseruatum est, cœlestem aquam odisse, à qua etiam excœcati consueuerunt. Et hîc nosse MARIAM poteris, quisquis amas: nunquid melliflui Bernardi vox est, *omnia nos habere voluit per Mariam*? ergo & vitam, quâ viuimus, & spiritum quem ducimus, & dulcem illam cœlestis gratiæ pluuiam, quâ bona omnia nostra coalescunt, MARIÆ acceptam ferre debemus, quâ super omnes

Aqua pluuia Capitonem pisces excæcat. S. Bernard.

huius vitæ illecebras ac cupiditatum lenocinia immanè quantum promouemus, ſoli capitones illi muti ac frigidi turgente ſuperbiæ capite, cælo aduerſantes, gigantum genus, obdureſcens familia, Pharaonis cæleſtium pluuiarum oſores, qui dum diuina munera excutiunt, ea ipſa re oculis orbantur, vt videntes non videant, & intelligentes non intelligant, verè capitones heterodoxi, ſibi præfidentes, in ſui ſuorumque perniciem nati. ſed de his alibi.

7. Ad hæc ſicut pluuia in mare demiſſa aquas liquidiores reddit, vt per ipſas ſcilicet maiora nauigia faciliùs labantur: ad eumdem modum MARIÆ fauor & gratia in ſalſas ac craſſas laborum & tribulationum aquas defluens, in quibus vel Eccleſiæ nauis, vel cuiuſlibet animæ ſingularis phaſelus nauigat, illas diluit ac ſoluit, liquidiores lentioreſque efficit, vt faciliùs & ocyùs eas liceat percurriſſe.

Celſus. Denique, vt Auctor eſt Celſus, *ad ſedandam hominum ſitim pluens de cælo aqua omnium optima eſt*: ita liberè dixerim ſuper cæleſtem illam aquam, quæ MARIÆ Nomine promittitur, nobiſque à Deo Optimo Maximoque donatur, effrænem cupiditatum noſtrarum ſitim extinguere, animamque beata quadam ſatietate explere: fruſtra paluſtres huius mundi aquas deſideres, putres enim cùm ſint ac fœtidæ, quia tetræ halitibus immixtæ, ſitim accendunt, non ſedant, ac tandem vitam ipſam ſuffocant. Mariana aqua cælo nata cæleſtis originis animam explet. Quot ô! expertæ, recenſu abſtineo, quia numero ac multitudine vincor. Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, quodque vobis de cælo per MARIAM illiquitur, abſque vlla commutatione haurite, & ſcietis omnes quàm bene dictum ſit ab Euangeliſta Luca. *& Nomen Virginis Maria*, id eſt, temporanea pluuia Maris. Luc.1.10.

PAVSA NONA.

MARIA *propriè amarum mare expreſſit, iuxta Etymon nonum ſancti Nominis ſui.*

QVis prudens hîc dubitare auſit? non enim id ſolum Etymologia inſinuat, ſed magna grauiſſimaque voce proclamat, totaque vitæ Marianæ periodus vnum hoc ceteris omnibus luculentiùs oſtendit, *ſicut Nomen eius ſic & ipſa*, 1.Reg.25. vt non inconcinnè nuperrimè dixerit vir doctrinâ, genere atque eloquentia magnus Matthæus de Morgues S. Germani Toparcha in funebri laudatione Reginæ matris, MARIA eſſe non poteſt ſine amaritudine MARIA, niſi ſuum abdicet Nomen, quod ſignificat *mare amarum*. Atque hinc nata creditur opinio mulieres omnes quæ hoc Nomine appellantur, plurimis ſubiectas eſſe ærumnis, eiuſmodi fa- de Morgu. A uorem præſtante his Domino IESV, quæ Nomine matris ſuæ lætantur, quæ ſupra omnes afflictiſſima fuit. Mare itaque amarum ſuo Nomine MARIA Deipara repræſentat, idem quoque ipſa in ſe, vario vitæ exemplo atque inſtituto eſt profeſſa; vnde factum varias quoque atque diuerſas Patrum, Doctorumque ſententias repetiri, quibus clariſſimam Notationem ad eam referre conati ſunt, de qua prædicatur.

Primùm B. Albertus Magnus illud Virginis delicium in cap.1.Lucæ, ſic ſcribit: MARIA *interpretatur amarum mare, quia noxias delectationes noſtras vt amarum mare amaricat abundanter: terrenas nempe voluptates, carniſque illecebras ac delectationes ita amaras reddit, vt omnes ab illis abhorreamus*: Probatur auctoritat. 1.B. Alberti Magni. B quod pulchrè confirmat Alexander Alenſis 3.p. q.2. *Tanta*, inquiens, *fuit in Virgine ſanctificatio, vt etiam extenderetur ad alios: vnde etiam dicunt infideles, cùm* MARIA *pulcherrima fuerit, à nullo tamen vnquam potuiſſe concupiſci; & hoc erat, quia virtus ſuæ caſtitatis, & ſanctitatis extinguebat omnem motum carnalem in aliq aſpicientibus ipſam.* Quod ad Nomen quoque lubens deriuârim, nihil enim ita dulce, nihil ita ſuaue, quod ſtatim non amareſcat, vbi MARIÆ Nomen ac cultus menti, cordique inſederit, quodque ſenſibus blanditur, velut durum aſperumque reijcitur; denique omnes illæ melleæ mundi voluptates, vbi MARIÆ deuotio caput extulerit, in abſynthium conuertuntur; vnde S.Ioan.Damaſcen.orat.1.de Natiuit.Deiparæ hoc ei lubens elogium impartitur: *Tu virginitatis feracißima planta*; *per te enim virginitatis pulchritudo latißimè ſe diffundit*, flagitiolis quippe libidinibus hoc mari feliciter exſtinctis: & B.Albertus Magnus in cap.1.Lucæ: Alenſis. C *Si illecebræ carnis te trahant, & ſuperantes iam ad illicitas delectationes te propellant, baptiſa te in amaritudine maris, & Nomine* MARIAM, *& ſic pro certo in teipſo experieris, quod inſtè vocatum eſt Nomen Virginis* MARIA. Damaſc: Albert.M.

Secundò, B.Bonauentura, non purpurâ magis quàm Nomine ſeraphicus, in ſpeculo, cap.1. ſic loquitur: MARIA *mare eſt gratia affluendo, amarum verò, diabolum ſubmergendo, quemadmodum mare rubrum amarum fuit Aegyptijs, in ipſo ſubmerſis. O quàm amarum & timendum eſt hoc mare Aegyptijs! O quàm amara & metuenda eſt* MARIA *damonibus!* Olim Dei populus, Aegypto D egreſſus, dum iter ad terram promiſſionis intendit, ſicco veſtigio mare rubrum tranſiuit, Aegyptij verò cum Pharaone ad vnum omnes eodem perierunt. Idem hîc vſu venit, MARIA Dei populo viam ad cæleſtem patriam aperit, Aegyptios autem obruit, id eſt, Dæmones, hæreticoſque profligat. Expreſſit id clarè Richard. à S.Laurentio lib.1. de laudib. Virg.c.3. ſic ſcribens: *Per eam*, (Virginem nimirum) *tamquam per mare tranſeunt veri Iſraelitæ ad portum felicitatis æternæ, Aegyptijs ſubmerſis, quia ipſa vniuerſas hæreſes interemit: vel ſubmerſis Aegyptijs*, 2.B. Bonaventura. Richard.

id

id eſt, Dæmonibus, & vitijs ſubiugatis. Nullus proinde Pharao obſtinato corde indureſcens ad hoc mare temerarius accedat, niſi amariſſimis fluctibus obrui, exſtinguique velit; terreant, quæ clariùs etiamnum in hoc mari, quàm in vetere illo Erythræo, curruum Pharaonis exſtant veſtigia, Iuliani dico, Copronymi, Conſtantis, Anatolij, Leonis Armeni, aliorumque plurimorum exempla, quos Virgineum hoc mare Deo, ſibique aduerſantes amaris fluctibus ſepeliuit, vti apud Amphilochium in vita S. Baſilij Suidam in hiſt. Eccl. Carolum Sigonium de regno Italiæ, Euagrium l. 5. hiſt. Zonaram in Annal. legere eſt.

Amphil. Suidas. Sigonius. Euagrius. Zonaras.

Tertiò denique, non vnus ille aut alter, ſed tota confertim agmina Sanctorum Patrum, atque Doctorum Eccleſiæ, tam Orientis, quàm Occidentis Solis ad dolores eius atque mœrores, mare amarum referre non dubitarunt, & rectè id quidem, nam, vt ærumnas eius, afflictionesque grauiſſimas ſpeculantibus liquet, fuere illæ, vt de Eſthere Mardochæus auunculus dicebat, c. 6. *Fons paruus, qui creuit in fluuium, & in lucem, Solemq; conuerſus eſt, & in aquas plurimas redundauit*, adeò vt factus ſit Oceani pelagus immenſum: talis namque MARIA, cuius luctus atque mœſtitia quandam, velut maris, immenſitatem, acerbitas verò, eiuſdem amaritudinem clariſſimè adumbrabant, vſque adeo, vt grauiſſimos Prophetarum oculos tot licet paraſangis, quot annorum centurijs ab eius natali diſtantes effugere non potuerint, multò minùs latere, inter quos vnus ſpiritualium oculorum acie validior Ieremias, acerbiſſimos cordis eius cruciatus, dolorum varietatem ac genera, vel longiſſimè proſpiciens, ſimul & expaueſcens in hunc modum legitur exclamaſſe Thren. 2. *Cui comparabo te, vel cui aſſimilabo te, filia Ieruſalem! cui exæquabo te, & conſolabor te, Virgo filia Sion, magna eſt enim velut mare contritio tua!* Elegans ſanè metaphora, & digna planè, quam in nobiliſſimæ huius etymologiæ, vitæque Marianæ conſentionem fuſiùs proſequamur.

Esther 6.

Prophetæ dolores & ærumnas Mariæ præmuntiarũt.

Ieremias.

Thren. 2.

Ac primò quidem, ſicut mare aquarum copia ac fluctuum maximorum voluminibus rigidos omnes, fluuioſque excedit, ſic Virginis noſtræ dolor, omnes aliorum dolores & anxietates infinitis quodammodo partibus ſuperauit; quæ enim præ ceteris omnibus creaturis Chriſtum ſuum feruentiùs diligebat, plus etiam omnibus in acerbiſſimis eius cruciatibus tam ſpectandis, quàm expendendis, acriùs affligebatur: vnde S. Auguſtinus l. 22. de Ciuit. c. 26. *Tantum neceſſe eſt vrat dolor, quantum beſeuit amor.* Amor doloris menſura erat, vnde fiebat, vt ſicut filium magis quàm ſe ipſam amabat, magis quoque eius tormenta ſentiret, quàm ſi ipſamet eadem pertuliſſet. Teſtatur id S. Amadæus homilia 5. de B. Virgine, MARIA, inquiens, *vicit ſexum, vicit hominem, & paſſa eſt vltra humanitatem, torquebatur enim magis, quàm ſi torqueretur in ſe, quia ſupra ſe incomparabiliter diligebat id, vnde dolebat.* Ita ille: nec imperitè; appende namque Virginis in filium amorem ſi potes, & animæ eius anguſtias, doloremque, quo patientis filij laboribus compatiebatur, fortaſſe cognoſces. Magna ſunt fateor, quæ ſub Phalaride ac Procruſte humana innocentia olim ſupplicia tulit, maiora tamen, quæ Virgo beatiſſima, mente, animoque toleranit. *Sol*, inquit Ioel. c. 2. *conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem.* Triſte Ioël. c. 2. vaticinium! ſed de quo Sole, ac luna Propheta loquitur? corporeum quidem illum viſibilemque Solem ac lunam triſti hoc ſchemate perturbanda, antequam veniat dies Domini magnus præmonere videtur, ſed & alia quoque, hiſque ſupetiora intellexit, quorum triſti, luctuoſaque metamorphoſi, magis quàm ex vlla alia, omnes percellamur, ſcilicet dum *ſpecioſum illum præ filijs hominum, qui lucem ſolitus habitare inacceſſibilem*, dolorum tenebris obſitum, ac Matrem eius Virginem innocentiſſimam ſanguineis lacrymis defigurandam portendit. De quo audiendus nobis B. Albertus magnus ſerm. in Domin. aduent. vbi de Virgine loquens, *tunc*, inquit, *tota luna facta eſt ſanguis, quando aſpiſlens cruci, vidit filij caput ſpinis laceratum.* Sed quid de ſtellis? nihil. neque enim abſque myſterio ſilet; Luna quippe quæ Virginem notat, patiente Chriſto in ſanguinem vertitur, & nihil de ſtellis dicitur, quæ Sanctos ſignificant, quia Sanctorum cruciatus, quos vel à ſæuiſſimis Tyrannis illatos ſuſtinuerunt, exigui ponderis aut momenti æſtimabantur, cum Virginis dolore atque ærumnis comparati: lenia namque omnium Martyrum fuêre tormenta, ſi cum eiuſdem afflictionibus conferantur. loquor autem de Martyrum cruciamentis, non quoad dolorum varietatem & genera, ſed quoad doloris vehementiam & intenſionem, vnde veritas & magnitudo doloris potiùs, quàm à copia vel extenſione petenda eſt. Nec verò decebat Virginem beatiſſimam quaſdam pœnarum ſpecies perpeti, quas Martyrum plurimi pertulere; quare luculentè hac de re ſcribens B. Anſelmus lib. de excell. Virg. c. 5. *quidquid*, inquit, *crudelitatis inflictum eſt corporibus Martyrum, leue fuit, aut potius nihil, comparatione tuæ paſſionis*: & S. Bernardinus Senenſis dicere vsitus non fuit, tantos tamque intenſos fuiſſe MARIÆ dolores, quos in vita ſuſtinuit vt ſi in omnes creaturas, quæ pati poſſent, diuiderentur, omnes ſimul eſſe ſubitò interituras. Nec mirum, quæ animo ſuo gremio infinitam Dei maieſtatem claudere potuit, etiam pectore immenſam doloris magnitudinem concludere valuit ac ſuſtinere. Hinc vbi aliis martyribus appinguntur perpeſſionis eorum inſtrumenta, beatiſſimæ Virginis pectori gladius cor perforans ſolet appingi. Quodque

Dolores omnes Martyrum Mariani dolores trãſcendunt.

1. Maris & dolorum Maria Analogia.

S. Anſelm.

Bernardin.

3. Auguſt.

Amor doloris mẽſura.

Amadæus.

hîc attentè expendas, notatum legimus eorum nullum, qui cruci dominicæ adſtiterunt, ſolitis martyrij ſupplicijs de medio ſublatum fuiſſe, non Ioannem, non Magdalenam, &c. quia grauior & acerbior cruciatus illis pro martyrio imputatur, inter quos cùm Virgo eminuerit, tormento quoque eminuiſſe non eſt dubitandum.

2. Analogia. Secundò, ſicut aquæ fontium & fluuiorum dulces ſunt, maris verò amaræ: ita aliorum dolores in comparatione acerbitatis & amaritudinis Mariani doloris, dulces iudicandi ſunt & leues. Deus bone! quàm grates atque acerbi fuere plurimis ſui fletus atque ærumnæ, quibus ſupra omnem modum conflictari ſe acriùs ingemiſcebant, quando vel ſui vel alterius causâ moleſti doloris ictibus vrgebantur, quos tamen ſi Marianis ærumnis compoſueris, aquam dulcem ad marinam fluere affirmâris. Atque ita magnus quidem erat doloris ſenſus in Abrahamo, cùm filium Deo immolare iuſſus, dierum trium itinere cum eo in montem quem præmonſtrauerat Deus, contendit, Gen. 22. Cur autem tanta protracta mora? quare non in vicino aliquo colle permiſſa executio? Idem quæſiuit olim Alcuinus, interrogatione 204. in Geneſ. *Et cur non licuit*, inquiens, *ei ſtatim occidere filium? ſed triduanâ itineris morâ eum immolaturum, ſecum ducere iuſſus eſt?* Reſpondet autem, quatenus longitudine temporis, tentationis etiam augeretur incrementum: cùm enim per triduum extenditur, toto quoque triduo creſcentibus curis paterna viſcera cruciantur: dum omni hoc ſpatio tam prolixo, intuens filium pater, cibum cum eo accipiens, atque conuerſans, quot viuit momentis, totidem doloris aculeis fodicatur.

Dolor Abrahami in immolando filio. *Gen. 22.* *Alcuinus.*

Sed quid hæc omnia ad MARIAM? cuius martyrium non trium dierum ſpatio fuit circumſcriptum, ſed triginta trium annorum interuallo extenſum, adeoque acerbum, vt S. Anſelmo teſte: *Per ſingula momenta vitam eius exſtinxiſſet, niſi peculiari eam miraculo Deus conſeruaſſet.*

Anſelm.

Acris ad hæc fuiſſe atque moleſtus iudicatur dolor, qui Iacobi Patriarchæ animum occupauit, cùm dilectiſſimum ſuum Ioſeph feræ peſſimæ dentibus laniatum triſti nuntio, licet falſo, intellexit. Maior inſuper atque acerbior, dum polymitam illam tunicam amoris ſui teſſeram, non tam mentito hœdi ſanguine rubentem, quàm miſerabili fletu madidam contrectauit, exclamans: *Tunica filij mei eſt, fera peſſima deuorauit eum, beſtia deuorauit Ioſeph! ſciſſiſq; veſtibus induitus eſt cilicio, nolens conſolationem accipere, inquiens, Deſcendam ad filium meum lugens in infernum.* Sed nec hic dolor ad amaritudinem Mariani luctus pertingit, tum quia Iacob veſtem ſolam demortui filij ſanguine, vt ferebatur aſperſit, MARIA verò filij corpus tam indignâ morte peremptũ ſuo ſinu excepit, plagas omnes atque liuores exoſculans, ſuis ipſa manibus ſtillantem ex eis ſanguinem deterſit. De quo S. Bonauentura ſerm. 1. infra Dom. Epiphan. *Attendamus*, inquit, MARIÆ *vehementem dolorem, & videbimus, quia non eſt dolor, ſicut dolor ſuus, excepto dolore Filij, ad cuius exemplar dolor ſuus aſſimilabatur. Mirâ enim & incredibili compaſſione tenebatur, atque inexplicabili ſermone. Dolores namque plagas, & opprobria filij in ſe retorquens, in ſuam propriam perſonam recipiebat, ſentiens hoc quod & in Chriſto* IESV, *in animo enim illi martyri commartyr aſtabat, vulnerato conuulnerata, crucifixo concrucifixa, gladiato cõgladiata. Pallebat decor munditiæ, & ipſa tabeſcebat, quia talis in ipſa relucebat effigies, qualis ab obiecto corpore ſcilicet filij reſultabat. Sordebat ſputis facies glorioſa, ſordebat & ipſa luctu mœſtitiæ, non enim alium habitum prætendebat amans, niſi qualis virtus amoris expreſſerat ab amato.*

Bonauent.

Aſperum quoque ac durum fuiſſe volunt luctum Noëmi quam libri Ruth ſacra commemorat hiſtoria, tanto doloris pondere obrutam fuiſſe, cùm maritum Elimelech efflantem animam conſpexit, vt ſui ipſa Nominis obliuiſci cœperit, alioſque, vt idem facerent, inſtantiſſimè obſecraret: *Ne vocetis me*, inquiebat, *Noëmi, id eſt pulchram, ſed vocate me mara, id eſt amaram, quia amaritudine valde me replenit omnipotens.* Verùm quid dicis bona femina? quam amaritudinem commemoras? numquid nurus tibi eſt Ruth Moabitis, ſocrus ſuæ amantiſſima, *vt quæ te terra morientem ſuſceperit, in ea & ipſa moriatur, ibiq; locum accipiat ſepulturæ?* quæ vel media ex Colchide progenita amaritudo, hoc melle non dulceſcat? Alia profectò dolorum acrimonia, qui non ex mariti alicuius funere, ſed vnigenæ filij, matri ſuæ dilectiſſimi morte progeniti MARIAM occuparunt, vt ipſa meritò amariſſimo mari, ceteri verò fluminum, lacuumque aquis dulcibus componantur.

Dolor Noëmi in morte coniugis.

Tertiò, ſicut mare tam vaſtum eſt, atque immenſum, vt nuſquam fundus aut terminus eſſe videatur, & re ipſa conſtet nullum adhuc vrinatorem bolide ſuâ Oceani profunda demetiri potuiſſe, vt interim ſileam Arctoum illud mare, cuius in hodiernũ diem finis ac terminus ignoratur, iuxta Sapientis effatum: *profundum abyſſi quis dimenſus eſt?* Eccli. 1. Sanè tales ac tanti dolores fuerunt MARIÆ, vt eos hactenus nemo apprehendere potuerit, aut complecti. Admirati ſunt huius æui Scriptores non pauci ſacros noſtros hiſtoricos, qui aliàs in enarrandis parentum lachrymis, luctuque quem liberorum funeribus impenderant recenſendo, tam fuere diſerti, nihil verò de acerbiſſimo Virginis dolore, quem in morte ac cruciatibus filij ſuſtinuit, expreſſiſſe. Ætate omnibus ſuperior Moſes quanto verborum ambitu, quo non ſtylo ac dictione plangentem Agar, filijque ſui Iſmaëlis mortem, vti metuebat, deflentem expreſſit Gen. 16. Auctor libri Tobiæ nuſquam eloquentior

3. Analogia. *Eccli. 1. 2.* *Cur Euangeliſta nihil de Mariæ doloribus tradiderint ſcriptoſ.* *Gen. 16.*

tior, quàm vbi Annam iunioris matrem, diuturniorem, filij abſentiam irremediabilibus lacrymis deflentem recenſet, Tob.c.10. Suſpiria Tob.10. Dauidis in morte Abſalonis, 2.Reg.18. lobi anguſtiæ in liberorum nece nequaquam tacentur, Iob.1. & tamen Euangeliſtarum nemo planctum Virginis, nemo lacrymas eius nobis deſcripſit, obmutuêre omnes, & quod præ ceteris admirêre, dilectus ille diſcipulus, iam matris filius adoptiuus, ad quem tanquam oculatum teſtem ac domeſticum ſcribam, res hæc vnicè ſpectare videbatur, hîc velut elinguis & ἄφωνος voluit apparere. 2.Reg.18. Iob.1.

Scio à Doctoribus de Ioanne ſolitum reſponderi, quantò profundiora myſteria ſunt, quæ ipſe pertractat, tantò breuioti ac ſimpliciori ſtylo ea perſtringere conſueuiſſe; vnde & incarnationis dominicæ arcanũ tribus verbis abſoluit, dicens: *Verbum caro factum eſt*: & Reſurrectionis eiuſdem ſacramentum paribus exponit: *ſurrexit*, inquiens, *non eſt hîc*. Quem ceteri modum imitantes, perſpicuè faſſi ſunt, tantis tamque incredibilibus doloribus, quos excellentiſſima Virgo perpeſſa fuit, recenſendis impares ſe eſſe, verbaque ſibi deficere, ad eos pro dignitate explicandos, non ſecus ac nautis in archipelago funes & bolides, quibus eiuſdem altitudinem metiantur. Mirari id deſinet quiſquis B.Laurentij Iuſtiniani librum de Chriſti agone lectitarit, vbi *cor Virginis*, inquit, *clariſſimum ſpeculum fuiſſe paſſionis Chriſti, & perfectam mortis eius imaginem*, non phantaſticam aliquam aut apparentem, ſed veram ac realem. A quo non diſcedit S.Bernardus, *vulnera*, inquiens, *Chriſti morientis, erant vulnera Matris dolẽtis*. Quod ipſum B.Brigittæ illa familiariter olim reuelauit, cùm dixit: *dolor Chriſti erat dolor meus, quia cor eius erat cor meum*. Vnde Arnoldus Carnotenſis, *quot dolorum flumina filium obruere videbantur, tot in viſcera Matris intraſſe affirmat*. Quid? ſi Seraphicus dicere auſus ſit Bonauentura, *hec maiorem dolorem habuit, quàm Saluator, qui tot ſuſtinuit*, nemo profectò vel centeſimam ærumnarum Matris particulam explicare præſumpſerit, cùm nullus nec infimam cruciatuum filij partem vnquam potuit comprehendiſſe. Laur.Iuſt. Bernard. Arn. Carn. Bonauent.

4. *Analogia.* Quartò, ſicut nulla in mari gutta eſt, quæ amara non ſit, ſic nullum Marianæ vitæ momentum, quod plurimarum afflictionum & ærumnarum non imbuit amaritudo. Sanè rem attentiùs expendenti dubium eſſe nequit ab eo vſque tempore, quo pura, teneraque virguncula ratione vti cœpit, tot tantaſque acerbitates, doloreſque animi pertuliſſe, vt fidem legentium ſuperent, niſi prudens ratiocinatio, & ex ſacræ Scripturæ teſtimonio neceſſaria conſecutio, Patrumque traditiones fidem roborarent. Quare vt hinc exordiar, quàm ei putamus fuiſſe moleſtum, ſimul ac rationis vſum acceperat videre tot annis dilatam humani generis redemptionem? *Spes quæ differtur affligit animam*, inquit Sapiens Prouerb.13. quantoque ea vberior, tantò ſolet afflictio eſſe intentior, nullus autem repertus vnquam fuit, qui auidiùs aliquid, maioreque deſiderio exſpectarit, quàm Virgo noſtri generis aſſertionem ſtitit. Interea ad deſponſatam iam viro mittitur Gabriel, Incarnationis ſponſor, & maximæ lætitiæ baiulus, ſed quam grauiſſima quædam ſolicitudinis anxietas non parum diluebat, cùm modi ignoratio animum angeret, cura tuendæ Virginitatis mentem pauidam interturbaret. Mox ſequitur vteri geſtatio ſponſo incognita, videt illum angi ac muſſitare; ſuſpicari poterat quidquid ille poterat cogitare, & verbulo quidẽ vno hanc ſibi, ac illi poterat moleſtiã deterſiſſe: hoc tamen verbulum ſic mentẽ grauabat vt ore illud exprimere non valeret. Tempus puerperij aduenerat, quàm graue maternæ pietati in ſtabulo inter quadrupedum ſimeta, noctis frigore, in præſepio filium recèns natum, cor ſuum, aut ſi quid corde carius erat reclinare? Quid? poſt octauo die luſtrico circumcidi cultro petrino vidit, & præ dolore eiulantem, cruentum de vulnere ſinu excepit. Proluſionem hanc Crucis eſſe ſciebat, & ex præludio futurorum cruciatuum acerbitatem guſtabat. Triſtiſſima ſequitur Hypapante, cùm ſecundùm legem factura puerpera, Simeoni in templo occurrit, ex quo materna viſcera doloris gladio tranſuerberanda intelligit & ingemiſcit. Nec mora, exulare cogitur tenertima mater, infeſto tyranno mortem filio & exitium meditante, ergo iter in Aegyptum nocte mediâ intendit, hyeme aſperâ, viâ perlongâ, hîc omnis expers ſolatij inter homines idololatras, totius hoſtes honeſtatis ſeptennium integrum conſumpſit. Mitto calamitoſiſſimam famam, quâ maximæ crudelitatis Herodianæ in Bethleemiticos infantes nuntium accepit, & totidem animo vulnera quot infantes occubuerant, excepit. Prætereo trium dierum moleſtiſſimum luctum, quibus filium, vt agnellũ, quærens ouicula balatu, ſic ipſa gemitu ſuſpirijſque queſiuit. Prot.13.ra. *In ſacroſancta Verbi Incarnatione.* *In filij Natiuitate.* *In Purificatione.* *In perſecutione Herodis.*

Dolorum Virginis per vniuerſam eius vitam diffuſio.

Tandem venit hora crudelis, quâ Matri filius valediceret, & ad implendum opus, ob quod venerat, velut cordis ſui dimidium vi ſumma auulſum dimitteret, nihil illam filio impendentium perpeſſionum latebat, ſcripta Prophetarum euoluerat, explicantem ea filium ſæpe audierat, ſingula ſanctuarij pondere ſibi repræſentabat. Vbi verò nox illa fatalis aduenit, etſi non vidit filium capi, ligari, de Iudice ad Iudicem raptari, colaphis, alapiſque concidi, flagellari, ac denique ſpinis coronari, non defuerunt tamen, qui afflictiſſimæ matri cuncta de filio nuntiarent. Vt autem latam mortis ſententiam intellexit, non ſe amplius domi continuit, ſed foras egreſſa, vt filij aſpectu frui vltimum liceret, in publicum prorupit: tranſibat *In Paſſione filij.* *In Cruciſixione & morte.*

Digitized by Google

facie pugnis tubere, cute vibicibus variatâ, corpore conſciſſo, humeris ferali ligno depreſſis, cùm mater iam buxo pallidior, ipſa mortis triſtiſſima imago filium oculis, filium corde complexa, ſexum, naturamque tranſcendens ad Golgotha, infamem funeſtumque ſupplicijs locum, præeuntem voluit comitari. Sanguinis ſtillæ de corpore filij manantes viam monſtrabant; legere lubebat, ſed non licebat, ô dolor! margaritas illas à porcis conculcari maximoperè deplorabat, ſed pati neceſſe erat, interim cum patiente patiens, atque in afflicto afflictiſſima ipſum collem Caluariæ aſcenderat, hîc impij conuicia & blaſphemias in filium iacere, nudare veſtibus, in ſubiectam crucem extendere, clauis innocentem affigere, atque in altum iam cruci affixum ſuſtollere. Quàm acerbum ad ſingula velle iuuare, nec vlla in re poſſe! quantopere filij nuditatem ſuo corpore tegere, ne manuum vulnera tantopere dilatarentur ſuccurrere, ſitienti potum quærere, ac mox fugientem ore animam legere, deſiderabat! nec permittebatur duplici confecta tormento, doloris & amoris: fluebant ex oculis lacrymæ, ex corde inflammatiſſimi gemitus erumpebant.

Et hactenus quidem dolores matri cum filio communes erant, ſequitur autem vnus ille matri peculiaris, quando mortuo filio lanceâ crudeli latus traiectum eſt: nihil tunc ſentiente nato, doloris omnem acerbitatem genitrix excepit. Author eſt B. Albertus magnus ſup. miſſ. Ipſam hîc perſoluiſſe præuentione quadam dolores, quos naturali ratione in ſuo tranſitu perſoluere debuiſſet, cùm triſtitiam habuerit idoneam ad mortem inferendam, niſi Deus miraculo eam præueniſſet, quem tunc acerbiſſimè redintegrauit, cùm è cruce depoſitum iam exſanguem atque inanimem gremio excepit, cùm lautum iam atque perunctum Ioſepho ac Nicodemo tradidit ſepeliendum; dixiſſes cordis ſui dimidium doloris gladio diuiſiſſe. Solent matres in partu doloribus premi, vnde dictum primæ, & per illam ceteris, *in dolore paries filios tuos*, Gen. 3. ſubducta his pœnis Virgo fuit, quia corruptione omni remotâ conceperat: ſed dolores quos in partu non ſenſit, in paſſione filij perſoluit, quando eidem compatiens velut iterum parturiuit. Ita S. Anſelmus lib. 4. cap. 15. *Ipſa beata, & ſuper naturam bonorum digna effecta, dolores partus, quos effugit pariens, illos tempore paſſionis ſuſtinuit, ex materna compaſſione viſcerum lacerata reparturiens.* Nec hîc ſtetit dolorum eluuies, ſemper enim quamdiu filio ſupernixit, tumentes ſuper ſe perpeſſionum eius fluctus ſuſtinuit, vt hinc eius comæ, regis purpuræ à Cardinale Hailgrino non malè comparentur, quia nempe cogitationes ſanguinem quodammodo biberant, ſanguinem referebant. In amoris cantico ait ſponſus, *Coma capitis tui ſicut purpura regis iuncta canalibus*; nunquid coloribus inficiebat capillos Virgo? minimè. cur igitur purpureum colorem referreius comæ dicuntur? quia ingiter quod filius paſſus fuerat cogitatione voluebat: *mens tua*, inquit Hailgrinus ad hæc ipſa verba, *prudenter circumciſa, & cogitationes tua tinctæ in ſanguine Dominica paſſionis, ſic affectæ ſemper fuêre, quaſi recenter viderent ſanguinem de vulneribus profluentem.* Atque hunc in finem poſtquam filius in cælum abierat, frequens loca illa inuiſebat in quibus is ſanguinem fuderat, alioſque perpeſſus fuerat cruciatus, quos ipſa ſibi perpetuò volebat eſſe præſentes. Id Lucius Dexter in Chronico ad annum 37. his verbis expreſſit: *Beata Virgo indiuiduo comite Ioanne filio ſuo frequentiſſimè loca ſacra paſſionis & reſurrectionis filij inuiſit.* Et ipſa S. Birgittæ lib. 6. reuelat. c. 65. in hæc verba enarrauit: *Omni tempore, quo poſt aſcenſionem filij mei vixi, viſitaui loca, in quibus ipſe paſſus eſt, & mirabilia ſua oſtendit. Sic quoque paſſio ſua in corde meo fixa erat, quod ſiue comedebam, ſiue laborabam, quaſi recens erat in memoria mea.* Quibus omnibus id luce meridianâ clarius efficitur, quod paragraphi huius initio probandum ſumpſeram, vti nulla in mari gutta, quæ amara non ſit reperitur, ita nullum in Mariana vita momentũ exſtitiſſe, quod dolore vacuum reperiatur, vſque eò vt ſi quod poſt vitam, doloris capax inueniri ſpatium potuiſſet, dolore ſuo nequaquam caruiſſet, quod ex Simeone Metaphraſte liquidò patet. Iam vitam cum morte Virgo commutarat, iam Apoſtoli, Deoque digni diſcipuli ſacrum corpus ex Sionæo monte per vrbem mediam ad vallem Gethſemani deferebant, cùm ecce de plebe Iudæorum nonnemo, flagitioſus ille quiſquis fuerit, nebulo, ſceleratas manus in virgineum feretrum iniſcere auſus, illud in terram deiicere, ac pedibus proculcare nititur, ſed qui matris dolores cum vita finierat in ſcurram eos conuertit, & adhærentibus ſarcophago palmis, vtraque eum manu truncauit, donec facti pœnitens ſacræ pompæ præſide Petro deprecante, priſtinam integritatem recuperaret. Quis hîc dubitat etiam poſt mortem patiendi materiam amaſſe, quæ antequam nata eſſet, eamdem cœperat præguſtare? Sed Analogiam finiamus.

Quintò itaque ac poſtremò, ſicut mare eſt congregatio omnium aquarum, ſic MARIÆ dolor metropolis eſt omnium dolorũ. O quot triſtitiæ fontes ſunt de quibus potant aſſiduè infelicis Adæ infeliciſſimi nepotes, alios opum iactura, hos carorum interitus, illos amicorum abſentia, iſtos honorum occaſus affligit, Virgo autem beatiſſima ſupra omnes illos iam memoratos peculiares alios non paucos inuenerat, qui cordi tenerrimo diluuium, ſi non exitium afferebant, amittendo namque Chriſtum ſuum, & principem, & ſponſum, & parentem, & filium,

In lateris confoſſione.

Albert. M.

In depoſitione corporis de Cruce.

Gen. 3. 16.

In perpetuam memoriam cruciatuum filij, quamdiu vixit.

S. Birgitta.

In tempore ſuo poſt mortẽ diuum ad ſepulcrũ deferretur. Metaph.

5. Analogia maris & Mariæ.

lium,& amicum,& diuitias,& honorem longè A amplissimum amittebat.

Dicito mihi,Lector candide, si Deus scypho vno conclusum (quod omnipotentiam eius nequaquam excedere docti sciunt) totum maris Oceanum epotandum alicui propinaret, numquid ille se immenso sale prolueret atque intolerandâ quadam amaritudine sentiret oppressum. Idem hîc cogita,& amaritudinem ærumnæ,atque mœstitiæ,quam Virgo nostra iam mare, sed amarum effecta gustauit, aliquousque cognoscas; vnde,vbi nostra habet editio,*magna est velut mare contritio tua*; Septuagintaduo vertêre Interpretes, *magnificatum est poculum contritionis tuæ*; Thargum verò Chaldæum vertit,*magna est, velut gigas, contritio tua*, in quo sicut plurimorum pygmæorum robur simul iunctum, B fortissimarum virium præstantissimam faciant firmitatem, ita hîc maximarum ærumnarum colluuio amarissimam calamitatem produxit.

Quot numero dolores Mariani recenseantur. Varia sententia.

Multi, ijque non ignobiles Auctores his expensis, tantarum tristitiarum atque dolorum numerum certum ac determinatum scire sæpius laborarunt, inter quos S.Vincentius Ferrerius,ac B.Alanus de Rupe centum & quindecim recensuere; alij contrà, non nisi vnum, eumque continuum, quo totius vitæ decursu acerbissimè afflicta fuit,quales fuêre SS.Hilarius & Bonauentura: alij denuo quindecim;B.Anselmus, Ioannes Heroltius,alijque tantùm quinque meminerunt, nonnemo innumerabiles adstruere C non veretur, verùm communis Ecclesiæ sensus ac pietas ad septenarium eos numerum redegit, tum propter huius numeri sanctitatem, tum propter huiusmodi dolorum Virginis, quos præcipuè veneramur principatum, quos hoc enneasticho exprimere conatus sum:

Vinc Ferr. Alanus. Hilarius. Bonauent. Anselm. Heroltius.

Communiter VII. recensentur.

Enneastichon Virginis dolores complectens.

Virgineos quisquis cupis explorasse dolores,
Quos de septeno vulnere coxit Amor,
I,Solymam pete,vbi Simeon grandauus IESVM
Excipiens,matri tristia sensa dedit.
Inde Paratonium per inhospita tesqua Canopum
Vise,vbi septenis solibus vsta fuit.
Nec mora, per Solymos,Natum mœstissima mater
Nuper vbi amissum questa,gradum accelera:
Atque animo exsurgens,Matrẽ hîc solare,ferentem D
Dum videt indigna pondera dira crucis.
Insuper infamis dum fixum membra gabalo
Sustinet,& tristem cernit obire necem.
Exceptumq; sinu frigentem lauit,& vnxit:
Denique non proprio condidit in tumulo.
Et dic, acer amor! matrem tot ferre dolores!
Nec posse exsortem Nominis esse sui!
Vnam quis credat MARIAM *tot spicula passam?*
Vno qui claudi hac Nomine posse,legat.

Quare septenario numero dolores Maria colendi

Dicuntur autem hi principales Virginis dolores triplici ex causa: Primò,quia hi in sacris litteris,sanctorumque Patrum scriptis clariùs exprimuntur. Secundò, quia grauitate omnibus, qui eis annumerari possent,antecellunt,ac velut maris immensi fluctus quidam decumani ceteris præferuntur. Tertiò,quia septem illis reliqui comprehenduntur, aut ad eorum aliquem reduci possunt,quotquot instar vndarum cor virginis,animumque occupauerunt.

Belgarum pietas erga VII. Virginis Mariæ dolores.

Stupendum autem,scituque non iniucundum quantâ veneratione ac cultu hi Virginis nostræ dolores, siue vti eos vocat Ambrosius,*angustiæ & planctus*,in varijs, maximisque Christiani orbis prouincijs, ac præcipuè in diuersis Belgicæ nostræ ciuitatibus, iam inde ab annis penè ducentis celebrati sint, cuius rei felicissima hîc dedisse auspicia inuenitur augustæ memoriæ Philippus Belga, cognomento Pulcher, Hispaniarum Rex, annorum circiter quatuordecim, qui & Sodalitium in honorem septem Virginis do- *Sodalitates varia institutæ.* B lorum, tam Bruxellis, quàm Mechliniæ atque Antuerpiæ instituit,cui deinceps aggregati plurimi ex sæcularibus, Maximilianus primus & Carolus quintus inuictissimi Cæsares,Philippus & Christiernus potentissimi Reges, Albertus, & Isabella Belgarum serenissimi Principes. Ex Ecclesiasticis verò Eminentissimi Guilielmus Croiacus, Laurentius Campegius, alijque S.R.E. Cardinales. Petrus Vorstius, & Guido Bentiuolius Apostolici Nuntij, illustrissimi Matthias Houius, & Iacobus Boonen,Archiepiscopi. Reuerendissimi Antonius Tristius, & Dionysius Christophorus Episcopi alijque grauissimi Præsules,atque omnis ordinis & ætatis innumeri homines vtriusque sexus. Eadem porrò pietas non modò iam olim viginti quatuor Episcoporum calculo, & authoritate firmata est, verùm etiam ab Apostolica Sede per Alexandrum VI. Leonem X.Paulum V.& Gregorium XV. cõfirmata Sodalitate auctior beneficijsque Pontificijs insignita fuit, Accessit suffragium cæli, dum illico in prima institutione seditionum per Belgium accensarum flagrans incendium, cum omnium stupore prorsus extinctum est, & mores vrbium miraculo commutati,ac deinde quamplurima facta miracula, quæ supra ducenta, ante annos centum legitimè consignata triplici idiomate prodierunt. Præiuerat annis aliquot antè laudatissimæ memoriæ Theodoricus Colonien- *Olim Coloniæ Sodalitas instituta nuper renouata.* D sium Archiepiscopus, qui anno 1423. in sua Ecclesia dolentis Virginis erecto Sodalitio communem pietatem non parum in Germania excitarat, cùm Hussitarum armatæ acies supremum istic Christiano Nomini exitium minabantur. Nec pio consilio felix defuit successus, mox enim reddità sibi tranquillitate, Imperium, perduellium subactâ proteruiâ, visum est respirare. Quo domestico permotus exemplo Serenissimus Elector,idemque Archiepiscopus Colonien- sis Ferdinandus anno 1633. cùm ex barbaro Aquilone transmarini Regis, gentiumque immanium progressa tempestas tot Dynastarum ac populorum fœderatis armis potentior omnia vastaret,edomitisque

que Danubio, Mæno, Viſurgi, Albi, ac Rheno extremum Vbijs naufragium intentaret, publicis datis literis hortatus eſt omnes, vt quod vnum ſolandæ patriæ, offenſoque Numini demulcendo ſupereſſe conſilium videretur, ad colendos ſecum Deiparæ dolores confugere, inchoatamque olim religionem ac ſtudium piæ Sodalitatis reſtaurare vellēt. Ipſe interim præire omnibus, & ex pio Virgini matri collugentium gemitu fortunæ melioris gaudia ſibi polliceri. Principem Sereniſſimum ſecutus & ipſe illuſtriſſimus Princeps Franciſcus Guilielmus Epiſcopus Oſnaburgenſis. Reuerendiſſimus Ioannes Pelckingius Epiſcopus Sardicenſis. Illuſt. ac generoſus Otto Wildt Rheni Comes. Excellentiſſimus Comes ab Iſenburg. Reuerendus Theodorus Pfingſthorn Archiabbas in Eichfeldia, &c. Reuerendiſſima & illuſtriſſima Clara Maria Antiſtes Eſſendienſis. Reuerendiſſima & illuſtriſſima Goda à Winckelhauſen Antiſtes Capitolij B. Virg. Mariæ. Illuſtriſſima Maria Iuliana Comitiſſa ab Hohenzollerен, alijque ſexûs vtriuſque, atque omnis conditionis & ſtatus plurimi. Quo factum, vt quæ tot inter circum naufragantium prouinciarum exitia dudum Colonia fluctuabat, hactenus magno Dei beneficio incolumis fuerit conſeruata. Nec mirum; vti enim amara omnia à putredine ac corruptione, ea quibus aſperguntur cuſtodiunt, ita MARIA amarum mare hoc Nomine ac fide culta, ab exitio Vrbes, hominesque præſeruat, cuius & pro ſexu ſuo teſtimonium feret grauiſſimum Sereniſſima Magdalena Duciſſa Bauariæ, quæ poſtquam Congregationē Virginis dolorosæ in ſua aula erexiſſet, ex ea, præter alium heroicarum virtutum, & egregiæ pietatis fructum, hunc quoque cepit admirandum, vt in graui & diuturna tredecim menſium ægritudine nullum puſilli animi ſignum aut querentis vocem ederet, Matris dolorosæ exemplo permota, cuius hac ratione Sodalitatem ab ſe erectam ſuis etiam doloribus & patientia honotauit. Vtinam hæc ita omnibus cognita, ita perſuaſa foret pietas vniuerſis, vt ex ſeſe filio, matrique accepta, ac toti hominum generi, ipſique Eccleſiæ vtilis eſſe ac glorioſa perhibetur Deum venerans rogo, vt qui ſuo in terris Vicario, diuino ſpiritu agente ſuggerere ſolet non pauca, quibus Eccleſiam ſuam non habentem maculam aut rugam, magis perficere exornareque contendit, ita & hanc ei mentem injicere dignetur vt Virginis ac Matris ſuæ afflictiſſimæ dolores ritu publico per orbem totum faciat celebrari, cuius vel hæ ex plurimis Rationes eſſe haberique poſſint.

Ad Bauaros propagata.

Optandum ab vniuerſali Eccleſia feſtum Virginis doloroſa inſtitui.

Argumenta varia eò ſpectantia.

I. Quia Virgo Deipara peculiariter in doloribus & ſub cruce præſertim Mater totius generis humani conſtituta fuit, cuius tunc perſonam ſuſtinebat vnicus Ioannes, audiens hæc verba: *ecce mater tua.*

II. Quia martyrium cordis eius vix, ac ne vix quidem vniuerſaliter coli ſolet, ſi quidem die veneris ſancto, & ſabbato ſummum ſilentium eſt orbe toto, nullumque de doloribus eius officium celebratur.

III. Quia non minorem videtur myſterium hoc cultum promereri, quàm quæuis alia Virginis feſta. Nam ſi in illis ponderetur admixta œconomia redemptionis humanæ, certè hîc vel maximè ſaluti noſtræ cooperata eſt Virgo, & peculiariter ſub arbore crucis mutans Nomen Euæ, adiutorium Chriſto facta fuit. Tum enim ſanguinem ſuum quem in Incarnatione Chriſto obtulerat, in paſſione per Chriſtum effudit, & cruenti doloris gladio ſaucia hominum ſaluti, quantum fieri poterat, humano modo collaborauit. Quod ſi autem in feſtis eius ipſamet potiſſimùm Virgo conſideretur, vt in feſto Conceptionis, Natiuitatis, Præſentationis, Aſſumptionis, ſanè in martyrio ſuo, vt plura & acerbiora perpeſſa eſt, ita pluris eius merita ſunt æſtimanda, atque ijſdem arctiùs ſibi homines, Deumque deuinxit. Accedit, alia myſteria fere vnica eſſe, hoc verò multiplex, vt multiplices per omnem vitam fuere dolores. Denique alia fuere durationis exiguæ, hoc dolorum cœpit cum vita, ac cum eadem, nec antè finitum fuit.

IV. Quia ſi affectu ac pietate quadam ſingulari conſpiret Eccleſia, vt Sanctorum martyria celebrētur, tametſi ſub alio etiam titulo ijdem Sancti aliâ feſtiuitate colantur, vt patet in Apoſtolis Petro & Paulo, in feſto S. Ioannis Baptiſtę, S. Ioannis Euangeliſtæ ante portam Latinam &c. æquiſſimo iure coli poſtulat ſingulariter acerbiſſimum mœſtiſſimæ Matris martyrium, cuius vel ſolum Nomen id luce palam contendit, dum mare amarum, ſi non oculis, at auribus ſaltem vpiuſcuiuſque noſtrûm, quoties auditur inculcat.

V. Quia hic cultus longè gratiſſimus, & à nobis ipſi maximè eſt debitus. Gratiſſimus quidem, quia ſicut filio nihil gratius accidit quàm memoria paſſionis, ita nihil matri, quàm recordatio eiuſdem compaſſionis. Quin imò ſicut Chriſto inſigniter eſſemus iniurij, ſi tantùm Natalem aut Reſurrectionem eius coleremus; ſic malè meriti de Virgine cenſendi, ſi duntaxat gaudiorum, non autem dolorum eius ac gladij recordemur. Maximè verò debitus hic cultus à nobis eſt Virgini, ne penitus ingrati ſimus, non tantum illi myſterio, quod tot ipſi gemitibus ac lacrymis ſtetit, ſed potiſſimùm in quo omnium mater effecta eſt, noſque vt filios dolorum, per Chriſtum ſub cruce generauit. Quod probè intellexiſſe videtur religioſiſſimus Seruitarum Ordo, qui hoc præclaro Nomine gloriantur, quod ſe Dei genitricis ſeruos profiteantur, dum atras veſtes, quas Deipara per viſionem, primis eius Ordinis inſtitutoribus per quietem præmonſtra-

monſtrauit in huius Virginei mœroris laudem ac memoriam induendas elegit.

VI. Quia hæc pietas omnibus erit acceptiſſima & facillimè poterit propagari, tum quia vel ſolâ cogitatione tenerrimæ Matris, dirò gladio tranſfoſſæ, vnuſquiſque ad pietatem & commiſerationem mouetur; tum quia, vt nulla eſt familia, neque tam parua, neque tam inclyta, cui non frequenter aliquid triſte contingat, ita primo impetu ſeſe effundet in ſinum & cor Virginis, quæ optimè nouit propriâ experientiâ quid ſit dolere, ac pati. Adde non mediocriter mitigatum iri cuiuſque mœrorem, dum perpendet excellentiſſimam illam non modò, ſed etiam innocentiſſimam Virginem tam triſte, tam acerbum martyrium pertuliſſe.

VII. Denique, quidquid ad Deiparam ſpectat, omni laude dignißimum eſt, & quotquot rationes genericæ ſunt excitantes ad eam celebrandam, totidem huic apprimè ſeruiunt argumento. Faxit Deus, vt his alijſque rationibus Apoſtolica Sedes permota eiuſmodi nobis in amaro hoc mari lumen accendat, quo eiuſdem magnitudinem atque acerbitatem ſimul omnes Eccleſiæ filij contemplantes, dignis eam honoribus veneremur.

PAVSA DECIMA.

MARIA *congruè Myrrha maris dicta, vt præ ſe fert Etymon decimum Nominis ſui.*

Nomen Mariæ gemmâ notandum.

HOc nempe deerat ad gloriam Nominis MARIÆ, gemmâ notari, quæ vel è terræ viſceribus eruta, vel è maris profunditate extracta, vel ex ſaxorum vmbilicis exciſa, & oculos ad ſe raperet, quia pulcherrima, & diutum æratia exhauriret, quia pretioſiſſima, & Doctorum ingenia exerceret, quia abſtruſiſſima. Et ſanè non infeliciter mulierem illam fortem, MARIÆ archetypam gemma deſignat, cuius *procul, & de vltimis finibus pretium ferunt*; ſiue vt habent Septuaginta Interpretes, *pretioſior eſt lapidibus*, vtique pretioſis, quia talis eſt, ſiue vt alij ex Hebræo vertunt, *longinquum ab vnionibus pretium eius*, id eſt, longè maius eſt eius pretium, quàm gemmarum, *cuius pulchritudinem ſol & luna mirantur*, cuius abditam, arcanamque virtutum copiam, nulla ingenij creati excellentia ſatis vnquam percepit aut explicauit; ſed ecquam de omnibus, quæ gemmarum ambitu continentur, ſacrum Nomen agnoſcit? an marinorum fluctuum ſpumas mentientem laſpidem? an viridantium herbarum lenocinio nobilem Smaragdum? an ſanguineis inſperſum maculis Sardium? an ætherea claritate conſpicuum Topaſium? an guttulis aureis natitantem Chryſopraſum? nullum ex his, ſed antiquitate præ ceteris nobilem Achaten, gemmam lectiſſimam, alio

Myrrha maris gemma eſt, aliàs Achates.

Nomine Myrrham maris, nuncupatam, vti tradiderunt Beroaldus, Glareanus, Georgius Merula, Nebriſſenſis, alijque, quod vel inde confirmatur, quia dum vritur odorem myrrhæ, teſte Plinio, exhalat, eumdemque vinis calidis ſaporem communicat. Præcipua ſanè gemma, quæ verſicoloribus venulis ita diſtincta ac variegata eſt, vt omnium penè rerum ſpecies vna referat, vna terræ, cæli, montium, vallium, nemorum, pratorum, fluminum, arborum, auicularum formas naturâ ludente repræſentet. Vnam dixi, ſed generis tam varij, vt vnam eſſe vix credas: eadem candida, rubea, crocea, cinerea, viridis, cærulea, flaua, & aliarum omnium gemmarum colores vix vni ſufficere credantur. Primùm, eam ad Siciliæ fretum repertam ferunt, poſtea & in India viſam; vbique verò tum ob varietatem illam, & tot colorum inter ſe pugnantium concentum mirè ſpectabilem, tum ob virtutem, quâ contra ſcorpionum venena, & araneorum ictus, teſte Plinio, pollet memorandam. En viuam MARIÆ in gemma, in Myrrha maris imaginem, quam dum Nomine præ ſe tulit, vita quoque ac moribus inſigniter expreſſit. Quare ad apodoſin veniamus.

Beroaldus. Glareanus. Merula. Nebriſſ. Plinius.

Analogia Achatis ſiue Myrrhæ maris & Mariæ.

Ac primum quidem, ſi Achates terram exhibet; eadem & in Maria relucet. at quæ? non inculta illa aut ſterilis, ſed ornata, ſed fœcunda, nulli obnoxia maledicto, quam de longinquo proſpiciens Dauid, *Confiteantur*, inquiebat, *tibi, Domine, populi omnes.* quare? *Terra dedit fructum ſuum.* Quæ terra? reſpondet S. Hieron. MARIA, quæ genuit Chriſtum. 1.

Secundò, in Achate non terræ ſolùm, ſed & cæli ſpecies reſplendet. An non fuit MARIA ſemper cælum, pars vniuerſi nobiliſſima & altiſſima, virtutibus copioſiùs, quàm corpus illud globoſum, ſupra nos ſideribus effulgens, occultans in ſe quidquid vſquam eximium ac viſendum, quippe in qua plenitudo diuinitatis nouem menſibus habitauit, eleuata per contemplationem, erecta per caritatem, ſerena per animi tranquillitatem, pura per ſanctitatem. 2.

Tertiò, Cœlis contermini montes ſunt, quorum ſpeciem diximus in Achate videri. MARIA non tam montis figuram retulit, quam ipſa mons fuit in vertice montium, *Mons Dei, Mons pinguis, Mons in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo.* Mons altitudine dignitatis, quia Mater Dei. Mons virtutum celſitudine, quia omnes in ſummo gradu poſſedit. Mons gratiæ ſublimitate, quâ homines omnes, Angeloſque tranſcendit. An fortaſſe hanc montis ſpeciem in gemma noſtra Iſaias contemplabatur, cùm diceret: *erit præparatus Mons domus Domini in vertice montium*? Certè in hunc modum S. Gregorius prædicta verba exponit. 3. Iſaiæ 2. 2. S. Gregor.

Quartò, Monti ſubijcitur vallis, eaque profundiſſima, quam Achates æque concinnè repræſen- 4.

præsentat. Vallis hæc Virginis humilitas est. A *Respexit*, inquiebat, *humilitatem ancillæ suæ.* Ancillam se vocabat quæ mater erat Dei, seruam, quæ Domina; vilem & exilem, quæ orbis Imperatrix: sic præceptum Eccli.cap.3.adimplens: Eccli.3.20. *quantò maior es, humilia te in omnibus*, vt non verè minùs quàm prudenter à quodam Marianæ humilitatis æstimatore dictum sit: *inter omnes creaturas supremum quidē locum obtinere* MARIAM, *corde tamen suo omnium rationabilium creaturarum humillimam exstitisse.*

5. Quintò, à vallibus abesse non solent prata, flumina, florum, herbarumque varietas: & hanc in Achate cernere licet, quid ni & in MARIA? *ego*, inquit Eccli. 24. *quasi trames aquæ* Eccli.24. 40. *immensæ de fluuio. Ego quasi fluuij Diorix, & sicut* B *aquæductus exiui de paradiso. Dixi, rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.* Est enim illa, aquæductus exiens è paradiso, à Christo aquas deitatis humano generi aduehens in ciuitatem Dei, quibus nouellas plantas, id est, sibi deuotos spiritualibus fluentis rigare, & inebriare non cessat.

6. Sextò, Non desunt in Achate auicularum lineamenta, quæ & in Virgine agnoscit Ecclesia, dum illi è Canticis hæc verba accommodat: *vox turturis audita est in terrâ nostra.* quam multi canticum eius Eucharisticum, quod in domo Zachariæ cecinit, interpretantur.

7. Septimò, solent ab auiculis arbores quæri, & hæ sicut in Achate, ita & in MARIA spectantur, cedrus, cypressus, palma, platanus, tere- C binthus, & quæ non? *Ego*, inquit, *quasi oliua speciosa in campis.* Sed parua hæc, si cum virtutibus gemmæ nostræ componantur, Achatem siue myrrham maris veneno pestifero, araneorum atque scorpionum ictibus aduersari, ac cor ipsum recreare tradit Franciscus Rueus lib.1.de gemmis, cap.16. atque hinc in pocula, vasaque destinari hunc lapidem, author est Plinius lib.3. cap.2. & Martialis lib.4. vt tutò & absque metu quod bibitur, hauriatur. Hoc Virginis Deiparæ priuilegium est non tantùm ab omni nos veneno defendere, sed iam infectos expurgare. Testis est Ioannes, qui quàm primum ex myrrhino Marianæ caritatis poculo salutationis eius verba libârat, in matris vtero exsiliit. Quam exultationem non solùm fuisse D indicium acceptæ ante diem rationis, sed nouæ quoque gratiæ, quâ scorpionis virus lethiferum in illo fuerat exstinctum, communi Theologorum assertione docetur. Atque hinc pulcherrima illa Patrum elogia in campum prodierunt, quibus MARIAM singulari Vasis nomine celebrarunt: *Vas Dei præclarum atque* Ephrem. *electum*, inquit Ephrem in laud. Beatæ Virginis. Gr.Neoc. *Vas atque receptaculum supercœlestis latitiæ*, Gregor. Neocæsar. orat.2.de Assumpt. Virginis Mariæ. Anselmus. *Vas salutis vniuersorum*, S.Anselmus alloq.cæl.27. *Vas pretiosum & excellentissimum, vas honoratum,* S.Epiphan.hæres.78. *Vas cœlestis gratiæ, vas insigne,* Epiphan. *vas excisum manu sapientiæ*, Adam de S.Victore in Adam de S.Vict. prosa de Assumpt. Neque id mirandum, si *Vas Myrrhinum Neronis* enim, teste Plinio, Nero vas vnum myrrheum, *ccc. ms. redemptum.* de quo biberet, trecentis sestertijs redemerit, Plinius. hoc est septem millibus & quingentis scutatis, vt non oscitanter ipse addat lib. 37. cap.2. *memoranda res est, tanti Imperatorem, patremque patriæ bibisse*; quis nouum aut insolens æstimarit, MARIAM quam mater Ecclesia *Vas spirituale, Vas honorabile, Vas insigne deuotionis* appellare consueuit, quam S.Bonauentura *Cœlestis curiæ pin-* Bonauent. *cernam* appellat, Richardus à S.Laurentio *pin-* Richard. *cernam gratiarum vocat*, tot tantisque laudum præconijs ab eis honorari, eiusque opem atque auxilium tantis impendijs ambiri? Norant siquidem vasis huius singularem, præstantissimamque virtutem, quâ sibi, nobisque post Deum vtilius, meliusque nihil didicerant posse prouenire. Ad hæc si iuxta veterem Poëram,

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci;

quid de hac nostra myrrha maris dicemus? cuius non solùm tam præstans vis est in pro- *Myrrha maris odorata, ita & Maria.* pulsandis venenis, sed & odor suauissimus Arabicæ myrrhæ lacrymas referens, quoties ignibus vstulatur, vnde & præter Achatis, myrrhæ quoque maris sibi nomen assumsit: hoc est quod de Virgine nostra Vates regius cecinit, quam posteaquam oleo lætitiæ præ consortibus suis vnctam à Domino pronuntiasset, statim subiunxit: *myrrha & gutta, & casia à vestimentis eius*, quasi diceret, tantâ virtutum gloriâ intus in anima decorandam, vt foras quoque odoris instar erumpat. Quod & ipsa de se per os Sapientis Eccli. 24. edixit: *sicut cinnamomum* Eccli.24. inquiens, *& balsamum aromatizans odorem dedi:* 20. *quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris, quasi libanus non incisus vaporaui habitationem meam, & quasi balsamum non missum oder meus.* Quocirca S.Bonauentura in spec. c.7. *Odor*, inquit, MA- Bonauent. RIÆ *fuit sicut cinnamomum in cortice conuersationis, sicut balsamum interius in vnctione deuotionis, sicut myrrha in amaricatione castigationis: fuit quoque odor* MARIÆ *sicut cinnamomum in actione, sicut balsamum in contemplatione, sicut myrrha in passione.* Nec mirum, amara enim & odorata est myr- *Amara omnia odorata.* rha, sicuti amara omnia ex natura sua odorata sunt, teste Theophrasto Eresio l.6. de causis Theophr. plantarum cap.13. vbi sic loquitur: *Omnia prope odorata sunt amara: cum verò illa duo contraria inter se sunt dulce & amarum, alterum velut initium grati saporis, alterum grati odoris esse videtur, & quodammodo magis. Primordium dixerim amarum grati odoris, quippe odoratum quod amarum non sit reperire difficile est.* Bene itaque Mariani Nominis amarities vitæ afflictionum plenissimæ consentiens, suauissimæ patientiæ ac fortitudinis odorem longè lateque diffudit, vt & hîc locum inuenerit quod vulgò dici solet:

Rebus conuenit Nomen in Omen abit.

Quare

Virtutes Achatis cum Mariana potentia componuntur.

Veneno resistit Myrrha maris, Maria peccatis.

Rueus.

Plinius.

Martialis.

Quare nemo iam dubitare poſſit *Myrrham maru*, ſiue *Achatem*, quæ in MARIÆ Nomine, velut annuli cuiuſdam pala fuerat inſerta, toto corpore eius clariſſimè præfulſiſſe, atque odorem longè ſuauiſſimum exhalaſſe.

PAVSA VNDECIMA.

MARIA *verè Iaculatrix maris fuit, vt Etymologia vndecima præclariſſimi Nominis eius oſtendit.*

QVi magnas illas atque incredibiles virtutes, quibus ad miraculum MARIA præluxit, beatiſſimo eius Nomine præſignandas fuiſſe crediderunt, næ illi non optimè tantùm, ſed & honorificè de illa ſenſiſſe iudicandi ſunt: *per Nomen ſiquidem*, teſte S. Bernardino ſerm. 49. *perueniatur ad rem Nominis*, dum, quod hæc ipſa in ſe continet, illud non obſcurè pollicetur. Atque huius quidem tot teſtes ac laudatores colligere me poſſe exiſtimem, quot antè in ſuperioribus Pauſis, vnà mecum hîc ſubſtitêre Lectores, à quibus ne quid in hac parte deſideratum omittam, vnam alteramque ſuffragationem lubens ſubnectere ſtatui, quâ quod hactenus cœptum eſt perficiatur. Tanta namque præſtantiſſimæ Virginis huius dignitas eſt ac prærogatiua, vt voce quidem vnâ, ſed quæ multos ſignificatus contineat, declaretur, inter quos non ſanè poſtrema prioribus meritò adnumeranda eſt, *Iaculatrix maris*. Præclaram ſanè notionem ac nobilem admodum functionem, quam vel nobiliſſimi quique in Regum ac Principũ aulis ambire conſueuerunt, quamque vera noſtra hæc Pallas, ſed Chriſtiana, non fabuloſo illo gigante interfecto, ſed dracone teterrimo ſuperato felicilliмè obiuit, vt haſtam manu tenens, ac velut etiamnum euibrans, & pingi præ altera, effingiq; meteatur. Neque hîc me quiſquam reprehendat, quod Virginem MARIAM veram Chriſtianis eſſe Palladem dicam. Non deeſt confirmationi miraculum vel oraculum potiùs quod Metaphraſt. recenſet in vita S. Procopij: neque auctor præclarus, Petrus ſcilicet Canisius noſter, dum inquit: *An non Virgini noſtræ competant, quæ tria ſtulti Græci in ſua Minerua velut exuuia prædicant, virginitas, prudentia, fortitudo? Fortitudo ad vim arcendam, hoſtiumq; vim propulſandam. Prudentia ad illorum malignas artes, dolos, & inſidias detegendas. Virginitas ad carnem ſubigendam ac proditorem occultum præcauendum*: quam idcirco *Penthesileam* quoque laudatus ſcriptor appellat, *ignoraſtis*, inquiens, *hactenus veſtram Penthesileam*. De quo Magnum Albertum ſanctimoniæ laude, doctrinaque clariſſimum audiamus, hic itaque in Bibliis MARIÆ, quæ lib. 4. Regum c. 13. legerat, pro more ſuo, atque inſtituto, ita ad Virginem refert: *Dixit Heliſæus ad Ioas Regem Iſrael: Aperi feneſtram Orientalem, id eſt* MARIAM, *per quam intrat lux & vita: ſicut per feneſtram Occidentalem, id eſt Euam, intrauit mors & tenebræ: quam cùm aperuiſſet, quod factum eſt, quando virgo manens incorrupta mundi peperit Saluatorem. Dixit Heliſæus, Iace ſagittam, id eſt, Chriſtum, quæ ex ea ortus eſt, & natus. Et iecit, & ait Heliſæus, Sagitta ſalutis contra Syriam, id eſt, contra omnes dæmones. Et percuties Syriam, donec conſumas eam, ad nihilum redigendo, vnde Pſal. 14. ad nihilum redactus eſt in conſpectu eius malignus.* Quid in hanc rem dici clarius poſſit, quid iudicio Eccleſiæ conformius? quæ inter cetera laudum acroamata, quibus Virginem Deiparam exornare ſolet, hoc oppidò commemorare conſueuit: *Gaude* MARIA *Virgo cunctas hæreſes ſola interemiſti in vniuerſo mundo.* Multos quidem præfata verba ſolicitos habent, quâ viâ modóve ſint intelligenda, ſed hi B. Albertum audiant, & perſpicuè capient, quàm verè ac propriè de hæreſi, hæreſiumque omnium parente Diabolo victoria magnæ Matri ac Virgini MARIÆ ab Eccleſia adſcribatur, vtpote quæ eum genuit, *qui expolians principatus & poteſtates traduxit confidenter, palam triumphãs illos in ſemetipſo*, Coloſſ. 2. *Ipſa*, inquit Geneſ. 3. Dominus ad ſerpentem, *conteret caput tuum.* quæ verba iſtic explanans Rupertus Abbas: *Certiſſimè hic*, inquit, *illius ſemen mulieris promittitur, quod eſt Chriſtus: per quod ſexus idem, qui deceptus eſt, deceptionis caput omne contriuit, quando ad deſtructionem peccati, beata Virgo ſine peccato nouum hunc & cæleſtem hominem mundo edidit.* Idem & clariſſimè S. Hieronymus expreſſit, tractans hæc verba Iſaiæ Prophetæ cap. 9. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem, & ingredietur Aegyptum, & commouebuntur ſimulachra Aegypti. Non venit*, inquit S. Pater, *niſi in nube leui. Nubes iſta leuis quæ eſt? videtur mihi ſancta* MARIA, *nullo humano ſemine prægnanata, iſta nubes leuis venit in mundum, & ſecum portat creatorem. Nubes iſta deſtruxit Serapin in Alexandria, non Imperator homo mortalis, ſed nubes iſta, qua venit in Aegyptum.* Sed curiò beatiſſime Doctor nubi leui, id eſt, MARIÆ diuinum facinus adſcribis? certè Iſaias indeterminatè prædixit: *Et mouebuntur ſimulachra Aegypti à facie eius.* vtriúſnam, nubis, an Domini? Pro nube ſuffragium tuliſti, & quidem ſi inter nubis amplexus Dominus abſcondebatur, gremioque clauſus pudico vbera lactantis ſugebat, priùs faciem nubis, quàm infantis Ægyptus aſpexit; ſi verò poteſtatem in origine ſcruteris, à Domino factum id eſſe cognoſces. Verùm, nulla matrem inter & filium lis eſt, nulla ſtrepit diſſenſio, concors ac pacata lacteæ vnitatis communio intercedit. Dominus quidem Serapin deſtruxit, & tamen genitricis Nomen ſculpi voluit in triumpho, non enim vinceret niſi homo, nec homo veniret niſi in nube leui. Hæc energia Hieronymi eſt in verbis iſtis, *Non venit niſi in nube leui.*

Atque his Eccleſiaſtici Acroamatis veritas ſatis ſuperque manet explicata, quâ glorioſiſſima

Bernardin.

Maria Chriſtiana Pallas.

Metaphr. Canisius.

Albert. M. *Maria vera Iaculatrix eſſe demonſtratur.* 4. Reg. 13. 17.

Coloſſ. 2. 15.

Gen. 3. 15.

Rupertus.

S. Hieron.

ma Iaculatricis Virginis noſtræ victoriâ eius Nomini aptè reſpondet. Si quis autem id ſibi firmari amplius deſideret, non contradico, ad ſuauiſſimum Salomonis canticum appello, cuius quot verſus, tot magnæ Virginis encomia agnoſco. hîc itaque cap. 4. quid legis? *Sicut turris Dauid*, inquit, *collum tuum; quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Quid hæc ſibi volunt? dicet Cardinalis Hailgrinus, *ad* MARIAM *hæc ſpectant, collum eſt eminentia ſublimitatis eius, & eſt ſicut turris Dauid fabricata, vt peccatoribus eſſet refugium & munimen. Propugnacula huius turris ſunt virtutes, gratiæ, & prærogatiuæ, quibus peccatores protegit & inimicum expugnat. Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium, & quænam illa? dicent ſeptuaginta duo Interpretes, qui verterunt πᾶσαι βολίδες, omnia iacula potentium.* O bene in rem noſtram! omnis generis iacula ex hac turri dependent, Virgini noſtræ ad manum ſunt, quæ in hoſtes noſtros ac ſuos eiaculetur, palam triumphans illos cum filio in ſemetipſa.

Cant. 4. 4.

Hailgrin.

Iaculatricis Mariæ victoria de Iuliano Apoſtata.

Primus id teſtatur Iulianus Auguſtus, ille totius Eccleſiæ ac Chriſtiani Nominis hoſtis infenſiſſimus iuxta, ac ſæuiſſimus Apoſtata, qui cùm ad bellum Perſicum profecturus non Baſilio ſolùm, ſed & populo eius vniuerſo, cùm primùm ab hoſtibus redijſſet, extrema omnia minatus eſſet: vir ſanctus triduanum omnibus ieiunium indixit, cunctoſque in Deiparæ Virginis templum, quod in monte Didymi ſitum erat, aduocauit. Tutrim cogitate Dauidicam tutum omnibus refugium aperientem, ſed & ad Iacula eiuſdem aduertite. Interea valida ducum, militumque cinctus coronâ perfidus Apoſtata in campis Perſicis pugnabat, non certam tantùm, ſed iam, vti exiſtimabat, præſentem partam manu victoriam apprehenſurus: cùm ecce lanceâ, incertum illis à quo, vel vnde emiſsâ, tyrannus confoditur, lethale, ſed vt verbis vtar Nazianzeni orat. 2. in Iulian. *orbi vniuerſo ſalutare vulnus* accipiens, quo paulò pòſt infelicem animam blaſphemus eiecit. Latere non potuit res hæc Baſilium, cui ſecundùm quietem S. Martyr Mercurius, qui in prædicta æde conditus erat, apparuit, planeque teſtatus eſt feciſſe ſe, quod à Deipara iuſſus eſſet, nimirum vt de Iuliano Auguſto pœnas ſumeret, certoque iaculo confoſſum vitâ priuaret. Nec multò poſt, euentus docuit S. Mercurium vera dixiſſe: Libanius enim Iuliani quæſtor ab exercitu Cæſaream reuerſus, quæ coram viderat, explicauit, ignotâ ſcilicet manu Iulianum cecidiſſe, dum volante telo percuſſus mortales reliquit. Ita S. Ioan. Damaſc. Amphilochius, Antoninus, Nauclerus, Baronius tom. 4. ad an. 363.

Nazianz.

Damaſcen. Amphil. Antonin. Naucler. Baronius.

Ab Imperatore ad exercitum venio. Æra 756. hoc eſt, anno Domini 718. Aſtures in vnum collecti ſuper ſe Principem elegerant Pelagium, (fuerat is Regis Theodorici ſpatharius) qui fugiens arma Saracenorum cùm ſuis in Aſturios montes ſe receperat; cùm id auditum eſſet à Saracenis Hiſpaniam occupãtibus, in eum acies mouere decernunt, miſſo tamen ante Legato, Wittizæ Regis filio deditionem ſuadere nituntur. Cui Pelagius ita reſpondiſſe fertur: *Deo facilè eſt ſaluare, ſiue in paucis, ſiue in multis, hinc nos diuinæ miſericordiæ confiſi multitudinem iſtam paganorum, quibus ducatum præbes deſpicimus, ſperantes ope Virginis Deiparentis* MARIÆ *gentem Gothorum de paucis qui ſunt in iſta ſpelunca reſtauratum iri ſicut ex paucis granis infinitæ ſegetes procreantur.* Quibus dictis Pelagius cum ſuis ſe in Auſenæ montis ſpelunca incluſit, Beatæ Virginis ſuffragia feruentibus precibus expoſtulaturus. Nec mora, intellecto reſponſo Alchaman, numeroſo exercitu inſtructus adeſt, & ſagittarijs ac fundibularijs iacula in os ſpeluncæ iacientibus irruptionem facit: cùm ecce tibi & iacula & ſagittæ à Saracenis emiſſa in authorum capita magno impetu retorquentur, & maximam Saracenorum multitudinem proſternunt. Quo factum, vt ordinibus turbatis, Pelagius erumpens, Alchaman cum viginti millibus internecione deleret. Supererant ſexaginta millia, contra quos Pelagius Deiparam tamdiu ardentiſſimis votis ſolicitauit, donec Diua omnes ſumeret debellandos. Quod & præſtitit expeditè. Porro ſpelunca illa diuinæ iaculatricis memoriæ dicata eſt, dictaque S. Maria de Couadonga. Ita Lucas Tudenſis, Rodericus l. 4. c. 2. Baronius tom. 9. ad an. 718.

Luc. Tud. Roderic. Baronius.

Huic alterum teſtem ſubiungo, de quo Vincentius Belnacenſis lib. 7. ſpec. hiſtorial. cap. 104. ex libro de viris illuſtribus Ord. Ciſtercienſis, refert apud Laſſentiam, cùm omnem iam pecuniam ludo perdidiſſet, ſatanico furore percitum omnia ſanctiſſimæ Dei Genitricis membra blaſphemando execratum eſſe, cunctis qui aderant præ horrore aures obſtruentibus ac perculſis, cùm ecce quod olim Zachariam prædixiſſe memini, *exibit vt fulgur iaculum eius*, cap. 9. reapſe vel hîc adimpletum fuit: derepente enim inuiſibili ac quaſi fulmineo iaculo percuſſus corruit, & mox ſacrilegam animam efflauit. Neget iam qui auſit, Iaculatricem Virginis dextram, niſi eandem cum his, aliiſque infelix velit experiri. Iſta enim, vt ſapienter aduertit P. Franciſc. Aguado exhort. 30. Etymologiam hanc explanans, *iſta*, inquam, *Virgo ſingularem vim habet opponendi ſe ijs, qui turbant pacem Eccleſiæ, in qua lucet vt luna in cælo exiſtens, Capitanea ſtellarum, dicente Eccleſiaſtico cap. 43. Vas Caſtrorum in excelſis, in firmamento cæli ſplendens glorioſè.*

3. *Victoria de blaſphemo.* Vinc. Belu.

Zach. 9. 14.

Aguado.

Dum potentiſſima Albigenſium hæreſis Catholico Nomini exitium minaretur, Memelino ex Africa in auxilium excito, contigit Alanum infeliciùs pugnare, communemque rem in ſummum periculum adduci, cùm ecce ſubitò

4. *Victoria de hæreticis Albigenſibus.*

MA-

MARIA lapides è cælo iaculata, morte ac vulneribus Hæreticos obtriuit. Ferdinand. Caſtellanus lib.1.cap.34.

Ferd. Caſt.

5. De violatoribus templi ſui.

Nec pro ſe tantùm, ſed & pro templis ſuis excubare ſolita Iaculatrix noſtra. Cùm Alphonſus qui primus ex Aragonijs à Ioanna ſecunda Regina Neapolitana in filium adoptatus eſſet, mox cum Renato Andegauenſi, de regni poſſeſſione contendere cœpit, eaque de cauſa anno 1439. Neapolin, quam Renatus obtinebat, terra, marique obſedit. Petrus Aragonius Alphonſi frater totius exercitus Dux vrbem multis in locis, ſed præſertim murum, qui Carmelitanum templum obtegebat, ferreis glandibus quatiebat, quibus & iſtud non parum violabat, nequidquam obſtante fratris Alphonſi monitione, quâ templo Virginis parſum volebat: dum itaque is in incepto pergit, è Diuæ MARIÆ templo pila emittitur, quæ directè in Petri caput impacta, iſtud humeris auulſit, ac in partes plurimas diffregit, quo audito Alphonſus fratris quidem necem doluit, iuſtam tamen Iaculatricis Virginis punitionem agnouit. Ita Thomas Coſtus in compendio hiſtor. regni poſt lib.6. annotat.131.

Tho. Coſt.

6. Contra Iconomachos ſuos.

Ac ne vetera ſola conſecter, en recens ac nouum è Iuſto Lipſio fideli hiſtoriographo depromptum. Anno 1580. cùm Oliuerius Tempelius Bruxellæ, quæ eo tempore ab hoſtibus regijs occupabatur præeſſet, & Hallenſe oppidum paruulũ, quod tribus milliaribus Bruxella diſtat, in ſuam poteſtatem redigere vellet, vbi Deiparæ templum, cum eiuſdem Imagine miraculorum magnitudine illuſtratâ cernitur, fruſtra die nona Iulij tem aggreditur, Deiparâ ſuum oppidum, ſicut & aliàs, ita & nunc ab hoſtibus protegente, & eâ quidem die repellitur, ſed callidè quaſi omiſſo incepto, abit. Clam tamen conductis in vnum præſidijs vires auget & inopinatus ſub noctem ſequentem, cum ſcalis & reliquo apparatu redit. In via cùm alacres incederent, mutuò ſeſe adhortantes, miles quidam hæreticus, nomine Ioannes Zwyckius, ore ſacrilego iactabat ſe ſuis manibus Hallenſi mulierculæ (Deiparentem intelligebat) naſum abſciſſurum. Cùm verò ad oppidum peruenissent, excuſâ glande plumbeâ naſus ei aufertur, vti & alteri in eadem expeditione os & mentum ablatum tormenti ictu, qui immaniore ſæuitiâ, & ore teitriore effuderat, ſacratam ſe ſtatuam Bruxellam adducturum, atque ibi igne ſubiecto publicè crematurum. Ita iacula Virginis feriunt, cùm proritantur, vt non ſine graui quadam ratione Seraphicus Bonauentura pſal.143. eam in hunc modum alloquutus fuiſſe legatur: *fulgure & coruſcatione diſſipa inimicum: mitte iacula tua vt confodias illum.*

Lipſius.

Bonauent.

Maria Iaculatrix quaque amicis & innoxiæ, quo modo!

Sed ne ſola iacula hoſtilia atque acerba in Virgine noſtra ſuſpicêre, ſunt & amica atque innoxia, quibus blandiſſimo quodam amoris ſenſu diligentes ſe afficit, & in algentes cordium noſtrorum ſinus illum *ignem* diuina Iaculatrix immittit, *quem filium ſuũ miſit in terras & voluit vehementer accendi.* Verè amoris Sagittaria MARIA eſt, quæ & priùs amoris iacula ſenſit, & poſtea didicit ſagittas iaculari. Dicentem audio Cant.2. *Stipate me malis, quia amore langueo*: Septuaginta duo interpretes verterunt, *quia vulnerata charitate ego ſum.* Vix autem hæc dixerat, cùm ſtatim ſubiunxit: *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Quibus verbis ad ſagittæ ſimilitudinem reſpexiſſe videtur, quam Deus vt humana corda feriret eiaculatur: primò enim diuinus Amor Virginem vulnerauit, poſteà velut ſagittam eam aſſumpſit, vt hominum corda amoris ictibus ferret. Sagittam qui iaculaturus eſt, manum ſiniſtram arcui ſubijcit, dextrâ ſagittam apprehendit, vt in ſcopum collineet; ita hic factum, priùs MARIA vulneratur amore, deinde vulnera in aliorum cordibus factura. Pulcherrimè hoc aduertit Rupertus, verba hæc Cant.5. expendens: *Adiuro vos filia Ieruſalem &c. Quorſum tendit, vel quid efficit hæc adiuratio?* inquit, *id nimirum, vt percuſſa percutiat, vulnerata vulneret mater filias, ſalubriumque vulnerum ſuorum aliquod etſi non ſtatim omnibus, at ſaltem iam aliquibus earum experimentum efficiat, vt audientes filiæ vel ſentientes in matre tantum vitæ futuræ, quæ non videtur, deſiderium, in mente præſentiant & ipſa talem eſſe dilectum, vt iure propter eum faſtidiat quicquid vel quamdiu hoc præſenti ſæculum.* O potens telum! auream Iaculatricem! quæ nos in hoc ſæculo, in hoc mari tot fluctibus tribulationum agitato, tot tempeſtatibus tentationum infeſto, nos, inquam, homines velut piſces de ſuo malo gaudentes, & tamquam ſe indicè deuorãtes, & capis, & vulneras! *vulnerantur*, vt inquit Auguſtin. in pſal.49. *malè ſani, vt ſanentur bene vulnerati. Molliti namque ſunt ſermones eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula, molliti*, teſte eodem Auguſtin. in pſal.143. *non unuſquiſque virtutem, ſed in iacula ſunt conuerſi, iacula ſalutis, iacula felicitatis æternæ.* Etec, ait idem S. Pater in pſal. 44. *iacuntur & tranſfigunt corda, ſed cùm tranſfixa fuerint corda, amor excitatur, non interitus comparatur.* Sagittat ſiquidem Virgo cor amantis, vt adiuuet amantem; ſagittat, vt faciat amantem: noli timere Amoris vulnera, qui vitam amas & ſanitatem. Claudo cum Origene paucis immutatis: *præbe te iaculo formoſo, ſiquidem* MARIA *ſagittaria eſt.* hom.2. ex duab. in Cant.

Cant.2.5.

Ruper tus.

S. Auguſt.

Origenes.

PAVSA DVODECIMA.

MARIA propriè Spes maris fuit, atque etiamnum talem ſe exhibet, vti duodecima Etymologia ſacri Nominis eius, clarè portendit.

NEque diu, nec multum mihi cogitandum fuit, quomodo Virgo noſtra beatiſſima

Digitized by Google

MARIA, tanti Nominis ſui dignitatem hac etiam in parte ſuſtinuerit, qua ſpem firmam, ac minimè fallacem mari huius mundi affulgere, promittereque viſa eſt, firmiſſimum namque, ſanctiſſimumq; illius teſtimonium in manibus habemus, quo id, quod quæritur, tutò nobis ipſa confirmat, dicens: *ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei.* Neque refert quod de ſeipſa teſtimonium perhibeat, ac proinde ſuſpectum videri poſſit, ampliſſima ſiquidem perſonæ conditio, hac nos formidine abſoluit, quæ in excelſa dignitate conſtituta de geſtis à ſe ipſa teſtandi liberam promeruit poteſtatem, vti poſt multos Iacobus Menochius lib. de arbit. Iud. quæſt. caſu 99. docet: neque etiam quod mulier ſit, hîc quidquam officit; ſi namque Tarquiniæ Veſtali, quam Gellius l. 6. cap. 7. Caiam Tarratiam ſiue Suffetiam vocat, Senatus, populuſque Romanus ob donatum fundum, qui campo Martio adiacebat, teſtimonij dictionem inter feminas conceſſerit, quis dubitet ſummum illum cæli, terræque Prætorem Deum, huic Virgini ob ſuum donatum orbi aſſertorem, teſtimonij authoritatem ampliſſimè indulſiſſe? Mater itaque ſanctæ ſpei, vti Nomine, ita & reapſe MARIA fuit, meliùs perfectiuſque virtutem hanc poſſidens, quàm Sethum ſuum primigenia olim Eua, cùm dixit, *poſſedi hominem per Deum.* Nec mirum, cùm enim ſpei perfectio à ſoliditate fidei, vitam ac ſpiritum trahere ſoleat, ecquam vilibi terrarũ ſpem illi ſimilem exſtitiſſe putabimus, quam habuit MARIA? cuius fides omnem aliorum longiſſimo interuallo ſuperauit. Ad hæc, ſi quo magis ſibi quiſquam diffidens, ſuæque vilitatis conſcius, ſe noſſe potuit profundiùs & ex conſequenti Deo fidere ſecuriùs; quis maiore ſui cognitione ac propriarum virium diffidentiâ eluxit, quàm ea quæ abiectionis ſuæ non ignara, ſummam animi demiſſionem cum pari modeſtia copulauit? vt, quod dilectus ille diſcipulus olim ſcripſit: *ſi cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, &c.* vel in Virginem, vel certè in neminem cadere poſſe, debereque videatur, cuius animus vti ne ad latum quidem vnguem ab eius ſanctiſſima voluntate deflexit, ita nunquam in eius potuit fidentia vacillare.

Verbis exempla adiungo. Adoleſcere iam cœperat Virgunecula, cùm cœleſti decreto ad matrimonium inuitatur; virum cognoſcere ſe nequaquam poſſe ſciebat, quia Deo fidem dederat, liberè tamen aſſentitur, Ioſephum pudicitiæ ſuæ cuſtodem non violatorem firmiſſimâ quadam ſpe fore confidens, vt ſaluo nuptiarum fœdere perpetuum virginitatis propoſitum integrum ſibi remaneret. mox vtero eius intumeſcente turbari Ioſephus, matrem mirari, quam Virginem eſſe crediderat, nec quieſcere donec de ea deſerenda quid certi ſtatuiſſet, nec tamen cæleſtis Regis ſacramentum afflicto apetuit MARIA, hac vna ſpe, eaque minimè vulgari ſubnixa, prouiſurum Deum tum innocentiæ honoris ſui, tum quoque Ioſephi ærumnas ſolaturum, neque prò ſua benignitate vnquam commiſſurum, vt quod diuino conſilio matrimonium inierat, infami diuortio diſtraheretur. Ad hæc cùm in nuptiis Canæ vinum deficere aduertiſſet, quantâ ſpe, atque fiduciâ filium interpellauit! necdum miracula patrantem viderat, neque diuinitatis radios antè perſpexerat, & tamen ſpe certâ, confidentiâ ſummâ preſenti inopiæ ſubuenturum non dubitauit. Hæc eadem ſpes atque fiducia triſtiſſimo illo mortis triduo eius animum ſuſtentauit, nec ad vngendum filij corpus egredi permiſit, quod propediem maiore gloriâ ſurrecturum, quàm occubuerat certò confideret. Hæc eam vſque ad ſenectam & ſenium numquam dereliquit, cuius præclariſſima nobis exempla ideo exſtare voluit, vt quam in mundi huius mari Dominam omnes agnoſcimus, *matrem* quoque *ſanctæ ſpei* filij nequaquam degeneres ſubſequamur. Et rectè quidem ac ſapienter: nam ſi, teſte Plutarcho, Alexander Macedo in bellum profecturus opes regias in Duces ac milites diuidens, interrogatus à Perdicca, quid ſibi reliquum ſeruare Rex decreuiſſet, reſponderit *Spem*; quo ille factus animoſior, Hæc etiam, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis eſt, & prædium mox, quod illi deſignauerat Alexander, reſtituit. Quis noſtrûm adeò mentis inops ac rationis lumine obcæcatus deſipiat, vt MARIAM ſpei matrem ac patronam imitari negligat, ac ſimul *Spem maris* certiſſimam abijcere non formidet? quâ ſolâ ſi polleat, nihil erit præterea quod requirat: quâ ſi careat, nullum malum ſit, quod non incurrat: de quo iterum ipſammet Virginem per os Spiritus ſancti loquentem audiſſe iuuabit: *In me*, inquit, *omnis ſpes vitæ, & virtutis*, quaſi diceret, In me ſpes omnis conſiſtit quæ de vita æterna conſequenda, ac de virtute obtinenda hominibus ſuboriri conſueuit.

Quod vt clariore intelligentiâ comprehendamus, Notandum variis rebus Nomen Spei poſſe accommodari: Primùm enim Spes, *animi qualitas eſt, quâ æterna vita bona à Deo exſpectamus.*

Secundò, ſpes dicitur res illa quæ ſperatur, vt apud Sapientem Prouerb. 17. *Spes quæ differtur affligit animam.*

Tertiò, Chriſtus ſpes noſtra dicitur, qui ſuis meritis omnia nobis bona obtinuit, eaque nobis merita communicauit, vnde ſpes noſtra Chriſti eſt paſſio, mors, dolores, laboreſque omnes, quos noſtri cauſâ ſuſtinuit & exantlauit, ita vt, ſicut vxor ſua redimit debita, pecuniis mariti, ita nos Chriſti meritis æterno Patri pro delictis noſtris faciamus ſatis, atque hæc ſumma ſpes peccatorum & conſolatio ſemper fuit.

Quartò, nihilominus hoc nomen Spei etiam

Maria mater S. Spei proprio quidem, ſed veriſſimo teſtimonio probatur.

Quomodo fuerit Maria ſpes, & fiducia in Deum.

Spei definitio, ac varia acceptio.

Prou. 13. 12.

ijs accommodamus, qui nobis ad obtinenda à Deo, quæ poſtulamus, auxilio eſſe cõſueuerunt, præſertim ſi abſque illorum ope rem illam vel omnino non conſequi, vel ægrè admodum obtinere poſſemus. Vt enim Deus ſit, qui omnia largiatur, per media tamen, quas cauſas ſecundas vocamus, largiri ſoleat, quod ſine illis neutiquam condonaret.

Quomodo Maria ſpes noſtra dicatur

Quintò, beatiſſimam Chriſti matrem *ſpem* noſtram quoque vocitamus, non quod ab ea nobis donari gratiam vel gloriam aut peccatorum condonationem flagitemus, hæc enim ſibi reſeruauit donanda Deus, de quo ſcriptum eſt: *gratiam & gloriam dabit Dominus*; ſed primò, quia eius fauore ſæpè aſſequimur, quæ ſine illo non largiretur Deus: ſecundò, quia nihil ita arduum eſt, quod matris precibus filius non concedat: tertiò, quia dum homines criminum ſuorum conſcientia deterriti, Dei tribunal adire ſubuerentur, ad thronum gratiæ Marianæ conuerſi, ſpem bonam concipiunt impetrandi, quod antè vel petere non audebant. Vnde S. Bernard. ſerm. de natiuit. Virg. *Hanc*, ait, *ſcalam eſſe peccatorum, & totam ſpei noſtræ rationem*, quod homo peccator Matrem Dei adeat, Mater Filium, Filius Patrem.

Atque ita intelligendum MARIAM ſpem noſtram dici, haberique non minùs conſueuiſſe, quàm reipſa ſemper exſtitiſſe. Quod ne cui abſonum videatur, notandum quod tradunt ſapientiæ ſymbolicæ Doctores, omnem florem, hieroglyphicum eſſe ſpei, ſiquidem ſpes, vt Speuſippus Platonicus definiebat, cùm ſit *exſpectatio quædam boni*, floribus autem conſpectis fruges ſecuturas Agricolæ exſpectent, non immeritò flos omnis futuri boni prænuntius haberi cœptus eſt. Vnde Themiſtius per florem vbi præuius apparuerit, in frugis ſpem animum aſſurgere ſolitũ docuiſſe viſus eſt. Quæ ſi communis florum laus eſt, ac prærogatiua, Lilium profectò Sapientum omnium conſenſu atque iudicio primas hîc ferre cenſendum eſt, à quo Romana olim reſpublica ſapientiæ laude florentiſſima minimè diſſentit, cuius vel è vetuſtiſſimis nummis ſenſum argumentumque adſcribo. Initium duco ab ijs, quos Alexander Pius Auguſtus excudi fecit, in quibus vna ex parte Dea lilium manu geſtans, ex altera, *ſpes Auguſtorum* legebatur. Subiungo quos Claudius Imperator excudit, in quibus hinc lilium, inde *ſpes Auguſtorum* cernebatur. Idem in nummis Hadriani Imperatoris videre eſt, in quibus hinc Nympha lilium prætendens, inde, ex aduerſo, *ſpes populi Romani* conſpiciebatur. Quid plura? illuſtre Spei hieroglyphicum Lilium eſt: quid autem per lilium interior Theoſophia intelligat dicet ſponſus Cant. 2. vbi dilectiſſimam ſponſam deprædicans: *Sicut lilium*, inquit, *inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Spes publica, ſpes matri integerrima ſpes populi Chriſtiani* MARIA *eſt.* Amplificat id loco ſuprà citato Bernardus diſertè non minùs quàm ſuauiter cùm dicit: MARIA *fidem excitat, ſpem roborat, diffidentiam abigit, erigit puſillanimitatem, collabentemq́; confidentiam ſubleuat.* vnde Eccleſia in ſolenni illo cantico MARIAM alloquens: *Vita*, inquit, *dulcedo, ac ſpes noſtra ſalue.* Quæ verba antiquus auctor Commentatus: *Sperent ergo*, inſit, *in te qui nouerunt Nomen tuum, quia non derelinquis quærentes te Domine. Certè qui ſperabunt in te, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas, vt aquilæ volabunt, & non deficient. Quis non ſperabit in te, quæ etiam adiuuas deſperatos?* velut dicat, qui ſpem ſuam in vnam te contulerunt, non vtique ad viles ac ſordidas res ſperandas ſeſe abijciunt, ſed alas ſibi aquilarum aptantes ad ſublimia & excelſa celerrimo volatu ſe transferent, volantes quidem, at nunquam deficientes, quia nunquam ſuâ ſpe deſtituentur. Quod ſi autem contigerit quempiam hac ſpe excidere, tu adiuuas deſperatos, quia cùm propria cuiuſque demerita deſperationem ſuadeant, tua certè promerita ac præſidium, bene de Deo ſperare iubent, vt adſit illis ſemper ſpes cõtra ſpem, id eſt, fiducia contra fiduciam augeatur. huic iungo Matthæum Philadelphicum in orat. ad Virginem Matrem: MARIA *fida ac ſacra iactatorum tempeſtate anchora, deſperatorum ſpes, paratum ad omnes caſus ſubſidium, tutiſſimus naufragorum portus.* Omitto Baſilium Seleucienſem, Damaſcenum, Theodotionem, Laurentium Iuſtinianum, alioſque ſanctitate ac doctrina celebres, nobiliſſimam hanc ſpei Nomenclaturam miris laudibus celebrantes.

Comment.

Philadelp.

Flos hieroglyphicum ſignum ſpei.

Speuſipp.

Themiſt.

Lilium præcipuum ſymbolum ſpei.

Et vnde exiſtimemus ſanctiſſimos hos viros ſpem maris noſtri MARIAM tantoperè commendaſſe, niſi vel propriâ vel alienâ experientia doctos, ac velut ad iuſtiſſimum, debitumque veritati teſtimonium dicendum compulſos id ipſum præſtitiſſe? adeo ſacri Nominis ſui dignitatem minimè vacuam reliquit, ſed impleuit; non temere abiecit, ſed glorioſè ſuſtinuit MARIA. Vt quod generatim de ſpe S. Ioannes Chryſoſtomus paræneſi ad Theodorum lapſum olim ſcripſit, examuſſim conueniat MARIÆ. *Ipſa eſt Catena aurea & firma, quâ de cælo propenſa, ſubducimus animas noſtras, quæ breui ſurſum in illud ſummum faſtigium retracta, eos qui ipſam fortiter manibus ſeruant, euellit & rapit ſupra præſentis vitæ, omnium longè periculoſiſſimos fluctus. Quamobrem qui mollis per indulgentiam hanc ſacram anchoram amittit, continuo decidit & ſuffocatur in profundum malitiæ ſubmerſus.* Ne verò hæc ſolâ eorum authoritate fulciri videantur quibus tutò nihilominus credi poſſe, debereque nos cenſeo, vnam hîc alterúmue teſtem producere ſtatui qui mari hoc ſæuo ac tempeſtuoſo iactati ac tantùm non ærumnarum fluctibus abſorpti, Marianâ hac ſpe contra ſpem confirmati, in tutiſſimum ſalutis portum appulerunt.

Chryſoſt.

Cant 2.1.

S. Bernard.

Hieronymi Æmyliani mira conuerſio.

Primus ſit Hieronymus Aemylianus Congregationis Somaſchæ nobilis fundator. Annus

octauus ſupra milleſimum & quingenteſimum
à Chriſti natali numerabatur, cùm Cæſare in
Venetos mouente Hieronymus, qui iam mili-
tari ſtudio antè deditus magna cum voluptate
arma tractârat, à Republica Caſtro-Nouo cum
tribus militum centurijs prætor decernitur.
Ducebat Cæſaris copias Paliſſia magni Nomi-
nis Dux, quibus oppidum vndique aggreſſus,
longâ tandem eiaculatione & continuatâ plu-
res dies murorum verberatione, ita mœnia
quaſſauit, vt ſolutis iuncturis, maxima pars
muri corruerer, nihilque propiùs eſſet, quàm vt
ad colloquium hoſtes vocarentur. Eâ re intel-
lectâ Hieronymus vehementiſſimè vniuerſos
pro concione obiurgauit, datiſque animis mi-
litem omnem ſe Duce in hoſtes eduxit, vnde
factum, tertiò oppidum aggreſſos ſemper ſuo-
rum cæde atque ignominiâ repulſos fuiſſe. Sup-
pudebat Paliſſiam tam exiguo hoſtium numero
ſe tamdiu diſtineri. Itaque dato pugnæ ſigno,
acrior quàm vnquam antea oppugnatio in-
ſtituitur, ac multis partibus ſimul irruptione
factâ Caſtro Germani potiuntur, captumque
Hieronymum Paliſſiæ tanquam inſigne partæ
victoriæ trophæum ſiſtunt. Is virum in tetrum
ac tenebricoſum carcerem in imo turris fundo
anguſtè admodum effoſſum detrudi ac debitis
ſupplicijs audaciſſimi hominis ſcelus vlciſci iu-
bet. Hic pane & frigidâ tantùm alebatur, ferrea vincula manus & pedes conſtringebant; collum ambiebat in mancipij morem circulus ferreus, è quo duorum triumue annulorum catenula, cum pila marmorea dependebat: globus tormentarius is erat, haud exiguæ magnitudinis, additus, ſiue vt nocte quieſcentem vexaret, vel fatigaret interdiu vigilantem; accedebant acerba ſupplicia quibus Ducis edicto, quotidie torquebatur. Nulla autem eo in carcere moleſtia grauior Hieronymum ſolicitabat, quàm acerbæ & diræ necis, cuius ſibi periculum in ſingula momenta crudeli ab hoſte imminere non dubitabat. Quam cogitationem dum animo verſat, vehementer ſe ſenſit commoueri. quare ſeriò, vbi ſpes humana deficeret, alram cœpit inueſtigare. Cùm animum ſubijt Deiparæ Virginis memoria, quam matrem ſanctæ ſpei mortalibus datam vnicum miſeriarum ſolatium & peccatoribus extremè laborantibus certiſſimum perfugium à Deo conſtitutum recordabatur. In hac igitur ſalutis ſuæ ſpem collocandam putat, quâ patronâ, ſi apud Deum vtatur, auxilium ſibi certiſſimum pollicetur. Fuſa itaque illico ad Virginem, non tam longo verborum ambitu, quàm interno animi affectu & lachrymarum imbre grauis & pia oratio, votumque additum, nudum ſe pedibus Taruiſium ad ſacram eius ædem peregrinaturum, ibique certum ſacrorum numerum ſuo ære curaturum. Cordi Deo ac Virgini fuiſſe preces ac vota euentus oſtendit, vix enim ea Hieronymus abſoluerat, cum ſupplicanti ſe candidâ in veſte ac diuinâ planè maieſtate conſpicua Dei genitrix obtulit, carceriſque tenebras inuſitato atque inexplicabili radiorum ſuorum ſplendore diſpulit ac fugauit, & mox eum proprio Nomine compellans, omni curâ vacuum eſſe iuſſit, tum manu ad eum porrectâ, claues offert, quibus & vincula & carceris oſtia reſerare, & quocumque libeat, abire mandat. Fidem viſi fecit expleta promiſſio, ſiquidem ille impiger ad iuſſa, acceptis clauibus, vinculis & carcere reſeratis, ſenſit haud vanam ſe in Virgine ſpem collocaſſe: tum ad cæleſtem patronam, venerabundus, & in gratiarum actione totus effuſus ſe conuertit, at illa tenues in auras momento delapſa, è carcere liber ipſe Taruiſium verſus egreditur. Sed en grauius, triſtiuſque periculum, vix enim aliquot paſſibus proceſſerat, cùm in exercitum Cæſaris incidit, & viam omnem armato, peruigiliſque milite occupatam circumſpectat. Expalluit Aemylianus, animoque corruit ſubito hoſtium incurſu, humanaque deficiente ad Marianam Spem ſe conuertit, inuocat iterum patronam & dominam ſuam, vt ſe præſenti periculo ereptũ, certo itinere incolumem dirigat, precatur: Nec irritæ preces. Vix enim eas compleuerat, cùm priorem & ſpeciem & habitum referens beatiſſima Virgo præſtò eſt, & mox miraculum miraculo cumulat, manum apprehendit, ſecurum ſequi iubet, & per medios hoſtes, alienis oculis minimè conſpicuum educit; hoc præterea ſingularis, beneuolentiæ ſpecimen addidit, quod Taruiſini itineris ignaro ſe comitem præbuit, donec ciuitatis mœnia in conſpectum ſe darent. Ita Auguſtinus Turtura in hiſtoria ſui Fundatoris. Aug. Turt.

Quid hîc cogitas Lector? nunquid quod Nomine præ ſe fert, reipſa quoque MARIA expleuit? vera Θεώνυμος, nec minùs Καλλιώνυμος dum vero ac pulchro Nomine genus omne humanum facta *ſpei magiſtra* conſolatur. Et quia cœpimus rem hanc teſtimonio firmare, accipe quod Nicolaus Orlandinus in ann. Indiæ Orientalis ſcripto conſignauit, vt dum alterum priori adiungitur, tantò magis illius veritas eluceſcat. Miles quidam in ora Trauancoris cùm in abyſſum flagitiorum omnium ſe demerſiſſet, eò tandem miſeriarum redactus eſt, vt de ſalute ſua penitus deſperans, diabolo ſe addiceret, homagioque præſtito, quàm arctiſſimè deuinciret. At in ſe tandem reuerſus, factique pœnitens, cùm, quò ſe verteret neſciret, ad Virginis aram aduolauit, ſpem publicam eſſe ratus, cuius vel ſolum Nomen ſpe optimâ redundaret; hic igitur lapſum ſuum grauiſſimum lamentabili gemitu incipit deplorare, quod dum facit, ex ipſo imaginis pectore fonticulus illico erupit, qui in locupletiſſimos riuulos paulatim diffuſus, aram cum omni apparatu ac pauimento madefecit

Maria ſpes peccatorum exemplo declarata.

Orlandin.

fecit. Quo portento desperabundus homuncio, imò desperatum dæmonis mancipium, veniæ spem certam concepit & aquas cum gaudio hauriens, è fonte illo cœlitus in humanum genus spem optimam effundente, in pristinam libertatem filiorum Dei restituitur, ac mox vniuersæ vitæ flagitia confessus religionem vouit, vt quantò se iniquiùs dæmoni deuinxerat, tantò arctiùs Deo obligaret. O veram maris spem MARIAM! spem auream quæ non confundit! quæ omne id quod pijssimâ Nomenclaturâ insinuas, fidelissimâ caritate ac beneuolentiâ absoluis, dum *bona spei facis filios tuos*, Sap. 12. Dicam itaque & liberè dicam: *In pace in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domina singulariter in spe constituisti me.*

Sap. 12. 19.

Et ita profectò est, quamuis & hoc singulos admonitos velim, in eadem persistere, ne spem hanc decoxisse aliquando, nec immeritò dicantur. Quantum enim boni ab ea procedere consueuit, dum virtute à nobis alitur ac fouetur, tantum quoque miseriæ ac calamitatis identidem profluere, dum incuria spernitur exploratum est. Locupletissimum huius testem habeo P. Alphonsum de Andrada lib. 2. de Imitatione beatæ Virginis cap. 23. §. 1. vbi sic scribit: Annus agebatur à Christo nato millesimus sexcentesimus vigesimus secũdus, cùm in loco non ignobili regni Toletani quidam è primoribus, qui à teneris deuotioni erga Deiparam assueuerat, pristini feruoris immemor, tum in cetera iuuentutis vitia, tum in fœdas libidines sese profudit, & quamquam de feruore remitteret in cultu Virginis, frequentabat tamen eius sodalitates, ac festos dies sedulò colebat; ad hæc sacellum quoddam honori Virginis dedicatum, quò accolæ conuenire solebant restaurare instituit, eiusque imaginem ornatiore cultu donauit. Sed fregit animum iuuenis, diaboli fraus, eumque in consanguineæ cuiusdam amores sic immersit, vt eam domo receptam publicè matris, priuatim concubinæ loco haberet. In eodem tum oppido degebat pia virgo, ex earum numero, quæ cælibem vitam in sęculo cum laude degunt, orationi admodum dedita, multisq; à Deo reuelationibus illustrata, & quod certius est diuinæ approbationis argumentum, grauibus aduersitatibus, laboribus & contradictionibus exercita: huic, cùm aliquando noctu in conclaui orationi vacaret, eiusmodi per ecstasim visum oblatum est: Seruator Christus comitante sanctissimâ Matre, Angelisque plurimis oppidum ingrediebatur, ac deinde huius Dei famulæ cubiculum, vbi pro tribunali consedit, tum publicis loci istius vitijs, tum incestui (qui hactenus piam hanc personam latuerat) tam fœdo remedium facturus. Ibi tanta criminis huius fœditas visa est, vt sine mora de capite rei sententia ferretur. Neque differebatur executio: verùm misericordiæ Mater, partim pristinæ in se pietatis, partim recentis beneficentiæ, quâ sacellum quoddam suum, atque imaginem exornasset memor, preces apud filium interponit, quibus permotus Virginis filius, triginta omnino dies indulget reo, quibus pœnitentiâ crimen eluere ac vitam emendare posset, eâ tamen lege, vt nisi statos intra dies pœnitentiam delicto parem à se exigeret, repentinâ morte, iaculo in cor emisso multaretur. Tum oculis ad famulam suam conuersis, illi imperare Christus, vt primo manè se ad templum confetat, ac visum Societatis IESV Sacerdoti, quem ibi repertura erat, suis verbis exponat: itet illicò ac miserum hominem imminentis pœnæ nuntium ferret, maximeque temporis ad emendationem vitæ concessi admoneret. His dictis cælestis turba videri desijt, virgoque ad se reuersa, rei magnitudine ponderatâ, tota in lachrymas effusa indulgentiam periclitanti iuueni, feruenti oratione impetrare conatur. Vbi diluxit, ad Ecclesiam se confert, inuentoque ibi Concionatori confessionibus audiendis intento, rem totam arcanò exponit, Deique ipsius vice indicat, vt confestim hominem discriminis tanti admonere ne cunctetur: at Sacerdos cùm neque virginem nouisset anteà, neque virtutem eius, & muliebres præsertim apparitiones erroribus obnoxias non ignoraret, orationi eius perparum fidei dedit, moram ac tempus tantæ rei discussioni daturus, sic illa quidem minore quàm sperauerat consolatione, à Patre digressa ad Deum reuertitur. Nec mora: iterum ac tertiùm eodem viso docetur perditum iuuenem religiosi istius viri voce ad salutem reuocandum esse. Atqui, inquit illa, Domine iam maiestatis tuæ mandatum exposui, & fidem abnuit, ac tergiuersatur. Cui Dominus: Abi, inquit, ac denuntia arcana hæc mentis suæ consilia, quæ recèns pertractauit, & dictis fidem adstruent. His intellectis, Sacerdos credere, veniam præteriti flagitare, Dei internuntiam æstimare, hominemque designatum inquirere. Igitur pro successu legationis suæ sacrificat, cùm peractis sacris, hominem in sacratio conspicatur, quem seorsim aggressum quâtâ potuit amoris significatione gesta edocet, atque vt suimet ipse misereatur per Christi sanguinem, perque MARIÆ amorem, cui tãtum debeat cordatè rogat. Vehementer iuuenem perculit indicium criminis nullâ sui confessione detecti; ergo pudoris ac lacrymarum plenus, diuinamque formidans iram ad Patris se pedes abijcit, deque criminibus, cum summo animi dolore confitetur. Suadet pœnitenti sacerdos, vt mutatione loci (vnico fere eiusmodi malorum remedio) peccatum fugiat; at domo ob nimiam sanguinis propinquitatem excedere statim ille non potuit; cubiculum igitur & cubile mutantur, quibus diligenter sera occlusis, infelix tamen concubina, quà lacrymis, quà vi, quà blanditijs ingres-

Andrada. *Mariana benignitatis neglectus admodum periculosus.*

ingreſſum fruſtra tentat, iuuene conſtanter obſurdeſcente. Poſtridie procaciſſima mulier clauem confici iubet, ac nocte proximâ ad illictos amotes, quibus ille victus fuit, irrumpit. Deceptus ille mox ad Patrem aduolat, ſuum lapſum deteſtatur, conſilium accipit, vt ianuâ etiam intus obſeratâ diſcrimen excludat, quod etſi factum, non defuere tamen artes peſtilenti furiæ quibus aditum ad iuuenem aperiret. peccatis igitur peccata accumulantur, reditur ad Patrem, à quo nihil omittitur, quo occaſio, maximus in hac pugna hoſtis, eluitetur, ſed infauſtus ille amore victus monitorum pertæſus confeſſariorum deſerit, miniſque ſpretis ſuas ſibi res habere iubet, ſuam ſibi ſalutis, animæque curam fore: quo velut gladio ictus Pater, cùm quatuor duntaxat è triginta inductarum dies ſupereſſent, ad Deum ſupplex confugit, ſupplicijſque ſponte ſuſceptis, nulloque prætermiſſo ſtudio pereuntem ab exitio reuocare inſtituit, ſed aliorſum omnia cecidere. Ad extremam vitæ lineam ventum erat, cùm nimirum decima aut vndecima noctis hora ad pereuntis domum accurrit: reſpondetur abeſſe herum, quo reſponſo mœſtus ac deſolatus Pater, domumque reuertens famulis inungit, vt ſi quid humani accidat euocare ſeſe è veſtigio non prætermittant. Quâ exſpectatione ſuſpenſus, cùm imminentis caſus exitum animo volueret, ecce tibi hora duodecima concubiæ noctis, curſus & clamor repentino aliquo malo exſpirare dominum, cum concubina lecto decumbentem, neque ſegniter ſacerdos accurrit. Spirabat etiamnum miſer, atque ore toto ſpumas ciebat, vultuque horrendum in modum diſtorto, in hanc vocem erumpebat. Væ mihi, cor iaculo transfixus emorior! Quam vocem tantus dolor, tantaque mortis præcipitatio excepit, vt quamuis Pater omni ſedulitate eum ad deteſtationem culparũ, & ſalutarium monitorum auditionem excitare conaretur, nullum tamen contritionis ſignum, nullam abſolutionis materiam præbuerit, omni ſalutis viâ peccatis occlusâ. Interea temporis famula illa Dei, cùm orationi intenderet, Chriſtum Dominum, vt antè ad peccata illius oppidi diiudicanda reuertentem vidit. Accuſabatur, eâ ſpectante, impœnitentis illius peſſima vita, proferebantur in medium occaſiones ad emendationem conceſſæ, tum monita, minæ, & ſalubre conſilium à religioſo viro toties datum, ceteraque ſalutis adiumenta, quæ quòd ille inſolenter ſpreuiſſet, tam corporis, quàm animæ morte damnatus eſt ipſo iudice fatale telum in eum emittente. Πεϱιϛάσεις, ſiue adiuncta quæ rem hanc propriâ conditione circumſtant, tam clara atque perſpicua videntur vt nullus de ea dubitandi locus relictus eſſe videatur. Mors namque viro prænunciata, eiuſque modus ante expreſſus, hominis in delicto contumacia, animique in continuando delicto durities, ac denique damnatoria ſententia, quam Virgo prædicta procul inde ſemota in ſuo cubili cognouit, ſatis quod geſtum eſt confirmant, omneſque ſedulò commonefaciunt officij, feruoriſque debiti quo in Dei obſequium, Virginiſque ſeruitium ſtrenuè incumbant, nec aliquando in cultu eius intepeſcant, atque helice hac infeliciter amiſsâ in peccatorum ſyrtes ac breuia abripiantur, æternum à portu ſalutis excludendi.

PAVSA TERTIADECIMA.

MARIA *rectè ſtella maris, vt docet Etymon tertiumdecimum Nominis ſanctiſsimi eius.*

EST ea hominum virtute excellentium, quique ad ſingularem quandam animi, gratiæque facultatem nati ſunt laus, atque conditio, vt quod ſuis Nominibus præ ſe ferunt, ſuo id tempore exhibeant, quodque foris polliceri amant, reapſe poſtea manifeſtè demonſtrent. Olim Thermutis Aegyptij Pharaonis filia è papyrione fluctuantem puerum ſuſtulerat, & Moyſen appellarat, dicens: *quia de aqua tuli eum.* Nec vacuum re ſuâ vocabulum fuit, tam enim Pharaonis ſubmerſionem, quæ poſtea inſecuta eſt, Nomine portendebat. Ita me ſanctus docet Auguſtinus ſerm. 79. de temp. cùm ait: *à fluctibus denique myſticâ lingua Moſes Nomen accepit, & Pharaonis necem, quam præparauerat in Nomine, in flumine maris inuenit.* Quod ſi in ceteris, maximè profectò locum inuenerit neceſſe eſt in MARIA: & multis id quidem à me antè probatum eſt, quibus vnum ſi adiunxerim, requiras prætereà nihil: eſt autem illud nec à Virginis munere, nec dignitate alienum, quo ſcilicet *Stella maris* ex Nomine audire ſolet non ratò. Conſtans ſiquidem ſanctorum Patrum aſſertio eſt MARIAM, vti vocabulum hoc à maioribus non ſine myſterio accepit, ita & geſſiſſe decenter, & eiuſdem menſuram felicitſſimè impleuiſſe. In quo tamen fatis admirati non poſſum alienam quorundam in explicando hoc ſymbolo ſententiam atque opinionem, qua vulgò omnes *Stellam maris* polare illud aſtrum, quod veteres Cynoſuram dicebant, interpretantur, quaſi hoc & nullum prætereà aliud ſidus ſit, quod appellationem ſuam à mari trahere poſſe inueniatur, adeoque in hoc perſiſtunt vt plenos libros, atque volumina huiuſmodi tractationibus referta videamus, in quibus Virginem cum polari ſtella maris Oceani directrice componunt, apodoſi tam aptâ atque inſigni, vt accommodatius quidquam dici, fingique poſſe videatur nihil. Teſtis mihi ſit Abſalon Abbas ſerm. 31. qui eſt de Annunt. Virg. *Aue*, inquit, *cæli ſtella, Aue mundi ſtella, Aue maris ſtella, Aue Maria. Vel vt modò video, rectè ſtella maris vocata*

S. Auguſt

Quomodo Maria Stella maris Nomine repræſentetur

Quænam ſit ſtella maris.

Abſal. A

cata est. Tempore huius salutationis nulli erant in celo beati, in mundo nulli iusti, vel admodum pauci, sed omnes erant in mari, hoc est, in amaritudine peccatorum inuoluti. Et ideo iustè maris stella, id est, peccatoris stella nuncupata est. Sicut stella hæc nauigantibus in mari recta viæ indicium est, sic est MARIA in hoc mundo tortuosè viuentibus, alijs rectam viam bonæ operationis, alijs rectam viam humilitatis, alijs rectam viam castitatis ostendit. Accedit & S. Bonaventura in speculo his verbis: *hoc optimè conuenit* MARIÆ, *quæ gerit officium stellæ marinæ. Legitur enim, & verum est, quod nautarum mos est, vt cùm in aliquam terram nauigare disponunt, vnam sidus eligant, cuius signo hùc vadiante in eam, quam desiderant partem possint sine errore adduci. Tale certè officium est stella nostræ* MARIÆ *quæ nauigantes per mare mundi in naui innocentiæ, vel pœnitentiæ dirigit ad portum patriæ cœlestis.* Accinit S. Fulbertus Episcopus serm. de natiuit. Virginis, vbi ita nos monet *Oportet vniuersos Christicolas inter fluctus huius sæculi remigantes attendere maris stellam hanc, id est,* MARIAM, *quæ supremo rerum cardini Deo proxima est, & respectu exempli eius vitæ cursum dirigere. Quod qui fecerit, non tactabitur vanæ gloriæ vento, non frangetur scopulis aduersorum.*

Bonauent. Fulbertus.

Prætermitto Ambrosium, Bernardum, Bonaventuram, Albertum magnum, atque alios plurimos, qui stellæ huius elevationem, stabilitatem, attractionem ac seprem aliarum satellitium magna cum pietate MARIÆ adaptant, suadentes omnibus, vt pyxidem quandam nauticam, inuento non inferiore illius, qui nuper Amalphi aliam reperit, ex cordibus suis conficiant, cuius acus siue regula nunquam quiescat, donec astrum & polum suum respiciat, nusquam delectetur nisi in suauissimo Deiparæ, eiusque sanctissimi Nominis cultu & veneratione. Quibus sanè nihil dici poterat concinnius, nihil clarius quo vel stellæ huius officium multiplex proponi omnibus, vel MARIA id ipsum in se exprimere ostendi posset; sed feliciùs quàm solertiùs, pietate maiore ac plausu, quàm certâ ac clarâ ab Etymologicis fontibus deriuatione inuentâ. Pietatem amo, ac veneror plurimum, sed doctrinâ ac veritate amictam, qualem in religioso Aaronis pectore Deus olim collocauit, vt diuina testatur inscriptio, אורים ותמים.

S. Ambros. Bernard. Bonauent. Albert. M.

Fateor quidem me hanc Nominis Mariani notionem suprà, Soni 21. Modulatione duodecimâ admisisse, sed stellam maris, Lunam interpretatus sum, tam ratione à Philosophis, quam authoritate à sanctis Patribus comparatâ, vt iam nihil hæc notio alteri, nisi ea fortassis cedere huic debere videatur, quod omnibus perspicuum fier, vbi MARIAM ostenderimus Lunam mysticam maris dominatricem præ cunctis stellis atque sideribus esse, semperque habitâ fuisse, dicente Beda in festo Annunt. *ipsa inter fluctus sæculi labentis gratiæ priuilegij specialis resulsit, veluti sidus præsidens mari.* Sidus autem mari præsidens, & pelagi æstibus dominans, vniuersamque ponti naturam regens, Luna est. Et clarissime S. Hieron. *sicut Luna super mare, ita* MARIA *super totum mundum habet potestatem, vnde Psal. 88. Tu dominaris potestati maris.* Quod antequam vobis demonstrare instituo, pauca quædam de mira Lunam inter ac Virginem congruentia duxi præmittenda. Et magna quidem ea sunt quæ de hoc sidere tam sacri quàm prophani authores memoriæ prodiderunt; atque in primis Moyses Gen. 1. describens ea, quæ Deus die tertia fecit. verba eius sunt: *dixit Deus, fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem ac noctem; & sint in signa, & tempora, & dies, & annos, vt luceant in firmamento cæli, & illuminent terram: & factum est ita. Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus,* Lunam videlicet, *vt præesset nocti.* Quod idem agnoscens Propheta regius Psal. 103. *fecit,* inquit, *Lunam in tempora.* Et Ecclesiasticus cap. 43. *Luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis, & signum æui.* Quæ verba explanans Paulus de Palacio, *magnam,* inquit, *verba hæc continent Philosophiam, & summam Lunæ laudem; sensus enim est, inferiora hæc fere omnia Lunæ subesse imperio, atque ab ea velut prudentissima directrice gubernari.* Quod S. Ambrosius in hexameron his verbis antè signarat: *Luna,* inquiens, *est decor noctis, mater roris, humoris ministra, Dominatrix maris, temporum mensura, æmulatrix Solis, mutatrix aëris, Lumen à sole mutuans, ipsumque modo speculari ad nos refundens.* Nec tacuit Plinius lib. 2. cap. 9. sic scribens: *Luna nouissimum sidus, terrisque familiarissimum, & in tenebrarum remedium à natura repertum omnium astrorum vincit admirationem, humilis & excelsa, aliàs admota cælo, aliàs contigua montibus, nunc in Aquilonem elata, nunc in Austros delecta in totum, à sole mutuata luce refulgens.* Hæc ille, subditque eodem libro, cap. 99. *Sidus Lunæ spiritum existimari, qui terras afflatu suo foueret, accedensque corpora impleat, abcedens maciet, ideoque cum incremento eius crescere conchylia, sanguinem etiam hominum cum eius lumine augeri & minui, frondes quoque ac palmulæ vim eius in omnia penetrantem sentire.* Aristoteles lib. 4. de generat. animalium, cap. vlt. eam vocat *minorem solem,* vnde post solem nobis vicinior, maiori, magisque assiduâ effectorum varietate vim suam manifestat. Plutarch. τὴν ὀλυμπίαν, *terram cælestem* appellat. Ptolomæus autem de viribus Planetarum disserens ex veterum sententia, Lunam dicit esse *stellam beneficam,* quod sanè omnes experimur. addunt alij *symbolum benevolentiæ,* cuius proprium non hilariter solùm, sed velociter etiam benefacere, vt nihil fere sol videatur producere per se solus, nisi comitem habeat Lunam: vnde à priscis Romanis dicta est *genitrix orbis.* Vt non malè Secundus Philosophus interrogatus ab Hadriano Imperatore quid esset

Aristot. Plutarch. Ptolom. Secundus.

Stella maris Luna est.

Probatur authoritate.

Beda.

Digitized by Google

esset Lunæ respondebit: *Cæli purpura, solis æmula, maleficiorum inimica, solamen iter agentium.* Et Apuleius de Deo Socratis: *Luna*, inquit, *Solis æmulatrix, noctis decus, diei adiutrix, noctis oculus.* Vnde factum est Gentiles, teste Polluce lib. 6. cap. 14. Hesychio & Eustathio Iliad. λ. eidem, titulo Reginæ cæli solitos fuisse sacrificare. Imò & Iudæos idololatras id egisse constat. Ieremiæ 7. vbi sic habet: *Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.* vbi S. Hieron. ac S. Thomas, Reginæ cæli, inquiunt, id est, Lunæ, quam Dianam, seu Phœben gentiles vocabant, quasi quæ esset Phœbi, id est, Solis soror. Regina igitur Luna, ob magnitudinem & splendorem, quo sola noctu lucet.

Apuleius. Pollux. Hesych. Eustath. Ier. 7. 18. S. Hieron. S. Thom.

Post Christum verò natum Prodicus Philosophus, teste S. Epiphanio, Lunam quoque diuinis honoribus affecit. Manichæi præterea eamdem adorabant, vt scribit S. August. lib. 14. contra Faustum c. 11. Denique Mahomet in Alcorano sanxit cultum Cubar, id est, Lunæ, quæ in omnibus Turcarum vexillis ac turribus triumphat. Quibus omnibus, aliisque non paucis quæ prudens omitto, quis est qui non sentiat, planeque videat eam esse Lunam, per quam vti dignissimum MARIÆ symbolum vis Nominis eius, atque adeò personæ totius dignitas resplendeat ac cognoscatur? Atque ita inprimis amantissimus ille cælestis sponsæ paranymphus eam à formæ venustate commendare desiderans, Lunam elegit, dum Cant. 6. hoc ei testimonium dedit: *Pulchra vt Luna*; cuius exemplo atque imitatione vniuersalis Ecclesia idem in Litaniis quotidie vsurpare non cessat.

Prodicus. Epiphan. S. August. Cant. 6. 9.

Sed præclarè admodum & significanter adoptiuus ille Virginis filius Ioannes Apocalypsis suæ cap. 12. dum ita scribit: *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius.* Quænam hæc mulier? Ecclesia, quæ Luna eius pedibus supposita? MARIA. non veluti ipsa feminâ inferior, siue ab ea despecta, aut supplantata sit MARIA, sed vt basis ac suffulcimentum, quo ipsa femina nitatur, quoque vno, post Christum tuta, securaque consistat. Neque enim abiectionis aut subiectionis semper signum est, substerni, vti enim basis columnæ, non ad sui contemptum, sed ad columnæ molisque superimpositæ securitatem ac firmamentum subijcitur: & mulier in aëre Lunæ insistens, calcare eam non potest, vt contemnat, sed premere, vt parturiens eius adminiculo sustentetur: ita Ecclesia dum MARIÆ innititur, non se maiorem eâ reputat, sed inter tot partus dolores ac pericula opem requirit. Et sanè si Apostoli bases terræ nuncupantur Iob 38. vt auctor est S. Gregorius, & S. Hieronymus, multò congruentiùs Dei mater Ecclesiæ basis poterit nuncupari. Quamuis si Virgo in propria hominis figura pingeretur, minùs decorum esset ipsam Ecclesiæ pedibus supponi; at enim in Lunæ symbolo nihil habet dissentaneum, quo eius virtus exprimatur, quâ Ecclesia fulcitur: in symbolis enim inferior locus maximæ est dignitatis: vt primum fundamenti lapidem esse in spirituali ædificio, & Ecclesiæ basim esse, quâ Christi respublica sustentetur: sic & Luna inferiorem locum inter reliqua sidera occupat, quasi stellarum omnium fundamentum. Atque hinc Græci regem βασιλέα vocant, id est basim populi, siue stabilimentum, quod epitheton & Regi sapienti datur, Sap. 6. & Eccli. 49. Per Lunam igitur Ioannes MARIAM intelligit.

Quomodo Luna à Ioanne visa sub pedibus mulieris, id est Ecclesia. Apoc. 12. 1. Iob 38. S. Gregor. S. Hieron.

Ab auctoritate ad conuenientiam veniamus. Quàm grauis illa ac splendida hîc nobis se exhibet, quàm apta ad naturam! Luna, inquiunt, noua non videtur vt est, fallitur oculus, cui Luna velut orbata lumine obijcitur, cùm nunquam copiosiore lumine, quàm in nouilunio præstet. Sic & MARIA, quo enim die in Annæ matris fortunatissimæ vtero tamquam in cælo quodam primùm comparuit, primo statim momento, quo esse cœpit, nullâ obscuritate criminis originarij, nullis maleficentiæ vmbris offuscata fuit, sed plurimum nitoris habens, ac gratiæ, diuinæ sapientiæ fulgentissimis radijs illustrabatur, iam tum copiosiore diuinitatis luce abundans, quàm vllus vnquam adulta iam ætate Sanctus effulsit. At non ita hoc esse videtur, contrarium potiùs apparet, vt vna de grege MARIA concipitur, sors illi, quæ ceterorum. Et hoc ipsum est in quo fundatur similitudo, etiamsi non videatur iustitiæ originariæ luce perfusa, est tamen lucidissima. Rationes alijs relinquo, meis me terminis circumscribo.

Analogia Lunæ & Mariæ. 1.

Luna sidus fœcundum simul & purum: vnde Gentiles ad eius fœcunditatem respicientes, eam in partubus implorabant, Lucinam appellantes; Imò à quibusdam ex eodem capite, parens rerum dicebatur: vnde in numismate Corneliæ Augustæ, teste Pierio l. 44. hieroglyph. reperitur ex vna parte Lunæ imago, ex altera, modò fœcunditas, modò pudicitia, est enim Luna non tam fœcunda quàm pura, teste Plinio loc. citat. *Luna super omnia pura*: vt non incongruè à quibusdam *idea margaritarum* appellata sit. Talis profectò MARIA

2. Pierius. Plinius.

Gaudia matris habens cum virginitatis honore.

Mater & Virgo fœcunda & pudica, facta prægnans, quæ virum non nouit, quæque ab orbe condito in nulla feminarum iuncta fuerunt, in Luna hac mystica reperiuntur, summa virginitas, & maternitas suprema.

Luna potestatem efficaciamque suam ex sole, sicut & lucem participat, proinde rectè Cicero in somnio Scip. *hæc*, inquit, *ultima terris, luce splendet alienâ*; estque hæc vera Lunæ originatio: *Luna* enim, id est, *lux aliena*. Idem de MARIA dicendum; quamuis enim *sicut vas cæstorum in firmamento cæli resplendeat gloriosè*, Eccli. 43. ni-

3. Cicero. Eccli. 43. 9.

43. nihil tamen de se, de suo habet nihil, totum A Deo acceptum refert. Vnde Rupertus Cant. 6. *sicut Luna lucet & illuminat luce non suâ, sed ex solè acceptâ; sic tu, ô beatissima, hoc ipsum quod tam lucida es*, non ex te habes, sed ex gratia diuina, gratiâ plena. Quod non erubuit ipsa quoque confiteri dicens: *fecit mihi magna qui potens est; & sanctum Nomen eius.* Idem & nos fatemur omnes: audiant id & intelligant qui nos MARIAM ad Deitatis thronum eleuare calumniantur. sed de his postea suo loco. Georgius Venetus harmoniæ mundi cant. 1. tomo 1. cap. 38. *Lunam sponsam solis* appellat, docens eam masculum quendam vigorem ab illo recipere, quem in hæc inferiora illico dispertiatur, ita vt, licet ex se Luna valeat efficere nihil, fauorabili tamen B patris luminum aspectu fœcundata, tam potenter in res omnes terrenas influat, vt nihil producere videatur sol per se solus, nisi cum Luna sociatus: quod patet Deuteron. 33. in benedictione Ioseph, vbi poma omnia & fructus terræ dicuntur esse fructus solis & Lunæ, sic enim loquitur Scriptura de pomis fructuum solis & Lunæ, in Hebræo est יְרחִים, *lunarum*, quamuis enim tantùm vna sit luna, tamen quia multarum est instar ob virtutem multiplicem, enuntiatur in numero multitudinis, contra normam aliorum planetarum: vnde deducunt sacræ Scripturæ interpretes Lunam excellenti quodam modo fructus terræ perducere ad maturitatem. Neque in ijs solùm Lunæ virtus consistit, nam מגד quod S. Hieron. vertit *poma*, non C poma tantùm significat, sed propriè omne pretiosum ac optimum, tam in fructibus quàm auro & argento. Et sanè non minùs in terræ visceribus, vbi auri argentique sunt venæ, quàm in eius superficie, in qua arbores pomiferæ, se lunæ dominatricis virtus ostendit. In summa vis omnis ac virtus Solis nequidquam nobis profutura creditur, nisi velut per manus quasdam lunæ transierit, ab eisque ad nostrum vsum fuerit accommodata. Expressam imaginem Matris Dei, quæ ab illo fauores omnes atque virtutes vitæ nostræ fouendæ spirituali necessarias susciplens, ita easdem materno sinu suo confouet, nobisque attemperat, vt quodammodo non minùs eâ temperatrice indigere, quàm illius ope videamur. Vnde quod de Luna Plinius loco cit. *omnem admirabilitatem vincit Luna fidus terra familiarissimum*, huic ex asse iudicarim conuenire.

Rupertus.

Geor. Ven.

Plinius.

5. Luna præterea noctem illuminat, vnde Luminare dicitur, quod præest nocti. Iustum, pium, atque necessarium officium MARIÆ, quacunque enim homines in vitæ huius nocte claritate potiuntur, non ea immediatè ex illa æterni diei claritudine, sed per MARIAM deriuatur; hæc Domina noctis data mortalibus vt præsit nocti, siue vt tunc magis luceat, siue vt tunc imperet. Quid autem per noctem intelligendum sit, si quæras, dicet optimus symbolorum interpres Christus Ioan. 9. *Venit nox quando nemo potest operari:* id est, mors instat, post quam, & in qua iam nulla erit bene agendi potestas. Liquet autem huius sensus veritas ex eo quod præcessit: *me*, inquiebat, *oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est:* vbi dies nocti opponitur. Per diem autem symbolicè vita, per noctem ergo mors significatur, atque in hac nocte peccatoribus MARIA potissimùm opitulatur, vnde quoque ab omnibus quotidie inuocari solet, vt in mortis articulo adsistere dignetur. Alio sensu Cardinalis Hugo, dum Lunam mysticè interpretatur, noctem accipit, MARIÆ applicans quod dixit Psalmista, psal. 135. *Fecit lunam in potestatem noctis.* Lunam dicit esse Virginem, quæ post Christum filium resplender, maximè vt huius mundi spirituales tenebras suâ luce dispellat, vt de ea, quod Isaiæ cap. 30. legimus, intelligi possit: *& erit lux Lunæ, sicut lux solis.* Quod cœlestis vitæ suæ exemplo, & sapientiæ sibi reuelatæ magnitudine primigeniæ Ecclesiæ præstitit luculentè. Quam etiam ob rem cùm Christus cælum conscenderet, tam diu eam in terris remanere voluit, vt admirandæ sanctitatis suæ atque sapientiæ splendore omnibus præluceret, *omnium*, (vt verbis Plinij vtar) *quæ in cælo pernoscis poterant iam futura Magistra. Quantumlibet igitur*, (verba sunt B. Petri Damiani serm. de Assumpt. V.) *alia stella reluceant, Luna tamen & magnitudine præeminet & splendore: sic vtramque naturam Virgo singularis exsuperat, & immensitate gratiæ, & fulgore virtutum.*

Hugo Car.

Psal 135. 9.

Isai. 30. 26.

Plinius.

Damiani.

6. Luna ad hæc, solem nullo humano oculo aspectabilem nobis repræsentat. cùm enim in apertum Solis vultum nemo ausit aduersos oculos defigere, sed eius lucem in opaco aliquo corpore emollitam, regestamque excipiat; si nocte Lunam, pleno præsertim orbe lucentem speculetur, quid aliud nisi Solem ipsum molliore specie delinitum & blandiore velut modestiâ radiorum dilutum oculis vsurpat? Ita profectò, si Solem infiniti luminis Deum mediis hisce mortalitatis tenebris speculari pro dignitate velimus, adest nobis per noctis vmbras contemplanda Luna mystica, MARIA, quæ Deum fulgore gloriæ suæ perstringentem animos ad modestiam demissionemque composuit, & humanitatis temperatione delinitum, atque tractabilem visui mentibus nostris reddidit opere virginali ad vmbram elaboratum.

7. Qualis initio facta sit Luna multi loquacissimè inquirunt, inquit S. Augustinus lib. 2. de Genes. ad litt. c. 15. vtrùm plena, an noua? Omnibus varijs, sententia est Bedæ lib. de rat. temp. S. Thomæ 1. part. quæst. 10. art. 2. & aliorum in pleniluuio creatam esse. Ratio est, quia in hoc statu absolutam obtinet perfectionem, in qua illam produci à Deo conueniebat, sicuti & arbores

August.

Beda.

S. Thom.

cum

cum fructibus & animalia ſuis omnibus membris viribuſque perfecta. Non abſimili modo multos hæc concertatio exercet, in quo ſtatu MARIA ſit producta, obſcuráve, an lumine diuinæ gratiæ deſtituta, an clara & diuini fulgoris radiis perfuſa? Quid hîc ſentiendum ſit, ipſa fidelium loquitur conſpiratio, cui fauent Pauli V. & Gregorij XV. ſanctiſſima Decreta, à quibus non abeo, dum MARIAM aſſero in ipſo primo conceptionis momento, ſanctitatis ſplendore vndequaque fuiſſe repletam.

8. Xenophanes apud Ciceronem lib. 4. Acad. qq. opinatus eſt habitari in luna, eamque eſſe terram vrbium, montiumque plurimorum. Idem Plutarch. de facie in orbe lunæ diſputans: *Ego iſtos*, inquit, *qui in Luna incolunt, multò magis mirari exiſtimo, cùm terram intuentur*, &c. Sed hæc Philoſophis noſtris paradoxa ſint, non item ſi dicas & exiſtimes Lunam myſticam habitari ab eius clientibus, qui in animo illius, velut in optima conſtituta regione commorantur, Mariano præſidio magis quàm vllius terreni principis præſidio tuti. hanc Lunam aio eſſe terram multarum vrbium & montium: quæ non tantùm vnius vrbis aut prouinciæ, ſed omnium ad ſe confugientium incolas ſuſcipit & tutatur: quod intelligẽs Eccleſia, Dauidicum iſtud de Pſal. 86. epiphonema Virgini accinit: *Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te, ſancta Dei genitrix* MARIA. Et ita planè eſt, ſi namque de Beniamino Propheta dixerit Deuter. 33. *Amantiſſimus Domini habitabit confidenter in eo*; quis Virginis clientes, negauerit in ea dici poſſe commorari? teſtis mihi Regum poëta & poëtarum Rex Dauid Pſal. 68. cùm dixit de ciuitate Hieruſalem, quæ MARIÆ typus eſt, & de ea pronuntiatum intelligitur, *qui diligunt Nomen eius habitabunt in ea*. quaſi qui hoc Nomen piè venerantur & colunt ſub tutiſſimo MARIÆ patrocinio, tamquam in munitiſſima vrbe habitaturi ſint.

9. Magna ſunt hæc fateor quæ ex Philoſophis de luna audiuimus, maiora tamen aliquid Spiritus ſanctus de eadem nobis propoſuit, dum apud Eccleſiaſticum c. 43. *A Luna*, inquit, *ſignum diei feſti*, quaſi diceret, hæc feſta dirigit, ac ſolennitates annuas, quibus Neomeniæ, Paſcha, Pentecoſte, aliæque cenſentur denunciat; ab hac ſynagoga ſacrorum rituum tempus, ab hac Pontifices certam notitiam feſti tubarum exſpectant, eiuſdem denuntiatione, quo die celebrandum Phaſe, cognoſcitur. Ad ſummam, vt paucis multa complectar, principale quoddam Dei inſtrumentum eſt Luna, quo vti ipſe conſueuit ad eos, quos condidit, ſuis legibus, atque inſtitutis ſubijciendos. Quid conuenientius, quid glorioſiùs de MARIA Dei Matre dici queat? nónne ea ipſa eſt, quæ dies noſtros ac tempora, vitamque gubernat vniuerſam? per quam à Deo, ſingulari quodam modo, noſtra omnium deſcendit felicitas, lætitia omnis ac gaudium quod in cælis exſpectamus, initium ſumpſit, dum chirographum ſummi Principis, à quatuor annorum millibus & quod excurrit, exſpectatum, in quo ſententia de hominum liberatione perſcripta erat, primùm ad homines detulit; vnde meritò ſic canit Eccleſia: *Natiuitas tua, Dei genitrix Virgo gaudium annuntiauit vniuerſo mundo: ex te enim ortus eſt ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter, qui ſoluens maledictionem, dedit benedictionem, & confundens mortem, donauit nobis vitam ſempiternam.* Bene itaque à luna myſtica ſignum diei feſti, æternæ dico felicitatis, diei feſti, cuius ortus neſciet occaſum. Quare cùm homo à Platone dictus ſit Lunæ fœtus, tum quia nobis illa vicinior, tum quia influxus ſolaris tranſiens cælum Lunæ per influxus lunares temperatur: maiori iure idem MARIÆ fœtus appellandus eſt, cuius patrocinium nobis apparet præſentius, & cùm illa nobis vicinior, accidere ſolet ſenſibilius.

Cicero. Plutarch. Deut. 33. 12 Pſal. 68. 37. Eccli. 43. 7.

Quid pluribus opus in re clara? aut Luna ſeipſam neſciat, nec Luna ſit, aut MARIAM referat neceſſe eſt. Nemo autem mihi Aſtrologos obiecerit, qui Lunam penè minimam ſtellarum eſſe voluere. Primùm enim neque id ipſi facilè demonſtrarint, neque nos, ſi negauerimus, hæretici ſimus: præſertim cùm Moſes tam apertè dicat Geneſ. 1. *Feciſſe Deum duo luminaria magna, luminare maius, videlicet Solem, vt præeſſet diei; & luminare minus, hoc eſt, Lunam, vt præeſſet nocti.* Deinde S. Auguſt. lib. 21. ſuper Geneſ. c. 16. apertiſſimè docet, multò eſſe meliùs Scripturæ diuinæ, de Lunæ magnitudine, quàm Aſtrologis credere, cùm ipſi non ſolùm Lunâ, ſed etiam Sole ſtellas aliquas maiores eſſe contendant, quod, vt eo loco idem Auguſtinus ait, niſi abſurdiſſimè dici non poteſt. Quid magnus Baſilius hom. 6. ſtellarum globos, vno globo ſolis excepto, à luna magnitudine ſuperari contendit. Neque ab hac ſententia B. Chryſoſtomus ſcribens in Geneſ. & B. Ambroſius in hexameron abfuere, quare non verè minùs quàm feliciter cecinit ille, quiſquis fuit:

Cæli gloria, noctiluca luna,
Verè gloria ſiderum MARIA,
Lucis dines, & influentiarum, &c.

Obiectionibus ſententia impetitur.

1. *Luna ſiderum penè minima.* *Reſponſio.* Gen. 1. 16.

S. Auguſt.

Baſilius.

Chryſoſt. Ambroſ.

Sed heus tu, inquiet aliquis, ne triumphum ante victoriam; nónne luna inconſtans ac varia, & maculis obſita, quibus omne id quod antè tot argumentis oſtendere laboraſti, corruit, atque in fumos euaneſcit? quis Dei matrem inſtabilem, quis decoram ſicut Ieruſalem, omniſque expertem labeculæ, maculoſam dicat ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis? quod eos admittere neceſſe eſt, qui lunam in eius ſymbolum adſciſcunt. Sed bona verba, quiſquis es, ac bilem pone, tum de vtroque paucis inſtruine grauetis. Ad primum quod attinet ſic Eccleſiaſticus c. 43. *Luna minuitur in conſummationem, & creſcit mirabiliter in conſummationes*, hoc eſt, vſque ad

2. *Lunæ maculoſa, & inconſtans.*

Reſponderetur obiectio. Eccli. 43. 7.

Digitized by Google

Quomodo Maria mutabilis.

ad ſummum, velut diceret, Lunam quidem eò vſque diminui, donec omnino conſumpta eſſe videatur: mox verò poſt hanc diminutionem conſequi continuum intrementum, donec ſolem ipſum quodammodo exæquet, quod Plinius lib. 2. c. 9. notauit, dicens: *Immenſa orbe pleno, ac repentè nulla.* Ecce quomodo non inficiet, quod aduerſarius opponit: verùm hoccine tanti eſt, vt ideo lunam Virginis ſymbolum aut figuram timidi abnuamus? fateor, luna non ſemper æqualiter ſplendet, aliquando plena cernitur, quandoque cornuta, aliquando velut euaneſcit, & à nobis non cernitur, pariter & MARIA. ſed, quid? ſi prauos id cordium noſtrorum affectus ac terrena deſideria efficere dixerim, vt MARIA non æqualiter ſemper nobis ſplendeat, aut omnino non luceat, extra orbitam veritatis abire cenſendus ſim? minimè profectò. Si enim ſolæ quandoque nubes lunam abſcondunt, quid mirum craſſos illos vapores ex corde noſtro, ceu putri aliquâ ſcelerum lacunâ aſcendentes benigniſſimam MARIÆ faciem nobis ſubtrahere aut diminuere poſſe, quo minùs, vt antè, ſuum nobis ſplendorem impertiatur, vt iam velut corneſcens pœnis ac ſuppliciis caſtiget, quos antè blandiore vultu ſolebat intueri: ſi quidem MARIA omnibus eadem, omnibus diuerſa, nunquam in ſe mutata pro aliorum meritis mutanda.

Plinius.

Anaſtaſius.

Scribit Anaſtaſius lib. 4. hexam. *in fluuio Galliæ dicunt degere piſcem, qui ab incolis dicitur Clopiás, qui quidem lunâ creſcente albeſcit, decreſcente autem nigreſcit.* Ita quamuis corui inſtar nihil hauſti candoris à virtute præ te feras, licet denigrata fuerit ſuper carbones facies animæ tuæ, tamen ſi in te MARIA ſingulari affectu, atque imitationis ſtudio augeatur, ſupra niuem pœnitudinis lympha dealbatus, ſplendore gratiæ niteſces. Cõtrà, decreſcẽte hoc affectu, vigor animæ paulatim deficiet, ſuccus gratiæ euaneſcet, virtutis decor peribit. Sed mitto hoc, ac cum Guiliel. Hailgrino Card. quod dedecere exiſtimant, aptum ſanè conſentaneumque perſonæ quàm maximè eſſe oſtendo. *Luna*, inquit, MARIA, *nec vno ſemper in ſtatu permanſit, cùm enim audiſſet ſibi promiſſam tantam eſſe magnitudinem quod fieret mater Dei, ſeſe minuit vſque ad ancillam & in hac imminutione concepit, & facta eſt plena. O gratia plena! ô Luna perfecta!* Quò ſpectat quod Luna Plinio vocetur *humilis & excelſa*; quia aliàs admota cælo, aliàs contigua montibus ita vt quemadmodum illa in ſua cum ſole coniunctione, eouſque diminuitur, donec ſuam penitus lucem occultet, & nullam omnino habere videatur, quod inde potiſſimùm oritur quod Luna ſoli plenè ſubijciatur: non aliter MARIA ex eo, quod cum Deo intimè vniretur, & illi ſe perfectiſſimè ſubijceret, omnem ſuæ lucis hauſtum, vt Plinius de Luna inquit, eò regeſſit, vnde accepit. Verùm vt eadem hæc luna quæ adeò minuitur, tantopere dein ab ipſo ſole illuſtratur, vt ſi illam cum eo componas ſecundum penè ſolem glorioſiſſimè præ ceteris aſtris videas reſplendere: pari modo MARIA quæ poſteaquam ſe penitus exinaniſſet, mox adeo immensâ Dei maieſtate repleta fuit, vt de ancilla Domini, de ſubdita cœlorum facta fuerit Regina. Dixerit olim Huſſitarum Regulus: *ecce inter ſanctos eius nemo immutabilis*, addam ego, nec quidem mater eius, quæ velut Luna in Conceptione nouiter creſcens, in Annunciatione plena, in Purificatione deficiens, in Paſſione filij eclypſata, ſub eiuſdem morte in ſanguinem verſa quæ priùs Noëmi, tunc Mara; quæ antè pulchra, tunc amara. Ruth. 1. Denique in Aſſumptione vas caſtrorum in excelſis, in firmamento cæli reſplendens glorioſè, Eccli. 43. Vnde bene P. Ioannes Dauid in Pancarpio Mariano, ſymbolo 19. *Nonne ſicut Luna, ſemper aquè magna eſt in ſeſe, ſed non aquè ſemper ex omni parte illuminatur, ita tu ô* MARIA *tametſi aliquando filij tui occaſione fueris obſcurata, ac mœſtitudine obnubilata, ſemper tamen in te conſtans permanſiſti, tuique ſemper in Domino ſimilis fuiſti.* Quæ omnia tantum abeſt vt honorem Virginis imminuant aut officiant dignitati, nihil vt inuenire ſit, quod in eadem amplificanda maiorem promereri laudem videatur & bene dicere potuerit is: MARIA *Luna, ſed gratiâ ſemper plena, à ſole Iuſtitiæ Deo, & ipſa lunam inſtabilem Euam ſub pedibus habens.*

Ruth. 1.

Eccli. 43. 9

Io. Dauid.

Ad alterum itaque ſcrupulum venio, qui Lunæ maculas concoquere nequit, atque ex conſequenti diſſentaneum & inconueniens putat ſymbolum ab ea ad Virginem duci de qua ſcriptum legitur: *Tota pulcra es amica mea, & macula non eſt in te.* Cant. 4. ſed in primis quas hîc maculas nominet, explicari mihi ante omnia velim: quare quid varij de hac re ſenſerint dicam an ſomniarint? in medium producamus. Agmen ducent Stoici: hi authore Plinio lib. 2. hiſt. cap. 9. Lunæ maculas ſordes quaſdam eſſe autumabant, vnà cum terræ vaporibus ſublatas, ac lunæ quod terræ proxima ſit inhærentes; ſcilicet veroſimile Philoſopho ſit, aquæ terræue halitus vſque ad concauum lunæ per interiectum ignis elementum peruadere poſſe, vt ab eo nequaquam abſumantur; ſed dicant hi, vt ſtulto reſpondeamus ſecundùm ſtultitiam ſuam, poſtquam Luna occumbens vultum à paſtu conſpurcatum Oceano abluit, cur non maculis deterſis, pura, nitidaque rurſus exoritur? Hos proximè ſequantur de lipporum ac cæcutientium regno Megiſtanes, qui maculaarum in Luna aſpectum inter fallacias viſus numerandas cenſent, quaſi hîc viſus hallucinetur inani quadam ſpecie circumuentus. At ſi hic error eſſet, emendaretur aliquando. Succedant qui à barba appellari ſolent Philoſophi ac Lunæ maculas vallium, nemorum, atque opaco-

Quæ macula in Luna, quæ in Maria?

Cant. 4. 7.

Plinius.

Plinius.

Plinius.

rum in terris locorum imagines esse dicunt, indeque velut à speculo ad nos redeuntes. Sed heus boni viri, quæ in terris sunt simulachra non ad nos, verùm in cælum prouolare consueuerunt. Melius fortassis alij, qui Lunæ maculas aiunt non earum rerum imagines esse, quæ in terris sunt, sed macularum, quæ in solo deprehenduntur, quæ vnà cum solis phantasia in Luna, tanquam in speculo à nobis conspiciuntur. Sed neque hoc satisfacit, nam solis maculas quotidie situm mutare videmus, Lunæ autem partes omnes constantes esse, non ergo hæ illarum imagines esse possunt. Post hos gradiantur qui partes Lunæ quæ ob claritatem videntur montes reuera esse, eas verò quæ obscuritatem præ se ferunt valles. At non omne quod ex tanto interuallo magis conspicuum est, mons statim credi debet, aut vallis id quod obscurum videtur. His iungo nominatissimum ex Hetruria Mathematicum qui in Luna montes ac valles siue maculas esse docuit nebulosos stellularum greges: at hic charybdin, in quam secundos proruere diximus, vix euadit.

Triarios itaque audiamus; hi, cùm Luna, quâ parte plus luminis suscipit, eâ opacior sit; quâ verò minùs, ea magis traluceat, Lunæ maculas esse volunt eas Lunæ partes, quæ ab opacitate liberiores sunt. Existimant enim alterum Lunę hemisphærium exquisitè diaphanum esse; alterum verò, quod scilicet humani vultus speciem nobis ostendit, medio-diaphanum tantùm: hoc est, quadam opacitate respersum, quæ aliquid luminis transmittat: potiorem verò partem non solùm in extima superficie, verùm etiam in profunditate retineat. Quo fit vt eæ partes lunæ, quæ minùs opacæ sunt, non vltæ prætereantur, atque ita obscuritatis seu maculatum speciem quandam præ se ferre videantur. Ex quibus id liquidò concludimus, quas Mathematicorum vulgus Lunæ maculas appellat, non veras sed apparentes esse dicendas, non reapse Lunam afficientes, sed eam nomine tenus afflantes. Quare pari modo in mystica nostra Luna philosophandum ducimus, nullâ hanc verâ maculâ fœdari, labeculâ nullâ splendorem eius aspergi, apparentes tamen videri nonnullas, quæ nihilominus tam procul à veris maculis abeunt,

Prop.lib.1. *Quantum Hypanis Veneto disidet Eridano.*

quæ namque ex sensibus procedunt deductæ rationes, fallaces sunt, vt multis olim probauit Pyrrho Heliates. Nosse tamen eas vultis? ecce non vulgares; quid enim dum communi legis sacramento sub primos vitæ suæ dies lustrari voluit quasi vna de maculosis neptibus matris Euæ, dum Iosephi vxor haberi passa est, dum censum Cæsari Bethlehemi persoluit, dum quadraginta diebus domi se velut immunda continuit, dum purificandam se sacerdoti stitit, dum par turturum, aut duos pullos columbarum, vnum in holocaustum & alterum obtulit pro peccato, (Leuitici 12.), cumque tota esset purissima, parte vnâ videri voluit splendida, aliâ maculata, nonne tot maculis quis plenam dixerit, quot hîc apparentibus vmbris se permisit aspergi? sed quâ parte hîc instar Lunæ perspicua haberi voluit, gloriæ matris Dei vel ificabatur: quâ verò cum eadem opaca visa est, reddendo lumen suauissimum, nos virtutum suarum imitabilium exemplo illustrauit, nullius minùs quàm vel tenuissimæ labeculæ affinis. Leuit.12.

Dubitarit nunc aliquis an Luna ad proprium MARIÆ symbolum sit assumenda, cui tot ac tanta rationum pondera suffragantur, quod verò impediat, dissuadeátue omnino reperiatur nullum? hoc itaque iacto fundamento rem nostram propiùs cernusque constringo, & quam sanctissimum MARIÆ Nomen Lunam significat, eamque virtutibus suis Virgo ipsa expressit, rectè maris stellam dicendam esse demonstro, vti illam eadem Virgo ac mater perfectissimè quoque adumbrauit.

Tametsi suprà, tam ratione, quàm authoritate Lunam propriè maris stellam esse ostenderim, idem nihilominus hîc paucis confirmo, vt tantò certiùs, clariusque apodosis reddatur. Omnium oculos incurrere solet aquarum ille perpetuus accessus atque recessus, maximè autem is qui Oceanum mouet, quo fieri videmus vt eiusdem affluentia & accessus sex horas teneat & tantumdem temporis recessus. Rursus autem statim senis horis ac tantillo plus crescere visantur aquæ, & illico æquale succedere incrementum, cuius causam tot iam annis Philosophorum natio indagat, nec certiorem hactenus reperire potuit eâ, quæ reciprocationem hanc Lunæ adscribit, secundùm motum, quo vnà cum primo mobili diurnâ conuersione mouetur. Experientiâ namque docente habemus æstum maris secundùm motum illum Lunæ periodos maiori ex parte sectari, vnde si fluuius aliquis secundùm suum motum naturalem fluens in mare, tunc illud intret, quando Luna oritur in illa regione, illico fluuius, ac si esset per violentiam repressus, in seipsum reuoluitur versus originem suam & contra cursus sui motum reflectitur, quod teste Aristotele lib. de Element. nulli præterquam Lunæ adscribi potest. *Quemodo Luna, stella maris, alia probatio.* Aristot.

Sed de hoc satis, vt in eo Virginem agnoscamus, quam hîc velut in tabula penicillo expressam videmus, cùm post Christum filium suum in diuersissimas gentes ac populos qui Oceano denotantur dominatum exercere sentimus; siquidem teste Ioanne Apocal. 17. *Aqua multæ sunt populi multi, & gentes & linguæ.* An non enim quod perpetuus quidam sit gentium ac populorum fluxus ad fidem, & hæreticorum refluxus ad Ecclesiæ sinum MARIAM concernit, tanquam stellam mysticam maris, id est Lunam, *Quemodo Maria stella maris.* Apoc.17. 15.

Lunam, quæ ſpatioſum hunc Oceanum regere ac gubernare non ceſſat. Sed Chriſti ope atque auxilio innixa, inquietis. Veriſſimum id fateor. Nam & Lunæ ita maris acceſſum & receſſum tribuimus, vt non per ſe duntaxat eum efficiat, ſed vt Solis alitur, foueturque conſpectu, vnde pro diuerſa Lunæ ad ſolem coniunctione, nunc maiores, nunc minores æſtus fiunt. Verum quidem eſt nullo non tempore Marianæ interceſſionis efficaciam Mundum perſenſiſſe, nunquam tamen manifeſtiùs quàm poſtquam ad cœleſtia regna tranſlata, velut ih plenilunio, ſplendore diuinitatis clariſſimè refulſit. Hoc præterea diligenter à naturæ ſcrutatoribus obſeruatum inuenio, certis Lunæ articulis magis intumeſcere maria per hiemem, quàm per æſtatem. O claram Virginis noſtræ efficientiam atque virtutem! nonne omnes magis in hieme tribulationum ac luctuum, quàm in æſtate conſolationis ac gaudij MARIÆ patrocinium experimur? Cauſàm ſuæ obſeruationis hanc dare ſolent Philoſophi, quia tempore brumali pet aquatica ſigna ſol ambulat: illa autem Lunæ poteſtatem, ſecundùm illius à ſole irradiationem iuuare ſolent. Cauſa verò noſtræ aſſertionis hæc eſt, quia tunc magis atque feruentiùs ad Lunam myſticam conuertimur, eiuſque auxilium imploramus, & illa viciſſim vt benigna Mater, exemplum Patris cœleſtis ſecuta in nocte ſurgens nouit bona data dare filijs ſuis. Luc. 11. nobiſque magis ac magis opitulari.

Luc.11.13.

Quæ vis in Luna, quæ æſtum cient.

Diſputant Aſtrologi quænam illa vis ſit in Luna, quâ tam mira in vaſto hoc elemento operari conſueuit? Non deſunt autem qui exiſtiment illam eo modo, quo magnes ferrum mouet, iniectâ qualitate effectrice impulſus, concitare aquas, ac ſecundùm diuerſos aſpectus propinquitatemque ad mare, nunc aquas ad littus eleuando trahere, nunc eaſdem relinquere, vt deinde ſuopte pondere in decliuiora reſiliant. Simile quid in Virgine notandum, ac ſentiendum potiùs quàm imperfecto ſermone explicandum, dum pro ſua dulciſſima poteſtate, vi quadam ſecretâ ſibi familiari ſuorum corda ad ſe pertrahit, & currentium poſt ſe in odorem vnguentorum ſuorum gratiſſimum cælo ac terræ ſpectaculum præbet. Pergo, neque à mari diſcedo: cùm in nocturna nauigatione Luna ſcintillat ad remos, vela contrahunt nautæ, nam breui ſequitur tempeſtas. Ita cùm Virginis auxilium extenuari, eiuſque in te affectum diminui, ac velut deceſſionem facere animaduertis, vela contrahe, quod peccatum eſt corrige, ac fauorem eius nouis ſtudiis promereri contende.

Piſcatoribus quoque Luna ſuggerit quando cancri, oſtrea, echini, & qui ſanguine carent piſciculi ſint extrahendi: quare plenilunium exſpectant, in quo magis abundant. Anno nid frequentiſſimè experti, quotquot hominum piſcatores facti, in hoc mundi mare retia mittunt, dum illâ ſuggerente ac monente retia laxantes in capturam, concludunt piſcium multitudinem copioſam. Luc. 5. Finio in hoc, quod terræ quidem cum mari beneficium eſt commune, magis tamen neceſſarium huic, quàm illi, dum noctis ſcilicet tempore luna nauigantibus viam aperit, vada edocet, ſyrtes demonſtrat. O quot pericula, quot naufragia, huc Lumine deuitata! Nouerat is qui ita ſcribebat:

Luc.5.6.

Nox erat incipiens, namq; eſt meminiſſe voluptas,
Lactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat euntí
Vt comes in noſtris officioſa viis, &c.

Vnde eam quoque, nec immeritò, veteres beneuolentiæ ac caritatis ſymbolum eſſe voluerunt.

Maſtè notione hac ſanctiſſimi Nominis tui, MARIA, ſtella maris: hîc quoque tu tanti menſuram Nominis imples, vt non ſine ratione cœleſtes genij Amandum tuum, Henricum aliàs Suſonem, in gallicinio Natalis tui feſtiuis canticis occupatum hoc verſu auditi fuerint recreare:

Stella MARIA *maris hodie proceſſit ad ortum.*

O felicem diem! quo tam felix tamque propitium humano generi ſidus illuxit! Nullus ſi quidem in terris angulus ita cogitur in angustum, à quo reſpicere non valeas hoc aſtrum: nullum ætheris hemiſphærium à prouidentia ſiderum tam deſtitutum, cui ſplendidè conſultum non ſit ab hac ſtella. Quod ſi ſapientia duce gyrum cæli circumeas, & in hoc ſidus oculis non incurras, excurris mente captus, & oculis orbus. Cui enim oculos non impleat illuſtratio tanti prodigij; cui mentem non rapiat tam dulcis violentia poteſtatis?

Genuenſis Reſpubl. Mariam patronam nuper elegit.

Rapuit certè nuper ſereniſſimam Reſpublicam Genuenſem, quæ acriùs ad omne auitæ libertatis decus retinendum, augendumque ſtimulari ſe ſentiens, nihil ad eamdem libertatem, quam tantopere amat, confirmandam, MARIÆ ſeruitute illuſtrius aut validius credidit poſſe excogitari: quare frequenti S.C. ſtatuit, vt Dux ipſe ſolennia inter ſacra ciuitatem MARIÆ manciparet, atque vt familiaris eſſet religio, in vexillis, in ſignis, in nummis eandem pingi, cudique voluerunt, vt iam nunc Genua ſupra antiquorum Auorum gloriam, quia *Stellam maris Dominam* reuereretur, ipſa maris Domina iure habeatur. Nauigamus omnes mare periculoſum ac fœditſimis tempeſtatibus infame, in errores non lenes ſæpe abripimur, amiſſo cœleſti lumine cæca in nocte iactamur, curſus omnis, viæque ignari; quæ ſpes ſalutis, quæ fidentia proſtratos animos ſubleuabit, niſi vnica hæc ſtella maris MARIA? quæ feliciſſimo ſuo exortu noctis tenebras diſſipat, & lumine claritatis ſuæ nauigantes illuſtrat, abſque quo foret, neque centeſimus euadere, neque milleſimus ſemel de via abductus portum reperire

queat ſempiternum; ſed de tota hac re melliſluam Bernardi ſententiam audiamus: *Loquamur pauca*, inquit ſerm. 2. *ſuper hoc Nomine, quod interpretatur Maris ſtella, & matri Virginum valde conuenienter aptatur: ipſa enim aptiſſime ſideri comparatur, quia ſicut ſidus ſine ſui corruptione emittit radium, ſic abſque laſione Virgo peperit filium, nec ſideris radius ſuam minuit claritatem, nec Virginis filius ſuam integritatem. Ipſa eſt præclara & eximia ſtella ſuper hoc mare magnum & ſpatioſum neceſſariò ſubleuata meritis, illuſtrans exemplis. O quiſquis te intelligis in huius ſæculi profluuio magis inter procellas & tempeſtates fluctuare quàm per terram ambulare, ne auertas oculos à fulgore huius ideris, ſi non vis obrui procellis. In periculis, in angustijs, in rebus dubijs* MARIAM *cogita*, MARIAM *inuoca, non recedat à corde, non recedat ab ore, ipſam ſequens non deuias, ipſam rogans non deſperas, ipſam cogitans, non erras, ipſa propitia peruenis, & ſis in te ipſo experiris, quàm meritò dictum ſit, & Nomen Virginis* MARIA.

S. Bernard.

Cur nauigantes ad Lunam & non ad Solem reſpiciunt, noſtri omnes ad Deum, & non ad Virginem reſpiciamus?

Sed dicet fortaſſe aliquis, cur nauigationis curſum non ita inſtituimus, vt ſolem ipſum, quo lucet, quidquid vmbra non eſt, noſtro aſpectui proponamus, nullius alterius aut Lunæ, aut ideris implorantes opem? Notus ſiquidem author nauigationis proximo ſæculo per Ortum & Auſtrum enormiter inſtitutæ, notus, inquam, Columbus ille, Aquila promptus magis ac perſpicax, eâ quoque gratiâ in cælum laudibus elatus, quod per immenſum chaos Oceani, per ignotorum æſtuum inſidioſa vada, ſcopulorumque horrenda diſcrimina non aſtris antiquo more ducibus veteretur, ne ipſa quidem ſtella maris & Luna omnium hactenus nautarum conſiliaria & magiſtra, ſed aſtrorum principem ſolem in expeditione maritima elegerit rectorem, quo ita cœleſtem rei nauticæ rationem omnem attemperauit, vt expedita ſibi omnia eſſent vel ſine polo, & Luna. Audio & irrideo: longè enim alia noſtræ huius & nauticæ illius excurſionis cauſa eſt: cùm enim confidentiſſimi nautæ in Auſtrũ & Meridiem, hoc eſt, in ipſam regionem ſolis ac regnum diſcurrerent ab æquatore circulo, communi illo cæli terrarumque libramento in oppoſitam mundi lancem deprimendi, meritò ſolis curſum ac limitem obſeruabant Septemtrionibus relictis à tergo. Contrà nos, cùm longè ab æternitatis meridie ſeiuncti, regionem ab aperto Diuinitatis ſole diremptam, gelu, tenebriſque concretam peruagemur: non poſſumus expeditionem hanc noſtram apertâ ſolis inſpectione dirigere, ſed reperculſu luminis exceptum ſolem in Luna, hoc eſt in Virgine contueri debemus. Quod Phyſicorum nemo non diffitebitur; cùm enim in apertum ſolis vultum nemo audeat oculos aduerſos expromere, ſed eius lucem in opaco aliquo corpore dilutam in oculos admittamus: ita profectò ſi ſolem infiniti luminis medijs hiſce mortalitatis tenebris ſpeculari pro dignitate velimus, adeſt nobis per noctis vmbras contemplanda hæc Luna, quæ nullius inconſtantiæ particeps Deum fulgure gloriæ perſtringentem animos, ad modeſtiam compoſuit & humanitatis temperatione delinitum atque tractabilem viſui noſtro reddidit opere virginali ad vmbram elaboratum. Notarat id Euſebius Emiſſen. cùm ita in hom. ſuper Miſſus ſcripſit: MARIA *ſtella maris dicitur, huius vtique, de quo ſcriptum eſt, hoc mare magnum & ſpatioſum manibus &c. plures ſtellas habet cælum, mare vnam, qua omnibus illis clarior & melior eſt, quæ hunc talem ac tantum ſolem peperit mundo.* O elegans aſtrum! ô amabile ſidus *Maris ſtella*, cœleſtis Luna, quæ huius mundi tenebris præes, commune peccatorum refugium, conſolatrix vna afflictorum. In Hetruſcis nummis LUNA vnitatem ſignificat, non tantùm quod vnum hoc ſidus eximiâ luce noctem colluſtret; ſed etiam quod ex voce LUNA, L detracto, UNA ſuperſit. Cùm ceteri Sanctorum ſilent, nec quidquam peccatori afferre ſe poſſe ſubſidij ingemiſcunt, adeſt MARIA, vna lucens, ac tenebras noſtras ſua luce diſpellens. Fulge itaque, ah fulge mihi pleno lumine, & illuſtra cor meum, viam quoque demonſtra, quâ per obſcura ſecurus incedam, influe potenter, & occulto auxilio iuua, vt quæ per te cœpta ſunt, per te quoque feliciter abſoluantur. Et hæ Nominis Mariani ſunt Etymologiæ, quas vti illa in ſe feliciſſimè expleuit, ita nos ad eaſdem omnes eius excellentias & laudes poſſumus referre. Nihil enim tam magnum, & præſtans eſt in MARIA, nihil tam gratum & beneuolum erga humanum genus, quod in his, quæ præmiſimus vocabulis ac nominibus non cohibeatur; nec cohibeatur tantùm in illis, ſed etiam ab illis, veluti oleum vndequaque proſerpens ac diffluens effundatur, dum Virgo ſanctiſſima omnes ſui Nominis Etymologias in ſeipſa exhibet, & in aliis exequitur ad amuſſim.

Euſeb. Emiſſ.

MODVS NONVS.

MELOS EMBLEMATICVM

Ex tredecim his Pauſis concinnè arguteq́ reſultans, quo oculis non minùs quàm auribus MARIA σχεδόν τι *exhibetur.*

QVos hactenus per Etymologicas Pauſas ter ſancto Nomini MARIÆ modulos harmonicâ fundi concentione audiuimus, eiuſmodi eſſe naturæ cenſendi ſunt, vt oculis non minùs quàm auribus mirificam quamdam parere nati ſint voluptatem, cùm inflexis, canoriſque vocibus non tantùm concini, ſed & optimis ſculptorum celis, ac penicillis pictorum exprimi ſe feliciter patiantur, vnde quod inpræſentiarum iis ſubnecto, *Melos Emblematicum,*

Digitized by Google

Mariana Etymologia non tam auribus quàm oculis ferunt.

tum, dicere placuit, cuius omnis in eo vis gratiaque consistit, quod dum suaui vocum concentu ad aures allabitur, simul quoque oculis subiectum geminatâ Lectorem iucunditate perfundat. Conueniebat hoc sanè, atque vnicè Mariani Nominis gloriam decebat, non vnâ magis laude excellere, quàm vtraque non segniter præeminere. Ita sanctissimum IESV Dei-hominis Nomen, quod Saluatorem sonat, summi illius *Trisagij* nobilissimo cantico celebrari accepimus, atque insuper à superis, mediis, atque infimis cernimus adorari. Materno Nomini splendorem filius non inuidet, qui suum illi ab initio tam prolixâ munificentiâ communem fecit.

Agedum igitur, bone Lector, quam auribus antè percepisti Etymologicam Mariani Nominis gloriam, nunc oculis velut delibandam admitte, eò etiam accuratiùs quòd non mutas imagines & elingues picturas adduxi, sed viuis actionibus, argutisque concentibus resonantia veluti emblemata, & vt Itali loquuntur, impresias planè sonoras.

PRIMA sacri Nominis ETYMOLOGIA præcinente Ambrosio fuit:

Deus ex genero meo.

Emblema 1. QVàm gratum melos! nullum dulcius, præclarius nihil; ad oculos transferre desideras? Pinge Sapphyrum, quem in medias syrtes Libycis permistum arenis, feruenti freto mare fluctibus eiecit, lapidem cærulei coloris, à Cyano mare non multùm differentem, in cuius visceribus pretiosus lapis innascitur, ipso, qui genuit pretiosior, lucidus scilicet & splendens carbunculus. Dextrum latus occupet Adamas Arabicus, qui nisi in auro purissimo nasci perhibetur. Sinistrum teneat Conchyle, quod purissimi roris illapsu Vnionem concipit, ac dum solaribus radiis afflatur nobilissimum partum effundit. Symbolum subscribe:

Pulcro pulcerrimus exit.

Ita est profectò, dum MARIA Dei Filium parit, quod ex virgineo eius ore, plusquam Sibyllæ oraculo acceptum Mater Ecclesia his verbis repræsentat: *Congratulamini mihi omnes qui diligitis Dominum, quia cùm essem paruula, placui Altissimo, & de meis visceribus genui Deum & hominem.*

SECVNDA ETYMOLOGIA.

Domina Maris.

Emblema 2. AMbæ tinniunt aures ad tam nobilis ac potentis, vereq; regij dominatus commemorationem, nec absque ratione, cùm latiùs terra, an mari regnetur ambiguum sit, sed oculis conditionem hanc vsurpare cupis? Pinge itaque vastissimum mare, cui nusquam terra limitem circumscribit, corona spectetur in aëre coralina, viridi musco intexta, huic torques gemmea marinis conchis interlucẽtibus hemicycli formâ circumponatur, è cuius medio Margarita colore pellucido & Erythræa magnitudine præstantissima dependeat MARIÆ Nomine insignis, cum hoc symbolo:

Regina profundi:

Vtrumque latus excipit Tridens qui serratis dentibus suis sacrum MARIÆ Nomen per crasin expressum præ se ferat, hoc elogio:

Immensi tremor Oceani.

Quid ais mi Lector? nunquid hoc Nomine vel solo dominantis MARIÆ imperium quod mari magno huius mundi, & spatioso manibus exercet velut oculis subiectum intueris? huc certè spectauit S. Amedeus hom. 8. de laud. Virg. Amedeus. *Ex quo cælos cum filio suo regnatura conscendit, induta decore, induta pariter fortitudine præcinxit se, mirabiles elationes maris solo nutu compescitura.* Mare quippe præsentis sæculi nauigantes seque plenâ fide inuocantes ab impetu procellæ, & ventorum rabie eruit, eosque secum ouantes ad littus felicissimæ patriæ perduxit. Vt non tantùm hæc ei insignia debeantur, sed meritò adscribatur, *Qua est ista cui venti & maria obediunt?* MARIA.

TERTIA ETYMOLOGIA.

Illuminans, Illuminata, Lumen Dei.

Emblema 3. HÆc si aures recreauit, multò magis oculos, quibus suauissimè oblectandis lux omnis à Deo data, productaque est, exhilarabit. Diductis itaque palpebris, quàm potestis latissimè, adaperimini oculi, suauissimâ hac luce fruituri, quam Nomen MARIÆ verissimum parelion vobis aspirat, neque enim hîc aciem vestram hebescere, obtundique posse timendum est, cùm non tantùm altâ obsessos caligine illustret, sed cæcis quoque præstet videndi facultatem.

Pinge itaque candelabrum aureum, sed trigonum, senis vtroque iugo cereis, sed exstinctis vestitum, quale per mysticas tenebras, postremo triduo maioris hebdomadæ Ecclesia vsurpare consueuit, in cuius fastigio candela vna ardeat ac luceat clarissimè sacrum MARIÆ Nomen inscriptum ferens, cum hoc dicto:

Vna sufficit in tenebris.

Parte alterâ, vastam pinge solitudinem, quam maximi hominum exercitus transire laborant, ante eos verò columnam nubis quam hinc clarissimum quoddam lumen, inde verò sanctissimum Nomen MARIÆ illustrat, cum hoc symbolo:

Illuminans noctem.

Ex aduerso speculum statue purum ac sine macula, in cuius vmbilico Nomen MARIÆ præfulgeat, nec tantum hoc, sed speculum vndique

luce circumfusum, vndique illuminatum & illuminans, vtpote clarissimo soli oppositum, quem nunquam non referat, ac referendo vicina collustret, hoc symbolo:

Solem excipit, & parit orbi. Siue,
Acceptum communicat orbi.

Atque hoc Nominis Mariani lumen est, quod supra omne aliud creatum lumen, tamquam primus post Dei Nomen fons radiorum, & effusio luminis omnem mentem inundat: S.Thom. vt rectè dixerit B. Thomas Archiepisc. Valentin. serm.1. de An. *Tolle solem, quid est in mundo, nisi tenebræ? Tolle* MARIAM *ab Ecclesia, quid restat nisi caligo?*

QVARTA ETYMOLOGIA.

Doctrix, populi Magistra.

Emblema 4. Isai.30.20. QVod de Messia Esaias prædixit cap.30. *& erunt oculi tui videntes præceptorem tuum*, cur ad Matrem bonâ eius veniâ non transferamus? *doctrix enim est disciplinæ Dei, & electrix operum eius*, Sap.8. quod vti ex Nomine eius audiuimus, ita nunc & in eodem videamus. Pinge ergo librum in aëre, quem duo Cherubim hinc atque illinc manibus sustineant, in cuius folia quæ Nomine Mariano insignita sunt, manus è cælo protensa digitum intendat; subter verò hinc Salomonem ac Philonem cum discipulis, inde verò SS.Hildephonsum, Bernardum, Bonauenturam cum suis oculos sursum erigentes. Adde symbolum:

Sap. 8.4.

Venite filij, audite me.

Epiphan. Ipsa siquidem, vt ait sanctus Epiphanius, *incomprehensibilis liber est, qua Verbum Patris legendum mundo exhibuit.* Infrà pinge hortum, quem ad amussim exactæ, distinctæque areolæ commendent, mollissimâ iacentium herbularum texturâ, quasi interula conuestiat, vbi de rosarum vultibus, liliorumque capitulis fulgetra mollia sine tonitru, tenera fulmina sine sonitu sudâ tempestate lasciuiant; in medio autem fons quidam nitidissimus prosiliat, qui syphone gemmeo in Nominis Mariani formam liberale aquarũ proluuium prodigat & abundet, quod tranquillâ mox diluuie deductum per riuulos, riualesque pulullos, interiectum & quasi tessellatum prati pauimentum fœcundet. Symbolum esto:

De plenitudine eius.

Deut.32.2. Dixerit olim Moses Deuteron.32. *Concrescat vt pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum, quasi imber super herbam & quasi stilla super gramina, quia Nomen Domini inuocabo*, ego Dominæ Nomen celebraturus, eam vel hinc Doctricem ac populi Magistram intuebor, quæ disciplinam Dei fontis instar inexhausto cratere suorum Richard.à S. Laur. mentibus infundat. ita Richardus à S.Laurentio lib.6. verba S.Iacobi flectens ad Virginem; *Ipsa dat*, inquit, *omnibus affluenter, & non improperat.*

QVINTA ETYMOLOGIA.

Exaltata, Eminens, Sublimis, Excelsa.

Emblema 5. DIxerim ego hîc liberè de præclarissimo Nomine MARIÆ, quod Hustitarum Regulus de creata sapientia cap.28. pronuntiauit: Iob.28.18. *Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione eius.* Illa siquidem Mariani Nominis gloria est, vt Dei solius Nomen reuerita, quidquid vbique Nominum est, celsitate suâ multis partibus antecellat. Experimentum fortasse huius, quam dixi, veritatis requiris? Pinge aquilam nobilissimam volucrum reginam expansis alis terrestri globo insistentem, in cuius pectore sacrum MARIÆ Nomen emineat, atque ex ore hoc symbolum egrediatur:

Altiora peto.

Ex altera parte, Giuem cælum versus eleuatam, quæ vt plurimùm partes à terra longinquas perquirit, huius collo sacrum MARIÆ Nomen in lamina aurea descriptum appende, ac subscribe:

Electa felicior.

In medio montem exprime Olympum Thessaliam inter & Macedoniam, cuius vertex vsque adeò attollatur, vt solem clarissimũ habeat semper sibi illucentẽ, neque vllis vnquam nubibus obfuscetur, hîc sanctum MARIÆ Nomen scribentibus Angelis legatur, cum hoc symbolo:

Nubes excedit.

An non hæc clarissimè Mariani Nominis eminentiam nostris oculis repræsentant? de quo sapiens ille Idiota cap.5. *Dedit tibi Virgini* MARIÆ Idiota. *tota supersancta Trinitas Nomen, quod post Nomen superbenedicti Filij tui est super omne Nomen.* vt neque Olympus, neque grues, neque aquilæ ipsæ ceteris altiùs euolantes maiore sublimitate efferantur, quàm sanctissimum hoc Nomen coram Deo & hominibus exaltetur.

SEXTA ETYMOLOGIA.

Stilla maris.

Emblema 6. QVi Deum in minimis maximum dixit, verè dixit; nec enim vilitas materiæ aut molis paruitas bonos rerum æstimatores ab hoc iudicio abducere debuit, aut commouere. Nam adeò illa nihil detrahunt de sapientia, potentiaque Conditoris, vt potiùs sit maior, atque ex hoc admirabilior in vilissima materia, minimaque mole, quemadmodum Phidiæ ingenium clarius apparuit in luto, quàm in ebore, & Myrmecidis ars illustrior fuit in quadriga, quam musca alis integeret, quàm in vastæ molis gigante: vt bene sapienterque scripserit S.Au-

Digitized by Google

S.Auguſt. S.Auguſtinus l.3.de Geneſ.ad lit.c.14 *Creat minima corpore, acuta ſenſu animantia, vt maiore attentione ſtupeamus, agilitatem muſcæ volantis, quàm magnitudinem tumentis gradientis: ampliuſque miremur opera formicarum, quàm onera camelorum.* Quare, vt Creatorem non in cælo tantùm miramur & terra, Sole & Oceano, elephantis, camelis, equis, bobus, pardis, vrſis, leonibus; ſed & in minutis quoque animalibus, formicâ, culice, muſcis, vermiculis, & iſtiuſmodi genere, quorum magis ſcimus corpora, quàm Nomina, eamdemq; S.Hieron. in cunctis veneramur ſolertiam, vt S.Hieron. epiſt.3. ad Heliod. ſcribit, ita Virginem MARIAM in ſancti Nominis ſui etymologiis nihilo minoris æſtimabimus, dum eæ per terram repere, quàm dum nubes ipſas volatu tranſcendere videtur; neque enim illæ minùs MARIAM commendant, quàm illæ facere videantur; neque plus laudis aut gloriæ abiſtis ſacro Nomini obuenire credendum eſt, quàm ab illis feliciſſimè progignatur. Probationem exigis? Stillam matis int. oſpice, & non minùs in ſtilla velificantem Virginem reperies, quam antè in vniuerſo mari conſpexiſti. Pinge itaque manum cæleſtem de nube protenſam, quæ gutturnium aureum teneat inflexum verſus terram, ex quo pellucida aqua in lapidem diſtillans, eum conſumat, hoc elogio:

Gutta cauat lapidem.

Parte alterâ ſtatuatur Cypariſſus in monte, vitali quodam rore vndique ſtillans in ſubiectum viridarium, quod omni florum genere ad miraculum decoratur, ſubnecte ſymbolum:

Quaſi ſtillæ ſuper gramina.

Ad pedem montis fons paruulus tenui fluore ſcaturiat, velut guttatim in craterem diſtillans, qui mox creſcat in fluuium, & in lucem, ſolemq́ue conuertatur, ſubſcribe:

Maxima de minimis.

Hæc ſacri Nominis MARIÆ forma, hæc idea, qualis Virginis ipſius virtus ac poteſtas ſit, clarè demonſtrans in minimo maximã, quæ vt canit Eccleſia: *Cùm eſſet paruula, placuit Altiſſimo,* dum Luc.1.49. *reſpiciens humiliatem ancillæ ſuæ, fecit ei magna qui potens eſt, & ſanctum Nomen eius,* Luc.1. Vnde factum, vt tanquam vera Heſter ex fonte paruo *creuerit in fluuium, & in lucem, ſolemq́, conuerſa, in aquas plurimas* gratiarum *redundauit.*

SEPTIMA ETYMOLOGIA.

Dei Imitatrix.

Emblema 7. Auguſt. Guilielm. SVmma religio eſt imitari quem colimus, inquit Auguſtinus, & quidem veriſſimè, nam vt ſcribit Guilielmus in cap.8.Cant. *in imitatione totus venerationis eſt fructus.* Nouerat id MARIA, & cognitum reapſe expleuit, cùm Deum ſuum quem amabat, & imitari & ſubſequi pro viribus laborauit, vt nec vacuum eius Nomen permanſerit. Videre id qui volet, cælum pingat deterſis nubibus liberum ac ſerenum, Lunam Soli obiectam, ac proinde multo lumine circumfuſam ac plenam, hac inſcriptione:

Sic mutor ad illum.

Subter pingatur hortus ſuis diſtinctus areolis, apricum floræ theatrum cui zephyrus adulator audaculus molliter ſupparaſitatur, dextereq́ue ineundo, redeundo euibrata repetit officia, in medio autem nobile heliotropium, notiſſimum florem, qui ad omnem Solis motum tam ſtrictâ religione caput ſuum, cincinnoſq́ue circumfert, vt Solem etiam nubibus obtectum nunquam non aſpiciat, vnde ſponſam Solis nominarunt; in huius medio dulciſſimum MARIÆ Nomen ſcribatur, affixo lemmate ad thyrſum:

Non inferiora ſecuta.

Quid aiſt an non hîc clariſſimè ex Nomine legis, quæ qualiſue fuerit MARIA, eo duce ac rectore ſolo gloriata, quem imitari & ſubſequi ſumma atque vnica vitæ, morumq́ue perfectio eſt?

OCTAVA ETYMOLOGIA.

Pluuia temporanea.

Emblema 8. QVod Ariſtoteles lib. 7. moralium Eudemiorum velut prouerbiale quoddam hemiſtichium ex vetere Poëta citauit, dicens: *Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, Nam terra gaudet imbre,* vti veriſſimum eſſe, ita & Virginis noſtræ conditionem ſcitè adumbrare inuenio. Terra enim frigida & ſicca appetit pluuiam, quæ iuxta aëris naturam, vnde venit, calida eſt & humida: Mundus aridus & exſuccus ante MARIAM, dudum ad eam aſpirarat, per quam, vti ſe rore cæleſti perfuſum iri ſperauit, ita feliciſſimè eſt conſecutus. Pinge igitur infernè campos diutinâ ſiccitate emarcidos, homines fame tabeſcentes, ſiti exſuccos Deum pro pluuia ſolicitè deprecantes: ſupernè verò nubem ex mari aſcendentem, in cuius medio litteris aureis ſanctum MARIÆ Nomen præfulgeat, quæ mox radiis ſolaribus reſoluta, pluuiam ſaluberrimam in terras diſtillet; adde ſymbolum:

Creſcit quodcunque rigat.

Atque id eſt, quod nobis ſanctiſſimum MARIÆ Nomen largè prænunciat, dum per Virginem deſideratiſſimam languido ac ſiticuloſo mundo eos gratiarum imbres pollicetur, quibus omni virtutum genere reſloreſcat, iuxta Regis Prophetæ vaticinium pſal.67. *Pluuiam* Pſal.67.10. *voluntariam ſegregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata eſt, tu verò perfeciſti eam.*

Sed & aliud eſt quod præſentem Etymologiam exornet. Scribit Silueſter à Petra ſancta in ſymbolis, humoriſtas Academicos in vrbe Roma pingere ſibi ſolitos ſublatam è terra nubem, Petraſanct.

eamque rorantem ac pluentem, & aquam quæ antè fuerat amarior, hoc hemistichio circumscribere:

——redit agmine dulci:

Velut ipsi è communi sorte hominum, tamquam è mari academiæ beneficio elati, insciticæ priorem amaritiem in sapientiæ dulcedinem commutarent. Mera vanitas. Neque enim Academicos istos, sed MARIAM maris pluuiam verè ac propriè spectat hoc symbolum, quæ licet communi hominum generatione pronata, nihil tamen vitiosæ amaritudinis contraxit, sibi, nobisque omnibus mirâ quadam suauitate dulcescens.

NONA ETYMOLOGIA.

Amarum mare.

Emblema 9. QVi maiores in posteris redire existimarunt, dum hi ad imitationem eorum viuere ac vestigijs inhærere deprehenduntur, in MARIA Deipara Noëmi reperient: reuertebatur illa de Moabitide regione in Bethlehem, dicebantque mulieres: *hæc est illa Noëmi.* quibus ait: *Ne vocetis me Noëmi, sed vocate me Mara, quia amaritudine valde replenit me Omnipotens.* Talis profectò MARIA fuit, cùm nõ vno illo ac singulari Simeonis gladio Virginalem animam transuerberata, verùm septemplici dolorum gladio corde ipso confosso, atque hinc summâ quadam amaritudine repletissima, in se, suaque persona, redisse Noëmi ostendit, quam amarissimâ dolorum toleratione referebat. Videre id cupis clariùs? Pinge cor mediâ sui parte immersum Oceano, quod septem frameæ confodiant, in se habens sacrum MARIÆ Nomen literis aureis expressum; subscribe:

Magna est velut mare contritio tua.

Nisi malis mare exprimere procellosum, ventos dimicantes, atras nubes, rara sidera, classem denique varijs instructam nauibus, quarum aplustria sancto Nomine MARIÆ insigniantur, vndique fluctibus vapulantem, adiecto symbolo:

Maioribus angor.

Et ita prorsus est: fidem Nomen inueniet, vbi *Bernardin.* S. Bernardinum tom. 1. serm. 61. audiuerimus loquentem: *Tantus*, inquit, *dolor fuit Virginis, quod si in omnes creaturas, quæ pati possunt diuisus fuisset, omnes subitò interissent.*

DECIMA ETYMOLOGIA.

Myrrha maris.

Emblema 10. NOn ita amarum est aureum MARIÆ Nomen, quin γλυκύπικρον, hoc est, dulcamarum quoque sit, verbo vno Myrrheum, sibi amarum, prædulce alijs. Oculos ad arbitrium vocas? Pinge vas myrrhinum vino plenum, illi simile de quo Claudius Nero bibere solebat, ac septem millibus scutatorum redemerat, huic Nomen MARIÆ inscribe, subiecto symbolo,

Sola mihi redolet.

Ad latus, mare pateat magnum & spacioſum manibus, vbi animalia pusilla cum magnis, inter quæ piscis vnus emineat quem Fastin vocant, qui in os maris aquam salsissimam recipiens, illam reddit dulcissimam, quam & alijs communicat; addes symbolum:

Dulcescit amarum.

Hæc Nominis Mariani gloria, hæc admirabilis laus est, dulciora & gratiora facere omnia, quibus contigerit affundi, vt non malè de ea dici possit: *Nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animæ.* Isaiæ 26. Isaiæ 26. 8.

VNDECIMA ETYMOLOGIA.

Iaculatrix maris.

AB auribus ad oculos & hoc etymon transferamus, amant hi videre iaculantes, gaudent tela scopum contingere, exiliunt dum vident auem iaculo decidisse: It clamor cælo, & toto circo festiuæ gratulantium voces exaudiuntur, quia viderunt oculi victoriam, victoriæque insignia reportari. Quod ergo MARIÆ Iaculatrici maximæ à paucis acclamatur, oculos in causa esse existima, quibus perparum, aut nihil hac in parte indultum; habete itaque oculi & singulariter habete, quo sacrum MARIÆ Nomen admirantes virtutem eius, præstantiamque tot linguis celebretis, quot intuebimini momentis. Aëre vacuo pingo sagittam, siue illa Abaridis fuerit, quam ab Apolline acceperat, siue Dianæ, siue Indi illius quem tantâ ferunt iaculandi arte polluisse, vt sagittando procul posset tela per minorem annulum mittere; subnecte symbolum:

Assequitur quodcunque petit.

Hæc precum MARIÆ vis est, hæc certa potentia, de qua Richardus Victorinus: *cùm tam Angeli, quàm Sancti pro peccatoribus solliciti sint, & eis tam meritis, quàm intercessione subueniant; credendum est Beatam Virginem tantum in hoc posse, quantum vtraque simul creatura, imò vtráque potentior iudicatur.* *Richard. Victor.*

Aliud adiungo. Tres pingo alites vnâ sagittâ perfossos, qualem eiaculatus fuisse legitur Godefridus Bullonius, cùm turrim Dauidicam in Hierosolymitana obsidione impeteret. Portentum nobile, regiæ potestatis auctoramentum suo prænuncians iaculatori. Sed ego clariore oculo rem istam considerans, MARIAM intueor, cuius Nominis sagitta non volucres iaculata, sed tergeminos hostes, feliciùs dicam an fortiùs? confixit, prostrauit, peremit; symbolum adiungo:

Consilio firmata Dei.

De

Gen. 3. 15. De quo facet Historicus Genes. 3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum*; & plenum gratiæ, prudentiæque consilium sterit, *exuit vt fulgur iaculum eius, & profunda maris conturbata sunt.* Hæc MARIÆ victoria est, quæ tamdiu in Nomine eius triumphabit, quamdiu nulla illud vetustas corrumpet.

DVODECIMA ETYMOLOGIA.

Spes maris.

Emblema 12. APtissimus atque pulcherrimus MARIAM inter & spem nexus est, vt qui sacro MARIÆ Nomine velut firmo quodam propugnaculo defendi, seruarique velit, spem suam in illam coniiciat, necesse sit. Id oculis eruditis subijcio dum Mare pingo obscurissimum, nullâ Solis aut Lunæ, nullâ stellarum faculâ illustre, atrâ nocte vndique obuolutum; languentes nautas ac longâ caligine torpescentes, cùm in extima horizontis ora, tenuissimæ lucis radius micare incipit sacrum MARIÆ Nomen leniter inaurans; addo symbolum:

Post tenebras spero lucem.

Duas anchoras hinc inde adiungo, singularem alteram, cui globus terræ tantus, quantus appensus est, hoc elogio:

Spes sola salutis.

Alteram geminam ac decussatam, in quarum medio sacrum MARIÆ Nomen resplendeat, hoc symbolo, quod Ioannes Geometra hymno 4. expressit: Io. Geom.

Spes vtriusque mundi.

Et meritò: neque enim vnquam fefellit in se sperantem MARIA, vt à B. Ioanne Damasceno *Spes Christianorum* iure prædicetur, quâ sublatâ, res nostræ omnes miserandum in modum collabascant: quod vel fluctuante per vasta maria nauigio, fune, quo ad anchoram ligabatur abrupto, expresseris, hoc symbolo subsequente: Damasc.

Tolle Mariam, nulla super spes est.

TERTIADECIMA ETYMOLOGIA.

Stella maris.

Emblema 13. NOn ita stellæ benigno illo, gratissimoque aspectu homines recreant, atque omne genus animantium influxu suo vegetant & fœcundant; vt sanctum MARIÆ Nomen beneficum omnibus est ac salutare. Stellam maris, hoc est Lunam, etymo suo repræsentat, reapse verò, teste Hesychio orat. 2. de Deipara stellam *pinx*, quam mari hoc magno ac periculoso palpitantibus potiùs, quàm nauigantibus benignè solita est impertiri. Nosces id clarè, si pinxeris Lunam tranquillo serenoque cælo fulgentem Hesych.

A in aquis expressam, hoc symbolo:

Spectatur in vndis.

Confiteantur Domino mirabilia eius qui descenderunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera eius, hîc eius elucet potentia, sentitur auxilium, præstò est adiumentum. Huic iunge Lunam plenam capite coronatam, quam lucidissimi radij vndique exornent, cælum, mare, ac terram suauissimo eius lumine collucentem; adde elogium:

B *Cùm plena, sit amula Solis.*

Optima species ac figura MARIÆ, quam Solis æterni increatâ luce plenam, cùm filij Dei veritima mater effecta est, in Ecclesiæ suæ firmamento lucere voluit Deus, *micando meritis, illustrando exemplis*; vnde bene *pulchra vt Luna* dicitur, illa enim astrorum omnium sola Soli similima & candore venusta argenteo ceteris in cælo præmicat sideribus, hæc verò solis imago expressissima, inter millia astrorum Deo assistentium virginali puritate in cælis gloriosa præfulget. Ita Alcuinus. Appinge Lunam post- Alcuinus. eaquam iam luce plena effulsit decrescentem, omni creaturâ in terris stupente, atque admirante; subscribe symbolum ex Eccli. cap. 43. Eccli. 43.

C *Minuitur in consummatione.*

& Virginis perfectâ expresseris Idram. Quemadmodum enim Luna cum Sole coniunctione, eousque diminuitur donec suam penitus lucem occultet, & nullam omnino habere videatur (id quod oritur ex eo, quod Luna cum Sole coniungatur, ac ipsi planè subijciatur) non aliter Virgo, ex eo, quod cum Deo vniretur, & illi se perfectissimè subijceret, dicens, *ecce ancilla Domini*, omnem suæ lucis haustum eò regessit, vnde accepit.

Et hactenus quidem de his quæ Emblematica dicuntur, nataque sunt sacri Nominis Mariani gloriam oculis spectandam proponere, quemadmodum Melica eandem pijs auribus insonare consueuerunt. Reliquum est vt quas pius animi affectus hoc velut fomite flammas de cælo rapuit, attentiùs expendamus, quibus iam non vnius ævi mortales, sed omnium ætatum ac sæculorum homines augustissimi Nominis amore incendantur. Atque hîc mihi viam *Simmias Rhodius amorem alatum finxit.*

D comitet monstrasse visus est Simmias Rhodius, dum olim Amorem alatum finxit, qui volucri illo suo pennarum remigio iuna deferens, ad sublimiorem ætherem prouectus auream in terras detulit Libertatem, quâ omnes vitam viuere felicissimam, ac maximis cœpere præsidijs redundare. Quapropter & eundem ego cælorum adyta suis alis penetrantem, atque inde haustam Mariani Nominis excellentiam ad nos deferentem speculatus, in apertum producere statui, vt quam istic à cælestibus hymnodiam didicerit, eamdem & nos aptè concinneque docere non prætermittat, quo id in nobis sanctè casteque efficiatur, vt sicut olim diuini Nominis

minis Trisagio cælestis iræ impetus frangi atque optatæ tranquillitatis serenitas reduci cœpta fuit; ita & nunc Mariano Trisagio propitiari nobis Deum, & flagella quibus assiduè terimur, in fines Thracios abigi, fugatique sentiamus. De priore sic loquitur Card. Baronius anno Domini 446. cùm ingenti terræmotu vrbes per Orientem plurimæ ac muri Constantinopolis cum 57. turribus corruissent, calamitate hac ad sex menses indesinenter perseuerante, accidit Constantinopoli, vt, cùm Theodosius Imperator, vnà cum Proclo Episcopo, vniuersoque populo præ metu ruinarum in campo habitarent, ac simul ex intimo corde diuinam misericordiam imploratent, supernâ repentè vi puer spectantibus omnibus, de media turba in sublime extra visum hominum raptus, rursumque priore per aërem via in eumdem locum demissus, Patriarchæ, Imperatori, vniuersæque multitudini ad preces prostratæ tetulerit, ab Angelis se diuinum Trisagium in hunc modum decantatum audiuisse, *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nobis*, & vt ipsi eodem modo concinerent monuerit. quod mox vbi populus iubente Patriarcha psallere cœpit, terræmotus omnino quieuit, puer verò animam efflans in magna Ecclesia conditus est: ac Theodosius Imperator, vnà cum sorore Pulcheria Augusta editâ constitutione decreuit, vt per totum orbem hymnus iste diuinus concineretur, vti & factum est. Atque ita rem hanc non solùm Nicephorus l. 14. c. 46. sed & consecratam Græci habent in tabulis Ecclesiasticis die 24. Septemb. Confirmantque Asclepiades Episcopus Trallianus, Acacius Constantinopolitanus, Iustinianus Siculus, Quintianus Asculanus, atque ipse S. Felix Papa III. to. 2. Conciliorum, idque ipsum nobili scriptione pluribus explicauit S. Ioan. Damascenus in Comm. de Trisagio, addens idem in Chalcedonensi Concilio cognitum & comprobatum fuisse, vbi certè decantatum reperitur in fine primæ actionis quando Dioscorus damnatus est. Et hîc quidem non otiosè animaduertendum arbitror magnâ Dei prouidentiâ factum esse, vt cùm Eutyches in secreto cubiculo & penetralibus monasterij aduersus diuini Nominis maiestatem pugnaturus arma fabricaret, aduersus ipsum Deus hoc canticum præpararet, quo gloria illius vbique gentium propagaretur, & per ipsum offensi Numinis conciliatio imploraretur.

Vnde ortum Trisagion Baronius.

Asclepiad. Acacius. Iustinian. Quintian. Felix III. Damasc.

Nicephor.

Huic nos & alterum, Marianum dico, Trisagion adiungamus, & quod Amore internuntio didicerimus, magnæ Matri volentes, lubentesque pangamus, dumque istic modulatis vocibus personat: *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Exercituum*; hic, *Sancta, sancta, sancta* MARIA *Dei Mater & Virgo* audiatur, quo heterodoxorum calumniæ, impiorum blasphemiæ, sagarum veneficia, quibus sanctissimum hoc Nomen incessitur obturbentur, ac debito sibi honore restituto non recedat memoria eius, atque à generatione in generationem perpetuò requiratur.

Quia

קדוש קדוש קדוש
יהוה צבאות
מלא
Sancta, Sancta, Sancta
Genitrix Dei
MARIA.
S. Bonauentura
in Psalterio.

Quia verò AMOR, teſte Platone lib.3. de repub. Muſicam docet, atque amantem ad laudes rei amatæ prorumpere conſueuit, ARAM ſacro Nomini MARIÆ erexi, ad quam cani ſolitum Theocrit. Theocritus tradit, quem caſtiore Genio imitatus, docere volui longè antecellere MARIÆ Nomen Corynnæ: quod probè intellexiſſe mihi viſus magnus ille Hungarorum Apoſtolus & *S. Gerardus Aram Mariæ poſuit.* Antiſtes Gerardus, cuius illud in MARIAM pietatis argumentum eſt, quod ante eius ARAM, prætereà quam quod ipſe excubaret, ac pſalleret frequenter, numquam non binos miniſtros adeſſe voluerit, qui thuris odore eam honorarent, & fumo tam pio proderent, quibus Virginem caſtiſſimè ardebat, ſanctiſſimos ignes: ſimulque omnes iſtuc allicerét, vbi ſalui atque incolumes conſiſtere perpetuò queant. Fuiſſe nãque ARAS apud veteres, vti etiã nunc ſunt, ſanctioris Aſyli loco, nemo eſt qui ignorat: vnde apud P. Virgilium Maronem Priamus omni alia ſalutis ſpe abiectã ad ARAM confugit, cui paulò antè dictum ab vxore Hecuba fuerat: *In Ara Aſylum.*

Virgil. —— *hac* ARA *tuebitur omnes.*

M. Cicero. Et M. Tullij Ciceronis ſententia eſt pro Roſcio Comœdo: ſicut ad ARAM confugit ad huius domum. Quin & Athenis peculiarem fuiſſe Plutarch. Lactant. ARAM Miſerationi ſacram tradunt Plutarchus & Lactantius, apud quam & ærumnis ſolatium, & miſeriarum ſperare ſoliti erant leuamentum. Certius profectò, atque præſentius eſt quod Chriſtiana pietas ad ARAS effugium, atque in ARIS ſolet auxilium reperire, cuius vel vna teſtimonium reddet luculentum ARA MARIÆ in hoc Bruxellenſi Societatis IESV Collegio erecta, de qua illud Æſchyli non temerè pronuntiaris: Κρείσσον ἢ πύργου βωμὸς ἀμήχανον σάκος. *Arce ſortior* ARA, *impenetrabile ſcutũ.* vt iam nemo miretur nos, vel in hoc papyraceo æquore Mariano Nomini ARAM poſuiſſe, ipſi ad gloriam, *In templo Collegij Soc.* IESV *Bruxella Ara Mariæ clara miraculis.* nobis ad tutelam, poſteris verò omnibus ad exemplum. Ibat ita que annus ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimus, cùm per chirographũ proprio ſanguine exaratum, vir quidam Bruxellæ malo ſe dæmoni deuouerat, qui deinde ſalutari pœnitudinis telo ictus P. Franciſcum Coſterum virum doctrinã, rebus geſtis, vitæque ſanctimonia, etiam de pulpitis ſpectatiſſimũ conuenit, eius conſilium auxiliumque multis cum lacrymis imploraturus. Flentem Coſterus, cui ſemper præſens in MARIA fiducia erat, iubet bono animo eſſe, & Aſylum homini demonſtrat ARAM MARIÆ. Et profuit obſequium. Interea enim dum Pater ad ARAM facit, atque alter adiſtit, magno ambo pietate, Ecce tibi, poſt conſecratam ritè hoſtiam de ſacelli fornice ingens aranea humani pollicis magnitudine delabi cum ſyngrapha, eaque ante ipſum calicem ſacrum cadere permiſsâ, continuò ex oculis euaneſcere viſa fuit. Lætus tam inſigni munere Coſterus peragit ſacrificium. poſt id, homini ſyngraphum exhibet, eoque inſpectante flammis tradit. Fama rei per vrbem diuulgata, Superiores ad examen mouit, qui ex fide redditi certiores, Deumque in Matre venerantes, ſummam eius concepêre animo religionem. Rem paucis complexus eſt melleus ille ſacræ Poëſios artifex, meus olim collega P. Antonius Antonius des Lions Bethunienſis l.2.el.1. dum Virginem alloquens ſic canit: des Lions

Omnia cùm poſſis, præſens ades omnibus vnâ,
Nec quot tu meritis, tot fluit imber aquis:
ARA mihi teſtis, quam tu, Bruxella, ſupremis
Eſſe vides portum, perfugiumq́, malis.
Triſte quidem dictu, ſed ſi tamen vltima ſpectes;
Lætitiæ cauſam, qua capiaris, habes.
Fortè aliquis ſtygijs animam deuouerat vmbris
Iuratam calamo teſtificante fidem.
Hei mihi! quæ miſero lethi tam dira cupido?
Dum licet, elusâ fœdera frange fide.
Diua feri ſurdam cæleſti verbere mentem:
Diua feri iaculo ferrea corda tuo.
Fallere an irato venturum fidere fulmen
Horruit, & dextræ ſcripta nefanda ſuæ?
Ipſe tua ſupplex, humiliſq́, aduoluitur ARÆ
Mitis vbi miſeris dicteris eſſe parens.
Ter veniam lacrymis, pacem ter planctibus orat:
Vixdum ſuſtinuit dicere: Mater Ave.
Protinus æternis caput execrabile diris
Dignaris vultu, qui miſerantis erat.
Sacra facit Myſtes: exorant ſacra fauorem,
Et facilis tacitas excipis aure preces.
En grauis atrato deſcendit Aranea filo,
Et tulit auulſas hoſtis ab vngue notas:
Vidimus inuiſas feralia ſigna tabellas:
Vidimus à ſtygio rapta trophæa duce:
Vidimus accenſos tantâ nouitate Brabantos
In laudes iunctis plauſibus ire tuas.
Nec ſolùm hîc latis per te ſit gratia culpis,
Aut damnata tua cauſa triumphat ope.
Inuigilas, fidum ne quid malè ledat amantem;
Quamq́, fides illi eſt, tam tibi cara ſalus.
Senêre Auſtriadæ, patriæ duo ſidera noſtræ
Spes ſua præſidio quàm bene nixa tuo.
Quos Iſabella animos quos non Albertus honores
Dicitur hîc ARIS *exhibuiſſe palam!* &c.

Sic ille. Nos exemplo, quod accinit incitati ad ARAM ſacri Nominis MARIÆ procidere, eique toto pectore, ac ſtudio, quantum in nobis ſitum eſt, venerando incumbere ſatagamus.

MODVS

Nomen viator si quæris, circulum perleg

IS HVIVS ARÆ GENIVS

Quid hæres? NOMEN rei vicarium est.

Quod huic, id illi tribuere

NVLLA VNQVAM AVT VSQVAM DVBITAVIT RELIGIO.

illius proinde hic maiestatem

VENERARE SI PIVS ES;

METVE SI IMPIVS.

hîc nempe:

Deus ex genere meo, ac Domina,
Maris ſtella, Iaculum, ac Pluuia,
Populi lumen, ac Magiſtra,
Spes maris, ac Myrrha promicant.

ARA MARIÆ EST

Vbi ſacra Pietas, & Iuſtitia,
Vbi cana Fides, & ſanctimonia,
Vbi Fortitudo, & Prudentia,
Vbi Pudicitia ſimul adorantur.

quæ omnia
in hoc SANCTO NOMINE includuntur.
Fallor: exponuntur, dum id in Ara collocatur:
Quin ergo genua huic lati ſubmittitis
Quicumque eſſe vultis, qui debetis
Nominis Auguſtæ mundi Dominæ Fiduciarij Clientes.

Ite, ite, ite Superi, Medioxumi, Inferique omnes,

Tibiaque, Citharaque, & Lyra modulatè præcinentibus,

Canite Leſſum: canite Staſyma: canite Hyporchemata Cretica.

Ter-SANCTO NOMINI MARIÆ conſonet omnigenum melos.

MODVS DECIMVS.

Quare MARIA *iam Dei mater facta Nomen suum non mutauit?*

LOngo hoc, licet non inutili aut ingrato Paulârum interductu, quo Modum præcedentem distinximus, expedito, propositæ rei ordo efflagitat, ad insequentia stylum, manumque conuertamus. Primùm itaque his subnectere visum est, cur tantâ, tamque eximiâ gloriæ amplitudine, quanta Dei matrem esse, habereque consequi solet, tam aucta, vetus Nomen, in nouum aliud, atque illustrius MARIA non commutarit?

Vnicuique liberum est Nomē quod vult assumere, non verò semper commutare.

Atque ad hoc à maioribus prudenter obseruatum inuenio, aliud esse Nomen aliquod primum adsciscere, aut imponere; aliud adscitum iam, atque impositum immutare; illud enim licitum fuisse omnibus, hoc verò non item: libero namque sine fraude aliqua, dolóue egenti permissum id, seruo autem ac malâ fide grassanti Imperatores vetitum esse voluerunt, vt liquet Cod. l. 9. tit. 25. de quo videri poterunt Blessius c. 40. de mutat. Nomin. Ioannes de Londris in legum breuiario lib. 9. Et meritò, secùs enim ostium magnum ad grauia atque insperata incommoda apertum iri omnibus, nemo non videt, quod, vbi datâ cautelâ adhibeatur, ac finis honestus intenditur penitus obseruari necesse est. Est autem hic pro re nata non vnus, sed varius, ac multiplex. Paucis multos complectar, ne dum singulatim quosque persequi contendo, ei qui ad quæstionem præcipuè facit, minùs insistam.

Blessius. de Londris.

Cur, ac quando Nominis mutatio permissa.

Inter principes itaque causas quibus ad mutationem Nominis adduci homines liberi & rectè quidem consuetuerunt, omnem status aut conditionis notabilem varietatem censendam esse multis inuenio placuisse, maximè verò, dum quis ex humili ad excelsum aliquem dignitatis gradum ascendit. Ita Babylonios Assyriosque Reges cum noua imperij maiestate, vt veteres priuatorum vestes, sic & Nomina exuisse differit Scaliger lib. Emendationum sexto, & cui puerulo Thurini Nomen inditum erat, fuisse procedente tempore Cæsarem Augustum, Suetonio narrante, didicimus appellatum: ita quoque quæ Leontio patri Philosopho fuerat Athenais, Theodosio Imperatori data iam coniux, Eudocia fuit, vt Paullus Diaconus miscell. lib. 13. tradit; quæque Philippi Macedonum Regis vxor Olympias cùm paruula esset, Myrtale vocabatur, vt scribit lib. 9. Iustinus histor. De Iustini verò imperatoris vxore, ita tradit Theodorus Anagnostes l. 2. [Factus est Imperator vxorem habens nomine Lupyciam, quam Augustam effectam populares Euphemiam vocarunt.] Ita plerique ac plerèque omnes, vel vt nodo sese Nomine ad meliora & maiora excitarent, vel certè vt dignitatem, famamque suam augerent.

Scaliger.

Sueton.

Paul. Diac.

Iustinus. Theodor.

Nec solos gentiles mos hic aut consuetudo occupauit, quin & in populo Dei eadem non obscurè reperitur: sic Moysi minister qui antè Osee dicebatur, summus iam exercitui dux atque Imperator contra Amalecitas impositus, Iosue est vocatus, de quo loquentē Origenem audiamus hom. 11. in Exod. *Iesu (Iosue) Nomē, inquit, primum inuenio in Exodo & volo intueri quando primum Iesu Nomen cognominatur. Venit, inquit, Amalech cràstino. Moyses confitetur non posse, & expugnabat Israel & dixit Moyses ad Iesum in Raphidim. Hæc est prima appellatio Iesu. Elige, inquit, tibi viros potentes, ex omnibus filijs Israel, & egredere & confligе cum Amalech, cràstino. Moyses confitetur se non posse exercitum ducere, confitetur se non posse obtinere, quamuis eum de terra Aegypti eduxerit, & ideos inquit, vocauit Iesum, & dixit, elige tibi viros & egredere. Vides cui bellum gerere cesserit, aduersus Amalech. In hoc primo Nomen discimus, vbi eum primò videmus ducem exercitus constitutum.* Hæc ille. Quid insuper de vtroque Apostolorum Principe Petro, & Paulo dicemus? nunquid tam hic, quàm ille hac Nominum mutatione insignis fuit? ille dum à piscatorio lembo ad sacri Apostolatus apicem euectus de Simone factus est Petrus: ille verò dum à lupina rabie in ouem Christi conuertitur Dei Nomen coram gentibus portaturus è Saulo factus est Paulus? requirebant id vtique, *Quæ diuinis eos præordinationibus hic anteibant & honor potestatis & gloria passionis.* Sexcentos alios libens prætermitto.

Origenes.

Quod itaque cùm ita sit, cur MARIA spiritus diuinissimi sponsa ac Dei præpotentis effecta iam mater Nomen pristinum in aliud non commutauit? quo principes illi tam viri, quàm feminæ exemplo suo ducebant, quibus honorum ac dignitatum prærogatiuâ non solùm coæquabatur, sed longissimè omnibus anteibat? Sanè, si accuratiùs rem pensitare voluerimus, huc magna quædam rationum pondera ac consiliorum momenta incumbere deprehendemus, quibus id MARIAM facere, & rectè quidem potuisse firmetur, quod tot tamque illustres heroës, principesque feminæ antè, ac post tanta cum gloria, ac laude præstiterunt. Primò, cùm, teste S. Thoma super epist. ad Rom. Nominis mutatio designare soleat profectum, qualis & hîc excellentissimo quodam modo exstitit, an non singulari quadam Nominis mutatione fuerat declarandus? Deinde noua ac singularia seruorum atque ancillarum Dei munera nouis solent Nominibus appellari: quare ne in hoc Dei prouidentia hominum diligentiæ succumbere videretur, nouo fuerat Nomine MARIA cùm Dei filium conciperet, vocitanda. Accedit denique tacita quædam monitio ac stimulus ab eiusmodi Nominibus exsurgens,

Cur eousmodi videri possit Mariam Nomen suum mutare debuisse.

S. Thom.

Digitized by Google

surgens, quibus ad progrediendum strenuè ac fortiter perstistendum humana solet conditio roborari. Nec est quod vberem cœlestium donorum ac gratiarum affluentiam, quâ Virgo sancta abundè instruebatur, alleges; crescere poterat, dum viueret, & reapse vsque ad supremum vitæ spiritum *ascensiones in corde suo disposuit*, de virtute in virtutem constantissimè progressa. Hæc illi.

Quare Maria Nomen suum facta Mater Dei sit mutarit. Ratio 1.

Verùm omnibus his nequidquam obsistentibus rectiùs ac sanctiùs, tum è mente, consilioque Dei factum esse à Virgine ius ac ratio testantur, dum etiam in tantæ, tam sublimis ac penè diuinæ dignitatis aditu atque progressu nullâ pristini Nominis migratione commota, in antiquo permansit quo eam & diuina authoritas, & firmissima quædam rationum optimarum momenta inclinabant, quarum vel hæc Prima esse possit: Dum vetus alicuius Nomen in nouum permutatur, melius illo atque præclarius id esse debere in aperto est, vt pro dignitatis incremento & Nominis quoque gloria augeatur. Verùm quia fieri non potuit, vt alia vel copiosior, vel dignior sub cælo Nomenclatura ei adinueniretur, quàm MARIA, ideo nulla quoque tentanda fuit aut quærenda permutatio, nam vt bene ait B. Petrus Chrysologus serm. 146. *Nomen* MARIÆ *collegium est sanctitatis.*

Chrysol.

Ratio 2.

Secunda, & iudicio meo fortior, quia ex natura ipsius Nominis deprompta. Quale etenim Nomen est MARIA? innatum, non inditum ab humana vel angelica natura: vocatum planè, non impositum. quod sapiens ille Idiota lib. de contemplat. Beatæ Virginis MARIÆ sic explanat: *Vocabitur tibi Nomen nouum, ô beatissima Virgo, quod os Domini per Angelum nominauit. Dedit tibi tota supersancta Trinitas Nomen quod post Nomen superbenedicti filij tui est super omne Nomen.* Ne igitur ipsa, vel Deus emendare aut corrigere voluisse videretur quod tanto antè consilio fecerat, pristinum Nomen conseruauit. Esto, mutauerit Deus Iosue, Simonis, ac Sauli, aliorumque Nomina; facilis respondendi via est, quam B. Chrysost. homil. 18. in Ioan. prudenter aduertit: *quibusdam quam à parentibus acceperant appellationem mutauit Deus, non verò illam, quam à se fuerant consecuti.*

Idiota.

Chrysost.

Ratio 3.

Tertia, & ea quidem Achillea, quidquid in alijs seu viris, seu mulieribus Nominum mutationem exigere aut suadere posse videtur, tantò hîc fortiùs eandem abnuere, atque impedire visum est, quantò æterna temporalibus ac diuina humanis solent antestare. Sunt quibus Baptismus, vt Nomina commutent, ansam præbet, vt apud Eusebium lib. 8. & V. Bedam lib. 5. legere est. Sunt quibus Confirmationis sacramentum causa est, vt ex Gregorio Turonensi lib. 5. cap. 38. liquet. Sunt denique quibus nouæ atque eximiæ cuiusdam dignitatis adeptio nouam parere Nomenclaturam consueuit, vti ex Polyduro Virgilio lib. 4. cap. 10. discimus, vt tantò certiùs noui mores, ac nouus ardor hoc fomite incensus dignitatem nouam excipere & sustentare possit, quantò istuc Nomen nouum fortiùs conniti atque efficaciùs allaborare solet: Vnde S. Hieron. Com. Rom. 1. *sancti in virtutibus proficientes mutato Nomine sunt vocati vt essent etiam ipso Nomine noui.* At MARIA his omnibus nequidquam indiguit, vtpote quæ ab ipso felicissimæ conceptionis suæ initio, tanto diuini Spiritus ardore succensa fuit, vt nullo vnquam tædio aut bonorũ operum intermissa retrixisse visa sit, sed è contrario maximis quibusque progressibus, ex tota habitus latitudine, vt in scholis loquimur, enascentibus, ad omnem profectum fuerit enixa. Quibus peculiaris illa, ac nulli vnquam hominum collata diuinæ pietatis indulgentia tantum robur ac spiritum assiduè conferre, impertiriique non destitit, quanto ad maximos quosque supra omnem creatæ virtutis potentiam, progressus, opus esse credi, optariique posset. Accedit, quoniam simul cum primo Nomine breuè acceperat geographiam futuri honoris & potestatis, quæ apta esset atque idonea ad vniuersa sibi bona proponenda, atque ambabus, vt aiunt, vlnis amplectenda, vtpote in quam coniecta erant omnia sanctimoniæ illectamenta, necesse non erat opem aliunde, auxiliumue postulare.

Polydor.

S. Hieron.

Cur Deus ex parte sua id noluerit Nomen non commutarit. Chrysost.

Sed Deus ex parte sua id præstitisset, vt illa sic peculiariter se ad Dominum, ac nouo quodam iure spectare didicisset, sicut idem Ioan. Chrysost. de Paulo homil. 9. alijque de Abrahamo fidelium omnium Patre testantur. At nec id in Virgine requirebatur, cui Deus diuinum iam Nomen ex suo effortmatum multò antè præparârat, quo ad se tota spectare nosceretur. Quare, vt Tertullian. scribit lib. 4. cont. Marcion. c. 13. affectauerit Christus carissimo discipulo Petro peculiariter de figuris suis Nomen communicare, vt sui Nominis particeps factus nullis perturbationibus succumberet, MARIA dudum antequam in vtero Matris Annæ conciperetur, eiusmodi iam Nomen acceperat, vt vel inde statim à primo ætatis exordio tota Dei, eiusque Nomine subarrhata haberetur: quapropter excellenti quodam modo locum hic inuenisse mihi visum est, quod S. Thomas in epistola ad Rom. lect. 1. scripsit, *Nomina*, inquiens, *diuinitus imponuntur quibusdam à principio natiuitatis, ad designandam gratiam quam à principio consequuntur, vt iam porro opus non sit ea in alia commutare.* Appositè profectò in rem nostram, atque examussim in Virginem quadrans sententia, quæ tanti Doctoris iudicio ab omni eam commutandi Nominis necessitate liberam absolutamque fuisse declarat.

Tertull.

S. Thom.

Eusebius. Beda.

Greg. Tur.

MODVS VNDECIMVS.

Quomodo MARIA *mutauit Nomen Euæ?*

ESt ea totius Ecclesiæ concentione plusquam harmonica communis omnium, verissimaque persuasio, MARIAM Deiparam veteris Euæ Nomen velut aureâ quadam virgulâ Nominis sui felicissimè commutasse; audire si lubeat, hic sonus hymnodiæ est, quæ canitur assiduè ante sedem & aram Virginis, & Matris:

Aue maris stella,
Dei mater alma,
Atque semper Virgo,
Felix cæli porta.
Sumens illud Aue
Gabrielis ore,
Funda nos in pace
Mutans Nomen Euæ.

Res certa atque explorata, modus autem ac ratio non ita euidens ac clara, vnde plurimis hallucinationes quædam subortæ non leues, ac pronatæ coniecturæ, quibus id quisque in medium afferre conatus est, quo lucem dare his tenebris & quod inuolutum videbatur, expedire posset; in certas classes singulorum redigam opinones, vt eam, quæ maiorem verisimilitudinem ac formam præ se ferre visa fuerit, prudens Lector amplectatur.

Primus modus quo Maria Nomen Euæ mutauit.

Ac primò quidem non pauci vocem ipsam *Euæ* considerantes tam in se, vt efferri à nobis consueuit, quàm vt transpositis seu inuersis literis *Aue* ex se progignere solet, hanc aiunt eam esse mutationem, quam Ecclesia in prædicto hymno suo expressit. Cùm enim vox hæc *Aue* opponatur voci *Euæ* (eisdem namque literis scribitur) indicari sic volunt Deiparam, cui ab Angelo dictum est Aue, oppositum eorum malorum, quæ in orbem terrarum Eua inuexerat, intulisse: quin etiam per hanc Angeli salutationem inchoatam ab AVE (quod est EVA inuersum) dum Virgo sanctissima Dei mater efficitur, significari in veteris Euæ locum, quæ hominibus exitio fuit, MARIAM humano generi

S. Ambros. maximè salutarem subrogari. quod S. Ambrosius lib. de institut. Virg. cap. 5. sapienter aduertit: *Veni*, inquit, *Eua iam sobria, veni Eua, etsi in te aliquando intemperans, sed iam in prole ieiuna, veni Eua, iam talis, vt non de paradiso excludaris, sed ad*

Bernard. *cælum rapiaris.* Et S. Bernard. serm. de signo mag. *Sic nimirum prudentissimus & clementissimus artifex, quod quassatum fuerat non confregit, sed vtilius omnino refecit, vt videlicet nobis nouum formaret Adam ex veteri, & Euam transfunderet in* MARIAM. Verùm cùm Angelus non latinè sed hebraicè vel syriacè cum Virgine locutus fuerit, & non nisi dialecto latinæ hæc conueniat transpositio, nunquam hæc mihi penitus arrisit explicatio.

A Adde vnius linguæ vocabula cùm in aliam transmutantur, aut vim prorsus amittere, aut valde corrumpi, quod hîc euenire nemo diffiteatur, vbi Nomen illud quod vxori suæ indidit Adam non Heua, aut Eua fuit, sed חַוָּה, quod *nunciare* significat, חָיָה autem *viuere* sonat, ponitur tamen חַוָּה pro חָיָה ex more Hebræorum, apud quos ה, & ו sunt literæ inter se commutabiles, ex qua vocis similitudine natum est, vt complures putarint Gabrielem Archangelum in Salutatione dixisse AVE, quasi Nomen inuerterit primæ mulieris, quæ illis Eua dicebatur, vt significaret Virginem bonorum omnium quæ in hominum genus ipsa inuexit redundantia, omnino dissimilem &

B contrariam primæ mulieri malorum omnium fonti exstitisse. Et quidem ita Eua, & ita Virgo Dei mater MARIA se habent, verùm in verbo Salutationis Aue, non ea antithesis reperitur; septuaginta enim Interpretes ita habent: Ἐκάλεσεν τὸ Ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή: *vocauit Adam Nomen vxoris suæ vitæ.* Quia tamen eiusmodi Nominum derivationes atque accommodationes à Patribus interdum vsurpari inuenio, Epiphanio hæresi 29. Cyrillo Hierosol. Catech. 10. Basilio magno in Asceticis, Ambrosio lib. 1. de Abrah. cap. 3. Augustino lib. qq. sup. lib. Iudicum, q. 37. Gregorio. l. 30. moral. c. 13. reijcere non ausim. Quemadmodum enim B. Epiphanius hæresi 62. Sabell. eleganter de his literis

Epiphan. S. Cyrillus, Basilius, Ambros. S Auguſt. S. Gregor.

C A & Ω philosophatur, de quibus dicit Dominus, ego sum A & Ω quasi A inferiùs apertum, & Ω apertum superiùs significent eum, qui descendit de cælo, & iterum in cælum ascendit: ita mysticos in latinis his literis ac syllabis contemplari, quæ ad salutem nostram facere videntur, non repugno.

Quomodo Dominus A & Ω.

E, duplici spatio duas nobis vias demonstrat, superiorem quæ in cælum ducit, inferiorem quæ ad inferos.

V, non dissimile est vasi erecto, in quod liquor infunditur, potestque significare hominem rectum, diuinâ gratiâ repletum.

A, vas exhibet inuersum, ore attingens terram, clausum ea parte, qua cælum intuetur.

Itaque in voce EVA quæ ab E inchoatur meditari licebit datam homini omnimodam libertatem, quâ quod velit, amplecti possit, posuit quippe ante eum Dominus aquam & ignem, bonum, & malum, vt quocumque libeat manum conuertat. Sequitur V, cùm enim non modò perfectam acceperit homo arbitrij libertatem, sed iustitiam quoque originalem, gratiamque vberrimam, quâ, quod libuisset, exequi posset, contigit hac eum, damno suo, infelicissimè excidere, ac vasculo euerso gratiam perdere, cœlique ostio sibi præcluso, inferni ianuas aperire, quod significat littera A quæ sequitur, infernè patens, supernè occlusa. Iuuat autè hanc meditationē, post peccatum demum

hoc

hoc Nomen Eua, à peccatore Adamo vxori A peccatrici impositum fuisse. Ante peccatum enim ab eodem quidem Adamo, sed viro iusto aliud Nomen nobilius longè hereditarat.

Porrò ad vocem AVE quod spectat, vox gratulationis est, atque lætitiæ, transpositisque elementis contraria nobis omnia repræsentat; quod enim primo loco occurrit A, hominem inanem, peccatorem atque terrenum exhibet: tales namque in hunc mundum pronascimur, tales apparemus, non enim priùs, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Proinde succedit V, quando regenerationis lauacro abluti Albo filiorum Dei inscribimur, cœlestium donorum charismatibus replendi. Postrema ad latus dextrum est litera E, B non iam impedita, sed aperta ac libera, vt nos à sinistris hœdis ad oues dexteras translati, nullo iam obstaculo cælos conscendamus, cœlesti gratiâ adiuti, quam præcedens V pollicetur. Et hoc quidem modo præsentem hanc rem expendere, contemplarique si cui lubitum est, plausibili magis, quàm solidâ aliquâ viâ reperiet, quâ ratione EVA in AVE, miseria in felicitatem, tristitia in gaudium, peccatum in gratiam, pœna in gloriam, idque per MARIAM conuersa intelligatur. Atque ita voluisse videntur S. Thomas in expositione Salutationis Angelicæ, S. Bonauentura in speculo lect. 2. Albertus magnus lib. de laud. Beatæ Virginis, Franciscus Costerus, alijque.

S. Thom. Bonauent. Albert. M. Costerus.

Alij duce S. Epiphanio lib. 3. contra hæreses, C obseruantes Nomen EVA si per aspirationem scribatur, atque adeo HEVA vocetur, serpentem significare apud Hebræos, quod factum hîc esse volunt, ex quo à serpente afflata & inspirata tantos sibi superbiæ spiritus sumpsit, vt ex vita in serpentẽ omnibus mortem afflantem commigrarit. Volunt autem id Nominis à MARIA commutatum, dum non quod Adamus vxori imposuit, sed quod illa sibi composuit humilis MARIA omnino mutauit, & ipsa ex Heua facta est Eua sine aspiratione, quia fastum omnem & superbos spiritus per humilitatem & profundam animi sui demissionem abiecit, venenosi serpentis afflatu nunquam violata: D atque hoc sibi velle videntur illa verba quæ vulgò Origeni tribui, & de MARIA dici solent: quæ neque serpentis persuasione decepta, nec eius venenosis afflatibus infecta fuit.

1. Modus.

Alij Etymologicam omnem rationem exosi, cùm ex rebus fluere Nomina, eisque mutatis aut conuersis, ipsa quoque verti aut mutari non ignorarent, MARIAM Nomen Euæ mutasse in semetipsa arbitrati sunt: adeo vt veluti in omnibus Euæ contraria fuit MARIA, ita quoque oppositos infelicibus eius erroribus producere voluerit effectus. exempli causa: Eua posteros suos inimicos Dei effecit, MARIA nos Deo reconciliauit. Eua contra Dominum superbiuit, volens esse similis Deo, MARIA se profundissimè humiliauit, non se matrem Dei, vt erat, professa, sed ancillam humilem confessa. Eua corporalis mater cunctorum viuentium, spiritualis verò eorundẽ interfectrix, à Deo fuit multipliciter maledicta: MARIA spiritualis omnium saluandorum mater ac vinificatrix, à Deo fuit benedictionibus repleta, vt rectè dicere potuerit: *ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Vnde à sanctis Patribus vnanimi consensu in hanc partem itum fuisse, satis superque eorum verba declarant. Tertullian. lib. de carne Christi cap. 17. *Quod Eua*, inquit, *credendo serpenti deliquit*, MARIA *Gabrieli credendo deleuit.* S. Augustin. *Per huius partum mutatur protoplastorum conditio, deletur & culpa: causam enim inualescentis erroris miraculum noui partus exicit, & Euæ planctum*, MARIÆ *cantus exclusit.* S. Iren. *Euæ inobedientiæ nodus solutionem accipit per obedientiam* MARIÆ, *quod enim alligauit virgo Eua per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem.* S. Maximus autem sic loquitur: *Eua posteros ex sua carne nascentes transtulit ad inferos, benedicta Virgo ex sua prole natos dirigit ad cælum. Ex carne Euæ nati dicuntur filij hominum, ex carne* MARIÆ *renati dicuntur filij Dei. Cedat ergo nunc improperium Euæ, quia vniuersi sumus lati per partum* MARIÆ, *& vitam quam destruxerat Eua, reparat Virgo* MARIA. Quæ omnia velut in vnum contraxisse mihi visus est B. Albertus magnus super missus cap. 54. dum sic loquitur: MARIA *Nomen Euæ mutauit non voce quidem, sed re. Illa quidem omnes genuerauit in mundum, ista in cælos; illa mater carnalis, ista spiritualis: illa mater miseria, ista mater misericordiæ: illa principium mortalitatis, illa principium regenerationis: illa gratiam perdidit, ista gratiam inuenit. Illa transiuit, & nos transire fecit de culpa in gratiam; illa de lauere viri dormientis facta, ista de corde Dei vigilantis; illa viro suo occasio fuit perditionis, hæc viro suo adiutorium redemptionis. Illa desponsatur origo corruptarum, hæc desponsatur mensura Virginum; illa primæ virginitatem perdidit, ista primæ virginitatem Deo consecrauit; illa à diabolo decepta, ista ab Angelo edocta; illam diabolus vicit per superbiam, ista diabolum vicit per humilitatem, & sic patet quare Beata Virgo vocata est* MARIA *& non Eua, quia mutauit Nomen Euæ non voce, sed re.*

Tertull. S. August. Irenæus. S. Maxim. Albert. M.

Ex quibus omnibus si rem ipsam per voces significatã spectemus, meritò dixerimus EVAM mutari in MARIAM, non voce seu appellatione, sed re & effectu, cùm scilicet sub arbore crucis saluti nostræ cooperata est MARIA, facta adiutorium Christo. Vnde ea Nomen quoque sortiri debuit omni ratione ac via distinctum ab illa.

3. Modus.

Alij nihilominus rem altiùs exosi, istinc 4. Modus. Nominis EVÆ mutationem arcessere, vbi primitus inditum fuerat, sibi proposuerunt. Erat, inquiunt, cùm alto quodam soporenon pressus,

ſed raptus lacetet Adam, quo ſuauiſſimè in Deum ſubuectus, cum eo ſe pollucibiliter oblectabat: quod dum fit, interea ex coſta mulier effingitur, & adiutorium ſimile viro præparatur, quo numeris omnibus, partibuſque abſoluto, iamque ſub oculos vigilantis adducto, *Hoc nunc*, inquit ille, *os ex oſſibus meis & caro de carne mea, hæc vocabitur Virago, quoniam de viro ſumpta eſt*: & rectè id quidem atque belliſſimè dictum, vt B. Fulgentius annotauit, dum ſic ſcribit: *Connubio paratur & Virgo vocatur à marito, vt noſceret orbis illum pro dote, pro ſupellectile, & cenſu Virginem fuiſſe ſortitum. Quam nobilis Nomenclatura, non aliunde arceſſita ſed propriè innata! deinde mox ipſo Deo paranympho in manus conuenitur, & quæ mentium pariter ac corporum vnio hîc perpetuò tenenda, edicitur, ſimul & acceptatur. Rerum omnium nouitas ac præſtantiſſimi cum primis viridarij ſtupeſcenda amœnitas mulieris animum oculoſq; rapiebant, paululum itaque à viro noua nupta ſecedit, ſimpliciſſimæ voluptatis lenocinio fruitura quod eximia loci facies tantâ copiâ præferebat. Cùm ecce in arborem incidit, cuius formam dum accuratiùs intuetur, placere fructus incipit, quem paulò antè nouis colonis ſubductum atque exemptum herilis authoritas declararat: accedit ſerpentis præloquium, vigor præcepti eliditur, gula ſaluam mouet, quodque lubitum perſentiſcere cœperat, lucrum arbitratur, vt tulit, vt perijt, vt eam malus abſtulit error. Nec eo contenta nouum coniugem vxor infida eiſdem caſibus intricauit. Nec mora, iuſtiſſima ſtatim vindicta ſubſequitur, adeſt Deus, pœnam decernit, ac virum quidem ad ligonem & raſtra, mulierem autem ad vix conſolabiles partuum arumnas, doloreſq; condemnat. Quo, velut horribili quodam fulmine perculſus Adam, vocauit vxorem ſuam Euam, eò quod mater eſſet cunctorum viuentium. Vnde hæc tam ſubita, tamque inopinata vocis Matris ad vocem Virginis additio, ſiue commutatio? Sanè vel ex hoc capite, quia iam ſine oculis, ſiue manu pudorem Nominis obliterarat. Iam enim non Virago erat, non maſculam virtutem à viro ſumptam retinebat, mulier erat, non viri pars, mollis non virilis, atque ita primum Nomen hîc perijt, vbi poſt lapſum impoſitum fuit ſecundum. An igitur ſemper ac perpetuò vox illa interierit nulli fœminæ, nulli matri reſtituenda? neutiquam profectò. Ventura namq; promittitur, & certò quidem ventura, cui Nomen Virginis ac Matris conſtantiſſimè inhærebit, vt ſi prior fœmina mater fuerit nominata, ſed non integra, hæc integra maneat & Mater appelletur.*

Fulgent.

Ita quoque diſertiſſimus ille Veronenſium Antiſtes Zeno ſerm. de fide, ſpe, & charitate legitur philoſophatus, dum ait, *Euam redintegratam fuiſſe in* MARIAM, quaſi MARIA ſit Eua redintegrata, id eſt, mater integra & incorrupta. Atque hinc ſole clariùs patet quare Patres orthodoxi, ceteriſque Doctores MARIAM *Euæ correctionem* appellarint, vti feciſſe legimus Chryſippum Hieroſolymit. Oratione de Deipara, Sophronium ſerm. de Aſſumpt. Iuſtinum

Zeno.

Chryſipp. Sophron. Iuſtinus.

dialogo cum Tryphone, Epiphanium hæreſi 78. Et vnde ſodes correctio dicenda? Prætermitto cetera, nec imprudens, dum vnum perſequor. Quod principio Nomen primæ fœminæ fuit? Virgo, inquies; & deinde, quod? Mater: quod Nomen Deiparæ? Mater & Virgo. Nam MARIA, id eſt, *Deus ex genere meo*, quaſi priùs Matrem ſonat, quàm Virginem repræſentet, vnde Chryſolog. ſerm. 146. *Quomodo non ante conceptum Mater, quæ poſt partum Virgo permanſit? Bene ergo* MARIÆ *Nomen primigeniæ nomenclaturam correxit, dum illa virgo, & poſt, mater virginitatis lauream perdidit, hæc mater & virgo primam virginis adoream non amiſit. Eua vocata eſt virgo, & deinde mater, tranſuertit vtriuſque vocis ſitum Deipara, Mater eſt & Virgo, & ſic Nomen Euæ feliciſſimè commutauit. O rem admirandam*, ait S. Gregor. Nyſſen. orat de natal. Domini, *Virgo mater efficitur, & permanet Virgo. Cernis nouum naturæ ordinem? in alijs mulieribus quamdiu aliqua eſt virgo, non eſt mater: nam poſteaquam facta eſt mater, virgo eſſe deſijt: hîc autem vtrumque Nomen in idem concurrit, eadem & mater & virgo eſt.*

Epiphan.

Chryſol.

Greg. Nyſſ.

Alij denique ſunt, nec illi vulgaris notæ atque eruditionis homines, qui mutationem hanc in eo poſitam eſſe arbitrantur quod Virgo Deipara Nomen iſtud ab Adam coniugi ſuæ, ſeu rectè, ſeu perperam olim impoſitum, ipſa demum perfectè, abſoluteque explerit, id ab illa in ſe legitimè traducendo. Vocarat Adam ſub initium vxorem ſuam Euam, eò quòd mater eſſet cunctorum viuentium. Indignatur Abbas Rupertus hoc loco, & Nomenclaturam hanc grauiſſimè exagitat, dum eam non magis illi, quàm clariſſimam quandam lucem tenebris, conuenire demonſtrat. Mitiùs agit Athanaſius ſerm. de S. Deipara, vtque primigenium Nomenclatorem tueatur, nouum neque ſanè incongruum effugium inuenit, quod vt commodiùs percipiamus, aduertendum eſt, diſputari inter Doctores quo tempore Adam Nomen hoc mulieri impoſuerit, an vbi primò finitum fuit Dei iudicium, an verò poſtquam ambo eiecti eſſent de paradiſo? Poſterius video placere compluribus, neque enim, vt rectè philoſophari ſe autumant, in illo leueriſſimo Dei iudicio tam multis atque acerbis maledictionibus exulceratus, inter pœnarum flagella, atque amariſſimæ mortis promulgationem ita libero & pacato animo conſtitiſſet Adamus, vt omni doloris ſenſu poſtpoſito, de imponendo vxori Nomine cogitaret, atque adeo illam, quæ tanti mali cauſa exſtiterat, tam pulchro ſuauique Nomine compellaret. Nihilo tamen minus volunt alij, ſtatim vbi iudex conticuit, Adam in hæc verba prorupiſſe, ac velut diuinitus commotum propheticè reſpexiſſe ad eam, quæ Nomen illud in ſe aliquando erat commutatura: & horum quidem dux ac coryphæus eſt S. Athanaſius,

5. *Modus.*

Rupert.

Athanaſ.

Athanaſ.

qui

qui loco suprà citato sic scribit de Beata Virgine MARIA: *ac proinde ista noua Eua mater vita appellatur, variegataque permanet ad primitias vitæ immortalis omnium viuentium.* Quibus verbis satis innuit Nomen illud non in veterem Euam, sed in nouam, id est, in MARIAM quadrare, & ita quidem de prima enunciatum esse, vt vaticinium quoddam esset de secunda: hæc enim vera illa vitæ mater variegata est ad primitias vitæ immortalis cunctorum viuentium. Ne cui autem vox *Variegata* remoram pariat, nota cum doctissimo Patre Ferdinando Quirino de Salazar dum verba hæc psalmi 138. explanat: *non est occultatum os meum à te, & substantia mea in inferioribus terræ*, vbi sic ait: in primitiuis est, *& variegatus sum in visceribus matris meæ.* Quonam igitur modo Christus in matris vtero variegari potuit? non alio certè, nisi quia non vna tantùm ratione in seipso sed etiam valde disparibus ac dissimilibus in membris suis à MARIA genitus est, vel quia per ipsam ex varijs vnum Christi corpus conflatum & coagmentatum est, capite ac membris suis constans. Vnde dum Athanasius matrem variegatam appellat, ideo fuit, quod varios valde ac dissimiles filios sibi numerat, quippe quæ omnium viuentium mater est, in quibus Dei vitam decenti quadam ratione fouet atque conseruat. Ita vt, eodem planè modo quo per Euam, id solatij datum erat Adamo, vt quam in se ipso perdiderat vitam, in filijs suis produceret, per MARIAM fieret, vt Deus ipse nouam quandam vitam in his ageret, quos illa ipsi filios regeneraret: & hoc S. Epiphanius hæresi 78. pulchrè expressit his verbis: *hæc est scilicet* MARIA, *quæ per Euam significatur, & per ænigma accepit, vt mater viuentium vocetur. Eua mortis causa facta est hominibus, per ipsam enim ingressa est mors in mundum;* MARIA *verò causa vitæ, per quam nobis progenita est vita.* Quod Dionysius Carthusian. l. 2. de laud. MARIÆ ad vnguem expressit, dum ad Euæ Nomen sapienter aduertit, si præcisè accipiatur, vitam significare, non matrem, ad denotandum secundam Euam, non tam viuentem, quàm vitam ipsam dicendam, quâ omnes, qui secundùm Deum victuri essent respirare deberent, sine cuius præsidio non magis cœlestem gloriam consequi, quàm absque vita viuere quis posset. Vnde fas est quodammodo dicere Deum, in primo humani generis authore, quasi demortuum fuisse; nam cùm in eo per gratiam suam vixisset, exstinctâ gratiâ, eadem ratione in illo interijt, quo antè vixerat. Id ergo MARIÆ debet Deus, quod filios illi quam plures suscitauit, vt quam in protoplastis amiserat vitam, eandem in renatis recuperaret. Explicauit id S. Augustinus ser. 11. de natali Domini in hunc modum: *Malum*, inquit, *mundo venit per feminam, imò per feminam bonum, quia si per Euam cecidimus, per* MARIAM *stamus; per Euam prostrati, per* MARIAM *erecti; per Euam seruituti dati, per* MARIAM *liberi effecti. Eua nobis sustulit diuturnitatem*, MARIA *nobis reddidit perpetuitatem. Eua nos damnari fecit per arboris pomum*, MARIA *nos absoluit per arboris donum.* Similem collationem habet & serm. 18. de Sanctis. Bene itaque his visum est Adamum instinctu quodam diuino atque admirabili præscientiâ futurorum locutum fuisse, dum nouæ coniugi Euæ Nomen imposuit, quasi dicere voluisset: mulier mortem intulit, mulier vitam reducet, pariet mulier sibi & mihi remedium, nempe Messiam filium Dei, qui primogenitus omnium viuentium, solus erit mortis destructor. Vnde porrò liquet, quomodo MARIA, quæ alijs tum viuendi causa exstitit, tum etiam ab omni vel antecedenti, vel consequenti peccato aliena semper fuit, primæ mulieris Nomen, quod mortem potiùs, quia mater & causa omnium morientium facta esset, portendebat, felicissima transsumptione in se ipsam commutarit.

Salazar.

Epiphan.

Dio. Carth.

S. August.

MODVS DVODECIMVS.

Magna Nominis MARIÆ *dignitas & amplitudo, quâ ij fruuntur ac gaudent, qui illud eximiè colunt & venerantur.*

QVæ Modo proximè superiore de sacri Nominis MARIÆ nobilissima prærogatiua, quam super infelix Heuæ vocabulum obtinuit, allata sunt, eiusmodi fuêre, quæ admirabilem quandam eius dignitatem atque amplitudinem in illo præsagire non obscurè videbantur. Pergendum igitur quò & lucis suauissimæ radius, & operis suscepti natura atque conditio nos inuitant, de quibus monentem sic audio Chrysostomum homilia 21. ad Populum Antiochen. dum in hunc modum scripsisse legitur: *Nominum scire oportet dignitatem.* Et ratio clara est, dum enim illa à nobis ignoratur, segniores nos in eorum cultu facere solet. Contra, cùm eam perspeximus, impigros ac studiosos reddere consueuit. Quid igitur Nomen MARIA? *Pàrua rei præstantissimæ definitio, quâ totum implicitè continetur definitum, ac cum eodem perfectè conuertitur, dum essentialia eius omnia in se absolutè concludit.* Vnde bene Arnobius lib. 5. aduersus gentes. *Quantum est in ipsis, qui censentur ijs Nominibus, tantum esse par est in eorum appellationibus dignitatis.* Exemplum sumo à sanctissimo illo Nomine יהוה quo summum Dei Numen quondam repræsentabatur, tantæque erat celsitudinis ac dignitatis, vt solus illud Hebræorum Pontifex, idque semel duntaxat in anno, populi supplicantis auribus insonaret: clarissimum dixisses speculum totius diuinitatis, per tres siquidem priores eius literas, Personarum vna in essentia Trinitas; per quartam verò, assumpta ad esse diuinum humanitas designabatur: namque

Chrysost.

Arnobius.

Vnde Nominis alicuius dignitas sumenda sit

Diuini Nominis magnificentiâ sequitur Nomen Mariæ.

æternum Patrem, Filium, Spiritum sanctum, alterum autem Deum simul & hominem filium repræsentabat.

Eundem planè in modum sacro Nomine MARIÆ, Virgo illa perspicuè denotatur, quam Pater cœlestis filio suo matrem, in vestitu caritatis deaurato, virtutum omnium varietate circumdatam ante omne æuum delegit. Compertum siquidem, atque ex sacris voluminibus exploratum habemus vniuersa Nomina, quæ diuinitus hominibus indita fuere eorum semper naturam ac proprietatem perfectissimè respexisse, vti in Nominibus Abraham, Isaac, Ismael, Ioannis, Petri, aliorumque plurimorum liquidò patet, quod si in his locum habuerit, multò potiore iure in nostro hoc fieri oportuisse credendum est, cùm Nomina ijs exhibita non vniuersam eorum naturam, sed aliquam duntaxat proprietatem aut singulare aliquod beneficium complecterentur: Nomen verò Deiparæ datum, vniuersa quæ de illa concipi possunt præcipuâ quadam eminentiâ comprehendat, quod vel ex eius compositione planum fiet, cùm, vti diuinum illud superiùs explicatum, ita & hoc quatuor literis constare inueniatur, vtpote diuinæ sapientiæ consilio factum, vt ex ipsa quoque Nominis structura, illius dignitas agnosceretur, hoc enim ipso, quod Deiparæ Virginis Nomen est Tetragrammaton, ex quatuor literis compactum, innuitur rerum omnium perfectiones singulari quodam modo complecti.

Tam Nomen diuinum, quàm Marianum, quatuor elementis scribitur, quantâ gloriâ, ac dignitate?

Accedit, quod cùm Pythagorici in eodē hoc numero harmoniam quamdam, concentum, ac symphoniam inesse arbitrabantur, eadem non minùs in Virgine, sacro eius Nomine præmonstrante reperiri. Quare ad harmoniam quod spectat, quæ in ipsa cum Deo perstitit semper, quid illâ præstātius? nulla profectò neq; maiori beneuolentiâ, neque necessitudine pura aliqua creatura cū Deo necti potuit, quàm hæc Virgo cum eodem fuerit colligata; vnde perfectissima eius exstitit charitas quâ illum præter omnem modū ac mensurā ardentissimè diligebat. Concentus verò tātus fuit, quē in eius corpore quatuor primæ qualitates, quatuórue humores, ex quibus humanū corpus componitur, seruarunt, vt nihil vnquam in eo dissonum, discordans fuerit nihil. Symphonia denique, quâ illius anima, viresque omnes tam internæ quàm externæ personuerunt, tam eximia atque excellens fuit, vt in eis motus omnino fuerit nullus, qui velut à recta rationis linea aberrans, iustè reprehendi posset. Neque hîc quaternarij ac Mariani Nominis ex ipso compacti dignitas terminatur. Etenim cum hîc numerus quadratum æquis lateribus reddat; hinc alia præterea Deiparæ, ex eius Nominis obseruatione elicienda laus occurrit, quæ in eo sita est quod, cùm prisci sapientes quadrati vocabulo tam iustitiam quàm bonitatem intelligendam existimarint, vt ex S. Ambrosio tract. de mansione 42. filiorum Israel, & Aristotele l. 3. rhet. cap. 11. clarum fit. Sacrum verò MARIÆ Nomen, vt ex ipsa litterarum quibus constat, serie, ac numero liquet, quadratâ formâ præditum sit, ipsius Iustitiam ac bonitatem, atque adeo absolutam in omni virtutum genere perfectionem examussim referre debeat, ac luce palam diuulgare. Magnifica sanè Nominis huius dignitas & amplitudo, tot, tantisque mysteriorum thesauris adeo refertum esse, vt, si vllum post communis omnium Saluatoris Nomen, aliud venustum, præclarum, ac gratiosum vlli mortalium contigit, quod scribi, legi, decantari, pingi, sculpique mereatur, id MARIÆ videri debeat, dignum planè quod in omnium oculos, aures & mentes incurrat, vtpote ab æterno præuisum, cum ipso Euangelio natum, & si Virginem ipsam spectemus, non abolendum vnquam quamdiu vox euangelica in mundo sonabit. *Dulce*, inquit mellifluus Bernardus, *Nomen* MARIA *ab æterno præelectum & consecratum, vt sit dignum Nomen matris Dei.* Ita vt sicut Nomen IESV in desiderio fuit Patribus antiquis anxiè ad illud anhelantibus, ita non fuit excellentia hæc denegata Nomini MARIÆ, quod audire, quod in terris personare animarum sanctarum iugis & accentà oratio quotidie postulabat. Probat hoc auida illa & toties repetita inquisitio, quam describit Salomon voces exprimens & sanctissima antiquitatis studia: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum?* Cant. 3. *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens?* cap. 6. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens?* cap 8. Vt quid tam crebra & tam importuna interrogatio? verè, vt frequenti illa interrogatione Nomen extorqueant, & saltem propter importunitatem illius Nominis maiestas pandatur.

S. Ambros. Aristot. S. Bernard. *Nominis Maria dignitas Cœlestibus perspecta.* Cant. 3. 6. c. 3. 6. c. 8. 5.

Illud etiam adiecerim, Angelum Gabrielem dum ad Virginem paranymphus mitteretur, eius antè gratiam extulisse, ac Dei matrem futuram prædixisse, quàm sacrum MARIÆ Nomen pronuntiaret vt ab eius gratia, atque adeo à matris dignitate Nominis quoque dignitatem & excellentiam colligeremus. Ita suggerit B. Albertus in cap. 1. Lucæ, his verbis. *Omittit Angelus interponere Nomen* MARIA, *quia in aliud tempus nominandum postquam gratia eius fuerant explanata, sine quibus tam plena significationis Nomen non intelligeretur.* A gratiæ igitur plenitudine, à matris Dei titulo, à MARIÆ excellentia, Nominis eius dignitas pendebat, vt qualis MARIA, tale & Nomen eius esse perhiberetur. Quare si Dionys. Carthus. serm. 1. de Concept. Beatæ Virginis, dicere non dubitarit MARIÆ dignitatem quodammodo esse infinitam, quid de Nomine dicendum, prudens Lector non poterit ignorare. Quod ne fortè quispiam nesciret, fecit aurea Chrysologi sententia quam sermone 146. hisce

Angelo Gabrieli cognita. Albertus. Dio. Cart. *Nominis Mariæ dignitas à S. Pet. Chrysologo proposita explicatur.* Chrysol.

Digitized by Google

hiſce verbis expreſſit: *Nomen hoc prophetia germanum, hoc renaſcentibus ſalutare, hoc virginitatis inſigne, hoc pudicitiæ decus hoc indicium caſtitatis, hoc Dei ſacrificium, hoc hoſpitalitatis virtus, hoc collegium ſanctitatis.* Quæ tantâ diuitis ingenij ſui vbertate, oriſque pluſquam humani facundiâ vir ſanctus aggeſſit, vt quam plenè exprimere ſanctiſſimi Nominis dignitatem ſe poſſe diffideret, aliquò tamen, cùm vltra nequiret, pertingeret. Quare ſingula velut totidem ſolaris metalli ſcrutamenta minimè negligenda ſtudioſè inſpiciamus, quo digniſſimam eiuſdem gloriam, ſplendoremque tam largum ac nobilem penitiùs delibemus.

Nomen Mariæ prophetia germanum.

Nomen MARIÆ, inquit præfatus auctor, *Prophetia germanum* eſt. Grande, ſed verum encomium! at cuiuſnam, ſodes, prophetiæ? an Salomonis, an Iſaiæ, an Ioannis Baptiſtæ, an verò omnium ſimul? ſiquidem & ex germanæ ſorores ſunt, iiſque non malè dixeris germanum MARIÆ Nomen, ſed ita, quemadmodum Ioſephus Patriarcha germanus erat fratribus ſuis, quem procidentes in terram adorarunt omnes, agnoſcentes in eo dominij prærogatiuam. Nomen enim MARIÆ ipſum, prophetia maxima à cunctis Prophetis ænigmaticè prædicitur, ab omnibus adoratur. Germanum eſt Prophetiæ, ſic vt prophetia omnis lucem ab ea ſumat, & auctoritatem, vnde non tantùm dixerim prophetiæ germanum, ſed omnis compendium prophetiæ, cùm eam, quam omnis prophetia per partes denuntiat, totam perfectiſſimè manifeſtet.

Nomen Mariæ renaſcentibus ſalutare.

Pergo ad ſecundum. *Renaſcentibus ſalutare.* hæc altera Mariani Nominis dignitas à Chryſologo aſſignata. Renaſci omnes nos voluit Chriſtus, quotquot Dei regnum videre cupimus aliquando, *non ex ſemine corruptibili*, vt inquiebat S. Petrus 1.c.1. *ſed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis in æternum.* Nunquid non id eſſe debeat ſatis, vt nullam hîc partem alius inueniat? an fortè non ſoleat ſecunda hæc natiuitas hominibus obtigiſſe, niſi obſtetricante MARIA? an verò iſtuc reſpiciebat, quòd Chriſtus quidem ſit Sacramentorũ inſtitutor & auctor, ſed ea nulli niſi per MARIAM ſoleant applicari? cùm is nihil nos habere voluerit, quod per MARIÆ manus non tranſiuit? in quam ſententiam ſic B. Ephrem oratione ad Virginem non abs re legitur eſſe locutus: *Aue pax, gaudium, & ſalus mundi. Aue mediatrix glorioſiſſima. Aue vniuerſi terrarum orbis conciliatrix, tu captiuorum redemptio, tu omnium ſalus.* Et rectè. quia vt inquit B. Petrus Damiani: *Init Deus conſilium de redemptione hominum, & ſtatim de theſauro diuinitatis Nomen MARIÆ euoluitur, ac per ipſam, cum ipſa, & in ipſa hoc faciendum decernitur.* Maximè itaque ſalutare renaſcentibus MARIÆ Nomen, quod & Illuminationem ſonat, per quam venitur in lucem gratiæ, & erutum de theſauro diuinitatis nutricem nobis aſſignat MARIAM, quæ dulciſſimo benignitatis ſuæ lacte ſuſtentet, quotquot filij lucis in lucem Eccleſiæ à Deo generamur.

1.Pet.1.23.

Ephrem.

Tertium Chryſologi de Nomine Virginis effatum eſt, *Virginitatis inſigne.* Sanctum & purum, &, vt ita dicam, Virgineum MARIÆ Nomen eſt, vt non caſu accidiſſe, ſed diuina quadam prouidentiâ factum credi poſſit, quod Euangeliſta illud cum Virginis epitheto coniunxerit, dum ait, *& Nomen Virginis* MARIA. Cohæret enim cum hoc Nomine puritas ac Virginitas, quia, teſte Chryſologo, Nomen hoc *Virginitatis inſigne eſt*, ſanctitatem namque ſpirat, puritatem inhalat, caſtimoniæ amorem ingenerat, dum profertur MARIÆ Nomen. ſed aurei ſermonis metaphoræ paullulum inſiſtamus. Inſigne ſiue vexillum in Scriptura tripliciter de cauſa reperio eleuari, vnde triplicem quoque noſtri huius erectionem detegemus. Primum ad populi conuocationẽ id factum Iſaias c.62. teſtatur, *Eleuate*, inquiens, *ſignum ad populos*, ſcilicet conuocandos. Deſerta lugebat Virginitas vniuerſis viam carnis ingreſſis, vix vnus aut alter latus eius ſtipabant, cùm ecce MARIÆ Nomen ipſam efferre, atque in ea, quæ Nomine hoc ſignificabatur viuam ſui imaginem omnibus commonſtrare cœpit, quare mox orbis accurrere vniuerſus, *in cubilibus, in quibus priùs dracones habitabant, oriri viror calami & iunci*, Iſaiæ 35. *quoniam multi filij deſertæ, magis quam eius qua habet virum.* Id.c.54.

Nomen Mariæ virginitatis inſigne.

Quot de cauſis inſigne ſiue vexillum ſolent eleuari.

Prima cauſa, populi conuocatio. Iſai.62.10.

Iſaiæ 35.7. c.54.1.

Altera præterea eſt ſigni eleuatio, ſcilicet ad bellum hoſtibus indicendum, de qua Ieremias cap.6. *Conſortamini filij Beniamin, & ſuper Bethacabarem leuate vexillum.* Prædixerat olim quid ſimile Deus Geneſ.3. allocutus ſerpentem: *Inimicitias*, inquiens, *ponam inter te & mulierem, ſemen tuum & ſemen illius*, & prædixerat tantùm: at ſimul atque vexillum hoc, quod Nomen eſt MARIÆ in auras expanſum, orbi vniuerſo innotuit, iam bellum indictum, ac res ſeriò agi cœpit: quare is illico ex acie fugere, ac ſe ſuosque ad inferni latebras inſtigare. *Non enim ita metuunt hoſtes viſibiles*, vt ait Sanctus Bernardus, *quamlibet caſtrorum multitudinem copioſam, ſicut aëreæ poteſtates* MARIÆ *vocabulum.*

Secunda cauſa, belli denuntiatio. Ierem.6.1. Gen.3.15.

S.Bernard.

Tertia denique vexilli erectio eſt ad itineris ducem militibus deſignandum, de qua locutus Dominus ad Moyſen & Aaron dicens: *ſinguli per turmas, ſigna, atque vexilla caſtrametabuntur filij Iſrael.* Num.2. Et quorſum exiſtimamus ſanctiſſimum hoc Nomen MARIA, oculis noſtris tantâ luce radiorum conſpicuum exhiberi niſi, vt quâ Virgo Virginum generoſa præceſſit, & nos ſubſequi non deſperemus, vt non iam tantùm ſit, MARIÆ Nomen *Virginitatis inſigne*, ſed & quod mox in Chryſologo ſequitur, *indicium caſtitatis*, dum quotquot ſeſe ſub illud conijciunt, eâdem dicendi ſint quàm maximè velle inſigniri.

Tertia cauſa, via indicium. Num.2.2.

Chryſol.

Sed

Nomen Mariæ pudicitiæ decus.

Sed ad quartum dignitatis gradum MARIÆ A Nomen efferamus, quem aureus noſter Rauennatum orator *Pudicitiæ decus* indigitault. Magna laus, & neſcio an vlla alia ſat huic comparanda! quid itaque hac nobis ſignificari putabimus? hoc nimirum, tantum ac tam excellens eſſe MARIÆ Nomen, vt iure *Pudicitiæ decus* dici, haberiq́ue debeat, quod Virginis illius ſit, quæ iam non pudica, ſed ipſa dici pudicitia mereatur. Quidquid enim de illa dixeris, quibuſcunque dignitatum titulis exornaris, nihil vñquam maius, nihil præſtantius dixeris, quàm ſi MARIAM appellaris. Nomen igitur hoc, quod maximum eius præconium eſt, erit etiam primum eius pudicitiæ decus, atque ornamentum B ſingulare.

Nomen Mariæ Dei ſacrificium.

Quintum ſubiungo, *Dei* nempe *ſacrificium*, & tale hoc Nomen eſt. Quemadmodum enim ſacrificium Chriſti non tam pro volentibus, ſed etiam pro nolentibus immolatur, ſic MARIÆ Nomen in noſtra, aliorumq́ue commodo prolatum, ipſi licet reluctentur, mirificè prodeſt, quod ſacrificij naturam non ſegniter æmuletur. Quanta felicitas, tam promptè atque expeditè nanciſci hoſtiam, quâ Numen æternum placemus! quod fieri amat, dum ſacrum MARIÆ Nomen omni hora centies in omnibus periculis atque anguſtijs poſſumus inuocare. Quapropter in poſterum non hecatombe, non farre toſto, aut molâ ſalsâ opus dixeris, quo Dei vindicis manum à capitibus noſtris auertamus: C ſanctius longè atque auguſtius ſacrificium, Deoq́ue ipſi acceptius in Nomine MARIÆ inuentum eſt, quod pia, religioſaq́ue eiuſdem pronuntiatione Deo in odorem ſuauiſſimum offeramus.

Nomen Mariæ virtus hoſpitalitatis.

Sextum eſt, *Virtus hoſpitalitatis*. Sicut enim, vt idem author ſcribit ſerm. 156. *Dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur*, ita Nomina ipſa ſæpe ſanctorum merita indicant, inſignia teſtantur, ita tamen vt vtilitas & fructus etiam in alios deriuetur. Teſtatum id nobis facit MARIA, quod Nomen eum nobis dignitatis illius titulum ob oculos ponit, quo proximè ad Deum acceſſit; *nihil enim tam diuinum habet homo, quàm alijs opitulari.* Philo. Cùm Philo Iudæorum diſertiſſimus *Nomen vmbram hominis eſſe voluit*, D bene, meâ quidem ſententiâ, in hanc rem locutus eſſe videtur; quid enim vmbra vel arboris cuiuſpiam, quam gratum aliquod laſſo viatori ſolatium, quo fractas vires reficiat, atque ad reliquum viæ decurrendum accendat? quid ſacrum MARIÆ Nomen præſtare frequentius, quàm ſe magna cum fiducia inuocantes æſtu cupiditatum leuatos, ac nouis viribus auctos ad vlteriorem progreſſum inuitare? quod Idiota. ſapiens ille Idiota cap. 5. Contemp. his verbis expreſſit: *Super omnia ſanctorum Nomina, MARIA, tuum Nomen refocillat laſſos*, vt de hac vmbra quiuis dicere poſſit: *ſub vmbra illius quam deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 2. Nec Cant. 2. 3. caſu accidiſſe arbitror Chriſtum frequenter hoſpitio Marthæ & Mariæ exceptum fuiſſe, erat enim materni Nominis baiula Maria, vt non mirum iam ſit, liberalem adeo in Chriſtum exſtitiſſe ac facultates ſuas in obſequium illius expendiſſe, Matris exemplo, quæ in vteri ſui domo Chriſtum, & cum eo iuſtos omnes hoſpitio recepit.

Nomen Mariæ collegii ſanctitatis.

Denique concludit Author iam antè ſæpius nobis commemoratus, *Nomen* MARIÆ *totius collegium eſt ſanctitatis*, quo coronidem atque faſtigium digniſſimæ imponere voluit laudationi. Quid enim hic aliud dicere voluiſſe putandus eſt, quàm Nomen illud verè admirandum Collectionem quandam eſſe virtutum, ac gratiarum omnium congregationem, è quibus abſolutæ ſanctitatis perfectio dignè ac laudabiliter exiſtere conſueuit? in quem ſenſum B. Albertum Magnum dicere ſolitum accepimus. Albert. M. *Congregationem aquarum vocauit Deus maria, locum autem gratiarum vocatur* MARIA: quod antè alijs verbis S. Methodius retulerat in orat. de hypapante. Method. *Tuum, Dei genitrix, Nomen, diuinis benedictionibus & gratijs refertum eſt*: vt meritò ſcribere potuerit B. Petrus Chryſologus: *Cauſa* Chryſol. *dignitatis Virginis annuntiatur ex Nomine*, quaſi id vnum in ſe omnis gloriæ eius ſeminarium includat. Quâ ſanè ſententiâ in auguſto MARIÆ vocabulo vim omnem cœleſtium ſacramentorum energemate quodam comprehenſam eſſe vel me tacente manet explicatum, vt nihil præterea habeam quod ad aurei ſermonis huius profluentiam addere poſſim, quâ ſanctiſſimi Nominis MARIÆ dignitas ac ſplendor tantopere elucent, vt inſuper ijs dictione mea quidpiam lucis afferre poſſe diffidam; quare hic finio, vnum id caſtiſſimis precibus Dei Domini noſtri clementiam ac benignitatem enixiſſimè obteſtatus, vt quam nobis perfectæ dignitatis formam in materno Nomine agnoſcere fecit, eandem quoque nos faciat rite colere, ac fideliter adamare.

MODVS TERTIVSDECIMVS.

Nominis MARIÆ *dulcedo, & iucunditas, quam ij ſentiunt, qui dignè illud amant, & complectuntur.*

Communis hominum error in delectationibus dignoſcendis.

COnſtituta iam ſanctiſſimi Nominis MARIÆ dignitate, atque eâ, quæ illi meſſe ſolet, excellentiâ ſatis perſpectâ, conſequens eſſe arbitror, vt de dulcedine ac iucunditate eiuſdem pauca ſubnectamus, ac primò quidem velut fundamenti cuiuſdam loco, quæ ſit illa iucunditas ac delectatio quæ inde exiſtere ſolet, antè videamus.

Multi ſunt, ac neſcio, an plerique hominũ his accenſendi, qui eas tantùm delectationes norunt,

runt, quæ gustatu, quæ tactu, quæque aliis sensibus percipiuntur, vnde vel nullas alias reperiri existimant, vel has certè esse præcipuas & maximas arbitrantur. Quod quidem iudicium pecudum potiùs quàm hominum esse videtur. Sic enim hi sentiunt, sic loquuntur, quasi solo corpore constarent, si namque semente ac ratione præditos esse meminissent, intelligerent sanè, huic quoque parti suas delectationes deesse non posse: quod Aristotelem solo naturæ lumine perspexisse clarum est, dum lib. 10. ethic. docuit iudicium veræ delectationis sumendum esse ex delectatione hominis boni, præditique virtute, atque eas denique tantùm veras esse delectationes, quibus ille delectetur: quod autem alia aliis iucunda videantur, id euenire ex corruptela, eaque non esse absolutè & omnino iucunda, sed iis tantùm, qui sic affecti sunt. Ex cuius principiis S. Thomas 1.2. q.13. id sapientissimè conclusit, eas delectationes quæ cum ratione ac virtute coniunctæ sunt, naturæ humanæ esse propiores, cumque in homine multæ facultates sint, tantò quamque maiorem vim habere, quantò superior ac nobilior ceteris inueniatur: quare cùm mens sensibus omnibus nobilior sit, suaque perfectiùs munera obeat, quàm sensus, ita quoque ad delectationes suas percipiendas multò habendam esse aptiorem, è quarum numero primas ac velut præcipuas liquet esse eas, quæ de rerum cælestium, diuinarumque contemplatione procedunt, ac tantâ sæpenumerò cor hominis voluptate perfundunt, vt illico rerum omnium conditarum tædio affectus, cælestem potiùs vitam, quàm terrestrem degere videatur. Quod certè vel de solo MARIÆ Nomine longa docuit experientia, tantâ illud dulcedine refertum esse, tantâ vndequaque pollere fragrantiâ suauitatis, quâ puras mentes, atque omnis culpæ expertes dulci adeò atque exquisitâ voluptate perfundat, vt cetera omnia quæ mundus æstimare ac magni facere solet, vti res amaras atque insipidas auersentur. O verè dulcissimam Dei Matrem MARIAM! sit tuum Nomen thus, ambarum, moschus, lilia, roseque pratum, quo mens mea prætermissis omnibus æternùm delicietur; sit mattya, cupediæ, lautiæ, quæ sola cordis mei palatum ita possideant, vt alias præterea nullis vnquam illecebris capiatur. Et quomodo te vnicè non amem, ac totis viribus non consectèr? quæ numquam, vt melliflua tuus cecinit Bernardus: *Sine dulcedine diuinitus infusa piæ memoriæ portas ingrederis, nec quidem nominari potes, quin affectus diligentium te mira recreet voluptate.* Bene de te vaticinatus est Ioël dum c.3. in hæc verba prorupit: *In die illa stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte.* Stillarunt profectò montes æterni dulcedinem maximam, ac delicatam, cùm Nomen tuum melleum de summis cælorum myrotheciis ferente Angelo in has terras delapsum est, quo aquæ Mara, id est, mundi huius amarissimæ lacunæ, in dulcedinem versæ sunt. *De forti* tunc, ô Sampson, *egressa est dulcedo* & omnem penitus amaritiem potentissimè profligauit, ex eo namque quòd caput antiqui serpentis virago hæc contritura veniebat, eiusmodi Nomen hereditauit, quo corda hominum dulcedinis suæ melle delibuta, æternâ suauitate conderet.

Aristot.

Ex quanam vera delectationis habenda sint S. Thom.

Dicere nequeo quantopere diligam piissimum scriptorem M. Richardum à S. Laurentio, quem ab annis plusquam quâdringentis Rhotomagensis Ecclesia sacræ Pœnitentiæ tribunali præfectum, immanè! quantum suspexit, non tam propter eximiam singularis viri sapientiam, quàm nobilissimum eiusdem in Virginem, eiusque admirabile Nomen, studium ac gustum, vnde factum, vt lib. 1. cap. 2. de laudibus eius hæc posteris consignarit: *Sicut Nomen* IESV *mel in ore, in aure melos, in corde iubilus, sic & Nomen* MARIA, *& etiam amplius, si dicere audeamus.* Quod in hunc modum probare aggreditur: IESVS *enim quasi superbum Nomen est, & nimiùm potens, nostros humilius affectus decet, vt si in* IESV *aut deitatis, aut sexus virilis austeritatem aliquis vereatur, recurrat ad* MARIAM, *in qua nihil horum est metuendum.* Et rectè illud quidem, in ea enim nec Deus terret, nec sexus virilis, qui ferè durior ac seuerior esse solet, percellit; MARIA *namq;* vt idem auctor subiungit, *Nomen mulcbre est, blandum, suaue, ac lene, mansuetudinem præ se ferens atque omnibus commendans.* Quàm velim hîc affluere nunc mihi omne genus ambrosiæ, nectarisque dulcissimi, vt melleum hoc Nomen plenè, cumulateque laudare possim, & quam in se dulcedinem excellentissimè continet, propinare omnibus degustandam! verùm cùm mihi nec tanta vis ingenij, nec styli suppetat vbertas, eos statui in veritatis huius testificationem adducere, de quorum fide, vti nulla esse potest dubitatio, ita quoque summa solet esse securitas, viros scilicet integros ac sanctimoniæ laude celeberrimos, qui dum palam quòd in se experti fuerint, proloquentur, nemo posthac ausus sit dubitare.

Richard à S. Laur.

De Nomine Mariæ vera sint debitatio.

S. Bernardus lacte Virginis Matris potatur.

Primus sit dulcissimæ mentis, atque oris suauissimi Doctor S. Bernardus, qui, postquam teste Barnaba de Montaluo in Chron. Ord. Cist. p. 3. l. 3. c. 64. Marianæ dulcedinis copia delibutus, Spiræ in æde primaria triplici genuflexione clementem, piam, ac dulcem Virginem MARIAM pronuntiasset, quod Iacobus Balde è Soc. Iesu lib. 3. lyricorum ode 38. hisce versiculis illigauit, cùm ita cecinit:

Barnabas de Mont.

Iac. Balde.

O pia! ô clemens! ô in ore dulcis
Virgo MARIA!

ad imaginem eius marmoream, quæ postaram maximam singulari veneratione colebatur, rectà contendit, coram qua dum supplex MARIAM salutat, visa est Filium, quem dextero brachio sustinebat in sinistrum recipere, & eliquato

Probatur auctoritate S. Bernard.

Ioël. 3.18.

de

de dextera mamilla lactis radio, supplicis os, la- A
braque proluere: vti & altera vice factum Ber-
Bernard. Brito. nardus Brito eiusd. Ordinis historicus l.1.c.26. accidisse commemorat, scilicet cùm fine homi-
liis super Missus impositio, in quibus sacratiss. MARIÆ Nomen impensè celebrarat, ad aram Virginis gratias eidē acturus adnolasset, quando Virginum maxima Angelis stipata, ac Filium brachio gestans sē Bernardo visendam obtulit, ac lacte suo virginali eiusdem os, linguamque perfudit; vnde factum tanto eum dulcedinis affectu erga sanctissimum MARIÆ Nomen incensum fuisse, vt præter illud nullum frequentius vsurparet, nullum maiore sensu, affectuque post Filij Nomen complecteretur. Ita B
Henriq. Chrysost. Henriquez in fasciculo SS. Ordin. Cist. l.1. dist.5.

Probatur exemplo. 2. Marsilij. Alter sit Marsilius ille in Tuscia ad S. Sebastianum quandoque Episcopus, exinde iuxta Ecclesiam sancti Seuerini Coloniæ Inclusus, de
Cæsarius. quo Cæsarius lib.7.c.50. sic scribit: [Hunc cùm matronæ ciuitatis illius frequentarent, & vna ei confessa fuisset, quòd Dominæ nostræ Nomen dicere non posset sine mira quadam dulcedine, de causa tantæ gratiæ requisita, respondit: Singulis diebus in honorem eius quinquaginta *Aue Maria* cum totidem veniis dicere consueui, per quæ tantam dulcedinem merui, vt omnis oris mei saliua, orationis tempore in mel videatur conuersa. Quod cùm audisset iam dictus Inclusus, exemplo deuotæ feminæ, vix per sex hebdomadas Angelicam Salutationem præfato modo & numero compleuerat, cùm ecce tantam & ipse dulcedinem sentire cœpit ex illius dulcissimæ Salutationis prolatione in ore & gutture, vt mellis dulcedinem longè superaret. Idem (Cæsarij verba sunt, quæ prioribus subiungit) meruit de Ordine nostro quidam monachus, exemplo illius prouocatus, & hæc mihi relata sunt ab eodem Incluso. Quibus exemplis satis ostensum est Nomen eius esse super mel dulce, & quod hereditas eius sit super mel & fauum] hactenus Cæsarius. C

3. B. Hermanni Ioseph. Venio ad tertium, vt in ore trium stet omne verbum: hic Hermannus Ioseph est, candidus Præmonstrati Ordinis Steinfeldiæ Canonicus, D
de quo sic vitæ auctor apud Laurentium Surium: [Hermannus quotiescunque diebus festis conuentui Fratrum non interfuit, ad Nomen illud amabile & amatum (MARIAM intellige) velocissimè se humi prostrauit, & quoad potuit sine scandalo, terræ sic prostratus adhæsit, cumque crebrò id faceret contra morem Ordinis, quidam ei familiaris, obnixè petijt eius rei causam sibi explicari. Sentiens ille sibi obtigisse hominem, cui hoc secretum posset impunè, & cum vtilitate committi: Ecce, inquit, quoties ad Nomen sacræ Virginis humi me abijcio, odor omnium florum & aromatum tantâ suauitatis copiâ è terra influit in nares meas, vt semper illic hærere vellem, si liceret: spe ergo recreationis huius ad prosternendum me festinus sum, sed quia ægrè priuor tantâ delectatione, tardus sum ad surgendum. Vnde factum vt idem Hermannus soleret MARIAM Rosæ Nomine compellare, quod ibidem notatur.] Pergit autem idem auctor. [Colligamus hinc, quantâ suauitate cor Fratris huius affecerit memoria Matris Domini, ad cuius auditum Nomen tantus è terra in eius nares inuasit odor.] Verùm dixerim, *memoriam MARIÆ in compositione odoris factam opus pigmentarij. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & vt musica in conuiuio vini, redolens quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis*, Eccli.50. Quia verò Ecclesiastici meminimus, Ecclesiasten præterire non possumus, cuius verba de hoc Nomine in Amoris Cantico magnam habent energiam: *Oleum*, siue vnguentum, inquit c.1. *effusum Nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te*: quæ sic explanat antè nobis laudatus Richardus à S. Laurentio lib.1. cap.2. *Audiamus quid de huius excellentia Nominis more prophetico dixerit Salomon cap.1. Cant. quasi loquens ad MARIAM: Oleum effusum Nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te nimis. Rectè hoc Nomen MARIÆ oleo comparatur. Spargit in omnes suam suauitatem, omnes recreat dum pie, attenteq; profertur, quod indubiè docente Ecclesiâ bonus discipulus dicerat, cùm in secundo nocturno festi Assumptionis MARIÆ sic de illa canit: Videntes eam filiæ Sion beatissimam prædicauerunt, dicentes: Vnguentum effusum Nomen tuum.* Nec alium in sensum præfata verba intellexit S. Ambrosius de Institut. Virg. cap.13. dum sic scribit: *Vnguentum eximanitum Nomen tuum, propterea adolescentulæ dilexerunt te. Descendat illud vnguentum in animæ præcordia, viscerumq; secreta, quo non deliciarum sancta MARIA, sed diuinæ gratiæ spiramenta redolebat*, quæ sentiunt illi qui non labijs tantùm id, sed & mente deuotâ proferunt, inuocantque.

Ecclí. 49.5 Eccli.50.8 Cant.1.2. Richard à S. Laurent. S. Ambr.

Cuius rei domesticum testem vitâ admodum præclarum ac moribus religiosum producere non grauabor venerabilem Patrem Leonardum Lessium, qui suauissimum MARIÆ Nomen, vt animo versabat continuò, ita & ore suo sæpissimè perfruebatur, vt scilicet melle isto se ipsum recreans, acerbissimos morbi dolores, quo identidem cruciabatur, subinde leniret. *4. Leonardi Lessi.*

Addo prioribus eos qui ab alijs prolatum id pijs auribus excipiunt, cuius mihi testis est Virgilius Ceparius in vita B. Aloysij Gonzagæ, qui lib.1. cap.6. in hunc modum de illo commentatur: [Solenne fuit B. Aloysio, qui adhuc puer, tantum affectus in Dei matrem conceperat, vt quoties Nomen eius audiret, toties spirituali quodam sensu deliniretur & quasi colliqueseceret.] Ceparius.

Nec id nouum aut insolens quispiam arbitrabitur, cùm Nomina eorum quos teneriùs ama-

amamus, ſuauitatem quandam mentibus, dum pronuntiantur, inhalent, maximè ſi contingat amicos longiùs abeſſe: cuius rei ſingulare exemplum ſacra Regum hiſtoria, 2.Reg.1. ſuppeditat in Dauide qui propter Saülis & Ionathæ deceſſum triſtior, eorum Nomina identidem
2.Reg.1 25. vſurpabat, dicens: *Saul & Ionathas amabiles & decori in vita ſua*: vt eorum videlicet commoratione triſtitiam, quæ mentem eius, animumque inuaſerat, temperaret, quod indicauit S.Ioan. Chryſoſt. hom. de Dauid cùm ait:
Chryſoſt. *quoniam præſentia eorum corpora non licuit amplecti, Nomina illorum communita complexum eſt, ſuum dolorem hiſce modis, quatenus licuit, leniens & calamitatis magnitudinem mitigans.* Maiore profectò ratione id de Virgine, eiuſque ſanctiſſimo Nomine dixerimus, quod innatâ ſibi ſuauitate amaritudinem temperat, admirandâ dulcedine tribulatione correptos mitigat, atque omnis triſtitiæ nubilum diſpellit.

Franconis Abbatis teſtimonio, Expreſſit id veriſſimè Affligemienſium ſecundus Abbas Franco l.6. de gratia his verbis; *Neque enim poſt illud ſingulare dilecti filij ſui Nomen, quod eſt ſuper omne Nomen, aliud Nomen cælum aut terra nominat, vnde tantum gratiæ, tantum ſpei, tantum ſuauitatis, tantum conſolationis pia mentes concipiant: quotieſcumque enim dulciſſimum Nomen illud* MARIA *amatores illius audiunt, toties ex pio auditu & ſuauitate auditi Nominis neſcio quid inenarrabilis iucunditatis intus trahunt.*

Abbati ſubiungo Anachoretam Honorium, cui ſequentia hæc verba in ore aſſiduè verſabantur: *Nomen* MARIÆ *plenum omni dulcedine & ſuauitate diuinâ, dignum æterna memoria, omni ore ſimul & corde celebrandum.* Quod & ab Eraſmo illo Roterodamenſi non obſcurè confirmatum inuenio, qui licet alibi non ſat æquus ſacro huic Nomini viſus ſit, in precationibus tamen Danieli Paungarto inſcriptis, ſic inquitur: *Agnoſcit orbis vniuerſus, & quanto honore te dignatus ſit Deus, & quantum ipſe honorem per te acceperit, eoq; duo Nomina præ ceteris veneratur,* IESV *filij tui, ad quod ſe inflectit omne genu cæleſtium, terreſtrium, & inferorum: & Virginis* MARIÆ, *ad cuius mentionem hilareſcunt, ac recreantur omnes, amore diligentium Nomen* IESV.

etiam Eraſmi Roterodamenſis.

Quomodo Mariæ Nomen dulce eſſe poſſit, cùm mare præferat amarum. Sed ohe! clamabit Etymologus, quomodo hæc ſubſiſtere, probarique queant? an non MARIÆ Nomen amarum mare portendit, & modo quidē valde ſingulari, vt ſuperiùs oſtenſum eſt? nunquid idem amarum, ac dulce? ſanè

Non bene conueniunt nec in vna ſede morantur
Dulce & Amarum ——

Richard. Scrupulum hunc tollet idem, qui ſuprà Richardus eximius Virginis patronus l.1. de Laudibus MARIÆ cap.3. MARIA *amarum mare eò quòd vniuerſas mundi delicias conuertit in amaritudinem de ſe fideliter cogitanti: mundanas verò amaritudines ſuis imitatoribus dulces facit reputare, iuxta illud*

A *Deuter.33. Inundationes maris quaſi lac ſugent: quem locum non infeliciter ad Mariani Nominis cultores inflectent, hi, inquit, lac dulciſſimum ex amaris aquis maris ſugere perhibentur, cum Nominis eius ſanctiſſimi inuocatione ſentiunt carnis dulcedines ſibi amaricari, ne mortem, exitiumque amantibus afferant ſempiternam; amaritudines verò mundi dulces ſibi reddi ac ſuaues, ne ab ijs, tamquam à ſalubri poculo noſtra imbecillitas abhorreſcat.*

Nomen Mariæ ſimilamanæ, piis dulce, impijs amarum. Apophoreti loco addiderim, ſuauiſſimum hoc MARIÆ Nomen accidere ei dulcius, qui ſanctior fuerit atque innocentior, morum improbitate, atque impietate id agentibus, vt ingenita ei dulcedo retundatur ac pereat, non ſecus ac fel ſentire nos impedit mellis dulcedinem, cùm ſemel os, linguamque occu-
B pauit. Quapropter quod de augustiſſimo filij eius Nomine quondam dixit S. Bernardinus Bernardin. tomo 4.ſer.4. *Serui Dei, quantò magis in gratia ſunt, tantò maiorem deuotionem & dulcorem ſentiunt in Nomine* IESV. Idem de ſacro MARIÆ Nomine dicendum arbitror, quod ſi cui minùs dulce ac ſapidum, non eius virtuti, quæ dulciſſima, ſed peruerſitati ſuæ atque nequitiæ adſcribat neceſſe eſt. Manna ſiquidem MARIÆ Nomen eſt, quod omne delectamentum, atque omnis ſaporis in ſe continuit ſuauitatem; ſed vt bene
C Cæſarius Arelatenſis hom.5.de paſcha, & Abulenſis q.5.in cap.9. Exodi annotarunt, ſolis iuſtis eam communicabat, ceteris verò ſuum illum inſitum ſaporem retinebat, qui erat ſicut panis oleati, quemadmodum Num.11. explicatur, ita planè admirandum MARIÆ Nomen impuris atque iniuſtis ſaporem omnem ſuum, atque dulcedinem ſubtrahit. Vnde hi ſuper melleo iſto Nomine frequenter nauſeant, vbi è contrario probis ac integris vberes dulcedinis ſuæ riuos id aperire, ſuæque abundantiâ ſuauitatis inundare conſueuit. Teſtem huius aduoco Al-
Alphonſus Ouandus, ſacri Nominis Mariæ cultor eximius. phonſum Ouandum è Societate Ieſu religioſiſſimum iuuenem, qui annum agens decimum ſeptimum, Ordinem ingreſſus, Virgineo Nomini adeo addictus fuit, vt illud vnum agere videretur quomodo aliquid Virgini gratum, illiuſque honori ac gloriæ opportunum poſſet conficere, quo ſtudio inflammatus eò paulatim prouectus eſt, vt ad eius Nomen, obiectamque cogitationem tantis illico inundaret
D lætitijs, vt ab huius mortalitatis ſenſu animus auolaret: felici ſanè omine, nam inter dulciſſima cum Virgine colloquia labis purus, ac vitæ innocens hinc demum exceſſit. At præter hanc *S. Nomen Mariæ cinnamomo ſimile.* vitæ, morumque innocentiam, ſedulam præterea, attentamque ſacri Nominis ruminationem exquiro: nam ſicut optimè Ruffinus Scacciottus in aurea ſua Corona virginali ſcriptum reliquit; Nomen hoc Cinnamomo perſimile eſſe cogitandum eſt, quod vti cuicunque cibo immixtum, ſapidum illum, odoratumque reddere conſueuit: ita & Nomen MARIÆ cor

Scacciott.

omne ac mentem hoc dignè efferentis; si verò A
fallere subinde videatur, vsuvenire hîc quod
in aromate obseruatur, nimirum vnius mol-
turæ defectu id contingere, dum præpropere
nimis illud absorbemus, cui tamen non pie mi-
nus quàm prouidè obuialle Grammaticam non
nescimus, cùm sacratissimi Nominis syllabam
mediam contra communes regulas suas pro-
duci voluit, vt diutius eidem inhæreamus. Finis
itaque ac scopus hic esto, quem ab Apostolo
2. Tim. 2. 19. Paulo 2. ad Timoth. 2. acceptum ad rem no-
stram, Domino non inuito, deduxi, atque vnius
litteræ immutatione accommodaui: *discedat ab*
iniquitate qui inuocat Nomen Domini, nec illud
leuiter pertranseat, actum denique certissimò
experietur, cùm MARIA portare velit dulcedi-
nem in Nomine suo, B
nec habere acorem in
corde, nec in manibus seueritatem.

MODVS DECIMVS QVARTVS.

Ecquinam primi post natam Virginem sacrum Nomen MARIÆ *coluerint in terris?*

AB aurea mundi ætate, atque adeo Virgi-
nis nostræ in has oras felicissimo aduentu
quæstio procedit: quid namque multis antè
temporibus, tum pia Prophetarum studia, tum
sanctissimorum Vatum præsagia in hanc rem
olim contulisse legantur, abundè præcedente
libro cantatum est. Ista aurora erat, nunc ad
C
meridiem festinat oratio, in quo dispiciendum
accuratiùs, quis Nomen illud iam Virgini suæ
datum atque impositum primus colere cœperit
ac venerari. Neque enim eiusmodi quæstiones
insolitæ aut leues censendæ sunt. Ita namque
Multi de Virgine, atque eius nomine variarum rerum laudabiliter scripsere. Alexandrum Sardum, Guilielmum Pastrecium, Marcum Antonium Coccium, Polydorum Virgilium Vrbinatem viros clarissimos, ac præ-
cipuè S. Isidorum Hispalensem nequaquam
olim piguisse accepimus rerum vsualium tra-
ctationem à capite arcessere, atque à quo sin-
gulæ fluxerint, quóue authore inuentæ fuerint,
grauiter, studioseque inuestigare, quorum ope-
ram ac studium vti nemo non plurimùm suspi-
D
cit, ita quoque nunquam satis desinet admi-
rari: quare nullus mihi vitio verterit, aut iure
improbarit, si quod ab instituto meo non dis-
crepat, quó primùm Authore Mariani Nomi-
nis cultus in terris occeperit, studuero indagare.
Atque vt inde exordiar, quò tota referri debet
disputatio: honorem ac cultum Nominis de
quo nobis hîc sermo est, non eum esse intelligo,
quoties quis res gestas Virginis, eiusque virtu-
tes quacumque ratione deprædicat, earumúe
famam ad eos, qui vel loco sunt dissiti, vel tem-
pore posteriores facit peruenire; licet enim id
commodè fieri nequeat, nisi Nomen eius me-
moretur, quod significat adæquatè subiectum
quarumcumque ei conuenientium prædicatio-
num, non est tamen is Nominis Mariani sed
potiùs MARIÆ cultus, quamuis, vt dixi, fieri
vix posse autumem, vt quis MARIAM sic colat,
vt non simul etiam MARIÆ Nomen veneretur.

Cultus ergo Nominis MARIÆ, de quo hîc
potissimè quæritur, non est quæcunque MA-
RIÆ veneratio, sed ea præcipuè, quæ Nomini
isti τῷ MARIA exhibetur vel illud singulariter
afficit, quia Virginem ita significat, vt nihil sit
quod perfectiùs eam referat, quàm Nomen
illud sacrosanctum repræsentat. Ad hæc cùm
homo & animâ & corpore constet, necesse est
eum duplici quoque facultate pollere, quâ tam
interiori, quàm exteriori modo illud possit
venerari, cuiusmodi sunt actus tum fidei, spei,
& charitatis, quos mente purâ atque integrâ
nouerit excitare; tum etiam reuerentiæ atque
honoris, qui vel genu flexione fiant, vt ex græ-
ca voce Προσκύνησις liquet, quæ à verbo προσκυνέω
descendit, quod *in genua procumbo* significat, vel capitis inclinatione, oris inuocatione,
manuum eleuatione, alijsque sexcentis, quibus
omnibus sacrosanctum hoc Nomen tutò coli
posse nemo inficiabitur, cui sacra eiusdem œco-
nomia fuerit perspecta: sicut enim nulla est
earum gratiarum, quas in Sanctos suos muni-
fica Dei manus liberaliter sparsit, quæ in MA-
RIA amplius & copiosius non inueniatur; ita
nullus quoque honor ac cultus est, qui rei cui-
C piam propter vllum Sanctorum venerandæ
præstari debet, aut potest, qui Nomini sanctis-
simo MARIÆ non possit, & verò debeat ab
homine exhiberi; tum quòd vnius Virginis
gratia ac gloria præSanctis omnibus perfectior
est, tum quòd Nomen illud immediatissima
eius imago est, & eiusmodi quidem, quæ men-
tem nostram sic ad Virginem transferat, vt
quàm minimùm finat in his inferioribus con-
sistere aut immorari. Quis igitur in gemino hoc
cultus genere tam sibi primas vendicet, quàm
nobis facem præluceat?

Taceo vtrumque Parentem, par Coniugum *Ioachim & Anna primi Nomen Mariæ coluere in terris.*
sanctissimorum, quos omni dubio procul sa-
D crosanctum istud Nomen tum ab Angelo sum-
mâ quadam veneratione accepisse credendum
est, tum eximio quodam atque incredibili ho-
noris testimonio filiolæ recenter natæ impo-
suisse. Macte Ioachim Patriarcharum iustissime,
tuque Anna coniugum optima, vestra hac pie-
tate & studio quo pignus hoc de cœlis acce-
ptum, pudicitiæ decus, misericordiæ concilium,
Virtutis insigne, Nomen, inquam, MARIÆ
summâ quadam honoris atque obseruantiæ te-
stificatione dilectissimæ filiæ imposuistis, omnis
vos ætas suspiciet, atque adeo tota sæculorum
posteritas intuebitur, & dum id faciet, non
desinet pro viribus imitari. Prætereo quoque
hîc Virginem ipsam, quæ cùm fuerit perfectis-
simè

simè θεομάγους, vt suprà multis probatum est, A non potuit non vel primis in hac classe accenseri. Et ita profectò est. Virginum innocentissima MARIA, dum Nomen hoc tuum numeris omnibus ac syllabis, imò & elementis singulis impleuisti, clarissimè toti hominum generi demonstrasti, quanto in honore ac cultu semper illud fueris prosecuta; sed extraneos respicit quæstio, quos inter, vt huic tandem respondeam, principem sibi locum vindicare mihi visus est, non vnus aliquis terræ filius de plebe aut populo excitus homulus, sed Cranganotis in India Rex nobilissimus quem vnum de tribus fuisse scribunt, qui post adoratum in carne Dei filium, reuersus prosperè in regnum, ædem Matri Virgini MARIÆ pro dignitate excitauit, atque imaginem affabrè pictam quæ Virginis speciem ferret, Natum vlnis complexæ, in eadem collocauit, legemque tulit pietati suæ parem, quoties in templo Nomen MARIÆ foret inclamatum, quod die vno sæpius futurum erat, toties vniuersi, qui præsentes id inaudissent, humi se, plusquam cernui demitterent. Cuius pietatis nonnemo cum parte regni factus heres, vbi Calecutij vrbis amplissimæ fundamenta iecisset, vnà quoque in medio Virgini templum exstruxit legemque Cranganore pro adorando MARIÆ Nomine latam, suæ genti sacram esse iussit, quam maiorum suorum traditione susceptam, etsi alioquin incolæ pagani, religiosa huc vsque memoria conseruarunt.

Vnus de tribus Magis Maria Nomen & coluit ipse & alijs venerandum proposuit.

Quæ nobis vt perspicuitate maiore ac fide C manifesta fiant, paulò altiùs tum ex Hieronymo Osorio de gestis Emmanuelis lib. 1. tum ex Martino Nauarro lib. de orat. & horis Canonicis capite 21. n. 28. ac Melchiore Inchoffero de Magis Euangelicis cap. 12. & alijs repetenda duxi. Est Cranganor vrbs perantiqua in ea Indiæ ora sita, quæ primum orientem solem respicit, distans Calecutio Austrum versus circiter quinque & quadraginta passuum millibus. In ea regnabat olim vir summus Brachmanarum litteris non segniter eruditus, qui non solùm eam ciuitatem, sed multas etiam circumcirca nationes imperio continebat. Is cùm sorori germanæ vitium intulisset, illius incestus D flagitij conscientiâ grauiter afflictus, pœnas de se admodum seuerè repetebat. Corpus enim multorum dierum mediâ macerabat, multisque laboribus afflictabat, & tamen curâ & solicitudine minimè leuabatur. Scelestius enim se crimen admisisse putabat, quàm vt posset vitæ durioris asperitatibus expiari: venit tandem illi in mentem iter aliquod valde longinquum religionis gratiâ suscipere. Florebat autem eo tempore in Persida & Carmania antiquissima Magorum disciplina. Ex his duo fuere opibus & existimatione, & sapientiæ studio longè principes, ac Regi Cranganoris per literas non ignoti, qui, cùm & stellæ præter naturæ ordinem mitificè fulgentis splendore & oraculis diuinis instructi percepissent summum cæli Regem in Iudæa ex sanctissima Virgine natum esse, vt sub humanâ forma genus humanum à peste sempiterna redimeret, illum inuisere & adorare statuerunt. Omnia igitur quæ ad tam longum iter necessaria erant, summo studio comparabant. Id cùm Rex Cranganoris accepisset, aut per se, vt credibile est, si iam in itinere erat; aut per literas, si necdum profectus erat, ab illis, vt se comitem non aspernarentur impetrauit. Fuit autem huic Regi nomen Cheriperimale, quod, vti perhibent, significat vnum è tribus, libens enim id ex tam illustri societate, quâ maximè gloriabatur, neglectis alijs suis Nominibus assumpserat. Licet P. Melchior Inchofferus existimet eius vocabuli non esse hanc genuinam significationem, sed potiùs nomenclaturam muneris & dignitatis, adeoque nisi etiam proprium Nomen sit; Rectorem vel summum administratorem, imò iure quodam dominij rerum satagentem Malabaricâ linguâ, vndecunque tandem coalitâ appellatione, designare. Vt vt de hoc fuerit, non pauci Gasparem fuisse coniciunt, non tam ex vi vocis, quàm insitâ opinione, quod Indiæ regnum, cuius caput Calecutium, ex quo iterum Christiana sacra susceperit, plures hoc Nomine nobilitet incolas, atque interdum, vel solenni ritu recens conuersis Indæis ipsum imponat, quasi id non facturos genitores, nisi traditione tenerent suum eluem Gasparem fuisse. *Inchoffe-rus.*

Historiâ Magorum ex Oriente in Bethlehem profectorum. Osorius. Nauarr. Inchoff.

Tempore itaque præstituto pergunt simul, ac tandem ex aspectu tam diuinæ formæ ingentem fructum cum eximia hauriunt voluptate. Numen sempiternum in pectus pueri inclusum supplices adorant, eique vt summo totius mundi Rectori, munera offerunt, atque in patriam lætissimi reuertuntur. Mirum est quo modo id pictores expressérint, in tabulis enim duo Principes candidâ facie, & eleganter exculti cum muneribus antecedunt, Rex colore subnigro cum regijs insignibus & muneribus sequitur, quâ imagine apparet huius Regis speciem depictam esse. Rex igitur hic in patriam reuersus ædem exstruxit, quam MARIÆ Nomine consecrauit, in qua sanctissimæ Virginis imago cum filio in vlnis collocata fuit. Sanxit præterea, vt quoties in templo æditui hoc Nomen inclamarent, toties se omnes qui adessent in terram prosternerent. Postremò cùm, vt se totum diuinis rebus daret, negotia reliquisset, regni opes distribuit illis, quos sapientiâ & religione cognouerat præstare. Ex his vnus fuit qui Calecutij fundamenta posuit, in cuius medio, patroni exemplum secutus, & ipse sacellum Beatæ Virgini MARIÆ dedicauit, certâ lege constituens, vt ad MARIÆ Nomē omnes se in terram proijcerent. Quamuis autem incolæ vanissimâ iam superstitione

Rex Calecutij vestigijs vnius ex Magis insistens S. Nomen Maria venerantur.

conflictentur, hanc tamen memoriam ac ritum sub Nomine *Mariæ* conseruant. Sed harum assertionum testes bonus Lector, scio, flagitabit. Dabo, & quidem sine cunctatione in promptu.

Vascus Gama Calecutium delatus reliquias huius pietatis inuenit.

Annus sæculi nuperrimè lapsi agebatur millesimus quadringentesimus nonagesimus octauus, cùm Vascus Gama Lusitanici imperij propagandi studio pulcherrimæ Classi præfectus, XIII. calend. Iunij Calecutium appulit, vbi à viro primario Regis nomine honorificentissimè in oppidum acceptus ad templum protinus cum suis omnibus deductus fuit. Cùm ecce per templi ostium ingressis statim occurrunt quatuor viri à capite ad vmbilicum nudi, deinde ad genua vestibus bombycinis accincti. hi Lusitanos aquis lustralibus aspergunt, porrigunt deinde cuilibet pulueres è ligno optimi odoris contuso, quibus frontes consignarent. In medio templi erat sacellum editum, formâ rotundum, ad quod per multos gradus ascendebatur. Ostium erat ex ære factum, & valde angustum. Intra sacellum erat signum, in aduerso pariete locatum, cuius formam Gama, propter loci obscuritatem, aspicere nequiuit, nec aditus in illud concessus fuit, solis enim ædituis, atque sacerdotibus patebat. At illi quatuor æditui propiùs accedentes, digito in imaginem intento, bis MARIAM inclamant. Cùm statim in terram omnes extensis manibus se proni conijciunt, deinde surgentes more suo precationem absoluunt. Suspicatus Gama quod res erat, Nomen sanctissimæ Virginis implorari, & ipse cum suis genua flectens pacem à Deo exposcere, Virginemque Dei matrem more nostris vsitato venerari. Ac mox finitis precibus ad Catualem conuersus (ita illi hunc magistratum appellant) à quo Gama deducebatur, quid rei, ac cæremoniarum hoc ritu peragerent exquirit: cùm ea, quæ iam à nobis recensita, simul ordine intelligit, ac mox ab hominibus Indiæ peritissimis audit eadem confirmari, asserentibus his, in antiquissimis Indorum monumentis hæc omnia contineri. Quæ cùm veteris Ecclesiæ traditionibus nequaquam officere videantur, verùm multis lucem non modicam afferant, in quibus antè plurimi hallucinabantur, atque insuper à viris fide dignissimis tradita sint, nihil esse magnopere existimem, quod nos ab optima eis fide habenda debeat, possitúe deterrere. Ex quibus non iam nudum ac vacuum Mariani Nominis cultum discimus, sed certam quandam ac præcipuam eiusdem religionem haurimus, qua publicè atque priuatim à nobis illud Nomen colatur, in quo tot confluunt incentiua pietatis.

Sed & alios primis hisce ætate proximos, dignitate superiores non difficile est inuenire, quos licet primarios obseruantiæ huius inuentores dixisse non ausim, inter primos tamen annumerasse non vereor: cuiusmodi fuit S. Iacobus Apostolus, qui cùm Cæsaraugustæ in Hispania degeret, Virgini MARIÆ adhuc in viuis agenti templum exstruxit & sacro eius Nomine initiauit. Testatur id Historici omnes, quotquot vnquam de rebus Hispanicis scripserunt, vtque alios taceam, hæc refert Petrus Antonius Beuterus in Chronico his verbis: *Benedictissima Virgo gloriosa & sancta* MARIA *Domina nostra & Regina Angelorum ad ripam fluminis Hebri prope Cæsaraugustam Aragonum vrbem in columna marmorea glorioso Apostolo Iacobo apparuit, qui eodem deinceps in loco, sacellum Angelicum iussu exstruxit, & eius honori ac Nomini consecrauit.*

S. Iacobus Apostolus Mariæ adhuc iuxta Hebrum ponit.

Beuterus.

Iacobo Apostolo in eiusdem Virginis Deiparæ Nomine honorando accedat Apostolorum Princeps Petrus, qui cùm in Syria Euangelij sementem spargeret, ibidem prope ciuitatem Tortosam, Antaradum aliàs cognominatam, nobile sacellum excitauit, & Virginis Nomini, cultuique Apostolicis ritibus consecrauit, cuius meminit Iacobus de Vitriaco Cardinalis (qui obijt anno 1244. in Syria) historiæ Orientalis cap. 44.

Idem fecit S. Petrus Apostolus Antaradi in Syria.

Agmen claudat sereniſſima Aethiopum Regina Candace, cuius Eunuchus, teste S. Luca Act. 8. à Philippo Diacono fuerat baptizatus, ipsa verò à sancto Apostolo Matthæo conuersa in ciuitate Auxumo admirandæ structuræ Ecclesiam omnium deinceps sæculorum miraculis insignem MARIÆ Nomini ac titulo dedicauit. Atque his alijsque quæ prudens transeo, satis superque liquere arbitror, quibus authoribus glorioſi Nominis MARIÆ cultus apud homines primò cœperit, ac deinceps ad hæc vsque tempora felicissimè fuerit propagatus.

Idem Regina Candace in Æthiopia.

MODVS DECIMVSQVINTVS.

De efficacitate sacri Nominis MARIÆ, *& in quo illa consistat?*

TRaditio Hebræorum est, quæcunque Deus indidit Nomina, ea non significandi tantùm, sed & quædam efficiendi vim habere, volebant illi hoc inter Nomina, quæ hominum placito, & ea quæ Deo iubente rebus induntur, discrimen esse, quòd illa vt plurimum fortuita sint, nec quidquam mysterij contineant, hæc verò vt diuinâ prouidentiâ, non nisi graui ex causa & iustâ ratione imposita, mysterijs quoque refertissima & multùm efficacia reperiantur. Exemplis res clarior fiet. Audit aliquis Christum vocari Emmanuel, quod est *nobiscum Deus*, ac statim spem concipit diuinæ opis atque auxilij impetrandi. Augustissimum Nomen IESV fortè auribus excepisti, & notionem eius intelligis, mox quoque & eum amas ac redemptorem veneraris, cælestisque regni hereditatem tibi despondisti. Idem mox ore, linguaque

Potentia ac virtus SS. Nominum IESV *ac* MARIÆ *magna est.*

que ſuſcipiens, ac ſanctè, pieque vſurpans, firmiſſimum contra tentationes præſidium experiris, depelli morbos, fugari dæmones, atque omnis boni cauſam, fontemque ſubitò tibi ſentis aperiri, iuxta Domini promiſſum Marci. 16. *In Nomine meo dæmonia eijcient*, quod Act. 12. expertus Paulus cùm ſpiritui maligno puellam occupanti dixit, *Præcipio tibi in Nomine* IESV *Chriſti exire ab ea, & exijt eadem hora.* Et hæc de ſanctiſſimo illo Nomine, à quo cùm propiùs abſit ſacrum Nomen MARIÆ non aliâ pollere virtute ac priuilegio, quàm quo ad illud proximè accedat, certum mihi atque indubitatum ſemper fuit: Neque enim aliter de MARIÆ, quàm de IESV Nomine philoſophandum eſt: licet enim differentia ſit in nominatis, quod ille per ſe gratiam largiatur, hæc acceperit ab illo quod habet; in Nominibus tamen hac ex parte differentiam non admitto. Adde, cùm Virgo beatiſſima aſſumpta fuerit ad cooperandum ſaluti humanæ, dubitari non poſſe, quin Nomen eius poſt IESV filij Nomen, ſalubertimum factum ſit. Habet igitur ſanctiſſimum illud Nomen potentiam admirandam, atque efficacitatem ſingularem, quod Seraphicus Doctor Bonauentura in Cant. poſt pſalt. his verbis expreſſit, dicens: *Omnipotens, poſt Deum Nomen eius*, ſcilicet MARIÆ: Atque iterum cap. 1. in ſpeculo: *ô magna, ô pia, ô multum laudabilis* MARIA, *tu nec nominari potes, quin accendas; nec cogitari quidem, quin recreet affectus diligentium te.* Et effuſiſſimè Idiota cap. 5. de Contempl. MARIÆ, ſic loquens: *Non eſt in vllo alio Nomine poſt Nomen ſuperbenedicti filij tui tam potens adiutorium, ſuper omnia enim ſanctorum Nomina reficit laſſos, ſanat languidos, illuminat cæcos, penetrat duros, recreat feſſos, vngit Agoniſtas, & iugum diaboli extrudit*: Sicut enim Chriſtus quinque vulneribus ſuis contuiit planè remedia mundo: ſic MARIA ſuo ſanctiſſimo Nomine, quod quinque litteris conſtat, impetrat quotidie peccatoribus veniam in hoc mundo.

Marci 16. 17. Act. 16. 18.

Idiota.

Sed grauis exurgit hîc quæſtio tum ad cognitionem animi pulcherrima, tum ad conſiderandam religionem neceſſaria, quomodo hæc tam varia tamque multiformia virtutum ſigna ac notas vnum iſtud idemque Nomen edere atque efficere poſſit? Ac primò quidem procul hinc arcendus error Pythagoræ qui arithmeticis Nominum literis vim maximam ad efficiendum quidlibet docuit contineri, quem experientia ac figurarum ignara natura ſatis refellit, & Michael de Medina vir doctiſſimus lib. 2. cap. 1. de recta fide, meritò caſtigat. Longè quoque ablegandus Zoar vaniſſimus circulator, qui litteris ac ſyllabis quandam eſſe ſomniauit cum cœleſtibus corporibus & mentibus ſympathiam, ratus Adamum litteras non quaſcunque tumultuariè arripuiſſe cùm bruta & mixta nominaret, ſed eas inquiſiuiſſe, quæ tactus & influxus ſiderum rei denominandæ ad magna quædam efficienda communicarent, quas ſuperſtitiones Antiochena Synodus iam pridem iuſtiſſimè damnauit. Eſto enim, vt hi ſomniant, quod tamen eſſe nec ratio nec religio permittunt, Nominibus ex vi ſuæ originis naturalem quandam efficacitatem ineſſe, quantula tandem hæc foret & quàm arctis naturæ limitibus circumſcripta: maiorem profectò efficiendi vim atque potentiam ſanctiſſimo MARIÆ vocabulo tribuendam cenſeo, quam tota iſta ſuperſtitio ſuis poſſet mendacijs ſtabilire, vtpote quæ naturæ vires longè ſupergreditur, non quaſi à Deo tamquam naturæ authore Nomini ingenita, ſed ab ipſo generis humani aſſertore Chriſto IESV, cuius causâ facta Virgo eſt, liberaliter ac ſupranaturaliter conceſſa.

Vnde Nomini Mariæ tanta vis ac potentia? Refutatur Pythagoras.

Medina.

Reijcitur Zoar.

Neque enim probare vnquam potui vllum dari poſſe Nomen quod ſiue per ſe ſumptum, ſiue in aliorum verborum complexione poſitum ratione duntaxat ſoni, aut pronuntiationis vim vllam habere poſſit aut efficacitatem. Scio Origenem lib. 1. contra Celſum cap. 5. Alexandrum Trallianum lib. 11. ſæpe, & lib. 12. cap. 7. Paulum Grillandum, Georgium Venetum tomo ſexto, lect. 8. numero 296. Alphonſum Mend. quæſt. 10. politic. Plinium lib. 28. cap. 3. alioſque contrarium ſenſiſſe. Sed me veterum Theologorum, omniumque rectè ſentientium communis authoritas, vt ſancti Thomæ 2. 2. q. 96. & aliorum Scholaſtic. Iuriſperitorum l. 1. ff. de extraord. cognit. Medicorum, Hippocratis lib. de ſacr. morb. Galeni lib. 6. & 10. ſimpl. medicam. Fernelij de abditis rerum cauſ. lib. 2. aliter inſtituerunt.

Alexandri Trallianj, Pauli Grillandi & ſequacium opinio refellitur.

Origenes.

Geor. Ven.

Alphonſ. Mend.

Plinius.

S. Thom.

Hippocrat.

Galenus.

Fernelius.

Non itaque ſacroſanctum MARIÆ Nomen ratione ſonantium ſyllabarum, quippe quæ res planè mortuæ, atque omni penitus actione, agendiue facultate deſtitutæ ſunt, non ob litterarum præciſè numeros quos continet, non ob cognationem cum aſtris ac ſtellis quam nullam naturaliter habet, nec ob alia eiuſmodi deliramenta effectus ſuos producere arbitror, ſed ob ipſam ſignificationem quâ vim habet, Dei-parentem ſanctiſſimam, tam ipſi Deo, quàm animis noſtris perfectiſſimè repræſentandi, vnde fit illum dilectiſſimæ matris ſuæ memoriâ & commemoratione ſuauiter excitatum ad eius gloriam conſeruandam vel propagandam mira nonnunquam efficere; nos verò inſolitâ quadam dulcedine delibutos, in amorem eius magis magiſque inflammari, dum ſacrum illud Nomen vſurpantes dulciſſimis affectibus æſtuamus & velut anodino quodam medicamento contra incurſantes ſubinde dolores egregiè præmunimur. Quod tantum abeſt vt naturaliter Nomen hoc operetur, vt vel hinc ipſo ſole clariùs liquere contrarium exiſtimem. Nam quod nonnulli arbitrantur, poſitâ ſigni-

Vera ſententia.

Probatur.

significatione hac, id veluti suapte naturâ consequi, vt homo pijs hisce sensibus atque affectionibus moueatur, admittendum non iudico: fieri namque potest, vt dum sacrum MARIÆ vocabulum pronuntio, Maria soror Mosis, Maria Iacobi, siue illa miseranda Herodis vxor Maria Assamonæi sanguinis stirps postrema, aut alia quæpiam menti obijciatur: quando omnis ille prætensus affectionum motus, non obstante istius Nominis pronuntiatione, deficiat necesse est, nisi quis dixerit cum Dialecticis, ambiguum Nomen per se sumptum, id potissimùm indicare quod primariò significat, hoc autem sanctissimum Nomen ita factum esse proprium Virginis, vt eo audito vix quæquam alia in mentem veniat, quod ego licet non planè abnuam, nullo tamen modo vim illam naturalem, sed supranaturalem appellarim; cùm enim eius impositio diuina sit, vis quoque atque potentia supernaturalis habeatur necesse est. Accedit, cùm sanctissimum hoc MARIÆ Nomen à sacrosancta Trinitate inuentum, atque per Angelum Virgini impositum sit, iure proprio omnem Deiparæ virtutem ac potentiam hausisse iudicandum sit, cuius velut quoddam substitutum, eandem proportione debitâ, seruat potestatem: vnde B. Petrus Chrysologus dicere non dubitauit, Matrem quodammodo fuisse Magdalenam ex Nomine MARIÆ: *venit*, inquiens, MARIA, *hoc Nomen Matris Christi est; venit ergo Mater in Nomine.* Quapropter qui sacrum MARIÆ Nomen appellant, *armaturam inuictam contra satanam, timorem dæmonum, gladium & flagrum regum, vexillum contra diabolum, trophæum clementiæ, hastam, quâ diabolus lethale vulnus accepit, vallum sacrosanctum & inexpugnabile, linguæ decus, munimentum vitæ, immortalem & maximum clamorem, triumphalem vocem, præstantem aduersus peccata medicinam*: bene atque ex ratione pronuntiant, hæc enim atque alia plurima beatissimum Nomen hoc, à persona, cuius Nomen est, tamquam vicaria quædam potestas plenissimè pro ipso substituta hereditauit. Verùm hîc & altera oritur difficultas non sine grauissimorum Doctorum calculis componenda. An Deus qui tantam ac tam nobilem efficacitatem huic Nomini consignauit, illud ex opere, vt aiunt, operato producere effectus suos voluerit, an verò tantùm constituerit ipse gratuito concursu eos producere, dum quis Nomen Virginis dignè vsurparit?

Et primò quidem P. Benedictus Iustinianus ex Societate nostra vir accuratus & doctus Explanationum in cap. 2. Epistolæ ad Philipp n. 10. id in Nomine IESV, quod hîc cum Nomine MARIÆ pari pede decurrit, pro parte posteriore, contra priorem propugnat, asserens eos, qui hanc tuentur, eâ dicendi ratione prorsus abuti, cùm id fieri à Theologis dicatur ex opere operato, quod ex vi rei adhibitæ, & ipsius operis, supra agentis & patientis præparationem suum effectum sortitur, modò nihil sit in recipiente quod impediat, idque ob diuinam promissionem seu institutionem quæ tali causæ talem effectum adnexuit, eamque ad ipsum producendum diuinâ suâ potentiâ roborauit, vti Sacramenta, quamuisà malo ministro adhibita, suum necessarium pariunt effectum, at verò quæ vi Nominis IESV, siue MARIÆ fiunt, non ipsorum duntaxat ratione, sed ex peculiari Dei voluntate, prouidentiaque oriuntur, vti factum legimus, dum per lutum quod fecit IESVS, & aquam Siloë, in qua se lauerat, cæcus illuminatus est; per serpentem æneum, quem fecit Moses in deserto, læsi ab anguibus curati sunt; per fel piscis à filio capti Tobias sanatus fuit, quæ nemo dixerit ex opere operato perfecta esse.

Sed bonâ cum veniâ tanti Doctoris animaduertendum, primò non disputare me hîc an sacrosanctum Nomen MARIÆ effectus suos producat ex opere operato, vt facit Sacramentum. Secundò, præter Sacramenta à Deo Domino nostro in lege noua instituta, quædam dari sacramentalia, de quibus agit Diuus Thomas 3. p. q. 65. a. 1. ad 6. Siluester dictione Sacramentale, alijque. Et horum quidem esse quædam ex institutione Ecclesiæ, vt aqua & panis benedicti, consignatio Episcopalis &c. Quædam verò voluntate diuinâ, inter quæ à grauioribus Theologis ponuntur venerandi Nominis IESV pia pronuntiatio, signaculû sanctæ Crucis &c. Tertiò, differentiam inter Sacramenta & sacramentalia, esse non leuê, nimirum quod Sacramenta sint proxima instrumêta quæ gratiam inuehunt habitualê eamq; ipsa efficere solent: sacramentalia verò eam non producant, etiamsi effectus varios conferant supra id quod virtus & religio vtentium exigit, atque ita pro posterioa hac parte sentiunt Bellarminus lib. 2. de Imagin. c. 30. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 4. puncto 1. Suarez 3. p. disp. 56. sect. 3. Thyræus lib. de dæmoniacis n. 611. Et ratio clara est; ita namque videmus non habitâ ratione signantis se crucis signaculo, siue ille fidelis sit, siue infidelis; fugati dæmones, & alia miracula patrari, quod & de sanctissimi Nominis IESV inuocatione historiæ testantur, in signum vtique clarissimum hæc omnia ex opere operato prouenire.

Ad ea verò quæ pro similitudine in contrarium prædictus author afferebat, respondeti facilè potest, talium namque exemplorum exiguum est robur, cùm enim miraculosa rarò ac supra communem rerum ordinem contingant, sacramentalia verò atque his affinia certos, statosque habeant ritus, eosdemque plerumque effectus sortiri soleant, illa vel à Christo solo, vel à paucis eius virtute adhibita sint, hæc

Chrysol.

S. Maria Nomen potens & efficax.

An S. Maria Nomen effectus suos producat ex opere operato.

Negat Iustinianus.

Satisfit Iustiniano.

S. Thom. Siluester.

Bellarm. Valentia. Suarez. Thyræus.

hæc ab Eccleſiæ quibuſcumque filijs, cùm li- A buerit, poſſint vſurpari, patet clarè quantâ inter ſe ratione diſſentiant, atque ex conſequenti ab illis ad hæc valere neutiquam poſſe argumentationes.

Sententia Auctoris inuocationem S. Nominis Mariæ valere quaſi ex opere operato.

Quibus ſic prælibatis atque expenſis exiſtimo ſacri Nominis MARIÆ inuocationem valere quaſi ex opere operato, non quidem ſimpliciter & abſolutè, ſed prout noſtræ aliorumque expedit ſaluti, quomodo & valent alia ſacramentalia, vt exorciſmi, &c. Ita tamen vt vniuerſam efficacitatem habeat ex inſtitutione diuina.

Probatur.

Ratio prima eſt, quia grauiores Thomiſtæ de ſanctiſſimo Nomine IESV, & ſignaculo Crucis idem docent, & expreſſis terminis Iacobus B

Gretſerus. Serarius.

Gretſerus lib. 4. de Cruce, & Nicolaus Serarius in 2. cap. Ioſue q. 14. tradidere, cum quibus hac in parte ſanctum Nomen MARIÆ conueniens eodem priuilegio gaudet.

Caietan. Ledeſma. Lopez. Corduba. Medina. Sanctius.

Secunda. Quia teſtibus Caietano, Ledeſma, Lopes, Corduba, Medina citatis à P. Thoma Sanctio l. 7. Conſil. cap. 2. dub. 10. orationes Eccleſiæ ſacramentalia dicuntur, quare cùm inter eas ſacrum MARIÆ Nomen accenſeatur, velut tacita quædam clementiæ eius imploratio, mirum eſſe non debet è ſacramentalibus vnum haberi, ſiue diuina inſtitutione, ſiue Eccleſiæ applicatione conſtitutum.

Tertia. Quia clauſulis ſiue ſcriptis ſiue pro- C laris ſacri textus ſimilis efficacitas ex opere operato, aut quaſi ex opere operato à ſanctis Patribus eſt conceſſa, S. Chryſoſtomo hom. 3. de

Chryſoſt. Hieron. Iuſtin. Ambroſ. Antonin.

Lazaro, & hom. 31. & 36. in Ioan. S. Hieronym. epiſt. 34. ad Iulian. S. Iuſtino orat. 2. ad Græc. S. Ambroſio l. 4. in Lucam. S. Antonino titulo 11. de S. Scripturæ vtilitate. c. 2. §. 2. & alijs. Quandoquidem ergo ſanctum MARIÆ vocabulum ſit ex præcipuis partibus noui Teſtamẽti, effectus ſuos producet quodammodo ex opere operato. Cùm enim ſanctiſſimum Nomen IESV, vel hinc effectus ſuos producere dicatur veluti ex opere operato, quoniam au-

Origen.

thore Origene etiam à malis nominatum ſit efficax, atque idem in ſacro Nomine MARIÆ non obſcurè inueniatur, dum à prauis, ſceleſtiſque hominibus pronunciatum, auditúmue D mira operatur, non video cur vti ceteta illa ſacramentalia ex opere operato, aut quaſi ex opere operato agere dicendum non ſit, maximè vbi ſanctorum Patrum, Doctorumque ſenſus eò propendere manifeſtum ſit: *Tuum*, inquit Methodius orat. in hypapant. *Dei genitrix Nomen diuinis benedictionibus & gratijs omni ex parte refertum eſt.* Et Seraphicus Bonauentura

Method. Bonauent.

in ſpeculo cap. 8. *Deuotè Nominari non poteſt* MARIA *ſine nominantis vtilitate.* Et P. Petrus

Caniſius.

Caniſius l. 1. de B. Virg. c. 1. MARIÆ *Nomen ſingularem energiam, diuinamque virtutem continet.*

Et hæc quidem piſſimus filius in materno *Sententia explicatur.* Nomine poſuit, vt autem eo pronuntiato vel inuocato iſta, illáue miracula certò eueniant, nullâ ſanctione promiſit, contingere autem ea permittit, quando ita diuinæ ſuæ miſericordiæ ad MARIÆ gloriam, noſtrumque emolumentum conducere æſtimantur. Cur autem admirabilibus his effectibus certa nulla à Deo ſponſio facta ſit, dilucidè indicauit S. Auguſt. *S. Auguſt* l. 22. de Ciu. c. 22. *Quamuis ſint per ſancta & ſanctos curationum magna ſolatia, tamen ideo non ſemper etiam ipſa beneficia tribuuntur petentibus, ne propter hoc religio quæratur, qua propter aliam magis vitam, vbi mala non erunt omnino vlla, quærenda eſt.* Sæpe enim ob cauſas non vulgares nec paruas expedit hominem malis exerceri, ne ſuperbiat aut inſoleſcat, habeatque quod à Deo petat aut vnde ad meliorem vitam in cælis ambiendam vehementiùs impellatur: quò & reſpexiſſe viſus eſt S. Ioan. Chryſoſt. hom. 9. in epiſt. ad *Chryſoſt.* Coloſſ. de ſanctiſſimo Nomine IESV loquens: *Morbis imperans terribile eſt hoc Nomen.* Et: *ſi non abegerit morbum, non hinc eſt, quod infirmum ſit hoc Nomen, ſed quod vtilis ſit morbus.* Addo ex eodem hom. 8. ad Rom. *ſi multi exſtitere qui illo inuocato ſanati minimè fuerunt, accuſare debeant medicam ſuam fidem non verò Nominis infirmitatem.*

Videbuntur hæc fortaſſe alicui à me curioſiùs & citra neceſſitatem fuſiùs diſputata, ſed is vbi ſcopum meum, in quem recto oculo collimaui, expenderit, non curioſè me, ſed ſtudioſiùs egiſſe reperiet, dum id me accuratiùs tractaſſe deprehendet, quo fiat, vt admirabilis illa magni Nominis MARIÆ potentia & efficacitas, quâ filius illud per orbem terrarum vniuerſum propagauit, firmiore animi confidentiâ ac pietate in aduerſis inuocetur, rebus autem ſecundis & proſperis certiùs excolatur, de quo audiendus nobis Cardinalis Alanus ſu- *Alanus.* per cap. 1. Cantici Canticorum, vbi ſic loquitur: *Cuius Nomen præconatur mundus, niſi Virginis* MARIÆ? *cuius laus celebratur in ore populi fidelis, niſi Virginis eiuſdem?* eleganter ergo fama & gloria Nominis eius oleo effuſo comparatur. Oleum eſurientem reficit, ægrotantem ſanat, membra defatigata mitigat, odorem parit, flammam nutrit, ſic & in laude Nominis MARIÆ reficimur, exemplo eius ad virtutum medicamina ſuſcipienda inuitamur, & aduerſitatibus feſſi eius patientia recreamur, vitæ eius forma illuſtramur: Nominis eius fama diffunditur, & non ſolùm oleo, ſed & effuſo oleo comparatur, quia ſicut oleum effuſum magis redolet, ſic quantò magis Nomen Virginis dilatatur, tantò magis gloria Chriſti augetur.

MODVS DECIMVSSEXTVS.

Sacri Nominis MARIÆ *Efficacitas in Fide, Spe, Charitate, ceteriſque virtutibus comparandis, exercendis &c.*

PVlſis hoſtibus, amici inducuntur, eiectiſque animo vitijs, virtus ſuccedere conſueuit. Liquere id paſſim ac peruulgari aiunt, mihi certè hîc nunquam ambiguum fuit: neque enim præclariſſimo Nomini huic ſatis eſſe poſſit, mala virtute ſuâ propulſaſſe, niſi ex varia bonorum acceſſione hominum mentes fœcundarit, cuiuſmodi præ ceteris Fides, Spes, ac Charitas habitæ ſemper fuere, quibus ſacri huius Nominis inuocatione hominum animos imbui cum ptimis exornariq́ue videmus. Bonum factum! atque vberiore dignum expoſitione. Quare ád fidem quod attinet, non ſine maxima cauſá ſacrum MARIÆ Nomen in Sole depingitur, ac clarâ radiorum luce circumdatur; vt enim à Sole lux & ſplendor exiſtunt, ita ab hoc Nomine plurimùm fides nata eſt illuſtrari, dum pet illud in cordibus, vnde priùs exulârat, progignitur, ac porro feliciùs exercetur. Aenigma erat olim indiſſolubile, quod Ieremias cap. 31. edixerat: *Creauit Dominus nouum ſuper terram, femina circumdabit virum.* Nunc tenebris atque omni obſcuritate depulsâ, quod omnibus retrò ſæculis antiquitas ignorauit, ſacrum MARIÆ Nomen patefecit: audi quid ſonet, *Deus ex genere meo*, id eſt, Verbum æternum meo viero comprehenſum & humanatum. Atque hoc nouum illud ſtupendumq́ue miraculum fuiſſe, quod Vates obſcurè prædixit, teſtantur S. Auguſtinus ſerm. 9. de temp. S. Cyprianus ſerm. de Natiuitate Domini, S. Thomas, Lyranus, alijq́ue quos citat Chriſtophorus à Caſtro, & Galatinus l. 17. cap. 14. hinc vocem Θεοτόκος, quam Concilia Conſtantinopolitanum atque Epheſinum ſæpiùs commendant, vnum MARIÆ Nomen perſpicuè explanat, vt non abs re hanc Virginis Nomenclaturam totius Scripturæ compendium appellâris, quo fides noſtra inſtruitur atque illuſtratur, canente in Officio de ſanctiſſimo hoc Nomine Eccleſiâ: MARIÆ *Nomen cunctas illuſtrat Eccleſias*: quod cum Bernardino illo acroamate non malè conſentit: *Tolle* MARIAM, *quid reſtat niſi tenebræ?* Contra, inſonet MARIA, & omnis caligo diſſipatur, cùm Nomẽ illud ἀντιπομπικὸν Deiparentẽ ſignificet, Matrẽ ſimul ac Virginem, de qua is in lucem hanc, vitamq́ue eductus homo eſt, qui terrarum orbem dulciſſima virtutis ſuæ luce recreauit.

S. Maria Nomẽ quatuor ſolaribus radiis circumdatum.

S. Nomen Mariæ naſcentem fidẽ illuſtrat. Ier. 31. 22.

S. Auguſt. S. Cyprian. S. Thom. Lyranus. à Caſtro. Galatin.

Bernard.

Neque tantùm ab hoc Nomine naſcentis fidei iubar, ſed & incrementum eiuſdem, tutelamq́ue exſpectes. Auctor eſt Thomas Bozius lib. 9. cap. 10. in Cuba Occidentalis Indiæ Inſula certamen exortum inter Indos fuiſſe, præſtantiórne foret MARIA, an verò Indorum Deus? Conuenêre, vt in lata quadam planitie duo iuuenes hinc inde brachijs arctiſſimè ad terga ligatis conſtituerentur, & duo quidem Nomine MARIÆ ab aduerſaria parte vinculis obſtringerentur, duo verò Indicorum Deorum Nomine ſimiliter ab alia parte; quorum verò ſoluerentur manus ſponte, ij victores eſſent, ac pro veritate ſtare crederentur. Res ita tranſacta, & continuò inclamante Regulo Virginis Nomen, adſtitit Matrona mirabili maieſtate venerabilis, quæ ad ſuos appropinquans, & virgâ manus contingens, illas confeſtim vinculis exſoluit. Barbari vnâ vice nequidquam contenti, iteratum voluêre. Iterum factum iterumq́ue Virginalis Nominis inuocatione exſoluti. Quo paſſim diuulgato plurimi contemptis idolis ad Chriſtum traducti fuerunt. Sed aliud hîc eſt, quo non ſolùm Chriſtiana fides admitti, ſed & gloriosè propugnari, vel ipſo ſanguine profuſo ſolet. Author eſt Georgius Trapezuntius, qui ſub Frederico III. Cæſare floruit, Andream de Chio natione Græcum, inter grauiſſima ac planè barbara, quæ ei à Mahumetanis inferebantur tormenta, anno 1465. Nomen MARIÆ identidem inuocaſſe. Nec fruſtra, nam ſequenti ſemper die poſt immania ſupplicia ſanus, ac integris viribus reperiebatur, donec eodem ſacro Nomine inuocato eâdem fortitudine & fidei conſtantiâ ſecuri caput ſuppoſuit atque in cœlum euolauit.

Trapezunt.

Cùm itaque tanti ſint præſtantiſſimi Nominis huius circa Fidem effectus, quomodo non etiam Spem noſtram idem fulciat, & confirmet? Id certè & Etymon eiuſdem ſatis declarat, cùm teſte S. Epiphanio, *Spem maris*, vt ſuprà vidimus, repræſentat, ſigno certo atque indubitato, eam nobis omnibus repoſitam eſſe in illo fiduciam, quam nulla temporum iniquitas, caſúſue iure queat interturbare, vt cum beatiſſimo Bernardo dicere non vereat: *profectò ego in te firmiter ſpero, Virgo ſanctiſſima, quoniam noui Nomen tuum. fileat miſericordiam tuam Virgo beata, ſi quis eſt, qui inuocatam te in neceſſitatibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe. Nos quidem ſeruuli tui ceteris in virtutibus tuis congaudemus tibi, ſed in hac potiùs nobis ipſis.* MARIA quippe, vt idem ſcripſit ſerm. in eius Natiuitat. *non tantùm fidem excitat, ſed Spem roborat, diffidentiam abigit, erigit puſillanimitatem*: vt dulciſſimum hoc eius Nomen Spei robur ac fulcimentum fiduciæ animæ ac vitæ iure dici poſſe videatur. Expreſſit id B. Alanus Rupenſis cap. 70. in pſalt. cùm ſic loquitur: *Auſcultet ſancti Nominis tui amator, O* MARIA: *Cælum gaudet, omnis terra ſtupet, cùm dico Aue* MARIA. *Sathan fugit, infernus contremiſcit, cùm dico Aue Maria. Mundus vileſcit, cor in amore liqueſcit, cùm dico Aue* MARIA. *Creſcit deuotio, meritum com-*

Maria nos. mẽ ſpem noſtram confirmat.

Epiphan.

S. Bernard. *PP. auctoritate probatur.*

Alanus.

S. Maria Nomen creſcentem fidẽ promouet. Bozius.

compunctio, cùm dico Aue MARIA. *Spes proficit, augetur conſolatio, cùm dico Aue* MARIA. *Recreatur animus & in bono confortatur eger affectus, cùm dico Aue* MARIA. Bene igitur cum eodem Clarauallenſi oraculo ſer. 2. ſup. miſſ. exclamem: *qaiſquis te intelligis in huius ſeculi profluuio magis inter procellas & tempeſtates fluctuare quàm per terram ambulare, ne auertas oculos à fulgore huius ſideris* (quod MARIÆ Nomen ſignificat) *ſi non vis obrui procellis. Si inſurgant uenti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum, reſpice ſtellam, voca* MARIAM. *Si iactaris ſuperbiæ undis, ſi ambitionis, ſi detractionis, ſi amulationis, reſpice ſtellam, voca* MARIAM. *Non recedat ab ore, non recedat à corde. Ipſam ſequens non deuias, ipſam rogans non deſperas, ipſam cogitans non erres. Et ſic in temetipſo experiris, quàm meritò dictum ſit, & Nomen Virginis* MARIA, *quod interpretatur, Spes maris.*

Bernard.

Religioni duxero præteriſſe hîc Idiotam longè ſapientiſſimum qui c. 5. Contemp. hanc noſtram incudem ſic vrget. *Prouerb.* inquit, 10. *dicitur, Lucerna domini ſpiraculum hominis. Dicamus & nos, Lucerna domina, id eſt Maria, quæ magiſtra maris interpretaris, ſpiraculum hominis, quia peccator per te reſpirat in ſpe uenia & gratiæ, vt quod de altero Nomine cecinit Prudentius in Apotheoſi, de hoc dici poſſit non malè:*

Prudent.

O Nomen dulce mihi, lux, & decus, & ſpes,
Blandus in ore ſapor, fragrans odor, irriguus fons.

Vnde Ludolphus p. 2. c. 86. de hoc Nomine: *O* MARIA! *tua recordatio Nominis melle dulcior, nectare ſuauior, oppreſſos releuat, errantes ad viam ſalutis reuocat, & peccatores ne deſperent ſuauitatis ſuæ odore confortat.*

Ludolph.

B. Margarita Hungarica Mariam ſpem ſuam appellare ſolebat.

Quapropter mirandum neutiquam ſit beatam Margaritam Hungaricam innocentiſſimam Virginem, teſte Ferdinando Caſtellano, quoties ſacrum Nomen MARIÆ pronuntiaret, ſemper in familiari colloquio addere conſueuiſſe, mater mea, & ſpes mea. Id animo, id intimis medullis atque viſceribus ſpirabat feruentiſſimus ille verbi diuini præco Gabriel Flamma, vt verba eius tract. ſup. Miſſus clarè teſtantur. *Quis*, inquiens, *mihi det hoc Nomen* MARIÆ *ſcribere in medio cordis mei, memoria æterna? tunc non timebo tentationum inſultus, nec multitudinem periculorum, habebo in corde, habebo in ore, intus ſolabitur animum meum, foris terrebit inimicos meos.* Spes hæc repoſita erat in ſinu eius, quam ſacratiſſimum Nomen iſtud continuò alebat.

Ferd. Caſt.

Flamma.

Nomen Maria, Nomen amoris.

Magna hæc ſunt, fateor, & neſcio ſi vſquam alibi terrarum cùm à Deo diſceſſeris, hac in parte maiora reperias. Illuſtrior tamen, vis illa atque potentia eiuſdem Nominis eſt quâ hominum cordâ, menteſque cœleſti quodam charitatis incendio vſque adeo inflammat, vt iam præter Deum videre nil lubeat, nihil audire aut guſtare delectet. Nomen ſiquidem MARIÆ, Nomen Amoris eſt, mortales omnes, quotquot id audiunt efferuntúe, amore incendens, prouocans ad amandum; adeo vt quemadmodum à ſole planetarum principe non ſolùm lux, ſed & calor quidam viuificus prouenit; ita ab hoc Nomine MARIA, quod ſolares radij vndequaque conueſtiunt, non fides tantum & ſpes, ſed & innumerabiles flammæ charitatis abſiſtant. Vtique vixdum id aures pulſauit, vixdum labia dicentis tranſcendit, quin ſtatim teneriore quadam flamma ſe corripi, incendiúque mens hominis experiatur, quâ veterno priore exutâ, beatiſſimâ quadam metamorphoſi in nouam vitæ rationem transformetur. Dicebat olim magnus ille ex Cancellario Monachus Caſſiodorus l. 6. variar. c. 7. *gratâ ſunt Nomina quæ deſignant protinus actiones, quando tota ambiguitas audienti tollitur, vbi in vocabulo includitur, quid agatur.* Id certè hîc obſeruatu facillimum, nec animaduertere iniucundum dum inſitam ſibi vim atque potentiam, quam ſacratiſſimum hoc Nomen includere dicitur, foris oſtendere non diffiteatur quoties ab homine dignè, decenteréque vſurpatur. In cælo Sidus eſt ex quinque ſtellis ordine certo diſpoſitis coaleſcens, quæ ſagitta dicitur, quia effectus ſuos ſummâ quadam velocitate, tamquam ignita ſagitta producit. Ita in nitido MARIÆ Virginis cælo Nomen quinque literarum repetitur, quod diuini amoris ſagittam conficit, quâ Deus hominum animas ſuauiſſimæ charitatis flammis incendit. Hinc illo vel ſemel audito videre eſt æſtuare pectora, vultus flammeſcere, nictare oculos, in ſumma totum hominem nouo charitatis ardore inflammari. Dicebat olim S. Bonauentura in ſpec. c. 14. *quis dubitare poteſt omnino in charitatis affectionem tranſiſſe* MARIÆ *viſcera, in quibus ipſa, qua Deus eſt, Charitas, nouem menſibus corporaliter requieuit?* Non affricuit tantùm Charitatis ignem maternis viſceribus Deus, ſed & Nomini eius non parcè eundem inſpirauit, dum & ſuum illi incluſit, & eam iſto voluit perpetuò inſigniri, vt quotquot illud audiant, dignèue enuntient, ſuauiſſimis diuini amoris ignibus inflammentur; ſi enim vna MARIÆ & IESV caro, vnum quoque IESV & MARIÆ Nomen eſt, quare ſi iſtud incendat, & hoc inflammet neceſſe eſt, vt rectè de eo verba hæc dici poſſint, quæ in amoris cantico leguntur: *Oleum effuſum Nomen tuum, ideo adoleſcentulæ dilexerunt te.* Conuenienter enim oleo comparatur quod non ſuauiſſimo tantùm odore fragrans amorem conciliat, ſed & igni affuſum feruentiorem ipſum reddere conſueuit. An non id abundè à ſacro MARIÆ Nomine præſtari cernimus dum cordibus noſtris diuini amoris igne ſuccenſis affuſum, in maiores flammas, incendiaque proritat, eundem cum vita terminum finemque habitura? Senſit id Cæſarius Raſo Carthuſianus, qui in Chronicis Carthuſ. l. 7. c. 26. anno 1481. legitur,

Bonauent.

Cant. 1. 2.

Cæſarius Raſo ſingularis amator Nominis Mariæ.

legitur, non solùm sanctissimum MARIÆ Nomen perpetim & in corde & in ore suauissimo cum affectu versasse, verùm etiam calidissimè desiderasse, vt omnium hominum cordibus, omnibus linguis, omnibus libris, paginis, chartis, omnibus tectis, turribus, & parietibus, ipsi firmamento in vicem stellarum, omni cælo, toti mundo, vbique MARIÆ Nomen inscriberetur. Neque hîc consistere nouerat tam magnus, tam castus, tam pius Amor, vt enim de igne ignis, deque flamma noua solet oriri flamma, ita amor hic, nouum progignere amorem non desinebat, per hunc namque ipse nouum sibi atque incredibilem erga IESVM amorem crescere libertimè fatebatur.

Theobaldus Cisterciens. S. Maria Nomen teneri diligebat.

De Theobaldo Ordinis Cistercien sis Abbate scribit Hugo Menardus, quoties sacrum MARIÆ Nomen audiret, toties in has voces summo spiritus sui ardore erumpere solitum fuisse: *Nomen dulce Virginis gloriosa, Nomen venerabile, Nomen benedictum, Nomen messabile & amabile in aternum!* hæc erant amantis animæ suspiria, hæ scintillæ amoris quæ ab incenso pectore quod igneum MARIÆ Nomen succenderat, perpetim absistebant. Huc quoque respexisse visus est Bonauentura in spec. c. 8. dum sic Virginem alloquitur: *tu bene signata es per illam Ruth, de qua sic legitur: sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre Nomen in Bethlehem, id est in Ecclesia. O celeberrimum Nomen* MARIÆ! *quomodo posset Nomen tuum non esse celeberrimum, quod etiam denotè nominari non potest, sine Nominantis vtilitate?* Quod si verò quispiam in se minimè sentiat, neque ab hoc igne calidior, neque de fornace hac exeat ardentior, sed contrà frigidus, geliduſque persistat, non id sanctissimi Nominis huius tribuere debet imbecillitati, sed propriæ sciat pertinaciæ, desidiæque imputandum.

Menardus.

Bonauent.

MODVS DECIMVSSEPTIMVS.

Efficacitas sacrosancti Nominis MARIÆ *in probanda, adstruendaq; immaculata eiusdem Conceptione.*

AB affectu redeo ad intellectum, ducem illum, ac principem nobilissimi huius microcosmi, quem tantò certiùs voluntatem dirigere cernimus, quantò maiore lumine ipse fuerit illustratus; quid autem hac in parte valeat sanctissimum MARIÆ Nomen, superiore libro diximus, cùm etymologiam expenderemus; nunc verò id solùm dicere propositum habeo, quod vti hominis animum veris imbuere virtutibus solet, ita quoque mentem depulsis tenebris scientia veritatis illustret.

Vulgata quæstio est, superiore sæculo non tam mota primitus, quàm variâ ingeniorum agitatione excita, an Virgo mater in vitæ limine, Patrum origine fuerit fœdata? assertores inuenti nonnulli, qui vel quorundam authoritate inducti, vel propriâ opinione, iudicioque subnixi, quidquid in contrarium grauiter, copioseque disputaretur, reijcere non formidarunt, quorum quidem sententiam, Pontificum decreta reuerens, nullâ grauiore censurâ ausim ferire, sed eam suis momentis ac rationibus relinquens, meas ex Nominis huius sanctissimi splendoribus eruere ad tuendam omnimodam MARIÆ puritatem, pro mea in Virginem religione conabor.

Atque hîc primùm in ducem se mihi, ac magistram offerre Etymologia videtur, illa, inquam, quæ *Originatio* verissimè à Fabio, ab alijs *veri elocutio* appellata est: quid itaque hæc de MARIA enuntiat? *Speciale*, inquit, teste S. Ambrosio, *Maria domini hoc Nomen inuenit, quod significat Deus ex genere meo.* Et genus illud antè à diabolo possessum fuisse, ex quo Dei caro formanda erat, astruere ausit humana sapientia? nunquid ignominia matris, dedecus filij est? & quam illa infamiam passa est, in filium solet redundare? nec lepis hic fucus est, grauius siquidem originale peccatum noxâ veniali, maior namque illius macula, quàm huius labes est, quæ hominem Dei optimi, maximique statuit inimicum, iræ filium, dæmonis mancipium, reum gehennæ, à quo alterum longissimè abesse inuenitur, de quo tamen certum atque indubitatum D. Thomæ fuisse legimus, si illa vel semel veniale peccatum admisisset, nunquam Dei Matrem futuram fuisse, quia id in filij dedecus non minimum redundasset; & quamuis originale peccatum non dicat actum personalem, vt veniale solet; dicit tamen maculam propriam, & personalem, vt Trid. sess. 5. & S. Thomas 3. q. 27. testantur. Hinc de temporali Christi generatione loquens Isaias cap. 53. *generationem*, inquit, *eius quis enarrabit? quia abscissus est de terra viuentium.* Signatè de terra viuentium dicit, non verò morientium, vt intelligatur de ea Virgine nasciturus Christus, quæ mortua illâ infamis peccati morte non fuerit, quâ omnes in Adam moriuntur. Ita Rupertus l. 2. in Isaiam capite 19. Valuitque hæc adeo apud omnes æqui bonique iudices, etiam religionis nostræ exortes persuasio, vt grauissimè se aduersariâ sententiâ offensos commoueri non segniter demonstrarent: cuius vel vnum ac singularem testem produco serenissimum magni Soldani Armeniæ filium, Iuuenem præterquam egregio à natura ingenio instructissimum, græcè quoque, ac latinè non vulgariter eruditum. Venerat is sub annum 1322. fide publicâ Auenionem ad Ioannem XXII. in Christiana sacra animo admodum propenso, quâ ex causâ splendidè ac magnificè à Pontifice acceptus, quotidie diuinis officijs intererat, & mirè probare cœperat omnia. Cùm festâ luce conceptæ Virgini sacra,

Fabius.

Primum ex Nomine argumentum pro immaculata Conceptione.

Ambros.

S. Thom.

Isaiæ 53. 8.

Rupertus.

Offensio non leuis ex contraria sententia orta.

Digitized by Google

sacra, cum contigit interesse concioni, quâ euincere, atque adstruere conabatur orator Deiparam in aurta culpa, patriaque noxa conceptam fuisse. Quibus adeo ille offendi, commouerique cœpit, vt ad Papam, ceteroſque Cardinales sibi assidentes conuersus, exsurgensque dixerit, mirari se vehementer eiusmodi sermones ab eis, qui religionis præsides essent, tolerari, in quibus tantopere MARIA traduceretur, eiusmodi si quis dixisset in conspectu Calisæ, aut Soldani Ægypti, aut coram alijs Saracenis, nullo pacto euasurum fuisse; quin ab omnibus lapidaretur? imò si quis talia dixisset de Matre Mahometi, nullâ viâ euasurum mortem: atque in hunc modum ille offensus, retro abijt, atque ad suos reuersus est, qui antè ad Christianam fidem accedere, ac Baptismum suscipere deliberarat. Ita scribit Iacobus Parez de Valentia Episcop. Christopolit. Com. in Magnificat. vers. 4. Non dubitauit olim antiquitas insulam Cretam à venenatis animantibus liberam credere, quòd in illa Iupiter inanis Deorum rex veniſſet in lucem: & verebimur nos immune ab omni veneno, ac labe criminis, genus illud, sinumque illum purissimum celebrare, de quo, atque in quo luuans omnia Deus emersit? quâ non solùm Insulam dicas, sed Isthmum potiùs committentem Maria, dum sinus eius & Oceanum diuinitatis immensum, & nostræ humanitatis augustissimum fretum attingat.

Creta à venenatis animantibus libera, quia Iupiter in ea natus esset.

Thephilim Hebræorum in membrana animalium mundi describebantur.

Summâ olim religione curasse leguntur Hebræi vt Thephilim in eiusmodi membrana scriberentur, quæ tum omni maculâ careret, tum ex mundo animali detracta esset. Et quæ causa erat? quia scilicet in eis diuinæ legis verba comprehendebantur. Ita tradit ex eorum ritibus Oleaster in cap. 13. Exodi. Et permisisse Deum in ea maculam tantam in qua non emortua verba, sed Verbum vitæ, non hominis alicuius, sed Dei manu scribendum erat, aliquis ausit suspicari? Non, non profectò genus illud, ex quo secundus Adam Dei filius proximè genus & carnem sumpturus erat, non minùs omni fuit benedictione replendum, quàm terra illa virgo adhuc & intaminata, de qua primus Adam sumptus fuit. Vbi alioquin quod tam asseueranter de hac Virgine cecinit Dauid: *gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei*, reperias? Quæ Verba ex Hebræo sic vertit Ioan. Lorinus, *gloriosarum rerum verbum dictum est in te.* Nullum sanè verbum in vrbe nostra glorioſius, nec profundiori grauius mysterio, quàm MARIÆ Nomen, quo gloriosè sic debuit appellari, vt in ipso velut limine Iustitiæ originalis titulum, quiuis posſit statim agnouisse.

Oleaster.

Lorinus.

Secundum ex Nomine argumentum.

Solennè antiquis, quo die seruum comparatant, eodem illi die Nomen imponere, quod & modò in Christianis agnoscas, apud quos, idem ille qui lustricus & Nominalis dies habetur, quo licet omnis in honoratam quandam libertatem asseramur, non perit tamen prior illa infamia, quâ mali dæmonis serui exstitimus aliquando. Hoc autem in MARIA locum non habet, quippe cuius Nomen ab æterno est; cùm enim nusquam inueniatur, quando id ei positum fuerit, ab æterno fuisse credendum est, vt nulla iam esse possit suspicio, tum denique à seruitute dæmonis fuisse liberatam, cùm Nomen illud sanctum de nouo accepisset, quod iam pridem possidebat, ita vt nullum dari possit temporis momentum, quo dæmonis subiacuit seruituti. Ad quod ipsa respexisse credi potest, cùm aurea illa verba virginali ore profudit: *Ecce Ancilla Domini.* quasi diceret, miror equidem à me peti consensum, cùm sim, quæ fui semper, ancilla ac mancipium Dei, quod iuberi, non rogari solet. Notauit id B. Petrus Chrysologus ser. 146. cùm dixit: *Quando non* MARIA *mater? si ab exordio mundi* MARIA, *quomodo non semper mater Dei, ancilla Dei? nam simul ac in Dei mente vocitata est* MARIA, *prædestinata est in matrem Dei.* Quare cùm teste Moyse Barcepha lib. de Paradiso, *Nomen imponere signum sit absolutissimæ cuiusdam potestatis ac possessionis*, & Deus ab initio Nomen dederit MARIÆ, sequitur & ab eodem perfectissimè possessam fuisse: quod ipsa non subticuit, dicens Prouerb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum &c.* Tale itaque Nomen, MARIA, cui præseruatio Virginis ab aurta mortalium omnium culpa meritò adscribatur.

Chrysol.

Moyses Bar.

Prou. 8. 22.

Tertium ex Nomine argumentum pro immac. Concept.

Ad hæc cùm Mariani vocabuli Maiestas, granditate Nominis IESV metienda sit, vtpote cui, quidquid potestatis atque eminentiæ habet, communicauit, non leuis iniuria Nomini IESV videri posset inferri, si Nomen, in quod, quidquid virtutis & gloriæ ipsi insidet, contulit, eiusmodi personæ asseruasset, quæ Dæmoni per primum flagitium fuisset prostituenda. Quare cùm sanctissimum Nomen IESV, quod salutis, vel salutaris vocabulum est, omne originalis maculæ vestigium extrudat (dedecet enim eum qui Redemptoris habet Nomen, sorde, quam exterſurus venerat, fœdari) ita Nomen MARIÆ quòd IESVS in sui Nominis socium adsciuit, & in eiusdem dignitatis, virtutis, excellentiæ, gloriæque consortium aduocauit, neutiquam debuit inquinari. Nomen Redemptoris omnium calculo efflagitat, vt Redemptor ab omni originali labe immunis existat; cur hac immunitate non gaudeat, quam Redemptor secum Redemptricem effecit, & in sui muneris communionem admisit? Verè Nomen suum ita æstimat Deus, vt si cuipiam illius vel minimam partem, hoc est, litteram vnam indulserit, quem postmodum ob scelera punire aggreditur, ab eo priùs Nominis sui litteram auferre soleat, quàm dignis supplicijs castiget, ne simul vel leue sanctissimi Nominis sui frustulum pœnæ infamiâ plectere videatur.

Cuius

Cuius teſtem non alium quam ipſummet, per Ier.22.24. Ieremiam ſic in Regem Iechoniam detonantem produco: *Viuo ego, dicit Dominus, quia ſi fuerit Iechonias filius Ioachim Regis Iuda annulus in manu dextera mea, inde euellam eum.* cap.22. Sanctus Hieronymus legit hoc modo: *Viuo ego dicit Dominus, quia ſi fuerit Chonias filius Ioachim Regis Iuda* &c. Quid eſt cauſæ cur Hieronymus non legat Iechonias, ſed Chonias? profectò arcanum quid latere hîc debeat, neceſſe eſt. Iechonias interpretatur, *Domini præparatio*, & prima huius Nominis littera iod, prima eſt littera ineffabilis Nominis Dei יהוה, Nominiſq; יהושע, quare Deus illum in captiuitatis exilium acturus, id cenſens Nomini ſuo inglorium futurum, vt qui ſeruituti daretur, Nominis ſui vel ſyllabam portaret, ex Iechoniæ Nomine iod expunxit, quo Nomen Domini exprimebatur, vt ſolùm ſupereſſet Chonias, id eſt *præparatio*; quo innuat eum, qui dum Nomen Domini portaret, præparatum fuiſſe ad regnum, eâ verò litterâ amiſsâ, ad captiuitatis exilium manere comparatum. Si itaque diuina Sapientia paſſa non fuerit ſancti Nominis ſui litteram in ſeruitutis ignominiam delabi, credendúmne ſit, ſacratiſſimum MARIÆ Nomen, quod gloriæ Nominis ſui tantam non coæquauit, diabolicæ captiuitatis infamia ſiuiſſe turpari?

S. Hieron.

Populum ſuper quem inuocatum fuerat Nomen ſuum, vel ideo ex captiuitate Aegypti potentiſſimè liberauit, quod iniurias eius ſuas hinc eſſe arbitraretur: potiore iure MARIAM, cuius Nomini quadam velut identitatis neceſſitudine ſuum innexuerat ne dæmonis poteſtati ſuccumberet, debuit præſeruaſſe.

Quartum ex Nomine argumentum.

Sanctus Petrus Chryſologus ſerm.142. de ſacro hoc Nomine ſcribens, MARIA, inquit, *hebræo ſermone, latinè domina nuncupatur: vocat ergo Angelus Dominam, vt Dominatoris genitricem trepidatio deſerat ſeruitutis, quam naſci & vocari Dominam ipſa ſui germinis fecit & impetrauit auctoritas.* Atque hanc ob cauſam ipſa malo punico comparatur, quod naſcitur coronatum, & formari incipit à corona: ſimili namque modo Cælorum regina à gratiæ corona cœpit, nullum peccato locum ab ipſa ſui conceptione permitteus, vt non immeritò Nomen eius, idem quod Domina eſſe doceatur, cuiuſmodi ſemper ab initio fuit.

Chryſol.

Quintum ex Nomine argumentum.

Notant Eruditi, Magdalenam ante conuerſionem nunquam legi Mariam nuncupatam, cuius hanc aliqui cauſam eſſe crediderunt, quod pariter peccatrix dicenda fuiſſet, & Maria, quaſi non parum dedecuiſſet, ſacram hanc vocem peccato commiſceri, cuius vel tenuiſſimum næuum penitus abhorrebat. Exemplo ſit, quod Ioan.20. expreſſum legimus: adſtabat iuxta ſepulchrum ploranti feminæ, diui- Ioan.20.15. nus Hortulanus, dicens: *Mulier quid ploras? quem quæris?* Cur extraneo titulo, quam diligit compellat? oblitúſne Mariæ Dominus? an fortè dilectæ diſcipulæ Nomen exciderat? Neutiquam ſanè: verùm inter tot amoris lacrymas Magdalenæ fides naufragauerat, ſplendor eius mœſtitiæ nube obtectus, eclipſin patiebatur, atque hinc non Maria, ſed mulier audit, neſcit enim Nomen id vel leuiter inquinari. Mox verò vbi diluceſcere cœpit, quæque hactenus in nubilo fuerat fides emergere, *dicit ei Ieſus: Maria. Conuerſa illa, dicit ei: Rabboni*, quaſi cum virtutis ſplẽdore, & Nomen hoc inciperet effulgere. Ita notauit l.3. de Virg. Ambroſius: *quando*, inquit, *non credit, mulier eſt; quando conuerti incipit, Maria vocatur, hoc eſt, Nomen eius accipit, qua parturit Chriſtum.* Et erit qui his expenſis MARIAM peccato immiſceat, cuius ne Nomen quidem culpæ conſueſcit? Certè Ioannes Gerſon Cancellarius Pariſienſis ſermone de Concept. Beatæ Virginis non dubitauit vel hinc cauſæ ſuæ quam optimæ momenta cumulare, cùm ſic locutum eſſe inuenimus *hæc eſt illa ſtella quam vidit Balaam Num.24. vt Nomen eloquitur; ſi ſtella, ergo à peregrinis impreſſionibus aliena & abſtracta, ergo à peccato originali præſeruata.*

Ambroſ.

Gerſon.

Sextum ex Nomine per angelum argumentum.

Quare ne longior ſim, Angelum, qui primus hoc Nomen in terras detulit, quæſtioni præponamus, idem vt iuſtè, ſapienterque controuerſiam diſceptet, cui pondera eiuſdem ac momenta pridem cognita, perſpectaque fuiſſe non dubitamus. Communi hominum cauſa Nazarethum hic venerat, iuuenili formâ diuini conceptus è Cælo nuntius futurus, iamque ad Virginem intrarat, cùm protinus ei ſalutem venerabundus impertit, *Aue*, inquiens, *gratiâ plena*, Nomine tutò, conſtanterque ſuppreſſo, donec mox factus prouectior, dicere auſus eſt, *ne timeas* MARIA. Quorſum, dices, MARIÆ Nomen antè ſubticuit, illoque occultato ſolùm ait, *aue gratiâ plena*? ac poſtquam plenam gratiâ eam nominaſſet, MARIAM proferre veritus non fuit? Diſce ab Angelo, quod ab homine audire detrectas: fecit id cœleſtis Orator, vt puriſſimam Virginem toti etiam poſteritati communem, paterni facinoris maculam inaudito antè miraculo, effugiſſe teſtaretur, atque ita in orbem terrarum deſcendiſſe MARIAM, ſicut eius iam Nomen in os ſuum deſcendiſſet. Si enim hac, ſimiliue formulâ ſalutationem Angelus inchoaſſet, *Aue Maria gratia plena*, oſtendiſſet ſe priùs ore Nomen MARIÆ ſumpſiſſe, quàm gratiam; gratiæque Nomen, non præueniſſe Nomen MARIÆ, ſed ab illo fuiſſe præuentum. Ne rerum igitur ordo præpoſterus atque inuerſus eſſet, voluit Angelus priùs ore accipere gratiam, quàm MARIAM, ſat innuens hac admirandi Nominis collocatione, quid de nobiliſſimo MARIÆ Conceptu ſentiret, abfuiſſe nimirum ab eo illabente in corporis contubernium anima, facem illam fœdã, quæ à generis noſtri authoribus primùm accenſa,

accensa, latissimè in totum postea genus deflagrauit, sed vt puro & micanti auro sapphyrus, aut adamas purior inseritur, sic illibato Virginis corpori purissimum animum, Dei ita dispensantis manibus, fuisse insertum. Hæc Angelus. vnde quid mirum, Doctorem Angelicum his, similibusque accuratiùs expensis sententiam in libro Retractationum mutasse, quem Ioannes Vitalis tractatu de Conceptione Virginis, se vidisse scribit, in quo præfatus Doctor quidquam contra immaculatam Conceptionem antè docuerat retractauit, sacro MARIÆ Nomine, quod infans in chartula scriptum deglutiuerat, tandem effectum suum sortiente.

Io. Vitalis.

A

B

MODVS DECIMVSOCTAVVS.

Efficacitas sacri Nominis MARIÆ *contra casus varios, & ærumnas, quæ corporibus nostris exitium afferre solent, aut detrimentum.*

Quanta hominis ex peccato miseria.

POstquam à Deo defecit homo, non solùm eius animus vitiorum cœpit rubigine occupari, ac tenebris obduci ignorantiæ, sed corpus quoque, concepto intra se velut noxio quodam humore sensim contabescere, aut certè acerbis ceterarum assultibus creaturarum impeti, passimque diuexari. Atque hinc sanctissimum illud animal, quod origine suâ imperare ceteris, ac velut naturalis omnium Dominus obtinere debebat principatum, illo excidit, atque à summo potestatis ad infimum corruit seruitutis, quo, veluti ad vallium decliuia confluere solent aquæ, omni calamitatum ac miseriarum genere concurrente factus est homo, sicut animo, naturaque vitiosior, ita corpore, eiusque sensibus corruptior, cui si iunxeris externos atque aduentitios casus non paucos, nec raros, quot miseriarum chiliades vno velut corporis nucleo comprehensas inuolues? dum hic nec cogitans fallente vestigio ad terram affligitur; hunc fortuitus ruinæ lapsus inopinatò prosternit; illum venenatus belluæ morsus vitalibus occupatis interimit; istum verò mors alis aquilæ subuecta, velut ad alterum Aeschylum aduolans opprimendum, exstinguit; imò elementa ipsa, eum cuius gratiâ condita sunt, fatali bello persequuntur; & his omnibus deficientibus homo homini lupus factus, eum vel per insidias occupare, vel per rixam aperto marte inuadere non desinit, cuius amandi, quandiquè caussâ fuerat creatus.

C

D

Superstitiosa, seu vt vocant, alia Nomina explodenda.

Sortem asperam profectò, atque omni Caucaso duriorem humani generis conditionem! quis medebitur ei? Ad inanissima idola, ad alexipharmaca, atque amuleta his actu, naturaque imbecilliora vani hominum filij iam pridem confugerant, dum certa quædam Nomina vel significatus, vel soni ratione vim quæuis efficiendi habere arbitrati, ea iam chartæ inscripta, atque oculis subiecta, iam collo appensa velut certissimos clypeos his malis obijcere non dubitabant. Vnde illud apud Serenum Samonicum contra morbos legimus:

Serenus.

Inscribas chartæ quo dicitur Abracadabra. Item:
Ananisapta ferit mortem, quæ ladere quærit.

id est, vox illa morbis, mortique vim aduersam habet. Et apud Plinium l. 28. cap. 2. id genus multa leguntur, vbi affirmat Attalus, scorpione viso, si quis dicat, DVO, cohiberi illum, neque ictum vibrare. Contra verò domorum incendia adhibebant ARSE VORSE, ita vt ijs vocibus parietes conscriberent, atque hinc tot vocabula, quæ, vt idem inquit Plinius, exstant contra grandines, contra morborum contagia, ceteraque humani corporis nocumenta. Apud Varronem Cæsar Dictator post vnum ancipitem vehiculi casum, semper vt primum consedisset, carmine ter repetito securitatem itinerum aucupabatur.

Plinius.

Varro.

Sed quàm hæc deridicula quamque omni veritatis specie & succo vacua atque expertia sint, illi dixerint, quibus & dæmonum præstigiæ, & cæcæ gentilitatis superstitio fuerint non ignota: occurrisse autem omnibus Deum, cùm hominem indutus in his terris visus est, sacrarum litterarum monumenta testantur, qui licet externa hæc mala, vt poterat, nequaquam abstulit, peccatis luendis iam pridem destinata, ad sui tamen sanctissimi Nominis gloriam amplificandam statuere voluit, eiusdem inuocatione auertere nos ea posse, ac profligare. Hoc Marci vltimo inter ceteta, quæ in Nomine suo facturi essent discipuli, clarissimè expressit, cùm dixit: *In Nomine meo serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Qua de causa S. Bernardus serm. 15. in Cant. sanitatem in hoc Nomine agnoscit, dum toto illo sermone probat salubertimam istic Christianis omnibus repositam esse medicinam, vnde factum, vt qui desperatis humanis auxilijs, sacræ, quod aiunt, lineæ talum mouere satagebant, ad hoc sacrum Nomen verè Ἀλεξίκακον soliti sint confugisse. Atque in gloriæ huius tantæque efficacitatis communionem, Matris amantissimus filius, Nomen eius liberalissimè adoptauit, vt quod suo proprium esset per naturam, certum atque legitimum Nomini Matris fieret ex fauore, vnde hæc sapientissimi Idiotæ allocutio ad Virginem olim instituta, *Non est in vllo alio Nomine post Nomen superbenedicti filij tui tam potens adiutorium, nec est vllum aliud Nomen datum sub cælo hominibus post dulce Nomen* IESV, *ex quo tanta salus hominibus refundatur.* Volente penitus Deo sacri Nominis sui potentiam, per maternum vocabulum hominibus declarare, quod suis elementis, ac literis eius Nomen includit, ex quo vti omnè accepit, ita omnem quoque exerceat

Post Iesu Nomen sanctissimum, auertruncandis malis maximè idoneum, Maria.

Marci vlt. 17.

Bernardus.

Idiota.

Nomen Mariæ comparatum virgæ Moysis.

potestatem. Res vna est omnibus notissima, A qualia, quantáue prodigia virga Moysis ediderit in Aegypto, hac præcipuè de causa, vt Tostatus q.10. in Exodi 4. recenset, quod Dei Nomine tetragrammato insigniretur; quadrangularis quippe cùm esset, & in singulis lateribus vnam diuini Nominis litterulam contineret, tantâ aiunt, virtute valuisse, vt non Aegyptum solam, sed vltimos terræ fines in summam raperet admirationem. Quare cùm sacrum MARIÆ Nomen idem Dei optimi, maximique Nomen includat, mirum esse non debet, si varia prodigia portentaque designet, quibus boni proficiant, mali verò puniantur. Sicuti ergo vniuersalis quædam est malorum medicina, bonorumque in diuini Nominis inuocatione B parata officina, ita quoties sacrosanctum MARIÆ Nomen religiosè quis vsurparit, toties & malis suis medelam, & actionibus bonis reperiet incrementum, vt nulla corporum nostrorum ruina tam grauis, nullum malum sit tam robustum, quod sacri Nominis huius compellationi non cedat. Vnde, teste B Alberto Magno super missus, Ecclesia hoc Nomen MARIA in salutatione Angelica interposuit, vt oratio scilicet fidelium magis sortiri posset exauditionis effectum. Nec leuiùs hæc à me dicta velim, quàm reapse valeam comprobare. Historias dabo synceras ac fide plurimorum testatissimas, vt tantò explicatior veritas sit, quantò plurium testimonio sanciatur.

Nomen Mariæ generale Ἀλεξικακον.

Albert. M.

Ac primò quidem, vt de ijs exordiar, quæ omnem solent tollere dubitationem, cùm naturaliter, teste Philosopho, à priuatione ad habitum non detur regressus, scribit Angelus Gianius in Annalibus Seruitarum, centuria 2. l. 3. cap. 13. Biundam vitæ innocentiâ, maximaque religione clarissimam feminam, cùm cæcam quandam mulierem inuisisset, atque eiusdem ob diutinam cæcitatem afflictissimæ commiseratione ducta esset, non medicorum collyria, nulla ecphractica adhibuisse medicamenta, sed piè admodùm religioseque super exhaustos luce oculos salutari Nomine MARIÆ inuocato, eosdem pristinæ reddidisse claritati. Quid ad hæc ais ophthalmice? nunquid grande tuum illud supercilium huic Nomini lubens submittis? cuius virtus non sola oculorum cilia expurgat, sed ipsomet oculos nouâ luce redintegrat, atque instaurat.

Gianius.

Varijs historijs probatur Biunda inuocato Nomine Mariæ cæcâ curat.

Sacerdos abscissam linguam recuperat.

Cæsarius.

Sed non in vno hoc probationis genere nostri stat summa consilij, eodem refero quod Cæsarius Heisterbachensis, qui ante annos quadringentos floruit, l. 7. memorabilium cap. 24. recenset: hæretici Albienses, inquit (fortè Albigenses) linguam sacerdoti præciderant, sacrum missæ officium in Sabbato celebranti. Quid agat infelix mysta? vnicum miserorum solatium loquendi, querendique facultatem amiserat, nec quo iuuari se posceret inuenie-

bat: sed nusquam queri, clamarique altiùs quàm vbi vocis, linguæque officium cessat, euentus comprobauit. habet enim & eor linguam suam, quâ Ἀγλωσσῶ noster Virginis opem assiduè implorabat, donec in nocte Epiphaniæ nouâ linguâ os eius instructum, repente cum Angelo exclamauit *Aue Maria*, vel hoc euidentissimè contestans, cuius ope linguam recuperasset, dum Nomen eius sanctissimum primo eloquio celebraret. Ita corpus, eiusque non infimas partes ac membra Nominis Mariani medicamento supra omnem Pronææ opem, ac placidam Aesculapij manum iuuari, resarcirique perspicuum est. Quod si hæc in corpore eiusque membris posteaquam ea collapsâ arque à suo pristino statu symmetriaque defecerint, fieri cernimus, quid mirum si priusquam eò reciderint, ac primum ægrescere cœperunt eodem medicamine conualescant? sed de hoc posteà. Post tristia itaque illa symptomata; quæ Nominis Mariani virtute profligari vidimus, sequuntur graues illi, ac periculosi corporis habitus, quibus homo in proximum vitæ discrimen non rarò adduci solet, quos inter singularem non minùs locum, quàm infamem obtinet Incubus, siue ephialtes, corporis scilicet nocturna oppressio ac suffocatio, quæ voci ac spiritui liberum meatum intercipiens dormientes inuadit, & huic dispellendæ Mariana Nomenclatura vim suam virtutemque demonstrare solet. Virgo erat sanctitate non C minùs quàm sanguine illustris, Ascelina nomine, Beato Bernardo cognata, cui is sese immediatè post mortem exhibuit gloriosum, ipsaque eum in forma columbæ candidæ cælum petere conspexit: hæc ad sanctimonialem virginem euocata, quæ noctibus singulis incubum summo vitæ periculo patiebatur, suasit afflictæ, vt quoties malum persentisceret, sanctissimum MARIÆ Nomen inclamaret. fecit, fugitque ephialtes, ac solito vitæ periculo defuncta fuit: vt non abs re S. Anselmus cap. 6. de excellentia Virginis pronuntiarit: *Sæpè quidem vidimus & audiuimus plurimos homines in suis periculis Nominis recordari* MARIÆ, *& illico omnis periculi malum euasisse.*

Ascelinæ ephialtes pellit.

S. Anselm.

Huic non absque fundamento subiunxerim varia partuum discrimina in quæ hereditaria D matris Euæ noxa miseras genitrices inuoluit. Quibus non secus ac prioribus tum auertendis, tum leuandis Mariana notio subseruit. Scribit Vincentius Beluacensis in speculo historiali mulierem fuisse Iudæam immensis partus doloribus oppressam, ac tantum non præ corporis, animique molestijs emorientem, cui, spe omni enitendi fœtus ademptâ, vox subitò ad aures accidit, Inuoca & pronuntia Nomen MARIÆ, & liberaberis. Obedijt illa, & statim prolem incolumis enixa est. Nec apud ingratam collocatum beneficium fuit, exinde enim

Vinc. Belu.

In partu laborantibus succurrit.

erga

erga Virginem contribulis affici, eamque frequentibus nec obscuris sermonibus vsurpare beatam cœpit, quapropter à gentilibus suis derisa ac sannis nequidquam proscissa, in proposito stetit, vsque dum tempore purgationis tuto instructa ac salutaribus aquis abluta vitam reliquam Deo ac Matri, eiusque sanctissimo Nomini perpetuò dedicaret. Fuisse autem rem hanc mortalibus pridem non ignotam, exemplo sit, & Mauras in Africa & Turcarum mulieres Constantinopoli, in partus doloribus Nomen illud propitium inuocare, vnde & liquidò patet Mahumetum honorem ei detulisse ac vires agnouisse. Ita Christophorus Fonseca 3. parte vitæ Christi.

Turcica mulieres in partu S. Maria Nomen inuocant. *Fonseca.*

Et licet his similibusque pœnis melior sexus exemptus est, habet tamen & suas, quibus naturam non minùs nouercam quàm alter subinde soleat experiri, dum vel afflicto corpori encausticum medicamentum, vel ipsum denique cauterium cogitur adhibere, in quibus dulcissimi Nominis præsentaneam opem atque auxilium non ratò experitur. Hinc de sancto Vincentio Ferrerio scribit Iustinianus, cùm à Medicis incisionem, aut aliud quo corpus læderetur, reciperet, nullo solitum os eius clamore, sed solo MARIÆ Nomine resonare. Quia verò antè dicere me memini ex quo Conditori suo rebellare homines cœpêre, naturam ipsam omni modo eisdem insultasse, dum vel bruta elementa, vel ratione carentia animalia in eos concitauit: nec hic sacri Nominis potentiam desiderati inuenio, quâ vel ira horum reddi temperatior, vel humana posset infirmitas tutior conseruari, vt supra ostensum est.

Iustinian.

Quare aliò transeo, quò se sacri Nominis vis & efficacitas extendit, dum ipsam quoque mortem vel differre, vel auertere comprobatur. Ita accidit S. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo doctrinâ ac sanctitate clarissimo, qui dum nocte quadam corporis necessitate pressus silentio exit, & immemor foueæ per tenebras in partem diuertens, prolapsus est: sed cadendo sanctissimum MARIÆ Nomen inclamans seruatus fuit. Sœcij enim cùm ad clamorem eius excitati accurrunt, sanctum vident in profundo, & sanum omnino atque incolumem educunt. Ita Laurentius Surius ad 21. Aprilis. De Nomine sancti Martini Turonensis scribit Seuerus Sulpicius dial. 3. Cùm aliquando canis importunior discipulis eius oblatraret, vnum ex illis ausum fuisse dicere, in Nomine Martini iubeo te obmutescere, statimque canem latratum hæsisse in gutture, vt linguam putarent abscissam. Author quoque est Matthæus Alemannus lib. 3. c. 13. pro sistendis araneis, alijsque venenatis animantibus valere cum primis inuocationem Nominis S. Benedicti, conferente Deo singularia hominibus beneficia,

S. Anselmus in lapsu ab exitio seruatur.

Surius. Ad Nomen S. Martini canus obmutescit.

Seu. Sulpi.

Nomen S. Benedicti araneas fistit.

Alemann.

dum Nomine illius interpellatur. Certius id longè atque feliciùs à Mariano Nomine expectandum, quod instar medicæ laspidis, vt bene testatum reliquit sanctus Bernardinus ab omni nos periculo, morboque defendat. Non latuit hoc eximium illum Constantinopolitanæ sedis Patriarcham, cùm sic Virginem legitur allocutus: *simul atque tremore correptus fuerit Christi amus, aut lapide pedem offenderis, illico præsidium tui Nominis inuocatur.* Et post pauca: *neque tantum cœli haustu anima nostra respirant, quantum Nominis tui protectione confirmamur.* Testatum id cum primis voluit Hieronymus de Tais cap. 29. cùm puerum narrat quadriennem, quem mater sua docuerat sacrum MARIÆ Nomen pronuntiare, de ponte in profluentem collapsum atque inde sanum, & quod mireris, siccum totum veluti procul ab aquis abfuisset, extractum scribit, quem cùm sui interrogassent quomodo & corporis læsionem & vestium madorem effugisset, respondisse se ait, inter cadendum Dominam illam salutasse, quam pro matre inuocare solitus erat, eamq; protinus labenti adfuisse ne aquis suffocaretur. Vbi notandum, in puero hoc sacri Nominis MARIÆ virtutem maiorem eius pietate fuisse; cùm enim ad pronuntiandum illud idoneus magis esset, quàm ad illam in sese excitandam, voluit diuina bonitas hoc pacto ostendere, quantæ efficacitatis sit vnum MARIÆ Nomen, cuius vel sola inuocatio à tantis erutos periculis homines conseruat.

Nomen Mariæ panchrestum.

Bernardin.

Hieron.

Hæc tua sunt beneficia, dignissima Mater IESV, medici nostri ac seruatoris, MARIA, cuius vel solum Nomen infelicissimæ nostræ mortalitati saluberrimam, multoque maximam opem affert, & exhibet medicinam. Beatos hac matre filios! imò beatissimos omnes nos! si quod illa maternæ pietatis visceribus decoctum sacri Nominis sui scypho propinat, læti, alacresque cuncti hauriamus, antidotum quod offert, fideliter vsurpemus. Sanctum Franciscum Xauerium è Societate Iesu virum verè Apostolicum, tantum Nominis Sancti Ignatij cultorem fuisse accepimus, teste Petro Ribadeneirâ lib. 4. vitæ S. P. N. cap. 17. vt contra omnium tempestatum vim & periculorum incursus Nomine se Ignatij communiret, quare illud, quasi firmissimum quoddam scutum, ex litteris Ignatij præcisum collo suo appendebat; potiore iure ac fundamento id communi Matri, eiusque Nomini longè potentissimo deferemus, cuius tanta vis est, vt omnium sanctorum Nomina virtute maximâ antecellat. Quod non obscurè, vel ipsamet Virgo, vel certè Deus per ipsam singulari voluit prodigio confirmasse. Annus agebatur à nato Saluatore decimus supra millesimum ac sexcentesimum, cum Arrachia regni Festani in ea Africæ ora, vbi Lucus fluuius in mare mediterraneum præcipitat, fortissimum Propugnaculum Hispanicis armis feliciter cesserat, datusque loco

Ribaden.

Historia recens de vtilitate inuocati Nominis Mariæ.

Arrachia arx Mahumetanorum in Africâ ab Hispanis intercepta.

loco erat à Rege Gubernator manu ſtrenuus, ac præſtans religione Tribunus Gaſpar de Baldez Baro de Herderſhem, quem vxor ſua virilis animi femina Maria d'Aranda mox inſecutos, maritum vel medios inter Barbaros docuit non eſſe deſerendum. Contigit autem non ita multò pòſt, quàm huc appuliſſet, Mauros reſumptis viribus, collectiſque copijs, vnde electi fuerant, reuerti, ſperantes, vel poſtliminiò iacturam, quam fecerant, hac via reſarcire: & ſuum operæ prætium, euentu non dubio ſteriſſet, niſi generoſa Gubernatoris vigilantia, Barbarorum conatus anteuertiſſet, dum vniuerſo tam limitaneo, quàm claſſico milite celeriter euocato, illis obuiam ipſe proceſſit, extra mœnia feliciùs, quàm intrà cum hoſte conflicturus. Vxore interea de ſalute coniugis inquietè ſolicitâ, ac domus ſuæ ſpeculâ conſcensâ, oculis, pijſque votis virum proſequente, quem corpore comitari nequibat. Et en dum fortè ex plumaria caſſidis paniculâ cognitum medios inter hoſtes certantem eminus intuetur, ſpectaculo tam ancipiti perculſa, S. MARIA! exclamat: ita docta, ita aſſueta *in huius ſæculi profluuio inter procellas omnes, ac tempeſtates hanc ſtellam reſpicere, vocare* MARIAM. Notandum autem eam tunc vtero grauidam non procul à partu abfuiſſe, cuius proles mundo palâ factura erat vniuerſo, quàm mater ſibi, ac marito, inuocatione ſanctiſſimi Nominis huius fuiſſet ſalutaris. Enixa ſiquidem die præſtituto, qui non procul aberat, infantulam ſanam ac bellam, MARIÆ Nomine inſignijt, ſed, vt euentus poſtea docuit, mutam & ſurdam (ex antecedente crediderim conſternatione, qua grauiter mater fuerat perculſa) quæ tamen ſimul ac ætate creuerat, vnum ac ſolum MARIÆ Nomen perfectè pronuntiauit ad reliqua omnia perpetuò obmutescens, in quo etiamnum hodie ſuperſtes perſeuerat. Ita Mater nobiliſſima femina, parata idem iureiurando confirmare, ita Canonicæ Regulares Cœnobij Deynſani in vrbe Gandenſi, inter quas præfata virgo degit, mihi teſtatæ ſunt. Credendum autem diuino id conſilio factum, quo notum omnibus, perſpectumque foret, quàm grata Deo, materni Nominis inuocatio accidere ſoleat, cuius ex ore quoque infantium ſua laus manifeſtè procedit. Neque id nouum, aut primulum exiſtimandum eſt: ſimile maiores noſtri in S. Abbate Agnello ſe obſeruaſſe meminerunt, cuius cùm mater infœcunda ac ſterilis diu prole caruiſſet, ad Virginem conuerſa, eiuſque Nomine ſanctiſſimo inuocato hunc filium concepiſſe, ac denique feliciter enixa fuiſſe inuenitur, qui vixdum ætatis ſuæ diem vigeſimum aſſecutus, MARIAM clarè ſalutare, atque ex Angelica forma extollere auditus eſt, quo velut innocentiſſimæ ætatis ſigillo diuina ſapientia caſtiſſimam religionem, qua interpoſito Matris ſuæ Nomine in omnibus anguſtijs atque ærumnis cæleſte auxilium imploramus, obſignare viſa fuit. Atque ita rem hanc Petrus Subdiaconus, qui vixit anno 890. Abrahamus Bzouius tomo 1. hiſt. Eccleſ. ad Annum 596. & nouiſſime Antonius Caracciolus Clericus Regularis in ſacris monumentis vrbis Neapolis, vbi prædictus Agnellus Abbas fuit, prodiderunt. Tanti refert Mariani Nominis nunquam obliuiſci.

Virgo muta & ſurda à natiuitate S. Maria Nomen pronuntiat.

S. Agnellus 20. durum infans Mariam inuocat.

Pet. Subd. Bzouius. Caracciol.

MODVS DECIMVSNONVS.

Sacri Nominis MARIÆ *in Bello vſurpati, ac contra hoſtes inuocati vtilitas.*

QVi Religionem ex caſtris, militiaque proſcribunt, næ illi, meâ quidem ſententiâ animam non tam à corpore ſegregant, quàm effrenatâ quadam violentiâ iniquiſſimè diuellunt: vnde fauſti, proſperique euentus impediri, atque ij bellorum exitus eſſe ſolent, qui regna ac prouincias euertunt & ſummâ quandam calamitatem ac peſtem important, vbi namque terrarum eiuſmodi armis, vel res communis defenſa, vel parta aliquando victoria feliciter perennauit? Triumphaſſe quidem interdum impios non nego, ſed neque id firmum fuiſſe neque diuturnum probè ſcio. Tantum in omnes bellorum partes valet religio, tantum pietas habere ſolet momentum. Neque id antiquis incognitum fuit: Sacrificia prætereo quibus ante pugnam Deos ſibi propitios reddere hac vna ex cauſa laborabant: vota taceo, quæ pro ſalute reipublicæ tam Ioui Soſpitatori, quàm Patri Gradiuo nuncupare ſolebant. Ipſa Caſtra ingredior, neque ab acie, pugnaque abſtineo: quanta hîc ſiue in teſſeris ſe offert pietas, ſiue in ſignis ac labaris oſtentat religio! quanta in periculis confidentia! quam dum vel eminus conſpicio, non ſine maxima cauſâ ac fundamento Chriſtianos Duces & Principes egiſſe reperio, cùm detersâ prioris æui rubigine, quam illi prophanæ ſuperſtitionis ardor offuderat, in bellis ac prælijs poſt ſummi Numinis inuocationem, ſanctiſſimum MARIÆ Nomen implorare ac colere non dubitarunt, cuius operæ dignitatem ac pretium vt omnes intelligant, quædam hîc attexere conſilium eſt.

Pietas à caſtris nunquam ſeiungenda.

Probatur auctoritate tam veterum militia, quàm noua.

Vtque à Teſſera militari exordiar, quæ ſymbolum quoddam erat quo ſocij ab hoſtibus & exploratoribus dignoſci ſolebant, ac teſte Polybio, ſtante republicâ tabellâ exprimebatur, quam Tribuni militares ſub noctem ab Imperatore acceptam ad Centuriones perferebant, Centuriones autem ad Decuriones, & ij rurſum ad vnumquemque ſuæ decuriæ militem, à quibus rurſum, antequam ſe intenderent tenebræ redibat ad Imperatorem. Sequentibus

Teſſera militaris vſus.

Polybius.

verò

verò temporibus ſolâ voce vel in vigilijs, vel
Vegetius. prælio pronuntiari cœpta fuit, vnde à Vegetio
l.3.c.5. ſignum vocale appellatur. Aliàs quoque
Hegeſipp. pro mandato tam procedendi, quàm pugnandi vſurpatum inuenio, vti Hegeſippus innuit
l.3.cap.17. *Miles tesseram exſpectat, ferus Imperium.*

Quis primus fuerit Auctor.
Plinius. Ad Authorem Teſſerarum quod ſpectat, nonnulli eum faciunt Palamedem, vt Plinius ſcribit l.7.c.56.cùm dicit: *Signi dationem, tesseras, vigilias Palamedem inuenisse bello Troiano multorum opinio est.* [Dixeris quidem ex adiunctis eum has noſtras militares intelligere, ſed ſuſpendunt
Lipſius. aſſertionem meam, inquit Clariſſimus Lipſius,
Sophocles. Græci, qui Palamedi, non niſi illas ad luſum
Gorgias. aſſignant, vt ſint Sophocles, Gorgias alijque, & de militari illo ſynthemate, quod ſciam nemo. Quiſquis itaque inuentor fuerit, res vetus
Virgilius. eſt & Hiſtoricis non ignota, vt Virgilio lib.7. Aeneid.

Classica iamq; sonant, it bello tessera signum.

Statius. Et Statio Papinio lib.10. Thebaid.

——*Dat tessera signum. Excubijs*——

Silius. Et Silio Italico de Annibale:

——*tacitum dat tessera signum.*

Dimissa in colles pugna, siluasq; feruntur.

Liuius. Et Liuio l.28. *Scipio tesseram vesperi per castra dedit.*

Qua formula apud gentiles.
Quâ verò formulâ hæ teſſeræ dari ſolerent, ſi quærimus, varias diuerſis temporibus in vſu fuiſſe reperiemus, potiſſimùm verò tales quibus militum virtus acui, & animi creſcere in pugnam poſſent. Veteres magis Nomina fere
Lipſius. Deorum dabant, quos aut patria, aut ipſi Duces colebant.] Ita Iuſtus Lipſius l.4.de mil. cap. 12. Sic Iulio Cæſari in pugna Pharſalica, Venus genitrix, teſſera fuit. Cnæo Pompeio, inuictus Hercules. Auguſto, Bruto, ac Syllæ Apollo. Neroni optima mater. Antonio, Lar Deus. Cyro, Iupiter. Phocenſibus, Minerua, &c.

Quæ tesserarum formula apud Christianos.
Religionis ſtatu iam per Conſtantinum mutato, nebuliſque idololatriæ ab imperio deterſis, teſſeræ quoque nouam ſanctitudinem induerunt, cùm pro falſis atque manibus Deorum, Dearumque Nomenclaturis, veri Dei, eiuſque Matris ſanctiſſimæ, aut alterius cuiuſpiam è numero Diuorum Nomina adhiberi
S. Mariæ Nomen hîc frequenter vſurpatæ. cœpta ſunt. Hinc Chriſtianæ militiæ in Orientem teſſera fuit, *Deus vult.* Nicolaus Myſiæ præfectus in Turcas mouens, pro teſſera, Chriſti Nomen aſſumpſit, & nocturnâ clade hoſtes
Simocatta. profligauit. Scribit Theophylactus Simocatta Hiſtoriæ Mauritij lib.5. cap.10. *Pro symbolo, seu tesserâ militari Romani socios etiam Barbaros salutationem Dei matris ac Virginis docent* Χαῖρε Μαρία *ne propter generis discretionem socios pro hostibus caederent, quandoquidem, pugnâ confusâ maximè, proprios distinctè internoscere nequirent. Contigitq; admirabile quidpiam: nam Persis* MARIÆ *Nomen salutare fuit.* Author eſt Iacobus Doublet lib.4.
Doublet. antiquitatum Abbatiæ Sancti Dionyſij Bet-

A nardum du Gueſclin Comitem Longeuillanum atque armis regijs præfectum, qui Regem Caſtellæ cum quinquaginta millibus ſuperauit, ſolis viginti millibus inſtructus, vti ſolitum fuiſſe teſſerâ, *noſtre Dame Gueſclin*, eaque frequentiſſimas victorias reportaſſe, donec anno 1380. gloriosâ morte defungeretur.

Veteribus his nouellum iungo. Annus agebatur huius ſæculi vigeſimus, cùm ſereniſſimus Boiariæ Dux Maximilianus, & Comes Bucquoyus in rebelles Bohemos exercitum ductarent. Teſſera quærebatur. non alia quàm inuictiſſimum MARIÆ Nomen placuit, quo vno & Cæſaris miles agnoſci, & porrò defendi, ſeruarique poſſet. Copioſus erat hoſtibus exercitus, locus æquior quàm Catholicis, penes illos Moraui equitatus robur, tormentorum currulium numero ſuperabant, feſſum Catholicorum agmen diſpoſitâ per quietem acie excipiebant, vrbs à tergo munimen, vicinum palatium Stella nomine, propugnaculum; quare victoriæ iam fere certi, non ſicut Catholici diu deliberandum, de ineundo conflictu cenſebant, viſum omnibus confligere: at verò poſt aliquod pugnæ felix initium adfuit Virgo, cuius Nomen pro ſynthemate audiebatur, tremere viri, trepidare equi, & tota denique hoſtium acies vetti in fugam cœpit. primùm à via aberrarunt, qui apud illos peritiſſimi viæ duces habebantur: alterum, tantæ viarum anguſtiæ accurrerunt, vt vniuerſum agminis ordinem ſoluerint & turbarint. Denique terror Panicus viam omnem coegit relegere; nam eæ inter Hungarorum præſertim ordines, ortæ ſunt turbæ, vt hoſtem, quem antè quæſierant oppreſſuri, iam fugerent, velut proditi, perditique. Eodem refero quod ſuperioribus annis ex India intelleximus, Catholicorum exercituum duces ſub præliorum initia non aliam fere teſſeram, quàm ſacrum MARIÆ Nomen militibus dare conſueuiſſe. Tametſi enim aduerſarum partium ductores hæretici ſiue pagani hanc Catholicorum pietatem ludibrio habuerint, bellorum tamen exitus luculentè docere viſi ſunt MARIAM pro clientibus depugnare.

Teſtem duco P. Marcellum Franciſcum Maſtrillum: hic anno 1636. Manilam venerat, vi- *P. Maſtrilli feruor.*
rum iſtuc ad Mindanaenſis Inſulæ expugnationem vocante Xauerio, vt paulò pòſt patuit. Hanc S. Xauerius olim Chriſto pepererat, inuaſerat ſenſim Mahometes. Nunc Corallatus nefandis Pſeudoprophetæ ſacris tenebat. Hîc hæreticarum quoque ex Europa nationum colluuies graſſabatur, vnde frequens exundatio Piratarum in Eôa latè maria & finitimas Inſulas effluebat: Philippinis præcipuè incommodabant, harum prætor Sebaſtianus Corquera aduentante Maſtrillo expeditionem ſuſcepit, ſolis quadringentis militibus, & P. Marcello

comitatus ad Insulam appulit ac trifariè diuisos in hostem ducit: Quantula multitudo innumerabiles aduersarios plurimis montium iugis & validissimè munitos! signum ad irruptionem, *Sancta Maria*, & en plerisque hostium cæsis, Hispanorum tantùm quinque incautos inter accessus desiderati, Insula omnis expugnata, & Societati locus datus fuit. Iacobus Damianus in synopsi. Iac. Dam.

Vtinam Duces omnes ac Principes, quibus exercitui ius est tesseras edicere, huc oculos, mentesque aliquando conuertant, ne dum militi bene se ac feliciter velle profitentur, eidem incommodare, ac summum parere exitium videantur: quod fieri amat, dum vel leuis amasiæ, aut turpis lupæ Nomenclaturam, aut vocem aliquam arrogantiæ plenam pro tessera vsurpant, quo vel pessima flagitiorum memoria Cyprijs ignibus potiùs, quàm Martis gloriâ incendantur, vel Salmonei fastu turgidi, eiusdem quoque pœnas dare magno suorum luctu compellantur. Miramur bellorum clades, & cladium causas non auertimus. Peccati pœnam sentimus, & peccandi pertinaciam non vitamus. In flagellis infirmitas nostra teritur, & iniquitas non mutatur. Rectè igitur ac laudabiliter agere ij censendi sunt qui vanis ac noxijs quibusque explosis, Diuorum aliquo ac maximè inuictissimo MARIÆ Nomine synthemata sua instituunt, quod & milites animat, hostes eneruat, ac sæpenumero victoriam largitur.

Quis clamor in pugna aggressu exciti, olim apud gentiles.

Sed & aliud est quo Sanctissimi Nominis huius dignitas, atque Religio inter arma non sine maximo quodam fructu elucescat, scilicet, cùm duces ac milites in periculis ac præliorum ingressu sacrum hoc Nomen magnâ quadam voce inclamant. Solenne olim fuisse in conflictibus clamorem tollere, Historici testantur, atque in primis Thucydidis Scholiastes [duos, inquit, Pæanas norunt Græci, vnum ante prælium Marti, alterum post prælium Apollini: quorum Nominibus inclamatis fausta sibi omnia pollicebantur.] De Romanis author est Cæsar lib. 3. de bello ciuili. Neque frustra antiquitus institutum est, vt signa vndique concinerent clamoremque vniuersi tollerent, quibus rebus & hostes terreti & suos incitari existimabant. Quis autem clamor ille fuerit aut in quæ verba tum Græcis tum Latinis vsurpatus, disputat Lipsius lib. 4. de militia cap. 11. veritus vt certi aliquid adipisci possit: post quem ego mentem, manumque abstineo, & Græcis suum Ἀλαλαγμὸν, Romanis barritum, Germanis cantum, Gallis vlulatum relinquo, de quibus Liuius, Suidas, Tacitus, Dio Cassius, alijque scripserunt.

Cæsar. Lipsius. Liuius. Suidas. Tacitus. Dio Cass.

Quis apud Christianos.

Ad Christianos venio, apud quos vetus ille quidem clamor permansit, sed purus ac defæcatus, quo vel Christum Saluatorem, eiusque sanctissimum Nomen in conflictibus inuocabant, vti Cedrenus de Basilio Imp. cum Manichęis pugnante author est: Βοῇ μεγάλῃ ᾠδὰς λέγοντες, καὶ τὸ Σταυρὸς νενίκηκε, συμβοήσαντες ἐπιπίπτουσι τοῖς ἐχθροῖς. *Voce magnâ pæana canentes, & illud, Crux vicit: conclamantes aggrediuntur hostes.* Ita Henricus Auceps instante pugnâ cum suis Κύριε ἐλέησον ingeminabat. Cedrenus.

Britanni cum Pictis & Saxonibus certantes Alleluia tribus vicibus occinebant, hostemque fugarunt. Neque illo contenti, Dei Matrem quoque clarissimis vocibus interpellabant, sat gnari, quantâ apud filium authoritate polleret: hinc eius sibi Nomen minimè negligendum rati, ante prælia proclamabant: stetitque fidentiæ fructus. ita testatur Paulus Diaconus ad annum Christi 621. lib. hist. 18. Cùm Heraclius Imperator animaduerteret, Chosroëm Persarum Regem humanis viribus vinci amplius non posse, ad Virginem supplex confugit. Et vt agnoscerent MARIAM omnes, primò quidem totius expeditionis præsidem elegit, ac dici voluit; tum ante omnem conflictum MARIÆ Nomen ingeminari suo exemplo iussit. Profuisse docuit euentus, Persæ cæsi, Chosroës victus, ipse redijt cum triumpho. *S. Maria Nomen inclamari solitum in pugna plurimis salutare.* Paul. Diac.

Ab Oriente transeo in Occidentem, hîc Aragonia est, cuius Annales referunt Iacobum eius Nominis primum Regem, dum contra Saracenos moueret, & in ancipiti res suas positas aduerteret, pugnâ initâ clamorem tollentibus militibus, ac glorioſum Virginis Nomen inuocantibus insperatò victoriâ potitum fuisse: in quo prælio decem Saracenorum millia interempta fuere, quorum cadauera nullo sanciata vulnere aut telo confossa apparebant: è Christianis verò pauci desiderati. Idem aliàs istic euenisse author est Bernardin. Gomezius de gestis Iacobi, lib. 10. Gomezius.

Ex Occidente me vocat Septentrio: vetus hîc Polonorum canticum, eorum linguâ dictum Bagarodzica, sonat, quo in aggressu pugnæ MARIAM eiusque opem implorare à S. Archiepiscopo Adalberto edocti fuerunt; huius virtutem expertus Ladislaus Iagello, celebrem de hostibus victoriam reportauit. Nunc grassante hæresi mos ille sanctus exoleuit, meritò postliminiò reuocandus.

Doleret nimiùm si eam præterirem, Anglia, seu potius Angliæ veteris, quod solum superest, tenuissimum simulachrum. Viuebat hîc anno 640. præstabilis heros Oswaldus Rex tam Catholicæ Religionis, quàm Mariani honoris mirificus vbique, tum in Scotia, tum in Anglia propagator: hic ante prælium suâ manu, Christum cruci affixum erigebat, & priùs quàm certandi signum daret, ipse cum toto exercitu, humi in genua procumbens contentissimâ voce, quod & milites faciebant, clamitabat: IESV *fili* MARIÆ, *te solum militiæ nostræ ducem asciscimus.*

mus. O MARIA *vt castrorum ita ordinata A*
tuos filiosque tuos hostes in his nostris hostibus prosterne.
Factâ hac prece Oswaldus Regem Britannorum Ceduallum dissipauit, fregit, superauit. Et ne quis fortè existimet, plus in communi acie Nomen hoc inuocatum potuisse, quàm in singulari lucta, aut periculo possit, accipe quod Ferdinandus Cortezius non tam rerum gestarum gloriâ, quàm Nominis Mariani religione commendandus testatum reliquit. Hic itaque ea in pugna quâ Pamphilum Naruaez ciuilia arma inferentem profligauit in Mexico, cùm Didacum Rojam perduellium vnum bis sariſſa petitum, exclamare audisset: Domina (MARIA) opitulare: illico Ferdinandus respondit: opitulabitur, instantisque victoris militis sui ferrum à iugulo prohibuit, mox vna *in* pugna totius belli victor futurus, quasi verò ea vna anima seruata Virginis victoriarum Matri egregiè litasset: Tanti fuit imbutum vindictâ ferrum solâ Nominis Maiestate cohibuisse. Aliud Horatius Tursellinus l.4.c.18. ex superioris æui historia Belgica, scriptis consignauit: Eques anonymus, inquit, à Parmensi Duce cum pauculis emissus, in Geusiorum phalangem inciderat, cùm statim MARIAM inclamat, non sine voto. Igitur Deiparæ auxilio octo Catholici cum octingentis Caluinistis duas horas fortissimè dimicant, nemine suorum ne leuiter læso, donec superuenientibus Hispanis Geusij plerique cæsi aut capti fuere. Athletas olim ante luctam oleo inungi solitos, omnes sciunt, tum vt membris euaderent validiores, tum verò vt ipsâ lubricitate minùs possent teneri. Sacrum MARIÆ Nomen esse oleum effusum suprà docuimus, quid igitur mirum si piè feruenterque vsurpatum & robur afferat & præsidium pugnaturis? Et de his hactenus.

Ferdinandus Cortezius hostem inuocantem S. Maria Nomen à morte seruat.

Tursellin.

B

C

Aliud præterea inuenio quo celeberrimi Nominis huius gloria fagum, militiamque nobilitare non cessiat, videlicet dum signis ac labaris expressa totis volitat circumflua campis. Ferunt Aegyptios veteres, apud quos licet nulla esset militaris disciplina, cùm à vicinis sæpe bello superarentur, excogitasse ferre aliquod Insigne, quod milites sequerentur. Figuras igitur animalium in tabulis pictas Duces eorum in bello tulisse, eaque ex re cognito seruatoque, sub quo quisque militaret, ordine, victoriam consecutos. Igitur visum esse gratiam his animalibus, tamquam victoriæ authoribus reddi, statutumque nefas esse quodpiam eorum, quorum imago delata fuisset, occidi, sed coli potiùs, honoreque affici debere. Ita Diodorus l.1.c.7.

S. Maria Nomen labaris inscriptum.

Diodorus.

D

Ab his edocti Spartiatæ, siue Lacedæmonij facem prætulere, teste Vegetio, Romanis: vnde qui sub Romulo cõtra Amulium procedebant, graminis, siue fruticum manipulum conto alligatũ præferre cœperunt. Aucto verò imperio, quinque signa ex ærario deprompsere, & militum acies ac legiones præire voluerunt. Enumerat hæc Plutarchus in Romulo, atque fuisse Aquilæ, Lupi, Minotauri, Equi, & Apri. ex quibus, cùm pugnandum esset, sola Aquila ordines præibat, reliqua in castris manebant: erat autem ista tum aurea, tum argentea, quam festis diebus vnguento habebant delibutam: at milites his non contenti Nomina Ducum & Imperatorum suorum in signis & labarorum stolis, litteris aureis inscribebant, vt Seneca ait in Thyeste; siue puniceis, vt Dio: quem morem notasse quoque visus Suetonius est in Vespasiano c.6. Nomen eius, inquiens, vexillis omnibus, sine mora inscripserunt. Imò verò Imperatorum Nomina etiam in pilis, hastisque ponebant, quod id bello Cimbrico euenisse ait Plutarchus, & in Hispaniensi Romanos milites Pompeij Nomen in scutis quoque inscripsisse alij produnt authores, sic existimantes se longè magis in re gerenda fortunatos, & promiorem futuram esse victoriam, si Ducum Nomine atque Numine armarentur, cuius ductu & auspiciis pugnarent, in quos deinde illustrium facinorum gloriam non inuiti referrent. Sanctùs id multo antè tempore norat inuictissimus Solymorum Rex Dauid, qui Psal.19. sic cecinit: *In Nomine Dei nostri magnificabimur*, quo scilicet freti fiemus vicinis hostibus superiores. S. Hieronymus ita vertit: *In Nomine Dei nostri ducemus choros*, vt videlicet victores solent cantu & lætitiâ fortunam suam prosequentes. Eugubinus, Genebrardus reddunt ex Hebræo, *in Nomine Dei nostri vexilla erigemus.* quod illustrans Arias Montanus regium Vatem monere voluisse ait, in erectis & conspicuis vexillis, Dei Nomen inscribendum, cui gestæ rei gloria vni tribuatur.

Plutarch.

Seneca.

Dio.

Suetonius.

Psal.19 6.

S. Hieron.

Eugubin.

Genebrar.

Arias.

Aduerterat hoc nec leuiter, neque oscitanter Magnus olim Constantinus, iam maior, imò maximus factus, quia Christianus, dum veteribus litteris ac Nominibus Romano labaro eiectis, Christi Saluatoris Nomen eidem inscripsit auro ac lapidibus pretiosis collustratum, vt Cassiodorus in Tripartita author est, vti assiduo eius aspectu & cultu subiectos suos pederentim à patrijs ritibus desuefaceret, eumque solum Deum existimarent quem coleret Imperator; atque illo duce & adiutore in bello contra hostes vterentur. Quare istud velut propugnaculum ante copias suas, semper gestandum curauit, ac lectissimos satellites ad illud negotium obeundum constituit, quibus numero minimùm quinquaginta, nihil aliud impositum erat negotij, quàm vt vexillum illud præsidijs munirent, & sicubi partem aliquam sui exercitus languentem cernerent, istuc salutare illud vexillum, tamquam subsidium præstantissimum ad victoriam obtinendam, statim inferrent. Ita Eusebius l.2.c.7.

Labarum Constantini.

Cassiodor.

Eusebius.

Post Dei Nomen vti proximè sequitur Matris Nomenclatura quam illi singulari priuilegio de thesauro diuinitatis suæ indulsit Deus; ita quoque par est, maximarum virtutum eius communione lætari, quod fortissimi Imperatores, belliq́ue duces non ignorantes signa sua inuictissimo MARIÆ Nomine inscribi non rarò voluerunt, vt in dubijs rebus præsidium, atque in aduersis solatium inuenirent.

Labarum Caroli VII. Francorum Regis.

Ita Francorum historiæ dum Caroli septimi præclarè gesta militiamq́ue describunt, fecisse Regem testantur, cuius labarum præclarissimo Nomine MARIÆ perpetuò cotuscabat. Huic iungo Christianam Amazonem, nouam Penthesileam, Ioannam, inquam, Darciam Lotharingiam virginem bono Galliarum natam, gentis suæ, ac sexus nobilissimum ornamentum. Carolus sextus Francorum Rex fato cesserat, Angli omnia propemodum regni propugnacula occuparant, de summa re Gallici Nominis actum esse credebatur, filius Carolus Rex nouus bis acie fusus, in maximam fortunæ suæ venerat desperationem. Cùm ecce puella quædam pastoritia annorum non amplius octodecim, ad Carolum venit, missam sese à Deo esse prædicans, vt Aureliam obsidione liberet, eumq́ue Rhemos ad sacrum vnctionem perducat, Anglos regno expellat. Viris sapientissimis grauissimisq́ue Theologis examinanda tradita, sanctissimè ac prudentissimè satisfecit. Exercitum itaque Rex decem millium hominum Ioannæ tradit, quibus illa præfecta, armis fulgens atque equo insidens rectà Aureliam contendit: frequens illi gloriosum Virginis Nomen in ore erat, quod & solita litteris quas scribebat præmisisse. Idem pingi curauit in Labaro, sub quo copias militares ductabat, vel sic notum omnibus esse desiderans, cuius post Deum auspicijs potiri victoriâ speraret. Rem itaque adorsa spectantibus hostium copijs vrbem cum commeatu intrepidè subiuit: Angloscque, vt ab obsidione recederent priùs monitos, nec obsequentes anno 1429. calend. Iunij aggressa profligauit. In ipso ardore pugnæ ictu sagittæ vulnerata, neque pedem retulit, neque obligari vulnus est passa, quin acerrimè prælians, hastâ, gladioq́ue multos hostium prostrauit. Multas deinde vrbes bello feliciter recepit, atque Anglos pluribus prælijs fudit, Regemq́ue Rhemos ad sacram inaugurationem per medios hostes viriliter perduxit, & res Gallorum omnino accisas, oppressas, ac perditas restituit, subleuauit, erexit.

Expeditio & labarum Ioannæ Darciæ Lotharingicæ puellæ.

Hæc Nominis Mariani miracula, hæc præstantissimæ signa sunt virtutis, quibus in bello non minùs quàm pace, foris quàm domi clientes seruat, timidos roborat, ac laborantibus amicis opitulatur, dignum profectò in quo post optimum, maximumq́ue Dei Nomen, sitas ac collocatas spes nostras, omnes habeamus, profani illud Poëtæ non profanè identidem vsurpantes:

——In campis Muriano prelia figo stent——

quamdiu enim hæc stabunt, stabit & à nobis victoria: nam

——his stat victoria signis.

MODVS VIGESIMVS.

An sacrum MARIÆ *Nomen verbis prolatum, efficacius sit quàm scripto comprehensum?*

QVod mihi non semel in hoc opere vsuenisse expertus sum, vt dum cœptum prosequor institutum, veteribus illis non dissimilis factus esse videar Argonautis: illi velleris aurei splendore pellecti longissimam simul ac periculosam suscepere nauigationem

——Argiuâ robora pubis
Auratam optantes Colchis auertere pellem.

Ego sanctissimi Nominis MARIÆ gloriâ ac laude ductus longam hanc atque difficilem scriptionem adorsus sum, quo auream eius Nomenclationem, plusquam Colchicis tenebris apud multos obuolutam in lucem protraham, ac monstra aduersaria debellem: illi, si quos forte finus aut insulas obuias haberent, excensione factâ perlustrabant, tum exquirendi causâ itineris, ac si quæ occurrere possent, pericula cognoscendi, tum verò commeatus gratiâ comparandi, quo præstitutum sibi scopum attingere incolumes possent: atque ita primum in Lemnon exscendisse Valerius canit, vbi ab Hypsipile Regina hospitio excepti ac necessarijs instructi, alacres exinde perrexere. Mox ad siluas Mysiæ delati, easdem ingredi lignandi gratiâ non dubitarunt, ac remos nouos, pro ijs quos Hercules fregerat exscindendi. In Thraciam quoque ad Phineum regem appulisse fama est, consilij capiendi causâ, à quo edocti, quomodo per Cyaneas petras, inter se concurrentes ad Colchos tutò peruenirent. Ego similiter dum cœpto operi scriptionis insisto, nunc ad Etymologicos Hebræorum ac Græcorum hortulos, nunc ad Philosophorum Lycæa, nunc ad diuinæ sapientiæ promontoria appulisse non vereor, vt opis aliquid, atque subsidij hinc inde corradens, illustrissimæ expeditionis adoream tantò certiùs aliquando reportem, quantò eandem studiosiùs perquisiui, vti vel ex præsenti diuerticulo licebit coniectare.

Valerius.

Mos antiquus sacra Scriptura verba pasim deserpta circumferre.

Ecclesiæ Catholicæ inueteratâ, ac salutari consuetudine, nec non grauissimâ D. Thomæ 2.2.q.96.a.4. Maldonati in 1.cap. Ioan. Nauarri, Siluestri, aliorumq́ue sententia notum est, vti sacræ Scripturæ verba ore proferre licitum est, ita quoque eadem in membranis ac charta descripta

S. Thom. Maldonat. Nauarrus. Siluester.

Digitized by Google

descripta ex collo suspendere ac secum venerationis causâ deferre, semper fuisse permissum, quod & signis multis atque miraculis in hanc vsque horam confirmari cernimus ac sentimus.

Leontius. Sic apud Leontium, S.Simeonem Salum muliert magæ amuletum ex sacris litteris in tabellà conscripsisse legimus, quo gestato, illa nec potuit amplius diuinare, nec magica periapta conficere.

Probatur auctoritate & felici successu.

Nuper quoque in India anno 1587. vt Annales Societatis Iesu testantur, dum Mogoris vrbis Præfectus, vno è filijs suis grauiter ægrotante, remedium repeteret à nostræ religionis sanctitate, data fuere illi sacra ex Euangelio verba nonnulla in membrana papyracea descripta; quæ cùm puero à ceruice appendissent, magna cum omnium admiratione statim conualuit. Nec vllus est è sanctorum Patrum collegio qui vnquam hoc visus fuit improbare. Verum quidem est S.Ioannem Chrysostomum hom.73. in Matthæum, mulierculas quasdam id iactitantes reprehendere, sed ea causa erat, vel quod non rectâ sed pharisaicâ id facerent intentione, vel quod per opinionis errorem non à Dei gratia miraculosum auxilium, sed ab ipsa materia vel forma scripturæ id præstolarentur: vti & hodie ij faciunt qui debere asserunt scriptum esse Euangelium in membrana virginea, litteris vel lineis miniatis &c. quam superstitionis fuligine si expuleris, probatissimum tum Isidoro Pelusiotæ lib.2. tum ipsi Chrysostomo hom.43. in 1. Corinth. hunc esse morem inuenies, vbi hic, scripta Euangelia valere ait arcendis nocturnis illusionibus spectris, & dæmonum insidijs declinandis, quod & S.Augustino visum fuit, dum tractatu 7. in Ioannem sic loquitur: *Si ergo ad caput ponitur euangelium, vt quiescat dolor capitis, ad cor non ponitur vt sanetur à peccatis? fiat ergo, ponatur ad cor, sanetur cor.*

Chrysost. Isid. Pelus. Chrysost. S.August.

Ex quibus id non temere neque insipienter deduco, sacrum MARIÆ Nomen vel scripto expressum, quæ vox est, post Nomen sanctissimum IESV, summè Euangelica, plurimùm operari debet in gestante, est enim singularis protectio & custodia, præsentissimum clementiæ virgineæ pignus, regnantis Deiparæ monumentum, prædestinatorum character, ac futuræ vitæ signum immortale. Quorum omnium causam liberrimè esse dixerim quod scilicet in Euangelio nulla vox scripta comperiatur post IESVM æquè sancta, æquè glorioſa, ac sacrum illud MARIÆ Nomen virtutem suam accipiens à MARIA, & eadem præstans quæ ipsa, etiamsi in scriptis solùm circumferatur. Imò, quæ non paucorum neque incelebrium Doctorum opinio est, existimarim toties IESVM ac MARIAM in Euangelio consignari, vt sacrorum voluminum contextus suâ posset efficacitate pollere, quâ tum corpore, tum animo laborantibus opituletur. Neque id mirandum; si enim vbi Zacharias primum filij sui Nomen litteris mandauit, protinus linguæ fræna abiecit; atque vbi Ioannis, id est, vocis clamaturæ in deserto Nomen scripsit, vocem recepit; quid non præstet Dominæ Nomen singulari cultu exaratum? Certè S.Maximus homil. 2. de Ioan. natiuit. totum illud miraculum tribuere non dubitat Nomini infantis nati, dum sic inquit: *Zachariæ pristinum loquendi non recepisset vsum, nisi Nomen pueri, quo vocandus esset, clausi oris eius vincula relaxasset.* Quapropter D.Petrus Chrysologus serm.2. de Baptista, hoc miraculum emphaticè appellat alienum miraculum; *ô nouum,* inquiens, *& alienum miraculum! Nomen scribitur, & vox Patris aperitur.* Alienum autem dicit, eo quod soli Christo proprium foret, iuxta illud Marci 16. *in Nomine meo linguis loquentur nouis.* S.Ambrosius autem de eo sic loquitur hom.2. de natiu.Ioan. *Respicite Ioannem, quantæ sit vis eius vocabuli, cuius nuncupatio scripta reddidit muto vocem.* Multò potiorę iure id de sacro MARIÆ Nomine exspectandum. Sanctam testimoniorum fidem appello; quanta hîc, quamque præclara firmandæ veritati subsidia, quanta dilucidandæ rei argumenta proponuntur! vetera prætereo, nouum atque integrum produco, quod P.Iacobus de Beroa Societatis Iesu in historia sua Paraquariensi fideliter expressit. Annus huius sæculi agebatur supra millesimum sexcentesimus trigesimus sextus, cùm barbari atque venefici Reductionibus, quas Patres Societatis Iesu ex vagis constituunt insidiantes, eas agmine facto inuadere tentabant, quâ flammis quâ cæde omnia vastantes. Neophyti quibus pietas atque religio cordi magis, quàm quidquid reclarum istuc corraserant, defendere sese ac pro viribus opponere conabantur. Rei domesticæ Coadiutor ex Ordine nostro homo frugi ac laicus, nomine Antonius Bernalius, eos pro tempore dirigebat, ac quâ poterat, curâ & industriâ intra se coaptabat. Animaduersum id ab hostibus fuit, quare in hunc omnes collimare, hunc petere vnum, in hunc æneas, ferreaque fistulas explodere. Cùm ecce vnus aliquis ex ijs iaculandi peritior, cùm certiùs ictum destinasset, fatalem globum rectà in pectus eius excussit, & carnem atque intestina dubio procul penetrasset, nisi stanneum numisma, quod ei suspensum è collo pendebat, cui sacrum MARIÆ Nomen inscriptum erat sui interpositu, oppositúque certissimum ictus impetum prohibuisset. Porro Numisma in pectus factâ impressione guttas sanguinis omnino duas expressit, suâ insuper in extima cute imagine relictâ, opinor ad MARIÆ seruatricis Nomen ac beneficium pectori altius imprimendum, eiusque efficacitatem omnibus contestandam.

Quæ licet magna ac verissima sint, quibus scripti Nominis Mariani virtus sole meridiano clariùs

Nomen Ioannis scripto expressum Patri salutare.

Maximus.

Chrysol.

Marci 16. 18.

Ambros.

Nomen Mariæ litteris expressum multis causa salutis.

Iac. Beroa.

Historiâ recenti confirmatur.

Laus Nominis Mariæ.

Nomen Mariæ voce prolatum efficacius scripto.

Digitized by Google

clatiùs efflorescit, esse tamen debet suus ordini locus, vt robustior atque efficacior sit prolatio, quàm scriptura. Quamuis enim fugax sit vocis enuntiatio, neque adeo expressa & conspicua, vt quæ in tabulis effingitur, aut charta describitur ac perseuerat, superat tamen in eo quod vitalis sit & humanas inter actiones meritò computetur. Ita Crucis signaculum vincit potentiâ stabilem & permanentem eiusdem Crucis figuram. Cuius rei non aliud crediderim esse fundamentum, quàm quod illud signum defluentem habeat vitam à pio animo profectam, eique valde coniunctam. Quapropter si illud Crucis signum, quod simul atque formatum est desinit esse, post se linquit salutares effectus, etiam tunc cùm expressa figura præterijt; & quia viuum signum est, plura & maiore quidem efficacitate operatur quàm lignea aut argentea eius figura; consequens est maius quoque robur atque potentiam inesse prolationi sacri Nominis MARIÆ, quàm scripturæ eiusdem, quantalibet hæc polleat efficacitate.

Probatur à simili.

Probatur ratione.

Accedit quod sicut verbis, primò mentis nostræ conceptus, scriptis verò verba immediatè significantur, ita & hîc de prolatione sacri Nominis, eiusdemque scriptura philosophandum: vndo quantò Nomen MARIA, voce expressum magis Virginem repræsentat, quàm scripto comprehensum, tantò quoque efficacius esse censendum est; cùm enim mentem audientis ad eius recordationem & voluntatem ad pium eius cultum determinet, eam quoque ad opem nobis Nomine suo ferendam magis inflammat. Habet enim id proprium ac peculiare viuæ vocis effatum, vt rem ipsam quam effert, maiore quadam energiâ hominum mentibus infinuet, quàm vel scriptura vel imago eiusdem facere consueuit: imago quippe ad pictorum libitum disposita, tenuiter vt plurimum Deiparam exhibet, vbi sacrum MARIÆ Nomen, voce decenter piâ expressum, prout à cælis demissum est, eandem nobis perfectissimè repræsentat. Quapropter, cùm *operari*, teste Philosopho, *sequatur esse*, & sacrum MARIÆ Nomen magis animum vocis vehiculo penetret, quàm scriptione expressum facere possit, consequens est, fortiùs sic quoque, potentiusque operari, atque id excellenti quodam actu & energiâ: cùm enim, vt antè vidimus, tantummodo scriptum virtute adeo magnâ pollere videatur, longè nobiliore polleat necesse est, dum voce, verboque expressum eam nobis velut præsentem exhibet, quam designat. Vnde minimè admirandum id plurimis, vt olim, ita & nunc in ore versari, cuius omni horâ, atque momento fructus longè vberrimos metere consueuerunt.

Aristot.

Testem vnicum Deo probatum, atque hinc pluribus alijs locupletiorem adduco; est ille

Probatur ex historia Salauni.

A B. Salaunus, siue aliàs Salomon Britannicus. Viuebat hic anno 1318. in Britannia Armorica, atque à prima ætate missus in ludum litterarium, plus per omnem vitam capere non potuit, quàm duas hasce voces, *Aue* MARIA, quas identidem magno animiæ suæ solatio repetere solebat. Accedebat summa victûs inopia, quem cùm opificium nullum calleret, domatim emendicabat: nihil aliud etiam tum fatus quàm ter, aut quater *Aue* MARIA. Ergo iam totâ prouinciâ notus facilem parabat mensam, collecta enim duri panis frusta in vicino fonte macerabat, lectum ibidem sibi propter salientem sub humili frutice sternebat, nec in alia per asperos B Decembres hiberna discedebat. Quotidie ad vrbem, Les-neuen, quæ duabus leucis à suo habitaculo aberat commeabat, vbi sacrum Missæ officium audiebat, quo durante continuò iterabat *Aue* MARIA, vel certè suo idiomate, *ô! itroun guerhes Mari*, hoc est, ô Domina virgo MARIA. Auditâ Missâ ibat mendicatum per vrbem, exin ad locum suum reuersus iuxta fontem sedens, panem suum edebat, ad singulos morsus & frusta pronuntians Nomen MARIÆ. Vbi gelido frigore obrigesceret, arborem conscendebat, & ramis vtraque manu prehensis, sexies inclamato MARIÆ Nomine, susque deque corpus librabat, quoad vim frigoris expugnaret. Vicini hæc intelligentes stultum arbitrabantur, vnde passim audiebat *Salaun ar foll*, hoc est, Salaunus demens: quadraginta C annis hoc vitæ tenuit institutum. Anno 1358. in morbum lapso rustici casas suas offerebant, ille gratias agebat, vocatoque ad se vicinæ parochiæ sacerdote, à quo ritè sacramentis omnibus munitus, placidissimè exspirauit prima Nouembris, atque in vicini pagi, dicti Guic-Elleauw, cœmeterio sepultus est. Iamque memoria eius obliuioni tradita videbatur, cùm ecce sacri Nominis vis atque potentia, quæ cor eius ac mentem tantò antè insederat, atque in tot asperis durisque exercitijs roborârat, foras erumpere gestijt, palam omnibus factura, quid in animo viuentis operata fuisset, quæ in demortui corpore tam admiranda patraret; ex sepulchro namque Salauni lilium candidum, gratissimique odoris crescere cœpit, in cuius foljs scripta D hæc duo verba litteris aureis visebantur, AVE MARIA. Quâ famâ per viciniam longè, lateque diuulgatâ, concursus hominum maximi fieri cœpti, sepulchrum venerantium, colentiumque sacri Nominis gloriam & virtutem. Sex omnino hebdomadas lilium tenuit visendâ specie, odoreque perdurans, donec tandem loci superiores fodiendum rati, terram circumcirca aperientes, lilium ex ore defuncti Salauni prognatum reperêre. Quo miraculo cognito sacellum non inelegans in Mariani Nominis honorem istic loci ædificare cœperunt, quod Dux Montfortius voti reus hereditariâ suâ

Bri-

Britanniâ pacificè obtentâ, in templum magnificum conuertit, ac liberali munificentiâ dotauit. Ita Ioannes Longolezuius Abbas Laudeuensis in Britannia Gallica, Renatus Benedictus in sua historia, alijque.

Io. Longolezuius. Renatus Ben.

MODVS VIGESIMVSPRIMVS.

Vtrùm velocior subinde salus ex Nomine MARIÆ, *quàm ex Nomine* IESV *soleat promanare? vbi de Efficacitate vtriusque Nominis exquisitiùs disputatur.*

TRiplicem hîc Efficacitatem distinguere solent, qui propositam quæstionem enucleatiùs expendunt, tum ne per Matris gloriam iniurioſi in filium grassari, tum verò ne falso atque inani metu, quod tali, tantæque Matri filius dedit, non agnoscere videantur.

1 *Efficacitas S. Nominis Maria.*

Prima est, quam Nomen secundùm se materialiter seu τεχνικῶς sumptum, atque à significatione sua diremptum habere dicitur: siue eam à soni qualitate, dum pronuntiatur; siue à numerorum quantitate, dum computantur, volueris æstimare.

2 *Efficacitas S. Nominis Maria.* Arnobius.

Altera est, quam ex seipso, id est, ex eo, quod significat, cuiusque denotandi gratiâ inuentum est, habere cognoscitur: vnde apud Arnobium lib. 5. contra gentes legitur, *quantum est in ipsis, qui censentur ijs Nominibus, tantum esse potest in eorum appellationibus dignitatis.*

3 *Efficacitas S. Nominis Maria.*

Tertia denique ea est, quam intuitu nostrûm exercere deprehenditur, dum piè, religioseque inuocatum rebus dubijs, aduersisque auxilium præbet.

Et ad primam quod attinet, cùm leuis admodum momenti sit, nec digna satis, quæ in solem ac lucem disputationis protrahatur, missam faciemus.

Ad secundam itaque venio, in qua similiter, nec diu multúmue hærendum erit, dissimili licet ex causa id originem ducere videatur; fieri namque posse non arbitror, vt sacrum MARIÆ Nomen, IESV filij sui Nomine sanctissimo absolutè efficacius sit, cùm omnis potestas Nominis sequi soleat eam, quæ in illo, cuius appellatio est inuenitur. Quomodo enim ex se Nomen MARIÆ fortius, efficaciusque sit Nomine IESV, à quo, vti ipsa innumeris parasangis vincitur, ita quoque Nomen eius, ab illius Nomine superatur? Quare

Status quæstionis.

Ad tertiam venio, de qua potissimùm hæc quæstio procedit, vtrùm maioris potestatis illud esse voluerit Deus, quàm suum quod IESVS est, quantum ad nos spectat, nostramque tum corporis, tum animæ salutem concernit?

Resp. 1. potuisse Deum sic reddere efficacius Nomen Mariæ pro Nomine IESV.

Ac primò quidem sole meridiano clariùs patere arbitror, facere potuisse Deum, vt sacrum MARIÆ Nomen maiore polleret efficacitate quàm filij, illaque voce potiùs, quàm huius potentiam suam declarare, quo fieret vt illâ piè, decenterque à fidelibus prolatâ, ij sequerentur effectus & vbertim quidem, quos nec sanctissimum IESV Nomen, nec Dei appellatio vsurpata proferret. Quid autem huic meæ assertioni contraire possit non video, maximè cùm in vsitatis illis Sacramentorum formulis, aut simile, aut maius aliquid liceat obseruare, quibus prodigiosum omnino, atque infallibilem efficiendi vim ita alligauit Deus, vt quamuis ad sanctitatem huius vocabuli longè minùs accedant, nulla tamen in toto seu veteri, seu nouo Instrumento paris potentiæ vocabula inueniantur. Potuit itaque Deus sacrum MARIÆ Nomen efficacius sanctissimo Nomine IESV reddidisse; quare & probabiliter id fecisse credendum est, vt nobis inter has vitæ mortalis ærumnas constitutis, præsentius aliquando Matris, quàm filij Nomen auxiliaretur.

Probatur assertio.

Resp. 2. probabiliter sic fecisse.

Probatur auctoritate.

Et sententiam hanc quidem firmat authoritas, probat ratio, commendat experimentum. Authoritas prima ex Scriptura, à simili. Ita namque apud sanctum Ioannem cap. 14. legimus: *Amen, Amen dico vobis qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.* Quibus verbis cùm discipulum plus posse voluerit, quàm ipse fecerit, atque facturus esset aliquando, quis non videat vel hac ratione dilectissimæ Matris Nomini plus efficacitatis, virtutisque tribuisse, quàm in Nomine proprio ostendere aliquando decreuisset? neque enim genitrice maior discipulus, aut huius conditio melior, valentiorque esse poterat quàm matris. Visum id profectò SS. Patribus fuit, è quibus vnum, ne longior sim, satis fuerit allegasse, cuius testimonium & merito ac pondere ceterorum explere possit auctoritatem; hic autem erit S. Anselmus qui lib. de excell. Virginis c. 8. ita in rem præsentem legitur esse locutus: *Velocior est nonnunquam salus memorato Nomine* MARIÆ, *quàm inuocato Nomine Domini* IESV *Christi filij sui.* Quid clarius, atque simplicius? Quare ad Rationem accedamus: & pro ea quidem solam atque vnicam Dei Domini voluntatem allegasse sufficere possit; qui, sicut olim, teste Origene lib. 5. contra Celsum, plura, maioresque effectus producere solebat, cùm Deus Abraham, Isaac, & Iacob diceretur, quàm cùm Deus duntaxat audirét: ita & inpræsentiarum, quia matrem potentissimè diligebat, voluisse fecisseque credi tutò posset; addo tamen, quia sic B. Anselmo visum est, quam ipse nobis voluit rationem consignasse: *& id quidem*, inquit, *non ideo fit, quòd ipsa maior, & potentior sit, (nec enim ipse magnus & potens est per eam, sed illa per ipsum) Christus suo Nomine vocatus, si non statim exaudit, profectò id iustè facit; inuocato autem Nomine Matris, etsi merita inuocantis non merentur, vt exaudiatur, merita tamen Matris intercedunt vt exaudiatur.*

Probatur ratione.

Origenes.

Anselmus.

Optimè

Optimè profectò; inuocato enim sanctissimo Nomine IESV iudicem obsecramus vt parcat; implorato autem MARIÆ Nomine aduocatam præterea adducimus gratiosissimam, quæ, quod petimus, porenter euincat. Quod & matris auctoritas, quâ apud filium pollet, & nota humanitas, quâ nos propiùs contingit oppidò suadere videntur. Id ego eodem illo argumento quo suum Philosophi placitum, super lunæ in has terras influxu astruunt, non malè, vt reor, confirmatim: cùm enim illa nobis sole vicinior sit, nec vllus omnino huius influxus ad nos pertingere soleat, nisi lunæ radijs antè attemperatus fortiùs illa in nos influere, quàm sol ipse perhibetur, quamuis lumen suum cum omni, quam potissimùm habet, virtute, soli debeat ferre acceptum. Ita Galenus lib. 3. de diebus decretorijs: *Sol*, inquit, *velut Rex quispiam maximus est; luna verò vt princeps non mediocris inter illum, & nos medius constitutus, terrestrem regionem meritò gubernat, non potentiâ ceteros planetas, sed vicinitate exsuperans.* hoc est: Nobiliores ac celeriores videntur, quæ inuehuntur à Luna mutationes, quàm eæ sint, quas sol efficere solet, etiamsi hic nobilior sit, & Lunæ vim, quâ pollet, conferre certum sit. Idem de Virgine dicendum, quæ licet omne quod habet, aut valet à IESV mutuata sit, maiora tamen atque velociora tam pietatis quàm misericordiæ argumenta suo Nomine dispertire, quàm is suo patefacere videtur: non quòd illius Nomen sanctius in se, potentiusque sit, sed quia maternâ quadam benignitate vicinius est, cui filius ipse, dum illo interpellatur, plurimum gaudet tribuisse.

A similli. Galenus.

Atque huc spectasse visus est Richardus à S. Laurentio lib. 1. de laudib. Virg. cap. 2. IESVS *quasi superbum Nomen est, & nimium potens, nostros humilius Nomen affectus decet, vt si in* IESV *aut Deitatis, aut sexus virilis austeritatem quis vereatur, recurrat ad* MARIAM, *in qua nihil horum suspectum est.* MARIA *enim Nomen mulieris est, mansuetudinem præferens & commendans.* Ita ille: quo regium Psaltem intelligas dum psalmo 61. in hunc modum canit: *omnia opera Domini potestas & misericordia.* Quorum primum, potestatem scilicet, suo Nomine tremendo ac magno: misericordiam verò, dulcissimæ Matris Nomenclaturâ exercet. Notarat id antè S. Methodius martyr, oratione de Purificat. dum ait, *sepe quos iustitia filij potest damnare, mater misericordiæ liberat. Inuocatus namq; ille dum ad iustitiæ trutinam merita rogantium expendit, vel postulationibus non indulget, vel tardiùs & lentius procedere consueuit. Deipara verò cùm regnum acceperit, quod totum in mansuetudine positum est non tam frequenter expendit, quid promereantur qui rogant, quàm quid suam deceat benignitatem: quare velox atque festina est in audiendis afflictis.* Pulcherrimè id quoque, vti cetera solet, Parisiensis Cancellarius Gerson tractatu 4. super magnificat explicauit his verbis: *Magnificata est hodie virgo beata, vt regina cæli, imò & mundi iure vocetur, habens præeminentiam & virtutem influxiuam super omnes. Principatū habet dimidij regni Dei, si fas dici potest, sub typo Hesther & Assueri: regnum quippe Dei consistit in potestate & misericordia: semel locutus est Deus, duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia: potestate Domino remanente, cessit quodammodo misericordia pars Matri Christi, sponsæq; regnanti. Quemadmodum igitur homines non nisi parcè & minutatim illa distribuunt, quæ per agones & laborem consecuti sunt, ita hominum Saluator suo Nomine inuocatus in dispertiendis gratijs, & cautior & cunctantior inuenitur: Contrà verò illi liberales ac profusi in ijs communicandis quæ absque sudore ac periculo comparauerunt: sic Beata Virgo* MARIA *redemptionis pretium quod absque perpessis in ligno vulneribus accepit; facilius suo Nomine communicat ac dispensat.* Quò vel maximè spectare videtur quod Christus iustitiâ præcinctus esse legatur, quia quemadmodum zona vndantem chlamydem colligit, ne laxiùs fluat, ita Iustitia pronam Christi naturam cohibet, ne facilis statim atque expeditus in veniam flectatur: Econtrario autem MARIA sole amicta legitur, qui typus misericordiæ est, quippe qui super bonos & malos oriri soleat, quia prona ac beneuola in omnes, omnibus misericordiam præstat, vt bene dixerit Seraphicus Bonauentura: *quis est super quem Sol non eluceat? quis est super quem misericordia* MARIÆ *non resplendeat?* Nulli itaque nouum, nulli admirandum videri debeat, si, Deo ita disponente, sacrum MARIÆ Nomen, vtpote diuinæ beneficentiæ compendium, velociùs succurrat inuocanti, & ad speciem efficaciùs operetur, quàm promiscuè facere soleat sanctissimum Nomen IESV solitariè vsurpatum, etiamsi reipsa sanctius id, atque potentius habeatur: obijcitur namque diuinis oculis filij mater & nutrix optima cum meritis amplissimis, quæ vti olim, ita & nunc placere quàm maximè consueuerunt, atque adeo festina accurrere, opemque miseris adferre permittitur, nihil eam Iustitiâ remorante.

Iterum probatur auctoritas. Richard à S. Laurent. Psal. 61. 13. S. Method. Gerson. B C D S. Bernard.

Sit itaque sanctissimum IESV Nomen quoad substantiam salutis efficacius; tamen quoad modum, quoad ordinem, quoad efficacitatem potentius est MARIÆ, quamuis id totum quod habet pretij ac virium ab ipsius filij diuinissimo Nomine promanet. Cuius rationem post S. Anselmum assignauit quoque S. Bernardus, *quia filius eius Dominus est, & iudex omnium, discernens merita singulorum, & sic dum ipse à quouis suo Nomine inuocatus non statim exaudit, iustè agere æstimatur.*

Conclusio.

Perspexisse id demum visa mater Ecclesia Spiritu sancto Doctore instituta, dum, quam ex ore Angeli salutationem suis vsurpandam proposuit, non vt ille eam prolocutus legitur, tradidit videlicet: *Aue gratia plena, Dominus*

Confirmatur ex mente Ecclesiæ.

tecum

tecum &c. sed, *Aue Maria gratia plena, Dominus* A *tecum &c.* cuius hæc causa est, quòd Angelus ad augustissimæ Virginis respexerit honorem, Ecclesia verò ad suorum attenderit necessitatem. Loquebatur illic innocentissimis Genius, gratiæ, gloriæque donis affluentissimè dives, amplissimâ legatione perfungens; hîc verò infelicis Euæ nepotes miserrimi inducuntur, qui criminum suorum abolitionem, veniamque obtinere contendant: cognitâ proinde virginei Nominis efficacitate, præ ea, quam suo filius solet exercere, ab illo voluit Salutationem inchoare, addito quod alia de causa Angelus omiserat; altero verò finire, certò confisa IESVM ad Nominis MARIÆ echonem posita iudicis persona, eam quæ Patris, & Aduocati est as-

Item exemplo Magdalenæ. Luc. 10. sumpturum. Et huius quidem non obscurum B apud Lucam deprehendisse poterat in Magdalena monimentum. Intrauerat, vti refert ille, Bethanienſe palatium Christus, cum familia illa vniuersa ad tanti hospitis aduentum excita, pro se quisque accurare tantò diligentiùs singula, quantò gratior omnibus aduentarat. Aduolare illico Martha in coquinam, & vix redditâ, acceptaque salute promptuariam cellam visere, suas ministris partes distributura. Maria pedibus Domini assueta istic assidere remissiùs, nec aliud quidpiam præ Domino voluere aut cogitare. Interim redire Martha, & de sorore queri familiariùs, quòd solam se linqueret famulari.

Nota, Sororem dicere, & Nomen Mariæ subticere: vbi Christus è contrario, querenti C respondens, non Sororem reponit, sed Mariam nominat, *Maria*, inquiens, *optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quæ ratio? partæ, inquam, ab ea victoriæ: triumphare namque actrix potuerat, nisi accusata fuisset Maria: tanta siquidem vocabuli huius vis est, & energia, vt illi, vbicunque vel interponitur, vel nominatur victoria, victoriæque insignia debeantur:

Bernard. quod diuinè admodum explicauit Bernardus, dum inquit: *Vide prærogatiuam Mariæ, quem in omni causa habeat aduocatum. Vide, inquam, excellentiam Nominis* MARIÆ, *quod Dei filium audire non sustinet nisi denuo ad id promissimâ mente reuertatur, non iudex, sed patronus; non censor, sed* D *tutor, nullam vindice dexterâ rompheam arrepturus, sed opulentâ manu dona plurima, beneficiaq; collaturus.*

Magna sanè es Domina, & magnum Nomen tuum MARIA! quapropter eccum me hodie ad sacratissimos pedes tuæ maiestatis prostratum, maximaque animi contentione supplicantem, vt tot inter sanctissimi Nominis tui fauores, quos clientibus soles dispertiri, non debito solùm id facias honore me pronuntiare, sed firmâ animi confisione in aduersis ac prosperis iugiter inuocare. Et tu IESV optime, maxime, qui secundùm Nomen Matris tuæ laudes eius soles euoluere, fac nos eius Nomine sic vti ad laudem Nominis tui, vt quod ab hoc impetrare rea conscientia non præsumit, illius suauissimâ inuocatione obtineamus; quod tantò liberiùs efflagitare nõ vereor quantò mihi virtus eius, atque potentia nota magis, perspectaque esse videntur.

Quare tandem ad Experimentum, quod de tribus quæ proposueram postremum est, accedamus; neque erit id longiùs asserendum, cuius tot passim vestigia intuentium oculis obuersantur, vt cæci atque à consuetudine communis sensus abhorrere existimandi sint, qui non videant, planeque sentiant, quantâ præ omnibus prorsus Nominibus velocitate sacrum MARIÆ Nomen implorantibus se, atque expoſcentibus succurrat: vnum, quod instar multorum sit, proferam. Annus præsentis sæculi voluebatur supra millesimum atque sexcentesimum vigesimus octauus, cùm in celebri quadam Hispaniæ ciuitate vir erat, qui vitam omni vitiorum labe, hæresi vnâ exceptâ, coinquinatam, atque à virtute abhorrentem traducebat, atque eum viuendi modum iam annis tenuerat sexaginta, nunquam ritè exomologesin obierat, nunquam diuinæ mensæ probatus conuiua adfuerat, omnem diuini verbi prædicationem fugiebat, sacratos viros ac religiosos datâ operâ declinabat, tantò vt liberiùs belluari, ac peccare posset. Vnum erat, cuius nunquam vel tædium vel obliuio eum capere videbatur, videlicet Mariani Nominis cultus, ac qualis qualis veneratio, semel quippe illud inuocare quotidie, consuetaque formulâ salutare, solitus erat. Interim tentari valetudine, lectoque affigi cœpit, vbi dum noctu quieſcit, ei se virgo ostendere, oculis, sed pijs atque benignis miserum intueri, nec aliud præterea quidquam, ac mox disparere. Vidisse vel sic satis erat, neque enim miseriam videt misericordiæ Mater & deserit; quod clarè docuit euentus. Euigilans namque totum se commotum, atque in alium virum commutatum sensit; lacrymæ doloris intimi testes, vbertim per genas effluebant, peccata omnia vitæ anteactæ, cum circumstantijs omnibus, quarum iam dudum oblitus fuerat, in sua quæque specie clarissimè occurrebant, vt maiorem prioris vitæ cognitionem habere non posset. Vix discussis iam tenebris diluescere cœperat, cùm ad Sacerdotem anhelat, apud quem de vitæ vniuersæ criminibus se reum postulet diuina sententia absoluendus. Aduolat ille, ac mox coram eo vitæ totius seriem tanto ordine, atque integritate aperuit, vt nec post multotum mensium examen peritus Theologus accuratiùs præstare id potuisset, quod ille trium horarum spatio sanctè, religioseque perfecit, facto insuper voto vitæ perfectioris expessendæ, si Deo sanitatem reddere visum esset, quod secus accidit, nam quinto exin die, vitam cum morte felicissimè commutauit. Sacerdos

Probatur sententia experimento.

sciendi auidus, quâ demum ratione ac modo hanc ille gratiam obtinuisset, quam millesimus quisque vix solet impetrare, id ab eo antequam defungeretur solicitè indagârat, cui alter ingenuè Mariani Nominis beneuolentiam fassus est, vtpote quam semel in die salutando consuetâ formulâ promereri nunquam procrastinârat: hoc vnum illud fuisse cui salutem suam acceptam ferre debebat, nunquam satis benignissimæ Virginis affectum dilaudaturus cuius Nomen tanti beneficij fontem, gratiarum suarum scatebras tantâ vbertate profundentem, vti ipse expertus fuerat, ita omnibus omnino peccatoribus vnicè volens esse commendatum.

Nierenb. Ioan. Eusebius Nierenbergius in vita S. Ignat. Claudo præsentem disputationem verbis doctissimi ac religiosissimi viri Laurentij de Aponte, qui tomo 2. in lib. Sapientiæ, cap. 14. postquam se verbis S. Anselmi lib. de excellent. Virginis confidentiùs excitasset, *Si*, inquiens, MARIA *propter peccatores, scilicet propter me, meiq; similes facta est Dei Mater, quomodo immanitas peccatorum meorum cogere me poterit, vt eorum veniam diffidẽ?* hæc bono spiritu plenus subiungit: *quare si ipsa omnium Mater specificè tamen peccatorũ, vnde in cælo, ni fallor, non solùm Christifera, sed & Mariania dicemur, nec solùm in fronte signum Tau, sed & MARIÆ circumferemus, vtpote præcipuè saluati ab ea, præciputq; sui.*

Aponte. *Laurentij de Aponte in Mariam fiducia & confidentia.*

MODVS VIGESIMVS SECVNDVS.

Quantus splendor, ac gloria sacro Nomini MARIÆ *accedat, quod vnà cum sanctissimo Nomine* IESV *passim pingatur atque inuocetur, & quis fructus inde existat.*

NEXU adeo singulari Mariani Nominis præstantia, & sacri Nominis IESV gloria coniuncta sunt, vt rapinam quis facere dicendus sit, qui ea vel modico diuortio separet, aut disiungat interuallo: quare Nominis MARIÆ fastigiatam claritatem, non tam similem esse puto Nominis filij augustæ maiestati, quàm eandem. Vtrumque enim, quasi geminas quasdam margaritas intra eandem concham coaluisse certum est, vt mirari iam debeat nemo conchâ apertâ simul ambo esse reperta, idque tantâ colligatione ac nodo, vt vnum ab altero diuelli posse neutiquam videatur, quod miro non minùs, quàm raro naturæ quodam ostento sic statui declarare.

Lapidum duorum mira sympathia. Præter Iberi maris crepidines obambulabat Hispanus homo nescio quid meditans nugarum, cùm in sabulo calcat improuidus lapillum, quem ipse mox, quòd rarior eximiè nigricaret, & cetera non inuenustus appareret sustollit, & ecce sequitur alter sublimem hunc gemellus, à nemine iussus, priorique omnino par, pari se ipse passu librat, impatiens relinqui. Crederes in gemellis animas concordes viuere, ni prudem Philosophia lapides exanimasset. Delectatus homo spectaculo, pergit pluribus explorare, quanto se interuallo vterque sequeretur. Alterum igitur mox prorsum, vorsumque agit, sequitur mox alter: trahit iam sursum, iam deorsum, trahitur & alter: rotat omnem in partem, versatque, rotatur æquè & alter, nec vsquam aut vagante socio socius moratur, aut hærente commouetur, natiui fœderis vterque memor; poterat connubium inter tam vnanimes calculos videri. Igitur vtrumque libens consociat, domique cœpit consulere ingenium homo sagax, ecqua in re vtendos sibi hos lapides putaret. Et aiunt admiranda repetisse. Nam duas vidit pari magnitudine tabulas conformari posse, quarum extima elementis quatuor & viginti æqualiter distinguerentur, gnomonesque singuli in singularum vmbilico defixi manu deinde circumagi, ducique per elementa possent; sicut indices nostri rotari per Ὠρολογία nunc solent. Post vbi gnomonis vtriusque singula lapillis item singulis instrueretur, posse indicem alterum æquabili ductu iam ad primas, mox ad medias, vltimasque litterarum notas deflecti; quod fieri credebat tam silenti, cautaque manu non posse, quin alter etiam index, æmulante studio, per circi sui spatia continuò raperetur, & in earundem litterarum meta quiesceret, ad quam perductus iam alter stetisset. Illectus homo successu, credidit iniri rationem posse, quî colloquia seri, darique responsa per calculos liceret; magno absentibus bono. Visum est ergo segregare loco tabulas, modicoque interuallo alteram sibi, famulo alteram committere, & ab eo quid obseruari, fierique debeat, ostendere. Inde vertere suum herus indicem, perque omnem tabulæ σεφρίδα exigere, dum ex elementis vocabula & porro ex istis orationem integrè componat. Inter hæc famulus, inconniuis oculis, ecquid suo indice futurum sit, obseruare: cùm ecce tibi videt αὐτόματος eum non ambulantem magis, quàm scribentem adeo, loquentemque Dominum. Legit igitur, herique sensa per calculi nutus agnoscit: & Domino mox, haud dispari lepore, respondet. Quid hîc priùs mirêre, φύσιν ϑαυματεργὸν, an clarissimam quamdam, nariuamque ideam stupendi illius nexus ac vinculi quo sanctissima IESV, MARIÆque Nomina vinciuntur ac copulantur, vno per alterum, atque adeo in altero miros quosdam stupendosque effectus operante? quod vt cognitum, perspectumque magis habeamus, recolamus parumper diuinæ Scripturæ celebriora testimonia, quæ vtriusque Nominis huius prædicant, continentque principatum, & sub eadem littera quasi sub concha vnam eandemque mirabimur latere maiestatem. Isaiæ cap. 62.

Nomina IESV & MARIA sympathia in Scripturu variis admittendis.

cap.62. legimus: *Et vocábitur tibi Nomen nouum, quod os Domini nominabit.* Id S.Ioan. Chryſoſt. hom.16. in Ioan. Euſebius lib. demonſt. Euang. c.49. S.Cyril. de Trinit. l.5. de ſanctiſſimo Nomine IESV interpretantur. Richardus de S. Laurentio lib. de laud. Virg. Ioſephus de la Zerda Academia 5. ſect.5. etiam de MARIA intelligunt, cui Nomen nouum de cælo per Angelum allatum eſt, non quod aliæ Mariæ non præceſſerint, ſed quod nouiter, hoc eſt plenâ virtute & poteſtate ornatum, ac velut animatum Virgini conceſſum ſit. Ad hæc Prouerb.18. ſcriptum eſt: *Turris fortiſſima Nomen Domini, ad ipſum currit iuſtus & ſaluabitur.* Hugo Cardinalis Carenſis, Ianſſenius, alijque, de ſanctiſſimo Nomine IESV illud intelligunt; interpretantur verò idem de Virgine melliſluus Bernardus cuius hæc verba ſunt: *Turris fortiſſima Nomen Domina, ad ipſam fugiet peccator, & liberabitur, hac defendit quoſlibet & quantumlibet peccatores.* Eiuſdem ſententiæ fuit & Richardus à S.Laurentio lib.11. de Laudibus Beatæ Virginis, alijque non pauci. Inſuper Canticorum 1. dicitur, *Oleum effuſum Nomen tuum.* quod S.Ambroſius ſerm.1. in pſal.118, S.Bernardus ſerm.15. ſanctiſſimo Nomini IESV adſcribunt; Cardinalis verò Alanus in Cant. Gerſon tractatu in Magnificat, de ſacro Nomine MARIÆ exponere non dubitarunt.

Iure itaque Nomen IESV ſibi Nomen MARIÆ inſolubili nexu adſciſcit, quaſi in tanti facinoris, cuius ſibi à Patre mandata erat executio, adiutorium ſingulare, quod dum fit, tanta vtriuſque Nominis facta eſt coagulatio, vt quidquid in humanam ſalutem à ſanctiſſimo IESV Nomine influit perficiendum, id quoque de ſacro MARIÆ Nomine impluere non dubitetur. Huc refero quod Magiſter Sanctus in גלי רזיא ſcriptum reliquit: Nimirum duo hæc ſanctiſſima Nomina יהושע יהרים pactum quod Deus nobiſcum inijt ſuper reconciliatione generis noſtri confirmare, dum arithmeticâ computandi ratione cum verbo ברית, quod *pactum* ſignificat, mirandum in modum conſentiunt; יהושע namque יהרים dictâ ratione aſcendunt apud Hebræos ad numerum 612. namque 10. ש 300. 6. continent, quæ ſimul faciunt 316; יהרים verò 296. 6. ם, 40. ר, 200. 10. ם, 40. ſignantibus. 316. igitur & 296. ſimul iuncta efficiunt 612. quem numerum reddit quoque ברית, ב enim continet 2. ר, 200. 10. ת 400. Eruitur autem ex Ieremiæ 33.c. vbi pacti huius meminit Vates, ac tandem concludit: *ſi pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo ac terræ non poſui, equidem & ſemen Iacob & Dauid ſerui mei proijciam &c.* Vbi alia verſio habet: *niſi pactum meum eſſet: diem ac noctem leges cælo & terræ non poſuiſſem.* Quamobrem verba ipſa Ieremiæ ita interpretantur: *niſi pactum meum eſſet, id eſt, niſi amore mei* IESV *&* MARIÆ *diem & noctem leges cælo & terræ non poſuiſſem*, id eſt, *mundum minimè creaſſem.* De quo fuſè Petrus Galatinus l.7.c.2.

Iſai.62.2. Chryſoſt. Euſebius. Cyrillus. Richard. la Zerda.

Prou.18.10 Hugo Car. Ianſſenius. Bernard. Richard. Cant.1.2. Bernardus. Alanus. Gerſon.

Galatinus.

Mirificam profectò, ac ſanctam horum Nominum conſpirationem! nexum omnibus admirandum! qui, non minùs hominum animos ſuauiſſimâ quadam voluptate perfundit, quàm ipſismet Nominibus gloriam, laudemque peperit immortalem! Et id quidem vtriuſque naturæ, genioque communi, vti ex ſequentibus patebit, congruenter. A digniore initium ducamus.

Magnetis & ferri conſociatio ſit Nominibus IESV *&* MARIÆ *accommodata.*

Notiſſimum eſt quàm arctam amicitiam Magnes cum ferro colat, vt licet tacerent omnia, ſola ſatis ſuperque experientia clamitaret. Sed quid commune habet magnes cum ferro? equidem ſi ſenſum ſpectes, nulla in eis apparet, niſi fortè coloris ſimilitudo. At qui penitius tantæ conſenſionis cauſas rimati ſunt, plus aliquid deprehendiſſe ſibi viſi ſunt. Nam ex Magnete optimum excoquitur ferrum. Vnde collegerunt eandem in ferro & magnete eſſe naturam, ex qua ſit illud vniendi ſeſe deſiderium. Quod à Chimicis confirmati audio, qui magnetis virtutem ita exaltari & multiplicari (hoc eſt intendi & augeri) poſſe eſſentiâ verè martiâ (ſiue quinta eſſentia ferri) docent, vt decuplo aut centuplo plus poſſit quàm antè, vt author eſt Ioannes Faber medicus Gallus. Quin & Ioannes Agricola Comm. in Poppium teſtatur, factum ſe vidiſſe id tum Hamburgi, vbi exaltatus eſſentiâ verâ martis, vnius libræ magnes, ferrum 25. librarum attraxit ſuſpenſumque detinuit: tum Liburni, vbi magnes vnciarum decem, ferrum nouem librarum ſuſtulit, poſtquam mars illum confortaſſet.

Io. Faber. Agricola.

Sacrorum Nominum IESV *&* MARIÆ *conuentio in exprimendo pacto quod Deus iniit nobiſcum.* Sanctus.

Hæc itaque in rem noſtram accommodo: Magnes Chriſtus Dominus eſt, eiuſque Nomen ſanctiſſimum IESVS: ferrum MARIA, atque eius fortiſſimum vocabulum: Cùm enim ferrum ſiue doloris gladius à Simeone prædictus pertranſiuit animam eius, tota in ferrum commutata eſt, cùm ferreo & pluſquam virili pectore ſub Cruce ſtetit, omni ferro ac chalybe fortior, vnde nil mirum ſi Nomen eius ſimile ferro Eliſæi, vel potius diſcipuli eius, 4.Reg.6. ad Nomen IESV in ligno Crucis expreſſum adnatarit. Quia verò magnetem ferrum hoc martiâ ſuâ eſſentiâ, vt chimicis terminis inſiſtam, confortarit, cùm vt mater filio carnem & ſubſtantiam dederit alendo, nutriendoque proexerit, quis mirandum exiſtimet, filij Nomen per materni Nominis attractionem, ac ſocietatem ratione noſtri acui, ac roborari? Atque hoc eſt, quod Chimici volunt, ſicut magnes addito ferro fortior eſt, ita IESV Nomen ſummum illud quidem, acui tamen ſi MARIÆ Nomen cum eo coniungatur, in confeſſo eſt. Vt autem Nomen ſuum opitulari ſinat Chriſtus, poteſt efficere Chriſti mater, cuius Nomen ſi

4.Reg.6.

Ier.33.24.

nobiſcum vnà clamitet, vocem noſtram reddit filio longè acceptiorem. Non enim odit ille aut erubeſcit, ſed Nomen matris diligit & honorat, per quod videt & Nomen ſuum non minui, ſed augeri.

Nomen Mariæ ſtellæ eſt Solis inſtitia ardoribus temperandis adiuncta.

Inſuper Nomen IESV ſol eſt diuinitatis ſuæ radijs vehementer exardeſcens, quibus omnem vitioſæ propaginis radicem non afflare ſolùm, ſed exurere potens eſt, niſi aliunde factâ temperatione frangatur; præſtare autem id ſolet ſacrum MARIÆ Nomen, quod vel ideo illi adiungitur vt ſtellæ inſtar benigniſſimæ conſociatione ardorem iuſtitiæ illius attemperet, flammaſque moderetur. Denique IESVS ſibi Nomen MARIÆ accingit, vt ab vtroque humani generis ſalus iuxta vtriuſque conditionem promanare noſcatur, dicente B. Petro Damiani ſerm. 2. de Annunt. *Per ipſam, & in ipſa, & de ipſa, & cum ipſa totum hoc*, ſcilicet redemptionis opus, *faciendum decernitur.*

Damiani.

Rectè Nomen IESV & MARIÆ coniunguntur, quia Mater & Filius vnâ ſunt.

Ad MARIAM verò quod attinet, rectè huius Nomen cum Sanctiſſimo IESV Nomine coniunctum legitur, nequit enim à contubernio IESV MARIA deſciſcere, quam Matris Nomen cum filio copulauit: quam cognationem, ſeu vt ſancti Patres loquuntur, identitatem, S. Petrus Damiani ſerm. 2. de Natiuit Virg. ſic extollit: Cùm enim præmiſiſſet *Deum non vno modo creaturæ ineſſe*, hæc deinde addit: *Quarto modo ineſt vni creaturæ, videlicet* MARIÆ *Matri, identitate, quia idem eſt cum illa.* Hîc taceat & contremiſcat omnis creatura, & vix audeat aſpicere tantæ dignitatis immenſitatem. Habitat Deus in Virgine, cum qua naturæ habet identitatem. Tantùm proferas MARIÆ Nomen, & nectere cum filio, vt compar ſitus ſit, inuitaris; ſiquidem ſitus filij mater eſt. Cùm enim MARIA de theſauro diuinitatis euoluitur, ſecum diuinitatis perſonam trahat neceſſe eſt, quam clauſum Nomen inuoluit, & quaſi complicato volumine ſub ijſdem ferme litteris obſignat. vnde neutiquam admirandum, ſi quod intus poſſidet, foris aliquando oſtendat, quod S. Bonauentura cap. 8. Speculi viſus eſt annotaſſe cùm dixit: *quia Dominus nominatiſſimus, ſiue famoſiſſimus famoſiſſimè eſt tecum; ideo tu es famoſiſſima, & nominatiſſima tecum.* Accedit, quod cùm in libro vitæ ei proximè iunctum ſit, atque iſtic in omnem quoque æternitatem eidem coniungetur, licet enim omnes prædeſtinati ſimul ab æterno electi ſint, ſecundùm tamen ordinem rationis, MARIA poſt Chriſtum prima omnium electa fuit, conſentaneum eſſe videatur, vt hîc in terris ab eo quoque non ſeparetur. Poſtremò id tanti Nominis dignitas, notaque amplitudo promeretur, vt ab eius Nomine non ſeiungatur, quo cum tanta neceſſitudine copulatur, atque ex conſequenti honorem illius participet, cuius conſortium tam nobile ac voluntarium eſt adepta. Quare maximo quodam diuinæ bonitatis conſilio factum arbitror, vt duo hæc nobis à Deo Nomina relinquerentur, quæ ſemper aureis notata litteris, ante mentis oculos nobis obuerſarentur, vtrumque nobis etſi diſpari dignitate colendum. Ita vt ſicut illud ſalutis noſtræ pignus eſt, ſic iſtud officij noſtri & conditionis nobis aſſiduum ſit monimentum: iſtud viam indicet, illud metam oſtendat.

Bonauent.

Alia coniunctionis ratio, quia in Libro vitæ coniunguntur.

Addo ſanctiſſima hæc Nomina duo eſſe veluti authentica ſigilla quibus cœleſtium gratiarum indulta non rarò viſa ſunt confirmari. ita ſcribit Iſidorus de Iſolanis in vita Beatæ Veronicæ, cui, dum Thadæa quædam ancipite ægritudine laboraret, pro eiuſdem ſalute deprecanti Beata Virgo MARIA palmulam ab alto demiſit, quæ vitæ longioris à Domino eidem conceſſæ ſignum foret. Erat palmula argentea adinſtar oliuæ arboris vario ornata colore pro muneribus diuerſis menti Thadææ collatis: habebat autem tabulam trunco affixam, cui diuina Nomina inſcripta erant, IESVS, MARIA, velut totidem ad fidem aſſertæ veritatis faciendam inſtrumenta. Atque hîc bilem mihi mouet ridiculum fallacis Matheſios apud Rabbinos noſtros commentum: ſi Luna Ioui coniuncta, inquiunt, ſuper caput ſerpentis collocetur, atque interim ſapientiam à Deo petas, impetrabis. Infelix ſuperſtitio, felix tamen mihi facit omen. Huc ades MARIA quæ Nomine tuo Lunam denotas quod non falſi Iouis, ſed veri Dei IESV ſanctiſſimo Nomini coniunctum, obtrito inferni ſerpentis capite, fauſtum influit: benignum hic fuſæ preces horoſcopum ſortiuntur. Vnde factum olim naſcente Eccleſia religionis noſtræ Antiſtites prudenter ſanxiſſe, teſte Guilielmo Durando lib. rationalis c. 15. vt primo anni die, Calendis ſcilicet Ianuarijs ſacerdotes ſinguli geminam Deo hoſtiam litarent, alteram ad IESV gloriam, alteram ad MARIÆ; licet enim die illâ infanti ſoli Nomen ſuum datum fuerit, non MARIÆ, quæ ſuum aliàs acceptum iam habebat, diuidenda tamen ea non iudicabant, quæ tantâ acceperant communione ſociari. Certè quis ab antiquiſſimis temporibus vniuerſalis Eccleſiæ hac in parte ſenſus, quodúe iudicium fuerit, vel inde liquere arbitror, quod Romani Pontifices non pauci ad vtriuſque Nominis huius ſanctiſſimi inuocationem magnas fuerint Indulgentias elargiti.

SS. Nomina IESV & Mariæ duo authentica ſigilla humanæ ſalutis.

Iſidor. de Iſolanis.

Olim Kalendis Ianuarij Sacerdotes dum Miſſas legebant, vnam ad honorem IESV, alteram ad Mariæ.

Durand.

De Imperatore Iuſtiniano tradunt hiſtorici, cùm menſam illam Hieroſolymis accepiſſet ſuper qua Chriſtus Dominus in monte Sion cum diſcipulis ſupremam cœnam celebrarat, auro, argento, ac gemmis eandem magnificentiâ regiâ liberaliter exornaſſe, atque in templo S. Sophiæ ſeruandam poſuiſſe, expreſſis in medio eius ſanctiſſimis Nominibus, IESV, & MARIÆ. Nihil ſiquidem religioſiſſimus Princeps nouerat dignius quod in ſacra illa tabula ſcriberetur,

Iuſtinianus menſa ſuper qua Chriſtus cœnam celebrauit inſcripſit SS. Nomina IESV & MARIÆ.

Digitized by Google

beretur, nihil quod ſacram menſam magis deceret, quàm par illud ſacratiſſimorum Nominum IESV ac MARIÆ.

Pietum hominum conuentus ſacra Nomina IESV ac Mariæ venerati.

Nec minus feciſſe dicendi ſunt viri doctrinâ ac pietate præſtantes, inter quos eminet religioſa virorum familia, quam B. Franciſcus de Paula olim inſtituit, dum à primis ortus ſui incunabulis, Ordo Minimorum IESV & MARIÆ voluit appellari, vti & feciſſe legitur pia illa Sacerdotum Congregatio, quam in Francia Eminentiſſimus Cardinalis Berullus ad illius Eccleſiæ ſolatium excitauit cùm eam de oratorio IESV & MARIÆ ſtatuit nuncupandam. Eò nempe mentium ſuarum oculos ſapientiſſimi homines intendebant quò Deum optimum maximumque collimaſſe credendum eſt, vt tantò vberiore ſolatio humana infirmitas reſpiraret, quantò frequentiùs duo hæc Nomina vſurparet. Author quoque eſt Nicolaus Orlandinus lib. 3. Hiſtoriæ Societ. Ieſu, Petrum Fabrum, quem primum Ordinis noſtri Patriarcha S. Ignatius ſocium habuit, ſolitum decies auguſtiſſima Nomina IESV & MARIÆ ad horas ſingulas orandi canonicas piè, decenterque compellare vt ad memoriam decem illa ſibi redigeret, & in pſalmis ſpectanda proponeret, quæ tantopere diligebat, primùm Dei gloriam, deinde Sanctorum honorem, tum incrementa luſtorum, poſtea liberationem eorum, qui noxis eſſent implicati mortiferis, ad hæc rei catholicæ progreſſum, mutuam etiam inter Chriſtianos Principes pacem, atque concordiam. Denique leuationem eorum, quos eâ ipsâ horâ vel dolor aliquis perfoderet, vel aduentantis mortis horror inuaderet, vel purgans apud inferos ignis exureret, hæc ſibi Nominum illorum recitatione præſentia, hæc eorundem inuocatione impetrata facilia reddere poſſe confidebat: nec eum ſua ſpes fallere viſa eſt, vt vitæ eius ſeriem expendenti clariſſimè patet. Ac horum quoque Nominum cultum & religionem æſtimaſſe cenſendus eſt Theodoricus Caniſius magni Petri frater, noſtræ quoque Societatis religioſus, dum ſub vitæ finem apoplecticus factus omni memoriæ beneficio exciderat, rerum omnium ac Nominum præterquam horum duorum IESV ac MARIÆ oblitus, quæ identidem magno ſui ſolatio iterabat, quodque magis mirêre, neque vllos alios characteres, ſiue calamo exaratos, ſiue typis nouerat expreſſos, his ſolis exceptis duobus, quæ internoſcere poterat, atque expeditè legebat, vt tota boni ſenis doctrina atque ſcientia ad duo hæc Nomina IESV & MARIÆ legenda, enuntiãdaq; redacta eſſe videretur. Nec rarò quàm id Deo gratũ ſit cęleſtibus prodigijs monſtratũ eſt.

Orlandin.

Petri Fabri primi ſocij S. Ignatij pietas in SS. Nomina IESV & MARIÆ.

Theodorici Caniſij erga eadem SS. Nomina Religio.

SS. Nominũ IESV & MARIÆ inuocatio in certamine, caſtitatis profecta.

Exemplum accipe à recenti authore ſcriptum anno CIↃ.IↃ.LXXXIV. Inda Virgo caſtitatem Deo vouerat, incitata amore Virginis matris. Hæc cùm aliquando contra impudentium vim, neque clamore, neque manibus ſatrobuſtis, ſeſe poſſet defendere, neque aliud vllum præſidium haberet; illud vltimum habuit auxilium, vt IESVS, MARIA, clamitaret. Res mira dictu! vix vocem emiſerat, cùm iam ille de lapide emptus, impurus ſolicitator, quaſi fulmine, humi afflictus iacuit, retrorſum actus; frontem enim in quam caderet non habebat. At illo ſic iacente, virgo domum aduolauit verè victrix, cùm de proſtrato hoſte triumpharet. Refertur in ſtemmate B.V. ad 22. Septemb. Sed parũ atque exile cuipiam videatur ſpectabilem ſic hoſtem vincere, maius verò atque illuſtrius eum qui noſtris oculis ſubducitur, his armis poſſe ſupplãtare. Idem ſentio & ego, atque eandem prorſus lauream hiſce Nominibus appẽdo.

Dæmonum reſponſa impediunt.

Regni Bungenſis in Imperio Iaponico incolæ, ſuperſtitionibus ſuprà quàm credi poteſt addicti ſunt. Magnus inter eos ſagarum ac veneficarum numerus, magnus Bonziorum qui dæmonem certis carminibus vocant, adiurantque. Solenne his omnibus eſt, quoties à dæmone ſciſcitari aliquid volunt, certis verborum formulis illum aduocare, qui in aſtantium aliquem ingreſſus reſponſa dat: ſcitum etiam inter eos quoties Chriſtianus aliquis adeſt, aut non lõgè à domo diſtat, hanc veneficis poteſtatem ademptam eſſe. Accidit igitur præſente iuuene ethnico, vt quodã in loco, à quo Sacerdos noſter nõ procul aberat, per tres integras noctes adiuratus dæmon, nequidquam compareret: indignati ſacrificuli Chriſtiano malè precari, qui in vicinia illa lateret: admirati adoleſcens quòd tantę Chriſtiano homini vires: dubio procul veram eam religionem videri, quam Iaponicorum ſacrorum magiſtri perhorreſcerẽt. Rem tantã experimento probare ſuo vlteriùs ſtatuit, ſemel ad execrãdas cantiones cùm adeſſet: ſubmiſsâ voce ipſe IESV & MARIÆ ſacroſancta Nomina ſubinde inuocat: cùm tota abijt nox, Satanæ miniſtris fruſtra ſudãtibus: ceſſat diuina vſurpare Nomina adoleſcens, ſimulq; domo excedit. Vix ille domo pedẽ extulerat, cùm adeſt repente dæmon. Ea res vt Baptiſmum peteret & voti compos fieret, cauſa fuit. Ita P. Hieron. Mayorica in annalib. Iapon. ad an. CIↃ.IↃC.XXI.

Hieron. Mayorica.

Spectra diabolica fugant.

Subnecto quod Chinenſis regni hiſtoriæ ad annum CIↃ.IↃC.VII. è vicinis recenſent. Chriſtiani cuiuſdam domum ſpectris dæmon grauiter diuexabat, cùm herus conſilij inops humani, ad diuinum conſilium confugit. Omnibus itaque ianuis ſanctiſſima Nomina IESV & MARIÆ inſcribit, quâ inſcriptione domus illa ab omnibus moleſtijs liberata fuit.

Tentationes animi inuocata impediunt.

Ab exterioribus venio ad ea quæ intra hominem agũtur. Conuerterat B. Dominicus peccatricem feminam, Benedictam Nomine, cùm Diabolus ex anima pulſus, corpus inuolat, & poſſidere illud incipit, mox iterum relabente Benedicta in animam redit. Accedit Dominicus & pœnitentem abſoluit, dans pro ſcuto ſanctiſſima Nomina, IESVS & MARIA, quæ

quoties illa pronuntiabat, notabiliter dæmon infirmabatur, ac minùs feminam tentabat. Ità B. Alanus de Rupe in Rosario, vt sanè non sine grandi rationum pondere, ac momento Clemens IV. Rom. Pontifex ad petitionē S. Ludouici Francorū Regis cōcesserit trium annorū Indulgētiam omnibus legētibus seu pronuntiantibus toties quoties hæc verba: *Benedictū sit dulce Nomen Domini nostri Iesu Christi, & gloriosissima Virginis* MARIÆ *matris eius in æternum & vltrà. Amen. Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria.* Ita author fasciculi temporum. Bene itaque verissimeque ab eodem c. 7. pronuntiatū: *duo hæc Nomina* IESVS *&* MARIA, *duæ sunt charitatis fornaces quibus torrentur ac distorquentur dæmones, at mentes piorum expurgantur, deuotio accenditur, caro castigatur, id est, qui carnē sapiunt, & ea quæ spiritus sunt intelligere perhorrescunt.* Annus huius sæculi voluebatur decimus nonus, cùm nautæ aliquot à piratis in mari spoliati ac lembo impositi ad suos dimissi, appulerant ad Insulā de Re; exscendentes itaque iuere de porta ad portam, eleemosynā petentes: duo ex his fortè fortuna ad ædes maximi hæretici appulêre, rogantes obnixè eâ nocte tecto excipi posse. Cùm statim exesse iussi latrones ac fures appellati: eorum alter, IESVS MARIA, inquit, Domine, non sumus tales. Vix ea sanctissima Nomina pronuntiarat, cùm hæreticus irâ percitus, vade ad IESVM MARIAM vt te hospitio excipiant, quia hæc Nomina inuocasti, sub dio cubabis; secus fuisset, te excepissem. Nescientes virum hæreticum esse abierunt, & sub dio ad templi valuas pernoctarunt. Interim ille bene cœnatus cubitum vadit, commodè, vti sperabat, dormiturus, & en manè mortuus reperitur, non in molli lecto decumbens, sed in haram ac lintrem porcorum suorum abreptus, niger totus ac fœculentus. Corpus in mare proiectum fuit, multique à quinque aut sex annis diuinorum Sacramentorū exsortes, cum Deo in gratiam rediuerunt. Ita Io. Perrotteau. tract. de laudibus sanctissimorum Nominum IESV & MARIÆ, in quo & Modū præsentem finio Mariano Nomini de tam splendido ac glorioso comitatu hac velut tesserulâ plurimùm gratulatus.

Alanus de Rupe. *Indulgent. 3. An pronuntiantib. S. Nomen Maria.*

Author fasciculi temporum.

In SS. Nomina IESVS *&* MARIÆ *impietas castigata.*

Perrotteau.

MODVS VIGESIMVSTERTIVS.

Inter omnes sacratæ Virginis Reliquias, nullæ præstabiliores, magisq; veneranda, quàm S. Nomen eius, quod est MARIA.

DOcere nos indies vsus atque experientia videntur, filios, vxores, clientes, à morte A patrum, coniugum, patronorum venari solitos quidpiam; quo illi vel vsi fuerint aliquando, vel certè quod ante ad eos spectasse nouerunt ne quos olim dum viuerent, amauerant, iam vitâ functorum sine sensu obliuiscantur, quod dum fuerint consecuti, tanti id ipsum facere, vt antè quorumuis iacturam subire non abnuant, quàm illo pignore destitui aut priuari. Ita Epicteti lucernam fictilem tribus drachmarum millibus, teste Luciano Syro comparauit non nemo. Pompeius Alexandri chlamydem obtinuit, quâ indutus de Mithridate triumphauit. Vibius Rufus sellam Iulij Cæsaris, in B qua sedere is solitus fuerat, ansam gloriæ suæ putauit. Cùm Mahometes Imperator, teste Marino Barlecio, post mortem Scanderbechi Lyssum intercepisset, vbi corpus eius in templo S. Nicolai humatum erat, Turcæ omni diligentiâ sepulchrum eius inuestigarunt, atque ossa inde diripuerunt, vnoquoque se in bello strenuum eius exemplo futurum arbitrante, si frustulum ossium de collo suspensum circumferret. Ita namq; illi vel vt fructum capere possent suauissimæ recordationis, quam earum rerum possessio alere consueuit, vel certè virtutum ijs expressarum æmulatores facti, imitari possent, quos mnemosyno illo velut præsentes intuerentur. Quod si verò eos in vita altera, ad C quam à nobis commigrarunt, posse aliquid liceat arbitrari, mirum est quanto studio eorum lipsana exosculantes suffragia apud Deum exposcant, spe maximâ fulti, eorum se auxilio non destituendos quorum pignora venerantur. Ita Antonium magnum Pauli Eremitæ palmatam vestem, Athanasium Antonij melotem gestasse accepimus. Ita dum Theodosius Orientis Imperator contra Eugenium tyrannum mouens, Ioannis monachi viri sanctissimi baculum pro hasta, epomidem pro galea induit, Eugenium, quod illi in votis erat, fudit, ac viuum cepit. Certè Reges olim Galliarum in hostes profecturi, minimè se tutos esse credebant, nisi S. Martini chlamyde integerentur.

Vitâ functo in peregrinatione S. Germano Altisiodorensi Episc. B. Pet. Chrysologus sibi cucullum eius, & cilicium, tamquam ingentem D thesaurum vsurpauit: cingulum Antistes alius: pallium alius: duo tunicā: duo sagū diuiserunt. Vt author est Hier. Rubeus in hist. Rauennate.

Chorum claudet Gregorius magnus, qui dum seruari audisset apud Ioannem Abbatem, tunicam S. Ioannis Euangelistæ, magnâ diligentiâ conquisitam, ad se voluit Romam transmitti. l. 2. ep. 3. Omitto sanctorum martyrum, aliorumque exuuias quas omnis retrò antiquitas magnis passim honoribus legitur esse prosecuta: ad Virginem nostram venio, de qua præsens institutus est sermo. Vixit illa quidem nobiscum, communemque aërem hausit, sed non communi ceteris fine decessit, corpore & animâ in cælum translatâ, minimum est quod nobis

Lucianus. *Pompeius Alexandri chlamydem obtinuit.*

Vibius Rufus sellam Cæsaris aere redemit.

Barlecius. *Scanderbechi ossa à Turcis expetita.*

Mnemosynon amici magnificere solemne.

S. Antonius Pauli Eremitæ vestem gestauit.

Theodosius Ioannis monachi baculo vsus, epomidem pro galea induit.

Reges Galliarum S. Martini chlamyde indui soliti.

S. Petrus Chrysologus S. Germani cucullo vsus.

Hieron. Rubeus.

S. Gregorius Magnus tunicam S. Ioannis Euangelistæ expetit.

nobis ad sui memoriam reliquit, si cum alijs conferatur, ita tamen, vt si veri rerum æstimatores esse velimus, necesse habeamus fateri omnes, nobis deesse nihil, quo sanctissimæ Virginis, maximæque matris memoriam nunquam intermittendam fideliter teneamus.

Atque hîc eminere visi præ ceteris, qui Virginis, quas inuenire poterant Reliquias studiosissimè conquisitas magno cultu prosecuti sunt, cuiusmodi fuêre S. Germanus Archiepiscopus Constantinopolitanus, BB. Helena, & Pulcheria Imperatrices, alijque non pauci, quibus nihil exquisitum satis, nihil sat pretiosum videbatur, quo eiusmodi gazæ asseruarentur. Vnde pridem exorta disputatio non leuis ecquæ præ ceteris, quas terra possidet, magnæ Virginis reliquijs, præstantissimæ habendæ sint, quæ istuc nos ducere possint, vt eius nunquam memoriam deponamus? fuitque non varia minùs quàm multiplex opinio reportata; cùm enim soleat amor magnificere quæ possidet secundùm affectum suum, nunc his, nunc illis palmam adiudicauit, quibus fortasse meliore iudicio debuerat esse negata. Quare non absque fundamento ad rationis trutinam non pauci appellarunt. Et permagno quidem hîc æstimari visæ sunt illæ Virginis Reliquiæ, quibus præcipuæ Christiani orbis Ecclesiæ sunt dotatæ, vbi singularibus quoque miraculis signisque solent præfulgere, vt est Toga eius, quam possidet Roma: Indusium, quod tenet Aquisgranum: Capilli, qui seruantur Carnoti, & Oueti: Calceus qui Suessione: Annulus pronubus, qui Perusij: Domus, quæ Laureti: Velum, quod habet Melite: Zona, quæ diu seruata Constantinopoli: Lac, quod Toleti, ac Parisijs magno in honore habetur: Verùm his omnibus præferendum arbitror sanctissimum eius Nomen, idemque dulcissimum, quod est MARIA. Mirabitur fortasse Lector, me Nomen illud inter Reliquias censere & quidem loco primo ac principali; sed fidem mihi tribuat nolim, priusquàm quod à ratione profectum dixi, eiusdem calculis comprobarim.

BB. Helena & Pulcheria Imperatrices S. Mariæ reliquias diligentissimè inquisierunt, & exornarunt.

Quænam inter omnes præstantissimæ Virginis Mariæ reliquiæ?

Ac primò quidem notum omnibus autumem, vniuscuiusque Nomen magnam habere ac peculiarem ad ipsam personam cuius Nomen est, relationem: vtpote eam denotans, repræsentans, atque in memoriam nobis eius essentiam ac proprietates reducens. vnde bene Claudianus Mamertus, *Nomen*, inquit, *dicitur quod rem notam faciat, sitq; velut viua eiusdem imago*. quæ causa est, dum quemquam nosse cominus, ac perspexisse volumus, Nomen eius acturum inquiramus. Ita Iosue 5. cap. Iudicum 13. & aliàs sæpe, Hebræos legimus, dum quemplam humanâ formâ augustiorem obuium haberent, consuesse statim Nomen indagare, quod &, teste Isaia, in Nomine Messiæ vsuenisse Prophetis clarum est, qui dudum antequam is mundo nasceretur, scire illud, nosse-

Probatur Nomen cæteris reliquijs esse præferendū. 1. Ratio.

Claud. Mamert.

Iosue 5. Iudic. 13.

A que laborarunt, probè intelligentes, illam Nominis esse naturam, vt eius cognitione obtentâ porro hominem ad rei à se repræsentatæ notitiam rectissimè deducat, idque certiùs multò, quàm tabella coloribus expicta præstare possit, in qua, vt pulchrè, sciteque elaborata hærere solent non pauci, dum artem potiùs, quàm prototypon meditantur: at Nomen cùm eiusmodi illecebris careat, immediatiùs nos in personæ cognitionem adducit. Vnde iudicare pronum est, quantò Nomen supra Imaginem, vestes, crines, calceos, annulos hominem meliùs exhibet ac repræsentat; tantò quoque præ illis maiore dignum esse veneratione.

Venio ad secundum. B. Petrus Damiani ser- 2. Ratio. B mone de Annunt. sic scribit: *Init Deus de redemptione hominum consilium, & statim de thesauro diuinitatis* MARIÆ *Nomen euoluitur.* Quot verba, tot mysteria. Archiuum Deus habebat in cælis, Angelorum memoriam, cui per multiplices reuelationes admiranda mysteria inscripserat, non est tamen in eo Nomen istud inuentum. Chartophylacium habebat aliud, seu librum grandem, quem in duo cœlorum hemisphæria explicabat, opera huic sua clarissimis stellarum characteribus inscribens. Neque hîc Nomen illud repertum, sed in thesauro diuinitatis latebat, vnde id ipse tunc protulit, quando omnes arculas excusserat, vt pretium inueniret, quo mundum in sequiora collapsum redimeret, ac repararet; tunc Angelum misit ad C Ioachim, vt filiæ ex se nascituræ Nomen MARIÆ imponeret, tum vt omnibus notum fieret non leui omniscientis studio illud esse excogitatum, tum vt intelligerent, telæ instar phrygionicæ ac tapetij pulcherrimè elaborati, multa continere mysteria, nec pauciores sanctitatis notas, quas non aliunde, quàm de cælis hausisset; quod cùm de nullis Reliquijs eius dici queat, tutò eis omnibus quoque antefertur.

Damiani.

Huic iungo tertium. Ratio cultus ac vene- 3. Ratio. rationis sanctarum Reliquiarum hæc princeps est, quod ijs propiùs, sanctus aliquis Dei amicus vsus fuerit, ac velut contactu suo sanctificarit. Quæ si vera, rem totam pulcherrimè perficit, ac concludit; non enim Nomine hoc suo ad dies aliquot, menses, aut annos vsa fuit Virgo sanctissima, sed à primo conceptionis suæ momento, vsque ad felicissimam illam horam quâ D in cælos gloriosè assumpta est, imò in hanc vsque diem, quâ eodem gaudet Nomine in cælis compellari, illud dignissimè vsurpauit. Scribit P. Franciscus Ribera lib. 3. de vita S. Virginis Teresiæ cap. 16. lances, salinum, vestes, ac stragula quibus illa aliquando vsa fuerat suauissimam odoris fragrantiam exhalasse. Nec id eo tempore duntaxat, quo apud illâ hærebant, sed multis etiam post diebus, vt contigit dum soror quædam hanc odoris suauitatem culina percipiens, nec causam sat assequens, tandem sub arca paruum quoddam reperit salinum sa-

Ribera.

lem etiam tùm continens, in quo digitorum B. Matris, dum ad ægram delatum esset, relicta exstabant vestigia, vnde profluuium tantæ fragrantiæ dimanabat. Quid de Nomine sanctissimæ Virginis Deiparæ dicam? quod illa septuaginta duorum annorum spatio præstantissimarum virtutum suarum odoribus imbuit, quo se toties compellari audiuit toties eiusdem substantiam expendit, dum, quæ illud significaret, omnia reapse exprimere, vitamque illi satageret conformare, cuius non tot momenta decurrisse crediderim, quot velut odoratissimis virtutum suffitionibus Nomen illud dixerim ab ea fuisse perunctum.

4. Ratio. Addo & quartum. Veneramur alias Virginis magnæ Reliquias, tanquam partes ad totam eius personam suauissimè concurrentes, vnde cultus, quem deferimus, non immediatè ijs impenditur, cùm nec immediatè supponant pro ea: at nomen MARIA cùm immediatè supponat pro Virgine, eadem cum illa veneratione est adorandũ. Accedit, alias quidem reliquias esse venerandas, sed cum respectu ad Nomen eius, Nomini verò honorẽ exhiberi, tamquã ei quod ipsum significet, quã honoramus.

Adde quod aliæ reliquiæ res quædam sint mortuæ, atque inanimes, hæc autem vox MARIA, vitalis sit & inter vitales actiones computanda, repræsentans integrè atque incorruptè Nomen illud, prout è cælis demissum est, dum à fidelibus vsurpatur.

5. Ratio. Quintò ac postremò. Quos Deus peculiari à nobis obsequio, cultúque vult esse laudatos, eorum finit Nomina post mortem cognita, certaque permanere, adeo vt licet corpora eorum, ceteraque omnia in cineres, ac ventos effera barbarorum crudelitas dispergat, satis esse honori prospectum arbitretur, si Nomen supersit: contrà verò, quos execrandos, ac velut triste aliquod bidental fugiendos decreuit, absque Nomine per ora hominum vagari permittit, quasi indignos, quorum Nomina, quibus colantur, à morte inueniantur, cuius nobis probatissimum testimonium tum in mendico Lazaro, tum in diuite Epulone anonymo S. Lucas felicissimè absoluit. Cùm itaque Matris optimæ honori consultum præ omnibus esse voluerit, quid mirum si Nomen eius tantã curã voluerit conseruari? vt vel in solis noui Testamenti tabulis, quater, supra quinquagies legatur esse expressum, in quo velut præstantissimis maternæ pietatis Reliquijs, ea hîc à nobis colatur in terris, quàm cœlestes beatarum mentium chori cominus venerantur in cælis. Docete id mihi dilucidè visus sanctus Bernardus, *8. Bernard.* dum sermone in Natiuit. Virginis sic scribit: *fœcunda Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra memoriam veneratur, sic nimirum totius boni illic exhibitio, hîc tenuis quædam libatio primitiarum; ibi res, & hîc Nomen:* quasi diceret; voluit Deus cælum cum terra Virginis gloriam diuidere, illud haberet Virginis corpus, hæc eius Nomen; ibi res, hîc Nomen esset: cælum corpore virginali decoraretur, terra eius Nomine lætaretur. Ita Andreas Gelsomini in Thesauro cælesti Marianæ deuotionis cap. 8. O sanctum Nomen! dulce ac mellifluum Nomen! Verum quidem est, nos eo indignos esse, nullamque linguam, quæ exprimat, cor, quod custodiat, in hisce mortalitatis tenebris posse reperiri. Sed tu, ô Virgo! dignos nos effice, linguam perfice, cor emunda, vt dignè semper Nomen tuum pronũtiemus, idque omnes perfectè diligamus. *And. Gelf.*

At vetus paræmia aurem mihi vellicat, dum Reliquijs tutò credi non posse accinit, nisi miracula patrent. Esto. At quis ita hebes sit, & omnis vsqueadeo rationis exsors, qui cogitet, multoque minùs credere ausit, Dei filium matris suæ dilectissimæ summum φιλώνυμον eam singularis gloriæ istius, quæ à Nominis potentia prouenit, exsortem reliquisse? Habet itaque sacrum MARIÆ Nomen, & absque dubio habet vim quandam ac potentiam longè maximam ex eo, quod constituerit Deus, ad illius inuocationem eiusmodi opera facere, quæ vires naturæ excedant, ac magnam vbique habeant admirationem. Actum agete hîc nolo, quare Germanos, Hildephonsos, Bernardos, Bonauẽturas, quos suprà loquentes audiuimus lubens prætereo, vtpote qui Nomine hoc & cœcis visum, & surdis auditum, & claudis gressum, & mutis sermonem redditum constantissimè gloriantur, vt non immeritò *& curationum officina, & pelagus sanitatum* dici haberique possit. Quare si alijs eiusdem Virginis reliquijs, quamuis minoribus exornandis atque honorandis tanti sumptus, expensæque factæ, quantas Oriens simul & Occidens stupore maximo sunt admirati; dum istic Pulcheria Augusta Constantinopoli in Calchoprateio templum vnum in honorem Cincturæ Virginalis, in Blachernis alterum ad honorem Linteaminum, quibus in sepulchro eius corpus inuolutum fuit visendo opere ædificauit: hîc vero Carolus magnus Virginis Indusium capsæ inclusum aureæ in nouo templo Aquisgrani exstructo reposuit; quã nos decet sanctissimum eius Nomen reuerentiã, quóue honore venerari? Magistratus Perusinus Annulo eius pronubo magnificentissimum sacellum dedicauit, lampades perenni flammulã lucentes addidit, sacra procurauit. Constantinopolitanus Clerus festum Zonæ Virginalis instituit pridie Calend. Septemb. Item sexto nonas Iulias festum Togæ eiusdem Virginis procurauit. Sacer ordo Cluniacensis festum Peræ, quã Virgo beata inter peregrinandum vsa fuisse creditur, celebrandum suscepit, & mirabimur festum sacri Nominis MARIÆ varijs in locis celebrari? sed de his infrà latiùs. Quod itaque absque erroris periculo fateri, sine nota prædicare liceat, hoc sit: sacrum Virginis Nomen inter omnes eius

Quantã virtute polleant sacri Nominis Mariæ reliquiæ.

Pulcheria Augusta B. V. reliquias magnificis templis honorat.

Carolus Magnus Virginis indusium Aquisgrani deponit.

Perusini Annulum pronubum seruant.

Constantinopolis festum zonæ, & togæ eiusdem colit.

Ordo Cluniacensis festum Peræ eiusdem instituit.

Reli-

Reliquias principem locum obtinere, nec quidquam hîc posse magnopere desiderari, quod ad constituendam Propositi nostri veritatem requiratur.

MODVS VIGESIMVSQVARTVS.

Quare Christus matrem suam nunquam MARIÆ, *sed mulieris tantùm Nomine compellarit, vti & alter filius eius adoptiuus Ioannes nunquam* MARIAM *vocauit?*

CVm sacrum MARIÆ Nomen res vna sit tum magnitudine præstabilis, tum verò dignitate prima, nullum vt post sanctissimum IESV Nomen mundo melius, nullum pulchrius inueniatur, quærere possit aliquis, cur istud Matris suæ amantissimus filius, nunquam per totam euangelicam historiam vsurpasse legatur, sed communi Nomine mulieris, quoties vsueniebat, eandem compellarit? quod idem est ac si gemina hæc quæstio vnâ disceptatione ponatur; Prima, cur Dei filius perpetuò à Nomenclatione abstinuerit MARIÆ? altera cur Mulierem vocitarit? vtrique, quod ad laudem ac gloriam sacri Nominis bene vertat, breuiter faciemus satis.

Ad priorem igitur quod spectat, ita planè est, nullus in vniuerso Euangelio locus est, quo Christus MARIÆ appellationem Matri dedit, & hoc duplici quidem ex capite fecisse videtur; Primùm, vt personam eius honore debito prosequeretur, quam inter omnes hominum filias peculiari curâ, iudicioque delegerat, ex qua carnem patibilem indueret, atque operis illius summè desiderabilis quod moliebatur, sociam haberet & testem. Ita namque apud Hebræorum populum consuetudinem tulisse legimus, vt quos natura ac ratio obseruandos, colendosque proponeret, Nomine proprio nunquam compellarent, atque ita disertè exprimitur tractatu שלחן ערוך vbi grauissimè prohibetur ne discipuli magistrum proprio Nomine, neque dum viuit, neque post mortem vnquam compellent; adeo Theodidactus ille populus Dei sui præceptiones castissimis institutis præmuniens, legis animam sanam, integramque seruabat. Nec temere illud quidem, esto namque proprij Nominis appellatio comius aliquid, ac nescio quid præcipuæ suauitatis expressius contineat, dum propriâ auditâ Nomenclatione alterius animus delinitur, irrepit tamen, ac quasi progerminat liberiot quædam familiaritas viro omnem reuerentiæ, floremque suffocans, quod in omni gente ac natione, quam ab ingenij, morumque cultura commendatam legimus, hactenus obseruatum inuenimus, vbi neque liberi parentes, neque coniuges maritos, neque serui dominos, neque discipuli magistros Nomine proprio compellant, sed eo, quod obseruantiam augeat, reuerentiam alat, cultum, honoremque conseruet. Patuit id olim in Sara, Abraham Dominum suum vocante; in seruis Naaman Syri, eum patrem appellantibus, in Salomone Bethsabeam non suo illo Nomine compellante, sed quod venerationem natum erat progenuisse. Ita & S. Ignatius Martyr vetuit Epist. 9. ad Antioch. ne vxores viros suos ex Nomine appellare audeant. Cognitum id, si quis alius, habebat Christus, qui cùm nobis in vitæ, morumque ducem ac magistrum datus esset à patre, reapse ostendere voluit, quæ partes liberorum atque officia esse debeant in parentibus honorandis, quare ex occasione matrem allocuturus noluit eam proprio Nomine compellare. Ignatius.

Venio ad alterum prioris membri caput, quo rectè admodum fecisse Christum demonstrem matris Nomen subticendo, non tantùm personæ illius causâ, sed & Nomine ipso id exigenti. Atque huc facere mihi visus est P. Blasius Viegas dum cap. 12. in Apocal. Comm. 2. sect. 1. tradit sacrum MARIÆ Nomen non solùm esse tetragrammaton, sed etiam suo modo ineffabile, vt illud יהוה, non quòd nemo id effari posset (nam & Moyses coram Hebræis, & Pharaone, vti iussus erat, illud effatus est) sed quia religionis causâ, ab eo quasi sacratissimo temere effando abstinebatur, substituto in locum eius, si quando occurreret vel אדני vel אלהים, excipe, cùm in templo Pontifex populo benediceret, Num. 6. & cùm Sanctum sanctorum ingrederetur, Leuitici 16. vnde consequens est idem hoc Nomen, nec temerè, nec facilè, tam Angelis, quàm hominibus esse proferendum; quod Archangelum Gabrielem minimè latuisse dixeris, cùm Virginem his verbis allocutus traditur, *Aue gratia plena*: vt quid Nomen eius quod primus è cælis attulerat, ac parentibus tanto gaudio explicârat, subticuit? cur istud, dicendo, *Aue* MARIA, non expressit? reuerentia vetuit, quâ velut ineffabile ac sanctum efferre formidabat; quod vt omnibus nobis Christus filius eius faceret esse perspectum, datâ operâ ab eius familiari nuncupatione vsque adeo voluit abstinere, vt ne semel id quidem vsurpasse inueniatur. Vnde posteri omnes perspicerent, clareque intelligerent, quantâ illud reuerentiâ tractare, quâ linguâ atque ore pronuntiare debeant, à quo ipsemet Sanctorum omnium Coryphæus tantâ se obseruantiâ continuisset, neque illud alibi quàm in sacris templorum adytis, locisque Deo dicatis vsurpate ausint, quod & ab ore Saluatoris exulauit. In quo Belgarum nostrorum curam ac singularem pietatem laudare satis non possim, qui sacram MARIÆ Nomenclationem, vbi fors inter loquendum incidit, magnâ sollicitudine declinant, eius loco plenas reuerentiæ voces,

Altera ratio, cur Christus Nomine proprio Mariæ voluerit abstinere. Viegas. Num. 6. Leuit. 16.

Prima ratio cur Christus Matrem nunquam appellarit Mariam?

voces, Deiparæ, Dominæ noſtræ, Matris dulciſſimæ, aut Virginis ſanctæ ſubſtituentes.

Atque iſta hactenus ſoluendæ nimirum primæ quæſtioni dicta ſint, cur nimirum Chriſtus Dominus iſto Nomine nunquam vſus fuiſſe legatur. Reſtat altera, quî ſcilicet factum ſit, vt Mulierem, non matrem, aut alio conuenienti Nomine indigitarit? Duabus vicibus, vt ſacer Euangeliſta Ioannes teſtatur, dilectam alloquens genitricem, non alio quàm Mulieris Nomine compellauit: *Quid mihi & tibi*, inquiens, *eſt mulier?* Ioan. 2. Et, *mulier ecce filius tuus.* Ioan. 19. Quod non exiſtimandum eſt à Domino factum ad ſui humiliationem, quod cùm eſſet Deus, naſci voluerit ex muliere, etſi hoc infinitæ ſit humilitatis opus; ſed ad honorandam matrem ſuam, cuius mulieris ille ſe toties filium & cum voluptate nominauit.

Ioan. 2. 4. Ioan 19. 26. *Cur Matrē non alio quā Mulieris Nomine Chriſtus compellarit?*

Pulcherrima illa quoque eſt ratio, quam Diuus Epiphanius affert lib. 3. hæreſi 79. *Quo non putarent aliqui magis eximiam eſſe ſanctam Virginem, Mulierem illam appellauit, veluti prophetans, quæ in terris futura eſſet hæreſis Collyridianorum, quæ* MARIAM *pro Dea culturi erant.* Sic Epiphanius; quaſi diceret Dominus: ô homines, matris meæ admirabilia omnia, ſummaque ſupra naturam contemplati, non illam alius naturæ aut Angelicæ aut etiam diuinæ cenſeatis: Non Angelus, non Deus eſt, mulier quidem naturâ eſt, ſed priuilegio omnem naturam excedente, Mater Dei; eò magis admirabilis, quod in muliere tam incomprehenſibilis ineſt maieſtas: fouere namque errorem illum potuiſſet, tam magna in tantis anguſtijs fortitudo, quam nulli turbines, nulli venti, nullæ diſiecerant tempeſtates: occurrit errori Chriſtus, & Mulierem eam vocans ob ſexus infirmitatem, Deam non eſſe oſtendit.

1. *Ratio.* 2. *Ratio.* Epiphan.

Subnecto tertiam, quæ non minùs honori Nominis MARIÆ velificatur, quàm priores duæ. Quemadmodum enim Chriſtus inter viros primatum obtinet, ac viri Nomen maximè promeretur; ſic MARIA inter mulieres omnes principatum tenens, Mulieris Nomine meritò nuncupatur; primò, cùm ſit feliciſſima illa mulier, de qua olim Pater Geneſis 3. diuinâ feriens ſententiâ ſerpentem, *Inimicitias*, inquit, *ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum*: his namque verbis Deum prædixiſſe MARIAM, communis ſanctorum Patrum ſententia eſt. Hæc enim ſola mulier peperit ſemen, in quo benedicantur omnes gentes terræ, quam præ omnibus mulieribus orbis terrarum Angelus Gabriel & cognata Eliſabeth benedictam inter mulieres prædicarunt. Vocat igitur Mulierem filius appellatione & titulo omnium honorificentiſſimo, & huic ſoli mulieri conueniente, hæc enim ſola mulier ſeminis benedicti, ceteræ omnes mulieres, niſi per ſemē huius mulieris benedicantur, ſunt maledictæ.

3. *Ratio.* Gen. 3. 15.

Appellatio itaque mulieris, omnium maximè iuxta promiſſionem honorifica, & huic ſoli mulieri competens eſt, primò, quòd in Crucis patibulo pendens Dominus, priuſquam animam exhalaret ſumma quadam στοργῇ, & affectu erga matrem accenſus, quam dulciſſimo atque vnico orbari ſolatio mœſtus videbat, non alio quàm Mulieris Nomine Ioanni commendauit, *Mulier*, inquiens, *ecce filius tuus*, mulierem, non matrem dixit, vt dignitori appellatione diſcedens honoraret, quaſi diceret: commendo tibi hanc mulierem, quæ præ omnibus ex toto humano genere ad hoc electa, & inter omnes mulieres benedicta eſt, vt ſit mulier, id eſt, mater ſeminis contriturî caput ſerpentis; *quâ appellatione*, inquit heterodoxus Georgius Maior, *haud perperam nobis* MARIAM *commendans, matrem præ omnibus mulieribus exornans coronauit; abſit enim vt quis cogitet in hoc agone nouiſſimo filium Dei, quaſi per contemptum, matrem ſuam, mulierem appellaſſe.* Ita ille, quod iure mirandum, ſed magna vis veritatis eſt.

Quarta appellatio Mulieris maximè honorifica. 1. *Cauſa.* Ioan. 19. 26. Georg. Maior.

Secundò, quod ipſa, teſte S. Bernardo, rara ſit illa Mulier, à laude fortitudinis commendata, ad quam regum ſapientiſſimus Salomon tot annis antè calidiſſimis votis anhelârat.

2. *Cauſa.* Bernardus.

Tertiò, quod & gentium Doctor Paulus filij Dei matrem non niſi mulierem vocet, ex qua illum eſſe factum, legiſque ſubiectum eſſe dicit, vt eos qui ſub lege erant redimeret. Si enim à muliere peccati omnis initium & quaſi malorum ſcaturigo defluxit, cur non mulier quoque dicatur, per quam gratia, & ſalutis æternæ principium, certum velut antidotum ægris, adeoque perditis mortalibus eſt donatum.

3. *Cauſa.*

Neque hîc apoſtatæ Lutheri hæreſcommata nobis curanda, quæ pro farfari foliis virtus omnis, ratioque damnauit, quibus mulierem pro ea, quæ corrupta eſt, virumque paſſa, vſurpari tantùm mentitur; ex vſu namque Scripturæ communique Doctorum ſenſu, mulieris Nomen commune ſexus vocabulum eſt, neque minùs ad virginem, quàm ad nuptam pertinere inuenitur. Probat id ſanctus Auguſtinus lib. de fide contra Manichæos c. 22. tum ex teſtimonio Moyſis, tum ex hebraicæ linguæ proprietate: Probat & Origenes hom. 8. in Leuit. ex vulgari vſu loquendi, & ſic ratiocinatur: *ſi rectè dicitur vir ille pro ſola temporis ætate, qui nullius admixtionem feminæ nouerit, quomodo non eadem conſequentia etiam virgo quæ intemerata permanſit, pro ſola ætatis maturitate Mulier nominetur?* Tertullianus quoque lib. de velandis Virginibus idem clariſſimè docet, mulieris ſcilicet Nomen ita in Scripturis accipi, vt etiam ijs competat feminis, quæ viros paſſæ non ſunt, & ad ſexum ipſum, non autem ad gradum ſexus pertinere, quo Nomine etiam virgines cenſeantur: quod cùm Angelus Gabriel ſciret, mulierē nimirum dici pro Virgine, MARIAM, quamuis

S. Auguſt. Origen. Tertull.

Digitized by Google

quamuis Virginem inter mulieres benedictam
1.Gaudent. salutauit: & hoc est quod S.Gaudentius tract. 2. de lect. Euang. docuit, MARIAM à Christo vocari *Mulierem veritate sexus, non detrimento integritatis, quoniam diuino partu sic cœperit esse mater, vt Virgo sacratior permaneret.* Magna profectò gloria Virginis eo Nomine celebrari, ex quo velut vberrimo quodam fonte, tot tantique laudum riuuli perenni scaturigine profluxerunt.

4.Causa. Quartam denique ac postremam causam subnecto, quam & tribus prioribus anteferri patiar non inuitus. Mulierem vocauit, vt eam secundo Adamo adiutorium simile à Deo datam prædicaret, quam & in mysterio Incarnationis adiutricem, & in opere Redemptionis habuit adlaborantem. Volebat siquidem matrem suam appellare mulierem, quo se filium hominis antè vocarat, videlicet cum articulo, vt sicut se ostendebat secundum Adam, ita & eam ostenderet alteram esse Euam, hoc est, matrem viuentium, eam nimirum mulierem quæ damna prioris resarciret.

3.Ratio Auctoris. Et meo quidem abundare sensu si liceat, mulierem primùm vocauit Christus matrem, tum quando eius rogatu initium signorum fecit, tum quando pendens in Cruce miraculis finem facturus erat, vt ostenderet miraculorum maximum, quod est salus humani generis ex ista muliere cœpisse, in eademque fuisse consummatum, cùm teste S. Germano Patriarcha
S.German. serm. de Zona: *Nullus sit qui saluus fiat, vel cui misereatur gratia nisi per ipsam*, quæ est *redemptio captiuorum & omnium salus, vniuersi terrarum orbis reconciliatrix*, vt loquitur S Ephrem. *Per quam, cum qua, & in qua tantùm restauratio Angelorum, & redemptio hominum decernitur. vt sicut sine Deo nihil factum est, ita sine illa nihil sit refectum*, vt ait B. Petrus Damiani serm. de Annunt.
Ephrem. Damiani. Quo proinde illa Christi diuinitatis plena responsio, an interrogatio, *Quid tibi, & mihi est mulier?* peregrinâ haudquaquam explicatione efferri fortasse sic queat: *quid tibi, & mihi in reparanda hominum salute non commune, ô mulier!* quasi admirantis & ad voluntatem tantæ matris, sponte inclinantis Dei-hominis exprimat affectum, qui proinde facere nihil decreuisset priusquam illa, tardas horarum moras præcoci obsequio ad vsum miraculi inclinaret. Iterum verò iam peracturus in Cruce operum extremum, quid aliud voluit suprema illa velut contestantis voce, *Mulier ecce filius tuus*, quàm vt in figura eius quem diligebat, vniuersum hominum genus matri in terris commendaret? vt proinde quàm rectissimè sensisse mihi visus sit
Canisius. Petrus Canisius lib. 4. de Deipara cap. 26. dum præcipuum Marianæ laudis & priuilegij esse voluerit, nunquàm à filio nisi vocabulo Mulieris fuisse appellatam.

Respondetur obiectioni. At dulcius, inquies, fuisset matris Nomen;

A sed minùs id pro tempore expediebat, semper enim ante se diuinam habebat originem, quam hominibus, apud eos degens explicatissimam esse volebat, quâ demum cognitâ, & satis stabilitâ non poterat matris dignitas ignorari: vnde quoque factum, vt in negotijs Patris cœlestis pertractandis, nunquam MARIAM matrem videatur agnouisse, significans se operari miracula vt Deum, qui ἀμήτωρ est. Intellexerat id S. Augustinus tract. 8. in Ioan. cùm S.August.
dixit: *non agnoscit viscera humana operaturus facta diuina; sic vtique potentiam suam discernens cùm non ex natura, quam à Virgine acceperat, sed à potentia diuinitatis miracula patraret.* Atque ita sentiunt S. Gregorius l. 8. reg. c. 42. S. Gaudentius tract. 9. S. Gregor.
B Euthymius, &c. Non itaque propter Virginem id factum est, sed propter ceteros, vt intelligere possent omnes, eum in miraculis designandis nequaquam carnis aut sanguinis affectu trahi, sed Patris cœlestis honore atque imperio duci.

Rectè, dicet quispiam, neque à verisimilitudine abhorrens pronunciatum; sed cur inter extremos diræ mortis cruciatus dum sublimis in Cruce pendet, mulierem, non matrem vocat? neque enim vtrobique eædem rationes vigent. Respondet Nicolaus Lyranus factum id esse, ne blandâ matris appellatione viscera materna nimiùm commouerentur, quod is ex S. Ioanne Chrysost. hauserat, qui homil. 84. in Lyranus.
Ioan. *O bone Iesu*, inquit, *quid matrem tuam erubuisti? quæ te tam diligenter nutriuit, veuerenter tractauit, dulciter lactauit, tam durè loquenti, mulier ecce filius tuus? sed ideo factum esse arbitror ne materno Nomine matri dolorem amplius excitares.* Chrysost.
C Quod & Baptista Mantuanus lib. 3. Parthen. Mantuan.
his metris expressit:

Talibus admonuit Matrem sine Nomine Matris,
Ne materna pium lacerarent viscera Nomen.

Et meritò: de ipso enim prædixerat Isaias cap. Isaiæ 42. 3.
42. *Arundinem quassatam non confringet.* Erat autem tunc temporis mater Christi arundinis instar, quam grauissimorum dolorum procellæ quatiebant, quare ampliùs affligenda non erat, quod indubiè factum fuisset, si eo tempore tristissimo, quo filium, cum non filio mutare
D cogebatur, matris Nomine à filio compellata fuisset. Atque hinc Ludouicus Granatensis in Granatens.
med. vitæ Christi ita eum matri loquentem introducit. *O quibus te verbis tempore separationis alloquar! si te appellauero matrem tempore quo perdis filium, viscera tua voce hac audità dissecabuntur. si te non appellauero, & tam longum iter ingressurus licentiam à te non petiero, nouus dolor aliis doloribus accedet. Ergo non matrem sed mulierem te appellabo. In hunc modum cùm Noëmi reuerteretur in terram suam Bethlehem, orbata viro & filijs; & mulieres obuiæ dicerent: hæc est illa Noëmi, Respondit illa, ne vocetis me Noëmi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, id est, amaram, quia amaritudine valde repleuit*

Iterum alteri, cur saltem moriès, quod decere videbatur, matrem, & non mulierem appellaris. Responsio 1.

me

me Omnipotens. Ita omnino dictatam fuisse Deiparam existimo, si tunc cùm erbarctur filio, iam antè orbata viro, Nomen matris audiuisset.

Altera responsio. Ad hæc qui à materno Nomine abstinuit, ne Matri dolorem augeret, ab eodem continere se voluit, ne illo potissimùm tempore quo vitam omnis exortem solatij finire decreuerat, quidquam sibi leuaminis indulgeret, quod indubiè assumpto per labia sua suauissimo MARIÆ Nomine affluenter sensisset. Patrem iam negasse omnia paternæ benevolentiæ signa persenserat, idque verbis testatum fecerat, dicens: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me!* Ipse quoque myrrhatum vinum, quod in diræ mortis leuamentum propinari solitum erat, reiecerat, vtrumque autem à dulcissimo MARIÆ Nomine compensari posse notarat, quare ne qui alia generosè solatia reiecerat, summum, maximumque admitteret, diligenter cauit. Aceti ac fellis amaritudine gustatum suum, qui ea in parte oris habitat, quâ esculentis & poculentis iter natura patefecit, languere iam senserat, noluit Mariani Nominis dulcedine eundem reuocare, sed expiandæ gulæ nostræ in eodem tormento permanere: horrendis in Deum conuitijs aures personabant, noluit Marianæ Nomenclaturæ harmoniâ, vel Angelorum canticis modulatione molestiam profligare, Cor acerrimâ tristitiâ clausum artem præficam ei facere cœperat, dum hominum perditionem fugamque discipulorum expenderet, noluit vel vná MARIÆ Nomenclatione, quam cordis iubilum grauissimi Patres appellant, mitillum subleuare. Sciebat enim & perspicuè cognoscebat, quod postea sapientissimus Idiota expressit, Nomen hoc reficere lassos, fessos recreare, animumque hominis dissolutum, varieque dissipatum colligere: sed omni hac quantacunque consolatione se lubentissimè fraudauit.

Idiota.

Tertia responsio. Vigerius. Tertiò, Marcus Vigerius S.R.E. Cardinalis in decachordo suo Christiano, Chorda 7. *Sentiat*, inquit, *quilibet vt lubet, ego existimo sapientissimum* IESVM *pro pietatis officio* MARIAM *non matrem, sed mulierem appellasse, ne daret crucifixoribus ansam, durius aliquid contra illam aggrediendi.* Ita ille.

Quarta responsio. Gotfredus. Quartò, non pauci Mulierem dictam ideo opinantur, ne non verè mater quibusdam putaretur, cùm non defuturi erant, teste Gotfredo l.7.q.6. qui Virginem non propriè peperisse docturi essent, Christumque cum Manichæis, vt habet S. Augustin. lib. de hæres. c.51. & lib.1. contra Iulian. phantasma crediturj; vel certè cum Valentinianis nihil ex ea corporis assumpsisse, vt tradit Bernardus Lutzenburgicus in catalogo hæreticorum, sed cælo delapsum, per eam, velut laticem per fistulam, transiuisse.

S. Augusti. Bern. Lutz.

Quinta responsio. Denique vel ideo vocitatam à filio mulierem suspicêre, quia mirâ fœcunditatis prærogatiuâ dotatam nouerat, licet enim carnaliter vnum tantum filium genuerit, in eo tamen spiritualiter facta est mater magnæ multitudinis filiorum quorum primogenitus est Christus; secundus autem idemque adoptiuus, Ioannes, qui quod à primogenito ac naturali filio factum nouerat, ac litteris consignarat, ipse vestigijs eius insistés proximè est imitatus, nusquam totius Euangelij sui decursu eam MARIÆ, sed modò matris, modò matris IESV nomenclaturâ compellando, tum propter eximium quendam ac plenum reuerentiæ, obseruantiæque affectum, quo erga sanctissimam Virginem ferebatur, quam non tantùm *in sua*, sed & cordis sui intima penetralia receptam, vt matrem, vt Dominam, vt Reginam venerabatur: tum verò quia tota Euangelistæ, vti & aliorum, intentio ad Christum potissimùm ferebatur Dei filium declarandum ac legis nouæ sacramenta in animos hominum feliciter inuehenda, quibus nihil opus tecensito MARIÆ Nomine esse iudicabant. Quod & alijs non semel vsuenisse compertum est, Euangelistarum quidem nonnulli, quod ad historiam attinet, MARIÆ matris, Virginisque Nomen intulerunt: Lucas tamen in Actis Apostolorum, quibus præsertim euangelici labores habitæque passim ad populum conciones ipsis penè verbis exprimuntur, ita Virginem præterijt, vt semel duntaxat & obiter quidem eam nominarit. Nihilque magis actum in Epistolis fuit, in quibus vel de industria cautum videtur, tametsi cùm sæpissimè de Christo dictum esse oportuit, ex occasione saltem, Virginis quoque Nomen incidere potuisset ac debuisset. Et hoc maximoperè quis in Paulo miretur, per eam scriptionis abundantiam, quâ Christi ac IESV Nomen quadringenties & amplius vsurpauit, neque tamen in appellationem Virginis, vel verbo effluxit, vt vel hinc colligere liceat alienum fuisse ab instituto tam Ioannis, quàm Pauli, aliorumque, quibus Christi diuinitatem hominibus inculcare propositum erat, Nomen MARIÆ celebrare, quod in illis initijs pro Ecclesia fundanda magis è re esse existimarent, Crucifixi causam & resurgentis gloriam immittere, vnde salus humani generis vnicè penderet, quibus stabilitis, ac probè firmatis, quantopere huic Nomini eiusque cultui, honorique studuerint, certius est, quàm vt fidem recentem requirat: nos tamen ne vel nouitio Lectori hac in parte defuisse fortasse videamur, Modo sequenti aperiemus.

MODVS VIGESIMVSQVINTVS.

Quàm fuerit olim notabilis, adultâ iam Christi prædicatione, Nominis MARIÆ *in Ecclesiam ingressus.*

EXpensis, atque optimo iure admissis, quæ Modo superiore non tam ad excusandum, quàm

quàm fortè explicandum Euangeliſtam allata ſunt, dum auguſtiſſimum Virginis Nomen primis illis initijs præterijt, ac non niſi per tranſennam de ea ſcribere viſus eſt, æqui ratio poſtulat, vt quid ſubſecutis temporibus actum ſit, quáue celebritate deinceps Nomen iſtud tum publicè, tum priuatim pro dignitate ceteri extulerint, aperiamus.

Apoſtolorũ feruor ac pietas in Nomine Mariæ celebrando.

Ac primò quidem pleroſque Apoſtolorum inuectâ iam in Prouincias Chriſti religione, Nomini quoque Deiparæ ac cultui eiuſdem præcipuè intendiſſe, tam certum eſt, vt de eo qui dubitet, iure dubitari poſſit, an amet. Sanè

S. Andreas.

S. Andreas inter primos Apoſtolus, ex ipſa iam cruce orbi penè toti conſpicuus, mortiſque proximus, ita Chriſtum, vnaque Virginem B prædicauit, vt alterum ab altero minimè putaret eſſe ſeiungendum, ac velut in vtriuſque nuncupatione ſacratius fidei myſterium indiuiſum ineſſet, vtriuſque ſignificatione Apoſtolicam confeſſionem firmarit, quemadmodum ex actis quæ Presbyteri Achaiæ concinnarunt, luce clariùs deuonſtratur.

2. S. Bartholomæi.

Andreæ ſubiungo ex eodem Collegio Bartholomæum, qui poſt multas ac varias prouincias Euangelij luce perfuſas, Albani tandem, quæ minoris Armeniæ metropolis eſt, paſſus, in cœleſtem & ipſe lucem transfuſus eſt. Is cùm aduentum Chriſti iuxta Matthæi Euangelium gentibus prædicaſſet, nihil habuiſſe antiquius viſus eſt, quàm ſacrum quoque MARIÆ No- C men, ac virtutum eius nobiliſſimas prærogatiuas prædicationi ſuæ intexere, nec duntaxat Virginitatem in matre, ſed quod ipſa prima Virginitatis anteſignana eſſet altiùs commendare. Vtinam Theologica illa diuini huius

Dion. Areopag.

Apoſtoli haberemus opuſcula, de quibus Dionyſius Areopagita, alijque commemorant, ijſque temporis iniuria peperciſſet, haberemus vtique plurima, quibus ſanctiſſimi viri in MARIAM ſtudia ac voluntatem oppidò teſtaremur. In Romanorum autem hiſtorijs expreſſum inuenimus, vt eorum Nomina quos eximio honore vellent decorare, Saliari carmine canenda decernerent. Ita Germanico mortuo hic

Tacitus.

honos inter alios tributus, auctore Tacito l. 2. Et M. quoque Antoninus Philoſophus mortuo D filio Vero, iuſſit vt Nomen eius Saliari carmini

Capitolin.

inſereretur, teſte Capitolino. Quod iam olim Romæ inſtitutum: vt ex ijs conſtat, quæ de Mamurio Veturio, & Lucia Volumnia ſcribunt

Varro. Ouidius. Feſtus. Plutarch.

Varro, Ouidius, Feſtus, Plutarchus, & alij. Et hunc ritum Catholica Eccleſia ad pium vſum traduxiſſe videtur, vt Nomina, fide ac meritis excellentium tam virorum quàm mulierum ſacris diptychis inſerta inter hymnodias recitarentur. Patet in Apoſtolo Iacobo, qui nullius,

Nomen Mariæ Liturgiis ab Apoſtolis inſertum.

poſt Chriſtum, dignius MARIÆ Nomine arbitratus, illud in liturgia ſua, quam ſexta Synodus generalis ſub Iuſtiniano agnitam laudauit, in hunc modum expreſſit: *Commemorationem agamus ſanctiſſimæ, immaculatæ, glorioſiſſimæ, benedictæ Domine noſtræ Matris Dei, & ſemper Virginis* MARIÆ. Vbi notandum eam liturgiam adhuc in terris degente Virgine concinnatam fuiſſe; nam ſi S. Iacobus quadrageſimo ſecũdo Chriſti anno, vti multorum tenet opinio, Hieroſolymis Herodiano gladio percuſſus prædicandi ſimul ac viuendi vitam fecit, debuit indubiè ante Virginis mortem fuiſſe conſcripta, vtpote quæ Chriſti anno quinquageſimo octauo, poſtquam ſeptuaginta duobus annis ex veriore ſententia, vixiſſet, in cœlos aſſumpta creditur.

S. Petrus angelicam Salutationi addito S. Mariæ Nomine Eccleſia recitandam dedit.

Venio ad Petrum Apoſtolorũ Coryphæum, qui ſicuti diuinitus iniectâ mente, & celsâ quadam animi conſtantiâ Chriſtum Dei filium viuentis profeſſus eſt, ita & Virginis matris auguſtum Nomen arrepto ſalutationis Angelicæ præconio, quod nihil eo ſanctius efferre poſſet, non ipſe ſacrauit modò, ſed liturgicis ſacramentis inauguratum, vniuerſo orbi Chriſtiano, præcipuo quodam ſanctitatis cultu propoſuit adorandum. Eodem refero ſymbolicam illam Senatus Apoſtolici formulam: *Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex* MARIA *Virgine.* Hoc certum, Syros, Apoſtolorum primos diſcipulos in Sacro Sacrorum, quam Miſſam dicimus, ſalutationem Gabrielis adhibentes hac formâ expreſſiſſe: *Pax tibi* MARIA *gratia plena, Dominus noſter tecum, benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus, qui eſt in vtero tuo Ieſus Chriſtus. Sancta* MARIA *mater Dei, ora pro nobis, inquam, peccatoribus Amen.* Ex quibus fontibus ſuarum Liturgiarum hortos Baſilius, Chryſoſtomus, *Baſilius.* Gregorius, Ambroſius, ceterique irrigarunt, *Chryſoſt.* dum MARIÆ ſanctiſſimum Nomen tertio *Gregor.* quoque verbo compellant, nominant, laudant, *Ambroſ.* vſurpant. Et Chryſoſtomus quidem frequen- *Chryſoſt.* tem admodum & honorificam mentionem in ſua liturgia his verbis facit: *ſanctiſſima, incontaminata, ſuper omnes benedicta ac glorioſa Domina noſtra, Deipara & ſemper Virginis* MARIÆ *memoriam agentes, nos ipſos & omnem vitam noſtram Chriſto Deo noſtro commendemus.*

Horũ Canonicis S. Mariæ Nomen inſertum.

Ad horas autem Canonicas Græcorum quod attinet, quibus præter Liturgiam vtuntur, ita in præparatione, quam perceptioni ſanctiſſimi ſacramenti præmittunt, concinere ſolent: *O* MARIA *mater Dei, venerabile ac ſanctum tabernaculum boni odoris, fac me precibus tuis vas electionis & participem ſanctificationis eius, quem genuiſti.*

Petri Gnaphæi Patriarchæ Antiochen. in S. Mariæ Nomẽ pitas.

Atque ita ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus hæc Nominis mariani profecta religio, ac veluti per manus tradita diu in Eccleſia obtinuit priuſquam certis legibus publicaretur, donec Petrus Gnaphæus antiquæ & percelebris Eccleſiæ Antiochenæ Archiepiſcopus ſiue Patriarcha inter ea quæ Eccleſiæ Catholicæ commodiſſima inſtituit, hoc fuit quod in omni

precatione diuinum MARIÆ Nomen inuocaretur. Scio virum hunc in alijs non optimè se gessisse, quod à me nolim excusatum; interim tamen quod laude dignum, non censeo prætereundum; hic itaque animaduertens longè, lateque serpere, ac plurimorum animos pestilens Nestorij virus infecisse, ita vt tantâ hac lue etiam Monachi non pauci attaminarentur, in suo Episcopatu præcepit sacrum MARIÆ Nomen ab omnibus inter precandum inuocari. Quo facto non ipse primus huius inuocationis factus est author, sed potiùs acceptæ traditionis in sua Ecclesia Antiochena confirmator: eodem modo quo ante Concilium Constantinopolitanum III. & Toletanum VIII. Sanctorum inuocatio antè recepta, nouâ eiusdem Synodi lege sancita, vel si mauis, renouata fuit. Atque hinc factum, veteres post huiusmodi legem in Ecclesia, tum Orientali, tum Occidentali publicatam studiosiùs eo in opere versatos fuisse, vt quoties vel ad aram sacerdos faceret, vel publicis precibus cũ Clero populus incumberet, sanctissimũ MARIÆ Nomen inuocaret. Vnde luce meridiana clariùs constare arbitror ab ipsis fidei nascẽtis exordijs ac deinceps, cum Christi Nomine, Nomen quoque MARIÆ in Ecclesiam fuisse introductum, idque non nudâ duntaxat vocis appellatione, sed mysteriorum fidei perneceſſariâ explicatione. Quomodo enim Apostolici prædicatores, mulieris istius quæ pedes Christi, lachrymis abluit, atque vnguento delibutos capillis extersit memoriam extulissent, iuxta Christi vaticinium, *vbicumque prædicatum fuerit Euangelium istud in vniuerso mundo, & quod fecit hæc, narrabitur in memoriam eius*, Matth. 26. & Virginis Nomen, quæ virtute Altissimi obumbrata progenuit Dei filium mundi Saluatorem obliuione præteriisse? credat Maranus Apella, non ego. Dederint fortasse tempori, ac primis initijs aliquid, vt diuinam in Christo naturam antè hominum mentibus inculcarent, quàm de humana sermones inferrent. Verùm illâ vtcumque explicatâ ac creditâ, nihil oberat, quo minus diuinæ huius mulieris Nomen, quæ saluâ Virginitate Deum hominem genuerat, omni honore atque obseruantiâ mortalibus aperirent, vti fecisse eos hactenus demonstratum est, non minoribus id studijs vniuerso populo comprobante, quàm omni quâ poterat industriâ promouente. Nescio enim quid blandi toris, ac vitæ à Nomine MARIÆ in corda hominum defluere soleat, quo diuinam illam sementem, quam animo de Christi diuinitate exceperint crescere sentiant, atque in tempestiuam quandam maturitatem educi, vt iam nemo miretur & Nomen hoc statim à principio sacro Canoni Missæ appositum & Salutationi Angelicæ intextũ fuisse, quod Syri ab Apostolis primùm instituti, fecerunt, vt suprà dictum est. Magnum Nomen & dignissimum planè, quod veri omnes, neque degeneres Ecclesiæ filij frequentet inuocent, atque omni quo fieri potest, honore prosequantur. Quod vt tanto maiore lubentiâ, atque operæ suæ compendio præstent Christiani, factâ noxarum à Romanis Pontificibus, non semel propositâ veniâ eodem sunt inuitati. Itaque Vrbanus IV. dierum trium indulgentiam dedit, quoties Nomen MARIÆ inter recitandum Rosarium pronuntiaretur. Pius V. inuocantibus idem Nomen septem dierum veniam indulsit. Ioannes autem XXII. sexaginta dialì indulgentia eandem Religionem est prosecutus. Beatos nos, si quod tanto cum fructu, quæstuque offertur, linguâ & moribus teneamus.

Romanorum Pontificum liberalitas erga pronuntiantes S. Nomen Mariæ.

MODVS VIGESIMVSSEXTVS.

An Nomen suum MARIA *nonnunquam scripto commiserit? Vbi, ac quibus de caussis id factum? cuius occasione vetus de Virginis Deiparæ Epistolis expensa Traditio est.*

EXarandi Nominis non vna via ac ratio inuenitur, & iusta quidem illa ac sana, tum ad eiusdem memoriam apud exteros custodiendam, tum verò ad fidem verbis, factisque inter homines humano modo adferendam. Ac primò quidem ad Virginem nostram quod attinet, occurrunt Tabulæ illæ Romanorum censuales, in quibus sub Præside Syriæ Cyrino sacrum MARIÆ Nomen descriptum fuit, de quo ita Septimius Tertullianus lib. aduersus Iudæos c. 9. *Fuit de Patria Bethlehem, de domo Dauid, sicut apud Romanos in censu descripta est* MARIA, *ex qua nascitur Christus.* Asseruatum verò idem Nomen istic fuisse, idem author testatur lib. 4. aduers. Marcion. c. 7. dum inquit, *Censum Augusti, vt testem fidelissimum Dominicæ nativitatis Romana Archiua custodiunt.* Neque enim, quod aliquis fortasse opinetur, sola virorum describebantur in professione Nomina, sed etiam feminarum, quod clarè ex eis verbis Lucæ conuincitur: *ascendit autem Ioseph vt profiteretur cum* MARIA *desponsata sibi vxore pregnante*, quod opus neutiquam fuisset, si viri soli Nomina sua dare coacti fuissent, vti fusiùs id Nicolaus Lyranus in cap. 2. Lucæ prosequitur. Et iuuat ipsum descriptionis vocabulum, græcè Ἀπογραφὴ, quod à verbo Ἀπογράφεσθαι, descendit, & non solùm censeri, hoc est, iuxta facultates æstimari, ac multò minùs censum pensitare significat, quo modo Erasmus vertit; sed præcipuè Nomen dare & profiteri. quod Marcion satis olim concoquere non valens, erasos illos ex S. Lucæ euangelio census optabat, molestum scilicet illi, quod nobis honorificum, ac Virgini gloriosum erat, MARIAM à Iudæa Nomen suum authenticis scriptis consignasse, atque inde in

Matth. 26. 13.

Tertull.

Nomen Maria apud Romanos in censu descriptum.

Lyranus.

Erasmus. Marcion.

Europam

Europam illud miſiſſe, vbi Romanis Archiuis ad gentium maximarum ſolatium conſeruaretur. Infantiam necdum attigerat IESVS, & mater eius MARIA vt pretioſiſſimas ſui reliquias, ſacroſanctum Nomen gentibus legabat.

Sententia Chriſtophori à Caſtro, Mariam nihil in ſcriptis reliquiſſe.

Ab hoc venio ad ſcripta alia, ſub quibus codicilli, epiſtolæ, tabellæ comprehenduntur, & de his quidem eximius è Societate noſtra Theologus Chriſtophorus à Caſtro Roſeti Mariani cap.84. fuſiùs diſputans, aſſerere non dubitauit, eam hîc, ſicut in ceteris filium ſuum imitatam, nihil in ſcriptis reliquiſſe, cùm nobis id minimè neceſſarium eſſe videretur: vnde id aptè ſibi euicciſſe viſus eſt, primum, ne epiſtolis quidem exarandis operam dediſſe, deinde verò, neque ſuum poſteris Nomen exaratum reliquiſſe. Sed enim nihil in vtroque adeo exquiſitè premere iudicaui, quin leui manu quid-

Improbatur ſententia.

quid fuerit exiſtimem poſſe refelli.

Quare ad primum quod attinet, niſi Apoſtolos etiam hoc ipſo, quod Chriſtum pro virili fuerint imitati, nihil ad inſtruendas Eccleſias ſcripto commiſiſſe euincat, nullius planè roboris argumentum ſit: vel ſi ſcripſerint illi quidem, ſed iuſſis Magiſtri obtemperantes, vel Spiritus ſancti ductum ſequentes, aliquid ſaltem fecerint, in quo à Magiſtri moribus deuiarunt, quippe qui non ſcripto, ſed verbo docuiſſe ſuos reperitur, in quo tantum abeſt, vt ab aliquo vnquam reprehenſi ſint, vt maximè etiam fuerint hac in parte laudati. Quòd namque in multis Eccleſia ſe verteret, ſi neque Paulus, neque Iacobus epiſtolas ſuas ſcripſiſſent? Chriſto Domino ſcribendum non fuerit, quod doctrinæ ſuæ ſcriptores plurimos poſt ſe habiturus eſſet, an idcirco à ſcribendo mater debuit deterreri? Placet autem hac in parte ſapientiſſimum Caniſij noſtri iudicium, qui cùm lib.5.c.1. de MARIA Deipara, ſcriptorum eius mentionem intuliſſet, tantum abfuit, vt eiuſmodi ſcriptionem alienam à Virginis conditione ac moribus iudicarit, vt quam maximè eius cenſuerit conſentaneã caritati: *hac*, inquiens, *ego velut Mariana charitatu ſymbola dixerim, quibus talem, tantámque matrẽ, de multorũ etiam abſentium, longéque diſſitorum ſalute non parum ſolicitam fuiſſe res ipſa declarat.* Quod idem non obſcurè noſter ſenſit Ioannes Bonifacius lib.1. de vita ac miraculis Virginis dum conſideratâ beatiſſimæ matris facilitate & humanitate, non magnoperè ait eſſe mirandum, ſi manu ſuâ ſcriptis epiſtolis quoſdam fuerit conſolata; longè aliâ ſanè temperatione, quàm vt offenſos inde mores Virginis eſſe cenſeret: ex qua claſſe fuit & P. Franciſcus Arias, qui cap.30. de Imit. Virg. eam inquit eximiæ charitatis officia non inter præſentes modò coluiſſe, verùm etiam apud abſentes miſſis ad eos litteris pietatis & ſolatij pleniſſimis, expleuiſſe. Quis Sybillis vitio vertit quod vaticinia ſua ſcriptis etiam ad poſteritatis doctrinam commendata eſſe voluerunt? Prætermitto ceteros, & quem pro Achille ſuo aduerſarius producit inuadere mihi animus eſt. Chriſti exemplum præſtituere ſe velle norinam Virgini noſtræ viſus eſt, quem vti ſcripſiſſe nihil arbitratur, ita hanc quoque Ἀχειροποίητον fuiſſe contendit. Sed heus, vbi Epiſtolam Abagari Edeſſenorum Reguli ad Chriſtum, & Chriſti viciſſim ad Abagarum litteras relinquit, de quibus teſtis non leuis eſt Euſebius Pamphili lib.1. cap.13. qui vtramque ex tabulario Edeſſenæ ciuitatis depromptam è Syriaca lingua in græcam conuertit, ſuaque ætate perhibet in tabulis publicis fuiſſe conſeruatam. Accedit Darius Comes de quo Cardinalis Baronius anno Chriſti 31. Ephrem diaconus vrbis Edeſſæ in ſuo teſtamento, Theodorus Studita in Epiſtola ad Papam Paſch. Cedrenus in compendio hiſt. qui & addit integram Domini IESV epiſtolam temporibus adhuc Michaelis Paphlagonis Imperatoris ante annos circiter ſexcentos in honore habitam fuiſſe. Nec quiſquam huic epiſtolæ fidem derogat, qui effigiem Saluatoris poſt prædictam epiſtolam ad eundem Abagarum miſſam admittit; admittere autem iubent præter inſignia miracula, præter approbationem Patrum Niceni Concilij, & celebrem quotannis Græcorum memoriam magna & grauiſſima ſummorum Pontificum authoritas, Hadriani, ſcilicet, ad Carolum magnum ſcribentis, & Stephani in Concilio Ramano eandem recipientis: qui ergo credat Chriſtum Dominum Regi Abagaro ſcripſiſſe, quâ fronte negabit Matrem id amicis præſtitiſſe? Abſit igitur moroſam adeo atque difficilem Virginis moribus affingere grauitatem, quæ vix ſæculi huius filios, nedum deceat matrem Dei, quæ optimi, atque humaniſſimi filij exemplo edocta, dum gentibus videre eum cupientibus ſtatim occurrit, nunquam paſſa fuiſſet eaſdem, ſi vel à ſuis litteras attuliſſent, vel ad ſuos remigraturi eas petiuiſſent, abſque ſuis reuerti. Facta itaque MARIA eſt, vt Petri Caniſij verbis vtar, *tamquam oliua fructifera in domo Domini, & velut communis mater nona, ſanctaq; familiæ, vt omnes lucrifaceret, omnibus ex animo ſeſe accommodauit; aliquando verbis & ſcriptis, nonnunquam per Apoſtolos, ſæpe fidâ precatione ſuam erga proximum caritatem oſtendit, labantes erexit, ſtantes confirmauit, humi iacentes ſuſtulit, contritos curauit, torpentes animauit.* Et dubitabimus adhuc an ſcribendo quidquam MARIA fidelibus vnquam profuerit, an id Dei matrem vniuerſa Nati imperia curantem, facere decuerit? ſanè ſi Euangelia Dei mater ſcribenda non ſuſcepit, ſcribere potuiſſe quis neget? quid enim ſi idcirco, quemadmodum & Natus Euangelia, ceteraque doctrinæ Chriſtianæ argumenta non exarauit, quod ipſa Spiritu ſancto dictante quæ exaranda

Epiſtola Chriſti ad Abagarum teſtimoniis variis comprobata.

Euſeb. Pamphil.

Baronius. Ephrem. Theod. Studita. Cedrenus.

Scripſiſſe Virginem familiares epiſtolas multu probatur.

Caniſius.

Io.Bonif.

Ft.Arias.

erant, in medium protulit, atque Apostolis & Euangelistis describenda communicauit, non ideo quis tutò conficiet nihil eam scripsisse: procul hoc à Sapientum coniectura: si enim, M. Viguer. vt scribit M. Viguerius in Institut. de myst. Incarnat. c.20.§.9. complures, qui eam accedere non poterant, litteris datis instituti sacrationis mandata capessere satagebant, an verò ab istis Ecclesiæ mater officium desiderari passa fuerit, quò minùs & ipsa per literas responderet? Scripsisse itaque Deiparam, nec pauca illa quidem, liquere satis arbitror, censeoque. Quare ad epistolas venio, non autem ad omnes illas quas aliquando Virgo mater exarauit (quis eas namque colligat quibus temporum vetustas non B pepercit?) paucas igitur, quæ velut raræ de maiore naufragio tabulæ supersunt, in medium producam.

Specialis de Virginis Mariæ epistolis disputatio.

1 quam ad S. Ignatium dedit.

Et Primùm quidem ea quam ad Ignatium Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum dedit responsi loco inspicienda est.

Ignatio dilecto discipulo humilis Ancilla Christi IESV. *De* IESV, *quæ à Ioanne audisti, & didicisti vera sunt. Illa credas: illis inhæreas, & Christianitatis votum firmiter tenas, & mores, & vitam voto conformes: veniam autem vnà cum Ioanne, te, & qui tecum sunt videre. Sta, & in fide viriliter age, nec te commoueat persecutionis austeritas, sed valeat, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo. Amen.*

Et hanc quidem præter maiorum indubita- C
L. Dexter. tam traditionem Flauius Lucius Dexter in Chronico sub annum 430. agnoscit, vbi sic scribit: *Eodem tempore quo Epistola Beatæ Virginis ad sanctum Ignatium, & Ignatij ad sanctissimam Virginem iam pridem exstantes manibus fidelium terebantur*, &c. Nec Card. Baronius cetera hic
Baron. religiosior, eam reijcere ausus est, sed penes iudicium prudentis, pijque lectoris reliquit.

2. Epistola B.V. ad Florentinos data.

Altera est quam ad Florentinos misit in hæc verba:

Florentiæ Deo ac Domino Iesu Christo filio meo, & mihi dilecta, tene fidem, insta orationibus, roborare patientia, his enim sempiternam salutem apud Deum, & apud homines gloriam consequeris. Quid
Hier. Ferrarien. de hac sentiendum sit satis declarauit Hieronymus Ferrariensis, qui in eadem vrbe die vige- D
Io. à Carth. sima quinta Octobris anni 1495. illam pro concione interpretatus est. Accedit Ioannes à Carthagena qui tomo 3. lib. 4. hom. 1. de illa sic loquitur: *Non video cur huic Epistolæ humanæ fides adhiberi non debeat, cùm antiquissima & immemorabilis sit celebris huius vrbis Traditio, quod Beata Virgo eam per Epistolam salutarit.*

3. Epistola B.V. data ad Messanenses.

Tertia est, quam ad Messanenses scripsit in hunc modum:

MARIA *Virgo, Ioachim filia, humillima Dei Ancilla, Christi* IESV *crucifixi mater, ex tribu Iuda, stirpe Dauid, Messanensibus omnibus salutem, & Dei Patris omnipotentis benedictionem. Vos omnes, fide magna legatos ac nuncios per publicum documentum ad nos mississe constat. Filium nostrum Deigenitum Deum & hominem esse fatemini, & in cælum post suam resurrectionem ascendisse, Pauli Apostoli electi prædicatione mediante, viam veritatis agnoscentes. Ob quod vos & ipsam ciuitatem benedicimus, cuius perpetuam protectricem nos esse volumus. Anno filij nostri* XLII. III. *Nonas Iunij, Luna* XXVII. *Feria quinta. Ex Hierosolymis* MARIA *Virgo.*

Probatur auctoritate esse B. V. Mariæ.

De hac præter antiquissimam Messanensium Traditionem, totius ciuitatis atque accolarum consensu firmatam, Flauius Lucius Dexter ad annum salutis octuagesimum sextum Luc. Dext. sic loquitur: *Apud Messanenses celebris est memoria Beatæ Virginis* MARIÆ, *missâ priùs ab eadem dulci epistolâ.* Constantinus item Lascaris in prologo Lascaris. ad eandem epistolam quam in latinum sermonem ipse conuertit, *non omittam*, inquit, *vnum, quod ab externis penitus ignoratur, in laudem B. Virginis* MARIÆ, *& ipsius ciuitatis.* Narrat deinde quæ hodieque manent apud Messanenses, magno nimirum studio ciuitatis vocatum Rhegio Paulum multumque de matre Dei piè scisitantes docuisse. Demum Messanenses incenso in pietatem animo legatione decretâ misisse Hierosolymam, qui obtentâ ciuitatis suæ protectione cum epistola reuersi sunt.

Accedit Mutius Iustinopolitanus probæ no- Mutius Iustinopol.
tæ historicus: hic lib. 1. historiæ cap. 13. asserit Deiparam Virginem acceptis à Messanensibus per legatos epistolis, probatisque de vrbis suæ protectione postulatis, suâ manu vicissim scripsisse, traductumque græcè tunc exemplum hebraicum, propiùs deinde ad nostram ætatem ab excellenti viro Constantino Lascari latini- Const. Lasc. tate donatum. Idem Martinus Nauarrus lib. de Mart. Nau. orat. c. 21. Idem Petrus Canisius, l. 5. c. 15. Idem Canisius. Ioan. Petrus Odescalcus in instituto deuotionis B. Virg. discursu 8. alijque fusè testantur. Odescalc.

Cur epistola ad Messanenses data Nomen Mariæ præ se ferat.

Quod autem ad hanc postremam attinet, quæ propiùs ad institutum nostrum accedere videtur, vtpote quæ apertè sanctissimum MARIÆ Nomen expressit, quæri possit cur id potiùs in hac quàm alijs situm inueniatur? Et in promptu quidem responsum est, vel omnibus Nomen suum Virginem adscripsisse & temporum diuturnitate attritum excidisse, aut certè cuiuspiam pietate præcisum esse, vel consultò ab ea in alijs prætermissum, quod minimè id necessarium esse iudicaret, vt in ea quam ad Ignatium dedit liquere satis arbitror; scribebat enim tamquam sæpius à Ioanne sibi commendato, apud quem & ipsa notior erat, quàm vt eâ Nominis adscriptione inclarescere deberet, satiusque duxit celato Nomine vnâ humilis Ancillæ Christi Iesu nuncupatione notari, quàm eidem notissimum Nomen incúlcare. Misisse præterea potuit epistolam per tabellarium vtrique notum, atque ab ipso Ioanne instructum, qui testificationis officium abundè expleret, & si qua alia dicenda forent oratione explicaret.

Quod

Salmeron. Quod & Alphonſo noſtro Salmeroni probatum fuit, dum cauſam inquirit cur S. Ioannes in prima ſua Epiſtola quam ad Aſianos exaratit, Nomen ſuum retiecrit, quamuis id in Apocalypſi expreſſiſſet. Quapropter cùm Meſſanenſes non antea Virgini Deiparæ cogniti per legatos cum ea tractarent iactis recentiùs & poſt Ignatium fundamentis, non modò decebat, verùm & admodum neceſſarium videbatur Nomine ſuo firmare epiſtolam, quo & explicatione veritatis ſolidior, & teſtificatione affectus gratior appareret.

Nomen itaque ſuum MARIA velut ignotis expreſſit, & Virginem ſe nominauit ad continendam eorum procaciam, qui pudoris naufragium feciſſe eam calumniarentur. Ad locum verò quod ſpectat, primum ſcilicet, an poſtremum quo illud exarauerit, extremum ſanè fuiſſe non dubito, nam ad titulum ſeu præambulam illam ſalutationem quod attinet, Coluener. exiſtimo cum Georgio Coluenerio Eccleſiaſticarum antiquitatum peritiſſimo, à poſteris adiectam eſſe, atque à notario aliquo conceptam huc immigraſſe: quomodo namque id eam commiſiſſe credendum ſit, vt Nomen in fronte epiſtolæ tot, tantiſque honorum titulis inſignitum præfigeret, quæ in Apoſtolicorum actuum hiſtoria, quam Lucas conſcribebat, vnà duntaxat vice nominari ſe permiſit, & eâ quidem conditione, vt vltima inter perſeuerantes in oratione exprimeretur? Subiecit igitur Nomen ſuum, vt in ea quam ad Meſſanenſes dedit, clariſſimè patet, & vehemens mihi ſuſpicio eſt, tantundem quoque in ea quam ad Florentinos, Ignatiumque miſit præſtitiſſe, licet iniuria temporis illud vel abſumpſerit, vel ab alijs fuerit præciſum, aut denique ab actuarijs prætermiſſum, quibus ſatis erat corpus ipſum Epiſtolæ deſcripſiſſe, quam Virginis Nomine diuulgarent.

Noua hiſtoria recenſem Epiſtolam B. V. Maria adducens.

Certè ſi vetera nouis confirmari, atque hæc illis momentum aliquod afferre queant, iſtius formulæ eſt ea, quam Camerinenſium Princeps ſeruare dicitur ab eiuſdem manu non ita pridem profecta, cuius fide bonâ hiſtoriam totidem his verbis adijcere viſum eſt, quot eam Charron. Vincentius Charronius Cathedralis Eccleſiæ Nannetenſis Canonicus in Kalendario ſuo hiſtoriali ad decimum diem Decembris ex fide digno authore recenſet. [Fuit in ordine, inquit, Minorum Capuccinorum in Prouincia Venetæ vir probus ac frugi, qui Guardiani, ac Magiſtri Tyronum perfunctus Officio, à ſummo Ordinis Antiſtite facultatem petiuerat ſacram Virginis ædem viſitandi quæ Laureti colitur; quo annuente, mox ſeſe in viam vnà cum ſocio dedit, magno animi ardore, & frigora & brumalis itineris moleſtias ſuperante. Vix triduum, quatriduumue tranſierat, cùm, Deo ſic permittente, ſiluam obuiam vterque ingreſſi à via aberrare cœperunt, vbi nec exitum vllum, effugiumque conſpicati, quod in eiuſmodi caſibus poſtremum eſſe ſolet, ſub arbore aliqua pernoctare ſtatuerunt. Nec minus ambo feciſſent, niſi iuniorem ſenis ſocij perſpecta infirmitas, & repentina ingruens pluuia experiri omnia compuliſſent. Exiliens itaque is luſtrare viciniam, clamore accite accolas, ſi qui fortè iuxta incolerent, ac cuncta ſedulò tentare, donec confectis triginta aut quadraginta paſſibus palpando in tenebris quaquauerſus manibus parietem offendit, quò mox aduocato ſocio ac iunctis ambo manibus eundem ſecuti incedentes, ad portam deueniunt, quam pulſantes, excito ianitori denuntiant, adeſſe par Capuccinorum peregrinorum qui per noctis tenebras viarum incommodis ac difficultatibus preſſi hoſpitium rogant. Reſpondet is, relaturum ſeſe actutum ad Dominam: quo facto, ſtatim adeſſe Oeconomus, cum ephæbis duobus faces præferentibus, ac iuſſu Dominæ gratum peregrinorum aduentum gratulari, à quo ad eandem deducti, in medio conclaui menſæ humili ac viridi tapetio inſtratæ, quam bina ex argento affabre elaborata candelabra illuſtrabant reperiunt adſidentem, & neſcio quas chartas peruolutantem. Viſis peregrinis illa blandè arridere, ſaluum aduentum gratulari, ac mox itineris adeò moleſti cauſas exquirere; cui mox ſenior, ſuſceptum ex pietate iter Lauretum vetſus ad natalem Virginis Deiparæ domum explicare: quibus auditis, illa, rectè equidè factum, & digna religioſis viris pietas, eò vobis craſtina die litteras deferendas committam, ite nunc & vires reficite, quauiter quieturi. Deducuntur itaque ab Oeconomo, Dominæ iuſſu, ad cubiculum interius, menſa, foco, ac duabus lecticis, ceteriſque probè inſtructum. Vbi nocte illâ commodè, lauteque tractatâ, ſummo manè exſolutis pietatis exercitijs, cùm ſe denuo ad iter accingerent, Oeconomum adeunt, Dominæ valedicturi, ſed antè ab eodem ad ientaculum deducti, quo ſumpto, ad Dominam admittuntur, quam maieſtate quadam grauiſſimam, ac modeſtiâ præditam ſingulari eodem quo pridie ſitu, corporiſque habitu compoſitam inuenientes, gratias eidem maximas agere inſtituunt, quas ille intertumpens de varijs ſibi deuotis Aſcetis quærere accuratiùs, & eorum commemoratione Nominum non parum recreari viſa, mox litteras maiori chartæ inuolutas tradere Lauretum deferendas, quibus illi acceptis, atque omni, quod poterant beneuolentiæ ſigno exhibito, læti diſceſſere. Vix paſſus quinquaginta fecerant, cùm neſcio quo deſiderio cognoſcendi hominis, cui traditæ litteræ inſcriberentur, exterius inuolucrum euoluunt, & non modò inſcriptionem nullam repeciunt, ſed nec obſignatas eſſe deprehendunt; quapropter è

vestigio iter relegere, ac de commisso defectu A Dominam statuunt admonere. Sed ô rem admirandam, eadem qua venerant viâ siluam quaquauersus perlustrantes, nec domum in qua suauiter pernoctarant reperiunt, neque ab omni hominum memoria istic vllam exstitisse intelligunt: quare tutò litteras perlegere se posse arbitrati, quas apertas acceperant, explicant, & iniectis oculis perlegere incipiunt: quarum hoc erat argumentum:

Exemplar bonæ Epistolæ B V. Mariæ.

Venerande Pater, agnitâ tuâ in me voluntate ac pietate, quâ ferri te in eadem meam Lauretanam liquidò perspexi cùm tibi deficerent omnia, finis quibus hæc via non ducitur, ego deesse nolui, sicut nec vnquã, vbi tempus aut ratio postulauit, defutura sum.

MARIA *Virgo.*

B

Quibus lectis, quantâ ambo incesserint lætitiâ nemo facilè exponat; quapropter è vestigio peractis Deo gratijs, ac Deiparæ pro tanto beneficio persolutis, certâ pacti, conuentíque formulâ inter se statuêre rem omnem fido silentio, quoad viuerent, celare; vti & factum fuit, donec sacerdote post annos plures animam agente res tota per eumdem Guardiano innotuit, traditaque epistola fuit, quam is ad totius Prouinciæ Præsidem detulit à quo cum facultate R. Patris Ministri Generalis Duci de Camerino eiusdem Ordinis maximæ benefactrici data fuit, apud quam summo in honore habita plurimis miraculis effulsit. Et socius quidem sacerdotis vir admodum pius prædicta C omnia confirmauit.

Contigit autem res hæc eo tempore quo R. P. Clemens à Noto clauum Ordinis tenebat, quem rexit ab anno 1618. vsque ad annum 1625. Adducere autem hæc volui, tum vt veteribus noua, si quod fortè possint, subsidium ferre, tum vt nouis vetera, quod solent, præiuisse demonstrem: & sanè non parum ad sacri Nominis MARIÆ gloriam facere arbitror ab ea nobis istic loci in epistolis, syngraphis ac codicillis Nomen esse relictum, vt doceamur quo nostra hîc scribenda sint, ne aliquando ex æternæ vitæ diptychis etadantur.

D

MODVS VIGESIMVS SEPTIMVS.

Cur Nomen MARIÆ *pluribus feminis concedatur, cùm tamen Nomen* IESV *viris omnibus denegetur, & quid denique hac in parte expedire censendum sit?*

BArbaros, cùm id solum quod adesset, velut brutæ quædam animantes aspicerent, parum admodum de Nominibus assumendis solicitos, curiososque fuisse, homines litterati tradiderunt, gentes autem ingenuis artibus excultas, ac proinde nihil temere agere solitas, multâ hîc consideratione vias, eo libro voluit Plato, quem de recta Nominum impositione inscripsit. Plato.

Quare ad Hebræos Θεοδίδακτος quod attinet, solenne illis fuisse Nomina tum suis, tum proselytis magnâ curâ ac circumspectione imponere, tam sacris, quàm prophanis litteris testatũ habemus. Sic enim ea filijs suis apta volebant, vt vel Maiorum recordationẽ, quos imitari laus erat, in eis hoc pacto excitarẽt; vel gestæ alicuius rei significatione præteriti temporis acta recolerent; vel denique sono ipso tam illos, quibus ea indebantur, quàm parentes, amicosque omnes, de certa quadam exspectatione commonerent. Quædam tamen exstitisse comperio, non apud Ethnicos solùm, sed & apud Hebræos, ipsosque denique Christianos, adeo sancta ac magnifica vt venerabundo magis silentio, quàm enuntiatione colerentur. Cuiusmodi fuere apud Athenienses Harmodij, ac Aristogitonis illustrissima Nomina, qui clarissimam Rempublicam ab Hippia tyranno, quem de medio sustulerant, liberarunt, vt author est Gellius lib. 9. Noct. Att. c. 2. de quibus istic lege sancitum inuenio, ne passim deinceps cuiquam inderentur, cùm enim publicæ libertati deuota essent, seruorum cuiquam imponi, scelus arbitrabantur. Quod & in altera illa, id est Romana republica obseruatum inuenio, vbi teste Tranquillo Suetonio Domitianus Augustus Metium Pomposianum extremo supplicio affecit, quòd clarissimorum Ducum Nomina Magonis & Hannibalis seruili contagio pollueret. *In omni gente eximia quædam Nomina fuêre quæ nullis indebantur.* Gellius. Suetonius.

Apud Iudæos verò tetragrammaton יהוה nimis quàm notum est, quod ne quidem enunciari volebant, multò minus alicui imponi posse iudicabant.

Ad Christianos venio, gentem sanctam, populum acquisitionis, quos diuina bonitas tenebris infidelitatis exemptos in admirabile lumen suum traduxit, apud quos hactenus id Maiorum pietas euicit, ne sanctissimum IESV Nomen ab Angelis primùm enunciatum, Cœlitibus venerandum, hominibus adorandum, dæmonibus tremendum, quo Dei filius in cælo ac terra Nominatur, cuiquam imponi posset. Atque hinc quæri cœptum à varijs, cur cùm filij priuilegijs gaudere soleat mater, vtpote ab eo nequaquam extranea, quem è sinu suo eductum communem hanc in lucem effudit, illius tamen Nominis clarissimum priuilegium nequaquam inter Christianos suo Nomine sit consecuta, vt sicut illud virorum nulli, ita nec hoc mulierum cuipiam tribuatur. *SS. IESV Nomen nulli imponi solitum.* *Cur eadem priuilegio non gaudent Mariæ.*

Et multa quidem hîc à varijs congesta, ac subtiliter inuenta reperio, quæ videre licet apud Paullum Cararium tomo 2. Canonicæ Theologiæ, regula 9. a. 2. quæ licet non vsquequaque mihi satisfacere visa sint, displicere tamen omnino non potuit quod Michael Ayguanus in psal. 99. Cararius. Ayguanus.

Digitized by Google

psal. 99. ad propositam quæstionem non infeliciter inuenit. Ideo scilicet IESV Christi Nomen nullis in nouo Testamento imponi solere, ne ab aliquo, cui id impositum foret, vitijs dedito, peccati macula contingeret deturpari. In Nomine verò MARIÆ nequaquam hoc posse timeri; licet enim mulier aliqua Maria vocata peccet, non ad MARIAM matrem Domini hanc Nominis vilipensionem referri, sed ad alias antè hoc Nomine appellatas, quæ Nomen istud suis vitijs detriuerunt, quarum nonnullas recenset, vt Mariam Aaronis ac Moysis germanam sororem, quæ illud superbiâ, ac murmurillo non parum dehonestauit: item Mariam matrem Ioannis ac Iacobi, quæ ipsum ambitionis aurâ infecit, aliasque plures. Verùm nec huic omnimodè acquiesco, quare aliunde petendum arbitratus sum, quod & propositæ quæstionis nodum soluere & dubitationi lucem vberiùs dare possit. Inquirenti autem id mihi velut duplice quodam aquarum diuortio, hæc Nominum religio per Christianorum campos profluere visa est.

Sunt qui Nomine Mariæ abstinent, sunt qui eodem vtuntur.

Quod attinet ad eos qui de riuo superiore bibere consueuerunt, Nomine isto vti sacrosancto solent abstinere, priuilegio filij Nomen matris exornantes; qui verò de inferiore potarunt, illud honoris gratiâ tum in se assumere, tum alijs imponere non detrectant, quorum ego neutram consuetudinem facilè improbarim: ad primos enim quod spectat, dum illam à Deo sic honoratam aduertunt, vt nullius ipsa alterius post Dei filium mater exstiterit, an non iure bono eiusdem Nomen nulli alteri censeant esse communicandum? Ita profectò multi, nec ignobiles opinantur, inter quos præ ceteris eminet inuictissima Polonorum natio, qui teste Nicolao Serario in Iosue, ac Iustino Miechouiense tom. 1. disc. 83. inter cetera pietatis suæ atque obseruantiæ in Deiparentem monumenta, hoc etiam collocant, quod Nomen eius sanctissimum nulli vnquam puellæ consignent; licet is, qui nupertimè regnauit, audere id piè visus sit, dum filiolæ suæ recèns natæ, nouum illud atque insolens regionibus illis Nomen Annæ Mariæ consignauit. Sed de ea quoque verum fuit, quod olim cecinit Pœta:

Poloni nullum Mariæ Nomen imponunt. Serarius. Iust. Miech.

Ostendent terris hanc tantum fata, nec vltra
Esse finent ——

Præsens exemplum in Vladislao Rege.

Cuius nequaquam immemor sereniſſimus Vladislaus huius Nominis quartus, qui modò regnum feliciter tenet, inter connubialia pacta, priusquam in manum cum illustrissima Niuernensium Principis filia Maria Aloysia conueniret, hoc vnum, nec ex postremis esse voluit, vt priore Nomine dimisso Aloysia solùm deinceps vocitetur, maioris siquidem reuerentiæ apud Polonos esse cœlestis Reginæ vocabulum, quàm vt de terrestribus vna, illo nuncupetur.

In quo sereniſſimus Vladislaus Poloniæ Rex ducem habuit Alphonsum Hispaniæ Regem eius Nominis sextum, qui Tolerum expugnauit, cùm mortua vxore, Mauram Hispalensis Regis filiam in coniugem duceret, quæ Zaida dicebatur, Mariam in baptismo appellari cupientem prohibuit, dicens: nolle se vxorem quæ venerabile hoc Nomen haberet, maximâ integritate ac puritate venerandum, quod existimaret, nullum omnino hominum hoc Nomine dignum reperiri, vti scriptum reliquit Petrus Antonius Beuterus prima parte hist. Hispal. c. 34. Quod certè non video cui possit meritò improbari; si enim Aristogiton cum socio Harmodio, quod Tyrannos Athenis expulerat & patriam seruitute liberârat, in præmium obtinuit, ne vlli seruo alterutrius Nomen indereturi quid ni & Virgini hoc tribuendum, vt nulli feminæ peccati seruæ eius Nomen concedatur, quæ grauissimam dæmonis tyrannidem omnium humeris excussit?

Alphonsus VI. rex Hispaniæ noluit vxorem Nomen ferre Mariæ. Beuterus.

Eodem referas quod & ibidem lege cautum accepimus, vt cùm viri passim, vt apud Isocratem, & Demosthenem legere est Ἀθηναῖοι dicerentur, ne feminas, cùm de eis sermo foret etsi id postulare videretur loquendi ἀναλογία, Ἀθηναίας, sed Ἀθηναῖς, καὶ Ἀθηναῖς compellarent. Indignum namque iudicabant, cùm vrbis illius Dea Ἀθηνᾶ, καὶ Ἀθηναία vocaretur, eius Nomen pluribus impertire.

Athenienses lege cauerũt mulieres à Dea Ἀθηνᾶ Ἀθηναίας dici. Isocrates. Demosth.

Sed pars altera prætereunda non est, multoque minùs arguenda, quæ dum viam contrariam insistit, pari compendio ad ædem Mariani honoris emergere se posse confidit, atque illi facere nituntur, qui antè, licet aliâ viâ, præcesserunt; ita namque fieri amat, vt quod oculis gerimus, insonare quoque auribus præoptemus. Vnde non segniter à quibusdam obseruatum inuenio variis prouincijs ac regionibus varia quoque sanctorum Nomina istic amata, frequentissimè quoque hominibus indita fuisse, vti Hannonibus, Flandrisque Principibus Nomen Balduini, Bethunienſibus Roberti; Campanis, Theobaldi; Castilionensibus, Gaucherij; Geldrensibus, Reynaldi; Aquitanis, Guilielmi, & quidem tot eo Nomine viri in illa Prouincia aliquando visi sunt, vt Henricus iunior Angliæ Rex, atque Aquitaniæ Dux, cùm animaduertisset suos inter purpuratos Guilielmi plerosque Nomine vocitari, mensam ijs duntaxat equitibus instruxerit, qui id Nominis præ se ferrent, & ad eam accubuerunt decem supra centum equestris ordinis viri, qui tum fortè in vrbe reperti sunt, vti P. Doutremannus in Constantinopoli Belgica prudenter annotauit. Cui affine est quod in plerisque Belgij nostri ciuitatibus est obseruare, vbi Mechlinienses tutelarem suum Rumoldum, Gandenses suum Leuinum, Lyrani suum Gommarum, Bruxellenses suam Gudulam, Niuellenses suam

Defunctio earum, quæ Nomen Mariæ vsurpãt. Doutrem.

Gertrudem minùs à se coli, æstimarique arbitrantur, nisi eorundem Nomenclatucâ proles suas curent indigitari. Quod sanè nemo, me authore facilè reprehenderit, cùm inde plurimis solatium, nec leue certum sit extitisse emolumentum, dum vel illustrium Nominum excitati analogiâ ad ardua virtutum facinora contenderunt, vel nouo melioris gloriæ incremento ditati sunt, quod fieri aliter nequijt, quin sanctis quoque ipsis acciderit honorificum & glorioſum.

Moderatio defensionis.

Verùm cùm id fallere sæpius, quàm par est, secusque euenire non rarò videatur, in ijs præsertim, quibus sub vitæ ineuntis exordium vnà cum baptismi sacramento Nomen imponitur tutiùs ijs, ac sanctiùs à sanctissimæ Virginis vocabulo duxerim abstinendum, ne cum incerta spe, certissimisque lubricæ adolescentiæ periculis, istinc Virgineo Nomini infamia suscitetur, vnde laus ac gloria eidem colligi posse sperabatur, procurante id antiquo illo, nequissimoque serpente, qui dum caput eius stellis coronatum attingere se posse desperat, calcaneo, id est, Nomini non desinit insidiari, & prô dolor! non rarò triumphum reportat. quod Georgius Viuienus libro de officio probæ matrisfamilias prudentissimè aduertit, cùm ita scripsit: *Sancta sanctis. Et tamen non plures alio Nomine quàm ipso sancto & venerabili* MARIÆ *volutantur in sordibus atque in lupanaribus helluantur, conante sic damone Nomen adorandum deboneſtare ac profanare.* Illa certè fornicatrix & sacrilega neptis Abrahamij ac tandem redux & pœnitens nunquid Maria dicebatur? Quid? Aegyptiaca illa meretrix, quæ vt voluptati litaret, pudorem non venalem, sed gratis omnium libidini exponebat, an non Maria nuncupata? Pictauiensis lupa tot iuuenum chafybdis, cuius deinde nidus in Virginale templum vertit, Maria quoque vocabatur. Vidua illa, quæ Medeam æmulata duos ipsa filios suos iugulauit, vt ad alteras cum milite nuptias viam sterneret, tanta peccatrix, vt inter multas naues in mari felicissimè ad destinatos portus nauigantes, eam solam, in qua fortè fortuna erat, reddiderit quauis marpesiâ cautè immobiliorem, & quidem totos quindecim dies, quapropter admonitus nauta diuinitus eam in mare deiecit, etiam Maria nuncupabatur, vt Sophronius in Prato cap. 76. scriptum reliquit. Quibus mox idem Viuienus subiungit: *ego verò id seriò dico, cum Ludouico Viuez, edicto publico cauere debere, ne qua manifestè impudica mulier, Maria nominaretur. Cur enim nos ei Nomini cui meritò assurgimus, cui poplitem flectimus, non tantum honoris habeamus, quantum quibusdam suis gentiles?*

Viuienus. Diabolus insidiatur Nomen Maria gerentibus vt illud deturpet.

Sophron.

Viuienus.

Catharina de Herrera zelus in defendendo Nomine Maria.

Intellexerat id Spiritu sancto Doctore, alteque imbiberat B. Catharina de Herrera, quæ veram Christianamque pietatem intra domesticos parietes Deo deuota exercens, bonorum operum fructibus abundabat; hæc itaque in ceteris, quibus assiduè operam dabat, adire solebat frequenter loca publica, vbi puellæ variæ corporum suorum quæstum exercebant, quas tum collatis liberaliter eleëmosynis, tum promissâ dote istinc deducere conabatur, quas verò ab infami vitæ genere auertere non valebat, mitificâ quadam suauitate eò saltem adducere laborabat, & prospero quidem plerumque successu, vt factum MARIÆ Nomen tantisper abdicarent, dum ad meliorem aliquam fortunam deuenissent, & festis Beatæ MARIÆ diebus ab intemperantia se continerent, quibus eas ad locum aliquem tutum inuitabat, ac nutriebat. Ita Lopez l. 3. p. 5. c. 12. Vtinam huius similes Christianus orbis heroides plures numeraret, quibus & aliena salus cordi & Principis Virginum MARIÆ Nomen curæ foret! meliùs profectò, feliciusque cum sexu illo ageretur, qui licet naturâ infirmior, atque hinc in lapsum sit pronior, semina tamen pietatis habet eximia, quæ si pia manus fouere non desinat multis sordibus atque periculis eximatur, in quæ nunc prolabens & sibi exitium & sacro Nomini infamiam ac dedecus procreat sempiternum. Interim standum arbitror, tum Ludouici Viuez, tum Georgij Viuieni saniſſimo iudicio, vt & hoc supplicij cuiusdam loco esse possit lapsis, terriculi verò, aliàs lapsuris: omnesque verò quibus id Nomen ab ineunte ætate obtigerit frequentiùs ijs verbis esse monendas, quibus olim Alexander, teste Plutarcho militem Alexandri Nomen præ se ferentem commonefacere solebat: *te verò fortem esse vel Nominis causa decet*, hoc est, in rem nostram: te verò, Maria, castam, probam, fortem esse Nominis causa decet.

Lopez.

Plutarch.

Et hæc à me impræsentiarum ita disputata sint, non vt feminis omnibus hoc Nomine interdictum esse velim, sed magnâ cautelâ, ac præcipuâ quadam discretione vtendum. Scio quantum inter filium ac matrem intersit, quod scilicet, Deum inter & hominem interiacet, nullo Zenagoræ, aut Hecatæi radio, siue decempeda emetiendum: præterea quoque scio quantum tantæ Matris dignitas promereatur, nullo satis officij genere explendum, quapropter, vt tam huic, quàm illi fieri possit, quam optimè, iustissimeque satis, nequaquam penitus eo Nomine abstinendum iudicarim, nec quoque temere illo quampiam esse donandam, nisi quam aut natalium probitas, aut sanctior nascendi conditio, aut diuinæ voluntatis per signa atque ostenta, manifesta cognitio istuc adducere videantur. Ita namque scribit Petrus Aunonius è Societate Iesu grauis Historicus lib. quem de vita ac gestis Michaelis Ayatumi conscripsi, obseruatum fuisse in Insulis Philippinis, dum femina, quæ haud multò antequam istuc peruenissent Hispani, filiæ suæ recenter in

Aunonius.

lucem

lucem editæ, MARIÆ Nomen assignauit. Mirabantur quidem omnes hanc Nominis inauditi impositionem, postulantes à matre cognoscere, vndenam id vocabuli deduxisset: quæ respondit, in summo cæli vertice considere nobilissimam quandam matronam eo Nomine insignitam, in cuius honorem illud idem natæ indidisset. Quisnã verò huic Iudæ tam pretiosum Nomen suggesserit, incertum est, quemadmodum & illud necdum sciri potuit, vnde ortum ille honor ac reuerentia duxerit, quâ complures eius prouinciæ pagani Beatam Virginem prosequuntur: nisi fortassis inde fluxerit quod sæpius ab hac sacratissima Virgine suum contritum esse caput multis audientibus Diabolus vociferetur; illa interim curante per sacri Nominis sui vsurpationem, quæ sparsa fuerant semina, integerrimæ pietatis hoc velut sole ad maturitatem adduci.

Adultis ad fidem conuersis imponendum Nomen Mariæ.

Verùm quibus sanctissimum illud Nomen planissimè indulserim, quasque eiusdem dignitatem conuenientis vitæ exemplo præ ceteris sustinere posse arbitror, illæ sunt, quibus in adulta ætate nouo sancti Spiritus ardore succensis vnà cum sanctioris lauacri παλιγγενεσία, nouum Nomen imponitur. Deinde, quæ singularem vitæ spiritualis excellentiam in religiosa domo æmulatæ Angelis similes, dissimiles hominibus effectæ Christum rursus induunt, complantatæ denuo similitudini mortis eius, his, dum Nomen nouum cum sanctiore vita requirunt, Nomen melius à filijs, & filiabus, Nomen sempiternum scilicet MARIÆ, quod non peribit, facilimè condonarim, vti in sacro Ordine Annuntiationis, quem nuper Genuæ pijssima virago Maria Victoria sanctissimè inchoauit, fieri refert P. Ferdinandus Meltio è Societate nostra l. 3. c. 4. Instituti eiusdem, in quo omnibus simul cum nouo vitæ genere, sacrum MARIÆ Nomen imponitur, secundario aliquo adiuncto, quo ab alijs secernantur: quod dum fit, nullam hæc paronomia infamiam, ignominiam nullam aut dedecus, sed laudem potiùs ac gloriam Matri omnium ac Virginum Principi MARIÆ afferre posse credenda est. Atque in hoc ducem sequi me posse MARIÆ filium Doctorem optimum, eundemque sapientissimum Christum saluatorem nostrum maximopere gauisus sum, quem inter signatissima priuilegia, quibus post conuersionem peccatricem Magdalenam cumulatissimè prosecutus est, illud non postremum fuisse reperio, vt quemadmodum Simonem à petra angulari, Petrum appellauit, sic à Virgine matre peccatricem illam pœnitentem nominarit Mariam; quod primus aduertisse legitur Modestus Archiepiscopus Hierosolymitanus apud Photium cod. 91. *Quemadmodum*, inquiens, *Princeps Apostolorum ab immobili fide, quam habuit in petram Christum, Petrus appellatus est: sic & illa Princeps discipularum ob puritatem & amorem quo Christum complexa est ab ipso nominata est, cui idem sit Nomen, quod Matri Dei.* Sanctum Nomen, ac planè dignum cuius mensura ab omnibus impleatur! in quo felicissima nostra Magdalena nequaquam sibi defuisse visa fuit; cùm enim iuxta S. Antoninum triplex huius Nominis interpretatio sit, *Amarum mare, Illuminatrix & Illuminata*, per tria hæc, tres illas partes optimas, quas elegit, quæque non auferentur ab ea, intelligendas nobis dedit, partem scilicet pœnitentiæ, partem contemplationis internæ, & partem denique gloriæ cælestis. De qua triplici parte intelligitur, quod dixit Dominus: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Prima enim pars ablata non fuit ratione finis, quæ est consecutio beatitudinis. Secunda, ratione continuitatis, quia contemplatio viæ continuatur cum contemplatione patriæ. Tertia ratione suæ æternitatis. In quantum igitur dicebatur Amarum mare, optimam partem pœnitentiæ elegit, in qua multam amaritudinem habuit, quod patet ex eo, quod tanto lacrymarum profluuio abundârit, vt inde pedes Domini fuerint abluti. In quantum dicebatur Illuminatrix, optimam elegit partem Contemplationis internæ, ex qua hausit auidè, quod postea abundè profudit, vbi lumen accepit, quo postmodum Massilienses collustrauit. In quantum autem dicebatur Illuminata, optimam partem cælestis gloriæ elegit, in qua illuminata est lumine perfectæ cognitionis in mente, quam corporis claritas suo tempore subsequetur. Magna profecto laus ac priuilegium amantis Magdalenæ! magna quoque commendatio Nominis MARIÆ, cuius gloriam licet ipsa tantopere, vt iam antè ostensum est, excolere visa sit, fuit tamen quando fide nonnihil dubiâ ac de mentis constantia parumper remittens, illo tantum non excidere visa fuit. Apparebat ad sepulchrum ploranti ac nescio quid de viuentis gloria hæsitanti rediuiuus Magister, dicens: *mulier quid ploras, quem quæris?* Ioan. 20. Prætereo quod doloris cautam exquirens, nouo eandem amplificet incremento: fileo moras, quas omni amanti grauissimas non ignorabat dum ardentibus suspirijs, summisque votis expetitus dissimulanter mœstissimæ discipulæ occurrit; hoc quæro, cur mulierem extraneo titulo compellet? Siccine Mariæ tuæ oblitus es IESV dulcissime! vt dum *sibi omnibus nomina vocat*, discipulæ Nomen ignores, quod tu ipsi posuisti? Nequaquam profectò, sed inter tot suauissimi amoris lacrymas, quibus oculi Magdalenæ pollucibiliter innatabant, eiusdem fides tantisper naufragabat, inter piæ mœstitiæ nubes fidei splendor ex parte obnubilatur. Non ergo interim Maria appellatur, quia nescit ex se hoc Nomen vel leuibus imperfectionum nebulis commisceri. Quare statim fide iam suscitatâ, ac

Maria Magdalena Nominis sui ἑρμηνεύτρια. Antonin.

Exemplo Christi qui Magdalenæ conuersæ imposuit Nomen Mariæ.

Fer. Meltio.

Modestus.

Ioan. 20. 15.

Domino

Domino se detegente Maria denuo vocatur: dixit enim IESVS, Maria, vt cum virtutis splendore simul & diuinum hoc Nomen incipiat effulgere, quamque priùs Mulierem vocarat, post magnanimos ausus, Mariam pronuntiat: vnde post illa verba, *ego eum tollam*, statim sequitur, *dicit ei Iesus: Maria*. Quæ pondus Deificum angelicis humeris formidandum portare audet meritò vocitetur Maria: dum cupit esse baiula IESV, fit MARIÆ matris IESV Nomine & munere insignis; illa Iesum portauit in vtero, ista exoptat portare in humero. Vsque adeo in Magdalena Dominus feruentioris amoris ausus Mariæ Nomine & insignibus decorauit. Atque huc non incongruè facit illud S. Ambr. Ambrosij lib. 3. de Virg. *Quando non credit*, inquit, *mulier est, quando conuerti incipit, Maria vocatur, hoc est, Nomen eius accipit quæ parturit Christum*. vnde liquet clarissimè, quàm cautè ac circumspectè Nomen illud ceteris sit assumendum, quod ne minimæ quidem culpæ consuescit. Indignus siquidem hoc Nomine est, qui femineam mentem imperfecto corpore circumfert, nec animum induit viro parem, Virgine non indignum.

MODVS VIGESIMVSOCTAVVS.

An S. Nomen MARIÆ *viris conueniat, ijq; illud assumere possint? vnde res illa originem ducat?*

SI feminis pro ea, quam proximè attulimus, moderatione, à Principe sexus sui denominari concessum sit, quærere possit aliquis, tantæ gloriæ non segniter æmulus, quid viros ab eiusmodi optione, patique arceat facultate, quâ SS. Virginis Nomen & sibi ipsi adsciscant, quibus caussa fortasse non minùs idonea honestâue id permittere, ac ratio facilis, optimaque suffragari posse videatur? Quamuis antecedente sæculo repertus fuerit nonnemo, qui morem hunc perstringere, ac quemadmodum eum in sese, ita & in alijs damnare ausus sit. Fuit is M. Antonius Maioragius, qui in oratione illa, quam olim in Senatu Mediolanensi habuit, cùm de mutatione Nominis à Fabio Lupo & Macrino Nigro, iure, an iniuriâ fuerat accusatus, sic scribit: *Cùm die lustrico ex patris mei Nomine Antonius fuissem appellatus, ac magna quadam cum diligentia ac cura, qua me vnicum habebat masculum, mater educaret, & quotidie vota faceret, vt viuax ac superstes essem, boni ominis gratia, quemadmodum ex ipsa sæpe audiui, Nomini meo* MARIA *addidit: vt sanctissimum illud diuinæ matris Nomen, maternâ quadam pietate mihi additum, gratiorem ex Nomine meo sonum, atque amabiliorem ad ipsius Matris aures apportaret. Eam enim sæpe commemini dicere se* MARIÆ *Nomine mirandum in modum, solitam esse recreari. Hinc igitur accidit, vt ab incunabulis vsque, non à matre solùm, quæ mihi Nomen illud addiderat, sed etiam à patre, atque omnibus vicinis Antonius Maria semper fuerim vocatus. Neque enim alio Nomine me passa est mater, quoad vixit, appellari, neque pater eâ in re matris voluntati refragari voluit. Donec prouectior iam factus lucubrationes quasdam meas, amicis id flagitantibus, in lucem emittere cogitarem, incertus animo, quomodo meum in eis Nomen inscriberem. In verborum delectu adeo diligens, & penè dixerim superstitiosus eram, vt nullum omnino verbum, nullam verborum coniunctionem, nullam dicendi formulam admittendam mihi esse censerem, quam non apud veteres Latinos atque probatos Authores inuenissem. Id igitur in Nomine meo præcipuè seruandum esse statuebam, ne cùm latina lingua candorem & elegantiam profiterer, aliquis mihi barbarum Nomen, & insuetum aliquando posset obijcere: atque eo magis, quod mihi nullo modo conuenire videbatur, vt muliebre Nomen cum virili coniungeretur: quis enim apud antiquos vnquam talem Nominis coniunctionem vel legit, vel audiuit, vt quis à viro & muliere nominaretur? legimus quidem à belluis quosdam aliquo euentu cognomina feminea tulisse, vt Asina, Scrofa, Merula, Lamia dicerentur, sed qui à mulieribus cognomen duxerit, neminem omnino legimus. Itaque cùm de hac re diu deliberassem, tandem Nomen illud* MARIA, *quod, vt initio dixi, fuerat aduentitium, & à matre additum, mihi dimittendum esse statui, & me Marcum Antonium inscribere non dubitaui, assumpto etiam à patre Maioragij cognomine, quod ille sortitus fuerat à vico.* Ita ille, non vnius criminis reus, tum Nominis sanctissimi contemptione, atque despicientiâ, tum verò in matrem pijssimam feminam impietate dixerim, an verò ingrati animi notâ non vulgari notandus, qui plus inani verborum delectui ac superstitioni, vt ipse fateri non erubescit, tribuendum censuit, quàm vel synceræ morum pietati, vel religioni indulgendum. Sed quale tandem nouus hic Maioragius existimet Nomen esse, MARIA? si profanis immersus, sacras litteras ignoret, & Romanæ eloquentiæ deditus, primigenium ac natiuum illum sermonem, qui principe cum homine & cum ipsa natus est humanitate non calleat, facem lubens præferam ad quam & tantæ Virginis honori consulere, & eiusdem vocabuli perspicere queat naturam, & conditionem.

M. Antonius Maioragius negabat virum Nomen Maria conuenire.

Nomen Maria sibi puero à Matre additum, grandior abdicauit, quare.

Factum improbatur.

Terminatio itaque Nominis מָרְיָם, dum recte expenditur, virile id esse demonstrat. Cùm enim feminina omnia apud Hebræos desinere soleant vel in ה præcedente camets, vel in ת præcedente segol, chiric vel scurec, sequitur, quouis alio modo desinentia, cùm neutro genere illi careant, masculina esse reputanda; quare cùm Nomen istud in am desinat, masculinum sit, ac viri proprium necesse est. Patet 1. Paralipom. 4. vbi sic legitur: *filij Ezræ, Iether, & Mered, & Epher, & Ialon, genuitque Mariam, & Sammai & Iesba patrem Esthamo.* Scio hic מָרְיָם

Nomen Maria terminationem virilem non potest viros dedecere.

1. Paral. 4. 17.

à Vata-

Vatablus. Lyranus. Rupertus. Toſtatus.

à Vatablo, Lyrano, Ruperto, & Toſtato non pro filio Ezra, ſed filia intelligi, idque, ni fallar, propter veterem ſeptuaginta duorum Interpretum editionem, quæ ſic legit: ἐγέννησεν τὴν μαριὰμ, aliquibus hanc eandem cum Maria ſorore Moyſis eſſe volentibus, quod ſanè fieri nequit, non enim hîc agitur de genealogia tribûs Leui, de qua fuit illa, ſed de genealogia tribûs Iuda: alijs verò mulierem quandam ignotam de tribu Iuda opinantibus, quæ propter filios, inter fratres ſuos meruerit nominari. Sed noua eorundem interpretum editio per Sixtum V. vulgata omnem tuſtulit ambiguitatem, dum expreſsè articulum maſculinum τὸν ſubſtituit, atque ita virum, non feminam intelligendam eſſe probauit.

Arias.

Quod & Arias Montanus in eo libro, quem de Interpretatione Nominum propriorum, quæ in Scriptura leguntur, conſcripſit, doctiſſimo ſuo calculo comprobare viſus eſt, dum hîc expreſſiſſimis verbis viri Nomen agnoſcit, quem

La Zerda.

ſecutus eſt Ioſephus de la Zerda in politiſſimo opere quod de perfecta Virginis MARIÆ effigie feliciter edidit, Academia 5. ſect. 43. §. 22.

Scrieckius.

& Adrianus Scrieckius Rodornus lib. 3. Monitorum ſecundorum. En igitur maſculinum Nomen מִרְיָם, quo illa præcipuè digna fuit, in qua nihil feminæ imbecillitatis, nec muliebris leuitatis repertum fuit, vtpote que caput antiqui obtritura ſerpentis, non ſolùm mulieres omnes, ſed & viros antegreſſa, immortalem gloriam reportauit.

Maria Rex Hungaria.

Intellexiſſe hoc viſa eſt Maria illa Ludouici Hungariæ Regis filia, dum in regni faſtigium ſublata, non Regina, ſed Rex dici voluit ac ſalutari, quin & auri monetam de ſuo Nomine cudi cum hac epigraphe iuſſit: *Maria Rex Hungaria*, vt author eſt Crantzius Lib. 10. Saxoniæ.

Crantzius.

c. 8. quod ſexui natura detraxerat, fortunâ concitatiſſimo Nominis fauore ſic rependente. Nihil itaque hîc magnopere admirandum, ſi Nominis huius communionem ambiant viri, quod vti in regia hac femina virilem animum demonſtrauit, ita & viros bonos meliore laude ac gloriâ, natum eſt cumulare. Muliebria quidem Nomina viris olim infamia, eoſque

Reſpondetur obiectis à Maiorag.

ignominiæ cuiuſdam maculâ inſpergere ſolita fuerint, non repugno, ſed horum è claſſe ac numero noſtrum hoc eſſe quis dixerit? quod licet feminæ illi, quæ virum circumdedit, datum nouimus; femineum tamen haudquaquam fuiſſe ſcimus, viros non minùs, quàm aliud quoduis maſculinum, natum exornare. Prætereo quod de Scroſa, Merula, ac Lamia præfatus Author adducit, quaſi honeſtius viro eſſe poſſit à belluis, quàm à muliere denominari. O probrum, atque flagitium in terras vltimas deportandum! laudatur Cardinalis Petrus Damiani quòd fratris ſui Nomen aſſumſerit, qui eum à teneris, vt aiunt, vnguiculis liberaliter educârat, vt palam omnibus hoc facto oſtenderet, ſeſe omnia fratri debere, abſque quo miſer, & omnibus fuiſſet auxilijs deſtitutus, quaſi hinc Petrus Damiani vocari deinceps voluerit, velut totus ſpectans ad fratrem Damianum.

Variis rationibus probatur S. Nomen Maria à viris poſſe vſurpari.

Maiore ſanè laude viri illi digni ſunt, qui ad proprium ſuum Nomen, ſanctæ MARIÆ dignißimam Nomenclaturam adiungunt, hoc facto omnibus teſtatum facientes, totos ſe eſſe MARIÆ, ac beneficiariæ Dominæ perpetuos haberi velle clientes, ſi gratiam vllam habeant aut fauorem, per MARIAM habere ſe profitentes, neque ab alio poſt IESVM dependere ſeſe, quàm ab ea, cuius Nomen inſtar gentilitiæ cuiuſdam teſſeræ circumferre gloriantur. Talem crediderim & mentem & ſcopum fuiſſe eorum, qui Nomini ſuo primi illud adiunxêre. Sanè dum attentiore mente conſidero, quantâ olim fiduciâ Iſraëliticus populus de communione Diuini Nominis fuerit gloriatus, cùm nulla ſibi extimeſcenda pericula, hoſtes nullos formidandos exiſtimaret, dummodo illius ſuper ſe inuocati vmbone protegeretur, animo vehementer exulto, quin & precantium illas voces apud Eccleſiaſtic. cap. 36. excipiens: *miſerere plebi tuæ, ſuper quam inuocatum eſt Nomen tuum*, ſiue, vt habet Textus Græcus, *miſerere populi vocati Nomine tuo*, mente excedo, cùm ſibi ad Dei gratiam conſequendam prælidij ſatis, ad fauorem ab eo prolixè copioſèque obtinendum ſat eſſe conſideret adiumenti, ſi Nomine eius dici, cenſeriſque meruiſſet. Nec id tantùm de ſummo illo, maximæque virtutis Nomine intelligi, haberiſque volebant, ſed paſſim iuxta æqui, boniſque ſenſum, de ijs omnibus, quorum vel exiſtimatio, vel authoritas poteſtatis aliquid habere cenſebatur. Ita apud Iſaiam cap. 4. ſeptem illas mulieres viro vni dixiſſe legimus: *tantummodo inuocetur Nomen tuum ſuper nos*, id eſt, habeamur & nominemur à tuo Nomine, tuæ, ſat nobis honoris ac dignitatis largitus fueris, ſi Nomen conceſſeris circumferre. Quod noſtrâ, patrumque memoriâ in vtraque Repub. imitati non pauci, tum laude virtutum, tum militaris gloriæ præſtantiâ ſpectatiſſimi viri dum ſanctiſſimum MARIÆ Nomen, quod maximâ quadam virtute pollere non ignorabant, ſuo proprio adiunxerunt. Quales fuêre Ioannes Maria de Monte, poſtea ſummus Pontifex Iulius III. appellatus. Franciſcus Maria Taruſius, Antonius Maria Saluiatus, Antonius Maria Gallus, Antonius Maria Saulius, Aſcanius Maria Sforcia, Franciſcus Maria de Monte, Petrus Maria Burgheſius, omnes eminentiſſimi S.E.R. Cardinales, vel ob peculiarem erga Virginem Matrem affectum, vel ob titulum purpuræ ac dignitatis hoc Nomine celebrati. Quos alij complures, velut Antonius Maria Zacharias, vnus de tribus

Eccli. 36. 14

Iſaiæ 4. 1.

Diuerſi ex vtraque repub. qui Nomen Maria aſſumpſere.

primis

primis inſtitutoribus ſacri Ordinis Clericorum Regularium S.Pauli,Hippolytus Maria Beccaria S.Ordinis Prædicatorum Magiſter generalis feliciſſimè ſunt conſecuti. Nec defuêre ſeculares, quos inter emicant ſereniſſimus Dux Bauarien. S.R.I. Archidapifer, Elector Maximilianus, qui filium ſuum primogenitum Ferdinandum Mariam ſingulari quadam in Virginem religione ductus voluit appellari.Mariangelus natione Britannus, manu ſtrenuus, qui dracone occiſo Mediolanenſibus infeſto eorundem Dux factus eſt, teſte Chancondyla lib.4. Antonius Maria Roberti, qui Venetorum exercitum contra Maximilianum duxit, filius, hic patre à Germanis circumuento ſe in hoſtium confertam aciem iniecit, ac patrem liberauit, teſte Bembo hiſt. Ven. lib. 1. Franciſcus Maria Feltrius tertius Vrbinatium Princeps, Ioannes Maria Fregoſius Liguriæ Regulus, Ioannes Maria Riminaldus nobilis Iureconſultus, quorum omnium hæc vna mens, ſenſuſque erat,memoriam Nominis Virginalis hoc pacto celebrare, ipſamque in Nomine ſuo Deiparam & præſentem ſibi facere & reddere auſpicatam. Neque enim huic rei confirmandæ alium teſtem aut locupletiorem aut grauiorem prodixerim illo, cuius vnius tantâ fide pollet auctoritas, tanto iudicio ac ſapientiâ dignitas valere cognoſcitur, vt omnes quotquot homines ſunt,eos lõgiſſimè antecellat:hic Pontifex Romanus eſt, Chriſti ſaluatoris in terris Vicarius, atque vnicus fidelium parens, cuius nobis verba eſſe ſolent oracula, facta ſeruiunt pro exemplis. Annus ſuperioris ſeculi volubatur ſupra milleſimum quingenteſimum decimus quartus,cùm Romæ ſederet Leo decimus Pont. Max. Vir diuini, humanique iuris ſcientiſſimus, ad quem cùm è Galliarum regno veniſſet Gilbertus Nicolai ex Ord. Minorum Theologus, ac zelo Mariani Nominis ampliſicandi flagrantiſſimus, vt Principis Ioannæ Francicæ, quondam Reginæ inſtitutum ſub titulo Virginis ab Angelo ſalutatæ apud ſanctam Sedem promoueret, ita fidem atque ſolicitudinem ſuam Chriſti Vicario probaſſe legitur, vt non ſolùm largè, ac liberaliter votorum compos factus ſit,ſed & ab eodem ampliſſimi cuiuſdam honoris gratiâ, priore Nomine ac Cognomine valere iuſſo, Gabriel Maria fuerit appellatus. Perſpexerat namque ſanctiſſimus Pater ſedulam viri huius pietatem ac religionem planè ſingularem,quâ Virginis MARIÆ cultum proferre, augereque laborarat, quod vt propalam teſtatum faceret, nouâ hac Nominis Virginalis impoſitione, viam omnibus aperire voluit & Virginem honorandi,& clientelam eiuſdem ſacri Nominis profeſſione ambiendi; quod exinde non pauci ad eiuſdem gloriam, ſuique ipſorum exercitationem piiſſimè fuerunt imitati. Nec temere. Si namque,

Chancond.

Bembus.

Leo X. P.M. Nomen Maria impoſuit Alberto Nicolai.

Laudatur factum.

A vt Seneca epiſt.35.ſcripſit, *ſolerent ſerui Nominibus Dominorũ inſigniri, quorum ſe famulatui mancipaſſent*, quidni Virginis magnæ clientes eius patrocinio commiſſi, Nomen eiuſdem aſſumere, illoque ſe queant inueſtire? Beatos prorſus illos, ac longè feliciſſimos,qui vanis huius ſeculi titulis abdicatis, hoc vno præcipuè gloriantur, de quo cum ſancto Ioan. Chryſoſt. hom. 21.in Gen.id libens pronuntiaro: *Vidiſti appellationem diademate clariorem, purpurâ meliorem,quid fuerit illo beatius, qui Virginis* MARIÆ *titulo ornatur, eumque pro Nomine poſſidet?*

Seneca.

Chryſoſt.

B

MODVS VIGESIMVS NONVS.

An quiſpiam à Nomine MARIÆ *denominari poſſit Marius, Marianus, Mariana, Marianita, &c.*

MAterno Nomini regulam,ac normam ſuo Nomine poſuiſſe filium, vti nunquam mihi dubium fuit, ita qui ambigeret, nullum hactenus inueni. Hunc ſiquidem polum ſtella iſta reſpicere, hunc ſolem flos ille ſubſequi ſolitus ſemper fuit.Quapropter ſicut ille de gemino Nomine ſuo, quod IESVS CHRISTVS eſt, denominari filios non recuſat, ita nec mater eoſdem abnuit nuncupari de ſuo. Et ad priorem quidem illius Nomenclationem quod attinet,ab illa nominati leguntur non pauci,tum C quia is omnium Saluator eſt, omnibus IESVS: tum quia omnium doctor eſt, qui viam ſalutis, Dei arcana, veram modeſtiam, atque manſuetudinem omnes nos docet; tum denique, quia omnium caput ac princeps eſt, in quos vitali quodam modo ſpiritualem vitam infundit. Ita ante annos circiter CC.LXX. in Hetruria, fœcundiſſima illa parente Ordinũ Religioſorum, Senis exiſtere cœpit Ordo Ieſuatorum,authore Ioanne Columbino. Cognominis cauſa fuiſſe hæc traditur à Ioanne Corſetto lib.30.qq. de Ord. Ieſuat. Paullo Morigia cap.38. aliiſque. Cùm pueri Senenſes audirent Ioannem ac ſocios frequenter in ore habere, ac pronuntiare dulciſſimum Nomen IESV, videntes illos dicebant inter ſe, ecce Ieſuati, hi ſunt Ieſuati. D Pro bono omine accipiens id Ioannes,qui ſciebat ex ore infantium & lactentium aliquando diuina prodire oracula, ſuum Ordinem à IESV nominauit Ordinem Ieſuatorum, quæ appellatio retinetur adhuc, nec quiſpiam eam reprehendit. Horum ſimilis eſt noſtra nuncupatio. Nam cùm audirent homines, nos à Sede Apoſtolica Clericos Societatis Ieſu vocatos,pro inſignibus IESV Nomen proferre, huius Nominis ſanctiſſimi laudare venerationem, Ieſuitas nuncupare cœperunt, quod rectè obſeruauit Emmanuel Rodericius Ord.Minorum, tomo 1.qq.reg.cap.2.a.9. Et licet nos prædictam Nominationem non recipimus, quia non eſt à ſancto

Nomĩ IESV *regula ac normia Nominis Mariæ.*

A IESV *Ieſuati & Ieſuita denominati.*

Corſettus.

Paul.Mor.

Roderic.

Digitized by Google

ſancto Ignatio, nec ab Apoſtolica ſede, haud- A quaquam tamen repudiamus, quam B.P.N. nec damnauit viuens, ſi tamen eo viuo exorta eſt, neque nunc damnaret vulgatam, ſi viueret in terris, tum quia videtur prudenter facta, & ex aliquo diuino impulſu, tum quia nunquam eſt à Pontificibus reprehenſa, ſed potius vſu priuato & in familiari ſermone tacitè probata.

In Regno Cataio fideles appellantur Ieſuani. Serarius. Hugo Car.

Author quoque eſt Nicolaus Serarius noſter ex hiſtorijs Indiæ Orientalis in regno Cataio, quod Sinis conterminum eſt, fideles, qui inter barbaros viuunt, Ieſuanos iſtic, ſiue Ieſuitas ab antiquo appellari. Ad hæc ſcribit Hugo Cardinalis Carenſis explanans S. Ioannis Apocalypſin, Electos in cælo vocatum iri Ieſuanos.

Beati in cælo appellandi Ieſuitæ. Ludolph.

Hugone recentiòr Ludolphus de Saxonia, B qui ducentis annis ante Ordinem noſtrum floruit, reuerens Hugonis ſententiam, *in gloria*, inquit, *cæleſti ab Ieſu, omnes dicemur Ieſuitæ.* Sed de priore hac Nomenclatione ſatis, venio ad alteram, quæ Chriſtus eſt, & ab hac Antiochiæ primùm fideles ac credentes nuncupatos fuiſſe Chriſtianos, conſtans Eccleſiæ traditio eſt. Quamuis autem non defuerint qui exiſtimarint, nouatam illam denominationem à plebe etiam gentilium extitiſſe, quibus ego aſſentiri non poſſum, veterum authoritate reuocatus, qui factum id tradunt à Prælatis, & ſenioribus Eccleſiæ. Ita Nicolaus I. Bulgaris reſcribens teſtatur: *In Eccleſia*, inquiens, *Antiochena conuentu magno ſanctorum facto, primùm fideles dicti ſunt Chriſtiani.* Et S. Athanaſius: *Tunc Apoſtoli conue-* C *nientes Antiochiam, ſicut eorum acta teſtantur, omnes diſcipulos nouo Nomine, id eſt, Chriſtiano appellant, à communi falſorum diſcipulorum vocabulo diſcernentes.* Quid verò de ſanctiſſimæ Præſule Ignatio, qui tertius poſt Petrum Antiochenam rexit Eccleſiam, dicemus? nunquid & huic propter inflammatum moriendi prò Chriſto deſiderium, Chriſtiferi cognomentum adhæſit?

A Chriſto fideles Antiochia dicti Chriſtiani.

Nicol. I.

Athanaſ.

Cur non ſimiliter à Maria, Mary aut Marianita.

Quæ cùm ita ſunt, quis iure arguat à MARIA ſimiliter Marios, Marianos, Marianitas appellari, tum vt cæleſtis illius heroïnæ, cuius tanta poſt Deum in nos exſtant benefacta, quanta nullus æſtimare poſſit, nunquam obliuiſcamur; tum vt Nomen illud verè aureum ob oculos poſitum, tanquam optimæ imitationis D exemplar perpetuò conſiderantes, tales in omni vita nos præſtemus, quales ſanctiſſimi Nominis huius excellentia poſtulat, & obſeruantia caſta requirit: tum denique vt illo nos compellari audientes, profundè humiliemur, cogitantes nos eius Dominæ ſeruos eſſe, atque clientes, quos eiuſdem cultui atque honori deceat ſemper eſſe deuinctos. Et huius quidem non leue ac vulgare exemplum dixerim, an documentum ſuppeditat Ioannes de monte in Mariali, cùm refert prægnantem periculosè feminam MARIA inuocatâ partu feliciter ſolutam, in eius honorem puellum Mariam nuncupaſſe.

Probatur exemplo Had. Marij.

Eodem reſpexiſſe viſus eſt Hadrianus Marius Nicolaus Geldriæ Zutphaniæque amplſſimus Cancellarius, qui Nominis ſui ac cognominis rationem Epigrammate hoc ad Guilielmum Diementum exſtare voluit:

Vnde vocer Marius Romana Nomine gentis
Belgarum extremis barbarus ortus agris,
Quando ſcire cupis pro conſuetudine veſtra,
Magna ſodalitij pars, Diemene, mei:
Nec gentile mihi eſt, nec ſic dixêre parentes,
Cùm tenerum ſacro rore caput madet.
Nomine de diui Nomen poſuêre Hadriani,
Quod ſacra lux illi, lux mihi prima fuit.
Hæc eſt Septembris bis tertia quæ præit idus,
Cùm iam ſub pedibus pinguia muſta fluunt,
At cùm lux eadem MARIÆ *quoque Virginis ortum*
Signet, & hunc latè Nomen in orbe ferat,
Adieci Marius, ne Diuo ſcilicet vni,
Quàm Diuûm Dominæ plus tribuiſſe ferar.

Item alterò eiuſdem Mariani, apud Alanũ de Rupe.

Sic ille de Mario. Ad Marianum verò quod ſpectat, audiendus Alanus de Rupe in Pſalterio cap. 63. vbi fuiſſe ſcribit in Hiſpania nobiliſſimam, ac probatiſſimam mulierem Luciam Nomine, claro exortam genere, ſed longè clariorem fide, quæ militi deſponſata, atque vterum iam gerens, dum Saraceni Regnum Granatenſe inuaderent, ab ipſis capta ac ſæuiſſimo Tyranni ſeruitio addicta, tum verbis acribus, tum verberibus his atrocioribus quotidie ad opus vrgebatur. Inter quæ horâ parturitionis aduenientè dum nocte mediâ natalis Dominici, ſola in medio boum ac pecorum deprehenſa, omnis exſors humani ſubſidij ſummis angoribus æſtuaret, quod vnum poterat, MARIAM cœpit in ſolatium aduocare. Et ecce rem nouam, ac ſeculis omnibus inauditam, eodem momento cùm vehementiſſimè primi partus doloribus conflictaretur, adfuit cœlorum Regina, & obſtetricis perfuncta munere infantem lotum iam, atque emundatum matri tradidit, & quia Baptiſta deerat, ſubitò aduenit vir quidam cæleſti maieſtate venerandus, coronâ ſpineâ redimitus, ac manibus pedibuſque clariſſimi ſplendoris vulnera repræſentans, qui puerum ab ipſa Virgine MARIA oblatum vndis abluit, Chriſmate liniuit, ac de Nomine ſuſcipientis Marianum appellauit. Quod tanto geſtum auctore, tanto probatum magiſtro quis reprehendere auſit, vel accuſare? & non potiùs ex hoc temporis momento is eſſe, diciqúe ambiat, quem ſeſe poſtea in cælis ſemper futurum eſſe confidit? Mira id animi ſui prudentiſſimi ſagacitate perſpexit, & piſſimè annotauit Laurentius de Aponte tom. 2. in Sap. cap. 4. homilia 60. vbi ſic ſcribit: *Etſi beatiſſima Virgo* MARIA *omnium inter ſpecificè tamen peccatorum eſt: hinc etſi omnium ſalus poſt Chriſtum ipſi adſcribatur, præcipuè tamen horum, vnde in cælo, ni fallor, non ſolum Chriſtiferi, ſed & Marianita ij dicendi, non tantùm in fronte eius* *Aponte.*

Probatur ratione.

Ioan. de Monte.

signum, sed & MARIÆ circumferentes, vtpote præcipuè ab ea saluati, præcipueq; sui. Subiungit autem dignum sua pietate acroama: : *Deum ipsum*, inquiens, *testor, sic aliquando ex hac animum resumo consideratione, vt licet me vnum aspiciam ex perditissimis & deploratissimis peccatoribus, omnium præteritorum, præsentium ac futurorum primum (parcat mihi nunc Paulus) nescio quid spei certissimæ, in me sentiam, Virginem sanctissimam considerans, talium matrem, vt quasi felices meas iudicem culpas, qua Dei gratiâ tale patrocinium meruerunt.* Atque hoc intellexisse non dubito nobilissimum illum Ordinem Equitum Teutonicorum, dum rosarij, cuius & tesseram in scuto cum nigra cruce assumpserãt, quotidianâ recitatione admissâ, Mariani omnes appellati sunt. Vt Franciscus Mennens in symbolis eq. auctor est. Quibus non immeritò Marianum Perbenedictum S.R.E. adiungo eminentissimum Cardinalem, virum in omni vita S. Nomini MARIÆ deditissimum cuius operâ potissimùm, studioque perfectum est, vt primaria illa Virginis Annuntiatæ Congregatio Romæ fundata sit, multique ex ea velut perenni quodam fonte riuuli, Congregationes aliæ promanarint. Denique ne alter hic sexus præteritum se queratur, accipe & Marianam de Iesv eximiam sanctitate viduam tertij Ordinis Franciscani, quæ nuper & miraculorum splendore, & præsertim altissima diuinarum reuelationum luce coruscauit, inter quas & hanc fuisse inuenio, qua diuinitus se accepisse testatur B. MARIAM ab omni originali peccato fuisse præseruatam. Ad huius Beatificationem Vrbanus VIII. dimissoriales litteras expediuit, quas audio Toleti iam executioni mandatas, sed de hac fusiùs D. Ludouicus Velluga.

Ordo Teutonicus Marianus dictus.

Mennens.

Marianus Perbenedictus Cardinalis.

Mariana de Iesv.

Velluga.

Agedum itaque quisquis Virginem diligis, sub eius Nominis sanctissimi vmbram te proijce, eiusdem gratiam atque fauorem hîc sedulò aucupare, vt dum in illa, quæ multis solibus melior est, te viderit ambulantem, optimarum virtutum augmento repleat, & cælestis gloriæ faciat esse hæredem.

MODVS TRIGESIMVS.

Quantâ religione obligentur MARIAM *colere, & obseruare, quos Nomine eius contigerit insigniri.*

Tertull.

BEne, ac sapienter scripsit olim Septimius Tertullianus, non eum dumtaxat ob finem Christianos, dum aquis lustralibus abluuntur, sanctorum Nomina sortiri, vt ijs velut vsitatis quibusdam notionibus appellentur, sed multò magis, tamquam idoneis poppysmatis atque incentiuis, ad imitandas eorundem virtutes incitentur, non enim, vt in Scorpiaco cap. 7. loquitur, *solo sono sapiunt Nomina, sed & sensus animis tantum audienda sunt, sed & mentibus.*

Nominum imponendorum duplex finis, designare & excitare.

A Atque huc veteris militiæ principes respexisse videntur, dum militibus de suo, Nomina ponerent, illi verò tantâ veneratione eadem obseruarent, vt priorum obliti, sola illa vsurparent, sola ob oculos posita intuerentur, quorum luce ac gloriâ viam sibi ad bellicæ virtutis adyta aperirent. Vnde namque Fernandezios, nisi à Ferdinando? Sanchios, nisi à Sancho? Lopesios nisi à Lope? Perezios, nisi à Petro existimamus fuisse profectos? quorum seu regũ, seu principum Nomina illi non tantùm assumere, sed mores quoque atque affectus cum Nomine inducre referreque gaudebant, eoque non mediocrem apud duces sibi fauorem ac gratiam, apud posteros verò laudem sunt consecuti. Optimè sanè, atque in rem nostram peraccommodatè, quo & Cælites, quorum hîc Nomina gerimus, dilcimus esse colendos, & modum, quem teneamus, haudquaquam præterimus. Cur namque existimandum est Ecclesiam eorum Nominibus nos insignire, nisi vt patrocinio ac tutelæ eorumdem commendet, quos tanta inter pericula saluos virdum consistere posse non ignorat, quod tamẽ vel maximè ab iis solent impetrare, qui non tantùm in se Nomen assumunt, sed virtutes quoque pro viribus imitari laborant, vnum id sibi præcipuâ quadam curâ studioque impressum retinentes, quemadmodum adamantis Nomen mereri non solet, qui vim eius, naturamque non obtinet, nec margarita dicenda, quæ fulgore illius destituitur; ita quoque Cælitum Nomine indignos esse, qui vestigiis eorundem non insistunt. Atque illuc penitus respexisse mihi visi sunt sanctissimi Ecclesiæ Patres Cæcilius Cyprianus, & Petrus Chrysologus dum primam orationis Dominicæ petitionem explanantes, aiunt: non petendum à nobis, vt Dei Nomen sanctum fiat, quod ex se sanctissimum esse nemo est, qui ignoret, sed vt in nobis, ac per nos sanctitate polleat, dum vita nostra talis sit, atque eiusmodi opera esse cognoscantur, quæ testimonium dent, tum sanctitati Nominis Christiani, quod portamus, tum vitæ vniuersæ, quam sub eius tutela nos ducere profitemur. Ita vt, non secus ac nobilium parentum liberi, cauere solent, ne quod à Maioribus splendidum, clarumque Nomen accepêre, degenere vitâ, moribusque obscurent; sic quoque Christiani, ne quod in Baptismo consecuti sunt, vllâ sequioris vitæ maculâ inspergant, idque sedulò atque vnicè euitent, quod in Romanis cap. 2. gentium Apostolus, tanto sensu doloris deplorabat, inquiens, *Nomen Dei per vos blasphematur inter gentes*; dum, scilicet, aliud Nomine, quod à Deo traxerant, præferre non erubescebant, aliud moribus ac vita tenebant. *Nemo se falsa spe circumueniat*, dicebat olim S. Augustinus ser. 38. de SS. *quia Christiani Nominis non facit sola dignitas Christianum, nihilq; prodest, quod aliquis Christianus*

Indignus Nomine, qui illud virtutibus nõ exornat.

Probatur auctoritate.

Cyprian.

Chrysol.

Rom. 2. 24.

August.

Christianus vocatur in Nomine, si hoc non ostendit in opere.

Procop. *Probatur exemplo veterum Christianorum.*

Olim veteres illi Christiani, vt apud Procopium legere est, manibus suis Christi Nomen inscriptum gerebant; si causam quæris? vnam φιλομαθίαν fuisse reperies, quâ id assiduè curabant, vt opera manuum suarum omnia, ita se in vita Christi haberent, sicut in forma, vnde quam simillima ijs prodirent; quod ex proportione de alijs quoque sanctorum Nominibus

Act. 9. intelligendum est. Cùm Christus Act. 9. Saulum ad se trahere decreuisset, Ananiæ dixisse legitur, *vas electionis est mihi iste, vt portet Nomen meum corã gentibus, & regibus, & filijs Israël:* quibus mox subiunxit, *ego enim ostendã illi, quãta oporteat eum pro Nomine meo pati.* Quæ verba explanans

S. Thom. S. Thomas, ait, S. Paulum Christi Nomen per vniuersum orbem hoc pacto circumtulisse, vt vitam eius suâ exprimendo ac vestigijs insistendo magistri viuum in corpore suo Christi IESV exemplar omnibus exhiberet. Quo ille docere nos voluit modum, ac formam, quam in sanctis nostris præsidibus, à quibus denominamur, honorandis, omnes seruemus. Quos inter cùm vna post filium æmineat MARIA, cuius Nomen magno humani generis bono ac commodo varijs imponitur, æquissimum est, vt peculiari quoque cultu atque obseruantia ab ijsdem honoretur, *ne illis Nomen* (vt scribit S. Cyprian. in

S. Maria Nomen qui gerit, exornet vitã bonã necesse est.

Cyprian. præfat. de carn. oper.) *sit ad ignominiam, sed respiciant potius ad illud, cuius inspectio honesta, conuersationis formam eis infundat, nec in aliquo elementariam amaricent dulcedinem, vel primariam offendant dignitatem.* Quod non difficulter obtinebunt, si

Quo modo id fieri possit docetur.

intellectu Primùm id studeant penetrare, exinde memoriã fideliter complecti, tum denique voluntate erga idem afficiantur, atque imitatione effingant. Quæ itaque, aut qualis MARIA fuit illa sanctissima, omni virtutum genere conspicua: quare sanctitate quoque ac virtute polleat, quæ Maria vocatur, necesse est. Fuit illa humillima, quam, cùm splendor gloriæ sempiternæ in matrem elegisset, tamen ipsa solam in se humilitatem respexisse Dominum agnouit: talem præstare se debet, quisquis Nomen eius tutò ferre se posse credit. Fuit illa purissima, quid enim castius eâ, quæ corpus Christi sine contagione generauit, ac prima omnium fuit, quæ Virginitatem perpetuo voto consecrauit: hanc illa virtutem æmuletur quæ Maria nuncupatur. Fuit illa diuini amoris facibus flagrantissima, cuius charitatem nec aquæ multæ extinguere, nec flumina obruere vnquam potuêre: eâdem ardere conuenit, quotquot MARIÆ Nomine decorantur. *Fuit* MARIA *modesta ac verecunda sermone, arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere. Quando ista vel vultu lusit parentes? quando dissensit à propinquis? quando fastidiuit humilem? quando derisit debilem? quando vitauit inopem? eos solos solita virorum catus inuisere, quos misericordia non erubesceret, neque verecundia præteriret.* Ita S. Ambrosius lib. 1. de off. c. 18. de ea, quam cognomines pro virili æquum est imitari. Quomodo namque sacrum istud vocabulum virtutum omnium metropolin in se assumere non vereatur, qui honestati nuntium remisit? quomodo illa quæ vitiorum sordibus cooperta, tantum decus atque ornamentum profanare non expauescat? de Eustathio quodam presbytero S. scribit Isidorus Peluſiota lib. 3. epist. 311. sapiens Presbyter Eustathius pro diuino suo in improbos odio, etiam idem sibi cum impuro & scelerato Eustathio Nomen esse grauiter, molesteque ferebat, ac Nomen suum immutare cupiebat. Non quidem, velle id MARIA censenda est, vellet tamen eas, quæ suo Nomine gaudent mores improbos dedisce re, ac vitam in melius commutare, ne sanctum MARIÆ Nomen vlla sui parte obsoleſcat. Et huc spectat dignissima illa S. Basilij Seleucien sis commonitio: *Nomen, quo tu appellaris, Virginis nota argumentum est. Cur appellationi, cuius virtute cares, contumeliam irrogas? factis appellationem impugnas?*

Ambros. Isid. Pelus. Bas. Seleuc.

Indigni sanè eo Nomine sunt, qui vel dignitatem eius ignorant, vel agnitam vili pendunt. Quare admodum bene in hanc rem scripsisse mihi visus Richard. à S. Laurentio l. 2. de laud. B. V. M. *Debent illi quantum possunt in virtutibus eam imitari, & saltem à longè in odorem currere vnguentorum eius, quia sicut dicit authoritas, venerari sanctos & non imitari, nihil est aliud, quàm mendaciter adulari.* S. Grego. hom. 18. in Euang. *Virgini siquidem multò magis placet imitator deuotus, quàm laudator otiosus & vera laudatio cordis & oris, imitatio est operis: & tunc veri laudatores sanctorum existimus, si ea sectemur, quæ & ipsi sectati sunt. Igitur dilectissimi, amate quam colitis, & colite quam amatis: quia tunc eam verè colitis & amatis, si imitari velitis ex toto corde, quam laudatis.* Ita Richardus. Hæc itaque vera Mariani Nominis religio est, quam notione præferimus, opere demonstrare: nam vti, teste paræmia, Monachum vestitus non facit, sed vita sanctè, religioseque instituta, ita nec Nomen Mariam, sed vita eius signis ac virtutibus exculta. Hoc est sanctissimæ Virginis Nomenclaturam dignâ veneratione excipere, nec dispari cultu, studioque obseruare, ne aliquando nobis accidisse lugeamus, quod Iureconsultorum axiomate celebrari consueuit: Nomen quod profiteri spernimus, auxilio nobis esse non potest. Contrà verò dum id opere exequimur, quod foris profitemur, ampla felicitatis præmia consequamur, cuiusmodi sanè non immeritò sperare illis permissum, quibus, teste conscientia, tantæ Virginis Nomen genuinis moribus celebratur, vt quod Gregorius Nazianzenus de filio, ipsi de matre liberè queant pronuntiare: *Nobis magna res est, & magnum Nomen Marianos esse, & nominari.*

Richard. S. Gregor. Nazianz.

MODVS TRIGESIMVS PRIMVS.

Religioſæ familiæ quæ MARIÆ *Nomen ſanctiſſimum honoris atque obſeruantiæ cauſſa aſſumpſerunt, & ab eo denominatæ ſunt.*

ASingularibus tam viris, quàm feminis, quibus cum onere iam explicato Nomen Virginis Deiparæ vſurpatum diximus, ad Communitates veniendum eſt, à quibus id quoque non rarò cognomenti loco aſſumptum eſſe inuenimus; quod enim vnicuique ſingulatim certum erat profuiſſe, non poterat non communiter quoque ſperari profuturum: adde non minimum hinc præclariſſimo Nomini honorem ac laudem procreari, dum velut ſuccollantibus plurimorum humeris in ſublime effertur, quod ceteris omnibus digniſſimum eſt eminere, quoque altiùs attollitur, plures etiam ſuis radijs ſolet illuſtrare. Liquere illud ex Ciſtercienſium menologio ad 16. Maij viſum eſt, vbi dum B. Euſtachius Abbas Hemmenrodius Heyſterbachij matutinis precibus intereſſet, B. Virginem vidit miræ pulchritudinis coronam per catenam auream ſuper cænobium è cælis demittere, in cuius ſummitate pretioſiſſima ac luciduſſima gemma viſebatur, cui Nomen MARIÆ inſcriptum erat, ex quo radij longè ſplendidiſſimi ſe circumquaque diffundebant & Nomina tum Euſtachij, tum ceterorum monachorum in choro exiſtentium, quæ per circuitum coronæ ſcripta erant, illuminabant. Quo viſo id Virginem innuere voluiſſe clarum eſt, vti religioſa iſta familia ſub Nominis eius auſpicijs militans, præcipuo quodã cultu atque obſeruantiã venerari illud non deſiſtebat, ita quoque ab eodem ornari ſplendidè, ac magnificari debuiſſe.

Varia Communitates S. Nomen Mariæ aſſumpſerunt. Viſum B. Euſtachij.

Sed & aliud eſt, cur id factum prudentiſſimè colligamus, nimirum vt hoc potiſſimùm modo, ſacra illa familia, in arrepto vitæ propoſito augeri conſeruatique poſſet. De Pantarba narrat Hiarchas apud Philoſtratum in vita Apollonij l. 3. c. 14. lapidem eſſe, vti pulchritudine ſpectabilem, ſic virtute admirandum, qui lato quodam ſplendore exardeſcens intuentium oculos radiorum ſuorum luce ſuauiter perſtringit, diemque vel nocte media accendit. Et quod mireris, id ipſum lumen ſpiritus eſt, adeo potentis efficientiæ, vt procul abiunctos lapides attrahat, vniatque, quantumque illa vis diffunditur, tantum (dictu mirabile) obtinet imperij, aceruoſque lapidum non ſecus atque apum examina trahit in vnum; adde, quod natura ne tam pretioſum munus vileſceret, non modò occultis terræ viſceribus abdidit, ſed & facultatem indidit, qua ex captantium manibus effluueret, niſi cautâ diligentiâ

Hiarchas. *Pantarbæ admiranda virtutis lapis.*

teneretur. Quo quid pulcrius atque ad rem præſentem appoſitè magis dici poſſit, non video. In Pantarba glorioſiſſimum MARIÆ Nomen repræſentatum agnoſco, gemma hæc dum luce clariſſimâ refulgens diſperſa colligit, atque in vnum coagmentat, Mariani Nominis vim atque virtutem aperit cuius veluti magnetica quadam facultate, diuerſarum nationum homines attracti vnam vitæ ſocietatem ineunt, gratiaque cæleſti donantur, tum ad illa quæ retro atque à tergo ſunt, conſtanter aſpernanda, tum ea quæ præ manibus atque oculis habentur, ad Dei gloriam promouenda, ſpiritu eius intus agente, atque animos inflammante ad quæuis obſtacula perfringenda. Sed, vti de Pantarba ſcribitur, ſedulò, cauteque ſeruari oportere, niſi quis eius beneficio velit priuari: ita Nominis huius delicatiſſimi religio, cultuſque diligenter fouendus, ne dum zelus honoris eius tepeſcere in nobis incipit, gratiã ac tutelã eiuſdem priuemur. Magna profectò ſancti Nominis huius dignitas, magnus fauor ac planè ſingularis! vnde factum plurimas hominum tam virtute, quàm doctrinã præſtantium familias Nomenclationis eius aucupio incenſas, id vnicè ac ſingulariter deamaſſe, ſibi non minùs hac ratione magnæ Virginis honorem, quàm vniuerſæ vitæ cõmoda pollicentes.

S. Nomen Mariæ Pantarba comparatum.

Agmen ducunt Carmelitæ, Fratres B. Mariæ nuncupati, de quibus ſic ſcribit Ioannes Nepos Syluanus 44. Vrbis Hieruſalem Epiſcopus ac Patriarcha lib. de Inſtitut. primorum Monachorum cap. 43. editionis VVaſtelianæ: *Recenſuerunt huius religionis profeſſores Deum prædeceſſoribus ſuis per viſionem, ſub ſpecie nubeculæ aſcendentis de mari in Carmelum, ſpecialiter reuelaſſe infantulam quandam fore naſciturum, qua ex vtero matris munda ab omni peccatorum ſorde egrederetur, & inſtar eorum Virginitatem ſpontaneam amplecteretur, de qua Virgine Deus homo naſceretur. Contemplantes autem ipſi hæc omnia adimpleta, curauerunt deuotione aſſidua huic Virgini dudum prædeceſſoribus ſuis reuelatæ, ac poſtea eis exhibita deſeruire. Et ſtuduerunt hanc ſpecialiter Virginem ideo ſibi ipſis in Patronam eligere, quia nouerant illam ſolam eſſe ſingulariter eis conformem in primitijs ſpontaneæ Virginitatis, quod ſicut religioſi Carmelitæ ſunt primicerij virorum ſponte Virginum, ita B.* MARIA *eſt feminarum voto Virginum primiceria. Quæ conformitas primitiarum ſpontaneæ Virginitatis ſingulariter inter Dei genitricem & religioſos Carmelitas dudum prophetata, & poſtea adimpleta, fuit cauſa, quod religioſi Carmelitæ Virginem* MARIAM *tam tempore Apoſtolorum dicebant ſororem ſuam, & propter dictam conformitatem ſeipſos fratres* B. MARIÆ *appellabant.* Hactenus Ioannes. Nec defuit Eccleſiæ authoritas, qua illis eadem Nomenclatura fuit conſignata, ita namque Ioannes XXII. Sixtus IV. Iulius III. & Gregorius XIII. locuti fuiſſe leguntur: *ſacrum huius Ordinem ſub*

Carmelitæ fratres Mariæ dicti. Io. Nepos.

Vnde res iſta originem ſumpſit.

In-

Inuocatione B. Mariæ de monte Carmelo confirmauimus, quem glorioſiſſima virgo MARIA *omnibus virtutum floribus inſignita produxit, & edidit, propriique Nominis titulo voluit inſigniri &c. Sub tanti ergo Nominis & Numinis vmbra*, inquit Marcus Antonius Alegrius in paradiſo Carmelitici decoris, præamb. 32. § 7. *in ſpiritu & veritate ſuſcepti militauêre ſtrenuè vetuſti Carmelitæ, vſque dum veniens ad ſuum Carmeli domicilium hæc diua Mater ab eis, vt præceptrix & altrix ſuſcepta eſt.*

Alegrius.

Cantabricenſis Academiæ auctoritas defendit Carmelitas Fratres Mariæ. Ioannis Trithemij Apologia pro Carmelitis.

Et huius quidem gloriæ dignitatem Anglica Cantabricenſis Vniuerſitas, contra nonnullos aduerſantes, ſolenni inſtrumento ſtabiliuit, anno ſalutis 1374. die 23. Feb. præſentibus Cancellario & Lycæi eiuſdem Doctoribus, qui omnes ſubſcripſerunt. Ioannes quoque Trithemius natione Germanus Abbas Spanhemenſis eandem gloriam propugnans, *Cur*, inquit, *inuides fratribus Carmelitis Ordinis ſui titulum, quem eis contulit regina cælorum? Enimuero ſi Domina mundi ſe Carmelitis ſororem exhibere voluit, quis ei contradicere poteſt? Nemo Reginam mundi prohibere poteſt quo minus Carmelitas fratres ſuos appellet & filios. Non friuola loquor nec falſa, cùm ſummi Pontifices Romani, Petri ſucceſſores, Carmelitas non aliter appellare conſueuerunt, quàm fratres* MARIÆ. Hactenus Trithemius. Atque ita præclariſſimo hoc Nomine non tam ſacra hæc Religio perpetuò coronata triumphat, quàm ipſum MARIÆ Nomen in ea dignis laudibus celebratur.

Ordo Redemptionis Captiuorum Nomen Mariæ præfert.

His ſubnecto Ordinem Redemptionis Captiuorum, quem beatiſſima cælorum Regina, ad captiuorum in partibus infidelium miſerè ſeruientium, redemptionem, S. Raymondo de Penna forti, Iacobo Aragonum Regi, ac Petro Nolaſco ſibi fore gratiſſimum ſingulari affectu reuelauit, ac denique à Greg. IX. ſub Nomine B. MARIÆ de Mercede an. 1230. eſt cõfirmatus.

Ordo Seruitarum Nomen Mariæ aſſumpſit.

Sequitur Ordo Seruorum B. MARIÆ, qui anno 1233. Florentiæ initium ſumpſit, ſeque totum Virginis Numini & Nomini dicatum profitetur. Cùm enim ſeptem viri ſimul ante imaginem B. V. MARIÆ precibus incumberent, omnes angelica voce inter Orandum moniti ſunt, propediem ſeſe nouum Ordinem condituros, cum titulo B. MARIÆ, quorum exemplo multi ad virtutem ducerentur: quod & abundè per illos præſtitum fuit, hodieque per filios præſtatur. De his ita ſcribit Thadæus Adamarius Florentinus: *Vbi ſeptem illi viri charitatis fœdere ſeſe vnierunt, mirabile eſt, atque ineffabile dictu, ſtatim ab vniuerſis vno, conſonoq; ore ſerui* B. MARIÆ *denominati ſunt, quod Nomen non humanitus, ceterùm diuinitus ab ipſa Virgine Dei Matre* MARIA *infantium linguis proueniſſe putamus: iuſtũ enim videbatur, quod ſi Virgo* MARIA, *nemini niſi ſibi, Ordinis fundamentum dari voluerit, vt etiam ab ipſa, eidem Nomen imponeretur.* Sic ille.

Adamar.

Ordo Prædicatorum in

Ab eis venio ad FF. Prædicatores, quorum familiam in ſua infantia Ordinem MARIÆ dictum teſtatur S. Antoninus 3. p. hiſt. tit. 23. cap. 3. *principio* §. 1. dum ait: *in principio fratres Ordinis dicebantur fratres virginis Mariæ*; cui adſtipulantur Epiſcopus Monopolitanus lib. 1. de roſario cap. 7. Antonius Senenſis in Chronico, alijque. Qui titulus, iucundaque Nominis appellatio tunc initium habuit, quando ex ipſius MARIÆ Deiparæ verbis auditum eſt: *ea familia mea eſt, iſti ſunt filij mei*; quod vt omnes agnoſcerent, à matre non incongruè voluerunt denominari.

Ordo Mariæ nuncupatus. Antonin. Epiſc. Mon. Ant. Sen.

His iungo & aliam Religioſorum familiam, quam Bernardus Senenſis ex nobili Ptolemæorum familia natus inſtituit, ac Ioannes XXI. Pontifex per Guidonem Epiſcopum Aretinum approbauit, qui & regulam præſcripſit, ac Congregationem S. MARIÆ montis Oliueti appellauit. Ita Chron. Ord. ad annum M. CCC. XIX. Philip. Ferrarius, Miræus, &c.

Chron. Ciſt. Ferrarius. Miræus.

Nec Minimos, dignam S. Franciſci Paulani ſobolem præteribo, & horum quidem Ordinem, authoribus Raphaële Volaterano, & Genebrardo, non ſimplex Minimorum Nomen tuliſſe, ſed cum addito IESV & MARIÆ Ordinem appellatum eſſe deprehendo. Scio quibuſdam adiunctum iſtud videri vnius tantùm, alteriuſue contubernij fuiſſe, ſed contrarium Ludouico Dony-d'attichy in generali hiſtoria Ordinis probabilius viſum fuit, dum ait, *Cognomentum illud Ordini inditum propter peculiarem deuotionem ac pietatem fundatoris in ſacra illa Nomina, in quibus is filium ac matrem ſuauiſſimè contemplabatur.* Quod & ſenſiſſe videtur alter Ordinis Hiſtoricus Franciſcus Lanouius in Chronico, dum ait: *cùm auctoritate non careat, & maximè pium atque accommodatum ad pietatem ſit, meritò duxerim retinendum.*

Minimorũ familia dicta ab initio Ordo IESV *& Mariæ.* Volateran. Genebr. Dony-d'attichy. Lanonius.

Denique in dilectiſſimum Inſtitutum atque Ordinem meum iniurius ſim, ſi illum à gloriæ huius communione ſegregâro, quem licet S. P. N. Ignatius à Verbo Incarnato denominarit, poſtquam ei Bononiam inter ac Florentiam in ſacello non procul à via publica apparuiſſet, pollicens ſe Romæ propitium illi affuturum, nihil tamen impedit quo minùs dicta ſit etiam Societas MARIÆ; quod, vt grauiſſimis ſcriptoribus noſtris Ioanni Bourgheſio lib. de patrocinio Virginis, & Ioan. Euſebio Nierenbergio in vita S. P. N. hiſpanicè editâ placuiſſe inuenio, ita ipſe non inuitus amplector; ſicut enim natura filium cum matre arctiſſimè copulauit, & gratia, quàm proximè potuit, coniunxit; ita quoque eorundem Nomina ægerrimè ſepararis: tanta namque vnius ad alterum vnio, tamque adſtricta conſociatio eſt, vt, licet quis maximè velit, nunquam planè ab altero diuiſerit aut ſegregarit, ſemper enim it filio iuncta comes optima mater; vtque fere nemo piam de IESV filio cogitationem ſuſcipere poteſt, quin & de MARIA matre cogitet, ita neq; IESV ſocietas in mentem venit, quin &

Societas IESV *à S. Ignatio inſtituta, dicta quoque Societas Mariæ.* Bourgeſ. Nierenb.

animo MARIA obuerſetur. Quemadmodum primi parentis Adami vix vnquam meminimus, quin & Euæ matris ingeratur memoria, per quem vtrumque parentem propagata natura eſt, ad eundem modum in reparatione naturæ, gratiæque deriuatione, Saluatori filio, vt eius gratiæ conciliatrix, adiungitur mater, vt qui illius Nomen adſciuit, huius quoque vſurpare dicatur, atque ab vtroque hoc fonte lucem in tenebris, in labore quietem, in mœrore lætitiam, in aduerſitate conſtantiam, denique ſalutem in omni diſcrimine certiſſimam conſequatur. Sed eſt & aliud Notionis huius fundamentum non vulgare, cùm Societas magnæ Matris MARIÆ fœtus ſit, peculiariter inſtituta, vti Alphonſo Rodriguez de cælo ſignificatum eſt, ad immaculatam eiuſdem Conceptionem potiſſimùm propugnandam, atque eam benigniſſima mater pallio ſuo contegere ac fouere viſa ſit, rectè ac conſideratè fieri arbitrer, vt qui de Societate Ieſu, de eius cohorte ac familia, nullo quidem merito noſtro, ſed ſummo eius beneficio eſſe dicimur, de MARIÆ quoque ſocietate ac familia nuncupemur, exaltantes vtriuſque Nomen in idipſum.

Alph. Rod.

Congregatio Oratorij à S. Philippo Nerio inſtituta. Nomen Maria aſſumpſit.

Religioſis Ordinibus conterminæ ſunt illæ Clericorum Congregationes, quæ votorum exortes, communi mensâ atque habitatione vtentes, Deo, Eccleſiæque laudabiliter deſeruiunt, inter quas nonnullæ quoque inueniuntur, quæ ſacrum MARIÆ Nomen honoris, fauoriſque causâ aſſumpſerunt, cuiuſmodi illa eſt quam S. Philippus Nerius Romæ fundauit, & Oratorij dicitur, cui cùm tutelæ præſidium, & notæ familiaris præcipuum aliquod inſigne quæreretur, huius ſanctiſſimæ Virginis Nomen & Imaginem in ſigillo, quo Patres vterentur, cenſuit vſurpandam. Vt congregatio verè clariſſima eius Nomine ac patrocinio glorietur, in cuius materna pietate fundata conſiſtit. Anton. Spinel. c. 35.

Spinell.

Congregatio Clericorum Lucenſium S. Mariæ Nomine gaudet.

Eſt & altera, quâ Alexander Lucenſium Epiſcopus anno Chriſti M.D. LXXXIII. inſtituit, & Clemens Octauus anno M. D. LXXXXIX. approbauit, multiſque priuilegijs inſtruxit, quo expeditiùs fructuum ſuorum manipulos Dominico horreo inferrent.

Item Congregatio ad pauperes gratis inſtituendos.

Alia præterea ſæcularium Congregatio eſt B. MARIÆ Nomine inſignis, quam Romæ Paulus V. confirmauit ad pauperes gratis inſtituendos.

Ordo Militaris Equitum Teutonicorum à Maria denominatus.

Sed & militares Ordines inueniuntur non pauci, qui Nomine eius ſanctiſſimo, quæ Caſtrorum acies ordinata dicitur, nuncupari ſe impensè lætantur. Primus eſt Equitum Teutonicorum, Ordo MARIÆ dictus ab æde ſacra B. Virg. MARIÆ, quam Fredericus primus Imperator Hieroſolymis ædificârat, eique tradiderat ſub regula Diui Auguſtini inhabitandam, vbi cùm ſtrenuè annis aliquot rem Chriſtianam procuraſſet, tandem anno 1184. iniuriâ ſummâ in exilium pulſus Ptolemaidem venit, atque inde quoque mox à Saracenis fugatus in Germaniam delatus eſt, vbi cõtra otium arma aſſumpſit, videnſque Pruſſiam etiamnum gentilem, eam petijt à Frederico Imperatore Chriſto ſubiugare, quod & fecit anno ſalutis CIↃ. CC. LXXIX. ductore Hermanno Saltza Magiſtro, qui ſacræ domus vexillum primus in Pruſſiam traduxit, & Virginis cultum mirificè iſtic propagauit. Ita Siluester Maurolycus in mari oceano Relig. Franciſc. Mennens, & alij. Vnde quoque, vt auctor eſt Volaterranus & Polydorus Virgilius, Equites hi fratres B. MARIÆ, præclariſſimo Nomine ſunt appellati.

Maurolyc. Mennens. Volaterr. Polydor.

Ordo Calatraua eodem Nomine inſignitur.

Eſt & Ordo B. MARIÆ de Calatraua à Raymondo Fiterij ad Piſoricam Abbate inſtitutus in Caſtella, anno 1158. ſic dictus ab oppido Calatraua, quod Rex Sanctius Ordini, Nomine B. MARIÆ dono dedit, Alexander III. ſuo diplomate approbauit. Ita Rodericus Toletanus l. 7. c. 14. & 27.

Rod. Tol.

Ordo Equitum S. Mariæ in Hiſpania ad defendendum S. Virginis Nomen.

Eſt quoque Ordo equitum S. MARIÆ in Hiſpania, qui circa annũ 1218. initium ſumpſit, ac poſtea à Gregorio IX. confirmatus eſt, vt glorioſiſſimum Nomen MARIÆ à Saracenis, gentilibus, atque hæreticis impetitum defenderet. Ita Nicolaus Cruſenius in Monachiſmo S. Auguſtini 3. p. q. 27.

Cruſenius.

Ordo Equitum S. Mariæ ad pacificandas Italiæ ciuitates.

Ordo inſuper Equitum eſt S. MARIÆ glorioſæ, ad pacificandas Italiæ ciuitates anno fere 1233. excitatus, authore Bartholomæo Vicetino. Quod inſtitutum Vrbanus IV. anno 1262. approbauit, leges verò tulit Rufinus Gurgo Placentinus. Floret hodieque militare hoc inſtitutum Bononiæ ac Mutinæ, & in alijs Italiæ ciuitatibus ſub titulo ſanctæ MARIÆ Matris Domini, vt tradit Pet. Beloyus c. 18. Parati eſſe debent ſemper ad pugnandum contra infideles, eoſque qui iuſtitiam violant & peſſundant. Omnes primæ nobilitatis hîc cenſentur, & apud multos fratres S. MARIÆ appellantur.

Beloyus.

Atque ita non iam ſeptem mulieres virum vnum apprehendere notantur, ſed viri ſeptuaginta ſeptem mulierem vnam ambire videntur, cuius Nomen longè ſanctiſſimum ſupra ſe inuocetur ſat magno ſe munere ac beneficio affectos fore arbitrantes, ſi Nominis huius vmbrâ tegi, ac clypeo defendi poſſe mereantur. Inter eas autem ſacrorum hominum familias quæ vel modeſtiæ causâ, vel aliàs præoccupatæ hac Nomenclaturâ abſtinuerunt, reperiuntur non paucæ, quæ quod ipſæ geſtare non potuere, hoc Domibus ſuis & Cœnobijs indiderunt: ita Ciſtercienſes, vt author eſt Chryſoſt. Henriques in faſciculo SS. Ord. ſub Alberico ſecundo Abbate omnia ſua Monaſteria ſub Nomine MARIÆ conſtituere decreuerunt, cuius interueniente patrocinio paruus ille fons in aquas plurimas redundauit.

Chryſoſt. Henriq. *Ciſtercienſes ſub Alberico omnia ſua Monaſteria ſub Nomine Mariæ conſtituere decreuerunt.*

Nec

Nec ab altero ſexu hæc gloria abfuiſſe credenda eſt, quam enim is naturæ conditione attingere Virginem gaudet, hanc quoque & Nominis procuranda celebritate ſibi demerendam omnino arbitratus eſt: quod vti ex antiquioribus Sanctimonialium Congregationibus patet, quarum plurimæ titulo Virginis MARIÆ nuncupatæ ſunt, ita & modò ex recentioribus liquere exiſtimo, ex quibus non paucæ hoc ſibi Nomen à Chriſti Vicario imponi voluerunt, quo tantæ matris notione acceptâ, & eius augere honorem, & patrocinium poſſent certiùs promereri: quas inter eminere videntur tum illa ſacrarum Virginum Congregatio, quæ anno 1608. Burdegalæ ſub titulo B. MARIÆ ad inſtructionem puellarum à nobili Vidua N. de Leſtonaco Sultana Landiraſſij inſtituta eſt, atque à Paulo V. poſtmodum rite confirmata: tum verò alia quæ eodem fere tempore pari nuncupatione ac ſcopo inchoata eſt à Petro Forterio Monacho Auguſtiniano & Parocho Matencurij in Lotharingia, vti Guilielmus Spondanus in Annalibus ad annum 1611. teſtatum reliquit, vtraque S. MARIÆ Nomenclaturâ inſignis.

Congregatio ſanctimonialium ad inſtructionem puellarum ſub titulo B. Mariæ nuper inſtituta.

Item alia in Lotharingia ſub eodem Nomine erecta.

Spondan.

MODVS TRIGESIMVSSECVNDVS.

Dies feſti ab Eccleſia in honorem Nominis Mariæ indicti, Templa poſita, Aræ dedicatæ.

FVit illa iam tum ab initio naſcentis Eccleſiæ vita hominum, conſuetudoque communis, vt dum quempiam ex Indigetum numero iuſtis honoribus celebrare contenderent, eius Nomini diem feſtum dedicarent: cui licet hæreticorum filij ſemper fuerint refragati, vt apud Tilmannum Heshuſium lib. de erroribus Pontificiorum titulo 26. & Magdeburgenſes centuria 6. c. 6. videre eſt, conſtans tamen tum ſanctorum Patrum, vt Baſilij, Chryſoſtomi, Nazianzeni, Hieronymi, Paulini, aliorumque authoritas, tum præcipuè diuini codicis electa teſtimonia eiuſmodi dies feſtos rectè & laudabiliter inſtitui poſſe demonſtrarunt. Vnde S. Auguſtinus lib. 10. de ciuit. cap. 4. *beneficiorum*, inquit, *Dei ſolennitatibus feſtis, & diebus ſtatutis dicamus, ſacramuſq; memoriam, ne volumine temporum ingrata ſerpat obliuio*: & rectè id quidem, ſi Deum, ſi nos, ſi munera ipſa accuratè inſpiciamus. Beneficus largitor Deus eſt, cuius fructus liberalitatis vberrimi ſunt: nos omnium egeni, nec vna ſtipe iuuandi: beneficia maxima ac perpetuâ memoriâ cuſtodienda, quæ inter, Dei matrem Virginem ſanctiſſimam, ſummo noſtræ mortalitatis bono prognatam niſi retuleris, amens ſis. Quantum enim Dei putaris beneficium eam nobis cælo propitio eſſe indultam! quantum tali Nomine fuiſſe nuncupatam,

Sancti inſtitutionis feſtorum honorandi.

Heshuſius. Baſilius. Chryſoſt. Nazianz. Hieron. Paulin. Auguſt.

Maximè Sanctorum Reginæ feſtorum inſtitutionis colenda, quare.

quod, teſte Fulberto ſerm. de nat. Virg. non fortuitò, aut ſolo parentum placito, ſicut pleriſque accidit, ſed diuinâ diſpoſitione impoſitum fuit: *Benedictum ſanè ac glorioſum Nomen*, vt loquitur S. Bonauentura, *quod os Domini mirabiliter nominauit*, quo, velut in ſpeculo quodam luciditſimo ſalutis noſtræ œconomiam intuemur quid illa nobis præſtitura, quam illo inuocata liberaliter ſuis affutura ſit euidentiſſimè reperimus, *cùm nullum aliud Nomen datum ſit ſub cælo hominibus, poſt dulce Nomen* IESV, *ex quo tanta ſalus hominibus refundatur*, vt pius commentatur Idiota: imò, vt rectè voluit S. Anſelmus lib. de excellent. Virg. c. 6. *Velocior nonnunquam ſalus ſit memorato Nomine* MARIÆ, *quàm inuocato Nomine Domini* IESV *vnici filij ſui.*

Fulbertus. Bonauent. Idiota. Anſelm.

Accedit, omnes eas cauſas, propter quas homines etiam profani dies feſtos Sanctorum celebrare conſueuerunt, vberiùs in Nomine MARIÆ reperiri. Facit id quidem Eccleſia honoris ergò, quo virtutem eius, quem celebrat digno teſtimonio proſequatur. alij verò vel ob diem naralem Principum, vel propter aſſumptionem alicuius ad eminentem dignitatem, vel ob partam victoriam, aut denique propter ſingularia quædam accepta beneficia, quibus affectos ſe eſſe recordantur, atque alijs ſexcentis de cauſis, quas omnes in hoc vno velut omnium feſtorum Metropoli ſole clariùs eſt inuenire; cùm enim SS. Nominis MARIÆ feſtum colimus, tunc verè natalem eius celebramus, quo ab initio & ante ſæcula apud Deum creata, iſto ſancto Nomine dotata fuit, illo ad ſummam matris Dei dignitatem coram Angelis euecta, illo perfectam de dæmone victoriam reportauit, ac nobis omnibus ſalutis noſtræ corredemptrix facta beneficio longè maximo obligauit, hoc inuocata miſeris benigniter ſuccurrit. Sed quis Nomini, inquies, diem feſtum dicauit? Ne mirere, Nominalia veterum cogita feſtis epulis, ludiſque celebrata, & quod quæris, inueneris; ita & nos dum Nomini MARIÆ diem feſtum dedicamus, officium matris Dei, ad quod iſto Nomine deſignata fuit ſuſpicimus, ac vera, ſanctaque Nominalia celebramus. Ita Innocentius III. ante annos CCCC. feſtum in honorem ſanctiſſimi Nominis IESV inſtituit, vt ex diplomate patet quo Miſſam eiuſdem diei approbauit, quæ etiamnum Treueris, Coloniæ, ac Duaci dicto feſto legi conſueuit. Officium autem compoſuit Bernardinus de Buſtis, & à Sixto IV. approbatum fuit. Clemens VII. anno M. D. XXX. toto orbe feſtum duplex maius fecit 18. cal. Februarij, quo die multæ aliæ Eccleſiæ idem celebrare ſolent, licet apud alias mobile ſit, vel Dominicâ infra octauam Epiphaniæ, vel Dominicâ ſequente celebrandum, vt Duaci in vtroque Collegio, ac Sonneſij fieri amat; vt veriſſimè ſcripſerit Ioannes Molanus lib. 3. de ſacris picturis cap. 1. feſtum

Cur Nomini Mariæ feſtum dicandum?

Feſtum Nominis IESV.

Bern. de Buſtis.

Molanus.

Festum Nominis Mariæ in Hispania instituitur in vrbe Conchensi.

Festum istud per multas Ecclesias celebre esse etiam apud plebem. Hoc exemplo & festum sacri Nominis MARIÆ celebrari cœptum fuit tum alibi, tum verò in Hispanijs, maximè in ciuitate Conchensi. Rem totam ex litteris D. Licentiati Ioannis Ximenez Conchensis Canonici 28. Octobris 1644. ad me datis explano. Celebratur hoc festum Conchæ ab anno 1513. per Breue Apostolicum ritu duplici, vti reliqua festa maiora per annum cum pluuialibus & offertorio. Pulsantur maiores campanæ, ascenditque ad claustrum supplicatio, & cerei qui in altari sacelli maioris adhibentur, vlnæ mensuram attingunt. Festum hoc fundauit Canonicus Petrus del Pozo propter insignem deuotionem, quâ erga sanctissimum Nomen MARIÆ afficiebatur, deditque pro fundatione sex millia marauediziorum. Voluitque vt præbendam habentibus solueretur eo modo, quo in Matutinis fit, id est, solis ad illud comparentibus.

Ioannes Verò del Pozo Conchensis quoque Canonicus ac Domini Petri Nepos, posteaquam Pius V. ex decreto Concilij Tridentini multa festa, inter quæ & illud reformasset, Sanctitati suæ per Card. Deza supplicauit, vt in integrum restitui posset legibus Concilij seruandis accommodatum, quod & impetrauit, vt ex subiecto testimonio Eminentissimi Cardinalis Deza liquebit.

Sixtus V. festum S. Nominis Mariæ in Ecclesia Conchensi admittit.

Petrus miseratione diuinâ Tit. S. Priscæ S. R. E. Cardinalis Deza dilecto nobis in Christo Ioanni del Pozo Palomino Canonico Ecclesiæ Conchensis in Domino salutem. Nobis tuo Nomine fuit expositum, esse in Ecclesia Conchensi sacellum, seu capellam sanctissimæ Dei Genitrici dicatam annuoq; censu dotatam, in qua magnâ deuotione ac solemnitate proprio etiam ac peculiari officio, festum de Nomine eiusdem semper Virginis, octauo eius natiuitatis die celebrari solebat, quoad ex decreto sacrosancti Concilij Tridentini, atque iussu Pij V. Pontificis maximi vetus precandi ritus in melius est restitutus. Ex quo tempore sub vna duntaxat commemoratione hactenus fuit celebratum. Quapropter cuixè à nobis efflagitasti, vt supplices à sua sanctitate facultatem impetraremus, quo id festum rursum sub integra, proprioq; officio celebrari posset. Nos verò partim nostrâ in beatissimam Virginem deuotione permoti, partim etiam tuis iustis ac pijs votis satisfacere cupientes à sanctissimo in Christo Patre ac Domino nostro D. Sixto diuinâ prouidentiâ Papa quinto viuæ vocis oraculo super id nobis facto facultatem obtinuimus, vt dictum festum in 17. diem mensis Septembris translatum duplici ac proprio officio ad nouam precandi formam, vt suprà, accommodato, deinceps in perpetuum liberè istic celebrari queat. Quam nos facultatem tenore præsentium tibi & isti Ecclesiæ à sua Sanctitate concessam, largitamq; declaramus & attestamur, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, ceterisq; quibuscunque. In quorum fidem &c. Datum Romæ 17. Ian. anno Domini 1587. Petrus Card. Deza.

Gregor. XV. idem festum per Diœcesim Toletanam confirmat.

Conchâ velut nobilissima quædam margarita profluxit hæc festiuitas Madritum, impetrante id iussu Regis Emmanuele de Fonseca Comite de Monterey & Fuentes, dum nomine Philippi tertij Gregorio XV. obedientiam deferret, qui solennitatem istam tum Madriti, tum alibi per Toletanam diœcesim festo duplici voluit celebrari. Quâ facultate vsus Iacobus Gusmannus Archiepiscopus Hispalensis anno clɔ. d.c. xxvi. xxix. Iulij instituit in Ecclesia sua eandem festiuitatem ritu duplici peragendam, atque eodem die in perpetuum concessit xl. dierum indulgentiam ijs omnibus qui debita peccatorum suorum factâ confessione & sacro Christi corpore refecti dicerent: *Alabado sea el santissimo Nombre de* MARIA. *Laudetur sanctissimũ Nomen* MARIÆ. Absque ijs verò, toties, quoties hac formulâ vtentur, dies decem.

Archiepisc. Hispalensis idem festum in suam Ecclesiam admittit.

Non poterat non Belgica in partem honoris huius singulari aliquâ ratione venire, vt quæ nullis terrarum plagis, aut rationibus in cultu Virginis concedere credebatur, neque hic inferior esse videretur: quare in serenissima sua, optimaque Principe Isabella Clara Eugenia Alberti Pij prudentissima Vidua sanctissimo Domino nostro Vrbano VIII. supplex facta est, vt simile aliquod priuilegium obtineret, quo suam erga dulcissimum MARIÆ Nomen affectionem testatam facere & patrocinio gaudere posset, vti ex adiunctis eius litteris, quarum apographum subijcio, quiuis perspicuè cognoscet:

Beatissime Pater,

Isabella Clara Eugenia Belgij Moderatrix petit institui festum sanctiss. Nominis Mariæ in Belgio.

Cùm certis nuntijs ad me perlatum sit S.T. quibusdam Hispaniæ diœcesibus indulsisse, vt Officium Duplex de sanctissimo Deiparæ Virginis Nomine celebrare possint; vehementi desiderio exarsi tam sanctam obtinendi solennitatem in hisce ditionibus meis, ad earum consolationem ac tutelam. Quamobrem & meo & harum prouinciarum nomine, quam dimississimè supplico S.T. vt nos in tanti beneficij communicationem benignè admittat, spemq; meam confirmet, fore, vt quo maiore cultu & religione Regina cæli inuocabitur, eò præsentiorem eius opem sentiamus: cùm existimem nullum certius, nullumq; potentius temporibus hisce calamitosis subsidium affulgere, quàm si cum subditis mihi concreditis, in eius me brachia conijciam, quæ Nominis sui potentiâ hæreses omnes conterit, ac debellat. Ita S.T. pedibus aduoluta humillimè Deum venerans rogo, vti eam quàm diutissimè Ecclesiæ suæ ac nobis conseruet.

Bruxellæ 28. Martij 1625.

Extraordinaria pietas atque religio magnæ huius Principis quâ sanctissimum MARIÆ Nomen complectebatur, vno hoc officij genere expleri non poterat, quo ipsa Romano Pontifici pro eiusmodi solennitate supplicarat, voluit præterea singulari quadam curâ ac solicitudine illam Cardinali Borja esse commendatam, vt quâ

quâ apud Sanctitatẽ ſuam gratiâ valeret, eadem non deſineret illi patrocinari.

Cognate,

Mandaui Protonotario Vinez, vt ſtudio tuo atque auctoritate apud ſanctiſſ. Dominum vtatur ad Officium duplex de ſanctiſſimo Deipara Matris Nomine impetrandum. Quâ ſuper re & ego tum meo, tum harum ditionum nomine ad eumdem ſcripſi, ſuppliciter rogans vt dulci, gratiſſimaq́, ſolemnitate eaſdem ſolari ac recreare velit, qua nos ſperare faciat malorum ac calamitatum quibus aſſiduè premimur non exiguum leuamentum. Officio ſanè deuinxeris me ſingulari, ſi tuam hîc opem atque auxilium minimè paſſus fueris deſuiſſe, cuius ego peculiariter memor futura ſum, & diuinum Numen rogabo vt diu te incolumem tutatur.

Bruxellæ 28. Martij 1625.

Neque hîc ſtetit pia orthodoxorum Principum Religio in dulciſſimo Nomine MARIÆ honorando: varia paſſim per regna ac prouincias templis, aris, ac ſacellis dulciſſimo Nomini dedicatis, ratam hanc atque perpetuam religionem eſſe voluerunt. vt rectè dicere potuerit S Antoninus in 4. part. tit. 15. §. 3. *Generatio electorum Eccleſia beatiſſimam apud omnes toto terrarum orbe diſperſas gentes Virginem dicit, ex multitudine Eccleſiarum ſub titulo eius dedicatarum. Qua enim ciuitas, quod caſtrum, qua villa eſt, qua non habeat Eccleſiam, aut ſaltem in Eccleſia ſolemniorem in eius Nomine erectam Aram, aut fabrefactam memoriam?* Ita teſte Franciſco Aluarezio in peregrinatione Æthiopica, Thoma Bozio l. 9. de ſignis Eccl. Apoſtolorum temporibus in extrema Africæ regione in ciuitate Auxumo Candace Regina ab Apoſtolo Matthæo ad Chriſti fidem conuerſa, admirandæ ſtructuræ Eccleſiam Nomini MARIÆ conſecrauit, totius Æthiopiæ peregrinatione olim celeberrimam. De vnica vrbe Orbis principe Roma poſtquam tyrannorum deſæuiſſet perſecutio, quadringenta iſtic Mariano Nomini templa peculiari cæremonia dedicata fuiſſe Andreas Fulnius teſtatur.

Varia templa, ara ac ſacella in honorem Nominis Mariæ erecta.

S. Antonin.

Aluarez. Bozius.

Auxumi in Æthiopia.

400. templa Nomini Mariæ dedicata.

And. Fulu.

Sacellum Conchenſe, Madritenſe, aliaque per Hiſpaniam plurima prætermitto, in quibus cultu magnifico, certiſque cæremonis eiuſdem Nominis laudes ſtatis temporibus etiamnum decantantur. De ſola vrbe Neapolitana ſcribit Petrus Antonius Spinellus iſtic præter Cathedralem ad ſexaginta præcipuas Nomine Virginis inſignitas baſilicas inueniri; vt eæ, quæ minoris quidem ſtructuræ, artificij tamen elegantia excellunt taceantur. Verùm omnibus longè antecellit quod Bernardinus Gomeſius l. 7. de Ioſepho Aragonum rege ſcriptum reliquit, in ſola eum Aragonia Nomini Mariano duo millia templorum exædificaſſe. Quod ne quis parum Virgini placere aut gratum eſſe arbitretur, audiendus nobis Petrus Doultremannus è Societate IESV in hiſtoria Valentiana part. 3. c. 5.

Concha, Madriti, &c. in Hiſpania.

Spinellus.

Neapoli 60. templa Mariano Nomini ſacrata.

Doultrem.

vbi ex authenticis tabulis, quantum illi eiuſmodi Nominis ſui religio, cultuſque arrideat fidéliſſimè producit, vſque eo, vt ipſam hoc diſertè non piguerit vti olim Romæ, ita & in Belgica iteratò poſtulaſſe. Habitabat, inquit ille, Villæ (pagus eſt ſiue municipium Hannoniæ,) Iudocus quidam Le barretier nuncupatus, vir diues agrorum, ac pecoris locuples in paucis, ſed ſeptimum iam annum præ corporis ægritudine lecto affixus: huic Virgo Deipara ſecundùm quietem apparet, ac partem ab eo terræ flagitat, in qua templum Nomini ſuo dulciſſimo conſtruatur. Somnium credidit, ac proinde neglectui rem habuit Iudocus: redit Virgo & hominem priſtinæ reſtituit ſanitati. Attonitus ille primo manè è lecto conſurgens, Curionem adit ab eo conſilium quæſiturus. Interim nocte tertiâ iterum adeſt Virgo & quod Nomini ſuo colendo, illiſque bene vertat, ædem poſtulat. Cui ille perlubenter offerre ſe honori Nominis eius vniuerſa, ſed cùm ab vxore omnis propemodum poſſeſſio eſſet profecta, dotaleſque agri abſque eius conſenſu diſtrahi, alienariſque non poſſent, reditum eius (peregrinationem enim ad Deiparæ templum Aquiſgranenſe pro mariti ſalute obibat) exſpectandum iudicare. Cùm ecce ſubitò, Angelorum ope iſtinc vxor tranſlata coram marito redux ſiſtitur. Dici nequit quantis vterque gaudiis inceſſerit, illa de mariti ſalute facta iam certior, hic verò de incolumi reditu vxoris hilarior: cui cùm is rem omnem expoſuiſſet, nihil ea velle ſe poſſe aut agere libentiùs reſpondit, quàm in ſacro MARIÆ Nomine venerando coniugis ſui votis reſpondere. Primo itaque diluculo inſequentis diei cum Prætore Villano, Curione, aliiſque amicis non paucis in agrum Pomerolium proficiſcuntur, ex quo tanta portio terræ ſegregetur, quanta capiendo templo ſufficere videatur. Et en nouum planéque ſtupendum miraculum! aream vident percommodam filo ſerico ad virgulas candidas terræ infixas extenſo circumdatam, quam Virgo beatiſſima ſecundùm omnem dimenſionem Nomini ſuo deputarat; hanc igitur omnibus in genua prouolutis maritus & coniux pari ſtudio, eademque voluntate Virgini Matri offerunt, dedicantque: quod & altero miraculo ſtatim comprobatũ fuit. Linum à triduo iſtic ſatum in ſinu terræ dormiebat, quod die alterâ velut ſubitò euigilans ac maturum vellentium manus prouocauit: quo collecto mox operi incumbi cœptum eſt, vſque dum partibus omnibus affabre expolitis, viſenda imprimis mole templum ſtetit, in quo ſanctiſſimum MARIÆ Nomen inuocatum plurimis miraculis exinde coruſcauit. Sed nec vno hoc Virgineæ teſtificationis ſigillo rem vniuerſam metiaris, alia ſunt & numero plura, & præſtantia ſingulari lectiſſima, quibus eadem

Villa in Hannonia.

nobis

Gratum esse Virgini templa in honorem Nominis eius dedicari probatur.

nobis veritas comprobetur. Ac primùm auctor est Carolus Sigonius de rebus Bononiensibus lib. 2. fuisse istic circiter annum 1116. nobilem cumprimis feminam, nomine Picciolam, quæ, cùm Mariano Nomini Ecclesiam vouisset, & fabri iam operi instarent, columbam aduolare conspexit, quam collectis vndique lignorum frustulis, orbem satis amplum conficere notauit; quod cùm vno, alteroque die cum multis aliis obseruasset, Episcopum ad locum euocauit, qui aduenies columbam perinde vt acceperat, operi intentam reperit, & cælestem voluntatem interpretatus, ædem in eo loco rotundam, secundùm designationem columbæ, exædificandam monuit: quæ mox atque exstructa & dedicata fuit, plurimis ad sacri Nominis MARIÆ inuocationem clarere miraculis cœpit.

Sigonius. Columba cælitus missa locum templo Mariano designat.

Cernus in miraculosa niue formã templi Mariani describit.

Ex Italia in Galliam transeo, hîc mulier lecto affixa vitam in ægroto corpore miserrimè trahebat, cùm ei Virgo in externa quadam visione apparens iubet, vt se in vicinum montem deferri curet, vbi perditas de cælo vires, & amissam recuperet sanitatem, Locũ, inquiens, istum elegi, ibique Nomen meum coli desidero. Angeli qui Virginem beatissimam comitabantur, à femina interrogati, Matrem Dei esse aiebant, iubentes illam adire Episcopum Georgium, eique rem totam aperire. Probat is visum, atque vnà cum muliere & sociis in montem properat. Mons niue tectus erat, quamuis dies Iulij vndecimus esset, & mox ceruus exiliit, qui cursu suo templi topographiam expressit, quam statim Episcopus voluit sepimento notari, donec operis conductis fabricam inchoarent, quâ feliciter absolutâ, accedentes Angeli templum augustissimo Reginæ suæ Nomini dedicarunt. Et hæc Anicensis illa beatiss. Virginis MARIÆ basilica est in Aruernis tantâ miraculorum gloriâ ac luce tota Gallia coruscans, quam Odo de Gissen è Societate nostra singulari libro complexus est.

de Gissen.

Filo templi sui formam Virgo designat variis in locis.

Ex Gallia in Brabantiam, Flandriamque reuertor, vbi primùm se mihi offert Lakenum municipium vrbi Bruxellensi vicinum, quod olim circiter annum salutis nongentesimum benigniore oculo Virginum optima MARIA intuita, istic Nomini suo templum voluit ædificari, filo prætenso, ad cuius normam vniuersa moles exsurgeret, quam demum ipse Virginis filius, & nemo alius dedicaret.

Altera parochia est Hombecana, quæ media circiter leuca distans Mechliniâ, asceterium olim habuit Virginum Præmonstratensium, quarum templum simili filamento designatum à Virgine, tale anno 1233. initum habuisse inuenitur: cùm enim de loco incerti disceptarent, sequenti die area filo serico rubei coloris circumdata apparuit, quam Virgo sibi segregarat.

A Tertius pagus est Alsenbergensis, siluæ Soniæ Hannoniam versus cõterminus, vbi S. Elisabethâ Turingicâ adnitente, templum Mariano Nomini parabatur, cuius Virgo sanctissima sibi formam seruârat, quam præcedente nocte ad virgulas cælesti filo extenso, palam omnibus designauit.

Quarta Dadesella est vicus Cortracum inter & Ipras non ignobilis, vbi cùm de templi loco non minima quæstio mota esset, Virgo omnem controuersiam diremit, eam terræ partem honori Nominis sui exædificato templo sacrandam innuens, quam circumducto filo includisset. Et erit qui etiamnum dubitare ausit de singulari Virginis affe-
B ctu, quo eos, qui glorioſissimo Nomini suo templa dedicent, prosequatur? Vtinam qui tot calamitatibus quotidie premimur, tot aduersis indies conflictamur, huic Nomini exornando maiorem operam daremus! fieret profectò & certò quidem, vt (spe bonâ augurari sic licet) dum Nomen eius pro viribus colere non desistimus, virtutem quoque in propulsandis à ceruicibus nostris periculis, sentiamus.

MODVS TRIGESIMVSTERTIVS.

Sacrosanctis Liturgiæ ritibus, Ecclesiastico officio, ac diuersis precationum formulis honori præclarissimi Nominis MARIÆ *solenniter consultum.*

C FAto cesserat Hephæstion vnus ex ducibus Alexandri, quem ne minoris facere mortuum, quàm viuum fecisse videretur, adscitis vndique viris eloquentissimis amicum pro funere, in quod duodecim talentorum millia expenderat laudari præcepit: quibus strenuè iniunctum sibi munus exequentibus, postremus qui suggestum ascendit, admiranda quadam inuentione laudem quam meruerat, quatuor his verbis reportauit: *de dilecto*, inquiens, *numquam satis*. Quasi dicere voluisset, qui ante me ex hoc loco verba fecerunt φιλολέξανδρον exornare satis se posse existimarunt, ast ego quantacumque vel ij eorumque similes sexcenti in medium attulerint, numquam tanta dici posse arbitrabor, quin plura ex eius dignitate dicenda supersesse concedam.

De dilecto numquam satis.

D Quod ille de Hephæstione, id ego non grauatè de augustissimo Nomine MARIÆ pronuntiaro. Multa pro eius honore à me hactenus disputata, multa ad eiusdem gloriam in terris augendam adducta sunt, quibus inexplebilis mortalium pietas se matri dilectissimæ, Dominæ, ac Reginæ serenissimæ probare conata est, sed tantum abest vt sufficere hæc posse censenda sint, vt vel maximè hîc locum inuenisse videatur, *de dilecto Nomine numquam satis*: cuius tanta dignitas, & amplitudo, vt quidquid honoris impenderis, numquam satis exornasse iudi-

iudiceris. Quod sanè mater Ecclesia optimarum rationum acerrima ponderatrix, sapienter perspexisse credenda est, dum variis honorum formulis nequidquam acquiescens, quibus suos Nomen istud prosequi ac priuatim colere non nesciebat, alias insuper easque publicas ac communes adiunxit, quæ non obscurè loquerentur eiusdem affectum, & mentem omnibus testatissimam explicarent. Ac primum quidem hîc locum sibi iure vindicare videtur sacrarum ritus ac ceremoniæ Liturgiarum, inter quas Missa propria de sanctissimo Nomine MARIÆ reperitur, quæ variis in locis tam Galliæ quàm Hispaniæ ad honorem illius dici, celebratique consueuit. Non quod sacrificium vni, ac soli Nomini Dei offerendum, ad aliud deriuemus; sed, quòd primariò Dei maiestatem spectare notum est, secundariò per laudes, & orationes, quæ ab Ecclesia ad venerandum Deiparæ Nomen accommodatæ sunt, ad eam referamus, tum etiam vt hoc pacto nos vicissim, eius intercessione ac meritis apud Deum in oblatione sacrificij commendemus. Qua de re audiendus nobis in simili S. Augustinus tract. 84. in Ioan. *Ideo quippe ad ipsam mensam* (id est altare) *non sic eos* (88. Martyres) *commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, vt etiam pro eis oremus; sed magis vt orent ipsi pro nobis.* Item contra Faustum Manichæum lib. 20. c. 21. *Quis enim Antistitum assistens altari aliquando dixit, Offerimus tibi Petre, aut Paule? sed quod offertur, Deo offertur, apud memorias eorum, quos coronauit.* Vnde rectè admodum Concilium Trident. sess. 22. can. 5. *Si quis dixerit impostluram esse, celebrare Missas in honorem Sanctorum, & pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit, anathema sit.*

Ecclesiastico Officio S. Maria Nomen coli cæptum.

Missa de SS. Nomine Mariæ.

S. Augustin.

Conc. Tri.

Nec tantùm Ecclesia sanctum hoc Nomen in Missa honorat, quasi coniungendo hanc actionem cum ipso sacrificio ad illius maiorem reuerentiam & ornatum, sed & extra sacrificium orationis gratiâ ad postulandum aliquid à Deo, ipsique pro beneficiis gratias cumulatissimè referendas.

S. Mariæ Nomen priuatis orationibus insertum.

Suppono autem hîc sanctum esse huiusmodi orationes ad Deum fundere extra sacrificium Missæ, quia oratio actio bona est, & honesta, nec habet necessariam cum illo connexionem, potestque sæpius in die, vel nocte fieri, etiam quando non est sacrificij tempus, soletque institui duplici modo; priuatim, dum quisque apud se, nec habens cum oratione alterius coniunctionem precationi incumbit. Publicè verò, siue communiter, dum à communitate in persona omnium oratur, singulis partialiter aliquo modo concurrentibus. Insinuatur hoc à S. Paulo 1. Corinth. 14. vbi ex professo tractat de Ecclesiasticis conuentibus, qui tunc fieri solebant, & significat non tantùm ad sacrificium offerendum, seu ad doctrinam & concionem habendam, sed etiam ad communes orationes, & laudes Dei solitos esse frequentari, & solere vnum loco omnium gratias agere, & alios annuere, & respondere, Amen. Vnde postea factum est vt eiusdem Ecclesiæ auctoritate institutæ sint peculiares deprecationes, quæ Nomine illius Deo offerrẽtur. Sicut enim Princeps legatum mittens ad alium Principem, ei solet certam ac præscriptam legationis formulam tradere: ita Ecclesia vniuersalis, quia per publicos suos ministros communi Nomine orare intendit, ideo certam atque expeditam orandi formam illis præbet, vt omnia ordinatè peragantur; quæ non est alia, vt S. Thomas quodlibeto 7. art. 8. ostendit, quàm quæ horæ Canonicæ, ac velut per antonomasiam officium diuinum, siue Ecclesiasticum Clementinâ 1. & in Concilio Aquisgranensi appellatur, quod ad Dei cultum primariò institutum, ad eumdem solum purâ mente dirigatur, quamuis interim & secundariò Sanctorum cultum respicere queat, in quibus cùm mirabilis prædicari soleat Deus, nihil hinc de honore eius decedere, deterive posse in confesso est. Quare prouida maiorum pietate factum est, vt Deiparæ Virginis MARIÆ, quæ Sanctorum omnium obtinet principatum, Ecclesiasticum officium ab initio concinnatum sit; traditumque vt in persona Ecclesiæ, præcipuis eius festis ac sabbatis per annum legeretur. Quo sequens ætas minimè contenta, aliud quoddam, licet minus, sui in Virginem affectus testandi gratia assumpsit, quod tempore Gregorij VII. siue ab ipso, siue à Petro Damiani compositum, atque in lucem editum, primùm à Monachis quibusdam susceptum fuit, deinde verò eiusdem Damiani operâ & studio latiùs propagatum, ac demum ab Vrbano II. in Concilio Clatomontano Canonicis precibus annexum, vt toto Christiano orbe Occidentalis Ecclesiæ, non iam à Monachis tantùm & clericis sed etiam à laicis viris atque mulieribus quotidiano penso persoluatur, vt Card. Baronius tom. XI. ad ann. 1056. testatum reliquit.

Officium parvum B. V. Mariæ quando, & à quo compositum.

Baronius.

Atque huius quidem probatissimo exemplo quoddam aliud Virginis officium sequentibus annis conditũ fuit, quo sanctissimum MARIÆ Nomen à Clericis præcipuè coleretur, fuitque id statim à Cathedralis Ecclesiæ Conchensis exedrio in Toletana Prouincia admissum, ac singulari quadam religione & pietate vsurpatum, donec ex decreto sacrosancti Concilij Tridentini, ac iussu Pij V. Pont. Max. vetus precandi ritus contraheretur, quando & hoc sacri Nominis Officium sepositum fuit, & sub vna duntaxat commemoratione celebratum. Verùm nec longa, nec diuturna hæc suppressio fuit, ne sanctissimi Nominis religio honore sibi debito fraudaretur, cùm Sixtus V. pontificatus sui anno 2. vetus illud officium, quod Pius abolenerat, adnouam precandi formu-

Officium Canonicum Nominis Mariæ.

lam

lam restitutum eidem Ecclesiæ per vniuersam eius diœcesin anno 1587. legendum tedonauit. Quo religiosæ pietatis exemplo diuersę per Hispaniam Prouinciæ excitatæ idem sibi ab Apostolica sede impetrare studuerunt : ac primò venerabiles Patres Trinitarij seu Redemptionis Captiuorum instantibus Illustrissimis ac excellentissimis Dominis Comite & Comitissa de Monte Rey apud Gregorium XV. obtinuerunt, vt singulis diebus sabbati cuiuslibet anni, non impeditis officio nouem lectionum, (exceptis tamen sabbatis Quadragesimæ, & Adventus) possent in omnibus suis monasterijs, per totam Hispaniam recitare sub ritu semiduplici peculiare officium hoc de Nomine MARIÆ, quod ex concessione felicis recordationis Sixti Papæ V. in ciuitate Conchensi recitari consueuerat : quam facultatem non ita multò post idem Pontifex agente Card. Borgia, ad Toletanam ciuitatem ac diœcesin, & ad Prouinciam Castellæ extendit, vt patet ex testimonio Eminentiss. Cardinal. Ludouisij dato Romæ die 7. Ianuarij 1623.

Card. Berulli pietas in S. Nomen Maria.

Non debuit Christianissima Gallia tam delicatæ pietatis ferculo destitui : quare Petrus Cardinalis Berullus non purpurâ suâ magis, quàm vitæ sanctimoniâ eminentissimus postquàm in Francia Congregationem Oratorij fundasset, atque in ea SS. Nominis IESV solemnitatem ad 28. Ianuarij singulari composito officio instituisset quod à summis Pontificibus & Episcopis regni approbatum exstat ; animum quoque ad sacrosanctæ Virginis Nomen celebrandum conuertit, cuius festum pro vetere instituto die 17. Septemb. inter suos indixit, qui magna id solennitate & religione quotannis peragere consueuerunt. Officium autem quo vtuntur, aliud est à priore, illud scilicet, quo Romana Ecclesia 5. Augusti, in festo S. MARIÆ ad Niues vti solet, mutatis tamen secundi Nocturni lectionibus in eas, quæ habentur in secundo Nocturno quartæ diei infra octauam Natiuitatis B. V. MARIÆ.

Ad Missam quod attinet, in omnibus conuenit cum ea, quâ multò antè Conchensis Ecclesia vti consueuit, ac primum in Gallia typis publicis mandata est Parisijs, 1625. vti quoque in Belgio Antuerpiæ 1637. secundùm exemplar impressum Compluti anno 1590.

A communi hac precandi methodo transeo ad priuatam, in qua cùm vnusquisque vti possit absque culpa, quacumque piâ formâ orandi etiamsi authoritate publicâ confecta non sit, dummodo vel per propriam scientiam, vel authoritatem sufficientem, & probabilem constet in tali forma orandi, nihil vel sanæ doctrinæ repugnans, vel à religione alienum contineri, factum est à viris, tam pietate, quàm doctrinâ florentibus varia precationum genera esse inuenta, quibus sanctissimum Virginis Nomen præcipuâ quadam veneratione cultum, atque inuocatum fuit. Primus itaque in hanc arenam ex sacra S. Benedicti schola descendat B. Ioscio, qui anno Domini 1173. tempore Theodorici Flandriæ Comitis in Monasterio S. Bertini apud vrbem S. Audomari in Artesia, sub Leone dicti Cænobij Abbate floruit, ac quidnam hac in parte ipse præstiterit, ostendat : rem totidem verbis referam quot Vincentius Beluacensis eam in speculo historiali lib. 7. cap. 116. descripsit : sic autem habet : *Quidam Archiepiscopus Cantuariensis Ecclesiæ, olim à Curia Romana reuertens, in Abbatia S. Bertini, quæ est apud S. Audomarum hospitatus est, & die crastina ductus in capitulum, sermonem ædificationis cum fratribus habuit, quo finito eis indicauit, quia cum esset apud Beneuentum, audisset à quodam viro religioso, qui de partibus Hierosolymitanis erat, quod in illa terra quinque psalmos incipientes à quinque litteris Nominis* B MARIÆ *in honorem & memoriam ipsius frequentare multi consueuerant, scilicet* : Magnificat. Ad dominum cùm tribularer. Retribue. In conuertendo. Ad te leuaui, *singulis* AVE MARIA *præmittentes. Erat autem ibidem in conuentu S. Bertini, quidam Monachus Ioscio Nomine, qui hoc vigilanter audiuit, & quotidie post Matutinas prædictos psalmos in honorem* B. MARIÆ *decantare cœpit. Accidit igitur, vt quadam nocte surgentibus fratribus ad vigilias, ille frater Ioscio Nomine non interesset choro psallentium. Superior verò chorum circumiens cum laterna, vbi eum non inuenit, ad lectum cuiùs eius perrexit, ibiq; eum defunctum reperit : conuocati autem fratres accurrunt stupentes, & lugentes, vultumq; ei discooperientes, inuenerunt in eo quinque flores rosarum : vnus egrediebatur ex ore, & lingua eius, duo de oculis, duo de auribus. Latantes pro tali miraculo tulerunt eum in chorum, & facie discoopertâ cum recentibus rosis diligenter intuentes, in rosa quæ de ore exibat inuenerunt scriptum* MARIA ; *tenuerunt ergo illum per septem dies, donec tres Episcopi conuenirent, quorum vnus Atrebatensis, qui fuit Abbas Cistercienſis, & multi alij Clerici, & laici, qui viderunt magnalia Dei.* Hæc Vincentius de Ioscione. Cæterùm Georgius Coluenerius S. Theologiæ Doctor, atque Vniuersitatis Duacensis Cancellarius in suis ad Thomam Cantipratensem notis, profert quoddam capitulum l. 2. boni vniuers. de Apibus c. 29. p. 15. quod in vulgatis editionibus non reperitur, in quo & simile pietatis exercitium, ac paris miraculi gloriam recenset in B. Iosberto Monacho Dolensi. verba eius hæc sunt : *fuit in Ecclesia B. Dei genitricis* MARIÆ, *quæ est Dola, monachus Iosbertus nomine, qui quotidie decantabat quinque psalmos, incipientes à quinque litteris quæ sunt in Nomine ipsius, post vnumquemque psalmum subiungens Antiphonam* AVE MARIA, *Versum*, Post partum, *& Collectam*, Concede nos famulos. *Anno itaque 1186. in festiuitate B. Andreæ, cùm Supprior, qui carnalis frater Iosberti erat, cognouisset dictum Iosbertum, ad Matutinas cantandas*

Psalmodiæ quinque hymnorum, siue Psalmorum à litteris Nominis Maria incipientium, vnde cœpit Ioscio ad S. Bertinum Monachus sacri Nominis Maria cultor. Vinc. Belu.

Coluenet.

Iosbertus Monachus Dolensis S. Nomen Maria 5. Psalmorum seruato honorat.

Digitized by Google

das in choro non adesse, sumptâ Laternâ, iuit in dormitorium, vbi eum præcedenti vespere viderat ire dormitum, cumq; venisset in dormitorium ante fratris sui lectisternium, inuenit eum in lecto, sed mortuum, viditq; ex ore eius rosam miræ pulchritudinis excreuisse, similem quoque rosam vidit ex quolibet oculorum suorum, atque aurium exortam. super Rosam autem in ore radicatam, habebatur inscripta prima littera Nominis MARIÆ M, *atque primus versus huius psalmi Magnificat: super Rosam autem in dextro oculo radicatam, littera* A, *primus quoque versus psalmi Ad dominum cùm tribularer habebatur inscriptus: super Rosam sinistri oculi* R, *& primus versus psalmi Retribue; super Rosam dextræ auris, littera* I, *atque primus versus* In conuertendo *super Rosam sinistræ auris littera* A, *atque primus versus psalmi Ad te leuaui. Cùm autem his admirabilibus visis stuperet Superior, cum magno timore ad Chorum cucurrit, visaq; fratribus nuntiauit. Cumq; fratres ad spectaculum conuenissent, viso miraculo, miro timore conterriti, monachum antedictum contingere verebantur: sed mox miserunt nuntium, & intimabant Archiepiscopo Bituricensi sub cuius stabant dominio, qui referens gratias Deo, ac* B. MARIÆ *Matri eius multum ex audito miraculo est gauisus, eò quod sic Deo & gloriosæ Matri eius deuotè seruientes soleat remunerari: quare indutus episcopalibus solennem processionem cum sacibus, crucibus, atque thuribulis ordinauit, sicq; cum Conuentu, ac clericorum solenni collegio venit ad lectum Iosberti monachi iam mortui, eductam autem rosam de ore iam dicti monachi, qua trahentis manum facilè sequebatur, atque cum suo decore, & vigore incorrupta manebat, fecit in crystallo quodam formoso artificiosè ac reuerenter inclusam super altare reponi, vbi ad miraculi euidentiam ab omnibus posset videri, cetera verò Rosa mox educta aruerunt, atque pristinam pulchritudinem amiserunt. Corpus autem prædicti defuncti, ante sanctum altare Domina nostra sepeliuit vbi paucis diebus interpositis, miraculis cœpit coruscare; translatum verò ex eo loco, in quodam Mausoleo decenter & honorificè ad hoc præparato reposuerunt, & iuxta sanctum Altare statuerunt.* Sic Cantripatanus.

An idem Ioscio cum Iosberto.

Multis hæc eadem cum præcedentibus visa sunt, vnde & confusa, vt apud varios scriptores est inuenire, sed rectè à dicto Coluenerio indicantur diuersa, ita vt Ioscio & Iosbertus, quamquam primis literis conueniant, inter se distinguantur, quorum alter Bertinianus Monachus fuit, alter Dolēsis: Ioscio obijt anno salutis 1163. Iosbertus autem anno 1186. sola Rosa quæ procedebat ex ore Ioscionis habebat Nomen MARIÆ inscriptum, in alteris videbatur nihil: at in singulis Rosis, quæ ex Iosberto procedebant, erat inscripta vna ex quinque litteris Nominis MARIÆ cum vno ex quinque versiculis psalmorum illorū, quos acrostichos vterque recitabat: Ioscio solos quinque psalmos cum Angelica salutatione, vt in Syria legere moris erat, decurrebat; Iosbertus, Antiphonam, Versum, & Collectam addebat. Denique Bertinianum monasterium longè aliud est à Dolensi, quod in diœceti Bituricensi fundauit Ebbo quidam Princeps partium Bituricensium, anno octingentesimo septuagesimo nono, vt est in fragmento Hist. Franc. apud Pithœum, celebre quidem ob miracula crebra quæ B.V. MARIA ibi operata est, quod hanc historiam verisimiliorem reddit: sed ad seculares Canonicos nuper deuolutum est. Ita Hugo Menardus lib. 2. obseruationum ad Martyr. Benedictinum. Pithœus. Menardus.

Porro sacrum hoc Marianæ pietatis exercitium approbauit Leo X. Pont. Max. constitutione 36. vt patet in collectione priuilegiorum Apostolicorum facta per Emmanuelem Rodericium, data Romæ anno 1517. 14. Septemb. Emm. Rod.

B. Iordani pietas erga S. Nomen Maria. Ger. Lem. Leand. Alb. Nic. Ianſſ.

Neque in his duobus, quinque psalmorum religio stetit, ad alios porro dimanauit, nominatim verò illam frequentasse legitur B Iordanus primus post S. Dominicum Ordinis Prædicatorum generalis magister, vt patet ex vita eiusdem per Gerardum Lemouicensem, in vitis fratrum Prædicatorum, Part. 3. c. 14. Per Leandrum Albertum Bononiensem cap. 17. & nouissimè ex libro Nicolai Ianssenij de beneficijs à B. Virgine FF. Prædicatoribus collatis, qui cap. 12. sic scribit: *S. Dominico in cælum recepto, primus Ordinis præfectus fuit B. Iordanus magnus Virginis cultor. Porro obseruatus hic fuit die quodam à fratre Bertholdo dum ante Virginis aram pro more oraret: ossitatione namq; prodstus & à Iordano quid istic quæreret interrogatus, respondit: mi Pater nihil hîc aliud explorabam, quàm tuam orandæ Virginis consuetudinem, vt eisdem inhærens vestigijs, in ea quoque me diligenter exercerem. At Iordanus pio Bertholdi studio delectatus, illi se debere putauit, vt suam orandi methodum, quam seruabat patefaceret. Igitur ego, inquit, coram misericordiæ Matre preces meas sic offero. In primis cùm vox hæc* MARIA *quinque litteris constet, do operam vt cuilibet litteræ respondeat is psalmus, qui eadem litteræ inchoatur. Prius tamen quàm ad ipsos psalmos ingrediar, dulcissimum hymnum* Aue maris stella *præmitto: hinc ordior & recito canticum* Magnificat, *quod initiali litteræ* M *respondet: quo explicito salutationem Angelicam subnecto: inde psalmum* Ad te leuaui. *Tertio loco* Retribue. *Quarto*, In conuertendo. *Vltimo denique*, Ad te leuaui, *quibus reliquæ litteræ respondent. Ad singulos autem psalmos genuflecto, & Dei Matrem Angelicâ salutatione compello. Maximis autem beneficijs ob singularem hunc cultum Diua Iordanum suum cumulauit.* Ita hîc Ianssenius.

S. Bonauentura praxis colendi S. Nomen Mariæ.

Sed quid de Seraphico Bonauentura, eximio illo Nominis MARIÆ cultore? an fortè asymbolus & sine collatione hîc reputabitur? neutiquam profectò, in manibus siquidem corona est, quam ille ad honorem Nominis illius contexuit, & tomo sexto operum eius hac forma inuenitur:

Cum iucunditate memoriam Nominis MARIÆ *celebremus, vt ipſa pro nobis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Amen.*

Gaude Virgo MARIA *Mater Chriſti,*
Quæ per aurem concepiſti
Gabrielis nuntio:
IESV *fructu ventris tui*
Per te detur nobis frui
In perenni gaudio. Amen.

Antiphona. *Aue* MARIA, &c.

Pſalmus. *Magnificat anima mea Dominum*, &c.

Mediatrix Dei & hominum, tu dignè magnificas Dominum, quæ ſola concepiſti filium, qui eſt vera ſalus humilium: hinc omnium Deum quærentium generatio, te beatam dicere & deuotè ſalutare debet, dicens: Aue MARIA, &c. *vſque* tui. ℟. *Et beatus venter qui te portauit, Domine Ieſu Chriſte, & beata vbera quæ ſuxiſti.* B

O igitur mediatrix noſtra, MARIA *mater gratiæ, mater miſericordiæ, pro nobis quæſumus intercede, vt veræ compunctionis, & deuotionis, gratiam nobis inſpirare dignetur dilectiſſimus filius tuus Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum*, &c.

Gaude quia Deo plena
Peperiſti ſine pœna
Cum pudoris lilio.
Ieſu fructu ventris tui, &c.

Antiphona. *Alma Redemptoris mater*, &c.

Pſalmus. *Ad Dominum cùm tribularer*, &c.

Alma Redemptoris mater eximia, qui tua egreſſus clauſtra virginea, cum hu pacificus factus eſt incola, C *à quibus dura perpeſſus eſt verbera, vnde digna es, ô Virgo puerpera, vt omnis creatura te veneretur, dicens: Aue* MARIA, *vſque* tui. Verſ. *Et beatus venter*, &c.

O igitur alma Virgo MARIA *mater Dei dignißima, pro nobis quæſumus intercedere digneris, vt ſanctum propoſitum, quod Deo inſpirante concepimus, ad effectum ſalubriter perducere valeamus, id nobis præſtante eodem Domino noſtro Ieſu Chriſto benedicto Filio tuo, qui cum Patre & Spiritu ſancto*, &c.

Gaude quia tui nati,
Quem dolebas mortem pati
Fulget Reſurrectio.
Ieſu fructu ventris tui, &c.

Antiphona. *Regina cæli*, &c.

Pſalmus. *Retribue ſeruo tuo*, &c.

Regina cæli lætare cum iubilo, nam qui pendebat in D *crucis patibulo, ſurrexit verè ſummo diluculo, omni ablato contemptus opprobrio: vnde dignè omnis homo, cum gaudio tibi congratulari & benedicere debet, dicens: Aue* MARIA, &c. *vſque* tui.

℟. *Et beatus venter*, &c.

O igitur Regina cæli dignißima, ora pro nobis Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt nos Reſurrectionis ſuæ participes efficiat in præſenti per gratiam, & in futuro per gloriam. Qui cum, &c.

Gaude Chriſto aſcendente,
Qui in cælum te videnti
Motu fertur proprio.
Ieſu fructu ventris tui, &c.

Antiphona. *Imperatrix*, &c.

Pſalmus. *In conuertendo*, &c.

Imperatrix & mundi Domina, tuus natus cum quanta gloria, noſtræ carnis ſumpta materia, capta præda conſcendit æthera! hinc os cordis plenum lætitia, & lingua noſtra exultatione, te collaudet, & benedicat, dicens: Aue MARIA, &c. *vſque* tui.

℟. *Et beatus venter*, &c.

O igitur Imperatrix & Domina noſtra benigniſſima, iure matris impera tuo dilectiſſimo Filio, Domino noſtro Ieſu Chriſto, vt mentes noſtras ab amore terreſtrium, ad cæleſtia deſideria erigere dignetur. Qui viuit & regnat, &c.

Gaude quæ poſt Chriſtum ſcandis,
Et eſt honos tibi grandis
In cæli palatio.
Ieſu fructu ventris tui, &c.

Antiphona. *Aduocata*, &c.

Pſalmus. *Ad te leuaui*, &c.

Aduocata miſerorum, ad te ſunt oculi ſeruorum, te aſſumpſit Rex cælorum, ſuper choros Angelorum, vbi cætus beatorum, te dignè veneretur & benedicat in æternum, dicens: Aue MARIA, &c. *vſque* tui.

℟. *Et beatus venter qui te portauit*, &c.

O igitur glorioſißima Domina, excelſa ſuper ſidera, piißima aduocata noſtra, ſuſcipe laudum pia præcamina, quæ ad honorem & laudem ſanctæ Nominis tui decantauimus, & pro nobis quæſumus intercedere feſtina, quatenus dulciſſimus Filius tuus Dominus noſter Ieſus Chriſtus per ſuam magnam miſericordiam C *à vinculis peccatorum noſtrorum nos eripiat, & in ſuo ſancto ſeruitio nos conſeruet, confortet, ac finaliter perſeuerare faciat; nam te, nihil negans, honorat. Qui cum Deo Patre*, &c.

Hactenus S. Bonauentura, cui non mala lè, nec, vt opinor, ἀλόγως B. Philippum ex Ordine Seruorum B. MARIÆ adiungo, tum propter non abſimilem in ſacratiſſimum Virginis Nomen religionem, tum quoque ob parem exercitij formam, vterque enim ex quinque acroſtichis pſalmis Marianam coronam pertexuit: de hoc itaque ſic ſcribit Archangelus Gianius Cent. 1. Annal. Ord. Seruorum l. 4. c. 5. *B. Philippi Benitij exercitium, quo S. Nomen Mariæ coli inſtituit, & quæ fructus.* Gianius.

Anno 1276. cùm Innocentius V. Ordinem Seruorum B. MARIÆ *è medio tollere pararet, ob nimiam religioſarum familiarum multiplicationem, iuxta Concilij Lateranenſis decretum, & Concilij Lugdunenſis ſtatuta, accidit, vt vocatus Romam P. Philippus Benitius Generalis noctu coram Deiparæ imagine in huiuſmodi anxietate conſtitutus, ſummis cum lachrymis Ordinem ſuum ei commendaret, cùm ecce ab illa ſibi apparente didicit coronam quamdam 5. Pſalmorum pro conſeruatione Ordinis dicendam, quæ totidem Antiphonis conſtaret, incipientibus à ſingulis quinque litteris Nominis* MARIÆ. *Auidè conſilium arripuit Philippus, ac tum per ſe, tum per ſuos dictam coronam Mariano Nomini texendam quotidiano penſo ſuſcepit. Nec ſpe ſuâ vir optimus fruſtratus eſt, vix enim itineri Romam verſus, quò euocabatur, ſe dederat, cùm Innocentium Papam Pontificatus ſui menſe decimo, Cal. Iunij*

lumij fatis conceſſiſſe intellexit, quo ſublato omnis ea tempeſtas diſcuſſa fuit, cuius ne aliquando obliuio ingratos ſuorum animos occuparet, ſtatuit eandem coronam, diebus ſingulis piè, ac religioſè frequentandam: vnde quolibet veſpere à Nouitus coram beatiſſimæ Virginis imagine, ab ea tribulatione vſque ad præſens tempus recitari conſueuit.

Stengel. Venio ad Ordinem FF. Eremitarum S. Auguſtini, de quo ita ſcribit Carolus Stengelius Benedictinus in medicamine ſpirituali, Dilingæ edito. *Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Romæ in Conuentu PP. Auguſtinianorum ad S. Mariam de populo edituus vnà cum collega ſuo peſte ſubitò extinctus erat: qua res cùm omnes, quis paulò antè cum iis egerant cœnobitas nimium in modum conturbaret, Prior ſanctiſſimo Nomini* MARIÆ *tam antè plurimùm deditus, conuocatos ad ſe omnes, quâ viâ poterat, ſolari cœpit, ſimulq; votum edidit, ſi peſtis inter eos graſſari deſiſteret, vnum quotidie ex Religioſorum cœtu recitaturum quinque pſalmos ex S. Bonauentura Pſalterio, qui litteris initialibus ſacrum* MARIÆ *Nomen referrent. Et votum audiſſe Virgo viſa ſuit: res mira! ex quo pſalmi recitari cœpti ſunt, nullus vnquam eorum contagioſâ lue infectus fuit.* Quinque autem Pſalmi hi ſunt: 1. *Magna es Domina*, Pſal. 47. 2. *Ad te Domina clamabo*, Pſal. 27. 3. *Retribue ſeruo tuo Domina* Pſ. 118. 4. *In Domina confido*, Pſal. 10. 5. *Ad Dominam cùm tribularer*, Pſal. 119.

PP. Auguſtinianorum religio erga S. Nomen Mariæ, ac fructus eiuſdem.

Neque feminæ, quarum in Principe ſua colenda ſemper excelluit pietas, hic defuiſſe viſæ ſunt, inter quas illæ, quæ ab Annuntiatione denominantur Sanctimoniales, prædictam ſacri Nominis coronam magnâ ſolent religione, ſenſuq́ue recitare. Ita Chronicon Ordinis parte 2. cuius verba ſubiungo: *Dicentibus Monialibus Ordinis Annuntiationis B. V. M. quinque pſalmos acroſtichos Nominis* MARIÆ, *Magnificat, Ad Dominum, Retribue, In conuertendo, Ad te leuaui: dum operantur in communi loco, indulta eſt remiſſio peccatorum omnium, quæ inter edendum, & bibendum, atque inter dicendum officium diuinum fortè commiſiſſent.* Vbi animaduertendũ hanc Nominis MARIÆ venerandi normam vti Deo, ac Virgini longè acceptiſſimam, Eccleſiæ quoque, atque eius in terris ſupremo Capiti probatã, non tam miraculorum gloriâ illuſtrem, quàm ſacris indulgentiis, & condonationibus, dignam ſemper habitam fuiſſe, magno omnium noſtrum inuitamento, atque illecebra, eorum veſtigiis conſtanter inſiſtendi, quos conſtat hac viâ ad vitæ melioris felicitatem peruenisſe.

Virginum Annuntiatarum exercitium quo S. Nomen Mariæ venerantur.

Sed præter hanc pietatis Marianæ exercitationem, aliæ ſunt precandi formulæ, quibus ſancti Nominis cultus augeri, produciq́ue conſueuit, quas inter non poſtremæ cenſendæ ſunt acroſtichides illæ hymnorum, quibus ex Ordine S. Benedicti religioſus quidam aſceta, Virginis gratiam, fauoremq́ue promerebat: ſunt autem hæ: *Magnificat. Aue Regina cælorum. Regina cæli. Inuiolata*, &c. *Aue maris ſtella.*

PP. Benedictinorum pietas erga S. Nomen Mariæ.

Alij varias Litanias, cuiuſmodi frequens in Eccleſia Catholica vſus eſt, priuatim ſibi condiderunt; cùm enim, teſte S. Bernardino Senenſe tom. 3. ſerm. 1. de Nomine Mariæ, *Deum ipſum non vno tantùm Nomine nominamus, ſed multis, vt ſic eius incomprehenſibilitatem enuntiemus: ita & gloriоſam Virginem multis Nominibus deſignamus, & nunc lucem, nunc ſolem & huiuſmodi nominare ſolemus, vt ſic ad ſublimitatem eius cognoſcendam aliquantulum pertingamus.* Hinc factum eſt nonnullos huiuſmodi precandi ritum ſecutos fuiſſe, quo plurima epithetorum, & elogiorum congerie diuerſas Virginis proprietates, & prærogatiuas attingunt, quas inter dum Nomen ipſum ſæpius repetitur, efficaciſſimum quoddam mouendi genus, quo Virgo inducatur, ad concedendum id, quod toties repetito Nomine ſuo rogatur, adhiberi certum eſt. S. Bernard.

PP. de Mercede S. Nomen Mariæ honorant, quos alij multi ſecuti.

Atque hîc excelluiſſe omnino viſa eſt dulciſſima pietas V. P. Simonis de Roxas ex Ordine ſanctiſſimæ Trinitatis de redemptione Captiuorum, qui diſpoſitis per ſingulas hebdomadæ dies ſuauiſſimis Litanijs Nomen Virginis aſſiduè inuocabat.

Alij denique certâ quadam formâ ac methodo quinque decadum Roſaria percurrunt; quibus Nomen hoc eiuſq́ue quinque myſteria, totidem litteris expreſſa, piè ac religioſè frequentant. Ad primam decadem ſpectat *Mediatrix.* Ad ſecundam, *Auxiliatrix.* Ad tertiam, *Reparatrix vitæ.* Ad quartã, *Inuentrix gratiæ.* Ad quintam, *Aduocata peccatorum.* Quæ ſi quis fuſiùs explicata deſideret, inueniet in opuſculo meo, quod de gloria ac laudibus ſancti Nominis huius idiomate Belgico in lucem dedi. Item in altero, cui titulum feci, *Via cæli per roſaria.* His adiungo conſuetudinem quam in India Occidentali à Patribus Societatis Ieſu inductam lego, vt ante Miſſæ ſacrificium pueri, puellæque ad templi fores ſeorſim in choros diſtributi, altâ voce roſarium alternatim ſic recitent. Initium pueri faciunt illo præludio: Benedictum & clarificatum ſit ſanctiſſimum Nomen Iesv, quibus per antitheſin puellæ reſpondent: & ſanctiſſimæ Virginis MARIÆ Matris eius, nunc & ſemper Amen. Abſolutâ quaque decade, intermiſcent laudem: Gloria Patri & Filio, & Sp. Sancto. Quod dum ſcribo, S. P. Franciſci Xauerij ſuccurrit memoria, qui Amangucij Chriſtianos è gentilitate conuerſos erudijt, vt qui olim ſuas, quas in ethnicismo vſurparant, precatorias calculorum ſeries ita percurrere ſoliti fuerant, vt ſuæ quiſque ſectæ conditorem Cames & Fotoques nominatim implorarent, ſuperſtitione in religionem verſa, Roſarium Virginis recitarent, inuocatis identidem ſalutaribus Nominibus Iesv & MARIÆ, quod & gnauiter ab ijs factum fuit. Denique alius quidam eſt ſacri Nominis venerandi vſus atque

Vtriuſque India pietas ac religio erga SS. Nomen Mariæ.

Formula venerandi ſacrum Nomen Mariæ,

induſtria noſtris piè vſitata hominibus in quinque actiones ſeu formulas diuiſa, quam coronidis loco ſubnecto dum per modum *Attributionis* ſacro Nomini tribuimus omnem aliorum Nominum, quæ ſub Deo ſunt, perfectionem: Benedictum ſit Nomen ſanctũ tuum MARIA, laudabile, & ſuperexaltatum in omnibus ſæculis. 2. per modum *Inuitationis*, conuocando Creaturas omnes ad laudem eius: Benedicite omnia opera Domini Dominæ, laudate & ſuperexaltate Nomen eius in ſæcula. 3. per modum *gratulationis*, gaudendo cum ea ſuper excellentia Nominis ſancti: Benedicta filia tu à Domino, qui Nomen tuum ita magnificauit, vt non recedat laus tua de ore hominum. 4. per modum *directionis*, referendo omne quod agimus ad laudem & gloriam eius: Benedicam te MARIA, & in Nomine tuo leuabo manus meas. Per modum *Inuocationis*, in omni tribulatione & anguſtia illud vſurpando. Facem hîc Ecbertus. prælucebit Ecbertus Abbas in deprecat. ad V.M. dum ſic ait: *Gloriosa dicta ſunt de te Maria, ſed adhuc locus eſt laudi tuæ, adhuc in tuis laudibus omnis lingua balbutit. Tu ne nominari quidem potes, quin accendas, nec cogitari quin recreet affectus diligentium te. Et nunc ſequimur te, ô Domina, ex totis præcordijs vociferantes ad te, adiuua imbecillitatem noſtram Maria, auſer opprobrium noſtrum.* Atque iſta hactenus attuliſſe ſufficiet, quibus religioſa mortalium pietas vàrijs precationum formulis Virginis Nomen celebrauit, atque etiamnum indefeſſa veneratur, tum vt honori ac dignitati tanti Nominis ſeruiat, tum verò poſteros ad imitationem inflammet.

MODVS TRIGESIMVSQVARTVS.

Variæ Sodalitates ad honorem Nominis MARIÆ *auctoritate publica conſtitutæ, ac titulo eiuſdem inſignitæ.*

Sodalitatũ B.V.M. origo. SOdalitatum inſtitutio res vna minimè leuis, aut nuper inuenta, vtpote quæ ferme ab ipſo vſque Chriſtianæ religionis exordio inchoata, ac inde ad nos mirabili quadam continuatione, ſerieque temporum deuoluta magnos in Eccleſia fructus tulit. Quod vt credibile mihi ſit, faciunt tum varij conuentus in diuerſis Baronius. martyrum geſtis apud Baronium anno Chriſti LVII. relati, ac multiplices illi cœtus, qui in religioſæ vitæ aſceteria modo verterũt: tum quòd circa ea tẽpora apud Romanos Collegia, atque Sodalitia paucorum etiam inter ſe coaleſcentium (quos fratres & Sodales nominat Caius Caius. l. finali. ff. de Colleg.) fuiſſe, non tantùm negotiationis, ſed & religionis quoque causâ Marcian. Marcianus teſtatus eſt, qui ad exemplum reipub. habebant res multas communes, ac Principum Senatúſue authoritate inſtitui debebant; legibus tamen proprijs, dummodo ne quid ex lege publica violarent, vti ac viuere ſinebantur: vnde probabile eſt Chriſtianos eum morem in ſuos tranſtuliſſe, cùm cetera gentilium inſtituta tam ſedulò fuerint imitati, è quibus quidem Dei honorem excreſcere atque animarum lucrum non parum augeri poſſe teſte Baronio notarant. Quare cùm multitudine creſcente per omnes penè prouincias in quibus Chriſtiani degebant duo veluti genera ac factiones eorundem cernerentur, his ad ſumma ac ſingularia virtutum decora contendentibus, illis verò communi viuendi genere contentis, quorum vel maximus ſemper numerus fuit, dicente Seneca: *ſapientia ſemper paucorum fuit, ſimus ergo ex paucis*; factum eſt vt illi pias quaſdam inter ſe Sodalitates conſtituerent, quas ſub diuerſorum Cœlitum, potiſſimùm verò Virginis MARIÆ, communis omnium Matris tutelâ ac patrocinio collocatas frequentarent, atque in eiſdem certa virtutum munera exercerent. Ita magnum illum Dionyſium Gallorum protoapoſtolum inter quatuor illa Oratoria, quæ in Pariſienſi agro excitaſſe legitur, ad quæ feruentiores Chriſtianos aſceſios causâ euocabat, vnum Virginis MARIÆ titulo inſigniuiſſe reperimus, quod hodieque in ſuburbio vrbis regiæ, quod à S. Iacobo Nomen habet, à Patribus Carmelitis Excalceatis inhabitatur. Seneca.

Nec minùs ab alijs per ceteras prouincias factum credibile eſt: poſteaquam enim primi illi religionis noſtræ Doctores ſuis in locis fidei ſemina ſparſiſſent, templa & oratoria fundaſſent, optimos quoſque ſeligere ſtudebant, quos inter ſe nexu quodam pietatis vnitos, ac priuatis ſtudijs excultos ceteris proponerent in exemplum, quibus ne patrocinium deeſſet, præcipuè magnæ matris ac Virginis tutelæ committebant; in eo Domini ac Saluatoris noſtri exemplum ſecuti, qui diſcipulum Ioannem matri ſuæ moriens commendarat, omnibus pòſt futuris exemplo nuſquam tutiùs virtutem diſci, conſeruarique poſſe, quàm ſub tantæ Magiſtræ ac Virginis diſciplina.

Atque hinc florentiſſimi illi ſurculi cælo propitio pullularunt, quibus Virginei Nominis gloria mirandum in modum cœpta eſt propagari, inſtitutæque ſunt Sodalitates, ſeu Congregationes plurimæ tam Clericorum, Nobilium, ſtudioſorum, ciuium, opificum, quàm Virginum, Viduarum ac Coniugum, quos omnes ſingularis quidem in Virginem amor ac ſtudium ſub Nominis eius ſanctiſſimi tutelam pellexit, quo & vberiores in virtutibus facere progreſſus, & alijs nobiliore poſſent exemplo prælucere. Vtque de antiquioribus ſileam, Anno Chriſtiano CIↃ.LXX. Archiepiſcopum habuit Colonienſis ciuitas Annonem virtutum ſanctimoniæ laude ac morum prudentiâ excellentem: hic inter cetera, quibus inſulam ſuam non parum illuſtrauit, Congregationem Nominis *Sodalitas Nominis Mariani Colonia ſub S. Anno.*

Digitized by Google

minis MARIÆ inſtituit, quam ipſe Sodalitatem A intimo amoris ſenſu complectebatur, atque adeo in oculis ferre conſueuerat, vt quotquot de Sodalitio cenſerentur, hos ad dignitates atque alia reipublicæ munia obeunda aptiſſimos, & ſibi maximè haberet commendatos, vti ex veteri M. S. Cœnobij Sigebergenſis teſtatum habemus. Archangelus præterea Gianius in Annalibus Ordinis Seruitarum Centuria 1. c. 3. *Florentiæ*, inquit, *quæ caput Hetruriæ eſt, initium ſumpſit Ordo Seruorum Anno* 1233. *In ea ſiquidem ciuitate quamplurimi nobilitate, moribus vitæq; honeſtate inſignes fœdus inter ſe inierant, de beatiſſima Virgine* MARIA *colenda, cuius auſpicio Sodalitatem quoque inſtituerant Nomini eius ſanctiſſimo dedicatam, de qua tam dudum cœperat paſſim fama peruagari, eò quòd calamitoſis illis temporibus, frequentiore hominum concurſu, creberrimaq; populi deuotione coleretur: nam Sodalitas illa ab annis fere centum ex optimatibus aggregata in ſummo honore habebatur.* Ita ille.

Gianius.

Sodalitas Florentina, vnde ortus Ordo Seruorum B.M.V.

Huic ſubiungo quæ Senis in eadem Hetruria ſub titulo Nominis MARIÆ in hoſpitali domo, quam dicunt de Laſcala, circa illa tempora erecta fuit, vbi preces, corporis flagellationes, aliaque pietatis exercitia mirum in modum floruerunt, ex qua S. Bernardinus, Ioannes Columbinus, Bernardus Ptolemæus, Andreas de Gallicanis, ceteriq́ue præſtantes magnæ Virginis cultores prodierunt. Quim verò eiuſmodi Sodalitia Virgini Deiparæ grata acceptaq́ue fuerint, vel ex vno B. Alano Rupenſi licuerit perſpexiſſe. In manus piratarum inciderat S. Pater Dominicus, iamq́ue ad tranſtra & remos exclementiſſimè damnabatur, cùm ecce ingruente horrida tempeſtate, quâ petire ceteri metuebant, ſolus Dominicus Patronam Virginem inuocabat, quæ nequidquam morata, ei ſeſe ſpectabili formâ viſendam obtulit, nulli mare incommodaturum ſeriò promittens, modò ipſe nouum quoddam Sodalitium ad honorem Nominis ſui inſtitueret, illiq́ue omnes dare Nomina ſua ſponderent, quo facto, ſubſecuta ſtatim malacia maximo omnes præſenti periculo ereptos, ſummo gaudio exhilarauit.

Sodalitas Senenſis ex qua Ordo Ieſuatorum originem duxit.

Origo Sodalitatis B. Mariæ de Roſario.

Nec ſummi Pontifices hîc operam ſuam deeſſe paſſi ſunt dum varias ex Eccleſiæ theſauro eiuſmodi Sodalitatibus gratias conceſſere, per quas pœnis in crimina ſtatutis Sodales eximerentur, atque Indulgentiæ nuncupantur. Quanto autem in pretio eiuſmodi gratiæ habendæ ſint intelligent omnes quotquot diuini Iudicis in altera vita rigorem cum humana voluerint infirmitate comparare. Et iuſtitium quidem, vt rerum omnium humanarum fert conditio, annis aliquot tenuiſſe hæc pietas viſa eſt, donec in Hiſpania, ſyncera illa veræ religionis altrice vires priſtinas & dignitatem reſumpſit per virum admodùm reuerendum & ſingulari in dulciſſimum MARIÆ Nomen affectu præditum P. Simonem de Roxas Ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis de Redemptione Captiuorum Vicarium generalem, qui nuper Catholicæ ſuæ Maieſtatis Iſabellæ Borboniæ Hiſpaniarum Reginæ à ſactis confeſſionibus, nunc autem, vti ſperamus ὁ μακαρίτης non infrequentibus dicitur miraculis clarere. Hic, vt erat Nomini Mariano inprimis addictus, nihil æquè deſiderabat ac illud vbique gentium in ſumma poſitum veneratione videre: vnde factum, vt qui eum inſigni aliqua vellent perfundere voluptate, non aliâ formulâ, quàm Nomine hoc vſurpato ſalutarent, tum ſcilicet is maximis incedere gaudijs & vultu ipſo præ ſe ferre quam animo deguſtabat ex ſacro MARIÆ Nomine ſuauitatem. Cumq́ue non infrequenter in aula moraretur, accidit vt Philippi tertij coniugem ſereniſſimam Margaritam eadem hac imbueret pietate, quæ P. Simonis ſanctâ conuerſatione tantam animo erga hoc Nomen ſanctiſſimum combibit religionem, vt & ipſa hoc Nomine Regem conſueſceret ſalutare, quod Rex non ſolùm aſpernatus non fuit, ſed etiam auidiſſimè arripuit, ac liberis communicauit, ſanctiſſimo hoc Nomine aulâ totâ reſonante, vnde miranda planè inſtituendæ ed eius honorem Sodalitatis occaſio initium ſumpſit. Morbo tentari cœperat in Eſcuriaco ſuo ad D. Laurentium palatio pijſſima Regina, aderat Rex, cæteriq́ue cum Medicis regijs, cubiculo præfecti triſtes omnes atque ſolliciti de Dominæ ſalute, cui nihil præter exiguum vitæ ſpiritum ſupereſſe notarant, qui teſtaretur adhuc eam cum morte luctari. Dum itaque ſic iacet magnum mortalitatis noſtræ documentum, ecce tibi aduenit P. Simon de Roxas, qui vt cubiculum ingreditur, more ſuo ad Reginam conuerſus, *Aue Maria*, inclamat, & illa, ô rem ſtupendam! ipſo inſtante, cunctis rei nouitate perculſis more ſuo repoſuit, *Aue Maria*, Pater Roxas, tantumq́ue valuit Nomen hoc dulciſſimum per hanc ſalutationis formulam auribus Reginæ inſtillatum, vt præter omnem Medicorum opinionem vires recuperarit, tum ad peccatorum exomologeſin inſtituendam, tum ad ſanctiſſimum dominici corporis Sacramentum ſuſcipiendum diſtinctè cunctis interrogationibus reſpondens, quibus Chriſtiani ſolent in illo temporis atque æternitatis horizonte confirmari, donec poſtmodum relapſa placidiſſimè exſpiraret. Non obitet neque oſcitanter rem tantam generoſa Philippi Regis pietas notarat, quapropter & voluit beneficium ſibi in dilecta coniuge collatum quantiſcumque opibus ſuis compenſatum; liberam itaque dedit pio Patri optionem, vt è tantis, quas ipſe ſub vtroque ſole poſſideret, opibus, quas vellet ſibi deſignaret. Magnam profectò pijſſimi Regis liberalitatem! ſortem omnibus aulæ ſectatoribus ambiendam! Quo putas bonum

Madritenſis Sodalitatis titulo Nominis Mariæ felix inſtitu.

virum immò optimum vota conuertisse? Memor cuius vi Nominis tantam à Rege gratiam obtinuisset, in genua se humiliter abijciens, Regem obsecrat, authoritate suâ ab Apostolica sede impetrare velit, vt Sanctissimi Nominis MARIÆ Sodalitas Madriti constituatur, simul Indulgentijs exornetur, quibus Sodales ad eas pietatis exercitationes animentur, quibus præclarissimi Nominis eius gloria solet promoueri. Quod vt Rex liberaliter promisit, ita quoque felicissimè effectum dedit, quo factum, vt Madriti viciniſque in locis instituta Congregatio, mox per reliquam Castellam, Legionis, & Nauarræ regna, imò in Poloniam vsque promanarit, nec his terminis concludi se passa, vltra Oceanum ad Indias penetrarit.

Quomodo Sodalitas S. Nominis Maria Bruxella in Belgio instituta.

Sed quid hîc Belgica mea? quid agis? tu quæ à primis melioris vitæ tuæ incunabulis MARIAM semper complexa es, cùm primam cis Alpes per S. Maternum ei basilicam posuisti ac deinde feliciter adolescens nunquam eandem neglexisti, vt spiritum quem ducis, ac vitam quam degis, non tam ex communi hoc aëre, quam Marianis visceribus haurire dicenda sis? tene hîc immunem ac tantæ pietatis exortem patiere? neutiquam profectò, neque enim id veterum Belgarum laudatissimis moribus, neque syncerissimæ in communem omnium matrem religioni consentiat, Mariana Belgica MARIAM suis ipsis oculis, aut si quid oculis carius diligere consueuit, quod & hîc reapse testatum voluit: vix enim sanctissimi Nominis MARIÆ rediuiua sodalitas Hispaniarum regna rumore suo impleuerat, cùm Societas Iesu in Belgicas olim Prouincias ad Christianæ religionis augmentum à Rege Catholico admissa & communi Optimatum populique consensu accepta ostendere voluit, non solùm sanctissimi Nominis IESV se gloriam complecti, sed & sacrum MARIÆ Nomen, eiusque honorem cordi habere: quare varios Ecclesiarum Antistites solicitare cœpit, vt venerabilis Nominis huius dignitatem populo proponerè, eiusque cultui amplificando Sodalitatem suâ vellent authoritate fundare, inter quos nunquam satis laudari poterit illustrissimi Mechlinienſium Archipræsulis D. Iacobi Boonen commemorabilis pietas, quæ, vt in ceteris, quibus Virginis matris gloriam mirificè propagauit, ita & hîc singulariter eluxit, cùm Bruxellæ pro authoritate sua eiusmodi Sodalitatem erexit, quam deinde Vrbanus VIII. Pontifex maximus variis maximisque ex thesauro Ecclesiæ depromptis condonationibus auctam comprobauit. Dici nequit quâtâ fuerit hîc gratulatione accepta, ac communi omnium ordinum consensione celebrata. Certè Bruxella non minùs Principum suorum nobilissima sedes, quàm Virginis Patronæ veterrima cliens, fidelissimaque sectatrix hîc se planè admirabilem ostendit, dum Sanctissimi Nominis Congregationem eo loci susceperit, qui inter omnes sacras ædes quæ hîc & numero plures, & pietate insignes visuntur principem locum tenet, atque olim monticulus fuit vrbi imminens sterilis, arenosus, ac desertus, Virgini tamen matri prædilectus, vtpote quem sibi, suoque cultui pridem antè selegit, cuius historiam ex antiquissimis loci monumentis, aliisque M.S. codicibus Rubræ Vallis iuuerit à capite arcessisse, ne dum Nomen attollimus, locum quem ad id sibi delegit, incurij prætereamus.

Origo templi B. Mariæ in Sabulo Bruxella.

Annus agebatur partæ per Christum salutis DCCC. XXXV. cùm Normanni gens effera & crudelis, in Belgicas prouincias effusi flammis omnia, rapinisque vastarent, & si quod vspiam veræ pietatis ac religionis monumentum esset, euertere funditus ac perdere niterentur. Eandem cum ceteris Belgij prouincijs, inter quas & ipsa vna numeratur Antuerpia, cladem accepit. Templum hîc pridem Veneri sacrum S. Eligius MARIÆ dedicârat, cuius honor inter accolas non segniter iam cœperat propagari, sed barbarorum incursu non parum accisus, extremam propemodum adierat calamitatem, nisi fortè fortuna in stipite Imago quædam superstitans, quam à S. Willibrordo istic antè collocatam nonnulli arbitrantur, seminis, quo exsurgere denuo Religio posset, vicem expleuisset. Hæc itaque reuersis paulatim indigenis, quos belli furor transuersum abegerat, coli cœpta, miraculis quoque plurimis effulsit, vnde factum, vt plurimis statim loci religione commotis istuc confluentibus, qui sinus antè, & statio malefida carinis hactenus fuerat, in municipium verti, atque oppidum fieri, murisque cœperit circumcingi, quod postmodum Godefridus Barbatus Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux visens, sacellum, quod ante exiguum ibi steterat in basilicam grandem circa annum CIↃ. CXXIV. commutauit, vbi peruetus illa Mariana statua Normannico busto superstes, multis glorioſa prodigijs ac magno populorum concursu celebris continuauit, donec præ nimia velut antiquitate mucescens, situq; vitiata atque ab ædituis neglecta, ex ara ipsa imprudenter dimoueretur. Non tulit Virgo negligentiam: quare & matronâ quandam piam atque honestam, cui Beatrix Soutia Nomen erat, secundùm quietem admonuit, iussitque imaginem pictori tradere ad maiorè reuerètiam nouis coloribus obducendam. Morem gessit monenti femina, & traditam sibi ab ædituo Iconem pulcherrimè iussit instaurari, ac deinde pristino restituit loco. Sed neque sic Virgini factum satis, insequenti nocte denuò Beatricem admonuit, vt dictam suam imaginem, vel inuito custode recipiat, ac Bruxellam in montem suburbanum, cui à sabulo nomen erat, absque mora deportet. Tergiuersari hîc Beatrix variis de causis, donec iam com-

Godefrid. Barbatus templum B. V. Antuerpiæ condit.

B. V. apparitio Beatrici facta.

commonita tertiò, non ſine minis ſub veſperum ad opus accingitur. Non ita tamen expedire ſe potuit quin ſubitò deprehenſa clamoribus æditui ab incepto prohiberetur, ſed terror vanus ac caſſus erat, occultâ ſiquidem Deiparæ virtute homo immobilis detineri cœptus, vt nec patulis faucibus hiſcere, nec ſe loco mouere poſſet, liberum Beatrici cum Imagine fugiendi tempus conceſſit. Quare ſedulò inunctum ſibi à Virgine mandatum exequens, in portum euolauit, vbi nauigium, limo quamuis adfixum ingreſſa, vndam vidit à fluminis alueo intumeſcere ac lintrem alluendo ſoluere, qui aduerſo mox Senna, ſed ſucceſſu admodum proſpero, auibus deſuper cantu ſuauiſſimo gregatim incumbentibus, piſcibus vtrinque confertim aſſilientibus, naues omnes, quæ dudum antè ſoluerant præuerteus, Bruxellam tenuit circiter feſtum Pentecoſtes Anni CIↃ. CCC. XLVIII.

Beatrix imaginem B. V. Antuerpiâ aufert.

Imago miraculorum B. V. Bononienſis.

Quis hîc non videat antiqua renouata miracula de quibus Bononienſium Hiſtorici ad annum D.C. XXXV. loquuntur, quando ſtatua B.V. MARIÆ naui vecta, quæ per per Gallicum pelagus abſque carbaſo, abſque remige aliiſque vllis nauticis armamentis in Bononicorum mœnium proxima ſtatione, littoreque conſtitit, angelo vno ad proram, altero ad puppim adſtante, in media naui imagine poſita lignea B. Virg. MARIÆ puerum complexæ, ſedili ex indiuiſa materia facto inſidente. Wilbertus & Duda Bononienſes Comites honorificè pignus ad ſe miſſum excepêre, ac ſacellum mox ædificarunt. Quo paulatim veteraſcente ac ruinam minante, apparuit denuò Virgo & locum oſtendit, in quo nouam ſtatuant, reſtaurentque ſubſtructionem, quam dum auſpicantur & fundamentis locandis terra eruitur, ecce theſaurum locupletiſſimum inueniunt, qui ædificando templo par fuit, quod modò in templum Cathedrale erectum inſigni religione frequentatur, imagine nullam in ſe cariem tot annis, aut vitium patiente. Appenſa iſtic cernitur tabula antiqua argentea in qua repræſentatur Virgo pede cimbæ impoſito valedicens Principi viro ac populo, quaſi alicuius principis aut gentis ſcelera vitabunda diſcedens.

Beatrix cũ imagine Bruxellam appellit.

Sed ad noſtram reuertamus, quæ dum feliciſſimâ nauigatione ad Bruxellenſium portas appellitur, ſtabat Antuerpiæ in templi medio pernox ædituus, quauis Marpeſiâ caute immobilior, donec aurorâ illuceſcente, ac populo iuxta morem ad templum ventitante ſolueretur, omnibus rei geſtæ ſeriem mœſtiſſimè narraturus. Interim Bruxellenſes rem totam à Beatrice edocti, confeſtim certos homines ad Ducem Ioannem eius nominis tertium, qui tunc in Furenſi prætorio degebat, expediunt, qui certior de omnibus factus, ſtatim cum coniuge Maria filia Philippi Pulchri, Henrico Limburgenſium Duce natorum maximo, aliiſque aulæ ſuæ Proceribus Bruxellam aduolat, coactoque tum Cleri, tum populi ſolenni concentu, ac ſupplicatione, imaginem quam ille cum filio ſubiectis humeris deferebat, primùm in aulam, vt hæc per eam, velut altera domus Obed Edom per Arcam cæleſtibus antè beneficiis ac fauoribus repleretur, exinde in montem Sabulonis deportauit. Modicum hîc ſacellum Diuo Cornelio ſteterat, quod ab annis iam XL. Ioannes I. Brabantiæ & Lotharingiæ Dux partâ Nonis Iunij, qui dies ſabbatinus erat, ope Virginis ad Voringam præclariſſimâ victoriâ, in Marianam ædiculam ſeu ſacellum ſplendidè commutârat, ac poſt illatam Virginalem iconem, in nobiliſſimam baſilicam paulatim ſuccreuit, Regibus variis & Principibus, atque adeò populo Bruxellenſi vniuerſo, donaria multa, maximaque offerentibus, ipſa autem Virgine ſanctiſſ. per imaginem ſuam plurimis hîc miraculis effulgente, vt iam non ſolo ſuo illo Nomine thaumaturgo inuocata, ſed ſolius interdum *Sabulonis*, in quo imaginem ſuam collocari iuſſerat, magnis ac ſtupendis prodigiis terra mariſque coruſcaret, vt ex antiquiſſimis Codicibus manuſcriptis & tabulis, quas penes me habeo in præſentia oſtenderem, niſi in aliud tempus & otium conſultò reſeruarem.

Imago in Sabulone collocatur, & miracula clareſcit.

Certè pars illa Bruxellenſis ciuitatis antè deſerta ac mœnibus excluſa, iis annis CIↃ. CCC. LVII. incluſa fuit, viris nobiliſſimis circùm Eccleſiam Palatia regia ac planè magnifica duodecim ædificantibus, vt vel hîc, quod ore Sapientis tot antè ſæculis Virgo beatiſſima cecinerat, verum eſſe probaretur: *Et radicaui in populo honorificato*; affluentibus mox omnibus tum exteris, tum inquilinis ad communis matris gloriam hoc loco promouendam: idque eo certiùs, poſteaquam viro probo ac religioſo Ioanni à Louanio, qui ante ſacram imaginem, diu multumque orare ſolitus erat, geminatis vicibus ſpectandam ſeſe obtulit Dei Mater, eique ſe locum iſtum elegiſſe edixit, ac propitiam hîc fore omnibus, qui vota ſua ac preces effunderẽt, tribus potiſſimùm diebus Sabbati, Dominica, & Lunæ. Ad honorem ſcilicet immaculatæ ſuæ Conceptionis, Natiuitatis, atque in cælos Aſſumptionis. Felix ſanè diuino hoc pignore Bruxella, atque vnà omnes Brabantiæ ciuitates eodẽ anteceſſura, niſi hanc ei gloriam nuperrimus iconoclaſtarum furor inuidiſſet. Verùm de his ſatis, quę volumen integrum iure poſtulent; nobis verò inpræſentiarum panca hæc de pluribus ſufficiat attigiſſe, ad loci celeberrimi ac religioſiſſimi notitiam, quo ſacri Nominis MARIÆ Sodalitas tanquam in fundo ſuo feliciſſimis auſpiciis fuit conſtituta.

Hoc itaque in templo iam Superis, quàm cæleſtium Reginæ tantoperę dilecto, cùm Patres Societatis IESV à primo ſuo in hanc vrbem

Erecta Sodalitas S. Nominis Mariæ in templo Sa-

Bulonij Bruxellæ, quando, & quo modo?

bem ingreſſu, ſermones ſacros ad populum, qui frequens iſtuc confluit, aſſiduè haberent, Sacerdos is, cui ſanctum hoc munus anno CIↃ. DC.XXXVIII. incumbebat, vnam hanc dicto loco gloriam deeſſe animaduertens, quam ex cultu magni Nominis MARIÆ ſat nouerat prouenire, ac Guldam maiorem, vt vocant, ſeu virorum centum ſelectiſſimorum Collegium, cui hæc ædes à Sereniſſimis Brabantiæ Ducibus cõmiſſa eſt, MARIÆ Nomine inſigniri, vnà cum præcipuis curatoribus Illuſtriſſ. ac Reuerendiſſ. D. Archiepiſcopum Mechlinienſẽm D. Iacobum Boonen adiit, & voti communis ac ſui deſiderij ſignificatione factâ, petiit ab eodem SS. Nominis MARIÆ Sodalitium inſtitui, eâ ratione quâ iam Madriti in aula regia fuerat inchoatum. Annuit perlibenter piæ petitioni Illuſtriſſ. Antiſtes expeditiſque litteris proprio ſigillo firmatis XIII. Maij dicti anni, eiuſmodi Sodalitatem in præfato templo erexit, de quo certior factus Vrbanus VIII. Pontifex Maximus per Reuerendiſſ. Internuntium ſuum D. Richardum Pauli Strauium, eamdem benigniſſimè ſanxit ac ſtabiliuit plurimiſque Indulgentiis ac fauoribus ex Eccleſiæ theſauro depromptis exornauit, datâ Bullâ confirmationis Romæ apud S. Mariam Maiorem XIII. Iunij CIↃ.DC.XXXVIII. Atque ita Bruxellis; vtinam quod iſtic non infeliciter cœptum, per reliquas Belgicarum prouinciarum Eccleſias ad ſacratiſſimi Nominis MARIÆ laudem & gloriam propagetur.

MODVS TRIGESIMVSQVINTVS.

Quæ Sodalitatum ſacri Nominis MARIÆ *forma, finis, ac leges? quæ Sodalium qualitas, numerus, pietas? quàm frequentes, ac quibus diebus Sodalium conuentus? quis conuentuum ſplendor? qua priuilegia?*

NOmen MARIÆ auguſtiſſimum, nulli, præter Saluatoris IESV Nomen, ſecundum, eam à prima ſui origine ab omnibus, maximè verò ab iis, quibus Chriſtiana pietas, religioque magis cordi fuêre, veneratione, cultumque obtinuit, quem tantæ maieſtati congruum, beneficentiaque dignum æſtimare quis poſſet. Aſtrum ſiquidem eſſe dixeris, quod à Nomine IESV concepto lumine, quot litteris, tot ſtellis, tot pro diuerſis aſpectibus, diuerſarum virtutum habeat impreſſiones, quibus ſibi deditos omnibus tum corporis, tum animi bonis extra ordinem, modumque fortunet. Quis autem ad hunc ſolem non prodeat, ad hanc lucem non aduolet, ad hunc ignem non appropinquet? faciunt id ſanè quotquot ſanctiſſimo Nomini huic ſeruiendi deſiderio impulſi, eius ſe in fidem ac clientelam liberè conferunt; iſtiuſmodi Sodalitatem inter ſe conſtituentes, in qua & peculiaris huius Nominis gloria vigeat, & cultus, veneratioque inſigniter habeatur, vti ſuperiori Modo ſatis ſuperque explicatum reor. Reſtat vt quænam huiuſmodi Sodalitatum forma, finis, ac leges, quæ Sodalium qualitas, numerus, pietaſque ſit, paucis videamus, ne ſi fortè cuipiam libri huius lectio ſaluam mouerit, quo famem expleat, incommodè deſtituatur.

Nomen Mariæ aſtrum benignum eſt ac ſociale.

Ac primò ad Formam quod attinet, *quæ ratio quædam iuris eſt, in quam plures conſentiunt, ſeu ordo quidam imperantium atque parentium ad virtutem accommodatus*; dico huiuſmodi hîc formam inueniri, quæ ex monarchia pluſculum, ex ariſtocratia verùm non parum communicet, dum vnius Præſidis auctoritate ac patrocinio, aliorum conſilio, quotquot conuenerunt, ad cultum Nominis Mariani incitantur ac diriguntur. Ita prioris illius Congregationis, quam Madriti venerabilis Dei ſeruus M. Simon de Roxas Ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis de Redemptione Captiuorum inſtituit, Patronus ac Princeps eſſe voluit Philippus III. potentiſſimus Hiſpaniarum Monarcha memorando poſteris omnibus exemplo. Eius verò quæ Bruxellis fundata eſt, ampliſſimus Curiæ Brabantiæ Cancellarius ex Ordine militari S. Iacobi Sauenthemij Comes D. Ferdinandus de Boiſchot. Alibi alij, ſub quorum vmbra annitentibus ſubſtitutis Præpoſitis tota harum Sodalitatum machina voluitur & conſeruatur. Digna cura, ac Nomini magnæ Virginis cælorum, terrarumque Dominæ gloriosa.

Sodalitatis in honorem Nominis Mariæ inſtitutæ, horum forma.

Sodalitatũ, Nominis Mariæ finis.

Finem, qui hic ſpectatur, ſi quæras: non alium eſſe eum dixerim, quàm diuini Nominis ampliorem gloriam, & dulciſſimæ Nominis MARIÆ eximium quemdam cultum, ac planè ſingularem, cui cohæret ardens ſuæ, proximique ſalutis, ac perfectionis ſtudium. Ex quo finis præſtantia, ſumma quoque Sodalitiorum dignitas elucet. Nam cùm multi variis de cauſis ſocietatem inter homines inire ſoleant, vt mercatores ad negotiandum lucri gratiâ, milites ad præliandum ſpe victoriæ, ac prædæ, peregrini ad tutiùs, atque iucundiùs in patriam redeundum; quis improbet, altiore quodam mentis conſilio ad maiora pellectos huc animum quoſdam intendiſſe? Nam, vt auctor eſt Salomon Prouerb. 18. *Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma. Melius eſt duos eſſe ſimul quam vnum, habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ,* Eccl. 4. Quod vt certiùs conſequantur, certis quibuſdam legibus, ſeu potiùs conſilijs Sodales adiuuantur, cuiuſmodi ſunt Nomen Virginis MARIÆ metallo aliquo expreſſum, ſiue in pala annuli, gemmáue exſculptum ſecum perpetuò deferre, quoties illud pronuntiari audierint demiſsâ obſeruantiâ reuereri, Pſalmodiam

Prou. 18. 19.

Eccle. 4. 9.

Quæ leges aut ſtatuta.

diam ab initialibus Nominis MARIA litteris, cum antiphonis, iunctisque orationibus frequenter repetere: denique opera multa in Nomine MARIÆ tam spiritualis, quàm corporalis misericordiæ indigentibus impendere, vt latiùs in Romani Pontificis diplomate explicatur. Admittuntur autem in hunc Cœtum omnis sexus, ætatis, ac conditionis viri atque mulieres, qui eo die omnes, quo Nomen in tabulas referunt, peccatorum suorum exomologesi præmissâ, sanctissimo Christi Corpori communicare tenentur. Et in Madritensi quidem Regia, primas hîc tulêre gloriosæ memoriæ Rex Philippus eius Nominis Tertius, qui manu propria Nomen suum Libro Sodalitatis inscripsit: Patrem secuta est generosa proles Philippus eius Nominis IV. cui Deus ac Virgo vtriusque orbis imperium fortunet: mox Carolus, & Ferdinandus, eorumque sorores Margareta, & Maria Sereniss. Hispaniarum Infantes, ac denique Principum, Comitum, Nobilium, ceterorumque turba longè maxima.

Bruxellense Sodalitium septem penè millia capitum numerat, omnia Mariano Nomini deuota, nec quisquam fere est in hac Aula, siue Domesticus, siue Hospes, quantauis Maiestate, Celsitudine, atque Excellentiâ polleat qui Nomen suum huic tradere Sodalitati atque eidem benefacere prætermittat. Nec tantùm ab ijs, qui coram hîc adsunt, sed & ab alijs qui procul absunt, longeque disiuncti sunt, admissionis beneficium, gratiaque imploratur.

Sodalium exercitationes.

Exercitationes verò, quibus dum conueniC tur, pietas ali, foueriique consueuit, præclaræ sunt ac fructuosæ. Madriti singulis sabbatis sub vesperum dato signo in vnum locum Sodales conueniunt, vbi Deiparæ rosario alternis decurso, 72. Nominum MARIÆ Virginis Litaniæ canuntur, pòst à religioso viro Sodalitati præfecto pia ad præsentes exhortatio instituitur, quâ finitâ, quorum Deus corda tetigerit, in conclaue seorsum discedunt, Mariani Nominis myrrham, dum flagris in corpus sæuiunt, degustaturi. Ad hæc tertia quaque singulorum mensium dominica die, solennitas sacri Nominis instauratur, exposito propalam in hierotheca sanctissimi Corporis Christi Sacramento, cui Sodales communicant, auditaque concione, ad exedram quamdam latam, lonD gamque templo vicinam se recipiunt, vbi pauperibus ad stratas mensas longo ordine accumbentibus, cibum potumque administrant, ac Nominis Mariani gloriam plurimùm commendant. Bruxellæ quoque diebus omnibus sabbatinis frequentes ad locum Sodalitatis conueniunt, sacro Missæ officio, à præstantissimis Aulæ symphoniacis & Aulædis decantato religiosè interfunt, ac supplicationem, quæ per templi xystas & perystilia ducitur, multo cum lumine comitantur: mox dispositis ad hoc, A atque præparatis pauperculis puellis, quas Deo deuotæ sæculares Virgines ex eadem Sodalitate varijs in sacellis Christiana doctrina informant, panes distribuunt, qui partim certâ ac stabili pecuniâ, à Sodalibus in hunc finem collatâ, partim quot vicibus offerri solitâ, comparantur, varijs tum viris, tum matronis illustribus sibi sabbatum vnum, alterumúe deposcentibus, quo ære suo pauperes in honorem sanctissimi Nominis MARIÆ reficere possint.

Sodalitatis Nominis Mariæ præcipua solennitas.

Sed hæc communia atque hebdomadibus omnibus vsitata: ad præcipuam ac singularem festiuitatem venio. Ecclesia Conchensis, cuius in Hispania clarum nomen est, festum hoc iam olim proprio ac peculiari officio, magnaque solemnitate celebrare consueuerat octauo Natiuitatis eiusdem Virginis die, donec à Sixto V. B Pontif. Max. in 17. Septembris diem anno Pontificatus eius secundo transferretur, quo etiamnum istic ac per totâ diœcesim duplici ac proprio officio celebratur, quod in eadem Hispania Toletani, alijque, vt & in Belgio Mechliniense, ac Ruræmundense Societatis Iesu Collegia imitata sunt, sed absque institutione Sodalitatis. Religiosiores Madritani fuerunt, qui ex summi Pontificis indulto, eadem festum illud die maximâ celebritate, ac sodalium industriâ colere solent, vt maximis, quæ Madriti totius anni decursu instituuntur, solemnitatibus æquiparari queat; quo nequaquam contenti, eidem velut alteram Sodalitij festiuitatem adiungunt, quæ septem ante Domini Natalem diebus in Hispania titulo Expectationis partus, coli solet. Hæc ibi.

Bruxellas redeo, vbi non 17. Septembris die, qui festo Impressionis sacrorum stigmatum in corpore B. Francisci occupatus est, nec 15. sed 22. eiusdem die celebrari cœptum fuit, quo ex saniore DD. sententia Virgo cæleste Nomen suum accepisse creditur: at cùm feriato die populus adesse pro desiderio nequiret, Archiepiscopi consilio, ac Pontificis decreto in proximam Dominicam post octauam à Natiuitate Virginis diem translatum fuit. Dici autem satis pro dignitate non potest, quanto splendore ac magnificentiâ hæc istic solemnitas peragatur. Pridie festiuitatis sub vesperum primis se intendentibus tenebris, belli, festiuique ignes passim per omnem circum viciniam accenduntur, sclopis atque maioris modi catapultis frequenter perstrepentibus, interea dum palatiorum, domuumque vicinarum mœniana luceruis Mariano Nomine insignibus toto fastigio collucent, pyrobolis, ac sulfurati pulueris acontijs aërem findentibus ad stuporem. Nec templo quies, ex cuius acroterijs numerosus tubarum sonus, ex turri verò numerosi campanarum moduli alternis aërem suauissimè demulcent. Nusquam dies lustricus regalium infantum maiore pompa ac plausu dixeris celebrari.

Digitized by Google

brari. Vbi autem dies ipsa illuxit, ad templum omnes summo manè confluere, ac Nomen Virginis dulcissimum, quod medium inter Angelos auro, gemmisque eradians propositum est, quà cereis accensis, quà suauissimi odorum suffitibus, quà floribus largè, & copiosè sparsis certatim venerati. Templum ornatu regio à summo ad imum præstantibus tapetijs vestitur. Ara princeps personato schemate nobilis iam Virginem, inter patrem Ioachimum, ac matrem, Annam ab Angelo cælesti Nomen recipientem repræsentat: iam trium mundi Ordinum, cælestium, terrestrium, & infernorum in genua procumbentium studium, honoremque sacro Nomini præstitum exhibet; iam alias figuras ostendit. Concionem habet rei præsertim accommodam, è Societate Iesu sacerdos; quâ finitâ sacrum missæ officium celebrat vel Archiepiscopus, vel alius mitratus Præsul, magna tum cleri, tum procerum coronâ stipatus.

Supplicatio Sodalitatis Nominis Mariæ annua Bruxellis.

Sequitur Supplicatio verè pia, ac solennis, quam illà ciuium contubernia, quæ Nomine MARIÆ ab omni hominum memoria insigniuntur (Nationes vocant Dominæ nostræ) cum fistulis ac tympanis suis præcedunt. Sequuntur sex Guldæ, vti more gentis appellantur, hoc est ciuium honestorum sodalitia arcu, balista, gladio, sclopo exercitorum, omnibus S. MARIÆ Nomen in arundine præferentibus. Ponè sex equis candidis lauro coronatis sanctissimum Nomen MARIÆ ingens, gemmis, auroque præfulgidum ac triumphali vectabulo impositum trahitur in pompa, circa quod in eodem curru aulædi, ac musici Angelico schemate insignes, exquisitissimis odis Nomen Dominæ totâ viâ decantant; Ciuium ac Sodalium multitudine magna ante & post facibus alluceute, quod nemo prudens mirabitur; qui Ioannem Comnemum, ac Ioannem Zemiscam religiosissimos Græcorum Imperatores sacram MARIÆ imaginem quadrigis impositam equis quatuor niue candidioribus memmerit Constantinopolim inuexisse, & Nomen fortasse, id præ Imagine mereri videatur, cùm illud integrè & incorruptè, prout à cælis demissum est habeatur, imago autem Deiparæ similis non sit, sed hominum consilia eam effingant: verùm de hoc aliàs. Ad pompam redeo, vbi post triumphalem hunc currum præcipua sanctissimi Nominis tum miracula pulcherrimis tabulis depicta, tum verò eiusdem Elogia, Vaticinia, & figuræ viuo atque ambulatorio schemate repræsentantur. Nomen suum sequitur Virgo verè φερωνυμος, in imagine nobili, ornatuque visenda, quem Cælorum Reginam in hac valle miseriæ nequaquam dedecere arbitreris; quà enim suarum ditionum Belgicarum dotè adijt Princeps Isabella Clara Eugenia Philippi II. Hisp. Regis filia, Alberti Pij Coniux, eâ imaginem hanc vestiri supremis tabulis decreuit. Denique in medio Cleri facibus vndique longo ordine per viam collucentibus SS. Sacramentum, ab eo Præsule qui sacrum Missæ officium peregit, sub aurato conopæo Aulæ primoribus, Magistratu, ac populo omnibus pènè sacri Nominis albo inscriptis subsequentibus per varia vrbis compita, ipsumque montem Palatinum circumfertur. A meridie post vesperas alius è Societate Iesu sacerdos pro concione, ad quam magnus Nobilium concursus est, sanctissimi Nominis laude Gallico idiomate deprædicat, post quam excellente symphoniâ eiusdem Litaniæ, Hymnique concinuntur. Nec die vno absolui potest, quod tantâ lubentiâ ac pietate populus cœpit, octo cõtinuos dies tenet solemnitas, quibus viri, feminæque principes varia cantari musicè sacra procurant. Feriâ secundâ post Sacrum musicum ac concionem ad confertissimum populum habitam, Sodales pauperculas illas, quas diebus sabbati per annum panibus aluerunt (numerum ducentesimum pènè attingunt) iam lineis, laneisque vestibus, calceisque induunt, magnâ vniuersæ vrbis, populique commendatione, quin & pauperibus circiter centum panis cui nummus infixus est, distribuitur. Omitto alia minutiora. Sed præter hoc festum maius, alia duo Sodales sibi commendata habent, Annuntiationis scilicet Virginis, & feriam 4. quatuor temporum ante Domini natalem, in quibus idem Euangelium legi consueuit. Hic Sodalium sacri Nominis MARIÆ feruor ac pietas, quæ si pro dignitate eiusdem conferas, exigua reris: si verò cum temporis iniquitate compares, ad exemplum commemorari potuisse iudicâris.

Caritas Sodalium in pauperes.

Priuilegia Sodalium Nominis Mariæ, & Indulgentiæ.

Restat vt quænam Sodalium sint priuilegia, ac prærogatiuæ, paucis videamus. An non magnum illud & illustre: *qui diligunt Nomen eius, habitabunt in ea*? quanti existimatis ab aulico fieri hospitandi ius, & priuilegium, de tecto, ac diuersorio certum esse? & quodnam hoc tectum ac domicilium est? sæpè incommodum ac malè materiatum, ventis peruium ac lemuribus infestum; non tale, quod Virgo præbet diligentibus Nomen suum. Liberale sanè, ac magnificum est quod illa, etiam hac in parte præstare consueuit. Sed temporalia, si æternis comparentur, nulla sunt, ad domum non manufactam in Cælis, ad hospitium cæleste aspiremus oportet, & huc sacri Nominis MARIÆ gratia nos promouet, huc merita adducunt, dum summus Ecclesiæ Pastor Romanus Pontifex consideratâ Sodalium pietate, diuinis illos fauoribus prosequi cupiens, tum plenariam peccatorum indulgentiam, die quo Nomen Sodalitati deferunt, & quo annuâ celebritate Virginis Nomen venerantur, denique quo ex hac vita decedent, eisdem impertitur; tum verò alias minores plurimas concedit, vt

quoties

quoties festis Concep. Natiuit. Annunt. atque Assampt. Nomen Virginis in Sodalitatis sacrario venerabuntur, 7. annorum; quoties ibidem vel Missæ sacrificio, concioni, vel laudibus ex parte Sodalitatis intererunt, 60. dierum; quoties Venerab. sacramentum, cùm ad ægrum defertur, comitabuntur, vel impediti semel Orat. Dom. & Sal. Angel. dicent, totidem dierum 60. quoties rudibus doctrinam Christianam tradent, pacem inter dissidentes component, item 60. dierum; quoties autem psalterium 5. litterarum decurrent, aliquid rogati Nomine MARIÆ facient, aut aliquem ad Sodalitatem adducent 40. dierum indulgentiam liberaliter impertitur. Et hic status atque conditio est quærentium MARIAM, diligentium Nomen eius.

MODVS TRIGESIMVSSEXTVS.

Regum ac Principum virorum studia, atque exempla in præclarissimo Nomine MARIÆ *honorando, & defendendo.*

Homo chamæleonti comparatus.

CHamæleontẽ peculiari volumine dignum existimatum Democrito, animal alij Aethiopicum, alij Indicum, versicoloris mutationis esse aiunt, quod ad quosuis colores conuersione facillimà varietur. Inter gramina viret, inter purpuras rubet, inter aristas auri fulgore rutilat, denique vicinos semper colores induit, siue quia in modum vitri tralucet, siue quia tacito quodam naturæ arcano cum rebus obiectis consentiens, nunc istum, nunc alium succum bilis, loliginis, sanguinis ex se parit, ita vestiendum sicut afficiendum. Tale fere animal homo est, chamæleon in terris, dum omnium ingenijs propemodum se accommodat & exemplis, imò nec polypus chamæleontem, aut chamæleon polypum in loci, cui adhæret, colore trahendo, quantopere vtrumque in moribus aliorum trahendis homo æmulatur, maximè verò eorum qui in sublimiore statu dignitatis constituti, eò mouere alios solent potentiùs, quo clariùs effulgent; *neque enim*, vt bene

Maiores minoribus exemplo sunt.

S. Bernard. S. aduertit Bernardus, *eorum opera transeunt, sed semina sunt aeternitatis, dum quidquid Princeps gesserit, & immortale manet, & subditos ad sui imitationem compellit*: quod Hebræus Philo non malè attigisse visus est, dum *vitas Patrum leges posterorum* appellauit, Principum Regumque exemplis in subditorum mores adeò efficaciter influentibus, vt ipsis leges, ad quas se componant omnino esse videantur; atque ita demum fiat quod Claudianus non impetitè cecinit:

Philo.

Claudian. *Regis ad exemplum totus componitur orbis.*
— — nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.

A Nam, vt bene ait Quintilianus, declamat. 8. *Hæc est conditio Principum, vt quidquid faciant, præcipere videantur. Secundùm enim iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea* Eccli. 10. Magna profectò & ardua bene agendi necessitas, quæ Regibus ac Principibus iniecta eos tam sibi, quàm subditis inuigilare compellit: nec minor iucundissimæ laudis gloria, quæ eosdem manet, si rectè hîc officio fungantur. quod de suo Theodorico non obscurè testatur Cassiodorus, *qui licet se moderando gloriosum fecerit, hoc tamen maius contulit, quod bona actionis exemplum sequentibus dereliquit.*

Quintil.

Eccli. 10. 2.

Cassiodor.

Virtus Religionis in principe trahit subditos.

Inter alia autem virtutum decora, atque exempla, quibus Principem excellere decet, ea quæ ad Religionem ac pietatem spectant, præcipuum locum tenere, nemo hactenus prudens B dubitauit, atque in istis ea, quæ IESVM ac MARIAM propriùs concernunt præ ceteris eminere. Hi namque duo illa salutis nostræ columina sunt, quibus licet omne studium nostrum debitum sit, non inutiliter tamen habetur impensum, cùm ab illo, ac per hanc omne quod iuuare nos soleat, affluenter descendat. Et ad hanc quod attinet, quia mater est, nescio quid magneticæ virtutis in animis nostris exerceat, quibus, vt iam ad se benignissimè attraxit, eas vires, roburque communicat, quo difficultatibus omnibus periculisque superatis, æternæ salutis portum felicissimè consequantur: vnde nexus C ille, atque obligatio nascitur, quo Nominis eius dulcissimi gloriam ac honorem omnes sedulò deceat procurare, in quo dum optimates præeunt, subsequi solent non segniter populares. Atque hoc est de quo Christianæ Reipub. non parùm gratulemur, cum qua præclarè admodùm actum esse videtur, dum tot sanguine illustres, diademate insignes, potentiâ nobiles, eruditione eximios numerat, qui curam omnem, atque industriam in Augustissimi Nominis huius dignitate amplificanda collocarunt; quos dum cæteri imitati sunt, omni bonorum genere affluxerunt. Testis mihi sit vel ipsa Græcia, olim Christiani orbis felicissima portio, nunc sub Ottomannico iugo vile mancipium, hæc quamdiu habuit Constantinum, qui sacro Nomini MARIÆ Constantinopolin dedicauit; D quamdiu Theodosium, qui in Concilio Ephesino Deiparæ Nomen pro viribus tutatus est; quamdiu Marcianum & Pulcheriam, qui ei tot templa dedicarunt; quamdiu Ioannem Comnenum, qui clarissimam de Scythis victoriam Mariano Nomini adscribens, ipse pedes post currum, quo Virginis statua triumphabat, vrbem ingressus est; quamdiu, inquam, Iustinum, Leonem, Andronicum ac similes habuit Imperatores, tamdiu & ipsa

Græcorum Imperatorum pietas fluxit in populum.

Virginis auxilio semper fletit, illa penates
Auxit, illa domos opibus cumulauit, & vbere fatu,
Quæsitisq; in pace frui concessit, & auram

Induxit

Induxit facilem genitrix, cultumq; benignis
Illa suis meritis pensauit, & omnibus vrbes
Eripuit miseratа malis, multosq; per annos
Texit inoffensas Virgo se præside terras.

Stephanus Hungariæ Rex in cultu Nominis Mariæ subditis præluxit.

Quoties Hungaria meminit Stephani, qui regnum suum Mariano Nomini magna totius populi approbatione fecit vectigale, toties, credo, a tatis aureæ, quam modò in ferream commutatam ingemiscit, recordatur. Vbi Anglia reminiscì voluerit Eduardi, qui regnum suum in dotem obtulit MARIÆ, quod & à Richardo Secundo & Anna Bohema fuit exinde confirmatum, vt Romæ videre est in imagine perantiqua Collegij nostri Anglicani, cui subscriptus hic versus:

Eduardus & Richardus Angliæ Reges exemplo iussere populum Mariani Nominis cultu imbuerunt.

Dos tua Virgo pia hæc est, quare rege Virgo MARIA.

Istic crediderim & paratas de hostibus victorias, & pacem, quam nunc perdidit, reuoluet. Tanti refert Reges ac Duces facem populo prælucere, cuius lumine tam ipsi, quàm subditi ad omnem felicitatem tutissimè gradiantur. Atque hanc mihi semper persuasi extitisse causam, cur Reges, ac Principes populorum multitudine insignes, armorum gloriâ perillustres tot passim ordines militares augustissimo Nomini MARIÆ inscripserint ac dedicarint, quot passim per omnia regna florentissimos inuenimus. Et horum quidem primus, vt arbitror, author Robertus Galliæ Rex filius Hugonis Capeti, qui Anno Domini M.XXII. mense Augusto cœtum instituit triginta equitum illustrissimorum sub Nomine MARIÆ, quibuscum in regni curas, atque alia maioris ponderis negotia communicaret; quem multò pòst ferme collapsum, vt rerum humanarum conditio ferre consueuit, & Ioannes Rex & Ludouicus eo loci Parisijs restituêre, vbi sacellum Dominæ nostræ de stella visebatur, vnde & Ordo stellæ dictus fuit, & Equites à Beata MARIA appellati, quod Ægidius Corrozet in thesauro historiæ Francorum susiùs prosecutus est.

Reges Maria douoti militares ordines eius Nomine insignierunt. Robertus Galliæ Rex.

Ioannes, & Ludouicus Francorum Reges.

Corrozet.

Proximus huic est ordo Equitum beatæ MARIÆ de Mercede, seu Redemptione Captiuorum ex manibus Turcarum, à Iacobo Aragonum Rege institutus, qui voti reus hunc animum adiecerat, dum Montione in Gallia captiuus à Simone Monfortio teneretur, vsu doctus, quàm misera captiuorum conditio, quamque deplorandus eorum status foret, quibus barbari dominarentur. Confirmauit verò Ordinem Gregorius IX. anno Salutis CIↃ.CC. XXX. Ita Ioan. Mariana. Hieronym. Curita libr. rerum Aragon.

Iacobus Aragoniæ Rex.

Mariana. Curita.

Rex Daniæ.

In Dania quæ veteribus Cimbrica Chersonesus dicta est, Ordo militaris inuenitur Equitum Elephanti, ab eius Rege excitatus, ac B. Mariæ Nomine insignitus. His pro tessera torques est aureus ex Elephantis, appensâ inferiùs effigie Dei Matris. De hoc videndus Hieron.

A Henninges in Theatro genealogico. Henning.

Henricus IV. Galliæ Rex.

Ad hæc Henricus IV. Galliæ Rex pro suo quoque in Virginis Nomen affectu Ordinem Equitum S. MARIÆ de monte Carmelo instituit, concedente Paulo V. Pont. Max. vt Lazarini Equites Galli, in posterum Equites S. MARIÆ de Monte Carmelo dicerentur. Constat centum nobilibus indigenis, qui Marianum Nomen impensè colunt. Ita Francis. Mennens in symbolis. Mennens.

Neque Morauia huius exsors fuit, hîc namque & Ordo Equitum militiæ Christianæ titulo S. MARIÆ institutus est, anno Incarnationis Dominicæ CIↃ. DC. XVIII. quem petentibus Ferdinando Mantuanorum, Carolo Niuernensium Ducibus, & Adolpho Comite de Althan Vrbanus VIII. Pont. Max. approbauit. Signum Crucis gestant cæruleo-aureum, cum imagine Virginis MARIÆ stellis coronatæ. Prætermitto ceteros, ad alia festinans, nec enim minùs sancti Nominis huius gloriam promouisse Reges, Principesque censendi sunt, dum eam in sublime euexerunt, quàm dum ab hostibus ac contemtoribus constantissimè vindicarunt. Ita namque de Iacobo primo Aragonum Rege Annales populi testantur, sub pœnis tum pecuniarijs, tum corporis vetuisse strictissimè, ne Iudæi in suis terris commorantes, sacrum MARIÆ Nomen dicterijs aut blasphemijs proscinderent, easdemque, si quas fortè chartis illeuissent, statim è libris emderent ac delerent, supplicijs eisdem ac priores, nisi paruerint, subijciendi.

Ferdinandus Mantuæ Dux. Carolus Niuernensium Princeps.

Reges & Principes, qui iniurias ac blasphemos latis legibus castigarunt. Iacobus Rex Aragoniæ. Philippus Valesius Galliæ Rex.

Sed laudem hîc multò maximam tulisse visus est Philippus Valesius Galliarum Rex Christianissimus, cùm legem tulit: si quis augustissimum Nomen MARIÆ blasphemaret, primùm in loco publico poneretur annulo ferreo ad collum ligatus, facultate omnibus datâ vinctũ sordibus, & luto, quàm liberrimè appetendi, idque per mêsem quotidie ab hora nona matutina ad tertiam pomeridianam, & altero mense præter panem & aquam nihil gustare sineretur. Secundâ vice relapso superius labrum in fori medio dissecaretur, ita vt dentes apparerent. Tertiâ vice, etiam inferius. Quartâ vtrumque ei labrum abscinderetur. Quintâ denique, ei lingua radicitus euelleretur. Atque ita litteris testatum hoc reliquit Iacobus Doublet lib. 4. antiquitat. Abbatiæ S. Dionysij cap. 34. Quid amplius ab optimo Rege desiderari potuerit non video, quo & præclarissimo Nomini suus honos integer conseruari, aut si ab infernali furia hominem nequiter induta aliquando violatus fuerit, dignis supplicijs possit vindicari. Sanè siqua votorum susceptio, siqua precum audientia, vel desideriorum speratio possit impletio, eiusmodi ego Christianæ Reipub. Reges & vouere plurimos, & exoptare velim assiduos, quo integerrimæ Virginis Nomen

Doublet.

Digitized by Google

men ab omni iniuria liberum, iuxta pijſſimorum Principum exempla ab vniuerſa hominum ſocietate, congruâ vbique religione, obſeruantiaque colatur; itáque vel hodie impletum id videri poſſit, quod Eccli. 10. Spiritus ſanctus edixit: *ſecundùm Iudicem populi, ſic & miniſtri eius; & qualis Rector eſt ciuitatis, tales & habitantes in ea.*

Eccli. 10. a.

MODVS TRIGESIMVSSEPTIMVS.

Familiæ nobiles, quæ in parma gentilitia ſacrum MARIÆ *Nomen expreſſum honoris cauſſa circumferunt.*

QVi de teſſeris gentilitijs non minùs iucundè, quàm curioſè hoc æuo ſcripſerunt, eas ſigna quædam ac notas eſſe voluerunt, inſtitutas ad ſignificandam actionem, aut conditionem deferentis: olim quidem in militum ſcutis, ſagis, atque vexillis expreſſas, nunc autem vt heroicæ virtutis ſymbola, idoneo lumine effingi ſolitas, ad familiarum diſcrimen pariter & ornamentum; vnde ſatis ſuperque liquere exiſtimem, quàm rectè Iuſtus Lipſius vir clariſſ. in Anal. ad milit. Roman. harum initia ex Heroum temporibus docuerit eſſe petenda, quibus vt amplos excelſoſque animos virtus maxima poſſidebat, ita quoque rectè factorum gloria, velut fideliſſima quædam comes eoſdem non deſerebat, certis teſſeris attributis, quibus etiam ad poſteros hæreditario iure tranſcriberentur. Atque huius quidem generis quatuor illa ſymbola Iudæ, Ruben, Ephraim, & Dan in populo Dei fuiſſe perhibentur, vt author eſt Villalpandus noſter in Ezech. lib. 5. c. 8. Iudæ, ſcilicet in viridi æquore pictus leo: Rubent in puniceo, homo: Ephraimi, in luteo bos: Dan verò in candido, aquila colubrum vnguibus amplexa. Quod vti quoque ab Aſſamonæis horum nepotibus vſurpatum eſt, quos pro communi teſſera Nomen Regis æterni ac Dei exercituum habuiſſe reperimus; ita & in Machabæis ex horum ſanguine oriundis locum inueniſſe certum eſt, quos pro gentilitio ſymbolo quatuor his litteris vſos מ כ ב י, quibus hunc verſiculum exprimebant, teſte Rabbi Iſaac ben hole, מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְהוָה quem in vexillis tub præfatis litteris præferre ſoliti erant: idque multò ſanctiùs atque feliciùs, quàm olim Sabini ſuum S.P.Q.R. quod & alteri populo, licet diuerſo ſignificatu commune fecerunt; aut Græci ſuum ἀγαθὴ τύχη, quod eos tantopere in teſſeraria icone celebraſſe accepimus.

Aeterna quoque memoria dignus Flauius Conſtantinus Cæſar, qui prioris ſuperſtitionis vanitate explosâ, Chriſti Nomen labaro inſcripſit, quâ velut imperatoriâ teſſerâ Maxentio formidatus copias eius feliciſſimè profligauit: quem minimè degener Theodoſius imitatus eſt, dum in parma gentilitia ſalutis Nomen intexuit, hoc eſt eius, à quo vera ſalus in terras deſcendit.

Et ad hos quidem quod attinet, benè, ſapienterque feciſſe cenſendi ſunt, digni prorſus quos alij in Matris Nomine extollendo imitentur, quemadmodum ipſi Nomen filij extulerunt. Nec enim ipſa id leuiter promerita eſſe videtur; cuius tanta, ac tam prolixa in genus humanum vniuerſum benefacta exiſtunt, tot partæ de hoſtibus, tam qui videri ſolent, quàm qui aſpectum noſtrum fugiunt, victoriæ recenſentur, vt extra lineam abiuiſſe nequaquam cenſendi ſimus, ſi potiorem teſſeratij ſcuti noſtri partem ſanctiſſimo eius Nomini ceſſerimus poſſidendam. Videre eſt quotidie plurimos tum ex ſummis Vaticani Concilij Patribus, quos Cardinales dicunt, tum ex inferioris notæ Præſulibus, dum ſibi in adepti honoris ac dignitatis aditu teſſeratiam parmam efformant, bonam partem ex eius Pontificis gentilitio ſcuto deſumere, à quo ad eminentiſſimæ dignitatis gradum fuerunt aſſumpti. Scilicet hoc grati animi beneuolentia apud omnes obtinet, vt quem laude atque amore dignum reputarint, iſtic, vbi ipſi honoris inſignia aucupantur, honoratum quoque vel maximè velint; quod cùm nuſquam luculentiùs quàm in teſſeratia icone fieri ſoleat, rectè admodùm ibidem vel amici, vel benefactoris ſymbolum, Nomenue exprimere voluerunt. Et inter hos quidem nobiliſſima familia de Andrada principatum ſibi vindicare iure videtur, quam vnà cum clariſſimo ſanguine pietas atque religio in Virginem Matrem æternis honoribus cumulauit. Mille iam propemodum elapſi ſunt anni, cùm VVitiza Rex Cixilonis filius, cuius regnum omnibus turpitudinum notis deforme tum erat, rerum in Hiſpania potiretur, cuius tyrannidem ferre non valentes Nobiliſſimi Andradæ, perilluſtri Græcorum ac Gothorum ſanguine oriundi, relictâ Hiſpaniâ in Galecia conſederunt, tutiùs iſtic virtutem ſuam explicaturi, quàm antè ſub impio Rege ſe facere poſſe experti erant; quod non ita multò pòſt orbi quoque vniuerſo teſtatiſſimum fecere, cùm Mauris Galeciæ regnum inuadentibus, & omnia ferro flammiſque vaſtantibus, æternum genti ſuæ Nomen promeriti ſunt. Milites Templi potiſſima pars Chriſtiani exercitus, ac verè quondam triarij impijs Saracenorũ armis ſuccubuerant, nobiliſſimi Ordinis ſignum, in quo ſacrum MARIÆ Nomen deſcriptum legebatur in manus hoſtium venerat, extrema quæque, nec abſque cauſa timebantur, cùm illuſtres illi Andradici ſanguinis Heroës collectis copijs, victores aggreſſi, vinci eos poſſe monſtrarunt, dum cæſos, fugatoſque toto regno ciecerunt, cuius ne vlla eorum poſteritas obliuiſce-

Quænam dicantur ſymbola aut teſſeræ gentilitiæ.

Lipſius.

Aſſamonæorum & Machabæorum ſymbola.

Rabbi Iſaac

Sabinorum ac Romanorum ſymbolum. Græcorum ſymbolum.

Teſſera Conſtantini.

Cardinales teſſerariam parmam inſtruunt ex inſignibus eius, à quo ſunt promoti.

Familia de Andrada aſſumpſit in parmam gentilitiam Nomen Mariæ.

retur ſoſpitatricis Virginis Nomen ex dicti ordinis vexillo, quod iam recuperârant aſſumptum, gentilitiæ ſuæ parmulæ inſeruerunt, vbi hodieque MARIA legitur, & inter nobiliſſimæ familiæ ſtemmata, victoriæ præmium ex triumpho, quem peperit, reportat.

Familia de Mendoça circumfert Nomen Maria in gentilitio ſcuto.

Andradios in eadem Hiſpania imitati ſunt Comites de Real, Marchiones de Santillana, vocati Mendoça, qui ſingularis ſui in Virginem MARIAM affectus, honoriſque debiti teſtificandi gratia, Nomen eius ſanctiſſimum, quod eſt MARIA, litteris cęſijs in æquore luteo teſſerarij ſui ſcuti depictum circa annum CIↃ. CCCCXII. exceperunt. Et quia ſemel Hiſpaniam ingreſſus ſum, neſcio quâ Mariani Nominis dulcedine, quam affatim iſtic gentilitiæ B parmæ defudant, illectus, diſcedere illinc non poſſim; cùm ecce denuo poſt Andradios, atque Mendoſios illuſtriſſimarum familiarum megiſtanas, nobiliſſima Garciæ Laſſo de la Vega proſapia me vocat, dum eminus in teſſeraria icone ſanctiſſimum MARIÆ Nomen oſtendit, cuius hæc apud probos authores fertur eſſe origo. Gemebat ſub dira Maurorum tyrannide ſubacta Hiſpania, inſultabant victis quotidie Barbari, cùm die quodam illorum nonnemo, audacia, ſcelereque procacior, equo vectus extra Granatenſia mœnia prodibat ad caudam equi ſcriptum hoc *Aue Maria*, contemptûs gratia deportans. Vidit id ex familia Garciæ quiſpiam & altè ingemiſcens, ſacri Nomi- C nis honorem vindicare aggreditur, omnique vitæ periculo valere iuſſo, recta in hoſtem perrexit, ac nefario irriſore trucidato, glorioſiſſimum ſpolium adferens, ad ſuos incolumis eſt reuerſus; omnium calculo dignus, ſanctiſſimum illud Nomen in ſcuto gentilitio præferre, cuius honorem, ac dignitatem tanto ſtudio vindicârat. Nec temere id quidem, ſi namque S. Carolo Borromeo viro ſanctitatis laude floreni, in medio ſcuti ſui gentilitij, Nomen *Humilitas*, corona aurea tectum inſerere licuerit; ſi ſacra Minimorũ Religio in familiari parmula Nomen *Charitas*, ac Congregatio Caſinenſis *Pax*, præ ſe ferre non dubitarint: Si S. Ignatius de Loyola Ordini à ſe fundato ſanctiſſimum Nomen IESV cum tribus clauis domini- D cæ crucis dederit in ſignum, idemque teſſeram eſſe iuſſerit, vexillumque noſtræ militiæ religioſæ, ac clypei argumentum, quo cunctus Ordo vteretur, quoque litteræ, ceteraque omnia ſignarentur; quid ni & Virginis clientes Patronæ Nomen, aut ſolum circumferant, aut nobiliore parte teſſerarij ſcuti collocatum geſtare poſſint? Eſto feciales noſtri, qui de gentilitijs teſſeris ſcripſere, ſola priore littera contenti, reliquas eſſe velint, vtpote mercatorum non nobilium proprium eſſe rati, plures in inſignibus literas numerare. Sed iactura exigua eſt, quod enim apud homines hîc fortè deperdis, apud Virginem, imò apud Deum ipſum Virginis filium duplicato fœnore reuolues. Licet, ad feciales quod attinet, eorum mihi ratio non vſquequaque probetur: nobileſne enim apud eos Battorij Tranſyluaniæ reguli? & hi tribus hiſce elementis R.A.A. clypeum diſtinguunt. Quid de Louinmeacenſibus dynaſtis? nunquid plura T inſignibus ſuis addidere? Quid? Nalder à Norimbergh vir ſpectatæ Nobilitatis, an non in medio clypei ſui geſtat Aue? Sed procul à me, meáue abſit profeſſione contentioſum hic finem trahere velle, & in vno ac priore Virginalis Nomenclaturæ elemento, cetera facile colligi, intelligique poſſe reor: quod Ferdinandum II. Imperatorem probè intellexiſſe arbitror, dum excellentiſſimo Comiti Leobardo Helfrido à Meggau optimè de ſe atque Imperio nuper merito, volucrum reginam Aquilam, eiuſque pectori affixam ſui Nominis primam litteram F ſibi vnicè cariſſimam conceſſit ſcuto gentilitio inſerendam. Vti & religioſiſſimũ Ordinem Seruitarum ſenſiſſe obſeruo, dum apud Archangelum Gianium, pro ſymbolo familiæ litteram Gianius. M lilio candido inumbratam accepiſſe reperio, vnâ illâ ſatis ſuperque declarante, quid innuere omnibus vel ſola velit. Ita & olim Hebræi in labaris vnicam litteram T: Lacedæmones Λ: Sicyonij Σ: Meſſenij M in ſuis inſignibus collocarunt, hoc pacto gentis ſuæ gloriam iuſtis honoribus celebrantes, quam ne quis auguſtiſſimo Nomini MARIÆ inuideat, ab illa fortaſſe non paucis beneficijs præuentus, cauebunt, quæ hactenus à nobis ſunt diſputata.

Item Familia Garciæ Laſſo de Vega, quaret

S. Carolus inſeruit parmæ gentilitiæ Nomen Humilitas.

Minimi pro ſymbolo gerunt Charitas.

Congregatio Caſinenſis Pax.

Societas IESV Nomen Saluatoris.

Quæ litteras tolerent feciales in parmis gentilitijs effingi.

MODVS TRIGESIMVSOCTAVVS.

Vrbes, Prouinciæ, Portus, & Inſulæ nobiliores, quæ glorioſum MARIÆ *Nomen magno honoris & obſeruantiæ ſtudio aſſumpſerunt.*

Amor quem corpore nequit habere præſentem, Nomine ſaltem habere affectat.

INgenioſa res Amor eſt, qui vt amatum vbique ſentiat, habeatúe præſentem, dummodo vel in vocabulo id fiat, cùm aliter ſe illo frui poſſe diffidat, omnia, quorum vel aſpectus ſolet eſſe frequentior, vel vſus communior, eius Nomine conſpergere non dubitat, nec compellare formidat: vnde abijcere nihil aut præterire cernimus, quo ſibi ac dilecto bene facere poſſit. Non ignorat hoc Philomarius, cuius vnicum ac præcipuum ſtudium eſt, Virginem Deiparam, quam Cœlum nobis abſtulit, ſuo ſaltem in Nomine ſibi tiſtere præſentem, ac pro viribus celebrare. Neque id nouum aut inſolens reputandum, quod vnà cum mundo natales eoſdem habuiſſe ſacra diuini codicis monumenta teſtantur. Ita namque Geneſ. 4. Gen. 4. 17. legitur de Cain: *ædificauit ciuitatem, vocauitq; Nomen ciuis ex Nomine filij ſui Enoch*, ſcilicet Enochiam:

chiam: quam vocem quoties auditurus is esset, toties filij sui dilectissimi meminisset, ac velut præsentem intueretur. Quid? an non à Troë Dárdani filio, Troia; ab Ilq, Ilium; à Romulo, Roma; à Constantino, Constantinopolis; ab Hadriano, Hadrianopolis; vt alios prætream, fuerunt appellatæ? atque eorum honori, & gloriæ subseruierunt, quorum Nominibus nuncupabantur? Atque hîc aurem mihi vellicat, plus vice simplici Alexandria, cuius Nominis vrbes ab Alexandro nuncupatas sex supra viginti apud bonos authores legisse memini, quarum octodecim Eustathius, & Stephanus recensent, 1. est Aegypti, 2. Troadis, 3. Thraciæ. 4. Nearitorum gentis Ichthyophagorum. 5. Opiana, 6. Indica. 7. Ariæ, gentis Parthorum. 8. Ciliciæ. 9. Cypri. 10. Cariæ ad Latmum. 11. iuxta Bactra. 12. Arachitiæ. 13. Macarenæ. 14. Sorianorum. 15. iuxta Arachotin. 16. Ad Melam sinum. 17. Sogdianæ. 18. ad Tanaim. Ceteras octo Ptolemæus, Ammianus, Caius Plinius, Curtius, Appianus enarrant.

Ab Alexandro 26. vrbes denominatæ. *Eustath.* *Stephanus.* *Ptolem.* *Ammian.* *Plinius.* *Curtius.* *Appianus.*

Nec procul hinc abest Antiochia, cuius Nominis ciuitates sexdecim Seleucum Antiochi filium condidisse, ac de Patris sui Nomine appellasse Author est Appianus in Syriacis. Plures verò apud classicos scriptores se inuenisse scribit Ortelius, sed non enumerat. Heracleas autem supra viginti ab Hercule denominatas, scriptores varij, atque historici testantur.

Ab Antiocho 16. ciuitates appellatæ. *Appianus.* *Ortelius.* *Ab Hercule supra 20.*

Neque vrbes solùm id vel tulisse vel exhibuisse honoris, dum Conditorum, aut Præsidum suorum Nominibus appellatæ fuerunt, sed & portus & Insulas ac promontoria historici loquuntur. Talis locus ille in agro Stabiano apud Plinium Herculis Petra nuncupatus: apud eundem prope Vibonem Herculis Portus. Apud Ptolemæum in Mauritania Tingitana Herculis promontorium. Apud Antoninum in Sardinia portus Herculeum nuncupatus. Apud alios fanum Mineruę, fanum Saturni, ac similia sexcenta, quibus veteres illi prophanis Deorum suorum studijs dediti, vel Numinis præsumpti honorem vel propriam spectare soliti erant commendationem; quod & Saraceni imitati sunt dum à suo Mahometo vrbem in Africa Mahumettam condidere. Altiùs Christiana pietas mentis oculos sustulit, & dum gentilium tenebrarum discussâ caligine verum Deum agnouit, ab eo, eiusque locupletioribus amicis, quos inter primum atque præcipuum locum obtinet Mater, Regna, Vrbes, portus, insulas, turres integrasque prouincias non verita est denominare, tum vt sanctæ Virginis Nomen qualicumque hoc honore afficeret, tum vt eius assiduâ recordatione suos incenderet ad sequelam. Et hîc quidem præ ceteris olim eminere visa est primò Anglia, Dos MARIÆ appellata. Secundò Pannonia, quæ ob singularem Virginis cultum à Rege suo Stephano familia S. MARIÆ nuncupata est. Accedit nobilissimus Ordo militum Teutonicorum, qui posteaquam bona venia Frederici secundi Imperatoris, Liuoniam, Prussiamque Christo subiugandam obtinuissent, arcem istic fortissimam exstruxerunt, cui Nomen MARIÆ datum est: exinde victores effecti, ad Vistulam nouam vrbem condiderunt, à MARIÆ Nomine, Mariæburgum nuncupatum, quæ mox in regionis metropolim vertit, vnde Romæ in Capella Burghesia hæc legitur inscriptio: *Milites Teutonici ope Virginis Prussiâ, Liuoniâque subactis, Mariæburgum condiderunt.* Est & aliud Mariæburgum non procul ab eo fluuio, qui ad Vireium oppidum in Mosam fertur, quod Maria Regina, Ludouici Bohemiæ Regis vidua, ac soror Caroli V. Imperatoris, eiusdem sumptibus anno 1552. in Leodiensi fundo, soloque ædificauit. Author quoque est Paulus Merula lib. 4. Cosmographiæ, Luceriam vrbem festo assumptæ in cœlum Virginis ereptam Saracenis per Carolum secundum Regem Siciliæ, dictam exinde fuisse Mariopolin, id est vrbem MARIÆ.

Pannonia familia Mariæ appellata. *Ordo Teutonicus Mariæburgum ad Vistulam condidit.* *Maria Bohemiæ Regina Mariæburgum in fundo Leodiensi extruxit.* *Merula.* *Luceria à Carolo II. Rege Siciliæ dicta Mariopolis.*

Sed sunt & aliæ vrbes atque oppida plurima eodem Nomine felicissimè insignita: vti in Misnia est Marieberga.

In Lusitania Marialua.

In Arabia felice Mariaba.

In Phœnicia Mariamnia.

In Sicilia S. Maria.

In Corcyra S. Maria Cassopę.

In Tarraconensi Hispania S. Maria in finibus terræ.

In Piceno S. Maria in Georgio.

In Illyrico S. Maria de Transiarch.

In Salentinis S. Maria de Vereto.

In America inter fluuium Canadam & Estotilandiam, S. Maria.

In Flaminia ad Sapin fl. S. Maria in Balneo.

In Anniaca regione S. Maria.

In Ægypto iuxta Alexandriam S. Maria.

In Corsica Mariana.

In regno Peruano S. Maria.

In insula S. Dominici S. Maria.

In Tercera S. Maria.

In extremis Galliæ litoribus vrbes duæ S. Mariæ dictæ.

In Pomerania Marienthal.

In noua Granada Villa S. Mariæ.

In Brunsuicensi ducatu Marienborgh.

Item Marienrode.

In Russia Marienborh.

In Hannonia inter Blancam & Nigram torrentes Marieburgum.

Subiungo Arces & Vicos.

Annus agebatur huius sæculi millesimus sexcentesimus decimus cùm Marchio S. Germani pro Rege Catholico Arrachiam vrbem in regno Fessæ expugnarat, restabat Arx longè

Anglia Dos Mariæ dicta.

munitissima, quam festo Virginis in templo Præsentatæ aggrediens feliciter quoque intercepit: quare beneficij memor, simul ac locum subiret, ex vetere abolito nouum S. MARIÆ Nomen inscripsit.

Arx præterea est in Hannonia Mariæmontium.

Alia iuxta Antuerpiam ad Schaldim fl. à S. Maria denominata, ad vrbis Mariano Nomini dedicatæ præsidium & tutelam.

In Lotharingia vicus S. Mariæ aux bois.

In Pomerania Marienfeldt.

Item Marienwerder.

In Westphalia Mariæ-campus.

Item Marienloh.

In Frisia orientali Mariæ-curia.

Item Marienvveer.

Item Marienzyl.

Sequuntur Insulæ, lacus, & promontoria.

In extrema Galliæ parte Insula S. Mariæ quam circumfluit Oceanus.

Iuxta Angliam inter insulas Sorlinges, olim Lasliterides, maxima earum dicta S. Maria.

In occidentali India hæ sunt præcipuæ:

Insula S. Mariæ Guadalupe.

S. Maria remediorum.

S. Maria montis serrati.

S. Maria rotunda.

S. Maria antiqua.

Est & alia Anglis nominatissima dicta Marilandia, iuxta Virginiam.

In mari Hadriatico S. Maria de Triniti.

Promontorium Marianum in Corsica.

Iuxta ostia Bætis portus S. Maria dictus.

Lacus non procul ab Alexandria Ægypti S. Maria nuncupatus ad septingenta millia, teste Palladio, extensus.

Montes & fontes adnecto.

In Misnia mons est argentifer, à S. Maria dictus.

In Marchia Anconitana mons S. Maria appellatus.

In Sueuia mons S. Maria vocatus.

In terra sancta fons S. Maria.

Cætera prætereo, quæ clarissimo testimonio Æneæ Syluij, postea Pij secundi Pont. Max. obligno, qui dum etiamnum in minoribus constitutus pro Frederico Imperatore ad Philippum Bonum in Flandria Legatione fungeretur, visâ pietate ac cultu quo Flandri, maximè Brugenses oppidi ciues sanctissimo Nomini MARIÆ afficiebantur, id est, summo atque mirifico, dixisse fertur, imò scriptis testatum reliquisse: se in Christiana repub. per Europam tres reperisse ciuitates, quæ Nomine MARIÆ insigniri iure promerebantur, quarum prima erat in Hungaria (Albam intellexisse crediderim) secunda in Italia (Senas opinor) tertia verò Bruga in Flandria erat, vsque adeò pietatis flamma hæc omnes occupârat, magno sanè posterorum exemplo; quod dum porrò de se dare non prætermittent, magnum vniuersæ Ecclesiæ Dei parere non desinent incrementum.

Alla in Hungaria, Sena in Italia, Bruga in Flandria digna insigniri Nomine Mariæ.

Sed & vnam Italiam, quam Marianæ religionis arcem ac Prytaneum iure dixeris, plures eiusmodi si quæras dedisse inuenies, scilicet Neapolim, Patauium, Viterbium, Florentiam, Luceriam, Anconam, omnes *Ciuitas di S. Maria*, seu MARIÆ ciuitates appellatas, teste Laurentio Schradeo l. 2. monum. Italiæ. quas dum commemoro, aurem mihi vellicat P. Placidus Samperi è Soc. nostra, cùm in doctissima sua ac religiosissima gloriosæ Virginis Iconologia Messanam quoque Mariæ ciuitatem dicendam adstruit: & quid ni euincat? cùm intra murorum suorum ambitum centum & octo templa Mariano Nomini dicata complectatur, quorum adyta quantis veræ pietatis, ac religionis ignibus æstuent, dicet, qui prædictam Iconologiam peruolutarit. Macte igitur animis Europa nobilior Christiani orbis portio, non tam nouarum regionum clara repertrix, quàm veteris fidei eximia propagatrix, quo exteros igne succendis, te, tuosque inflammare ne cessa, sanctissimo MARIÆ Nomine ac maternæ caritatis plenissimo, vrbes tuas, portus & insulas, audacter inscribe, quemque olim iam titulum, meruisse ijs credita es, honori magni Nominis impendere ne graueris, quo Virginum optimæ, matrumque sanctissimæ maiori, quàm ille quondam, certitudine, ac gloria accinas:

Item Neapolis, Patauium, Viterbium, Florentia, Luceria, Ancona. Schradeus.

Semper honos, Nomenq; tuum, laudesq; manebunt:

quamdiu scilicet vrbes tuas ac terras superesse continget.

Quid ni Contubernia, Collegia, Pædagogia, atque alia eiusmodi domicilia piorum hominum, ære, atque eleemosynis constructa in hunc quoque censum conueniant? Ita Ioannes Giussanus de S. Præsule Carolo Borromæo scribit, sub MARIÆ Nomine Collegium adolescentulis nobilibus extruxisse. Et Ioannes Buzelinus in Annalib. gallo-flandricis lib. 12. ad annum 1599. Matthiam Bossemium Cancellarium Duacensem tanto Mariani Nominis studio flagrasse ait, vt eius gloriæ amplificandæ moriens fortunas omnes in pauperes transcripserit, ea lege, vt seminarium ijs alendis conderetur, cui Nomen Mariano testamenti tabulis esse voluit.

Collegia & Pædagogia S. Nomini Mariæ instructa. Giussanus. Buzelinus.

MODVS TRIGESIMVS NONVS.

Varia ac multiformia venerationis paradigmata, quibus cultum atque honorem sacri Nominis MARIÆ, *piorum hominum Religio propagare conata est.*

QVamuis ea sit Solis nostri conditio, quem siderum principem, ac patrem luminis viri sapientissimi appellarunt, vt nullâ aduentitiâ face indigeat, sed propriâ radiorum luce conspi-

Sol licet in se clarissimus, accensis tamen lampadibus honoratur.

conſpicuus vniuerſum terrarum orbem colluſtret; quoties tamen in Aegypto & Perſide ſacrificatum illi legimus, & lampadas honoris causâ adhibitas, & lumina accenſa fuiſſe, teſtes Herodotum, Apuleium, & huius commentatorem Beroaldum habemus. Si paruis magna componere liceat, quis Apocalypticam mulierem ſole amictam, ac pedibus illis ſuis glorioſis Lunæ inſiſtentem audiens, MARIAM illicò non intellexit, nullius externi luminis indigam, ſua ſed ſatis luce effulgentem? cuius vel ſolum Nomen tam elatum, atque illuſtre eſt, vt iam pridem illud ab initio cæleſtium pietas eximijs eius ſplendoribus excita, omni ſtudio fuerit proſecuta: quorum æmulatores facti terreſtres, varia quoque honorum ſymbola commenti ſunt, quibus & ipſi honore atque obſeruantiâ illud proſequerentur in terris, quod vitæ melioris poſſeſſores tantoperè didicerant honorare in cœlis. Sanctum Nomen! cui tum ea, quam reſpectiuam ſcholæ appellant, tum, quæ propriè dicitur Veneratio iure impendatur, qua nimirum ſupra rei ſignificatæ dignitatem, ipſi quoque Nomini propter rem quam ſignificat honos habeatur, non vt illud nouâ luce increſcat, quod in ſe maximâ pollere gloriâ non neſcimus, ſed ne grauiſſimæ obligationis vinculo defuiſſe mortales aliquando videantur, cui ſe deuinctiſſimos eſſe ignorare non poſſunt. Atque ita ſanè ratio poſtulabat, vnde volupe, atque iucundum eunti per lingula futurum arbitror, & in excogitando piorum hominum induſtriam, & in exſequendo conſtantiam intueri, quia Nomen illud Virginis maximæ, verè aureum, verè diuinum multiiugis honoribus celebrarunt.

Herodot. Apuleius. Beroaldus.

Primum honoris ſymbolum quod Nomini Mariæ impenditur caput ſuperi ſolet, illud inclinando.

Atque vt hinc exordium ſumam, præcipui ſemper honoris ſymbolum ac notam fuiſſe liquet, illi caput rationis ſedem, mentis noſtræ ſacrarium, diuiniſſimum hominis membrum, in quo ſolo totum hominem eſſe veteres opinabantur, ſubmittere, diſcooperire, & inclinare; quem obſeruantia ſtudioque dignum æſtimamus. Nuſquam certè maioris reuerentiæ, honoriſque indicium, certius nuſquam teſtimonium, aut locupletius ſignum eſt reperire: vnde factum, vt quotquot ſacratiſſimum hoc Nomen colere, ac debitis honoribus afficere ſtuduerunt, hinc velut ducto auſpicio exorſi ſint: ac primò quidem ſacroſancta Romana Eccleſia in communibus præceptionum ſuarum formulis, quibus vnum nouæ legis ſacrificium certis ritibus ac normis peragendum monet, ita §. quinto loquitur: *vbicunque nominatur Nomen* MARIA, *ſemper ſacerdos inclinat caput.* Quod S. Carolus Borromeus in ſua Mediolanenſi Eccleſia ad miniſtrum quoque ſacerdotis extendit, dum in certa quadam conſtitutione ſic loquitur: *quoties ſacrum Nomen* MARIA *ſub ſacrificio Miſſæ nominatur, toties & ſacerdos, & eius miniſter caput inclinent.* Atque hinc B. Petrus Damiani in vita S. Odilonis inter cetera, quibus defunctum laudat, notaſſe id viſus eſt, quod vbicumque S. Nomen MARIÆ proferri audiſſet, profundè inclinate ſe, ac caput dimittere ſolitus fuiſſet. Certè Dionyſius Richelius Carthuſianus vir eruditione iuxta ac vitæ ſanctimonia ſpectabilis, lib. de doctrina & reg. vitæ Chriſtianorum ſecundo, cap. 5. agens de clericis, *ad pronuntiationem*, inquit, *horum Nominum* IESV, *&* MARIÆ *fiat deuota capitis inclinatio, cùm & quidam laici leguntur poſt mortem ſuam in purgatorio dirè puniti, eò quòd audiendo hæc Nomina capita ſua non inclinarint.* Conſultò proinde Matthæus Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis, de quo Petrus Venerabilis l. 2. c. 17. quoties B. Virginis Nomen legi aut cantari audiret, toties oculis ſurſum leuaris, toties manibus in cælum extenſis, quo ſancta illa anima raperetur, oſtendit. De S. quoque Gerardo Hungarorum in Pannonia Apoſtolo, ſcribit vitæ Author ſacrum MARIÆ Nomen ſine lacrymarum profuſione nec audire, nec proferre potuiſſe.

Damiani. Richelius. Petr. Ven.

2. Caput aperiendo.

Alterum eſt quod ad caput attinere videtur, videlicet, illud audito ſacro Nomine, denudare, in quo ſingularem admodum ſe præſtitit R. P. Franciſcus Binans ex ſacro Ordine Minimorum, qui licet frequens in vſurpando hoc Nomine haberetur, nunquam tamen pronuntiabat, quin caput, vnà cum totius corporis inclinatione nudaret. Accidit autem eum die quadam cum ſectæ Caluiniſticæ miniſtro Theophilo Caſſegrain de ſummis fidei noſtræ capitibus diſputare; ſtabat miniſter propter æſtum Caniculæ capite aperto, Franciſcus verò cooperto, niſi dum ſacrum Virginis Nomen efferret, quod ſæpius eueniebat illico verticem pro more nudaret, quod hæreticus aduertens, toties ſuum cooperiebat, hoc facto demonſtrans tantum odij erga ſanctiſſimum hoc Nomen hæreticos habere, quantum Catholici deferre ſolent honoris; quo nequidquam Franciſcus commotior, in cœpto ſtrenuè pergebat. Ita Chronica Ord. lib. 3.

Chron. Min.

3. Ore laudando, inuocando, & magnifaciendo.

Sed & aliud in capite eſt, quod honori Nominis Mariani deſeruiat, ſcilicet os illud humanum gratiarum omnium domicilium, vt à Damaſceno nuncupatur, cuius tanta dignitas, atque præſtantia, vt nulla cum eo corporis reliqui pars componi poſſe videatur: vnde non magis venuſtè quàm verè ab Apuleio animi veſtibulum, orationis ianua, cogitationum comitium, & pars hominis loco celſa, vſu fæcunda appellatur, quæ omnia quamuis per ſe magnifica, atque in ſpeciem ampla, illa tamen vnico continentur vnſuetſa, quod quemadmodũ intelligentiæ dignitate propius ad beatas mentes accedimus, ita longius à brutis animantibus oris, ac linguæ beneficio recedamus. Cùm enim

Damaſc. Apuleius.

enim ſermo peculiaris naturæ humanæ chara-
cter ſit, quo ſegregatur à belluis, os vtique ſer-
monis opifex, artifex eloquentiæ iure primum
inter cetera membra ſibi vindicat locum, ac
proinde ſacro ſe Nomini MARIÆ vectigale
agnoſcit. Ita ſtatim à primo naſcentis Eccleſiæ
exordio Nomen hoc ſanctiſſimum ore fide-
lium, ac linguis cæptum fuit inuocari, eximij-
que honoris gratia, multiformi titulorum
pompa veſtiri, cùm non in Ieroſolymitana tan-
tùm, ſed & in Antiochena Eccleſia, vt author
Caniſius. eſt Petrus Caniſius, ſolemne habitum fuit pu-
blicis precibus ac Liturgijs ſacrum Nomen
MARIÆ inſeroiſſe, vnde poſtea ad alios tran-
ſijt, qui tam honoris causâ, quàm præſentis
auxilij ſpe, atque fiducia frequenter id ore vſur-
parunt; ita ſanctum Franciſcum de Paula re-
ferunt Ordinis eius Annales, dum adhuc puer
eſſet, ac parentes alloqui vellet, cæpiſſe ſemper
ab hoc Nomine pronuntiato, quod & per re-
liquam vitam ſeruaſſe dicitur, vnde quoque
Ann. Min. Ordo Minimorum eius imitatione pro more
habet quoties inter ſe colloqui incipiunt, ab
hoc Nomine inchoare.

Nec minùs id feciſſe creditur P. Petrus Fa-
ber, è prima decuria Societatis Ieſu, vir verè
Apoſtolicus, & eruditus, dum ante ſingulas
horas Canonicas decies ſanctum illud Nomen
quotidie inuocabat. Nempe vt ignea illa planta,
Phœboque chara laurus, cùm multum aëris
habeat, facillimè incenditur, nec ſine ſono
Lucretius. ardet, vt author Lucretius eſt; ita ſanctiſſimi
quique, quo plus ſpiritus habent, eò citiùs
igneſcunt, flammâ in voces erumpente; in
quas autem aptiùs ijs, quibus ſiue Dei filius,
ſiue Mater Dei exprimitur? ſanè Laurentius
de Aponte Clericus regularis Minor, qui diem
ſuum obijt Compluti CIↃ. DC. IXL. dum ma-
gnis morbi moleſtijs vreretur, in has voces
ſæpe exclamaſſe legitur, MARIA, *ſit mihi* MA-
RIA: quod & femina illa Iaponicæ pietatis
Annal. Soc. gloria atque ornamentum non ignorabat, de
qua Annales noſtri ad annum CIↃ. DC. XXIII.
mentionem faciunt: hæc vſque ad vltimam
prope ſenectutem gentilium ſuperſtitionibus
imbuta vixerat, tam feruens ac pertinax idoli
ſui Amidæ cultrix, vt, quod fidem omnem
alias ſuperet, niſi ſufficienter rei veritas eſſet
comprobata, diebus ſingulis Nomen eius re-
peteret centies & quadrageſies millies ſub hac
formulâ: *Namu Amidabud*; cui impietati vt tem-
pus ſufficeret, prima ſtatim aurora ſurgebat è
ſtrato, quo etiam tempore quemdam ſibi latus
percutere ſentiebat, vt illico ſurgeret, nunquam
licet cognoſcere potuerit ecquiſnam is eſſet.
Cæterùm hæc Catechiſmi lectione auditâ, ita
ſe Sp. ſancti motionibus agitari ſenſit, vt bapti-
ſari, eluique voluerit: quod & impetrauit,
vbi omnia impiæ ſectæ arma ſimulacraque tra-
dens, eam ſectam in æternum repudiauit, quam
tantâ animi contentione retinuerat. Nec his
contenta, mox priorem ſuam ſuperſtitionem
in præclariſſimum pietatis exercitium commu-
tauit, voto ſe obligans toties SS. IESV ac MA-
RIÆ Nomina quotidie inuocare, quoties tur-
piſſimum Amidæ Nomen interpellarat. Et pie-
tas hæc Cæleſtibus cordi fuit, in mali dæmo-
nis locum bonus Angelus ſucceſſit, & clien-
tem ſuum ad primum galli cantum è ſomno
excitare, ac porro ad cæptæ pietatis obſequium
impellere ſuauiter cæpit, quod quidem illa ſin-
gulari ſenſu ac gaudio in dies perſoluebat, non
minore aliorum emolumento quàm ſuo, nam
breui tempore familiam vniuerſam ad Chriſti
cultum conuertit. Quod tantâ fide ac religione
frequentatum eſt, fructu ſuo ac præmio carere
non potuit, quo luce palam quiuis agnoſcere
perſpicereque poſſet expreſſiùs, quàm Deo
gratum ſit, nobiſque omnibus vtile ac fructuo-
ſum, duo hæc ſanctiſſima Nomina IESVS &
MARIA ſimul iuncta, ſimul implorata ſeu men-
te ſeu lingua aſſiduè vſurpare.

S. Theobaldus S. Maria Nomen depradicat.

Sed his plurimi non contenti varijs hono-
rum titulis Nomen hoc veſtire cæperunt. ita
S. Theobaldus S. Ord. Ciſtercienſis Abbas,
quoties ſacrum MARIÆ Nomen audiret, in
has voces erumpere geſtiebat: *Nomen dulce Vir-
ginis glorioſæ, Nomen venerabile, Nomen benedictum
& amabile in æternum*: quem imitatus P. Chri-
ſtianus Mayer è Soc. Ieſu doctor Theologus, ac
ſingularis Mariani Nominis cultor, quoties ſa-
crum MARIÆ Nomen pronuntiaret, inſignem
præmittere ſolitus erat ſeriem titulorum. Et
huic accenſendus Franciſcus Retzanus ex Ord.
S. Dominici, qui in Auſtriæ Academia Viennenſi
36. annis ſacras litteras docuit, quem aiunt
quotieſcumque MARIAM aut nominari audi-
ret, aut ipſe proferret, mox occaſione proximâ
ſalutationem Angelicam ſubmiſsè ſolitum re-
citare.

V. Franciſcus Retzanus audito Nomine Maria Salutationem Angelicam ad eius laudem pangebat.

Atque hic prætereire omnino nequeo riuum
verè melleum ex ore ſuauiſſimi Bernardi ſcatu-
rientem, quo Nomen hoc dulciſſimè irrigabat:
O Nomen, inquiebat, glorioſæ Virginis ſuauiſſimum, Nomenque iucundiſſimum! certè non ſum dignus te nominare; ſed ſi non ſum dignus propter me, ſum dignus propter te, quia tu es digna nominari, & ab omnibus amari & reuereri, quia per te gratiam acquirimus, gloriam impetramus; per tè, MARIA, *franguntur vincula, ſoluuntur debita, vincuntur vitia, ſolidantur confracta, recuperantur perdita, renouantur vetera, animus inflammatur, liqueſcit pectus, dulceſcit guſtus, decoratur aſpectus.* Hæc ille.

S. Bernad.

Nec quiſquam putet, hac tam frequente
Nominis MARIÆ vſurpatione, hos viros ni-
mios fuiſſe, in Apoſtolo exemplum habuerunt,
& nos cum ipſis. Nam S. Paulus ſanctiſſimum
IESV Nomen ſingulis penè periodis repetit &
perſonat, adeo vt in paruis illis, & paucis qua-
tuordecim ſuis epiſtolis diuinuſſimum illud

An frequens Mariani Nominis vſurpatio eidem honorificæ ſit.

Nomen

Nomen ducenties, decies nonies, Christi verò quadringenties & semel vsurparit. Quocirca S.Hieron. in 1. ad Ephes. scribit S.Hierony. *hoc patiebatur*, (ex perexcellenti in diuinis amore) *Paulus, de nimio* (seu maximo) *amore Christi, vt eum semper quem diligebat, etiam superflue*, (ex quorumdam opinione) *& extraordinariè nominaret.* Idem de sacro Nomine MARIÆ dicendum, quod non S.Bernard. pauci, S.Bernardo duce, in periculis atque angustijs omnibus actutum cogitant, ac tutum inuocant, non sinentes neque recedere à corde, neque ab ore abesse tam salutare vocabulum, cuius honori tantopere suffragantur. Et ostendit Deus portentis, ac miraculis non rarò, hoc sibi exercitium nequaquam displicere. Illud interim moneo, ne tam augustæ vocis frequentatio, ad rem quamlibet etiam profanam, multoque minùs ridiculam adhibeatur, vt quorumdam abusu subinde fieri amat, qui ad quoduis dictum factumúe IESVM ac MARIAM otiosè compellant.

Non ore tantùm, sed opere manuum S. Maria Nomen honorandum.

Verùm tempus est ab ore ad manus descendamus, quæ illi mirè consentiunt, ac naturaliter ad os feruntur: vnde factum, nonnullos manus osculum piæ pronuntiationi solitos adiunxisse. Ita author vitæ B.Hermanni Steinueldiensis Canonici apud Surium: *Moris est*, inquit, *in Ordine nostro, puto quod & in alijs, vt quotiescunq; Nomen honorabile Virginis veneranda in collectis, in Symbolo, in præfatione, in Salutatione Angelica quæ dicitur pro Inuitatorio pronuntiatur, Conuentus veniam capiat, id est diebus nō festis osculetur id, cui orans incumbit, festis verò diebus osculetur manum.* Quod Surius. nemini mirum ac nouum videri debeat, cùm de Hebræis eorum magistri tradant, Nomen Dei nequaquam pronuntiare solitos, quin manus priùs aqua abluerint: vnde ei qui in lecto decumbit, manus frigidâ perfundere consueuisse, vt decentiùs sacrum Nomen enuntiare possint. At tenue nimis & exiguj honoris genus est manus tantùm abluere, aut oculo dissuauiari, nisi porro tanti Nominis gloriæ amplificandæ, velut operæ succenturiatæ deseruiant, hominum nempe manus à viris sapientissimis tanquam exquisitissimum diuinæ mentis artificium semper habitæ fuere, siue enim organū organorum deflexa tantisper Aristotelis voce à S.Thom. doctissimo Aquinate nominentur, siue rationis Lactant. & sapientiæ ministræ à Lactantio dicātur, quæ Galenus. in solo homine, vt Galenus obseruat, reperiuntur, meritò apud Arrianum Stoicorū Princeps Arrianus. exclamat, μέγας ὁ θεὸς ὃν ἡμῖν χεῖρας ἔδωκε. *magnum & pollentem Deum esse, qui nobis dederit manus*, ac proinde exemplo parabolicæ illius apud Salomonem mulieris, ad fortia mittendas, hoc est ad opera sibi congrua, decora, vtilia, & industria nemo non videt: vnde B.Pe- Damiani. trus Damiani opusc. 15. sic scribit: *qui huius vitæ idoneus executor est, sic se per maiora opera ex desiderij feruore dilatat, vt etiam cautus quæ sunt minima, non relinquat.* Certè non minimum est, neque in postremis numerandum honori Nominis tantæ Principis cooperari, quod probè ab eis intellectum reor, qui illud siue calamo manibus assumpto graphicè in charta expresserunt, siue diductis penicillo coloribus in tabula effingere laborarunt, inter quos celebris apud Saussæum S.Theobaldus Abbas habetur, qui pro singulari, quo sanctum Nomen, hoc affectu complectebatur, illud in libris choralibus, deletis nigris literis, rubris exprimi curabat, quod gratum adeo Virgini fuisse patuit, vt cultorem suum illa maximis quibusque beneficijs cumularit, imò non semel in clara luce obtulerit se visendam. Dignum quippe Nomen istud sanctissimum hoc qualicumque honore, cùm Iudæos audiamus verba legis scribere prohibitos in membrana, aut charta pargamena lacera, seu maculosa.

S. Theobaldus Nomen Maria minio pingebat. Saussæus.

Vnde si nunquam satis laudandi, qui maiorum Nomina ea solent veneratione & obseruantiâ excipere, vt quoties sua exorandi occasio offertur, præstare id abnuant, nisi priùs alterius, quem honorare volunt, vel integrum, vel ex parte præmittant, quo in genere laudatissimum par sereniss. Coniugum Albertus & Isabella Belgarum Principes excelluisse visi sunt, dum hic Nomen suum nunquam scriberet, antequam I priorem scilicet coniugalis Nominis litteram præsignasset; neque illa suum, priusquam A, capitale Nominis maritalis elementum præmisisset; æquiori profecto iure præclarissimo Nomini MARIÆ id deferetur, siue dum conscribenda epistola, siue dum vltimo codicillo voluntas testanda est, siue syngrapha expedienda, siue aliud quoduis scriptum exarandum. Si namque, vt author est Raymondus Lullus, Saraceni nullas Raymond. scribere litteras consueuere, in quibus honoris Lullus. causa non præmittant Nomen Mahometi; & MARIÆ filios pudebit, maternum Nomen in capite tabellarum ostentare? Non puduit sanè Illustrissimam Ioannam Darciam Lotharingicam viraginem, quam Carolus septimus Francorum Rex in auxilium regni adscitam duodecim millium exercitui præposuit, nec antè Coronæ suæ adijt possessionem, quàm Ioannæ victricis gloriam, ac triumphum agnouit; hæc itaque tanta talisque Amazon, epistolis, quas ad varios Principes mittebat, suauissimum MARIÆ Nomen præmittere solebat. Alij quoties cifris, id est signis quibusdam arcanis vtendum, sacrum MARIÆ Nomen intexunt: ita Eminentissimum Cardinalem Cæsarem Baronium inseruisse scriptis suis cifram quamdam inuenimus, cuius capitales litteræ notabant *Cæsar seruus Mariæ*, hoc modo, idque tam in scedulis, libris, tabulis, quàm imaginibus facilè excentes, quā notā & MARIÆ obsequijs deditum & consecratum fuisse præcipuè de-

Sereniss. Albertus & Isabella præpriò Nomini semper primam litteram coniugalis Nominis præmittebant.

Ioanna Darcia epistolas suas S. Maria Nomen præfigebat.

signauit. Nec calamo penicillus, nec huic opificum cæla argutis manibus directa concedere vnquam voluere, vnde factum, vt Nomen hoc omni laude gloriaque dignissimum, in templis, parietibus ac fenestris depictum; in columnis, pyramidibus, obeliscis, arcubus expressum; in sigillis, nummis, foribus sculptum; in Pontificum tiaris, Regumque Coronis effictum radiarit.

Cæsarij Razonis Carthusiani affectus pius in Nomen Mariæ.

Et huc quidem spectasse visa sunt vota Venerab. Cæsarij Razonis, ex Ordine Carthusiano, qui non solùm sacratissimum MARIÆ Nomen perpetim, tum in corde, tum in ore, suauissimo cum affectu versare solitus erat, verumetiam calidissimè desiderabat, vt omnium hominum cordibus, omnium linguis, libris, paginis, tectis, turribus, ac parietibus; atque ipsi adeo firmamento, in vicem stellarum, omni cælo, toti mundo, vbique MARIÆ Nomen inscriberetur.

Simonis de Roxas zelus promouendi Nominis Mariæ.

Huic æquis passibus secutus, si grandioribus non prætergressus sit, Simon de Roxas Ordinis SS. Trinitatis de redemptione captiuorum Præpositus Prouincialis atque Vicarius generalis, nuper Isabellæ Borboniæ Hispaniarum Reginæ à sacris confessionibus, cuius hoc singulare fuisse votum legitur, vt quidquid in orbe figura præstat aut splendore aliquo insignitur, Nomen hoc sanctum exprimeret, hoc omni auro sculpi, hoc gemmis omnibus & lapidibus pretiosis inscribi, hoc ab ipsis astrorum viuacibus flammis cupiisset varijs suis choreis adumbrari, vt mundus nosset vniuersus & coleret MARIAM. Sunt alij qui sanctum Nomen hoc vasis & vtensilibus suis inscribant, vt testentur Heram familiæ esse MARIAM, existimantes, nullo sigillo tutius sua posse asseruari, quàm sub custodia Nominis MARIÆ.

P. Bernardini Realini studium honorandi Nomen Mariæ.

P. Bernardinus Realinus è Societate nostra vir omni virtutum genere excultissimus, tanto erga dulcissimum Nomen hoc ferebatur affectu, vt id vnà cum sanctissimo IESV Nomine semper in corde, atque ore versaret: ab his omnes suas epistolas ordiebatur, & scripta, proferens de thesauro cordis sui, quod in eo claudebatur: eratque hæc eius sententia, quam altè sibi infixerat, duo sancta hæc Nomina pro lacte seruire debere infantibus, pro commeatu maioribus, pro singulari armatura militibus, contra omnes verò inimici assultus pro inexpugnabili munimento ac vallo vniuersis. Atque hac vna de causa, Imaginem eius pingi solitam, duobus his sanctissimis Nominibus vtrumque latus supernè occupantibus, creditum fuit. Ita P. Iacobus Fuligatti cap. 16. vitæ eiusdem.

Fuligatti.

Arborum corticibus & frondibus olim dilecta Nomina inscripta.

Theocrit.

Olim corticibus arborum dilecta sibi Nomina inscribere solebant, vouentes ea honoribus crescere, augerique, iuxta incrementum, quod trunci; quibus incisa erant, dies, nocteſque sumebant. Ita Theocritus in Epithalam. Helenæ: *littera in cortice scribentur, vt qui prætereas legat dorice, venerare me quia Helena arbor sum.* Et Lucianus, ἐν Ἔρωσι: *omnes mollicularum Arborum cortices pulchram Helenam prædicabunt*; Narrat id Ouidius de Paride in Epistolis, quem Nomen amicæ suæ Oenones fagi cortice descripsisse commemorat, illâ his verbis historiam referente: Lucianus. Ouidius.

Inciſæ seruant à te mea Nomina fagi,
Et legor Oenone falce notata tua.
Populus est, memini fluuiali consita ripa,
Est in qua nostri littera scripta memor;
Et quantum trunci tantum mea Nomina crescunt,
Crescite, & in titulos surgite vitè meos.

Alij eundem in finem eiuscemodi Nomina foliis, alij floribus inscribebant; vnde apud Callimachum legimus: Callimach.

Litterulas tum forte inscriptas frondibus hisce,
Cydippen pulchram quod memorare queant.

Item apud Claudianum in panegyrico Probi & Olybrij: Claudian.

——— *te cuncta loquetur*
Tellus, & variis scribent in floribus horæ.

Cuius & Suidas meminit, *proprium*, inquiens, Suidas.
Amatorum erat Amasiarum Nomina scribere in foliis arborum, hoc modo: illa formosa est, adscripto eius Nomine.

Sanctior longè & castior nostrorum mos est, ac consuetudo sacratissimæ Virginis Nomen obuijs quibusque rebus, ac locis, qui in oculos occurrunt vel imprimere vel depingere, vt tantæ Dominæ ac Matris in nobis excitetur recordatio, & ex recordatione salutaris amor recalescat. In Ianuis Nomen & titulum potentis affigi solitum docet S. Augustin. expos. 2. in psal. 21. ad defensionem, vt qui vident intelligant quis sit protector, atque ab inuasione se contineant. Nemo est qui non domos tantùm, sed & reliqua omnia sub tutela Virginis esse cupiat, quare ab eius Nomine præferendo non cesset. Ita testis est Ioannes Brugmannus lib. 2. de vita ac gestis beatæ Virginis Liduinæ, actum fuisse cum defunctæ corpore, cui pileum rotundum siue mitram quamdam circularem super caput positam fuisse scribit, in cuius ambitu glorioſa Nomina IESV & MARIÆ nigro encausto descripta visebantur. Volebant siquidem funeris curatores, etiam post mortem sacra illa Nomina ab illa honorari, eamque ab his vicissim defendi, quorum dum viueret tanta cultrix extitisset. Nec immeritò, cùm vt author est non vulgaris S. Prosper libro de promissionib. glor. SS. Nomina Proconsulum, qui Iustitiam fideliter administrarant, ab vniuerso populo honorari solita, dum Carthaginensium more calculis eburneis describerentur, cuius verba loco producta hæc sunt: *in calculis eburneis Nomina Proconsulum conscripta Carthagine in foro coram populo à præsenti iudice sub certis vocabulis citabantur, & erat solemnis dies albi citatio. Sic qui auaritiam superantes rem publicam fideliter egerant, absque* Ianuis fixis, alibi Nomen Mariæ descriptum. S. August. Brugman. S. Prosper.

que flagitijs, fauoribuſq; etiam abſentes honorabantur.

Nummis vſualibus S. Nomen Mariæ inſcriptum.

Quis rem publicam melius, fideliuſque egit? MARIA facta eſt nauis inſtitoris de longè portans panem, puteus aquarum viuentium, clypeus omnibus in ſe ſperantibus, propitiatorium Altiſſimi, quibus luculentiſſimè promerita vt Nomen ſuum in calculo candido deſcribatur. Vnde & factum exiſtimo, vt illud non pauci, neque incelebres homines aureis, argenteiſque nummis vſuiabbas procuſum vſurpare non dubitarint, quales fuere Iuſtinianus Imperator, Bauari, Baſileenſes, Argentini, Pruſſienſes, ac Principes Palatini qui ſacrum MARIÆ Nomen auro monetali ab annis plurimis expreſſum adhibuerunt. Alij corallio exſculptum, ſiue de collo pendulum, ſiue ex corolla precatoria ſuſpenſum deferre geſtiant, rati haudquaquam verum ac genuinum dicendum Virginis cultorem, qui pro inſigni fauore, ac feliciore præſagio non habeat, dilectæ Principis Nomen circumferre, cuius non vnum ſuprà exemplum dedimus, maximè in Antonio Bernalio Societatis Ieſu religioſo, qui dum è collo ſuſpenſum Numiſma ſtaaneum, cui ſacrum MARIÆ Nomen inſcriptum erat geſtaret, certam mortem, quam ſi exploſa iam glande Barbari deſtinârant, eius interpoſitu euaſit.

Cromerus. De Boleſlao Poloniæ Rege ſcribit Cromerus lib. 5. in lamina aurea Nomen Parentis ſui ſculptum ſecum geſtaſſe, ne quid eo indignum aliquando minùs cautè deſignaret. Hoc, & fortè quid amplius nobiliſſue aſſequatur is, quicumque ſanctiſſimum Virginis Nomen collo injicere, ac ſecum deferre non erubeſcit.

Hebræi exules Nomen Hieruſalem in annulis & crumenis geſtabant.

Et vt aliquid ad Hebræi Naminis cultum de Hebraicis fontibus mutuemur, obſeruatum à pleriſque inuenio, Hebræos dum Babylone exularent, ne caruſſimæ ſibi vrbis memoria excideret, Nomen Ieruſalem in annuli ſui pala expreſſum aſſiduè circùgeſtaſſe, adeo vt corpore quidem ipſi à patria exularent, patria verò ab eorum mentibus abeſſet nunquam. Atque ad hunc quidem ritum plerique non malè reuocant illa regij Prophetæ verba Pſ. 136. *ſi oblitus fuero tui Ieruſalem, obliuioni detur dextera mea.* Quaſi diceret, licet multis calamitatibus ac dura ſeruitute premamur, licet exules à patria ſimus, nunquam tamen tui Ieruſalem nos inuadet obliuio, cùm Nomen tuum in annulis ſcriptum habeamus. Idem nos & longè potiore iure dixerimus de MARIA, ſi Nomen eius ſanctiſſimum in annulo tulerimus exaratum. Eodem refero quod ijdem Doctores tradunt, alios ex eadem gente in exilio poſitos conſueuiſſe in crumena idem Nomen Ieruſalem circumferre aureis characteribus expreſſum, quod vulgò פרוסטוקלין *paruſtokelin* dicebatur, vnde in vulgus emanauit iſta paræmia, *hominem agnoſci in marſupio, calice & ira.* In ira, quæ eſt ebullitio

Pſal. 136. 5.

A ſanguinis circa cor, qui dum ebullit, affectiones, quæ in eo latent, manifeſtat. In calice, quia vbi homo bene potus diſertus fit, ſecreta aperit. In marſupio, quia Solymæ ciuis vel accola, cùm dilectiſſimæ vrbis Nomen in crumena circumfert, liquidò oſtendit, auro & facultatibus omnibus illud emi oportere. Probus mos, & dignus qui in exemplum eat. Scribatur proinde in crumenis, ſacculiſque MARIÆ Nomen, vt de honore nos eius eſſe ſolicitos indicemus, dum pecunias contrectamus. Ritè profectò in loculis ſacrum MARIÆ Nomen ſcriptum habet, qui nec opibus nec pecuniæ parcit vt ſanctiſſimi Nominis gloriam cultumque propaget: certus nullatenus ſibi perituram, quod in

B tales fuerit vſus erogatum, monente Saluatore, dum inquit: *facite vobis ſacculos, qui non veterẽſcunt* Luc. 12. à quo longè abeunt qui nummis ad luxum abutuntur, qui crumenis & arcis opes flagellant, ſatis hac ratione indicantes, ſe non in eis MARIÆ Nomen inſcriptum geſtare, ſed Veneris ac Babylonis, quibus auro & argento litant. Luc 12. 33.

Olim Nominum venerandorũ vſurpatio in bibendo otioſe, quæ litteras continerent, ſita erat.

Sed & alterum eſt è veteri more accerſitum, quo tam Principum virorum Nomina, quàm amicorum in ſympoſijs, & ſyndeipnis numeroſo bibendi ritu celebrari ſolebant. Prophanum, ſcio, dixeris, nec inter priora numerandum: ita & ego ſenſiſſe me hactenus memini, nec vllam habere cum Virginis gloria communionem, donec me Leonis Sanctij noſtri erudita authoritas aliò flexiſſet, qui dum libro 2. Floridorum in Carmine Eroparthenico ad Epulum naſcentis Virginis Nomen eius cultu ſimili celebrare non dubitat, oſtendere voluit, nihil in omnibus ſpolijs Aegypti, tam profanum reperiri, de quo nequeat Tabernaculum exornari. Priſcis itaque temporibus vſitatum inuenio in gratiam atque honorem abſentis Imperatoris, amici, vel amicæ tot inter bibendum haurire cyathos, quot eſſent in amici, amicæue Nomine litteræ, ad quarum ſingulas & eis precari bene & laudes canere ſolitabant, quod vel apertè fatebantur, vt videre eſt apud Val. Martialem lib. 1. Epigram. 72. Sanctius.

C

Martialis.

Nauia ſex cyathis, ſeptem Iuſtina bibatur,
Quinque Lycas, Lyde quattuor, Ida tribu.
Omnibus infuſo numeretur amica falerno. &c.

D Et lib 8. epigr. 51.

Det numerum cyathis inſtantis litera Rufi,
Author enim tanti muneris ille mihi.

Vel ſodalibus ariolandum, coniectandumque relinquebant, vbi vel totidem poſcerent cyathos, vel certè poculum, quod tot cyathos caperet, vt lib. 9 epigr. 95.

Nunc vtibi dic, quis erit, cui te Calatiſſe Deorum
Sex iubeo cyathos funderet? Cæſar erit.

Priſcum hunc ritum omni profanæ gentilitatis rubigine deterſum ita dictus Leo Matiaho Nomini honorando impendit, cùm ſic canit.

Ritus priſci ad ſacrum applicatio.

Ergo

Ergo agite, ô melici, nunc aſsâ voce canendum eſt.
Nunc melos organicum variata lege rotandum,
Lemma dabo, numeriſque nomon: conuertite mentem.
Nam tota ex arte exurgam genus omne canorum.
At uos conuiua, interea per ſingula cantus
Interualla, nouo pateras liberemus in auro,
Et totidem uotis Dominam appellemus amantes:
Quinque ſuper calices Virgo, hæc mihi tota bibatur.
Littera quina ſacri texturam Nominis intrat,
Sic decet infanti genialiter indere Nomen!
Ite procul curæ triſtes, procul ite furores.
Hoc bene nunc præſtat Dominam implorare. bibendum eſt:
Stillicet à cantu Magnum cratera Noëmi
M (Prouoco vos) libate alacres: ſic prima beatum
Littera pertexat Nomen. Pater ille meraci
Nectaris, vt primum Bacchæo ſanguine venas
Perfudit, mens ipſa madet, iam crura vacillant,
Muneribus cadit inde ſuis magna ebrius aula.
Sic Deus ambroſia fundator Virginis illa
Incalnit madidus, terra ſe inclinat amore,
Stantque, labantque pedes: credo, procumbet humi iam.
Erige ſed temet cantus, da pectore plauſus,
Qualis Erythræo Moſes in littore victor,
Intonuit, cùm ſceptra fugax Ægyptia rupit
Exſultis Oceani redeuntibus hauſta procellis.
Concine, do carmen, numeros & carmina reddo.
Quam bene Virgo Maris capit cum Nomine mores!
Nempe Acherontæi Pharaonis longa tyrannis
Hoc abſorpta mari eſt. Vix nata impugnat Æternum.
Bellat io, debellat io, io plauſit Olympus.
Quod ſi illa aggreditur ſuperos? cadet æthere Numen
Bellat io, debellat io iam plaudite terra.
A Sat bene nunc ſacrum commiſtat littera Nomen
Altera, cæleſtem Dominam inter vina vocemus.
Prouoco vos paterâ. qua rerum cuncta notabat
Niliadum Princeps procerum diuinus Ioſeph.
Hoc olim cyatho veteres leuat ille dolores,
Germanumque ſibi materna è ſtirpe minorem
Detinet, hinc reliquis pacem, veniamque propinat.
Quid non vaticiner longè felicior augur
Virgine in hac vna? crater tornatilis illi
Eſt ſinus, hoc veteres cali in nos diluet iras,
Germanumque Deum nobis, & patre minorem
Proferet, hinc orbi pacem, veniamque parabit.
Hoc ſatis, ac fuerit ſatius concludere potu
Carmen amœbæum: Dominam appellare neceſſe eſt,
R Tertia vt intexat memorandum littera Nomen.
Prouoco vos concha, quam Sunamitis odora
Myrrham ex arcola carpens explevit opimis
Vnguentis, cùm lacte merum dedit illa perenne
Punica permiſcens malorum viſcera melli,
Mel, mea diua, meum eſt, & olet mihi cymama ſupra;
Punica mala pudor vultu diſpergit in albo:
Hæc me myrrha iuuat, præ qua, mihi nectar amarum eſt,
Lac bibit illa meum, ſed cor lactatur ab illa.
Nunc age quiſquis amas infundere lactea in aures
Fabula, concentum liquidis molire labellis.
Dauidem vt quondam puerum cetinere puellæ
Iſacidum. Heu quantum tremuit terebinthica tellus
Marte Philiſtæi, Cælo iam iam tinnet Atlas,
Fronte gygantea ſic verberat aſtra Goliæ
Paſtor adeſt: fundam intorſit. telum eſſe Tonantis
Dixeris: euerſa fregit Babylone gigantem,
Sic frontem exquaſſat, ſonitumque in fronte cadentis
Sanguineumque ciet nimbum ſaxatile fulmen.
Concine, do Carmen, numeros cum ſanore reddes.
Heu quantum intremuit ſtygio data præda gigantæ
Meus hominum! dolor heu cordis? adcibus hæſit:
Sed liquido auſpicio primi ſub luminis ortu
Virgo exit, materni vteri ſubtegmine texta
Hæc funda eſt, Chriſtuſque filex in Virgine fundam
Armabit, video toto iam dite ruinas.
B Hoc rectè. Dominam ſed compellemus, amicum
Littera iam Nomen percurrit quarta. bibamus. I
Prouoco vos gemma, qua menſa admota profanæ,
Cum Syrijs caſtrenſe merum Iudæa bibebat.
Ille quidem iacuit male torporatus in oſtro,
Et Martis phaleras, & martia membra ſupinus.
Sobria de temetò contra hos in prælia ſurgit,
Et centum cladis cernice reponit in vna.
Cladibus heu quantis damnata ſtirpe iacebant
Pectora terrigenûm votis conſtrata ſupinis!
Spes mihi ſancta redit, redeunt in corpore vires,
Ex quo plena vibrat cæleſti hos nectare gemma,
Nam ſcelerum Ithadei, & millia monſtra malorum
Virginis hoc vno reparauit gratia dono.
Plurima ſed pleno reſonet mihi gloria plauſu.
Hoc agite, ô melici, numeris hac meta ſupremis.
C Dicite, do carmen: cum carmine reddite cantum.
Id ſatis. Vna manet noſtra imploratio Diuæ.
Littera vt incepti Nomen poſtrema coronet. A
Prouoco vos inter ſexcentûm pocula Dinûm,
Quæ veri Matrona potens ſapientia promet.
Ecce torum extruxit: myrras deponet anilis,
Stamine vt humano textum mantile recincta
Inſternat menſas, & vinum miſceat ipſa.
Plura quid hic referam? non fert hic plura vacillans
Carmen ab hoc temeto: titubant mihi lumina, rerum
Augentur numeri: duplicant iam pocula viſum,
Naturas iam cerno duas: vir erit tamen vnus
Virginis è partu Deus hic, & homo hic; duo certè,
Imò vnus gnatus: ſic verum cernere cogit
Virgo: merum eſt. Penitus inuat omnem hic mergere ſenſum.
D Durior es cerebro, quiſquis non ebrius hic es.
Tam ſiccum, mihi crede, caput, dementia vertet.
At vos qui totam hauſiſtis cum Nomine Diuam,
Soluite iam ſerto crines: iam lampada dextris
Sumite: ſonuinas ſacij comitemur euntes.

Hæc ille tam ad ritum veterem appoſitè, quàm ad honorem Nominis Mariani gloriosè.

Sed iam porro cetera videamus, nec enim capite ſolo, lingua, aut manibus veneratione ſacri Nominis huius ſtudendum eſt, & pectus, ac genua, atque adeo homo totus hîc impendi debet: Et huc quidem Matthias Paulus Vagnerius è Societate Ieſu, religioſus ſacerdos ſine com-

S Maria Nomen cilicio intexit.

commeatu vocandus est, qui etiamnum adolescens, sanctissima IESV, ac MARIÆ Nomina elegantissimâ prosequebatur pietate, vt ex eorum memoria duplicem decerpere fructum mereretur. Cilicium enim, quo ex setis horrentibus amictiebatur, ita intexuit, vt crassiori atque asperiori earundem textu descripta extarent Nomina ista, quæ pectori deinde appressa, non tam dolorem inferrent, quàm amorem incitarent, & cilicium ipsum redderent amabile. Quid enim non illis mitescat, quorum appellatione rerum omnium amarissima mors ipsa dulcescit?

Blesensis. *S. Nomen Mariæ genuflexione honoratur.*

Nec genua vacare hîc possint: meminit horum V. Petrus Blesensis serm. 28. in Assump. B.V. in hæc verba: *nec frustra consuevit Ecclesia intercessionem B. Virginis affectuosiùs cæteris implorare, ita quod audito eius Nomine genua terræ affigat, imò pro Nominis reuerentia quasi mare confragosum sonant vota populorum.* Dei verba sunt apud Isaiam cap. 45. *mihi curuabitur omne genu.* curuatur & MARIÆ quæ Deum in vtero gestauit, ipsi enim & verba hæc accommodat Richardus à S. Laurentio libro 2. parte 4. dum ait: *Ante eius altaria, siue eius imaginem, & cùm recitatur Nomen eius, genua flecte, quia ipsa dicit cum filio, Isaiæ 45. mihi curuabitur omne genu.* Ita de S. Gerardo Canadensium Episcopo tradit Surius, quoties sanctum hoc Nomen proferri audiret, genua flectere solitum fuisse, quod & Hungaros suos docuisse addit, vt Nomine hoc audito, statim genua flecterent, & demisso in terram capite sese inclinarent.

Isai. 45. 24.

Richard. à S. Laurent.

Surius.

Sacer quoque Præmonstratensium Ordo, quoties feriatis diebus sanctum hoc Nomen in diuino officio occurrit, curuare genua consuevit, quod & de Paschali Baillonio, quem Paulus V. Beatis adscripsit, Minorum historici tradunt, quotiescumque hoc Nomen audiret, se in genua abijcere consueuisse.

Ann. Min.

Quantâ autem benevolentiâ Dei mater id soleat acceptare, testatur ex S. Anselmo Alexio Segala lib. de arte honorandi Virg. cùm scribit fuisse in Anglia virum Nomini Mariano religiosissimè addictum, qui statim atque illud auribus perciperet, genua sua flectere magno pietatis sensu soleret. Cùm autem iam senio victus ab incepto pietatis exercitio non desisteret, nec absque alterius ope leuare se posset, adfuisse illico Virginem Beatissimam duabus virginibus comitatam, quæ prolapsum erexit, ac debilem nouâ virium firmitate restaurauit, quo robore valentior is factus, strenuè in cœpto pietatis opere, ad extremam vsque ætatem gratus perseuerauit.

Miraculo confirmatur. Anselmus. Segala.

Quæ hactenus allata sunt singularia fuêre, & eiusmodi ferme quæ ab vno alteróue membro profecta, Virgineo Nomini tributum pependerunt, quid ni se toto vniuersum corpus id præstet? id certè magno omnium exemplo, suíque merito non vulgari primos illos fecisse Cranganoris in India Christianos, ab vno è tribus Magis institutos in confesso est, quorum posteri etiamnum, vt suprà me ex Hieronymo Osorio retulisse memini, quoties sacrum Nomen MARIÆ proferri audiunt, toties sese humi plusquam cernuos demittere cõsueuerunt.

Sed quid de istis dicemus, qui in honorem sanctissimi Nominis MARIA, quod quinque litteris scribitur, quinque pauperes mensæ adhibent, eosque pro sua facultate, cibo potuque reficiunt, atque aliter iuuare contendunt? sanè vt priuata publicis, & ea quæ vni commoda ac fructuosa, illis, quæ plures iuuant, concedere solent; ita & hîc fieri amat, dum vnius Nominis MARIÆ honestamentum, plurimorum fit nutrimentum.

Finio in singulari Nominis huius sanctissimi cultore P. Sebastiano Barradio Vlyssiponensi, qui duo hæc IESV, ac MARIÆ Nomina maximè hominibus salutaria minùs decorè vsurpari, aut scribi impatientissimè ferre solitus erat, omniq; ope ac studio, ne quid illis honoris deesset satagebat. Ergo quia ingentia folia, in quibus Philosophorum, Theologorumque positiones typis impressæ ad publicas disputationes proponuntur in Academiis, plerosque in vsus domesticos adhiberi animaduerterat, impensè egit cum magistris, ne veneranda illis præfigerent Nomina; facere illos quidem religiosè, quod studiorum suorum veluti triumphalia ornamenta diuinis characteribus consignarent, sed ferre se non posse minùs exinde haberi decorè. Itaque leuius laturum, si eo carerent honore, quàm si contumelia afficerentur. Quod dum commemoro præterire non possum, quæ Gislenus Busbequius vir clarissimus, iuxta & nobilissimus in itinere suo Constantinopolitano & Amasiano, huc non malè referenda recenset, nimirum cùm ipse in Xenodochiis, quæ Turcę Imaret vocant, hospitaretur, animaduertisse plures schedas parietũ rimis insertas, quas dum curiosiùs exemisset, non temerè fieri suspicatus, ex Turcis quæsiuisse, quid continerent? Ad quod illi, nihil continere. Vnde factus auidior cognoscendi, intellexit Turcas omnes multum honoris deferre chartæ, quod in ea Dei Nomen scribatur, vnde illi chartulam nullam humi iacere patiantur, & si in aliquam incidunt, subitò attollant, rimaéque alicui, aut foramini indant, ne pedibus proteratur. Sed in his nihil reprehendendũ hactenus, plurimum autem in iis quæ subnectit: supremi iudicij tempore, cùm Mahometes suos sectatores ex iis locis, vbi pro admissis criminibus pœnas dant in cælum vocabit, vt sempiternæ beatitudinis participes faciat, aliam ad eum viam nullam apertam fore, quàm per ingentem ferream cratem igne feruefactam, & candentem, per quam nudis pedibus incedendum erit, quo dolore,

Charta in quibus S. Mariæ Nomen describitur ab omni irreuerentia vindicata. Barradius.

Busbeq. *Turcarum in charta conseruanda superstitio.*

lore, tu cogita, & tunc chartam illam omnem, quæ ita ab ijs à contumelia pedum aſſeruatam diximus, improuiſò adfuturam, atque eorum pedibus ſubſtratam, magno futuram auxilio, quo minùs noxam candentis ferri perſentiſcant. Tantum erit meritum vindicatæ ab iniuria chartæ. Si hæc illi de nuda charta, neque etiamnum vllis notis, aut diuinioribus characteribus inſcripta ſentire viſi ſunt, quantò magis Sebaſtianus Baradius, noſque vnà cum eo chartam ſanctiſſimis IESV ac MARIÆ Nominibus exaratam, ab omni iniuria, contumeliaque vindicemus?

Atque hæc potiſſimùm ea ſunt honoris paradigmata, quibus præclariſſimum hoc Nomen, omnique laude, ac gloriâ digniſſimum, piè ac religiosè cultum inuenitur: noſtratum autem partium erit in ijs, quæ Patrum religio ſanctè inuenit, nequaquam laſſeſcere, ſed nouis inſuper ſymbolis animosè ac fortiter collatis eiuſdem honorem, gloriamque promouere.

MODVS QVADRAGESIMVS.

Venerando Nomine MARIÆ *manus, brachia, & pectus, honoris cauſa inſcribi ſolita. Illuſtratus verſus* 6. *Capitis* 8. *Cant.* Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.

MOabitidem olim à viro Iſraelita duci vetitam ſacræ Litteræ voluerũt, ita tamen vt certis ritibus illa ac cæremonijs expiata, Iſraëlitico populo digna fieri poſſe crederetur. Propoſitum hoc à me honoris non infimi paradigma, eiuſcemodi conditionis eſſe non inficior, vt prima fronte & moribus Chriſtianis diſſimile, & propoſitæ pietati parum eſſe videatur accommodatum, vtpote quod & gentilium cæcitas, & idololatrarũ dementia infauſto partu excluſerunt, dum hi in Deorũ ſuorum cultu, corpora ſua compungere, illi verò notas candentibus laminis inurere, & ſtigmata in falſorum Numinum honorem deferre ſolerent, de quibus ſic Philo l. 16. de Monarchia: *Non deſunt quidam eò prolapſi inſaniæ, vt ne receptum quidem ad pœnitentiam ſibi reliquum faciant, ad cultum ſimulachrorum præcipites, confirmantes eam ſeruitutem literis, non in chartula ſcriptis, ſicut mos eſt mancipiorum, ſed inuſtis in corpus ferro ignito, ne deleri poſſea queant.* Inhibuerat autem id Iudæis diuinus Legiſlator, dum ſic Leuitici 19. locutus eſt: *non inciderit carnes veſtras, neque figuras aliquas, aut ſtigmata facietis vobis.* Ne ſcilicet Idololatrarum ritus ſeruare viderentur, qui candente ferro Deorum Nomina ſibi inurebant. Præfatam legem ſic ex Hebræo vertit Oleaſter: *Scripturæ notam non ponetis in vobis*; atque hanc addidit explicationẽ: *vſque hodie Arabes & Saraceni & quidam Inſulares apud Fortunatas Inſulas degentes, habent pectora, & brachia huiuſmodi notis & literis inſcripta, & hoc Dominus ſuis hic prohibet, omnes enim huiuſmodi ritus gentilium erant, & idololatrarum, quam ob cauſam à Domino prohibẽtur: quã nobiliſſimus inſania correptus Rex Ioachim fuiſſe legitur* 2. *Paralip.* c. 36. *dum in cadauere eius proiecto inuenta ſunt figuræ litterarum Nominis Idoli, quod vocabatur Chodonata, vt author eſt Abulenſis in* 4. *Reg. cap.* 25. q. 39. Abſonus igitur ac peregrinus ritus, nec malè Moabitidi comparandus, de qua tamen vt Iſraelitidem fieri poſſe docuimus; ita quoque de hoc ſanctum, caſtumque morem progigni poſſe oſtendemus. Atque huius quidem teſtem grauiſſimum aduoco diuinum ſponſum, qui dum eiuſmodi morem non tam abolere, aut abijcere, quàm in ſanctiorem commutare ſatagit, ita ſponſam alloquitur; *pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum, quia fortis eſt, vt mors dilectio.* Cant. 8. quaſi diceret, noli dilecta, maiorum imagines, Nominaque deſerre, eorum potius obliuiſcere, & loco illorum, Nomen meum cordi inſculpe, brachio imprime, vt iſtud in honoris mei ſignum, amoriſque argumentum circumferens, nunquam noſtri obliuiſcaris. Id Ioannes de Pineda noſter in cap. 37. Iob verſu 7. n. 11. his verbis ſponſæ intimari arbitratur, vt carnem incidat, brachiiſque, & pectori Nomen ſponſi imprimat, ſeu cauterio, ſeu ferro; alludique ad quarumdam gentium præſertim Chaldæorum ritum, quem ſic corrigi vult, atque emendari. Et ſanè vbi à profana illa, falſaque religione diſceſſerimus, ſæpe ſæpius in politico vitæ genere morem hunc obtinuiſſe reperiemus, quo ſibi eorum Nomina honoris ergo impreſſere non pauci, quorum auctoritatem venerari ſe, vel hoc facto profitebantur. Ita ſeruos Nominibus Dominorum inſigniri ſolitos, author eſt Seneca epiſtola 35. cùm ſic ſcribit: *non enim me cuipiam mancipaui, nullius Nomen fero.* Vnde ſerui litterati dicti, teſte Cælio Rhodigino lib. 7. cap. 31. atque eandem ob cauſam in Apocalypſi dictum arbitror Angelo Philadelphiæ: *& ſcribam ſuper eum Nomen Domini Dei mei.* Quam Nominis inſcriptionem ad perpetuam rerum inſcriptarum poſſeſſionem referunt multis cõgeſtis Scripturæ teſtimonijs, & Franciſcus Ribera, & Blaſius Viegas doctiſſimi ſacrarum litterarũ ex Ordine noſtro interpretes. Quin &, ſicut eruditè annotauit noſter Sanctius, ſolebant amantes eorum Nomina ſibi infigere, quos vehementiùs diligebant, vt vel hac ratione eorumdem perpetuò meminiſſent, iuxta illud Iſaiæ 49. *in manibus meis deſcripſi te.* & cap. 44. *iſte dicet: Domini ego ſum, & ille vocabit in Nomine Iacob, & hic ſcribet manu ſua Domino, & in Nomine Iſrael aſſimilabitur.* Vbi Septuaginta duo Interpretes legunt: ἴδιος ἐπιγράψει χειρὶ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εἰμὶ, alius inſcribet manu ſua, Dei ego ſum.

A

B

C

D

Cant. 8. 6. *Quibus conditionibus id permiſſum.*

Pineda.

Serui notabantur Nominibus dominorum. Seneca.

An liceat ſibi Nomen alterius inurere. vnde ea res originem ducat. Philo.

Rhodig.

Apoc. 3. 12.

Ribera. Viegas.

Sanctius. *Item amantes Nominibus eorum, quos diligebant, ſe notabant.*

Leuit. 19.

Oleaſter.

Iſai. 49. 16 & c. 44. 5.

Sed

Item milites Nominibus Ducum, & Imperatorum.

Sed & milites ſignatos fuiſſe, & eorum manibus, aut aliâ corporis parte ſtigmata quædam deſcripta, author eſt Aëtius Amydenus l.8.c.11. Quod & S. Gregorius magnus teſtatum reliquit, dum queritur cum Theodoro Medico de Mauritij Imperatoris lege, qua milites, inter alios à vita monaſtica retrahebantur: *præcepit*, inquit, *vt nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio, aut manu ſignatur, vel inter milites fuit habitus, ei in monaſterio conuerti liceat, niſi fortè ſi militia eius fuerit expleta* l.2.ep.65. Dubitauit aliquando Iuſtus Lipſius V.C.lib.1.de milit. Roman. dial. 9. quid in manu militis ſcriberetur? *ſcriptum*, inquit, *ſolidè neſcio, ſuſpicor tamen Nomen Imperatorij.* Et ſanè abſque omni dubio Imperatoris Nomen in manu tyronis exarabatur, cuius locuples mihi teſtis eſt S. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris: *Charactere Domini ſcribuntur & ſerui, & Nomine Imperatoris ſignantur milites.* Meminit quoque regij huius characteris S. Auguſtinus, epiſt.50. in hæc verba: *Neque enim ſi quiſpiam regio charactere à ſignato deſertore ſignetur & accipiat indulgentiam, atque ille redeat ad militiam, ille autem eſſe in militia, in qua nondum erat, incipit, in aliquo eorum character ille reſcinditur; an non potius in ambobus agnoſcitur, & honore debito, quoniam regius eſt, approbatur?* Idem & S. Petrus Damiani, opuſ. 18. diſſert.2. c.6. attingit: *Cui*, inquit, *militaris character impreſſus eſt, quocunque transfugiat, militiæ ſuæ, cui iuratus fuerat ſecum ſemper ſignaculum portat.*

Lipſius. S. Ambroſ. S. Auguſt. Damiani.

Item Aquarij & Fabricenſes.

Imperatores præterea iuſſiſſe legimus Aquariorum manibus, qui erant cuſtodes aquarum, & conſeruatores aquæductuum eiuſmodi ſtigmata infligi, vt & de Fabricenſibus, qui erant publicorum armorum fabri, in Codice legimus, vbi ſic loquitur Imperator: *ſingulos, manibus eorum, felici Nomine pietatis noſtræ impreſſo, ſignari decernimus.* Quo ex loco Nomen Imperatoris ſtigmate contineri diſcimus, quod & veroſimile eſt in alijs notatis fuiſſe vſitatum, præſertim cùm regium characterem S. Auguſtinus hoc militum ſignaculum appellet. In militibus cauſa notæ manifeſta eſt, ne militiam, ordinem, caſtra deſererent, cognoſcerentur verò ſi deſeruiſſent. In Aquarijs & Fabricenſibus cauſæ ſtigmatis, his verbis ab Imperatoribus explicantur, vt eiuſmodi annotatione manifeſti ſint omnibus, & operi inceſſanter inhæreant, nec muneribus alijs occupentur. Quibus omnibus ſat ſuperque profanæ religionis, hoc eſt idololatriæ, næuis ab hoc ritu deterſis, nihil mirum ſi plures reperti fuerint, qui ducis & Domini ſui IESV Nomen ſanctiſſimum ipſis manibus ſuis ac brachijs ſeu nouacula incidere, ſeu cauterio inurere non dubitarint, tum vt ſignaculo hoc commonefacti, & in eius ſeruitio fideles, & amore perſiſterent conſtantes, quorum religionem ab Iſaia prædictam opinatur Procopius hiſce verbis, iuxta Septuaginta: *& alius ſcribet in manu ſua, Dei ſum ego*: quibus in noſtra editione reſpondet: *& hic ſcribet manu ſua Domino.* Ait autem Procopius: *quod manu dixit, id forſitan adiecit, quod Chriſti Nomen permulti in palmis & brachijs inuri ſibi curaturi eſſent*, cuiuſmodi fuere: Henricus Suſo ex Ord. Præd. qui arrepto gladiolo SS. Nomen Ieſu pectori ſuo inſculpſit, quod iſtic concretum digito tenus extabat, & ad motum cordis moueri ſolebat. Idem de Venerabili Franciſco Binans ex Ord. Minimorum, Annales ord. teſtantur, videlicet ſcalpello ſibi Nomen illud ſanctiſſimum ſupra cordis locum, non ſine acutiſſimo cruciatu incidiſſe, vt idem iam cicatrice obductum atque efformatum, quoties ſe cor palpitando moueret, toties vel dormiens exaltaret. Idem quoque & alij complures præſtitêre, ad hoc cæleſtibus quibuſdam prodigijs non malè conducti, quorum indicio id auſos legimus, quod abſque eo nunquam fortaſſe attentaſſent. Quis namque nobiliſſimum Martyris Ignatij cor, vti poſtea apparuit, ſanctiſſimo hoc Nomine conſignauit? Quis in corpore B. Euſtochiæ, vt author eſt Schardeonius, idem Nomen ſub axilla expreſſit, vt à morte repertum eſt? Quis S.P. N. Ignatium de Loyola perſonis varijs poſt mortem glorioſum apparere fecit, habentem in manu cor apertum, in quo litteris aureis venerabile Nomen IESV ſcriptum erat? vt author eſt Ioan. Euſebius Nierenbergius lib. de amore Ieſu cap.8. Quis, inquam? niſi ille cuius omnis actio noſtra eſt inſtructio, vel eo modo innuere cupiens, quo Nomen ſuum à nobis hîc velit ſubinde honorari. Quod autem in filio placuit, non poterat in Matre diſplicere, cuius Nomen poſt vnius filij Nomenclaturam, omni genere honoris & obſeruantiæ, longè digniſſimum, ſat magnis nequit ab homine obſequijs cumulari. Et quid mirum? Nomen Matris eſt, cuius nequaquam decet filios obliuiſci: Dominæ eſt, quod famulos conuenit reuereri: Principis eſt, quod ſubditos par eſt magnificare: vnde factum non paucos diuerſis quoque locis, atque temporibus, illud adeo ſuſpexiſſe, vt cuti, ac carni propriæ iam nouaculâ incidere, iam cauterio inurere non formidarint.

S. Auguſt. Procop.

Henricus Suſo V Nomen IESV pectori inſculpſit.

Franciſcus Binans idē fecit. Ann. Min.

In corde S. Ignatij Martyris apparuit Nomen IESV.

Idem viſum fuit in corpore B. Euſtochiæ.

S. P. Ignatius poſt mortem apparuit, habens in manu cor SS. Nomen IESV inſcriptum. Nierenb.

Agmen ducat ſereniſſima Radegundis Clotharij Regis coniux, quæ præclariſſimo huic Nomini mirè addicta, non deſtitit, donec candente ferro illud carni ſuæ impreſſiſſet. Sciebat mulier regia quoſdam MARIAM geſtare in corde per dilectionem; alios in lingua, per laudem; alios in codice per ſcripturam; alios in manu, per operationem, ſine qua tria prædicta non ſufficiunt, cùm *probatio dilectionis, exhibitio ſit operis*; vt ergo huius nunquam obliuiſceretur, neque impunè hic aliquando deſidêret, idem in carne vt debiti obſequij teſſeram, voluit circumferre.

B. Radegundis inuſſit ſibi Nomen Mariæ.

Secutus eſt V.P. Franciſcus Binans genuinus

Franciſcus Binus ſibi inſculpſit Nomen Maria.

S Franciſci Paulani filius, qui poſtquam ſanctiſſimum Nomen IESV nouacula pectori ſuo inſculpſiſſet, huic Matris Nomen adiunxit, vt quos maximæ vnionis vinculo inter ſe nouerat colligatos, ipſe quoque in carne ſua non ſepararet.

B. Petrus Tarentaſienſis magnus Nominis Mariæ cultor. Wading.

De Beato Petro Tarentaſienſi Archiepiſcopo, ſingulari admodum Nominis MARIÆ cultore ſcribit Wadingus, tanto eius honorandi ſtudio flagraſſe, vt ſiue oraret, ſiue ſtuderet, ſiue comederet, omnia ad Nominis huius gloriam referret, vt aliqui ſcriptum reliquerint, eum ſacrum MARIÆ Nomen cordi impreſſum, velut alterum S. Ignatium geſtaſſe, qui tanto eius zelo arderet. Nobile profectò honoris genus dixerim an amoris? honoris dicam & amoris, quo Nominis Mariani cultor non ſegnis, illud amando honorat, & honorando amat.

Probatur hic cultus.

Et rectè id quidem: ſi namque gentiles Deorum ſuorum Nominibus ſignari, ſe illis peculiariter ſacros exiſtimarint; quid ni Mariani Nominis ſtudioſus aſceta, tam nobili cauterio Nominis ſanctiſſimi notatus, totum ſe eius eſſe arbitretur, cuius præclariſſimo ſigno gloriatur?

Prudent. Confirmat id Prudentius hymno 10. periſteph. dum ſic canit:

Quamcumque partem corporis feruens nota
Stigmârit, hanc ſic conſecratam prædicant.

Alterum eſt, quod hac ratione honori Virginis ſingula temporis, vitæque noſtræ momenta piiſſimè conſecrentur. Scribit Abbas Bloſius Mechtildem Virginem ſanctiſſimam à Domino monitam, vt dormitura ſingulas reſpirationes, quas nocte illâ faceret, Deo dicaret, eumque illas tamquam eximiam ſui laudem ſuſcepturum ſe promiſiſſe, vnde quanta pietatis incrementa pullulare nata ſint, quis non videt? Non minus certè eum facere crediderim, qui ſanctiſſimum MARIÆ Nomen hoc fine ſuper cordis arculam deſcribit, vt quoties cor ſaliat, toties illud, quantum quidem in ſe eſt, gloriosè efferat & extollat. Et quoties id, ſodes, vel hora vna fieri poſſe exiſtimabimus? certè vir doctus & accuratus ſcribere non dubitauit computaſſe ſe cordis arteriam vnius horæ ſpatio 4450. vicibus micare, quas ſi pro totidem materni Nominis laudationibus Deus acceptet, annon iuſta operi merces ſtare cenſenda erit, laborque vtiliſſimè impenſus?

Tertium eſt, quod per inſignem hanc notam honoris in morali quadam neceſſitate ſtatuamur perſeuerandi in ſeruitute ac famulatu MARIÆ, cuius è caſtris tamquam deſertores transfugere non poſſumus, niſi turpiter deprehendamur.

Denique, nec Virgo ingrata erit: ſi enim *dignitas magna eſt, ſeruum eſſe potentis*, vt inquit Ambroſius. S. Ambroſius, quid potentius poſt Deum Matre Dei, quæ vti poteſt, ita & maximè honorantes ſe, honorificare conſueuit? vt iure omnibus, qui MARIAM *vt ſignaculum ſuper cor ſuum, vt ſignaculum ſuper brachium ſuum poſuere*, illud Tertullianeum ex Apologetico accinam: *tali initiatus, & conſignatus viues in æternum.*

MODVS QVADRAGESIMVS PRIMVS.

Nihil poſtulanti recuſare quod gratia Nominis MARIÆ *petitur, vehementer eiuſdem amplificat dignitatem.*

Quæ Nomine alterius petuntur adimplere, affectus magni indicium eſt.

MAgna nec minùs laudabilis ea ſemper habita religio fuit, quâ ſe quis arctiùs Deo, qui in Sanctis ſuis mirabilis eſt, obſtringens, non ea dumtaxat, quæ ipſe ſuo Nomine ſeruanda præcepit, examuſſim obſeruat: ſed & illa quæ alter illius Nomine obtinere contendit, actutum adimplet. Incredibilis id, ac propè diuinæ venerationis indicium dixerim & amoris, quo vel ſoli Nomini ad nos delato honorem eum deferimus, quem ipſi haberemus præſenti, iiſdemque officiis ac ſtudiis colimus, quibus & rem nobis cariſſimam diligi, & honorabilem volumus ab aliis obſeruari, cuius vt nulla vnquam nos capere poſſet obliuio, voluit Dominus vſitatâ hac formulâ ſuos quotidie precari: *Sanctificetur Nomen tuum*: quod vtique tum fore, nemo dubitarit, cùm ea omnia ſancta, ac rata habuerimus, quæcumque Nominis illius ſanctiſſimi interpoſitione, à nobis fuerunt requiſita. Ne verò hoc quiſquam refugere auſit, vel aliquando detrecter, æterni Patris exemplum non ſemel adduxit, qui Nomen Filij ſui tanto ſtudio, atque honore proſequitur, vt quiſquis à diuina ſua maieſtate, quidpiam eius intuitu flagitarit, citiſſimè quod petit conſequatur. Et huius quidem facet Euangeliſta Ioannes non vno in loco teſtimonium locuples reddere viſus eſt, dum verba hæc diuini plena ſolatij toties nobis inculcauit: *Si quid petieritis Patrem in Nomine meo, dabit vobis.* Quis abnuat vel Patrem cæleſtem præeuntem ſequi? Quis leue aut turpe reputet quod æterna Dei ſapientia ſibi ducere glorioſum non formidauit? In Nomine itaque IESV Patrem rogemus, certi obtinere quod flagitamus: quin & eiuſdem gratia rogati, nihil quod è ratione petitur, vlli denegemus. Sed & Filio Matrem adiungamus, nec, vt huius Nomen, illius exſors honoris ſit, aut gloriæ, vllo vſquam tempore locoue patiamur, quos enim Deus prouidè coniunxit, homo non auſit temere ſeparare. Ita namque Virginem hanc ſimilem ſibi reddere voluit Deus, vt & Nomen dederit, quod diuini Nominis ſui vim, virtutemque contineret, & ſingulari nos faceret eam honore venerari. Si enim Adam generis noſtri protoplaſtus, teſte Ioanne Ferdinando in cap. 2. Geneſ. ſect. 15. mulieri de ſuo latere fabricatæ Nomen ſuum indidit, vt hac quoque

Ita ſanctiſſimæ nos docuit Deus Nomen ſuũ.

Bloſius.

Loan. 16. 23.

Ita & Nomen Mariæ à nobis honorandum.

Io. Ferdin.

ex

ex parte ſibi ſimilem poſſideret, ſublimiori ſanè ratione Deus Nomen ſuum יהוה, & ſuum Verbum caro factum, quod IESVS eſt, Virgini communicauit, vtroque illo in vnam MARIÆ Nomenclaturam felicissimè concurrente, vt hac quoque ratione ſimilem ei factam, dignis honoribus obſeruantiaque colamus, quod Deo non niſi honorificum ac multò glorioſiſſimum accidere queat, cùm nulli dubium eſſe poſſit, teſte S. Hieronymo ad Euſtochium: *Quin totum id ad laudem Chriſti pertineat, quidquid genitrici ſuæ fuerit impenſum.*

S.Hieron.

Et ſanè ſi alij reperti non pauci, qui certos aliquos de cælitum numero tanto proſecuti ſint zelo atque affectu, vt nihil eorum interpoſitis Nominibus cuipiam denegarent, idque magno ſui commodo atque emolumẽto; quid de Virgine cælitum Regina cogitandum? De S. Eduardo Angliæ Rege ſcribit S. Ealredus, vitæ cap 9. in hæc verba: *S. Eduardus nulli petenti in Nomine S. Ioannis Euangeliſtæ quidpiam denegabat. Vnde contigit quod quidam peregrinus, abſente Camerario in Nomine S. Ioannis Euangeliſtæ importunè à Rege eleemoſynam poſtularet: cui Rex pretioſum annulum, cùm nihil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit poſt hæc duos Anglicos ad adorandum Saluatoris ſepulchrum Hieroſolymam proficiſci; qui die quadam à publica ſtrata declinantes deuia quæque ſectati ſunt. & ſole ruente nox adducta eſt: & cùm neſcirent quid agerent quò ſe verterent, apparuit eis ſenex quidam venerandus, qui eos ad ciuitatem reduxit; ſuſceptis autem hoſpitio, menſa paratur. lautiſſimeq; refecti, dant membra quieti. Manè autem facto: egreſſis illis de ciuitate, ait ſenex: Viri fratres, cùm ſumma proſperitate vos repatriaturos non dubitetis, quoniam proſperum iter faciet vobis Deus, & ego ob amorem regis veſtri, in omni via firmabo ſuper vos oculos meos. Ego enim ſum Apoſtolus Chriſti Ioannes, qui Regem veſtrum ob meritum caſtitatis ſummâ dilectione complector. hunc ego annulum, quem mihi in habitu peregrini apparentis tribuit reportate, denuntiantes ei obitus ſui inſtare diem: quem infra ſex menſes viſitans viſitabo, vt mecum ſequatur agnum quocumque ierit. His dictis diſparuit, & illi ad patriam proſperè redeuntes, quæ viderant & audierant regi ſeriatim retulerunt.* Hactenus Ealredus.

S.Eduardus quidquid rogaretur Nomine S. Ioannis Euangel. totum concedebat.

S.Ealred.

Porro hunc annulum teſtatur Polydorus l.8. in templo Weſtmonaſterij multâ veneratione perdiu ſeruatum, quod ſalutaris eſſet membris ſtupentibus, valeretque aduerſus comitialem morbum, cùm tangeretur ab illis, qui huiuſmodi tentarentur morbis. Vnde natum, vt Reges poſtea Angliæ conſueuerint in die Paraſceues multâ cæremoniâ conſecrare annulos, quos qui induunt, hiſce morbis omnino liberentur. Idem narrat Harpsfeldius ſæcul.11.c.4. Eodem honore S. Ioannem Euangeliſtam proſequebatur S. Eliſabetha Hungarica. Ioannes verò Luſitaniæ Rex II. quidquid Nomine quinque vulnerum Chriſti Seruatoris rogaretur, nuncupato

Polydor.

Harpsfeld. *Idem faciebat S. Eliſabeth.*

Ioannes II. Luſitaniæ rex, quid-

A voto confeſtim largiebatur: Adſtabat morienti è prima nobilitate quiſpiam, regem enixè deprecans ob Chriſti vulnera vt ſuam egeſtatem aliquo ante obitum auxilio ſolaretur. Mox Ioannes præter annuos reditus non mediocres, homini totam, qua vtebatur, argenteam ſupellectilem dono dedit. Bene itaque in partem gloriæ huius venerit Mater, cuius non minimum ſignum, atque indicium fuerit, nihil quod eius Nomine interpoſito, ex ratione petatur, abnuere: nihil quod ſic flagiteretur recuſare. Quid autem hoc aliud, quàm ſe ſuaque omnia potentiſſimi Nominis Dominationi mancipaſſe? Nomen illud clauem regiam feciſſe, B quâ nihil tam clauſum, atque obſeratum haberi queat, quod illico huius applicatione non pateat, & recludatur, vnde ea laudis gloriæque materia exiſtere ſolet, quæ ſacri Nominis eius dignitatem attollere ac magnificare conſueuit. Clarè id eos perſpexiſſe arbitror, quotcunque difficultatibus omnibus eluctis, vnum id egiſſe reperio, vt Nomen hoc Virginis ſanctiſſimæ & ſuper ſe crebrò inuocari, & certa poſſet ſui dominatione potiri, nihil dubitantes, quin feliciter ceſſura ſint omnia quæcumque hac motrice potentia concitarentur.

quid Nomine v. vulnerum Chriſti ab eo petebatur, concedebat.

Agmen ducat integerrimus Canadenſium Præſul Gerardus, quem Venetiæ magno quidem ſuo honori, maiori tamen bono Hungariæ, progenuere, per quam illi dum iter eſt ad ſacras Solymorum terras, hoſpitem S. Rex Stephanus intercepit, & amica vi detentum, Epiſcopum genti dedit. Vbi nihil illi poſt Chriſti honorem priùs, quàm matris eius cultus, quem toto regno magnâ animi ſui voluptate, fructu hominum quàm maximo diſſeminauit. Pietatis autem in MARIAM illud argumentum eſto, quod nemo vnus fuit, qui ab offenſo veniam non exoraſſet, ſi interpoſito patronæ MARIÆ Nomine oraſſet, vt iam Nominis huius characteres, totidem calculos candidos dixiſſes, quibus omnes apud illum rei abſoluerẽtur. Proinde cùm flagitioſi etiam homines ad illum venirent ſupplices, ſuiſque precibus MARIÆ Nomen interponerẽt, idem Præſul lubenter eis parcere tum plorantibus miſeris, ac calamitoſis, pius & ipſe collachrymari, & quidquid ferè C vellent, quia id MARIÆ Nomine petiuiſſent, vltra largiri dignabatur.

S. Gerardus quidquid interpoſito Maria Nomine rogabatur indulgebat.

Gerardo adiungo Eberhardum gente Boium, genere Comitem, dignitate Salisburgenſem Epiſcopum, affectu Marianum, qui dum vixit nulli vnquam MARIÆ Nomine quidpiam petenti viſus auditusque eſt denegare, ideoque mortuum non nemo ſinu magnæ Matris velut infantem foueri vidit, & nectare, quod ipſa illi Virgo libabat, inebriari. Ita Henricus Caniſius tom.2.var. Lect.

S. Eberhardus nulli quidpiam petenti Nomine Mariæ denegabat.

Hen. Can.

Tertius ſit B. Ioachimus Senenſis ex Ordine Seruorum Virginis MARIÆ, de quo Archan-

B. Ioachimus Se-

nensis plurima Nomine Mariæ rogatus largiebatur. Gianius.

gelus Gianius in Annalib. Ordinis. Hic puer etiamnum in tenera ætate constitutus plurima è domo pauperibus Nomine MARIÆ erogabat, quod è scholis rediens per singulos scalarum gradus deuotissimè inuocare solitus erat; vnde quoque sanctissimæ Virginis aspectu in somnis recreatus, eam hisce verbis se compellantem audiuit: *veni ad me, fili dulcissime, inspexi enim cor erga me tuum, quare tam te inter meos sectatores adscripsi*: quod re ipsa impletum vidit, cùm inter seruos Deiparæ à B. Philippo Benitio cooptatus fuit.

Alexander Alensis voto se obstrinxit nihil negare quod Nomine Mariæ rogaretur. Wading.

Sed quid de Alexandro Halensi, magno illo Franciscani sodalitij Phosphoro dicemus? præteriuisse sanè religio sit, quamuis V. P. Lucas Wadingus Annalium ordinis Minorum tomo 1. ad annum 1222. n. 26. huc satis propendere visus sit, cùm ad Nicolai cuiusdam Harpsfeldij non satis probatam opinionē inclinans, Alexandrum Ioannis Aegidij Oxoniensis Doctoris exemplo, non autem voti Mariani reum ordini rel gioso mancipasse se scribit, haud ita tamen asseueranter, quin numero 27. quod antè dixerat, ad lancem probatissimorum Authorum Antonini, Mariani, Pisei, Canisij, aliorumque expendens, repellere duriùs noluerit, quæ illi tantâ fide ac pietate tractârant. Testantur itaque hi Alexandrum dum clarissimis Philosophiæ, ac Theologiæ studijs apud Parisienses floreret, ac supremam inter eos sacræ doctrinæ cathedram teneret, nihil interim de pietate ac cura remittens, quâ erga sanctissimam Cælorum Reginam impensè ferebatur, votum emisisse, nihil se vnquam denegaturum cuipiam, quod interposito Nomine MARIÆ rogaretur. Scitum autem id à fœmina fuisse, Cisterciensis ordinis monachis significatum, vt occasione hac vsi virum suo deposcerent instituto: quibus vnicè rem atque consilium approbantibus ac binis ad ædes Magistri dimissis, qui negotium tam sibi honorificum confectum darent: accidit eos varijs colloquijs ac disputationibus innexos, nihil minùs, quàm huius sui propositi meminisse; quare mulierem suspicatam consilium suum ab his spretū, contemptumque fuisse, ad Fratres Prædicatores conuersam, idem illis suggessisse, qui læti admodum de dato indicio rem maturandam rati, Magistrum adierunt, ac primùm vrbanè de rebus varijs agere exorsi quæsitâ opportunitate petitionem suam explicandi, colloquium protraxere, cùm ecce interim superuenit ex Minoribus non nemo, qui ostiatim stipem cogebat, & quod Prædicatores multa præuia consideratione explicare proposuerant, hic ex abrupto cæsti, vt credere par est, spiritu instigante, rogauit, dicens: Vir eximie, ac multùm venerande Magister, per amorem Virginis MARIÆ obsecro te, vt seriò, & impensè consideres; verum ad æternæ vitæ felicitatem consultiùs tibi futurum sit, sæcularem vitam agere, an verò Christi crucem in pauperculo hoc nostro instituto susscipere: Magnum hactenus apud omnes doctrinæ Nomen obtinuisti, sed quàm fragile ac caducum est, quidquid splendere hîc solet! obstupuere Prædicatores ad præceptam sibi de tanto viro victoriam, magis verò ipse Alexander ad nouam tam inexspectatæ petitionis formulam expauit, quam sibi per Dei nuntium allatam imo pectore recondens, vbi paululum digessisset, protinus de mutando vitæ genere consilium iniit, seque mox Fratribus Minoribus socium, ad honorem Nominis MARIÆ, adiunxit. Quis hîc non exclamet: *benedic anima mea Domine, & omnia quæ intra me sunt, Nomini sancto eius?* cuius tanta vis, ac potentia, vt hominem è medijs syrtibus æstuosi pelagi abreptum, in portu statuat salutis æternæ, tanti siquidem est sese in fidem ac clientelam tam sancti Nominis contulisse, cuius post vnicum Saluatoris Nomen tanta dignitas & amplitudo est, vt omnium possidere mereatur studia & voluntates. Intellexerat id alteque imbiberat nuper Martinus Guittiertes præstantis religionis ac sanctimoniæ vir, quem laureâ clarum martyrij Societas Iesu Christo peperit, hic inter cetera quibus reginam cælorum, cui singulari quadam pietate afficiebatur, colere ac venerari solebat, nulli vnquam negare consueuerat, quod Nomine Dominæ suæ rogaretur, quâ veluti diuinæ cuiusdam adiurationis formulâ ducebatur, quo supplices volebant, velut machinâ expugnabatur facillimè, quoties auribus insonabat. Ita Ioannes Nierenbergius lib. de amore Mariæ cap. 10. Nec ingrata quoque Virgo fuit; cùm enim postea Romam per Gallias contenderet, atque à Caluinistis ad Cardeliacum agnitus plagis, ac contumelijs multatus animam egisset, quemadmodum octiduo antè Deipara ei in sacellum ad precandum de via digresso prænuntiarat, statim adfuit in mortui cubiculo facie liberali femina, quæ per medios arcis custodes illapsa de sepeliendo Patre Martino Ioannem Soarium socium monuit, & sindonem quam sub axilla gerebat, explicauit, & cadauere inuoluto discessit. Deiparam credidit Soarius, aut feminam illius instinctu eò accedere compulsam, quæ supremâ illa necessitate, opem miseris adferret. Præclarum & illud est, augustâ eam formâ clienti apparuisse, & Societatem Iesu vniuersam sub chlamyde collectam ostendisse: sed de isto hactenus, cui, vt religionis, ita & pietatis socios adiungere lubet P. Ioannem Tresirum, qui dum erga Virginem Deiparam ardentissimè afficeretur, neque vllius quæ libera esset, seruitutis officio sibi faceret satis, voto se illigauit, nihil se petenti negaturum, si modò interposito MARIÆ Nomine id faceret. Et P. Ioannem Cardim, qui Bracharæ anno 1615. magna

P. Martinus Gutierres nulli quidquam negabat quod Mariæ Nomine petebatur.

Nierenb.

P. Ioannes Tresirus nuncupato voto annuebat quidquid interposito Mariæ Nomine obsecraretur. P. Ioannes Cardim ni-

Nihil negare ſolitus quod ſic rogaba-tur. Alegambe.

gna opinione ſanctitatis deceſſit, ac tam propenſo in Deiparam animo fuit, vt nihil ipſe quod eius à ſe Nomine peteretur, cuiquam negaret. Vt auctor eſt Philip. Alegambe in Vita c. 7. Quid ni autem & numerum hunc compleat Ioannes ille Auſtriacus regiarum copiarum ad Echinadas laureatus Imperator, pòſt Belgio præfectus, de quo ſic noſter Famianus Strada decade 1. lib. 10. Hic in ſupremo morbo, cùm vitæ teſtitui crederetur, repente conciderat, quare expiatis totius vitæ noxis, acceptoque cæleſti viatico, verſa ſtatim mente furere militariter cæpit, inſtruere aciem, compellare ordinum ductores, expeditos equites immittere, modò oculis, manu, voce inclamare victoriam. Obſeruatumque eſt dum per eas belli imagines A inſanientem nulla ſiſteret amicorum induſtria, nulla medicorum ars, ad IESV ac MARIÆ Nomina, ita reuocari atque inhiberi ſolitum, vt ijs auditis, & illico interquieſceret, & quidquid eorum gratia rogaretur, ceterà contumax & inexorabilis faceret non grauatè. Tantum eſt pijs aſſueſcere dum ſapis, vt etiam deſipiens non poſſis eſſe non pius.

Ioannes Auſtriacus eadem religione S. Mariæ Nomen venerabatur. Strada.

MODVS QVADRAGESIMVS SECVNDVS.

Iuſiurandum interpoſito MARIÆ *Nomine piâ à fidelibus honoris cauſâ vſurpatum.*

QVod in vbere meſſe fœcundaque vindemia fieri non rarò ſolet, vt poſt collectos racemos, ligatoſque manipulos, hîc ſpicæ aliquot, ibi verò botryones ſuperſtent nonnulli gratum legulis, ac racematoribus lucellum: idem nobis hîc vſuuenire video, qui poſtquam ſuperiore Modo plauſtra integra, plenaſque corbes eiuſcemodi paradigmatum extulimus, quibus ſacratiſſimum MARIÆ Nomen ornari honeſtarique poſſit, non pauca etiamnum ſupereſſe, quibus dilectæ Virginis digniſſimam Nomenclaturam magis ac magis amplificari queat, inuenimus: inter quæ non poſtrema mihi viſa eſt ſingularis quorumdam hominum pietas atque religio, quâ Nomen iſtud fidei faciendæ gratiâ iureiurando vſurparunt. Cuius rei ſplendorem ac dignitatem priuſquam attingamus, quædam D neceſſariò duxi præmittenda. Ac primò quidem tam cum antiquis hæreticis Cathariſtis, quàm cum nouis Anabaptiſtis certandum eſt, qui, tum teſte Prateolo, tum Corn. Ianſſenio c. 40. Concordiæ, iuramentum omne intrinſecè malum, & Chriſtianis vniuerſis interdictum eſſe voluerunt.

Prateolus. Ianſſenius. *An iuramentum Chriſtianis interdictũ. Aſſerunt Cathariſtæ & Anabaptiſtæ.*

Fundamentum erroris deſumptum videtur ex verbis Chriſti, Matth. 5. *Ego autem dico vobis, nolite iurare omnino*: quibus is prorſus interdicere voluiſſe videtur in lege gratiæ iuramentum, tum quia particula (*omnino*) hanc vim habere Matt. 5. 34.

cognoſcitur, tum quia paulò inferiùs ſubiungit: *Sit autem ſermo veſter eſt, eſt, non, non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Vnde & Apoſtolus eius Iacobus cap. 5. hoc Eccleſiæ præcepiſſe viſus eſt, cùm dixit: *Ante omnia, fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum.* Iac 5. 12.

Verùm de fide certum, conteſtatumque eſt, non omne iuramentum Chriſtianis prohibitum eſſe. Patet ex vſu, ac traditione Eccleſiæ, Sanctorumque exemplis, ac Scripturæ teſtimoniis non paucis. Et primò quidem ex forma ſecundi præcepti Decalogi: *Non aſſumes Nomen rei veritas. Domini tui in vanum, non enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſerit Nomen Domini Dei ſui frustra*: vbi cùm non ſimpliciter iurare prohibeamur, ſed fruſtra, aut in vanum, tacitè ſignificatur per ſe malum non eſſe iuramentum: vnde Dauid Pſal. 62. *Laudabuntur omnes qui iurant in eo.* Tantum itaque abeſt, vt iurare per ſe, & natura ſua malum ſit, quod plurima tam legis naturæ tempore, quàm ſcriptæ exempla habeamus, quibus iuramentum, vt eſt diuini Nominis inuocatio, ex vera fide procedens, non ſanè iniurioſum, ſed eidem in primis honorificum ſemper habitum ſit. Nec minùs de lege gratiæ dicendum eſt, cùm nullibi prohibitio talis à Chriſto facta ſit, & contrà Paulus Gentium Doctor ſæpius iuraſſe legatur, vt patet ad Rom. 1. 2. ad Corinth. 1. 1. ad Timoth. 5. & alibi ſæpè. Ad hæc conſuetudo Eccleſiæ clara eſt, C quâ eiuſdem auctoritate, vel in iudiciis, vel ad abiurandam hæreſin, vel ad purgationem delictorum, vel ob alias cauſas iuramenta exiguntur, quod neutiquam fieret, ſi vel ex innatam malitiam, vel adiunctam haberent prohibitionem. *Probatur* *Negant Oſiandrenſes.* Pſal. 62. 11. Rom. 1. 2. Cor. 1. 1. Tim. 5.

Quare ad fundamenta quod attinet contrarij erroris, Non prohibuit Chriſtus iuramẽtum abſolutè, ſed iuramentum ſine neceſſitate. Exiſtimabant ſiquidem Iudæi iuramentum præcipuè per creaturas factum, quacumque ex occaſione licitum eſſe, à quo errore eos Chriſtus liberare intendens, dixit: *Nolite iurare omnino*, hoc eſt, niſi neceſſitas vrgeat, *ſed ſermo veſter ſit, eſt, eſt: non, non.* Atque ita docet Leſſius lib. 2. de Iuſt. c. 42. dub. 3. Bonacina diſp. 4. q. 1. puncto 3. Neque enim iuramentum de genere eorum eſt, quæ per ſe appeti debeant, ſed eſt inſtar medicinæ, quam ſolùm in neceſſitate requiramus: Ita iuramentum ſolùm quando neceſſitas confirmandæ veritatis adeſt, adhibendum eſt. vnde Innocentius III. in cap. ſi Chriſtus, de iureiurando, explicuit notanter dixiſſe Chriſtum, *Iuramentum à malo, & non malum eſſe*, quia ex mala radice occaſionaliter prouenit, ſcilicet ex incredulitate aliorum, tamquam quoddam imbecillitatis humanæ remedium, & ad fidem rei faciendam neceſſarium inſtrumentum. *Reſpondetur obiectis.* Leſſius. Bonacina. Innoc. III.

Atque his ita explicatis quærat aliquis vtrùm

Iuramentū est actus à virtute elicitus.

iuramentum actus sit Religionis à virtute elicitus & satis honestus? Prætermissis Hæreticorum deliriis, ex communi Theologorum sententia dico actionem esse honestissimam, atque in primis diuino Nomini honorificam, cuius finis vltimus ac præcipuus sit, cultus & honor Dei, in quem iuramentum ipsum tamquam in

Deut. 6. 13. scopum collimat. vnde Deuteron. 6. *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruies, ac per Nomen illius iurabis.* vbi iuramentum ponitur tamquam actus pertinens ad Latriam, & seruitium debitum Deo. Imò Christus Matth. 5. cùm monet

Matt. 5. vitare iuramentū, etiam per cælum, vel terram, rationē addidit, ex habitudine ad Deum, planè indicans in iureiurando potissimùm attendendum esse cultum & reuerentiam Dei. Quod &

Aristot. inter Philosophos Aristoteles vidit, cùm primo Metaph. c. 3. *Iusiurandū* dixit esse *honorabilissimum*, quia scilicet continet Dei cultum & honorem.

Codex. Vnde & in Codice, Religionem præstare idem est quod iurare. Religiosa itaque actio iuramentum est, nec impedit quod sine intentione Deum colendi, quispiam iurare possit, quin iuramentum ipsum actus religionis sit, quia ex se & obiecto suo talem habet honestatem ad religionem spectantem, vt propter illam intendi possit, ac debeat, quantum est ex vi religionis. Bene itaque, laudabiliterque is facere censendus est, qui tribus iuramenti comitibus veritate, iudicio, & iustitia instructus diuinum Nomen in testimonium veritatis incunctanter adducit.

An iuramentum respiciat solum Nomen Dei.

An verò soli id competat Nomini Dei, vt nulli alteri creaturarum conuenire is honor existimandus sit: disputant S. Thomas, S. Bonauentura, Nauarrus, Sanches, aliique, quorum docta vestigia secutus, dico nullo vnquam iure prohibitum fuisse in Nomine creaturæ debito sensu ac modo iurare. Prætermissis aliis de solis intellectualibus, ipsque beatiorem iam vitam in cælo degentibus loquor. Rationem dant nonnulli, quia cùm intellectu præditæ sint, veritatem cognoscere possunt, vt meritò propter perfectionem quam in se habent, absolutè inuocentur, ac sine vllo errore aut vitio ad testificandam veritatem requirantur. Verùm quod hic bona eorum venia notandum est, sola hæc eorum naturalis perfectio ad hoc non sufficit, cùm per se tanta non sit, vt mentiri non possint in natura sua præcisè considerati, ac propterea nescire possint, quæ hìc agantur, iuramentum autem sit quædam protestatio cognoscentis internos animorum motus, futura contingentia, aliaque similia, & qui mentiri non possit. Quare cùm duo hæc à solo Deo illis communicentur, ideo dum per eorum Nomina iuramus, præcipuè iuramenti cultus ad Deum referendus est, à quo tantum lumen, ac rectitudinem hæreditarunt, quique in his tam gratiosè resplendet; adeo vt licet quis

S. Thom. S. Bonau. Nauarrus. Sanches.

mente præscinderet, ac ratione dumtaxat suæ perfectionis Sancto honorem deferre vellet, in se tamen, & vsu iurandi excludere non posset Deum, tamquam qui præcipuam auctoritatem det iuramento, ex cuius ordinatione principaliter pendet, quodcunque testimonium veritati datur.

At quorsum hæc omnia? eo siquidem fine, vt pio Virginis MARIÆ cultori iniectus scrupulus, dubitatioque penitus tollatur, quâ fortasse præpeditus tibi per Nomen eius iurare non minùs illicitum, quàm ipsi Nomini parum credat esse glorioſum. Vtrique lucem fœnerare volui, ea præmittendo ex quibus vnicuique, & licitum id in se, & ipsi Nomini honorificum luce clariùs patere possit. Et iure quidem id longè merituſſimo: si namque ideo per sanctorum, tam Angelorum, quàm hominum cælesti gloriâ fruentium Nomina iurare nobis permissum sit, quod Deus in illis peculiariter eluceat, ipsique ad Deum referantur: eoque maius habendum sit iuramentum quo nobiliores creaturæ sunt, per quas quis iurat; quid de MARIA dicendum, in qua sola Deus magis quàm in Angelis, Sanctisque omnibus collectiuè sumptis resplendet? quod satis olim innuisse visus est S. Andreas Cretensis serm. de Assump. quando de ea sic pronuntiauit, *quod esset prima natura proximè accedens ad Deum.* Et S. Bonauentura cùm dixit: *Maria in tantum Deo proxima fuit, tantaque sanctitate resplenduit, & sic in summum bonorum omnium culmen ascendit, vt creatura aliqua non vnita verbo, nec perfectior, nec maioris boni capacior fit*: quod S. Augustinum serm. de Assumpt dicere fecit: *si formam Dei te appellem, digna existis.* Perfectiones namque Dei quæ in ipso tamquam in prototypo, ac materia solida, vt aurea, sunt, eædem in MARIA, velut in molli cera expressæ reperiuntur, & eâ quidem similitudine, vt non nisi fidei lumine distinguantur, quod de se magnus Pauli discipulus Dionysius Areopagita liberè testatus legitur, cùm ita magistro scripsit: *Testor qui aderat in Virgine Deum, si tua diuina mente concepta non me docuissens, hanc verum Deum esse credidissem.* Quam itaque facile est MARIAM ad Deum, cui vicinissima est, referre, tam licitum, atque ei honorificum iureiurando Nomen eius inuocare. Addo: quamuis per Nomen illud iurans spectata sola eius sanctitate, & non referendo eam ad Deum, procederet: iusiurandum quidem absolutè non futurum, fore tamen non vulgaris Nominis MARIÆ cultus, & venerationis actum sibi debitum, nimirum hyperduliæ, quo licet idem ipse iurans non obligaretur ex vi iuramenti, stare tamen promissis sub lethali noxa ex virtute hyperduliæ teneretur; vt docet P. Franciscus Suarez l. 2. de iuramento cap. 6. n. 3. quia sicut frangere fidem datam sub Nomine Dei est graue sacrilegium contra religionem;

Per S. Nomen Mariæ iurare licitum & honestum.

Probatur assertio.

And. Cret.

Bonauent.

Augustin.

Dionys.

Suarez.

ita

ita frangere fidem in Nomine & sub authoritate B.V. MARIÆ est grauis irreuerentia contra honorem ipsi debitum, scilicet hyperduliæ. Etiamsi planè existimem rarò admodum id posse contingere, vt secluſa formali hac intentione iurantis, sactum Nomen hoc in testimonium vocando quis à vero iuramento deuiare queat, cùm ratio dignitatis eiùs tanta sit, vt peculiari quodam modo in ea reluceat Deus, suique in nobis simul ac Nomen eius expressimus memoriam infundat.

Nec in assertorio magis, quàm execratorio, vt vocant, iuramento honos hic Mariano Nomini exsurgit, sicut enim istic refertur in Deum, vt testem, ita hic in eundem vt Iudicem dirigi consueuit, vt si res aliter se habeat, quàm iureiurando affirmatur, Deus per Virginem, cuius Nomen inuocatum est, de periurio vindictam sumat.

Olim per Nomina Imperatorũ ac Principum iurabant.

Atque his abundè liquere arbitror, quantum ad dignitatem Nominis MARIÆ, ex iuramento per illud præstito, accedere queat momenti, quibus ex prophana historia, si quod desit, pondus impertias, non repugno. Horatius.

Horatius l.2. Epistola 1. de Augusto loquens sic canit:

Iurandaſque tuum per Nomen ponimus aras.

Tranquill. De Iulio Cæsare Tranquillus cap.85. author est Senatum pro Concione in Nomen Claudij Imper. iurasse. Apud Tacitum Annal.1. Addidisse Messalam Valerium renouandum per annos sacramentum in Nomen Tiberij. Et Iulianum apud Marcellinum l.31. iussisse vniuersos milites in Nomen suum iurare solemniter inuenimus, ansam dedisse visus est sapientissimus Plato, cùm in legum suarum libris ita scribit: Ὀμὸ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐμοῦ. *Iures per Nomen eius.* Caligula quoque posteaquam Drusillam vxorem Pantheam appellasset, per eam iurari voluit, vt author est Dio. Eiusdem moris meminit A. Gellius l.1.c.24. Polybius l.3. alijque.

Tacitus. Marcellin. Plato. Gellius. Polybius.

Quousque eiusmodi iuramenta licita fuerunt.

Sed ne quis hîc frontem corruget, ac ritum velut Christianis sacris minùs idoneum explodat, duplice sciat hoc iusiurandum modo concipi potuisse, primum cùm veritati testis tamquam Deus, vel omniscius Imperator adhibebatur, quem nos Christiani modum iure abijcimus, & execramur: deinde verò cùm per Imperatorem tamquam creaturam, sed obseruantia peculiari dignissimam iurabatur, quod & honestum, & licitum nemo negarit, quatenus scilicet in eminenti hac persona Dei Maiestas, veritasque reluceat. Ita quoque honoris causâ per templum, quæ Dei sedes erat, etiam Iudæi Matth. 23. iurabant. Sanctiùs, qui sacra hic Cælitum Nomina vsurpant facere mihi videntur, de quibus author est Hugo Vardæus in Britannia maiore, nullum olim angulum, aut familiam istic nobilem extitisse, quin sacri sui tutelaris Nomine, vel aliquibus eius sacris reliquiis inter iurandum vteretur. Ita apud Vrsulanos in Hibernia, ex quorum progenie S. Dimpna fuit, sacrosanctum in primis legimus iuramentum extitisse, *bachull Damphnod*, hoc est, *baculus Dympnæ*, quo in peregrinatione Romana creditur vsa, & qui in Hibernia ob crebra per eum patrata miracula magnam iuit in veneration em: ac ne recentia & noua præteream, dum vetera allego, scribit hoc ipso anno 1645. Pater Franciscus Barettus in historia sua Malabarica, tanta per oram Trauancoris Nomen S. Francisci Xauerij religione coli, vt quando istic rem quampiam iureiurando confirmare volunt, id per Nomen Francisci Xauerij facere consuetisse, cui plus fidei dare solent, qui audiunt, quàm si manu ferrum candens excipere, aut eamdem bullienti oleo ad rei assertæ confirmationem, immergere quempiam viderent. Sed præ ceteris maiore laude, & commendatione Iustinianus Imperator fecisse creditus, qui tale ab iis, quibus officia largiebatur iuramentum exigebat: *Testor* (versio est Haloandri) *ego iurando omnipotentem Deum, & vnigenitum Filium eius Dominum nostrum Iesum Christum, & S. Spiritum, nec non sanctam & gloriosam Dei genitricem, & perpetuam Virginem* MARIAM, &c. *quod sacratissimis, & pientissimis Dominis nostris Iustiniano, & Theodoræ coniugi potentia illius existenti, occasione concessi mihi ab illorum pietate officij, puram conscientiam, & genuinum præstaturus sum seruitium*, &c.

Hyberni per baculum S. Dympnæ iurabant.

Barettus. *Malabarici Indi iurant per S. Francisci Xauerij Nomen.*

Iustinianus Imp. & Nomen Mariæ ad iramentum adhibebat.

De S. verò Eduardo Angliæ rege id certum historici testantur, solenne illi fuisse B.V. MARIAM, in tutelarem suam assumere, atque in grauissimis regni negotiis non alio se iuramento solitum adstringere, quam isto sibi sacrosancto, per S. MARIAM. Expergiscere hîc Anglia, & de puluere hæreseon excutere, qui mentis tuæ oculis nimis quam pertinaciter obsider, quò minùs infelicitatis tuæ miserias, quæ te premunt aspicias, ac lucem veritatis, quam dudum perdidisti, tandem aliquando recuperes. Anni iam sunt circiter nonaginta, à quibus Regina tua Elisabeth sacrilega illa, turpissimaque Iesabel, sanctissimæ Virginis MARIÆ Nomine ex sacris Ecclesiæ fastis nequiter expuncto, ac suo bipedum omnium nequissimo nefariè substituto, in eodem & sibi iusiurandum impiissimæ fidelitatis præstari voluit, & sacra omnia summæ atque antiquissimæ religionis scelestissimè eiurari. Facinus atrox, & detestabile in terras vltimas deportandum! flagitium sceleris ac perfidiæ plenissimum, nullis sat vndis circumfusi Oceani diluendum! Proh Anglia infelix! quantùm mutata ab illa es, quam olim Lucius atque Eduardus gubernarunt, quos veræ fidei præcones aliena regna Reges habuerunt tuos. *Obscuratum* nunc *aurum est, mutatus est color optimus, filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figulis*

Item S. Eduardus.

Thren. 4 l.2.

Vardæus. *Angli per Nomen sancti Tutelaris iurare soliti.*

Matt.23.

figulis Respice Domine & visita vineam istam, quam A *plantauit dextera tua, & vino torcularia redundabunt.* Nos interim quibus magnum Virginis Nomen cordi est, nihil hîc omittamus, quo, quidquid honoris & dignitatis illi accedere nostro studio queat, ab vllo requiratur, si veritas asserenda, si fides nostris verbis facienda sacrum MARIÆ Nomen, modo suprà explicato, interponere non vereamur, memores aurei pronuntiati, quod ab ore S. Hieronymi Doctoris maximi in cap. 5. Matth. promanauit: *Qui iurat, vel amat, vel veneratur eum per quem iurat.*

S. Hieron.

Olim virgines castitatem in Nomine Mariæ iurare solitæ.

Ita magnis sanè testibus, Basilio, Athanasio, Epiphanio hæres. 78. Tostato Abulensi 4. Reg. 18. q. 18. Thoma Waldensi tom. 2. de Sacram. cap. 130. Canisio l. 2. de B.V. cap. 14. iuxta illud psalm. 44. *Adducentur regi virgines post eam*, olim puellæ integritatis suæ florem solenni votorum formula Deo dicaturæ, castitatem in Nomine MARIÆ iurabant, non ignaræ se hoc qualicumque honoris symbolo, sancti Nominis huius gloriam augere, sibi verò eiusdem opem, atque auxilium singulariter posse promereri. Valeant igitur magna Cæsarum, Regumque Nomina, per quæ etsi iudicium Dei, qui populis eos præfecit, suspicere liceat, idque in eis, quod Deus esse voluit, vt Tertullian. Apolog. cap. 33. loquitur, honoremus. sanctiùs tamen, atque religiosiùs multò Virginis Nomen, in quo Deus tanta mysteria recondidit, iurisiurandi sacramento interposito præferemus.

Basilius. Athanas. Epiphan. Tostatus. VValdens. Canisius.

Tertull.

B

C

MODVS QVADRAGESIMVS TERTIVS.

Ter augusti Nominis MARIÆ *gloria per Mathematicas amplificata disciplinas.*

Scientia naturales honori Nominis Mariani impendendæ.

HActenus ferè sanctiore Pietatis genio ducti, Mariani Nominis honori velificauimus, nunc Artium, scientiarumque naturalium auspicio velis remisque pergendum est, vt quam diuini fauoris prænidio excitati celebrare Gloriam cæpimus, operæ, studijque nostri contributione amplificemus. Et hic quidem offerre sese, atque ostendere comparatam magnificè, visa Mathesis fuit, vtpote quæ in arte polydædala, ac subtili versata multitudine subiectarum partium, quas subalternatas dicimus, maximè omnium polymita & multiformis existit, vna in ceteris idonea, tanti Nominis admirabilitati, mirificissimis suis demonstrationibus subseruire, vtpote quæ, velut magnarum Artium officina, ijs omnibus modis atque apparatibus affluit, quibus id, quod complexa est, ad excellentissimi cuiusdam honoris apicem nata est eleuare, in ministerium sibi adscitis fidissimis ancillis, atque executricibus scientijs, Arithmetica, Chronologia, Musica, Geometria, Optica, Catoptrica, Dioptrica, Astronomia, Geographia, Gnomonica, Mechanica, ac Pictura, quas

Mathesis ad hanc rem idonea:

Scientiæ subalternæ Matheseos.

D

omnes singulatim producere, atque in sanctissimi Nominis MARIÆ obsequium impendere propositum habeo. Et primò quidem ad *Arithmeticam* quod attinet, quæ numerorum naturam, proprietates ac proportiones, varias insuper eorundem operationes tam simplices, quàm compositas considerat, in litteris sacri huius Nominis quinarium numerum, elementis SS. Nominis Iesus æqualem expendet, ijs quæ ex Ghematria superiore libro attulimus assumptis. Habet enim Quinarius hoc sibi proprium, quod in seipsum, & in sua producta multiplicatus semper in quinarium desinat, vti, verbi gratia, quinquies quinque faciunt viginti quinque, & quinquies viginti quinque faciunt centum & viginti quinque, atque ita deinceps in infinitum: quo fit vt numerus hic circularis & rotundus appelletur, certâ perfectionis notâ insignis, & perfectissimæ Virginis Nomini iure optimo assignatus. Sed & alium honorem reperit Quinarius, ortus enim eius non inelegans est, oritur namque principio cum quadrato primo coëunte: omnis enim numeri primordium est vnitas, quaternarius autem quadratorum primus ab vnitate. Quod si rectè vnitatem quadratum censemus, quoniam & ipsa ex se propagatur, Quinarius ex coniunctione duorum primorum quadratorum natus non potuit nobiliori ab origine existere. Adde per penultimam primi Euclidis, quod tantum potest quadratum quinarij, quantum coniuncta faciunt duorum quadrata numerorum, qui ipso proximè priores sunt, & quod primus hic numerus sesquialteræ proportionis numeros 2. & 3. continet, vnde dum sacrosancti Nominis absolutissimi natales nobis aperiuntur; quanta id virtute, atque efficacitate polleat, limpidissimè inclarescit. Certè Ægyptios, dum Quinarium numerum significare vellent, Astrum pingere solitos hieroglyphicæ litteræ testantur, accommodatè profectò ad pentagrammaton nostrum Nomen, quod marinum nobis Astrum repræsentat.

Arithmetica.

Quinarij dignitas.

Quinarium per astrum repræsentabant Ægyptij.

Præterea faciet Arithmetica Seram quæ soli MARIÆ Nomini peruia sit, symbolum vtique heroicum beatissimæ Virginis, quæ reapse vni Verbo peruia fuit, dum quinque rotulis totidem exteriùs verba inscribet, quarum singulis vna saltem sacratissimi Nominis littera contineatur quæ ceteris ordine adiuncta Nomen MARIÆ perficiat, quo vno habito ac completo illa aperiatur, quoque cæteræ magis erunt exotica, eo magis artificium tegetur, solius Arithmeticæ ope certò detegendum.

Sera quinque rotularum.

Secunda est *Chronologia*, Arithmeticæ affinis, hæc Astronomico, Historico, & Ecclesiastico calculo adiuta supputabit annũ, mensem, diem quo Nomen suum beatissimũ ter-felix Virgunc ula suscepit: pro qua re adeo pugnacia tẽpora deprehendet, vt nullum sæculum, nulla annorum

Chronologia.

rum, lunarum, dierum, feriarumque conditio sit, quæ MARIAM non ambierit, vt meritò S. Ioan. Geometra in hymnis Ecclesiæ Græcæ eam nominarit *Temporis genitricem* atque *sui finum, quem ament ac venerentur tempora vniuersa*, in cuius demonstratione cùm vir magnus & in omni genere disciplinarum versatissimus è Societate nostra egregiam nauarit operam, manum ego de hac tabula tollo.

Io. Geom.

Aduertet insuper Chronologia numerales notas in eodem Nomine contentas, quibus A ostendatur admirabile hoc Virginis Nomen omnium esse sæculorum decus: quod cùm antè apud Cabalistas expenderim, eò Lectorem remitto. Tertia sequitur *Musica* disciplinarum Mathematicarum delicatissima, Arithmeticæ quoque subalterna, vt quæ numerum sonorum contemplatur, Cantiones hæc suas ad suauissimi Nominis concentum disponet, ac breue subinde canticum Mariano Nomini celebrando depromet, hoc similiue numero ac modulatu.

Musica.

MVSICVM TPIΩΔION TER-SANCTO NOMINI MARIÆ

S.

Echo Mariana quomodo procuranda?

EAdem considerans sonum reflexum, inueniet locum ex quo resonet Echo trisyllaba, vt inde repercussa audiatur tota vox Nominis MARIA, tribus omnino syllabis constans. Experientiâ namque cognitum est monosyllabam Echo reddi ex distantia 36. passuum: trisyllabam ex distantia 42. tetrasyllabam verò ex 45. Ex quo etiam colligi poterit modus constituendi Echo polyphonam, si videlicet, secundùm datam proportionem distantiæ, diuersa corpora reflexioni idonea disponantur, ita vt se mutuò non impediant, vti Romæ ad hippodromum, & Auenione ex sustentaculis, siue alis murorum vrbis eadem vox proportionaliter reflexa octies repetitur, & hîc Bruxellæ in Aula ad porticum lusoriam prope hippodromum eædem dissyllabæ, & trisyllabæ voces reflexæ non minore numero clarissimè exaudiuntur, prono ac facili magnificando Nomini MARIÆ ministerio, atque instrumento. Sed omnem superat admirationem quod Petrus Gregorius Tolosanus l. 15. de repub. c. 6. sæpe se Cadurci expertum scribit ad eam partem ciB uitatis, qua muri contingunt ripam fluminis Olthi, vbi vsque adeò perfectè & integrè referens voces Echo auditur, vt te non solum relatricem, sed etiam vocis emendatricem audire credas. Si enim quid vel submissè satis pronuntiaueris vel ex parte inarticulatè; tam clarè & perfectè audies repetitum, vt distinctiùs audias & perfectiùs quam ante enuntiaras; nec enim vltimæ, aut penultimæ syllabæ tantùm, sed etiam integræ dictiones, & orationes soni integri vocum & cantionum eodem quo fuerant ordine pronuntiata redduntur. Olim Q. Horatius Flaccus lib. 1. od. 12. cùm per soni ductum coacta vox Nomen amici ad aures adstantium reflexisset, exclamasse legitur:

Echo Romana, Auenionensis, Bruxellensis, Cadurcensis.

Pet. Tolos.

C

Quem Virum! cuius resonat iocosa
Nomen imago.

Horatius.

Potiore id iure ad Nomen traduximus MARIÆ, quod vnum longè dignissimũ cuius omnes omnino syllabas articulato sono vniuersus terrarum orbis reflectat, quo ad omnium hominum aures feliciter deueniens, omnes in sui rapiat venerationem.

Τελώδιον SS. Nomini MARIÆ S.

CANTVS Primus.

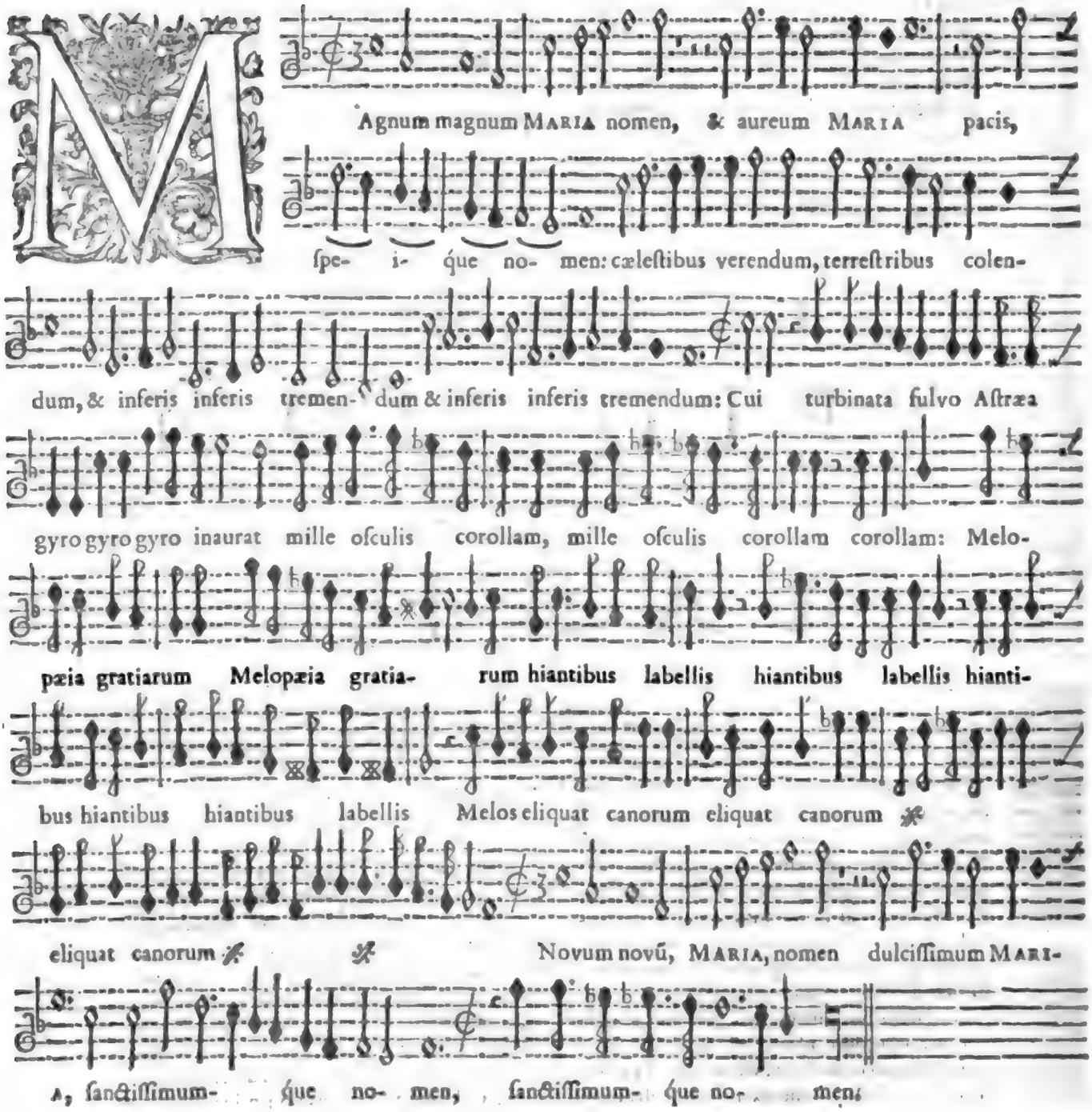

CANTVS Secundus.

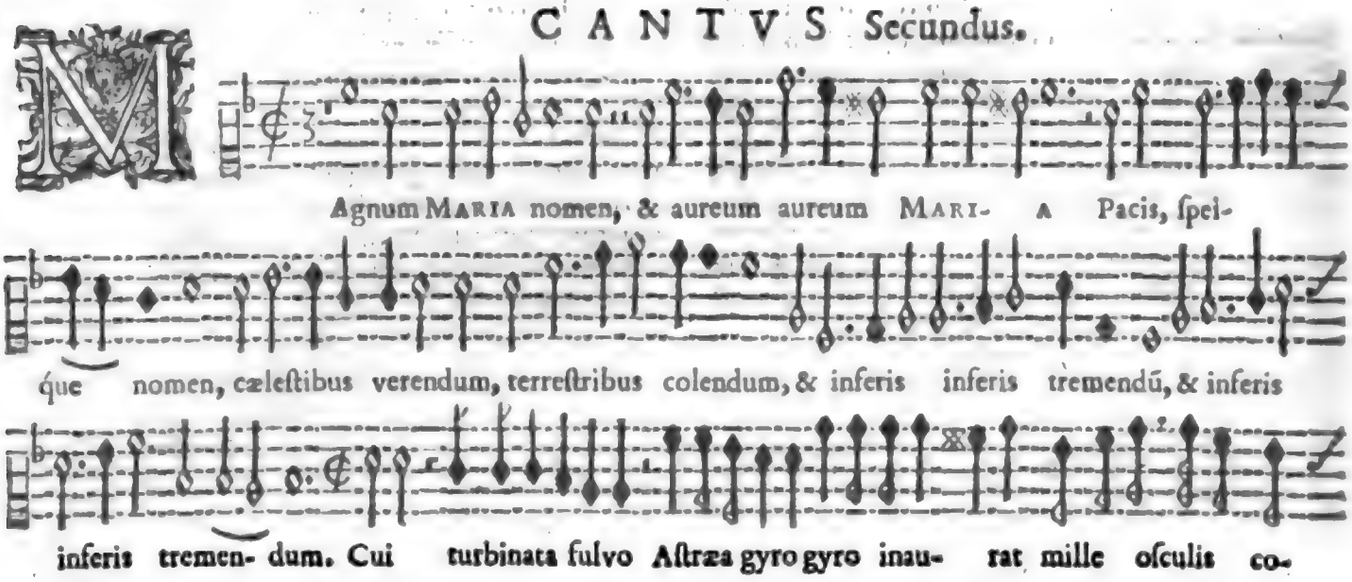

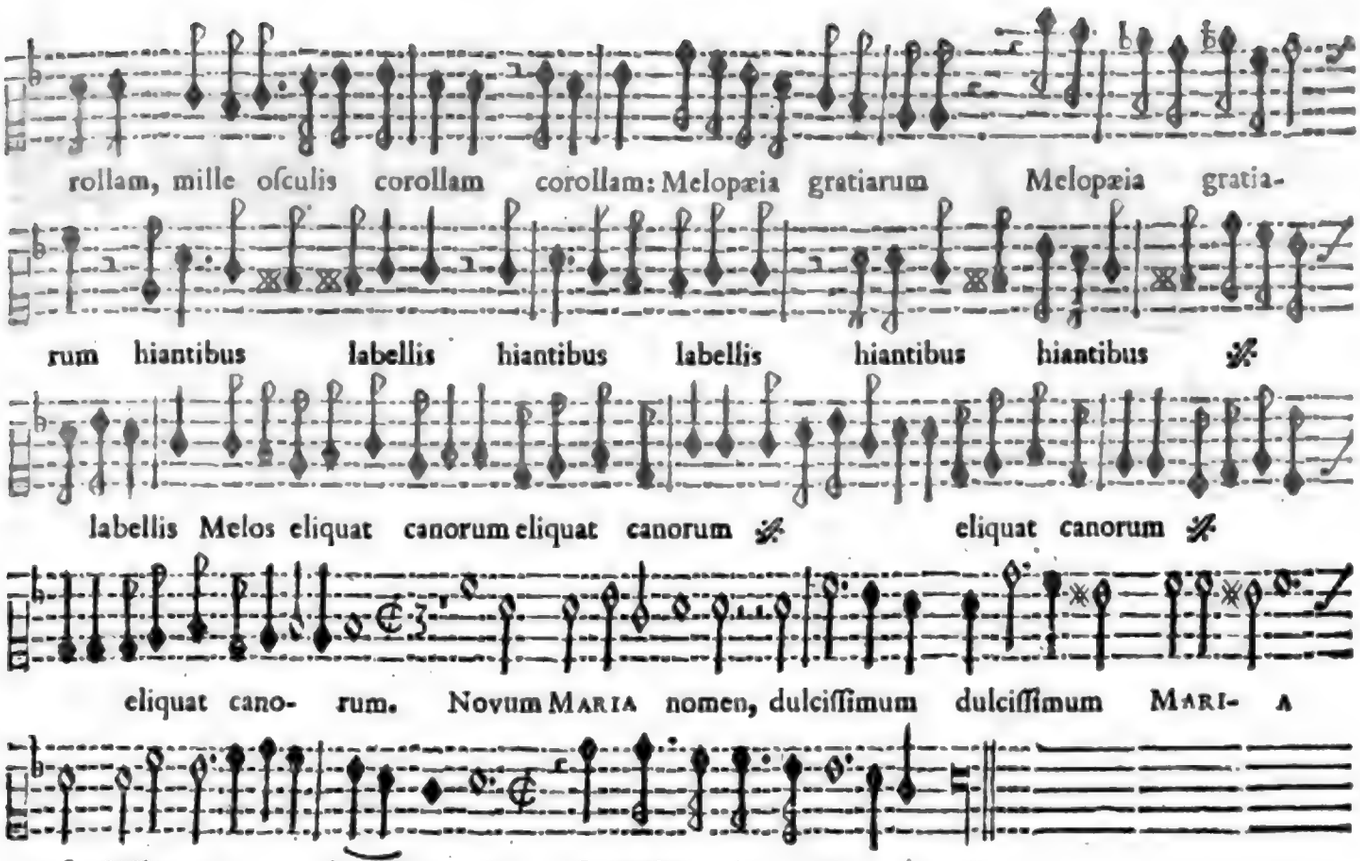
rollam, mille oſculis corollam corollam: Melopæia gratiarum Melopæia gratia-
rum hiantibus labellis hiantibus labellis hiantibus hiantibus
labellis Melos eliquat canorum eliquat canorum eliquat canorum
eliquat cano- rum. Novum MARIA nomen, dulciſſimum dulciſſimum MARI- A
ſanctiſſimum- que nomen, ſanctiſſimumque no- men.

BASSVS.

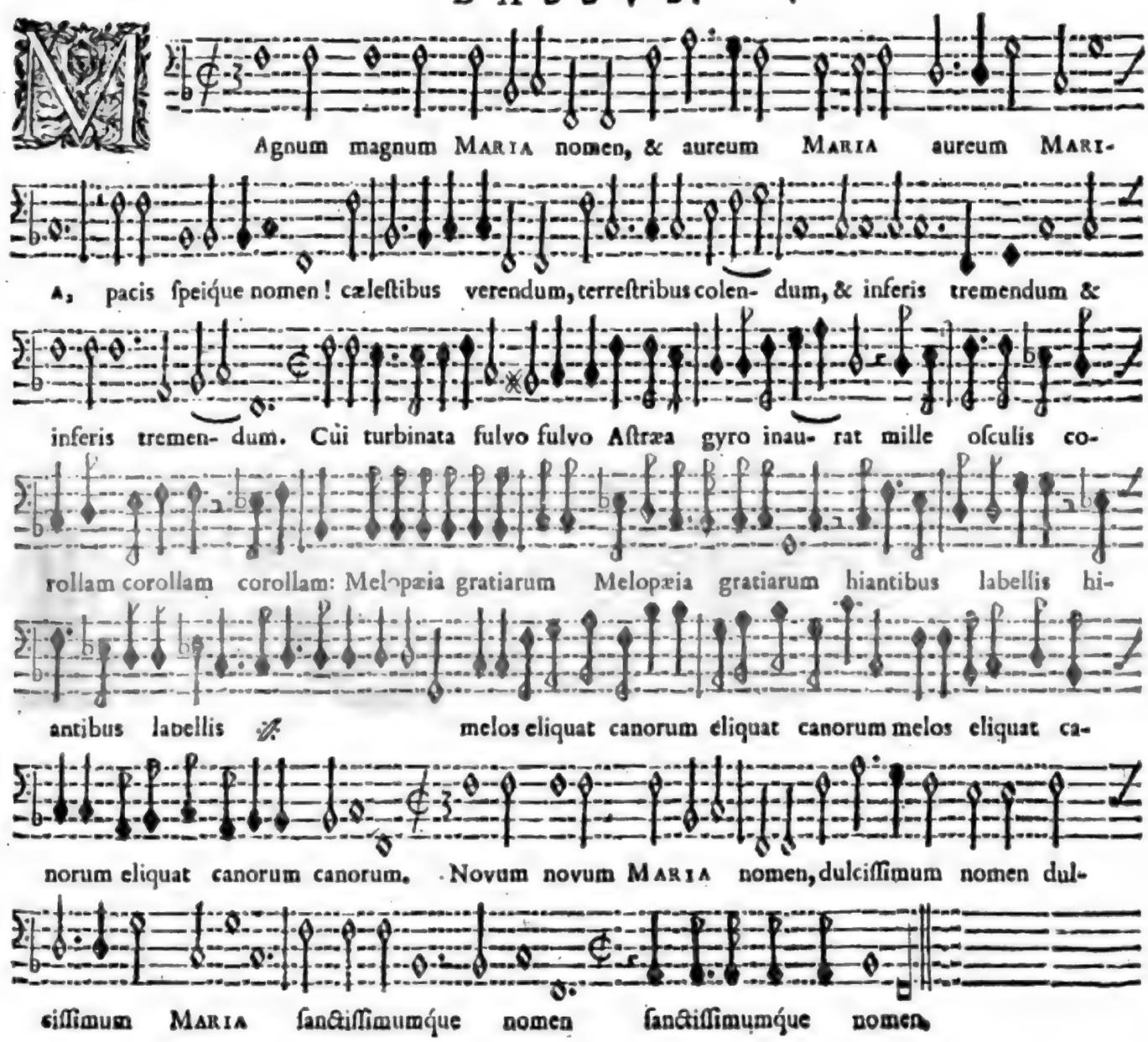
Agnum magnum MARIA nomen, & aureum MARIA aureum MARI-
A, pacis ſpeique nomen! cæleſtibus verendum, terreſtribus colen- dum, & inferis tremendum &
inferis tremen- dum. Cui turbinata fulvo fulvo Aſtræa gyro inau- rat mille oſculis co-
rollam corollam corollam: Melopæia gratiarum Melopæia gratiarum hiantibus labellis hi-
antibus labellis melos eliquat canorum eliquat canorum melos eliquat ca-
norum eliquat canorum canorum. Novum novum MARIA nomen, dulciſſimum nomen dul-
ciſſimum MARIA ſanctiſſimumque nomen ſanctiſſimumque nomen.

Geometria. Quarta ſubſequitur Geometria, & hæc illuſtrando Nomini MARIÆ demonſtrabit clarè: dato ſpatio parallelogrammo, intra quod auguſtiſſimum hoc Nomen ſcribitur, fieri poſſe vt inter eaſdem parallelas lineas, ſuper eadem, aut æquali baſi, extendatur aliud parallelogrammum vſque ad cælum & vltra, & in tali parallelogrammo idem Nomen ſcribatur, quamuis ſemper capacitas ſiue area vnius parallelogrammi nihilo maior ſit capacitate alterius: quod euidentiſſimè ſequitur ex propoſit. 35. & 36. lib. 1. Euclidis, & notiſſimum eſt ijs, qui vel leuiter Geometria tincti ſunt, ſoletque à nonnullis Theologis adhiberi, vt probent Angelum, qui poteſt concludere ſphæram localem ſibi adæquatam intra ſpatium vnius parallelogrammi, poſſe eandem extendere inter eaſdem parallelas hinc vſque ad cælum, atque ita ſimul eſſe in cælo & in terra, & in omnibus locis intermedijs, abſque eo, quod occupet locum maiorem eo, qui dicitur illi adæquatus: quo doceatur ſacrum Nomen MARIA ſuper vnâ, eademque baſi Maternitatis Dei, inter eiuſdem Etymologiæ limites, *Deus ex genere meo*, extendi poſſe ad laudem ac præconium ſemper ac ſemper in infinitum maius, quod nulla nec Angelica, nec humana eloquentia poſſit exhaurire. Ita Nicolaus Nigidus parte 1. ſummæ ſacræ Mariologiæ. q. 11. diſputans de dignitate maternitatis Dei in ſeipſa, art. 3. Vtrùm maternitas Dei ſit dignitas infinita? Vbi reſpondet poſt Doctorem Angelicum 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. B. V. MARIAM habere quandam dignitatem infinitam, ratione ſcilicet Verbi, quocum vt vera mater coniuncta eſt, ita vt nec ipſa eam perſpicere poſſit, niſi Dei eſſentiam contempletur, quod & Dionyſ. Richelius lib. 2. cap. 8. de dignit. Virgin. antè expreſſit. Neque his contenta deſinet Geometria, ſed poſt ſummâ atque incredibilia ſtudia, poſt aſſiduas naturalium rerum meditationes, bis mille iam propemodum annis continuatas, orbiculatum circulũ in quadrum figurari poſſe demonſtrabit, vt idẽ ſanctiore longè ac ſubtiliore calculo in ſacratiſſimæ Virginis MARIÆ Nomine factũ declaretur. Quid itaque hoc Nomen præ ſe ferat? quænam eius ſumma ac primaria Etymologia? reſpondebit Ambroſius, *Deus ex genere meo*. Quis Deus? optimè Triſmegiſtus: *Deus eſt ſphæra intellectualis, cuius centrum eſt vbique & circumferentia nuſquam.* Hunc Circulum in MARIA quadratum eſſe, ſacrum Nomen eius proloquitur, quando Deus humanam naturam ex ea aſſumens, cuius ſubſtantia corporea ex 4. elementis compoſita eſt, hominem induit, *Et Verbum caro factum eſt*, ita vt verè altera hâc naturâ aſſumptâ, circulus hic quadri ſpecie indutus ſit, iuxta grauis cuiuſdam Theologi ſententiam:

In hac Verbi copula
Fallit omnis regula,
Nam circulus quadratur
Cùm Deus humanatur.

Quadratura Circuli in Nomine Mariæ demonſtratur.

Ambroſ. Triſmeg.

Quinta adeſt *Optica* Geometriæ ſubalternata, quæ in admirando Nomine MARIÆ ad pompam repræſentando per directum, reflexum & refractum radium variè ſe volet exercere. Primùm enim docebit modum ſcribendi litteras, ita vt in loco ſemper altiore conſtitutæ appareant æquales oculo eas ſuſpicienti ex eodem ſemper puncto. Sit verbi gratia perpendicularis ducta in muro A B, & horizontalis C B, oculus verò in C, deſcribatur ex C arcus E D, diuidaturque in partes aliquot æquales, & per puncta diuiſionum ducantur ex C rectæ lineæ

Optica.

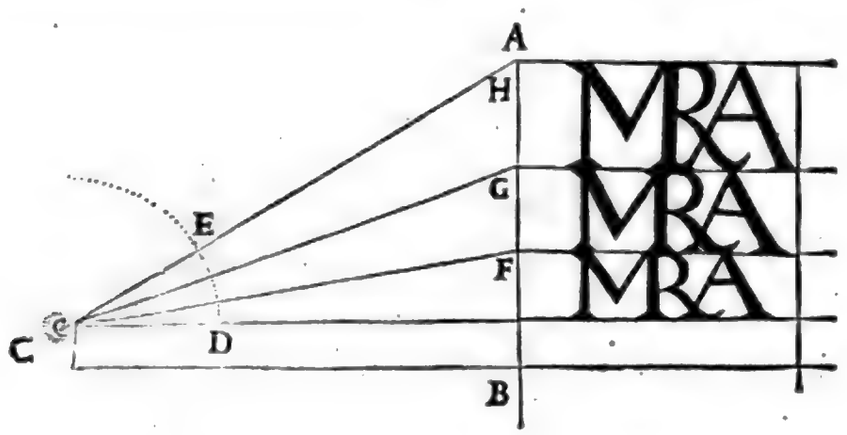

ſecantes A B in punctis F G H. Si ſecundùm C altitudines B F, F G, G H deſcribantur litteræ, erunt ſemper maiores & maiores, & ex C ſpectatæ debẽt apparere æquales, iuxta principium Opticorum; quæ ſub æqualibus angulis videntur apparent æqualia per ſe loquendo. Quo colligas cæteros omnes honorum titulos, quorum hi præ iſtis, iſti autem præ illis ſublimiùs atque ſublimiùs Virginem efferre ac prouehere videntur, ſub Nomine tamen matris Dei, quod eſt MARIA æquali oculo videri: fit enim vt omnium titulorum virtus & efficacia in hoc Nominis Mariani quaſi centro collecta, fortiùs ibi vires exerat in verbi vnius puncto, quàm in omni-

Digitized by Google

omnibus latè diffusis multarum lineis sententiarum.

Catoptrica. Sexta succedit *Catoptrica*, quæ disponet specula, in quibus præter singulare MARIÆ Nomen videatur nihil. Ita ferunt Carolum V. Cæsarem habuisse conclaue in quo specula Crucifixi imaginem repræsentabant, quocunque se verteret: quod factu facile erit si specula disponantur in edito loco supra oculum intuentis, ita vt imago in speculum illapsa & inde reflexa ad alia specula, vsque ad oculum spectatoris ferantur, obseruata æqualitate anguli incidentiæ, & reflexionis.

Speculum Caroli V.

Speculum Ducis Florentini missum ad Regem Franciæ.

Ita quoque ferunt magnum Hetruriæ Ducem Henrico secundo Galliarum Regi dono misisse speculum, in quo præter magni Ducis effigiem perpetuò conspicuam nihil admodum cernebatur, quod maioris artificij est, & duobus modis potissimùm in rem nostram transibit, Primò, si quis Pictor Imaginem Nominis MARIÆ in folio, quo speculum argenti vini ope sublinitur, delicato & subtili stylo incidat, & speculum constituat in tali loco, aut situ, vt imago intuentis non possit à speculo ad eius oculum reflecti, videbitur tunc Nomen MARIÆ, & non facies spectatoris. Secundò si in lateribus quæ ornamenti loco speculum continent, talis Imago occultè dissipata sit, quæ deinde in speculo recollecta videatur, & speculum inclinatum aut dispositum vt priùs, vel certè si in ipsa crystalli substantia imago sculpta sit ex parte postica. Ad hæc ostendet in speculis planis ad inuicem oppositis idem Nomen sæpius repræsentari posse per multiplicatas reflexiones, ab vno speculo in alterum. Vbi notandum non debere specula multum distare, & Nomen scribendum litteris inuersis, vt in speculo appareant rectæ.

Ostenditur quomodo Maria mutarit Nomen Euæ.

Item occasione eius quod dicitur MARIAM mutasse Nomen Euæ, clarè repræsentabit Catoptrica maledictionem Euæ ope Mariani speculi sublatã esse, mutando VÆ in AVE, quod facillimè fiet, si quis scribat in cera nigris litteris hoc Nomen VÆ, ita vt in V pro transuersa lineola eleuetur cera & notetur lineola ex parte quæ spectare debet ipsum speculum, occultetur verò ex parte, quæ respicit oculum. Contra autem in A transuersa lineola appareat ex parte quæ respicit oculum, occultetur autem ex parte quæ respicit speculum, eleuando ex illa parte tantillum ceræ, quo fiet vt V mutetur in A intra speculum, & A in V; E, verò manebit immutatum, & totum VÆ mutabitur in AVE, obstupescentibus vniuersis, nec videntibus vnde fiat ista mutatio, cùm nihil appareat, neque ante, neque post tabulam ceream, quod huiusmodi mutationem causare possit. Debebit autem tabula parieti affigi supra altitudinem oculi, & speculum ad intuentes debitè reclinati, vt eos optatum successum sortiatur. Præterea docebit eadem modum quo Nomen MARIÆ repræsentari possit in aëre, quod fieri poterit per speculum concauum sphæricum, quia certo situ obiecti, & constituto oculo post punctum, in quo concurrere & euerti species, & fieri ad solem combustio solet, species obiecti extra speculum egredi videntur, licet inuerso situ, ita vt gladium tenens gladio reflexo quasi prouocari videatur: vt autem recto situ appareat obiectum, vel ipsum inuertendum erit, vel certè speculum concauum ponendum erit in situ horizonti parallelo, deinde è regione speculi collocabitur obiectum visibile, & oculus noster in linea reflexionis prædicto loco constitutus videbit illud prorsus erectum.

Nomen Mariæ in aëre repræsentatum.

Dioptrica. Septima adest *Dioptrica*, quæ honori Nominis MARIÆ intenta demonstrabit quomodo dispersæ huius Nominis species per vitrum polyedrum recolligi possint, & reuniri in oculo ad extremitatem tubi constituto, quod multis iam notum est, quemadmodum & deformatio ac reformatio imaginum, quæ fieri solet in plano cum speculis cylindricis, conicis, aut pyramidalibus; sed non ita omnibus obuia ratio est scribendi & repræsentandi idem S. Nomen ad distantiam magnam. Scribunt nonnulli Pythagoram dum Hydrunti olim moraretur, litteras lunari disco inscriptas Byzanti amicis suis legendas exhibuisse, quod nonnulli credunt fieri posse per speculum quoddam parabolicum, vt nimirum aliquid repræsentetur in Luna, sed rectè explicant istiusmodi speculi fabricam modo intelligibili, quia nugatorium est, & impossibile, vt humana industria radius reflexus, qui sensim debilitatur, ad tantam distantiam aliquid repræsentet oculo & obiecto in terra constituto: si quid tale exhibuit Pythagoras, aut quiuis alius, id magicis artibus fecisse credendus est. Sine vlla tamen magia dæmoniaca ad magnam distantiam aliquid legendum præbere possumus, & vtinam ad Lunam vsque extremosque hominum Antipodas Marianum Nomen legendum omnibus proponere possimus! id autem fiet ope speculi metallici plani aut concaui cum lente crystallina iustæ magnitudinis: si enim litteræ alicuius Nominis scribãtur in tali speculo atramento simplici & inuerso sita, exponaturque id Soli, aut faci accensæ, & inter speculum ac locum vmbrosum disponatur lens crystallina, ita vt totam lucem à speculo reflexum excipiat, projcietur illa lux & demonstrabit litteras ad satis magnam distantiam, & clarè legendas proponet, modò locus ad quem projciuntur reflexi radij, sit vmbrosus, aut tenebrosus.

Quomodo Nomen Mariæ ad magnam distantiam repræsentari possit. Pythagor.

Octaua subsequitur *Astronomia*, quæ nobilissimum hoc Nomen cælo inscribet, & constellationem aliquam inueniet, seu signum cæleste cuius stellæ certo modo dispositæ prædi-

Astronomia.

cti Nominis characteres exprimant. Et verò si licuit antiquis res inanimatas, bruta animalia, & fabulosas hominum gentes cælestibus Asterismis insignire, si multo potiori iure & laudabili conatu Ioannes Bayerus & Iulius Schillerius, de quibus suprà, abrogatis veterum deliriis, sanctorum figuras & mystica Christianæ religionis symbola in cælum transtulerint, & non tam illa Astris, quàm Astra illis nobilitarint, totamque cæli faciem pijs constellationibus, ac pulcherrimis figuris illustrarint; cur non etiam nobis prædictum Nomen liceat idoneis stellis insignire? scribetur itaque iam intra Coronam Austrinam vel Boream, vel, si placet, eius characterismus stellis Pleiadum inscribatur, constituantur extrema litteræ in quatuor stellis Vrsæ maioris, aut minoris prope stellam polarem, eligatur Deltoton seu triangulum, quod litteram luculenter exprimit quibus fiat, & iure sanè maximo, vt aliqua etiam inter siderum characterismos Mariani Nominis ratio habeatur.

Io. Bayer. Iul. Schill.

Nomen Maria Astronomicum.

Nona est *Geographia* Cosmographiæ non ignobilis portio, hæc in mappula exhibebit vrbes varias & oppida, portus & insulas, montes & promontoria, imò regna & prouincias fortunatissimo Nomine insignitas, vt quod olim apud Malachiam de suo Dominus pronuntiauit, & ipsa de suo per accommodationem dicere queat: *Ab ortu Solis vsque ad occasum magnum est Nomen meum in gentibus*, materiam vberem suppeditante Modo 38.

Geographia.

Malac. 1. 11.

Decima adest *Gnomonica*, siue Horologiographia, Astronomiæ quoque & Cosmographiæ pars, quæ non ignobilem huic spartæ adornandæ materiam suppeditabit, dum variis, exquisitisque modis clarissimum hoc Nomen horologium exhibebit, inuento non minus vtili, quàm gloriosо, atque ab antiquissimis temporibus permagni apud omnes æstimato: quis enim ignorat quod Plinius l. 2. c. 76. scriptũ reliquit de Anaximene Milesio, qué ait Anaximandri discipulum fuisse, primumque vmbrarum rationem, quam Gnomonicen dicimus inuenisse, atque horologium sciothericum Lacedæmone ostendisse. Quamquam sacræ nos docent litteræ 4. Reg. 20. Achaz Regem sciothericum habuisse horologium annis ante Anaximenem multis, vt illud de Sparta dictum verum esse concedamus. Etenim regnauit Achaz Olympiade quarta, anno ab orbe condito 3194. ante Christum 759. vbi Anaximenes anno à mundi satu 3640. ante Christum 413. floruisse dicitur. Porro in horologio Achaz signum datum est Ezechiæ regi sanitatis à Deo per Isaiam prophetam, cuius & compos factus est, iuxta verbum Domini, vt refertur 4. Reg. 20. & Esaiæ 38. in regressu Solis, ipsius ingenio & voluntati accommodatum; fuit enim Ezechias mathematicarum disciplinarum studiosus in paucis, quare totam hanc horologiorum rationem à primis Patribus, Dei cultoribus originem traxisse non dubium est, eamque sensim ab his ad Chaldæos, à Chaldæis ad Ægyptios, ab Ægyptijs ad Græcos, à Græcis ad Latinos, ab his demum ad reliquas nationes peruenisse, adiutantibus varijs, doctamque operam conferentibus teste Vitruuio l. 9. c. 9. Primùm Beroso Chaldæo, qui inuenisse fertur hemicyclium ex quadrato excauatum, in quo lineæ horas indicantes descriptæ essent. Secundò Aristarcho Samio, qui scaphen seu hemisphærium & Discum excogitauit, horologium videlicet modicè excauatum in modum disci. Tertiò Eudoxo Astrologo, qui inuenisse dicitur Arachnem, horologium videlicet in modum telæ aranei constructum, cuiusmodi nunc est horologium horizontale. Quartò Scopa Syracusano, qui inuentor prædicatur Plinthi, siue lacunaris instar trabis cuiusdam quadratæ, in qua tam horologium verticale australe, borealeque quàm meridianum orientale & occidentale, nec non in plano superiori horizontale poterat describi. Quintò Parmenione, quem inuentorem statuunt horologiorum quæ vocabantur πρὸς τὰ ἰσημερίνα, in quibus præter lineas horarias, etiã signa zodiaci, menses & dies per indicem monstrabantur. Sextò Theodosio, quem excogitasse asserunt horologium πρὸς πᾶν κλῖμα, quod omnibus mundi climatibus aptum esset. Septimò Patrocle, qui πελέκινον inuenisse horologium narratur, qualem nunc formam gerit Meridianum horologium in quo signa zodiaci descripta sunt. Octauò P. Christophoro Clauio, qui quod prioribus fere deerat, horologiorum sciothericorum constructionem firmissimis demonstrationibus geometricis & exquisitis rationibus multipliciter communiuit, cuius ductu Gnomonica nostra sciothericis quibusdam horologijs Mariani Nominis gloriam conabitur illustrare, idque eo certiùs atque consultiùs quod SS. PP. Doctorum que calculo, Bedæ scilicet, Eucherij, Angelomi &c. tum rerum ipsarum consensione non dubia, MARIAM horologio regio, quod regnante Achaz celebertimum erat comparatam, adumbratamque reperimus, in quo cùm Sol meridiem clarus obiret, nouem extemplò lineis retrocessisse & nouum auspicatus ortum sub vmbrâ maximâ occasum versus proiectâ, incedere visus est. Nimirum quid sol nisi diuinum Verbum, quid meridies nisi fulgoris eius explicata pompa beatis cæli mentibus erat? At enimuero hic Deus, vt salutem nostram feliciter instauraret, nouem lineis regressus, id est, post nouem Angelorum ordines ad naturam humanam illis è proximo inferiorem recessit, iuxta Vatis antiquum carmen, teste Sancio, *minuisti eum paulo minus ab Angelis* Psal. 8. tum nouo genitus apud nos exortu, vbi quæso maximam vmbram

Gnomonica.

Plinius.

4. Reg. 20.

Horologium Achaz.

Isaiæ 38.

A

B

C

D

Vitruuius.

Inuentores horologiorũ Sciothericorum.

Beroſus.

Aristarch.

Eudoxus.

Scopas.

Parmenio.

Theodos.

Patrocles.

Christ. Clauius.

Beda.

Eucher.

Angelom.

Horologium Achaz figura Deipara.

Psal. 8. 6.

Digitized by Google

S.S^VM MARIÆ nomen vnde-quaque Horologum.

MARIA

Laudetur qualibet Hora. Floreat, et toto memoretur vbilibet Orbe.

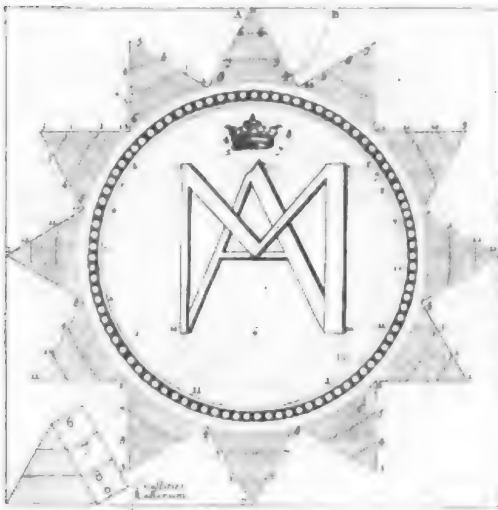

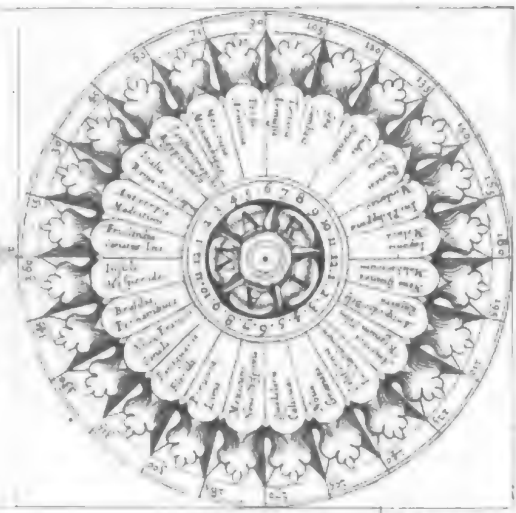

HOROLOGIVM MARIANVM HORIZONTALE

ad Elevationem Pol. Antverpiensis.

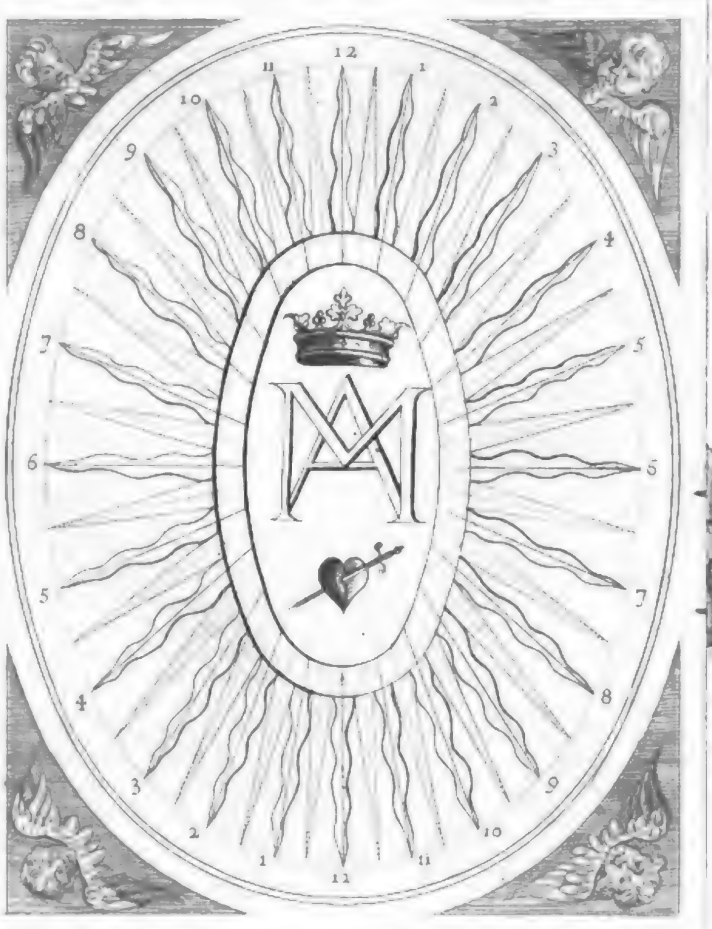

MARIÆ Nomen Astriferum

Forma Styli super lineâ horæ 12 ex medio apice litteræ M perpendiculariter erigendi.

Digitized by Google

vmbram occaſum verſus, hoc eſt mortalis effectus, obtinuit? niſi in illius Virginis gremio, quæ dignum opacando Numini vmbraculũ exſtitit, ab ijs Angeli verbis auditis & creditis, *virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* Lucæ 1. Rectè itaque pulcherrimum huius Nomen horologũ omnibus ante oculos ponetur, & Primùm quidẽ in ligno oblongo aut lapide, vel alia materia ſolida aptabuntur huius Nominis characteres, ita vt reliquo plano iuſta quantitate ſuperemineant, & vbi litteræ clauſæ ſunt, vt in R contingit & A, fiat foramen ſeu crena per quam radius ſolaris profundi poſſit. Deinde quadrans hectamorius, ſeu in ſex partes æquales diuiſus affigatur ſingulis apicibus literarum, aut crenarũ, per quas immitti poteſt radius ſolaris, notenturque extrema puncta linearum è centro ductarum in oppoſitis planis characterum, & ſi lubet, etiam in ſubiecto plano, per hæc enim puncta in faciebus characterum parallelæ ductæ dabunt horas æquinoctiales, & litterarum apices, ſeu crenæ fungentur vice ſtyli, planum autem cui Nomen ſuperſtat, ita diſponendum erit, vt media illius linea meridianæ lineæ per acum magneticam, aut aliam methodum inuentæ reſpondeat: deinde eleuandum ex parte Auſtri ſecundùm eleuationem æquatoris in data regione, verbi gratia, hîc Bruxellæ 39. graduum, quod facile fiet per duo triangula, aut duas portiones quadrantis, quæ contineant arcum prædictorum graduum, & hoc poſito habebitur multiplex horologium æquinoctiale ſuperiùs ex ſanctiſſimo MARIÆ Nomine concinnatum, quod lucente Sole in variis characterum ſuperficiebus horas monſtrabit, & ſi quidem in oppoſito plano idem fiat quod ſuprà, habebitur æquinoctiale inferius, vt quilibet vel mediocris Aſtronomus facilè concipiet, & ex figura meliùs quàm longa ſerie verborum.

Luc. 1. 35.

Horologium Nominis Mariæ æquinoctiale.

Aliud in characteriſmo S. Nominis contractiori.

Secundò, ſimili penè artificio characteriſmus contractior huius S. Nominis reddetur horologus cum radiis 12. aut 24. quibus cingitur, ſi nempe exſcindantur, & characteriſmus ipſe & radij in aliquo ſolido corpore, ebeno ſcilicet, buxo, vel marmore, digitali ferè craſſitudine proſtent deinde applicato ad apices aut crenas characteriſmi quadrante hectamorio, notentur horæ vt priùs: vt autem radij quoque ſinguli fiant horologi affigetur idem quadrans ad apicem duorum radiorum, vt factum eſſe vides in A B C figura ſecunda, & rectæ lineæ ex centro quadrantis ductæ per puncta diuiſionum ſecabunt reſpectiuè duo latera oppoſita huiuſmodi radiorum in punctis, per quæ ex totius figuræ centro ducti circuli deſignabunt in reliquis radiis puncta, quæ in oppoſitam partem tranſlata & parallelis lineis coniuncta dabunt lineas horarias eo ordine inſerbenidas, quem monſtrat ſecunda figura.

Collocatio huius horologij eadem omnino eſt quæ præcedentis, debet enim linea horæ duodecimæ reſpondere lineæ meridianæ in data regione, & planum horologij ita conſtitui & eleuari, vt ſit in plano æquatoris, & facies eius directè reſpiciat polum boreum, quo poſito & characteriſmi apices & radij ſimul horas demonſtrabunt abſque alio ſtylo.

Tertium.

Tertia figura exhibet Roſam pentaphyllam horologam Mariano Nomine inſignitam quæ per ambitum in 24. partes diuiſa apparet, quibus adſcribuntur 360. gradus circuli, vt 15. ſemper vni horæ reſpondeant, adſcriptis vndique varijs regionibus & vrbibus, ſecundùm longitudines, quas habemus ab Occidente ad Orientem, initio facto à meridiano Inſularum Fortunatarum. In medio autem & Roſæ centro, eſt rotula ſimiliter diuiſa adſcriptis numeris 24. horarum. Quod ſi hæc rotula fiat mobilis circa centrum, alia manente immobili, & applicetur aliqua hora meridiano datæ regionis, ſtatim apparebit quæ ſit hora eodem tempore in qualibet alia regione Orientali ad dexteram aut Occidẽtali ad ſiniſtram, verbi gratia ſi hora 12. applicetur meridiano Antuerpienſi, ſtatim apparebit eodem tempore in Italia & Romæ, quæ eſt orientalior 7. gradibus cum dimidio, eſſe tunc medium primæ Aſtronomicæ. In Cairo Ægypti, quæ 30. fere gradibus eſt orientalior, eſſe tunc horam ſecundam. In Antipodibus Belgij eſſe duodecimam nocturnam. Contrà verò Madriti, quæ 7. gradibus eſt occidentalior, eſſe tantùm horam vndecimam cum dimidia, & in Inſulis Fortunatis, quæ 30. gradibus ſunt occidentaliores eſſe tantùm horam decimam.

Cùm autem Eccleſia Catholica per vniuerſum orbem terrarum glorioſiſſimè diffuſa ſit, & in ſingulis regionibus continenti ſucceſſione diuina celebrentur Officia prout ſol regiones illas perpetua ſerie colluſtrat, facilè intelligitur ex eadem tota nullam eſſe diei horam, in qua non fiat diuinum Officium, & ſacrum MARIÆ Nomen eidem ſæpius inſertum perenni laude celebretur, vt meritò epiphonemate hoc figuræ adſcripto inſigniatur:

——*laudetur qualibet hora,*
Floreat, & toto memoretur vbilibet orbe.

Quartum horologium horizontale.

Quartò denique Gnomonica noſtra exhibebit horologium ad eleuationem poli Antuerpienſis, quæ eſt 51. grad. & 20. minut. in quo ſinguli radij cingentes characteriſmum Nominis Mariani ſingulas horas demonſtrabunt, quod etiam fieri poterit in horologijs verticalibus, qualia in muris pingi ſolent: vt autem id fiat commodè, deſcribendum erit primò horologium cum lineis occultis ſeu albis, hoc modo: ductis duabus lineis πρὸς ὀρθὰς, quarum vna ſit meridiana, altera æquinoctialis, ſumetur in meridiana punctum A pro centro horologij, ex

quo

Digitized by Google

quo deſcribatur infra ad dextram arcus circuli, A in quo numeretur altitudo poli B C Antuerpiæ 51. graduum & 20. minut. pro horizontali; pro verticali autem, complementum huiuſmodi graduum ſeu numerus, qui cum illis complet 90. hoc eſt 38. grad. 40. min. ductâ autem per

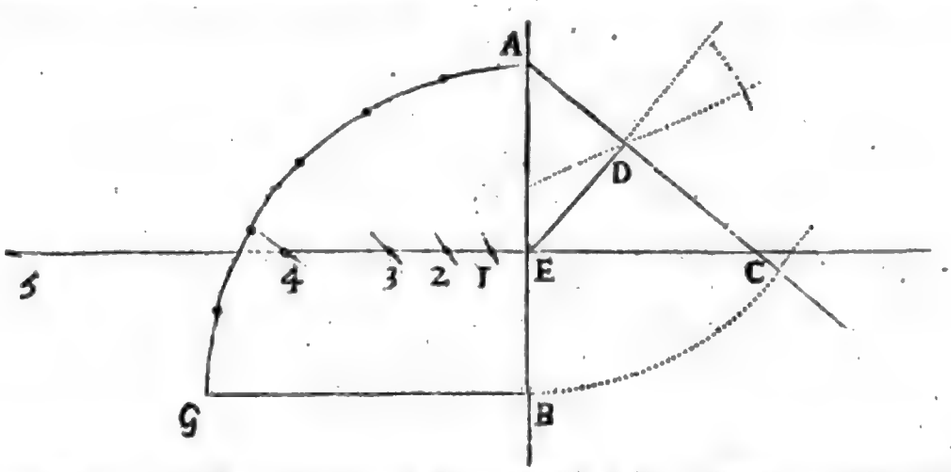

finem numerationis A C linea, referet axem B mundi, ad quem ex E ducta normalis E D erit radius æquatoris, ſumptoque in meridiana ſpatio E B, ipſi E D æquali, ducatur per B parallela æquatori B G: ſuper qua deſcribatur ex B quadrans circuli B G A, diuidaturque in ſex partes æquales, traducta autem per punctum B & per ſingulas diuiſiones regula ſecabit æquatorem in punctis, per quæ ducentur ex A lineæ horariæ, ex vna primùm parte, deinde ex altera, transferendo ſpatia horarum ex vna parte in alteram. Quod ſi diuiſus eſſet quadrans in 12. partes, haberentur etiam puncta pro ſemihoris; & pro quadrantibus horarum, ſi in 24. Porro linea horę ſextæ ducetur per punctum A, æquinoctiali E C parallela.

Deſcripto iam horologio cum lineis occultis horarum & ſemihorarum, nocturnarum & diurnarum, ita illis inſcribetur ſymbolum Marianum cum radijs: Primò fiet circa aliquam partem lineæ meridianæ Qualis aut circulus, intra quem delineabitur præfati Nominis characteriſmus: vt autem ornetur ſuis radijs, deſcribatur circa primam oualem alia maior & occulta, iuſto ſpatio diſtans à præcedenti, ſecundùm longitudinem radiorum, & pars illa linearum horariarum quæ inter vtramque oualem intercipitur, eratque antea lineis occultis deſignata, notabitur aliquo colore adſcriptis vnicuique lineæ numeris horarum, vt vides. Pro ſtylo ex apice anguli, quem format in medio littera M, figatur filum argenteum aut ferreum, quod eleuabitur ſupra meridianam tanto interuallo, quanto diſtat axis mundi A C, à linea A B: & vt firmiùs ſtet, erigatur cuſpis E C ipſum ſuſtinens, vel ſi mauis erigatur triangulum A E C ſuper meridianam A E, loco ſtyli. Denique horologium ſtabilitur in plano horizontali, ita vt linea horæ 12. veræ meridianæ congruat, & corona Nominis vergat ad Auſtrum, hoc enim poſito, ad Solem lucentem horas venuſtiſſimè monſtrabit, poteritque ex hoc paradigmate incidi forma ad ſtanneas aut æneas ſacri Nominis huius figuras magno numero diſtribuendas.

Poterit etiam in horto, cum buxo minori, aut aliis herbis debitè attonſis repræſentari. Tantùm aduerte primam oualem cum longitudine ſtyli, ita temperandum eſſe, vt non ſit iuſto maior, cùm enim intra illam non appareant lineæ horarum, ſi fieret iuſto maior, æſtinis diebus in plano horizontali & hybernis in plano verticali, circa ſolſtitium fieri poſſet, vt vmbra ſtyli non pertingeret vſque ad radios, qui horas demonſtrant: poteris autem ad hoc præcauendum deſignare in linea meridiana A B punctum ſolſtitij, ſi radium æquatoris producat, & ex puncto, in quo ſecat axem deſcribas arcum maximæ declinationis Solis, hoc eſt 23. graduum & 30. min. nam ab extremitate huius arcus linea ducta per extremitatem radij æquatoris, ſecabit meridianam in puncto ſolſtitij quæſito. Porro ſi horologium volueris duplo, triplo, quadruplo &c. exprimere, ſumendo ſtylum duplo, triplo aut quadruplo maiorem, debebis tantùm proportionaliter duplicare, triplicare aut quadruplicare omnes lineas horologij. Atque ita Gnomonica, cuius religioſa induſtria ex additâ tabella patebit.

Vndecima hanc conſequitur Mechanica, ſeu Statica, quæ pro varietate ſpecifica machinarum, mira quædam deſignare conſueuit, hæc itaque & teſſeram ſuam ad Nominis huius amplißimi gloriam conferet, ac primò quidem oſtendet modum, quo fieri poſsit, vt manus aliqua in pariete ſuſpenſa, nemine apparente qui ducat, ſcribere tamen videatur maiuſculis litteris boni ominis Nomen MARIA, quemadmodum olim ſcribere viſa eſt in aula Balthaſaris, Daniel. 5. מְנֵא מְנֵא תְּקֵל וּפַרְסִין *mene mene thekel vpharſin*, id eſt, *numerauit numerauit*, id eſt exactiſsimè numerauit, *appendit, & diuidentes*, ſcilicet ſunt. Fiet autem ſi parata ſit manus ex materia leui concinnata, & chalybeâ lami-

Mechanica.

Manus ſcribens in pariete Nomen MARIA. Dan. 5. 25.

laminâ inſtructa,& ponè parietem chartaceum aut ligneum tenuem ſit aliquis magnetem tenens validum, qui beneficio virtutis à magnete diffuſæ manum ſuſpenſam contineat,& circumducto magnete regat illam habentem penicillum coloratum ad litteras præfatas deſignandas.

Nomen Mariæ noctu in aëre lucens.

Secundò, eadem ignes artificiales tractare ſolita facili negotio eos adhibebit,ad repræſentandum in mediis noctis tenebris Nomen MARIÆ ardens ſimul & lucens,ſi nempe fiant ex ligno tenui & leui, vt abiegno,litteræ illius grandiori forma, & veſtiantur multa ſtuppa, cum rocca ignea & compoſitionibus ordinariis,in quibus caphuræ, ſulphuris,ſalnitri & reſinæ oleum,olibanus,aqua viua,petroleum &c. debita quantitate miſcentur.

Nomen Mariæ poſitum in Obeliſco.

Tertiò,eadem trochleas,vectes,aliaque eiuſmodi inſtrumenta tractare ſolita, quibus vnà cum hominum exigua manu ingentes lapidum,marmorum,lignorumque moles loco dimouentur,atque altiſſimis locis,& difficillimis ſtatuuntur, eiſdem auguſtiſſimam Mariani Nominis gloriam, non iam, vt antè, contingere,ſed heroico planè auſu atque conatu ſuſtollere, atque inter nubes ipſas euehere ac collocare tentabit, non deſitura, donec vniuerſis mundi Ordinibus conſpicuam, omnibuſque aſpectabilem propoſuerit venerandam, eos imitata,qui illorum honori ac gloriæ amplificandæ quos deamant, nullam operam exiſtimant nimiam poſſe impendi.

Qui,qualeſve Obeliſci, à quibus inuenti.

Et huc quidem non inconuenienter facere mihi viſæ ſunt celebratiſſimæ illæ moles, lapideæ, inquam, ſtruices, quas Græci ὀβελίσκους appellant, tantis olim impenſis atque induſtria ab Ægypti regibus erectæ, vt vel hinc ſeptimâ mundi admirationem promeritæ cenſeantur, quod neque animo ſatis concipi, neque ingenio abſentis vnquam potuerint comprehendi. Quis enim quadratam trabem lapideam, centum ac viginti quinque cubitos longam,ſenos latam exſcindi ac perpoliri,in altum erigi,atque etiam per ſe ita ſtabilem ac rectam conſiſtere poſſe crediderit? cuiuſmodi tamen plurimas tum ex Sienite,tum ex Thebaico lapide à Mithre,Ramiſe,Eraphio,Nectabe,Meſpheo,Semneſerteo, Seſoſtride, Ptolemæo, aliúſque Regibus machinatrice ſcientia adiutis exciſas, erectaſque fuiſſe legimus & obſtupemus: quibus denique,vt ad ſummam, abſolutamque perfectionem deeſſet nihil, gentis ſapientia arcanas quaſdam litteras, animalium puta formas, aliarumque rerum imagines inſculpſerat, quibus vel Deorum ſuorum laudes exprimere,vel Regum gloriam longè,lateque propagare poſſent, vt lib.9.de inſtitut.reipub.cap.6. Franciſcus Patricius idoneus auctor teſtatur. Atque vtinam hîc Albenephi Arabis de veterum Ægyptiorum litteris & inſtitutis librum habetemus, quem noſter Athanaſius Kircherus linguarum Orientalium peritia clariſſimus nuper in Latinum ſermonem conuertere cœpit, poſſemus profectò pluſculum ex veteribus illis prædoctæ antiquitatis aurariis in rem noſtram decerpere:quam licet magnorum virorum cura atque ſolertia de terra ac ſordibus euexerit,inexplicatam tamen penitus reliquit.

Kircherus.

Franc. Pat.

Quid inſtit Pyramides & Obeliſcos interſit.

Interea ſi fortè quis ſcire deſiderat, quid inter hoſce Obeliſcos, & Pyramidas, quibus educendis Regum illorum ad ſtuporem labora-rauit inſania, diſcrepantiæ interſit, paucis expedio,ac dico, has ex multis lapidibus, illos verò ex vnico lapide viuo conſtitiſſe,vnde & præ illis maiore dignos admiratione habitos, & ævum ſua perennitate conſtantius tuliſſe, de quibus non accuratè minùs quàm doctè ſic Ammianus ſcribit: *Obeliſcus* aſperrimus lapis eſt,in figuram metæ excelſus, ſenſim ad procetitatem conſurgens, & paulatim gracilior, vt radium imitetur; differt autem à Pyramide, quòd acutiùs aſcendat,& vno dumtaxat lapide conſtet, habens in vertice pilam auream, quæ Pyropus dicebatur,ad denotandum vitam noſtram radio deſignatam in æternam lucem terminandam: quod Romani Imperatores Ægypto ſubiugatâ conſiderantes non paucos Romam deuehi Staticorum operâ procurarunt, vel Diis ſuis dedicandos, vt Soli, cui Auguſtus in poteſtatem populi Romani Ægypto redactâ legitur viſendæ quemdam magnitudinis dono dediſſe, & Caius poſt cæcitatem viſu reddito ex oracvlo eidem alterum centum cubitorum conſecraſſe: vel Lunæ conſecrandos,de quibus vnus fuit ille, qui etiamnum Romæ in hortis Saluſtianis ad portam Collinam ſpectatur Ægyptiis notis inſcriptus: vel certè ad proprij ſui Nominis gloriam erigendos,vti ab eodem Auguſto factum Ammianus ſcribit, qui de duobus, quos Heliopoli aduexerat,alterum in Circo maximo,alterum in campo Martio erexit,& à Caio Principe Plinius,qui in Vaticano Circo alium ſtatuit, atque à Theodoſio Imperatore Bellonius auctor eſt, qui non vulgarem Conſtantinopoli in Hippodromo collocauit. Sed ſtraut illos temporum iniuria,poſtquam funeſta illa barbarorum trophæa Romani Imperij ruinis impoſita de Vrbe quondam Orbis Domina triumphum egerunt, iacerentque etiamnum terra obliti ac ruderibus ſuis conſepulti, niſi melior iam ſanctiorque Roma eos magnificentiùs mechanicæ facultatis ope per Pontifices ſummos extuliſſet, quàm antè fuerant ab Imperatoribus conſtituti, vt quibus olim Ethnicorum impietas,nunc eiſdem Chriſtiana religio ſplendidiùs triumpharet,in quo præ ceteris omnibus Sixti V. laudatiſſimi Principis eluxit magnificentia, dum maximis non minùs impenſis,quàm animis ſublatos,hunc ante Eccleſiam S. Mariæ de populo via Flaminia, qui

Ammian.

Varij Obeliſci ex Ægypto Romam adueſti.

Plinius.

Bellonius.

Sixti V. Pont. in erigendis veteribus Obeliſcis magnificentia.

fuit

fuit is, quem Augustus Cæsar Hierapoli Romam transferri iusserat, CX pedes altum; illum ante Basilicam S. MARIÆ Maioris in Esquiliis, qui pariter Augusti Cæsaris fuerat ex Ægypto aduectus; istum ad Basilicam S. Ioannis in Laterano, estque ille, quem Constantinus Imperator sedibus auulsum suis ex Ægypto per Nilum Alexandriam deuexit, inde Cõstantinopolim, quæ tunc noua Roma dicebatur, pòst Constantinus eius filius, naui inusitatæ magnitudinis trecentorum remigum impositum per mare Romam transtulit, & in Circo maximo collocauit, Xistus autem humo effossum, instauratumque Cruci Dominicæ, qui antea Soli erat sacer, dedicauit, alios verò alibi collocari iussit, quibus vel regnatricis Crucis insigne, vt iam vidimus, vel stellam, aliúdve eiusmodi impositum voluit, quo religionis nostræ mysteria longè lateque coruscarent. Præ omnibus autem laudandus is est, qui olim Tiberij Cæsaris fuit, nunc autem in area D. Petri ad Vaticanum ex lapide Ophite, incertum maiori arte, an audacia translatus, erectusque cernitur, cuius altitudo est pedum CLXX. prætet basim, quæ continet XXXVII. latitudo verò ex parte inferiori pedum XII. in superiore VIII. pondus sine basi librarum 956148. Instrumenta omnia decies centena millia, quadraginta duo millia, octingentas & viginti quatuor libras æquabant.

Aliorum Principum simile studium.

Regem sacrorum in hoc studio alij cumplures Reguli sunt secuti, quos inter magni Hetruriæ Duces eminere videntur, qui in florentissimis suis hortis Obeliscos non paucos sacris Ægyptiorum notis insignes ad immortalem Nominis gloriam erexerunt: quibus subiungo nobilissimam gentem Matthæorum quæ Romæ in Cælio monte qua planus, ac postea decliuis se demittit in vallem vmbris & arborum opacitate amœnissimos hortos possidet, priscis marmoribus & Obeliscis locupletes. Alios prætereo, nec paucos illos neque vulgares qui eiusmodi substructionibus tum conseruandis tum erigendis operam non leuem dederunt, vt iam nemo mihi iure succenseat, si quem tot exemplis testatum honorem ac gloriam inuenio, ad Marianiq; Nominis apluſtria euehenda altiùs ope mechanica contecter, dum huic & Obeliscos collocandos & hieroglyphicis signis inscribendos suadeo, demonstroque. Si namque, vt præfiscinè dicam, Turcarum gentem in turribus suis, pyramidibus atque obeliscis corniculatam Lunam statuere, vel inde ducta origine conspicimus, quod Ottomannus primus illorum Imperator, eâ, dum exoriretur, religiosè salutatâ, pugnam quam vniuersalem appellant, committere, ac feliciter absoluere soleret; quem posteri imitati non solùm sub initium Nouilunij prælium facere, sed & Lunæ triduanæ imaginem, auspicatæ rei symbolum ad insignia trahere vnanimi consensu cæperunt, teste

Vnde Turcæ Lunam in turribus, atque insignibus suis gerant.

Iudoco Willichio Comm. in Tacitum cap. 16. licet nummus ab Augerio Gisleno Busbequio productus velit illos à Byzantinis eam accepisse, an rectè? alij videbunt: vt vt fuerit, potiore nos iure Maris stellam, *super hoc mare magnum & spatiosum manibus eleuatam*, Pharum illam lucidissimam perpetuis gratiarum ignibus collucentem, *signum magnum, mulierem*, inquam, *sole amictam* in cælum suo Nomine sustollamus, cuius aspectu nostra recreari imbecillitas, ac luce perspicuè diffusa cursus dirigi queat in portum salutis æternæ. Iud. VVill. Aug Busb.

S. Nomen Mariæ dignum Obelisco.

Accedit quod Achilles Bochius in Symbolis suis prudenter annotauit, Obeliscum cubo suo impositum significare gloriam super virtute constitutam, in eaque fundatam, vel sanè ex virtute gloriam sequi; quod vni inter cetera omnia Nomini MARIÆ certum est conuenire, cui proinde tãto digniùs præ omnibus pyropis Obeliscus debitus est, quanto sanctiùs ad fidei nostræ caput agnoscitur pertinere. Adde cùm inter symbola Regum Scotiæ emineat Obeliscus in cuius apice Corona cernitur, in quam ventorum rabies frustra desæuit, addita inscriptione: ADHVC STAT: cui potius eiusmodi erexerimus Obeliscum, in cuius vertice non corona solùm, sed coronatum Nomen promineat, quàm MARIÆ, quæ cunctas hæreses interemit in vniuerso mundo? C. Duillij Nomen rostrata columna Romæ in foro prætulit, propter eam, quam nauali prælio victoriam repottarat; & *Maris* nostri glorioſissima *Stella quæ manens in ordine & cursu* victoriæ suæ, tanta cum laude ac gloria *contra Sisarum pugnauit*, hac luce destituetur? vetuisse id sanè facto suo atque exemplo creditus est ante annos tres ac triginta Paulus V. religiosissimus Pontifex, dum pro ea, quâ erga magnam Matrem pietate excellebat, in Esquilijs ad Basilicam Liberianam Columnam varijs machinis atque instrumentis erexit omnium Vrbis altissimam, veteris magnificentiæ monumentum, ex immanibus templi ruinis erutam, quod Vespasianus Augustus acto de Iudæis triumpho Paci dedicarat; eique statuam beatissimæ Virginis MARIÆ æneam, lunâ pedibus eius substratâ ad Vrbis & Orbis tutelam imposuit, applaudentibus vniuersis:

Achill. Bochius.

C. Duillij columna rostrata.

Paulus V. Pont. Max. B.V. Mariæ imaginem in columnâ collocat.

At pretium Nomen Icone maius habet!

Nolo repetere antè dicta, vnum hoc præterire non possum, cùm ex fundamentis P. Gabrielis Vasques tom. 1. in 3. p. disp. 108. cap. 1. eodem modo adorandum sit Nomen MARIÆ atque ipsius imago, itáque hac in parte paria ea sint, illud tamen præ hac vel inde ducto argumento superare, quod pictura, vt plurimum, similis non sit Deiparæ, sed ex hominum consilio expressa, à quo inuertuntur & peruertuntur sæpe lineamenta: at Nomen integrè & incorruptè, prout è cælis demissum est à nobis proferatur,

Vasquez.

Digitized by Google

adeoque pleniùs describat Virginem sanctissimam, quàm imago ad pictorum libitum efficta: quapropter si Imaginem Obelisco, columnæue imposueris, multò magis & Nomen, cui proinde quod vetere fertur paræmiâ rectè adscribas, *Dignum Obelisco.*

B.V. adcolumnarum erectionem iuuat. Baronius.

Neque id Virgini ingratum fore credendum est cuius ipsa non obscurè fuisse promotrix inuenitur. Ex Gregorio Turonensi lib. de gloria Mart. cap. 9. scribit Cardinalis Baronius Annal. Ecclesiast. tomo 3. ad annum Christi 324. Constantino Imperatore iubente in Gallia templum MARIÆ construi cæptum cumque adductæ columnæ præ magnitudine eleuari non possent, Architecto iam longo, cassoque labore fatigato apparuisse Beatissimam Virginem in viso, dicentem: Noli mœstus esse, ego enim tibi ostendam qualiter hæ queant eleuari, ac statim quas aptaret machinas ostendit, qualiter suspenderet trochleas, funesque extenderet aperuit, illud addens: *assume tecum tres, puros scholares quorum ope hæc omnia explebis.* Quæ cùm ille euigilans cuncta ex ordine expendisset & tribus pueris aduocatis aggressus esset, summâ velocitate columnas erexit, opusque vniuersum absoluit. Cui columnarum placuit erectio ad templi sui fabricam sustinendam, quomodo displiceat Obelisci, ad proprij Nominis gloriam illustrandam? quare si manum eis adiecerit, huic sanè, si opus fuerit, non siuerit defuisse. Vtinam qui hæc aliquando lecturi sunt & Nomini Mariano tam præclara ad gloriam, quam illustria ad famam intellecturi, animo excelso & magnifico in hortis & areis suis, hypæthris ac polyandrijs imitentur: stellas passim vident, & columellas gentilitijs parmis ac tesseris præfulgere, rectiùs profectò ac sanctiùs Obeliscum Nomini Mariano dedicarint; sic eius in se fidem & clientelam ingenuè protestantes: quare viam monstrante Matheſi præire volui atque in hac charta de spolijs Ægypti Obeliscum erexi, in quo augustissimum MARIÆ Nomen, quod in Ægypto natum, atque Ægyptijs primò auditum fuit, hieroglyphicis symbolis *Sanctum, dignum atque laudabile Cælestibus, Terrestribus & Infernis venerandum* depinxi, atque in hunc modum expono.

Explicatio Obelisci sequentis. Diodorus.

In summo *Aram* expressi Aspidibus redimitam, quibus Ægyptij omne inuiolabile ac sanctum, teste Diodoro lib. 3. designabant, sibi persuadentes, quotquot eiuscemodi violarent, illico exilientes inde aspides experiri.

Duo *Cornua* subiunxi, de quibus antiquissima id habet disciplina, vt sacrosancta Dignitas eisdem exprimatur: honoris siquidem atque potentiæ signum tam apud Ethnicos, quàm apud Christianos, quique eos præcesserunt Hebræos Cornua habita semper sunt. Ita in diuinis libris Cornu pro regia passim dignitate positum reperimus, complexaque similitudine quadam inter se Cornu, radium, & Coronam sociari. In Cornibus itaque Mariani Nominis dignitatem agnosco.

Sequitur *Lyra*, vetus illud laudum symbolum & instrumentum, idque trichordon teste Diodoro, quo Cælestium, Terrestrium, atque Infernorum conatus simul repræsentantur, cui dum Cicada insidet, vetere Ægyptiorum instituto, coronidem imponit.

Accedit *Angelus* cælestem sphæram capite sustinens, quo schemate Ægyptij Cælum repræsentabant, quod dum ille sursum erectis vtrimque manibus ambit, ore in laudes molliter deducto atque ambobus genibus incuruatis significat eius loci incolas hac illud ratione venerari, hymnisque celebrare.

Subnecto *Panα*, quem & Innuum vocauere, quo veteres vniuersam hanc terram notabant, pantherina pelle induebant propter omnigenam terræ varietatem, cicutam autem seu fistulam manu altera præfert, qua harmonia notatur, in qua septem soni sunt septem vocum discrimina, quibus septem terræ climata designantur; alterâ verò Pedum, seu baculum incuruum gestat, qui cùm in se recurrat, Annum, qui in se reuertitur significat, ideoque ΠΑΝ, id est, *totum* dicebatur.

Huic *Cynocephalon*, Lunam adorantem subnecto, quo Inferos in profunda nocte Lunam maris nostri venerantes repræsento. Sicut enim à Luna patitur simum hoc animal nunc ab ea occæcandum, nunc verò illuminandum, vnde vi quadam altiore ad eam mox rapi solet; ita quoque & Inferi Lunæ nostræ mysticæ genua inflectunt, à qua in tribus prioribus ergastulis illuminati se, in quarto verò vel inuitos rapi ad illud adorandum persentiscunt.

Denique in basi tres *Accipitres* locaui, quos Cyrus maximarum sibi conscius victoriarum in palla auro distinctos, litteris ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ inter alas singulorum & caudas dispositis circumgestare solebat, quo S. Nomini MARIÆ de hostibus suis victoria hieroglyphicè declaratur, iuxta eiusdem SS. Virginis nobilissimum vaticinium Lucæ 1. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum Nomen eius*, Nomen scilicet ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΝ verè augustum, dignum quod in verticem regij Obelisci, lucidissimi instar pyropi sustollatur, atque ab omnibus flexo poplite adoretur, quo voto suos hosce conatus Mechanica concludit. Luc. 1. 48.

MODVS

EX MUSEO EXCELLENTISS. PRIN. CAROLI CROYI

EX BIBLIOTH. VATICANA.

Digitized by Google

MODVS QVADRAGESIMVSQVARTVS.

Quæ ſacri Nominis MARIÆ *Pictura, quiſque eius formandi, effingendiq́; νόμος, aut vſitatus modus?*

QVia verò Pictura Matheſi affinis eſt, neque ſine illa vigere, abſoluteq́ue perfecta eſſe ſolet, hanc reliquis eiuſdem ſcientijs adiungere viſum eſt, vt vnà cum illis ſacroſancto Nomini MARIÆ tributaria facta, eiuſdem, quantum poſſit, amplificet dignitatem. Neque id temere, aut abſq́ue notiſſima ratione, magno enim ſemper in pretio ab vniuerſa Eccleſia ſacroſanctæ imagines, picturæq́ue habitæ ſunt, magna cura procuratæ, vtpote quæ affectibus hominum commouendis, atque identidem in Deum excitãdis valere plurimùm repertæ ſunt, quemadmodum id tum S. Scripturæ teſtimonijs, tum verò SS. PP. ac Conciliorum authoritate comprobatum eſt, neque vllus ſanæ mentis atque iudicij inuentus vnquam fuit, qui teſtatiſſimæ huic veritati auſus fuerit contraire. Ita namq́ue, præ ceteris, Concilij ſecundi Niceni aurea verba teſtantur; *fatemur vnanimiter nos Eccleſiaſticas traditiones ſiue ſcripto, ſiue traditione valentes, & decreta retinere velle, quorum de numero eſt imaginum effiguratio.* Et in eadem Synodo ita locutus eſt Euthymius Sarden. Epiſcopus, quem ceteri ſubſecuti ſunt: *Ego ſanctas Imagines toto corde ſuſcipio, non velut nouum dogma nuper inuentum, ſed clarè cognoſcens ex Apoſtolica traditione, ſanctorumque Doctorum inſſum in Eccleſia per manum nobis traditum fuiſſe.* Et alibi Epiphanius, *Non eſt imaginum ſtructura pictorum inuentio: ſed Eccleſiæ catholicæ probata legiſlatio, & traditio: pictoru enim ſola ars eſt, verùm ordinatio SS. Patrum.* Porro ad Imagines has quod attinet, author eſt Interpres Platonis Olympiodorus in Philebum, Democritum Abderiten Nomina vocales imagines rerum appellare conſueuiſſe, cùm rationem afferret, cur tantopere veneraretur Socrates Nomina immortalium Deorum. Quod & indicaſſe viſus eſt Ariſtoteles dum inter imagines & Nomina, quibus paſſim homines appellantur, cenſenda eſſe docuit, ita namq́ue lib. 1. de Interpret. cap. 1. loquitur: *rerum ſimilitudines voces ſunt*; quapropter ſi imagines Sanctorum piè, religioſeq́ue in Eccleſia pingantur, indubiè & eorum Nomina ibidem & pingi poſſe, efformariq́ue perſpicuum eſt, eiuſdem enim coloris atque valoris eſt adoratio quæ fertur in Nomen Sancti auro, minioq́ue expictum, atque illa quæ in eius imaginem tendit coloribus expreſſam: non enim verbi gratia, MARIÆ vocem veneror, niſi quod Deiparam obijciat menti, & ipſius loco ſubſtituatur, quæ vnica illa ratio eſt cur eius imago adoretur, de quo fuſiùs Scholaſtici ad 3. partem Summæ D. Thomæ quæſt. 25. ſi igitur imago Virginis, cur non & Nomen eiuſdem? quod vel ob Angelorum miniſterium, quo primùm in terras delatum eſt, vel ob vitam integerrimam, diuinos mores, plurimaq́ue miracula tam ſplendidum, atque illuſtre eſt, vt omni honore digniſſimum videatur.

Vſus SS. Imaginum adſtruitur & probatur.

Conc. Nic.

Euthym.

Epiphan.

Olympiod. *Nomina ſunt vocales Imagines.*

Ariſtot.

Addo aliud, quo & ſupra imaginem eminere non malè omnino euincas: Pictura vt plurimum Deiparæ ſimilis non eſt, ſed ex hominum conſilio eam exprimere ſolet, à quo inuerti & peruerti ſæpiùs lineamenta conſueuêre: at MARIÆ Nomen integrè & incorruptè prout è cælis demiſſum eſt, pingitur ac profertur, vnde pleniùs quoque ſanctiſſimam Virginem deſcribit Nomen à Deo impoſitum, quàm imago ad pictorum libitum efficta, quare ſi hæc pingenda, multò magis & illud.

Supra Imaginem eminere Nomē probatur.

Intellexiſſe id ſanè pia Maiorum Religio viſa eſt, cùm dulciſſimum Virginis Nomen non linguâ ſolùm ſtatuit inuocandum, ſed & oculis exhibuit vſurpandum, ſimili quodam affectu, ſtudioq́ue Matris Nomen complexa, quo iam antè filij Nomen ſanctiſſimum proſequebantur, quos inter vnum S. Bernardinum Senenſem prętertire non poſſum. Annus teſtitutæ ſalutis agebatur CIↃ. CCCC. XXVII. cùm Bernardinus vel ab amita ſua notæ ſanctitatis femina, ac ſacri Nominis IESV amantiſſima ita à teneris inſtitutus, vel exemplo Seraphici Franciſci Ducis ſui permotus non ceſſabat hoc Nomen identidem glorioſiùs prædicare. In quam rem dum concionem haberet, tabellam verſatilem populo adorandam oſtentabat, in qua illud ipſum Nomen, Solis longè, lateq́ue flammantibus ſtricturis ambitum proponebatur. Sed nec longum id fuit, neque diuturnum, ſuper eo namq́ue ad Martinum V. Pont. Max. delatus Romam accerſitur, vbi acriter ab eodem increpitus ſacris concionibus interdicitur, atque Vrbe exire prohibetur. Tempeſtas ingens, ac periculoſa, quam cùm percepiſſet B. Ioannes à Capiſtrano qui tunc Neapoli degebat, illico in auxilium ſocij Romam accurrit Vrbemq́ue ingreditur, erectam & ipſe in haſta tabulam portans, in qua SS. Nomen IESV depictum viſebatur; præeuntem ſequebatur multitudo magna, atque conferta canentium: *nil hoc canitur ſuauius, nil auditur iucundius, nil cogitatur dulcius, quippe mel eſt in ore, in aure melos, in corde iubilus, ad cuius lumen omne nubilum diffugit, redit ſerenum*: atque hoc agmine, & choro rectâ ad Vaticanum contendit, vbi die inſequenti ad populum dicere exorſus, Bernardinum excellenti oratione defendit, quem & mox Papa abſoluit, ſuaq́ue benedictione clementer impartitum liberè prædicare, & Nomen IESV celebrare permiſit. Vt verò eiuſdem in Vrbe conſtaret innocentia, iuſſit Pontifex in honorem ſacratiſſimi Nominis publi-

Nomen IESV à S. Bernardino in tabella pictum populo propoſitum.

cam

eam totius cleri inſtitui ſupplicationem, in ſublime erecto vexillo, in quo ſanctiſſimæ vocis huius characteres legerentur: ex quo tempore, & domorum frontibus, & templorum foribus inſcribi cæperunt, creuitque non modicè per vniuerſam Italiam venerandi Nominis religio, & cultus. Sed neque hic ab aduerſarijs quies: vix Martinus pontificiam ſedem vacuam reliquerat, cùm apud Eugenium II. Succeſſorem denuo inſtantes, non minore dedecore, quàm Dei claro iudicio ſuppreſſi ſunt, dum ſubitâ, atque improuisâ morte; qui præcipuè aduerſatus fuerat extinctus eſt. Ita Lucas VVadingus tomo Annal. 5. ad annum 1427. n. 3. Quo exemplo, euentuque, quæ ante ſat tenues progreſſus fecerat, Mariani Nominis religio, caput exſerere, atque in publicum quoque efferre cæpit, dum filij ac Matris glorioſa Nomina, ſimul depingi, efformarique cæpta ſunt. Neque enim id ille aut ferre grauiùs, aut iniquiùs conſulere poſſe iudicatus eſt, qui MARIÆ gloriam, non tam diuerſam à ſua autumat, quam eandem: cùm vt bene S. Ioannes Damaſcenus aduertit orat. 1. de Natiuit. Virginis: *decebat Dei matrem, ea quæ filij ſunt, poſſidere, & ab omnibus adorari.*

VVading.

Damaſc.

Varia formæ exprimendi S. Nomen Mariæ.

Quo itaque modo aut forma id factum eſſe exiſtimandum eſt? Latini plerunque hoc Nomen plenè, ac quinque litteris integrum ſcribunt abſoluuntque, vt Græci, non raro tamen Laconiſmo, ſeu compendio, contractioneque Græcorum vti conſueuerunt, in picturis præſertim, ac ſculpturis, modo in obuerſa pagina expreſſo.

Atque has quidem melliflui Nominis figuras non temerè inuentas, aut leuiter eſſe excogitatas arguunt ea, quæ de variis gentibus diuerſi ſcriptores tradiderunt: quodque in primis Pierius Valerianus de Meſſeniis ſcriptum reliquit: fuerunt autem hi veteris Peloponeſi incolæ, qui ad Pelorum Siciliæ promontorium nouam vrbem ædificarunt, quam Meſſenen dixere, à qua ceteri Meſſenij appellati omnes, in ſcutis ſuis litteram M circumferre cœperunt, illa & ſeipſos, & gentem ſuam exteris ſignificantes. Neque id abſque ratione & fundamento, cùm enim in littera iſta duæ lineæ vniantur ex alto & æquo, innuere videtur principem cum populo ſuo iunctum, firmoque vinculo conſtrictum eſſe debere, vt ſuperior ſcilicet inferiorem diligat, atque inferior obſequium omne ſuperiori impendat, quod neque perpetuum, neque diuturnum eſſe poteſt, niſi venerit vinculum ex alto. Idem hîc vſuuenit, eadem namque littera baſis eſt ac fundamentum contracti Nominis MARIÆ, ſignificans ipſam ducem noſtram eſſe, noſque verò eius populum ac plebem; quoties autem Nomen iſtud, vel ſcribimus, vel pronuntiamus, toties ei in mentem reducere ſuam nobis neceſſariam eſſe tutelam atque ducatum, noſtrum verò paratum obſequium, & affectum. Depingebant Meſſenij in clypeis hanc litteram, vt eo pacto ſe propalam ſcutum populi teſtarentur, promptiſſimos ad eundem omnibus viribus defendendum. Nomen Virginis, MARIA, ſcutum eſt inexpugnabile, quo nos eius clientuli contra omnes hoſtium tam viſibilium, quam inuiſibilium aſſultus defendamur. Et dignum notatu eſt, quod idem author ſubiungit, nimirum priſcis temporibus litteram hanc M ſignum fuiſſe hominis nauci, ac pro eiuſcemodi habitum fuiſſe illum, in quem illa fortè cadebat, vnde infamiæ loco duci ſolitum, ſi cuipiam hæc littera fortè obtigiſſet. Contigiſſe autem nonnunquam, vt in Dionyſium magnum caderet, atque hinc illum infamia à nonnullis notatum reſpondiſſe, *opera ſortem mendacij conuictura*: vnde poſtea ea littera ſors diſcretorum appellata fuit.

Pierius. *Explicatur S. Nominis Mariæ delineatio.*

Et eiuſmodi quidem conceptiones voluiſſe Spiritum ſanctum humana ingenia fabricare, antequam hæc littera glorioſo Nomini MARIÆ initium daret, in confeſſo eſt, vt quando illam in hoc legeremus, eas cæleſti quadam metamorphoſi, non grauatè eidem adaptaremus, ac velut illa littera innuit, ſortes è malis in bonas, ex aduerſis in proſperas eſſe commutatas; ita per MARIAM ſortem infeliciſſimam filiorum Adæ factam eſſe feliciſſimam, dum per eam mulieres noſtras fieri matres cognoſcimus eiuſmodi filiorum, qui à Deo per Baptiſmum adoptantur in ſuos, & regni cæleſtis hæredes facti æternam gloriam conſequuntur.

M

Atque hinc apud multos ſolâ litterâ M, Nomen hoc notari conſueuit, vt eam intuentes cogitent ſortem infelicis Euæ per MARIAM in melius eſſe conuerſam, noſtramque omnium licet triſtiſſimam, in aliam longè feliciſſimam conuertendam, ſi Nomen iſtud dignè fuerimus venerati.

Alij tamen & litteram A interſerunt, quod nec myſterio ſuo carere videtur, teſte namque Petro Crinito hæc littera clarè ex arteria prodit, oſque ridens hilaritate quadam liberiùs aperit, vnde & abſolutionis index apud antiquos habita fuit, dictaque M. Tullio Ciceroni littera ſalutaris. Talis planiſſimè MARIA, cuius vel ſola Nominatio cor hominis exhilarat, poſtquam humano generi à peſſima ſeruitute redimendo facta fuit adiutrix: eumque bis in ſacratiſſimo Nomine littera hæc ſonet, quid aliud portendere videtur, quàm Virginis huius ope, atque interceſſione factum, vt tam ij qui in terris, quàm in purgatorio degunt, illi à culpa, hi verò à pœna abſoluantur?

MA

Crinitus.

Sed & quibuſdam littera R ad latus affingitur: hoc illud infelix atque infauſtum eſt elementum, hominem capitis condemnans, in quem fortè cadere contigit. A Perſio canina littera appellata. Multi canes Lunam myſticam allatrant,

MAR

Perſius.

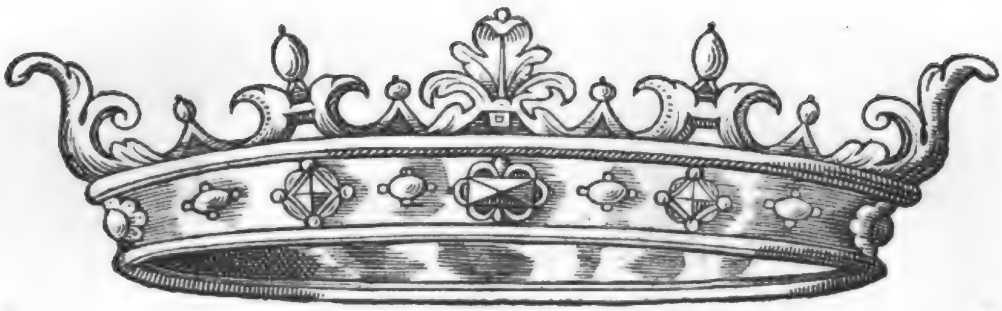

AVGVSTISSIMI NOMINIS

MARIÆ

BPAXYΓPA-

ΦIA.

Digitized by Google

allatrant, ſed his vel ſolum Nomen terrori eſt, quod aduerſarios omnes iam pridem triumphauit, ac caninos illos rictus gloriosè occluſit, memoranda ſpolia reportans, dum litteram hanc ſuo Nomini ſubiunxit, & copulauit. Omitto cetera.

Quare corona S. Nomini impoſita?

Contracto itaque in hunc ſimilemúe modum vocabulo ſuperponitur corona pro apice ſeu nota compendij, & rectè id quidem: nunquid enim ipſa eſt, quam dilectus ille filij diſcipulus ſerto ſtellarum duodecim redimitam conſpexit, cuius caput dum ſtellæ coronant, ſuo Nomini coronam promeretur? Reges, ac Principes teſſerarias icones coronis ambiunt, quia ipſi coronantur, æquiùs id Virginis Nomen poſtulare videtur, cùm ea non breui aliqua, aut momentanea corona decoretur, ſed

Apoc.12.1. æterna. Ita Ioanni oſtenſum Apocal.12. *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta ſole, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Dignum planè ſtellis coronari caput*, inquit Bernard. *quod & ipſis clariùs emicat, ornet eas potiùs, quàm ornetur ab eis.* Indicat autem Corona hæc eiuſdem ſuper reliquos Sanctos præſtantiam: illi ſiquidem lapidi-

Pſal.20.4. bus coronantur pretioſis, iuxta pſal.20. *poſuiſti in capite eius coronam de lapidibus pretioſis*: at Virginis corona ex ſtellis compacta eſt, quanto ergo ſtella magis fulget quolibet lapide pretioſo, tanto gloria Virginis aliorum ſanctorum gloriam excedit. Sicut Virgo, ita & Nomen eius; vti illa, ita & hoc coronam meretur, vtpote imago eius non degener neque ignobilis ſimilitudo: adde & præſtantiſſimum hominis inſigne, ſicut enim arma, quæ gentilitia vocantur, ad recognoſcendas familias inſtituta

Aldrouād. ſunt; ita Nomen vt vult Vlyſſes Aldrouandus, ad homines cognoſcendos inuentum, quod in Græcis liquidò patet, quorum Nobiles non armis, ſed Nominibus diſtinguebantur.

Quare cor gladio trāſfixum S. Nomini ſubijcitur.

Subiicitur autem cor gladio transfixum, vt neque fontem à riuulo, neque victoriam ſeparet à triumpho; aureolam geſtat, non tegatur origo. A vaticinio Simeonis exordiorabat dies à partu virgineo quadrageſimus cùm virgo nuper, nunc gemina felicitate Mater & Virgo, dignum cælo donum, id eſt, filium oblatura templum ingreditur, obuius adeſt felix ille longâ ætate ſenex, felicior aſpectu Saluatoris futurus Simeon, & Matri ac filio bene precatus, ad

Luc.2.34. MARIAM conuertitur, dicens: *Ecce poſitus eſt hic in ruinam &c. & tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, doloris videlicet acutiſſimi, cùm populum Iſraëliticum videris Nato contradicentem, eumque Cruci affigentem, maximè verò cùm exanime iam filij corpus militis lancea perforabit, cuius ictus illum non feriet, ſed cor tuum viuidè pertranſibit. Fuit autem hic dolor tan-

Bernardin. tus, vt teſte S. Bernardino tom.1. ſerm.61. a.3. cap.2. ſi in omnes creaturas quæ pati poſſunt, diuiſus fuiſſet, omnes ſubitò interiſſent: quare eam S. Ephrem hinc *Decus Martyrum*, alij *pluſquam martyrem*; & dolorem illum longè acerbiſſimum Bernardus *Martyrium cordis* appellauit: & quamuis actu mortem non guſtarit, tamen propter inſignem animi ſui præparationem quæ illi ſe tempore paſſionis libentiſſimè offerebat, anima eius ſuper omnes martyres eſt transfixa: quapropter ex Theologorum omnium ſententia præter gloriam eſſentialem, quam horum perpeſſione eſt conſecuta, ornamentum quoddam accidentale adepta fuit, velut inſigne quoddam præſtantiſſimæ charitatis, quod aureolam vocant, quà omnes omnino martyres longiſſimè antecedit; cuius ratio eſt, quia verè, vti S. Anſelmus ſcribit, mortua eſſet, niſi à Deo præſeruata fuiſſet: præſeruatio enim hæc, vti non abſtulit ſenſum, ita nec meritum, aut præmium ſubtraxit. vnde Marcus Viguerius concludit, adepram fuiſſe excellentius præmium, quàm ſit aureola Martyrij, vti & Pater Franciſcus Suares, præmium eius aureola excellentius arbitratur, quia pœna eius ac dolor pœnas omnes, atque dolores ſuperauit.

Ephrem. Bernard. Anſelm. Viguerius. Suares.

Bene igitur prudenterque cor enſe confixum coronato Nomini ſubiicitur, vt vnde potiſſimùm gloriæ ſuæ coronam traxerit, velut è vicino monſtretur. Adde cor mucrone confixum non malè ſub Nomine hoc mellifluo collocari, vt filios moneat amore matris aduerſa nulla fugere, aut formidare, vtpote Nomenclaturæ huius dulcedine aſperſa, non tam ſegniter fugienda, quàm vltro viriliter appetenda. Nec ita quoque tenerioris ſpiritus dulcedini eſſe inhærendum, vt omnem carnis amaritiem deteſtemur, cùm illam ſæpiùs idcirco à Deo communicari certum ſit, vt aſpera atque amara conſtanter ſufferamus, tunc enim nec cruces, nec gladij, nec ignes cordi noſtro nocebunt, ſed contrà, velut cor Cæſaris Germanici, inter cineres cremati cadaueris incorruptum repertum eſt, vt auctor eſt Suetonius in Caligula c. 1. ita & noſtra voluntas nullo certamine aut pœna labefactata, erit ſicut iuſtorum hominum regio, quam, vt Cnidias apud Photium ait, ignis Ætnæ faucibus erumpens non lædit. Sed neque hic Pictore miſſum facere velim, ſolaribus radiis opus eſt, quibus vti mulierem hanc toto corpore amictam Ioannes aſpexit, ita quoque Nomen eius ambiant, atque incingant neceſſe eſt: *Mira*, exclamat Bernardus, *vicinitas Solis & mulieris, magna planè viſio, magnum ſignum, mulier illæſa manens amicta Sole. Non eſt mulieris potentia, vt ſuſtineat Solis amictum, non eſt virtutis humanæ, ſed nec Angelicæ quidem, ſublimior quædam neceſſaria eſt. Spiritus ſanctus*, inquit, *ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Nil igitur mirum ſi ſub tali vmbraculo, tali etiam ſuſtineatur amictu*: quo cùm & Nomen Virginis, vtpote Spiritus ſancti opera inuentum, non careat, quis dubitet eodem

Suetonius. Photius. *Quare S. Nomen radijs incinctum?* S. Bernard.

quoque amictu eſſe veſtiendum. Accedit & hoc nobiliſſimum Etymon flagitare, quo MARIA idem quod Illuminatrix apud Hebræos ſonat, vnde ſicut ſol omnia radiis ſuis illuſtrat, & vegetat: ita Nomen iſtud, quidquid poteſt cæleſti vegetatione roborari, quidquid diuini amoris flammas non extinguit, quidquid non diligit magis tenebras quàm lucem, vegetat, illuminat, inflammat; lucis enim radios in omnes mundi partes effundens, corda hominum potenter incendit, vt S. Gregorius Thaumaturgus his eam verbis nequaquam veritus fuerit ſalutare: *Aue gratia plena, fons lucis, qui cunctos in ipſum credentes illuminat*, fontem aquæ nullus ſine riuulo, fontem lucis nemo ſine radijs pingit, quo intuentes moneantur, vti ex illo aquas petere, ita ex hoc pectoribus ſuis fidei, ſpei, & charitatis flammulas clementer immitti. A ſole ſplendor, vigor, calor; ab hoc Nomine luceſcit fides, creſcit ſpes, charitas exardeſcit. Solis itaque radijs amictum neſciri nequit, ſpectari poteſt, amari debet, ſi pijs oculis aſpiciatur.

S. Gregor.

Olim auctore Eminentiſſ. Card. Baronio viſam in aëre legimus à Cæſare Auguſto ſibyllinis carminibus edocto Virginem, infantem brachijs complexam ac radijs vndique præfulgentem, quo loco ipſe, teſte Suida, altare erexit quod aram primogeniti Dei nominauit, quæ poſtea à Conſtantino magno verſa fuit in Baſilicam Virginis, *Ara cæli* nuncupatam: ſi MARIA Solis inſtar lucis radios eiaculans Conſtantino cauſa fuit templi extruendi, quo Virginis honor cœptus eſt propagari, cur nos Nomen eius clariſſimum, atque illuminatiſſimum ad exemplaris eius imitationem, in ſole conſpicuum exprimere non poſſimus? Ita ſanè Chriſtiana pietas totâ hac Nominis Mariani œconomiâ expenſa, illud & corona inſignitum, & corde quod mucro perfodit, ſubiecto decorum, & aureâ radiorum luce circumfuſum fidelium oculis obiicere non dubitauit, rata hoc modo atque figura, & Nomini longè optimo, atque præſtantiſſimo ſuum honorem non defuturum, & nobis omnibus Religionem ſaluam, integramque conſtaturam.

Baronius.

Suidas.

Et quia de efformanda ſacri Nominis figura hactenus egimus, quid ni de transformandâ eadem, ac reformâdâ quoque paucula, ad eiuſdem honorem ſubnectamus? modum oſtendentes, quo illa, eiuſque litteræ iam diſperſæ, ac vixdum cognoſcibiles, ex certo loco, punctóue conſpectæ vniantur & agnoſcantur, iis vtique in exemplum, quibus auguſtiſſimum hoc Nomen, nec pro dignitate cognitum ſatis, nec pro reuerentia debita, obſeruantiaque ſat cultum deſpici propemodum, negligique conſueuit: quos iſtic mentis oculum figere neceſſe eſt, vbi terrenæ ſapientiæ concretione vacuus, ac ſoli Deo, eiuſque grauiſſimis atque honorificentiſſimis decretis intentus clarè perſpiciat, quàm Nomen illud ſacratiſſimum plenum ſit maieſtatis, omneſque Deiparæ titulos contineat, vnumque vel longiſſimis æquiualeat Litaniis, virtutum omnium panegyris ſit, atque hominum medicina, iuxta ſapientiſſimi viri monitum: *Diſcedat ab iniquitate qui inuocat Nomen Domine.*

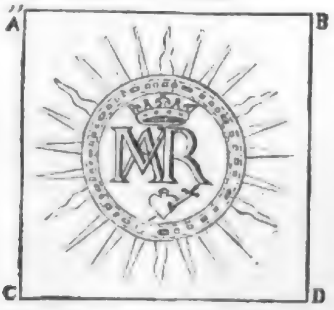

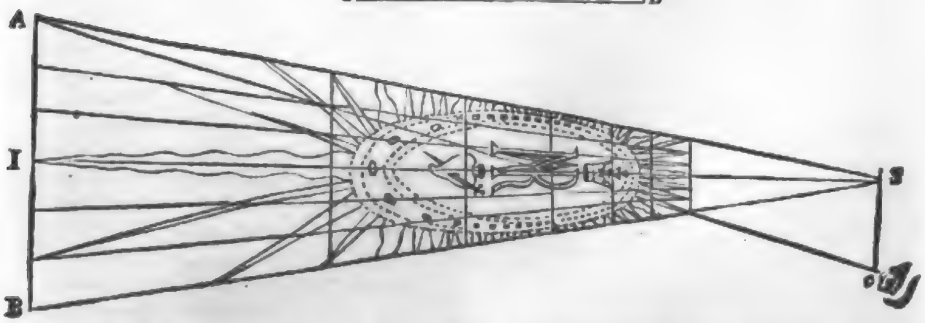

Sit igitur quadratum A B C D, cui inſcripta C appareat more conſueto pictura ſacroſancti Nominis MARIÆ; diuidatur autem primò hoc quadratum in plura minora quadratula, deinde in aliquo muro, aut aſſere plano, aut etiam in ſuperficie horizontali fiat linea I S, ad cuius

cuius terminum I ducatur linea normalis A B æqualis vni ex lateribus, & diuidatur hæc A B in tot partes in quot diuisum est istud latus, ducanturque ex puncto S lineæ ad singulas diuisiones.

Secundò ductâ S O perpendiculari ad S I secundùm distantiam, quam habere debet oculus à plano, dum imago videbitur, duces aliam lineam ex O vsque in A, & vbi hæc intersecabit lineas ex puncto S ductas, describes per puncta intersectionum lineas parallelas ad A B, quæ determinabunt varia parallelogramma singulis quadratulis respondentia, in quibus delineabis figuram Nominis dati, prout in dictis quadratulis singulæ eius partes apparent.

Tertiò ad stylum quod attinet, disponetur ille, vel vice eius asserculus normaliter erectus habens foramen ad internallum S O, & oculus in O constitutus videbit reformatam imaginem, quæ antè confusa apparebat, vt subiecta figura demonstrat.

Denique vt Modum hunc finiam, his aliam adiungo picturæ nostræ industriam, quâ sacri Nominis striatam imaginem per prismata triangularia describens, ex vno latere tanctissimum IESV Nomen, ex altero verò MARIÆ spectantibus repræsentat: vt sicut ambo felicissimè in libro vitæ coniunguntur; ita & in imagine non separentur: ac velut inclyta MARIÆ Nomenclatura fortissimum IESV Nomen includit, ita quoque ab illius, in eadem tabella, contubernio non excludatur. Magna Nomina, & mutuo digna coniugio! quis mihi det, quod pictura hæc docet, vos simul cordi meo inscribere, linguâ ac moribus celebrare?

MODVS QVADRAGESIMVSQVINTVS.

De præclara, atque augusta sacri Nominis MARIÆ *Antonomasia, qua* Mater Misericordiæ *pro* MARIA *ponitur, atque efficienter ab omnibus inuocatur.*

Antonomasia ad Nomen spectat.

NEmo me terminos, quos ante constitui, præterire existimet: nemo iustâ orbitâ excedere, vt, sicut vetere fertur parœmiâ, ἐκτὸς χορῶν ἐχορεύσω videar, si de Nomine MARIÆ commentarium scribens, de eiusdem Pronominatione, siue Antonomasia quædam hoc loci subiunxero, quibus id, quod ante de Nomine docui, non tam ex intimis solùm visceribus eius, sed ex ipsomet quoque, eo propiùs quo latere confirmem.

Quid Antonomasia, & quotuplex? Quintil. Isidorus.

Quod itaque ad Antonomasiam hanc spectat, quæ *ponit aliquid pro Nomine* dicitur, tripliciter cum Fabius Quintilianus, tum Isidorus Hispalensis eam facere perhibentur, quorum hic eo tergeminam esse adstruit, quod vel ab animo sumitur, vel à corpore, vel extrinsecus accersitur: ille verò primum genus fieri tradit per epitheton; alterum per ea, quæ in quoque præcipua sunt; tertium ex factis, quibus persona signanter exprimitur. Ioannes autem Herbetius lib. 4. de Oratore ad plura extendere visus est, dum senariam facit, primò, quia nomen artis, vel officij, vel dignitatis, vel cuiuslibet rei alterius per excellentiam loco proprij Nominis ponit. 2. quia clarum aliquod epitheton loco proprij vsurpat. 3. quia nomina gentium, aut nationum pro adiunctis, seu proprietatibus ipsarum adhibet. 4. quia propria pro appellatiuis. 5. quia patria pro possessiuis. 6. denique patronymica loco priorum acceptat. Verùm enimuero quomodocunque res ista se habeat, hoc certum est, atque indubitatum omnibus, magnum eius & grauissimum vsum esse, ac lumen ad famam alicuius illustrandam, splendoremque Nominis non mediocriter exaugendum, vt qui amplificando Nomini MARIÆ operam damus, officio nequaquam satisfeciisse dicendi simus, si quam hæc ei laudem & commendationem Antonomasia in terris pariat, taciti præteriisse videamur. Quid enim post sumnam illam, omnibusque terro sæculis inauditam *Deiparæ* dignitatem, de ea, ac pro ea dici potest vel ad laudem præstantius, vel ad commendationem illustrius, vel ad gloriam diuinius, quàm quod verè sit, ac peculiariter *Misericordiæ Mater*? Iridi qui Nomen Marianum simile dixit, verum dixisse arbitror, vtpote cui omnes illæ, quas Sapiens Eccli. 43. ei laudes decantauit, non malè conuenire dicuntur; *vide*, inquit, *arcum & benedic eum, qui fecit illum, valdè speciosus est in splendore suo: gyrauit cælum in splendore gloriæ suæ, manus Excelsi aperuerunt eum*, quæ omnia si Nomini Mariano applicare volueris, clarissimè deprehendes illud esse cæli decus verissimum, tot coloribus, quot virtutibus speciosum, vtrumque Hemisphærium glorioso ambitu contestire, nullum præter Deum solumsà quo inuentum est, authorem agnoscere: quæ licet magna atque illustria meritò habenda sint, maius tamen, excellentiusque indubiè censendum est, quod sicut Iris diuinæ clementiæ atque misericordiæ signum est; ita & hoc Nomen eiusdem tessera sit, & notio singularis, qua palam in Virgine locum inuenisse id cernitur, quod incarnatæ sapientiæ vates, & amor Ioannes aquilinis oculis suis cap. 4. perspexit, dicens: *& Iris erat in circuitu sedis.*

Mater misericordiæ, inter nobiliss. Mariani Nominis Antonomasias computanda.

Nomen Maria Iridi comparatur.

Ecclí. 43. 12.

Apoc. 4. 3.

Quis Dei thronus ac sedes nobilior Virgine? quam Iridis ambitu, hoc est diuinæ miserationis complexu circumdatam, quia sæpius sensimus, non possumus ignorare: vnde factum, vt Misericordiæ virtute eius viscera intimè penetrante, ac totam quanta est, circumtegente, ab eadem, *Misericordiæ Matrem* antonomasticè denominare non formidemus, aptè, decenterque cum ea consentiente, quod S. Augustinus lib. 9. de ciuit. cap. 5. ex Cicerone deprædicat,

Quare Maria misericordiæ mater.

S. August. Cicero.

car, cùm de C. Cæſare loquitur: *Nulla de virtutibus tuis*, inquiens, *nec admirabilior, nec gratior misericordia eſt.* quam S. Thomas 2.2.q.30.a.1. ita definit: *Aliena miſeria quædam in noſtro corde compaſſio, quâ vtique ſi poſſumus compellimur ei ſubuenire.* Vbi miſeriæ nomine intelligit S. Doctor mali pœnam, quam ſuſtinere cogitur noſtra ſæpe mortalitas, vt tot actibus *miſericordiæ* hanc *matrem* inclareſcere certum ſit, quot animi, corporiſque miſeris eximere nos quotidie inuenitur. Quamuis autem ſoli Deo miſeratio abſoluta conueniat, vtpote ſoli omnipotenti, quemadmodum in Litaneuticis precationibus, dum SS. Trinitas inuocatur, animaduerti ſolet, populo ſuccinente, *miſerere nobis*, vbi aliàs dum Sanctorum ſubſidia imploramus accinere ſolemus: *ora pro nobis*, in prima tamen Antiphona, quâ Virginem ante felicitſſimum partum ſuum ſalutare conſueuit, auſam dicere Eccleſiam inuenimus:

Sumens illud Aue peccatorum miſerere.

Vt omnes clarè proſpiciant, ſicut in ea diuinæ virtutis ſumma quadam præſtantia eluxit; ita quoque miſericordiam in eadem peculiariter diuino beneficio præfulſiſſe; vnde & de ea dictum iſtud Oſee cap. 14. non malè vſurpetur: *& erit quaſi oliua gloria eius*: gloria quam in campis ſpecioſam Sapiens agnoſcit. In campis propter communitatem, nam miſericordia eius, & gratia omnibus communis eſt, longè aliter ac ceterorum, quos cæleſtis quidem patria ciues numerat, & nos olivas lubentes, volentesque agnoſcimus; ſed eis ſimiles, quas ſepta hortorum muniunt, aut impluuia quadrata cuſtodiunt: opitulantur equidem illi oppreſſis, miſeriſque ſubueniunt, ſed generatim & vniuerſim; hæc verò particulatim & omnibus ſeorſim: atque hinc SS. Iacobus militibus, Nicolaus nautis, Benignus amentibus, Waldus energumenis, Fredericus paralyticis, Gorgonius podagricis, Sebaſtianus peſte infectis: Margarita prægnantibus, Lucia cæcutientibus, Wilgefortis triſtibus, Toſcana febricitantibus, magna Nomina & ſalutatia multis: ſed Oliuæ hortenſes, quibus participant non omnes. MARIA oliua ſpecioſa in campis, cuius miſeratio nullis vallis, aut ſeptis circumſcripta, nullis repagulis intercluſa, in fronte præfert, *patere omnibus, bene velle omnibus, omnium pollucibiliter miſereri.*

Quæ res mirificè Eccleſiam aduertit, vt clementiſſima eius natura, & indole ad miſerendum propenſiſſima expenſis, eam pulcherrimâ Antonomaſiâ *Matrem miſericordiæ* compellauit, vti hâc, alliſque eulogiis, & hymnis manifeſtum eſt:

Maria mater gratiæ,
Mater miſericordiæ,
Tu nos ab hoſte protege,
Et mortis horâ ſuſcipe.

Vbi dicta phraſis peculiarem quemdam Hebræorum, ac diuinæ Scripturæ morem indicat, quo genitiuus ſubſtantiuus loco epitheti, ſeu nominis adiectiui non rarò ponitur, vt idem ſit *mater miſericordiæ*, ac mater miſericors. Ita Eccli. 44. *Viri miſericordiæ*, id eſt, miſericordes appellantur: & Lucæ 16. *Mammona iniquitatis*, pro iniquo Mammona: & Rom. 16. *Deus pacis & miſericordiæ*, pro Deo pacifico valde, & miſericorde vſurpatur. Sed parum dixi, cùm Eccleſiam dico ita Virginem compellaſſe, dicere debui eam, Virginem ipſam ita ſeſe appellantem imitari voluiſſe. Rem longè pulcherrimam ac nobis omnibus vtiliſſimam optimis teſtimoniis confirmo.

Noningeni, viceniique anni à parta ſalute fluxerant, cùm S. Odo Cluniacenſem vineam ſedulus excoleus, varios in ea palmites ingaret, qui copioſum Domino Sabaoth temporibus ſuis fructum proferrent; contigit autem dum forte per ſiluam iter haberet, in latrones incidere, quorum vnus ſimul ac vultum eius ſerenum, atque amabilem intuitus eſſet, corde compunctus ad eius ſe pedes abiecit, obnixè flagitans, Cluniacum ad nouam coloniam ſtolo ſilueſtris abduci, vbi ſterilitate poſitâ, fertilis effectus, optimis queat præceptis, inſtitutiſque melioris vitæ fœcundari. Negare vir ſanctus non potuit, quod tanto animi ardore rogabatur. Cluniacum præmiſit, vbi in monachum attonſus ſtrenuum ſe, atque impigrum tanto magiſtro diſcipulum probauit. Sed neque id longum eſſe paſſus eſt, aut diuturnum, qui tyroni coronâ veterani militis præparârat Deus. Ad extremam itaque lineam compendiario prouectus, cariſſimum patrem ſuum Odonem euocat, pauca cum eo priuſquam moriatur collaturus. Adeſt itaque vir ſanctus, ad quem ille: hac nocte, pater, ad cælum raptus in viſo fui, venit autem obuiam mihi illuſtriſſima matrona, ac ſummæ cuiuſdam auctoritatis heroina, quæ propinquior facta, Cognoſciſne me? inquit. Negante verò, illico repoſuit: *Ego ſum*, ait, *mater miſericordiæ*. cui ſtatim intuli; Quid me facere iubes Domina? & illa: Poſt triduum venies huc, certam horam deſignans. Venit dies illa & hora, ac Monachus vitâ functus eſt, vt ex hoc ipſo ſatis conſtiterit viſionem hanc veram, atque indubitatam fuiſſe. Quid ad hæc beatiſſimus Odo? magnis ille incederet lætitiis, ſolatio abundare, atque vnà ſecum immenſam illam Virginis miſericordiam tacitus admirari, quâ homini perdito ac facinoroſo, qui priorem vitæ ætatem omni labe coinquinatam traduxerat, nunc paucorum menſium ſpatio reſipiſcenti, eam à filio mentem, virtutemque obtinuit, vt quod poſt ſexageſimum quis annum ſperare vix auſit, condonati à Deo criminis tabulas, noxarumque gratiam adipiſci, hic poſt vnum, alterumue lic conſecutus. Affecit profectò res iſta tam validè, gratioſeque Odonem, vt deinceps

A

B

C

D

Oſee 14.7.

Eccli. 24. 19.

Maria oliua ſpecioſa in campis. Alij Sancti oliua in hortis.

Eccleſia Mariam in diuino officio matrem miſericordiæ compellat.

Quæ Antonomaſia huius origo, S. Odo Cluniac.

Maria ſe Matrem miſericordiæ appellat.

Eccli. 44. 10. Luc. 16. 9. Rom. 16. 20.

ceps beatiſſimam Virginem non alio ſæpiùs, dulciuſque, quàm *Matris miſericordia* appellatione deſignaret. Neque in hoc ſtetit obſequium, ad plures fluxit, imò ad omnes, quos Chriſti Eccleſia ſinu ſuo complectitur, feliciſſimè Odonis exemplum propagatum fuit, cùm vel hinc deinceps Virgo ſanctiſſimo *Mater miſericordiæ* nominatiſſimâ Antonomaſiâ dici cœpta fuit.

Hermannus Contractus componit cant. Salue Regina.

Et pauci quidem anni interceſſerant, cùm Hermannus quidam ex nobiliſſimo Comitum genere in Sueuia oriundus, ab ineunte ætate membris omnibus captus, enixè, ac perſeuerantèr rogare Virginem non deſtitit, vt illo ſe morbo, atque ærumnis liberatum vellet, eamque ſibi valetudinem curaret, quam vitæ inter hominis degendæ rationes exigunt, & optima virtutum ſtudia paſſim requirunt. Exauditum fuiſſe ipſamet adoleſcenti clara in luce viſendam ſe præbens, non obſcurè oſtendit. Pulſa tabes, ac noui roboris in dies ſingulos ad valetudinem acceſſio fieri cœpta eſt. Cuius ne aliquando beneficij periret memoria, Antiphonam illam, cuius initium eſt, *Salue Regina*, ſingulari pietate compoſuit, in qua Odonem ſuum imitatus Deiparam ſtatim in principio *Reginam miſericordiæ*, ſummo mortalium, immortaliumque applauſu indigitauit, quod tunc clariſſimè patuit, cùm propalam Angelorum ſymphonia idem canticum audita eſt cæleſtibus modulis celebrare, ac poſtmodum melliſluus Virginis cultor Bernardus, tanta animi ſui voluptate idem frequentauit, vt legiſſe ſæpiùs non contentus, idem luculento commentario fuerit interpretatus, vt Chryſoſtomus Henriques Ciſtercienſ. Ordinis generalis Chronographus ſcriptum reliquit, & Ordini vniuerſo plurimùm commendauit, teſte Cæſario lib. 7. c. 30. Quodque nec obiter, nec defunctoriè tranſeundum, B. Franciſcus Aſſiſias maximi Minorum Ordinis inſtitutor iam cælo receptus eodē hoc cantico, velut virga Moyſis, ad patranda prodigia vti viſus eſt, vt S. Bonauentura teſtatur, dum mulieri iam ſeptimo die partus diſcrimina moleſtiſſima ſuſtinenti apparuit, iuſſitque hanc Eulogiam recitare; in qua cùm *miſericordes illos oculos* precaretur, continuò cunctis liberata doloribus, ſpecioſum infantem enixa eſt.

Angeli in aëre cantu illud celebrant.

Nauarrus in Manual. de orat. c. 19.

S. Bernard. Comm. canticum illuſtrat.

Chryſoſt. Henriq. Cæſarius.

S. Franciſcus eo miraculo patrat.

Bonauent.

B. Dominicus Ordinis Prad. inſtituter.

Sed ad alterum priore non minùs idoneum, ac præclarum teſtimonium venio ætate ſuppar, non dignitate. Romæ in monte Auentino, vbi olim Dianæ templum fuerat, ac poſtmodum idolorum cultu in Chriſtianam religionem feliciter commutato, ædes Virgini ac Martyri Sabinæ dedicata erat, Honorij tertij munere, ſedem fixerat ſanctus vir Dei Dominicus, vbi cùm anno 1219. poſt diuturnas noctu in Eccleſia fuſas preces, communem ſuorum aulam cubicularem ingrederetur, ex parte illius extrema tres admiranda ſpecie virgines aſpexit, mediam verò reliquis auguſtiorem omnium cubila luſtrare, atque omnes ſacro rore conſpergere, dempto vno, qui minùs cōpoſitè iacebat. Dominicus rem tacitus admirans ſenſim accedentibus obuiam fit, & quænam ſint, quæ tanto illo ſuos fauore dignantur, inquirit: cui aliarum princeps: *Ego ſum*, inquit, *illa Miſericordiæ Mater & Regina, quam tu, tuiq; tanta alacritate colitis, eiuſque quotidie opem ac miſericordiam inuocatis, cumq; id facitis ego me coram filio proſterno, orans illum pro Ordinis huius conſeruatione.* Ita Theodoricus de Apoldia l. 2. c. 13. Quod ego beatiſſimæ Virginis pronuntiatum quia permagni facio, vt maiore in luce collocem, ſcire oportet, quod ſuprà memoratus author tradit, per id tempus Antiphonam Salue Regina, in cœnobio fratrum & ſororum Romæ flexis genibus, ſine cantu recitari conſueuiſſe, quam in Ordinem totum primus inuexit B. Iordanus proximus à B. Dominico Ordinis moderator: cuius iuſſu omnino firmatum eſt & per orbem diffuſum, quod Romana in vrbe à B. Dominico antea fuerat conſtitutum. Et ſtetit operæ præmium non vulgare: nam vt author eſt Gerardus Lemouicenſ. p. 1. c. 7. cùm frater quidam ex eodem Ordine in Anglia grauem incurriſſet infirmitatem, nec ab Eulogia hac frequentanda auerti poſſet, accidit vt in illo verbo *Miſericordia* compunctus, rogaret Dominam, vt eius in illa infirmitate miſericordiam ſentire poſſet: & ecce ſtatim ſopitis ſenſibus in diuina totus abreptus, vidit illam, filium quaſi ſanguinolentum in cruce ſibi oſtendere, his verbis: *vide quanta pro te paſſus eſt, vt non, cùm pateris, puſillanimis fias.* Ad ſe autem reuerſus ſanum ſe, & integrum deprehendit, quo ille hilarior factus totum Magiſtro Ordinis ſecretò perſcripſit. Alia, eodem teſte authore, Martiliæ dum parthenium hoc carmen concinitur, admiranda non ſemel meruit intueri: cetera prætereo, vnum hoc ſcribo, dum verbis illis accuratiùs intendit, *illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte*, vidit *matrem Miſericordiæ* læto & columbino vultu in fratres reſpicientē, pòſt verò, dum canerent, *& Ieſum benedictū fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende*, vidit ipſam in ætate tenera geſtantem filium, eumque omnibus, & ſingulis cum multo gaudio prætendentem. Necdum tamen hæc Antiphona Matrem, ſed Reginam tantùm Miſericordiæ præferebat, cuius cauſam ſcire ſi cupis, hæc eſt, quod Hermannus Contractus Benedictini Ordinis flos quondam lectiſſimus, quem authorem huius Eulogiæ Trithemius recitat, non *Matrem Miſericordiæ*, ſed Reginam pronuntiarit in hunc modum: *Salue Regina Miſericordiæ, vita, dulcedo &c.* atque eâ formâ à viris pietate præcellentibus dudum frequentata, taliſque ab Eccleſia dein vniuerſa anno 1239. cùm Fredericus Imperator tam ſcriptis, quàm armis Gregorium IX. Pontificem exagi-

Maria ſe Matrem miſericordiæ nominat.

de Apold.

Ger. Lem.

Origo Antiphonæ Salue Regina.

Trithem.

exagitaret assumpta fuerit ac diuino officio inserta; donec tandem post trecentos annos circa annum 1568. *matris* vocabulo addito legi cæpta est, *Salue regina, Mater Misericordiæ*, iuxta proprium virginalis oris effatum.

Ad tertium denique procedendum est, vt ex ore trium veritatis vnius verbum, non illud ambiguum, aut arrogans, sed verum atque perspicuum magis, magisque inclarescat, proferet autem illud B. Birgitta Suecica secretorum cælestium conscia atque in paucis gnara. Hæc itaque lib.6.c.10. vbi beatissima Dei mater suam sponsæ aperit dignitatem, eiusmodi ab ea sermonem legitur accepisse: *ego sum*, inquiebat, *Mater Misericordiæ, & aditus peccatorum ad Deum, nullus enim adeo maledictus est, qui quamdiu vuit, careat misericordia mea, quia propter me leuius tentatur à Dæmonibus, quam aliter tentaretur. Nulla etiam pœna est in purgatorij igne, quæ propter me non remissior erit, & leuior ad ferendum quam aliter esset.*

B. Birgitta Suecica.

S. Maria se Matrem misericordiæ nominat.

Hæc illa firmissima, sanctissimaque testimonia, suis quoque rationum momentis viuida, quibus tutò, ac sanctè beatissima Virgo *Mater Misericordiæ* non in hoc seculo tantùm, sed & in altero nominatur, quod Petrus Dorlandus in Chronico Carthusiensi l.5.c.5. testatum reliquit: [Olim, inquiens, in aliquibus Ordinis nostri domibus, tam grauis, agente sathana, vis tentationum incubuerat, vt omnis sacrę institutionis disciplina fratribus tædio esset & horrori. Erat nimirum mors in olla, quam Helizæi farinula nondum temperarat. Psallere, orare, abstinere molestissimum videbatur. Cumque ingens omnium clamor ad Deum fieret, misit Deus Angelum suum, qui vni ex illis hæc locutus fuit: *propitiabitur vestri, Mater misericordiæ, si Missam vnam quotidie in eius honorem dixeritis.* Consensere omnes, ac mox liberi quoque ab vniuersis molestijs manserunt omnes.] Meritò ergo mellifluus Clarauallensium Abbas postquam serm.1.de Assumpt. Mariam *Matrem misericordiæ* dixisset, ita serm.4. eandem legitur compellasse: *quis misericordiæ tuæ, ô benedicta, longitudinem, latitudinem, sublimitatem, & profundum queat inuestigare? nam longitudo eius vsque in diem nouissimum inuocantibus eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum vt tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius ciuitatis superna inuenit restaurationem & profundum eius sedentibus in tenebris, & vmbra mortis obtinet redemptionem. Sileat proinde misericordiam tuam Virgo beata, si quis est, qui inuocatam te in necessitatibus sibi meminerit defuisse: nos quidem seruuli tui ceteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis, laudamus Virginitatem, humilitatem miramur, sed misericordia miseris sapit dulcius, Misericordiam amplectimur charius, crebrius inuocamus.*

Dorland. *Angelus Mariam Matrem misericordiæ appellans.*

S.Bernard.

Et quanto arbitramur fructu? sanè, non inferiore eo, quem à dilectissima genitrice filius expectat, dum ad vbera lacte turgida oculis atque ore toto anhelat. *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui?* & si illa oblita fuerit, MARIA tamen *Misericordiæ mater* optima nō obliuiscetur nostri: *Non enim*, vt author est B.Petrus Damiani, *conuenit tantæ Misericordiæ nostram tantam miseriam obliuisci, quia etsi subtrahit gloria, reuocat natura, neque enim ita memoratur Iustitiæ Dei solius, vt Misericordiam non habeat, neque ita est impassibilis, vt sit incompassibilis*: atque huc respexisse Ecclesiam reor, dum psal.86. qui incipit: *fundamenta eius in montibus sanctis* iuxta glossam S.Germani orat. 2. de zona, B.Virgini accommodat, hæc velut ex persona illius accipiens, *memor ero Rahab*, quæ mulier peccatrix figuram gerebat peccatorum, teste S.Cyrillo Catech.2.& Greg. Nysseno hom. 2. in Cant. & *Babylonis*, quæ vox confusionem significat & peccatores designat, *scientium me*, quia peccatores multi, in quibus Dei notitia & scientia sunt penè exstincta, sciunt tamen subinde MARIAM, erga quam in eis remanet aliqua pietatis scintilla, vnde in persona Deiparæ dicitur: *memor ero Rahab & Babylonis scientium me*: quasi diceret, etiamsi Rahab & Babylon nescire videantur filium meum, saltem sciunt me, quapropter ego eis misericordiam, vt vera mater, præstabo: in quem finem referendum existimo quod lib.2. reuel. S. Gertrudis cap.4. legitur, visas sub pallium Virginis accurrere diuersi generis bestiolas, per quas peccatores denotabantur ad Virginem conuersi, eiusque honori, obsequioque deuoti, quas omnes *Mater misericordiæ* benignè suscipiebat, & quasi togâ suâ protegens delicatâ manu suâ contrectabat; à quo nequaquam abcedere videtur, quod ipsa aliàs de se professa est, cùm *Mater peccatorum emendare se cupientium* dici, haberique voluit, quos ad pœnitentiam allicere, filioque absoluendos præsentare consueuit, vt de ea illud psal.140. rectè intelligi queat: *cadent in retiaculo eius peccatores*, confirmante id Deo Patre, cum teste Ludouico Blosio, Conclauis animæ fidelis cap.1. Virgini Catharinæ dixit: *Maria, vnigeniti filij mei gloriosa genitrici à bonitate mea concessum est, propter incarnati verbi reuerentiam, vt quicumq; etiam peccator ad eam cum deuota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hæc enim est à me electa, parata, & posita tamquam esca dulcissima ad capiendos homines, & præcipuè animas peccatorum.* Quod sanè ignorasse non potuit B.Cyrillus hom.6.in Nestor. *Maria*, inquiens, *adiutrice veniunt gentes ad pœnitentiam*, vnde non absque singulari ratione iuxta Crucem morientis filij à dextris stetit, media scilicet inter Christum & bonum latronem, vt intelligere possent omnes admirabilem eiusdem ad Christum conuersionem, post Deum in veram, ac singularem *Misericordiæ Matrem Mariam* referendam esse. Quod qui tradant video esse

S.Gertrud. l.2.c.4.

Psal.140.

Lud.Blos.

Cyrillus.

Ratio vsus pro huius Autonomasia ex Scriptura & Patribus varia affertur.

Damiani.

Esai. 49.15.

Psal.86.2.

Cyrillus. Greg.Nyss.

Maria iuuat conuersionem boni latronis.

non

Iul.Recup. Iuſt.Miec. P.Aut.Spi. non paucos, P.Iulium ſcilicet Recupitum tract. 1. l. 6. q. 38. Iuſtinum Miechouienſem tomo ſecundo, diſcurſ.359. Petrum Antonium Spinellum cap. 26. throni Dei, vbi ſic loquitur: [Cui etiam præſto erat Mater ſanctiſſima inter filium & latronem media; vt mirandum non ſit, eum tantæ mediatricis precibus adiutum reſipuiſſe, & ita perfectè ad Chriſtum conuerſum.]

Alph.Salm. Idem Alphonſus Salmeron tomo 10. tract. 40. tradit, vbi beatam Virginem quæ adſtabat Chriſto crucifixo ex parte huius latronis, pro eo preces fudiſſe, & propterea conuerſum fuiſſe ſcribit, ex ſermone quodam B.Petri Damiani, cuius verba hæc ſunt: *Latro in cruce conuerſus eſt, ſed cur non antè cur non reſipuit cùm Ieſum in via ſequebatur? cùm eum crucem ſuam ferentem vidit, & comitabatur? tum cõuertitur cùm Maria iuxta crucem ſtabat; tunc ex latrone factus eſt Martyr, cùm pro eo Maria deprecabatur.* Videri quoque poſſit eidem Damiani. Epiphan. ſententiæ ſuffragatus S.Epiphan. in Deiparæ laudatione ad finem, cuius hæc verba ſunt: *ſponſa cæleſtis* MARIA *quæ eſt cælum, templum & thronus diuinitatis, inexplicabile paradiſi monile, Angeli accuſabant Euam, nunc verò Mariam gloria proſequuntur, quæ mulierum infirmitatem verè gloriosam reddidit, quæ lapſam Euam erexit, & Adamum è paradiſo dejectum in cælos miſit, quæ paradiſum clauſum aperuit, & per latronem rurſus Adamum complantauit.* Quæ non malè ſonare videntur ſententiam propoſitam de latrone precibus Deiparæ conuerſo; cùm enim B.Virgo nemini ſalutem contulerit immediatè, non videtur aliter complantare potuiſſe Adamum per latronem, quod hic aſſerit Epiphanius, quam orando pro latrone, eique impetrando, vt Chriſto bonæ oliuæ inſereretur. Additque ſupra memoratus Recupitus, tunc temporis, ante illam Solis eclipſin, vt è ſitu Crucis apparet, vmbram Virginis dextrorſum fuiſſe protenſam verſus latronem bonum: vt in ipſamet vmbra luce clarius appareret, peccatorum conuerſionem ad vmbram, id eſt, ad protectionem Virginis pertinere, quod & de peccatoribus perditiſſimis Dionyſius Richelius lib. 2. de laudib. Virginis intelligit, dum eam *iniquorum Aduocatam, & ſingulare perditorum Refugium appellat*: congruenter veriſſimo, grauiſſimoque S.Martyris Ignatij pronuntiato, quo ait: *impoſſibile eſt aliquem ſaluari peccatorem, niſi per tuum, ô Virgo, auxilium, & fauorem, quia quos non ſaluat Dei iuſtitia, ſaluat ſuâ interceſſione Mariæ Miſericordia infinita.* Ab omni itaque ſtatu, omni gradu, & ordine, nulla erroris formidine, nullo diſplicentiæ metu, nulla reſidentis animi volutatione nobilem hanc ac longè præclariſſimam Antonomaſiam, quâ pro MARIA, *Mater Miſericordiæ* ponitur, vſurpari poſſe in aperto eſt, cuius ſimul ac teretes & religioſas aures perculerit ſonus, præſto eſt iucundiſſimum miſeriarum omnium, maximumq; ſolatium: & reapſe idem nobis euenit, quod in acceptiſſimo nuntio accidere ſolet, dum ſemel id audiuiſſe non ſufficit, iterum atque iterum audire percupimus, quod delectat; ita & hic ſemel id vſurpaſſe ſatis non eſt, at ſæpius tam linguâ, quàm animo frequentare delectat, quod dum fit, tum denique luce clarius apparere incipit, quam id cum vero cõſentiat, quam præſtanti conſilio, ac varijs modis comprobetur, quorũ vel paucos per anteceſsũ attuliſſe expediet, cum & pauci ſacram hanc Antonomaſiam nati ſint plurimum illuſtrare.

Fundamẽta Mariana huius Antonomaſiæ.

Et ecce primum: Quia Deum illa pariens nobis reddidit principaliter Miſericordem. Quomodo? inquies, nunquid inter diuinæ attributa naturæ clarè prominet Miſericordia? ac S.Matris Eccleſiæ indubitato iudicio diuinam illa conſequitur eſſentiam, cum qua indiuiſibili nodo coniuncta eſt; dum ita canit: *Deus cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere:* adeo vt quamdiu fuerit Deus, tamdiu fuerit miſericors & clemens, *miſerationes* enim *eius ſuper omnia opera eius.* Vnde igitur per MARIAM is factus miſericors, cui ſemper id proprium fuit ac peculiare? Diſces facillimè vbi verba hæc aurea Apoſtoli ad Hebr. 2. penetraris: *Nuſquam Angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit, vnde debuit per omnia fratribus ſimilari, vt miſericors fieret.* q.d. quia Chriſtus homines apprehendit, voluitque homo fieri, vt poſſet eſſe hominum redemptor & ſaluator, hinc decuit eum per omnia ſimilem fieri alijs hominibus, vt miſereri diſceret per experientiam miſeriæ noſtræ, eiuſque ſenſu tangeretur: ad quod inuerit non parum, & illud de pſal. 88. attentius expendiſſe, *quoniam Miſericordia ædificabitur in cælis.* Non dicit Miſericordiam ædificandam in cælo, ſed in cælis, cælorum nomine tam Patris æterni ſinum, quam Virginis matris vterum intelligens: adeo vt, ſi Verbum æternum Miſericordiâ abundarit, ea tam in ſinu Patris, quàm vtero Matris velut in duobus cælis fuerit ædificata.

1. *Quia Deũ nobis reddidit miſericordem.*

Ecc. off. Pſal. 144. 9.

Hebr. 2. 16.

Pſal. 88.

Duplex miſericordia.

S. Thom.

Doctoris Angelici ſententia eſt duplicis generis Miſericordiam inueniri: vnam, quæ effectum: alteram quæ reſpiciat affectum, quarum illa omni affectione libera eſt, hæc verò afflictorum commiſeratione pulſatur: vnde apud veterem Poëtam de eiuſmodi legitur:

Virgil. 4. Æneid.

Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco.

Prior adoleſcenti ſimilis rudi, & inexpertо, & ignoranti etiamnum, quid ærumna, afflictioque parturiant: poſterior verò ſeni varijs caſibus miſeriſque exercito, de qua bene pronuntiauit S.Auguſt. l. 9. de Ciuit. *Miſericordia eſt alienæ miſeriæ in corde noſtro compaſſio.*

S.Auguſt.

Quibus in hunc modum prælibatis dico cum eodem S.Doctore 1. p. q. 21. a. 3. in corp. Miſericordia eſt Deo maximè attribuenda, attamen ſecundùm effectum, non verò ſecundùm paſſionis affectum. Ad cuius euidentiam cum

S.Thom.

eodem S. Thoma conſiderandum eſt, quod miſericors dicitur aliquis, quaſi habens miſerum cor, quia ſcilicet afficitur miſeriæ alterius per triſtitiam, ac ſi eſſet propria miſeria. Et ex hoc ſequitur quod operatur ad depellendam miſeriam alterius, ſicut miſeriam propriam: atque hic eſt ille miſericordiæ affectus, qui Deo conſentaneus nunquam fuit, donec homo factus, atque ad noſtram mortalitatẽ accedens, non tantùm miſericors ſecundùm effectum, repellendo ſcilicet miſeriam noſtram, ſed etiam ſecundùm affectum, modo ſuprà explicato, fieri dignatus eſt *miſerator & miſericors Dominus patiens, & multùm miſericors.* Pſal. 102. dicente Apoſtolo ad Hebr. 2. *Semen Abrahæ apprehendit* (nuſquam Angelos) quare? *vt miſericors fieret*, ſcilicet ſecundùm affectum: quod S. Bernardus ſingulariter perſpexerat, cùm explicans verba illa Apoſtoli ad Hebr. 5. *didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam, vtique & miſericordiam*, inquit: *Saluator enim noſter pati voluit, vt compati ſciret; miſer fieri, vt diſceret miſereri.* Quæ itaque increati Verbi miſericordia in cælo, ſinu videlicet æterni Patris ædificata eſt, miſericordia fuit ſecundùm effectum: quæ autem in vtero Matris, ſecundùm affectum, quod ipſe Canticor. 4. non erubuit confiteri, cùm illam ſic legitur allocutus: *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa*, pro quo S. Gregorius Nyſſenus legit, *cordificaſti me ſoror mea ſponſa*, ſiue, *cor dediſti mihi.* Verùm, quomodo, inquies, hæ duæ interpretationes conueniunt? qui vulnerat cor, tollit cor, & cum corde vitam: qua ratione igitur Virgo Mater eodem tempore filio cor dedit, & ſimul idem vulnerauit? Optima ſanè viâ, quis enim neſcit vulnus cordis ſonare dolorem, paſſionem, & miſericordiam? quæ propriè miſeria eſt cordis, vnde non ſanguis ſed lacrymæ confluere ſolent, quod elegãter S. Ambroſius orat. in fun. Theodoſ. expreſſit dicens: *Nam & vulnerum animi quidam ſanguis lachryma ſunt*; dedit itaque Verbo diuino cor ſaucium ac vulneratum, hoc eſt, cor miſeriæ & triſtitiæ ſubditum, & ſic vtraque inter ſe lectio conſentit, quaſi diceret propriâ amantibus locutione, Sponſa vulneraſti cor meum, dando mihi eiuſmodi vnum, quod commiſerationis iaculo feriri ac vulnerari poſſit, vti tanto antè per Huſſitarum Regulum innuit, dicens: *Ab infantia mea creuit mecum miſeratio, & ex vtero matris egreſſa eſt mecum*, ſiue vt alia habet lectio: *creuit mecum miſeria*, eodem verbo, & *miſericordiam, & miſeriam* denotante, ita vt dum aliorum miſereri vellet, miſerum ſe fecerit, ex eo ſcilicet, quod in vtero Virginis Matris eiuſcemodi cor aſſumens, miſericors factus ſit, dicente S. Bernardo ſerm. de Natiuit. Virg. *Hunc tibi fratrem* MARIA *dedit*, optimè proinde ac veriſſimo ſenſu *Mater miſericordiæ* ab omnibus appellanda.

Pſal. 102. 8. Hebr. 2. 16. Hebr. 5. 8. Cant. 4. 9. Greg. Nyſſ. S. Ambroſ. Bernard. *Quare Maria dicta Miſericordia, & non potius Miſericordis mater.*

Sed vna hîc dubitatio ſuboriri poſſit, cùm fides vera quæ Eutychetem inter atque Neſtorium media graditur via, determinet MARIAM non Chriſtum dumtaxat, ſed & Deum mundo progenuiſſe, non tamen Deitatem, quæ, vt in ſcholis loquimur, inconuertibilis eſt, vnde quoque nec Mater Deitatis, ſed Dei dici ſolet; quomodo eam miſericordiæ matrem pronuntiemus, vbi potiùs mater miſericordis appellanda videatur? Habebit autem eiuſdem explicatio vtilitatem non paruam, dum inde luce clariùs patebit, quàm eius miſericordia à diuina differat, quamque rectè, ac prudenter in Litaniis, quibus eius laudes concinimus, Dei miſericordiam imploremus, Virginis autem licet *miſericordiæ matris* interceſſionem apud eumdem adhibeamus, quod aliud non eſt quàm in tribunali gratiæ libellum ſupplicem de noxarum venia impetranda, velut per manus intimi ſectatoris aut conſiliatij diuinæ miſericordiæ offerre.

Miſericordia itaque, ſecundùm quod purum Dei attributum eſt, à diuinitate non diſtinguitur, niſi per conceptuum noſtrorum limitationem, quibus cùm nequeamus eius ſimul perfectiones, non dicam comprehendere, ſed neque apprehendere, neceſſe fuit ad miſericordiam alterius ordinis recurrere, quam Deus pro infinita ſua bonitate & amore inuenit, dum per vnionem hypoſtaticam in perſona Verbi ſubſtantiam noſtram aſſumpſit, ſubditam miſeriis omnibus, excepto peccato, vt naturam haberet, in qua pati ac compati poſſet, ac de noua quadam miſericordia gloriari, quod S. Paulus ad Hebr. 4. his explicat verbis: *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatum per omnia pro ſimilitudine, abſque peccato*; & huiuſmodi quidem naturam ei per temporalem generationem MARIA dedit, quare *Miſericordiæ mater* dicta eſt, non verò *miſericordis*, quia illi miſericordiam dedit, non Deitatem: quod Richardus de S. Victore p. 2. in Cant. c. 23. his verbis complexus eſt: *In te Virgo, concreuit lac miſericordiæ, quia cibus ille, quo Chriſtus in plenitudinem ætatis altus eſt, non erat aliud, quàm miſericordia lac ad faciendam miſericordiam nobiſcum.* Et Richardus à S. Laurentio: *Cùm* MARIA *miſericordiam genuerit, quid aliud eſt eius vterus, quàm ipſe miſericordiarum theſaurus? vnde quoque Mater miſericordiæ appellatur.* Quare præfatus Victorinus ſic Virginem alloquens concludit: *Adeò Virgo, pietate replentur vbera tua, vt alicuius notitia miſeriæ tacta, lac fundant miſericordiæ, nec poſſis miſeras ſcire, & non ſubuenire. Et quid mirum ſi miſericordiæ affluis, quæ ipſam Miſericordiam peperiſti? carnalia in te Chriſtus vbera ſuxit, vt per te nobis ſpiritualia fluerent: cùm enim Miſericordiam lactaſti, ab eadem Miſericordiæ vbera accepiſti.* Et hic primus modus.

Richardus à S. Vict. Richardus à S. Laur.

Veniamus ad ſecundum, quo Antonomaſiam hanc ad immortalem ſui gloriam velut altero ſtabilitatis ſuæ fundamento nixam inueni-

Secundum fundamentum Antonomaſiæ.

mus;

Quia misericordiam diuinam nobis efficaciter procurat.

mus; quia scilicet diuinæ misericordiæ, clementiæque abyssum cui vult, & quomodo vult, & quando vult creditur aperire, vt quantumuis enormis peccator, nõ pereat, cui sancta sanctorũ patrocinij sui suffragia non patitur defuisse: vt verè dixerit S. Bonauent. in speculo: *Non solùm in te peccant, ô Domina, qui tibi iniuriam irrogant, sed etiam qui te non rogant:* magis enim teste S. Anselmo propter peccatores, quàm propter iustos facta est Dei Mater. Consueuere Principes in tribunalibus suis, vbi reorum causæ disceptantur patronos constituere, & pauperum aduocatos nominare, eisque stipendia numerare, vt apud suam clementiam illorum patrocinium suscipiant, ac quo possint modo, & ratione propugnent. Talis à Deo MARIA cõstituta est, spes desperatorum, *Misericordiæ mater*, cuius materia alia non est, quàm ipsa miseria nostra, gloria verò atque vnica voluptas, salus & incolumitas nostra. Felix dignitas! ac longè dignissima felicitas, maximæ post Deum misericordiæ efficienter præpositam esse. Sed quanam id viâ, modóue perfectum arbitrabimur? lucem dabit protoplastæ mulieris Euæ creatio, quam nobis veram viuentium Matrem MARIAM præfigurasse voluit Deus, de qua sic loquitur sacer textus Genes. 2. *Cumq; obdormisset Adam, tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem pro ea, & ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem*, adeò vt velut in mutuam permutationem dedisse videatur mulieri costam vnam viri, & viro carnem nomine mulieris pro osse reddidisse, quo diuini sacramenti in humani generis reparatione exhibendi probè conscius Spiritus sanctus præsignificasse visus est, mulierem quamdam suo tempore affuturam, quæ Dei filio carnem daret, & in commutationem, reciperet os ab eo: daret è corpore misericordiæ, commiserationem: reciperet verò & subueniendi potestatem & voluntatem vicissim ab illo; adeò vt ex eo, quod iam *Mater* esset *misericordiæ* sensu primo, fieret & Regina eiusdem in secundo, nulla cuiquam misericordia obtingente, nisi per regias manus eius; cùm plura illi indubiè ipso facto præstiterit Deus, quàm Estheri suæ olim promiserit Assuerus, etiamsi, inquiens, *dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.* Esther 5. 3. Consimilis Estheri fuit MARIA in Dei populo liberando, & Amano tyranno crudelissimo perdendo. Consimilis ad hæc in dignitate reginæ ac sponsæ generalis Monarchæ: præterea & in illo, *placuit in oculis eius*: quamuis placendo oculis Dei integerrima pulchritudine virtutis suæ, maiorem longè retulerit gratiam apud eum, quam illa fragili specie volubilis formæ suæ apud istum; qui tamen cùm dixerit: *Quid vis Esther? quæ est petitio tua, etiamsi dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi*, non minus hîc in commutationem carnis suæ, quam de visceribus eius assumpsit fecisse potuit, quàm dare os suum, medietatem scilicet regni sui, vt, cùm iam esset Mater, Reginam quoque misericordiæ coronaret. Dei namque regnum duobus contineri, Potestate, & Misericordia constans sacrarum litterarum doctrina est: hinc psal. 100. *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* & psal. 24. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas*, quarum alterum MARIÆ pientissimus Filius consignauit. In Regum ac Principum aulis mos obtinet, vt libelli quidem supplices Regi inscribantur, at secundùm materiam, quam cõtinent, ad ea Concilia, quorum iurisdictionem propriè respiciunt, amandentur, vbi ex rationis decreto expediantur. Non absimilis huic, esse stylus Ecclesiæ visus est, quem cælesti quadam prudentia à Spiritu sancto edocta sequi consueuit, vt gratiæ libellos, quibus diuinam implorat misericordiam, Deo quidem, vt par est, inscribat, at Nomen MARIÆ subnotet, q.d. *Deo Opt. Max. in Concilio Misericordiæ per manus Reginæ, quam ipsic voluit præsidere*; atque hoc est quod in mystico sensu diuinus Psaltes psal. 61. concinuit: *Semel locutus est Deus, duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine Misericordia.* Potestate sibi seruatâ, Misericordiam Matri, sponsæque regnanti communicauit, vnde S. Bernardum sermonem in signum magnum dixisse accepimus, *plena esse pietatis & gratiæ; plena mansuetudinis & misericordiæ omnia, quæ pertinent ad* MARIAM: quo lucem non modicam fæneres quæstioni, quam Doctores Scholastici in materia de Incarnatione tractare solent, dum quærunt, an solus Christus, an verò etiam Deipara Mater Christi videat in Deo omnia futura? respondentque, licet videat in Deo omnia futura spectantia ad Ecclesiam tam militantem, quàm triumphantem, cùm status vtriusque ad eam pertineat, tamquam ad *restauratricem sæculi*, vt à S. Bernardo epist. 174. appellatur; non videre tamen in Verbo omnia simpliciter, eò quòd non videat cogitationes futuras damnatorum, quas videt tamquam spectantes ad proprium statum Christus Iudex: quia cùm damnati iam sint in termino, nec ampliùs reducendi ad Ecclesiam, non videntur eorum futura propriè spectare ad Virginem, quæ non exercet, licet Christus, munus iudicis, sed solùm mediatricis. Vt profectò de damnatis ambigi possit, an infeliciores sint, quod eorum cogitationes Christi iudicis conspectui subiaceant, an quod *Misericordiæ Matris* MARIÆ effugiant aspectum? fortasse ne spem veniæ conciperent, si eorum supplicia grauiora, quæ conscientia vindice per totam æternitatem passuri sunt, *Misericordiæ Matri* paterent.

Accedit (quod & tertij fundamenti loco haberi poterit) benignissima eiusdem Virginis habitudo & indoles, tota natiuo Misericordia succo concreta, atque composita, vt *vapor quidam virtutis Dei, & emanatio Misericordiæ* ejus dici queat,

Anselm.

Similia.

Maria vera Eua viuentium mater. Gen. 2. 21.

S. Bernard.

S. Bernard.

Prob. ex Script. Maria vera Esther.

Esther 5. 3.

Tertium fundamentum Antonomasiæ. Quia diuina Misericordia

cordia vapor quidam & emanatio Mariæ est. Sap. 7. 24. & 25.

queat; vt, sicut Deo proprium est misereri semper & parcere, ita quoque matri eius. Suadent hoc verba Sap. 7. *Attingit vbique propter suam munditiem, vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis Dei omnipotentis sincera.* Quæ verba litteraliter quidem de æterna Dei sapientia intelligenda sunt, mysticè tamen recepto Ecclesiæ more, quæ huiusce modi Deiparæ accommodat, vt sunt, *Dominus possedit me in initio viarum suarum* &c. *Ab initio & ante sæcula creata sum* &c. non malè eidem, dicto modo, vindicantur.

Maioris autem perspicuitatis causa prætermitto *virtutis* nomine *potentiam & misericordiam Dei* intelligi solere, quandoquidem ille *potentiam suam parcendo maximè & miserando manifestet*, de

Sap. 12. 16. quo nec ipse Sapiens cap. 12. dubitare visus est, dum inquit: *Virtus tua Iustitiæ initium est, & ob hoc, quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.* & paulò pòst: *tu autem Dominator virtutis cum tranquillitate iudicas.* Cùm itaque Virtus eius & Misericordia, & Claritas idem sint, ac per ea intelligi debeant honor ac gloria Dei, hoc est

Rom. 3. 23. Misericordia eius, dicente Paulo Rom. c. 3. 23. *omnes peccauerunt & egent gloria Dei*, neutiquam mirandum si Virgo beatissima dicatur *Vapor virtutis Dei & emanatio claritatis Dei sincera*, siue,

Similit. *vapor, & emanatio Misericordiæ Dei.* Facili ac pervulgata similitudine rem totam dilucidè explano: distillatam cucurbitam, qua medicos herbarum, seu florũ liquores subiectis ignibus eliquamus, mente concipias: deinde eiusmodi herbas aut flores cucumellæ suppositos cogita, quos prunæ subiectæ æstuare primò, deinde exsudare faciunt subtiliores spiritus, iam à ceteris partibus, quæ plus terrestris sedimenti continent segregatos, qui mox in altum propter sui leuitatem, per modum fumi elati, in superiore parte coni, ob frigus circumstans in aquam resolutintur, puram illam, ac limpidam, quæ per teretem canaliculum educta, vocatur aqua plantaginis, euphrasiæ, rosarum, liliorum, aut similium, vti fuerant cucurbitæ submissa. Si paruis componere magna liceat: dico beatissimam Virginem MARIAM, appellari posse *vaporem sinterum & distillarium Virtutis & claritatis diuinæ*; aquam sc. Misericordiæ diuinæ, purum spiritum, seu vt aiunt, quintam essentiam pietatis ac clementiæ Dei, per separationem, non dico ab imperfectione, sed ab omni eo, quod timorem nobis afferre aut metum incutere queat. Quod vt clariùs fiat, sciendum omnia Dei attributa, vnam tantũ in eo simplicissimam substantiam efficere, quam cùm humani intellectus imbecillitas, velut vno bolo deglutire nequiret, modo suo concipiendi distinguere cœpisse potentiam, sapientiam, bonitatem, iustitiam, & misericordiam, velut perfectiones in ea simul congregatas ac mixtas; ea tamen ratione, vt nulla diuidi possit ab alia, aut separari. Vnde fieri amat, vt quamuis homo

A diuinam sæpiùs expertus clementiam ac frequentibus eiusdem corroboratus promissis, plurimum sibi de misericordia eius polliceri audeat; tamen vel vnica hac consideratione, qua ipsam illam pientissimam misericordiam esse quoque meminerit seueriſſimam quandam iustitiam, non paruum timorem suscipiat ac metu perturbetur, indiscriminatim dicere compulsus, *quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te Domine, & quia apud te propitiatio est; propterea timeberis Domine*, quemadmodum diuersæ originarij textus interpretationes ferunt. Existentibus itaque simul in Deo, vti in

B herba, aut flore quod terrestre ac subtile est, Misericordia & Iustitia; voluit is pro sua in nos pietate quandam hic facere separationem in vsus nostros, vi ignis Amoris sui, exhalando ex se per creationem, Virginem matrem suam, in qua, velut in vapore quodam omnem fragrantiam & suauitatem sinceriſſimè suæ misericordiæ ab omni rigore iustitiæ separatam copiosissimè collocauit, vt ipsa *Vapor & emanatio misericordiæ Dei* ritè dici queat, quam velut benignissima quædam mater in salutem nostram parturiat, ac magna planè virtute & efficacitate profundat. Vbi animo & cogitatione præcipere licet, (liberæ enim cogitationes hominum

Potentia precum B.V.M.

C sunt) Virginem Deiparam aliquid postulare à Deo, totamque illi cælestem curiam resistere (sicut apud Danielem vnus Angelus alteri resistebat) potentiorem tamen, maioriſque efficientiæ, & valoris apud Deum futuram esse Virginis, quàm reliquorum omnium orationem, quod P. Francisc. Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 18. sect. 4. euidenter probat, quia gratia & caritas, inquit, Virginis solius superat gratiam omnium Sanctorum & Angelorum simul sumptam. Neque id sine bono, ac verisimillimo fundamento: si namque, vt egregiè docet P. Ioan. Bapt. Donatus lib. de eminent. Virg. eo tempore quo MARIA Dei filium cõcepit, in ea secundùm plurimorum doctrinam, plures fuerint gradus gratiæ quàm in omnibus hominibus & Angelis simul sumptis, quantum existimabimus in vltimo vitæ suæ mortalis in-

Franc. Suar.

Ioan. Bapt. Donatus.

D stanti, cumulum possediſſe? Tradunt Mathematici solem in æquatore horis viginti quatuor conficere viginti sex millena millia, ducenta nonaginta sex millia, centum viginti quinque milliaria: maiorem autem esse velocitatem in firmamẽto, vbi stellæ, quæ sunt in æquinoctiali circulo, viginti quatuor horarum spatio conficiunt milliaria millies millena millia, & præterea decem & septem millena millia, quingenta; sexaginta duo millia, & quingenta. Vnde fit vt singulis quadrantibus conficiant decem milliones milliariorum, quingenta nonaginta nouem millia, sexcenta & nouem milliaria. Ad hæc longè maiorem velocitatem esse in alijs cælis firmamẽto superiori-

Perfectio & eminentia gratiæ quæ data est Virgini.

Mathematica demonstratio quid gradus gratiæ Mariana proponuntur.

bus,

bus, ac præcipuè in primo mobili. Itaque ſi Deiparæ menti in eliciendis actibus, vel acquirendis gratiæ gradibus detur tanta celeritas, quanta eſt, non dicam in primo mobili, ſed in ſtella aliqua firmamenti; elicuit ſingulis quadrantibus ſupra decem milliones actuum, & in viginti quatuor horarum ſpatio ſupra mille milliones actuum. Per quos, etiamſi vnicuique actui non reſponderet niſi vnicus gradus gratiæ, acquiſiuiſſet ſingulis diebus ſupra mille milliones graduum gratiæ. Calcula autem per ſeptuaginta duos, quos probabiliter Deipara vixit annos, & efficient viginti ſex milliones millionũ, & præterea ducenta, octoginta millia millionũ. Si verò id alicui videatur incredibile, animaduertat etiam videri incredibile, quod ſtella aliqua multò minus velox quàm vlla pars primi mobilis, eodem temporis ſpatio decem milliones milliariorum efficiat: paſſuum verò ex quorum mille vnum milliarium conflatur, numerum penè infinitè maiorem. Neque is, qui admirabilem ſe exhibet in celeritate motus vnius corporis, minùs admirabilis cenſendus eſt in celeritate motuum vnius animæ, & illius, in qua *fecit magna qui potens eſt.* Lucæ 1. Quod ſi verò Cleomenes lib. 2. de mundo appellat cæli celeritatem immenſam, S. Epiphanius appellabit Deiparæ *gratiam immenſam.* Sed demus hoc aut imbecillitati, aut proteruiæ ingenij humani, vt dicamus celeritatem, non dico duplo minorem, ſed centuplo minorem ad eliciendos actus fuiſſe in MARIA, quàm ſit ad conficienda milliaria in ſtellis; ac proinde ſi ſtella aliqua conficit pluſquam decem milliones milliariorum intra quadrantem; dicamus Deiparam tantummodo elicuiſſe centum millia actuum intra idem tempus: tunc etiam numerus graduum gratiæ conflabitur incogitabilis, ſi fiat ſupputatio per augmentum graduum ſemper duplo maius priore, quod iudicare proniſſimum eſt, cùm ſemper habuerit auxilium Dei efficax, cui ſemper etiam adæquatè reſpondit, idque etiamſi initium fieret ab vno gradu gratiæ, & non ab intenſiſſima gratia, quæ primum fundamentum in Virgine fuit. Ponatur itaque vnus gradus gratiæ, & ponatur non dico centies millies, ſed tantum centies augeri ſemper cum nouo augmento duplò maiore, quã fuerit primus, erit ſumma graduũ gratiæ 126765059821884326447607174017 5. vt ſapientiſſimè quoque calculauit P. Iulius Cæſar Recupitus l. 3. q. 9. ſi verò hæc multiplicatio fiat ab hac ſumma ſupputata per centum actus, vſque ad actus centum mille, quos elicere potuiſſe clarum eſt, ſummam efficiet, ad quam omnes Mathematicorum filij ſe pertingere poſſe deſperant: vt meritò affirmet Rupertus lib. 3. in Cant. *Id Dei donum quod in Virgine intrinſecus latet, quia inexpertum, nobis eſſe meſſabile, imo incogitabile.* Nunc autem cùm ratio exigat, vt ille potius exaudiatur, qui magis gratus eſt, meritique maioris; quis dicere cum S. Anſelmo c. 12. formidabit *tam adeo potentem eſſe Deiparam per impetrationem, quàm ipſemet Deus per omnipotentiam ſuam.* Addo nec opus eſſe, vt pro nobis miſericors oret, vel nos oculis miſericordiæ ſuæ aliquando reſpiciat, ſed ſatis omnino fore, quemadmodum ex præfato Anſelmo P. Didacus de Roſis l. 13. Ethicor. Chriſtian. egregiè demonſtrat vt vnum tantum interiorem voluntatis ſuæ actum miſericors eliciat, quo nos ſaluos abſolutè & efficaciter velit. Verùm neque hoc ſatis alicui videatur, vt verè *Miſericordiæ Mater* MARIA Nominetur, parum enim, inquiet, poteſtas prodeſt, niſi efficax acceſſerit voluntas, quam ſi nec hîc deeſſe monſtrauero, ſatis vt arbitror, ſuperque ſtabiliuiſſe videro pulcherrimam hanc ſacri Nominis Antonomaſiam MARIÆ ſuauiſſimè conuenire. Suppono itaque cum Doctore Angelico 2. 2. q. 25. a. 1. eundem ſpecie actum eſſe, quo diligitur Deus, & quo proximus amatur, & eundem numero habitum caritatis inclinare ad dilectionem Dei, & proximi amorem, vnde neceſſariò ſequitur, vt quanta eſt propenſio, quam habet Deipara per habitum caritatis ad amandum ipſum Deum, tanta etiam ſit inclinatio eiuſdem ad proximum diligendum: intenſiorem autem eſſe caritatis habitum, qui in Virgine reperitur, quàm ſit habitus caritatis omnium Sanctorum & Angelorum, etiamſi ſimul vnirentur, ſuprà probatum eſt. Iure itaque cum B. Petro Damiani dixerimus: *ſcio Domina quia benigniſſima es, & amas nos amore inuincibili, quos in te & per te filius tuus ſumma dilectione amauit.* cuius hanc S. Bernardus rationem affert ſerm. 1. de Aſſumpt. cùm dicit: *quis dubitare poteſt in affectum caritatis tranſiiſſe Mariæ viſcera, in quibus ipſa quæ ex Deo eſt, caritas, nouem menſibus corporaliter requieuit? ſicut enim ignis,* ait B. Hildephonſus, *ferrum tangens, illud adeo incendit, vt ignis eſſe videatur, ſimili ratione Sp. ſanctus Virginem totam decoxit, & ignijit: ita vt in ea Spiritus ſancti flamma, tantum videatur, nec ſentiatur, niſi tantum ignis amoris Dei & hominum.* Nil dici clariùs poteſt. *Magna*, itaque *fuerit*, vt loquitur S. Bonauent. c. 5. ſpec. *erga miſeros miſericordia* MARIÆ *adhuc exulantis in mundo: ſed multo maior erga miſeros erit miſericordia eius iam regnantis in cælo. Maiorem per beneficia innumerabilia nunc oſtendet hominibus miſericordiam, quia magis nunc innumerabilem hominum miſeriam intuetur.* Cum Hugone itaque Victorino Inſtit. Monaſt. ſer. 65. liberè dicamus & concludamus, *quid miſericordius* B. MARIA, *quæ à cunctis fidelibus Miſericordiæ mater eſſe comprobatur?* Atque hoc eſt quod apophoreti loco genuinâ quadam hiſtoria velut duobus in ſpeculis Lectori meo repræſentandum duxi, vnâ domeſticâ, alterâ externâ, hac vetere, illa noua; priorem ipſe fide digniſſimus author cui contigit litteris conſigna-

A

B

C

D

Deiparæ menti in eliciendis actibus, vel acquirendis gratiæ gradibus detur tanta celeritas, quanta eſt, non dicam in primo mobili, ſed in ſtella aliqua firmamenti; elicuit ſingulis quadrantibus ſupra decem milliones actuum, & in viginti quatuor horarum ſpatio ſupra mille milliones actuum. Per quos, etiamſi vnicuique actui non reſponderet niſi vnicus gradus gratiæ, acquiſiuiſſet ſingulis diebus ſupra mille milliones graduum gratiæ. Calcula autem per ſeptuaginta duos, quos probabiliter Deipara vixit annos, & efficient viginti ſex milliones millionũ, & præterea ducenta, octoginta millia millionũ. Si verò id alicui videatur incredibile, animaduertat etiam videri incredibile, quod ſtella aliqua multò minus velox quàm vlla pars primi mobilis, eodem temporis ſpatio decem milliones milliariorum efficiat: paſſuum verò ex quorum mille vnum milliarium conflatur, numerum penè infinitè maiorem. Neque is, qui admirabilem ſe exhibet in celeritate motus vnius corporis, minùs admirabilis cenſendus eſt in celeritate motuum vnius animæ, & illius, in qua *fecit magna qui potens eſt.* Lucæ 1. Quod ſi verò Cleomenes lib. 2. de mundo appellat cæli celeritatem immenſam, S. Epiphanius appellabit Deiparæ *gratiam immenſam.* Sed demus hoc aut imbecillitati, aut proteruiæ ingenij humani, vt dicamus celeritatem, non dico duplo minorem, ſed centuplo minorem ad eliciendos actus fuiſſe in MARIA, quàm ſit ad conficienda milliaria in ſtellis; ac proinde ſi ſtella aliqua conficit pluſquam decem milliones milliariorum intra quadrantem; dicamus Deiparam tantummodo elicuiſſe centum millia actuum intra idem tempus: tunc etiam numerus graduum gratiæ conflabitur incogitabilis, ſi fiat ſupputatio per augmentum graduum ſemper duplo maius priore, quod iudicare proniſſimum eſt, cùm ſemper habuerit auxilium Dei efficax, cui ſemper etiam adæquatè reſpondit, idque etiamſi initium fieret ab vno gradu gratiæ, & non ab intenſiſſima gratia, quæ primum fundamentum in Virgine fuit. Ponatur itaque vnus gradus gratiæ, & ponatur non dico centies millies, ſed tantum centies augeri ſemper cum nouo augmento duplò maiore, quã fuerit primus, erit ſumma graduũ gratiæ 126765059821884326447607174017 5. vt ſapientiſſimè quoque calculauit P. Iulius Cæſar Recupitus l. 3. q. 9. ſi verò hæc multiplicatio fiat ab hac ſumma ſupputata per centum actus, vſque ad actus centum mille, quos elicere potuiſſe clarum eſt, ſummam efficiet, ad quam omnes Mathematicorum filij ſe pertingere poſſe deſperant: vt meritò affirmet Rupertus lib. 3. in Cant. *Id Dei donum quod in Virgine intrinſecus latet, quia inexpertum, nobis eſſe meſſabile, imo incogitabile.* Nunc autem cùm ratio exigat, vt ille

Anſelmus.

Didac. de Roſis.

In Maria par potentia bonitas & voluntas.

Probatur ratione & auctoritate S. Thom.

Damiani.

S. Bernard.

Hildeph.

Hugo Vict.

Lucæ 1. 49.

Cleomen.

Epiphan.

Recupitus.

Rupertus.

ſignauit, poſterior ex ore eorum, quos propiùs ſpectauit, conſcripta eſt, vtraque idoneis teſtibus comprobata.

Benedictus Fernandius è Soc. Ieſu miſericordiam Matris experitur.

Benedictus Fernandius Borbenſis è Soc. Ieſu vir ſingulari virtute, & eruditione inter Luſitanos clariſſimus, atque inter grauiſſimas occupationes in ſcribendo non ſegnis, cuius ipſa potiſſimùm laudem tuliſſe voluit, verè pia, verè miſericors MARIA; cùm enim his alterum moralium ſuarum Comment. in Geneſin Tomum ad vmbilicum perduxiſſet, repente grauiſſimis & acutiſſimis viſcerũ doloribus afflictari cœpit, nec vlla vel ad momentum quies dabatur: interim medicorum induſtria propulſando malo diligentiſſimè inſudabat, ſed fruſtra. Tandem quinto die, poſt tertium enim pauci hoc morbo correpti euadunt, (verba eius ſunt) cùm antea ſæpiùs beatiſſimæ ſemper Virginis Deiparæ imploraſſem opem: tunc demum quantâ potui contentione animi, pioque affectu, & fuſis vbertim lacrymis inſtantiùs eamdem inuocaui. Vrgebat enim vehementiùs dolorum magnitudo, & vi morbi acerbiùs ingraueſcentis, penè deplorata mihi ſalus videbatur. Multa Dei Matri ſanctiſſimæ proponebam, quibus ipſius concitatum præſidium impetrare ſperabam, omnium tamen maximè illud fiduciam præſtabat, quod Virgo diceretur, & eſſet *Mater miſericordiæ*, cuius in obſequium totus ego addictus iam priorem Tomum Romæ recognoſcendum & excudendum habebam, & poſteriorem maiore, vt putabam, affectu pietatis, diligentioreq; ſtudio in eiuſdem Dominæ commendationem elaborabam. In hoc propè mortis articulo decumbens, nimirum nocte ipſa intempeſta, poſt diem Præſentationi Virginis dicatum, ſubitò quieuerunt dolores, morbus diſparuit, diſruptiſque mali omnia obturantis repagulis, tota illa diſſerenauit tempeſtas, vitamque velut tunc primò diuinitus acceptam ratus, cum largifluis præ gaudio lacrymis Deum, ac Virginem Dei Matrem gratis & ſtudioſis clamoribus celebraui. Denique poſt pauculas horas ſanus ad rem diuinam ſurrexi: crebrò illud Dauidicum mecum verſans, & ore proferens, Virginem Deiparam affatus, *Tu es qua exaltaſti me de portis mortis, vt annuntiem omnes laudationes tuas*, pſal. 9. *Matris* ſcilicet *miſericordiæ* iucundiſſimos hymnos. Hactenus ipſe, qui Matris miſericordiam expertus, tanti beneficij memoriam, non infractus filius ad poſteros tranſmiſit.

Pſal. 9. 15.

Lotharingia Maria Matris miſericordiæ opem ſentit. Def. Iullet. de Boulay.

Ad alteram hiſtoriam venio, quam Deſiderius Iullet inſignis Eccleſiæ Collegiatæ Nanceianæ Canonicus ac Scholaſticus c. 3. Edmondus de Boulay Ducum Lotharingiæ Fecialis, alijque fuſè deſcribunt. Annus ſupra ſeſquimilleſimum labebatur vigeſimus quintus, cùm Germania hæreſum veneno, quo inſanus eam apoſtata Lutherus infecerat, tranſuerſa ferri, atque effrenato quodam furore corripi cœpit, qui Clero, ac bonis omnibus excidium, vicinis vaſtitatem longè teterrimam minabatur. Pauci dies effluxerant, & maximi ex infimo hominum genere, Duce Thoma Muncero, volare exercitus, qui templorum ſpoliis, altarium prædis, Sacerdotum capitibus inſidiantes, Diocletiani, ac Neronis truculentiſſimam rabiem, ſi minus vincere, certè exæquare conabantur: octoginta circiter millia ſub ſignis futiſſe contendunt. Primam, vti vicinior, ab his cladem Sueuia, deinde Alſatia excepit, proxima trepidante Lotharingia, quæ ſimul ac periculum ſenſit, vt erat Catholicæ religioni ac pietati deditiſſima, ad diuinam opem per *Miſericordiæ matrem* obtinendam mitifica quadam ſedulitate recurrit. Præ ceteris autem Renatæ Borboniæ Sereniſſimi Ducis Antonij coniugis hîc eluxit religio, quæ diu noctuque tum maritum, tum populum magna animi fiducia mille lachrymis, ac ſuſpiriis eidem commendabat. Quid tantis, ac tam ſolemnibus precibus negatum eat *Miſericordiæ mater*? Sinu eas accepiſſe, Deoque obtuliſſe dixerim, cùm tantus illico de cælis affluxerit fauor, quem non obſcurè Dux Antonius perſentiſcens, copias obiter collegerat, in campum eduxit, malens vel cum exiguo ſuorum exercitu hoſtibus obuiando, diuinam miſericordiam præſtolari, quàm eidem diffiſus in certum exitium prolabi. Et plenum prudentiæ conſilium fuit, quod dum exequi non ſtrenuè minùs, quàm glorioſè Dux cogitat, Nancei à manè in veſperum ſupplicantium votis ac precibus templa reſonabant, quod dum fit in eo, cui à S. Georgio nomen eſt, contigit ſub multam noctem cùm fortè ab ædituo occluditur, per imprudentiam includi puellam pauperculam ac mutam, quæ tandem ſe concluſam animaduertens, omnique ſpe egrediendi deſtitutam videns, diuini Spiritus agitatione commota, ad aram *Matris miſericordiæ*, quæ iſtic multo lumine colluſtrata, plurimorum precationibus, ſuſpiriiſque etiamnum calebat, prorepſit, coram qua in genua prouoluta, quod antè populus ſimul collectus fecerat, illa iſtic ſola relicta proſequi, cùm linguâ non poſſet, animo ſaltem religioſè contendit, Deumque per *Miſericordiæ matrem* obſecrare enixiùs, vt ſaluam Lotharingiam velit, hæreticos abigat, bonoſque omnes tueatur.

O ſinum latum, minimeque anguſtum MARIÆ *Matris Miſericordiæ*! quæ nullum ad te confugientem excludis, nullius votum, nullius ſpem irritam eſſe permittis. Dicam ego, & veriſſimè dicã, nec concha margaritaria tot plena vnionibus eſt, quot MARIÆ ſinus miſerationibus repletus eſt. Magnam vim habet mater, cuius viſcera falli neſciunt, maiorem vbi miſericordiæ nupta ſunt, habitura effectum: priore Deum genuit, & nos omnes adoptauit: poſte-

riore

riore ad nos Deum inclinat, & compotes facit votorum maximorum. Teſtem cupis lector? muta loquetur. Iam dudum ſupplex ante *Matrem Miſericordiæ* iacuerat filia hactenus muta, cùm ecce claram diſtinctamque ab Imagine vocem excipit, qua iubetur ſereniſſimam Renatam primo mane accedere, & ſuo Nomine nunciare, poſt paucos admodum dies è prælio Ducem affore, & pugnæ & vniuerſi belli victorem. Stupere hîc pauperculà, nec quâ viâ, modoque iuſſum exequatur, ſat capere: ſperare tamen, ac bono animo confidere, vt quæ iubere voluerat, iuſſa quoque exequendi, tribueret facultatem. Neque ipſe ſua falſa fuit, vix namque diluteſcere cœperat, cùm, quæ paulum iam obdormiuerat feliciſſimè euigilans lingua nunc vinculis expeditâ ad orandum vocaliter ſe impelli perſentiſcit. Orat, loquitur, ac mox templo patefacto ad Aulam ſe duci velle exclamat: quo poſtquam veniſſet, rem edtam, vt acceperat, exponit. Exilire gaudio Princeps, mutam ante, iam loquendi peritam admirari, maximè autem *Miſericordiæ Matri* gratias agere ſingulares, quæ ſuo patrocinio confiſos optatis non ſinit fruſtrari ſucceſſibus, vti non multo poſt euentus optimus docuiſſe viſus eſt, dum prælio vtrimque commiſſo Lotharingicus exercitus hoſtiles copias fudit, triginta ſex millibus ipſo in loco deletis, ceteris magno numero captis atque fugatis. Tanti refert Mariam *Miſericordiæ Matrem* in communi miſeria agnouiſſe, in ſinum eiuſdem, velut in tutiſſimum quendam portum conuolaſſe, de qua veriſſimè pronuntiauit Hugo à S. Victore: MARIA *non poteſt miſerias noſtras ſcire, & non ſubuenire.* Næ! ego te ſemper meliflue Bernarde, non vulgariter deamo, maximè verò cùm benigniſſimæ Matris Miſericordiam prædicas, *quis eſt locus*, inquiens, *quem Mater miſericordiæ excludit?* q.d. Nullus planè eſt, omnem complectitur, omnium miſeretur. Quorſus profectò obliuiſci nequeo quod ſerm. 2. in Dom. 1. poſt Epiphan. ore melleo, dicam an ab vbere virginali lacteo, profudiſti: *ſi beata* MARIA *piè à nobis pulſata fuerit, non dicrit neceſſitati noſtræ, quoniam miſericors eſt & Miſericordiæ Mater.*

Num igitur ſemper pulſato, ac longis precibus opus eſt, vt ad ſpecioſam Miſericordiam hanc aliquãdo pertingamus? fauus Soli expoſitus mel ſuum etiã manibus adſtantiũ intactus effundere ſolet, materna vbera, vbi lacte plena ſunt, vitro ſæpe diſtillant, & MARIÆ ſinus qui cæleſti gratiarum rore diſtenditur, continere poterit, donec ipſa à nobis rogata ſit. Miſericordiam ſuam à nimis certè illiberaliter & reſtrictè de Virgine ſentit, quiſquis ita cenſet: teſtem habeo Margaritam Virginem lectiſſimam, tertium S. Dominici Ordinem Ipris Flandriæ oppido profeſſam, quam cùm tanta aliquando ex vitæ anteactæ ratione teneret mæſtitia, vt non ſolùm ingens eam animi dolor excruciàret; verùm etiam langueret corpus, & cor propemodum ſcindi videretur; iamque triduo ſtetiſſet illa anxietas, eamque continuò vbertim lacrymantem lecto affixiſſet, adfuit inopinatò *Miſericordiæ Mater*, ac decumbenti adſtitit, ſacratiſſimaque manu ſua pectori eius admota, tanti doloris ac mali iſtenc locus eſt? diligenter ac ſedulo perquirit. Cui Margarita, illum ipſum ait: & rurſum Virgo. Quænam, inquit, eſt luctus & languoris cauſa? tum illa, quod in te cælorum, terrarumque Dominam ac Reginam, filiumque tuum toties à me peccatum ſit. Nec mora, ait vitæ ſcriptor, B. Mater, quaſi compatienti ſimilis (quod veræ miſericordis eſt) appropinquauit, & manum traxit per cordis locũ, dicens, hæc verba quæ ſubiungo: *ſano te in anima & corpore, vt ſint tibi à filio meo omnia peccata tua eſſe dimiſſa.* Ita libet SS. Belgij, Ordinis Prædicatorum. Quo mirificè confirmes atque corrobores auream magni Ephremi ſententiam, qua ante mille, ac trecentos annos Edeſſæ Virginem ſalutauit, *Mater Miſericordiæ benigna & clemens.*

Et quis hîc, glorioliſſima Domina, non exclamet? oleum effuſum Nomen tuum: oleum, inquam, miſericordiæ in nos miſeros affatim promanans: nec enim fruſtra te *Miſericordiæ Matrem* toties ſalutamus. Hoc enim oleo vnxit te Deus filius tuus, cùm è carne tua, carnem noſtram ac ſanguinẽ ſuſcepit. Et quid ni oleum effuſum Miſericordia tua ob quã audis *Miſericordiæ Mater*? ſupernatat oleum liquoribus aliis: tuarum in nos miſericordiarũ copia, te ſuperexaltat, ac Sãctis omnibus celebriorem facit. Rigida oleum emollit; tũ adamante duriora peccatorũ corda, ſuauiſſimo miſericordiæ tuæ balſamo perfundendo, ad pœnitudinẽ flectis, politiori lima ritè defricata ferramenta atque oleo perlita vix vnquam ſitu ac rubigine obſoleſcunt; ſic tuorum clientũ mentes exomologeſi ſacra expurgatæ, oleo miſericordiæ tuæ rariùs obſordeſcũt. Ignẽ in lampade oleum fouet & conſeruat; tu diuinæ charitatis flammam ne pereat, miſericordię tuæ oleum nunquam non affundendo nutris & auges. Aurea Antonomaſia *Mater miſericordiæ*, quæ pulcherrimi Nominis vicaria, eiuſdẽ opes, theſauroſque recludis, reuerentiam ei debitam exhibere nos doces, & dum id læto, demiſſoque animo veneramur, eum nos exitum ſortiri facis, quem volumus, & exoptamus!

Et huius quidẽ teſtes πολλοὶ ἀγαθοὶ πάρεσαν, multi, bonique adſunt, vt in ſacris loquebantur, quos longo numero producerem, niſi minore comprehenſos, cura omnem calumniam ſcirem. fidem meam poſſe explicare. Primus itaque ſit S. Patriarcha Dominicus, qui cùm de Ordine ſuo ab Honorio Papa approbando ſolicitus, ex more in templo ad preces pernoctaret, Chriſtum dexteræ Patris aſſiden-

Hugo Vict.

S. Bernard. in opuſc.

Etiam non rogata Mater miſericordia malis noſtris ſuccurrit. Simile.

Margarita Iprenſis ex Ord. S. Dom.

Ephrem.

Miſericordia Mater oleo compãratur.

Maria peruanti mundo gratiosè ſuccurrit.

tem è throno vidit insurgere seueriſſimoque A vultu peccantibus interitum minitari; ſtabat ille quidem medio in æthere, & tres lanceas vibrabat in Mundum ſcelerum architectum: vnam quidem ſuperbis, alteram auaris, tertiam libidinoſis & voluptarijs intentabat. Et cùm iuſtæ iracundiæ nemo neque poſſet, neque auderet obſiſtere, ſola *Mater Miſericordiæ* ad pedes eius accidens rogauit, illis ignoſceret, quos ſuo ſanguine redemiſſet; & cum à Ieſu Chriſto reſponſum eſſet, haud iam eſſe iuſtitiæ ſuæ, tanta, tam multa orbis terrarum flagitia impunita relinquere; ſubiecit Deipara, habere ſe famulos duos fideles ac probos, qui in mortalibus ad pœnitentiam reuocandis, ſtrenuam operam impigrè poſituri eſſent: quibus verbis placatus B Dominus vtrumque produci coram ſe iuſſit; vbi Dominicus Franciſcum conſpicatus, die ſequenti obuium, licet nunquam antea viſum, agnouit. Ita Theodoricus de Apoldia lib.1. geſtar. à S. Dom. c.2. de Apold.

Verùm vt inconſtans hominis ingenium eſt, *ſenſuſq; & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua*, Geneſ.8.21. vixdum anni duceni proceſſerant, cùm iteratis lapſibus in eaſdem noxas relabente mundo, de eodem tum actum fuiſſet, niſi iterum MARIÆ *Miſericordia* ſubueniſſet. Scribit Alanus de Rupe c.45. Pſalterij ſui, anno Dominicæ Incarnationis M.CCCC. LXXIX. Carthuſienſem quemdam aſcetam die Annuntiationis Virg. MARIÆ in ſpiritu aliquamdiu raptum, ad regale ductum palatium, vbi regem turba maxima circumſtabat, ipſa etiam cælorum Regina, quæ dexteram Dei manum telis igneis plenam, quibus iam mundum perditurus videbatur, continebat: Noli, inquiens, noli, fili amantiſſime, ſed parce miſeris peccatoribus, vt pœnitētiam agant. Ad quæ Rex, Nonne vides quid mundus agat? quomodo iniquitas in omni ſtatu primatum teneat, nec quiſquam miſericordiam petat? tu igitur noli iuſtitiam impedire. Reſpondit Regina: Licet homines miſericordiam non poſtulent, optant tamen vt eis tribuatur, idcirco ego quæ *Mater miſericordiæ* ſum, hanc eis à te flagitare non deſinam. Ecce hic homo eſt, qui me ſpeciali ſeruitio tribus quinquagenis ſalutationum D Angelicarum, & quindecim orationibus Dominicis venerari conſueuit, peto itaque vt quicumque eum imitabuntur, tuam valeant placare indignationem. Cùm Rex, telis igneis de manu excuſſis Matri liberaliter annuit, quæ ſeorſim religioſum hunc aſcetam conueniens, Vidiſti, inquit, Regem tela ignea tenentem, eaque in terram eiaculari parantem, vidiſti & me, quæ *Mater miſericordiæ* vocor, illa manibus eius eximentem? effice vt omnes per te intelligant, quâ viâ in poſterum valeant furorem eius declinare. Et profuiſſe credenda monitio eſt, cùm virginali per orbem diſſeminato pſalterio correcti mores, & fœcunda virtutum ſegetes vbiuis gentium pullulauit. Gen.8.21. *Iterum vice altera.*

Magna profectò benigniſſimæ Matris miſericordia, quâ iam vicealterâ, nobis cognita, labanti mundo prolixè ſuccurrat, dum aduocatione ad filij pedes inſtituta, illum à præſenti exitio gratioſè exemit.

Sed Monachorum ſomnia hæc, & fabulas Andreas Riuetus appellat lib.2, c.6. Apologiæ ſuæ contra ſanctiſſimam Virginem, quibus à Chriſto homines ad MARIAM abducant, & ordines ſuos aut inuentiones nequiter commendent. Quis hîc ſubdolam Caluini indolem non palpet, calumniam non odoretur? Neque enim ementitis fabulis indigent Monachi, quibus ſanctiſſima ſua inſtituta diuinis probata oraculis, ac frequentibus nobilitata prodigiis commendent, hoc ſectariorum eſt: nec illi à Chriſto ad MARIAM; ſed per MARIAM ad Chriſtum homines proliceré, adducereque laborant, quod non Mariolatras, ſed Chriſtolatras ſapit, vt rectè notauit S. Hildephonſus ſerm.3. de Aſſumpt. cùm ita ſcripſit: *B. Virginis honos & gloria, laus & gratiarum actio eſt redemptoris.* Vt autem Riuetus intelligat, quo ſenſu (non vtique cauillandi ſui, ſed commonendi) hæc à me dicta ſint, tertium in hoc negotio teſtem accipias, non iam Monachum, neque ſui amantem, ſed innocentem, omniſque doli ac fraudis expertem, ex cuius ore materni Nominis laudem perficere voluit Deus, cùm præter naturæ ordinem ad certum & incorruptum veritati teſtimonium dicendum euocauit. Anno M.C.XVII. cùm plurimis prodigiis inter cetera trepidaret Italia, Cremonæ, vt auctor eſt Dodechinus in hiſt. quidam infantulus in cunis iacens pannis obſitus, in primam loquendi vocem contra naturam os aperuit, matremque ſuam eſcam parantem fratri ſuo maiori, qui plorando panem petiuerat, à corporis curis compeſcuit, aſſerens ſibi viſam Dei genitricem MARIAM, ante tribunal Chriſti ſtantem, inſtantiſſimiſque precibus, pro iudicio, quod mundo, propter peccata ſua intenderat, ipſi ſupplicantem: ac poſt hæc depoſuit eloquium, vſque ad tempus humanæ conditioni congruum: quem autem euentum ſortita hæc fuerit ſupplicatio, quamuis auctor ſubticeat, orbis loquitur vniuerſus, vt iam nulli dubium eſſe poſſit, quàm hæc Nominis Mariani Antonomaſia, illi examuſſim conueniat, nobiſque omnibus ſit publicè, ac priuatim ſalutaris. *Calumnia Andreæ Riuet. & obiectionibus reſpondetur.* Hildeph. Dodechin.

Vtinam id omnes intelligant, quotquot vel ærumnæ miſeros, vel miſeriæ faciunt ærumnoſos! & quàm multi eiuſmodi quouis loco! nequaquam ſanè futuri, ſi *Matrem miſericordiæ* inuocarent: ad quod maximoperè inuerit plurimis Deiparæ ſtatuis per diuerſa loca Nomen *Matris miſericordiæ* tribuere, hoc titulo venerandas proponere, quo ipſa non obſcurè præ ſe *Aurea præxis Antonomaſiã hanc celebrandi.*

fert

fert à nobis volenti animo compellari. Quòd A paucis ab hinc annis clarè atque euidenter datum eſt perſpexiſſe, cùm R. P. Guilielmus de Wael Societatis Ieſu Prouinciam Flandro-belgicam Præpoſitus adminiſtraret, ac nouis indies temporum miſeriis accreſcentibus:

In peius ruere, ac retro collapſa referri

omnia cerneret, ad commune miſerorum aſylum conuerſus, in pluribus Prouinciæ ſuæ Collegiis B. V. MARIÆ ſtatuas partim ex Sichemienſi ligno, partim ex Foyenſi affabre fieri curauit, quas ipſe in eorum templis titulo *Matris miſericordiæ* poſuit, tum etiam ad populum verba faciens, eiuſdem cultum omnibus commendauit. Ferunt gentis noſtræ Annales, Maximiliano Imperatore hinc anno 1482. in Germaniam abeunte, Belgarum curâ Philippo filio, qui poſtea pater fuit Caroli V. commiſsâ, graues inteſtinoſque ciuilium bellorum tumultus exortos fuiſſe, plebe in magiſtratus collectis exercitibus ſæuiente: quando vnus aliquis pacis, quietiſque publicæ ſitientiſſimus, tres Virginis Deiparæ imagines fieri inſſit, quas populo colendas titulo *Matris dolorosæ*, variis in locis propoſuit: cùm ecce ſtatim miraculis illæ plurimis coruſcare, &, quod caput eſt, intra paucos menſes mirandum in modum, & tumultus ſopiri, & rebelles ſe Archiduci ſubmittere viſi ſunt. Necdum vbera *Matris miſericordiæ* exaruerunt, fluunt etiamnum & copioſiſſimo quidem miſericordiæ lacte, quo plena ſunt. Flandrica noſtra Collegia in teſtimonium ad- C uoco, quotquot à prædicto Patre Marianas Icones acceperunt, & dicent, nec id quidem grauatè, quia Matrem deamant, coram illis, & medelam malis plurimis, & beneficia relata inſignia, quæ partim locorum Antiſtites ſuo calculo comprobarunt, partim legitima ad ceterorum probationem inſtrumenta expectant, interim appenſis anathematis & populi ſtudia, & Matris gratiam paſſim innuentibus copioſam; vt iam non Damaſci ſolùm, aut Conſtantinopoli pia *Miſericordiæ mater* ex imagine oleum miſerationum ſuarum largiſſimè ſubminiſtret, quo variis morborum ærumnis apertè ſubueniat.

Damaſci & Conſtantin. imago Deiparæ oleo fluit.

Valentia fortuitos ciuium caſus miſerata pulſum edit.

Non Valentiæ tantùm, miſerias noſtras ac calamitates ſentire videatur, dum quoties vel D in vrbe, vel eiuſdem pomœrio quis ſubmergitur, aut fortuito caſu exſtinguitur certos pulſus edere ex armario, quo imago clauditur, exauditur, quibus ſentire ſe infortunia noſtra, eorumque tangi miſeratione teſtetur.

Bononia Matris miſericordiæ titulo inuocata pluribus prodeſt.

Non Bononiæ ſolùm, vbi *Matris Miſericordiæ* titulo antonomaſticῶs celebratur, theſauros miſerationum ſuarum largè, liberaliterq; profundat, ſed inter Belgas quoque pronominatione *Matris Miſericordiæ* celebrari cœpta, iuſtiſſimos, clariſſimoſque de tenebris ac miſeriis noſtris ex animo, corporeque depulſis, triumphos reportet.

In Ida ſacellum & Ara Dianæ Virginis mitis.

Olim in Ida Cretenſis Inſulæ monte ſublimi non tam veris arborum ſtirpibus, quàm fabuloſis Poëtarum carminibus conſito ſitam fuiſſe legimus Aram, & ſacellum Dianæ, quam Virginem dulcem, clementem, & piam appellabant, eoque de Nomine certi quidam Myſtæ colebant, mira quadam prærogatiua Solis fruentes; primi namque omnium orientem Solem videbant: dum enim alij terrarum tractus ac populi Auroram, Solem ſcilicet, primo lucis rudimento adumbratum in aëre notabant dubiè, parcè, & obſcurè; iſ qui Dianæ litabant in monte, Solem iam exortum acribus oculis ad plenum obibant; (an quia Diana fratrem ſuum monſtrabat meliùs? an quia Sol ſororem ſuam inuiſebat priùs?) nugæ meræ. Ex ſublimitate iugi Solem, vel infra circulum finitorem deprehendebãt. Certè Virgo noſtra editiſſimum, vel inter cælites locum tenet, cuius exædificandæ fundamenta in montibus ſanctis iecit Deus, quam proinde in terris omnes *Miſericordiæ Matrem*, clementem meritò & *piam*, imò *vitam* & *dulcedinem* ipſam publica ſupplicatione vocamus: nil minus ab ipſa, quàm iſti ab illa, nobis certiſſimò pollicentes. Neque enim Solis æterni tam adoptionis ſoror, quàm natura genitrix, mira cæleſtis, vitaliſque lucis prærogatiuâ donare nos poteſt, vt iam nemini mirum videatur, ſi cultui eius acriùs inſiſtentes, ad beneficos æterni Solis radios facilius, pleniuſque percipiendos deueniamus: quodque maius eſt, non ſub Auroram tantùm, ac Dianæ ſacrificuli, ſed adulta mortalis vitæ nocte, caliginoſo prorſus in loco clariſſimi Solis lucem, ab hac Luna mitiſſima eiuſdem diſpenſatrice, conſequamur.

Iuſta retegẽdi Matris miſericordia.

Quæ cùm ita ſint, deſiſſe non poſſum hîc, ô! magna *Miſericordiæ Mater*, aut officio in te meo, aut amori in nos tuo: illi vt ego faciam ſatis, huic verò quantumuis ſatisdare, difficile ſit, vnus tamen è multis vtcumque reſpondeam gratus, dum id ſaltem quod Romanus adulator tyranno ſeueriſſimo, atque vni poſt homines natos crudeliſſimo perperam adſcripſit, tibi autem meliori de iure, atque optimis de cauſſis debitum eſt, legitimâ reſtitutione tranſcribam. Fuit is L. Annæus Seneca, qui lib. 1. cap. 1. de Clementia, ſecum ita Neronem colloquentem inducit: *Ego ex omnibus mortalibus placui, electuſque ſum qui in terris Deorum vice fungerer: ego vitæ, neciſq; gentibus arbiter: qualem quiſque ſortem, ſtatumue habeat, in manu mea poſitũ eſt. Quid cuique mortalium fortuna datum velit, meo ore pronuntiat. Ex noſtro reſponſo lætitiæ cauſas populi, vrbeſque concipiunt. Nulla pars vſquam niſi volente, propitioque me floret. Hæc tot millia gladiatorum, quæ pax mea comprimit, ad nutum meum ſtringentur. Quas nationes funditus exſcindi, quas tranſportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos Reges mancipia fieri, quorumque capiti regium circumdari decus oportea,*

Seneca.

teat, quæ ruant vrbes, quæ oriantur, mea iuriſdictio eſt. In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua ſupplicia compulit, non iuuenilis impetus, non temeritas hominum & contumacia, quæ ſæpe tranquillißimis pectoribus quoque patientiam extorſit, non ipſa oſtentandæ per terrores potentiæ dira, ſed frequens magnis imperijs gloria. Conditum, imò conſtrictum apud me ferrum eſt. Summa parſimonia etiam viliſſimi ſanguinis. Nemo non, cui alia deſint, hominis nomine apud me gratioſus eſt. Alterius ætate primâ motus ſum, alterius vltimâ: alium dignitati donaui, alium humilitati: quoties nullam inueneram miſericordiæ cauſam, mihi peperci. Potes hæc prædicare Cæſar audacter.

Quæ cùm legerem, vehementer animo exaſperari cœptus ſum, & quod tibi is, teſte Cle-
Clem. Alex. mente Alexandrino, ſuffuratus eſt, ab iniuſto volui poſſeſſore vindicare, nullam hîc reprehenſionem veritus aut probrum, quod operi religioſo profani hominis centonem atterere-
S. Hieron. rem, cùm authorem S. Hieronymus ſcriptoribus Eccleſiaſticis annumerarit; neque enim viro Iſraelitæ negatum ducere alienigenam, modò raſâ cæſarie & circumciſis vnguibus veterem veſtem commutarit: neque gentium Do-
Deut. 21. 12. Act. 17. 18. ctor Apoſtolus ſiue in concionibus, ſiue in epiſtolis ab Arati & Menandri hemiſtichijs abſtinuit, quibus ſempiternam tuitus eſt veritatem.

Te itaque, te, inquam, aurea *Miſericordiæ Mater*, eiſdem propè verbis in ſupremo hoc margine nobiliſſimæ tuæ Antonomaſiæ compello, tu Matrum optima, eademque benigniſſima Clementiæ parens, ſola inter omnes Adami poſteros ſummo rerum omnium conditori placuiſti, è cuius Nomine canit Eccleſia: *Cùm eſſem paruula placui Altißimo.* Tu electa ſingulariter es [*elegit eam Deus & prælegit eam*] vt tum in cælo, tum in terra officium obeas Imperatricis ſupremæ, in Miſericordiæ regno Dei vicaria audias, vitæ, mortiſque arbitra ab eodem conſtituta, vt qualem quiſque ſortem ac conditionem habeat, Deus quidem ſtatuerit ab æterno, ſed rei potiſſimùm exequendæ voluerit te eſſe adminiſtram. Quanta in dies bona, non fortuna aliqua cæca, ſed πολυόμματος, καὶ πανόπτης, Deus nobis impertit; quorum quid cuique datum velit, te mediatrice indulget, tuo geſtit ore pronuntiare. Vt bene vir ſæculo ſuo clariſſimus, idemque Patriarcha
Germanus. Conſtantinopolitanus Germanus in orat. de zona ſcripſerit: *Non eſt vlla ſatietas tua defenſionis, non eſt numerus tuorum beneficiorum: nullus enim eſt, qui ſaluus fiat, niſi per te, Virgo ſanctißima: nemo eſt qui liberetur à malis, niſi per te, ô purißima: nemo eſt cui miſereatur gratia, niſi per te ô honeſtiſſima.* Prouinciæ omnes, regna atque imperia, adeoq; Eccleſia vniuerſa ex tuis ad ſupplicantium vota reſponſis, lætitiam cõcipit ſingularẽ. Nulla vniuerſi eſt portio, quæ gratia, virtute ſimiliue aliquo cæleſtis doni beneficio niſi volente te, propitiaque floreſcat. Totus cælorum exercitus, diuinæ ſolitus militare iuſtitiæ, aut tua pace comprimitur, aut te volente in ſcelerum vindictam immittitur. Quas nationes funditus exſcindi, quas tranſportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorumque capiti regum circumdari decus oporteat, quæ ruant vrbes, quæ oriantur, tua iuriſdictio eſt: vt non ſplendidè magis quam verè in typo diuinæ ſapientiæ dixeris, *per me Reges regnant, & Principes imperant, & legum conditores iuſta decernunt.* Res magna profectò eſt, quod in hac tanta facultate rerum non ira te ad iniqua ſupplicia, non temeritas hominum, non ipſa oſtentandæ per terrores potentiæ dira, ſed frequens magnis imperijs gloria compellat. Conditum, immò conſtrictum apud te ferrum eſt, ſumma parſimonia etiam viliſſimi ſanguinis, cui ſeruando nulle vias habes & artes, vtque deſint omnia, tu tibi deeſſe non potes, cuius vel ſolâ ratione & arbitrâtu omnium miſereris. Et hæc fidenter de te ipſa prædicare, ſacratiſſima Virgo, noſtro ingenio potes. Sed quid dico? infinitis humanam ſapientiam paralangis virtus cæleſtis exſuperat, neque enim illa omni ſua garriendi protecuiâ in tantũ poſſit amplificare clementiam, quin maior atque præſtabilior longè de te queat Miſericordia prædicari: aliud eſt quod Cæſar, aliud quod tu propitia queas perfeciſſe. Ille militũ, quos ſuis ſub ſignis habebat, arma cohibebat, tu, quotquot Deo militãt, robuſtiſſimas legiones ad ſumendã de tot, tantiſq; ſceleribus iuſtiſſimã vindictam expeditas contines, aut auertis. Non hîc de exſcindendis agitur aut tranſportãdis nationibus, ſed de reſtaurandis hominibus, aut conſeruandis: Quanta verò clementiſſimæ luriſdictionis productio! pœnam poſſe infligere, aut malum; & pro ingenitæ nobilitatis dignatione nec velle, nec facere poſſe niſi bonum: tantò autem hæc longiùs ab omni iactantia remota Miſericordia eſt, quantò belliſſima quadam ſuſceptione à grauiſſimis plagis, quas ſæpius promeriti ſumus, nos eripis & extricas: idque non tam moderatione ſupplicij, quàm obliteratione pœnarum, quod ſuprà memoratus Patriarcha confirmat his verbis; *tu enim cùm habeas maternam apud filium fiduciam & potentiam, nos tuis interpellationibus & interceßionibus ei efficis familiares, & das ſalutem, & ab æterno liberas ſupplicio.* Hæc tua Clementia & Miſericordia eſt, qua & vitæ huius tormenta non iam mitigas, ſed æterna temporarijs commutas; temporaria verò momento circumſcribis, & priuilegio maximo tibi à Patre luminum indulto momentum aboles & expungis: optimè proinde, atque omnium calculo affectum illum promerita, quem Neroni ſuo Seneca promittebat his verbis, *Re-*
Seneca. *fertur tibi ab omnibus gratia. Nemo vnus homo vni homini tam carus vnquam fuit, quam tu populo Romano,*

mato, magnum, longumque eius bonum. Virgo sanctissima, Mundus hic tantus, quantus est se tui debitorem lubens agnoscit. Omnis qui te nouit (& quis miserorum ignorat *Misericordiæ Matrem?*) pulcherrima gratiarum actione tibi gestit obuiam properare. Nemo vnus homo, vni homini tam carus vnquam fuit quàm tu populo Christiano, ô magnũ! ô longum eius bonum MARIA, *Mater Misericordiæ.* Proinde

Ipsa meo toto figeris pectore tota,
Sæpius es mistis, quæ miserata mihi.

ETHOMELODIA SECVNDA.

QVod bonorum Cantorum esse aiunt inter modulandum scitè, nec infrequenter χρώματα ad cantum adhibere, hoc est, colorată quadam vocum compositione suorum aures prudenter delinire; quo ea, quæ antè concinnè ac grauiter canendo expresserant, vsitato quodam lenocinio in opus, effectumque producant. Idem & ego hîc mearum esse partium existimaui, postquam modulatis vocibus terrestrium Symphoniam, quâ illi dulcissimum MARIÆ Nomen celebrare contendunt, doctis auribus exhibui, Chromaticâ quadam modulatione eorundem moribus appositâ, lectorem demulcere. Quin & Pictorum quoque neque ignobilium esse intelligo, tabulis suis ornatus gratiâ morata quædam, non sine lepôre ac venere corollaria subijcere, quæ Græci παίγνια vocant, & mirè solent homines oblectare. Imitabitur vtrumque liber hic, & cantum & tabellas, cùm inter συμφωνίαν, χρώματα, & inter ἴσχνα, παίγνια, sed illis adsimia, hoc loco præsentabit.

CHROMA PRIMVM.

SS. Nominis MARIÆ *qualitates grammaticæ ad Mores accommodatæ.*

Nomen Mariæ sexagies sexies in Scriptura expressum.

CVm dies nulla abire nobis consueuerit, quâ non sæpius Christiano ritu Nomẽ hoc dulcissimum salutemus, ipsumque sexagies sexies in sacris litteris habeamus expressum, vnde non rarò idem nobis pronuntiandum venit, nec detur omnibus è vestigio, quæ in eo latent mysteria, de quibus præcedente libro egimus, vel propter linguarum Syriacæ, atque Hebraicæ imperitiam, vel quòd è Grammaticæ spacijs pedem non extulerint, penetrare atque inspicere, huiusmodi ego aliam ac longè faciliorem Nominis huius explanationem proponere decreui, quâ quisque ea, quæ à profanis in litterarum palæstra traduntur ad vsum Christiano dignum, id est, sacri Nominis huius enucleationem, animæ propriæ salutem, ac morum informationem traducet, meliori in re, quàm quidam in Philosophicis scholis, dicendus grammaticus Nominalis. Ac primò quidem inquirat hîc aliquis, quomodo nobis hoc Nomen in Scriptura ad reuerentiam expressum sit, cùm nulla è matribus Regum Israel istic Nominata legatur? sed hoc ad SS. Nominis huius gloriam non vulgariter facere censendum est, quo laus eius ac dignitas, honore magis quàm antea florere queat, ac titulis abundare. Esto nulla Regum Israelitarum mater suo Nomine in Sditteris exprimatur, exprimuntur tamen matres Regum Iuda, ad differentiam scilicet gloriæ ac dignitatis. Fuere siquidem Reges Iuda præ regibus Israel amplitudine gratiaque potiores, vti vel vno ex capite hoc discere licet, quod de Regibus Iuda progignendus Messias credebatur, de Regibus autem Israel nequaquam: cui ergo Matres illæ ad honorem prælucebant, æquum erat eandem illi nequaquam gloriam denegari, quam posteri eiusdem SS. Nominis expensa Oeconomiâ, secuturis temporibus amplificarent. Dum igitur audiet vel leget, MARIA, cogitet subsistendo paruper, quæ pars orationis? Haud dubiè Nomen. Quale Nomen MARIA? propriúmne, an appellatiuum? substantiuum, an adiectiuum? declinabile, an indeclinabile? numeri vnius, vel etiam alterius? simplicis figuræ, an compositæ? primitiuum an deriuatiuum? hæc in Nomine MARIA omnia inquirenda.

Cur Nomina matrum regum Iuda in Script. expressa, non regũ Israel.

Ac primò est Nomen proprium, denotans nobis eam quæ salua virginitate suum mundo edidit Saluatorem. Est & appellatiuum, arcano quodam sensu, atque illicio ad salutem vocans & appellans omnes. Est & substantiuum; quia veram, beatamque salutis substantiam procurat: salutis fundamentum, hæreses interimendo, fidem stabiliendo, *quæ est sperandarum substantia rerum*, ad Hebræos 11. Est & Adiectiuum, quia multa nobis bona conferre solet, cùm Deus habere nos noluerit, quod per MARIÆ manus non transiuit. Est præterea indeclinabile in se, quoniam à viâ veritatis, rectaque semita, ne quidem in ipso Conceptionis

Nomen Mariæ nomen proprium. Appellatiuum. Substantiuum.

Hebr. 11. *Adiectiuũ.*

Indeclinabile in se.

puncto, vnquam deflexit. Luna nunquam declinat à linea Ecclyptica per quam vadit; MARIA pulchra vt Luna, nunquam à luſtitiæ linea potuit deuiare.

Declinabile in nobis, quomodo?

Declinabile autem in nobis eſt per omnes caſus. In Nominatiuo, ſeu recto, nam per illud Nomina electorum fixa ſunt in cælo. In caſu gignendi, quia ipſa nobis genuit Saluatorem, per quem omnes renaſcimur; vt ſimus initium aliquod creaturæ eius. In caſu dandi, quia filium ſuum nobis dedit, *filius datus eſt nobis*, Iſaiæ 9. *quomodo autem non etiam cum illo omnia donauit nobis?* Rom.8. In caſu accuſandi, ſi quidem tacitè per ſe peccatores accuſat & arguit, vt pœnitentia emendatos velut Aduocata apud filium excuſet. In caſu vocandi, Adæ filios ad ſe vocare non ceſſat: vnde Prouerb.8. *Nunc ergo filij audite me, Beati qui cuſtodiunt vias meas.* In caſu auferendi, aufert ab electis ſuis cor lapideum, cor ſtupidum atque brutale, quo vix inter homines hominis Nomen promerebantur: teſtis Albertus ille magnus, Rupertus, Theophilus, ceteriq; non pauci. En ergo Nomen declinabile.

Eſaiæ 9.6. Rom.8.32. Prou.8.32. Albert. M. Rupertus. Theophil.

Ad genus quod attinet, & maſculini, & fœminini, & neutri dici poteſt. Generis maſculini, quoniam in eâ vis maſcula mirè eluxit, dum caput ſerpentis antiqui virago generoſa contriuit. Feminini, ob vim intimam, virtutemque gignendi. Neutri verò, cùm omnes cuiuſcumque demum ſexus ſunt, aut conditionis, nullo diſcrimine ad ſalutem adducit.

Numeri ſingularis.

Iam verò numerum ſpectate ſi lubet, ſingularis numeri eſt, quoniam *vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matris ſuæ electa, genetrici ſuæ* Cant.6. Eſt & dualis numeri, quem Hebræi agnoſcunt & Græci, quia mater & Virgo. Eſt & numeri pluralis: vnde canit Eccleſia, *ſicut lætantium omnium noſtrum habitatio eſt in te, ſancta Dei Genitrix*; ob multitudinem ſcilicet gratiarum, modorum, effectuumque ſaluandi clientes ſuos: quare ſicut theriaca præſtantiſſimum eſt antidotum, vnâque voce exprimitur, at ſi explicare velis omnia, quæ illam conſtituunt, eius virtutes, variaſque proprietates, multis opus eſſe Nominibus deprehendes: haud ſecùs MARIA Nomen eſt vnicum, ſed virtus eius multiplex & effectus innumerabiles, *Nomen* Cant. 4.4. ſiquidem Dominæ *turris fortiſſima, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.*

Cant.6.8. *Eſt etiam numeri pluralis, quomodo?*

Nomen eſt ſimplicis figuræ.

Ad figuram autem ſi oculos reflectamus, ſimplicis figuræ Nomen, hoc eſt, quia virgo quam ſignificat, ſimplex erat, ſicut columba, ſimplici ex corde Deum diligens, ac ſimplici oculo corpus poſſidens lucidiſſimum: quod tamen non impediebat, quin & figuræ cõpoſitæ eſſe, dici poſſit, ob virtutũ omnium, gratiarumque contextum, iuxta teſtimonium Sapientis, Eccleſiaſtici 24. *Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei, in me omnis gratia viæ & veritatis, in me omnis ſpes vitæ & virtutis.* Eccli.24. 24.

Denique eſt & Nomen primitiuæ ſpeciei, *quia nullam ſimilem viſa eſt nec habere ſequentem*; vnde & primogenita filia Dei dicitur. Interim tamen Deitatiuæ quoque ſpeciei haberi poteſt, teſtante eodem Sap. Eccli.24. *Ego ex ore Altiſſimi prodiui.* *Nomen eſt primitiuæ ſpeciei.* Eccli.24.5.

Quale itaque Nomen MARIA? Nomen aureum, nulli hominum ſecundum, Nomen nouum, cui par nullum priora ſæcula tulerunt, Nomen admirabile, cui inflectendo omnes Grammaticorum filij iure meritiſſimo, die noctuque inſiſtant; cuius dulcedo ſic afficit, ſapientia ſic inſtruit, vis atque poteſtas ſic protegit, vt vnum hoc, ſi rectè noſſe contigerit, ſatis ſit, quamuis cetera neſciantur. Huc ergo litterati Chriſtiani è prophanis ſapientiæ Lycæis, huc è Grammaticæ ſpatiis non ſeguiret aduolate, vbi melior palæſtra in vno Nomine, quæ pluribus iſtic, confuſeque tractantur, æquabiliter abſoluit. Neque enim MARIA tantùm Philoſophorum aut Theologorum mater eſt aut magiſtra, abſit: *cum paruulis quoque & ſimplicibus ſermocinatio eius eſt*, quibus cùm Nomen ſuum in eruditæ pietatis gymnaſio grammaticè, hoc eſt, ad mores accommodatè explicarit, omnes reddiderit ſapientes, ſed fructuoſos. Prou.3.32.

CHROMA SECVNDVM.

Cur eodem die & circumciſio, & Nominis impoſitio concurrerint, quemadmodum & nunc Baptiſmus cum eadem Nominis impoſitione coniunctus eſt?

DVplex quæſtio, vtraque Nomini affinis, vt quæ dignitatem eius tam à vetere circumciſione, quàm à Baptiſmo legis nouæ Sacramento nobis oſtendet. Ad Circumciſionem itaque quod ſpectat, notum eſt ex ſacra Geneſeos hiſtoria c.17. Deum Dominum noſtrum peculiari populo in Nominis ſui honorem adſciſcendo intentum apparuiſſe Abram filio Thare, cùm iam nonum ſupra nonageſimum compleuiſſet annum, eique in hæc verba fuiſſe prolocutum: *Ego Deus omnipotens: ambula coram me & eſto perfectus: ponamq; fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis. Tu ergo cuſtodies pactum meum, & ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis: hoc eſt pactum meum quod obſeruabis inter me & vos & ſemen tuum poſt te: circumcidetur ex vobis omne maſculinum, & circumcidetis carnem præputij veſtri, vt ſit in ſignum fœderis inter me & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis.* Quæ vt alacri animo propenſoque affectu Abram complecteretur, Nomine eum nouo donare voluit Deus, dicens: *Nec vltra vocabitur Nomen tuum Abram, ſed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium conſtitui te.* Hinc in populo iſto id agi cœptum, Patriarchæ exemplo, vt dum infans per circumciſionis ſacramentum

Circumciſionis auctor quis. Gen.17.1. &c.

Vnde Nominis impoſitio cum circumciſione coniuncta.

tum in Dei hereditatem tranſiret, Nomine ſimul nouo inſigniretur, cuius hanc Titus Boſtrenſis in c.1. Lucæ, cauſam aſſignat, cùm enim quæſiſſet cur lege ſancitum eſſet ne vlli omnino infanti ante ſuſceptam circumciſionem Nomen imponeretur? reſpondet, *Quia par erat, vt per ſignaculum quod Deus præceperat, hoc eſt, per circumciſionem, prius omnium in Dei populum cenſeretur, ac tum demum humano Nomine decoraretur.* Tenuit hæc res annos ɔlɔ. ɔɔɔɔ. lx. tot enim à repromiſſione Abrahæ facta vſque ad paſſionem Redemptoris, ſanctique Spiritus deſcenſum interceſsêre, quibus iam elapſis, ac priore myſterio per ſanctius lauacrum Regenerationis exſtincto, & formæ nobilioris introducto Sacramento, magno ducti rationum pondere voluêre noſtræ religionis antiſtites, vt dum ſacris aquis infantes abluerentur, ſuis quoque Nominibus donarentur. Rationes præcipuæ ac capitales hæ ſunt:

Tit Boſtr.

Ratio 1. cur Nominis impoſitio exunde cum Baptiſmo coniuncta.

Prima. Cùm Nomen imponatur infanti ad notificandam eſſentiam eius, & homo per Baptiſmum eſſe gratiæ acciplat, qui & hinc regenerationis titulum inuenit, conueniens erat vt illi in Baptiſmo Nomen imponeretur, eoque primùm tempore puer ex Nomine deſignari incipiat, cùm primùm Dei filiis annumeratur: antea enim ne eſſe quidem dici poterat, cùm tantùm morti eſſet obnoxius, vt ſaltem vllo Nomine dignus haberi poſſet. At Baptiſmi beneficio quemadmodum mortis æternæ periculo defunctus, tum primùm vitam init, vt Nomine aliquo cenſeri mereatur. vnde pulchrè Theophylactus in c.1. Luc. *Priùs*, inquit, *ſuſcipiendum eſt ſignaculum Dei, & tunc humanum Nomen, ceu quia nullus niſi priùs abijciat carnalia, dignus eſt vt nominetur miles Dei, & in libro calorum ſcribatur Nomen eius: nec immeritò, nam qui in peccato viuit, indignus Nomine cenſetur.*

Theophyl.

Secunda. Cicero.

Secunda. Vt ſignum ſit nos ex dæmonum mancipijs in ſummi Dei libertatem iam eſſe aſſertos: ita apud M.T. Ciceronem legimus manumiſſionem, libertatiſque adeptionem noui Nominis gloriâ ac honore fuiſſe dotatam: teſtis è multis vnus ſit L.C. Sylla qui recuperatâ Rep. omnes eorum, qui in bello deſiderati fuerant, ſeruos, atque in primis fortiſſimum quemque libertate donauit, qui omnes ab eo Cornelij, authore Appiano, vocati ſunt: vnde Cicero ſcribit, tot Cornelios repertos fuiſſe vt iam Collegium inſtitutum eſſet.

Appian.

Tertia.

Tertia, ad denotandam excellentiſſimæ illius dignitatis prærogatiuam quâ ſupra ſacrum fontem donamur, cùm veterem hominem exuti nouumque induti in aliam renaſcimur creaturam, cuius vt nulla nos aliquando capiat obliuio, Nomine nouo donamur, quo ſtatum noſtrum ac conditionem agnoſcentes, in veterem nequaquam vilitatem degeneri conuerſatione redeamus.

Quarta.

Quarta, vt iam nos Dei cultui ac Religioni peculiariter addictos cenſentes, ex Nominis noui impoſitione vitæ nouæ rationes cumprimis ineamus, non ſolùm omnes relabendi occaſiones ſtudioſe euitando, ſed & omnes promouendi anſas auidè arripiendo. Nouerat id, clareque perſpexerat magnus ille Orientis Apoſtolus S. Franciſcus Xauerius, qui licet tot ac tantis Apoſtolicæ vitæ laboribus eſſet diſtentus, vt die vna multa Barbarorum millia, iam à ſe Religionis noſtræ imbuta myſterijs ſacro fonte Baptiſmatis expiaret, ſingulis tamen Nomen ſuum certis ſignis ac notis expreſſum in manus dabat, vti ipſe lib.1. Epiſt. 8. ad Patres in Europam ſcribit, quo eiuſdem nequaquam obliti, ſimul nouæ vitæ recordarentur. Vnde patet quàm benè ac ſapienter feciſſe illi dicendi ſint, qui licet natu grandes in ſacra, ac Religionem Chriſtianorum tranſeuntes vetus Nomen cum nouo commutant, quales fuerunt Neanias, qui Procopij: Taraſius, qui Zoſontis: Placidas, qui Euſtachij; Traiana, quæ Theopiſtis: Agapius, qui Theopiſti: Iudas Hebræus, qui Quiriaci: Athenais, quæ Eudociæ dum baptiſarentur Nomen aſſumpſerunt, vetere, quod geſſerant, exuti, *vt toti in Chriſto nouandi*, iuxta S. Paulinum Epiſtola ad Macarium, *neque in homine, neque in Nomine veteri permanerent.* Paulinus.

Quinta.

Quinta & poſtrema. Vt Baptiſatus in tutelam alicui Sancto detur, cuius patrocinio tutus certamen cum hoſtibus ineat, victorque egrediatur, cuius præſidio à periculis eruitus, recto ad portum ſalutis itinere dirigatur. Vnde plures, Sancti illius Nomine filios nuncupent, cuius memoriam dies ille referebat, quo illi fuerant pronati, eo pacto ſperantes ſeſe præſidium, opemque puero, quibus aduerſa quæque tranſcendat, reperturos, cùm apud Deum plurimum poſſit, & charitate feruet, quæ cognominis ſui curam habere, imò & virtutum ſuarum exemplo, velut luce quâdam clariſſima viam clienti ſignare poſſit, quam adoleſcens ineat, nec ſenex deſerat, donec optatum ſalutis portum aliquando ingrediatur. Ex quo coniectu facile eſt, quanto in errore verſentur illi, qui liberis ſuis, quorum neſcio dæmonum, aut Ethnicorum Nomina imponunt, ſanctioribus alijs ſpretis, quæ homines Deo grati atque accepti virtutum ſuarum odoribus repleuêre. Tanti certè res hæc habita fuit, vt pro eo ac debuit, Niceni Concilij grauiſſimos Patres commouerit ad canonem illum ordine trigeſimum vnanimi ſenſu condendum, quo omnibus præcepêre in baptiſmo filijs ſuis non gentilium, ſed Nomina imponere Chriſtianorum. Decet hoc ſanctitatem generis noſtri; conuenit Religioni, vt quorum meritis gaudemus, feramus & Nomen. Troglodytæ, de quibus Diodorus l.4.c.3. hominum Nomina reijciant, & tauri, arietis, ouis, & ſi placet aſini liberis ſuis imponant,

A gentilium Nominibus abſtinendum.

Diodorus.

ponant, vt quorum vitam æmulentur, Nomen quoque præ ſe ferant: nos autem tanto meliores ipſis effecti, quanto differentius præ illis lumen hereditauimus, Cœlitum, diuorumque hominum Nominibus compellemur, quorum veſtigijs inſiſtentes curſum rectum teneamus, ac præſidijs aduti feliciter ad metam pertingamus. Et hæc pro eo diſputata ſint, quod ad probatiſſimum morem ſpectat: quamquam quid opus tot argumenta in hanc rem congerere? cùm, vt optimè aduertit Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo diſp.5.ſect.3.de ſacram.in gen. ſolenne fuerit omnibus fere nationibus, vt Nomina tunc paruulis imponerent, cùm primùm eos conſecrabant, ſanctificabant & luſtrabant, ſicut de Athenienſibus teſtatur Suidas, de Romanis Feſtus. Vnde Tertullianus de Idolol. c.16. appellat Feſta illa Nominalia, quibus dicit licitè intereſſe potuiſſe Chriſtianos, quia licet interuenirent ſemper ſacrificia Dijs oblata, actio tamen imponendi Nomen, cui Chriſtianus intererat, de ſe erat indifferens, ſicut nuptiæ, & alia eiuſmodi, quibus licitè aderant, quamuis miſcerentur ſemper aliqui ritus gentilium in Deorum cultum; ſed de his alias: nobis autem impræſentiarum ſatis fuerit, id quod rite à noſtris fieri docuimus & ab alijs natura duce fuiſſe obſeruatum.

Ethnici dum liberos luſtrarent, eis nomina imponebãt. de Lugo.

Suidas. Feſtus. Tertull.

CHROMA TERTIVM.

Quot Nomina vni imponenda?

SVperuacanea fortaſſe nonnulli hæc quæſtio videbitur cui Cicero fuerit familiaris: ſic namque de Nomine hic diſputans, illud lib. de Inuent.1. definit, *quod vnicuique perſonæ datur, quo ſuo quaque proprio ac certo vocabulo appellatur*: vnde pronum ſuſpicari, vna id voce abundè fieri poſſe ac debere, ita vt nihil præterea requiratur. Tamen cùm Nominum pluralitas, neſcio quam excellentiam, maioremque dignitatem præ ſe ferre videatur, iuxta illud, *qui vnico tantum Nomine dignus eſt, eo carere debet*, Cap. nullus. diſtinct.17. & Cap. Capienda. 24. quæſt. 1, operæ pretium fore duxi, videre quid pluribus, ipſque ſapientibus hac de re viſum ſit.

Cicero.

Nominum pluralitas excellentiã denotat.

Ac primò quidem quod attinet ad litteras inſpiratas, non rarò hic Nomina plura vni, eidemque perſonæ indita comperimus. Vnde vnum eundemque nunc hoc, nunc alio ibi leginius Nomine appellari: ſic vxor Abrahæ, quæ c.11. Geneſ. dicitur Ieſcha, c.16. vocatur Sarai. Vxor Eſau quæ Geneſ.26. dicitur Iudith filia Beeri Hethæi, vocatur Geneſ.36. Ada, filia Elon Hethæi; & altera eius vxor, quæ Geneſ.26. dicitur Baſemath filia Elon, vocatur Geneſ.36. Oolibama, filia Anæ, non alia ſiquidem ex cauſſa, quàm quod binomines fuerint, vti & lib.1. Paralip. per prima decem cap. ſæpe viris, ſæpe mulieribus alia dantur Nomina ab ijs, quæ habentur in Geneſi, Ioſue, Iudicum, ac Regum libris, vnà illà, eademque de cauſſa.

In Scripturis cognita.

Gen.11.29. Gen.16.1. Gen.26.34 Gen.36.2.

Certè ſapientiſſimum Regem Salomonem πολυώνυμον fuiſſe facet textus liquidò demonſtrat, cùm varia eius Nomina, eaque non pauca recenſet, inter quæ Salomon, Iedidiah, Coheleth, Lamuel, frequentiùs inueniuntur.

Salomon πολυώνυμος.

De ſanctiſſimo autem generis noſtri aſſertore, Dei filio Theanthropo quid dicemus? an non trigemino Nomine à Spiritu ſancto inſignitus apparuit? dictus Emmanuel, IESVS, Chriſtus? An non ipſe, quem ex toto diſcipulorum numero ceteris præpoſitum, ſuique poſt ſe in terris vicarium relinquere decreuerat, Nomine altero auctum voluit, dum Simoni Petrum adiunxit? Certè eamdem in ſe gratiam, beneuolentiamque experiri par illud Fratrum magiſtro ſuo longè dilectiſſimum meruiſſe credendum eſt, dum ſupra commune ac vetus Nomen, altero Boanerges donatum eſt: vſque adeò Nominum pluralitas apud illam gentem maioris dignitatis atque excellentiæ index habebatur. Ad Romanos viſamus, quos vti in aliis multis, ita & hîc ſingulari quadam prudentiâ excelluiſſe neceſſe eſt; de his itaque veterum commentarij teſtantur, non vno illos ac vulgari Nomine fuiſſe contentos, ſed hæc quatuor ſolitos ſuis imponere, Prænomen, Nomen, Cognomen, & Agnomen: aſt viris hæc; feminis vero Nomen tantùm & Cognomen. Prænomen autem, vt ſcribit Plutarchus in Mario, numquam aut rarò. Porro cauſam huius pluralitatis varijvariam reddere conati ſunt. Quintilianus ſignum libertatis interpretatur, *Vnico*, inquiens, *Nomine appellari ſeruorum fuiſſe; duobus, aut pluribus, liberorum ſiue ingenuorum, atque inde tribus minimùm Nominibus appellari voluiſſe, quaſi vnum ab auo, alterum à patre, tertium à ſeipſis inuentum haberent.* Eutropius originem à Sabinis arceſſendam ratus, *Quo tempore*, inquit, *ij cum Romanis in vnum populum coiere, ſua Nomina cum eiſdem communicarunt, nemo vt iam iſtic eſſet ſine Prænomine ſumpto de ſocij populi gentibus, & familijs; hinc inductum vt tribus Nominibus omnes ferè appellarentur, Prænomine, Nomine, & Cognomine.* Vnde Nomina trium litterarum, verbi gratia, Q.V.M. Quintus Valerius Maximus, quod Auſonius notauit, ſcribens:

Romanis πολυωνυμία vſurpata.

Plutarch.

Quintil.

Eutropius.

Auſonius. Iuuenalis.

Tres equitum turmæ, tria Nomina nobiliorum.

Et Iuuenalis Sat.5.

—— *tanquam habeas tria Nomina.*

Horatius.

Quod licet ita eſſet, inprimis tamen prænomine gaudere videbantur, quod illud antiquius eſſet, & de Sabinis acceptum: vnde Horatius:

Quinte, puta, aut Publi gaudent Prænomine molles Auriculæ.

Ad Agnomen quod ſpectat, nihil erat aliud quàm ſecundum cognomen. Quid autem inter Nomen, Prænomen, Cognomen atque Agnomen

Accurſius. Alciatus. men differentiæ interceſſerit, ab Accurſio diſcemus, atque Alciato. *Nomen* iſte putat intelligendum *quod cuiuſque perſonæ exprimit notionem. Cognomen quaſi familiæ, ſeu cognationis vocabulum. Prænomen quod differentiæ cauſa ponitur. Agnomen quod ab aduentu aliquo adiungitur.* Atque in hanc ſententiam ab omnibus ferè tam iuris interpretibus, quàm Rhetoribus ac Grammaticis itum eſſe inuenio, vnum ſi Alciatum eximamus, qui in ſuis diſpunct. l. 4. c. 1. cum Viglio in tit. de exhæred. liberorum §. nominatim, aliter hæc Nomina declarat.

Viglius.

Quid Prænomen apud Romanos?

Sanè prænomina apud Romanos ſingulis erant propria, quæ non ad familiam totam, ſed ad vnam tantùm perſonam ſpectabant, & Nomen familiæ præcedebant, notiſque vel paucis litteris ſcribebatur, vt M. P. Cn. Sp. quod & Diomedes grammaticus annotauit. Aſſumebantur verò prænomina pro vniuſcuiuſque voluntate. Aulus Gellius l. 9. c. 2.

Diomed. Gellius.

Quid Nomen?

Prænomini ſubiungebatur familiæ ſeu gentis proprium, quod dicebatur ſimpliciter Nomen, & gentiles omnes atque agnati ipſum vſurpabant, quale Porciorum, Iuliorum, Cornelíorum. Addebatur Cognomen, quod primùm inuentum eſt ad ipſorum inter ſe gentilium diſcrimen, vt cùm duæ eſſent familiæ Claudiæ, vna Marcellorum, altera Pulchrorum habuit cognomen; vt Cicero lib. 1. de Oratore teſtatur. Fuit ergo Cognomen olim Prænomini additum ad magis ſpecialem familiæ declarationem: vt rectè dictum ſit à Viglio d. §. nominatim, *Cognomen eſſe ſpecialiorem quamdam familiæ notam*: neque tamen omnes paſſim Romani Prænominibus ſimul & Cognominibus vtebantur, ſed alterutro contenti fuêre permulti, vt Aquilius Gallus, Seruilius Hala, Q. Sartorius, &c.

Cicero.

Viglius.

Quid Agnomen, & Cognomen?

Agnomen propriè dicebatur quod extrinſecus ab euentu aliquo primùm fuerat impoſitum, ſiue vt Plutarchus ſcribit, à rebus geſtis, aut à fortunâ, aut à forma, aut virtute, vt Africani & Numantini à victoriis; Labeones, Capitones, Cicerones à quarumdam notarum ſignificatione primùm dicti ſunt. Sed hæc Agnomina cùm à liberis continua ſucceſſione aſſumerentur facta ſunt Cognomina, vti ſæpè & ex Cognominibus facta fuiſſe Nomina, & rurſus ex Nominibus Cognomina, Macrobius auctor eſt.

Plutarch.

Macrob.

Sinenſium mos in Nominibus imponendis.

Non procul à Romanis diſceſſiſſe Orientis prudentiſſimi Sinenſes mihi ſemper viſi ſunt, de quibus ſic Nicolaus Trigaultius noſter in Chriſtiana ſua expedit. lib. 1. c. 8. *Conſuetudo, inquit, apud Sinas recepta circa propria ſingulorum Nomina hæc eſt: Cognomen habent antiquum & immutabile, ſed Nomen non item, nam ſibi nouum fingunt, & ſemper aliquid ſignificat, quod etiam Cognominibus conuenit. Id Nomen vno charactere ſcribitur, & vnâ, quod idem eſt, ſyllabâ effertur, è duabus tamen ſyllabis conflare poteſt: hoc à parente inditur filio, qui eo in ſcriptionibus, litteris & alibi vti ſolet: ceterorum porrò qui æquales aut ſuperiores fuerint ſi aliquis eum hoc proprio Nomine compellaret, aut eius parentem aut propinquum ſuo, non inurbanum eſſet ſolum, ſed etiam iniuriоſum. Ceterùm cùm primùm ſtudia puer aggreditur, aliud ei Nomen præceptor imponit, quod ludi Nomen dicitur, hoc Nomine à condiſcipulis ac magiſtro dumtaxat, exceptis, qui ei famulantur aut ſubditi ſunt, appellatur.*

Trigault.

Denique cùm iam omnino adoleuerit, Nomen accipit à viro graui honoratiſſimum, quod ipſi magnum vocant. Eo Nomine poſſunt eum omnes, nullo excepto, & præſentem & abſentem compellare. Sed tamen illum parentes ac maiores tanto honore non dignantur, ſed priore Nomine, quod litteram vocari dixi, compellant. Si quis etiam ſectam aliquam recens profitetur, à Doctore, qui eum induxit, nouo Nomine decoratur, quod Religionis Nomen vocant. Porrò cùm alius alium officij cauſſa viſit, tametſi cognomen & Nomen illud minus libello inſcribat hoſpes, à viſitato tamen & viciſſim interrogatur, quod ſit Nomen eius honorificum, vt eum, ſi opus fuerit, poſſit ſine iniuria compellare. Atque ideo aliud Nomen grandius, quo ipſi nos compellent, oportuit accipere, ſupra id quod in Baptiſmate accepimus. Hæc ibi Trigaultius.

Belgarum mos in ſuâ denominandi.

Sed quidnam hîc Belgæ noſtri, qui ceteris in rebus tam ſunt politi, ſollertes ac perſpicaces, quem morem hic ſeruant? Hactenus vno conſenſu Nomen proprium, velut Romani Prænomen, habere ſolitos inuenio, cui Nomen familiæ ſubnectunt, quod & cognomen hæreditarium, cum veteribus Romanis licet appellare: Διώνυμοι itaque ſunt, quo viam mediam inſiſtentes inter μονωνυμίαν, quæ ſeruorum, & πλυωνυμίαν ac μεγαλωνυμίαν, quæ thraſonum propria ac glorioſorum habetur, de quorum grege nuper quidam πλυώνυμος καὶ μεγαλώνυμος in diuerſorium quoddam publicum deſcenderat, in quod ante mercator quidam, quem negotia ſua in varias orbis regiones abducebant, cum ſodalibus aduenerat: interrogatus itaque de Nomine ſuo, vt peregrinus atque incognitus, reſpondit: ſibi Nomen eſſe Don Iuan Ramires Alonſo de Mendoça & Guſman: expalluit Caupo, Equidem, inquiens, pro vno adhuc tam locum iſtic, quàm cibi copiam eſſe; pro tam multis verò, nec locum, nec apparatum. Digna opere merces: vſque adeo & in Nominibus accumulandis aurea mediocritas diligenda eſt!

S. Ambroſ. *Vnum Portentum duo Nomina, quomodo intelligendum?*

Obijciet aliquis S. Ambroſium, qui ne ſecundum quidem Nomen admittere voluiſſe videtur, cùm lib. 5. Epiſt. aduerſ. Auxent. *vnum portentum*, inquit, *duo Nomina*. Vnum ergo quiſque Nomen habeat neceſſe eſt, nec ad ſecundum quidem aſpiret, ne portenti infamiam incurrat. Reſpondeo S. Præſulem neutiquam his verbis διωνυμίαν damnare voluiſſe, ſed Υδδώνυμον Auxentium inſectari, qui ne cogno-

ſce-

noſceretur quis eſſet, vocabulum ſibi mutârat, vt quia hic fuerat Auxentius Arrianus, ad decipiendam plebem ſe vocaret Mercurinum: quare prudenter ſubiungit: *Nihil prodeſt quod mutauit Nomen, quis ſit agnoſcitur. Alius in Scythia partibus dicebatur, alius hic vocatur. Nomina pro Regionibus habet. Habet ergo duo iam Nomina, & ſi hinc aliò perrexerit, habebit & tertium.* Nihil hic igitur aurea noſtra patitur mediocritas, quam quiſquis dilexerit, omni caruerit reprehenſione.

CHROMA QVARTVM.

Compellatio expreſſo Nomine beneuolentiam teſtatur.

QVamuis multa ſint, eaque illuſtria amoris argumenta, quibus is foras verborum ambitu prominere, ac probare ſe omnibus luculentè conſueuit; non tamen ſat ſcio, an vllum beneuolâ proprij Nominis expreſſione clariùs exiſtat. Quod Plutarchus non ſegnis morum Magiſter aduertiſſe viſus eſt, cùm ait: *ſingulari quadam voluptate adfici, qui ſuo ſe Nomine compellari audit, eiuſq; animum appellanti magis conciliari.* Vnde Romani ſeruos quoſdam habere ſoliti qui ſingulos ciues diſcerent cognoſcere atque eorumdem Nomina infigere; quæ vt quiſque obuius fieret Dominis ſuis Magiſtratum aliquem ambientibus ſuggererent, vt ſuo quemque Nomine compellare poſſent, itaque beneuolentiam promereri: atque inde profectum quod apud latinum Oratorem toties legimus, mi Attice, mi Tyro, mi Brute, mea Terentia: ſic Pyramum Thiſbe apud Ouidium non ſolùm quanti eum faceret oſtendit, ſed velut ad vitam nouo modo reuocauit:

Pyrame, clamauit (Thiſbe) quis te mihi caſus ademit!
Pyrame, reſponde, tua te charißima Thiſbe
Nominat. exaudi, vultuſq; attolle iacentes:
Ad Nomen Thiſbes oculos in morte grauatos
Pyramus erexit, viſaque recondidit illâ.

Nec mirum: Amor ignis eſt, & ignis huius lumen expreſſum, amici Nomen eſt. Amor nardus eſt, & odor huius nardi, memoratum dilecti Nomen eſt. Amor horologium eſt, & index huius vſurpatum amici Nomen eſt. Hinc & præcipui quique Imperatores ſtuduerunt milites ſuis quoſque Nominibus appellare, atque ita hunc modum vſurpatum à M. Petreio notauit Salluſtius, qui ante prælium quo Catilinam oppreſſit, equo circumiens, vnumquemque militum nominans compellabat. Ottonem quoque non aliud ad Imperium euexit, quàm quod quemque militem in agmine, in ſtationibus, in itinere Nomine ſuo compellaret, vt Tacitus lib. 1. Hiſt. ſcribit. Vnde Virgilius 11. Æneid.

Per medias acies, ſedentiq; agmina Tarchon
Fertur equo, varijſq; inſtigat vocibus alas,
Nomine quemque vocans, reficitq; in prælia pulſos.

Et Silius Italicus de Hannibale lib. 1.

Monſtrabat furibundus iter, cunctoſq; ciebat
Nomine. ——

Quare & inter præcepta militaria relatum id olim fuiſſe Vegetius docet, cùm lib. 3. c. 10. ſic ſcribit: *Dux ſciat etiam nominatim, ſi fieri poteſt, quis Comes, quis Tribunus, quis domeſticus, quis contubernalis, quo fiet, vt milites laborent omni opera, ne fruſtra ſint cogniti Ducibus ſuis, ſed nobili aliquo facinore inclarſcant*: Accedit, quod quæ pluribus indiſtinctè mandantur, non rectè curentur. Vnde non temerè à grauibus authoribus obſeruatum inuenio appellationem ex Nomine peculiaris beneuolentiæ ſignum ſemper habitum fuiſſe, cuius has potiſſimùm voluerunt eſſe rationes.

Primam, quia ſic nouiſſe nos hominem in primis oſtendimus. Secundam, quia ſic diligere nos eum monſtramus, cùm Nomina eorum quos odimus, non tantùm non efferre, ſed nec audire ſuſtinemus, & ſi neceſſe fuerit nominare Nomen quærimus vel commune, vel alienum, quo animo Saul Dauidem ſibi odioſum filium Iſai Nominabat: quod S. Ioan. Chryſoſt. expreſſit his verbis: *hoc eſt legitimæ amicitiæ indicium: ſicut viciſſim odio habentes & inimici nec Nomina illorum qui ſe laſere, tolerant commemorari.* Tertiam, quia ſic curam oſtendimus, qua erga nominatum ferimur, eumque complecti deſideramus.

Patent hæc oppidò clarè in Deo qui cùm omnis iuſti, æquique regula ſit, eadem quoque actiones ſuas metiri conſueuit: quare cùm Exodi 33. loqueretur ad Moyſen: *noui te, inquit, ex Nomine* q.d. vt prudenter notat S. Gregor. *non te generatim, vt ceteros, ſed ſpeciatim agnoui vt amicum: ſubdit enim, & inueniſti gratiam coram me, quaſi non ſit aliud à Deo ex Nomine cognoſci & gratiam coram Deo inuenire.* Quod Abulenſ. q. 13. aptâ quadam ſimilitudine declarat in hunc modum: princeps aliquis multis prouincijs ac populis imperans ſingulorum ſuorum ſubditorum Nomina non nouit, ac proinde eos nominatim non appellat, ſed communiter, ſi quid coram præcipiendum, iubet populum conuenire: vt verò Regni proceres ſuo quique Nomine aduocantur & quibus etiam ex ijs Rex vtitur familiarius, eos proprio Nomine, quod illi ſit vſu & conſuetudine cognitum, ad argumentum beneuolentiæ & familiaritatis ſolitus eſt compellare: Ad hunc prope modum, tametſi Deus intimè nouit non modò ex facie, ſed ex Nomine vnumquemque hominum, ad ſignificandam tamen quam dixi beneuolentiam, aliquos dicitur noſſe & vocare ex Nomine, quod Septuag. Interpret. vertunt *ſuper omnes.* Idem aduertit S. Auguſtin. quæſt. 153. *pra omnibus*, inquiens, *Moyſen Deus ſciebat, quia Deo pra omnibus*

Plutarch.

Nomenclator quis?

Amantes ſoliti ſuos Nominibus propriis compellare.

Ouidius.

Imperatores in compellandis militibus propria eorum Nomina adhibebant.

Salluſtius.

Virgilius.

Silius.

Vegetius.

Ratio 1. ſignum beneuolentiæ.

2. Signum dilectionis.

Chryſoſt.

3. Signum ſolicitudinis.

Probatur auctoritate diuina.

Exodi 33. 12.

S. Gregor.

Abulenſis.

70. Interp. S. Auguſt.

omnibus placebat, ex quo fauore tantam fiduciam is hauſit vt ſtatim auſus fuerit, interprete Oleaſtro, diuinorum ſecretorum notitiam poſtulare, dicens: *Oſtende mihi faciem tuam, vt ſciam te*; ac ſi nihil debeat ignorare, qui à Deo ex Nomine cognoſcitur.

Fuit quoque Beſeleel vehementer à Deo dilectus, vtpote quem ad tabernaculum diuinæ ſuæ Maieſtati conſtruendum multis ſapientiæ donibus antè inſtruxerat: quod vt populum non lateret, *Ecce*, inquit, *vocaui ex Nomine Beſeleel*, Exodi 31. quaſi nihil euidentiùs mutuam inter illum ac Deum familiaritatem teſtari poſſet, quàm ab ipſo Deo ex Nomine appellari. Addit Card. Caietanus, propterea ſic à Deo nominatum, ne quis illi ſe opponere auderet, ac ſi nullius inuidiam ſibi conflare poſſit, qui tantam Dei beneuolentiam in ſe eſſet expertus.

Exod. 31. 2. Caietan.

Ita ad Iſraelem olim Deus, ſeu potiùs Iſraelis Nomine ad populum Chriſtianum legitur proloquutus: *Noli timere, quia redemi te, & vocaui te Nomine tuo*, Iſaiæ 43. Ad quem locum D. Cyrillus Alexandr. teſtatur in alia Scriptura, vt ipſe loquitur, dici, *vocaui te Nomine meo*, quaſi non minor honor ſit vocari à Deo aliquem populum ex Nomine proprio, quàm ſi diuinum ei Nomen communicaretur; & vtrouis modo appellatio intelligatur, omnem timorem excludit, animumque perfectiſſimè ſerenat: vnde iuſtiſſima Dei Domini de Rege Perſarum Cyro exſtitit querela apud Iſaiam c. 45. *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubijciam ante faciem eius gentes, vocaui te Nomine tuo, & non cognouiſti me.* Elegerat Cyrum Deus ad euertendam Chaldæorum monarchiam, & iam diligere cœperat impenſiùs, vt gentis Iſraeliticæ vindicem & aſſertorem, eoque fuerat progreſſus, vt ducentis ac decem antè annis eum ſuo, velut amicum, Nomine compellaret: verùm, quæ humani ingenij dementia eſt, quamuis Cyrus Hebræorum Deum, quem non poterat non audiuiſſe, ſuo tempore cognoſſet, vt publicis litteris eum confiteretur; tamen à ſua idolomania non receſſit, vnde & miſerè in Scythiam inuadens à Thomyri Regina, vitâ, regno, boniſque omnibus ſpoliatus interiit, æquiſſimâ Deo querimoniæ causâ relictâ.

Iſaiæ 41. 1. Cyrillus. Iſaiæ 45. 1.

Feliciùs longè amoris eiuſdem teſſeram agnouit, ſecutaque eſt Maria illa rediuiui Lazari germana ſoror, quam Ioan. 10. c. triſtem ac mœſto lachrymarum imbre manantem ſimul ac primùm Dei filius intuitus fuit, peregrino licet ſchemate ignotus, eique Nomen ſuum Maria inſonuit, omni prorſus mœſtitiâ liberauit, vt bene hom. 25. in Euangelia Magnus Gregorius notauit: *Poſtquam enim*, inquiens, *communi vocabulo eam appellauit ex ſexu, agnitus non eſt: vocat autem eam ex Nomine, ac ſi apertè dicat: Recognoſce eum à quo recognoſceris, Maria ſtatim, quia vocatur ex Nomine, recognoſcit auctorem, quaſi*

Ioan. 10. S. Gregor.

poſterior appellatio tantò fuerit beneuolentior, quantò perfectior de Deo notitia ex illo proceſſit.

O verè beatos illos ac ſummâ quadã præditos felicitate, quos à ſupremo illo cæli, terræque monarcha, Nomine proprio, amicitiæ ſigno notiſſimo, contingit appellari! næ illi ſe eius amicos credere poſſint eſſe ſingulares. Aiunt potentiſſimum Hiſpaniarum Regem, quos in album Magnorum ſuorum amicorum, peculiari quodam honoris, amoriſque cenſu referre deſiderat, Nomine proprio ſolitum compellare, vtque ſe eo præſente cooperiant, priuilegio numquam finiendo, beneuolè, expreſſo Nomine imperare: quo illi tam de Regis maximi affectu, quàm de honoris noui prærogatiua redditi certiores, nullam exiſtimant ſe muſicam totâ vitâ audiuiſſe certiorem, quàm ex ore Regis proprio eos Nomine compellantis delibârunt: & quantulus hic fauor? quem licet vel æſtimauerimus maximum, vel ſummè ſperauerimus diuturnum, tamen vltra vitæ huius mortalis ſpatia extenderimus numquam: & quàm anguſta, breuiaque hæc ſunt! quàm citò finiuntur! interea verò quot caſibus ac periculis ſubiecta! quot ærumnis plena! vt non malè nec inconcinnè de iis cecinerit Poëta:

——Vanos quiſquis ſectatur honores,
Vnde ruat tabulata ſtruit.

Alia ſanè, potioraque longè felicitas à Regum illo Rege, Dominoque Dominantium Deo, Nomine proprio noſci ac compellari, hoc gratiæ certitudinem, honorem perpetuum, decuſque ſic nominato pariet ſempiternum. Teſtis vel vnus ceteris omnibus luculentior Ioannes ſit, Chriſti Saluatoris prodromus, ille, inquam, *quo inter natos mulierum non ſurrexit maior*, qui triplici honorum maximorum laureâ mirificè conſpicuus amicus ſponſi audire hîc meruit, iſtic verò mentæ eiuſdem fieri contubernalis: ſed vnde ei tantum bonum, felicitas tanta? ipſummet, non alium loquentem audite: *Dominus ab vtero*, inquit, *vocauit me, de ventre matris mea recordatus eſt Nominis mei.* Hic ille fons diuinæ beneuolentiæ in Ioannem ſaliens ad vitam æternam: hoc Dei mos obtinet, ira fert eius conſuetudo, quos Nominat, vnicè diligit, amarque vehementer. Cùm autem amare iuxta Philoſophum ſit velle alicui bonum, quod variis ſolet modis explicari, præterire non poſſum inſignem illum Aulæ Francicæ ritum, ac cæremoniam, quâ erga Reges ſuos ad vitæ finem accedentes ſe gerere, habereque conſuevit. Sacerdotem, qui morienti auxilio, ſolatioque affuturus eſt, iubet omnibus honorum titulis, omni adſcititio Nominũ fuco abſtinere, neque vllo aut Domini, aut Regis, aut Principis, aut Maieſtatis, præter id quod in Baptiſmo accepit, Nomine ægrum compellare, quo is omnes ſuas cogitationes, ac ſtudia in vno Deo figat ac collocet, Sanctorumque patrocinia præcipuè imploret.

Iſaiæ 49. 1.

Reges Francia in ſupremo morbo, non alio Nomine quàm proprio, à ſacerdote compellantur.

ploret. An non id singularis benevolentiæ testimonium, abstersâ vanitatis nubeculâ solem veritatis nictantibus oculis infundere? Ita ex historica relatione mortis Ludouici XII. luce clarius paret: ex morbo decumbere cœperat Rex, discrimen indies augebatur, cùm ecce adest Sacerdos, non iam titulo Maiestatis Regem salutaturus, non Dominum, aut Galliarum Monarcham compellaturus, vti vel ij solent, qui pessimè apud animum suum Regi volunt, sed alia prorsus verborum formula amorem testantium singularem: *Ludouice*, inquit, *aduenire video tempus, quo te Regum supremus ad se euocare velle videtur; Ludouice, venit hora, vt cura omni in te vnum conuersa domui tuæ vitè disponas; id Ludouice, à te tua exigit salus, Deus exspectat &c.* Quid sanctius? quid benevolentius? tanti est Nomine proprio interpellari: nullus hic Rex, aut Dominus auditur, vt quis ac qualis sub illis hactenus latuerit homo, expendatur. Tales ego amicos Monarchis omnibus exopto. Manet itaque expressi Nominis compellatione amorem increscere, ac mutuam inter homines benevolentiam probari: vnum tamen fortasse quispiam ex S. Benedicto obiecerit, quem sic in Regula legimus esse locutum: *in ipsa appellatione Nominum nulli liceat alium puro Nomine appellare.* Sed verba discreti legislatoris prudenter sunt expendenda, quibus is non vetat vt proprio quis Nomine vocetur; sed vt proprio Nomini iuxta S. Bonauenturæ expositionem semper apponatur religiosæ prænominationis insigne.

Quomodo S. Benedictus vetuerit suos inuicem puro Nomine cõpellari.

CHROMA QVINTVM.

Quis modus optimus Nomen suum ab omni posteritatis obliuione vindicandi?

Omnibus Nomina posthumi ingenitum desiderium.

CVm variæ sint animi nostri affectiones, quibus ille identidem perturbari, agitarique consueuit, non leuiter, nec temerè sapientissimi homines eam vel inter præcipuas numerandam esse censuerunt, qua se, suumque hominem mortis imperio ereptum vita contendit donare sempiterna. Verùm id neutiquam succedere sibi expertus, clypeo nullo tela mortis retundente, speciatim id consequi posse intendit, quod sibi in propria forma reperit esse negatum, atque hinc tantus omnibus à natura insitus procreandi liberos ardor, in quibus ipsi, cùm in se nequeant, penitiùs possint superare, vt mors ipsa, quam sterilitas potior multis esse videatur, iuxta id quod Genes. 30. legimus de Rachele: *cernens Rachel quod infœcunda esset, ait marito suo, da mihi liberos, alioquin moriar.* At nec hoc certum ad immortalitatem cursum tenente, tum propter æui breuioris angustias, tum ob varios, quibus vita hæc expositâ est, casus, ad Nomen itum est, varijs in

Gen. 30. 1.

hanc rem modis excogitatis, quibus vnà cum sole ac Luna permanere id posset, atque adeò in illo homo, velut immortalis perennare. Notauit id Plato, qui, teste Laërtio l. 3. die quodam interrogatus, ecquod esset futurum ipsius monumentum? respondit, *parandum esse Nomen, ita monumenta futura permulta:* Et Plinius Epistola ad Octauium; cùm dixit: *Negatur nobis diu viuere, relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur,* id est, quo Nomen nostrum per ora hominum post nos diuulgetur. Hinc tanta militum soboles rem bellicam fortiter ac strenuè administrans nulla mortis pericula, nullas corporum lanienas, nulla vulnera reformidans, vt ad optatam Nominis gloriam aliquando pertingant: hoc vno mœsti, noctem præclara gesta suis sæpe tenebris obuelare, magnum contrà priuilegium arbitrati ante oculos ducis clara die posse cum hoste decertare: quod Hieronicis proprium fuisse perhibent Authores: vnde Lacon quidam interrogatus quid sibi ex victoria reliquum esse putaret? respondisse fertur: *quod cum hostibus pugnem in conspectu Regis*; à quo scilicet & Nomini gloria & fama esse possit sempiterna. Quorsum ad hæc in Nemeis, Isthmicis, Pythijs atque Olympicis certaminibus Athletas tanto studio decertasse existimabimus? an vt apio, olea, atque oleastro defloreſcente, arefcente aque putrescente materia glorioſum verticem coronarent? minimum id erat, meræque nugæ, vt Aristophanes testatur, Nominis immortalitas eos vrgebat, viui siquidem ex proprio priuilegio consecrabantur, tanquam mortale fastigium supergressi, poterantque Nomen suum templis inscribere, ac monetam signare. Atque hoc erat, quo in media illa certamina propellebantur.

Plato. Laërtius. Plinius. *Varia media quibus Nominis gloria pariri solet.* Aristoph.

Alij alios commenti sunt modos, nullum non lapidem mouentes, qui ab hac meta auertere currentes posset, nulla non pericula, nullas capitis dimicationes aut scelera subterfugientes, vt hanc Nominis sui perpetuitatem nanciscì possent. Testem aduoco famâ celebrem illum peregrinum de quo Lucianus scribit, qui vt sibi Nomen immortale pareret, in Olympicis certaminibus totâ Græciâ spectante, rogo se cremandum commisit: à quo perparum sanè discessit, si non anteuertit, sceleris sui nouitate clarus, qui Dianæ Ephesiæ templum incendit, vt sibi ædis illius exustione, omnium quæ tunc erant nominatissimæ, Nominis immortalitatem compararet: à virtute ac rebus præclarè gestis eam ducere se posse desperarat, ad sceleris itaque immanitatem & audaciam desciuit magni Nominis malus venator, quod tamen non est assecutus. In quo socium ei iungo Hieronymum illum Olgiatum, qui in Galeatium Sfortiam Mediolanensium Ducem sicarij munus obiuit. Rogatus hic, quî tantum facinus attentare ausus fuisset? solo, respondit, Nom i-

Lucianus. *Hieronymi Olgiati insania in Nominis immortalitate sibi comparanda.*

Nominis poſthumi deſiderio permotus, cumque iam eius corpori gladium admoueret Carnifex, paululum ſe colligens, age dicebat, Hieronyme ſtabit vetus memoria Nominis tui, mors acerba, fama perpetua. Spectabat huc, teſte Aimoyno de geſtis Franc. l. 3. c. 1. peſſima Crochi Sueuorum Regis mater, dum is in Galliam magno armorum apparatu ingreſſurus, ab illa petiiſſet, quid ad magni Nominis famam conſequendam eſſet facturus; reſpondiſſe dicitur: ſi, fili, famoſus in orbe eſſe cupis, magnarum ædificia ædium à maioribus exſtructa deſtrue, egregiaſque vrbes demoliens, earum incolas gladio perime, neque enim meliora prioribus condere potes habitacula, aut bellando Nominis tui gloriam amplius propagare: cuius reſponſi non ſegnis executor is exſtitit, ac ſi diuino oracvlo, non hominis voce dictum fuiſſet. Sed toto cælo erravit infelix, Arelatem enim expugnare niſus; à Mario quodam milite captus ac circumductus excruciatus interijt, in eorum numerum relatus, de quo Salomon Prouerb. 10. *Nomen impiorum putreſcet.* Sicut enim ea, quæ putreſcunt in deterius commutantur: ita illius, ceterorumque Nomina & turpiora & obſcuriora reddita ſunt.

Aim oyn. *Crochi Sueuorum Regis mater conſilium filio dat Nominis conſequendi, quale illud fuerit?* Prou. 10. 7.

Abſalom qui, vt ſacra refert hiſtoria, erexerat ſibi titulum cùm adhuc viueret, in humilem foueam coniectus, ac lapidum aceruo obrutus, non aliud quàm rebellis filij turpiſſimum Nomen hereditauit. Epheſius verò incendiarius æternis tenebris damnatus eſt ſeuerè latâ lege, publicoque Senatus Athenienſis edicto cauente, ne quis ſacrilegi illius Nomen vlla in re adhiberet, & ſi quibus in locis, tabuliſque ſcriptum iam eſſet, illicò deleretur. Cautiùs alij, pari licet vanitate, nec feliciore ſucceſſu contendere eodem viſi ſunt, cùm immani Nominis ambitione incenſi, opes ingentes inſanis ſubſtructionum molibus inſumpſerunt, dicentes apud ſe, teſte S. Ioanne Chryſoſtomo ſuper Matth. *Si bene fecerimus, quis nos videt? & ſi viderint, non multi vident; & ſi multi vident, pro tempore vident. Tranſit tempus, & cum tempore beneficij memoria: melius eſt ergo ædificia facere quæ aſpiciant homines, non in hoc tempore ſolùm, ſed etiam in poſterum.* Hinc ad vanitatis inane imperium ſumptuoſa tot ſurgunt domicilia, prodigioſa tot creſcunt palatia, porticus immenſas aperimus, areas extendimus, ſcalas erigimus, æra fundimus, marmora findimus, ipſa euiſcerata tellus in naturam cum arte conſpirans ſeſe inuertit, vt homo in hac mundi veſpera, quem iam natura effœta parit, fitque minor indies, regnet latiùs, nec eius Nomen ſimul cum corpore mors extinguat. Quo in genere facinoroſo ſanè exemplo præiuêre poſteri Chami, cùm, duce Nemrodo, vt Ioſephus, ac S. Auguſtinus ſcribunt, Nomen ſuum celebraturi inſanam illam fabricam in terra Sennaar moliti ſunt, cuius culmen ad cælum pertingeret, ſingulis ædificantium Nominibus, teſte Philone l. 6. Antiq. lapidibus ſingulis inſcriptis: quos ſecuti non degenere ſtudio dixerim, an inſania Reges Ægypti, in tot ac tantis pyramidum ſtructuris, machiniſque erigendis, vni Nomini, ſi fieri poſſet, cælis inuehendo omnem operam collocantes, quarum vnam oculatus teſtis Petrus Bellonius nobis deſcribens, baſim habere inquit, quæ in ſingula latera 324. paſſus numeret, adeò vt validiſſimus iaculator in eius faſtigio conſiſtens, atque ſagittam in aërem emittens, tam validè eam eiaculari nequeat, vt extra molis baſim cadat.

Absalomi infelicitas in Nomine ſibi comparando. Epheſij incendiarij delirium. Chryſoſt. Philo. Bellonius.

Sed quid de Phryne dixerimus? quæ famoſa Athenienſium meretrix cùm vrbis mœnia vidiſſet, ab Alexandro Rege æquata ſolo iacere, ad Senatum audacter ingreſſa, polliceri non erubuit illa ſe propriis expenſis inſtauraturam, eâ ſolâ conditione, vt Nomen ſuum eiſdem inſculperetur. tanta diuturnioris vitæ adoptio, atque immortalis Nominis ambitio miſeram feminam torquebat.

Phrynes ſtudium in Nomine ſibi parando.

Quam inſaniam cùm in Traiano olim Conſtantinus magnus animaduertiſſet, eum *herbam parietariam* appellare non dubitauit ob titulos & Nomina multa ædibus paſſim inſcripta:

O curas hominum! quantum eſt in rebus inane!

Traianus à Conſtantino dictus herba parietaria.

Sed audiamus de his magnum Græciæ oraculum S. Ioan. Chryſoſt. hom. 30. in Geneſ. ſic loquentem: *Sunt*, inquit, *etiam hodie multi qui illos imitantur, & talibus operibus celebrari volunt, quorum ſi aliquem interrogaris quare ita laboret, tantoſque pecuniarum ſumptus faciat, nihil aliud audies, quàm hæc verba, vt celebrem Nomen meum, & immortalis mei memoria ſeruetur. Sed reuera hoc non eſt tam laudem, quàm crimen ſibi ipſi parare, nam ſtatim ſubiungentur plurimarum contumeliarum verba, domus hæc huius auari eſt, huius rapacis, huius viduarum & orphanorum ſpoliatoris. Igitur hoc non eſt memoriam aſſequi, ſed etiam poſt mortem infamari, & ſpectatorum linguas acuere in accuſationem eius, qui illam poſſidet & ædificauit.*

Chryſoſt.

Sed eſto, hæc omnia fingamus abeſſe, quàm dubia, incerta, fallax ſpes illa eſt! vbi Byrſa Carthaginis tanto ſudore exſtructa? vbi Neronis aurea domus? Thermæ Diocletiani, Balneum Antonianum, Cymboum Marij, Septizonium Seueri, Apollinis templum in palatio, Theatrum Marcelli, Baſilica Caij, & ſexcenta alia ambitionis eiuſmodi delicia? quære orbe toto, aut nihil eorum inuenies; aut exiguas admodum particinas, vnde de tuis quid operare habeas, expendes. Expertus id luculentè apud Iſaiam c. 22. Sobna ſummus ille genus Iudæorum Pontifex, vt S. Hieronymo placet, ſiue, vt Cyrillo, magnus templi quæſtor, qui cùm ad immortale comparandum Nomen magnificum ſibi ſtruxiſſet mauſoleum, exacerbatus rei vanitate & inſolentia Dominus, ſic de eo legi-

Magni Nominis vanitas fallax & incerta.

Sobnæ puniti ambitio. S. Hieron. Cyrillus.

Architecti turris Babel ambitione Nominis laborabant. Ioſephus. S. Auguſt.

Iesa. 22. 16.17. tur pronunciasse: *Quid tu hic aut quasi quis hic quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amictum sic subleuabit te: coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam, ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ.* velut diceret: Quid facis in templo Dei, ô Sobna? homo profane, putas te aliquem esse & magnum, cùm nullus sis, ideoque tibi tam magnificum sepulchrum excidisti, quasi æternum Nominis tui monumentum, sed veniet, & citò quidem veniet illud tempus, quo inglorius cæco Nomine ab hominum memoria aufereris. Et duplici quidem metaphora supplicium hoc voluit declarare, *Ecce*, inquiens, *asportari te faciet Dominus, sicut asportatur gallus gallinaceus.* Locus hic diuersimodè legitur, mirè tamen quomodocumque accipiatur, rem nostram declarat. Tigurina legit, *Ecce Dominus proijciet te proiectione, ô heros*, ô tu, qui more heroum insaniam eorum imitatus illustrem Nominis tui memoriam parasti, scito proijciendum te proiectione maximâ. Qui hoc legit expendat, an non ad vnguem dici possit de iis, quorum genus & patria in obscuro latent, sanguine tamen pauperum, superba ædificia educunt, vt Nomen sibi magnificum venentur, quod tamen iusto Dei iudicio ratò aut numquam assequuntur. Vatablus legit, *faciet te demigrare demigratione viri*; quasi significare vellet talium iudicium, non ea, quâ cum feminis vti solemus miseratione peragendum, sed quo modo cum viris, id est, acriter, durè, & absque commiseratione. Optimè Vulgata nostra editio, similitudine galli gallinacei vsa, sic Deum, cum superbo hoc vanoque homine acturum dicit, vt homines qui cicures & mansuetiores aues, leni, modestaque manu transportant, gallum autem, similesque ferociores, ligatas pedibus, capite coopertas, in opprobrium scilicet, atque ignominiam perpetuam vanissimæ ambitionis. Alia similitudo his verbis explicatur, *& quasi amictum sic subleuabit te, & coronans coronabit te tribulatione.* Idem Isaias cap. 22. Quibus verbis facilem indicat eiusmodi fore punitionem, etiamsi se marmore stabilisset, tam facilè, ô Sobna, te Deus è patria tua expellet in regionem longinquam, vbi ignotus occumbes, quàm quis è terra pallium exportat. At propiùs ad rem nostram Arabicus textus sic legit: *delendo delebitur Nomen tuum & memoria tua.* Dignissima equidem, iustissimaque pœna, quæ vano, superboque homini infligitur, qui cùm templi esset minister, diuino obsequio cultuque Nomen suum debuisset celebrare, non immensâ lapidum congerie efferre, quate meritò & ignotus discedere est iussus, & sic vndique coopertus auferri, vt à nemine videri, nec quis esset aliquis scire posset, vnde pro co-

A rona quam lapidibus illis impressérat, habuit tribulationes, & sensit afflictiones. Iustum sanè elati hominis supplicium, qui officij sui immemor vnde pauperes alere debuerat, inde vanitati Nominis sui frustra maluit velificari, naufragium antè passurus, quàm portum subiret. Idem de ceteris ambitiosorum conatibus iudicium esto: quo spectat elegans illa Hebræorum sententia, quæ ab Hillele inuenta dicitur, & in Pirke-auoth cap. 1. littera ª. inuenitur: *qui Nomen suum exaltat, Nomen eius peribit.* Pirke-auoth.

Quapropter denuo ad aureum illud non tam eloquentiæ, quàm sapientiæ os audiendum lectorem meum inuito, qui post multa hanc in *Verum Neminem magis comparandi consilium & modum.*
B rem scitè, doctéque congesta, *quod si omnino*, inquit, *æternam memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, quâ poteris semper celebrari, pecunias tuas, relictis lapidibus & splendidis ædificiis, in manus pauperum dispensa, hac memoria erit immortalis, iuxta illud: dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi. Vno die diuitias dispersisti & memoriam obtinuisti sempiternam. Si itaque perpetuum Nomen desideras, ne hoc, ô homo ædificiis inscribas & c sed trophæa rectè factorum erige, quæ & in præsenti vita Nomen tibi conseruent, & in futurâ requiem comparent æternam.* hæc Chrysostomus, cui illustrando, vt in ore duorum stet omne verbum, alter accedat è purpuratorum ordine præsul S. Ioannes vrbis Alexandrinæ Episcopus, qui diuinæ huius artis celebrandi Nominis scientissimus, triginta libris in manus pauperum dispersis, Nomen suum in amplissimarum ædium fronte, quas
C Troilus Episcopus per vitium contemplabatur meruit habere præfixum, in hunc modum: *Mansio æterna & requies Ioannis Archiepiscopi Alexandriæ, empta libris triginta argenti.* Et hoc denique est Nomen perenni marmori insculpere, Chrysost.

——— *quod nec Iouis ira, nec ignis,*
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cùm volet illa dies, quæ nil nisi corporis huius
Ius habet, incepti spatium mihi finiet æui:
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, Nomenq; erit indelebile nostrum.

Nec in hoc vno sisti velim, ad omnem extendo virtutem consilij nostri dignitatem, vltra pergo eodem duce, quem antè secutus sum, S. Ioanne Chrysostomo in psal. 48. *Nihil*, inquit ille, Chrysost.
D *Nomen facit adeo immortale vt natura virtutis. Ostendunt id Martyres, ostendunt Apostolorum reliquiæ, ostendit memoria eorum, qui rectè ex virtute vixerunt.* Quot Reges vrbes euertérunt, portus extruxerunt, & Nominibus suis inscriptis decesserunt, nec tamen eis quidquam profuit, sed silentio & oblitioni mandati sunt. Piscator erat Petrus, qui nihil fecit eorum, quoniam virtutem amplexus est, ciuitatem maximè regiam occupauit, post mortem sole clariùs resplendet: magnum Nomen non nisi ex operibus magnis. Qualis itaque vita, tale Nomen, & post vitam etiam tale, cùm videlicet memoria virtutum

posthu-

posthuma in præmium perseueret. Mirandum pleroſque mortalium auidiores imaginis, quàm Nominis esse, cùm alienus aliquis, imaginis, tu ipse Nominis auctor sis & artifex. Transi ad extremas antiquitatis lineas, & memoriam magnorum virorum lustra, tanta virtutem sola Nomina sustinent. Post Alexandrum quis æri, colori, celamini fidat? ecce vetustate & Lysippi æra, & Apellis colores, & Pyrgotilis celamina consumpta sunt. Nunc nouit Alexandrum qui audit. Idem nobis, at sanctiùs, magnus confirmabit Antonius: iam totis copiis in pauperem vnum monachum infernalis exercitus irruebat, vim omnem suam, tormenta omnia admouerat, stabat immotus Antonius, aduersarias minas hostilesque impetus suo IESV tutus irridebat, cùm ecce de cælo vox insonat: *Antoni, quia non cessisti, faciam te orbe toto Nominari*, quod quàm gloriosè consecutus sit Antonius sola terrarum vltima luculentè testantur, vbi tanta viguisse claritudine Antonij Nomen atque etiam vigere accepimus, vt Cæsarum Regumque Nomina longis post se reliquerit interuallis: tanti est ad Nominis claritudinem sibi, prauisque cupiditatibus vim intulisse.

CHROMA SEXTVM.

Nominis similitudo gratiam parit, affectionemq; conciliat.

Similitudo mater amoris.

QVanta similitudinis vis atque potentia sit, non malè docuisse mihi visus Empedocles est apud Aristotelem lib. de anima, cùm amicitiam ex quadam nasci similitudine iudicauit, vnde alij simile ad simile aggregati, simile appetere simile, & simile simili amicum esse voluerunt. Atque hinc ortum habet, quod similitudo conciliatrix beneuolentiæ, mater concordiæ, caussa amicitiæ: contrà dissimilitudo odij & dissidij parens vulgò habita sit: vt Plato in Lyside, & sexto atque octauo de Legibus, duram esse amicitiam dixerit, quæ à dissimilibus oriatur. Nec minus sacræ litteræ docuerunt, monente Eccli. c. 13. *Omne animal diligit sibi simile*, q.d. ratio cur vnum alteri bene velit, defendat, seque illi adiungat, similitudo est: Idem quoque ex etymologia patet, ἄεθμὸς enim amicitia dicitur ab ἄεω, ἧμαι, ἄεμαι, & per epenthesin ἄεθμὸς. Imò ab Herodoto Ἀεθμὸς amicus explicatur; Hesychius autem per ἑταῖρον, φίλον intelligit, à quo vox Ἀεθμὸς deriuatur, quæ numerum significat, qui ex vnitatum compage, vt amicitia voluntatum, coalescit, quod verba illa Platonis in Sympos. explanare videntur: *volo vos simul liquari & conseri in idem, vt cùm duo sitis, vnus efficiamini.* Medici quoque, qui rerum omnium naturas solerter scrutari consueuerunt huc facere visi sunt, dum *similia similibus conuenire, atque salubria esse & amica voluêre: dissimilia autem contra*: ideoque, teste Hippocrate, *sanitatis custodiam fieri per similia*, & vt dixit Empedocles, *omne simile simili nutriri.* A quo neque Iurisconsultus dissentit, cùm Baldus in repet. l. si cum lex, *similia dicat sibi inuicem maximè congruere, dissimilia verò minimè.* Quod ne quis in solo homine locum habere autumet, scribit Plinius, magnus ille naturæ interpres lib. 16. c. 42. *Ne inanimata quidem vnquam cohærere nisi similibus.* Et Columella lib. de re rustica 5. cap. 11. *omnis*, inquit, *surculus omni arbori inseri potest, si non est ei cui inseritur, cortice dissimilis. Si verò etiam similem fructum & eodem tempore affert, sine scrupulo egregiè inseritur.* Et rursum eodem cap. tradit, antiquos veluti pro lege sanxisse eos tantùm surculos posse coalescere, qui sunt cortice, & libro, & fructu consimiles ijs arboribus, quibus inseruntur. Et hæc omnia vna similitudo facere solet, cuius tanta virtus atque potentia est, vt quod alias fieri nequaquam posse credebatur, nunc effectum dari videamus.

Hippocr. Empedocl. Baldus. Plinius. Columell.

Quotuplex similitudo, & quàm varia.

Sed quænam hæc similitudo? dices. Varia sanè ac multiplex. Prima, generis, ex qua criminis atrocitatem colligere in homicidio perpetrando licet, dum homo homini quam simillimus, in alterius perniciem conspirat. Secunda, Excellentiæ, qualis inter Reges & principes exsurgit, qui licet inter se factionibus, studijsque discordent, mutuæ tamen beneuolentiæ significationem non intermittunt, quod Theodahadus apud Cassiodorum lib. 16. c. 2. expressit his verbis: *Nouis Regibus mos est per diuersas gentes proiectus sui gaudia enunciare: vt acquirant affectum principis externi de ipsa communione regnandi.* Tertia, scientiæ inter eruditos. Quarta, prosapiæ inter agnatos. Denique, non autem postremò, inter Ὁμωνύμους, cognomines, siue, idem Nomen habentes.

Cassiodor.

Similitudo Nominis vi magna pollet.

Magna autem est, quam hæc Ὁμωνυμία, siue Nominis communitas ac similitudo gratiam conciliat, quâ fit vt homo eum maioribus officijs augeat, beneficijs cumulet, studijsque prosequatur, qui eodem secum Nomine dicitur, quàm aliàs facturus vnquam absque hac similitudine fuisset.

Probatur exemplis.

Res, vt opinor, erit clarissima, si verba elegantissimæ legis cum filius, §. pater, expenderimus, quæ hic se habent: *Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem Nominis mei.* Nam, vt ibi dicit Accursius, *ille eodem Nomine vocabatur, quo & testatur.* In quam sententiam Lycon Astyanax Philosophus Peripateticus, hoc in suo testamento inter cetera adscripsit. *Quæ in vrbe & Aegina habeo, Lyconi fratri præcipua do, quod is Nomen ferat nostrum.* Ex quo liquet & hanc curam, affectionemque morientes quoque tetigisse, dum eodem ex fonte promanasse cautio illa cognoscitur, qua hæredibus Nomen suum ferre iusserunt, vt inter ceteros Augustus fecit,

Accursius. Lycon.

cit, institutis hæredibus, Tiberio ex parte dimidia, & sextante : Liuia verò ex parte tertia, quos & Nomen suum ferre iussit ; & alter qui centum nepoti spopondit, si iurasset se Nomen ipsius laturum.

Nam, vt l. facta, §. si in danda. ff. ad Trebell. dicitur, *inutilis non est Nominis ferendi conditio.* Præcipuè verò in viuentibus homonymiæ huius vis eluxit. Quid enim Alexandrum illum re ac Nomine Magnum tanta familiaritate ac beneuolentia cum gregarijs quibusque militibus coniunxit, quàm hæc Nominis communio? nunc illum his verbis compellando : *animose commilito, fac facinus Nomine, quod gerus dignum*: nunc alterum amicè increpando : *aut Nomen, aut mores muta*, in alios, scilicet, Alexandro dignos.

Vnde Reges Nomina suorum prædecessorum assumere soliti.

Ad hæc quid causſæ fuisse dixerimus quod Reges ac Principes Nomina prædecessorum suorum, qui populo grati acceptiq́ue fuerant, tanto studio impendioq́ue sint coniectati, præter vnam hanc eidem à similitudine Nominis placendi? Ita inter Seleucidas Antiochus Soter septem habuit eiusdem Nominis successores. Artaxerxes verò Longimanus, qui propiùs abfuit à bonitate inter Persas, sui Nominis tres. Ptolemæus autem inter Ægyptios quòd iustissimus fuisset, omnibus Ægypti Regibus Nomen dedit, vt Diodorus lib. 17, testatur. Tantum verò, ait in Macrino Capitolinus, desiderium Nominis Antonini fuisse dicunt, vt nisi populus & milites Antonini Nomen audirent, imperatorium non putarent. Et in Diadumeno Lampridius: *fuit quidem tam amabile illis temporibus Nomen Antoninorum, vt qui eo Nomine non niteretur, mereri non videretur Imperium.*

Diodorus. Capitolin. Lamprid.

Et ne nostros præteream, Constantinus qui in Oriente Imperium fundauit, & omnium maximè Catholicam pietatem auxit, nunquid XV. eiusdem Nominis Imperatores post se habuit? Certè in Occidente Henricus Sanctis ob virtutem adscriptus, septem sibi cognomines numerat successores. In Gallia post Carolum magnum nouem Ὁμώνυμοι Reges recensentur. Ludouici verò post eum qui Francis omnium primus Christiana sacra dedit, tredecim. In Castella, Alphonsi vndecim, post eum qui primus ob pietatem Catholicus est vocitatus. In Anglia Eduardi nouem ab eo, qui Romam profectus ab Hadriano secundo est coronatus. In Dania Ericij septem post eum, qui primus Christianam Religionem in regnum inuexit. In Lusitania Alphonsi quinque, ab eo qui Regium Nomen posteris acquisiuit, ac sedi Apostolicæ tributarium Regnum fecit. In Bohemia Venceslai quinque, quorum primus ob eximiam vitæ morumque integritatem cœlitibus est adscriptus. Et vt hoc extra lineam subiungam, nunquid superiore sæculo exstitere multi, qui Lusitaniæ Regnum Sebastiani Nomine falsò sibi impositio, affectarunt? Sciebant hi profectò, nimiumq́ue perspexerant, quanta vis in Nominis similitudine recondita lateret, quia vnicè sperabant & sibi in Lusitanorum animis, quibus Sebastiani Nomen longè erat acceptissimum, gratiam inuenire, & in eorundem cordibus desiderium excitare.

Dici namq́ue satis posse non arbitror quanta polleat vi atque potentiâ pulchri Nominis communitas, ad aliorum sibi affectum, fauoremq́ue promerendum, vt iam eos parentes singulari sapientiâ præditos, ac laude non minima dignos existimem, qui liberis suis, quos sibi volunt esse charissimos, sua Nomina indunt, vel maiorum, maximè cœlibum, quorum eos hæredes exoptant, Nominibus faciunt appellari : addo, vel eorum cœlitum Nomenclaturam imponunt, quorum sperant vitæ institutum amplexuros, ad quæ omnia plurimùm hæc Ὁμωνυμία conducit.

CHROMA SEPTIMVM.

An Author Nomen suum litterarijs operibus præfigere, an verò supprimere possit, aut debeat.

S. Ioannis Chrysost. hanc quæstionem proposuit.

MOnentem hîc audio Ioannem Chrysostomum os illud aureum, omni Græcorum opulentia pretiosius, quod homil. 1. in Epistolam ad Roman. indagare nos iubet, atque exquirere, qua de causa alij libris à se compositis Nomen apponunt, alij verò nequaquam? Nec inutilis meo iudicio quæstio est, cui non leues in vtramuis partem militant rationes, à viris grauibus atque eruditis, suorum moribus efformandis non semel in medium productæ, siue dum authoris Nomen scriptis suis præfigendum malunt, siue è contrario censeant subtrahendum. Et hanc quidem ad partem quod attinet, à Salonio Episcopo initium ducamus qui Saluianum olim Presbyterum Massiliensem interrogans, cur libris suis paræneticis quos ad Ecclesiam toto orbe diffusam ediderat, suppresso proprio Nomine, Episcopi Timothei Nomen præfixisset? huiusmodi responsum accepit : *Cur in titulo libellorum non sit Nomen authoris, licet vna sit causſa maxima, multa tamen, vt reor, esse potuerunt. Ac prima illa veniens à mandato Dei, quo præcipimur vitare omnibus modis terrestris gloriæ vanitatem, ne dum humanæ laudis aurulam quarimus, præmium cœleste perdamus. Ex quo etiam illud est quod, & orare Deus, & donare occultè iubens, vult nos fructum boni operis commendare secretò, quia nulla sit maior fides deuotio, quam quæ conscientiam vitæ hominum, Deo teste contenta. Nesciat enim, inquit Saluator, manus tua sinistra quid faciat dextera tua, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Et ideo scriptoris illi, ad subtrahendum titulo illi Nomen suum, atque celandum, sufficere*

Rationes cur Nomen auctoris suppriment iñ. ac dissimulandum.

Saluianus Massiliensis suppresso Nomine libros edidit.

cere hæc tantummodo cauſa potuit, vt quod in honorem ſui Domini fecerat, diuinæ tantùm ſcientiæ reſeruaret, & res Deo commendabilior fieret, quæ famam publicam deuitaſſet.

Auctor de operibus Cardinalibus Chriſti Nomen libro ſubduxit.

Atque hæc quoque cauſa fuit cur auctor libri de operibus Cardinalibus Chriſti, inter opera S. Cypriani Nomen ſuum ſilentio obuelârit: cùm enim dixiſſet; alios præponere Nomen libris ſuis, vt gloriam ſibi comparent, ſubiungit; *ego quidem nec à me ipſo, neque ab alio quæro Nomen, neque aliquid me exiſtimo eſſe, cùm nihil ſim.* Quod clarum adeo atque perſpicuum eſſe inuento, vt Ethnicos quoque id vidiſſe, ſecutoſque eorum libri teſtentur. Quis enim apud Cicero. M. Tullium Ciceronem in oratione pro Archia non legit, quomodo inſectetur eos, qui in illis, quos de contemnenda gloria libros ſcribunt, B Nomen ſuum præfigere non verentur? *Ipſi illi*, inquit, *Philoſophi etiam in illis libellis quos de contemnenda gloria ſcribunt, in quo prædicationem & nobilitatem deſpiciunt prædicari ſe ac Nominari volunt.* Quibus verbis Orator hic veruſque Philoſophus quid de propoſita quæſtione ſenſerit clarè ſatis expreſſit. Pulchrum ſanè eſt quod Dio Chryſ. Dio ille Chryſoſtomus orat. 36. de Homero Poëtarum gentilium principe litteris mandauit; quod ſcilicet tam longo atque eximio opere Nomen ſuum nuſquam expreſſerit aut commendarit. Verba authoris ſubiungo? *Sunt quidam*, ait, *qui Homeri vitam laudauerunt multo magis quam poëſin; in paupertate enim & peregrinationibus vixiſſe & tantum ex Poëmatibus acquiſiuiſſe, vt ſuppeteret victus, admiranda cuiuſdam fortitudinis & magni animi eſt: præterea nuſquam ſcriptum eſſe illius Nomen, neque in ſua ipſum meminiſſe poëſi, tametſi alij omnes, qui vim aliquam habere exiſtimati ſunt, aut poëſin aut ſolutam orationem ſcribentes, & primum & vltimum ſuum ipſorum Nomen inſcripſerunt. Is autem ita ingenuus erat, & magnanimus, vt nuſquam appareat in poëſi meminiſſe ſui, ſed reuera quemadmodum propheta, ex obſcuro & adyto vocem miſerit.* Hæc ille.

Altera cauſa ab eodem Saluiano redditur in hunc modum: *Præcipuum fuit, quia ſcriptor ille, vt legimus, humilis eſt in oculis ſuis ac vilis ſibi, exiguum ſe penitus atque vltimum putans. Et hoc quod maius eſt, mira fide, non officio humilitatis aſſumpta, ſed iudicij ſimplicis veritate. Vnde eſt quod iure, ſe etiam ab alijs talem habendum putans, qualis à ſemetipſo haberetur, recte libellis ſuis alienum Nomen inſeruit, ſcilicet ne authoritatem ſalubribus ſcriptis perſona ſua paruitas derogaret.* Idem ſenſit author de Operibus Cardinalibus. *Si quid*, inquiens, *ſcribimus, indignum titulo iudicamus: ne forte nobilis materia, cuius explanationi ſtudium adhibemus, decoloratam ſe potius, quam ornatam noſtra præſumptione queratur.* Sed nec ſolus hic, aut Saluianus fuit qui Nomen proprium libro ſubducendum exiſtimauit, ſunt namque, fueruntque non pauci, qui vt tanto liberiùs Lectorum iu-

A dicia excipere valeant, non ſe produnt, ſed cum Apelle quaſi poſt velum latitant, & quid vnuſquiſque probet, aut improbet, magno ſui commodo auſcultant. Et hoc fine S. Gregorius *S. Gregor. Nazianz. tacito ſuo Nomine librum de Fide, Spe, & Charitate vulgauit.* Nazianzenus excellentiſſimum illud opus de fide, quod in latinum ſermonem Ruffinus conuertit, tacito Nomine vulgauit: cùm enim lucubrationem illam ad amicum quendam miſiſſet, magnopere ab eodem petijt, vt interim diſſimulato authore doctis & prudentibus viris legeret: vt ſi quem nouiſſet, quod illic plus aut minùs poſitum videretur, plurimorum conſilio poſſet emendari. Ruffinus.

Alia præterea Nominis diſſimulandi cauſa reperta eſt, vtilitas videlicet eorum à quibus ſua legi cupiunt: ſæpè enim Nomen ipſum authoris abſterrere ſolet nonnullos, ne librum B ſibi alioquin futurum vtiliſſimum euoluant, ea ſola de cauſa, quod author eis iure, aut iniuria inuiſus ſit. Ne igitur ob Nomen tanto fructu priuentur, plures id ſubtricuiſſe reperiuntur, atque hac aiunt ratione inductum Apoſtolum Paulum, vt Epiſtolæ, quam ad Hebræos Chriſtianos per Galatiam & Cappadociam diſperſos ex carcere Neroniano dedit, Nomẽ ſubtraheret: *Quia*, inquit S. Hieronymus, *Paulus ſcribebat ad Hebræos, propter inuidiam ſui apud eos, Nominis titulum ſalutationis in principio amputauit: cùm enim Nomen ſuum apud Iudæos illos malè audire, non neſciret, quaſi gentilium factus patronus, Moſaicæ legi bellum indixiſſet, conſultò illud ſubtraxit ne Epiſtola diſpliceret.* *Cur S. Paulus Epiſtolã ad Hebræos abſque Nomine ſuo ediderit.* S. Hieron.

C Idem de Vincentio Lerinenſi inuenimus, qui magno iuuandi proximi deſiderio ad profanas hæreticorum nouitates conuincendas aureum librum ſub peregrini titulo foras dedit, quo libentiùs ab hæreticis peregrinarum rerum auidis legeretur. Idem alij alijs de cauſis ſolemniter tenuerunt, ſic Galenus Medicus Pergamenus nulli librorum ſuorum Nomen præſcribere voluit, & amicos ne id facerent rogauit: rationem dabat, quòd ad imperfectos libros attinebat, quia indigni eſſent: ad perfectos autem, ne ambitioſi viderentur: trahimur ſiquidem omnes, vt ſcribit Cicero pro Archia, laudis ſtudio, & optimus quiſque gloria ducitur, quæ res vna effecit, vt tot ac tanti eruditionis laude florentiſſimi viri lucubrationibus ſuis, doctiſque D voluminibus ſua Nomina denegarint. Hæc Michaelem Aiguanum S. Theologiæ Doctorem Pariſienſem atque vniuerſi ordinis Carmelitani Priorem Generalem doctiſſima ſua in Dauidicos pſalmos commentaria Nomine incogniti emittere fecit in lucem. Hæc Ioannem Heroltium virum è Prædicatorum familia diſertiſſimum ſermones ſuos tum pondere ſententiarum, tum rerum copia vberrimos, Nomine diſcipuli compulit dare in vulgus: hæc denique, vt alios ſexcentos præteream, Raymondo Iordano Præpoſito Vticenſi piiſſimas

Vincentius Lerinenſis librum ſub peregrini Nomine vulgauit.

Galenus.

Cicero.

Ioan. Heroltius concionatus ſub Nomine diſcipuli in vulgus dedit. Quis ille ſit qui Idiota Nomine libros vulgauit.

ſuas, doctiſſimaſque contemplationes atque tractatus Nomenclatione Idiotæ, propria ſuppreſſa, ex manibus excuſſit. Denique ſunt qui & hanc omittendi Nominis rationem allegant, quia rudibus ſcribitur, & tenui quidem Minerua, appoſitè ſcilicet ad captum imperitorum. Habere namque videntur non rarò viri docti ſuas cautas, cur diſſimulare velint talia opuſcula ex ſua prodiiſſe officina. Quamuis maiore cum laude cenſuerim eſſe coniunctum, etiam tum Nomen ſuum liberè profiteri, exemplo magni Auguſtini, quem librum de catechiſandis rudibus ſub illuſtriſſimo ſuo Nomine nequaquam puduit publicare.

Rationes cur Nomen auctoris ſit libro præfigendum.

Atque hæ ferè rationes ſunt, quas pro negantia afferre ſolent auctores. Venio ad alteram, quæ pro Nomine ſcriptis præfigendo haſta, gladioque decertat, ac primò illud modeſtiæ ac Chriſtianæ ſubmiſſionis ſtudium, quo nonnulli adducti, Nomen ſuum operi non præſcribunt, temperandum arbitratur, vtpote quod pro teſſerario ſymbolo ſententiam hanc debeat vſurpare: *Ego quidam nec à meipſo nec ab alio quæro Nomen, neque aliquid me eſſe exiſtimo cùm nihil ſim*: quo fiet vt omnes inanis gloriæ eludens inſultus, nec ſe propter hanc cœpiſſe, nec deſiturum contendat. Accedit tam imbecilla eſſe huius temporis iudicia, ac penè nulla, vt hi qui legunt non tam conſiderent quid legant, quàm cuius librum legant: nec tam dictionis vim atque virtutem, quàm dictatoris æſtiment dignitatem, quare qui ſcopum quem in ſcribendo ſibi præfixit aſſequi, hoc eſt, prodeſſe publico deſiderat omni metu vanitatis ſepoſito Nomen ſuum, vt vitam atque animam libro

Anſelm. inſpergat; quod S. Anſelmus ſuo calculo firmans, cùm de S. Paulo Nomen ſuum epiſtolæ ad Romanos præfigente loquitur, omnibus voluit commendatum, his verbis: *Et Nomen ſuum celebre & omnibus cognitum in hac epiſtola proponit, vt Romani audito tanti viri Nomine attendant, quid eis vellet perſuadere, quid dignetur præcipere, vt ad audiendum ſolliciti, & ad obediendum exiſtant parati.* Nec obeſt, quod de eodem Apoſtolo Nomen ſuum in ea, quam ad Hebræos epiſtolam ſcripſit, ſupprimente antè attulimus, cùm id potiùs huic parti fauere videatur. Diu namque in Ec-

Tertull. S. Hieron. Origen. cleſia de illius auctore & fide dubitatum fuit. Tertullian. enim lib. 2. in Marcion. c. 1. 9. & 10. eam Barnabæ tribuit. Idemque fecit S. Hieron. lib. de Script. Eccl. in Paulo, & ad Gal. 1. Origenes apud Euſebium lib. 6. hiſt. cap. 19. conſtanter affirmat ſententiam quidem eſſe Pauli, phraſin verò & conſtructionem verborum alterius cuiuſpiam conciones Apoſtoli in commentarios redigẽtis. Quis autem ſcripſerit epiſtolam, Deum verè noſſe; famam eſſe vel Clementem Romanum, vel Lucam eius fuiſſe auctorem:

Euſebius. ipſe verò Euſebius lib. 3. hiſt. c. 3. Pauli eſſe abſolutè inficiatur. Perinde ac auctor naufragium

A fecit huius epiſtolæ, & auctoritas quoque, quæ diu in Eccleſia inter Canonicas, teſte S. Hieron. computata non fuit nutare viſa fuit. Sed legem diremit Nicena Synodus, cùm teſte Athanaſio, Conc. Nic. qui illi interfuit, epiſtolam hanc numero ſacro- Athanaſ. rum librorum adſcripſit. Vnde à S. Paulo ſcriptam & Canonicam eſſe, indubia fide tenendum eſt.

Si verò ſcire quis cupiat, quánam ratione fides atque auctoritas ſanctiſſimæ Epiſtolæ tamdiu adempta fuerit? eam potiſſimùm fuiſſe apud SS. PP. Doctoreſque inueniet, quia Paulus ſicut in reliquis, ita in hac Nomen ſuum non exarârit. Ita S. Thomas, quem iuuerit lo- S. Thom.

B quentem audiuiſſe: *Sciendum eſt*, inquit, *quod ante Synodum Nicenam quidam dubitauerunt an iſta epiſtola eſſet Pauli, & quod non, probant, quia non tenet hunc modum, quem in aliis epiſtolis; non enim præmittit hic ſalutationem aut Nomen ſuum.* Quid dici clariùs poſſit? ſola hæc inter Pauli epiſtolas fidei naufragium fecit, quia Nomen auctoris non præ ſe tulit: atque hac vna ex cauſa de tot libris S. Auguſtini, S. Hieron. S. Cypriani velut incertis & dubiis, vtpote olim anonymis, tanta eſt inter Doctores diſceptatio: vnde colligas exemplo hoc ſapere, nec facile à ſcriptore Nomẽ propriũ eſſe ſupprimendũ, quod ſapientiſſimus Salomon clarè perſpexerat, cùm primus No- *Salomon Nomen ſuũ libris præfixit.*

C men operi litterario præfixit, Prouerbia ſua ſic exordius: *Parabolæ Salomonis filij Dauid regis Iſrael:* quamuis enim ſacrorum librorum princeps author eſſet Spiritus S. qui per Prophetas ſuos loquebatur, tamen ex ipſo etiam Propheta neſcio quid ſacra Doctrina trahebat authoritatis, quatenus Deus digniori prophetæ, digniora atque majora myſteria conſueuerat aperire. Atque in hunc ſenſum accipienda arbitror verba magni Baſilij hom. in princ. pro. vbi ſic ait: Baſilius. *Appoſuit autem Salomon Nomen vt perſonæ ſplendore & amplitudine facilius traheret auditorem: authoritas enim Doctoris acceptum ſermonem facit, & diſcentes attentiores reddit.* Ita Iuriſperitos videre eſt conſultis ſuum Nomen adſcribere, quo ſi carerent, conſilia vim omnem atque authoritatem perdidiſſent.

Neque hinc omnes eos damnari velim, qui

D libros ſuos olim abſque Nomine Authoris ſui in lucem publicam miſerunt cùm ſacroſancta Synodus Tridentina illos minimè notet, aut *Synodi Tridentinæ ſanctio de Nomine auctoris libro præfigendo.* condemnet, magis verò, vt de vniuerſa Republica Chriſtiana optimè meritos commendet, ſed propter temporum noſtrorum malitiam ne in poſterum ſine Nomine authoris edantur decreto quartæ ſeſſionis ſub Paulo III. prouidit. Quod autem ad prædictam vanitatis auram attinet, quæ tot tantaſque virtutes in *Reſpondetur obiectio in priore ſententia.* primo ſuo flore allegatur exſtinguere, ſatis ſuperque huic periculo ab humana infirmitate prouiſum eſſe arbitror, quæ tanta, tamque latè graſſari quotidie cernitur, vt etiam quandoque

bonus

Martialis. bonus dormitet Homerus, quæ conſideratio A Martialem illum facundum, argutumque Poëtam verè, ſi vſquam, canere fecit lib. 1. Epig.

Sunt bona, ſunt quædã mediocria, ſunt mala plura
Quæ legis, hic aliter non fit, Auite, liber.

Quæ ſi attentè expenderit, quiſquis demum is fuerit, facilè ſe ab omni vana gloria ſeruabit indemnem. Nec hinc quidem tam rigidi Cenſoris officio fungendum arbitror, vt omnem ſupprimendi Nominis cautam præciſam velim, ſcio enim tantum eſſe poſſe damnum aut periculum quod ex vtili aliquo ſcripto obuenire poſſet authori vel eius amicis, vt lex illa de apponendo Nomine minimè obliger, locumque concedat legum humanarum interpreti τῇ Ἐπιεικείᾳ, quod fit cùm ſcribitur aduerſus illos B quibus non modò reſcribendi, ſed & proſcribendi & trucidandi vires ſuppetere noſcuntur. Sed hæc alterius fori ſunt, de quibus proinde

Azór. Em. Rod. videndi Ioannes Azor parte. 1. l. 8. c. 17. q. 3. Emmanuel Roderig. qq. regular. tomo 1. q. 8. a. 6. alijque.

Cur Moyſes Nomen libris ſuis non præfixerit.

Sed Moyſes ſcriptorum antiquiſſimus, idemque theodidactus in ijs, quos ſcripſit libris, proprium Nomen ſuppreſſit: at ea potiſſimùm hic ratio fuit, quia Moyſes ad eos, qui ſecum erant, ſuos ſtatuit libros ſcribere, quos tradens à ſe ſcriptos, ipſe exponebat; ideoque neceſſe non erat vt Nomen eius in fronte præferrent, aliàs indubiè prælaturi. Bene, inquiet aliquis, id ſe habere fatendum eſt, cùm eiuſmodi eſt C author, quem virtutes iam comparatæ à periculis teddunt indemnem, & vita præclarè acta à Nomine commendabilem facit. Sed quid de homine nouo ac tirone dicemus? à quo nihil ſcriptis accedere poſſit claritatis, plurimum verò perſonæ, ſi illa placuerint vanitatis, nunquid tutius is Nomen ſuum celarit? *ſcientia* enim, teſte Apoſt. *inflat*, *charitas verò* (cuiuſmodi hæc cenſenda eſt proprium reſpiciens bonum) *ædificat*, 1. Cor. 8. Fateor hiſce ac ſimilibus ratiocinationibus plurimos fuiſſe pernotos ad fœtus ſuos anonymos in lucem edendos, vnde non mediocris quoque in vniuerſam Rempub. Chriſtianam perturbatio emanauit, cùm tenebriones ac lucifugæ non pauci exiſtere cœperunt, qui titulo modeſtiæ latendi anſam D arripuere peſtilenter, pernicioſeque ſæuiendi, quæ vna res grauiſſimos Catholicæ Eccleſiæ Patres in ſacroſancta Oecumenica Synodo Tridenti congregatos permouit, vt ſeſſ. 4. vnanimi conſenſu ſtatuerint ne de cetero aliquis liber abſque Nomine ſui authoris typis mandaretur.

1. Cor. 8. 1.

CHROMA OCTAVVM.

Quid in veteri ritu, ac priſcis Eccleſiæ cæremonijs fuerit Nomen offerre?

FVit ea veteris Eccleſiæ diſciplina, curaque maiorum, vt certis ritibus atque obſeruationibus naſcentem religionem fouere atque in adultam ætatem producere non ſegniter laborarint. Et ſuum ſtetit operæ pretium non vulgare: hinc namque & multorum enata pietas, & virtus robur, vireſque religio acquiſiuit, quæ ſi modò in nobis non planè decoxit, certè non parum cernitur eſſe diminuta; cuius in ceteris non minima hæc cenſenda eſt ratio, quod quam à maiotibus fouendæ religioni commoditatem accepimus, aut nobis è manibus elabi negligenter ſinamus, aut nunquam fuerimus ſufficienter adepti. Malo obuiam eundum quis non videt? poſtulat id ratio, vſus clamitat, neceſſitas euincit, ſi via quam teneamus non vſque adeo videatur expedita, eſt tamen quæ tentari poſſit, per ea, quæ etiamnum veſtigia non obſcurè ſuperſunt, quibus ſi inſiſtere non neglexerimus, indubiè quo tendimus, pertingemus. Inter ceteta autem quorum ex veteri vſu in Concilijs ac Patribus non infrequens mentio reperitur, hodieque penè obſoleuit, eſt Nominis quædam oblatio, iſtuc olim inſtituta, vt ſua virtuti laus ac teſtimonium redderetur, & de hac quidem ſermo nobis futurus eſt, ad lectorem verò vſus, exercitatioque ſpectabunt.

Cæremonia pietatem fouent.

Ad primum ergo quod attinet, fuêre nonnulli qui Nomen alicuius offerre, nihil aliud putarunt eſſe, quàm pro eo nullis cæremonijs, nulloue loci aut temporis ſeruato diſcrimine Deo ſupplicare: quod ego neutiquam probare auſim, cùm docente S. Cypriano didicerim nefas eſſe tum pœnitentis, tum verò ex canone 29. Concilij Eliberitani Nomen Energumeni offerre, pro quibus tamen oratum fuiſſe ſæpe legimus Canone 29. Concilij IV. Carthag. & Can. 14. Concilij Arelatenſis II.

Quid ſit Nomen offerre? varia explicatio.

1. Sententia.

Cyprian.

Conc. Elib.

Cõc. Cart.

Conc. Arel.

Ad alios itaque tranſitum facio, qui hanc Nominum oblationem maiore nonnihil veriſimilitudine ad ſacra Diptycha referendam arbitrati ſunt, in quibus vt ex epiſtola liquet, Ægyptiorum Epiſcoporum ad Anatolium pro Concilio Chalcedonenſi piæ memoriæ tranſitum ad cœlos habentium Epiſcoporum vocabula continebantur, quæ tempore SS. Myſteriorum ſecundùm ſanctas regulas relegebantur. Nec Epiſcoporũ ſolùm, ſed & Martyrum, Confeſſorũ, atque aliorum tam viuorũ, quàm defunctorum Nomina qui pro Eccleſiæ ſalute ſeſe ad mortem obtuliſſent, aut aliquo apud illos in honore eſſent, iſtic quoque deſcribebantur, vt non tantùm hac mercede poſt mortem nobilitarentur, ſed etiam vt ceteri, cùm illorum Nomina die anniuerſariâ in diptychis ſcripta, eaque in orationibus celebrari intelligerent, ad eandem gloriam incenderentur, vt ex S. Cypriano diſcimus lib. 3. epiſt. 6. Ita Innocentius Papa Ioannis Chryſoſtomi memoriæ conſultum voluit, dum Nomen eius in ſacra diptycha referri voluit, vt nunquam niſi id

Secunda ſententia.

Cyprian.

fieret Orientalibus Episcopis Ioannis aduersarijs communicare velle profiteretur: Contrà verò Theodori Mopsuesteni Antistitis Nomen quia de via recta declinârat, ex eisdem erasum iudicio sextæ synodi reperimus, vnde tanta consequi infamia, quanta ex inscriptione honos ac gloria prouenire solebat; quæ licet inscriptio adeo foret glorioſa, nusquam tamen eam, neque eiusdem Nominis recitationem inuenio oblationem esse vocatam.

Tertia sententia quæ & Anſelmi est.

Quare vt ad tertiam opinionem, quam vero propiorem existimare licet, deueniam, id esse Nomen alicuius offerre iudico, cùm alicuius siue viuentis, siue mortui Nomen in orationibus quibus sanctum Missæ sacrificium peragebatur, aut eleemosynæ offerebantur, enunciari solebat: nullus siquidem munera sacerdoti præsentabat, quin eiusdem Nomen is, cum ipsis muneribus propria ac priuata oratione Deo commendaret.

Innoc. I. De viuentibus intelligendus Canon Innocentij primi ex epist. 1. ad Decentium, in quo sic loquitur Papa: *De Nouimbus verò recitandis antequam preces sacerdos faciat, atque eorum oblationes quorum Nomina recitanda sunt, sua oratione commendet, quàm superfluum sit, ipse per tuam prudentiam recognoscis, vt cuius hostiam mecum Deo offeras, eius antè Nomen insinues, quamuis illi incognitum sit nihil.* Priùs ergo vult Pontifex oblationes commendari, ac tum eorum Nomina quorum sunt oblationes, edici, vt inter sacra mysteria nominentur, non inter alia, quæ antè præmittimus, vt ipsis mysterijs viam futuris precibus aperiamus.

Ex quibus non modicam lucem huic nostræ sententiæ fœnerari licet. Primùm, Ecclesiam, quorum oblationes & munera recipiebat, eorum quoque Nomina peculiari oratione offerre Deo consueuisse: deinde nonnullos eiusmodi Nominum oblationes non solùm ante Eucharistiam frequentasse, sed etiam priusquam eorundem munera offerrentur, quam consuetudinem hîc Innocentius reprehendit. Postremò communem Ecclesiæ consuetudinem tulisse, vt eiusmodi Nominum oblatio inter Eucharistiæ sacrificium & sumptionem fieret, sicuti verba illa testantur: inter sacra mysteria

Alcuinus. nominentur: vti quoque videre est apud Alcuinum cap. de celeb. missar. vbi hæc leguntur: *istud ab antiquis obseruatum est, vt ibi offerentium Nomina recitarentur.* Meminit quoque huius decreti Carolus magnus lib. 1. cap. 54. apud

Carol. M. S. August. Ansegisum Abbatem. Item S. Augustinus epist. 137. Et quia de viuentibus sermo est, his adnumerandi veniunt ij, qui exantlatis pœnitentiæ laboribus in societatem fidelium admitti volebant, quorum similiter Nomina inter sacrosancta mysteria offerebantur, de quibus

Cyprian. sic S. Cyprianus lib. 3. epist. 14. *Ad communicationem admittuntur, & offertur Nomen eorum.* Rem totam in gratiam lectoris fusiùs explano. Primùm paulò antequam orationes, ac mysteria & liturgia celebraretur ab Episcopo pœnitentes à limine Ecclesiæ in medium adducebantur: mox de eorum satisfactione & conuersione paucis sermo fiebat, deinde veniâ, id est, maiore reconciliatione ab eadem acceptâ, sacris Eucharistiæ mysterijs intererant, quibus peractis, ea quæ in gratiam reconciliationis & veniæ impetratæ dona attulerant, Deo offerebantur. Postremò conceptis verbis pro ipsorum pœnitentium salute supplicabatur, eorumque Nomina inter ipsas orationes proferebantur, & hoc denique est Nomen offerre: neque enim vnquam pœnitentes eucharisticis epulis pascebantur quin priùs eorum oblationes, munera, & Nomina in orationibus sacrificij, antequam sacra eis Communio deferretur, oblata essent.

Pœnitentibus subnecto Catechumenos, quorum, dum baptismi aquis abluebantur, Nomina quoque inter sacra offerri Deo solita erant, vnde intelligas neminem olim cum ceteris fidelibus vel in baptismo, vel post pœnitentiam societatem coiuisse, quin hoc ritu Nomen eius celebraretur. Stimulus ingens, ac nobile incitamentum ad virtutem omni studio atque obseruantiâ colendam, cuius tantæ illecebræ cùm sint, iure amens haberi possit, ac debeat, qui cognitam negligat aut contemnat.

Etiam mortuorum Nomina offerri solebant. Cyprian.

Sed neque in viuentibus solùm hæc Nominum oblatio consistebat, ad mortuos quoque extendebatur: ita namque de hoc ritu scripsisse legimus S. Cyprianum lib. 3. epist. 6. *Ac si quis hoc fecisset non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur: neque enim ad altare Dei meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes, & ministros suos Lentas voluit auocare.* Ex quibus liquidò constat eos quoque qui vitâ functi erant & Deo offerendas hostias legârant inter sacra mysteria nominari consueuisse, nisi vita flagitiosè transacta obstaret, neque enim decebat eorum Nomina in Ecclesiæ persona offerri, qui ab eadem dissentientes hac vita excessissent.

CHROMA NONVM.

Quàm vana ac stulta sit in hoc sæculo illustrium Nominum ambitio.

Somnium Endymionis vnde natũ?

ENdymionem ferunt lunæ amasium id ab ea aliquando impetrasse, vt fieri sibi posset, quidquid ipse voluisset: quare data, acceptaque hac fide desiderasse, vt perpetuum dormire somnum posset, vnde mox natum prouerbium: *Somnum Endymionis dormire*, torqueri solitum in eos, qui nimio somno dediti varijs mentem idolis, atque imaginibus pascere laborant, cuiusmodi fanè mortalium plerique, qui lunæ nimium

Ambitio Nominis magni, magnum somnium.

nimiùm amantes & noctis, à luna ſortiti leues, vanos, atque inconſtantes ſpiritus; à nocte verò caſſas ſomniorum imagines, quibus ad defatigationem vſque occupati, ac ſudore multo diffluentes, vbi euigilarunt, fruſtra inſipienterque ſe laboraſſe deprehendunt. Quod apprimè notarat ille ſecundùm cor Dei notiſſimus Propheta cùm diceret Pſal.75. *Turbati ſunt omnes inſipientes corde, dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus*: proinde iuſtâ commiſeratione erga eos commotus inclamat: *filij hominum vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium*? hæc etiamnum poſt tot ſæcula purpuratus Vates occinere nobis non ceſſat, & quis fructus, aut emolumentum? quæ vox alia auditur frequentiùs, quàm *celebremus Nomen noſtrum*? quod ſtudium feruet impenſiùs, quàm Nomen ſuum excelſo, ſublimique ambitu circumferre, ab eo celebritatem ſperare, quod ipſum tot caſibus eſt ſubiectum? an non hoc eſt inſanire, ac vigilando ſomniare? ſi tamen is ſat vigil dicendus eſt, qui dulci ambitionis lethargo ſopitus, quid agat non videt: ſed penitus nonnihil Endymioneam hanc ſobolem inſpiciamus. Multi ſunt quibus optimè conuenit illud Dauidis Pſalm.48. *Vocauerunt Nomina ſua in terris ſuis*: quo dicendi modo tangit Prophetæ conſuetudinem quamdam gentilium, vt docet Haymo, qui morientes, adhibebant præcones vt publicarent Nomina ſua ſtatutis diebus circa ſepulturas, ne ſaltem memoria eorum in terris interiret, è quibus vita exulabat. Aliter eundem verſum explicat Titelmannus, adducens verſionem S. Hieronymi ex Hebræo, quæ ſic habet: *vocauerunt Nominibus ſuis terras ſuas*, cuius exempla patent in regibus Ptolemæo, Alexandro, Aelio, Hadriano, &c. qui à ſuis Nominibus vrbes appellarunt. Alij contrà, ſeipſos à regnis, Prouincijs, vrbibus aut pagis denominare ſolent, imò licet nec vrbes, nec pagos, nec prata, nec ſiluas, nec montes, nec rupes poſſideant, aut poſſederint vnquam, vocari ſe iubent, Dominos à largo prato, illius pagi Toparchas, Barones ab alta ſilua, Comites à pulchro monte, Marchiones à rupe ferrata. Certè ſi pratis, ſiluis, montibus, rupibus, ſua vox, ſuus ſenſus eſſet, clamarent illico ſe nec Dominos eiuſmodi agnoſcere, nec etiam velle, imò & ingeminarent ridiculum illud videri, alienumque ab hominis forma ac dignitate, vt ab eiuſcemodi animâ vacuis corporibus digniſſimmum Deo animal Nomen accipiat, ac mutuetur. Nec iniuſta vox foret, aut querelæ iniquæ, potiùs enim ab vno homine orbis & ſui Domino Nomen ipſa petere debuiſſent, non contra, homo ab illis emendicare. Et certè fuit olim tempus, cùm homo agris & terris Nomina daret, non acciperet, ſed erat vigilantium ætas, non ſomniantium: abijt illa, hæc ſucceſſit, quando miſeri tot, caduciſque pagi ac vici in chartis triumphare, auribus noſtris inſonare, ac memorias noſtras reapſe affligere cœperunt, vt priuſquam vnum hominem nominemus, qui appellari breuius, ſanctiuſque à virtutibus debuiſſet, capite doleamus, Maiores noſtri qui præſtantiſſimas quaſque virtutum actiones titulis ſuis fundamenta ſubdebant, homines verè dici poterant cæleſtes, vbi nos ardore tanto de terris Nomina mutuantes, ſatis oſtendimus totos nos eſſe terreſtres.

Pſal. 75. 6. 7.

Pſal. 4. 3.

Pſal. 48. 12. *Quid apud Danidem vocare Nomina ſua in terris ſuis*, Haymo.

Titelm. S. Hieron.

Nec hîc malum ſiſtit, ad alios ſerpit, ſerpendoque nouis delirijs incantat, cùm vaniſſimi ambitus reos conſtituens Nomen ſuum vbique putidè facit commendare: digna quidem ſuâ laude virtus eſt, hoc tamen præcipuè agere aut ſolum, vt Nomen multorum ore celebretur, parum eſt de viro ſapiente præ ſe ferre: quare dilucidè in rem præſentem S. Auguſtinus de ſerm. Domini in monte: *Laus humana*, inquit, *non appeti à ſapiente, ſed ſubſequi debet ſapientem & recte facientem, vt illi proficiant, qui etiam imitari poſſunt, quod laudant*. Vtinam res hæc tam cordi multis foret, quàm multi eam intelligunt & probant, non tot irritos labores, non tot deridiculos conatus hominum tam malè vigilantium, quàm bellè ſomniantium indies videremus! quo ſpectat quod refert Floreſa part. 9. cap. 2. num. 9. de ambitioſa quadam muliere, quæ vt poſſet Domina appellari, finxit ſe catellam perdidiſſe, & conducto præcone curauit, in vicis & angulis platearum ſe dominam publicari conſuetâ præconis formâ, in hunc vel ſimilem modum: perijt catella talis coloris, ſi quis inuenerit dirigat illam ad Dominam N. vxorem Domini N. commorantem in iſta platea, & accipiet dignam laboris mercedem. Fortè legerat, aut inaudierat exemplum illud Euphorbus aliquis, qui videns quemdam ſingulari quadam dignitate Comitis aut Marchionis auctum, & vnicè ſolicitum, quomodo res hæc in publicum veniret, hoc ei ſuggeſſit conſilium: finge, inquit, patentes regias tibi excidiſſe, & cura præconis voce per vrbem totam promitti magnam mercedem ei, qui patentes illas litteras, quibus te Rex Comitem aut Marchionem dixit, ad Excellentiam tuam reportet. Quid putidiùs fingi poſſit aut cogitari non ſcio. Certè qui leges veri hominis Chriſtiani cogitat explere, principio ſtatim vnam Numinis ſummi gloriam ſibi, ſtudijſque ſuis metam præfiget, quam ſi aſſequatur, ſat habiturus eſt Nominis, etiamſi omnes de eo ſiluerint mortales: præterquam quod aucupium humani præconij aut fallax ſit, aut vanum, cùm plurimi omni ſuo conatu aut capere ſoleant nihil, aut prædam ſibi è manibus videant ſæpenumerò depetire. Quo & in genere clarum nobis pæbuit exemplum Hannon ille Carthaginenſis, non magis à belli gloria, quàm vaniſſimi

Auguſtin.

Varia præxes ambiendi vanum Nomen. Floreſ.

Alia.

Alia.

nissimi ambitus dementia illustris: hic enim, teste Aeliano l.14.c.30. cùm nimio tumore se nollet intra septa mortalitatis continere, sed præstantius aliquid de se euulgare meditaretur, plurimas ad discendum idoneas volucres coëmit, easque in tenebris & obscuro solam vnam hanc cantilenam docuit, *Hannon est Deus*. hic tu mihi vide insani hominis arrogantiam, vt nescio quo gloriæ fuco suum Nomen illustrius redderet, scholas auibus aperuit, brutosque inter discipulos, vir in puerum abijt, hoc vno contentus si suum vbique Nomen personuisset. Neque tamen sua vota is impetrauit, nam etsi verba illa auiculæ longa consuetudine essent complexæ, eademque intra domesticas caueas magistro suo, velut nouitio Deo placituræ sæpius fideliter redderent, tamen vbi postea aliæ aliò in diuersas plagas, atque ad primam libertatem, victumque dimissæ sunt, continuò naturalem cantum repetentes, longum Hannoni vale miserunt, cuius neque Nomen, neque disciplinam memoria seruarunt. Ita ludimur mortales; cùm vel maximè glorioſa Nomina affectamus, ex oculis hæ auolant, nosque hiantes & prensantes relinquunt: sed pauci hi sunt qui viam hanc ambitus tentarunt, fateor, at plures longè, qui non multum absimilem inter homines sunt ingressi, cùm à Nomine res censeri arbitrantes, humana quadam superbia atque arrogantia, nescio quæ grandia atque augusta Nomina affectarunt, in quos rectè cadit illud M. Accij Plauti actu 3. Curcul. sc. 1.

Ælianus.

Plautus.

Noui adepol Nomen militis Theræponti genio Platagidori,
Nam mihi ifloc Nomine dum scribo, expleui totas ceras quatuor.

Et in trinum Actu 4. sc. 2.

Et meum Nomen, & mea facta & itinera ego faxo scias,
Si ante lucem ire occipias à meo primo Nomine,
Concubium sit noctis priusquam ad postremum perueneris,
Est minusculum alterum quasi vas vinarium.

Charmid. Vt non malè reposuerit Charmides,

Opus facula & viatico ad tuum Nomen, vt tu prædicas.
Nempe homines superbia inflati inflant Nomina;
Vt non tantùm homo, sed & Nomen turgeat:

Phantasia Nominis. Tertull. Ennodius.

vnde Tertullianus, *phantasias vocabuli augustioris*; & Ennodius, *pomposa vocabula nuda tactantia* appellare ea solebant. Est bestiola de valde exiguis animantibus vna, cui nec succus corpori, nam pellicula viuit, hebes, tarda, vix se à terra suspendens, ieiuna semper & indefessa, quippe cui à vento cibus, & licet sit de mediocribus oppidò (verba sunt Tertulliani de pall. c.3.) sed Nomen grande Chamæleontem, qui audierit, haud antè gnarus, iam timebit aliquid amplius cum leone: at cùm offenderis apud vineam fermè sub pampino totum, videbis illico auda-

Chamæleontis natura.

ciam, & Græciam Nominis. Aduertis minutum quoddam animalculum, cui à vento cibus, nimirum ventosissimum, pomposum ambiisse Nomen per exiguam bestiolam Chamæleontem nominabis!

Ecce alterum chamæleontem, nempe Arphaxadum, is seruus erat Nabuchodonosoris & infidus quidem, quippe in dominum rebellis, & anonymus semper, eius enim Nomen ignoratur: hic vbi Mediæ sceptrum tyrannicè inuasit, immeritò sibi vsurpauit illustre Arpacadi Nomen: nam Arpacadus Mediæ Monarchiam fundauit: & quasi paruum foret Arpacadum nominari, quo superbiam dilataret suam, Nomen augustius & grandius sonans affectauit, & vocari voluit Arphaxadus pinguiori sono & vocabulo pomposiore, ambabus buccis proferendo.

Arphaxadi ambitio Nominis & similium.

Hunc imitati & illi qui se olim nominauere Poliorcetas, vrbium vastatores, vt Demetrius: fulmina, vt Ptolemæus: Hildrim, id est, procellam, vt Baiazetes: Temir, id est, ferrum & pugionem, vt Tamerlanes: Flagellum, vt Attila: Dei gladium, vt Chabeb Arabs: Bellugiam, hoc est incomparabilis præstantiæ gemmam, vt Reges Abassini. Cyro solis Nomen fuit: Neroni, Nerinis siue Martis: Antigono, Euergetæ, siue benefactoris. Edmundus Angliæ Rex, ferreum latus: Lucullus Xerxes togatus: Traianus optimus fuit appellatus: Rex Arabum tempore Veremundi Hispaniarum Regis elatus victorijs se nominari voluit Alhagib & Almanzor, id est supercilium, quo oculi defenduntur, & defensionem ipsam, vt ait Rodericus Toletanus l.5. rer. hisp. cap.13. Quæ tamen modicè, ac temperatè ferenda quis autumet, si Reges solos hæc teneret ambitio, & non in omnes, longè lateque vagaretur. Quoties in Romana historia occurrunt Claudij, Cluentij, Marcelli, Scipiones, Sergij, Manilij, Potitij, Pinarij, Mamerci, Cæcilij, Calpurmi quibus se appellationibus mirènobilitari arbitrabātur: Prætermitto tot cognomina viris ingenij, armorum, aut denique virtutis gloria illustribus dari solita. Pericles à fulmine eloquentiæ, dictus est Olympius: Apis attica Xenophon; Antiphon, λογομάγειρος, siue orationum coquus. Infinitum esset singula, non modò regiæ dignitatis, sed ipsorum etiam plebeiorum Nomina, ab eis exquisitè affectata recensere.

Roderic.

Herodian.

Sed vnde hoc cacoëthes? ab Idolis, quibus olim speciosa Nomina indi solebant, cùm reapse non possent, saltem magnorum Nominum maiestate venerationem haberent. Ita de Heliogabalo scribit Herodianus lib.3. simulacrum vraniæ iussit afferri, quod scilicet Carthaginensibus, omnique Africæ venerabile positum fuisse à Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem disiecto corio

Vnde ambitio Nominis exorta.

ædifi-

ædificauit. Hanc Atri vraniam vocant, Phæni-
Salnianus. ces Astroarchen. Quo alludens Salusianus lib. 8. de prouid. sic scripsit: *habent intra muros patrios inteſtinum ſcelus caleſtem illum, ſcilicet Aſrorum Dæmonem dico: cui ideo, reor, veteres pagani, tam ſpecioſum appellationis titulum dederunt: vt quia in eo non erat Numen, vel Nomen aliquod eſſet; & quia non habebant aliquam ex poteſtate virtutem, haberet ſaltem ex vocabulo dignitatem.* Optimè: sic etiam de speciositate Nominis, victoriæ suæ honorem aucupatum fuisse Symmachum in relatione illa celebri ad Imperatorem, quam diuino
Ambros. spiritu refutauit Ambrosius epistola 31. in confesso est. Qua etiam ex causa apud Sophoniam
Sophon. 1. Dominus se, Nomina ædituorum perditurum edixit cap. 1. cùm enim & ipsi Numinis inopes, Nominis saltem, quo honorarentur, glorioſos captarent boatus, & hoc solo tumescerent, meritò, vel etiam illo spoliandi condemnati
B
Step. Cant. sunt, quod Stephanus Cantuariensis apud Tilm. aduertit, dicens: *vel ideo dicit ſe perditurum eorum Nomina; quia nihil eſt quod magis tales appetant, quàm ſua Nomina celebrari. Celebrentur, inquiunt, Nomina, quando Numina non habemus. At irridetur tandem phantaſtica poteſtatis Nomen phantaſticum, & ſpecioſa viliſſima rei vocabula, vtri mendacij contiuncuntur.* Quis hîc se contineat, nec toto pectore se proclamet? ô ventosissimam Nominum ambitionem! ô meram vanitatem! quantum est & in his inane! quanti doli, ac fraudes, quibus in extremas calamitates, summaſque miserias sexcenti quotidie protruduntur. Procul ab hac
S. Ludouici Regis modeſtia in aſſumendis titulis, &c. vanitate semotus fuit ille Regum Galliæ sanctissimus Ludouicus, qui teste Aegidio Coroſeto, interrogatus aliquando quo cognomine
Coroſetus. C gestorum suorum ornari vellet: *victoria*, inquit, *qua in Eccleſia Poſſiaca, contra diabolum dum baptiſarer vt prima, ita mihi cariſſima obtigit, in hac ſola glorior & triumpho, ab hac Ludouicus Poſſiacus denominari volo.* Christianè! Quisquis itaque magna Nomina suique encomia meditatur, mentem supra humum & istud inane attollat, dominetur affectibus, legem scribat desiderijs, eliminet vitia, ducem sequatur rationem, nunquam illustrius Nomen sortietur, quàm cùm virtuti suæ ac pietati cælum faciet theatrum, Deum aspiciet in orchestra muneratrum, diuos
A ex alto spectatores. *Collaudabunt multi ſapientiam eius, & vſque in ſeculum non delebitur, non recedet memoria eius, & Nomen eius requiretur à generatione in generationem.* Eccli. 39. 12.

Eccli. 39. 12.

Norat id ac penitus perspexerat sæculi nostri eximium decus S. Carolus Borromæus, quare omni humanâ ratione sepositâ ad summum Pontificem literas dedit, liceret sibi bonâ eius veniâ illustris familiæ suæ Nomine deinceps prætermisso, non alio quàm Cardinalis S. Praxedis appellari. sciebat ille profectò & altâ quadam mente præditus optimè intelligebat, quantum esset in eiusmodi Nominibus inane, quod seriò constantetque fugiendum, si æterna illa, veraque consequi aliquando velimus. sicut enim qui fulgentem solem ante se conspiciunt, vmbram habent à tergo subsequentem, ita virtute excellentes viri, feminæque Deum in conspectu suo prouidentes semper, gloriam Nominis, quam virtutis vmbram appellare solent, in præsenti vita post se vsque ad futuram & subsequentem reijcere laborant. Cuius nupertimam testem adduco venerab. matrem Ioannam de Rampale Vrsulinam, cui, dum sacrum habitum indueret, datum fuerat hoc Nomen, Ioanna à Iesu; Ingemuit ad tam præclarum atque illustre Nomen humilis virgo, dicens malle se ex sensu suo dici, appellarique Ioannam à miseria; & institisset vehementius, nisi inobedientiæ notam incurrere, ac singularis haberi timuisset. Contrà verò, qui obscuri, ac nullius apud Deum meriti ac Nominis sunt, eius gloriam à quo honoris omnis ac boni Nominis fama prouenire debet, post tergum reijciunt, ad hoc vnum intenti, vt nunc omnibus noti, ac celebres esse possint. verè dixit M. Autelius Imperator scribens ad Regem Trinacriæ: *hoc eſt gloriæ ingenium: cum quærit à quo non cognoſcitur; cum eo loquitur, à quo non auditur; cum inſequitur qui ipſam fugit; cum eo rem habet, à quo viſa non eſt; cum honorat à quo parui penditur, nolentem vult, non petenti ſe offert, ignoto ſe credit. Denique hoc gloriæ eſt peculiare, quod cum deſerit à quo æſtimatur, vt autem eius contemptorem inueniat, domos penetrat & omnes angulos mundi ſcrutatur.* Cum quo vt absolutissimo scriptore Chromati huic finem impono, obsignoque.

S. Carolus Borromæus clara Nomine declinabat.

Ioanna de Rampale Vrſulina illuſtre Nomen detrectabat.

R. P. HA-

R. P. HADRIANI LYRÆI

E SOCIETATE IESV

TRISAGII MARIANI

LIBER TERTIVS,

Qui Leſſus Infernorum dicitur.

TONVS PRIMVS.

Quinam hac voce Infernorum *intelligendi ſint.*

Inferis quoque S. Nomen Mariæ venerandũ.

HActenus auguſtiſſimam illam Nominis Mariani gloriam per lucidos cælorum ambitus, per ſola terrarum vltimarum honorabili comitatu proſecuti ſumus; & fuit vtrobique, quod ad laudem ac dignitatem eiuſdem ſcribi & commentarium implere poſſet: reliquum eſt, vt per Inferorum regna triumphali pompa gradientem læti quoque obſequenteſque comitemur, quoúe iſtic cultu ac ſtudio eam excipiant, quâ reuerentiâ, obſeruantiaque dignentur, fideliter ac conſtanter aperiamus, quo clarum omnibus, atque perſpicuum fiat, quod melleus ille ſacræ eloquentiæ artifex Bernardus ſerm. 2. de Aduentu Domini, cum aliis veriſſimè pronuntiauit: *In Nomine* MARIÆ, *ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.* Verùm priuſquam inſtitutum hoc noſtrum auſpicemur, quidnam Inferorum nomine intelligendum ſit, breuiter reor explicandum.

S. Bernard.

Quidnã Inferorum nomine intelligendum? Probatur ex Scripturis Infernum eſſe locum ſubterraneum.

Sacrarum litterarum certo iudicio Infernus locum ſignificat ſubterraneum, in inferioribus terræ partibus conſtitutum, quem circa eiuſdem centrum collocatum, rectè faciunt qui arbitrantur. Ita Lucæ 16. *Diues iſte ſepultus in inferno, oculos in altum* ſcribitur *ſuſtuliſſe*, Matth. 11. legitur: *in infernum deſcendes.* Ad Epheſ. 4. Inferi vocantur *inferiores partes terræ*: & in veteri inſtrumento legitur Num. 16. *Deſcenderunt viui in infernum.* Iſaiæ autẽ 7. *Pete*, inquit Propheta, *tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum inferni, ſiue*

Luc. 16. 23. Matt. 11. 23. Epheſ. 4. 9. Num. 16. 33. Iſaiæ 7. 11.

A *in excelſum ſupra.* & Geneſ. 37. *Deſcendam ad filium meum lugens in infernum.* Quo loco Inferni nomine ſepulchrum intelligi nequit, quia neque Latina vox, neque Hebræa, neque Græca id ſignificat. Adde quod Iacob dicens ſe ad filium in infernum deſcenſurum, non de corpore, ſed de anima ſola loqueretur: ſiquidem filij corpus à fera peſſima deuoratum eſſe, animam verò in loco ſubterraneo ad reliquas demiſſam opinans, iſtuc ſe quoque ſecundùm animam deſcenſurum credebat. Si autem interdum Scriptura nomine Inferni mortem aut ſepulchrum intellexerit, factum id fuit, quia tunc animæ, per mortem in aliquem inferni locum deſcendebant, vnde non tam ſepulchrum vocandus infernus, quàm mors ad inferos deſcenſus. Gen. 37. 35.

An nomine Inferni ſepulchrum intelligendum, & quomodo.

Venio ad Rationes, quarum hæc minimè poſtrema: cùm iuxta Ariſtotelem 4. Phyſ. *loco debeat proportionari locatũ*, & qui peccato infecti ſunt, dicantur cæcitate obſcuri, nigri deformitate, frigidi malitia, & à Deo per culpam elõgati, non poteſt eis conuenientior locus præ centro terræ inueniri, in quod à natura eiuſmodi proprietates congeſtæ ſunt: vnde in illud Ionæ 2. *Proiecisti me in profundum in corde maris*, ait gloſſa: *quod ſicut cor eſt in medio & centro animalis, ſic infernus in medio terræ.* Idem argumento ducto ab ordine Dei S. Auguſtin. lib. 19. de ciuit. cap. 19. clariſſimè demonſtrauit: *Ordo eſt*, inquiens, *parium, diſpariumq; rerum ſuæ cuique loca tribuens diſpoſitio*: ſed Deus ordinatiſſimus nihil abſque ordine facit, quin omnia in numero, pondere & menſura condidit; ergo eiſdem loca propria aſſignauit, ſed bonis eminentiſſimam regionem largitus eſt, ergo ex oppoſito infimam malis præparauit. Nulla autem inferior centro; centrum igitur decuit locum

Ratione probatur Infernum eſſe in centro terræ.

Ariſtot.

Ionæ 2. 4. Gloſſa.

Auguſt.

fuiſſe

S Gregor. Apoc. 5. 3. fuisse miserorum, de quo S. Gregorius explicans illud Apocal 5. *Quia nemo inuentus est dignus, neque in cælo, neque in terra neque subtus terram aperire librum; Quid obstat*, inquit, *non video, vt sub terra Infernus esse credatur hoc est in profundissimo terræ loco*: & conuenit vertio Arabica, in qua est: *yeman tachat alartsi*, id est, *eorum qui sub terra*, loco eius quod nostra habet, *infernorum*.

Mansiones sine recessus varij inferorum.

Primus ac supremus dictus sinus Abrahæ.

Quibus sic constitutis ad mansiones, sinus atque recessus inferorum veniamus, quos secundùm diuersa eorum merita, qui istuc ablegantur, varios quoque esse inuenimus. Primus Inferorum locus atque supremus in Scriptura sinus Abrahæ dictus fuit, quo claudebantur animæ iustæ nulla purgatione indigentes, sed tamen propter naturæ impedimentum vsque ad Christi Saluatoris mortem, velut in carcere detentæ ac beatitudine priuatæ, cùm nondum esset cælorum aditus patefactus: de quibus sic Gregorius: *Eos, qui cælestis patriæ vias secuti sunt, post egressum carnis, inferni claustra tenuerũt non vt pœna quasi peccatores plecteret, sed vt illos in loco remotioribus requiescentes, quia necdum intercessio Mediatoris aduenerat, ab ingressu regni, reatus prima culpæ retineret. Tamquam*, inquit Nyssenus, *portus non obnoxius procellis*, quem animæ Sanctorum adibant, cùm hinc soluerent; ideoque sinum à similitudine sinus maris dictum arbitratur. *Hic*, ait Chrysostomus hom. 15. de Lazaro, *erat electorum congregatio*. & Ambrosius de obitu Valent. *erat locus animarum beatificandarum*. Licet enim infernus diceretur à situ & obscuritate, refrigerij tamen locus erat, vt tradit Eucherius Lugdun. lib. 4. noui test. vt vel hinc Caluini impudentiam agnoscas, qui Patribus imponere non erubuit, quod limbum hunc esse negarint: cuius mendacium tam citati, quam S Augustinus damnauit lib. de orig. animæ, dum sic ait: *Ne putes Abrahæ sinum esse sinum corporis Abrahæ; sed sinum Abrahæ intellige remotam sedem quietis, atque secretum, vbi Abraham est, non quod istum tantùm sit hic locus, sed quod ipse multarum gentium pater sit, qui ad imitandum fidei exemplum præpositus est. Nam, vt Iosephus scribit, primus omnium clara voce prædicauit vnum esse Deum, rerum vniuersitatis conditorem, de cetero si quid ad felicitatem conferat non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere.* Idem disertè tradit epistola 99. Et quoniam teste S. Luca: *Chaos magnum inter hunc locum & infernum damnatorum est*, sequitur in eminentiori parte inferni constitutum esse, vt fuerit quasi carcer honorabilium personarum expectantium Messiæ aduentum, ideoque verè dixerit S. Augustinus epist. 57. Scripturam inferni nomen rectè in malam partem accipere pro loco pœnæ atque tormentorum, quia significat carcerem in quo luuntur pœnæ; sed pro meritorum qualitate diuersæ; & quoniam animæ quoque sanctæ mœrorem ac pœnam patiebantur ex dilatione gloriæ, à D. Petro in carcere fuisse dicuntur, qui iustè ac sapienter sub terra consignatus fuit. Non enim conueniebat animas extra vitam constitutas, postquam à corporibus essent separatæ super terræ superficiem, in loco hominibus viatoribus assignato remanere, neque etiam antè persolutum Redemptionis lytrum cælos ascendere. Ordo itaque diuinæ sapientiæ atque iustitiæ postulabat, vt sub terra in loco inferno ponerentur.

Probatur ratione.

Alter ab hoc descendendo inferni locus est, in quem animæ commigrant iustæ illæ quidem, sed aliquâ pœnâ ignis expurgandæ: cùm enim istæ sanctitate ac iustitia extremè à damnatis distinguantur, separatum etiam locum postulant, & quidem superiorem, quem Purgatorium, recepto iam vocabulo, nuncupamus. Verùm quidem est docere Richardum istic purgari peccatum vbi commissum est, in mari scilicet, terra, domo, aut alibi, quod etiam ex S. Gregorio lib. 4. dialog. c. 40 & 55. B. Petro Damiani epistola de miraculis sui temporis, aliisque auctoribus fide dignis demonstratur; nihilominus tum ex vulgata Scholasticorum doctrina, tum ex probatis Sanctorum reuelationibus, tum verò ex sacris Conciliorum decretis communis atque ordinarius purgatorij locus sub terra constituendus est. Ita Patres Græci in Florentino sess. 1. professi sunt se credere Purgatorium esse locum obscurum sub terra: tota autem controuersia inter eos & Latinos erat de vero igne, siue an animæ paterentur verum ignem: Ecclesia quoque dum in Missa pro defunctis canit: *Libera animas defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu*, satis innuere videtur, quid credat. Patetque amplius ex vita S. Patritij Hibernorum Apostoli, historia S. Coletæ Virginis, quam Stephanus Iuliacus conscripsit. Ex martyrio S. Stanislai Episcopi Cracouiensis, quod nobis exposuit Ioannes Conginus. Ex vita S. Liduinæ, quam Ioannes Brugmannus edidit. Ex historia S. Christinæ quam Thomas Cantipratanus reliquit. Denique ex eo quod Vincentius Mainardus recenset de Constantino Fabrianensi, qui dum Asculi vigilaret in templo, vidit S. Antonini animam gloria vestitam cælum ascendere, eodemque temporis articulo cœnobitam ad ignem purgatorij descendere. Nec refert quod ex S. Gregorio, Petro Damiani, aliisque profertur, habuisse aliquos purgatorium suum in balneis, in flumine, aut alibi, quia talia fuerunt extraordinaria, & propter causas Deo notas. Doctores autem quando purgatorium statuunt sub terra, de ordinario loco intelligendi sunt. Adde visiones prædictas contrarium potiùs ostendere, nam Paschasius Diaconus, de quo S. Gregorius, peccauerat Romæ in electione Pontificis; purgabatur autem in Thermis puteolanis; & S. Seuerinus, de quo B. Petrus Damiani, peccauerat in Palatio Imperatoris, & in flumine purgabatur.

2. Inferni sinus Purgatorium.

Richard.

Gregor. B Petrus Damiani.

Probatur Purgatorium esse sub terra.

Steph. Iul.

Io. Cong. Brugman. Cantipr.

Mainard.

S. Gregor. Pet. Damiani.

R. P. HADRIANI LYRÆI
E SOCIETATE IESV
TRISAGII MARIANI
LIBER TERTIVS,
Qui Leſſus Infernorum dicitur.

TONVS PRIMVS.

Quinam hac voce Infernorum *intelligendi ſint.*

Inferis quoque S. Nomen Mariæ venerandũ.

HActenus auguſtiſſimam illam Nominis Mariani gloriam per lucidos cælorum ambitus, per ſola terrarum vltimarum honorabili comitatu proſecuti ſumus; & ſunt vtrobique, quod ad laudem ac dignitatem eiuſdem ſcribi & commentarium implere poſſet: reliquum eſt, vt per Inferorum regna triumphali pompa gradientem læti quoque obſequenteſque comitemur, quoúe iſtic cultu ac ſtudio eam excipiant, quâ reuerebrâ, obſeruantiaque dignentur, fideliter ac conſtanter aperiamus, quo clarum omnibus, atque perſpicuum fiat, quod melleus ille ſacræ eloquentiæ artifex Bernardus ſerm. 2. de Aduentu Domini, cum aliis veriſſimè pronuntiauit: *In Nomine* MARIÆ, *ſicut in Nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.* Verùm priuſquam inſtitutum hoc noſtrum auſpicemur, quidnam Inferorum nomine intelligendum ſit, breuiter reor explicandum.

S. Bernard.

Quidnã Inferorum nomine intelligendum? Probatur ex Scripturis Infernum eſſe locum ſubterraneum.

Sacrarum litterarum certo iudicio Infernus locum ſignificat ſubterraneum, in inferioribus terræ partibus conſtitutum, quem circa eiuſdem centrum collocatum, rectè faciunt qui arbitrantur. Ita Lucæ 16. *Diues iſte ſepultus in inferno, oculos in altum* ſcribitur *ſuſtuliſſe.* Matth. 11. legitur: *in infernum deſcendes.* Ad Epheſ. 4. Inferi vocantur *inferiores partes terræ*: & in veteri inſtrumento legitur Num. 16. *Deſcenderunt viui in infernum.* Iſaiæ autẽ 7. *Pete*, inquit Propheta, *tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum inferni, ſiue*

Luc. 16. 23. Matt. 11. 23. Epheſ. 4. 9. Num. 16. 33. Iſaiæ 7. 11.

A *in excelſum ſupra.* & Geneſ. 37. *Deſcendam ad filium meum lugens in infernum.* Quo loco Inferni nomine ſepulchrum intelligi nequit, quia neque Latina vox, neque Hebræa, neque Græca id ſignificat. Adde quod Iacob dicens ſe ad filium in infernum deſcenſurum, non de corpore, ſed de anima ſola loqueretur: ſiquidem filij corpus à fera peſſima deuoratum eſſe, animam verò in loco ſubterraneo ad reliquas demiſſam opinans, iſtuc ſe quoque ſecundùm animam deſcenſurum credebat. Si autem interdum Scriptura nomine Inferni mortem aut ſepulchrum intellexerit, factum id fuit, quia tunc animæ, per mortem in aliquem inferni locum deſcendebant, vnde non tam ſepulchrum vocandus infernus, quàm mors ad inferos deſcenſus. Gen. 37. 35.

An nomine Inferni ſepulchrum intelligendum, & quomodo.

Venio ad Rationes, quarum hæc minimè poſtrema: cùm iuxta Ariſtotelem 4. Phyſ. *loco debeat proportionari locatũ*, & qui peccato infecti ſunt, dicantur cæcitate obſcuri, pigri deformitate, frigidi malitia, & à Deo per culpam elõgati, non poteſt eis conuenientior locus præ centro terræ inueniri, in quod à natura eiuſmodi proprietates congeſtæ ſunt: vnde in illud Ionæ 2. *Proieciſti me in profundum in corde maris*, ait gloſſa: *quod ſicut cor eſt in medio & centro animalis, ſic infernus in medio terræ.* Idem argumento ducto ab ordine Dei S. Auguſtin. lib. 19. de ciuit. cap. 19. clariſſimè demonſtrauit: *Ordo eſt*, inquiens, *parium, diſpariumq; rerum ſua cuique loca tribuens diſpoſitio*: ſed Deus ordinatiſſimus nihil abſque ordine facit, quin omnia in numero, pondere & menſura condidit; ergo eiſdem loca propria aſſignauit, ſed bonis eminentiſſimam regionem largitus eſt, ergo ex oppoſito infimam malis praparauit. Nulla autem inferior centro; centrum igitur decuit locum

Ratione probatur Infernum eſſe in centro terræ.

Ariſtot.

Ionæ 2. 4. Gloſſa.

Auguſt.

fuiſſe

S Gregor. Apoc. 5. 3. fuisse miserorum, de quo S. Gregorius explicans illud Apocal. 5. *Quia nemo inuentus est dignus, neque in cælo, neque in terra neque subtus terram aperire librum; Quid obstat*, inquit, *non video, vt sub terra Infernus esse credatur, hoc est in profundissimo terræ loco*: & conuenit versio Arabica, in qua est: *veman tachat alarsi*, id est, *eorum qui sub terra*, loco eius quod nostra habet, *infernorum*.

Mansiones siue recessus varij inferorum.

Primus ac supremus dictus sinus Abrahæ.

Quibus sic constitutis ad mansiones, sinus atque recessus inferorum veniamus, quos secundùm diuersa eorum merita, qui illuc ablegantur, varios quoque esse inuenimus. Primus Inferorum locus atque supremus in Scriptura sinus Abrahæ dictus fuit, quo claudebantur animæ iustæ nulla purgatione indigentes, sed tamen propter naturæ impedimentum vsque ad Christi Saluatoris mortem, velut in carcere detentæ ac beatitudine priuatæ, cùm nondum esset cælorum aditus patefactus: de quibus sic Gregorius: *Eos, qui cælestis patriæ vias secuti sunt, post egressum carnis, inferni claustra tenuerũt non vt pœna quasi peccatores plecteret, sed vt illos in loco remotioribus requiescentes, quia necdum intercessio Mediatoris aduenerat, ab ingressu regni, reatus prima culpæ retineret. Tamquam*, inquit Nyssenus, *portus non obnoxius procellis*, quem animæ Sanctorum adibant, cùm hinc soluerent; ideoque sinum à similitudine sinus maris dictum arbitratur. *Hic*, ait Chrysostomus hom. 15. de Lazaro, *erat electorum congregatio*. & Ambrosius de obitu Valent. *erat locus animarum beatificandarum*. Licet enim infernus diceretur à situ & obscuritate, refrigerij tamen locus erat, vt tradit Bucherius Lugdun. lib. 4. noui test. vt vel hinc Caluini impudentiam agnoscas, qui Patribus imponere non erubuit, quod limbum hunc esse negarint: cuius mendacium tam citati, quam S Augustinus damnauit lib. de orig. animæ, dum sic ait: *Ne putes Abrahæ sinum esse sinum corporis Abrahæ; sed sinum Abrahæ intellige remotam sedem quietis, atque secretum, vbi Abraham est, non quod ipsius tantùm sit hic locus, sed quod ipse multarum gentium pater sit, qui ad imitandum fidei exemplum præpositus est. Nam, vt Iosephus scribit, primus omnium clara voce prædicauit vnum esse Deum, rerum vniuersitatis conditorem, de cetero si quid ad felicitatem conferat non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere.* Idem disertè tradit epistola 99. Et quoniam teste S. Luca: *Chaos magnum inter hunc locum & infernum damnatorum est*, sequitur in eminentiori parte inferni constitutum esse, vt fuerit quasi carcer honorabilium personarum expectantium Messiæ aduentum, ideoque verè dixerit S. Augustinus epist. 57. Scripturam inferni nomen rectè in malam partem accipere pro loco pœnæ atque tormentorum, quia significat carcerem in quo luuntur pœnæ; sed pro meritorum qualitate diuersæ; & quoniam animæ quoque sanctæ mœrorem ac pœnam patiebantur ex dilatione gloriæ, à D. Petro in carcere fuisse dicuntur, qui iustè ac sapienter sub terra consignatus fuit. Non enim conueniebat animas extra vitam constitutas, postquam à corporibus essent separatæ super terræ superficiem, in loco hominibus viatoribus assignato remanere, neque etiam antè persolutum Redemptionis lytrum cælos ascendere. Ordo itaque diuinæ sapientiæ atque iustitiæ postulabat, vt sub terra in loco inferno ponerentur.

Luc. 16. 26. Augustin.

Probatur ratione.

2. Inferni sinus Purgatorium.

Alter ab hoc descendendo inferni locus est, in quem animæ commigrant iustæ illæ quidem, sed aliquâ pœnâ ignis expurgandæ: cùm enim istæ sanctitate ac iustitia extremè à damnatis distinguantur, separatum etiam locum postulant, & quidem superiorem, quem Purgatorium, recepto iam vocabulo, nuncupamus. Verùm quidem est docere Richardum istic purgari peccatum vbi commissum est, in mari scilicet, terra, domo, aut alibi, quod etiam ex S. Gregorio lib. 4. dialog. c. 40 & 55. B. Petro Damiani epistola de miraculis sui temporis, aliisque auctoribus fide dignis demonstratur; nihilominus tum ex vulgata Scholasticorum doctrina, tum ex probatis Sanctorum reuelationibus, tum verò ex sacris Conciliorum decretis communis atque ordinarius purgatorij locus sub terra constituendus est. Ita Patres Græci in Florentino sess. 1. professi sunt se credere Purgatorium esse locum obscurum sub terra: tota autem controuersia inter eos & Latinos erat de vero igne, siue an animæ paterentur verum ignem: Ecclesia quoque dum in Missa pro defunctis canit: *Libera animas defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu*, satis innuere videtur, quid credat. Patetque amplius ex vita S. Patritij Hibernorum Apostoli, historia S. Coletæ Virginis, quam Stephanus Iuliacus conscripsit. Ex martyrio S. Stanislai Episcopi Cracouiensis, quod nobis expositum Ioannes Conginus. Ex vita S. Liduinæ, quam Ioannes Brugmannus edidit. Ex historia S. Christinæ quam Thomas Cantipratanus reliquit. Denique ex eo quod Vincentius Mainardus recenset de Constantino Fabrianensi, qui dum Asculi vigilaret in templo, vidit S. Antonini animam gloria vestitam cælum ascendere, eodemque temporis articulo cœnobitam ad ignem purgatorij descendere. Nec refert quod ex S. Gregorio, Petro Damiani, aliisque profertur, habuisse aliquos purgatorium suum in balneis, in flumine, aut alibi, quia talia fuerunt extraordinaria, & propter causas Deo notas. Doctores autem quando purgatorium statuunt sub terra, de ordinario loco intelligendi sunt. Adde visiones prædictas contrarium potiùs ostendere, nam Paschasius Diaconus, de quo S. Gregorius, peccauerat Romæ in electione Pontificis, purgabatur autem in Thermis puteolanis; & S. Seuerinus, de quo B. Petrus Damiani, peccauerat in Palatio Imperatoris, & in flumine purgabatur.

Richard. Gregor. B Petrus Damiani. *Probatur Purgatorium esse sub terra.* Steph. Iul. Io. Cong. Brugman. Cantiprat. Mainard. S. Gregor. Pet. Damiani.

tur. Manet igitur locum quemdam peculiarem statui oportere, in quo animæ peccatis leuioribus obnoxiæ, pœnis damni ac sensus expientur, donec omni criminum scoria excoctæ ad aulæ cælestis thalamum admittantur.

3. Inferni sinus Limbus puerorum.

Tertius Inferorum locus est Limbus puerorum, qui peccati originalis maculâ infecti ex hac vita migrarunt. Scio controuersiam esse non leuem vtro in loco, hoc videlicet, an superiore ij collocandi sint: Sed quod dixi, visum similius vero est. Limbum autem appellant, metaphorâ ductâ ab extima toga muliebris parte, seu fascia extremitatem vestium circumquaque ambiente: vnde Virgilius 4. Æneidos sic cecinit:

Vnde sic dictus?

Virgilius.

Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.

Probatur esse sub terra.

cuius similitudine locum hunc in centro terræ collocari, in quem omnis iste infantium populus congregetur, SS. Thomas & Bonauentura testantur: Nam cùm peccatum originale non solùm auertat puerum à fine supernaturali, sed etiam à naturali, & auersioni quidem à fine supernaturali respondeat priuatio beatitudinis supernaturalis: ita & auersioni à fine naturali, respondere debet priuatio beatitudinis naturalis, ad quam cùm multum conferat amœnitas, aut commoditas loci, non est cur illa prædictis infantibus concedatur, sed locus quidam inamœnus ac tenebrosus, ita tamen, vt nullam hic pœnam sensus, aut internam afflictionem vel dolorem patiantur. de quo audiendus S. Gregorius Nazianz. orat. 40. in S. Baptisma. *Existimo*, inquit, *futurum, vt postremi, infantes scilicet, in solo originali mortui, nec cælesti gloriâ nec supplicijs à Deo iudice afficiantur, vtpote qui, licet signati non fuerint* (scilicet baptismo) *improbitate tamen careant, atque hanc iacturam passi potius fuerint, quàm fecerint.* Quibus verbis S. Doctor omne supplicium negat pueris, præter carentiam gloriæ cœlestis; foret autem nouum supplicium, tristitia vel dolor etiam mitissimus: Etenim cùm pœna sensibilis respondeat culpæ actuali, tamquam correptio quædam & actualis molestia pro actuali delectatione inflicta, pueri, qui actuale peccatum non habuerunt, nullam sensus pœnam subire debent: quod autem id in inferno fiat, definiuit Concilium Florentin. sess. vlt. & B. Augustin. li. de bapt. parvulorum c. 28. Quin & post iudicij diem perpetuò ibidem mansuros innuit S. Anselmus de Conceptu virginis c. 22. *post diem*, inquiens, *iudicij nullus erit Angelus aut homo, nisi aut in regno Dei, aut in inferno.* Constatque eum ibi loqui etiam de infantibus, qui in solo originali decedunt. quod & S. Augustinus tom. 10. serm. 14. de verbis Apostoli paulò post initium expressit.

Nullum habet supplicium aut dolorem.

Nazianz.

Conc Flor.

Augusti.

Anselmus.

Augusti.

4. Sinus. Infernus est damnatorum.

Quartus denique atque infimus locus est in quem spiritus dānati atq; animæ æternis ignibus addictę redigūtur, propriè dictus Infernus, quasi intus firmus, niger totus, atque horridus & obscurus, vt S. Isidorus commentatur, perpetuus quidam carcer innumeris supplicio-rum genetibus refertus, *vbi edax flamma*, inquit S. Sebastianus ad parentes & coniuges SS. Marci & Marcelliani, *incredulorum animas deuorat, vbi dracones tartarei blasphemorum labia comedunt, vbi serpentes morsibus suis incredulorum pectora dilaniant, vbi vlulatus, gemitus, atque mugitus horrendi personant, confususq; clamor, quem vu tormentorum expressit, auditur.* Hic, teste S. Cyrillo oratione de exitu &c. *demerguntur animæ peccatorum in omne æuum cremandæ*: De hoc intelligendus locus Numeror. 16. *dirupta est terra sub pedibus eorum & aperiens os suum deuorauit illos, descenderuntq; viui in infernum operti humo.* Et Lucæ 16 *mortuus est diues, & sepultus est in inferno*: quem graphicè nobis Tertullianus lib. de anima cap. 55. depingit, cùm sic ait: *Inferos Plato velut gremium terræ describit in Phædone, quo omnes labes mundialium sordium confluendo, & ibidem defidendo exhalent. Nobis non nuda cauernositas, nec subdialis aliqua mundi sentina creduntur, sed in fossa terræ, & in alto vastitas, & ipsis visceribus eius abstrusa profunditas.*

Isidorus.

S. Sebast.

Cyrillus.

Num. 16.

Luc. 16.

Tertull.

Ratio cur sub terra collocandus.

Et Ratio euincit, nusquam enim extra terram conuenientius collocâris: aër namque & aqua idonea esse nō possunt, in quibus eiusmodi carceres tenebrosi sternantur, cùm corpora sint fluxa & lucida. Præterea cùm domicilium Beatorum sit in supremo & nobilissimo loco, ita carcer damnatorum debet esse in infimo & ignobilissimo, vt longissimè à cælo distet; vnde patet esse debere in centro mundi, infimum enim terræ, centrum est, in quo nisi ponatur, non aberit vndique longissimè à cælo, quod ipsa tamen ratio postulare videtur.

Cogitandum igitur terram in sui medio habere vastissimam cauitatem, cuius centrum commune sit terræ ac mundo vniuerso, & hanc cauitatem esse carcerem infernalem, in quo tam apostatæ spiritus, quàm animæ peccatorum duplicem pœnam luunt, sensus vnam, quæ à caulis extrinsecis infertur, vt à loci conditione, ab igne, sulphure, tenebris, teterrimo fœtore, dæmonum contubernio &c. Damni alteram, quæ priuatio dicitur gloriæ æternæ, bonorumque omnium, quibus beati in æternum fruuntur.

Quærunt Theologi an præter hos sinus, sit aliquis alius locus præterea vbi animæ detineantur? quibus ansam dedit Beda lib. 5. hist. cap. 13. vbi visionem valdè probabilem, & cui ipse fidem adhibere non dubitauit, recenset, in qua ostensum cuidam animæ fuit, quæ ad corpus postea redijt præter infernum & purgatorium, & regnum cœlorum, quoddam quasi pratum florentissimum, lucidissimum, odoratum, amœnum, in quo degebant animæ, quæ nihil patiebantur, sed tamen ibi manebant, quia nondum idoneæ erant visioni beatæ; cui reuela-

Beda.

reuelationi multas alias conformes adducit
Dionyf. Carth. Dionyſius Carthuſ. in dial. de Iudici part. art. 31.
Et de hoc quidem dicendum, non eſſe improbabile talem aliquem locum reperiri, ſed ad Purgatorium pertinere, etſi enim ibi nulla ſit pœna ſenſus, tamen eſt pœna damni, pœna autem non conuenit niſi animæ, quæ nondum plenè purgata eſt.

Hi itaque illi ſunt inferi ſiue Inferni græcè Καταχθόνιοι, non cadauera ſepulchrorum, quæ nec Deum, nec Virginem laudare poſſunt, ſed ſpiritus in locis ſubterraneis degentes, ac per quatuor contubernia diſtincti, quorum genua, vt ſanctiſſimo Nomini IESV, ita & MARIÆ incuruantur, omnium lingua palam ac manifeſtè confitente beatiſſimi huius, auguſtiſſimique Nominis gratiam, gloriam & virtutem.
Idiota. Num. 24. 17. vti c. 5. Idiota ſapientiſſimè teſtatur. Confirmatur ex eo, quod Pethoræus vates Balaam Num. 24. 17. pronuntiaſſe legitur, dum cæleſti lumine colluſtratus de longinquo Virginem, ex ſemine Iacob naſcituram intuens, Stellæ nomine compellauit: *orietur, inquiens, ſtella ex Iacob.* Cur Stellam prophetes iſte MARIAM appellauit? an quia ſine ſui læſione progenitura Chriſtum erat, ſicut Stella ſine ſui corruptione radium emittit? An quia ſicut radius non minuit Stellæ claritatem; ita filius non minuturus erat matris integritatem? Rectè. Sed & tertiam præterea apud S. Bernardum hom. 2. ſuper miſſ. rationem legimus. Stellam nimirum eam dixit, quia ſicut Stella & ſuperna illuminat, & terrena hæc ſpatia colluſtrat, atque etiam illa, quæ ſub terra ſunt influxibus ſuis fœcundat: ita MARIA, cuius ſanctiſſimum Nomen Stellam præ ſe ferre ſuprà docuimus, non ſuperos tantùm, aut medios terræ huius incolas potentibus virtutis ſuæ radijs illuminat, ſed ad eos quoque penetrat quos inferos nuncupamus. Verba melliflui Patris hæc ſunt: *Ipſa enim eſt nobilis illa Stella ex Iacob orta, cuius radius vniuerſum orbem illuminat, cuius & ſplendor refulget in ſupernis, terras etiam perluſtrat, & penetrat infernos.* Diuerſis vtique pro varia loci conſtitutione formulis, obſequiſque excipienda.

Sicut Stella, ita Maria inferos penetrat.
S. Bernard.

TONVS SECVNDVS.

An ſpecioſa laus ſit in ore Inferorum?

Liber Eccleſiaſtici, quem Ieſus filius Sirach Hieroſolymita formandis moribus aptiſſimum, velut diuinum quemdam prædotribam Eccleſiæ dedit, dubitationem hanc omnem ſuſtuliſſe videri poſſet, ſi in ſolo cortice litteræ hærendum foret. Poſteaquam enim is ſolita ſuâ vſus facundiâ peccatores nulla poſſe ratione operam dare ſapientiæ docuiſſet, ne fortè quis obijceret, multos etiam diſcolos reperire qui Deum laudent, qui ſapientiam extollant, hæc A mox ſubiungit quamuis faciant, Deo tamen id gratum, acceptumque non eſſe, *non enim eſt*, inquiens, *ſpecioſa laus in ore peccatoris.* Quaſi diceret, licet bonus ſit Pſalmus, bona laudatio, decora tamen poteſt eſſe ab eo, qui illam profert. Virtus licet per ſe bonum ſit, è vaſe tamen non ſincero profluens, omnem ſuam perfectionem amittit. Quare S. Hieronymus dictum Eccli. locum exponens, *non eſt pulchra laudatio in ore peccatoris. Iudæorum*, inquit, *& hæreticorum compoſita laudatio, tumultus eſt Domino, & vt ita dicam grunnitus ſuis & clamor aſinorum.* Quid de Inferis dixiſſet? S. quoque Chryſoſt. hom. dum eſſet Presb. ord. *Sicut in coronis non ſatis eſt flores eſſe puros, niſi pura ſit & manus eos contexens; ſic in ſacris hymnis oportet non verba tantùm eſſe* B *pia, ſed & animos hymnum concinnantes.* Quod & S. Paulum ſenſiſſe volunt Act. 16. & Chriſtum ipſum Lucæ 4. cùm dæmonia increpabat, nec loqui ſinebat, licet ipſum Deum enunciarent, quaſi veritas tanta impuro illo ore conſpurcaretur. Et quod de diabolo dictum, idem quoque de peccatore dicendum. Sic enim Pſalmo 49. legitur: *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras Iuſtitias meas & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Qui locus obtigiſſe Origeni ſcribitur, dum poſt peccatum Idololatriæ in templo Hieroſolymitano concionaturus ſacra biblia aperuiſſet, & mox lacrymis vbertim profluentibus de ſuggeſtu deſcendit. Quibus, alijſque conſiderationibus plurimi commoti locum Apoſtoli ad Philippenſ. 2. *dedit illi Nomen, quod* C *eſt ſuper omne Nomen, vt in Nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum,* aliò deducere conati ſunt, dum per infernos non malos Dæmones, aut homines æternis ſupplicijs addictos intelligi voluerunt, ſed animas quæ in locis infernis purgantur, aut alibi detinentur, quas vtique conſtat eſſe in gratia Dei, atque omni cum humilitate genua flectere, vti de huiuſmodi locum Apoc. 5. interpretatur Innocentius III. ſerm. de omnibus SS. *Et omnem creaturam quæ in cælo eſt, & ſuper terram, & ſub terra, omnes audiui dicentes, ſedenti in throno, & agno benedictio, honor & gloria*: & Theodoretus, qui per eos qui ſub terra ſunt, intelligit homines mortuos. Sed perperam, nam hoc pacto, iidem erunt in numero cæleſtium, & infernorum. D Niſi reſpondeat per cæleſtes intelligi ſolos Angelos. Verùm abſurdum eſt animas beatas & Angelis in cælo ſociatas cum infernis potiùs, quàm cum cæleſtibus cenſere.

Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Eccli. S. Hieron. Chryſoſt. Act. 16. Luc. 4. Pſal. 49.

Quomodo aliqui locis S. Pauli ad Philip. 2. interpretentur, & quare. Apoc. 5. 13. Innoc. III. Theodor.

Quapropter communis omnium penè interpretum atque Doctorum ſenſus eſt, per Infernos ritè, ac genuinè ſignificari quoque dæmones, ceteroſque damnatos omnes, quorum ſupplicij locus infernus eſt, ſubiectionem autem genuflectionis nomine ſignificatam intelligi moraliter, quâ nimirum quis alicui ſubijcitur, ſiue volenter, ac ſpontaneè, quando cælites

Vera ac genuina dicti loci explicatio.

omnes in Nomine IESV tota mentium humilitate genua flectunt; siue coactè, quatenus quis ita subijcitur, vt resistere non possit, qui modus dæmonibus & in vniuersum damnatis competit; atque ita intelligendus Isaias apud Paulum Rom. 14. *Viuo ego, dicit Dominus, quoniam flectetur mihi omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo.* Et Dauid psal. 71. *Inimici eius terram lingent*, id est, ore in terram depresso adorabunt eum vel inuiti. Et in nouo Testamento Matth. 23 & Luc. 13. vbi Dominus dixit ad Scribas & Pharisæos: *Non me videbitis amodò, donec dicatis, Benedictus qui venit in Nomine Domini.* Quæ verba non modò commentatores Græci, verùm & Latini, inter quos & S. Augustinus est lib. 2. de Consensu Euang. cap. 75. dicta volunt de Christo, quem tandem omnes inimici eius volentes, nolentes Deum ac Dominum agnoscent.

Rom. 14. 11. Psal. 71. 9. Matth. 23. 39. Luc. 13. 35. Augustin.

Quamuis igitur ordinariè Dæmones non benedicant, sed maledicant; non glorificent Nomen Domini, sed blasphement, ceteri verò damnati aut blasphement, aut non glorificent, cùm sint auersi à Deo, fit nihilominus vt altiore vi compulsi illud ipsum vel inuiti reuereantur & colant. Quod & notasse visus S. Hilarius, qui explicans verba illa psalm. 68. *Laudent illum cæli & terra, mare & omnia reptilia in eo*, postrema hæc verba de immundis spiritibus sic interpretatur: *Sub horum*, inquiens, *elementorũ commemoratione creaturarum omnium liberandarum sensum, mentemq; significat, vt dum cælum, & terra, & mare dicitur; cognoscantur Domino* IESV *Christo cælestia, & terrestria, & inferna genu flectere. In hu enim, quæ in mari repunt, cùm tamen in aquatilibus natatus magis sit ex natura quàm reptio, ea quæ in inferis degunt, docentur, cùm profundum maris, sedem intelligamus inferni.* Propria itaque significatione iuxta omnem suam latitudinem inferni hîc intelligendi sunt, vt per eos non tantùm paruuli in limbo, aut animæ in piacularibus flammis pœnas luentes capiantur, sed & impij quoque ac dæmones, qui sempiterno incendio cruciantur, à quibus, veluti sanctissimum Nomen IESV, ita & MARIÆ honore digno colitur ac laudatur.

Hilarius. Psal. 68. 35.

Quinam ab illaudatis recusent laudari.

Sed numquid hæc speciosa aut pulchra laudatio? cùm legamus plurimos eam reiecisse, ac velis (vt dicitur) remisque effugisse, quales Antisthenes, Plutarchus, Agesilaus, plureſque alij fuisse dicuntur. Fateor: ab illaudatis hi noluere laudari, quia personæ laudantis indigebant, quam probos mores ac famam congruam tanto maiore gratia, atque auctoritatè complere arbitrabantur, quantò se illis exornasset magis. At sortem hanc cùm Christus ac Mater eius optima longè excedãt, non verentur etiam ab eiusmodi laudem ac reuerentiam acceptare. Patet id psalmo 148. vbi scorpij, serpentes, ac dracones à Propheta, ad laudandum Deum, à quo conditi sunt, inuitantur: *Laudate*, inquit, *Dominum de terra dracones, & omnes abyssi, bestiæ, & vniuersa pecora, serpentes*, &c. quibus varia peccatorum genera denotantur, quod numquam diuinus ille Cytharædus commisisset, si eiusmodi laudationem displicituram Deo suspicatus fuisset.

Psal. 148. 7.

Adde, interesse honoris atque obseruantiæ eiusdem, rebelles quoque ad æquissimas Maiestatis suæ laudes subinde compelli, vt nuper in expugnatione Rupeculæ factum accepimus, vbi ciues trecenti vrbe egressi, capite nudo, flexis genibus iussi regium Nomen suppliciter venerari. Compescuit quidem Saluator Luc. 4. *Dæmonia, increpans ea; & quamuis se Christum esse inclamarent, non sinebat ea loqui*, sed eo tempore & loco, quo tenella discipulorum fides, non parum periclitabatur, ne superueniente tempestate passionis excisa absque spe restitutionis subuerteretur: homines enim qui aliquem summo loco habent, si semel illo exciderit, difficillimè possunt ad pristinam de illo æstimationem reduci: non tam itaque propter illos, quàm propter seipsum confessionem hanc impediuisse iudicandus est.

Rebelles, vel inuiti ad reuerentiam faciendam Regibus ibi pellendi. Rupellani coacti genua flectere. Quare Christus noluerit à Dæmonibus laudari. Luc. 4. 41.

Sed neque in hoc assertionis nostræ summa consistit, aliud atque commodius suppeditat S. Augustinus l. 2. contra Epist. Parm. c. 12. dum sic loquitur: *Speciosa laus non est in ore mendacis & ficti, quem spiritus sancti disciplina fugit: quem igitur fugit? cum tamen loquitur veritatem, non in ore eius speciosa est, quia non ei tribuitur cuius particeps non est: sicut speciosa non erat prophetia in ore Caiphæ pontificis sacerdotum, qui nesciuit quod dixit, sed cùm esset pontifex prophetauit: tamen per ipsum speciosa est laus Dei in auribus audientium & corde credentium.* Ita Augustinus. Quibus patet, licet interdum laus speciosa non sit in ore dicentis, esse tamen posse in corde & aure audientis, quod hîc præcipuè locum habet, cùm veluti in musica hypate septima cytharæ chorda grauem reddens sonum atque ex se ingratum, reliquis tamen iuncta gratam sensibus audientium voluptatem concinnat: Ita & hîc inferorum lessus sui natura minimè quidem ille iucundus aut speciosus, audientibus tamen acceptus fit, dum ceteris terrestrium cœlestiumque sonis immixtus gratissima Nomen Domini, Dominæque celebrat melodia.

Augustin. *Laus veritatis si non in ore peccatoris, certè in auribus audientium est speciosa.*

Accedit quod & vtriusque Ecclesiæ filijs, tam ejus, quæ in cœlis triumphat, quàm quæ militat in terris gratum id atque iucundum accidere solet, cùm nescio quid veritati ponderis & authoritatis ab hostium confessione proueniat: quod notasse videtur S. Hieronymus, cùm ait: *numquam de amicorum iudicio nos gloriari debere*: illudque *verum esse testimonium, quod ab inimica voce profertur, alioquin si amicus pro te dixerit, non testis aut Iudex, sed fautor putabitur; ideo neque aduersariorũ testimonia respuenda, vtpote quæ ab ipsis non amor aut fauor, sed ipsa vis veritatis quodammodo ab inuitis extorsit. Veritatis namq;*, vt ait S. Ioan. Chryso-

Etiam ab hoste laudari non inutile est. S. Hieron.

Chryſoſt. Chryſoſtom. hom.82.in Ioan: *maximum argumentum eſt, cùm quis inimicos in teſtimonium adducit.*

TONVS TERTIVS.

Quanto iure, ac congruentia ſanctiſſimo Nomini MARIÆ *cultus, & honos ab inferis præſtetur.*

Maria Luna myſtica. QVi MARIAM Lunam myſticam dixêre, nec illi à veritate haudquaquam aberrarunt, Spiritu ſancto ductore viam ingreſſi, cuius de illa per os ſapientiſſimi Salomonis proſtat effatum: *Pulchra vt luna*; quam vti de ſolari fonte præ cæteris ſtellis haurire vel Nominis Etymo coniectant eruditorum ſcholæ; ita & Virginem præ omnibus alijs creaturis à Deo diuinis chariſmatibus præueniri ſanctior Theologia proclamat. Vnde doctiſſimus Tuitienſium Rupert. Præſul Rupertus in dictum locum Cant.6. *Sicut*, inquit, *luna lucet & illuminat luce non ſua, ſed ex ſole accepta, ſic tu, ô beatiſſima, hoc ipſum quod tam lucida es, non ex te habes, ſed ex gratia diuina, gratia plena.* Et poſt nonnulla interiecta: *Quando Spiritus ſanctus in te ſuperuenit, & filium virgo concepiſti, virgo peperiſti, tunc tu, & ex tunc pulchra pulchritudine diuina, pulchra, inquam, non quomodocumque, ſed vt luna.* Beatus quoque Damiani. Petrus Damiani ſermone de aſſumptione ſic loquitur: MARIA *inter animas ſanctorum & Angelorum choros ſupereminens & cuncta merita ſingulorum & omnium titulos excedit. Quantumlibet alia ſtella reluceant, luna tamen & magnitudine præeminet & ſplendore. Sic vtramque naturam* [hominum & Angelorum] *virgo ſingularis exſuperat, & immenſitate gratiæ & fulgore virtutum.* Accedit, Lunam, ſi natales eius conſideres, perſpicuè conditam vt dominetur, fecit namque diuinus Opifex *duo Luminaria magna*, ſolem & lunam; vtrumque vt præſit, officio proprio dominantis. Quod non tam à veteribus malè intellectum, quàm obſcurata mente deprauatum Poëtas fabulamentis ſuis veritatem obtegere ſolitos impulit, vt quam in cœlis Lunam dicebant, & in terris Dianam, & apud Inferos Hecaten ſeu Proſerpinam appellarent, quod hoc diſticho expreſſum ire voluerunt:

Terret, luſtrat, agit: Proſerpina, Luna, Diana:
Ima, ſuperna, feras: ſceptro, fulgore, ſagitta.

ne quam dignitate ceteris crederent antelatam, amplitudine dominandi cuipiam cedere paterentur, ſed ſuperis, medijs, atque inferis oſtenderent imperantem: vel hinc ductâ occaſione, quod Luna non tantùm ſupernè dum capitibus noſtris imminet: ſed infernè quoque ſub pedibus noſtris ſplendeſcat, dum curſus ſui ſpatium emenſa Antipodes reuiſens, inferorum loca petere videtur, vt illic præſideat, maneſque tartareos ſua luce perſtringat. Vnde

A Mythologicæ ſapientiæ peritiſſimus Maro, alijque Hecaten eam *celog, Erebogue potentem*, iam *Ditis Dominam*, iam *tria virginu ora Dianæ* celebrare veriti non ſunt. Maro.

Verùm procul à me, procul ab hoc parthenico *Triſagio* comparationis abſit infamia. Neque enim diuis beneuolentibus tam putidè profanus ſum, vt MARIAM vel Hecaten dicere. vel Proſerpinæ velim aſſimilare. Hoc tamen affirmare non verear, quod lunæ Dominatrici adſcribebant antiqui, excellentiori longè modo compelli me concedere MARIÆ, quam vel vnica Nominis eius notio Dominam, & electio, cœli, terræ atque inferorum heram teſtatur. Ita namque loquitur S. Bonauentura in Speculo cap.3. *reuerà Domina eſt Cæleſtium, Terreſtrium & Infernorum: Domina, inquam, Angelorum, Domina hominum, Domina Damonum, Domina vtriuſque in cælo, Domina in mundo, Domina in inferno.* Quod expendens Arnoldus Carnotenſis Bonæ vallis piſſimus Abbas tractatu de laudibus Virginis: *Licet ipſa*, inquit, *ſe Chriſti profiteatur ancillam, hoc ſeruitutis genus omni regno ſublimius eſſe intelligitur. Conſtituta eſt quippe ſuper omnem creaturam, vt filij gloriam cum matre non tam communem iudicem, quàm eamdem.* Adeò vt quocumque ſolis noſtri Chriſti longè lateque imperantis ſe porrigit Dominium, eodem æquiſſimum ſit & Lunæ dominatricis imperium extendi, ne inferis quidem excluſis, vt de ipſa non immeritò intelligi poſſit illud pſalmi 109. *Virgam virtutis tua emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Virga virtutis Virgo MARIA eſt, virga Aaron florida per virginitatem, & fructifera per fœcunditatem. Imò illud Iſaiæ c.11. *Egredietur virga de radice Ieſſe.* quod interpretans Seraphicus Bonauentura in Speculo: *Hæc virga*, inquit. *Virgo* MARIA *eſt, virga virtutis contra inimicos infernales, quibus magna virtute nominatur.* Et bene S. Doctor addidit *nominatur*, vbi namque alicuius imperij poteſtas ac ius imperandi inuenitur, iſtic & è veſtigio eiuſdem Nomen, honorem ſibi obſeruantiamque adinuenit, vt iam nemo miretur ſacrum MARIÆ Nomen ab infernalibus ſpiritibus coli, nec poſſe ab eis ſine nouo ſcelere præteriri, ſicut non leuis iniuriæ habendus foret reus, quiſquis Philippi & Iſabellæ regnum incolens, regnantium Nomina non veneretur. Accepit enim, teſte Patre Franciſco Coſtero medit. 38. *Virgo hæc admirabilem in omnes creaturas poteſtatem, atque auctoritatem, vt etiam ad* MARIÆ *Nomen contremiſcant principes tenebrarum, & exultent anima iuſtorum.* Quare cùm tantæ amplitudinis MARIÆ Dominatio ſit, atque ita latè pateat vt vnà cum cæleſtibus atque terreſtribus inferna quoque complectatur, conſentaneum eſt, vt & ſanctiſſimo eius Nomini iiſdem in locis huiuſmodi honos, ſtudium, atque obſeruantia præſtetur, quam tum perſonæ eius dignitas, tum Nomi-

Quod antiqui Lunæ dominatrici adſcribebãt maiora iura dandum Mariæ.

Bonauent.

Carnotenſ.

Maria imperium ad inferos vſq; extenſum.

Pſal.109.2.

Iſaiæ 11.1.

S. Bonau.

Hinc iuri ab inferis honorandum.

Coſtenus.

nis excellentia promerentur: quò refero quod olim Papias obſeruauit, cùm dixit, *Domina* interpretatur, *dans minas*. Ita vt officium MARIÆ, id eſt Dominæ ſit minari; quibus? Dæmonibus, ne noceant inuocantibus Nomen eius: vnde quod Angelus ad Agar, Geneſ. 16. dixit: *Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu ipſius*, illis dicere liceat ad reuerentiam Nominis eius.

Gen. 16. 9.

Magnum ſanè Nomen, & omni veneratione digniſſimum! non tantùm vt obiectum materiale motiuum, in quantum mouet & excitat ad honorandam ipſam perſonam ſignificatam, ſed vt obiectum terminatiuum & ſignum vicarium perſonæ Virginis Matris. Tanta namque coniunctio eſt ſancti huius Nominis cum re & perſona ſignificata; vt & ſumatur pro illa tota, & pro eadem ſubſtituatur: ac proinde quòd adoratio & cultus hyperduliæ quæ per ſe iſti perſonæ debetur poſſit deriuari & extendi ratione illius etiam ad Nomen. De quo videndus Baldellus tom. 2. Theol. moral. cap. 3. diſp. 8. n. 8.

Magna Nominis Mariæ & perſona coniunctio.

Baldellus.

Atque hic ille eſt amantiſſimi filij in Matrem longè ſibi dilectiſſimam amor & reuerentia, vt, verbis vtar Arnoldi Carnotenſis, *Quicumque Ieſu curuat genua, pronus quoque ſupplicet Matri.* Quondam gentium Apoſtolus Paulus ad Philippenſes cap. 2. clarè teſtatus eſt, *In Nomine Ieſu filij eius, omne genu flectì cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* quid ni & in Nomine MARIÆ non cæleſtium ſolùm, atque terreſtrium, ſed & infernorum genua incuruentur, & omnis lingua confiteatur MARIAM Virginem integerrimam, auguſtiſſimam Dei Matrem Nomine ſuo in primis ſuſcipiendam, ſuperis, medioxumis, atque infernis longè lateéque pro poteſtate venerandam?

Carnotenſ.

Philipp. 2. 10.

TONVS QVARTVS.

Quomodo SS. Patrum animæ in limbo ante Chriſti Domini deſcenſum ad Inferos, ſacrum MARIÆ *Nomen veneratæ ſint?*

SVpremum his ex mente Doctoris Angelici apud inferos locum dedimus, cùm de eorum claſſibus ſuprà diſputaremus, proinde ne quid de eorum dignitate remittere videamur, quo antè loco ſtatuimus, eoſdem decet interuiſamus. Magnæ animæ! quarum in portu quidem ſalus nauigabat, licet optata necdum arena potirentur, ac diu concupitis diuini ſponſi amplexibus fruerentur, non ingrato interim celeuſmate eius abſentiam in ſuo exilio conſolantes; quarum omnis ſpes atque expectatio Meſſias erat, deſideratus ille omnibus gentibus; atque adeò *deſiderium* maximum *collium æternorum*, tot olim Prophetarum oraculis, diuiniſque effatis mundo promiſſus, quæ minimè latere illos poterant cùm inter eos degerent, qui illa fatidico ſpiritu enuntiârant, qualis Zachatias, cuius cap. 10. vel Dei potiùs hæc verba leguntur: *Congregabo eos, quia redemi eos, & conſortabo eos in Domino, & in Nomine eius ambulabunt.* Quid *in Domino*? ii Dominus eſt, qui pollicetur? hoc eſt in Chriſto, in quo omnes viuificantur & redimuntur; vnde Chaldæus vertit: *& roborabo eos in verbo Domini, & in Nomine eius ambulabunt redempti.* Verbum Domini Chriſtus eſt, & Nomen eius poteſtas, & maieſtas, & imperium, in quo roborandi dicuntur, & congregandi in lumine diei ac felicitatis æternæ, qui in obſcura nocte apud inferos latitabant. Nec aberat Amos, cuius hoc vaticinium c. 9. legitur: *Conuertam captiuitatem populi mei Iſrael, & ædificabunt ciuitates deſertas & inhabitabũt*, id eſt, manſiones, vnde Angeli ceciderunt, *& plantabunt vineas, & bibent vinum earum*, id eſt, amores cæleſtes proferent & beatificabuntur, *& facient hortos, & comedent fructus eorum*, hoc eſt, delectationes Dei agnoſcent, iſque fruentur; *& plantabo eos ſuper humum ſuam, & non euellam eos vltra de terra ſua*, hoc eſt, de Paradiſo cæleſti numquam ejcientur. Hîc equidem ea terra eſt, & ibi vrbes ſunt, quas Dominus captiuitati Patrum promiſit, non Palæſtina, cuius vrbes numquam ædificabuntur, vt Iulianus Pomerius lib. contra Iudæos clarè demonſtrat. Quibus aliiſque non paucis ſecum attenta conſideratione expenſis certi erant hi Patres, quos ſinus Abrahæ tunc quidem claudebat, ſed iure perpetuo nequaquam pollidebat, aliquando ſe ad cæleſtis aulæ delicias, Chriſto ducente, tranſituros: nec enim corpore relicto in terris, quam olim ſcientiam hauſerant, cum eo ſimul abdicârant: quin auxerant potiùs vehementer, id animæ naturâ ſic exigente, quæ clarior atque capacior euadere ſolet corpore exoluta, quàm eidem coniuncta, vt Ariſtoteles libro de Anima, & iſtic S. Thomas docuere.

Zachar. 10.

Amos 9. 14.

Iul. Pom.

Adde Angelos, quorum frequens ad limbum erat commeatus hanc fidem non parum accendere ſolitos, ac ſpem inſigniter roborare conſueuiſſe, dum vel *abbreuiatas ſeptuaginta hebdomadas, vt finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas & adducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & vngatur ſanctus ſanctorũ.* Dan. 9. nuntiarent, vel ſanè eundem iam ad opus *præcinctum ac virtute indutum ex alto* non obſcurè referrent. Ita tradunt authores grauiſſimi Bernardinus de Buſtis ſerm. 2. de Annunt. Vincentius Regius l. 1. Euangelicarum dilucid. cap. 5. Digreſſione 1. Aloyſius Nouarrin. in vmbra virginea. Ludouicus de Ponte Angelum Gabrielem legatione ſua, qua integerrimæ Virgini cœleſtis connubij hymenæos detulerat, abſolutâ, ad ſinum Abrahæ ſtatim deſcendiſſe, ac Sanctorum Patrum cœtum miris gaudijs adimplen-

Angeli interdum ad limbum deſcendebant.

Dan. 9. 24.

Gabriel abſoluta legatione ſua limbum inuiſit.

de Buſtis. Vinc. Reg. Nouarrin. de Ponte.

SS. PP. in limbo aduentum Meſſiæ expectabant.

implendo, dixisse: *Lætamini in Domino, & exultate iusti, & confortetur cor vestrum omnes qui speratis in Domino, quia vos lucis, vos vester, terram gigantum detrahetis in ruinam.* Ecce hodie MARIA Virgo sanctissima, quam sæpenumero præsignastis, Deum de cœlis in terram attraxit & virginalis vteri thalamo concepit. Ad Nomen MARIÆ totus ille Patrum conuentus euigilans summissi poplitis salutatoriam venerationem expressit, & quam dudum nasci exoptauerant, natam iam, ac liberatoris sui Matrem factam in Nomine gratulabundi adorârunt. Ad hæc P. Hieremiæ Drexelius. Drexelio è Societate nostra viro inprimis docto ac sapienti parte 1. de Christo nascente cap. 5. credibile visum est, non ad Pastores solùm missos fuisse Angelos, sed vnum aliquem eorum ad stellam in Oriente Magis extollendam, alium ad Patres in limbo consolandos missum esse, itaque MARIÆ partum prædicatum in terra, sub terra, & in cœlo, & in Nomine IESV & MARIÆ omne genu flexum cœlestium, terrestrium & infernorum.

Nouorum hospitum aduentus PP animas in limbo recreabat.

Nec hîc stetisse ea gaudia duplici tum honoris, tum gratulationis spiritu viuida existimandum est, quoties iamque noui hospitis alicuius aduentu numerus crescceret, eius præsertim qui propiùs incarnati verbi œconomiam spectarat, toties & Mariani Nominis honos instaurari, & nouæ venerationis cultus exhiberi, ac genua proclinari videbâtur; quod Simeonis Iusti accessu paruit euidenter, dum se & IESVM in vlnis portasse diceret, & prophetando ad MARIAM Matrem eius dixisse, *ecce positus est hic in ruinam, & resurrectionem multorum in Israel, & tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ad quæ duo sacratissima Nomina totus Limbus nouo plausu insonuit, & omnia genua incuruata Deo, eiusque Matri laudem & gloriam dederunt. Quæ iterum renouata omnia, cùm Iosephum *virum Mariæ, de qua natus est Iesus*, gratissimum hospitem excepêre, qui dum illis MARIAM, quam optimè nouerat, & Saluatorem, quem educauerat, nouo spiritu explicaret, omnes eodem suauissimè accensi, benedictum MARIÆ Nomen, quæ talem illis profluxerat Saluatorem, denuo venerari cœperunt.

Simeonis Iusti.

Luc. 2. 34.

Iosephi sponsi B. Virginis.

Ioannis Baptistæ.

Prætereundus hîc minimè Ioannes ille Christi venientis prodromus, antiquæ legis terminus, auspex nouæ, qui dum huc appulsus se olim MARIÆ salutantis voce, matris exultasse in vtero, ac postea ante faciem Domini præcessisse parando vias eius pronuntiasset, adesse se modò intulit, vt quem viuentibus venisse ostenderat, in limbo clausis venturum illico nuntiaret. Quo dici nequit, quanta hîc iterum veneratione omnes & MARIAM tenerit sint; & eum quem libertati eorum genuerat prona genuum submissione adorarint. Ita nouis quotidie ad Inferos aduentantibus animabus iustis, & Angelis in solatium læta tempora adesse nuntiantibus, vti pium credere, ita mihi dubium non est, præclara super liberatione sua frequentes instituisse colloquia, multasque supplicationes fecisse & preces, quas inter tam IESV, quàm MARIÆ sanctissima Nomina reuerenti cultu, ac pronis genibus inuocarint, vt iure bono dicere potuerit Rutilius Benzonius Benzon. Episcopus Recanatensis in Cant. Magnificat l. 2. c. 22. dub. 7. *qui erant in limbo ad* MARIAM, *vt eorum liberatricem & aduocatam suspirabant.*

TONVS QVINTVS.

Quomodo Pueri qui in auita culpa, patriaq; noxa decesserunt, augustissimum MARIÆ *Nomen in limbo agnoscant, & reuereantur.*

ET hi ad Nominis Mariani gloriam pro dignitate amplificandam rectè, atque ordine referuntur, populus innocens, nec suo vitio reus, sola autem cognatione stirpis infelix, atque in omnem æternitatem culpandus, cuius numerum vel summatim æstimare qui volet, maximum sanè atque ingentem fateatur necesse est, cùm omnis vniuersim sexus ac nationis Gentilium, Iudæorum, Turcarum, Christianorum fidelium atque infidelium non solùm à nato generis nostri assertore Christo, sed à primis vsque mundi incunabulis istuc commigrarit; quos quidem nulla omnino pœna sensibus grauior contristat, aut interior ærumna affligit, sola verò beatitudinis felicitas destituit, cuius licet iacturam ac damnum ignorare, nescireque non possint, vnde naturæ ingenio sequi solet tristitia ac dolor, ad ordinem tamen diuinæ prouidentiæ spectare creditur, vt sicut iusto suo iudicio eis solam pœnam damni pro auita culpa infligere decreuit, ita quoque ab illorum animis omnem sensibilem dolorem mentisque cruciatum auertat, vel eo solùm quod ad eiusmodi actus concurrere detrectet. Et sanè cùm multa alia ad hos pueros spectantia diuinæ prouidentiæ calculos requirant, mirum videri non debet, si hoc etiam Deo reseruemus.

Innocentes pueri in limbo, eorumq; status ac conditio.

Dubitatum fuisse olim reperio, num hi supremo iudicij die cum ceteris illic adfuturi sint? ne fortè scientes quid agatur & gloriam Sanctorum videntes, ad quam ipsi quoque conditi fuerant, tristitiam ac mærorem concipiant sempiternum. Sed melioribus nunc Theologis visum est, non dubitandum, quin ibi omnes futuri sint; si enim cum alijs resurrecturi, cur non etiam cum alijs iudicandi? comparebunt itaque, non quidem eâ corporis formâ ac staturâ, quâ mortui fuerant, sed quam in virili ætate nullis morbis aut casibus impedita consecuturi fuissent, temperie humorum optima, impatibiles, sani. Congregabuntur in vnum

An innocentes pueri in iudicio comparituri sint.

Locus rerum post iudicium.

locum, seorsim tamen ab impiis, quia ad eorum sortem non pertinent, videbunt Iudicis Maiestatem, eumque adorabunt. deniquè accipient & ipsi sententiam, sed benignam; quâ etsi à visione Dei & cælesti regno excludantur: tamen statum naturæ dignitati congruentè assequentur, quo contenti & læti, in omnem æternitatem viuant, Deumque laudent, ac mox, eodem, vnde venerant, Angelorum ministerio ad limbum reducentur, qui purissimo aëre renouati mundi amœnior, & fornice expurgatissimæ terræ iam diaphanæ intectus, qui cæli stellas, Solisque ac Lunæ radios liberrimè transmittet, iucundissimam contemplantibus pariet philosophiam. Ita S. Thomas in 2. d. 33. q. 2. a. 1. S. Bonauentura in 2. d. 33. a. 3. q. 1. Alexander p. 2. q. 105. membr. 10. Marsilius, Gabriel, &c. Ad hæc acutissima acie ingenij, atque intelligendi præstantia egregiè instructi, non parum, teste S. Thoma de diuina bonitate, & naturalibus perfectionibus participabunt, vitam ducentes iucundiorem, quàm in hoc mundo naturaliter haberi possit, maioreque rerum omnium naturalium cognitione præditam, quàm omnes Philosophi antè habuerunt, vt Scotus in 2. d. 33. q. 1. expressè docet, ac præter hæc, aliaque plurima addit Marsilius eos Deum super omnia tenerè amaturos. Neque enim, vt bene aduertit Leonardus Lessius, deerit diuina benignitas naturæ ad suam imaginem conditæ, quæ nulla sua propria culpa bonis cælestibus est exclusa, ad obtinenda ea, quæ excellentiæ illius naturæ sunt consentanea, vt ipsum læta & contenta in æternum veneretur & laudet. Quare summa hîc erit eorum voluptas atque lætitia, Christi Iudicis maiestate plenissimi, ac Matris eius cælorum Reginæ augustissimæ, quos oculis propriis magno iudicij die omnes fuerint contemplati, iucundissimam memoriam recolere ac mente pertractare, cumque eorum personas cominus nequeant, saltem Nomina vel eminus flexis genibus venerari. Quæ omnia non parum mihi confirmare visus est Franciscus noster Suares tomo 2. in 3. p. q. 56. a. 2. disp. 50. sect. 5. dum sic scribit: *Et mihi quidè probabile est hos infames habituros aliquam cognitionem Christi, eumq; tamquam Dominum ac Principem & benefactorem suum veneraturos: nam cùm dæmones coactis credant & contremiscant, & in Nomine* IESV, *vel inuiti genua flectant, isti infantes qui non habebunt interiorem animi deordinationem per odium in Deum, vel desperationem, vel alios prauos affectus non inuitè, sed voluntariè subijcientur Christo, quem ex aliqua facti euidentia cognoscent esse dominatorem omnium. Quamobrem licet ipsi simpliciter sint expulsi à regno, & inter damnatos ac reprobos computentur, quo ad pœnam damni, nihil tamen obstat, quo minus à Christo & per Christum acceperint hæc beneficia & conformitatem cum ipso, in iis quæ ad naturæ perfectionem & conuenientem statum naturalem spectant, quibus omnibus bene vsu-*

Cognitio & scientia.

S. Thom. Bonauent. Alexander. Marsilius. Gabriel.

Scotus.

Marsilius.

Lessius.

Quomodo S. Maria Nomen venerabuntur.

Confirmatur assertio.

Suares.

risunt, & in aliquem honorem & laudem ipsius mei Christi. Qui autem Christum ita colent quomodo Matrem queant præterire? quam ex filio non poterunt non satis superque agnouisse, cùm is perfectè nisi cognita Matre, nequeat cognosci: in cuius rei figuram illud ex 3. Regum 2. cum S. Bernardino in Explicat. Salutationis Angelicæ, & Ioanne Eckio homil. 2. in festo Annunt. & aliis adduci potest, quòd Rex Salomon dum Bethsabea Regina ad eum accederet, vt loqueretur pro Adonia, surrexit Rex in occursum eius, adorauitque eam, *& sedit*, ait Scriptura, *super thronum suum, positusq; est thronus Matri Regis, quæ sedit ad dextram eius:* adeò enim Christus & MARIA inter se coniuncti sunt, vt quoties adores Regem Christum, adores etiam aliqua ex parte, licet non eodem modo, Matrem Christi, & ei quoque, qui adorat matrem, in Christum, respectu aliquo, adorationem referre necesse sit: sic etiam cognitio Matris, filij cognitionem desiderat, & è contrario: *non enim alius Christus, quàm ex* MARIA, vt inquit Tertullianus de præscript. Est enim vtraque cognitio velut rota in medio rotæ, & circulus in medio circuli, & tanquam centrum in medio circumferentiæ, neque vna ab alia diuelli, aut disiungi potest, & hoc est filium adorare matrem, nempe illam cælestibus, terrestribus, atque infernis proponere venerandam. Agnouerint igitur illi MARIAM, cuius munificam antè in se beneficentiam sæpius quoque fuerint experti, cùm is nullum habere quidpiam aut expectare voluerit, quod per MARIÆ manus non transiuit. Vnde bene Idiota lib. de Contemp. MARIÆ in prologo dixit, *illi curam esse de omnibus.* Quod idem B. Albertus, super Missus, S. Antoninus in 4. parte, tit. 15. c. 14. §. 3. & S. Bernard. serm. 4. de Assumpt. sapienter confirmarunt, dicentes: *Latitudo misericordiæ eius replenit orbem terrarum, vt eius quoque misericordia plena sit omnis terra:* & hic sermone in Signum magnum comparauit eam Soli, qui oritur super bonos & malos. Et S. Bonauentura in Speculo cap. 8. *Quis est*, inquit, *super quem sol non lucet? quis est super quem misericordia* MARIÆ *non resplendeat?* vt iure eam appellare potuerit Albertus super Missus, *omnium matrem cuius lacte nutriantur vniuersi.* Et quamuis hi paruuli capaces non sint auxiliorum supernaturalium, capaces tamen sunt beneficiorum naturalium, quæ etiam præbentur per MARIAM, dicente B. Germano orat. de zona: *Nemo est cui donum conferatur, nisi per te:* & S. Petro Chrysologo serm. 142. *Eius largo imbre tota funditur & infunditur creatura,* vt ex dictis locis sapientissimè colligit Iulius Cæsar Recupitus noster lib. 6. de Veritate, rectè docens hinc inferri, omnia beneficia, etiam naturalia cuicumque creaturæ concessa, vt sunt conseruatio ad existendum, concursus ad operandum, facultas bonis creatis fruendi haberi media-

Bernardin. Eckius.

3. Reg. 2.

Tertull.

Probatur ratione.

Idiota.

Albertus. Antonin. S. Bernard.

Bonauent.

Albertus.

Quomodo B. Virgo dicenda horū parunlorum benefactrix.

German. Chrysol.

Recupitus.

mediatrice MARIA, ex quibus cùm tantam accipiant partem hi paruuli, & pro ingenij sui perspicacitate id ipsum satis intelligant, nullis impotentis animi motibus perturbati, iudicare pronum est, eos tantæ benefactricis ac dominæ suæ Nomen, quoties audire aut meminisse contigerit, submissis genibus, cum omni veneratione salutare, iuxta id quod D. Bernardinus
S. Bernard. serm. 15. de fest. B.V. bene animaduertit, cùm dicit: *Tot creaturæ seruiunt* MARIÆ, *quot Creatori.*
Athanas. Et S. Athanasius serm. de Deipara: *Decet Matrem ea quæ filij sunt possidere, & ab omnibus adorari:* &
Chrysost. merito quidem, vt scribit S. Ioannes Chrysost. homilia de Ioanne Bapt. *Is quoque qui natus est, tanta priuilegia Matri dedit: qua ipse solus habuit, & illi soli dedit*, vt scilicet, quemadmodum Arnol-
Carnotens. dus Carnotensis tract. de laudibus Virginis loquitur, *Quicùmque* IESV *curuat genua pronus quoque supplicet* MARIÆ.

TONVS SEXTVS.

De inuocatione & cultu sacri Nominis MARIÆ, *quo illud vitâ functorum piacularis statio prosequitur, & obseruat.*

Quanta pœnæ sint Purgatorij?

TErtius à soli superficie descendentibus occurrit piaculus ille animorum carcer, in quo contractas illi noxas, etsi leuiores, quas tamen hîc minimè expiârant, dissoluunt: quantis autem pœnis istic exerceantur, docere visus
S. Bernard. est S. Bernardinus serm. 65. cap. 3. *quanta sit*, inquiens, *purgatorij pœna, Augustinus in quodam sermone dicit: Ignis iste durior est, quàm quidquid in hoc sæculo pœnarum videre, aut sentire, an cogitare quis posset.* Vnde nemo tam durus ac ferreus sit, cui non grauissimo quodam membra omnia horrore trepident, & vtraque genua inuicem collidantur, si vel millesimam tormentorum partem, extremis, quod aiunt, digitis persentiscat: nam vt aliud nihil dicam, idem qui inferni flammas alit, hic ardet ignis, eadem stagna aquarum rigentium, & si durationis æternitatem excipias, eadem prorsus supplicia sunt, quibus expiantur hîc noxæ venia dignæ, & quibus in inferno aliæ grauiores plectuntur. Magnos profectò gemitus & lamenta, planctus & lacrymas lectori concitare facillimum hic esset, si eiusmodi affectus scribenti proposiri forent: verùm cùm id agamus, vt animarum istarum in honoranda Virgine studium, curamque explicemus, non tam exaggeranda suscepi Purgatorij tormenta, quàm igne piaculari pœnas pendentium pietatem ac cultum, quo Nomen eius sanctissimum prosequuntur, eumque longum esset singula percensere, è quibus Mariano Nomini reuerentiam, venerationemque conciliant, dum illud vel inter medios flammarum glomos, flexis genibus honorate contendunt, in pauca contraham, quæ hinc facere posse iudicaui.

Varia Virginis Mariæ beneficia in animas, quæ piacularibus ignibus expiantur.

Ac primò quidem pium mihi, sanctumque crediu semper fuit, augustissimam hanc cœli, terræque Reginam simul atque se statim, ipso felicissimæ Conceptionis suæ initio tot donis vidit ac priuilegijs cœlestibus circumsessam simul quoque ad Authorem suum oculorum obtutum direxisse, vt quas posset pro tanta munificentia gratias, non ingrata referret, simul verò ne vel tantillo temporis momento vacare eas sineret, perspicacissimæ mentis aciem per vastam mundi familiam circumtulisse, vt si quos fortè ærumnosos ac miserabiles inuenisset, precum suarum solatio subleuaret, ac mox pœnalem illum specum igne sulphureo æstuantem, animarum reatum carcerem & ergastulum, non cogitatione tantùm, sed & misericordiæ suæ radijs penetrasse; vnde exultauerint & recreatæ sint vniuersæ, quæ duris illis atque infelicibus tenebris grauabantur; non secus atque ægri obscuræ noctis oppressi caligine, orto iam sole licet ipsi radios eius non videant, ex ipso tamen, quod percipiunt morbi leuamine, facilè coniectant communem mundi languentis medicum aduenisse; ita sanctæ illæ animæ insolitam quandam ex orationibus conceptæ iam Virginis consolationem sentientes, facilè auspicatæ sunt, ortam esse illam auroram, cuius iam tot annis, aut mensibus lucem expectabant: quare omnes in genua prouolutæ, sanctissimum eius Nomen cœperint adorare, quod deinceps & maiori quidem de causa ab eisdem factum non dubita, cùm iam Dei Mater effecta precum suarum suffragijs, plures ergastulo illo ereptas in regnum filij dilectionis suæ transmisit. Quæ autem mortalis adhuc ac necdũ cœlestis gloriæ munificentiæ tantum Nomini suo ab animabus illis honorem prometuit, maiorem iam beata ac cœlorum regina constituta, obtinuisse credenda est, vt omnium poplites eidem summissè proclinentur. Vnde neminem repetiri arbitror, qui ambigat, quin pœnalem hunc carcerem, misericordiæ Mater pro regia sua benignitate non rarò viserit, atque ibidem eiusmodi munificentiæ signa edat, quæ & sanctas illas animas recreare possint, & vicissim easdem acceptam gratiam in genua faciant significatione profiteri. Ita in nocte natalis filij sui, qua intemerata eius Virginitas mundo edidit Saluatorem Dnore, author est Dionysius Richelius Carthusianus, idemque eo die, quo communis hominum assertor Christus ex mortuis surrexit quotannis solitam ipse, alijque testantur. Addit Cancellarius Gerson super magnificat, piè credi in Virginis Assumptione Purgatorium esse euacuatum: dum enim princeps coronatur, carceres aperiuntur, quantò magis in coronatione Deiparæ? Quin & eadem die illa recurrente

Richelius. *In die Resurrectionis Dominicæ purgatorium Virgo Deipara inuisere dicitur.*
Gerson *Item die illa qua in cælos assumpta est.*

Digitized by Google

currente istuc descendere visam scribit B. Petrus Damiani Cardl. lib.3. epistola 1072. Nec ijs solùm diebus tantæ principis beneficentiam circumscribi putandum est, quam longè sæpius atque frequentius istuc accedere ideo credimus, quia id ipsa non semel testata est, cuius idoneam inprimis auctorem habemus Birgittam nostræ sanctitatis feminam, ad quam illa legitur lib.4.c.13. sic esse locuta: *Mater sum omnium qui sunt in purgatorio, quia omnes pœnæ quæ debentur purgandi pro peccatu suo, in qualibet hora propter preces meas quodammodo mitigantur. Ita placet Deo, vt aliqua ex his pœnis quæ debentur eis de rigore diuinæ iustitiæ, minuatur.* Ita ibi, atque iterum lib.6.cap.10. *Nulla pœna est in igne purgatorij, quæ propter me non remissior erit & leuior ad ferendum quam aliter esset.* Quod lib.1. capite 9. fusiùs exponit, cùm ita inducit Virginem cum filio loquentem: *fili mi, quia misericordiam ego à te consecuta sum, ideo misericordiam, & auxilium peto miseris. In purgatorio indigent triplici misericordia, quia tripliciter affliguntur; turbantur quippe auditu, quia nihil audiunt nisi pœnas & miserias. Affliguntur visu, quia nihil vident nisi miseriam suam. Affliguntur tactu, quia sentiunt calorem ignis intolerabilis, & grauis pœnæ, da eis, domine & fili, misericordiam tuam propter preces meas. Respondit filius: Libenter dabo eis propter te triplicem misericordiam, primò auditus eorum alleuiabitur, visus mitigabitur, pœna remissior & mitior erit. Insuper quicunque ab ista hora sunt in summa pœna Purgatorij venient ad mediam, & qui sunt in media, venient ad leuissimam, qui autem in leuissima pœna sunt, transibunt ad requiem.* Vnde nemo mirari debeat dum illam sic apud eandem S.Birgittam audierit loquentem: *filius meus quantum honorauit Nomen meum, audi: Nomen meum est* MARIA *sicut legitur in Euangelio: hoc Nomen cùm audiunt illi, qui in Purgatorio sunt, vltra modum gaudent; tamquam æger in lecto iacens, si audierit ab aliquo verbum solatij & quod ei placet, in animo statim exultat.*

Damiani. Birgitta. *Per Virginem Deiparam mitigantur purgatorij pœnæ.*

Quibus omnibus probè intellectis, luce clariùs patere arbitror, qua ratione aut fundamento nitantur, quo iure piaculares animæ fundentur, dum Augustissimum MARIÆ Nomen his alijsque de causis cutuatis genibus veneran-tur: præsertim cùm, vt S.Thomas de Aquino sapientissimè aduertit, omnes simul ac corpore fuerint exsolutæ, in gratia sint confirmatæ, ac vera polleant charitate, quæ faciat vt fides ac spes, quas vt Christianæ habuerant, integerrimæ perseuerent, quantumuis enim pœnæ earum rigorosæ videantur, amicorum pœnæ sunt, quos Deus vt pater, non vt inimicus castigat, vt tandem suo conspectu dignæ, & coram illo omnino puro inueniantur: vnde ipse hanc diuinam iustitiam considerantes suspiciunt, nollentque inde exire donec perfectè fuerint expurgatæ, nequaquam interim sacri Nominis assiduæ suæ benefactricis oblitæ, quod dum inter eas vel audiri contigerit vel vsurpari, omnes statim id flexo poplite, summissoque capite venerantur. Si namque teste S.Augustino libro 12. de Genesi ad litt. cap. 33. gentium Apostolus has potissimùm animas respexisse credendus sit, cum infernorum genua sanctissimo Nomini IESV proclinari Philippensibus asseruit: sanè dum mellifluum Bernardum, aliosque sanctos Patres in tantæ gloriæ communionem sacrum Nomen MARIÆ accersere legimus, eosdem ab animabus illis similem aliquam honoris tesseram exigere perspicuum est, Matrem eam agnoscunt, reginam suspiciunt, sentiunt benefactricem, & quis adeo omnis ciuilitatis atque gratitudinis exsors ac nescius, qui sacra Matris ac Reginæ Nomina non reuereatur, benefactricis non colat? id certè de hisce animabus, quas præcipua diuini spiritus vnctura non deserit vel suspicari temerarium, dicere autem impium, aut blasphemum iudicarim. Ad Virginem enim, vt idem ait Bernardus hom.2. super missus, sicut ad medicum, sicut ad rerum causam respiciunt, & qui in cœlo sunt, & qui in terra, & qui in inferno habitant, &c. illi qui in cœlo, vt restaurentur, & qui in Inferno vt recipiantur. Quod luculentè probari firmarique autumem ex ijs quæ narrat B.Petrus Damiani opusculo 34.cap. 3. vbi refert sua tempestate cuidam Romæ inuisenti Ecclesiam Virgini MARIÆ dedicatam, obtulisse se inter turbam mulierem quandam illi notissimam iam pridem defunctam, ex qua cùm admirabundus quæsiuisset, quidnam mortua inter viuentes ageret? respondit illa se ibi gratias Virgini agere, cuius ope eo die fuerat è purgatorij pœnis liberata, & tanta inquiebat multitudo per intercessionem eius hodie est à tormentis erepta, vt numerum totius Romanæ plebis excedat. Cùm autem nunquam Romæ, in vrbe Domina, minus quàm centum millia capitum censa sint, ex hoc testimonio colligitur, eo die in gratiam Virginis educta esse è pœnis purgatorij plusquam centum millia animarum, quarum vna hæc quantum fieri potuit MARIAM flexis genibus venerata gratias persoluit, cui reliquæ omnes non parum obstrictæ paris obseruantiæ studium libenter impendunt, tum quia quotquot in purgatorio sunt ab æterna pœna, atque ad gloriam destinati, Mediatrice MARIA, quam ad complementum & accelerationem salutis studiosè venerantur: tum quia ingressus ad gloriam non datur nisi per MARIAM, quæ sonat, teste B. Ephrem, *Reseramentum cœlestis Paradisi*: tum denique, quia hoc consonat Patribus & rationi. Flectunt itaque & multò libentissimè flectunt omnes genua sua in Nomine MARIÆ, cui fratres suos iam cœlesti beatitudine donatos sua iucundissimè procurare nō ignorāt, quorū, vel hac via consortium, societatemq; mœsti exspectant.

S.Augustin. S.Bernard. *Anima ea Virginis liberata à purgatorio eidem gratias egit.* Damiani. *Fundamentum ac ratio quâ nixæ animæ purgatorij Marianum Nomen venerantur.* S.Thom.

TO-

TONVS SEPTIMVS.

Quâ ratione mali dæmones in gehenna ſanctiſſimum MARIÆ *Nomen horreant, ac venerando contremiſcant?*

HActenus per tres illas Erebi caueas, Orcique ſuperioris ergaſtula, quibus obnoxij ſontes illi ſpiritus vel temporales noxas ad diem exſoluunt, vel certè perpetuis, licet mitioribus pœnis exercentur longè lateque ſpatiati ſumus: nunc ordo expoſcit ad imum barathrum ac tartari ſedimentum deſcendamus, vel ex eo Mariani Nominis gloriam velut ex ipſa fæce, vini laticem eliquaturi. Ac primùm quis credat immundiſſimos ſpiritus integerrimæ Virgini, rebellem populum iuſtiſſimæ Dominæ accidere & famulari? verum quidem eſt non ſua voluntate id agere, ſed maiore vi compulſos, non ſponte, ſed coactè ſeruire; quia verò imperium ac vis iuſta ſunt, regina audit, non tyranna, & populus iuſtè acquiſitus, propter rebellionem ſubiectus, quod aliàs feciſſe debuerat, legitimè facere cogitur, ac iubetur. hinc velit, nolit, annuat, obnitatur, in Nomine MARIÆ omne genu flectitur infernorum: quemadmodum id S. Gerardus Epiſcopus & Martyr Apoſtolus Hungariæ ſerm. de laudib. Virg. SS. Bernard. & Bonauentura, Hugo Victorinus, alijque confirmant. Non quod dæmones vt benè S. Anſelmus annotauit, genua, vt nos, habeant, quæ flectant, ſed per ſimilitudinem dictum eſt, dum enim videmus aliquem genua flectere alicui, credimus eum venerari & honorem exhibere illi, ante quem ſe proclinat; ſic inferi, id eſt Dæmones, dum, vt nequiſſimi ſerui ad Nomen Virginis proſternuntur, eidem genua incuruare cenſentur: & licet ex ſe nec benedicant, ſed maledicant, nec glorificent, ſed blaſphement, aut certè non diligant, cùm ſint ab ea auerſi, ſe tamen illi metu cogente, ſubiectos reapſe fateantur neceſſe eſt. Nec audiendus hîc Origenes, ſanctorum PP. infelix magiſter, qui futurum aliquando exiſtimauit, vt dæmones, omneſque damnati per ſalutarem pœnitentiam correcti, Chriſto ac MARIÆ ſubijciantur: quam eius ſententiam vniuerſa Eccleſia damnauit. Nequaquam enim huiuſmodi ſubiectionis imaginem opus eſt fabricare, ex hac ſiquidem hora infelices iſti genij cum infauſto grege ſuo Nomini Mariano quantumuis obſtinati, ac reluctantes ſubijciuntur, genuaque inflectunt, vtpote cuius pedibus pridem attriti ſubijci didicerunt ac triumphari. Quis tamque ſuſpicari audeat Mariano Nomini minùs quàm corpori B. Iob aptari poſſe verba illa Septimij Tertulliani lib. de patient. cap. 14: *Quale in illo viro feretrum Deus de diabolo extruxit!* feretrum hîc, vt eruditus quidam auctor annotauit, non funeſtum loculum ſignificat, quo defunctorum corpora ad ſepulchrum deferuntur, ſed currum, quo in triumpho ſpolia vehebantur: vnde in hunc locum Tertulliani Scholiaſtes ſic ſcribit: *Inter inſtrumenta triumphi feretrum eſt, in quo pompa fertur.* Ergo diabolus in corpore Iob, trophæum Deo ſtatuente, triumphabatur, quæ feretra onuſta ſpoliis, ſicut victoribus gloriam, ita victis ludibrium & infamiam pariebant. MARIÆ itaque Nomen fabricatum à Deo, feretrum de diabolo dicitur, in quo dum eius de hoſtibus victoria exſculpitur, ipſorum confracta arma & ſpolia tamquam in pompa circumferuntur, vnde illis vel ad ſolam Nominis huius enuntiationem accidit, quod deuicto militi à robuſtiſſimo gigante ſolet euenire: quotieſcumque enim vel illius Nomen hîc percipit, illico colore mutato ſentit artuum ſuorum compages diſſolui, genua labaſcere, totumque corpus trepidare; ita dæmones triumphatricis ſuæ ſolo Nomine audito conterriti expaueſcunt, ac quò ſe vertant, ignari, mox in genua prolabuntur: de quo audiendus S. Bernardus antè à S. Bonauentura in Speculo c. 2. relatus: *Non ſic timent hoſtes viſibiles caſtrorum multitudinem copioſam ſicut aëria poteſtates* MARIÆ *vocabulum, fluunt & pereunt ſicut cera à facie ignis, vbicumque repererint crebram huius Nominis recordationem*, &c. Cuius ſententiæ vim, ac Bernardi melliſluam dictionem vt penitiùs intelligas, alluſiſſe ſciendum eſt ad pſalmum 67. *Exurgat Deus & diſſipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei.* Sed de quibus Dei hoſtibus hîc loquitur Propheta? quos metu hoc peccatores affligit, vt à ſola Dei vmbra corruant & proſternantur?

Reſpondebit S. Hieronymus, ſpecialiter intelligi pſalmum iſtum de Domino: *vt reſurgat à mortuis, & diſſipet inimicos ſuos, hoc eſt diabolum & exercitum eius.* Et paulò inferiùs: *Præuidens Propheta orat, vt eo exurgente, diabolica dominationes effugiant. quia & nunc indubitanter credendum eſt, quod ad inuocationem Nominis eius ſtare non poſſunt.* Quæ ſecum meditatus S. Bernardus ſciens MARIAM in profligandis dæmonibus diuini exſtitiſſe trophæi æmulatricem, eadem ad Mariani Nominis enuntiationem euenire fatetur, quæ Vates Chriſto reſurgenti exoptabat: *Fluunt*, inquiens, *& pereunt ſicut cera à facie ignis, vbicumque inueniunt crebram huius Nominis recordationem, deuotam inuocationem, ſolicitam imitationem: ita vt quemadmodum ad tubarum ſonitum muri Ierichontini corruerunt, ſic & ad* MARIÆ *inuocationem omnis diabolica nequitia poteſtas ad terram ruat.* Atque hinc ore euangelico Iſaiæ Virginem celebraturus Deus, quem partu admirando Principem pacis eſſet editura, locutus ſcribitur ad Achas, dicens: *Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum inferni, ſiue in excelſum ſuprà.*

Nomen Mariæ fabricatum à Deo feretrum de diabolo, & quomodo.

Modus quo mali dæmones Mariæ Nomen reuerentur.

S. Gerard. Bernard. Bonauent. Hugo Vict.

Origenes.

Tertull.

S. Bernard.

S. Hieron.

S. Bernard.

Maria Nomen dæmonibus terribile.

Probatur ex Scriptura.

Iſaiæ 7. 11.

suprà. Quod attinet ad excelsum, iure petitur, & de causa liquet, sed quid ad Virginem infernus? quid cum purissima Dei Matre vitiorum omnium ac sordium sentina? an tacitè forsan significare volebat, eam quæ filium saluâ virginitate paritura erat, Deum simul & hominem, sicut in cælum vmbram Nominis sui extensura esset, ita & ad inferos quoque eamdem foret emissura? Sic vtique reor præeunte me S. Bonauentura in Speculo cap 3. vbi sic loquitur: MARIA *interpretatur Domina, quia reuera Domina est in cælo, Domina in mundo, Domina in inferno.* Bonauent. Bernardin. Quod idem asseruit S. Bernardinus serm. 3. de glorioso Nomine MARIÆ a. 2. c. 2. ex illis Ecclesiastici verbis c. 14. *& profundum abyssi penetrauí*, dicens: B. MARIA *dominatur in regno inferni, propterea inquit, profundum abyssi penetrauí.* Nec sanè procul hinc abluisse iudicandi sunt, qui cum Galatino lib. 3 cap. 13. de arcan. aliisque non leuis notæ scriptoribus docuêre, sicut die Lunæ conditus infernus fuit, ita & illo MARIAM conceptam ac nominatam fuisse, vt quo antè carcer existere cœperat, Præses ac Domina statueretur, quæ valuas inferorum occludere, eam benedictionem in secundam sabbati, qua caruerat ab initio effundere appararet. Quo fit vnam MARIAM tantum terrorem dæmonibus incutere, quantum Sancti vniuersi, imò & multò magis, vnde clarum sit, quod ei in sacro amoris cantico sponsus repræsentat, Cant. 6. 3. *Pulchra*, inquiens, *es amica mea, suauis & decora sicut Ierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata.* C Itáne virgo vna & illa imbellis aciei bellicæ comparetur? quis spôsam inter & aciem nexus? quæ similitudo? Magna sanè: terribilis infernis hostibus virgo est, cuius vel solum Nomen omnes exanimat, ac prosternit, vna quę Sanctorum omnium virtutes ac merita possidet, eorumdem contra hostes viribus pollet; *ita terribilis dæmonibus est, sicut collectio Sanctorum vniuersa,* vt lib. 4. de laudibus Virginis Richardus scribit. Richard. Auctor est Iosephus de Velasco in vita Francisci Iosephus de Velasco. Yepes, qui in Hispania floruit, ad vitam verò meliorem cum opinione sanctitatis translatus anno 1617. virum hunc Dei, inter alias Reuelationes quas habuit, hoc intellexisse: tria esse quæ dæmones torqueant, & quæ maximè exosa habeant; primùm, quando nominatur dulcissimum Nomen IESV, secundò quando profertur suauissimum MARIÆ Nomen; tertiò quando gestatur habitus beatissimæ Virginis de monte Carmelo. Magnum testimonium, quod licet nullo adscititio colore, vt veritas eius patefiat, indigeat, ad eiusdem tamen ornamentum maius ac gloriam, Odilonem magnum illum Cluniacensis instituti Præsulem audiamus, qui posteaquam serm. de Assumpt. Virg. MARIÆ, varia attulisset in huius Virginis laudem: Odilo. *Dicam*, inquit, *aliquid plus, si audeo, dicam fideli præsumptione, dicam pia temeritate: totus mundus hodie condigna iubilatione lætatur & gaudet, tartarus tantummodo vlulat, fremit & submurmurat, quoniam gaudium & lætitia huius diei clausuris infernalibus inclusis aliquod remedium & refrigerium præstat. Non audent, vt opinor, ministri tartari hodie attingere suos captiuos, quos recolunt redemptos eius sanguine, qui pro mundi salute dignatus est nasci de* MARIA. MARIÆ Nomen sono suo admodum potente, atque efficace inferorum caueas penetrans, hæc miracula operatur. Quis tantæ gloriæ non applaudat? ac sanctissimi Præsulis sententiam non amplectatur? nisi fortè dixerit illum de purgantibus flammis esse locutum: verùm aliud sibi velle S. Odilonis verba clarum est, & melior Theologorum schola statuis piacularibus dæmones excludit. Addiderim tamen, nequaquam adstruere velle præfatum auctorem damnatos nullam pœnam hoc die sustinere, sed tantùm dæmones tangere illos non audere, quod aliud nihil est, quàm accidentaria pœna solutos esse, quæ & opinio S. Hildephonsi Toletani Episcopi fuit, vt noster Ioannes Nirenbergius lib. de Amore MARIÆ cap. 1. declarat dum euidens infernalis obseruantiæ ac subiectionis testimonium sanctissimo Nomini MARIÆ impertitur, quod & S. Gerardus Episcopus nobilis Mariani Nominis encomiastes serm. de laud. Virg. ita expressit: *Ad tui Nominis inuocationem* B. MARIA, *inuitus quoque infernus vlulat, & procacissimi dæmones clamant.*

Eodem die quo conditus Infernus, & Maria concepta fuit.

Tribus torquentur dæmones, primò inuocatione Nominis IESV; *secundò Nominis Mariæ; tertiò gestationis habitus B. Mariæ.*

Nomen Mariæ dæmones ab accidentaria pœna inferenda damnatis cohibet.

Hildeph. Nirenb. Gerardus.

TONVS OCTAVVS.

Quanta efficiendi vis atque potentia sit amplissimi Nominis MARIÆ *aduersus omnes Orcini solicitatoris tentationes, laruas, ac spectra, quibus, nos, dum hic viuitur identidem conterret.*

TOnans æther non tam horrificè mortalium animos percellere solet, quàm Nomen MARIÆ clarissimum atque fortissimum, cum insonat, infernales legiones, per hunc aërem pluspuam hostiliter grassantes perterrefacere consueuit. Quò refero illud sapientissimi regis, ac prophetæ Iob pronuntiatum cap. 24. Iob 24. 14. *Manè primo consurgit homicida, interficit egenum, & pauperem: per noctem erit quasi fur. Oculus adulteri obseruat caliginem dicens: non me videbit oculus: & operiet vultum suum perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi & ignorauerunt lucem: si subitò apparuerit aurora, arbitrãtur vmbram mortis.* Vbi primò statuendum per auroram hic non intelligi naturalem illam ac primulam dici lucem, qua sub solis aduentum aër illustrari solet: cum enim aurora sit primum mane & de homicida dicatur, quod primo mane ad necem inferendam surgat, quomodo si tempore auroræ surrexerit, postea tamen tam de ipso, quàm de adultero dicitur, quod illico, atque aurora

Dæmones horrent Mariæ Nomen.

Probatur ex Scriptura.

Digitized by Google

aurora apparuerit, arbitrantur vmbram mortis de malo dæmone: itaque sub nomine homicidæ, quia *homicida est ab initio*: sub nomine furis quia homines aggreditur, vt deprædetur: sub nomine adulteri, quia *sub arbore malo corrupta est ab eo mater nostra, violata est genitrix nostra*, mentionem hic fieri iudicandum est. Ipse namque est qui posteaquam ignorantiæ tenebras sparserit, ipsasque menti nostræ offuderit, inuadit animorum nostrorum ædes, & habitatorem spiritum sibi subiugat, gazis virtutum eius direptis & expilatis. At vero si his illi facinoribus intento Aurora diluculauerit, si MARIÆ Nomen insonuerit, hic sonitus surgentis auroræ, infelices spiritus interitum suum horrentes, & cladem vltimâ formidantes sub horridos specus aufugere compellit. Ita Iobum explicat Seraphicus Bonauentura cap. 11. Speculi, dum sic scribit: *Attendite, charissimi, quod aurora nostra* MARIA, *nobis est contra dæmones defensatrix, sicut signatum est in Iob vbi de homicida, fure, & adultero dicitur, perfodiunt in tenebris domos &c. Heu quanta nobis mala huiusmodi malefici, quanta nobis mala spiritus maligni faciunt! Ad euadenda ergo tanta pericula vtinam nobis aurora appareat, vtinam nobis* MARIA *succurrat! si enim subitò apparuerit aurora, si citò aduenerit, & superuenerit* MARIÆ *gratia arbitrantur vmbram mortis, id est, sic timent dæmones, sic trepidant, sicut homines timent ac fugiunt vmbram mortis.* Quod autem hic Nomen virginis intelligat patet ex proximè sequente sententia Bernardi, quam subiungit: *Non timent hostes visibiles quamlibet Castrorum Multitudinem copiosam, sicut aëreæ potestates* MARIA *vocabulum:* quod ipsius Virginis respectu, iure auroram dixeris, quasi præuiam lucis immensæ, qua totum mundum iam nata recreauit. Hoc itaque *Nomen illud* est, quod teste Idiota cap. 5. *super omnia sanctorum Nomina vngit agonistas & iugum diaboli extrudit: quo super omnes malignos spiritus,* vt loquitur sancta Birgitta in sermon. Angelico cap. 20. *illam sic Deus potentem effecit, vt quotiescumque ipsi aliquem hominem* MARIÆ *auxilium ex charitate implorantem impugnauerint, ad ipsius virginis nutum illicò pauidi procul effugiant, volentes potius pœnas suas & miserias sibi multiplicari, quàm* MARIÆ *potentiam super se totaliter dominari.* Et huius quidem religiosissimum testem adduco Antonium illum quem vulgo Patauinum dicunt, S. Francisci discipulum sanctimoniæ laude florentissimum, qui cum suis ad concionem verbis à flagitiosa vita quàm plurimos reuocaret, atque ob eam rem inferno hosti oculi dolerent, decumbentis in lectulo spiritum elidere, faucibus interceptis aggressus est: sed ille vnico MARIÆ Nomine simul viam loquelæ fecit, simul insidiatorem in fugam dedit. Idem expertus is, de quo historia Montis regalis cap. 13. sic scribit: dæmon in specie mercatoris cum homine in campis colloquens, vt in fraudes ac laqueos induceret, agnoscit cœperat, quare is confestim sacratissimum Nomen MARIÆ ad opem implorat, cùm ecce statim ab eo ad iactum lapidis veterator absilijt, ac mox in leonem conuersus quasi eum de nouo inuasurus surrexit, quo viso vir ille commotior denuo Nomen Virginis inuocat & monstrum dispellit. Neque id magnopere admirandum si enim funda, & quinque limpidissimis de torrente lapidibus, Iesseus Dauid Philistæum percussit in fronte, & interfecit 1. Reg. 17. nunquid & fideles sanctissimi Nominis MARIÆ inuocationem vsurpantes diaboli tentationes atque immissiones per angelos malos ritè queant profligare? id sane propria experientia edoctus Diouysius Ryckelius Carthusianus lib. 3. de laudibus Virginis adstruere non dubitauit cum ait: MARIÆ *inuocationem ex corde profectam afflictis omnibus & formidolosis, qui nocturnis spectris conturbantur maiorem in modum epitulari*: quod & B. Henricum Susonem ex ordine S. Dominici magno sui gaudio expertum testatur Ferdinandus Castillo ordinis Chronographus parte 2. lib. 2. cap. 18. cùm enim satanam nigro vultu & igneis oculis arcum manu vibrantem acriter increpuisset, quod fratrem ignea sagitta in eum contorta, pœne mortuum deiecisset, ipsumque eadem sibi ferociter minitantem, ac nouum in se parantem iaculum conspexisset; sacro Nomine MARIÆ inuocato hostem infensissimum in fugam coniecit. Nec deest etiamnum confirmandæ veritati huic peculiare momentum, quod præsentis temporis felicitas nobis minime denegauit. Anni circiter elapsi sunt octo, vt scribit noster Franciscus Cardim in Annalibus Iaponicis, vbi de ingressu nostrorum in Insulam Hainam sermonē instituit, cum istic viuere desijt in ædibus cuiusdam Antonij Neophyti femina gentilis, à cuius morte domus tota sub noctem proxime sequentem, clamore, fremituque bellico horrendum in modum resonare audita fuit. Somno excitus herus illico se ad Oratorium suum proripuit, cereos accendit, ac flexis humi genibus se Deo commendare cæpit. Finitâ prece reuertens, domum vniuersam feris, atque abominandis animalibus plenam conspicatur, quæ voce terrifica hæc ei identidem occinebant: *quidquid agas frustra es, huc ad deuorandum te venimus.* Bonus Neophytus verba quidem hæc audiens, sed effectum nullum animaduertens, resumptis animis cum nulla, inquit, alia mihi ad manum arma sint, quibus terrorem vobis injiciam præter dulcissima Nomina IESV mei, Matrisque meæ MARIÆ, his ego armatus ad vos venio, si quid contra valetis, eccum me. Vix ea protulerat, cum ecce terra abcedere, & hiatu non modico aperiri, omniaque illa spectra flammarum ignibus obuoluta, eodem absorberi. Victor Neophytus sacra Nomina exosculatus

Bonauent.

Bernard.

Idiota.

Probatur auctoritate. Birgitta.

Probatur exemplis, 1. S. Antonij Patauini.

2. Ex historia Montis Regalis.

Comparatur Nomen Maria cum funda Dauidica.

1. Reg. 17.

Ricckell.

Suso.

B. Henricus Suso prolationi Nominis Mariæ Satanam fugat.

Castillo.

Vis SS. Nominum Iesv & Mariæ.

Fr. Cardim

Digitized by Google

P. Thomas Sanchez has tria frequenter iterabat IESVS *crucifixus, SS. Sacramentum, Virgo Maria.*

Deo gratias egit. Ignorasse certè id minimè creditus est P. Thomas Sanchez è societate Iesu vir admodum doctus ac religiosus, dum inter tria illa hastilia, quæ pietatis suæ amento in hostem excutere solebat, eiusque vires atque insultus dissipabat, sacrum MARIÆ Nomen elegerat, scilicet: sacrosanctum Sacramentum, IESVS Crucifixus, Virgo MARIA: quibus certissimam de inferis victoriam reportabat. Sed ne victoris fortasse testimonium cuiquam suspectum sit, addamus & victi. Author est Cæsarius lib. 5. cap. 44. Puellam quandam Virginem in paterna domo pijs operibus insistentem, atque adeo Cistercienſis instituti asceterium propediem meditantem, visibili forma à Diabolo non semel territam vsque eo, vt die quadam nihil simile cogitantem, ad fenestram solarij sui abreptam inde præcipitem dare conatus sit. Quid agat afflicta virguncula? sacrum MARIÆ vocabulum actutum exprimit, Nomen inuocat, cum eo audito dæmon: *si mulierem*, inquit, *hanc non inuocasses, occidisse me*: & hoc dicto in maximum canem transformatus de fenestrâ exiliens euanuit.

Cæsarius.

Puella inuocatione S. Nominis spectrum diabolicum fugat.

Quanta dementia sit dæmonis opem implorare.

Sunt præterea sæpenumero non pauci ita fracto, abiectoque animo, ita ab omni fiducia diuinæ in se bonitatis alieni, vt quouis affecti vel damno, vel dolore, vel contumelia dæmonem euocent, ac disertis verbis sui, suorumque abstrahendorum potestatem permittant: quod nullo ab eis consilio fieri apparet: vtrum enim existimant vel eos dæmonem abducturum, vbi ex miserijs erepti solutiore animo viuant? an vbi secretis bonis omnibus, cumulata malorum omnium complexione excipiantur? vtrumuis horum arbitrentur, constat eos insanire. Quid enim est tam stultum, quàm putare, posse boni aliquid prouenire cuiquam ab eo, qui capitali à nobis odio discideat? quid autem tam à ratione alienum, quàm, quo breue ac leue aliquod malum effugiatur, velle in summam æternamque calamitatem demergi? Quatuor & triginta circiter anni sunt, vti scribit Ianus Nicius Erythræus, cùm Romæ erat mulier quæ habitabat ad D. Blasij & Caroli, cuiusque vir propter æs alienum vinculis publicis detinebatur: itaque illa perpetuo domi in squalore luctuque manebat, vnà cum filio, quem vnicum ex illo susceperat; à quo cùm die quodam, vt mos est puerorum, ingens clamor ac luctus esset sublatus, neque vllus flendi modus fieret, illa, seu impatientia seu mœrore, quo intus macerabatur, adducta, heus diabole, inquit, quid moraris; quin venis & odium istud abripis ac tecum abducis? Vix ea dixerat, cum humani generis hostis adfuit, atque mulieri in conspectum se dedit, sed cum conaretur in puerum manus inijcere, non tulit illa, sed clamore sublato, MARIÆ Dei genitricis fidem imploranit. At dæmon MARIÆ Nomine audito, à puero manus abstinuit, & confestim in fugam discessit.

Imploratus temere diabolus adest, sed Nominis Maria inuocatio disparet.

Ian. Nic.

Nec verò quis putet solis corporum nostrorum domibus insidiari Leuiathan, & animis, atque eis præcipuè, laqueos struere consueuit, quibus incautos æternis cruciatibus tradat affligendos. Non ratò itaque Angelum lucis mentitus ac falsa circumfusus claritate sub aliena specie hominibus illudit. Sed magnum hîc quoque præsidium in sacro Nomine MARIÆ positum reperitur, cuius inuocatione, vt certissimo quodam clypeo protecti victoriam de hoste reportant, qui tentantur & huius quidem non vulgare testimonium ex Heisterbacensis Cæsarij commentarijs lib. 7. capit. 27. subnecto: Femina erat, inquit is, inclusa, quæ dudum à dæmone sub Angeli specie illudebatur, neque enim discretio spirituum illi concessa erat. Diabolus itaque sæpius falsa quadam circumfusus claritate ei apparebat, & feminam simplicem familiariùs alloquens, nunc, inquit, venio remuneraturus te. Quod cum illa viro prudenti narrasset, iussa est, si quando Angelus ille rediret, ab eo petere, ostendi sibi Dominam suam Matrem Dei, quod si faceret ante eam in genua cadens, Nomine suo benedicto salutaret, & si tunc subsisteret, signum fore veræ, sanctæque apparitionis; fecit imperata mulier, & diabolus statim virginem miræ pulchritudinis oculis eius obiecit, qua visa illico ad pedes eius prouoluta, Nomine MARIÆ salutauit, quod ferre non sustinens in turbinem totum phantasma resolutum est. Subiungit author, vides quanti ponderis sit Nomen MARIÆ: quod & ex alio capite, vltimo scilicet eiusdem libri apud eundem colligere licet; scelerata femina, inquit ille, in finibus Colonienſis territorij post variam corruptissimæ vitæ licentiam, ad asceticum religosæ vitæ institutum mentem adiecerat, horrore pauida ac vehementi metu perculsa, quem ei mors inopina ganeonis procurarat, dum primo diluculo in foribus cubiculi sui laqueatum hunc inuenisset. Omnibus itaque impedimentis superatis istuc euolarat, vbi mori feliciùs, ac sanctiùs victuram se sperabat. Sed cum pertinax dæmonis odium non cessaret identidem tirunculam affligere, fronte ei conspicua aberrando quotidie, idque vrgendo assiduè, vt tandem ad vomitum retrò aspiceret, Deique oblita, sui nequius obliuisceretur; his angustijs implexa mulier seniores consuluit, quarum alia lustrali aqua cacodæmonem fugandum censuit, alia ieiunio cæterisque corporis afflictionibus instandum suggessit: & his quidem obseruatis ad amussim subtrahebat se quidem veterator ad tempus, sed mox maturata reditione instabat molestiùs; quod cùm grandæua quædam atque vsu rerum peritior sanctimonialis intellexit, auctor afflictæ fuit vt ad primum eius reditum voce

Non solum corporibus nostris, sed animis præcipuè dæmones insidiantur.

Illusio diabolica S. Nominis Mariæ inuocatione detecta.

Cæsarius.

Tentatio depulsa.

masculâ

masçula exclamaret, Aue MARIA, fuasum, & moleſtiſſimus exagitator iam fulminis ocyor alis, ſe ſtatim abripuit, nec vnquam reuerſus fuit. Neutiquam id ignoraſſe debuit ſingulare illud Domini ſui delicium Iſlebienſis Gertrudis cùm lib. 6. Reuel. cap. 21. ſic ſcripſit: quamuis auis prædatricis ad inſtar diabolus animam Chriſtianam celeri volatu inſequens, iam iam prædæ immineat ac vngues fatales exerat, vt miſeram dilaceret, ſi tantum mentio fiat Virginis MARIÆ cogitur prædam deſerere.

S. Gertrud. Iſlebienſ.

Eximia proinde atque magnifica excellẽtiſſimi Nominis huiusvis atque poteſtas ſit, neceſſe eſt, qua & teterrimos nequiſſimi hoſtis conatus infringi, & acerbiſſimam generis noſtri luem profligari quotidie experimur, dum eo pronuntiato, & truculentos inimici aſſultus eludimus, & irruentis rabiem cum laude propulſamus. Apprime ſiquidem is metuit potentis vocabuli ſonum, horret enuntiationem, elementa formidat; peræquè ac Virgo ipſa eiſdem ſolet incredibiliter oblectari, atque in omnem benefaciendi nobis occaſionem non ſegniter excubare. Neque enim tantùm ille hoſtilitatis & odij aduerſum nos queat collegiſſe qui ſanctiſſimum hoc Virginis Nomen identidem vſurpamus, quantum hæc amoris ac beneuolentiæ poſſidet, quo φιλωνύμους ſuos protegere aſſolet & obtueri: in quo nec obiter id, nec defunctoriè cenſeo admirandum, quod vel littera vna amoris eius nota ac teſſera, quâ Nomen hoc colas aut reuereare, ſatis ſit, vt præſidium eius obtinens ac tutelam; in quo Deum Patrem imitata videri queat cariſſima filia, qui, vti ſacra Geneſis narrat hiſtoria, poſteaquam Abram diligere, eumque ad amicitiam ſuam peculiariter adiungere ſtatuiſſet, litterã vnam, nec plures, de Nomine ſuo tetragrammato, eius Nomini adiunxit, pro אַבְרָם appellando אַבְרָהָם, vt vel tantilla ſanctiſſimi Nominis participatione, cæleſti dignior foret auxilio, & eiuſdem aptior promerendi. Atque hoc eſt quod in MARIA ſuſpicimus & admiramur, cuius Nominis vel vnico à nobis elemento ſeruato pietas, diaboli demum malignitate ac ſæuitia hominem etimit, exemptumque contra omnes eiuſdem verſutias fideliſſimè cuſtodit.

Nominis Mariani vel littera commendanda.

Annus vertebatur à reparata per Chriſtum ſalute CIↃ.CCCC.LXV. vel hac vna de cauſa funeſtus & infelix, quod filius illuſtriſſimo loco natus in Patrem contumax, eumdẽ ſumma impietate carceri mancipãrat, Adolphus ſcilicet Arnaldũ Gelriæ Ducẽ, quę res vti noua & inſolens, ita variis iſtic ſermonibus celebrata, in varias quoque partes Gelrorum animos diſplicauit, his pro filio, illis non obſcurè facientibus pro Patre, quæ dum populares, inter vel maximè feruerent, iuxta Neomagum Gelriæ Princeps oppidum tribus circiter leucis inde ſummotus, rure vitam degebat Sacerdos pius ac probus Giſbertus nomine, cui ex ſorore neptis, Maria nuncupata rem familiarem ſedulò accurabat. Contigit autem, vt fieri ſæpe ſolet, rem quampiam domi deſiderari, quæ cùm ruri coëmi nequiret, neptem ille Neomagum ablegauit ad forum, iuſſu addito, ſi fortè ſeriùs mercatum abſolueret, liberè apud amitam in vrbe pernoctaret, ac die ſequenti bonis comitibus ſociata rediret. Abiit itaque Maria, & rebus omnibus ſedulò comparatis, ſole in occaſum vergente ne fortè per tenebras ſola incedere cogeretur, ad amitam diuertit. Fortè autem accideret, vt femina hæc paulò antè rixis ſuper Arnaldi captiuitate cum vicina muliere coortis, mirandum in modum incaluiſſet, vnde animo etiamnum commotior, reliquum emotæ bilis ſedimentum in neptem innocentiſſimam virginem euomere occœpit, probris calumnijſque laceſſere, ac verbo vno hoſpitium negare, domoque ſuâ tantùm non immerentem exigere. Quid agat inops conſilij iuuencula? relictâ amitâ, velut ouis exerrans primis ſe intendentibus tenebris, vrbe mœſta ac deſolata egreditur, ac tandem ſub ipſis mœnibus iuxta ſepem conſedit, vbi variis ſpem inter & deſperationem effrenis animi motibus concuſſa, atque ab eis tandem ſuperata, non iam Deum ſuum, vt antè, in auxilium, ſed dæmonem deſperanter implorat, quo vtique latenter hæc ſuggerente, nunc laqueo gulam frangere, nunc præcipitio aliquo ſpiritum elidere, nunc proximis aquis eumdem exſtinguere meditatur. Cùm ſubitò ille qui *in ſecreto calami ſub vmbra dormit, & in locis humentibus vagatur, cuius fortitudo in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris eius*. Iob 11. 16. Medici circumforanei perſonam indutus, qui iſtac fortè iter haberet, Mariam alloquitur, cauſam mœroris indagat, leuamen ſpondet, imò lætiſſima omnia, ſi audito ſe, dandis obſequi conſiliis velit, pollicetur. Aridam ſtipulam facilè accendas, ac tenuia licia, leui digito diſrumpas; ita mœſtum ac deſolatum mulieris animũ quocumque volueris, non difficulter, promiſſis inflectas. Aures aduertere puella cœperat, iamque paulatim tota in callidiſſimi veteratoris ſenſum, affectumque tranſibat, cùm is vnum ab ea vehementer contendere, vt vetere ſuo Nomine abdicato (nam illud caſu enuntiârat) nouum aliud ac tutum aſſumat, inuiſum ſibi namque atque odioſum eſſe Mariæ vocabulum, quo, velut frigidâ iniectâ, ſuus omnis in eam affectus pereat, neceſſe ſit. Illa contrà, turbari ad hæc animo non parum, exclamare illico, dulciſſimum id, pulcherrimumque Nomen eſſe, ac pro eo haberi ab omnibus, ſibi præcipuè in deliciis hactenus fuiſſe, abſque quo vitam ducat aliàs acerbiſſimam, vtpote quod à teneris ſingulari fuerat dilectione complexa, nec obſcura eius beneficia ſæpe experta. Frendere hîc Momus, hoc enim ſe Nomine dixerat

Puſillanimitatis periculum.

Iob 11. 16.

Inſidiæ & fraudes dæmonis.

Hiſtoria Gelrica.

Nomen Mariæ horret dæmon.

compellari ac Nomenclaturam iſtam execrari propalam, imò minari è veſtigio diſceſſurum ſeſe, eâ iſtic cum ſenibus relictâ, niſi admiſſo conſilio Nomen iſtud ſtatim commutet, ſpondeatque præterea aſſeueranter numquam ſe crucis ſignaculo, vaniſſima ſiquidem pietatis ſpecie, vſuram. Ad ſignum iſtud reponit illa quod attinet, ſpondeo id libens me omiſſuram, verùm Nomen hoc meum vt abdicem, adduci non poſſum, hæret iſtud medullis affixum firmiter, atque omni me ſolet gaudio recreare, quoties afflictum mœrore animum nulla poteſt ſatis ratio vindicare, ita namque à primis vnguiculis edocta ſum, in omnibus anguſtiis atque ærumnis id dulciter inuocare, cuius me ipſa Nomenclatura prohibet obliuiſci. Quid agat hîc Momus? prædam quam vnguibus tenet deſerat Nomen, cuius fulmina quoties audire contigerit, ferre non poterit, patiatur aut toleret? neutrum committendum ratus viam mediam capeſſit: agedum, inquit, cùm te fœdi huius Nominis tanta teneat voluptas, nec eius te exuere memoria velis, primum eius elementum retineas per me licet, cetera miſſa facias, atque ab illo M ſeu Emme nuncuperis pro MARIA. Placet cõſilium, aſſentitur miſera, hoc tamen necdum vſquequaque miſerrima, quod Mariani Nominis affectum cultumque vel vno hærentem licio, priore ſcilicet eius elemento retineat. Plurimis itaque flagitiis, quæ prodere non eſt neceſſe, initâ confirmataque cum dæmone ſocietate, Siluam-ducis primò, deinde Antuerpiam ambo profecti in tabernam meritoriam diuerterunt, vbi helluari quotidie, ac probris ſceleribuſque omnibus infamem vitam traducentes, nefarius, turpiſſimiſque facinoribus totam vicinam offenderunt. Cùm tandem aliquando horum tædio Emme, ſexto iam anno labente, affici cœpta, Dei Matre MARIA, vt pronum eſt credere, cognominem quondam ſuam ſubinde perſpiciente, Neomagum ad vrbis encænia proficiſci ſe velle coniugi declaratuit, quod primùm quidem Momo diſplicere viſum fuit, cùm omni, quâ poterat auctoritate conſilium hoc impedire conniſus eſt; donec tandem Emme finem nullum querelarum faciente, inuitus, hac tamen conditione, aſſenſit, vt ſimul ambo proficiſcerentur. Gauiſa Emme vel ita prioribus ſe flagitiis nonnihil ſubductum iri, Neomagum ipſo feſto ſanctiſſimæ Trinitatis ſub meridiem cum Momo intrauit. Et ecce fori medio, vt mos gentis erat, theatro in ſcenam comparato, pia de Matris miſericordiæ apud filium ſuffragatione comœdia populo ſpectanda proponebatur, quâ Emme & oculos paſcere, & veteres fortè pietatis igniculos, ſi qui demum in cinere ſupereſſent, excitare ſatagens, à Momo tantùm non aliorſum tracta, vt parumper conſiderent, extorſit. O magnam Dei clementiam! ſingularem offenſi Numinis bonitatem! quæ omni vitiorum labe hactenus contaminatiſſima *iniquitatem traxerat in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum*, Iſaiæ 5.18. vero anteactæ vitæ pudore affici, dolore conteri, plurimiſque cœpit lacrymis exundare: quod Momus aduertens illico velle cœpit diſcedere, atque eam ad abitum modis omnibus ſollicitare: ſed fruſtra, quo is irritatus, poſitâ quam hactenus ſuſtinuerat, perſona, coniugem ex ipſa orcheſtra, quâ antè ſecum conſederat, mediam arripit, atque in ſublime coram omnibus elatam, ſubito ad terram, in præſentem certamque, vt arbitrabatur, perniciem, necemque deturbat: ſed quæ miſeram MARIA traxerat, ſequentem ope ſua non deſtituit, à collisione cadentem ſeruauit, ad portum ſalutis direxit. Commodum accidit, vt præſens iſtic in turba adeſſet, è numero ſpectantium vnus auunculus Giſbertus, qui neptem mox agnitam ad ſe illico recepit, ac ſpe magna contra deſperantis animi fallacias, quibus ab amaſio, iam hoſte capitaliſſimo, inceſſanter impetebatur, confirmatam, ad vicinam preſbyteri domum deferri curauit, geminam illic tum corpori, tum animo medicinam facturus: ſed tanta tamque atrocia Curioni flagitia viſa ſunt, vt maioris medici manum expoſcere viderentur: quare Coloniam ad loci Epiſcopum pœnitentem adducere ſtatuerunt. Dici nequit quantis infernalis ille Momus iter hoc inſidiis præpedire conatus, iam neptem, iam auunculum impetere aggreſſus ſit, quibus ille auertendis vnicum ac ſingulare præſidium, ſanctiſſimum corporis Chriſti Sacramentum arbitratus, decenti in theca id ſecum aſſumens, iter Coloniam verſus capeſſiuit.

Et olim quidem ita factitatum Angelus Rocca in peculiari Comment. de hoc ritu conſcripto teſtatur, quando viri Eccleſiaſtici omnes pro ſuo arbitratu appenſum ad collum diuiniſſimum Sacramentum in itinere conficiendo geſtabant, vnde & dictum Viaticum fuit: itaq; S. Tharſitius apud Surium, Satyrus apud S. Ambroſium, S. Ludouicus apud Gaufredum, aliiq; plurimi feciſſe leguntur; quamuis tam ſoli Pontifici Romano, tuſtiſſimo de cauſis, mos hic deferendi in itinere SS. Euchariſtiam permittatur.

Sequebatur nihilominus pios peregrinos, ſed de longinquo Momus, virtute ſanctiſſimi Sacramenti propius accedere impeditus, fruſtra nunc quercum, nun cornum, nunc alias arbores in viam excutiens, decuſſanſque; quo illos tranſitu prohiberet. Dei Matrem MARIAM patronam ſuam venerabatur aſſiduè pœnitens noſtra, eiuſque Nomine ſanctiſſimo inuocato periculis omnibus ſuperſtabat, donec ſalua atque incolumis ad Vbios peruenisſet. Sed neque Colonienſis Epiſcopus morbidæ huic oui manum medicam adhibere auſus, ad Romanum Pontificem Chriſti in terris Vicarium curandam dimiſit.

Pia comœdia fructus. Iſaiæ 5.18.

Damonis potentia fracta.

Nomen Virginis abdicat puella, ſeruata prima littera.

Sacramentum in itineribus olim deferri ſolitum.

Angelus Rocca.

Maria potens ſubſidium.

Fregiſſet

Fregiſſet alios mora hæc protelatione iudi- A cij longè moleſtiſſima, non autem hanc noſtram conturbauit, quæ in ſatisfactionis partem hac voluntario aſſumpta moleſtia, Romam verſus cum auunculo generosè contendit; vbi coram Papa confeſſione criminum ſuorum inſtituta in pœnam ad noxarum expiationem ſuſcepit, tribus annulis ferreis collum, ac brachium vtrumque eouſque innectere, donec vel attritu, vel Dei manu aliquando ſoluerentur. Accepto hoc ſupplicio læta, ac de miſericordis Dei, eiuſque pientiſſimæ Matris miſeratione confiſa pœnitens Maria in patriam cum auunculo tetendit, cumque Traiectum ad Moſam incolumes peruemiſſent, ab illo, quem iam patris loco piiſſimè reuerebatur, ſtudioſè impe- B trauit, conuerſis illis ac pœnitentibus mulieribus, quæ iſtic ſub inuocatione B. Mariæ Magdalenæ Deo famulabantur, aggregari; recepta igitur atque aliis adiuncta magnos in virtute progreſſus facere indies laborauit, quas inter decimo quarto iam anno labente; dum nocte quieſceret, tribus illis circulis ferreis angelica manu diſruptis, demum ſe Deo Domino conciliatam ſperauit.

Vetus noxarum pœna.

De piaculari eiuſmodi ſupplicio, quod noxarum ſuarum pœnitentibus olim crebro impoſui ſolebat, variiſq; circa rem hanc prodigiis atque miraculis obſeruatis, inter alios videndus Petrus Rouerius noſter in Reomao, ſiue in hiſtoria Monaſterij S. Ioannis Reomaenſis Comment. ad cap. 6.

Per. Rou.

Abſoluta itaque in hunc modum à pœna ſibi conſtituta, pœnitens hæc noſtra biennio ſuperuixit, gnara iam ſatis, expertaque quanta Mariani Nominis efficacia ſit, ad vnã aliquam peccatricis animam, corpuſque diabolicis vnguibus extricandum. Tandem anno altero expirante ipſa quoque optato fine quieuit. Et huius quidem eriamnum memoria Traiecti apud albas Dominas, vt modò appellantur, ſupereſſe inuenitur: trium præterea circulorum, quibus conſtricta fuit celeberrima mentio eſt, quos aiunt primò ad ſepulchrum appenſos, deinde in clathros ferreos, Crucifixo ſuo, qui è nuce miraculosè excreuit, præfigendos, conuerſos fuiſſe, qui tamen modò non ſuperſunt. Sepulchrum eius ad infimum gradum, quo ad D chorum aſcenditur, ſub lapideo luſtralis aquæ vaſculo muro inſerto, oſtenditur, quem illa locum præ animi pœnitentis demiſſione elegiſſe fertur, cùm nullæ iſtic ex vniuerſo gynæceo ſoleant ſepeliri. Hæc ex archiuis Traiectenſis cœnobij deprompta, relatione Antiſtitæ aliiſque codicibus ab annis centum excuſis collecta ad me miſit Vir Reuerendus & doctus.

Teſtimonio Thomæ Malleoli à Kempis ſupra dicta confirmantur.

Bene itaque ac ſumma cum ratione dicere potuit Thomas malleolus à Kempis ſerm. 4. ad Nouitios: *expaueſcunt cœli Reginam ſpiritus maligni, & diffugiunt audito Nomine ſancto eius velut ab igne, horrent ſanctum & terribile Nomen* MARIÆ, *non audent apparere, nec poſſunt ſuæ ludibriæ exercere, vbi nouerint Nomen clarere ſanctæ* MARIÆ, *tanquam ad tonitruum de cœlo factum ſic proſternuntur ad ſanctæ* MARIÆ *vocabulum, & quo ſæpius illud profertur, ac deſiderabilius inuocatur, eo citius & longius ipſi fugantur.*

Finio hunc tonum chariſſimo eiuſdem authoris epiphonemate, quod omnium cordibus impreſſum, omniũ animis vehementer cupiam infixum. MARIÆ *Nomen omnibus fidelibus venerandum, deuotis ſemper amandum, religioſis amplectendum, ſæcularibus commendandum, peccatoribus prædicandum, tribulatis inſonandum, in periculis omnibus inuocandum.*

TONVS NONVS.

Sacrum Nomen MARIÆ *adhibitum ſolemnibus Exorciſmis, quibus Eccleſia dæmones exagitat, & quo ſucceſſu?*

Maleficos & ariolos inuenire cauſum eſt.

MAleficos in mũdo diuina permiſſione reperiri, qui dæmonum inuocatione, pactoque cum ipſis inito tacitè vel expreſsè ſigno ſenſibili intercedente, multa patrant facinora, clarius eſt, quàm vt à me neceſſe ſit explicari. Poſtquam enim Zoroaſtres, quem multi Cham filium Noë fuiſſe exiſtimant, artem execrabilem dæmones inuocandi reperit, ſeu potius diabolo ſuggerente addidicit, tot illi codiſcipulos nactus eſt, quot ſemini peſſimo diſpergendo, non tam ſufficere, quàm ſuper effluere viſi ſunt. Atque hinc Exod. 7. cùm Moyſes & Aaron Exod. 7. 10. diuina virtute virgam in colubrum conuerriſſent, vocaſſe legitur Pharao maleficos, qui arcanis quibuſdam incantamentis ac faſcinis ſimiliter fecerant. Nabuchodonoſor quoque, vt Dan. 2. 2. teſtis eſt Daniel, præcepit conuocari ariolos, magos atque maleficos à quibus ſomnia ſua ſibi faceret explicari, de quibus Deuteronomij Deut. 18. 11. 18. grauiſſimè Dominus expoſtulans, *ne ſit*, inquit, *maleficus, nec incantator, neque qui diuinos & Pythones conſulat, aut quærat à mortuis veritatem.* Et apud Malachiam cap. 3. *ero teſtis velox* Malac. 3. 5. *maleficis, adulteris, & periuris.* Quibus adducti SS. PP. Gregorius in moralibus, Auguſtinus S. Gregor. l. 18. de ciuit. cap. 17. alijque Doctores de male- S. Auguſt. ficis, vt certis humani generis noxis locuti ſunt, à quibus elementa concuti, mentes hominum turbari, ac dæmones humanis corporibus immitti pro comperto habebant, quamuis enim hi ſponte ſua ſatis ad huiuſmodi hoſpitium ferantur, atque id ipſum ex odio noſtri ſedulo affectent, vt multis ſcripturæ locis patere arbitror, frequenter tamen maleficorum incantationibus allectos, atque inuocatos id agere, in confeſſo eſt. Et horum quidem machinis euertendis, ac tam nefarijs conatibus diſturbandis licet Deus Opt. Max. eiuſque ſuauiſſima prouiden-

dentia per se satis inuigilet; tanta nihilominus eius bonitas, ac misericordia est, vt duo nobis sanctissima Nomina IESV ac MARIÆ velut gemina quædã ἀλεξιφάρμακα relinquere voluerit, quibus eiusmodi incantationes, atque exe-

Nomē IESV potens in dæmonibus exigendis. Luc. 9.49. ecrationes pelli possent, ac prohiberi. Ad primum quod attinet, feliciter id illi cessisse compertum est, de quo Lucæ 9. Ioannes Apostolus dicebat: Præceptor vidimus quendam in Nomine tuo eijcientem dæmonia. Id certè Paulus

Act. 16.18. Act.16. rité seruauit, cùm dæmonem his verbis aggressus legitur: *Præcipio tibi in Nomine Iesu Christi exire ab ea.* Atque hinc origo *exorcismi* prodijt qui est *constans quibusdam verbis ad pellendos dæmones adiuratio.* Vnde Origenes de suis

Origenes. temporibus loquens lib.1. contra Celsum, *Nomen Iesu*, inquit, *limphatos sanat, dæmones exigit, morbis præsentaneum affert auxilium.*

Nomine Mariæ dæmones ab obsessis corporibus exacti. Ad alterum verò quod spectat, ac dulcissimæ Matri eius proprium est, sic de eo S. Germanus Constantinopolitanus Patriarcha ante annos circiter nongentos scripsisse legitur, tot

Germanus. B. Virginem adhuc viuentem ac tantis claruisse miraculis, vt innumeros ægros ac debiles curarit, ac dæmones ab obsessis corporibus fugarit, qui solo eius Nomine audito, mox exibant. Quod totidem verbis refert ac probat

Pelbertus. Pelbertus libro 7. stellarij parti 3.a.3. vnde nulli mirum videri debeat, id ipsam in cælis iam gloriosam suo Nomine efficere, quod in terris etiamnum constituta faciebat, vt olim cum

Probatur auctoritate S. Birgitta. B. Birgitta colloquens, non verè minus quam prudenter dicere potuerit: *audi quantum filius meus Nomen meum honorauit: omnes Dæmones Nomen meum verentur, auditoque eo aufugiunt:* quod neutiquam quoque ignorasse censendus est supradictus Author oratione 3. de zona. cum ita eam alloquitur: *tu nequissimi hostis insultationes sola tui Nominis inuocatione repellens, tutos nos atque incolumes conserua.* Et S. Bernardus: *Dæmones non solùm virginem pertimescunt, sed audita hac voce* MARIA, *omnes contremiscunt.* Et iure quidem

S. Bernard. bono, si namque ad solum Antonij Nomen,

Athanas. fugere solitos dæmones author est S. Athanasius, quid tu seruo maior Domina, Antonio Maria, id abundè, copioséque præstet. Fœmina gentilis Inda malo dæmone possessa ac diris febribus laborans, post multa in vanum adhibita remedia, & idolo fusas preces, Christianum medicum aduocat, qui sancta IESV &

Possessa per SS. Nomina IESV & Mariæ liberatur. MARIÆ Nomina papyro inscripta ægrotæ tradit: hæc visis his, horribiles clamores edit, vtque sanctissima Nomina cubiculo eijciat, rogat, quod cum facere nollet, sed Agno Dei adiuncta ceruicali iacentis subijceret, factum est intra biduum, vt & infernali hospite & omni

Gualter. morbo liberaretur. Ita Gualterus noster in tabulis Chronographicis ad annum 1625. sect.17.

Ratio cur exorcismis S. Mariæ Nomen inseratur. Vnde liquet quanta cum ratione fieri amet, vt celebrioribus suis exorcismis, quibus maligni A spiritus adiurantur, vt ab humanis corporibus, locisque infestis discedant, sacrum MARIÆ Nomen inseruerit Ecclesia. Quamuis enim Dei virtute se exorcista Dæmonem expulsurum confidat, Matris tamen Nomen idcirco adiungit, tum vt sit quod dæmonem directe mordeat, qui se per hoc vocabulum sæpe victum, sæpe meminit esse triumphatum: tum vero vt Deipara Nomine proprio compellata, intercessione sua facilem energumeni à Deo obtineat liberationem. Vt fusè docet Valerius Polydo- Polydor.

rus in practica, Hieronimus Mengus in flagel- Mengus.

lo dæmonum, alijque complures. Sed hoc rei gestæ historia firmari, ac velut ob oculos sibi B poni quis optet. Audio, & voto, quia iustissimum est, facio satis. Scribit Iustus Lipsius lib. Lipsius.

de Hallensi Virgine cap.11. *Fuit Aldenardæ in Flandria Reinerus VVillegemius vir mente & corpore valens, sed in quem malignum genium irruit & domum sibi fecit, fremebat, spumabat, laniabat se & alios: fœda facies, & vel hosti, necdum cognatis & amicis miseranda: Hi consensu & voto Hallas aspiciunt,* MARIAM *inuocant aduersus notum & sæpius fractum hostem. Audit, adest, occulta vi eijcit & statim restituit sibi, & suis, verè iam Reinerum & purum.* *Energumenus Mariæ inuocatione liberatus.*

Ita Lipsius huic iungo Horatium nostrum Tur- Turselli.

sellinum, qui libro secundo historiæ Lauretanæ cap.7. hæc habet:

Item alter&. *Petrus Cognomento Orgentorix ciuis Gratianopolitanus, fuit genere atque opibus clarus, huius vxor Antonia nomine, pari nobilitate mulier à septem reterrimis diabolis obsessa tenebatur. Petrus igitur liberandæ coniugi intentus, cum nihil in Gallia intentatum reliquisset, eam adduxit in Italiam, ac primùm Mediolani ad S. Iulij, inde Mutinæ ad S. Geminiani, denique Romæ ad S. Columnam solemnes exorcismi nequidquam adhibiti sunt. Iamq; Orgentorix consilij, auxilijq; inops in patriam, desperatâ re, cogitabat, cum in Rhodium Equitem incidit sibi notum, & Lauretanæ virginis satis gnarum, huius suasu fiduciæ plenus cum vxore Lauretum venit, anno eius sæculi octogesimo nono. Quo vt ventum, mulier summa vi obluctans, à decem robustis viris alleuatur, & in sanctissimam cellam delata, ante* B. MARIÆ *effigiem sistitur. Stephanus francigena vir probitatis ac virtutis expertæ vexatores diabolos exorcismis de more vrgere cœpit. Illi iubente Stephano Nomina sua professi, exire obstinate recusabant. Sed vicit dæmonum obstinationem constantia sacerdotis, & scilicet diuina vis. Itaque eorum quatuor Dei numine & Deiparæ Nomine alius post alium exacti. Tres erant reliqui pertinaciores cæteris. Hos igitur Stephanus maiore vi adortus, &* MARIÆ *Nomen inclamans premere instituit. Haud ita multo pòst quintus excessit signo dato, Stephanumque compellans, ait,* Maria nos eijcit, non tu. *Inde sextus erumpens vociferatur queribundus:* MARIA, MARIA, *nimium in nos sæuis. Ceteris eiectis postremus ante omnes alios pertinax, lamentari cœpit, nimis potens es* MARIA, *tandemq; ex corpore obsessæ excussus, eam reliquit exanimem, qua haud multò pòst*

redeunte

redeunte animo surgens, simul cum viro Virgini grates & vota persoluit.

Quid ais lector? nunquid hic reapse perfectum vides, quod ipsamet Deipara olim ad
S. Birgitta. sanctam Birgittam l.1.c.9. legitur prolocuta: *Omnes dæmones verentur hoc Nomen* (MARIA) *& timent, & audientes hoc statim relinquent animam de vnguibus, quibus eam tenebant. Sicut enim auis, quæ in prædam vngues & rostrum habet si audierit sonum aliquem relinquit prædam, sic dæmones audito Nomine meo statim animam quasi territi relinquunt.*
Item alia. Quid amplius hac in parte requiras? sed antiqua fortassis hæc dixeris, nouum dabo, ac recens quod anno huius sæculi trigesimo quinto vir doctus ac prudens litteris consignauit. Ioannam des Anges Lauduni Præfectam Virginibus Vrsulanis, Priorissam vocant, malignus satan insederat, ac varijs modis diuexabat, hanc cum P. Ioannes Iosephus Seurin Societatis Iesu sacerdos consuetis Exorcismis lustraret, illa è contrario dicas multas in Virginem, ac Nomen eius sanctissimum euomeret, instabat sacerdos ac sacris carminibus malignum hospitem repellere nitebatur, donec maiore potentia eiectus, proclamaret: *Regina cæli, & terra tua me potentia cogit hinc ante pedes tuos exire.* Tum Pater Exorcista in signum egressus eius imperare actutum scriberet in manu Ioannæ sinistra sacrum Nomen MARIÆ, quod & sacra vi compulsus, clamans atque eiulans reapse compleuit, pulchris, perfectisque characteribus rubris ac satis profundis relinquens in carne illius expressum MARIA, quod etiamnum hodie in eadem manu perseuerat. Exorcista hoc viso, statim manum arripiens eam toti congregationi ostendit ac sanctum Nomen multa cum pietate ac lacrymis veneratus, diuinum Nomen, quod & in materno admirabile est, adorauit. Ioanna verò se liberam sentiens, filio ac Matri virgini grates rependit.

Ex reuelatione edita legitimè Lugduni anno 1636. per ipsum exorcistam.

Idiota. *S. Maria Nomen iugum diaboli extrudit.* Isai.10.27. Atque hoc est quod sapientissimus Idiota de præclarissimo hoc Nomine cap. 5. prædicauit: *Iugum diaboli extrudit.* Quibus verbis ad locum Isaiæ respicere visus est: *Computrescet iugum à facie olei.* Vbi Propheta loquitur ad literam de Assyriorum iugo, quod Iudæos miserandum in modum torquebat. At secundum Anagogen, S. Gregorio teste, grauior diaboli oppressio significatur, quam ij vel maxime sentiunt, qui ab illo tyrannicè possidentur: hic sacratissimum MARIÆ Nomen, quod *oleum effusum* esse dicitur, miro modo succurrit, à cuius facie iugum satanæ corruptum excidit, dum ad huius Nominis inuocationem eximia Dei erga homines misericordia instar olei lenissimi præsto adest, vt præfatum iugum procul à ceruicibus nostris faceſſat.

Nec solùm hoc Nomine eijciuntur de hominum corporibus atri illi & exectandi hospites, sed etiam arcentur & effugantur ne irruant, aut miseros apprehendant. Quod nemo mirabitur: Nomen siquidem MARIÆ lucem & claritatem significat, quam ab igne capit, omnem fumum ignorans. Deus ignis in scriptura nominatur, MARIA verò lux & Nomen eius vel hinc in sole positum, quod illud, noctuarum instar fugiant *Rectores tenebrarum harum.* *Sacro Nomine Maria arcentur dæmones ne corpora nostra vnandant.*

TONVS DECIMVS.

Quæ virtus sacratissimi Nominis MARIÆ *aduersus sortilego-strigas, veneficos, cæteraque hominibus noxia dæmonum retrimenta.*

VLterius, cum ita res exigat, pergo: si dæmonem vincat ac pellat sacrum MARIÆ Nomen, multo magis & dæmonis mancipia, ac flagriones in fugam dabit, qui maiores habere vires nequeunt, quàm ille, à quo id omne, quod possident, habet. Atque huc refero sapientissimum Hussitarum Principis iudicium, quo de diabolo sermonem instituens, eum sub Nomine, ac figura *Leuiathan* expressit, quæ vox idem sonat ac *societas sua*, seu *congregans circa se*: perspectam namque habens Iob ex vna parte illius imbecillitatem, ex altera verò Dei magnam potentiam, in quem ille procurrere non veretur, socios legere in aliquale sui auxilium non dubitauit, adeoque id ei necessarium esse duxit, ac proprium, vt vel inde crederet denominandum. Quapropter hunc ego Leuiathan, monstrum illud maris indubitanter dixerim, ad quod Ezechiel Dei iussu, sub nomine *Draconis magni*, in hunc modum legitur cap.29. fuisse locutus: *Ecce ego ad te, Draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, agglutinabo pisces fluminum tuorum squammis tuis, & vniuersi pisces tui squammis tuis adhærebunt.* Quæ verba interpretatus S. Gregorius magnus, per hunc dæmonem intelligit Principem tenebrarum, circa quem sese agglomerant peccatores terræ, pleni odio Dei, & veneno nequitiæ singularis vndique perfluentes, cuiusmodi sunt Lamiæ, sortilegi, magi, venefici, cæteriquequos abortiuo partu tenebrarum filios nox infortunata effudit. Crines capitio nostri iure exhorescere & sol ipse faciem obtegere queat, si vel partem eorum criminum recensendo progrediar, de quibus illi stupentibus omnibus conuicti, damnatique fuere: castis auribus parcere malelim, quam eas spurcissimis illorum orgijs incestare, hoc vno mihi proposito, quod toni epigraphe non obscurè præ se tulit, sanctissimum MARIÆ Nomen & tantæ huius iniquitatis malleum, & impietatis flagellum esse nuncupandum. Anni iam circiter centum ac quinquaginta præterierunt, cum maior pars religiosarum mona-

Sacrum Maria Nomen & dæmonum, & eius mancipia profligat.

Vnde Diabolo Nomen Leuiathan?

S. Gregor.

Energumenarū Quercetanum historia.

sterij cuiusdam Quercetensis à malo dæmone possessa, agente vetere venefica mundum totum obstupefecit, inauditis hactenus flagitijs ac facinoribus, quæ patrabant: videre erat infelices monachas in sublime per aërem rapi, more auium volitare, mustelarum instar arbores conscendere, in ramis considere, secreta intima aperire, aliaque sexcenta, quæ calamus exhorrescit patrare, sed nihil admirabilius querelis ac lessibus continuis, & eiulationibus, quas ore fundebant super damnis suis ac detrimentis maximis, quibus se à MARIA quotidie affici deplorabant. Et bene id ac magno iure; si namque Principes tenebrarum, quos deorum loco obseruant, atque in præsides defensores assumunt, huius Nominis vires atque potentiam sustinere non possunt, ipsi quomodo resistent? Quare fide optima crediderim non ita expauescere in siluis lepores, dum cornu venator insonuit, neque inualidam nemorum plebem adeo tremefieri solitam, dum leo rugijt, vt vespertiliones hi percelluntur, quoties vel solum MARIÆ Nomen auribus exceperunt. Diceres post innumeras blasphemias, atque iniuriarum plaustra, quibus Dei Matrem inuadere ac subruere velle videbantur, post nefanda sabbata, quibus vniuersum mundum perdere atque inuertere cogitabant, ipsi quoque cælo minitari; cum subito sola vmbr. Virgulæ Marianæ, id est Nomine eius audito, tremere, ac velut sub ipsa tartara fugere velle cernuntur; vt rectè & verè dixerit Bernardus: *vbicumque Nomen* MARIÆ *nominatur, ibi dæmonum nocumentum effugatur.* Quam autem hoc varium ac multiplex beneficium sit, quis dixerit? ille opinor qui expedite enucleabit,

Nomen Mariæ fugavum Connentibus formidatum.

Quot lepores in Athos, quot apes pascantur in bijbla.

Sanè vel sola illa quæ per veneficos & sagas in nostram perniciem moliuntur, omnem superant æstimationem, quibus tamen vel seriò auerruncandis, vel sedulo dissipandis augusta Nominis Mariani potentia immane quantum opituletur! testatur id Bartholomæus Spinæus sacri palatij Apostolici Magister libro de strigibus cap. 17. dum puellam quandam refert, quæ Bergomi cum matre commorari solebat, aliquando Venetijs noctu in thalamo puerili affinis sui à nutricibus inuentam esse, quam mane agnitam, quia consobrina erat, cum interrogassent, quomodo illuc venisset, aut quid eo loci facere cogitaret, plorare cœpisse, ac vestibus amictam in hunc modum locutam fuisse: Hac nocte cum in lecto vigilarem, vidi matrem meam quæ me dormire putabat, surgentem de lecto & exutam camisia se quodam vnguento, quod ex vasculo assumpsit, perungentem, & statim in assumpto baculo quodam ibi præparato in modum equitantis ascendere atque extra fenestram deportari. Quare cum ipsa quoque de lecto surgens, meum, vti matet fecerat, perunxissem corpus, extra fenestram educta statim in hunc locum deportata sum, vbi matrem puero huic insidiantem vidi. Ex quo territa, cum matrem quoque ob aduentum meum conturbatam vidissem, & comminantem, sacra Nomina IESV ac MARIÆ inuocaui: & matrem amplius non vidi, & ego hic nuda solaque remansi. His auditis à puella, scripsit omnia hæc affinis ille narrantis, Patri Inquisitori Bergomensi, à quo capta mulier & tormentis exposita, cuncta ordine confessa est. Vnde luce clariùs patere arbitror, quàm contra omnes tartareas artes atque insidias huius Nominis inuocatio potens sit, tum vt vires inimici frangantur, tum verò nos liberos, indemnesque seruemus. Et rectè id quidem ac sapienter, si namque Theodoretus in epistola ad Philæm. de Nomine Pauli scribere non dubitarit: *sufficit Nominis mentio ad efficiendum, vt vel maximè aduersarius reuereatur*; quanto magis Nominis MARIÆ commemoratio, in quo longè plura, maioraque continentur diuini spiritus cymelia, quam audito Pauli Nomine occurrere possunt, nimirum, quomodo ab ea Domina victus, contritusque hostis sit, vt iam velit nolit ipse, cum omni Acherontica sua turba ei genua flectere, & quam malè orsus est telam, retexere ac victum se, suosque omnes fateri compellatur.

Sacrum Nomen Mariæ pacta magica & molimina impedit.

Bart Spin. *Probatur notabilis historia.*

Ratio & causa potentiæ Nominis Mariani. Theodor.

Multa sunt quæ nefarij, perditique socij Leuiathan in perniciem generis nostri quotidie moliuntur, plura indubie facturi, nisi Nomen eius fortissimum exhorrescerent, cuius vel nudum calcaneum inuiti senserunt. Attollere tamen cristas subinde, Deo sic permittente, videmus, vt, dum semel victos esse non sufficit, iterum iterumque vincantur: atque hinc videre est eos pulueribus quibusdam in cibum, potumque infusis, vel vestibus insparsis, herbis, festucis, alijsque id genus friuolis in humum proiectis, quæ supergredientibus ægritudinis vel necis causa fiant, maleficia tentare: solo halitu, afflatuque inficere, puerperis abortiendi summo cum vitæ periculo causam ingerere: amatoria Philtra, quæ Veneris furias atque insanias exsuscitent, spargere: fascino prauam qualitatem per aërem diffundere, quem homo respirando ad cor attrahat, vnde labes ac tabes toti corpori communicetur, omitto cætera, quæ interdum ab eis fieri, ideo Deus permittit, vt tum Iustitiam suam potentiam ac sapientiam hominibus manifestet; tum vero fidem nostram, ac religionem stabiliat, dum vel solo Nomine Matris suæ inuocato, vel pectori appenso omnem aduersariorum vim ac potestatem elidit. Vnum, ex quo reliqua metiaris in medium adduco, ipsum S. Gregorio Nazianzeno, oratione 18. suggerente. Fuit è Parnasso, nescio

Praua sociorum Leuiathan molimina, quibus sacrum Nomen Mariæ contraire conjuncti.

Greg. Nyss.

Cyprianum in tentanda Iustina impedit Maria inuocatio.

nescio quis, Aglaidus, qui oblitus virgines esse, A quas colebat, Musas, impuris amoribus extremum Iustinam nobilem virginem deperibat. Sed Palladem scilicet castitatis ægide contra omnes preces & minas armatam reperit. Erat autem Antiochiæ magni nominis Magus & Necromanta Cyprianus, cui, quibus esset vsus modis in Iustina sibi demerenda, fideliter exposuit, simul obtestans, vt suum si vitam saluam vellet, sibi dignaretur opitulari. Addixit operam Cyprianus, malos è stygę genios euocat, philtra disponit, fascinum adhibet: virgo casta simul ac malum persensit, insidias intellexit, ac se se orationis clypeo muniens ieiunij, ac chameuniæ præsidijs roborat præcipuè verò MARIAM implorat, MARIAM inuocat, cuius B patrocinio libera, cuius auxilio tuta, castaque perseueret. Cum ecce nullis obsistentibus pactis, nihil agentibus fascinis ac philtris, omnes faces incestæ, omnia tela repulsa, & totus cupidinum exercitus fusus, fugatusque abcessit. Mirati oppido Magus, dæmones victos se palam proclamare. Quare irasci hic arti suæ, sed multò magis artis Magistro Cacodæmoni Cyprianus, & quia is victum se fatebatur, nuntium illi mittere, iamque libros & in libris Venerem Vulcano dare, ipse Christo, & Iustinæ adhærere.

Hic Nominis Mariani de Leuiathan, eiusque socijs triumphus, hæc parta anademata, quibus super omnem aduersariam potestatem exultat: felices nos! si vel triumphantis currum faustis C acclamationibus prosequamur.

TONVS VNDECIMVS.

Adorandi Nominis MARIÆ *potentia, atque efficacia contra fulmina, & tonitrua, terræmotus ac tempestates reliquosque mundi elementarij paroxismos, quibus non rarò se mali dæmones admiscent.*

MIrari nemo nec stomachari quis debeat, si priori tono hunc proximè accinam, & improbas hasce aëris, terræque affectiones tetris Leuiathan ac sociorum eius operationibus D subnectam, semper enim eos his occupari solitos, atque etiamnum sese immiscere consueuisse, tum veterum historiæ, tum ipsa nos experientia quotidie docet. Licet enim nec cœli, nec siderum motum sistere, vel eorum statos cursus retroagere Magice possit, neque etiam integrum aliquod elementum de loco suo naturali in alium transferre, nec partes, quibus mundus integratur tollere, vel suo loco mouere, vt benè Firmilianus apud S. Cyprianum demonstrat; potest tamen tempestates ac terræmotus efficere, nempe immisso quopiam ve-

Quid, quantumque ars Magica possit

hementi spiritu in cauernas terræ, vel vehementer agitato aëre, qui in terræ visceribus est inclusus. Quod & Ethnicos, eorumque similes notasse clarum est, inter quos, vt Ennapius in vitis Philosophorum auctor est, Sopater quidam Philosophus vltimo supplicio affectus est, quod accusaretur carmine magico ventos vinxisse, ne annona Byzantium inueheretur. De Erico Gothorum rege scribit Ioan. Magnus lib. 17. Goth eum quocumque verteret pileum, inde ventos elicere consueuisse, vnde cognomento Pileus ventosus est appellatus. Possunt ad hæc Magi excitare fulgura, tonitrua, grandines & imbres, atque in agros, quos volunt, ope dæmonum immittere. Risit hoc quidem Seneca lib. 4. natural. quæstion. sed quod miser, ac cæcus ignorabat; nos verò quibus lux in tenebris orta est, habemus *firmiorem propheticum sermonem, cui non doctas fabulas secuti, benefacimus attendentes*; docet autem hic Sathanam fecisse ignem de cælo descendere, & absumpsisse seruos & pecora Iob (cap. 1.) excitasse quoque ventum vehementem, qui filios ac filias eius conuiuantes ruina domus oppressit: quæ omnia ipsum diabolum ibi patrasse, D. Clemens lib. 4. recognit. & S. Hieron. lib. 7. in Esaiam auctores sunt. Et rectè ij quidem; cur enim toties ab Apostolo vocarentur dæmones principes aëris huius, nisi propter magnam in aërem potestatem? Vnde de Finnis & Lappis scribit Olaus, mercatoribus olim ventos venales exhibere solitos fuisse, tres nodos magnarum sacratos offerentes, quorum primus solutus placidos ventos, secundus vehementes, tertius vehementissimos ac tempestates daturus esset.

Ericus Rex Gothia dictus Pileus ventosus. Io. Magn.

Seneca. *Probatur ex Scriptura Sathanam tempestates, ac similes mundi elementaris affectiones excitare.* Iob. 1. S. Clem. S. Hieron.

Finni & Lappi venales ventos efferunt.

Vt tempestates, sic & tenebras excitare possunt. Ita de Tartaris scribit Marcus Venetus, tantis eos pollere dæmonum præstigiis, vt tenebras cùm velint, & vbi velint inducant, semelque à latronibus hac arte se circumuentum, vix euasisse. Denique possunt & Magi fluuios ad tempus sistere, fontes venis exsiccatis obturare, scopulos & saxa nouis fœtibus è terra productis diluere, aquas dirimere, & in caput repellere, vt retro fluere videantur, nauesque obruant, ac perdant, quod suis temporibus accidisse Plinius l. 2. c. 103. fatetur. Et hæc quidem eos ita posse accipiendum est, non vt quoties contingant, ab eis semper proueniant, sed vel istis naturaliter accidentibus eos se immiscere atque insinuare, vel quoque præter naturæ ordinem non raro posse excitare. Quanta verò inde damna existant, naufragia, & strages tam hominum, quàm animantium innumeræ historiæ loquuntur. Misera profectò ac dura hominum conditio, & fors nostra infelix, nisi quæ diabolus per se, suosque procreare potest exitia, diuina bonitas iisdē nosset ac vellet salutaribus remediis cōtraire. Quapropter nō ita Ecclesiam suam destituisse putandus est, qui pro ea vitam

Marc. Ven.

Magi fluuios sistunt.

Deus Magorum vires frenat ac compescit.

expen-

expendit & ſanguinem, vt in tantis nos periculis conſtitutos neceſſaria ſinat ope fraudari, quam Ethnicos atque à fide Chriſtiana alienos à diis ſuis ſperaſſe non ignoramus, inter quos Philoſtrat. vnus Philoſtratus ad Apollonium ſcribens, duo

Duo dolia Brachmanum.

ſe apud Brachmanas dolia vidiſſe commemorat, quibus apertis imbres & venti affatim erumpebant, clauſis verò ſerenitas & aëris tranquillitas redibant.

Quare inter cetera multa aliud nobis è cælo vas digniſſimum eſt, è cuius fundo alia longè miracula pullularunt, *Vas admirabile opus Excelſi*, Eccli. 43. Nomen ſcilicet magnum. Virginis Eccli. 43. MARIÆ, *quod os Domini nominauit*, ad cuius inuocationem & pacta cum Dæmonibus inita, & conatus eorumdem irritos reddi, explodique in dies videmus, tum vt per hanc vim ei collatam facile quiuis intelligere poſſit, dæmones cum ſuo Principe eius pede eſſe contritos, cuius vel nudum vocabulum, ita nouerint formidare, tum vt homines aſſuefierent, eo in grauiſſimis caſibus inuocato, Redemptoris omnium Chriſti, quem nobis ipſa progenuit meminiſſe; qua de cauſa etiam voluit ſuauiſſimo illud affectu à nobis omnibus pronuntiari, vt duplici hac dulcedine allectos in portum traheret ſalutis æternæ: vnde quantò dulcius hoc Nomen accidere nobis ſolet, qui ſanguine Filij eius redempti ſumus, tantò acerbius diabolis obuenit, quos tanti beneficij nouimus eſſe exſortes.

S. Maria Nomen pacta Magorum cum dæmonibus inita diſſoluit.

Eſt quoque præterea Deo ipſi longè gratiſſimum, cui nihil æquè cordi eſt, quàm honorare eam, quæ nouem menſibus Dei filium geſtauit, cuius cùm genuinæ pietatis viſcera ampliſſima ſint, neque denegare quidpiam, quod Matris Nomine petitur, filius poſſit, quid mirum eſt Nomen hoc verè aureum, non tantùm ſalubriter contra pericula quæuis magorum, dæmonumque inclamari, ſed vtiliter quoque domorum ianuis, infantium cunis, feneſtris tricliniorum contra eorum inſidias appingi, ne quid aduerſi, incommodíve genus hominum patiatur.

Conſuetudo pulſandi campanas in tempeſtate.

Eſt præter hæc & aliud in ſacro Nomine inuenire contra prædicta pericula amuletum: mos obtinet inter Chriſtianos, vt exorta tempeſtate campanæ pulſentur, quem experientia quotidiana teſtatur dæmonibus, eorumque mancipiis adeò infeſtum, atque inimicum eſſe, vt ab eis excitatæ tempeſtates, vel ingruentes illo impediantur, vel iam exortæ ſedentur, alióve auertantur. Ita docuit Concilium Colonienſe cap. 14. & Franciſcus Suares noſter lib. 2. defenſionis fidei Anglicanæ cap. 16. Cuius rei cauſam, non vim ſonitus aërem diſſipantis eſſe crediderim, hoc enim eſſet cum Ethnicis effictim delirare, eorumque erroribus de æris ſonitu dæmonum fugatore adſentiri, de quibus Aphrodiſ. Alexander Aphrodiſeus problemate 43. ſcribit:

Conc. Col. Suares.

ſed cum eiuſmodi campanæ certis ritibus conſecrari, atque inter cetera frequenter ſacro Nomine MARIÆ ſoleant inſigniri, nil mirum ſi ad earum ſonum dæmones fugiant, eorumque malè cœpta machinamenta pereant & diſſoluantur. Ità Pariſijs Deiparæ Virginis MARIÆ templum, quod ex Galliæ mirandis eſt potiſſimùm, campanam habet, cui à ſancta MARIA Nomen eſt, ac viginti viros flagitat cùm pulſanda eſt, ſonitus verò eius per ſeptem leucas auditur: accedit quod non infrequenter ad ſacri æris ſonitum inimici virtus infringatur & corda hominum expergiſcantur, vt excuſſo veterno, per MARIAM, verùm contra inuiſibiles hoſtes adminiculum, ſicut in hymno acathyſto Græcorum apud Ioan. Buteonem Antonianum appellatur, in veram libertatem reſpirent.

Campana maior Pariſienſis Eccleſia. Maria Nomine inſignita.

Io. Buteon.

Rem certam ac minimè dubiam nil opus exemplis confirmare: quia tamen id eſſe honorificum, atque ipſi Nomini Mariano glorioſum fore non dubito, paucis quæ docui confirmaſſe, aut potius oſtendiſſe non pigebit. Scribit Paulus Grillandus de Itala venefica, cui Nomen erat Lucretia, quam cum dæmon demiſſo, vt aſſolet, conuentu ſublatam in domum ſuam reueheret, audito campanæ ſigno, quod ad MARIAM ſalutandam dari aſſolet, illico in ſubiectas ſentes ac dumos, quaſi viribus defectus abiecerat, vbi à iuuene quodam, cui tum illac iter erat, viſa atque agnita, primum quidem aliud fingere cœpit ac comminiſci, ſed tandem ſui ipſius iugulata verbis, vt rarò mendacia cohærent, rem, vti erat, ſilentij tamen fide prius, mercede pacta, omnem iuueni indicauit, quam cum is, vt eſt ea ætas arcani parum tenax, ex æqualibus vni incautius prodidiſſet, ea in vulgus quaſi per manus ſparſa, ad magiſtratus aures peruenit, qui mox in facinus ſeueriſſimè animaduertit. Sed non vbique iſtiuſmodi æs campanum præſto eſt, quod inſones: eſt tamen in promptu ſacrum Nomen, quod ab omnibus & vbique inuocetur. Narrat Ioannes de Torquemada Monarchiæ Indicæ lib. 18. cap. 7. Tempus fuiſſe, quo Indi quatuor, ob imminentem pluuiæ, ac fulguris tempeſtatem, in ſpeluncam ſe recipientes occultarant, quorum vnus fulminum metu ſacroſanctum MARIÆ Nomen identidem inuocabat, quod cum ſocij audientes deriderent: ecce omnes tres vno fulminis ictu proſtratos infelici morte defungi, vnico illo MARIÆ deuoto immuni, illæſoque perſiſtente. Aliud ex veteri memoria ſubnecto, quod Rudolphus Rhabani diſcipulus in vita S. Liobæ, cap. 18. in hæc verba recenſet: Cum die quodam tempeſtas ſæua, atque aëris nimia perturbatio exorta fuiſſet, facta fulgura, ventique vehementes vndique ferrentur, & tenebrarum caligo cælum diemque ſpiſſis nubium velis ſubduxiſſet, coruſcationes quoque valde terribiles & fulgura crebrò demiſſa

Veneficis aeris ſacri ſonitus impedita. Grilland.

Torquem. *S. Nomen Maria contra fulmina & tonitrua vis & efficacia.*

Rudolph. *S. Liobæ inuocato Nomine Mariæ tempeſtatem ſedat.*

Digitized by Google

missa terrorem nimium mortalibus inferrent: populus omnis pauore concussus, primùm pecora ne perirent in domum cogere, deinde ingraueſcente diſcrimine ac mortis ſæuitiam minitante cuncti in Eccleſiam fugere, atque obſeratis vndique foribus terribile Dei iudicium præſtolari: Quibus turbatis ac voce confuſa ſonantibus, ſancta Virgo Lioba occurrens, patientiâ indictâ ac ſecuritate promiſſa, ſecum orationi incumbere iuſſit. Interea ſæuire tempeſtas, & ventorum furorem domorum tectis non ſuſtinentibus, continua coruſcationûm per feneſtras irruptio maximum timidis horrorem ingeminare. Quare populus omnis tanti terroris immanitatem non ferens, Liobam ab oratione excitat, ſurge, inquiens, & pro nobis Dominam tuam inuoca, vt eius interceſſione ab huius tempeſtatis diſcrimine liberemur. Ad quam vocem illa ab oratione, conſurgens, ſigno S. Crucis edito, extenſiſque manibus in cælum Chriſti clementiam per MARIÆ Virginis interceſſionem implorat. Cum ecce ſtatim tonitrua quieſcere, venti contrarij ad diſſipandum nubium denſitatem exſurgere, tenebriſque in duas partes diuiſis, optata ſerenitas, apparente ſole, omnes recreare. Tanti eſt vel in ſummis angustijs MARIAM cogitare, MARIAM *contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus inuocare.*

1. Nomen Mariæ ventorum rabiem in mari compeſcit.

E terra ad mare tranſeo proprium illud ampliſſimumque tempeſtatum omnium Theatrum. Anno 1585. Vliſſipone ſoluerant Goam verſus ſex è Societate Ieſu religioſi, vna cum pluribus alijs, qui eadem naui vehebantur, vento primùm propitio vſi, mox fœda admodum tempeſtate vexati. Quamobrem P. Ioannes Gonsales Sanctorum Nominibus pro Societatis pia conſuetudine ſorte productis, hoc nimirum fine, vt quilibet diuum aliquem ſortiretur, cuius ſuffragijs in præſenti periculo Deo commendaretur: cum chartulam qua S. MARIÆ Nomen continebatur, protuliſſet, ventus in puppim ſe illico recepit, mariſque ſæuitia non nihil ſubſedit, quæ ſi diutius perſeueraſſet, malè cum omnibus actum fuiſſet. *Ex relatione P. Petri Martinez ex vrbe Goa 1586. Louanij edita.* Martinez. Nec illud quiſquam mirabitur, cùm vel Nomen S. Gertrudis in mari periclitantibus auxilio fuiſſe, ac ſubitò, quod nauim iam mergere videbatur, monſtrum immane demerſiſſe legamus.

S. Nomini Mariæ inuocato iram Dei compoſuit, & terræ motus ſedat. Antonin.

E mari rurſus ad continentem reuertor, terræmotum cominus non tam ſpectaturus, quàm ſingulare in eo præſidium Lectori meo oſtenſurus. Narrat S. Antoninus ſecunda parte hiſt. tit. 23. cap. 5. §. 1. euenisse ſui Ordinis Tironi, cùm ſæpius in hymno Deiparæ verſiculum hunc cani audiuiſſet, *Mundum pugillo continens*, cœpiſſe mira quadam ſimplicitate, tacitè ſecum cogitare, quænam Deo palma eſſet tam gigantea, vt vola clauderet orbem terratum? Inter eas curas fluctuantem animo, ſomnus oppreſſit. Dormienti viſa multitudo Angelorum innumerabilis, ante duas ſedes adſtantium, in quarum altera Chriſtus, in altera è regione Virgo parens conſederat MARIA. Aderant etiam ſancti omnes tanquam metu perfuſi, atque ad extremum mundi examen vocati. Perlecta mortalium crimina, perlectæ paucorum virtutes, cumque illa mole longe maiore lancem grauarent, videbatur iratus Iudex orbem terrarum vniuerſum, tamquam pilam manu proijcere, his vocibus adiectis: *cùm iudicatur exeat condemnatus.* Tremebundus tyro, nec tam ſomno ſopitus, quam ſemimortuus ad Deiparam conuerſus, eius ſanctum Nomen implorat, *S. Maria*, inquiens, *ſuccurre miſeris.* Auditum Nomen Virginem incitauit, primo vt aſſurgeret, tum vt in genua ſupplex procumberet, ad filij iuſtiſſimam iram ſedandam. Vociferatio interea à ſemiſomni edita fratres acciuit, qui cum accurrerent, terræmotu concuti ſenſerunt vrbem adeo ingenti, vt multarum ruina ædium, ciues omnes ad præcipitem fugam extra vrbem expelleret. Ita Iuueni perſuaſum terram diuina manu cieri, vel naturæ, vel dæmoni data, permiſſaque facultate, quod vero fractus non illabatur orbis, quidquid integrum, ac ſanum ſeruatur Virginis patrocinio deberi.

Agnouit hoc veterum Græcorum pietas, die feſto ſingulis annis inſtituto, illi memoriæ ſacro, qua ſub Leone Iſaurico ab immaniſſimo terræmotu Byzantium, ædibus & murali corona deiectis ac ſubrutis, ſanctiſſimo MARIÆ Nomine inuocato ſeruatum fuit, vti prolixius id Cardinalis Baronius tom. 9. Annal. anno 740. recenſet. Baron.

SONVS DVODECIMVS.

Quantum in optimo Nomine MARIÆ *contra morbos tum naturales, tum ſupernaturales præſidium, quam ſalubrit corporibus noſtris in eodem medicina?*

EA protoparentis noſtri, generiſque vniuerſi fuit infelicitas, vt, velut infecta radicitus arbor, quam ſui tabo veneni malus ſerpens illeuit, non in ſe vno ac ſolo ſtiterit funeſtiſſimam cachexiam, ſed ad omnes quotquot de ſe liberos, quaſi fructus daturus erat, nefariè propagarit:

Hinc triſtis macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius dura neceſſitas
Lethi corripuit gradum.

Cùm ſcilicet primarum facultatum tupta temperie, ſimplices illæ corporum noſtrorum qualitates, caliditas, frigiditas, humiditas, ac ſiccitas redundare ac deficere cœperunt, ſanguis ex corru-

Morborum cauſa & origo.

corruptione variari, bilis ac pituita augescere, aut colliquata carne nasci vitiositates immensæ: vnde morbidi humores, & humidorum putredines, difficiles illæ & graues primùm, mox etiam periculosæ cùm bilis & pituita ad partes alienas, aut loca non sua proserpunt, ibique membra occupantes, & quæ cognata sunt abigentes, corpora vexant, & in sui tabem ipsa resoluunt; vt vnus Arnoldus de Media villa Medicinæ scientia cum paucis conferendus asserere non dubitarit, in humano corpore infirmitates distinctas bis mille, centum & viginti quatuor reperiri, quarum causas & alimenta in visceribus secum ipse homo circumfert. Nec id satis, velut enim tantæ malorum Iliadi vires deesse possint ad miserum hominem de vitæ statione ejciendum, ipse præterea diabolus non B raro varia morborum genera humanis corporibus potens est immisisse, vt vel hic locum habere videatur, quod olim Ioël c. 1. ex alia occasione defleuit: *Residuum eruca comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo*: vel enim morbi ex materia pendent, & tunc mouet internas causas, vt dum melancholicos morbos excitat, primò enim bilem atram, quæ corpori inerat afficit, & fuligines in cerebrum, & internorum sensuum cellulas propellit, deinde eamdem admotis causis exurentibus, vel certè detento isto humore ne expurgetur, adauget: vnde quanta, & quàm grauia mala exoriantur, quotidiana exempla C loquuntur. Simili quoque ratione epilepsiam paralysin, aliasque noxas infert, scilicet dum per succi crassioris delationem obturato ventriculo cerebri, vel obstructis radicibus neruorum omni motu homo destituitur, ac priuatur. Cæcitatis quoque causa est vel surditatis, noxia excrementa ad aures vel oculos coaceruando. Et hæc, quod attinet ad causas internas; sed interdum ab iis morbi non pendent, omnem ab externo tantùm nocumento vim atque originem ducentes, & hos vt plurimùm per se operatur, & sunt plerumque illi tetri ac prodigiosi, inter quos vel ille prodigiosissimus, quando per os vel imum gutturem, ejcit æger spinas, ossa, ligna, acus, glomos pilorum, & alia huiusmodi, quæ vel comestione, vel aliter in corpus im- D mitti posse, impossibile est; itaque hominem affligunt, vt omni hora necatura videantur, de quibus videndus Franciscus Valesius sacræ Philosophiæ cap. 18. Dura profectò necessitas! ac *iugum graue super filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepultura in matrem omnium*, Eccli. 40. Quis manum porrigat, aut opem ferat? Mulier vna nos perdidit, vna quoque sanet ac restauret necesse est, quæ, velut optima quædam ac nobilissima therapeutria medicinam languentibus faciat, & pestem à ceruicibus nostris depellat. Et hanc mellifluus Bernardus esse voluit MARIAM, vbide verbis

de Media villa.

Morbi humani corporis 1124.

Dæmon auctor multorum morborum, & quomodo.

Ioël c. 1. 4.

Valesius.

Eccli. 40. 1.

Maria hominum therapeutria.

S. Bernard.

Apocal. cap. 12. sic legitur fuisse locutus: *Vehementer quidem nobis, dilectissimi, vir vnus & mulier vna nocuere; sed gratias Deo, per vnum gibtlominum virum & mulierem vnam omnia restaurantur, nec sine magno fœnore gratiarum. Neque enim sicut delictum, ita & donum: sed excedit damni æstimationem beneficij magnitudo. Sic nimirum prudentissimus & clementissimus artifex quod quassatum fuerat, non confregit; sed vtilius omnino refecit: vt videlicet nobis nouum formaret Adam ex veteri, Heuam transfunderet in* MARIAM. Hæc siquidem illa est, quæ contra vniuersa infirmitatum genera præcipuè valet, dum *omnibus*, eodem teste Bernardo, *misericordiæ sinum aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi, æger curationem, tristis consolationem*, &c. Adeò vt bene dicere potuerit Cæsarius l. 7. Cæsarius. c. 15. *Medicinâ* MARIÆ *nihil est efficatius, nihil salubrius.* Et ratio in aperto est, quia quidquid in ea est, medicina est, vsque ad Nomen ipsum, quod Therapeuticum siue medicinale in primis est. Si causam quærimus; eccum non postremam. *Nomen Mariæ therapeuticum.* Nomen eius est, quæ medicum generis humani optimum, atque nobilissimum ex se ipsa progenuit atque lactauit, vnde eam Ioannes Geometra hymno 4. *Medicinam ægritudinum nostrarum*: & Seraphicus Bonauentura, *mundi medicinam*, non verè minùs quàm sapienter appellarunt: ipsa verò apud S. Ioannem Damasc. serm. de dormit. Virginis, de se ita loquitur: *Ego euasi officina medicinæ ægrotantibus, ego fons perennis curationum.* Rectè itaque Nomen eius dicendum Ἀλεξίκακον, quæ infirmo generi humano vitam edidit & salutem. Præsciuisse hoc, atque ex diuina reuelatione hausisse communem generis nostri matrem Euam auctor est Stephanus Mendez lib. 4. de dignitate B. Virginis MARIÆ cap. 15. dum eam in dolorosis partubus suis, hoc Nomen inuocasse scribit.

Ratio.

Io. Geom.

Bonauent.

Damasc.

Mendez.

Secundò Nomen hoc salutare est, de quo legitur: *oleum effusum est Nomen tuum.* Oleum penetrat, emollit, fouet, roborat, consolidat & sanat. Audiamus Idiotam sed sapientem de Nomine MARIÆ sic philosophantem: *super omnia*, inquit, *sanctorum Nomina, Nomen* MARIÆ *lassos reficit, sanat languidos, illuminat cæcos, ac penetrat duros*: quibus verbis prædictus author olei proprietates ac facultates verissimè attribuit Nomini MARIÆ, quas in eodem non pauci alij postea demonstrarunt, è quibus hæc obiter delibo.

Maria Nomen salutare.

Idiota.

Oleum reficit lassos vt enim suadent medicorum principes Hippocrates & Galenus, ægris ac lassis membris admodum salubris vnctio est: haud aliter inuocatio Nominis MARIÆ miseris & afflictis.

Olei proprietates Nomini Mariæ accommodantur.

Hippocr. Galenus.

Sanat languidos: Galenus de simplicium medicament. Facultatib. lib. 1. cap. 24. Oleum communem medicamentorum materiam appellat, quorumlibet enim medicaminum virtutes excipit, ac postquam eas acquisierit, lenitate

tate ſua atque mollitie, qua pollet, ad interna penetrans aſportat, non alia eſt vis atque poteſtas Nominis MARIÆ, quod in omni ægritudine noſtra cuicumque medicamento admixtum valde vtile eſt, ac ſalubre. Atque ita omnino fieri decuit, ſi enim tantæ fuerit gratiæ ac virtutis Nomen Ioannis, vt illud ſimul ac aliquis mente apprehenderet, amiſſa oris officia & linguæ functiones recuperaret; cur non ſacrum MARIÆ Nomen, quod ſanctius illo eſt, pari polleat facultate?

Nomen Ioannis muto loquelam reſtituit.

Maximus. Quærit ſanctus Maximus homil. 2. de S. Ioanne, quare mutus antè pater vixdum exarato Ioannis Nomine vocem recuperarit? Reſpondet autem in hunc modum: priſtinum loquendi non recepiſſet vſum, niſi Nomen pueri, quo vocandus eſſet, clauſi oris ei vincula relaxaſſet. O! Nominis vim magnam, ac ſingularem! Boſtrenſis. Quam & vidit Titus Boſtrenſis, dum in cap. 1. Lucæ commentarium ſcripſit. Suorum itaque vita ac reſpiratio MARIA eſt, infirmorum ſalus, ægrotorum medela. Quod rectè intellexiſſe Richardus quoque viſus eſt, dum verba illa Eccleſiaſtæ 7. *melius eſt Nomen bonum, quam diuitiæ multæ*, in hunc modum B. Virgini accomodat: Richard. Eccle. 7. MARIÆ *Nomen dolori peccatorum medetur melius, quam vnguenta, nulla enim peſtis eſt tam efficax, quæ ad Nomen* MARIÆ *continuò non cedat.*

Benè itaque ac prudenter Lauretana Eccleſia inter reliquas Virginis huius Nomenclaturas, quibus eam quotidie ſolita eſt compellare & hanc poſuit, quæ eſt, MARIA *ſalus infirmorum*, non contenta Nomine concreto, ſed abſtracto vſa, veluti eam non de forma tantum participare dicat, ſed ipſam eſſe formam, cum ægris ac miſeris ad ſe confugientibus tanta promptitudine ſanitatem corporis impartiatur, vt vel ſolo Nomine inuocata, ſubſidium ferat, pluresque ipſa hoc modo cuiuſuis generis morbo sabſterſerit, quàm omnes medicorum filij ſimul pharmacis ſuis, catapotijſque curarunt. Magnum proinde ac ſingulare electuarium ſit, quod nobis reconditum eſt in vaſculo vocabulo huius, quod eſt MARIA, ſalutiferum & ſuaue, quo quidquid in nobis ſiue à natura corruptum, ſiue ab hoſte faucium medicationis dono curatur. Sanctum atque admirabile Nomen! quod ſiue myrrham denoret, arcere ſe putredinem oſtendit: ſiue ſtellam ſonet, & è ſtella medicinam pollicetur, iuxta hymnum: *Aue ſtella Matutina, peccatorum medicina*; ſiue Mare ſignificet, & hîc ſanitatem promittit, teſte S. Ioanne Damaſceno? *Pelagus cunctationum* MARIA. Et quidni reapſe quoque præſtet: *Nomen hoc Virginis ſuæ vmbra* eſt, teſte namque Philone, *Nomen rem, ſicut vmbra corpus ſequitur*; ſed qualis hæc vmbra? ſanans, fouens, ac recreans infirmos. Ita B. Albertus Magnus: MARIA *vmbraculum Infirmorum. Hîc æger reſpirat, ſolatium reperit infirmus.* Plinius lib. 23. cap. 7.

Maria ſalus infirmorum quomodo?

Damaſc.

Philo.

Albert. M.

Plinius.

A Medicamentum quoddàm nobile ac morbis omnibus conducibile recenſet, quod Græci Panchreſtum appellant, quo Nomine Cicero Actione ſexta in Verrem pecuniam vocauit, quod ad varios vſus ſit vtilis, nullumque tam graue periculum inueniatur, cui pecunia mederi non poſſit. Baiæ ac nugæ. Tale medicamentum eſt Nomen MARIÆ decenter inuocatum rarum ac ſingulare panchreſtum, quale nec apud Machaonem, aut Podalyrium inuenias, quorum doſes incertæ, experientiæ dubiæ, trochiſci fallaces: Vnum hoc Nomen & Venetam theriacam, & Mithridatis antidotum, & Homeri decantatiſſimam herbam Molỳ longè antecellit. Nullus Hippocrates cunctis morbis præſentia habuit remedia: habet MA- B RIA. Nullus Æſculapius mutilis corporibus membra reſtituit, reponit MARIA. Medicorum diapaſmata amiſſam valetudinem non ſemper reſtituunt, quæ verò MARIA ſuppeditat numquam ſuo fine fruſtrantur, vt de Nomine eius dici rectiſſimè queat, quod de altero Chryſoſtomus homil. 8. in Epiſtol. ad Rom. Chryſoſt. ſcripſiſſe legitur: *morbis imperans, terribile eſt hoc Nomen*, etſi non abegerit *morbum, non hinc eſt quod infirmum ſit hoc Nomen, ſed quod vtilis ſit morbus.* Addo ego vel ipſum fortaſſis mâle ſuos caris.

Nomen Maria medicamentũ panchreſtum. Cicero.

Rem paucis confirmo. Thomas à Caua vinea ex Ordine Capuccinorum notæ virtutis ſacerdos, inter reliqua incenſæ charitatis officia, quibus de proximo benè mereri conſueuerat, C in charta ſolebat SS. Nomina IESV ac MARIÆ conſcribere, iſſque, qui aliqua ægritudine laborarent, diſperturi, quos his verbis hortabatur: *fili habeto fidem, Nomina hæc in cœlo, & in terra potentiſſima ſunt; ſi fidem habueris, te procul dubio ſeruabunt.* Tot autem variis languoribus correpti his ſanctis Nominibus ſanati ſunt, vt confluerent ad eum vndique ſi. Ita Zacharias Bouerius tom. 2. Annal. Ord. ad annum 1588. n. 38. Bouerius. Nouello vetulum Authorem ſubnecto: ſcribit Pelbertus de Themeſwar l. 6. ſtellarij parte 1. §. 8. nouiſſe ſe adoleſcentem, qui cum ſe peſte correptum, ac maligno iam premi carbunculo ſentiret, nouem vicibus ſacro MARIÆ vocabulo innocato, vlceris locum conſignauit, quo facto malignitas omnis diſſipata fuit, ac tuberculum magno præſentium ſtupore ſubſedit. Eat nunc Alexander ille Macedo Nomine ſuo nimium glorioſus, qui dum ad Pyrrhum ægrotantem viſeret, teſte Plutarcho, ſe illi opem Nomine ſuo allaturum, non vanè minus, quàm temerè pollicebatur. Certiùs id longè atque felicius à MARIA expectandum, cuius Nomen admodum ſalutare, in ore perpetuò habendum, vt cum vis morbi, vel acritis ſæuit, vel torquere diutiùs hominem cœperit, illo velut anodyno quodam medicamento leniatur, aut pyrotiço ſuperetur. Sed prætereundum non eſt

Nomen Maria in charta exaratũ ægris ſalutare. à Caua vin.

S. Nomen Maria peſtem fugat. Pelberrus.

Alexandri Magni vanitas in eſtimando Nomine ſuo. Plutarch.

S. Nomen Mariæ mortis tenebras pellit.

quod ex S. Hieronymo adfert Richardus à S. Laurentio his verbis: *quando nautæ ob causam aliquam se mari immergunt, Oleum deferunt in ore, quod & postmodum emittunt, & fit pellucidus fundus aquæ: sic pia Nominis huius memoria aut invocatio, mortis tenebras illuminat ac dispellit.* Expertus sanè id fuit anterioris sæculi Thaumaturgus Iosephus noster Anchieta, qui cum in flumine mersus esset, & ab vrinatore semel atque iterum quæsitus, tandem è fundo, in quo dimidia hora sub aquis hæserat, fuisset extractus, interrogatus quid animo subter flumen agitasset, respondit, duo hæc: primum vt IESV ac MARIÆ sanctissima Nomina mēte & corde semper voluerem, alterum, vt ne de flumine quidquam biberem. Adeo vir hic sanctus inscriptum Nominibus his cor habebat, vt nec in fundo maris eorundem obliuisceretur, nec spe sua frustratus est, mortem euasit, & saluus emersit.

TONVS TERTIVSDECIMVS.

Efficacitas S. Nominis MARIÆ *contra varias mentis perturbationes, aliaque intemperantis animi vitia ac motus.*

QVæ hactenus de vi atque effectu sacrosancti Nominis MARIÆ ad libram veritatis expendimus, eiusmodi fuere, quæ nobilissimam eius virtutem atque potentiam contra morbos corporis ita nobis manifestam fecerunt, vt tamen ad vlteriora porro rimanda, atque inquirenda prouocare non cessent, quo illud Tertulliani ex Apologetici cap. 13. referre visum est, quod ipse quidem iocosè dixisse legitur, ego autem serio de hoc Nomine pronuntiarim: *Dij quò magis tributarij, magis sancti, imò quo magis sancti, magis tributarij.* Nomen MARIÆ sanctum, imo ter sanctum esse qui dubitet, neminem fore existimo, quare & summè quoque tributarium esse necesse est, vt vel sic, cuius sit Nomen, omnes aduertant, nempe matris illius, de quo S. Ambrosius in Psalm. 118. scripsisse legitur, *Christi Nomen tibi munificum, tibi fructuosum, tibi tributa dependit, & bona tributa non pecuniæ, sed gratiæ.*

Nomen Mariæ summè tributarium. Tertull.

S. Ambros.

Imitatur hoc singulariter sacrum MARIÆ Nomen, quod dum omnem in benefaciendo collocat potestatem, iure tributarium appellaris, vti ex sequentibus apparebit.

Ab anima, vt nobiliore hominis parte, exordium sumo: Multæ hanc perturbationes incursant, multæ affectiones exagitant, nec paucæ commotiones impellunt, quibus omnibus crebra ac pia beatissimi Nominis MARIÆ inuocatio præsidium ingens maximumque parere solet medicamentum. Quis autem id primùm expertus fuerit si quæras, dicam, nequaquam decuit alium ante virginem ipsam sacrosancti Nominis sui vim potentiamque experiri,

Maria prima fuit quæ Nominis sui vim, atque potentiam expertaest.

vti & reapse factum inuenio, prima existente MARIA, quæ Nominis Mariani virtutem in se ipsa cognouit, vt cuius erat felicissima bainla, eiusdem quoque prima sentiret effectus. Scribit S. Euangelista Lucas Virginem à siderio nuntio repertam non leuiter in sermone eius fuisse turbatam, neque enim huiusmodi salutandi formulis assueta propriarum laudum præconio humilis puella delectabatur: cum ecce statim cœlestis paranymphus diuini non ignarus consilij, pellendo timori remedium à Virginali Nomine promptus accersit, *ne timeas*, inquiens, MARIA. Ita Simon de Cassia l. 2. de Virg. c. 4. obseruat; considerans Angelus verborum nouitate trementem, statim ad pellendum dubium & timorem, ipsam iterum allocutus est dicens: *Ne timeas* MARIA. Quo Nomine longè suauissimo audito, ipsa mox facta erectior, omnem à se timorem excussit, volente Deo vt ipsa virtutem, quam in Nomine illo collocarat, prima sentiret. Ita quoque B. Petrus Chrysologus, MARIA, inquiens, *latinè Domina nuncupatur, vocat ergo Angelus Dominam, vt dominatoris genitricem trepidatio deserat seruitutis, vocisque suæ efficaciam prima experiatur.* Quo inter se mater & filius dissimiles neutiquam fuere, vtriusque Nomine proprium subiectum sua virtute procurante, de Matre iam clarum atque perspicuum esse credo, de Filio scribit Euangelista nocte hunc vltima in collem oliuarum egressum, atque incredibili dolore susceptо, ita animo discruciatum, ita corpore fuisse afflictum, vt facie in terram collapsa, mortuo similior quam viuo cerneretur, quo temporis puncto longè calamitosissimo venisse de cœlis Angelum, qui mœstum solatio, ac iacentem mœrore animum subleuaret: sed quonam id modo factum esse putabimus? Nihil quidem de eo facer historicus, si tamen quid pie opinari liceat Nomine eius sanctissimo compellato contigisse reor cum diceret: *Iesu bone ne metue*: quod simul ac auribus ad cætera surdus excepit, statim animo factus erectior in pedes exilijt, atque obuiam hostibus factus, *quem* inquit, *quæritis?* respondentibus autem Iesum Nazarenum intrepide reposuit, *ego sum.* Quæ verba explanans S. Thomas ac Caietanus, dicere voluisse aiunt, eum se esse, cuius vel Nominis solius virtus tanta sit, vt mortem, quam ante timuerat, eo vel ex hostium ore audito, minime formidaret: atque eo animosior iam factus, sponte ac voluntate, sua prouocaret. Grande mysterium! qui mortis horrorem parti inferiori permiserat, eidem, credo, de audito IESV Nomine auxilium destinarat. Interrogat ergo non ignorans, sed responsum captans, vt pars deiecta glorioso Nomine erigeretur, vnde facta animosior, iam mortem amplectitur, quam ante formidārat. Huic itaque nequaquam dispar aut dissimilis Virgo, quam Nomini suo

Exemplo Christi, quòd Nomen quoque summ exaxit.

Luc. 1. 30.

Simon de Cassia.

Chrysol.

S. Thom. Caietan.

inclu-

incluſam virtutem gerebat, prior debuit expe- A tiri.

Poſt Virginem eius Nominis virtutem expertus Ioſephus.

Proximus huic vti & ſanctiſſimi connubij vinculo, ita & ſingulari virtutum priuilegio fuit, ſponſus eius Ioſephus, quem poſt ſponſam conueniebat Nominis eius prærogatiua gaudere. Didicerat is intumeſcente ſponſæ vtero, in ea quid natum eſſe ac viuere cœpiſſe, quod vnde, aut de quo eſſet, non poterat ſatis augurari: hinc animo angi & ſupra quàm credi poſſit vehementer excruciari, cumque vir iuſtus eſſet ac bonus, traducere eam nolebat, occultè igitur dimittere, ſeque ab ea indemnem proripere cogitabat. Sed quanto res hæc ſtatura dolore! quo ſenſu animæ dimidium ſuæ, etſi ita dicere liceat, ſemet à ſe ipſa B diuellat? Tormentum ingens atque omni cruciatu acerbius, quò caſtiſſimi, integerrimique viri animus diu noctuque torquebatur, hinc ſeueræ Legis authoritas, inde dilectæ coniugis miſeratio ancipiti ſtudio cor eius, mentemque in diuerſa rapiebant, hæc ſponſam abſoluebat, illa damnabat, & dum vita anterior abſolutam probabat, ſigna præſentia ream condemnabant.

Has inter ſyrtes ac breuia fluctuante Ioſe-
Matt.1.20. pho, *Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis ei dicens: Noli timere accipere* MARIAM *coniugem tuam.* Quid opus MARIAM nominare? nunquid ſatis fuiſſet dicere, noli timere accipere cõiugem tuam, ſatis vtique notam ante, atque dilectam? C Non ſine maximo conſilio, nutuque diuino expreſſit Angelus dulciſſimum MARIÆ Nomen, vim namque eius atque efficaciam apprimè callens, vel ſola illius accepta auditione, timorem omnem ac dubitationem pellendam ocyus ſciebat, vti & accidit, ſubſecuta illico maxima quadam cordis malacia, quæ tanto erat afflicto gratior, quanto ſæuior ante præ-
Ste. Mend. ceſſerat tempeſtas. Ita Stephanus Mendez l. 3. de dignitate Virginis c. 62. §. 7.

Magdalena Nominu Maria efficaciam ſenſit.

Ioſepho annumerate non vereor amantiſſimam Domini diſcipulam Magdalenam, de ſublato Magiſtri corpore, vti pleniſſimus timoris amor afflictæ ſuggeſſerat, querulam ac mœſtam, quæ cum digreſſis cæteris ſola ad vacuum ſepulchrum adſiſtens lacrymatur, alieno D quidem habitu Chriſtum videt, ſed non agno-
Ioan.20.15. ſcit, *mulier*, audit, *quid ploras?* nec modum lacrymis aut finem querelis ponit, donec vim Nominis, quod à Matre Domini feliciter traxerat, perſentiſcens, velut de profundo mœroris
Ibid. ſomno euigilans, ſibi ipſa reddatur. Ergo MARIA, inquiebat is, quem hortulanum eſſe putabat, nec verbum aliud; ad quam vocem illa conuerſa, non eiulatus, vt ante, triſtemue aliquam næniam expreſſit, ſed ore lætiſſimo: *Rabboni*, repoſuit. Numquid & priùs locutus fuerat Dominus? ita, at non protulerat dulce hoc Nomen, MARIA, quod vbi inſonuit excuſſæ ſtatim tenebræ ſunt, dolor omnis vento citius abceſſit. Ita olim Origenes hom. de Magda- Orig. len. *O mutatio dextera excelſi! conuerſus eſt dolor magnus in gaudium magnum, mutatæ ſunt lacrymæ doloris in lacrymas amoris, vbi* MARIA *audiuit* MARIA.

Primus itaque ſanctiſſimi huius Nominis *Sacri Nominis Mariæ vis in triſtitia animi diſpellenda.* effectus depulſio timoris fuit, mentiſque afflictiſſimæ reducta ſerenitas, quam præmoleſtæ curæ, angorque turbarant, digna profectò tali Nomine virtus, quæ vti prior de hoc caudice floruit; ita necdum ex eodem defloruiſſe, ij ſentiunt omnes, qui ſuis in anguſtijs, & calamitatibus, ſacrum MARIÆ Nomen inuocare non ceſſant, *ſæpius enim eſſe ſolet, quod fuit ſemel ſalutare.* Teſtatum id nobis reliquit Richardus Richard.à à S. Laurentio l. 1. c. 2. *Triſtatur*, inquiens, *aliquis, S. Laurent. continuo ad Nomen* MARIÆ *cedit nubilum, ſerenum redit.*

Sed non in ſolo hoc malo curando Mariani *Contra 7. peccata capitalia valet plurimũ S. Nominis inuocatio.* Nominis Myrotheciũ exhauſtum eſt, ſeptemplicem illam vitiorum contagẽ à capite protoplaſti in cetera membra infeliciter proſerpentem ac communi hominum ſaluti, immanè quantum! incommodantem tollit, atque profligat. Facem hic præfert Seraphicus Bonauen- S. Bonau. tura dum ſect. 4. ſpeculi Virgin. ſacrum MARIÆ Nomẽ ſeptem illis virtutibus, quæ totidem contrariis vitiis, à capite Nomen trahentibus aduerſantur, adſutum, coniunctumque obſeruat: ac primum contra *ſuperbiam*: Luc. 1. *Contra ſuperbiam.* Luc. 1. 38. *Dixit autem* MARIA *ad Angelum: Ecce ancilla Domini.* En miram profundamque humilitatem! quam non ſolùm verbo commendat, ſed Nomine ipſo prouehit & inculcat. Quod Richar- Richard.à dus à S. Laurentio lib. 1. c. 2. confirmat, dum ait: S. Laurent. *Nomen* MARIÆ *duritiem Apoſtematis, quod deſignat ſuperbiam, emollit, & ſedat tumorem cordis. Felix itaque qui hoc Nomen* MARIÆ *in corde, & ore frequenter habet: quidquid ibi ſuperbia indurat, de tanti virtute vocabuli emollietur.*

Contra Anaritiam, Luc. 2. *Inuenerunt* MA- *Contra Anaritiam.* RIAM, *& Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio.* Luc. 2. 16. Ecce paupertatem. Paſtores pauperes inuenerunt pauperem MARIAM, quæ infantem ſuum non in auratis cunis, ſed humili in præſepio collocârat, id vnum ſuo Nomine proclamantem, opes ſpernite, diligite paupertatem.

Contra Luxuriam, Luc. 1. *Et Nomen Virginis* *Contra Luxuriam.* MARIA. Hìc virginitatem agnoſce, agnitam Luc. 1. 28. amplectere; bené namque cum hoc Nomine cohæret virginitas, cuius id maximum decus habitum ſemper fuit, quod caſtimoniæ amorem ingeneret, puritatem inhalet.

Contra Inuidiam, Luc. 1. *Exurgens* MARIA *Contra Inuidiam.* *abijt in montana.* Nec ſemel hoc ſanctum voca- Luc. 1. 39. bulum in hac narratione nominaſſe ſat eſt, quarto repetitur vtique ad heroicum iſtud charitatis genus mellita eius aſpergine commendandum magis, ac promouendum.

Contra Gulam. Luc.1.30. Hebr.13.9.

Contra Gulam, Lucæ 1. *Ne timeas,* MARIA, *inuenisti gratiam.* Ecce temperantiam, ad Hebræos 13. dicit Apostolus, *optimum est gratia stabilire cor non escis.* Numquam MARIA tantam gratiam inuenisset, nisi prior ab illa cibi, potusque temperantior, vt liquet de tempore, quod in templo exegit, inuenta fuisset; cuius non solùm nos admonet sacrum hoc Nomen, sed admodum suauiter eodem impellit.

Contra Iram. Ioan.19.25.

Contra Iram, Ioan.19. *Stabat iuxta Crucem* IESV MARIA. quanta mansuetudo? Stabat doloris gladio confossa Mater, dum Filius indignissimo supplicio expirabat, nec tortoribus irascebatur: effluebat à sacro Nomine lenissimum balsamum, quo quidquid acrimoniæ natura concipere, aut iustus dolor progignere potuisset, ac tutum euanescebat.

Contra Acediam. Act.1.14.

Contra Acediam, Act.1. *Erant omnes perseuerantes in oratione cum* MARIA. Ecce indefessum orationis studium. Diligentiam in exercitiis diuinis singularem! quâ toties necesse est corda nostra ad virtutem propelli, quoties sacrosanctum illud Nomen efferimus aut inuocamus. Ita vt nulla animorum commotio, nulla à recta ratione auersa perturbatio inueniatur, quàm diuinum hoc Nomen non mitiget, aut componat: quæcumque enim sentientis animæ appetitiones, quæ vel rem boni specie concupiscunt, ac persequuntur: vel malum auersantur atque refugiunt, si rationis imperium detrectent, hoc Nomine audito & ferri moderatiùs, & componi faciliùs consuêuere, vt de illo dici non malè queat, quod de altero S. Martyr Dionysius Romæ pronuntiauit: *Hoc Nomen victoria est proferenti*: victoria perturbationum, victoria tentationum, victoria criminum, ac vitiorum. Plutarchus in problematis scribit olim vetitum Romæ fuisse efferre Nomen Dei, in cuius protectione vrbs illa esset, atque hinc Valerium Soranum miserè perijsse; quod temerè Nomen illud enuntiasset. Iam verùm est, postquam MARIA facta orbis protectrix est, si quis pereat, sæpe sæpiùs accidit, quia Nomen eius vita plenissimum non vsurpauit. Quo spectare arbitror, quod iuxta Latinam Græcamque Orthographiam obseruarunt post S. Bernard. in Speculo Virginum, Pelbertus in Stellario l.6. a.1. Rutilius Benzonius in Cant. Mag.l.1.c.22.dub.5. Andreas Gelsomius in thesauro, sicut Christus quinque vulneribus suis contulit plene remedia mundo: sic MARIA suo sanctissimo Nomine, quod literis quinque constat, confert *quotidie veniam peccatoribus in hoc mundo*, à Filio scilicet impetrando, quo eis potenter succurrat. Est ergo velut quoddam commune amuletum MARIÆ Nomen contra omne animorum virus, singulare contra omne exitium medicamentum, neque aliud est post Nomen dilectissimi Filij eius sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, quàm Nomen hoc dulcissimum MARIA, vnde & oleo comparatum legimus: *Oleum effusum est Nomen tuum*, Cant.1. Quæ verba S. Bernardus serm. de Aquæductu, Card. Alanus, Ioan. Gerson tract. in Magnificat propriè ad Nomen Virginis deriuant; de quo audiendus nobis Cardinalis Hailgrinus: *Sicut oleum*, inquiens, *ceterum liquorem supernatat, sic Nomen* MARIÆ *& inuocatio Nominis eius omnium Sanctorum Nomina & inuocationes Nominum superexcellit, & superat in efficacia subuentionis.*

Oleo simile Mariæ Nomen. Cant.1.2. S. Bernard. Alanus. Gerson. Hailgrin.

Plutarch. *Nomen Dei vrbis Romæ olim efferri vetitum.* *Bernard. Pelbert. Benzon. Gelsom.*

Miratus aliquando vir magnus fuit, quando & cælestium & terrestrium & infernorum genua Mariano Nomini flectuntur, non vtique & carnalium memoria ponatur, cùm carnis illecebræ vniuersum orbem peruadant? sed incassum. Siquidem vbi sacrum MARIÆ Nomen proponitur, omnis carnalium voluptatum exulat illecebra. Scribit Quintilianus declamatione 3. de milite quem sub C. Marij signis militantem tribunus suus ad nefaria sollicitârat, & vel solo Marij Nomine tutum commendat: verba declamatoris hæc sunt: *Non hic profusus est furor? non manifesta dementia est? vides munitum gladio latus, loricam ferro asperam, clausam galea faciem, & ad terrorem belli cristas minantes, inscriptum in scuto C. Marij Nomen, hic tibi cultus prostituti videtur? appellabo de stupro, vim asseres?* Equidem sapienter Quintilianus furiosum & amantem illum existimat, qui inhonestè ausit aspicere militem sub scuto, in quo Nomen tanti Ducis, nimirum C. Marij scriptum erat, nullam non lasciuiam, aut libidinis flammam extinguendam credens, vbi scutum tanto inscriptum Nomine appareret. Sic existimabat vir sapiens Nomen C. Marij maximè aduersus nefandas cupiditates præualere, vt ne maiora de Nomine MARIÆ cogitemus. Neque id temerè: longa namque experientia probatum est, fœda aliqua cogitatione hominis animum subeunte, vel semel Nomen hoc imploratum omnem illam phantasmatum colluuiem dissipasse. Oleum namque, vt auctor est Plinius l.15.c.17. vuis aspersum vespas ab eis arcet, imò, vt idem lib.11.cap.11. tradit post Aristotelem muscas & reliqua insecta necat, si eo perfundantur. *Oleum effusum Nomen tuum* MARIA, obscœnas pellit cogitationes, quæ vesparum in morem atque muscarum, hominum mentibus obuolitant: & quid ni faciat cùm historiæ prodant Narsetem adeo formidabilem Persis, Matthiam quemdam Hungariæ Regem Austriacis fuisse, vt vel eorum solo Nomine audito trepidarent, fugaque dissiparentur omnes. Certè vir nobilis ac doctus Michael Montanus l.1.c.46. ædis Maioris Pictauiensis originem describens, istic loci habitasse quemdam iuuenem scribit impuris amoribus deditum, qui puellam non segniter deperibat, quâ dum per summum nefas in domum suam abrepta, ad flagitium abuti pararet, intel-

Cur genua carnalium hominum Mariano Nomini non dicantur inflecti? Quintil. *Nomen C. Marij militem à flagitio auocat.* *Narsetis Nomen Persas fugabat Matthiæ Hungari Nomen Austriacis formidini fuit.* Mic. Mõt. *S. Mariæ Nomen Veneri fugare variis historiis confirmatur.*

Digitized by Google

intellecto fortè fortuna eius Nomine, quod A erat MARIA, derepentè tanto horrore concuti, tanta ſanctiſſimi Nominis reuerentia cœperit percelli, vt mox omni libidinis ſenſu emoriente, non ſolùm vitæ anteactæ pœnitentia duci, ſed aliam vitæ rationem acceperit meditari, dimiſſáque liberâ puellâ, domum in ſacrum MARIÆ Virginis ſacellum commutarit, quod exinde in grandem baſilicam opere, ornatuque ſpectandam conuerſum eſt. Simile apud Cæſarium Heiſterbacenſem memorabili hiſtor. l. 7. c. 28. inuenies, niſi quòd hic de adulterio triumphatum ſit. Aliud præterea in hanc rem narrat Vincentius Belluacenſis in Spec. hiſt. l. 7. c. 102. Nobilis quidam, inquit, impudicis amoribus implicatus virginem quamdam ſeorſim repertam ſollicitabat, ac tantum non cogebat. Illa flere & obſiſtere, cui iſte, quid fletus ille & reſiſtentia vellent vbi pater conſentiret? illa, nox hæc ſabbati eſt B. Virgini ſacra, & mihi Nomen MARIA, in cuius honorem Deo voui virginitatem, quam niſi patris paupertas obſtitiſſet, tam pridem in monaſterio conſecraſſem. Quibus ille in virum alterum mutatus, *quia*, inquit, *vocaris* MARIA *& hac ei nox ſacra eſt, ego te liberam dimitto, dotaturus vt locum inter ſanctimoniales inuenias*, vti & factum fuit. Sufficere hæc poſſint aſſertæ potentiæ Mariani Nominis confirmandæ, niſi me Ioannes Simonetta illuſtris huſtoricus libro de geſtis Franciſci Sfortiæ ad ſe pellexiſſet, nõ vulgari Ducis illius exemplo S. Nominis noſtri virtutem commendans. Caſa-noua, inquit, Italiæ vrbs expugnata, ac militari lubentiæ omnibus permiſſis, iuuenis mulier, eaque admodum formoſa inuenta ac iamiam violanda clamabat, ſe donare ſeipſam Comiti Franciſco Sfortiæ. Milites timentes Generalem ſuum offendere, ſeruare eam, atque ad ducem, vt optimam aliquam prædam actutum adducere. Princeps muliere conſpecta, ab ea petere, morine malit, an verò militari licentiæ permittit? Reſpondet illa: Domine ſum parata in omnibus tibi obedire, cùm me proteruis militum manibus eripias. Quibus auditis eam illico in cubiculum abduci imperat, illæſamque ſeruari. Die ſequenti ad eam Princeps ingreſſus petit, an in heſterno propoſito conſtans perſtaret? aſſerit illa, ſed mox aduertens ad caſtitatis D iacturam virum procedere: Atat, inquit, non id ego intellexi Domine, nec vnquam aſſerere exiſtimaui: oculiſque in MARIÆ imaginem ibi forte appenſam coniectis, Domine, inquit, per MARIÆ inuiolatam virginitatem, rogo te, ne permiſeris me caſtitatem violare, quam marito debeo. Audito Nomine MARIÆ Comes totus mutatus, vt totam à ſe illiciti amoris affectionem euanuiſſe ſentiret: petit ergo quare ante ſe dedidiſſet? Reſpondit quòd eum virum bonum & æquum ſperaret, qui nihil contra virturem honeſtatis eſſet facturus. Id ei promiſit Comes, & marito illius ad ſe euocato, vtrumque libertate donauit.

Cæſ. Heiſt.

Alia. Vinc. Bell.

Alia ex Ioanne Simonetta. Franciſci Sfortiæ generoſus animus Maria Nomen reueritus.

Quod ſi validum tantopere hoc Nomen eſt contra tentatorem, quid non poterit pro tentato ipſo? an non fugiet omnis laſciuia ad Virginis Nomen? non cedet turpis amor vbi *Nomen Matris pulchræ dilectionis* inuocabitur? Exemplum accipe à recenti authore, ſcriptum, anno 1610. Cordubæ audierat iuuenis narrantem Patrem quendam è Societate Ieſu ad compeſcendum libidinis impetum valere plurimùm, ſi quis annulum Nomine MARIÆ inſcriptum geſtaret, eoque ſe velut Virginis fidelem ſponſum offerret. Secutus conſilium Adoleſcens ſenſit ſibi tam propitiam ea in re Virginis opem, B vt hominis naturam exuiſſe videretur, in ijs quæ ad caſtitatem ſpectabant.

Alia. Annulus S. Maria Nomine inſcriptus libidinē compeſcit.

Sed catharticam fortaſſe virtutem expectas, qua non iam à peccato ſeruetis, verum in id lapſus, diſcutias atque expurges. An non eiuſmodi vim in præclariſſimo hoc Nomine agnoſcas, dum homini lacrymas elicit, quibus cupiditatum ſuarum æſtum temperet, aut ſordes longo ſitu eluuieque contractas felici lauatione abſtergit? nempe ſicut ex amaro mari dulces fluuij oriuntur, quibus vrbium maximarum ſordes elui, mundarique conſpicimus: Ita S. Nomine MARIÆ audito, quod *amarum mare* ſonat, lacrymarum fontes vbertim erumpere, quibus vitiorum ſordibus hominum animi erpurgentur, exploratum eſt: quod non ignoraſſe liquet B. Bonauenturam, cum in ſpeculo C Virginis ſcripſit in hunc modum: *vbicumque nominatur* MARIÆ *Nomen, ibi agris venia & medela datur.* B. verò Albertum Magnum non ſemel expertum legimus, vti Matthæus Raderus in Bauaria ſancta annotauit, cum toties vbertim flere ſolitum aſſerit, quoties aures B. MARIÆ Nomen pulſaret. Beatum Nomen! cuius vna atque ſimpliciſſima facultas è cœlis hauſta cæterarum omnium vim, potentiamque tranſcendit, dum quidquid animo triſte, noxiumque incumbit, multiplici ratione, copiaque diſpellit. Nomen cœlo, terraque venerandum, ad quod non ore modo pronuntiatum, ſed vel mente etiam cogitatum venti ponunt, æſtus bullientis animi quieſcunt, corporis motus aduerſus rationem incitati diuinis legibus ſubijciuntur.

S. Mariæ Nomen piè pronuntiatū ad pœnitentiam diſponit.

Bonauent.

Matt. Rad. B. Albertus Magnus audito Nomine Mariæ in lacrymas reſoluebatur.

TONVS DECIMVSQVARTVS.

Dulciſſimi Nominis MARIÆ *ſub mortem inuocati ſolatium, vſurpati magna vtilitas.*

MItis Adonibezec atque Mezentius, lenis Triſois & Procruſtes, clemens ac miſericors omnis Scytharum immanitas, ſi cum dæmonibus natura ſuperbiſſimis, ingenio aſperrimis

Dæmonis in hora mortis ſæuiſſima perſecutio.

rimis, vſu & conſuetudine ſeuiſſimis conferatur; nulla ſiquidem illi æſtimatio eſt homini ſexcentis iniurijs, dum viueret, incommodaſſe, odio diſtraxiſſe, libidine inflammaſſe, niſi in morte nefarijs circumuentum inſidijs, meritorum gloria ſpoliare, atque æternis mancipare incendijs ſtrenue connitantur; certi non ante deſiſtere, quam vel ipſos vires defecerint dum nos extra aleam conſtitutos diuina bonitas ſibi vindicarit, vel certe deſideratam fuerint prædam conſecuti. Vere timendus hoſtis, arma ſcelerata quæ gerit, tela perfida quæ iacit, ſi autem aliquando, maxime verò in ancipiti illo vitæ ac mortis horizonte, vbi de palmario æternitatis certandum eſt, vbi vires omnes expendit inimicus, ne præda, quam tot retro annis inſecutus eſt, è manibus elabatur: cuius rei momentum probe intelligens, venit ira magna atque furore percitus, qualem olim vidit Ioannes illud Agni delicium Apocalyps. 12. atque omnes de eo admonuit: *Va, inquiens, terræ & mari, quia venit diabolus ad vos habens iram magnam, ſciens quod modicum tempus habet.* Morituris itaque ſpecie maxime horrifica primum ſe exhibet, vt de B. Martino apud Seuerum Sulpicium, de Florentio apud Blaſium Melaneſium, cui viſus eſt ore vaſtam flammam naribus fumum fundere ſulphureum: de B. Opportuna apud Adelinum Epiſcopum legitur, cui ferociſſimus in ſpecie nigerrimi Aethiopis apparuit, capilli & barba pice ſtillabant calida, oculi flammarum inſtar ſcintillabant. Mox etiam abeuntium crimina producit, & nullum non lapidem mouet, vt morientes ſeducat atque in barathrum deſperationis abripiat; iuxta illud *Iſaiæ 14. Infernus ſubter te conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui ſuſcitauit tibi gigantes.* Eodem refero id *Iobi 17. non peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus meus.* Quod ſic à Vatablo legitur. *cogor præſentes illuſores intueri, qui mihi amariſſimi exiſtunt.* Et illud Dauidis: *Dolores inferni inuenerunt me.* Quod S. Hieronym. ſic legit: *munitiones inferni circumdederunt me.* Et alij: *chorus malignantium circumdedit me.* q.d. exercitus dæmonum me obſedit qui me peccatorum funibus in barathrum pertrahere conatur, vnde gemitus atque ſuſpiria, oculi triſtes, & formidabiles, fugiendi conatus, motus inſoliti, nulla in lecto quies. Dicent medici hæc eſſe ſymptomata, morbique accidentia. Sed S. Ephrem in parænesi de morte, hæc inde oriri ait: *quia formidabiles exercitus inuadunt eos; & vident ea quæ nunquam antea viderunt, vident formas peregrinas & validas, vident facies ſeueras & horridas, ordinem ſine ordine nunquam antea conſpectum: vnde ille, ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes pſal. 58. Græce: Venati & inſidiati ſunt vitæ meæ.* Et huius quidem ratio prima, quàm & ante attigimus, ne quod hactenus bellum geſſit, in fine corrumpat: Altera vero quam Angelus dedit B. Richardo, permittere hoc Deum vt hic ipſe terror tam immanis, aſſultus tam vehemens, in nobis expiet, ſi quid forte purgandum reſtet: tum quoque virtutem periclitetur ac probet.

Bene quidem id, inquies, ac recte ſed *Domine, Domine quis ſuſtinebit?* Solabitur non modice quæ proxima illi aſſidet propitiatio, propter quam meritò *ſperet Iſrael in Domino*, qui inſidiantem domibus noſtris ſabulum, illa etiamnum gaudet muliere proculcari quæ ſuo olim calcaneo incumbentem generoſo pede contriuit. Quod S. Bernardum in meditatione huius horæ exclamare compulit: *Anima mea! quid ages tunc quis te liberabit! Conſiderabam ad dexteram* (bonorum operum) *& non erat qui cognoſceret me, perijt fuga à me. Quid miſero reliquum? Clamaui ad te Domina* (MARIA) *dixi, tu es ſpes mea.* Vnde quod nunc tutior atque ſecurior mors ſit quam antea fuerit, quod hoſtis leuiùs repellitur, & de inimico victoria reportatur vni poſt Chriſtum MARIÆ adſcribendum eſt. Quæ namque Chriſtum Virgo progenuit, omnium mater per illum effecta eſt, omnium protectionem ſuſcepit, vt ſicut in Chriſto omnes nos huic vitæ peperit, ita etiam in morte æternæ nos vitæ quodammodo parturiret; atque hoc eſt, quod ore Eccleſiaſtici de ea Spiritus S. prædixit: *in nouiſſimis inuenies requiem in ea.* Sapienter id animaduertiſſe mihi viſus eſt noſter Alphonſus Salmeron ſingularis Virginis huius cultor & hyperaſpiſtes tom. 3. tract. 5. his verbis: *Ob id, quod Chriſto naſcenti, & morienti mater adſtitit, digna facta eſt, quæ filiorum Dei generationem, vt mater piiſſima foueat, atque morti noſtræ, in qua Deo per gloriam naſcimur, ſingulariter ſuccurrat, vt ita tanto patrocinio & fauore ſubleuati, ſeruatique Virginem ſanctiſſimam imitemur, ac filium eius cum Patre & ſancto Spiritu per æterna ſæcula exaltemus.* Atque ita apud Iſaiam cap. 11. legimus: *& egredietur Virga de radice Ieſſe.* Quibus verbis propheta innuit Virgam myſticam, quæ MARIAM denotat, ex radice, id eſt, familia Dauid iam ablato ſceptro, velut ſuccisâ & emortua, ita vt ſola eius radix in plebe latere videretur naſciturum, vt hoſtes ſuos omnes in fugam conuertat, iuxta id quod Num. 24. dicitur: *conſurget Virga de Iſrael, & percutiet duces Moab*, qui vtpote Idololatræ & veræ fidei exſortes dæmonem repræſentant, Moab namque litem, & Moabitæ litigantes ſignificant, neque enim maiorem vllam ſuſtinere litem cogitur humana infirmitas illâ, quam nobis dæmon coram diuinæ Iuſtitiæ tribunali ſub mortem intentat, quando Virga hæc conſurgere ac velut euigilare conſueuit, vt S. Bonauentura his verbis teſtatur in ſpeculo cap. 3. *Eſt Virga virtutis* MARIA *contra inimicos infernales, quibus magna virtute dominatur.* Et huius quidem perilluſtrem nobis figuram Apoſtolus ad Hebræos cap. 11. expreſſiſſe videtur,

Apoc. 12. 12

Variis ſpectris terrere hominem conſueuit moribundũ. Sulpitius. Melaneſ. Adelinus.

Iſaiæ 14. 9.

Iob. 17. 2. Vatablus.

Pſal. 17. 5. S. Hieron.

S. Ephrem.

Pſal. 58. 4. Quare Deus tantam ſæuitiam dæmoni permittat.

Pſal. 129. 1.

Maria in hora mortis fidele patrocinium. S. Bernard.

Eccleſ. 6. 29.

Alp. Salm.

Iſaiæ 11. 1.

Num. 24. 17.

Bonauent.

Heb.11.21. tur, cum dixit: *fide Iacob moriens singulis filiorum* A *Ioseph benedixit, & adorauit fastigium Virgæ eius.* Hoc est, Allegorice fide credens Christum ex Virga Iessæa & Israelitica puta B. Virgine nasciturum, eam de longe salutans, inuocauit, innuens vnumquemque morti vicinum diuinæ matris auxilium implorare debere, quo dæmonum superare insidias, atque æternam queat gloriam adipisci. Ita sanè id vel in solo eius Nomine contestatum reliquit S. Bernardus cum ait: *horrent Principes tenebrarum* MARIÆ *deuotam inuocationem, quia in circuitu eius acies valida innumerabilium spirituum beatorum, sibi deuotos defendentium inuenitur.* Vnde fit quod olim B. Ephrem *in orat.* ad Virginem, MARIAM expressit: B *in extremo vitæ articulo miseram animam conseruans tenebrosos atque horrendos pessimorum dæmonum aspectus ab ea procul repellit.*

S. Bernard.

S. Ephrem.

Quare ad suscitationem Lazari vocata Maria soror eius.

Quis casu factum, aut accidisse credat fortuito, quod antequam suscitaret Dominus Lazarum vocata fuerit soror eius MARIA? quid ad Larari vitam MARIÆ præsentia? dicam. Christi Matrem Nomine referebat, per quam vita mundo apparuit. Quod egregiè annotauit Chrysologus ille aurei sermonis plenissimus torrens, dum serm. 64. ita legitur prolocutus: *Martha mittitur ad* MARIAM, *quia sine* MARIA *nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari:* Habet nempe MARIÆ Nomen vim in se maximè vitalem, qua & animæ mortem nos propulsare, & corporis placida, quietaque constantia excipere faciat, quotquot illud digne, decenterque vsurpamus. Vnde factum est vt postremis temporibus ad salutationem Angelicam, ex Romana consuetudine à Pio V. in Breuiario approbata, additum sit, post *sancta* MARIA *mater Dei ora pro nobis peccatoribus, nunc, & in hora mortis nostræ. Amen.* Hora mortis anceps ille passus, periculosissimus traiectus *maris magni, & spatiosi manibus, vbi reptilia, quorum non est numerus, animalia pusilla cum magnis*, tutum hic transitum MARIA præbet, melius quam vetus illa Amrami & Ioachabethæ filia in mari rubro Israeliticis puellis monstrauit.

Chrysol.

Nomen Maria vitale.

A quo salutationi Angelicæ addita fuerit postrema clausula, Nunc & in hora mortis nostræ.

Pſ.103.25.

Sacra nos Iudicum docet Historia Galaaditis occupantibus vada Iordanis, fugitiuos Ephraim transitu fuisse prohibitos, neque spe vlla ripæ vlterioris potiundæ donatos, nisi Nomen *scibboleth* sermone leni, minimèque duro proferrent, quod qui purè & integrè pronuntiabat, transmissos; qui autem voce crassa, & aspera *sibboleth* efferebant, illico cæsos, interemptosque fuisse. Transito mortis vado ad terram promissionis æternæ omnes aspiramus; sed Inferi Galaaditæ, abiecti illi, reprobique spiritus transitum obsident: vbi *scibboleth*, vbi spica nostra, (hanc enim *scibboleth* significat) quâ rite enuntiatâ incolumes per multa pericula in Cælum transmittamus? Tu es MARIA spica illa sacratissima, ex qua IESVS CHRISTVS vera vita prodijt: qui tuum sanctissimum Nomen pura lingua, atque animo magno, erectoque pronuntiant, traiecto mortis fluuio ad vitam sunt prædestinati æternam; qui verò corde obtuso, & lingua aspera, hoc est quibus arduum atque difficile est, tui se Nominis inuocatione fulcire, eiusque fidentia gloriari, romphæa diuinæ Iustitiæ corruent, cœlesti Chanaanitide proscribendi. Solent hi qui septa castrorum hostibus vicina custodiunt, si quem forte incognitum reperiant, priores eum aggredi, ac symbolam rogare, Quis viuat? Quis imperet? Ille autem caueat ne fortè signatum à Duce Nomen, symbolamue non proferens in carceres, mortemue abripiatur. Ad Paradisi ianuam vigil excubat Cherub, flammeum gladium vibrans, nullam hospitem certus admittere, nisi quem tessera à summo principe signata amicum prodiderit: & quænam hæc? MARIA, inquam, Nomen melleum, Nomen in cœlestibus natum ac salutare: hæc illa symbola, qua audita cœlorum adyta reserantur, panduntur portæ, & effusæ cœlestium turmæ nouo hospiti gratulabundæ occurrunt. At quantum hoc bonum! in tantis periculis consistere securum. Certè inter varia illa discrimina, quibus infelix Adæ posteritas miserando fato subijcitur, præcipuum mortis periculum est, in quo tantum situm esse momentum, etiam Ethnici perspexerunt, vt, teste Tertulliano, laminam, C in qua Iouis Nomen scriptum erat, ad collum gestare non ambigerent in tutelam; quod ad Christiana sacra conuersi mutabant in Nomen IESV. Optimum sanè factum. Quod vti in circumgestando illi soliti erant vsurpare, ita S. Ephrem inter primos Ecclesiæ Patres non obscurus, cum S. MARIÆ Nomen significare notasset *reseramentum portarum cœlestis paradisi*, id ait Tesseram nostram esse debere egredientibus ex hac vita, quod tunc inuocatum cum fiducia, cœli portas nobis aperiat. Vnde S. Bonauentura: *glorioſum*, inquit, *& admirabile est Nomen tuum* MARIA, *qui illud retinent non expauescent in hora mortis, ab inuocatione Nominis tui trepidat spiritus malignus, pax multa obseruantibus Nomen tuum.*

Nomen Maria symbola Castrensis.

Tertull. *Ethnicer Nomen Iouis in lamina expressum gestabant ad collum in tutelam.*

S. Ephrem. *Nomen Maria reseramentum portarum paradisi.*

S. Bonau.

Nomen Maria verum scibboleth.

Iudic.12.6.

D Eo die quo Salomon, teste Lyrano, templum à se extructum Deo dicare statuerat, illudque adorationis gratia subire, derepente fores eius clausas inuenisse dicitur, ita vt arte nulla aperiri posse viderentur. Res sollicitum Regem habebat, dumque in omnem partem anxius se verteret, succurrit Dauidis parentis viri optimi memoria, Deo hominibusque gratissima, quare illico exclamans: *Memento*, inquit, *Domine Dauid.* Ad quæ verba derepente Iaxari fores, expandi valuæ, & patere intima sacratæ domus penetralia visa sunt, quibus Dauidis Nomen insigni sanè miraculo seruiuerat pro claui. Sed maius longè est, quod hodieque fieri amat à

Lyran. *Dauidis Nomen vsurpatum clausas templi fores reseranit.*

Pſal.131.1.

Virgine; Dauidis Nomen vnius templi Hieroſolymitani fores aperuit, MARIÆ ſacrum vocabulum cœleſtes valuas recludit, & quotquot illud digna mente implorant, in diuinæ voluptatis ſacrarium admittit. Quis itaque vel mediocriter Mariano Nomini addictus, hoc fide plenus, ſpe hilaris, charitate flagrans, ore, animoque moriens non inuocârit, quis abſque illo, velut certiſſimo quodam viatico iter hoc ingrediatur, quocum longè melius ac tutius ad cœlum perueniat, quam antiqui illi, qui vita functis argenteum nummum, ad perſoluendum Charonti naulum in os inſerebant, vt proſperè ſtyge traiecta, ad campos Elyſios transfretarent. Meræ inaniæ atque præſtigiæ. Grauis hic ac ſolida veritas, vbi ſyngraphus liberrimi commeatus, regale ſcilicet, ac ſanctum MARIÆ Nomen vectorem collocat in portu ſalutis æternæ, & ſymbola fideliter reddita nos menſæ cœleſtis facit eſſe conuiuas. Sanctiſſimum proinde, grauiſſimumque conſilium, imminente mortis hora Nomen aureum MARIÆ medullitus inuocare. Scio quo ſenſu cum Dauide propheta tunc rectè precetur Chriſtianus: *In manus tuas Domine commendo ſpiritũ meum*; & cum Stephano Protomartyre: *Domine Ieſu, ſuſcipe ſpiritum meum*; nec in alio magis, quàm in Chriſto, eiuſque meritis & bonitate fiduciam noſtram defixam eſſe oportere; MARIAM tamen, vt ſuis ad Deum precibus cum in vita, tum in morte nos adiuuet, tanto fidentius poſſe nos implorare, quantò minus noſtris meritis tribuimus, certiuſque tum ſacris litteris, tum fide dignis experimentis edocti ſumus, Deum per Matris Nomen ſæpiſſimè nobis ſolitum opitulari. Is itaque eſt, quem in MARIA inuocamus, cum huius Nomen colimus, atque opem flagitamus, vt & in pugna contra ſatanam protegat, & in mortis diſcrimine defendat. Quod Eccleſia veteri de more concinens, multique alij cum ea approbare videntur, dum ſequentem hunc Rythmum tanta pietate frequentant:

Naulum Charontis excedit Nomen Mariæ.

Inuocatio Nominis Mariani ſub mortem nil derogat Nomini diuino.

Pſal. 30. 6. Act. 7. 58.

Maria Mater gratiæ,
Mater Miſericordiæ,
Tu nos ab hoſte protege
Et mortis horæ ſuſcipe.

Ad quem effectum vtrumque conſequendum clariſſimi Patres Nazianzenus & Ephrem & poſt illos Pannoniæ Rex laudatiſſimus Stephanus opem MARIÆ ſubmiſsè implorarunt. Tum Richardus Ciceſtrenſis in Anglia Epiſcopus, ob eximiam pietatem catalogo ſanctorum adſcriptus tanti hæc ipſa verba fecit, vt iuſſerit illa ſibi morienti identidem repeti & inculcari. Nec id mirum cuiquam videri debeat, aut nouum, cum Rex ille Orientalis Indiæ, de quo gentis illius hiſtorici, tantopere idolum ſuum dilexerit, vt ad eius memoriam indefinenter conſeruandam atque opem eiuſdem requirendam, Ephæbum ad latus habere voluerit ſemper qui auribus illius inſuſurraret continenter: Rex memento Aranganaſſæ, Nomen id Idolo erat. Melius profecto conſultiuſque nobis de tota æternitate certantibus inclamandum. Chriſtiane memento MARIÆ. Neque hoc iterum veram in diuinum Nomen fiduciam extinguit, aut Chriſti mediatoris officium tollit, ſed Chriſtianam prudentiam arguit, cum diuinam illam maieſtatem noſtra indignitas reueretur, ac per inuocatum ſanctiſſimæ Virginis Nomen, Deum in vita & in morte propitium, Chriſtique ſanguinem & gratiam efficacem ſibi precatur ac pollicetur.

Sanctus Gregor. Nazianz. Stephanus rex, Richardus Ciceſtren. S. Mariæ Nomen ſub mortem inuocarunt.

Perſpectum id, planeque cognitum habebat Laurentius de Aponte è Clericis regularibus, quos Minores vocant, Vir ſanctus atque eruditus, de quo vitæ Author commemorat dum maximis morbi moleſtijs vreretur, in has identidem voces non ſemel erupiſſe, MARIA, *ſis mihi* MARIA: q.d. tu Domina, cui ſeruiui ne famulum deſeras, tu ſtella, quæ me hactenus duxiſti, ne ante finem deſtituas, tu lumen, in quo ambulem, tu mare, per quod placidè ſubuehar, atque in portum appellam. Et prudenter id quidem ac conſiderate, cum mors res vna ſit, in qua tantum momentum Deus collocarit, vt quod in ea tranſigitur, reſpiciat æternitatem; quare cerebro careat neceſſe eſt, qui abſque legitimo patrocinio ac tutela hoc ſeptum ingrediatur.

Laurentius de Aponte ſub mortem Mariæ Nomen inuocat.

Quod minime ignoraſſe creditus eſt Fredericus Auſtriæ Dux, cum Neapoli anno 1269. iubente Carolo Rege Siciliæ propter conſpirationem cum Conradino, ſecuri percuteretur, cuius caput à ceruicibus reciſum, dum extremum ſpiritum exhalaret Nomen beatiſſimæ Virginis MARIÆ ſemel, iterumque pronuntiauit, vt tradit Nangius in vita S. Ludouici. Villanius lib. 7. cap. 29. Summontius in hiſt. Neapolitana, Ricordanus, Collenutius, alijque, quod & nos ſupra l. 1. ſono 31. alia de cauſa attigimus.

Fred. Auſt. Nangius. Villanius. Summont. Ricordan. Collenut.

Quod factum arbitror non ab anima quæ indiuiſibilis eſt, ſed vel à virtute & ſpiritu relicto ab anima, vt in lapide fieri ſolet, quem manu iam quieſcente, quæ eum proiecit, adhuc moueri videmus, quia impetus impreſſus in eo perſeuerat; ita quoque cùm ſpiritus ac calor velut impetus quidam ſint, hi partes mouiſſe dicendi ſunt non anima, dum ſcilicet concepto iam, & effetti magna contentione cœpto hoc Nomine, vt tali tempore fieri ſolet, ſuperueniens capitis abſciſſio, impedire nequit, quo minus ſpiritus ab anima in linguam ante effuſi cœptum Nomen protruderent, ac finirent.

Vel certè, quod probabilius nonnulli exiſtimant, vt ſunt Cardin. Toletus lib. 2. de anima cap. 2. Hieron. Dandynus, de corpore animato lib. 2. alijque, miraculo factum reor: negaret enim

Toletus. Dandinus.

enim Philosophus naturaliter id fieri posse, A cùm ipse lib.3. de part.cap.10.dicit: *Ictu trajecta præcordia (ἀληθῆ σφύγματα) risum attulisse, verisimilius est quàm quod referunt de capite quod abscissum loquatur.* Vbi asserit id fieri non posse cum arteria & pulmonibus destituatur. Vtut fuerit vsurpandi Nominis MARIÆ sub mortem religio non parum hinc stabilitur, siue enim vitali spirituum agitationi in ea parte perseuerantium hæc enuntiatio adscribatur, siue in diuinam causam reputetur non modicum sibi pondus vtrumque adsciscit, vel ab eximia Frederici pietate profluens, vel à diuinæ comprobationis calculo succrescens.

Aristot.

Nouerat id quoque is, quem olim inter palatinos suos ad lectum mox infula Colonienſi B donârat Henricus tertius Imperator, S.Anno, de quo sic Laurentius Surius scribit: Cùm in agone noctem cum die continuaret, pestem illam, quâ miser mundus omnis honestatis ac religionis expers opprimitur, spiritualibus oculis intuens MARIAM inclamauit, ac mox brachiis manibusque in cælum sublaris: O Domina, inquit, quæ meis se offerunt oculis horrenda spectacula! quibus dictis die illucescente, ad ipsum lucis fontem, ducente virgine, feliciter commigrauit.

S. Anno moriens Mariam inuocat. Surius.

De Elisabetha quoque Lusitanica præcipuæ virtutis, ac sanctitatis heroina regni Annales ferunt: MARIAM voce tremula, sed certa efferendo, eiusque opem implorando suauissimè C expirasse, cuius quoque aspectabili specie sub mortem recreatâ ferunt. Solatio hîc erit quod Ioannes Heroltius ille è Dominicana familia Theologus tract.de Mirac.virg.scriptũ reliquit: Vir, inquit fuit religiosus, qui post triginta annorum curriculum sub regulari disciplina exactum, graui pressus infirmitate ad extrema peruenit, cumque viso humani generis hoste nimium sibi formidando, inconditis clamoribus atque eiulatibus adstantes omnes perceller et, eorum aliquis illi sanctissimum MARIÆ Nomen suggessit, quod & ipse mox vsurpare ac virginis opem implorare cœpit. Quo facto quiescere paululum visus, interrogatusque cur paulò antè exclamasset? clamaui, inquit, quia dæmones infiniti conuenerant volentes rapere animam meam, sed cùm D MARIAM inuocassem venit illa confestim ad me, & mox omnis multitudo dæmonum abcessit, quo dicto suauissimè obdormiuit. Tantùm in suprema huius luctæ discrimine momentum, sacrum hoc Nomen suppeditat, quod Virgo ipsa beatissima Alphonsum Rodriquez Societ. IESV Coadiutorem docuisse legimus, qui non segniter in summis morbi doloribus hinc exclamabat: IESVS, MARIA, *dulcissimi mei amores, patiar ego, moriar ego vestri amore:* de cuius beata morte hoc additur, triduo ante illam ecstaticum iacuisse, nihilque omnino locutum, nisi aliquando intermortuis vocibus, ô IESV dulcissime! ô MARIA mater mea! Ignorasse id nequit litteratorum ille sæculi nostri Phœnix Iustus Lipsius, qui cùm ad extrema vergere se Iust. Lipſ. valide sentiret, in altum oculis, manibusque sublaris moribundus exclamauit: O MARIA *Dei Mater & Virgo, tuum Nomen imploro, adsis mihi famulo tuo, cum tota æternitate decertanti, & non me deseras in hac hora, à qua pendet anima mea salus aut interitus sempiternus.* Ita peroranit, teste Iosepho Geldolpho à Rijckel Abbate S.Gertrudis Rijckelius. in varia Commentat.de cultu S.Nom.& vt piè confidimus, id quod à Virgine petiit feliciter consecutus est: hoc enim tum piissimus eius exitus, tum singularis affectus quo sacrosanctum Nomen hoc quâ voce, quâ stylo extulit, protestantur.

Idem facit S. Elisabetha Lusitanica. Annales Lusitaniæ.

Heroltius.

Inuocati Nominis Mariæ sub mortem efficacia.

Alphonsus Rodriquez magno sui solatio S. Nomen sub mortem inuocat.

Neque his solùm qui naturali via morti succumbunt id proprium arbitrere, iis præcipuè commendandum, qui pro orthodoxa fide, diuinisque legibus per vulnera, ac tormenta elisum Deo spiritum consignant: vt de Meacensi Thoma Saculyoio, Iaponensium tradunt annales, qui dum pro Christiana fide anno 1629. Nangasachi viuus flammis exureretur, magna constantia IESV ac MARIÆ sacratissima Nomina ingeminans, crudele illud tormenti genus constanter tolerauit, donec tandem in medio flammarum, spe plenus expirauit. Et quis hoc in Catholico atque orthodoxo mirum existimet, cùm religionis nostræ hostis & aduersarius Martinus Lutherus lib.de 10. Præceptis veritate cogente docuerit, *agrotos & morientes MARIAM inuocare, seq; ei in morte commendare debere.* Magnum igitur & glorioſum Nomen MARIA, nunquam non necessarium & salutare. Nomen omnibus adorandum, semper atque vbique inuocandum, quod, teste Ioanne Baptista Poza in aurea sua praxi iuuandi mo- Poza. rientes p.1.§.5. *Piè hoc tempore inuocatum suo spiraculo aërem sanctificat & sæuo dæmones fugat.* Beatus itaque ille, & omni genere felicitatis cumulatissimus, ex cuius ore cum supremo spiritu MARIA prodit, certa ac mirifica ad cælum comes, ignorabit hic omne quod in tenebris horret, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedet huic teterrimus Satanas cum satellitibus suis, & contremiscens in æternæ noctis chaos immane se abdet. Altè id imbiberat singularis ille Virginis cultor Robertus Card. Bellarminus, qui hora mortis imminente summo quodam pietatis sensu trigesies sacrum MARIÆ Nomen pronuntiauit. Quis hic coëteroqui vel maximè socors ac naturæ vitio negligẽs, sui adeò obliuiscatur, vt Nominis huius tali tempore ac statu non recordetur, à quo tanta subsidia expectentur. Periculosè profectò nimis illud negligitur cuius tam firma ac penè necessaria arma sunt ad salutẽ. Ne verò quemquam tam periculosa inuadat obliuio, aut segnis

Idem facit Thom. Saculyoius in Iaponia pro fide morient.

Martinus Lutherus probat S. Mariæ Nomen sub mortem inuocari.

Robertus Card. Bellarminus morient trigesies Marianum Nomen inclamat.

subrepat

Pontifices Romani Indulgentias concedunt inuocantibus sub mortem Marianum Nomen.

subrepat ignauia, singulari Pontificum Romanorum gratia, beneficioque factum est, vt omnes qui Nomen hoc, vera cum peccatorum suorum detestatione sub mortem implorent, noxarum omnium indulgentiam veniamque consequantur.

TONVS DECIMVSQVINTVS.

Ingens sacri Nominis MARIÆ *potentia contra blasphemos, seu maledicas oris sacrilegi execrationes.*

Blasphemia peccatum diabolicum.

NEque matrem soboles, nec fructus Arborem, de quarum succo ac sanguine, & hic, & illa vitam trahere solent, mentiri consueuerunt: sequitur matrem sua proles, nec pomum ab arbore longius cadit. Blasphemus dæmonis pullus, tantus quantus à diabolo est, hunc patrem ille moribus, & ingenio refert. Vnde

Petaldus.

Guilielmus Peraldus tom. 2. tractatu 9. cap. 1. *Quemadmodum*, inquit, *filij Dei diuinis laudibus assueti eos Psalmos addiscunt in terris, quos cantabunt in cœlo. Ita blasphemi filij diabolo ea cantica discunt in mundo quæ cantent in inferno*; quare nec ijdem procul ab eo, vt filios decet, hic segregandi, nec mitius, aut indulgentius habendi, vt quam ille Mariani Nominis potentiam vel inuitus agnoscit, eique se submittere pridem coactus est, & hi quoque eidem succumbere, ac volentes, nolentesque genua cum lingua flectere agnoscantur.

Apoc. 13. 1.

Ac primum quidem consulendum nobis de his Apocalypticum oraculum, quod capite 13. ita sonat: *Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornua decem & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ. Et bestia quam vidi similis erat pardo, & pedes eius sicut pedes vrsi, & os eius sicut os Leonis, & dedit illi draco virtutem suam & potestatem magnam: Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare Nomen eius & Tabernaculum eius.* Hæc domestica, natiuaque blasphemorum descriptio, quos draco infernalis & pardorum violentia & vrsorum spurcitia donatos, leonino victu effutire facit execrationes, ac maledicta in Deum & tabernaculum eius, quod nullum aliud est, quam Dei parens MARIA, de qua

Maria tabernaculum Dei cum hominibus. S. Andr. Cretens.

S. Andreas Cretensis oratione in salut. Angelicam, *Tabernaculum cœleste solis gloriæ. Tabernaculum sacerrimum Deo dignum.*

S. Io. Dam.

S. Ioannes Damascenus orat. 2. de Assumpt. *Tabernaculum Dei, in quo veniens requieuit, de quo vt sponsus de thalamo processit.*

Honorius Augustod.

Honorius Augustodunensis in sigillo Mariæ: Huius itaque Nomen longe sanctissimum dum sacrilegæ hæ linguæ infamare, atque eidem nefariè obtrectare non verentur, ostendunt profecto cuius spiritu agantur, quem Dominum referant ac parentem. Certè in eiusmodi venerandi Nominis MARIÆ obtrectatores, plusculum dæmonibus permissum esse, cum multa sint quæ suadeant, nihil tamen explicatius illo, quod tradit Rogerius de Houeden antiquus author posteriore parte Annalium Anglicanorum in Richardo 1. ad annum Domini 1198. Res in ciuitate quadam Italiæ non longè à Ianuis digna memoria contigit. Hic primum ciuis quidam exigentibus peccatis suis effectus fuerat energumenus, & intra paucos dies ita creuit eorum numerus, vt quilibet sibi, ne simile incurreret periculum, timeret. Communi igitur ciuium consilio ad eandem vrbem vocati conuenerunt viri religiosi, & præcipuè Abbas de Luceio ex Ordine Cisterciensi, qui inter eos maior religionis authoritate vocabatur, vt quid agendum pauidis ciuibus, deliberarent. Iudictum est triduanum ieiunium. Tertia die verò conuocatis coram se dæmoniacis, obtestatur prædictus Abbas in Nomine IESV CHRISTI, quatenus sanè causam exprimant, cur hanc ciuitatem plus cæteris vexare præsumpserint, & vt exeant à famulis Christi Nomine signatis. Quorum vnus voce terribili & sublimi clamans, cogitis nos, inquit, exire ex vasis nobis rationabiliter concessis. Nos quidem sumus legio illa dæmonum, quam IESVS vester ab homine eiectam permisit præcipitare porcos in mare: nunc autem vinculis, quibus tenebamur soluti, potestatem accepimus in blasphematores tantùm Virginis MARIÆ: in hac igitur ciuitate tales inuenimus inuentos, sicut dignum est, inuasimus.

Quanta sit dæmonis potestas in blasphemantes Nomen Mariæ ex historiis monstratur. Roger. de Houeden.

Et rectè id quidem, nam præter ea quæ supra dicta sunt, blasphemia orcinum idioma est, diabolo & Angelis eius familiare, neque enim aliud ibi vel clamatur vel canitur, vel ploratur, quàm blasphemia, vt de quibusdam viris sanctissimis monumenta publica testentur, eos vel hoc nomine infernorum ergastula summe horruisse, & potius omnia cupiuisse perpeti, quàm Dei ac Virginis sanctissima Nomina istic perpetuò detestari. E quorum numero S. P. N. Ignatium fuisse accepimus, quem dum fortè cogitatio subijsset, ecquis sibi sensus foret, si quà infernis ignibus addiceretur, hæc in membrana ipsemet subnotauit: *duabus*, inquit, *rebus defixus hærebam: altera, quæ ibi supplicia mihi forent luenda: altera quibus ibidem, quantisque Dei Nomen conuicijs peteretur. Ac priori quidem nihil adeò mouert me neque terreri sentiebam*; *cæterum audire illas diuinissimi Nominis iniurias, id demum magno me opere sauciabat.* Ita ille. E cuius verbis haud obscurum est arbitrari, quanti vir sanctus eiusmodi execrationes æstimarit qui pœnarū, inter pœnas, suique ipsius oblitus, his solis percelleretur; vt iam nemo mirari debeat Claraualensium Abbatem Bernardum diuini honoris æstu affluentissimum quondam de huiusmodi exclamasse: qui Nomen tuum decolorant,

Quodnam B. Ignatio eiusmodi infernalium tormentorum grauissimum.

rant, cor meum excoriant. Atrox nimirum scelus est, quod & proximè ad infidelitatem accedit, quam summum prope omnium scelerum, & detestabilissimum esse aiunt, ac Religioni, quæ præstantissima virtus est, animumque Christiani hominis mirabili quodam ornamento condecorat, soler repugnare: vnde & pœnæ longè grauissimæ diuino iudicio eidem constitutæ leguntur, quibus flagitium hoc longe improbissimum plecti, castigarique voluit Deus. Ita Leuitici 24. legimus iussisse blasphemos lapidibus obrui, luce & vita, vt par est spoliari. Et pleni sunt historiarum Annales multis ac luculentis eorum hominum exemplis, qui atrocissimas ob hanc linguæ impietatem simul & iustissimas pœnas dederunt, serò quidem, sed serio Mariani Nominis confessi dignitatem, vt propheticum illud regalis aui vaticinium in nepte veracissimum habeatur; *persequar inimicos meos, & comprehendam illos, nec conuertar donec deficiant, confringam illos, nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos.* Quod fieri clarum atque perspicuum est, dum lingua illa quæ tòt ante blasphemias in Nomen eius euomuit, vel palinodiam humiliter canit, vel subiugata planissimè succumbit. Patuit id in Laudunensi illa Energumena, de qua tono 9. fusius actum est, quæ dum conuicia multa, diraſque in MARIAM eiusque SS. Nomen blasphemias euomeret, instituit sacerdos ac mulctam maligno statuit qua veniam petere iubebat prosternendo se in terram, ac pauimentum lingendo, quod & exequi, & parere coactus fuit, seque humi prostrauit volutans ac miris modis gyrisque intorquens, donec horrende protrusa lingua ante imaginem Virginis solum lingeret, ac proclamaret: Regina cœli & terræ, veniam peto à maiestate tua, propter blasphemias contra sanctum tuum Nomen profusas. Nunquid hic in Nomine Matris perfectum fuit, quod de Filio ante propheta cecinerat:

Et inimici eius terram lingent?

Inclytum sanè ac potens MARIÆ Nomen, quod nemo conuicijs impunè lacessit. Rem claram certissimo testimonio confirmo. Voluebatur annus à nato Seruatore CIↃ.IↃ.LXXXX. cum femina quædam, cuius nomen erat Aurelia de prete 40. circiter annorum vnà cum coniuge suo, vocabatur is Marcus de Cenano, vtetque ex oppido S. Anastasiæ, Nolanæ diœceseos, quod Nolam inter & Neapolim sex passuum millibus æqua distantia situm est, ex vrbe ruscu-lum adibat suum, ac porcellum præ se agebat. Cumque appropinquaret sacello S. MARIÆ ab arcu, sic dicto à fornice, ad cuius leuam in pariete erat liquidis expressa coloribus Deiparæ imago, exerrauit porcellus de via in agrum sacello conterminum; quem fugientem cum femina assequi non posset, offendit, & in terram corruit. Hic illa indignabunda atque ira vehementius percita sanctissimum MARIÆ Nomen (quod vel leuissima de caussa sæpissimè per summam impietatem solebat) iterum, ac tertio execrata est; tum maritus qui præsens aderat, tam abominabilis execrationis atrocitate commotus, vxore grauiter increpita, Atat, inquit, dabis Deo vltore pœnas tam nefariæ vocis, quâ sanctissimæ Virginis Nomen execrata es, atque hinc ad annum pedes isti tui è cruribus diuulsi diuinitus in terram concident. Verba pondus habuerunt, ac rusticani oris vaticinium comprobauit euentus; nam anno proximè insequenti adulta iam quadragesima Aurelia pedum dolore decubuit, accersitur eiusdem oppidi Chyrurgus; is morbi qualitate inspecta, non igne, non ferro nec ardenti aqua vsus, sed amygdalino tantùm oleo, & lactucarum foliis adhibitis, nec vllam prorsus medicinam facientibus, ignarus quid vltra remedij afferret, eius vitæ salutem omnino desperauit: tandem inarefacti pedes conciderunt distracti è cruribus, perinde ac si gladio abscisti essent, nullo dolore, nullo sanguinis fluxu. Ea omnibus merito visa est noui miraculi species, nam ipsa feria secunda Paschatis quæ in diem 23. Aprilis eo anno incidit, alter pedum, feria verò tertia alter, è tibijs exciderunt, iuxta mariti vaticinium, & quicumque eam sanctissimæ Deiparæ blasphemiam agnoscebant (agnoscebant ferè oppidani omnes) pro certo habebant, ne ipsa quidem Aurelia abnuente, eiusmodi calamitatem ei accidisse in pœnam, tantique sceleris vindictam. Ita certè complures testes, ipsaque mea Aurelia legitimè ab Episcopali curia Nolana interrogati ac iurati suo examine deposuerunt. Pedes intra crates ferreas repositi, ad ipsum S. MARIÆ de arcu sacellum publicè suspensi, etiamnum ibi visuntur, quali testes vltionis diuinæ in eos, qui sacrum Deiparæ Nomen contumelijs proscindunt, indices submissionis eorum qui contra illud insurgere sacrilege cogitarunt, Aurelia leisum miserabili voce singultuque eructante. Verùm enim vero non diuinis solùm sed & humanis fidiculis hic tonus elicitur, *tales namque sunt*, vt benè ait Guilielmus Parisiens. cap. 38. Rhet. *istum benedicta, semperque veneranda Matris blasphemia, vt omni gladio & igne non diuinis solùm, sed humanis quoque studijs ac viribus exterminanda, vindicandaque sint.* Atque hinc Iuris Ecclesiastici legibus sancitum cap. statuimus: *qui maledixerit Deum, vel Matrem Dei septem diebus Dominicis stet sine calceis, & pallio, lorum à collo dependeat, his septem hebdomadibus quouis die veneris pane & aqua ieiunet, nec templum ingrediatur. Quolibet etiam dictorum dierum tres pauperes reficiat, si facultates suppetant. Quod si renuat hæc subire, ingressu templi arceatur & post obitum sepultura priuetur.*

Ecclesiam secuti Christianissimi Galliarum Reges Philippus VI. anno 1347. Carolus VII. anno

Pœna blasphemorum in SS. Litteris.

Leuit. 24. 4.

Psal. 17. 38.

Ex historiis recentioribus.

Psal. 71. 9.

Guil. Paris.

Pœna blasphemantis S. Nomen Mariæ ex Iure Canonico.

Ex Regum Principumque edictis.

anno 1460. Ludouicus XII. anno 1510. Henricus II. anno 1546. Carolus IX. anno 1566. Henricus III. Anno 1585. qui vnanimi omnes sententia blasphemos in sacratissimum Dei Matris MARIÆ Nomen pœnis maximis mulctarunt, vsque dum linguâ radicitus euulsa lugubrem sacro Nomini eius Lessum accinerent, quod toties ante violarant, vt author est Charondas le Caron in codice Henrici III. vt merito dicere de hoc Nomine potuerint religiosissimi hi Principes quod olim de altero dixit S. Bernard. *Qui Nomen tuum* (MARIA) *decolorant, cor meum excoriant*, neque iam mirum sit tanta spiritus acrimonia in eiusce modi blaterones inuectos esse. Et ne Belgium meum præterijsse videar, monet me laudatissimæ memoriæ Philippus primus Castellæ Rex, Archidux Austriæ Dux Burgundiæ, Brabantiæ &c. sereniſſimus Belgarum Princeps, qui pro sua in sacrum MARIÆ Nomen pietate ac religione edicta duo publicauit, quibus eiusdem honorem viriliter protexit, primùm Bruxellis anno 1517. vltimo die Nouembris. Alterum Mechliniæ 1518. 5. Ianuarij, quorum priori blasphemias omnes, ac iuramenta quibus sanctissimum MARIÆ Nomen deteritur grauissimis propositis pœnis vetat, ac prohibet, prima vice, pecuniariæ mulctæ, ad Iudicis arbitrium, delinquentem submittens. Secunda vice iubens loco publico exponi ac capitalis cippi damnato linguam stylò ferreo perforari. Tertiâ vero vice relapsum per vrbis compita circumduci & virgis flagellari, ac denique absque omni spe veniæ in exilium expelli. In Altero autem edicto intellecta ministrorum conniuentia seuerè idem denuò inculcat, & ne quis nimium rigorem culpare possit, priora nonnihil hominum infirmitati attemperans, iubet delinquentes cuiuscumque status aut conditionis, prima vice 60. solidorum mulctam incurrere: secundâ vice, in duplum: tertiâ vero vice, in triplum: ac spatio sex dierum incarcerati, solo pane, atque aqua exhibitis. Quartâ denique vice infamis cippi numello ad horarum duarum spatium addici. Et nequis frustra hæc & similia Belgarum Principum edicta fuisse autumet, hoc ex fideli Bethunienſis Prytanei codice desumptum accipe, vbi Iacobum quemdam de Bonis anno 1578. ob varias in sacrum MARIÆ Nomen blasphemias damnatum inuenio ad eas publicè reuocandas habitu pœnitentis, nudo capite, poplitibus flexis, in indusio, cum cereo ardente in manu. Item ad contestandum vehementer se de blasphemijs illis dolere, insuper & veniam petere à Numine offenso, à Rege & Iustitiæ administris. Ita Acta publica Vrbis Bethunienſis. Sed quid homines commemoro? res etiam sensus ac vitæ expertes non parum huc contulisse reperio, quod mire sacri Nominis gloriam exauget. Author est Franciscus Bencius in Annalibus Peruanis, fuisse istic anno 1588. hominem insigniter improbum, qui prioris vitæ sceleribus, nec paucis ijs, nec modicis palmarium hoc adiecerat, quo sibi mulierem quandam indigenam impuris amoribus explendis sociârat, cum quâ dum noctem infelix transigit, eccè tibi micare fulgura, mugire tonitrua, magno impetu, ac fragore succussari terra, tumultuaria Ventorum coniuratione stimulari aër, ac quasi tubarum clangore strepituque machinarum instructus, direptionem ac cædem, fœda omnia atque hostilia minitari. In summa, distracta seditionibus intestinis cœli respublica laborabat, fáces ac globi flammarum ad suam quisque libidinem impunè volitabant, vbique superioris naturæ conflictatio, vbique consternatio afflictæ mortalitatis, solus ille turpissimus atque improbissimus ganeo vt male operatus, ita pessime securus, nequidquam percellebatur, quod dum femina animaduertit, quin tu, inquit, finem facis, ac MARIAM in auxilium aduocas, ne fulmine ambo conflagremus? MARIAM? reponit ille, & quænam illa muliercula? quid opis illa præstare possit? demens es, si inani Nomine hoc inuocato, quidquam præsidij speres. Vix finierat cùm cæli regia postremum insonante, ac fulminis telum, certissima velut manu, iaciente miser lecto excutitur in pauimentum: quod videns mulier strato exilit, & mox omnia circum se inflammari mœsta intuetur. Extremas ergo suppetias amasio latura, iacentis pedes arripit, corpus vti sperabat flammis subtractura. Sed ô! Numinis vindictam singularem, illo immoto permanente pedes ambo in manibus ei relinquuntur. Fugere itaque è cubiculo conata à flamma, & fumo prohibetur: quare voce lamentabili vicinos inclamat, qui effracto ostio ingressi, hominem humi stratum hiante ore, dentibus excussis, lingua radicitus euulsa tristissimo spectaculo exanimem conspicantur, dumque efferre cadauer satagunt, quam quisque partem corporis arripuerat, eam sibi in manibus hærere deprehendit: Claro vtique ac perspicuo prorsus testimonio sacrilegas magni Nominis MARIÆ execrationes atque impias eiusdem obtrectationes lugubri nimium lessu, planctuque finiri. Sed ô! magna Virgo MARIA, quàm hodie multos habemus huic moribus ac præpostera execrandi consuetudine similes & perquam exercitatos, quibus etiam peccare liceat per eos, quos ratio atque officium ad id impediendum arguunt obligatos! Deo interim hanc tantam indulgentiam horrendis sæpè modis publicè vindicante. Vtinam! atque vtinam tum Ecclesiasticæ, tum ciuiles constitutiones, quæ in eiusmodi blasphemos tersanctè promulgatæ sunt, in Christianum vsum seriò aliquando reuocentur, quo fiat, vt, dum Nomini MARIÆ honos suus constet, & Deo permaneat suus:

nec

Charondas le Caron.

Philippi Regis edictum in blasphemos Nominis Mariæ.

Bethunienſis Magistratus pietas & zelus in puniendâ blasphemiâ Nominis Mariæ.

P. Bencius.

Peruani blasphemi in S. Nomen punitio.

Turcæ puniunt blasphemantes Nomen Mariæ.

nec iam Christianis auribus contumelioſi insultent Turcæ, dum illi tanto honore atque obſeruantia S. MARIÆ Nomen proſequuntur, vt qui illud verbo lædat, aut iniuriam inferat, lapidibus obruant, aut dentes illi excutiant, aut linguam candenti ferro transfigant. Quod in hoſte laudare cogitur, ipſe imitari Christianus Iudex non erubeſcat.

TONVS DECIMVSSEXTVS.

Auguſtiſſimi Nominis MARIÆ *de Hæreſi, eiuſq; progenie ſubiugata triumphus.*

Damonis odium in Nomen Mariæ.

DE peſtilentiſſimo ſemine tartarei ſerpentis hæreticorum enata colluuies hanc paginam ſi non mundam, certè Nomini Mariano faciet glorioſam, dum illius maieſtatem, atque virtutem ferre non ſuſtinens, eidem genua inflectere vel inuita cogetur. Tet felix Nomen! cuius honori diuina Nemeſis tanto zelo inuigilat, tanta iniurias vlciſcitur ſeueritate? quis hoc non veneretur, & amet, quod Deus ita vindicat & tuetur? quis pro virili non defendat? degeneres ſanè tam benignæ Matris filij ſimus, ſi non quanto impetu in iſtud hoſtes incurrunt, tanto nos idem affectu & ſtudio protegamus. Vatinianum odium eſt quod nec à Nomine ſe abſtinet, vnde apud veterem Tragœdum irata mulier, quæ parricidales filij manus vix ipſa effugerat, vt crudelius aliquid afferre poſſet, ſic queſta legitur:

——— ſanguine extinxi meo
Nec odia gnati: ſæuit in Nomen ferus
Matris tyrannus. ———

Hæretici contra illud inſtigat.

Ita diabolus non contentus in mores ac vitam innocentiſſimæ virginis crudeliter ſæuiiſſe, ipſum quoque Nomen atrociter inuadit, ſanniſque plurimis ac diris lacerare contendit: hinc ſicut ante per energumenos, atque maledicos nihil niſi blaſphemias, ita nunc per hæreticorum ora, patentia illa ac fœtida ſepulchra, nihil niſi calumnias atque iniurias eructat, ſed quas ipſa exinde vel coacta reſorbeant, vel ſuper eiſdem infelicem animam profundant. Non autem mihi eſt animus hæreticos omnes hîc perſequi, qui Nomen MARIÆ auguſtiſſimum ſuperioribus ſæculis impetiuerunt, quis enim è tanto labyrintho exitum ſpetet? inſtituto ſatisfeciſſe viſus fuerim, ſi de præcipuis aliquos produxero, atque è nouis nonnullos ab eis exortos, eodem quo priores antè confixi fuerint, telo ſubuertam. vt quod impiè violare ac perdere conati ſunt, Nomen curuato poplite, vel inuiti, adorent.

Hæretici S. Nominis Mariæ aduerſarij
Cherintus.
Ebion.
Manes.
Valentin.
Heluidius.
Iouinian.
Neſtorius.

Ac primùm quidem, licet non ipſe primus ſit Mariani Nominis aduerſarius, occurrit Neſtorius, poſt Cherintum, Ebionem, Manetem, Valentinum, Heluidium, Iouinianum, qui ſacro Nomini tam impium, quàm diuturnum bellum indixit, cùm priorum tela exacuens, ipſum non minùs nefariè, quàm ſacrilegè auſus fuit inficiari. Rem totam vt clariùs appareat ab ouo retexam.

Quis, qualis fuerit Neſtorius?

Fuit Neſtorius genere Germanicienſis, primùm Antiochiæ preſbyter & Eccleſiaſtes non malus, abſtinentiæ quidem & caſtitatis laude conſpicuus, ceterùm natura vehemens, arrogans & contentioſus. Huius fama longè lateque diffuſa ad aures demum Imperatoris Theodoſij peruenit, qui viri laudibus oppido delectatus, eum Conſtantinopolim accerſiuit, & florentiſſimæ tunc Eccleſiæ præſulem, ſiue Patriarcham dedit. In qua publica grauique functione ad populatem auram captandam intentus, nimiumque ſibi præfidens, nactus eſt familiarem quemdam conſiliarium nomine Anaſtaſium, qui, neſcio qua ex cauſa, Mariano Nomini pridem iniquior, eamdem qua ipſe laborabat, ſcabiem Patriarchæ affricuit, adeò verum eſt Satyrici dictum:

——— grex totus in agris Iuuenal. ſat. 2.
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porcis
Vnaq; conſpecta ſuorem ducit ab vna.

Sacrum MARIÆ Nomen Dei genitricem ſignificare, ſiue quod idem græcè ſonat Θεοτόκον lib. 1. ſono 21. pauſa 1. oſtendimus, hanc autem clariſſimæ dignitatis gemmam, ſcalas, dicto ſupeditante Anaſtaſio, ſacro Nomini ereptum iuit Neſtorius & Χριστοτόκον, id eſt Chriſti-genitricem appellauit, quod & populo perſuadere impius Epiſcopus ſedulò conatus eſt. Acceſſit alius nonnullus eiuſdem farinæ Epiſcopus nomine Dorotheus, qui vt incenſum augeret ignem, auſus & ipſe eſt propalam effutire: Si quis dixerit genitricem Dei MARIAM, Anathema ſit. Dici vix queat quantos animos hoc ſocio Neſtorius ſumpſerit, quantas in populo turbas pſeudo-Epiſcopus excitârit. Quibus Orthodoxi Præſules grauiter offenſi, indicta Synodo Epheſum ducenti conuenerunt, atque hominem monendum eſſe iudicarunt; ſed is peruicaciot miſſos ad ſe Epiſcopos repellens in errore perſeuerauit. Quare ſynodali ſententia Patriarchæ dignitate exuitur, mox & à Cæſare proſcriptus in exilium relegatur.

Videri hæc poterant ad hominis contumaciam frangendam ſufficere, niſi quam ſub pectore vulpem antè aluerat, lupo ſuccumbente, induiſſet, fucatæ itaque pœnitentiæ ſpecimen præ ſe ferre viſus, MARIAM agnouit, hoc eſt Dei genitricem confeſſus eſt, ſed labiis ſolis non mente, neque pilo melior effectus fuit, nam, teſte Suida, Mariano Nomini perpetuò aduerſatus, Dei-genitricis vocabulum vbique exterminauit. Quocirca diuino Numine prouidente vt Ephelini Concilij decretum cæleſti pœna, tanquam authentico ſigillo muniretur, ecce tibi horrendi vermes ex carne infelicis Suidas.

Episcopi ebullientes, blasphemam hominis linguam certatim arrodere ac depascere cœperũt, quo in cruciatu, infelicissimam animã cum vita effudit. Corpus in terra conditum, quæ tamen tetrum hunc suum alumnum diutius ferre non sustinens, laxato sinu absorpsit, eò siquidem transmittendum, vbi suo tempore cum nocentissima anima temulentissimæ insaniæ suæ pœnas luet sempiternas, non iam genibus leuiter inflexis, sed corpore toto in imum Barathrum depresso, Mariani Nominis gloriam agniturus.

Sicuti autem Nestorius sacro Nomini MARIÆ bellum licet infelix indixit, dum ei significatum suum, quod est, *Deus ex genere meo*, siue, *Mater Dei*, eripere frustra conatus est, ita & alij non pauci extitêre, qui eidem & alias suffurari dignitates impiè moliti sunt, scilicet *Dominam maris, Spem maris*, ac *Stellam maris* sacriligè reij- B cientes, quos inter vaferrimus eminet hereſiarcha Caluinus, dum sic de illa blaterat: *Ipsa, se ancillam vocat, ergo papistæ perperam Dominam vocant.* O Samij Lucumonis argutissimum acumen! quasi Dauidis vxor Abigail Domina esse, dicique nequierit, quæ se ancillam seruorum eius professa fuit, quasi non eadem esse queat Creatoris ancilla, & Domina creaturarum. Accedit Osiander & Bidenbachius, quorum infandæ hæ voces, MARIAM *spem nostram dicere non possumus, nisi simul etiam Deum nostrum esse dicamus.* Ergo spem suam Paulus Thessalonicenses dicere non potuit, nisi simul etiam Deum C suum illos esse diceret: vas electionis fuerit vas perditionis, & erroris, discipulus sanctissimæ Trinitatis in tertio cælo edoctus, disseminator fuerit idololatriæ. Meminisse debuerant aliud esse sperare in homine sicut in prima causa mouente ad beatitudinem, aliud verò in homine siue creatura, sicut in agente secundario, per quod aliquis adiuuatur ad quæcumque bona consequenda, in beatitudinem ordinata, vt benè aduertit S. Thomas 2.2.q.17.a.4. & sic MARIA secundùm Nomen suum, quod hi Sycophantæ deterere studeant, iuxta vtriusque Ecclesiæ Patres, *Spes certa miserorum, spes æternorum bonorum spes Christianorum* indigetatur. Neque enim sanctissimi hi viri ita desipuerunt, vt ad D MARIÆ Nomen & gloriam efferendam, diuinum Nomen labefactare, aut Christi Redemptoris Maiestati quidpiam derogare, vel per somnium cogitarint. Nouit iam, nouit profectò vterque & sentit quantum MARIÆ filius materno Nomini detulerit, qui eius impugnatores tot pœnis ac mulctis subdidit excruciandos, in quibus, sicut diues ille epulo, Lazari; ita hi sacrum MARIÆ Nomen serius agnoscunt.

Sed & alius nuper è Batauia cornu extulit, in schola Caluini non incelebris Doctor Andreas Riuetus, qui in Apologia sua contra sanctissimam Virginem MARIAM (nec enim pro ea facere potest, cuius scopus esse videtur, vt MARIÆ cultores arguat Mariolatriæ) augustissimo Nomini eius nõ impium minus, quàm nefarium bellum, secutus Caluinum suum, indixit, plus tribuens Casaubono, quàm Hilario, vel Augustino, aut alteri è SS. Patribus cuicumque, vt pagina 14. Apologiæ, & alibi patet, dumque sustinere non vult, vt libri impleantur laudibus Virginis immaculatæ, suum interea commaculat, repletque iniuriis, calumniis, & imposturis, aliorum scriptis & dictis abutens, vbi ad rem suam & mentem peruersam detorquere non potest, vt clarissimè patet pag. 11. 21. 27. 149. 215. 252. 258. ac nominatim de Chrysostomo pag. 257. 281. de Epiphanio p. 260. Anselmo pag. 214. Hic itaque non contentus dignitatem Nominis MARIÆ in genere diminuisse lib. 1. c. 9. dum multis id commune facit: aut dominium eiusdem conuellere, quod lib. 2. cap. 3. agere videtur: *stellam* quoque de nominali eius cælo protrahere conatus est, præoptans alio de cælis deciduo sidere in hoc mari nauigando, naufragium facere, quàm illa duce in portum inuehi salutis æternæ; obelum itaque stellæ huic lucidissimæ molitur infigere cùm lib. 1. cap. 9. ait: *Ex omnibus etymis, nullum esse insulsius eo, quo stella maris* MARIA *appellatur, eiusq; rei causam se libenter ab Alphonso Salmerone quærere velle profitetur*, apud quem sequentia verba legerat: *habet stella hæc, nempe Lucifer, siue hesperus directionem in suo ductu, nam dirigit nauigantes, vt perueniant ad portum: ita Mater Messiæ in omni periculo nobis succurrit, vt ad portum gratiæ vel vitæ æternæ perueniamus.* Libenter, inquit, quærerem à Salmerone, quis nobis hanc stellam dedit ducem, iussitque vt in periculis ad eam mentis oculos conijceremus.

Dicam ego, & iterum dicam, cùm antè dixerim non semel, is est, de cuius thesauro Nomen illud erutum, Virginiique impositum fuit, scilicet Deus, qui Matrem voluit id etymo suo præ se ferre, vt emendatiores S. Hieronymi codices clarè ostendunt (contra eos quos Ioannes Drusius corrupit) & postea Euchertus, Beda, Bernardus, Giselbertus orthodoxi omnes liquidò testati sunt: *ex ipsis enim Nominibus*, vt admodum sapienter notauit Epiphanius hæresi 78. *etiam virtutis signa collucent, quippe iustis omnibus pro eo, ac singulos decebat, sua cuique sunt dignitatis Nomina attributa.* Quod Ecclesiæ Catholicæ antistites, Patresque orthodoxi Hesychius orat. de Deipara, Petrus Damiani serm. de Assumptione, Bernardus hom. 2. super Missus est, Fulbertus serm. de Purificat. Odilo serm. 14. Giselbertus auctor altercationis Synagogæ & Ecclesiæ, alijque sexcenti probè intelligentes, commissos sibi populos ad huius stellæ ducatum sequendum gnauiter hortati sunt. Sed pluribus ego cum Doctore Riueto super Apologia sua non

Ioan. Caluinus sacri Nominis Mariæ hostis.

Osiander. Bidenbac.

1. Thess. 2. 19.

S. Thom.

And. Riu.

Alp. Sal.

S. Hieron. *Io. Drusius corrupit textũ S. Hieronymi.* Eucher. Beda. Bernard. Giselbert. Epiphan. Hesych. Pet. Dam. Bernard. Fulbertus. Odilo. Giselbert.

non ago, erit qui totis copiis, ac plenis campis pro Virgine cum eo decertet.

Constantinus Copronymus acerrimus Mariani Nominis hostis, eiusq; punitio.

Pergo itaque & ne à purpura quidem hæresum blattas abfuisse ostendo, vel istic, Mariani Nominis gloriam arrodentes, vbi nihilominus MARIÆ vindex Deus eas seriò est assecutus. Testabitur id Orientis quondam Imperator Leonis Isaurici filius Constantinus ille Copronymus, nõ tam imperij quàm omnis spurcitiæ, ac crudelitatis postea Princeps, quem Græci non temerè aspidem & colubrum, adeoque Antichristi præcursorem appellant, qui tandem eo impietatis, amentiæque prorupit, vt omnem sacrosancti Nominis MARIÆ inuocationem detestaretur, aliisque omnibus proposita lege prohiberet. Huc eum nefandæ Veneris

Suidas. Glycas.

cultu impellente, cui, teste Suida, & Glyca sacrificia humana faciebat, loco ad hoc extra vrbem præparato, vbi templum MARIÆ steterat, quod solo æquatum homicidiorum locum fecerat, & MARIAM ad ipsamiam nuncupabat. Audax scelus! sed non diu impunitum, ignitis namque carbunculis pedes eius inuadentibus ardentissimæ secutæ sunt febres, quarum nullum à medicis remedium poterat inueniri, tum elephantiæ morbo accedente, in extremam animi desperationem deuenit, vt hinc miserabiliter vociferaretur, se viuentem etiamnum propter MARIAM igni inextinguibili traditum, in eumque coniectum esse. Tot morbi coëuntes, tam duri, sæuientesque cruciatus velut MARIÆ administri, atque carnifices Cæsarem ad terram humiliarunt, cuius mortui cadauer (ô iustum magni vindicis Dei iudicium!) imperante Michaële Theophili filio, exhumatum & crematum fuit. *Sic pereant omnes inimici tui Domine, qui autem diligunt Nomen tuum, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent.* Et ne vetera sola consecter scribit Wilhelmus Damasi Lindanus in Apologetico 2. religionis catholicæ cap. 11. motibus Geusiorum per Belgium vix exortis, mulierem quandam Asperæ, Hollandiæ oppido, commorantem parturire cœpisse & quod multis fatale, grauissimè non minus, quàm periculosissimè laborare, cum ex circumstantibus feminis, quæpiam pro more puerperam admonuit, vt MARIAM inuocaret; Cui illa: quid mihi istam, inquit, dicis scropham: erat enim infelix Anabaptistarum delirijs capta, qui supra cæteros MARIÆ vocabulum execrantur. Verum quidnam acciderit, accipe: pro maledicti grauitate, fuit & plagæ modus, qua nefariam Materni Nominis contumeliam Filius vindicauit. Actutum enim misera illa, quæ sacrosanctam Virginem Dei genitricem MARIAM impuræ suis nomine infamarat, nigellas in lucem edidit, sed emortuas suculas duas. Dura vltio! sed iusta, & infra meritum castigans.

Lindanus.

Mulier Anabaptistica in Marianum Nomen contumeliosa diuinitùs punita.

Sicut autem hi per contumeliam in sanctissimum Virginis Nomen hæc aliaque profuderunt, ita quoque fuere non pauci qui in partem contrariam abeuntes, extremã in noxam, perniciemque prolapsi sunt, vt prophanæ illud philosophiæ placitum non male hic locum inuenisse videatur Ἀκρότητες, Γ'ςότητες: siquidem par, & idem ex ambabus hæresibus detrimentum accidit, cum alij sacrosancti Nominis MARIÆ dignitatem deprimant, alij præter modum ac rationem attollant, cuiusmodi teste S. Epiphanio tom. 2. lib. 3. fuere *Collyridiani*, qui nouum atque inauditum Nominis MARIÆ cultum inuehentes, adorandum illud publica quadam latria constituebant, eidem contra omnem Ecclesiæ morem sacrificantes. Etenim constituto anni die, vt etiam indicat S. Ioannes Damascenus, currum quendam, siue sellam quadratam ornabant, & expanso super eam linteo per dies aliquot, panem siue collyridem quandam proponebant, temque totam MARIÆ Nomini sacrificando peragebant, ac eodem pane omnes participabant. Quid stolidius? sanctum quidem est Nomen MARIÆ, non tamen diuinum, honoranda Virgo, non autem proposita ad adorationem, sed ipsa adorans eum, qui carne genitus est ex ea. Sit in honore MARIA, Deus verò adoretur! Hæc mens Epiphanij fuit, & omnium orthodoxorum, qui sicut Mariano Nomini honorem debitum eripi non sustinent, ita nec alienum atque illegitimum eidem tribui patiuntur. Proprium id hæreticorum nusquam certò consistere, sed vltra, citraue perperam euagari. Hinc quod de stulto, Sapiens olim pronuntiauit: *Stultus sicut luna mutatur*, in illos ex amussim cadit, vtpote qui mente parum firma, neque eodem semper pede gradientes lunæ similes, non semper eandem faciem ostendunt. De quorum non nemine sic olim S. Maximus: *hoc est planè quod dicit Salomon, stultus sicut luna mutatur. Mutaris enim sicut luna, dum stultus & insipiens ad motum eius, qui Christianus fueras, incipis esse sacrilegus. Luna cito ad plenitudinem suam redit; tu vero ad sapientiam nec serò conuerteris. Ipsa velociter colligit, quod amiserat lumen, tu nec tardè fidem recipis, quam negasti, grauior ergo tua quàm lunæ mutatio est. Luna defectum luminis patitur, tu salutis. Quare sicut luna non immerito Apocal. 12. sub pedibus mulieris magnæ, quæ* MARIAM *nobis repræsentabat, apparuit, ita illi per lunam designati, cum Nomen illius modo deprimere, modo extollere temere stultèque soleant, victricis pedibus subijciuntur, vbi temeritatis ac stultitiæ pœnas meritissimas soluant.*

Collyridiani hæretici aliud extremum sectati sacro Nomini aduersantur.

S. Epiphan

S. Io. Dam.

Ecclesi. 27. 12.

S. Maxim.

Liceat itaque mihi, augustissima Virgo, in hoc felicissimi Nominis tui triumpho, tibi Ecclesiastica voce applaudere, hunc tibi de Ecclesiæ epinicio versum accinere: *Gaude* MARIA *Virgo, cunctas hæreses sola interemisti in vniuerso mundo.* Quot tuum litteras Nomen habet, tot spicula numero, quibus destruas inimicum &

Psal. 44. 6. vltorem. *Sagitta tuæ acutæ, populi sub te cadent in corda inimicorum regis*: ita namque comparatum video, vt nemo diuino Nomini bellum moueat, qui tuum non impugnet, nemo ab illo vapulet, qui hoc impunitus euadat, neque enim te matrem habere quis poterit, qui Deum habere Patrem recusarit.

TONVS DECIMVSSEPTIMVS.

Impudens Mariomastigum vesania sacri Nominis MARIÆ *splendoribus confusa.*

Quinam Antidicomarianitæ dicendi

NOn solos illos Antidicomarianitas dicendos arbitror, qui intemerati corporis MARIÆ gloriam offuscare conati sunt, sed & eos qui clarissimo Nomini tenebras offundere laborarunt, cuiusmodi sanè non paucos superiora sæcula tulisse inuenimus, vt non absque ratione, cum sancto Epiphanio quorumdam hominum malitiam serpenti venenato non absimilem dicere possimus, qui in tenebris delitescens, infestis omnes morsibus appetit, atque in huius modo vultum, illius calcem, manum alterius, aut brachium furiosus incursat. Ita namque in præsenti fieri amat, cum ne quidem ab innocentissima Virgine temperare sibi improbitas potuit, ipsam ad Nomen vsque suum totius innocentiæ sedem, acropolin probitatis, hostiliter persecuta. Et ad appellationem quidem quod attinet, Mariomastigas hos placuit nominare, quasi totidem Mariani Nominis scuticas & flagella. Sed quod in his obseruari solet, hic minimè prætereundum: flagella vbi sæuire desierint, in terram cõcidere, ac pedibus eorum, quos antè ceciderant, conculcari. Idem hic vsu venit, tanta siquidem sancti Nominis huius dignitas & maiestas est, vt non magis ab his, quam luna cœli decus à canibus, quorum nocturnis latratibus perpetuò incessitur, patiatur, eosdem pedibus suis subiectos æternum habitura; vnde cum S. Bernardo dicere liceat: *Contriti sunt* MARIÆ *insidiatores, conculcati supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes, dum in Nomine eius omne genu flectitur cœlestium, terrestrium, & infernorum.*

Quinam Mariomastigæ.

S. Bernard.

Quibus postremis non temerè Mariomastiges accensendi, vt quorum moribus gaudent, locum quoque non absimilem sortiantur. Sed cominus fortassis eorum aliquos inuerit conueniſſe, vt quod hîc verbo expressimus, facto demonstremus.

Iudæi Mariomastiges.

Et primi quidem se nobis hic offerunt Iudæi, cæterique Iudaizantes, qui implacabile Mariani Nominis odium, quod vna cum lacte nutricis imbiberunt, non libris solum, sed & liberis suis continenter instillant, vt immanibus Turcis longè quidem rabidiores & efferatiores se canes esse declarent, dum sacrosanctum Nomen eius perpetuò allatrare non cessant, adeò verè dixit S. Bruno: *Nulla creatura est, quam sic odio habeant Iudæi, sicut matrem hanc & filium, neque enim Matrem diligere possunt, qui tam iniquo odio filium prosequuntur.* Atque hinc lege sancitum apud eos inuenio, vt qui veri Abrahæ filij esse desiderant, inter cetera quotidie IESV ac MARIÆ maledicere teneantur, vt scribit Ioannes Matthias Tiberinus in vita B. Pueri Simonis. Quin, vt auctor est Angelus Caninius, tanto odio Christum insectantur Iudæi, vt quoties sanctissimum Nomen IESV legentibus occurrit, illud vnguibus dilanient & expungant, sibi verò colaphum impingant dicentes: *Deleatur Nomen eius.* Eamdem verò sortem Mater cum filio sustinet, adeò vt quemadmodum sanctiss. Nomen יְשׁוּעַ ex liuore per contemptum corruperunt, scribentes יְשׁוֹ quod illis non nisi vulgarem & abiectum hominem significat, ac per litteras initiales ita exponunt יִמַּח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ *deleatur Nomen eius & memoria eius*: ita quoque Nominis MARIÆ primam litteram מ mutantes in ה, vocant IESVM non בֶּן מָרִים, sed בֶּן הָרִים, id est filium eius, quæ instar fumi vilis est & obsoleta: verùm sicut deficit fumus, illi deficiant, & pereant à facie venti. Iustè hoc perfidia sua promeriti, vt qui IESVM abiecerunt, indigni sint, qui Nomen eius, vel Matris eius proferre aut inuocare sciant. Sed parum hoc ac modicum, si cum aliis quæ putidissimi hi Apellæ de Virginis Nomine comminiscuntur, conferamus, modò enim integerrimam hanc cæli terræque Reginam תְּלוּיָה quod perinde est si suspensam dixeris, appellant, indigetantes carnificis vxorem. Modò, vt publicam peccatricem sceleratè designent, זוֹנָה vocant: modò טְמֵאָה impurè nominant, velut quæ in omni se libidinis cœno volutarit. Infelicem, perditamque gentem! quæ nec in extrema sua seruitute vindicem perfidiæ suæ Deum agnoscit, serò nimis eum agnitura, cùm pœnas sentiet sempiternas.

Lex Synagoga contra Nomen Mariæ.

Ioan. Matt. Tiberinus.

Iudæorum odium in sanctiss. Nomina IESV *& Mariæ.*

Ang. Can.

Psal. 67. 3.

Sed neque hic improbum linguarum istatum flagellum exsatiari aut remittere quidquam de malignitate sua visum est: Nomen vnum epitheton MARIÆ à Spiritu sancto gratiosè in primis indultum עַלְמָה, Patribus omnibus inuitis, surripere illi conati sunt, nequidquam vel Irenæum, vel Iustinum, vel Epiphanium, vel Athanasium cum Tertulliano, Cypriano, Hieronymo, Augustino reueriti aut morati. Accusant septuaginta duos Interpretes, qui eam vocem verterunt ἡ παρθένος, quos deinde Latini malè sint imitati, dum Nomen Virginis defendere statuerunt, cùm ibi non virginem, sed iuuenculam vel puellam à Deo promissam, atque à Propheta expressam intelligi velint. Nec defuerunt huic delirio fautores Theodotion scilicet Ephesius, & Aquila Ponticus

72. Interpr.

Theodot. Aquila.

Ponticus cæci Ebionitarum Duces, ipsíque Iudæi proselyti, qui & illi pro virgine adolescentulam interpretati sunt. Sed calumniam hanc vel sola vox hebraica הָעַלְמָה potens est dissipare, quæ quoties sic scribitur, semper virginem
Gen. 24. 16. denotasse consueuit, vt Geneſis 24. de Rebecca: *Puella decora nimis, virgoq́, pulcherrima, & incognita viro.*
Exod. 2. 8. Tum Exodi 2. de Maria sorore Moysis. Ad hæc si etymon spectes, idem sole clariùs patet, radix enim עָלַם *abscondere* significat, vnde עַלְמָה non solùm virginem, sed absconditam puellam, & diligenter custoditam, atque ab hominum conspectu semotam designat, ita vt non solùm corpore, sed etiam mente virgo per Nomen illud indicetur, vt optimè animaduertit S. Hieronymus in quæst. hebr. in Genes.
S. Hieron. Origenes. S. Cl. Alex. Origenes hom. 10. & Clemens Alexandrinus libro Stromat. 4.

Omnium proinde orthodoxorum receptissimus mos est, vt quoties de MARIA mentio incidit, eam virginem nominent, sicut & eamdem vbique gentium scimus compellari; tantum abest, vt aut veteri, aut nouæ impietati, quâ sanctissimo Nomini sua gloria subtrahitur, locum vllum concedere debeant, qui veram religionem amplectuntur, sed cum S. Epiphanio potiùs dicere: *Vnde istæc malignitas? vnde tanta audacia? ipsum Nomen non testimonium præbet? non tibi persuadet contentiosè? quis vnquam, aut quo seculo ausus est proferre Nomen S. MARIÆ? & interrogatus non statim intulit virginis vocem? ex ipsis enim Nominibus epitheta, etiam virtutis signa eluceant.* hæresi 78. contrà Antidicomarianitas.
Epiphan.

Pseudochristiani Mariomastigæ. Verùm non soli Iudæi sunt qui Nomen hoc integerrimum flagellant, sunt & pseudochristiani qui sannis & conuitijs idem impetere non verentur, quos inter argutus ille anagrammatographus è Lutheri schola Victorinus Strigelius eminere visus est, dum in scholijs suis circa caput 1. Lucæ, tractans verba illa Cantici virginalis: *Respexit humilitatem ancillæ suæ*, sic commentatur: *alludit Maria ad Nomen suum, nam* מְרִים *significat Miseriam: id est iammer.* Sed
Vict. Strig. Lutheranus. à qua radice hunc fruticem, sodes, deducit? licet enim vniuersas Rabbinorum omnium arculas excusserit, nullam satis commodam, vti opinor, inueniet: quod & ipse non minùs subueritus ad Anagrammatismum nouus Lycophron recurrit, dum ex *Marjam iammer* procudit, sed qua fide? videamus: Primum diuersarum linguarum vocabula confundit. quod legibus Anagrammatum repugnat, deinde & litteras immutat, vel enim dicitur MARIA, quod vnicum M habet, & in Iammer duplum est, vel MARIAM efferendum est, in quo nullum E, quod tamen legitur in *Iammer*: vel denique *Marjam* pronuntiatur, & hic tertiam vocalem reijcit, substituitque secundam: Fidum profecto scholiasten, stupidum conuiciatorem; Sed quid, exclamo? licuit homini varios scripturæ sacræ libros infidâ versione corrumpere, quid ni & in vno Nomine lepidè, ac festiuè liceat iocari? in solatium crediderim miseriæ suæ homo miserrimus, MARIÆ miseriam voluit affingere, quæ duplicato fœnore ad eum mox esset reditura. Huic adiungo nuperos sectarios qui in Germanica orthodoxographorum editione, ex operibus Raymundi Iordani Præpositi Vticensis, vulgo Idiotæ, Contemplationem de B. V. MARIA sustulerunt. Legerant istic, quod eos maximè torquebat, Caput quintum de Nomine sacratissimæ Virginis zelo non minore quam fide, eloquentiâ, quam veritate conscriptum, nec ferre id sustinentes expungere quam tolerare maluerunt, sed doli mali fallacias antiqua eorum Operum editio facta Parisijs in ædibus Henrici Stephani mense Augusto anno 1519. clarè conuincit, in qua cetera inter opuscula & prænominata Contemplatio sex capita continens inuenitur, & Mariani Nominis gloria, iustissimis laudibus celebratur.
Lutherus. Philo Iud. Raymund. Iordanus.

Subnecto Erasmum Roterodamum, illum, inquam qui *arte potius quàm potestate*, sicut de Iuliano quondam dixit Orosius, *Religionem est infectatus*, ac velut iocularis aliquis sannio Lucianicum spiritum redolens plerosque Ecclesiæ ritus, adeoque Virginem ipsam Deiparam, satyricè nimis ausus est ludificari, quibus vt fides certior constet, operæ pretium fuerit Desiderium ipsum audiuisse. Inter cætera colloquium quoddam edidit, Naufragij nomine inscriptum, in quo Erasmus sub Aldolphi persona, hæc verba ridens commemorat: *ibi vidisses miseram rerum faciem, nauta canentes salue Regina, implorabant Matrem Virginem, appellantes eam Stellam maris, Dominam mundi, aliisque titulis illi blandientes, quos nunquam illi tribuunt sacra littera. Quid illis cum mari, qua numquam, vt opinor, nauigauit? Olim Venus curam agebat nautarum, quia nata credebatur è mari, ea quoniam desijt curare, suffecta est huic matri non virgini Virgo Mater.* Ecce impudentem Erasmum, quem quidam semichristianum dicunt, sed ego nihil Christiani hic video, cum non exhorrescat sic Nomini intemeratæ Virginis illudere, & cum nequissimo scorto illam conferre, in quo cum Luthero graditur, vt quod veteres de Philone Iudæorum disertissimo dixerunt, *aut Philo Platonizat, aut Plato Philonizat*, hoc permulti de ipso hoc authore dicere non dubitarint, *aut Erasmus Lutherizat, aut Lutherus Erasmizat.* Atque hæc pars est illorum colloquiorum, quæ & mores bonos facilè corrumpant, & malos deteriores reddant, dum adeo satyricè & petulanter, atque impurè de Virgine Matre, eiusque sanctissimo Nomine garrire nouus Lucianus non erubescit, velut quispiam ad precandam Virginem tam bardus, ac stupidus accedat, qui MARIAM Christo vel exæquet, vel anteponat, neque plus
Erasmi impudentia & iocularis fanna in S. Nomen Mariæ. Orosius.

fiduciæ & dilectiónis in filio, quàm in Matre habeat collocatum; qui eiusmodi est, cum Erasmo Anticyras nauiget, vbi posteaquam elleboro curatus fuerit, sacro Nomini, quod impiè antè traduxerit, positis genibus gloriam resarciat, & honorem, ne iusto Dei iudicio, id ei aliquando obueniat, quod alteri in Scotia, qui dum in fontem istic MARIÆ Nomine insignem, ad eiusdem ludibrium atque contemptum ventrem exonerat, canina fame illico correptus, helluari, comessarique cœpit, nec vllo postea ventris beneficio gauisus, inflari cœpit ac vasis instar turgescere, quod cum neque Aqualiculus, neque abdonen sufferre possent, miserrimè crepuit, & diffusa sunt omnia viscera eius, fassusque est moriens se à MARIA puniri cuius Nomen ante contempserat. Parum interest de superiore, an verò inferiore gutture cauilla prodeant, dicente Seneca: *quid enim me refert, sursum isti, an deorsum sonent*, illis sæpenumerò præ his, sacri Nominis gloriam tam minuentibus quàm certam clamantibus vindictam.

Scoti cuiusdam in Marianum Nomen impietas punita.

Seneca.

TONVS DECIMVSOCTAVVS.

Regalis Nominis MARIÆ *vis & energia aduersus peccata, eisdemque implicitos peccatores.*

Cur serpens Euam & non aliud animal tentarit?

AMultis olim quæsitum est, cur Euam serpens tentauerit & non potius aliud quouis ex vniuerso brutorum genere animans? Et factum id voluerunt arte, doloque mali dæmonis, qui serpentis genium ac naturam probè callens, dolis illum fabricandis nouerat opportunum. Benè hoc quidem: malim tamen illa serpentis specie ostensum, quæ foret peccati species & imago: Ex vero enim dici posse existimo, quod peccatum sit serpens, quia hic cum illo in maligna vi, ac teterrima contagione consentit. Serpentem ergo induere permissus est Dæmon, vt in eo peccati naturam, indolemque cognosceret homo, animosque sumeret aliquando, vt sicut eum Virginis calcaneus contriuerit, ita quoque Nomine eiusdem peccatum sciret esse superandum.

Alcon iaculandi peritissimus.

Celebris olim inter Cretenses Alcon fuit, qui tanta sagittandi peritia excelluisse legitur, vt serpentem, quem corpori filij sui Phaleri dormientis implexum viderat, percussisse dicatur, filio, qui postea dux magnus inter Græcos fuit, nequidquam læso. Hæc gloria funditus MARIÆ est, quæ miseros homines peccato, velut alteri serpenti implexos intuita, atque hinc quidem eosdem abominans, inde verò eiusdem cum filio consortes naturæ teneriter miserata, peccatum quidem sui Nominis inuocatione configere, peccatorem verò, si velit, seruare, si nolit, pari cum peccato, vindicta inuoluere consueuit. O sanctum atque terribile Nomen tuum MARIA! *cuius honor iudicium diligit*, dum ad se confugientes peccato liberat, restitantes autem, obstinatosque castigat. Benè proinde ac sapienter S. Bernard. in deprecat. ad Virg. tom. 2. *Terribilis es* MARIA, *vt castrorum acies ordinata. An non horrent Principes tenebrarum, quando vident prater morem armatura fortiore instructam contra se procedere feminam, feminam fortem, ad bella doctissimam*, addo ego Virginem potentissimam, *cuius vel solum Nomen tam efficax, vt in fugam coniiciat omnes aduersarias potestates, omnia vitiorum monstra disturbet.* Atque hoc est quod Dei oraculum Birgitta olim expressisse legitur, dum sanctissimum MARIÆ Nomen tam potens ac validum esse deprædicat; vt quoties id mali dæmones audiant, velut aues rapaces fulmine conterritæ, ex vnguibus prædam illico dimittant. Terret siquidem eos sacri Nominis œconomia, terret vitiorum turmas collegium sanctitatis.

S. Mariæ Nomen infernis tremendum.

S. Bernard.

Birgitta.

Nec longè quærenda confirmatio, quam ipsamet copiosè suppeditat Etymologia, ac primùm ea quæ MARIAM *Amarum mare* interpretatur. Amarum siquidem, & timendum Ægyptiis, amara & timenda MARIA peccatoribus, sed obstinatis. Per mare rubrum Dei populus, vt terram promissionis ingrederetur, sicco vestigio transiuit, Ægyptij verò cum Pharaone miserè submersi sunt. Idem hîc notasse licet, MARIA Dei populo, verisque pœnitentibus viam ad cælestem patriam aperit, Ægyptios verò, obduratosque in malo peccatores, obruere perdereque non cessat. Nullus proinde Pharao, induratum cor gerens ad hoc mare accedat, nisi fluctibus obrui velit, ac procellis: nullus Dei seruos persequens, odióve proximum infestans per hoc mare virgineum ad patriam appellet, nisi antè duritie posita, iram odiumque in lenitatem gratiamque mutarit. Denique cùm MARIA mare sit, iuxta Nomen suum, nullus virtuti, gratiæque mortuus, nullus cadaueroſam faciem mortuis operibus obstinatè præ se ferens, hoc temerè conscendat, ni proijci ab illo, atque ab auibus rapacis Tartari discerpi velit. Sicut enim mare cadauera in littus eijcit volucribus depascenda, sic eos, qui veræ vitæ defuncti, ac criminibus sepulti resipiscere nolunt, MARIA euomit, stigijsque vulturibus proijcit deuorandos.

Nomen Mariæ amarum obstinatis.

At! quid hoc est, inquiet aliquis, illúdne mel est, quod tanta dulcedine MARIÆ Nomen distillat? non iam amabile, sed terribile: non mellenm, sed felleum ac nimium quantum insuaue! vbi Bernardi sermone in signum magn. speciosa commendatio? *nihil auſterum in ea, nihil durum, tota suauis, etiam Nomine super mel dulcis & misericors valdè.* Est sanè, vt dicit, ad misericordiam namque eius pertinet, vti peccatores, quos vitæ prioris pudet ac pœnitet filio reconciliare;

S. Bernard.

tiliare; ita obſtinatos, atque impiè reſtitantes tamquam lupos truculentos à gregibus Filij ſui penitus arcere, quo eorum furore compreſſo, liberè faciat omnes ſaluti ſuæ vacare, alios verò iſtorum pœna edoctos à peccatis abhorrere, iuxta ſapientiſſimi Salomonis pronuntiatum, Prouerbiorum 19. *Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit.* Patet in Anatolio Mariani Nominis hoſte impiſſimo, cuius non modò fictas preces auerſata eſt Virgo, ſed & alios contra ſceleſtum incitauit, non deſtitura donec in crucem actus à beſtiis dilaniaretur, quod fuſius apud Euagrium lib. 5. hiſtor. Eccleſ. c. 17. & 18. & Nicephorum lib. 18. c. 4. inuenitur. Quin & in Gaiano illo nequiſſimo pantomimo idem clarius aduertiſſe licet, quem poſt tertiam admonitionem nequidquam ſe corrigentem, violati Nominis pœnas acerbiſſimas dediſſe Moſchus Euiratus in prato commemorat. Ita vt exinde manibus pedibuſque truncatus, infelix confiteretur omnibus, cuius rei gratia, & quomodo hoc paſſus eſſet. Et hoc eſt quod antè dicebam: *Honor* MARIÆ *iudicium diligit.* Nil igitur luci ad tenebras, nihil MARIÆ cum peccato, ad cuius reſcindendum chirographũ, vera Eſther plurimum collaborauit. Infelices nos ſi denuò fidem diabolo obligemus, illique tanquam acerrimo vindici noua nos obligatione obſtringamus, *quiſque enim*, vt benè ait Origenes homil. 13. in Geneſ. *dum peccat, peccati ſui litteras ſcribit.* A malo proinde decedat neceſſe eſt, quicumque Nomen Dominæ inuocare contendit, & opem feret, quæ magna eſt, ac potens ſecundùm Nomen ſuum, de quo benè ſapiens Idiota cap. 5. *Nomen* MARIÆ *ſuper omnia Sanctorum Nomina recreat feſſos, vngit agoniſtas*, quaſi vel aliptæ officium ſubeat pro athleta, vel materia fiat quâ aliptas ſuos inungit, tum vt membra hoc oleo lubrificata hoſtium manibus facilius elabantur, tum vt viribus nouis aſſumptis eoſdem aggrediantur, & vincant.

Fidem huius minimè obſcuram faciet Cæſarius qui vixit anno 1222. non leuis notæ hiſtoricus, hic itaque lib. 2. dialog. cap. 12. Floreſſiæ, inquit, oppidum eſt antiqui comitatus Namurcenſis ad ſabim fl. ſitum, hic circiter annũ 1217. nobilis egit adoleſcens, cui parens vir magnus & potens amplas poſt mortem reliquerat opes. Vtroque is orbatus parente militiam profiteri cœpit, hominum venari gloriam, &, ſeu iuuenili cum coëtaneis leuitate, & libertate: ſeu relictarum prodigentia pecuniarum, omnem breui ſubſtantiam diuendidit, decoxit, obliguriuit. Ad extremam igitur redactus paupertatem, ſolum vertere & peregrinas adire ſtatuit regiones. Aderat porro illi villicus vir impius & flagitioſus, qui Domini ſui notatâ miſeriâ, ex eo ecquid haberet triſtitiæ, & num priſtinas forſan recuperare velit facultates, ſciſcitatur? velim, inquit, alter, ſi modo per fas liceat. Ad hæc nequam ille villicus: me ſequere, ait, & bene tibi erit. Inde ergo per inuia, ac deuia ſub noctem in proximum Matlaniæ nemus deductus, dæmoni ſiſtitur, promittit huic iuueni multam opum vim, gloriam & honores, ſi quidem diuino Nomini renuntiet. Renuit primum; inſtat, vrgetque perfidus Villicus. Acquieſcit tandem miſer. At hoc non ſatis ſubijcit Satan, MARIAM pariter abiures neceſſe eſt. Ad ſacrum MARIÆ Nomen exhorruit adoleſcens, facturumque id ſeſe conſtanter negauit. Vrget villicus iniquitatis & modis omnibus Domino ſuo perſuadere contendit, vt ſicut filium matre maiorem, ita & matrem filio minorem non dubitet abnegare. Stat fixa ſententia: non mouetur adoleſcentis animus tortuoſi ſerpentis ſibilo, quin imo ſtipem oſtiatim emendicatum ſe potius aſſerit quàm benigniſſimæ matris Nomen eiuret. Negotio igitur infecto domum repetunt: Erat in itinere ſacellum, in cuius altari Deiparæ MARIÆ puerum IESVM vlnis geſtantis imago viſebatur. Illud ſub auroram ingreſſus Adoleſcens, villico præ foribus procul inde relicto, ante aram perpetrati facinoris ſtimulatus conſcientia, proſternitur, Miſericordiæ Matrem MARIAM ſyncera cordis pœnitudine inclamat, tanto animi mœrore, tanta commiſſi criminis amaritudine, vt mugire potius quàm loqui dixiſſes. O rem admirandam! intelligibili vocè audita pro eo clemens Mater intercedere: preces abnuere viſus filius. Quid enim? inſtare illa; iterum ille auertere vultum. Denique ſurgens è loco miſericors Mater, filiolum in altari collocat, atque ad eius pedes demiſſa: rogo te, ait, Fili, in mei gratiam illius miſerere. Haud mora parentem ſurgere iubens filius, non poſſum, inquit, hoc tibi Mater negare, quod petis, concedo, piaculum illi condono. Dictum, factum. Surgit exin adoleſcens, ac lætus egreditur, eximium in ſe MARIÆ expertus fauorem. Quid plura? Superuenit is ipſus, cui iuuenis hic maximam nuper bonorum partem vendiderat, qui egredienti ſe adiungens hominem ſalutat, ac poſt varia, nubilem illi filiam, eamque vnicam offert in vxorem, atque vnà poſſeſſionum ab ſe emptarum promittit reſtitutionem, omniumque inſuper bonorum hæredem ſcripturum ſe eum pollicetur. Conſentit Iuuenis. Reuerſus homo domum rem coniugi proponit, aſſentitur. Celebrantur nuptiæ. Iuuent omnia quondam ſua dotis nomine reſtituuntur. Bonum factum! veriſſimum proinde, quiſquis ille fuerit, dixit: *Timenti Dominum multa bona.* Amanti Deiparam eiuſque ſanctiſſimum Nomen veneranti duplex benedictio, quam Matris amantiſſimus filius cultoribus eius toto nequidquam obſtrepente Auerno, valenter impendit.

Prou. 19. 25

Anatolius Mariani Nominis hoſtis punitus. Euagrius. Nicephor.

Gaianus mimus caſtigatur à Virgine. Moſchus.

Origenes.

Idiota.

Cæſarius.

Sacri Nominis Mariæ vim & efficaciam peccator experitur.

ETHOMELODIA TERTIA.

BEne dixit, quisquis is fuit: *Amant alterna Camœnæ*, cum scilicet vicissim, alternisque vicibus iste quid vtile, hic quid honestum, ille quid affectui, moribusque conducat doctè, peritéque modulatur. Obseruasse id hactenus conati sumus, dum & Cœlestium harmoniæ, & Terrestrium symphoniæ Ethomelodiam dedimus succinentem, quas cum modo Inferorum Lessus subsequatur, & huic Ethomelodiam suam duximus adiungendam, quam in scolia partiti sumus. Est siquidem Σκόλιον, teste Aristophane, in vespis, Athenæo, Suida, atque Eustathio, cantici genus, sic dictum, quod à primo cœptum, non à proximo, sed flexuoso circuitu vltro, citroque excipiatur, cuiusmodi cum Lessum in primis deceat, qui interruptis singultibus, ac lugubri quadam eiulatione concinitur, eiusdem Ethomelodiæ conuenire iudicauimus, vt per *scolia* aliquot eam, quam ex infernorum Lessu, velut distillariâ cucurbitâ medicinam eliquarit, moribus instillet, optimisque nos faciat normis viuere & florere institutis.

Aristoph.

Quoniam verò curatio omnis sensum prouocat, ac dolori esse consueuit, eum congruenter sopire Melodia, sedareque contendet: quo fiet, vt cum voluptate consanescere, & Nominis præclari dignitatem integram sustinere cum laude valeamus, illius gloriam præcipuo studio intuentes, sanctissimam Nomenclaturam, post superos, atque mediocumos, Inferi quoque submisso poplite venerantur.

SCOLION PRIMVM.

Quæ, ac quanta vis sit in Nomine.

Vulgaris opinio de Nominum vi ac potestate.

VVlgo creditum est ab omni hominum memoria, vires magnas atque adeo stupendas Nominibus inesse, vt ijs non alia modò fieri admiranda, sed ipsi quoque dæmones cogi, vincirique ferantur. Vnde Arrius Patrensis apud Ammonium, preces affert, in quibus Nomina quædam pronuntiata euidenter iuuant, aut lædunt nominatos, quod non ignorantes prisci illi homines, Deos vrbium tutelares certis verbis soliti erant euocare, quorum formam apud Macrobium videre licet, qua ex caussa Romani Latinum vrbis suæ Nomen diligenter celabant, ne, si ab hostibus cognitum fuisset Numen vrbi præsidens, elici aliquando posset. Accedit quotidianum in militia experimentum, iam ab annis pluribus ad omnes prope peruulgatum, quo vulnera maximè Lethalia Nominibus certis curantur, vt fusè tradit Bartholomęus Sanctobarolitanus in Chirurgicis, Marcellus Virgilius, alijque. Quibus iunge Cabalistas, quorum secreta ferè mysteria certis Nominum vocibus intexta dicuntur, dum litteris ac syllabis quandam esse cum cœlestibus corporibus & mentibus sympathiæ connexionem docent. Vnde & vi quadam non vulgari prædita esse arbitrantur, imò Nomina propria radios quosdam esse rerum, quas significant, atque hinc in ipsis Nominibus quasi vitam quandam agnoscunt.

Ammon.

Macrob.

In militia.

Sanctobar.

Marc. Virg.

Apud Cabalistas.

Multus quoque in hac Nominum vi describenda est Plinius l. 28. c. 2. vbi, vel hac vna de caussa, magnum in Nominibus imponendis delectum adhibendum esse censet, velut inde vis magna emanet ad mores atque actiones hominum dirigendas; in quo Pythagoram Ducem ac Magistrum secutus est, qui tantam in vocabulis vim occultari existimauit, vt si quis incongruo Nomine appellaretur, ei censeret Nomen esse permutandum, ne occulta eius contagione læderetur; tria siquidem Pythagorici in omni re considerare solebant, factum, genium, & Nomen, quæ si conueniant optimè nobiscum agi, si bona sint: pessimè si mala, arbitrati. Si autem non conueniant, varia fore euenta, vt illorum vnumquodque maiorem, aut minorem vim fuerit assecutum. Quamuis autem nulla alia hominum natio sic de vocabulorum natura, atque efficacitate sensisset, vel vna tamen gens Hebræorum ad hanc opinionem stabiliendam, confirmandamque satis esse posset, tanta siquidem apud eam diuinorum quorundam Nominum fuit admiratio, vt ijs tantum non omnia fieri posse existimarint, non magis de innata ipsis vi, quàm de solis lumine dubitantes. Quid enim non ei pollicentur, cui tetragrammaton benè pronuntiare datum fuerit; quod non nisi paucissimis ab omni æuo contigisse arbitrantur: quia verò diuinas prorsus res, & omnem humanarum virium captum supergressas, vocabulorum huiusmodi vi effici omnibus persuadebatur, in eam plerique sententiam descenderunt, vt voces sacras vel à Syris, vel ab Hebræis, in solemnibus ritibus vsurpatas minimè in aliam linguam putarint esse trans-

Plinius.

In denominationibus liberorum.

Pythagor.

In mysteriis ac miracu-lis.

transferendas: ne videlicet vnà cum vocibus A sublatis mysteria omnia, vel præsentes orationis vires è medio tollerentur; in qua sententia Origenes. & Originem olim fuisse nonnulli existimarunt, cùm scriberet lib. 1. contra Celsum: Hebræa Nomina non debere alio idiomate proponi, propter magnam illam atque occultam vim, quâ prædita esse noscuntur.

In Magia. Apud Magos etiam Nomina non pauca in vsu esse videmus, quorum significationem nemo vnquam vel exposuit vel intellexit, siue ipse Chaldæus fuerit, siue Ægyptius, siue Hebræus, cùm interea magnæ cuiusdam signa efficacitatis de se dare non cessent.

In fatis cognoscendis. Plutarch. Denique præter hos, notarunt nonnulli fatalem quemdam Nominum cum rebus consensum. Ita Plutarchus in Sartorio quatuor Actæonas numerat, infelici omnes Nomine & exitu celebratos, quorum primus laceratus à suis canibus fuit: duo apri occursu interempti. Syrus vnus, alter in Arcadia; tertius in Bœotia à canibus discerptus: amatorius furor vltimum laniauit. Duo Attyes illustres fuerunt, alter Syrus, alter Arcas, vterque ab apro interfectus est. Fuerunt duæ Iuliæ mater & filia, hæc Augusto genita, altera Marco Agrippa, ambæ adulterij damnatæ. Duæ Agrippinæ, Mater Caligulam, filia Neronem peperit. Duæ Faustinæ: maior impudica impudicissimam filiam habuit. Obseruatum est imprimis Cæsares omnes, quibus Caij prænomen fuit, ferro periisse. Sic ominosa C Cloceſtrensis, apud Anglos, & Mulbergi apud Germanos Nomina existimata sunt.

Atque his alijsque similibus vim Nominum & efficaciam non vulgarem adstruere multi visi sunt, sed vt leuissimè dicam, cassо ac friuolo fundamento, vt ex sequentibus sole clarius patebit.

Friuolàm esse vulgi opinionem de Nominũ efficacia allegata, multis probatur. Nomina enim, vel vt voces, & ipsius auditus obiectum accipiuntur, quâ via non aliam vim, quàm vt hoc vel illo modo aures feriant, consequuntur: vel sic considerantur, vt sunt symbola rerum significatarum, quâ quidem ratione nihil aliud sunt, quàm pura signa ex hominum voluntate, vt aptæ sint rerum notæ, adepta, quibus quæ vires ad efficiendum quid, esse possint, nemo non videt. Arbitrij nostri est D res vel hoc vel illo Nomine insignire, non autem vt ea, quæ volumus in rebus fiant, solius id Dei officium est, naturæ, quam fecit imperare; ceteroquin omnia à naturalibus causis non è voluntate cuiuspiam pendent, tantùm abest, vt vel cogitatione nostra, vel symbolorum nostro arbitratu positorum denotatione, quidquam efficere queamus.

Obiectionis varia. Sed dicet hîc aliquis, constantem & perpetuam sæculorum consensionem, & gentium plurimarum experimenta palam contraria videri, cùm frequenter stupenda quædam miracula, certa Nominum impositione, aut pronuntiatione euenire cernantur. Ita apud Homerum leges Vlyssem feminæ saucium sanguinis profluuium carmine stitisse. Homerus.

Apud Varronem Cæsar Dictator post anci- Varro. pitem vehiculi casum, vt primum consedit, Nominibus quibusdam repetitis securitatem itinerum aucupatus est. Cato ipse certorum recitatione verborum fertur luxatis membris auxiliatus esse.

Vestales fugitiua mancipia vrbe nondum egressa, conceptis quibusdam verborum formulis retinebant. Contra febrim, inquit Sere- Serenus Samonic. nus Samonicus, inscribas chartæ quod dicitur Abracadabra, & similia sexcenta. Quid ergo his facias? quid præterea medicis respondeas, deploratos morbos vi Nominum curantibus? Quid aliis obstinatè credentibus maximas Nominibus vires inesse?

Responsio ad obiecta. Qui vna fidelia duos parietes dealbâuit, non malè, quid nobis impræsentiarum agendum sit, exemplo suo commonstrarit, vno videlicet responso huiusmodi propositionibus omnibus obuiandum, dicendo: vt verum est, Nomina hæc, aut verba nullam habuisse potestatem, sed si quid his effici visum sit, totum id dæmonum improbissimis fraudibus ac dolis acceptũ ferri oportere: qui, vt docet S. Augustinus lib. 18. de S. Augusti. Ciuit. cap. 18. viâ hac miseras illas ac deuias hominum mentes in vetere idolomania detinere, aut in eamdem pertrahere moliuntur, quod vt faciliùs fiat, sintque stulta mortalium corda ad credendum procliuiora, ea vanitatis huius magistris Nomina suggerunt, quæ partim ignota sunt, vel nullius significationis: partim è sacrosanctis voluminibus suppilata, vt tanto maiorem moueant sui admirationem, vel potiùs stuporem. Eiusdem sceleris affine est, quod in Dei Nomine, cui à litterarum apud Hebræos numero, tetragrammaton cognomentum factum est, pseudomagi moliuntur, velut nudum ipsum vocabulum pronuntiatum efficere mira possit. Verùm cùm Nomina nihil aliud quàm symbola sint rerum earum, quibus signandis sunt applicata, alia eorum vis non potest esse vlla, quàm commonefaciendi.

Ita, vt sit quisquam vel stultissimus, tam stultum tamen neminem esse putem, vt hederæ vim inesse credat vini eius, cuius signum est, efficiendi. Quod si vinum cuius notam gerit, non efficiat, quanto minus aliud quidpiam hedera, quatenus signum est producet, cùm signum ad solum signatum referatur; quare si in hoc, in quo totius sapientiæ suæ columen pseudomagi constituerunt, nihil vitium sit, quid de vocabulis notæ vel incognitæ significationis iudicandum sit, patet satis, quam scilicet totum id dæmoniacis pactis, & impiis vel odorum, vel herbarum, vel sanguinis, vel ossium sacrificiis, vel diuinorum Nominum peruersis ritibus acceptum ferendum, quibus

fraudu-

fraudulenti ſpiritus ſe vel allici vel cogi fingunt, quo miſeros mortales dementent, & à cæleſti patria reddant extorres.

Cabaliſtis fit ſatis.

Ad Cabaliſtas verò quod attinet, nunquam illi ſympathicam iſtam connexionem, quàm cæleſtibus corporibus cum ſyllabis ac litteris Nominum noſtrorum ineſſe ſommiant, probabunt, niſi fortè illorum teſtimonio, quibus id à dæmonibus fuerit reuelatum, dæmones autem ſunt mendaciſſimi, nunquam ſpontè verum dicturi, nec à Magis, vt verum promant, compelli poſſunt.

Sed voces rerum ipſarum radij ſunt, atque hinc adeò efficaces.

Quid dignum Anticyris, ſi noti iſtud? ſcio quidem Deum in ſacra hiſtoria, impoſuiſſe B Sanctis quibuſdam Nomina myſterij ſignificandi cauſſa, & officio eorum, quo iſti functuri, conuenientia, ſed ipſis Nominibus vim efficientem indidiſſe nego: Nomina quoque cum nec ſint ſubſtantiæ corporeæ aut ſpirituales, nec accidentia inhærentia ſubiecto, vitam in ſe habere non poſſunt, aduenium enim, ſeu induntur rebus, quas ſignificant, atque denominant extrinſecus planè, quare nullo modo emanantes è rebus radij dicendi ſunt.

Pythagoræ dicta explicantur & facta.

Quod autem Pythagoram concernit, ridiculi ſunt, qui eum opinantur tàm ſtolidum fuiſſe: vt in proprijs hominum Nominibus eas eſſe vires credideriť, quibus vel bona vel mala fortuna conciliari poſſet, niſi fortaſſe cum vulgo ſcriptorum ſentiant, qui Pythagoram non ſapientiæ, ſed dæmoniacæ ſuperſtitioni ſiue Magiæ ſtuduiſſe commemorârunt. Longè aliter de præſtantiſſimo Viro ſentiendum, non illum quidem ob id mali ominis Nomenclaturas commutari voluiſſe, quaſi ipſarum vi infortunium accerſeretur; ſed quo bonorum Nominum monitu homines ad honeſta ſtudia incitarentur: optimè enim filijs ſuis conſulunt, qui Nomina ijs ponunt huiuſmodi, quibus auditis perpetuo actionum pulcherrimarum admoneantur, quibus & vitæ decorum continetur, & felicitas ſumma comparatur. Sic Ariſtotelem Nomine ſuo monitum credere fas eſt, tum nihil vt faceret, quod non ad optimum finem conduceret, tum vt quæcunque moliretur, ea D & optimè perficeret, & ad ſummum bonum referret. Pythagoras quoque non male ſic vocabatur, cum non ſatis ſapientiæ præceptori ſit, quàm optimè de rebus ſentire & concionari, ſed inſuper quoque requiratur vt quod docet, populo perſuadere poſſit. Nec aliâ trutinâ cæteræ Nomenclaturæ expendendæ, in quarum monitu ſi quid eſt omnino virium, non malè Pythagoræ viſum, vt bona Nomina hominibus ponerentur, quorum frequentiſſima auditione ad recta vitæ officia vocarentur, quod adeò firmiter multis perſuaſum fuit vt de viro quodam celebri referat Iacobus Pontanus

Nominum monitu multi vel ad virtutes vel ab vitia incitantur. P. Iac. Pōt.

A noſter, cum tres omnino filios ſua ei coniux genuiſſet, quos ipſe præſtantes omnes Iureconſultos fieri percuperet, vni Nomen Bartolus, alteri Baldus impoſuiſſe, tertium verò quod ſæpe Codicis Nomen in foro reuerenter citari audiſſet, velut & hoc maximi alicuius interpretis Iuris vocabulum eſſet, etiam Codicem appellaſſe, vt vel hac ratione ad interiorem Iuris ſcientiam feliciùs penetrarent eorum induſtriam æmulati, quorum Nomina referrent. Et huius quidem duplex mihi apparet cauſſa; Prima, cum intellectio noſtra à phantaſmate pendeat, voceſque, quæ ex impoſitione ſignificant, & res ipſas repræſentant, pro rerum diuerſitate, quas exhibent, diuerſimodè nos afficiant; diuerſa quoque phantaſmata progignunt, quorum vnum magis, quàm aliud nos mouere conſueuit; quam etiam cauſam eſſe dixerim quod varia animalia certis Nominibus cicurari, mouerique videamus, quæ tamen alijs nequidquam commoueri ſolent, ita namque ſcribit Wolffgangus Frantzius in hiſtoria animaliū pag. 626. Sicut inter animalia terreſtria ſimiæ delectantur Nomine Martini: hirci, hermanni: Porci, Conradi: Anſeres, Thilæ: feles, henrici: Lepores, Lamberti; ita quadam naturæ affectione delphini gaudent Nomine Simonis, & ſtatim accurrunt, cum acclamantur Simones: Ita & in nobis fieri amat, Nomina quæ vel aptiora vel vehementiora inducunt phantaſmata, maiorem vim quàm ea, quæ imbecilliora C habere dicenda ſunt: vnde quotidiana experientia diſcimus, genuinam aliquam Nominis ſimilitudinem magnam quandam in nobis vim, atque efficientiam quoque gignere conſueuiſſe. Vnde author eſt Liuius lib. 4: Sp. Melium Tribunum pleb. fauore Nominis alterius Spurij Melij equitis Romani, qui regnum olim affectârat, conatum Romæ quidquam mouere, Nomine ſiquidem illo phantaſmata eius in rem ſimilem deſignandam vehementer commouente. Altera cauſſa, cur Nomina quædam vim aliquam atque efficaciam prodere notentur, non quidem ratione natiuæ ſignificationis, vt iam ante ſæpius dictum eſt; ſed quia ſunt ſonus quidam qui ſit cum aëris motu, afficiens auditum, vel cum delectatione, vel triſtitia, vel alio ſimili modo, pro ſoni, aëriſque moti varietate; qua etiam ex cauſſa fortaſſis tantam vim obtinet Muſica, dum aër hoc illoue modo commotus, atque ab homine inſpiratus, pari modo ſpiritum mouet, vnde pro ſonorum varietate variæ quoque in hominibus affectiones excitantur, vt varijs modis moto aëre ſpiritus fuerant commoti. Patet in Erycio illo Danorum Rege, de quo Saxo Gramm. l. 12. habuit ille Citharædum quendam peritiſſimum, qui à rege iuſſus citharam tangere, fecit, primo fides grauiter remiſſas fracta digitorum viciſſitudine percurrens, Regi mœſtitiam contrahenti, lacry-

Probatur duplici ratione. 1. Ratio.

Frantzius.

Liuius.

2. Ratio.

Saxo Grammaticus fir-matur exemplo Erycij Danorum Regis.

lacrymas excuſſit: ſubito digitis celeriter incitatis, neruiſque hilariter commotis, meliores ſonos elicuit, cum Rex deterſo dolore gaudere & ridere cœpit ac ſaltare. Poſtremò ad vehementiores motus, chordis acritet pulſatis horridum & incultum ſonum edidit, quo eius animum ſic efferauit, vt velut impos ſui deſæuiret, & obuios aliquos trucidaret, plures occiſurus, niſi puluinaribus iniectis cohibuiſſent. Ita ex proportione in Nominum pronuntiatione fieri amat. Quod Conſtantinus lib. de Naturis morborum ita confirmat: *Contingit*, inquiens, *non rarò vt dum quis in languore poſitus Nomen amici audierit nominari, quem valdè diligit, ille autem præſens non fuerit, continuo à languore cæpto ager critizet, & conualeſcat: cauſa eſt delectatio inde exoriens.* Vnde Galenus lib. ſecret. *Primò proferenda*, inquit, *verba delectabilia, & dulcia coram eo qui languet.* Magna ſanè vis, nec contemnenda! quam & in ſanis atque valentibus ſubinde locum obtinere videmus, vti ſcribit noſter Martinus de Roa in vita venerabilis Virginis Sanchiæ Carillo lib. 3. cap. 12. nullum adeo chalybei pectoris, ſaxeaue aurium fuiſſe repertum, qui à morte eius, dulce & amabile Sanchiæ Nomen audiens, ſibi à lacrymis potuerit temperare. Huc refero quod P. Didacus de Beroâ in hiſtoria Paraquariæ nuperrime perſcripſit: Sublato, inquit ille, ab infidelibus violenta morte P. Rocho Gonzales, Caſiquio (ita dux Infidelium dicebatur) equus eius obtigerat in prædam. Notatum autem eſt à domeſticis, quoties de Rochi morte incidiſſet ſermo, iumentum in lacrymas flebileſque gemitus ſolui ſolitum eſſe. Id vbi ſparſum in vulgus, turmatim accurrebant barbari ad ſpectaculum, & ex induſtria Rochi Nomen iterabant, tum illacrymante iumento admirabundi illi, quàm ægrè fert, inquiebant, Rochi miſerrimi heri interitum. Non tulere diu animalis exprobrationem, telorum imbre confoſſum in epulas tandem appoſitum eſt. Ita iureiurando à plurib. firmatum. Verùm

, Anne etiam Indigetes trahat hac affectio diuos?

Ita ſanè videtur, neque enim quia æuo beatiore perfruuntur, humanitatem omnem exuiſſe putãdi. Natus erat Mediolani Philippo Nauæ anno huius ſæculi quarto filius cœcus, & abſq; oculis, prodigioſis tuberibus, quæ extrinſecus ſuccreuerant, ad dimidij oui magnitudinem, eorum loca tegentibus. Lucina Mater defectum incurabilem & quotidie deteriorem mœſtiſſimis oculis contemplata, die à natiuitate eius quinto ac vigeſimo, S. Carolum implorat, vt ob communionem inditi in baptiſmo Nominis oculos filio reſtituere dignetur. Illico forma viſibili de cœlis adeſt S. Carolus, & impertita benedictione præter ambos oculos bene ſanos ac fulgentes, integram ei ſanitatem coram matre reponit: Ita tradunt Relationes ſacræ Rotæ Romanæ pro Canonizat. ſancti. Quid ni & recentius vetulo huic teſtimonium ſubiungam? vt Lectori in ſcriptis noſtris omnia poma, noua & vetera ſeruaſſe videar. Refert P. Franciſcus Barettus in hiſtoria Malabarica, quam anno hoc, quo ſcribo, 1645. Romæ typis vulgauit, in ora Trauancoris quandam ex prima nobilitate feminam, poſteaquam viginti annorum ſpatio infæcundi coniugij probro, moleſtiaque laboraſſet, tandem ad S. Franciſci Xauerij patrocinium conuerſam, eum pro impetranda apud Deum prole ſtudioſe adhibuiſſe, ac voto edito eiuſdem Nominis ſoboli imponendi interpellaſſe, quo ſuper, ſpe plenam, ac pauxillo olei ex lampade ante Imaginẽ S. Patris pendula delibato, domum receſſiſſe, cum illicò optatis reſpondit euentus, & prolem mulier concepit, & tempore euoluto maſculum enixa Franciſci Nomine appellauit, quem Franciſcus hoc Nomine illectus impetrarat. Quibus id effici firmarique velim, nullam quidem vim naturalem Nominibus ineſſe, ſi tamen effectus nonnulli ſubinde eorum prolatione ſequantur, eſſe illos comparatione audientium, non propriæ ſignificationis natura æſtimandos.

1. *In S. Franciſco Xauerio.*

P. Barett.

SCOLION SECVNDVM.

Ὀνοματομάντεια, *ſiue vaticinatio ex Nomine, quæ licita, quæ prohibita?*

ITa peſtilens ille ac noxius ventus eſſe perhibetur, quem ex lateribus Aquilonis, communis humani generis hoſtis in hanc mundi coloniam emittere conſueuit, vt non quaſlibet tantùm virtutum ſtirpes elidat, ſeminaque extinguat: ſed venenata paſſim zizania fœcundo flatu per omnia diſpergat, à quibus ſe nemo hactenus ſatis expedire, nemo ſatis potuit præſeruare. Hinc aures, oculos, linguam, ac corda noſtra occupare viſæ, vt non iam tariore aliquo gramine, ſed plurimo grauiſſimoque vitiorum lolio ſilueſcant, à quo ne Nomen quidem noſtrum hactenus ſeruamus immune, fœda quadam atque inani illud occupante ſuperſtitione, qua dæmoni, eiuſque infelici ſætellitio inhæremus. Magna ſanè generis noſtri labes, eo, quo inter homines homo diſtinguitur, ab hoſte longè capitaliſſimo attineri, Ὀνοματομάντεια hæc dici ſolet, cuius apud peritos varia genera eſt inuenire.

Damonis in genus noſtrũ latè patens inuidia.

Quid Ὀνοματομάντεια? Prima eius ſpecies.

Primum, cum per elementa Nominis diuerſimodè collocata & quaſi per Anagrammatiſmum, fauſtum quid vel contrarium certa fide inueſtigatur, vt ſi Balduinus Flandriæ Comes, reſoluas in, *En dubia fortuna, nulli cedas: Carolus magnus, cumulans agros. Carolus craſſus, laſſo ſuccurras. Henricus, hinc vir es*, atque hoc modo ab Apollonio Romæ puellam, quæ die nuptiarum mortua fuerat, reſuſcitatam fabulatur Philoſtra-

Conſtant.

Galenus.

P. Matt. de Roa.

Nomen Sanchiæ Carillo audientes mouet ad pietatem.

P. Didac. de Beroa.

Nomẽ Heri defuncti auditum, mouet equum ad lacrymas.

Nomen proprium Sancti, cum mouet ad fœcundum auxilium, pro quo inuocatur.

Patet 1. in S. Carolo.

Philoſtrat. loſtratus lib.4. cum accepto eius Nomine magicum is carmen admurmuraſſet.

Alterum genus eſt, quo ad vaticinia colligenda vtuntur, vt ſi quæratur de futuris nuptijs, de numero liberorum, vel ſexu, maris & feminæ Nomen coniungunt, vocales ſimul adaptant, & cum vocalibus conſonantes numerales ſegregant & inde vaticinium colligunt. Legiſſe hi potuerunt quod vni ex primis Philoſophis tribuit Plinius, conſiderandum in Nominibus proprijs vocalium numerum parem eſſe felicem & proſperum, imparem verò orbitatis ac claudicationis indicium, quibus nonnulli tantum olei & operæ inſumunt, tantum machinantur, ſeſeque macerant, vt cùm omnia texuerint, & ratiocinati fuerint, ex mera vanitate, nihil niſi merum mendacium extricent.

Plinius.

2. *Species.* Aliud præterea genus reperitur, quando ex ipſa Nominis ſignificatione omen capitur, vel futurum aliquid diuinatur, vt Græci fecêre in Nomine Hectoris, quem lingua Phrygia aiunt *poſſeſſorem* ſonare, vt qui patriæ poſſeſſionem tutaturus eſſet. Ita *Tantalum* quaſi Ταλάντατον, id eſt, infeliciſſimum Plato in Cratylo ſcripſit, vt cui aduerſa multa obuentura eſſent: *Priamum, redemptum* ſonare, vt qui adhuc infans in Troiæ euerſione captus, redimendus eſſet. Sic ex Nomine *Verrù* augurabantur homines fore, vt ab eo Sicilia verteretur, quemadmodum id Cicero aduertit. Hinc inter Academicos olim diſputatum, an vi naturæ occulta ac genio quodam Nomina ſortiantur homines, quæ futuræ ipſis aut aduerſæ aut proſperæ fortunæ quædam velut præſagia eſſe poſſint. Socrates in Cratylo Agamemnoni fato impoſitum Nomen ſuſpicatur, vti & *Oreſti*, *Atreo*, *Pelopi*, ac *Tantalo* non ſine omine Nomina impoſita docere contendit. Athenienſes quoque de inſigni illa expeditione in Siciliam, bonam ſpem habuiſſe ex Plutarcho & Thucydidis Scholiaſte conſtat, quod *Nicias* ei præeſſet, ex Nomine Imperatoris victoriam ſibi pollicentes. Neque Romani alieni ab hac opinione fuêre: ex hac enim ſuperſtitio illa inualuit, vt cùm Italiæ lacus elocarent, Lucrinum primum appellarunt, vt auctor eſt Cicero lib.1. de diuinatione: ſed vanam hanc eſſe opinionem eruditè docuit Brodæus l.7. miſcell. cap.5. & errorem Athenienſium ipſa res, & euentus belli redarguit, atque conuicit. Nicias enim & quidem filius Νικηράτου, cum felici illo ſuo paternoque Nomine, amiſſo exercitu, ac pulcherrima claſſe ab hoſtibus trucidatus eſt. Et quæ inter Alexandrum Priami, & Alexandrum Philippi quondam filium vitæ, morumque fuit ſimilitudo? quæ ſi Nomina fato obtingerent, fuiſſe debebat. Quæ Commodo Imperatore vixit vnquam magis incommoda Beſtia? valeant igitur hæc Τερετίσματα, ac procul hinc ventis in mare Caſpium deportentur. Quapropter multas eiuſmodi propriorum Nominum vaticinationes, quas Galeotus Martius de promiſcua doctrina perſequitur, libens prætermitto, atque ad Auſonium propero, qui de hoc diuinationis genere ſic olim cecinit:

Plato.

Cicero.

Socrates.

Plutarch.

Cicero. Brodæus.

Gal. Mart. Auſonius.

Nam diuinare eſt Nomen componere, quod ſit
Fortunæ, & morum, vel necis indicium.
Proteſilae tibi Nomen ſic fata dederunt,
Victima quod Troiæ prima futurus eras.
Idmona quod vatem, medicũ quod Iapyga dicant,
Diſcendas artes Nomina præueniunt.

Pluſculum quoque delirio huic tribuiſſe Auguſtum Cæſarem auctor eſt Glycas tertia Annal. parte, dum vrbem quam extruxerat, Nicopolin dici voluit ex omine, quod ea nocte, quæ Actiacam pugnam præceſſit in hominem incidiſſet, qui Aſinum agebat, cumque illius de Nomine ſciſcitatus eſſet, reſpondit ille, Nomen eſt Eutyches (felix) Aſino verò Nicon (victor) vanè quidem, ſed innoxiè: non ita Tyrannus ille apud Prudentium Beato Hippolyto illudens:

Glycas.

Ille ſupinata reſidens ceruice, quis, inquit,
Dicitur affirmant dicier Hippolytus.
Ergo ſit Hippolytus, quatiat, turbetq; iugales,
Intereatq; feris dilaniatus equis.

Quid nequius dici ſceleſtiuſque excogitari poſſit, non video.

3. *Species.* Eodem ſpectat Alectryomantia Valenti Imperatori quondam infeliciter vſurpata, qui teſtibus Zonara lib.3. Socrate lib.4. Caſſiodoro lib.7. aliiſque, de ſucceſſore ſolicitus, quiſnam ſibi in adminiſtratione rerum ſuccederet, & ad imperium præpararetur à fatis, Libanium, Iamblichum, & alios viginti quatuor Magos & Philoſophos conuocauit, qui effuſo in pauimentum puluere, in eo omnes alphabeti litteras radio ſignarunt, & vnicuique litteræ granum hordei impoſuerunt, & mox gallum gallinaceum eodem admittentes, aduertêrũt, quibus ex litteris granum ſumeret: gallus autem grana omnia roſtro excepit; quæ litteris fuerant explicata, ac ſola ea reliquit intacta, quæ litteras ΘΕΩΔ integebant. Quod cùm Valenti innotuiſſet, ira accenſus magos omnes ac Philoſophos occidit, ſolo Iamblicho excepto, qui veneno hauſto ſibi mortem conſciuit, vtque ſecurus rerum potiretur, omnes Theodoros, Theodulos, Theodoſios, Theodoritos, Theodotos, ſi modò illuſtri eſſent genere, potentia, vel opibus præſtarent de medio tolli præcepit, vnum Theodoſij Hiſpani Principis filiolum, qui patris interfecti Nomen referebat imprudens reliquit, qui illi poſtea ſucceſſit.

Zonaras. Socrates. Caſſiodor.

Accedit Botanomantia, ſiue Sycomantia, quando ſub aperto cælo folia ſaluiæ, vel ficus ordine diſponuntur, in quibus Nomina eorum deſcripta ſunt de quibus fit quæſtio. Vento flante diſcutiuntur, & inuertuntur folia, vel alio loco ſubſtituuntur: quæ remanent, diuinationis occa-

4. *Species.*

5. Species. occasionem præbent. Item Cromnyomantia A quæ fit per cepas, quibus Nomina eorum inscribuntur, de quibus inquirendum est, & quæ cepa prima germinat, prodit eum, cuius Nomen scriptum continet. Ab hac similive superstitione immunes non crediderim eos, qui ex Nominibus parentum arbitratu impositis, fortunas hominum, futurosque euentus autumant dependere, indeque quid futurum, liberè nimis & vniuersim ratiocinantur. Expertes autem culpæ sunt, qui sedula quadam diligentia, quæ per Angelos, vel homines Sanctos prophetico spiritu imposita sunt Nomina, cùm eorum, quibus indita fuêre, munere, virtutibus, exituque vitæ componentes, ostendunt illa eum rebus suis optimè consentire, quod olim B Orthodoxi Patres, de Abel, Enoch, Noë, Abraham, ceteriisque non semel laudabiliter præstitêre, de quibus videndus Isidorus Clarius lib. orig. c. 6.

Isidorus.

Item qui præclara Nominis significatione animati, constanter virtutibus incumbunt, quo modo accipiendum, quod scribit Cassiodorus l. 5. ep. 3. *Nomen auspicium esse rei*, quodque Tertullian. l. 3. aduersus Marcionem c. 16. expressit: *Nominis sacramentum quasi gratiam tribuere rei benè, & prosperè gerendæ.* Denique ne quid Onomatomantiæ deesse videatur, Arithmomantiam sibi sociam iungit, si tamen diuersa ab illa est. Plato enim l. 8. de Repub. *Μαντείαν δ' ὀνομάτων, Arithmeticũ vaticinium vocat.* Et Cedrenus C *Onomatomantiam* eandem esse vult cum Arithmomantia, quæ duplex est, vna à Chaldæis descendens, qui alphabetum distribuebant in tres decadas, quibusdam litteris repetitis, Nomina petentium resoluta commutabant in numeros, eosque singulos suis planetis attribuebant, inde vaticinia elicientes, vt vnitatem Leoni, Binarium Aquario, Ternarium Capricorno; Quaternarium Sagittario, Quinarium Cancro, Senarium Tauro, Septenarium Arieti, Octonarium Libræ; Nouenarium Scorpio, Denarium Virgini, Vndenarium Piscibus; Duodenarium Geminis. Accommodabant item vnitatem Soli, Binarium & Quaternionem Mercurio, Senionem Veneri, Octonarium Saturno, & Nouenarium Marti, his numeris vim Diuinam & præ- D sagam inesse censentes, sicut Dei Nomen esse numerum infinitum, inscrutabilem & plane inenarrabilem, constantem ex sacrosancto quaternione, cuius principium est 1. 2. 3. 4. qui efficiunt decem. Rursum denarius iste per quaternionem multiplicatus 10. 20. 30. 40. efficit 100. atque iterum 100. 200. 300. 400. efficiunt 1000. Rursum 1000. 2000. 3000. 4000. faciunt 10000. Et 10000. 20000. 30000. 40000. complent millionem; atque ita in infinitum multiplicatus iste quaternarius, quod mens hominis capere & iudicare non potest, ineffabile summi Dei Nomen continere putabatur. Altera

Cassiodor. Tertull.

6. Species.

Plato. Cedrenus.

à Græcis originem ducit, valorem litterarum considerantibus, & futurum victorem augurantibus, cuius Nomen maiores numeros contineret, vnde Hectorem ferunt ab Achille superatum, quod huius Nomen, illius numero vinceret. Achillis enim Nomen in se numerum 1276. Hectoris verò 1225. habebat, vt ex numerorum Græcorum ratione & litterarum singularum supputatione patet. Quod Terentianus Mauros his versibus expressit: Ter. Maur.

Et Nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa sint minutis:
Quandoque subibunt dubia pericula pugna,
Maior numerus, qua steterit, fauere palmam,
Præsagia lethi minima parte summa.
Sic Patroclon olim Hectorea manu periisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achillis.

Egregiam vero Philosophiam, qua de Nominum numeris per litteras signatis futura conijcit, helleboro ante expurgandam quam audiendam! Meminerint hi, velim, qui talia fingunt, Goliath à Dauide interfectum, cum tamen ab illo syllaba aut certè litteris numeralibus superaretur: nugæ meræ, & somnia vanissima: quia scilicet Titius prolem suam vel hoc vel illo Nomine appellauit, ex eo aut plures aut pauciores annos consequetur; sane si ita res haberet, insaniret, oportet, parens ille, qui non quàm maximos numeros Nominibus intexeret, quo charissimis suis pignoribus vitæ spatia, quam posset maxime propagaret.

Eodem iure perfunditur quod non nemo apud Alphonsum Ciacconium notauit, seu potius somniauit, Romanos Pontifices tot annos in gubernatione viuere, quot numeros contineat assumptum ab illis in electione Nomen; itaque Alexandrum II. secundo: Clementem III. tertio; Victorem IV. quarto; Pium V. & Sixtum V; quinto; Leonem X. decimo: Gregorium XIII. decimo tertio Anno finito ex hac vita, migrasse. Quis risum contineat? præterquam quod communior contraria sit experientia, si id verum foret, iam omnes Pontifices haberemus Ioannes, quorum numerus amplissimus est, & propediem annos Petri transcendere videremus omnes.

Quorundã sententia Pontifices Romanos tot annos sedere, quot numeros continet assumptum Nomen. Ciaccon. *Reiicitur.*

Verùm aliquis contendat, non de libero hominis arbitratu, sed diuino quodam instinctu Nomina fieri, atque idcirco absurdum minime videri, si quid portendere dicantur; Huic ego vnum istud opposuero, falsum id omnium confessione ac quotidianis experimentis deprehendi, cum plerique parentum, Nomina pro eo atque visum fuerit, liberis indant; præterea non eandem esse in omnibus linguis numeros notandi rationem, vt de subiecta persona certi aliquid constare possit. Non diffiteor quidem viris nonnullis ac feminis diuino afflatu, vel expresso Numinis monitu Nomina fuisse attributa, sed id nec omnibus, nec multis

contigisse quis ignorat? dumque fieret, non fere ab alijs, quam à vatibus, quorsum spectarent, fuisse intellecta, vel tum demum agnita, cum quæ notata fuerant, perficerentur. Scio magnum illum Apostolum & Euangelistam Ioannem Apocalypseos cap.13. Nomen Antichristi per numerum 666. significasse, vt illi à Deo fuerat reuelatum, sed omnium hactenus ingenia in Nomine illo eruendo frustra desudasse quis nescit? licet non defuerint, qui nuper hoc vaticinij genere cum designatum interpretari voluerint, cui Nomen in vernacula sua lingua fuerit Martin. Lauter, eo quod eis litteris numerus bestiæ sexies centum & sexaginta sex ad amussim denoteretur, vt Wilhelmus Damasi. Lindanus Ruremundensis Episcopus lib.3. Dubitantij iuxta Pythagoricam susputandi methodum id fusius demonstrat, authorem huius faciens Ioannem Ofhusium insignem Mathematicum, & fuse apud Florimondum Remundum lib. de Antichrist. c.20. & sequent. qui volet mueniet. Quare ad locum Apostoli quod attinet, non confirmat is hoc diuinandi genus, sed dumtaxat numerorum inuolucris arithmeticis prophetiam contexit, quod & nobis, Spiritu sancto suadente, licitum esse nullus negarit, ipsis autem Nominum selectis numeris vim aliquam diuinam aut naturalem proprietatem tribuere omnes sapientes improbabunt. Per numeros igitur Nomina exprimere non est nouum; sed inde futuri omina captare, vanum est, & irreligiosum: Testis vel vnus sit Mauritius Dux Saxoniæ Elector, qui dum contra Carolum V. Imperatorem pro liberatione Landgrauij bellum gereret, sollicitis admodum suis, quem exitum res habitura esset, quidam per iocum insit eos bono animo esse: nam à Carolo vinci Mauritium non posse, causam rogatus, respondit veteris diuinationis esse fiduciam: nam vt Achillis victoris Nomen numeris; qui litterarum notis indicarentur, plenius esset, quam Hectoris, sic Mauritij statim initio Nomen, Caroli Nomine esse numerosius. Congruit omen cum exitu; sed tamen futilem diuinationis rationem arguit, quod eodem Nomine Mauritius Imperator à Phoca victus est, quem pleniori appellatione antecellebat, vti demum postea & Ioannes Fredericus Saxo, & Philippus Landtgrauius cum plenissimis Nominibus armis Caroli bello Germanico cesserunt. Nos itaque primum Magorum errorem reijcimus, deinde sanctorum Patrum propheticam scientiam non vsurpamus, quare nec Nomina liberis, quæ sunt futurorum præsagia, imponenda censemus, bene autem quæ significatione sua fuerint ad virtutem incitamenta; si tamen vel illa pro certo omine imposueris, magiæ crimine non vacabis, si pro voto, absolueris: caueris autem ne virtuti iniuriam facias neglectu cultutæ, atque educationis bonæ. Nero, si Gellio credimus lib.13.c.21. Sabinum Nomen est, & primum virtuti datum, quod fortitudinem denotet, siue, vt Seruius Claudius refert, mitem & tranquillum significet. vt traque laus præclara indole digna visa est, sed immane quantum decoxit: ac spem omnem Nominis irritam fecit, dum prauo consortio attinetur.

Obiectioni respondetur. *Apoc.11 18.* *Lindanus.* *Flor. Rem.* *Arithmomantia vana & incerta.* *Iudicium auctoris.* *Gellius.* *Ser. Claud.*

SCOLION TERTIVM.

Vnde mulieres quæ Nomine MARIÆ *appellantur, plurimis subiectæ esse soleant ærumnis?*

AVram ac spiritum Scolio huic afflauit (vt paucis suprà lib. 2. Modo 8. pausa 9. insinuaui) vir admodum reuerendus ac nobilis D. Matthæus de Morgues S. Germani toparcha, in funebri illa oratione, quâ nuper Mariam de Medicis Franciæ Reginam, cui à sacris concionibus atque eleëmosynis antè fuerat, defunctam laudauit, vbi à Nomine illius, eiusdemque etymo exorsus sic loquitur: MARIA nec dici, nec esse potest sine amaritudine MARIA, nisi suum abdicet Nomen, quod est MARIA, cuius etymon amarum mare designat: vnde ea creditur nata esse opinio mulieres pleraſque hoc Nomine insignitas plurimis subditas esse calamitatibus & ærumnis; eiuscemodi fauorem ac gratiam illis præstante Domino IESV, quas dilectissimæ matris suæ dignatus est Nomenclaturâ, quæ vna præ ceteris omnibus quotquot hîc in terris vixerunt pœnarum atque afflictionum tenuit principatum, quia primas quoque partes sibi in amore vindicauit.

Nec malè id aut extra rationem, si enim, vt auctor est Antonius Galateus lib. de situ elem. vbi Sol magis ardet, eo loci salsius mare inuenitur, vti ad Orientẽ fieri solet, cuius Oceanum salsissimũ esse Moyses non diffitetur, & experimento constat aquam marinam magis salsam esse, in æstate quàm hieme, cuius rei causa vni calori Solis assignanda est; nemini mirum videri debeat, MARIAM magis amore feruentem, magis quoque præ reliquis omnibus fuisse ærumnis atque afflictionibus excoctam. Vnde præfatus ille Orator ingenio & eruditione clarissimus omnes magnæ Matris cognomines feminas, velut amplissimæ cuiusdam hæreditatis participes declarare non dubitauit, vt quarum vnum idemque est Nomen, æquale etiam Nominis beneficium existat: in quo probè ac consideratè diuinæ benevolentiæ iudicium agnoscere visus est, quo fieri sapientissimè arbitratur, vt amorẽ illum ac studium, quo MARIAM iam inde ab initio Filius amplexus est, ad eius gloriam ac laudem in cognomines omnes deriuare non prætermittat, illas, habita cuiusque conditionis ac status ratione, tales exigendo, qualem

Maria sine amaritudine non est Maria. *Vbi Sol ardentior, ibi salsius est mare.* *Propter Mariam Deiparam quondam affligissimam, ceteras cognomines Deus exercere ad gloriam consuevit.*

qualem eam diuinis oculis ſuis acceptiſſimam antè efformarat. Et rectè id quidem ac ſapienter, ſi namque Aurelius ille pingendi arte præſtantiſſimus, quotquot virginum formas coloribus ſuis ac penicillo effingeret, omnes iſti ſimillimas exprimere ſolitus ſit, quam ipſe præ ceteris diligebat: quis Deum admiretur omnes MARIÆ homonymas eo rore conſpergere, quo matrem ſuam ſibi acciditſſe gratioſiſſimam non ignorat. Olim doctor gentium Paulus poſteaquam de Chriſtianis veriſſimè pronuntiaſſet, *quos præſcinit & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui*, rectè ſubiunxit, *vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*, Rom. 8. hoc eſt, vt Chriſto velut primogenito reliqui fratres ſecundo geniti, ſeu adoptiui reddantur per omnia (quoad fieri poteſt) ſimiles ac conformes, vt quemadmodum ex diuino decreto oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam, ita &, qui vult dici, haberique Chriſtianus, ex pari decreto diuino tollat crucem ſuam & ſequatur eum. Quod ego bona tanti Doctoris venia ad eas omnes, quæ vna cum MARIÆ Nomine eiuſdem ærumnas & afflictiones hereditarunt, traducere non vereor, hoc illis ſolatij loco decantaturus, tum denique verè dicendas eſſe MARIAS, ſi ducem ſuam ac coryphæam patiendi ſimilitudine quam proximè repræſentarint, cuiuſmodi cùm varias tum archetypas ante Deiparentem MARIAM, tum ectypas poſt eamdem hiſtoriæ loquantur, omnes in noſtræ aſſertionis illuſtramentum afflictas, ac mœroribus confectas, ſeligere quaſdam ſtatui, quibus id quod antè propoſui dilucidius queat explicari.

Aurelius pictor. & quem ille tenuerit in pingendo modum?

Rom. 8. 29.

Maria ſoror Moyſi.

Et prior quidem ſit ea, quæ prima Nomen illud in typum geſtauit, MARIÆ, inquam, Moyſis & Aaron germana ſoror, Amrami & Iochabetæ filia, cuius Nominis etymon expendens Auguſtinus Torniellus ad annum ab orbe condito 2457. ſic loquitur: *Quia quo tempore nata eſt* MARIA, *Hebræi in maxima erant afflictione poſiti, non ſolùm ob continuos, exceſſiuoſq; laterum conficiendorum labores, & duritiem eorum, qui præerant operibus: ſed etiam ob recens à Rege obſtetricibus iniunctum præceptum de maſculis Hebræorum perdendis, propterea aiunt Amram appellaſſe filiam ſuam Mariam, ab animi amarore, quem tunc præſertim, tota gens ſentiebat:* quia verò

Torniell.

Rebus conueniens Nomen in omen abit.

Acceſſit varia eiuſdem afflictio, quam ipſa in ſe diuerſis locis ac temporibus experta fuit, maximè, cum lepræ morbo percuſſa diebus ſeptem extra caſtra manere coacta eſt, priuſquam reuocaretur, toto exercitu MARIÆ collacrymante. Altera erit MARIA, ſiue quod Ioſephus Romanis auribus dedit, Mariamne Regina, Machabæorum ſtirpe inclyta, Herodis peſſimi omnium viri vxor optima, forma corporis ſupra cæteras eximia, animi etiam virtutibus maior, integerrimæ pudicitiæ, & ineluctabilis patientiæ femina, quæ iniquiſſimis calumnijs oppreſſa mariti gladio regias ceruices dedit, anno ante Chriſti natalem 28. de qua Flauius Ioſephus l. 5. cap. 11. Tertia MARIA erit Magdalene Lazari ac Marthæ germana ſoror, quam licet amor IESV longe dulciſſimus in ſpem vitæ ſeraphicæ caſtiſſimè educarat, propria tamen etymologia ab amarore immunem eſſe nequaquam paſſa fuit, vſque adeo verum dixeris, quod magnus olim protulit Auguſtinus: *ſine dolore non viuitur in amore.* Vix namque dilectus votorum eius in cœlos abierat, cum primum in Chriſtianos bellum mouentibus Scribis, vt loquitur Optatus, ac lapidato iam Stephano grauiſſima in diſcipulos tempeſtas incubuit, à qua neque Magdalena immunis fuit. Saulo namque Eccleſiam deuaſtante, ac per domos graſſante, vt nec viris, nec mulieribus parceret peregrinari longe lateque coacta MARIA eſt, vtque ex oculis audaciſſimi parricidæ ſeſe proriperet in Cyprum, aut, vt alij volunt, Epheſum delapſa eſt, vnde poſt triennale exilium, perſecutione diminuta Hieroſolymam tandem potuit reuiſiſſe. Verum nec longa, nec diuturna hic quies fuit, poſt annos aliquot Herode Agrippa, primi illius Herodis, ſub quo natus Saluator fuit, ex filio Ariſtobulo, nepote, Chriſtianos denuo vexante, ac Magdalenæ in primis, eiuſque familiæ infenſo, quod ſicut mortali adhuc Chriſto adhæſerant, atque officioſo miniſterio fuerant proſecuti, ita nec iam à præconio deſiſterent, vel ab inſtituto deficerent illius, quem merito immortalitatis authorem agnoſcebant, vnà cum fratre ac ſorore, cæteriſque domeſticis comprehenditur, & nauiculæ certo peritura naufragio impoſita fuit, quippe cuius iam carie ac vetuſtate laxatæ compages rimis fatiſcebant, neque malus antennas ſuſtineret, neque carinam ſaburra à fluctuatione prohibens grauaret, quæ remis, rudentibus, gubernaculo, velis, nauclero, ac cæteris prorſus omnibus armamentis deſtitueretur, quibus vel tranquillo mari agitari poſſet, vel ſæuiente procella inhiberi, vel occurrente vado expediri, vel aduerſo ſcopulo renocari. Efferam hic ſatellitum rabiem, ac multiplices iniurias ſileo, bonorum ſectionem, ampliſſimi patrimonij iacturam, damna nobiliſſimæ familiæ maxima prætereo, mortem vnam acerbiſſimam vel ab infido ac barbaro elemento, vel à crudeliſſimis piratis, vel à marinis belluis certò imminentem expendo quæ ſi vel robuſtiſſimos quoſque virorum percellere nata eſſe credatur, quanto magis Magdalenam ſexu infirmam, natura debilem, conditione imbecillem! Cui itaque comparabo te? vel cui aſſimilabo te, filia Ieruſalem? cui exæquabo te, & conſolabor te filia Sion? magna eſt enim velut mare contritio tua, vera Mara, cuius anima tam amara quaſi

Fl. Ioſeph.

Maria ſoror Lazari & Martha.

S. Auguſt.

Optatus.

Maria Herodis vxor.

absynthium faciebat amaricari ventrem eius, A dicebatur namque MARIA. Huic geminas alias adiungo tum in obsequio Domini socias, tum in exilio sodales, MARIAM scilicet Iacobi minoris matrem, Cleophæ vxorem, & MARIAM Salomen Zebedæi coniugem matrem vero Ioannis & Iacobi maioris, quarum certe non minus tristissimorum casuum perpessione, tam in dilecti magistri cruciatibus cominus spectandis, quam in ludæorum contumelijs ac quotidianis iniurijs sufferendis diu, multumque exercitata patientia fuit, donec inter frequentia suorum funera ac cædes rebus quoque omnibus exutæ in altum, fieri maris fluctibus hauriendæ propellerentur, vbi Spiritus sancti verius quam ventorum flatu ad eum Prouinciæ B locum delatæ sunt, cui à Domina maris, ac demum à tribus Marijs nomen inditum fuit: vbi sacras martyrum reliquias quas secum Hierosolymis detulerant, præcipuè vero S. Iacobi minoris caput, exstructâ ædiculâ, collocarunt, ac reliquo mortalis vitæ quod supererat in magna vitæ amaritudine, ac rerum penuria feliciciter exacto, simul conditæ sunt, donec post multa sæcula, Renato Hierusalem & Siciliæ Rege vehementer vrgente probatæ fidei viris negotium datum est, vt perquirerent quis tandem locus diuarum corpora teneret, qui nihil intactum relinquentes anno 1448. desiderata lipsana repererunt, vti hoc latius P. Ioan. bapt. Guesnay in doctiss. quem de Magdalena Massilienſi aduena felicissime edidit, prosequitur C & expendit. His quarto loco subnecto quam Theodoretus MARIAM nobilem ex Africa puellam epistola 100. laudat, quæ in grauissima illa Libyam occupante afflictione, & sua libertate priuata; & in seruitutem abducta fuit, mox à mercatoribus vendita ac herum barbarum nacta vitam omni duxit calamitate afflictissimam, reipsa ac Nomine MARIA.

Maria Iacobi, Maria Salome.

P. Guesn.

Maria Africana.

Sed regia forte purpura aut diadema amaram hanc Nominis Mariani effluentiam in Cæsarum, Regumque coniugibus sistere ac cohibere possit? Neutiquam sane; cuius rei testes non paucas sacra Annalium fides præconia voce proclamare non cessat, iam MARIAM Michaelis Ducæ Imperatoris Coniugem Imperio pulsam, iam MARIAM Constantini Irenæ filij D Imperatoris vxorem in exilium missam, iam MARIAM Sigismundi Bohemiæ regis coniugem de summa felicitate in ærumnarum abyssum præcipitatam decantans, vtque veteres missas faciam, MARIAM Stuardam sereniſſimam Scotorum Reginam nequeo præterire, quæ dum regias ceruices Anglicanæ securi subiecit, non minus præstantissimam Nominis sui Φερωνυμίαν, quam animi verè constantis atque inuicti specimen absoluit: quamquam enim, vt immanitate feminas omnes Elisabetha, sic patientiâ in eâ scena vicerit, MARIA;

Maria Michaelis Ducæ Imp. coniux

Maria Constantini Irenæ filij vxor.

Maria Bohemorum regina.

Maria Stuarda Scotorum regina.

illum tamen prope viginti annorum carcerem, ærumnas illas regio fastigio indignissimas forti animo toleratas expendere oportet, vt omnibus notum fiat, vel ideo viginti annos patientiæ operam dedisse, ac denique fuso sanguine consignasse, vt omnibus testatum esset, animum de corporis statione posse eiici, MARIAM vero de Nominis sui Etymo dimoueri non posse.

Atque hic sistere decreueram, cum me altera eiusdem quondam Coronæ consors, MARIA inquam illa Medicæorum principum sanguine prognata, ac regis Francorum Henrici quarti coniugio nobilis ad se vocat, quam initio quidem tanta rerum prosperitate vsam, tanta mellificæ fortunæ dulcedine, delibutam intelleximus, vt quid amplius maiusque exoptare non posset, siue nascendi conditionem, siue ingenij vim atque præstantiam, siue connubij spectaueris fæcunditatem, quod nempe gemina proles masculà ad regni quietem ac pacem, tergemina feminina ad eiusdem per coniugia stabilimentum prosperrime fortunarant, his omnibus lætissimam coronidem imponente Vnctione regia, & solenni Reginæ sacro, quo diadema illi ac ius regale tanta celebritate ac pompa, quantam vnquam Gallia vidit, quatuor inter Cardinales, ac præcipuos quosque Regni proceres delatum fuit, MARIA interim persistente MARIA, quam Nominis sui Etymon presso sequebatur pede. Latere id nequiuerat incomparabilis sanctimoniæ atque integritatis Virginem Pasitheam Crogi, quam multis illustrem virtutibus ab ipsa inde Hetruria ad se Parisios regina euocarat, quam primum vt vidit, ac quidnam sibi ex patria cymeliorum adferret, interrogasset; audijt, pulcherrimum quoddam ac longe optimum aduexisse reginæ munusculum, quo præ omnibus sui similibus emineret; cuius iam videndi facta auidior, dum illa instaret sollicitè, vt quod attulisset illico proferret: ecce à Pasithea Crucem magnam atque enormem è ligno fabrefactam in apertum produci, quam cum Regina admittere propter immodicam magnitudinem abnueret, illa vero magno spiritus feruore suæ maiestati ingerere non cessaret, recipe, inquiens, audacter, mox longe maior sequetur eam, sibi obtrudi passa est. Nec falsa vates Pasithea fuit, & euentus verum dixisse probauit, cum paucos post dies parricidali gladio Rex coniux occubuit, ex quo amarissimi maris fluctibus, non illis communibus, sed decumanis obrui cœpta MARIA, Etymologiæ Nominis sui probe didicit meminisse, cithara sua versa in luctum, & organo in vocem flentium solenniter commutato. Sic florum illæ areolæ fortes nimis odorum halitus efflantes, sol nimio splendore exoriens, Luna versicoloribus circulis ad maiestatem eradians tempestates enuntiant, vnius auræ frigidiore ventulo

Maria Medicea Francia Regina.

Pasithea Crogi Hetrusca virgo Reginæ crucem prænuntiat.

Digitized by Google

ventulo ſufficiente ad delicatiſſimum rorem in aſperrimam glaciem decoquendum, quod in hac MARIA, ſole clarius datum eſt aduertiſſe, vix dum namque facta iam vidua maritum eluxerat, cum ter bellis ciuilibus appetita fuit. Cum femina quædam conditione humilis, per Reginam euecta, maritum altius prouehere geſtiens, & illum cruentæ mortis ſupplicio expoſuit, & ſe carnificum ſanguinarijs manibus conſecrauit, atque vna Reginam triſtiſſimis calamitatum procellis, ſi quam aliam, maleſana inuoluit, vnde ei proprij corporis ſtatim erepta cuſtodia, & alia ſubſtituta, vim portarum palatij ſui obſtructa, omnes anguli cubilis regij excuſſi, diebus octo captiua detenta, ac deinde Bleſias exulatum demiſſa, fuit cum nullo iſtic ſine Regis diſerta conſenſione locutura, vt non abſque fundamento cum propheta dicere potuerit, *poſuit me deſolatam tota die mœrore confectam.* Tandem hinc per medias noctis tenebras elapſa Inculiſmam diuertit, ſed nouis exinde caſibus atque aduerſitatibus exercenda, eo inprimis authore, quem pacis ſuæ atque quietis habere debuiſſet procuratorem. Compendium itaque ſumma hieme, ac tempeſtate perfrigida captiua abducitur, nec Regi, nec Reginæ valedicere permiſſa, quare poſt quintum menſem iſtinc in Belgium profugiens, bonis dotalibus exuta alienam coacta eſt munificentiam implorare, quam, poſt ſeptennium ſumma Regis noſtri liberalitate exactum, ſuorum fraudibus deluſa, in Anglia quoque voluit experiri. Vnde bellorum turbine poſt triennium eiecta Coloniam diuertit, amiſſo in via vnico mœrentis animæ ſuæ ſolatio R.P. Ioanne Suffreno Soc. Ieſu Theologo viro magnarum virtutum & ſapientiæ donis excultiſſimo. Sed neque hic reſpirare liberius datum fuit, tum ob imminentis belli formidinem, tum adrepentis paulatim mortis indicia non vana, quæ eam paulo poſt, die ſcilicet Iulij tertia, vti ſola potuit, ita & ærumnis, atque afflictionibus quas dudum tulerat, exemit.

Thren. 1. 13.

Nulla igitur Reginæ aut Imperatricis purpura, nulla diademata ac ſceptra hanc Nominis Mariani amaritiem abſtergere queant aut temperare, multo vero minus centunculus, aut vile Baucidis ſtragulum, quod cum amariſſima huius Nominis amaritie non leuem habet affinitatem præſtare id poſſit. Exemplum dabo in Virgine Brabantina, MARIA Nomine, quam parentes honeſti quidem ſed admodum tenues in pago iuxta Bruxellam, Wolüa dicto, progenuerunt, hæc meritis & Nomine ſuo digna, cum vitam degeret Angelicam doctore Deo ad Virginitatis votum adiunxerat & Paupertatis. Quod geminum cum ipſa propoſitum ſtrenuè exſequeretur, contigit eam oculis placere, quibus nollet, & ſpecioſiſſima cum eſſet, ad flagitium inuitari, quod morte grauius exhorrebat. Repulſus itaque nebulo vindictam meditans obſeruat, quas MARIA ædes inuiſete, quos ſubinde ſtipis cauſa familiares adire ſolita ſit. Honeſta viciniam incolebat matrona, quæ frugali ſubinde MARIAM conuiuio excipiebat. Iſtuc adrepere ille, quia notus erat, & ſcyphum argenteum illic forte inuentum MARIÆ ſacculo abdere, ac re diſſimulata abiturire. Interim quæri ſcyphus nec inueniri. Redit doli artifex, & MARIÆ in aurem inſuſurrat, niſi morem mihi geſſeris, te furti ream traducam. Illa execrari hominis inſaniam, neque vllius ſe criminis affinem liberrime proclamare. Cum ille è veſtigio peram eius arripiens, ſcyphum ex ea producit, inſuper magiæ inſimulat, vtpote cuius ipſe iam philtra & incantationes expertus nec dormire nec quieſcere ſe poſſe, ſplendide mentiebatur. Exiguam hæc initio fidem inuenere, nullus etenim ſermo eiuſcemodi dictus vnquam fuerat de MARIA, quapropter liberrimè domum regrediens omne malum euaſiſſe credebatur. Cum ecce maleuolo illo impoſtore agente Prætor cum ſatellitibus MARIÆ domum ſub noctem ingreditur, ac nequidquam innocentem ſe proclamantem in carcerem abducit. Hic ad obiecta crimina reſpondere iuſſa conſtantiſſime ex præſcripto veritatis omnia pernegare: contra, aduerſarius multis, quæ obijciebat, aſtruere, donec tandem malitia ſuperante æquitatem, mentita eſt iniquitas ſibi, & innocens MARIA morti adiudicata fuit. Cumque nullum ſuæ cauſæ patronum reperiret, ad locum ſupplicij abripi cœpit, ſed tempus aliquod cum Deo agendi expoſtulans, obtinuit, quod rogabat: hic coram ſacratiſſimæ Virginis imagine, propter quam forte tranſitus erat, in genua prouoluta, per miſericordiæ matrem iudici filio innocentis animæ ſalutem commendauit, calumniatori veniam largita eſt, denique omnibus, qui iſtic loci, anguſtiæ ſuæ atque dolorum memores Deo ſupplicaturi eſſent facilem petitionis ſuæ rogauit effectum, plura dolorum amaritudo maxima, & aquæ intrantes animam eius amariſſimæ vetabant; his itaque finitis de terra ſurgens, ſe iudici obtulit, qui manibus ac pedibus ligatam in ſcrobem deijci iuſſit, vbi viuens, ſpiranſque afflictiſſima MARIA terrâ obruta fuit, ac ſude per corpus adacta innocentem ſpiritum Deo ſanctiſſimè conſignauit. Cum ecce paulo poſt in eum locum viſæ è cœlo deſcendere puellæ tredecim longe ſpecioſiſſimæ, omnes ingenti lumine circumfuſæ, cereum manibus præferentes, quarum prior cæteris præſtantior, coronam auream capite geſtabat, ac reliquas ſecum ter ſepulchrum circumeundo ducebat. Acceſſit impij nebulonis punitio, qui mali dæmonis inſeſſione factus efferatior, remedijs omnibus fruſtra tentatis, hic denique culpam confitens ac MARIÆ innocentiam de-

Maria dolorosa, eiusq; historia.

prædicans liberatus fuit, vnde locus ille in memoriam MARIÆ cognomento Dolorosæ magna cœpit celebritate ac fiducia in hunc vsque diem frequentari. Ita M.S. codex rubeæ vallis in Sonia, Thomas Cantipratanus, Ioannes Molanus in natal. SS. Belgij, ad 18. Iunij.

Codex m. s. Rubeæ Vallis. Cantiprat. Molanus.

Quibus, aliisque prope infinitis, quæ prudens, scienſque prætereo propositi nostri veritatem patere sat arbitror, MARIAM absque amaritudine nec esse, nec dici posse MARIAM neque vllam quocunque in statu, hoc Nomine insigniri, quæ multis interdum ac grauibus non conflictetur ærumnis.

Vera causa cur illa quæ Nomine Mariæ insigniuntur variis ærumnis affligantur.

Quam autem causam esse dicemus? Non aliam profecto, vt initio attigi, quam vnam & solam Dei Domini ac seruatoris nostri εὐδοκίαν, qua omnes illas, quas dilectissimæ matris suæ Nomine voluit nuncupari, reapse eiusdem vitæ, sortisque similitudine desiderat insigniri, vt quam Nomine præ se ferant, opere se quoque ostendant imitari, atque ea ratione factæ Φερώνυμοι, illustrissimam Nominis sui coronam feliciter promereantur, quod ideo adiunctum volo, ne tanti Nominis dignitas, Deoque tam grati maiestas, imbecillibus animis pauorem incutiat, cum certum sit eas in cœlis peculiari gloria gauisuras, quæ Dei matrem MARIAM, vti Nomine, sic vita ac moribus in terra repræsentarint, iuxta quod gentium Doctor Paulus ad Rom. 8. sanctissime pronuntiauit: *si tamen compatimur, vt & conglorificemur*, ita namque alibi, 2. Cor. 4. testatum reliquit: *id quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* *Fides* enim vt ait Septimius Tertullianus bonorum *Nominum, salus proprietatum est.*

Rom. 8. 17.

2. Cor. 4. 17

Tertull.

SCOLION QVARTVM.

Peccatores apud Deum Ἀνώνυμοι, *siue Nominis honore indigni.*

Mirabitur hoc fortasse quis thema, & quomodo, inquiet, peccator Anonymus, cùm nemo pluribus Nominibus turgeat, nemo plurimus salutetur? verum est quod dixi, stetit enim hactenus ea veritas, stabitque semper, peccatori apud bonos, apud superos non esse Nomen: Si namque Atlantes Africæ populi, vt antè ex Herodoto commemorani, cùm ferarum more in montibus ac syluis sine Deo & lege viuerent, nullis inter se Nominibus fuerint distincti: nil mirum, si vsu antiquo, ipsaque Scripturæ phrasi Nomine careant ij, qui innocentia, qui gratia, qui virtute destituuntur. Porro veritatem hanc in ipso statim mundi exordio adumbrasse Deus visus est, cùm enim cuncta huius mundi fabrefacta ex quatuor elementis constare voluisset, trium tantùm Nominibus expressis terræ scilicet aquæ, & ignis, solius aëris Nomen subduxit: quid causæ fuisse dicemus, vt tribus elementis honore habito, solus aër Nomine suppresso inhonoratur? & hoc data opera, adeò vt cùm necesse esset aëris nominare regionem, verborum ambagibus & circumlocutionibus bonus Dominus vtatur, ne illius appellatio enuntietur. *Producant*, inquit, *aquæ reptile animæ viuentis, & volatile super terram sub firmamento cæli:* facilius & notius dixisset, *& volatile in aëre*, sed illius effugiens Nomen, aëris regionem à terminis illam claudentibus voluit explicare, intra terram enim & firmamentum aëris spatia continentur. Quid igitur turpe aut absonum in aëre contemplatus est Dominus, vt Nomen eius ita voluerit declinare? Aër perfectissimam inconstantis peccatoris, & ad quodlibet vitium proni imaginem exprimebat, forma enim ac propria specie carens, rerum omnium quibus adiungitur labore nullo recipit impressiones, ad omnium se componit habitum, nulli obsistit, tam placidè enim à tenebris obscuritatem, quam à Sole ebibit splendorem. Quodnam expressius peccatoris exemplar ad omnia facilis, nullumque discrimen inter virtutum fulgores, vitijque tenebras æstimantis? vnde æquum quoque erat, vt qui ita ad amussim peccatoris refert conditionem, referat & supplicium, neque honorem ab ore diuino accipiat, neque ab ipso illius Nomen, sicut ceterorum elementorum, elabatur. Confirmat id calculo prudentissimo S. Gregorius Nyssenus hom. 2. ad illud, *Faciamus hominem*, &c. *Aëris*, inquiens, *constitutio silentio prætermittitur, cùm tamen ordinis ratio postularet, vt igne constituto, de ipso aëre disputaretur: qui cùm leuis sit, cùm ignis leuitate quamdam habet cognationem, deinde de natura graui verba fierent. Moses autem omisso aëre de hac re differit: quod quidem ille non ideo facit, quod nihil ad mundi constitutionem aër conducat, aut excluſus sit ab elementorum poteſtate, ſed fortaſſis, quia natura molli ac facilè cedenti præditus, res omnes in ſe ſuſcipit, eaſdemq; præ ſe fert, cùm nec colorem proprium, nec figuram, nec ſpeciem habeat, ſed alienis coloribus & figuris informetur, & ad omnium rerum, quas ſuſcipit, motum ſe accommodat.* ita S. Gregorius.

Greg. Nyss.

Multo verò omnium clarissimè Deus ipse Genes. 3. vbi postquam Adam iniquitatis suæ scelere sordidisset: diuina eum Clementia respiciente, *vocauit Dominus Deus Adam, & dixit ei, Vbi es?* Alloquitur quidem inobedientem, sed tantam dignationem, vt illius pronuntiarit Nomen, textus non exprimit, nec Adæ vocem ore dominico editam inuenio, nisi postquam illum insigni pœnitentiæ habitu indutum conspexit, illico namque ac illum pellicea zona accinctum contemplatus est, iam illius Nomen non detrectauit, *Ecce*, inquiens, *Adam vnus ex nobis factus est.* Expectauit siquidem diuina pietas, vt pœnitentia scelus suum Adamus dilueret, quo illius

Probatur exemplo ipsius Dei.

Gen. 3. 8.

Ibid. v. 22.

Herodot.

Peccatorum ἀνώνυμοι statim ab initio mundi Deus adumbrauit.

illius Nomen ex ore diuino funderetur: neque id mirandum, nihil enim tam moleſtum atque inacceſſum humanæ patientiæ, quàm infeſti hoſtis Nomen expreſſiſſe. Inquirens itaque Adamum Deus, non dixit, *Adam vbi es?* ſed tantummodo, *vbi es?* peccatoris Nomen faſtidiens, illudque efferre non ſuſtinens.

Probatur ex modo Scripturæ.

Idem patet 2. Regum 23. *Hæc Nomina fortium Dauid*, inquit ſacer textus, *ſeptem & triginta robuſtos* mira fortitudine præditos recenſens. Verùm cur Ioab primus militiæ Dauidicæ dux, & ipſe ſtrenuus viribus, ac militari pollens diſciplina fortium virorum numerum non intrat, nec inter reliquos eius Nomen inuenitur? Hanc gloriam impiis ſuis facinoribus demeritus erat Ioab, nullius enim virorum illorum, cuius fortis commendatur animus, inuenies ſcelus memoriæ proditum eſſe, vnus fuit Ioab, cuius crudelitatem & proditionem expiaturus Dauid, filio Salomoni teſtamento tradidit puniendam. Is ergo, cuius inter reliquos robuſtos viros crudelia geſta prodebantur, meritò de Nominis gloria deijciendus fuit. Nomine careat, qui illud turpitudine vitæ fœdauit, nec eorum ingrediatur ſocietatem, à quorum vitæ inſtituto turpiter deflexit. Vnde benè Lyranus: *Inter prædictos fortes non nominatur Ioab, quia maculam poſuit in gloria ſua, cùm Abner proditorie occidit.*

2. Reg. 23. 8 & 39.

Ioab inter fortes Dauid non nominatur.

Lyran.

Senes improbi Suſannæ inſidiati non nominantur.

Improbi illi ſenes qui Suſannæ pudicitiam tentarunt, Daniel. 13. nuſquam in eo capite nominantur, indigni planè Nomine, qui tam nefario piaculo infecti, *Non vocabitur enim in æternum ſemen peſſimorum*, Iſaiæ 14. Mater quoque Salomonis in Euangelio proprio Nomine non indigitatur, *Dauid autem Rex*, inquit Euangeliſta, *genuit Salomonem, ex ea quæ fuit Vriæ*, Matth. 1. Cur vel ipſius Reginæ Nomen prætermiſit? planè, quia illud iam erat adulterij labe obſcuratum. Et quia ad Euangeliſtas deflexímus, idem eorum calculo comprobemus, ducto vel ab ipſo Saluatore, cuius geſta deſcribunt initio. Differt hîc Marcus à Ioanne, dum Chriſti in crucem ſublationem deſcribunt, Marcus c. 15. ait: *Et erat titulus cauſæ eius inſcriptus, Rex Iudæorum:* Ioannes verò c. 19. *Erat autem ſcriptum, Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.* Vbi expende à Ioanne dici in titulo Crucis poſitum Nomen IESV, à Marco autem ſine IESV Nomine titulum referri. Quæ cauſa? Planè duorum perſonas repræſentabat IESVS in cruce, perſonam peccatoris ſcelerum pœnas dantis, & ſimul ſui-ipſius innocentiſſimi & immaculati agni. Vbi peccatorem repræſentat, ſine Nomine proprio oſtenditur in patibulo, vbi autem immaculatam & prorſus innocentem prætendit vitam ſuam, Nomine proprio compellatur. Pergo, & magiſtro adiungo diſcipulam, in qua nobis deſcribenda, Lucas quoque à Ioanne diſſentire videtur, cùm ille Magdalenam ſine Nomine prodat peccatricem appellando: *Ecce*, inquiens, *mulier, A qua erat in ciuitate peccatrix*, cap. 7. Ioannes verò eam ex Nomine indicet vocando MARIAM. Quare? patebit cauſa, ſi de diuerſo Mariæ Magdalenæ ſtatu ſermonem illos feciſſe conſideremus. Lucas peccatricem voluptatum ſordibus inuolutam, dæmonum mancipium, vrbis ſcandalum deſcribebat, vnde & Nomen ſubticuit, quod iam de libro vitæ laſciua eius vita abraſerat. Ioannes verò de Maria, quam lacrymæ pœnitentiæ lauerant, ſermonem habebat, quare & Nomen euulgauit, vnde quod Lucas abhorruerat, Ioannes non fuit dedignatus.

Quare Marcus titulum crucis ſine Nomine IESV; Ioannes verò cum eo deſcribat.

Mat. 15. 26. Ioan. 19. 19.

nam ſine Nomine, Ioannes cum eo referat.

Ioan. 20. 1.

Luc. 7. 37.

Quare Lucas Mariam Magdale-

Prætermittere hîc nequeo quod in eandem rem ex hiſtoria diuitis Epulonis & Lazari curioſa multorum eruditio annotauit. Epulonis Nomen Chriſtum Dominum ſubticuiſſe, mendici verò expreſſiſſe, qua de cauſſa? Credidérim Nomen à Deo non tam in corporis, quàm animi dotes computari, quapropter diues qui vitæ commodis, & nimiæ voluptatis luxibus deditus, animæ bona prodegerat, & Nomen perdidit: pauper verò, qui inter vitæ miſerias & ærumnas incolumem animum ſeruârat, Nomen quoque tanquam non ignobilem eius partem retinuit indemne: ea igitur de cauſſa nouit eum Dominus ex Nomine, ſicut diuitem, qui Nomen luxus tabe corruperat, ignorauit. Expreſſit id Titus Boſtrenſium Epiſcopus, *hunc tanquam durum*, inquiens, *& in pauperes inhumanum Nominu expertem induxit, nempe vt exemplo id confirmet, quod per prophetam de ijs aliquando prænuntiârat, qui Deum non metuunt: Nec memor ero Nominum eorum per labia mea. Pſal. 15. pauperem proprio Nomine deſignat, ſiquidem tales in Dei lingua, & ore verſantur.* Vnde S. Antonius de Padua ſerm. Dom. 1. poſt Trinit. *Diues quaſi ignotus apud Deum Nomine non deſignatur: dignum vtique eſt, vt Nomen eius non ſcriberetur in Euangelio, quod numquam erat ſcribendum in vita æterna libro, ideo ad eius exprobrationem dicitur, homo quidam: de eo enim quem reprobamus vel neſcimus, ſolemus dicere: homo quidam.* Aduertendum itaque quoties ſaluator noſter Chriſtus de impijs diuitibus ſermonem inſtituit, toties eorum Nomina ſubticuiſſe: teſtis Lucas cap. 12. *hominis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit, &c.* Et Matthæus c. 19. ac Marcus c. 10. de quo pulchrè S. Paulinus epiſtola 33. ad Alethium: *Hoc ipſum*, inquiens, *conſiderare te volo, eorum diuitum, quorum vel crimina, vel ſupplicia in ſcripturis ſignata ſunt, Nomina ſignificata non eſſe, quia ſine dubio indigni erant, vt ſermone diuino nominarentur, quos aut vita obliterauit impietas, aut auaritia deleuit. Ideo prædixerat Deus in Propheta de ipſis: Nec memor ero Nominum illorum per labia mea: hoc eſt per immortalium diu teſtamenta verborum quæ oru diuini labia benè dicuntur, quia & cohærent ſibi, & vno Dei verbo aperiuntur, & per ipſa nos Deus oſculatur oſculis oris ſui. Hæc ergo labia pollui noluit Nominibus impiorum diuina Iuſtitia, & idcirco neque illius diuitis Nomen extat,*

Quare meritò cum Nomine, diues epulo ſine illo deſcribantur.

Luc. 16. 19.

Tit. Boſtr.

S. Ant. Pad.

Luc. 12. 17. Matt. 19. 16 Mar. 10 17. S Paulin.

cuius vanitas & auaritia signatur, cuius consumpta iam vita de vita apparatibus cogitanti dictum est, stulte hac nocte expostulabitur anima tua, quæ parasti, cuius erunt? Illius quoque diuitis, qui gloriatus in lege completa, conditionem adipiscenda perfectionis diuitiarum suarum amore auersatus est, cæcitatem legimus, vocabulum non habemus. Talium itaque diuitum Nomina in Euangelio non scribuntur, quia nec in libro vitæ habentur. Aliam ex Philosopho lib. peri-
Aristot. her. cap. 2. causam subiungo, vbi sic argumentatur: Nomina sunt signa rerum: at reprobi non sunt res, ergo Nomine nequeunt designari: sicut enim se habet ens physicum, ad rem physicam nomine physico adumbratam: ita ens morale ad rem moralem Nomine morali delineatam; ergo sicut non entia Nomine physico carent, ita & reprobi nulla entitate seu re morali insignes, nullam sibi possunt Nomenclaturam in genere moris inre vendicare.

Gallica olim praxis criminalis fuit, vt perduellis Nomen sileretur, cum tortori traderetur puniendus. Reo enim de Theatro omnibus expolito crimina obijciebantur sua, tum rex fecialis prodibat in medium, & torue fontem intuitus scisciitabatur quisnam ille esset? adstantium vnus aiebat, vocari N. ad hoc clamabat fecialis, etras in Nomine, ô quàm mutatus ab illo! qui fidus alias Regi, Nomine hoc quondam clarus, iam infidus Nomine cadit omni; ne igitur lictor hunc pritco Nomine compelles, non enim ille est qui fuit. Ita An-
And. Faber. dreas Faber l. 12. hist. Nauar. Continget fortassis subinde eiusmodi ex necessitate quadam exprimi oportere, quid tunc fiat? fixa, firmaque persistit diuina sententia, alio, aut immi-
Gen. 23. 8. nuto Nomine efferuntur. Ita genes. 23. legisse memini quendam Hethæorum Principem antequam sacrilegij, auaritiæque sordibus se commaculasset, dictum fuisse *Ephronem*, vt verò primùm in eam maculam incidit, mutilato Nomine vocatum fuisse *Ephran*: cuius rei mysterium ex S. Hieronymo trad. Hebr. c. 23. discendum est, cuius hæc verba sunt:
S. Hieron. *In hebræo, sicut hoc posuimus, primum Nomen eius scribitur Ephron, secundum Ephran, postquam enim pretio victus est, vt sepulchrum venderet argento, licet cogente Abraham, vau littera quæ apud illos pro ô legitur ablata est de eius Nomine, & pro Ephron appellatus est Ephran, significante scriptura non eum fuisse consummate, perfectaque virtutis, qui potuerit memorias vendere mortuorum.* Hæc Hieronym. Mutauit igitur hominis liberi Nomen, cum primùm peccati seruus factus est; quod idem S. Doctor in Eliada filio Dauid, 1. paral. 3. annotauit, quem postea
1. Par. 3. 8. *Baaliada* dictum inuenit, 1. Paral. 14. asserens
1. Par. 14. 7. propter transgressionem Dauid, hoc Nomen ei mutatum. Ex quo luce clarius patere arbitror quomodo apud Deum Nomina sancta à peccatoribus tolli aut immutari soleant cum & apud homines auferantur, neque enim nominari oportere eos qui turpi scelere suum Nomen obscurarunt.

SCOLION QVINTVM.

Vnde Nominis alicuius terror oriatur?

TErrorem à timore, metu, formidine, ac pauore Varro olim distinxit: cum *Timorem dixit mali appropinquantis metum, Metum* vero *animi motum ac fugam imminentis mali, quod vel tristitiam adducat, vel corruptionem. Formidinem esse perturbationem, quæ foras erumpat. Pauorem à pauiendo dici, dum ex venturi mali horrore vehementer homo concutitur, & pectus salit. Terrorem autem metum esse ingentem, qui hominem velut in terram prosternat, vnde & Nomen quoque sortitum esse volunt.* Magis autem philosophicè Scaliger *metum demissionem animi* significare docet *propter futuri mali expectationem παρὰ τοῦ μετίεναι*, amittitur enim seu abijcitur sic constantia. *Timorem, expectationem censuræ eorum qui sunt in dignitate constituti παρὰ τὸ τιμᾶν.*

Formidinem à formis & spectris dictam, quæ timorem ijs quibus apparent, infligunt.

Pauorem animi perculsionem dici à græco Παίειν *quod pulsare* ac ferire significat, quam instantis mali intelligentia passus, trepidando demonstrat.

Terrorem denique comparatione horum *actiuè se habere, quod terreat, & timorem vehementem incutiat, seu actum in alium transmittat*, ex quo fit, vt, sicut teste Cicerone 4. Tuscul. pudorem rubor, ita terrorem pallor, tremor, dentium crepitus consequatur. Sanguis enim ab exterioribus ad interiora recedens, atque ad cordis imum refugiens, calorem aufert, vnde frigus ac tremor, dentium ac genuum collisio quę cum multum à corde distent, adeoque calore necessario destituantur, hominem suum velut in terram abijciunt. Varia autem sunt quæ terrorem hunc ægris mortalibus incutere soleant, fulmina scilicet, ac tonitruum sonitus, clamores ingentes ac minæ, vultuum toruitas, ac repentinus tubarum clangor, triste nuntium, atque aduersus rumor: sed his prætermissis ad sola Nomina me recipio, quorum subinde terrores tanti sunt, vt de Minoë scribat Ouidius lib. 9. Metamorph. vers. 441.

Varro. *Quid timor?* *Quid metus?* *Quid formido?* *Quid pauor?* *Quid terror?* Scaliger. *Quid Metus secundùm Scaligerum?* *Quid timor?* *Quid formido?* *Quid pauor?* *Quid terror?* Cicero.

——*qui dum fuit integer ævi,*
Terruerat magnas ipso quoque Nomine gentes.

Dicere volens adeò magnum & terrificum fuisse Nomen Minois in ætate validiore, vt esset terrori etiam finitimis, dum Megaram cepit, tributum Athenienſibus imposuit &c. Author quoque est Cedrenus in historia, Narsetem tam formidabilem fuisse Persis, vt pueros ij quoque suos Nominando Narsetem, terrere solerent. Scribit præterea Bonfinius l. 6. cap. 2. Stephanum II. Hungariæ Regem vsque adeò formi-

Nomē Narsetis olim Persis formidabile. Cedrenus. Bonfinius. *Nomen Stephani Hungari-*

Paria Regū Græcos, Myſoſq; terrebat.

formidoloſum Græcis, Myſiſque habitum fuiſſe, vt ad mentionem Nominis Stephani vagientes peruicacius infantes præ formidine conticeſcerent. Apud Turcas Ioannis Hunniadæ ducis fortiſſimi Nomen vſque adeò fuit terrificum, vt nutrices ad comprimendos infantulorum vagitus, Hunniaden adeſſe confingerent, vt ſcribit Æneas Siluius cap. 5. Europæ. Ita quoque de Auſtriacis matribus legitur Mathiæ Hungarorum Regis Nomine infantibus terrorem incutere ſolitas fuiſſe, acclamando, *Mathiaske kompt*. Non abſimile de Ecditio ſtrenuo illo duce refert Sidonius Apollinaris lib. 2. epiſt. 3. *Vix duo-de-viginti equitum ſodalitate comitatus aliquot millia Gothorum non minus dic, quàm campo medio (quod difficile ſit poſteritas creditura) tranſiſti. Ad Nominis tui rumorem perſonæq; conſpectum exercitum exercitatiſſimum ſtupor obruit, ita vt præ admiratione neſcirent duces partis aduerſæ, quàm ſe multi, quàm te pauci comitarentur.*

Nomen Iohannis Hunniadæ Turcis metuendum.

Æn. Silu.

Nomē Mathiæ Hungarorum Regis Auſtriacis formidini fuit.

Sid. Apoll.

Ecditij Nomen Gothos exterruit.

Nec minùs ſacræ litteræ eamdem hanc rem conteſtatam eſſe voluerunt, dum clarè admodum capite decimoquinto libri 1. Paralip. traditur, poſt geminā illam de Philiſtæis victoriam, diuulgatum fuiſſe Nomen Dauid in vniuerſis regionibus, & Dominum dediſſe pauorem eius ſuper omnes gentes. Vnde ſolum Nomen hoſtes tantopere perterrebat? An ex virtute Dauidis? minimè, ſed ex virtute Dei, quæ tunc clariùs manifeſtari ſolet, cùm Nomen ſolum pronuntiatum hoſtes exterret. Ioannis 14. credentibus promiſit Dominus maxima quæque atque admiranda patrare, & vnde confirmat? *Quodcunque petieritis Patrem in Nomine meo hoc faciam.* Expende, *in Nomine meo, Non enim*, vt S. Chryſoſt. hom. 62. in Ioan. *tam mirabile fuit, quod vnus miracula faceret, quàm quod ipſo mortuo, alij in Nomine eius maiora operarentur, quod factum legimus dum ſolo* IESV *Nomine inuocato & dæmones fugari, & mors pelli viſa fuit.* Iterum lib. Eſther c. 8. ſic leginus: *Grandis enim cunctos Iudaici Nominis terror inuaſerat*: ad fauorem ſcilicet eis ab Aſſuero impenſum, diuina virtute accedente, qua Nomen eorum iam velut galeatum terrori Perſis ac Medis eſſe cœperat. Quin & Deuter. 28. & Pſalm. 98. quo, de diuino Nomine legimus, *Nomen eius glorioſum, & terribile. Sanctum & terribile Nomen eius.* Hebræi quoque terribile Nomen tetragrammaton aſſerunt, ad quod vetus Poëta Philemon apud Iuſtinum alludens libro de monarchia ait:

Nomen Dauidis Philiſthæus timendum.

Magis mirandum in Nomine Domini miracula fieri, quàm ab ipſo.

Chryſoſt.

Eſther 8. 17.

Iudaicum Nomē Perſis metuendū.

Deut 28. 58.

Pſal. 98. 3.

Pſal. 110. 9.

S. Iuſtinus.

Οὗ τ' ὄνομα φοβερὸν, μᾶλλ' ἀνόνομάστω μ' ἐγώ.

Cuius Nomen formidabile ne nominare quidē auſim.

Nec deſunt quibus Θεὸς, latinè Deus vocabulo paullò molliore quaſi Δέος, quod eſt metus, timor, pauor non imperitè viſus eſt, quaſi Nominis terror etiam ad appellatiuum hoc extendi videretur. Et huius rei cauſa non ſemel in deceptationem quæſtionemque vocata fuit, neque ſat ſcio an ſatis etiamnum reperta ſit;

Qua cauſa terroris ex Nominibus prouenientis? Prima.

A aliis naturalem quamdam vim huſce Nominibus affingentibus, qua tales effectus ſortiantur, ſicut videmus fieri ab Oratoribus facultate Rhetoricæ, & à peritis muſicæ vi harmoniæ. Sed contrà, Oratores non nudis Nominibus, ſed pondere ſententiarum & rationum momentis, affectus cient. In muſicis ipſa concentus ſuauitas & harmonica modulatio humores contemperat, cui nihil ſimile in horrificis Nominibus, quæ homines conturbant, reperitur.

Reiicitur.

Alij efficaciam hanc adſcribunt ſuperiori dignitati, à qua ſunt inſtituta, vel ſanctitati linguæ, à qua originem ducunt. Sed nec linguæ ſanctitas, nec hominis maieſtas inſtituentis, vllam qualitatem phyſicam operatiuam vocabulis imprimere poteſt.

Secunda.

Reprobatur.

B

Alij Nomina propria radios quoſdam eſſe aiunt perſonarum quas denotant, & in ipſis Nominibus quaſi vitam quandam latere, cuius operatione in audientibus terror excitetur. Sed quidquid dicant Platonici, Nomina ſunt hominum arbitratu indita, nec ſubſtantiæ ſunt corporeæ aut ſpirituales, nec ſunt accidentia inhærentia ſubiecto, quare vitam in ſe habere non poſſunt. Multa quoque ſunt nihil ſignificantia, multa verò quid aliud præferentia, quin & ipſa quæ naturam rei ſignificant, nullum poſſunt à naturis perſonarum influxum recipere, quia res corporeæ naturaliter nihil efficiunt in id, quod corporis expers eſt.

Tertia.

Refutatur.

C

Denique ſunt, qui per influxum quemdam cæleſtem certa Nomina terrendi facultatem habere arbitrantur. Sed quomodo hi cęleſtium orbium influxū per traduces qualitates in ſubiectum tam remotum recipi velint, non video; num res incorporeæ vt ſunt Nomina, ſubiectum ſint idoneum qualitatibus corporeis recipiendis? non exiſtimem. Nihil ergo energiæ tribuit influxus cæleſtis. Quid ergo? Paucis expedio.

Quarta.

Confutatur.

Nominis vita, ſignificatio eius eſt, per quam mortuum alioquin Nomen, audientis menti cognoſcendum aliquid obijcit, eumque pro diuerſa conſtitutione diuerſis modis afficit & immutat: accedit cùm Nomen ſonus quidam ſit, qui ex aëris motu fieri ſolet, auditum vel blandè leniens, vel aſperè conturbans, nihil mirandum ſi huiuſmodi affectionibus cauſam dat, quæ ſimiles motus conſequi ſolent, quod in allatis ſuprà exemplis clariſſimè patet, vbi ſtrages à Regibus illis, ducibuſque editæ, cladeſque illatæ ſat vtrium habere poterant, vel ſolo eorum qui intulerant Nomine audito, vnumquemque grauiter percellendi.

Quinta cauſa eſt genuina.

D

Sed quid de infantibus dicemus? quos neque huiuſmodi rerum habita olim notitia obſidet, nec mentis ratiocinatio, qua carent, eamdem allequi permittit, vt Nomine audito, ad acerba atque nefatia, quæ is, qui illo deſignatur edidit, reflectant? hos ego ex triſtiore, atque acutiore,

Obiectioni ſit ſatis.

quo

quo Nomina illa enuntiantur ſono, terrorem concipere reor, vnde imaginandi vis in illis, tenera ac fluida, facile timoris ſpeciem ac qualitatem concipit, qua terreantur.

Quomodo Nomen Domini terribile ſit?

Quomodo autem Deus eiuſmodi Nomen terribile affectarit, & in quo terror iſte ſitus ſit, ſi quæras? Inde Nomen Dei terribile dici ſciendum eſt, non quod in ſe habeat quod exhorreſcat, quod paueat, quoue terreatur homo, ſed quia vir probus ne à Dei gratia excidat, metuit, & ſic Nominis eius potentiam reus perſentiſcat. Ita me docuit S. Ioannes Damaſcen. S.Io.Dam. lib.4. parall. his verbis: *Dei Nomen terribile eſſe dicitur; non quod peſtifera bellua, aut crudelis hominis terrorem habeat: Deus enim lux eſt, via, veritas, & vita &c. Quid igitur eſt quamobrem lucem, aut vitam, aut veritatem, aut reſurrectionem perhorreſcamus? hoc igitur perinde eſt; vt ſi quis in ſublimi quodam monte degat, atque ipſum metuere dicatur, non quod montem ipſum timeat, ſed ne ab eo præceps ruat. Ad eundem quippe modum, nos quoque Deum metuimus, illud videlicet metuentes ne à luce, vita & veritate & ſcientia excidamus.* Verùm quod hic non oſcitanter aduertendum eſt, metus iſte ſine perturbatione eſt, ita Clemens Alexandrinus:

Qualis metus à Nomine Dei deſcendat?

Clem.Alex. *Dei, qui paſſione vacat, timor ab omni paſſione & perturbatione immunis eſt. Neque enim quiſquam Deum ipſum timet, ſed ne Deo careat. Qui autem hoc timet, illud timet, ne in mala incidat. Qui porro hunc caſum extimeſcit, ab interitu & perpeſſionibus alienum ſe eſſe cupit.*

Sub hoc itaque Nomine timoris ac terroris, venerantur te Deus electi tui, quia in conſtanti vitæ humanæ inconſtantia, niſi tu, cuius ſanctum ac terribile Nomen eſt, illos in via tua ſtabilieris, timore tuo, qui vt, inquit S.Ioan.

Chryſoſt. Chryſoſtomus *nihil aliud eſt quàm murus & præſidium & turris inexpugnabilis*: quo abituri ſunt, niſi ad profanum timorem, qui perturbationis plenus nuſquam quietem, nuſquam ſecuritatem parit.

Et ne Virginis noſtræ præclariſſimum Nomen in fine præteream, licet oleo fluere lenius, menteſque cœleſtium, ac terreſtrium mira quadam dulcedine refectas ad ſe allicere ſoleat, vt ſupra dictum eſt, inferis tamen terribile, vt caſtrorum acies ordinata iure merito perhibeatur; vnde S.Germanus Conſtantinopolitanus in hæc verba exclamat: *Tu nequiſſimi hoſtis contra ſeruos tuos inuaſiones ſola Nominis tui inuocatione repellis; audito ſiquidem illo, contritionis memini, quia ſatanica poteſtatis caput peſſundatum fuit, dumque vetera renouantur, noua vulnera catus pertimeſcit.* Vnde verſus:

S.Germ. Conſtant.

Terret Auernales ipſo quoque Nomine gentes.

Addo cum Nomen MARIÆ Dominam repræſentet, & Dominæ vocabulum neceſſariò timorem coniunctum habeat, ob poteſtatem qua pollet, in ſeruos; Vnde Malachiæ 1. legimus expoſtulantem cum Iſraele: *Si Dominus Ego*

Malac.1.6. *ſum, vbi eſt timor meus? dicit Dominus exercituum.*

Et Paulus Iuriſconſultus Dominium, poteſtatem in ſubditos interpretatur, vt vbi Domina, ibi timor ſit, non malè Nomen Virginis terribile dici poſſe, non quod in ſe, quo terreat includat, ſed bonos, ne à ſua tutela præſidioque declinent, malos verò ne porro inſaniant, ſapienter compeſcat. Paul.Iuriſc.

SCOLION SEXTVM.

Quid Ignominia? vnde nata? quanta eius macula, ac Nominis probrum?

Iudæi porcum non nominant.

PORcum animal ſpurcum, atque omnis impuritatis hieroglyphicum tanto odio ab Hebræis habitum refert Elias in Thiſbi, vt ne quidem illum nominare ſibi licitum exiſtimarint, ſed generatim חֲזִיר, id eſt, rem, cenſuerint appellandam. Sciuiſſe illos oportuit, & alta quadam mente perſpexiſſe naturam in Nomine velut ſpeculo quodam relucentem, cuius obiectu ea, quæ in illo repreſentantur, neceſſariò mentes, obtutui ſubijciuntur, à quibus ſe liberos fore non dubitabant, dum eiuſmodi ſpeculum à ſe, quàm longiſſimè amouerent. *Obiecta ſiquidem*, vt vetus inquit Philoſophus, *mouent potentias*, quas multo maximè indemnes cuſtodias, ſi illorum vel Nomine tibi volueris interdictum. Quod in animali hoc innominando Hebræi, id in tyrannis, ſacrilegis, veteratoribus, & exoletis obſeruatum à plurimis authores boni voluerunt, vt odio criminum ac vitiorum, perſonam afficiente, indigni habiti fuerint, qui nominarentur: nemine in poſterum vel Nomen illud in ſe aſſumere, vel labij auſo vſurpare; quam Nominis ſtragem aut calamitatem, eâ, quam propriæ ſcelerum exhalationes concitant, tempeſtate excitam, rectè *Ignominiam* ex In, & Nomen, N. littera in G, euphoniæ gratiâ commutata compoſitam vocitaris. *Quid ignominia?* Dicta namque Ignominia, quaſi Nominis amiſſio, ſeu vt Nonius voluit, *Nominis nota*: de qua Nonius. M.Tullius Cicero lib.4. de Repub. *Cenſoris iudicium nihil ferè damnato affert niſi ruborem.* Itaque quod omnis illa iudicatio verſatur tantummodo in Nomine, animaduerſio illa, Ignominia dicta eſt. Probrum magnum, quo Nomina notantur, ſiue dicere malis, fulminantur, dum ſicut, vulnera fulminatorum, teſte Plinio frigidiora fiunt, ita hæc omni gratia, vitaque deſtituuntur. Infelix hominum genus! quod noua exilio damnatum inde cogitur exulare, vnde corpora licet proſcribantur, Nomina tamen plurimis miſeranda depelli non conſueuerunt. Et quid hoc aliud quàm ante mortem mori ac viuum ſui cadauer velut ἀνάνυμον circumferre? vt non immerito his inter cætera, quibus præcipitem in omne vitium libidinem ſiſtere, & à ſceleribus ſibi temperare condiſcant, occini poſſit,

Quantum malum ſit ignominia? Plinius.

S.Cyrillus Hieroſol. poſſit, quod B.Cyrillus Hieroſolymorum Antiſtes Catecheſi decima ſuggeſſit: *Parce in te Nomini*, hoc eſt, Nomen quod geris, ſaluum velis, ne id vitæ improbitate deperdas. Solet enim id præ omnibus, quæ homo poſſidet morum licentia coinquinari, ac turpium inſolentiumque flagitijs penitus amitti: quod euitare qui neglexit, næ ille Nominis ſui naufragium facere meritus eſt, cum ante fecerit virtutis ac probitatis.

Nomē Tarquinij exoſum. Teſtabitur id *Tarquiniorum* Nomen innominatiſſimum propter Tarquinium ſuperbum Regem vltimum Romanorum, virum prorſus Eutropius. intolerabilem, qui ſecundum Eutropium primus excogitauit vincula, taureas, fuſtes, latumias, carceres, compedes, catenas, exilia atque metalla; dignus proinde cuius Nomen æternis tenebris ſepultum ab omni hominum memoria dimoueretur.

Nomen Manlij Torquati ignominioſum. Huic Manlium Capitolinum ſocium iungo, quem cum affectati regni damnatum à Tribunis de ſaxo Tarpeio deiecíſſent, S.C. cautum legimus diligentiſſime, ne quis deinceps Manlius ſiue Capitolinus vocaretur, vt author eſt Liuius decade 2. lib. 6. & Plinius ſecundus de viris illuſtribus cap. 24. Ita quoque Heliogabali cognomen ex publicis omnibus operibus S.C. deletum inuenio, ne princeps vllus Antonini ferret cognomentum. Inoleuerat ſiquidem vſque adeò id Nomen longa Imperatorum ſerie, vt iam propemodum popularius, opinione hominum, quàm Auguſtorum, aut Cæſarum haberetur; ſed vnius vita adeò coinquinatum omnes crediderunt, vt pro diro ac deteſtabili fuerit repudiatum, vt refert Sabellicus lib. 6. Ennead. 7. Nec minus idem populus feciſſe cenſendus eſt, dum Marco Antonio triumuiro ornamenta omnia abrogauit, decreuitque ne quis ex Antoniorum gente Marcus nominaretur. Sed quid de Epheſio illo incendiario dicemus? qui celeberrimum illud Dianæ Epheſiæ templum ſuis manibus incendit, eo die quo Alexander in lucem editus fuit, vt ea re Nominis immortalitatem compararet; quod tantum abfuit, vt ſperatum ex ſcelere fructum conſequeretur, vt etiam ſeueriſſimis legibus Athenienſium cautum fuerit, ne quis vnquam eum nominaret, & ſi quibus in locis, tabuliſque ſcriptum eius Nomen foret, illico deleretur. Euulgauit tamen illud Theopompus, niſi forte Heroſtrati, ſiue Erotoſthenis vocabulum finxiſſe credendus ſit. Eodem ſpectant illa Tyrannorum, aut perduellium, vel aliàs honore indignorum Nomina monumentis abtaſa, velut *Domitiani, Plautiani, Maxentij, Maximini Imperatoris, Eutropij præfecti cubiculo Arcadij, Stiliconis ducis potentiſſimi Honorij, Tertulli & Caſſini Conſulum.*

Liuius. Plin. ſec. *Nomen Antonini propter Heliogabalum deteſtati Romani.* Sabellicus. *Nomen Epheſini incendiarij ignominioſum.* Theopom. *Nomina ignominiæ notata.*

Et hæc proprie Ignominia eſt, Nomen enecans, dum nominari prohibet Nomen obelo confodiens, cum de libro viuentium eradit. Quæ & inter noſtros præ cæteris notatum legimus innocentiſſimi Domini nequiſſimum proditorem, monſtrum hominis immane ac bipedum omnium nequiſſimum quadruplatorem, cuius Nomen Chriſtianis omnibus vſque adeo horrori atque odio fuiſſe accepimus, vt nemo illud aſſumere, nemo præterquam conuiciandi gratia vſurpare conſuêrit. *Nomen Iudæ infame.*

Huic adiungi poſſe videtur impius ille in Dei Eccleſiam, eiuſque ſummum Pontificem, Imperator Fredericus primus; de cuius Nomine ſancitum legimus, ne quis illud in ſermonibus ſub pœna linguæ vſurparet. *Nomen Friderici Imp. efferri in ſermonibus vetitum.*

Et meritò, ſi enim S.Ioannes Chryſoſtomus homilia 5. in I. ad Corinth. noluerit eorum, qui decipiunt alios Nomina proferri, quid ſapientiſſimus Præſul de ſacrilegis, parricidis, ac ſagis pronuntiaſſet, quorum vita, vt infamiæ plena, ita ignominiam merita maximè videatur? Certè Anaſtaſius Pontifex damnatis Acacij erroribus Nomen eius aboleri præcepit: Iuſtiſſima vindicta, vt quos virtus ante deſtituit, Nomen quoque relinquat, & quos alia frænare nequit Infamia, hos ſaltem Ignominia, id eſt, Nominis amiſſio, notaque peſſima à ſcelere cohibeat, à libidine compeſcat. Chryſoſt. *Anaſtaſius PP. Acacij Nomen aboleri iuſſit.*

SCOLION SEPTIMVM.

An ſub Nomine alterius commonere quempiam aut inſtruere deceat, idque expediens ſit?

VSuuenire non rarò poſſe: ac reapſe contigiſſe non ſemel vſus ratioque confirmant, vt Nomine eius, quocum agendum ſit tacito atque ſuppreſſo, quodpiam aliud vſurpemus, ſub quo eum vel reprehendere, vel certè docere inſtituamus, quem arguere alioquin vereremur; idque eò certiùs ac tutiùs, quò & monitor maiore ſolear libertate pollere, & monitus magis latere, minuſque dum proprio vulneri cataplaſma admonitionis admouet, verecundari. Ita ſapientiſſimum iuxta atque ſanctiſſimum gentium Doctorem Paulum feciſſe legimus 1. Corinth. 4. dum magiſtros quoſdam vanorum ſchiſmatum authores increpitos vellet, & quiſque quos baptiſabat, eorum baptiſmum de Nomine ſuo appellaret; poſtquam enim cacoëthes hoc detexiſſet, modeſtè illud in ſuam ac ſocij tranſtulit perſonas, *Cùm enim*, inquiens, *quis dicat, Ego enim ſum Pauli; alius autem, ego Apollo: nónne carnales eſtis, & ſecundùm hominem ambulatis?* & paulò poſt: *Hæc*, inquit, *fratres transfiguraui in me & Apollo, propter vos, vt in nobis diſcatis, ne ſupra quod ſcriptum eſt, vnus aduerſus alterum inflatur pro alio.* Quem locum interpretans Theodoretus: *Si nos*, inquit, *Doctores ipſorum, qui gradatim nunc diuinitus accepi-* Theodor.

Quære alienoſub nomine quis ſubinde monendus. *Probatur exemplo Apoſtoli Pauli.* 1.Cor. 3. 4. 1.Cor. 4. 6.

Digitized by Google

mus, non imposuimus vobis nostrorum Nominum appellationes, sed potiùs vt à Christo cognomentæ sumeretis, rogauimus, videte quàm impium sit quod isti faciunt. Hoc enim significat quod ait, vt in nobis discatis, non supra quod scriptum est, sapere. hactenus Theodoretus. Quod ergo dixerat Paulus, *Cum enim quis dicat, ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo*: non erat verum secundùm historiam: Paulus enim neminem Corinthiorum baptisauerat, nisi *Crispum & Caium*, vt idem testatus est, in se tamen hæc transfiguravit, ob causam, quam Photius Constantinopolitanus explicat his verbis: *Propter vos*, inquit, *transfiguraui hæc in me ipsum & Apollo, ne vos molestia afficerem, si Nominatim reprehenderem* (volebat enim Paulus corrigere eos, & non contristare.) Per transfigurationem ergo, inquit, vtrumque facere licuit, si vultis & corrigi, & reprehensionem ad correctionem adhibendam non grauatè audire. Fecit ergo hoc Paulus, ne in hac distinctione, quos nominatim reprehenderet, eos ad desperationem cogeret, aut iram, vel contentionem magis incenderet; non est ergo in eos inuectus nominatim, sed potiùs in se & Apollo reprehensionem transfiguravit.

Photius.

Probatur à simili.

Et optimo id quidem consilio, ac modo omnibus imitando, hac tamen interposita lege, vt correctus intelligere queat, neque hallucinetur se peti, quod vel è re ipsa, vel comitantibus eam peculiaribus conditionibus colligendum erit. Consuetudo bona vsúque laudabilis, quo multorum salus lucro apposita, & licentioris vitæ scandalis obuiam itum non semel fuit. Aiunt quibus pilæ lusus in vsu est, si nequeant eam directè intorquere, terræ parietíve impingere, atque ita resultantem ad metam destinatò promouere. Ita hic fieri amat, in alienum Nomen congeritur, quod inde resiliens, metam quam destinasti attingat. Auctor est Franciscus Turrianus è Societate nostra, vir imprimis doctus & accuratus B. Clementem Petri Apostolorum Principis iussu exarasse litteras ad Episcopum Hierosolymitanum, inscriptione præfixa ad Iacobum fratrem Domini. Quid hoc! An ignorabat Apostolus eiusque discipulus Clemens, iam illum ab annis octo naturæ concessisse? interest capitis membrorum defectum perseritiscere, nisi & ipsum sensu destitutum sit? quod efflictim arripientes heterodoxi, impudens proclamare factum litteras ad mortem destinare, latorem, qui eas deferat, aut per quem responsum tibi polliceare, inquirere.

D. Franc. Turrianus.

Quomodo B. Clemens iussu Apostoli Petri litteras scripserit ad Iacobum fratrem Domini pridem mortuum?

Sed mysterium ignorant obtusi Arcades. Non nesciebat Apostolus, Iacobum laureatum Christi martyrè iam in cælum abijsse, in cuius persona volebat Clementem illius commonefacere successores, cuius personam repræsentabant, atque officio, non virtute fulgebant. Neque enim ignorabat B. Petrus, cùm ad mortuum iussit scribere, neque Clemens cum iussu eius scribebat, quin statim vt Lectores viderent, ad eum, quem omnes scirent ante B. Petrum esse mortuum, epistolam scribi, causam diligenter quæsituri essent, & quæsitam reperturi. Imò hoc fuit B. Petro propositum, imitatusque in eo est sacram Scripturam, in qua, vt Origenes in 4. lib. περὶ ἀρχῶν obseruat, quædam voluit Deus offendicula & in speciem ἀδύνατα reperiri; ne, si ipsius legis vtilitas ὠφέλεια, id est in ipsa lege, appareret, & ipsa historiæ consequentia ac facilitas αὐτόθεν item liqueret, continuò crederemus, nihil ibi aliud, præter id, quod in promptu erat, intelligi posse ac debere. Aliud igitur Petrus voluit, aliud Clementem facere iussit, ad Iacobum scribere iam mortuum imperauit, successores verò eius in Ecclesia Hierosolymitana admonitos voluit, qui epistolam legentes facilè aduertere poterant, eam ad se pertinere.

Origenes.

Quemadmodum enim comædi, qui in scenis publicis personas & mores aliorum, regis scilicet, aut militis repræsentant, eorumdem Nominibus compellati, respondent: ita Clemens Iacobi posteros, eiusdem Nomine insignitos, sibi adscripturos, quæ illi inscriberet, non dubitabat; quos alioquin si peculiariter conuenisset, vel irritasset, vel minus liberè reprediset. Vnde apparet singulari modestia à Clemente factum esse, vt epistolam mortui Iacobi Nomine in finem iam dictum ad successorem eius Episcopum Hierosolymam transmitteret. Nec parui momenti hæc cautio erat, τὸ ἀζήλωτον causa fuit, propter quam etiam M. Tullius Cicero, vt ipse ait in libris περὶ πλούτου, eos disputantes induxit, qui iam mortui erant. Fuit autem dicta epistola vsquequaque SS. PP. probata, vt eiusdem testimonio vti sint, inter quos summi Pontifices, Anacletus, Eutychius, Alexander & Marcellus eminuêre, ac tandem inter decretales litteras eamdem retulerunt. Ex quibus id rectè conficias, morem illum tractandi alterum sub Nomine alieno, neque nouum esse aut inusitatum, neque sua carere posse vtilitate, dum hinc & inde rei bene gerendæ accumulat opportunitatem.

Probatur institutum exemplis aliorum.

Cicero.

SCOLION OCTAVVM.

Quomodo, ac qua de causa homines ratione vtentes irrationabilium animantium Nomina aliquando sortiantur?

HOmines non rarò bestiarum Nomina sortiri, eisque vulgo compellari solitos tam sacræ, quam prophanæ historiæ principes tradidêre, quodque in his admirandum vehementer censeas, non improbos solùm eos, quos vita sua sceleribus cooperta, *iumentis insipientibus comparârat, & similes illis fecerat*; sed & probos quoque

Homines subinde bestiarum Nomina sortiri certum est.

Psal. 48.

que atque integros, quibus virtus & innocentia maximopere cordi erant. Quo modo inquies ac via? Certè, qui facilem in illis reperiſſe ſe methodum non dubitant, in his nullam atque exiguam inuenire ſe poſſe rationem agnoſcunt. At ſcire hos oporteat geminum quidpiam in animantibus conſiderandum eſſe; vnum quod decens atque laudabile iure dixeris: alterum quod indecens ac vituperandum appellàris: vnum quod ad rationis normam ac regulam non malè retuleris, alterum quod vitio adſcribendum, abnorme, brutum, ac ſtolidum iudicàris; vnde quoque nonnullis apud Plutarchum Philoſophis viſum fuiſſe legimus bruta animalia ratione vti, ac gubernari Sed à communi tum Philoſophorum tum Theologorum ſenſu nequaquam recedendum eſt, qui brutis rationis vſum adimunt, ne ſibi illum abſtractum eant. Quamquam autem, vt & ratione & virtute careant bruta, naturæ autori viſum ſit, ea tamen vtriuſque, ceu veſtigijs quibuſdam exornaſſe fatendum eſt: vnde Ariſtoteles lib. 8. de hiſtoria animal. *in animantibus*, inquit, *quibuſdam cernimus quadam quæ ratione & arte conſtare videantur. At non arte, ſed experimento, imaginatione & memoria conſtant, ceu rationis veſtigio & imagine, quippe hæ artis & ſcientiæ principia ſunt.* Quod vero de ratione, idem quoque de virtutibus & vitijs aſſerit, quorum in brutis imaginem reperiri confirmat his verbis: *Sunt vel in plurimis cæterorum animalium veſtigia morum animi humani, quamquam hæc in homine apertius diſcernantur. Ineſt, vrbanitas, feritas, clementia, acerbitas, fortitudo, ignauia, metus, fidentia, ira, malitia, atque etiam prudentiæ imago ineſt in multis.* Hæc Ariſtoteles. Ita antipelargeſin in *Ciconijs*, in *Canibus* fidelitatem, in *Gruibus* vigilantiam, in *Apibus* induſtriam, in *Formicis* laboriоſam diligentiam, in *Ouibus* manſuetudinem, in *Columbis* ſimplicitatem, in *Turturibus* pudicitiam, in *Sepia* ſagacitatẽ, in *Delphino* φιλανθρωπίαν, in *Graculis* gregalium amorem, in *Vrſa* abſtinentiam, in *Miluo* prouidentiam, in *Aquilis* communicationem, in *Gallinis* materna viſcera ſole clarius datur intueri ac porro laudare. Contra verò *Luporum* rabiem, *Leonum* ferociam, *Vulpium* aſtutiam, *Porcorum* immunditiem, *Equorum* libidinem, *Aſinorum* pigritiem, *Camelorum* vltionem, *Serpentum* dolos, *Viperarum* inſidias, *Paſſerum* ſalacitatem, *Muſcarum* leuitatem, *Vulturum* ingluuiem, *Leporum* timiditatem omnes agnoſcimus & auerſamur. Vnde quid mirum improbos ac ſceleratos, quibus eiuſmodi viuendi ratio in moribus eſt, eiſdem cum his Nominibus appellari? Alios verò contrariam viam ex virtute inſiſtentes cuius illa animalia ſymbolum gerunt, paribus quoque vocabulis decorari? Et facere id quidem ſimilitudo ſolet, cuius tanta vis eſt, atque potentia vt duos, perſonâ, ortu, familia, genere, ac natalibus diſpares velut in vnum coaleſcere corpus faciat, atque in regni, facultatumque communionem admittat. Cuius inter alios ſexcentos, teſtis ille Iuuenis eſt, qui mortuo *Herode* Iudæorum Rege educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in *Herodis* familiam per ſimilitudinis occaſionem, qua referebat Alexandri filij ab illo exſtincti effigiem, atteſtantibus omnium, quotquot vtrumque viderant oculis, eum eſſe Alexandrum: atque hac via ad regium faſtigium graſſari cæpit vt pluribus refert Ioſephus l. 17. c. 14. Antiq. Vt iam nemo miretur vnum alterius, licet admodum diſparati, Nomine, morum id ſimilitudine procurante, compellari, nam, vt bene Clemens Alexandrinus lib. 3. ſtromatum animaduertit, ſunt ſimiles natura, cui ſunt facti ſimiles. Atque hinc factum cenſeo tot in Romana Repub. viros tam genere, quam opibus illuſtres variorum animantium vocabulis, tum ad laudem, tum vero ad ignominiam fuiſſe nuncupatos, vti ex Diomede Grammatico, l. 11. Cariſio l. 2. Probo lib. 10. Plutarcho in vit. Dion. lib. 47. Pauſania in Achaicis, Carolus Sigonius & Onuphrius Panuinius V.V.C.C. oſtenderunt, apud quos legere eſt Paconium *Aprum*, Manilium *Vitulum*, Terentium *Veſpam*, Paccuuium *Taurum*, Afranium *Stellionem*, Fabium Maximum *Ouiculam*, Cædicium *Noctuam*, Sempronium *Muſcam*, Iunium *Pullum*, Grunnium *Porcellum*, Seruilium *Pulicem*, Cetronium *Paſſerem*, Iulium *Motillam*, ſiue *Motacillam*, Caulium *Mergum*, Cornelium *Merulam*, Licinium *Murenam*, Aemylium *Aquilam*, Rutilium *Lupum*, Calphurnium *Beſtiam*, Auidium *Canem*, Carum *Verrem*, Annium *Corniculum*, Cornelium *Aſinam*, Torannium *Graculam*, Valerium *Leonem*, alioſque complures, quos ſua vitia aut virtutes varijs animalibus ſimiles efformârant. Vnde Carbo, teſte Plutarcho, volens crudelem ſimul & fallacem vocare Syllam, eum *Leonem* eſſe & *Vulpem* dicere ſolebat, & Ariſtogiton Athenienſis orator propter impudentiam vulgo *Canis* eſt appellatus, & Demoſthenes ob morum feritatem *Anges*, ſerpentis Nomine dictus fuit, vt Alexand. Neapol. l. 2. c. 11. ſcriptum reliquit, vti & è contrario Pyrrhus ab Epirotis *Aquila* propter ſagacitatem nuncupatus eſt.

Sed parum hæc nobis momenti contuliſſe ad rem hanc videantur omnia, niſi & diuina Sapientia calculum ſuum adieciſſet, eiuſmodi Nomenclatura tam probos in honorem ac laudem, quam improbos ad infamiam ac probrum compellando; & ad hos quidem quod attinet, ita Ieremias Domini Vates ſanctiſſimus Carnales ſuos Iudæos, Equos appellauit: *Equi furentes ad feminas facti ſunt, vnuſquiſque eorum hinniens ad vxorem proximi ſui.* cap. 5. Super quo S. Ambroſ. *Equus ſtare neſcit, velox ad impetum hinniens ad libidinem. Quid tam ſimile peccato? &*

Plutarch.

Qua cauſa?

Ariſtot.

Veſtigia morum animi in beſtijs.

Similitudo denominationis cauſa.

Ioſephus l. 7. c. 14.

Cle. Alex.

Romana familia à beſtijs denominata.

Diomed. Cariſius. Probus. Plutarch. Dion. Pauſanias. Car. Sigon. Onuph. Panuin.

Plutarch.

Ale. Neap.

In vtroque teſtamento varij beſtiarum Nomen ſortiti, quæ de cauſa

Ierem. 5.

Ambroſ.

ſpecialis quadam forma libidinis, quæ vocem mutat hominis, verba amantis corrumpit. Senſerat id Dauid, cum ait: *Nolite fieri ſicut Equus & Mulus, quibus non eſt intellectus.* Pſ.31. Ita quoque Ezechiel cap.29. Pharaonem vocat Draconem, fluuiatilem ſcilicet, puta Crocodilum, qui eſt in fluuijs Ægypti: *Ecce ego ad te, Pharao, rex Aegypti Draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum.* Quod idem antè fecerat Vates Regius pſal.73. ita canens: *Tu confregiſti capita draconis*, id eſt *Pharaonis*: ratio autem huius appellationis eſt, quia ſæuus & rapax erat, vt crocodilus: quorum exemplo à Ioanne Domini præcurſore, ac Baptiſta integerrimo *Phariſæos progeniem viperarum* nuncupatos apud Matthæum c. 3. legimus, vt qui optimos quoſque calumnioſis morſibus perdere ſtuderent: & Saluatorem ipſum Lucæ 13.c. *Herodem* Tetrarcham propter inſignem eius aſtutiam & dolos vulpem appellaſſe comperimus, cùm ait: *Dicite vulpi illi*, &c. nam, vt bene S.Hieronymus in c.3. Ezech. tradit: *Vnuſquiſque pro moribus ſuis vocabulum ſortitur.* Magiſtrum ſecutus diſcipulus, *Neronem* Cæſarum crudeliſſimum *Leonem* appellauit, dum 2.ad Timoth.4. ita ſcripſit: *Liberatus ſum de ore Leonis*, quæ verba S.Ioannes Chryſoſt. Theodoret. Theophylact. Oecumenius, Euſebius cum S.Thoma de Nerone interpretantur, qui leonis crudelitatem non ſegniter æmulabatur, vt de eo veriſſimè diceretur illud Prouerb.19. *Sicut fremitus leonis, ita & regis ira.* Eodem ſenſu idem Paulus 2 Corinth. 15. crudeles & impios homines beſtias dixit, cùm ait: *Secundùm hominem ad beſtias pugnaui Epheſi.* Vbi expoſitio SS. Ioan. Chryſoſtomi atque Anſelmi placet, quam ſecutus noſter Benedictus Iuſtinianus locum intelligit de pugna & contentione Apoſtoli cum hominibus beſtialiter viuentibus: cui, præter rationes quas pro hac ſua explicatione dictus Iuſtinianus adducit, hanc addo, fieri non poſſe, quod aliqui volunt, vt Paulus de verarum beſtiarum congreſſu intelligatur, res namque tam admiranda, qualis fuiſſet Apoſtolum feris obiectum ab eiſdem illæſum ſeruatum eſſe, non potuiſſe non ad aures peruenire Tertulliani illis temporibus vicini, adeò vt coæuus Apoſtolorum à pleriſque dicatur, qui tamen ea de re ſic loquitur lib.de reſur.carn.cap.48. *Quotidie morior, vtique periculis carnis per quam depugnaui ad beſtias Epheſi, illas ſcilicet beſtias Aſiatica preſſura, de qua in 2. ad eoſdem Corinth.cap.1. ſcribit: Nolumus ignorare fratres de preſſura noſtra*, &c. Homines itaq; impios appellat Paulus beſtias, ob mores beſtiarum, quibus imbuebantur: quem ſequitur Leo Papa, cùm in ſermone de B. Petro, Romam appellat *ſiluam fremētium beſtiarum*, eò quòd abundaret huiuſmodi hominibus, qui ad imitationem beſtiarum viuebant. Quin & S. Ioannes Euangeliſta Apocalypſeos ſuæ cap.12. *Luciferum draconem magnum* propter eximiam nocendi hominibus cupiditatem, & cap.14. *Antichriſtum* propter maleficam aſturiam *Vrſum* appellare non dubitauit, de quo Plinius l.8.c.36. *Nec alteri animantium in maleficio aſtutia ſolertior*, cuiuſmodi cùm in Antichriſtum caſura ſit, facilè quiuis intelligit, quàm bene illi Nomen *Vrſi* conueniat. Nec Patriarcham ſuum hac in parte Antiochenus Ignatius illuſtriſſimus Martyr deſeruit, cuius hæc verba ex epiſtola ad Romanos legimus: *De Syria vſque ad Romam pugno ad beſtias in mari, & in terra, nocte die q; legatus cum decem leopardis, hoc eſt militibus, qui me cuſtodiunt: quibus & cùm benefeceris peiores fiunt.* Optimè itaque ac ſapientiſſimè S. Hieron. *Homo ex virtutibus ſuis, & vitijs formas ſibi ſumit & Nomina, quoniam apud Dominum, non de ſtatu corporis noſtri, ſed de vita meritis iudicamur.* Quod ignoraſſe non potuit S. Franciſcus Minorum Parens, ac ſapientiſſimus legiſlator, dum corpus ſuum, teſte Luca Waddingo Annalium tom.1. fratrem *Aſinum* vocitabat, tamquam laboriosis ſupponendum oneribus, crebris cædendum flagellis, & vili pabulo ſuſtentandum. Si quem verò cernebat otioſum & vagum aliorum velle manducare labores, fratrem *Muſcam* nominandum cenſebat, eò quòd talis nihil boni faciens, ſed bene facta inficiens, vilem ſe & abominabilem omnibus reddat. Nec tantum huiuſcemodi farinæ homines animalium Nomenclatura deſignantur in dedecus ſuum ac probrum; ſed & pij ac iuſti, non ij quidem in contumeliam, aut notam, ſed in commendationem ſui ac laudem, quatenus ſcilicet eadem illa animantia boni quidpiam habent, ac prædicandum quod in illis eluceſcat: vnde S. Gregorius Magnus hom. 4. in Ezech. ad illa verba Prophetæ: *Similitudo vultus eorum: facies hominis facies leonis*, &c. ſic loquitur: *Omnis electus, atque in via Dei perfectus, & homo, & vitulus, & Leo & Aquila eſt. Homo enim rationale eſt animal, vitulus autem in ſacrificio mactari ſolet: Leo verò fortis beſtiarum ad nullius pauebit occurſum. Aquila ad ſublimia euolat, & irreuerberatis oculis radios ſolares excipit. Omnis itaque qui ratione perfectus eſt, homo eſt: & quoniam ſemetipſum ab huius mundi voluptate mortificat, vitulus eſt. Quia verò ipſa ſua ſpontanea mortificatione contra aduerſa omnia fortitudinem ſecuritatis habet, Leo eſt; vnde ſcriptum eſt Prouerb.28. Iuſtus autem quaſi Leo confidens abſque terrore erit. Quia verò ſimiliter contemplatus eſt quæ cæleſtia atque terrena ſunt, Aquila eſt. Igitur quoniam iuſtus quiſque per rationem homo, per ſacrificium mortificationis ſuæ vitulus, per fortitudinem ſecuritatis Leo, per contemplationem verò efficitur Aquila, rectè per hac ſancta animalia ſignari vnuſquiſque perfectus poteſt.* Sicut ergo per beſtias impij deſignātur, earumque Nominibus induuntur, quatenus illarum firmitatem & ſæuitiam induunt, vt ſæuiant: ſic & pij qua ratione, quæ ſunt in animalibus bona naturæ conformia imitantur, vt in ſublimiorem conditionem vertantur,

Pſal.31. Ezech.29. Pſal.73. Matth.3. Luc.13. S.Hieron. 2.Tim.4. Chryſoſt. Theodor. Theophyl. Oecumen. Euſebius. S.Thom. Prou.19. 2.Cor.15. Chryſoſt. Anſelm. Ben.Iuſtin. Tertull. 2.Cor.1. Apocal.12. Plinius. S.Ignatius. S.Hieron. *S. Fraciſcus corpus ſuum Aſinum, vagabundos fratres Muſcas appellabat.* Luc.Wad. *Non ſolum ad ignominiam, ſed quoque ad laudem quidam animalium Nominibus cōpellati.* S.Gregor. *Qua de cauſa*

tantur,& in diuino obſequio proficiant; Nomina animalium, longè ſublimiore conditione ſortiuntur. Ita cæleſtis ille ſponſus in amoris cantico dilectam *Sunamitidem* ſuam non ſemel *Columbam* appellat, tum propter candorem ac ſimplicitatem, tum verò propter fidelitatem ac fœcunditatem, quibus ceteras aues longiſſimè antecellit. Et Chriſtus ipſe communis hominum ſaluator in euangelicam meſſem diſcipulos miſſurus, *Ouium* Nomine non ſemel compellare eos voluit, dicens: *Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum: eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ:* vt iam nemo mirari debeat Q. Fabium Maximum ex mortum clementia, & quod nihil illo placidius eſſet, benignius nihil, *Ouiculæ* Nomen, vt antè diximus, ſortitum eſſe. At magnum ac ſingulare omnino quod incarnatæ Sapientiæ vates & amor Ioannes Apocal.5. intonuit: *Ecce vicit Leo de tribu Iuda:* quibus verbis Chriſtum Dominum ac magiſtrum ſuum *Leonem* appellauit, primò, quia ortus ex tribu *Iudæ*, cuius inſigne fuit *Leo*, illi enim benedicens Iacob Patriarcha ait Geneſ.49. *Catulus Leonis Iuda.* Secundò, ob eximiam fortitudinem, quâ diabolum, mortem, peccatum, & infernum *Leonis* inſtar deuicit. Tertiò, ob regiam dignitatem; *Leo* enim rex eſt animalium; ſicut Chriſtus fidelium Princeps. Quartò, vt *Leo* terribilis eſt, ita & hic impiis futurus, potiſſimùm in ſupremo Iudicij die. Denique vt *Leo* ſua obtexit veſtigia, ita Chriſtus hic cognitu difficilis eſt, reſeruata plena cognitione in alteram vitam.

Probatur Scripturis. Cant.1. Cant.6. Matth.10. Apoc5. Gen.49.

Omitto cetera, plurimis namque eiuſmodi teſtimoniis interiores litteræ abundant, vnum alterúmve de prophanis adiungo. Numquid Conſtantinus, vltimus ille Græcorum Imperator, Rex Peloponneſi ante ſuſceptum Imperium, poſteaquam ſæpius cum Turcis congreſſus eos fudiſſet, fugaſſetque, à ſuis Draco appellatus eſt? Ita Cuſpinianus in hiſtoria. Nonne Franciſcus Dandalus Venetorum Dux ſereniſſimus *Canis* nomen ſortitus fuit, quod, cùm apud Clementem Pontificem pro Venetis legatione fungeretur, neque alia ratione, iratum Pontificem placare poſſet propter ereptam Romanæ ſedi Ferrariam, catena collo iniecta quadrupes cœnantem Pontificem acceſſiſſet, eoque conſilio iram illius flexiſſet? Ita ſanè Bapt. Egnatius lib.3.cap.3. teſtatum reliquit. Atque hîc Lectorem meum monitum velim, ne dum fortè in Leonis, Draconis, Canis, Scrophæ, atque eiuſmodi Nomenclaturas durioris ſoni incidere contigerit, illico exiſtimet eas parte ſui deteriore eis hominibus adhæſiſſe, cùm enim eiuſmodi animalia non ita ſentinam vitiorum redoleant, quin virtutum quoque non parua veſtigia præ ſe ferant, fieri potuit, vt ea, ſicut paulò antè monſtrauimus, his potiùs, quàm illis hominem denominarint, quod in Tremellio Scropha clarum fiet, de quo ita Varro lib.2.c.4. de re ruſt. Auus, inquit, meus primùm appellatus eſt *Scropha*: qui quæſtor cùm eſſet, à Licinio Nerua Prætore in Macedoniæ prouincia relictus, vt præeſſet exercitui, dum prætor rediret: hoſtes arbitrati occaſionem ſe habere victoriæ, impreſſionem facere cœperunt in caſtra. Auus cùm hortaretur milites vt caperent arma, atque exirent contrà, dixit celeriter ſe illos, vt ſcropha porcos diſiecturum: idque fecit. Nam iſto prælio hoſtes ita fugit ac fugauit, vt eo Nerua Prætor Imperator ſit appellatus: & Auus cognomen inuenit vt diceretur Scropha. In laudem ſcilicet & gloriam ſui ac poſterorum. Huic iungo varia à brutis animalibus perita Nomina, veluti Bernhardi, Leonhardi, Leopoldi, Wolfardi, Wolfgangi, Orthonis ab Othide, ſcilicet tardiſſimi volatus, & facilliimi captus aue, aliaque plurima, Germanis multùm frequentia, quibus iſtic viri principes alijque paſſim vtuntur: quod & Indis ignotum minimè fuiſſe comperio, inter quos Reges Peruani Nomen *Amaru*, quod grandis coluber ſonat, aliaque ſimilia aſſumere ſoliti, cuius ipſi rationem aſſignant, vt ab omnibus intelligatur, quemadmodum illa animalia in ſua ſpecie excellerent, ita quoque illi debeant inter homines eminere: atque ita ſcribit Garcilaſſo de la Vega in hiſt. Incarum. Varrò. Garcilaſſo de la Vega.

Probatur ex hiſtoriis profanis. Cuſpinian.

Certum itaque probatumque ſit, homines tam probos, quàm improbos animantium vocabulis inſcribi poſſe, ac circumferri: hos, vt à vitiis ſuis, flagitijſque vel hac ſaltem via reuocentur, quâ ſe in efferos beſtiarum mores abijſſe, eorum Nomina in ſui contumeliam referendo conſpiciunt: illos verò, vt ad ea ſtrenuè atque ea ratione amplectenda, quæ vel in animantibus naturam commendare audiunt, tanto acrius incitentur, quanto hæc ſibi magis conuenire, intelligunt, ac decere.

SCOLION NONVM.

Melius eſt nomen bonum quam diuitiæ multæ, aut vnguenta pretioſa. Quænam id arte obtineatur, quomodo ſeruetur? Prou.22.1.

HÆc ſapientiſſimi Salomonis aurea gnome, quæ Nomen bonum non tam maximis quibuſque diuitijs, ſuauiſſimiſque vnguentis comparat, ſed & ijs longiſſimè anteponit, in eiuſdem nos ſtudium amoremque triplici propoſito bono non ſegniter adducit; & primo quidem quia gratiam ac fauorem hominum, quæ auro atque argento longè præſtare dicuntur, conciliat, quibus vitæ neceſſaria facile comparantur, vt accidit Ioſepho in carcere Geneſ.39. Ruth in ſua paupertate cap.2. Eſtheri in condemnatione Iudæorum cap.7. *Nomen bonum vtile.* Gen.39.40 Ruth 2.11. Eſther.7.2.

Secundo quia inuidiam longè repellit, contra verò, amorem excitat & charitatem, bonorum omnium originem, fontemque recludit.

Tertio denique quia diutiſſimè permanet, etiam cum opes diffluunt, atque vna cum vita finiuntur, quibus vtilitas eius ac fructus ſatis ſuperque demonſtrantur.

Nomen bonum iucundum.

Nec vtile magis, quam iucundum eſt, eodem teſte Salomone, dum & alibi, *Melius eſſe Nomen bonum quàm vnguenta pretioſa teſtatur,* Eccleſ.7.1. quod Symmachus vertit: *Melius eſt Nomen bonum quàm vnguentum bene Olens.* Symmach. Primùm, quia ſicut vnguentum fouet, recreat, & firmat corpus, ſic & Nomen bonum hominum vitam. Secundò, ſicut vnguentum longè lateéque ſui ſpargit odorem, ſic & Nomen bonum. Vnde de ſponſa dicitur Cant.1. *Oleum effuſum Nomen* B *tuum*; Cant.1.2. de quo S.Baſilius: *Quemadmodum ſuauia* S.Baſilius. *aromatum odoramenta proprium quiddam per aërem continentem ſpirant, quibus præſentes recreantur; ita vir bonus toti ſibi commorantium contubernio ſalutaris eſt & iucundus.* Tertiò, ſicut vnguenta pretioſa atque delectabilia ſunt, adeo vt olim in Regum theſauris præcipua haberentur, vt patet de Ezechia 4. Regum 20. ſic & Nomen bonum. 4.Reg.20. 13.

Nomen bonum honeſtum.

Denique nec honeſtum hinc abeſt: ſicut enim vnguenta ſelectiſſima erant, quibus Regum, Pontificum, ac Sacerdotum capita vngebantur: ita & Nomen bonum, & Regia & Pontificia ac Sacerdotali ſupereminet dignitate, hæc namque ſine virtute & ſanctitate eſſe C poſſunt, ſine qua eſſe nequit Nomen bonum; vnde Chaldæus paraphraſtes: *Melius eſt Nomen bonum, quàm oleum vnctionis quo capita Regum & Sacerdotum vnguntur.* Et Rabbi Simeon in Pirke Rab.Sim. auoth.c.4. tres ſunt coronæ, prima legis, ſecunda ſacerdotij, tertia Imperij, ſed his omnibus eminet & præfulget bonum Nomen.

An Nomen bonum propter ſe, an propter adiunctum amandum ſit.

Quæ cum ita ſint non leuis olim præcipuos inter Philoſophos ventilata controuerſia fuit, vtrum ſuapte præſtantia, an verò reſultantis ab eo vtilitatis gratia Nomen bonum amandum ſit? Et Chryſippus quidem atque Diogenes Chryſipp. Diogenes. vtilitatis vnius cauſa expetendum cenſuêre: qui verò poſt eos ſecuti ſunt Nomen bonum D propter ſe vnicè quærendum eſſe voluerunt, id demum hominis eſſe ingenui, liberaliterque educati arbitrantes, benè apud omnes audire velle; quare & Iſocrates in oratione de pace, poſt pietatem erga Deum nihil pluris bono Nomine faciendum eſſe iudicauit. Iſocrates. Scribit quoque Iulius Cæſar Capitolinus in vita M. Antonini Philoſophi decretum ab hoc Imperatore Cæſ.Capit. fuiſſe, vt apud præfectos ærarij Saturni, infantes ſiſterentur & apud eos profiterentur, eorumque Nomina probarentur: Nomen enim bonum ad ærarium & theſaurum pertinet, dicente Salomone: *Melius eſt Nomen bonum quàm diuitiæ multæ.* Prou.22. *Quare olim Romæ apud præfectos ærarij infantes Nomine donabantur.* Prou.22.1.

A Et ita quidem illi. Theologi autem noſtri, cum tria faciant bonorum genera, primum vitam, poſtremum temporalia bona, medium Nomen collocarunt, ſic illud poſt vitam in temporalibus præcipuum iudicantes, vti videre eſt apud Card. Caietanum 2.2.q.65.a.6. quem Caiet. ſequitur Dominicus Soto lib.5.q.6. alijque non Soto. pauci.

Eodem & Sapiens reſpexiſſe viſus eſt, dum Nomen bonum tribus maximè de cauſis inſigniter extulit, primò propter pretium, cum Nomen bonum eſſe melius aſſeruit diuitijs multis. Prouerb. 22. Secundò propter ſuauita- Prou.22.1. tem, cum pretioſius dixit, quàm vnguenta plurima odore ſuo delectantia, Eccle.7. Tertiò Eccleſ.7.2. propter temporis diuturnitatem, cum diutius permaneat, quàm mille theſauri pretioſi ac magni. Eccli.41. Propter ſe itaque, qui Nomen Eccli.41.15. bonum amârit, & rectiùs fecerit & nullius ex omnibus, quæ ſepoſuerit, indigebit.

Vtrum Nomen bonum in noſtra ſuum ſit poteſtate.

Vnde & ab alijs quæri cœptum, vtrum Nomen bonum in noſtra quoque ſit poteſtate? Et illud quidem non merè noſtrum, ſed reipub. eſſe nonnullos voluiſſe clarum eſt, idque ex S.Auguſtino lib.de bono viduitatis cap.20. vbi S.Auguſt. ſic loquitur S.Pater: *Nobis neceſſaria eſt vita noſtra, alijs fama noſtra.*

Contrarium tamen docet S.Thomas 2.2.q. S. Thom. 64.a.5. vbi ait hominem conſtitutum eſſe dominum ſui ipſius per liberum arbitrium, ideoque licitè de ſe ipſo diſponere poſſe, quantum ad ea quæ ſpectant ad hanc vitam; neque quidquam excipit, præter tranſitum huius vitæ ad aliam, palam aſſerens omnium præter ſolam vitam hominem Dominum eſſe abſolutum. Quod Dominicus Soto lib.4. de Iuſtit. & Iure Soto. q.6.a.3. ita explicat: licere homini ob cauſam Nomen ſuum negligere, de Iuſtitia nimirum, quæ cuilibet concedit de ſuo diſponere, citra iniuriam aliorum: non tamen de Charitate, cuius lege nos, & noſtra diligere iubemur, ne abſque cauſſa ea negligamus, iuxta monitum Eccli.41.15. Sapientis: *Curam habe de bono Nomine.* Vnde hanc ego conſecutionem ſic duco: quemadmodum vitæ ac membrorum ſuorum verè Dominus nemo eſt, vtilem tamen actionem habet pro vindicanda iniuria ijſdem illata, quæ actio planè aliquod dominium corporis requirit, vti ſanè & à natura ipſa, tutela ſui ipſius hominibus commendata eſt: ita & de Nomine bono dici poſſe, eius quoddam dominium penes nos eſſe, in cuius quidem tutelam non minus quàm corporis minimè ſegnes eſſe debeamus; vnde eiuſdem curam non ab Ethnicis tantùm morum magiſtris, ſed Doctoribus etiam Chriſtianis tantopere nobis commendatam accepimus, vt Patrem-familias Nominis ſui iuxta ac capitis ſatagere debere iudicatum ſit.

Quare neminem exiſtere arbitror, ita ab omnidecoro, honeſtoque degenerem, cui

volupe

Quibus Nomen bonum quæat comparari

volupe non fuerit ea intelligere, quibus & A bonum Nomen comparari, & partum queat nauiter cuſtodiri.

Ad primum itaque quod attinet, cenſent aliqui Nomen bonum obtineri certiſſimè, ſi quis viri magni atque inſignis Nomenclaturam adeptus, actionibus ſuis tria illa iuris præcepta ab Vlpiano tradita, quàm ſanctiſſimè obſeruârit, quæ ſunt *honeſtè viuere, neminem ladere, ſuum cuique tribuere.*

Vlpianus. *Iuris præcepta omnibus ſeruanda, quibus Nomen bonum comparatur.*

Quibus addunt alij quartum & quintum, ſcilicet, *fidem ſeruare*, quo nihil magis congruum ſocietati humanæ: & *officio ſuo probè defungi*, quo quidem nihil eſt ad comparandam præclari Nominis exiſtimationem magis accommodatum. B

Quin & alij ſunt qui generaliter obſeruari velint, quod Diuus Marcus Martiano cuidam reſpondiſſe fertur: *nec verecundiæ nec dignitati, nec pietati cõuenire, quidquam non iure facere.* Quod conuenit cum eo quod Socrates ſciſcitanti cuidam, quomodo Nomen optimum ſibi comparare poſſet, reſpondit, teſte Laertio, *ſi geſſeris optima, & locutus fueris pauca.*

Alius modus comparandi Nomen bonum.

Cognitum hoc perſpectumque fuiſſe arbitror Sancto illi Metenſium Præſuli Theodorico, de quo Andreas Sauſæus in Martyrologio Gallicano ad 18. Iulij: qui poſtquam Epiſcopus factus catalogum omnium Metenſium Epiſcoporum inſpexiſſet, vidiſſetque aliquorum Nomina auro, aliqua argento, alia viliori metallo, pro meritorum qualitate prænotata, ſuum autem argenteis tantum apicibus deſignatum, C dixiſſe fertur, ſe in Epiſcopatu tanta bona opera facturum, vt ipſa Nominis ſui epigraphe aureo decore illuſtretur. Quod & vaticinium impletum eſt, nam cum ſpiritum vir ſanctus exhalaſſet, aureis exaratum litteris Nomen iſtic apparuit, poſtquam ſcilicet bonorum operum exercitio laudabiliter perfunctus, ad eorum præmia feliciter tranſiuiſſet. Hæc itaque via eſt, ſola atque vnica, quam teneat, quiſquis ad Nomen bonum aſpirat. Apage proinde cum tuis Arabibus ſis, Regum ſtultiſſime Euax, nimium de heliotropij tui virtute confiſus, de qua ſomniare potius quàm philoſophari aliquando auditus es, dum ſic canebas:

Andr. Sauſ. *Nomen S. Theodorici Metenſis Epiſcopi auro ſcriptum.*

Rex Euax virtute heliotropij bonum Nomen conſequi arbitratus.

Se quoque geſtanti dat plurima vaticinari,
Hoſque bona fama, quibus eſt data, laudibus ornat. D

Anticyras hæc mitto, potius autem ac verius cum Epicteto dico ac finio: Πειῶ καλῶς πιεῖν, ἐὰν τύχῃ, καρπώσῃ τὸ καλῶς ἐκπιεῖν. Conator bene agere, ſic bonum Nomen lucrifeceris. Huic vni debetur, contingitque boni Nominis felicitas, ideoque aberrant longiſſimè, quicumque æreis, marmoreiſque ſtylobatis Nomen inſcribunt, qui doctam papyrum, vetereſque membranas cedro illinunt, vt boni Nominis vmbram venentur, à virtute, rebuſque præclarè geſtis, hoc ſolum promanat.

Epictetus.

Sed promanaſſe patum eſt, ætatem ferat ſeque durando probet, neceſſe eſt; ſicut enim ex vno actu negotiationis, vt vulgo dicitur nemo mercator audit, ſic neque hic Nomen bonum pcomerebitur, priuſquam id vltra hiemem ſeruarit: atque ideo iuxta Concilium Laodicenſe, hi tantum ad Eccleſiaſticam dignitatem Epiſcopi iubentur promoueri, qui plurimo tempore probati fuerint, tam verbo fidei quàm rectæ conuerſationis exemplo, vnde nonnulli triennalis temporis teſtimonium ad Nomen bonum requirunt, quibus fauet textus in c. ſi quis incognitus. 17. q. 2. vbi laicus ignotus non eſt recipiendus in monaſterium, niſi fuerit triennio probatus.

Perſeuerãtia in bono neceſſaria, vt quis Nomen bonum conſequatur.

Cõc. Laod.

Et hæc ſunt quibus Nomen bonum comparari ſolet. Ad Conſeruationem verò quod ſpectat, clarum eſt ijſdem illis conſeruari, quibus fuerit acquiſitum, nimirum, ſi quis cultor honeſti ſit, vitæ innocens, fidei tenax, in officio ſedulus, vitiorum fugax, atque eorum, qui Nomen illud, quod geſtat, virtutibus impleuerunt, aut imitator ſedulus, aut laudabilis anteceſſor. Addo qui Nomini ſuo bono quàm optimè conſultum volet, hunc reuereri hominum oculos, linguas & aures examuſſim debere, ne quam eis ſecius de ſe loquendi occaſionem donet, τὰ namque ἔρχα σὺν λόγῳ δίοικητα, vti apud Sophoclem legitur. At, inquies, ſi Nomen ſuum ab æmulis nulla data occaſione traduci quis ſenſerit, quid agat? ſi autor compertus ſit, promptum eſt iniuriarum actione experiri, atque ita gliſcentem famam in herba opprimere. Scin compertus non ſit, ſatius fuerit dolorem diſſimulare, tantoque interea ſtudio in cultum honeſtatis, eamque præcipuè officij partem circa quam fama verſatur, incumbere, ipſoque facto famæ nequitiam refutare.

Quomodo Nomen bonum conſeruandum.

Sophocles. *Si innocens infametur, quid agendum?*

Sed quid, ſi non clanculum, at apertè, in os Nomini noſtro vadant detractum, turpe quidpiam atque probroſum obijcientes? Vniuersè quidem hic verum eſto, quod Seneca dixit, *Conuicia, ſi iraſcare, agnita videntur: ſpreta exoleſcunt.* Et Theologi noſtri docent vnumquemque debere animum ferendis iniurijs habere præparatum, nec teneri nos ſplendorem Nominis noſtri alia via ſuſtentare, quàm virtutum officijs vacando, quæ animi præparatio qualis eſſe debeat, latè proſequitur Dominicus Soto de Iuſtitia & Iure l. 5. q. 9. a. 3. Et ſanè non rarò expediat eiuſmodi iniurias negligere, nec in contentionem cum conuiciatore venire, maximè ſi perſona infamis atque indigna ſit, exemplo ſapientiſſimi Catonis, qui ab improbo verbis laceſſitus; *impar mihi*, inquit, *tecum certamen eſt, tu ſuetus moribus digna tuis audire probra, eadem in alios geſtis fundere; mihi verò malè audire quidem inſolitum eſt, malè autem dicere ingratum.* Sanctiùs idem conſulente Chryſoſtomo: *ſi*

Quid, dum aperè impugnatur?

Seneca. *Variè reſpondetur.*

1. *Silentio iniuriam ferendo, ac contemnendo.*

Dom. Sot.

Cato.

Chryſoſt.

vindicari vis, file, & funeſtam illi intuliſti plagam, secundum Conſilium ſapientis Eccl. 8. *Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem illius ligna.* Et hanc quidem legem Philoſophi magno ſtudio ſecuti ſunt, quorum Princeps Ariſtippus maledicenti diſcedens reſpondiſſe legitur, *vt tu lingua tua, ſic ego mearum aurium Dominus ſum.* Quantò magis Chriſtiani, quibus lex illa à ſummo Nomotheta Deo poſita fuit, hic vnicè præcellere debemus, ita tamen, vt quemadmodum nullum ſine ſale oblatum ſacrificium: ita quoque nullum Chriſtiani hominis officium, abſque eodem ſuſcipi poſſe ſciamus; quare duplici ex cauſſa temperari poſſe viſa Concluſio fuit, vt non iam ἀνεκδίκητον, ſed iuſta expoſtulatione delinquentem arguere ſubinde poſſimus: quarum prima, bonum ipſius eſt inferentis, vt effrenis animi eius licentia prouidè reprimatur, ne iniurijs aſſueta nimia audacia atque impudentia efferueſcat, iuxta conſilium Sapientis: *Reſponde ſtulto ſecundùm ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens videatur.* Secunda verò eſt audientium infirmitas, qui contumelias paſſum minoris facturi, ne monitis eius pondus, nec verbis de cætero fidem eſſent allaturi. Quod Gregorius magnus hom. 9. ſuper Ezech. prudenter expendit. Quare cum vtrumque ex ſchola S. Spiritus promanet, ſcilicet ne reſpondeamus ſtulto ſecundum ſtultitiam ſuam, ne ſimiles ei reddamur; & iterum vt reſpondeamus ei, ne is ſibi ſapiens videatur, & iuſtus, Chriſtianæ prudentiæ perpendiculo rem totam librari debere exiſtimo, quando ſcilicet Nomen noſtrorum ab iniuria vindicandum ſit, quando verò nequaquam, ſed hoc quod ante dixi, cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Neque enim vnquam probari poſſe exiſtimaui, quod olim moribus Lombardorum inoleuiſſe, & hodierna, pro dolor! vecordia deteſtandaque impietate quorumdam etiamnum obtinere lugemus, dum in læſi Nominis ſui vindictam, vt furiæ effrænes quidam inuolant, vt Mænades inſanæ debacchantur, nec ab æſtro furentis animi, iracundiaque deſiſtendum ſibi ante exiſtimant, quàm ſtillante pugione, quod læſum fuerat Nomen malè repararint. Barbaram profecto crudelitatem, furorem maximè nefarium ac deteſtandum! quo tot capita & ea quidem decumana, orco victimæ cadunt, vt iam nemo mirari debeat, ſi eiuſmodi diris omnibus deuoueantur, punitique legibus tam humanis quàm diuinis, à participatione Sacramentorum Eccleſiæ grauiter ſequereque arceantur. Quæſitum inuenio fuiſſe aliquando, ecquis huius autor fuerit inſaniæ, ac primus pro defenſione Nominis ſui ſingulare certamen ingreſſus ſit, aut alijs id perſuadere immodica fiducia ſibi arrogârit? & illos quidem Mantinenſes fuiſſe conſtans opinio eſt, quis verò ſuggeſſerit, priorque excogitârit? nullum præter communem, antiquiſſimumque noſtri generis hoſtem Satanam extitiſſe, clarum eſt. Ita Concilium Tridentinum cap. 19. ſeſſ. 25. liberè edixit: *Deteſtabilis duellorum vſus fabricante diabolo introductus, vt cruenta corporum morte animorum etiam perniciem lucretur, ex Chriſtiano orbe penitus exterminetur.* Hic itaque arma manibus, hic furias animis immiſit, hic mentis humanæ oculos falſo Nominis honore perſtrinxit, cuius æſtro perciti & Dei Numen, atque imperium contemnere, & Eccleſiæ præcepta, ſapientumque conſilia præterire homines nequidquam vereantur. Nam quis tandem ac qualis iſte honos ſit, quem mentis inops, impiuſque confingat, ob quem bonæ vitæ nuntium remittat? Eſt igitur in eo genere vltionis non honor, ſed odioſa Deo & hominibus ſita infamia: in qua procul ex vniuerſo Chriſtianorum cætu eliminanda, ac longiſſimè proſcribendâ, & ſublimia illa ſacroſancti Euangelij documenta, & ſummorum Pontificum decreta, & iuſſa Principum, Regumque dudum colloborarunt. In manibus ſunt Innocentij IV. Cæleſtini III. Iulij II. Leonis X. Clementis VII. Pij IV. & V. Gregorij XIII. Clementis VIII. religioſiſſimæ ſanctiones, quibus execranda hæc Erynnis proſcribitur ac damnatur. Leguntur Conſtantini magni, Caroli magni Impp. Philippi II. III. & IV. Hiſpaniarum, S. Ludouici, Caroli VI. Henrici II. Philippi pulchri, Henrici IV. Ludouici XIII. Galliarum Regum edicta, quibus nefaria hæc duella grauiſſimis etiam propoſitis pœnis prohibentur. Quin & impiiſſimi ceteroquin Mahometis ſtatuta proferuntur, quibus ille monomachiâ ſeu peſte infeſtiſſima Turcis omnibus cùm domi, tum militiæ, vbi plerumque leges & iura ſilent, ſeueriſſimè interdixit, vt nullum iam vſpiam neque apud fideles Deo populos, neque apud infideles aut læſo Nomini ſperari ſubſidium, aut requiri poſſit à duellis remedium, ſed certum potiùs exitium, ſupplicium que Nominis ſempiternum.

Fallacem itaque ac calamitoſam ſpem, ſortemque eorum qui pluſquam cimmeriis tenebris immerſi, pro gloria dedecus, pro virtute bonorũ omnium ore laudata, turpitudinem ſibi, ignominiamque deſpondet! Delicata ſcio, ac tenera hominum natura eſt ad Nominis vulnera, cùm ſæpè mallet Nominis cadauer, quàm vel leue in Nomine vulnus, ſed moderatione opus, quam re ac verbo Saluator nos docuit ac profeſſus eſt. Beatos itaque ac boni Nominis æternum heredes, qui damnatâ monomachiâ Chriſtiani Nominis turpiſſimo dehoneſtamento Nomen bonum, vel Chriſtiana conſtantia, vel ſanctiſſimarum legum arbitrio, ſtrendente licet diabolo, pro viribus tuentur.

Hoc effice MARIA! ac ſacri Nominis tui luce, quam præfers hanc mentium noſtrarum caliginem

Ecclı. 8. 4.

1. *Moderatè delinquentem arguendo.*

Psal. 26. 5.

S. Gregor.

Prou. 26. 4. & 5.

Vtrùm præſtet indicabit prudentia.

Duelliſtarum infamia caſtiganda.

Quis duellorum ſuſcipiendorum pro Nominis defenſione primus autor.

Cõc. Trid.

Mahomet duella ſuis prohibuit.

liginem diſpelle, quæ tenebris hiſce expediti in lumine tuo, hoc eſt NOMINE glorioſo, quod tibi de cælis allatum eſt, dulciſſimum veritatis lumen omnes videamus.

SCOLION DECIMVM.

Nomina bene agendo parta pluris æſtimanda, quàm quæ naſcendo à parentibus obtinentur.

QVamuis Nominum ſignificatio ex libera imponentis & inſtituentis illa ad ſignificandum voluntate dependeat, ſemper tamen, vt docet S. Thomas 3.p.q.37.a.2, & rerum ipſarum proprietatibus conuenire, & muneribus debet reſpondere: quod & antè docuiſſe Plato in Sophiſta & Cratylo viſus eſt, cùm ea rebus impoſita fuiſſe ſemper ex ratione, tam apud Græcos, quàm apud Barbaros profitetur: per barbaros intelligens Hebræos, vt interpretatur Euſebius lib.7. de præparat. Euangelica c.3. liquetque magni Cypriani teſtimonio lib. de Sina, & Sion, vbi de Patriarchis ſic loquitur: *Ab initio mundi, & deinceps omnes homines naſcentes de tempore & facto Nomina à parentibus accipiebant, (non quidem ex ſe, ſed à Deo mente impellebantur, qui antequam, fiant eſt præſcius futurorum) vt quales poſt crementum ætatis ſuæ futuri eſſent, poſteriori tempore verbis & Nominibus Hebraicis deſignaretur, & quid ſingulis futurum eſſet, interpretatio Nominum deſignaret veritatem.* Sed fuit hoc tempus, atque vtinam eſſet adhuc, neque in aliud longè deterius immutatum eſſet: quo, teſte S. Ioanne Chryſoſtomo homilia 21. in Geneſim, fortuito & abſque cauſa Nomina fiunt, dum promiſcuè omnes Andabatarum in modum [qui, fuerintne populi clauſis oculis ſoliti pugnare, an gladiatorum genus, qui clauſis oculis tenderent in aduerſarium, an potiùs ludi genus, vt propemodum ex Seneca licet conijcere] ſic gerere nos ſolemus, atque ea liberis noſtris, ſimul ac lucem aſpexerint, Nomina ponimus, non quæ à Deo accepimus, aut cælo docente didicimus, ſed quæ fors obtulit, aut caſus aliquis obiecit; vnde quàm ea perſonis conſentanea, aut moribus idonea eſſe poſſint quis non videt? Quare ſapienter admodum ij feciſſe mihi ſemper viſi ſunt, qui eis potiùs Nominibus gloriantur, quæ ſibi agendo bene ac fortiter peperterunt, quàm quæ naſcendo, à maioribus vel iure quodam hereditario, vel ſingulari lubentia retulere. Hæc namque dum via ſanguinis vel affectuum ad nos fluunt, fieri videmus non ratò, vt magnum Nomen re Nominis vacuum ignominiam ædificet potiùs, quàm laudem, & præluſtre ſæpè vocabulum, titulus ſit hominis ſine homine, atque etiam in ſancto Nomine medullitus latens malitia peregrinetur, à quo illa quæ proprio robore & virtute quæſita vel imponuntur, vel legitima quadam auctoritate aſſumuntur, vti nos reddere ſolent ſecuros, ita & aliis longè cupiunt anteferri.

S. Thom.

Plato. *Conſuluò olim Nomina rimponebantur.*

Euſebius.

S. Cyprian.

Atque ita legimus Patriarcham Iacob poſtquam cum Angelo fortiter luctatus Nomen Iſrael retuliſſet dicente Domino: *nequaquam Iacob appellabitur Nomen tuum, ſed Iſraël*: illo præ altero ſingulariter triumphaſſe, dum poſteros ſuos non filios Iacob, ſed Iſraël poſt ſe dicendos reliquit. *Probatur exemplo Patriarchæ Iacob.* Gen.32.28.

Vnde ipſe in ſolenni ſuo teſtamento quo ſingulis ſub vitæ finem ante ſe congregatis filijs ventura prædixit, ſic legitur eſſe locutus: *Audite Iſraël patrem veſtrum* &c. Geneſ.49. Ita Apoſtolorum Coryphæus idemque Eccleſiæ caput, relicto Nomine Simonis, quo prius fuerat appellatus, Petri Nomen, quo propter excellentis fidei animique firmitatem à Chriſto fuerat donatus, conſtanter profeſſus eſt. Vnde de eo S. Hilarius can.16. in Matth. *O! in nuncupatione noui Nominis felix Eccleſia fundamentum, dignaque ædificatione illius petra, quæ inferni leges, & tartari portas & omnia mortis clauſtra diſſolueret.* Meritò itaque hoc præ alio gloriatus epiſtolas exorditur, *Petrus Apoſtolus Ieſu Chriſti electis aduenis* &c. Cui adiungendus eiuſdem gloriæ conſors, gentium dictus Apoſtolus, qui relicto Nomine Sauli, vel Saulis primi regis ſuæ tribus Beniamin, Paulus voluit appellari, poſteaquam *Sergium Paulum* proconſulem Cypri, gentium tenebris ereptum, in libertatem veri luminis aſſeruiſſet: de quo audiendus S. Hieronym. in epiſt. ad Philemonem loquens his verbis: *vti Scipio ſubiecta Africa, Africani ſibi Nomen aſſumpſit, & Metellus Creta ſubiugata, Cretici cognomentum reportauit, & Imperatores nunc vſque Romani ex ſubiectis gentibus Adiabenici, Parthici, Sarmatici dicti. Ita & Paulus ad prædicationem gentium miſſus primo Eccleſiæ ſpolio, proconſule Sergio Paulo victoria ſua trophæa retulit, erexitque vexillum, vt Paulus diceretur è Saulo.* Cui præfatus Doctor duplex robur addere non prætermiſit, primum; quia poſt inſignem hanc *Pauli Sergij* conuerſionem, Apoſtolus qui ante ſemper Saulus in Actis Apoſtolorum, vbique Paulus deinceps nominatur: Alterum, quia ipſum Nomen Pauli iuxta hebraicam etymologiam ſignificat mirabilem operatorem, vel operatum, vnde ipſe de ſe profitebatur ad Galatas ſcribens: *qui operatus eſt Petro in Apoſtolatum Circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes.* *Item exemplo Principis Apoſtolorū Petri & Pauli* S. Hilar. S. Hieron. *Item exemplo variorū Principum & Imperatorum.* Galat.2.8.

Neque id duntaxat in ſacris, ſed & in prophanis quoque hiſtorijs vſurpatum inuenimus, ita Cæſarum ille dominandi ſcientiſſimus, quia dominum ſe dici vetuit, cum ante in Maiorum memoriam *Thurinus* appellaretur, exinde *Auguſtus*, quod res imperij longe lateque auxiſſet, voluit appellari. Alter qui prius *Domitianus* fuerat nuncupatus, debellata Germania, *Germanicum* ſe voluit nominari. Quin & Titus Manlius,

Nunc ſapè fortuitò.

Chryſoſt.

Quinam Andabatæ?

Seneca.

Nomina virtute parta aliis præferenda, quare?

lius, posteaquam torquem auream à fortissimo A milite extortisset, suoque collo iniectam ad suos reportasset, *Torquatus* est nuncupatus.

Denique exemplo Christi IESV.

Sed quid hæc commemoro? vnus omnium calculos excedit, transcenditque suffragia generis nostri assertor ac vindex sanctissimus, cui, vtpote Dei Filio naturali cum Nomina plura suppeterent, vt *Eloah*, *Adonai*, *Emanuel*, *Iehoua*, sibi qua Deo propria ac certa, nullo tamen eorum vti voluit, sed IESV solo, quod virtute propria, ac merito comparasset, adeo vt cæterorum velut immemor, hoc potissimum tam viuens, quam moriens nominari, agnoscique voluerit, tamquam vnico ignominiæ suæ gloria, laborum solatio, ac gaudij incremento.

Confirmatur ratione & auctoritate.

Illa siquidem vere dicenda Nomina sunt, quæ hominem suum non alienis ac falsis coloribus exprimunt, sed veris ac genuinis depingunt, quid laudis ac virtutis in eo lateat proclamant, quod clarè admodum perspexisse mihi visus est Aurelius Cassiodorus, ille de Regis Theodorici Cancellario, patricioque Romano apud Rauennates religiosissimus Asceta, dum lib. 6. variarum, form. 7. ita scribit: *Grata sunt omnino Nomina, quæ designant protinus actiones, quando tota ambiguitas audienti tollitur, vbi in vocabulo concluditur quid geratur.* Optimè; res præclarè gestas Nominibus includi desiderat, non fallacias, nec gerras, sed formam atque effigiem liquidissimæ veritatis: atque ea tunc præ alijs grata fore iustissimè arbitratus, ad illa nos omnes respicere hortatur, quæ hominem suum non mentito vocabulo, sed proprio, certoque describant, non alienis laudibus efferant, sed proprijs facinoribus commendent.

Cassiodor.

B

S. Carolus gentilitium Nomen parui fecit.

Atque ita iudicasse habitus fuit magnus ille virtutis æstimator ac cultor S. Carolus Borromæus, qui Nominum suorum momentis ad iustam veritatis trutinam expensis, litteras ad Romanum Pontificem dedit, enixe flagitans, vt bona eius venia liceret vetere Nomine ac cognomine posthabitis, solo Cardinalis S. Praxedis vocabulo compellari, pluris siquidem hoc, quod sua tibi virtute pepererat, quam inclytæ gentis Borromeæ gloriam vel alterius cuiusquam Nominis æstimans dignitatem. Ita quoque de Clemente Septimo testantur historiæ, cum antè, Iulius diceretur, Cardinalium rogatu, Clementis appellatione vti cœpisse, quo Nomen moribus conueniret.

Ita & Clemens VII.

Huc mentem animumque aduertant, huc oculos intendant quotquot Nominum maghorum nundinationes consectantur, & quàm in Nominibus gloriam quærunt virtute propria genitam, non alienâ fatam amplectantur, quo fiet vt & honos eisdem celebrior, & laus sit futura perennior.

SACROSANCTI NOMINIS MARIÆ DOXOLOGIA.

ET hic trium mundi Ordinum C mirificus concentus est, ex quo nobile illud ac præclarum Trisagion resultat, quod ter sancto Nomini MARIÆ Cœlestium, terrestrium & infernorum turmæ vnanimi voce decantant. Nomen ô! magnum, ac præclarum, Nomen cœleste atque omni plenum dulcedine ac suauitate refertum. Nomen inæstimabilis virtutis & reuerentiæ, inuentum à Deo, delatum è Cœlo, pronuntiatum ab Angelo, à Virgine Deiparente felicissime expletum, cuius memoria, voluptas; pronuntiatio libertas; inuocatio salus est: merito te Angeli venerantur, homines reuerétur, dæmones contremiscunt. In cœlo, terra, & abysso potentia tua nota est, perspecta virtus & exploratissima gloriæ maiestas.

O dulce Nomen MARIA! oleum effusum de cœlo in terram, vt nostræ infirmitatis tenebras illustret, Thymiama suauissimum quod Deum recreat & homines; cur non millies repeto Nomen istud, quod cordis mei gaudia tanto fœnore multiplicat; sacrum Nomen! cur te in profundo cogitationum mearum non colloco, repetendum toties, quoties anhelanti animæ spiritum traho.

O Nomen post vnigeniti Filij Dei Nomen super omne Nomen! quàm viuè cordis mei penetralibus incumbis, & effectus amorosæ pronuntiationis tuæ me mihi surripiunt! nosti Virgo dulcissima cætera mihi desipere, & vilescere extra te; & certè delicati valde fastidij homo sim, si in suauissimo manna, Nominis tui delicias non gustem æternas, cœlestes cupedias, saporesque non sentiam maximos ac singulares, si non ad cætera nauseem omnia, quæcumque terra suggerere amat, aut promittere suis potest.

Ite

Ite mundi ſtultitiæ, ite deliria, vos odit anima mea, nihil iam amo præter nomen Dominæ meæ, Nomen inenarrabile, Nomen ſalutis, Nomen quietis, Nomen gaudij, Nomen innocentiæ & Amoris, Nomen ſanctitatis & honoris, quod ab auguſtiſſimo Nomine IESV concepto lumine, Aſtrum eſt inextinctum, cuius quot ſunt litteræ tot ſunt ſtellæ, tot pro diuerſis aſpectibus, diuerſarum virtutum impreſſiones, Amabile Nomen, & eheu! quam multis incognitum, & neglectum! ô quando te diliget mundus? filij generis Adam vſquequo graui corde, duriſque præcordijs obſoleti hoc Nomen repellitis? Vſquequo ſalutares eius impreſſiones reijcitis? fores cordium veſtrorum occluditis? An non videtis quidquid vſpiam dulce & amabile, quidquid honoris ac præſtantiæ inuenitur, hoc vno velut cortice contineri? & Nomen tam ſanctum ac nobile admittere dubitatis? ad cuius accentum in genua procidunt Principes tenebrarum, iuſtorum animæ exiſtant, & iubilant omnes filij Dei.

Nomen ſalutare! & potens ad nihilum redigere faſtum ſuperbiæ popularis, iræ libidinem refrænare, concupiſcentiæ flammas extinguere, luorem inuidiæ abſtergere, gulam moderari.

Felix ac ter beatum Nomen, quod in ſe Dei ac IESV ſacroſancta Nomina continet, Nomen plenum reuerentiæ & maieſtatis, magnæ Virginis ac Dei matris Parelion.

O ingrati animi notam ſingularem, & inſenſibilis animi ſtuporem non ferendum! hoc Nomen negligere, quod rerum omnium vniuerſitas complectitur, magnificat, & adorat.

Ite noctuæ, huius Nominis radios exoſæ, atque in æternum chaos abſcedite: ite lemures huius Nominis obliti, & mille vos erroribus implicate. Ad me quod attinet, eſſe vobiſcum nolim, qui dulcedinem cordis mei non amatis, Nomen ſcilicet aureum, Nomen dulciſſimum MARIÆ non ſentitis. Inimicitiam proteſtor æternam, atque ab omni reconciliatione alieniſſimam omnibus ac ſingulis, qui ſe religioni, qui pietati amabiliſſimi Nominis huius opponunt. Ita eſt, hoſtem me declaro perpetuum amentiæ atque impietati eorum, qui ſanctiſſimum Nomen illud violant ac contemnunt.

Te interim Nomen ſanctum laudo, magnifico, atque apertè confitens quanta poſſum maxima veneratione extollo. Et cur non habeo tot linguas, quot atomos natura, quot littus maris arenas, quot guttas Oceanus, ac Cœlum ſtellas, vt ab orientis ſolis cardine, vſque ad eiuſdem occidentis cubile ineffabile MARIÆ Nomen omnibus annuntiem, ac dignis laudibus exornem?

Ita profecto eſſe percupiam, aut totus cor, aut totus lingua, aut totus manus ad te amandum, ô! pulchrum Nomen infinitis modis amabile: ad te laudandum copioſius, quam res creatæ ſimul faciant vniuerſæ: ad te exornandum ſculpendo, pingendoque in templis omnibus, in altaribus, in gentilitijs ſtemmatis, in ſepulchris & mauſolæis, in faſtigijs Eccleſiarum, in priuatis ædibus, in cubiculis ſingulis ac feneſtris, in ianuis, in terminis regionum & agrorum, in portis ciuitatum, in vijs publicis, in nauibus & apluſtribus, in galeis & ſcutis, in labaris & haſtis, in locis vbi corpora SS. quieſcunt, in laureis & ſtatuis Imperatorum, in veſtibus ſingulorum hominum, vt vbiuis domi ac foris, publicè ac priuatim ab omnibus legaris & honoreris. Cœleſte Nomen MARIA! ſi voti mei compos fieri nequeo, quod requiro, cur non penetro ad id quod me conſequi poſſe non diffido, cur te vſquequaque non effero, identidem non vſurpo? memor ſum Margaritæ Hungaricæ & obſtupeſco, dum eam octiduo ante ſingula magnæ Virginis feſta quotidie millies MARIÆ Nomen pronuntiando, ſe in terram abijcere ſolitam lego. Recordor tui, Iaponenſis Neophyta, & mente excedo, quam, vt ante, nomen Amidæ, honoris cauſa centies ac quadragies millies inuocaſſe, ita poſt ſacris baptiſmi aquis expiatam, totidem vicibus dulciſſimum Nomen MARIÆ indies repetiuiſſe ſcribunt annales. Cur idem in imbecillitate mea non æmulor? de centro cordis mei, ardore zeli pleniſſimo, de fundo cogitationum mearum intimo eructans quotidie millies: MARIA, ſis mihi MARIA. Nomen aureum & cœleſte quo me mihi rapis, ſupra terram eleuas, vltra firmamentum aſportas, Seraphicis ardoribus incendis, odiſſe omnia quæ mundi ſunt doces. O ſanctum ac pulcherrimum Nomen? quis mihi det, vt æternum te cantem, animam tui pronuntiatione exhalem, moriar vt luſcinia in fortiſſimo tui cantu exſpirans, aut ſaltem tam crebro, tam feruenter, tam amanter pronuntiem, tuaſque perfectiones concinam, vt vitam hanc meam, omni malorum varietate confertam abrumpens, in cœleſtem & tranquillam, atque ab omnibus vitiorum procellis remotam, commutem.

O dulce & forte Nomen! quam potenter vulneras cor meum, & fibras eius, amoris tui igno ſuccendis! ſed cur perlitare deſinis, nec ſacrificium abſoluis? ô quando erit vt totus conſumptus flammis incommutabilis ardoris tui egrediar carcere mortis huius, gauiſurus cœleſti Triſagio, quo te laudant in cœlis aſtra matutina?

MARIA Nomen ecſtaticum! Nomen diuinum! Cor meum te ſequitur cum calamo meo, oculi poſt te auolant, pupillæ eliquantur, cogitatus mei in conſideratione perfectionum tuarum abſumuntur. Nomen deſideratum, ipſum animæ deſiderium meæ. ô! quam velim, quam optem, quam cupiam mortaliore amo-

ris tui, honotis tui: cum is qui te imposuit matri suæ, amore amoris mei dignatus sit mori. Quam felix tum essem & fortunatus, qui sacrificio vitæ meæ ac mortis tanti possem reuereri Nominis maiestatem!

Nomen magnum ac nobile, quod totis viribus diligo, tota animi contentione diffuauior, cur me æstimas indignum mori pro te, exspirare pro gloria tua? si non sum dignus propter me, sim dignus propter te, cui studium omne honor & cultus hyperduliæ in cœlis, terris, & inferis debitus, singularem quoque impendi flagitat venerationem.

Sed paucorum hoc priuilegium est, amantium laurea & triumphus est, pro Nomine Dominæ pati; quod cum arrogare mihi non A ausim, nec volentis aut currentis id esse confitear, ad te virgo Maxima me conuerto, in Nomine tuo audire seruum tuum, solari mancipium, aspicere clientem ne recuses, qui dum pro eo vitam ponere, spiritum quem ducit emittere posse, quia immeritus est, diffidit, hoc ei saltem impertias, hoc concedas, rogat, vt in eo mori, in eo exspirare illi contingat, dum post sanctissimum, maximumque Filij tui Nomen quod est IESVS, sanctum hoc tuum ac salutare, quod est MARIA pronuntiare tertio possim, primo ad honorem, deinde ad amorem, postremo ad inuocationem: & primum quidem cum religione, secundum cum feruore, tertium denique cum fiducia singulari. Audi MARIA, IESVS exaudiat MARIAM!

HYMNODIA,
SIVE
DAVIDICA ACROSTICHIS

quâ dulcissimum MARIÆ *Nomen, quot litteris, tot Psalmis exscriptum inuocatur.*

DAuidem ex Virginis MARIÆ progenitoribus longè celeberrimum etiam ante Abrahamum, cui prior generationis Christi facta promissio fuit, ab Euangelista in tabulas relatum nemo ignorat; licèt enim alter eo tempore præcesserit, hic tamen, teste Philastro, maiore scientia affuturæ per Christum salutis, eumdem longissimè anteceſſit; acceptâ namque non per Angelos, visiones, aut somnia, vocémve de cælo reuelatione; sed immediatè ab ipso Deo edoctus, vt multis probat Cassiodorus, redimendi generis nostri œconomiam perspicuè intellexit, vt clauis Dauid, teste Ruperto, pro claui scientiæ merito vsurpetur, quia profundius is, quàm reliqui Prophetæ Christi & Ecclesiæ mysteria penetrauit. Quare dum Filium eius IESVM sibi promissum agnouit ac dignis laudibus extulit, Matrem non potuit prudenter ignorasse, ad quam impendio magis, teste S. Ioanne Damasceno lib. 4. de fide cap. 15. non semel anhelauit. Quin & variis in locis, & maximè psalm. 44. quid de ea sentiret non obscurè, teste SS. Athanasio, Petro Damiani, Arnoldo Carnotensi, aliisque expressit, cùm ita cecinit: *Astitit Regina à dexteris tuis in vestitu deaurato, circumdatâ varietate, adducentur Regi virgines post eam*, &c. adeò vt solum vocabulum eius hîc censeas desiderari, quod nihilominus cùm res quælibet Nomen à sui complemento habere dicenda sit, non potuit obiter nescisse: reliquit autem id nobis publicis laudationibus exornandum, vt qui beneficia sensimus, memores quoque non gratosque probemus. Cùm igitur eodem teste Præsule Carnotensi lib. de B laud. Virg. *manifestum sit, individuam esse Matris & Filij gloriam, & communi vtriusque præconium*, ea, quibus Dauid Filium celebrauit, Matri, eiusque Nomini venerando accommodare statui; vt iisdem quibus olim psalmis Propheta filium inuocauit, seruulus matrem ac Dominam suam queat venerari.

Cassiod. S. Io. Dam. Psal. 44.

Psalmus primus.

MAgnificate Dominam mecum, & exaltemus Nomen eius in idipsum.

Memor fuit nocte Nominis tui MARIA, & cor meum dereliquit me.

Magna Domina es MARIA, & laudabile Nomen tuum in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius.

Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domina misericordia circumdabit.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis C MARIA.

Mirifica misericordias tuas, & in Nomine tuo speremus insurgentes in nobis.

Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus eis liberasti eos MARIA.

Myrrha & casia à vestimentis tuis MARIA, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo.

Multiplicasti magnificentiam tuam, & consolata es me.

Memores erimus Nominis tui in generatione & generationem.

Psalmus secundus.

AFferte Dominæ gloriam & honorem, afferte MARIÆ gloriam Nomini eius.

Adstitit

Adſtitit Regina à dextris Dei in veſtitu deaurato,circumdata varietate.

Accedite ad MARIAM, & illuminamini à Nomine ſancto eius, & facies veſtræ non confundentur.

A fructu frumenti, vini, & olei Nominis MARIÆ multiplicati ſumus.

Abſcondet nos in abſcondito Nominis ſui à conturbatione hominum.

Apprehendet arma & ſcutum, & exurget in adiutorium nobis.

Anima autem noſtra exultabit in Nomine eius,& delectabitur ſuper ſalutari ſuo.

Apud MARIAM greſſus hominis dirigentur, & viam eius volet.

Adducentur Regi Virgines poſt eam,proximæ autem afferentur illi.

Afferentur in lætitia & exultatione, & laudem dabunt Nomini ſancto eius.

Pſalmus tertius.

REgna terræ cantate MARIÆ, pſallite Dominæ,pſallite Matri Dei.

Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam Nominis tui MARIA, tota die magnitudinem tuam.

Renuit conſolari anima mea,& memor fui MARIÆ,& delectatus ſum,& exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus.

Reſpice in me,& miſerere mei MARIA,quia vnicus & pauper ſum ego.

Remitte mihi vt refrigeret in Nomine ſancto tuo,priuſquam abeam,& ampliùs non ero.

Redde mihi lætitiam ſalutaris Nominis tui, & ſpiritu principali confirma me.

Redime in Nomine tuo animam meam ab his,qui appropinquant mihi.

Refloruit caro mea, & ex voluntate mea confitebor Nomini tuo MARIA.

Reminiſcentur & conuertentur ad MARIAM omnes fines terræ.

Redimet autem Dominus animas ſeruorum ſuorum, qui diligunt Nomen MARIÆ, & non delinquent omnes qui ſperant in eo.

Pſalmus quartus.

IVbilate MARIÆ omnis terra, pſalmum dicite Nomini eius,date gloriam laud. eius.

In Nomine MARIÆ ſpetauerunt Patres noſtri: ſperauerunt & liberati ſunt.

In tribulatione mea inuocaui Nomen MARIÆ,& exaudiuit me de templo ſancto Dei.

Inclina aurem tuam MARIA, & exaudi me, quoniam inops & pauper ſum ego.

Intende in adiutorium meum, ſpes mea ab vberibus Matris meæ.

In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in Nomine tuo magnificabimur.

In Deo laudabimur tota die, & in Nomine MARIÆ confitebimur in ſæculum.

Illumina oculos meos MARIA, ne vnquam obdormiam in morte peccati,ne quando dicat inimicus meus,prævalui aduerſus eum.

In Nomine MARIÆ faciemus virtutem, & ipſa ad nihilum deducet inimicos noſtros.

Illuſtra faciem tuam MARIA ſuper ſeruum tuum, ſaluum me fac in miſericordia tua, Domina,non confundar, quoniam inuocaui Nomen tuum.

Pſalmus quintus.

AD MARIAM leuaui animam meam, & Nomini eius pſalmum dicam.

A finibus terræ ad eam clamani,dum anxiaretur cor meum,in Nomine eius leuaui manus meas.

Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi euge,euge.

A Solis ortu vſque ad occaſum laudabile Nomen MARIÆ.

Alleuat omnes qui corruunt, & erigit omnes eliſos.

Adiuua me in Nomine tuo MARIA, & ſaluus ero, & meditabor in mirabilibus Nominis tui.

Adoleſcentulus ſum ego,& contemptus,iuſtificationes Nominis tui non ſum oblitus.

Appropinquet oratio mea in conſpectu tuo, MARIA, iuxta Nomen tuum da mihi intellectum.

A reſiſtentibus Nomini tuo cuſtodi me vt pupillam oculi.

Adiuua nos MARIA mediatrix noſtra, & propter gloriam Nominis tui libera nos,& propitiare peccatis noſtris propter Nomen ſanctum tuum.

Laudationem MARIÆ *loquetur os meum,*
Vt benedicat omnis caro Nomini ſancto eius.

AD

AD MARIAM

ORATIO ETYMOLOGICA

Ex adytis Sacratiſsimi Nominis eius deprompta.

MAgna Virgo, virgo omnium florentiſſima, fructu ſpecioſiſſima, vita & moribus præcellentiſſima, quam Deus Pater in Filiam, Deus Filius in Matrem, Deus Spiritus ſanctus in Sponſam mirificè adoptauit: Tibi ſanctiſſimæ Trinitas (neque enim meminiſſe non potes) auſpicatiſſimum Nomen MARIÆ dedit: Nomen (ſecundùm amantiſsimi Filij Nomen) ſuper omne Nomen, quod exhilarat Angelos, homines lætificat, dæmones conterret; cui cæleſtium, terreſtrium atque infernorum genua demiſsiſsimè incuruantur, quoties trigemino concentu, ſuum tibi TRISAGION pariter decantant.

Ecce ego ad ſublime ſolium magnificæ gloriæ tuæ toto corde proſtratus, quanta id animi demiſsione reuereor, tanto affectu ſtudioq; tibi Nomen illud cæleſte congratulor.

O MARIA! ſi fas ſit non tam linguâ, vel calamo, quàm corde loqui, exilit ex viſceribus ſuis toties cor meum, quoties vel palàm audire illud, vel clàm meminiſſe contigerit: vnde nulla voce ſic recreor, nullo ſapore reficior, nullo odore afficior, vt ſono, guſtu, afflatu dulciſsimi *Nominis* tui, quo iucundiſsimè allicior, quo potentiſsimè capior, quo ſuauiſsimè detineor.

Etyma ſacri Nominis Mariæ Li. Sano 21. Deus ex genere meo, ſiue Mater Dei. Domina maris. Sublimis. Exaltata. Illuminatrix. Stella maris. Imitatrix Dei. Pluuia temperata. Amarum mare. Myrrha maris. Spes maris. Stella maris. Populi magiſtra. Iaculum maris.

Quid enim? quia id mihi te *Matrem Dei* mei, ſimul ac *Dominam maris* noſtri veriſsimè repreſentat: tum verò, quia illud te *ſublimem* & *exaltatam*, à mõtibus æternis *illuminantem* tenebras noſtras feliciter oſtendit, poſteaquam te in hoc vitæ pelago *Stillæ maris* ádinſtar, facta *Dei Imitatrix*, profundiſsimè demiſiſti.

Per illud igitur Amoris ſummi, atque Honoris ſacratiſsimum *Vocabulum*, te rogo ac ſupplico, vt aurâ benignitatis tuæ leniter aſpirante, dulcem nobis ac *Temporaneam* gratiarum *Pluuiam* infundere digneris, qua *Maris* noſtri *amarities*, quam olim & ipſa pleniſsimè deguſtaſti, diluta ac temperata, velut *Myrrhino* hauſta *poculo* antidotus, *Spem* faciat cæleſtis vitæ munera proſperè conſequendi.

Eia *Stella maris* fauſtâ nobis luce exorere, doce *Populi Magiſtra*, *Iaculo* configere Leuiathan, & quaſi hamo ſacratiſſimi *Nominis* tui extrahere eum, quem ipſa pridem ancillis tuis alligaſti: vt in *Nomine* tuo potentiſſimo ſpernamus inſurgentes in nobis, ac denique ſalutis compotes reddamur æternæ: illo clementer propitiante & annuente, à cuius iubare, auguſtiſsimo *Nomini* tuo ſplendor omnis acceſsit, qui IESVS eſt filius tuus, laudabilis Deus in ſæcula, cuius Nomen ſanctiſsimum extollimus, cùm tuum honoramus.

HOR-

Digitized by Google

HORTVLVS MARIANVS,

IN QVO VARIA

MARIÆ

NOMINA EPITHETA

SVIS DIVISA AREOLIS

Cælestium, Terrestrium, & Infernorum puluinos discriminant.

S. Bernard. Senens.

VEriſſima S.Bernardini Senenſis vox eſt: *Sicut Deum ipſum non vno tantum Nomine nominamus, ſed multis, vt ſic eius incomprehenſibilitatem enuntiemus: ita & gloriosam Virginem multis Nominibus deſignamus nunc lucem, nunc ſolem, & huiuſmodi nominare ſolemus, vt ſic ad ſublimitatem eius cognoſcendam veniamus.* Quapropter & ego hoc loco Architectos imitatus, qui in extrema ædium parte hypæthria, ſiue, vt Latinis placuit, ſubdialia conſtituunt, vbi Perſarum exemplo, floriferi hortuli, quos illi paradiſos vocabant, molliſſimis terræ fœtibus conſerantur, ad animos inhabitantium ſubinde recreandos, volui in extima TRISAGII mei orâ, non Semiramidis quidem penſile viridarium, non Cyri, aut Alcinoi florida plantaria, ſed hortulum ſacri veris felicitate aureum, Mariani Nominis expictum floribus paradiſum, ſubnectere, quod non Floræ alicuius, aut Chloridis ſinus effuderit, ſed è SS.PP. Bulbis viuificus ille ſancti Spiritus calor elicuit, qui Philomario lectori meo per tres haſce diætas fatigato, odoratam animam inhalent, ac noua animi voluptate perfundant: habent enim id ſinguli de Sanctorũ Patrum areolis B.Virgini MARIÆ prognati tituli, vt florum odoratiſſimorum inſtar, halitum omnibus vitalem, ac curarum omnium æſtus blande diſſlantem auram ingenuæ voluptatis adſpirent: in quo aſſentientem mihi habeo S.Epiphanium l.3.hæreſ.78.quæ eſt Antidico Marianitarum, vbi ſic loquitur: *Ex ipſis Nominibus Epitheta etiam Virtutis ſigna elucent. Dignitates enim appellationum acceperunt Iuſti, vnicuique conuenienter. Et Abraham quidem impoſitum eſt Epitheton, Amicus Dei & non diſſoluetur: Iacob vero vt Iſrael vocetur, & non alterabitur, & Apoſtolus Boanerges, & non relinquetur, & S.MARIÆ vox eſt Virgo, & non mutabitur, impolluta enim permanebit ſancta.* Quare huic animi mei propoſito ac decreto ſatisfaciendum tanto A eſſe duxi accuratius, quanto maiorem ad omnes vtilitatem hinc quoque deriuari poſſe, non vanus augur proſpiciebam, dum & Oratori ſacro ad publicè de Virgine diſſerendum copioſam ſegetem, & pio Aſcetæ totidem lectiſſima meditationum ſacrarum argumenta, non defore augurabar, quot eius titulos, ceu floſculos hic hortus ſuppeditaret, & argumenta illa quidem non ieiuna, & ſucci vacua, ſed reficiendæ dulciſſimo pabulo animæ, valde accommodata, vnde eximia Mariani Nominis ſequi poſſit æſtimatio, non ſine complacentia & gaudio ſingulari de tanta Virginis felicitate, adhibita gratiarum actione Deo pro eiuſmodi illi beneficijs collatis. Nec eſt quod fortaſſe quiſpiam B immodicæ, atque effuſæ licentiæ araneum in his floribus formidet, quos inter non paucos reperiet, qui Deo proprij videantur aut Chriſto, atque ad aram huius collocandos potius quis cenſeat, quam Nomini Mariano deferendos: ſucclamantibus paſſim Sectarijs, has velut characteriſticas Chriſti notas, & incommutabilia Nomina, perperã transfundi in MARIAM, monaſticum hunc eſſe gnatoniſmum, atque vt malignè oggannit Caluinus, atrocem ſic iniu- Caluinus. riam MARIÆ fieri, quando, vt mentitis eam laudibus deforment, Deo eripiunt, quod ſuum eſt. A qua impietate tam procul ſancti Patres, vt mitiſſimè dicam, abfuere, quàm Sectarij omC nes à ſana mente: cuius tamen vt vel micam vnam, radiũmve, ſalutis eorum cupidiſſimus illis inſtillem, ſic habento: SS. PP. atque adeò ipſammet Eccleſiam vniuerſam eoſdem titulos atque epitheta quæ Chriſto tribuuntur, Beatiſſ. quoque Virgini concedere, duobus tamen, priore Deitatis, poſteriore capitis Eccleſiæ ſemper exceptis, & ſi qui alij ſub iſto intelligi ſolenti atque hinc *Matrem gratiæ, Cauſam ſalutis, Radicem gloriæ, Mediatricem cæli & terræ* libertimè pronuntia-

nuntiare; hac item restrictione, quod tituli illi A Christo per se primò ac formaliter conueniant, Beatiss. verò Virgini dependenter à Christo, & cum subordinatione ad illum, vt verbi gratia: Christus dicitur *Mediator inter Deum & homines*, MARIA *mediatrix inter Christum & homines*. Et verò quemadmodum in familia sunt pater & mater, in regno Rex & Regina; estque honor & auctoritas aliqua, quæ soli Patri & Regi competit, reliqua verò ornamenta & bona familiæ & regni vtrique sunt communia, cum aliqua tamen subordinatione, quia pater est genitor filiorum, quibus dat vitam, quam dat & mater, sed dependenter à patre, quemadmodum dicitur fœcundari à matre, sicut is eam fœcundat. Ita regimen familiæ conuenit marito & vxori, sed illi per se primò, huic verò dependenter ab illo, adeò vt nisi maritus velit, vxor non sit mater familias, vt olim cum polygamia inter Hebræos permittebatur, licet omnes essent patresfamilias coniuges, & matrimonio coniunctæ; aliquæ tamen inter concubinas numerabantur, nec ad dignitatem matrumfamilias à marito admittebatur. Idem de Regnis iudicium est, quæ priuilegiis gaudent, adeoque maiestate ipsa, quam à Rege acceptam participant. Atque hic ipsemet modus, & ratio est, quo Deipara Virgo titulos & epitheta Christo tamquam Patri regio; propria, mediatè, atque subordinatè participat: vnde liquet sic omnem erga Deum ac Christum iniuriam ab hoc negotio exulare, quod post Petrum Canisium lib. 5. Marial. c. 12. Quirinus Salazarius lib. de Concept. B. V. cap. 21. luculentè demonstrat: quin potiùs vniuersum istum honorem eiusce modi titulis & epithetis MARIÆ per Patres exhibitum, in Deum tandem & Christum amplissimè refundi, cùm non nisi in ordine ad eumdem Virgini exhibeatur. Quod itaque olim Dionysius Areopagita tractans de diuinis Nominibus dixit: *Nomina Dei, laudes Dei*, id ego liberè de Marianis hic dixero: MARIÆ *Nomina laudes* MARIÆ, quibus ipsa dignè, congruenterque laudatur.

P. Canisius. P. Salazar.

Dionys. Areopag.

Ad hortulum ergo hunc nostrum quod attinet, eum pro tribus mundi Ordinibus in tres quoque Areas dispertiri placuit, vnamquamque verò earum in puluinos quinque dimensus sum, quorum singulis elementum vnum litterarum sacri Nominis MARIÆ præfixi, à quo initium inserti tituli seu flosculi ducentes, vti odore, ita & ordine Lectorem oblectent. D

Area Cælestium titulorum.

Puluinus M

Magisterium fidei.	*B. Laurent. Iustin.*
Magnificentia Dei.	*Richard. à S. Laur.*
Mansio Imperatoris cælestiũ.	*S. Hildephonsus.*
Margarita regni pretiosissima.	*S. Methodius.*
Mater Dei dignissima.	*Ioan Cassianus.*
Mater Angelorum.	*S. Antoninus.*
Mater omnium Beatorum.	*S. Franciscus.*
Mater vitæ.	*S. Athanasius.*
Mater lucis æternæ, quæ in cęlis illuminat copias Angelorũ.	*S. Epiphanius.*
Mater luminis.	*S. Ioan. Damasc.*
Mater salutis.	*S. Bernard.*
Mater gratiæ.	*S. Anselm.*
Mater Prophetissa Dei.	*S. Hildephonsus.*
Mater sempiterni gaudij.	*S. Andr. Hierosol.*
Mater gloriosior Seraphim.	*S. Ioan. Chrysost.*
Mediatrix cæli & terræ.	*S. Epiphanius.*
Mediatrix ad mediatorem.	*S. Bernardus.*
Mediatrix hominũ verissima.	*S. Laur. Iustinian.*
Miraculum stupendũ in cælis.	*S. Epiphan.*
Miraculorum abyssus.	*S. Ioan. Damasc.*
Miraculorum effectrix.	*S. Andr. Cretens.*
Miraculorum officina.	*S. Ioan Damasc.*
Mysterium cæli & terræ.	*S. Epiphan.*
Moneta Dei.	*S. Petr. Damiani.*
Monile paradisi inexplicabile.	*S. Epiphan.*
Mons in vertice montium.	*S. Gregor.*
Mons vmbrosus Spiritus S.	*S. Methodius.*
Monstrum sacratissimum & cæleste prodigium.	*S. Ignatius Mart.*
Mulier amicta sole, *siue vt Græci legunt*, Mulier vestita admiratione.	*S. Augustinus.*
Multocula incomprehensæ visionis.	*S. Ephrem.*

B C

Puluinus A

Abyssus miraculorum.	*S. Ioan. Damasc.*
Abyssus gratiæ.	*Idem.*
Abyssus luminis.	*S. Bernardus.*
Adiutorium Altissimi.	*Hugo à S. Caro.*
Altitudo inenarrabilis.	*Hymni Græci.*
Angelorum gloria.	*Giselbertus.*
Antistes vitæ.	*S. Ioan. Damasc.*
Aquæductus cuius summitas cælos tangit, & fluit vsque ad terram.	*S. Bernardus.* (*Græc.*
Arca spiritu deaurata.	*Io. Buteo in hym.*
Arca gloriæ spiritualis.	*S. Epiphan.*
Arca vitæ.	*Andreas Hierosol.*
Armatura Dei.	*S. Methodius.*
Astrum non occidens.	*Io. Buteo in hym.*
Aurora lucis perpetuæ.	*S. Bonau.* (*Græc.*
Aula regalis soli Deo subdita.	*Idem.*
Aula Solis.	*S. Ambrosius.*
Aurora Solis præuia.	*Innocent. PP. III.*
Aula Spiritus sancti.	*S. Hildephonsus.*

Puluinus R

Radius Deitatis.	*S. Bernardus.*
Radix gloriæ.	*S. Epiphan.* (*Græc.*
Radius Solis intelligibilis.	*Io Buteo in hym.*
Receptaculum diuinitatis.	*S. Sergius Hieros.*
Reconciliatorium commune.	*S. Andr. Cretens.*
Redintegratio Angelorum.	*S. Anselm.*
Regnum è terrenis sumptum, sed ex superna gloria potentiam	*S. Andr. Cretens.*

tentiam habens inexpugnabilem.
Regina ac Domina cunctis sublimior. *S. Ephrem.*
Regina cælorum, totum iure possidens Filij regnum. *Rupertus.*
Regina supernorum ciuium. *S. Ephrem.*
Regula & mensura Angelorũ. *Card. Hailgrinus.*
Requies sanctissimę Trinitatis. *S. Bonauentura.*
Res illa magna venerandæ œconomiæ, quam cupiunt Angeli inspicere. *S. Andr. Cretensis.*
Referarium portarum cœlestis paradisi. *S. Ephrem.*
Respublica omnium gratiarũ. *S. Petr. Chrysol.*
Ros diuinus æstũ temperans. *S. Germanus.*

Paluinus I

Ianua Paradisi. *B. Petr. Damiani.*
Ianua Filij Dei. *S. Augustinus.*
Ianua salutis. *Io. Bateo in hym.*
Illuminatiõ mulca. *Idem.* (*Græc.*
Imago diuini archetypi. *S. Andr. Cretensis.*
Imago infinita bonitatis Dei. *Tho. Aquin. de cãr.*
Imperatrix cælorum. *Petr. Cluniacensis.*
Imperatrix Angelorum. *S. Ignatius Mart.*
Imperialis dies. *Petrus Blesensis.*
Introitus vitæ. *S. Hildephonsus.*
Inuentrix gratiæ. *S. Bernardus.*
Intercuentrix mundi. *B. Laur. Iustinian.*
Incõprehensæ visionis Seraph. *S. Epiphanius.*
Inconscripti circumscriptio. *S. Methodius.*
Incomprehensibilitatis diuinę summa. *S. Andr. Cretensis.*

Paluinus A

Abyssus immẽsarum Dei perfectionum. *S. Ioan. Chrysost.*
Aduocata Euæ. *S. August. & Iren.*
Ager Dei æterni, cuius flores, & virtutum fructus nullus nisi ipse Deus dinumerare potest. *Andr. Hierosol.* (*Græc.*
Apertura ianuarum paradisi. *Io. Bateo in hym.*
Apotheca Christi medici. *Richard. à S. Laur.*
Arca fœderis diuini. *S. Bonauentura.*
Arcus fœderis. *Hailgrinus.*
Areola aromatũ Sanctorum à cælesti consita pigmentario. *Eberti.*
Armarium vitæ. *Chrysippus.*
Aula cælestium sacramentorũ. *S. Ambrosius.*
Aula regis æterni. *S. Augustinus.*
Aurora de qua nascitur sol Iustitiæ, solius Solis claritati succumbens. *B. Petr. Damiani.*

Area Terrestrium titulorum.

Paluinus M

Magistra magistrorum. *Rupertus.*
Magistra gentium. *S. Augustinus.*
Magistra virtutum. *B. Laur. Iustinian.*
Magistra Euangelistarum. *S. Epiphanius.*
Magistra Religionis nostræ. *S. Ignatius Mart.*
Magnitudo charitatis. *S. Bonauentura.*
Mammilla orphanorum. *Idem.*
Mare spatiosũ misericordiarũ. *S. Ioan. Chrysost.*
Mare spirituale habens gemmam cælestem Christum. *S. Epiphanius.*
Margarita pretiosa orbis terrarum. *S. Cyrill. Alex.*
Mater mulierum optima. *S. Cyrill. Hieros.*
Mater omnium fidelium vniuersalis. *S. Bonauentura.* (*Græc.*
Mater Dei. *Io Bateo in hymn.*
Mater eius qui mũdat mundũ. *S. Hildephonsus.*
Mater specialis iustorum. *Origenes.*
Mater admirabilis virginitatis. *S. Anselmus.*
Mater cunctorum membrorum Saluatoris. *S. Augustinus.*
Mater viuentium. *S. Epiphan.*
Mater viuentium per gratiam. *S. Petr. Chrysol.*
Mater misericordiæ, clemens & benigna. *S. Ephrem.*
Mater pulchræ dilectionis. *Innocentius III.*
Mater lucis. *Hesychius.*
Mater noui Adæ. *S. Bonauent.*
Mater refugij. *Theocteristus.*
Mater totius iustitiæ quæ est in mundo. *S. Birgitta.*
Maxima protextrix hominum. *Theophilus.*
Medicina insanabilium vulnerum nostrorum. *S. Germanus.*
Medicina medicinæ ægrotantibus. *S. Io. Damascen.*
Medicamẽtum omnium cordis dolorum. *Idem.*
Mediatrix hominum optima. *S. Ephrem.*
Medium terræ. *S. Bernardus.*
Mensa fidei intellectualis panem vitæ mũdo suppeditãs. *S. Epiphanius.*
Mensa animata. *S. Io. Damascen.*
Meridies de Sp. S. splendens ac feruens, in quo Christus declinauit æstum. *Honor. Augustod.*
Meta dedecoris nostri. *Ioan. Geometra.*
Ministra iustitiæ. *S. Maximus.*
Miraculum præstantissimum vniuersi orbis terrarum. *S. Ephrem.*
Miraculum omnium miraculorum. *S. Ioan. Damasc.*
Microcosmus Ecclesiæ. *B. Thom. Villanou.*
Myrrha electa dans suauitatem odoris. *Richard. à S. Laur.*
Mons Sion in quo placuit Deo habitare. *Andr. Cretensis.*
Mons Ephraim. *S. Greg. Magn.*
Mumimentũ in anxietatibus. *Theocteristus.*
Munimentum virginum. *Io. Bateo in hymn.*
Melodia dulcis & sonora. *S. Bonau.* (*Græc.*
Mundi salus. *S. Ephrem.*
Mundi saluatrix. *Dion. Carth. l. 2. de*
Mundus specialissimus. *S. Bernard.* (*B. V. Pulus-*

Puluinus A

Abyſſus bonitatis & miſericordiæ. *S.Bonauentura.*
Abyſſus lacrymarũ noſtrarum. *S.Bernardinus.*
Ablatio lacrymarũ noſtrarũ. *S.Germanus.*
Abſolutio peccatorum. *S.Anſelmus.*
Aditus peccatorum ad Deum. *Ipſa apud S. Birg.*
Aduocata generis humani. *S.Bonauentura.*
Agna genitrix agni Dei totius mundi peccata tollentis. *S.Ioan.Damaſc.*
Agonizatrix pugnantium. *S.Bonauentura.*
Anchora ſtabilis ijs qui tempeſtate iactantur. *Buteo in Hymnis.*
Arca viua & animata, ac velut propitiatorium in terris. *S.Methodius.*
Arca Noë latior, longior, illuſtrior. *Heſichius.*
Armarium vitæ. *Chryſippus.*
Arx Sinai ſanctior. *S.Ioan.Damaſc.*
Aula regalis quam ſolus habitat Deus. *S.Ambroſius.*

Puluinus R

Radix Ieſſe. *S.Hieronymus.*
Radix omnium bonorum. *Chryſippus.*
Radix floris ſpecioſiſſimi. *Methodius.*
Radix gaudij. *S.Greg.Nyſſen.*
Receptaculum capaciſſimum naturæ incomprehenſibilis. *S.Greg. Neocæſar.*
Receptaculum illocabilis. *Coſmas Hieroſol.*
Rectæ fidei ſceptrum. *S.Cyrill.Alex.*
Reductrix contrariorum ad idem. *Io.Buteo in hy.gr.*
Redemptio Euæ. *Theophanius.*
Refugium mundi. *Theocteriſtus.*
Regeneratrix & hera. *S.Athanaſius.*
Refugium in Hieroſolymis. *S.Ephrem.*
Regina gratiæ. *S.Bonauentura.*
Regina miſericordiæ. *S. Dionyſ. apud S.*
Regina naturæ. *S.Io.Dam. (Birg.*
Regina veniç & bonitatis eximiæ. *S. Athanaſius.*
Regina regnantium. *S.Bonauentura.*
Regina virginum. *S.Ioan.Damaſc.*
Regina virtutum. *S.Thom.Aq.*
Reparatrix generis humani. *S.Aug. l.de fide ad*
Reſonantia Prophetarum. *Andr.Cret (Pertu.*
Reparatrix perditi orbis. *Anſelmus c.9.*
Reparatrix terrarum. *Petrus Cluniacenſ.*
Reſtauratio feminarum. *S.Fulgentius.*
Reſtauratio ſæculi. *S.Bernardin.*
Rheda aurea myſtici Solis. *Ioan.Geometra.*
Roſa ex ſpinis Iudaicis orta diuinâ fragrantiâ perfundens omnia. *Ioan.Damaſc.*
Rubus ardẽs qui non exũritur. *S.Ephrem.*

Puluinus I

Ianua miſericordiæ. *Dionyſ.Carthuſ.*
Ianua pœnitentiæ. *Theocteriſtus.*
Illuminatrix cordium. *S.Bonauentura.*
Imperatrix & Monarcha mundi. *S.Antoninus.*
Incenſum acceptabile deprecationibus. *Io.Buteo in hy.gr.*
Indumentum Dei. *S.Methodius.*
Indumentum regale. *Andr.Cretenſis.*
Inextinguibilis lampas. *S.Cyrill.Alex.*
Inſtrumentum lætitiæ. *S.Andr.Hieroſol.*
Interemptrix maledictionis. *S.Germanus.*
Interitus corruptionis. *Sergius Patriar.*
Interuentrix mundi. *S.Laur.Iuſtinian.*
Inuentrix gratiæ magnifica. *S.Bernardus.*
Iuuenca nunquam iugum experta. *S.Epiphanius.*
Iucunda libertas. *S.Ephrem.*
B Ius dirimens lites. *Ioan.Geometra.*

Puluinus A

Accerſitio humanæ ſalutis. *Io.Buteo in hy.gr.*
Adiutrix redemptionis. *S.Antoninus.*
Aduocata vnica peccatorum. *S.Ephrem.*
Ager mirificus, ex quo cæleſtis Agricola ſuam ſine ſemine ſpicam eduxit. *S.Andr.Hieroſ.*
Agna de qua paſtor ouem induit. *S.Ioan.Damaſc.*
Altare animatum panis. *S.Methodius.*
Ancora portuſque tutiſſimus. *S. Ignatius Mart.*
Apex gaudij noſtri. *Ioan.Geometra.*
Areola aromatum, ex qua odor iuſtitiæ ortus eſt. *Iuſtus Orgelitan.*
C Aquæductus qui plenitudinem fontis Dei corde Patris excipiens nobis edidit. *S.Bernardus.*
Arca pretioſiſſima quæ excepit totius ſanctificationis theſaurum. *Chryſippus.*
Arca ſpiritu deaurata. *Buteo in Hymn.*
Arx Religioſorum. *Ioan.Geometra.*
Aſcenſus omnium. *S.Ephrem.*
Aula vniuerſalis propitiationis. *S.Anſelmus.*
Autrix meriti. *S.Auguſtinus.*

Area Infernalium titulorum.

Puluinus M

D Malignorum ſpirituum ſingularis timor. *B.Petr. Damiani.*
Mare demergens intelligilem Pharaonem. *Io.Buteo in hy.gr.*
Mater inferis terribilis. *S.Bonauentura.*
Mater omnium qui ſunt in Purgatorio. *S.Birg.l.4.de Reu.*
Mater timoris. *S.Anſelmus.*
Mons myrrhæ. *Petrus Bleſenſis.*
Mortalitas inferni. *Io.Buteo in hy.gr.*
Mortis conculcatio. *S.Epiphanius.*
Mortis deſtructrix. *Dionyſ.Carthuſ.*
Mulier fortis, ad bellum doctiſſima. *S.Bernardus.*

Mulier

Mulier Hebræa confusionem faciens in domo Nabuchodonosor.	*Fulb. Carnot.*

Puluinus A

Absolutio multorum delinquentium.	*Io. Buteo in Hymn.*
Adminiculum contra hostes inuisibiles.	*Idem.*
Aduocata obtinens contra diabolum in causa desperatissima.	*S. Antoninus.*
Auxiliatrix in extremo vitæ periculo animas conseruans, & tenebrosos atque horrendos pessimorum dæmonum aspectus procul repellens.	*S. Ephrem.*

Puluinus R

Rebellibus angelis formidabilis.	*S. Io. Damasc.*
Redemptio captiuorum.	*S. Ephrem.*
Refugium singulare perditorum.	*Dion. Carthus.*
Refugium peccatorum.	*Ecclesia.*
Remedium aduersus dæmones.	*Io. Damasc.*
Remediatio infernorum.	*S. Anselmus.*
Repulsio dæmonum.	*S. Bernardin.*
Rota (grus) humani generis sub tartara lapsi.	*Venant. Fortunat.*
Ruina hæresum.	*S. Athanas.*

Puluinus I.

Idololatriæ cuerriculum.	*S. Basil. Seleuc.*
Illuminatrix ambulantium in tenebris.	*S. Fulgentius.*
Inferni spoliatio.	*S. Epiphanius.*
Iustitiæ fons.	*S. Io. Damasc.*
Interemptrix maledictionis.	*S. Germanus.*

Puluinus A

Aduocata miserorum.	*S. Bonauent.*
Amarum mare diabolum submergens.	*Idem.*
Auxiliatrix hostiles impetus auertens.	*S. Ephrem.*

Has tibi Areolas, Lector Mariophile, sub exitum TRISAGII mei digessi, quibus non tam bulbos florum puerperio nobiles, quàm exilia quædam semina, & ea non multa, mox tamen, vt me spes habet, in herbam & calicem proruptura commisi. Tu foue, & vbi succreuerint, manum audacter injice, naribus, quod decerpseris, admoue, quo robustior spiritus, atque animus factus vegetior, currere possit in odorem eius, quæ per redolentes hos toros, super omnes Edenæi horti delicias, vernam suauissimi Nominis sui exhalationem spirare non desinit, dum vno illo in mille ac mille traduces propagato Puluinos omnes admirabili quadam variegatione conuestit.

A Exeste igitur Cloris ac Flora vana numina, procul hinc vos cum emarcido vestro ac pridem emortuo veris apparatu protipite, mellificas Musarum volucres Apes, florum arbitras prudentissimas certum est imitari, mortuis nullis solent hæ flosculis insidere, viuos seligunt, marcidos auersantur. Notauere docti in Ægypto flores omnes minimè odoratos esse, quia nebulosus ac humidus aër à Nilo flumine ascendens fragrantiam omnem extinguit: ita in mundo fieri amat, vbi terrenarum rerum exhalationes virtutis regionem offuscant, & odorem, si quis fortè ex honestis actionibus dimanet, abstergunt: alibi creuerit necesse est, quod perenni nos aspiratione delectet. Gangeticam quamdam plantam apud Indos enasci tradunt, B cuius halitus atque odoramentum adeò succi plenum & vehemens est, vt regionis illius incolæ flores ex ea collectos, viatici loco soleant ad longiora itinera secum deferre, atque odoribus olfactis cohibita fame vitam bellè sustentare. Talis omnino planta MARIA est, Nomen odorum ac succi spirituſque plenissimum, de cælestibus hortis in hasce terras delatum, quo decenter inuocato, atque expurgatæ mentis naribus admoto, pestis omnis abscedere, pericula euanescere, & animi corporisque salus hominibus solet conseruari, vt munificam certè hîc mammam posuisse videatur Deipara, vnde hæc tanta profluant, atque admiranda bona oriantur. Et quis dubitare sapiens ausit? certè non ego: ne autem & tu, quisquis Mariophilus esse delideras, accipe à recente memoria fideiussorem Belgam, & sanctissimi Nominis MARIÆ vim atque fragrantiam, vt lectissimi cuiusdam flosculi suauissimam animulam vnà mecum admirare & deama, atque imo cordis tui penetrali exceptam foue.

In Ægypto flores sine odore.

Planta gangetica odore præstans Nomini Mariæ comparata.

In ciuitate quadam Flandriæ, cuius nomen prudens subticeo, duo sapientiæ studiis operam nauabant adolescentes, nomine, atque habitu tenus academici, reapse verò homines nauci, malitia, scelere, ac probris omnibus cooperti, animum ad malas artes pridem adiunxerant, vitamque omni vitiorum labe ducebant coinquinatam, offensio ad populum erat insignis, odium vulgi prorsus singulare. Accidit vt intemperantia stimulante diem sibi mutuò dicerent nefastam, in ædibus scilicet leuissimæ meretricis epulo, choreisque ad fidium numeros, cum æqualibus traducendam. Conuenitur, estur, bibitur, luditur, peccata peccatis cumulantur, quidquid lubitum licet, nec vllum tota nocte flagitium aut verecundiâ omissum, aut modestiâ præteritum, quod vel libido atque ingluuies improbissimis suggerere, vel impudentia imperare consueuit. Inter quæ iam nocte ad vmbilicum prouectâ, eorum alter se in viâ iniquitatis lassatum oppidò persentiens, ad socium conuersus, domum, inquit, redeamus

Historia recens.

Maria inuocata peccatorem à mortis periculo seruat.

lius, posteaquam torquem auream à fortissimo A milite extorsisset, suoque collo iniectam ad suos reportasset, *Torquatus* est nuncupatus.

Denique exemplo Christi Iesv.

Sed quid hæc commemoro? vnus omnium calculos excedit, transcenditque suffragia generis nostri assertor ac vindex sanctissimus, cui, vtpote Dei Filio naturali cum Nomina plura suppeterent, vt *Eloah*, *Adonai*, *Emanuel*, *Iehoua*, sibi qua Deo propria ac certa, nullo tamen eorum vti voluit, sed IESV solo, quod virtute propria, ac merito comparasset, adeo vt cæterorum velut immemor, hoc potissimum tam viuens, quam moriens nominari, agnoscique voluerit, tamquam vnico ignominiæ suæ gloria, laborum solatio, ac gaudij incremento.

Confirmatur ratione & auctoritate.

Illa siquidem vere dicenda Nomina sunt, quæ hominem suum non alienis ac falsis coloribus exprimunt, sed veris ac genuinis depingunt, quid laudis ac virtutis in eo lateat proclamant, quod clarè admodum perspexisse mihi visus est Aurelius Cassiodorus, ille de Regis Theodorici Cancellario, patricioque Romano apud Rauennates religiosissimus Asceta, dum lib. 6. variarum, form. 7. ita scribit: *Grata sunt omnino Nomina, quæ designant protinus actiones, quando tota ambiguitas audienti tollitur, vbi in vocabulo concluditur quid geratur.* Optimè; res præclarè gestas Nominibus includi desiderat, non fallacias, nec gestas, sed formam atque effigiem liquidissimæ veritatis: atque ea tunc præ alijs grata fore iustissimè arbitratus, ad illa nos omnes respicere hortatur, quæ hominem suum non mentito vocabulo, sed proprio, certoque describant, non alienis laudibus efferant, sed proprijs facinoribus commendent.

Cassiodor.

B

S. Carolus gentilitium Nomen parui fecit.

Atque ita iudicasse habitus fuit magnus ille virtutis æstimator ac cultor S. Carolus Borromæus, qui Nominum suorum momentis ad iustam veritatis trutinam expensis, litteras ad Romanum Pontificem dedit, enixe flagitans, vt bona eius venia liceret vetere Nomine ac cognomine posthabitis, solo Cardinalis S. Praxedis vocabulo compellari, pluris siquidem hoc, quod sua tibi virtute pepererat, quam inclytæ gentis Borromeæ gloriam vel alterius cuiusquam Nominis æstimans dignitatem. Ita quoque de Clemente Septimo testantur historiæ, *Ita & Clemens VII.* cum antè, Iulius diceretur, Cardinalium rogatu, Clementis appellatione vti cœpisse, quo Nomen moribus conueniret.

Huc mentem animumque aduertant, huc oculos intendant quotquot Nominum magnorum nundinationes consectantur, & quam in Nominibus gloriam quærunt virtute propria genitam, non aliena fatam amplectantur, quo fiet vt & honos eisdem celebrior, & laus sit futura perennior.

SACROSANCTI NOMINIS MARIÆ DOXOLOGIA.

ET hic trium mundi Ordinum C mirificus concentus est, ex quo nobile illud ac præclarum Trisagion resultat, quod ter sancto Nomini MARIÆ Cœlestium, terrestrium & infernorum turmæ vnanimi voce decantant. Nomen ô! magnum, ac præclarum, Nomen cœleste atque omni plenum dulcedine ac suauitate refertum. Nomen inæstimabilis virtutis & reuerentiæ, inuentum à Deo, delatum è Cœlo, pronuntiatum ab Angelo, à Virgine Deiparente felicissimè expletum, cuius memoria, voluptas; pronuntiatio libertas; inuocatio salus est: merito te Angeli venerantur, homines reuerētur, dęmones contremiscunt. In cœlo, terra, & abysso potentia tua nota est, perspecta virtus & exploratissima gloriæ maiestas.

O dulce Nomen MARIA! oleum effusum de cœlo in terram, vt nostræ infirmitatis tenebras illustret, Thymiama suauissimum quod Deum reereat & homines; cur non millies repeto Nomen istud, quod cordis mei gaudia tanto fœnore multiplicat; sacrum Nomen! cur te in profundo cogitationum mearum non colloco, repetendum toties, quoties anhelanti animæ spiritum traho.

O Nomen post vnigeniti Filij Dei Nomen super omne Nomen! quam viuè cordis mei penetralibus incumbis, & effectus amorosæ pronuntiationis tuæ me mihi surripiunt! nosti Virgo dulcissima cætera mihi desipere, & vilescere extra te: & certe delicati valde fastidij homo sim, si in suauissimo manna, Nominis tui delicias non gustem æternas, cœlestes cupedias, saporesque non sentiam maximos ac singulares, si non ad cætera nauseem omnia, quæcumque terra suggerere amat, aut promittere suis potest.

Ita

Ite mundi ſtultitiæ, ite deliria, vos odit anima mea, nihil iam amo præter nomen Dominæ meæ, Nomen inenarrabile, Nomen ſalutis, Nomen quietis, Nomen gaudij, Nomen innocentiæ & Amoris, Nomen ſanctitatis & honoris, quod ab auguſtiſſimo Nomine IESV concepto lumine, Aſtrum eſt inextinctum, cuius quot ſunt litteræ tot ſunt ſtellæ, tot pro diuerſis aſpectibus, diuerſarum virtutum impreſſiones, Amabile Nomen, & eheu! quam multis incognitum, & neglectum! ô quando te diliget mundus? filij generis Adam vſquequo graui corde, duriſque præcordijs obſoleti hoc Nomen repellitis? Vſquequo ſalutares eius impreſſiones reijcitis? fores cordium veſtrorum occluditis? An non videtis quidquid vſpiam dulce & amabile, quidquid honoris ac præſtantiæ inuenitur, hoc vno velut cortice contineri? & Nomen tam ſanctum ac nobile admittere dubitatis? ad cuius accentum in genua procidunt Principes tenebrarum, iuſtorum animæ exiltant, & iubilant omnes filij Dei.

Nomen ſalutare! & potens ad nihilum redigere faſtum ſuperbiæ popularis, iræ libidinem refrænare, concupiſcentiæ flammas extinguere, luorem inuidiæ abſtergere, gulam moderari.

Felix ac ter beatum Nomen, quod in ſe Dei ac IESV ſacroſancta Nomina continet, Nomen plenum reuerentiæ & maieſtatis, magnæ Virginis ac Dei matris Parelion.

O ingrati animi notam ſingularem, & inſenſibilis animi ſtuporem non ferendum! hoc Nomen negligere, quod rerum omnium vniuerſitas complectitur, magnificat, & adorat.

Ite noctuæ, huius Nominis radios exoſæ, atque in æternum chaos abſcedite: ite lemures huius Nominis obliti, & mille vos erroribus implicate. Ad me quod attinet, eſſe vobiſcum nolim, qui dulcedinem cordis mei non amatis, Nomen ſcilicet aureum, Nomen dulciſſimum MARIÆ non ſentitis. Inimicitiam proteſtor æternam, atque ab omni reconciliatione alieniſſimam omnibus ac ſingulis, qui ſe religioni, qui pietati amabiliſſimi Nominis huius opponunt. Ita eſt, hoſtem me declaro perpetuum amentiæ atque impietati eorum, qui ſanctiſſimum Nomen illud violant ac contemnunt.

Te interim Nomen ſanctum laudo, magnifico, atque apertè confitens quanta poſſum maxima veneratione extollo. Et cur non habeo tot linguas, quot atomos natura, quot littus maris arenas, quot guttas Oceanus, ac Cœlum ſtellas, vt ab orientis ſolis cardine, vſque ad eiuſdem occidentis cubile ineffabile MARIÆ Nomen omnibus annuntiem, ac dignis laudibus exornem?

Ita profecto eſſe percupiam aut totus cor, aut totus lingua, aut totus manus ad te amandum, ô! pulchrum Nomen infinitis modis amabile: ad te laudandum copioſius, quam res creatæ ſimul faciant vniuerſæ: ad te exornandum ſculpendo, pingendoque in templis omnibus, in altaribus, in gentilitijs ſtemmatis, in ſepulchris & mauſolæis, in faſtigijs Eccleſiarum, in priuatis ædibus, in cubiculis ſingulis ac feneſtris, in ianuis, in terminis regionum & agrorum, in portis ciuitatum, in vijs publicis, in nauibus & apluſtribus, in galeis & ſcutis, in labaris & haſtis, in locis vbi corpora SS. quieſcunt, in laureis & ſtatuis Imperatorum, in veſtibus ſingulorum hominum, vt vbiuis domi ac foris, publicè ac priuatim ab omnibus legaris & honoreris. Cœleſte Nomen MARIA! ſi voti mei compos fieri nequeo, quod requiro, cur non penetro ad id quod me conſequi poſſe non diffido, cur te vſquequaque non effero, identidem non vſurpo? memor ſum Margaritæ Hungaricæ & obſtupeſco, dum eam octiduo ante ſingula magnæ Virginis feſta quotidie millies MARIÆ Nomen pronuntiando, ſe in terram abijcere ſolitam lego. Recordor tui, Iaponenſis Neophyta, & mente excedo, quam, vt ante, nomen Amidæ, honoris cauſa centies ac quadragies millies inuocaſſe, ita poſt ſacris baptiſmi aquis expiatam, totidem vicibus dulciſſimum Nomen MARIÆ indies repetiuiſſe ſcribunt annales. Cur idem in imbecillitate mea non æmulor? de centro cordis mei, ardore zeli pleniſſimo, de fundo cogitationum mearum intimo eructans quotidie millies: MARIA, ſis mihi MARIA. Nomen aureum & cœleſte quo me mihi rapis, ſupra terram eleuas, vltra firmamentum aſportas, Seraphicis ardoribus incendis, odiſſe omnia quæ mundi ſunt doces. O ſanctum ac pulcherrimum Nomen! quis mihi det, vt æternum te cantem, animam tui pronuntiatione exhalem, moriar vt luſciuia in fortiſſimo tui cantu exſpirans, aut ſaltem tam crebro, tam feruenter, tam amanter pronuntiem, tuaſque perfectiones concinam, vt vitam hanc meam, omni malorum varietate confertam abrumpens, in cœleſtem & tranquillam, atque ab omnibus vitiorum procellis remotam, commutem.

O dulce & forte Nomen! quam pulchre vulneras cor meum, & fibras eius, amoris tui igne ſuccendis! ſed cur perlitare deſinis, nec ſacrificium abſoluis? ô quando erit vt totus conſumptus flammis incommutabilis ardoris tui egrediar carcere mortis huius, gauiſurus cœleſti Triſagio, quo te laudant in cœlis aſtra matutina?

MARIA Nomen ecſtaticum! Nomen diuinum! Cor meum te ſequitur cum calamo meo, oculi poſt te auolant, pupillæ eliquantur, cogitatus mei in conſideratione perfectionum tuarum abſumuntur. Nomen deſideratum, ipſum animæ deſiderium meæ, ô! quam velim, quam optem, quam cupiam mori tantum amo-

ris tui, honoris tui: cum is qui te imposuit matri suæ, amore amoris mei dignatus sit mori. Quam felix tum essem & fortunatus, qui sacrificio vitæ meæ ac mortis tanti possem reuereri Nominis maiestatem!

Nomen magnum ac nobile, quod totis viribus diligo, tota animi contentione dissuauior, cur me æstimas indignum mori pro te, exspirare pro gloria tua? si non sum dignus propter me, sim dignus propter te, cui studium omne honor & cultus hyperduliæ in cœlis, terris, & inferis debitus, singularem quoque impendi flagitat venerationem.

Sed paucorum hoc priuilegium est, amantium laurea & triumphus est, pro Nomine Dominæ pati; quod cum arrogare mihi non A ausim, nec volentis aut currentis id esse confitear, ad te virgo Maxima me conuerto, in Nomine tuo audire seruum tuum, solari mancipium, aspicere clientem ne recuses, qui dum pro eo vitam ponere, spiritum quem ducit emittere posse, quia immeritus est, diffidit, hoc ei saltem impertias, hoc concedas, rogat, vt in eo mori, in eo exspirare illi contingat, dum post sanctissimum, maximumque Filij tui Nomen quod est IESVS, sanctum hoc tuum ac salutare, quod est MARIA pronuntiare tertio possim, primo ad honorem, deinde ad amorem, postremo ad inuocationem: & primum quidem cum religione, secundum cum feruore, tertium denique cum fiducia singulari. Audi MARIA, IESVS exaudiat MARIAM!

HYMNODIA,
SIVE
DAVIDICA ACROSTICHIS

quâ dulcissimum MARIÆ *Nomen, quot litteris, tot Psalmis exscriptum inuocatur.*

DAuidem ex Virginis MARIÆ progenitoribus longè celeberrimum etiam ante Abrahamum, cui prior generationis Christi facta promissio fuit, ab Euangelista in tabulas relatum nemo ignorat; licet enim alter eo tempore præcesserit, hic tamen, teste Philastro, maiore scientia affuturæ per Christum salutis, eumdem longissimè anteceſſit; acceptâ namque non per Angelos, visiones, aut somnia, vocémve de cælo reuelatione; sed immediatè ab ipso Deo edoctus, vt multis probat Cassiodorus, redimendi generis nostri œconomiam perspicuè intellexit, vt clauis Dauid, teste Rupertо, pro claui scientiæ merito vsurpetur, quia profundius is, quàm reliqui Prophetæ Christi & Ecclesiæ mysteria penetrauit. Quare dum Filium eius IESVM sibi promissum agnouit ac dignis laudibus extulit, Matrem non potuit prudenter ignorasse, ad quam impendio magis, teste S. Ioanne Damasceno lib. 4. de fide cap. 15. non semel anhelauit. Quin & variis in locis, & maximè psalm. 44. quid de ea sentiret non obscurè, teste SS. Athanasio, Petro Damiani, Arnoldo Carnotensi, aliisque expressit, cùm ita cecinit: *Astitit Regina à dexteris tuis in vestitu deaurato, circumdatâ varietate, adducentur Regi virgines post eam*, &c. adeò vt solum vocabulum eius hic censeas desiderari, quod nihilominus cùm res quælibet Nomen à sui complemento habere dicenda sit, non potuit obiter nescisse: reliquit autem id nobis publicis laudationibus exornandum, vt qui beneficia sensimus, memores quoque non gratosque probemus. Cùm igitur eodem teste Pusulo Carnotensi lib. de B laud. Virg. *manifestum sit, individuam esse Matris & Filij gloriam, & commune vtriusque præconium*, ea, quibus Dauid Filium celebrauit, Matri, cuique Nomini venerando accommodare statui, vt iisdem quibus olim psalmis Propheta filium inuocauit, seruulus matrem ac Dominam suam queat venerari.

Cassiod. S. Io. Dam. Psal. 44.

Psalmus primus.

MAgnificate Dominam mecum, & exaltemus Nomen eius in idipsum.

Memor fuit nocte Nominis tui MARIA, & cor meum dereliquit me.

Magna Domina es MARIA, & laudabile, Nomen tuum in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius.

Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domina misericordia circumdabit.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis C MARIA.

Mirifica misericordias tuas, & in Nomine tuo sperernus insurgentes in nobis.

Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus eis liberasti eos MARIA.

Myrrha & casia à vestimentis tuis MARIA, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo.

Multiplicasti magnificentiam tuam, & consolata es me.

Memores erimus Nominis tui in generatione & generationem.

Psalmus secundus.

AFferte Dominæ gloriam & honorem, afferte MARIÆ gloriam Nomini eius.

Adstitit

Adſtitit Regina à dextris Dei in veſtitu deaurato,circumdata varietate.

Accedite ad MARIAM, & illuminamini à Nomine ſancto eius, & facies veſtræ non confundentur.

A fructu frumenti, vini, & olei Nominis MARIÆ multiplicati ſumus.

Abſcondet nos in abſcondito Nominis ſui à conturbatione hominum.

Apprehendet arma & ſcutum, & exurget in adiutorium nobis.

Anima autem noſtra exultabit in Nomine eius,& delectabitur ſuper ſalutari ſuo.

Apud MARIAM greſſus hominis dirigentur, & viam eius volet.

Adducentur Regi Virgines poſt eam,proximæ autem afferentur illi.

Afferentur in lætitia & exultatione, & laudem dabunt Nomini ſancto eius.

Pſalmus tertius.

REgna terræ cantate MARIÆ, pſallite Dominæ,pſallite Matri Dei.

Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam Nominis tui MARIA, tota die magnitudinem tuam.

Renuit conſolari anima mea,& memor fui MARIÆ,& delectatus ſum,& exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus.

Reſpice in me,& miſerere mei MARIA,quia vnicus & pauper ſum ego.

Remitte mihi vt refrigerer in Nomine ſancto tuo,priuſquam abeam,& ampliùs non ero.

Redde mihi lætitiam ſalutaris Nominis tui, & ſpiritu principali confirma me.

Redime in Nomine tuo animam meam ab his,qui appropinquant mihi.

Refloruit caro mea, & ex voluntate mea confitebor Nomini tuo MARIA.

Reminiſcentur & conuertentur ad MARIAM omnes fines terræ.

Redimet autem Dominus animas ſeruorum ſuorum, qui diligunt Nomen MARIÆ, & non delinquent omnes qui ſperant in eo.

Pſalmus quartus.

IVbilate MARIÆ omnis terra, pſalmum dicite Nomini eius,date gloriam laudi eius.

In Nomine MARIÆ ſperauerunt Patres noſtri: ſperauerunt & liberati ſunt.

In tribulatione mea inuocaui Nomen MARIÆ,& exaudiuit me de templo ſancto Dei.

Inclina autem tuam MARIA, & exaudi me, quoniam inops & pauper ſum ego.

Intende in adiutorium meum, ſpes mea ab vberibus Matris meæ.

In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in Nomine tuo magnificabimur.

In Deo laudabimur tota die, & in Nomine MARIÆ confitebimur in ſæculum.

Illumina oculos meos MARIA, ne vnquam obdormiam in morte peccati,ne quando dicat inimicus meus,prævalui aduerſus eum.

In Nomine MARIÆ faciemus virtutem, & ipſa ad nihilum deducet inimicos noſtros.

Illuſtra faciem tuam MARIA ſuper ſeruum tuum, ſaluum me fac in miſericordia tua, Domina,non confundar, quoniam inuocaui Nomen tuum.

Pſalmus quintus.

AD MARIAM leuaui animam meam, & Nomini eius pſalmum dicam.

A finibus terræ ad eam clamaui,dum anxiaretur cor meum,in Nomine eius leuaui manus meas.

Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi euge,euge.

A Solis ortu vſque ad occaſum laudabile Nomen MARIÆ.

Alleuat omnes qui corruunt, & erigit omnes eliſos.

Adiuua me in Nomine tuo MARIA, & ſaluus ero, & meditabor in mirabilibus Nominis tui.

Adoleſcentulus ſum ego,& contemptus,iuſtificationes Nominis tui non ſum oblitus.

Appropinquet oratio mea in conſpectu tuo, MARIA, iuxta Nomen tuum da mihi intellectum.

A reſiſtentibus Nomini tuo cuſtodi me vt pupillam oculi.

Adiuua nos MARIA mediatrix noſtra, & propter gloriam Nominis tui libera nos,& propitiare peccatis noſtris propter Nomen ſanctum tuum.

Laudationem MARIÆ *loquetur os meum,*
Vt benedicat omnis caro Nomini ſancto eius.

AD

AD MARIAM

ORATIO ETYMOLOGICA

Ex adytis Sacratiſsimi Nominis eius deprompta.

MAgna Virgo, virgo omnium florentiſſima, fructu ſpecioſiſſima, vita & moribus præcellentiſſima, quam Deus Pater in Filiam, Deus Filius in Matrem, Deus Spiritus ſanctus in Sponſam mirificè adoptauit: Tibi ſanctiſſimæ Trinitas (neque enim meminiſſe non potes) auſpicatiſſimum Nomen MARIÆ dedit: Nomen (ſecundùm amantiſsimi Filij Nomen) ſuper omne Nomen, quod exhilarat Angelos, homines lætificat, dæmones conterret; cui cæleſtium, terreſtrium atque infernorum genua demiſsiſsimè incuruantur, quoties trigemino concentu, ſuum tibi TRISAGION pariter decantant.

Ecce ego ad ſublime ſolium magnificæ gloriæ tuæ toto corde proſtratus, quanta id animi demiſsione reuereor, tanto affectu ſtudioq; tibi Nomen illud cæleſte congratulor.

O MARIA! ſi fas ſit non tam linguâ, vel calamo, quàm corde loqui, exilit ex viſceribus ſuis toties cor meum, quoties vel palàm audire illud, vel clàm meminiſſe contigerit: vnde nulla voce ſic recreor, nullo ſapore reficior, nullo odore afficior, vt ſono, guſtu, afflatu dulciſsimi *Nominis* tui, quo iucundiſsimè allicior, quo potentiſsimè capior, quo ſuauiſsimè detineor.

Etyma ſacri Nominis Mariæ Li. Sano 21. Deus ex genere meo, ſue Mater Dei. Domina maris. Sublimis. Exaltata. Illuminatrix. Stella maris. Imitatrix Dei. Pluuia temporanea. Amarum mare. Myrrha maris. Spes maris. Stella maris. Populi magiſtra. Iaculum maris.

Quid enim? quia id mihi te *Matrem Dei* mei, ſimul ac *Dominam maris* noſtri veriſimè repreſentat: tum verò, quia illud te *ſublimem* & *exaltatam*, à mõtibus æternis *illuminantem* tenebras noſtras feliciter oſtendit, poſteaquam te in hoc vitæ pelago *Stellæ maris* adinſtar, facta *Dei Imitatrix*, profundiſsimè demiſiſti.

Per illud igitur Amoris ſummi, atque Honoris ſacratiſsimum *Vocabulum*, te rogo ac ſupplico, vt aurâ benignitatis tuæ leniter aſpirante, dulcem nobis ac *Temporaneam* gratiarum *Pluuiam* infundere digneris, qua *Maris* noſtri *amarities*, quam olim & ipſa pleniſsimè deguſtaſti, diluta ac temperata, velut *Myrrhino* hauſta *poculo* antidotus, *Spem* faciat cæleſtis vitæ munera proſperè conſequendi.

Eia *Stella maris* fauſtâ nobis luce exorere; doce *Populi Magiſtra*, *Iaculo* configere Leuiathan, & quaſi hamo ſacratiſſimi *Nominis* tui extrahere eum, quem ipſa pridem ancillis tuis alligaſti: vt in *Nomine* tuo potentiſſimo ſpernamus inſurgentes in nobis, ac denique ſalutis compotes reddamur æternæ: illo clementer propitiante & annuente, à cuius iubare, auguſtiſsimo *Nomini* tuo ſplendor omnis acceſsit, qui IESVS eſt filius tuus, laudabilis Deus in ſæcula, cuius Nomen ſanctiſsimum extollimus, cùm tuum honoramus.

HOR-

Digitized by Google

HORTVLVS MARIANVS,

IN QVO VARIA

MARIÆ

NOMINA EPITHETA

SVIS DIVISA AREOLIS

Cælestium, Terrestrium, & Infernorum puluinos discriminant.

S. Bernard. Senens.

VErissima S. Bernardini Senensis vox est: *Sicut Deum ipsum non vno tantum Nomine nominamus, sed multis, vt sic eius incomprehensibilitatem enuntiemus: ita & gloriosam Virginem multis Nominibus designamus nunc lucem, nunc solem, & huiusmodi nominare solemus, vt sic ad sublimitatem eius cognoscendam veniamus.* Quapropter & ego hoc loco Architectos imitatus, qui in extrema ædium parte hypæthria, siue, vt Latinis placuit, subdialia constituunt, vbi Persarum exemplo, florifera hortuli, quos illi paradisos vocabant, mollissimis terræ fœtibus conserantur, ad animos inhabitantium subinde recreandos, volui in extima TRISAGII mei orâ, non Semiramidis quidem pensile viridarium, non Cyri, aut Alcinoi florida plantaria, sed hortulum sacri veris felicitate aureum, Mariani Nominis expictum floribus paradisum, subnectere, quod non Floræ alicuius, aut Chloridis sinus effuderit, sed è SS. PP. Bulbis viuificus ille sancti Spiritus calor elicuit, qui Philomario lectori meo per tres hasce diætas fatigato, odoratam animam inhalent, ac noua animi voluptate perfundant: habent enim id singuli de Sanctorũ Patrum areolis B. Virgini MARIÆ prognati tituli, vt florum odoratissimorum instar, halitum omnibus vitalem, ac curarum omnium æstus blande diffiantem auram ingenuæ voluptatis adspirent: in quo assentientem mihi habeo S. Epiphanium l. 3. hæres. 78. quæ est Antidico Marianitarum, vbi sic loquitur: *Ex ipsis Nominibus Epitheta etiam Virtutis signa elucent. Dignitates enim appellationum acceperunt Iusti, vnicuique conuenienter. Et Abraham quidem impositum est Epitheton, Amicus Dei & non dissonetur: Iacob vero vt Israel vocetur, & non alterabitur, & Apostolus Boanerges, & non relinquetur, & S. MARIÆ vox est Virgo, & non mutabitur, impolluta enim permanebit sancta.* Quare huic animi mei proposito ac decreto satisfaciendum tanto esse duxi accuratius, quanto maiorem ad omnes vtilitatem hinc quoque deriuari posse, non vanus augur prospiciebam, dum & Oratori sacro ad publicè de Virgine differendum copiosam segetem, & pio Ascetæ totidem lectissima meditationum sacrarum argumenta, non defore augurabar, quot eius titulos, ceu flosculos hic hortus suppeditaret, & argumenta illa quidem non ieiuna, & succi vacua, sed reficiendæ dulcissimo pabulo animæ, valde accommodata, vnde eximia Mariani Nominis sequi possit æstimatio, non sine complacentia & gaudio singulari de tanta Virginis felicitate, adhibita gratiarum actione Deo pro eiusmodi illi beneficijs collatis. Nec est quod fortasse quispiam immodicæ, atque effusæ licentiæ ataneum in his floribus formidet, quos inter non paucos reperiet, qui Deo proprij videantur aut Christo, atque ad aram huius collocandos potius quis censeat, quam Nomini Mariano deferendos: succlamantibus passim Sectarijs, has velut characteristicas Christi notas, & incommutabilia Nomina, perperã transfundi in MARIAM, monasticum hunc esse gnatonismum, atque vt malignè oggannit Caluinus, atrocem sic iniuriam MARIÆ fieri, quando, vt mentitis eam laudibus deforment, Deo eripiunt, quod suum est. A qua impietate tam procul sancti Patres, vt mitissimè dicam, abfuere, quàm Sectarij omnes à sana mente: cuius tamen vt vel micam vnam, radiúmve, salutis eorum cupidissimus illis instillem, sic habento: SS. PP. atque adeò ipsammet Ecclesiam vniuersam eosdem titulos atque epitheta quæ Christo tribuuntur, Beatiss. quoque Virgini concedere, duobus tamen, priore Deitatis, posteriore capitis Ecclesiæ semper exceptis, & si qui alij sub isto intelligi solent: atque hinc *Matrem gratiæ, Causam salutis, Radicem gloriæ, Mediatricem cæli & terræ* libertimè pronuntia-

Caluinus.

nuntiare; hac item restrictione, quod tituli illi A Christo per se primò ac formaliter conueniant, Beatiss. verò Virgini dependenter à Christo, & cum subordinatione ad illum, vt verbi gratia: Christus dicitur *Mediator inter Deum & homines*, MARIA *mediatrix inter Christum & homines*. Et verò quemadmodum in familia sunt pater & mater, in regno Rex & Regina, estque honor & auctoritas aliqua, quæ soli Patri & Regi competit, reliqua verò ornamenta & bona familiæ & regni vtrique sunt communia, cum aliqua tamen subordinatione, quia pater est genitor filiorum, quibus dat vitam, quam dat & mater, sed dependenter à patre, quinon dicitur fœcundari à matre, sicut is eam fœcundat. Ita regimen familiæ conuenit marito & vxori, sed illi per se primò, huic verò dependenter ab illo, adeò vt nisi maritus velit, vxor non sit mater familias, vt olim cum polygamia inter Hebræos permittebatur, licet omnes essent patres familias coniuges, & matrimonio coniunctæ, aliquæ tamen inter concubinas numerabantur, nec ad dignitatem matrum familias à marito admittebatur. Idem de Regnis iudicium est, quæ priuilegiis gaudent, adeoque maiestate ipsa, quam à Rege acceptam participant. Atque hic ipsemet modus, & ratio est, quo Deiparens Virgo titulos & epitheta Christo tamquam Patri regio; propria, mediatè, atque subordinatè participat: vnde liquet sic omnem erga Deum ac Christum iniuriam ab hoc negotio exulare, quod post Petrum Canisium lib. 5. Marial. c. 11. Quirinus Salazarius lib. de Concept. B. V. cap. 21. luculentè demonstrat: quin potiùs vniuersum istum honorem eiusmodi titulis & epithetis MARIÆ per Patres exhibitum, in Deum tandem & Christum amplissimè refundi, cùm non nisi in ordine ad eumdem Virgini exhibeatur. Quod itaque olim Dionysius Areopagita tractans de diuinis Nominibus dixit: *Nomina Dei, laudes Dei*, id ego liberè de Marianis hic dixero: MARIÆ *Nomina laudes* MARIÆ, quibus ipsa dignè, congruenterque laudatur.

P. Canisius. P. Salazar.

Dionys. Areopag.

Ad hortulum ergo hunc nostrum quod attinet, eum pro tribus mundi Ordinibus in tres quoque Areas dispertiri placuit, vnamquamqueverò earum in puluinos quinque dimensus sum, quorum singulis elementum vnum litterarum sacri Nominis MARIÆ præfixi, à quo initium inserti tituli seu flosculi ducentes, vti odore, ita & ordine Lectorem oblectent.

Area Cælestium titulorum.

Puluinus M

Magisterium fidei.	*B. Laurent. Iustin.*
Magnificentia Dei.	*Richard. à S. Laur.*
Mansio Imperatoris cælestiũ.	*S. Hildephonsus.*
Margarita regni pretiosissima.	*S. Methodius.*
Mater Dei dignissima.	*Ioan Cassianus.*
Mater Angelorum.	*S. Antoninus.*
Mater omnium Beatorum.	*S. Franciscus.*
Mater vitæ.	*S. Athanasius.*
Mater lucis æternæ, quæ in cęlis illuminat copias Angelorũ.	*S. Epiphanius.*
Mater luminis.	*S. Ioan. Damasc.*
Mater salutis.	*S. Bernard.*
Mater gratiæ.	*S. Anselm.*
Mater Prophetissa Dei.	*S. Hildephonsus.*
Mater sempiterni gaudij.	*S. Andr. Hierosol.*
Mater glorioſior Seraphim.	*S. Ioan. Chrysost.*
Mediatrix cæli & terræ.	*S. Epiphanius.*
Mediatrix ad mediatorem.	*S. Bernardus.*
Mediatrix hominũ verissima.	*S. Laur. Iustinian.*
Miraculum stupendũ in cælis.	*S. Epiphan.*
Miraculorum abyssus.	*S. Ioan Damasc.*
Miraculorum effectrix.	*S. Andr. Cretens.*
Miraculorum officina.	*S. Ioan Damasc.*
Mysterium cæli & terræ.	*S. Epiphan.*
Moneta Dei.	*S. Petr. Damiani.*
Monile paradisi inexplicabile.	*S. Epiphan.*
Mons in vertice montium.	*S. Gregor.*
Mons vmbrosus Spiritus S.	*S. Methodius.*
Monstrum sacratissimum & cæleste prodigium.	*S. Ignatius Mart.*
Mulier amicta sole, *siue vt Graci legunt*, Mulier vestita admiratione.	*S. Augustinus.*
Multocula incomprehensæ visionis.	*S. Ephrem.*

Puluinus A

Abyssus miraculorum.	*S. Ioan. Damasc.*
Abyssus gratiæ.	*Idem.*
Abyssus luminis.	*S. Bernardus.*
Adiutorium Altissimi.	*Hugo à S. Caro.*
Altitudo inenarrabilis.	*Hymni Græci.*
Angelorum gloria.	*Giselbertus.*
Antistes vitæ.	*S. Ioan. Damasc.*
Aquæductus cuius summitas cælos tangit, & fluit vsque ad terram.	*S. Bernardus.* (*Græc.*
Arca spiritu deaurata.	*Io. Buteo in hym.*
Arca gloriæ spiritualis.	*S. Epiphan.*
Area vitæ.	*Andreas Hierosol.*
Armatura Dei.	*S. Methodius.*
Astrum non occidens.	*Io. Butco in hym.*
Aurora lucis perpetuæ.	*S. Bonau.* (*Græc.*
Aula regalis soli Deo subdita.	*Idem.*
Aula Solis.	*S. Ambrosius.*
Aurora Solis præuia.	*Innocent. PP. III.*
Aula Spiritus sancti.	*S. Hildephonsus.*

Puluinus R

Radius Deitatis.	*S. Bernardus.*
Radix gloriæ.	*S. Epiphan.* (*Græc.*
Radius Solis intelligibilis.	*Io Buteo in hym.*
Receptaculum diuinitatis.	*S. Sergius Hieros.*
Reconciliatorium commune.	*S. Andr. Cretens.*
Redintegratio Angelorum.	*S. Anselm.*
Regnum è terrenis sumptum, sed ex superna gloria potentiam	*S. Andr. Cretens.*

tentiam habens inexpugnabilem.
Regina ac Domina cunctis sublimior. *S. Ephrem.*
Regina cælorum, totum iure possidens Filij regnum. *Rupertus.*
Regina supernorum ciuium. *S. Ephrem.*
Regula & mensura Angelorũ. *Card. Hailgrinus.*
Requies sanctissimę Trinitatis. *S. Bonauentura.*
Res illa magna venerandæ æconomiæ, quam cupiunt Angeli inspicere. *S. Andr. Cretensis.*
Referamentum portarum cęlestis paradisi. *S. Ephrem.*
Respublica omnium gratiarũ. *S. Petr. Chrysol.*
Ros diuinus æstũ temperans. *S. Germanus.*

Puluinus I

Ianua Paradisi. *B. Petr. Damiani.*
Ianua Filij Dei. *S. Augustinus.*
Ianua salutis. *Io. Buteo in hym.*
Illuminatio multa. *Idem.* (*Græc.*
Imago diuini archetypi. *S. Andr. Cretensis.*
Imago infinita bonitatis Dei. *Tho. Aquin. de cãr.*
Imperatrix cælorum. *Petr. Cluniacensis.*
Imperatrix Angelorum. *S. Ignatius Mart.*
Imperialis dies. *Petrus Blesensis.*
Introitus vitæ. *S. Hildephonsus.*
Inuentrix gratiæ. *S. Bernardus.*
Interuentrix mundi. *B. Laur. Iustinian.*
Incõprehensæ visionis Seraph. *S. Epiphanius.*
Inconscripti circumscriptio. *S. Methodius.*
Incomprehensibilitatis diuinę summa. *S. Andr. Cretensis.*

Puluinus A

Abyssus immẽsarum Dei perfectionum. *S. Ioan. Chrysost.*
Aduocata Euæ. *S. August. & Iren.*
Ager Dei æterni, cuius flores, & virtutum fructus nullus nisi ipse Deus dinumerare potest. *Andr. Hierosol.* (*Græc.*
Apertura ianuarum paradisi. *Io. Buteo in hym.*
Apotheca Christi medici. *Richard. à S. Laur.*
Arca fœderis diuini. *S. Bonauentura.*
Arcus fœderis. *Hailgrinus.*
Areola aromatũ Sanctorum à cælesti consita pigmentario. *Eberhus.*
Armarium vitæ. *Chrysippus.*
Aula cælestium sacramentorũ. *S. Ambrosius.*
Aula regis æterni. *S. Augustinus.*
Aurora de qua nascitur sol lustitiæ, solius Solis claritati succumbens. *B. Petr. Damiani.*

Area Terrestrium titulorum.

Puluinus M

Magistra magistrorum. *Rupertus.*
Magistra gentium. *S. Augustinus.*
Magistra virtutum. *B. Laur. Iustinian.*
Magistra Euangelistarum. *S. Epiphanius.*
Magistra Religionis nostræ. *S. Ignatius Mart.*
Magnitudo charitatis. *S. Bonauentura.*
Mammilla orphanorum. *Idem.*
Mare spatiosũ misericordiarũ. *S. Ioan. Chrysost.*
Mare spirituale habens gemmam, cælestem Christum. *S. Epiphanius.*
Margarita pretiosa orbis terrarum. *S. Cyrill. Alex.*
Mater mulierum optima. *S. Cyrill. Hierosol.*
Mater omnium fidelium vniuersalis. *S. Bonauentura.* (*Græc.*
Mater Dei. *Io. Buteo in hymn.*
Mater eius qui mũdat mundũ. *S. Hildephonsus.*
Mater specialis iustorum. *Origenes.*
Mater admirabilis virginitatis. *S. Anselmus.*
Mater cunctorum membrorum Saluatoris. *S. Augustinus.*
Mater viuentium. *S. Epiphan.*
Mater viuentium per gratiam. *S. Petr. Chrysol.*
Mater misericordiæ, clemens & benigna. *S. Ephrem.*
Mater pulchræ dilectionis. *Innocentius III.*
Mater lucis. *Hesychius.*
Mater noui Adæ. *S. Bonauent.*
Mater refugij. *Theocteristus.*
Mater totius iustitiæ quæ est in mundo. *S. Birgitta.*
Maxima protextrix hominum. *Theophilus.*
Medicina insanabilium vulnerum nostrorum. *S. Germanus.*
Medicina medicinæ ægrotantibus. *S. Io. Damascen.*
Medicamẽtum omnium cordis dolorum. *Idem.*
Mediatrix hominum optima. *S. Ephrem.*
Medium terræ. *S. Bernardus.*
Mensa fidei intellectualis panem vitæ mũdo suppeditãs. *S. Epiphanius.*
Mensa animata. *S. Io. Damascen.*
Meridies de Sp. S. splendens ac feruens, in quo Christus declinauit æstum. *Honor. Augustod.*
Meta dedecoris nostri. *Ioan. Geometra.*
Ministra iustitiæ. *S. Maximus.*
Miraculum præstantissimum vniuersi orbis terrarum. *S. Ephrem.*
Miraculum omnium miraculorum. *S. Ioan. Damasc.*
Microcosmus Ecclesiæ. *B. Thom. Villanou.*
Myrrha electa dans suauitatem odoris. *Richard. à S. Laur.*
Mons Sion in quo placuit Deo habitare. *Andr. Cretensis.*
Mons Ephraim. *S. Greg. Magn.*
Munimentũ in anxietatibus. *Theocteristus.*
Munimentum virginum. *Io. Buteo in hymn.*
Melodia dulcis & sonora. *S. Bonau.* (*Græc.*
Mundi salus. *S. Ephrem.*
Mundi saluatrix. *Dion. Carth. l. 2. de*
Mundus specialissimus. *S. Bernard.* (*B. V.*

Pulsi-

Mulier Hebræa confusionem faciens in domo Nabuchodonosor. *Fulb. Carnot.*

Puluinus A

Absolutio multorum delinquentium. *Io. Buteo in Hymn.*
Adminiculum contra hostes inuisibiles. *Idem.*
Aduocata obtinens contra diabolum in causâ desperatissima. *S. Antoninus.*
Auxiliatrix in extremo vitæ periculo animas conseruans, & tenebrosos atque horrendos pessimorum dæmonum aspectus procul repellens. *S. Ephrem.*

Puluinus R

Rebellibus angelis formidabilis. *S. Io. Damasc.*
Redemptio captiuorum. *S. Ephrem.*
Refugium singulare perditorum. *Dion. Carthus.*
Refugium peccatorum. *Ecclesia.*
Remedium aduersus dæmones. *Io. Damasc.*
Remediatio infernorum. *S. Anselmus.*
Repulsio dæmonum. *S. Bernardin.*
Rota (grus) humani generis sub tartara lapsi. *Venant. Fortunat.*
Ruina hæresum. *S. Athanas.*

Puluinus I.

Idololatriæ euerriculum. *S. Basil. Seleuc.*
Illuminatrix ambulantium in tenebris. *S. Fulgentius.*
Inferni spoliatio. *S. Epiphanius.*
Iustitiæ fons. *S. Io. Damasc.*
Interemptrix maledictionis. *S. Germanus.*

Puluinus A

Aduocata miserorum. *S. Bonauent.*
Amarum mare diabolum submergens. *Idem.*
Auxiliatrix hostiles impetus auertens. *S. Ephrem.*

Has tibi Areolas, Lector Mariophile, sub exitum TRISAGII mei digessi, quibus non tam bulbos florum puerperio nobiles, quàm exilia quædam semina, & ea non multa, mox tamen, vt me spes habet, in herbam & calicem proruptura commisi. Tu foue, & vbi succreuerint, manum audacter injice, naribus, quod decerpseris, admoue, quo robustior spiritus, atque animus factus vegetior, currere possit in odorem eius, quæ per redolentes hos toros, super omnes Edenæi horti delicias, vernam suauissimi Nominis sui exhalationem spirare non desinit, dum vno illo in mille ac mille traduces propagato Puluinos omnes admirabili quadam variegatione conuestit.

A Exeste igitur Cloris ac Flora vana numina, procul hinc vos cum emarcido vestro ac pridem emortuo veris apparatu propripite, mellificas Musarum volucres Apes, florum arbitras prudentissimas certum est imitari, mortuis nullis solent hæ floseulis insidere, viuos seligunt, marcidos auersantur. Notauere docti in Ægypto flores omnes minimè odoratos esse, quia nebulosus ac humidus aër à Nilo flumine ascendens fragrantiam omnem extinguit: ita in mundo fieri amat, vbi terrenarum rerum exhalationes virtutis regionem offuscant, & odorem, si quis fortè ex honestis actionibus dimanet, abstergunt: alibi creuerit necesse est, quod perenni nos aspiratione delectet. Gangeticam quamdam plantam apud Indos enasci tradunt, B cuius halitus atque odoramentum adeò succi plenum & vehemens est, vt regionis illius incolæ flores ex ea collectos, viatici loco soleant ad longiora itinera secum deferre, atque odoribus olfactis cohibita fame vitam bellè sustentare. Talis omnino planta MARIA est, Nomen odorum ac succi spiritusque plenissimum, de cælestibus hortis in hasce terras delatum, quo decenter inuocato, atque expurgatæ mentis naribus admoto, pestis omnis abscedere, pericula euanescere, & animi corporisque salus hominibus solet conseruari, vt munificam certè hîc mammam posuisse videatur Deipara, vnde hæc tanta profluant, atque admiranda bona oriantur. Et quis dubitare sapiens ausit? certè non ego: ne autem & tu, quisquis Mariophilus esse desideras, accipe à recente memoria fideiussorem Belgam, & sanctissimi Nominis MARIÆ vim atque fragrantiam, vt lectissimi cuiusdam floseuli suauissimam animulam vnà mecum admirare & deama, atque imo cordis tui penetrali exceptam foue.

In Ægypto flores sine odore.

Planta gangetica odore præstans Nomini Mariæ comparata.

In ciuitate quadam Flandriæ, cuius nomen prudens subticeo, duo sapientiæ studiis operam nauabant adolescentes, nomine, atque habitu tenus academici, reapse verò homines nauci, malitia, scelere, ac probris omnibus cooperti, animum ad malas artes pridem adiunxerant, vitamque omni vitiorum labe ducebant coinquinatam, offensio ad populum erat insignis, odium vulgi prorsus singulare. Accidit vt intemperantia stimulante diem sibi mutuò dicerent nefastam, in ædibus scilicet lenissimæ meretricis epulo, choreisque ad fidium numeros, cum æqualibus traducendam. Conuenitur, estur, bibitur, luditur, peccata peccatis cumulantur, quidquid lubitum licet, nec vllum tota nocte flagitium aut verecundiâ omissum, aut modestiâ præteritum, quod vel libido atque ingluuies improbissimis suggerere, vel impudentia imperare consueuit. Inter quæ iam nocte ad vmbilicum prouectâ, eorum alter se in viâ iniquitatis lassatum oppidò persentiens, ad socium conuersus, domum, inquit, redeamus

Historia recens.

Maria inuocata peccatorem à mortis periculo seruat.

ad quietem, oppidò namque defatigatus sum: cui ille, si tu lassus es, ego verò nequaquam; si tibi nox sera, mihi vesper vixdum illuxit, quare, denuo, quod cœpi, exordior, telam in auroram producturus, tu me, si adamas, prosequere. quo audito, alter nihil vltra cunctatus, arrepto pallio domum regreditur, quieti ac somno se traditurus. Vix domum attigerat, cùm illicò ad lectum aduolat, verùm inter exuendum se Mariani pensi recordatus, quo Virginem quotidie solitus erat salutare, in tanta vitiorum caligine necdum planè luminibus captus, quid sibi agendum priusquam indormiat, aduertit: sed vt erat vitiorum mole iam grauis, vino ac somno præpeditus, disputare secum, altercatióque incipit, soluátne quod pia se assuetudine debere non nesciebat, an verò præ lassitudine ac somnolentia prætermittat? hinc Angelo, inde verò dæmone in diuersa animum trahente: hoc lassi corporis vires iam fatiscentes, illo piam consuetudinem ac religionem subijciente. Tandem vicit opus durum pietas & incumbendi libido orationi cessit, & quamuis singula laudum carmina ac doxologiæ anni spatium adæquare fatigato viderentur, exigua licet attentione ac gustu, exsoluit tamen omnia, ac tum denique quieti se tradere festinauit. Cùm ecce subitis atque insolitis pulsibus cubilis sui fores audit infestari. Inclamat ocyùs quis ille sit, quídve flagitet horâ tam intempestiuâ molestus. respondetur à foris, aperi. Ille denuò nomen edicat, imperat, contrà alter vnum succinit, aperi. Tertiò, causam exquirit, certus non aperire nisi eam edisserat: ad quæ verba alter concitari cœptus, aperire, inquit, te iubeo, licet tuâ nequidquam ad ingressum operâ indigeam: ingredere igitur, hic arroganti voce reponit: vixdum postremam syllabam finierat, cùm videt socium, quem paulò antè in prostibulo Veneri, Bacchoque operantem reliquerat, ante se, clauso ostio ingressum adstare. Nemo facilè dixerit quanto metu concuti, quantis tremoribus percelli cœperit deprehensus hic adolescens: eumdem esse, nec eumdè, quocum antè bacchatus fuerat tam subitus ingressus arguebat, quàm nota facies prædicabat, hinc capilli omnes erigi, oculi hebescere, genua collidi, vox faucibus hærere, sudor toto corpore manare: alter alterum intuebatur, nec vox vlla, aut sensus erat. Tandem alter post longum silentium, agnoscísne me, inquit, sodalis? cui ille, agnosco, cùm ipsius esse mihi videris, quem reliqui, ambigo tamen, quia si esse velis, quem præ te fers, quomodo huc clausis ianuis intrasti? Ad quæ verba altùm ingemiscens lachrymis vbertim fluentibus lamentabili singultu, scias, inquit, amice, eodem illo tempore ac horâ, qua simul in lupanari libidini, ac Veneri seruiebamus, Dei, nostræque salutis immemores, Dæmonem coram diuino tribunali litem ambobus intendisse, super offensis grandibus ac sceleribus, quibus supremam illam maiestatem offendere tam atrociter non verebamur; exegisse autem, vt nos vindex eius iustitiâ de vitæ statione eijceret, atque æternis cruciatibus, quos pridem merueramus, cruciandos manciparet. Annuit Iudex, dataque sententia exsecutionem spectabat. Hoc rei communis statu, tu MARIAM, eius inuocato Nomine, magnificè celebrabas, *humani generis aduocatam, vastam dedecoris nostri* agnoscebas, cùm derepentè illa ante Iudicem steterit, tibi, qui illo temporis puncto eam colebas, apud filium veniam postulans; cuius precibus ille benigno vultu annuens, sententiæ tuæ iudicium distulit, meum verò effectum dedit, quare egredientem ex infelicissima illa domo, in qua sicut sus in volutabro luti, me dudum volutâram, dæmon inuasit, atque illicò nil talo suspicantem miserrima morte interemit, animam in profundum abyssi secum auecturus. Ne verò me tibi verba dare arbitreris, ecce tormenta, inquit, quæ patior. quo dicto, togam diducens vermes igneos, serpentesque, quibus identidem arrodebatur, flammas quibus horrendum in modum flagrabat, ostendit, moxque tetterrimo post se fœtore relicto, tristissimo eiulatu in auras dilapsus euanuit.

Mirificè spectaculo hoc territus, ac mortuo iam, quàm viuenti similior Iuuenis, postquam sibi nonnihil redditus, spiritum, vocemque recuperasset, in genua sese supplicabundus abiecit, *auxilio* salutaris suæ *Nomini* iustissimas gratias soluturus: vbertim ex oculis, ceu geminis quibusdam fontibus lachrymæ profluebant, quibus præteritæ vitæ noxas expiabat, ac singultante pectore noua animi sui decreta, rata esse cupiebat.

Interea fratribus Minoribus in viciho Conuentu ad matutinas preces coëuntibus, ad quas æris campani sono conuocabantur, ille eodem commonitus, ac quid ibi terrestres Angeli actitare solerent expendens, prima istuc luce aduolare constituit, atque inter eos locum aliquem prioris vitæ noxis eluendis idoneum flagitare decernit. Vix diluxerat, cùm rectâ ad Guardianum viâ properat, eiusque pedibus aduolutus, admitti rogat in famulum, qui filius esse non merebatur, mox omniaque sibi, quæ socio contigerant, exponit. Guardianus experiundæ veritatis gratiâ duos ad locum è suis ablegat, qui tristissimum socij cadauer, visu horridum, specieque tetterrima deformatum in platea etiamnum reperientes, secum ad monasterium deportant, testimonium assertæ veritatis insigne: verùm re probè examinata non illud Christiano tumulo composuerunt, sed alini vt dignum erat sepultura abiecerunt: alterum verò communibus suffragijs sacro habitu donatum in suorum numerum cooptarunt, vbi singulari pœnitentis animi exemplo, ac *Mariani*

Nominis

Nominis cultu omnibus præluxit.

Contigerunt hæc anno 1604. retuliſque P. Alphonſo de Andrada è Societ. Ieſu Theologo ac ſupremi Concilij ſanctæ & generalis inquiſitionis in regnis Hiſpaniæ Qualificatori P. F. Richardus Flandrenſis ex Ord. S. Franciſci horum omnium oculatus teſtis, atque eiſdem permotus ad prædictum Ordinem ſuſcipiendum, qui deinde miſſus in Hiſpaniam, inde ad inſulas Philippinas nauigauit, atque iſtinc Apoſtolico zelo plenus in Iaponiam tranſijt, vbi propter Euangelium diſſeminatum viuus igne A combuſtus Martyr occubuit.

Vtinam plures eadem fragrantia, quam odoratus MARIÆ ſpiritus ex ciuſmodi floribus efflare conſueuit, pellecti ad eam conuolarent! fieret profectò feliciſſimè, quod Regum ſapientiſſimus *Salomon* in eroparthenico amoris cantico non tam factum cecinit, quàm futurum vaticinando prædixit: *Poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorum*; Id eſt (vt Syrus interpretatur) ſuauitatum tuarum, quas vnguentum myrrhæ *Nomen* tuum longè, lateque diffundit. Cant. 1.3.

AKPOTEΛEYTION,

OPERIS VNIVERSI CONCLVSIO.

ET hæc modica de maximis, pauca de innumeris prælibaſſe ſufficiat, quibus auguſtiſſimum ſacri Nominis MARIÆ TRISAGION Melopœia noſtra trigemina, more inſtitutoque ſuo complexa eſt: hoc vno infelix, quod vti voce exilior, ita quoque ſit cantu inuenta reſtrictior. Sed, vt ait ille:

——— *In magnis voluiſſe ſat eſt.*

quâ vel ſola voluntate, vti maximum ſapientiſſimumque Deum contentum eſſe credimus, ita & Matrem optimam, ſuauiſſimamque eidem acquieſcere non dubitamus, communi omnium accedente conſenſu, atque ipſa in primis ratione adſtipulante, neque enim, vt olim ſcripſit Duarenus, tantummodo *Bene docet qui docet omnia, & nihil ſubtilibus ingenijs excogitandum relinquit*; ſed quodam tenus prodijſſe non minima laus eſt. Duarenus.

Quod itaque bene TRISAGIO, bene mihi, bene Lectori vertat, littus aſpicio, & ſi tot inter ſyrtes ac breuia exertatum alicubi à Cynoſura ſit, lubricum cogitet, atque immenſum pelagi quod tranauimus æquor, cuius portum vel ſalua rate tenuiſſe, ſuperaſſe eſt; vbi dum mea ſecurus colligo, & quæ diſcrimina cautus euaſi, circumſpicio, ad te

Virgo Φωνύμε oculos reflecto, qualque antè per tria diaria ſacri *Nominis* tui prærogatiuas modulato ſono expendi recognoſcens, plenum hoc gratæ mentis indicio, debitique honoris teſtimonio celeuſma decanto: *Sancta, ſancta, ſancta, Domina mea ac Magiſtra* MARIA, *omnipotens poſt Dominum, Nomen tuum, in quo dum omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtrium, ac infernorum, omnium quoque amor, obſequium, & bonos eidem medullitus dedicantur.*

B Hic certè animo meo meiſque conſiliis ſcopus fuit, huc mentem ac calamum direxi, cùm primos, MARIA, ſacri Nominis tui apices in hac charta formaui: vtinam genuinum quoque ſcriptorem nacta fuiſſes! hoc vnû inuidit tanto ſplendori *Nominis* tui fortuna, vt me potiſſimùm ad ſcribendum adduxerit, in quo nihil admodum erat, quod placere oblectareque Lectorem poſſet, præter dona tua, quæ iam inde vſque à puero manus tua munifica in me conſtanter effudit; & magnum quoddam ac ſingulare deſiderium exornâdi *Nominis* tui, quod mecum ab infantia mea creuit, & de vtero Matris meæ egreſſum eſt mecum, Proh! quando perficiendum! ſolabitur interim me rerum opulentia laudabilium, quam *Nomen* illud tuum copioſiſſimè oſtendit, ſupplebit hæc inopiam laudatoris ſui, & quam ego lucem affetre non potui, de ſe copioſè cumulateque ſufficiet.

Interea *Virginum optima*, ac *Matrum omnium* C *multò benigniſſima*, macte *Nomine* illo tuo ſanctiſſimo, *Nomine* aureo & longè pulcherrimo, quod ideo *de theſauro diuinitatis euolutum* cum B. Petro Damiani libenter exoſculamur, quia cæleſti eius ambroſia quotidie paſcimur & nutrimur; cui dum poſt vnicum IESV Nomen, omne quod in *cælo*, quódue in *terris*, atque *inferis* eſt, laudis gloriaque coronamentum deferimus, ſimul nos in ſinum *miſericordiæ* tuæ fidenter conijcimus, meliore vſuros ſucceſſu quàm ille quondam Philoſophus, qui lacus recenter exorti ſcaturiginem capere non valens, in eum ſe moriturus iniecit, dicens: *O abyſſe, cùm te capere non poſſim, tu me recipe.* Dixerim ego longè profectò meliùs, longeque ſanctiùs: *O abyſſe* MARIA *gratiarum, abyſſe miraculorum, abyſſe virtutum eximiarum, cùm te comprehendere nequeam, eſſe me in mancipium ſacri* B. Petrus Damiani.

Nomi-

Nominis *tui perpetuum, quod ſub vmbra* eiuſdem *protegens, poſſidenſque tuum facias iure ac nexu ſempiternum.* Interim dabis hoc gratiæ ac clementiæ tuæ ſingulari, vt primitios hoſce laborum meorum fructus, quos hodie ad *aram* benignitatis tuæ conſecro, ſuſpendoque, non auerſeris, ſed oculo hilariore dignatos, intra luculentum maternæ tuæ beneuolentiæ ſacratium clementer admittas, quo fiat, vt vltrà pergere non ad horam vnam, diem, menſem, aut annum, ſed toto curſu reliquo vitæ meæ, quam laudibus ſacri *Nominis* tui pridem dicaui, minimè reformidem. Atque vtinam hæc ſit periodus vltimi ſuſpirij mei! imò poſt obitum ex ore meo flos æternus exſurgat, in cuius foliis legatur ab omnibus, ametur à ſingulis, colatur ab vniuerſis, ter ſanctum *Nomen* tuum MARIA! MARIA! MARIA!

AD MAIOREM DIVINI,

MARIANIQVE NOMINIS

GLORIAM.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM
QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

Prior numerus paginam, posterior columnam: littera a,b,c,d, litteras intercolumnares indicant.

, Secunda littera nominis Maria apud Latinos quid significat. 59.2.c. 60.1.b.2.c. item Æ finale eiusdem. 60.1.a.d.61.1.b. in Abasia flos reperitur ghoyaula dictus, heliotropio similis, admirabilis. 112.2.a.b.

Abdias sine seruus Dei quare ita nominatus. 142.1.b.

Abigail, per A litteram secundam nominis Mariæ designata. 59.2.c

Abraham cur iussus à Deo de terra ac cognatione sua exire. 21.1.d. eius nomen quàm Deo curæ fuerit. ibid. cur illud Deus littera vna sui nominis amplificarit. 89.1.c.91.2.d. eius virtutes imitata est Maria. 98.1.d.

Abraham cur iussus triduanâ itineris morâ, & non statim immolare filium. 210.1.b.

Acacij nomen ab Anastasio Pontifice abolitum. 455.2.b.

Academicorum Humaristarum emblema. 235.2.d.

Accusare aliquem, est deserre nomen alicuius, cur. 14.2.b.

Achates per vltimum A nominis Maria intellectus quas proprietates habeat. 60.1.d.

Achatis gemmæ descriptio ex Plinio & aliis. 215.2.a.b.

Achatis & Mariæ Analogia. 215.2.b.c.d.216.1.a.b.c.

Achates veneficis ictibus aduersatur. 216.1.c.

Adam quomodo factus ὀνοματοθέτης. 35.2.d. an etiam stellis sua nomina dederit. 41.2.c. Adam quid significet. 42.2.d. à quo & cur primò nomen homini impositum. 43.1.a. eiusdem mysteria. ibid.1.d. non solùm primo homini, sed & posteris omnibus conuenit. 2.d. cur Adam sibi nomen non dederit. 43.1.a. quomodo à Deo præpositus fuerit fabricandis nominibus creaturarum. 44.2.b.c. cur ad eum animalia omnia adducta. 45.1.b. & quomodo ibid.1.c. ab ipso Deo fuit nominatus. 51.2.c. quatuor orbis partes suo nomine signat. 58.2.b. nominis ΑΔΑΜ numerus quantus. 62.1.d.

Adam & Eua in solatium aruminarum suarum fuit explicatum nomen Mariæ. 118.2.d.

Adam quo tempore mulieri imposuerit nomen. 246.2.c.

Adam post præuaricationem suo nomine non fuit à Deo compellatus. 450.2.d.

Adelberti cuiusdam delirium circa nomina Angelorum. 36.2.d.

Adeodatus filius Ludouici Iunioris quare ita nominatus. 143.1.b.

Admonitio pro Exorcistis. 72.2.c.

Adoptiui apud Romanos cur ab adoptantibus nomina sua referre consueuerint. 53.1.d.

Adoratio quid secundùm mentem Athanasij & Damasceni. 19.1.d. alia est Absoluta, alia Comparata, vtriusque descriptio. ibid.2.c.d.

Aëris prodigia quibus nomen Mariæ celebratur. 106.1.c.d. in aëre nomen illud stellis expressum apparuit. ibid.1.d. idem in aëre psittacus decantat. 2.b. in aëre nomen Mariæ exhibent Angeli. 128.2.d. aër in prima conditione mundi cur à Deo non fuerit nominatus suo nomine sicut reliqua elementa. 450.1.d.

Aegyptij sibi subiectis nomina dabant. 31.2.b. cur in delubris suis ponere solerent Harpocratis simulachrum. 34.1.a.

Aegyptij olim ferebant insigne, quod milites sequebantur. 271.1.d.

Aequalitas inter actiones nostras & earum præmia quàm strictè sumenda. 25.1.d.

Affectus Angelorum in homines. 125.1.d.2.a.b.

Affinitas magna inter sanctissima Iesu & Mariæ nomina. 13.2.b.

Afri ex proceritate aut lineamentis corporis nomina affingere solebant. 142.2.a.

Agareni in Africa in denominandis infantibus diem septimum obseruant. 144.2.c.

ἄγιος quis propriè dicatur: varia vocis etyma. 26.1.a.

Agnes est nomen innocentiæ. 102.1.c.

S. Agnellus post obitum apparuit cuidam monacho, pro cuius salute Mariam orabat. 133.1.b.

Agnellus Abbas 20. die à natiuitate Mariam inuocat. 268.1.d.

B. Alanus Rupensis in studio pietatis tepescens à D. Virgine sibi apparente excitatur. 126.1.c.

B. Albertus Magnus ope D. Virginis in tantum Doctorem euasit. 191.1.b.c.

B. Albertus Magnus audito nomine Mariæ lacrymari solitus. 425.2.d.

Albertus & Isabella Belgij Principes mutui nominis initialem litteram proprio nomini præfigebant.

bant. 331.2.c.
Albigenſium clades à Maria. 218.2.d.
Alcon inſignis ſculator. 438.1.d.
Alexandri Magni dictum de verſibus Homeri. 5 2.d. eiuſdem reſponſum matri Darÿj datum, Epheſtionem tamquam Alexandrum ſalutanti. 10.2.d.105.1.a.b.
Alexandri nomen ferentis ſtimulus. 136.2.b.
Alexandri dictum ad ſegnem militem nomine Alexandrum. 153.2.b.
Alexander quantus nominis ſui æſtimator. 421.2.d.
Alexandri reſponſum ad Perdiccam. 220.2.b.
ab Alexandro viginti ſex vrbes nominatæ. 327.1.d.
Alexander Halenſis nomine Mariæ rogatus Ordini FF. Minorum nomen dedit. 430.1.b.
B. Aloyſij lætitia audito Mariæ nomine. 252.2.d.
Alphonſus Hiſpaniæ Rex vxorem Mariam vocari noluit. 295.2.d.
Alphonſus Onandus Soc. Ieſu addictiſſimus Mariæ. 253.2.c.
Alſcidaha, id eſt domina, nomen quo moderni Arabes Deiparam compellant. 75.1.b.
Alſenbergenſem eccleſiam D. Virgo filo deſcripſit. 310.2.a.
Altaria Deo ritè dedicantur in nomine Mariæ. 14.2.b.
B. Amadæus in raptu quodam quid Angelum Gabrielem loquentem audiuerit. 127.2.b.
Amalthæa cornu quid indicet. 141.2.a.
Ἀμαξίω ſiue ἁμαρδίω idem quod permeo. 84.1.c.
Amarum mare ſonat nomen Mariæ. 80.1.a.
Amethyſtus lapis per Λ ſecundam litteram nominis Mariæ exhibetur. eiuſdem virtutes. 60.1.b.
Amici deſcriptio. 104.2.d.
Amicitiæ legum ſtudioſiſſimus Dei Filius. 10.2.c. & Alexander Magnus. ibid.d. amicitiæ deſcriptio. 105.1.a.
Amicitia & amor à ſimilitudine & quâ. 387.1.c. & ſeqq.
Anabaptiſtica mulier quomodo punita propter contumeliam in nomen Mariæ. 435.1.d.
Anagramma vnde dictum, quid ſit, eiuſq; conditiones. 66.2.d. quis eius vſus. 67.1.b. varia exempla. ibid.
Anagrammata nominis Mariæ Hebræa & Græca. ibid.1.c.d & ſeqq.
Anagrammata varia ipſius Mariæ Ieſu. 68.2.b. 70.1.a.d.
Analogiæ variæ inter Patrem in diuinis & patrem in humanis. 13.1.a.b.& ſeqq.
Anatolius contempti Mariani nominis pœnam tulit. 439.1.a.
Andabatæ quinam. 463.1.c.
Andradorum inſignia ex nomine Mariæ. 325.2.c.
Andreas Chius Martyr virginitatem ſuam Deiparæ conſecrauit. 24.2.c. quo fructu Mariæ nomen identidem inuocarit. 260.2.b.
S. Andreas Apoſt. nomen Mariæ prædicauit è cruce. 289.1.b.
Andreæ Riueti calumnia. 374.2.b.
Andreæ Riueti vecordia. 11.2.d.
Andreas Riuetus Mariam quomodo calumnietur in ſua apologia contra Mariam. 434.1.d.
Andronicus Imperator indicio cereorum proli ſuæ nomen imponit. 139.2.a.
Angelina Corbaria nomini ſuo angelicam virginitatem coniunxit. 154.2.a.b c.
Angeli nomen Mariæ ab initio mundi adorarunt. 18.1.a.b. & quomodo. 21.2.d.& ſeqq. Angeli qui qualeſve ſint. 34.1.d. hos aliqui nominibus carere aſſerunt; alij eis nomina concedunt. ibid.2.a. b.c. eos nomina habere probatur ratione. 35.1.d. reſpondetur obiectionibus. 36.2.a.b & ſeqq. cur de Angelorum nominibus nihil expreſſerit Scriptura S. ibid.1.d.2.a. an Michaelis, Gabrielis & Raphaelis nomina ſint officij an meriti. 56.1.b.c. Angeli auctores Triſagij. 109 1.a.b. quomodo ab initio S. nomen Ieſu cognouerint & adorarint. ibid.d.2.a. ipſis ab initio fuit B. Mariæ reuelata. 109.2.c.d. quomodo in via nouerint Mariam. 110.1.b. ſimul ac eis Maria reuelata fuit nomen eius adorarunt probatur ratione. ibid.2.c.d. & à ſimili, & teſtimonio angelico. 111.1.a b. primum quod illos inuitat ad venerandum nomen Mariæ, quid. 112.2.c.d. alterum, quia dominam ſonat. 113.1.b. tertium, quia illuminatrix audit. ibid.d. Angeli ob quas alias rationes tantopere nomen Mariæ reuereantur. ibid.2.c.d.114.1.a.b.& ſeqq. Angelorum munia collata cum iis quæ Virgo Deipara exercet. 114.2.a.b. & ſeqq. Angelorum primum munus eſt homines cuſtodire. 114.2.a. & quanam cetera. ibid. in exercendis muniis ſuis valde proficiunt & adiuuantur per Mariam. 115.1.a. per Angelos Virginis Deiparæ apparitiones fiunt. ibid.1.b. Angeli iuuant B. Mariam Oigniacenſem in cultu D. Virginis. ibid.c. quantum deſiderarent propalare nomen Mariæ ante eius natiuitatem. 115.2.c.d. illorum prenſatio in nomine Mariæ enuntiando parentibus. 116.2.c. per Angelum cur debuerit nomen Mariæ prænuntiari & per quem. 117.1.a.b.c. Angelus Ioachimo S. Mariæ nomen enunciat, & Annæ futuræ matri. 2.a.c. Angeli ſunt idonei ad propagandum nomen Mariæ. 120.1.b. Angelorum amor & affectus in homines. 125.1.d. ſunt hominum doctores & magiſtri variis modis. ibid.2.b.c. docuerunt homines laudare Mariam. 126.1.b. in cælis ad nomen Mariæ viſi caput demittere. ibid.2.b. tepeſcentes homines in ſtudio pietatis excitant. 2.c. illorum ſtudium in colendo nomine Mariæ reuelatur B. Birgittæ. 127.1.a b. docent B. Mechtildem ſalutare Mariam. ibid.b. ipſorum proprium officium eſt nomen Mariæ celebrare. ibid.2.c. in aſſumptis corporibus nomen Mariæ expreſſum circumferunt. 2.d. & veſtibus intexunt. 128.1.b c. variis humani corporis membris inſcribunt. 128.2.b.c. in aëre exhibent. ibid.2.d. floribus inſcribunt. 129.1.b.c.d.& ſeqq. & arborum foliis. 130.1.b. lapidibus & floribus inſculpunt. ibid.2.a.
Angelus quomodo poſſit in cælo & terra & locis inter-

intermediis eſſe præſens, ita vt occupet locum ſibi adæquatum. 348.1.b.

Angelus apparens Mariæ cur tacuerit nomen ſuum. 155.2.b.

Anglia Dos Mariæ appellata. 327.1.d.

Angliæ reges cur & quando annulos conſecrare ſoliti. 339.1.d.

Anima rationalis quæ & qualis ſit, quàm Deo cara. 40.1.c. *animabus nomina negant aliqui.* ibid.2.a. *eas nomina habere probatur Scripturis & vſu Eccleſiæ.* ibid.2.b.c.

Animalia omnia quando ad Adam adducta ſint, vt cuique imponeretur nomen ſuum. 44.2.c.d. *cur ad eum adducta.* 45.1.b.

Amienſis Baſilica in Aruernis miraculosâ nue à cerno denotata. 310.1.b.

Annæ matri futura D. Virginis apparet Angelus, etiq; filiam & nomen eius prænunciat. 117.2.c.

Anna mater B. Virginis an tertiò nupta tres Marias genuerit, vt quidam mentiuntur. 168.1.c.2.a.b.

Anna Samuelis mater ſignatur per A finale in nomine Mariæ. 60.1.a.

S. Annon Archiepiſcopus Colonienſis inſtituit Sodalitatis Marianæ. 316.2.d.

Annuntiatis omnibus Mariæ nomen imponitur. 297.2.c.

Annuntiatarum veneratio erga nomen Marianum. 315.1.c.

S. Anſelmus inuocato nomine Mariæ ſeruatur in lapſu. 267.1.c.

Antichriſti nomen per numerum 666. in Apocalypſi deſignari quid ſit. 446.1.a.

Antichriſti quod nomen. 62.2.c.

Antidicomarianitæ quinam dicendi. 436.1.b.

Antigonus rex Macedonum vnde Doſon appellatus. 48.1.b.

Antiochia nomen S. Meletij frequentiſſimum. 139.2.c.

Antonini nomen celebre cur recuſatur ab Alexandro Mammææ filio. 152.1.c.

Antonini Heliogabali nomen Romanis deteſtabile. 455.1.b.

Antonini nomen quanto in pretio ac veneratione olim fuerit 101.2.d.102.1.a.

Antonini Imperatoris dictum de habente inſigne nomen. 180.2.d.

S. Antonini nomen dæmonibus quàm formidoloſum. 24.2.d.

S. Antonini magni fama. 387.1.a.

S. Antonius de Padua inuocato Mariæ nomine dæmonem fugat. 409.1.d.

Antonium Bernalium Mariæ nomen numiſmati incluſum ſeruat illæſum. 273.2.c.

Antonomaſia quid & quotuplex. 363.1.d.

Apollinis Delphici oraculum Argonautis datum ſciſcitantibus cui Cyzicenum templum dedicandum eſſet. 122.1.b.2.a.

Apophthegma Milanię vxoris Io. Andreæ de nominibus pulchris. 138.2.c.

Apoſtoli quare præ ceteris Dei amicitia decorentur. 76.1.d.

Apparitiones D. Virginis fiunt per Angelos. 115.1.b. *aliæ eiuſdem Virginis nominis honorem approbantes.* 118.1.b.c.d.2.a.

Aquarij & Fabricenſes manibus ſtigmata impreſſa cur ferebant. 337.1.c.

Aquæ miracula in fauorem S. nominis Mariæ. 106.2.d. & ſeqq. *in aquis ſubmerſus per S. nomen præſeruatus à morte* ibid.2.d. *aquis hauſtis de fonte Mariæ curatur Andronicus Imperator.* 107.1.a.

Aquila quatuor notatu digna in naturâ ſuâ exhibet. 196.1.b.c.d.2.a.

Arabes quomodo olim & hodie B. Virginem appellarent. 73.1.b.

Ara refugij apud veteres. 240.1.b.

Aranco locus ad mare Auſtrale, vulgò del Zur imagine D. Virginis percelebris. 107.2.b.c. & ſeqq.

Arbor de terra orta in foliis pretulit nomen Mariæ. 107.1.d. *altera ex ore defuncti pullulans.* 139.1.c. *arbor ex ore cuiuſdam à latrombus occiſi in ſingulis foliis nomen Mariæ extendit.* ibid.1.c.

Apoſtrophe ad Mariam. 86.2.b.

Archangeli ciuitatibus præſunt. 114.2.a.

Architecti prudentis officium. 6.2.d.

Argonautæ qui, & an illis cognitum fuerit S. nomen Mariæ. 122.1.a.b. *templum Cyzicenum condunt, quod poſtea ceſſit Mariæ.* ibid.d.

Argonautarum nauigatio. 272.2.b.

Argumentationes ab humanis ad diuina an valeant. 31.1.c.d. & ſeqq. 13.1.a.

Argumenta varia ob quæ Angeli tantopere nomen Mariæ venerentur. 112.2.d.113. & ſeqq.

Ariſtarchi ſcriptorum hoſtes qui. 7.1.b. *præmunitio contra eoſdem.* ibid.2.b.

Ariſtippi reſponſum datum maledicenti. 462.1.a.

Arithmomantia Græcorum quæ. 445.1.d.

Arithmomantia à Chaldæis deſcendens quæ. 445.1.c.

S. Arnulphus Chriſtophorus dictus, vnde. 136.2.c.

Arcacadus cur Arphaxadus nominari voluerit. 394.2.a.

Arzachia arx Mahumetanorum. 267.2.d.

Ars numerandi per litteras tam apud Hebræos, quàm Græcos vſitata. 62.1.b. *apud Latinos non item.* ibid.

Aſcelina virgo nomine Mariæ incubum pellit. 266.2.c.

Aſpaſia nomen fuit modeſtiæ. 102.1.a.

Aſſyrij quos ſibi ſubiectos habebant, nomina imponebant. 31.2.b.

Athenienſes Deæ vrbis ſuæ nomen aliis imponi non permittebant. 295.2.b.

Athenienſes magnificiebant nomina Harmodij & Ariſtogitonis. 294.2.b.

Atlantes populi Aethyopum nomen ignorarunt. 30.2.c.

Auctoris huius Triſagij ſenſus. 1.1. & ſcopus. 3.2.a. *citharœdos in quo imitetur.* 4.1.c. & Echonem. 28.1.a.2.a. *Auctoris in hoc opere ſuſcipiendo ſolatium.* 5.1.d. & *ſcribendi ratio.* ibid.2.a. & ſeqq.

eius præmunitio contra Nouatores, Aristarchos & Sciolos. 7.1.b.c. *& seqq. quo genere scribendi vsus sit.* 8.1.a. *eius intentio cùm de sanctitate nominis Mariæ scribere aggreditur.* 17.1.c. *Auctoris votum.* 130.2.b.

Augustinianorum Religio erga nomen S. Mariæ. 315.1.b.

Augustus Cæsar cur vrbem à se conditam Nicopolin dici voluerit. 444.2.b.

Augustus Cæsar Aram primogeniti Dei erexit, & cur, & vbi. 362.1.b.

Augustus ex spoliis Aegypti nihil sibi retinuit præter calicem myrrhinum. 81.1.a.

Aurelius pictor virgines cur similes pingere solitus. 447.1.a.

S. Austreberta ante natiuitatem ab Angelo nomen accepit. 118.2.a.

Autanus Anglus quomodo senserit Mariam Dominam maris. 185.1.d.

Authoris nomen litterariis operibus quibus de causis non præfigendum. 388.2.c.

Baalam D. Virginem stellam compellat & quo mysterio. 399.1.b.

Balaam S. nomen Mariæ prædixit. 119.2.a.

Balbinorum commentum de coniunctione Lunæ & Iouis. 280.2.b.

Baptismi susceptione mutatio nominis fieri solita apud Christianos. 146.2.d. *probatur exemplis.* 147.1.a.

Baronij de iis qui natalem Dei genitricis præcesserint prolocutio. 11.2.a.b.

S. Bartholomeus Apost. Mariani nominis deprædicator. 289.1.c.

Batefridi comitis Palatini coniux prolem à Deo postulat & impetrat. 118.2.a.

Beatitudo essentialis quanta in Deipara. 198.d. *& seqq.*

Beatitudo accidentalis quanta in B. Virgine. 199.2.b. *& seqq.*

Beatrix Soutia imaginem B. Virginis Antuerpiâ transtulit Bruxellas, & quanto miraculo. 318.2.d.

Belga nomine proprio & familia contenti. 381.2.c.

Benedicta Iesu & Mariæ nomine tentationes repellit. 281.2.d.

Benedictus Pater S. Romani nuncium accipit ab Angelo sibi filium nasciturum. 118.2.a.

S. Benedicti nomine fistuntur venenata animantia. 267.1.d.

Benedictus Fernandius è Societ. Iesu quo miraculo senserit Mariam matrem misericordiæ. 372.1.a.

à Beneficio cuius memoriam volebant conseruatam olim petebantur nomina. 141.1.a.b.

S. Bernardi in templum Spirense ingressus multò mirabilis. 206.1.d.

Bernardus lacte Mariæ recreatur bis & vbi. 251.2.d.

Bernardus du Quesclin vti solet hac tesserâ, Nostre Dame Quesclin. 269.2.a.

S. Bernardinus Senensis nomen Iesu in tabella pictum populo exhibere solitus. 358.2.c.

Bernardinus Realinus singularis nominis Mariani cultor. 332.1.c.

Bertrandus vidit librum vitæ. 160.2.c.

Bestiæ Apocalypseos 13. numerus, quis. 62.2.b.

Biunda femina Mariani nominis inuocatione cæcitatem pellit. 266.1.c.

Bizantium per inuocatum nomen Mariæ seruatum à terræ motu. 419.2.c.

Blancha Alphonsi Regis filia Delphino Regis Galliæ in vxorem data, & sorori prælata, cur. 138.2.d.

Blasphemantes S. nomen Mariæ puniti, ceteriq; admoniti vt desistant. 134.2.c.d.

Blasphemi in Deiparam punitio. 218.2.c.

Blasphemia cur diabolicum peccatum. 430.1.b.

Blasphemia diabolo corpora ingrediendi potestatem fecere & vbi. 430.2.a.

Blasphemi Mariani nominis quomodo puniendi, & puniti iuxta Regum & Principum edicta. 431.2.d. *& seqq.*

Blasphemorum pœna. 431.1.b.

Blasphemati nominis Mariæ quantam pœnam luerit mulier quædam Aurelia. 431.1.c.

Blasphemi Peruani contra Mariæ nomen horribilis punitio. 432.2.a.

S. Bonauentura quâ prece coleret nomen B. Mariæ. 313.2.d.

Bonifacius se re bonifacium malle esse dixit. 153.1.d.

Bononiensis agri lapidis lucidi mira natura. 187.1.a.

Bononiensis miraculosa imago D. Virginis. 319.1.b.

B. Borgias nomen suum nonnisi coactus prodebat. 155.1.b.

B. Borgias quâ occasione nomen suum manifestari permiserit. 156.1.d.

Borrij Lybiæ populi nomen ignorarunt. 30.2.c.

ex proceritate aut lineamentis corporis, aliisq; notis nomen suis imponunt. 142.2.a.

Brama in India rex quas belli expensas fecerit pro obtinendo candido elephante. 92.2.c.

S. Brigitta Angelo dictante encomia D. Virginis scripsit. 111.1.b.c.d. *ei reuelatur studium Angelorum in colendo nomine Mariæ.* 127.1.a.b.

S. Brigitta reuelauit D. Virgo, se solere visitare loca sacra Christi. 212.2.b.

Bruxellensis Sodalitatis B. Virginis festiuitas & supplicatio describitur. 321.2.c. *& seqq.*

Bruxellensis templi B. Mariæ in Sabulo quando & quibus miraculis ædificatio. 318.2.d. *& seqq.*

Bruxellense miraculum ad aram Deiparæ in Collegio Soc. Iesu. 240.1.c.

Cabala quid & vnde dicta. 57.2.c. *vnde & à quibus infecta.* 58.1.a.b. *tres eius species, quarum prima SS. Patribus nota atque vsitata.* ibid. 1.c.d. *& Græcis.* 2.b. *Cabalæ secunda species siue gematria.* 62.1.a. *tertia dicitur thesaumeth siue transpositiua.* 66.2.a.

Cabalistæ qui & quid de nominibus sentiant. 440.2.a.

Celites quomodo Mariæ nomen honorent. 21.2.d. & ſeqq.

S. Caſarius Martyr peccatoris cuiuſdam ſalutem Deiparæ precibus impetrauit. 133.1.b.

Caſarius Raſo amator D. Virginis. 261.2.d.

Caſar Baronius ſuis ſcriptis quam & cuius ſignificationis cifram inſerere ſolitus. 331.2.d.

Cajetani improbabilis ſententia, animalia non fuiſſe reuera ad Adam adducta. 45.1.a.

Calebus filia ſua donat rigua inferius & ſuperius. 206.2.d.

Calecutij rex in veneratione nominis Mariani Gaſparem, vnum ex Magis ſecutus. 255.2.d.

Calendarium Hulderici Zuinglij inſanum. 139.2.d.

Caluini in D. Virginem iniuria. 8.2.b. *agnoſcit Sanctis etiam ſuas interceſſiones relinqui.* 25.1.b. *Caluini nomen vnde ſumptum.* 140.1.b.

Caluini calumnia contra Mariam refutatur. 434.1.b.

Caluiniſtarum proteruia in nominibus veteris teſtamenti conſectandis. 143.1.c.d.

Calumnia Petri Vermilij Nouatoris contra mutationem nominis in Pontificibus refutatur. 150.1.d.2.a.

Campana cur pulſentur in tempeſtate. 418.1.d.

Campana maior Pariſienſis tempeſtatem infringit. 418.2.a.

Candace regina Deiparæ inſignem eccleſiam ædificauit. 256.2.c.

Candace regina Aethiopia eccleſiam nomini B. Mariæ conſecrauit. 309.1.c.

Canſius ſub finem vitæ omnium oblitus Ieſu & Mariæ nominum recordabatur. 281.1.c.

Canis diſcipulis S. Martini oblatrans in nomine eiuſdem obmutuit. 24.2.c.

Capitones piſces pluuiis excacantur. 207.2.d.

Capuccinis vnde nominum mutatio maximè familiaris. 148.1.a.

Caput Conradini à ceruice reſectum Mariæ nomen inclamat. 108.2.a.b. *caput defuncti poſt multos annos S. Mariæ nomen inuocare auditum.* ibid.2.d.

Cardui ordo à Rege Scotiæ inſtitutus. 134.1.a.

Caritas Deiparæ vbi in Euangelio deſignata. 99.2.a.b.

Carmelitæ fratres Mariæ & dicti & appellati. 304.2.b.

Carolus Andegauenſis Francorum Rex bello vicit Conradinum Ducem Sueuiæ. 108.2.b.

Carolo V. ſpeculum crucifixi imaginem repræſentabat. 349.1.a.

S. Carolus Borromeus ſub nomine Mariæ Collegium extruxit. 328.2.c.

S. Carolus Borromeus gentilitium cognomen omitti petiit. 395.2.a.

Carolus Septimus Francorum Rex ſcribebat Mariæ nomen in labaro. 272.1.a.

Caſauboni aduerſus Baronium cenſura. 11.2.d.

Caſimirus Poloniæ regis filius factus monachus Cluniacenſis appellatus eſt Carolus. 148.1.d.

Caſſia frutex eſt aromaticus in Arabia. 141.2.a.

Caſtitas D. Virginis per viam viri in adoleſcentia intelligitur. 69.1.d.

Catanzarij pronuper nomen S. Ignatij ab infante ſibi impoſitum. 47.1.d.

B. Catharina de Herrera meretrices iubebat Mariæ nomen abdicare. 296.1.d.

Catharina Virgo Alexandrina. 186.1.a.

Cauſæ variæ propter quas Sancti nomen Mariæ in ealis venerentur. 131.2.c.

Cauſa zeli Sanctorum pro vindicando nomine Mariæ. 133.2.c.

Cauſa varia mutandi nominis in Pontificibus. 149.2.d.150.1.a.b.

Cauſa efficiens & finalis præcipuè ſpectanda in nominum mutatione. 146.2.a.b.

Cerecrum iudicio Petrus Aragoniæ rex nomen filio imponit. 139.1.d. *item Andronicus Imp. & quid de hoc ſentiendum.* ibid.2.a.b.

Chaldæi veteres quomodo S. nomen Mariæ pronuntiarint. 71.1.a.

Chameleon verſicoloris mutationis animal. 323.1.c.

Characterem nominis alicuius habere quid ſit. 24.1.c.

Charontis naulum ori defunctorum gentiles imponere ſoliti. 428.1.b.

Cherubim plenitudinem ſcientiæ ſonant. 114.2.c. *cur Cherubim collocatum à Deo ante paradiſum.* 125.1.c.

apud Chinenſes Maria ſeu vt illi efferunt Maliya idem eſt quod gemma pretioſa ſecunda. 86.1.a.

Chinenſes quantam reuerentiam exhibeant nomini Regis ſui. 165.1.b.

Chriſtiani Chriſti nomen manibus inſcriptum gerebant, & cur. 303.1.a.

Chriſtiani nomen Chriſtianis actibus probandum. 152.2.d 153.1.d.

Chriſtiani Saracenis coniuncti anno 1374. in valle Joſaphat corpus Seth effoderunt. 119.1.b. *Chriſtianis non ſunt nomina Ethnicorum vſurpanda.* 139.1.a. *quænam apud Chriſtianos methodus imponendi nominis.* 142.2.b. *in baptiſmo ſuos nominant.* 145.1.a. *quando & quomodo ipſi nomen mutent.* 146.2.d. & ſeqq.

Chriſtiani à Chriſto dicti vbi & quando ſic vocati ſint. 301.1.b.

Chriſtiani cur nominibus Sanctorum inſigniantur. 302.1.d. & ſeqq.

Chriſtus in cruce cur Mariam appellauit mulierem, & non matrem. 287.2.b. & ſeqq.

Chriſtus cur meritò Emmanuelis nomine vocatur. 153.1.c.

Chriſtus cur cruci & non ſepulchro voluerit inſcribi, I.N.R.I. 154.1.a.b.

Chriſtus miſſus in exemplar vitæ noſtræ. 202.2.b.c.d.

Chriſtus epiſtolam ſcripſit ad Abagarum regulum. 291.2.b.

Chriſtus cur in Matre variegatus. 247.1.b.

Chryſologus S.Germani cucullum & cilicium inſtar theſauri habuit. 282.2.d.

Cicada defectum rupta chorda in cithara ſupplet. 131.1.a.

Ciſtercienſis Monachus in pallio D.Virginis ſibi apparentis litteras aureis ſcripta videt, Aue Maria. 128.1.d.2.a.

Ciſterna bethlemitica, quam Dauid concupiuit, qua ſit. 205.2.d.

Citharœdos in quo imitetur Auctor. 4.1.c.

Citharœdus pertißimus Dauid regis quid cithara ſono effecerit. 442.2.d.

*per Citharas quas Seniores Agno obtulerunt in Apocal.quid intelligant Theologi.*22.2.a. *Cithara Dauidica mira vis.* 135.1.b.

Clamor in pugna apud Chriſtianos quis vſitatus. 270.1.d.

Clamor in pugna fiebat apud gentiles. 270.1.c.

Clara nomen eſt plenum ſplendoris. 102.1.a.

S. Clemens ad Epiſcopum Hieroſolymitanum miſſis litteris nomen S.Iacobi fratris Domini iam tum mortui inſcripſit,& cur. 456.1.c.

Clopias piſcis mutabilis cum luna. 229.1.c.

Cœna litteraria Imperatoris Getæ. 61.1.c.

Collyridianorum hæreſis quæ. 51.1.b.

Collyridianorum hæreticorum exceſſus in cultu Mariano. 435.2.a.

Colonienſis quidam ciuis poſt mortem neptis ſuæ apparens in habitu ſuo ſalutationem angelicam oſtendit. 128.2.a.

Columnarum erectio vbi à D. Virgine monſtrata. 356.1.a.

Comparatione res omnis fit illuſtrior. 100.2.c.

Comparatio nominis Mariæ cum nomine Michaelis,Gabrielis & Raphaelis. 101.1.a.

Compatres. vide Patrini.

Confirmationis ſuſceptione nomina mutari poſſunt. 147.1.b.

Congregatio ad pauperes gratis inſtituendos à Paulo V.confirmata. 306.1.d.

Conradini Sueuiæ Ducis caput à ceruice reſectum, Mariæ nomen inclamat. 108.2.a.b.

B.Conradi Abbatis Villarienſis digiti inſtar candelarum lucebant. 106.1.c.

Conſtantinus Magnus labaro nomen Chriſti inſcribi iußit. 271.2.d.

Conſtantini Cæſaris inſignia. 325.1.d.

*Conſtantinus Imper. ob ſolam ſpem nominis lectus Imperator.*81.1.c. *magnum honorem defert virginitati.* 104.1.a.b.

*Conſtantinus Copronymus vnde ita dictus.*134.1.b. *in Deiparam iniurius.ibid.c.quomodo punitus.*1.d.2.a.

Conſtantinus Copronymus hoſtis Mariani nominis. 435.1.a.

Conſtantinus vltimus Græcorum Imper. vocatus Draco. 459.1.c.

Contemplatio B. Mariæ in Euangelio expreſſa, quanta & qualis. 100.1.c.

Cornelia fuit nomen prudentiæ. 102.1.a.

Cornelij Gemmæ quando magnes ferrum trahat opinio. 111.2.c.

Cornu-ſtibij ſiue Analthea cur appellata vna ex filiabus Iob. 141.2.a.b.

Cornua potentiæ & honoris ſignum. 356.1.d.

*Corona nomini Mariano cur ſuperponatur.*361.1.a.

Corpus B. Virginis poſt mortem cur cælis illatum. 88.2.d. *corpus Seth tertio geniti Adam anno 1374. in valle Ioſaphat effoſſum.* 119.1.b.

*Conſideratio litterarum nominis Mariæ apud Hebræos.*58.2.c.d.*&* ſeqq. *item apud Latinos.*59.2.a.b.

Conuoluulus quomodo Tirocinium naturæ. 165.2.d.

Cranganor vrbs Indiæ. 255.1.c.

Cranganoris Rex vnus de tribus Magis primus Mariæ nomen coluit. 255.1.b.*&* ſeqq.

Creaturis qualia nomina conueniant,à quo & quomodo ea acceperint. 44.2.b.c.

Creta Inſula à venenatis cur libera. 263.1.b.

Cuba Inſula Occidentalis Indiæ,in qua miraculum Mariani nominis. 260.1.d.

*in Cultu varia conſideranda.*19.1.d. *eius tria genera. ibid.*2.a. *cultus nominis Mariæ quàm Deo gratus.*102.2.b. *cultus quid ſit.*103.2.d. *cultus Angelorum quo nomen Mariæ proſequantur varia argumenta.* 112.2.d.113.1.a.b.c.*&* ſeqq.

Cultus nominis Mariani quis & quotuplex. 254.2.a.

Cultu Mariani nominis peccator maximus quomodo conuerſus & felix obierit. 277.2.a.

Cumanam Sibyllam nomen Virginis cognouiſſe probatur ex Virgilio. 120.2.b.c.121.1.a.

Cuniberti caput flammis circumdatum conſpexit Dagobertus. 105.2.d.

Cuſani Cardinalis opinio de magnetica attractione. 112.1.a

Cyprianus cur magiam deſeruerit. 417.1.a.

Cyzicum vrbs Helleſponti primaria ab Argonautis capta. 122.1.d.

Cyzicenum templum condunt Argonautæ, quod poſtea ceßit Mariæ. 122.1.d.

Cyro nomen à Deo inditum & ab Iſaia prædictum. 52.1.b.

Cyri interitus ex qua cauſa. 383.1.c.

DAemones an priſtina nomina ſeruarint. 37.1.d.*&* ſeqq. *cur dum ab exorciſtis nomen ſuum creationis edicere vrgentur,obſtinatè refragentur.ibid.* 2.d.*&* ſeqq. *eorum nomina varia in ſex claſſes diſtributa.*36.1.c.d.*&* ſeqq. *quibus quænam fides habenda, & an ea in creatione ſua indita fuerint.* 39.2.a.d. *quis liuor adhibendus.*40.1.a. *damon humana voce functus primus nomen Ieſu publicè enuntiauit.*88.1.b. *item Dei nomen voce ſerpentis. ibid. nuſquam ei permiſſum legitur in Scriptura nomen Mariæ vſurpaſſe. ibid. damones interdum per SS. Angelos,Deo arbitrante,futura didicere.* 121.2.d.

Damon imitatus Deum ſuis nomina commutat. 149.1.d.

Damones deſcribunt in libro ſuorum nomina. 160.1.c.

Damogorgonis nomen quanta reuerentia fuerit apud veteres. 164.2.d.

Damon amat nominum nouitatem. 173.1.c.

Damones deserunt energumenos invocato Mariæ nomine. 414.1.c.

Damones quâ ratione reuerentur nomen Mariæ. 407.1.b.

Damones tribus torquentur & quibus. 408.1.d.

Damon leuiathan vnde dictus. 415.2.c.

Damones in articulo mortis homines tentant & quomodo. 425.2.d.& seqq.

Damones propter Mariæ nomen abstinent ab instigendâ damnatis pœnâ accidentariâ. 408.2.a.

Damones audito nomine Mariæ horrent & fugantur. 408.2.c.

Dagobertus Galliæ Rex Cuniberti caput flammis circumdari conspexit. 105.2.d.

Dalmata quidam Sacerdos à Turcis captus, invocato nomine Mariæ, extra manu deferens Lauretum venit. 108.1.b.c.

Darius rex in veste auro scriptum ferebat νικητὴς θεός. 128.1.a.

Dauidi regi vnus idemq; titulus & exaltationis & demissionis materiam administrauit. 77.1.c.

Dauid cur Saulis & Ionathæ nomina sæpè vsurparet. 253.1.a.

Dauidis nomen terribile Philistinis. 453.1.c.

Dauidis nomen reclusit fores templi Salomonis. 427.2.d.

Defuncti cuiusdam caput post multos annos S. Mariæ nomen invocare auditum. 108.1.b.c.

Delectatio, vtra vera, animi an corporis. 251.1.a.

Denarius numerus apud priscos in honore, quare. 56.2.d. *est numerus mysticus.* 57.1.a.

Deo propria an tribus posita D. Virgini. 8.1.c. & seqq. *Dei quidam tituli, nulli communicabiles: alij communicabiles quadrupliciter.* 9.2.b.c.& seqq. *qua Deo, eadem & eius nomini tribuuntur.* 15.1.a.b. *Deus quomodo Mariæ nomen honorare dicatur.* 21.1.b. & *qua ex causa. ibid. quanti fecerit nomina Abrahæ ac Ioannis. ibid.*1.d.2 b. *offendi non potest per hoc quod in nomine Mariæ operemur,& cur.* 23.2.b.& seqq. *Dei nomen quas ob causas invocemus.ibid.*2.c. *Deo gratum est quod operemur in nomine Mariæ.* 24.1.a.b.& seqq. *cur vocaretur Deus Abraham, Iacob,&c. quomodo obligetur ratione obsequij sibi præstiti hominem remunerari.* 25.2.b. *eius munifica liberalitas semper efferenda.* 26.1.b.c. *Deus præ ceteris optimus ὀνοματοθέτης.*31.2.c. *Deo soli proprium nomina rebus imponere.*32.1.a. *Deus nec habet hîc nomen, nec habere potest.* 32.1.d. *probatur authoritate & ratione. ibid.*1.a.b.c. *Deus intelligi nequit, neque nomine opus habet. ibid.*2 c. 33. 1.d. *Deum cur nominemus illis nominibus quæ repræsentant nobis id ad quod maximè inclinantur secundùm hominem interiorem. ibid.*2.b.c. *eius vocare est creare & facere.*35.2.c. *cur primo homini dederit nomen Adam.* 43.1.a. *quibus de causis adduxerit animalia ad Adam.*45.1.b. *cur cùm Deus cælo, terræ, mari,&c. nomen dederit, cæteras res creatas ab Adamo voluerit nominari.* 46.1.a.b. *Deus Mariani nominis onomatopœus.* 48.2.a.b. *ipse est qui nomina aptè imponit.*49.2.d. *licet ei præcipuè conueniat rebus nomina dare: homini tamen id voluit commisisse.* 51.2.a. *quædam tamen sibi reseruat. ibid.*c.d. & *quare.*52.2.a. *quantopere curauerit nomina Abram & Sarai.*56.1.c. *Deus vtramque fortunam commiscet.*77.1.c. *Deus omnibus ad imitandum propositus.*78.2.a. *Deus nullum nomen habet.*83.2.b. *Dei consilia quomodo scrutanda.*86.1.c. *eius volutio & amor quid.* 87.2.c. *Deus videtur maiore cura in veneratione nominis Mariæ intendisse quàm Iesu.* 88.1.b. *cur diuinam nominis sui aspirationem addiderit nomini Abram.* 89.1.c.91.2.d. *Deo nomen Mariæ gratum, quia auctor eius est,& quia in illo Deus honoratur.* 102.2. b.c. *quatuor elementis potentiam suam manifestat.* 105.1.c.d.& seqq. *cur Deus collocarit Cherubim ante paradisum.*125.1.c. *cur die sexta miserit cibum Danieli in lacu leonum.* 144.1.a.

*Deus sua auctoritate comprobauit nominum mutationem.*148.2.c.d. *ex Valgio facit Victorem. ibid. ex Henrico Amandum.* 149.1.b. *ex Hermanno Iosephum. ibid.*c. *ex Elisabetha Rosam. ibid.*d.

Deum imitatur diabolus in mutatione nominis. 149.1.d.

Deus ex genere meo *nominis Mariæ primum etymon obscurum explicatur.* 73.2.a.b.& seqq.

Deus cur Abraham, Isaaco & Iacobo non indicarit nomen suum. 155.1.c.

Diabolus Regum & Principum nomina induere satagebat, cur. 17.2.d.*vide* Dæmon.

Diadumeni prudens dictum. 136.2.b.

Diana in quo sit figura D. Virginis. 81.1.a.

Diana olim appellata est magna. 178.2.b.

Diana Ephesina templum quo die incensum. 455. 1.c.

*Dierum septem est vita hominis quomodo.*144.1.a. *dies lustrici qui.ibid.*1.d.2.a. *dies quo infans nominatur festiuus & iucundus habitus.* 145.1 d.

Digiti B. Conradi Abbatis Villariensis instar candelarum lucebant. 106.1.c.

Digna puella audito isto suo nomine flere solita. 154.1.c.

Dignitas Mariæ explicatu difficilis. 2.1 b.

Diogenis dictum ad imbellem gestantem clauam Herculis. 154.1.a.

S. Dionysius orat D. Virginem vt regno Galliæ succurrat. 133.1.a.

Dionysius Areopagita in B. Virgine quantum fulgorem spectauerit. 186.2.d.

Dioscorides singularum herbarum nomina multis linguis expressit.cur. 8.1.a.

Doctrina moralis in hoc Trisagio nequaquam omissa. 4.2.c.

Doctores cur præ ceteris Dei amicitia decorentur. 76.1.d.

*Dolorum Marianorum numerus.*213.1.c. *doloris Mariani & maris analogia.* 209.1.&.& seqq.

Dolores

Dolores Mariani ſeptem quibus de cauſis ſint principales. 213.1.d.

Doloroſam Matrem celebrandi quæ ſint iuſtiſſimæ rationes. 214.1.d.2.a.b.&c.

Doloroſæ Matris Mariæ celebres cultores in Belgio qui fuerint. 213.2.a.b.c.d.214.1.a.b.&c.

S. Dominicus audiuit Mariam ſeipſam appellantem Matrem miſericordiæ. 365.1.c.d.

B. Dominicus Carthuſienſis in raptu vidit Angelos ad nomen Ieſu in genua procumbere, ad nomen Mariæ caput demittere. 126.2.a.b. *idem vidit Sanctos Mariano ſe nomini inclinantes.* 132.1.c.d.

Dominam maris *ſonat nomen Maria, vnde.* 74.2.d.

Domina adamata calceum contemplari in tranſcurſu iucundius, quàm veſtiarium integrum cum otio perluſtrare externi principis. 2.2.d.

Dominationes præcipiunt de agendis 114.2.c.

Dominium aliud præſidentiæ, aliud maieſtatis. 23.2.b.

Domitianus Imp. Pompoſianum aſſumentem nomen Hannibalis interfici iubet. 294.2.c.

Druides qui, & an his Mariæ nomen reuelatum fuerit. 121.2.b.c.

Duellorum pro defenſione nominis auctor. 462.1.d.

Duellum quomodo & quibus prohibitum. 462.2.a.

Duillij columna roſtrata. 355.2.c.

Dulia cultus quid ſit, & quibus exhibendus. 19.2.a. *quantum tranſcendat omnem cultum politicum. ibid b.*

B. EAdmundus S. nomen Mariæ inclamans extinctam lucernam accendit. 106.1.b.

S. Eberhardus petenti nomine Mariæ nil recuſabat. 339.2.d.

Eccleſia militans in venerando nomen Marianum imitatur triumphantem. 18.1.b. *ea tum in exorciſmis, tum in dedicatione templorum, altariumq; conſecratione in nomine Mariæ operatur.* 24.2.b.c. *quomodo ſolùm tria Angelorum nomina agnoſcat.* 37.1.a.b. *in Eccleſia inter ceteras ceremonias curandi energumenos, vna eſt nomen dæmonis inueſtigare. ibid.* 2.c. *in Eccleſia vti in cælo ſunt duo luminaria magna.* 76.1.a. *in Eccleſia initio qualia nomina adhibita.* 139.1.c.

Eccleſia Græca & Latina quomodo S. nomen Mariæ pronuntiarint. 71.1.c.

Eccleſia cur in tribus vltimis officiis maioris hebdomadis non iubeat extingui lumen, quod retro altare collocatur. 189.1.d.

Eccleſia cur Mariæ nomen ſeruet in ſalutatione Angelica, quod Angelus omiſit. 276.2.d.277.1.a.

Ecdicij nomen terrebat Gothos. 453.1.b.

Echo ex quanta diſtantia & qualis & vbi reddatur. 345.1.b.

Echus mira propè Mediolanum, & in Aula Ticinenſi 5.1.a. *item in porticibus Olympiæ & in vrbe Cyzico.* 28.1.a.

S. Edwardus Rex Angliæ nil recuſabat, dum petebatur nomine S. Ioannis Euang. 339.1.b.

S. Eduardus Angliæ Rex cultu Mariano exemplum ſuis præbuit. 324.1.a.

Ænigma Ieremiæ c. 31. 22. diſſoluit nomen Mariæ. 92.1.c.

Effectus non eſt vicarius ſuæ cauſæ ſicut nomen rei ſignificatæ. 19.1.a.

Efficacia Mariani nominis triplex. 275.1.b.

Efficiens cauſa præcipuè ſpectanda in mutatione nominis. 146.2.a.

Electionem D. Virginis explicat quarta nominis eius expreſſio in Euangelio. 99.1.a.

Electi quomodo in libro vitæ deſcribantur. 94.2.b.

Elementa quatuor quibus Deus potentiam ſuam manifeſtat. 105.1.c.

Elephantis candidi apud Indos pretium. 92.2.c. *eius in publicum procedentis pompa. ibid.d. eiuſdem mortui exequiæ magnificæ.* 93.1.b.

Eliada filius Dauid aut poſtea Baaliada dictus. 452.1.d.

Elias Propheta de nomine Virginis Mariæ edoctus fuit. 119.2.c.

Endymionis ſomnium cur in adagium tranſierit. 392.2.d.

in Energumenis curandis nomen dæmonis inueſtigandum, cur. 37.2.c. *energumeni Tornacenſis hiſtoria.* 38.1.a.&*ſeqq.*

Enos ita dictus ab omine per nomen expreſſo. 141.2.c.d.

Epheſij templi incendarius fruſtratus ſpe æterni nominis. 385.1.c.

Ephraimitæ nomine ſcibboleth vada Iordanis tranſibant. 427.1.d.

Ephion cur dictus Ephian. 452.1.c.

Epictetj lucerna quanto pretio comparata. 282.2.b.

Epiſtolæ B. Virginis ad S. Ignatium, Florentinos & Meſſanenſes. 292.1.b.&*ſeqq.*

Epiſtola B. Virginis Capuccinis Lauretum petentibus data hoc anno. 293.1.d.&*ſeqq.*

Epos nomini Mariæ à SS. Trinitate feliciter indito. 49.2.a.

Equitum Teutonicorum ordo dictus ordo Mariæ. 306.1.d.

Eraſmus quid circa pronuntiationem nominis Mariæ innouare conatus ſit. 71.1.c. *impugnat ritum mutandi nominis Religioſorum.* 148.1.b.c. *ipſemet mutauit nomen ſuum. ibid.*

Eraſmus iocularj ſomnio Mariæ nomen ludificatur. 437.2.c.

Erythræa Sibylla quàm clarè expreſſerit nomen Mariæ. 120.2.b.

Eſſenis Maria, antequam naſceretur, cognita fuit. 122.2.c.

Ethnici nominis impoſitionem ſuis diis tribuebant. 31.2.d. *eorum nomina nequaquam Chriſtianis vſurpanda.* 139.1.a.

Euangeliſta quàm reuerenter tractarit nomen Mariæ. 88.1.d.

in Euangelica hiſtoria nomen Mariæ eſt decies nouies expreſſum: vbi & quando. 97.1.d.2.a.b.c.

Eucha-

Digitized by Google

Etymon primum nominis Mariæ, Deus ex genere meo, *obſcurum explicatur.* 73.2.a.b. & ſeqq.

Etymon ſecundum quo, Dominam maris, *ſonat, partim à Syris, partim ab Hebræis petitur.* 74.2.d.

Etymon tertium & quartum, quo nomen Mariæ Illuminatrix & Doctrix *interpretatur.* 76.1.c.2.b.

Etymon quintum & ſextum, quo Maria exaltatam & ſtillam maris *interpretatur.* 77.1.a2.c. *defenditur poſterius.* ibid.2.b.

Etymon ſeptimum quo Maria hebraicè Dei imitatrix *ſonat.* 78.2.d.

Etymon hebraicum octauum quo nomen Mariæ pluuiam maris temporaneam *ſonat.* 79.1.a.

Etymon nonum & antiquiſſimum eiuſdem nominis eſt, amarum mare. 80.1.a.

Etymon primum nominis Mariæ Græcum vnde ducatur. 84.1.c.d. *item ſecundum & tertium.* ibid.2.a.

Etymon Latinum primum. 84.2.a.

Etymon Belgicum S. nominis Mariæ. 86.2.c.d.

Etymon eiuſdem nominis Chineſe. 86.1.a.

Etymon decimum quo myrrha maris: *item* Spes maris & Iaculatrix maris *interpretatur.* 80.1.c. 81.1.d.82.1.a.

Etymon decimum tertium, quo nomen Maria hebraicè Stella maris *ſonat, multis ſuſpectum.* 82.1.c. *defenditur auctoritate & thematica derivatione.* ibid. 2.c.d.

Etymologia nominis Mariani à nouatoribus impugnata defenditur. 72.2.d.73.1.a.b.c.

Eua nomen Maria mutauit re non voce. 244.1.b. *& ſeqq.*

Eua & Maria oppoſitio. 245.1.d. *& ſeqq.*

Eua nomen quid ſignificet, & quomodo Mariæ potius quàm primæ mulieri impoſitum. 247.1.a.b.

Eua cur à ſerpente potius quàm ab alio animali tentatur. 438.1.c.

Euangeliſta cur de Virgine in genitiuo & de Ioſeph in dativo egerit. 192.2.b.

Euchariſticus panis per panem facierum adumbratus, cur. 61.2.c

Eudocia fuit nomen felicitatis. 102.1.a.

ab Euentu feliciori primùm nomina peti ſolita. 140.2.c.

Eunomus Locrenſis Spanthyn ad certamen prouocans ope vnius cicadæ victor euadit. 131.1.a.

Euſtachius Ord. Ciſtercienſis in lingua ſua Aue Maria *litteris aureis ſcriptum tulit.* 128.2.d.

Euſtachius Presbyter ſuum nomen improbis imponi ægrè patiebatur. 303.2.b.

B. Euſtachij Abbatis Ciſtercienſis viſio. 304.1.b.

Exorciſta quomodo ſe gerere debeat in inueſtigandis dæmonum nominibus. 37.2.c.

Expreſſio prima nominis Mariæ in Euangelica hiſtoria nobilitatem eius innuit. 90.1.a. *ſecunda fiduciam.* ibid.2.d. *tertia virginitatem.* 99.1.a. *quarta Virginis electionem explicat: quinta verecundiam notat.* ibid.1.a.b. *ſexta prudentiam: ſeptima humilitatem: octaua caritatem Deiparæ commendant.* ibid. c.d.2.a. *duodecima manſuetudinem ſignat.* 2.b. *tertiadecima & decimaquarta Virginis paupertatem loquuntur.* ibid.2.c.d. *decimaquinta, ſexta & ſeptima patientiam declarat.* ibid.d.100.1.a.b. *duæ expreſſiones vltimæ duplicem Virginis inſinuant orationem.* 100.1.b.c. *& ſeqq.*

Faſtis piſcis ſalſam aquam reddit dulcem. 236.2.a.

Feminarum omnium prima quæ ante conceptionem nomen accepit fuit Maria. 49.1.c. *male femina aliqua poſt Mariam dici domina geſtit.* 75.1.c. *feminæ aliquot quas Chriſtus nomine matris ſuæ voluit eſſe inſignes.* 96.1.a.

Ferdinandus Cortesius quomodo veneratus ſit nomen Mariæ. 271.1.a.

Feſtum ὁδηγητρίας alicubi celebrari ſolitum. 69.2.b.

Feſtum nominis Ieſu à quibus inſtitutum & approbatum. 307.2.d.

Feſtum nominis Mariæ in Hiſpania inſtitutum Concha & Madriti. 308.1.a.2.a.

Fiduciam D. Virginis deſignat ſecunda nominis eius expreſſio in Euangelio. 98.2.d.

Filiæ Iob nominibus ſuis deſignarunt tres ſtatus patris ſui. 141.1.c.d.

Filius Dei quid in materno nomine ſuum inueniat. 90.1.c.d. *imitatus eſt exemplum Dei Patris in honorando nomine Mariæ.* 95.2.a.b. *primò in mirabili connexione cum nomine atque imperio ſuo.* ibid. 2.c. *ſecundò imponendo nomen iſtud iis quas maximè diligebat.* ibid.d. *tertiò nominis Mariæ intuitu varia beneficia hominibus præſtando.* 96.1.c. *ac primùm illud poſt reſurrectionem ſuam pronuntiando.* 2.b. *Filij Dei magna in matris nomen benevolentia.* 104.2.a. *vide* Ieſus Chriſtus.

Finalis cauſa præcipuè ſpectanda in mutatione nominis. 146.2.b.

de Fine diſputandum in principio. 135.1.b.c. *finis nobilitat.* ibid.d. *quotuplex ſit.* 136.1.a. *finis onomateſia primarius.* ibid.b. *& ſecundarius multiplex.* ibid. 1.d.2.d.137.1.a.b.c.

Finni & Lappi ventorum venditores. 417.2.c.

Flamma maris quid. 191.1.d.

Flos Ghoyaulæ dictus in Abaſſia admirabilis ſacro nomini Mariæ comparatur. 112.1.a.b.c. *floribus S. nomen Mariæ inſcribunt Angeli.* 129.1.b.

Fœtus in vtero conceptio & efformatio ſine refectione eſt ſeptem dierum. 144.1.b.

Folia arboris de terra orta nomen Mariæ prætulere. 107.1.d. *folia ſingula lilij litteris aureis* Aue Maria *exprimunt.* 129.2.b. *foliis arborum nomen Mariæ Angeli inſcribunt.* 130.1.b.c. *folia ſingula arboris ex ore viatoris Deiparæ devoti enata nomen Mariæ prætulere.* 130.1.c.

Fons quidam in terra Saracenorum lapillos progignit nomine Mariæ inſignitos. 130.2.a.

Formam Dei appellari quid ſit. 50.1.c.

Fortitudo Deiparæ per viã nauis deſignata. 69.1.d.

Fortunam vtramque commiſcet Deus. 77.1.c.

Framehildis Batefredi comitis coniux à Deo prolem poſtulat & impetrat. 118.2.a.

B. Franciſcus Senenſis ex Ord. Seruitarum inſignis cultor S. nominis Mariæ. 129.2.c.

S. Fran-

S. Franciſcus corpus ſuum vocabat aſinum & vagantes fratres muſcas. 458.2.b.

S. Franciſci vox intelligentis ſe eſſe inſcriptum libro vitæ. 161.1.b.

S. Franciſcus de Paula voluit Ordinem ſuum Ieſu & Mariæ nominari. 281.1.a

S. Franciſcus de Paula colloquia ſua inchoabat à S. nomine Mariæ. 330.1.b.

Franciſciani Capuccini quâ ratione ſint experti Mariam maris Dominam. 185.1.c.

Franciſcus Sforzia quomodo Mariæ nomen reuerebatur. 425.1.c.

Franciſcus Binans quam reuerentiam exhibuerit nomini Mariæ. 329.2.c.

Franciſcus Dandalus Venetorum Dux cur dictus ſit canis. 459.1.d.

Frederici Imperatoris nomen ſermonibus vetitum. 455.2.a.

in Fronte profeſſio cultus exprimitur. 24.1.c.

S. Gabrielis Archangeli nomen an ſit officij an meriti. 36.1.b. *cur cùm primùm allocutus eſt Virginem non dixerit*, Aue Maria, *ſed* Aue gratia plena. 57.1.a.b. *fuit ille probabiliter qui nomen Mariæ parentibus pronuntiauit.* 117.1.c.d. *quo modo legationem ſuam hanc inſtituerit.* 118.1.b. *Gabriel quis qualiſve fuerit, varia ſententia.* 123.1.a. *eſſe primum inter omnes cœleſtium ſpirituum ordines probatur.* ibid. b.c.d. *cur in Eccleſiaſtico officio poſtponatur Michaeli.* ibid. 2.b. *cur Virginis nomen in primo aggreſſu tacuerit.* 2.d. *in progreſſu tamen enuntiarit.* 24.1.d. 2.a.

Gabriel Archangelus poſt ſalutatam Mariam ad Limbum Patrum nuntium Incarnationis tuliſſe piè creditur. 402.2.d.

Gaianus quomodo à B. Virgine punitus. 439.1.b.

Galliæ praxis olim per duelles non nominare. 452.1.b.

Galliarum reges ſe tutos putabant, dum induebantur S. Martini chlamyde. 282.2.c.

Galliarum reges in agone non alio titulo quàm proprio nomine compellantur à ſacerdote. 383.2.d.

Gama cultum Marianum quo ritu inuexerit Calecutij. 256.1.a.

Garcia Laſſo de Vega in familiæ ſuæ ſcuto cur habeat nomen Mariæ. 326.1.b.

Gematria, ſecunda ſpecies Cabalæ. 62.1.a.

Geniculatio vera in quo ſita. 22.1.b.

Gentiles de nominibus Deorum ſuorum ſolliciti. 33.1.c.

Gentilitia ſymbola Iudæ, Ruben, Ephraim & Dan. 325.1.c.

Gentilitia ſymbola à Romanis initium duxere. 325.1.b.

Gentilium nomina aſſumere prohibitum in Concilio Niceno. 379.2.d.

Genua quomodo curuent Angeli ſanctiſſ. nomini Ieſu ac Mariæ. 22.1.a.

Genua elegit Mariam Patronam. 231.2.c.

S. Gerardus Hungarorum Apoſtolus nomen Mariæ pronuntiari vetuit. 92.2.b.

S. Gerardus Hungarorum Apoſtolus amator diuæ Virginis. 240.1.a.

S. Gerardus Epiſcopus Canadenſium condonabat omnibus interpoſito in petitione nomine Mariæ. 339.2.c.

B. Gertrudis audiuit Sanctos ſacrum Mariæ nomen feſtiuè decantantes. 132.1.d.

Geta Imperatoris cœna litteraria. 61.1.c.

Gheden *voluptatem denotat.* 43.1.d.

Gilbertus Nicolai ex Ordine Minorum cur à Leone X. vocatus Gabriel Maria. 300.1.c.

Godefridus Bullonius iaculator egregius. 236.2.d.

Godefridus Barbatus condidit templum Antuerpienſe B. Mariæ. 318.2.c.

Ghoyanla flos admirandus in Abaſſia ſacro nomini Mariæ comparatur. 112.2.a.b.c.

Græci nota fuit prima ſpecies Cabalæ. 58.2.b. *ipſis vſitata eſt ars numerandi per litteras.* 62.1.b. *Græca etymologia nominis Mariæ.* 84.1.c.d.2.a. *Græci poſitis ſecundis menſis cantre ſoliti, cur.* 135.1.c. *vnde nomina ſua acceperint.* 142.1.b. *varij apud illos ſua nomina mutarunt.* 145.2.d.

Græcia floruit, dum habuit pios Imperatores, & quos. 323.2.d.

Grammatici quid per nomen intelligant. 14.1.a.

Grammaticales proprietates in nomine Mariæ. 377.2.d.

Gratia gratuita Deiparæ data. 197.2.c.d. 198.1.a.b.

Gratia Mariæ quanta & quantum aucta. 197.1.c.d.2.a.b.

Gratia Mariana demonſtrantur per Mathematicam demonſtrationem de celeritate calorum. 370.2.d.

Gregorius XIII. quomodo per anagramma tranſponatur. 67.1.b.

Gregorius Magnus magni fecit tunicam S. Ioannis Euang. 282.2.d.

Guilielmi Puteani opinio de magnetica attractione. 111.2.c.

Guilielmus Ciſters. Ord. Monachus Mariani nominis eximius obſeruator. 129.1.d.

Hebræorum ſententiæ de nominum impoſitione. 31.1.d. *tradunt rem vnam eſſe creatam ceteris excellentiorem, quam* principem facierum *appellant.* 51.1.a. *paſſim à matribus nomina ſibi aſſumebant etiam tempore naſcentis Deiparæ.* 55.1.b. *apud ipſos tria tetragrammata in honore fuere.* 58.1.d. & ſeqq. *quomodo intelligerent nomen Iehoua eſſe ineffabile.* ibid. 2.a. *quomodo conſiderent quatuor litteras nominis Mariæ.* 58.2.c.d. & ſeqq. *apud illos vſitata ars numerandi per litteras.* 62.1.b. *quomodo veteres S. nomen Mariæ pronuntiarint.* 71.1.a. *ex qua radice interpretentur nomen Mariæ* exaltatam *& ſtillam maris.* 77.1.a.2.a. *Hebræi aliquod è diuinis nominibus participare gaudebant.* 91.2.a. *octauo die infantibus ſuis nomen indebant.* 143.2.c.

Hebræorum mos imponendi nomen, cognomen & agnomen. 176.1.b.c.d.2.a. *& eorum traditio de nominum efficacia.* 256.1.d.

Hebræi Tephilin cur ſcribere ſoliti in immaculatâ

tâ membranâ. 263.1.c. videntes quempiam auguſtiore formâ ſoluti nomen indagare. 283.1.d. nomine proprio non compellabant eos, quos reuerebantur. 285.1.c. cum magna circumſpectione ſoliti nomina imponere. 294.2.a. non ſolebant nomen Dei pronuntiare niſi ablutis manibus. 331.1.c. in captiuitate Babylonicâ nomen Ieruſalem in annulis circumgeſtabant, & cur. 333.1.c. innatam nominibus vim credebant. 440.2.c.

Hebræi appellari ſoliti pluribus nominibus. 380.1.d.

Hebræis olim prohibitum fuit Scripturæ notas carnibus ſuis impreſſas habere. 336.1.d.

Hæreſis Collyridianorum quæ. 51.1.b.

Hæretici quanto odio D. Virginem proſequantur. 7.2.a. eorum obiectiones aduerſus Titulum Triſagion D.V. adſcriptum. 8.1.c. quàm præfractè reijciant omnia quæ in Scripturis expreſſa non ſunt. 11.1.c.

Hæreticus blaſphemat contemptis nominibus Ieſu & Mariæ quomodo puniatur. 282.1.b.

Hannon Carthaginenſis quâ ambitione ductus & deceptus. 393.2.d.

Harmonia modulatio muſica qualis. 4.1.c. harmonica machina Pythagoræ Zazymbij. ibid.d.

Harmoniæ quare et homelodia ſubiungatur 136.1.b.

Harpocrates ſimulachrum cur ponerent Aegyptij in ſimulacris ſuis. 34.1.a.

He littera cur in nomine Iehoua bis ponatur, & quid ſignificet. 59.1.c.

Hebdomadæ magna vis in iis quæ ad fatum in vtero formationem & vitam pertinent. 143.2.d.

Heber Patriarcha ſolus in Babylonica linguarum confuſione cum vera fide linguam primæuam retinuit. 98.1.d.

B. Helena quantum honorem virginibus deferret. 104.1.b.c.

Heliæ Huitteri obiectio refutatur. 73.1.c.

Heliogabalus nomen Antonini violauit dum aſſumpſit. 152.1.c.

Henoch Patriarcha quàm familiaris Deo fuerit, & quomodo ad paradiſum tranſlatus. 98.1.b. ita appellatus fuit à bono omine per nomen expreſſo. 141.2.c.d.

B. Henricus Suſo poſtea à Deo fuit nominatus Amandus. 149.1.a.b. prolato Mariæ nomine dæmonem abigit. 409.2.b.

Henricus Iunior Angliæ Rex menſam inſtruxit iis purpuratis dumtaxat, qui Guilielmi vocabantur. 295.2.d.

Henricus IV. Galliæ Rex inſtituit Ordinem Equitum S. Mariæ de monte Carmelo. 324.2.a.

Henrici II. Galliarum Regis admirabile ſpeculum. 349.1.b.

Hephæſtionis laudatio funebris per quatuor verba. 310.2.c.

Heraclius inuocato Mariæ nomine vicit. 270.2.b.

Herculis nomine inſignita loca. 327.1.c.

B. Hermannus audito nomine Mariæ geniculans è terra ſuauiſſimum odorem ſentit. 107.1.c.

Hermannus Norbertinus depoſit vocatur Ioſephus. 149.1.c.

Hermannus Ioſeph Ord. Præmonſt. recreabatur ad nomen Mariæ. 252.1.c.

S. Hermannus Contractus compoſuit Salue Regina, & quâ occaſione. 365.1.b.

Hermanni duo quos MARIA doctos reddidit. 190.2.d. 191.1.a.

Heuor nomen hebraicè quomodo exprimatur. 44.1.c. & vnde deriuetur. ibid.

Heuæ & Adam fuit explicatiũ nomẽ Mariæ. 118.2.d.

Hibernorum veterum cacoëthes in nominibus imponendis. 142.2.d.

Hieronymi Aemiliani liberatio è carcere per Mariam. 221.2.d & ſeqq.

Hieronymus Olgiatus Mediolanenſium ducem cur ſicâ interfecerit. 384.2.d.

Hiſtoria cuiuſdam deſiderio videndi puerum Ieſum incenſi. 103.2.a.b.

Homo dictus ab humo. 43.1.d. quale eius principium. ibid.2.d. et à Deo hominum impoſitio commiſſa non tamen omnium. 51.2.a.b.c. homines variis modis inſtruuntur ab Angelis. 125.2.c.d. ſunt edocti ab Angelis laudare Mariam. 126.1.b. tepeſcentes in ſtudio pietatis excitantur. ibid.2.c. homines naturaliter pulchro nomine dici affectant. 148.1.a. hominis vita ſeptem dierum eſt. 144.1.a.

Honor quid ſit. 202.d.103.2.d. eſt quidam motus in id quod honoratur. ibid.1.b. fit vel verbis, vel ſignis. 21.1.d.

Horologiorum inuentores qui fuerint. 350.1.c. & ſeqq.

Horologium Achaz figura Deiparæ. 350.2.d.

Hoſtes tres Scriptorum. 7.1.b.

Hulderici Zuinglij inſanum Calendarium. 139.2.d.

Humbecanum templum filo à Deipara deſignatum. 310.1.d.

ab Humanis ad diuina argumentationes an valeant. 11.1.c.d 13.1.a & ſeqq.

Humilitas D. Virginis commendata per ſeptimam nominis ſui expreßionem in Euangelio. 99.1.c.

Humilitas Mariæ ſimilis ſtillæ maris in quibus exhibita. 200.1.c & ſeqq.

Hungari diem Aſſumptionis B.V. Feſtum Dominæ appellant. 75.1.c.

Hunniadæ nomen quàm formidabile Turcis. 453.1.a.

Hyperdulia cultus quid & cui exhibendus. 19.2.b.

I quarta nominis Mariæ littera quid ſignificet. 59.2.d.60.1.d 61.1.b.

Iacob quomodo Ieſu deſiderio arderet. 88.2.c. eum quomodo imitata fuerit Maria. 98.2.b.

Iacobus Barbutus ex Ord. Minimorum valde nomini Mariano addictus. 129.2.c.

Iacobus Arragoniæ regis filius indicio ceterorum nominatus. 139.1.d.2.a.

Iacobus I. Arragoniæ rex victoriâ potitus inuocato nomine Mariæ. 270.2.c. & inſtituit Ordinem Equitum B. Mariæ de mercede. 324.1.d. ſtrictè vetuit ne Iudæi nomen Mariæ blaſphemus afficerent. 324.2.b.

S.Iacobus Apoſtolus in liturgia ſua Mariæ nomen laudat. 289.1.d. *idem Mariæ templum extruxit.* 256.2.a.

Iacobi Patriarchæ dolor videntis tunicam filij cur minor quàm dolor Mariæ. 210.1.d.

Iacobus Guſmannus Archiepiſc. Hiſpalenſis in ſua Eccleſia inſtituit feſtum nominis Mariæ. 308.2.a.

Iaculatrix maris *ex qua radice nomen Maria interpretatur.* 81.1.d.

Iaponicæ mulieris pietas in invocando quotidie nomine S.Mariæ. 330.1.d.

Iaſon Argonautarum dux quo anno mundi ob vellus aureum in Colchidem navigarit. 122.1.a.

Laſpis lapis per I *quartam nominis Mariæ litteram notatus quas vires habeat.* 60.1.d.

Iconomachi à D.Virgine Hallenſi quomodo puniti. 219.1.c.

Ida ſacellum Cretenſe, in quo oriens ſol primò videbatur. 375.2.a.

Idea præcedit ſuppoſitum prioritate naturæ. 35.2.d.

Idea divinæ quid ſint. 78.2.a. *abſque ideis nuſquam quis operatur.* ibid.1.d.

Iechonias cur Choniæ. 264.1.a.

Ieboua nomen tetragrammaton eiuſq; myſterium. 56.1.d. *quomodo dicatur ineffabile.* ibid.2.a. *eius numerus.* 62.1.c.

Ieremiæ ænigma diſſoluit nomen Mariæ. 92.1.c.d.

Ieſcua nomen Saluatoris noſtri apud Hebræos tetragrammaton vnde deriuetur, eiuſq; myſterium. 56.2.b.c.

Ieſu Chriſto nomina curæ ſunt. 3.1.c. *an ea quæ Chriſto ſunt propria attribui poſſint eius Matri, & quomodo.* 8.1.c.& ſeqq. *quale dominium Matri ſuæ communicarit.* 23.2.b. *ab ipſo Deo inditum illi eſt nomen tale.* 52.1.d. *quanti fecerit æterni Patris ſui legem.* 58.1.a. *eius nomen apud Hebræos eſt tetragrammaton.* 56.2.b. *nominis* IESV *numerus quis.* 63.1.a. *eiuſdem anagramma Græcum.* 67.1.a.b. & *Latinum.* ibid.1.b. *Ieſus Chriſtus quomodo in Maria honoretur, & quàm id ſit acceptum.* 103.1.b.c.& ſeqq. *probatur ex ipſiuſmet revelatione S. Brigittæ facta, ex hiſtoria & ratione.* 1.d.2.a.d. *quomodo Angelis in initio creationis ſuæ propoſitus.* 109.2.a.

Ieſu nomine quid intelligatur Philipp.2.cap. 164.1.a.b.

Ieſu nomen quâ ratione novum in Chriſto. 174.2.b.

Ieſu nomen Chriſtum in horto erexit. 422.2.c.

Ieſu & Mariæ nomen invocatum caſtitatis violationem, dæmonum reſponſa, ſpectra diabolica impedire, hiſtorijs comprobatur. 281.1.d.2.a.b.c.

Vide Chriſtus, Filius Dei.

Ieſuani ſeu Ieſuitæ vocantur fideles in regno Cataio. 301.1.a.

Ieſuati cur ſic denominati. 300.2.c.

Ieſuitorum origo à Sodalitate Senenſi. 317.1.b.

Ieſuitæ vnde ſic vocati. 300.2.d.

Ieſus quoſdam habuit Iudæa, ſed illorum vacuis gloriabatur vocabulis. 91.

S.Ignatij nomen ab infante ſibi impoſitum. 47.1.d. *eius vultum coruſcantem conſpexit S.Philippus Nerius.* 105.2.d.

S.Ignatius Martyr vetuit, ne vxores viros ſuos nominarent. 285.2.b.

S.Ignatius Loiola iudicauit blaſphemiam duriſſimum tormentum inferni. 430.2.d.

Ignis miracula ad honorem nominis Mariæ. 105.1.d. *ignis prodigio permota Tanaquil vxor Tarquinij Priſci Seruium Tullium adoptat.* ibid.2.c.

Ignominia quid. 454.2.c. & *quantum malum.* 454.2.d.

Imago D.Virginis in monte loci Arauco, vulgò del Zur ad mare Auſtrale percelebris. 107.2.b.

Imago & res ea ſignificata eodem cultus genere affici debet. 20.1.a.

Imaginum cultus adſtruitur & probatur. 358.1.a.

Imber qualis pluuia. 79.1.b. *imbrem, non ſtillicidium aut nimbum S. Maria nomen deſignat, cur.* ibid.c.

Imitatrix Dei & Chriſti Maria oſtenditur. 203.1.b.& ſeqq.

Vt Imiteris aliquem habeas neceſſe eſt. 78.1.c. *ad imitandum eſt Deus omnibus propoſitus.* ibid.2.a.

Imperatores & Reges dum inaugurantur nomina mutare poſſunt. 147.1.d.

Imperatrices & Reginæ dum inaugurantur nomina mutare poſſunt. 147.2.a.b.

Imperatores olim conabantur vnumquemque militem proprio nomine compellare, & quibus de cauſis. 382.1.d.

Imponens nomen alicui qualis eſſe debeat. 30.2.d. 31.1.a.b. & ſeqq.

Impoſitio nominum an ad patrem, an verò ad matrem ſpectet. 46.2.a.b. *ſpectat ad vtrumque.* 47.1.a.b.c. *ſubinde ad Sacerdotem & ſponſores.* ibid.2.b.d. *impoſitio nominis aliquorum à Deo facta.* 51.2.c.d.52.1.a.& ſeqq.

Inda femina in Philippinis Inſulis ex quo errore impoſuerit filiæ ſuæ nomen Mariæ. 296.2.d.

Indis quàm pretioſi ſint elephantes albi. 92.2.c.d.

Indi quo ritu nomen Marianum invocent. 315.2.c.

Indulgentiæ à Pontificibus conceſſæ invocantibus nomen Mariæ. 290.2.4.

Ineffabile eſſe nomen Ieboua quomodo apud Hebræos intelligeretur. 56.2.a.

Infans aliquando ſibi nomen imponit. 47.1.d. *aliquando à Sacerdote, ſubinde à ſponſoribus accipit.* ibid.2.b.d. *infans cum ſola gratia baptiſmali decedens ſaluatur per Mariam.* 132.1.b. *infantes Hebræorum octauo à natiuitate die nominabantur.* 143.2.c.

Inferi quomodo S. nomen Mariæ venerentur. 22.2.b.& ſeqq.

Infernus an ſit locus ſubterraneus. 396.1.b.

Inferni diuerſa & quæ manſiones. 397.1.b.& ſeqq.

Inferni, quos Apoſtolus Philipp.2.iubet genu flectere in nomine Ieſu qui intelligendi ſint. 399.2.c.

Innocentius III. D. Virginem Solem in die indigitauit. 3.1.a.

Innocentes pueri an ad iudicium compariturí, & quam ſententiam audituri ſint. 403.2.d.

Innocen-

Innocentium puerorum conditio & ſtatus. 403. 2.c.

Innocentes pueri qua beneficia per Mariam accepturi ſint in ſuo ſtatu. 404.2.d.

Innocaturi Deum cur adiungerent nomina Patriarcharum, & vocarent illum, Deum Abraham, Iacob, &c. 24.2.a.

Innocatio Mariani nominis in articulo mortis à quibus & quanto fructu facta. 428.1.d. *& ſeqq.*

Intus quod lucet, foras prodeat neceſſe eſt. 76.1.c.

Ioab cur inter ſortes Dauid non nominetur. 451. 1.b.

Ioachim Hieroſolymam veniens publicè in templo ob ſterilitatem confuſus. 116.1.d. *et Angelus S. Mariæ nomen enunciat.* 117.2.a.

S. Ioachimus Senenſis nomine Mariæ eleëmoſynas elargiebatur. 340.1.a.

Ioannis Baptiſtæ à Porta opinio de magnetica attractione. 111.2.c.d.

S. Ioannis nomen quanti æſtimauerit Deus. 21.2.b. *accepit nomen ſuum ab ipſo Deo.* 52.1.c. *fuit nominatim cognitus antequam naſceretur.* 117. 1.b.

Ioannes Euang. quando de ſe loquens ſubticeat nomen ſuum. 155.1.d.

Ioannes Comnenus & Zemiſca Impp. imaginem D. Virginis à candido equis vehi tuſſerunt. 322 1.c.

Ioannes Auſtriacus quomodo nomen Mariæ veneratus ſit etiam ſub finem vitæ. 341.1.a.

Ioannes Alexandrinus propter quid nomen ampliſſimis ædibus inſcriptum habuerit. 386.2.c.

Ioannes Abbas Bona-vallis reuelatione libri vitæ ſit monachus Ciſtercienſis. 160.1.d.2.a.

Ioannis nomen ferentem quid commonefaciat. 136.2.b.

Ioannes Prior Can. Regulár. orationi inſtans audiuit Angelos nomen Mariæ concinentes. 126.2.c.

S. Ioanna de la Cruz intellexit nomen Angeli ſui Cuſtodis. 36.1.d.

Ioanna Darcia Lotharingica Mariæ nomine hoſtem fundit. 272.1.b. *ſuis epiſtolis Mariæ nomen præmittere ſolita.* 331.2.d.

Ioanna de Rampale Vrſulina ſublime nomen & quod recuſarit. 395.2.b.

S. Iob cur filias ſuas Diem, Caſſiam & Cornuſtibij *appellarit.* 82.1.b. 141.1.c. *tres eius ſtatus.* ibid. *cur filiis ſuis non impoſuit nomina quibus filias appellauit.* ibid. 2.b.

Iod *tertia littera nominis Mariæ apud Hebræos quid ſignificet.* 58.2.d. 59.1.b. *in* Iod *continetur numerus denarius.* 62.1.c.

B. Iordanus Ordinis Prædicatorum Generalis quinque Pſalmos à Mariani nominis litteris incipientes recitabat. 313.2.b. *idem in Dominicano Ordine inſtituit quotidianam recitationem* Salue Regina, *& quo fructu.* 365.2.b.

B. Iosbertus quinque Pſalmorum ſerto nomen Mariæ honorabat, & quo fructu. 312.2.d.

Ioſcius Benedictinus S. nominis Mariæ eximius cultor. 129.1.c.

Ioſcionem & Iosbertum fuiſſe diſtinctos religioſos demonſtratur. 313.1.d.

B. Ioſcio quinque Pſalmos à quinque litteris nominis Mariæ incipientes recitare ſolitus. 312.2.b.

Ioſephus Scaliger verſus Sibyllinos commentitios arguit. 121.1.b.

Ioſephi Scaligeri opinio quomodo magnes ferrum trahat. 111.2.d.

Ioſephus Iudæus à quo acceperit nomen Flauij. 157. 1.b. *pro* μαελάμ *mendosè ſcribit* μαριάμη. 54.1.c. 84.1.a.

Ioſephus Anchieta per nomen Mariæ ſubmerſionem euadit. 422.1.a.

Ioſeph cur filium ſuum primogenitum appellarit Manaſſem. 141.1.b.

Ioſeph Aragonum rex nomini Mariano 2000. millia templorum ædificauit. 309.1.d.

Ioſias rex à Deo ipſo nomen accepit. 52.1.a.

Ioſue cur ita vocatus. 242.2.a.

Iouis nomen in lamina geſtabant Ethnici. 427. 2.c.

Iſaac Patriarcha à Deo nomen ſuum accepit. 51. 2.d. *fuit patiendi materia nobiliſſimus.* 98.2.a. *fuit nominatim cognitus antequam naſceretur.* 117. 1.b. *vnde dictus Iſaac.* 140.2.c.

Iſaaci Caſauboni procacitas. 11.2.d.

Iſabella Clara Archiducis Alberti vidua littera pro inſtitutione feſti nominis Mariæ. 308.2.b.

Iſaiæ cap. 48. v. 1. cur dicat, qui vocamini nomine Iſrael. 180.1.d.2.a. *& eodem cap. cur dicat:* Audi me Iacob & Iſrael, quem ego voco. 180.2.c.

Iſmael ab ipſo Deo immediatè nominatus. 51.2.c. *fuit nominatim cognitus antequam naſceretur.* 117. 1.a.

Ἐπισκοπὴ Hebræis at Græcis viſitata quid denotet: varia eiuſdem exempla. 64.2.c.d.

Ἐπισκοπὴ nominis Mariæ Hebræa. 65.1.a. *& ſeqq. & Græca.* 66.1.d.

Italiæ conſuetudo eſt eruditorum nomen parietibus inſcribere. 156.2.a.b.

à Iuda Patriarcha omnes poſteri appellati ſunt Iudæi. 98.2.c.

Iudæ proditoris nomen infame. 455.2.a.

in Iudæa per quinque menſes non pluit. 79. 1.d.

Iudæi olim cur nomen ſuum tetragrammaton magnis laudibus efferrent. 33.1.b. *Iudæus quidam rupem obuiam perfringens atque effoſſo libro nomen Mariæ prodente conuerſus.* 119.1.d.

Iudæus flagitioſus in feretrum Mariæ manus injiciens quomodo puniatur. 212.2.c

Iudæi quanto odio & quo ritu oderint Mariæ nomen. 436.1.d.

Iudith per l, *quartam litteram nominis Mariæ denotatur.* 59.2.d.

Iudocus le Barrelier in Hannonia ædificauit templum B. Mariæ non ſine maximo miraculo, & quo. 309.1.d.

Iuliani Apoſtatæ interitus. 218.1.c.d.

Iulius Scaliger à quo nomen ſuum acceperit, contempto illo quod pater ſuus offerebat. 142.2.d.

Iuramentum an aliquo caſu licitum contra errorem Cathariſtarum & Anabaptiſtarum. 341.1.c. & ſeqq

Iuramentum eſt actus honeſtus. 342.1.a.

Iuramentum Iuſtiniani Imperatoris & Eduardi Angliæ regis per S.nomen Mariæ. 343.2.b.c.

Iuramentum Hybernorum per baculum S. Dympnæ. 343.2.a.

Iuramentum Indorum per nomen S.Xauerij. 343.2.b.

Iuramenta olim per Imperatorum & principum nomina quouſque licita. 343.1.c.

Iuramentum caſtitatis olim à Virginibus fiebat per S.nomen Mariæ. 344.1.b.

Iurare an liceat per aliorum nomen quàm Dei 342.1.c.

Iurare licitum per S.nomen Mariæ. 342.2.b.

Iureconſulti quid per nomen intelligant. 14.1.a.

Iuſtinianus Ieſu & Mariæ nomen inſcripſit menſæ, ad quam vltimam cœnam ſumpſit Chriſtus. 280.2.d.

Iuſtitia D. Virginis per viam colubri intelligitur. 69.1.b.c.

Iuſtus Caluinus cur Baronius vocari voluerit. 157.1.c.

Iuuenis quidam Deiparæ addictus in toga D. Virginis nomen toties quoties Angelicam ſalutationem recitauerat expreſſum videt. 128.1.c.d. *alius nomen Mariæ conuiciis appetens morte punitus.* 134.2.b.

Ladiſlaus Ciſtercienſis Mariani nominis amator inſignis. 130.1.b.c.

Ladiſlaus Iagello rex Polonia hoſtem vicit per Mariæ nomen. 270.2.c.

Laicus quidam Ciſterc. Ord. eximius Mariani nominis obſeruator. 129.2.b.

Lakenum templum propè Bruxellas filo à D.Virgine monſtratum. 310.1.d.

Lameth filium nominauit Noë à præſagio iſto nomine expreſſo. 141.2.c.

Lampadius præfectus Romanus alienis operibus nomen ſuum inſcribebat. 136.1.c

Lapis Paraquariæ admirabilis. 72.1.c.d. *lapidum pretioſorum prodigio S. Mariæ nomen celebratur.* 107.1.b.c. *lapidibus & ſilicibus Angeli nomen Marianum inſcribunt.* 130.2.a.

Lapidum duorum mirabilis natura & ſympathia. 278.1.d.

Latini Græcorum Ypſilon aliquando abijciunt, aliquando in ſuum V conuertunt. 80.2.d. *Latina etymologia nominis Mariæ.* 84.2.a.b. & ſeqq. *apud Latinos varij ſua nomina mutarunt.* 146.1.a.

Latriæ cultus quid & cui exhibendus. 19 2.a.

Lauretum vſque ex Dalmatia Sacerdos quidam exta ſuæ mamæ deferens venit: 108.1.b.c.

Laurentius Iuſtin. D.Virginem lucem mundi *indigitauit.* 3.1.a.

Laurentius Valla quid circa pronuntiationem nominis Mariæ innouare conatus ſit. 71.1.c.

in Lazari ſuſcitatione nominis Mariæ priuilegium. 96.1.d.

Lazarus mendicus & non diues Epulo cur ſuo nomine exprimatur. 451.2.b.

Lectio duobus modis faſtidium ingerere ſolet. 8.1.a.

Legatio Angelis glorioſa. 118.1.b.

S.Leocadia poſt mortem apparens Mariam Dominum appellat. 75.1.d.

P.Leonard.Leſſius nomine Mariæ ſuos dolores leniebat. 252.2.d.

Leſſius concentus muſicos, quis. 4.1.d.

Lex dilectionis noua ſex de cauſis. 55.1.d.2.a.

Libros plures à pluribus fieri vtile. 5.2.a. *libri de ortu ac natiuitate B V.Mariæ defenſio & auctoritas.* 116.1.a. *liber ligneus effoſſus nomen Mariæ prodidit.* 119.1.d. *libris Sibyllinis quænam fides adhibenda.* 121.1.b.c.

in Libro vitæ S. Mariæ nomen poſt nomen Filij exaratum. 93.2.a. *libri vitæ meminit Scripturæ variis in locis & Scholaſtici.* ibid.2.c.d. *per librum vitæ tria intelliguntur.* ibid.94.1.a. *nomen libri vitæ vnde.* 94.1.d. *de libro vitæ quid mythica Theologia aſſecuta.* 2.a. *inter librum vitæ & prædeſtinationem qua diſtinctio.* 95.1.d.

Liber vitæ quis ſit & quibus Scripturis probetur. 159.1.d.2.a.b.c.

Liber vitæ in Deo demonſtratur à ſimili. 159.2.d. 162.1.a.

Libro vitæ homines dupliciter inſcribuntur. 159.2.d.

Lycij à matribus nomen aſſumere conſueuere. 55.1.b.

Lilium candidum Aue Maria *litteris aureis expreſſum repræſentat.* 129.2.a.b. *lilia tria ex defunctis ſepulchro creſcunt, in quibus ſacratiſſima* Ieſu *ac* Mariæ *nomina deſcripta videbantur.* 129.2.d. *lilium ex ore pueri defuncti enatum nomina* Ieſus Maria *legenda exhibet.* 130.1.a.

Lilium in nummis Romanorum cum ſpe Auguſtorum. 221.1.b.

Linguæ nomen Mariæ inſcribunt Angeli. 128.2.c.

S. Lioba inuocato Mariæ nomine ſiſtit tempeſtatem. 418.2.d.

Litterarum quatuor S nominis Mariæ apud Hebræos conſideratio. 58.2.c.d. & ſeqq. *item apud Latinos* 59.2.a.b. & ſeqq. *ex iis varia myſteria eruuntur.* 60.2.b.c. & ſeqq.61.2.a.b.

Litteras plures in gentilitio ſcuto circumferre an etiam ſit nobilium. 316.2.d.

Liuiæ nomen olim fuit prudentia. 102.1.a.

S Lucas quàm reuerenter tractarit nomen Mariæ. 88.1.d. *cur non æquè nomen Mariæ ac Ioſeph expreſſerit.* ibid.2.a.

Lucenſium Clericorum congregatio à quo inſtituta & confirmata. 306.1.c.

Lucere & ardere ſimul eſt opus perfectum. 76.1.d.

Lucernæ

Lucerna extincta per inuocationem S. nominis Mariæ accenditur. 106.1.b.

Lucerna maris eſt piſcis, & qualis. 192.1.d.

Lucerna mira Caſſiodori Abbatis. 192.2.d.193.1.a.

Lucia Hiſpana mulier captiua filium habuit qui Marianus vocatus, & quo miraculo. 301.2.b.

Luciſer quomodo ab initio creationis ſuæ Chriſto reſtiterit. 109.2.a.

Lucretia nomen fuit verecundiæ. 102.1.a.

Lucretia veneſica impeditur ſono campanæ. 418.2.b.

Ludouicus de Dieu Caluiniſta etymologiam nominis Mariæ impugnare auſus. 172.2.d.

S. Ludouicus modeſtus in aſſumendo nomine. 395.1.c.

Ludouicus Vndecimus Galliarum rex quomodo Mariam agnouerit Dominam maris. 185.2.b.

Luminaria duo magna vti ſunt in cælo, ita & Eccleſia. 76.1.a.

Luna ſymbolum benevolentiæ & directrix inferiorum. 225.2.b.c.d. & ſeqq. *ſacrificiis olim culta titulo Reginæ cæli.* 226.1.a.b. *in Apocalypſi ſub pedibus mulieris quomodo rectè conueniat Maria.* 226.1.c. *eius & Mariæ Analogia.* 226.2.b. & ſeqq. *cur lucina appellata.* 226.2.c. *cur enumeretur numero plurali Deut.* 33. 227.1.b. *an creata ſit plena nec ne.* 227.2.d. *ab aliquibus credita habitari.* 228.1.a. *an aliis ſtellis minor ſit an maior.* 228.2.b. *cur ſignum Dei feſti dicatur Eccl.* 43. 228.1.d. *eius macula quid ſint iuxta varios.* 229.2.c. *cauſa fluxus & refluxus marini.* 230.2.c. *quâ vi polleat.* 231.1.c. *ſeruit piſcantibus.* 231.1.d. *cur potiùs quàm ſol reſpiciatur à nauigantibus.* 232.1.b. *quid in Hetruſcorum numinis ſignificet.* 232.2.b. *fortiùs ſole influit.* 276.1.a. *dicta apud Poëtas in terris Diana, & in inferis Proſerpina, & quo ex fundamento.* 401.1.d.

Luſtrici dies infantium qui. 144.1.d.2.a.

Lutheri cauilla, quod ea quæ Deo & Chriſto propria ſunt, tribui nequeant D. Virgini. 8.2.a. *eius nomen* Martin Lauter, *ſi littera more Græcorum computentur reddit numerum* 666. 62.2.d.

Luther quale nomen & vnde derivatum. 140.1.b.

Lutherus inuocationem Mariani nominis ſub mortem probat. 429.2.c.

Lux cur bis à Deo creata. 192.2.c.d.

M *In nomine Maria apud Latinos quid deſignet.* 59.2.b. 60.1.a.2.b. *illud in clypeis ſuis ſculptum ferebant Meſſenij, cur.* 61.2.d. *per illud nomen Deipara ſignificatur.* ibid.

Machabæorum ſymbola. 325.1.d.

Madrigalenſis Piſtor quo ſucceſſu exhibuerit ſe Sebaſtianum regem Luſitaniæ. 158.1.a.b.

Madriti imago titulo S. Mariæ de Atocha deuotè colitur. 182.1.c.

Madritenſium Sodalium B. Virginis conuentio in vnum locum, quo die & quâ pietate. 321.1.c.

Magdalena ante conuerſionem numquam legitur nuncupata Maria, & cur. 264.1.d. *ſed poſt conuerſionem à Chriſto vocata eſt Maria.* 297.2.d. *& quomodo verè Maria optimam partem elegerit.* 297.2.b.

Magiam impedit Maria nomen. 46.1.c.

Magica ars quid poſſit. 417.1.d.

Magnes per M *priorem litteram nominis Mariæ proponitur: eiuſdem proprietates & vires.* 60.1.a.b. *magnes quomodo ferrum trahat, varia opiniones variorum.* 111.2.b.c. & ſeqq. *cum ferro quod attraxit non eſt ponderoſior.* 186.2.c. *eius & ferri coniunctio.* 279.2.b.

Magni cognomentum quinam Eccleſiaſtica dignitate, vel ciuili & militari gloriâ illuſtres adepti ſint. 179.1.a.b.

Mahomet duella prohibuit. 462.2.c.

à Maioribus nomina peti ſolita. 140.2.d.

Maledictio peſſima quam Semei Dauidi impegit, quæ ac qualis fuerit. 58.2.d.

Maleſici inueniuntur. 413.2.c.

Malo punico Maria comparatur. 264.1.c.

Malorum quinque genera ob primi hominis peccatum incurruntur. 60.2.a.b.

Malum aureum quare dicatur γλυκύπικρον. 79.2.d.

Manichæi quomodo & quare mutarint nomen ſuum. 140.1.a. *vnde ita dicti.* ibid.

Manlij Torquati nomen cur Romæ ignominioſum. 455.1.a.

Manſuetudo Deiparæ vbinam in Euangelio inſinuata. 99.2.b.c.

in Manu famulatus exprimitur. 24.1.c. *manus Abbatis Nonni oranti inſtar lampadis lucem emittebant.* 106.1.c.

Mar *hebraicum ex qua radice* ſtillam *ſeu* guttam *ſignificet.* 77.1.d.83.1.d.

Marbachij contra Mariæ cultum decertantis procacitas. 8.2.b.

Marcellus II. Pontifex nomen ſuum non mutauit. 149.2.d.150.1.a.

Marcus Antonius Maioragius cenſuit nomen Mariæ viris non imponendum, vti & ipſe illud abdicauit. 298.1.d.

Margarita Hungarica Mariam vocabat ſpem ſuam. 261.1.a.

Margarita Iprenſis miraculo ſanatur à Matre miſericordiæ. 373.1.d.

B. Mariæ V. dignitas explicatu difficilis. 2.1.b. *de eius nomine ſcribendi occaſio.* ibid.2.b. *Maria ab Innocentio III.* Sol in die, *à Laurentio Iuſt.* lux mundi *indigitata.* 3.1.a. *eius nomen vnum multa complectitur.* 5.1.b. *illi attribui poſſe aliqua quæ Deo & Chriſto ſunt propria probatur ex Patribus.* 8.2.c. & ſeqq. *quibus modis ſaluo iure Dei & Chriſti id fieri ſoleat.* 9.2.c. & ſeqq. 10.2.b. *decet eam ea quæ Filij ſunt poſſidere.* 11.1.a. *cur de ipſa tam pauca in Scripturis inueniantur.* ibid.1.d. & ſeqq. *Mariæ quæ tribuuntur, eadem & nomini eius tribuenda, probatur ex Scripturis & SS. Patribus.* 15.1.a.b. *quis ei cultus tribuendus.* 19.2.d. & ſeqq. *eius vnius gratia ac gloria perfectior,*

quàm omnis quorumlibet Sanctorum.20.2.a. quàm eius ministerium fuerit Deo gratum.21.1.a b. quale dominium ei Filius eius communicarit.23.2.b. ab ea tanquam secunderia scaturigine opera nostra hauri-mus.ibid d. nomen suum non potuit promereri: sed dispositionem ad illud de condigno promerita fuit. 26. 1.c d. erat de se obnoxia originalis culpæ.ibid.2.a. ex cuius defectu nomen suum ex rigore iustitiæ promereri nequierit.27.1.a. quot gradus gratiæ meruit fuerit ducentis tantùm caritatis actibus postquam facta esset mater Dei ibid. fuit prima omnium seminarum cui ante conceptionem nomen inditum fuit.49.1 c. accepit illud non fortuitò aut solo parentum placito, sed dispensatione diuina.ibid.2.b.c. cur B.Mariæ datum certum nomen.50.1 c. non propter similitudinem ibid. nec propter multitudinem,sed respectu Dei.ibid.2 a.b. cur à S Augustino forma Dei,à S.Hieron.Princeps cum Deo appellata.ibid.c. eam nomen suum accepisse à Deo triplici ratione firmatur. 52.2.b. & seqq. vna nomine suo includit omnium gratias, delicias & elegantias.54.1 a, Maria terminationis femininæ,cur viriliter sonet ibid. quare non fuerit vocata Eua.ibid. 2.b. vel à filio Christina,Iesuina,Iosina,&c ibid.2.d. cur non fuerit appellata nomine matris,aut alio nomine nouo.55.1.b.c. illustribus aliquot feminis comparata.59.2.b c.d. & aliquot lapidibus pretiosis.60.1.a. b c d. in quo magneti similiu & amethisto. ibid.1.b. item Rubino,Iaspidi & Achati ibid.c.d. est mediatrix inter Deum & hominem.60.2.b. & auxiliatrix secundùm quatuor genera causarum. ibid2.c. & seqq. est restauratrix.61.1.a. & illuminatrix ibid. 1.b. est inter omnes creaturas perfectissima.63.2.b.64. 1.c. amari digna est.68.1.a. est asylum & sacra anchora.ibid.b. est prima à Dei Ara.ibid.c. & mira virago ibid.d. quomodo dicenda sit via multis ostenditur.ibid 2.b. tria prouidentiæ munera in se perfectissimè nobis expressit.69.1.a.b. viam nobis iustitiæ seraunt.ibid.c. eius fortitudinem via nauis designat. ibid.d. præfecta est vijs Dei apud Christianos.2.c. est pharus.70.2 a. ab omnibus gentibus Domina agnoscitur.75.1.b. digna est exaltari 76.2.d. intellexit ac corde habuit Deum omnibus ad imitandum esse propositum.78.2 a.b. Maria quomodo iaculatrix.61.1 b c. qua ratione dicenda spes maris.82. 1 b. Maria cum mari varia conuenientia. 84.2.c.d.& seqq. Maria Sapphyro comparata. 86.1.a.b. ab æterno ordinata & electa 86.2.c. quomodo id factum.ibid.d. corpus eius cælo illatum vt in eo nomen conseruaretur.88.2.d. nobilitatem eius innuit prima nominis eiusdem expressio in Euangelio.98.1.a imitata fuit virtutes septem Patriarcharum à quibus progenita. ibid..a.b & seqq. virtutes eius pleraque variis in locis ab Euangelista expressa.98.99.100. eius gloria,cultus & veneratio redundat in Filium.103.2 a.b &seqq. probatur ex reuelatione S Birgittæ, ex historia & ratione. 3.d.2.a d. eius imago celebris in loco del Zur vulgò dicto 107.2.b.c.& seqq. ab initio Angelis fuit reuelata.109.2.c.d. atque ab iis in via culta ac nota. 110 1.b. cuius obiectioni respondetur.ibid. munia quæ D.Virgo exercet collata cum muniis Angelorum 114.2.a.b.& seqq. maximè iuuat Angelos in suis muniis exercendis.115.1.a. Maria apparitiones fiunt per Angelos.ibid.b. Maria fuit cognita Essenis antequam nasceretur.122.2.c. multis sibi deuotis apparet. 126.2 c.d.128.1.b c.& seqq. à cultu Sanctorum Maria varios titulos est consecuta.131.2.a.b.c. ipsa Sanctorum mater & detentio qua ratione dicenda. 132. 1.c.2 a.& seqq. an interfuerit Concilio primo Hierosolymitano,nec ne. 165.1.b.c. quâ occasione Hierosolymæ nata,& consequenter nomen accepit. 170. 1.b.c.d. cur nec prænomen, nec cognomen,nec agnomen habuisse putanda.176.2.b.c.d.177.1.a. cur pluribus Epithetis quàm nominibus insigniatur. 177.1. c.d. cur datum non sit nomen, homo ex genere meo.183.1.b. quibus rationibus probetur Domina maris 184.1.c.d 2.a.b.c.d. an supremos Angelos illuminet & hierarchiam constituat.189.2.b.c.d. quotuplicitèr illuminet terram. 190.1.d. verè magistra gentium & doctrix Apostolorum. 194.1.c.& seqq. in quibus comparabilis aquilæ.196.1.2.a.b.c.d. quomodo pluuia in omnes descendens.207.1.b. quo mysterio & fructu iuxta Christi crucem steterit ad dextrum latus. 366.2.d. vera Esther & patrona nostra. 369.1.d. percunti mundo succurrere à quibus visa sit 373.1.d.& seqq. eam Θεοτόκον quæ Concilia definierunt. 182.1.b.c.

Mariæ nomen cur super nomina Angelorum. 164. 1.d.2.a b.c. est magnum, & inter ea magna, quæ ipsi fecit,qui potens est.177.2.b.c.d. quomodo in decem categorijs collocetur. 178.1.a.b. præfertur nomini Abrahami & Iosuæ.178.1.d.2.a. efficacius nomine Iesu reddi potuit. 275.1 d.2 a & seqq. eo inuocato cur citius impetretur aliquid, quàm inuocato nomine Iesu. 276.1.c.& seqq. multis impudicis & quibus impositum.296.1.c. apud Hebræos est terminationis virilis. 298.2.d.

Mariæ nomen vim suam exseruit primò in ipsam, deinde in coniugem Ioseph ac in Magdalenam. 422. 1.d. & seqq. fuit assumptum à multis præclaris viris Ecclesiasticâ æquè ac seculari dignitate fulgentibus. 299.2.d.

Mariæ nomine tres vrbes in Europa dignas & quas indicauit Pius II. Pontifex.328.1.d. eo rogati nil denegabant aliqui Religiosi Societ. Iesu. & quinam isti. 340.2.b. est antidotum contra septem peccata capitalia.423.2.b. compescit libidinem in variis exemplis.424.2.d. illo nuncupata cur sæpè fuerint afflictæ. 450.1.b.

Vide Nomen Mariæ.

Maria Aaronis soror in quo fuerit figura diuæ Virginis.69.2.b.54.1.c. vnde dicta sit Maria,id est amarum mare. 80.1.b.
quomodo in typo gesserit nomen B.Virginis. 165.2.d. 166.1.a.b.c.d. & fuit afflicta. 447.1.c.

Maria Magdalena quando vocetur Maria,quando non.91.1.c. eius anagramma.67.1.a. à Christo fuit nuncupata Maria cùm antè alio nomine diceretur.96.1.b.c. ad Lazari resuscitationem vocata & quo mysterio.427.1.b. eius afflictio & passio. 447. 2.a.

Mariæ

Mariæ Iacobi & Cleophæ amor erga Chriſtum. 167.2.d.168.1.a b.

Maria Alphæi, Maria Cleophæ, Maria Salomæ an ſint plures Mariæ, an vna. 167.1.d.2.a.

Mariæ Iacobi & Salomes afflictæ. 448.1.a.

Mariæ Aegyptiacæ mirè conuertitur. 207.2.b.

Maria Stuarda Scotorum regina afflictiſſima. 448.1.d.

B. Mariæ Oigniacenſis in cultu Mariæ ab Angelis inſtruatur. 115.1.c.

Mariæ Africanæ ſeruitus. 448.1.c.

Maria de Baldex ſurda & muta Mariæ nomen inclamat. 268.1.b.

Maria Brabantina dicta Doloroſa mirabilis afflictio & hiſtoria. 449.1.d.

Maria Mediceæ Francorum reginæ afflictio. 448. 2.b.

Maria mater Ioannis Marci quæ & qualis fuerit. 168 2.c.

Maria filia regis Hungariæ non regina, ſed rex dici voluit. 299.1.c.

Maria regina vxor Herodis. 166.2.d. 167.1.a.b. *ipſa gladio periit.* 447.1.d.

Mariamtho *vox Syriaca idem eſt quod exaltata, ſublimis, excelſa.* 77.1.a.

Mariana de Ieſu vidua Tertij Ordinis Franciſcani. 302.1.b.

Marianum nomen ſymbolum caſtrenſe. 247.2.b.

Marianus Perbenedictus Card. 302.1 b.

Mariæburgum ad Viſtulam conditum ab Ordine militum Teutonicorum. 327.2.d.

Marieburgum Leodienſe à Bohemiæ regina extructum. 527.2.c.

Marij nomen aduerſus libidinem à milite obiectum. 424.2.f.

Maris pluuia quid ſignificet & cui rei deſeruiat. 70.2.b. *mare amarum ſonat nomen Mariæ* 80.1.a. *item maris iaculatrix, maris ſpes.* 81.1.d.2 a.82.1.a. *& maris ſtella.* 82.1.a. *maris & Mariæ varia conuenientia.* 84.2.c.d.85.1.a.b. & ſeqq.

Mariomaſtiges quinam appellandi. 436.1.c.

Μαρτύρω *pati ac tribulari ſignificat.* 84.2.a.

Martini Geldriæ Cancellarius ſic vocatus cur fuerit. 301.2.a.

Marſilius Epiſcopus in Tuſcia ſuauitatem hauriebat ex pronuntiato nomine Mariæ. 252.1.b.

Martha apud Syros idem eſt quod Domina, & vnde deriuetur. 74.2.d.

Martyres in S. Mariæ nomine inſigniuntur. 132.2.a.

S. Martini nomine iubetur canis obmuteſcere. 267. 1.d.

Martomarjam, *id eſt Domina vocant Arabes D. Virginem.* 75.1.b.

Maſoretha quomodo S. nomen Mariæ pronuntiarint. 71.1.a.

P. Maſtrillus quo ſucceſſu inſtituerit ſignum pugnæ nomen Mariæ. 269.2.d.

Mater eodem quo filij gaudet priuilegio. 11.1.a. *ad illam ſpectare nominis impoſitionem, varia argumenta.* 46.2.c. *matris gloria redundat in filium.* 103.2.b.c.

Mater Dei. vide B. Maria Virgo.

Matheſis nomini Mariano glorificando idonea. 344.1.d.

Matthæi Flacci Illyrici inſulſitas in reprehendendo conſuetudinem nominandi infantes apud Chriſtianos, 145.1.a.

Matthias de Pace Ord. Prædicatorum magnus Mariani nominis cultor. 105.1.d.

Matthia Hungariæ regis nomen quantæ formidini fuerit Auſtriacis. 453.1.a.

Mauricium ducem Saxoniæ à Carolo V. vinci non poſſe, ex nomine quidam vaticinatur, & quo euentu. 446.1.d.

Mem *prior littera nominis Mariæ apud Hebræos quid ſignificet.* 58.2.c. *quid* mem *finale eiuſdem ibid.* d.59.a.b. *cur in eodem hebraicè ſcripto bis ponatur.* 59.1.c.d.

B. Mechtildis docetur ab Angelis ſalutare Mariam. 127.1.b. *vidit nomen ſuum ſcriptum in corde Ieſu.* 161.1.2.b. *à Deo admonita fuit de reſpirationibus nocturnis Deo dicendis.* 338.1.c.

Mediolanenſis Eccleſiæ mos die ſabbatho ſancto tres pueros baptizandi. 47.2.c.

B. Megengoſus in calis dictus Megengaudius. 41.1.c.

S. Meletij nomen Antiochiæ frequentiſſimum. 139. 2.c.

Mellitus nomina baptiſatorum litteris aureis exarata videt. 145.1.c.

Mendaſiorum gentilitia ſcuta. 326.1.a.

S. Menulphus venuſtiſſens teſtatus eſt ſe aliquid poſt obitum per D. Virginem impetraſſe. 133.1.b.

Merces non potuit S. Mariæ nomen ſuum, ſed bene diſpoſitionem ad illud. 26.1.c.d. *quod probatur ibid.* 2.a.b.

Meritum aliud inſtitiæ ſiue de condigno, aliud decentiæ ſiue de congruo; aliud improprium. 25.2.b.a. *ad meritum de condigno quid requiratur ibid.* c.d. *non debet reſtringi ad actus iſtos qui naturalem quamdam proportionem habent cum præmio.* 26.1.a.

Meſſenij quare in clypeis ſuis litteram M *ſculptam ferrent.* 61.2.d.359 1.d.

Metu mortis iniecto multi ſua nomina mutarunt. 146.1.c.d.

S. Michaelis Archang. nomen ſitne officij an meriti. 36.1.b. *vnde ita dictus.* 48.1.b. *cur Michael in Eccleſiaſtico officio præponatur Gabrieli.* 123.2.b.

Micheas Propheta ab humilitate ita dictus, cur. 142.1.b.

Michol à Dauide amata deſignatur per M *priorem litteram nominis Mariæ.* 59.2.b.

Myrmeridis ars in quo illuſtrior. 234.2.d.

Myrrha maris interpretatur nomen Mariæ. 80. 1.c. *myrrha duplex, terreſtris & marina: ex hac pocula & cyathi celabantur. ibid.* 2.a. *myrrham marinam alij cum Athate, alij cum onyche confundunt.* 2.b. *myrrhinorum vaſorum vſus. ibid.* 2.d. *& pretium.* 81.1.a.

Myſterium ex litteris hebraicis nominis Mariæ erutum. 58.2.c.d.59.1.a.b.c.d. *item è latinis.* 59.2. a.b. & ſeqq. *aliud ex iiſdem.* 61.2.a.b. *myſterij* lite-

litterarij in eodem nomine dignitas magna. ibid. myſteria varia eiuſdem ex numeris hebraicis petita. 63. 2.a.b. *& ſeqq. item ex numeris Gracis & Latinis.*64.1.a.b.c. *myſterium in numero decimonono quo nomen Mariæ in Euangeliis expreſſum eſt, quod.* 97.2.a.

Milanciæ vxoris Io. Andreæ I.C. de nominibus pulchris apophthegma. 138.2.c.

in Militis manu olim ſcribebatur nomen Imperatoris. 128.2.b. *miles apud Romanos primus à Tribuno appellabatur, cuius nomen melioris auſpicij aut dignitatis erat.* 138.1.d.

Milites olim ſtigmata & nomina Imperatorum corporibus impreſſa habebant,& cur. 337.1.a.

Millenarius numerus plenitudinem rerum de quibus agitur indicat. 64.1.c.

Minerua Phidiæ qualiter ſculpta. 89.1.b. *quomodo fecerit Diomedem Deos ab hominibus diſcernere.* 189.1.b.

Minimorum Ordo olim appellatus Ordo Ieſu & Mariæ. 305.2.b.

Minois nomen finitimis terrori erat. 452.2.d.

Miracula illuſtriora quibus ſacrum Mariæ nomen cohoneſtat Deus. 105.1.c. *& ſeqq. varia ignis miracula.ibid.1.d.2.a.b.c.d.*106.1.a.b.c. *& aëris.* 106. 1.d.2.a.b. *& aquæ.* 2.c.d. *& terræ.* 107.1.b.c. *& ſeqq.*

*Miſericordia alia effectum, & alia affectum reſpicit,ac vtra Deo & vtra Mariæ conueniat.*367.2.d.

Miſſa duæ olim Calendis Ianuarij à ſingulis Sacerdotibus cur ſolitæ celebrari. 280.2.c.

Miſſa propria de ſanctiſſimo nomine Mariæ inſtituta. 311.1.a.

Mithatheron *vox hebraica idem eſt quod princeps faciorum.* 51.1.a.65.2.b.

*Modus quo electi in libro vitæ deſcribuntur.*94.2.b. *Modi varij quibus Angeli vtuntur in hominibus inſtruendis.* 125.2.c.

Mogoris vrbis præfecti filius conualeſcit ſuſpenſis è collo verbis Euangelij. 273.1.b.

Monachis mutatio nominis familiaris ab olim. 148.1.d.

Monialium Ordines titulo B. Mariæ inſtituti qui & vbi. 307.1.a.b.

Mons Virgo dictus in Oelandia. 184.1.d.

Morborum humanorum origo & multitudo. 419. 2.d.

Mortui quomodo dicantur non laudare Dei nomen. 22.2.c. *mortuis dum conſecrabantur nomina mutari ſolebant,quare.* 146.1.b.

Morum animis veſtigia in brutis. 457.1.c.

apud Moſcouitas Sacerdos nomen infanti conſignat. 47.2.b.

*Moyſes ſecundùm aliquorum ſententiam præſciuit nomen Samuelis diu poſt futuri.*52.1.c. *cur habuerit faciem radiantem.*191.2.c. *cur ſic rectè vocatus.*224. 2.c. *libris ſuis nomen cur non præfixerit.* 391.1.c.

Μώσ& corruptè Μῶψ&, *frequentius Apollo,à quibus ſcientiarum antiſtes appellatus.* 57.2.d.

Μουσαι *Dea, cur ſcientiarum præſides à Græcis vocentur.* 57.2.d.

Mulieris prima nomen quod, à quo impoſitum, quid deſignet, quo tempore datum. 44.1.b.c.d.

Mulieris nomen Scriptura etiam virginibus tribuit. 286.2.d.

Muſica occulta nullus eſt reſpectus quale prouerbium. 115.1.d. *muſica componendis animis deſeruire ſolita.* 135.1.c.d.

in Mutatione nominum quæ conditiones obſeruandæ. 145.2.b.c. *ea tam apud Græcos quàm Latinos fuit vſitata.ibid.*2.d.146.1.a. *apud Chriſtianos vſu venit in Sacramentorum ſuſceptione. ibid.*2.d. 147.1. a.b.c. *an à PP. Societatis vſurpata.*147.2.d. *mutatio nominum maximè familiaris eſt FF. Capuccinis.*148.1.a. *defenditur contra Eraſmum.*1.b. *non eſt nuperum inuentum Religioſorum. ibid.*1.d. *tam confirmauit Deus ſua auctoritate.* 2.c.d.

Mythica Theologia quid de libro vitæ aſſecuta. 94.2.a.

NArſetis nomen formidabile erat Perſis. 452. 2.d.

Natale ſolum D. Virginis non patitur habitare in ſe Turcarum vxores. 170.1.d.2.a. *illud quatuor viles & quæ ſibi vendicare contendunt.*169.1.b.c.d.2. a.b.c. *in Scripturis tacetur & cur.*169.1.b. *iſtud eſſe Hieroſolyma definitur & ſtabilitur.* 169.2.d.170. 1.a.b.c.d.

de Natiuitate D. Virginis liber defenditur. 116.1.a. *ante natiuitatem varij nomen acceperunt.* 117.1.a.b. 118.1.d.

Natiuitas B. Virginis ac eius nomenclatura quo anni tempore & menſe & die facta. 171.1.a.b.c.d. 2.a.b.c.d.172.1.a.b.c.2.a.b.c.d.

Natura quibus tribuit potentiam ad actum exercendum, iis tribuit & inſtrumenta naturalia quibus illum exercere poſſint. 29.1.b.

Neapolis ſexaginta baſilicæ inſignita nomine Mariæ. 309.1.d.

Nectarius nominis commendatione ſit Patriarcha Conſtantinopolitanus. 138.1.c.d.

Neomagenſis hiſtoria mirabilis de Maria quadam nepte cuiuſdam Sacerdotis,qua manifeſtatur vis Mariani nominis. 411.2.d.& ſeqq.

Nero vas vnum myrrheum de quo biberet CCC. *ſeſtertiis redemit.* 81.1.a.

Neſtorius Mariam negans Deiparam eſſe pœnas luit, & quas. 181.2.d.182.1.a. *eius fundamentum falſiſſimum,ex quo negauit Mariam* Θεοτόκον. 182. 1.b.

Neſtorius in Mariam blaſphemus & ideo punitus. 433.2.b.

Niciæ nomen Athenienſes fecit ſperare felicem expeditionem in Siciliam. 444.1.c.

F. Nicolaus Ricardus dictus monſtrum. 48.1.c.

Nimbus qualis ſit pluuia. 79.1.b.

Noë nomen petitum eſt ab omine bono quod nomine illo exprimitur. 141.2.c.

*Noëmi cur ſic vocari voluerit.*153.2.b. *eius dolor in morte coniugis.* 210.2.c.

Nomenclatura trium filiarum Iob ratio. 141.1.c.d.& ſeqq.

Nomenclator quis olim. 382.1.b.

Nominalis dies feſtiuus & iucundus habitus. 145.1.d.

Nominalia feſta vnde dicta. 380.1.b.

de Nomine ſcribere non eſt nouum. 3.1.b. *Nomina Deo cura, & Chriſto.* ibid.b. *per nomen quid intelligant Grammatici, Iureconſulti & Theologi* 14.1.a b. *eius definitio ſecundùm Platonem.* ibid b. *nomen quando aptè ponatur pro eo cuius eſt nomen.* ibid.2.b. *nomini & perſonæ parem cultum deberi.* 17.2.c. *nomina ſunt quaſi vicarij perſonarum.* 18.1.a.2.c. *nominibus magnorum virorum quædam teſtificatio honoris adhiberi ſolita.* ibid. d. *nomen inter & rem ſignificatam maior eſt nexus quàm inter cauſam & effectum.* 19.1.a. *nominis alicuius characterem circumferre quid ſit.* 24.1.d. *nomina an ſignificent naturaliter an verò ex libera hominum inſtitutione.* 28.2.b. *varia ſententia.* 29.1.a.2.a. *non fiunt ab ipſa natura, ſed à ratione naturam conſequente.* 30.1.b. *nomen quanta ſit excellentia.* ibid.d & ſeqq. *nomen omnes appetunt gentes paucis exceptis.* ibid 2.b.c. *nomina rebus imponere quis dignus cenſendus.* ibid.2.d.

Nomine opus non habet Deus. 33.1.d. *nomen an habeant Angeli boni.* 34.1.d.& ſeqq. *nomen ad rem aliquam certificandam impom. dupliciter poteſt intelligi.* 35.1.b. *nomen dictum quaſi nouimen, vnde.* ibid.2 b. *præcedit ſuppoſitum.* 35.2.c. *nomen primi hominis quod, & quid ſignificet.* 42.2.c.d. *eiuſdem myſteria.* 43.1.d. *nomen prima mulieris quod, à quo impoſitum, quid deſignat, & quo tempore datum.* 44.1.b.c.d. *nomen ſine actu & officio nihil eſt.* 91.1.b. *Nominis alicuius amore qui teneantur ſolent illud plurimis hominibus impoſitum velle.* 95.2.d. *nomen illuſtre ſereniſſem ad ſimilium operum imitationem accendit.* 136.2.b c d. *nominis conſilium quanti faciendum.* 137.2.b. *nominis turpis pœna.* ibid.2.d.138.1.a.b. *& honeſti prærogatiua.* 138.1.c. *nomen pulchrum natur aliter affectant omnes.* 140.1.a. *nominis imponendi tempus & cæremoniæ.* 143.2.c.d. 144.1.a. & ſeqq. *nomen ſemel impoſitum an mutari poſſit, quare & à quo.* 145.2 b.c. & ſeqq. *nominis mutandi ritus defenditur contra Eraſmum.* 148.1.b.

Nomen Dei ſupponit pro perſona Dei eiq; *in diuinis libris tribuuntur eadem quæ Deo ipſi.* 15.1.a.b. *nomen Dei ſanctum.* ibid d. *nominis Dei ſanctitas quomodo differat à ſanctitate nominis Mariæ.* 16.1.d & ſeqq. *nomen Dei quas ob rationes innocemus.* 23.2 c. *eſt tetragrammaton & apud Hebræos ineffabile.* cur 56.1.d.2.a. *nomen Dei diabolus humana voce ſanctus primùs publicè enuntiauit.* 88.1.b. *nomen Dei in nomine Mariæ inuenitur.* 89.1.b.

Nomen IESV *inter & MARIÆ magna affinitas.* 13.2.b. *per nomen* IESV *tria intelligenda.* 14.2.a.b.c. *nomen* IESV *dæmon humana voce ſanctus primus publicè enuntiauit.* 88.1.b. *nomen* IESV *quomodo Angeli ab initio cognouerint* 109.1.d. *ad nomen* IESV *Angeli in cælo viſi in genua procumbere.* 126.2.a b. *nomen Ieſu & Mariæ lilius e ſepulchris defunctorum prænatis inſcriptum.* 129.2.d.130.1.d.

de Nomine Mariæ ſcribendi occaſio. 2.2 b. *nomen vnum* MARIÆ *multa complectitur.* 5.1.b. *eiuſdem laus ardua.* ibid.c. *inter illud & nomen* IESV *affinitas magna.* 13.2.b. *per nomen Mariæ tria intelligenda.* 14.2 a b.c. *eidem tribuenda quæ Mariæ ipſi.* ibid.d.& ſeqq. *nominis Mariæ ſanctitas quæ & qualis* 16.2.d. *S. nomen Mariæ colendum ac venerandum.* 18.1.a. *tdq, ob quamque cauſas.* ibid. 2.a.& ſeqq. *nomen hoc inter principes Deiparæ reliquias annumeratur.* 19.2.b. 2.d. *colendum eſſe hyperduliâ variè probatur.* ibid. 2.d. *quomodo illud honorent Cælites.* 21.2.d. & *Inferi.* 22.2.c. *in nomine Mariæ operari cur illicitum videri poſſit.* 23.1.c. *quomodo in eo operandum.* ibid.2.a. *licitum eſt ac Deo gratum in illo operari.* 24.1.a.b. & ſeqq. *probatur id ex ratione, Scriptura & vſu Eccleſiæ.* ibid. *nominis Mariani onomatopœus eſt Deus.* 48.2.b. *nomen Marianum reuerenter tractandum.* 53.2.c. *eius laus.* ibid & ſeqq. *nomen* MARIA *terminationis maſculinæ cur viriliter ſonet.* 54.1.a.b. *à S. Ambroſio ſpeciale appellatur, cur* 55.2.b. *apud Hebræos eſt tetragrammaton & diſſyllabon.* 56.2.d. *quomodo pronuntiari debeat.* ibid. *non ſolùm integrum in ſe, ſed & in ſingulis litteris conſiderandum.* 57.1.d. *eſt etiam certo modo ineffabile.* ibid.2.a. *eiuſdem quatuor litterarum apud Hebræos conſideratio.* 58.2.c d.& ſeqq. *cur in nomine Mariæ hebraicè ſcripto duplex mem ponatur.* 59.1.c.d. *eſt princeps facierum.* 61.2.c.d. *nominis Mariæ numerus quis apud Hebræos, Græcos & Latinos.* 63.1.c.d. *eiuſdem varia myſteria ex numeris hebraicis petita.* ibid.2.a.b.& ſeqq. *item ex Græcis & Latinis.* 64.1.a.b.c. *eſt prophetia germanum.* 64.1.d. *nominis Mariæ* יסוד *Hebræa.* 65.1.a.& ſeqq. & *Græca.* 66.1.c.d. *eiuſdem anagrammata Hebræa & Græca.* 67.1.c.d.& ſeqq. *item Latina.* 68.1.a. & ſeqq. *nominis Mariæ legitima pronuntiatio ac ſcriptio diligenter curanda.* 70.2.d. *defenditur genuina contra Eraſmum & Vallam.* 71.1.c.d. *quomodo illud pronuntiarint veteres Syri, Chaldæi, Hebræi.* ibid.1.a.b. *quomodo Septuaginta & vtraque Eccleſia.* ibid.1.c d. *de nominis Mariæ ſyllaba media quantitate mota quæſtio.* 2.b. *quomodo illud Arabes ſcribant* 72.1.a. *vnum Mariæ nomen eſt multiplex.* ibid.1.c. *cur illius multiplex interpretatio.* 2.c. *eam impugnant Nouatores.* ibid d.73.1.c. *illius præcipua ſignificatio* Deus ex genere meo, *vnde* 73.2.d.74.1.a. *ſecundò*, Dominam maris *ſonat, vnde.* 74.2.d. *nomen Maria eſt plenum lumine.* 75.2.c. *ex qua radice ſonet* illuminatrix & doctrix. 76.1.c.2.b. *quomodo nomen Maria tam apud Syros quàm Hebræos*

braeos audiat Exaltata, ſublimis, excelſa. 77.1.a. quomodo Stellam maris interpretetur. ibid.2.a. ſub eodem nomine Mariæ humilitatis & excellentiæ coniugium ſociatur.77.1.d. hebraicè ſonat pluuiam maris temporaneam. 79.1.c. & amarum mare. ibid.2.d. non ſtillicidium aut nimbum, ſed imbrem deſignat. 1.c. eſt γλυκύπικρον. 2.d. nomen Mariæ ſimile picturæ hieroglyphicæ quomodo iaculatricem deſignet. 81.1.c.d. an ſignificet ſtella maris, & vnde.82.1.c.2.c. vnde illud nomen tam varium ac multiplex. 83.2.a.b. id LXX. Interpretes ſcripſere triſſyllabon.ibid.2.d. eiuſdem etymologia Græca & Latina. 84.1.d.2.a.b. cur nominis Maria media ſyllaba producatur cùm in maria corripiatur. 85.1.d & ſeqq. eius etymologia Belgica. 85.2.c.d. nomen Mariæ felicitatis eius auſpicium.87.1.d. in eo quomodo ab æterno ſe oblectarit SS.Trinitas.ibid.2.c.d. in id videtur Deus maiore cura intendiſſe quàm in nomen Ieſu. 88.1.b.c. quàm reuerenter tractarit illud Euangeliſta. ibid.d. quàm dudum fuerit communibus votis expetitum. ibid.2.c. in nomine Mariæ inuenitur nomen Dei. 89.1.b. Dei Patris erga illud beneuolentia. ibid.2.a.b.c.d. an dignitatem nominis Mariæ offuſcent alia hoc nomine appellata. 90.2.d. nomen Mariæ eſt ex diuino formatum. 91.2.b. cuius variæ cauſæ aſſignantur.ibid & ſeqq. ænigma Ieremiæ diſſoluit. 92.1.c. in libro vitæ poſt Filij nomen eſt exaratum. 93.2.a. probatur ex Scriptura & ratione & SS.PP. ibid.

Nomen Mariæ ab æterno fuit SS.Trinitati gratiſſimum.95.1.c. quomodo Deus Filius voluerit illud honoratum. ibid.2.c.d. nominis Mariæ priuilegium in ſuſcitatione Lazari. 96.1.d. illius Spiritus ſanctus nequaquam oblitus eſt.97.1.a. cuius inſtinctu à variis Prophetis prædictum, & in Euangelica hiſtoria decies nonies expreſſum. ibid.c.d.2.a.b. vbi & quando.ibid.b.c.d. nomen Mariæ cum nomine Michaelis, Gabrielis & Raphaelis comparatur. 101.1.a. reliqua eius nomina includit. ibid.1.b.c. quod declaratur ſimilitudine.2.a. omne genus nominum tranſcendit. 2.c. eſt Deo gratum duabus de cauſis. 102.2.b.c. eſt collegium ſanctitatis. 104.1.a. nomen Mariæ quantis miraculis cohoneſtet Deus. 104.2.c.105.& ſeqq. illud ſtella ignea honorat. 105.2.b. nomen Mariæ in aëre ſtellis expreſſum apparuit. 106.1.d.2.a. idem pſittacus in aëre decantat. ibid.2.b. à morte quemdam ſubmerſum in aquis præſeruat. ibid.2.d. in foliis arboris de terra ortæ prælatum eſt. 107.1.d. prodigio lapidum pretioſorum celebratur. ibid.2.b.c. nomen Mariæ adorarunt Angeli ſimul ac illis reuelata fuit Maria.110.2.c. probatur ratione.ibid.d. & à ſimili. 111.1.a. item à teſtimonio angelico. ibid.b. variæ rationes & cauſæ cur Angeli nomen hoc reuereantur & colant. 112.1.d. 113. 114. fuit illis ab initio reuelatum.115.2.b. cur nomen Virginis debuerit per Angelum pronuntiari. 117.1.a. enuntiat illud Ioachimo & Annæ Angelus. ibid.2.a.c. nomen Mariæ fuit protoplaſtis explicatum in ſolatium. 118.2.d. item cognouit illud Seth tertius filius Adami.119.1.b. idem prædixit Balaam, & innotuit Eliæ. ibid.2.a.b.c. ad illud propagandum ſunt Angeli & Virgines idonei. 120.1.b. nomen Mariæ expreſſerunt Sibyllæ. 120.2.a.b. & ſeqq. Druides.121.2.b. & Argonautæ.122.1.a.b. cognitum fuit Eſſenis.ibid,2.c. quanto cum honore tractarit illud Gabriel in Annuntiatione B.V. 123.2.d.124. & ſeqq. ad nomen Mariæ Angeli in cælis viſi caput demittere. 126.2.a. nomen hoc celebrare eſt proprium officium Angelorum.127.2.c. ipſum in aſſumptis corporibus expreſſum circumferunt Angeli.ibid.2.d. & veſtibus intexunt. 128.1.c.d. & ſeqq. variis humani corporis membris inſcribunt.ibid.2.b.c.d. & floribus.129.1.b. nomen Mariæ Sancti in cælis feſtiuè decantant.132.1.d. eoq; Martyres & Virgines inſigniuntur.ibid.2.a.c. non laudandum ſolùm Virginis nomen, ſed & ab obtrectatoribus defendendum. 133.1.c. nomen Mariæ ſimile Ordini militari à Cardua nuncupato. 134.1.a. illud blaſphemantes puniti. ibid.1.c.d.2.a.b. & ſeqq. à multis impreſſum corpori ſuo geſtatum fuit, & à quibus. 337.2.a. & ſeqq. quâ ratione nomen nouum. 174.1.a.b.c.d.2.a.b.c.d. oſtenditur efficax exemplo cuiuſdam iuuenis. 439.1.d. linguam reddidit Sacerdoti. 266.1.d.

in Nominibus quo modo videantur res ſignificatæ. 35.1.c. nomina trium Angelorum vtrùm ſint officij an meriti. 36.1.b.c. nomina ſua priſtina an retineant dæmones.37.1.d.& ſeqq. nomina varia Dæmonum, ſex in claſſes diſtributa. 58.1.c & ſeqq. quibus quæ fides adhibenda, & an in dæmonum creatione indita. 39.2.a.d. quis honor illis habendus. 40.1.a. nomina habent animæ rationales. 40.2.c. ea & Angelorum hic nobis incognita in cælis reuelanda. 41.1.a. nomina quæ Sancti in terris geſſere & turpia ſunt, in cælis commutabuntur. ibid.1.b. nomina ſtellarum vnde & à quo impoſita. 41.2.b.c.d. nomina fabuloſa non decent ſtellas.42.1.b. qualia creaturis conueniant. 44.2.b. quomodo piſcibus ſua data ſint nomina. 45.2.c. nominum impoſitio an ad patrem vel matrem ſpectet.46.2.a.b.& ſeqq. ſpectat ad vtrumque.47.1.a. cur nomina inuenta.50.1.c. varia nomina quorum impoſitionem Deus ſibi ſoli reſeruauit.51.2.c.d.52.1.a.& ſeqq. nomina repræſentant perſonas.54.1.d. ſunt vehicula naturæ & eſſentiæ.ibid.2.a. nomina & cognomina in S.Scripturis diligenter excuti debere. 56.1.b.c. tria tetragrammata apud Hebræos in honore fuere. ibid.1.b.& ſeqq. nomina varia Antichriſti, quæ litteris more Græco computatis conficiunt numerum 666. 62.2.c. nomina Γεῶ ϕηΦα quæ dicantur.64.2.c. nomina diuina ab operationibus quæ hominibus notæ ſunt imponuntur. 83.2.b. nominibus illuſtrioribus ſolebant appellari qui maioribus Dei donis prædditi erant. 91.1.d. nominum omne genus tranſcendit nomen Mariæ. 101.1.a.b.2.c. nomina varia vtriuſque ſexus glorioſa ac laudis plena.102.1.a.b. nomina illuſtria

illuſtria ſeruis imponi vetita. 137.2.c. de nominibus pulchris apophthegma. 138.2.c. qualia initio Eccleſiæ nomina adhibita.ibid.1 c. nomina Ethnicorum nequaquam Chriſtianis vſurpanda. ibid. 139.1.a. nomina virorum ſanctitate inter ſuos præſtantium ſæpe adhibita.ibid.2.c. nomina petiſolita primò à felicioris euentu: ſecundò à maioribus. 140.2.c d. tertiò à beneficio cuius memoriam volebant ſic conſeruatam. 141.1.a.b. quartò à præſagio & omine bono per nomen expreſſo. ibid.2.c. in nominum mutatione quæ conditiones obſeruanda. 145.2.c. nomina mutarunt varij apud Græcos. ibid.2.b. & Latinos. 146.1.a. ſeruus libertate donati.ibid.a. teſtamentarius ea conditione heres inſtitutus.ibid c. Chriſtiani varijs de cauſis.ibid. 2.d. 147.1.a.b c.

Nomina etiam ſuis commutat diabolus. 149.1.d.

Nomine gloriari ſine re nominis quid ſit. 152.1.b.

Nomen monet vt nominis reſpondeatur. 152.1.d.

Nomen alicuius Sancti quibus rectè conueniat. 153.1 c.

Nominis proprij occultatio ex quibus cauſis. 155. 1.a.b c.

Nomen quibus de cauſis ſit licitum manifeſtare. 155.2.d.156.1.a.b.c.d.

Nomen eſt ſimile amplis adibus, & in quo. 156. 2.c.

Nomen alienum aſſumendi iuſtæ & licitæ cauſæ. 156.2.d.157.1.a.b.c.

Nomina & perſonæ Principum ab aliquibus ſunt aſſumptæ,& à quibus. 157.2.c.d.

Nominis impoſitio fiebat in circumciſione, & cur. 378.2.d.

Nominis mutatio quibus de cauſis permiſſa & facta. 142.1.c.

Nomine proprio multi in Scripturis à Deo compellati. 382.2.c.

Nomina ad fata conferre credebant aliqui. 441. 1.b.

Nomen Sancti frequenter aſſumitur ab incolis loci, in quo Sanctus ſpecialiter colitur. 295.2 c.

Nomina beſtiarum tributa hominibus probis æquè ad gloriam ac improbis ad ignominiam in vtroque teſtamento. 459.2.d. & ſeqq.

Nominis immortalitas ex innato deſiderio appetitur. 384.1.c.

Nominis officia duo & quæ. 181.1.d.2.a.b.c.

Nomen prænomen,cognomen.& agnomen quid & quis ea imponendi mos apud Romanos. 175.2.b.c.d.

Nomen Alexandri ſtimulus ferens illud. 136.2.b.

Nominis boni commendatio. 459.2.d.& ſeqq.

Nomina ſua vocare in terris ſuis quid ſit. 393.1.c.

Nomen hominibus à principio vnum, & vnde ac quare plura eidem homini data nomina. 175.1.c.d.

Nomen eſt multis incitamentum. 442.1.d.

Nominis ſui executores quinam. 179.2.b.c.

Nomen parenti Iudæ profuit. 266.2.d.

Nominis antiquitatem nouitas præſtantior. 173.1. a.b.c.d.2 a.b.c.d.

Nomina prædeceſſorum ſolita ſucceſſoribus regibus aſſumi,& cur. 388.1.b.

Nominis IESV numerus quis. 63.1.a.

Nominis Petri prima littera erat Chriſtianis pro ſalue conductu. 61.2.c.

Nomen Mariæ inuocatum,puerum ab aquis præſeruauit. 267.2.b.

Nomen Tetragrammaton quale. 33.1.b.

Nominibus diuerſis diuerſa bruta compellari gaudent. 442.2.b.

Nomen libri vitæ vnde deductum. 94.1.d.

Nominibus vim inditam eſſe, erroneum eſt. 441. 1.d.

in Nomine ſancti Martini canis obmutuit. 24.2.d.

Nomen Antichriſti quod. 62.2.c.

Nomina matrum regum Iuda, non autem regum Iſraël exprimuntur in Scriptura.& cur. 377.2.b.

Nomen bonum comparare ſuæ in noſtra poteſtate. 460.2.c.

Nomen Ioannis ferentem commonefacit. 146.2.b.

Nominis impoſitio quibus de cauſis in baptiſmo fiat. 379 1.b.

B. Nonni Abbatis orantis manus inſtar lampadis lucem emittebant. 106. c.

Nouatores,hoſtes ſcriptorum & præmunitio contra eoſdem.7.1.b.d. eorum cacoëthes in reijciendis omnibus quæ in Scripturis expreſſa non ſunt. 11.1.c.

Nubecula, ſeptima vice de mari aſcendens, D.Virginem ſeptimâ ætate naſcituram denotabat. 119.2.c.

Nubecula, quam vidit ſeruus Eliæ, eſt Mariæ typus. 204.1.a.

Numerandi ars per litteras apud Hebræos & Græcos vſitata. 62.1.b.

Numerus quaternarius & denarius apud priſcos in honore,quare. 56.2.d. numerus nominis Iehoua.62. 1.c. numerus nominis Ἀδαμ.ibid.d. numerus beſtiæ quis.ibid.2.b. quis numerus nominis IESV: 63.1.a. numerus nominis MARIÆ apud Hebræos,Græcos & Latinos. 63.1.c.d.

OBeliſci Ægyptiorum qui & quales. 354.1.c. eorum & pyramidum diuerſitas.354.2.b. ipſi ex Ægypto à quibus Romam tranſuecti. 354.2.c. & variis in locis erecti. 355,1.b.c.

Obeliſcus inter ſymbola regum Scotiæ. 355.2.b. cubo ſuo impoſitus,quæ ſignificet. 355.2.b.

Occaſio ſcribendi de nomine Mariæ. 2.2.b.

Obiectiones hæreticorum contra titulum Triſagij B.M.adſcripti. 8.1.c.& ſeqq.

Octobet apud Hebræos eſt principium anni.79.1.c.

S.Odilo audito nomine Mariæ inclinabat ſe. 329. 2.a.

Ὀδηγητρίας in aliquibus ciuitatibus celebratur. 69 2.b.

S.Odo Cluniacenſis primus Mariam appellauit Matrem miſericordiæ. 364.2 b.

Odorem ſuauiſſimum ſentit B.Hermannus geniculans audito nomine Mariæ. 107.1.c.

Offerre nomen quid fuerit olim. 391.1.d.& ſeqq.

Officium proprium Angelorum eſt celebrare nomen Mariæ. 127.2.a.

Officium paruum B. Mariæ quando & à quo inſtitutum. 311.2.c.

Officium Canonicum nominis Mariæ quando conditum & à quibus receptum. 311.2.d.

Olei proprietates. 420.2.d.

ab Omine bono per nomen expreſſo olim nomina peti ſolita. 141.2.c.

Onomatomantiæ duæ ſpecies explicantur. 443. 2.d. & ſeqq.

Onomatopæus quis dignus habendus. 30.2.d. *magnavartarum rerum cognatione inſtructus ſit.* ibid. *dominio polleat ſuper eos quos denominet.* 31.1.c.

Ὀνοματοθεσία ad quem parentem ſpectet. 46.2.a. b.c. *ſubinde ad Sacerdotem, aliquando ad ſponſores.* 47.2.b.d. *onomathefiæ finis primarius quis.* 1.b. *ſecundarius eſt multiplex.* 1.d.2.d.137. 1.a.b.c.

Operari in nomine Mariæ cur illicitum videri poſſit. 23.1.c. *licitum eſſe ac Deo gratum probatur ratione, ex Scriptura & ex vſu Eccleſiæ.* 24.1.a.b. & ſeqq.

Operis huius titulus Triſagion, *cur.* 3.2.b. *eiuſdem diuiſio.* 4.1.c. *in quo doctrina moralis nequaquam prætermiſſa.* ibid.2.a.

Opiniones variæ variorum quomodo magnes ferrum trahat. 111.2.b.c. & ſeqq.

Oraculum Apollinis Argonautis ſciſcitantibus cui Cyzicenum templum dedicandum ſit, datum. 122.1.b. 2.a.

Oratio duplex B. Virginis vbi in Euangelio expreſſa 100.1.b.c.d. *quanta vtraque in ipſa fuerit.* ibid.1.c.d.

Orationes ab Eccleſia præformatæ etiam extra ſacrificium fundendæ. 311.1.d.

Oratoria Deo in nomine Mariæ ritè dedicantur. 24.2.b.

Oratorij Congregatio à S. Philippo Nerio inſtituta Mariæ nomen & imaginem in ſigillo vſurpat. 306. 1.c.

Ordinis Sacramenti ſuſceptione nomina mutari poſſe probatur exemplis. 147.1.c.

Ordo Equitum Teutonicorum dictus eſt Marianus. 302.1.a.

Ordo Redemptionis captiuorum confirmatus ſub nomine B. Mariæ de Mercede. 305.1.c.

Ordo B. Mariæ de Calatraua vbi & à quo inſtitutus & approbatus. 306.2.b.

Ordo Equitum ad defendendum Mariæ nomen quis & vbi inſtitutus. 306.2.b.

Ordo Equitum S. Mariæ ad pacificandas Italiæ ciuitates dictus. 306.2.c.

Ordo Militaris Equitum elephantis inſignitus nomine Mariæ in Dania. 324.1.d.

Ordo Equitum militiæ Chriſtianæ titulo S. Mariæ inſtitutus in Morauia. 324.2.a.

Orphei opinio de magnetica tractione. 111. 2.b.

Oſeas ſiue Saluator ita dictus à parentibus ſperantibus eum fore populo ſuo Saluatorem. 142. 1.b.

Ὄσιος quis proprie dicatur. 15.2.d.

Oſwaldus Rex Angliæ inuocato Ieſu & Mariæ nomine hoſtem diſſipat. 170.2.d.

Pagus quidam in quo nomen Mariæ infamationibus fuerat laceratum conflagrauit. 134.2.d.

Pallas Chriſtiana Maria oſtenditur. 317.1.c.

Panem propoſitionis cur dicerent Hebræi panem facierum. 61.2.c.

Pannonia familia S. Mariæ cur & à quo appellata. 327.1.d.

Pantarcha lapis mirabilis naturæ. 304.1.d.

Paraquariæ lapis admirabilis in India Occidentali. 72.1.c.d.

Parentes eodem quo filij gaudent priuilegio. 11.1.a. *parentum prima cura filiis neceſſaria ſufficere.* 13.1.b. *ad vtrumque parentem ſpectat impoſitio nominis.* 47. 1.a. *parentum D. Virgin. humilitas atque patientia.* 116.1.c.d.2.a.b.c.

Parentes cur filiis imponant nomina celebrium virorum. 152.1.b.

Parentes qualia nomina filiis imponerẽt. 142.1.a.b.

Patientiam D. Virginis vbinam Euangeliſta declaret. 99.2.d.100.1.a.b.c.

Patrem in diuinis quomodo deſignarit Filius. 13. 1.a. *Deus Pater quàm benevolus fuerit erga nomen Mariæ.* 89.2.a.b.c.d.90.1.a. *Dei Patris exemplum in honorando nomine Mariæ imitatus Filius.* 95. 1.b.

Patris in humanis character eſt amare filium. 13. 1.a. *ad patrem ſpectare nominum impoſitionem varia argumenta.* 46.2.a.b.

Patriarchæ veteris teſtamenti alind à Dei nomine nomen inuocabant, cur. 24.1.d.2.a.b. *Patriarchæ ſeptem de quibus progenita quorumque virtutes imitata Maria.* 98.1.b. & ſeqq.

Patrinos quos nunc vocamus quomodo à veteribus vocarentur. 47.2.d.48.1.a. *ius habent nominis imponendi.* 48.1.a.

Paulinus Nolæ Epiſcopus nomen ſuum ne nominetur rogat. 155.2.b.c.

S. Paulus Apoſtolus cur repulſo Sauli nomine ita vocatus. 31.2.a. *cur in epiſtola ad Romanos dicat:* Vocatus Apoſtolus: *cùm in aliis epiſtolis ſimpliciter dicat* Apoſtolus. 154.1.b.c. *cur 2. Corinth. 12. ſuum raptum narret tacito nomine.* 155.2.a. *quomodo Chriſti nomen coram gentibus portauerit.* 303.1.b. *quoties in ſuis epiſtolis vſurpet nomen Ieſu, & quoties Chriſti.* 330.2.d. *cur magiſtros vanorum ſchiſmatum ſub alieno nomine increpet 1. Corinth. 4.* 455.2.d. *eius epiſtola ad Hebræos cur in dubium vocata.* 390.1.d.

Paulus à Middelburgo, poſt Epiſcopus Foroſempronienſis Scaligero nomen tribuit. 142.2.d.

Pauli V. Pont. columna. 355.2.c.

Paupertas B. Mariæ Virginis vbinam in Euangelio notetur. 99.2.c.

Pecunia cur dicta panchreſtum. 421.2.a.

Pelagij regis Theodori Spartharij victoria de Saracenis reportata ope Deiparæ. 218.1.d.

Perſona

Perſonæ & nomini eius idem cultus debetur. 17. 2. c. *perſonarum vicarij ſunt nomina.* 18.1.a.

Petri prima littera pro ſaluo conductu erat Chriſtianis. 61.2.c.

Petrus Apoſtolus Deiparæ ſacellum erexit & vbi. 256.2.b. *ei cur id nomen à Chriſto datum.* 245. 2.c. *Mariæ nomen Angelicæ Salutationi additum voluit.* 289.2.b.

B. Petrus Thomas Patriarcha Conſtantinop. magnus nominis Mariæ cultor. 128.2.b.c.

Petrus Thomas nomen Mariæ cordi inſculptum habebat. 128.2.c.

Petrus Damiani cur Damiani nomen aſſumpſerit. 299.1.d.

Petrus Faber è Societate Ieſu quoties ante ſingulas horas Canonicas inuocare ſolitus nomen Mariæ. 330.1.b. *idem & Mariæ nomina quoties compellare ſolitus.* 281.1.b.

Petrus Arragonius templi Mariani violator quomodo punitus. 219.1.a.

Petrus Cardinalis Berullus ſolemnitatem ſanctiſſimi nominis Mariæ inſtituit. 312.1.c.

Petrus Gnapheus Patriarcha Antiochenus inſtituit inuocationem Mariani nominis in omni precatione. 289.2.d.

Petrus Arragoniæ rex cæterorum indicio nomen filio imponit. 139 1.d.

Pharus quid. 70.1.d.

Phidias ſculptor quàm artificioſè ſui ſimilem ſpeciem in clypeo Mineruæ incluſerit. 89.1.b. 952.c.

Phidiæ ingenium in quo maximum. 234.2.d.

B. Philippus ex Ordine Seruorum B. Mariæ nomen Marianum quo ritu & fructu coluerit. 314. 2.c.

S. Philippus Nerius vultum coruſcantem S. Ignatij conſpexit. 105.2.d.

Philippi Melanchtonis de D. Virgine cauilla. 8. 2.a.

Philippus III. Hiſpaniarum Rex cur Fr. Nicolaum Ricardum monſtrum appellarit. 48.1.c.

Philippi Regis Galliæ legatio ad Alphonſum Regem Caſtellæ ad habendam pro Delphino ſuo vnam ex filiabus ſuis vxorem. 138.2.c.

Philippus Valeſius Galliarum Rex contra blaſphemantes nomen Mariæ legem tulit, & quam. 324. 2.c.

Phryne meretrix quo medio cogitarit obtinere perenne nomen. 385.2.b.

Picciola Mariano nomini ædificauit templum, & quo miraculo. 310.1.a.

Piſcina probatica quando inceperit eſſe, & eius vis medica notari. 205.1.d.

Piſces an etiam fuerint adducti ad Adam vt illis ſua nomina imponeret: & quomodo ea illis data ſint. 45.2.c.

Pius V. approbauit Salutationi Angelicæ additam hanc clauſulam, Sancta Maria ora, *&c.* 427. 1.c.

Plato quomodo nomen definiat. 14.1.a.

Platina nomen ſuit frugalitatis. 102.1.a.

Plutarchus ſuo nomine excitatur. 136.2.a.

Pluuiæ tres ſpecies. 79.1.b. *qualem pluuiam nomen Mariæ portendat. ibid. pluuia item alia temporanea ſiue matutina, alia ſerotina, & quid vtraque ſit. ibid.2.d. pluuia nuris quid, & cui rei deſeruiat. ibid.2.b. pluuiæ natura.* 204.2.c. *quis Pater.* 205.2.c. *ipſa in terram penetrat & quàm altè.* 207.1.c.

Pluuialis aqua cur optima. 206.1.c. *optimè ſedat ſitim.* 208.1.b.

Pœna habentium malum nomen. 137.2.d.138.1. a.b.

Poloni Mariæ nomen nulli imponunt. 295.1.c.

Poma quædam gemella ſiue ſororia vnde ſic dicta. 13.2.b.

Pompeius indutus chlamyde Alexandri triumphauit. 282.2.b.

Pontifices Romani cur in coronatione ſua mutent nomen. 149.2.c.d. *eos tot annos ſedere, quot numeros continet aſſumptum nomen, eſt ridiculus error.* 445.2.c.

Porcia fuit nomen fortitudinis. 102.1.a.

Porcus à Iudæo ne nominabatur quidem. 454. 2.b.

Poteſtates damonia coërcent. 114.2.b.

Prædeſtinatio à libro vitæ quomodo differat. 95. 1.a.b.

Prædicatores in principio dicebantur Fratres Virginis Mariæ. 305.1.d.

Præmunitio Scriptoris contra Nouatores, Ariſtarchos & Sciolos. 7.1.b.c. & ſeqq.

Prærogatiua illorum qui honeſtum nomen ferunt. 138.1.c.

à Præſagio & omine bono per nomen expreſſo olim nomina peti ſolita. 141.2.c.

Principatus prouinciis & regnis præficiuntur. 114.2.b.

Probus Imperator quare commendatus fuerit apud Vopiſcum ab Imperatore Valentiniano. 179.2.b.

S. Procopius martyr Chriſti Incarnationem Deiq; vnitatem ex vaticinio Apollinis Delphici oſtendit. 122.1.b.

Prodigia varia per quinque elementa in fauorem nominis Mariæ facta. 105.1.d. & ſeqq. *prodigio lapidum pretioſorum nomen Mariæ celebratur.* 107.2.b.c.

Pronuntiatio nominis Mariæ diligenter curanda. 70.2.d. *defenditur contra Eraſmum & Vallam.* 71.1.c.

Prophetæ varij inſtinctu Spiritus S. nomen Mariæ prædixerunt. 97.1.c.d.

Prophetæ varij quibus à parentibus nomina indita virtutem aut præſtantiam præſeferentia. 142.1.a.b.

Prudentia in tribus conſiſtit: in præſentium ordinatione, præteritorum recordatione, & futurorum præuiſione. 68.2.d. *hæc tria D. Virgo in ſe expreſſit.* 69.1.a.b. *prudentiam D. Virginis aperit ſexta nominis ſui expreſſio in Euangelio.* 99.1.c.

Pſittacus in aëre nomen Mariæ decantat. 106. 2.d.b.

Ptolemei Philadelphi turris in insula Pharo edificata qualis. 70.1.d.

Puer anonymus nomen Mariæ impensiùs veneratur, & quo fructu. 129.2.d.

Pulcheria Imperatrix quod virginitatem suam Deiparæ dedicarit commendata. 24.2.c.

Purgatorij pœna quanta sit. 405.1.c.

Purgatorium Mariæ beneficia sentit, & quibus temporibus præsertim senserit. 405.2.a. *& seqq.*

Pyramidis cuiusdam Aegyptiæ quanta basis. 385. 2.a.

Pythagoræ Zacynthij harmonica machina Trisagio explicando accommodata. 4.1.d.

Pythagoras suo nomine excitatur. 136.1.d. *vim efficiendi tribuit arithmeticis litteris.* 257.1.d. *Hydrunti commorans in lunari disco litteras exhibuit legendas Byzantij.* 349.2.b. *quam vim putauerit nominibus inesse.* 440.2.b.

Quaternarius numerus apud priscos in honore. 56. 2. d. *ex quaternario quomodo decas assurgat.* 57.1.a.

Quinarij numeri dignitas & ratio. 344.2.b.

R, *Tertia littera nominis Mariæ apud Latinos quid denotet.* 59.2.c. 60.1.c. 61.1.a.

Rachel per R tertiam litteram nominis Mariæ intelligitur. 59.2.c.

Rainalda mater B. Francisci Senensis lilium parere sibi visa. 129.2.c.

S. Raphaelis Archang. nomen an sit officij vel meriti. 36.1.b.

Reges dum inaugurantur nomen mutare possunt: probatur exemplis. 147.2.a b.

Regilianus nominis beneficio fit Imperator. 138. 2.a.

Regina dum inaugurantur possunt mutare nomen suum. ibid.2.a.

Reliquiæ Sanctorum honore debito non sunt frustranda, cur. 19.1.c. *inter reliquias Deiparæ eius nomen annumeratur.* ibid.b. *reliquiæ & is cuius reliquiæ sunt eodem cultus genere affici debent.* 20. 1.a.

Reliquiæ D. Virginis præstantissimæ quenam & vbi. 283.1.c.

Reliquiis D. Virginis templa & festa instituta, & vbi. 284.2.d.

Religiosi dum vitæ nouæ initiantur nomina mutare solent. 147.2.c.

Renata Ducissa Lotharingiæ quo euentu sit experta Mariam misericordiæ Matrem. 372.1.d. *& seqq.*

Reprehensio tacito proprio nomine persona reprehensa sæpe fructuosior. 455.2.c.

Res omnis comparatione fit illustrior. 100.2.c.

Resch *secunda littera nominis Mariæ apud Hebræos quid denotet.* 58.2.d. 59.1.a.

Restaurari quid dicatur. 61.1.a.

Reuelatio S. Brigittæ facta quòd honor & veneratio Deiparæ exhibita, Christo accepta sit. 103.1.c.d.

Reuelatio altera de studio Angelorum in colendo nomine Mariæ. 127.1.a.

Rhea Deorum mater apud Græcos & Phrygas dicta est magna. 178.2.c.

Richardus à S. Laurentio amator D. Virginis. 251. 2.b.

Ritus mutandi nominis Religiosorum dum vitæ nouæ initiantur defenditur contra Erasmum. 148.1.b.

Riuetti Andreæ vecordia. 11.2.d. 12.1.c.d.

Robertus Galliæ Rex instituit 30. Equites sub nomine Mariæ. 324.1.c.

Romani Domini seruis nomina quæ libuisset imponebant. 31.2.a. *quanta superstitione nomen Dei occultarent.* 34.1.a.b. *passim à matribus nomina assumere consueuerant.* 55.1.b. *Romanorum mos primò omnium militem appellandi in solemni authoramento, cuius nomen melioris auspicij esset.* 138. 1.d. *vnde nomina sua petere solitis fuerint.* 142. 1.c.d. *in nominandis pueris nulla dies stabilis aut certa iis fuit.* 144.1.c. *cur ædificiis publicis curarint nomina apponi.* 156.1.b. *filiis adoptiuis sua nomina imponebant.* 157.1.a. *quid olim militibus præferri, voluerint.* 271.1.d. *Imperatorum nomina in scutis & hastis gerebant.* 271.2.c. *quos Deos & quas Deas dixerint magnos.* 178.2.c. *solebant suis imponere quatuor nomina.* 380.2.c. *eximiorum virorum nomina saltari carmine canenda ducebant.* 289.1.d. *cur vrbis sua nomen & numen celarent.* 440.1.d.

Romana archiua olim nomen Mariæ custodierunt. 290.2.f.

Romanæ familiæ à bestiis denominatæ. 457.2.b.

S. Romanus à Deo ante natiuitatem nominatus. 118.1.d.2.a.

Rosa virgo vnde sic appellata, cùm antè diceretur Elisabetha. 149.1.c.

Rosa, Deiparæ symbola, S. Maria nomen expressum circumferunt. 129.1.c.

Rosarij Sodalitatis origo. 317.1.c.

Rosarij recitatio quàm sit Deo & Deiparæ grata probatur exemplo. 126.2.a.b. *à quo tempore cœperit esse in vsu.* ibid.

Rubinus lapis per tertiam litteram nominis Mariæ designatur: eius virtutes. 60.1.c.

Rupertus Abbas ope D. Virginis ex stupido ingeniosus peruasit. 190.2.d.

S*Acerdos aliquando infantem denominat.* 47.1.b. *Sacerdos Dalmata inuocato nomine Mariæ exta manu deferens Lauretum venit.* 108.1.b.c.

Sacramentorum susceptione apud Christianos mutatio nominis fieri solita. 146.2.d *& seqq.*

Sacramenta quomodo differant à sacramentalibus. 258.2.c.

Sagarum conuentus formidat nomen Mariæ. 415. 2.d.

B. Salaunus seu Salomon Britannicus è sepulchro mirabile lilium ex ore suo emisit. 274.2.a.b.

Salome an nomine Mariæ compellanda sit. 167.2.c.

Salomon duplex nomen tulit. 47.2.b. *eius mater in Euangelio sine nomine.* 451.1.c.

Sa-

Samuels impoſitum eſt nomen à Deo. 52.1.c. *eius nomen à Moyſe præfixum & expreſſum fuit.* 120.1.a. *vnde nomen eius deductum.* 141.1.b.

Samſon ab ipſo Deo nominatus eſt. 52.1.a.

Sancti in corpore glorioſo quomodo Deum laudent. 22.2.a. *an illorum nomina quæ in terris geſſere & turpia ſunt in cælis commutentur.* 41.1.b. *ſanctum nomen Maria venerantur.* 131.1.b.c. *& ſeqq. à Sanctorum cultu Maria varios titulos conſecuta eſt.* ibid.2.a.b.c. *Sancti ob quas cauſas nomen Mariæ in cælis venerentur.* ibid.2.c.d. *Sanctorum omnium mater eſt D. Virgo.* 132.1.a.b.c. *Sancti in cælo Mariano nomini ſe inclinant.* ibid.1.d. *per B. Virginem à Deo varia obtinent, hinc eam præcipuo iſtic ſtudio poſt Deum venerantur.* ibid.2.d.133.1.a.b. *Sanctorum zelus pro vindicando nomine Mariæ.* 133.2.a.

Sanctum quid ſignificet apud Latinos. 15 2.a.b.c. *quid apud Græcos.* ibid.d. *& apud Hebræos.* 16.1.a.

Sapphyrus è cuius viſceribus naſcitur lapis ipſo pretioſior, figura Mariæ. 86.1.a.b.

Saracenæ litteris ſuis nomen Mahumeti præfigere ſoliti. 331.2.c. *carnibus ſuis inſcriptas litteras habent,* 336.1.d.

Sardius pretioſus lapis vulgò carnelina. 153.2.d.

Scanderberchi oſſa Turcæ cur è collo ſuſpenderent. 282.2.b.

Scientia amat communicari. 115.1.d.

Scientia B. Virginis qualis, acquiſita an infuſa. 193.2.b.c.d.

Scioli Scriptorum hoſtes qui. 7.1.c. *præmunitio contra eoſdem.* ibid.2.d.

Scipio viatoris cuiuſdam à latronibus occiſi in terram defixus, ac paulatim reuiuiſcens in proceram arborem excreuit, cuius ſingula frondes nomen Mariæ circumtulere. 130.1.c.

Scriptio legitima nominis Mariæ diligenter curanda. 70.2.d.

Scriptorem quid ſolari debeat quamuis ſcribat ea quæ fortè apud alios inueniuntur. 5.2.a. *& ſeqq. cæleſtes implorandum auxilium.* 6.2.b. *tres eius hoſtes.* 7.1.b.

in Scripturis S. cur tam pauca de B. Virgine inueniantur. 11.1.d. *in iis quæ expreſſa non ſunt quàm præfractè reijciant hæretici.* ibid.c. *cur in iis nihil de nominibus Angelorum, aut de eorum creatione expreſſum ſit.* 55.1.d. *in Scriptura nihil vſque ad minimum apicem negligendum.* 56.1.a. *Scriptura duce vtendum ad inueſtiganda myſteria S. nominis Mariæ.* 93.1.c.

Scriptura ſacra in deſcribendis doloribus aliorum facunda cur ſubticuerit dolorem Mariæ. 210.2.d. 211.1.b.c.

Scriptura verba ſcripta collo affigere mos Eccleſiæ. 272.2.d.

Senatores vndenam Patres conſcripti dicerentur. 94.1.d.

per Seniores 24. in Apocalyp. qui intelligantur. 22.1.b.

Sepiam piſcem qui imitentur. 17.2.b.

Septuaginta Interpretes quomodo S. nomen Mariæ pronuntiarint. 71.1.b. *ſcripſere illud triſſyllabon.* 83.2.d.

Seraphin charitate ardent cùm Deum intuentur. 114.2.d.

Serenus Abbas ſui nominis ſpeculum. 181.1.b.

Sergius Proconſul Cypri cur aſſumpſerit nomen Pauli. 157.1.c.

Seruis illuſtria nomina imponi vetita. 137.2.c.

Seruis libertate donatis nomina mutabant. 146.1.a.b.

Seruitarum Ordo nomen Mariæ aſſumpſit. 305.1.c.

Seruorum B. Mariæ Ordo exortus ex Sodalitate Florentina. 317.1.a.

Seth tertius filius Adami cognouit nomen Mariæ. 119.1.b. *eius corpus in valle Ioſaphat anno* 1374. *effoſſum.* ibid.

Sibylla interpretationem nominis Adam quæ quatuor orbis partes ſignat multis ante Græcos ſæculis expreſſit. 58.2.b.c.

Sibyllæ quæ & quales fuerint, vnde ſic dictæ. 120.1.c.d. *& ſeqq. illarum omnium, præterquam Cumanæ, carmina habentur in quibus nomen Mariæ expreſſerunt.* ibid.2.a. *quanam fides ipſis earumq; verſibus adhibenda.* 121.1.b.c. *& ſeqq.*

Signa externa quid ſignificent immediatè, quid mediatè. 21.1.a.

Simia Dei eſt diabolus, quo fundamento. 149.1.d. 2.a.

Simonias Rhodius amori alas affinxit. 257.2.d.

P. Simon de Roxas Trinitarius Lixanitis nomen Marianum inuocabat. 315.2.b. *Madritenſi Sodalitati & aliis exinde per totam Hiſpaniam initium dedit.* 317.2.a. *zeloſus in promouendo nomine Mariæ.* 332.1.b.

Sinenſes primum diem à natiuitate infantis luſtricum ac nominalem eſſe volunt. 144.2.c.d. *quomodo & quot nomina ſuis imponere ſoliti.* 381.1.d.

Sixtus V. Pontifex obeliſcos veteres Romæ erexit. 354.2.d.

Sobria ambitioſus quibus verbis correptus à Deo. 385.2.d.

in Societate Ieſu ſubinde etiam nomen mutatur certis de cauſis. 147.2.d.

Societas Ieſu eſt etiam dicta Societas Mariæ. 305.2.d.

Socrates ſuo nomine excitatur. 136.2.a.

Sodalitatum antiqua origo. 316.1.c. *& ſeqq.*

Sodalitatis Bruxellenſis nomine & Mariæ inſtitutio. 318.1.b.

Sodalitas B. Virginis in templo Sabulonis quando inſtituta. 319.2.d.

Sodalitatum B. Mariæ forma, finis, leges & priuilegia. 320.1.c. *& ſeqq.*

Sol quàm ſit oculis iucundus. 75.2.b. *& vbi vbi magis ardet, ibi mare eſt ſalſius.* 446.2.c.

Soldani Armeniæ filius offenſus auditâ concione de

maculata conceptione D.Virginis. 262.2.d.

Soli ab Aegyptiis & Perſis lumina olim accenſa. 329.1.a.

Sornai in India Rex quantùm obtento elephante candido ſuperbierit. 92.2.c.

Spei definitio & varia acceptio. 229.2.d. *eius hieroglyphicum ſignum eſt flos, & quare.* 221.1.c. *ſpei Mariana contempta horribile exemplum.* 223.1.b. *& ſeqq.*

Spes & fiducia Mariæ in Deum comprobatur. 220.1.c.

Spes noſtra eſt Maria, & quomodo. 221.1.b.

Sperantis in Maria peccatoru militis exemplum. 222.2.d.

Spiritus ſanctus quid in nomine Maria ſuum agnoſcat. 90.2.b. *eius erga nomen mirifica benevolentia & favor.* 97.1.a. *qua ratione.* ibid.b. *eius inſtinctu varij Prophetæ id prædixerunt.* ibid: *ab ipſo decies nonies in Euangelica hiſtoria expreſſum.* ibid.d.

Sponſores ſubinde infantem denominant. 47.2.a.

B. Staniſlaus Koſtka mirificè convaluit. 196.1.d.

Status tres Prophetæ Iob per nomina trium filiarum ſuarum depicti. 141.1.c.d.2.a.b.

Stella maris ſonat nomen Mariæ hebraicè, vnde. 82.2.d.& ſeqq. *per ſtellam maris aliqui intelligunt Lunam.* ibid.

Stella maris ſeu Cynoſura comparatur Mariæ. 224.2 d.& ſeqq.

Stellæ quid ſint, & an nomina ſua à Deo habere dicendæ. 41.1.d.2.a. *eas dedecent fabuloſa nomina.* 42.1.b.

Stella ignea ſanctum nomen Mariæ honorat. 105.2.c d.

Stephanus Hungariæ Rex cultor Mariani nominis. 324.1.a. *is priſcis formidoloſus.* 452.2.d.

Stillicidium qualu pluuia, & quo anni tempore maximè cadat. 97.1.b.c.

Sulpitia fuit nomen maieſtatis & grauitatis. 102.1.a.

Supiniminim auis in Abaſsia quænam & qualis. 312.2 b.

Superſtitio altorum nominum. 265.1.d.

Suppoſitum non magis poteſt eſſe ſine nomine quàm ſine natura. 35.2.c.

Suſanna ſenes cur in Scriptura ſine nomine. 451.1.c.

Suſceptione Sacramentorum Baptiſmi, Confirmationis & Ordinis nomen mutari poteſt. 146.2.d. 147.1.a.b.c.

Suſcipientes infantem de ſacro fonte, variè olim appellati. 42.2.d.& ſeqq.

Syri veteres quomodo S. nomen Mariæ pronuntiarint. 71.1.a. *vnde componant.* 74.2.a. *quomodo illud* exaltatam *interpretentur.* 77.1.a.

Symphonia concentus muſicus, qualis. 4.1.d.

TAmerlanus quem honorem voluerit haberi ſuo nomini. 165.1.c.

Tanaquil fuit nomen diligentiæ. 102.1.a. *Tanaquil Tarquinij Priſci conjux Seruium Tullium adoptat ignis prodigio permota.* 105.2.c.

Tarantula aranei morſu ſaucij ad lyræ pulſum recreantur imò ſanantur. 135.1.b.

Tarquinia Veſtalis teſtari potuit. 220.1.b.

Tarquiniorum nomen Romanis exoſum. 455.1.a.

Templa Deo ritè dedicantur in nomine Mariæ. 24.2.b.

Templum Hieroſolymitanum dum ædificatur, tantùm de nocte fuit pluuia, & quare. 204.2.d.

Tereſiæ contactu & vſu ſuaues odores rebus adhærebant. 283.2.d.

Terra ad laudem S. nominis Mariæ de ſuo confert. 107.1.b.

Terror quomodo palloris & tremoris cauſa. 452.2.c. *& quibus de cauſis à nominibus incutiatur.* 453.1.d.

Teſſera militaris vſus, auctor, formula apud gentiles & Chriſtianos. 268.2.d.269.1.a.b.c.

Teſſerâ Mariani nominis victoria reportatur. 269.2.b.c.

Tetragrammaton quale. 33.1.b. *tria apud Hebræos in honore fuerunt.* 56.1.d.& ſeqq.

Teſtamentarius an teneatur ad nomen turpe, aut inhoneſtum. 140.1.c.d.

Theobaldus Abbas Ciſtercienſis amator D. Virginis. 262.1.b. *eius pietas erga nomen Mariæ.* 330.2.b.331.2.a.

S. Theodoricus Metenſis Epiſcopus quid dixerit viſo nomine ſuo ſcripto argenteis apicibus. 461.1.c.

Theodoſio iuniori S. Ioannes Chryſoſt. nomen impoſuit. 47.2.d.

Theodoſius Imperator quæ occaſione inſſerit concini, Sanctus Deus, Sanctus fortis, &c. 238.1.a.b. *is Ioannis Monachi baculum pro haſta in bello geſtauit.* 282.2.c.

Theologi quid per nomen intelligant. 14.1.b.

Theologia mythica de libro vitæ quid aſſecuta. 94.2.a.

Theopiſte nomen fuit fidelitatis. 102.1.a.

Theſcumet ſiue Tranſpoſitiua dicitur tertia ſpecies Cabalæ. 66.2.a.

Thomas à Cana vineæ ſcripto Mariæ nomine ſanabat. 421.2.c.

Throni ſiue ſedes Dei peculiariter coniuncti ſunt Deo. 114.2.c.

Tiburtina Sibylla vnde ſic dicta: expreſſit nomen Mariæ. 120.2.a.b.

Tituli quidam Deo proprij ac nulli communicabiles. 9.2.c. *alij communicabiles, ac primò prædicatiuè.* ibid.d. *ſecundò participatiuè.* 10.1.c. *tertiò accommodatiuè.* ibid.2.a b.

Tituli libri huius ratio & cauſa. 3.2.b.

Titulus in cruce Chriſti cur deſcribatur ab vno Euangeliſta ſine, & ab altero cum nomine IESV. 451.1.d.

Traianum cur dictus herba parietaria. 385.2.b.

Tremel-

Tremellius cur Scapha dictus. 459.2.a.

Triſagion cur Opus hoc appellatum. 3.2.b. & ſeqq. *modos muſicos atque concinnos harmonia concentus includit.* 4.1.a. *cui explicando Pytagoræ Zazynthij harmonica machina accommodata.* 4.1.d. *Triſagij auctores Angeli.* 109.1.a.b.

SS. Trinitas quomodo ſe in nomine Mariæ ab æterno oblectarit. 87.2.c. *SS. Trinitatis perſona ſingulæ quid in nomine Mariæ ſuum ac quaſi proprium agnoſcant.* 89.1.b. & ſeqq. *SS. Trinitati nomen Maria ab æterno gratiſſimum.* 95.1.b.

Trinitarij officium de nomine B. Mariæ legitur ſub ritu ſemiduplici in ſabbathis. 312.1.a.

Triſmegiſti ſententia quòd Deus nominari non poſſit. 33.1.a.

Triſtans quintogenitus S. Ludouici filius cur ita appellatus. 143.1.b.

Trochus Rex Suenorum quod à matre conſilium acceperit ad perennem famam obtinendam. 385.1.a.

Turcarum mos in liberis denominandis. 143.2.a. *eo die quo naſcuntur ſuis nomina imponunt.* 144.2.c.

Turcæ ſuperſtitioſi in charta conſeruanda, & cur. 335.2.c. *Lunam in turribus & inſignibus ponunt, & cur.* 355.1.d.

VAgnerius è Societate Ieſu nomen Mariæ in cilicio geſtabat. 334.2.d.

Valens Imp. propter Necromanticorum obſcurum oraculum, quis poſt illum regnaret, varios interfici iubet. 146.1.c.d. *pro ſucceſſore eligendo Magos Alectryomantiam exercentes conuocauit, & quo euentu.* 444.2.c.

Valgius qui antè dicebatur, à Deo nomen Victoris accepit. 148.2.c.d.

Vaſa myrrhina quæ. 80.2.a.b. *illorum vſus.* 2.d. & *pretium.* 8.1.a.

Vas æneum in templo Salomonis dictum mare. 185.1.c.

Vas myrrheum ſeu ex Achate Neronis fuit ſummi pretij & quanti. 216.2.d.

Vaticinia Sibyllarum de nomine Mariæ. 120.2.a.b.c. *Druidarum.* 121.2.b. *Argonautarum.* 122.1.a.b.

Vdo Magdenburgenſis à Maria ingenium impetrauit. 191.2.b.

Vellus aureum quo anno mundi Argonautæ in Colchidem nauigantes acquiſiuerunt. 122.1.a.

Venerationem Deiparæ exhibitam eſſe Chriſto gratam probatur ex reuelatione, hiſtoria & ratione. 103.

Verbum Dei cur verbum regni appelletur. 13.1.d.

Verecundiam Matris Dei notat quinta ſui nominis expreſſio in Euangelio. 99.1.b.c. & ſeqq.

B. Veronica palmula demiſſa cum tabula Ieſu & Mariæ nominis. 280.2.b.

Veſtibus intexunt Angeli nomen Mariæ. 128.1.b.c. *in veſte Darij auro ſcriptum erat ὁσιωτάτου.* ibid.a.

Via triplex quâ homines ad patriam gradiantur. 68.2.c. *viæ tres Salomoni cognitu difficiles, & quarta planè incognita explicantur.* ibid.d. *via aquilæ quæ.* ibid. *per viam colubri quid intelligatur.* 96.1.c. *via nauis & via viri in adoleſcentia quæ.* ibid.d.

Victorinus Strigelius Lutheranus ſcommatico anagrammate impetit Mariæ nomen. 437.1.c.

Villana Florentina in cœlis appellata Margarita. 41.1.c.

S. Vincentius Ferrerius miro modo nomen ſuum à Sacerdote accepit. 47.2.c. *is Mariæ nomen ſolitus inuocare.* 267.1.b.

P. Vincentius Caraffa Generalis Societatis Ieſu recenſet decem priuilegia nominis Mariæ. 164.2.b.

Vindictæ Sanctorum de impio Conſtantino Copronymo 134.1.b.c.d. *aliæ de iuuene quodam in nomen Mariæ iniurio.* ibid.2.b.

Virga Moſis cur tanta virtutis. 266.1.a.

Virginitas Deiparæ per æternam nominis ſui in Euangelio expreſſionem inſinuata 99.1.a. *virginitatis magnum honorem defert Conſtantinus Imp.* 104.1.a.b. *virginitas eſt cognata & ſoror Angelorum.* 120.1.b.

Virgines integritatem ſuam ritè in nomine Mariæ Deo dedicant. 24.2.c. *quàm fuerint à Conſtantino Imp. priuilegiatæ.* 104. & *à B. Helena honoratæ.* ibid.1.b. *Virgines idoneæ ſunt ad nomen Mariæ propagandum.* 120.1.b. *Virgines in cœlis ſanctiſſimo nomine Mariæ inſcribentur.* 132.2.c.

Virgines variæ, & quæ ſub veſte & nomine virili latentes ſanctè vixerunt. 158.1.d. 2.b.c.d. 159.1.a.

Virorum nomina ſanctitate inter ſuos præſtantium ſæpe adhibita. 139.2.c.

Virtutes Angelicæ miracula ſupra naturam operantur. 114.2.b.

Virtutes pleraque beatiſſ. Virginis variis in locis ab Euangeliſta inſinuatæ. 98.99.100.

Vis Mariani nominis vnde. 257.2.d.

Vis Mariani nominis an operatiua ex opere operato. 258.1.d. 259.a. *viſio beatifica an B. Virgini data ſit in hac vita ſine inconueniente phyſico & morali.* 187.1.b.c.d.2.a.b.c. & *an ei conceſſa ſit omni tempore, an aliquibus tantùm temporibus, & quibus.* 187.2.d. 188.1.2.a.b.c.

Vita hominis eſt ſeptem dierum, quomodo. 144.1.a.

Vladiſlaus IV. Rex Poloniæ coniugem Mariæ nomen dimittere iubet. 295.1.d.

Volitio ſine amor in Deo quid ſit. 87.2.c.

Vox populi communis in imponendo nomine non negligenda. 48.1.b.

INDEX RERVM ET VERBORVM.

Vrbes variæ vbi propter glorioſa merita aliquotum Sanctorum proles illorum nomine appellantur. 139.2.c.d.

Vrraca primogenita Alphonſi Regis Caſtellæ oblata in vxorem Delphino Regis Galliæ ob aſperitatem nominis ſororis poſtpoſita. 138.2.c.d.

Vſus venerandi nomen Mariæ per Roſaria. 315.2.c.

Vxor pulchro nomine eligenda. 138.2.c.d.

WEbenoedia terra quæ. 143.1.c.

WVebenoedia filia Friſonis cur hoc nomine inſignita. 143.1.b.c.

S. Xauerius cultor inſignis nominis S. Ignatij, 267.2.b. *is Amangutienſes Roſarium recitare docuit.* 315.2.d.

Zacharias, id eſt memoria Dei, *quare ita appellatus.* 142.1.b.

Zelus Sanctorum pro vindicando nomine Mariæ, eiuſq; zelis cauſa. 133.2.a.c.

Zoar circulator vanus. 157.1.d.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Voluntatis meæ fuerat, candide Lector, Speculum hoc ſine macula, *Nomen*, inquam, Virginis Deiparæ, quàm emendatiſſimè procudere: ſed cùm varij morbi æſtate hac atque autumno operas infeſtarint, quibus alias derepentè ſubſtituere coactus ſum, & Auctoris abſentia hunc caſum mihi reddiderit moleſtiorem, factum eſt menda quædam obrepſiſſe, quæ, vt illi diſplicere, ita & te remorari poſſe veritus ſum; quare diſſimulare ea nolui, vt quidam, ſed pro candore meo proponere. Tu illa corriges, donec nouam editionem, hac diſtractâ, ad ſacri Nominis gloriam, emendatiorem adornem.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam, litteræ a,b,c,d, litteras intercolumnares denotant.

Pag.1.in proœm. Atheneum, lege Athenæum.
Ibidem. σοφιείαν, lege σοφιαν.
pag.4.col.1. grauitatem, lege grauitate.
pag.4.col.2. Echomelodiam, lege Ethomelodiã.
pag.4.col.2. Cytharas, lege Citharas.
pag.4.col.2. cordarum, lege chordarum.
pag 8.col.2. Melanchton, lege Melanchthon.
pag.10.col.1. referre, lege refetri.
pag.11.col.2. Clarçualleníum, lege Clarauallẽſiũ.
pag.13.col.2. &, lege at.
pag.16.col.1. πρωτοφόνης, lege πρωτόφονης.
pag.18.col.1. cultus, lege cultui.

Pag.col.lit.
30.2.b. ſua repræſentatria, lege ſui &c.
33.2.d. vti pro rebus? dele ſignum interrogationis & pone,
36.1.b. nobileo, lege mobiles.
Ibid. heraclytus, lege heraclitus.
53.1.a. Domiani, lege Damiani.
54.1.b. quorum, lege quocum.
61.1.a. de natiuitate Virgo, lege Virg.
62.1.c. nolunt, lege volunt.
64.1.c. abſolutè, lege abſolutæ.
65.2.1. mitateron, lege mittateron.
66.1.d. vt iuxta, lege & iuxta.
67.2.d. omittit, lege emittit.
73.2.b. Damaſij, lege Damaſi.
72 2.b. (vt verbis S Aug. lege, vt (verbis S &c.
73.1.b. quam harum, lege quam.
73.1.d. quam in diuiſimo, lege quã non in diu.
74.1.a. dele: poſt hæc verba, ex ventre meo Deus.
80.2.d. eamdem, omnia, lege eandem omnia.
84.2.b. accerſiuerant, lege accerſiuerunt.
97.1.c. vna verò, lege vnam verò.
98.2.a. Ad primum, lege Ad primam.
101.1.d. maris a mari, lege amari.
102.2.c. dulbio, lege dubio.
111.1.b. ambigenſque, lege ambigens.
111.2.d. centrum terræ, lege terra.

Pag.col.lit.
121.1.a. quæ ſine, lege qua.
128.1.a. ὁ πανθνητος, lege ὁ πανπαμβασιλεὺς.
136.2.a. aucti, lege aucti.
137.1.c. contribulum, lege Contribulium.
137.1.d. Iuda, lege Ioda.
139.2.b. Apoſtoli, lege Apoſtolis.
142.2.d. ſi potentia, lege ſi potentiam.
143.2.c. conſortis, lege conſortio.
148.1.c. diceretis, lege diceretur.
149.1.c. iſpa, lege ipſa.
150.1.d. quidem, lege quidam.
152.1.c. tanti, lege tanto.
152.2.a. Rethorum, lege Rhetorum.
153.1.c. Infirmare, lege infamare.
159.1.d. centinet, lege continet.
170.1.b. Idem in ſumma, dele idem.
184.1.a. magis magis, dele ſecundum magis.
198.1.d. altius prouecta quàm, lege ſine accẽtu.
194.1.a. quia ſacram, lege ita ſactam.
203.1.a. verum &, lege verum vt.
205.1.d modica, lege medica.
206.1.b. hoc copiam, lege hic copiam.
215.2.a. & aliarum, lege vt aliarum.
220.1.b. Seghum ſuum, lege Cainum ſuum.
221.2.a. Comment dele, in margine.
233.1.b. ex genero, lege ex genere.
234.2.b. electa, lege elata.
235.1.c. quia potens, lege qui.
244.1.a. & matris, dele &
244.2.c. & Ω apertum, lege ω apertũ ſecundò.
250.1.b. commodo, lege commoda.
254.1.a. actum denique, lege actum.
257.2.c. inſtituerunt, lege inſtituit.
264.1.b. tantam non, lege tantùm non.
267.2.d. Feſtani, lege Feſtani.
268.1.a. inſecutos, lege inſecutor.
273.1.c. operari debet, lege debere.
273.2.c. intra ſe, lege inter ſe.
284.1.b. ipſum ſignificat, lege ipſam.

291.1.b.

Pag. col. lit.	
291.2.c.	Romane, lege Romano.
296.2 d.	conſcripſi, lege conſcripſit.
297.2.d.	obnubilatur, lege obnubilabatur.
300.1.a.	Bauarien, lege Bauariæ.
301.1.c.	ſanctiſſimæ, lege ſanctiſſimo.
301.2.a	Marius Nicolaus, lege Nicolaius.
302.1.a	parcæ, lege parcat.
309.1.c.	Fulnius, lege Fuluius.
321.1.d.	Xyſtas, lege Xyſtos
324.1.c.	in regni, lege is regni.
362.2.a	Nalder, lege Nadler.
331.2.b.	exorandi, lege exaudi.
332.2.d.	producta, lege producto.
333 1.a.	Iuſtinianus, lege Iuſtinus.
Ibidem.	Argentini, lege Argentinenſes.
335.1.c.	Alexio, lege Alexius.
342.1.a	cùm monet, lege moneret.
343.2.c.	mentis oculis, lege oculos.
349.2.b.	Byzanti, lege Byzantij.
349.2.c	modo intelligibili, lege inintelligibili.
349.2.d	ſita, lege ſitu.
353.2.b.	temperandum, lege temperandam.
353.2.c.	quadruplo, adde maius.
355.2.c.	Siſarum, lege Siſaram.
359.1.a.	Eugenium II. lege IV.
361.2.2.	quæ illi, lege qua.
364.1.c.	Waldus, lege Vbaldus.
364.1 d.	compellauit, lege compellarit.
366.1.b.	ſuis quoque, lege ſuis quæque.
368.2.b.	intimi ſectatoris, lege Senatoris.
369.2.d.	miſericordia, lege miſericordiæ.
370.2.b.	ſyncriſſimè, lege ſyncriſſimæ.
317.2.d.	genuina, lege gemina.
318.1.2.	Cum enim his, lege is.
318.1.d.	infractus filius. lege ingratus.
372.2.b.	copias obiter, interſere, quas. & lege, copias quas obiter.
374.2.b.	accipias, lege accipiat.
376.1.b.	attererem, lege attexerem.
378.2.d.	vnum hoc, adde, poſt Ieſu Nomen.
387.1.d.	teſtatur, lege teſtator.
389.2.a.	nouiſſet, lege mouiſſet.
393.1.b.	penitus, lege penitius.
394.1.b.	hæ auolant, lege hæc.
394.2.a.	per exiguam, lege perexiguam.
398.1,a.	toga, lege togæ.
399.2.d.	quando cælites, lege quòmodo.
399.2.d.	genuflectiones, lege genuflexionet.
402.1.c.	ſuſcipiendam, lege ſuſpiciendam.
405.2.b.	auſpicatæ, lege ſuſpicatæ.
405.2.d.	in genua, lege ingenua.
405.2.d.	quotannis ſolitam, lege quotannis facere ſolitam.
406.1.d.	puro, lege puræ.

Pag. col. lit.	
406.1.d.	ipſe, lege ipſæ.
407 2.d.	aſſidue, lege aſſiduæ.
407.2.d.	quem partu, lege quæ partu.
408.2.d.	dici lucem, lege diei lucem.
410.1.b.	occidiſſe me, lege occidiſſem te.
410.1.c.	diſcideat, lege diſſideat.
410.2.d.	aberrando, lege oberrando.
411.1.a.	ſuaſum, adde factum.
411.1.c.	obtinens, lege obtineas.
411.1.d.	erimit, lege eximit.
411.2.2	accideret, lege acciderat.
412.1.a.	cum ſenibus, lege in tenebris.
412.1.a.	vngiculis, lege vnguiculis.
412.1.c.	perſpiciente, lege reſpiciente.
412.2.d.	cornum, lege ornum.
413.2.c.	fecerant, lege fecerunt.
415.1.d.	hic ſacratiſſ. lege his ſacratiſſ.
415.2.d.	capitio noſtri, lege capitis.
417.2.c.	magnarum, lege magna arte.
418.1.a.	vas digniſſimum, lege demiſſum.
424.2.c.	vt ne maiora, lege vt nos.
425.1.a.	acceperit, lege occeperit.
429.2.a.	id nequit, lege nequit.
445.1.a.	Cromoyomantia, lege Crommyomantia.
445.1.a.	cepa, lege cœpa.
448.1.a.	fieri, lege feri.
446.1.b.	repetitis, adde, &.
445.2.b.	qua, lege quæ.
446.1.a.	fuerit, lege fuit.
447.1.c.	Mariæ, lege Maria.
448.1.b.	doctiſſimo, adde, Commentatio.
450.1.c.	verum, adde, tamen.
453.1.b.	decimo quinto, lege decimo quarto.
454.1.d.	perhibeatur, lege perhibetur.
454.2.c.	labij, lege labiis.
455.2.d.	ego enim, lege ego quidem.
435.2.a.	~~iuuens~~, lege ~~iuuens~~.
435.2.c.	ex amuſſim, lege examuſſim.
436.2.c.	perinde eſt, adde, ac.
440.1.b.	intuentes, adde cuius.
441.1.a.	feminæ, lege femine.
441.2.c.	Ita vt ſit, lege ita vt ſit.
443.2.2.	imaginè, lege imaginem.
443.2.c.	viſæ, lege viſa.
457.2.c.	Corniculum, lege Corniculam.
458.2.d.	firmitatem, lege feritatem.
461.1 c.	noſtrorum, lege noſtrum.
461.2.d.	deſponder, lege deſpondent.
466.1.b.	alter eo, lege eum.
466.2.b.	fuit, lege fui.
466.2.c.	ſperemus, lege ſpernemus.
467.1.b.	nomini, lege nominis.
469.1.b.	quod non, lege quos non.
472.2.c.	Dei corde, lege de corde.

A pagina 74. vſque ad 83. ſæpiùs occurrit פְּרִיִם quod vbique corrigendum & ſubnotandum vt ſequitur פְּרִיִם. Aliorum quorumdam Hebræorum puncta, vti & Græcorum accentus, ac Latinorum interpunctiones ſubinde turbatas prudentiæ Lectorum committo.

Digitized by Google

Digitized by Google

5-3-3

Digitized by Google